

Vrijheid en Democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 899

VRIJDAG 6 JANUARI 1967

De omroep is wel een Mammoet waard

Mist in de Kamer

Er hing een zware mist in de Tweede Kamer toen verleden week woensdag in een ordedebatte het besluit moest worden genomen over het al of niet behandelen van de Omroepwet. Nog dikker werd de mist toen door het broederlijk optrekken van KVP en PvdA het al of niet behandelen van de invoeringswet op de Mammoetwet hierbij werd betrokken. Toen ging het om twee zaken die letterlijk niets met elkaar te maken hebben, toen werd het nog gemakkelijker om de eigenlijke bedoelingen te verhuilen, hetgeen dan ook gebeurde.

In de onderwijscommissie was kort tevoren het besluit gevallen om niet aan te dringen op behandeling van de zeer ingewikkelde materie van de Mammoet-invoeringswet. Deze wet is ingewikkelder dan de eigenlijke Mammoetwet en het overleg, dat hiervoor nodig is, vergt zeer veel tijd. Het is van groot belang dat dit overleg grondig wordt voorbereid.

Amendementen verkiezingsprogramma

Door tijdnood en door het feit dat de kopij in verband met de jaarwisseling eerder dan normaal ingeleverd diende te zijn, is het helaas niet mogelijk de nagekomen amendementen op het ontwerp-verkiezingsprogramma in dit nummer van Vrijheid en Democratie te publiceren.

De commissie, die in opdracht van het hoofdbestuur het ontwerp-verkiezingsprogramma redigeerde, hoopt deze week gereed te komen met het verder sorteren en beoordelen van de nagekomen amendementen en voorstellen. De resultaten zullen in gestencilde vorm aan de afgevaardigden ter buitengewone Algemene Vergadering ter hand worden gesteld.

De commissie begrijpt dat enkele voorstellers van amendementen teleurgesteld zijn dat hun voorstellen niet werden gepubliceerd. De zeer korte tijd van voorbereiding als gevolg van de vervroegde verkiezingen maakte echter een noodprocedure onvermijdelijk. Volledige publicatie van alle voorstellen, suggesties en amendementen — waarvan de meeste niet in de strikte vorm van een amendement waren ingediend — was onmogelijk. Daartegenover heeft echter de commissie de voorstellen die zij wenste over te nemen in het ontwerp-programma opgenomen.

De commissie had slechts drie dagen de tijd om de discussienota te bewerken tot een ontwerp-verkiezingsprogramma, het manifest te ontwerpen en uit de honderden inzendingen een vijftal urgentiepunten te selecteren en te redigeren dat overeenkwam met de wensen van de kamercentrales en afdelingen. Bovendien zijn in die drie dagen alle tot 12 december jl. ingediende voorstellen gerangschikt, beoordeeld en zoveel mogelijk verwerkt in het ontwerp.

De commissie vertrouwt gaarne ten volle op begrip voor de moeilijkheden waarvoor zij zich gesteld zag. Zij hoopt dat in de algemene vergadering in een open discussie het verkiezingsprogramma 1967 op democratische wijze kan worden vastgesteld. Zij verwacht dat een aldus vastgesteld verkiezingsprogramma het door de leden van de partij gewenste beleid voor de komende jaren weergeeft en de basis zal vormen voor een geslaagde, door alle leden in een geest van samenwerking gedragen verkiezingscampagne.

reid. Niet alleen de Kamer, ook de onderwijswereld heeft daar recht op. Het was een zaak van geheel andere orde dan de omroepwet en bovendien was de beslissing al gevallen, om niet meer tot behandeling over te gaan voor de verkiezingen.

Dat de PvdA, bijgestaan door de KVP niets te dol is, bleek toen de socialist Tans, voorzitter van de onderwijscommissie, tegen de wens van de commissie in het voorstel deed de overgangswet nu toch op de agenda te plaatsen. Toen enkelen van zijn medecommissieleden protesteerden, haastte hij zich te zeggen dat hij voor zich persoonlijk sprak.

Hoe lagen op dat moment de kaarten en waarom lagen zij zo?

ONDUIDELIJK

De ARP heeft bij monde van de heer Roolvink al jaren aangedrongen op behandeling van de omroepwet om een belemmering voor een regering met liberalen op te heffen; een duidelijk standpunt.

De ARP had in de onderwijscommissie tot de meerderheid behoord, die tegen directe behandeling van de overgangswet was, maar kon dat in het openbaar niet volhouden omdat onderwijs beheerd wordt door twee AR-bewindlieden, de heren Diepenhorst en Grosheide, waarvan de laatste staat te trappelen om de wet te behandelen. Niet zo duidelijk voor de buitenwereld dus.

LONKJES

De KVP wilde evenals de ARP de Omroepwet behandelen om dezelfde redenen.

De KVP had zich in de onderwijscommissie bij ARP, CHU en VVD aangesloten bij de beslissing over de Mammoetwet, maar in het openbaar kwam de heer Schmelzer ijlings voorstellen nu ook maar de Mammoet op de agenda te plaatsen. Redenen? Met zekerheid valt over een KVP-standpunt zelden iets te zeggen, maar in de wandelgangen kan men horen dat de KVP graag lonkjies blijft werpen naar de PvdA, waarvan de Mammoet nu eenmaal het troetelkind, of liever het troeteldier, is. Het voorstel van Tans werd door de KVP graag ondersteund. De stoere taal uit de nacht van Schmelzer is reeds lang verklonken. De kiezers, die uit deze nacht het vertrouwen putten, dat straks de KVP het wel uit het hoofd zal laten weer niet de PvdA in zee te gaan, moeten niet opgeschrikt worden. Vandaar het mistige debat enerzijds en anderzijds de promptte steun aan de PvdA, de partij die als geen ander drijft achter de Mammoet.

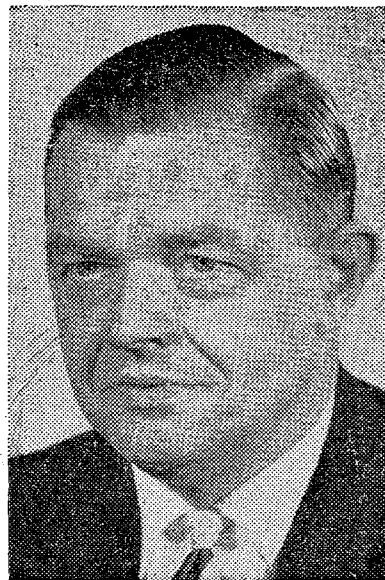
FYSIEK

De PvdA voelde niets voor behandeling van de Omroepwet. Het verhaal dat men in een zo grote fractie fysiek niet in staat zou zijn het ontwerp te behandelen, klonk weinig overtuigend. De Omroepwet is zwaar controversieel, maar wat betreft techniek en ingewikkeldheid onvergelykbaar met de Mammoetwet.

De PvdA wil in werkelijkheid graag de Omroepwet laten liggen om die als onderhandelingsobject te gebruiken in een formatie. Daar komt nog bij dat de PvdA met haar felle jonge linkervleugel, die over het algemeen wat minder Varaminded is dan mannen als Kleywegt en Burger, er weinig voor voelt om vlak voor de verkiezingen een wetsontwerp te behandelen dat de verzuiling versteent en legaliseert, dat goochelt met auteursrechten met als enig doel op het gebied van de geestelijke vrijheid monopolies

SCHMELZER
...lonkend...

BEERNINK
...poedelprijs...

GROSHEIDE
...trappelend...

te helpen bestendigen. Om deze twee redenen achten de socialisten het niet opportuun en niet populair om wat wel genoemd wordt het schandelijkste wetsontwerp, ooit ingediend, te gaan behandelen en op bevel van de Vara aan te nemen. Tegen dit laatste schijnt in so-

PRIKKELS

• In de TV-rubriek van Het Vrije Volk: „Wij beginnen meer en meer te vrezen, dat de min of meer ingewikkelde enquêtes, die tot doel hebben het pad der kiezers te verlichten, vele kiezers alleen maar verder de mist insturen.”

• Hoofdartikel in De Tijd: „Het is een merkwaardige bewustzijnsvernuwing van politici, te denken dat de gemiddelde Nederlander zich werkelijk voor politiek — voor „grote politiek” — interesseert. Als politici over een verkiezingsuitslag praten, begaan zij de fout te denken, dat iedere kiezer na rijp beraad en veel wikken en wegen zijn hokje rood maakt. Dat is niet waar. De meeste kiezers stemmen met de ruggegraat, niet met het verstand.”

• „Nieuw-links” opposant K. Kolthoff, te Amsterdam, over het buitengewoon congres van de PvdA te Rotterdam, in Het Vrije Volk: „Het was niet zo'n best congres; slecht voorbereid, slecht geleid. Vier vijfde van de moties kwam niet in behandeling. De kritiek, waarvoor het congres bijeengeroepen was, is onbeantwoord gebleven.”

• Uit een Handelsblad-verslag over een „teach-in” in Amsterdam: „Achterin de zaal speelt (terwijl prof. Delfgaauw het woord poogt te voeren) de Blaricumse tennisleraar/provo Cochius op zijn dwarsfluit fragmenten uit een Mozartconcert. Prof. Delfgaauw vindt, dat zijn tijd gekomen is en vlucht naar zijn plaats terug. Het is pauze. Provo's houden onder aanvoering van door veel bier begeesterde Robert J. Grootveld zoiets als een happening...”

cialistische kring verzet te rijzen. Om dit alles goed te verbloemen werd de Mammoet van stal gehaald, waardoor het geheel wel mistiger en onoverzichtelijk werd, maar niet overtuigend of duidelijk.

POEDELPRIJS

De CHU won de poedelprijs voor de beste grap. Onder gelach kwam de heer Beernink vertellen dat de omroep bij hen een vrije kwestie was en dat hij dus niet op behandeling wilde aandringen. Dit in strijd met zijn vroegere uitslatingen, waarin hij wel degelijk op snelle behandeling aandrong. De waarheid? De CHU kan zo vlak voor de verkiezingen het zich moeilijk permitteren om verdeeld te stemmen.

De VVD zorgde bij monde van fractievoorzitter Toxopeus voor het eerste duidelijke woord: „We staan te popelen om dit slechte wetsontwerp om hals te brengen,” zei hij, daarmee duidelijk motiverend waarom de VVD de omroepwet wil behandelen. Mevrouw van Someren motiveerde waarom de VVD de Mammoetwet niet op zeer korte termijn wilde behandelen: De materie is oneindig veel ingewikkelder, de voorbereiding kost veel meer tijd dan bij de omroepwet en de twee onderwerpen hebben letterlijk niets met elkaar te maken.

Resultaat: Beide wetsontwerpen moeten volgens de wil van een Kamermeerderheid nog afgehandeld worden. De KVP en de PvdA trekken als vanouds samen op voor de Mammoet ditmaal gesteund door AR (voor reden zie boven). De KVP, de ARP en de VVD wensen de behandeling van de omroepwet.

Hoe het zal aflopen weten we nog niet. We weten wel dat KVP en PvdA de ruzie uit de nacht van Schmelzer aardig aan het bijloggen zijn voor de prijs van één Mammoet.

Kopij voor deze rubriek te zenden aan mei. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

Vragenlijsten

BIJ het begin van het nieuwe jaar wordt allen veel geluk en voorspoed toegewenst; ook onze VVD: dat zij maar glorieus uit de bus moge komen!

Nu moeten wij meteen druk aan het werk. Er zullen direct een paar vragenlijsten uitgaan. De ene behandelt een paar actuele problemen; de ander doet grepen uit het verkiezingsprogramma.

Voor de eerste is het wel gewenst dat de vragen ingeleid worden door iemand, die er wat van af weet. Voor de tweede is alleen het verkiezingsprogramma nodig. En dat behoren wij allemaal bij de hand te hebben om steeds te kunnen raadplegen. Hoe kunnen wij anders met vrucht praten met buitenstaanders?

Dat verkiezingsprogramma wordt juist vastgesteld, als dit nummer verschijnt; in het nummer van 23 december jl. stond het concept.

De vragenlijsten zullen weer verspreid worden door de centrale-vertegenwoordigsters, maar iedereen is nu gewaarschuwd, dat er wat komt. Het is wel kort dag, maar dat kan niet anders door de vervroegde verkiezingen.

Bijeenkomsten

ONGETWIJFELD zullen er veel plaatselijke bijeenkomsten zijn, maar op maandag 24 april zal onze organisatie landelijk bijeenkomen voor de jaarlijkse landdag. Die zal deze keer een feestelijk tintje hebben, omdat het twintig jaar geleden is dat onze organisatie werd opgericht, nog onder de Partij van de Vrijheid. De landdag zal gehouden worden in het Singermuseum in Laren (N.H.). Wij waren enige keren genoodzaakt de datum te verzetten, maar hopen dat deze de definitieve is.

Een half jaar later is de jaarlijkse tweedaagse conferentie. Hiervan staat

TWEË BEKENDE MERKEN

JONGE EN OUDE GENEVER

N.V. SCHIEDAMSCHER DISTILLERDERIJEN
WITTEWEG 44, SCHIEDAM
TELEFOON 010-63106, 68095, 62588

Vrijheid en Democratie

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie.

Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonnementen toestel 219, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:
Ph. C. de Chapelle jr.

Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B te Amsterdam-C.

de datum nog niet vast. Het zal 14 en 15 oktober of 21 en 22 oktober zijn. De organisatie hiervan zal deze keer verzorgd worden door de dames J. P. Hansen-van der Linden, Markeweg 3, Emmen en A. C. M. J. Vriesman-Gerde, Middelburg, van wie de laatste, die reeds voor de financiën zorgde, het administratieve deel op zich zal nemen.

Centrale-vertegenwoordigsters

NOG steeds niet uit alle centrales kregen wij bericht, wie gekozen of herkozen is als centrale-vertegenwoordigster. Dat moest volgens het partijreglement gebeuren in de oktobervergadering. Tot nader bericht nemen wij aan, dat de aftredenden herkozen zijn; dit om stagnatie te voorkomen, die wij nu zeker niet kunnen hebben.

SPREEKBEURTEN

periode 7 januari tot en met 26 januari 1967

De afdelingen wordt erop gewezen dat de mogelijkheid bestaat dat in verband met kamersittingen en fractiebesluit de sprekers hun toezeggingen niet kunnen nakomen.

7 januari	Marknesse (Noordoostpolder)	H. J. L. Vonhoff
7 januari	Lib. Kring Hoogeveen	Mr. F. Portheine
9 januari	St. C. Leiden (debat VVD-PvdA)	Drs. Th. H. Joekes
9 januari	Dordrecht	Mevr. G. V. v. Someren-Downer
9 januari	Haren	Dr. K. van Dijk
9 januari	Hoogezand/Sappemeer (e.o.)	Prof. dr. H. J. Witteveen
9 januari	Amersfoort	H. Wiegel
9 januari	Doetinchem	Mr. J. G. Rietkerk
10 januari	Oostburg (Westzeeuwsch-Vlaanderen)	Mr. J. F. G. Schlingemann
10 januari	Breda	H. Wiegel
10 januari	Leeuwarden (VVD + JOVD)	Drs. Th. H. Joekes
11 januari	Giessenburg	Drs. C. van der Sluijs
11 januari	Loenen/Vreeland (Utrecht-W.)	Drs. Th. H. Joekes
11 januari	Middelburg	H. Wiegel
12 januari	Alphen a. d. Rijn	Mevr. G. V. v. Someren-Downer
12 januari	Rolde	L. M. de Beer
12 januari	Middelharnis (JOVD Voorne-Putten)	Dr. K. van Dijk
13 januari	Delden	H. Wiegel
13 januari	St. C. Harderwijk	Mr. W. J. Geertsema
13 januari	Zaanstreek (forum pol. jong. contact)	Mr. H. van Riel
13 januari	Maastricht	H. Wiegel
13 januari	Noordwijk (Bollenstreek)	Prof. dr. H. J. Witteveen
13 januari	Roden	H. J. L. Vonhoff
13 januari	Stolwijk (oprichtingsverg.)	Drs. Th. H. Joekes
16 januari	Kampen	Dr. K. van Dijk
16 januari	Alkmaar (VVD + JOVD)	Mr. F. Portheine
16 januari	Velp	H. J. L. Vonhoff
17 januari	Zwolle	Mr. H. van Riel
17 januari	Hummelo/Keppel	Ir. D. S. Tuijnman
18 januari	Rotterdam	Drs. Th. H. Joekes
18 januari	Almelo	R. Zegering Hadders
19 januari	Hoorn (statencentrale Hoorn)	Drs. C. van der Sluijs
19 januari	Driebergen, Amerongen	Mr. J. G. Rietkerk
19 januari	Heemskerk, Uitgeest, Castricum e.o.	H. Wiegel
19 januari	Winterswijk	H. J. L. Vonhoff
19 januari	Delft (Lib. Stud.)	Mr. H. Koning
19 januari	Den Haag (forum Ver. v. Internat. Rechtsorde)	H. J. de Koster
19 januari	Hattum	Drs. Th. H. Joekes
20 januari	Hoeksche Waard	Mr. W. J. Geertsema
20 januari	Hilversum (statencentr. Hilversum)	G. Koudijs
20 januari	Oosterwolde (statencentrale Heerenveen)	Drs. Th. H. Joekes
20 januari	Veenwoude (forum)	Mevr. G. V. v. Someren-Downer
20 januari	Baarn	Mr. F. Portheine
20 januari	Maassluis	Mr. F. Portheine
23 januari	Voorburg (JOVD jongerenforum)	H. J. L. Vonhoff
23 januari	Groningen (Lib. sociëteit)	Dr. K. van Dijk
23 januari	Amsterdam	Mr. F. Portheine
24 januari	Midden Limburg	H. J. L. Vonhoff
24 januari	Vleuten/De Meern/Utrecht West	Prof. dr. H. J. Witteveen
24 januari	Den Haag (Vrouwengroep)	Drs. Th. H. Joekes
24 januari	Amsterdam (pol. jongeren contact)	Mevr. mr. E. Veder-Smit
25 januari	Helden (Venlo e.o.)	H. J. L. Vonhoff
25 januari	Delfzijl	Ir. D. S. Tuijnman
25 januari	Wormerveer (Zaanstreek)	Mr. W. J. Geertsema
25 januari	Aalsmeer + Haarlemmermeer	Prof. dr. H. J. Witteveen
26 januari	Hillegom (Bollenstreek)	Mr. F. Portheine
26 januari	Wageningen	Mr. H. van Riel
26 januari	Rotterdam	H. Wiegel
26 januari	Veenwouden	Mr. W. J. Geertsema
26 januari	Doorn en omgeving	Mevr. G. V. v. Someren-Downer
26 januari	Giessenburg (Alblasserwaard)	Dr. K. van Dijk
26 januari	Middelburg	Mr. F. Portheine
		Ir. D. S. Tuijnman
		H. J. L. Vonhoff

N.B. In deze opgaaf zijn niet verwerkt die spreekbeurten welke door onze kamerleden en andere sprekers buiten het verband van onze partij worden gehouden.

Radio-uitzending van de VVD: dinsdag 10 januari, van 18.20-18.30 uur, over de zender Hilversum II (298 m.).

LET OP DE ZENDERWISSELING!

Zeist

IN overleg met de Zeister Federatie voor Vrouwelijke Vrijwillige Hulpverlening heeft het bestuur van de

Vrouwen in de VVD in Zeist het gevoelen u hierbij uit te nodigen tot het bijwonen van een bijeenkomst op donderdag 12 januari des namiddags om 2.15 uur in de grote zaal van „Boschlust” te Zeist.

Op donderdag 19 januari des namiddags om half drie komt de Vrouwengroep bijeen ten huize van mevrouw A. M. A. Schoehuizen-Folkersma, Homeruslaan 16.

Spreekster: mevr. drs. J. F. Schouwenaar-Franssen, te Bilthoven.

Onderwerp: De gemeente en wij (Bandopname).

In memoriam

OP 13 december overleed geheel onverwacht mejuffrouw B. de Zaaier, bestuurslid van de Arnhemse vrouwengroep.

Zij was een zeer actief VVD-lid en velen uwer zullen haar kennen van de landelijke en provinciale bijeenkomsten, die zij zeer trouw bezocht.

Wij zullen haar erg missen.

C. J. Lavell-de Vries

gesticht in januari 1965, omvat de volgende ondernemingen:

EERSTE NEDERLANDSE AUTO-RIJWIELFABRIEK N.V.:

Solex bromfietsen - elektrische huishoudelijke toestellen - elektrisch handgereedschap - ventilatoren

INDOLA N.V.:

kosmetica - interieurverzorging

N.V. INDUSTRIËLE ONDERNEMING W. H. BRASKAMP:

ventilatoren - kappersapparatuur - elektrische huishoudelijke toestellen

CHEMISCHE FABRIEK INDOLA COSMETICS N.V.:

chemische produkten

VOKAP N.V.:

interieurverzorging

N.V. ELEKTROTECHNISCHE MECHANISCHE INDUSTRIE

(EMI): elektromotoren - ventilatoren - professionele motoren

N.V. PHARMACEUT. CHEMISCHE FABRIEK v/h E. M. BRASKAMP:

farmaceutische artikelen

INTERHEEM N.V.:

exportmaatschappij

N.V. GEBR. VAN NIFTRIK:

kunststoffen

Fabrieken in:

Den Haag, Rijswijk, Voorburg, Utrecht, Putte (N.Br.).

ALGEMEEN SECRETARIAAT V.V.D.

Koninginnegracht 61
's-Gravenhage
Telefoon (070) 604803
(3 lijnen)
Giro 67880

Duitse liberale ervaringen een waarschuwing

Oppassen met wijzigingen in ons kiesstelsel

Tijdens het debat in de Bondsdag over de regeringsverklaring van de nieuwe Westduitse bondskanselier Kiesinger is — zo meldde de correspondent van het Algemeen Handelsblad in Bonn op 21 december — heftig gediscussieerd over het plan van de uit de twee grote partijen gevormde regering om een nieuw kiesstelsel in te voeren. De bedoeling van het nieuwe kiesstelsel is, zoals het in de regeringsverklaring heette, om voor de Bondsdagverkiezingen na 1969 „duidelijke meerderheden” mogelijk te maken.

Het thans bestaande Duitse kiesstelsel is, naar men weet, een z.g. gemengd stelsel, waarbij door de kiezers een districten- en een lijststem worden uitgebracht.

Heel kort gezegd komt het hier op neer, dat de evenredige vertegenwoordiging in het algemeen het totale aantal zetels per partij bepaalt, nadat de volgens het districtenstelsel gekozenen in de eerste plaats als gekozen worden beschouwd. Het restant, waarop een partij recht heeft, wordt dan aangevuld met de ontbrekende zetels, via de lijsten.

Van de liberale partij in de Bondsrepubliek, de FDP is bij dit systeem nog nooit een afgevaardigde in een district gekozen. Zij kreeg haar zetels altijd uitsluitend via de evenredige vertegenwoordiging op de lijsten toebedeeld. Het is dus duidelijk, dat een volledig districtenstelsel voor de liberale partij aldaar funest zou zijn.

De liberalen hebben dan ook tijdens het debat in de Bondsdag scherp tegen de voorgestelde hervormingen geprotesteerd en de vraag gesteld of de christen-democraten en socialistische liberale krachten in het Duitse volk de mogelijkheid van onmiddellijke invloed op het beleid willen ontnemen en of zij de ruim drie miljoen kiezers van de liberale partij willen dwingen, zich van stemmen te onthouden.

Zou een volledig districtenstelsel worden ingevoerd — het aantal districten zou dan van 248 moeten worden verdubbeld tot 496 — dan zou, naar de genoemde correspondent meldde, in grote trekken de sociaal-democratische partij voornamelijk uit de steden haar kandidaten betrekken, de christen-democraten voornamelijk van het platteland. Steden als Hamburg, Bremen, Frankfurt, Keulen, München, enz. zouden in de Bondsdag dan vermoedelijk alleen nog door sociaal-democraten worden vertegenwoordigd.

OVERGANGS-KIESSTELSEL

Bondskanselier Kiesinger heeft in zijn regeringsverklaring ook aangekondigd, dat de mogelijkheid van een overgangskiesstelsel voor de verkiezingen van 1969 door de regering wordt onderzocht. Welke vorm men dat overgangsstelsel wil geven, is nog niet duidelijk.

Op het ogenblik geldt bovendien als voorwaarde voor vertegenwoordiging in de Bondsdag, dat een partij ten minste vijf procent van de stemmen moet hebben behaald of drie districten moet hebben veroverd. Er wordt nu van de mogelijkheid gewaagd om de drempel van vijf procent te verhogen tot tien procent.

Het constitutionele gerechtshof te Karlsruhe heeft echter een jaar of tien geleden uitgemaakt, dat de z.g. vijf-procent-clausule de hoogste grens is „die democratisch kan worden verantwoord”. Er is ook sprake van de drempel voor vertegenwoordiging in de Bondsdag te stellen op vijf procent van de stemmen en drie districten of vijf procent en vijf districten. In beide gevallen zou de liberale partij het minimum vermoedelijk niet halen.

Overigens staat nog te bezien of het nieuwe kiesstelsel, het districtenstelsel dus, er in de Bondsrepubliek doorkomt. Het nieuwe kiesstelsel zou, als gezegd, worden ingevoerd na 1969, dus eigenlijk pas gaan gelden voor de verkiezingen in 1973, tenzij er na 1969 een tussentijdse verkiezing nodig zou zijn. Voor de invoering van het nieuwe kiesstelsel zou wijziging van de Grondwet vereist zijn, waarvoor ook in de Bondsrepubliek een meerderheid van twee derden nodig is.

Deze meerderheid hebben de regeringspartijen van thans weliswaar, maar bijvoorbeeld een lid van de leiding van de sociaal-democratische fractie vertelde de Handelsblad-correspondent, dat wanneer thans over de invoering van een nieuw kiesstelsel moest worden gestemd ruim de helft van zijn fractie tegen zou stemmen, omdat de betrokkenen hun

zetel in gevaar achten. Ook in de christen-democratische fractie is het aantal tegenstanders van een nieuw kiesstelsel aanzienlijk.

De FDP heeft dus goede hoop, dat de tegenstand ook bij de anderen zo groot is, dat de „moord” op de liberale partij, zoals zij de herziening van de Kieswet noemt, niet wordt gepleegd.

„DUITSE LES”

De dreigende gang van zaken in de Bondsrepubliek kan ondertussen — voor de meesten onzer ten overvloede — een waarschuwing zijn om bijzonder voorzichtig te zijn bij het ons laten aanprijzen van alle mogelijke en onmogelijke kiesstelsels.

Ook ik heb in dit blad wel eens betoogd, dat als men dan per se een ander kiesstelsel wenst, het Duitse gemengde stelsel nog het meest aanvaardbare zou zijn. Uiteindelijk bepaalt de evenredigheid immers toch de einduitslag, al zijn er wel een paar haken en ogen, waarop ik thans niet hoeft in te gaan.

Wat in Duitsland dreigt te geschieden: dat de liberale stroming door kunstgrepen met het kiesstelsel zo maar kan worden uitgerangeerd, is in ieder geval een waarschuwing, dat wij ons niet op het hellende vlak van het tornen aan de beginselen van ons kiesstelsel zullen moeten laten trekken.

De splinterpartijen vormen inderdaad wel een euvel, vooral in het grote aantal, waarin zij zich bij Kamerverkiezingen aandienen. Dat heeft ons kiesstelsel dan gemeen met zoveel andere op zichzelf goede zaken, waaraan ook kwade kanten zitten. Die kwade kanten dienen zoveel mogelijk te worden bestreden (met democratische middelen, wel te verstaan), zonder tegelijk het juiste beginsel om hals te brengen.

Daar komt nog bij, dat wij een perfectionistisch volk zijn, dat warm loopt zodra iets niet volledig is uitgewogen en geen zo volledig mogelijke rechtvaardigheid wordt betracht.

Vandaar ook de Nederlandse neiging om elke min of meer globale regeling, of het nu op het gebied van de sociale verzekering, het belastingrecht of de financiële verhouding tussen rijk en gemeenten is, te perfectioneren.

Ook de meeste amendementen in de Kamer op deze terreinen zijn op een dergelijke perfectionering gericht. Het is ons — misschien zelfs wel eens wat te ver doorgedreven — rechtvaardigheidsgevoel, dat ons daartoe drijft.

Ik ben ervan overtuigd, dat wanneer wij (nog) leefden onder het districtenstelsel zonder evenredigheid, felle agitatie zouden worden gevoerd tegen wat men dan verontwaardigd zou noemen een „ondemocratisch systeem van onderdrukking van minderheden”. Cijferen zouden dan aantonen, dat onze volksvertegenwoordiging niet als representatief kan worden aangemerkt, met alle verdere conclusies, daaraan nog te verbinden.

In ons „lastige” Amsterdam zou men zeker met spandoeken rondlopen, leuzen bevattend in de trant van: „Nederland geen democratie”. Om van sit-down demonstraties, teach-ins en dergelijke maar te zwijgen.

Ik geloof dat wij zullen moeten blijven bij ons standpunt, dat men de oplossing van de kwalen in de werking van onze democratie, die men meent te zien, zal moeten zoeken in een structuurwijziging van ons partijwezen.

Dat hebben wij, liberalen, trouwens altijd voorgestaan en het ziet er naar uit, dat de komende vierjarige parlementaire periode op dat punt eindelijk wel eens vrij grote veranderingen en verschuivingen te zien zou kunnen geven.

A. W. ABSPOEL

Ons verkiezingsfonds

Het nieuwe jaar is begonnen en wij staan nu dicht bij de dag der verkiezing. Een met veel zorg samengestelde verkiezingscampagne is dezer dagen aan alle afdelingsbesturen en kamercentrale-besturen toegezonden. Om deze campagne tot een groot succes te maken is veel geld nodig. U kunt uw penningmeester helpen door hem voor het voeren van onze verkiezingscampagne de middelen ter beschikking te stellen.

De feestdagen zijn nu achter de rug en wij keren terug tot de normale gang van zaken.

Begin dit nieuwe jaar goed door op giro 67880 ten name van de Secretaris van de VVD te 's-Gravenhage uw bijdrage voor ons verkiezingsfonds over te maken.

Uw penningmeester dankt u bij voorbaat!

S. J. van den Bergh, penningmeester.

Van de afdelingen Wassenaar en Eibergen in grote dank ontvangen een bedrag van resp. f 500 en f 150.

Voorts kwamen van partijgenoten en geestverwanten nog de volgende giften binnen:

Ir. E. F. P. te L. f 500; K. de W. te H. f 25; ir. B. J. K. C. te R. f 25; J. L. H. te B. f 50; G. W. D. te R. f 100; C. J. C. R.-E. te W. f 25; E. H. E. te G. f 25; H. J. R. te L. f 25; jhr. J. M. v. d. B. te V. f 25; J. B. E. te 's-G. f 5; J. K. te A. f 10; mr. C. J. V. te L. f 250; mr. J. K. te M. f 25; R. P. M. te A. f 10; prof. dr. G. M. S. te W. f 25; J. A. M. te G. f 10; K. N. te 's-G. f 50; mevr. M. A. v. d. V.-V. te W. f 15; mevr. F. A. A. K.-G. te A. f 5; A. F. J. K. te A. f 5; mej. H. A. W. te A. f 15; mevr. S. M. S.-H. te S. f 25; mr. E. J. K. A. te W. f 25; F. V. Mzn. te R. f 25; J. C. v. W. te A. f 50; dr. P. D. v. R. te A. f 10; ir. W. M. G. te L. f 25; H. H. te R. f 25; mr. H. F. v. L. te L. f 100; mevr. L. v. W. te A. f 50; A. G. de F. te B. f 10; mej. drs. I. G. te 's-G. f 10; mej. mr. A. C. R. te O. f 10; mr. N. H. v. V. v. B. te H. f 25; drs. H. A. v. R. te B. f 90; B. B. v. I. te D. f 20; mevr. dr. M. H.-K. te G. f 40; J. J. K. te L. f 25; drs. H. J. M. te O. f 20; mevr. J. H. S.-A. te A. f 25; D. J. A. v. B. de J. te L. f 10; mr. R. v. d. V. te Z. f 25; G. de M. Sr. te D. f 25; mevr. H. W. K. de G. te L. f 50; H. A. A. te A. f 25; J. G. B.-P. te S. f 10; mevr. mr. B. Th. W. v. H. te W. f 5; B. F. V. BFzn. te D. f 10; ir. F. S. v. R. te 's-G. f 25; ir. A. P. te H. f 50; mevr. mr. A. N.-N.B. te G. f 25; G. M. L. te E. f 250; ir. A. M. K. te A. f 25; L. H. te G. f 10; C. J. P. te A. f 1000; mej. H. M. B. te N. f 10; mr. J. A. O. te G. f 100; J. V. v. R. te E. f 25; mevr. N. J. G. L.-G. te 's-G. f 10; M. C. Z. D. te 's-H. f 10; mr. J. v. S. te R. f 175; J. L. P. te O. f 25; M. C. v. d. B. te R. f 25; O. W. K. te A. f 100; mej. mr. J. L. M. T. P. te O. f 25; mr. Chr. P. v. E. te A. f 200; J. v. d. M. te M. f 25; familie R. te U. f 25; mr. G. B. te H. f 15; H. O. te A. f 25; dr. B. K. te S. f 15; S. Z. te A. f 25; J. L. U. te S. f 10; ir. K. W. N. te W. f 20; A. J. v. d. B. te W. f 5; H. A. V. te W. f 10; dr. H. H. B. te W. f 20; mej. T. v. R. v. A. 's-G. f 10; L. N. B. te O. f 15; mej. C. J. C. R. te W. f 10; H. v. H. te A. f 25; H. S. te U. f 25; D. W. K. te H. f 10; ir. C. H. te V. f 25; ir. R. S. te E. f 10; J. F. S. te E. f 40.

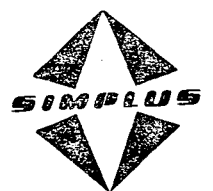
Ook aan deze geefsters en gevers hartelijke dank!

Goede wensen voor bruidspaar

Op 10 januari zullen vele goede wensen uitgaan naar het bruidspaar van die dag: prinses Margriet en mr. Pieter van Vollenhoven. Goede wensen, waarbij de VVD van harte de hare voegt, voor het geluk van twee jonge mensen, die ondanks verschillen in opvoeding het zó met elkaar eens zijn geworden, dat zij tot de grote stap van het huwelijk besloten hebben.

Foto: Max Koot

BRANDBEVEILIGING

Officieel goedgekeurd

Talrijke attesten

SIMPLUS N.V. DORDRECHT

Visstraat 6 - 8 - Tel. 3344 (01850)

Lasten over de drempel

NA al de uitvoerige jaaroverzichten en terugblikken waarop wij ook bij deze jaarwisseling weer door de diverse communicatiemedia zijn vergast, zal niemand er behoefte aan hebben dat hier nog eens dunnetjes over te doen. Op allerlei plaatsen hebben we kunnen lezen en horen dat Amsterdam een woelig jaar achter de rug heeft, dat er toch wel veel is gedaan, dat de ontwikkeling van haven en industrie niet onbevredigend is, dat er nieuwe bankgebouwen komen tegen de zin van sommige groeperingen en dat de woningbouw nu niet bepaald in hoog tempo is verlopen. Daarom is het wellicht interessant even stil te staan bij de grote problemen die Amsterdam over de drempel van 1967 heeft moeten meedragen, vraagstukken die dit jaar mede hun stempel op de gang van zaken zullen drukken.

Het grootste probleem is stellig dat van de gemeentelijke financiën. Eind februari en begin maart zal het begrotingsdebat worden gehouden. Dan zullen wij daar zeker nog wel op terugkomen, maar nu kan al wel worden vastgesteld dat het schrikbarende tekort op de begroting bepaald invloed zal hebben op de mogelijkheden van de stad. En gezien het verleden zal men tevens kunnen be-

twifelen of die beperking van mogelijkheden aanleiding zal geven tot het opstellen van een scherp urgentieschema.

NIET minder ernstig is het vraagstuk van de verkeersmoeilijkheden in Amsterdam. Het afgelopen jaar heeft daarin geen soelaas gebracht, al is dan het aantal verkeersongelukken in 1966 minder geweest dan in 1965. Voor een deel is die vermindering eenvoudig een gevolg van de toename van het aantal auto's waardoor de gemiddelde snelheid in de stad lager is geworden. De chef van de Amsterdamse verkeerspolitie zei onlangs met een soort galgenhumor dat als het verkeer nog verder toeneemt er helemaal geen beweging meer is en dan is het aantal ongelukken tot nul teruggebracht.

Het verdrietige is dat er eigenlijk ook geen uitzicht is op een spoedige verbetering. De capaciteit van de stad, vooral van de binnenstad, is nu eenmaal ontoereikend voor de geweldige verkeersstromen. En een beperking van die verkeersstromen zou de stad economisch schaden, zolang er niet een adequaat openbaar vervoer is. Met andere woorden, we zullen eenvoudig moeten wachten op de komst van de stads-spoorweg, al kan men betwifelen of dat

nu het wondermiddel zal zijn dat alle kwalen geneest. Echter een beperking van het gemotoriseerde verkeer zonder alternatief is evenmin een oplossing, zodat we erop zullen moeten rekenen dat de verkeersellende van Amsterdam nog wel een poos zal blijven bestaan. Indien men eens zou (kunnen) uitrekenen hoeveel verlies wordt geleden door de lange wachttijden die een personen- of vrachtwagen in de binnenstad moet ondergaan, zou men ongetwijfeld tot ontstellende bevindingen komen.

HET daarmee ten dele samenhangend vraagstuk van de parkeergarages in de binnenstad is ook nog niet dicht bij zijn oplossing. Een indrukwekkend argument tegen parkeergarages op bepaalde plaatsen in de binnenstad heeft dezelfde chef van de verkeerspolitie onlangs naar voren gebracht door erop te wijzen dat een parkeergarage die bijv. vierhonderd auto's kan bergen met een verwerkingsnelheid van twee per minuut, in de ochtendspits een rij van honderden wagens op de toegangsweg naar de garage zou veroorzaken, waardoor het verkeer over enkele kilometers vast zou kunnen komen te zitten. Men kan uit deze opmerking tevens afleiden dat de gemeentelijke overheid vermoedelijk

niet erg geporteerd is voor zulke garages, zodat het particulier initiatief in deze richting zeker niet zal worden aangemoedigd.

NOG een ernstig vraagstuk is dat van de bestemming van de binnenstad. Allerlei invloeden werken eraan mede dat de binnenstad moeilijker bewoonbaar wordt en de vraag of men zich meer moet toelagen op het behoud van het historische karakter van de city, dan wel op het behoud van diezelfde city als centrum van cultuur, diensten en financiën, zal in de komende tijd een scherpere vorm krijgen. Binnen afzienbare tijd kan een nieuwe Nota Binnenstad van b. en w. worden verwacht. Dan zal er alle aanleiding zijn ook hierop nader terug te komen.

Er zijn natuurlijk nog aanzienlijk meer moeilijkheden die Amsterdam dit jaar onder ogen zal moeten zien; wij hebben ons slechts willen beperken tot enkele van de grootste, waarvoor eigenlijk geen oplossing te zien is. Vooral met de komende verkiezingen voor ogen kan men wel op allerlei terreinen leuzen bedenken en beloften doen, maar het is goed ons te realiseren dat er een grens is tussen verlangens en mogelijkheden, die men maar beter kan blijven onderscheiden.

Gebeurlijkheden in één jaar

POLITIEK gezien is het achter ons liggende jaar ook op plaatselijk niveau in verschillende opzichten zo merkwaardig geweest dat het de moeite loont er in deze kroniek nog even bij stil te staan. Begrijpelijkerwijs richt de aandacht zich dan in de eerste plaats op het resultaat van de raadsverkiezingen, dat vooral voor de Partij van de Arbeid allesbehalve plezierig was. Met vijf vertegenwoordigers minder zagen de socialistische leden hun absolute meerderheid verloren gaan. De situatie werd er voor de andere partijen alleen maar behaaglijker door.

Een tegenslag leverden de verkiezingen ook voor de anti-revolutionairen op. Zij toch zagen hun zeteltal verminderen van vier tot drie. Nog zwaarder echter werd deze fractie getroffen door het overlijden van mr. H. Bavinck, de man die zich als wethouder belast wist met de zorg voor de openbare werken en de volkshuisvesting en die zich in deze hoedanigheid een bestuurder van groot formaat had getoond.

Op het ogenblik dat wij deze regelen aan het papier toevertrouwen treedt de heer W. A. Fibbe, de a.r. fractieleider, nog steeds als waarnemend wethouder op. Het heeft echter van het begin af vastgestaan dat dit een tijdelijke voorziening zou zijn. De heer Fibbe ambieert namelijk geen definitieve benoeming. Hier leeft in het college dus een factor van onzekerheid die, naar te verwachten valt, nu toch wel spoedig uit de weg zal worden geruimd. Maar of er dan

weer een anti-revolutionair in het college terugkeert? Met de christelijk-historische op het vinkentouw staat dat nog geenszins vast.

MEN moet zich over de houding van de christelijk-historische niet al te zeer verwonderen. Zij hebben de raadsverkiezingen — in tegenstelling tot de anti-revolutionairen — goed overleefd en zij menen daar bepaalde rechten aan te kunnen ontleen. Bovendien huldigen zij de opvatting dat alle anti-revolutionaire wethouders tot dusver zo'n beetje zitting in het college hebben gehad als vertegenwoordigers van de gehele protestants-christelijke groepering. Aan een wethouder van christelijk-historische huize kan dezelfde vertegenwoordigende functie worden toevertrouwd, zo is de redenering.

Een opzienbarend gevolg van de raadsverkiezingen is overigens niet zozeer geweest dat de liberalen en de pacifistisch-socialisten een zetel winst hebben behaald, als wel dat de Boerenpartij ineens met drie representanten haar entree in de raad heeft gedaan. Tot dusver heeft men van deze „Boeren” nog niet veel gemerkt. Heel wat roeriger daarentegen gedragen zich de vier pacifisten, wat nog niet wil zeggen dat hun bijdrage aan het stadsbestuur kwalitatief hoog aangeslagen kan worden. Het tegendeel is waar. Boeren, pacifisten en tot op zekere hoogte ook communisten vormen tezamen een belangrijk deel van de raad waarvan zonder aarzeling kan

worden getuigd, dat het een tamelijk steriele bedrijvigheid ontplooit.

De liberale fractie is niet alleen versterkt, maar ook aanzienlijk verjongd de nieuwe zittingsperiode ingegaan. Zij heeft zich met jeugdig elan en onder verkondiging van allerlei nieuwe denkbeelden op de taken geworpen. De fractie verleent daardoor een aantrekkelijke noot aan het spel in de politieke arena aan de Coolsingel. Zo goed als mr. H. C. G. L. Polak, de opvolger van de heer J. U. Schiltuis, kleur is komen geven aan het werk van burgemeester en wethouders.

Naast de hem toevertrouwde portefeuille heeft hij al spoedig na zijn benoeming tot wethouder een goed deel van mr. Bavincks nalatenschap te torsen gekregen, mitsgaders de kunstzaken uit de portefeuille van de door een langdurige ziekte gekweld meijuffrouw mr. J. Zeelenberg. De manier waarop hij zich door deze uitermate zware belasting heen slaat, wekt respect en bewondering bij vriend en vijand, zoals dat heet.

FINANCIËEL is de positie van de gemeente nu toch wel heel, heel moeilijk geworden. Rotterdam is erin geslaagd in de laatste vier jaar tekorten aan te kweken van bij elkaar een slordige f 200 miljoen. De gemeente zucht en steunt onder de gevolgen van een jarenlange overinvestering.

Aan de andere kant mag eveneens worden geconstateerd dat de uitkeringen

uit het Gemeentefonds niet in een redelijke verhouding staan tot de omvangrijke taken die de gemeente — ook voor bovengemeentelijke belangen — heeft te verrichten. Hoe eerder daar verandering in komt, hoe beter. Ondertussen kan men er begrip voor hebben dat onder de gegeven omstandigheden het liberale element in de raad met kracht aandringt op het betrachten van de grootst mogelijke zuinigheid en het stellen van prioriteiten.

Rotterdams gemeentebestuur is in het verstreken jaar geconfronteerd geworden met een toenemende bedrijvigheid van Rijnmond. Dat heeft burgemeester Thomassen de opmerking ontlokt dat de tijd van het „lief zijn voor Rijnmond” voorbij is. Rijnmond is begonnen zijn reden van bestaan te bewijzen. De tijd van het zakendoen is aangebroken.

Daar is op zichzelf helemaal geen bezwaar tegen. Wij zijn namelijk onverminderd van mening dat er voor het nieuwe publiekrechtelijke lichaam in het gebied langs de Nieuwe Waterweg een vruchtbare bedrijvigheid mogelijk moet zijn. Maar het dagelijks bestuur moet wel met beleid en omzichtigheid zijn koers leren uitzetten. Het orgaan is niet gebaat met mislukte of slechts ten dele gelukte activiteiten, zoals ter zake van de grenswijziging tussen Maasland en Maassluis resp. de verdeling van de woonruimte in de streek.

Doch laten we deze verschijnselen nu maar tot de geboorteweek van het nieuwe bestuurslichaam rekenen.

Nogmaals de opera

HET Algemeen Handelsblad heeft onze beschouwing over de vestiging van de Opera, „begrijpelijk” genoemd, „gezien de lijdensweg, die de behuizing van de Opera moet ondergaan. In een mismoedig ogenblik hebben ook wij wel eens de gedachte tot uitdrukking gebracht, dat Amsterdam, als er dan toch van het nieuwe operagebouw kennelijk niets kwam, maar een moderne toneelschouwburg moest bouwen en de opera definitief de Stadsschouwburg ter beschikking toewijzen,” aldus het Amsterdamse blad in een hoofdartikel naar aanleiding van onze opmerkingen. Het noemt trouwens het feit dat er telkens plannen opduiken om de Opera buiten Amsterdam te vestigen niet verwonderlijk. Het zou echter verkeerd zijn hierop de bouwpolitiek te baseren, zegt het blad. Het vervolgt: „Amsterdam heeft, in tegenstelling tot wat V. en D. meent, het publiek met de grootste belangstelling voor de opera. De vroegere Nederlandse Opera gaf in Amsterdam ongeveer 100 voorstellingen per jaar, met een gemiddelde bezetting van de zaal van 70 procent. Wij geloven niet, dat deze getallen ook in Den Haag zouden worden gehaald”, aldus het Handelsblad, dat ver-

In deze kroniek geeft onze Haagse medewerker zijn persoonlijke standpunt ten aanzien van de vestiging van de Opera weer. Het is denkbaar dat men in Amsterdamse liberale kringen een totaal tegenovergestelde opvatting koestert. — Red. Vrijh. en Dem.

der schrijft: „De verbouwing van het Scheveningse Circusgebouw tot een gebouw niet ongeschikt om er opera's te geven, hebben wij toegejuicht, maar alleen omdat daardoor voorzien werd in een voorlopige behoefte. Een definitief operagebouw — liever muziektheater, want het nieuwe gebouw zal een ruimer doel dienen dan alleen de opera — kan slechts in Amsterdam verrijzen. Natuurlijk is daaraan risico verbonden. Ondanks de vaste kern van operabezoekers in Amsterdam blijft de mogelijkheid bestaan, dat er niet altijd een voldoende bezetting door het publiek is. Aan de andere kant werkt een goed en modern muziektheater als een magneet. En ten slotte is Amsterdam ook de culturele hoofdstad

van het land. Dat zou eigenlijk al voldoende moeten zijn.”

Tot zover het Alg. Handelsblad, dat in hetzelfde nummer weet te melden dat het in de bedoeling van het Amsterdamse gemeentebestuur ligt aan architect Bijvoet op te dragen het definitieve ontwerp voor het operagebouw, zoals dat door de gemeenteraad is goedgekeurd, thans bestekklaar te maken. Daarmee zal een bedrag van één à anderhalf miljoen gulden (!) gemoeid zijn. Het bestekklaar maken zal ongeveer twee jaar in beslag nemen. In die tussentijd moet de gemeente ervoor zorgen het nodige bedrag, dat de bouw vergt, te verkrijgen.

WIJ willen graag enige kanttekeningen maken, zowel bij het hoofdartikel als bij het bericht van het Alg. Handelsblad. Wat het hoofdartikel betreft, we zijn er erkentelijk voor, dat het onze suggestie begrijpelijk noemt en dat het die suggestie niet verwonderlijk vindt. Overigens ademt het artikel duidelijk onzekerheid over de Amsterdamse plannen. Op onze beurt achten we het niet verwonderlijk, dat de voormalige Ned. Opera veel meer voorstellingen in

(Zie verder pagina 6)

K. J. Nieuwerkerke overleden

Met groot leedwezen vernamen wij kort voor het ter perse gaan van dit nummer dat de heer K. J. Nieuwerkerke, 78 jaar oud, is overleden. De heer Nieuwerkerke was sinds de bevrijding tot september jl. lid en fractievoorzitter van de VVD in de Haagse gemeenteraad. Op 2 januari was hij nog aanwezig bij de raadsvergadering voor het aanhoren van de nieuwjaarsrede van de burgemeester. Niets wees toen op zijn plotseling verscheiden, dat in brede kring diepe indruk heeft gemaakt.

In het volgende nummer van ons blad hopen wij aan het vele werk dat de heer Nieuwerkerke in het belang van de liberale beginselen en van het maatschappelijk leven in het algemeen heeft verricht nog aandacht te wijden.

Gelijk en ongelijk in Vietnam

Bommen op Hanoi. Het lijkt een titel voor een film. Maar het is helaas werkelijkheid. Dit is nu wel overduidelijk gebleken uit de berichtgeving van Harrison E. Salisbury. Deze plaatsvervangend hoofdredacteur van The New York Times is aan boord van een vliegtuig van de Internationale Controle Commissie (ingesteld op grond van het verdrag van 1954) naar Hanoi getrokken. Hij had daarvoor de toestemming zowel van de Noord-Vietnamese als van zijn eigen Amerikaanse regering.

Hetgeen hij daar vond stond in lijn-rechte tegenspraak met de aanvanke-lijke communicés uit Amerikaanse kringen. Daar werd ontkend dat niet-militaire doelen in Hanoi waren gebombardeerd. Salisbury zag met eigen ogen het tegendeel. Het bleek dat bij deze bombardementen — hoe militair ook bedoeld — woonwijken en non-combattanten waren getroffen.

Toen Washington wel moest toegeven, dat er te Hanoi ook civiele doelen waren geraakt, kwam men met een verklaring. Het State-Department moest, ten slotte, erkennen, dat de „mogelijkheid” van verliezen aan lijf en goed van burgers bestond. De heer Robert McCloskey, de woordvoerder van het Department, verklaarde: „Ik moet toegeven, dat er mogelijkwijze privé-huizen dichtbij de (militaire) doelen getroffen zijn.” Maar die militaire doelen, zo werd verder verklaard, zijn belangrijk wegens het spoorwegverkeer met China en het transport van militaire aanvoeren van Noord naar Zuid.

Leest men echter de verhalen van ooggetuigen dan blijkt dat de Noord-Vietnamezen uiterst vindingrijk zijn in het repareren van gebombardeerde spoorweglijnen. En vooral dat zij in staat zijn over de gewone weg met lorries en fietsen een vervoer te verzekeren, dat juist voor de guerrilla belangrijk is.

Harrison E. Salisbury fotografeert de schade, aan woonhuizen in Noord-Vietnam toegebracht.

Sfeer

Salisbury heeft niet slechts Hanoi maar ook het provincie-stadje Nam Dinh, 60 kilometer zuidelijker gelegen, kunnen bezoeken. Daar kreeg hij te horen dat er 51 bombardementen op deze stad waren uitgevoerd door de zevende Amerikaanse vloot. Dat kan natuurlijk sterk overdreven zijn. Maar hoe zwaar deze bombardementen in feite waren aangekomen bleek uit het feit dat derbien procent van de huizen was vernield. En, zo schrijft Salisbury, van de toren van de kathedraal heeft men een zeldzaam triest uitzicht. Een zeer aanzienlijk deel van de bevolking is dan ook geëvacueerd.

Een nevenverschijnsel van de reportage van Salisbury is, dat men door zijn bezoek ter plaatse op treffende wijze over de sfeer van Vietnam-in-oorlogstijd wordt ingelicht. Die sfeer-beschrijving trof ons ook in een pittig boekje dat onder de titel „Een dag in Vietnam” van de hand van Max Nord is verschenen. *) Hier is dan een reisverhaal waar het menselijk element sterk reliëf verkrijgt. Zonder zwaarwichtige en quasi-geleerde betogen die ook „thuis” hadden kunnen zijn geschreven, vinden wij hier een kleurig en natuurlijk soms somber relaas over het dagelijks leven in Vietnam. Vietnam, een geteisterd land.

„Credulity-gap”

De ontwaarding van een stuk officiële berichtgeving omtrent de bombardementen op Hanoi door een gezaghebbend Amerikaanse journalist heeft aanzienlijke deining veroorzaakt. Zowel in de Verenigde Staten als ook in de rest van de wereld. In Amerika heeft dit geleid tot de „credulity-gap”, nl. de kloof van

geloofwaardigheid, of juist ongelofwaardigheid, die tussen sommige autoriteiten en een deel van het publiek is ontstaan.

Eerlijkheidshalve moet men natuurlijk constateren, dat iedere aanval, ook op strikt militaire doelen, het gevaar in zich draagt van ernstige burgerlijke schade. Het is echter de verdoezeling van onaangename waarheden, die hier wrevel wekt.

Dit alles heeft reeds ten gevolge dat senator Fulbright, de voorzitter van de commissie van buitenlandse zaken in de Senaat — overigens een fel tegenstander van de Amerikaanse politiek in Vietnam — „hearings” wil houden. Dan zal moeten blijken waar het verschil tussen feiten en berichtgeving zijn oorzaak vindt. Ook zonder dat kan men er op wijzen dat er omtrent de oorlog in Vietnam een zekere controverse tussen minister McNamara en de Amerikaanse aanvoerdere te velde schijnt te bestaan. Anders dan de militairen is, naar verluidt, McNamara niet gekant tegen een wat langere strijdpauze, zoals door Arthur Goldberg, de Amerikaanse ambassadeur bij de Verenigde Naties, is voorgestaan. In ieder geval is het duidelijk dat de nieuwe poging om tot vredesonderhandelingen te geraken, waartoe president Johnson zich tot de secretaris-generaal van de VN, Oe Thant, heeft gewend, door de verscherpte bombardementen drastisch wordt doorkruist. Dit heeft trouwens Oe Thant met nadruk verklaard.

Realiteit

Deze feiten in een deel der officiële berichtgeving mogen ons niet met blindheid slaan omtrent het hoofd-feit van de Amerikaanse „aanwezigheid” in Vietnam. President de Gaulle moge deze aanwezigheid du haut de sa „grandeur” „verfoeilijk” noemen, hij vergeet gemakshalve de Franse aanwezigheid, die destijds tot de nederlaag van Dien Bien Phoe heeft geleid...

Hoezeer men overigens ook op een mogelijke beperking der bombardementen en op vredesonderhandelingen moet hopen, toch moet men op de realiteit letten. Wanneer men niet met oogkleppen is behept, moet men erkennen dat de Verenigde Staten een dan trachten op te werpen tegen een verder opdringen van het communistisch imperialisme. Dit verklaart reeds waarom het zowel de Filippijnen en Thailand als troepen uit Australië en Nieuw-Zeeland aan zijn zijde vindt. Die troepen zullen worden uitgebreid. Niet voor de „mooie ogen” van Amerika, maar in het welbegrepen eigenbelang van Zuid-Oost Azië. Er is verder weinig twijfel aan dat zonder de Amerikaanse militaire inspanning ook Indonesië een communistische koers zou hebben gekozen.

Vele ultra-pacifistische demonstranten die Amerika als schuldig aan agressie aanwijzen, zijn dan ook niet Oostindisch, maar Chinees doof. Doof voor het militante oorlogsgedruis, dat ons uit het nieuwe en met zijn rode gardisten allernieuwste China bereikt. Daartegen in het geweer te blijven totdat Hanoi bereid is tot vredesonderhandelingen, waarbij niet slechts van één zijde concessies komen, is Amerika's moeilijke taak.

L. M.

*) Een dag in Vietnam, door Max Nord, uitg. Nijgh & Van Ditmar, f 4,95.

Ook bij ZIEKTE, ONGEVAL EN INVALIDITEIT
een GEGARANDEERD WELVAARTSVAST
INKOMEN

Door de
ARBEIDSONGESCHIKTHEIDS-VERZEKERING
MET INDEX- EN STIJGINGS-CLAUSULE

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.

W.B.K. van 1938

Bergstraat 6 - 8 - Amersfoort - Tel. (03490) - 1 70 43*

KAMERCENTRALES

Dordrecht — 's-Gravenhage — Middelburg — Rotterdam

REGIONAAL CONGRES

ZATERDAG 4 FEBRUARI 1967

in
HOTEL SWINDREGT
te
ZWIJNDRECHT

(drie minuten lopen van station Zwijndrecht dicht bij de autosnelweg Rotterdam-Dordrecht onderwerp)

LEEFBAARHEID

Voorzitter: Mr. A. J. Dankelman, wethouder van 's-Gravenhage.
Sprekers: Mr. J. de Wilde, lid Eerste Kamer: Woningbeleid. Ir. L. H. Jacobsen, verkeersdeskundige: Verkeer. Mr. W. J. Geertsema, lid Tweede Kamer: Bevolking. Aanvang: 10.00 uur, einde te ongeveer 16.30 uur.

Kosten en aanmelding
De kosten bedragen: f 7.50 p.p. indien aan de lunch wordt deelgenomen. f 3.50 p.p. indien niet aan de lunch wordt deelgenomen.
Aanmelding dient te geschieden voor 20 januari 1967 en kan uitsluitend plaatsvinden door storting of overschrijving op postrekeningnummer 6400 van de heren Mees en Hope te Rotterdam onder vermelding van: ten gunste van „VVD-congres-Zwijndrecht 1967” dan wel door storting of overschrijving op de rekening „VVD-congres-Zwijndrecht-1967” rekeningnummer 559254 bij de heren Mees en Hope te Rotterdam.

Allen zijn hartelijk welkom!

Oorlogsschepen voor Zuid-Afrika

Verklaring JOVD

Het hoofdbestuur van de onafhankelijk liberale Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie heeft met verbazing kennis genomen van berichten als zou de regering-Zijlstra overwegen toestemming te verlenen voor bouw en export van enkele oorlogsschepen voor rekening van de Republiek Zuid-Afrika.

Het hoofdbestuur beseft dat orders van deze omvang momenteel zeer welkom zijn in de Nederlandse scheepsbouw, zoals nog onlangs werd uiteengezet in het voortreffelijke rapport-Keyzer, maar het doet desondanks een dringend beroep op regering en parlement te verzekeren dat Nederland zich zal houden aan de uitspraken van de Verenigde Naties géén wapens - zonder uitzondering - aan Zuid-Afrika te leveren.

Het hoofdbestuur van de JOVD is verder van mening dat de dringende noodzaak van verbetering van de orderpositie in de Nederlandse scheepsbouw beter bevorderd kan worden door snel de exploratiewerkzaamheden op het Nederlandse deel van het continentaal plat mogelijk te maken, met als voorwaarde dat booreilanden en hulpvaartuigen in Nederland gebouwd worden.

MASSIEF KARTONNEN

DOZEN

*

voor export en binnenlands gebruik

*

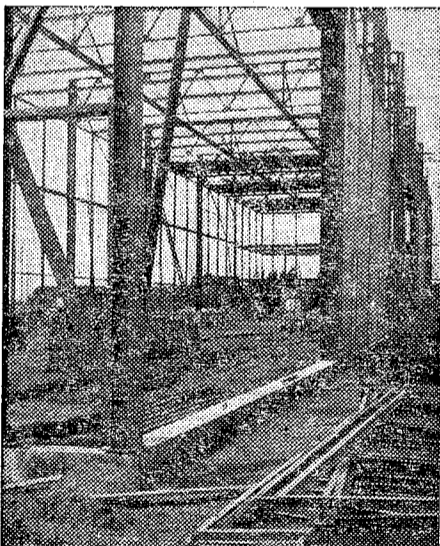
N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. FREE & CO.

H.W. STRAAT 20 - 22, OUDE PEKELA.

Afd. Kartonage.

Tel.nr. 0 59 78 - 22 33
Tx. nr. 53251.

Staalbouw - Kraanbouw

Rörink & van den Broek N.V.

ENSCHEDA
Telefoon (05420) 1 83 44 *

rotatiedruk
handels- en
reclamedrukwerk
periodieken

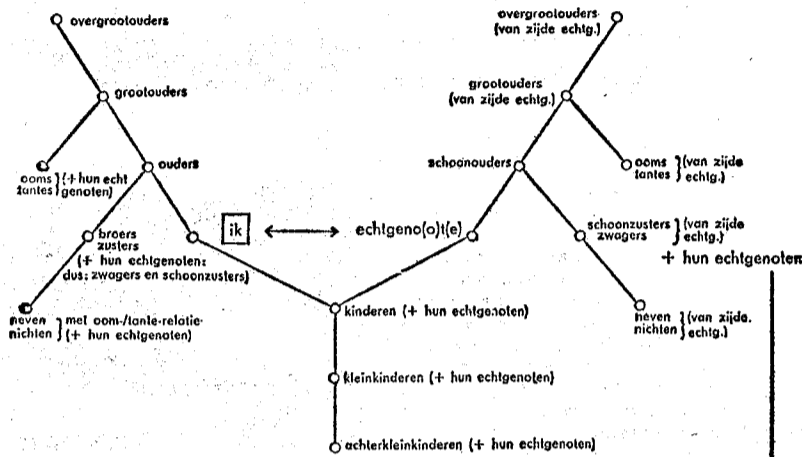
telefoon (0 1860) 22 50

drukkerij hoogwerf oud-beijerland

STEMMEN BIJ VOLMACHT

bloedverwanten 1e t/m 3e graad

aanverwanten 1e t/m 3e graad

huisgenoten

n.l.: de echtgenoot van een schoonzuster
de echtgenote van een zwager

Al degenen, die hier zijn aangeduid, mogen bij volmacht voor u stemmen, als u zichzelf op de plaats van „ik“ stelt.

Tekening met toestemming overgenomen uit het weekblad „Nederlandsche Gedachten“ van de Anti-Revolutionaire-Partij

WOENSDAG 15 FEBRUARI: Tweede-Kamerverkiezingen!

Bent u die dag niet zelf in de gelegenheid naar de stembus te gaan, door verblijf buitenslands, door ziekte of anderszins?

Denkt dan aan de mogelijkheid uw stem bij volmacht door een ander te laten uitbrengen. Weliswaar is deze mogelijkheid beperkt (de gegevens volgen hieronder), doch gaat in ieder geval na of zij voor u bestaat.

VERZOEKEN om bij volmacht te mogen stemmen dienen uiterlijk op de veertiende dag vóór die der stemming ter gemeentesecretarie te worden ingediend. De termijn voor indiening voor de a.s. Tweede-Kamerverkiezingen sluit dus op woensdag 1 februari a.s. Voor het verzoekschrift moet gebruik worden gemaakt van een formulier (model K 4-1) dat ter gemeentesecretarie of bij het Algemeen Secretariaat der Partij (Koninginnegracht 61 te Den Haag, telefoon 070-604803) kosteloos verkrijgbaar is.

Als gemachtigde kan slechts worden aangewezen:

1. de echtgenoot/echtgenote;
2. een der bloedverwanten in de eerste tot en met de derde graad;
3. een der aanverwanten in de eerste tot en met de derde graad;
4. de echtgenoot van een schoonzuster of de echtgenote van een zwager;
5. een der huisgenoten van de volmachtgever, dus iemand die op hetzelfde adres staat ingeschreven.

Hij of zij die zich bereid verklaart als gemachtigde op te treden moet op de dag van de kandidaatstelling, 3 januari jl., ingeschreven zijn in een kiezersregister. Woont de gemachtigde in een andere gemeente dan de volmachtgever, dan moet hij/zij zich op de dag der stemming naar de gemeente begeven waar de volmachtgever in het kiezersregister staat ingeschreven, om dus in de gemeente van de volmachtgever te gaan stemmen.

Een kiezer/kiezeres mag niet meer dan twee aanwijzingen als gemachtigde aannemen.

Stemmen in een andere gemeente

Voor iedere kiezer bestaat de mogelijkheid om in een andere gemeente dan die, in welker kiezersregister hij op de dag der kandidaatstelling (3 januari jl.) was opgenomen, te stemmen.

Zij die van deze mogelijkheid gebruik willen maken moeten hiervan uiterlijk woensdag 1 februari in persoon ter secretarie van een willekeurige gemeente in Nederland mededeling doen.

Bokma het allerbeste!
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jeuver

BODEGOM SPIJKENISSE

Gebouwen van gewapend betonnen prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

Nogmaals de opera

(Vervolg van pagina 4)

de hoofdstad gaf dan in Den Haag. Maar daaruit de conclusie te trekken dat de hoofdstedelijke burgerij meer operaminded zou zijn dan de Haagse lijkt ons een slag in de lucht. We wezen er in onze vorige kroniek immers op dat Den Haag een oude opera-traditie heeft, tot stand gekomen door Italiaanse en Franse gezelschappen en geruggesteund door de achtereenvolgende Nederlandse operagezelschappen. We ontkennen niet dat er in Amsterdam veel belangstelling voor de opera was, vóór de tweede wereldoorlog met name, toen de hoofdstad een grote groep potentiële opera-bezoekers had, vooral voortkomende uit het joodse deel van de burgerij. Deze groep is er - helaas - niet meer. Het gemis daarvan voelt Amsterdam nog dagelijks en waarlijk niet alleen met betrekking tot de opera.

Ons uitgangspunt was intussen, dat bij de vestiging van de Opera in het Scheveningse Circustheater, niet alleen de Haagse burgerij onmiddellijk betrokken zou worden, maar een veel breder publiek, namelijk uit een groot deel van de Randstad. Dat potentieel vormde indertijd - toen er stemmen ogingen voor de vestiging van de Opera ergens in de Randstad - ook de achtergrond.

Het Alg. Handelsblad geeft ons intussen nog meer argumenten, die zouden kunnen pleiten voor het Scheveningse Circustheater. Het besteklaar maken van het ontwerp-Bijvoet zal anderhalf miljoen kosten. Er zal bovendien twee jaar mee gemeoid zijn. Dat is overkomelijk, maar dan is het bedrag, dat de Amsterdamse muziektempel uiteindelijk zal kosten, er nog niet. We zullen de plank wel niet ver misslaan als we veronderstellen, dat daarmee zeker f 30 miljoen gemeoid zal zijn. Dit nu lijkt ons in een tijd, waarin de gemeenten met enorme tekorten worstelen, niet verantwoord, vooral niet, omdat wellicht met heel wat minder het Scheveningse Circustheater nog beter geschikt kan worden gemaakt voor de zetel van de Opera.

We gunnen uiteraard de hoofdstad de zetel van de Opera, maar men zal er verstandig aan doen het financiële aspect - ook voor de toekomst - niet uit het oog te verliezen. De vrees lijkt niet geheel ongegrond, dat, bij verwezenlijking van de Amsterdamse plannen, onnodig vele miljoenen worden verspild, alleen omdat Amsterdam zich ook als de „culturele hoofdstad“ beschouwt. Waaraan ontleent Amsterdam deze laatste opvatting? Omdat Amsterdam de provo-beweging heeft voortgebracht, of omdat er in Amsterdam cabaretgezelschappen zijn, die zo graag stoer doen? Nogmaals we gunnen Amsterdam zijn culturele leven ten volle, maar het gaat ons te ver, wanneer de hoofdstedelingen zich op een Olympisch platform plaatsen en minachtend neerkijken op de rest van Nederland, alsof men daar cultureel achterlijk is.

Onder de maat

* * In Het Vrije Volk kan men regelmatig de parlementaire rubriek raadplegen, die zich onder de naam „Uit de regeringstuin“ aandient. Deze dagen schreef de zich „Hovenier“ noemende scribent van dit overzicht over de debatten in de Eerste Kamer, waarbij hij onder meer opmerkte: De olie wil ik nu laten voor wat zij is. Het is gebleken, dat niemand er behoefte aan heeft aan de oliemaatschappijen iets cadeau te doen. Dat schijnt ons ook niet zo nodig, want die zijn wel in staat zichzelf te helpen. Sinds wij hebben vernomen dat uit de herenkamer van een oliekoopman een schilderijtje van Rembrandt gestolen kon worden, is onze zorg over hun welzijn snel afgenomen.

Men kan dergelijke uitlatingen toch bezwaarlijk humoristisch noemen. Zij stoken het olievuurtje op met de pook van de klassenstrijd, die werkgevers en werknemers tegen elkaar moet opzetten. Dit is een kwalijke opvatting van voorlichting en men kan dan ook niet begrijpen, dat dergelijk geschrijf kennelijk de goedkeuring heeft van een hoofdredactie die ten slotte hiervoor de verantwoordelijkheid draagt.

Boerejongens

* * „We zitten nou allemaal gezellig: familie Koekoek zit met een bakkie troost. De boerejongens zijn op“ aldus Wim Kan in zijn sprankelende oudejaarsconferentie. Maar in Amsterdam schijnt toch nog een boerejongen te zijn die naar de naam Verlaan luistert, in de gemeenteraad zit en dit college tot felle verontwaardiging bracht toen hij suggereerde de buitenlandse arbeiders in de hoofdstad dusdanig te behandelen, dat zij er schoon genoeg van zouden krijgen en aldus het land zouden verlaten.

Ziehier een brokje „sociale politiek“ waarvan men slechts met verbijstering kan kennismaken. Het getuigt van een nationalisme van de ergste soort, dat sterk rikt naar een besmet verleden. Er blijkt voorts uit hoe de mentaliteit is van degenen, die zich nog onder het vaandel van Koekoek wensen te scharen. Een bedenkelijke zaak, die met het oog op de komende verkiezingen beslist duidelijk dient te worden gesignaleerd.

Ter navolging

* * Groningen heeft een fris initiatief ontwikkeld door bij het begin van het nieuwe jaar een speciale dienst bij de gemeentelijke politie in te stellen die uit twee man bestaat en die tot taak krijgt toe te zien op het schoonhouden van de stad. Wie in een grote stad leeft en werkt kan bijna dagelijks constateren hoe deze wordt verontreinigd, waarbij bestaande verordeningen worden overtreden, zonder dat het plaatselijk gezag ingrijpt.

Het aanstellen van enige functionarissen die speciaal tot taak hebben er op toe te zien, dat dergelijke verontreinigingen niet voorkomen lijkt ons praktischer en doelmatiger dan acties die onder schone leuzen de burger aansporen zijn stad niet te verontreinigen, doch in hun uitwerking waardeloos blijken te zijn. Het zou zeker zijn toe te juichen als het Groningse voorbeeld ook door andere gemeenten zou worden nagevolgd.

Bekeerling

* * Men zegt wel eens dat zij die bekeerd worden tot een ander geloof dat geloof nog veel fanatieker aanhangen dan de reeds lang gelovigen. Die indruk krijgt men ook als men staatssecretaris Grosheide over de Mammoetwet hoort praten. Nog slechts enkele jaren geleden konden we hem op de grote protestmeeting van het christelijk onderwijs in het Concertgebouw in Amsterdam geharnast tegen de Mammoet zien optornen als rechterhand van onvermoeibaar Mammoetjager Hangelbroek.

Eenmaal op de excellente zetel aangeland werd hij al spoedig de fanatieke drijver achter de uitvoering van de eens door hem zo verfoeide wet. Zelfs de zo begrijpelijke zorg in liberale kring (en niet daar alleen) over het ontbreken van mensen en middelen die nodig zijn voor de uitvoering van de wet, doet hij af met dooddoeners en insinuaties, kenmerkend voor een man, die zo bezeten is van iets, dat hij voor geen enkel tegenargument meer bereikbaar is.

Amerikaanse studie leert:

GEEN VREES VOOR AUTOMATISERING

Het is alleszins begrijpelijk, dat de voortschrijdende automatisering heel veel onlustgevoelens opwekt, en dat de vrees om zich heen grijpt, dat een teveel aan arbeidskrachten dreigt, waardoor het spook van de werkloosheid weer opdoemt. Vooral hen, die de jaren dertig aan den lijve hebben ondervonden, moet de schrik om het hart slaan wanneer door conjuncturele oorzaken, nog versterkt door structurele verschijnselen, de werkgelegenheid in gevaar dreigt te komen.

Als daar dan nog het technische kunnen van de mens bijkomt, waardoor vele handelingen die nu nog in fabrieken door de mens worden verricht, aanstands door de machine worden overgenomen, is er alle aanleiding om een dergelijke technische ontwikkeling met een zeker scepticisme te begeleiden.

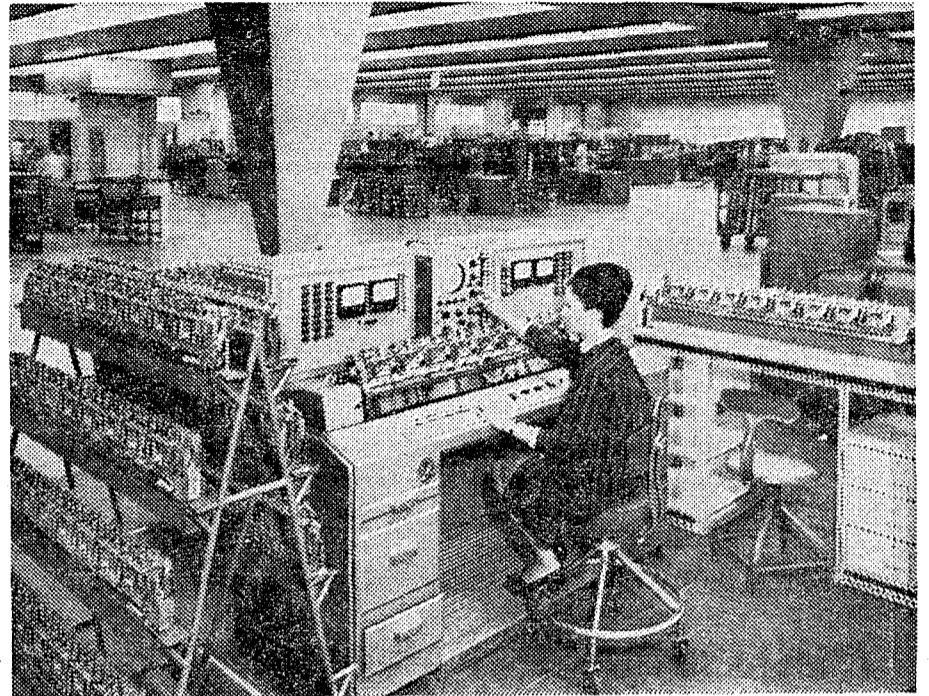
Het feit dat, zoals zeer onlangs is aangekondigd, een speciale commissie in de Sociaal Economische Raad zich gaat bezighouden met de bestudering van alle sociaal-economische facetten van de verdere invoering en uitbreiding van de automatisering bewijst, dat de overheid — en met name de staatssecretaris van sociale zaken dr. J. M. de Meijer — die automatisering niet zomaar over zich heen wil laten komen.

De angst bestaat niet alleen in Nederland, ook in Duitsland hebben velen zich met zorg uitgelaten over deze toekomstige ontwikkeling. Wil men echter enigermate de toekomstige weg traceren, dan is het noodzakelijk zich op dit punt te oriënteren over de Amerikaanse ervaringen.

WITTE OVERALL

In Amerika hebben vooral de vakverenigingen zich zorgen gemaakt over de voortschrijdende automatisering. In het begin leken de vooruitzichten voor de werknemers ook bijzonder ongunstig. De oorzaak tot de afwijzende houding is grotendeels te zoeken in een aantal studies, die door de vakbonden zijn verricht en die tot ontstellende conclusies hebben geleid. Wat is nl. gebleken? Dat volgens deze schattingen er op den duur 40.000 werknemers overbodig zouden worden. Niet per jaar, maar per week en dat staat gelijk aan twee miljoen werknemers per jaar.

Het Amerikaanse ministerie van arbeid heeft zich nadien met omvangrijke onderzoeken beziggehouden en de uitkomsten van die onderzoeken zijn heel wat rooskleuriger. Berekend is, dat in de laatste drie jaar elk jaar opnieuw anderhalf miljoen werknemers een plaats kunnen krijgen in het arbeidsproces. Deze anderhalf miljoen is extra en komt uit boven de werkgelegenheid, die geschapen dient te worden voor degenen, wier arbeid door automatisering wordt overgenomen. Het is duidelijk, dat dit zoeken naar nieuw werk voor diegenen, wie dat overkomt, met pijn gepaard kan gaan. Daarvoor kan men de ogen niet sluiten. Daarom is de automatisering niet alleen een zaak, die de werknemers aangaat, het is een zaak ook waarover overheid en ondernemer, werk-

nemer en vakbeweging gezamenlijk hun hoofd hebben te breken.

De nieuwe ontwikkeling zal ook haar invloed laten gelden op de tweedeling onder de werknemers zelf. Het zal op den duur steeds minder een verdeling worden van arbeiders in overalls en werknemers met de witte boorden op de kantoren van de ondernemingen. Een ontwikkeling naar de „man in de witte overall“ staat voor de deur. Het zijn de mannen, die de machines bedienen en in het oog houden dat de produktie zonder storingen plaatsvindt. En mocht een plotselinge ingreep nodig zijn, dan zijn het ook weer deze medewerkers, daartoe speciaal geschoold, die zelfstandig beslissingen kunnen gaan nemen.

De Amerikaanse studie geeft verder als illustrerend voorbeeld de verwachte ontwikkelingen in het bankbedrijf. Men heeft nl. berekend, dat de Amerikaanse banken in 1970 rond de 20 miljard cheques aangeboden krijgen, die zonder gebruik van computers en automatische boekhoudmachines niet verwerkt zouden kunnen worden. Met uitsluitend „menselijke“ arbeid zouden de banken alle Amerikaanse vrouwen tussen de 21 en 45 jaar in dienst moeten hebben.

Juist in de administratieve sector staat een nieuwe expansie voor de deur. Vorig jaar bijv. is de ontwikkeling van een volledige automatische brievensorteerinstallatie afgesloten, waardoor per uur 36.000 brieven naar bestemming gesorteerd kunnen worden.

SCHOLING

Het Bureau of Labor Statistics heeft een studie doen verschijnen over de ontwikkeling van het arbeidspotentieel en daarbij is komen vast te staan, dat het

aantal administratieve werknemers procentueel zal toenemen ten opzichte van het aantal fabrieksarbeiders. In de periode 1964 tot 1975 loopt dat percentage op van 45 tot 54, het percentage arbeiders daalt van 37 op 33. Vergelijkt men de behoefte aan arbeiders in 1975 met 1964 dan is er een toename te verwachten van 17 pct.

Het ligt voor de hand, dat er een enorme uitbreiding zal plaatsvinden in de sector van de industrie, vooral in de elektro-technische industrie, die zich met de produktie van automatiseringsapparatuur bezighoudt. In 1947 werkten in de Amerikaanse elektrotechnische industrie nog maar rond tweehonderdduizend man. In 1965 telde men meer dan één miljoen en in 1970 zal het aantal werknemers in die tak van industrie al weer zijn verdubbeld tot twee miljoen.

Daarbij moet worden bedacht, dat automatisering geheel nieuwe produktiemogelijkheden biedt voor de industrie, dat er zelfs geheel nieuwe takken van industrie zijn ontstaan, die zonder automatisering niet mogelijk zouden zijn.

Deze ontwikkeling leidt tot de drieledige conclusie, t.w.:

- de automatisering op zichzelf leidt tot een geheel nieuwe bedrijfsstak van ondernemingen, die zich toelagen op de produktie van apparatuur;
- door toepassing van automatisering zijn nieuwe industrieën kunnen ontstaan, die op hun beurt zeer veel werknemers kunnen opnemen;
- de afstand tussen „overall“ en „witte boord“ vervaagt nog meer en het aantal werknemers in de witte overall zal hand over hand toenemen.

Ten slotte nog een paar cijfers, ook weer ontleend aan gegevens van het Bureau of Labor Statistics. In 1975 zal de beroepsbevolking in Amerika 91.4 mln. bedragen. Gerekend wordt op een werkloosheidspercentage van 3 pct., dat het totaal aan werkers in beroep en bedrijf tot 88,7 mln. terugbrengt. Daarvan zal 79,6 mln. in de loon- en salarisklassen vallen, mensen dus in dienst van overheid en particulier bedrijfsleven. Wanneer men dan weet, dat in 1964 die laatste groep 62,9 mln. mensen omvatte, blijkt dat voor 1975 een vooruitgang van 27 pct.

De conclusie is dan ook gerechtvaardigd, dat het Amerikaanse bedrijfsleven erin is geslaagd de gevolgen van de „baby-boom“ van na de oorlog en die van de automatisering op te vangen.

Dr. P. GROS

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT

TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

CREDIET- EN EFFECTENBANK N.V.

Kromme Nieuwe Gracht 4-6

Tel. (030) 15851

UTRECHT

Postbus 93

Telex 47031

Postgiro 75651

Financiering van ziekenhuizen, bejaardeninstellingen, scholen etc.

Voor uw was

naar

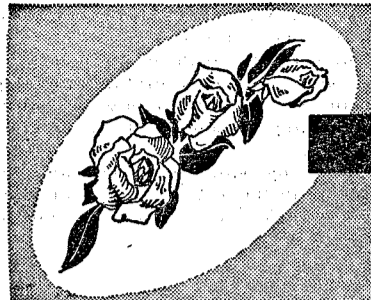
BORGH

Tevens uw adres voor Chemisch Reinigen

N.V. STOOM- EN CHEMISCHE WASSERIJ

v.h. C. D. BORGH & Zn.

Bellevoysstraat 75 - Rotterdam - Telefoon 32631 - 36235

Bloemsierkunst

IMMINK DE LANGE

ANNO 1805

v/h J. C. de LANGE's Koninklijke Tuinbouwrichting
Hofleverancier van H. M. de Koningin

MEENT 125 - ROTTERDAM - TEL. 137977-122303

N.V. BERGINGS- EN TRANSPORTBEDRIJF VAN DEN AKKER

Bergen van schepen en ladingen.

Verhuur van drijvende bokken tot 200 ton.

Verzorging van al uw transporten te water.

Duikerwerkzaamheden.

Bergingsvaartuigen uitgerust met zandpompen tot 14"

KANAALSTRAAT 59 - VLISSINGEN

TELEFOON 5120 - TELEX 55108

n.k.u. 2430 en 4261.

ROTTERDAM • TELEFOON 195202 • 194790

AMSTERDAM • TELEFOON 425257

Spinners en Twijners van
WEEF- EN TRICOTGARENS

Boele's Scheepswerven en Machinefabriek N.V.

BOLNES (bij Rotterdam)

•
Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 195100 ROTTERDAM

TELEGR BOELE • BOLNES

Le Maire

**DE MEESTER BRANDY
MET DE
FIJNE AMBIANCE**

Jules Le Maire & Fils, Amsterdam/Jarnac.

DAMMERS & VAN DER HEIDE'S

Scheepvaart- en Handelsbedrijf N.V.

Reders, cargadoors, bevrachters, expediteurs,
beëdigde makelaars voor het kopen, verkopen
en bouwen van schepen.

„Calandhuis“, Willemskade 18, Postbus 444
Rotterdam-2

TELEGR.ADRS: ENERGETIC - (New Boe Code)

TELEFOON 11.93.00 (15 lijnen) - TELEX 21127 (2 lijnen)

Delft

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT

UIT DE PARTIJ

• Markelo

De eerste openbare verkiezingsvergadering in Overijssel werd op 15 dec. te Markelo gehouden. Op een prettige, onderhoudende en vaak geestige wijze gaf ons lid van de Eerste Kamer, ir. H. J. Louwes, zijn visie op de komende verkiezingen door aan een talrijk publiek.

Het zal er volgende maand om gaan te bepalen hoe Nederland geregeerd moet worden: de keuze tussen socialisme en liberalisme.

De heer Louwes zei dit niet in absolute zin te bedoelen, doch meer als een accent te zien. Het gaat nl. meer om het verschil in maatschappij-beschouwing; om de verhouding tussen staat en burger. De socialisten leggen hierbij het accent op de verdeling en op de mens „zoals die zou moeten zijn,” terwijl het liberalisme zich meer baseert op de bestaande mogelijkheden en de mens „zoals hij is.” Hierdoor komt bij de socialisten het individu op de tweede plaats; de liberalen stellen het individu voorop en gaan hun maatschappij-beschouwing toetsen aan de mate van verantwoordelijkheid.

De confessionele partijen vertonen dezelfde verschillen in maatschappij-beschouwing, doch hier ligt het binnen de partijen, omdat het christendom als bindend element het uitgangspunt vormt. Hoe complicierend dit kan werken op de politiek is gebleken in de afgelopen periode, nu er reeds een derde kabinet is gevormd op basis van dezelfde verkiezingsuitslag; telkens met een aantal dezelfde ministers, doch met een verschillend beleid.

Aan de hand van een aantal voorbeelden ging de heer Louwes na wat zich de laatste tijd heeft afgespeeld, waarbij hij vooral de aandacht op de positie van de zelfstandigen vestigde.

Tenslotte beantwoordde de spreker een groot aantal vragen, waaruit een levendige discussie ontstond.

• Groningen

In overleg met het bestuur van onze kamercentrale Groningen is als regionaal propagandist in deze provincie met ingang van 1 januari 1967 aangesteld het lid der partij, de heer H. B. van Bruggen, „Hoog Watum” 2, Bierum, tel. 05969-453.

Wij vertrouwen dat de heer Van Bruggen in nauwe samenwerking met het kamercentralebestuur en de diverse afdelingsbesturen goed werk voor onze partij in de provincie Groningen zal kunnen verrichten.

• Den Haag

Dr. J. D. de Roock †

In Den Haag is, 58 jaar oud, overleden dr. J. D. de Roock, die gedurende vele jaren een actieve rol heeft gespeeld in de Haagse afdeling van onze partij.

Geruime tijd heeft hij deel uitgemaakt van de leiding van de wijkenorganisatie en gedurende verscheidene jaren was hij bestuurslid en vice-voorzitter van de afdeling.

Met hem is een goed liberaal heengegaan. Hij ruste in vrede.

• Heiloo

De afdeling Heiloo heeft mevrouw C. Stikkel-Sigling benoemd tot voorzitter. Zij zag zich gekozen in de plaats van de heer J. H. Jagtenberg die had be-

dankt wegens vertrek naar Bussum. De scheidende voorzitter werd veel lof toegezwaaid voor de goede en actieve vervulling van het bestuurslidmaatschap gedurende vijf jaar. Als nieuw bestuurslid werd aangewezen de heer A. J. van Duuren.

Na afdoening van de huishoudelijke zaken heeft de heer W. Franck, lid van het hoofdbestuur, een causerie gehouden over het werk van het H.B. en de verkiezingsraad.

• Beverwijk

De heer D. v. d. Kroef is wegens drukke werkzaamheden afgetreden als secretaris van de afdeling Beverwijk. In zijn plaats zal optreden de heer H. van Schoonhoven, Plesmanweg 443, tel. 02510-30480.

• Bennebroek

Het secretariaat van de VVD-afdeling Bennebroek is tot 16 januari gesloten. Correspondentie e.d. kunnen gericht wor-

A. F. v. d. STEENHOVEN - DELFT
ROTTERDAMSEWEG 384 — TELEFOON 01730—2 16 56

Leveringen van zand, grind, grond, enz.

Massa transporten met 3-zijdige kipauto's.

Speciale machine trailers voor vervoer van draglines - bulldozers - ketels enz.

den tot de heer D. A. van Waardenburg, Hyacinthenlaan 36, telefoon 7282.

Na 16 januari zal het secretariaat, dat in handen is van de heer A. van Aalst, gevestigd zijn: Meerweg 50, telefoon 7697.

• Hoogeveen

In het kader van de Liberale kring Hoogeveen en omstreken van de VVD vond onder behoorlijke belangstelling een bijeenkomst plaats in zaal Schrotten-

boer te Zuidwolde. Als spreker trad op de heer G. M. Lambers uit Ammerveensekanaal, lid van Gedeputeerde Staten van Drenthe. Hij behandelde de volgende vraagstukken: industrialisatie, ruimtelijke ordening, bevolkingsgroei, recreatie, woningbouw en de landbouw.

De rede van de heer Lambers lokte een zeer uitvoerige discussie uit. De heer De Boer uit Hoogeveen betoogde dat de concurrentiepositie van onze industrie zeer kwetsbaar is. Om deze positie te kunnen behouden is het noodzakelijk, dat er per jaar voor f 2,3 miljard meer wordt geëxporteerd. Vele aanwezigen maakten zich bezorgd over de zeer moeilijke positie van onze landbouw; noodzakelijk is, dat er fiscale maatregelen worden genomen.

De heer Lambers pleitte voor de oprichting van een Hogere Technische school in Hoogeveen. De voorzitter van de afdeling Zuidwolde, de heer W. Dekker was belast met de leiding.

• Zuidwolde

De afdeling Zuidwolde benoemde in haar ledenvergadering de heer F. Wemmenhove tot bestuurslid, ter vervulling van de vacature, ontstaan door het bedanken van de heer H. Kuiper wegens diens benoeming tot raadslid.

• Bussum

In de laatst gehouden ledenvergadering van de afdeling Bussum werd het bestuurslid de heer A. Q. de Flines met algemeen stemmen gekozen als voorzitter in de plaats van de heer A. C. Rootliep, die zich na een achtjarige bestuursperiode eerst in de functie van secretaris en later als voorzitter niet meer herkiesbaar had gesteld. In het bestuur werd voorts gekozen de heer J. F. C. Westerweel, die bij de verdeling van de taken tot vice-voorzitter werd benoemd.

Op 8 februari zal mevrouw G. V. van Someren-Downer in het kader van de komende verkiezingen in Bussum (Gooische Boer) spreken voor de gezamenlijke Gooische afdelingen.

HBU **HBU**

Hij is van alle markten thuis...!

door als cliënt gebruik te maken van de informatiebronnen, waarover de HBU beschikt, dank zij haar uitgebreid net van eigen kantoren en correspondenten over de gehele wereld.

Ook voor U: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

Spreekbeurten mr. Toxopeus

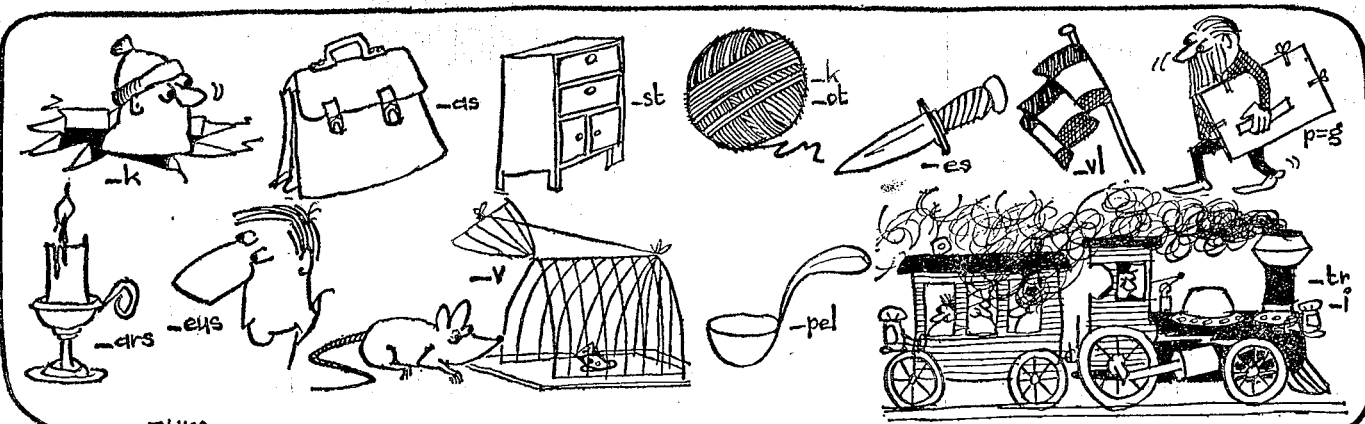
9 januari	Kamercentrale Noord-Brabant	Tilburg, Studiozaal Stadsschouwburg, 20.00 uur
16 januari	Kamercentrale Maastricht	plaats nog niet bekend
18 januari	Kamercentrale Drenthe	Assen, Bellevue, 20.00 uur
21 januari	Kamercentrale Gelderland	Apeldoorn, Cultureel Centrum „Orpheus”, 14.00 uur
24 januari	Kamercentrale Middelburg	Oostburg, Ledel-Theater, 19.30 uur
27 januari	Kamercentrale Zwolle	Hengelo, Concertgebouw, 20.00 uur
28 januari	Kamercentrale Groningen	Groningen, De Harmonie, 14.30 uur
30 januari	Kamercentrale Den Helder	Alkmaar, „Het Gulden Vlies”, 20.00 uur
2 februari	Kamercentrale Dordrecht	Dordrecht, „Statenhof”, 20.00 uur
4 februari	Kamercentrale Utrecht	Utrecht, Gebouw v. Kunsten en Wetenschappen, 14.00 uur.
6 februari	Kamercentrale Leeuwarden	Leeuwarden, De Harmonie, 20.00 uur
8 februari	Kamercentrale Haarlem	plaats nog niet bekend
9 februari	Kamercentrale Rotterdam	Rotterdam, Hotel „Atlanta”, 20.00 uur
10 februari	Kamercentrale 's-Gravenhage	's-Gravenhage, Dierentuin Koningskade 3, 20.15 uur
11 februari	Kamercentrale Leiden	Alphen a/d Rijn, „Avifauna”, 14.30 uur
13 februari	Kamercentrale Amsterdam	Amsterdam, Congressentrum RAI, 20.00 uur

WIS

den

Gispin-Culemborg
Stalen meubelen

POLITIEK PIEKEREN

verkiezings-
fonds
van de
VVD

Postrek. 67880
t.n.v. Algemeen
Secretaris VVD
te Den Haag

BUITENGEWONE ALG. VERGADERING

De agenda voor de buitengewone algemene vergadering, die op vrijdagavond 6 en zaterdag 7 januari in het Rijnhotel aan de Mauritsweg te Rotterdam gehouden wordt, luidt:

1. Opening door de voorzitter.
2. Benoeming van de notulencommissie voor de buitengewone algemene vergadering van 6 en 7 januari 1967.
3. Vaststelling van het Verkiezingsprogramma.
- N.B. Het ontwerp-Verkiezingsprogramma is afgedrukt op de pagina's 5 t.m. 12 van het nummer van 23 december 1966 van „Vrijheid en Democratie”.
4. Sluiting door de voorzitter.

N.V. RIJNSTAAL
 Telefoon 24941/45 · Arnhem
 Postbus 42
 FABRIKANTE
 VAN
 GELASTE
 STALEN BUIZEN

SMIT - KINDERDIJK
 Scheepsbouw sinds 1687

SINDS 1892
*in het hart
 van Amsterdam*
 COMPLETE
 INTERIEURVERZORGING
 ·
 DESKUNDIGE
 ADVIEZEN
 FRANCO
 LEVERING
 DOOR GEHEEL
 NEDERLAND
Brandsteder
 MEUBELN
 VIJZELSTRAAT 115-119 - AMSTERDAM - TELEFOON 24 87 16

**MACHINE- EN ZUURSTOFFABRIEK
 N.V. W. A. HOEK'S**
 Postbus nr. 78 · Telefoon(010) 26 90 61
 SCHIEDAM
 Zuurstof, stikstof, gecombineerde lucht,
 zowel in gasvormige, als vloeibare toestand.
 H.D. Compressoren voor land- en scheepsgebruik.
 Mijnluchtlocomotieven.
 Apparaten voor autogene metaalbewerking.
 Speciale apparaten voor hoge drukken.

Voor Buig- en Zetwerk
 op hydr. pers 1000 ton
 ZETLENGTE 7 m, dikte 32 mm
 Constructiewerkplaatsen
W. HUIZER N.V.
 TELEFOON 01804-2657 — GROENEWIJK 10
 CAPELLE a/d IJSSEL

**UNITED
 DAIRY-
 MEN**
 EXPORT VAN ZUIVELPRODUKTEN
 PERSOONSDAM 18 — ROTTERDAM — HOLLAND

**GESLOTEN ALUMINIUM
 CARROSSERIEËN**
 alle uitvoeringen te leveren in zeewater-bestendig
 aluminium. Het opbouwsysteem volgens de mo-
 dernste methodes, patent ALUSUISSE, Zwitserland.
CABINES
 op elk merk chassis, het zij normaal besturing of
 frontbesturing, volledige slaap- of semi-slaapcabines.
LAADBAKKEN
 zowel open - met boorden - als met huifconstructie.
 Uitvoering geheel volgens de voorschriften voor
 T.I.R. Dekkleden worden in eigen bedrijf gemaakt.

* nationaal en
 internationaal bekend!
 vraag prijs
 en inlichtingen.

CARROSSERIEFABRIEK
PAUL & VAN WEELDE N.V.
 'S-GRAVENWEG 350 - NIEUWERKERK A/D IJSSEL - TEL. (01803) 2841 (3 LIJNEN)

Vettewinkel
 kleur en bescherming
 Verf Van Vettewinkel, Prins Hendrikkade 80-82, Postbus 175, Amsterdam

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
 RESERVERING (02943) 1576

waar de gast ^{koning} is

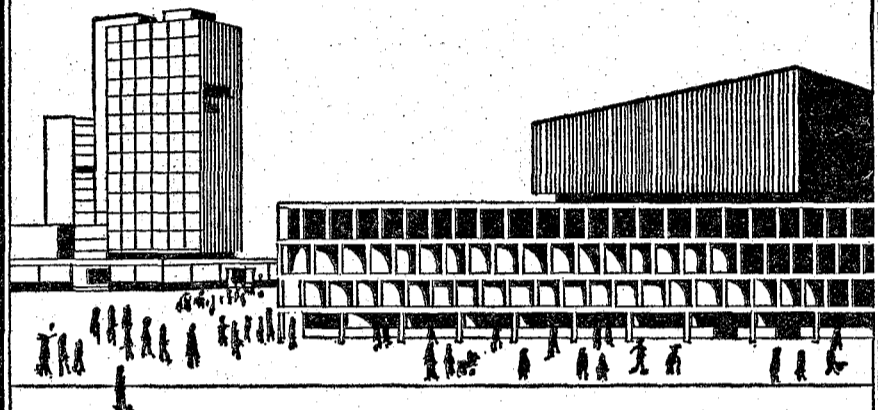
Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
 EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

falstaff

café-restaurant in het "RIJNHOTEL" ROTTERDAM

harmonie

café-restaurant in "DE DOELEN" naast de hoofdingang

Café-Restaurant

„*Europoort*”

MAASBOULEVARD 7 - SCHIEDAM

Voor reserveringen tel. 010-26 46 25

Het klassieke restaurant
 aan de Maas

GRAND HOTEL

Vierhouten

„De Mallesjan”

„Onovertrefbaar voor uw vergaderingen
 en congressen”

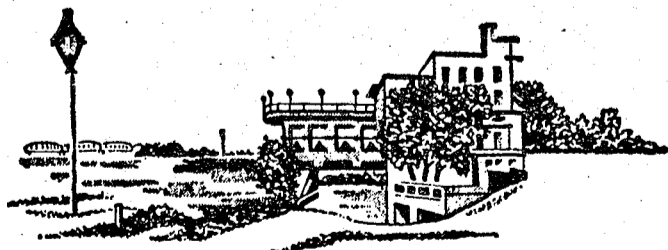
Kamer met bad en ontbijt v.a. f 24 p. pers.

Zalen met geluidsinstallatie, schoolbord en
 projectiescherm

Geen parkeerprobleem - Garage gratis

Alle kamers met bad en toilet

TELEFOON 05711 - 241 (3 lijnen)

Rijnhotel-Arnhem

annex SAVOY-RESTAURANT

Hotel met sfeer en gesoigneerde keuken

RIJNTERRAS

Onderlangs 10 - Arnhem - Tel. 08300 - 27141

HOTEL DE WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

★

alle kamers met privé bad en douche

★

nieuw Restaurant en nieuwe Lounge-Bar

★

(geheel airconditioned)

Vrijheid en Democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 900

VRIJDAG 13 JANUARI 1967

Mr. Toxopeus te Rotterdam: **MENSEN DIENEN EN NIET DE STAAT**

„Ons verzet tegen de plannen van de Partij van de Arbeid spruit niet voort uit gebrek aan inzicht omtrent wat voor ons land nodig is, ook niet uit de wens de belastingen te verlagen om bepaalde kiezers te plezieren, maar uit de wetenschap dat de filosofie van deze plannen uiteindelijk voert naar de staatsalmacht. Zij voert op den duur naar de toestand, waarin de burge: niet langer de mogelijkheid heeft

door eigen kracht vrij te zijn en verantwoordelijkheid te dragen, en naar een toestand waarin de staatsbemoeiing als vanzelf steeds meer toeneemt.

Ons verzet vloeit mede voort uit de overtuiging dat wij weliswaar bereid moeten zijn offers te brengen voor de toekomst, doch dat we het heden daarbij niet mogen vergeten.

De mensen die nu leven, en voor wie het jaar 2000 niet zal aanbreken, hebben ook recht op levensgeluk. En dat levensgeluk kan en hoeft niet bij uitsluiting te worden gevonden in de gedachte dat wie nu op een houtje bijt voor ons nageslacht iets goeds helpt tot stand brengen”, aldus sprak mr. Toxopeus vorige week vrijdagavond in Rotterdam in zijn openingsrede voor de buitengewone algemene vergadering van de VVD, die was belegd teneinde het verkiezingsprogramma van de partij vast te stellen.

Spr. wees er in het begin van zijn toespraak op, dat voor deze bijeenkomst radiozendtijd was aangevraagd.

Mede omdat wij voor onze algemene vergadering in maart al een uur zendtijd hebben gekregen, aldus spr., heeft de minister ons verzoek voor vandaag afgewezen. Om begrijpelijke redenen: alle partijen zouden dan zo'n verzoek gaan doen, ook de PvdA, die eveneens morgen vergadert. Zoals het nu staat, zal de Vara grote delen van die vergadering uitzenden. Had men ons zendtijd gegeven en dus ook aan de PvdA dan had de Vara minder tijd aan dat PvdA-geval hoeven te wijden: die had dan in die tijd nog weer op andere wijze propaganda kunnen maken. Zo igt dat in ons hedendaagse Nederland.

De politieke commentatoren van de omroepverenigingen zijn merendeels vurige aanhangers van de PvdA. Het gevolg is dat wij, in de huidige politieke situatie de tegenstanders van de PvdA, op radio en tv maar heel weinig aan bod komen en voortdurend worden bestreden. Dat heet dan: objectieve voorlichting van de kiezers. Als het niet was om te huilen, dan moest ik er om lachen. Maar wij treuren er niet over, wij gaan voort er zullen overwinnen.

De laatste maand voor de verkiezingen is er spertijd, dan mag men niet meer aan politiek doen op radio en tv, behalve in de vastgestelde uitzendingen. Ook al houdt niet iedereen zich met zorg daaraan, toch geeft het iets meer gelijke kansen.

Ons ideaal van de gelijke kansen is op dit gebied nog ver van verwezenlijkt. Wij zullen dat ideaal op alle gebieden van het maatschappelijk leven blijven nastreven.

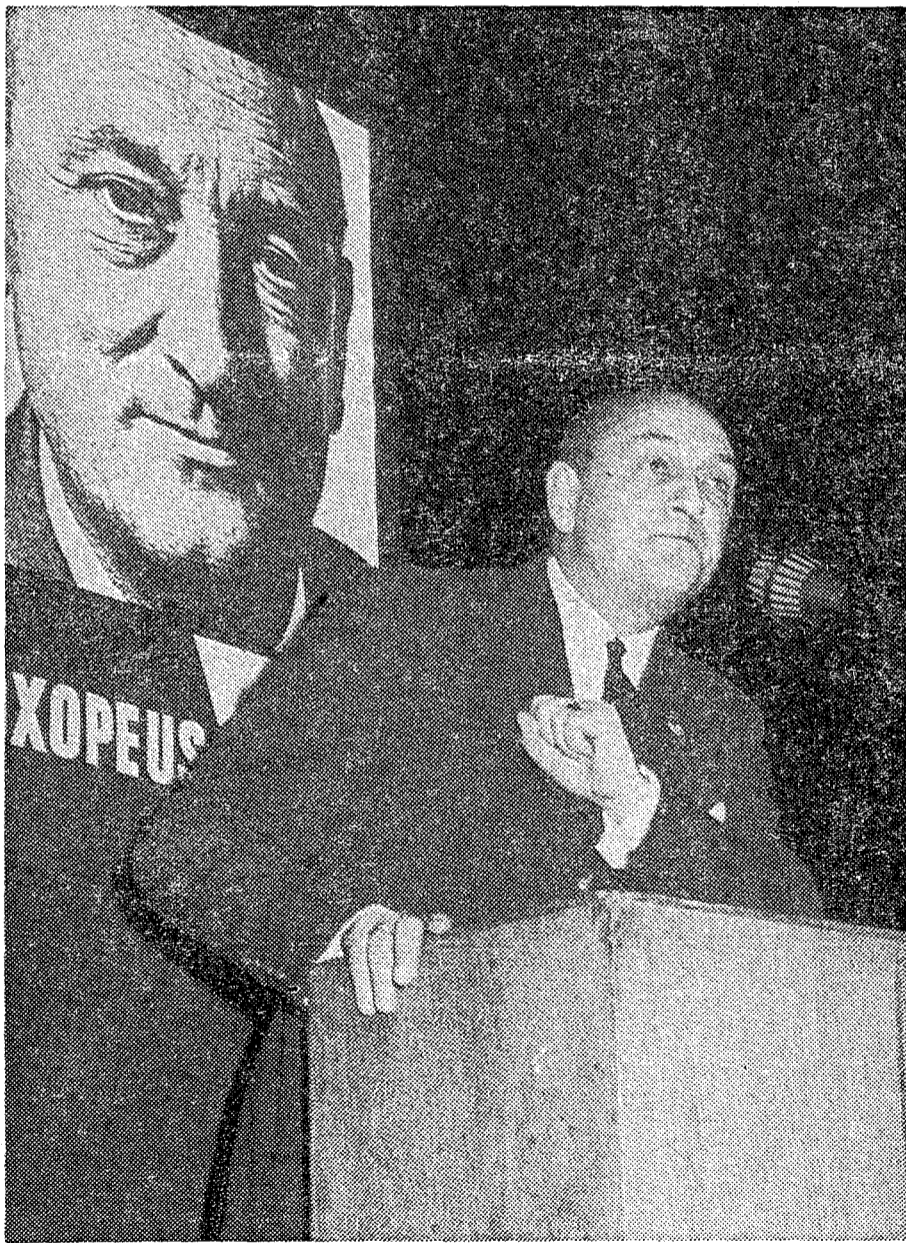
TWEE JAAR TE LAAT

Daartoe moeten wij de komende verkiezingen winnen, de komende verkiezingen, die eigenlijk bijna twee jaar te laat komen. Zij hadden gehouden moeten worden vóór de formatie van het kabinet Cals. Misschien was ons land dan veel naars bespaard gebleven.

Mijn voorganger, Geertsema, heeft in 1965 vervroegde verkiezingen bepleit. Hij had gelijk, maar hij kreeg dat gelijk pas toen het kabinet-Cals het vertrouwen had verloren.

Nu ziet zowat iedereen het in, al zegt men het natuurlijk niet. Men zegt zo veel niet, in de politiek.

Toch. ik kan me voorstellen dat de

Mr. E. H. Toxopeus tijdens zijn toespraak tot de buitengewone algemene vergadering te Rotterdam.

KVP spijt heeft: op den duur kan men niet al die ommezwaaien goedpraten. Ook de AR zal er stellig nog wel moeilijkheden mee hebben, al is de politieke bal zo vreemd gerold dat een AR-politicus thans minister-president is, een AR-politicus, die zeide geen homopoliticus te zijn en die na de verkiezingen definitief uit de politieke arena zal treden. Het is duidelijk dat minister Zijlstra, nu die niet op de kandidatenlijst van de AR voorkomt, na de verkiezingen niet meer voor een ministersportefeuille in aanmerking wil komen. In zoverre zal Zijlstra de AR niet aan stemmen kunnen helpen.

Toch heeft die AR door de dwangpositie waarin de KVP zich had gemanoeuvreed, een beter slot aan de ongeluksperiode-Cals voor zich zelf overgehouden dan de KVP.

De PvdA, die tijdens de rit-Cals de afgrond van de kiezersafkeer wijd zag gapen, is nog net door de crisis gered. Wat wonder dat de PvdA niet aan de formatie wilde meedoen!

„Gemengde gevoelens” is het minste wat men kan zeggen van dat, wat politieke leiders van de periode-Cals denken. Een lichtzijde heeft die periode ook, of eigenlijk: een paar lichtpunten.

Ten eerste is heel sterk naar voren gekomen, dat de wijze van handelen die de confessionele partijen er op nahouden: nu eens met de PvdA, dan weer met de VVD regeren, en aldoor volhouden dat dat geen verschil maakt, niet op prijs gesteld wordt. Niet op prijs gesteld wordt door de niet-confessionele partijen, die van die handel-

(Zie verder pag. 6)

PRIKKELS

● Vraag aan provo Duco van Weerlee (student in de letteren te Amsterdam): „Wat is uw meest gesublimeerde uitgestelde verlangen?” Antwoord: „Ergens wil ik ooit Messias zijn, of gebedsgenezer. Ik heb altijd een mystieke inslag gehad”.

● Inzender in Het Vrije Volk: „Dinsdag stond de krant weer vol over demonstraties voor Vietnam. Het duizelt mij als ik lees dat kunstenaars en academici eraan mee deden. Juist deze mensen schreeuwen moord en brand wanneer zij ook maar enigszins in hun vrijheid beknot worden. En nu demonstreren ze voor een stelsel, dat elke vrije meningsuiting onderdrukt”.

● Nog een inzender in Het Vrije Volk: „Wanneer houden pers, radio en televisie nu eindelijk eens op, berichten te publiceren over jongelui die, als zij eindelijk, na vele malen gewaarschuwd te zijn, eens een keer worden gestraft, zich geroepen voelen zoveel mogelijk in hoger beroep te gaan?” En: „Even een telefoontje naar de NTS en die komt wel met een reportagewagen om een stunt vast te leggen”.

● Prof. dr. S. Kleerekoper in Ruim Zicht: „Medezeggenschap zou alleen betekenis hebben als de werknemers de meerderheid in het ondernemingsbestuur zouden kunnen krijgen. Dat wenst in Nederland, behalve een te verwaarlozen minderheid, niemand, al of niet terecht; dat doet hier niet ter zake.”

VERKIEZINGSPROGRAM

VASTGESTELD

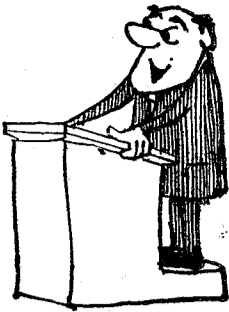
Zes urgentiepunten

Tijdens de buitengewone algemene vergadering van de VVD, die op 6 en 7 januari, in Rotterdam werd gehouden is het verkiezingsprogramma definitief vastgesteld. Een verslag van de vergadering treft men aan op pagina 8 van dit blad.

In haar verkiezingscampagne stelt de VVD zes „urgentiepunten” centraal. Deze zes punten zijn:

- Krachtige bestrijding van de geldontwaarding (prijsstijging), die — de werkgelegenheid in gevaar brengt — onrechtvaardige uitholling van pensioenen en andere vaste inkomens veroorzaakt.
- Voorkoming van verdere verzwaring van de belastingdruk voor allen, door matiging van de overheidsuitgaven; verbetering van het belastingklimaat voor de zelfstandigen.
- Meer en vooral betere woningen die voldoen aan de eisen van de toekomst door betere kansen voor de particuliere bouw. Opheffing van de oneerlijke bevoordeling van de woningwetbouw ten koste van de particuliere bouw.
- Verhoging van de rechtsbescherming van de burger en waarborging van zijn persoonlijke vrijheid en veiligheid (ombudsman, duidelijk beleid inzake gezagsuitoefening en handhaving van de openbare orde, verbod van af luisterapparaten). Versterking van de positie van de werknemer, o.a. in geval van liquidatie.
- Een vooruitziend en evenwichtig beleid ten aanzien van de ruimtelijke ordening (industrialisatie, water- en lucht-verontreiniging, geluidshinder, verkeer, recreatie-gebieden).
- Krachtige ondersteuning van het Amerikaanse streven om in Vietnam door onderhandelingen te komen tot een vreedzame regeling, die de rechten en vrijheden van het gehele Vietnamese volk ten volle waarborgt.

SPREEKBEURTEN

PERIODE 13 JANUARI TOT EN MET 31 JANUARI 1967

De afdelingen wordt erop gewezen dat de mogelijkheid bestaat dat in verband met Kamerzittingen en fractiebesluit de sprekers hun toezeggingen niet kunnen nakomen.

13 januari	St. C. Harderwijk	mr. H. van Riel
13 januari	Delden	mr. W. J. Geertsema
13 januari	Zaanstreek	
	(forum pol. jong. contact)	
13 januari	Maastricht	H. Wiegel
13 januari	Noordwijk (Bollenstreek)	prof. dr. H. J. Witteveen
13 januari	Roden	H. J. L. Vonhoff
13 januari	Stolwijk (oprichtingsverg.)	drs. Th. H. Joekes
16 januari	Kampen	dr. K. van Dijk
16 januari	Alkmaar (VVD + JOVD)	mr. F. Portheine
16 januari	Velp	H. J. L. Vonhoff
17 januari	Zwolle	mr. H. van Riel
17 januari	Hummelo/Keppel	ir. D. S. Tuynman
		drs. Th. H. Joekes
18 januari	Rotterdam	drs. C. van der Sluijs
		R. Zegering Hadders
		mr. J. G. Rietkerk
		H. Wiegel
		H. J. L. Vonhoff
18 januari	Almelo	mr. H. Koning
19 januari	Hoorn (St. C. Hoorn)	H. J. de Koster
19 januari	Driebergen, Amerongen	drs. Th. H. Joekes
19 januari	Heemskerk, Uitgeest,	mr. W. J. Geertsema
	Castricum e.o.	G. Koudijs
19 januari	Winterswijk	drs. Th. H. Joekes
19 januari	Delft (Lib. Stud.)	mevr. G. V. v. Someren—Downer
19 januari	Warffum	mr. F. Portheine
19 januari	Den Haag (forum Veren. v.	H. J. L. Vonhoff
	Internat. Rechtsorde)	
19 januari	Ridderkerk (Alblasserwaard)	mevr. mr. E. Veder—Smit
19 januari	Hattum	mr. H. Koning
20 januari	Hoekse Waard	R. Zegering Hadders
20 januari	Boskoop	mr. H. van Riel
20 januari	Hilversum (St. C. Hilversum)	H. J. L. Vonhoff
20 januari	Oosterwolde (St. C. Heerenveen)	prof. dr. H. J. Witteveen
20 januari	Den Haag (JOVD)	mr. dr. C. Berkhouwer
20 januari	Veenwoude (forum)	mr. H. E. Koning
20 januari	Waalwijk	R. Zegering Hadders
20 januari	Baarn	H. J. de Koster
23 januari	Coevorden	mr. F. Portheine
23 januari	Voorburg (JOVD Jongerenforum)	drs. Th. H. Joekes
23 januari	Groningen (Lib. sociëteit)	dr. K. van Dijk
23 januari	Amsterdam	mr. F. Portheine
23 januari	Den Haag	H. J. L. Vonhoff
	(forum vrouwenbelangen)	
24 januari	Midden Limburg	mevr. mr. E. Veder—Smit
24 januari	Vleuten/De Meern/Utrecht West	prof. dr. H. J. Witteveen
24 januari	Hellendoorn	drs. Th. H. Joekes
24 januari	Den Haag (Vrouwengroep)	R. Zegering Hadders
24 januari	Dinxperlo	mevr. mr. E. Veder—Smit
	(teach in - gem. jeugdraad)	
		drs. C. van der Sluijs

24 januari	Amsterdam	H. J. L. Vonhoff
	(pol. jongeren contact)	ir. D. S. Tuynman
25 januari	Helden (Venlo e.o.)	mr. W. J. Geertsema
25 januari	Delfzijl	prof. dr. H. J. Witteveen
25 januari	Wormerveer (Zaanstreek)	mr. F. Portheine
25 januari	Aalsmeer + Haarlemmermeer	H. J. L. Vonhoff
25 januari	Leerdam	mr. H. van Riel
26 januari	Hillegom (Bollenstreek)	H. Wiegel
		mr. W. J. Geertsema
26 januari	Wageningen	mevr. G. V. v. Someren—Downer
26 januari	Rotterdam	dr. K. van Dijk
26 januari	Veenwouden	mr. F. Portheine
26 januari	Doorn e.o.	ir. D. S. Tuynman
26 januari	Giessenburg (Alblasserwaard)	H. J. L. Vonhoff
26 januari	Middelburg	M. J. Keyzer
26 januari	Zeist	drs. Th. H. Joekes
27 januari	Den Haag	mevr. G. V. v. Someren—Downer
		H. Wiegel
		mr. H. Koning
		mr. J. G. Rietkerk
		mr. dr. C. Berkhouwer
27 januari	St. C. Meppel	dr. K. van Dijk
27 januari	Assen (JOVD)	R. Zegering Hadders
27 januari	Exlo (Odoorn)	mevr. mr. E. Veder—Smit
27 januari	Delft	H. Wiegel
28 januari	Haarlem (HTS 's morgens)	H. J. L. Vonhoff
28 januari	Amsterdam	drs. Th. H. Joekes
30 januari	Bergen op Zoom	mr. H. van Riel
30 januari	Groningen (Stud.)	mr. W. J. Geertsema
30 januari	Driebergen	prof. dr. H. J. Witteveen
30 januari	Doetinchem	mevr. G. V. v. Someren—Downer
30 januari	Winterswijk	dr. K. van Dijk
30 januari	Nijmegen (JOVD debat)	mr. A. Geurtsen
30 januari	Stadskanaal	mr. J. F. G. Schlingemann
		M. J. Keyzer
30 januari	Soest	mr. F. Portheine
31 januari	Arnhem	H. Wiegel
		mr. H. Koning
		mr. J. G. Rietkerk
		mr. J. F. G. Schlingemann
		mr. A. Geurtsen
		mr. E. P. M. Geradts
31 januari	Haaksbergen	R. Zegering Hadders
31 januari	Voorschoten	H. J. de Koster

N.B. In deze opgave zijn niet verwerkt die spreekbeurten welke door onze Kamerleden en andere sprekers buiten het verband van onze partij worden gehouden.

UIT DE PARTIJ

• Delfzijl

A. Welp †

Op 8 januari is in zijn woonplaats plotseling overleden de heer A. Welp, voorzitter van de afdeling Delfzijl van onze partij.

De overledene heeft deze functie achttien jaren bekleed en was gedurende dertien jaren lid van de gemeenteraad. In verband met zijn gezondheid stelde hij zich in 1966 niet meer beschikbaar voor het raadslidmaatschap.

In het maatschappelijk leven bekleedde hij verscheidene functies. Zo was hij

VERZOEK

AAN ONZE LEZERS

Geef dit blad na lezing aan uw vrienden en verwanten, die nog geen lid zijn van de VVD. Wat niet is kan komen.

onder meer lid van het hoofdbestuur van de vereniging „De Volkszang” (gedurende zes jaren) en bestuurslid van de woningstichting Delfzijl.

Wijlen de heer Welp heeft zich vele jaren in zijn woonplaats bijverd de liberale beginselen hoog te houden en uit te dragen. In de praktische werkzaamheid, verbonden aan de verkiezingen, had hij een zeer belangrijk aandeel.

Het is ons bekend dat het bestuur van onze afdeling Delfzijl voornemens was hem voor te dragen voor ere-lid van de afdeling.

Zeer velen zullen een zeer aangename herinnering aan de heer Welp bewaren.

• Maarn-Maarsbergen

De afdeling Maarn—Maarsbergen heeft in een goed bezette ledenvergadering de heer N. Cohen tot voorzitter gekozen. Zijn voorganger, de heer J. Kalf, had in verband met zijn verkiezing in de gemeenteraad de wens te kernen gegeven het voorzitterschap te willen neerleggen.

Mevr. mr. A. N. Braunius-Kennema werd in het bestuur opgenomen.

MAANDBLAD

Het januarinumnummer is uit

BOUWBESCHRIJVINGEN VOOR:

- vier-persoons caravan
- schuurtjes, garages en andere houten gebouwtjes volgens nieuw systeem
- kapstok voor de hall
- kamerscherm

ARTIKELN OVER O.M.:

- sanitair in de woning
- riolering
- afhangen van ramen en deuren
- fietsbanden
- het juiste gebruik van licht in de fotografie

VOOR WIE VAN BLOEMEN HOUDT:

- bloembollen
- voortuintjes
- tuinaanleg op zwaar beschaduwde plaatsen

HAAL DOE-HET-ZELF BIJ KIOSK OF BOEKHANDEL

of, beter nog

neem een abonnement
waarvoor een briefkaartje
aan postbus 955 Rotterdam
voldoende is!

Vrijheid en
Democratie

Weekblad van de Volkspartij
voor Vrijheid en Democratie.

Adres van de administratie
(zowel voor abonnementen als
voor advertenties): Witte de
Withstraat 73 te Rotterdam
(postbus 824 te Rotterdam).
Tel. 010-11 10 00, abonne-
menten toestel 219, advertenties
toestel 224. Postgiro: 245103
t.n.v. Administratie Vrijheid en
Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:
Ph. C. la Chapelle jr.

Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B te
Amsterdam-C.

PTT-tarieven

HET Kamerdebat over de PTT-tarieven is gelukkig niet geheel vruchteloos gebleken. Tenzij minister De Quay de bijna eenstemmige wens van de Kamer om de voorgestelde stijging van het nieuwsbladtarief alsnog sterk te matigen, naast zich neerlegt (hetgeen wij hoogst onverstandig en onjuist zouden vinden) zal althans in die sector de klap minder hard aankomen dan de PTT-klanten moesten vrezen.

Ook bladen als Vrijheid en Democratie, die toch al de grootste moeite hebben om aan hun onvermijdelijke verliezen niet geheel ten onder te gaan, zouden daar zeer bij gebaat zijn. Voor een goed geïnformeerde meningsvorming in ons land zijn zij — met de dagbladen en de commercieel geëxploiteerde opinie-weekbladen — onmisbaar, vooral nu de televisie met de dag meer in anti-liberale zin verpolitiekt.

De VVD-fractie heeft een belangrijke rol gespeeld bij het vinden van een tussenoplossing, die de oorspronkelijke motie-Aantjes tot algehele schrapping van de voorgestelde tariefsverhoging voor nieuwsbladen door enige matiging van die eis nog juist aanvaardbaar maakte voor de katholieken, zodat de genoemde grote eenstemmigheid kon ontstaan. Een oppositie, die met het doel de lasten voor de bevolking wat te matigen zelfs twee regeringspartijen even tot, elkaar

helpt brengen, mag met recht een constructieve oppositie heten!
Een klein maar nuttig succesje wist

het liberale fractielid Joekes nog te behalen door van de minister de toezegging los te krijgen dat het maximum-bedrag van de giro-kascheque (nu f 500) zeer binnenkort zal worden verhoogd, waarschijnlijk tot f 1.000. Nu steeds meer mensen, ook in de rijksdienst, hun salaris per giro ontvangen, blijkt het huidige maximum in vele gevallen een irriterende en kostbare belemmering.

Als overigens het debat iets heeft bezeugen, dan is het dat met de VVD nu zeer velen in de Kamer van oordeel zijn, dat zo spoedig mogelijk over de status van de PTT een uitvoerige gedachtenwisseling in het parlement zal moeten worden gehouden. Van liberale zijde is al sinds jaren de wens naar voren gebracht de PTT rechtspersoonlijkheid te verlenen, opdat zij toegang kan krijgen tot de open kapitaalmarkt en om het bedrijf, dat zich midden in een stormachtige technische en organisatorische ontwikkeling bevindt, ook in andere opzichten wat meer uit de perfectionistische en bureaucratische sfeer van de rijksoverheid te halen.

Voor een dergelijk debat spraken nu alle grote partijen zich uit. De volgende minister van verkeer en waterstaat zal er goed aan doen hierover zo spoedig mogelijk met de Kamer in overleg te treden.

Ons verkiezingsfonds

Alweer zijn wij een week dicht bij de 15de februari gekomen. De verkiezingsdag wordt een belangrijke dag voor ons volk en ook voor onze VVD. De verkiezingsstrijd begint op gang te komen en zal ditmaal ongetwijfeld hevig zijn.

De landelijke propaganda-commissie van de Partij heeft een goede verkiezingscampagne opgezet. Verschaff u ons de middelen deze campagne te kunnen voeren. Onze afficherings, onze folders, onze advertenties en vooral onze televisie- en radio-uitzendingen kosten zeer veel geld.

Helpt u ons de verkiezingsstrijd zo goed mogelijk te voeren. Stort uw bijdrage voor ons Verkiezingsfonds op giro no. 67880 ten name van de secretaris van de VVD te 's Gravenhage.

Uw penningmeester is u bij voorbaat zeer dankbaar!

Sidney J. van den Bergh,
Penningmeester.

Hartelijke dank aan de Centrale Utrecht voor haar bijdrage ad f 250 en aan de hieronder vermelde leden en geestverwanten:

Hr. en mevr. J. I.-V. te B. f 50; prof. dr. J. P. W. te A. f 20; mr. J. W. G. te O. f 50; A. C. G. te B. f 10; mevr. E. W.-P te K. f 10; mr. P. ten C. te R. f 100; S. V. te H. f 25; W. T. K. te S. f 10; mr. R. H. te H. f 100; mevr. I. J. V.-H. te E. f 3; C. L. M. te L. f 10; K. L. te B. f 10; mej. M. J. M. te H. f 10; P. R. B. v. d. B. te V. f 100; ir. J. K. te Z. f 100; B. A. P. W. te H. f 250; N. N. f 25; mevr. A. v. S.-B. te D. f 25; H. S. te L. f 25; drs. A. G. v. d. V. te R. f 25; H. W. R. te S. f 1000; D. M. A. S. te R. f 50; G. C. v. d. E. te G. f 100; hr. en mevr. ir. A. J. E.-G. te V. f 500; mej. mr. H. D. v. O. te A. f 20; dr. ir. M. J. B. te H. f 25; mr. Th. F. R. te S. f 100; L. P. de L. te 's-G. f 250; F. P. te R. f 25; mr. R. R. P. te W. f 25; mr. F. K. A. te R. f 300; D. A. K. Mz. te B. f 100; drs. H. K. H. te A. f 10; mevr. G. D.-R. te W. f 25; J. W. v. B. te Z. f 100; mr. L. S. ten H. te R. f 250; dr. ir. F. Q. den H. te M. f 100; J. J. A. W. v. P. te R. f 10; mevr. L. C. v. d. V.-P. te 's-G. f 10.

Het artsenconflict

NU de strijd tussen de huisartsen en de ziekenfondsen ten einde schijnt te lopen (slechts de Ziekenfondsraad zou nog roet in het eten kunnen gooien en dat is in dit stadium vrijwel ondenkbaar), is het juist ook in dit weekblad de balans op te maken.

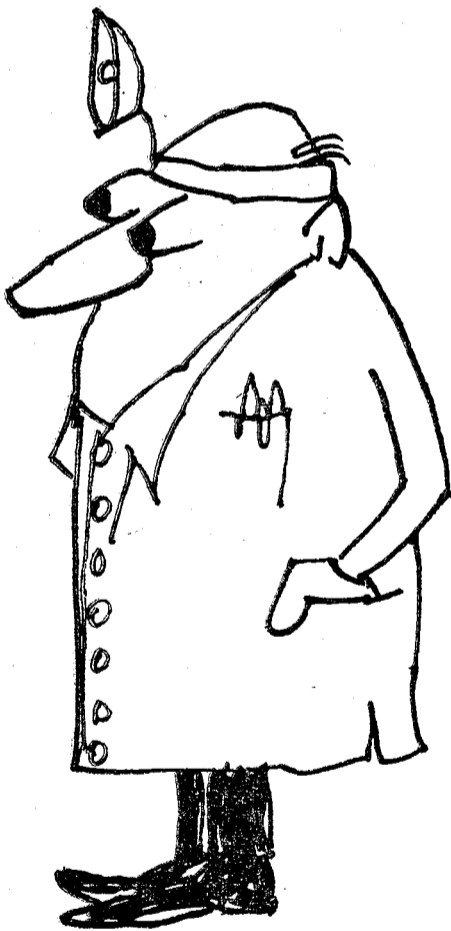
M.i. behoort de conclusie te zijn, dat de huisartsen het „spel” hebben verloren, maar de knikkers vermoedelijk hebben gewonnen. Dat woord „vermoedelijk” slaat op het feit, dat de regering ten aanzien van de inhaling in een periode van drie jaren van de erkende honorarium-achterstand van de huisartsen een voorbehoud heeft gemaakt, nl. dat dit inhalen niet zou kunnen geschieden als ons land intussen door een economische ramp zou worden getroffen.

Het jongste verleden heeft ons geleerd, dat de vraag of er van een economische ramp sprake is heel verschillend kan worden beoordeeld. Nog niet zo heel lang geleden zei de fractievoorzitter van de KVP in de Tweede Kamer, drs. Schmelzer, dat de belastingverlaging moest doorgaan, tenzij ons land door een economische ramp zou worden getroffen. Inmiddels heeft de KVP aan uitstel meegewerkt! Er is dus nu reeds een economische ramp?

Alleen de tijd zal daarom kunnen leren of de huisartsen inderdaad de hun toekomstige „knikkers” zullen ontvangen. Inderdaad: „de hun toekomstige knikkers”. Dat is de grote winst, die de huisartsen in dit conflict hebben geboekt. De door minister Veldkamp ingestelde „commissie Van der Ven” heeft erkend dat er een achterstand van 52 pct. bestaat ten aanzien van de honorering van de huisartsen.

Waarom durf ik dan toch te stellen dat de huisartsen „het spel hebben verloren”? Omdat zij er niet in zijn geslaagd bij brede lagen van de bevolking en vooral bij hun fondspatiënten de overtuiging te wekken dat hun aanspraken op een hogere vergoeding redelijk waren en dat zij de juiste weg bewandelden om hun eisen ingewilligd te krijgen. Hun „public relations” hebben zij slecht verzorgd en door hun dreigement om op 9 januari 1967 een toestand te laten ontstaan, die uit een oogpunt van volksgezondheid onaanvaardbaar zou zijn geweest, hebben zij veel goodwill verspeeld.

Hun eigen erkenning dat dan juist diegenen, die hun hulp het meeste nodig hadden (bejaarden, chronisch zieken e.d.) die hulp niet meer zouden hebben durven inroepen, bewijst, dat de door hen gevolgde procedure onjuist was. Wij liberalen hebben altijd gepleit voor

vakcentrales daarentegen niet geheel vrij is van huichelarij.

Deze, die in het verleden meerdere malen looneisen hebben gesteld of gesteund, waarvan zij wisten dat zij de draagkracht van de nationale economie te boven gingen, zouden de laatsten hebben moeten zijn om de huisartsen een soortgelijk verwijt te maken, terwijl het voorts nauwelijks twijfelachtig is hoe de vakcentrales zouden reageren, als de werkgeversorganisaties midden in een loonconflict de ondernemingen zouden adviseren te trachten met elke werknemer individueel een arbeidsovereenkomst te sluiten. Toch hebben de vakcentrales de ziekenfondsorganisaties dit advies gegeven ten aanzien van de huisartsen!

Laten wij dit gehele conflict en alles wat zich daar omheen afgespeeld heeft, echter maar zo spoedig mogelijk trachten te vergeten en alleen onze verheugenis uitspreken dat deze groep van vrije beroepsbeoefenaars, de huisartsen, de erkenning heeft weten te verkrijgen van wat haar naar billijkheid toekomt. En laten wij tevens de hoop koesteren dat zij in de toekomst niet alleen aan „de knikkers” maar ook aan „het spel” voldoende aandacht zal besteden.

Moge dit alles er ten slotte ook toe bijdragen dat het beroep van huisarts zijn aantrekkelijkheid voor velen zal behouden en dat op die wijze de geneeskundige verzorging van de patiënten op het hoge niveau zal kunnen worden gehandhaafd, waarop wij in Nederland — terecht — zo trots zijn.

MR. W. J. GEERTSEMA

verkiezingsfonds van de VVD

postrek. 67880
t.n.v. Algemeen Secretaris VVD
te Den Haag

een eigen risico bij de ziekenfondsverzekering en wij zullen dat blijven doen, maar tegen deze ruwe en ongenueanceerde invoering daarvan zouden wij overwegende bezwaren hebben gehad; even overwegende bezwaren als tegen „het tientje van Veldkamp”.

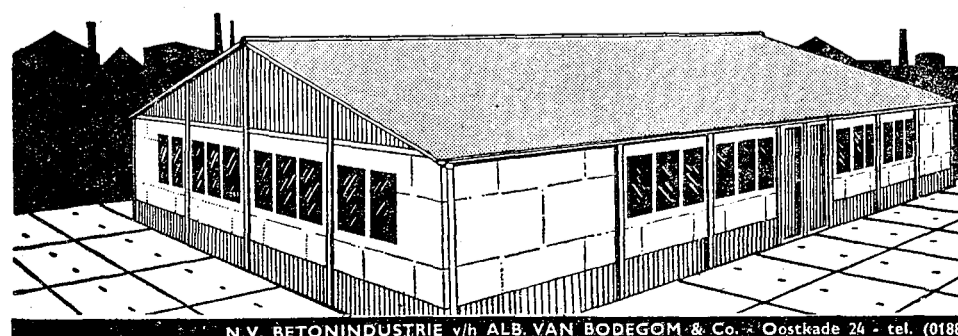
De rechtvaardigheid gebiedt mij overigens om vast te stellen dat terwijl de hierboven vermelde kritiek op de huisartsen m.i. terecht is, de kritiek van de

In de weken voorafgaande aan de dag der verkiezingen zullen door de VVD de volgende televisie- en radio-uitzendingen worden verzorgd:

Televisie: maandag 23 januari, 20.20-20.30 uur, Nederland I; donderdag 2 februari, 19.50-20.00 uur, Nederland II;

Radio: maandag 30 januari, 18.20-18.30 uur, Hilversum I; donderdag 9 februari, 18.30-18.40 uur, Hilversum II.

BODEGOM SPIJKENISSE

Gebouwen van gewapend betonnet prefabrieks voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

Streekplan Noordzeekanaal

MET nogal wat moeite is dan het ontwerp gereedgekomen voor een streekplan dat in grote lijnen de bestemmingen wil bepalen voor de gebieden om het Noordzeekanaal, voorzover die niet reeds in andere plannen zijn vastgelegd. Het nieuwe ontwerp omvat eigenlijk de hele nog open ruimte tussen de bebouwde of te bebouwen gebieden voor Groot-Amsterdam, Zaanstreek, IJmond en Zuid-Kennemerland. Voor dit terrein voorziet het plan in een verdeling van de ruimte tussen industriegebied, recreatiegebied en verkeers- en landbouwmogelijkheden.

Het is vooral de vraag in welke verhouding men deze belangen moest behartigen die nogal wat hoofdbrekens heeft gekost. Het ontwerp zoals dat nu ter tafel ligt, voorziet in een industrie-terrein van 2280 ha aan de zuidkant en 1770 ha aan de noordkant van het Noordzeekanaal. Het groengebied zal volgens het ontwerp aan de zuidoever 2860 ha omvatten, terwijl op de noordoever een groengebied voor in hoofdzaak agrarische delen zal worden gereserveerd. Het derde element, de verkeersvoorzieningen, omvat behalve verscheidene wegen ook de bouw van tunnels en oever-

verbindingen; men denkt daarbij aan een Hemtunnel, een tunnel bij Buitenhuisen en de tot nu toe niet vaak genoemde Nauernasetunnel.

DE uitvoering van het plan zal veel geld kosten, ongeacht de vraag of het in deze vorm zal worden aanvaard of niet. Het ontwerp is bij Gedeputeerde Staten ingediend en zal daar wellicht nog dit jaar worden beoordeeld. De kans op goedkeuring is vrij groot. Ten slotte is er veel en diepgaand over gepraat, ook door de groeperingen die in GS hun vertegenwoordigers vinden.

Dat wil niet zeggen dat iedereen er onverdeeld gelukkig mee is; men moet veeleer zeggen dat niemand het geheel en al toelicht. Dat zou ook niet kunnen, want er zijn in een kwestie als deze zoveel tegenstrijdige, althans botsende belangen, dat het uitgesloten moet worden geacht dat in één plan de wensen van allen tot hun recht kunnen komen. Het resultaat is een compromis, en men mag willicht zeggen dat het een optimaal compromis is.

DE grootste moeite heeft de vraag gekost hoe groot de groenstroken moesten worden. Sommige gemeenten (Haar-

lem en Zuid-Kennemerland) hadden eigenlijk wel meer groen willen zien als afscheiding tussen de werk- en woongebieden. Anderen (waarbij Amsterdam) hadden liever gezien dat de groenstrook die volgens het ontwerp als een afsluiting om het zuidelijke industriegebied komt te liggen, wat smaller, of tenminste wat verder naar het zuiden zou zijn gekomen.

Bij deze laatste opvatting is het uitgangspunt geweest dat de industriële ontwikkeling op een gegeven moment de grens van het industrieterrein zal hebben bereikt en dat dan uitbreiding niet meer mogelijk zal zijn. Dat klinkt als een goed argument, maar men moet zich daarbij toch afvragen of op dat tijdstip uitbreiding op deze plaats nog wenselijk of gewenst zal zijn.

Immers bij de keuze van dit terrein voor industrieterrein, waarbij goede agrarische grond wordt opgeofferd, is toch een voorname overweging geweest dat men rond het Noordzeekanaal industrie wil aantrekken die behoefte eraan heeft zich aan diep water te vestigen. Er

komt echter een moment waarop de afstand van het diepe water zo groot is geworden dat het voor zulke industrieën niet méér aantrekkelijk is zich daar te vestigen dan bijvoorbeeld op een van de industrieterreinen aan de Amstel. Of elders in ons land. Een wellicht is dat de beslissing waarvoor Amsterdam — begrijpelijk — ietwat beducht zal zijn.

OP dit punt kan men min of meer dezelfde argumenten beluisteren die ook hebben geklonken toen de strijd om de Bijlmermeer in volle gang was: Moet men een voortdurend expanderende stad (c.g. industrievestiging) in staat stellen onafgebroken verder uit te breiden, of moet men welbewust een zekere grens trekken, teneinde te voorkomen dat zich een onoverzichtelijke concentratie op een stukje vaderlandse bodem vormt?

Het is een vraag die dit jaar door Gedeputeerde Staten zal moeten worden beantwoord. Het is een vraag met vele facetten, maar een steeds belangrijker wordende kant van de zaak zal toch zijn hoever men met de uitbreiding van een industriegebied kan gaan voordat de hygiëne van het milieu een onoplosbare moeilijkheid wordt.

In memoriam K. J. Nieuwerkerke

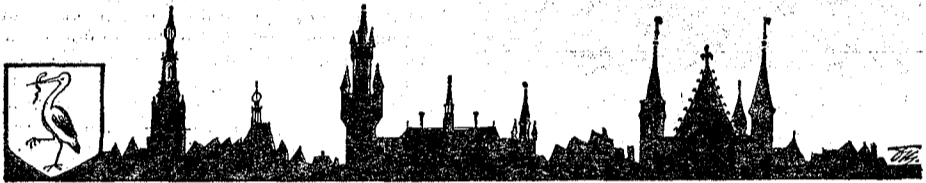

ZOALS wij in ons vorige nummer reeds meldden is op dinsdagavond 3 januari in Den Haag plotseling overleden de heer K. J. Nieuwerkerke, die 78 jaar is geworden.

Naast de vele activiteiten, die de heer Nieuwerkerke in zijn werkzaam leven heeft ondernomen, verdient zijn arbeid voor de liberale gedachte en voor de VVD hier vermelding.

In 1946 werd hij tot lid van de Haagse gemeenteraad gekozen, welke functie hij gedurende twintig jaren heeft bekleed.

De laatste acht jaren was hij tevens voorzitter van de VVD-fractie en nestor van de gemeenteraad. In het bijzonder heeft hij zich in de gemeenteraad verdienstelijk gemaakt bij de behandeling van middenstandskwesties, terwijl hij als lid van de commissie voor plaatselijke werken en eigendommen zich bezighield met de problemen rondom

de bouwwereld. Hij was gedurende al die twintig jaren een warm voorvechter van de particuliere belangen op het gebied van de bouwnijverheid. Vaak was hij in felle strijd gewikkeld met socialistische raadsleden, als het erom ging op te komen voor de belangen van huis- en grondeigenaren.

Vele jaren is de heer Nieuwerkerke ook lid geweest van de landelijke middenstandscmissie van onze partij. Ook daarin kwam zijn activiteit tot uiting.

Toen hij de laatste maanden van zijn leven geen lid meer was van de Haagse gemeenteraad, volgde hij op de tribune de debatten, waarbij hij zich bij de laatste begroting in het bijzonder interesseerde voor de verhoging van de straatbelasting.

Hij was een zeer actief lid van de Vereniging van Staten- en Raadsleden van onze partij en bezocht bij herhaling de

bijeenkomsten en vergaderingen van deze vereniging.

Voor zijn vele verdiensten voor de liberale gedachte in Den Haag, werd hij in het najaar van 1966 tot lid van verdienste van de afdeling Den Haag van de VVD benoemd.

De heer Nieuwerkerke, die ridder was in de orde van Oranje-Nassau, heeft door zijn grote activiteit er stellig toe bijgedragen de positie van onze partij in Den Haag te vestigen en te behouden.

In de kringen van hen, die gedurende vele jaren nauw met hem mochten samenwerken op politiek terrein, zal de gedachte blijven leven aan een man, die ondanks het klimmen der jaren zeer actief bleef strijden voor het algemeen belang, waarvoor hij naar zijn inzicht de beste waarborg vond in de VVD.

Hij ruste in vrede.

Openlijk in verzet

TUSSEN de gemeente Rotterdam en het ministerie van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening in Den Haag is de laatste tijd een tamelijk gespannen verhouding ontstaan. De reden daarvan is dat het ministerie hardnekkig weigert bij het vaststellen van de vergoedingen voor de woningwetbouw de werkelijke grondkosten in aanmerking te nemen. Voor woningbouwprojecten in deze sfeer in de Prins Alexanderpolder heeft de gemeentelijke overheid een grondprijs van ongeveer f 15.000 per woning berekend. Het ministerie wil echter niet meer dan f 8.000 betalen.

De gemeente zou dus maar eventjes zeventien duizend gulden per woning uit eigen middelen moeten bijpassen. Voor bouwplannen elders in de gemeente is het verschil geringer. Toch bedraagt het bij een project voor de Zalmplaat in Hoogvliet toch ook nog altijd een slordige tweeduizend gulden. Het merkwaardige is dat het ministerie de Rotterdamse berekening van de grondprijs als juist erkent, maar dat het zich desondanks niet naar dit inzicht wenst te gedragen.

We hebben hier te maken met een stukje erfenis van ex-minister Bogaers. Deze is immers welbewust de grondprijzen gaan drukken om uit zijn budget van f 1800 miljoen voor de woningwetbouw zoveel mogelijk woningen te kunnen bouwen. Dat hij zich dusdoende breed maakte ten koste van de gemeenten deerde hem niet in het minst. Hij vond het kennelijk heel plezierig te kunnen pronken met andermans veren.

Uiteraard voelden de gemeenten zich daar veel minder gelukkig bij. Verscheidene hunner moeten bij herhaling hebben doen weten dat zij deze methode van zakendoen allerminst konden waar-

deren. Als 'n bittere teleurstelling wordt het in de gemeentelijke kring ondervonden dat het ministerie na het aftreden van de vorige bewindsman rustig op de ingeslagen weg blijft voortgaan. Zulks in weerwil van het feit dat het de centrale overheid niet onbekend kan zijn in welke ernstige financiële moeilijkheden de gemeenten over het algemeen verkeren.

ROTTERDAM heeft nu de verzenen tegen de prikkels geslagen. Het heeft zich op het standpunt gesteld aan woningwetbouw niet meer te kunnen meewerken, tenzij het rijk in overeenstemming met de bepalingen van de Woningwet de bouw- en grondkosten integraal voor zijn rekening neemt. In een iets eerder stadium had Helmond al laten weten van hetzelfde gevoelen te zijn.

En wat heeft minister Witte nu gedaan? Hij heeft de gemeentebesturen 'n missive doen toekomen waarin hij aanbeveelt de stichtingskosten van woningwetwoningen binnen beperkte grenzen te houden, deze woningen te bouwen op niet te kostbare terreinen en met buurgemeenten in overleg te treden wanneer goedkope terreinen niet (meer) beschikbaar mochten zijn. Wij kunnen ons zo voorstellen dat de Rotterdamse volkshuisvesters bij het lezen van deze brief een glimlach niet hebben kunnen onder-

drukken. Want wat de minister doet is eigenlijk niet anders dan het intrappen van een aantal wijd openstaande Rotterdamse deuren.

Uit de brief zou kunnen worden afgeleid dat minister Witte bereid is zich te verzoenen met een kwalitatief mindere woningwetwoning. Wij vinden dat maar een onaanvaardbare gedachte. De brief doet bovendien geen oplossing aan de hand voor het vraagstuk van de grondprijzen zoals dit zich in Rotterdam manifesteert.

Het zou van werkelijkheidszin getuigen als de bewindsman van de reële grondprijzen wilde uitgaan. Dat zou naar alle waarschijnlijkheid moeten leiden tot een kleiner contingent woningwetwoningen. Maar de heer Witte zou kunnen bedenken dat hiervoor soelaas kan worden gevonden door aanmoediging van de woningwetbouw in de vrije sector. Hoe dan ook, het lijkt ten zeerste gewenst dat het verschil in inzicht over de grondprijzen op korte termijn uit de weg wordt geruimd door goed overleg aan de conferentietafel.

MET de verkiezingen voor de Tweede Kamer in het verschiet staat de liberalen in Rotterdam een drukke tijd te wachten. Het afdelingsbestuur heeft het initiatief genomen voor een serie bijeenkomsten met een propagandisti-

sche strekking. Deze serie ziet er als volgt uit:

18 januari: forumavond in het Rijnhotel. Onder het motto „nieuwe gezichten" nemen in het forum zitting de heren Vonhoff, Koning, De Koster, Rietkerk en Wiegel, de nummers 14 tot en met 18 van de VVD-kandidatenlijst.

26 januari: debatavond in de Blauwe zaal van het Beursgebouw. Met Rotterdam's oud-burgemeester mr. G. E. van Walsum als discussieleider zal mevrouw Haya van Someren-Downer in debat gaan met mr. H. W. van Doorn, een van de KVP-leden van de Tweede Kamer. 2 februari: debatavond in hotel Atlanta. Bij deze gelegenheid zal de heer Th. H. Joekes zijn krachten meten met dr. C. de Galan, directeur van de Wiardi Beckmanstichting.

9 februari: grote verkiezingsvergadering in hotel Atlanta. Sprekers: mevrouw Haya van Someren-Downer en mr. E. H. Toxopeus.

De aandacht mag voorts worden gevraagd voor het regionaal congres dat de samenwerkende kamercentrales Dordrecht, 's-Gravenhage, Middelburg en Rotterdam hebben uitgeschreven tegen zaterdag 4 februari. Dit congres, onder voorzitterschap van mr. A. J. Dankelman, wethouder van Den Haag, zal zijn gewijd aan de „leefbaarheid". Het wordt gehouden in hotel Swindrecht te Zwijndrecht. Mr. J. de Wilde, lid van de Eerste Kamer, bespreekt het woningbeleid. Ir. L. H. Jacobsen, verbonden aan de Rotterdamse dienst voor stadsontwikkeling en wederopbouw, zal zich in het verkeer verdiepen en mr. W. J. Geertsema, lid van de Tweede Kamer, zal volkingskwesties bespreken.

Bokma het allerbeste!
Oude genever * Bessenrood * Citroen genever

Verbeteren machtsstrijd in China

MAO TSE-TOENG

OPPOSITIE in een dictatuur. Het schijnt een contradictie in terminis. Maar men kan het ook zo stellen dat de nu reeds maanden durende „zuivering” door de Rode Gardisten aantoonde dat er iets te zuiveren is. En dat er verzet is tegen het regime van Mao Tse-toeng. Het niet aflatend getier tegen de „revisionisten, die de doelstellingen der revolutie verloochenen”, kan men ook vertalen als propaganda-middel in een naakte strijd om de macht. Strijd, die blijkbaar nog in volle gang is. „Culturele revolutie” noemden Mao en zijn rechterhand defensie-minister Lin Piao de felle poging om eigen macht te bevestigen. Eén der doeleinden was kennelijk ook, de harde leer van Mao te doen zegevieren. Maar even belangrijk scheen het, dat de positie van zijn kroonprins Lin Piao ofwel de vice-voorzitter der partij zou worden veilig gesteld. Het is overigens geen wonder dat juist in een ultra-dictatoriale staat, wanneer de leider op gevorderde leeftijd is geraakt, de kwestie der troonopvolging begint te sidderen en te sudderen in veler harten.

De gebeurtenissen in Nanking maar ook in andere steden van Zuidoost-China wijzen nu op een begin van rebelle in het rijk van Mao Tse-toeng.

KRASSE WOORDEN

In Nanking heeft men de terreur der Rode Gardisten niet langer „genomen”. Daar is hevig gevochten tussen voor- en tegenstanders der culturele revolutie. Er zijn doden gevallen en er is gemarteld. Het — voorlopig? — slot was dat de rebellen de stad hadden bezet. In Peking geeft men van dit alles de schuld aan de leider van de propaganda Tao Tsjoë. Van een naar verhouding bescheiden positie als chef van de regionale bureaus Midden- en Zuid-China is hij met kampioensnelheid doorgedrongen tot de „inner circle” van Peking. Hij werd in het begin van deze zomer vice-premier. Bovendien stond hij „genoteerd” als vierde in de Chinese communistische hiërarchie. Tao Tsjoë, aanvankelijk rood-gardist, heeft nu blijkbaar weer de andere zijde gekozen. In ieder geval wordt hij in Peking uitgemaakt voor de aanstichter van de rebelle in Nanking en als zodanig behandeld.

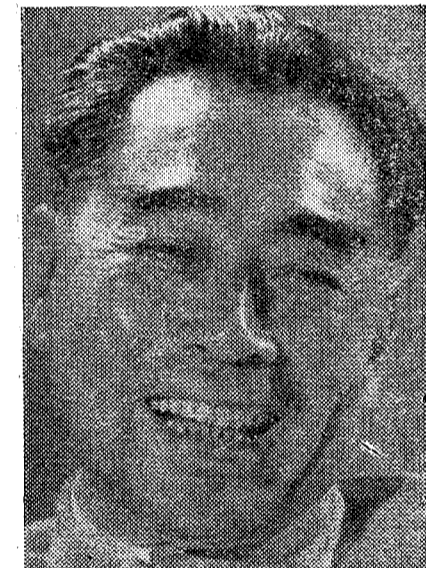
Intussen is de onrust niet slechts beperkt tot Nanking. Ook in de zes miljoen stad Sjanghai heeft de tegenpartij zich tegen de gehate Rode Gardisten verzet. Daar werden bijzonder ernstige incidenten gemeld. Bovendien schijnt een groot deel der arbeiders het werk te hebben neergelegd. Maar de rebelle scheen — voor zover daarover op dit moment berichten voorhanden zijn — niet te zijn gelukt.

Ook in Kanton, betrekkelijk dichtgelegen bij Peking, is het roerig. Kanton, wij weten het uit eigen, zij het niet recente ervaring, is een metropolis met mirabele dictu; een soort Utrechtse gracht in het centrum, en met een wirwar van boten aan de Parelrivier. In het begin van deze eeuw was het een bolwerk niet van een „culturele” maar van een ras-echte revolutie, die in 1911 leidde tot het omverwerpen van de Mandsjoe-dynastie. Thans verschenen in Kanton muurplakaten, waarop Mao in zijn fanatisme met Hitler vergeleken werd. „Alle verstandige Chinezen” — zo heette het — „moeten hem daarom verhinderen deze zelfmoord-politiek voort te zetten.”

Als het op krasse woorden aankomt, is men in het ultra-moderne China niet voor een kleintje vervaard. In Peking wordt de strijd om de macht gedeeltelijk ook via plakaten en muurkranten gevoerd. Zo kwam zeer kort geleden de naam van Tsjoë En-lai, die nog altijd premier is, op die wijze in het nieuws. In een vlugschrift had men hem eerst verweten, dat hij de controle van de Rode Garde op een bepaald partijlid verhinderd had. Daarom heette het in een muurkrant, die vijf meter in beslag nam: Verbrandt Tsjoë En-lai. Diezelfde — of een ander deel der — Rode Garde kwam op deze aansporing terug. Want onder de 5-meter-krant verscheen een plakkaat, waarop stond te lezen: „Wij eisen het hoofd van iedere hond, die tegen Tsjoë En-lai is.” Dit

TAO TSJOË

TSJOË EN-LAI

TENG HSIA-PING

alles onder het motto „culturele” revolutie.

FUNESTE GISTING

Pro memorie moeten wij vermelden, dat partijvoorzitter Mao Tse-toeng zich ook tegen de president van China Lioë Sjaot-sji heeft gekeerd. Ook werd scherpe kritiek uitgeoefend op de secretaris-generaal van de partij Teng Hsiaping.

Hoe markant de verworvenheden zijn van een dictatoriaal terreurregime werd geïllustreerd door het feit dat de president Lioë Sjaot-sji door zijn eigen kinderen van verraad aan de revolutie wordt beschuldigd. Denaturatie van een familie-„leven”, waarbij het woord „hel” beter op zijn plaats is.

Dit alles zijn, zo men wil, uiterlijkheden, die echter significantief zijn voor de ernstige situatie die in sommige plaatsen van het Chinese miljoenenrijk is ontstaan. Aan de éne kant — om bij de top te blijven — Mao Tse-toeng en zijn steunpilaar Lin Piao. Aan de andere kant een deel der arbeiders, een deel van het oudere partij-apparaat met als hoofdpersoon president Lioë Sjaot-sji, die blijkbaar niet van wijken weet.

Daartussen speelt nog de kwestie van het economisch leven. Want niet alleen premier Tsjoë En-lai, maar ook Mao Tse-toeng schijnt ondanks alle rood-gardistisch-revolutionair élan zich ervan bewust, dat al deze gisting funest is voor het Chinees economisch bestel.

Overigens mag men vooral niet vergeten, dat alle berichten omtrent China met een zeker voorbehoud moeten worden behandeld. Voor een deel moet men afgaan op berichten uit buitenlandse bron, die stellig niet alwetend is. Voor een ander deel op de propaganda van de vooralsnog heersende partij, waaromtrent een gezonde scepsis evenzeer op zijn plaats is.

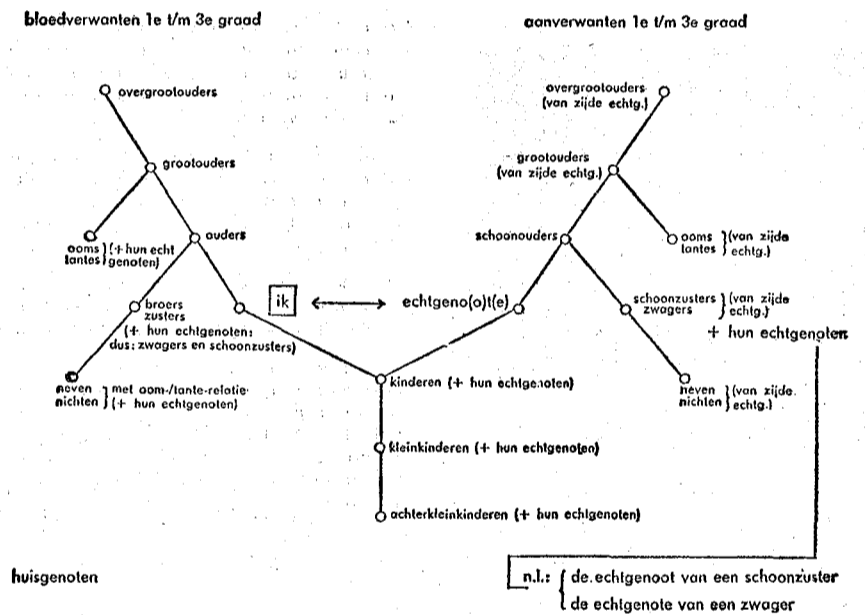
VRAGEN

Alles tezamen is het kortweg onmogelijk thans te voorspellen hoe de in ieder geval zeer ernstige situatie zich ontwikkelen zal. Het is niet duidelijk, in hoeverre het geheel van het leger achter de Rode Gardisten staat. Het is niet duidelijk of Mao Tse-toeng zelf althans enige reserve gevoelt ten opzichte van de krachten tegen het „revisionisme”, die hij zelf heeft opgeroepen. Het is ten slotte overduidelijk, dat de strijd om de macht fel en verbeterd wordt gevoerd. Zal deze strijd, als een dertig jaar geleden, ontwaarden in een gevecht op leven en dood tussen een aantal militaire leiders? Zal Mao, tezamen met Lin Piao, de teugels in handen kunnen houden? Evenzovele vragen, die op dit ogenblik noch met gezond verstand, noch met intuïtie te beantwoorden zijn.

Het enige, waarover weinig twijfel bestaat is, dat de gehele culturele revolutie niet uit een positie van kracht, maar kennelijk van zwakheid is ontstaan.

L. M.

STEMMEN BIJ VOLMAGT

Tekening met toestemming overgenomen uit het weekblad „Nederlandsche Gedachten” van de Anti-Revolutionaire-Partij

WOENSDAG 15 FEBRUARI: Tweede-Kamerverkiezingen!

Bent u die dag niet zelf in de gelegenheid naar de stembus te gaan, door verblijf buitenslands, door ziekte of anderszins?

Denkt dan aan de mogelijkheid uw stem bij volmacht door een ander te laten uitbrengen. Weliswaar is deze mogelijkheid beperkt (de gegevens volgen hieronder), doch gaat in ieder geval na of zij voor u bestaat.

VERZOEKEN om bij volmacht te mogen stemmen dienen uiterlijk op de veertiende dag vóór die der stemming ter gemeentesecretarie te worden ingediend. De termijn voor indiening voor de a.s. Tweede-Kamerverkiezingen sluit dus op woensdag 1 februari a.s. Voor het verzoekschrift moet gebruik worden gemaakt van een formulier (model K 4-1) dat ter gemeentesecretarie of bij het Algemeen Secretariaat der Partij (Koninginnegracht 61 te Den Haag, telefoon 070-604803) kosteloos verkrijgbaar is.

Als gemachtigde kan slechts worden aangewezen:

1. de echtgenoot/echtgenote;
2. een der bloedverwanten in de eerste tot en met de derde graad;
3. een der aanverwanten in de eerste tot en met de derde graad;
4. de echtgenoot van een schoonzuster of de echtgenote van een zwager;
5. een der huisgenoten van de volmachtgever, dus iemand die op hetzelfde adres staat ingeschreven.

Hij of zij die zich bereid verklaart als gemachtigde op te treden moet op de dag van de kandidaatstelling, 3 januari jl., ingeschreven zijn in een kiezersregister. Woont de gemachtigde in een andere gemeente dan de volmachtgever, dan moet hij/zij zich op de dag der stemming naar de gemeente begeben waar de volmachtgever in het kiezersregister staat ingeschreven, om dus in de gemeente van de volmachtgever te gaan stemmen.

Een kiezer/kiezeres mag niet meer dan twee aanwijzingen als gemachtigde aannemen.

Stemmen in een andere gemeente

Voor iedere kiezer bestaat de mogelijkheid om in een andere gemeente dan die, in welker kiezersregister hij op de dag der kandidaatstelling (3 januari jl.) was opgenomen, te stemmen.

Zij die van deze mogelijkheid gebruik willen maken moeten hiervan uiterlijk woensdag 1 februari in persoon ter secretarie van een willekeurige gemeente in Nederland mededeling doen.

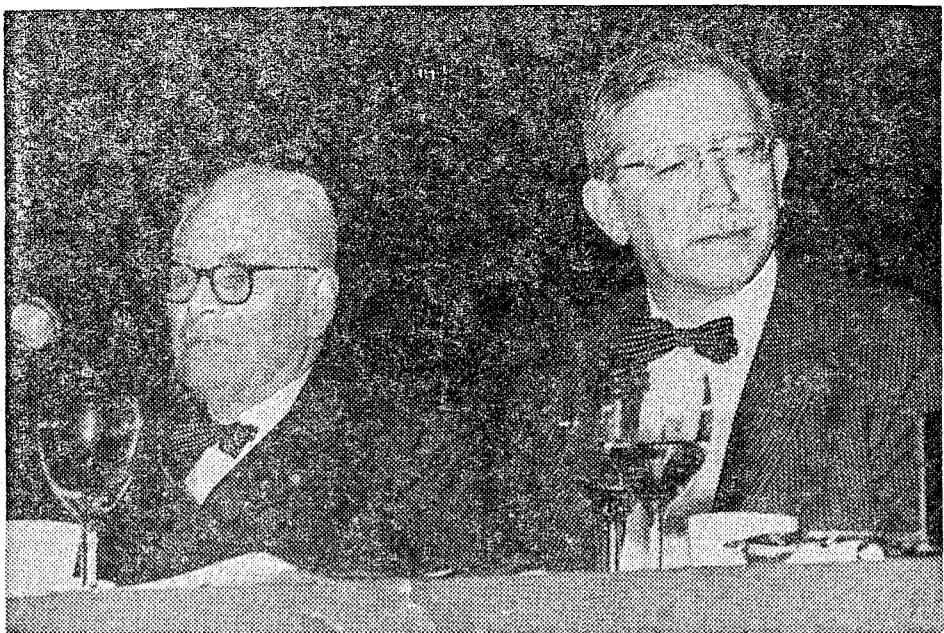
FRIESCH-GRONINGSCHЕ HYPOTHEEKBANK N.V.

EN AANGESLOTEN BANKEN

Amsterdam · Arnhem · Eindhoven · s-Gravenhage
Groningen · Hengelo (O.) · Rotterdam

PANDBRIEVEN

EEN VEILIGE EN RUSTIGE BELEGGING

De ere-voorzitter van de VVD, mr. Oud, en de partijvoorzitter, de heer Van der Pols, tijdens de discussies

Die arme kiezer

„Hoe is nu eigenlijk de positie van de Nederlandse kiezer?” Dit vroeg mr. Toxopeus zich af in zijn grote rede die hij vrijdag in Rotterdam op de buitengewone algemene vergadering van de VVD hield.

„Waar komt die kiezer voor te staan?” De heer Toxopeus beantwoordde deze vraag als volgt:

„Voor een KVP die zegt: wellicht zijn de structurele problemen het gemakkelijkst aan te pakken met de PvdA, maar wellicht is het gemakkelijker een goed financieel-economisch beleid te voeren met de VVD.

Hij komt te staan voor een ARP die nog altijd PvdA en VVD lood om oud ijzer noemt.

Hij komt te staan voor een CHU die zegt: er moet van de overheidsuitgaven worden afgedaan doch dan ermee genoegen neemt dat dit niet gebeurt.

Hij komt te staan voor een voorlichting waarvan men duizelt.

Hij leest in Trouw, lijfblad van het kabinet-Cals, vóór de crisis dat het kabinet-Cals maar weg moet.

Hij leest na de crisis in hetzelfde Trouw rouwbeklag over de val van Cals.

En hij kan er geen touw meer aan vastknopen.

Hij leest hoe de Volkskrant de steun aan Cals in arren moede opgeeft, vóór de crisis.

Hij leest, na de crisis, hoe ook die krant Cals als martelaar beweet.

En hij kan er geen touw meer aan vastknopen.

Hij merkt hoe de KRO bij voortdurende streeft naar samenwerking van KVP en PvdA, hoe die KRO de KVP-politici die de euvelen moed opbrengen Cals te laten vallen, afkraakt.

Hij leest hoe de KVP de man die voor dat KRO-beleid verantwoordelijk is niet namens de KVP in de Kamer wenst en, als hij dat begrepen heeft, komt hij weer in grote verwarring, want dan blijkt, dat de KVP dat niet mag doen vanwege de vrijheid van meningsuiting, dat die juist blij hoort te zijn in het midden van haar fractie iemand te hebben die bij voortdurende het beleid van die fractie publiekelijk laat afkeuren (en hoe!) en dat daarom de heer Van Doorn weer wel gekozen moet worden.

De arme kiezer, wat moet hij er mee? Hij hoort de KVP-leiders zeggen dat het kabinet-Cals een goed program en een goed beleid heeft, maar ziet hen tegelijkertijd een motie van wantrouwen indienen en het kabinet heen-zenden.

Hij ervaart hoe Cals, wiens kabinet het slechtste na de oorlog is genoemd, wiens beleid gekenmerkt werd door tal van blunders, wiens sterke mannen snel werden ontmaskerd, na zijn val, martelaar moet heten en een man met visie op de toekomst, verraderlijk om hals gebracht door de eigen partij.

En de kiezer walgt ervan: hoe kan dat allemaal tegelijk waar zijn? Het kan niet waar zijn.”

'Wie weer de weg Cals-Vondeling wil gaan is voldoende gewaarschuwd'

(Vervolg van pagina 1)

wijze de dupe kunnen worden en, naar ik hoop, ook niet door de kiezers, die toch moeten hebben begrepen dat zij niet kiezen als zij op de confessionele groepen stemmen, zolang die deze tactiek volgen.

Ik zeg dit niet uit anti- of ongodsdienstige gevoelens (dat zeg ik er maar bij, anders krijgen we dat verwijt weer), maar uit de overtuiging dat deze wijze van doen een belangrijke oorzaak is van de onvrede met de politiek.

Moeten op die manier veel kiezers niet gaan denken, dat de vijf grootste partijen één pot nat zijn? Komen zij niet in verwarring en geloven zij nog aan de uitspraken, wie die ook doet?

Verbetering moet er komen en zal er ook komen. Ik hoop en vertrouw dat de kiezers daarvoor zullen zorgen.

MIDDEL ERGER DAN DE KWAAL

De geneesmiddelen, die sommigen aanprijzen en die liggen in het vlak van de wijziging van ons staatsbestel, zijn deels erger dan de kwaal, deels studie-onderwerp van anderen.

Ik denk aan het voorstel om de minister-president rechtstreeks te kiezen, hem te kiezen om zijn persoon en zijn program. Waartoe dient dat? Om het gekonkel van de formatie te vermijden. Het wordt er alleen erger door. Stel u voor: zo'n gekozen premier heeft vrij zeker geen absolute meerderheid in de Kamer achter zich. Hij moet dus na zijn verkiezing gaan formeren en wel een coalitiekabinet. Daar gaat zijn programma. Daar begint dezelfde ellende die we nu hebben, alleen nog veel erger, want er zijn geen uitwijkmogelijkheden: het is nu eenmaal die man. Zijn kiezers zullen hem dankbaar zijn als hij niet in staat blijkt zijn program tot kabinets-program te verheffen.

En dan maar regeren! Naar huis sturen kan de Kamer hem niet. Naar huis gaan mag hij niet! Wetten verwerpen, dat kan. Dan ligt de staatsmachine jam.

We hebben het voorbeeld: Zijlstra, die vreesde vleugellam te worden. Nu, een paar maanden vleugellam, dat gaat. Maar vier jaar?

Zo is er ook het districtenstelsel. Het districtenstelsel wordt door sommigen aanbevolen om te komen tot slechts enkele, liefst twee, partijen. Zouden wij gelukkig zijn met alleen de KVP, als grootste, en de PvdA? In ons geschakeerd land? Anderen zeggen dat het contact kiezer-gekozene beter zal worden. Dat is noch in verleden, noch in heden bevestigd. In Engeland zit onze geestverwant Grimond in een kiesdistrict dat hij niet dan dank zij lang reizen zo af en toe kan bezoeken.

Ten slotte worden dan mengvormen aanbevolen. Wij hebben nog geen meng-

vorm gezien die een verbetering bij het huidige systeem betekent, maar wij staan altijd open voor nieuwe gedachten en denken daarover ook in eigen kring.

VERNIEUWING VAN BINNENUIT

Het zijn allemaal suggesties die gedaan worden uit ontevredenheid over de gang van zaken in de politiek. Al te gemakkelijk wordt bij het doen van voorstellen tot verbetering over het hoofd gezien dat die verbetering het best en het snelst tot stand kan komen binnen ons bestaande systeem. Binnen dat systeem is een vernieuwing van de partijstructuur volstrekt mogelijk. De vernieuwing moet van binnenuit komen, uit de partijen zelf.

Daaraan moeten alle partijen meewerken, ook de VVD. Wij staan niet, en mogen niet staan, op het standpunt dat er altijd een VVD moet zijn. Er moet altijd een partij zijn die de liberale beginselen wil vertolken, de beginselen zoals die worden uitgelegd en toegepast, in steeds nieuwe situaties. De beginselen van vrijheid — verantwoordelijkheid — sociale gerechtigheid. Wij staan open, en we moeten openstaan, voor vernieuwing, zonder iets „anders” te aanvaarden omdat het anders is, alleen als het waarlijk beter is.

Een tweede lichtpunt is, moet zijn, dat velen meer belangstelling hebben voor dat wat hen zo nauw raakt: de politiek. Nog blijken heel veel kiezers de meest simpele feiten niet te weten. Aan ons om hen voor te lichten, zo helder mogelijk. Aan de Staat om op verantwoorde en objectieve wijze een betere ondergrond voor begrip van wat in de Staat en door de Staat gebeurt, te scheppen. De tijd is er, meen ik, rijp voor. Wij allen die hier bijeen zijn, dienen mee te werken aan de verbreiding van kennis omtrent de VVD, het kan niet van een paar mensen komen.

Het derde lichtpunt lijkt mij, dat wie zien wil, nu gezien heeft dat het uitvoeren van plannen van de PvdA, zoals „Om de kwaliteit van het bestaan”, of de economische toestand van het land te gronde richt zonder de uitvoering dier plannen naderbij te brengen en ten koste van de eigen verantwoordelijkheid der burgers, of gepaard moet gaan met zeer drastische directe inperking van de vrijheid en verantwoordelijkheid van alle burgers.

Het lukt niet op de manier van de PvdA, het gaat gewoon niet en dat nu hebben wij aan het gelukkig kortstondige beleid Cals-Vondeling proefondervindelijk bewezen.

Ik vertrouw dat het Nederlandse volk dat nu heeft begrepen, ondanks de niet aflatende propaganda van de zijde van veel publiciteitsmensen. In zoverre dan heeft het kabinet-Cals tot de duidelijkheid een nuttige bijdrage gele-

verd: wie die weg wéér op wilde gaan van deze alle mei ger hoe log klin ning zijn Amerika hardst d waar m verwijsde dat Am en heeft ding va Z.O.-Azi

VISIE OP SAMENLEVING

Om deze problemen draait heden dage onze binnenlandse politiek. Het daarbij, ik zei dat al, niet alléén tempo, om wat meer of wat minder als KVP en AR vaak zeggen: dat praktische uitwerking. Het gaat gelijk om de visie op onze samenleving, liberalen, „willen de mensen die en niet de Staat. Wij vinden dat gemeenschap en Staat twee woorden voor dezelfde zaak zijn. En wij daar naar handelen. We weten ons steund door veel talrijker leden van volk dan uit de stembuscijfers zouden ken.

Wij weten dat in de kring van politieke groeperingen velen dit met eens zijn en anderen, slechts vert door de gedachte dat langs de weg de overheidszorg voor al hun problemen de oplossing wordt gevonden, nog zien dat die gedachte onjuist is.

Toch zullen ook de internationale ken, het buitenlands beleid, de aand moeten krijgen, die zij verdienen. Het in de wereld niet zo als wij, libera het verlangen. Van vrijheid, en geheid van allen voor de wet, is helaas veel landen nog geen sprake. Die blijft.

VIETNAM

Het jaar 1966 heeft geleerd dat wereldpolitiek niet meer beheerst wordt door een duidelijke tweezijdige zwart-witte Oost-West tegenstelling. De verhouding Amerika-Rusland-China is iets variëerder geworden. De Russen zijn iets buigzamer t.o.v. het Westen; de Chinezen met de Chinezen is wat toenomen. Er is 'n zekere ontspanning (het oude) Oost en West, ondanks misschien ook wel mede dank zij oorlog in Vietnam. Een benadering de ontspanning kunnen we bijv. opmerken in de rede van Johnson, die hij op 14 oktober hield voor de Carnegie-Foundation, waarin hij zei: „Onze taak is een verzoening met het Oosten tot stand te brengen — een overgang van de enge competitie van de co-existentie, naar de grotere visie van een vreedzaam samengaan.

Vietnam is een zaak die ons allemaal „hoog” zit. We kunnen niet genoeg begaan zijn met het lot van burgerbevolking, die hoe langer hoe meer te lijden heeft van de gevolgen

Overzicht van de vergadering die in Rotterdam het verkiezingsprogramma vaststelde

die tegelijkertijd bijzonder belangrijk kunnen zijn voor individuele Nederlandse burgers. Zo'n zaak is de geaccepteerde Indonesische privé-schade-claims, waarvan op dit moment ten gunste van de Nederland-Indonesische financiële overeenkomst van het totale bedrag van 140 mln een bedrag van 36 miljoen gulden beschikbaar is. Op 1 januari zou hiervan 18 miljoen gulden kunnen worden gedeblokkeerd. Voor deze deblokking moet de Nederlands-Indonesische overeenkomst zijn goedgekeurd. Dit duurt allemaal lang, terwijl de meerderheid van de gedupeerden een vergenvorderde leeftijd heeft bereikt.

Door samenspel van twee vrouwen in onze fractie, waarbij de ene als maar vragen stelde, de andere er bij de begroting van buitenlandse zaken als maar op terugkwam, is bereikt dat er vermoedelijk voorschotten zullen worden uitbetaald. In het geheel van de politiek gezien misschien niet spectaculair maar wel van uitermate groot belang voor individuele burgers, die al zoveel hebben geleden.

NIET MET DE PvdA

Keren wij thans terug naar ons eigen land. Morgen stelt de VVD het verkiezingsprogramma vast. Dan is het de tijd om daarover te discussiëren, daarom ga ik thans niet op onze verlangens in. Welke wijzigingen daarin ook mogen aangebracht worden, het zal zijn een modern liberaal programma. Onze visie op de nabije en verre toekomst vanuit onze liberale beginselen zal er in zijn neergelegd. En wij zullen er met alle kracht naar blijven streven die visie werkelijkheid te maken, hetzij in de regering, hetzij in de oppositie.

Die visie is doortrokken van de overtuiging dat de zelfstandige kracht van de burgers de wezenlijke drijfveer van de vooruitgang is, dat de burger in vrijheid van geest en van handelen zijn leven dient te kunnen leven, in vrijheid en gebondenheid, want hij is lid van de samenleving en draagt verantwoordelijkheid voor wat hij doet en nalaat. Hij mag ook niet onverschillig staan tegenover het lot van zijn naaste.

Ik heb gezegd dat de VVD in de komende periode niet zal deelnemen aan een kabinet waarin ook de PvdA geestverwanten heeft. Ik herhaal dat thans. Met de PvdA kan zij thans, dat is maar al te duidelijk geworden, haar beleid niet tot uitvoering brengen. Ik weet wel dat geer enkele partijen in Nederland haar eigen beleid tot regeringsbeleid kan maken. Dat brengt de noodzaak tot coalitievorming nu eenmaal mee. Maar we mogen wel stellen, dat op de gebieden waarom het nu gaat, en dat is stellig het sociaal-economische en financiële gebied, de opvattingen van liberalen en socialisten te zeer tegenover elkaar staan dan dat daarop een compromis kan worden gebouwd.

Want achter de quasi-redelijke verhalen der socialisten omtrent de collectieve voorzieningen schuilen steeds de dogmatisch socialistische opvattingen, opvattingen die alle nadruk leggen op de staatsinvloed, die er van uitgaan dat de Staat de gemeenschap is.

Opvattingen, die ertoe leiden dat een kiezer van de PvdA aan de lijsttrekker Den Uyl kon vragen hoe het toch kwam dat tijdens kabinetten zonder de PvdA werkelijke loonsvc-beteringen tot stand kwamen en tijdens kabinetten met de PvdA niet. De arbeider leert inzien dat zelfs hij, het troetelkind der socialisten naar zij zeggen, de dupe wordt van het socialistische regime.

ROBIN HOOD

Ook de arbeider ziet in dat de verlangens van de PvdA betaald moeten worden door alle belastingbetalers en niet alleen door de rijken. Hij ziet dat het Robin Hood-verhaal „neem van de rijk-

(vervolg op pag. 9)

wie die weg weér op wilde maarschuwde.

OP SAMENLEVING

Deze problemen draait heden de binnenlandse politiek. Het is ik zei dat al, niet alléén om wat meer of wat minder en AR vaak zeggen: dat de uitwerking. Het gaat wel om de visie op onze samenleving. Eralen, willen de mensen die de Staat. Wij vinden n eenschap en Staat twee wo zelfde zaak zijn. En wij zet n handelen. We weten ons oor veel talrijker leden van a uit de stembuscijfers zou

eten dat in de kring van an groeperingen velen dit met n en anderen, slechts ver gedachte dat langs de weg eidszorg voor al hun proble sning wordt gevonden, nog die gedachte onjuist is.

zullen ook de internationale buitenslands beleid, de aand krijgen, die zij verdienen. He ereld niet zo als wij, libera angen. Van vrijheid, en ge allen voor de wet, is hela den nog geen sprake. Die st

VIETNAM

ar 1966 heeft geleerd dat itiek niet meer beheerst w e duidelijke tweezijdige zw t-West tegenstelling. De ver erika-Rusland-China is iets er geworden. De Russen zamer t.o.v. het Westen; de met de Chinezen is wat toe Er is 'n zekere ontspanning (oude) Oost en West, ondank n ook wel mede dank zij Vietnam. Een benadering nning kunnen we bijv. opme van Johnson, die hij op T id voor de Carnegie-Founda ij zei: „Onze taak is een met het Oosten tot stand te n overgang van de enge con e co-existentie, naar de gro een vreedzaam samengaa

am is een zaak die ons a „hoog” zit. We kunnen niet ggaan zijn met het lot van evolking, die hoe langer e lijden heeft van de gevol

van deze oorlog. We kunnen niet genoeg alle mensenlevens betreuren. Hoe langer hoe meer protesten tegen deze oorlog klinken op. Maar naar mijn mening zijn deze te veel eenzijdig tegen Amerika gericht en klinken zij het hardst daar (en dus ook in Nederland) waar men het verst van Z.O.-Azië is verwijderd. Nooit mogen we vergeten dat Amerika daar — in Vietnam — is en heeft moeten komen om de verbreiding van het communisme in geheel Z.O.-Azië tot staan te brengen.

Het is langzamerhand wel duidelijk dat China's expansiedrift groot is. China zet niet voor niets de proefexplosies van atoomwapens voort. China heeft niet voor niets een culturele revolutie ontkend die, voorzover we er via televisie kranten getuige van kunnen zijn, weinig met cultuur en veel met opvoeding tot agressiviteit te maken heeft. Vanuit deze achtergrond bezien zal Amerika nooit zonder meer, zonder de vertuiging dat Vietnam zich in vrijheid zal kunnen ontwikkelen, deze streken kunnen verlaten en dus uitleveren.

Maar dat betekent tegelijkertijd dat met alle middelen gestreefd moet worden naar een politieke oplossing, omdat een militaire oplossing in deze, onze tijd met een perfectionistische manier van oorlogvoeren, niet meer acceptabel is; in deze onze tijd waar we trachten het wereldgetuige te ontwikkelen.

Zo zijn er dus twee redenen voor een andere benadering van de oude tegenstelling Oost-West: het dreigende Chinese gevaar en dus de toenadering tussen het Westen en Rusland; maar aan de andere kant het niet minder belangrijke feit, dat het militaire evenwicht tussen Oost en West evident is en Rusland niet bereid is zijn bestaan op het spel te zetten. Dat blijkt uit de verhoging van de Russische defensiebegroting.

NATO

Daarom zullen wij in Europa steeds moeten zorgen dat dat evenwicht — het nucleaire evenwicht in de eerste plaats, maar ook het conventionele — blijft bestaan. En dat betekent weer dat wij in Europa, — ook wij Nederlanders — het grootste belang hebben bij een krachtige eensgezinde, geïntegreerde Nato.

Daarom moeten we mede waken voor twee dingen:

- dat door de houding van Frankrijk de verzwakking van de Nato zo ver mogelijk wordt tegengegaan. (Daarbij een grotere eensgezindheid van de andere 14 scheppen)
- dat het sterker wordende Duitsland in deze integratie een vaste plaats krijgt, zodat het zich nooit zal kunnen en willen losmaken uit het Westelijk blok om bijv. t.a.v. de Duitse hereniging bepaalde wensen vervuld te krijgen. Europa — en dus ook Nederland — zal moeten stellen dat een hereniging van Duitsland alleen maar goedschiks verkregen kan worden.

We mogen goede verwachtingen hebben wat deze benadering betreft van het nieuwe Duitse kabinet. Dat voert t.a.v. de hereniging geen starre politiek. Een klein bewijs hiervan is het vervallen verklaren van het akkoord van München (grenzen met Tsjechoslowakije); een geheel ander geluid dan Seebohm twee jaar geleden liet horen.

Voor dit alles is het goed wanneer de integratie in de Nato zoveel mogelijk wordt versterkt. Wat zich op dit moment in de Nato ontwikkelt, bijv.: de oprichting van de nucleaire planning group (4 permanente leden: Amerika, Duitsland, Italië en Engeland, en

3 niet-permanente: Nederland, Canada, Turkije) is verheugend. Daardoor krijgen de bondgenoten inspraak in de discussie over het eventuele gebruik van dit afschuwelijke wapen, terwijl de beslissing over het gebruik — anders dan bij de plannen van een MLF of ANF — in handen van de VS blijft.

Deze procedure zal — naar we hopen — ook geen belemmering meer opleveren voor de toestemming van Rusland tot het sluiten van een non-proliferatieverdrag. Dit verdrag zal de nucleaire wapenchaos in de wereld kunnen tegengaan en dus de wereldvrede bevorderen.

ONTWIKKELINGSHULP

Ik kan vanavond maar heel kort stil staan bij de internationale politiek. Ik zal dan ook niet spreken over de ontwikkelingen in Europa, over onze verwachtingen t.a.v. een spoedige toetreding van Engeland tot de EEG, over het feit dat de cohesie van de Zes niet groot is (denkt u maar aan de moeilijkheden met de fusie van de executieven).

De principes die wij hebben ten aanzien van ontwikkelingshulp zijn duidelijk neergelegd in ons ontwerp-verkiezingsmanifest. Maar bij de uitvoering van het regeringsbeleid t.a.v. ontwikkelingshulp treden toch ook merkwaardige verschijnselen op.

In overeenstemming met onze wensen, dat de overheidsuitgaven evenrediger zouden moeten stijgen dan gepland was — en hoe gelijk hebben wij gekregen met deze stelling —, is bij de behandeling van de begroting van buitenlandse zaken vorig jaar gepleit ook voor een mindere stijging van de uitgaven voor ontwikkelingshulp. Onze woordvoerder had daarbij ook gesteld, dat er voor zoveel verschillende posten nog niet voldoende projecten compleet aanwezig waren dat aan het eind van het jaar wel blijken zou, dat heel erg veel zou moeten worden overgeboekt naar volgende jaren. Welnu, dat is precies zo gebeurd. Een aantal posten is eigenlijk helemaal overgeboekt naar het jaar 1967. Een bewijs te meer hoe juist onze visie vorig jaar was.

SCHADE-CLAIMS INDONESIE

Er komen bij de begroting van buitenlandse zaken ook dingen aan de orde,

COPIJN GROENEGAN

REEDS MEER DAN
TWE EEUWEN EEN
BEGRIJF VOOR

boomkwekerij-
produkten

EN
tuinarchitectuur

TELEFOON 03401-1207

Verkiezingsprogramma vastgesteld

Vietnamese vraagstuk één der urgentiepunten

VRIJDAGAVOND 6 en zaterdag 7 januari is onze partij in een buitengewone algemene vergadering in het Rijnhotel te Rotterdam bijeengeweesd om het definitieve verkiezingsprogramma-1967 vast te stellen. Na dat kort enige huishoudelijke zaken waren afgehandeld werd op voorstel van partijvoorzitter ir. K. van der Pols een gelukstelegram gezonden aan het Eerste-Kamerlid van de VVD, mr. D. A. Delprat, in verband met zijn benoeming tot grootofficier in de orde van Oranje Nassau, welke hoge onderscheiding hem onlangs werd uitgereikt ter gelegenheid van zijn afscheid als voorzitter van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam.

Hierna hield onze landelijke lijstaanvoerder mr. E. H. Toxopeus zijn openingsrede (elders in dit blad volledig afgedrukt) welke werd belooft met een langdurig en ovationeel applaus.

Teneinde de gang van zaken te bespoedigen droeg de heer Van der Pols vervolgens het voorzitterschap van de vergadering over aan mr. Toxopeus, waarna zich een uitvoerige discussie ontspan over de diverse amendementen die op het ontwerp-verkiezingsprogramma waren ingediend.

Naar aanleiding van een door de afdelingen Alphen aan den Rijn, Den Helder, Rotterdam, Sassenheim en Utrecht ingediend amendement, dat pleitte voor een sterkere band tussen kiezer en gekozene, zegde de voorzitter de instelling toe van een commissie van de partij, die zich in overleg met de JOVD en bepaalde deskundigen zal beraden over de al dan niet wenselijkheid van een wijziging van het kiesstelsel.

Het zwaartepunt van de discussies verlegde zich vervolgens naar de definitieve vaststelling van de urgentiepunten van het verkiezingsprogramma. Behalve enige wijzigingen in de redactie die het gevolg waren van het overnemen of aannemen van enige amendementen, kan als belangrijkste feit worden vermeld, dat de commissie die het ontwerp-verkiezingsprogramma had voorbereid, met het voorstel kwam in de urgentiepunten eveneens een uitspraak op te nemen met betrekking tot het vraagstuk Vietnam, welke suggestie door de vergadering met enthousiasme werd begroet.

Aldus werden de urgentiepunten uitgebreid tot zes stellingen, waarvan de definitieve inhoud als volgt werd vastgesteld:

1. **Krachtige bestrijding van de geldontwaarding (prijsstijging), die de werkgelegenheid in gevaar brengt en onrechtvaardige uitholling van pensioenen en andere vaste inkomens veroorzaakt.**
2. **Voorkoming van verdere verzwaring van de belastingdruk voor allen door matiging van de overheidsuitgaven;**

verbetering van het belastingklimaat voor de zelfstandigen.

3. **Meer en vooral betere woningen die voldoen aan de eisen van de toekomst door betere kansen voor de particuliere bouw. Opheffing van oneerlijke bevoordeling van de woningwetbouw ten koste van de particuliere bouw.**

4. **Verhoging van de rechtsbescherming van de burger en waarborging van zijn persoonlijke vrijheid en veiligheid (ombudsman, duidelijk beleid inzake gezagsuitoefening en handhaving van de openbare orde, verbod van af luisterapparaten). Versterking van de positie van de werknemer o.a. in geval van liquidatie.**

5. **Een vooruitziend en evenwichtig beleid ten aanzien van de ruimtelijke ordening (industrialisatie, water- en luchtverontreiniging, geluidshinder, verkeer, recreatiegebieden).**

6. **Krachtige ondersteuning van het Amerikaanse streven om in Vietnam door onderhandelingen te komen tot een vreedzame regeling die de rechten en**

vrijheden van het gehele Vietnamese volk ten volle waarborgt.

Over de overige amendementen ontspan zich een uitvoerige discussie, die tot gevolg had dat sommige ervan werden ingetrokken en andere werden aangevaard of overgenomen. Zo werd onder meer op voorstel van de afdeling Utrecht de uitspraak in het verkiezingsprogramma vastgelegd, dat een algemeen geldend systeem van integrale studiekostenvergoeding onjuist moet worden geacht.

De vergadering werd beide dagen gekenmerkt door een vlot verloop, ondanks het feit dat de afdeling in technische details soms nogal tijdrovend bleek te zijn. Mr. Toxopeus gaf de vele afgevaardigden die het woord vroegen het volle pond en wist door zijn vaak humoristische opmerkingen de aandacht van de vergadering levendig te houden.

Het was hierbij even verheugend als opvallend dat vooral de jongeren zich in het debat flink roerden. Ondanks de tijdnood die op den duur wel eens dreigde, kreeg ieder zijn kans.

Kortom, een constructieve, soms wel wat vermoeiende tweedaagse marathon, die zeker tot ieders tevredenheid is verlopen, omdat men kennelijk was bezielde voor een eendrachtig streven de liberale beginselen zo duidelijk mogelijk vorm te geven.

G. S.

Kopij voor deze rubriek zenden aan:
Joh. H. Springer
Alexanderstraat 16, Haarlem.

REGELMATIG wordt, nu de verkiezingen naderen, in dit blad de aandacht gevestigd op de mogelijkheid om bij volmacht of om in een andere gemeente te stemmen. Er zij ook in deze rubriek nog eens op gewezen. De secretaris van uw afdeling weet er alles van en anders belt u de afdeling verkiezingen van uw gemeente maar op. Waarschuwt ook geestverwante niet-leden. Het zou zo jammer zijn, als door onwetendheid of vergeetachtigheid stemmen verloren gingen.

Stof ter bespreking

OMDAT die verkiezingen zo belangrijk zijn, moeten wij zelf goed beslagen ten ijs komen. Om daarbij te helpen zijn er twee vragenlijsten ontworpen en ter behoeve reeds op weg naar de vrouwengroepen. De ene gaat over een paar problemen, waar men telkens over hoort en leest. Enige hulp is wel gewenst. Dat is niet het geval bij de andere vragenlijst, die op enkele punten van het verkiezingsprogramma ingaat; de vrouwengroepen kunnen deze vragen best zonder hulp van buitenaf bespreken. Meer exemplaren zijn beschikbaar.

Boerin van nu en straks

VOOR de groep Groningen-Haren van de vrouwen in de VVD besprak mevrouw Jensema-Vos uit Stedum het boek „De boerin van nu en straks”, van de hand van mev. dr. Stork-v. d. Kuyl. Uit haar boeiend betoog bleek dat de grote verschillen tussen plattelands- en stadsbevolking geleidelijk aan het verdwijnen zijn. Wel stelde zij dat door de aard van het bedrijf man en vrouw sterk aan huis zijn gebonden, hetgeen dikwijls een goede invloed heeft op het gezinsleven. Een van de nog aanwezige verschillen is de grote afhankelijkheid van het gezinsinkomen van weersinvloeden en marktprijzen, waaruit waarschijnlijk de neiging tot spaarzaamheid is te verklaren.

Na de pauze ontstond een levendige discussie over enkele in het boek gestelde vragen. Wegens het gevorderde uur moest hieraan door de presidente, mev. v. d. Laan-Koppus, met een welgemeend dankwoord aan de sprekerster, een einde worden gemaakt.

Amstelveen

OP 20 december hield mev. mr. J. L. Bakker-Weesing voor een zeer geïnteresseerd gehoor een inleiding over het onderwerp „de achtergronden van ons parlementair stelsel.”

Maassluis

DE vrouwengroep Maassluis bestaat nu juist een jaar. Op de eerste bijeenkomst waren 16 dames aanwezig. Er werd een voorlopig bestuurje gekozen en verder werden het doel en de organisatie Vrouwen in de VVD uiteengezet. Het afdelingsbestuur zegde alle medewerking toe, o.a. door het verstrekken van een subsidie.

Op de volgende vergadering vertelde mev. Moll-Lips uit Schiedam allerlei over het gemeentebestuur.

Een aantal dames woonde een forum in Rotterdam bij en vond het een boeiende ervaring bekende vrouwen uit de politiek van nabij mee te maken. „Iedereen genoot van de slagvaardige wijze waarop moeilijke problemen werden behandeld.”

Van de verdere activiteiten noemen wij nog een bijeenkomst met een feestelijk tintje, omdat de secretaresse, mevrouw Van Eck-Grootveld, in de gemeenteraad was gekozen. Er werd toen ook een definitief bestuur aangewezen en een huishoudelijk reglement vastgesteld.

Dit alles en nog meer staat in het jaarverslag van mev. W. J. Melchior-Lieuwen. Wij zien hieruit alweer: als men maar begint, komt men wel verder. J. H. S.

LEX BRAAMHORST

PRESENTEERT

5 V.V.D. KANDIDATEN:

PROF. DR. H. J. WITTEVEEN

MR. F. PORTHOINE

MEVR. HAYA VAN SOMEREN-DOWNER

H. WIEGEL

H. J. L. VONHOFF

Wij drukken hierbij de reeds eerder in ons weekblad gepubliceerde lijst af van spreekbeurten, die door mr. E. H. Toxopeus in het gehele land zullen worden gehouden.

De landelijke propaganda-commissie van de VVD heeft gemeend aan deze avonden nog een speciale attractie te moeten verbinden. Voorafgaande aan de rede van de heer Toxopeus zal Lex Braamhorst een vraaggesprek hebben met vijf kandidaten van onze partij voor de Tweede Kamerverkiezing, t.w. prof. dr. H. J. Witteveen, mevrouw Haya van Someren-Downer, mr. F. Porthoine, H. Wiegel en H. J. L. Vonhoff.

De heer Braamhorst houdt de vraaggesprekken met deze vijf kandidaten op het podium van de diverse zalen. De antwoorden zullen door de kandidaten worden gegeven vanaf een zich op het podium bevindend projectie-scherm.

De data en verdere gegevens van de verkiezingstournee van onze lijstaanvoerder luiden:

16 januari	Kamercentrale Maastricht	Heerlen, H.K.B.-zaal, Achter Pater Beatusstraat 3, 20.00 uur.
18 januari	Kamercentrale Drenthe	Assen, Bellevue, 20.00 uur
21 januari	Kamercentrale Gelderland	Apeldoorn, Cultureel Centrum „Orpheus”, 14.00
24 januari	Kamercentrale Middelburg	Oostburg, Ledel-Theater, 19.30 uur
27 januari	Kamercentrale Zwolle	Hengelo, Concertgebouw, 20.00 uur
28 januari	Kamercentrale Groningen	Groningen, De Harmonie, 14.30 uur
30 januari	Kamercentrale Den Helder	Alkmaar, „Het Gulden Vlies”, 20.00 uur
2 februari	Kamercentrale Dordrecht	Dordrecht, „Statenhof”, 20.00 uur
4 februari	Kamercentrale Utrecht	Utrecht, Gebouw v. Kunsten en Wetenschappen, 14.00 uur
6 februari	Kamercentrale Leeuwarden	Leeuwarden, De Harmonie, 20.00 uur
8 februari	Kamercentrale Haarlem	Haarlem, Brinkman, Grote Markt, 20.00 uur
9 februari	Kamercentrale Rotterdam	Rotterdam, Hotel „Atlanta”, 20.00 uur
10 februari	Kamercentrale 's-Gravenhage	's-Gravenhage, Dierentuin Koningskade 3, 20.15 uur
11 februari	Kamercentrale Leiden	Alphen a/d Rijn, „Avifauna”, 14.30 uur
13 februari	Kamercentrale Amsterdam	Amsterdam, Congrescentrum RAI, 20.00 uur

Inlichtingen

over **ALLE** in het agglomeraat **DEN HAAG** te **KOOP** zijnde **WONINGEN**

N.V. Makelaarskantoor

GEMAKO'

Nassauplein 16,
Den Haag

Tel. 070 - 60.19.09
(6 lijnen).

„Belastingverlaging-Witteveen

was niet zo maar een VVD-stunt”

(Vervolg van pagina 7)

ken en geef aan de armen” niet meer opgaat in onze samenleving. Er zijn gewoon niet genoeg rijken en ze zijn ook niet rijk genoeg en vooral: ze worden reeds belast tot de grens van het mogelijke. We moeten het allen samen dragen. En we moeten ook daarom allen samen beoordelen hoe wij willen leven.

We hebben gezien hoe de zeer dogmatische houding van dezelfde heer Den Uyl ertoe gevoerd heeft dat op het Nederlandse deel van het continentale plat nog steeds niet wordt geboord en hoe ons land daardoor een grote bron van welvaart nog altijd ongebruikt laat liggen.

We hebben gezien welke plannen het kabinet-Cals had, plannen die ons in allerlei maatregelen zouden doen stikken.

We hebben ten slotte gezien hoe het zelfs de KVP te gortig werd en zij er een eind aan maakte. Maar ook hebben we gezien dat de logische gevolgtrekking uit dat besluit om er een eind aan te maken, niet werd getrokken.

Ons voorstel: maakt thans een kabinet met VVD en CHU en laat dat de inzet der verkiezingen zijn, is niet gevolgd. Het is niet gevolgd, omdat de confessionele partijen het niet konden, niet durfden, niet wilden.

Was dat wel gebeurd, dan had de kiezer een duidelijke keuze gehad.

Wij zijn niet aan het eind. Als één ding ieder duidelijk was, dan was het dat het kabinet-Cals te veel uitgaaf.

TEGENVOORSTELLEN

De VVD heeft twee jaren achtereenvolgende tegenvoorstellen opgesteld, een novum in de parlementaire historie. Wij wensten niet, zoals de CHU, te komen met eisen tot vermindering der uitgaven, zonder aan te geven waar en hoe dat zou kunnen. Nog minder wensten wij met de ene hand te geven, met de andere te nemen zeggende; minder uitgaven, maar tegelijk: meer uitgaven.

Het was een moedig maar hachelijk werk, zonder ambtelijke bijstand, die begroting zo te bezien en op een aantal posten alternatieven te stellen.

Verleden jaar heeft dan ook de toen nog nieuwe regeringsploeg met de toen nog nieuwe regeringsfracties onze plannen joelend als bij een teach-in weggejuwd.

Ook dit keer kwam het niet tot behoorlijke behandeling, maar was de situatie zo veranderd dat de VVD-motie leidde tot de KVP-motie en die tot de val van Cals.

We mogen trots zijn op hetgeen door de fractie is verricht, trots ook op het feit dat dit mogelijk bleek. Want ieder lid van de fractie stond voor de opgave op zijn eigen gebied een vermindering van de uitgaven te verdedigen. En was daartoe bereid.

Dat maakt een Kamerlid niet populair. Allen te zamen zijn wij leden van een gemeenschap die er belang bij heeft dat de economie gezond is. Allen te zamen zijn wij belastingbetalers die er belang bij hebben dat van het eigen verdiende geld niet méér wordt afgenomen dan strikt nodig is. Maar wij vallen uiteen in groepen die vaak méér geld van de overheid wensen. Weggebruikers, studenten, boeren, middenstanders, bestuurders van gemeenten, van gesubsidieerde instellingen. In die hoedanigheid vragen wij steeds meer. Van ons zelf. Daarin evenwicht te brengen is niet gemakkelijk en eist durf. De fractie heeft zowel de kennis en het inzicht als die durf opgebracht.

De andere partijen mochten het nog zozeer met ons eens zijn, ze deden er niet naar.

De formatie van het kabinet-Zijlstra werd door ons met gemengde gevoelens gadeslagen. Zijlstra kennen wij als een zeer bekwaam econoom en financier, een man met opvattingen over sociaal-economische en financiële problemen die de onze konden zijn. Hij is geboren als de redder van het vaderland en hij is door velen ook zo begroet. Ook wij zagen hem gaarne komen. Maar met hem zagen wij blijven acht ministers uit het kabinet-Cals.

GEHEVEN WIJSVINGER

Die acht moesten al een zwaai maken. In het zgn. beleid Cals-Vondeling paste een optimistische kijk op de economie. Natuurlijk: wie niet optimist was kon en mocht dat beleid niet voortzetten.

Van Vondeling spreek ik maar niet veel meer. Zijn uitspraken: „er moet een verschuiving komen in de besteding

Aandachtig gehoor in de Mauritszaal van het Rijnhotel tijdens de rede van onze lijststaanvoerder.

van het nationale inkomen ten gunste van de overheid” (dus ten nadele van de burgers), „de kraan zit dicht en mag niet lekken” (zij lekte bijna 1 miljard), „kouwe kak”, „een minister van financiën hoeft niet somber te zijn”, zijn te zeer bekend. Met geheven wijsvinger is hij politiek ten onder gegaan.

Maar van Den Uyl zullen we nog veel horen. Hij is de man van het plan van de PvdA „om de kwaliteit van het bestaan”, hij heeft Vondeling dus de das om gedaan, hij was de man van de economie, die hij immer rooskleurig zag: was er inflatie? geen nood: „De groei zit er in”; hij heeft het Planbureau opgedragen de loonstijging op 3,5 pct. te ramen, hij was de dirigent van het optimisme.

En alle andere ministers en staatssecretarissen van het kabinet-Cals waren het met die visie eens. Zij namen die mede voor hun verantwoordelijkheid. De sombere blik die de VVD had op de economische ontwikkeling mocht niet juist zijn.

Eén kleine dissonant in dat koor was slechts staatssecretaris De Meyer. Die was, net als wij, niet zo blij.

Ging Den Uyl hem ontslaan? Als zo vaak — ik denk aan de zaak van de duikboten —, bij dat kabinet-Cals dat geen gevoel voor stijl van optreden bleek te hebben, wordt daarover welles-nietes gespeeld.

Maar goed: al die ministers waren het er mee eens; voortgaan. Weg met de ongeluksprofeten van de VVD.

ZIJLSTRA MOCHT NIET

En ziet: Zijlstra geeft de VVD gelijk. Dat was grote winst, inderdaad.

Maar het was dan ook alle winst. In plaats van een vermindering der uitgaven, bedeesd-bepleit door de KVP en de CHU en met aandrang gevraagd door ons, mede aan de hand van onze tegenvoorstellen, is het niveau der uitgaven gehandhaafd.

Waarom? Is niet Zijlstra juist de man van de Zijlstra-norm? Is hij het dan niet met ons eens? Jawel. Zijlstra is het wel met ons eens. Hij heeft dat in het debat gezegd ook: „Ik geef het volmondig toe en ik zou ook veel liever de andere weg hebben gevolgd.” Maar hij mocht niet. Stel u voor dat die acht ministers, na eerst te hebben betoogd dat de economie goed zat en het uitgavenniveau geen cent omlaag kon, nu zouden moeten zeggen niet alleen dat de economie niet goed zit, maar ook dat de uitgaven wel lager kunnen.

Denkt u ministers in die met minder geld genoeg nemen dan hun voor-gangers, die zij voor een groot deel zelf waren.

Premier Zijlstra heeft gezegd: nu de begrotingscijfers gepubliceerd waren, kon ik geen ministers krijgen op een lager uitgavenpeil en als ik dat uitgavenpeil wilde verlagen had ik daartoe alle be-

grotingsgesprekken moeten overdoen en daarvoor was geen tijd. Wel zullen de begrotingen kritisch worden bekeken. Dat was genoeg voor de CHU.

Het eerste argument is duidelijk: dat is een zaak van wel of niet willen. Met het tweede staat het niet anders. Het kabinet-Cals heeft in juni 1966 aan de Kamer medegedeeld op de begroting 1966 een beperking van circa 150 miljoen te hebben aangebracht. Dat kon dus.

Toen in 1965 de Kamer de begroting 1966 te hoog vond, is er 70 miljoen afgedaan. Toen is gezegd: meer eraf kan niet omdat wij dan ons program niet kunnen betalen. Niet gezegd is: het kan niet omdat het te laat is. Terecht.

Wat zeggen de heren Cals en Vondeling nu: technisch was het wel mogelijk de uitgaven te verlagen.

Wat zegt minister Biesheuvel? Van dat kritisch bekijken der begroting komt niets terecht. Precies dat wat de VVD had betoogd. Dat is wat ons teleurstelt in het Kabinet-Zijlstra.

Vermindering van de uitgavenstijging was in alle opzichten te verkiezen boven de thans getroffen maatregelen: belastingverhoging in 1967. De werkelijk vitale onderdelen van de overheidstaak behoeft niet te worden aangetast. De uitwerking zou, economisch gezien, hetzelfde effect, neen een beter effect zijn geweest: vermindering van de overbestedingscrisis.

Ook ten aanzien van de werkgelegenheid zou deze maatregel gunstiger hebben gewerkt. Die werkgelegenheid geeft niet alleen de overheid, maar in veel grotere mate het bedrijfsleven. Nu wordt de koopkracht afgeroomd en krijgen bijv. de textiel fabrieken en de confectiebedrijven de klappen dubbel.

Ten slotte zou een dergelijke maatregel, die dan gepaard had moeten gaan met een veel geringere verhoging van de lasten op ons volk, ook ten aanzien van de lonen minder spanningen hebben meegebracht.

Ik zeg dit alles nog eens, omdat ik wel eens de indruk heb gekregen dat sommigen vinden: laat Jelle Zijlstra nu zijn gang gaan.

TERECHT

GEWAARSCHUWD

Ik vraag u: de VVD heeft deze toestand zien aankomen. Zij heeft bij herhaling gewaarschuwd. Zij heeft het risico gelopen door het indienen van tegenvoorstellen, op allerlei kritiek en zij heeft die kritiek gekregen.

Zij heeft moeten optornen, en moet dat nog, tegen de onjuiste en oneerlijke beschuldigingen als zou zij de noodzakelijke publieke voorzieningen niet wensen. En dat dan nog uit conservatisme.

Zij is bij de formatie alleen oriënterend betrokken: de confessionele partijen wensten nu nog geen kleur te be-kennen! De VVD vragen om mee te doen was immers kiezen!

En nu komt er een kabinet dat weliswaar bij monde van de premier toegeeft

dat wij ten aanzien van de economische toestand gelijk hadden; toegeeft dat wij ten aanzien van de oplossing ook gelijk hadden, maar die oplossing om politieke redenen niet aangrijpt.

En wil men dan van ons dat wij het hoofd maar buigen?

Wij vertrouwen 's lands financiën vele malen liever toe aan Zijlstra dan aan Vondeling, zeker. Maar de liefde kan niet zo ver gaan dat wij tegen zijnen en ons beter weten in, toestemmen in maatregelen die wij verwerpelijk achten.

De belastingverlaging-Witteveen was niet zo maar eens een VVD-stuntje.

Ik citeer de miljoenennota 1963 van de hand van Zijlstra:

„De vooruitgang van de economie en belastingverlaging trendmatig beschikbaar komende ruimte in de middelen zal in de periode 1964 tot en met 1967 gemiddeld circa 600 miljoen per jaar bedragen. Ten aanzien van een verdere detaillering met betrekking tot de wijze waarop dit bedrag ware aan te wenden, wil het kabinet naast hetgeen in het voorgaande over enkele bestedingen is opgemerkt, slechts zeggen dat, naar zijn mening, ook in de komende periode een deel dient te worden gebruikt voor verlaging van de loon- en inkomstenbelasting.”

Dat was de mening van Zijlstra.

Het gaat om een zeer belangrijk politiek punt van veel verdere strekking dan „een belastingverlaging.”

STIEKEME DIEFSTAL

Het gaat er om of de „stiekeme diefstal” doorgaat of niet. „Van uitstel komt afstel” is een van die oude zegswijzen die hun waarheid reeds vele malen hebben bewezen.

Niemand kon ons garanderen dat de verlaging niet nog eens zou worden uitgesteld of zelfs afgesteld.

Wij hadden de plicht ons standpunt in dit opzicht niet te verzaken. Wat anderen willen verzaken, dat is hun zaak.

Ons land kent de hoogste directe belastingen van de EEG. Juist de midden-groepen lijden daaronder.

Wij zijn een volkspartij.

Dat betekent dat ons beleid gericht is op het belang van het gehele volk, niet op dat van een bepaalde groep. Dat betekent ook, dat wij op de bres zullen moeten staan voor die groeperingen die op een bepaald ogenblik in de verdrukking zitten, zoals nu hoofdzakelijk de middengroepen, de kleine renteniers.

Dat betekent ook, dat wij er naar streven ons beleid voor allen duidelijk te maken en zoveel mogelijk steun te verwerven in alle lagen van de bevolking.

Ik zie de mogelijkheden tot dat laatste toenemen, naarmate traditionele gebondenheid door geloof of afkomst geringer wordt en naarmate allen door grotere welvaart beter in staat worden zelf verantwoordelijkheid te dragen en dat dan ook gaan verlangen.

Daarom mogen wij de toekomst voor onze partij met vertrouwen tegemoetzien.

MENSEN EN MANDATEN

Integratie tussen kapitaal en arbeid in de onderneming

Bij de uitgeverij A. E. Kluwer te Deventer is verschenen „Mensen en Mandaten, Aspecten van de medezeggenschap in Westduitse ondernemingen” (f 17,50) van de hand van dr. J. F. Schobroe, directeur sociale zaken van het DAF-concern.

Schrijver is kort geleden gepromoveerd in de sociale wetenschappen op deze studie van de medezeggenschap in Westduitse ondernemingen. Het is een zeer levendig werk waarin dr. Schobroe een reusachtige hoeveelheid literatuur over dit onderwerp met grote objectiviteit heeft behandeld. En dan heeft hij nog slechts een algemeen oriënterende voorlichting en een beschouwing vanuit het gezichtspunt der sociale politiek bedoeld. Andere aspecten — het economische en juridische aspect en de psychologische en sociologische consequenties — vallen hier dus nog buiten. En ook hierover bestaat reeds een uitgebreide literatuur.

OORSPRONG

Men kan hieruit afleiden hoe veelomvattend en ingrijpend deze aangelegenheid is. Zij kwam in Duitsland aan de orde na de oorlog en wel in de Ruhr-industrie. De leiders, meest politiek belast, werden door de Britse bezettingsautoriteiten uitgeschakeld. Het beheer werd onder controle van een bezettingsorgaan opgedragen aan bedrijfsdirecteuren of ingenieurs. Met het directe toezicht werden nieuwe „Aufsichtsräte”, waaruit de Nazi-Ruhrbaronnen waren verwijderd, belast. De Britse bezetting (onder het Labour-gouvernement) stuurde duidelijk aan op nationalisatie van de zware industrie. Voorshands werd de „Aufsichtsrat” der staalondernemingen paritair samengesteld, d.w.z. vijf leden werden aangewezen door de „Stahlreihandverwaltung” en vijf leden door de werknemers. En dan was er nog de „elfde man”, die de weegschaal

hield. De autonome Westduitse bondsregering bekrachtigde deze medezeggenschap in 1951 voor de gehele zware industrie. In 1952 volgde een wet, die voor grote industriële ondernemingen ondernemingsraden instelde en de werknemers recht op twee vertegenwoordigers in de „Aufsichtsrat” toekende. Voorts dient vermeld de „Arbeitsdirektor” als gelijkgerechtigd lid van de directie, die representant van de werknemers en hun vakorganisatie is. Aldus zeer schematisch de huidige stand van wat men onder de algemene verzamelnaam „Mittelbestimmung” verstaat.

De vakverenigingen hebben in 1965 een

de „uhternehmerische Investierungswille in seiner Eigendynamik” en geen inbreuk maakt op het concurrentievermogen van de Duitse industrie. Hij voegde hier aan toe: Slechts onder deze voorwaarden kunnen vormen van samenwerking van kapitaal en arbeid verder ontwikkeld en machtsmisbruik in de economie verder bestreden worden.

Ook de SPD is kennelijk bevreesd voor een te grote machtspositie van het „Parlament der Arbeit”, zoals de DGB zich gaarne noemt. Hun machtsstreven doet denken aan het spreekwoord van wie het onderste uit de kan wil hebben. Om de bekende socioloog Goetz Brief

minatie-wetgeving de harmonie tussen de belanghebbende partijen noch belangrijk heeft bevorderd, noch belangrijk heeft geschaad. De veranderingen hebben zich hoofdzakelijk voltrokken in formeel opzicht, terwijl de materiële situatie vrijwel dezelfde is gebleven.

De door sommige Duitse schrijvers geuite klacht over de te geringe scholing van de werknemers-commissarissen wijst dr. Schobroe echter af: Het totale beeld lijkt tamelijk positief, in deze zin dat door de opnemng van werknemersleden in de „Aufsichtsrat” een belangrijke stap is gezet in de richting van een heftere integratie tussen de economische en sociale doeleinden van de onderneming.

ONDERNEMINGSRADEN

Nog een en ander over de in Duitsland dwingend voorgeschreven „Betriebsrat” in verband met de medezeggenschap, of, zo men het anders wil formuleren, de integratie tussen economische en sociale doeleinden van de onderneming. De invloed van de bedrijfsraad is uiteraard het grootst op het gebied van de sociale aangelegenheden. Afgezien van enkele uitzonderingen is deze bijzonder gering in economische aangelegenheden.

Deze kwestie is op het ogenblik in ons land van actuele betekenis door de thans aan de orde zijnde bedrijfssluitingen, hetzij door fusie, hetzij door onrentabiliteit van het bedrijf. De vakorganisaties zijn niet tevreden met een overleg wanneer dat zakelijke besluit genomen is, maar willen al van tevoren bij de door het bestuur gevoerde besprekingen in een te nemen besluit worden gekend. Uiteraard is dit een kwestie van verantwoordelijkheid: de zakelijke verantwoordelijkheid blijft steeds bij het bestuur. Een vakorganisatie kan deze niet delen.

(vervolg op pagina 11)

Van onze leestafel

campagne op touw gezet om het ondernemingsrecht nog ingrijpender te veranderen. Zij wensten voor elke onderneming met meer dan 20.000 werknemers naast de aandeelhoudersvergadering een werknemersvergadering met paritaire rechten. En verder paritaire vertegenwoordiging in de „Aufsichtsrat” — zoals bij de zware industrie — in elke onderneming met meer dan 3000 werknemers en met een bepaald kapitaal en een zekere omzet.

Het lijkt echter dat deze campagne is doorgelopen. De opzet was wel wat te doorzichtig een streven naar machtsuitbreiding van de vakorganisaties. Typisch is dat een socialist als de tegenwoordige minister van economische zaken, prof. Kurt Schiller (aan wiens denkbild wij in een vorig nummer aandacht wijdden) wijzigingen van het ondernemingsrecht namens de SPD volstrekt heeft afgewezen, als deze niet voldoen aan drie voorwaarden: „freihheitliche Ordnung”, bevordering van

te citeren: De vakbond leeft van een program van steeds verdergaande eisen. Het bereikte is nooit genoeg, want als het genoeg zou zijn, zou hij zijn bestaansrecht verliezen.”

PRAKTIJK

Hoe is nu de praktijk van de medezeggenschap in Duitsland? Wij keren nu terug naar de studie van dr. Schobroe, die daarnaar een zeer uitgebreid onderzoek heeft ingesteld. De bezorgdheid over het teloorgaan van de democratie door de toenemende invloed der vakorganisaties is vrij algemeen. De vakorganisaties staan vanouds argwanend tegenover bedrijfsraden; zij vinden dat hun invloed in de bedrijfsraad niet voldoende is.

De praktijk van de medezeggenschap, hetzij in positieve of in negatieve zin, wijkt vaak af van de leer. Dr. Schobroe's conclusie is op grond van zijn zeer gedetailleerd onderzoek, dat de co-deter-

Abraham van Stolk & Zoon Koninklijke Houthandel N.V.

ROTTERDAM - POSTBUS 1100
TELEFOON 010 - 35400
S-HERTOGENBOSCH - Engelseweg 5
TELEFOON 04100 - 32055
HELLEVOETSLUIS - Industrieterrein Molshoek
TELEFOON 01883 - 2677.

een oude naam voor goede wijn

F. ONNES & ZOON
WIJNHANDEL - ANNO 1876 - GRONINGEN

Scheepswerf & Machinefabriek

v.h. H. J. KOOPMAN N.V.

DORDRECHT — TEL. 01850 - 35041 en 35042

SCHEEPSBOUW · MACHINEFABRIEK · KETELMAKERIJ

NIEUWBOUW EN REPARATIE-INRICHTING

INBOUW EN REVISIE VAN MOTOREN

N.V. OBSERVATOR

ROTTERDAM — VASTELAND 30 — TELEFOON 11 15 20

FABRIKANTE VAN
NAUTISCHE INSTRUMENTEN
MANOMETERS, THERMOMETERS
PYROMETERS, TACHOMETERS

Agenten voor Zeekaarten en
Nautische boeken

REPARATIES OP KORSTE TERMIJN

FIGEE-VLAARDINGEN N.V.

SCHEEPSBOUWERF

SCHEEPSBOUW
SCHEEPSREPARATIE
VERLENGEN — VERBOUWEN
DROOGDOKKEN — LASBOTEN

MACHINEFABRIEK

MOTOREN-INBOUW EN -REPARATIE
DRAAI-, FRAIS- EN SCHAAFWERK
PIJPLEIDINGEN - APPARATEN
WATERZUIVERINGSAPPARATUUR

CONSTRUCTIEWERKPLAATSEN

STAALCONSTRUCTIES - TANKS
TRANSPORTINRICHTINGEN

VUURVASTE STENEN IN ALLE SOCRTEN

„MOLISOL” MOLER ISOLATIESTENEN

VUURVASTE ISOLATIESTENEN

ZUURVASTE STENEN

„PRODORITE” CHEMISCH BESTENDIGE PRODUCTEN

LEVERT

N.V. Gouda Vuurvast

VERENIGDE VUURVASTE STEENFABRIEKEN

GOUDA — TELEFOON 67 44 — (18 20)

Mijn opinie is...

In deze rubriek neemt de redactie brieven van lezers op, waarin een mening naar voren wordt gebracht welke de redactie belangwekkend genoeg acht om onder de aandacht van andere lezers te brengen. Dit houdt uiteraard niet in dat de redactie het altijd met die mening eens is.

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden brieven te bekorten, zonder dat daardoor de strekking van het betoog wordt aangetast. In zulke gevallen zal bij het ingezonden stuk de aantekening worden geplaatst „van redactie-wege bekort”

Anonieme brieven en brieven met een beledigende inhoud worden terzijde gelegd.

• Voorkeursrecht gemeenten

Door de minister van justitie in het vorige kabinet, dr. I. Samkalden, is het voorontwerp van de zogenaamde „Wet Voorkeursrecht Gemeenten” aan de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en aan de Colleges van Gedeputeerde Staten ter beoordeling voorgelegd, zoals blijkt uit het Staatsblad van 17 nov. 1966. Tegelijk met de indiening tot wijziging van de „Onteigeningswet” wordt hiermede gepoogd de in de regeringsverklaring-1965 toegezegde maatregelen ten aanzien van het grondbeleid door te voeren.

Een nadere beschouwing van het voorontwerp Wet Voorkeursrecht Gemeenten leert o.m. het volgende. De wet vestigt een optierecht op alle onroerende goederen, waaraan door een bestemmingsplan of een ontwerp daarvan een niet-agrarische bestemming is gegeven en waaraan door ditzelfde bestemmingsplan het bestaande gebruik wordt of zal worden ontnomen. Het op deze wijze tot stand gekomen optierecht zal worden gehandhaafd door de juridische levering van het desbetreffende onroerende goed (d.i. de overschrijving van de notariële akte in de registers van de hypotheekbewaarder) te verbieden, tenzij de desbetreffende gemeente van tevoren te kennen heeft gegeven gebruik van het optierecht te willen maken. Deze regeling houdt in, dat aan een gemeente mededeling dient te worden gedaan van een voornemen tot eventuele vervreemding van een bepaald stuk onroerend goed, dat in een bestemmingsplan is opgenomen. Pas wanneer de desbetreffende gemeente schriftelijk heeft doen weten van de koop in casu af te zien, is het de eigenaar toegestaan en dan nog slechts gedurende twee jaar zijn bezit te verkopen en te leveren. Daarnaast heeft de aspirant-verkoper ook de mogelijkheid, in het geval hij niet met de gemeente overeenstemming bereikt ten aanzien van de prijs, b. en w. te verzoeken door de rechtbank, binnen wiens ressort het desbetreffende onroerend goed ligt, deskundigen te laten benoemen ten einde de juiste waarde van zijn bezit te laten bepalen. De deskundigen dienen zich bij de taxatie de richtlijnen in acht te nemen, die zijn neergelegd in het ontwerp tot wijziging van de „Onteigeningswet”, welk ontwerp een beknopte inhoudt van de huidige taxatie-normen. Het is dus de eigenaar van een onroerend goed ten eenmale onmogelijk zijn bezit te vervreemden, zodra dit een bestemming heeft gekregen krachtens een bestemmingsplan of ontwerp daarvan, anders dan aan de gemeente tegen een getaxeerde prijs. Uitzondering hierop vormen een drietal gevallen van familierechtelijke aard.

Het is na het hiervoorgaande onnodig te stellen, dat door dit wetsontwerp aan de gemeenten een beslissende invloed wordt toegekend op de prijsvorming van onroerend goed. De bewindsman argumenteert dit drastisch ingrijpen in de privaatrechtelijke sfeer door de overheid, met de stelling dat de gemeenten, gezien hun steeds zwaarder wordende taak op het gebied van de volkshuisvesting en de ruimtelijke ordening in staat dienen te worden gesteld een goedkope gezonde grondpolitiek te voeren. Ter bevordering van dit doel acht de minister een inperking van de contractvrijheid zoals hierboven geschetst, in het algemeen belang gerechtvaardigd. Immers, zo merkt de minister op, het besluit om het desbetreffende onroerend goed over te dragen wordt steeds in vrijheid genomen.

De mening van ondergetekende is, dat door dit wetsontwerp in feite aan de gemeente de macht wordt gegeven om de tot heden nog altijd geëerbiedigde eigendom van de particulier althans voorzover het betreft uitbreidingsplannen van de gemeente te nationaliseren. Uiteraard mag er begrip worden getoond voor moeilijkheden, waarvoor gemeenten zich geplaatst kunnen zien bij hun uitbreidingsplannen. Wellicht is er ook een verdedigingsgrond te vinden,

dat in een aantal gevallen de gemeenten tegemoet moet worden gekomen, maar het gaat niet aan dit voor alle gevallen op deze wijze als hierboven uiteengezet te regelen. Bij het onderhavige voorontwerp kan toch niet gesproken worden van een billijke afweging van het algemeen belang tegen dat van de particulier. Minister Samkalden motiveert deze belangenafweging in de Memorie van Toelichting door erop te wijzen, dat de grondprijzen zodra een ontwerpbestemmingsplan is geopenbaard, door speculatieve aspecten worden beïnvloed. Merkwaardig is het, dat dezelfde minister bij het Wetsontwerp tot wijziging van de Onteigeningswet een dergelijke prijsontwikkeling geheel gerechtvaardigd acht, indien deze geschiedt naar aanleiding van een mogelijke toekomstige expansie van een nabij gelegen industrie (voorzover althans geen overheidsbedrijf)! Aangaande de door speculatieve aspecten gestegen prijzen, die volgens de huidige regelen de gemeenten „gedwongen” zijn te betalen, stelt de minister in de Memorie van Toelichting op de Wet Voorkeursrecht Gemeenten nog, dat de door de gemeenten te lijden schade in dit verband moeilijk is vast te stellen, met name in het geval een eigenaar van een „aangewezen” stuk onroerend goed met voorbijgaan van het voorkeursrecht van de desbetreffende gemeente aan een derde zou hebben overgedragen. Naar de mening van ondergetekende ontnemt de minister met deze laatste zinsnede, in de Memorie van Toelichting weliswaar niet openlijk gesteld, zelf het argument tot eventuele indiening van dit wetsontwerp. Ondergetekende vertrouwt er dan ook op dat het ontwerp de Tweede Kamer niet zal bereiken en dat waar het ook mogelijk is de VVD zich tegen dit ontwerp zal verzetten, daar afkeuring van het ontwerp geen discussie behoeft.

Mr. J. H. WALLER, Santpoort.

NIEUW GROOT

DOE-HET-ZELF WINTERBOEK

Het nieuwe Grote-Doe-Het-Zelf-Winterboek met 41 hoofdstukken die honderden adviezen bevatten voor de doe-het-zelver.

Het nieuwe Doe-Het-Zelf-Winterboek beschrijft héél gedetailleerd — en aan de hand van duidelijke illustraties — hoe U Uw gereedschap moet verzorgen en wat U met de vele nieuwe materialen die op het ogenblik aan de markt zijn, kunt doen. Het boek is in de eerste plaats geschreven voor de man en de vrouw die zich soms wat onwennig afvragen: „Kan ik dat nu echt wel zelf?”

Het antwoord is: „Natuurlijk kunt U het zelf; U kunt namelijk veel meer dan U — nu nog — zelf weet!”

Daarom mag het grote Doe-Het-Zelf-Winterboek in geen enkel gezin ontbreken. Tussen haakjes: ook de geroutineerde doe-het-zelver zal veel nieuws in dit grote en praktische Winterboek vinden.

Een greep uit de inhoud:

De werkplaats thuis (keuze van gereedschap). Handige hulpmiddelen zoals: connectors voor houtverbindingen, karweiset, nylon keilpluggen, rolbandmaten, elektrische gazonmaaier, enz. Wat zijn „complete” machines? (een artikel over elektrisch gereedschap). Uitgebreide informatie over „Houtbewerkingsmachines”. Plakplastic werken. Spaanplaten. Hang-, sluit- en ander ijzerwerk. Vloeimiddelen bij solderen. Kruipolie en roest. Zelfbouwkeukens. Polyesterhars.

KOOP DAT BOEK

bij Uw boek- of tijdschriftenhandelaar, Uw Doe-Het-Zelfwinkel. U kunt het ook bestellen door storting van

2.50

op girorekening nr. 4530 van Doe-Het-Zelf, Rotterdam. Vermeld U dan s.v.p. op het bijstrookje DHZ-Winterboek.

WAT U ZELF DOET IS HET EERSTE VERDIEND

MENSEN EN MANDATEN

(Vervolg van pagina 10.)

In dit verband bevat het werk van dr. Schrobe zeer veel interessante gegevens. Verschillende schrijvers die hij citeert, maken een onderscheid tussen de medezeggenschap in (1) de eigen werksituatie (dus rechtzekerheid), het werkoverleg, en (2) het vertegenwoordigend overleg. Of zij maken een drievoudige indeling (zoals o.a. de sociale directeur van Philips, Bavinck): (1) medezeggenschap t.o.v. de werkomstandigheden, (2) in het vlak van de groep t.o.v. de onderneming en (3) t.o.v. de maatschappij. Onderscheidingen, die dr. Schrobe overigens verwierpt. Het is misschien jammer dat hij daarom hierop niet verder in gaat. Juist in verband met de hierboven genoemde actualiteit. Al behandelt hij de verhouding tot de vakorganisaties en de bedrijfsraad en het probleem der ongeorganiseerden in verband hiermee wel.

RECHTSPOSITIE

De ontwikkeling van de integratie tussen kapitaal en arbeid in de onderneming gaat intussen voort. Over de positie van de bedrijfsraad c.q. de vakorganisatie in de hierboven bedoelde actuele verschijnselen moge hier de opvatting worden vermeld van de socioloog Von Oertzen (Hannover) gemaakt op het in september te Karlsruhe gehouden congres van de bedrijfsraadsleden van de IG Metall. Von Oertzen zei dat de

vakbonden er goed aan zouden doen een onderscheid te maken tussen medezeggenschap „am Arbeitsplatz” (dus de eigen werksituatie, het werkoverleg) en medezeggenschap in de leiding der onderneming. Dit laatste ontried hij. Wel merkwaardig in dit milieu! Maar volkomen begrijpelijk.

Wat het werkoverleg betreft — dat natuurlijk moet groeien — kan men de bedrijfs- of ondernemingsraden verwelkomen als een belangrijke factor in de integratie en als overleg-organen. Dit ter verzekering en/of versterking van de rechtspositie van de werknemer (een ontwikkeling, die wij in onze rechtspraak al sedert bijna veertig jaar kunnen waarnemen). Ondernemersverantwoordelijkheid past echter in het geheel niet in de ruimste taak van de vakvereniging of ondernemingsraad.

Dr. Schrobe, die in december van het afgelopen jaar promoveerde, heeft zijn studie in augustus afgesloten. Wij hopen dat hij deze studie zal voortzetten, omdat op dit gebied telkens nieuwe aspecten naar voren komen. Slechts één kritische opmerking zij ons toegestaan. Schrijver heeft zeer veel literatuur en schrijvers verwerkt. Het is echter moeilijk om deze terug te vinden. Bij een herdruk c.q. bij verdere studie zou het aanbeveling verdienen tot gemak van de lezer een alfabetische lijst van de geciteerde scribenten onder vermelding van de plaats in het boek op te nemen.

J. VAN GALEN

Een **RONDVAART** door de Rotterdamse Havens

SPIDO

Willemsplein

Rotterdam

★ ~~~~~ een **BELEVENIS!**

N.V. VEREENIGDE TOUWFABRIEKEN

Rotterdam-Amsterdam

Fabrikanten van:
**ALLE SOORTEN TOUWWERK VAN
NATUURLIJKE EN SYNTHETISCHE
GRONDSTOFFEN**

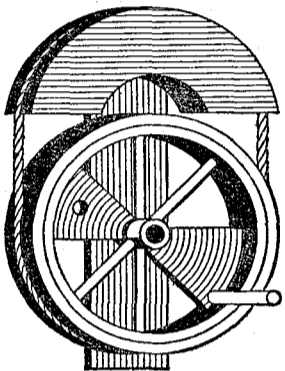
STAALKABELS

HERCULESTOUW-PYTHONTOUW

en van vloerbedekking onder de merken:

**JABO
VERTOLON
VERTO VARIANT
ROTTERDAM EXTRA
VERTO ONDERTAPIJT**

tevens van
STERCOCOS VLOERBEDEKKING

Normaal en dikwandig stalen buizen

Nieuwe gelaste stalen buizen — Nieuwe gaspijpen
Gebruikte elektrisch gereinigde vlambuizen - Regenwaterafvoerpijpen
VEERSE DIJK 187 — HENDRIK IDO AMBACHT
TELEFOON DORDRECHT (01858) - 30 44 (3 lijnen)

J. Vermaas' Scheepvaart Bedrijf N.V.

Reders en managers van zeeschepen
kleine en grote handelsvaart

**CARGADOORS
BEVRACHTINGSAGENTEN**

Schiedamsevest 91—93

ROTTERDAM

telefoon 116400*

telex 22153 (2 lijnen)

WEGENBOUW

A. VAN HOBOKEN & CO.

Anno 1774

DEVIEZENBANK

★

Parklaan 32—34 — Tel. 110320 (7 lijnen) — Telex 21170

ROTTERDAM

N.V. Scheepswerven „PIET HEIN“

v/h Fa. W. SCHRAM & ZONEN

Werven te Bolnes en Papendrecht

NIEUWBOUW EN REPARATIES

Verbouwen van Sleepschepen tot Motorboten
inclusief inbouw en revisie van motoren.

DWARSELLINGEN 2 x 115 meter
geschikt voor het zwaarste materiaal.

DROOGDOK 115 x 30 meter
geheel overdekt.

Telephones:

Rotterdam: 139275 * - Dordrecht: 33877 - 40466 - Ridderkerk: 3644 - 3409
voor werf Bolnes Papendrecht Bolnes

Vrijheid en Democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 901

VRIJDAG 20 JANUARI 1967

Verkiezingsactie en verkiezingskansen

DE VVD staat op winst! Hoeveel vraagtekens er bij sommige resultaten van de verschillende ondernomen verkiezingspeilingen ook kunnen worden gezet en hoe die uitslagen bij de van onderscheidene zijden ondernomen onderzoeken voor een aantal partijen en groepjes onderling ook mogen uiteenlopen, in één ding stemmen ze in ieder geval alle overeen: de VVD staat op winst!

Dat is een plezierige situatie, die voor ons, gezien het goede werk van onze fractie en de debacle van het kabinet-Cals, ook helemaal niet verwonderlijk is.

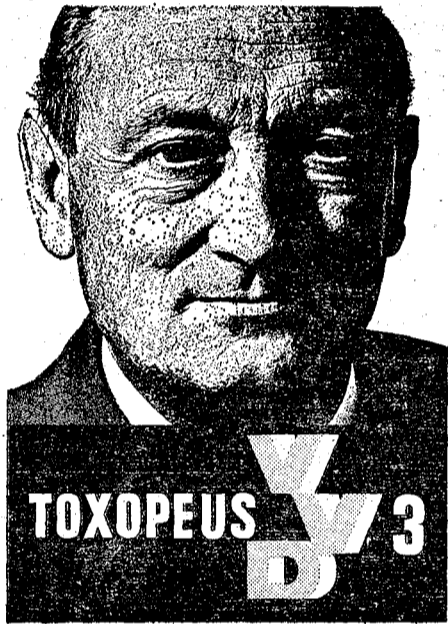
Toch bergt zij een gevaar in zich. Het gevaar voor verslapping van de activiteit en strijd lust. Het gevaar van het ontstaan van het onjuiste gevoel, dat we er nu vanzelf wel komen.

Een ernstige waarschuwing is daartegen zeker op haar plaats.

De overwinning zal ons, ondanks alle min of meer rooskleurige voorspellingen, niet op een presenteerblaadje worden aangeboden.

Onze op verlies staande politieke tegenstanders zetten alles op alles om de bij de Statenverkiezingen reeds geleden schade zoveel mogelijk in te halen.

DE Partij van de Arbeid trekt met een gemotoriseerde karavaan door het land, om hemel en aarde te bewegen, dat de kiezers haar niet met karavaan en al de woestijn in zullen sturen.

Een van de thans landelijk verspreide VVD-affiches.

De KVP gaat op carnavalleske wijze en met behulp van „present-girls” heel Erabant en Limburg op stellen zetten en hoopt aldus haar tweeslachtige houding en haar weigering om een reële

politieke keuze te doen, met vriendelijk jolijt en presentjes voor de kiezers te kunnen verbloemen.

Zo worden de kiezers en kiezeressen bewerkt en alleen een uiterste krachtsinspanning onzerzijds zal het mogelijk maken inderdaad de vruchten te plukken, die ons bij de opiniepeilingen en proefstemmingen zo veelbelovend worden voorgevoerd.

Aan de centrale leiding zal het, zo is onze stellige indruk, mede dank zij het werk van de Haagse „Koninginnegracht” niet liggen. Zij heeft haar plannen gereed en die zijn bereids reeds aan de afdelingen bekend gemaakt.

De tijd, welke radio en televisie ons te bieden hebben, wordt zo goed mogelijk benut, al hebben we daarnaast niet een VARA, die de kijkers en luisteraars dagelijks met socialistische opvattingen tracht te injecteren.

Mr. Toxopeus en zijn mede-Kamerkandidaten trekken door heel het land, zoals de spreekbeurt-lijsten overtuigend aantonen.

Gelijk bij iedere verkiezing, zal het, naast alle activiteiten aan de top van landelijke-, centrale- en afdelingsbesturen en van propagandacommissies, tevens echter aankomen op de brede spreiding van het propagandawerk. Alle leden kunnen meedoen door onze raambijetten aan te vragen en op te hangen en door ons propaganda-materiaal bij twijfelaars onder burens en bekenden, in de bus te stoppen.

Ook ons weekblad — hoezeer dan ook meer bedoeld als ledenorgaan dan als verkiezingspamflet — kan extra ten nutte worden gemaakt door het na lezing bij een ander in de bus te deponeren.

MEN onderschatte niet het percentage van hen, die tot het laatst toe hun keuze nog niet definitief hebben bepaald. En evenmin mag het aantal kiezers worden onderschat, dat zijn stem vergooit aan gelegenhedspartijtjes die of de kiesdeler niet halen, of slechts een of enkele zetels verwerven.

Die „snipperpartijtjes”, voor zover zij de Kamer weten te bereiken, bemoeilijken slechts het parlementaire werk en

PRIKKELS

● **Het Parool:** „Van twee polen in ons politieke bestel: rechts de VVD en links de PvdA, leek de positie van deze laatste sterker te zijn geworden na de politieke ontwikkelingen die in de nacht van Schmelzer tot de val van het kabinet-Cals leidden. Enig vermoeden is op zijn plaats, dat het jongste verkiezingscongres (van de PvdA) geen bijdrage heeft geleverd tot vergroting van de werfkracht van de PvdA. Vertoon van radicalisme oefent in Nederland nooit zoveel aantrekkingskracht uit.”

● **Martin van Amerongen in Vrij Nederland:** „... de Kamerverkiezingen van 15 februari, die — als wij de NIPO-enquêtes mogen geloven — zullen resulteren in een overwinning van de VVD. Dit gaat, zoals u allen weet, geschieden onder leiding van de coming man van ons conservatief-politiserende volksdeel, VVD-fractievoorzitter mr. E. H. Toxopeus, door zijn vrienden aangesproken met de roepnaam Edzo, door zijn — veelal jongere — partijgenoten meestal teder „Tox” genaamd.”

● **Burgemeester Thomassen van Rotterdam:** „Demonstraties, zoals die in de afgelopen maanden o.a. te Rotterdam tegen de oorlog in Vietnam zijn gehouden, zijn moderverschujselen, die zijn komen overwaaien en die ons tienduizenden guldens kosten aan overuren van politiemannen.”

spelen bij Kabinetsformatie geen enkele rol.

Wij hebben de indruk dat vele kiezers duidelijker dan bij vorige verkiezingen voor ogen staat dat het voor de eerstkomende jaren gaat om een kabinet met socialisten óf met liberalen.

Wie een liberale inbreng in het volgende kabinet als een landsbelang ziet, kan en mag, zeker dit maal, zijn stem niet uitbrengen op een groepje, welks icts meerdere of iets mindere succes van geen enkele invloed zal zijn op de kernvraag, waar het bij deze verkiezing om gaat. Iedere stem, niet op de VVD uitgebracht, zal de kans op liberale regeringsdeelname verkleinen en die op een nieuw, sterk onder socialistische invloed staand kabinet vergroten.

De kiezers daarvan te overtuigen is de taak niet alleen van hen, die in het openbaar optreden, maar evenzeer van elke individuele VVD-er in zijn eigen naaste omgeving.

A. W. A.

Politie, burger en orde

ENIGE citaten uit de redevoering van mr. Berkhouwer bij de behandeling van de begroting van Justitie in de Tweede Kamer:

„De geachte afgevaardigde mevrouw Singer—Dekker heeft gezegd, dat men de moed moet hebben de burger te vertellen, dat hij zelf misschien ook wel eens schuld heeft.

De vraag rijst, wie de moed daartoe moet hebben. In dit opzicht is opvallend de afwezigheid van onze pacifistische leden (van de PSP dus — Red. Vrijh. en Dem.), die, wanneer er iets aan de hand is, altijd in het voorste gelid staan bij het stellen van vragen aan ministers, die beschikbaar zijn. Ik dacht, mijnheer de voorzitter, dat het een uitgelezen gelegenheid was door zijn aanwezigheid bij de behandeling van de begroting van Justitie te getuigen van belangstelling voor deze zaak. Een schrijnend contrast daarmee vormt de afwezigheid van deze leden.”

Wij zijn geen aanbidders van de openbare orde om des zelfs wille. Wij willen — ook de burger wil dit — dat er spelregels zijn, waarnaar de burger zich wil gedragen en volgens welke hij

rustig kan leven en zich vrij op straat kan bewegen, ook, bijvoorbeeld, wanneer het betreft het Centraal Station in Amsterdam, waar doorheen men zich 's avonds af en toe nauwelijks vrij kan bewegen.”

OOK is gesproken van onbehagen, mijnheer de voorzitter. Ik vraag mij af, waarover er onbehagen is. Is er ook niet een zeker onbehagen bij een bepaald ordelievend deel van de burgerij, omdat men zich hier en daar inderdaad niet vrij kan bewegen? Het gaat om de vraag waar men het accent van het onbehagen legt. Ik geloof niet, dat het onbehagen over het al dan niet snel afdoen van een bepaalde klacht groter is dan het onbehagen, waarover ik spreek. Daarbij komt, dat, als men hier spreekt over justitiële zaken, men niet een rechtsbeginsel uit het oog mag verliezen, namelijk het rechtsbeginsel van de evenredigheid, min of meer hetzelfde beginsel als: „Wie wind zaait, zal storm oogsten.”

Ik ben in het algemeen tegen een te fort politieoptreden en ik heb mij

Mr. Berkhouwer

altijd gekeerd tegen onevenredig gebruik van geweld tegenover mensen, die daaraan niets konden doen, zoals het schieten op iemand die zich in een grensgebied bevindt, of het hanteren van wapengeweld in zaken, waarin dat niet dienstig is.

Maar in al die gevallen, waarin men als het ware zelf dat treffen uitlokt en zich zelf daar naar noemt (provo's), dient men er rekening mee te houden, dat de reactie van de andere zijde wel eens harder kan uitvallen dan in normale omstandigheden gerechtvaardigd is. Hij heeft het dan te wijten en te danken aan de eigen provocatie van de politiemann, die er is om onzentwille, ook om der wille van diegene, die dat slecht blijkt te begrijpen.”

BESCHAMEND

SEEN beschamend stukje gelegenhedswetgeving. Zo typeerde mevrouw Van Someren-Downer het woensdag door de Tweede Kamer aanvaarde ontwerp-omroepwet. Het felle verzet van de VVD-fractie tegen dit ontwerp heeft helaas niet mogen baten. Duidelijk is gebleken hoe behoudend op dit punt de confessionele partijen en de socialisten in meerderheid zijn.

DE Kamer heeft zich laten verleiden een beslissing te nemen, die naar onze vaste overtuiging niet in overeenstemming is met de publieke opinie. Een beslissing die tot doel heeft de machtspositie van de verzuilde omroepen te consolideren.

Dat men daarbij zelfs zó ver is gegaan zich openlijk te keren tegen het weekblad Televisier met zijn ruim een half miljoen abonnees, getuigt op inderdaad beschamende wijze van een eigenlijk zielige onmacht. De bepalingen in het ontwerp over de auteursrechten van de programma-gegevens druisen op een ongehoorde wijze in tegen het rechtsgevoel en tegen de in ons land bestaande rechtsregel dat men lemands schuld moet bewijzen om hem te kunnen veroordelen, en niet — zoals de Kamer thans heeft aanvaard — dat iemand die aangevallen wordt zijn onschuld moet bewijzen.

Mr. Geertsema heeft deze bepalingen van het ontwerp scherp en deskundig op juridische gronden bestreden. Men moet wel aannemen: tegen beter weten in, om de eigen gevestigde belangen op een in onze ogen onoorbare wijze te beschermen, heeft de Kamermeerderheid zich ook van dat pleidooi niets aangetrokken.

HET is een debat geweest met veel facetten en wij zullen er ongetwijfeld in het volgende nummer van Vrijheid en Democratie nog nader op ingaan. Voor dit ogenblik laten wij het bij de constatering dat de Kamermeerderheid de democratie geen dienst heeft bewezen met dit zo duidelijk discriminerende stuk wetgeving.

Laten wij hopen dat de kiezers ook daaruit straks hun conclusies zullen trekken.

Kopij voor deze rubriek zenden aan:
Joh. H. Springer
 Alexanderstraat 16 Haarlem.

Drenthe

Op maandag 30 januari komen de Drentse vrouwen weer bijeen op een van haar provinciale (of regionale?) bijeenkomsten. Het zal deze keer zijn in Hoogeveen, hotel Homan, aanvang half drie. Spreken zal mevr. drs. J. F. Schouenaar-Franssen over „modern ministerschap“.

Men hoopt dat er vele leden en introductés zullen komen.

Wedergeboorte in Deventer

EEN verheugend bericht. In Deventer vond de heropricting plaats van de vrouwengroep, toen bleek dat ook jongeren hiervoor enthousiast waren. Dat was in oktober en mevr. Mulder-Heiler gaf een helder verslag van onze tweedaagse conferentie.

In november behandelde mevr. Van Drooge-Pelsmaekers de gang van zaken met betrekking tot de gemeentebegroting, met het gevolg dat in december enige dames aanwezig waren bij de algemene beschouwingen van de gemeenteraad.

Op 18 januari zou mevr. mr. Swiert-

Armband verloren

Tijdens de Buitengewone Algemene Vergadering van de VVD te Rotterdam op 6 en 7 januari is een gouden slavenarmband met horloge zoek geraakt. Diegene die inlichtingen hierover kan verstrekken, wordt dringend verzocht zich in verbinding te stellen met mevrouw M. A. W. L. Ebell, de Eerensplein 35 te Den Haag.

stra-Dijkstra uit Zutphen een causerie houden over de verschillende politieke programma's.

Zo wil men elke maand bijeenkomsten houden met sprekers uit eigen kring of onmiddellijke omgeving. „Op deze eenvoudige wijze komen de vrouwen ook aan bod met vraag en antwoord. Op de afdelingsvergaderingen laten de vrouwen zich nog altijd veel te weinig geloven.“ Aldus schrijft mevr. Van Drooge.

Wij maken haar en ook meteen anderen nog eens attent op de nieuwe vragenlijsten, die zo juist zijn uitgegaan, en actuele problemen en verkiezingsprogramma's aan de orde stellen. Ze zijn nog te krijgen.

Lezingen over ver en nabij

IN Heiloo is ook een ijverige vrouwen-groep. Er ligt nog een overzicht van de bijeenkomsten zomer 1965-1966 en daar putten wij het volgende uit: Om te beginnen een causerie met dia's over de Kongo, door mevr. A. R. Ram-Smit, die

Vrijheid en Democratie

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie.

Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonnementen toestel 219, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:
Ph. C. la Chapelle jr.
 Adres van de redactie:
 Nieuwe Herengracht 89 B te Amsterdam-C.

gesticht in januari 1965, omvat de volgende ondernemingen:

EERSTE NEDERLANDSE AUTO-RIJWIELFABRIEK N.V.:

Solex bromfietsen - elektrische huishoudelijke toestellen - elektrisch handgereedschap - ventilatoren

INDOLA N.V.:

kosmetica - interieurverzorging

N.V. INDUSTRIËLE ONDER-NEMING W. H. BRASKAMP:

ventilatoren - kappers-apparatuur - elektrische huishoudelijke toestellen

CHEMISCHE FABRIEK INDOLA COSMETICS N.V.:

chemische produkten

VOKAP N.V.:

interieurverzorging

N.V. ELEKTROTECHNISCHE MECHANISCHE INDUSTRIE

(EMI): elektromotoren - ventilatoren - professionele motoren

N.V. PHARMACEUT. CHEMISCHE FABRIEK v/h E. M. BRASKAMP:

farmaceutische artikelen

INTERHEEM N.V.:

exportmaatschappij

N.V. GEBR. VAN NIFTRIK:

kunststoffen

Fabrieken in:

Den Haag, Rijswijk, Voorburg, Utrecht, Putte (N.Br.).

daar enige tijd gewoond heeft en door haar levendige verteltrant een duidelijk beeld gaf van de verbijsterende sociale toestanden in die dagen.

Heel wat anders was de lezing van mevr. Ev. Dekker-Dekker, over aardgas en aardolie. „Als wij nu boortorens passeren zijn die geen mysterie meer voor ons“, schrijft de secretaresse, mej. N. Boekestein.

De presidente, mevr. A. M. J. de Lange-Relick, heeft de Berliner Wocae an de Arbeitsgemeinschaft Berliner Frauenverbände bijgewoond. Zij vertelde dat in elke lezing de zo gewenste hereniging van Oost- en West-Berlijn en van Oost- en West-Duitsland naar voren kwam.

Maar de Westduitse vrouwen lieten ook duidelijk blijken dat zij graag een innig contact met de vrouwenorganisaties van de overige Europese landen willen. (Dit is er al eens geweest, met Nederlandse vrouwen in 1956, er door ondergetekende bijgewoond.)

Behalve met deze bijzondere onderwerpen hield de vrouwengroep Heiloo zich nog met allerlei andere zaken bezig, die ook elders aan de orde kwamen.

J. H. S.

MASSIEF KARTONNEN

DOZEN

voor export en binnenlands gebruik

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. FREE & CO.

H.W. STRAAT 20 - 22, OUDE PEKELA

Afd. Kartonage

Tel.nr. 0 59 78 - 22 33
 Tx. nr. 53251.

SPREEKBEURTEN

periode 20 januari tot en met 7 februari 1967

20 januari	Hoekse Waard	Mr. H. van Riel
20 januari	Boskoop	H. J. L. Vonhoff
20 januari	Hilversum (St.C. Hilversum)	Prof. dr. H. J. Witteveen
20 januari	Oosterwolde (St.C. Heerenveen)	Mr. dr. C. Berkhouwer
20 januari	Den Haag (JOVD)	Mr. H. E. Koning
20 januari	Veenwoude (forum)	R. Zegering Hadders
20 januari	Waalwijk	H. J. de Koster
20 januari	Baarn	Mr. F. Portheine
23 januari	Coevorden	Drs. Th. H. Joekes
23 januari	Voorburg (JOVD Jongerenforum)	Dr. K. van Dijk
23 januari	Groningen (Lib. Sociëteit)	Mr. F. Portheine
23 januari	Amsterdam	H. J. L. Vonhoff
23 januari	Rotterdam (forum vrouwenbelangen)	Mevr. mr. M. N. W. Dettmeyer—Labberton
23 januari	Den Haag (forum vrouwenbelangen)	Mevr. mr. E. Veder—Smit
23 januari	Midden-Limburg	Prof. dr. H. J. Witteveen
24 januari	Vleuten/De Meern (Utrecht West)	Drs. Th. H. Joekes
24 januari	Hellendoorn	R. Zegering Hadders
24 januari	Den Haag (vrouwengroep)	Mevr. mr. E. Veder—Smit
24 januari	Dinxperlo (teach-in gem. jeugd-raad)	Drs. C. v. d. Sluijs
24 januari	Amsterdam (pol. jongeren contact)	H. J. L. Vonhoff
25 januari	Helden (Venlo e.o.)	Ir. D. S. Tuynman
25 januari	Delfzijl	Mr. W. J. Geertsema
25 januari	Wormerveer (Zaanstreek)	Prof. dr. H. J. Witteveen
25 januari	Aalsmeer + Haarlemmermeer	Mr. F. Portheine
25 januari	Leerdam	H. J. L. Vonhoff
26 januari	Hillegom (Bollenstreek)	Mr. H. van Riel; H. Wiegel
26 januari	Wageningen	Mr. W. J. Geertsema
26 januari	Rotterdam	Mevr. G. V. v. Someren—Downer
26 januari	Veenwouden	Dr. K. van Dijk
26 januari	Doorn e.o.	Mr. F. Portheine; G. Koudijs
26 januari	Giessenburg (Alblasserwaard)	Ir. D. S. Tuynman
26 januari	Middelburg	H. J. L. Vonhoff
26 januari	Zeist	M. J. Keyzer
27 januari	Den Haag	Drs. Th. H. Joekes; mevr. G. V. v. Someren—Downer; H. Wiegel; mr. H. Koning; mr. J. G. Rietkerk
27 januari	St.C. Meppel	Mr. dr. C. Berkhouwer
27 januari	Hoogvliet (forum herv. jeugdwerk com.)	Drs. G. M. V. v. Aardenne
27 januari	Assen (JOVD)	Dr. K. van Dijk
27 januari	Exlo (Odoorn)	R. Zegering Hadders
27 januari	Delft	Mevr. mr. E. Veder—Smit
28 januari	Haarlem (H.T.S. 's morgens)	H. Wiegel
28 januari	Amsterdam	H. J. L. Vonhoff
30 januari	Bergen op Zoom	Drs. Th. H. Joekes
30 januari	Groningen (Stud.)	Mr. H. van Riel
30 januari	Driebergen	Mr. W. J. Geertsema
30 januari	Leiden (LSVL)	H. Wiegel
30 januari	Doetinchem	Prof. dr. H. J. Witteveen
30 januari	Winterswijk	Mevr. G. V. v. Someren—Downer
30 januari	Amstelveen	Mr. F. Portheine
30 januari	Nijmegen (JOVD debat)	Dr. K. van Dijk
30 januari	Stadskanaal	Mr. A. Geurtsen; mr. J. F. G. Schlingemann
30 januari	Soest	M. J. Keyzer
31 januari	Arnhem	Mr. F. Portheine; H. Wiegel; mr. H. Koning; mr. J. G. Rietkerk; mr. J. F. G. Schlingemann; mr. A. Geurtsen; mr. E. P. M. Geradts
31 januari	Haaksbergen	R. Zegering Hadders
31 januari	Voorschoten	H. J. de Koster
31 januari	Buitenpost	Ir. D. S. Tuynman
1 febr.	Amsterdam (LSVA)	Prof. dr. H. J. Witteveen
1 febr.	Purmerend (St.C. Hoorn)	Drs. Th. H. Joekes
1 febr.	Zierikzee	Mevr. G. V. v. Someren—Downer
1 febr.	Westerbork	R. Zegering Hadders
1 febr.	Hilversum (JOVD, 't Gooi)	H. Wiegel
1 febr.	Wageningen (Stud. Corps, forum pol. partijen)	Drs. G. M. V. v. Aardenne
1 febr.	Groningen (vrouwengroep)	Mevr. mr. M. N. W. Dettmeyer—Labberton
2 febr.	Zwolle	Mr. H. van Riel
2 febr.	Harmelen (Utrecht-W.)	Mr. W. J. Geertsema; H. Wiegel
2 febr.	Rotterdam (debat PvdA—VVD)	Drs. Th. H. Joekes
2 febr.	Aalten	R. Zegering Hadders
2 febr.	Amsterdam	H. J. L. Vonhoff
2 febr.	Wassenaar (vrouwenbelangen)	Mevr. mr. M. N. W. Dettmeyer—Labberton
3 febr.	Berkenwoude (Krimpenerwaard)	Prof. dr. H. J. Witteveen; H. J. L. Vonhoff
3 febr.	Woerden	Mr. dr. C. Berkhouwer
3 febr.	Holten	Dr. K. van Dijk
3 febr.	Schoonhoven (JOVD, forum)	Mr. F. Portheine
3 febr.	Leek e.o.	R. Zegering Hadders
3 febr.	Dwingelo (Lib. Kring Hoogeveen)	Drs. C. v. d. Sluijs
4 febr.	Congres te Zwijndrecht	Mr. W. J. Geertsema e.a.
4 febr.	K.C. Utrecht	Mr. E. H. Toxopeus; mevr. G. V. v. Someren—Downer; dr. K. van Dijk; L. M. de Beer; M. J. Keyzer; G. Koudijs
4 febr.	Groningen (Stud. forum)	H. Wiegel
4 febr.	Haarlem (Jongeren org., debat)	Mr. J. G. Rietkerk
6 febr.	Barendrecht	Mr. H. van Riel
6 febr.	De Bilt/Bilthoven	Drs. Th. H. Joekes
6 febr.	Schagen e.o.	Mr. dr. C. Berkhouwer
6 febr.	Ruinen (Lib. Kring Hoogeveen)	Dr. K. van Dijk
6 febr.	Vlaardingeng	H. J. L. Vonhoff; H. Wiegel
6 febr.	Sneek (jongeren forum)	Mevr. mr. E. Veder—Smit
6 febr.	Wassenaar	H. J. de Koster
6 febr.	Enschede (Lib. Sociëteit)	Mr. J. G. Rietkerk
6 febr.	Heiloo (forum)	G. Koudijs
7 febr.	Statencentrale Zutphen	R. Zegering Hadders
7 febr.	Gouda	H. Wiegel; H. J. L. Vonhoff
7 febr.	Leiden (jongeren verkiezingsforum)	Drs. G. M. V. v. Aardenne
7 febr.	Doetinchem	Drs. C. v. d. Sluijs
7 febr.	Mijdrecht (debat PvdA—VVD)	Mr. A. Geurtsen

Wij bieden excuses aan voor de fouten die vorige week in de lijst zijn geslopen.

Heerlen had de primeur van goede campagne

Het is beslist waar: de Limburgers zijn een los volkje. Wie nog meende dat men daar diep in het vaderlandse zuiden een carnaval van node heeft om luchtig door het leven te gaan, vergist zich deernis. Zelfs een gewichtige affaire als een eerste grote verkiezingsbijeenkomst van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie kan in Limburg zich afspelen in een allerwonderlijkste, maar niettemin plezante entourage.

Men had het op de affiches in Heerlen toch zo goed kunnen lezen: maandag 16 januari was iedereen van harte welkom om in de HKB-zaal te komen vernemen wat de VVD met het oog op de voor de deur staande verkiezingen aan plannen en stellingen in petto had. Het zou een bijzondere avond worden, met mr. Toxopeus als spreker, maar ook met een verrassende stunt op het programma. Om acht uur zou het feest beginnen.

Evenwel: de Heerlenaars die zo tegen tien voor acht die HKB-zaal ietwat schroomvallig betraden — zij werden een ogenblik totaal overrompeld door hetgeen zij er aanschouwden. Zonder

**LEX BRAAMHORST
PRESENTEERT
5 V.V.D. KANDIDATEN:**

PROF. DR. H. J. WITTEVEEN

MR. F. PORTHEINE

MEVR. HAYA VAN SOMEREN-DOWNER

H. WIEGEL

H. J. L. VONHOFF

uitzondering, uw verslaggever heeft het zelf geconstateerd — stond een ondeelbaar moment in al die paren ogen de vraag te lezen: „Ben ik hier wel goed? In deze zaal is toch die VVD-bijeenkomst belegd?”

Jawel, dat klopte precies. Maar de vertwijfeling was gerechtvaardigd. Want die zaal, aan de buitengevel gesierd met in geelgloeiend neon een uitermate bekend biermerk, had voor zover het het interieur betreft meer van een reusachtige kapsalon dan van een ruimte waar een oud-minister van binnenlandse zaken een goedvol betoog zou gaan houden. Letterlijk. Want terwijl een royaal gebouwde schoonmaakster handenwringend heen en weer drementelde, werden daar voorin de zaal zo'n twintig, dertig Heerlense schone met vaardige hand gekapt door jongemannen die zichtbaar het grootste plezier in hun werk beleefden. Hier werd een donkere lok nog snel op lengte gebracht en in een esthetisch verantwoorde krul gelegd, daar rende een schaar nog even met verbluffende zekerheid langs oren en voorhoofd, terwijl verderop een blond hoofd door een wolk van spuitlotion een wijle aan het oog werd onttrokken.

Tien voor acht, vijf voor acht, acht uur...

Achter in de zaal drommen steeds meer bezoekers samen. In de belendende bar, rechtstreeks bereikbaar door een zijdeur, is geen kruk of stoel onbezet.

„Hoe durven ze 't zo laat te maken, begrijpt ge dat nou?“, vraagt ons de eerder gesignaleerde schoonmaakster, een verachtende hoofdbeweging makend in de richting van, naar ze ons nog verduidelijkt, de plaatselijke kapcursisten. „Iedere maandag is het 't zelfde, maar vanavond — dat gaat toch niet! De minister (nog ex-denken we snel) moet in de bar zitten wachten!”

We kijken richting podium. Links, in vlammend oranje, drie letters en een cijfer: VVD 3. Rechts, indringend en vertrouwenwekkend, een extreem groot fotografisch portret van de man die nog wacht: Toxopeus. Tussen de opgetrokken podiumgordijnen een wit scherm.

UITSMIJTER

Achter de coulissen waant men zich in een schouwburg, een uur voor de generale repetitie. Een technisch uitzijnde heer, in donkere trui, slaapt met enorm lange, dikke elektriciteitskabels. Ergens wordt geroepen: „Nog even proefdraaien“. Terwijl onze blik een moment blijft hangen op een vorstelijke, onaangeroerde uitsmijter met ham — hoe kan iemand zoiets volkomen vergeten — begint iets te zoemen. Onmiddellijk daarna klinkt de stem van prof. Witteveen door de luidsprekers. Het scherm biedt, zo van achteren, Witteveen-in-spiegelbeeld. „Okee, klaar“, wordt er weer geroepen.

Uit het halfduister komt een gestalte naar voren, een papiertje in de hand. Braamhorst, stelt hij zich voor. Lex Braamhorst.

We kennen de naam. Hij is een bekend omroeper voor radio- en televisie, al weer zo'n vijftien jaar. Op deze

De verkiezingstournee van mr. Toxopeus, die hem tijdens 16 spreekbeurten in één maand (!) overal in ons land zal brengen, is maandagavond in Heerlen gestart. Op deze pagina geeft een medewerker zijn indrukken weer van de sfeer die deze eerste avond tekende.

avond viert hij in Heerlen zijn 39ste verjaardag, op een verkiezingsavond van de partij waarvan hij enthousiast lid is.

Hij legt uit wat hier, in deze zaal, zijn rol is. „Straks“, vertelt hij, „projecteren we achtereenvolgens prof. Witteveen, mevrouw Van Someren-Downer mr. Porthoine, Hans Wiegel en de heer Vonhoff op het scherm. Ik sta op het podium en stel vragen waarop dan onmiddellijk door de op dat moment geprojecteerde wordt geantwoord. Als alles goed gaat ontspint zich dan een soort gesprek dat, naar we hopen, de mensen in de zaal dichterbij de problematiek van het Nederland van vandaag, en bij de politieke van de VVD zal betrekken. Het moet flitsend zijn; een hele middag heb ik de film laten afdraaien om mijn vragen en reacties te timen. Witteveen zal ik over de economische problemen interviewen. Mevrouw Van Someren behandelt de religieuze en politieke verzuiling in ons land. Porthoine is de belastingspecialist, Wiegel, oud-voorzitter van de JOVD en straks wellicht Kamerlid, zal zijn visie geven met betrekking tot die zaken die de jeugd aangaan. („Negentig procent van de jeugd denkt liberaal“). Vonhoff ten slotte zal een toelichting geven op de plaats die de VVD in het verleden heeft ingenomen in de vaderlandse politieke arena en hoe zij zich in de komende jaren zal opstellen. Op deze manier zullen we ons deze weken in zestien plaatsen in het land presenteren.”

Het is een nieuwe techniek van propaganda voeren in ons land. Zal het lukken, zal het bij de Heerlenaars inslaan?

VERRASSEND

De zaal biedt intussen een totaal gewijzigd beeld. De vertraging blijkt meevallen. Een enkele laatkomer zoekt nog een plaats, hetgeen moeilijk is, want de ongeveer driehonderd stoelen zijn nagenoeg alle bezet. Er is een opgewekte stemming.

Achterin gaat een deur open en onmiddellijk klinkt applaus op. Te midden van een klein gezelschap herkent men mr. Toxopeus die waarschijnlijk nog nooit in zijn carrière als politicus door een sterk geparfumeerde zaal naar de eerste rij is gewandeld.

Lex Braamhorst verschijnt. Applaus. Een inleidende zin, een vraag: „Professor Witteveen, waarom bent u liberaal?”

De film draait, de hoogleraar antwoordt. In de donkere rijen gaat een verrast gemompel op. Het is werkelijk frappant: Witteveen kijkt de vragsteller recht in de ogen, deze knikt, beaamt, werpt iets tegen... en de scène is volkomen synchroon, tot en met de kuchjes en de „inderdaads“ toe.

Bij Porthoine interrumpeert Braamhorst: „Ja, nu wil ik u even onderbreken, meneer Porthoine, is het dan niet zo dat...“. De filmspeker stopt onmiddellijk in zijn betoog, luistert, knikt en haakt in.

De stampvolle zaal volgt de „gesprekken“ zeer geboeid. Een half uurtje, dan rondt de heer Braamhorst de cyclus af. Het licht plentst van het plafond en het

(vervolg op pag. 5)

ONS VERKIEZINGSFONDS

Stel niet uit tot morgen wat gij heden doen kunt! Ik bedoel: u kunt vandaag beter uw bijdrage voor ons Verkiezingsfonds gireren dan wachten tot morgen. Morgen bent u het misschien vergeten.

De tijd dringt! De datum van 15 februari is nog slechts enkele weken van ons verwijderd. Op deze dag zal het Nederlandse volk een belangrijke beslissing nemen voor de komende regeringsperiode.

Wij willen een regering zonder socialist. Onze lijstaanvoerder mr. E. H. Toxopeus, heeft het duidelijk aan de kiezers gezegd: De VVD neemt niet deel aan een regering waarin ook socialistische zitting hebben. Om dit te kunnen verwezenlijken moeten wij een goede verkiezing maken. Dit kan wanneer onze campagne zo indringend mogelijk is. Verschaf uw ons de geldmiddelen om deze campagne te kunnen voeren! Stort uw bijdrage op giro no. 67880 ten name van de secretaris van de VVD te Den Haag.

Sidney J. van den Bergh, penningmeester.

Van de Statencentrale Zaandam mocht ik een bijdrage van f 250 ontvangen. Ik hoop dat dit een voorbeeld voor alle andere afdelingen, Kamer- en Statencentrales zal zijn om ons Verkiezingsfonds eveneens met een gift te bedenken.

Gaarne verantwoord ik hieronder in grote dank de volgende giften van leden en geestverwanten:

Mr. J. Th. v. M. v. H. te R. f 100.-; mej. W. J. D. te H. f 20.-; jhr. mr. C. L. v. B. t. K. te Z. f 50; mr. D. U. S. te M. f 250; mevr. G. J. E.-K. te A. f 7,50; mej. M. H. te D. f 10; mevr. J. G. B.-D. te G. f 25; mevr. B. V. B. te 's-G. f 10; F. den H. te H. f 100; jhr. mr. J. H. L. f 500; ir. F. M. B. te U f 25; ir. J. F. F. te Z. f 500; ir. L. E. J. B. te W. f 500; J. E. D. te V. f 100; mr. W. B. te N. f 10; J. F. B. 't L. te F. f 25; H. E. D. te V. f 50; v. B. f 95; J. H. R. te L. f 10; ir. J. C. L. S. te K. f 100; H. W. te 's-G. f 10; prof. mr. D. S. te 's-G. f 50; J. v. d. S. te R. f 10; mevr. A. J. P. te B. f 250; A. H. te A. f 25; ir. H. F. A. R. te W. f 25; mr. P. H. S. te 's-G. f 25; mr. F. B. s'J. te L. f 50; mr. J. E. te R. f 25; mr. Th. H. M. V. te A. f 100; ir. A. v.d.M. te R. f 50; J. S. te 's-G. f 25; mej. W. N. te D. f 10; G. J. te 's-G. f 3; J. C. v. E. te 't H. f 5; J. A. C. v. d. W. te G. f 10; W. v. K. te G. f 25; mr. H. B. T. N. te V. f 100; K. S. te V. f 500; C. v. B. te D. f 150; mevr. R. H. C. B.-M. te G. f 10; mej. J. S. te A. f 10; J. O. V. G. te A. f 25; J. K. te D. f 19,67; G. J. S. te A. f 15; A. L. te S. f 25; J. N. F. Ch. D. te H. f 10; J. F. S. te N. f 25; D. G. S. de V. te E. f 25; mevr. C. A. v. W.b.esse R. f 50; G. J. V. te G. f 10; O. J. B. te A. f 10.

De V.V.D. in GELDERLAND

ontvangt mr. E. H. TOXOPEUS
zaterdag 21 januari om 2 uur
in de

Schouwburg Orpheus te Apeldoorn

Het moet iets geweldigs worden!
U komt toch ook?

GISP
Gispen-Culemborg
Stalen meubelen
DEN

Waar en wanneer komt Toxopeus?

Onze lijstaanvoerder, mr. E. H. Toxopeus, heeft inmiddels in het kader van zijn verkiezingstournee toespraken gehouden in Heerlen, Tilburg en Assen. Bij zijn verdere rondreis door het land komt hij

- 21 jan. in Apeldoorn (Cultureel Centrum „Orpheus“, 14.00 u.)
- 24 jan. in Oostburg (Ledel-theater, 19.30 u.)
- 27 jan. in Hengelo (Concertgebouw, 20.00 u.)
- 28 jan. in Groningen (De Harmonie, 14.30 u.)
- 30 jan. in Alkmaar (Het Gulden Vlies, 20 u.)
- 2 febr. in Dordrecht („Statenhof“, 20.00 u.)
- 4 febr. in Utrecht (Geb. v. Kunsten en Wetensch., 14.00 u.)
- 6 febr. in Leeuwarden (De Harmonie, 20.00 u.)
- 8 febr. in Haarlem (Brinkman, Grote Markt, 20.00 u.)
- 9 febr. in Rotterdam (Hotel Atlanta, 20.00 u.)
- 10 febr. in 's-Gravenhage (Dierentuin Koningskade 3, 20.15 u.)
- 11 febr. in Alphen a/d Rijn („Avifauna“, 14.30 u.)
- 13 febr. in Amsterdam (Congrescentrum RAI, 20.00 u.)

Op al deze verkiezingsbijeenkomsten houdt, voorafgaande aan de rede van mr. Toxopeus, Lex Braamhorst vraaggesprekken met vijf VVD-kandidaten, t.w. prof. dr. H. J. Witteveen, mevr. Haya van Someren-Downer, mr. F. Porthoine, H. Wiegel en H. J. L. Vonhoff. De vragen die Lex Braamhorst zal stellen beantwoorden de kandidaten via een projectie-scherm op het podium.

De duwvaart en de opera

IN zijn nieuwjaarsrede heeft de burgemeester van Amsterdam, mr. G. van Hall, de nadruk vooral gelegd op twee zaken. De eerste is de zeer slechte financiële situatie van de stad, de tweede is de kwestie van de duwvaart en de ontoegankelijkheid daarvoor van het Amsterdam-Rijnkanaal. De heer Van Hall heeft natuurlijk wel meer vraagstukken aangesneden, maar deze twee zaten hem kennelijk het hoogst.

Dat is niet ten onrechte. De stedelijke financiën zijn zo ontredderd als men zich maar kan voorstellen. De heer Van Hall noemde 1967 een moeilijk jaar „niet omdat wij niet zouden weten wat wij tot stand moeten brengen, respectievelijk willen brengen,” zei hij, „maar omdat de stad bestuurd moet worden onder de ontstellend zware druk van het allesoverheersende probleem van het tekort aan geld, een begroting met een tekort van tegen de honderd miljoen gulden en een situatie op de kapitaalmarkt die grote onzekerheid schept ten aanzien van de vraag of zelfs de meest urgente investeringen tot stand kunnen komen. Hoe kunnen wij beginnen,” aldus de heer Van Hall, „aan de

bouw van een opera wanneer wij iedere maand voor de vraag staan waar wij het geld vandaan moeten halen om lonen en salarissen te betalen?”

DIT laatste nu geeft toch een ietwat merkwaardig beeld van de gedachtegang van het Amsterdamse stadsbestuur. Het feit dat de heer Van Hall hier kennelijk als een van de eerste gemissen denkt aan een opera geeft te denken. Daarmee zij niet gesuggereerd dat er in Amsterdam geen behoefte zou zijn aan een operagebouw, maar toch — op gevaar af voor een cultuurbaar gehouden te worden — moge zijn opgemerkt dat er juist in deze moeilijke financiële positie waarlijk wel andere zaken zijn waaraan men eerder een voorbeeld van machteloosheid zou kunnen ontleenen.

Men kan zich — mede bij de ongelukkige keuze van zo'n voorbeeld — moeilijk onttrekken aan de indruk dat ook in het stedelijk gezag nog diezelfde uitgangspunten gelden die zo'n snel einde hebben gemaakt aan de regering Cals-Vondeling. Met name het uitgangspunt dat men domweg een lijst moet maken van wat er zoal wenselijk zou

zijn, om daarop dan de begroting van de uitgaven te baseren.

Nu kan onmiddellijk worden aangevoerd dat men vooral in een gemeente als Amsterdam eenvoudig niet altijd kan uitgaan van de inkomsten indien men de positie van de stad voor de toekomst veilig wil stellen, maar dat zal ook niemand verlangen. Wel echter kan men verlangen dat er na zal worden gestreefd, en dat er althans een duidelijk urgentie-schema wordt opgesteld dat getuigt van werkelijkheidszin.

IN zo'n urgentieschema past dan zeer goed het streven naar bevordering van het werk aan het Amsterdam-Rijnkanaal. Terecht heeft de heer Van Hall hierop de nadruk gelegd.

Hij heeft gelijk als hij zegt dat de duwvaart de Rijn heeft veroverd en dat — nu Amsterdam hiervoor nog steeds niet bereikbaar is — grote schade ontstaat voor vele Amsterdamse bedrijven. Het werk aan het Noordzeekanaal en aan de toegang daarvan bij IJmuiden is voor Amsterdam van eminent belang. Maar als aan de andere kant, aan het Amsterdam-Rijnkanaal, niet evenzeer aandacht wordt besteed, zal het nuttig

effect van het werk aan de zeezijde beneden de maat blijven.

Het is niet voor het eerst dat hierop de aandacht is gevestigd. Dat is bij herhaling geschied, niet alleen door het Amsterdamse stadsbestuur, maar ook door vele anderen. De grootste nadruk is op deze kwestie wel gelegd door de thans afgetreden voorzitter van de Amsterdamse Kamer van Koophandel, mr. D. A. Delprat, die telkens weer heeft aangedrongen dat het Amsterdam-Rijnkanaal op de hoogte van de tijd worde gebracht. Weliswaar is dit een zaak die niet rechtstreeks door het Amsterdamse stadsbestuur wordt geregeld, maar men kan zich toch voorstellen dat als de gemeente dit punt met grotere nadruk bij de hogere overheid zou hebben bepleit, dat dan tenminste de gelden die voor het werk aan het Amsterdam-Rijnkanaal op de begroting waren geplaatst, daarvoor zouden zijn besteed. Dat is onder de moeilijke omstandigheden van nu van groter belang dan het probleem van een — betere — behuizing voor de opera, hoezeer men dit laatste, zodra het kan, zou willen verwezenlijken.

Begroting goedgekeurd

MET een driedaags debat in plenaire vergadering heeft de Rotterdamse gemeenteraad de begrotingsbehandeling afgesloten. De beoordeling van de begroting en het daarin tot uiting komende beleid van burgemeester en wethouders was in november begonnen met een reeks openbare commissievergaderingen ter bespreking van de beleidsnota's over de verschillende begrotingshoofdstukken. Alles bij elkaar is er in de begrotingsbehandeling dus weer heel wat tijd gaan zitten.

Eigenlijk is deze schets van de situatie niet helemaal juist. De raad is namelijk tot dusver nog niet toegekomen aan een bespreking van de beleidsnota over de kunstangelegenheden. De ziekte van mejuffrouw Zeelenberg is daar de oorzaak van. Het stuk zal nu in bespreking komen in een openbare commissievergadering die op dinsdagavond 24 januari zal worden gehouden.

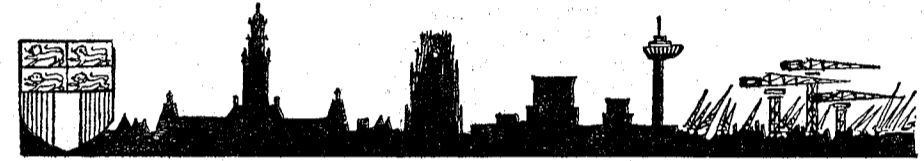
Zodoende doet zich de heel ongewone figuur voor dat een begrotingshoofdstuk nog moet worden beoordeeld ofschoon de begroting in haar geheel reeds is goedgekeurd. Ook in zeverre is er sprake van een zeker niet normale toestand, dat het beleid inzake de kunst zal worden verdedigd door een wethouder die

commissie is. Door haar benoeming tot lid van de Raad van State immers staat mejuffrouw Zeelenberg op het punt haar wethouderschap neer te leggen.

Dit nu verder latende voor wat het is, willen wij vaststellen dat de raadsleden over het algemeen wel tevreden zijn over de wijze waarop de begroting is behandeld. Natuurlijk leven er hier en daar nog wel bepaalde wensen die mogelijk voor een deel in vervulling zullen gaan. Niettemin ziet het er naar uit dat de volgende keer in grote lijnen dezelfde methode zal worden gevolgd.

HET is onze bedoeling in deze kroniek slechts enkele algemene indrukken van het plenaire begrotingsdebat weer te geven. Daar hopen wij dan in het nummer van de volgende week wat meer bijzonderheden over de rede van de liberale fractievoorzitter, mr. K. Staab, op te laten volgen. Deze rede bevatte een aantal nieuwe gezichtspunten, zodat ze een afzonderlijke bespreking verdient. Daarbij kunnen dan tevens enkele specifieke financiële aspecten van het debat in ogenschouw worden genomen.

Als eerste algemene indruk kunnen wij zeggen dat er ditmaal aan politieke beschouwingen wat meer is gedaan

dan in de voorafgaande jaren. Dat is allermintst verbazingwekkend. Als gevolg van de laatste raadsverkiezingen is in september jl. een sterk vernieuwde en in aanzienlijke mate verjongde raad aangetreden. Bovendien liggen verkiezingen voor de Tweede Kamer in het zeer nabije verschieft. Onder zulke omstandigheden is het verklaarbaar dat iedereen wenst te weten waar iedereen staat.

UITERAARD zijn in het begrotingsdebat de samenstelling en de taakverdeling van het college ter sprake gekomen. Op dit gebied is de laatste maanden nogal wat te doen geweest. Te denken valt aan het overlijden van wethouder Bavinck, aan de langdurige ziekte van mejuffrouw Zeelenberg (recentelijk gevolgd door haar benoeming tot lid van de Raad van State) en aan de hartaanval die wethouder Langerak voor ettelijke maanden heeft uitgeschakeld.

In het kader van het begrotingsdebat is over deze moeilijkheden in de persoonlijke sfeer slechts vluchtig gesproken. Begrijpelijk. Ongeveer terzelfder tijd was er in besloten kringen allerlei beraad gaande: binnen het college, in het senio-

renconvent, in de fracties. Niemand had er behoefte aan al die broedende kippen te storen.

Sindsdien is bekend geworden dat de heer J. Worst, vakbondsbestuurder van a.r. huize, de vacature-Bavinck zal gaan vervullen. De Partij van de Arbeid heeft fractieleider J. Reehorst aangewezen als opvolger van mejuffrouw Zeelenberg; zij heeft tegelijkertijd drs. J. G. van der Ploeg gevraagd de heer Langerak voor de duur van diens ziekte te vervangen. Het college is daardoor weer op sterkte.

Overigens vinden sommige fracties die sterkte niet groot genoeg, gezien de omvang van de werkzaamheden waarvoor het college zich geplaatst ziet. Van meer dan één kant is de suggestie gedaan het college met één of twee wethouders uit te breiden. Een suggestie die wij niet gaarne zonder meer zouden willen overnemen.

Wij hopen dat de raad — en dat geldt dan meer in het bijzonder voor het seniorenconvent — eerst eens zorgvuldig en in alle onbevangenheid zal willen onderzoeken of de aanbevolen uitbreiding niet kan worden vermeden door een rationelere, efficiëntere taakverdeling binnen het college.

De kop van jut

DE bruiloft van prinses Margriet en mr. Pieter van Vollenhoven mag in alle opzichten geslaagd heten. De publieke belangstelling langs de bijna 20 km lange route is danig tegengevallen, maar daaraan zullen de zeer koude dagen, die er aan voorafgingen, wel niet vreemd zijn geweest. Bovendien begint de televisie bij dit soort nationale gebeurtenissen een steeds grotere invloed uit te oefenen op de „stofferij”.

Overigens zou er wel iets te zeggen zijn op het „nationale” van deze bruiloft. De 10de januari was geen nationale feestdag. Zelfs in Den Haag werd op vele plaatsen gewoon gewerkt. We geloven dat mede daardoor de geringe publieke belangstelling op straat te verklaren is.

Voor wat het gemeentelijke aandeel betreft, is het echter een goed feest geweest. Het leek bij de huwelijksvoltrekking in de vergaderzaal van de gemeenteraad — getransformeerd in trouwzaal — aanvankelijk allemaal wat plechtstatig te zullen toegaan, maar prins Bernhard zorgde al aanstonds voor ontspanning. En de toespraak van burgemeester Kolfshoten was hartverwarmend. Hier sprak niet alleen de formele „ambtenaar van de burgerlijke stand”, maar ook een vader, die zelf dochters naar het huwelijksaltaar heeft geleid.

Hoofdcommissaris Gualthérie van Wezel en allen, die op 10 januari onder zijn bevelen stonden, komt een woord van grote waardering toe voor de wijze,

waarop op deze feestdag de orde doortastend en soepel is gehandhaafd. Amsterdam heeft er een lesje van kunnen leren.

MET grote instemming willen we verder citeren het commentaar van het Alg. Dagblad op de dag na het huwelijk, namelijk dat „ook bij dit feest weer (is gebleken) dat 's-Gravenhage toch werkelijk de residentie is, dat de stad de allure heeft om te dienen als decor voor de hoogtijdagen uit het leven der Oranjes. In veel sterkere mate dan Amsterdam.”

Men mag het, wat ons betreft, chauvinisme noemen, maar we verheugen ons oprecht in een dergelijke uitspraak van een Rotterdamse blad. Ze vestigt er nog eens de aandacht op hoe verkeerd indertijd de beslissing van minister-president Cals is geweest het huwelijk van prinses Beatrix in Amsterdam te doen voltrekken.

BURGEMEESTER Kolfshoten heeft in de afgelopen dagen nog een rede gehouden, die onze warme instemming kon

hebben. Dat was ter gelegenheid van de intrede van het nieuwe jaar. Hij heeft er o.i. goed aan gedaan eens te zeggen waarop het staat, wat de positie van Den Haag betreft. Het kwam er op neer dat Jan Publiek „Den Haag” altijd met de regering vereenzelvigd, terwijl ten slotte Den Haag als stad ook nog een eigen leven leidt. Zo rust op „Den Haag” in zekere zin een doem, zo kan onze stad in de ogen van de rest van Nederland nauwelijks iets goed doen. Op 10 januari hebben we intussen bewezen, dat we dit wel degelijk kunnen. Te meer valt te betreuren dat onze stad als residentie na de tweede wereldoorlog vrijwel alle luister is ontnomen.

De burgemeester heeft overigens „Den Haag” (de regering) flink de waarheid gezegd, al deed hij dat dan verhuuld in eloquente bewoordingen. Maar hij heeft gelijk: het is toch een schande dat het Rijk nu al vele jaren lang niet minder dan 10 ha in het Bezuidenhoutkwartier onbebouwd laat, waardoor dit stadsdeel nog steeds niet zijn voltooiing heeft gekregen. Terecht heeft mr. Kolfshoten

ook kritiek geuit op het feit dat de regering haar tweede nota inzake de ruimtelijke ordening heeft opgesteld, zonder ook maar het gemeentebestuur over een aantal aspecten van de Haagse agglomeratie te horen. Over u, zonder u, is blijkbaar het devies geweest van het kabinet-Cals.

EEN groot deel van het Nederlandse volk schijnt niet te kunnen leven zonder onze stad als kop van jut te behandelen. Dat bleek ook weer uit een artikel van Jan-Joost Lindner, een medewerker van De Volkskrant, handelend over het Haagse culturele leven. Zo laat hij mr. Albert van der Hoogte, n.b. cultureel ambtenaar van de gemeente, verklaren: „Den Haag is een wat cultureel, fantasieloze stad. Ik kijk nu zo'n veertien jaar in het Haagse kunstwereldje rond. Maar het zijn steeds dezelfde mensen, hetzelfde kleine kringetje, dat vergrijst.”

We kunnen weinig waardering opbrengen voor deze uitspraak van een ambtenaar van de gemeente. Ze getuigt o.i. van grote kortzichtigheid. Tegenover de veertien jaar van mr. Van der Hoogte, kunnen wij veertig jaren volwassen ervaring stellen en dan zeggen wij dat mr. Van der Hoogte kennelijk geen flauwe notie heeft van de historische achtergronden van onze stad, waarvan hij de culturele belangen mede moet behartigen.

Bokma het allerbeste!
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

„Voorlichting”

* * In de zendtijd voor politieke partijen voor de televisie heeft de PSP de vorige week een uitzending verzorgd, die men eerder het etiket „boerenbedrog” dan „voorlichting” zou kunnen opplakken.

De Kamerleden Lankhorst en Van der Spek namen op straat zgn. interviews af, die met het stellen van vragen eigenlijk niets van doen hadden, doch de ondervragers van te voren het te geven antwoord in de mond gaven. Het ging in de vorm van „u bent het toch zeker ook met ons eens, dat...” en „bent u ook niet van mening, dat...”

De ondervraagden antwoordden daarop soms aarzelend, doch in de meeste gevallen verbouwereerd in bevestigende zin. Wij achten dit een kwalijke methode in de verkiezingsstrijd, die niets uitstaande heeft met een eerlijke en open propaganda, doch speculeert op de overrompeling, waarbij „toevalligerwijs” slechts antwoorden werden gegeven, die in de PSP-kraam te pas kwamen. Een meer agressieve dan pacifistische methode.

„Voorlichting” (II)

* * Een ander staaltje van „voorlichting” gaf vorige week Wandelganger, de verzorger van de parlementaire rubriek in de Volkskrant. Onder de titel „Uitgekauwd” schreef hij letterlijk het volgende:

„Reactionaire krachten werden er op het VVD-congres aardig onder gehouden. Vele malen werd gezegd, dat de VVD een echte volkspartij moet zijn en het odium van een kapitalistisch clubje kwijt dient te raken. Frisse ideeën echter werden met eenzelfde vuur bestreden. De VVD gaat zich niet branden. Taj van voorstellen van afdelingen werden van de hand gewezen. Het een was nog niet voldoende uitgepraat vond het bestuur. Voor het andere moest een studiec commissie komen. Of de zaak was te ingewikkeld of te delicaat of nog niet volstrekt duidelijk. Ten slotte versprak de heer Toxopeus zich: „deze kwestie is nog niet uitgekauwd.” Zo is het: alleen uitgekauwde zaken horen in een VVD-programm.”

Tot zover Wandelganger, die hier weer eens een frappant staaltje van onzindelijk denken weggeeft. Arme in het nauw gedreven KVP-kater, Arme Volkskrantlezers ook, die het met een dergelijke demagogische voorlichting moeten doen.

Verstandig

* * „Ruim Zicht”, het orgaan van het Nederlands Katholiek Vakverbond heeft dezer dagen een merkwaardig openhartig en verstandig geluid doen horen toen het schreef, dat „niet iedere werknemer er zich voldoende van bewust is, dat tijd geld kost.”

De zorg voor de werkgelegenheid, aldus dit vakbondsorgaan, moet een zorg voor allen zijn, ook al is de werknemer niet de eerst aangewezen om dit grote goed veilig te stellen. De werknemer kan wel een indirecte bijdrage leveren door zijn werkelijk bestede arbeidstijd eens te onderzoeken. Er zijn nog vele werknemers, die het met de tijd niet zo nauw nemen. Dit komt uiteraard ook de produktiviteit niet ten goede, aldus het blad.

Bij gemiddelde loonkosten van zes gulden per uur — inclusief alle sociale lasten — kost lijntrekkerij van één minuut een dubbeltje. „Dat geld stelen wij als wij het met die werkuren niet zo nauw nemen. En wij brengen ons uiteindelijk zelf schade toe als door verlaging van de produktiviteit de economie en de werkgelegenheid in gevaar komen,” zo wordt ten slotte opgemerkt.

Dit is verstandige taal, die wij gaarne citeren, omdat zij getuigt van een ruim (in)zicht inzake de problemen van de werkgelegenheid, die in de regel van vakbonds zijde helaas te eenzijdig worden bekeken.

Misgreep

* * Niet ten onrechte heeft premier Zijlstra het socialistische Tweede-Kamerlid drs. Franssen dezer dagen een reprimande gegeven toen deze bij de behandeling van het vraagstuk van de financiële armslag voor de gemeenten „het leed van de werkloosheid” in het debat betrok. Men kan zich overigens wel over dit socialistisch verkiezingsvuurwerk verbazen, als men bedenkt dat het kabinet-Cals-Vondeling bij herhaling is gewaarschuwd, dat het met zijn politiek de werkloosheid in de hand werkte. Daarom was de opmerking van de PvdA-afgevaardigde niet alleen een misgreep, zij was evenzeer misplaatst.

In memoriam
mr. Eduard M. Elias

Mr. Elias, zoals hij nog zeer onlangs door de Haagse fotograaf Nico Naeff werd gezien.

OP de dag dat hij plotseling uit het leven werd weggerukt — op weg naar al weer een nieuwe journalistieke opdracht — schreef hij in zijn hoekje in Het Vaderland: Er stond weer van allerlei akeligs in de krant, die daar óók niets aan kan doen, want de krant is de spiegel van de wereld en de wereld wil nog welers akelig wezen. Maar dan plotseling, in mooie, duidelijke, zwarte letters de juichkreet: „Over tien weken is het lente!” En hij voegde er aan toe: „Een heerlijk hartverrukkend bericht.”

Dat was Eduard Elias ten voeten uit, een man, die het leven hartstochtelijk lief had. „Het leven is zo eenvoudig, maar de mensen hebben het zo vreemd en ingewikkeld gemaakt,” heeft Couperus geschreven. Als iemand zich daarvan bewust is geweest, was het Elias, die als chroniqueur van 's menschen handel en wandel zijn tijdgenoten telkenmale weer een spiegel voorhield. Voor hem was de wereld veelal toneel, vol drama's, komedies en blijspelen. Voor hem gold Goethe's woord: „Als gij het leven al te ernstig opneemt, wat is er dan aan?” Niettemin kon hij ernstig zijn, maar zijn ernst was bijkans altijd gemengd met een zachte spot. Vaak ademde zijn werk — in ontelbare

kranten en periodieken gepubliceerd — een hang naar het verleden. Hij scheen op en top een Hagenaar, maar hij had Amsterdam lief met heel zijn hart en diep in zijn wezen was hij burger gebleven van de provinciale hoofdstad, waar hij het levenslicht zag (Den Bosch). Hoe ontroerend kon hij mijmeren over kleine stadjes met hun oude geveltjes, hun pittoreske doorkijkjes. Maar hoe sterk kon hij ook worden gegrepen door het bruisende leven van wereldsteden. Hij kende de wereld en de mensen, in al hun kleinheid en grootte.

Hij was een mengeling van provinciale aristocraat en studentikoze burger; een echte „flaneur” met een uitgesproken liberale overtuiging, die hem overigens niet belette zich soms zeer kritisch op te stellen tegenover anderer mening. Zo had hij zich in het laatste jaar van zijn rijke leven wat van zijn liberale geestverwanten verwijderd. Daardoor moesten wij hem de laatste tijd in Vrijheid en Democratie, met zijn bespiegelingen van „Deze burger”, missen. Jammer, want hij had ook vóór-

dien in het Liberale Weekblad — enige tijd zelfs als hoofdredacteur — de liberale beginselen uitgedragen, gelijk hij dat eveneens heeft gedaan in de periode, dat hij de redactionele leiding had van een inmiddels verdwenen Gronings blad.

Kort vóór de tweede wereldoorlog uitbrak vertoefde hij in de Ver. Staten in verband met de wereldtentoonstelling in New York. Daardoor is hij voor het lot, dat tienduizenden van zijn geloofsgenoten ondergingen, gespaard gebleven. Hij diende toen ons land als voorlichter op Curaçao, jaren, waarin hij een grote liefde opvatte voor Antillianen en Surinamers. Hij kon er later nog vertederd over schrijven.

Zo was Eduard Elias, die nog op gevorderde leeftijd als een kind door het leven kon gaan, speels, maar ook gevoelig, een typische „zindelijke burgerheer” met een levensstijl, waarvan hij ontelbaar velen in zijn omuitputtelijke drang tot schrijven deelachtig heeft gemaakt.

J. E. v.d. WIELEN

Heerlen

(vervolg van pag. 3)

publiek applaudiseert, gul en langdurig. „Leuk gedaan, heel leuk gedaan,” zegt een enthousiaste dame achter ons. „Fantastisch, hoe krijgen ze het voor elkaar. Precies raak, alsof ze gewóón zitten te praten,” meldt een heer zijn buurman, die het overigens zelf ook heeft gezien en gehoord.

Een uitstekend geslaagde opzet. De heer Toxopeus houdt, ten overstaan van een welwillend publiek, zijn redevoering.

Na afloop verzekert een plaatselijke partij-functionaris ons dat er „veel nieuwe gezichten” in de zaal waren.

In ieder geval was er een zeer grote opkomst. Men was duidelijk zeer enthousiast over de film — een Amerikaans idee overigens, dat de heer Sidney J. van den Bergh de propaganda-commissie van de partij heeft voorgesteld. Men mag de volgende verkiezingsbijeenkomsten in het kader van de tournee van mr. Toxopeus, mede door deze bijdrage, beslist met vertrouwen tegemoet zien.

Spinners en Twijners van
WEEF- EN TRICOTGARENS

CREDIET- EN EFFECTENBANK N.V.

Kromme Nieuwe Gracht 4 - 6

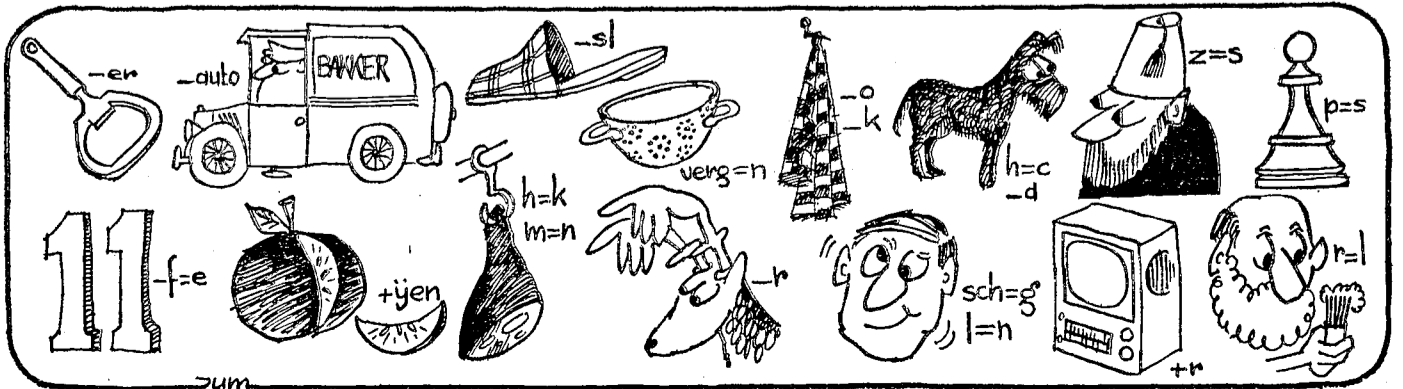
Tel. (030) 15851
Telex 47031

UTRECHT

Postbus 93
Postgiro 75651

Financiering van ziekenhuizen,
bejaardeninstellingen, scholen etc.

POLITIEK PIEKEREN

UIT DE PARTIJ

• Leeuwarden

Sinds september wordt elke tweede vrijdag van de maand door de afdeling en Kamercentrale Friesland een spreekuur van Kamerleden georganiseerd, waarvoor de Kamerleden Zegeering Hadders en Van Dijk zich beschikbaar hebben gesteld. Nu dit spreekuur bijna een half jaar oud is, kan een voorlopige balans worden opgemaakt. Als we er van uitgaan dat het niet zo gemakkelijk is iets dergelijks „van de grond” te krijgen en tot traditie te verheffen, dan is het resultaat van dit spreekuur zonder meer zeer bevredigend, zowel wat betreft de opkomst als de aard der voorgelegde kwesties. Het volgende spreekuur, te houden door de heer Zegeering Hadders, zal plaats vinden op vrijdag 10 februari a.s. Zoals steeds in de „Klenderij” in Leeuwarden van 16.30—18.00 uur.

• Haren

De afdeling Haren organiseerde op maandag 9 januari jl. in Hotel-Restaurant „De Horst” haar tweede contactavond in dit seizoen.

Nadat ir. Oldenbanning, voorzitter van de afdeling, de talrijke aanwezigen hartelijk welkom had geheten, hield mr. dr. K. van Dijk uit Roden, lid van de Tweede Kamer, een boeiend betoog onder de titel „De verkiezingen tegemoet.”

De visie van de heer Van Dijk op de huidige politieke constellatie in ons land getuigde van een veelzijdige kennis en een dankbaar applaus bewees hoezeer het aandachtig gehoor zijn met veel humor doorspekte causerie waardeerde.

De vele vragen, welke na afloop werden gesteld, gaven de spreker nog gelegenheid om enige actuele vraagstukken uitvoerig te belichten.

Op deze wederom zeer geslaagde avond zal nog een derde contactavond volgen, te houden op woensdag 15 maart in Hotel-Restaurant „Hoogenberg” te Harenmolen. Hieraan zal medewerking worden verleend door de bekende Drentse humorist „Lamert oet Zweel.”

• Stolwijk

Op 13 januari had in het Verenigingsgebouw te Stolwijk een bijeenkomst plaats met het doel een afdeling van de VVD op te richten. De vergadering werd geleid door de voorzitter van het oprichtingscomité, de heer B. A. v. d. Bosch. Als spreker was uitgenodigd de heer mr. F. Portheine, lid van de Tweede Kamer. Een talrijk gehoor luisterde met aandacht naar de inleiding van de spreker, die de doelstellingen van de VVD uiteenzette en opwekte tot het opstellen van een eigen afdeling.

Onder de aanwezigen bevonden zich de heren drs. Ph. J. v. Oostrom, secretaris van de kamercentrale Leiden, F. P. Nobel, voorzitter van de VVD „Streek-

verband Krimpenerwaard” en H. G. Roodhuyzen, regionaal-propagandist voor Zuid-Holland. Tevens waren afgevaardigden van de afdelingen Lekkerkerk, Bergambacht en Schoonhoven aanwezig.

In de pauze werd de afdeling opgericht. Vele aanwezigen gaven zich op als lid. Hierna was er gelegenheid tot vragen stellen, waarvan velen gebruik maakten.

Het voorlopig bestuur is als volgt samengesteld.

Voorzitter: B. A. v. d. Bosch, Goudseweg 62; secr.- penm. M. Schenk, Korenbloemstraat 25. Tel. 01824-311.

• Haarlem

Het bestuur van de afdeling Haarlem heeft besloten om een sociëteitsavond in te stellen om het contact tussen de leden en het bestuur te intensiveren. De eerste sociëteitsavond zal 20 januari worden gehouden in het restaurant van Hotel Lion d'Or te Haarlem.

Het bestuur heeft aan de leden verzocht aan de secretaris van de afdeling te willen mededelen welke avond hun het beste als sociëteitsavond zou uitkomen.

Tevens is in de afdeling Haarlem een kadercursus gevormd. Deze cursus heeft ten doel om de personen die op de kandidatenlijst voor de gemeenteraad voorkomen en een kleine groep van belangstellenden wegwijs te maken in de problemen van de gemeentepolitiek.

Verkiezingsprogram

nu als brochure

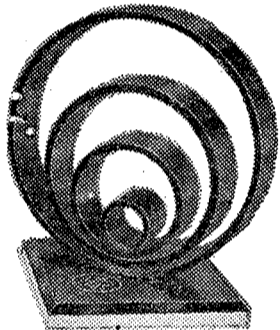
Het Verkiezingsprogram-1967 van de VVD is thans als een handzaam boekje in druk verschenen. Exemplaren, die vijftig cent per stuk kosten, kan men bestellen door overschrijving van het desbetreffende bedrag op postrekening 67880 ten name van de secretaris van de VVD te Den Haag.

• Emmen

In hotel 't Heerenhof te Emmen hield de liberale Kring voor Z.O. Drente op op 5 januari haar eerste bijeenkomst. Op een prettige en duidelijke wijze gaf prof. Witteveen aan de zeer talrijke bezoekers een uiteenzetting over de economische groei van ons land sedert 1945 en de aanpak van de financiële en economische problemen door de diverse regering.

• Brielle

In de afdeling Brielle is het secretariaat overgenomen door de vroegere secretaris van de afdeling Delft van onze partij, de heer W. Abbestee. Zijn adres luidt: Welleweg 31, Brielle, tel. 3259.

N.V. RIJNSTAAL

Telefoon 24941/45 - Arnhem
Postbus 42

FABRIKANTE
VAN

GELASTE
STALEN BUIZEN

SMIT KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

Delft

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT

Boele's Scheepswerven en Machinefabriek N.V.

BOLNES (bij Rotterdam)

Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 195100 ROTTERDAM

— TELEGR. BOELE - BOLNES

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton

ZETLENGTE 7 m, dikte 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

TELEFOON 01804—2657 — GROENEWIJK 10

CAPELLE a/d IJSSEL

GESLOTEN ALUMINIUM CARROSSERIEËN

alle uitvoeringen te leveren in zeewater-bestendig aluminium. Het opbouwsysteem volgens de modernste methodes, patent ALUSUISSE, Zwitserland.

CABINES

op elk merk chassis, het zij normaal besturing of frontbesturing, volledige slaap- of semi-slaapcabines.

LAADBAKKEN

zowel open - met boorden - als met huidconstructie. Uitvoering geheel volgens de voorschriften voor T.I.R. Dekkleden worden in eigen bedrijf gemaakt.

* nationaal en
internationaal bekend!
vraag prijs
en inlichtingen.

CARROSSERIEFABRIEK

PAUL & VAN WEELDEN.V.

'S-GRAVENWEG 350 - NIEUWERKERK A/D IJSSEL - TEL. (01803) 2841 (3 LIJNEN)

Stemmen bij volmacht of in een andere gemeente

Mijn opinie is...

Voor 1 februari regelen

Iedereen is natuurlijk overtuigd van het grote belang van de Tweede-Kamerverkiezingen, die op woensdag 15 februari worden gehouden. Tot dusver gingen er bij elke verkiezing stemmen verloren, omdat kiezers die niet in de gelegenheid waren zelf naar het stemlokaal te gaan, verzuimd hadden tijdig maatregelen te nemen om te kunnen stemmen bij volmacht. Maar dit keer? Dit keer hopen wij dat allen die door een verblijf buitenslands, door ziekte of anderszins niet zelf kunnen gaan stemmen denken aan de mogelijkheid om dat bij volmacht te doen. De tijd dringt, want u moet uw maatregelen vóór 1 februari nemen.

Dat geldt ook indien u in een andere gemeente wilt stemmen dan die in welker kiesregister u staat ingeschreven. Ook dat moet op 1 februari geregeld zijn.

Wat te doen?

VERZOEKEN om bij volmacht te mogen stemmen dienen uiterlijk op de veertiende dag vóór die der stemming ter gemeentesecretarie te worden ingediend. De termijn voor indiening voor de a.s. Tweede-Kamerverkiezingen sluit dus op woensdag 1 febr. a.s. Voor het verzoekschrift moet gebruik worden gemaakt van een formulier (model K 4-1) dat ter gemeentesecretarie of bij het Algemeen Secretariaat der Partij (Koninginnegracht 61 te Den Haag, telefoon 070-604803) kosteloos verkrijgbaar is.

Als gemachtigde kan slechts worden aangewezen:

1. de echtgenoot/echtgenote;
2. een der bloedverwanten in de eerste tot en met de derde graad;
3. een der aanverwanten in de eerste tot en met de derde graad;
4. de echtgenoot van een schoonzuster of de echtgenote van een zwager;
5. een der huisgenoten van de volmachtgever, dus iemand die op hetzelfde adres staat ingeschreven.

Hij of zij die zich bereid verklaart als gemachtigde op te treden moet op de dag van de kandidaatstelling, 3 januari jl., ingeschreven zijn in een kiezersregister. Woont de gemachtigde in een andere gemeente dan de volmachtgever, dan moet hij/zij zich op de dag der stemming naar de gemeente begeven waar de volmachtgever in het kiezersregister staat ingeschreven, om dus in de gemeente van de volmachtgever te gaan stemmen.

Een kiezer/kiezeres mag niet meer dan twee aanwijzingen als gemachtigde aannemen.

Voor iedere kiezer bestaat de mogelijkheid om in een andere gemeente dan die, in welker kiezersregister hij op de dag der kandidaatstelling (3 januari jl.) was opgenomen, te stemmen.

Zij die van deze mogelijkheid gebruik willen maken moeten hiervan uiterlijk woensdag 1 februari in persoon ter secretarie van een willekeurige gemeente in Nederland mededeling doen.

De gegevens treft u hiernaast, in de linker kolom, aan. Hoe belangrijk het kan zijn uw stem niet verloren te laten gaan moge nog eens blijken uit hetgeen drs. L. van Leeuwen te Rotterdam ons schreef:

„De afdeling Rotterdam van onze partij had mij bij de laatstgehouden gemeenteraadsverkiezingen kandidaat gesteld voor de vijfde plaats. De VVD had vier zetels, maar op grond van de uitslagen bij de verkiezingen voor de Provinciale Staten mocht verwacht worden dat er één zetel winst zou worden behaald.

De eerste juni — de verkiezingsdag — viel in de week van Pinksteren. Velen zullen van de gelegenheid gebruik gemaakt hebben om vakantie te nemen, omdat hun kinderen ook vakantie hadden. Een zeer begrijpelijke gang van zaken!

Om het verwachte blijde nieuws van de verkiezing uit de eerste hand te vernemen volgde ik de bekendmaking op het Raadhuis. Hoe teleurgesteld maar ook verbaasd was ik, toen na bekendmaking van 428 van de 442 stembureaus „onze” vijfde zetel verloren bleek. De voorlopige totaal-uitslag gaf de ARP met 8,1 pct. van de stemmen 4 zetels en de VVD met 10,1 pct. ook 4 zetels.

De teleurstelling van de leder van de afdeling Rotterdam was des te groter toen bleek, dat de partij de vijfde zetel niet had gehaald doordat zij hiervoor 21 stemmen tekort kwam.

Het analyseren van de totalen over het gehele land gezien, heeft plaatsgevonden en natuurlijk niet tot resultaat gehad, dat een minder dan verwacht resultaat te wijten was aan het vergeten van de mogelijkheid om bij volmacht te stemmen. Op lokaal niveau was dit vergeten er stellig wel de oorzaak van dat de vijfde zetel niet werd gehaald en de positie van onze partij niet zou zijn

versterkt. Dat achteraf bij de definitieve telling bleek dat de VVD toch een zetel had gewonnen omdat zij een overschot van 59 in plaats van een tekort van 21 stemmen had, doet aan het bovenstaande geen afbreuk.

De conclusie waartoe ik echter gekomen ben is dat wel degelijk iedere stem van belang is. Door o.a. die luttele 59 stemmen is de VVD in de Rotterdamse raad één zetel vooruitgegaan, hetgeen betekent dat het aandeel van de liberalen in het raadswerk met tenminste 25 pct. toenam en dat het gewicht van de liberalen bij de onderhandelingen over de samenstelling van het college van b. en w. aanzienlijk kon stijgen.

Laat dit verhaal u ervan overtuigen, dat elke stem op de VVD bij de Tweede Kamer-verkiezingen van hetzelfde belang is als in het bovenstaande geval.”

In de weken voorafgaande aan de dag der verkiezingen zullen door de VVD de volgende televisie- en radio-uitzendingen worden verzorgd:

Televisie: maandag 23 januari, 20.20-20.30 uur, Nederland I; donderdag 2 februari, 19.50-20.00 uur, Nederland II;

Radio: maandag 30 januari, 18.20-18.30 uur, Hilversum I; donderdag 9 februari, 18.30-18.40 uur, Hilversum II.

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM
KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT
TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

In deze rubriek neemt de redactie brieven van lezers op, waarin een mening naar voren wordt gebracht welke de redactie belangwekkend genoeg acht om onder de aandacht van andere lezers te brengen. Dit houdt uiteraard niet in dat de redactie het altijd met die mening eens is. De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden brieven te bekorten, zonder dat daardoor de strekking van het betoog wordt aangetast. In zulke gevallen zal bij het ingezonden stuk de aantekening worden geplaatst „van redactie-wege bekort”. Anonieme brieven en brieven met een beledigende inhoud worden terzijde gelegd.

• Het artsenconflict

Onder deze titel maakte mr. W. G. Geertsema in Vrijh. en Dem. van 13 januari de balans op. Hij stelt: „De huisartsen hebben het spel verloren, en misschien alleen de knikkers gewonnen.”

„Hun eigen erkenning dat dan juist degenen, die hun hulp het meeste nodig hadden (bejaarden en chronisch zieken) die hulp niet meer zouden hebben durven inroepen, bewijst, dat de door hen gevolgde procedure onjuist was.”

Verder schrijft hij nog over „een ruwe en ongenueanceerde invoering van een eigen risico”.

Zijn eigen vaststelling dat: „hun public relations slecht waren verzorgd,” had mr. Geertsema kunnen behoeven voor een weinig genuanceerd oordeel.

Laten wij enige feiten vaststellen:

1. De huisartsen hebben al vele jaren er op gewezen dat zij naar hun oordeel worden ondergehonoreerd, zonder enig resultaat of zelfs maar begrip.
2. Zij zijn vrije ondernemers die het recht hebben mede te bepalen onder welke voorwaarden zij bereid zijn de huisartsenhulp, onderdeel van het versterkingspakket van een verzekering, te garanderen.
3. Zij stellen vast een sterke mate van onderhonorering, en dit wordt bevestigd door een door de minister benoemde commissie van deskundigen.
4. In belang van het land verklaren zij zich bereid om voor 1967 genoeg te nemen met een verhoging van ongeveer 8 pct., echter op basis van een door hen bedacht tegenvoorstel, dat volgens hen geen nadelige gevolgen kon hebben voor de economie van het land, maar voor hen betekende de uitdrukkelijke erkenning van de achterstand, en de belofte dat deze zou worden ingelopen. Men heeft naar dit plan niet willen luisteren, laat staan het aanvaarden.
5. De huisartsen zijn geen politieke groep en al hun stemmen tezamen halen misschien nog geen 10 pct. van de kiesdeler.

6. Zij hadden de beschikking over noch televisie, noch radio, noch pers, noch enige politieke partij, die het voor hen op wilde nemen. Zij hebben zelfs ADVERTENTIE-ruimte moeten kopen om enige, op hun waarheid volledig te toetsen, feiten aan het publiek bekend te maken.

Aan deze feiten wil ik nog enige opmerkingen toevoegen, die misschien verhelderend kunnen zijn.

Hoe mr. Geertsema komt aan de bovengenoemde „eigen erkenning” is mij niet duidelijk, maar ik wil er wel iets over zeggen. Het moet bekend zijn dat de Nederlandse huisarts nog nooit geweigerd heeft om mensen die geen geld, of niet voldoende geld, bezitten gratis te behandelen.

Dat zij dit niet konden adverteren in een zeer kritieke fase van de strijd, toen vrijwel alle publiciteitsorganen er aan medewerkten om te trachten ons te chanteren via vertroebeling van de arts-patiënt relatie, moet een ieder duidelijk zijn. Dat wij deze chantage-poging hebben getrotseerd, vertrouwende op de relatie dokter X-patiënt van dokter X, kan het door mij gestelde slechts bevestigen.

Er zou dan ook geen sprake zijn geweest van een ruwe, ongenueanceerde invoering van een eigen risico. Wij hebben ook geen spel gespeeld. Wij waren verantwoordigd en zeer diep gekrenkt in ons rechtsgevoel. Dan speelt men geen spel, maar dan bindt men de strijd aan, bewust aanvaardend alle risico's die deze met zich brengt. Wanneer de, thans gegeven, beloften in de toekomst niet zouden worden ingelost, zullen wij, ook dan, die strijd niet schuwen.

D. HOUTHUYSEN, huisarts te Schiedam.

In een begeleidend briefje aan de redactie stelt dokter Houthuysen dat het niet zijn bedoeling is om, buiten de arena, de strijd voort te zetten. Wij menen dat dat inderdaad het beste is en willen dan ook verder geen discussie uitlokken over het — gelukkig beëindigde — artsenconflict.

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
RESERVERING (02943) 1576

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

*

alle kamers met privé bad en douche

*

nieuw Restaurant en nieuwe Lounge-Bar

*

(geheel airconditioned)

Café-Restaurant

„Europoort”

MAASBOULEVARD 7 - SCHIEDAM

Voor reserveringen tel. 010-26 46 25

Het klassieke restaurant
aan de Maas

waar de gast ^{koning} is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COGAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

OISTERWIJK

Hotel-Restaurant „BOSRAND”

Een vriendelijk rustig hotel-restaurant voor alle jaargetijden. 25 modern ingerichte kamers.

CONFERENTIE-ZAAL

Kamer met
ontbijt f 12.50

Telefoon 04242-2254

Ook bij ZIEKTE, ONGEVAL EN INVALIDITEIT
een GEGARANDEERD WELVAARTSVAST
INKOMEN

Door de
ARBEIDSONGESCHIKTHEIDS-VERZEKERING
MET INDEX- EN STIJGINGS-CLAUSULE

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.

W.B.K. van 1938

Bergstraat 6 - 8 - Amersfoort - Tel. (03490) - 1 70 43*

Vettewinkel

kleur en bescherming

Verf Van Vettewinkel, Prins Hendrikkade 80-82, Postbus 175, Amsterdam

Vrijheid en Democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 902

VRIJDAG 27 JANUARI 1967

Bij de Omroep geen recht...

Bij de Mammoet geen cent...

DE Tweede Kamer heeft vorige week niet steeds een verheffend beeld — al dan niet via televisie uitgezonden — opgeleverd. Er stonden twee wetsontwerpen van groot belang op de agenda: de Omroepwet en de wet tot invoering van de Mammoetwet.

In het ene geval, bij de Omroepwet, heeft de Kamer nagelaten het wetsontwerp te toetsen aan de Grondwet en te vergelijken met wat in ons rechtsbestel normaal is. In het andere geval, bij de Mammoetwet, heeft de Kamer pas na heel veel dringen van de VVD het op kunnen brengen de financiële eisen die de Mammoetwet gaat stellen onder ogen te zien, al was hierbij van enige afweging tegen andere prioriteiten geen sprake.

MAMMOET

Er was, zoals wij enkele weken geleden al berichtten, alleen een politiek en geen zakelijk verband tussen beide wetsontwerpen. Tijdens de behandeling bleek dat ten overvloede. Niet voor niets wilden de socialisten toen de Omroepwet dreigde afgehandeld te worden, gauw de Mammoet op de agenda smokkelen. Noch tijdens de schriftelijke, noch tijdens de mondelinge voorbehandeling had de regering een investeringsplan voor de uitvoering van de Mammoetwet op tafel kunnen leggen. Toen staatssecretaris Grosheide gevraagd werd of in zijn opzette van f 219 miljoen ook investeringen zaten, moest hij bekennen dat dat niet het geval was. Het Algemeen Dagblad sprak terecht van kamperen met pannetjes zonder tent. Pas heel langzaam drong het tot de Kamer door dat er hier een valkuil voor de formatie en het volgende kabinet werd opgezet.

Het Parool schreef via de pen van de bekwame en goed ingelichte journalist N. Cramer dat na aanvaarding van de Mammoet een regering met liberalen wel een illusie was geworden omdat de kosten met een liberale financiering volgens de Zijlstra-Witteveen-lijn niet wel mogelijk zou zijn. Nimmer zal duidelijk worden (wij vragen van journalisten nu eenmaal geen zegslieden) of de heer Cramer wakker was geworden door het fervente aandringen op het tonen van investeringscijfers door mevrouw Van Someren bij de behandeling van de begroting, enkele weken tevoren of dat hij zijn inlichtingen had van het departement van onderwijs, waar men zeer wel wist dat de „begroting” van de Mammoet geen se-

Mevr. Van Someren

Minister Klompé

rieuze zaak was. Zelfs onderwijzensmen met geen overdreven economische kennis kunnen nog wel begrijpen dat er voor een onderwijsplan als de Mammoet behelst, investeringen gedaan moeten worden.

Er was enige ontsteltenis, toen na het antwoord van de regering in eerste termijn de aanwezige liberalen (het was reeds diep in de nacht) bij monde van mevrouw Van Someren de aanwezigheid van de minister van financiën eisten. Onder gemopper vond de Kamer het goed. Wij zouden het normaal gevonden hebben als ook andere fracties op de aanwezigheid van de heer Zijlstra gesteld waren geweest. Die indruk maakte de Kamer echter niet. Men kon geen stemming meer riskeren en die vervelende liberalen moesten dan maar hun zin hebben. Wij zouden het logisch hebben gevonden indien de Kamer er in haar geheel prijs op had gesteld, want het antwoord van achter de regeringstafel op de financiële vragen, die niet alleen van de VVD, maar ook van de AR en de KVP waren gekomen was, op zijn zachtst gezegd, niet indrukwekkend.

In zijn helderheid en zakelijkheid stak de minister van financiën die de volgende morgen om 11 uur in de Kamer arriveerde, wel af bij zijn partij- en ambtgenoten van onderwijs, die naast hem achter de regeringstafel zaten. Hij erkende de noodzaak van een investerings-

plan, de noodzaak om binnen de normale begroting te blijven en met de gehele begroting binnen de normale groei te blijven. Als de Kamer de Mammoetwet aannam dan moest zij dit doen met dit voor ogen. Er kon dus toen geen sprake meer zijn van een Kamervotum voor een extra last. Geen der leden van de andere fracties durfde er iets tegenin te brengen. De socialist Peschar deed nog een poging, maar kreeg te horen dat er niet met wenscijfertjes gerekend moest worden.

Waren de financiële zorgen zo niet weggenomen dan toch beter belicht, de onderwijskundige mist is niet opgetrokken. De artikelen, die de bevoegdheden voor de leraren regelen, hangen in de lucht omdat er nog niets over vast staat. Weet men enerzijds nog niet of er geld genoeg is, men weet evenmin of men over voldoende leraren kan beschikken.

En... grootste doorn in het oog, de achterstand van het openbare onderwijs is niet geheel weggenomen. Dit waren de voornaamste redenen waarom de liberalen hun stem niet aan het wetsontwerp konden geven. De socialisten gaven er hun stem wel aan. Met toon en timbre van een grafredenaar kwam de heer Kleywegt vertellen dat zijn fractie vóór zou stemmen, het openbaar onderwijs ten spijt en ondanks het feit dat het financiële hefboomje voor de formatie niet meer gehanteerd kan worden. Dat laatste zei hij er niet bij, maar na het opgewekte vertrek van de heer Zijlstra was het plezier er bij de socialisten duidelijk af.

OMROEP

De Omroepwet liet de Kamer eveneens op haar allersmalst zien. Er werd eenvoudig niet ingegaan op de vragen van liberalen naar toetsing aan de Grondwet. Terecht stelde onze fractie dat er bij het wetsontwerp wel uitgegaan wordt van consumenten maar niet van producenten die hun produkt, in dit geval hun kunstuiting of mening via radio en televisie, willen verkondigen. De Grondwet stelt in artikel 7 niet de eis dat men eerst een club moet hebben alvorens een mening te verkondigen. Het is een interessante vraag of in dit opzicht het wetsontwerp niet op gespannen voet staat met de Grondwet. Hier valt op zijn minst over te discussiëren, maar tekenend voor de hele behandeling van het wetsontwerp was het negeren van dergelijke problemen. Mevrouw Klompé kende de zaak, de slechte zaak die ze te verdedigen had gekregen, niet goed genoeg en zij gaf geen echt tegenspel tegen de aanvallen van mevrouw Van Someren en de heer Berkhouwer.

Nu is het geen eenvoudige opgave om te verdedigen dat de overheid het recht zou hebben het karakter van een blad vast te stellen, wat met deze anti-Televisierwet in feite gebeurt. De motie van de VVD waarin gesteld werd dat de overheid dit recht niet heeft, een simpele erkenning van een brok persvrijheid, werd verworpen. Het is eigenlijk onttellend dat de Tweede Kamer dit gedaan heeft. De Kamer heeft ook de artikelen met betrekking tot het auteursrecht aangenomen volgens welke een journalist (van Televisier in de praktijk) gedwongen kan worden zijn zegsman te noemen, althans te bewijzen krijgt dat hij zijn gegevens rechtmatig heeft. Terecht noemde mr. Berkhouwer dit de omkering van alles wat rechtens normaal is.

De Kamer heeft deze week in haar voornaamste beslissingen, de aanvaarding van beide belangrijke wetsontwerpen, in ieder geval niet gedaan wat van de volksvertegenwoordiging verwacht kan worden.

Bij de Omroepwet werd niet naar het recht gekeken, bij de Mammoetwet niet naar de middelen.

PRIKKELS

● Mr. Beernink, fractievoorzitter van de CHU: „Neem het onderwijs. Het is daar tegenwoordig zo, dat als er één hoogleraar in de oorheekunde weggaat, er twee voor terugkomen: één voor het linker- en één voor het rechteroor.”

● Inzender in Het Parool: „In de slogan: „Iedereen een auto”, ligt heel de tragiek en de geestelijke afgang van het socialisme van de Partij van de Arbeid.”

● Het socialistische Tweede-Kamerlid drs. Roemers: „De richting van de KVP wordt bepaald door de uitslag van de strijd tussen de VVD en de PvdA.”

● Het Parool in een hoofdartikel: „Over het ontwerp Omroepwet van minister Vrolijk hebben wij bij voorgaande gelegenheden al iets opgemerkt. Onze conclusie was dat de prullemand de meest aangewezen plaats ervoor zou zijn.”

● Het Vrije Volk over lijstadvocaat Den Uyl in zijn werkkamer thuis: „Een hond glipt naar binnen, even later gevolgd door een kleuter — een van zijn zeven kinderen. Hij merkt het niet. Hij leunt achterover. Hij leest halfslud de zinnen, die hij net heeft geschreven, met geheven handen, de vingertoppen bijeen, ongeveer zoals een dirigent een pianissimo aangeeft. Hij draagt bruinleren pantoffels. Zijn schoenen staan naast hem op de grond. De benen worden in hun beweging belemmerd door een koffer onder het bureau.”

● De voorzitter van de Kamer van Koophandel voor Zeeuwsch Vlaanderen, ir. R. H. van Krevelen: „Het is onmogelijk om, in Atlantisch verband gezien, de meeste kinderen en ouden-van-dagen te hebben, het geringste aantal werkende vrouwen, de langste militaire dienstdaag, een zeer matige arbeidsproductiviteit, haantje de voorste te willen spelen op sociaal gebied, en dan toch op gelijk niveau te willen leven met onze in velerlei opzicht beter gesitueerde handelspartners.”

Jaarlijkse Algemene Vergadering

Op vrijdag 10 en zaterdag 11 maart a.s. belegt de VVD in de Mauritszaal van het Rijnhotel te Rotterdam haar jaarlijkse algemene vergadering. Deze vergadering begint vrijdagavond om 20.00 uur met een openbaar gedeelte. Mr. E. H. Toxopeus zal dan een rede uitspreken, die ook via de radio te beluisteren zal zijn (zender Hilversum II, van 20.05 tot 21.00 uur). Daarna volgt een huishoudelijke vergadering.

Op zaterdag 11 maart wordt de openbare vergadering om 10.00 uur heropend. De belangrijkste agenda-punten zijn dan de benoeming van een algemeen secretaris (waarvoor mr. F. Korhals Altes uit Rotterdam als enige kandidaat is gesteld) en de benoeming van twee secretarissen. Voorts zal het onderwerp „De middengroepen en hun functie in de Westeuropese geïndustrialiseerde maatschappij” worden ingeleid door de heren mr. H. van Riel en mr. F. Portheine.

Zaterdagmiddag (aanvang 14.00 uur) zal — tijdens een eveneens openbaar gedeelte van de algemene vergadering — het beleid van de Kamerfracties van onze partij worden besproken.

De volledige agenda met toelichtingen betreffende de jaarlijkse algemene vergadering treft men aan op pag. 6 en 7 van dit blad.

Landbouwdag

Op donderdag 9 februari, vanaf 's morgens 9.30 uur, zal in het Veemarkt-Restaurant te Gouda een VVD-Landbouwdag worden gehouden. Alle belangstellenden, die op deze markttag in het centrum van Gouda zullen zijn, zijn van harte welkom.

Sprekers zijn:

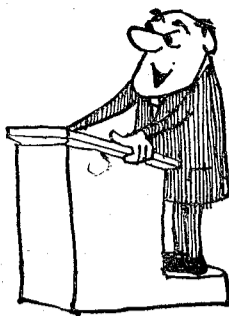
IR. D. S. TUIJNMAN
lid van de Tweede Kamer en

DRS. C. VAN DER SLUIJS,
kandidaat voor de Tweede Kamer en hoofdredacteur van „De Boerderij”.

Men zal volop de gelegenheid krijgen tot het stellen van vragen en tot gedachtenwisseling met de twee sprekers.

Deze Landbouwdag in Gouda komt in de plaats van de dag, welke oorspronkelijk in Rotterdam was gepland.

SPREEKBEURTEN

periode 27 januari tot 15 februari 1967

27 jan. Den Haag	Drs. Th. H. Joekes; mevr. G. V. v. Someren—Downer; H. Wiegel; mr. H. E. Koning; mr. J. G. Rietkerk Mr. dr. C. Berkhouwer
27 jan. St.C. Meppel	Drs. G. M. V. van Aardenne
27 jan. Hoogvliet (forum herv. jeugdwerk com.)	Dr. K. van Dijk
27 jan. Assen (JOVD)	R. Zegering Hadders
27 jan. Exio (Odoorn)	Mevr. mr. E. Veder—Smit
27 jan. Deift	H. Wiegel
28 jan. Haarlem (HTS 's morgens)	H. J. L. Vonhoff
28 jan. Amsterdam	Drs. Th. H. Joekes
30 jan. Bergen op Zoom	L. M. de Beer
30 jan. Groningen (Stud.)	Mr. W. J. Geertsema
30 jan. Driebergen	H. Wiegel
30 jan. Leiden (LSVL)	Prof. dr. H. J. Witteveen
30 jan. Doetinchem	Mevr. G. V. v. Someren—Downer
30 jan. Winterswijk	Mr. F. Portheine
30 jan. Amstelveen	Dr. K. van Dijk
30 jan. Nijmegen (JOVD, debat)	Mr. A. Geurtsen
30 jan. Stadskanaal	Mr. J. F. G. Schlingemann
30 jan. Soest	M. J. Keyzer
31 jan. Arnhem	Mr. F. Portheine; H. Wiegel; mr. H. E. Koning; mr. J. G. Rietkerk; mr. J. F. G. Schlingemann; mr. A. Geurtsen; mr. E. P. M. Geradts
31 jan. Haaksbergen	R. Zegering Hadders
31 jan. Voorschoten	H. J. de Koster
31 jan. Buitenpost	Ir. D. S. Tuynman
1 febr. Amsterdam (LSVA)	Prof. dr. H. J. Witteveen
1 febr. Purmerend (Statencentrale Hoorn)	Drs. Th. H. Joekes
1 febr. Zierikzee	Mevr. G. V. v. Someren—Downer
1 febr. Oegstgeest (regionale verg. Vrouwen-groep)	Mr. F. Portheine
1 febr. Westerbork	R. Zegering Hadders
1 febr. Appingedam (Rijkskweekschool)	G. Koudijs
1 febr. Hilversum (JOVD, t Gooi)	H. Wiegel
1 febr. Wageningen (Stud. Corps, forum pol. partijen)	Drs. G. M. V. van Aardenne
1 febr. Groningen (Vrouwengroep)	Mevr. mr. M. N. W. Dettmeijer—Labberton
1 febr. Amsterdam	H. J. L. Vonhoff
2 febr. Zwolle	Mr. H. van Riel
2 febr. Harmelen (Utrecht-W.)	Mr. W. J. Geertsema; H. Wiegel
2 febr. Rotterdam (debat PvdA—VVD)	Drs. Th. H. Joekes
2 febr. Aalten	R. Zegering Hadders
2 febr. Woudenberg, Scherpenzeel e.o.	Prof. dr. H. W. J. Wijnholds
2 febr. Wassenaar (Vrouwenbelangen)	Mevr. mr. M. N. W. Dettmeijer—Labberton
3 febr. Berkenwoude (Krimpenerwaard)	Prof. dr. H. J. Witteveen; H. J. L. Vonhoff
3 febr. Woerden	Mr. dr. C. Berkhouwer
3 febr. Holten	Dr. K. van Dijk
3 febr. Schoonhoven (JOVD, forum)	Mr. F. Portheine
3 febr. Leek e.o.	R. Zegering Hadders
3 febr. Dwingelo (Lib. Kring Hoogveen)	Drs. C. v. d. Sluijs
3 febr. Elburg	Ir. D. S. Tuynman
4 febr. Congres te Zwijndrecht	Mr. W. J. Geertsema e.a.
4 febr. Kamercentrale Utrecht	Mr. E. H. Toxopeus; mevr. G. V. v. Someren—Downer; dr. K. van Dijk; L. M. de Beer; M. J. Keyzer; G. Koudijs
4 febr. Groningen (Stud. forum)	H. Wiegel
4 febr. Enschede (forum politieke partijen)	R. Zegering Hadders
4 febr. Haarlem (jongeren org., debat)	Mr. J. G. Rietkerk
6 febr. Barendrecht	Mr. H. van Riel

6 febr. De Bilt/Bilthoven	
6 febr. Schagen e.o.	
6 febr. Ruinen (Lib. Kring Hoogveen)	
6 febr. Vlaardingen	
6 febr. Sneek (jongeren forum)	
6 febr. Wassenaar	
6 febr. Enschede (Lib. Sociëteit)	
6 febr. Heiloo (forum)	
7 febr. Statencentrale Zutpher	
7 febr. Gouda	
7 febr. Leiden (Jongeren verkiezingsforum)	
7 febr. Doetinchem	
7 febr. Mijdrecht (debat PvdA—VVD)	
7 febr. Bentveld (Woodbrookers)	
8 febr. Tholen	
8 febr. Deventer	
8 febr. Kamercentrale Hilversum	
8 febr. Eindhoven	
8 febr. Aduard	
8 febr. Putten	
8 febr. Utrecht (Stud.)	
8 febr. Rotterdam (KSSF, forum)	
8 febr. Den Haag	
8 febr. Amsterdam	
8 febr. Nijmegen	
8 febr. Rijswijk (Z.-H.)	

9 febr. Amsterdam (VU forum)	
9 febr. Wieringen (oprichtingsverg.)	
9 febr. Rotterdam	

9 febr. Zandvoort	
9 febr. Eelde	
9 febr. Heerlen	
9 febr. Statencentrale Ommen	
9 febr. Veendam (O.C. Veenkol. en Westervolde)	

9 febr. Eindhoven (forum-T.H.)	
9 febr. Gouda, landbouwdag	

9 febr. Amsterdam (lib. lunch)	
9 febr. Doesburg	
9 febr. Nijmegen (Unie v. Stud.)	
9 febr. Leiden (LSC)	
10 febr. O.C. Voorne Putten en Rozenburg	
10 febr. Epe	
10 febr. Hoogveen (Lib. Kring)	
10 febr. Winschoten	
10 febr. Amersfoort (georg. door jong. parlem.)	

10 febr. Maassluis	
10 febr. Emmen (z.o. Drenthe, JOVD + VVD)	
10 febr. Steenbergen	
10 febr. Breda	
10 febr. Hengelo (georg. door F.J.G.)	
10 febr. Rotterdam (JOVD)	
10 febr. Maastricht	
10 febr. Twello	
10 febr. Uithoorn	
11 febr. Dwingelo (Drenthe JOVD)	
11 febr. Kamercentrale Leiden	

12 febr. Woudschoten (Congres JOVD)	
13 febr. Amsterdam	

13 febr. Amersfoort	
13 febr. Maarssen	
13 febr. Hilversum	
13 febr. Roosendaal	
13 febr. 's-Hertogenbosch	
13 febr. Gorinchem	
13 febr. Breda (teach-in politieke partijen)	
13 febr. Venlo e.o.	
13 febr. Eindhoven (prot. gespreksgroep-koffietafel)	
13 febr. Den Helder	
14 febr. Delft (LSVD)	
14 febr. Dirksland (O.C. Goeree-Overflakkee)	
14 febr. Tilburg (Politieke Studenten Ver.)	

Drs. Th. H. Joekes
Mr. dr. C. Berkhouwer
Dr. K. van Dijk
H. J. L. Vonhoff; H. Wiegel
Mevr. mr. E. Veder—Smit
H. J. de Koster
Mr. J. G. Rietkerk
G. Koudijs
R. Zegering Hadders
H. Wiegel; H. J. L. Vonhoff
Drs. G. M. V. van Aardenne
Drs. C. v. d. Sluijs
Mr. A. Geurtsen
H. J. de Koster
Mr. F. Portheine
Drs. Th. H. Joekes
Mevr. G. V. v. Someren—Downer
Mr. dr. C. Berkhouwer
R. Zegering Hadders
Ir. J. Baas
H. Wiegel
L. M. de Beer
Mr. H. E. Koning
H. J. L. Vonhoff
H. J. de Keijzer
Mevr. mr. M. N. W. Dettmeijer—Labberton; mr. J. G. Rietkerk
Mr. W. J. Geertsema
H. J. L. Vonhoff
Mr. E. H. Toxopeus; mevr. G. V. v. Someren—Downer
Mr. dr. C. Berkhouwer
Dr. K. van Dijk
M. J. Keyzer; mr. F. Portheine
R. Zegering Hadders

Ir. J. Baas
H. Wiegel
Ir. D. S. Tuynman; drs. C. van der Sluijs
H. J. de Koster
L. M. de Beer
Drs. G. M. V. van Aardenne
Mr. F. Portheine
Prof. dr. H. J. Witteveen
Drs. Th. H. Joekes
Mevr. G. V. v. Someren—Downer
Dr. K. van Dijk

Mr. F. Portheine
H. J. L. Vonhoff
H. Wiegel
Ir. D. S. Tuynman
H. J. de Koster
L. M. de Beer
Mr. H. E. Koning
M. J. Keyzer
Ir. J. Baas
Mr. A. Geurtsen
Mr. dr. C. Berkhouwer
Mr. E. H. Toxopeus; mr. F. Portheine; H. Wiegel; H. J. de Koster; H. J. L. Vonhoff; mr. J. F. G. Schlingemann
M. J. Keyzer
Mr. E. H. Toxopeus; mevr. G. V. v. Someren—Downer; H. J. L. Vonhoff
Mr. W. J. Geertsema
Drs. Th. H. Joekes
Mr. dr. C. Berkhouwer
Mr. F. Portheine
Ir. D. S. Tuynman
H. J. de Koster
Drs. G. M. V. van Aardenne
M. J. Keyzer

Mr. J. G. Rietkerk
G. Koudijs
Mr. W. J. Geertsema
H. J. L. Vonhoff
H. Wiegel

UIT DE PARTIJ

• Vledder

De afdeling Vledder heeft kortelings haar jaarvergadering gehouden. Het bleek dat er in de afgelopen maand een

Vrijheid en Democratie

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie.

Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00. abonnementen toestel 219. advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:
Ph. C. la Chapelle jr.
Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B te Amsterdam-C.

behoorlijk aantal nieuwe leden kon worden ingeschreven.

Voor de vervulling van een vacature in het bestuur werd met grote meerderheid van stemmen de heer Heeres gekozen.

Tijdens het eerste deel van de vergadering gaf drs. F. van den Elst uit Valthermond een korte uiteenzetting van de organisatie van de VVD en de liberale beginselen. Na de pauze sprak de heer J. Nyssingh uit de Wijk over: „de VVD en de middengroepen.”

Veel van de talrijke aanwezigen stelden vragen naar aanleiding van de besproken onderwerpen.

De afdeling Vledder toont een goede vooruitgang en activiteit.

• Odoorn

In de jaarvergadering van de afdeling Odoorn onderging het bestuur enige wijziging. De heer De Jonge, secretaris, had zich genoodzaakt gezien zijn bestuursfunctie ter beschikking te stellen. In zijn plaats werd gekozen de heer G. Nijenhuis te Odoorn.

Het secretariaat berust thans bij de heer J. Lanting te Valthermond, terwijl de heer Nijenhuis het penningmeesterschap op zich heeft genomen. De afdeling telt thans ca. 90 leden.

Tijdens de vergadering werd besloten tot het houden van een grote propaganda-feestavond te Exloo. Als spreker is uitgenodigd de heer Zegering Hadders, terwijl ook een cabaret-gezelschap zal optreden.

Vergaderingen van dagelijks- en hoofdbestuur

Zaterdag 14 januari vergaderde 's ochtends het dagelijks bestuur van de VVD te Scheveningen. 's Middags kwam het hoofdbestuur bijeen. Nadat van gedachten was gewisseld over de politieke toestand, werd een vergaderschema voor 1967 opgesteld en werd de beschrijvingsbrief vastgesteld voor de komende jaarvergadering op 10 en 11 maart a.s. Deze beschrijvingsbrief treft men op pag. 6 aan. Bijzondere aandacht wordt gevraagd voor punt 18 van de agenda (heropening kandidaatsstelling dagelijks bestuur).

Besloten werd tot de instelling van een tweetal partijcommissies ad hoc, nl. een commissie ter bestudering van de verhouding kiezer—gekozen, zoals werd voorgesteld ter Buitengewonen Algemene Vergadering van 6 en 7 januari en een commissie die tot taak zal krijgen de in onze partij geldende procedure voor de kandidaatsstelling van leden van de Tweede Kamer vanuit technisch, praktisch en ethisch gezichtspunt aan een nauwkeurig onderzoek te onderwerpen.

Over de samenstelling van deze beide commissies zal het hoofdbestuur zich nog nader beraden.

FRANK RIJSDIJK HOLLAND N.V.

HENDRIK-IDO-AMBACHT

Telefoon:
01858 - 2045
010 - 117615

SCHEEPSSLOPERIJ

Handel in:
oud ijzer
non-ferro schroot
gebruikte
scheepsonderdelen

Levering uit voorraad van:
nieuw ijzer en staal
gezaagde schijven
sjaabloon snijwerk

Verhuur drijvende bokken

Mevr. mr. E. Veder-Smit:

Landelijke opgaaf trekt mij sterk aan

„Tijdens de oorlog, in mijn studententijd, toen wist ik eerst goed dat ik mij op enigerlei wijze in de politiek zou begeven. In de dispuuten werd voortdurend van gedachten gewisseld over de vraag wat er na de bevrijding in ons land zou moeten gebeuren. Tenslotte wisten we dat wij, studenten, straks tot de groep zouden gaan behoren die leiding moest geven. Tijdens de bezetting zag je ook zo duidelijk wat beslist niet mocht, en ook wat niet moest gebeuren. Daar was de NSB, hoe kon die in ons land bestaan? Daar was, vooral tegen het einde van de oorlog, de tendens bij de verzetsbeweging om zich op het binnenlands politieke vlak te begeven. Wij vonden dat niet juist. Politici zijn er om politiek te bedrijven, de verzetsbeweging had een andere taak. En toen er qua signatuur een splitsing kwam tussen Vrij Nederland en Slaet op den trommele, in respectievelijk socialistisch en liberaal, stond het voor mij vast: ik dacht liberaal. Ik had een heilige overtuiging: Ieder mens heeft recht op erkenning van zijn waarde als individuele persoonlijkheid.”

Een goed uur voordat zij met een aantal politieke tegenstandsters in Amicitia te Den Haag zitting zou nemen in een forum, deze week maandagavond, gaf mevrouw mr. Elizabeth Veder-Smit (45), elfde kandidaat voor de VVD en straks dus lid van de Tweede Kamer, ons een exposé van haar politieke carrière. Zij vertelde ook precies wat haar ambities zijn. Ofschoon binnen de fractie de taken pas binnenkort zullen worden verdeeld, zou mevrouw Veder het zeker niet betreuren indien haar arbeids-terrein als Kamerlid zou komen te liggen op het vlak van de volksgezondheid. Ook onderwijs en culturele zaken genieten haar voorkeur, maar „deze zaken zijn bij mevrouw Van Someren, met wie ik een heel goede relatie heb, in uitstekende handen. Daar ligt dus voor mij geen taak.”

De belangstelling voor de politiek werd bij mevrouw Veder al op jeugdige leeftijd gewekt. Dat die interesse vooral in liberale richting ging hoeft geen verwondering te wekken als men weet dat vader Smit uit een geslacht van zelfstandige ondernemers (scheepsbouwers) stamde en die lijn ook voortzette. Bovendien was hij destijds lid van de gemeenteraad in Kinderdijk, gemeente Nieuw Lekkerland. Er werd in huize Smit dan ook veel over politieke zaken gesproken, in liberale zin.

Nog vóór haar doctoraal examen rechten (april 1947) deed toen nog mejuffrouw Smit haar eerste schreden in de politieke arena door mede het initiatief te nemen tot heroprichting van de Bond van Jong-liberalen afd. Utrecht. Snel nam daarna haar aantal functies in het politieke en maatschappelijk-culturele leven toe. In 1954 werd mevrouw Veder gekozen tot lid van de Provinciale Staten van Utrecht, drie jaar later tot lid van de gemeenteraad van Zeist, om in 1958 vervolgens als wethouder van deze gemeente de portefeuilles van onderwijs, kunst, sport, jeugdzaken en huisvesting te gaan beheren.

Sneeuwbal

Het bekende sneeuwbaaleffect manifesteerde zich: lid Prov. Raad voor de volksgezondheid, voorzitter Zeister kunststichting, lid hoofdbestuur VVD, lid organisatie Vrouwen in de VVD, lid, lid...

Dan, in februari 1962, volgt de benoeming van haar echtgenoot, mr. C. J. Veder, tot rechter te Leeuwarden en betreft het echtpaar een (houten, plezierige) woning aan de Harlingerstraatweg, precies één huis gescheiden van dat van de familie dr. Anne Vondeling („Met hem heb ik vrijwel geen contact; met mevrouw Vondeling kan ik het in een bepaald commissietje in Leeuwarden heel goed vinden”). Ook in de Friese hoofdstad volgde de ene benoeming na de andere: in het dagelijks bestuur van de VVD, in de organisatie „Vrouwen in de VVD”, maar ook in het bestuur van het grootste Friese ziekenhuis (Diakonessenhuis Leeuwarden). Het kon niet uitblijven: in 1966 trad mevrouw Veder toe tot de gemeenteraad.

De lijn is duidelijk: alles wat met volksgezondheid samenhangt, ook geestelijke volksgezondheid, maar daarnaast ook het culturele leven boeit haar bovenmatig. Zozeer zelfs dat zij soms in

geen weken een ontspannen, vrije avond beleeft. „Ik reis voor de VVD zo'n tienduizend kilometer per jaar. Ik kom nauwelijks toe aan mijn kleine liefhebberijen, zoals golfsporten en fotografie. Gelukkig heeft mijn man ook zo'n druk bestaan, anders was het, wat het huiselijk verband betreft, eigenlijk niet verantwoord.”

Samenwerking

Zo mogelijk zal mevrouw Veder dan straks in de Kamer de zojuist gesignaleerde lijn doortrekken. „Als ik volksgezondheid zou krijgen, dan zie ik als taken o.m. het bevorderen van de rationalisatie van het ziekenhuiswezen, een

PORTRETTEEN VAN LIJST 3

Vandaag begint in ons weekblad een serie interviews met nieuwe kandidaten van de VVD-lijst voor het lidmaatschap van de Tweede Kamer. Als eerste van deze reeks „portretten van lijst 3” treft men op deze pagina een verslag aan van het gesprek dat een onzer medewerkers deze week had met mevrouw mr. E. Veder-Smit, overigens bepaald geen onbekende in onze partij.

kritisch onderzoek met betrekking tot de positie van de huisartsen, het bestrijden van de versnippering op het gebied van de geestelijke gezondheidszorg als uitvloeisel van de levensbeschouwelijke verzuiling. Kortom, het bevorderen van de samenwerking. Een voorbeeld: als drie instituten, op verschillende levensbeschouwelijke basis gefundeerd, dringend tot benoeming van een specialist moeten overgaan, maar dit financieel niet kunnen realiseren, dan moeten ze gezamenlijk één man aantrekken. Anders gebeurt er niets, en dat is onaanvaardbaar.” „Ziet u op tegen het Kamerlidmaatschap?” „Enigszins wel. Je moet daar,

(Vervolg op pagina 9)

DE PARTIJFINANCIEN

Het moment waarop wij alle goede daden die wij in het komende jaar ons voorstellen te doen de revue laten passeren, 1 januari, ligt nog vers in ons geheugen. Mogen wij hierbij een goede daad aanbevelen? Betaalt u vlot uw nieuwe contributie voor de VVD aan de penningmeester van uw afdeling!

Sinds 1962 gold als minimum-contributie het bedrag van f 20. De algemene vergadering verhoogde op 11 maart 1966 met algemene stemmen dit bedrag tot f 25, met ingang van 1967. Vier jaar lang is dus de minimum-contributie ongewijzigd gebleven, terwijl daartegenover de uitgaven zowel voor de afdelingen als voor de centrales alsook voor het hoofdbestuur sterk stegen.

Uit eigen ervaring weten wij allen dat in deze jaren voortdurend prijsstijgingen hebben plaatsgehad. Lonen en salarissen werden verhoogd, PTT en spoorwegen wijzigden drastisch de tarieven; reiskosten, vergaderkosten en drukkosten namen toe. Om van de doorwerking daarvan in het budget van de VVD slechts enkele sprekende voorbeelden te noemen: de reiskosten etc. van het algemeen secretariaat en met betrekking tot vergaderingen stegen in genoemd tijdvak van rond f 29.000 tot f 44.000, de kosten van huur, onderhoud en kantoorkosten van rond f 18.000 tot f 27.000.

Zouden bij gelijkblijvende werkzaamheden de kosten reeds aanzienlijk zijn gestegen, daarnaast spreidt de partij sinds de reorganisatie in 1963 allerlei nieuwe activiteiten ten toon.

Het hoofdbestuur werd uitgebreid van 18 tot 27 leden, waardoor thans elke kamercentrale een eigen afgevaardigde heeft in het hoofdbestuur en een beter contact met alle delen van het land is bereikt. Eveneens is de partijraad uitgebreid met vertegenwoordigers van verschillende groepen der maatschappij en komt zij vaker bijeen. Nieuwe commissies zijn ingesteld ten einde het hoofdbestuur en de Kamerfracties te adviseren, zoals bijv. de sociaal-economische commissie, de sportcommissie, de radio- en televisiecommissie, de onderwijscommissie, de commissie ruimtelijke ordening en de commissie buitenlandse politiek. Zoals ook uit de jaarverslagen blijkt, ontplooiën de partijcommissies zeer veel activiteit.

Ons weekblad, dat de leden van de partij gratis ontvangen, werd gereorganiseerd en verschijnt in aantrekkelijker vorm. Dit ging met een stijging van redactie- en papierkosten gepaard.

Aan de radio- en televisieuitzendingen wordt de grootst mogelijke zorg besteed. De binnenstromende reacties zijn dan ook bevreemdend. Het record-aantal reacties staat op naam van onze partij! Ook bij een zeer sober gehouden opzet verslindt een televisieuitzending echter f 3.000, terwijl een uitzending waarvoor een film is opgenomen al gauw f 10.000 kost.

Uw VVD heeft niet alleen haar eigen werkzaamheden te financieren, doch verleent ook geldelijke steun aan de JOVD, manifestaties van de Federatie van Liberale Studentenverenigingen in Nederland en last but not least aan de organisatie Vrouwen in de VVD, die krachtens haar statuten geen eigen contributie van de vrouwelijke partijleden mag heffen.

Van het bedrag van f 25 behouden de afdelingen volgens een aan de algemene vergadering van 10 en 11 maart a.s. voor te leggen voorstel f 7,50 en wordt f 17,50 afgedragen voor het hoofdbestuur, de kamercentrales en het weekblad. De afdrachten ten behoeve van de kamercentrales worden volgens dit voorstel verhoogd van f 2,- (in 1966) tot f 3,- per lid.

Van het voor het hoofdbestuur bestemde gedeelte moeten mejuffrouw Van Everdingen en de heer Van Vlaardingen met hun staf en de propagandisten de partij laten „draaien”. Zij zijn op de Koninginnegracht werkelijk niet met luxe omringd en het secretariaat is bepaald niet overbezet!

Laten wij daarom als getrouwe leden onzerzijds vlot aan onze verplichtingen voldoen — daarmee verlichten we de zorgen van de penningmeester en helpen we het algemeen secretariaat. Dit laatste is vooral nu in deze verkiezingsstijd van het grootste belang, nu het algemeen secretariaat op topkracht werkt. In enkele weken tijds werden twee buitengewone algemene vergaderingen voorbereid, zorgde mejuffrouw Van Everdingen er voor dat de kandidatenlijsten tijdig en — als altijd — stipt in orde konden worden ingediend en bewerkstelligde de heer Van Vlaardingen dat het

ONS VERKIEZINGSFONDS

Nog twintig dagen scheiden ons van de 15de februari, de dag waarop het Nederlandse volk naar de stembus zal gaan om een nieuwe Tweede Kamer te kiezen. Wij allen hopen dat in deze nieuwe Tweede Kamer de VVD-fractie sterker dan ooit zal zijn vertegenwoordigd.

Onze verkiezingscampagne draait nu op volle toeren. Op de posters en aanplakborden in steden en dorpen bent u in ons gehele land de affiches van onze partij reeds tegengekomen. Binnenkort start onze advertentie-campagne en worden onze folders in grote delen van Nederland huis-aan-huis verspreid.

Dit alles kost geld, veel geld! Steunt u ons met uw bijdrage voor ons verkiezingsfonds. Uw penningmeester zal u dankbaar zijn. Doe het vandaag nog! Giro 67880 ten name van secretaris VVD 's-Gravenhage.

S. J. v. d. Bergh, penningmeester.

Zowel van de afdeling Doetinchem als van de afdeling Oosterbeek ontving ik een bijdrage van f 100.

Voorts kwamen de volgende giften van leden en geestverwanten binnen:

B. Z. te A. f 100; mr. J. J. O. te L. f 300; mevr. A. P. G. A. v. H.-v.P. te O. f 25; mr. J. v.d. M. te W. f 100; A. A. K. te O. f 10; ir. H. V. te R. f 250; D. v. H. te V. f 10; Mevr. A. v. d. W.-D. te R. f 10; prof. mr. J. H. B. te G. f 50; J. S. te S. f 10; J. L. M. H. te R. f 25; F. B. te N. f 10; A. v.d. W. te G. f 50; D. S. te R. f 25; mr. C. A. K. te H. f 25; J. J. O. te S. f 25; mevr. A. A. F.-S. te A. f 100; J. C. S. te N. f 20; mevr. A. v. H.-v. W. P. te 's-H. f 200; ir. W. G. W. te 't J. f 200; mej. A. v. H. te 's-H. f 50; mevr. R. M. v. d. K.-v.d. V. te U. f 10; H. M. te L. f 500; ir. L. S. te W. f 1.000; ir. J. M. de M. K. te B. f 100; jhr. J. C. A. v.d. W. te 's-G. f 25; E. J. v. R. te 's-G. f 10; F. Ph. R. te S. f 10; mr. A. W. S. v. W. te 's-G. f 25; J. C. T. te R. f 25; prof. dr. H. C. B. te 'V. f 100; L. J. H. de L. te 's-H. f 10; J. S. te G. f 10; mr. H. L. S. te A. f 100; J. J. v. S. te T. f 25; H. J. T. te U. f 10; jhr. P. R. F. te R. f 100; B. B. te Z. f 10; Ch. F. T. M. te A. f 50; mevr. D. de J.-L. te L. f 25; mej. H. N. te A. f 15; ir. A. L. B. te V. f 25; G. J. de R. te M. f 10; dr. W. A. v. D. te N. f 10; J. B. te S. f 100; mej. I. J. v. H. te S. f 10; P. V. te S. f 10; M. J. J. T. te 's-G. f 15; K. F. P.-v.d. S. te W. f 10; A. P. B. te W. f 5; J. J. K. te A. f 10; ir. W. A. te Z. f 15; J. L. te H. f 25; ir. R. S. te R. f 25; J. K. H. H. te W. f 10; P. D. Jzn. te W. f 100; G. L. E. te W. f 20; J. A. R. te W. f 25; K. A. F. H. te W. f 25; ir. W. R. C. B. te W. f 10; mevr. M. L. v. C.-R. te W. f 20; ir. H. G. W. te W. f 40; B. H. A. te W. f 5; N. J. C. te H. f 10; mej. M. C. S. te H. f 5; dr. G. W. P. H. te S. f 10; mevr. mr. E. V.-S. te L. f 100; H. W. te U. f 100; mevr. F. T. v.d. T.-V. te W. f 25; H. K. te L. f 20; J. H. L. te Z. f 25; jhr. mr. R. F. te A. f 2; F. F. te W. f 25; F. R. te W. f 25; ir. W. A. O. te H. f 25; J. H. A. v. H. te 's-H.

Voor al deze bijdragen mijn hartelijke dank!

propagandamateriaal geen dag later dan bij normale verkiezingen bij de afdelingsbesturen in de brievenbus kwam.

GIREER NOG VANDAAG

Schroef uw vulpen open en gireer vandaag nog aan uw afdelingspenningmeester. *) Hij zorgt voor de rest. Hartelijk dank bij voorbaat!

Contributie gewone leden: f 25 of meer (in de afdeling Amsterdam en een aantal Overijsselse afdelingen, minimaal f 30).

Gezinsleden: f 5.- of meer.

Adspirant-leden: f 5.- of meer.

*) Informeert u even bij uw afdelingsbestuur naar het gironummer, daar het helaas onmogelijk is de gironummers of bankrekeningen van onze 428 afdelingspenningmeesters te vermelden.

Verdriet en medelijden

TIEN dagen geleden is in Amsterdam een gemeenteraadslid geslagen. Een ander raadslid heeft zich daarover verheugd.

Het is afschuwelijk in 1967 bovenstaande feiten te moeten vaststellen. De aanleiding is geweest dat de laatste tijd vooral op het plein voor en in de hal van het Centraal Station nozemrellen voorkomen, waarbij reizigers worden lastig gevallen. De politie heeft vorige week zaterdag gepoogd daar een einde aan te maken. Dat gebeurde nogal hardhandig, en voor de heer W. F. H. van het Schip, fractievoorzitter van de CPN in de Amsterdamse gemeenteraad, was dat aanleiding om zich ermee te bemoeien.

Volgens zijn eigen lezing is hij — toen een agent juist bukte om een op de grond liggende jongeman een klap te geven — naar de politiemannen toegegaan en heeft gevraagd: Moet dat nu zo? Kan dit nu echt niet anders? Hij kreeg toen een vuistslag in het gezicht.

Volgens de lezing van de politie zou de (toen nog onbekende) heer Van het Schip aan de agent zijn gaan trekken zodat de knopen van diens uniform sprongen, waarop de agent hem een klap gaf.

Het vervolg van het verhaal is dat later de heer Van het Schip naar de politiepost ging, waar hij door dezelfde politiemann zou zijn beetgepakt en in het wachtlokaal geduwd. Hij werd daar als een arrestant behandeld en toen hij zich bekendmaakte zou de agent hebben gezegd: „Jij gaat voor het luik. Denk erom dat wij hier één lijn trekken. Ik heb drie jaar in Indonesië gezeten en twee jaar in Korea en ik weet hoe dat gaat. Zeg maar tegen Van Hall namens hoofddagant Bakker dat die hele gemeenteraad van hem lapzwanzen zijn.” Deze woorden hebben wij overgenomen uit De Waarheid, het dagblad waarvan de heer Van het Schip directeur is, die het verhaal vervolgt met een verslag van zijn aanhouding totdat hij uren later

zonder dat er proces-verbaal was opgesteld, is losgelaten.

HET gaat er nu niet om welke lezing van het gebeurde de juiste is. Vooreerst mag men wellicht aannemen dat van beide zijden de waarnemingen ietwat emotioneel gekleurd waren. Maar wat niet aan twijfel onderhevig is, is dat er is geslagen, dat het wegvoeren van de jongeman niet al te zacht is gebeurd en dat de heer Van het Schip een vuistslag heeft gekregen die duidelijke sporen heeft achtergelaten bij zijn linkeroog.

ZELFS als men van de noodzaak van het slaan overtuigd zou zijn, dan nog zal niemand zich erover verheugen, zo mag men in een beschaafd land verwachten. In die verwachting wordt men dan beschaamd. De heer N. Verlaan, fractievoorzitter van de Boerenpartij in de Amsterdamse gemeenteraad, is er wel verheugd over. Hij heeft duidelijk

zijn instemming betuigd in een telegram aan de politie, en vervolgens in een telegram aan burgemeester en wethouders van Amsterdam. De heer Verlaan schrijft daarin: „Ik wens u veel succes bij de handhaving van orde en gezag in de hal van het Centraal Station, opdat argeloze reizigers niet door agressieve nozems worden lastig gevallen of mishandeld. Mijn complimenten voor hoofddagant Bakker met zijn opmerking: Zeg maar tegen Van Hall dat die hele gemeenteraad van hem lapzwanzen zijn. De klap in het gezicht van de CPN-fractieleider Van het Schip was een symbolische klap in het gezicht van de gemeenteraad. Het was daarom geen gewone klap maar een gala-klap.”

Het is, zelfs als men de woorden op papier ziet staan, nauwelijks te geloven dat iemand dergelijke uitingen van rancuneuze frustratie geschreven kan hebben. Hier is alleen verdriet en medelijden op zijn plaats.

Geen steen der wijzen

IN ALLE FRACITIES, zo is bij de begrotingsbehandeling in de Rotterdamse raad vast komen te staan, heerst ongerustheid over de slechte financiële toestand van de gemeente. Geen van onze lezers zal zich daarover verwonderen. Het zou al te gek zijn geweest wanneer de raad niet van tijd tot tijd ongerustheid had doen blijken. De monstertekorten van de laatste jaren en de moeilijkheden met de investeringen schreeuwen om effectieve maatregelen.

Effectieve maatregelen. Het vervelende is dat eigenlijk niemand die heeft weten aan te wijzen. Goed, het college heeft nog voor het begin van het drie-daagse plenaire begrotingsdebat kans gezien een nadere begroting in te dienen. Daarin was het aanvankelijk geraamde tekort van f 87 miljoen verminderd tot f 50 miljoen. Het college was op deze verlaging van het deficit niet zo weinig trots, doch een belangrijk deel van de raad was minder enthousiast gestemd.

Zijn de toegepaste bezuinigingen wel reëel, zo werd van die kant op sceptische toon gevraagd. Gesuggereerd werd aldus dat sommige ramingen in eerste aanleg te hoog zouden zijn geweest.

Deze veronderstelling wees mejuffrouw Zeelenberg, de wethouder voor de financiën, scherp van de hand. Zij moest echter wel de juistheid erkennen van een rekensommetje dat enkele bedachtzamen haar hadden voorgelegd en dat hierop neerkwam, dat het gereduceerde

tekort van f 50 miljoen bij de jaarwisse-ling alweer met tien miljoen was geste-gerd door het effect van de nieuwe loon- en salarismaatregelen.

HET HEEFT weinig zin de vraag op te werpen hoe Rotterdam in zo'n korte tijd in zulke ernstige financiële moeilijkheden is kunnen geraken. De liberale fractieleider mr. Staab is geneigd de perikelen in belangrijke mate toe te schrijven aan overinvestering. Hij zal daarmee de plank niet ver mislaan. Maar het is duidelijk dat dit niet de enige oorzaak is. Natuurlijk moet ook worden gedacht aan een gebrekkige werking van de wet op de financiële verhouding tussen het rijk en de gemeenten, zeker in het geval van de grote gemeenten met hun centrumfuncties en nationale taken.

Ter zake van de investeringen valt te bedenken dat de Rotterdamse problemen mede worden veroorzaakt door het gebrek aan financieringsmiddelen, dat op zijn beurt inherent is aan het stelsel van centrale financiering en het nauw daarmee verband houdende leningplafond. Tekenend voor de toestand in dit opzicht is het gat van f 200 miljoen dat gaapt tussen hetgeen voor de investeringen nodig wordt geoordeeld en het bedrag dat voor dit doel maximaal beschikbaar zal komen.

De raad heeft voor een benadering van de financiële problematiek de steen der wijzen niet kunnen vinden. Het ziet

ernaar uit dat Den Haag het verlossen-de woord zal moeten spreken. Mejuffrouw Zeelenberg formuleerde het op deze wijze: Het dagelijks bestuur zal voor verkrijging van hogere inkomsten een verbitterd gevecht met de regering moeten voeren.” Dat wordt dan, een mooi karweitje voor haar opvolger.

Aan te nemen valt dat o.a. zal worden aangedrongen op een aanvullende uitkering uit het Gemeentefonds. Maar om daarvoor in aanmerking te kunnen komen zal de raad toch eerst nog eens het eigen tuintje moeten wieden. Met name zal na de recente verhoging van allerlei rechten, tarieven en belastingen nog eens f 7 miljoen extra uit deze bronnen geproduceerd moeten worden.

VOOR DE VOORZITTER van de totaal vernieuwde liberale fractie, mr. K. Staab, was in het plenaire begrotingsdebat het ogenblik aangebroken om zijn politieke geloofsbelijdenis af te leggen. Hij werd daartoe bovendien aangespoord door de socialistische fractieleider Reehorst, die twijfel had uitgesproken aan de bereidheid van de liberalen om mee te werken aan het bewerkstelligen van continuïteit in het gemeentebestuur.

Die bereidheid, aldus ongeveer de heer Staab, is er wel. Maar dat wil nog niet zeggen dat de leden van de nieuwe fractie vastgenageld willen worden aan alles wat de leden van de vorige fractie hebben gezegd en gedaan. Hoeveel waardering de leden van de nieuwe fractie

overigens ook hebben voor het werk van hun voorgangers.

Wat het college betreft: de beste man o. vrouw moet daarin op de beste plaats komen. Het is daarnevens heel belangrijk dat een evenwichtige taakverdeling wordt gevonden, bij voorkeur door het college zelf.

De openbare commissievergaderingen in het kader van de begrotingsbehandeling waren de heer Staab naar zijn zeggen niet tegengevallen. Wel zou hij het plezierig vinden als direct na indiening van de begroting en voorafgaande aan de openbare commissievergaderingen financiële beschouwingen zouden kunnen worden gehouden. Bij de bespreking van de beleidsnota's kan dan beter worden beoordeeld tegen welke achtergronden beslissingen moeten worden genomen.

De heer Staab had meer suggesties die de moeite van het overwegen waard leken. Zo meende hij dat de splitsing in de begroting van gewone dienst en kapitaal-dienst nauwelijks nog zin heeft. En zo gaf hij als zijn overtuiging dat het college met de opstelling van de — op zichzelf nuttige — investeringsstaten nog geen prioriteiten bepaalt.

Ten slotte een paar grepen uit mr. Staabs financiële beschouwingen. De jaarlijkse tekorten van de gemeente hebben een inflatoire werking; daar kan het rijk niet aan voorbijzien. Rotterdam heeft de laatste jaren zwaar overgeinvesteerd. Daartegen past alleen een drastische sanering in overleg met het rijk.

In goede banen

ALVORENS enkele kanttekeningen te maken bij de nota van b. en w van Den Haag inzake de verkeersvoorzieningen, nog een opmerking vooraf over het culturele leven in onze stad. Wij schreven daar een vorige keer over naar aanleiding van een aantal kritische opmerkingen in De Volkskrant, waarin o.m. op het teruglopen van het museumbezoek werd gewezen. Er moge misschien in 1965 daarvan sprake zijn geweest, in het juist afgesloten jaar blijken de gemeentelijke musea 20.000 bezoekers meer te hebben aangetrokken, waarvan alleen al het gemeentemuseum bijna 17.000 meer. Voor ons museum aan de Stadhouderslaan was het zelfs een topjaar, met uitzondering van 1953, toen de Van Gogh-tentoonstelling werd gehouden en toen het museum ruim 225.000 bezoekers trok, tegen in 't vorige jaar 203.000. Wij hebben van deze cijfers met voldoening kennis genomen.

Wat de verkeersnota betreft, deze is vooral afgestemd op het streven zowel het openbare vervoer als het particuliere vervoer beter of te wikkelen. Twee zaken springen daarbij in het oog. In de eerste plaats zal in onze stad het éénrichtingsverkeer op veel ruimer schaal dan tot nu toe worden ingevoerd; in de tweede plaats krijgt het openbaar vervoer meer eigen banen.

VOOR wat het éénrichtingsverkeer betreft, dit zal vooral voor de wielrijders het meest ingrijpend zijn. Oude vertrouwde routes zullen tot het verleden gaan behoren. Gemotoriseerd verkeer zal er weinig door gehinderd worden. Voor beide categorieën zal het spitsuurverkeer er aanmerkelijk door kunnen worden bevorderd, waarbij we o.m. denken aan het kruispunt Javastraat - Schev. weg - Laan van Meerder voort - Zeestraat en aan het kruispunt Javastraat - Nassaulaan - Nassaplein.

Daar doen zich in toenemende mate tijdens de spitsuren opstoppingen voor, die niet alleen hinderlijk zijn voor het particuliere verkeer, maar die in het bijzonder ernstige vertragingen opleveren voor het openbaar vervoer. Het behoort niet tot de zeldzaamheden dat de bussen van 5, 15 en 22 zelfs in het brede deel van de Javastraat vertragingen van meer dan vijf minuten opdoen en dat over een afstand van slechts weinig meer dan honderd meter.

Een aantal straten en wegen zal in de toekomst een grotere betekenis voor het verkeer krijgen; wij denken aan de Oostduinlaan, de Groot Hertoginnelaan en de Thomsonlaan.

Het komt ons juist voor dat met het oog op het éénrichtingsverkeer veel aandacht zal worden besteed aan de verbetering van het wegdek. In dit verband zullen de ongebruikte tramrails uit vele straten verdwijnen; alleen nog niet uit de Leidsestraatweg tussen Bosorug en Boslaan, omdat over deze weg (nog steeds) geen overeenstemming met het Rijk is bereikt wat de eigendomsoverdracht betreft. Wat maakt het Rijk het de gemeente toch moeilijk!

Voor de bewoners van de Vogelwijk verdwijnt met deze nota alle hoop op herstel van lijn 3. Immers de tramrails uit de Kwartellaan en de Goudsbloemlaan zullen worden verwijderd. Ook op herstel van tramlijn 7 behoort niet meer te worden gerekend, want ook daarvan worden

de tramrails opgeruimd op die gedeelten, die niet door lijn 3 worden bereden.

WIJ zouden het bij deze summier opmerkingen kunnen laten, ware het niet, dat wij één belangrijk aspect in deze nota node hebben gemist. In feite vernemen wij niets over de aanleg van de ringwegen. Men zou hieruit kunnen opmaken dat daaraan niet meer wordt gedacht. Maar zo is het natuurlijk niet.

De maatregelen, die thans echter worden voorgesteld, schijnen er op te wijzen, dat het ringwegenproject — althans ten dele — naar een verre toekomst is verschoven. Met name denken we hierbij aan de Javastraat, die deel uitmaakt van een der ringwegen. Voor de uitvoering van dit deel van het ringwegenproject zou de westzijde van de Javastraat moeten worden afgebroken, een zeer kostbare zaak, waarvoor het geld wel niet beschikbaar zal zijn, in aanmerking genomen, dat andere onderdelen van het project eerder voor uitvoering in aanmerking komen.

Dit aspect van de nota betekent in feite dat de thans gekozen oplossingen eigenlijk nauwelijks meer dan lapmiddelen zijn. Waarmee we overigens eenszins willen zeggen dat ze geen verdienste hebben. Integendeel er worden vele knopen mee ontward.

Bokma het allerbeste!
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

KAMER

LEED AAN VERKIEZINGSKOORTS

Het is met een (op termijn) ontbonden Kamer de laatste weken vóór de verkiezingen kwaad kersen eten.

Alle geachte afgevaardigden lijden onvermijdelijk in meer of mindere mate aan verkiezingskoorts. 's Avonds moeten zij spreekbeurten vervullen, hetgeen wil zeggen dat ze dikwijls vóór het einde van de middagvergadering reeds gehaast vertrekken om hun kiezers niet teleur te stellen. Het naderen van de „fatale datum” betekent ook, dat de discussies in de Kamer soms wel eens in te sterke mate onder invloed staan van de naderende verkiezingsdag.

Dat laatste geldt wel in zeer bijzondere mate voor de socialistische fractie. Zij spelen van nature toch altijd al wat meer op de kiezers dan hun mede-afgevaardigden uit andere fracties, ongetreft door de natuurlijk de ultra-roden uit de pacifistische en communistische hoek.

Ditmaal is voor die bijzondere kiezersgevoeligheid bij de socialistische fractie nog een bijzondere reden. De Statenverkiezingen van vorig jaar brachten hun een zodanige klap toe dat zij, gemeten naar die uitslag van maart 1966, in de Kamer van 43 zetels op 36 zetels zouden zijn teruggevallen. Neemt men daarbij in aanmerking dat ook de Kamerverkiezingen van 1963 reeds een verloren slag voor de Partij van de Arbeid betekenden (zij liep terug van 50 zetels in 1956 tot 48 in 1959 en 43 in 1963), dan is die electorale overgevoeligheid en nervositeit in het socialistische kamp wel begrijpelijk.

Vandaar ook de ruk naar links, die een man als prof. Patijn en anderen ten offer deed vallen ten bate van radicale jongelieden van het slag van „tien over rood”. Vandaar eveneens de spectaculaire karavaantocht van de heren Den Uyl en Vondeling, die het voordeel hadden dat ze na hun ministerschap over de vrije tijd beschikten om hun verkiezingstocht reeds te beginnen toen anderen nog gebonden waren aan de plichten van hun Kamerlidmaatschap.

WISSELING VAN STEMMING

Inmiddels is het Kamerwerk nu dan toch geëindigd en kan ieder zich vrij op het verkiezingspad begeven. Donderdag 19 januari, toen de beslissing viel over de overgangswet voortgezet onderwijs, was de laatste vergaderdag van de Tweede Kamer. Zij zal pas weer op dinsdag 21 februari (na de verkiezingen dus) bijeenkomen; de laatste dag van de lopende zitting, welke die dag eindigt. De oude Kamer zal dan opgehouden hebben te bestaan en op 23 februari treedt de nieuwe Kamer in functie.

Het werd, gezien de boven gesignaleerde verschijnselen, inderdaad tijd dat de Kamer haar werkzaamheden staakte. Dat is trouwens ook niets bijzonders. Het was altijd de gewoonte dat de Kamer de laatste weken vóór de verkiezingsdag het Binnenhof in stilte achterliet.

Die geprikkelde en wat overgevoelige stemming deed zich bij de Kamerdebatten over welhaast alle onderwerpen, die deze weken aan de orde kwamen, voor. Het merkwaardige daarbij was dat de socialistische fractie, naar gelang van het onderwerp dat aan de orde was, nu eens overdreven optimistisch, dan weer zwaar verontrust en pessimistisch over de naaste toekomst uitlieten.

Toen het ging om de lonen of om zaken op het gebied van de zich nog steeds uitbreidende sociale verzekeringen, was het verbluffend, hoe hardnekkig de heren Nederhorst, Den Uyl (deze buiten de Kamer), Vondeling (idem) en Roemers hun rooskleurige kijk op de economische en financieel-economische situatie — en de naaste toekomst daarvan — handhaafden. Maar wanneer het ging om de inderdaad duidelijke verschijnselen van een buiten het westen des lands optredende toenemende werkloosheid, sloeg

het optimisme plotseling om in een opvallend pessimisme. Waarbij dan tevens de voorstelling werd en wordt gewekt of anderen voor de menselijke kant van dit vraagstuk geen oog zouden hebben en niet bereid zouden zijn daartegen zo nodig passende maatregelen te nemen.

Dit laatste deed zich bijvoorbeeld voor bij een discussie tussen de socialistische afgevaardigde de heer Franssen en minister Zijlstra bij het wetsontwerp goedkeuring van enige oude, op grond van de Wet kapitaaluitgaven publiekrechtelijke lichamen genomen besluiten en beschikkingen.

Aan het onderwerp zelf kunnen wij grotendeels voorbij gaan, omdat het hier de goedkeuring achteraf van bepaalde maatregelen betrof, waarvan de termijnen inmiddels reeds waren verstreken. Het ging echter om het ook thans nog actuele vraagstuk van het plafond der gemeentelijke investeringen en de kwestie der zgn. centrale financiering.

En het was hierbij, dat de heer Franssen met een zekere hardnekkigheid de gedachte trachtte te suggereren dat er onvoldoende besef zou bestaan van het leed der werkloosheid en dat anderen geneigd waren het monetaire element belangrijker te achten dan het werkgelegenheidsaspect.

Minister Zijlstra heeft dat niet op zich laten zitten en wat hij antwoordde zei hij zeker niet alleen voor zichzelf, maar mede namens allen, die de laatste twee jaar met hem hebben gewaarschuwd, dat we met de toen gevoerde politiek in een kwalijke situatie zouden terecht komen.

Wij staan thans, zo betoogde minister Zijlstra, voor een aantal moeilijke problemen en wij moeten trachten die op te lossen. Hij verklaarde zich nooit te laten dwingen tot het doen van een keuze tussen financieel evenwicht en werkgelegenheid. Het gaat er thans om de ongeluk-

ken, die op dit ogenblik gebeuren en die wij, bewust of onbewust, zelf hebben veroorzaakt, zo op te vangen, dat wij niet in de kortst mogelijke termijn in dezelfde situatie terecht komen.

Dat de oplossing nu heel moeilijk is, dat is onze eigen schuld, omdat wij de laatste jaren onvoldoende de pas hebben ingehouden en onvoldoende naar de mogelijkheden hebben gezien. Daarvoor moeten we nu betalen. Dat is geen argument om niets te doen, integendeel. Het is een aanleiding te meer om te leren uit de lessen van het verleden.

Op het ogenblik gaat het er om in 1967 op een zodanig verantwoorde wijze ook de problemen van de gemeentefinanciering aan te pakken, dat wij niet aan het einde van het jaar de werkloosheid misschien belangrijk hebben teruggedrongen, maar in wezen de kiem hebben gelegd voor een nieuwe, gevaarlijke werkloosheid.

De minister wees er nogmaals op, dat wij, na wat wij „de laatste jaren beleefd hebben” en nadat wij een belangrijk stuk van onze concurrentiepositie hebben verloren, er ten eerste op bedacht moeten zijn dat wij niet in de Engelse situatie terecht komen, waardoor wij (inderdaad) zouden moeten kiezen tussen betalingsbalans-evenwicht en werkgelegenheid. Die keuze moeten wij ten koste van alles vermijden.

Dat was duidelijke taal, die niet alleen de socialistische, maar wellicht ook sommigen van minister Zijlstra's geestverwanten zich mogen aantrekken.

A. W. A.

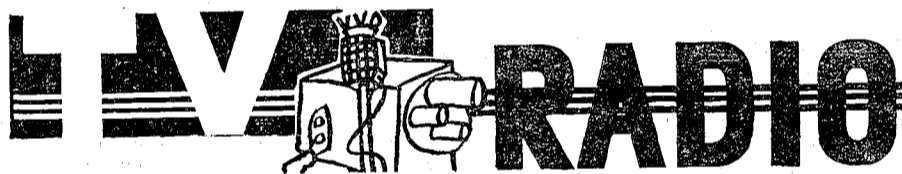
Koekoek heeft gelijk

Hoewel de heer Meijer zich in de Edese raadsvergadering mede namens zijn fractiegenoten van de Boerenpartij verzetten tegen de bouw van een sporthal in de gemeente, zei hij toch wel bereid te zijn toe te geven dat er behoefte was aan een grote zaal, voor de vergaderingen van de Boerenpartij.

Onder veel hilariteit interrumpeerde de heer G. W. Bos (VVD): „Je kunt zo'n ding toch niet voor een paar jaar neerzetten?”

De heer Koekoek — na lange tijd ook weer present — scheen na die opmerking even perplex. „Dan kan de VVD het nog gebruiken,” zei hij even later.

(Uit de Edese Courant)

In de weken voorafgaande aan de dag der verkiezingen zullen door de VVD de volgende televisie- en radio-uitzendingen worden verzorgd:

Televisie: donderdag 2 februari, 19.50-20.00 uur, Nederland II;

Radio: maandag 30 januari, 18.20-18.30 uur, Hilversum I; donderdag 9 februari, 18.30-18.40 uur, Hilversum II.

N.V. NASK

MAKELAARS IN ASSURANTIËN

GRONINGEN

U. EMMIUSSINGEL 59

ROTTERDAM

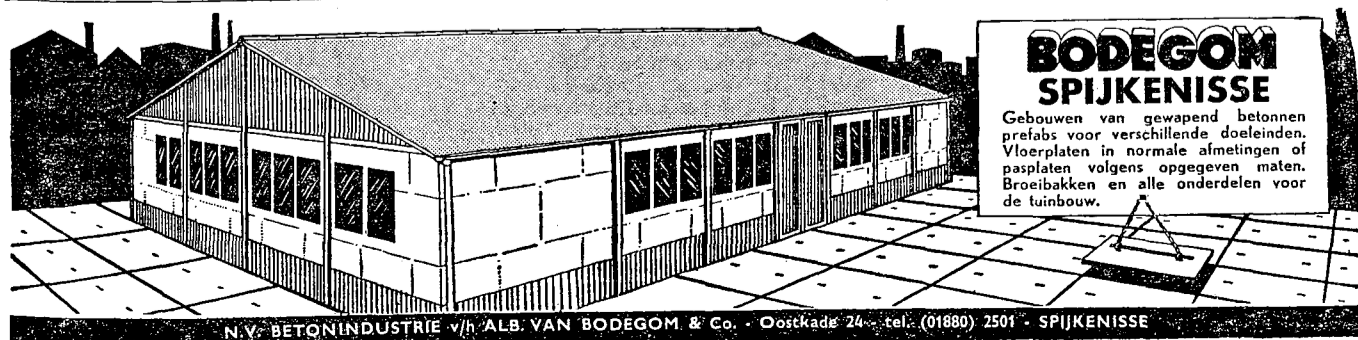
WESTERSINGEL 93

Waar en wanneer komt Toxopeus?

Onze lijstaanvoerder, mr. E. H. Toxopeus, heeft inmiddels in het kader van zijn verkiezingstournee toespraken gehouden in Limburg, Noord-Brabant, Drenthe, Gelderland en Zeeland. Bij zijn verdere rondreis door het land komt hij

- 27 jan. in Hengelo (Concertgebouw, 20.00 u.)
- 28 jan. in Groningen (De Harmonie, 14.30 u.)
- 30 jan. in Alkmaar (Het Gulden Vlies, 20.00 u.)
- 2 februari in Dordrecht („Statenhof”, 20.00 u.)
- 4 febr. in Utrecht (Geb. v. Kunsten en Wetensch., 14.00 u.)
- 6 febr. in Leeuwarden (De Harmonie, 20.00 u.)
- 8 febr. in Haarlem (Brinkman, Grote Markt, 20.00 u.)
- 9 febr. in Rotterdam (Hotel Atlanta, 20.00 u.)
- 10 febr. in 's-Gravenhage (Dierentuin Koningskade 3, 20.15 u.)
- 11 febr. in Alphen a/d Rijn („Avifauna”, 14.30 u.)
- 13 febr. in Amsterdam (Congrescentrum RAI, 20.00 u.)

Op al deze verkiezingsbijeenkomsten houdt, voorafgaande aan de rede van mr. Toxopeus, Lex Braamhorst vraaggesprekken met vijf VVD-kandidaten, t.w. prof. dr. H. J. Witteveen, mev. Haya van Someren-Downer, mr. F. Portheine, H. Wiegels en H. J. L. Vonhoff. De vragen die Lex Braamhorst zal stellen beantwoorden de kandidaten via een projectie-scherm op het podium.

Beschrijvingsbrief van het hoofdbestuur

De jaarlijkse algemene vergadering

DE jaarlijkse algemene vergadering van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie zal gehouden worden op vrijdag 10 en zaterdag 11 maart 1967 in de Mauritszaal van het Rijnhotel (ingang Mauritsweg 3) te Rotterdam.

De vergadering zal beginnen op: vrijdagavond om 20.00 uur, zaterdagmorgen om 10.00 uur en zaterdagmiddag om 14.00 uur.

De agenda luidt als volgt:

Vrijdagavond

● OPENBAAR

1. Opening door de voorzitter.
2. Rede door de heer mr. E. H. Toxopeus, voorzitter van de Tweede Kamerfractie.

Deze toespraken zullen van 20.05—21.00 uur door de radio worden uitgezonden over Hilversum II (golflengte 298 m).

In verband met deze uitzending wordt men verzocht uiterlijk te 20.00 u. in de zaal aanwezig te zijn.

3. Begroeting van de gasten.

● HUISHOUELIJK

4. Verslag van de commissie voor de notulen van de Buitengewone Algemene Vergadering van 22 januari 1966 te Dordrecht.
5. Verslag van de commissie voor de notulen van de Jaarlijkse Algemene Vergadering van 11 en 12 maart 1966 te Amsterdam.
6. Benoeming van de notulencommissie voor de vergadering van 10 en 11 maart 1967.
7. Jaarverslag van de secretaris.
8. Rekening en verantwoording en jaarverslag van de penningmeester.
9. Verslag van de commissie van voorlichting over de rekening en verantwoording van de penningmeester over het jaar 1966.
10. Benoeming van een commissie van drie leden ter voorlichting van de Algemene Vergadering bij de behandeling van de rekening en verantwoording van de penningmeester over het jaar 1967.
11. A. Voorstel van het hoofdbestuur tot wijziging van de vaststelling, ingevolge artikel 38 van het Huishoudelijk Reglement, voor het jaar 1967, van het be-

drag dat door de afdelingen jaarlijks vóór 1 mei van het totaal-bedrag der geïnde contributie aan het hoofdbestuur wordt afgedragen.

Het hoofdbestuur stelt voor dit bedrag als volgt vast te stellen:

- 1e. voor de afdelingen, die niet samenvallen met een kamercentrale op f 10 voor elk gewoon lid, vermeerderd met de helft der geïnde contributies van gezins- en aspirantleden;
- 2e. voor de afdelingen, die samenvallen met een kamercentrale op f 7 voor elk gewoon lid, vermeerderd met 35% der geïnde contributies van gezins- en aspirantleden.

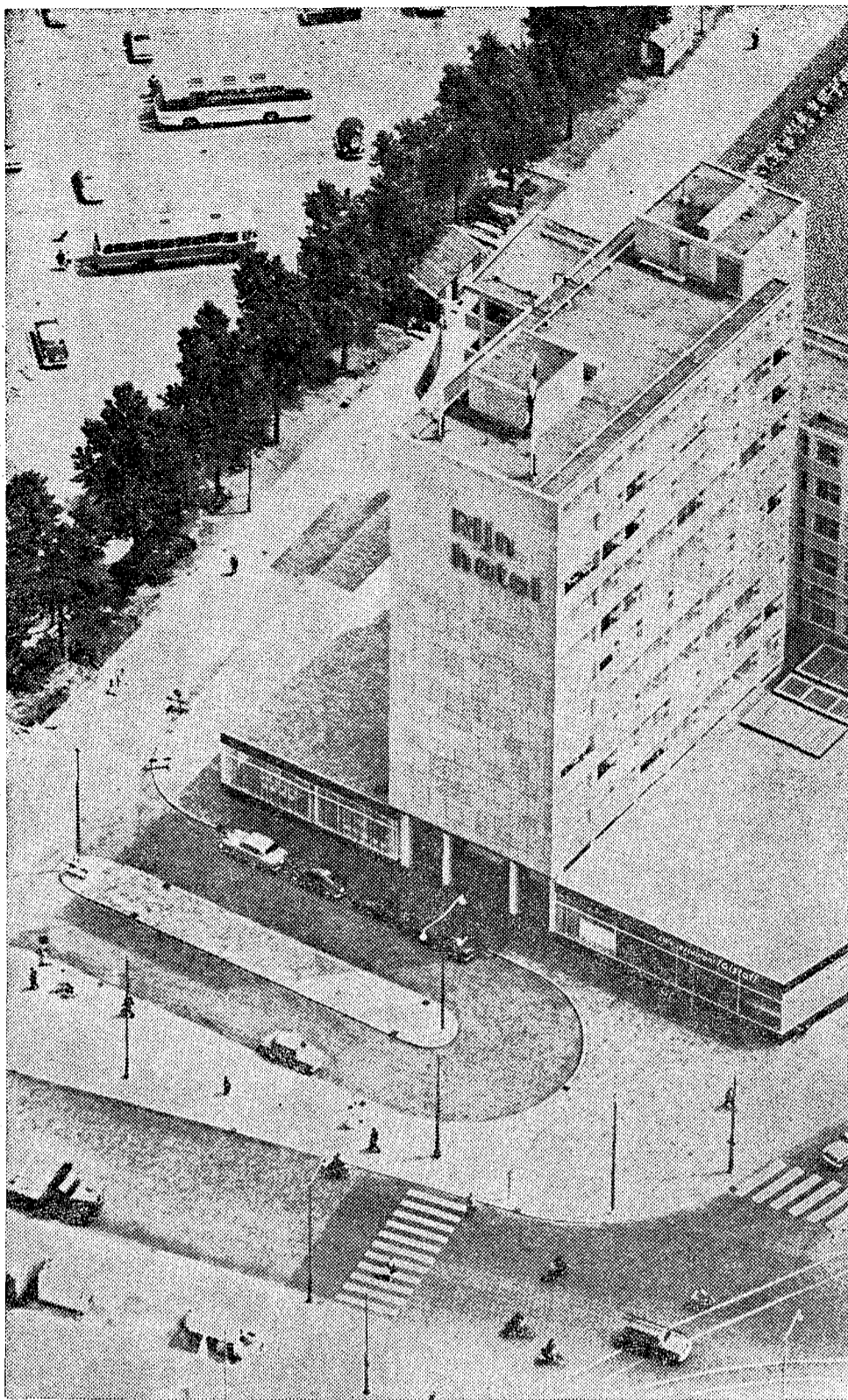
B. De Algemene Vergadering van 11 maart 1966 heeft artikel 39 van het Huishoudelijk Reglement als volgt gewijzigd:

„De kamercentrales welke niet samenvallen met een afdeling, ontvangen jaarlijks vóór 1 juni van de penningmeester der partij een door de Algemene Vergadering vast te stellen bedrag van hetgeen het hoofdbestuur van de afdelingen in de betreffende centrale ontvangt.”

Het hoofdbestuur stelt voor dit bedrag voor het jaar 1967 vast te stellen op 30% van de van de afdelingen binnen de desbetreffende kamercentrale ontvangen opdracht.

12. Voorstel van de afdeling Laren/Blaricum tot wijziging van artikel 37, lid 1, van het Huishoudelijk Reglement. De afdeling ziet dit artikel gaarne als volgt gewijzigd: Artikel 37: 1. De minimum-contributie bedraagt f 25 per jaar, met dien verstande, dat voor leden die bij de aanvang van het betreffende kalenderjaar nog niet de leeftijd van 30 jaar bereikt hebben een minimum-contributie geldt van f 12.50 per jaar. Voor gezinsleden en aspirantleden bedraagt de minimum-contributie f 5 per jaar.

Toelichting: De afdeling is van mening, dat een toetreding van jonge leden zo weinig mogelijk be-

lemmeringen in de weg moet worden gelegd. Des te meer dringt dit, doordat in verband met het verlagen van de kiesgerechtigde leeftijd een grotere groep dan voorheen politieke verantwoordelijkheid is gaan dragen.

Alhoewel de afdeling op vorige algemene vergaderingen reeds een voorstel tot verlaging van de contributie voor enkele met name genoemde categorieën heeft ingediend meent zij thans dit meer algemeen te moeten stellen.

Enerzijds is zij van mening dat het limitatief noemen van enkele categorieën, zoals studerende en dienstplichtigen, kan leiden tot onbillijkheden, anderzijds meent zij dat een grotere groep jeugdigen bestreken moet worden, van wie het inkomen nog dusdanig is dat de bestaande minimum-contributie, hetzij reëel, hetzij psychologisch een barrière vormt om tot de partij toe te treden.

In dit verband acht de afdeling de leeftijdsgrens van 30 jaar een goede maatstaf.

Het bedrag van f 12.50 dient gezien te worden als 50% van de minimum-contributie ad f 25.— en zal dus bij eventuele wijzigingen van de minimum-contributie evenredig dienen te worden aangepast. De afdeling is ten slotte van mening dat van haar voorstel ook propagandistische waarde uitgaat.

Het hoofdbestuur adviseert dit voorstel te behandelen als amendement op punt 11, en het af te wijzen. Het hoofdbestuur is van mening dat de bevoegdheid van de afdelingsbesturen tot het verlenen van gehele of gedeeltelijke dispensatie enerzijds en het feit dat inwonende gezinsleden slechts een contributie van ten minste f 5 verschuldigd zijn, voldoende mogelijkheden bieden om jongeren tegemoet te komen als zulks nodig is. Van de zijde van de Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie en van de Federatie van Liberale Studenten-Verenigingen in Nederland zijn nimmer klachten gehoord dat hun leden, voor zover zij lid van de VVD willen worden, onvoldoende tegemoet gekomen

worden. In de meeste afdelingen geldt een algemene dispensatieregule voor JOVD- en LSVN-leden. Het hoofdbestuur meent daarom dat aan een algemeen geldende regeling geen behoefte bestaat, te minder omdat sommige afdelingen een verdergaande contributieverlaging toepassen.

13. Voorstel van de afdeling Assen tot wijziging van artikel 13, lid 3, van het Huishoudelijk Reglement. Artikel 13, lid 3, van het Huishoudelijk Reglement der partij stelt de taken vast van de statencentrales:

„De statencentrale is belast met de werkzaamheden voor de kandidaatstelling voor de Provinciale Staten en met al datgene wat haar met betrekking tot de organisatie en de propaganda der partij door de kamercentrale wordt opgedragen.”

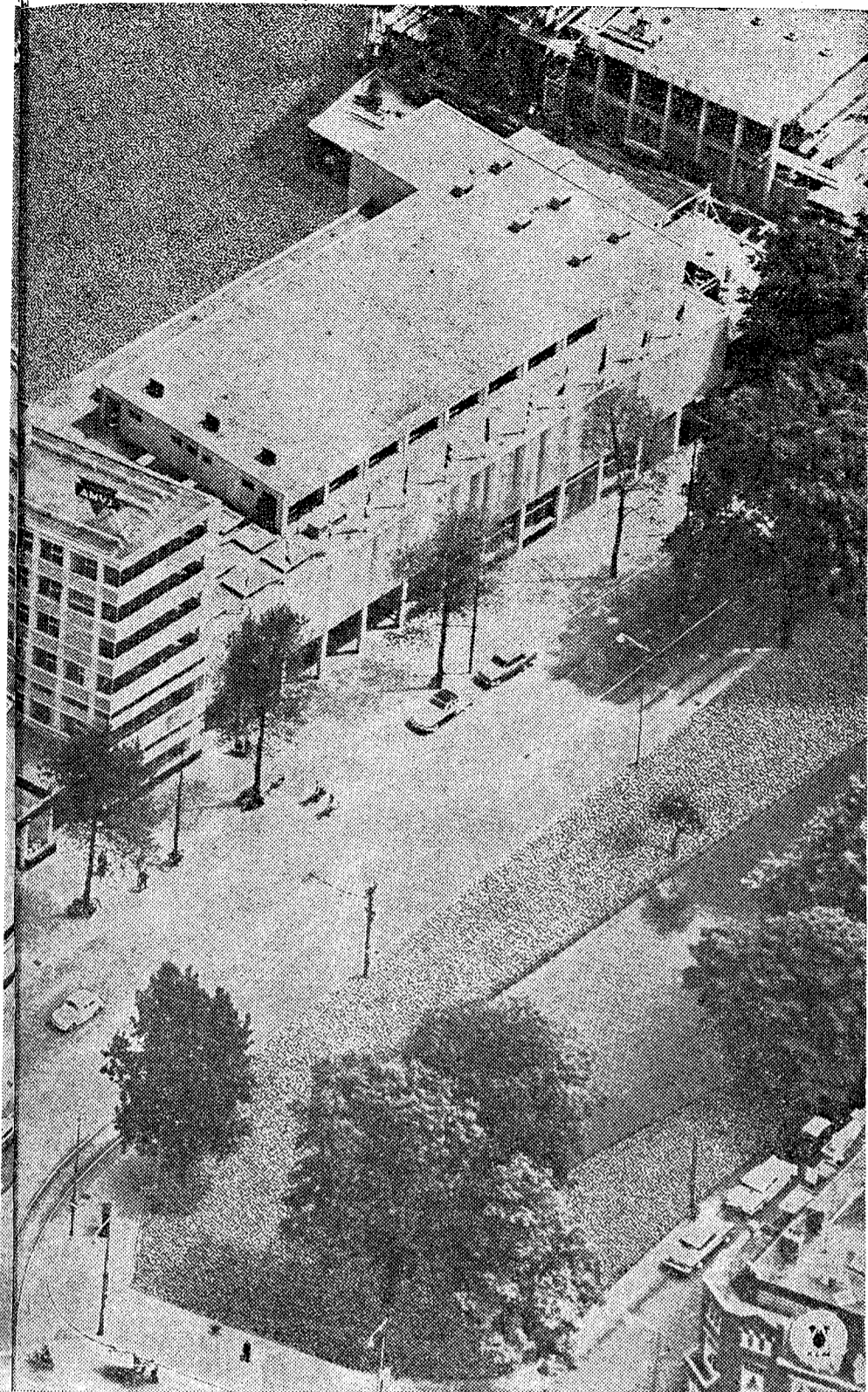
De afdeling Assen ziet hierin als groot bezwaar, dat deze redactie aan de statencentrales geen ruimte laat tot ontplooiing van eigen initiatief ter bevordering van de activiteiten binnen haar territorium. Op grond van het voorgaande meent de afdeling Assen aan de Algemene Vergadering der partij voor te moeten stellen om de redactie van art. 13, lid 3, in de volgende zin te wijzigen:

„De statencentrale is belast met de werkzaamheden voor de kandidaatstelling voor de Provinciale Staten.

Zij heeft tevens tot taak — binnen haar grenzen — de belangen van de VVD en haar afdelingen te bevorderen, de activiteiten der afdelingen te stimuleren en waar wenselijk te bundelen.

Zij verricht haar werk in goede samenwerking met de kamercentrales en de andere partijorganen (van de VVD).”

Naar de mening van het hoofdbestuur bestaat aan het voorstel Assen geen behoefte, daar de huidige tekst van het Huishoudelijk Reglement de statencentrales niet verbiedt om eigen initiatieven te

Luchtfoto van KLM-Aerocarto van het Rijnhotel te Rotterdam, waar op 10 en 11 maart de jaarlijkse algemene vergadering gehouden zal worden.

ontwikkelen. In de besturen van de meeste kamercentrales hebben bestuursleden van de daartoe behorende statencentrales zitting. Verondersteld mag worden dat in de opdracht van het huidige artikel 13, derde lid, van het Huishoudelijk Reglement ook is begrepen een juiste taakvervulling in het eigen rayon van de statencentrale. Bovendien acht het hoofdbestuur het noodzakelijk dat bij een wijziging, als door de afdeling Assen voorgesteld, duidelijk door het Huishoudelijk Reglement wordt bepaald wiens opvatting prevaleert als er sprake zou zijn van verschil van inzicht tussen het bestuur van de kamercentrale en het bestuur van de statencentrale. Het hoofdbestuur ziet het als een bezwaar dat het voorstel-Assen hierin niet voorziet. Ten slotte scheidt een algemeen voorschrift in de zin van het voorstel-Assen ook moeilijkheden in die gebieden waar de statencentrale geen praktisch werkbaar organisatorisch gebied omvat.

14. Bespreking van het beleid van het hoofdbestuur.
15. Bespreking van het beleid van de redactie van „Vrijheid en Democratie“.
16. Rondvraag. Afgevaardigden van afdelingen, die bij dit punt het woord wensen te voeren, gelieven hiervan vóór 3 maart 1967 schriftelijk mededeling te doen aan het algemeen secretariaat, onder opgave van het ter sprake te brengen onderwerp.

Zaterdagochtend

● OPENBAAR

17. Benoeming van een algemeen secretaris. Wegens periodieke aftreding van de heer jhr. mr. W. H. D. Quarles van Ufford te Reeuwijk, die zich niet herkiesbaar heeft gesteld, moet in de vacature van algemeen secretaris worden voorzien.

Als enig kandidaat is gesteld mr. F. Korthals Altes te Rotterdam. Aangezien tegenkandidaten ontbreken, zal deze benoeming overeenkomstig art. 49 van het Huishoudelijk Reglement zonder stemming geschieden.

18. Benoeming van twee secretarissen. Door de benoeming van de heer mr. F. Korthals Altes tot algemeen secretaris is zijn plaats in het dagelijks bestuur als secretaris (voor de organisatie) opengevallen. Voorts moet wegens periodieke aftreding van mevrouw mr. E. Veder-Smit te Leeuwarden, die zich herkiesbaar had gesteld, in een vacature in het dagelijks bestuur, eveneens van secretaris (voor de organisatie), worden voorzien. Kandidaat gesteld voor deze twee vacatures werden door het hoofdbestuur: Mevrouw mr. E. Veder-Smit te Leeuwarden (aftredend) (eveneens gesteld door de afdelingen Delft en Rotterdam) en dr. A. J. Vis te Bussum (eveneens gesteld door de afdelingen Amsterdam en Delft). Als gevolg van de vervroeging van de Tweede Kamerverkiezing waarbij, naar met zekerheid verwacht mag worden, mevrouw mr. E. Veder-Smit en de heer H. J. F. Vonhoff lid zullen worden van de Staten-Generaal, zou — gezien het lidmaatschap van de penningmeester, de heer S. J. van den Bergh, van de Eerste Kamer der Staten-Generaal — bij verkiezing tot lid van het dagelijks bestuur van mevrouw Veder-Smit, deze herkiezing krachtens artikel 23, tweede lid, van het Huishoudelijk Reglement van onwaarde zijn. Mevrouw Veder heeft op grond hiervan in overleg met het hoofdbestuur haar bereidverklaring ingetrokken. Als gevolg van deze nieuwe omstandigheid, ontstaan door de vervroeging van de Tweede Kamerverkiezing, heeft het hoofdbestuur met een beroep op artikel 25, eerste lid, van de statuten besloten de kandidaatstelling voor leden van het dage-

lijks bestuur te heropenen tot vrijdag 24 februari a.s. Als kandidaten voor deze vacatures zijn reeds gesteld: R. D. de Lang te Roosendaal, door de afdeling Roosendaal; mr. H. P. Talsma te Enschede, door de afdeling Enschede; dr. A. J. Vis te Bussum, door het hoofdbestuur en door de afdelingen Amsterdam en Delft.

Nota Bene

1. Kandidaten kunnen tot uiterlijk 24 februari a.s. aan het algemeen secretariaat worden opgegeven. Opgaven, die het algemeen secretariaat na 24 februari bereiken, kunnen niet meer in behandeling worden genomen! Een kandidaatstelling is slechts geldig, indien de kandidaat zich schriftelijk heeft bereid verklaard haar te aanvaarden.
2. Artikel 23, tweede lid, van het Huishoudelijk Reglement luidt: „Indien door de verkiezing van een lid der Staten-Generaal tot lid van het hoofdbestuur het getal van vier in het hoofdbestuur of van twee in het dagelijks bestuur zou worden overschreden, is deze verkiezing van onwaarde.“
3. Artikel 25, eerste lid van de statuten luidt: „In alle gevallen, waarin door de statuten, het huishoudelijk reglement of andere reglementen niet is voorzien, beslist het hoofdbestuur, als het de gehele partij betreft en de algemene vergadering niet bijeen is.“

Indien de heer mr. H. P. Talsma verkozen wordt zal een vacature in het hoofdbestuur ontstaan, tot kandidaatstelling waarvoor bevoegd zijn de ledenvergaderingen van de afdelingen in de Rijkskieskring Zwolle. Ook voor deze voorwaardelijke vacature wordt de kandidaatstelling heropend tot 24 februari a.s.

19. Benoeming van zeven leden van het hoofdbestuur. Aan de beurt van periodieke aftreding als lid van het hoofdbestuur zijn: voor de Rijkskieskring Rotterdam: de heer mr. H. J. F. Heyman te Rotterdam; voor de Rijkskieskring Dordrecht: de heer W. H. Jas te Dubbeldam; voor de Rijkskieskring Amsterdam: de heer drs. R. H. Neuberg te Amsterdam; voor de Rijkskieskring Utrecht: de heer drs. G. J. Staal te Zeist; voor de Rijkskieskring Groningen: de heer mr. G. Loopstra te Sellingen; voor de Rijkskieskring Maastricht: de heer mr. M. Moszkowicz te Maastricht; voor de Stichting Organisatie Vrouwen in de VVD: mevrouw mr. M. L. Buschkens-Dijkgraaf te Rijswijk (Z.H.). Allen zijn terstond herkiesbaar. Kandidaat gesteld voor het lidmaatschap van het hoofdbestuur zijn: voor de Rijkskieskring Rotterdam: J. W. Verbeek te Rotterdam, door de afdeling Rotterdam. Aangezien tegenkandidaten ontbreken, zal deze benoeming overeenkomstig art. 49 van het Huishoudelijk Reglement zonder stemming geschieden. voor de Rijkskieskring Dordrecht: W. H. Jas te Dubbeldam (aftredend), door de afdeling Strijen. Aangezien tegenkandidaten ontbreken, zal deze benoeming overeenkomstig art. 49 van het Huishoudelijk Reglement zonder stemming geschieden. voor de Rijkskieskring Amsterdam: drs. R. H. Neuberg te Amsterdam (aftredend), door de afdeling Amsterdam. Aangezien tegenkandidaten ontbreken, zal deze benoeming over-

eenkomstig art. 49 van het Huishoudelijk Reglement zonder stemming geschieden.

voor de Rijkskieskring Utrecht: drs. A. Schuitemaker te Bilthoven, door de afdeling De Bilt - Bilthoven; drs. G. J. Staal te Zeist (aftredend), door de afdeling Zeist. voor de Rijkskieskring Groningen: mr. G. Loopstra te Sellingen (aftredend), door de afdeling Haren (Gr.).

Aangezien tegenkandidaten ontbreken, zal deze benoeming overeenkomstig art. 49 van het Huishoudelijk Reglement zonder stemming geschieden.

voor de Rijkskieskring Maastricht: ir. H. von Hoegen te Heerlen, door de afdeling Mijnstreek.

Aangezien tegenkandidaten ontbreken, zal deze benoeming overeenkomstig art. 49 van het Huishoudelijk Reglement zonder stemming geschieden. door de Stichting Organisatie Vrouwen in de VVD: mevrouw mr. M. L. Buschkens-Dijkgraaf te Rijswijk (Z.H.) (aftredend).

Aangezien tegenkandidaten ontbreken, zal deze benoeming overeenkomstig art. 49 van het Huishoudelijk Reglement zonder stemming geschieden.

20. Vervulling van twee voorwaardelijke vacatures in het hoofdbestuur. Indien dr. A. J. Vis te Bussum tot lid van het dagelijks bestuur wordt gekozen, komt daarmee zijn plaats in het hoofdbestuur open te vallen. Kandidaat gesteld zijn voor deze voorwaardelijke vacature: E. J. Everwijn Lange te Bennebroek, door de afdelingen Bennebroek, Bloemendaal en Heemskerk. A. Nawijn te Zandvoort, door de afdelingen Heemstede en Zandvoort. H. Wiegel, wonende te Amsterdam, lid van de afdeling Laren-Blaricum, door de afdeling Laren-Blaricum.

N.B. De kamercentrale Haarlem heeft in zijn vergadering van 28 december 1966 terzake een advies uitgebracht. Dit luidt in volgorde:

1. E. J. Everwijn Lange,
2. H. Wiegel,
3. A. Nawijn

Indien mr. H. P. Talsma te Enschede tot lid van het dagelijks bestuur wordt gekozen, komt daarmee zijn plaats in het hoofdbestuur open te vallen.

Zoals reeds bij punt 18 is vermeld, zijn tot kandidaatstelling voor deze voorwaardelijke vacature bevoegd de ledenvergaderingen van de afdelingen in de Rijkskieskring Zwolle.

Kandidaten kunnen worden opgegeven tot uiterlijk 24 februari a.s.

21. „De middengroepen en hun functie in de Westeuropese geïndustrialiseerde maatschappij.“ Dit onderwerp zal worden ingeleid door mr. H. van Riel te 's-Gravenhage, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal en mr. F. Portheine te Leiden, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Na de inleidingen zal gelegenheid bestaan tot discussie.

Zaterdagmiddag

● OPENBAAR

22. Bespreking van het beleid der Kamerfracties. Het verdient aanbeveling dat afgevaardigden van afdelingen, die bij dit punt speciale onderwerpen ter sprake willen brengen, hiervan vóór 3 maart 1967 mededeling doen aan het algemeen secretariaat, zodat de Kamerleden de gelegenheid hebben zich hierop voor te bereiden.
23. Sluiting door de voorzitter.

VV vrouwen D

Kopij voor deze rubriek zenden aan:
Joh. H. Springer
Alexanderstraat 16 Haarlem.

Leeuwarden

WOENSDAG 4 januari kwamen 15 dames van de vrouwengroep te Leeuwarden bijeen in het ontwikkelingsgebouw van de VSF. Kennismaking met dit nieuwe bedrijf, met 650 werknemers en een jaarlijkse produktie van een half miljoen stofzuigers, was het doel.

Inleidingen over geschiedenis en opzet van het bedrijf en de werkzaamheden verbonden aan een nieuw model stofzuiger trokken zo de aandacht, dat vele vragen op de inleiders werden afgevuurd. Na een rondgang door de montagehallen, langs de opslagruimten en de verpakingsafdeling, kwam het gezelschap na een uur terug en werd er koffie aangeboden.

Het is de bezoekensters gebleken dat de Nederlandse huisvrouwen wel zeer bevoorrecht zijn, omdat 95 pct. een stofzuiger bezit; in Italië is dit slechts 10 pct. en in geheel Europa 60 pct.

Tot slot sprak de presidente, mevr. v. Dijk, tot de inleiders en rondleiders een woord van dank.

I. K. B

Drente

IN het vorige nummer is een bijeenkomst in Hoogeveen aangekondigd op maandag 30 januari; spreken zou mevr. drs. Schouenaar-Franssen. Dit kan helaas niet doorgaan, daar mevr. Schouenaar wegens ziekte verhinderd is.

Er zal nu een vergadering gehouden worden op maandag 6 februari, weer in Hoogeveen, hotel Homan, om 14.30 uur en dan zal spreken de heer ir. J. Baas over „Taak en werkzaamheden in het Europees parlement.”

Vele leden en introducés zijn welkom.

Wassenaar

OP woensdag 1 februari houdt mevr. mr. A. Zeydner-Rempt een causerie over „de Verenigde Naties en wij”. Plaats: de Schaapskooi, Duinrell. Tijd: 14 uur.

Andere bijeenkomsten

ANDERE bijeenkomsten, waarvan wij de aankondigingen niet tijdig genoeg ontvingen, vermelden wij slechts volledigheidshalve.

In Almelo sprak mevr. mr. A. Swierstra-Dijkstra uit Zutphen over „Kiezen of stemmen” en in Gouda sprak jhr. mr. W. H. D. Quarles van Ufford, burgemeester van Reeuwijk, over „Recreatieproblemen rondom Reeuwijk.”

Van individu tot staatsburger

ERST nu ontvingen wij een boekje met de titel Van individu tot staatsburger, dat wij een half jaar geleden voor de leestafel van de conferentie bestelden.

De ondertitel luidt: „de toekomst van onze democratie” en dat is een onderwerp, dat nog even actueel is als toen.

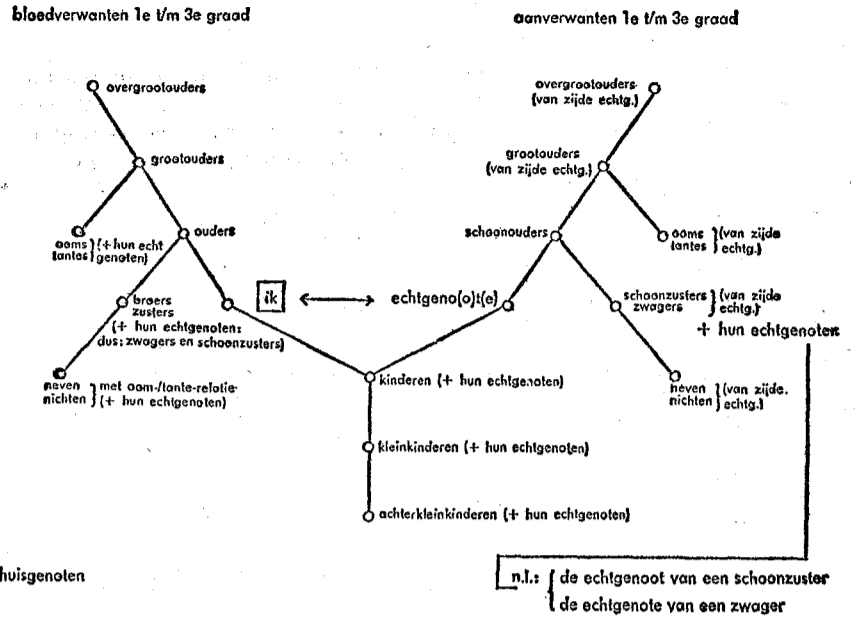
Het is het rapport van een studieconferentie van de Stichting Werkcomité voor opvoeding tot democratie, in samenwerking met een soortgelijk Belgisch comité. Sprekers waren zowel Nederlanders als Belgen.

Ik heb nog geen tijd gehad mij grondig in dit rapport te verdiepen; het is degelijke lectuur en het laat zich niet zo vlot lezen. Maar het is stellig de moeite waard en het lijkt mij aan te bevelen voor studiegroepjes of als grondslag voor een lezing. Men zal het niet met alles eens zijn, maar dat hoeft ook niet.

Uitgever is: AE. E. Kluwer, Deventer; prijs f 7,50.

J. H. S.

STEMMEN BIJ VOLMACHT

Al degenen, die hier zijn aangeduid, mogen bij volmacht voor u stemmen, als u zichzelf op de plaats van „ik” stelt.

Tekening met toestemming overgenomen uit het weekblad „Nederlandsche Gedachten” van de Anti-Revolutionaire-Partij

WOENSDAG 15 FEBRUARI: Tweede-Kamerverkiezingen!

Bent u die dag niet zelf in de gelegenheid naar de stembus te gaan, door verblijf buitenslands, door ziekte of anderszins?

Denkt dan aan de mogelijkheid uw stem bij volmacht door een ander te laten uitbrengen. Weliswaar is deze mogelijkheid beperkt (de gegevens volgen hieronder), doch gaat in ieder geval na of zij voor u bestaat.

VERZOEKEN om bij volmacht te mogen stemmen dienen uiterlijk op de veertiende dag vóór die der stemming ter gemeentesecretarie te worden ingediend. De termijn voor indiening voor de a.s. Tweede-Kamerverkiezingen sluit dus op woensdag 1 februari a.s. Voor het verzoekschrift moet gebruik worden gemaakt van een formulier (model K 4-1) dat ter gemeentesecretarie of bij het Algemeen Secretariaat der Partij (Koninginnegracht 61 te Den Haag, telefoon 070-604803) kosteloos verkrijgbaar is.

Als gemachtigde kan slechts worden aangewezen:

1. de echtgenoot/echtgenote;
2. een der bloedverwanten in de eerste tot en met de derde graad;
3. een der aanverwanten in de eerste tot en met de derde graad;
4. de echtgenoot van een schoonzuster of de echtgenote van een zwager;
5. een der huisgenoten van de volmachtgever, dus iemand die op hetzelfde adres staat ingeschreven.

Hij of zij die zich bereid verklaart als gemachtigde op te treden moet op de dag van de kandidaatsstelling, 3 januari jl., ingeschreven zijn in een kiezersregister. Woont de gemachtigde in een andere gemeente dan de volmachtgever, dan moet hij/zij zich op de dag der stemming naar de gemeente begeben waar de volmachtgever in het kiezersregister staat ingeschreven, om dus in de gemeente van de volmachtgever te gaan stemmen. Een kiezer/kiezeres mag niet meer dan twee aanwijzingen als gemachtigde aannemen.

Stemmen in een andere gemeente

Voor iedere kiezer bestaat de mogelijkheid om in een andere gemeente dan die, in welker kiezersregister hij op de dag der kandidaatsstelling (3 januari jl.) was opgenomen, te stemmen. Zij die van deze mogelijkheid gebruik willen maken moeten hiervan uiterlijk woensdag 1 februari in persoon ter secretarie van een willekeurige gemeente in Nederland mededeling doen.

Mijn opinie is...

Onderzeeboten

Met stomme verbazing heb ik uit Vrijheid en Democratie van 6 januari kennis genomen van het standpunt van het hoofdbestuur van de JOVD ten aanzien van de onderzeeboten voor Zuid-Afrika.

Ik had van de liberale jongeren, die toch in de toekomst de liberale politiek moeten gaan bepalen, een reëler en realistischer inzicht in de internationale verhoudingen verwacht. Zuid-Afrika krijgt die onderzeeboten toch! Als wij ze niet leveren doet een ander het of gaan ze zelf bouwen. In het laatste ge-

val ontstaat er bovendien in Zuid-Afrika een know-how die ons voor eeuwig zal blijven beconcurreren. Als we niet leveren, zijn ook mogelijkheden voor toekomstige leveringen afgesneden.

Men kan zich dan afvragen: moeten wij dan terwille van de werkgelegenheid van een duizendtal werkers ons principe opgeven? Echter: waarom is er een embargo op wapenleveranties aan Zuid-Afrika? Vanwege de rassenspolitiek. Terecht merkte minister Luns derhalve op dat onderzeeboten daarmee niets uitstaande hebben.

Het treft mij bijzonder pijnlijk, dat jonge liberalen een standpunt menen te moeten innemen, dat de belangen van ons land achterstelt bij een soort principe, dat bij doordenken geen reële bestaansgrond heeft.

G. E. SECKEL, Lieshout

MAANDBLAD

Het januarinumnummer is uit

BOUWBESCHRIJVINGEN VOOR:

- vier-persoons caravan
- schuurtjes, garages en andere houten gebouwtjes volgens nieuw systeem
- kapstok voor de hall
- kamerscherm

ARTIKELN OVER O.M.:

- sanitair in de woning
- riolering
- afhangen van ramen en deuren
- fietsbanden
- het juiste gebruik van licht in de fotografie

VOOR WIE VAN BLOEMEN HOUDT:

- bloembollen
- voortuintjes
- tuinaanleg op zwaar beschaduwde plaatsen

HAAL DOE-HET-ZELF BIJ KIOSK OF BOEKHANDEL

of, beter nog neem een abonnement waarvoor een briefkaartje aan postbus 955 Rotterdam voldoende is!

al meer dan 100 jaar prefereren fijnproevers

DROSTE

TUSSEN Rome en Parijs ligt de weg naar Straatsburg. Met deze variant op een oude zegswijze zet deze week de Britse premier Harold Wilson zijn tocht door Europa voort. Het Europa van de Zes. Want sondering of het Engeland mogelijk zal zijn toe te treden — en toegang te verkrijgen — tot de EEG is het doel van de reis.

Het bezoek te Rome verliep zeer gunstig. De Italiaanse premier, Moro verklaarde dit nadrukkelijk. Hij meende dat voor de Britten de weg naar de EEG „open” is. Romeins optimisme, dat in Parijs zou moeten worden bezegd.

Wilson's toer door Europa brengt hem de volgende maand in Brussel, Luxemburg, Bonn en tenslotte in Den Haag. Daarna vertrekt hij in maart naar Zweden. In Stockholm kan hij dan zijn mede-leden van het Europese Vrijhandelsgebied op de hoogte brengen van zijn bevindingen bij de Zes.

Er is heel wat water door het Kanaal gevloeid voor Groot-Brittannië opnieuw heeft besloten tot een actieve benadering van de Europese Economische Gemeenschap. Destijds, in 1955, toen Engeland werd uitgenodigd deel te nemen aan de Conferentie van Messina, dankte het hoffelijk voor de eer. Dus bleef het verre van het Verdrag van Rome, de „Grondwet” voor de EEG. Dit alles geschiedde onder Anthony Eden als Eerste Minister. Zijn, eveneens conservatieve, opvolger Harold Macmillan, die wél in het Europese vaarwater koerste, vond zulks door president De Gaulle versperd. Thans is Wilson, die vroeger sceptisch stond tegenover Engeland's toetreding, bezig nieuwe peilingen te verrichten. De tijden zijn dan ook veranderd. Vergeleken met 1958 liep in 1965 de Engelse uitvoer naar het Gemenebest terug van 38 tot 28 pct. Daartegenover is de Britse export naar Europa gestegen van 27 op 37 pct.

Alles redenen waarom Wilson, tezamen met zijn minister van buitenlandse zaken George Brown, zich bewust en opzettelijk wil storten in het Europees avontuur. Zij het dan, dat men niet verder dan het stadium van „peilingen” is. Ook nu nog houdt de Britse premier een, bescheiden, aantal slagen om de arm. Te Straatsburg heeft hij maandag enkele voorwaarden voor Englands toetreding gesteld. Er moet een voldoende Britse vertegenwoordiging komen in de verschillende Europese instellingen. Ook moet een behoorlijk aantal Britse stemmen in de raad van ministers verzekerd zijn.

Toch schijnt ons dit niet de kern van de zaak. De kern is dat Engeland thans in beginsel bereid is het Verdrag van Rome te tekenen. Tijdens zijn redevoering in de Raadgevende Vergadering van de Raad van Europa te Straatsburg onderstreepte Wilson het nut van een gezamenlijk streven der Europese landen om hun industriële onafhankelijkheid te vrijwaren van overheersing door Amerikaanse belangengroepen. Dit alles moet president De Gaulle als muziek in de oren klinken. Hetgeen stellig de bedoeling was. Of het intussen voldoende is het Franse veto van 1963 in een jawoord van 1967 te doen omslaan, roet met een zekere scepsis worden afgewacht.

Wilson verkent Europa

De Franse president is niet alleen een uitzonderlijke figuur, maar tevens een sfinx. Men kan dan ook nauwelijks aannemen dat hij zich reeds deze week tijdens de besprekingen te Parijs op Frankrijks houding wenst vast te leggen. Dit kan hij des te moeilijker doen omdat verkiezingen in Frankrijk voor de deur staan. Ook is er nog het tienjarig bestaan van het Verdrag van Rome, dat de 24ste maart 1967 op uitnodiging van de Italiaanse minister van buitenlandse zaken Fanfani in zijn hoofdstad zal worden gevierd. President De Gaulle zal erbij tegenwoordig zijn. De kans lijkt gering dat hij voordien een definitief standpunt zal bekendmaken.

Destijds, in 1962, bleek het Franse staatshoofd vooral gebedd over het feit, dat Macmillan tijdens de Amerikaans-Engelse besprekingen op het eiland Nassau erin toestemde polarisraketten aan te kopen. En zulks, terwijl de Franse president duidelijk geporteerd bleek voor een atoommacht naast of los van Amerika.

Wonderen

Als premier Wilson in staat is president De Gaulle te overtuigen, dat hij in Franse ogen voldoende anti-Amerikaans is, zullen de Britse kansen stijgen. Maar blijkbaar wenst de Franse president de Amerikaanse invloed ook terug te dringen door het verhogen van de goudprijs — Frankrijk bezit veel goud — waardoor de financiële invloed van het machtige dollargebied zou verminderen. Ten slotte zijn er de moeilijkheden omtrent de financiële gevolgen van de Europese landbouwpolitiek. Daarop heeft Wilson te Straatsburg gewezen.

Alles hangt ervan af, hoe zwaar men dergelijke en andere obstakels voor Englands toetreding te Parijs wenst te beoordelen. Menigeen, onder meer bondskanselier Kiesinger na zijn bezoek aan De Gaulle, heeft zich omtrent de Britse

Wilson

Thorpe

kansen weinig optimistisch uitgelaten. Ditmaal mag, aldus Wilson, het Britse lidmaatschap niet mislukken. Vijf van de Zes zijn het onvoorwaardelijk met hem eens. Misschien zijn zelfs de Europese wonderen de wereld nog niet uit...

Thorpe

Geen Europees wonder is het intussen dat de nieuwe liberale voorman Jeremy Thorpe evenals zijn voorganger Jo Grimond op de bres zal staan voor een Britse Europese politiek. De heer Grimond heeft het op zijn naam staan dat hij het liberale stemmen-aantal verveelvoudigd heeft. Maar zijn partij beschikt met 8,5 pct. van het stemtotaal over niet meer dan 12 van de 630 zetels van het Lagerhuis. Een absurde consequentie van het streng doorgevoerde districtenstelsel, dat in deze vorm in onze ogen zeker geen navolging verdient.

De heer Grimond heeft nu verklaard de leiding van de partij in jonge handen te willen leggen. Dat is dan ook prompt geschied. Want de door hem aanbevolen en gekozen opvolger, Jeremy Thorpe, is 37 jaar oud. Hij is blijkbaar een uiterst bekwam vat vol tegenstrijdigheden. Door zijn opvoeding — Eton, Oxford — behoort hij tot de „Establishment”. Maar volgens zijn eigen woorden heeft een deel van zijn jeugd, doorgebracht in het „klasseloze” Amerika, hem tot een onafhankelijke van iedere kastegeest gemaakt.

Hoewel hij eruit ziet als een dandy is Thorpe linkser nog dan Grimond. Met trots heeft hij verklaard dat de aanhang van jonge liberalen sterker is dan die van de jeugdige lieden bij de Labour-partij. De nieuwe fractie-voorzitter, die getoond heeft ruime financiële steun voor zijn partij te kunnen krijgen, zal het stellig zoeken in een linkse richting voor de liberale groep. Dat moet dan, om tot winst te leiden, tevens gepaard gaan met een vasthouden van de oude, meer

„gezeten” liberalen. Een taak, waarbij veel zal worden gevraagd van Thorpe's leiderskunst. Gezien ook zijn zeer succesvol optreden voor de tv is Thorpe niet bang voor de beul. Een eigenschap, die zelfs in een land dat niet lang geleden de doodstraf heeft afgeschaft, een politieke voorman te stude zal komen.

L. M.

NRC-vinger

Af en toe plegt de NRC een waar-schuwend vinger op te steken tegen stoute kamerleden. Het blad heeft wel eens gelijk, maar niet altijd. In ieder geval niet op 20 januari, toen het meldde dat de Kamermeerderheid waartoe ook de VVD behoorde, geen gehoorzaamheid aan het eigen reglement van orde opbracht en zelfs een smet op het blazozen van de Kamer wierp.

Wat was er aan de hand? Er werd bij de behandeling van de invoeringswet op de Mammotwet een amendement ingediend door de A.R.-afgevaardigde Van Bennekom om op tweetalige Friese scholen het Fries in de brugklas facultatief toe te laten. Dat mocht niet gebeuren, vond de socialist Tans met het reglement van orde zwaaiend, waarin staat dat een amendement ontoelaatbaar is indien het een strekking heeft die tegengesteld is aan die van het wetsontwerp of indien er tussen de materie van het amendement en die van het wetsontwerp geen rechtstreeks verband bestaat.

Tot zover is de berichtgeving van de NRC in dezen correct, maar het blad vergeet erbij te vermelden dat de considerans van het wetsontwerp, dat in behandeling was, spreekt over de wenselijkheid van wijzigingen in de wet op het voortgezet onderwijs. Nu kan men er op staatsrechtelijke gronden over twisten of dan alleen de regering of ook de Kamer wijzigingen aan mag brengen. Het lijkt ons dat de Kamer volstrekt binnen de orde is als zij met deze considerans evenals de regering ook een wijziging voorstelt. De grondfout was de te ruime considerans, wat de Mammotcommissie ook zeer goed wist, vandaar dat de enige oplossing was deze met redelijkheid te hanteren, hetgeen mevrouw Van Someren voorstelde. Het voorstel van orde van de heer Tans om het amendement onaanvaardbaar te verklaren, had onvoldoende grond en werd terecht verworpen. En niet zoals de NRC suggereerde omdat de Kamermeerderheid geen gehoorzaamheid aan het eigen reglement opbracht.

Het is jammer dat de NRC er ook niet bij vermeldt dat de PvdA uiteindelijk voor het amendement van Bennekom stemde. De rest van de Kamer begreep dat niet helemaal: een amendement is ontoelaatbaar of het is het niet. Als men het eerste meent moet men niet voorstemmen. Maar ja, in Friesland wonen veel socialisten.

Mevr. Veder-Smit

(Vervolg van pagina 3)

zonder steun van bij voorbeeld je man, in je eentje een tweede bestaan opbouwen. Maar de landelijke opgaaf trekt mij sterk aan, ik durf het ook aan. Ik geloof dat je onder geen beding je persoonlijkheid ontrouw mag worden. De kiezer heeft dat echt onmiddellijk in de gaten. En als vrouw kun je in je betoog op een bepaald moment een toon treffen die, omdat je als vrouw spreekt, weerklank vindt.”

Mevrouw Veder weet van zichzelf dat zij niet de snelle interruptie-techniek zal toepassen. „Ik voel meer voor het gedocumenteerde betoog. Ik laat iemand, ook al ben ik het volledig met hem eens, liever uitspreken. Daarna bestrijd ik hem. Tot dusverre heb ik daarbij ondervonden dat mannen vrijwel altijd ridderlijk en fair zijn. Ik zal me eerst in de Kamer leren thuis voelen en hoop daarna ook deze taak te kunnen vervullen.”

KAMERCENTRALES

Dordrecht — 's-Gravenhage — Middelburg — Rotterdam

REGIONAAL CONGRES

ZATERDAG 4 FEBRUARI 1967

in
HOTEL SWINDREGT
te
ZWIJNDRECHT

(drie minuten lopen van station Zwijndrecht, dicht bij de autosnelweg Rotterdam—Dordrecht.

Onderwerp:

LEEFBAARHEID

Voorzitter: Mr. A. J. Dankelman, wethouder van 's-Gravenhage.
Sprekers: Mr. J. de Wilde, lid Eerste Kamer: **WONINGBELEID**.
Ir. L. H. Jacobsen, verkeersdeskundige: **VERKEER**.
Mr. W. J. Geertsema, lid Tweede Kamer: **BEVOLKING**.
Ir. D. S. Tuynman, lid Tw. Kamer: **RUIMTELIJKE ORDENING**.

Aanvang: 10.00 uur, einde te ongeveer 16.30 uur.

Kosten en aanmelding

De kosten bedragen: f 7.50 p.p. indien aan de lunch wordt deelgenomen. f 3.50 p.p. indien niet aan de lunch wordt deelgenomen. Aanmelding dient zo spoedig mogelijk te geschieden en kan uitsluitend plaatsvinden door storting of overschrijving op postrekening nummer 6400 van de heren Mees en Hope te Rotterdam onder vermelding van ten gunste van „VVD-congres-Zwijndrecht 1967” dan wel door storting of overschrijving op de rekening „VVD-congres-Zwijndrecht 1967” rekeningnummer 559254 bij de heren Mees en Hope te Rotterdam.

Allen zijn hartelijk welkom!

L. E. Hofkes & Co. N.V.

Ververij

WIJRDEN (O)

WERKLOOSHEID EN ARBEIDS- PRODUKTIVITEIT

EEN textielabriek te Tilburg heeft, naar de vorige week in de pers werd bericht, de arbeiders per circulaire medegedeeld dat — kortweg gezegd — op slabakken of niet voldoende werken ontslag zal volgen.

Hoewel misschien verzachtende omstandigheden kunnen worden aangevoerd voor een dergelijke maatregel — de textielindustrie maakt een zeer moeilijke tijd door en moet trachten de touwtjes aan elkaar te knopen — valt zo'n optreden per circulaire onvoorwaardelijk af te keuren. Het past niet meer in deze tijd, waarin men tracht de onderneming te zien als een gemeenschap, waarbij allen die daarin werken gezamenlijke belangen hebben om het bedrijf zo goed mogelijk te doen lopen. Overleg is in alle opzichten beter dan eenzijdige oekases.

Zo'n circulaire is ook overbodig: Het is merkwaardig hoe de werknemer zelf gevoelig is voor de arbeidsmarkt. Hij voelt wel aan of een bedrijf goed marcheert en anders kan hij dagelijks uit krant, radio of tv vernemen hoe de situatie in zijn bedrijfstak is.

De socialistische communicatiemedia hebben deze circulaire al uitgekregen als „chantage”. De circulaire achten wij, zoals al gezegd, zeer ongelukkig, maar chantage is wel een zeer groot woord, dat te meer niet van die zijde in de mond genomen moet worden, omdat wij de afgelopen jaren, toen de arbeidsmarkt zeer krap was, eenzelfde houding hebben kunnen waarnemen bij vele arbeiders en hun organisaties. Zo'n houding is nu eenmaal een gevolg van de marktsituatie. Bij een overvolle werkgelegenheid geniet de arbeider het voordeel van een „sellers market”, in het omgekeerde geval heeft de werkgever het meer voor het zeggen. Dat in het eerste geval de arbeidsproductiviteit terug loopt is eveneens een verklaarbaar, menselijk verschijnsel, dat misschien afkeurenswaardig is, maar waarmee men toch rekening moet houden.

DALENDE PRODUKTIVITEITSTIJGING

Van een klacht over „chantage” door arbeiderszijde heeft men de afgelopen jaren, gedurende de tijd van schaarste aan arbeidskrachten, niets gehoord. Zeker niet van de zijde van de PvdA en gelieerde organisaties. Wel hoorde men zowel van officiële als van particuliere zijde klachten over het teruglopen van de arbeidsproductiviteit. De ondernemingen trachtten dit te ondervangen door arbeidsparende methoden, door mechanisatie en automatisering, in het algemeen door rationalisatie van de produktie, door kapitaalinvesteringen. Dat zij hier over het geheel in geslaagd zijn, bewijst de aanhoudende stijging van de produktie en de produktiviteit per arbeider. Dit was de basis van de steeds hogere looneisen, ook de basis waarop de regering de toegelaten loonstijging bepaalde. De laatste jaren ging die stijging echter — door de marktomstandigheden — boven de produktiviteitsstijging uit. Ongetwijfeld hebben de vakorganisaties wel ingezien, dat dit laatste een ongezond, maar tijdelijk verschijnsel was. Het is ook weer begrijpelijk, dat zij hun leden, gevoelig voor een zwaarder loonzakje, niet de zelfbeperking konden bijbrengen, die nodig is om een evenwichtverstooring naar de andere kant, zoals wij thans zien ontstaan, te voorkomen.

Nog een ander gevolg heeft de grote loonstijging voor de bedrijven gehad. De investeringen, nodig om de hoge loonkosten te compenseren moesten worden gefinancierd, hetgeen niet meer uit de krimpemde winstmarges kon geschieden, maar door nieuw kapitaal en krediet te nemen. Een en ander heeft tot resultaat gehad: schaarste op de kapitaalmarkt en een voor een evenwichtige ontwikkeling te sterke stijging van de lopende kredieten. De narigheid waarmee thans veel ondernemingen te kampen hebben, hangt dus samen met de overvolle werkgelegenheid.

STIJGENDE ARBEIDSPRESTATIE

Nog een ander verschijnsel hangt samen met de jongste gebeurtenissen op de arbeidsmarkt. Het Centraal Plan Bureau heeft volgens een nieuwe „Verkenning” een prognose van september jl. herzien. De prognose voor 1967 wat be-

treft de lopende betalingsbalans is niet gunstiger, zoals men bij goed lezen van het niet overduidelijke ANP-bericht hierover wel kan afleiden. De Vara vond evenwel in de nieuwe Verkenning al aanleiding om te roepen, dat het al beter ging met de economie en Zijlstra's maatregelen dus overbodig zouden zijn.

Een pluspunt is slechts, dat de arbeidsproductiviteit niet, zoals in september werd verwacht, met 3,5, maar met 4 pct. zal toenemen. Aangezien de investeringen dalende zijn, kan deze verwachte stijging niet zijn gebaseerd op nieuwe kapitaalinvesteringen, maar op een hogere produktiviteit van de factor arbeid. En deze hangt op haar beurt weer samen met de ommekeer op de arbeidsmarkt.

Het is een bekend feit dat de man- produktie in de bouwnijverheid de laatste maanden sterk is toegenomen. Werken worden enkele maanden eerder opgeleverd dan een half jaar geleden werd verwacht. De arbeidsproductiviteit in de bouwnijverheid was de laatste jaren bedroevend laag wat de handarbeid betreft. Volgens gegevens van enkele jaren geleden was b.v. de produktie per met-

selaar te Amsterdam gedaald tot minder dan één vierde van het vooroorlogse peil. Nu was dit, gezien de toenmalige crisistoestand, abnormaal hoog. Te hoog voor duurzame prestatie, maar volgens neutrale raming kon zonder „sweating” een 3,5 maal zo hoge produktie worden bereikt.

Van socialistische zijde werd wel steeds geroepen om meer woningen en groter bouwsubsidies, maar nimmer hoorde men van die zijde een aansporing tot harder werken, tot een normale inspanning om een goede arbeidsprestatie te leveren tot leniging van de woningnood.

Wij willen op onze beurt niet spreken van „chantage” waardoor het euvel der zwarte lonen zo welig tierde. Het is immers een menselijk verschijnsel zich niet méér in te spannen dan nodig is, al getuigt dit niet van liefde voor het werk en zal het geen bevrediging schenken of het gevoel van eigenwaarde van de „scheppende mens” bevorderen.

Het gebrek aan evenwichtigheid in de economische ontwikkeling veroorzaakt steeds ellende, nu eens voor deze, dan weer voor gene. De ellende doet zich

Verkiezingsprogram nu als brochure

Het Verkiezingsprogram-1967 van de VVD is thans als een handzaam boekje in druk verschenen. Exemplaren, die vijftig cent per stuk kosten, kan men bestellen door overschrijving van het desbetreffende bedrag op postrekening 67880 ten name van de secretaris van de VVD te Den Haag.

thans dubbel voelen, want de woning ellende is nog steeds niet ten einde maar ook doemt door het doorslaan van de schaal naar de andere kant, de ellende van de werkloosheid weer op. De overheid, die naar men thans dagelijks van drs. Den Uyl kan vernemen, de verantwoordelijkheid heeft voor een evenwichtige ontwikkeling is dan wel danig tekortgeschoten! De politiek van volledige werkgelegenheid is, naar prof. Tinbergen onlangs zei, misschien wat te ver gegaan. Regeren is vooruitzien (Den Uyl). Zelfs aan dit aloude adagium heeft het kabinet-Cals niet kunnen voldoen. Thans juicht de socialistische pers dat de economische situatie alweer verbeterd; zie de nieuwe prognose van de C.P.B.

Maar men vergeet, dat wanneer deze prognose van de arbeidsproductiviteit bewaarheid wordt, dit een gevolg is van de ommekeer op de arbeidsmarkt, dus juist ten koste van arbeiders gaat. De overheid neemt, de overheid geeft. Maar de linkerhand weet niet wat de rechter doet.

J. VAN GALEN

NIEUW GROOT

DOE-HET-ZELF WINTERBOEK

Het nieuwe Grote-Doe-Het-Zelf-Winterboek met 41 hoofdstukken die honderden adviezen bevatten voor de doe-het-zelver.

Het nieuwe Doe-Het-Zelf-Winterboek beschrijft héél gedetailleerd — en aan de hand van duidelijke illustraties — hoe U Uw gereedschap moet verzorgen en wat U met de vele nieuwe materialen die op het ogenblik aan de markt zijn, kunt doen. Het boek is in de eerste plaats geschreven voor de man en de vrouw die zich soms wat onwennig afvragen: „Kan ik dat nu echt wel zelf?”

Het antwoord is: „Natuurlijk kunt U het zelf; U kunt namelijk veel meer dan U — nu nog — zelf weet!”

Daarom mag het grote Doe-Het-Zelf-Winterboek in geen enkel gezin ontbreken. Tussen haakjes: ook de geroutineerde doe-het-zelver zal veel nieuws in dit grote en praktische Winterboek vinden.

Een greep uit de inhoud:

De werkplaats thuis (keuze van gereedschap). Handige hulpmiddelen zoals: connectors voor houtverbindingen, karweiset, nylon keilpluggen, rolbandmaten, elektrische gazonmaaier, enz. Wat zijn „complete” machines? (een artikel over elektrisch gereedschap). Uitgebreide informatie over „Houtbewerkingsmachines”. Plakplastic verwerken. Spaanplaten. Hang-, sluit- en ander ijzerwerk. Vloeimiddelen bij solderen. Kruiolie en roest. Zelfbouwkeukens. Polyesterhars.

KOOP DAT BOEK

bij Uw boek- of tijdschriftenhandelaar, Uw Doe-Het-Zelfwinkel. U kunt het ook bestellen door storting van

2.50

op girorekening nr. 4530 van Doe-Het-Zelf, Rotterdam. Vermeld U dan s.v.p. op het bijstrookje DHZ-Winterboek.

WAT U ZELF DOET IS HET EERSTE VERDIEND

Reëel voorstel

* * Na de val van het kabinet Cals.
* Vondeling heeft de politieke strijd in ons land zich, overigens volkomen ten onrechte, toegespitst op de tegenstellingen tussen werkgevers en werknemers, vaak vermeende tegenstellingen, die vooral door de drie grote vakcentrales te pas en te onpas ten tonele werden gevoerd. Het was alsof ons volk louter uit werkgevers en werknemers bestond en er geen middengroepen meer bestonden, zoals de kleine zelfstandigen, a.o.w.'ers en kleine rentetrekkeners. Heelaas worden in deze verkiezingsstrijd die tegenstellingen opnieuw kunstmatig aangekweekt. Men vergeet daarbij dat het in onze nationale politiek ook nog heel andere zaken gaat, die zich buiten de verhouding werkgever-werknemer afspeelen. Het is een goed ding dat de VVD in haar verkiezingsprogramma daaraan nog eens op een duidelijke wijze aandacht heeft besteed.

Voorzover de verhouding werkgever-werknemer inderdaad in het geding is, achten wij de uitspraak van mr. Van Riel die hij de vorige week op een verkiezingsvergadering in Strijen deed van zeer groot belang. Hij stelde namelijk voor, dat de werkgevers hun werknemers aan het einde van het jaar een overzicht zouden verschaffen van hetgeen zij aan de staat hebben afgedragen in de vorm van inkomstenbelasting en sociale heffingen. Realisering van deze suggestie zou er zeker toe kunnen bijdragen meer inzicht te verschaffen in de ware verhoudingen tussen kapitaal en arbeid in ons land.

Kijkverbod

* * Terwijl zich in de Tweede Kamer de felste debatten afspeelden over de wettelijke vormgeving van ons radio- en televisiebestel, werd in Genemuiden een diaken van de gereformeerde gemeente uit zijn ambt als diaken ontzet omdat hij op de trouwdag van prinses Margriet en mr. Van Vollenhoven de huwelijksplechtigheid op de tv had gevolgd. Hetzij verre van ons de godsdienstige opvattingen van andersdenkenden niet te eerbiedigen, doch een dergelijke geestelijke instelling als de gereformeerde gemeente in Genemuiden blijkt te bezitten, gaat ons toch beslist te ver. Ook religieuze opvattingen evolueren, hetgeen onder meer duidelijk tot uiting komt in de katholieke kerk. Wie een dergelijke evolutie ontkent, plaatst zich buiten de gemeenschap en daarmee buiten de democratie, die daarvan de grondslag dient te zijn.

Juist besluit

* * De Nederlandse werkgevers hebben hun bezwaren kenbaar gemaakt tegen het voornemen van de lijst-aanvoerder van de PvdA, drs. Den Uyl, om gesprekken te gaan voeren met de ondernemingsraden van een aantal bedrijven. De Raad van Nederlandse werkgeversverbonden is van oordeel dat de ondernemingsraad een instituut van en voor de onderneming is, dat buiten politieke activiteiten dient te worden gehouden.

Wij achten dit een juist standpunt. Een ondernemingsraad heeft zich bezig te houden met specifieke problemen, die zich in het bedrijf afspeelen. Het plaatst van deze problemen binnen het kader van een verkiezingsactie is alleen al op psychologische gronden verwerpelijk, omdat daarmee een doel wordt gediend, dat bezwaarlijk tot de taak van de ondernemingsraad kan worden gerekend.

Het Vrije Volk kan het besluit van de Nederlandse werkgevers uiteraard weinig waarderen en slaakt de verzuchting dat „er over vrijheid in het bedrijfsleven zo verschillend kan worden gedacht“. Inderdaad, maar het verliest uit het oog dat juist het verzoek van de heer Den Uyl deze vrijheid op een nogal brutale manier aantast. De ware vrijheid van de ondernemingsraad uit zich binnen en in het bedrijf, waarbij zeer vaak problemen van strikt vertrouwelijke aard aan de orde komen. Problemen ook, die bepaald voor elk bedrijf niet gelijk zijn en zeker niet kunnen en mogen dienen voor een politieke verkiezingsstunt.

In de ban van de verkiezingsstrijd

Kwalijke methoden van onze opposenten

DE verkiezingsstrijd in ons land draait op volle toeren. Pers, radio, televisie, rondlopende rode karavans, mooie meisjes van de KVP, vergaderingen en debatavonden spelen daarbij een grote rol. Het valt moeilijk na te gaan welk middel de kiezers het meest aanspreekt. Men zou dit met recht „voer voor psychologen“ kunnen noemen. Veelal wordt de invloed van de televisie, die soms vertrouwelijk, soms brutaal ook, onze huiskamer binnentreedt het grootst geacht. Doch een absolute stelregel is dit geenszins. Het is eigenlijk jammer dat onze televisierecensenten er weinig aandacht aan besteden. Meestal beperken zij zich tot het weergeven van het gesprokene. Al is het zeker niet de hoofdbedoeling van deze beschouwing de politieke strijkmethode via de televisie aan een uitvoerige analyse te onderwerpen, een enkele kanttekening lijkt ons toch wel op zijn plaats.

Zo vonden wij de tv-uitzending van de CHU, waarin de heer Beernink de vorige week als spreker optrad, ver onder de maat wat presentatie betreft. Het geheel was te statisch en had evengoed door de radio kunnen worden uitgezonden. Geen flitsende beelden, alleen maar een vrij droge spreker, die braaf zijn redevoering van een papiertje oplas.

Het tv-debat, dat de Avro de vorige week onder leiding van drs. Hoogendijk uitzond, droeg weliswaar een levendiger karakter toen de heren Schmelzer en Den Uyl elkaar diverse politieke vliegen trachtten af te vangen, doch daar lag de wederzijdse wil om in de ogen van het Nederlandse publiek toch vooral niet het gezicht te verliezen er te dik bovenop. Naar onze smaak was er noch een winnaar, noch een verliezer. De stand bleef gelijk en het geheel was voor de kijker vooral bijzonder onaantrekkelijk, omdat het debat zich verplaatste naar allerlei details, waarvoor de gemiddelde kiezer nauwelijks belangstelling kon hebben, aangezien men doorgaans veel te hoog greep. Een bezwaar dat aan dergelijke presentaties kleef is, dat zij niet zijn opgezet om de kiezer op een eerlijke en faire wijze te overtuigen, doch worden ingegeven door de krampachtige wil voor het front van de kiezer vooral niet aan prestige te verliezen.

EERLIJKE VOORLICHTING

Eerlijkheid in de voorlichting, daarom zou het thans en in alle verkiezingsacties moeten gaan. Het is in dit verband wel bedroevend te moeten constateren dat van deze eerlijkheid doorgaans, vooral bij de PvdA, weinig terecht komt. Zo meldde Het Vrije Volk de vorige week onder een twee koloms kop: „Volgens tweede voorzitter NVV: Beleid Zijlstra doet denken aan Colijn.“ Het in vette letters gedrukte bericht vermeldde: „Het NVV past ervoor medewerking te verlenen aan een beleid Zijlstra, dat rechtstreeks herinnert aan het aanpassingsbeleid van Colijn in de dertiger jaren.“ „Dit stelde,“ aldus gaat de verslaggeving in Het Vrije Volk verder, „de tweede voorzitter van het NVV, de heer A. de Boon, zaterdagmiddag tijdens een NVV-appel in Rotterdam. Jelle zal wel zien hoe hij straks als president van de Nederlandsche Bank op rozen zit met een klinkend overschot op de betalingsbalans, merkte hij sarcastisch op.“

Tot zover Het Vrije Volk. Als de heer De Boon als verantwoordelijk leider van een grote vakvereniging deze woorden inderdaad heeft gezegd, dan kunnen wij een dergelijke methode slechts kwalificeren als een staaltje van de reinste demagogie. Het gaat er ons hier allerm minst om de regering Zijlstra door dik en dun te verdedigen. Zowel in de Kamer als op het laatste verkiezingscongres van de VVD in Rotterdam is overduidelijk aange-

toond welke de bezwaren van liberale zijde tegen de regering Zijlstra zijn. Bezwaren die culminerend in de omstandigheid dat deze regering niet op de overheidsuitgaven wenst te bezuinigen. Doch dat impliceert niet dat mer onverantwoord en ronduit misleidende vergelijkingen mag maken gelijk de heer De Boon, volgens Het Vrije Volk, heeft gedaan. Het oproepen van economische beelden, zoals die zich onder Colijn voordeden, is zuiver een speculeren op angstgevoelens. Angstgevoelens die vooral nog leven onder hen, die op het ogenblik zo ongeveer een jaar of dertig bij het arbeidsproces zijn betrokken. Angstgevoelens, die beelden oproepen van stempellokalen en werkverschaffingsobjecten, die met het respect voor de menselijke arbeid niet veel van doen hadden. Dat was niet alleen de schuld van Colijn. Het was zuiver een uitvloeisel van een gebrek aan sociale beweging in die tijd. Het was eveneens een uitvloeisel van de omnacht van de nog jonge economische wetenschap bij te sturen als dat nodig was. Het is even onzinnig als onzindelijk als een modern straalvliegtuig verongelukt te stellen dat d' tijd van de trekschuit zoveel veiliger en idealer was. Het verwijt aan dr. Zijlstra ten aanzien van zijn mogelijke benoeming tot president van de Nederlandsche Bank laten wij nu maar verder buiten beschouwing, omdat de heer De Boon, als hij enig gevoel voor redelijkheid heeft, zal moeten toegeven dat een dergelijke opmerking kant noch wal raakt.

UNFAIRE PROPAGANDA

Even onredelijk als tendentius gedraagt Het Vrije Volk zich als het in zijn zaterdagavondeditie meldt dat de regeringsmaatregelen van het kabinet Zijlstra zijn genomen op aandringen van de fractievoorzitter van de PvdA, drs. Nederhorst en de drie vakcentrales“.

De waarheid is, en dat mag met name aan het adres van de PvdA en het met haar verwante NVV wel eens worden gezegd, dat ook regeringen, waarin socialistische partijen deelnemen, oog hebben voor te nemen maatregelen voor de veilig-

stelling van de werkgelegenheid en de bescherming van de sociale positie van de werknemers. Dit laatste blijkt onder meer zonneklaar uit het dezer dagen door minister Struycken ingediende wetsontwerp om te komen tot een betere bescherming van de belangen van deze werknemers.

Hiermee wordt duidelijk en afdoende de slogan, die men vooral van socialistische zijde steeds hoort, dat regeringen, waarin de socialistische partijen niet zouden zijn vertegenwoordigd, in sociaal opzicht verslechteringen zouden (willen) invoeren, geloopenstraft.

ONZE KRACHT

Dat de VVD met name door de socialistische partijen in deze verkiezingsstrijd het mikpunt is van even onredelijke als onelegante aanvallen, verraadt de vrees van de PvdA voor het aanslaan van de liberale beginselen, vooral ook als het gaat om de wetgeving inzake de omroep. Immers, het is wel zeker, dat de stemverhoudingen in de Tweede Kamer wat deze zaak betreft allerminst een afspiegeling vormen van de wensen van de kiezers.

Onze kracht schuilt dan ook in een eerlijke voorlichting, die wij onder meer weerspiegeld zien in de grote rede van onze lijst-aanvoerder, mr. Toxopeus, op ons jongste congres te Rotterdam, waarin hij duidelijk stelde, dat hij die een politiek kiest van het voormalige kabinet Cals—Vondeling, precies weet waar hij aan toe is. Het spreekwoord, dat een gewaarschuwd man (vrouw) voor twee telt, is hier ongetwijfeld wel van toepassing.

In het begin van deze beschouwing hebben wij ons even verdiept in de techniek van de verkiezingsstrijd. Wij willen ons artikel daarmee tevens besluiten door er op te wijzen, dat naast alle moderne en vaak geraffineerde communicatiemiddelen, het persoonlijk contact toch altijd een niet te verwaarlozen factor blijft. Daarom zij een ieder propagandist voor de liberale beginselen in eigen kring. Men onderschatte een dergelijk contact niet.

G. STEMPPER

Van onze leestafel

Mr. L. W. G. Scholten: „Voetstappen van Thorbecke“. No. 4 in de serie „Staatkunde en Burgerchap“, uitg. Van Gorcum & Comp. NV, Assen 1966, geb. f 12,50.

DE titel doet denken aan een strofe uit Longfellow's „A psalm of Life“:

„Lives of great men all remind us.
We can make our lives sublime.
And, departing, leave behind us
Footprints on the sands of time.“

Is of de auteur met deze bundel de waarheid, in Longfellow's gedicht vervat, heeft willen demonstreren aan de figuur van onze grootste staatsman.

In de bundel heeft prof. Scholten acht studies verzameld, door hem in het tijdvak 1928—1963 gepubliceerd, gedeels nadat ze als rede bij bepaalde gelegenheden uitgesproken waren. Het zijn studies van uiteenlopende aard, maar alle liggende op het specifieke terrein van deze hoogleraar in het staatsrecht en de parlementaire geschiedenis en van eenzelfde zeer nadrukkelijke strekking. Deze strekking nu is in de titel expressis verbis aangegeven: aan te tonen hoe men, de staatkundige ontwikkeling van ons land in de laatste anderhalve eeuw overziende, overal voetstappen van Thorbecke ontwaart, „merktekenen (gelijk Scholten het uitdrukt) van de staatsman, volksvertegenwoordiger en minister Thorbecke“.

De belangstelling voor Thorbecke's werk is in de laatste tientallen jaren ongetwijfeld toegenomen. Dit blijkt uit de vele studies aan hem gewijd, al of niet in de vorm van levensbeschrijvingen. Kan men enerzijds met recht zeggen, dat een figuur van zo uitzonderlijk formaat nooit genoeg onder het licht der schijnwerpers geplaatst kan worden. Anderzijds zou de stelling te verdedigen zijn dat aan een nieuwe Thorbecke-biografie thans geen onmiddellijke behoefte bestaat. Des te meer waardering verdient o.i. een belichting van speciale aspecten van Thorbecke's werk als ons in Scholtens bundel wordt gegeven.

blijvend mag het daarbij heten voor wie zich Thorbecke's geestverwanten noemen dat de hoogleraar aan de Vrije Universiteit die Scholten is, de schepper van ons huidige constitutionele bestel bovenal tekent in zijn blijvende betekenis. De ongeveinsde bewondering die hij Thorbecke als creatief staatsman toedraagt, gunstig afstekend bij veel kritiek, waaraan de liberale staatsman in het verleden van a.r.-zijde wel blootstond, getuigt van een objectief wetenschappelijke benadering als Thorbecke bij zijn leven misschien alleen van zijn grote vriend en tegenstander Groen van Prinsterer ondervond. Bij Scholten komt dit misschien het zuiverst tot uitdrukking op punten, waarop kritiek — als logisch gevolg van tegengestelde opvattingen — gerechtvaardigd zou zijn (wij denken hier bijv. aan de hoofdstukken 4 en 5, handelende resp. over Thorbecke en de vrijheid van onderwijs en over zijn werk ter uitvoering van de wet op het lager onderwijs).

Veel aandacht schenkt Scholten ook aan de evolutie van Thorbecke's denkbeelden en aan de wijsgerige achtergronden van zijn staatkundige activiteiten. Vooral in onze meer pragmatische gerichte tijd lijkt ons dit van belang, daar het er ons nog eens van doordringt, dat staatkundige arbeid eerst van duurzame waarde blijkt, wanneer hij vrucht is van weloverwogen wijsgerige maatschappelijke bepaling. In de capita II en VII bijv. („Het blijvende bij Thorbecke“ en „Thorbecke en Guizot“) laat Scholten duidelijk uitkomen, hoe Thorbecke's opbouw van ons politieke bestel niet denkbaar is zonder zijn organische staatsleer, waarvoor hij de elementen vond in de denkbeelden van filosofen, waarmee hij vooral in zijn Duitse studietijd kennis maakte. Ook hierom is Scholtens „Voetstappen van Thorbecke“ een werk, welks verschijning ook en juist in onze liberale kringen met ingenomenheid mag worden begroet.

d. R.

ALICANTE (Spanje)

Na een jaar van hard werken genieten van zon en zee in uniek gelegen villapark.

Appartementen en chalets vanaf f 42.— respectievelijk f 60.— per week.

Vanaf maart chartervluchten

MAKELAARSKANTOOR NIJBACKER

Stadhouderslaan 96 — Den Haag — Telefoon 070 - 54.49.11

AL DEZE MENSEN STEMMEN OP DE VVD, MAAR SLECHTS TWEË ZIJN LID

U kent ze, ook in uw kring. Mensen die met de VVD sympathiseren, die elke keer VVD stemmen..... Maar ondanks hun sympathie, ondanks hun overtuiging is het woord „lidmaatschap“ Grieks voor hen. Niemand kan zich in deze tijd de weelde veroorloven om in politiek opzicht een masker te dragen. Hoe meer mensen met open vizier (als lid dus) voor de VVD-beginselen uitkomen, des te sterker kan de partij deze

beginselen doen gelden. Met één pennestreek kunt u de VVD al helpen. Geef ons naam en adres op van een VVD'er incognito in uw omgeving. Wij sturen hem dan ZES WEKEN LANG GRATIS Vrijheid en Democratie om hem rijp te maken voor zijn lidmaatschap. Nog beter: maak hem nu meteen lid. Eén enkel woord van u, als vriend of kennis, werpt meer gewicht in de schaal dan een dozijn verhandelingen van ons.

Ja,
de VVD
kan op mij
rekenen!

COUPON

Aan het Secretariaat van de VVD
Koningin: egracht 61
's-Gravenhage

Volgens inzender van deze coupon
kunt u met kans op succes zes weken
lang gratis het blad „Vrijheid en
Democratie“ zenden aan:

Naam: .....

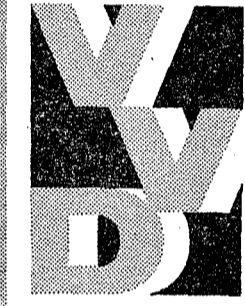
.....

Adres: .....

.....

Plaats: .....

.....

Vrijheid en Democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 903

VRIJDAG 3 FEBRUARI 1967

Olie- en gaswinning: Voorwaarden thans beter

De beroemde — of beruchte — algemene maatregel van bestuur (a.m.v.b.) krachtens art. 12 van de Mijnwet Continentaal Plat is gepubliceerd. Dat is een belangrijk feit in de geschiedenis van de Nederlandse olie- en gaswinning, die voor onze toekomstige welvaart en energievoorziening van grote betekenis is. Er is dan ook alle reden het VVD-standpunt met betrekking tot deze a.m.v.b. in ons weekblad te belichten.

De genoemde Mijnwet kwam tot stand in 1965. Zij was een uitvloeisel van de conventie van Genève, die de soevereiniteit van de landen op de zeebedding enz. met betrekking tot de exploratie van natuurlijke rijkdommen regelde. Nederland kreeg daarbij een gedeelte dat twee maal zo groot is als zijn oppervlakte.

Tegen deze mijnwet werd door onze fractie felle oppositie gevoerd, omdat

wij de door minister Den Uyl geïntroduceerde staatsdeelneming in de oliewinning afwezen om de redenen die minister Andriessen er al voor aangaf, nl. dat de staat zich dan ook zou moeten begeven in de be- en verwerking van olie, tot dien volkomen in particuliere handen. Dit ligt anders bij de gaswinning waar staatsdeelneming (zie Gasunie) reeds een feit is. Ons amendement om deze staatsdeelneming uit de wet te lichten werd door de Tweede Kamer verworpen. De VVD-fractie stemde o.m. dientengevolge tegen de wet.

Inspraak

De financiële voorwaarden waren niet in de wet besloten, enkele mogelijkheden zonder percentagevermelding werden erin genoemd. Deze zouden t.z.t. bij algemene maatregel van bestuur worden vastgesteld. De meerderheid van de Tweede Kamer had daarbij middels een amendement-Blaisse inspraak van de Kamer verzocht en verkregen. De a.m.v.b. wordt aan de Kamer overgelegd en gaat werken na dertig dagen na de publicatie tenzij een vijfde deel van de Kamer in werking treden bij de Wet heeft gevraagd. Deze staatsrechtelijk misschien niet zo fraaie figuur was noodzakelijk omdat zeker een belangrijk gedeelte van de voorstemmers de vaststelling niet alleen aan de toenmalige bewindsman wilde toevertrouwen.

Ook in de Eerste Kamer rees veel verzet tegen het wetsontwerp, met name van de kant van het toenmalige lid prof. Zijlstra, die overigens met zijn fractie voorstelde. We hoorden toen een hele tijd niets en eindelijk, juni 1966, kwam minister Den Uyl met zijn toelichting op de a.m.v.b. in de Commissie van Economische Zaken van de Kamer. Deze toelichting lekte uit, zodat ook wij er nu vrij over kunnen spreken.

Slecht koopman

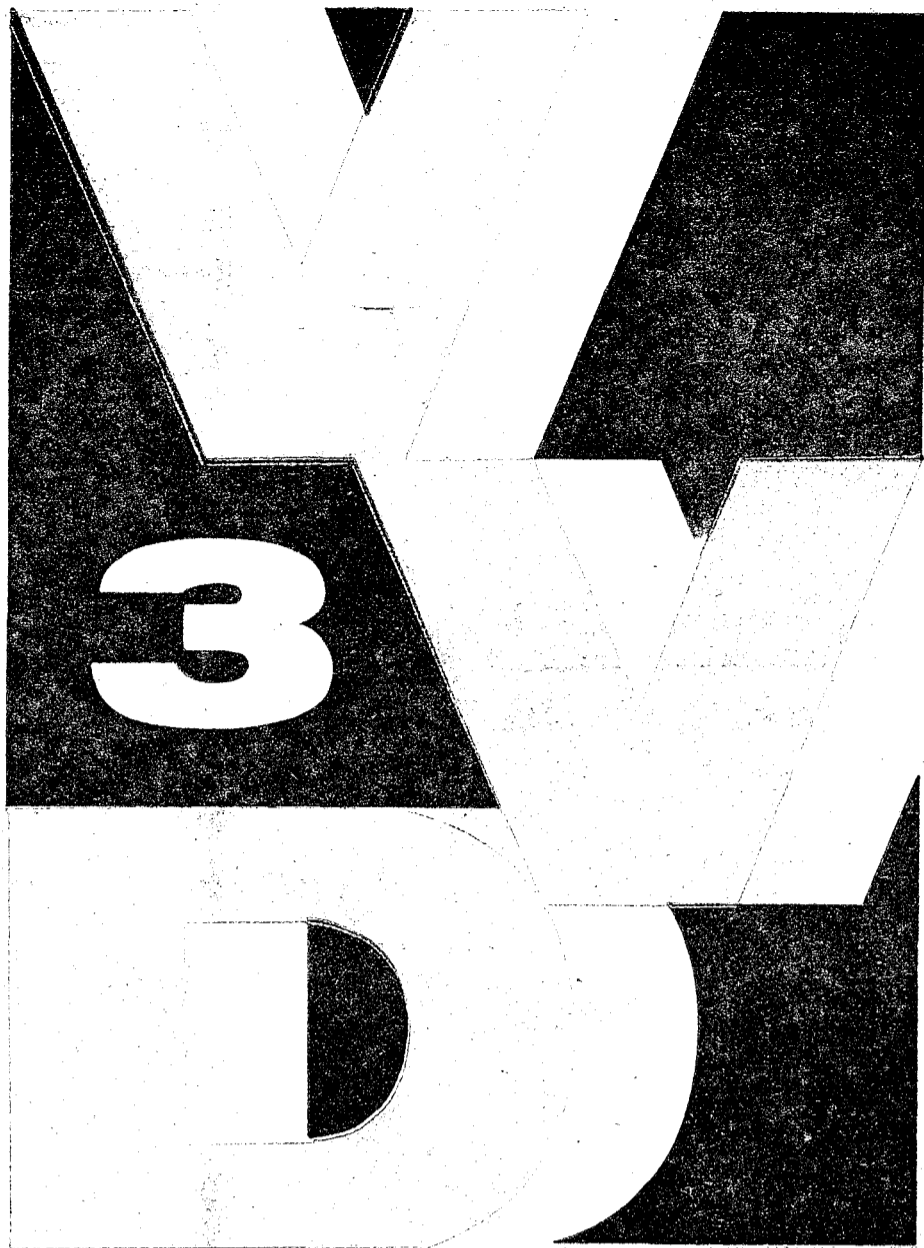
De voorwaarden bleken zeer hoog en weken in zeer belangrijke mate af van die, welke andere landen rond het plat hadden opgesteld. Landen overigens waar men met het boren reeds ruimschoots was begonnen. De oliemaatschappijen lieten weten dat ze op die voorwaarden niet zouden ingaan.

Wij hadden daar de minister al voor gewaarschuwd. De maatschappijen hebben immers een budget dat groot is, maar geen activiteiten overal mogelijk maakt. Men zoekt dan zeker niet het land waar de voorwaarden, zelfs in acht genomen eventuele grote kansen, zeer ongunstig zijn.

Door zo te handelen, behartigden wij allermindst de belangen van de „kapitalistische maatschappijen,” zoals men wel eens stelt. Wij hadden juist de revenuen voor de volksgemeenschap op het oog. Deze zijn met de eventuele activiteiten van die particuliere maatschappijen nauw verweven. Socialisten, die de vrije ondernemingswijze produktie niet erkennen, begrijpen daar niets van. Zij bleven zitten met te hoge voorwaarden en niet verkochte waar; ik heb de heer, Den Uyl dan ook een slecht koopman genoemd.

Verbeteringen

De a.m.v.b. werd niet gepubliceerd; het kabinet-Cals viel, het huidige kabinet stelde in zijn regeringsprogramma dat men het regelen van deze zaak tot een van de onderdelen van regeringsbeleid zou maken. Nu is dan de a.m.v.b. gepubliceerd. Ik wil er het volgende over zeggen.

.P.R.I.K.K.E.L.S.

● Vrije Volk redacteur Jan Vlietstra: „Er is in de KVP nog altijd zo'n machtig brok conservatisme, dat niets liever wil dan weer in de armen vallen van Toxopeus en zijn olie-kapitalisten, zijn couponknippers, zijn commissarissen en zijn renteniers”.

● G. van Malkenhorst te Heerlen, voorzitter CHU-Limburg, in een ingezonden stuk in Het Vrije Volk: „Een oplossing, waarmee land en volk gediend zouden zijn, is een driepartijenkabinet van KVP, CHU en PvdA, waarin de CHU als verbindende schakel optreedt. Het departement van Economische Zaken, waarvan de bezetting de meeste moeilijkheden oplevert, kan dan aan de CHU worden toegewezen en het kan dan gesteld worden onder leiding van drs. De Pous. De heer De Pous bezit het vertrouwen zowel van de PvdA als van de KVP. Financiën kan dan worden toegewezen aan de PvdA en Sociale Zaken aan de KVP of omgekeerd”.

● Het communistische Tweede-Kamerlid Marcus Bakker in een gesprek met Trouw: „Alleen Biesheuvel heeft me altijd fatsoenlijk behandeld. Die zei me goedendag en hij gaf me een hand als dat zo uitkwam. Ook enkele liberalen hebben altijd een soort burgermansfatsoen bewaard. De rest (van de Kamer) niet”.

● Uittaling van dezelfde: „Wie de koningskwesitie in het Nederlandse volk gooit op een moment dat zij er niet is, begaat een fatale fout. Wij moeten nu waken voor het opdringende Duitse militarisme”.

● „Trui” — op het carnavalsfeest van De Blauwe Schuit te Nijmegen — over de stembus: „Je steek' er je biljet zwart in en 't kump' er rood uit”.

HAASTIGE FUSIE

§§ HET besluit van de AVRO en de RTN om een fusie aan te gaan is kennelijk hals-over-kop genomen. Tegenstrijdige en soms vage verklaringen van leder der partners, uitspraken die korte tijd later weer herroepen werden, zijn de typische kenmerken van — op z'n zachtst gezegd — een onzorgvuldigheid, die het gevolg is van de befaamde haastige spoed. Het resultaat is voornamelijk een weinig duidelijke stand van zaken, die het ons op dit ogenblik *) niet goed mogelijk maakt een weloverwogen oordeel te geven over deze — in de omroepolitiek in ieder geval belangrijke — ontwikkeling.

EEN paar kanttekeningen kunnen echter toch wel gemaakt worden. Ongetwijfeld heeft de RTN met haar weekblad Televisier gehandeld onder de indruk van het feit dat de Tweede Kamer het ontwerp-Omroepwet kortgeleden heeft aangenomen. Het fusie-besluit is genomen nog voordat de Eerste Kamer zich over de Omroepwet heeft kunnen uitspreken, blijkbaar omdat de RTN er geen enkel vertrouwen in had dat recht en billijkheid het in de Senaat wel zouden winnen. Het is een voor onze democratie bedenkelijke zaak dat een dergelijk vertrouwen ontbreekt bij een groep weldenkende mensen van wie men mag verwachten dat zij hun jaren met verbetering gevoerde strijd tegen de zuilen en tegen ons potdichte omroepbestel niet opgeven als zij nog maar een sprankje hoop zien.

WAARTOE het fusie-besluit op den duur zal leiden is een even boeiende als belangrijke vraag. Als de AVRO-RTN combinatie, los van het zuilen-verleden van de AVRO, erin slaagt een werkelijk „eigen gezicht” te krijgen, dan is een gunstige ontwikkeling in de richting van een nationale omroep niet uitgesloten. Een der eerste voorwaarden daartoe is het uittreden van de AVRO uit de omroepfederatie. Die voorwaarde is vervuld en daarmee is men op de goede weg. De aarzeling echter waarmee dat gebeurd is verraadt dat de partners zelf de te volgen koers nog niet zo duidelijk voor ogen staat. Verrassingen behoren zeker nog tot de mogelijkheden. In zijn verwachtingen van het uiteindelijke resultaat der fusie kan men voorlopig dan ook niet meer dan gematigd positief zijn.

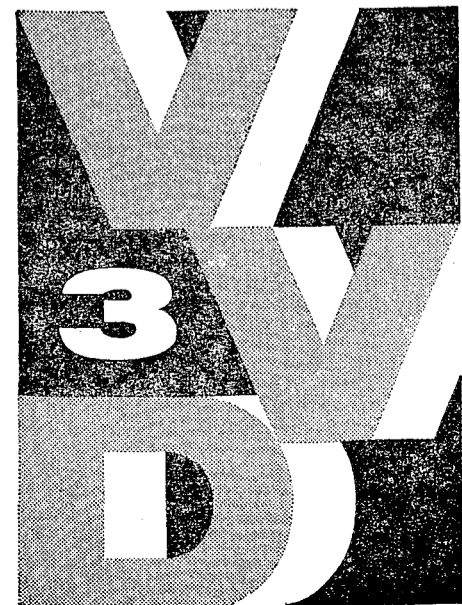
*) Dinsdagavond, 31 januari.

MORGEN NAAR UTRECHT

Morgen, zaterdag 4 februari, spreekt onze lijststaanvoerder, mr. E. H. Toxopeus, te Utrecht in het gebouw v. Kunten en Wetenschappen (aanvang 14.00 uur). Het is een bijeenkomst — waar natuurlijk alle VVD'ers met vrienden en kennissen uit Utrecht en omgeving naar toe gaan! — in het kader van de landelijke verkiezingsstournee van de heer Toxopeus. Verdere gegevens over andere bijeenkomsten waarop mr. Toxopeus het woord zal voeren treft men aan op pag. 7 van dit blad.

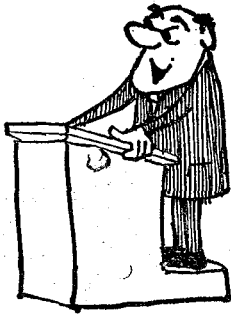
WEEKBLAD IN VERKIEZINGSJAS

Nu 15 februari nadert verschijnt ons weekblad in een verkiezingsjasje. Onze lezers stemmen natuurlijk allemaal op de VVD en iedereen weet dat dit betekent: lijst 3. Voor de enkeling die door al die lettertjes op het stembiljet misschien toch nog op een dwaalspoor zou geraken, hebben wij zo hier en daar in ons blad dat cijfer 3 nog eens onder de aandacht willen brengen. Zo hoopt ook de redactie haar steentje bij te dragen in de op volle toeren draaiende verkiezingsactie, waarover men overigens meer kan lezen op de pagina's 6 en 7 van dit nummer.

(Vervolg op pag. 11)

SPREEKBEURTEN

periode 3 februari tot 15 februari 1967

3 febr. Den Haag (centrum voor werkende jonge mensen)

3 febr. Berkenwoude (Krimpenerwaard)

3 febr. Woerden

3 febr. Holten

3 febr. Schoonhoven (JOVD, forum)

3 febr. Dwingelo (Lib. Kring Hoogeveen)

4 febr. Congres te Zwijndrecht

4 febr. Kamercentrale Utrecht

4 febr. Groningen (Stud. forum)

4 febr. Enschede (forum politieke partijen)

6 febr. Barendrecht

6 febr. De Bilt/Bilthoven

6 febr. Schagen e.o.

6 febr. Ruinen (Lib. Kring Hoogeveen)

6 febr. Vlaardingen

6 febr. Sneek (jongeren forum)

6 febr. Wassenaar

6 febr. Enschede (Lib. Sociëteit)

6 febr. Heiloo (forum)

7 febr. Statencentrale Zutphen

7 febr. Gouda

7 febr. Leiden (Jongeren verkiezingsforum)

7 febr. Terneuzen (comm. bijz. kerkenwerk)

7 febr. Doetinchem

7 febr. Mijdrecht (debat PvdA-VVD)

7 febr. Bentveld (Woodbrookers)

8 febr. Tholen

8 febr. Deventer

8 febr. Bussum

8 febr. Eindhoven

8 febr. Amsterdam

8 febr. Aduard

8 febr. Putten

8 febr. Utrecht (Stud.)

8 febr. Den Haag

8 febr. Winschoten

8 febr. Nijmegen

8 febr. Rijswijk (ZH)

9 febr. Amsterdam (VU forum)

9 febr. Wieringen (oprichtingsvergadering)

9 febr. Driebergen (De Horst, 14 uur)

Mr. F. Korthals Altes

Prof. dr. H. J. Witteveen;

H. J. L. Vonhoff

Mr. dr. C. Berkhouwer

Dr. K. van Dijk

Mr. F. Portheine

Drs. C. v. d. Sluijs

Mr. W. J. Geertsema e.a.

Mr. E. H. Toxopeus;

mevr. G. V. v. Someren-Downer;

dr. K. van Dijk;

L. M. de Beer;

M. J. Keyzer;

G. Koudijs

H. Wiegel

R. Zegering Hadders

Mr. H. van Riel

Drs. Th. H. Joekes

Mr. dr. C. Berkhouwer

Dr. K. van Dijk

H. J. L. Vonhoff;

H. Wiegel

Mevr. mr. E. Veder-Smit

H. J. de Koster

Mr. J. G. Rietkerk

G. Koudijs

R. Zegering Hadders

H. Wiegel;

H. J. L. Vonhoff

Drs. G. M. V. v. Aardenne

Mr. E. P. M. Geradts

Drs. C. van der Sluijs

Mr. A. Geurtsen

H. J. de Koster

Mr. F. Portheine

Drs. Th. H. Joekes

Mevr. G. V. v. Someren-Downer

Mr. dr. C. Berkhouwer

H. J. L. Vonhoff

R. Zegering Hadders

Ir. J. Baas; ir. H. Koornneef

H. Wiegel

Mr. H. E. Koning

Dr. K. van Dijk e.a.

M. J. Keyzer

Mevr. mr. M. N. W. Dettmeijer-

Labberton; mr. J. G. Rietkerk

Mr. W. J. Geertsema

H. J. L. Vonhoff

H. Wiegel

9 febr. Rotterdam

9 febr. Zandvoort

9 febr. Veendam (O.C. Veenkol. en Westervolde)

9 febr. Eelde

9 febr. Heerlen

9 febr. Statencentrale Ommen

9 febr. Wageningen (forum)

9 febr. Eindhoven (forum T.H.) 's avonds

9 febr. Gouda, landbouwdag

9 febr. Amsterdam (Lib. lunch)

9 febr. Doesburg

9 febr. Nijmegen (Unie v. Stud., forum pol. partijen)

9 febr. Leiden (LSC)

10 febr. Twello

10 febr. Oostvoorne (O.C. Voorne Putten en Rozenburg)

10 febr. Epe

10 febr. Hoogeveen (Lib. Kring)

10 febr. Amersfoort (georg. door jong. parl.)

10 febr. Maassluis

10 febr. Emmen (ZO Drenthe JOVD + VVD)

10 febr. Steenberg

10 febr. Breda

10 febr. Zeist

10 febr. Hengelo (georg. door FJG)

10 febr. Rotterdam (JOVD)

10 febr. Maastricht

10 febr. Uithoorn

10 febr. Dordrecht (jeugd en evangelie; forum)

11 febr. Groningen (Reg. jongeren bijeenkomst, drie noordelijke provincies)

11 febr. Dordrecht (jeugdsociëteit, debat VVD-PvdA)

11 febr. Dwingelo (Drenthe JOVD)

11 febr. Kamercentrale Leiden

12 febr. Woudschoten (congres JOVD)

13 febr. Amsterdam

13 febr. Amersfoort

13 febr. Maarssen

13 febr. Hilversum

13 febr. 's-Hertogenbosch

13 febr. Gorinchem

13 febr. Breda (teach-in politieke partijen)

13 febr. Venlo e.o.

13 febr. Eindhoven (prot. gespreksgroep-koffietafel)

13 febr. Jutphaas

13 febr. Tolbert

13 febr. Den Helder

14 febr. Delft (LSVD)

14 febr. Dirksland (O.C. Goeree-Overflakkee)

14 febr. Tilburg (Pol. Stud. Veren.)

14 febr. Utrecht (Vrouwengroep)

14 febr. A'dam (LSVA, debat VVD-D'66)

Mr. E. H. Toxopeus;
mevr. G. V. v. Someren-Downer
Mr. dr. C. BerkhouwerIr. J. Baas
Dr. K. van Dijk
M. J. Keyzer;
mr. F. Portheine
R. Zegering Hadders
Drs. G. M. V. van Aardenne
H. Wiegel
Ir. D. S. Tuynman;
drs. C. v. d. Sluijs
H. J. de Koster
L. M. de BeerProf. dr. H. J. Witteveen
Mr. F. Korthals Altes
Ir. J. BaasProf. dr. H. J. Witteveen
Drs. Th. H. Joekes
Mevr. G. V. v. Someren-DownerMr. F. Portheine
H. J. L. Vonhoff
H. Wiegel
Ir. D. S. Tuynman
H. J. de Koster
Mevr. mr. E. Veder-Smit
L. M. de BeerMr. H. E. Koning
M. J. Keyzer
Mr. A. Geurtsen
Drs. G. M. V. v. Aardenne

Dr. K. van Dijk

Drs. G. M. V. v. Aardenne

Mr. dr. C. Berkhouwer

Mr. E. H. Toxopeus;

Mr. F. Portheine;

H. Wiegel;

H. J. de Koster;

H. J. L. Vonhoff

mr. J. F. G. Schlingemann

M. J. Keyzer

Mr. E. H. Toxopeus;

mevr. G. V. v. Someren-Downer;

H. J. L. Vonhoff

Mr. W. J. Geertsema

Drs. Th. H. Joekes

Mr. dr. C. Berkhouwer

Ir. D. S. Tuynman

H. J. de Koster

Drs. G. M. V. v. Aardenne

M. J. Keyzer

Mr. J. G. Rietkerk

L. M. de Beer

Dr. K. van Dijk

G. Koudijs

Mr. W. J. Geertsema

H. J. L. Vonhoff

H. Wiegel

Mevr. mr. E. Veder-Smit

Mr. dr. C. Berkhouwer

Kamercentrale
Leiden

De Kamercentrale Leiden houdt op de laatste zaterdag voor de verkiezingen, 11 februari, een speciale verkiezingsvergadering in de grote bovenzaal van Avifauna te Alphen aan de Rijn, die om 14.30 uur begint.

Eerst zal een forum van nieuwe kamerkandidaten (de heren H. J. L. Vonhoff, H. J. de Koster, H. Wiegel en mr. J. F. G. Schlingemann) vragen beantwoorden van een regionaal panel. Na de pauze spreekt de lijst-aanvoerder van de VVD, mr. E. H. Toxopeus.

Muzikale omljsting door de Down Town Jazzband.

UIT DE PARTIJ

● Nijmegen

De afdeling Nijmegen houdt op 8 februari een openbare bijeenkomst in het concertgebouw „De Vereniging”. Oudstaatssecretaris M. J. Keijzer, thans kandidaat voor de Tweede Kamer, zal spreken over: „De buitenlandse politiek”. Aanvang 20.00 uur.

Voorts nodigt de afdeling alle leden en belangstellenden uit om gezamenlijk de verkiezingsuitslag te komen beluisteren en bezien op woensdagavond 15 februari om 20.30 uur, in de bovenzaal van hotel Royal, Plein 1944.

Ten slotte wijst de propaganda-commissie van de afdeling op de mogelijkheid om dozen sigaren (Toxjes) te verkopen voor het verkiezingsfonds. Men kan ze bestellen bij ir. H. van Veen, Schependomlaan 116 te Nijmegen (tel. 08800-25333). De doos kost f 5.

● Venlo e.o.

Om de VVD-gedachte ook op het platteland uit te dragen nam het bestuur van de afdeling Venlo en omstreken het initiatief tot een propaganda-avond in Helden. Het bestuur van de kamercentrale Maastricht, de afdeling Mijnstreek en de VVD-statenfractie in Limburg verleenden medewerking en steun.

Op 25 januari werd de avond gehouden. Ir. Haverschmidt hield een inleiding over het mijnprobleem en ir. Tuynman sprak over de landbouwpolitiek van de VVD. Het werd een uitstekende, goed bezochte avond, die ons met vertrouwen de verkiezingen ook op het Limburgse platteland (vanouds een bastion van de KVP) tegemoet doet zien.

● Rhoon

Tijdens de laatst gehouden ledenvergadering van de afdeling Rhoon werd na het huishoudelijk gedeelte met grote be-

15 FEBRUARI

gaat Nederland ter stembus. Om een nieuw parlement, in feite om een nieuwe regering te kiezen.

Daarom: maak een verstandige keus.

Een verstandige keus op verzekeringgebied zijn de polissen van „de Amersfoortse”.

Polissen met ruime voorwaarden, polissen met index- en op peil-clausules tegen de geldontwaarding, polissen, speciaal voor u gemaakt.

Als u kiest voor veiligheid, voor vlotte schadeafwikkeling en coullance dan is het antwoord: „de Amersfoortse”.

„De Amersfoortse” voor verzekering van arbeidsongeschiktheid - auto - brand - bromfiets - kostbaarheden - ongevallen - rechtsbijstand - w.a. - ziekenhuis, enz.

Vraagt inlichtingen aan:

AMERSFOORTSE ALGEMENE VERZEKERING MIJ.

„W.B.K. VAN 1938”

Bergstraat 6-8, Amersfoort

Telefoon 03490 - 17043*

langstelling geluisterd naar een boeiende voordracht door de secretaris van de afdeling Rotterdam, tevens statenlid en kandidaat voor de Tweede Kamer, mr. H. E. Koning. Het onderwerp: „De verwachte richting in de politiek” lokte een levendige discussie uit.

● Gelderland

Het is iets geweldigs geworden, de verkiezingsbijeenkomst op 21 januari in Orpheus te Apeldoorn! Ongeveer 350 mensen uit alle delen van Gelderland, onder wie gelukkig ook halve mee- en hele tegenstanders, hoorden geboeid de rede van mr. Toxopeus aan. Onze lijst-aanvoerder hield, zoals men dat van hem gewend is, een sprankelend betoog.

Politieke tegenstanders werden uiter-

aard niet gespaard, maar „Tox” hield het prettig, door zijn gevoel voor humor.

Dat laatste kwam hem goed van pas toen een aantal jongelui bij het vragen stellen over Vietnam begon. De rustige leiding van voorzitter J. L. Talsma voorkwam ontsporingen en mr. Toxopeus gaf iedere vragensteller het volle pond.

De film, gepresenteerd door Lex Braamhorst, waarover al eerder uitvoerig in ons blad is bericht, was ook in Apeldoorn weer een verrassing voor de aanwezigen.

Tot slot nog een extra pluim voor de actieve VVD-ers uit Nijmegen, die vlot dozen sigaren, z.g. Toxjes (Uyltjes lusten wij niet), voor een civiel prijsje ten bate van het verkiezingsfonds in de zaal verkochten.

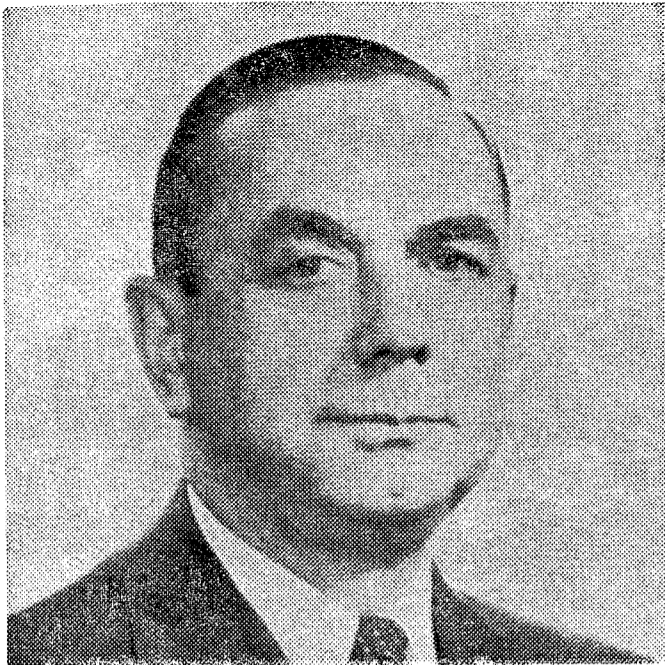
Vrijheid en
Democratie

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie.

Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00. abonnementen foestel 219, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:
Ph. C. la Chapelle jr.

Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B te Amsterdam-C.

G. KOUDIJS:

„Als politicus ben ik een laatbloeier“

DOOR de telefoon: „Nee, ik ben geen homo politicus, om met Zijlstra te spreken. Meer een laatbloeier op politiek gebied.“

Thuis, in zijn geriefelijke woning even buiten Driebergen, met in de royale voortuin een alleszins opvallend VVD3-bord: „Na mijn militaire carrière — u weet dat je als marineman eerder wordt gepensioneerd — kreeg ik meer tijd voor allerlei zaken, o.m. voor de Kamerverslagen in de kranten en voor de politieke debatten via de televisie. Zo werd mijn belangstelling voor de politiek gewekt en aangewakkerd. Je gaat dan nadenken, beseft dat stemmen alléén niet voldoende is. Als je er de tijd voor hebt, waarom zou je dan niet proberen een bijdrage te leveren? Daarom: toen ik merkte dat mijn beginselen vrijwel identiek waren aan die van de VVD, gaf ik mij op als lid, in de afdeling Leidschendam.“

PORTRETTEEN VAN LIJST 3

De serie „portretten van lijst 3“, waarin wij onze lezers nieuwe kandidaten van de VVD-lijst voor het lidmaatschap van de Tweede Kamer voorstellen, wordt deze week voortgezet met een interview dat een onzer medewerkers heeft gehad met defensie-specialist schout-bij-nacht b.d. G. Kouidijs.

wederwaardigheden prijsgeeft, dan doet hij dat gemakkelijk, maar zeer zorgvuldig formulerend. Zakelijk. Hij zegt het ook zelf, in een ander verband: „Ik ben erg gesteld op nauwkeurigheid, op wellevendheid“. En even later: „Het debatteren, ik vind het heerlijk, ik kan er enorm van genieten“. Zo iets als een schaakspel, met woorden.

EFFICIENCY

Als we de heer Kouidijs vragen naar zijn visie op defensiegebied en buitenlandse zaken, verwijst hij naar het verkiezingsprogramma van de VVD. Het gesprek komt daarbij ook op de Karel Doorman, niet in de laatste plaats omdat de heer Kouidijs er tussen medio 1951 en de zomer van 1953 de bevelvoerder van is geweest. Hij kent de waarde van het schip, vooral ook in strategische zin. Op grond van deze kennis is hij er — wars van sentimentaliteit — van overtuigd dat het schip nog jarenlang onvervangbaar zal zijn. In Nato verband heeft het zijn taak en door verschillende verbouwingen is het nog steeds volkomen voor die taak berekend. „Tijdens de kwestie Nieuw-Guinea vroegen de Amerikanen niet voor niets wanneer de Doorman weer terug kon naar zijn bestemming. En het zegt toch ook wel iets dat het zusterschip thans voor de Canadese marine up to date word gemaakt voor 1980!“

Ons gesprek over de Doorman leidt tot een onderwerp, dat de heer Kouidijs bijzonder interesseert: de efficiency in militaire aangelegenheden. De eerste taak die hij zich als kamerlid en militair specialist wil stellen is een onderzoek naar de mogelijkheden om het gehele Nederlandse militaire apparaat tot de hoogste doelmatigheid te leiden. Met waardering wijst de heer Kouidijs erop dat minister De Jong („Pietje de Jong“, zegt hij enkele malen; het is een vriend van hem) reeds zeer veel in die richting heeft gedaan. Hijzelf wil thans zijn krachten inzetten om aan deze taak mee te werken.

ALGEMEEN SECRETARIAAT VVD

Koninginnegracht 61
Den Haag
Telefoon 070-604803

Schout-bij-nacht b.d. G. Kouidijs, twaalfde op de kandidatenlijst van de VVD voor het lidmaatschap van de Tweede Kamer, straks opvolger van de heer Couzy als defensiespecialist, geeft het zonder terughoudendheid toe: „Ik ben niet politiek geschoold. Vóór 1958, het jaar waarin ik gepensioneerd werd, was ik altijd ver van de vaderlandse politiek verwijderd. In de marine is het niet gebruikelijk dat men zich in dat vaarwater begeeft. Door mijn functies kwam ik veeleer in aanraking met de internationale politieke betrekkingen, o.a. als militair attaché, een soort „nette spion“.

„In die tijd, zo van augustus 1953 tot 1958 was ik eerst lid, en vervolgens voorzitter van de Nederlandse Gezamenlijke Stafmissie te Washington en tevens marineattaché; voorts lid van het Militair Comité van de Nato en liaison-officier bij het Supreme Allied Command Atlantic in Norfolk-Virginia. Daardoor ging mijn aandacht destijds meer uit naar de Amerikaanse politiek.“

Oud-smaldeel-vijf-commandant Kouidijs is in Leidschendam als VVD-lid niet erg actief geweest, zo vertrouwt hij ons toe. Zijn rol kreeg pas meer gestalte toen hij zich in september 1965 met zijn echtgenote in Doorn vestigde. „Ik wilde wat meer over mijn woonplaats weten en ging eens met lokale VVD'ers praten. Heel aardige afdeling. Na enige tijd werd ik gekozen als voorzitter en nu ben ik dan kandidaat voor de Kamer.“

Tussendoor vertelt onze gastheer ook nog dat hij voorzitter is van de Utrechtse rashondenvereeniging, terwijl juist zijn echtgenote eigenlijk honden houdt uit liefheerij, en hij, aan de andere kant, eveneens als hobby, sedert kort orchideeën kweekt.

Wie is deze „jonge“ liberale politicus? „Niemand kent mij“, zegt hij glimlachend, naar wij aannemen toch ietwat te bescheiden. „In de VVD kent men andere nieuwe Kamerkandidaten, zoals mevrouw Veder-Smit al jaren, maar mij?“

Deze „mij“ is Gerard Kouidijs, op 22 april 1906 geboren als zoon van een architect, die er weinig voor voelde evenals vader zich te verdiepen in funderingen, plattegronden, betonconstructies of gevelindelingen. Vraagt men hem waarom hij voor de marine koos, dan zegt hij: „Zo iets is moeilijk precies te omschrijven. Toen ik na '14-'18 over de krijgsvaardigheden las, werd ik het meest geboeid door de strijd ter zee. Ja, toen ging ik naar de marine“.

Men spreekt daar in Doorn niet met een man die het alles wel eventjes heeft geklaard en nu, achteraf, losjes ritselt met hoogtepunten uit een geslaagde militaire loopbaan. Als de heer Kouidijs zijn

ONS VERKIEZINGSFONDS

Mag ik deze week beginnen met u een brief te laten lezen, welke ik ontving van de secretaresse van de afdeling Goes:

„Op de verkiezingsavond te Oostburg op dinsdag 24 jan. jl. verkocht onze afdeling 20 dozen Taxopeus-sigaren, die van de afdeling Nijmegen afkomstig waren. De totale opbrengst bedroeg f 460 waarvan f 90 aan de afdeling Nijmegen zal worden overgemaakt. Het bedrag van f 370 wordt aan u overgemaakt ten behoeve van het verkiezingsfonds. Door de sigarenactie konden nog twee nieuwe leden worden genoteerd. In het vertrouwen u hiermede van dienst te zijn geweest,

Hoogachtend,
voor het bestuur afd. Goes,
J. W. Roelofsen-van Lingen,
Secretaresse.“

Mocht deze actie van de afdeling Goes op de verkiezingsavond te Oostburg (Zeeuwsch-Vlaanderen) een voorbeeld zijn voor andere afdelingen, dan zal uw penningmeester dit bijzonder toejuchten.

De laatste loodjes wegen het zwaarst! Nog een korte tijd scheidt ons van de dag der verkiezing. Steunt onze verkiezingscampagne, die nu goed op gang is gekomen. Helpt uw penningmeester deze campagne te voeren. U kent de uitspraak: Zonder geld geen Zwitsers! Daarom: Stort uw bijdrage op girorekening no. 67880 ten name van de secretaris van de VVD te 's-Gravenhage!

Sidney J. van den Bergh,
Penningmeester

Met vreugde kan ik melding maken van ontvangen bijdragen van de afdeling Tietjerksteradeel f 250, afdeling 's-Gravendeel f 100, afdeling Lekkerkerk f 50, afdeling Mijnstreek f 200 en Kamercentrale Leeuwarden f 500.

In grote dankbaarheid vermeld ik hier tevens de volgende giften van leden en geestverwanten:

Ir. P. de G. te O. f 25; A. W. A. te 's-G. f 25; C. M. H. ten H. te A. f 20; D. F. W. L. te A. f 100; J. C. R. te D. f 10; A. C. A. F. v. D. te N. f 5; mej. L. C. A. v. E. te G. f 200; N. N. f 50; R. S. te B. f 10; dr. J. C. v. Z. te W. f 100; A. L. v. B. te R. f 1000; mevr. C. v. D.-V. te B. f 10; J. C. v. W. te A. f 100; H. C. P. B. te G. f 50; A. N. B. te O. f 100; mevr. S. K.-L. te A. f 5; F. T. v. A. te A. f 10; mevr. M. B.-den H. te L. f 10; P. B. te H. f 25; ir. A. J. A. te B. f 25; dr. W. C. P. S. te U. f 25; drs. G. v. d. K. te 's-G. f 25; vier 80-jarigen te L. f 15; C. H. V. te A. f 10; J. E. J. te R. f 50; H. J. N. te 's-G. f 25; mevr. A. A. S.-F. te 's-G. f 10; jhr. v.d. W. R. v. P. te D. f 200; ir. K. v.d. L. te B. f 40; P. J. v. L. te L. f 25; A. K. te B. f 10; N. J. Z. te P. f 10; mej. A. C. T. te B. f 10; W. P. J. G. te O. f 25; ir. H. V. te U. f 10; ir. S. D. J. B. te 's-G. f 25; mr. C. P. G. te R. f 10; D. D. te L. f 50; dr. J. den B. te L. f 25; H. M. B. te A. f 10; prof. dr. J. S. F. te G. f 50; A. H. C. V. te D. f 25; J. W. C. te G. f 10; prof. ir. T. T. te N. f 500; mr. P. v. D. te G. f 25; B. J. T. te 's-G. f 25; mevr. A. M. de M. te 's-G. f 10; I. J. te H. f 50; mevr. A. Th. J. C. D. te 's-G. f 25; K. K. te 's-G. f 25; ir. J. G. M. te O. f 25; R. C. B. te Z. f 20.

INDOHEEM N.V.

gesticht in januari 1965, omvat de volgende ondernemingen:

EERSTE NEDERLANDSE AUTO-RIJWIELFABRIEK N.V.:

Solex bromfietsen - elektrische huishoudelijke toestellen - elektrisch handgereedschap - ventilatoren

INDOLA N.V.:

kosmetica - interieurverzorging

N.V. INDUSTRIËLE ONDER-NEMING W. H. BRASKAMP:

ventilatoren - kappers-apparatuur - elektrische huishoudelijke toestellen

CHEMISCHE FABRIEK INDOLA COSMETICS N.V.:

chemische produkten

VOKAP N.V.:

interieurverzorging

N.V. ELEKTROTECHNISCHE MECHANISCHE INDUSTRIE

(EMI): elektromotoren - ventilatoren - professionele motoren

N.V. PHARMACEUT. CHEMISCHE FABRIEK v/h E. M. BRASKAMP:

farmaceutische artikelen

INTERHEEM N.V.:

exportmaatschappij

N.V. GEBR. VAN NIFTRIK:

kunststoffen

Fabrieken in:

Den Haag, Rijswijk, Voorburg, Utrecht, Putte (N.Br.).

BODEGOM SPIJKENISSE

Gebouwen van gewapend betonnen prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

Bloemen, reizen en boeren

DE gemeenteraad van Amsterdam heeft vorige week niet veel tijd nodig gehad om vijf miljoen gulden beschikbaar te stellen voor een in 1972 te houden tuinbouwtentoonstelling in deze stad. Wat er dan precies zal komen is nog niet bekend, waarvoor die vijf miljoen gulden nodig zijn is ook niet helemaal duidelijk geworden. Maar de paar stemmen die er toch wel wat aarzelend tegenover stonden hadden niet veel in te brengen. Immers in Rotterdam is in 1960 een Floriade geweest en dan moet natuurlijk de hoofdstad ook een bloemenshow hebben.

Weliswaar hadden de grote gemeenten in 1960 nog een redelijke begroting, maar dat mag blijkbaar geen argument zijn. De Floriade in Rotterdam heeft de gemeente ongeveer vier miljoen gekost, waarvan bijna de helft terugkwam uit toegangsgelden e.d., dus de Amsterdamse opzet moet — al is er dan nog geen begroting voor gemaakt — toch wel vijf miljoen gulden kosten, welk bedrag dan bestemd is om „het tentoonstellingsterrein geschikt te maken zodat de exposanten daarop hun producten kunnen brengen.” Met andere

woorden de gemeente besteedt er vijf miljoen gulden aan om te bevorderen dat in 1972 in Amsterdam een internationale tuinbouwtentoonstelling (in hoofdzaak bloemen) zal worden gehouden.

Er waren wel bedenkingen bij de raad. Vooral de heer G. W. Keja (vvd) was er weinig gelukkig mee om in deze tijd, waarin de gemeentekas er zo ontstellend slecht voor staat, zo'n groot bedrag te gaan uitgeven voor een zaak als het tuinbouwbelang, dat men toch moeilijk een typisch Amsterdams belang kan noemen. Wethouder De Wit (pvda) droeg daarop aan dat ook binnen Amsterdam nog tuinderijen bestaan en dat Aalsmeer zo dichtbij is. Maar alles bijeen zat er in de verdediging van het hele project al even weinig vuur als in de goedkeuring die de raad ten slotte maar aan het project heeft gegeven. En daarmee heeft men, zoals de heer Seegers (cpn) het uitdrukte, een wissel getrokken op een onzekere toekomst.

VAN aanzienlijk meer koopmanschap getuigt het plan dat de VVV-Amsterdam heeft ontworpen om het binnenlandse toerisme te bevorderen. Met

de drie zuidelijkste provincies, Limburg, Noord-Brabant en Zeeland, zijn afspraken gemaakt voor de bevordering van het bezoek van Amsterdammers aan deze provincies, waarbij door de medewerking van de plaatselijke organisaties en verscheidene horecabedrijven aantrekkelijke kortingen zijn bereikt. Het is een experiment, dat voorzichtig en gezond is opgezet, dat de VVV niet voor onoverzichtelijke financiële lasten plaatst en dat bij welslagen onmiddellijk voor uitbreiding tot andere provincies vatbaar is.

Het initiatief is daarom zo aantrekkelijk omdat het enerzijds de Amsterdammers wat dichter bij hun eigen vereniging voor vreemdelingenverkeer brengt, omdat het voorziet in een voorlichting aan de eigen stedelingen over het eigen land, omdat het de ontdekking van het eigen land als vakantiegebied kan bevorderen, en ten slotte omdat het op deze wijze de Amsterdammers inschakelt als ambassadeurs voor de stad. Op de duur zal immers het voorshands als eenrichtingsverkeer opgezette toeristenplan zonder twijfel een beweging in de andere richting stimuleren. En misschien zal juist in de ko-

mende jaren de ontdekking van Nederland als vakantieland weleens bijzonder aangenaam kunnen blijken.

NOG een vermeldenswaardige gebeurtenis in het overigens de afgelopen weken nogal rustige Amsterdam is het uittreden van de heer J. Verschoof uit de gemeenteraad. Hijzelf heeft daarover nu gezegd dat zijn vertrek goed is voor de politieke duidelijkheid. Wie daaruit zou afleiden dat hij daarom de raad vaarwel zegt, vergist zich: de heer Verschoof heeft een betrekking aanvaard die hem geen tijd laat voor het werk in de gemeenteraad; het is ter wille van de duidelijkheid goed dit te zeggen.

In zijn plaats zal nu mr. H. F. Heerman in de raad komen. De heer Verschoof is in de raad gekomen voor de Boerenpartij, maar samen met mevrouw Baank-Meijer is hij alras uit de boerenfractie getreden. Van zijn opvolger, die is gekozen uit de kieslijst van de Boeren, moet worden verwacht dat hij in de fractie van de heer Verlaan zitting zal nemen. Daarmee zou dan deze fractie weer drie man tellen; één van hen, de heer Roodenburg, is een veritable agrariër.

Ombudsman herleeft

VAN twee kanten is in het jongste begrotingsdebat van de Rotterdamse gemeenteraad het vraagstuk van de ombudsman weer eens ter sprake gebracht. De eerste die dit — heel vluchtig overigens — deed, was de voorzitter van de KVP-fractie, mr. L. A. Struik. Zijn opmerkingen beperkten zich in hoofdzaak tot de constatering dat er maar weinig was overgebleven van het optimisme, waarmee Rotterdam dit vraagstuk tegemoet was getreden. Hij maakte het de burgemeester op die manier wel erg gemakkelijk de raad te adviseren de slaap van de ombudsman niet te verstoren.

Zo gemakkelijk is de burgemeester er in een iets later stadium bij de liberale mevrouw ir. M. C. Endert-Baylé niet afgekomen. Deze meende uit het antwoord van 's raads voorzitter te kunnen afleiden dat de heer Thomassen weinig of geen weet had van een raadscommissie ad hoc, die onder voorzitterschap van de vorige burgemeester, mr. G. E. van Walsum, in 1963 een begin heeft gemaakt met een onderzoek naar de vraag of verhoging van de rechtsbescherming der individuele burgers tegen beslissingen van de gemeentelijke overheid wenselijk en nodig moet worden geoordeeld en zo ja of dan een ombudsman — toentertijd in de stukken een raadscommissaris geheten — dient te worden benoemd.

Deze commissie heeft het nooit tot een bepaald advies over het al dan niet benoemen van zo'n vertrouwensman kunnen brengen. Zij heeft zich maar één keer tot de raad gewend en wel om te melden dat de Vereniging voor administratief recht met een studie over hetzelfde onderwerp bezig was en dat het verstandig zou zijn het resultaat van die studie af te wachten alvorens een eigen standpunt te bepalen. Aan deze aanbeveling heeft de raad zich braaf gehouden, waarna de commissie onopgemerkt is overleden.

NU de kwestie van de ombudsman weer in de actualiteit is gekomen, leek het ons niet onaardig nog eens na te gaan wat burgemeester en wethouders in hun voorstel van 25 september 1963 tot instelling van de bedoelde commissie ad hoc aan gedachten hebben ontvouwd. Om te beginnen dan kan worden opgemerkt dat het college natuurlijk niet voorbij is gegaan aan het feit dat er reeds verscheidene wetten en verordeningen zijn die aan de burger een beroepsrecht tegen gemeentelijke beslissingen toekennen.

Tegelijkertijd echter gaf het college blijk te beseffen dat in de gemeentelijke sfeer beslissingen van allerlei aard kunnen worden genomen, waartegen een formeel beroepsrecht niet bestaat.

Op te merken valt voorts dat burgemeester en wethouders de commissie niet onbeslagen ten ijs lieten gaan. Zij gaven haar een ontwerp-verordening mee waarin de stem van de heer Van Walsum duidelijk te onderkennen was.

Het ontwerp beoogde aan de raad het recht toe te kennen na elke gemeenteraadsverkiezing een raadscommissaris te benoemen, telkens voor een periode van vier jaar. Die benoeming zou moeten geschieden op aanbeveling van het college.

In het ontwerp werd bovendien o.a. bepaald dat de raadscommissaris de bevoegdheid zou moeten krijgen onderzoeken te doen op het terrein van het bestuur der gemeentelijke huishouding.

Zo gezien was Rotterdam dus al een aardig eind op weg naar een voorziening ter verbetering van de relatie overheid-burgerij. Juist daarom valt het zo zeer te betreuren dat de commissie-Van Walsum het geruisloos heeft laten afweten. Dat heeft ook mevrouw Endert verdrotten, reden waarom zij gemeend heeft het geheugen van burgemeester Thomassen te moeten oprispen, er tevens op aandringende de commissie ad hoc — natuurlijk in nieuwe samenstelling — in het leven terug te roepen.

De commissie zou dan het probleem

van de rechtsbescherming der burgerij nog eens onder het oog kunnen zien. Ondertussen zou zij voor die bescherming metterdaad al wat kunnen doen en wel door niet slechts als studiecmissie maar ook als commissie voor de verzoekschriften te gaan fungeren.

In eerste aanleg verklaarde burgemeester Thomassen aan het instituut van de ombudsman persoonlijk niet zoveel behoefte te gevoelen, ook al omdat de burgerij desgewenst de hulp van het gemeentelijke voorlichtingscentrum Open boek en van de sociale raadslieden kan inroepen. Hij zal echter ook wel hebben begrepen dat met deze hulpmiddelen het vraagstuk van de rechtsbescherming slechts zeer ten dele kan worden opgelost. Vandaar dat hij bij nader inzien toch wel gevoelig bleek voor de suggestie van mevrouw Endert.

Met de toezegging dat hij het initiatief wilde nemen voor vernieuwing van de raadscommissie ad hoc opende hij het vooruitzicht dat er weer enig leven komt in deze brouwerij. De commissie kan naar de mening van de burgemeester haar werk beginnen als commissie voor de verzoekschriften. De praktijk kan dan leren of en in hoeverre de Rotterdamse bevolking werkelijk behoefte heeft aan een ombudsman of — zo men wil — een raadscommissaris.

Een desbetreffend voorstel zien wij nu met belangstelling tegemoet.

Lege plekken in Den Haag

IN een voortzetting van onze polemiek met het Alg. Handelsblad over de Opera zien we op het ogenblik geen aanleiding. Sentiment en rationeel denken staan nu eenmaal niet op zo goede voet met elkaar. Nu laten ook wij ons wel eens door sentiment leiden en op z'n tijd — zo geloven we — behoeft daartegen ook geen bezwaar te bestaan. Daarom kunnen we nog altijd zeer wel begrip opbrengen voor de wens van de hoofdstad eenmaal in het bezit te komen van een operagebouw. We willen zelfs nog wel verder gaan en de hoop uitspreken dat eens die Amsterdamse wens in vervulling zal gaan.

Intussen blijkt intendant Huisman de kwaliteiten van het Scheveningse Circus-theater zo hoog aan te slaan dat hij er tijdelijk zijn tenten wil opslaan in afwachting van de totstandkoming van het Operagebouw in Amsterdam. De besprekingen over voorlopige huisvesting in Scheveningen schijnen nog niet helemaal rond te zijn, maar het ziet er wel naar uit dat het er van zal komen.

Het Circus-theater is geen ideaal operagebouw; we weten dat. Er ontbreken repetitieruimten, decorbergplaatsen en kantoorlokalen, maar blijkbaar is het mogelijk met enig aanpassingsvermogen de hoofdzetel van de Opera toch tijdelijk in Scheveningen te vestigen. We verheugen ons daarover, omdat het Haagse

publiek daardoor de gelegenheid kan krijgen een oude opera-traditie nieuw leven in te blazen. Op die manier kan het Circustheater zijn positie als plaatsvervanger van het afgebrande K. en W. ook waarmaken. We hopen het van harte, zoals we eveneens hopen dat musicals, operettes enz. de weg naar Scheveningen nu zullen weten te vinden.

VAN Scheveningen naar de oude binnenstad. De kans dat o.m. de Spuistraat het promenade-voorbeeld van Hoogstraat en Noordeinde zal gaan volgen, schijnt groter te worden. Dat is tenminste iets, want voor de rest is een angstwekkende stilte gevallen over de vele plannen om de city meer leefbaar te maken. Over de plannen rond de Groenmarkt (aanbouw stadhuis bijv.) horen we niets meer. Wat is daarmee toch aan de hand? Eenzelfde vraag kan worden gesteld met betrekking tot de Spui-sanering. Is de

heer Zwolsman eigenlijk nog wel van plan daar te gaan bouwen? Zijn activiteiten schijnen, althans voor Den Haag, nog nauwelijks van betekenis. Bouwplannen, die hij voor Leyenburg en Duindigt II had, heeft hij aan verzekeringsmaatschappijen overgedaan en die blijken — gelukkig — van plan de handen wél uit de mouwen te steken.

Lege plekken, ze staren ons overal aan in de binnenstad, prettig voor parkeer-ruimte zoekende automobilisten, maar daarmee is dan ook alle goeds daarvan gezegd. Leeg is ook nog steeds het Korte Voorhout, waarvan het rijk ons nu vele jaren beloofd heeft het te zullen bebouwen (ministerie van financiën). Maar er gebeurt niets. Nu lezen we dat de Rijksgebouwendienst met het oog op de bevordering van de werkgelegenheid in de bouwnijverheid elders in het land druk doende is een aantal bouwprojecten te realiseren. Zou de Rijksgebouwendienst misschien ook eens aandacht aan het

Korte Voorhout willen schenken? Het braakliggen van de grond daar heeft nu lang genoeg geduurd en het steeds maar uitstellen van de bouw levert ook nog flink wat renteverlies voor de staatskas op.

DE lege plek aan de Ged. Gracht zal binnenkort verdwijnen. Daar komt — overigens tijdelijk — een overdekte markt; voor velen ongetwijfeld aantrekkelijk; voor sommige middenstanders in de naaste omgeving een zaak, die zorgen baart. De tijd zal leren in hoeverre er voor die zorg echt reden is geweest.

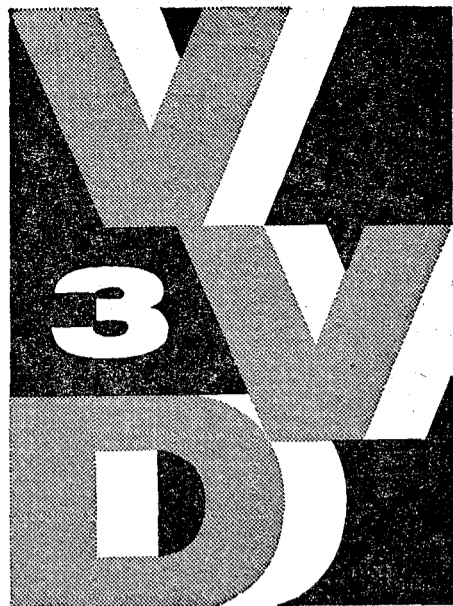
De initiatiefnemers van die overdekte markt — hoe men daarover op zich moge denken — verdienen in elk geval een woord van waardering. Zij hebben de vrij gekomen grond niet voor vele jaren braak willen laten liggen, nu het niet mogelijk bleek aanstands bouwplannen voor kantoren en winkels ter plaatse te verwezenlijken. Zij hebben aan een tijdelijke oplossing de voorkeur gegeven.

Wie zijn die „zij”? De bestuurders van een stichting, die op grond van een testamentaire beschikking tot stand is gekomen.

Bokma her *altes best*
Oude genever • Bessenrood • Citroen-jenever

VERONTREINIGING VAN LUCHT EN WATER HOGE PRIJS VOOR INDUSTRIELE ONTWIKKELING

HET is wellicht wat merkwaardig, te midden van de felle verkiezingsstrijd in ons land, uit de mond van de staatssecretaris van sociale zaken en volksgezondheid, dr. Bartels, te vernemen dat op zeer korte termijn maatregelen getroffen zullen worden om de voortgaande lucht- en waterverontreiniging in verband met de snelle industrialisering, vooral in het zuiden van Limburg, zo veel mogelijk tegen te gaan. Toch is hier een belangrijk probleem aan de orde, dat mede aanrakingspunten heeft op het bestuurlijke vlak en daarom tevens binnen de politieke sfeer valt.

Toegegeven: het zal de kiezer wellicht niet zo onmiddellijk aanspreken, doch men dient wel te bedenken dat de instandhouding van de „leefbaarheid” van ons land niet kan worden verwaarloosd zonder op den duur ernstige schade aan onze volksgezondheid toe te brengen.

Er bestaan geen exacte gegevens omtrent de hoeveelheid afvalstoffen in Nederland, omdat deze hoeveelheid niet overal wordt geregistreerd. Niettemin zijn er toch betrouwbare schattingen. Deze werden onlangs bekend gemaakt door dr. N. J. A. Groen — hoofdinspecteur van de Volksgezondheid, belast met het toezicht op de hygiëne van het milieu — tijdens een congres dat in Amsterdam over het vraagstuk van de industriële afvalstoffen werd gehouden. Voor zover het door de gemeente opgehaalde stoffen betreft bestaan er schattingen, uitgaande van gegevens van enkele grote steden, waar de hoeveelheden wel gemeten en gewogen worden. Deze schattingen belopen een totaal van 4,6 miljoen ton per jaar — of wel 370 kg per inwoner per jaar — bij welk kwantum de specifieke agrarische afvalstoffen en oude auto's buiten beschouwing zijn gelaten.

Van deze 4,6 miljoen ton behoren 3,3 miljoen ton, of wel ruim 70 pct., tot de door de gemeenten ingezamelde stoffen, in hoofdzaak dus huisvuil. De rest — 1,3 miljoen ton, of wel bijna 30 pct. van het totaal — wordt gevormd door industriële afvalstoffen. Van deze 1,3 miljoen ton industriële afvalstoffen moet 5 pct. of wel 65.000 ton, worden geacht te behoren tot de zgn. gevaarlijke afvalstoffen, waarvan men zich niet zonder meer kan ontdoen.

Rekening houdend met de situatie, zoals die nu al bestaat in enkele grote steden in de Verenigde Staten, waar de cijfers nu al tweemaal zo hoog zijn als in ons land, en rekening houdend met het accres van de afvalstoffen per hoofd van de bevolking over de afgelopen tien jaar en de te verwachten vergroting van het areaal dat als industrieterrein in gebruik zal worden genomen, moeten wij er op voorbereid zijn dat de hoeveelheid afvalstoffen aan het einde van deze eeuw in totaal ten opzichte van het huidige kwantum 3 à 4 maal zo groot zal zijn en van 4,6 miljoen ton zal zijn opgelopen tot circa 14 miljoen ton, te splitsen in 10 miljoen ton gemeentelijke en 4 miljoen ton industriële afvalstoffen, waarvan ongeveer 200.000 ton gevaarlijke chemicaliën.

IN HET JAAR 2000

Volgens eenzelfde extrapolatie-methode moet tegen het jaar 2000 het aantal afgedankte auto's per jaar op een half miljoen worden gesteld, waarvan 60.000 stuks per jaar zullen moeten worden weggesleept, tenzij men dit aantal door bepaalde maatregelen zal weten omlaag te brengen.

Wanneer 14 miljoen ton vuil op een hoop zou worden gelegd met een diameter van een kubieke meter, dan zou deze hoop, aldus dr. Groen, bijna de halve aarde kunnen omspannen en per dag ongeveer 60 km aangroeien. Bij een vijf-daagse werkweek betekent dit dat per dag ongeveer 80 km van zo'n hoop moet worden ingezameld en verwerkt. Het is wel duidelijk dat dit niet zal kunnen geschieden met schepjes en emmertjes, al zou men daar personeel voor weten te vinden, maar dat mechanisering bij het ophalen en bij de verwerking in het groot zal zijn aangewezen.

... open stortplaatsen, vaak op landschappelijk aantrekkelijke plaatsen...

Als wij uitgaan van de huidige ervaringscijfers en verwachten dat ook in de toekomst 80 pct. van de gemeentelijke afvalstoffen en 50 pct. van de industriële verbrandbaar zullen zijn en voorts dat tweederde daarvan ook verbrand zal worden, dan zullen tegen het einde van deze eeuw voor 6,25 miljoen ton afval verbrandingsinrichtingen aanwezig moeten zijn en zal 7,25 miljoen ton in aanmerking komen om te worden gestort.

Als men bedenkt dat Nederland, met zijn installaties in Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Leiden, thans over een verbrandingscapaciteit van 950.000 ton beschikt, betekent dit dat voor de naaste toekomst installaties met een capaciteit van ruim 5 miljoen ton voor bouwen in aanmerking komen. Dit impliceert dat nog ruim 100 inrichtingen zouden moeten worden gebouwd, waarvan een aantal ook voor de verwerking van hoeveelheden vuil van ca. 10.000 ton, hetgeen slechts reëel is, indien het technisch mogelijk zal zijn, ook voor klei-

nere gemeenten verbrandingsovens te bouwen tegen aanvaardbare kosten. Deze bouwkosten zouden overigens, naar het tegenwoordige prijspeil berekend, omstreeks 1,7 miljard gulden bedragen.

Zo deze gang van zaken al zou kunnen worden gerealiseerd, blijft er nog 7,25 miljoen ton afval over, waarvoor men geen andere oplossing zal kunnen vinden dan storten.

RUIMTEGEBREK

Deze hoeveelheid is tweëneenhalf maal zo groot als het kwantum dat thans wordt gestort en zal een overeenkomstige hoeveelheid ruimte vergen, waaraan wij in Nederland nu juist meer en meer gebrek zullen krijgen; 7,25 miljoen ton afval vergen, na inklinken, vergisten en samendrukken, jaarlijks ongeveer 7 vierkante kilometer of wel 700 ha aan oppervlakte en het is ondenkbaar deze ruimte te kunnen reserveren in het areaal dat ons aan het eind van deze eeuw ter beschikking zal staan.

Wat betreft de kosten voor het inrichten van dit soort stortplaatsen heeft ir. Weststrate, werkzaam bij de dienst van dr. Groen, een berekening opgezet, die uitkomt op een totaal van f 420 miljoen. Wanneer men nog daarbij optelt de investeringen welke nodig zijn voor de uitbreiding van de compostbereiding ad f 45 miljoen, komt men op een totale investering van ruim f 2 miljard en jaarlijkse kosten van circa f 175 miljoen.

Dr. Groen wijst er in dit verband terecht op dat de complicaties in het gehele vraagstuk ertoe leiden dat de meest efficiënte behandeling ervan niet zal kunnen worden nagestreefd binnen het bestel van elke gemeente. De Volksgezondheidsnota, die het vorig jaar het licht zag, zegt daarover het volgende:

● De verwijdering en verwerking van het huisvuil, veelal als dienstverlening op gemeentelijk niveau georganiseerd, schept voor vele gemeentebesturen in toenemende mate problemen, welke dikwijls niet op eenvoudige wijze of met beperkte middelen kunnen worden opgelost.

Een tendens tot intergemeentelijke samenwerking voor het tot stand brengen van grotere verwerkingsinrichtingen, hetzij in de vorm van vuilverbrandingsinstallaties, hetzij door het deelnemen aan en de oprichting van compostingsbedrijven moge hier door de ondergete-

kenden met instemming worden gesignaleerd. In het komend beleid achten zij het van groot belang dit streven te bevorderen en te ondersteunen.

● De ondergetekenden zijn van oordeel dat de technische problemen, welke zich hier voordoen, het noodzakelijk maken dat de gemeentebesturen, die niet over eigen specialisten op dit gebied beschikken, zich op deskundige wijze laten voorlichten.

● De omvangrijke infrastructurele voorzieningen, welke hier moeten worden getroffen, vereisen evenals bij de drinkwatervoorziening, een planmatige benadering, aan de totstandkoming en uitvoering waarvan de ondergetekenden in het komende beleid de volle aandacht zullen geven. Onderzoek op het terrein van de vuilverwerking en voorlichting aan gemeentelijke instanties terzake zullen daarbij in de overweging worden betrokken.

Dr. Groen acht het zeer verheugend dat deze nota de moeilijkheden voor gemeenten onderkent en de noodzaak van een gerichte advisering aan de gemeenten noodzakelijk acht, alsook dat de toenmalige minister en staatssecretaris de gehele problematiek als één vraagstuk planmatig wilden benaderen in positieve zin en dat beide bewindslieden voor deze benadering meer onderzoek noodzakelijk achtten met betrekking tot de vuilverwerking en de voorlichting aan gemeenten.

NOTA

Ook de „Tweede Nota over de Ruimtelijke Ordening in Nederland”, die eveneens vorig jaar verscheen, laat zich met betrekking tot de bodemverontreiniging en bodembescherming in bezorgde zin uit over de opslag en verwerking van afvalstoffen, die als „een groot probleem” worden beschouwd.

In deze nota worden evenwel geen consequenties getrokken met betrekking tot het voor vuilnis in beslag te nemen areaal, behalve voor zover dat het meer aanschouwelijke van „autowrakken en grote huishoudelijke apparaten (koelkasten e.d.)” betreft, waarvoor, naar het oordeel van de schrijver van de nota, „de nodige opslagruimte onevenredig groot is.”

MASSIEF KARTONNEN

DOZEN

★
voor export en
binnenlands
gebruik

★

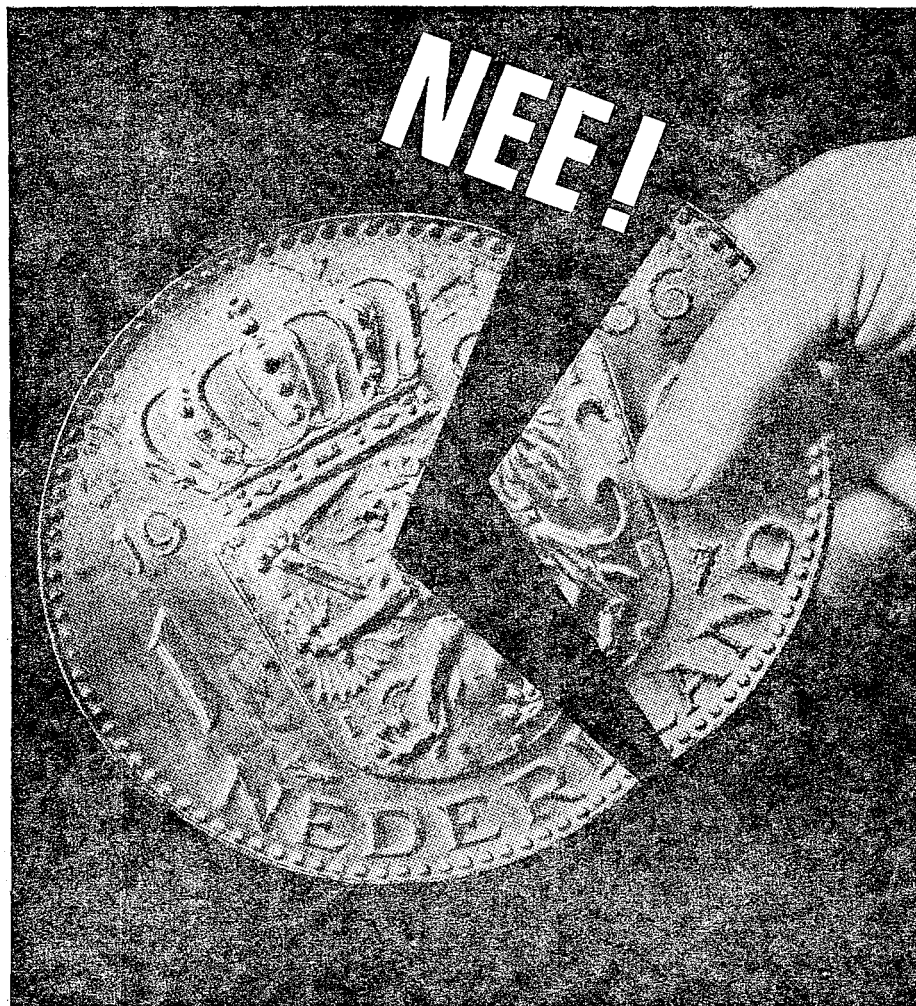
N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. FREE & CO.

H.W. STRAAT 20 - 22,
OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel.nr. 0 59 78 - 22 33
Tx. nr. 53251.

**EIGEN
VERDIEND
GELD
MOET ZIJN
KOOPTKRACHT
BEHOUDEN!**

Er is nu genoeg met de gulden gesold. De staatsuitgaven zwellen en zwellen en wie is de dupe....? U! U betaalt steeds meer belasting en het weinige, dat u mag houden, wordt met de dag minder waard. Oorzaak nummer één van deze geldontwaarding: de veel te snelle stijging van de staatsuitgaven. De V.V.D. heeft aangetoond, dat het anders kan. Zij wijst de weg om de welvaart weer omhoog te brengen. Daarom: voor een gezond en krachtig financieel beleid....V.V.D.!

**STEM
TOXOPEUS
LIJST 3**

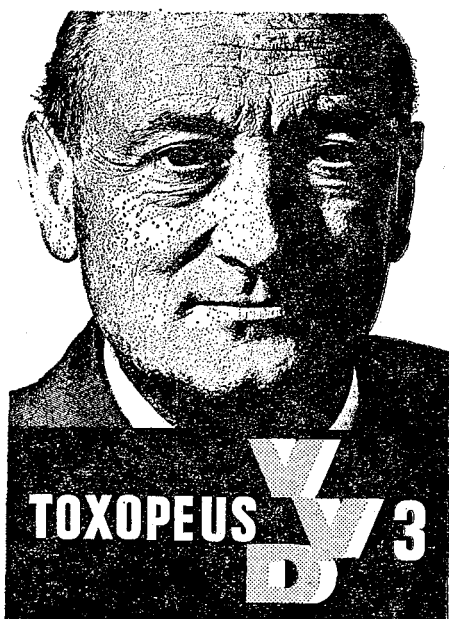
**LATEN WE
ASJEBLIFFT
MET BEIDE
BENEN OP
DE GROND
BLIJVEN!**

- Krachtige bestrijding van de geldontwaarding.
- Voorkoming van verdere verzwarend van de belastingdruk voor allen.
- Betere woningen die nu al voldoen aan de eisen van de toekomst.
- Een ombudsman om de persoonlijke vrijheid en veiligheid van iedere burger te waarborgen. Versterking van de rechtspositie van de werknemers bij bedrijfsopheffing.
- Vooruitziend en evenwichtig beleid ten aanzien van de ruimtelijke ordening.
- Krachtige ondersteuning van het Amerikaanse streven om in Vietnam door onderhandelingen te komen tot een vreedzame regeling, die de rechten en vrijheden van het gehele Vietnamese volk ten volle waarborgt.

**STEM
TOXOPEUS
LIJST 3**

Verkiezingsactie draait op volle toeren

De kiezers tonen ditmaal een opvallende belangstelling. Er is van een lauwe stemming bepaald geen sprake. Verkiezingsvergaderingen worden veel drukker bezocht dan de laatste jaren het geval is geweest.

Voor de verkiezingsvergaderingen van de VVD bestaat een ongekende belangstelling. Toen onze lijst-aanvoerder, mr. Toxopeus, dezer dagen in Oostburg (Zeeuwsch-Vlaanderen) sprak bijvoorbeeld, deed hij dat in het Ledeltheater voor meer dan 500 toehoorders; er kon geen mens meer bij. Mr. Geertsema sprak in Delden voor meer dan tweehonderd personen. En zo is het in het gehele land, waar de VVD-kandidaten het woord voeren, op totaal zo'n 400 verkiezingsbijeenkomsten.

Het behoort wel nauwelijks betoog dat de verkiezingsdienst van het hoofdbestuur van de VVD zich in deze grote belangstelling bijzonder verheugt. Onwillekeurig dringt zich een vergelijking met 1959 op, toen de belangstelling van de kiezers voor de VVD ook zo groot is geweest en toen de VVD bij de Kamerverkiezingen een opvallende overwinning behaalde.

Hoe groot de interesse voor de VVD de laatste tijd is, bewijzen ook de radio- en tv-uitzendingen, waarop prompt bij het secretariaat van het hoofdbestuur in Den Haag honderden reacties binnenkomen met het verzoek om nadere in-

lichtingen. Slechts weinige reacties zijn negatief.

• Harde strijd

Er wordt hard gevochten op het verkiezingsfront. De verslagen van verkiezingsvergaderingen in de dagbladen geven daarvan dagelijks blijk.

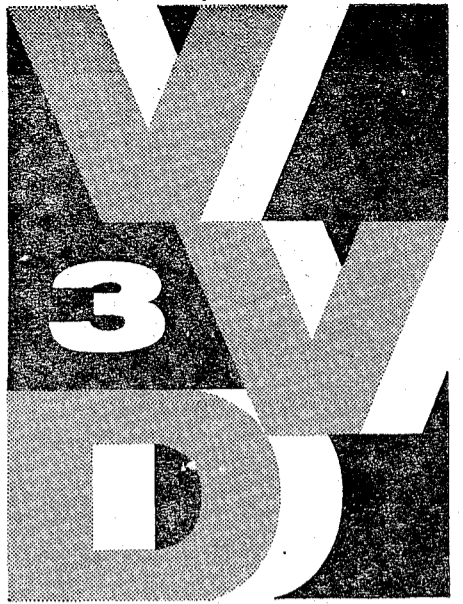
De VVD laat zich in deze strijd niet onbetuigd. Over het gehele land wordt het kiezersvolk met twee verschillende affiches in een oplage van tienduizenden exemplaren opgewekt op lijst 3, de VVD te stemmen. Het affiche met de „kop” van mr. Toxopeus — gedrukt in een nieuw Amerikaans procédé blijkt vooral goed aan te slaan. Alle leden van de partij hebben een raambiljet ontvangen, maar wie er meer wil hebben, ook voor geestverwanten, kan die bij het secretariaat van de plaatselijke afdeling aanvragen.

• Miljoenenoplaag

In de komende dagen zal voorts in een miljoenenoplaag een folder in drie kleuren „Ziet u het ook zo?” over het gehele land worden verspreid. Deze folder bevat in korte trekken het verkiezingsmanifest en een aantal punten uit het verkiezingsprogramma.

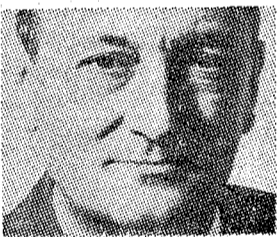
De VVD zal in de komende dagen ook op duidelijke wijze haar stem in de landelijke pers laten horen door middel van een grote advertentie-campagne.

Men ziet het, onze partij heeft alle middelen van een moderne verkiezingsactie te baat genomen en zich met volle

**HOUD
DE
BEDRIJFS
POORTEN
OPEN**

Twee jaren geleden was er werk volop. Maar toen moesten er zo nodig socialisten in de regering.... We hebben er allemaal duur voor betaald. Met een achteruit hollende export. Met bedrijfs-sluitingen. Met een reusachtig gat in de betalingsbalans. Daar kunt u nu iets aan doen. U kunt er zelf voor zorgen, dat de bedrijfspooften open blijven. En verder open gaan. Wijs op 15 februari elke openlijke of verkapte socialistische dwangmaatregel af. Stem V.V.D. De V.V.D. staat op de bres voor een evenwichtiger overheidsbeheer, dat gelegenheid laat voor een gezonde bedrijfsvoering en een prima werkgelegenheid.

**STEM
TOXOPEUS
LIJST 3**

**Nieuws
uit de
Liberale
Internationale**

De Executive van de Liberale Internationale heeft op zaterdag 14 en zondag 15 januari te Parijs vergaderd, voor het eerst onder voorzitterschap van de nieuwe president, mr. E. H. Toxopeus.

Tegenwoordig waren vertegenwoordigers van liberale groeperingen uit dertien landen; van Nederlandse zijde was de heer D. W. Dettmeijer aanwezig.

Op voorstel van mr. Toxopeus werd besloten een telegram met gelukwensen te sturen aan de heer Van Oudenhove, ter gelegenheid van de viering van de Belgische P.L.P.

Bij de algemene politieke bsschouwingen schonk men aandacht aan de uitslag der verkiezingen in Denemarken, Zweden en West-Duitsland, waarbij vooral van Engelse zijde gewaarschuwd werd tegen de neiging van de SPD en de CDU om in West-Duitsland het Engelse verkiezingssysteem met het districtenstelsel in te voeren.

Op 5 april komt een aantal politieke leiders van liberale partijen in Parijs bijeen, in verband met de vergadering op 10 april in Rome van de EEG, naar aanleiding van de aanvraag door Engeland tot toetreding tot de EEG. Bij de discussies werd de hoop uitgesproken dat Engeland concrete voorstellen wil doen ten opzichte van de EEG.

Besloten werd op 20 en 21 mei wederom een vergadering van de Executive van de Liberale Internationale te houden, dit keer in Den Haag.

Uitvoerig werd van gedachten gewisseld over het interimrapport van de organisatiecommissie van de Liberale Internationale. Deze commissie zal in maart wederom vergaderen ter vaststelling van het definitieve rapport.

Het twintigjarig bestaan van de Liberale Internationale zal dit jaar begin september in Oxford, waar in 1947 de Liberale Internationale is opgericht, tijdens een groot congres gevierd worden.

Mr. E. H. Toxopeus heeft in zijn kwaliteit van president van de Executive van de Liberale Internationale een telegram gezonden aan de afgetreden politieke leider van de Britse Liberalen, Jo Grimond. Hij brengt hem hierin dank voor hetgeen Grimond in de afgelopen tien jaar heeft gedaan voor de verbreiding van de liberale gedachte in Engeland.

**Waar en
wanneer komt
Toxopeus?**

Onze lijstaanvoerder, mr. E. H. Toxopeus, heeft inmiddels in het kader van zijn verkiezingstournee al heel wat toespraken in verschillende provincies gehouden. Bij zijn verdere rondreis door het land komt hij:

- 4 febr. in Utrecht
(Geb. v. Kunsten en Wetensch., 14.00 u.)
- 6 febr. in Leeuwarden
(De Harmonie, 20.00 u.)
- 8 febr. in Haarlem
(Brinkman, Grote Markt, 20.00 u.)
- 9 febr. in Rotterdam
(Hotel Atlanta, 20.00 u.)
- 10 febr. in 's-Gravenhage
(Dierentuin Koningskade 3, 20.15 u.)
- 11 febr. in Alphen a/d Rijn
(„Avifauna”, 14.30 u.)
- 13 febr. in Amsterdam
(Congrescentrum RAI, 20.00 u.)

Op al deze verkiezingsbijeenkomsten houdt, voorafgaande aan de rede van mr. Toxopeus, Lex Braamhorst vraaggesprekken met vijf VVD-kandidaten, t.w. prof. dr. H. J. Witteveen, mevr. Haya van Someren-Downer, mr. F. Porthene, H. Wiegel en H. J. L. Vonhoff. De vragen die Lex Braamhorst zal stellen beantwoorden de kandidaten via een projectie-scherm op het podium.

**STEM 15 FEBRUARI
NIET OP EEN PARTIJ
MET EEN MASKER VOOR.
STEM V.V.D.!**

**GEEN CARNAVAL
IN DE POLITIEK!
STEM V.V.D.!**

Op deze pagina's treft men reproducties aan van een aantal affiches en reclamebiljetten die de propaganda-commissie van de VVD heeft laten ontwerpen voor de dit keer wel uitermate belangrijke verkiezingsactie. Aan de afdelingen van de partij zijn voorbeelden van dit en van nog veel ander reclame-materiaal toegezonden, zodat zij in de gelegenheid zijn een en ander te bestellen. Hoeveel tijd en vooral hoeveel geld een dergelijke actie kost laten wij graag aan het voorstellingsvermogen van de lezer over. Wie dan even nadenkt grijpt meteen zijn giroboekje om een bijdrage over te maken op postrekening 67880 t.n.v. de algemeen secretaris van de VVD te 's-Gravenhage.

— ook al weer iets Amerikaans —
blijkt het enorm goed te doen.

• Rood-gloeïend

Op deze manier wordt het werken voor de verkiezingspropaganda een plezier, ook al wordt er van hen, die zich daarmee op het secretariaat aan de Koninginnegracht in Den Haag bezig houden het uiterste gevergd. De telefoon-toestellen staan in deze dagen voortdurend rood gloeiend, niet het minst door de afdelingssecretariaten, waar de vonk van enthousiasme voor de verkiezingsactie onmiskenbaar is overgeslagen. Het is alles propaganda wat de klok slaat.

De partij is in het gehele land gemobiliseerd, heeft zich met volle kracht in de strijd geworpen. Het moet al raar gaan op de 15e februari als geen terrein zou worden gewonnen. De VVD-troepen staan in het veld en rukken op naar... de overwinning!

kracht in de felle strijd om de gunst van de kiezers geworpen.

En dan hebben we nog niet gerept van de film, waarmee Lex Braamhorst vijf VVD-kandidaten: mevr. Van Someren-Downer, prof. Witteveen, mr. Porthene, H. Wiegel en H. J. L. Vonhoff, op verkiezingsbijeenkomsten presenteert en vragen laat beantwoorden. Deze film

**LEX BRAAMHORST
PRESENTEERT
5 V.V.D. KANDIDATEN:**

PROF. DR. H. J. WITTEVEEN

MR. F. PORTHEINE

MEVR. HAYA VAN SOMEREN-DOWNER

H. WIEGEL

H. J. L. VONHOFF

Kopij voor deze rubriek zenden aan:
Joh. H. Springer
Alexanderstraat 16 Haarlem.

Contacten met anderen

IN Bergen (NH) is een tweede contactstudiedag gehouden met provinciale bestuursleden van vrouwenorganisaties in Noord-Holland. Wij kregen er een officieel verslag van.

De lijst van deelnemers noemt dertien organisaties, waarbij voorkeur is getoond voor het woord „vereniging”. Ook onze organisatie is zo genoemd; willen de VVD-leden in het voorbereidende comité daar de volgende keer op letten?

Er is niet vermeld waarom niet alle vrouwenorganisaties, die in Noord-Holland provinciaal georganiseerd zijn, er vertegenwoordigd waren.

Nu heeft afgaan op een verslag zijn gevaren en bezwaren. Zo wordt meermaals gesproken over „de federatie”. Welke federatie? Dat zal in het gesprek wel duidelijk zijn geweest, maar niet in het verslag. Toch is het leerzame leetuur. Minder is dat gedeelte, dat speciaal over Noord-Holland gaat, al kan dat misschien interessante vergelijkingen met elders opleveren.

Leerzaam voor ons allen echter is de discussie over „de taak van de vrouwenorganisaties in deze tijd”.

Wij kunnen er deze les uit trekken: dat wij moeten oppassen niet toe te geven aan onze neiging alles vanuit ons eigen standpunt te zien; dat wij ons best moeten doen ons in te denken op de plaats van anderen en van daaruit de dingen bekijken. Laten wij het ons herinneren, als wij klagen over het falen van propaganda. Ligt dat misschien daaraan?

Wat de vrouwen betreft: wij zullen andere vrouwen niet op één lijn moeten stellen met onszelf en zeker niet met onze actieve vrouwen in vertegenwoordigende lichamen of andere functies. Voor heel velen is de politiek nog onbekend terrein, maar uit het verslag kwam wel de wens naar voren op eenvoudige wijze er ingeleid te worden.

Opvallend is daarbij het verwijt dat de grote vrouwenverenigingen a-politiek zijn. Men verlangt van hun maatschappelijke en politieke voorlichting. Er blijkt duidelijk dat men de vrouwenorganisaties ziet als een emancipatieverschijnsel, waaraan men op den duur moet ontgroeien.

Maar geldt dat voor alle? Neem b.v. de Huisvrouwenvereniging; dat is toch meer een soort beroepsvereniging die zin zal behouden ook na volledige emancipatie. En onze eigen organisatie? Die heeft ook blijvende kanten, waarvan het vertegenwoordigen van de liberale

zienswijze in overkoepelende organen niet de minst belangrijke is.

Het besef van de nog niet voltooide emancipatie is de grondtoon van het verslag. Men spreekt ook van gebrek aan zelfvertrouwen. Maar vindt wel, dat de mannen er ook nog niet zijn! „De vrouw vindt dat ze goed geschoold moet zijn, voordat ze naar voren treedt. De man heeft een gevestigde plaats en we zien ook ongeschoolde mannen in de functies.” Is dit een gebrek aan zelfvertrouwen bij de vrouwen? Moeten wij het niet zelfkritiek noemen, waaraan juist genoemde ongeschoolde mannen gebrek hebben?

Een beetje meer zelfkritiek zou de wereld geen kwaad doen.

Terug naar het verslag. Daar lezen wij de opmerking dat men de leden moet trachten „te overtuigen niet afzijdig te blijven van samenwerking met andersdenkenden. B.v. in federatief of oecumenisch verband”. Dat deze opmerking gemaakt werd, is op zichzelf een bewijs van niet voltooide emancipatie. Men is doodsbenuwd buiten het eigen vertrouwde hokje te treden. In federatief verband heb je ten minste nog je eigen zuil om je aan vast te houden. (Tussen haakjes: is oecumenisch ook niet een soort federatief verband?) Als het dan samen moet, dan maar federatief: dat is veiliger.

In het verslag wordt de vraag gesteld of de vrouw geheel vrij is. Is zij maatschappelijk de gelijke van de man? Het moet de aanwezige VVD-vrouwen (er waren er volgens de deelnemerslijst verscheidene) wel wonderlijk te moede zijn geweest. Zij zullen ook verbaasd zijn geweest over de vraag naar een discussienota over... „de gehuwde buitenshuis werkende vrouw”. Alsof niet de vorige winter alle vrouwenorganisaties, d.w.z. alle georganiseerde vrouwen zich er mee bezig hebben gehouden! Er hapert blijkbaar wat aan de communicatie. Er hapert ook wat aan de maatschappelijke en politieke voorlichting, waaraan, eveneens blijkens het verslag, toch werkelijk wel behoefte is, op eenvoudige wijze.

Hoe is het daarmee bij ons gesteld? Houden wij echt wel genoeg rekening met de velen buiten onze min of meer geschoolde kring? Is de stof die wij voorzetten, niet vaak te moeilijk voor helemaal ongeschoolden? Het gaat dikwijls om zeer grote ingewikkelde problemen. Benaderen wij die wel altijd van de kant van die velen, die wij zo graag mee zouden krijgen? Beseffen wij wel steeds onze verantwoordelijkheid om hun de weg te wijzen? Beginnen wij wel steeds met naast hen te gaan staan? Deze zelfkritiek is de raad die het verslag ons vrouwen, maar ook de mannen, geeft.

Belangstellenden kunnen het verslag ter inzage krijgen.

Voorburg

OP donderdag 9 februari zal mej. mr. J. Th. ten Broecke Hoekstra in voorburg spreken op een bijeenkomst van de Vrouwen in de VVD en wel over haar „politieke ervaringen uit de laatste tijd.”

De bijeenkomst zal zijn 's avonds om 20 uur ten huize van mevr. C. M. van Harreveld-Schram, Laan van Oostenburg 30, Voorburg.

J. H. S.

HBU
HBU

Hij is van alle markten thuis...!

door als cliënt gebruik te maken van de informatiebronnen, waarover de HBU beschikt, dank zij haar uitgebreid net van eigen kantoren en correspondenten over de gehele wereld.

Ook voor U: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

Lege plekken in Den Haag

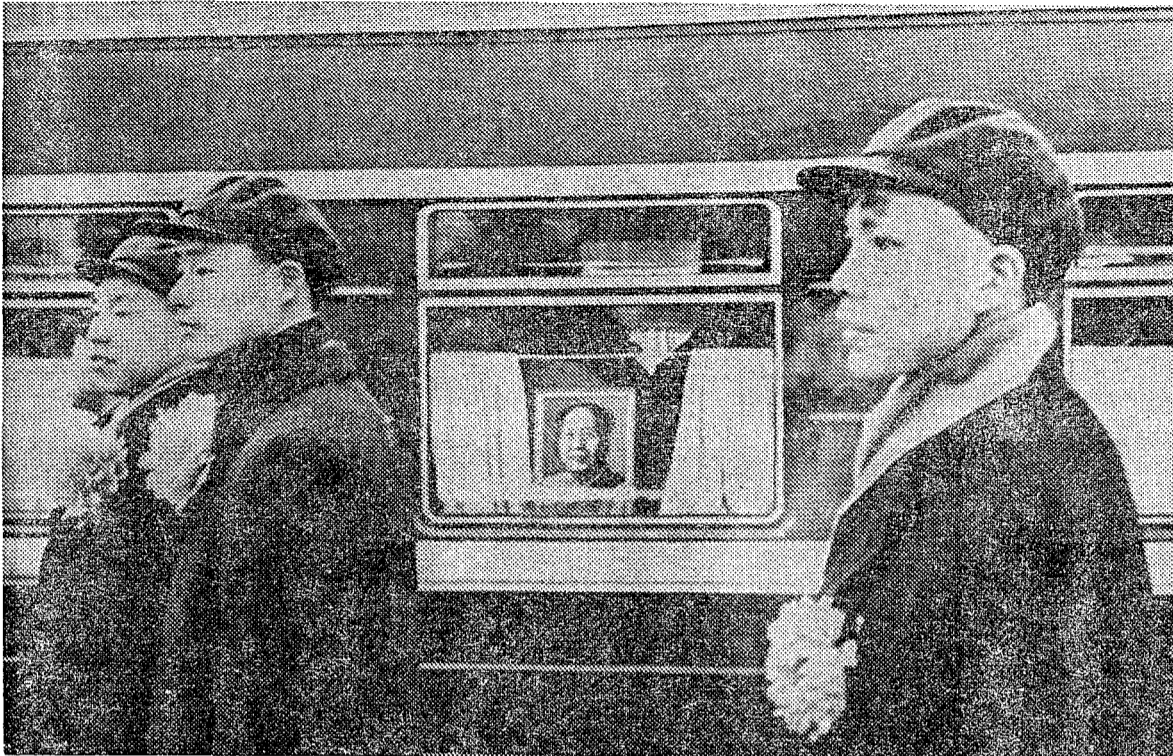
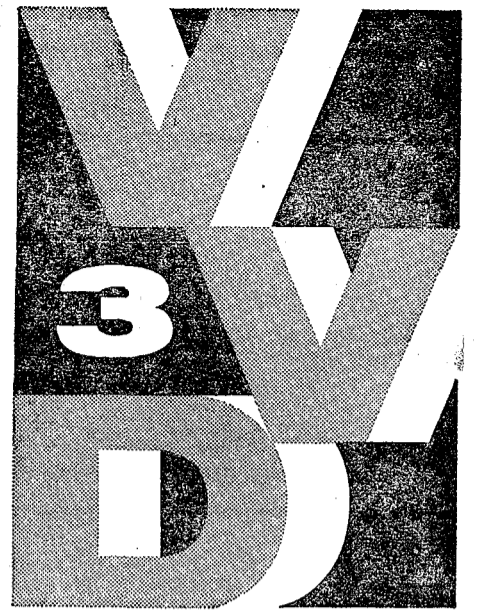
(Vervolg van pag. 4)

Enkele jaren geleden overleed in onze stad de heer L. Lassen, een vrijgezel, eigenaar o.m. van een aantal textielzaken en bouwer van de grote kantoorpanden aan de Grote Marktstraat — tussen C. en A. en het Spui —, eigenaar ook van de gronden, waarop nu de overdekte markt komt. De heer Lassen kon een visie op de omgeving van het Spui niet worden ontzegd. Hij was een groot voorstander van de ontmanteling van de Nieuwe Kerk. Tijdens zijn leven, waarin hij o.m. voor die ontmanteling met grote ijver heeft gepleit, is het er niet van gekomen, maar zij, die nu het beheer over die stichting hebben, hebben iets van 's heren Lanssens visie overgenomen. Zij willen het stadsbeeld daar zo gauw mogelijk een beter aanzien geven. Daarvoor past, zoals gezegd, een woord van waardering.

Het merkwaardige met die Lassenstichting is overigens, dat het bezit daarvan commercieel moet worden geëxploiteerd, maar dat de baten daarvan aan „liefdadige” doeleinden moeten worden besteed. Die baten zijn niet gering. Vandaar, dat de Lassenstichting vele goede werken kan verrichten. Menige instelling op het brede terrein van het maatschappelijk werk heeft er reeds van geprofiteerd. Vroeger kwam dit soort erflatingen vrij vaak voor; in deze tijd behoren ze tot de uitzonderingen en daarom hebben we gemeend iets te moeten vertellen van degenen, die achter het initiatief voor de overdekte markt aan de Ged. Gracht staan. Hun namen, ofschoon wel bekend, doen hier niet ter zake. Wel frappant is, dat het driemanschap uit een zeer verschillend geestelijk milieu van onze maatschappij komt. Dat was de uitdrukkelijke wens van de heer Lassen, een man met zeer ruime denkbeelden.

**Maakt in deze harde
verkiezingsstrijd propaganda
voor de VVD**

- Vraagt bij de secretaris van uw afdeling om raambiljetten
- Neemt vrienden en kennissen mee naar bijeenkomsten waar onze kandidaten spreken

„Gewond en verantwoordig” verlieten de Chinese studenten, die het aan de stok gekregen hadden met de Moskouse politie, de Russische hoofdstad.

CHINEZEN TEGEN RUSSEN

Langzaam maar zeker neemt in China de machtsstrijd scherper vormen aan. Misschien niet in die mate dat er steeds meer doden vallen. Wel door het feit dat blijkbaar telkens nieuwe gebieden erbij betrokken worden. Vrijwel dagelijks verandert de situatie. Het ene ogenblik heet een stad in de macht der tegenstanders van Mao Tse-toeng. Een dag later verneemt men dat de rebelle in diezelfde stad is gebroken. Telkens vlammen er haarden van onrust op in nieuwe centra van het miljoenenrijk. Het geheel biedt een beeld van gisting en beroering, dat geenszins tot rust gekomen is. Integendeel.

Een zware tegenslag voor het gezag van Mao is dat in de grensprovincie Sinkiang een ware burgeroorlog is uitgebroken. Dit gebied is gelegen in Noord West China, aan de grens van de Sovjet-Unie. Volgens de muurkranten in Peking zou Wang En-mo, de militaire gouverneur van Sinkiang hier leider zijn van de strijd tegen de Rode Garde. Wang's troepen zouden op één divisie na de zijde der anti-Maoïsten hebben gekozen. Het felste gevecht tussen de Rode Gardisten en de tegenstanders van Mao is geleverd in de stad Sji-Ho-zoe, waar meer dan 100 doden zijn gevallen. Dit alles dan volgens de muurkranten.

Voor ons blijft het altijd merkwaardig dat in een ultra-dictatoriaal regime als in China, deze muurkranten zo duidelijk taal spreken. Of zou het zijn dat door bepaalde berichten de strijdgeest voor de nieuwe en allernieuwste revolutie moet worden opgejut?

Waakzaamheid

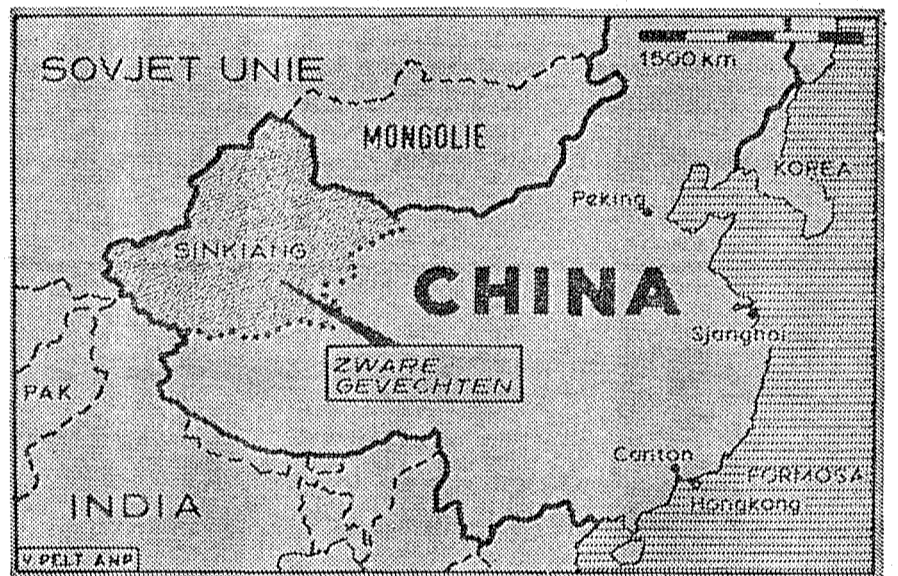
De beroering in Sinkiang kan de naaste burens — de Russen — niet koud laten. De Kazakken en Oegoeren wonen en in China en aan de andere zijde van de Chinees-Russische grens. Rusland treedt nu als verdediger van deze stammen op, en speciaal van de „verdrukten” in Sinkiang.

De Russen hebben in de afgelopen maanden troepen naar dit en andere grensgebieden gezonden. Zij zijn kennelijk beducht voor de Chinese agressiviteit. Het was ook geen toeval, dat partijsecretaris Brezjnev alsmede bijna alle leden van het partij-presidium bezoeken aan de grensstreken in het Verre Oosten hebben gebracht. Daarbij komt dat in hetzelfde Sinkiang

bij het zoutmeer Lop, de Chinezen hun experimenten met kernwapens houden. Alles redenen voor Russische waakzaamheid. Rusland beschouwt deze waakzaamheid, inclusief troepenverplaatsingen naar de grens blijkbaar slechts als een veiligheidsactie. Het weet niet, hoever en tot welke excessen Mao met zijn nieuwste revolutie wenst te gaan. Het ziet in ieder geval, hoe er ook in Mongolië en zelfs in het zwaar onder de Chinese duim gehouden Tibet deining is. Met name in Mongolië hebben Mao Tse-toeng en Lin Piao troepen ingezet om de tegenstand tegen de culturele revolutie te breken. In Mongolië weerklonk zelfs de kreet: „Mongolië voor de Mongolen.” Hetgeen op sympathie duidt noch voor Mao, noch zelfs voor de Chinezen in het algemeen.

Boontjes

In hoeverre Mao en de zijnen op het leger in zijn geheel kunnen rekenen is een vraagpunt. Tot nog toe had men vermeden het leger te gebruiken om druk uit te oefenen ten bate van deze zogenaamde culturele revolutie. Met bedreigingen en plaatselijk ingrijpen hebben de Rode Gardisten zelf hun voor vele Chinezen moeilijk verteerbare boontjes gedopt. Maar niet lang geleden verscheen er in het Pekingse Volksdagblad groot opgemaakt de mededeling dat het bevrijdingsleger zonder enige aarzeling de kant kiest van de rode rebellen en dat het zich zal keren tegen een ieder, die de kapitalistische weg op gaat. Dit klinkt zelfverzekerd. Maar twijfel is gerechtvaardigd, of sommige militaire bevelhebbers, met name in de provincie — dat is een rekbaar begrip in China —

voor Mao en zijn revolutie wel betrouwbaar zijn.

Vlammende woede

Intussen hebben de Russisch-Chinese diplomatieke verhoudingen — voor zover men bij de gebezigde taal nog van diplomatie kan spreken — een dieptepunt bereikt. Uiterlijke aanleiding was, zoals men zich herinnert, een demonstratie van Chinese studenten. Zij waren te Moskou op doorreis uit Frankrijk en Tsjecho-Slowakije, naar China. Op het Rode Plein hebben zij het bezoekers aan het

graf van Lenin lastig gemaakt. Het optreden van de Russische politie, dat — althans volgens waarnemers — niet excessief was, heeft bij de autoriteiten in Peking vlammende woede gewekt.

Behalve de zelfs in Peking ongeken-de scheld-kanonades als strijdmiddel, wordt nu al vele dagen lang de Russische ambassade te Peking belegerd. Volgens een Russische protestnota blokkeren tiende massa's de toegang tot de ambassade. Passerende auto's worden met verf beklad. In de Russische nota wordt verder verklaard dat deze demonstraties kennelijk ten doel hebben de Chinees-Russische betrekkingen te verslechteren.

Of het eindresultaat verbreking der Chinees-Russische diplomatieke betrekkingen zal zijn, behoort tot de mogelijkheden. Althans op dit ogenblik is men nog niet zo ver. Wel is het zeer goed denkbaar, dat de Chinese vijandschap tegen Moskou wordt gebruikt als afleidingsmanoeuvre voor de gespannen toestand in eigen land. Klassiek middel, waarvan Mao opnieuw het „nut” schijnt in te zien.

Binnenland

Hoe men de zaak ook keert of wendt: Het is duidelijk, dat en de kwestie van de mogelijke troonsopvolging en een poging om het revolutionaire elan tot elke prijs te behouden, thans tezamen de onderstroom vormen van alle perikelen in China. Mao Tse-toeng als oude revolutionaire dogmaticus wil kennelijk vermijden dat de eisen van het economische leven prioriteit verkrijgen boven wat in zijn ogen is het puriteins communis-tisch beginsel. Op het ogenblik schijnt hij nog behoorlijke kansen te hebben om de machtsstrijd te winnen. Maar of dit zal blijven is een vraag, die geen verstandig mens kan beantwoorden.

Hoe merkwaardig het overigens moge schijnen, de Chinese revolutie is nog altijd een binnenlands Chinese aangelegenheid. Een binnenland, waarbij overigens 800 miljoen Chinezen betrokken zijn.

L. M.

ALICANTE (Spanje)

Na een jaar van hard werken genieten van zon en zee in uniek gelegen villapark.

Appartementen en chalets vanaf f 42.— respectievelijk f 60.— per week.

Vanaf maart chartervluchten

MAKELAARSKANTOOR NIJBACKER

Stadhouderslaan 96 — Den Haag — Telefoon 070 - 54.49.11

CREDIET- EN EFFECTENBANK N.V.

Kromme Nieuwe Gracht 4-6

Tel. (030) 15851
Telex 47031

UTRECHT

Postbus 93
Postgiro 75651

Financiering van ziekenhuizen,
bejaardeninstellingen, scholen etc.

Voor Uw was

naar

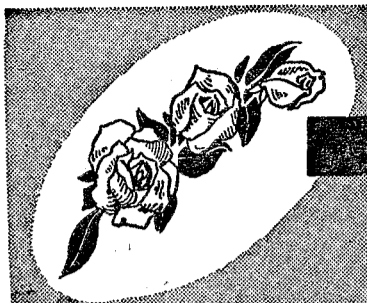
BORGH

Tevens uw adres voor Chemisch Reinigen

N.V. STOOM- EN CHEMISCHE WASSERIJ

v.h. C. D. BORGH & Zn.

Bellevoysstraat 75 - Rotterdam - Telefoon 82631 - 86235

Bloemsierkunst

IMMINK DE LANGE

ANNO 1805

v/h J. C. de LANGE's Koninklijke Tuinbouwinstelling
Hoffleverancier van H. M. de Koningin

MEENT 125 - ROTTERDAM - TEL. 137977-122303

N.V. BERGINGS- EN TRANSPORTBEDRIJF VAN DEN AKKER

Bergen van schepen en ladingen.

Verhuur van drijvende bokken tot 200 ton.

Verzorging van al uw transporten te water.

Duikerwerkzaamheden.

Bergingsvaartuigen uitgerust met zandpompen tot 14"

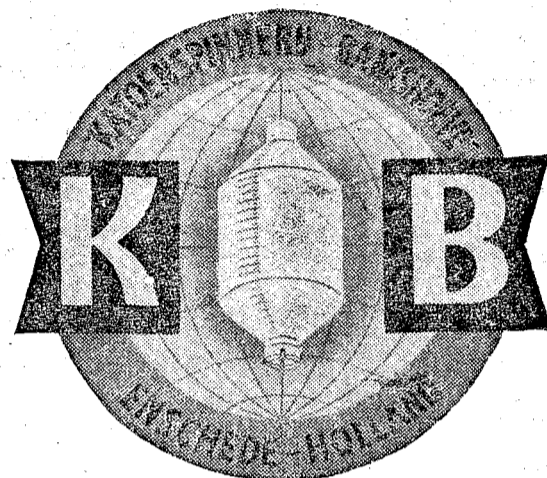
KANAALSTRAAT 59 - VLISSINGEN

TELEFOON 5120 - TELEX 55108

n.k.u. 2430 en 4261

ROTTERDAM - TELEFOON 195202 194790

AMSTERDAM - TELEFOON 425257

Spinners en Twijners van

WEEF- EN TRICOTGARENS

Boele's Scheepswerven en Machinefabriek N.V.

BOLNES (bij Rotterdam)

●
Reparatie en nieuwbouw
●

TELEFOON 195100 ROTTERDAM - TELEGR. BOELE - BOLNES

FRANCO
LEVERING
DOOR GEHEEL
NEDERLAND**Brandsteder**

MEUBELN

VIJZELSTRAAT 115 - 119 - AMSTERDAM - TELEFOON 24 87 16

DAMMERS & VAN DER HEIDE'S**Scheepvaart- en Handelsbedrijf N.V.**Reders, cargadoors, bevrachters, expeditieus,
beëdigde makelaars voor het kopen, verkopen
en bouwen van schepen.„Calandhuis“, Willemskade 18, Postbus 444
Rotterdam-2

TELEGRADRES: ENERGETIC - (New Boe Code)

TELEFOON 11.93.00 (15 lijnen) - TELEX 21127 (2 lijnen)

*Delft***Twee Torens**N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT

Quiz-mis

* * De tv-quiz van de Vara „Tel uit je winst” is in sommige dagbladen de afgelopen week opnieuw kritisch bejegend en niet ten onrechte. De reeds eerder gesignaleerde onbehouwen aanvallen op het koningshuis werden gevolgd door een volkomen ontactisch optreden jegens een soldaat die voor het scherm de wapenrok droeg. Sommige critici verdiepen zich in dit verband in mogelijke politieke beweegredenen. Zij kunnen gelijk hebben, doch waar het ons om gaat, is het gebrek aan innerlijke beschaving, waardoor deze quiz wordt gekenmerkt. Hierdoor wordt nog eens in alle duidelijkheid geaccentueerd hoe gevaarlijk het is mensen voor het massamedium dat de televisie heet, te brengen, die blijkbaar de betekenis en de draagwijdte van dit medium niet kennen.

Wij hadden van de omroep van de socialisten, die anderzijds niet onverdienstelijke pogingen ondernemen tot „arbeidersontwikkeling” (een term, die overigens niet meer makend worden gebruikt, want ook het bekende Instituut voor Arbeidersontwikkeling kreeg een andere naam) een meer positieve benadering verwacht.

Unfair

* * Het Vrije Volk gaat nogal te keer tegen de visie van het Algemeen Handelsblad, dat prof. Zijlstra een pluim geeft voor de wijze waarop hij de vuile politieke was van het kabinet-Cals opruimt. „Het doet ons aan voor de oorlog denken,” aldus Het Vrije Volk. „Zet meer liberalen naast Colijn, was toen de verkiezingsleus waarmee de liberalen hun gebrek aan eigen versie demonstreerden. Maar toen was er ook reden om zover te gaan. Van Colijn erkent nu iedereen, dat hij verkeerd heeft gezien... ook Zijlstra.”

Tot zover Het Vrije Volk.

Dit is wel een ergerlijk staaltje van demagogie. Wij hebben reeds eerder in een ander verband betoogd, hoe waanzinnig het is de periode van Colijn — en ook andere voorgaande perioden — te vergelijken met de tegenwoordige. Wij zouden wat dit betreft de bal gemakkelijk terug kunnen kaatsen door te wijzen op de anti-monarchistische houding van de socialistische onder Colijn en op het radicalisme van de vroegere vakbeweging, waarvan de voormannen zich in hun graf zouden omdraaien als zij wisten dat het tegenwoordige NVV de ondernemingswijze productie niet afvalt, doch volledig erkent.

Dit is echter een onzinnige basis van discussiën. Als de heren op het Hekelveld reëel waren, zouden zij veeleer op diverse verschillen moeten wijzen tussen vroeger (Colijn) en nu. Thans vinden aan één tafel uitvoerige discussies plaats over de vraagstukken van de werkgelegenheid. Thans is er samenspraak en overleg tussen partijen, die elkaar vroeger met de nek aankeken. Dat is de waarheid, die echter door Het Vrije Volk in zijn hoofdredactionele voorlichting wordt doodgezwegen als gevolg van een verkiezingsangst, die wel eens een bijzonder slechte raadgever kon blijken te zijn.

LUCHT- EN WATER- VERONTREINIGING

(Vervolg van pag. 5)

De nota keurt „de tegenwoordige gang van zaken, waarbij de stortplaatsen, dikwijls onafgedekt en vaak brandend, worden ingericht op willekeurige, soms landschappelijk zeer aantrekkelijk plaatsen”. af. De nota is zeer beducht voor chemische afvalstoffen, vooral giftige en schadelijke. Er wordt voorts gewezen op de noodzaak deze te behandelen in daarvoor noodzakelijke centrale verbrandingsinstallaties, wellicht in combinatie met die van de huishoudelijke afvalstoffen.

Kortom; beide nota's zien het gehele vraagstuk van de vuilverbranding als één der belangrijkste factoren, die reeds thans, maar vooral ook in de toekomst, bepalend zijn voor ons levensmilieu.

Dr. Groen typeert de ernst en het wezen van dit vraagstuk bijzonder raak als hij opmerkt: „Het adequaat behandelen van zijn vuil, één der eerste zaken, die wij onze kinderen plegen bij te brengen, evenals een adequate behandeling in groter gemeenschapsverband van het vuil, vanouds het symbool van armoede en ziekte, kan gevoelig mede worden beschouwd als het begin van beschaving”.

WET SCHIET TEKORT

Dr. Groen wijst er voorts op dat, gezien in verband met het bovenstaande, het ontbreken, ook in ons land, van wettelijke maatregelen direct gericht op de vuilverwijdering en vuilbehandeling, merkwaardig moet worden genoemd.

De oudste wet, die wij in Nederland voor de regeling van deze materie kennen, is de Hinderwet, die echter slechts van toepassing is op de inrichtingen, welke door deze wet als zodanig worden aangewezen. Via het stellen van voorwaarden door de gemeenten, resp. door de provincies voor zover het gemeentelijke vuilstortplaatsen betreft, die onder de Hinderwet vallen, kan de afvoer en, bij de stortplaatsen, de verwerking van afvalstoffen in bepaalde banen worden geleid. Dezelfde wet regelt dit ook voor afvalstoffen, die door

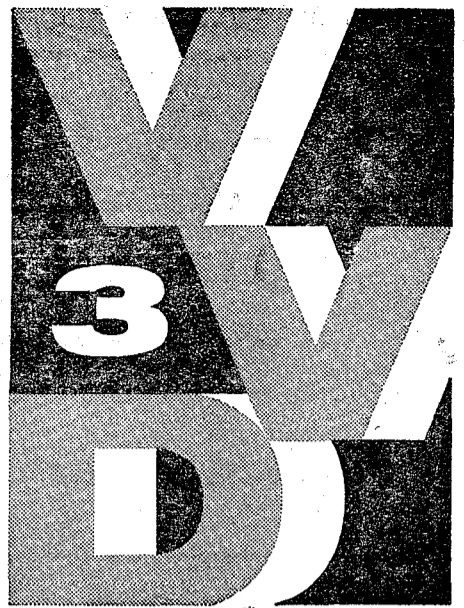
verbranding of anderszins in de lucht zouden kunnen komen of in ons openbaar water worden gebracht. Deze laatste wijze van afvoer zal worden geregeld bij de aan het parlement inmiddels aangeboden Wet op de verontreiniging van oppervlaktewateren, terwijl het volgens dr. Groen niet onmogelijk is dat te zijner tijd het schoonhouden van de lucht via een daarop meer in het bijzonder gerichte Wet op de luchtverontreiniging zal worden bewerkstelligd. De bescherming van de kwantiteit, maar ook van de kwaliteit van ons grondwater is inmiddels in studie. De reeds in werking getreden Bestrijdingsmiddelenwet stelt wel paal en perk aan het gebruik van de onder deze wet vallende agentia, maar houdt zich niet bezig met resten, die niet meer worden gebruikt, noch ook met lege, maar toch verontreinigde emballage.

De Kernenergiewet laat weinig mogelijkheden open om onverantwoordelijke handelingen met radioactieve afvalstoffen te verrichten. De Wet Gevaarlijke Stoffen beoogt hetzelfde met de onder deze wet begrepen veertien categorieën van dit soort stoffen, waaronder giftige, ontplofbare, bijtende chemicaliën enz. Het verbieden van talloze handelingen met zulke stoffen heeft echter, volgens dr. Groen, weinig zin, zolang een positieve aanduiding van wat dan wel met deze stoffen dient te gebeuren ontbreekt. Wellicht is voor zulke stoffen een parallel te trekken met de Destructiewet, die de vernietiging van besmet afval van dierlijke herkomst regelt in die zin, dat dit afval dient te worden afgevoerd naar destructoren.

Wij menen met het bovenstaande te hebben aangetoond dat de maatregelen, die staatssecretaris Bartels denkt te nemen, even belangrijk als ingewikkeld zijn. Het geldt hier een problematiek, die niet alleen op regeringsniveau, doch ook op het provinciale en het gemeentelijke vlak ernstig moet worden bestudeerd en aangepakt.

Wij konden ditmaal slechts summier op deze zo belangrijke zaak ingaan. Wellicht kunnen wij een andere keer nog enige andere aspecten ervan belichten

G. STEMPIER

TWEE BEKENDE MERKEN

SNIK

JONGE EN OUDE GENEVER

GIRAF

N.V. SCHIEDAMSCH-DESTILLEERDERIJEN
WESTVEST-46 - SCHIEDAM
TELEFOON 010-68106-68095-62588

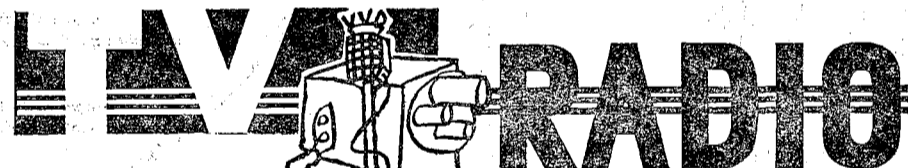
STAAL

KONSTRUKTIES

VOOR ELK PROJECT

LATUMEBO

ANBLASSERDAM TEL. 01859-2647 POSTBUS 5

Radio-uitzending van de VVD:
DONDERDAG 9 FEBRUARI

(18.30 tot 18.40 uur; zender Hilversum II)

Olie- en gaswinning

(Vervolg van pag. 1)

In de eerste plaats ben ik blij dat snelheid is betracht. De zaak ligt nog wel niet geheel vast, maar de tijd dringt. Met boren moet zo spoedig mogelijk worden begonnen. Het is nl. helemaal niet zo, zoals de heer Den Uyl zegt, dat wat in het vat zit niet verzuurt. Met het oog op de resultaten van de uiteindelijke winning, waar hij blijkbaar alleen aan dacht, is dat al onjuist. De ontwikkeling van de kernenergie is daarbij b.v. van betekenis. De grote activiteiten van de toeleveringsindustrie met betrekking tot boringen en de geweldige kansen voor welvaart en werkgelegenheid die daarin zitten heeft hij dan vergeten. Hier is door talmen al veel verloren gegaan want dit soort bedrijven is nu in andere landen reeds ingeschakeld en zal voor boringen hier wellicht worden gebruikt. Men ziet duidelijk tot welke negatieve consequenties voor de welvaart socialistisch doctrinair handelen leidt.

„Government take”

Nu zou snelheid bij de publikatie als de voorwaarden dezelfde zouden zijn nog geen zin hebben gehad. Maar er zijn verbeteringen vergeleken bij medio 1966. In de eerste plaats: de staatsdeelneming in olie vervalt. Een belangrijk winstpunt zeker ook in het licht van onze zoëven beschreven hopeloos lijkende strijd daarvoor. Juridisch acht ik het handhaven in de wet en elimineren in de a.m.v.b. niet zo gelukkig, maar die schoonheidsfout aanvaard ik dan maar.

De rest van de voorwaarden komt nu op een totale maximum „government take” (inkomsten voor de staat) van 58,5 pct. voor olie en 71 pct. bij gas. Dit was bij Den Uyl resp. 64 pct. en 76 pct. Een vermindering van de onereuze voorwaarden, maar er blijft het bezwaar dat deze nog aanzienlijk afwijken van de voorwaarden elders (46 pct., resp. 55 pct.).

Met betrekking tot de royalty-bepaling nog het volgende: het royalty maximum is nu 16 pct., gem. 13,6 pct. voor zeer gunstige voorkomens. Deze zullen waarschijnlijk niet worden gehaald maar kunnen wel invloed hebben op de prijs van olie elders i.v.m. een aantal Midden-Oosten contracten, die omhoog gaan met verdergaande voorwaarden elders. De heer Den Uyl vond dit een mooi stukje ontwikkelingshulp, een misselijk argument, omdat de betrokken landen allernu minst ontwikkelingslanden zijn en onze Nederlandse gemeenschap door verhoogde importprijzen schade van lijdt. Ook de royalties voor lagere gasproducties zijn hoger dan bij Den Uyl. Het is de vraag of dit de overall-exploratie zal bevorderen.

In de concurrentiesfeer dus hoge voorwaarden, maar het gehele boorklimaat is beter geworden. Toch moeten wij de ogen niet sluiten voor het feit, dat met betrekking tot gas een even grote maximum government take wordt gevraagd als te land, terwijl de kosten van winning ter zee veel hoger zijn. En welke consequenties zal dit hebben voor de eventueel op het land te verlenen concessies?

Dit is een zeer belangrijke zaak, want deze concessieverlening zal ook snel dienen te geschieden. Aanvragers wachten al veel te lang.

Het is duidelijk dat de PvdA een bekrachtiging bij de Wet ingevolge het amendement-Blaisse zal vragen. Om ook hier geen vertraging te bereiken, zal het wenselijk zijn ook onzerzijds ervoor te zorgen dat dit kabinet zo snel mogelijk het betrokken wetsontwerp kan indienen.

Resumerend: Wij zijn verheugd over het feit dat de oplossing in deze voor ons land zo belangrijke zaak naderbij is gekomen en afgezien van enige bezwaren zijn wij van mening dat dit kabinet, dat bij het voorstel aan essentiële verlangens onzerzijds heeft voldaan, daarin gesteund moet worden.

Mr. F. PORTHEINE

BRANDBEVEILIGING

Officieel goedgekeurd
Talrijke attesten

SIMPLUS N.V. DORDRECHT

Visstraat 6 - 8 - Tel. 3344 (01850)

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM
KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT
TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
 RESERVERING (02943) 1576

waar de gast ^{con}oning is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden; Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
 EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

Café-Restaurant

„Europoort”

MAASBOULEVARD 7 - SCHIEDAM

Voor reserveringen tel. 010-26 46 25

Het klassieke restaurant
 aan de Maas

GRAND HOTEL

Vierhouten

„De Mallejan”

„Onovertrefbaar voor uw vergaderingen
 en congressen”

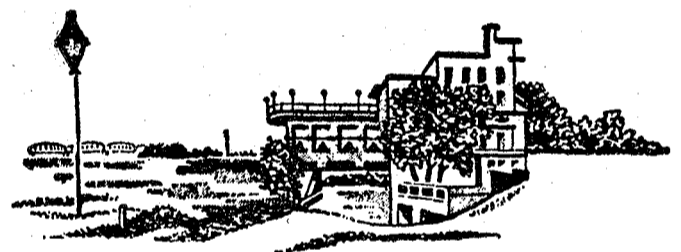
Kamer met bad en ontbijt v.a. f 24 p. pers.

Zalen met geluidsinstallatie, schoolbord en
 projectiescherm

Geen parkeerprobleem - Garage gratis

Alle kamers met bad en toilet

TELEFOON 05711 - 241 (3 lijnen)

Rijnhotel-Arnhem

annex SAVOY-RESTAURANT

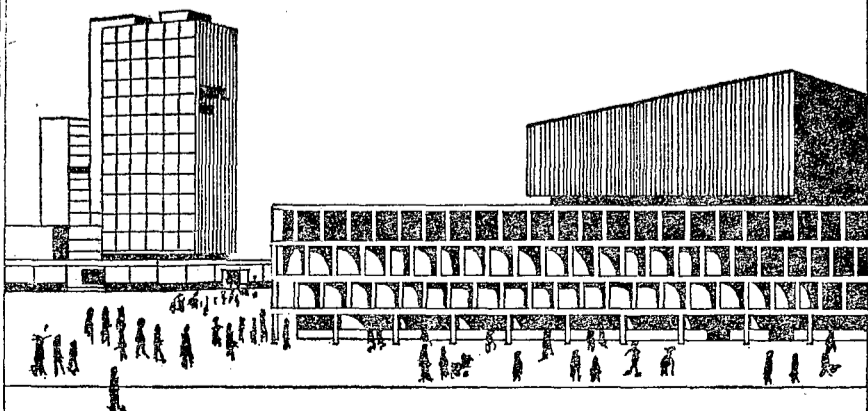
Hotel met sfeer en gesoigneerde keuken

RIJNTERRAS

Onderlangs 10 - Arnhem - Tel. 08300 - 27141

falstaff

café-restaurant in het "RIJNHOTEL" ROTTERDAM

harmonie

café-restaurant in "DE DOELEN" naast de hoofdingang

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

*

alle kamers met privé bad en douche

*

nieuw Restaurant en nieuwe Lounge-Bar

*

(geheel airconditioned)

Vrijheid en Democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 904

VRIJDAG 10 FEBRUARI 1967

Stemmen is kiezen, VVD stemmen is: goed kiezen

Is het nu werkelijk van zoveel belang of de VVD 16, 17 of 18 zetels behaalt? Die vraag wordt nogal eens gesteld en zij is ook wel begrijpelijk.

Ziet men uitsluitend naar het parlementaire werk, dan zal het er inderdaad dikwijls niet zoveel toe doen. Stemmingen, waarbij één of twee stemmen de doorslag geven, komen niet zo heel veel voor. En wat de werkverdeling betreft: een fractie moet niet te klein zijn, omdat de leden anders of overbelast worden of te dikwijls bij zaken, waarin zij zich niet voldoende hebben kunnen verdiepen, verstek moeten laten gaan.

Een fractie van zestien leden kan op dat punt echter wel voldoende uit de voeten, al hebben de grootste twee fracties het natuurlijk wel het gemakkelijkst.

Toch moet die vraag met nadruk bevestigend worden beantwoord, juist nu!

In de eerste plaats is er natuurlijk altijd het argument van de psychologische werking, naar binnen en naar buiten.

Naar binnen omdat het een volkomen menselijke gevoelsreactie is, dat wie zich voor een zaak sterk heeft ingespannen en zich vooral de laatste weken geen rust heeft gegund om er naar eigen gevoel „alles uit te halen wat er in zit“, graag succes van zijn arbeid ziet.

Naar buiten omdat groei, vooruitgang, ook de — nu nog — buitenstaander eerder zal inspireren om óók te gaan meedoen dan stilstand of achteruitgang.

TOCH ligt hier bij deze verkiezingen niet het kernpunt. Dat is hierin gelegen, dat bij deze Kamerverkiezing de slogan: „Stemmen is kiezen“ meer dan ooit waar is, althans k a n zijn.

Men kiest op 15 februari niet alleen voor de partij en de persoon van zijn keuze, maar men kan ditmaal tevens en tegelijk met een grote mate van waarschijnlijkheid door zijn stem mede

bepalen, door wat voor een kabinet ons land in de komende parlementaire periode zal worden geregeerd.

Men kan dat doen, maar men kan het ook niet doen.

Stemmen zonder te kiezen voor het regeringsbeleid van de komende vier jaar doet men, wanneer men zijn stem uitbrengt op de lijst van een der confessionele partijen, die tot het laatste toe zijn blijven weigeren, voor de komende periode enigerlei voorkeur voor regeringssamenwerking hetzij met de Partij van de Arbeid, hetzij met de VVD, uit te spreken.

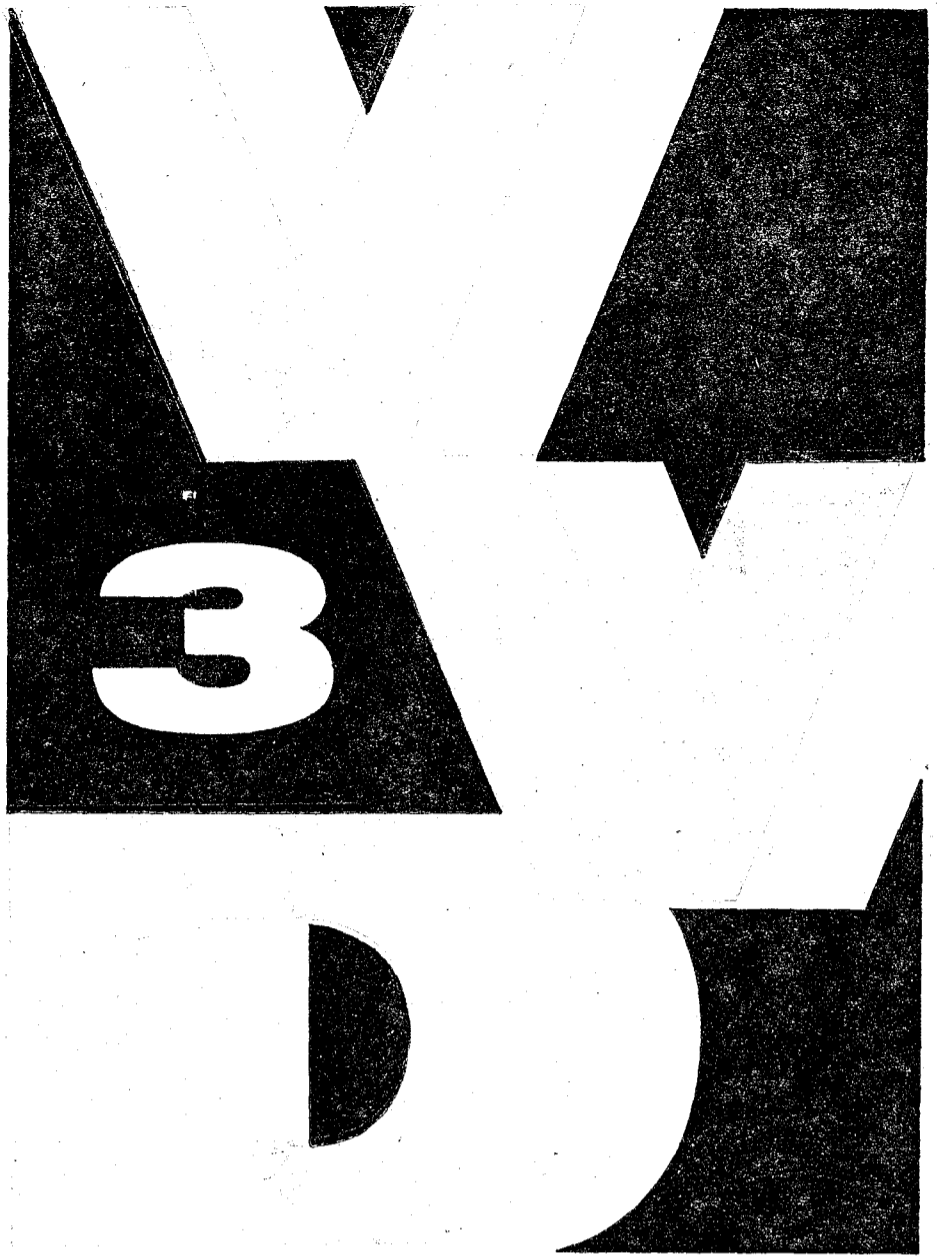
Men doet dat laatste ook, wanneer men zijn stem uitbrengt op vertegenwoordigers van de bestaande of een der nieuwe kleine partijen of splintergroepen, omdat die, ook al behalen zij één of enkele zetels, bij de kabinetsformatie geen enkele rol zullen (kunnen) spelen.

Wat wij schreven over de confessionele partijen, geldt (dus) óók voor de Christelijk-Historische Unie. Het pleidooi van de voorzitter van een der Kamerkringen van de CHU in „Het Vrije Volk“ (!) voor een samengaan van KVP, CHU en PvdA is symptomatisch voor een bepaalde stroming in deze partij. Ook hier dus: onzekerheid omtrent haar houding van na de verkiezingen, zoals bij talrijke gelegenheden ook de houding van de CHU-Kamerfractie een onzekere of tweeslachtige (verdeeld stemmen bij belangrijke zaken) is geweest.

HET verkiezingsprogramma van de PvdA is levensgevaarlijk voor de economie van ons land en voor de werkgelegenheid. Mr. Toxopeus heeft daar vooral de laatste weken terecht de grootste nadruk op gelegd. Dat socialistisch programma staat, onder druk van de linkse oppositie zoals die op het Rotterdamse congres van de PvdA tot gelding kwam, vol overspannen eisen. Wij noemen als voorbeeld de afgedwongen bepaling, dat de Nederlandse overheidsbijdrage voor ontwikkelingshulp (op zichzelf een noodzakelijk iets, zoals ook in ons programma wordt gesteld) moet worden opgevoerd tot 2 pct. van het nationale inkomen in 1970. Hetgeen betekent een opvoering van f 450 miljoen thans tot f 2 miljard per jaar in 1970.

Geen wonder, dat in het socialistische programma op fiscaal gebied wordt verlangd: „Aanzienlijke verhoging“ van de belastingen in de sfeer van het vermogen; verdubbeling van de opbrengst van de successie- en schenkingsrechten; invoering van een progressie in de vermogensbelasting; invoering van een vermogenswinstbelasting; verhoging van de indirecte belastingen „indien dit onvermijdelijk is.“

Die verhoging zal echter niet alleen onvermijdelijk zijn, maar bij de eisen, welke dit programma stelt, zal daarnaast ook een forse verhoging van de loon- en inkomstenbelasting niet kunnen uitblijven. Te zamen is dat niet alleen ondraaglijk, maar de gevolgen voor onze gehele volkshuishouding zullen funest zijn. De financiële politiek van het kabi-

P.R.I.K.K.E.L.S

● „Wandelganger“ in De Volkskrant: „Het beleid-Zijlstra moet worden voortgezet. Over deze opmerking zal de heer Roolvink (ARP) met de KVP geen moeilijkheden krijgen. Het beleid-Zijlstra immers is een voortzetting van het beleid-Cals, zoals het beleid-Cals een voortzetting was (althans volgens de confessionelen — red. Vrijh. en Dem.) van het kabinet-Marijnen, dat op zijn beurt de lijn-De Quay volgde, welke rechtstreeks voortvloeide uit het beleid-Drees. Zo kom je ten slotte bij Colijn uit. Dat deed (inderdaad) de heer Roolvink.“

● Drs. Nederhorst in een PvdA-vergadering: „Het is wel duidelijk dat het zogenaamde overgangskabinet van Zijlstra niets anders doet dan het bedje schudden voor de VVD“.

● J. van Tijn in Vrij Nederland over de PvdA-karavaan: „Ondanks alle publiciteit en voorpubliciteit die in de stopplaatsen van de stoet aan de komst van de karavaan werd gegeven, was de belangstelling hier en daar tamelijk deprimierend. Twee, drie oud-ministers 's morgens om een uur of elf moedeloos over een Limburgs marktplein te zien speuren naar mogelijke kiezers of tegenstanders is geen erg opwekkend gezicht, al is het natuurlijk verheugend, dat er op die tijd nog steeds zoveel mensen blijken te werken.“

● Dezelfde: „De voor- en nadelen van de karavaan zullen ongetwijfeld aan de hand van verzamelde gegevens binnen afzienbare tijd door sociologen, politicologen, sociaal-psychologen en wat de PvdA verder aan luxe-intellect ter beschikking staat, worden geanalyseerd“.

● Het Tweede-Kamerlid de heer Kikkert (CHU) in De Nederlander: „De CHU heeft altijd gezegd dat het omroepvraagstuk een „vrije“ kwestie is. Als organisatie doet de Unie hier niet een bepaalde keuze. Persoonlijk zie ik met wijlen dr. H. W. Tilanus de waarde en de betekenis van een christelijke organisatie op het terrein van de omroep. Daarom heb ik vóór de Omroepwet gestemd.“

net-Cals-Vondeling was daarvan een voorproefje.

Grote, overwegende landsbelangen staan op het spel. Door de verkiezingsuitslag zullen de confessionele partijen gedwongen moeten worden, voor de komende periode samenwerking te zoeken met de VVD. Dat is alléén verzekerd, wanneer de VVD vooruitgaat en meer dan de zestien zetels van thans behaalt.

Blijkens het laatste NIPO-onderzoek had 11 pct. van de ondervraagde kiezers zijn keuze nog in het geheel niet

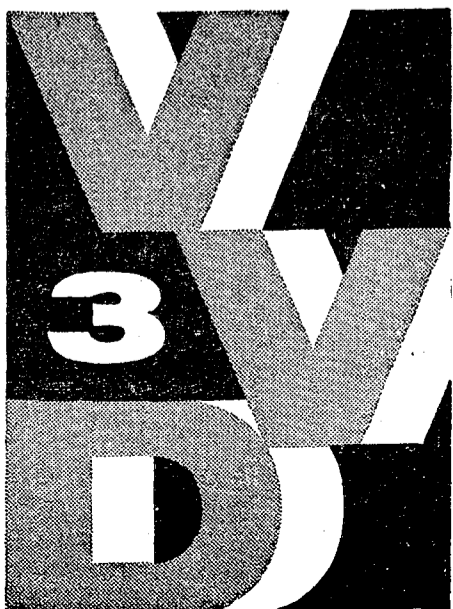
bepaald. Elf procent van de stemmen betekent: totaal 16 zetels in de Kamer. Daarin ligt nog steeds onze kans.

Wanneer wij erin slagen, van die 11 pct. stemmen een flink gedeelte op de VVD-lijst te verenigen, is de slag gewonnen in deze verkiezingen, die de belangrijkste kunnen zijn van deze na-oorlogse periode.

Iedere VVD-er kent in de eigen omgeving wel van die twijfelaars-tot-het-laatste. Op hen zal in de laatste dagen ons aller activiteit moeten worden gericht.

A. W. A.

- Pag. 3: Portretten van lijst 3
- Pag. 5: Bonn en het Oostblok
- Pag. 9: Kleerekoper contra Romme

MR. H. E. KONING:

Belastingman met originele denkbeelden

Als de VVD bij de komende verkiezingen de politieke wind toch iets minder in de zeilen zou blijken te hebben dan velen thans veronderstellen, wordt mr. Hendrik Elle Koning uit Rotterdam met zijn 33 jaren het jongste lid van de liberale Tweede-Kamerfractie. Hij staat namelijk op de vijftiende plaats, zodat hij zonder twijfel zal worden gekozen, terwijl „concurrent” Hans Wiegel (25), die nummer 18 is op de VVD-lijst, alleen in de groene bankjes zal kunnen plaatsnemen als de kiezers de VVD ten minste twee zetels winst bezorgen. Anders dan de heer Koudijs, kan men mr. Koning moeilijk een „laatbloeiër” in de politiek noemen, maar wel heeft hij met de toekomstige defensiespecialist een snelle politieke carrière gemeen. Hij werd namelijk eerst in 1962 lid van de VVD, nadat hij zijn studies (Belastingacademie in Rotterdam en rechten in Leiden) volledig had beëindigd. Het veel voorkomende aanloopje via JOVD of Liberale Studenten Beweging heeft hij dus overgeslagen.

De rest van de politieke ladder heeft de in Rotterdam wonende vrijgezel wel stap voor stap beklommen, maar dan toch in ijtempo. In februari 1963 werd hij bestuurslid en in december van dat jaar secretaris van de afdeling Rotterdam, als opvolger van mr. F. Korthals Altes. Doordat de heer Korthals Altes werd gekozen tot lid van het noodbestuur, volgde mr. Koning hem ook op als lid van de partijraad van de VVD. Daarna kwam hij ook nog in het districtsbestuur van de Centrale Rijnmond van de partij en in maart 1966 volgde zijn verkiezing tot lid van de Prov. Staten van Zuid-Holland.

Het hoeft geen verwondering te wekken dat hij als inspecteur van 's rijks belastingen (werkzaam op de afdeling algemene en juridische zaken van de belastingdienst op de Kneuterdijk) in de Staten deel uitmaakte van de financiële commissie. In de fractie zou hij zich wel graag met belastingzaken bezig willen houden, wat niet wil zeggen dat hij voor andere kwesties geen belangstelling heeft. Zo heeft hij op het ministerie ook gewerkt aan de zogenaamde geweldinstructie voor de douane. En aangezien deze instructie en die van rijks- en gemeentepolitie op elkaar moesten worden afgestemd, kreeg hij te maken met het gevoelige probleem van de ordehandhaving. Wat denkt hij van de veelvuldige kritiek op het politie-optreden in bepaalde steden?

„Het handhaven van de openbare orde is natuurlijk in ons aller belang. Het moet wel zoveel mogelijk in rustig overleg gebeuren, vooral ook van de kant van de politie. Maar ik wil de politie niet bijzonder hard vallen, zij komt vaak voor moeilijke situaties te staan. Ongewapende straatagenten? Ik ben niet geneigd om daar op dit ogenblik vóór te zijn. Als de mogelijkheid tot zelfverdediging van een politie-agent wordt beperkt, bestaat het gevaar dat hij in bepaalde situaties liever een straatje-om gaat.” Wel is de heer Koning, in overeenstemming met het verkiezingsprogramma van de VVD, een warm voorstander van verantwoordingsplicht van de burgemeester, ook over het politiebeleid, tegenover de gemeenteraad. „Ik geloof dat het vooral zwakke figuren zijn, die niet bereid zijn inlichtingen te geven.”

De grootste belangstelling van Hendrik Koning, geboren als zoon van een dierenarts in het Drentse Beilen, gaat echter toch wel uit naar de belastingen. Hij houdt er op dit gebied niet alleen enkele uitgesproken meningen, maar ook een aantal originele gedachten op na. Zo is hij van mening dat indirecte belastingen een eeuw geleden ongetwijfeld onrechtvaardig werkten, maar dat in de loop van de tijd de directe belastingen sterk „overtrokken” zijn. Op het ogenblik zijn directe belastingen zeker niet altijd rechtvaardiger dan indirecte, zoals men in socialistische kringen nog vaak meent.

„We zitten hierbij in het probleem van de arwenteling van belastingen en daarover is eigenlijk veel te weinig bekend. Ik zou bijv. de vraag willen stellen of belastingen, die bedoeld zijn om afgewenteld te worden, in de praktijk ook worden afgewenteld en omgekeerd, of directe belastingen als de loon- en inkomstenbelasting niet eveneens worden

afgewenteld, hoewel dat niet de bedoeling is. De hoge inkomstenbelasting werkt naar mijn vaste overtuiging wel

PORTRETTEEN VAN LIJST 3

Mr. H. E. Koning, 15de op de VVD-kandidatenlijst voor het lidmaatschap van de Tweede Kamer, is de laatste, die wij onze lezers vóór de verkiezingen kunnen voorstellen in de serie „portretten van lijst 3”. In ons volgende nummer hopen wij de serie voort te zetten met interviews met dan pas gekozen nieuwe VVD-Kamerleden.

degelijk door in de prijzen, doordat zij de lonen opjaagt. De VVD loopt duidelijk vooraan bij een verschuiving van direct naar indirecte belastingen. Een evenwichtige verhouding is naar mijn mening 50 : 50 en niet 57 : 43, zoals we nu hebben. Die fifty-fifty norm is afkomstig van oud-minister Lieftinck.”

Hoewel de heer Koning dus een overtuigd voorstander is van indirecte belastingen, vindt hij het wel een redelijke zaak, dat in Nederland de eerste levensbehoeften daarvan zijn vrijgesteld.

„Dat moeten we bij de onderhandelingen in EEG-verband ook voor ons land proberen te handhaven.”

De verdubbeling van de opbrengst van successie- en schenkingsrechten, die in het PvdA-programma wordt verlangd, vindt in de liberale belastinginspecteur een fel bestrijder. Zowel de opvattingen van de PvdA als van D'66 op dit punt zijn volgens hem „heel dom”. Goedlopende, kleine ondernemingen zullen hierdoor in ernstige moeilijkheden kunnen komen. En het idee van D'66 om voor de middengroepen een belastingverlaging mogelijk te maken door het heffen van een progressieve vermogensbelasting (oplopend tot 1,2 pct.) heeft evenmin indruk op hem gemaakt. „Ik heb het uitgerekend. Op die manier bezorg je de middengroepen met een inkomen tussen f 12.000 en f 25.000 een belastingverlaging van nog niet één procent.”

COPIJN GROENEKAN

REEDS MEER DAN
TWEDE EEUWEN EEN
BEGRIJF VOOR
boomkwekerij-
produkten
EN
tuinarchitectuur
TELEFOON 03401-1207

ALICANTE (Spanje)

Na een jaar van hard werken genieten van zon en zee in uniek gelegen villapark.

Appartementen en chalets vanaf f 42.— respectievelijk f 60.— per week.

Vanaf maart chartervluchten

MAKELAARSKANTOOR NIJBACKER

Stadhouderslaan 96 — Den Haag — Telefoon 070 - 54.49.11

ONS VERKIEZINGSFONDS

Dit is de laatste keer dat ik u via ons weekblad kan vragen om uw steun voor ons verkiezingsfonds.

Laat deze laatste oproep een stroom van stortingen op girorekening no. 67880 ten name van de secretaris van de VVD te 's-Gravenhage veroorzaken!

Sidney J. van den Bergh, penningmeester

Met grote erkentelijkheid mocht ik van de afdeling Ridderkerk-Slikkerveer van onze partij een gift van f 1.000.- ontvangen, terwijl ik hieronder in bijzondere dank de binnengekomen bijdragen van leden en geestverwanten vermeld:

N. C. S. te H. f 20; mr. J. M. E. S. te U. f 100; M. J. W. te O. f 15.-; S. S. G. te 's-G. f 25.-; J. S. M. te D. f 20.-; J. H. te H. f 25.-; mevr. G. B.-K. te A. f 5.-; L. W. Z. te H. f 30.-; mevr. J. A. de K.-S. te O. f 25; mevr. H. J. C. N.-E. te N. f 10; G. T. te Z. f 10; W. de L. te R. f 25; mej. C. B. J. v. G. te S. f 10; H. C. A. G. te H. f 10; J. M. de V. v. S.-v. R. te Ge. f 25; P. T. te H. f 100; G. J. M. D. te D. f 10; ir. H. A. B. te H. f 10; J. H. O. te De M. f 15; mevr. S. A. Th. G.-K. te L. f 10; W. S. te 's-G. f 25; dr. K. T. W. te W. f 10; J. v. d. B. te A. f 50; mevr. E. J. S.-de V. te O. f 12; S. B. te K. f 15; mevr. C. J. E.-O. te A. f 10; drs. W. H. W. te D. f 20; P. V. te U. f 10; J. de B. te C. f 15; J. R. te E. f 10; dr. J. L. A. V. te Z. f 100; C. v. d. P. te S. f 20; L. L. te 's-G. f 100; v. G. te L. f 25; A. G. v. R. te D. f 100; J. M. de F. te S. f 25; M. J. Z. te V. f 25; dr. A. J. Ch. H. te O. f 200; W. W. F. M. te A. f 5; mr. D. H. K. v. d. S. te A. f 25; J. M. v. d. T. te R. f 10; mr. G. R. te 's-G. f 25; mevr. H. P.-K. te L. f 25; A. C. te A. f 25; Mr. C. T. de V. R. te G. f 300; Mej. J. B. te H. f 10; M. H. te G. f 10; M. P. H. R. te O. f 25; A. v. Z. te B. f 10; J. W. Z. te D. f 10; M. te K. f 100; Mevr. J. H.-W. te G. f 10; E. J. S. te Z. f 5; Mevr. M. B.-de W. te V. f 10; A. v. Z. te E. f 25; Mr. J. D. B. te B. f 25; J. A. B. te O. f 25; J. G. S. te R. f 15; Mevr. H. F. C. v. R. C.-H. te L. f 10; dr. G. N. H. te K. f 500; W. G. ter L. te R. f 10; prof. dr. H. W. J. te W. f 15; mr. J. W. te W. f 150; jhr. mr. D. P. M. G. te W. f 50; H. M. te W. f 20; mr. J. E. v. L. te W. f 10; J. A. C. v. d. S. te W. f 25; Th. A. W. R. te W. f 500; ir. J. S. de R. te W. f 25; G. v. d. V. te W. f 10; mr. Tj. H. te W. f 25; P. A. W. jr. te W. f 25; mevr. P. M. W.-B. te W. f 15; mevr. M. M.-v. P. te W. f 25.-.

Cultuur, sport en vrije-tijdsbesteding

IN Het Parool van vrijdag 3 februari beklagde Parool-redacteur H. J. Oolbekkink zich erover dat in deze verkiezingsweken zo weinig over kunst wordt gesproken.

Hij schreef daar verder: „Terwijl je je zou kunnen voorstellen dat Schmelzer of Den Uyl of Toxopeus of Roolvink in hun verkiezingsprogramma's een allinea of wat opnemen, die aan de kunst gewijd zijn. Ze zouden, bijvoorbeeld, kunnen zeggen: „De problemen op de arbeidsmarkt zijn van voorbijgaande aard. En zodra het evenwicht is teruggevonden, kunnen we ons inzetten voor een misschien nog groter probleem — het zinvol vullen van de steeds groeiende vrije tijd. Is het niet onze generatie, dan zal het de volgende zijn, die moet

leren op creatieve wijze aan vrijetijdsbesteding te doen. Wij zijn er ons van bewust, dat dit niet alleen kan gebeuren door het kijken naar voetbalwedstrijden én televisie. We zijn ervan overtuigd, dat het actief meebeleven van enigerlei kunstvorm een voorwaarde is voor het optimaal deelnemen aan de rijkdom van het leven. Indien onze partij mocht winnen, kunnen wij u dan ook beloven, dat het steunen en stimuleren van de kunst in al haar vormen een voorwerp van aanhoudende zorg van de regering zal zijn”.

Tot zover deze Parool-redacteur. Het is jammer dat de heer Oolbekkink dat heeft geschreven zonder te hebben kennisgenomen van het verkiezingsprogramma van de VVD. Dat programma houdt zelfs

niet alleen de door hem verlangde „alinea of wat”, maar speciale hoofdstukken in over de cultuur in het algemeen, over sport en ontspanning en over de vrije-tijdsbesteding.

De heer Oolbekkink had dat juist de dag te voren ook vermeld kunnen vinden in het Algemeen Handelsblad, dat aan de verkiezingsprogramma's der vijf grote politieke partijen in een serie artikelen een overzicht wijdde. Wel is het zo, dat de VVD op dit punt bijzonder gunstig afsteekt tegenover de andere partijen.

Wij hebben de heer Oolbekkink daar ondertussen persoonlijk van op de hoogte gesteld, onder toezending van het verkiezingsprogramma van de VVD.

A. W. A.

Bonn en het Oostblok

In de ogen van Walter Ulbricht moet Roemenië net enfant terrible van het Oostblok zijn. Dit land heeft het immers bij monde van zijn minister van buitenlandse zaken Corneliu Manescoe gewaagd uit de Oost-blokband te springen. Want West-Duitsland en Roemenië zijn overeengekomen ambassadeurs uit te wisselen. Deze wisselpartij betekent een — geslaagde — toenaderingspoging van de Duitse Bondsrepubliek tot één der landen van het Warschau-pact. Daarmede is een grondige bres geslagen in de Hallstein-doctrine. Prof. Hallstein, de tegenwoordige voorzitter van de Europese Economische Commissie, was destijds staatssecretaris onder (de plak van) Bondskanselier Adenauer. De naar hem genoemde doctrine kwam hierop neer dat elk land, dat diplomatieke betrekkingen aanknoopte met Oost-Duitsland, op zijn beurt zijn betrekkingen verspeelde met de Bondsrepubliek. Het gehele geval had een pikante noot. Want West-Duitsland onderhoudt al jarenlang diplomatieke relaties met Sowjet-Rusland. Een land, dat zeer nauw gelieerd is met Oost-Duitsland en dat bij ons weten eveneens tot het Oostblok behoort.

militarisme voor het Poolse vaderland kan zijn.

Van de andere landen van het Oostblok neemt men aan dat Hongarije en Tsjecho-Slowakije het eerst in aanmerking zouden kunnen komen voor toenaderingspogingen van de Duitse Bondsrepubliek. Een obstakel voor een dergelijk rapprochement is dat Hongarije vasthoudt aan betaling door West-Duitsland van financiële oorlogsschade, geleden in de tweede wereldoorlog.

Met Tsjecho-Slowakije is er de moeilijke hindernis van het verdrag van München van 1938. Het zal altijd eisen dat dit verdrag formeel herroepen wordt.

Wat Joego-Slavië betreft is er eveneens de kwestie van de schadevergoeding van het door de nazi's begane on-

recht. Maar nu in 1957 de betrekkingen met dat land op grond van de Hallstein-doctrine door West Duitsland verbroken zijn, meent men in Belgrado dat de eerste stap thans van Bonn moet komen.

Rest Bulgarije. Evenals aan Zuid-Slavië brengt jaarlijks een imposant aantal Westduitse toeristen een bezoek aan dit land. Zowel in Bulgarije als in Zuid-Slavië zou het een voordeel voor hen kunnen zijn, als een officiële Duitse ambassade zo nodig voor hun belangen zou kunnen opkomen.

Of het in de praktijk met deze toenadering tussen Bonn en de staten van het Oostblok zeer vlot zal gaan, wagen ook wij te betwijfelen. Oost-Duitsland zal al dan niet krachtig gesteund door Sowjet-Rusland en Polen, alles op alles zetten om datgene wat maar zweemt naar

een uitholling van het Oostblok te verhinderen. Zijn voortbestaan als apart Oost-Duitsland staat er immers mee in verband.

Zo wachten wij met spanning af wat er op de aangekondigde conferentie van de Warschau-landen inclusief Rusland, zal worden bedisseld. Die conferentie zou eerst worden gehouden in Oost-Berlijn. Thans heeft men gemeld dat zij in Warschau wordt gehouden. Waarschijnlijk in de tweede helft van deze week. Op die conferentie zal moeten blijken hoe sterk de cohesie tussen de daar vertegenwoordigde landen is. Ook zal men misschien te weten komen of Rusland van zins is de druk op zijn satellieten te verminderen. Wat het ook doet, het zal moeten erkennen, dat het Chinese probleem juist voor Rusland recht heeft op top-prioriteit.

L. M.

Pikanterie

Wel ontstond er een diplomatieke breuk tussen de Bondsrepubliek en Joego-Slavië. Dat geschiedde toen dit laatste land een ambassade ging houden in Oost-Berlijn.

Over pikant gesproken: niet minder opmerkelijk is het dat thans de nieuwe Bondskanselier Kiesinger geldt als initiator van de toenadering tot één der landen van het Warschau-pact. Niettemin is zijn voorganger, prof. Erhard, ermee begonnen. Want het was onder zijn regime dat zijn minister van buitenlandse zaken Schröder begon met een poging tot betere, vooral ook handels-relaties te komen met Oost-Europese regeringen. En over het hervatten van diplomatieke betrekkingen heeft men reeds onderhandeld in de herfst van 1966, toen Schmücker, destijds minister van economische zaken, een bezoek aan Roemenië bracht.

De pikanterie ten top is echter dat Josef Strauss, toen buiten de Bondsregering, deze toenaderingspoging uit alle macht probeerde te verhinderen. Op het ogenblik is hij minister van financiën in de regering met als Bondskanselier Kurt Kiesinger. Hetgeen niet wegneemt dat diezelfde Kiesinger thans reeds één der punten van zijn regeringsverklaring van de 13de december 1966 in praktijk heeft gezet.

Gegrom

Intussen heeft men van bepaalde zijde weinig malse kritiek geuit op de overeenkomst tussen Bonn en Boekarest. Met name in de DDR zijn daarop tal van giftige pijlen afgevuurd. Vooral wordt Manescoe verweten dat hij — men zie een artikel in het SED-orgaan „Neues Deutschland” — er blijkbaar in heeft toegestemd dat het „aanknopen van diplomatieke betrekkingen niet de aanmatiging van de regering te Bonn kan aantasten de alleen-vertegenwoordiger van” -geheel-„Duitsland te zijn.”

Ulbricht is kennelijk beducht dat, mochten deze wederzijdse relaties ook met andere landen van het Warschau-pact worden gevestigd, Oost-Duitsland geïsoleerd kan raken. Met des te meer kracht zal hij daarom, indien dit ten minste denkbaar is, zich nog meer dan tevoren richten op de grote Russische broer.

Die broer heeft het gebruikelijke gegrom in de richting van Bonn doen horen. Revanchisme, herleving van de nazi-mentaliteit en de zucht atoomwapenen te verkrijgen, behoren tot het vaste verwijten-repertoire. Maar het scheen wel of ditmaal het gegrom, als deze beeldspraak geoorloofd is, minder uit het Russische hart kwam dan tevoren. Rusland heeft immers nog andere zware zorgen aan zijn hoofd.

Geen zomer

Hoe dit ook zij, het is waarschijnlijk dat „The Economist” het gelijk aan zijn zijde krijgt door te verklaren dat één Roemeense zwaluw nog geen Oosteuropese zomer maakt. Het Londense weekblad komt daarbij tot de conclusie dat, om Polen minder vast aan Oost-Duitsland te doen kleven, de Westelijke mogelijkheden duidelijk moeten verklaren dat zij de Oder-Neisse grens erkennen. Op het ogenblik is het inderdaad ditzelfde Polen, dat men met zeker voorbehoud, tot één der trouwste bondgenoten van Oost-Duitsland moet rekenen. Polen weet verder uit eigen ervaring hoe gevaarlijk een agressief Duits

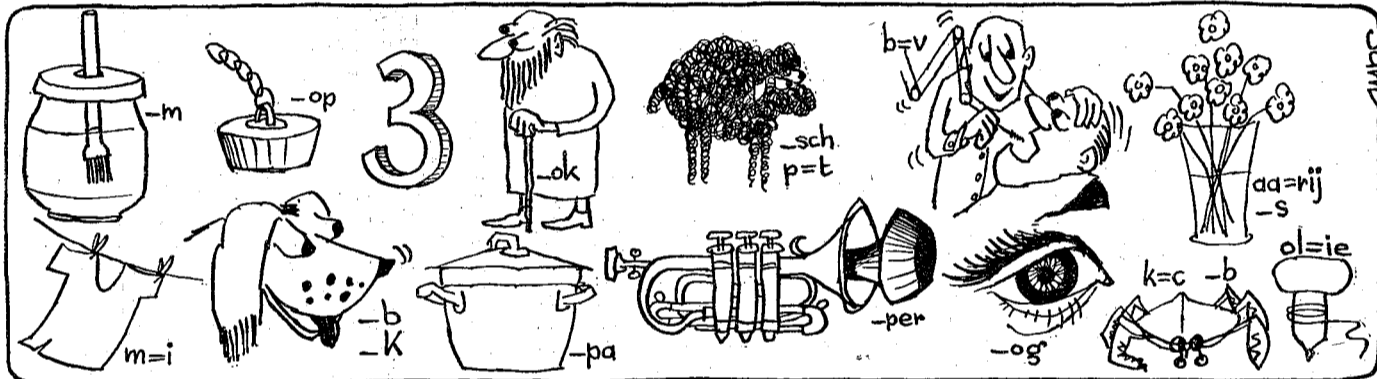
een oude naam voor goede wijn

F. ONNES & ZOON

WIJNHANDEL - ANNO 1876 - GRONINGEN

POLITIEK PIEKEREN

BODEGOM SPIJKENISSE
Gebouwen van gewapend beton prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. Oostkade 24. Tel. (01880) 2501. SPIJKENISSE

Is uw echtgenote of echtgenoot ook lid van de VVD?

Het komt natuurlijk voor dat echtelieden een verschillende politieke overtuiging hebben. Dat is hun goed recht. Maar het komt vaker voor dat men meent beiden lid van de VVD te zijn, als in feite bijvoorbeeld slechts de echtgenoot lid is. Dat is een helaas wijd verbreid misverstand.

Voor slechts f 5.— per jaar extra kan ook uw wederhelft lid van onze partij worden. Hij of zij behoeft dus lang niet de volle contributie te betalen.

Maakt u het meteen even in orde bij uw plaatselijke afdeling of bij het Algemeen Secretariaat? *)

*) Adres van het Algemeen Secretariaat van de VVD: Koninginnegracht 61 te Den Haag. Telefoon: 070-604803.

Kopij voor deze rubriek zenden aan:
Joh. H. Springer
Alexanderstraat 16 Haarlem

Politieke scholing

DE vrouwengroepen Alkmaar en Heiloo zijn samen bezig met een cursus politieke scholing. Ook dames uit Middemeer, Schagen en Bergen aan Zee doen mee. De cursus, die belangeloos gegeven wordt door mevr. mr. J. L. Bakker-Weezing, Amsterdam, is getiteld: Nederlands Staatsbestel en bevat drie lessen, namelijk:

1. achtergronden parlementaire stelsel (bij die gelegenheid werd de grondwet behandeld);

2. gemeente en provincie;

3. internationale organen.

„Het aardige is,” zo schrijft mevr. M. F. van der Wilk-Molenaar, „dat enkele dames aan deze cursus deelnemen, die wij anders nooit op onze bijeenkomsten zien.”

De cursus voldoet blijkbaar aan een behoefte.

Actuele problemen

VRAGENLIJST XVII, die over een paar actuele problemen gaat, is o.a. behandeld in Winterswijk. Er kwamen maar liefst drie kranteverslagen over deze middag, die zeer geslaagd was en door een vrij groot aantal dames werd bijgewoond.

Eerst hield de heer J. L. Talsma een inleiding. Hij onderstreepte het grote belang van de komende verkiezingen en gaf een beschouwing over het verkiezingsprogramma. Na de pauze werden de dames in groepjes verdeeld, om de vragenlijst te bespreken. De conclusies van deze groepen werden daarna door de heer Talsma helder en duidelijk samengevat.

„Veel dames waren van mening, dat zij een fijne en leerzame „middag hadden gehad”. Dit zijn de woorden van zvr. W. M. Vinke.

Almelo

HET onderstaande verslagje werd volgens mevr. M. E. Schut-Oosting aan de Almelse dagbladen verstrekt

De vrouwengroep Almelo van de VVD was in het Cultureel Centrum bijeen, onder voorzitterschap van mevr. M. E. Schut-Oosting.

„Kiezen of stemmen” was de titel van de causerie, die gehouden werd door mevr. mr. M. A. Swierstra-Dijkstra te Zutphen, waarin zij de ontwikkeling van de staatsrechtelijke structuur in ons land en eveneens die van het kiesrecht behandelde. Uitvoerig werd het werk en de mogelijkheden van de Staten-Generaal in het algemeen besproken en het aandeel dat de VVD-fractie daarin heeft.

De verkiezingsprogramma's van verschillende partijen kwamen aan de orde en de belangrijkheid van een bewuste keuze.

Op 15 februari mogen we allemaal stemmen, maar we kunnen kiezen.

Een levendige discussie besloot de bijeenkomst.

Utrecht

DE vrouwengroep Utrecht stuurde een brief rond om de vrouwelijke leden nog eens extra op te wekken deel te nemen aan vergaderingen en andere activiteiten van de VVD, omdat de kracht van een politieke partij staat of valt met het enthousiasme en meeleven van de leden. Het kan altijd nog meer:

Speciaal voor de vrouwen zal er een middagbijeenkomst zijn op dinsdag 14 februari om 14.30 uur ten huize van mevr. E. Rink-Van der Linden, Koningslaan 33, waar mevr. mr. E. Veder-Smit, lid van het dagelijks bestuur van de VVD en kandidaat voor de Tweede Kamer, zal spreken.

Schiedam

ZOALS vanouds gaan de Schiedamse VVD-vrouwen op woensdag 15 februari, als zij gestemd hebben, samen een kopje koffie drinken om 11 uur in de Amstelbron.

VAN ONZE LEESTAFEL

IN de Serie Geschriften Recht, Bestuur, Economie (Uitg. N. Samsom N.V., Alphen a.d. Rijn) verschenen enkele interessante publikaties van redevoeringen over actuele onderwerpen. No. 42 van de serie bevat het afscheidscollege van prof. dr. B. Schendstok als hoogleraar aan de Econ. Hogeschool te Rotterdam, „Economische Gedachtengangen en Wenselijk Belastingrecht,” waarin hij o.a. de plaats van („welgekozen”) indirecte belastingen naast directe verdedigt.

„Harmonisatie van Belastingen in EEG-verband” van de hand van de oud. staatssecretaris dr. W. H. van den Berge, thans staatsraad, een rede, gehouden voor het Verbond van Ned. Werkgevers verleden jaar oktober vormt de inhoud van no. 44. De beschouwingen van dr. v. d. Berge, op dit punt uitermate deskundig, die zowel in Benelux als EEG-verband vaak met dit bijtje heeft gehakt, hebben vooral op het ogenblik, waarin de

De gehuwde ambtenares

Tijdens de jongste vergadering van Prov. Staten van Zuid-Holland heeft het liberale statenlid mevr. mr. M. N. W. Dettmeijer-Labberton een gelukkig initiatief met succes bekroond gezien. Zij diende een motie in, waarin het ontoelaatbaar werd geacht dat er nog ambtenarenreglementen zijn, volgens welke ambtenaresen bij huwelijk moeten worden ontslagen. Het VVD-initiatief werd door een meerderheid van Prov. Staten met instemming beloofd. De motie werd met 54-22 stemmen aangenomen. Alleen CHU (!), ARP en SGP stemden tegen.

En nu maar afwachten of in Zuid-Holland aan de totaal verouderde opvatting inderdaad een einde komt.

Europese belastingintegratie aan de orde is, grote actuele betekenis.

Niet minder is dit het geval met no. 54, „Veertig Jaar Arbeidsrecht,” weergave van het afscheidscollege van prof. mr. M. G. Levenbach, die van 1926 tot 1966 aan de Amsterdamse Universiteit arbeidsrecht doceerde. Aan het eind van zijn veelomvattende arbeid stelt prof. L. in zijn afscheidscollege de vraag of werkelijk een zuiver theoretisch-wetenschappelijk onderzoek de baan heeft helpen vrijmaken voor een bepaalde sociaal-politieke ontwikkeling (het verband tussen premiebetaling en recht op uitkering) dan wel een sociaal-politieke voorkeur van zijn — prof. L. 's — kant aan zijn analyse richting heeft gegeven. Een vraagstelling, die getuigt van grote wetenschappelijke verantwoordelijkheidszin.

„Enkele Beschouwingen omtrent de Technische Ontwikkeling van de Geheugenfunctie van de Administratie” — no. 46 van de serie — is een weergave van de openbare les bij de aanyaarding van het buitengewoon lectoraat in de Accountancy aan de Kath. Hogeschool te Tilburg van de heer J. W. van Belkom in november 1966, waarin hij de gedachte aan de orde stelt dat wij aan het begin staan van de evolutie van „administratie” tot geautomatiseerd informatieverwerkend systeem met de computer als middelpunt. De ontwikkeling van de accountancy zal hiermee niet slechts gelijke tred moeten houden, maar in 't bijzonder er op gericht moeten zijn, dat de accountants aan deze evolutie het hunne kunnen bijdragen. V. C.

Abraham van Stolk & Zonen Koninklijke Houthandel N.V.

ROTTERDAM - POSTBUS 1100

TELEFOON 010 - 35400

's-HERTOGENBOSCH - Engelseweg 5

TELEFOON 04100 - 32055

HELEVOETSLUIS - Industrieterrein Molshoek

TELEFOON 01883 - 2677.

Maakt in deze harde verkiezingsstrijd propaganda voor de VVD

- Vraagt bij de secretaris van uw afdeling om raambiljetten
- Neemt vrienden en kennissen mee naar bijeenkomsten waar onze kandidaten spreken
- Geeft ons weekblad ter inzage aan mogelijke belangstellenden

Scheef

* * Met een variatie op een bekend * spreekwoord zou men kunnen zeggen: „wie veel voor het scherm zit kan veel verhalen.” Ofschoon de televisie-uitzendingen van de politieke partijen door-gaans de toets van de kritiek wel kunnen doorstaan zijn er toch wel enige misers waarover men zich terdege kan verbazen. Zo liet de Christen-Democraten Unie de vorige week de 12-jarige Jan Corver opdraven, die in de uitzending van Willem Duys reeds eerder zijn politieke prognoses ten beste gaf. Zo iets mag dan wel in Duys' programma passen, het wordt toch wel wat dwaas dergelijke grapjes te lanceren in een politieke uitzending, waarvan men mocht aannemen, dat deze ook serieus was bedoeld.

Ook de KVP ging de vorige week naar onze smaak over de schreef toen men in de tv-uitzending een onderwijzeres in de volle klas naar haar politieke mening vroeg. Een schoolklas is geen terrein waar op deze wijze politiek behoort te worden bedreven. Men kan zich dan ook erover verbazen dat het hoofd van deze school voor een dergelijke uitzending toestemming heeft verleend. Hier was uiteraard sprake van een katholieke school, doch dat neemt niet weg dat het van weinig stijl getuigt een volle klas in de politieke propaganda te betrekken. Onderwijzeres (ook al stemt zij trouw KVP) en leerlingen hebben waarlijk wel wat anders te doen.

Onverbeterlijk I

* * Oud-minister Den Uyl en lijstrek-ker voor de PvdA, heeft het verwijt van de hand gewezen als zouden hij en oud-minister Vondeling medeverantwoordelijkheid dragen voor de tegenwoordige economische situatie in Nederland. „Het beleid van het kabinet-Cals was juist gericht op een evenwichtsherstel,” zo verklaarde hij de vorige week op een te Den Haag gehouden persconferentie.

Dit is een hoogst merkwaardige uitspraak, omdat toch niet te ontkennen valt dat het juist het kabinet-Zijlstra is, dat alle pogingen in het werk stelt dit evenwichtsherstel te bereiken.

De heer Den Uyl blijft intussen de economische perspectieven van ons land beter vinden dan die voor Engeland, Frankrijk, België en Duitsland. In dat optimisme blijft hij kennelijk onverbeterlijk. Ook toen hij minister van economische zaken was, was er volgens hem geen vuiltje aan de lucht. Een feit is evenwel dat wij op het ogenblik toch maar 100.000 werklozen tellen. De vergelijking van de economische positie van ons land met de door de heer Den Uyl genoemde landen kan ons ook al weinig overtuigen, omdat ook daar de toestand met de dag slechter wordt. Daarbij schijnt de lijstrekker van de PvdA te vergeten dat wij allerminst een eiland vormen in de economische wereldzee. Wat er buiten onze grenzen op economisch gebied gebeurt zal ongetwijfeld zijn weerslag hebben op het eigen nationale terrein.

Drs. Den Uyl blijft niettemin optimist tegen beter weten in. Een gevaarlijk optimisme, waartegen met klem moet worden gewaarschuwd.

Onverbeterlijk II

* * Wat de laatste jaren welhaast uitgesloten moest worden geacht, is thans geschied. De Nederlandse vakcentralen zijn unaniem ingenomen met de maatregelen van de regering ter bestrijding van de werkloosheid. „Steeds meer blijkt gelukkig dat de regering ook overtuigd raakt van de noodzakelijkheid van reeds geruime tijd door de vakbeweging bepleite maatregelen,” aldus het socialistische NVV.

Dit is een nogal irrealistische reactie, omdat er geen regering in Nederland is — ook zonder socialisten — die geen oog zou hebben voor de noodzaak van de veiligestelling van de werkgelegenheid. Dit is geen kwestie van vakbondsbelangen of -inzichten, het is een zaak van een normaal sociaal beleid. Het is bepaald niet fair van het NVV dergelijke inzichten als een monopolie voor de socialistische vakbeweging op te eisen.

Er is op sociaal terrein in ons land wezenlijk wat veranderd. Dat weet het NVV en de met haar in wezen verbonden PvdA drommels goed. Als zij openlijk tot deze erkenning kwamen, zouden zij zich linker tonen dan nu zij in wezen verongelukkig achter de feiten aanlopen.

WATER- EN LUCHTVERONTREINIGING:

Industrie en overheid moeten meer samenwerken

Sedert wij de vorige week in dit blad enige kanttekeningen maakten bij het probleem van de lucht- en waterverontreiniging in ons land, werd onze aandacht getrokken door twee berichten, die eveneens op dit vraagstuk betrekking hebben en die ons aanleiding geven nog eens wat dieper op deze zaak in te gaan.

Zo spraken onder meer dezer dagen in een zitting van de Provinciale Staten van Zuid-Holland verscheidene leden hun verontrusting uit over bovengenoemd verschijnsel, waarbij een ernstig beroep op de Gedeputeerden werd gedaan al het mogelijke te doen om de dreigende vergiftiging van mens en dier tegen te gaan.

Vrijwel terzelfder tijd werd bekend dat de Raad van Nederlandse Werkgeversverbonden een bureau Milieuhygiëne gaat stichten. Dit bureau zal de activiteiten ten behoeve van het bedrijfsleven op het gebied van luchtverontreiniging, bodemverontreiniging en waterverontreiniging bundelen en stimuleren en het zal onder meer nauw gaan samenwerken met de Vereniging Krachtwerktuigen.

Vooraf ook dit laatste bericht achten wij van grote betekenis. Voor ingewijden zal het overigens geen verrassend nieuws zijn geweest, aangezien de Raad van Nederlandse Werkgeversverbonden reeds lang een Commissie Industriewater en Milieuhygiëne kende, die reeds veel baanbrekend werk heeft verricht.

Het werk van deze commissie kwam onder meer onlangs in de openbaarheid tijdens een te Amsterdam gehouden Oriëntatiedag Industriële Afvalstoffen, welke was georganiseerd onder auspiciën van bovengenoemde commissie en de afdeling Gezondheidstechniek van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs, aan welke manifestatie wij in onze beschouwing van de vorige week reeds aandacht schonken. Op deze oriëntatiedag werd onder meer het woord gevoerd door ir. J. A. Beukers, voorzitter van de Stichting Europoort/Botlekbelangen, die niet alleen wees op de noodzaak om het probleem van de industriële afvalstoffen tot een aanvaardbare en bevredigende oplossing te brengen, doch ook op bepaalde lichtpunten, die zijn gelegen in bepaalde vormen van samenwerking in een jong en veelzijdig industriegebied, namelijk: Europoort en Botlek.

De gezamenlijke industriële aanpak in deze gebieden van enkele problemen begon omstreeks 1960. Zij betrof niet alleen de woningnood, doch hield tevens in een onderzoek naar de rentabiliteit van een warmtekrachtcentrale, zomede een onderzoek naar de aard en de omvang van de vervoersbehoefte van personen, werkzaam bij bedrijven, gevestigd langs resp. nabij de linkeroever van de Maas en de Nieuwe Waterweg, terwijl in maart 1953 een publikatie verscheen over de moeilijkheden met betrekking tot het Rotterdamse drinkwater.

GESPREKSPARTNER

Volgens ir. Beukers zijn dergelijke initiatieven niet alleen belangrijk gebleven omdat hiernaar werd voorzien in de door de overheid gelukkig steeds meer gevoelde behoefte aan een gesprekspartner, de praktijk heeft ook uit economische overwegingen maar al te zeer aangevoeld dat een samenbundeling van middelen ter naspreving van een zelfde doel de aangewezen weg is.

Ook met betrekking tot de lucht- en waterverontreiniging is de Stichting Europoort/Botlek actief aan het werk, waarbij men hoopt door bundeling van krachten een steeds sterkere positieve bijdrage tot een oplossing te kunnen leveren.

Zo werd onlangs een bespreking gevoerd over het vuilafvoervraagstuk. Door de reeds bestaande samenwerking en de gemakkelijker uitwisseling van gegevens was het mogelijk de plaatselijke overheid de details te verstrekken die nodig waren om zowel een technische als een economische studie op te zetten.

De besprekingen tussen de hierbij betrokken gemeentebesturen en het dagelijks bestuur van Rijnmond zijn zo ver gevorderd dat het er naar uitziet dat

een gecombineerde vuilverbranding tot stand zal komen in de vorm van een NV waar zowel de gemeente als de industrie haar afvalstoffen zal kunnen laten behandelen. Ir. Beukers sprak in dit verband de verwachting uit, dat binnen niet al te lange tijd over de definitieve vorm van deze plannen wat meer in de openbaarheid zal kunnen worden gebracht. Het meest interessant bij de ontwikkeling van deze plannen is wel het feit, dat naast de bijna traditionele opwekking van stroom door de vrijgekomen calorische, ook wellicht mogelijkheden aanwezig zijn voor het bereiden van gedistilleerd water, waarin voor het Eu-

Ir. J. A. Beukers

ropoort/Botlekgebied ongeveer afname te vinden zou zijn voor de hoeveelheden die geproduceerd kunnen worden.

KORTSLUITING

Indien men dit alles zo hoort, aldus ir. Beukers, zou men de indruk kunnen krijgen dat op soortgelijke terreinen als de genoemde voorbeelden, samenwerking tussen overheid en industrie een vanzelfsprekende zaak is. Helaas is dit lang niet altijd het geval. Ten dele is dit misschien wel te verklaren uit het feit, dat in dit soort contacten grote variaties van eenvoudige tot zeer gecompliceerde onderwerpen voorkomen met daaraan verbonden consequenties, waarvoor men de verantwoordelijkheid niet durft te aanvaarden. Men spreekt, aldus ir. Beukers, zo gemakkelijk in dit soort problemen van „de overheid” en van „de industrie”. Wat dienen wij onder deze begrippen te verstaan? Bij Rijnmond zijn deze problemen wel bijzonder karakteristiek, aangezien de overheid hier wordt gevormd door de vier niveaus waarmee men te maken heeft, namelijk: de landsoverheid als de centrale overheid; het provinciaal bestuur; het onlangs in het leven geroepen Openbaar Lichaam Rijnmond en tenslotte de gemeentebesturen met hun verschillende autonome bevoegdheden. In elk geval wordt dit nog gecompliceerder en gecompliceerder door publiekrechtelijke lichamen zoals de polderbesturen en waterschappen.

Ir. Beukers spaarde zijn kritiek niet toen hij stelde waar te kunnen nemen, dat tegenwoordig onvolledigheden in regelingen of te strenge voorschriften worden aangetroffen, die terug te voeren zijn tot onvoldoende deskundigheid van de bevoegde instanties, hetgeen soms betekent de laagste autoriteit, die het recht heeft autonoom op te treden.

REGIONALE AANPAK

Er zijn gevallen bij, die indien zij op een hoger trapje of misschien op de hoogste trappen van de overheidsladder

behandeld hadden kunnen worden, door concentratie van de beschikbare deskundigheid, tot een meer bevredigende oplossing gebracht hadden kunnen worden. Ook zo verbetering kunnen worden bereikt indien de bevoegde autoriteit zich in bijzondere gevallen zou willen laten voorlichten door specialisten al of niet uit de overheidssfeer. Volgens de opvattingen van ir. Beukers zijn er nog verschillende problemen waar de volledige deskundigheid bij lokale instanties ontbreekt en waar een bevredigende oplossing slechts door bundeling van beschikbare specialistische krachten centraal is te bereiken.

Een ander punt van belang is, dat het soms heel moeilijk is te bepalen op welk niveau men contact moet zoeken om een technische aangelegenheid bij de overheid aanhangig te maken. Doet men het te hoog, dan kan het passeren van onvoldoende deskundige lagere instanties, die over autonome bevoegdheden beschikken, moeilijkheden scheppen. Daarenboven kunnen bepaalde problemen te vroeg in de politieke sfeer komen waardoor beslissingen genomen worden, die niet berusten op objectieve benadering van alle facetten die aan zo'n geval zijn verbonden.

Wat de vraagstukken van de lucht- en waterverontreiniging betreft wijst ir. Beukers op de noodzaak van een regionale aanpak, onafhankelijk van de grootte van de bedrijven, want het is mogelijk dat een klein bedrijf met bijzonder moeilijk te verwerken afvalstoffen kampt en bij ondeskundige behandeling een gehele streek daardoor kan beïnvloeden. In het algemeen kan gezegd worden dat de centrale overheid op verschillend technisch terrein wil samenwerken met de industrie, doch men zal ervoor moeten zorgen dat ook de industrie gereed is voor deze samenwerking, niet alleen per bedrijfstak, maar ook voor de daarvoor in aanmerking komende gebieden, eveneens in regionaal verband.

STAP VOORWAARTS

Uit de opmerkingen van ir. Beukers blijkt wel duidelijk, dat men met betrekking tot de oplossing van de lucht- en waterverontreiniging in het door zijn werkzaamheden bestreken gebied nog voor diverse moeilijkheden staat, ook al omdat de zo hoog nodige samenwerking niet altijd even vlot verloopt.

Nemen wij het begin van deze beschouwing tot uitgangspunt, namelijk de oprichting van een bureau Milieuhygiëne door de Raad van Nederlandse Werkgevers, dan kan men spreken van een verheugende stap op de weg naar een betere coördinatie. Dit bureau heeft ten doel het bundelen en het stimuleren van activiteiten op milieuhygiënisch gebied ten behoeve van de gehele Nederlandse industrie.

Wij kunnen ons ten volle aansluiten bij de reeds eerder door ir. Beukers geuite overtuiging dat de instelling van dit bureau en de voort te zetten werkzaamheden van de op dit gebied bij de Raad van Nederlandse Werkgeversverbonden bestaande commissie, niet alleen ertoe zullen bijdragen, dat de image van de industrie op dit gebied ook voor de overheid veel verduidelijkt zal worden, maar ook dat de overheid bij het ontmoeten van bepaalde vragen waar samenwerking gewenst is van dit orgaan bijzonder nuttig gebruik zal kunnen maken.

G. STEMPHER

N.V. RIJNSTAAL
 Telefoon 24941/45 - Arnhem
 Postbus 42
FABRIKANTE VAN GELASTE STALEN BUIZEN

Scheepswerf & Machinefabriek v.h. H. J. KOOPMAN N.V.

DORDRECHT — TEL 01850 - 35041 en 35042

SCHEEPSBOUW · MACHINEFABRIEK · KETELMAKERIJ

NIEUWBOUW EN REPARATIE-INRICHTING

INBOUW EN REVISIE VAN MOTOREN

N.V. OBSERVATOR

ROTTERDAM — VASTELAND 30 — TELEFOON 11 15 20

FABRIKANTE VAN
NAUTISCHE INSTRUMENTEN
MANOMETERS, THERMOMETERS
PYROMETERS, TACHOMETERS

Agenten voor Zeekaarten en
Nautische boeken

REPARATIES OP KORTE TERMIJN

VUURVASTE STENEN IN ALLE SOORTEN
„MOLISOL“ MOLER ISOLATIESTENEN

VUURVASTE ISOLATIESTENEN

ZUURVASTE STENEN

„PRODORITE“ CHEMISCH BESTENDIGE PRODUCTEN

LEVERT

N.V. Gouda Vuurvast

VERENIGDE VUURVASTE STEENFABRIEKEN

GOUDA — TELEFOON 67 44 — (18 20)

A. VAN HOBOKEN & CO.

Anno 1774

DEVIEZENBANK

Parklaan 32—34 — Tel. 110320 (7 lijnen) — Telex 21170

ROTTERDAM

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton

ZETLENGTE 7 m, dikte 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

TELEFOON 01804—2657 — GROENEWIJK 10

CAPELLE a/d IJSSEL

N.V. Scheepswerven „PIET HEIN“

v/h Fa. W. SCHRAM & ZONEN

Werven te Bolnes en Papendrecht

NIEUWBOUW EN REPARATIES

Verbouwen van Sleepschepen tot Motorboten
inclusief inbouw en revisie van motoren

DWARSELLINGEN 2 x 115 meter
geschikt voor het zwaarste materiaal.

DROOGDOK 115 x 30 meter
geheel overdekt.

Telephones:

Rotterdam: 139275* - Dordrecht: 33877 - 40466 - Ridderkerk: 3644 - 3409
voor werf Bolnes Papendrecht Bolnes

GESLOTEN ALUMINIUM CARROSSERIEËN

alle uitvoeringen te leveren in zeewater-bestendig
aluminium. Het opbouwstelsel volgens de mo-
dernste methodes, patent ALUSUISSE, Zwitserland.

CABINES

op elk merk chassis, het zij normaal besturing of
frontbesturing, volledige slaap- of semi-slaapcabines.

LAADBAKKEN

zowel open - met boorden - als met huidconstructie.
Uitvoering geheel volgens de voorschriften voor
T.I.R. Dekkleden worden in eigen bedrijf gemaakt.

* nationaal en
internationaal bekend!
vraag prijs
en inlichtingen.

CARROSSERIEFABRIEK

PAUL & VAN WEEDELDE N.V.

'S-GRAVENWEG 350 - NIEUWERKERK A/D IJSSEL - TEL. (01803) 2841 (3 LIJNEN)

trOpen kleding

* afgestemd op taak en
klimaat die ginds op u
wachten

in onze speciale afdeling kunt u
op vrijblijvend en deskundig ad-
vies rekenen.

DE STAD PARIJS N.V.

WAGENSTRAAT 45-45a DEN HAAG TELEFOON 070-18.30.77

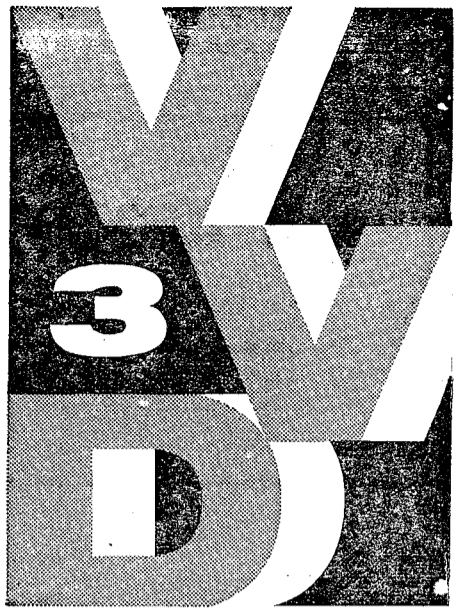

Prof. Romme

Prof. Kleerekoper

Corporatie of klassenstrijd?

ENIGE tijd geleden heeft de Amsterdamse oud-hoogleraar dr. S. Kleerekoper in „Ruimzicht”, het orgaan van de katholieke vakorganisatie, een artikel geschreven waarin hij medezeggenschap voor de arbeiders in de ondernemings een „fopspeen ofwel boerenbedrog” noemde... In het jongste nummer van hetzelfde orgaan nu is prof. Romme tegen prof. Kleerekoper van leer getrokken en heeft hij een pleidooi gehouden vóór medezeggenschap.

Het is wel begrijpelijk, dat prof. Romme verbolgen is over het artikel van zijn collega oud-hoogleraar en dat nog wel in het blad van de katholieke arbeidersorganisaties! Dit artikel ging lijnrecht in tegen de denkbeelden, die prof. Romme al zolang koestert over een nieuw ondernemingsrecht. Denkbeelden, die hij heeft neergelegd in een kort na het eind van de oorlog verschenen boek: „De onderneming als Gemeenschap in het Recht” (1946). Hij zag daarin de onderneming als een „bijzondere” corporatie tegenover de open-

bare corporaties van het publieke recht. De onderneming zou bestuurd moeten worden door een „ondernemingsvergadering” waarin naast de leiding een vertegenwoordiging van de „uitvoerende arbeid” en van de kapitaalverschaffers zitting zouden hebben.

Romme's denkbeelden waren radicaler dan b.v. de regels van de medezeggenschap in de Duitse zware industrie. Niet alleen zouden zij de bevoegdheden van de leiding en die van de kapitaalverschaffers beperken, doch ook de bewegingsvrijheid van de arbeiders. Door de sterke doorwerking van de corporatieve ideeën, die vooral vóór de oorlog opgeld deden in katholieke kringen, waar vaak het Italië van Mussolini en het Portugal van Salazar tot voorbeeld werden genomen, zouden de arbeiders gebonden worden aan de onderneming. Romme's „rechtsverwerkelijking van het corporatieve karakter der onderneming” zou, zoals „Open Ondernemerschap” van de prof. mr. B. M. Telderstichting in zijn kritiek op Romme's voorstellen opmerkt, leiden tot verdwijning van de vrijheid van arbeid, tot een bestaan voor de werknemers dat gelijkstaat met slavernij.

En dat is dan het resultaat van het „Libertate obligor”, dat Romme in zijn voorwoord aanhaalt en vertaalt als „De vrije wil verplicht”.

POLEMIEK

Men kan niet zeggen dat de polemiek van beide oud-hoogleraren in de eerste plaats haar ontstaan dankt aan verschil in wetenschappelijk inzicht. Romme is hier de man, die het corporatisme verdedigt als middel, aangewezen in de Encycliek „Quadragesimo Anno”, tot bereiking van de sociale vrede. Kleerekoper, oud-docent aan de kaderschool van het Ned. Verb. v. Vakver., verraadt deze oude liefde niet en denkt in de eerste plaats aan de vakbeweging als exponent en leidster van de emancipatie van de arbeiders. Daarom moet hij niets hebben van een arbeiderscommissaris, want hoe kan deze medewerken aan rationalisatie in het belang van de onderneming, aan ontslag van arbeiders? Bij ontslagen, fustes of rationalisaties hebben de onafhankelijke vakverenigingen totnu toe goed voldaan, aldus zijn visie.

Elk meent zijn uil een valk te zijn. Prof. K. is er stellig van overtuigd dat zijn vakbond de organisatie is, die het best de belangen van de arbeiders in de onderneming kan behandelen. Het in stelling gebrachte geschut is aan beide zijden zwaar. „Klassenstrijd” roept prof. R., „een onderwetse, weinig opmerkelijke gedachte”. Hij vergeet hierbij dat in de Ver. Staten, waar het Marxistische begrip klassenstrijd nooit zo gespeeld heeft als in Europa, de vakorganisatie geheel beantwoordt aan prof. K.'s idee omtrent haar taak: de uitsluitende belangenbehartiging van haar leden; zij is daar a-politiek. In Europa is de vakbeweging niet los te denken van de politieke organisaties, en streeft zij daarmede politieke doeleinden na. Zoals ook blijkt uit prof. R.'s verdediging van medezeggenschap als onderdeel van de corporatieve gedachte.

Prof. K. is bevreesd dat door medezeggenschap het stakingsrecht in het gedrang zou komen, acht dit onvereenbaar met medezeggenschap. Romme begrijpt dit niet, want als de arbeiders alleen medezeggenschap hebben, zoals prof. K. wil, valt er niets meer te

staken, als medezeggenschap een fopspeen, een schijn-medezeggenschap is, kan aan de arbeiders het stakingsrecht niet worden onthouden. Wij moeten zeggen, dat prof. R.'s redenering ons ook niet helemaal plausibel lijkt, om niet te zeggen onbegrijpelijk. Prof. K. schreef immers dat medezeggenschap alleen betekenis zou kunnen hebben als de arbeiders eens de meerderheid in het bestuur zouden krijgen, wat hij niet voorziet. Prof. R. ziet echter over 20 tot 25 jaar de arbeiders al als de voornaamste eigenaars van de onderneming, een visie die de r.k. moraal-theoloog prof. Von Nell Breuning S. J., gezien de winstdelingsmogelijkheden, al jaren geleden heeft weerlegd.

ILLUSIES

In zeker opzicht is deze polemiek vermakelijk te noemen. Het is een strijd tussen illusies, tussen uiteenlopende wensdromen van een socialist en een corporatist.

Hoe is evenwel de praktijk en de ontwikkeling? Uit het zeer uitgebreid en gedegen onderzoek van dr. Sobre („Mensen en Mandaten”, dat wij vorige maand uitvoerig in dit weekblad besproken hebben), valt af te leiden dat de positie der arbeiders in de Duitse industrie waar medezeggenschap is ingevoerd noch geschaad noch gebaat is. M.a.w. men kan nog zo'n mooie, ideële of op een bepaalde ideologie gebaseerde regeling ontwerpen, de praktijk gaat haar eigen weg; haar behoeften zijn onontkoombaar.

Het jammere van een ideologische strijd is, dat deze hoogstens academische waarde heeft. Een waarde, die wij aan de polemiek tussen beide oud-hoogleraren amper zouden kunnen toekennen — maar die de ware betekenis van de kwestie verdoezelt of op de achtergrond dringt. De kern van de zaak is immers de rechtspositie van de arbeider, hoe deze te vestigen, resp. te bevestigen. De oude liberale ideologie — die in de Franse revolutionaire periode hoogtij vierde — maakte vrijheid te brengen door het befaamde coalitie-verbod van de wet-Le Chapelier. Maar het waren de vooruitstrevende liberalen van de vorige eeuw (Van Houten, Lely), die niet de ideologie, maar de rechtsstaat op de voorgrond stelden. De gehele arbeidswetgeving en jurisprudentie van deze eeuw is gericht op de rechtspositie van de arbeider. Zijn economische positie verbeterde dank zij de „kapitalistische” produktiewijze, waardoor Thorbecke's befaamde vraag in zijn mei-rede van 1844: „Wat is de wetgeving, die allen Staatsburgerschap aanbiedt onder eene door weinigen bereikbare voorwaarden, wat is die wetgeving, tenzij ironie?” thans niet meer zo gesteld behoeft te worden. Het socialisme stond aan de zijkant van dit alles; wel heeft het de sociale wil van de arbeidersklasse ontwikkeld of bevorderd.

Door de ontwikkeling in een bepaald keurslijf te willen dringen — prof. Romme door een corporatistische herziening van het ondernemingsrecht, prof. Kleerekoper door een versteviging van de positie met ongecontroleerde macht van de vakverenigingen, die geen publieke verantwoordelijkheid dragen, — bereikt men geen werkelijke en duurzame verandering, zeker niet van de rechtspositie van de arbeid.

J. VAN GALEN

Den Haag en de landbouw

IN een periode, waarin landbouwpolitiek in steeds geringer mate op het nationale vlak en in toenemende mate op internationaal niveau wordt gevoerd, heeft dr. W. H. Vermeulen een belangwekkende studie geschreven over de ontwikkeling van het landbouwbeleid in ons land.

In de loop van de tijd heeft menige landbouworganisatie, ter gelegenheid van een kroonjaar een herdenkingsboek het licht doen zien, maar praktisch al deze boeken beperken zich tot het eigen terrein, al werden de grenzen wel eens overschreden. Een algemeen overzicht van het nationale beleid ontbrak evenwel, voor zover ons bekend, en uit dien hoofde heeft dr. Vermeulen dus in elk geval verdienstelijk werk verricht. Die verdienste mag echter nog hoger worden aangeslagen, omdat bij velen een goed inzicht in de betekenis van een nationaal landbouwbeleid ontbreekt. Het 's daaraan, zo menen we, toe te schrijven dat in brede lagen van ons volk onvoldoende begrip bestaat voor de betekenis van de landbouw in al zijn schakeringen.

Met de benoeming van de doopsgezinde predikant Jan Kops tot commissaris van landbouw deed in 1800 de eerste landbouwambtenaar in Den Haag zijn intrede. Landbouwbeleid op nationale schaal was toen nog iets nieuws. Vóórdien waren er wel gewestelijke of plaatselijke regelingen op agrarisch gebied.

Kort voor de benoeming van Kops was intussen al een nationale maatregel tot stand gekomen: de wet tot voorkoming en afwijding van runderpest. Kops begon zijn taak met het opstellen van een omvangrijke nota; in feite een programma, waarvan hij veel tot verwezenlijking heeft zien komen, zoals de landbouwstatistiek, die al van 1805 dateert.

Andere wettelijke maatregelen uit zijn tijd hadden betrekking op het gebied van de paarden- en rundveefokkerij, de veeziektenbestrijding, bescherming van boomgewassen, ontginning van woeste gronden, verzameling van meststoffen en kwaliteitsbescherming van hop, meekrap en boter.

Men ziet, een gamma van maatregelen, die ons in deze tijd nog bekend in de oren klinken. Kops, die net overigens in zijn ambtelijke loopbaan niet gemakkelijk heeft gehad, deed nog meer. Vrijwel van stond af aan betrok hij de landbouwers en/of de grondbezitters zelf in het beleid, waaraan een liberale opvatting kennelijk niet vreemd is geweest; zelfwerkzaamheid onder begeleiding van de overheid spreekt ons nog steeds aan.

Kops is later een professoraat in de landhuishoudkunde aangeboden en toen is het aanvankelijk met het nationale beleid weer bergafwaarts gegaan. We zouden nu verder graag de historie, zoals dr. Vermeulen ons die schetst, vervolgen, maar de plaatsruimte laat zulks niet toe. Het zou anders interessant zijn

om te zien hoe groot de rol is geweest die de vrijhandelsgedachte in het landbouwbeleid heeft gespeeld, met name ten aanzien van de zgn. graanrechten. De invoering daarvan in 1835 heeft veel stof doen opwerpen. De afschaffing, een tiental jaren later, kwam mede tot stand met het oog op de internationale graanhandel, waarin Rotterdam in vorige eeuwen zo'n belangrijk aandeel had gehad. De afschaffing had bovendien tot gevolg, dat de Engelse markt voor verschillende Nederlandse landbouwproducten open werd gesteld. In zijn strijd om de afschaffing heeft minister Van Hall in een nota aan de Koning nog een opmerking gemaakt, die ons nu ook niet helemaal vreemd in de oren klinkt, namelijk dat men „de last van het ogen blik op de toekomst (heeft) gewenteld,” een verwijt, dat de VVD-fractie in het afgelopen jaar het kabinet-Cals ook meermalen heeft gemaakt.

MET een werkelijk liberaal landbouwbeleid begon Nederland in 1847 met de merkwaardige ontwikkeling, die leidde tot de machtsstrijd tussen Thorbecke en Van Hall.

Dr. Vermeulen beschrijft verder de bloei van de landbouw in de 19e eeuw en de daarop gevolgde crisis, die leidt tot de invoering van het landbouwkrediet en van landbouwonderwijs. We zullen de auteur hier niet verder op zijn weg volgen, maar nog wel een citaat aanhalen uit een brochure van 1885 van de hand van de toenmalige hoogleraar in de economie Cort van der Linden en waaruit mag blijken, dat oude inzichten ook thans nog hun waarde blijken te hebben:

„Wanneer niet of niet voldoende gespaard wordt, wanneer óf te weinig wordt gearbeid, óf te veel wordt verteerd, ontbreekt de bron waaruit de ondernemingen worden gevoerd en zij moeten na korter of langer tijd afsterven. Zolang dit proces duurt vermeerderd de nood gaandeweg. Iedere nieuwe fabriek die moet sluiten, is oorzaak, dat opnieuw het arbeidsvermogen vermindert, en opnieuw een der bronnen waaruit het kapitaal moest toevloeden opdroogt. Zulke afkabeling en afbrokkeling duurt zolang tot het vertrouwen wederkeert, hier en ginds en overal de arbeid weder wordt opgevat en wanneer eenmaal het momentum in de goede richting is verkregen, werkt ook alles weder samen om snel te herstellen wat vroeger verloren was.”

Het heeft na Kops nog heel lang geduurd alvorens de belangen van de landbouw in Den Haag in één departement bijeen werden gebracht. In 1905 werden landbouw, handel en nijverheid bijeen gebracht. Het zou nog weer geruime tijd duren alvorens Landbouw een geheel afzonderlijk departement kreeg.

*) Den Haag en de landbouw; dr. W. H. Vermeulen; Van Gorcum en Comp. N.V.; f 11.—

SMIT KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

Een **RONDVAART** door de Rotterdamse Havens

* ~~~~~ een **BELEVENIS!**

SPIDO

Willemsplein

Rotterdam

kleur en bescherming

Verf Van Vettewinkel, Prins Hendrikkade 80-82, Postbus 175, Amsterdam

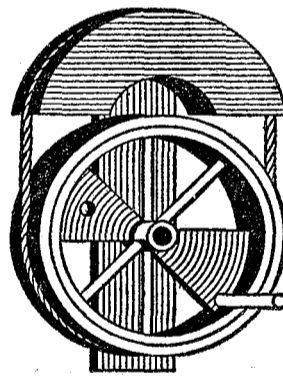
Normaal en dikwandig stalen buizen
 Nieuwe gelaste stalen buizen — Nieuwe gaspijpen
 Gebruikte elektrisch gereinigde vlambuizen - Regenwaterafvoerpijpen
VEERSE DIJK 187 — HENDRIK IDO AMBACHT
TELEFOON DORDRECHT (01858) - 30 44 (3 lijnen)

N.V. VEREENIGDE TOUWFABRIEKEN

Rotterdam-Amsterdam

Fabrikanten van:
**ALLE SOORTEN TOUWWERK VAN
 NATUURLIJKE EN SYNTHETISCHE
 GRONDSTOFFEN**

**STAALKABELS
 HERCULESTOUW-PYTHONTOUW**

en van vloerbedekking onder de merken:

**JABO
 VERTOLON
 VERTO VARIANT
 ROTTERDAM EXTRA
 VERTO ONDERTAPIJT**

tevens van
STERCOCOS VLOERBEDEKKING

**KORTE GESCHIEDENIS
 VAN DE SCHEEPVAART**

door P. VERHOOG, oud-commodore van de Holland-Amerika Lijn en maritiem historicus.

Uit de Pers:

„Met grote nautische kennis en historische belevingsrijke beschreven..... het is juist in zijn beknoptheid, een kostelijk boekje, waar menigeen plezier aan zal beleven.....”

(A. W. Abspoel in 'Vrijheid en Democratie')

„..... en het blijkt, zoals verwacht mocht worden, een heldere, deskundige en grondige gids te zijn”
 (Leeuwarder Courant)

Geïllustreerd met 15 foto's; 80 blz.; gebonden f 6,50.

Verkrijgbaar in de boekhandel

NIJGH & VAN DITMAR — 's-Gravenhage

Le Maire

**DE MEESTER BRANDY
 MET DE
 FIJNE AMBIANCE**

Jules Le Maire & Fils, Amsterdam/Jarnac.

MANIFEST

Voor de tweede maal in tien jaar heeft een regering, met de PvdA en zonder de VVD de Nederlandse economie ontwricht.

Ook u constateerde de onrustbarende prijsstijgingen.

Ook u maakt zich ongerust over steeds meer bedrijfssluitingen en toenemende werkloosheid.

De socialisten zeggen te zorgen voor het jaar 2000, maar hun politiek heeft de zorgen van vandaag veroorzaakt en maakt de uitvoering van noodzakelijke toekomstplannen onmogelijk.

Het kabinet Cals—Vondeling heeft dit aangetoond. Door de onmatige uitgavenpolitiek van dat kabinet is Nederland in grote moeilijkheden geraakt. Vervroegde verkiezingen werden nodig.

Door het uitbrengen van uw stem kunt u een beslissende keuze doen:

Wilt u, zonder de VVD, terug naar de periode Cals—Vondeling, met wéér hogere overheidsuitgaven, hogere prijzen, hogere belastingen?

Of wilt u een liberale politiek?

Liberale politiek betekent: de vele maatregelen die nodig zijn voor de toekomst van ons land, moeten zodanig worden genomen dat heden én toekomst aan hun trekken komen.

De persoonlijke vrijheid van de mens en de welvaart komen in gevaar, wanneer overdreven nadruk wordt gelegd op de gemeenschapsvoorzieningen en daarbij niet de mens maar de gemeenschap centraal wordt gesteld.

Liberale politiek betekent: nadruk leggen op de mens en ieders mogelijkheden om tot ontplooiing te komen.

Ongelijkheid voor de wet is met deze opvatting in strijd. Systemen die ongelijkheid scheppen naar verschil in ras, geloofsovertuiging of levensopvatting en huidkleur zijn daarom onaanvaardbaar.

Voor volledige ontplooiing is vrijheid nodig.

Vrijheid van geloof en levensbeschouwing, vrijheid van meningsuiting.

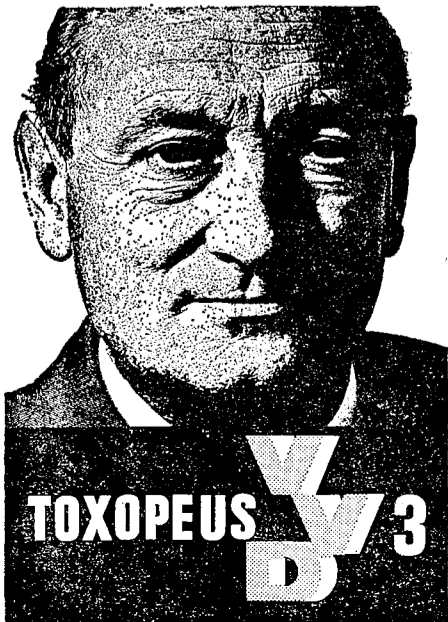
En vrijheid van handelen. Deze vrijheid bestaat niet zonder verantwoordelijkheid voor eigen doen en laten ten aanzien van de medemens.

Zonder sociale gerechtigheid is vrijheid onbestaanbaar: misbruik van economische macht van de één leidt tot onvrijheid van anderen.

De overheid heeft tot taak de voorwaarden te scheppen en te handhaven waardoor deze vrijheid voor allen gewaarborgd blijft.

Een zo groot mogelijke zelfstandigheid van de burger is daarbij het doel.

Als u de VVD steunt, zal zij met meer kracht in de komende vier jaren nadruk kunnen leggen op de volgende zes urgentiepunten:

1 Krachtige bestrijding van de geldontwaarding (prijsstijging), die

- de werkgelegenheid in gevaar brengt;
- onrechtvaardige uitholling van pensioenen en andere vaste inkomens veroorzaakt.

2 Voorkoming van verdere verzwaring van de belastingdruk voor allen, door matiging van de overheidsuitgaven; verbetering van het belastingklimaat voor de zelfstandigen.

3 Meer en vooral betere woningen die voldoen aan de eisen van de toekomst door betere kansen voor de particuliere bouw, mede door opheffing van de oneerlijke bevoordeling van de woningwethou ten koste van de particuliere bouw.

4 Verhoging van de rechtsbescherming van de burger en waarborging van zijn persoonlijke vrijheid en veiligheid (ombudsman, duidelijk beleid inzake gezagsuitoefening en handhaving van de openbare orde, verbod van af luisterapparaten).

Versterking van de rechtspositie van de werknemer, o.a. ingeval van liquidatie van de onderneming.

5 Een vooruitziend en evenwichtig beleid ten aanzien van de ruimtelijke ordening (industrialisatie, water- en luchtverontreiniging, geluidshinder, verkeer, recreatiegebieden).

6 Krachtige ondersteuning van het Amerikaanse streven om in Vietnam door onderhandelingen te komen tot een vreedzame regeling, die de rechten en vrijheden van het gehele Vietnamese volk ten volle waarborgt.

ER ZIJN NOG VELE VVD'ers INCOGNITO

U kent ze, ook in uw kring. Mensen die met de VVD sympathiseren, die elke keer VVD stemmen... Maar ondanks hun sympathie, ondanks hun overtuiging is het woord „lidmaatschap” Grieks voor hen. Niemand kan zich in deze tijd de weelde veroorloven om in politiek opzicht een masker te dragen. Hoe meer mensen met open vizier (als lid dus) voor de VVD-beginselen uitkomen, des te sterker kan de partij deze beginselen doen gelden. Met één pennestreek kunt u de VVD al helpen.

Geef ons naam en adres op van een VVD'er incognito in uw omgeving. Wij sturen hem dan ZES WEKEN LANG GRATIS Vrijheid en Democratie om hem rijp te maken voor zijn lidmaatschap. Nog beter: maak hem nu meteen lid. Eén enkel woord van u, als vriend of kennis, werpt meer gewicht in de schaal dan een dozijn verhandelingen van ons.

COUPON	
Aan het Secretariaat van de V.V.D. Koninginnegracht 61 's-Gravenhage	
Naam:	.....
Adres:	.....
Plaats:	.....
Volgens inzender van deze coupon kunt u met kans op succes zes weken lang gratis het blad „Vrijheid en Democratie” zenden aan:	

JA, DE VVD KAN OP MIJ REKENEN!

Vrijheid en Democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 905

VRIJDAG 17 FEBRUARI 1967

Redelijk tevreden

Redelijk tevreden.

Dat mag wel onze reactie zijn nu de VVD er in geslaagd is haar geleidelijk stijgende lijn sedert 1946 voort te zetten en haar zeteltal van 16 op 17 te brengen.

Deze redelijke tevredenheid is des te begrijpelijker tegen de achtergrond van de zware klap die de twee grote partijen — de KVP en de PvdA — hebben te incasseren gekregen.

Het grootst is de achteruitgang van de KVP, die haar zeteltal van 50 tot 42 heeft zien teruglopen. Ook in dit verlies wreekt zich het tweeslachtige karakter van de KVP. Het is namelijk duidelijk een verlies naar twee zijden. Een verlies enerzijds aan hen die verantwoordelijk zijn over het ten val brengen van het kabinet-Cals. Anderzijds een verlies aan de zijde van hen die de voorgaande val van het kabinet-Marijnen en de overschakeling van een samenwerking met de VVD naar de PvdA — terecht — niet hebben kunnen en willen verwerken.

De prachtige uitslagen voor de VVD in Limburg en Brabant spreken in deze een duidelijke taal.

DRAMATISCH

Werkelijk dramatisch is de situatie voor de PvdA. Na de twee verloren zetels in 1959 en de vijf verloren zetels in 1963 is thans een nieuw verlies van zes zetels gekomen. Zo daalde de PvdA van 50 zetels in 1956 tot 37 zetels in 1967.

Noch de ruk naar links op het laatste partijcongres, noch de spectaculaire verkiezingskaravaan hebben aan deze steeds sneller dalende lijn iets kunnen veranderen.

PRIKKELS

• Tien-over-rood PvdA-man Han Laumers: „De arbeider moet maar aanvaarden wat de intellectueel voor hem uitdenkt. Het hoort juist andersom. De intellectueel moet solidair zijn met de arbeidersmassa. Dat is zijn bron; daar hoort hij thuis”.

• Hoofdartikel Het Vrije Volk: „Een demonstratie van enkele honderden mensen in Amsterdam is ontsierd door het verbranden van een pop die generaal Franco voorstelde. Dat is een afschuwelijke zaak. Niet de demonstratie zelf, maar het verbranden van de pop. Wie meent ideeën te kunnen en mogen bestrijden met het verbranden van beeltenissen, dat wil zeggen mensen, valt naar het peil van heksenjagers terug. En dit Ku-Klux-Klan-tonel heeft zich ongestoord in Amsterdam kunnen afspelen!”

• Mr. Toxopeus: „Den Uyl is de man van het economisch optimisme, dat ons in de narigheid heeft gebracht. Schmelzer is een aardige man met een rotbaan”.

• Bericht in Het Vrije Volk: „Hetty Bannink, de blonde pin-up in de stal vol Zeeuwse dravers van Boer Koekoek, heeft in de zendtijd van de Boerenpartij de komst van een nieuwe omroepstichting aangekondigd”.

De anti-revolutionaire winst na een constante daling in de loop der jaren van 20 zetels in 1948 tot 13 zetels in 1963, is duidelijk de werking van een „Zijlstra-effect”. Een voor de ARP in feite onverdiend succes, gezien de tweeslachtige houding door haar aangenomen, waarbij zij meermalen dichter bij de socialisten dan zelfs bij de andere confessionele partijen leek te staan.

Ondanks het feit dat minister Zijlstra zelf geen lijstaanvoerder was en verklaard heeft niet te willen terugkomen, hebben velen toch uitsluitend om Zijlstra hun stem aan de ARP gegeven. Het is vooral de CHU, die daarvan het slachtoffer is geworden door het verlies van een zetel.

Dat de heer Koekoek zijn voorspelling van 15 zetels nog niet voor de helft gehonoreerd heeft gekregen, zal iedere weldenkende genoegdoen. Niettemin is de vooruitgang van drie zetels in 1963 tot zeven thans een van de nare facetten van deze verkiezingsuitslag.

D'66

De jonge partij D '66 heeft met haar zeven zetels onmiskenbaar een groot succes behaald. Ook de VVD heeft hieraan enig verlies geleden, maar het lijkt wel reeds vast te staan dat de PvdA, de BP en ook de KVP meer stemmen dan de VVD aan deze nieuwe groepering hebben moeten afstaan.

Overigens blijft D '66, die geen beginselpartij is, voorlopig nog een groot vraagteken. Of zij een blijvertje in ons politieke leven zal zijn valt thans nog niet te bezien.

Ons commentaar schrijvend in de nacht na de verkiezingsuitslag, een half uur na het bekend worden van de officiële einduitslag, is het ons niet mogelijk nu reeds een analyse van de cijfers en van de onderlinge verschuivingen te geven. Daar zal in de komende weken zeker nog gelegenheid voor zijn.

CONSEQUENTIES

De vraag is thans welke consequenties de uitslag voor de komende kabinetsformatie zal hebben. Dat met deze uitslag bij de confessionele partijen veel animo zal bestaan om samenwerking te zoeken met de PvdA is nauwelijks aan te nemen. De impertinentie, dat de drie confessionele partijen in de eerste plaats met elkaar samenwerking voor een nieuw kabinet zouden tot stand brengen en een eventuele vierde slechts als randversiering zou mogen dienst doen, is in het licht van deze verkiezingsuitslag tot een wrange grap geworden.

Tezamen beschikken de drie confessionele partijen thans over 69 van de 150 zetels in de Tweede Kamer.

Het behoeft nauwelijks gezegd, dat de VVD, wanneer met haar contact zou worden gezocht om aldus een behoorlijke parlementaire basis voor een nieuw kabinet te krijgen, haar eisen zal stellen ter waarborging van een kabinetspolitiek, welke in belangrijke mate met de door haar voorgestane koers rekening houdt.

Dat is de VVD verplicht tegenover de kiezers, die haar een versterkt vertrouwen hebben geschonken.

A. W. ABSPOEL

NIEUWE VVD-FRACTIE

Mr. E. H. Toxopeus

Berkhouwer

Mr. W. J. Geertsema

Drs. Th. H. Joekes

Mr. F. Portheine

Mevr. G. V. Someren-Downer

Ir. D. S. Tuynman

Prof. dr. H. J. Witterseck

R. Zegering Hadders

M. J. Keyzer

Mevr. mr. E. Veder-Smit

Schout bij nacht b.d. G. Koudijs

Dr. K. van Dijk

H. J. L. Vonhoff

Mr. H. B. Koning

H. J. de Koster

Mr. J. G. Rietkerk

Vooruitzien

Op het ogenblik waarop ik deze regels schrijft is de uitslag van de verkiezing voor de Tweede Kamer nog niet bekend. Maar de tendens is duidelijk waarneembaar. Hoe die uitslag ook zal zijn, één ding staat voor mij vast: er is in onze partij, zeer hard gewerkt, zeer veel gepresteerd, zeer veel georganiseerd om de activiteit, die overal waarneembaar was in goede banen te leiden. De belangstelling voor al die vergaderingen, al die bijeenkomsten, al die fora, waar leden van onze partij optraden, is uiterst verheugend. En het is naar mijn mening terecht om hier de dank uit te spreken voor alles, wat er gedaan is om de liberale gedachte uit te dragen. Men moet de psychische en fysieke vermoeienis, die het vervullen van een spreekbeurt met zich meebrengt, niet gering achten. En daarom past in het bijzonder een woord van warme dank voor hetgeen vooral onze lijststaanvoerder Toxopeus in alle delen van het land heeft weten te verrichten.

Na de uitslag van de Tweede Kamer-verkiezing volgt de kabinetsformatie. Ook dat geeft weer nieuwe spanningen, omdat — en dat weet ik uit veeljarige ervaring als parlementair redacteur — de grijsheid bij zo'n formatie vele zijn. Na zo'n periode van activiteit in onze partij volgt dan juist bij zo'n kabinetsformatie een zekere terugslag. Die moeten wij dit keer vruchten op te vangen. We moeten ten deze vooruitzien en in de komende perioden, als er niet directe belangstelling is voor verkiezingen, om te werpen op voorlichting inzake ons staatsbestel en de werking daarvan. Voor die eenvoudige uiteenzetting van zaken, die ten nauwste samenhangen met de goede werking van onze democratie, roep ik alle leden van onze partij op.

E. W. DETTMELJER.

Kopij voor deze rubriek zenden aan:
Joh. H. Springer
Alexanderstraat 16 Haarlem

Provinciale bijeenkomst

Een geheel gevulde zaal in Huize Maas te Groningen heeft begin februari met aandacht geluisterd naar de interessante politieke betogen van respectievelijk mevr. mr. N. M. W. Dettmeyer-Labberton uit Den Haag en het lid van de Groningse Gedeputeerde Staten, de heer G. R. Meijer.

Mevr. Dettmeyer sprak over de gebeurtenissen die geleid hebben tot de jongste kabinetserisis. Zij betoogde dat het zwaartepunt bij de komende verkiezingen voor de Tweede Kamer vooral op het sociaal economische vlak zal liggen en zij vertelde hoe de VVD daar tegenover staat. De KVP verweet zij onduidelijkheid betreffende de koers die deze partij in de komende vier jaar van plan is te volgen. Doet de KVP met de PvdA mee, of zit ze liever met de VVD in het kabinet?

Voor de vele uit de provincie gekomen dames was het interessant te horen wat de heer Meijer over de problematiek van de landbouw vertelde, vooral in het licht van de EEG. Wil men in de genwoordige tijd als boer mee doen, dan moet men zich geweldige offeringen getroosten en reusachtig veel investeren in zijn bedrijf. Vooral voor de jonge boer is dit geen eenvoudige zaak. De heer Meijer schetste de markt- en prijsontwikkeling en het produktieklimaat, waarin de Nederlandse landbouw moet werken. De mechanisatie heeft zijn intrede overal op de bedrijven gedaan; er is een stijging van de arbeidsproductiviteit, maar er bestaat een kortsluiting tussen prijzen en kosten.

Met een hartelijk woord van dank aan de beide sprekers voor hun duidelijke en boeiende uiteenzettingen sloot de provinciale presidente, mevr. F. Mulder-Geuker, deze geslaagde bijeenkomst, waarbij zij tevens de aanwezigen adviseerde de goede beginselen van de VVD zoveel mogelijk uit te dragen.

S. A. v. d. L.-K.

Centrale-vertegenwoordigsters

„Centrale-vertegenwoordigsters” zijn vertegenwoordigsters van de kamercentrales in de Adviesraad van de Organisatie Vrouwen in de VVD. Of zij maken gewoon deel uit van het bestuur van de kamercentrale, of zij hebben daarin adviserende stem; in elk geval wonen zij die bestuursvergaderingen bij.

Maar gekozen worden zij met het oog op haar taak in de vrouwenorganisatie. Het is dan ook niet juist als men zegt, dat men bedoelde dames kandidaat heeft gesteld voor het bestuur van de kamercentrale.

Volgens het partij-reglement moeten deze centrale-vertegenwoordigsters eens in de twee jaar gekozen worden in de oktober-vergadering van haar kamercentrales. Het droevige is nu, dat wij nog steeds niet van alle centrale-secretarissen bericht hebben ontvangen, wie in oktober 1966 gekozen is.

Gemakshalve nemen wij maar aan dat de afredenden herkozen zijn, maar een correcte gang van zaken is het niet.

Jaarverslagen

Wij ontvangen verschillende jaarverslagen, zoals van de vertegenwoordigers van de centrales Rotterdam, den Haag en Utrecht en van de vrouwengroep Hilversum/Laren/Blaricum. Behalve dat het materiaal is voor ons landelijk jaarverslag, zullen wij er af en toe voor dit rubriekje wat uit putten.

Landdag

Er is enige malen naar gevraagd en daarom vermelden wij het nog maar eens: maandag 24 april wordt in het Singermuseum in Laren (N.H.) onze landdag gehouden. Het wordt een feestelijke bijeenkomst ter gelegenheid van het 20-jarig bestaan van onze organisatie.

Zorgt dat u er ook bij bent.

J. H. S.

Is uw vrouw ook lid van de VVD?

Het komt natuurlijk voor dat echtelieden een verschillende politieke overtuiging hebben. Dat is hun goed recht. Maar het komt vaker voor dat men meent beiden lid van de VVD te zijn, als in feite bijvoorbeeld slechts de echtgenoot lid is. Dat is een helaas wijd verbreid misverstand.

Voor slechts f 5.- per jaar extra kan ook uw wedderhelft lid van onze partij worden. Zij behoeft dus lang niet de volle contributie te betalen.

Het gaat hierbij niet alleen om het feit dat u op deze wijze de VVD een beetje extra financiële steun verschaft. Zeker zo belangrijk is dat als uw afdeling er weer een lid bij heeft, haar invloed op landelijke VVD-vergaderingen groter wordt.

Maakt u het meteen even in orde bij uw plaatselijke afdeling of bij het Algemeen Secretariaat* van de VVD?

*) Algemeen Secretariaat: Koninginnegracht 61, Den Haag. Telefoon: 070-604803

Vrijheid en
Democratie

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonnementen toestel 249, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:

Ph. C. la Chapelle jr.
Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B
te Amsterdam-C.

MEYER JOZEF KEYZER:

Beneluxiaan met hart voor Ado

„HEBBEN de anderen dat ook verteld?“, zo reageert de heer M. J. Keyzer, zojuist voor de VVD gekozen als lid van de Tweede Kamer, als we hem in ons gesprek vragen naar zijn bezigheden in zijn vrije tijd. Met de „anderen“ doelt hij daarbij op zijn voorgangers in deze serie Portretten van lijst 3.

Hebben we het goed aan gevoeld dan ligt in zijn wedervraag één moment een vleugje schrik besloten. Zo ongeveer van: wat moet men met mijn persoonlijke leven, dat is toch niet aan orde? Wie stelt daar nu belang in?

De reactie van de oud-staatssecretaris van verkeer en waterstaat is tekenend: men krijgt het gevoel dat hij vrijwel uitsluitend werkt of aan werken denkt, dat hij gewoon nauwelijks vrije tijd geniet. Daarom die schrik; praten kost tijd, er is weinig tijd en wat schaars is, is duur. Een kwestie van economie.

Wil men trachten de heer Keyzer — Meyer Jozef, geboren 15 oktober 1911 te Venlo, gehuwd, twee dochters en twee zoons, — te portretteren, dan moet men zich op het brede vlak van het nationale en vooral internationale vervoer begeven. De scheep- en luchtvaart, wegvervoer, havens, Benelux... het zijn enkele van de voornaamste werkgebieden waarover de economische specialist en politicus Keyzer gaarne bereid is zijn visie te geven. Dan treedt onherroepelijk de „Beneluxiaan“ en Europeaan Keyzer naar voren, die overigens in die gedaanten verre van tevreden is met de huidige stand van zaken.

De Benelux functioneert naar zijn mening volkomen onvoldoende, terwijl deze unie zich bij een nauwe samenwerking op het financieel-economische, het

industriële, het sociale en het vervoerstechnische gebied zou kunnen laten gelden als de vierde economische macht ter wereld. Thans kan het gebeuren dat Nederland niet wordt uitgenodigd voor een internationale conferentie over de huidige rentestandaard, terwijl zulks in het verleden nauwelijks denkbaar zou zijn geweest. Dit is volgens de heer Keyzer een gevolg van het teruglopen van het gezag van de Benelux.

Er zijn vele voorbeelden te noemen waaruit blijkt dat de samenwerking en coördinatie tussen de drie landen te gering is. Het grensoverschrijdend goederenverkeer ontmoet aan de grensposten grote moeilijkheden. Het ziet er naar uit, aldus de heer Keyzer, dat de termijnen die met de oplossing van de problemen gemoeid zijn, voorbeelden zijn

PORTRETTE VAN LIJST 3

Woensdag is oud-staatssecretaris M. J. Keijzer voor de VVD gekozen tot lid van de Tweede Kamer. Hij is in onze partij en daarbuiten verre van een onbekende, maar toch een van de „nieuwelingen“ in de liberale Kamerfractie. Daarom treft men in deze vierde aflevering in de serie „portretten van lijst 3“ enige notities aan, die onze medewerker maakte tijdens een gesprek met het nieuwe Kamerlid.

van „sterk overdreven ambtelijke zorgvuldigheid en voorzichtigheid.“

Het gebrek aan samenwerking tussen de havens van de Benelux is het nieuwe liberale Kamerlid evenzeer een doorn in het oog. Hij ziet de havens als onderdelen van één grote delta, die alle factoren mee heeft om een Europese havenfunctie te vervullen. Er dient een deltahavenpolitiek te worden gevoerd; onderlinge concurrentie acht hij daarbij zeker nuttig en zelfs noodzakelijk, maar dan toch bepaald wel binnen zekere normen.

De problemen zijn legio en gelden evenzeer voor het nationale bedrijfsleven. Het overal als belangwekkend aangemerkt rapport dat de commissie-Keyzer in record-tempo heeft uitgebracht over de Nederlandse scheepsbouw, houdt ernstige waarschuwingen in, die op tal van andere traditionele industrieën van toepassing kunnen zijn. Coördinatie en snelheid; het zijn factoren die de heer Keyzer voor ons land van eminent belang acht wil het niet meer dan noodzakelijk is ten achter worden gesteld bij de grote landen. (In dit verband zij gewezen op het artikel „Structuurproblemen in de Nederlandse industrie“ — pag. 5 van dit blad —, waarin onze sociaal-economische medewerker nader op de visie van de heer Keyzer ingaat).

Wij lopen op de ontwikkelingen vooruit, als we de heer Keyzer vragen of hij, in geval er een regering zou worden gevormd met de liberalen eventueel een ministersportefeuille zou willen aanvaarden en zo ja, welke dan zijn voorkeur geniet. „Ik kan daarover inderdaad nog niets zeggen,“ aldus de heer Keyzer.

Wel kan ik zeggen dat ik de tijd waarin ik als staatssecretaris van verkeer en waterstaat optrad — van okt. '63 tot de kabinetswisseling in 1965 — als de meest constructieve periode in mijn loopbaan beschouw. En de commissie-Scheepsbouw natuurlijk“.

Ten slotte zij hier nog gememoreerd dat de heer Keyzer in 1945 in diplomatieke dienst van 1951 tot 1963 economisch vertegenwoordiger te Parijs was — de laatste jaren als gevolmachtigd minister — en ons land in internationale organisaties vertegenwoordigde. Voorts is hij van een groot aantal commissies en studiegroepen zo niet voorzitter, dan toch lid. Zeker zal hij enkele functies afstoten; welke weet hij zelf nog niet, maar „niet de scheepsbouw!“

En dan tot slot nog dit: 's-zondags gaat de heer Keyzer naar het Haagse Zuiderpark, naar Ado kijken. Als 't kan. Dat hebben de „anderen“ niet verteld.

ONS VERKIEZINGS- FONDS

Met grote dank vermeld ik hierbij een bijdrage van f 250.— van de regionale propaganda-commissie van Alphen a/d Rijn en omstreken, alsmede de volgende giften van leden en geestverwanten:

ir. J. S. K. te B. f 100; R. G. T. te Z. f 25; ir. A. J. B. te G. f 25; mej. M. v. D. te A. f 25; mr. H. J. G. P. te R. f 25; J. L. T. te W. f 100; Tj. P. K. te A. f 10; mevr. H. C. B.—B. W. te L. f 100; jhr. mr. J. M. de J. te H. f 10; Th. J. C. A. B. te 's-G. f 10; ir. H. U. S. T. te A. f 10; W. H. O. te H. f 100; mr. A. F. V. v. IJ. te 's-G. f 1000; mevr. A. M. A. S.—F. te Z. f 10; mr. O. W. S. te R. f 25; S. M. te A. f 15; drs. J. N. F. B. te A. f 25; mevr. L. C. M. R.—P. v. M. te R. f 10; W. B. R. D. te H. f 25; drs. Th. v. d. S. te W. f 25; mr. A. M. S. te A. f 5; ir. A. J. M. te 's-G. f 25; W. H. C. H. te 's-G. f 10; G. A. v. T. te R. f 300; ir. J. P. B. v. B. te M. f 50; mej. A. v. K. te 's-G. f 5; A. H. te R. f 25; ir. M. C. P. te 's-G. f 25; C. P. S. te N. f 25; mevr. S. M. B.—M. te G. f 25; B. de G. v. d. H. te N. f 250; G. A. J. M. te P. f 25; mej. dr. A. J. M. te A. f 5; M. E. v. d. H. f 5; dr. K. v. D. te R. f 100; ir. A. M. A. te H. f 250; ds. J. E. te V. f 20; mr. W. H. B. te R. f 15; J. E. M. ten D. te O. f 25; B. C. v. B. W. te L. f 25; R. D. R. te D. f 25; J. H. te G. f 10; mr. J. W. G. te O. f 50; mevr. H. G. v. d. M.—H. te D. f 10; dr. G. J. S. te D. f 25; R. B. te H. f 25; T. B. te R. f 10; C. J. H. te Z. f 250; M. Ch. te D. f 25; mr. J. J. F. te R. f 100; J. S. de B. te D. f 100.

Sidney J. v. d. Bergh,
penningmeester.

U leest deze maand in SPREEKUR THUIS

onder meer over:

Het hart. (Zestien artikelen.)

Enkele veel voorkomende hartklachten.

Hartonderzoek. Hartchirurgie.

Toekomst van het hart.

Abonneer u op Spreekur Thuis; lees over gezondheidszorg, nieuwe geneswijzen, huidverzorging, diëten, opvoedingsproblemen.

MAAK NU KENNIS MET SPREEKUR THUIS

INTRODUCTIEKORTING: f 1,-

Stuur mij drie maanden Spreekur Thuis voor f 2,75. De normale kwartaalprijs is f 3,75. Zonder tegenbericht blijf ik abonnee.

NAAM .....
STRAAT .....
WOONPLAATS .....
DATUM .....
HANDTEKENING .....

In open envelop als drukwerk zenden aan: Spreekur Thuis, Postbus 705, Rotterdam.

gesticht in januari 1965, omvat de volgende ondernemingen:

EERSTE NEDERLANDSE AUTO-RIJWIELFABRIEK N.V.:

Solex bromfietsen - elektrische huishoudelijke toestellen - elektrische handgereedschap - ventilatoren

INDOLA N.V.:

kosmetica - interieurverzorging

N.V. INDUSTRIËLE ONDER-NEMING W. H. BRASKAMP:

ventilatoren - kappers-apparatuur - elektrische huishoudelijke toestellen

CHEMISCHE FABRIEK INDOLA COSMETICS N.V.:

chemische produkten

VOKAP N.V.:

interieurverzorging

N.V. ELEKTROTECHNISCHE MECHANISCHE INDUSTRIE

(EMI): elektromotoren - ventilatoren - professionele motoren

N.V. PHARMACEUT. CHEMISCHE FABRIEK v/h E. M. BRASKAMP:

farmaceutische artikelen

INTERHEEM N.V.:

exportmaatschappij

N.V. GEBR. VAN NIFTRIK:

kunststoffen

Fabrieken in:

Den Haag, Rijswijk, Voorburg, Utrecht, Putte (N.Br.).

(Onder)graven

* *Met de plannen van de regering-
* Zijlstra om de werkloosheid in ons land te bestrijden is helaas iets misgegaan. Hoewel deze regering uitdrukkelijk had gesteld, dat er door de werklozen geen graaf- en spitwerk zou worden verricht, blijkt achteraf dat men zich hieraan niet altijd heeft gehouden. Het is dan ook juist van de thans demissionaire staatssecretaris van sociale zaken, dr. De Meijer, dat hij deze week met zijn adviescommissie overleg heeft gepleegd om het verrichten van graaf- en spitwerk te voorkomen, waartoe bestaande richtlijnen zullen moeten worden gewijzigd. Men kan dr. De Meijer slechts lof toezwaaien dat hij zich tijdens werkbezoeken in ons land persoonlijk op de hoogte heeft gesteld in hoeverre de door de regering-Zijlstra aangegeven richtlijnen werden overtreden.

Hoe de nieuwe regering er ook zal mogen uitzien, het zal zaak zijn dat zij maatregelen neemt, die het graaf- en spitwerk terugbrengt tot het hoogst noodzakelijke. Een moderne bestrijding van de werkloosheid betekent geen werkverschaffing in de letterlijke zin van het woord, maar het scheppen van een reële werkgelegenheid, waarbij vooral ook de menselijke kant in ernstige overweging zal moeten worden genomen.

Wij menen te mogen stellen dat de afschuwelijke vooroorlogse periode van „stobben rooien” door hiervoor niet geschikte arbeidskrachten nu wel definitief voorbij is.

Happening

* *Op het moment dat dit weekblad
* verschijnt, is de verkiezingsstrijd weer gestreden en zal ons volk weer voor vier jaar zijn keuze hebben bepaald, tenzij incidentele politieke gebeurtenissen de kiezers binnen de termijn van vier jaar weer naar de stembus zouden roepen. Het heeft dus weinig zin om nog eens over de door de diverse partijen gevoerde verkiezingspropaganda na te kaarten. Toch willen wij hierop een uitzondering maken voor de rol die de socialistische oud-staatssecretaris, de heer Egas, in de afgelopen verkiezingsactie heeft gespeeld. Deze oud-bewindsman heeft namelijk niets nagelaten om vooral bij de provo's in het gevlit te komen, waarbij hij ten slotte een zekere populariteit wist te verwerven. De vlotheid waarmee hij dit deed heeft bij velen terecht een bittere nasmaak achtergelaten.

Zijn optreden tijdens een verkiezingsbijeenkomst in Amsterdam heeft de vorige week weer eens geleid tot rumoerige tafelen op het Spui, aangezien de heer Egas tijdens deze bijeenkomst verklaarde dat als er wat te happenen viel, hij graag van de partij zou zijn. De provo's trokken daarop naar het Spui, maar de veel belovende, doch weinig gevende heer Egas liet zich daar niet zien. Het valt te betreuren dat een verantwoordelijk politicus, die zelfs deel uitmaakte van een regering, op een dergelijke wijze de jeugd tracht te „begrijpen”.

Openstaan voor de ideeën van jongeren: akkoord. Maar dan niet langs de weg van de geringste weerstand die ten slotte leidt tot onregelmatigheden op straat, waarmee noch de jeugd, noch de politiek is gediend.

Op de goede weg

* *De thans demissionaire minister van sociale zaken en volksgezondheid, dr. Veldkamp, heeft op de valreep zijn reeds herhaalde malen toegezegde nota bij de Tweede Kamer ingediend betreffende de problematiek van de wenselijke vereenvoudiging, unificatie en codificatie van de gehele sociale wetgeving, die zou kunnen resulteren in een sociaal wetboek.

Tegelijkertijd heeft deze bewindsman aan de Sociaal-Economische Raad een aantal vragen voorgelegd, die betrekking hebben op deze eventuele vereenvoudiging van de sociale wetgeving op langere termijn.

Wij gunnen het dr. Veldkamp zeker dat hij aldus een belangrijke stap heeft kunnen zetten op de weg van een nieuwe en vereenvoudigde structuur van de sociale wetgeving in ons land, waarvoor hij vele verdiensten heeft gehad. Het doorvoeren van een vereenvoudiging van deze sociale wetgeving zal voor een nieuwe regering zeker een belangrijke taak zijn, in het belang niet alleen van de werknemers, doch evenzeer van de werkgevers, die aldus veel onnodige rompslomp zullen worden gevrijwaard.

Enige tijd geleden heeft de Commissie Nederlandse Scheepsbouw 1965, die onder voorzitterschap stond van ons zojuist nieuw benoemde Tweede-Kamerlid en oud-staatssecretaris van verkeer en waterstaat, de heer M. J. Keyzer, een rapport uitgebracht over de gang van zaken in onze scheepsbouw. Dit rapport heeft terecht veel aandacht getrokken, niet alleen omdat de commissie er zo snel mee gereed was, doch vooral ook aangezien het van grote waarde moet worden geacht voor andere industrieën, die eveneens met structurele veranderingen hebben te kampen.

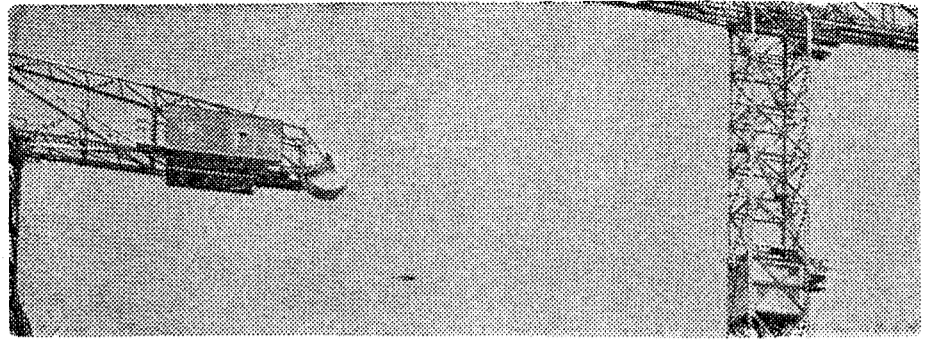
Onze geestverwant heeft onlangs over dit rapport en over de daarmee verband houdende vraagstukken zijn visie gegeven tijdens de vijfde internationale transportdag, die in Amsterdam onder auspiciën van de Raad van Advies van de Contactgroep Exportdeskundigen en het bestuur van de Vereniging De Amsterdamsche Haven werd gehouden; een uiterst belangrijke visie, waaraan door de dagbladen eigenlijk veel te weinig aandacht is geschonken. Vandaar dat wij op deze plaats wat nader op de zienswijze van ons Kamerlid willen ingaan.

Dat de structuurproblemen in ons bedrijfsleven in de laatste jaren in het middelpunt van de belangstelling staan, acht de heer Keyzer zeker niet toeval. Nederland heeft zich in de laatste decennia onder relatief gunstige omstandigheden ontwikkeld tot een industrieland, dat evenwel nog niet kan bogen op een volgroeiende en harmonische structuur. Daarenboven — en dit geldt a fortiori voor een aantal traditionele bedrijfstakken en bedrijven — heeft de versnelde Europese integratie de industriële ontwikkeling in Nederland een extra demensie gegeven.

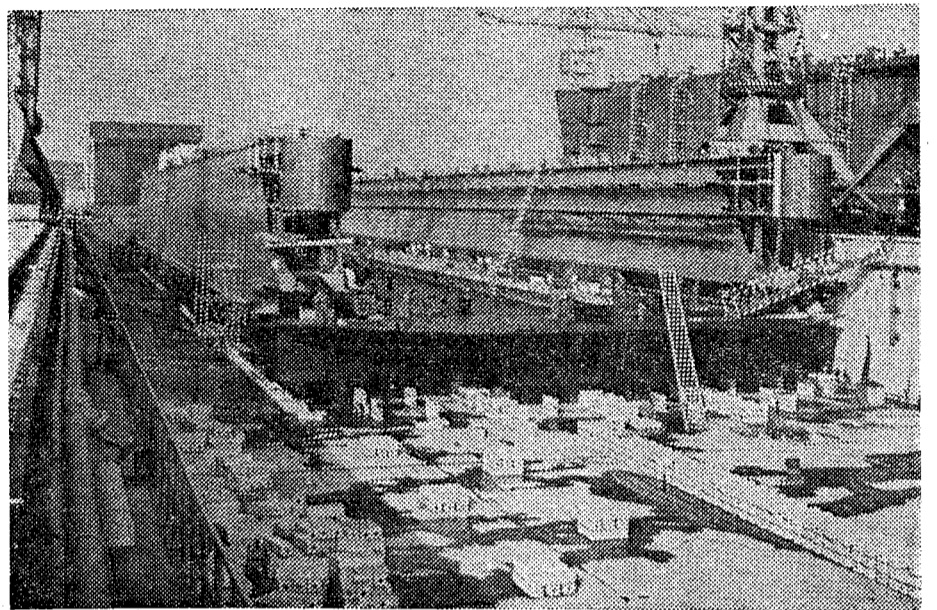
Een demensie, die in een relatief snel tempo structurele aanpassingen vraagt om de verworven plaats in de internationale arbeidsverdeling op zijn minst te behouden en zo mogelijk uit te bouwen. De conjuncturele afzwakking — de vertraagde groei van de vraag — van de laatste tijd heeft de zwakke plekken in onze industriële structuur geaccentueerd. Zij heeft nog eens extra de klemtoon gelegd op de noodzaak om tot een bezinning te komen op onze kwetsbare positie in de voor onze economie zo essentiële internationale arbeidsverdeling en ons erop gewezen, dat een spoedige aanpassing dwingend is.

EVOLUTIE

Wij staan, aldus de heer Keyzer, aan het begin van een versnelde industriële evolutie, die onder meer haar oorzaak

Structuurproblemen in de Nederlandse industrie

vindt in de enorme technische ontwikkeling en de steeds duidelijker schaalvergroting welke gepaard gaat met o.a. een toenemende specialisatie, een specialisatie in produktie-eenheden, die op haar beurt om grotere ondernemingseenheden vraagt.

Er is meermalen op gewezen, dat onze industriële structuur te weinig gedifferentieerd is. De heer Keyzer is het daarmee wel eens, doch hij is van oordeel, dat wij ons toch beperkingen dienen op te leggen in die zin, dat wij ons in Nederland moeten concentreren op de produktie van zowel goederen als diensten waar ons land gezien haar ligging, haar hulpbronnen en aanwezige know-how, de grootste kans van slagen heeft om zich in het toekomstige Europa een zo solide mogelijke concurrentiepositie op lange termijn op te bouwen.

Wat ons in de rede van de heer Keyzer trof was de grote aandacht die hij besteedde aan de sociale problematiek. Zo zei hij onder meer dat in het algemeen, maar zeker in een land waar de volledige werkgelegenheid een hoog goed is en arbeidsschaarste kenmerkend, het sociale beleid een der hoekstenen van het ondernemingsbeleid moet zijn. Speciaal sprekend over de scheepsbouw, achtte hij een doelbewust en op langere termijnvisie steunend sociaal beleid dringend geboden.

Zoals reeds gemeld is de heer Keyzer terecht van oordeel dat de wijze van aanpak in de scheepsbouw wellicht tot voorbeeld kan dienen voor andere sectoren van ons bedrijfsleven, indien zij genoopt worden of reeds zijn om een soortgelijk onderzoek in te stellen. Zonder uitdrukkelijk te verklaren, dat deze noodzaak er zou zijn is oud-staatssecretaris Keyzer de mening toegedaan, dat een samenspraak tussen de belanghebbende groeperingen in vele gevallen zal kunnen leiden tot beter wederzijds begrip. In andere bedrijfstakken — vooral in traditionele bedrijfstakken en traditionele bedrijven — doen zich zeker ook problemen voor zoals wij die in de scheepsbouwindustrie hebben aangetroffen.

UITDAGING

Aan elke vooruitgang ligt een zekere uitdaging ten grondslag. Zo dwongen in Zweden de voor Europese verhoudingen zeer hoge loonkosten de industrie aldaar tot tijdige bezinning en herstructurering, welke dat land, althans in de scheepsbouw, een duidelijke voorsprong heeft gegeven. Voor vele Nederlandse bedrijven vormt reeds geruime tijd en in steeds toenemende mate de voortgaande Europese integratie een duidelijke uitdaging. Een uitdaging, die door een aantal bedrijven is begrepen, doch evenzeer, aldus veronderstelt de heer Keyzer, realiseert een aantal andere ondernemingen zich dit alles nog onvol-

doende. Er is sprake van een uitdaging van de markt en van de technische ontwikkeling die in een aantal gevallen door bepaalde gewortelde verhoudingen en daardoor onvoldoende flexibiliteit, niet snel genoeg kan worden beantwoord.

Toch zullen wij van een aantal takken van bedrijf onze plaats in het toekomstige Europa nog moeten vinden.

Dit zal vaak niet eenvoudig zijn, ook al door de grootstructuur van onze ondernemingen. Wij moeten bedacht zijn, aldus de heer Keyzer, op de veelal aanwezige noodzaak tot toenemende samenwerking en eventuele concernvorming, die het mogelijk maakt zonder een sterke risicovergroting de juiste specialisatie door te voeren. Een samengaan, dat ook de mogelijkheden van de zo noodzakelijke research in het algemeen zal verbeteren.

Wij moeten ons ervan bewust zijn, dat wij in de Europese integratie ook op de eigen markt in toenemende mate met buitenlandse ondernemingen worden geconfronteerd, die voortdurend aandacht hebben voor al die factoren, die voor de concurrentiepositie op lange termijn bepalend zijn; bedrijven, die in sommige gevallen een langdurige industriële ervaring, een van oudsher grotere thuismarkt en een gunstiger industrieel klimaat als voorsprong hebben.

„Ik zou willen stellen,” aldus ons Tweede-Kamerlid, „dat voor de ontwikkeling van ons bedrijfsleven — voor de handhaving en versterking van onze positie op langere termijn — bij een verdere integratie van de industrielanden het een dwingende eis is, dat het industriële klimaat daarvoor geen belemmering is. Een klimaat, waaraan zeker vanuit de ondernemingen zelf veel moet worden gedaan, waaraan ook een goed public relationsbeleid — en dit is ook in de scheepsbouwnota onderkend — haar bijdrage zal moeten leveren. Een klimaat echter waarvoor ook een volledige inzet van de overheid is vereist.”

„Maar bij dit alles moeten wij bedenken, dat het treffen van gemeenschapsvoorzieningen een goede zaak is, wanneer het in het daarvoor geëigende tempo geschiedt. Het is het bouwen aan de toekomst, dat — om met Lely te spreken — elk volk dat leeft verplicht is te doen. Maar het nut van dergelijke gemeenschapsvoorzieningen kan in twijfel worden getrokken, indien wij er niet vooral voor zouden zorgen, dat in ons land naast de dienstverlenende sectoren en de landbouw een gezond en tegen de buitenlandse concurrentie opgewassen industrie-apparaat aanwezig is; een industrie-apparaat, dat wij evenals tal van gemeenschapsvoorzieningen niet alleen voor het heden, maar vooral voor de toekomst creëren. Dat betekent niet alleen welvaart voor nu, maar ook voor later.”

H. J. L. Vonhoff : DE ZINDELIJKE BURGERHEREN

Een halve eeuw liberalisme.

Geïllustreerd met vele tekeningen en foto's.

2e druk Paperback f 9.50

Voorwoord van

Prof. Mr. P. J. Oud

„Een boeiend boek”

(Th. H. Joekes)

UIT DE PARTIJ

• Berkenwoude

De gezamenlijke afdelingen van het streekverband Krimpenerwaard hebben te Berkenwoude een openbare vergadering belegd, waar het woord werd gevoerd door prof. dr. H. J. Witteveen en de heer H. J. L. Vonhoff.

Deze voorjaarsvergaderingen, welke in de Krimpenerwaard een traditie zijn, worden als regel zeer druk bezocht. De zaal van Café „t voormalig Regthuys" te Berkenwoude is ieder jaar weer stampvol. Dit keer was de belangstelling dusdanig groot dat een tweede zaal in Café „De Vriendschap" te Berkenwoude moest worden ingeschakeld. Beide zalen waren meer dan vol.

De sprekers hebben afwisselend in de twee zalen het woord gevoerd, waarna een levendig debat met politieke tegenstanders volgde.

De vergadering in Café „t voormalig Regthuys" werd gepresideerd door de voorzitter van de afdeling Lekkerkerk, de heer F. P. Nobel; de vergadering in Café „De Vriendschap" door de heer A. Hoogendoorn, voorzitter van de afdeling Ouderkerk a/d IJssel.

Een woord van hulde aan het adres van de besturen van de organiserende afdelingen en in het bijzonder aan het adres van de heer H. Lighthart Schenk, vice-voorzitter van de afdeling Lekkerkerk, is hier zeker op zijn plaats.

• Geldermalsen

Maandag 6 februari hield de afdeling Geldermalsen en Omstreken een zeer geanimeerde ledenvergadering. Deze vergadering werd gehouden omdat de huidige bestuursleden, de heren Dingemans en Kuyk, de wens te kernen hadden gegeven hun functie ter beschikking te willen stellen om de weg vrij te maken voor verjonging van het bestuur. Beide heren werd dank gebracht voor datgene, wat zij in de loop van vele jaren voor de VVD hebben gedaan.

Het nieuwe bestuur bestaat nu uit de heren G. C. J. Albarda, voorzitter; J. Bezenker, secretaris/penningmeester (Kerkstraat 29) en de heren H. C. van

Erkom, N. Th. Looyen en E. J. de Wolf.

Als eerste taak ziet het nieuwe bestuur een fikse ledenwerfactie te beginnen, waarvoor dan ook al de nodige maatregelen zijn genomen.

• De Bilt - Bilthoven

In het bestuur van de afdeling De Bilt-Bilthoven hebben mutaties plaats gehad. Het bestuur is thans als volgt samengesteld: voorzitter: de heer dr. H. ten Kate; secretaris: de heer drs. A. Schuitemaker; penningmeester: de heer ir. J. de Niet; leden: mevrouw M. C. Engelberts-Jüngeling, mejuffrouw H. Hanno, mevrouw M. C. Laan-Benders, de heer ir. A. M. de Broekert, de heer dr. J. H. Buinink en de heer ing. W. N. van der Stadt.

• Aalsmeer

Maandag 6 febr. kwamen het bestuur der afdeling Aalsmeer en de VVD-gemeenteraadsleden ter plaatse bijeen, ter gelegenheid van het afscheid van de fractievoorzitter, de heer W. Spaargaren.

Door de voorzitter van de afdeling, de heer mr. J. E. de Jongh, werd de heer Spaargaren bedankt voor het vele goede werk door hem gedurende zeventien jaren als raadslid verricht.

SPREEKBEURTEN

periode 17 februari tot 17 maart 1967

17 febr.
25 febr.
4 maart
17 maart

Leeuwarden (JOVD)
Den Helder (JOVD)
Congres LDC
Den Haag (JOVD)

FRIESCH-GRONINGSCHЕ HYPOTHEEKBANK N.V.

EN AANGESLOTEN BANKEN

Amsterdam · Arnhem · Eindhoven · s-Gravenhage
Groningen · Hengelo (O.) · Rotterdam

PANDBRIEVEN
EEN VEILIGE EN RUSTIGE BELEGGING

Het fractievoorzitterschap wordt overgenomen door het gemeenteraadslid mevr. B. C. Boom-v. d. Schilden, terwijl de heer Jac. Maarse Gzn. de opengevallen zetel gaat bezetten.

• Comm. ruimtelijke ordening

De VVD-commissie ruimtelijke ordening vergaderde op 6 februari te Utrecht. Uitvoerig werd van gedachten gewisseld over het woningnoodprobleem. Hoewel de commissie meent dat deze

kwestie niet thuis hoort in een rapport betreffende ruimtelijke ordening, acht zij het een zo belangrijk punt, dat overwogen dient te worden hier een apart rapportje aan te wijden.

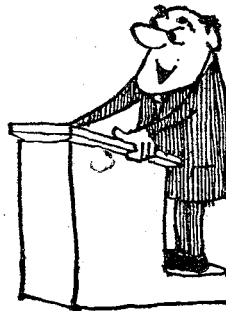
Vervolgens kwamen de aspecten luchtvervuiling en onteigening ter sprake. Wat de luchtvervuiling betreft, oordeelt de commissie dat de overheid bereid moet zijn de kosten te dragen nodig om de lucht schoon te houden, wanneer een bedrijf zich in Nederland wil vestigen, dat voor onze economie van groot nut is, maar tevens voor de lucht schadelijke stoffen produceert.

Bestemmingsplannen zijn rechtmatige overheidsdaden. De eisen van publikatie en de in de wet geopende mogelijkheid, dat iedereen tegen het plan bezwaar kan maken, waarborgen een democratische gang van zaken.

De heer Willinge Gratama zal aan de hand van de reeds ter tafel liggende stukken en rekening houdende met alle gemaakte opmerkingen, een nieuw rapport opstellen, dat de commissie over ongeveer vijf weken denkt te bespreken.

**SECRETARIAAT
VVD**

Koninginnegracht 61
Den Haag
Telefoon 070-604803

• Wieringen

De wens van de kamercentrale Den Helder om in de gemeente Wieringen te komen tot oprichting van een afdeling is na twintig jaar eindelijk in vervulling gegaan. De oprichting had plaats na een in Hippolytushoef gehouden verkiezingsvergadering, waarin de heer J. H. L. Vonhoff als woordvoerder is opgetreden. Een groot aandeel in de totstandkoming van de afdeling had de regionaal propagandist, de heer J. G. Belterman. De vergadering stond onder leiding van de heer H. W. Holsmuller, voorzitter van de kamercentrale Den Helder en werd bijgewoond door de heer W. Franck, hoofdbestuurslid.

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM
KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT
TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

ALICANTE (Spanje)

Na een jaar van hard werken genieten van zon en zee
in uniek gelegen villapark.

Appartementen en chalets vanaf f 42.— respectievelijk f 60.— per week.

Vanaf maart chartervluchten

MAKELAARSKANTOOR NIJBACKER

Stadhouderslaan 96 — Den Haag — Telefoon 070 - 54.49.11

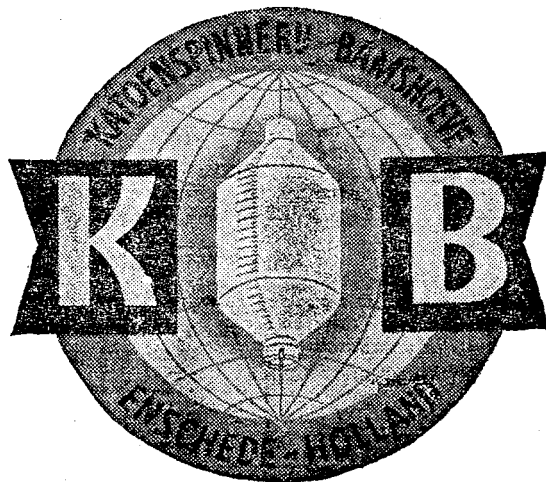
**Boele's Scheepswerven en
Machinefabriek N.V.**

BOLNES (bij Rotterdam)

Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 195100 ROTTERDAM

— TELEGR. BOELE · BOLNES

Spinners en Twijners van
WEEF- EN TRICOTGARENS

Theorie en praktijk van het parlementaire bedrijf

Het Nederlandse Parlement

IN de zee van politieke feiten en situaties, hun onderlinge samenhang en historische wording, zou menigeen gemakkelijk de koers kwijt raken.

Gelukkig bezitten we tegenwoordig twee vaste bakens, die voor de ambts-halve of uit persoonlijke belangstelling geïnteresseerde in het „politieke bedrijf”, welhaast onmisbaar zijn: „Parlement en Kiezer” en „Het Nederlandse Parlement”.

Verreweg de oudste adelsbrieven bezit het jaarboekje „Parlement en Kiezer”, waarvan de eerste aflevering in 1911 bij Martinus Nijhoff te 's-Gravenhage, verscheen. De toenmalige bibliothecaris van de Tweede Kamer de heer J. A. Jungmann en zijn assistent F. K. van Iterson (later zelf bibliothecaris als opvolger van de heer Jungmann) waren de eerste bewerkers.

Sedertdien is het met de regelmaat van de klok ieder jaar na aanvang van de nieuwe zitting der Staten-Generaal op de boekenmarkt gekomen, met uitzondering voor de jaren 1940 tot 1945, toen het parlement was uitgeschakeld.

Uiterlijk en opzet van al deze sedert 1911 verschenen jaarboeken (de laatste werden bewerkt door de heer P. Goosen, administrateur ter griffie van de Tweede Kamer) zijn geheel dezelfde gebleven. Dat geldt trouwens ook voor de uitgever: Nog altijd Martinus Nijhoff. Een pikante bijzonderheid: men kan bij vergelijking van het eerste en laatste exemplaar zelfs de waardedaling van ons geld geïllustreerd vinden. Op het eerste jaarboekje staat gedrukt: „Zestig cent”; de laatstverschenen editie (die van 1966-1967) kostte twintig gulden.

„Parlement en Kiezer” bevat uitsluitend feitelijke gegevens. Om de belangrijkste te noemen: de volledige samenstelling van alle kabinetten sedert 1848 („tabel van de Ministerieën” heet het daar officieel); de zittende leden van beide Kamers met korte biografische bijzonderheden; de programma's van de in de Kamers vertegenwoordigde partijen; een alfabetisch gerangschikt overzicht van de voornaamste werkzaamheden der Staten-Generaal in de vorige zitting; de reglementen van orde van de Raad van ministers en van de twee Kamers en de samenstelling der provinciale besturen.

Bijzonder nuttige gegevens dus om dagelijks bij de hand te hebben en wie deze jaarboeken bewaart, bezit alleen zo reeds een aardige documentatie.

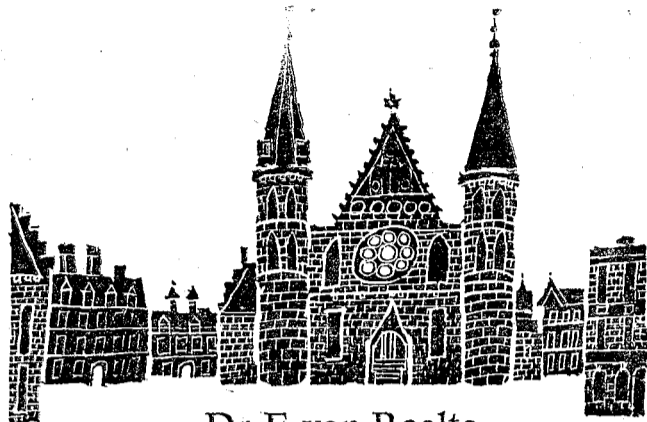
Het Nederlandse Parlement

Van geheel andere aard is: „Het Nederlandse Parlement” van de hand van dr. E. van Raalte (Uitgave Staatsuitgeverij te 's-Gravenhage, f 7,90). Het is veel „jonger” dan het bovengenoemde jaarboek. De eerste druk, in de vorm van een pocketboek, verscheen in het najaar van 1958. De thans verschenen vierde druk is een tot een forse paperback uitgegroeide herziene en opnieuw uitgebreide uitgave van ruim 400 pagina's.

Het verschil tussen „Parlement en Kiezer” en Van Raalte's boek zou men kunnen vergelijken met het onderscheid tussen het — voor iedere treinreiziger onmisbare — jaarlijkse spoorboekje en een reisgids.

Dr. Van Raalte voert zijn lezers door het voor de liefhebbers boeiende complex, gevormd door de regels van geschreven en ongeschreven staatsrecht en gewoonterecht en hun toepassing in de parlementaire praktijk van heden en verleden. Hij is daarbij een zo deskundige gids, geschoold zowel in de theorie als in de praktijk van het parlementaire leven, dat het moeilijk zal vallen hem op een fout te betrappen.

Iets anders is, dat hij wel een duidelijk eigen visie heeft die, waar nodig, ook tot uiting komt. Niet in deze zin, dat hij enige partij-politieke voorkeur laat meespreken. In dat opzicht is zijn

Dr. E. van Raalte

werk in letterlijke zin onpartijdig. Maar wel in die zin, dat hij zijn eigen staatsrechtelijke visie duidelijk uitsprekt, zoals dat ook in de standaardwerken over ons staatsrecht van Kranenburg, Oud, Van der Pot, e.a. geschiedt.

Daar is geen enkel bezwaar tegen. Integendeel, het verlevendigt het betoog en biedt gelegenheid de eigen visie te toetsen aan die van de schrijver. Zo mocht ik op een andere plaats bij het verschijnen van de eerste druk reeds doen uitkomen, bepaald een wat andere kijk te hebben op het dualisme in ons staatsbestel dan collega Van Raalte.

Niettemin: ook Van Raalte erkent dat van een onbeperkt „monisme” in de verhouding tussen regering en parlement in ons land ook thans nog geen sprake is, zomin als van een absolute heerschappij van het dualisme. Er is zijns inziens slechts plaats voor „een getemperd, beperkt dualisme”. „Dit speelt, met de daardoor ongetwijfeld beïnvloede typisch Nederlandse werking van het parlementaire stelsel, een belangrijke rol bij de Kabinetformatie. De vele merkwaardigheden en verschijnselen, die zich daarbij voordoen, verdienen thans nadere beschouwing,” zo eindigt dr. Van Raalte een speciale paragraaf over het door hem geconstateerde „beperkte dualisme”.

De volgende paragrafen van datzelfde hoofdstuk zijn dan gewijd aan de moeilijkheden en de gevolgde procedure bij kabinetformaties, de aard van formatie-opdrachten, de samenstelling en soorten van kabinetten, de „betrekkelijke stabiliteit” van onze Nederlandse kabinetten en Kamer-ontbindingen.

Actuele ontwikkeling

Het manuscript van deze vierde druk ging op 22 september 1966 ter perse. Het zat de schrijver niet mee, dat na dien in de „nacht van Schmelzer” van 13 op 14 oktober het kabinet-Cals ten val kwam. Het zou een betreurenswaardige lacune zijn geweest, wanneer bij het uiteindelijke verschijnen van deze nieuwe druk in december jl. geen aandacht meer had kunnen worden geschonken aan dit belangrijke parlementaire gebeuren en aan de verdere ontwikkeling der gebeurtenissen na dien.

Gelukkig is dat opgelost door een aan-

tal toegevoegde pagina's met „aanvullingen”, welke werden afgesloten op 16 november 1966, de dag waarop dr. Beel als informateur zijn eindrapport aan de Koningin uitbracht en prof. Zijlstra de opdracht kreeg tot formatie van een „overbruggingskabinet”. Een opdracht, waarin deze toen na vijf dagen bleek te zijn geslaagd.

Men zal zich herinneren, dat wij destijds hebben gemeld, dat de heer Schmelzer zich in de nacht van 13 op 14 oktober, nadat zijn motie het kabinet-Cals ten val had gebracht, in een onmiddellijk daarna belegd gesprek met de parlementaire pers (het was toen inmiddels zo omstreeks 5 uur in de vroege ochtend geworden) heeft laten ontvallen, dat het kabinet toch was gesneuveld, omdat een niet onbelangrijk deel van zijn fractie zich anders genoopt zou hebben gezien, voor de motie-Toxopeus te stemmen.

Later heeft men van KVP-zijde getracht, deze mededeling min of meer te verduisteren. Het is daarom wel interessant, dat dr. Van Raalte in zijn boek (pag. 386) vermeldt, dat de heer Schmelzer „in gehouden fractiebesluit” had geconstateerd, dat ongeveer 25 KVP-ers tegen, maar „niet minder dan omstreeks 20 andere leden van zijn groep” vóór de motie-Toxopeus zouden hebben gestemd. „Ter vermindering van zulk een openlijke, grote tweespalt in de KVP-gelederen diende de heer Schmelzer (toen) een eigen motie in.”

MASSIEF KARTONNEN

DOZEN

★
voor export en binnenlands gebruik

★

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. FREE & CO.

H.W. STRAAT 20 - 22, OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel.nr. 0 59 78 - 22 33

Tx. nr. 53251.

Men mag aannemen, dat wanneer een zo gewetensvol speurder als Van Raalte heeft gemeend deze getalsverhouding in zijn boek te kunnen vermelden, ook hij daar wel zeer sterke aanwijzingen voor moet hebben gekregen.

Er is meer in de nieuwe onderwerpen, waarmee deze vierde druk is uitgebreid, dat een bespreking waard is. Zo is nu ook het nieuwe reglement van orde van de Tweede Kamer hierin geheel verwerkt. Het bevat ook enige nieuwe „historische vondsten”.

Misschien zal er wel een gelegenheid komen, ook daar nog eens nadere aandacht aan te wijden.

A. W. ABSPOEL

Bokma het allerbeste!

Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

Zevende lustrum LSVA

Dit jaar is het 35 jaar geleden dat te Amsterdam een Liberale Studenten Vereniging werd opgericht ter bestudering van vraagstukken van politieke en maatschappelijke aard. Het feit dat wij nu aan de vooravond van het zevende lustrum staan bewijst dat de LSVA weerklink gevonden heeft. De plannen voor de lustrumviering zien er als volgt uit:

maandag 27 februari

Sir Anthony Meyer spreekt over het onderwerp: Engeland, EEG en de NAVO”. Sir Anthony Meyer is lid van het Lagerhuis voor de conservatieve partij; hij vertegenwoordigt Eton en Slough. Sir Anthony ontving zijn opleiding te Eton en Oxford. Van 1947 tot 1958 is hij werkzaam geweest in de diplomatieke dienst. Van 1951 tot 1956 was hij eerste ambassade-secretaris te Parijs, terwijl hij van 1956 tot 1958 dezelfde post te Moskou bekleedde. Tot 1962 was hij werkzaam op het Foreign Office te Londen. Sir Anthony houdt zich vooral bezig met de problemen rond de EEG en de NAVO.

Deze avond wordt gehouden in een der zalen van het Congressentrum Nieuwe Rai: aanvang 20.00 uur.

dinsdag 28 februari

Over het onderwerp „Welvaart en Onbehagen” wordt een forum gehouden in een der zalen van hotel Krasnapolsky. Op dit forum zullen de politiek-economi-

sche aspecten van dit onderwerp behandeld worden. Aanvang 20.00 uur.

Voorzitter: prof. dr. C. Goedhart, hoogleraar staathuishoudkunde aan de Universiteit van Amsterdam.

Forumleden: de heer A. H. Kloos, voorzitter van het NVV en drs. Th. H. Jokes, lid van de Tweede Kamer voor de VVD.

donderdag 2 maart

Over het onderwerp „Welvaart en Onbehagen” wordt een tweede forumbijeenkomst gehouden, waar de geestelijke en sociale aspecten van dit onderwerp ter sprake zullen komen.

Voorzitter: prof. dr. G. C. van Niftrik, hoogleraar in de godgeleerdheid aan de Universiteit van Amsterdam.

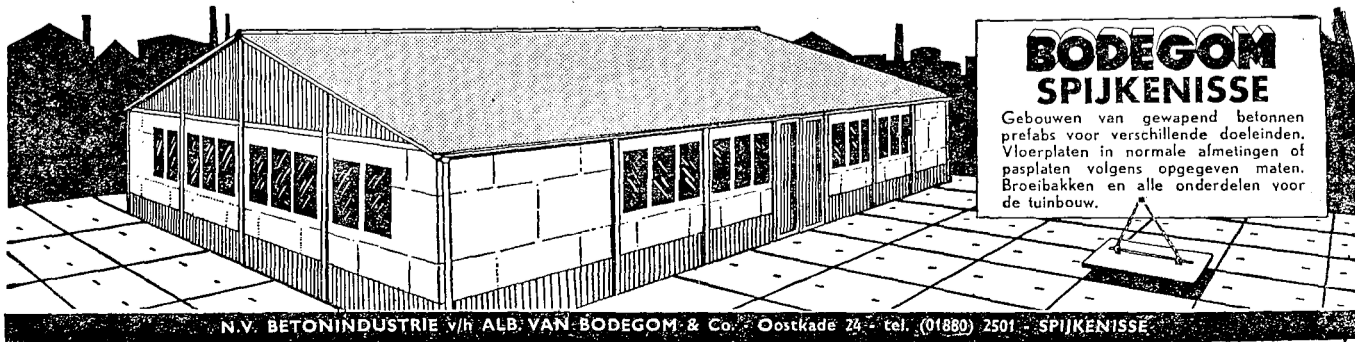
Forumleden: prof. dr. A. Querido, hoogleraar in de sociale geneeskunde aan de Universiteit van Amsterdam; dr. L. van der Land, verbonden aan het instituut voor politieke wetenschappen van de Universiteit van Amsterdam en drs. J. P. A. Gruyters, verbonden aan het Alg. Handelsblad.

Deze avond zal gehouden worden in een der zalen van hotel Krasnapolsky: aanvang 20.00 uur.

zaterdag 4 maart

Mr. E. H. Toxopeus zal een lustrumrede uitspreken over: „De plaats van de VVD in de Nederlandse politiek”. Deze rede zal uitgesproken worden in een der zalen van het Apollohotel, Apollolaan 2; aanvang 13.45 uur.

Zoals men ziet een uitgebreid programma. De kosten voor de uitvoering zijn hoog. Ondanks de vele steun die wij reeds mochten ontvangen hopen wij toch dat u nog vrienden of kennissen hebt die de LSVA een goed hart toedragen. Ons gironummer is: postgiro 725956 t.n.v. quaestor Lustrumcommissie van de LSVA Hilversumstraat 28 Nieuwendam; Bank: Algemene Bank Nederland N.V. Spuistraat Amsterdam rek. crt. 2705842 t.n.v. Lustrumcommissie LSVA, Hilversumstraat 28, Nieuwendam.

BODEGOM SPIJKENISSE

Gebouwen van gewapend betonnen prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND

RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”

VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
RESERVERING (02943) 1576

OISTERWIJK

Hotel-Restaurant „BOSRAND”

Een vriendelijk rustig hotel-restaurant voor alle jaargetijden. 25 modern ingerichte kamers.

CONFERENTIE-ZAAL.

Kamer met
ontbijt f 12.50

Telefoon 04242-2254

waar de gast koning is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

Café-Restaurant

„Europoort”

MAASBOULEVARD 7 - SCHIEDAM

Voor reserveringen tel. 010-26 46 25

Het klassieke restaurant
aan de Maas

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

*

alle kamers met privé bad en douche

*

nieuw Restaurant en nieuwe Lounge-Bar

*

(geheel airconditioned)

15 FEBRUARI

gaat Nederland ter stembus. Om een nieuw parlement, in feite om een nieuwe regering te kiezen.

Daarom: maak een verstandige keus.

Een verstandige keus op verzekeringsgebied zijn de polissen van „de Amersfoortse”.

Polissen met ruime voorwaarden, polissen met index- en op peil-clausules tegen de geldontwaarding, polissen, speciaal voor u gemaakt.

Als u kiest voor veiligheid, voor vlotte schadeafwikkeling en coullance dan is het antwoord: „de Amersfoortse”.

„De Amersfoortse” voor verzekering van arbeidsongeschiktheid - auto - brand - bromfiets - kostbaarheden - ongevallen- rechtsbijstand - w.a. - ziekenhuis, enz.

Vraagt inlichtingen aan:

AMERSFOORTSE ALGEMENE VERZEKERING MIJ.

„W.B.K. VAN 1938”

Bergstraat 6-8, Amersfoort
Telefoon 03490 - 17043*

Delft

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT

Vrijheid en Democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 906

VRIJDAG 24 FEBRUARI 1967

VERKIEZINGSUITSLAG:

Extra prikkel om verder te werken

Nu de kruiddamp is opgetrokken kunnen we het slagveld overzien.

De VVD heeft een zetel gewonnen. Ik had meer verwacht.

Zien wij de klappen die KVP en PvdA te verduren hebben gekregen en de winst behaald door D'66 en de Boerenpartij, dan mogen wij voor deze keer nog tevreden zijn.

Maar dan moeten we ook terstond aan de slag gaan, voortzetten het gesprek dat we voor de verkiezingen hadden met LDC en JOVD; voortzetten de arbeid van de commissie in onze kring die zich bezighoudt met de liberale beginselen en de mogelijkheden tot herstructurering van de politieke partijen; voortzetten, of liever in gang brengen, de arbeid van de tijdens ons partijcongres op 6 en 7 januari 1967 ingestelde commissie ter bestudering van ons kiesstelsel; en voortzetten ook het werk binnen de partij, de activering van de leden, het contact met het gehele land.

Dat werk zouden we toch hebben voortgezet. Nu hebben we er een extra prikkel toe.

Hard gewerkt

De partij wil wel, dat is gebleken. Het enthousiasme was groot en er is hard gewerkt. Gaarne zeg ik alle bestuursleden en gewone leden oprecht dank voor wat zij in de afgelopen tijd hebben gedaan voor de VVD. Tevens nodig ik hen uit allen samen verder te bouwen aan de toekomst.

Een belangrijke rol bij dat bouwen spelen onze vertegenwoordigers in het parlement, de staten en gemeenteraden. Veel komt op hun schouders neer en veel hebben ze dan ook gedaan.

De leden van de Tweede Kamerfractie die niet zullen terugkeren mag ik hier en nu voor alles wat zij in het belang van het politiek liberalisme hebben gedaan, van harte danken. Iedere toekomst steunt op een verleden en aan dit verleden droegen zij het hunne bij.

Ik vertrouw dat de nieuwe Kamerleden met ijver en enthousiasme hun taak gaan aanvangen.

Dat is nodig, al dat werken en stimuleren.

Want als er iets blijkt uit de verkiezingsuitslag dan is het dat een groeiend aantal kiezers, zich minder gebonden voelend aan een bepaalde partij dan vroeger, „iets anders wil“.

Bij de Statenverkiezingen in maart 1966 stemden 454.072 (6,37 pct.) kiezers op de Boerenpartij. Dat gaf de „gevestigde“ partijen een schok. Deze aardverschuiving werd algemeen gezien als een uiting van onvrede en met het gevoerde beleid en met de bestaande partijindeling.

Thans stemden 634.935 kiezers op de Boerenpartij en op D'66.

D'66 heeft als bestaansreden opgegeven het streven naar wijziging in ons Staatsbestel om de politieke constructie te veranderen en de kiezer meer invloed te geven. Of men de aangegeven middelen nu deugdelijk acht of niet, blijkbaar spreekt de doelstelling, die in een enthousiaste campagne werd verkondigd, aan.

Zelf schreef de VVD in haar verkiezingsprogramma dat de bestaande partijstructuur niet meer past op de politieke scheidslijnen.

Veranderingen

Ik noemde hierboven een aantal activiteiten op, waarmee we bezig zijn. Meer dan ooit moeten we daaraan onze krachten wijden.

Veranderingen staan stellig te wachten. De KVP uitte in haar structuurrapport zelf twijfel aan de eigen bestaansreden. Zij maakte zich los van de kerk. Deze ontwikkeling kan niet teruggedraaid worden.

De PvdA heeft eerst de weg terug naar het onvervalste socialisme ingeslagen, zag dat dit geen winst opleverde en draait nu weer in de richting van de progressieve volkspartij. Hoe de kiezers dit zwaaien opvatten zullen we pas later zien. Het is geen verheffend gezicht dat een politieke partij zo snel, binnen een week, een nieuwe koers weer afzweert, omdat die geen winst bracht.

Het is tevens een waarschuwing tegen al te geforceerd handelen.

Bij de formatie, of eerder al, zal wel blijken in hoeverre de heer Den Uyl de eisen handhaaft die hij zei te zullen handhaven.

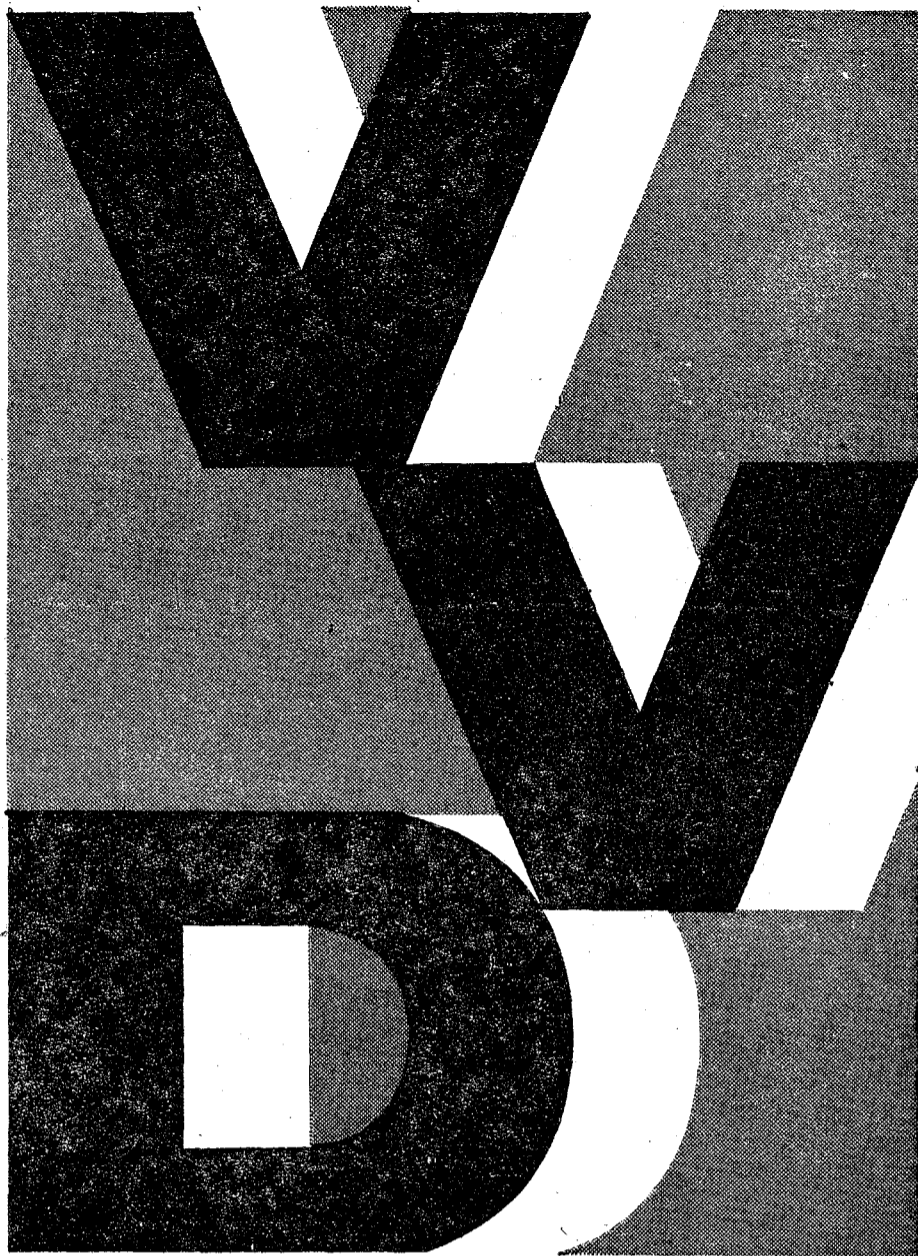
Zoekende is de PvdA al een tijdje, eigenlijk vanaf het vertrek van dr. Drees; tot vinden is het nog niet gekomen. En dus zal ook in dat kamp nog wel ijverig naar wéér een andere weg worden gezocht.

De winst van de ARP, de eerste keer na lange tijd verlies, wordt door iedereen geschreven op rekening van Zijlstra, zodat de ARP, hoe content ook met twee zetels meer, niet kan menen het nu wel gewonnen te hebben.

De CHU staat er m.i. niet anders voor. Een zetelverlies, in deze tijd van aardverschuivingen, is een reden tot bezinning.

Jongeren

In de verkiezingscampagne is gebleken dat de politieke belangstelling groeit met name onder de jongeren. Verheugend is dat uit een aantal onderzoekingen is gebleken dat de aanhang van de VVD onder de jeugd veel groter is dan onze gemiddelde aanhang onder alle kiezers. Dat is een zaak om op te letten.

P.R.I.K.K.E.L.S

● Het Anti-rev. orgaan Nederlandse Gedachten: „De agitatie tegen het kabinet-Zijlstra is voor de socialistische boeremang geworden, die hen vlak tegen de kaken sloeg“.

● Hoofdredacteur Mathieu Smedts van Vrij Nederland: „Ik zou er heel tevreden mee zijn geweest als de VVD enkele zetels had gewonnen, als de PvdA haar oude positie had veroverd en als D'66 een goede entree in de Kamer had gemaakt. Dat zou een grote stap in de richting van deconfectionalisering zijn geweest“.

● Uit het Handelsblad-verslag over de bijeenkomst in Amsterdam van D'66 op de verkiezingsavond: „Het verlies van de KVP wordt steeds met gejuich begroet. Ook bij de achteruitgang van de PvdA gaat eenmaal een mager hoeratje op. Speaker Hans Moerkerk kapitelt: Dat lijkt me nu juist niet zo'n gunstige ontwikkeling. Even later zegt hij: Ik had gehoopt, dat de PvdA meer zou winnen. Lijsttrekker Van Mierlo sluit zich nadrukkelijk bij hem aan. Het is voor goed afgelopen met het vreugdebetoon voor socialistisch verlies. Het Amsterdams herstel van de PvdA oogst zelfs een applausje“.

● Staatssecretaris De Meijer in een gesprek met De Tijd: „Men gebruikt mij als zondebok om de aandacht van het eigen falen af te leiden. Het is onbehoorlijk dat met een sociaal drama als de werkloosheid politieke propaganda wordt bedreven. Wij schijnen de kant uit te gaan van dit soort Engelse en Amerikaanse toestanden, met stoten onder de gordel“.

De jongeren laten zich niets wijsmaken: zij verlangen duidelijke stellingname, geen ingewikkeld draaien om de hete brij heen.

Zo zullen wij, naast de zaken waarmee we bezig zijn, stellig ook moeten overwegen langs welke wegen en met welke middelen wij de kiezers, ook de jeugdige kiezers, het beste kunnen benaderen.

D'66 ving in belangrijke mate het ongenoegen van de kiezers op.

Als het onderzoek van de socioloog Van Dam opgaat voor het hele land, zien we als de politieke herkomst van de stemmers op D'66: 26 pct. vroeger PvdA, 19 pct. KVP, 15 pct. BP, 13 pct. VVD, 9 pct. PSP en 17 pct. andere partijen, zodat dan slechts één van de zeven zetels van D'66 door vroegere VVD-kiezers is bijeengebracht. Dat ziet er voor ons niet zo slecht uit, maar toch is oppassen de boodschap. Want van al die percentages hadden wij profijt kunnen hebben. Ieder gunnen we zijn kans, maar we stellen onze inzichten en ons enthousiasme er tegenover.

Handelen

Men zegt wel dat onze democratie ziek is. Ik geloof er niets van: de belangstelling is groot.

Dat de weg die we opgaan, naar steeds meer partijen, de goede niet is, staat wel vast. Willen we niet verzanden in „ieder zijn eigen clubje“, met alle gevolgen van dien voor de regeerbaarheid, dan moeten we handelen.

Aan het werk dus; we strijden voor een goede zaak.

Het is te hopen dat de formatie snel en goed verloopt en dat er een Kabinet komt dat vier jaren kan blijven zitten.

Die tijd moeten we dan tevens benutten om bij te dragen tot ons doel: de groei van de VVD en, mede daardoor, het bieden van duidelijke alternatieve oplossingen.

MR. E. H. TOXOPEUS

LEIDING VAN DE NIEUWE FRACTIE

De nieuwe VVD-fractie in de Tweede Kamer heeft mr. E. H. Toxopeus gekozen tot haar voorzitter. Als vice-voorzitter is gekozen de heer mr. W. J. Geertsema en als secretaris van de fractie de heer drs. Th. H. Joekes.

Jaarlijkse Algemene Vergadering

De VVD heeft van de stichting Nederlandse Radio Unie bericht ontvangen dat de haar op vrijdagavond 10 maart a.s. toegewezen radiozendtijd niet, zoals tot dusver gebruikelijk, loopt van 20.05 tot 21.00 uur, maar van 20.00 tot 21.00 uur.

De bezoekers van de jaarvergadering, die zoals bekend op vrijdagavond 10 maart begint, wordt derhalve dringend verzocht uiterlijk om vijf minuten vóór acht in de zaal aanwezig te zijn.

Kopij voor deze rubriek zenden aan:
Joh. H. Springer
Alexanderstraat 16 Haarlem

ELDERS in ons weekblad wordt eeg begin gemaakt met een algemeen commentaar op de uitslag van de Kamerverkiezingen. Wij beperken ons op deze plaats tot de vrouwen.

Om te beginnen feliciteren wij mevr. mr. E. Veder-Smit, ons nieuwe Kamerlid, van harte met haar verkiezing; onze beste wensen voor veel succes en voldoening in deze functie gaan naar haar uit.

Het is wel erg jammer, dat de VVD-fractie nu slechts twee vrouwen telt; er moet heel wat gebeuren, eer mevr. mr. Dettmeyer-Labberton, die op de 21ste plaats staat, een kans krijgt. Hebben wij er eigenlijk wel genoeg ons best voor gedaan? Hadden wij niet voor meer vrouwelijke kandidaten en betere plaatsen moeten zorgen? Het is toch altijd nog zo, alle theoretische gelijkheid ten spijt, dat voor vrouwen de hindernis extra hoog is; er wordt dus extra inspanning ten behoeve van haar gevegd. Hebben wij die wel gegeven?

Er komt nog een andere vraag naar voren: waren wij wel duidelijk genoeg? Er was een algemene roep om duidelijkheid en op die algemene vrouwencontactdag in Noord-Holland, waar wij een paar weken geleden over schreven, kwam ook sterk de behoefte naar voren op eenvoudige wijze voorgelicht te worden. Voldoen wij daar aan?

Wat wij de mensen voorzetten veronderstelt gewoonlijk reeds een zekere mate van scholing. Dat televisie-schakel-gesprek bijvoorbeeld was voor enigszins geschoolden een boeiend steekspel. Maar werden ongeschoolde kiezers er wijzer door? Hun ontbreekt het helaas meestal aan elementaire algemene kennis omtrent maatschappij en politiek. Je hoorde in gesprekken met dergelijke buitenstaanders de merkwaardigste uitspraken.

Het zal de komende drie jaren zaak zijn die nodige elementaire voorlichting te geven. En wat onze organisatie betreft dan speciaal gericht op de vrouwen. Dat is geen gemakkelijke opgave. Als je zelf wel zo het een en ander weet, is het moeilijk je te verplaatsen in de gedachtegang van iemand, die niets weet. Er is ook een zekere schroom om bij een ander minder elementaire kennis te veronderstellen, dan je zelf hebt. Ons liberaal respect voor de zelfstandigheid van de ander lijkt er mee in strijd. Maar onze liberale verantwoordelijkheid moet de ander behoeven voor ongefundeerd, ondoordacht stemmen.

En daarom is het onze taak met een heel simpele voorlichting de basis te leggen voor een beter oordeel over drie jaren, als er weer voor gemeenteraden en provinciale staten gestemd moet worden.

Gelderland

Te laat voor het vorige nummer, maar gelukkig nog niet helemaal te laat, ontvingen wij de volgende mededeling.

De vierde Gelderse provinciale dag voor de vrouwen in de VVD zal gehouden worden op donderdag 16 maart te Nijmegen in het Concertgebouw „De Vereniging”. Spreken zal mej. mr. J. L. M. Toxopeus Pott. Nadere berichten volgen nog.
J. H. S.

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonnementen toestel 249, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofredacteur:

Ph. C. la Chapelle jr.
Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B te Amsterdam-C.

Consequenties van het districtenstelsel

Onderstaande samenvatting van een aantal berekeningen in de „Haagse Post” van vorige week omtrent de resultaten van het districtenstelsel, al dan niet bij verschillende combinaties, hebben wij aan het „Algemeen Dagblad” ontleend.

Wanneer de Tweede Kamer volgens het districtenstelsel zou zijn gekozen (innige wens van D '66), dan zou deze nieuwe politieke komeet niet zeven, maar één vertegenwoordiger in het parlement hebben gekregen. Dit blijkt uit een onderzoek van het weekblad de Haagse Post, dat ons land voor deze gelegenheid heeft ingedeeld in vijftig districten, die elk drie vertegenwoordigers naar de Kamer moesten afvaardigen.

De computer becijferde dat bij de bestaande partij-indeling de Tweede Kamer er als volgt uit zou zien:

	Distr. stelsel	Evenr. vert.
K.V.P.	64	42
P.v.d.A.	55	37
V.V.D.	9	17
A.R.P.	12	15
C.H.U.	7	12
C.P.N.	2	5
P.S.P.	—	4
S.G.P.	—	3
Boeren	—	7
G.P.V.	—	1
D' 66	1	7

Zou ons land een districtenstelsel krijgen, dan zouden de politieke partijen stembus-afspraken maken om zo sterk mogelijk de verkiezingsstrijd in te gaan. Ook daarmee heeft de Haagse Post de computer rekening laten houden.

COMBINATIES

Bij combinatie van de A.R.P. en de C.H.U. zou de zetelverdeling zo worden:

K.V.P. 64, P.v.d.A. 46, A.R.P./C.H.U. 32, V.V.D. 4, P.S.P. 2, C.P.N. 1, Boeren 1.

Bij vorming van een confessionele coalitie (K.V.P., A.R.P., C.H.U.) ontstaat het volgende beeld;

K.V.P./A.R.P./C.H.U. 104, P.v.d.A. 38, V.V.D. 4, P.S.P. 2, C.P.N. 1, Boeren 1.

Bij combinatie van K.V.P., C.H.U. en V.V.D. tegenover P.v.d.A. en A.R.P. (de opstelling bij de motie-Schmelzer die het kabinet-Cals ten val bracht):

K.V.P./C.H.U./V.V.D. 96, P.v.d.A./A.R.P. 50, P.S.P. 2, C.P.N. 1, Boeren 1.

Bij vorming van een links front van P.v.d.A., P.S.P. en C.P.N.:

P.v.d.A./P.S.P./C.P.N. 65, K.V.P. 61, C.H.U. 10, A.R.P. 7, V.V.D. 6, Boeren 1.

Krijgt het linkse front de drie grote christelijke partijen tegen zich, dan worden de krachtenverhoudingen:

K.V.P./C.H.U./A.R.P. 96, P.v.d.A./P.S.P./C.P.N. 50, V.V.D. 3, Boeren 1.

LINKS-RECHTS

Ten slotte het linkse front contra de drie christelijke partijen tegen de liberalen:

P.v.d.A./P.S.P./C.P.N. 42, K.V.P./A.R.P./C.H.U./V.V.D. 107, Boeren 1.

D '66 zou er in deze combinaties niet meer aan te pas komen. Mr. H. A. F. M. O. van Mierlo, voorzitter en lijsttrekker van deze partij, zei onlangs dat hij wel voor een progressieve partij zou kiezen als het eenmaal zover was.

ONS VERKIEZINGSFONDS

Gaarne vermeld ik hier nog de volgende bijdragen voor ons verkiezingsfonds: afdeling Oud-Beyerland f 100; afdeling Baarn f 100; afdeling Arkel f 100; afdeling Middelburg f 100; opbrengst van een collecte tijdens een verkiezingsbijeenkomst in de Statencentrale Zutphen f 41,40.

Van leden en geestverwanten kwamen nog de volgende giften binnen:

Mej. J. E. R. te R. f 25; G. D. D. N. te A. f 5; M. T. te O. f 50; H. Z. te D. f 25; J. M. H. te A. f 25; mevr. J. L. R.-H. te f 25; ir. H. K. H. te 's-G. f 50; C. R. te A. f 25; F. G. v. d. S. te R. f 25; W. P. M. te 's-G. f 10; W. J. S. te O f 10; N. v. B. te S. f 25; J. H. te H. f 25; mr. J. K. te A. f 60; mr. J. K. te A. f 60; P. H. G. te Z. f 25; J. G. A. te A. f 25; M. M. v. H. te 's-G. f 100; mevr. mr. A. B.-M. te B. f 20; mr. L. H. G. te 's-G. f 15; H. F. te A. f 30; N. N. te N. f 20; J. J. v. D. te K. f 100; ir. L. K. te W. f 25; H. E. S. te S. f 10.

Voor al deze bijdragen mijn hartelijke dank!

Sidney J. van den Bergh, penningmeester

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton

ZETLENGTE 7 m, dikte 32 mm

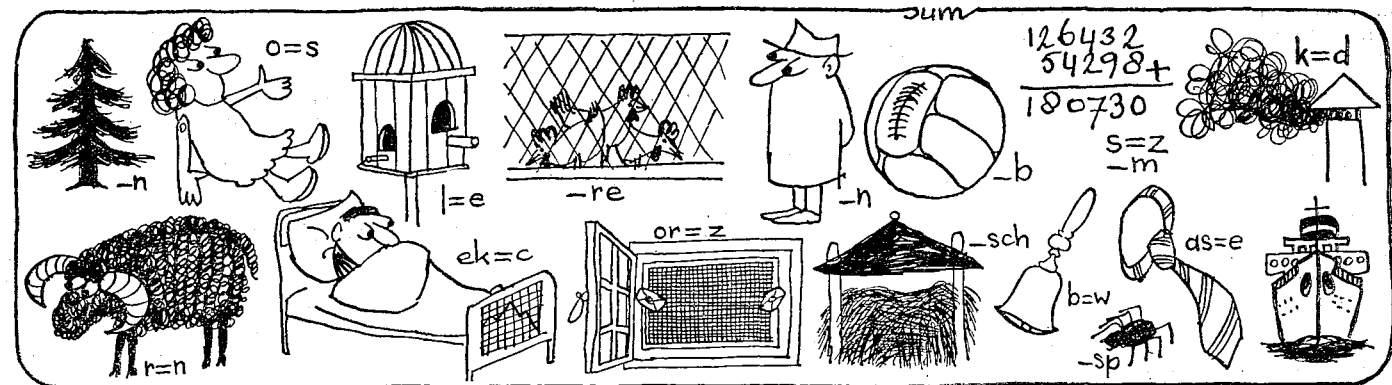
Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

TELEFOON 01804-2657 - GROENEDIJK 10

CAPELLE a/d IJSSEL

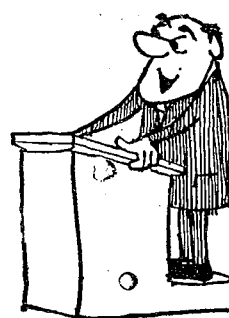
POLITIEK PIEKEREN

SPREEKBEURTEN

periode 24 februari tot 17 maart 1967

25 febr. Den Helder (JOVD)
4 maart Congres LDC
17 maart Den Haag (JOVD)

Dr. K. van Dijk
H. Wiegel
H. Wiegel

H. J. L. Vonhoff: DE ZINDELIJKE BURGERHEREN

Een halve eeuw liberalisme. Geïllustreerd met vele tekeningen en foto's. 2e druk Paperback f 9.50 Voorwoord van Prof. Mr. P. J. Oud „Een boeiend boek” (Th. H. Joekes)

De ongeschokte positie van de VVD

Onze verhouding tot D'66

Wat het meest treffende is in het omstreeks 20-jarige bestaan van de VVD als na-oorlogse organisatievorm van het Nederlandse liberalisme, is haar uitzonderlijk grote stabiliteit.

Stabiliteit te verstaan in de zin van: onaantastbaarheid voor politieke stormen, die er dan ook niet in zijn geslaagd haar voortdurende en geleidelijke groei te frustreren.

Dat bleek reeds in de eerste, politiek zo moeilijke jaren van haar bestaan, toen zij als nog zeer jonge concentratie van oorspronkelijk heterogene liberaal-vrijzinnige groeperingen de Indonesische kwestie, welke ons volk zo diep schokte en die ook voor de VVD en haar vertegenwoordigers in de Kamers dramatische beslissingen vergde, ongeschokt wist door te komen.

Het bleek ten tweeden male bij de verkiezingen van 1956, toen de Partij van de Arbeid onder de heer Drees tot haar hoogtepunt kwam en op de randkiesers van welhaast alle partijen een enorme zuigkracht bleek uit te oefenen. Van die zuigkracht werden alle grobe politieke partijen op één na de dupe. De KVP verloor voor één parlementaire periode zelfs haar positie als grootste partij en moest deze aan de PvdA afstaan. Anti-revolutionairen en christelijk-historischen gingen eveneens in zeteital achteruit. Alleen de VVD wist, als enige, zich in deze tweede politieke storm volledig te handhaven.

En thans, in 1967, na de meest roerige verkiezingen van deze na-oorlogse periode, waarin:

- De grootste twee partijen, de KVP en de PvdA, formidabele klappen hebben gekregen;
- De Boerenpartij weliswaar haar hoogtepunt (van de Statenverkiezingen) niet meer wist te halen, maar toch nog een sprong van drie op zeven zetels wist te doen;
- Minister-president Zijlstra, hoewel geen Kamerkandidaat, door zijn persoonlijke gezag voor zijn jarenlang in dalende lijn zich bewegende Ant.-rev. Partij thans eindelijk weer eens twee winstzetels in de wacht wist te slepen;
- De jonge „D'66“-beweging als een komeet tevoorschijn schoot met zeven zetels;

lukte het de VVD zich in heel dit conglomeraat van politieke aardverschuivingen staande te houden en zelfs nog enige procentuele winst te behalen en, bij de Statenverkiezingen van vorig jaar vergeleken, zelfs een vrij betekende winst. Het resultaat was dan ook geen verlieszetel, zoals de Statenverkiezingen hadden doen vrezen, maar een winstzetel. Waarmee de opgaande lijn, begonnen bij zes zetels in de Kamer van honderd, nu tot 17 zetels was doorgetrokken.

JONGE VVD-KIEZERS

Het verblijdende is daarbij nog dat de geleidelijke opgang van de VVD, zoals wij al meermalen konden vaststellen, mede te danken is aan de jaarlijkse aanwas van jonge VVD-kiezers. Zelfs D'66 met zijn 22,9 pct. der stemmen van ruim 100.000 leerlingen van ulo-, vhm-, nijverheids-, landbouw-, tuinbouw- en kweekscholen heeft daar geen bres in kunnen schieten. De VVD kreeg op de openbare scholen van deze jeugdige aspirant-kiezers 22,4 pct. der stemmen. En ook op de rooms-katholieke en protestants-christelijke scholen lag ons stemmenpercentage van resp. 12,5 pct en 12 pct. dus nog boven het

werkelijke landelijk percentage van de VVD, dat thans 10,73 pct. bedraagt.

Het perspectief voor de voortgezette groei in de naaste toekomst uit de aan het kiezerskorps steeds toevloeiende jonge kiezers zit er nog steeds in. Men late zich op dit punt niet overdonderen door verhalen over de „conservatieve“ VVD, die geen jongeren (meer) zou trekken. De cijfers — ook dus de allerlaatste — spreken een heel andere taal!

Daar komen dan bij de steeds betere perspectieven, die de zuidelijke provincies bij iedere verkiezing weer, voor ons bieden.

LIBERAAL STEMPEL

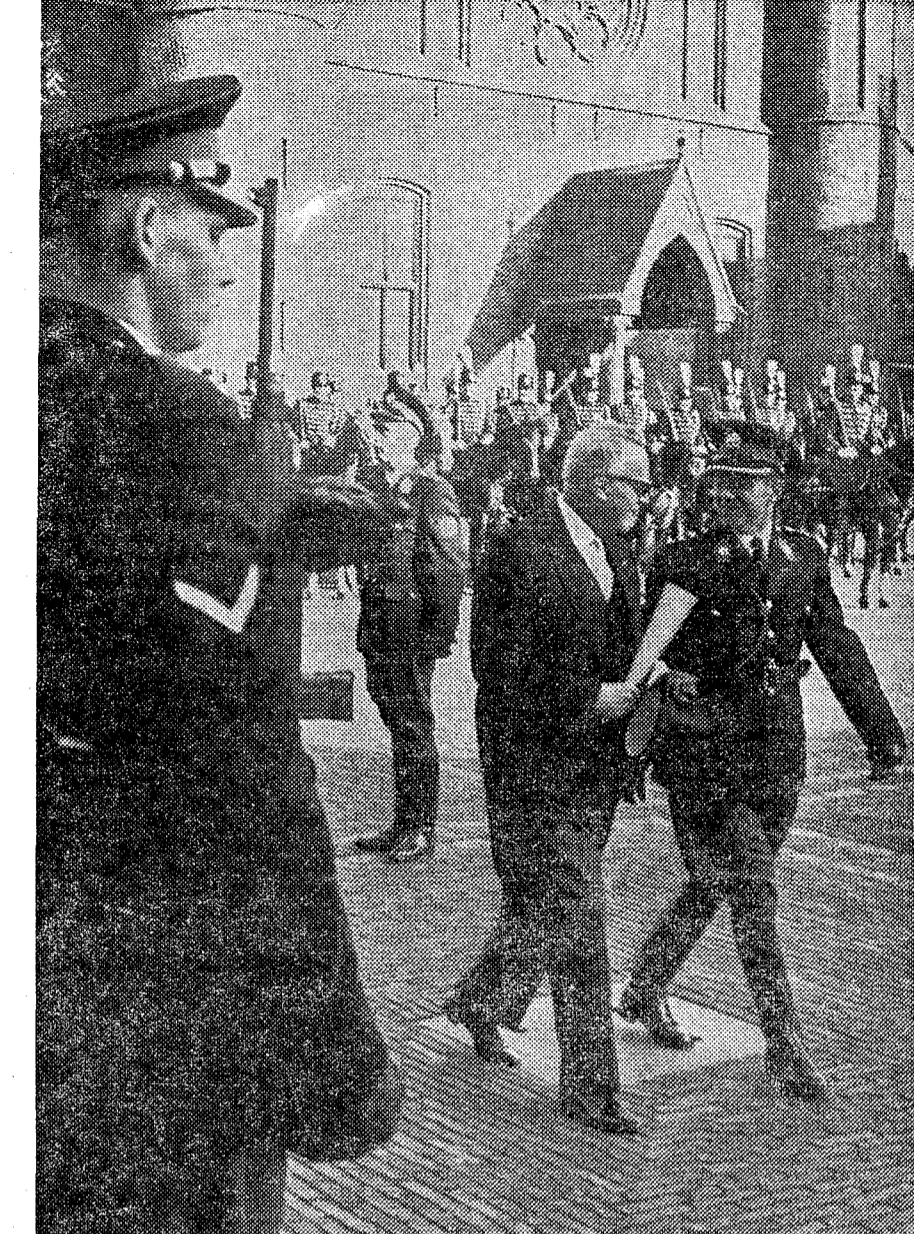
In de hoofdredactionele kolom van het Algemeen Handelsblad werden daags na de verkiezingsuitslag van 15 februari onder de kop „liberaal stempel“ twee „verheugende conclusies“ getrokken. De eerste was deze, dat de „rooms-rode coalitie haar kans heeft gehad“; dat zij was „gewogen en vooral in haar socialistische geleidingen te licht bevonden“.

De tweede en meest verheugende conclusie achtte dit Handelsblad-artikel dat op grond van deze verkiezingsuitslag een regeringsploeg uit KVP, ARP, CHU en VVD kan worden gevormd. Bij alle moeilijkheden, die ons wachten, achtte het Handelsblad het een gelukkig iets, dat de stembusuitslag een dergelijke ploeg voldoende meerderheid in de Kamer biedt (86 zetels) om met succes te opereren. „Gelukkig vooral ook daarom, dat het regeringsbeleid aldus een liberaal stempel kan dragen.“ Dat was „de tweede en meest verheugende conclusie“, die na de verkiezingsuitslag kon worden getrokken.

Dat waren ook conclusies, zo kunnen wij daaraan toevoegen, die zeker ook in VVD-kringen met instemming zullen zijn gelezen.

VVD EN D'66

Die instemming strekt zich echter niet uit tot vier andere opmerkingen en verwijten, die als onjuist en onbillijk worden aangevoeld. Puntsgewijze kunnen wij deze wel als volgt samenvatten:

Minister Verdam (binnenlandse zaken) sloot op dinsdagmiddag met een korte toespraak beide Kamers van de Staten Generaal. Een na verkiezingen altijd wekerend ritueel. Op de uitslag van de verkiezingen en de commentaren daarop gaat ons redactielid A. W. Abspoel nader in in een aantal artikelen, waarvan wij hierbij het eerste publiceren.

1. De verkiezingsuitslag heeft D'66 volkomen in het gelijk gesteld, dat „de vijf grote partijen“ daarin een duidelijk votum van wantrouwen van de kiezers hebben te zien.

2. Met het oog op de toekomst van de VVD zou het een „domme en kortzichtige“ politiek zijn wanneer de liberalen een kloof tussen hen en D'66 zouden scheppen, zeker als daarbij van hun kant persoonlijke rancunes een rol zouden spelen.

3. Het is onjuist D'66 te verwijten — zoals mr. Toxopeus zou hebben gedaan — dat zij er geen politieke ideologie op na houdt.

4. Beter dan D'66 met ongegronde kritiek te bejegenen, zou de VVD zichzelf aan enige introspectieve beschouwingen kunnen onderwerpen. „Want deze uitslag heeft de VVD verder dan ooit verwijderd van haar ideaal, een volkspartij te worden.“

ONS VERWEER

Op deze verwijten kan, naar wij menen, het volgende worden geantwoord:

1. het is onjuist en onbillijk, zoals ook van andere zijden voortdurend (en met opzet) geschiedt, de „vijf grote partijen“ in deze op één hoop te vegen. Wanneer D'66 gewaagt van de noodzaak van een andere partijstructuur, dan zijn wij het daar volkomen mee eens. Het is alleen niets nieuws. De liberalen en vrijzinnigen — men zie hun programs door de jaren heen —

hebben nooit anders nagestreefd en zich principieel gesteld tegenover confessionele partijvorming.

Hervorming van de partijstructuur in ons land is een van de doeleinden, waar de VVD altijd naar heeft gestreefd. Zij verenigt dan ook allen die, welke hun godsdienstige of geestelijke opvattingen dan ook mogen zijn, politiek-liberaal denken. Ware het anders, dan zouden de kiezers op 15 februari ook de VVD ongetwijfeld tot de verliezers hebben gemaakt.

2. Onze bezwaren tegen D'66 zijn geheel dezelfde als die, welke de hoofdredactie van het Handelsblad op 15 september van het vorige jaar zo voortreffelijk heeft uiteengezet. Die zeer ernstige bezwaren — ook van het Handelsblad — gelden de twee hoofdpunten van D'66: de gekozen minister-president en de weder-invoering van het (een) districtenstelsel, onder opheffing van de evenredige vertegenwoordiging. Ons ontbreekt op dit ogenblik de ruimte om deze bezwaren opnieuw uiteen te zetten, maar zij zijn precies gelijk aan die van het Handelsblad. Wij verwijzen ondertussen gaarne naar de elders in ons blad (pag. 2) samengevatte berekeningen van de Haagse Post omtrent de resultaten, die een districtenstelsel, al dan niet bij bepaalde combinaties, zou opleveren. Die resultaten kunnen wij niet anders zien dan als een weinig democratische deformatie van de werkelijke politieke krachtsverhoudingen in ons volk.

De kloof, die het Handelsblad constateert, hebben wij dus niet gemaakt, maar zij bestaat als gevolg van de zoals zij thans gepresenteerd worden onaanvaardbare voornaamste doeleinden van deze nieuwe groepering. Persoonlijke rancunes spelen daarbij geen enkele rol, althans niet van onze kant.

3. Over het „verwijt“ van onze kant dat D'66 geen beginselpartij is bestaat nogal wat misverstand. Ook een van onze lezers schreef ons hierover, tegenwerpend dat D'66 toch een uitvoerig program heeft. Het merkwaardige is dat men hier D'66 tracht te verdedigen ten aanzien van iets, waarin zij zelf niet verdedigd wil worden, omdat zij

GESLOTEN ALUMINIUM CARROSSERIEËN

alle uitvoeringen te leveren in zeewater-bestendig aluminium. Het opbouwstelsel volgens de modernste methodes, patent ALUSUISSE, Zwitserland.

CABINES

op elk merk chassis, het zij normaal besturing of frontbesturing, volledige slaap- of semi-slaapcabines.

LAADZAKKEN

zowel open - met boorden - als met huifconstructie. Uitvoering geheel volgens de voorschriften voor T.I.R. Dekkleden worden in eigen bedrijf gemaakt.

* nationaal en internationaal bekend!
vraag prijs en inlichtingen.

CARROSSERIEFABRIEK
PAUL & VAN WEELDE N.V.
'S-GRAVENWEG 350 - NIEUWERKERK A/D IJSEL • TEL. (01803) 2841 (3 LIJNEN)

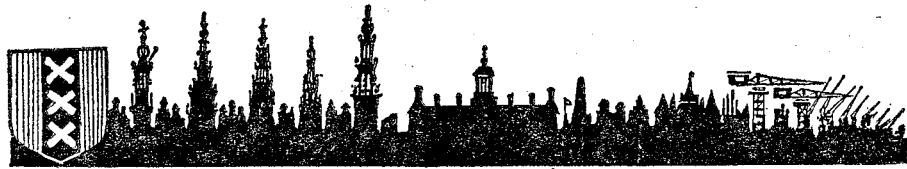
Plaatselijke analyse (I)

MEN moet ver teruggaan in de Ma-na-oorlogse geschiedenis om een avond te vinden waarop de politieke belangstelling in Amsterdam zo groot was als op de avond van de jongste verkiezingsuitslagen. Vele duizenden liepen rond of zaten opeengepakt in de zalen van hotel Krasnapolsky, waar zeven politieke partijen hun jour hielden, evenals in Die Port van Cleve waar de VVD bijeenkwam en in Felix Meritis waar de CPN de uitslagen afwachtte. De Boerenpartij had na de jongste ervaringen in de hoofdstad besloten om de centrale bijeenkomst maar in de kelder van de Haagse Ridderzaal te houden. In hotel Polen zaten achttien leden van de Noodraad triest te kijken naar het voor hen niet verwachte magere resultaat. Eenzelfde neerslachtigheid kon men in de Margrietzaal van Krasnapolsky vinden bij Landsbelangen. Om een andere reden was de stemming in de Kleine Zaal, waar de PSP ontving, al even naargeestig; men had hier zelfs ervan afgezien om verzamelmorden van de uitslagen in te vullen. Het debat van de kleine groepjes alsmede wellicht van de PSP, kon men in de gangen van Krasnapolsky wel horen toeschrijven aan de onmogelijkheid om met een enkelvoudig programma meer dan een-dagsvliegen te worden. Want ondanks

alle minachting die men ook ditmaal van verliezende partijen voor de kiezers kon horen verkondigen is toch weer uit het resultaat op te maken dat het merendeel van het Nederlandse electoraat niet zomaar wat gestemd heeft; men heeft erover gedacht en men heeft een redelijk bewuste keus gemaakt. (Ten hoogste zou men kunnen zeggen dat Wim Kan de christelijke zetels enigszins heeft versterkt.)

In gesprekken met politici en be-langstellenden kon men vorige week woensdagavond te Amsterdam dan ook duidelijk enkele tendenzen waarnemen. Een daarvan is een onmiskenbaar ver-langen naar deprofessionalisering, een andere is het aanspreken van een prag-matische benadering van de politieke vraagstukken zoals (ook) door D'66 in de verkiezingspropaganda werd voor-gestaan.

Voor het overige gaf het veelkoppige publiek dat woensdagavond in Amster-dam op de been was, een goede projec-tie van het hele kiezerskorps. Opval-lend groot was het aantal jongeren, die men in twee groepen zou kunnen splitsen. De ene groep — de grootste — was duidelijk politiek geëngageerd, de andere dwaalde van de ene zaal naar de andere, zonder eigenlijk politieke be-langstelling te tonen: zij wilden wel

eens zien hoe druk het hier was en hoe het daar toeging. Uiteraard versterkten zij juist de drukte waar die al bestond.

Maar de grote meerderheid was bewo-gen, leefde mee, en bleef gespannen de ontwikkelingen volgen, daarbij blijk-gevend van instemming of teleurstelling. Het is woensdagavond te Amsterdam duidelijk geworden dat de jeugd aan-zienlijk meer politieke belangstelling heeft dan zelfs medio 1966 maar bij benadering was gebleken.

Bezieet men nu de stembuspercenta-ges van de Amsterdamse stadswijken, dan blijkt dat daar zeer consequente verschuivingen in zijn gekomen. Verge-lijkt men de uitslagen van thans met die van 1966, dan ziet men dat de KVP in alle wijken (behalve de Wees-perstraatbuurt en de Vondelstraat) heeft verloren. Voor de hele stad is zij van 14,4 pct. gezakt naar 12,9 pct. De PvdA heeft in vrijwel alle wijken iets gewonnen en kwam van 26,1 op 27,4 pct. De VVD heeft (relatief meer) ge-wonnen in praktisch alle stadsdelen en kwam van 10,6 op 11,4 pct. Ook hier zijn geen uitschieters, er is een gestage groei waarbij de percentages schomme-len tussen vier (Spaarndammerbuurt) en bijna vijftig (Apollobuurt), met een wat schommelende en iets teruggelopen kiezersdichtheid in Amsterdam-Noord.

De Boerenpartij en de PSP zijn beide over de hele linie teruggelopen, de Boe-ren nog meer dan de pacifistisch-socialisten; in landelijk West, waar men toch nog wel enkele echte boeren moet kunnen vinden is de BP zelfs van 12,3 naar 5,7 pct. gezakt. De CPN heeft vooral in de oude stadswijken gewon-nen en is voor het overige overal gelijk-gebleven of iets gestegen, zij kwam van 13,1 op 14,6 pct.

De verrassing van de verkiezingen was ook in Amsterdam de nieuwe partij D'66, die over de hele stad 8,3 pct. van de stemmen haalde. Ook hier vindt men in de verdeling van de stemmen over de stad geen verrassingen, tenzij men het een verrassing noemt dat de verde-ling nogal gelijkmatig is. De dichtheid in Oud-Zuid, Nieuw-Zuid en in de weste-lijke Tuinsteden is iets groter dan in de rest van de stad, terwijl de kiezers van deze nieuwe partij in Oud-West iets be-neden het stadsgemiddelde blijven. Merkwaardig is dat de verdeling over de stad in grote trekken overeenkomt met die van de VVD.

Zouden deze verkiezingen voor de Amsterdamse gemeenteraad zijn gehou-den, dan zou de volgorde in grootte van de fracties zijn geweest: PvdA, CPN, KVP, VVD, AR-CHU, D'66, PSP, BP.

Plaatselijke analyse (II)

NATUURLIJK vertellen wij de lezers niets nieuws wanneer wij vaststellen dat Rotterdam bij de jongste Kamer-verkiezingen geen uitzondering maakte op de algemene tendenties. Het was overal zo'n beetje van hetzelfde laken een pak. Vergeleken bij de vorige Ka-merverkiezingen ook hier dus gevoeli-ge verliezen voor de KVP en de PvdA en een waarlijk verbluffende start van De-mocraten '66. Dit dan als de meest op de voorgrond tredende kenmerken van deze verkiezingen.

Er zou weinig reden zijn voor de stem-busstrijd van vorige week woensdag in deze kroniek de aandacht te vragen, ware het niet dat de jongste verkiezingen heel goed kunnen fungeren als een be-trouwbaar tussentijdse graadmeter voor de ontwikkelingen in de plaatselijke poli-tiek. Waarbij zich als vanzelf de vraag opdringt hoe de gemeenteraad er zou hebben uitgezien als er geen Kamer-verkiezingen maar raadsverkiezingen zouden zijn gehouden.

Bij het zoeken naar een antwoord op deze vraag blijkt al gauw dat er in nog geen jaar heel wat is veranderd in de politieke gevoelens van zeer vele kie-zers. Dat bewijst het onderstaande staatje waarin de resultaten van de be-langrijkste partijen zijn verwerkt, met

daarachter als vergelijkingsbasis de re-sultaten van verleden jaar:

KVP	49.852 (11,94)	52.866 (13,04)
PvdA	167.189 (40,04)	151.523 (37,37)
VVD	42.381 (10,15)	41.290 (10,18)
ARP	38.286 (9,17)	32.974 (8,13)
CHU	25.414 (6,08)	28.976 (7,15)
CPN	23.975 (5,74)	22.333 (5,51)
PSP	19.149 (4,58)	34.422 (8,49)
SGP	7.592 (1,81)	8.313 (2,05)
BP	9.830 (2,35)	29.380 (7,25)
D'66	20.303 (4,86)	

Aan de hand van deze gegevens kan worden berekend dat de raad er in het veronderstelde geval als volgt zou heb-ben uitgezien (tussen haakjes de tegen-woordige samenstelling op grond van de raadsverkiezingen van verleden jaar):

KVP	6 (6)
PvdA	20 (18)
VVD	5 (5)
ARP	4 (3)
CHU	3 (3)
CPN	2 (2)
PSP	2 (4)
SGP	0 (1)
BP	1 (3)
D'66	2

Men ziet het: winst voor de socialisten en de anti-revolutionairen en een en-

tree voor Democraten '66 met ineens twee vertegenwoordigers. Daartegenover zware verliezen voor de PSP en de Boe-renpartij, welke posities zouden zijn teruggebracht tot onderscheidenlijk de helft en een derde. Voor de enige staat-kundig-gereformeerde representant, de heer Van Dis, zouden deze verkie-zingen noodlottig zijn geweest. Vermoe-delijk hebben de anti-revolutionairen zo-veel van zijn volgelingen weggezogen dat hij de kiesdeler niet heeft kun-nen halen. De raad zou 'een markante persoonlijkheid zijn kwijtgeraakt.

Wat kunnen ons de cijfers nog meer leren? Om te beginnen dat 465.288 Rot-terdammers een oproeping hebben ont-vangen om hun stem uit te brengen en dat 431.975 of 92,84 procent daaraan hebben voldaan. Van het laatstgenoemde aantal hebben 417.483 mensen een geldi-ge stem uitgebracht of 96,65 procent.

Het blijkt dus dat 33.313 kiezers niet zijn opgekomen en dat nog eens 14.492 mensen ongeldig of blanco hebben ge-stemd. Bij elkaar zijn derhalve 47.805 stemmen verloren of ruim tien procent. Dat is een respectabel aantal, al willen wij gaarne erkennen dat het bij enkele vorige gelegenheden nog erger is geweest.

Betreurenswaardig is al evenzeer het grote aantal splinterpartijen dat de kies-

deler niet heeft gehaald. Als we ons de vrijheid mogen veroorloven de Boe-renpartij, de Democraten '66 en de SGP in dit kader te vatten, dan zijn er niet minder dan twaalf van die splinterpar-tijen geweest. Gezamenlijk hebben zij meer dan twaalf procent van het aantal uitgebrachte geldige stemmen op zich verenigd. Wat is het nut daarvan?

Heel wat meer nut kan worden toe-gekend aan het instituut van de voor-keurstemmen. Er zijn blijkbaar nog al-tijd veel mensen die hun persoonlijke voorkeur voor de een of andere kandi-daat kenbaar willen maken. Verreweg de meeste voorkeurstemmen — namelijk 6452 — heeft minister Luns, nummer twee op de lijst van de KVP, weten te verzamelen. Zijn partijgenoot Kleister-lee kwam met 1658 voorkeurstemmen ook goed voor de dag. Bij de socialisten spanden de heren Roemers, Posthumus en Lamberts de kroon met onderschei-denlijk 1628, 1902 en 1422 voorkeur-stemmen.

Het zal nauwelijks verwondering vek-ken dat bij de liberalen mevrouw Van Someren-Downer haar licht niet onder de korenmaat heeft gehouden en wel door 2862 voorkeurstemmen te verzamelen. Oud-minister Witteveen deed het trou-wens met 839 voorkeurstemmen ook lang niet slecht.

Plaatselijke analyse (III)

OOK op deze plaats willen we gaarne enkele kanttekeningen maken bij de uitslag van de Tweede Kamer-verkie-zingen. Uiteraard beperken we ons daar-bij tot Den Haag en de randgemeen-ten. De resultaten daarvan overziende, is er reden tot enige voldoening. Er is namelijk in de Haagse agglomeratie overal sprake van groei, zij 't in be-scheiden mate; Wassenaar uitgezonderd waar zelfs van een opmerkelijke groei gesproken mag worden. Wanneer we van groei spreken heeft dit betrekking op een vergelijking met de uitslag van de in 1966 gehouden verkiezingen voor Prov. Staten. Maken we een vergelijking met de verkiezingen voor de Tweede Ka-mer in 1963 dan moet helaas worden ge-constateerd dat de VVD daarbij is ach-tergebleven, Wassenaar al weer uitge-zonderd.

De volgende cijfers maken een en ander duidelijk:

Den Haag:		
Tweede Kamer '63	64.430	18,9%
Prov. Staten '66 ...	61.716	17,8%
Gem. raad '66	58.326	17,2%
Tweede Kamer '67	62.124	18 %

Rijswijk:		
Tweede Kamer '63	5.338	23,4%
Prov. Staten '66 ...	5.772	22,2%
Tweede Kamer '67	6.025	22,4%

Wassenaar:		
Tweede Kamer '63	4.045	29,4%
Prov. Staten '66 ...	3.959	28,4%
Tweede Kamer '67	4.485	30,8%

Voorburg:		
Tweede Kamer '63	6.409	25,2%
Prov. Staten '66 ...	6.561	24,2%
Tweede Kamer '67	6.684	24,3%

Leidschendam:		
Tweede Kamer '63	1.471	15,7%
Prov. Staten '66 ...	2.082	17,2%
Tweede Kamer '67	2.208	17,3%

Bij een beoordeling dient men verschil-lende factoren in aanmerking te nemen. Zo is het aantal stemmen niet altijd uitsluitend bepalend. Den Haag bijv. heeft een afnemende bevolking. De rand-gemeenten zijn groeiende gemeenten. Ook de omvang van de concurrentie van andere partijen speelt een rol. Laarom zijn in feite de percentages van groter betekenis.

En vergelijken we dan de percentages, dan zien we dat alleen Wassenaar in per-centage t.o.v. de verkiezingen van 1963 aanzienlijk is vooruitgegaan, nl. van 29,4 naar 30,8. Dat is een gunstig ver-schil van 1,4 pct. Ten aanzien van Prov. Staten '66 is het percentage van Wasse-naar zelfs met 2,4 vooruitgegaan. Onze Wassenaarse geestverwanten verdienen daarvoor zeker een flinke pluim.

Helaas laten Den Haag en de overige randgemeenten niet zo'n gunstig beeld als Wassenaar zien. Ten opzichte van Prov. Staten krom Rijswijk van 22,2 naar 22,4 pct., maar deze gemeente bleef hier-mee toch 1 pct. achter bij de verkie-zingen voor de Tweede Kamer in 1963. Bij Voorburg iets dergelijks: 0,1 pct. winst vergeleken bij de verkiezingen voor Prov. Staten in '66, maar 1,1 pct. achteruitgang vergeleken bij de Kamer-verkiezingen van '63.

Leidschendam daarentegen geeft een veel gunstiger beeld, waarbij dan wel in

aanmerking moet worden genomen, dat deze gemeente veel sterker in be-volkingstal is gegroeid dan Wassenaar. Vergeleken bij de uitslag voor Prov. Sta-ten van '66 nam het VVD-percentage in Leidschendam slechts met 0,1 pct. toe, maar met 1,6 pct. in vergelijking met de Kamerverkiezingen van 1963. Een en ander in aanmerking nemende is de groei in Wassenaar dus stellig, voor wat de Haagse agglomeratie betreft, van de meeste betekenis.

Voor wat Den Haag betreft, ons per-centage, dat in 1963 bij de Kamerver-kiezingen werd behaald, nl. 18,9 pct. hebben we in de afgelopen week niet be-reikt. Maar de Haagse VVD is ten op-zichte van de Prov. Staten uitslag met 0,2 pct. gegroeid en zelfs met 0,8 pct. ten opzichte van de uitslag voor de ge-meenteraadsverkiezingen. We mogen hierover tevreden zijn, maar niet vol-daan.

Veertien min of meer willekeurig ge-kozen wijken tonen aan, dat de VVD ten opzichte van de Staten-verkiezingen in vijf wijken vooruit is gegaan, in twee wijken praktisch gelijk is gebleven en in zeven wijken is achteruitgegaan. Ten opzichte van de gemeenteraadsverkie-zingen is het beeld evenwel veel gunsti-

(Vervolg op pagina 7)

Bokma het allerbeste!
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen genever

HENDRIK J. L. VONHOFF:

• Koerier • Leraar • Kamerlid

„Zeker, wij VVD'ers hadden op meer gehoopt. Ik had graag gezien dat Hans Wiegel ook in de Kamer was gekozen, maar dat is dan nu nog niet gebeurd. Hij komt er te zijner tijd toch wel. Alles bijeen genomen behoeven we over de verkiezingsuitslag zeker niet ontevreden te zijn.”

Krachtig resoneren deze woorden in de stijlvolle, met veel kostbaar hout beklede foyer van het ICC-paviljoen in het Amsterdamse Vondelpark. Aan het woord is het zojuist voor de VVD gekozen lid van de Tweede Kamer, H. J. L. Vonhoff. „Bij deze verkiezingen ging het duidelijk om het regeringsalternatief na de combinatie PvdA-KVP. Een hoofdlijn was ook de vraag of de kiezers regeringsverantwoordelijkheid zouden willen toekennen aan andere dan de vijf grote partijen. Ik meen dat nu duidelijk is geworden dat de kiezers zich hebben uitgesproken vóór een regering met de VVD en dat zij tevens afstand hebben genomen van de mogelijkheid de kleinere partijen die regeringsverantwoordelijkheid te verlenen. Er zijn niet voor niets zoveel stemmen verspreid uitgebracht.”

Verschillende malen wordt de heer Vonhoff in zijn analyse onderbroken door leden van de afdeling Amsterdam van de VVD die hem, onderweg naar een van de zalen waar men deze maandagavond in vergadering bijeenkomt, van harte feliciteren met zijn pas verworven Kamerlidmaatschap. Even zoveel keren neemt hij de draad weer op waar hij hem een ogenblik liet rusten.

Hij constateert: de Volksfrontdachte van tien over rood wordt al heel boeiend als men ziet dat de PvdA een aanmerkelijk zetelverlies heeft moeten incasseren en dat haar zetelaantal, samen met die van de PSP en de CPN, een front zou vormen van nog slechts 46 zetels. De „linkse” gedachte is z.i. dus duidelijk geëcarteerd.

Een zelfde conclusie geldt voor de samenwerking tussen de PvdA en de KVP: de 93 zetels zijn teruggelopen tot 79. Voorts memoreert hij dat de winst die de AR heeft behaald, in feite een persoonlijke „winst” voor prof. Zijlstra moet worden genoemd. „Het Eerste-Kamerlid De Wilde sprak van een Kan-effect, maar het is veelmeer een Jelle-effect,” aldus de heer Vonhoff.

Resumerend acht hij het een klare zaak dat het electoraat het kabinet Cals-Vondeling heeft afgewezen en dat het de blik meer gericht houdt op het kabinet Marijnen-De Quay.

De kiezer heeft zich ook anderszins uitgesproken. D'66.

Zoals een Anton Geesink met vaste tred en hoog geheven handen op zijn tegenstander-judoka pleegt toe te treden, zo ongeveer gaat onze gesprekspartner stevig recht zitten om dit onderwerp aan te vatten. Zeker, D'66 heeft een eclatant succes geboekt, en — betreuenswaardig genoeg — ook voor een deel stemmen geogst uit liberale kring. Ze moeten het echter eerst maar waar maken, de komende jaren. Ze zijn niet zonder pretenties in de politiek gestapt, maar juist op politiek terrein hebben ze zich niet duidelijk geuit.

D'66 heeft ongetwijfeld frisse ideeën, vervolgt de heer Vonhoff, maar er zijn, zeker voor een liberaal, toch fundamentele bezwaren. Ze hebben geen politieke ideologie, ze zijn te vluchtig. En wat hun staatkundige denkbeelden betreft vindt deze partij in mij eveneens een groot tegenstander. Het is zeker nuttig dat we ons beraden over het kiesstelsel, maar invoering van een districtenstelsel en het kiezen van een minister-president wijs ik af. In de eerste plaats moet men

alvorens met dergelijke punten naar voren te komen, zorgvuldig het bestaande systeem onderzoeken. Hoe is het bedoeld en hoe werkt het? Worden de spelregels behoorlijk nageleefd? Dat heeft D'66 niet onderzocht.

Er is hier en daar verondersteld dat Van Mierlo e.s. toch ook wel de stemmen van jonge liberalen op zich hebben verzameld.

„Dat betreft ik, maar het zijn er stellig niet veel geweest. Ze hebben veel stemmen gekregen uit andere partijen. D'66 is niet liberaal en wil dat ook niet

PORTRETTE VAN LIJST 3

Onze serie „portretten van lijst 3” wordt vandaag voortgezet met het verslag van een gesprek dat een onzer medewerkers deze week voerde met ons pas-gekozen Kamerlid H. J. L. Vonhoff

zijn; hen als zodanig te plaatsen zou het liberalisme onrecht aandoen. Ik ben benieuwd hoe ze zich zullen opstellen als het bijvoorbeeld zou gaan om een keuze tussen de financieel-economische lijn Cals-Vondeling of die van Marijnen-De Quay.”

Vonhoff uit zich in de duidelijke taal van een man die enerzijds het zorgvuldige formuleren van de geroutineerde politicus onder de knie heeft, maar van de andere kant weinig schroom kent

De heer Vonhoff deponeerde vorige week zijn stembiljet in de bus onder het wettelijk toezicht oog van zijn echtgenote, die voorzitter was van het stembureau aan de Amsterdamse Hendrik van Wijnstraat, waar het toen nog aspirant-Kamerlid zijn stemplicht moest vervullen.

zijn mening over tal van vraagstukken te geven.

Een geroutineerd politicus: 35 jaar jong en niettemin ruim twintig jaar al weer „in de politiek”. Men mag hier toch wel spreken van een fenomeen.

Wie nu is deze Hendrik Johan Lubert Vonhoff, die als jong Kamerlid toch een oude rot in het politieke spel is?

Hij heeft het verhaal al vele malen verteld, in deze en gene kring; gemakkelijk, zonder ook maar een ogenblik te stokken, doet hij zijn relaas dat hij overigens, als rechtgeaarde geschiedenisleraar, interpungeert met diverse jaartallen.

„Ik ben in '46 in de politiek begonnen en was dus toen 15 jaar. De sleutel hiervan ligt in de oorlogsjaren, en met name in de hongerwinter.”

„Een kind van 14, 15 jaar toen, was anders dan nu op die leeftijd. Wij werden dagelijks met grote vraagstukken geconfronteerd. Vooral in die hongerwinter. Je zag de ellende om je heen, je zag dat er waren die verschrikkelijk honger leden. Dat greep me aan.

Ik woonde toen al in Amsterdam-West en toen er een hulpcomité werd opgericht dat zich ten doel stelde kinderen aan een maaltijd te helpen die ze anders niet ontvingen, werd ik ingeschakeld als koeriertje. Dat comité richtte zich in september-november '44 tot gezinnen

waar nog voldoende te eten was om een kind uit een ander milieu te laten aanschuiven. De ouders van die laatste categorie kinderen moesten hun kind opgeven, er werd genoteerd, gecontroleerd en zelfs door een dokter gekeurd en dan kon ik, in een volgend stadium, met briefjes langs de behoeftige adressen. Lopen. Die tijd, die toestanden hebben diepe indruk op mij gemaakt.”

In 1946 kreeg deze jongen Vonhoff contact met de Partij voor de Vrijheid, een naam die hem, zo kort na de oorlog zeer moet hebben aangesproken. Wijlen de heer Citroen, destijds administrateur van de afdeling Amsterdam, introduceerde hem bij mevrouw Fortanier de Wit. Weldra namen de contacten in de partij toe. Twee jaar later kwam Vonhoff terecht in de actieve kringen van de afdeling. Toen in januari 1948 de VVD werd opgericht ging hij mee in de geïdentificeerde wagens om verkiezingstoespraken te houden (hij was toen nog geen 17 jaar).

Plotseling galmt een harde lach van de heer Vonhoff. „Ik heb toch ook wel geblunderd hoor, zo nu en dan. Roep ik ineens: stem nummer drie van lijst één. Dat moest precies andersom, lijst 1 was CPN.”

Zo is dat gegaan. In 1952 werd de heer Vonhoff bestuurslid van de Amsterdamse afdeling; het een kwam na het ander, en nu is hij Kamerlid.

Intussen echter studeerde hij enige jaren sociografie en vervolgens geschiedenis MO. In januari begon hij aan de tweede driejarige HBS te Amsterdam zijn carrière als geschiedenisleraar. Een loopbaan waar dan nu een einde aan is gekomen, maar die hem die tien jaar een zeer grote bevrediging heeft geschonken.

Het behoeft dan ook niet te verwonderen dat het Kamerlid Vonhoff zich buitengewoon interesseert voor de problematiek van het middelbaar onderwijs, dat, in het kader van de mammoetwet, staat voor grote, vernieuwende ingrepen. Zijn ambities gaan echter evenzeer uit naar consumentenbelangen, defensieproblematiek, ontwikkelingshulp enzovoort. Vóór alles stelt hij echter dat hij deze ambities ondergeschikt maakt aan het werken in teamverband.

Hoger beroep van Koekoek gaat niet door

Het kort voor de verkiezingen door de heer N. Verlaan van de Boerenpartij aangekondigde hoger beroep van de heer H. Koekoek tegen de uitspraak in kort geding betreffende zijn geschil met mevrouw G. V. van Someren-Downer, gaat niet door. Dit blijkt, nu de termijn voor aantekenen van hoger beroep verstreken is.

De heer Koekoek werd op 2 februari bij vonnis van de president van de rechtbank te Arnhem verboden om te zeggen dat mevrouw Van Someren lid zou zijn geweest van de nationale jeugdstorm. Tijdens het proces is immers bevestigd dat dit niet waar is en dat de beschuldigingen van de heer Koekoek iedere grond missen.

Discussie- middag van LDC

Een van de dingen die de verkiezingen van 15 februari hebben duidelijk gemaakt is dat het vertrouwen in ons democratisch bestel, op zijn zachtst uitgedrukt, ernstig geschokt is.

Reeds in november 1966 formuleerde het Liberaal Democratisch Centrum een aantal punten, die gedachtenwisseling over een betere functionering van de democratie kunnen bijdragen aan de tie. Deze punten werden gepubliceerd in Vrijheid en Democratie van 16 december 1966.

Tijdens het openbare gedeelte van zijn vijfde „Vergadering van deelnemers” (jaarvergadering) op

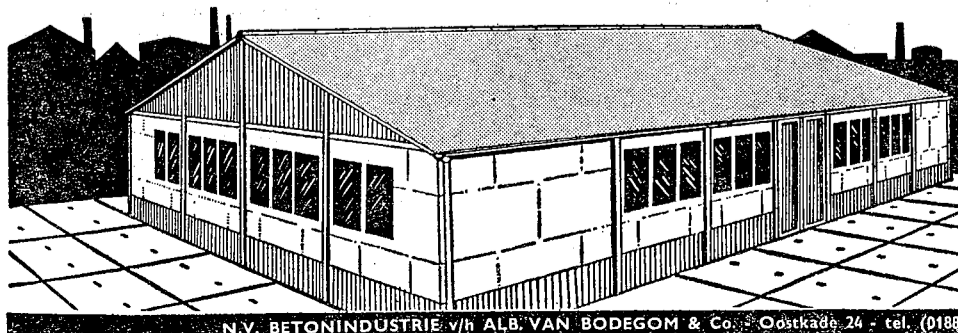
zaterdag 4 maart om 14.00 uur in de lounge van hotel Kurhaus te Scheveningen stelt het LDC deze punten ter discussie, na een inleiding door een van de samenstellers, de heer Hans Wiegel.

Voor de discussie met de aanwezigen zal een forum van deskundigen worden samengesteld.

Het bestuur van het LDC nodigt alle belangstellenden uit deze discussiemiddag bij te wonen en hun bijdragen aan een vruchtbare gedachtenwisseling te leveren.

al meer dan 100 jaar
prefereren fijnproevers
DROSTE

**BODEGOM
SPIJKENISSE**

Gebouwen van gewapend betonnen prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. Oostrand 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

UIT DE PARTIJ

• Amsterdam

Twaalfhonderd grote affiches, 400 raambijetten, 150 bruggeborden, 50 kapen op reclamezuilen, talloze advertenties in de dagbladen hebben de bewoners van Amsterdam er wekenlang aan herinnerd, dat naast Den Uyl, van wie zij te veel en D'66 waarvan zij te weinig wisten — er ook nog een andere keuzemogelijkheid was voor de Tweede Kamer.

In vier wijkbijeenkomsten trok Amsterdams hoogst geplaatste kandidaat, H. J. L. Vonhoff, zalen zó vol, dat er op het laatst, in de Roode Leeuw op het Damrak, politiek aan te pas moest komen om de gangen en trappen van dit bekende etablissement nog enigszins begaanbaar te houden voor de gewone hotelgast. De laatste en grootste VVD-propagandavergadering vóór de verkiezingsdag had plaats in het RAI-congrescentrum, waar de grote zaal met zijn 900 fauteuils nog maar net plaats scheen te bieden aan alle belangstellenden.

Ook hier sprak Vonhoff, gevolgd door de in „haar” Amsterdam zo populaire mevrouw Van Someren en, last but not least, lijsttrekker Toxopeus. Lag het aan de immense ruimte, waarin mondelinge vragen en interrupties dreigden te verdrinken, lag het er aan dat de sprekers zich tot doel hadden gesteld na de pauze alle, maar dan ook alle, schriftelijke vragen te beantwoorden? Of was het de concurrentie van Avro's Televizier, die de complete serie lijsttrekkers op die koude maandagavond bij de kiezers in de warme huiskamer bracht? Een feit is dat na tienden de zaal begon leeg te lopen en er nog slechts een handjevol gebrouwen was overgebleven toen voorzitter Neuberg de bijeenkomst sloot met een woord van hartelijke dank aan de drie sprekers en een kleine attentie aan de twee echtgenotes, die hun man, en de baby, die zijn moeder in deze verkiezingsstijd zo vaak hadden moeten missen.

Vol tot aan het spannende einde toe bleef op de verkiezingsavond zelve de zaal van „Die Port van Cleve”, waar, der traditie getrouw, de stentorstem van de nu Kamerlid geworden jeugdige Vonhoff met de hem eigen humor — en de hem eigen onvermoeibaarheid! — de binnenstromende verkiezingsuitslagen van commentaar voorzag. „Misschien een goed markt-koopman, doch een matig conferencier” schamperde het Handelsblad; wij zouden zeggen: Doe het hem eens na, vier uren in een met voor- en tegenstanders tjok-, ei- en stampvolle zaal, waar de rook te snijden en de hitte vrijwel niet meer te verdragen was! De belangstelling van vriend en „vijand” was zo enorm, dat het handjevol ordecommissarissen zich niet als gebruikelijk kon beperken tot het binnenshuis beschermen van de café-inventaris, doch tot voor de draaideur met het eigen lijf een barricade moest opwerpen tegen de buiten opdringende mensenmassa's. Het einde kwam toen in de Kamer de 17de zetel veilig en in de zaal de stoelen (en tafels) bijna bezweken waren. Woorden van dank van voorzitter Neuberg waren het zeer verdiende loon voor allen die, als ordecommissaris, als medewerker van de nieuwsberichtendienst, als propagandist of hoe dan ook, hadden meegewerkt aan het succes van die avond en van de verkiezingsuitslag zelve. Ondanks de stroom van propaganda, die radio, tv en kranten wekenlang voor andere partijen hadden gemaakt, werd de veldslag tussen liberalen en socialisten heel duidelijk beslist ten gunste van de VVD.

• Oostzaan

P. van Noord †

In Oostzaan is, 83 jaar oud, overleden de heer P. van Noord, erevoorzitter van de plaatselijke VVD-afdeling. De overledene heeft bijna een halve eeuw op de bres gestaan voor de liberale beginselen. Reeds in 1919 behoorde hij tot de oprichters van een plaatselijke afdeling van de toenmalige Liberale Partij. In 1923 kwam de heer Van Noord voor de eerste maal in de gemeenteraad en hij bleef daarin zitting houden tot de ontbinding van die colleges door de bezetter. Van 1927-1935 was hij bovendien wethouder.

Na 1945 trad de heer Van Noord aanvankelijk op als afdelingsvoorzitter van de Partij van de Vrijheid, later van de VVD. Van 1949-1962 was hij weer raadslid. Tot vorig jaar april fungeerde de thans overledene als afdelingsvoorzitter; de gebiedsafstand aan Amsterdam noopte hem tot bedanken. De afdeling eerde toen zijn grote verdiensten door zijn benoeming tot erevoorzitter.

• Aduard

De afd. Aduard en Ezinge organiseerden gezamenlijk een openbare verkie-

zingsbijeenkomst, die zeer goed werd bezocht, niet alleen door geestverwanten, maar ook door anders denkenden.

Als spreker trad deze avond op de heer Zegering Hadders, die een sprankelende-verkiezingstoespraak hield, welke met zeer grote aandacht werd beluisterd. De spreker herinnerde aan de drie kabinetswisselingen in de laatste vier jaar, waarbij een totale omkering van het regeringsbeleid viel te constateren.

Verder wees de heer Zegering Hadders o.m. op de sfeer en de vrijheid van de liberale partij. Nog altijd mogen wij ons verheugen op het grote voorrecht, dat wij in vrijheid kunnen leven, geloven, spreken en schrijven.

Na de pauze werden zeer veel vragen gesteld, die zeer uitvoerig werden beantwoord. Al met al is het een buitengewoon geslaagde avond geworden.

• Soestdijk

Op initiatief van drie VVD-leden van de afdeling Soestdijk is ter plaatse een „gespreks-avond” gehouden, op 2 februari, waarvoor de belangstelling onverwacht groot bleek te zijn. Het was de bedoeling om vooral ook niet-partijgebonden mensen te betrekken in een gesprek over de VVD, het liberalisme, de politiek. Die opzet is goed geslaagd, zodat men het plan heeft opgevat dergelijke gespreksavonden voortaan elke maand te houden. De volgende bijeenkomst is op 2 maart in het Oranjehotel te Soestdijk. Nadere inlichtingen bij de heer F. van Hoorn, Sophialaan 33 te Soestdijk (telefoon: 5148).

De ongeschokte positie van de VVD

(Vervolg van pagina 3)

er zich juist op voorstaat, geen ideologie en geen beginsel te hebben. Nog in een gesprek met „De Tijd” van 17 februari jl. verklaarde lijstaanvoerder mr. Van Mierlo zonder omwegen: „Wij hebben geen ideologie. Wij hebben geen beginsel.” D'66 wenst alles „pragmatisch” te beoordelen en wanneer de nieuwe partijstructuur in Nederland is bereikt, met de door haar voorgestane bovengenoemde staatkundige hervormingen, is zij als partij overbodig geworden en gaat zij vanzelf op in een der politieke combinaties.

Liberalisme en socialisme daarentegen zijn niet alleen in Nederland, maar mondiaal bekende en erkende beginsel-stromingen, die op het gehele terrein van het staatkundige, economische, sociale en maatschappelijke leven hun invloed doen gelden en daaraan mede richting geven. D'66 is zulk een beginsel-stroming niet. Men zou haar wellicht het best kunnen aanduiden als een beperkt, incidenteel doelverband.

De vertegenwoordigers in de Kamers van D'66 zullen zich daar nochtans voortdurend mede voor beslissingen over alle mogelijke vraagstukken van economische, financiële, fiscale, sociale en buitenlandse politiek zien geplaatst. Waarbij het de vraag zal zijn of dan dezelfde tegenstellingen in de zo heterogene samengestelde aanhang niet duidelijk naar voren zullen treden als reeds bij de vaststelling van het program destijds bleek.

4. Dat deze uitslag de VVD „verder dan ooit” van haar ideaal om een volkspartij „te worden” zou hebben verwijderd, is een onbegrijpelijke stelling.

Zou zij dan met een paar zetels verlies wel een volkspartij zijn geworden?

VOLKSPARTIJ

Afgezien daarvan: de VVD acht zich wel degelijk en onbetwistbaar een volkspartij, omdat haar program bewust gericht is op een evenwichtige behartiging van de belangen van het gehele volk. Het driekwart miljoen kiezers, dat zij achter zich weet, is dan ook van zeer veelzijdige samenstelling. Het wordt gevormd zowel door beoefenaren van vrije beroepen, handeldrijvende en industriële als door uitgebreide groepen intellectuelen in talrijke schakeringen, onderwijzend personeel, bank- en kantoorbedienden, middenstanders en agrariërs. Dat lange tijd de handarbeiders de liberale beginselen minder hebben aangesproken dan de door ons genoemde andere volksgroepen, is geen bewijs voor de eenzijdige instelling van de VVD. Bovendien bewijzen de steeds toenemende percentages stemmen voor de VVD in de zg. „arbeiderswijken” in de grootste steden (wij verwijzen o.a. naar het artikel van onze Haagse medewerker van deze week) dat in de gewijzigde maatschappelijke verhoudingen ook de benadering door individuele denkers onder arbeiders van de VVD een andere is geworden.

Dat de VVD geen volkspartij zou zijn of zelfs, zoals anderen beweren, een „werkgeverspartij” zou zijn, wijzen wij dan ook als een door onze tegenstanders zorgvuldig gecultiveerd maar in steeds breder kring als volstrekt verouderd en onverteerbaar beschouwd fabeltje van de hand.

A. W. A.

in februari verschijnt het groot doe-het-zelf tuin- en plantenboek

Hoofdredacteur J. P. Hage, Boskoop, met medewerking van de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde en de Nederlandse Verenigde Tuincentra. Royaal formaat 21,5 x 28,5 cm. Fraai geïllustreerde omslag in 4 kleuren, 100 pagina's met veel illustraties (offset-druk)

Prijs f 2,50.

EEN GREEP UIT DE INHOUD

- Gazons - Borders - Een plan voor elke tuin - Balcons - Fuchsia, een plant die terugkwam - Hoe lang duurt het? Tabel met groei-jaren - Moderne rozenvariëteiten - In een tuin horen bollen - Vakantiebloemen bij eigen huis - Zaaibloemen brengen schoonheid in Uw tuin - Ook 's winters bloemen - Ongewone groenten zelf telen - Keukenkruiden - Meer plezier van snijbloemen - Bloemen schikken uit eigen tuin.

SPECIALE AANBIEDING VOOR ABONNEES OP HET MAANDBLAD DOE-HET-ZELF

U als abonnee kunt deze bijzonder nuttige uitgave bestellen met een

KORTING VAN 20 %

VOOR SLECHTS F 2.-

komt U in het bezit van dit nieuwe rijke Tuin- en Plantenboek.

Stort of gireer vandaag nog f 2,- op postrekening 4530 ten name van Doe Het Zelf, Rotterdam, onder vermelding van Tuin- en Plantenboek voor abonnee, en U kunt er op rekenen dat U als één van de eersten de uitgave na de verschijning in Uw bezit heeft.

**DIT JAAR EEN MOOIERE TUIN
DANK ZIJ HET
DOE HET ZELF - TUIN- EN PLANTENBOEK**

Vrijage

* * In analogie met Dik Trom kan men zeggen dat de nieuwe partij D'66 een wonderkind is. Het is nauwelijks geboren of er ontstaat reeds een onstuimige politieke vrijage, waarbij de Partij van de Arbeid zich de vurigste minnaar toont.

Naar de Volkskrant weet te melden is de fractievoorzitter van D'66 mr. Van Mierlo, bereid tot ieder gesprek, doch hij voegde daar „wantrouwend” aan toe: „Wij laten ons voor geen enkel karretje spannen.”

Dat is ongetwijfeld verstandige taal, doch in zekere zin wel in tegenspraak met een eerder door de heer Van Mierlo afgelegde verklaring, dat hij betreurd dat de PvdA bij de jongste verkiezingen zulk een ernstig verlies had geleden. Hieruit blijkt overduidelijk dat zij, die verwachtten, dat D'66 zoveel „liberale trekken” zou vertonen, van een koude verkiezingskermis thuiskomen.

Vanzelfsprekend vormt D'66 een politieke beweging, zulks in tegenstelling tot de Boerenpartij, die men serieus moet nemen en waartegenover men zich positief kan opstellen, doch wij krijgen de indruk dat de zaak op het ogenblik wel wat wordt overtrokken.

De vrees dat D'66 wel eens het nieuwe linker handje van de PvdA zou kunnen worden lijkt ons niet ongerechtvaardigd.

Noodverband

* * De Commissie-Keyzer, die vorig jaar haar uitvoerig rapport publiceerde met betrekking tot de zorgen van onze nationale scheepsbouw heeft bij de regering snel gehoor gevonden, hetgeen blijkt uit de financiële hulpverlening, die zij thans aan de scheepsbouwverven toestaat. Men behoeft geen overdreven aanhanger van overheidssubsidie te zijn, om deze beslissing toe te juichen, aangezien een soortgelijke subsidieverlening in het buitenland dit bepaald noodzakelijk maakt.

De Commissie-Keyzer kwam in haar rapport echter ook tot andere conclusies, die betrekking hebben op de nodige reorganisaties bij de werven zelf. Daarom moet de steunverlening door de regering als een noodverband worden gezien. Een werkelijk herstel zal door de scheepsbouw uit eigen kracht moeten worden bewerkstelligd door een meer efficiënte aanpak, waarbij ook de werknemers een belangrijke opdracht hebben te vervullen.

Voorzichtig

* * De voorzitter van het NVV, de heer Kloos, heeft op een kaderbijeenkomst van zijn vakcentrale in Den Haag onder meer gezegd dat de werknemers met de loonontwikkeling dit jaar voorzichtig moeten zijn. „Anders schieten wij bokken,” zo voegde hij eraan toe.

„We moeten even de adem inhouden, maar waarschijnlijk is dat om straks te starten voor een nieuwe periode van groei van de welvaart,” zo zei hij verder. Wij hopen dat de heer Kloos, wat het laatste deel van zijn uitspraak betreft, niet wordt teleurgesteld, doch dit is nog toekomstmuziek. Wat die „voorzichtigheid” betreft, kunnen wij het volledig met hem eens zijn. Deze uitspraak is inderdaad opmerkelijk als men haar vergelijkt met vroegere beweringen door de voorzitter van het NVV gedaan, die bepaald niet van agressiviteit waren ontbloot en als zodanig de loonontwikkeling in ons land vertroebelden, vooral ook omdat zij een tweespalt trachtten te vormen tussen werkgevers en werknemers.

Heeft de heer Kloos zijn leven gebeerd? Het ware te wensen, opdat er een beter samenspel kan komen in een ernstige zaak, die de sociale politiek nu eenmaal vormt.

SECRETARIAAT

VVD

Koninginnegracht 61
Den Haag
Telefoon 070-604803

Regeringssteun aan mijnen

BLIJFT AARDGAS ERNSTIGE CONCURRENT?

TJIDENS een bespreking, die vorige week tussen de minister van economische zaken en de directies van de mijnondernemingen de NV Oranje-Nassau Mijnen, de NV Laura en Vereeniging en de NV Willem-Sophia werd gehouden, is in principe overeenstemming bereikt over een z.g. subjectieve steun aan deze ondernemingen. Deze subjectieve steun heeft, zoals in de Mijnota van 14 december 1965 werd gesteld, ten doel het deze ondernemingen, die thans in totaal rond 16.000 werknemers tellen, mogelijk te maken hun kolenwinning voort te zetten.

Nadat de vereiste statutaire goedkeuring van de zijde van de desbetreffende ondernemingen zal zijn verkregen zal de minister van economische zaken de Staten-Generaal over de gesloten overeenkomst inlichten en de indiening van de noodzakelijke budgettaire voorzieningen bevorderen.

De totstandkoming van deze overeenkomst betekent een belangrijke bijdrage tot de oplossing van de problematiek van Zuid-Limburg, aldus een communiqué dat dezer dagen door het ministerie van economische zaken werd uitgegeven.

In dit communiqué wordt dus het zwaartepunt gelegd op de instandhouding van de werkgelegenheid in onze mijnen. Trouwens, de gehele problematiek in Zuid-Limburg wordt tegen de achtergrond van de werkgelegenheid gezien. Dat is uiteraard een voornaam ding en niemand zal daar aan willen tornen. Integendeel. Een modern sociaal beleid zal aan dit probleem de hoogste prioriteit moeten toekennen, waarbij er vooral naar zal moeten worden gestreefd deze werkgelegenheid haar normale karakter te laten behouden. Daarbij moet worden vermeden dat er een „werkverschaffing” in het leven wordt geroepen, die doet denken aan de jaren vóór de tweede wereldoorlog.

Toch vragen wij ons af of in het algemeen niet de fout wordt gemaakt onze mijnen te vroeg te willen afschrijven, omdat zij ten slotte geen betekenis meer zouden hebben door de steeds toenemende concurrentie van het aardgas. De stemmen die opgaan om onze mijnen maar te sluiten zijn hier een voorbeeld van.

Hebben deze stemmen gelijk? Wij menen dit ernstig te moeten betwijfelen.

Wij refereren ons daarbij aan een onlangs gehouden toespraak van ir. F. H. Fentener van Vlissingen, algemeen secretaris van de hoofddirectie van de Steenkolen Handelsvereniging NV ter gelegenheid van de opening in de hoofdstad van het Regionaal Kolenvoem Amsterdam.

NIET ALLES OP EEN KAART

Door de grote aardgasvondst in Slochteren is de laatste jaren het energie-vraagstuk wel bijzonder in de publieke belangstelling komen te staan. Wij zijn het met ir. Fentener van Vlissingen eens dat het niet juist is dat hierbij de indruk is ontstaan dat de kolen vrijwel niet meer van belang zouden zijn en dat wij binnen korte tijd alles met aardgas zouden doen. Men zal zich echter dienen te realiseren dat het aardgasvoorkomen in Slochteren weliswaar het grootste ter wereld is, doch desondanks slechts een klein deel van de Europese energiebehoefte zal kunnen dekken. Het is namelijk zo, dat de Westeuropese kolenproductie van twee jaar reeds de totale energie-inhoud van onze aardgasbel overtreft. Anders gezegd: om de kolenproductie van West-Europa te vervangen door Nederlands aardgas, zouden wij om het jaar een gasbel zoals die in Slochteren voorkomt, moeten ontdekken.

Nog anders gesteld: bij een volledige vervanging van kolen in West-Europa door ons aardgas, zou de gasbel van Slochteren, die verreweg de grootste is die tot nu toe werd ontdekt, in ongeveer twee jaar geheel zijn uitgeput. Bij een gebruik van alle aardgasreserves

in West-Europa zou die periode ongeveer vijf jaar bedragen. Anderzijds dient te worden bedacht dat de kolenproductie in de Verenigde Staten de laatste jaren aanzienlijk is gestegen. Juist in dat land met zijn grote aardgasproductie blijkt voor kolen een eigen afzetmarkt mogelijk en gewenst.

De aardgasvondsten in ons land zijn, hoe groot ook, in Europees verband gezien niet groot genoeg om het energiebeleid ingrijpend te kunnen veranderen. Zij zullen hoogstens één van de meerdere factoren zijn die de energiemarkt beïnvloeden.

OVER 25 JAAR

Bovenstaande gegevens moeten o.i. toch wel tot nadenken stemmen. Wij weten namelijk in het geheel niet hoe de toestand zich op de energiemarkt zal ontwikkelen. Inderdaad spreken de structuurhervormingen hier op korte termijn sterk aan, doch op langer zicht leven wij nog in het ongewisse.

De grote vraag is namelijk hoe de toestand er bijvoorbeeld over vijftien of dertig jaar zal uitzien. Het zou wel eens mogelijk kunnen zijn dat wij na een dergelijk tijdsverloop opnieuw een beroep op onze mijnen zouden moeten doen. Vroegtijdige sluiting van onze mijnen zouden wel eens rampzalig kunnen zijn en een bewijs kunnen leveren van een kortzichtige politiek van hen, die deze sluiting wensen te bevorderen.

De structuurwijzigingen op de energiemarkt zouden overigens wel eens een geheel ander aspect kunnen gaan vertonen. Wij denken hierbij aan de onderzoeken in Amerika om op rendabele wijze benzine uit steenkool te winnen. Deze onderzoeken, die nog in de kinderschoenen staan, zijn evenwel van dien aard dat ernstig met de mogelijkheid rekening zal dienen te worden gehouden dat de mijnen als leverancier van benzine een belangrijke toekomst tegemoetgaan.

Op grond van het bovenstaande achter wij het dan ook juist dat aan onze mijnen subsidie wordt verleend en waarlijk niet alleen omdat hiermee in de eerste plaats de werkgelegenheid voor het heden zal kunnen worden veilig gesteld.

Nogmaals: wij zullen in dit verband ook in de toekomst moeten kijken. De toestand is nog te onoverzichtelijk om een energiebron te liquideren, die wij later wellicht nog eens broodnodig hebben.

G. STEMPHER

Plaatselijke analyse (III)

(Vervolg van pagina 4)

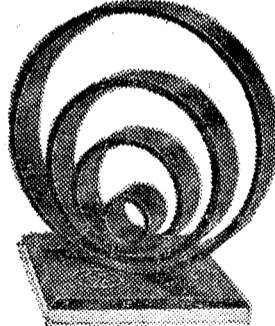
ger. In 10 wijken vooruitgang (in het Be-Noordenhoutkwartier zelfs zeer aanzienlijk), in twee wijken praktisch gelijk gebleven en in twee wijken lichte achteruitgang. Nemen we in aanmerking, dat de gemeenteraadsverkiezingen later zijn gehouden dan de Statenverkiezingen, dan komt de VVD er in deze vergelijking bepaald gunstig af.

Een verheugend verschijnsel achten we het verder in het bijzonder dat de VVD in wat men volkswijken pleegt te noemen in het algemeen bij deze Kamerverkiezingen beter uit de bus is gekomen. Laakwijk en Spoorkwartier zijn hiervan een typerend voorbeeld.

Bij een beoordeling van de landelijke uitslag is duidelijk tot uitdrukking gekomen, dat D'66 vooral jeugdige kiezers heeft aangetrokken. Dat is natuurlijk ook in Den Haag het geval geweest. Maar zien we nu naar wijken met veelal jonge mensen, zoals Mariahoeve en Leyenburg, dan zien we juist daar vooruitgang voor de VVD, evenals trouwens in Morgenstond.

Nemen we de cijfers van de BP ook nog in aanmerking, dan menen we dat vele kiezers, die een vorige keer op de BP hebben gestemd, maar vroeger op de VVD, naar onze partij zijn teruggekeerd. Aan D'66 heeft de VVD in Den Haag stellig stemmen verloren. Die zijn, zo geloven we, echter zeker met doorwinst uit de BP goedge maakt. Eerder is de absolute winst, die de VVD in Den Haag heeft behaald te vinden bij de vroegere stemmers op PvdA en KVP en dat moet, vooral voor de toekomst, van meer betekenis worden geacht dan de verschuivingen in ons stemmental, veroorzaakt door BP en D'66.

De Haagse propaganda commissie en de leden van de wijkcommissies hebben zich enorme inspanning voor de Kamerverkiezingen getroost. Besluiten we deze beschouwing, waarmee we haar begonnen: zij hebben reden tot enige voldoening.

N.V. RIJNSTAAL

Telefoon 24941/45 - Arnhem
Postbus 42

**FABRIKANTE
VAN
GELASTE
STALEN BUIZEN**

Vettewinkel

kleur en bescherming

Verf Van Vettewinkel, Prins Hendrikkade 80-82, Postbus 175, Amsterdam

SMIT KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

Verkiezingen in Frankrijk en India

De verkiezings-campagne in Frankrijk is begonnen. Officieel geschiedde dit de 13de februari. Maar president De Gaulle had een paar dagen tevoren via radio en TV de Franse burgers reeds een uitvoerige hors d'oeuvre van de verkiezingsdis verstrekt. Hij deed dit met de welversneden, bijna klassieke volzinnen en met het brede gebaar, dat van hem bekend is. Het hoofdpunt kwam „vertaald” hierop neer, dat onstentenis van een Gaullistische meerderheid in de Nationale Vergadering zou gelijkstaan met een ramp. Natuurlijk ontbrak ook ditmaal niet de felle en grotendeels gerechtvaardigde kritiek op de Vierde Republiek. Met zijn eindeloos herhaalde kabinetserises in kort bestek heeft immers het oude systeem-zelf De Gaulle op de presidentiële troon gebracht. Ook vermaande de president zijn kiezers dat bij zijn regime en daarbij alleen, de politieke stabiliteit in het land kan worden gewaarborgd. Of Frankrijk — zoals De Gaulle het voorstelt — werkelijk gevaar loopt zonder hem te komen staan hetzij onder Amerikaanse, hetzij onder Russische „hegemonie” schijnt ons twijfelachtig. Die stabiliteit is inderdaad een winstpunt van het presidentiële beheer. Hoe men echter te zijner tijd De Gaulle's opvolging zal regelen, als men tenminste niet een beroep op „kroonprins” Georges Pompidou zou willen doen, daarover moet het Franse electoraat zich blijkbaar maar niet te veel zorgen maken.

De verkiezingen zullen plaats vinden op 5 en 12 maart. Op de laatste datum zal men opnieuw ter stembus moeten gaan in die districten, waar in eerste aanleg geen kandidaat op een meerderheid kon bogen.

VIER GROEPERINGS

Los van kleine splinter-clubjes moet men bij deze Franse verkiezingen vooral rekening houden met vier groeperingen. Gaande van rechts naar links zijn dat allereerst de pursang-Gaullisten. Anders gezegd de UNR, de Unie van de Nieuwe Republiek. Samenwerkend met de Gaullisten, maar gescheiden opgaand, zijn de conservatieve onafhankelijken onder Giscard d'Estaing. Hoewel zij in het parlement doorgaans hun stem aan de Gaullistische groep geven, heeft destijds de voorman van deze onafhankelijken zich gekeerd tegen „een eenheidspartij, omringd door satellieten”. De onafhankelijken hebben overigens de laatste tijd veel van hun macht ingeboet.

Los van de Gaullisten staat het Democratisch Centrum van Jean Lecanuet. Deze betrekkelijk jonge man met zijn charmante glimlach — bij de presidentsverkiezing gecoached door een reclame-bureau — heeft men ook op het Nederlandse televisie-scherm kunnen bewonderen. Hij is oud-leraar in de filosofie. Dit weerhoudt hem er blijkbaar niet van in verkiezingsvergaderingen on-filosofisch en duchtig van leer te trekken. Vooral de Gaulle's vermeende opvolger, premier Pompidou, moet het bij hem als mikpunt ontgelden. Pompidou behoorde tijdens de tweede wereldoorlog niet tot het „verzet”. Toch weet Lecanuet opperbest dat als het er op aankomt — zoals bij een referendum — een deel van zijn volgelingen toch weer voor De Gaulle opteert.

Wat de buitenlandse politiek betreft is Lecanuet een geestdriftig voorstander van een Verenigd Europa. Hetgeen men, ondanks alle Platonische verzekeringen niet zeggen kan van het Franse staatshoofd.

Links van het centrum staat de Linkse Federatie onder François Mit-

rand. Onder bepaalde omstandigheden is er een samengaan tussen deze Federatie en het communistische blok.

De communisten ten slotte verkeren in de saillante positie dat De Gaulle op buitenlands politiek terrein een joyeuze toenadering tot Sowjet-Rusland zoekt, maar dat hij de communisten in eigen land met hartstocht bestrijdt. Hij verwijt hun — objectief terecht — dat zij streven naar een „totalitaire dictatuur”.

Op het laatste nippertje vóór de sluiting van de inschrijvingstermijn heeft Jacques Soustelle zich kandidaat gesteld. Deze oud-minister van De Gaulle was destijds een trouwe volgeling van de generaal. In 1944 is hij tezamen met De Gaulle en met Bidault Parijs binnengetrokken. Maar tegen De Gaulle's loslaten van Algerije kwam hij in fel verzet. Er is reeds lang een arrestatie-bevel tegen hem uitgevaardigd en hij verblijft buiten Frankrijk. Zou hij worden gekozen als lid van de Nationale Vergadering, dan zou hij gedekt door zijn immuniteit van afgevaardigde, in Frankrijk terug kunnen keren.

Wat de uitslagen van de verkiezingen betreft voorspellen opiniepeilers dat ondanks een zekere teruggang de Gaullisten tezamen met de onafhankelijken over een absolute meerderheid zullen beschikken. Met het resultaat der recente politieke opinie-peilingen in Nederland voor ogen, koesteren wij een zekere scepsis ook omtrent analoge Franse bureaux. Toch lijkt het waarschijnlijk dat De Gaulle in tweede instantie weer de door hem gewenste meerderheid zal verkrijgen.

INDIA

Ook in India verwacht men een handhaven door de Congrespartij van haar tegenwoordige absolute meerderheid. Mevrouw Indira Gandhi is wel zeer onhoffelijk door een steenworp tijdelijk van haar niet geringe ook uiterlijke charme beroofd, maar men neemt aan, dat haar Congrespartij ondanks alle moeilijkheden van het eerste jaar van het bewind onder mevrouw Gandhi als verkiezingsresultaat toch haar positie zal kunnen consolideren.

De stembus in India is op 15 februari — voor ons een bekende datum — opengegaan. Maar het land is zo uitgestrekt en de techniek zo weinig volmaakt, dat men diverse dagen nodig heeft, om de definitieve uitslag te weten te komen. Merkwaardig is in India dat van alle jonge staten juist dit reusachtige land, zonder te vervallen in enige dictatuur, heeft kunnen vasthouden aan een werkelijk democratisch systeem. Dit is natuurlijk te danken aan grote figuren als vroeger Mahatma Gandhi en later Nehroe, de vader van de tegenwoordige minister-president. Zij staat onder meer voor de ontzagelijke taak de voedseltekorten te verminderen en ten slotte weg te werken. Het land moet daartoe economisch zowel door nieuwe agrarische methoden als wel door industrialisatie worden gemoderniseerd. Men moet er zich bovendien teweerstellen tegen een zeer sterke bevolkingstoename. Tegen deze voortgezette bevolkingsexplosie wordt van overheidswege mede door propaganda en voorlichting scherp stelling genomen.

De bevolking toont een grote verscheidenheid waaronder Hindoes, Sikhs, Boeddhisten en Moslims. Zeer aangename omstandigheid voor de Congrespartij is dat de oppositie sterk is verdeeld.

Wel heeft men van Indiase communistische zijde mevrouw Gandhi een sterk steunen op de Verenigde Staten verweten. Maar door haar reis deze zomer naar Moskou heeft zij metterdaad bewezen dat het haar ernst is met het neutralisme, waarin zij door haar vader werd opgevoed.

Het zal nu spoedig blijken of, na een overwinning van de Congrespartij, Indira Gandhi opnieuw het heft in handen zal krijgen. Het ziet er wel naar uit; hoewel er anderen in haar partij zijn, onder wie Morarji Desai, die dit heftig begeren. Maar de kans dat zijn wensen worden vervuld schijnt niet al te groot.

L. M.

Is uw vrouw ook lid van de VVD ?

Het komt natuurlijk voor dat echtelieden een verschillende politieke overtuiging hebben. Dat is hun goed recht. Maar het komt vaker voor dat men meent beiden lid van de VVD te zijn, als in feite bijvoorbeeld slechts de echtgenoot lid is. Dat is een helaas wijd verbreid misverstand.

Voor slechts f 5.- per jaar extra kan ook uw wederehelt lid van onze partij worden. Zij behoeft dus lang niet de volle contributie te betalen.

Het gaat hierbij niet alleen om het feit dat u op deze wijze de VVD een beetje extra financiële steun verschaft. Zeker zo belangrijk is dat als uw afdeling er weer een lid bij heeft, haar invloed op landelijke VVD-vergaderingen groter wordt.

Maakt u het meteen even in orde bij uw plaatselijke afdeling of bij het Algemeen Secretariaat * van de VVD ?

*) Algemeen Secretariaat: Koninginnegracht 61, Den Haag. Telefoon: 070 - 604803

Vrijheid en Democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 907

VRIJDAG 3 MAART 1967

Koekhappers storen de broedende kip

ONJUISTE BEINVLOEDING VAN DE KABINETSFORMATIE

Het schijnt in ons land zo langzamerhand traditie te worden de kabinetsinformatie, resp. formateur, als Sinterklaas te beschouwen. Nauwelijks is bekend wie zich met de informatie dan wel met de formatie zal belasten, of de door de Koningin hiervoor aangewezen ontvangt, gelijk de goed-heilig-man, een stroom van verlanglijsten met de meest uiteenlopende wensen van werkgevers, werknemers- en middenstandsorganisaties, onderwijzers, het landbouwschap en andere groeperingen, die weliswaar pretenderen geen politieke doelstellingen na te streven, doch in feite het tegendeel doen.

Ik vind dit om meer dan één reden een vreemde gang van zaken.

Het is nauwelijks aan te nemen dat deze adressanten, die zich in wezen als pressure-groups opwerpen, werkelijk geloven dat bij voorbeeld een informateur als prof. Zijlstra niet op de hoogte zou zijn met de economische mogelijkheden en moeilijkheden van diverse maatschappelijke groeperingen in ons land. Dit maakt de zaak des te erger, omdat er uit blijkt dat deze groeperingen een politieke druk willen uitoefenen, die noch wat tijdstip, noch wat plaats betreft, gemotiveerd genoemd kan worden. Het kenbaar maken van bepaalde wensen door niet-politieke groeperingen in ons volk dient namelijk niet te geschieden vóór of tijdens de kabinetsformatie, doch daarna.

Niet de informateur, of formateur, doch de eenmaal gevormde regering is de plaats waar men zijn klachten en verlangens kenbaar kan maken, of liever nog: het parlement, dat zich hiervoor naar zijn aard het meest leent.

Wat wij thans ervaren is een uitgesproken pressie op de informateur, waaraan vaak een bepaalde propagandistische opzet niet kan worden ontzegd, met het kwalijke gevolg, dat de ene organisatie of instantie niet bij de andere kan achterblijven.

Behalve onjuist, acht ik een dergelijke pressie eveneens ondoelmatig, omdat ik mij nauwelijks kan voorstellen, dat een informateur of formateur tijd of lust zou kunnen opbrengen om zijn toch al ingewikkelde problematiek nog te gaan verzwaren met vraagstukken, die hem buiten de politieke sfeer om worden voorgelegd.

Om het wellicht iets minder eerbiedig te zeggen: de happers van de (maatschappelijke) koek zouden er beter aan doen de broedende (formatie) kip niet te storen, in plaats van te willen meeformeren.

PROPAGANDASTUNT

Het bontst hebben de drie vakcentrales, het NVV, NKV en het CNV, het in dit verband gemaakt met een „gemeenschappelijk actieprogramma” van liefst 26 punten, dat zijn doel ver voorbij schiet, aangezien de vele wensen eerder een nieuwe beginselverklaring vormen, dan dat zij binnen een normaal parlementair tijdsverloop van vier jaar zouden kunnen worden gerealiseerd. De propagandistische opzet is

In het hierbij afgedrukte artikel uit ons redactielid de heer G. Stempfer bezwaren tegen het adresseren aan de kabinetsinformatie door belanghebbende groeperingen. Deze bezwaren worden niet door alle redactieleden gedeeld, omdat men van mening is dat dit adresseren aan de informateur, die steeds meer een officiële status heeft gekregen, beschouwd kan worden als onderdeel van het recht van petitionement.

De redactie acht het artikel van de heer Stempfer niettemin belangwekkend genoeg om het in ons weekblad op te nemen en verenigt zich gaarne met het verdere betoog van de schrijver.

hier dan ook onmiskenbaar en wekt eerder de indruk de informateur voor eigen doeleinden te willen misbruiken, dan hem te helpen in zijn bijzonder moeilijke taak.

Het katholieke dagblad de Volkskrant windt er in dit opzicht dan ook bepaald geen doekjes om als het schrijft: „De drie vakcentrales hebben bewust de start van de vorming van een nieuw kabinet aangegrepen om een ambitieus actie-programma op tafel te leggen.”

(Zie verder pagina 5)

De voorzitters van de drie vakbonden, die hun gezamenlijk program van actie aan informateur Zijlstra aanboden. V.l.n.r. P. J. J. Mertens (NKV), A. H. Kloos (NVV) en J. van Eibergen (CNV).

P.R.I.K.K.E.L.S

● Inzender uit Aalst in de NRC: „De VVD heeft ons, ambtenaren, destijds de toen zo broodnodige salarisverhoging in vier tranches bezorgd. Nog altijd hulde hiervoor aan de heer Toxopeus! Moge hij weer excelleren op Binnenlandse Zaken, in plaats van bijv. een rancuneuze socialist die uiteraard slechts kan denken op het genivelleerde vlak. Laat de VVD indien ze regeringspartij zou worden, dan ook de positie van de ambtenaar onder de loep nemen”.

● Het ultra-linkse PvdA-hoofdbestuur lid Jan Nagel in Het Parool: „De Partij van de Arbeid heeft een paar gemiste kansen zwaar moeten bekopen. De te sterke bindingen met de VARA en vooral Het Vrije Volk doen haar schade”.

● Dezelfde: „Een aantal politici zal vervangen moeten worden. Zij hebben te veel het beeld van de zieke partij bepaald. En ten slotte zal overwogen moeten worden of er een nieuwe partij met een nieuwe naam zal kunnen worden opgericht”.

● Het anti-rev. partij-organen Nederlandse Gedachten: „Het overgangskabinet Zijlstra heeft de begroting van uitgaven 1967 van het kabinet Cals-Vondeling overgenomen. Naar onze overtuiging is dit welbewust gebeurd. De daaraan ten grondslag liggende gedachten waren voor ons aansprekelijk en aanvaardbaar. Het nieuwe kabinet zal hieraan verdere gestalte moeten geven. Het beleid moet daarom gericht zijn op een structurele hervorming van de maatschappij in de ruimste zin”.

Jaarlijkse Algemene Vergadering

De VVD heeft van de stichting Nederlandse Radio Unie bericht ontvangen dat de haar op vrijdagavond 10 maart a.s. toegewezen radiozendtijd niet, zoals tot dusver gebruikelijk, loopt van 20.05 tot 21.00 uur, maar van 20.00 tot 21.00 uur.

De bezoekers van de jaarvergadering, die zoals bekend op vrijdagavond 10 maart begint, wordt derhalve dringend verzocht uiterlijk om vijf minuten vóór acht in de zaal aanwezig te zijn.

Jaarlijkse Algemene Vergadering

Met betrekking tot de beschrijvingsbrief voor de jaarlijkse algemene vergadering op vrijdagavond 10 en zaterdag 11 maart a.s. in de Mauritszaal van het Rijnhotel, ingang Mauritsweg 3 te Rotterdam, brengt het hoofdbestuur het volgende ter kennis:

Ad punt 11, 12 en 13.

In zijn vergadering van zaterdag 25 februari jl. heeft de partijraad over deze voorstellen advies uitgebracht.

De partijraad adviseert unaniem de voorstellen van het hoofdbestuur, vervat in punt 11 van de beschrijvingsbrief, ongewijzigd te aanvaarden.

Ten aanzien van de voorstellen van de afdelingen Laren-Blaricum en Assen, vervat in de punten 12 en 13 van de beschrijvingsbrief, stelt de partijraad zich achter de adviezen van het hoofdbestuur.

ad punt 18.

Kandidaat gesteld zijn voor de vacatures mr. F. Korthals Altes en mevrouw mr. E. Veder-Smit in het dagelijks bestuur (secretarissen voor de organisatie):

Drs. H. H. de Jonge te Nieuwerkerk a.d. IJssel, door de afdeling Nieuwerkerk a.d. IJssel;

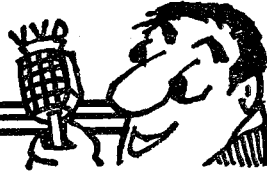
R. D. de Lang te Roosendaal, door de afdeling Roosendaal;

A. E. J. Modderman te 's-Gravenhage, door de afdeling 's-Gravenhage;

Mr. H. P. Talsma te Enschede, door de afdelingen Delden, Deventer, Diepenveen, Enschede, Goor-Markelo-Diepenheim, Haaksbergen e.o., Hardenberg, Hengelo (Ov.), Holten, N.O.-Polder, Ommen, Steenwijk e.o. en Almelo;

Dr. A. J. Vis te Bussum, door het hoofdbestuur en door de afdelingen Amsterdam, Delden, Delft, Deventer,

RADIO

Radio-uitzending van de VVD: vrijdag 10 maart, 20.00—21.00 uur, over de zender Hilversum II (298 m.)

Sprekers: Ir. K. van der Pols en Mr. E. H. Toxopeus.

Radio-uitzending van de VVD: dinsdag 14 maart van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum II.

Diepenveen, Goor-Markelo-Diepenheim, Haaksbergen e.o., Hardenberg, Hengelo (Ov.), Holten, N.O.-Polder, Ommen, Steenwijk e.o. en Almelo;

Mevrouw T. Wierda-Haanstra te Heerenveen, door de afdelingen Heerenveen en Smalingerland.

ad punt 20.

De kamercentrale Utrecht, waar voor de vacature-Staal twee kandidaten zijn gesteld, nl. drs. A. Schuitemaker en dr. G. J. Staal (aftredend), deelt aan de algemene vergadering mede in zijn ledenvergadering van 20 februari jl. voorkeur te hebben uitgesproken voor de kandidatuur van drs. G. J. Staal als hoofdbestuurlid voor de Rijkskieskring Utrecht.

ad punt 20.

Voor de voorwaardelijke vacature-Talsma in de Rijkskieskring Zwolle is kandidaat gesteld:

Tj. H. Stikker te Emmeloord, door de afdelingen Delden, Deventer, Diepenveen, Goor-Markelo-Diepenheim, Haaksbergen e.o., Hardenberg, Hengelo (Ov.), Holten, N.O.-Polder, Ommen, Steenwijk e.o. en Almelo.

FEESTAVOND

Na afloop van de vergadering op vrijdag 10 maart biedt het hoofdbestuur van de partij aan de afgevaardigden en andere bezoekers van de algemene vergadering in een der zalen van het Rijnhotel een feestavond aan.

Frans Muriloff presenteert:

Max Tailleur,

Tel Smit, goochelaar,

En het quintet van Harry de Groot.

Eén op één

De Nederlandse vrouwen hebben enige jaren achter elkaar een actie gevoerd voor individuele zelfbescherming onder de leuze: 1 op 5. Het was bij deze actie de bedoeling dat telkens één vrouw aan vijf andere vrouwen de begrippen inzake de individuele zelfbescherming doorgaf. Deze actie leidde tot een snelle verbreiding van die begrippen.

Ik zou voor onze partij nu willen aanraden een actie: 1 op 1.

Iedereen kent wel in zijn eigen familie of vriendenkring één of meer mensen, die bij de laatste verkiezing op onze partij, de VVD hebben gestemd. De vele honderdduizenden stemmen, die onze partij bij de Tweede Kamerverkiezing heeft weten te behalen en die een resultaat van 17 zetels hebben opgeleverd, werden geschraagd door de activiteit van de leden van onze partij. Maar het vlak, waarop dit resultaat

UIT DE PARTIJ

• Wieringen

Het dagelijks bestuur van de nieuw opgerichte afdeling Wieringen van de VVD is als volgt samengesteld: voorzitter: P. Paarlberg; secretaris: P. J. Bruul, Kerkplein 6, Hippolytushoef, tel. 02279-779; penningmeester: H. J. van Glabbeek.

• Winschoten

Onder voorzitterschap van de heer A. van Rozen hield de afdeling Winschoten een ledenvergadering in hotel „De Nederlanden”.

Na afhandeling van diverse huishoudelijke punten, waarbij o.a. de heer F. van Dijk werd herbenoemd als bestuurslid en de heren mr. W. N. Veldhuis en P. A. Kliphuis werden benoemd tot afgevaardigden naar de algemene ledenvergadering op 11 maart a.s. te Rotterdam, volgde een geanimeerde discussie over de stadsontwikkeling van Winschoten met een toelichting door de raadsfractie. Door de vele vragen en kritische opmerkingen kon de voorzitter pas op een laat tijdstip de vergadering sluiten.

• Kamercentrale Zwolle

De kamercentrale Zwolle van de VVD houdt op 20 maart in hotel Van Gijtenbeek te Zwolle haar jaarvergadering. Aanvang 20.00 uur.

rust is naar mijn mening nog niet breed genoeg. Wil men de komende verkiezingen een groter resultaat boeken, dan moet dat vlak verbreed worden. Het beste wat ieder lid van onze partij op dit ogenblik voor het handhaven en uitdragen van de liberale beginselen kan doen, is het aanbrengen van één nieuw lid. Als ieder daartoe de moeite neemt, is in een paar maanden het ledental van onze partij verdubbeld. Het lijkt misschien een utopie, maar ik geloof vast dat als men werkelijk overtuigd is van de noodzaak om de liberale beginselen te handhaven en uit te dragen, juist in deze roerige tijden, het heel gemakkelijk zal blijken een nieuw lid voor de VVD te winnen.

Het zou uiteindelijk voor de administratie een hele opgave zijn om de toevloed van nieuwe leden, die al begonnen is, te verwerken, maar dat zal men er graag voor over hebben. Daarom geldt voor elk lid van onze partij op dit moment het devies: 1 op 1.

D. W. DETTMELJER.

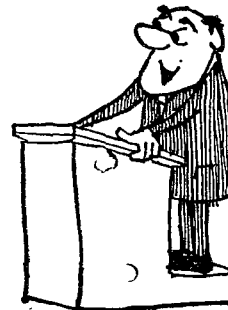
STAAL
KONSTRUKTIES
VOOR ELK PROJEKT

LATUMEBO
ALBLASSERDAM TEL. 01859-2647. POSTBUS 5

SPREEKBEURTEN

periode 3 maart tot 3 april 1967

3 maart	Gouda (Lustrum JOVD)	H. Wiegel
3 maart	Middelburg (Politieke Jongeren Contact Raad)	H. J. de Koster
4 maart	Scheveningen (Congres LDC)	H. Wiegel, H. J. L. Vonhoff e.a.
9 maart	Alphen aan den Rijn	H. J. L. Vonhoff
12 maart	Rotterdam (CJV 21.00 uur)	Mr. J. G. Rietkerk
13 maart	Almelo (ledenverg. 20,30 u. Cult.cent.)	R. Zegering Hadders
15 maart	Amsterdam (JOVD, debat VVD—D '66)	H. Wiegel
16 maart	Nijmegen (Prov.dag Vrouwen in de VVD)	Mr. W. J. Geertsema en mej. Mr. J. L. M. Toxopeus Pott
17 maart	Den Haag (JOVD)	H. Wiegel

Kopij voor deze rubriek zenden aan:

Joh. H. Springer
Alexanderstraat 16 Haarlem

Noord-West-Veluwe

Er is alweer een nieuwe vrouwen-groep in wording. Op de Noordwest-Veluwe is contact ontstaan tussen vrouwelijke VVD-leden, die dank zij het initiatief van de dames Vonhoff-Schober in Nunspeet en Holm-van Zanten te Harderwijk. Dinsdagmiddag 14 februari werd ten huize van mevrouw A. P. Holm-van Zanten een causeriemiddag gehouden. Deze middag werd geleid door mevrouw C. J. Lavell-de Vries uit Arnhem, die op een bijzonder prettige en leerzame wijze met de dames uit Hierden, Nunspeet, Ermelo en Harderwijk de vragenlijsten XVII en XVIII heeft besproken. Deze bijeenkomst was een schuchter poging om de dames op de Noordwest-Veluwe nader tot elkaar te brengen.

Wij hopen op meer van dergelijke initiatieven. Als er maar iemand begint, vindt zij gewoonlijk wel bijval.

Utrecht

Eveneens op 14 februari was er een bijeenkomst van de Utrechtse vrouwen-groep ten huize van de voorzitter, mevrouw E. Rink-van der Linden. Hierover schrijft mevrouw Perks-Kuppers het volgende:

Ongetwijfeld heeft de naam van de spreekster, mevrouw E. Veder-Smit, ertoe meegewerkt dat wij een verheugend grote opkomst hebben gehad. Drieëndertig is voor een middagbijeenkomst inderdaad verblijvend te noemen. Het bestuur had de keuze uit enige onderwerpen, waaruit werd gekozen: „Hoe staat de VVD er voor?”

Op de haar bekende rustige en goed geformuleerde wijze, heeft spreekster haar gehoor over dit onderwerp uitvoerig ingelicht en weten te boeien. Na de pauze werd door enige dames van de geboden gelegenheid gebruik gemaakt om vragen te stellen, welke door spreekster tot volle tevredenheid werden beantwoord.

Tot slot bracht de voorzitter nog in herinnering de te houden oriënteringsmiddag op 24 februari om 14.30 uur te Zeist in hotel Fije, waarvoor zich tien dames opgaven.

Drie-partijen-forum

Op woensdag 1 februari nodigde het Kath. Vrouwengilde in Groningen, afd. Helpman, een forum uit om drie partij-standpunten uiteen te zetten, naar aanleiding van de verkiezingen. Dat waren: de heer Berger (kvp-raadslid te Groningen), mejuffrouw Koppenol (pvda-raadslid te Groningen) en ondergetekende (vvd-raadslid te Haren). Als leider van het forum trad op de heer mr. Teunissen (kath.).

Wij spraken elk ca. 10 à 15 minuten waarna vragenstelling en discussie. Er waren duidelijke en intelligente vragen en alle forumleden kregen gelijkmatig gelegenheid tot reactie daarop. Een zeer goede avond; men wilde een volgend jaar weer zoiets. Wanneer durft een groep Vrouwen uit de VVD zoiets aan?”

Aldus schrijft mevrouw J. Ledeboer-Bitter uit Haren (Gr.).

In antwoord op de vraag aan het slot willen wij opmerken dat in verscheidene plaatsen de vereniging „Vrouwenbelangen” dergelijke oriënteringsavonden belegt, waarvoor gewoonlijk vijf partij-vertegenwoordigers worden uitgenodigd, onder wie iemand van ons. Er is meestal veel belangstelling. Verdient het niet de voorkeur, dat zoiets van een neutrale instantie uitgaat? Wat heeft overigens mevrouw L. met dat „durft” op het oog?

Vrouwelijk DB-lid

Al verheugen wij ons dat mevrouw E. Veder-Smit nu lid is van de Tweede Kamer, het is wel jammer, dat zij daardoor geen zitting meer zal hebben in het dagelijks bestuur van de VVD.

Wij zouden het nog meer jammer vinden, indien geen andere vrouw haar plaats daar zou innemen.

Gelukkig hebben wij vernomen, dat enige afdelingen in Friesland kandidaat hebben gesteld, mevrouw T. Wierda-Haanstra, lid van de prov. staten in Friesland en fractievoorzitter in de gemeenteraad van Heerenveen, dus weer een vrouw uit het Noorden.

Spoort uw afdelingen aan op haar te stemmen!

Vrijheid en
Democratie

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonnementen toestel 249, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:

Ph. C. la Chapelle jr.

Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B
te Amsterdam-C.

GESPREK MET LEZERS [I]

Overdenkingen naar aanleiding van de stembusuitslag

IN de laatste nummers vóór de verkiezingen hebben wij herhaalde malen betoogd dat onze taak was de kiezers ervan te overtuigen, dat alleen door de VVD te versterken, door haar ten minste de derde partij in rangorde te laten en door de Partij van de Arbeid een nederlaag te bezorgen, zou kunnen worden bereikt dat na de verkiezingen een kabinet zou worden gevormd met de VVD en zonder de Partij van de Arbeid.

De VVD is versterkt, al waren wij met 18 of 19 zetels niet „redelijk tevreden” zoals thans, maar „zeer tevreden” geweest. Zij is de derde partij in de sterkteverhouding gebleven. De Partij van de Arbeid heeft voor de derde maal in successie bij de kamerverkiezingen een nederlaag geleden. En op het ogenblik dat wij dit schrijven, is informateur Zijlstra druk doende, inderdaad een kabinet met de VVD voor te bereiden.

In huiselijke kring, onder elkaar, zouden we zeggen: „Mijn liefje, wat wil je nog meer!”

Maar het leven, ook het politieke leven, is nu eenmaal nooit alleen maar zonneschijn. Er zijn altijd wel wolken in het verschiep en zo niet, dan worden die in ieder geval wel voorspeld. Het hangt dan van onze mentale instelling af, of we ons verheugen in de zonneschijn dan wel reeds bezorgd rondlopen over wat wellicht aan minder plezierigs komen gaat.

Ik geloof, dat deze beide mentaliteiten nodig en onmisbaar zijn, óók in de politiek, en óók dus in de partij.

Tot de eerst aangeduide categorie behoren degenen, die het algemeen secretariaat of onze redactie na de verkiezingsuitslag of na de althans in de eerste fase succesvol lijkende Kabinetsformatie mondeling, telefonisch of schriftelijk van hun „opluchting” of voldoening kennis gaven. Wij kunnen wat hen betreft volstaan met te verklaren dat wij erkentelijk zijn voor hun opgewekte meeleven. En dat wij ervan overtuigd zijn, dat de oproep tot het blijven medewerken, gedaan in het artikel van vorige week van onze lijst-aanvoerder E. H. Toxopeus, door hen zal worden verstaan en gehonoreerd.

De bezorgden

Daarnaast zijn er degenen, die zich bezorgd maken over de voor ons donkere wolken, die tegelijk duidelijk te onderscheiden zijn:

- de zetelversterking, toch nog, ondanks achteruitgang sedert de Statenverkiezingen, van Koekoeks Boerenpartij;
- de — zoals wij vorige week reeds schreven — als een komoot aan de politieke hemel tevoorschijn geschoten D'66 groepering, met haar zeven zetels en aanhang onder van huis uit katholieke, socialistische en, zij het in mindere mate, ook wel vrijzinnig ingestelde jongeren;
- de sterker wordende drang naar het verlaten van de evenredigheid in ons kiesstelsel en invoering van het districtenstelsel, dat velen als een aanslag op een democratische verworvenheid zullen voelen; en dat niet alleen voor de kleinste partijen, maar ook voor belangrijke stromingen vertegenwoordigende middengroepen als de VVD eenvoudig noodlottig zou zijn.

Het is niet mogelijk en soms ook niet de bedoeling van de schrijvers zelf, al deze brieven geheel af te drukken. Wij zouden ook in herhaling vervallen, omdat de meeste brieven, die wij thans op het oog hebben, om dezelfde zorgen en problemen draaien.

„Redelijk ontevreden”

„Ons verkiezingsprogramma was goed en duidelijk en bepaald niet conservatief. De oppositie van de liberale fractie in de Tweede Kamer was bijzonder scherp en constructief geweest. Het plan-Joekes bracht een novum in ons parlement, en de bestrijding van de

Omroepwet moest iedereen aanspreken, die iets om vrijheid in de ether geeft. De verkiezingscampagne werd energiek gevoerd. Resultaat van dit alles: één zetel”.

Zo schrijft ons drs. C. van der Sluys, te Doetinchem. Nu moet het mij wel even uit de pen, dat het resultaat niet was één, maar zeventien zetels. Een partij heeft namelijk bij iedere verkiezing om te beginnen óók te vechten voor het behoud van de zetels, die zij bij de vorige verkiezing had gehaald. We hebben voor al onze zetels moeten vechten en het resultaat daarbij was: één zetel winst.

Voor het overige echter: geheel akkoord met wat onze Doetinchemse geestverwant hier opmerkt. Zo ligt het inderdaad, maar aan wie of wat dan de

Wat er zo al uit de bus kwam. Daarover heeft de redactie een aantal brieven van lezers ontvangen. Het zijn er teveel om ze allemaal in extenso te kunnen publiceren, zodat wij ons redactielid A. W. Abspoel vroegen ze in een paar artikelen samen te vatten. Vandaag plaatsen wij het eerste van deze artikelen, tevens verwijzend naar de rubriek Mijn Opinie is... op pag. 6 van dit blad. In die rubriek zijn enkele brieven opgenomen, die uitsluitend betrekking hebben op het kiesstelsel, dan wel zaken van organisatorische aard aansnijden.

Ten onrechte meent de heer Van der Sluys, dat ik D'66 in mijn eerste, in de verkiezingsnacht in haast neergeschreven indrukken (Vrijheid en Democratie van 17 februari) zou hebben gebagatelliseerd. Er waren echter zoveel opmerkelijke facetten in deze verkiezingsuitslag aan te wijzen (de debacule van KVP en PvdA, de winst van de ARP, het verlies van de CHU, het resultaat voor de Boerenpartij en de opkomst van D'66), dat aan elk daarvan in de beperkte gereserveerde ruimte slechts een enkele alinea kon worden gewijd. Mijn opmerking, dat „de jonge partij D'66 met zeven zetels onmiskenbaar een groot succes heeft behaald”, was toch bepaald niet bagatelliserend.

Toegegeven kan worden dat op dit ogenblik D'66 „in” is bij een aantal jongeren (en ook ouderen). Haar programma bevat bijzonder veel punten, die weinig of niets afwijken van onze liberale opvattingen, zo schrijft drs. Van der Sluys en hij meent, dat wij „op diverse niveaus op z'n minst contact moeten zoeken met D'66.”

Ik twijfel er niet aan, dat de groep D'66 en de VVD in de Kamer menigmaal gelijk op zullen kunnen trekken. Maar dat zal óók dikwijls niet het geval zijn. Ik verwijs slechts naar haar hoofdpunten: de gekozen minister-president, waarin buiten D'66 zelf niemand iets ziet en haar gedachten over het kiesstelsel, waar wij zeer vele en zwaarwegende bezwaren tegen hebben.

A. W. ABSPOEL

schuld, dat het resultaat niet nog beter was? Zou het misschien kunnen zijn, dat wij als realiteit moeten aanvaarden, dat ondanks een (naar ons oordeel) goed program, ondanks constructief werk van de Kamerfractie en ondanks een energieke verkiezingsactie het toch mogelijk is, dat de kiezers dit niet honoreren met een grotere vooruitgang dan wij thans wisten te boeken?

Ook de heer Den Uyl (die geen zetel won zoals wij, maar er zes verloor) heeft weer eens ervaren, dat er tussen activiteit en resultaat niet altijd een rechtstreekse evenredigheid bestaat. Daarom moet een politicus ook een harde huid hebben. Goed werk en ijver — en nu denk ik weer aan onze eigen fractie — worden nu eenmaal niet altijd en vanzelfsprekend overdadig beloond. Daarvoor is de kiezersmassa te grillig en zelfs beroepsmatige publieke-opinie-onderzoekers en sociaal-psychologen zijn het over theorie en praktijk van het kiezersgedrag allesbehalve met elkaar eens. Ze vergissen zich trouwens soms ook grandioos.

De groep D'66

Uiteraard heeft D'66 de aandacht van vrijwel alle brieverschrijvers, zoals het bij de vorige verkiezingen Koekoek was (maar daar schrijft nu vrijwel niemand meer over).

VERZOEK AAN ONZE LEZERS

Geef dit blad na tezing aan uw vrienden en verwanten, die nog geen lid zijn van de VVD. Wat niet is kan komen.

**N.V. Houthandel
v.h. W. KUNST**

★

GRONINGEN

EEMSKANAAL Z.Z. 19
Tel. 05900 - 36541 *

**BODEGOM
SPIJKENISSE**

Gebouwen van gewapend betonnen prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. - Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

Praten over wijkadviesorgaan

EEN nogal verdeeld college van burgemeester en wethouders te Amsterdam heeft vorige week een preadvies gepubliceerd over de instelling van een „Wijkadviesorgaan Amsterdam-Noord”. Er is geen groot geheim van gemaakt dat het een wat controversieel stuk was. In het preadvies wordt gezegd dat verschillende leden van het College zich hebben afgevraagd of „de instelling van dergelijke commissies in de concrete Amsterdamse situatie werkelijk zou kunnen bijdragen tot een beter contact tussen bestuur en bestuurden”. Trouwens ook in de commissie van bijstand voor de bestuursorganisatie van de gemeenteraad waren de meningen nogal verdeeld. In het preadvies staat daarover: „ons is gebleken dat ook (sic) in deze commissie geen eenstemmigheid bestaat.”

Waar gaat het nu eigenlijk om? In 1965 hebben Amsterdamse raadsleden twee nota's ingediend over de Amsterdamse bestuursproblemen en de mogelijkheid om daarvoor een oplossing te vinden. De ene was van de heer H. J. Nipperus cs., de andere van drs. J. P. A. Gruijters. In beide nota's is aangehouden op de instelling van wijklichamen; de nota-Nipperus wilde dat zulke wijkraden behalve adviserende ook uitvoerende bestuursbevoegdheden zouden krijgen, de nota-Gruijters wilde dat de wijkorganen door rechtstreekse verkie-

zingen zouden worden samengesteld. B. en w. hebben nu geprobeerd in het midden te koersen door van beide nota's iets af te knabbelen. Het bij wijze van proef eventueel in Amsterdam-Noord op te zetten Wijkadviesorgaan zal geen reële bestuursbevoegdheden krijgen en het zal ook niet rechtstreeks worden gekozen. Het zal volgens het preadvies een lichaam worden van zeventien leden, negen te benoemen op voordracht van de in Amsterdam-Noord werkzame sociaal-culturele wijkcentra, en acht op voordracht van de in de gemeenteraad vertegenwoordigde politieke groeperingen. Dit hybride lichaam zou dan desgevraagd of ongevraagd b. en w. kunnen adviseren over aangelegenheden in Amsterdam-Noord terzake van belangrijke gemeenschapsgebouwen, voorzieningen op de terreinen van gezondheidszorg, sociale en culturele kwesties, zaken van sport en recreatie, uitvoering van belangrijke openbare werken en ingrijpende verkeers- en vervoersvoorzieningen.

Dit preadvies zal voorshands niet in openbare behandeling komen in de gemeenteraad. Het is eigenlijk alleen maar gepubliceerd om daarmee de mogelijkheid te openen om de Amsterdamse bevolking in de gelegenheid te stellen erover te praten en een soort publieke opinie te vormen voordat het in de gemeenteraad komt.

Dit laatste, het uitlokken van een pu-

blieke discussie, is stellig prijzenswaard. Het zal geen Amsterdammer moeilijk vallen voorbeelden te noemen van belangrijke zaken waarover een publieke discussie bijzonder wenselijk en nuttig zou zijn geweest voordat er in de gemeenteraad onherroepelijke woorden over werden gesproken. Of bij die zaken ook de instelling van een wijkadviesorgaan hoort, waarvan met nadruk wordt gezegd dat het bij wijze van proef geschiedt, kan men betwijfelen. Het zou immers niet onlogisch zijn om temidden van de spanningen en stroefheden die op het ogenblik in Amsterdam bij de verschillende wijkcentra ten aanzien van het stadsbestuur bestaan, straks een publieke discussie te ontketen waarin ook de ervaringen met een proeflichaam kunnen worden opgenomen.

Een discussie op het ogenblik zou alleen maar kunnen gaan over de vraag of men zo'n wijkadviesorgaan op deze manier moet samenstellen, en over de vraag of men nu aan zo'n orgaan reële bestuursbevoegdheden moet geven of niet. Dat zijn natuurlijk wel belangrijke vragen, vooral als men bedenkt dat Amsterdam en omgeving (traag) groeien naar een intergemeentelijke samenwerking die wellicht zal leiden tot een vierde bestuurslaag (rijk, provincie, districtsbestuur en gemeente), zodat een wijkorgaan met bestuursbevoegdheid mogelijk een vijfde bestuurslaag

zou worden. Maar de beantwoording van deze vragen heeft weinig zin zolang men niet de betekenis van zo'n wijkadviesorgaan in de praktijk heeft beoordeeld. In concreto kan men zeggen dat discussie over de organisatorische vorm vrij zinloos is indien men bijv. niet weet welk gewicht het gemeentebestuur hecht aan de uitgebrachte adviezen.

Het is zonder twijfel hard nodig dat de afstand tussen bestuur en bestuurden in Amsterdam wordt verkleind. Dat is trouwens een probleem van elke grote stad. Een poging daartoe is gedaan door het bevorderen van wijkcentra, maar in verscheidene wijkcentra heeft men het gevoel dat hun adviezen en opmerkingen weinig gewicht in de gemeentelijke schaal leggen. In enkele wijkcentra heeft men als reactie op het plan tot instelling van een wijkadviesorgaan reeds gezegd dat dit een overbodige extra-organisatie is, die het geluid van de wijkcentra nog zachter zal doen klinken. De bedoeling is nl. dat de wijkcentra wel blijven bestaan. Kortom, er zitten aan de kwestie nog allerlei steekelige kanten, zodat men — met verdriet over de gemiste kansen op publieke discussie over allerlei zaken — toch wel het nut van een meningsvorming over deze zaak kan zien. Maar de publieke discussie zou dan na de proef (die drie jaren zal duren) in elk geval moeten worden herhaald.

Succes voor liberaal raadslid

TOT VOOR KORT had bij ons weten nog nooit een lid van de Rotterdamse gemeenteraad het woord gevraagd bij de jaarlijks terugkerende voorstellen van burgemeester en wethouders om de bedragen per leerling voor het openbaar en het bijzonder onderwijs vast te stellen. Laat dit nu in de laatste raadsvergadering gebeurd zijn! Het was de liberale mevrouw Endert-Baylé die eens in deze materie was gedoken en die daarbij verrassende ontdekkingen had gedaan. Zo kwam vast te staan dat deze voorstellen niet als een formaliteit mogen worden beschouwd, zoals de raad voorheen steeds heeft gedaan.

Voor goed begrip van zaken: volgens de desbetreffende wettelijke voorschriften moet de gemeenteraad elk jaar vóór 1 maart de bedragen vaststellen die per leerling voor de verschillende soorten van openbaar lager onderwijs in de gemeente beschikbaar worden gesteld. Krachtens het automatisme in de lager onderwijswet worden deze bedragen vervolgens naar rato van het aantal leerlingen ook aan de overeenkomstige bijzondere scholen uitgekeerd.

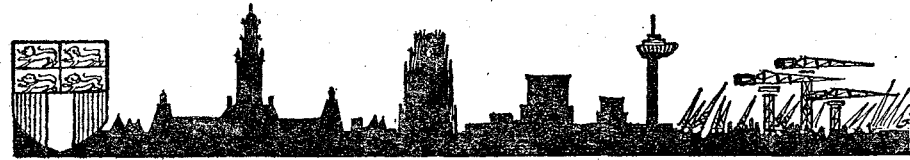
Rotterdam moet dit jaar voor deze doel-

einden een bedrag van in totaal ongeveer f 17 miljoen neertellen.

In haar kritische beschouwing heeft mevrouw Endert er de aandacht op gevestigd dat blijkens de cijfers in de voorstellen voor het onderhoud van het gebouw bij het g.l.o. bijna veertig procent van het bedrag per leerling wordt uitgetrokken. Is dat nu verantwoord of niet, zo vroeg de liberale sprekerster zich af.

Andere vraag: hoe staat het met de onderhoudsbedragen in andere gemeenten? Voor de beantwoording van deze vraag heeft mevrouw Endert gebruik gemaakt van gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Het is haar duidelijk geworden dat de beschikbaar gestelde bedragen per leerling in de grote gemeenten doorgaans veel hoger liggen dan in de middelgrote en kleinere gemeenten. Zij heeft verder o.a. ervaren dat de onderhoudskosten, evenals de kosten voor schoonhouden, verlichting en verwarming, sterk stijgen naarmate het inwonertal van de gemeente groter is.

Een vergelijking van de bedragen die verleden jaar in de drie grote steden beschikbaar zijn gesteld, leert het volgende:

	g.l.o.	u.l.o.	b.l.o. (zwakz.)
Amsterdam ...	f 156,-	f 206,-	f 354,-
Den Haag ...	f 126,-	f 199,-	f 384,-
Rotterdam ...	f 135,-	f 255,-	f 388,-

Hieruit blijkt dat Rotterdam bij het g.l.o. een middenpositie, bij het u.l.o. en het b.l.o. daarentegen een toppositie inneemt. Zonder nu de onderwijskundige voorzieningen te willen aantasten, meende mevrouw Endert toch de vraag te mogen opwerpen of bij het beheer van de scholen wel voldoende naar efficiency wordt gestreefd. Zij pleitte verder met klem voor het instellen van een vergelijkend onderzoek naar de bedragen die dit jaar in een aantal gemeenten beschikbaar worden gesteld.

Dat onderzoek zal worden ingesteld, zo kon de tijdelijke wethouder van onderwijs, de heer Van der Ploeg, de liberale sprekerster geruststellen. Het zal zich niet alleen tot de grootste gemeenten uitstrekken. Om het succes van mevrouw Endert volledig te maken kwam de wethouder bovendien met de bereidverklaring met meer kracht te streven naar verlaging van de kosten.

Dit laatste in aanmerking genomen deed het een beetje onwezenlijk aan de wethouder mevrouw Endert te horen ka-

pittelen dat zij met haar kritische geluiden hier en daar weleens de indruk zou kunnen hebben gewekt, dat Rotterdam met het geld niet zuinig omspringt. We zullen die opmerking nu maar laten voor wat ze waard is.

Overigens heeft de wethouder verklaard dat allerlei factoren tot de gestegen kosten hebben bijgedragen. Hij noemde met name de daling van het klasgemiddelde en de daaruit voortvloeiende grotere behoefte aan leslokalen, voorzieningen op audio-visueel gebied, vergroting van schoolterreinen en van gymnastieklokalen, meer hulpmiddelen voor de handwerk- en expressievakken, verbetering van de sanitaire voorzieningen en nog zo het een en ander.

Hoe dan ook: het antwoord van de wethouder onderstreepte op wel heel treffende wijze de opvatting van mevrouw Endert dat voorstellen van deze aard niet als een formaliteit behoren te worden afgedaan. Men kan het ook geheel met haar eens zijn dat deze voorstellen, gezien de grote bedragen die ermee gemoeid zijn in het voorbereidende stadium niet slechts in de onderwijscommissie maar ook in de commissie voor de financiën dienen te worden beoordeeld.

Bewogen week

WE kunnen zonder veel tegenspraak te mogen verwachten rustig constateren dat Den Haag een ietwat bewogen week achter de rug heeft. Het belangrijkste is ongetwijfeld dat b. en w. thans haast blikken te willen maken met de restauratie van het „hart” van de binnenstad. Drie jaar nadat het eerste plan werd gepubliceerd mocht dat ook werkelijk wel. We moeten er overigens rekening mee houden dat, voor zover het 't aandeel van de gemeente betreft, er nog ongeveer twee-en-een-half jaar mee gemoeid zullen zijn alvorens de bouw voltooid is. En dan moet nog worden afgewacht of de institutionele belegger zijn belofte zal nakomen om het Eigen-Hulp-complex te gaan bebouwen.

Het nieuwe plan, waarover we graag een volgend keer iets uitvoeriger willen zijn, heeft stellig veel aantrekkelijks, al menen we dat er ook bezwaren tegen zijn aan te voeren.

Gaat er dus met de Groenmarkt c.a. waarschijnlijk spoedig wat gebeuren, minder verheugd kunnen we zijn over een mededeling van de Nederlandse Spoorwegen, die haar spoorwegwerken in het Eezuiderhoutkwartier gaan vertragen. Reden: gebrek aan geld. De vertraging zal betekenen dat het nieuwe C.S. tenminste een jaar later gereed zal komen, dus nu omstreeks 1973. Het is weer het vanouds bekende liedje; als het om grote projecten gaat, moet Den Haag altijd het loodje leggen.

DAT lijkt ook het geval te zijn met de PTT, die het plan heeft in een deel van onze stad een proef te nemen met één postbestelling. Terecht heeft de heer D. W. Dettmeijer (vvd) hierover schriftelijke vragen aan b. en w. gesteld. Het antwoord zal voor ons wel geen verrassing opleveren. De PTT-tarieven worden steeds hoger, maar de service wordt gelijktijdig voortdurend minder. Het is immers nu al zo, dat vele werkende Hagenaren des ochtends het huis verlaten op het moment dat de eerste postbestelling nog niet is geschied. Zou het alleen om particuliere stukken gaan, dan zou dit nog niet zo erg behoeven te zijn. Maar bij de poststukken, die aan het privéadres worden bezorgd, bevinden zich vaak ook stukken van zakelijke aard, waarvan men dus praktisch pas 24 uur later kennis kan nemen. En dat is menigmaal bijzonder kwalijk. Onze persoonlijke ervaring is bovendien dat er met de bestelling, vooral van drukwerken, soms bijzonder vreemd wordt omgesprongen. In de ene wijk worden die vaak tenminste één dag eerder bezorgd

dan elders. Op ons kantooradres (in de binnenstad) is het ons al meermalen overkomen dat drukwerken, die des donderdags ter post waren bezorgd, pas de volgende maandag omstreeks het middaguur werden bezorgd. Hier is van service totaal geen sprake meer.

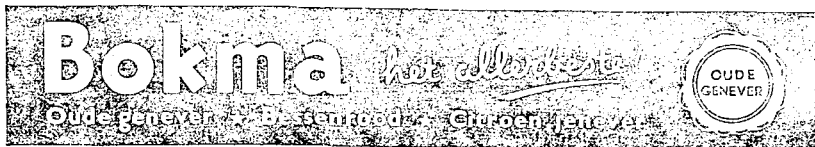
KONDEN we een vorige keer met volharding de HTM een pluim op de hoed steken voor het feit dat de frequentie van bus en tram zal worden verhoogd, nauwelijks een week later krijgt de Haagse burgerij te horen, dat de tarieven weer omhoog gaan. Toegegeven, het is geen erg grote verhoging, maar niettemin. We vragen ons af of tot deze tariefsverhoging niet wat snel is besloten. In regeringskringen wordt immers bekeken of het rijk niet op een of andere wijze tegemoet kan komen aan de toenemende tekorten van de openbare vervoerbedrijven? Had de HTM daarom niet beter nog even kunnen wachten? Zeker, men kan hier tegeninbrengen dat bij het achterwege laten van een tariefsverhoging het verlies van de HTM nog weer ongeveer drie

miljoen hoger zou worden. Misschien hadden we dit beter op de koop toe kunnen nemen. Ofschoon: de gemeentelijke financiën bieden geen aantrekkelijk beeld. En dat zal bij b. en w. wel weer de doorslag hebben gegeven.

DEZER dagen zagen we in een der bladen een foto van een groot in aanbouw zijnd kantoorgebouw nabij het Congresgebouw. Dit kantoorpand wordt te huur aangeboden! Dat betekent dat het in aanbouw is genomen zonder de kennis of er ook een gebruiker is. We vinden dit een nogal vreemde zaak. T. meer, daar de bouw van nog meer kantoren wordt aangekondigd; ten eerste dat bij het nieuwe circustheater, ten tweede een aan de Laan van N.O. Indië en ten slotte nog weer een kantoorflat in Rijswijk. Alleen voor dat aan de L.v.N.O. Indië is al een bestemming; er komt een hoofdbedrijfschap in. Overigens ook een wat vreemde zaak, in aanmerking nemende dat de wet op de PBO op de helling staat.

Alles bij elkaar genomen, vragen we ons af, of we zo langzamerhand niet wat te veel van het goede op het gebied van kantorenbouw krijgen. Is daar- aan op dit ogenblik nog zo'n grote behoefte? Wat zegt de K.v.K. daarvan?

Een goede noot hierbij is intussen, dat weer een deel van de L.v.N.O. Indië zal worden bebouwd.

SOEKARNO EN SOEHARTO

Zo is dan president Soekarno van zijn macht beroofd. Van zijn macht, maar niet van zijn titel. En voornamelijk ook niet van zijn paleizen en van de uiterlijke tekenen van zijn waardigheid.

Zijn regeringsbevoegdheden heeft hij thans alle overgedragen aan generaal Soeharto. Dit werd door de minister van voorlichting B. M. Diah bekend gemaakt. Het document waarin men dit alles kon lezen, bevatte een belangrijke aanhef. De president verklaarde er zich van bewust te zijn, „dat het huidige conflict in het belang van het volk, de natie en het land, een einde moet nemen.”

Voor het zover was hebben het driemanschap Soeharto, Malik en de Sultan van Djokja — alsmede de generaals — de president onder forse pressie gezet. Maar Soekarno, die niet voor een klein-tje vervaard is, heeft pas op het laatste ogenblik toegegeven. Wacht hij op een wonder, dat aan zijn lege titel nieuwe inhoud zal geven?

„NIEUWE ORDE”

Inmiddels is bij de „nieuwe orde” in Indonesië niet alles nieuws onder de zon. Ongeveer een jaar geleden op de 11e maart, had Soekarno aan Soeharto zeer grote volmachten verstrekt. Maar dit belette hem niet op geschikte en ongeschikte momenten redevoeringen te houden, die rechtstreeks ingingen tegen de doelstellingen van het nieuwe bewind.

Die doelstellingen betroffen het doorbreken van een isolement, waarin het vurig, al te vurig bewind van Soekarno zijn land allengs had gebracht. Zo trachtte men het communisme volledig uit te schakelen. Zo keerde — kennelijk tegen de wil van Soekarno — Indonesië terug in de Verenigde Naties. Zo beëindigde men de even kostbare als nutteloze „confrontatie” met Maleisië. En bovendien, zo tracht men de financiële en economische chaos stap voor stap te bedwingen.

JAVAANSE METHODE

Formeel maar ook feitelijk moet nu over het verdere lot van de president worden beslist door het Voorlopig Raadgevend Volkscongres, het hoogste ge-

Archief-foto van Soekarno en Soeharto

zagsorgaan in de republiek. Dit college komt op 7 maart bijeen. Het kan presidenten benoemen en ontslaan. Er is een sterke stroming Soekarno op die dag ook zijn titel te ontnemen.

Het is niet volmaakt zeker of dit laatste ook de wens is van de voornaamste machthebber, van de op Java geboren generaal Soeharto. Tot nu toe is men volgens Javaanse methode te werk gegaan. Daarbij opereert men met onuitputtelijk geduld. Tevens met een voor alle partijen zo klein mogelijk „gezichtsverlies”.

LANGE WEG

Het is dan ook de vraag of de vermeende aarzelende houding van het triumviraat niet veeleer wordt ingegeven door een eveneens Javaanse wens om zoveel mogelijk schokken te vermijden. Maar er is een stroming — zo bij de studenten en de verdere jeugd — om Soekarno geheel te ontluisteren. Dat zou dan moeten geschieden door een proces, waarbij de houding van de president vóór en tijdens de staatsgreep van oktober 1965 aan een

scherp onderzoek zal worden onderworpen. Of dit conform zou zijn aan Soeharto's diepere wensen, ook daaraan is twijfel mogelijk.

Al is niets zeker, het ziet er naar uit dat Soekarno's flamboyante carrière beëindigd is. Het is een lange weg, die hij heeft afgelegd. Van rebel tegen het Nederlandse gezag tot „bevrijder” van zijn volk. In die functie, tevens als handhaver van een in zijn ogen nooit geëindigde revolutie, moet hij zich de personificatie van geheel Indonesië hebben gevoeld. Hij streefde met drastische, zeer drastische middelen naar steeds nieuwe glorie. Zijn haat tegen Nederland — men denke o.a. aan de nationalisatie van Nederlandse bezittingen — was gedurende een aantal jaren fel en koppig. Maar toen hij hoofdzakelijk door dreiging met geweld en een naarstiglijk bedrijven van het internationale politieke spel in het bezit van Nieuw-Guinea was gekomen, smolt die haat weg als sneeuw voor de Indonesische zon.

Zijn vruchteloze en nutteloze confrontatie met Maleisië heeft hem in het grote neutrale buitenland veel sympa-

thie gekost. En zijn serieuze flirt met het communisme bracht hem steeds meer in het vaarwater van de Chinese volksrepubliek. Een vaarkeuze, die hem ten slotte zijn macht heeft gekost.

Zijn magnetisme en zijn redenaars-gaven staan buiten twijfel. Deze president, zeer gevoelig voor uiterlijke praal en voor de glans van staatsbezoeken, trachtte de Indonesische glorie te bevestigen door grote bouwwerken — hotels, warenhuizen, stadia — en monumenten. Maar hij verloor daarbij de simpele eisen der economie uit het oog. Zo kon het gebeuren dat hij een potentieel rijk land als Indonesië dicht bij de financieel-economische afgrond heeft gebracht. En wij menen dat meer nog dan het verbod van democratische partijen zoals de socialistische PSI en de Islamitische Masjoemi, meer nog dan door de instelling van een geleide „democratie” (sic) het de economische debacle is, die hem ten slotte ten val heeft gebracht.

ONDUIDELIJK

Die val is, hoe men de zaak ook keert of wendt, nog geen voldongen feit. Generaal Soeharto, de zeer diplomatieke legerleider, heeft na hetgeen scheen gelijk te staan met Soekarno's abdicatie, uitdrukkelijk verklaard het mogelijk te achten dat Soekarno als constitutioneel staatshoofd aanblijft, en

(Zie verder pagina 9)

gesticht in januari 1965, omvat de volgende ondernemingen:

EERSTE NEDERLANDSE AUTO-RIJWIELFABRIEK N.V.:

Solex bromfietsen - elektrische huishoudelijke toestellen - elektrisch handgereedschap - ventilatoren

INDOLA N.V.:

kosmetica - interieurverzorging

N.V. INDUSTRIËLE ONDERNEMING W. H. BRASKAMP:

ventilatoren - kappers-apparatuur - elektrische huishoudelijke toestellen

CHEMISCHE FABRIEK INDOLA COSMETICS N.V.:

chemische produkten

VOKAP N.V.:

interieurverzorging

N.V. ELEKTROTECHNISCHE MECHANISCHE INDUSTRIE

(EMI): elektromotoren - ventilatoren - professionele motoren

N.V. PHARMACEUT. CHEMISCHE FABRIEK v/h E. M. BRASKAMP:

farmaceutische artikelen

INTERHEEM N.V.:

exportmaatschappij

N.V. GEBR. VAN NIFTRIK:

kunststoffen

Fabrieken in:

Den Haag, Rijswijk, Voorburg, Utrecht, Putte (N.Br.).

Koekhappers storen de broedende kip

(Vervolg van pagina 1)

Even verder in dezelfde beschouwing van dit blad krijgen trouwens de „liberalen” en passant ook nog een veeg uit de pan in de volgende zinsnede: „Fusies en massa-ontslagen, herlevende liberale neigingen bij sommige werkgevers, ze hebben schril aan het licht doen treden, hoe weinig ware medezeggenschap in feite de werknemer nog heeft.”

Dit anti-liberale vuurtje wordt inmiddels zowel door de voorzitter van het NVV, de heer Kloos, als door de voorzitter van het NKV, de heer Mertens, aangeblazen, die niet moe worden in het openbaar te verklaren dat zij van de verlangens van de vakbeweging niet veel in vervulling zien gaan als de VVD aan de regering zal deelnemen.

Wij hebben bij herhaling met de feiten aangetoond, dat een dergelijke voortdurende hetze tegen de VVD (want men kan het toch waarlijk niet anders noemen) even onjuist als unfair is. Naarlogse regeringscombinaties, waarin ook de VVD zitting had, hebben afdoende bewezen oog te hebben voor een moderne sociale politiek. Een dergelijke politiek is beslist geen monopolie van de PvdA of KVP. Wie de zaken aldus voorstelt, pleegt onrecht tegenover het naarlogse liberalisme en geeft voorts blijk in de politieke ontwikkeling te zijn verward.

KERKHOF EN PARADIJS

De fractievoorzitter van de VVD in de Tweede Kamer, mr. Toxopeus, stelde het nog eens heel duidelijk in zijn rede op de buitengewone algemene vergadering van onze partij in januari te Rotterdam, toen hij in herinnering bracht hoe een kiezer van de PvdA aan lijsttrekker Den Uyl vroeg hoe het toch kwam, dat tijdens kabinetten zonder de PvdA werkelijke loonsverbeteringen tot stand kwamen en tijdens kabinetten met de PvdA niet.

Een andere vraag is uiteraard wat op het economische en sociale vlak bereik-

baar is. Prof. dr. F. Hartog formuleerde de probleemstelling in het Algemeen Handelsblad van zaterdag jl. op uitnemende wijze in een beschouwing, getiteld „Vorming en verdeling van de koek”, toen hij schreef: „Men kan nu eenmaal geen sociaal paradijs bouwen op een economisch kerkhof. Aangelegenheden als uitholling van de zelfstandigheid van de ondernemingsleiding, vermogensaanwasdeling, progressie van de vermogensbelasting, vermogenswinstbelasting, om enkele punten uit het stuk van de werknemers te noemen, zijn uit dit oogpunt nogal aanvechtbare verlangens.”

Hiermee wil overigens niet gezegd zijn dat ik het actieprogramma van de drie vakcentrales in alle opzichten zou willen verwerpen. Er staan ongetwijfeld wensen en verlangens in, die waarlijk niet alleen in de kringen van de vakbeweging leven; punten echter, die een degelijke en goed voorbereide studie vereisen en waarvan de uitwerking en verwezenlijking onmogelijk door één kabinet tot stand zal kunnen worden gebracht.

Ik noem onder meer: de verlenging van de leerplichtige leeftijd. Ongetwijfeld een actuele zaak, vooral nu de EEG-commissie de regeringen van de Euromarklanden heeft geadviseerd een wettelijke regeling te treffen om de arbeidsbescherming van de jeugd te vervolmaken.

Zo is er meer. Het zijn echt niet alleen de vakcentrales, die een vereenvoudiging van de sociale verzekering bepleiten en preventieve medische zorg door keuring en regelmatige controle, speciaal voor jeugdige werknemers, wenselijk achten. Ook het verlangen van de bestrijding van water-, lucht- en bodemverontreiniging leeft, gelijk reeds eerder in ons blad werd opgemerkt, in een veel ruimere kring.

Waar het bij dit alles om gaat is waar men de middelen vandaan moet halen. Mij zweeft daarbij opnieuw de snedige opmerking van prof. Hartog voor ogen van het economische kerkhof en het sociale paradijs.

ARBEIDSTIJDVERKORTING

Het is uiteraard in het kader van deze beschouwing niet doenlijk om op alle wensen van de vakcentrales nader in te gaan.

Twee zaken echter verdienen nog even de aandacht. Daar is allereerst het ontwerp voor de Algemene Wet Zware Geneeskundige Risico's, waarvan de Raad van Nederlandse Werkgeversbonden in zijn nota aan de informateur verklaart dat dit punt nader moet worden bekeken, zowel wat betreft de versterking als wat betreft financiering en uitvoering. Wij zouden in dit opzicht bepaald op speed willen aandringen. Te meer ook, daar de particuliere verzekeringen op dit punt ook nog te weinig kansen bieden. Het geldt hier een ernstig stuk sociale politiek, dat zo spoedig mogelijk zal dienen te worden verwezenlijkt, wil men grove en vooral ook rampzalige onbillijkheden voorkomen, waarvan diverse gezinnen het slachtoffer kunnen worden.

Een ander punt is dat van de door de vakcentrales gewenste arbeidstijdverkorting. Ir. J. Bosma, voorzitter van het Centraal Sociaal Werkgevers Verbond (CSWV) heeft hierop desgevraagd in Het Vrije Volk van vorige week vrijdag op een even belangwekkende als nuchtere wijze gereageerd toen hij verklaarde: „Wij vergeten dat bij ons maar 36 tot 37 procent van de bevolking werkt. Wij hebben nu eenmaal veel kinderen en weinig werkende gehuwde vrouwen in vergelijking met de andere EEG-landen. Het moet toch ergens vandaan komen.”

Zijn eindconclusie over het actieprogramma van de drie vakcentrales formuleert hij ten slotte: „Een regeringsverklaring voor Utopia!” Een standpunt, dat wij ten volle kunnen onderschrijven, omdat, gelijk in het begin van deze beschouwing reeds opgemerkt, ook een informateur het economische Keulen en het sociale Aken waarlijk niet op één dag kan bouwen.

G. STEMPHER

Mijn opinie is ..

• Referendum

De VVD is redelijk tevreden, omdat we er — op het nippertje — een zetel bij hebben. D'66, politiek vermoedelijk net „links” van onze partij, heeft groot succes gehad. Ondanks bekwame representanten is onze werfkracht te gering gebleken. Het élan moet dus verbeterd worden en daartoe is een andere aanpak nodig. Een van de wegen, die ingeslagen kunnen worden, is een verdere democratisering van de besluitvorming binnen de partij.

Daartoe stel ik voor om over kwesties, die aan de orde zijn of zullen komen, zoveel mogelijk de mening van de leden te vragen door middel van een referendum. Technisch is dit eenvoudig uit te voeren door een zakelijke uiteenzetting in ons blad op te nemen en tevens een stembiljet bij te sluiten. Indien op het stembiljet tevens de geboortedatum wordt gevraagd, wordt bovendien een nuttige analyse naar leeftijdsgroep mogelijk. Door op deze wijze de leden bij de besluitvorming te betrekken, zal hun passiviteit doorbroken en het élan van de VVD vergroot worden.

Drs. A. B. DE STICHTER
Overveen

• Districtenstelsel

De uitslag van de verkiezingen heeft uitgewezen dat de Nederlandse kiezer een ander kiesstelsel wenst, dat meer doorzichtigheid moet brengen. Het lijkt mij een veronderstelling waar veel tegen is in te brengen, maar de gevolgtrekking is door velen met zo grote stelligheid gebracht, dat thans vermoedelijk een grote meerderheid van de kiezers inderdaad denkt, dat een herziening van het kiesstelsel wonderen zal verrichten. En ziet, rekent men één en ander uit, dan gebeuren die wonderen en wat voor!

Hoe weinig het districtenstelsel van voor 1918 een afspiegeling biedt van de partijverhoudingen in Nederland is door de berekeningen van de Haagsche Post algemeen bekend geworden; de bedoelde uitslag zij hier voor alle duidelijkheid nog eens herhaald: KVP 64, PvdA 55, ARP 12, VVD 9, CHU 7, CPN 2, D'66 1.

De uitslag wordt door de H.P. als zeer bruikbaar gekeken, omdat het de vorming van een regering zeer zou vergemakkelijken.

Aan de bezwaren, nl. het enorme aantal kiezers, dat zijn stem verloren zien gaan wordt niet getild. Het zij zo.

Naar mijn mening is echter het districtenstelsel in welke vorm en hoe matig gehanteerd ook, zacht uitgedrukt een weinig aantrekkelijke zaak.

Laten wij eens een voorzichtig begin maken, waarbij het begrip „evenredige vertegenwoordiging” nog bijna onaangetaast wordt gelaten.

Ons land kent 11 provincies die elk op grond van hun inwonertal een deel van de helft van de Tweede Kamer kiezen. Het totaal aantal stemgerechtigden dient daartoe te worden gedeeld door 75. De uitkomst van deze deling is bepalend voor het aantal afgevaardigden, dat elke provincie mag zenden.

Deze aantallen zijn de volgende:

Noord-Holland	13	Friesland	3
Zuid-Holland	18	Groningen	3
Zeeland	2	Drente	2
Brabant	10	Overijssel	5
Limburg	6	Utrecht	4
Gelderland	9		

De afgevaardigden worden volgens evenredige vertegenwoordiging, per provincie te tellen, gekozen. Deze procedure brengt een belangrijke vergroving met zich mede, omdat nu elf keer restanten afvallen in plaats van één keer zoals thans.

De overige 75 kamerleden worden gekozen volgens het thans geldende stelsel van evenredige vertegenwoordiging.

Nu wij toch druk bezig zijn door middel van een soort half districtenstelsel een loopje te nemen met datgene wat werkelijk democratisch mag heten, voeren wij nog een maatregel in, waarvan een vergroving invloed uitgaat; een partij, die in de Kamer zitting wil nemen dient over tenminste 5 zetels te beschikken.

De uitslagen 1963 en 1967 zouden er dan als volgt hebben uitgezien:

	1963	1967	verlies/winst
KVP	54 (50)	42 (42)	-12 (-8)
PvdA	47 (43)	41 (37)	-6 (-6)
VVD	19 (16)	17 (17)	-2 (+1)
ARP	15 (13)	17 (15)	+2 (+2)
CHU	15 (13)	13 (12)	-2 (-1)
CPN	— (4)	— (5)	(+1)
PSP	— (4)	6 (4)	+6 (-)
SGP	— (3)	— (3)	
BP	— (3)	8 (7)	+8 (+4)
GPV	— (1)	— (1)	
D'66	— (-)	6 (7)	+6 (+7)

Tussen haakjes is steeds de werkelijke uitslag vermeld.

Verskillende conclusies dienen zich aan.

Naast de vijf grote en grotere partijen in 1963 geen andere afgevaardigden in de Tweede Kamer.

De VVD boekt verlies in plaats van winst in 1967.

Zouden partijen als CPN, SGP en GPV nog wel dingen naar de kiezersgunst bij een dergelijk stelsel?

Zou de Boerenpartij nog wel aan de strijd hebben deelgenomen nadat het haar in 1963 niet was gelukt in de Kamer te komen?

Dit zijn slechts enkele voor de hand

In deze rubriek neemt de redactie brieven van lezers op, waarin een mening naar voren wordt gebracht welke de redactie belangwekkend genoeg acht om onder de aandacht van andere lezers te brengen. Dit houdt uiteraard niet in dat de redactie het altijd met die mening eens is.

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden brieven te bekorten, zonder dat daardoor de strekking van het betoog wordt aangetast. In zulke gevallen zal bij het ingezonden stuk de aantekening worden geplaatst „van redactie-wege bekort”.

Anonieme brieven en brieven met een beledigende inhoud worden terzijde gelegd.

liggende conclusies en vragen en er zijn er nog meer. Zij doen echter niet ter zake, omdat de belangrijkste vraag steeds weer is: welk kabinet moet worden gevormd?

De winnende partijen bezetten tezamen 37 zetels en kunnen dus op grond daarvan, nog afgezien van sterk afwijkende ideeën, geen kabinet vormen. Geen andere conclusie lijkt daarom mogelijk, dan dat de keus wie de partners zullen worden bij de grootste verliezer de KVP blijft berusten.

Het resultaat van de vergroving is dus alleen maar, dat veel kiezers hun stem verloren zien gaan en dat kleine partijen hun democratisch verworven recht om hun stem ook te kunnen laten horen verloren zien gaan.

Het zal de lezer duidelijk zijn, ik pleit niet voor het hiervoor beschreven en berekende stelsel. Integendeel, aan de hand van dit stelsel moge ten overvloede nog eens blijken hoe groot en zelfs naar ik vurig hoop, onoverkomelijk onredelijk een omvorming van het evenredig kiesstelsel naar het districtenstelsel is.

De democratie van de evenredige vertegenwoordiging mag dan praktisch stroef functioneren, het is feitelijk geen te zware tol voor het stelsel als zodanig.

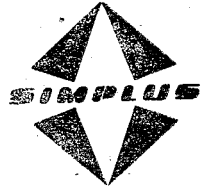
Wel zal gedacht kunnen worden of een wijziging in partijstructuur en opstelling van partijen een oplossing kan brengen. In die richting wordt ook gedacht door de heer Kloos, zoals bleek uit de rede, die hij hield voor kader van het NVV, 18 februari j.l.

Een dergelijke benadering kan meer vruchtdragend zijn, al verdient het aanbeveling ook deze activiteiten zeer kritisch te benaderen.

E. J. KORTHALS ALTES, Enschede

SECRETARIAAT VVD

Koninginnegracht 61
Den Haag
Telefoon 070-604803

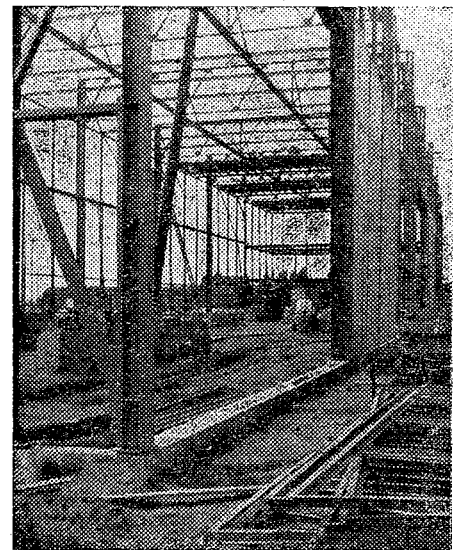

BRANDBEVEILIGING

Officieel goedgekeurd
Talrijke attesten

SIMPLUS N.V. DORDRECHT

Visstraat 6 - 8 - Tel. 3344 (01850)

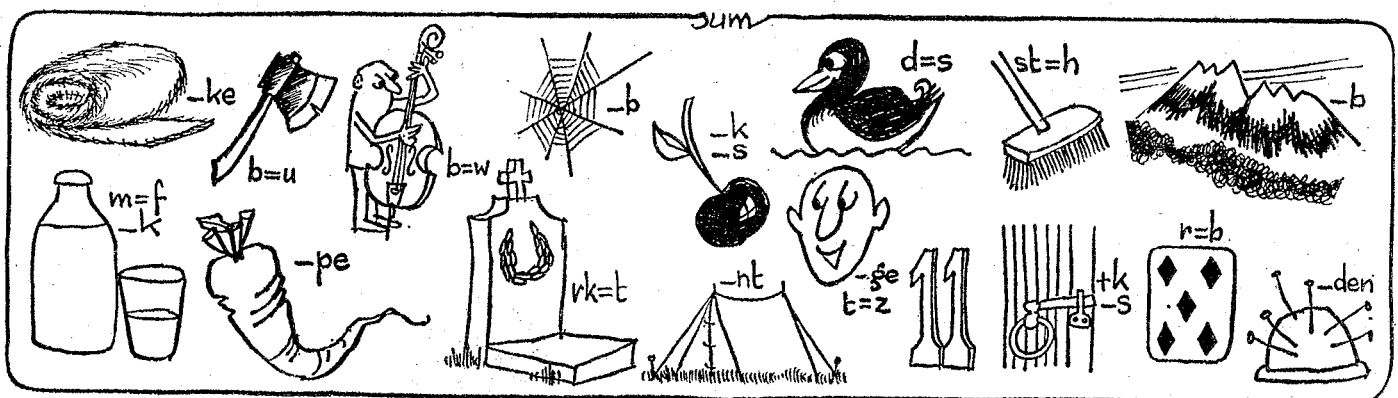
Staalbouw - Kraanbouw

**Rörink &
van den Broek N.V.**

ENSCHEDA

Telefoon (05420) 1 83 44 *

POLITIEK PIEKEREN

A. F. v. d. STEENHOVEN & ZN., DELFT

ROTTERDAMSEWEG 384 — TELEFOON 01730—2 16 56

Leveringen van zand, grind, grond, enz.

Massa-transporten met 3-zijdige kipauto's.

Speciale machine trailers voor vervoer van draglines - bulldozers - ketels enz.

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM
KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT
TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

15 FEBRUARI

gaat Nederland ter stembus. Om een nieuw parlement, in feite om een nieuwe regering te kiezen.

Daarom: maak een verstandige keus.

Een verstandige keus op verzekeringsgebied zijn de polissen van „de Amersfoortse”.

Polissen met ruime voorwaarden, polissen met index- en op peil-clausules tegen de geldontwaarding, polissen, speciaal voor u gemaakt.

Als u kiest voor veiligheid, voor vlotte schadeafwikkeling en coulerie dan is het antwoord: „de Amersfoortse”.

„De Amersfoortse” voor verzekering van arbeidsongeschiktheid - auto - brand - bromfiets - kostbaarheden - ongevallen - rechtsbijstand - w.a. - ziekenhuis, enz.

Vraagt inlichtingen aan:

**AMERSFOORTSE ALGEMENE
VERZEKERING MIJ.**

„W.B.K. VAN 1938”

Bergstraat 6—8, Amersfoort

Telefoon 03490 - 17043*

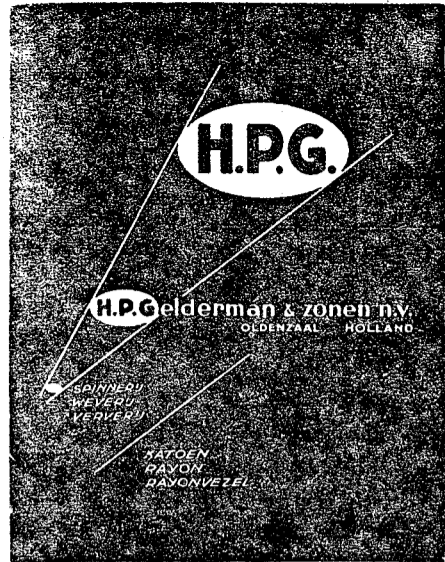
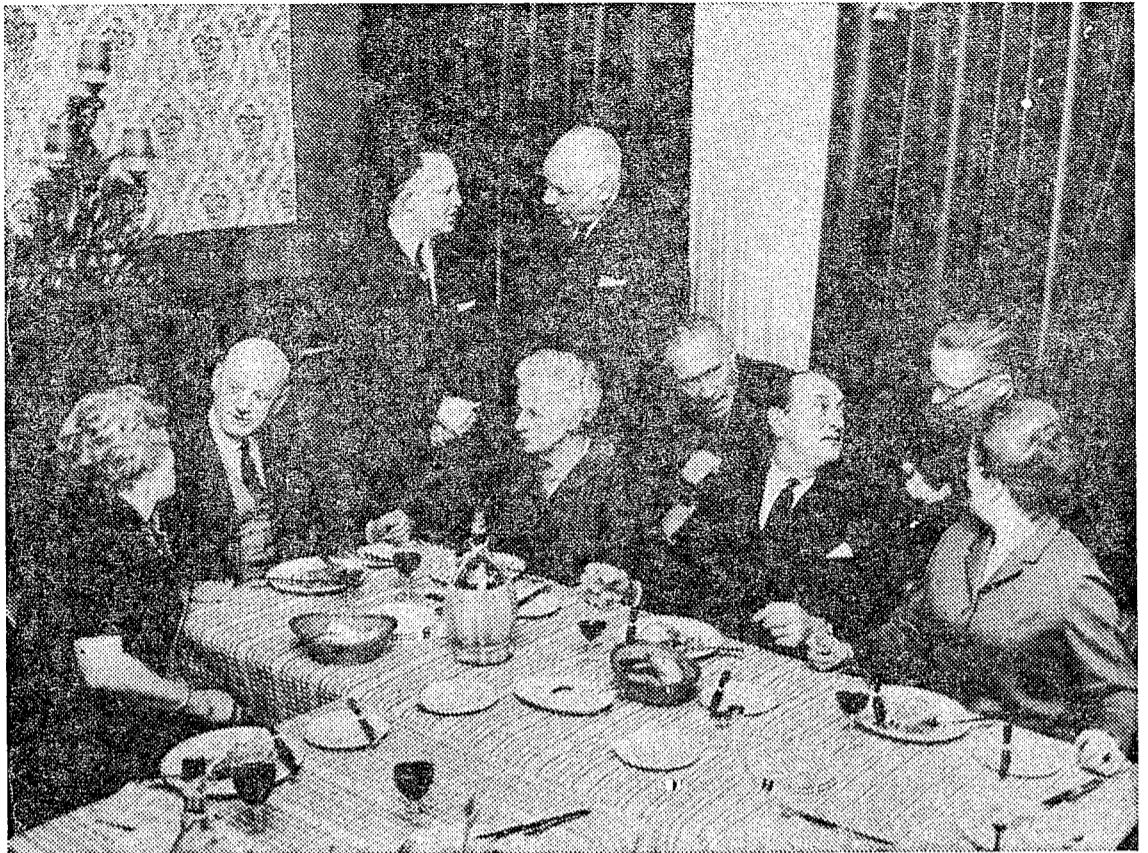

AFSCHEID VAN AFGETREDEN KAMERLEDEN

Vorige week dinsdag heeft de Tweede-Kamerfractie van de VVD in haar oude samenstelling afscheid genomen van die leden die niet in de Kamer zijn teruggekeerd. Dat gebeurde in het Haagse restaurant La Pizza met een gezellig dinertje op z'n Italiaans.

Op de foto ziet men, staande op de achtergrond, de heren ir. L. G. Oldenbanning (links) en C. A. Kammeraad met elkaar in gesprek.

Zittend aan de tafel v.l.n.r. mevr. mr. J. M. Stoffels-van Haften, luitgen. b.d. J. H. Couzy, mej. mr. J. J. Th. ten Broecke Hoekstra, de heren M. Visser (staande, voorover buigend), mr. E. H. Toxopeus en J. C. Corver (eveneens staande, voorover buigend) en, helemaal rechts, mevrouw ir. A. Kuiper-Struyk. Deze laatste had overigens, evenals de heer Oldenbanning, de Kamer reeds eerder verlaten.

Bedenkelijk (I)

* * In het inter-menselijk verkeer is innerlijke beschaving een kostbaar goed, dat men helaas steeds minder in onze samenleving aantreft. Dit geldt tegenwoordig ook in de politiek. „Vernieuwers” in deze sfeer, zoals D'66 hebben er dezer dagen op ondubbelzinnige wijze getuigenis van afgelegd. Zo verklaarde mr. Van Mierlo, fractievoorzitter van deze partij in de Tweede Kamer, onlangs dat zijn partij wel mee wil doen aan een regering, mits de partners bereid zijn te ontploffen. Elegante kunnen wij deze uitdrukking niet vinden, doch zij kan er nog wel mee door, aangezien zij niemand persoonlijk kwetst.

Geestelijke vader van D'66, drs. Gruijters, wilde kennelijk aan „progressiviteit” niet onder doen toen hij het denkbeeld van de NVV-voorzitter Kloos ten aanzien van een concentratie in progressieve krachten, commentarieerde met de woorden: „Ik heb schijt aan Kloos”.

Onze droefheid en verontwaardiging over een dergelijk gebrek aan stijl met betrekking tot de persoonlijke omgangsvormen, waarbij men elkaar overigens beslist geen „lieverdje” hoeft te noemen, vinden wij het best weerspiegeld in de reactie van de NRC, die schreef: „Dit zijn nu precies de vernieuwingen in Nederlands politieke leven, waar we op hebben zitten wachten. Het lijkt wel een „culturele revolutie”. Oud-minister Vondeling zal zich bij iemand als de heer Gruijters ongetwijfeld thuis voelen. Zijn taal was immers ook wel fecaal gekruid.”

Bedenkelijk (II)

* * Wie geen vreemde is in het politieke Jeruzalem kon verwachten dat de reactie van de NRC op de korrel zou worden genomen door een andere „vernieuwer” in de politiek, namelijk de parlementaire redacteur van de Volkskrant, die zich ongezien aandient als „wandelinganger” en zich voor de televisie (dus wel gezien) ontpopt als de heer Faas, die het onlangs grandioos moest afleggen tegen onze geestverwant mr. Toxopeus, toen eerstgenoemde aan laatstgenoemde de onnozele vraag stelde of hij (Toxopeus) graag minister-president wilde worden.

Onder het kopje „NRC '66” merkt Wandelganger op: „We hadden niet begrepen, tot nu toe, waarom een vrijzinnig-liberaal blad als de Nieuwe Rotterdamse Courant een club als D'66 niet steunt. Het is nu duidelijk.” Hierop citeert hij het reeds door de NRC vermelde, waaraan hij ten slotte toevoegt: „D'66 en Vondeling zijn gewoon niet netjes genoeg. Om bij de NRC in de smaak te vallen, moet je even grijs en bloedloos zijn als het blad zelf.”

Tot zover de heer Faas, die het kennelijk als zijn taak ziet zijn lezers het gebruik van schuttingwoorden aan te bevelen.

Nader commentaar lijkt ons overbodig. Alleen nog dit: het begrip democratie gaat kennelijk te hoog voor het bevattingsvermogen van hen, die aan geestelijke bloedarmoede lijden.

Beschamend

* * De Boerenpartij heeft de vorige week tien minuten zendtijd voor de televisie verloren laten gaan, aangezien Koekoek en zijn geestverwanten totaal waren vergeten, dat zij aan de beurt waren.

Wij vinden dit een niet te verontschuldigen veronachtzaming, omdat er duidelijk uit blijkt dat men bij de Boerenpartij het respect ten aanzien van de kiezers ten enenmale mist.

Kennelijk maken Koekoek en de zijner de beruchte uitspraak van de schilder Karel Appel tot de hunne: „Wij rotzooien maar wat aan.”

Opnieuw een teleurstellend bewijs dat het begrip democratie ook boven de boerenpet gaat.

MASSIEF KARTONNEN

DOZEN

*

voor export en binnenlands gebruik

*

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. FREE & CO.

H.W. STRAAT 20 - 22, OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel.nr. 0 59 78 - 22 33
Tx. nr. 53251.

Vergadering en discussiemiddag van LDC

Zoals wij in ons vorige nummer reeds hebben aangekondigd houdt het Liberaal Democratisch Centrum morgen, 4 maart, zijn vijfde jaarvergadering. Dat gebeurt in de lounge van het Kurhaus-hotel te Scheveningen. De vergadering begint om 10.30 uur met een huishoudelijk gedeelte. De middagvergadering, die om 14.00 uur begint, is openbaar. Tijdens deze openbare bijeenkomst worden ter discussie gesteld de door het LDC geformuleerde punten voor gedachtenwisseling over de betere functioning van de democratie.

De volledige agenda voor de jaarvergadering, die officieel „Vergadering van Deelnemers” heet, luidt als volgt:

A. Huishoudelijke Vergadering, aanvang 10.30 uur (besloten):

1. Opening door de voorzitter.
2. Benoeming notulen-commissie.
3. Vaststelling van de notulen van de 4e Vergadering van Deelnemers, gehouden op zaterdag 26 februari 1966 te Rotterdam.
4. Ingekomen Stukken.
5. Jaarverslag van de secretaris en bespreking bestuursbeleid.
6. Jaarverslag van de penningmeester, begroting voor 1967 en vaststelling afdracht aan de werkgroepen.
7. Verslag van de kascommissie.
8. Benoeming kascommissie voor 1967.
9. Verkiezing bestuur.

Ingevolge artikel 9 van het Reglement treden alle Bestuursleden af. Zij zijn driemaal terstond herkiesbaar. Als gevolg hiervan zijn de heren Nordlohne en Appel niet meer terstond herkiesbaar. Mevrouw M. van Rappard-Kobus stelt zich niet meer herkiesbaar. Daar tussentijds zijn afgetreden de heren drs. P. Fetter, D. A. van Houte en drs. R. M. Marcusse dienen ook hiervoor nieuwe kandidaten te worden gesteld. In verband met de continuïteit van het bestuursbeleid, stelt het bestuur voor, voor het herbenoemen van de secretaris A. P. M. Appel Hzn. gebruik te maken van de in artikel 9 geboden mogelijkheid bestuursleden na een onafgebroken zittingsperiode van 4 jaar te herkiezen met tenminste dertiende van de geldig uitgebrachte stemmen.

Het bestuur stelt de volgende personen kandidaat: D. R. F. van Bremen — voorzitter, drs. J. W. van der Dussen — vice-voorzitter, A. P. M. Appel Hzn. — secretaris, mej. J. M. Carol — tweede secretaris, D. H. Been — penningmeester, G. Boosman en mr. C. H. A. van Vulpen — leden.

Ingevolge artikel 10 van het Reglement zijn de werkgroepen, de Algemene Raad, het Bestuur of tenminste 15 leden toegevoegd tot het stellen van kandidaten voor het bestuur. Kandidaten kunnen tot de aanvang van de vergadering worden gesteld, doch het bestuur zou zeer dankbaar zijn, indien eventuele kandidaturen reeds tevoren aan het secretariaat, Middenstede 125, Den Haag, schriftelijk worden opgegeven, onder bijvoeging van een akkoordbevinding van de kandidaat.

10. Benoeming leden Algemene Raad. Ingevolge artikel 15 van het Reglement treden alle leden van de Algemene Raad af en zijn driemaal terstond herbenoembaar. De leden ingevolge artikel 15 b worden benoemd op voorstel van de betreffende werkgroep. Het bestuur stelt voor te benoemen ingevolge artikel 15e de heren G. Dorsman, drs. J. Goedhart, drs. J. G. Th. Linssen, dr. E. Nordlohne en H. J. L. Vonhoff.

11. De politieke ontwikkeling (door de aftredende voorzitter dr. E. Nordlohne).
  12. Bestuursoverdracht.
  13. Toekomstplannen (door de nieuwe voorzitter).
  14. Wat verder ter tafel komt.
  15. Sluiting huishoudelijk gedeelte.
- B. Middagvergadering, aanvang 14.00 uur (openbaar):**

In deze vergadering worden ter discussie gesteld de in Vrijheid en Democratie van 16 december 1966 gepubliceerde, door het LDC geformuleerde punten voor de gedachtenwisseling over de betere functioning van de democratie.

16. Inleiding door een der samenstellers, de heer H. Wiegel.
17. Discussie. Ter vergemakkelijking van de discussie zal een forum van deskundigen worden samengesteld.
18. Sluiting.

HBU **HBU**

Hij is van alle markten thuis...!

door als cliënt gebruik te maken van de informatiebronnen, waarover de HBU beschikt, dank zij haar uitgebreid net van eigen kantoren en correspondenten over de gehele wereld.

Ook voor U: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

Voor uw was

naar

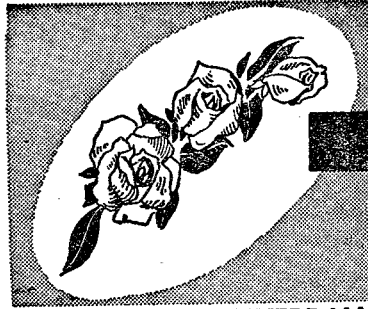
BORGH

Tevens adres voor Chemisch Reinigen

N.V. STOOM- EN CHEMISCHE WASSERLIJ

v.h. C. D. BORGH & Zn.

Bellevooystraat 75 — Rotterdam — Telefoon 232631 - 236235

Bloemsierkunst

IMMINK DE LANGE

ANNO 1805

v/h J. C. de LANGE's Koninklijke Tuinbouwinstelling
Hofleverancier van H. M. de Koningin

MEENT 125 - ROTTERDAM - TEL. 137977-122303

N.V. BERGINGS- EN TRANSPORTBEDRIJF VAN DEN AKKER

Bergen van schepen en ladingen.

Verhuur van drijvende bokken tot 200 ton.

Verzorging van al uw transporten te water.

Duikerwerkzaamheden.

Bergingsvaartuigen uitgerust met zandpompen tot 14"

KANAALSTRAAT 59 - VLISSINGEN

TELEFOON 5120 — TELEX 55108

n.k.u. 2430 en 4261

ROTTERDAM - TELEFOON 195202 194790

AMSTERDAM - TELEFOON 425257

Spinners en Twijners van
WEEF- EN TRICOTGARENS

Boele's Scheepswerven en Machinefabriek N.V.

BOLNES (bij Rotterdam)

●
Reparatie en nieuwbouw

●
TELEFOON 195100 ROTTERDAM — TELEGR. BOELE - BOLNES

FRANCO
LEVERING
DOOR GEHEEL
NEDERLAND

Brandsteder
MEUBELN

VIJZELSTRAAT 115 - 119 — AMSTERDAM — TELEFOON 24 87 16

DAMMERS & VAN DER HEIDE'S Scheepvaart- en Handelsbedrijf N.V.

Reders, cargadoors, bevrachters, expediteurs,
beëdigde makelaars voor het kopen, verkopen
en bouwen van schepen.

„Calandhuis“, Willemskade 18, Postbus 444
Rotterdam-2

TELEGR.ADRS: ENERGETIC - (New Boe Code)

TELEFOON 11.93.00 (15 lijnen) - TELEX 21127 (2 lijnen)

Delft

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT

In memoriam Rob Neuberg

HET nauwelijks begrijpelijke, nog minder aanvaardbare nieuws van Rob Neuberg's overlijden heeft een diepe indruk gemaakt in de kring van zijn vrienden.

Rob was een goed en betrouwbaar vriend, met een groot gevoel voor humor en een ijzeren plichtsbetrachting.

Als voorzitter van de afdeling Amsterdam verwierf hij zich dan ook spoedig een grote reputatie, juist omdat hij in de tijd van zijn optreden werd geconfronteerd met een aantal spanningen in de afdeling, die hij op rechtvaardige en doeltreffende wijze tot oplossing bracht. Bovendien beheerste hij de materie waarover ter vergadering gesproken werd altijd tot in de puntjes. Rob was een perfectionist, die met een grote vol-

harding feiten en situaties trachtte te doorgronden, omdat hij dan eerst meende tot oordelen bevoegd te zijn. Dat een grote mate van ruimdenkendheid en een scherp verstand hem daarbij voor benepenheid behoedden, maakte hem als mens zo bijzonder waardevol.

Zijn analytische aanpak voorkwam ook dat hij misverstaan werd. „De opmerking valt ir twee delen uiteen”, was zijn gebruikelijke inleiding tot een helder betoog en die uitdrukking zal nog lang in onze oren naklinken. Ook de wijze waarop hij zijn bloknote hanteerde was karakteristiek. Met grote precisie maakte hij daarin uitgebreide aantekeningen in kleine blokletters, waaruit hij soms maanden later op efficiënte wijze kon putten.

Bij hem was er niet het gevaar dat eigen analyse verdrongen werd door de waan van de dag, zoals zo vaak het geval is in de politiek. Bij hem was er altijd plaats voor bezinning, hechte basis voor het nemen en uitvoeren van doeltreffende beslissingen.

Het behoeft geen verwondering te wekken dat iemand met zulke gaven spoedig groot gezag verwierf in de maatschappelijke verbanden waarin hij optrad. Zowel in de Amsterdamse gemeenteraad als later in het hoofdbestuur van de VVD was dat het geval, zowel tijdens de vergaderingen als bij de informele contacten daarbuiten.

Rob is ten opzichte van wat hij deed een zeer gewetensvol mens geweest. Kort geleden sprak hij over zijn werk en zijn maatschappelijke activiteiten. Hij was verontrust omdat hij meende dat in de commerciële wereld onvoldoende belangstelling bestond voor datgene wat hij zijn maatschappelijke activiteiten noemde en hij vroeg zich af of hij die nog veel langer kon voortzetten zonder zijn gezin te benadelen. Hij vond dit een ernstige zaak omdat voor hem zijn bijdrage in de politiek voor de ontwikkeling van de samenleving niet alleen een maatschappelijke noodzaak maar ook een stuk menselijke verantwoordelijkheid betekende. Dit overigens zonder zijn rol ook maar één ogenblik te overschatten. Deze benadering vormde de basis voor een aantal boeiende gesprekken, waaraan zijn vrienden nog vaak met grote weemoed zullen terugdenken.

Maar hoe groot deze ook mag zijn, met veel grotere bewogenheid denken zij in deze tijd aan zijn vrouw en zijn drie jonge kinderen. Naar hen gaan vooral onze gevoelens uit en het is onze plicht hen niet te vergeten.

Rob ruste in vrede.

H. J. L. VONHOFF

H. J. DE KOSTER:

PAPLEPEL MET NIET ALLEEN MEEL

Het is een stormachtige avond, met zwiepende regenvalgen, als we in Wassenaar onze weg zoeken naar de Groen van Prinstererlaan. Tussen de zwaaiende ruitenwissers door turend, wordt onze blik ten slotte getrokken naar twee ver uiteenstaande, geel licht uitstralende tuinhok-armaturen met het huisnummer. Een tiental meters van de straat af doemen de omtrekken van de gezochte woning op.

Drie minuten later zijn we gezeten tegenover onze gastheer: „Hans” de Koster voor zijn echtgenote en vrienden; Henri Johan voor de burgerlijke stand en, ten slotte, H. J. de Koster in het meer zakelijke vlak, dus ook als zojuist voor de VVD gekozen lid van de Tweede Kamer.

„Ik heb het in deze dagen ontzettend druk”, zegt hij, nadat we hem hebben geluktgewenst met zijn verkiezing. „Met afscheid nemen”, vult hij aan, daarmee tevens een indicatie gevend omtrent de opvattingen die hij, als „jong” Kamerlid koestert met betrekking tot zijn nieuwe taak. „Kijk, je bent dan voor de Kamer gekozen en je wist tevoren wat de consequenties daarvan zouden zijn. Maar als je ziet hoeveel stemmen er nodig zijn voor een zetel, dan realiseer je je wel heel goed wat er allemaal van je wordt verwacht. Je moet dat vertrouwen, dat men je heeft geschonken, waar gaan maken. En ik meen dat je daarvoor alle tijd en aandacht nodig hebt. Het is een full-time functie; daarom ben ik nu al m'n oude functies aan het afstoten”.

Soekarno en Soeharto

(Vervolg van pagina 5)

dat het aan het volkscongres was een definitief oordeel te vellen over de president. Anderzijds zouden vier legerleiders, onder wie ook generaal Soeharto, hebben te kennen gegeven dat zij de machtsoverdracht door de president beschouwen als „het begin van Soekarno's definitieve ondergang”. Oplossing in het volgende nummer...

Er zijn overigens incidenten gesignaleerd in Midden- en Oost-Java. Gebieden, waar Soekarno nog altijd veel aanhangers heeft. Toch schijnt het driemanschap als geheel op de steun van de krijgsmacht te kunnen rekenen. Want een vooral bij de marine en de luchtmacht nog aanwezig aantal dubieuze elementen schijnt — zo zegt men tenminste — geen gewicht in de schaal te leggen.

Wat er met Soekarno zal gebeuren als het Volkscongres hem ook zijn feitelijke titel zal ontnemen, is onduidelijk. Tot nog toe scheen hij niet bereid vrijwillig in ballingschap te gaan. Mocht men hem toch zijn titel laten behouden, dan is het, gezien het karakter van de president, denkbaar dat hij hoe dan ook een latere terugkeer zou wensen voor te bereiden. Maar de kansen dat zulks zou gelukken, zijn zeer gering.

DONORS

Voor het ogenblik staat generaal Soeharto voor de zeer moeilijke taak het huidige bewind te consolideren. Daarvoor is rust een eerste, verbetering van de economische toestand 'n tweede vereiste. De crediteurlanden zijn, men zie de Haagse conferentie, als donors geneigd tot financiële hulp op zo „milde” mogelijke voorwaarden. Mille gevers als donors van een financiële bloedtransfusie, zij kunnen bijdragen tot de vestiging van Soeharto's bewind.

L. H.

Dat betekent dan dat de heer De Koster (52) zich niet alleen terugtrekt o.a. als algemeen voorzitter van het Verbond van Nederlandsche Werkgevers, maar tevens als directeur van de NV Meelfabriek De Sleutels te Leiden, niet alleen als plaatsvervangend voorzitter van de SER („die functie is onverenigbaar met het Kamerlidmaatschap”), maar ook als voorzitter of lid van tal van Europese lichamen of culturele verenigingen.

Van huis uit

Een afscheid dat hem, met name voor wat betreft de meelfabriek, die immers traditioneel door een De Koster werd geleid, niet licht valt.

„Maar het is toch wel prettig dat ik me nu op één ding kan gaan concentreren”, realiseert zich de heer De Koster. „De politiek trekt me bijzonder sterk aan. Dat is altijd zo geweest: ik stam uit liberalen huize, mijn vader werd in 1909 al in de Provinciale Staten gekozen. En één ding is me nooit gelukt: op politiek gebied anders te denken dan hij”. Met andere woorden, het was niet alleen meel dat de jonge De Koster met de paplepel kreeg ingegoten...

De heer De Koster heeft niet, als menige fractiegenoot, een lange politieke scholing achter de rug. Wel trad hij reeds vroeg tot het liberale kamp toe: per telegram liet hij, toen Stikker de Partij van de Vrijheid oprichtte, van New York uit weten dat hij er ook bij was. Maar hij geeft zelf toe dat hij voor de VVD niet erg actief is geweest; soms woonde de heer De Koster een vergadering in Leiden bij en sedert enige tijd is hij nu bestuurslid van de afdeling Wassenaar, maar zijn functies brachten min of meer met zich mee dat hij zich veel meer op de internationale politieke richtte.

PORTRETTE VAN LIJST 3

De zestiende VVD-zetel in de Tweede Kamer wordt sinds 15 februari bezet door de heer H. J. de Koster. Vooral door zijn voorzitterschap van het Verbond van Nederlandsche Werkgevers, dat hij inmiddels heeft neergelegd, is de heer De Koster in den lande algemeen bekend geworden. Maar in het parlement is hij een nieuweling. Daarom is ons zesde artikel in de serie „portretten van lijst 3” aan hem gewijd.

Het nieuwe Kamerlid zal zich in de fractie met name gaan bezig houden met werkzaamheden die ten dele op het vlak van buitenlandse zaken liggen — hij heeft zeer veel ervaring opgedaan in Europese en macro-economische aangelegenheden — en tevens zich occuperen met de problematieken in Suriname en de Nederlandse Antillen. De heer De Koster interesseert zich zeer voor ontwikkelingshulp in de ruimste zin. Bij dit alles stelt hij zich veel voor van de samenwerking binnen het VVD-team.

Sport

In een gesprek met de heer De Koster valt een woord als „team” gemakkelijk. Het wekt associaties met de sport, en als we dit onderwerp dan ook aansnijden, toont onze gastheer zich een kenner op velerlei gebied.

„Mijn vader was hardrijder, mijn moeder kampioene schoorrijden, dus u begrijpt”, vertelt hij. Het was dus méér dan meel en liberalisme, constateren we. Het was schaatsen geblazen, en tennis, en voetbal, en hockey en...

Met zichtbaar genoegen verhaalt hij erover, over de klap die hij eens, als rechtsbuiten, van een tegenstander moest incasseren en die voor zijn moeder de aanleiding vormde hem van het voetbalveld naar het hockey-terrein te doen overlopen. Hij vertelt dat hij oudstaatssecretaris De Keyzer heeft verzekerd nooit naar ADO te willen gaan kijken, maar wel naar Ajax. Hij denkt terug aan de elfstedentocht die hij, lang geleden, heeft volbracht en wijst daarbij naar de wanden in zijn werkkamer, waar enkele olieverfschilderijen het ijsvermaak tot onderwerp hebben. („Tussen twee haakjes, mijn vrouw heb ik op het ijs leren kennen. Ze heeft jaren in het Nederlands hockey-elftal dames gespeeld”). Hele filosofieën heeft de heer De Koster over mensen als Verkerk en Schenk, over de faciliteiten die ze eigenlijk zouden moeten krijgen, over de amateurstatus.

Zo enthousiast als hij over de sport praat, met zoveel terughoudendheid spreekt de heer De Koster over zijn rol in de verzetsbeweging tijdens de bezetting. We beluisteren zijn diepe verontwaardiging jegens de Duitse overweldiger, een verontwaardiging die hem als het ware dwong actief te zijn in een spionagegroep, bij het pilotentransport naar Spanje, zo goed als bij de voedselvoorziening. Activiteiten die leidden tot een gedeeltelijke verlamming, zozeer zelfs dat langdurige medische behandeling noodzakelijk was. Voor zijn verrichtingen werden hem vele onderscheidingen verleend, zoals de Bronzen Leeuw en eervolle vermeldingen van o.m. Eisenhower.

Maar snel komt de heer De Koster terug tot de orde van de dag, tot het nieuwe werk dat hem als Kamerlid wacht. Een taak die hij met grote ambitie ter hand neemt.

VERKOOP
VERHUUR
BEHEER
TAXATIES
van
ROEREND GOED

makelaarskantoor

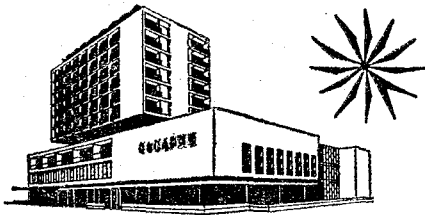
arweg 5 wassenaar tel. 01751-5675

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND

RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”

VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
RESERVERING (02943) 1576

waar de gast ^koning is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

Café-Restaurant

„Europoort”

MAASBOULEVARD 7 - SCHIEDAM

Voor reserveringen tel. 010-26 46 25

Het klassieke restaurant
aan de Maas

GRAND HOTEL

Vierhouten

„De Mallejan”

„Onovertrefbaar voor uw vergaderingen
en congressen”

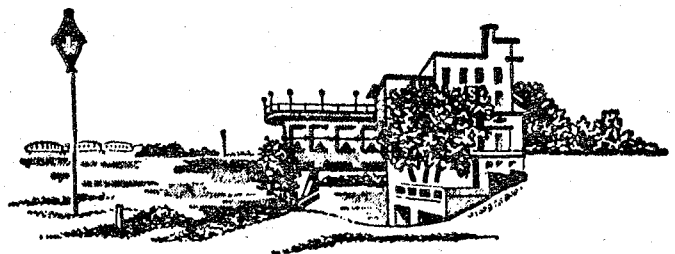
Kamer met bad en ontbijt v.a. f 24 p. pers.

Zalen met geluidsinstallatie, schoolbord en
projectiescherm

Geen parkeerprobleem - Garage gratis

Alle kamers met bad en toilet

TELEFOON 05711 - 241 (3 lijnen)

Rijnhotel-Arnhem

annex SAVOY-RESTAURANT

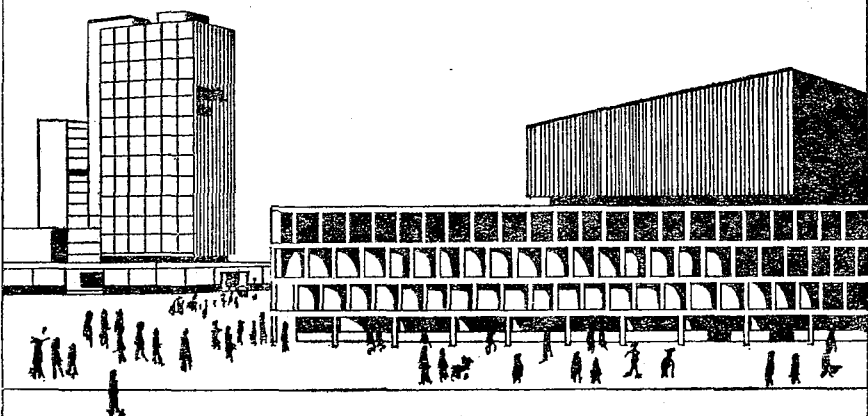
Hotel met sfeer en gesoigneerde keuken

RIJNTERRAS

Onderlangs 10 - Arnhem - Tel. 08300 - 27141

falstaff

café-restaurant in het "RIJNHOTEL" ROTTERDAM

harmonie

café-restaurant in "DE DOELEN" naast de hoofdingang

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

*

alle kamers met privé bad en douche

*

nieuw Restaurant en nieuwe Lounge-Bar

*

(geheel airconditioned)

SOCIALISME: HET KAN OOK ANDERS

WIJ hebben al eens gelegenheid gehad de aandacht te vestigen op de realistische opvattingen van de nieuwe Duitse minister van economische zaken, de socialist prof. Schiller. Er openbaart zich bij hem een socialisme, dat na verwant is aan het neo-liberalisme. Op 6 febr. j.l. heeft hij voor het Schw. Inst. f. Auslandforschung te Zürich een rede gehouden. Hij werd daarbij ingeleid door de neo-liberale prof. Fr. Lutz, die hem de verdienste toezwaaide uit het Godesberger partijprogramma van de SPD marxisme en nationalisatie geveerd te hebben.

In zijn rede gepubliceerd in extenso in het „Bulletin“ van het „Presse und Informationsamt“ heeft professor Schiller enkele opmerkingen gemaakt, die behartigenswaardig zijn en waarvan zijn Nederlandse geestverwanten, die hoe langer hoe meer de doctrinaire-socialistische kant uit gaan, nog wel wat kunnen opsteken.

Voorwaarden voor groei

Schiller keerde zich zowel tegen een politiek van „stabilisatie tot elke prijs“ als tegen een van „ongecontroleerde expansie“. De technische voortuitgang bevordert de economische groei. De stand van het huidige technische vermogen laat een jaarlijkse vooruitgang van de produktiviteit met 4 pct. toe. Deze technische vooruitgang vereist een voldoende hoge investeringsgraad. Een behoorlijke groei is ook nodig voor de grote en groeiende taken in de moderne samenleving. Dit geldt ook voor een nagestreefde verandering in de inkomens- en vermogensverdeling. Deze kan men beter en met minder wrijvingen realiseren in tijden van welvaart en expansie dan in tijden van geringe groei. Om een voorbeeld te noemen: De sociale enquête in de Bondsrepubliek is tot de slotsom gekomen dat het huidige systeem van gedynamiseerde sociale uitkeringen door de leeftijdsstructuur de op ons drukkende uitkeringen berg ineen doet zakken bij een daling op middellange termijn van de groei van het sociale produkt beneden 3 à 4 pct. per jaar.

Hetzelfde geldt voor de economische structuurveranderingen. In een 9-jarige structuurcrisis van de steenkolenmijnen heeft men verzuimd de omzetting aan te pakken in een tijd van hoge reële groei (in 1964 nog 6,8 pct.); thans gaat dit veel moeilijker.

Wat de stabiliteitspolitiek betreft merkte Schiller op, dat het er om gaat de maatschappij een „ontweningskuur“ te laten doen door een jaarlijkse vermindering van het inflatiepercentage: op middellange termijn zou dit niet meer dan 1 pct. mogen zijn. Overigens kende Schiller aan de stabiliteit een hoge prioriteit toe op grond van de eis van sociale rechtvaardigheid. Stabiliteit is voorts een eis voor de goede functionering van de markt-economie en hij citeerde hierbij wederom het woord van Lenin, dat men het geld verwoesten moet om de maatschappij te vernietigen.

Sanering overheidsfinanciën

De geldpolitiek is algemeen erkend middel tot collectieve regulering. Het zwaartepunt ligt hier bij de conjunctuur-beïnvloeding op korte termijn. Maar zonder de fiscale politiek af te stemmen op de beoogde groei kan men geen economische politiek voeren met een vaste koers tussen Scylla en Charybdis. Na een periode van twee jaar groei-teruggang in West-Duitsland (1964: 6,8; 1965 4,7; 1966 2,7 pct.) en steeds duidelijker wordende begrotingstekorten en dalende belastingontvangsten heeft de Bondsregering op 19 januari jongstleden de volgende maatregelen genomen: 1) eliminatie van het begrotingstekort van DM 3,7 miljard op conventionele wijze (DM 2,6 miljard minder uitgaven en DM 1,1 miljard inkomstenvergroting); 2) een „eventuele“ begroting van DM 2,5 miljard voor aanvullende publieke investeringen te financieren via de geldmarkt en 3) toestaan van extra-afschrijvingen van 5 tot 10 pct. voor particuliere investeringen gedurende negen maanden.

Het herstel van het in de laatste jaren gedaalde vertrouwen in de soliditeit van de financiële politiek van de overheid eiste een orthodoxe eliminatie van het begrotingstekort.

Prof. Schiller

het instrumentarium, dat hij wenst voor zijn politiek van „globale“ besturing, dat niet voor „elk orkestlid zijn partituur op een muziekblad wil vastleggen“, maar hoogstens een gemeenschappelijk ritme aangeeft. In dit systeem behoudt de spontaniteit van de markt en van de concurrentie haar centrale functie. De concurrentie is en blijft de beslissende drijfkracht van de economische dynamiek en van de economische groei en daardoor ook van de stabiliteit. Geen nog zo goed doordacht centraal investeringsplan kan het ingebouwde expansie- en stabiliteitsmechanisme van de concurrentie vervangen.

Stabiliteits-wet

Minister Schiller heeft de door de vorige regering ontworpen stabiliteitswet geamendeerd met een bevoegdheid van de regering de Bundesbank te machtigen het krediet te contingeren. Dus een plafond te leggen, een punt waarop de bank totnu toe autonoom is. En voorts de bevoegdheid om de directe belastingen te verhogen of te verlagen met max. 10 pct. ter wille van de conjunctuurpolitiek. Het eerste is vooral door de handelsbanken toegejuicht. Het tweede ondervindt verzet bij de industrie, die hiervan onzekerheid vreest. Te meer daar deze paragraaf de regering ook machtigt tot manipulatie van de omzetbelasting bij het grensoverschrijdend verkeer.

Schiller of Den Uyl?

Bovenstaande beschouwingen van de Duitse socialistische minister van economische zaken zouden afkomstig kunnen zijn van prof. Zijlstra. Veel immers wat deze in zijn „financieel testament“ op 13 oktober 1962 bij zijn (voorlopig) afscheid van de politiek heeft gezegd en ook in zijn „memorandum“ als huidig informateur vinden wij terug in de rede van Schiller. Deze gaat in zijn politiek zelfs nog verder dan Zijlstra. Hij wenst immers fiscale investeringsfaciliteiten, iets wat de werkgeversbonden ook van onze nieuwe regering vragen. Prof. Zijlstra zal echter van oordeel zijn, dat uitbreiding van deze faciliteiten pas kan geschieden wanneer — zoals in Duitsland — de regering eerst orde stelt op eigen financiën. Iets waar de nieuwe regering bij ons nog aan moet beginnen!

Nog opmerkelijker is evenwel het verschil in visie tussen de Nederlandse en de Duitse socialisten. Te opmerkelijker omdat de Duitse na de oorlog slechts moeizaam het marxisme hebben vaarwel gezegd. Onder Schumacher en onder Ollenhauer had de SPD nog typisch-marxistische kenmerken, die de PvdA al in 1946 had afgezworen (Vorrink sprak van „vulgair marxisme“).

De rollen zijn thans radicaal omgekeerd. De SPD onder Brandt is een realistische neo-revisionistische weg ingeslagen, terwijl in ons land Den Uyl c.s. kennelijk het meer zoeken in een reactionaire weg terug naar het marxisme met zijn doctrinaire nationalisaties en geweldadige wijzigingen in inkomens- en vermogensverdelingen.

Elk meent zijn uil een valk te zijn, maar de jongste verkiezingsuitslag wijst er niet op dat deze richting thans meer vat op de arbeidersmassa voor de PvdA brengt.

In de praktijk heeft de Vondeling-politiek, van zich richten op de collectieve behoeften van het jaar 2000 zonder rekening te houden met de economische werkelijkheid, ons thans in het financiële slop gebracht. Ook op dit punt kunnen de Nederlandse socialisten zich spiegelen aan de woorden en de politiek van hun Duitse geestverwant.

J. VAN GALLEN

Is uw vrouw ook lid van de VVD?

Het komt natuurlijk voor dat echtelieden een verschillende politieke overtuiging hebben. Dat is hun goed recht. Maar het komt vaker voor dat men meent beiden lid van de VVD te zijn, als in feite bijvoorbeeld slechts de echtgenoot lid is. Dat is een helaas wijd verbreid misverstand.

Voor slechts f 5.- per jaar extra kan ook uw wederehelft lid van onze partij worden. Zij behoeft dus lang niet de volle contributie te betalen.

Het gaat hierbij niet alleen om het feit dat u op deze wijze de VVD een beetje extra financiële steun verschaft. Zeker zo belangrijk is dat als uw afdeling er weer een lid bij heeft, haar invloed op landelijke VVD-vergaderingen groter wordt.

Maakt u het meteen even in orde bij uw plaatselijke afdeling of bij het Algemeen Secretariaat* van de VVD?

*) Algemeen Secretariaat: Koninginnegracht 61, Den Haag. Telefoon: 070 - 604803

AL DEZE MENSEN STEMMEN OP DE VVD, MAAR SLECHTS TWEË ZIJN LID

U kent ze, ook in uw kring. Mensen die met de VVD sympathiseren, die elke keer VVD stemmen..... Maar ondanks hun sympathie, ondanks hun overtuiging is het woord „lidmaatschap“ Grieks voor hen. Niemand kan zich in deze tijd de weelde veroorloven om in politiek opzicht een masker te dragen. Hoe meer mensen met open vizier (als lid dus) voor de VVD-beginselen uitkomen, des te sterker kan de partij deze

beginselen doen gelden. Met één pennestreek kunt u de VVD al helpen. Geef ons naam en adres op van een VVD'er incognito in uw omgeving. Wij sturen hem dan ZES WEKEN LANG GRATIS Vrijheid en Democratie om hem rijp te maken voor zijn lidmaatschap. Nog beter: maak hem nu meteen lid. Eén enkel woord van u, als vriend of kennis, werpt meer gewicht in de schaal dan een dozijn verhandelingen van ons.

Ja,
de VVD
kan op mij
rekenen!

COUPON

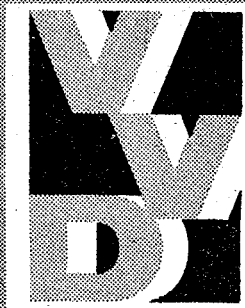
Aan het Secretariaat van de VVD
Koningin. egracht 61
's-Gravenhage

Volgens inzender van deze coupon
kunt u met kans op succes zes weken
lang gratis het blad „Vrijheid en
Democratie“ zenden aan:

Naam: .....

Adres: .....

Plaats: .....

Vrijheid en Democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 908

VRIJDAG 10 MAART 1967

Verlangen naar een politieke herstructurering

HET Liberaal-Democratisch Centrum heeft vorige week zaterdag in het Scheveningse Kurhaus de bij het LDC levende wensen om te komen tot een betere functionering van onze democratie in een openbare vergadering ter discussie gesteld. Over deze voorstellen, puntsgewijs geformuleerd en toegelicht in ons nummer van 16 december 1966 (pag. 6-7) ontstond een opgewekte gedachtenwisseling, mede verlevendigd door niet-geestverwanten, in het bijzonder enkele vertegenwoordigers van D'66. Tot overeenstemming over alle aangeronde punten kwam het niet — hoe zou het ook kunnen — maar als waardevolle conclusie mocht ten slotte toch wel worden gezegd dat de discussie over hetgeen van belang kan zijn voor een doeltreffender werking van ons politieke stelsel op gang is gebracht en dient te worden voortgezet.

De heer H. Wiegel, die bij de recente Kamerverkiezingen als veelbelovend jong liberaal politicus onze kandidatenlijst opsierde en goede kans heeft straks alsnog zijn intrede in het parlement te doen, heeft de gedachtenwisseling ingeleid. Hij noemde de verkiezingsuitslag van 15 februari opmerkelijk. Ons politieke leven is blootgesteld geweest aan een storm. De PvdA en de KVP hebben grote nederlagen geleden. Wij van de VVD hadden voor onze partij meer winst verwacht. Wij hadden gemeend dat onze principiële oppositie tegen het beleid-Cals-Vondeling meer resultaat zou hebben opgeleverd. Daarentegen heeft D'66 een ongelofelijk goed resultaat geboekt. Men kan dit constateren zonder het met de doelstellingen van deze partij eens te zijn. Hun propaganda was zeer goed. De VVD zal hard moeten werken om de eigen opgaande lijn, bestaande uit één zetel winst, duidelijker in de hoogte te doen gaan.

De heer Wiegel noemde de confessie geen goede basis voor een politieke partij. Van hetzelfde evangelie uit kan men nu eenmaal komen tot verschillende inzichten op praktisch politiek gebied. Een politieke partij zal moeten zijn een groepering van mensen die staatkundig in dezelfde richting denken. Dit is thans het geval met de PvdA en de VVD. Als bezwaar tegen D'66 voerde de heer Wiegel o.a. aan, dat deze partij eigenlijk uitgaat van een soort geloof, een geloof in de gekozen minister-president, een geloof in het districtenstelsel e.d. Het is echter goed dat D'66 de andere partijen tot nadenken brengt. Deze zullen hun best moeten doen, de jonge kiezers die zij thans hebben verloren terug te krijgen.

Onze partij, aldus de heer Wiegel, is geen heilig huis. Wij zouden het desnoods moeten afbreken om te komen tot een bredere groepering. Het

De heer H. Wiegel, een van de samenstellers van de discussiepunten van het LDC

zou eigenlijk ideaal zijn, indien er slechts twee of drie partijen van een behoorlijke omvang zouden bestaan. Dan zou het democratische stelsel beter functioneren. Ook de leiding van de VVD zal wat aan verbeteringen moeten doen.

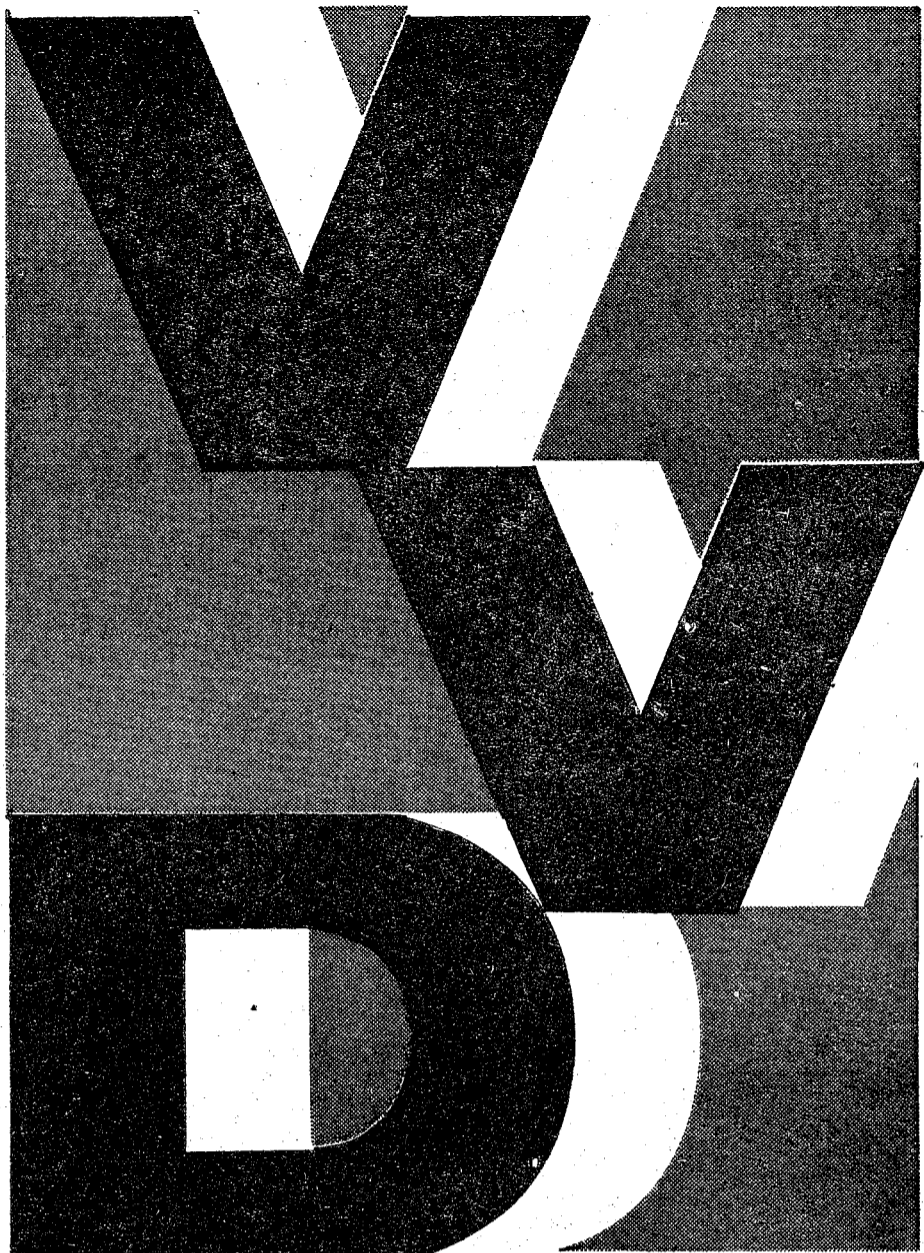
Er zijn gewichtige taken voor jongeren van welke richting dan ook: hun partijleiders aanzetten tot hervormingen. Wijzigingen in het kiesstelsel hoeven intussen nog niet te leiden tot andere partijvorming. De issue „verandering kiesstelsel” hoeft nog geen andere politieke structuren teweeg te brengen. Geen enkel kiesstelsel is ideaal. Ook bij het stelsel van de gekozen minister-president krijgen we te maken met compromissen. Bovendien ontstaan er problemen ingeval van conflict tussen regering en parlement. Wie moet er wijken?

Een staatscommissie tot herziening van het kiesstelsel zou nuttig kunnen zijn, maar ook binnen het huidige staatsrechtelijke raam zijn er mogelijkheden om te komen tot verbeteringen in onze democratie.

De heer Wiegel gaf vervolgens een korte toelichting bij een aantal van de door het LDC geformuleerde punten.

- Afschaffing van de sinds 1922 gangbare ongeschreven regel dat een kabinet vóór de Kamerverkiezingen ontslag vraagt heeft als voordeel, dat het kabinet inzet van de verkiezingen wordt. De (regerings) partijen moeten dus achter het beleid staan. Bepaalde partijen kunnen dan niet meer met twee tongen spreken. De kiezers kunnen de gevolgen van hun stem, hetzij op een regeringspartij, hetzij op de oppositie, veel duidelijker onder ogen zien. Aldus zou op den duur ook de vorming van

(Vervolg op pagina 9)

P.R.I.K.K.E.L.S

- Het Vrije Volk: „Het was te verwachten, dat het nogal revolutionair zou worden in Maastricht. In de uitnodiging voor het congres Socialisme is Cultuur, georganiseerd door Tien over Rood en de Maastrichtse Luuksgroep, had al gestaan dat er een culturele revolutie nodig is. Mao Tse-toeng werd erin geciteerd en in de hal van het kasteel Borgharen ontdekten de vijftig congresgangers vrijdagavond Chinees aandoende muurkranten, volgeschreven met kreten als: de toestand is volledig sjt”.

- Inzender in Het Parool: „Er zijn nog steeds maar twee echte politieke partijen in Nederland: de PvdA en de VVD (afgezien natuurlijk van de kruimeldiefjes zoals PSP en CPN).” En: „Ik ken voor VVD en PvdA maar één soort duidelijkheid en dat is afstand nemen van al die semi-politieke gezelschappen à la de confessionele partijen en D'66. Dat zal onder andere moeten betekenen, dat de PvdA haar ideologie nog eens afstoft en uit de politieke inventaris die dingen weggooit, die alleen opa en oma nog zo schattig vinden. Als met name de PvdA zich maar verschoond houdt van de levensgevaarlijke vrijages met D'66”.

- Hoofdartikel Het Vrije Volk: „In de Anti-revolutionaire partij kregen figuren als Roolvink en Zijlstra de overhand en daarmee werd de koers weer verlegd. Sterke machten voelen voor het behoud van de banden met de christelijk-historischen. En als Zijlstra slaagt, komen de twee protestants-christelijke partijen weer in de regering. Theoretisch zou het heel goed denkbaar zijn, dat een combinatie ARP-PvdA-linkse KVP in Nederland zou staan tegenover een combinatie CHU-VVD-rechtse KVP. Deze combinaties zouden beide de capaciteiten hebben om regeringsverantwoordelijkheid te dragen. En zij zouden de kiemen kunnen vormen voor de ontwikkeling van een ander, meer bij onze tijd passend partijstelsel”.

- De jonge ir. Arend Meerburg, van de Zuidpool-expeditie, in een gesprek met De Telegraaf: „We luisterden daar veel naar de Wereldomroep. Eigenlijk heb ik wat het actuele nieuws betreft alleen de verkiezingscampagnes en de val van het kabinet-Cals werkelijk gemist. Toen had ik graag in Nederland gezeten. Ik ben bijzonder politiek geïnteresseerd. Niet dat ik lid van een partij ben, maar ik ben gewoon liberaal ingesteld. Dat is bijna iedereen, die in Delft studeert of gestudeerd heeft”.

- Pag. 3: Gesprek met lezers (II)
- Pag. 5: Kennedy en Vietnam
- Pag. 8: Indonesische schulden

UIT DE PARTIJ

• HB en partijraad vergaderden

Zaterdag 25 februari vergaderde des morgens het hoofdbestuur van onze partij in Amersfoort. 's Middags kwam, eveneens te Amersfoort, de partijraad bijeen ter uitbrenging van een advies op de voorstellen aan de jaarlijkse algemene vergadering en ter bespreking van de politieke toestand.

• Hummelo en Keppel

De afdeling Hummelo en Keppel van de VVD hield een goed bezochte jaarvergadering in hotel „De Gouden Leeuw” te Laag-Keppel. Het jaarverslag werd goedgekeurd. Verheugend is dat het aantal leden toeneemt. Het financiële verslag werd afgesloten met een behoorlijk batig saldo.

De heren W. B. R. Drost en J. G. Kets hadden zich niet herkiesbaar gesteld voor een bestuursfunctie. In hun plaats werden gekozen mevrouw mr. A. E. Eschauzier-Schiff (Laag-Keppel) en de heer G. Blokhuis (Hummelo). Beiden zullen de secretariaatswerkzaamheden op zich nemen. De heer J. L. Markvoort (Hummelo) werd gekozen tot penningmeester. Met een persoonlijk woord dankte de voorzitter, drs. J. F. A. Modderman, de aftredende secretaris-penningmeester Drost, die zeer veel voor de afdeling gedaan heeft. Aan mevrouw Drost werden bloemen, aan de heer Drost een lederen portefeuille als dank namens de afdeling overhandigd.

Verder werd uitvoerig gesproken over het werk van onze afdeling in de komende tijd. We zullen nauw blijven samenwerken met de statencentrale Doetinchem, wat tot nu toe goede vruchten heeft afgeworpen.

Bij de rondvraag kwamen vele gemeentezaken ter sprake, o.a. zwembad en riolering.

• Rijswijk

De afdeling Rijswijk (ZH) van de VVD, sedert de Kamerverkiezingen de grootste partij in Rijswijk, heeft op 2 maart een leden-vergadering gehouden.

De heer A. van der Wilde werd bij acclamatie, onderstreept door een langdurig applaus, wegens zijn veeljarige belangrijke werk voor de afdeling

Rijswijk benoemd tot erelid.

De heer J. G. Rietkerk is gekozen in de Tweede Kamer; zijn plaats in het bestuur van de afdeling wordt ingenomen door de heer dr. L. Ginjaar.

De heer R. L. L. M. Beaumont, die wegens wijziging van zijn werkzaamheden niet meer voor het afdelingsbestuur beschikbaar kan zijn, werd opgevolgd door de heer R. J. Verheul (JCVD).

Het afdelingsbestuur bestaat thans uit de heren drs. A. A. C. Reedijk, voorzitter, dr. L. Ginjaar, vice-voorzitter, W. Wagenaar, secretaris, drs. J. J. Bate Boerop, penningmeester en de leden mevrouw B. W. Neurdenburg-Deuyv en de heren C. Niermeier en R. J. Verheul.

• Delden

De ledenvergadering van de afdeling Delden koos op 22 februari in de plaats van de heer J. W. Velner, die naar Vriezenveen verhuisde, de heer dr. H. Horn als voorzitter. De heer ir. D. Hoogerkamp werd tot tweede secretaris benoemd.

Op verzoek van de leden in Borne en Zenderen werd besloten een schrijven aan het hoofdbestuur te richten met het verzoek deze leden bij de afdeling Delden te mogen inschrijven.

• Bierum

Op dinsdag 28 februari vergaderde de afd. Bierum (Gr.) van de VVD in het café De Boer te Holwierde.

Voorzitter J. Voorthuis kon een zeer goed bezette zaal het welkom toeroepen. Hij hield een korte beschouwing naar aanleiding van de verkiezingen; mevrouw Evers-Dijkhuizen belichtte het werk van de onder-centrale „Five-lingo”, waarna de provinciale propagandist van onze partij, de heer H. B. van Bruggen, enige woorden tot de vergadering richtte.

In het bestuur werd, wegens vertrek binnenkort van de heer Van Bruggen tot secretaresse gekozen mevrouw E. Ritsema-Tijdens te Holwierde.

Hierna gaf de voorzitter het woord aan de heer W. J. Vuursteen, directeur der stichting „Noord-Groningen”, die sprak over de jongste ontwikkelingen in dat gebied, waarbij speciaal het Eemsmond-gebied aan een intensieve beschouwing werd onderworpen.

Al met al was het een zeer geslaagde jaarvergadering.

• Groningen

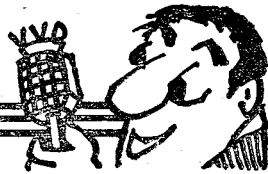
Na de laatste verkiezingen, waarin de jeugd een zo belangrijk aandeel had, heeft ook de afdeling Groningen besloten ernst te maken met de verjonging in het bestuur. Mr. P. Dorhout, vanaf de oprichting afdelingsvoorzitter, maakte plaats voor drs. J. F. Scherpenhuizen. Vice-voorzitter R. J. Wiers schilderde uitvoerig de vele verdiensten die de heer Dorhout voor de afdeling heeft gehad. Groningen is hem buitengewoon veel dank verschuldigd. De afdeling schonk hem als blijk van waardering een portret van oud-Groningen.

Tijdens de ledenvergadering werd bekend gemaakt dat de kleine, maar uiterst actieve ledenwerfcommissie in een paar maanden ruim 150 nieuwe leden heeft gewonnen.

• Kamercentrale Zwolle

In de aankondiging van de jaarvergadering van de kamercentrale Zwolle is vorige week een fout geslopen. De vergadering wordt gehouden op dinsdag 21 maart in hotel „Van Gijtenbeek” te Zwolle, aanvang 20.00 uur. Dus niet op 20 maart, zoals vorige week abusievelijk werd gemeld.

RADIO

Radio-uitzending van de VVD: hedenavond, vrijdag 10 maart, 20.00—21.00 uur, over de zender Hilversum II (298 m.)

Spreekers: Ir. K. van der Pols en Mr. E. H. Toxopeus.

Radio-uitzending van de VVD: dinsdag 14 maart van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum II.

SMIT KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

Kopij voor deze rubriek zenden aan:
Joh. H. Springer
Alexanderstraat 16 Haarlem

Deze is 's middags, aanvang 2 uur, in een zaal van de Doopsgezinde kerk, Wladimirlaan 10 te Bussum (vlak bij het station). Spreken zal mevr. Martha van Brink-Poort, die geen nadere introductie behoeft. Er zal thee zijn en gelegenheid tot discussie.

Friesland

In Friesland is verandering gekomen. De centrale-vertegenwoordigster, mevr. mr. E. Veder-Smit, heeft zich uit deze functie teruggetrokken wegens haar benoeming tot Kamerlid. Ook haar plaatsvervangster, mevr. A. Blanksma-Westra, is afgetreden. Wij bedanken beide dames hartelijk voor wat zij voor onze organisatie gedaan hebben. Zij zetten beiden het werk voor de VVD op andere wijze voort.

In haar plaats zijn nu gekozen: mevr. E. G. A. Wichers-Brons, H. de Withstraat 18, Buitenpost en als plaatsvervangster mevr. T. E. Gerritsma-Bruins, Singel 38 te Sneek.

Plaatselijke jaarverslagen

Uit verschillende plaatsen werden ons jaarverslagen toegezonden, waarvan wij graag gebruik maken om eruit voor deze rubriek te putten. Tevens is het materiaal voor het landelijk jaarverslag. Het is echter gebleken dat niet alle centrale-vertegenwoordigsters de jaarverslagen van plaatselijke vrouwen-groepen in haar Centrale ontvangen. Zij zouden er ook graag kennis van nemen en verzoeken daarom steeds ook een exemplaar naar haar te zenden.

Bouwcentrum

Een onzer leden bezocht het Bouwcentrum in Rotterdam (vlak bij het Centraal station) ter gelegenheid van een persconferentie bij de opening van de „Accentmaand Vloerbedekkingen” (tot 8 april), waarvoor wij een uitnodiging kregen. Wij willen gaarne deze instelling nog eens onder aller aandacht brengen. Speciaal vloerbedekkingen is een onderwerp dat ons allen van tijd tot tijd voor problemen stelt. Het Bouwcentrum geeft alle gewenste inlichtingen en is onpartijdig. Het heeft m.a.w. geen financieel belang bij Uw keuze. Het informatieblad no. 6624 „Vloerbedekkingen” is voor f 1.— (plus portokosten) te bestellen. Het geeft een overzicht en enige kennis van de materialen, de eigenschappen en toepassingsmogelijkheden, het onderhoud, de minimum richtprijzen per vierkante meter en de vereiste voorbereiding van de ondervloer, zodat men tot een in alle opzichten verantwoorde keuze kan komen.

Eigen Risico

Dit onderwerp komt voor op vragenlijst XVIII. Het is gebleken dat het toch wel enige toelichting vraagt en daarom heeft mej. mr. J. J. Th. ten Broecke Hoekstra zich bereid verklaard er over te komen spreken. Haar adres is: van Weede van Dijkveldstraat 61 te Den Haag, tel. 070-557054.

Landbouw en EEG

Op dinsdag 14 maart zal de heer W. H. Jas uit Dubbeldam een inleiding houden over de Nederlandse landbouw en de EEG voor de VVD-vrouwen en haar echtgenoten uit Maassluis, Maasland, Naaldwijk en Rozenburg. De bijeenkomst heeft plaats in café De Kroon, Haven 44 te Maassluis en begint om 20.00 uur.

J. H. S.

Voor particulieren enkele interessante

**KLEINERE
BELEGGINGEN**

N.V. MAKELAARSKANTOOR

„GEMAKO”

Nassaplein 16 — Den Haag
Telefoon (070) 60 19 09
(6 lijnen)

Vrijheid en Democratie

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonnementen toestel 249, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 f.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

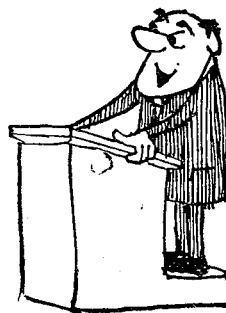
Hoofdredacteur:

Ph. C. la Chapelle jr.
Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B.
te Amsterdam-C.

SPREEKBEURTEN

Periode 10 maart tot 10 april 1967

12 maart	Rotterdam (CJV, 21.00 uur)	Mr. J. G. Rietkerk
13 maart	Almelo (ledenvergadering, Cultureel Centrum, 20.30 uur)	R. Zegering Hadders
15 maart	Amsterdam (JOVD, debat VVD—D'66)	H. Wiegel
16 maart	Nijmegen (Prov. dag Vrouwen in de VVD, concertgebouw „de Vereniging”, 10.40 uur)	Mr. W. J. Geertsema en mej. mr. J. L. M. Toxopeus Pott
16 maart	Valkenburg (L)	Mr. W. J. Geertsema en mr. F. Portheine
17 maart	Den Haag (JOVD)	H. Wiegel
8 april	Winschoten (forum, georganiseerd door Actiecomité Dollardpoldering, hotel Dommering, 's-middags)	R. Zegering Hadders

GESPREK MET LEZERS (II)

Activiteiten niet op verkiezingsdag geëindigd

TELEURGESTELD door de verkiezingsuitslagen, hebben enige jonge liberalen in Delft de „koppen” bij elkaar gestoken om te discussiëren over de structuur van de VVD. Algemeen bleek dat men (in deze kring) vele bezwaren had tegen de huidige gang van zaken, doch aan de andere kant bleek het ook weer niet gemakkelijk om tot „aanvaardbare alternatieve oplossingen te geraken”.

Algemeen, zo schrijft ons de heer A. Zwols, lid van de VVD te Delft, leeft binnen onze groep de wens om het probleem dat wij constateerden, binnen de VVD ter discussie te stellen en wij menen, dat het publiceren van dit schrijven in „Vrijheid en Democratie” daartoe een eerste impuls kan zijn. De brief, die de heer Zwols bedoelt en die wij hieronder laten volgen is door 14 leden van de VVD en/of de JOVD of LSVD (Liberale Studenten Vereniging Delft) mede-ondertekend. Die veertien zijn: A. C. van Rhee (VVD), L. J. Visser (LSVD), mej. R. J. Steenaart (JOVD), C. Pannevis (LSVD), D. E. Lamberts (LSVD), H. Trebbe (LSVD), J. W. A. Zwart (VVD), J. R. Bolken (LSVD), H. J. M. Jansen (LSVD), R. P. Heering (stemt VVD), J. F. Kwik (LSVD), J. Luijering (LSVD), D. F. J. Bakker (stemt VVD) en F. R. Potjer (LSVD). Zij allen stemden bij de laatste verkiezingen op de VVD.

Wanneer wij — zo schrijven deze jonge Delftse geestverwanten — de commentaren vernemen, die van liberale zijde op de verkiezingsuitslag worden gegeven, dan valt daarbij op een boven-toon van tevredenheid. Slechts in zeer geringe mate hoort men hier en daar een geluid van teleurstelling.

Wij zijn het met deze houding geheel oneens. Het mag als buitengewoon teleurstellend worden gekenschetst dat de grootste oppositiepartij (gedurende de periode-Cals) slechts één zetel in de wacht heeft weten te slepen van de veertien, welke voor KVP en PvdA verloren zijn gegaan. Hier verliest een opmerking als: „Wij mogen blij zijn, dat de VVD in deze storm is overeind gebleven,” al haar kracht. Wij willen duidelijk stellen dat de VVD heeft gefaald bij haar pogingen de kiezer te overtuigen van haar toch zo goede bedoelingen.

Onwillekeurig rijst de vraag, waaraan wij de oorzaak van dit falen moeten toeschrijven.

De objectieve waarnemer zal toch moeten toegeven dat de VVD geen onverdienstelijke verkiezingscampagne heeft gevoerd, terwijl ook de diverse mensen in de top van de partij een alleszins redelijke bijdrage hebben geleverd.

Het falen van de VVD moet dan ook in belangrijke mate worden toegeschreven aan de starheid, welke heerst onder de individuele leden. Velen leggen ten aanzien van politieke problemen een grote onverschilligheid aan de dag, om maar niet te spreken van hen die überhaupt niet bereid zijn enige positieve bijdrage te leveren en die het lidmaatschap waarschijnlijk continueren uit louter status-overwegingen. De angst om kleur te bekennen tegenover de buitenwereld doet grote afbreuk aan de dynamiek van de VVD.

Uit de verkiezingsuitslag is gebleken dat een groot deel van het Nederlandse kiezersvolk de voorkeur geeft aan een frisse en energieke aanpak van zaken; dit dient zich in de praktijk duidelijk te manifesteren, zowel waar het de kopstukken als wel de individuele leden van de partij betreft.

Kortom: een partij moet leven! En helaas is er bij de VVD in vele gevallen sprake van het tegendeel. Het is duidelijk, dat hier voor de liberale leiders een uitgestrekt werkterrein ligt. Zij dienen zich te realiseren, dat de partijpubliciteit niet eindigt op de dag der verkiezingen, doch dat deze permanent dient te zijn. De voorlichtende taak mag nooit verwaarloosd worden. Wij denken bijvoorbeeld aan het plaatsen van inlichtingen-bulletins in de pers tijdens de behandeling van belangrijke politieke aangelegenheden.

Dit schrijven geeft geen enkele pasklare oplossing voor een herstructurering van de VVD. Wij zijn er echter van overtuigd, dat er op korte termijn iets zal moeten veranderen, en wij hopen dan ook vurig, dat wij hiermede een bijdrage hebben geleverd tot het op gang brengen van de discussie over dit uiterst belangrijke probleem.

DE PARTIJPUBLICITEIT

Aldus de jonge Delftse liberalen. Ik geloof dat we deze briefschijvers erkentelijk kunnen zijn voor hun rustige betoeg. Daar worden geen grote

woorden gebruikt. Zij geven toe ook geen pasklare oplossing te hebben voor hetgeen hen bezwaart, maar aan hun verontrusting geven zij in duidelijke bewoordingen uiting.

Met één ding kan ik het in ieder geval van harte eens zijn. Namelijk dat wij er inderdaad van doordrongen moeten zijn dat de partijpubliciteit niet eindigt op de dag van de verkiezingen. Dat, met andere woorden, de voorlichtende taak nooit mag worden verwaarloosd.

Het staat m.i. vast dat de organisatorische kant van het succes van D'66 is geweest, dat de voornaamste initiatiefnemers in overgrote meerderheid journalisten waren, die de weg in de publiciteitswereld terdege kennen en daar bijzonder handig gebruik van hebben weten te maken.

Zoiets omvat heel wat meer dan „het plaatsen van inlichtingenbulletins in de pers” tijdens de behandeling van belangrijke politieke aangelegenheden. Van een journalist met enige ervaring zullen de inzenders dat wel willen aanvaarden.

Natuurlijk is het, als men als partij iets heeft te melden of toe te lichten dat de pers of althans bepaalde kranten voor hun lezers van voldoende belang achten, mogelijk daarvan iets opgenomen te krijgen. Ook het instituut van de — algemene of beperktere — persconferentie is onze partij of onze fractie niet onbekend. Van groter belang echter zijn de persoonlijke relaties, de aanhang en de „image”, die men als partij op een bepaald moment in journalistieke kringen heeft. D'66 dankt zijn ontstaan vooral aan een kring van vrijwel uitsluitend jonge journalisten en heeft de vruchten daarvan dankbaar weten te plukken.

Afgezien daarvan echter: meer dan ooit zal in de komende jaren ook van de partij en de Kamerfractie meer openheid, meer openbaarheid en meer

ZIJLSTRA DOET 'T NIET

Prof. Zijlstra, Jelle voor meer ingewijden, heeft er nu echt geen twijfel meer over laten bestaan: hij wenst niet in de politiek terug te keren en zal dus geen leiding geven aan 's lands regering. Wij betreuren dat, omdat wij een groot vertrouwen in de heer Zijlstra hebben en gaarne gezien zouden hebben dat hij als premier van een kabinet van de confessionele partijen met de VVD zou optreden. Nu de kaarten echter zo liggen en de heer Zijlstra in alle toonaarden duidelijk te verstaan gegeven heeft er niets voor te voelen, zal men moeten ophouden verder nog pressie op hem uit te oefenen. Per slot van zaken moet er ook een goede regering mogelijk zijn zonder Jelle.

toelichting in voor ieder begrijpelijke bewoordingen mogen worden verwacht.

De kritiek, die de heer Zwols en zijn mede-ondertekenaars in het begin van hun brief laten horen, mag ook schrijver dezes zich aantrekken. In de verkiezingsnacht, heet van de naald voor ons blad commentaar leverend, leek mij de uitdrukking „redelijk tevreden” de juiste typering voor onze stemming, gezien tegen de achtergrond van hetgeen toen was bekend geworden aan debacles en verschuivingen.

Ik ben, ondanks sommiger kritiek, ook thans nog van die mening. Om mijn argumentatie van vorige week nog even samen te vatten: Tijdens de verkiezingen hebben wij de kiezers voorgoed gehouden, dat alleen door: 1. de VVD te versterken; 2. haar de derde plaats in de zetelverhoudingen te doen blijven innemen; 3. de PvdA te verzwakken — zou kunnen worden bereikt, dat een kabinet zou worden gevormd met de VVD en zonder de PvdA. Welnu, de VVD is versterkt (zij het dat wij graag nog wat meer succes zouden hebben gezien); zij is de derde partij in sterkte gebleven en de kans bestaat op het ogenblik dat wij dit schrijven nog steeds, dat het kabinet tot stand komt, waar wij onder de huidige omstandigheden voor gepleit hebben.

Voor dit op alle drie de genoemde kernpunten bereikte positieve resultaat meen ik de waarlijk toch niet van blindelings enthousiasme getuigende term „redelijk tevreden” te mogen handhaven.

Later vernamen wij van anderen dat mevrouw Van Someren-Downer op de verkiezingsavond in de vergadering te Amsterdam precies dezelfde uitdrukking had gebruikt. De heer Wiegel, tot voor kort voorzitter van de JOVD en bij de te verwachten opschuiving in de fractie eerlang (het dan waarschijnlijk jongste) Kamerlid, gaf in een interview van „De Haagse Post” (25 februari jl.) als zijn mening te kennen, bepaald niet somber gestemd te zijn en zeker geen enkele reden voor paniek te zien.

Ik mag mij in dit opzicht dus verheugen in het plezierige gezelschap van Haya van Someren en Hans Wiegel, beiden niet bepaald behorend tot het meest „bedaagde” deel van de VVD en beiden zeker ook nimmer bereid iets recht te praten dat krom is.

TROUWE AANHANGERS

Nog iets moet mij deze week van het hart. Wij hebben vorige week een onderscheid gemaakt tussen twee mentaliteiten. Om het wat gekleurd te zeggen: die van de altijd optimisten en die van de eeuwig verontrusten. Ik zou er toch wel met nadruk op willen wijzen, dat men een grote vergissing begaat, wanneer men de optimisten in de partij identificeert met zelfgenoegzamen en lauwen. Het tegendeel is het geval. Zonder hen zou er in de partij inderdaad weinig leven zijn. Zij zijn het, op wie de partij altijd een beroep kan doen en kan bouwen. Zij zijn het, die krachtens hun onwankelbare geloof in de juistheid en de levenskracht van het liberale beginsel hun trouw aan de partij niet afhankelijk stellen van winst of verlies.

Wanneer er in de laatste vooroorlogse jaren, toen het liberalisme (het door de NSB-ers gesmade „demo-liberalisme”) tussen de molenstenen van het socialisme, het nationaal-socialisme en de toen heersende „Colijnitis” dreigde te worden fijngemalen, geen liberalen waren geweest, die zich ondanks de voor het liberalisme toen inderdaad kwade tijd staande hebben gehouden, dan zou er na de oorlog geen kiem meer aanwezig zijn geweest om geleidelijk te groeien tot de partij van betekenis, die wij thans zijn geworden.

Met dit alles wil niet zijn gezegd dat iedere verontruste voor ons een querulant is. Integendeel. Zij houden ons permanent onze tekortkomingen voor en vervullen als zodanig eveneens een nuttige functie. Zeker wanneer dat zo redelijk geschiedt als in de hierboven afgedrukte brief van de vijftien Delftse jonge liberalen is geschied.

Het hoofdbestuur zal zeker serieus van deze brief kennis nemen en het zou mij niet verwonderen, wanneer ook uit de redevoeringen van de partijvoorzitter en van de fractievoorzitter uit de Tweede Kamer op onze jaarvergadering duidelijk zou blijken, dat de activiteiten in de partij zeker niet op de verkiezingsdag zijn geëindigd.

A. W. ABSPOEL

PIJPEN
voor alle doeleinden

"TUBUS"
HANDELMIJ. N.V.

Normaal- en Dikwandige Naadloze Stalen buizen, Gelaste stalen buizen, Gaspijpen en Precisielijpen, Stalen regenwaterafvoerpijpen, Gebruikte elektrisch gereinigde vlampijpen.

VEERSEDIJK 187 - HENDRIK IDO AMBACHT - TEL. 01858 - 3044 (3 lijnen)

Negatief begrotingsdebat

UITZONDERLIJK weinig Amsterdamers hebben de de vorige week begonnen debatten over de Amsterdamse gemeentebegroting van de publieke tribune af gevolgd. Men kan de wegblijvers daarin geen ongelijk geven. De debatten hebben de eerste week weinig positiefs opgeleverd en zij hebben het vertrouwen in de doortastendheid van het dagelijks bestuur van de stad in belangrijke zaken niet versterkt. De meeste bijdragen van de raadsleden waren pover en niet zelden meer gericht op politiek gewin dan op het — zoals de heer De Wilde het eens heeft genoemd — gemeenschappelijk werken voor het belang van de stad, zonder onderscheid tussen links en rechts.

De kreten die door de voorzitter van de socialistische fractie, drs. E. van Thijn, zijn geslaakt zouden op een politieke bijeenkomst niet misstaan hebben. Zinnen als: „De bestuurders van de stad zijn uit de binnenkamers weggerukt; niet zij bepalen het moment waarop zij verantwoording afleggen, maar anderen” zullen in de binnenkamers van de Wiardi Beckmanstichting

stellig met bewondering en eerbied zijn aangehoord, maar zij betekenen niet veel. De hele teneur van zijn prelude was dat het stadsbestuur veel meer naar de bevolking moet luisteren en het was ternauwernood verrassend dat zelfs zijn partijgenoot, wethouder dr. P. J. Koets, zij het ietwat aarzelend het woord demagogie over dergelijke kreten liet horen.

Maar dat is niet het belangrijkste. Belangrijker is wellicht dat een betoog als dat van de liberale fractieleider, mr. J. de Wilde, die in grote trekken werd bijgevallen door het katholieke raadslid mr. drs. T. van der Eyden, bij het college van burgemeester en wethouders kennelijk geen twijfel aan de juistheid van hun gewortelde opvattingen heeft kunnen wekken. De heer De Wilde noemde het financieringssysteem van de gemeenten archaisch, hij betoogde dat men slechts tot een normatief beleid kan komen als de gemeentelijke financieringsmogelijkheden worden ingepast in de macro-economische mogelijkheden, waarbij binnen die macro-econo-

mische mogelijkheden het Rijk weliswaar de grenzen van de beschikbare gelden bepaalt, maar de gemeente zelf beslist op welke wijze die moeten worden gebruikt. De heer Van der Eyden trok een vergelijking tussen de particuliere onderneming en de overheid, een vergelijking die de voorzitter van de raad, mr. G. van Hall, ietwat schamper deed opmerken dat de heer Van der Eyden kennelijk pas heel kort in de raad zit.

De feitelijke moederscheppen van deze raadsleden, met name dat ook Amsterdam nu eenmaal op den duur niet verder kan springen dan zijn polsstok lang is, en dat een zorgvuldige planning van prioriteiten binnen de financiële grenzen noodzakelijk is, zijn blijkbaar niet overgekomen. Zodat het (overigens capabele) denken over de financiële problemen van Amsterdam de tot nu toe gevolgde banen zal blijven volgen.

Al even verontrustend is het antwoord geweest op het debat over de verontrusting en het onbehagen in Amsterdam over de verhouding tussen de politie en

de burgerij op het stuk van de ordehandhaving. Vrijwel alle sprekers over dit onderwerp zijn het erover eens gebleken dat er aan deze verhouding iets schort, en dat — zelfs als men erkent dat de oorzaak geenszins (uitsluitend) bij de politie behoort te liggen — er toch alle aanleiding is om de bestaande situatie met bezorgdheid te bezien en naar wegen te zoeken om daarin verbetering te brengen.

Een aanwijzing dat men terzake van het politiebeleid in deze richting wil denken (zonder daarbij een schuldvraag te stellen) is uit het antwoord van de voorzitter van de raad niet gebleken. Hij heeft minutieus uiteengezet hoe de bestaande regelingen en verordeningen luiden, hij heeft erop gewezen dat sommige demonstranten er eenvoudig op uit zijn te worden gearresteerd omdat daarin de publiciteit ligt die zij zoeken, maar verder is het antwoord niet gegaan. De feitelijke problemen zijn blijven liggen, en het is voor de toehoorder moeilijk geworden tot een andere conclusie te komen dan dat zij niet zijn begrepen.

Het slachthuis: waarheen?

BLIJKENS de jongste investeringsstaat hebben burgemeester en wethouders van Rotterdam een bedrag van f 30 miljoen uitgetrokken voor de bouw van een nieuw openbaar slachthuis. Hoewel de laatste jaren aan het gebouwencomplex bij de Boezemstraat vrij omvangrijke verbeteringen zijn uitgevoerd, kan de bestaande inrichting maar ternauwernood aan minimale eisen voldoen. Op het niveau van de Europese Economische Gemeenschap heeft het Rotterdamse slachthuis niet zonder aarzeling erkenning gevonden.

Er is dus stellig behoefte aan een nieuw slachthuis. De vraag is alleen maar op welke wijze het beste in die behoefte kan worden voorzien. Daarom trekt de investeringsstaat bitter weinig. Wij zien dat voor dit jaar en de beide volgende jaren bedragen worden opgevoerd die variëren van f 135.000 tot f 540.000. Deze bedragen, zo mag men aannemen, worden nodig geacht voor de voorbereiding van het project. Voor 1970 wordt dan ineens een bedrag van ruim f 5 miljoen nodig geoordeeld, welk bedrag het jaar daarna zelfs wordt verdubbeld. Daaruit kan worden geconcludeerd dat het college in de beide laatste genoemde jaren met de uitvoering van de plannen wil laten beginnen.

Voordien zal echter zorgvuldig moeten zijn overwogen wat er precies dient te gebeuren. Een plan voor een nieuw slachthuis kan bijvoorbeeld niet los worden gezien van het al jarenlang sluimerende vraagstuk van de veemarkt. Volgens het basisplan voor de wederopbouw is het huidige veemarkterrein bestemd deel te gaan uitmaken van de groene speerpunt die van het oosten uit op het hart van de stad gericht moet zijn. De raad heeft op voorstel van het college al eens overwogen de veemarkt naar de rand van het Kralingsebos te verplaatsen, een onzalig denkbeeld dat hij gelukkig ook als zodanig heeft onderkend. Sindsdien zit het plan voor verplaatsing van de veemarkt in de ijskast. Daar zal het uit te voorschijn moeten komen zodra de bouw van een nieuw slachthuis actueel wordt.

Natuurlijk rijzen er dan onmiddellijk allerlei vragen. Om te beginnen dient zich een probleem van ruimtelijke aard aan. Op het eigen grondgebied van Rotterdam is geen plaats te vinden voor de situering van een nieuw slachthuis en een nieuwe veemarkt in elkaars nabijheid. Het is ons bekend dat burgemeester en wethouders, met in hun verlengde de directie van het openbaar

slachthuis, al geruime tijd voor dit doel de omstreken van Rotterdam aan het verkennen zijn, in de hoop daar de oplossing voor het ruimtevraagstuk te vinden.

Diepgaande beschouwing verdienen evenzeer de financiële aspecten. Bij de recente plenaire begrotingsbehandeling heeft het liberale raadslid Baggerman — door zijn nauwe relaties met de vleeshandel bij uitstek deskundig te achten — zich daar min of meer uitvoerig mee beziggehouden. Hij sprak er met name zijn twijfel over uit of de bouw van een geheel nieuw slachthuis wel voor het opgevoerde bedrag van dertig miljoen kan worden verwezenlijkt. Persoonlijk wilde hij het maar liever op het dubbele houden.

Vandaar dat hij niet wilde nalaten de bouw van een nieuw slachthuis op het bestaande terrein dan wel grondige modernisering van de huidige accommodatie in de mogelijkheden te betrekken. Technisch hoeft daar geen bezwaar tegen te bestaan, zo meende hij. De financiële voordelen springen echter terdege in het oog. Modernisering bijvoorbeeld noemde hij mogelijk voor de helft van het geraamde bedrag, voor f 15 miljoen dus.

Financieel gezien doemen er nog veel

meer vragen op. Hoeveel zal de gemeente moeten bijdragen in de verplaatsingskosten van de bedrijven die thans op het abattoir gevestigd zijn? Kan de gemeente, net als in het verleden Den Bosch, in aanmerking komen voor een subsidie uit het oriëntatie- en garantiefonds van de EEG?

Al deze vragen maken duidelijk dat een diepgaande studie van de materie hogelijk gewenst is. Daarbij zal dan in het bijzonder moeten worden nagegaan of van een eventuele vernieuwing van het oude slachthuis hetzelfde profijt kan worden verwacht als van een (elders) nieuw te bouwen inrichting.

Om nog even op de beschouwing van de heer Baggerman terug te komen: daaruit bleek dat het liberale raadslid beslist niet a priori tegen de bouw van een volledig nieuw slachthuis is gekant. Maar hij is wel bevreesd dat de daarmee gemoeide investeringen door de tarieven nooit zullen kunnen worden opgebracht en dat de gemeente mitsdien met jaarlijks terugkerende lasten van grote omvang zal blijven zitten. Pas wanneer na grondig onderzoek vast staat dat andere oplossingen moeten worden verworpen, zou in de gedachten-gang van de heer Baggerman algehele nieuwbouw gerechtvaardigd zijn.

Bezwaren tegen nieuw hart

HET zou ons niet verwonderen als de Haagse gemeenteraad over het voorstel van b. en w. voor het nieuwe hart van de binnenstad (Groenmarkt) een verdeelde mening zal blijken te hebben. De vorige week schreven wij reeds dat wij tegen de thans uitgewerkte plannen wel enige bezwaren hebben. Daarover willen wij nu graag nog iets zeggen.

De thans 77-jarige architect van het nieuwe stadhuis, de heer M. J. Luthmann, is er blijkens een gesprek, dat hij met een redacteur van Het Vaderland heeft gehad, ook niet in alle opzichten gelukkig mee. Met de gedachte de raadzaal niet in het stadhuiscomplex op het Burgemeester de Monchyplein op te nemen, is de heer Luthmann het zelfs helemaal niet eens. „Het gemeentebestuur zetelt nu eenmaal op dat plein. De wethouders zitten er bij hun administratieve staven en het college van b. en w. heeft er zijn vergaderzaal. Den Haag heeft lang genoeg getobd met de calamiteit dat alles over verschillende gebouwen zat verspreid. Waarom nu weer de besturende organen te splitsen door de gemeenteraad te scheiden van dit organisme; waarom inbreuk te maken op de zinvolle rangschikking van het gezag (en rechts daarvan het politiebureau, de sterke arm van dat gezag)? De bouw van een raadzaal aan het oude stadhuis zou ik, alls overwegend, niet anders dan een cultuurhistorische fout moeten noemen.” Aldus de heer Luthmann.

Zijn bezwaar op dit punt is ook ons bezwaar. Het kan echter vrij eenvoudig worden opgelost. B. en w. willen naast het nieuwe stadhuis een hoog kantoorgebouw laten verrijzen. Waarom daarin niet de raadzaal opgenomen? B. en w. willen daarin immers in elk geval de trouwzaden opnemen. De heer Luth-

mann staat deze oplossing eveneens voor.

De aanbouw aan het oude stadhuis zou dan kunnen vervallen. Door de restauratie van het oude stadhuis krijgt het gemeentebestuur immers nieuwe receptie-mogelijkheden, die het overigens straks ook geboden worden in het Congresgebouw.

De nieuwe, zeer moderne aanbouw aan het oude stadhuis lokt ons overigens esthetisch ook niet sterk aan, al hebben we groot vertrouwen in de ontwerper, de Amsterdamse architect Zanstra. Maar wie zich de soortgelijke moderniteit op de Markt van Groningen voor ogen stelt, dat begrijpen, dat we grote vrees koesteren ten aanzien van de gekozen oplossing.

In de tweede plaats vragen wij ons af of het voetgangersdomein zover dient te worden uitgebreid als b. en w. nu voorstellen. Wij hebben, zoals onze lezers weten, grote waardering voor de Paleispromenade, maar wij koesteren ernstige twijfel aan het nut van uitbreiding van deze promenade tot de gehele Groenmarkt tot zelfs een deel van het Kerkplein tussen het nieuwe postkantoor en de Grote Kerk. Ook de Driehoekjes in nieuwe gedaante, wordt uitsluitend voor voetgangers bestemd. Betrekkelijke grote open pleinen, zonder verkeer, passen weinig in ons klimaat. De Paleispromenade en — om een oud voorbeeld te noemen — de Passage zijn besloten domein voor winkelend publiek. Op de nu ontworpen voet-

gangersruimten zullen de voetgangers, die er weinig te zoeken zullen hebben, volkomen verloren gaan, vrezten we.

Een derde bezwaar achten wij het dat het verkeer tussen Buitenhof en Torenstraat zal worden geweerd. De gekozen oplossing: omleiding via het aan te leggen dwarstracé, vinden we nauwelijks reëel. De nieuwe dwarsweg ligt veel te ver van de bestaande verkeerswegen verwijderd.

Een vierde bezwaar zien wij in de verlegging van beide tramsporen langs de voorzijde van het oude stadhuis. De (snelle) PCC-trams gaan dan over het voetgangersdomein rijden. Dat schept o.i. grote gevaren.

Ons vijfde bezwaar: hoe zal men straks de nieuwe raadzaal en het oude stadhuis (bij ontvangsten) per auto kunnen bereiken? Voor parkeren zou men in de in de Jan Hendrikstraat gelegen parkeergarage terecht kunnen, maar die is niet via Kerkplein, Torenstraat en Jan Hendrikstraat bereikbaar (in laatste straat links afslaan verboden!). Men zal dus om daar te parkeren een flink stuk moeten omrijden. En bij slecht weer? Moeten de dames dan maar door regen en wind enige honderden meters lopen? Of zal men auto's voor bezoek aan raadzaal en ontvangstruimten dan weer wel op het voetgangersplatform toelaten?

Ons zesde bezwaar: het plan om aan de Driehoekjes toch nog een kleine schouwburg te stichten, schijnt niet te

zijn opgegeven. Dat juichen we van ganser harte toe, maar gebeurt dat, dan gelden daarvoor dezelfde bezwaren ten aanzien van de onbereikbaarheid per auto als voor de nieuwe raadzaal en het oude stadhuis.

Een gelukkige oplossing schijnt ons de restauratie van de zijgevel van het oude stadhuis. Maar, zo vragen we ons af in het licht van de hiervoor genoemde bezwaren, zou hiermee nu niet kunnen worden volstaan?

Richten wij nu nog even de blik naar het burgemeester De Monchyplein. Uit de uitlatingen van de heer Luthmann hebben wij begrepen dat de westelijke wand van de Javastraat (deel van de ringweg) niet zal worden afgebroken. Of dit denkbeeld stand kan houden bij de aanleg van de ringweg, wagen we te betwijfelen, maar laten we aannemen, dat daarvoor een oplossing is te vinden. Doch dat betekent dan wel, dat het nieuwe stadhuis ten eeuwigen dage van de zijde van Plein 1813 aan het oog onttrokken zal blijven. Wij zouden dat in hoge mate betreuren. Op die manier wordt het nieuwe stadhuis als het ware gedegradeerd tot een kantoorgebouw als zovele andere. Wil men dan de westelijke wand van de Javastraat behouden — om welke reden dan ook — dan zal toch in elk geval het gebouw, waarin thans de gemeenteraad zetelt dienen te worden afgebroken. Zó waardevol voor de historie is dat gebouw nu toch werkelijk niet.

Met een bebouwing aan de achterzijde van de westelijke wand van de Javastraat aan de kant van het burgemeester de Monchyplein — denkbeeld van de heer Luthmann — zou dan in elk geval een fraai plein tot stand kunnen komen. Wij betreuren het dat b. en w. dit aspect in hun voorstel geheel buiten beschouwing hebben gelaten.

Rode zorgen

* * De kleine, zich revolutionair noemende pressure-groepjes, zoals Nieuw Links (Tien over Rood), die zich vlak voor de verkiezingen in de Partij van de Arbeid manifesteerden, hebben drs. Den Uyl en zijn geestverwanten bepaald niet het electorale succes gebracht, die deze groepjes zelf pretendeerden te zullen kunnen inbrengen. Integendeel. De jonge helden raken niet alleen vermoeid, ze worden ook opnieuw opstandig, hetgeen blijkt uit een bericht in Het Vrije Volk, volgens hetwelk binnenkort een gesprek zal plaatsvinden tussen het bestuur van de PvdA en een groep jongeren van Nieuw Links naar aanleiding van een brief die deze jongeren enkele weken geleden aan het partijbestuur zonden en waarin werd aangedrongen op hervormingen in structuur en politiek.

Volgens het socialistische dagblad werd in de brief stelling genomen tegen wat men noemde „een vrijagepoging in de richting van D'66." Vaagheid in de socialistische doelstellingen, aldus de jongeren, leidde tot zetelverlies. De PvdA zou bij de partijhervormingen het middelpunt moeten worden van een linkse concentratie.

Het Vrije Volk weet voorts te melden, dat het partijbestuur van de PvdA en de groep Nieuw Links binnenkort om de tafel zullen gaan zitten.

Aldus wordt de broederstrijd voortgezet, waarbij de hardnekkigheid van de groep Nieuw Links wel bijzonder opvalt, aangezien zij tegen beter weten in blijft vasthouden aan conservatieve dogma's, die in de praktijk hebben bewezen niet meer aan te slaan. Het verkiezingssucces van D'66 is hiervan het beste bewijs.

Onze nationale politiek is in beweging, het valt niet te ontkennen. Het blijft echter de grote vraag wat hieruit ten slotte resulteert. Dat Tien over Rood geroepen zou zijn hieraan een positieve bijdrage te leveren, lijkt weinig waarschijnlijk.

Ondemocratisch

* * De Engelse socialistische premier Wilson heeft deze week „zijn" Labourfractie op een ongehoorde wijze geattaqueerd en zelfs bedreigd, omdat zij niet in het gareel van de Britse eerste minister wenst te lopen. Hij stelde de zaak wel heel scherp door te stellen dat niet alleen de fractie, maar ook de regering haar rechten heeft, waaronder het recht om aan het land een nieuw mandaat te vragen en vervolgens terug te komen met aanhangers, waarop men kan rekenen.

Wij achten een dergelijke ontwikkeling ontstellend, zeker nu zij van een socialistische premier komt, waarvan men mocht verwachten dat het hem ernst is met de democratie in het algemeen en de parlementaire democratie in het bijzonder.

Wij willen gaarne aannemen dat de premier met de nodige politieke te-leurstellingen heeft te kampen, die hij overigens voor een groot deel aan zich zelf heeft te wijten. Dat neemt niet weg dat machtswellust in de politiek een bijzonder slechte raadgever is en symptomen oproept waartegen een uiterst fel verzet dringend is geboden.

Bejaardenzorg

* * „Het is bij herhaling gebleken dat de eigenaar van het bejaardentehuis aan de Populierenlaan in Dui-vendrecht het niet te nauw nam met de voorschriften en zeer onbetrouwbaar was."

Dit schrijft de directeur van de gemeentelijke sociale dienst van Ouder-Amstel in zijn rapport naar aanleiding van de recente brand in het Dui-vendrechtse rusthuis, waarbij vier bejaarden om het leven kwamen.

Voorts blijkt dat het gemeentebestuur van Ouder-Amstel het provinciaal toezicht op de bejaardentehuizen en Gedeputeerde Staten van Noord-Holland herhaaldelijk heeft geattendeerd op de praktijken in het tehuis, waar zich onlangs de vreselijke ramp voltrok.

Wij achten dit een onbegrijpelijke en in hoge mate te veroordelen gang van zaken, die de zorg voor de bejaarden nog eens in een fel licht plaatst. Dat het mogelijk is dat een exploitant, van wie bekend is dat hij niet aan de vereiste voorwaarden voldoet zijn tehuis kan blijven voortzetten, is rondweg een schandaal.

Moge dit onverkwikkelijke voorbeeld in Duivendrecht tot lering strekken voor soortgelijke situaties, die mogelijk-kerwijze elders in ons land nog bestaan. Een moderne sociale politiek houdt waarlijk niet op bij het verstrekken van de aow-uitkering. Zij strekt verder. De instanties, die hier bemoeienis mee hebben en weten dat ergens de zaak niet in orde is en nochtans niet ingrijpen, schieten schromelijk te kort.

Een fel protest tegen een dergelijke handelwijze lijkt ons dan ook zeker op zijn plaats.

Oorlog en geen vrede in Vietnam

Opnieuw gaat het hard tegen hard in Vietnam. Alle pogingen ten spijt is het niemand gelukt wapenstilstand-onderrhandelingen op gang te krijgen. En dit, onverschillig of die pogingen of aansporingen nu uitgingen van VN-secretaris-generaal Oe Thant, van Paus Paulus VI, dan wel van politieke, bijv. Britse zijde. De Verenigde Staten bleken van zins de bombardementen op Noord-Vietnam stop te zetten op één voorwaarde. De voorwaarde namelijk, dat ook Hanoi zich bereid zou tonen op enigerlei wijze zijn oorlogsinspanning te beperken. Die bereidverklaring bleef uit. Als gevolg daarvan is er de nieuwe verscherping van de Amerikaanse strijdmethoden.

De intensifiëring van de Amerikaanse offensieven kan men samenvatten in drie punten. Ten eerste laten Amerikaanse vliegtuigen mijnen vallen in sommige rivieren in Noord-Vietnam. Ten tweede bestoken oorlogsschepen van de Amerikaanse Zevende Vloot kustgebieden, eveneens in Noord-Vietnam. Ten derde voeren de Amerikanen grote artillerie-kanonnades uit over de gedomilitariseerde zone heen. Doel ook hier: Noord-Vietnam.

President Johnson heeft nadrukkelijk verklaard, dat deze maatregelen zijn genomen om de verbindings van de Noord Vietnamese en van de Vietcong te belemmeren. Tevens om verdere communistische infiltraties te blokkeren of te verminderen. Niet minder nadrukkelijk gaf hij te kennen, dat men bij dit alles niet van een verdere escalatie — trapsgewijze uitbreiding van de vijandelijkheden — mocht spreken. Bij het laatste is een groot vraagteken de zachtste reactie.

Slag in de lucht

Dat één en ander volgens de wens der Amerikaanse militaire leiders is geschied, is vanzelfsprekend. Generaal Westmoreland en zijn onderbevelhebbers zijn vol vertrouwen dat deze verscherpte actie een groot nadeel aan de vijand zal toebrengen. En dat daardoor het getal der Amerikaanse verliezen aan mensenlevens aanzienlijk zal worden verminderd. Toch zijn er sommigen in Washington — en daar niet alleen — die zich met reden herinneren dat het niet de massale bombardementen zijn geweest, die in de Tweede Wereldoorlog de Duitsers op de knieën hebben gebracht. McNamara, de Amerikaanse minister van defensie, heeft niettemin onderstreept, dat deze aanvallen „een half miljoen mensen" aan Noordvietnamese kant vereisen voor herstelwerkzaamheden. Getal, dat wij van hieruit moeilijk kunnen beoordelen. Toch lijkt het bijzonder veel op een slag in de lucht.

Vredesplan

Intussen is senator Robert Kennedy naar voren gekomen met een plan, dat hem — zeker op dit gebied — tot een verklaarde tegenstander maakt van zijn democratische „partijgenoot" president Johnson. De even levendige als actieve senator toonde zich geporteerd voor een vredesplan in drie fasen. Hij eiste onmiddellijke stopzetting der bombardementen op Noord Vietnam. Tegelijkertijd zouden de Verenigde Staten zich bereid moeten verklaren onderhandelin-

ROBERT KENNEDY
... in drie fasen ...

gen te beginnen binnen een week. Dan zou kunnen blijken, of de tegenpartij na stopzetting der bombardementen in feite van zins zou zijn plaats te nemen aan de conferentietafel.

Als tweede fase wenste Kennedy de vorming van een internationale inspectiegroep. Die groep zou uitbreiding van de oorlog onmiddellijk moeten rapporteren. Als klap op de vredespijl zouden ten slotte de Amerikaanse troepen geleidelijk moeten worden vervangen door een VN-vredesmacht. Voorwaar een schoon plan. Of de uitvoering ervan gemakkelijk te bereiken zou zijn, schijnt ons niet boven twijfel verheven. De reactie van Johnson en de zijnen was prompt, zeer prompt. De president gaf in een brief aan een andere senator, en wel Henry Jackson, te kennen: „De bombardementen op Noord Vietnam beantwoorden geheel aan hun doel en zullen worden voortgezet. Dean Rusk onderstreepte dat Hanoi niet geïnteresseerd is in tweezijdige vermindering van de oorlogshandelingen. En de Amerikaanse opperbevelhebber Westmoreland verklaarde laconiek: „Een pauze van de bombardementen kost extra mensenlevens."

Bedorven

Ziehier dus flagrant tegengestelde meningen. Intussen staat één ding vast: de verhouding tussen president Johnson en zijn eventuele opvolger Robert Kennedy is grondig bedorven.

Wat heeft Kennedy bewogen tot zijn ongewone stap? Volgens Anthony Howard, de uitnemende correspondent van de Londense „Observer" te Washington wilde Kennedy niet in de eerste plaats zijn greep op de jongere Democraten versterken, die sceptisch staan tegenover het gevoerde beleid in Vietnam. Wel heeft hij op zijn recente Europese reis ervaren dat men daar, misschien niet openlijk maar vooral achter gesloten deuren, zich weinig gelukkig toonde met de tot dusver gevolgde Amerikaanse politiek. Anders dan president Johnson, die vasthoudt aan de gedachte dat Amerika de oorlog in Vietnam kan winnen, legt de jonge senator het sterke accent op een geste, die kan leiden tot onderhandelingen.

Huppelen

Beschouwt men de zaak objectief, dan wil het ons voorkomen dat de goedwillende, maar zeer ambitieuze senator iets te gemakkelijk over de moeilijkheden heenhuipelt. Het is immers twijfelachtig of de Noord Vietnamese zelf na stopzetting der bombardementen bereid zouden zijn tot een geleidelijke beperking van hun strijdmacht. En dit zou dan weer gemakkelijk kunnen leiden tot de „eenzijdige" bevoordeling, die door Johnson zo zeer wordt geschuwd.

Anderzijds is herhaaldelijk betoogd dat de verscherping der bombardementen niet in staat zal zijn een beslissing te forceren. Als enig werkelijk resultaat verwacht men slechts een uitbreiding van verwoest terrein.

Geheim

Wat dan wel de oplossing zal zijn? Men moet bedenken, dat bijv. Oe Thants onderhandelingen tijdens zijn vakantie in zijn geboorteland Birma, blijkbaar zonder enig resultaat zijn gebleven. Men moet zich verder herinneren, dat alle wanhopige pogingen van de Britse premier Wilson, om zijn Russische ambtgenoot Kosygin over te halen tot bemiddeling, volledig zijn gestrand. Ook van China, dat ondanks innerlijke moeilijkheden Hanoi blijft steunen, is geen veranderde houding te verwachten. Zo achten wij met de Zuidvietnamese minister van buitenlandse zaken Tran Van Do het één der weinige redmiddelen, dat men, via geheime onderhandelingen over tweezijdige vermindering der oorlogsinspanning, er ten lange leste in zal slagen de vicieuze Vietnamese cirkel te doorbreken. Dit moge in strijd zijn met een door allen zo vurig verlangde openheid. Maar in dit geval schijnt een in het geheim bereikt begin van een oplossing beter dan een openlijke oorlogstoestand.

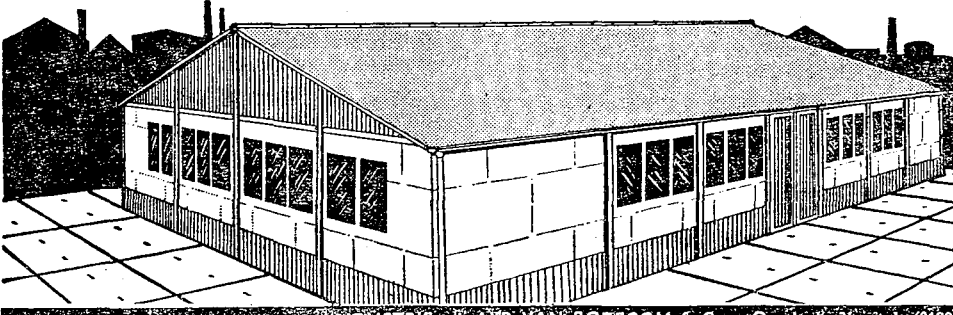
L. M.

N.V. RIJNSTAAL

Telefoon 24941/45 · Arnhem
Postbus 42

**FABRIKANTE
VAN
GELASTE
STALEN BUIZEN**

**BODEGOM
SPIJKENISSE**

Gebouwen van gewapend betonnen prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. · Oostkade 26 · tel. (01880) 2501 · SPIJKENISSE

Mijn opinie is ..

• Defensie: sleutel tot liberale expansie

In mijn artikel van 25 november jl. in Vrijh. en Dem. heb ik enkele punten aangevoerd, die afgesloten kunnen worden met de conclusie: defensie is een sleutelpositie voor de liberalen, doch dan dient zonder restrictie gebroken te worden met alle invloeden en regels op en voor de militaire samenleving, die door andere dan militaire belangen zijn ingesteld.

Het heeft mij verheugd dat er van vele zijden meldingen, telefonische en schriftelijke reacties op mijn betoog zijn gekomen. De in Vrijh. en Dem. van 9 december jl. afgedrukte commentaren van de heren M. W. A. Weers en V. E. Nierstrasz, generaal-majoor b.d., hebben beide als centrale kritiekpunt: ongehoort ten aanzien van de „bedisselde eindbestemming” van verschillende officieren al bij de rang van kapitein. Mij zijn verscheidene gevallen met name bekend. Het heeft m.i. echter geen enkele zin personen door publicatie hiervan te dupliceren. Immers, de gevallen als zodanig zijn weliswaar ernstig, maar het gaat om het veel belangrijker symptoom: het feit van dergelijke insluipsels in de organisatie. In plaats van te vragen om bewijzen, waar het dit soort machinaties betreft, is het belangrijker zich eerlijk en oprecht af te vragen of men zelf nooit — in welke vorm dan ook — aanwijzingen is tegengekomen dat deze situaties inderdaad bestonden en bestaan. Indien ook maar de geringste twijfel hierover opkomt is bewijs voor mijn stelling reeds geleverd en zal men zonder terughouding kunnen beamen, dat „waterdicht maken” van de militaire maatschappij op dit punt onverwijd dient te geschieden.

In het algemeen wil ik „geen oude koeien uit de sloot halen”, maar iets van de achtergronden vertellen, die mij ervan hebben overtuigd dat het voor de liberale zaak van levensbelang is — en daarbij voor ons allen Nederlanders een dwingende noodzaak — dat een grondige reorganisatie van het beheer van Defensie tot stand wordt gebracht, met gelijktijdige verbreking van alle afspraken, vriendendiensten, „gegroeide” gangen van zaken, die in de loop der decennia door infiltratie van andere, niet-militaire belangen zijn ontstaan.

Voor wie mijn vorig betoog onnauwkeurig heeft gelezen, kan het lijken alsof van alle officieren de eindrang reeds zou vaststaan bij de rang van kapitein. In dat geval zou er nog een zekere „eerlijkheid” zijn door de algemene toepassing. Maar juist bij bepaalde officieren kwam het voor. Ook mijn opmerking dat liberaalgezinde officieren een bepaalde terughoudendheid toonden ten aanzien van het lid worden van een politieke partij (en met name „confessionele” officieren niet), hield in dat velen het buiten de politiek blijven (vooral voor de oorlog) beschouwden als een uiting van gezagsgetrouwheid.

Uit de reacties van de heren Nierstrasz en Weers blijkt een goed vertrouwen in het beheer van Defensie, dat mij zeer sympathiek is. Van een smet op het officierskorps is geen sprake. De wan-toestand, die ik signaleerde, betreft niet het officierskorps maar de politici en hun militaire stromannen, die dit korps wilden beïnvloeden door niet-reglementaire handelingen. Het officierskorps en zijn blijvende integriteit kunnen er slechts wel bij varen indien dit soort „bedisselen” niet meer mogelijk is. Dan zullen de leidinggevende personen ook voorzieningen op lange termijn kunnen treffen en een verziend beleid kunnen voeren (in 1949 hadden dan de zaken als de Nato, de veranderde tactieken, strategie en beleidsvoering doorzien en juist geregeld kunnen worden).

Nu een zeer belangrijk aspect van het liberale beheer van defensie: meer en beter gerichte samenwerking tussen militair en civiel leven. In een radio-praatje, kortgeleden voor de Avro gehouden (11 dec. 1966) heb ik daarover iets gezegd. Direct betrokken bij een dergelijke samenwerking is de houding van de liberalen tegenover defensie en de samenstelling van het „beleidsteam” in een eventuele regering waarin de liberalen zitting hebben.

Het is nu alweer acht jaren lang dat de liberalen ten aanzien van defensie zich de kaas van het brood laten eten. Zij kwamen in de regering met een zeer sterke positie voor de post Defensie. Dat kwam niet onverwacht, want jaren tevoren was reeds op die mogelijkheid gewezen. Toen echter het „uur nul” was aangebroken, bleek niemand voor de post gereed.

Vier jaar geleden stelde ik op een verkiezingsbijeenkomst in Zeist de (voor-

aanstaande) liberale spreker een vier-tal vragen over Defensie, waarop hij geen antwoord kon geven. Niet zo veelzeggend; het gezegde luidt: „een gek kan meer vragen dan tien wijzen kunnen beantwoorden”. Wel veelzeggend lijkt mij dat hij op deze vier vragen (de kernpunten van mijn betoog van vorige maal) ook nu nog geen antwoord weet. Het feit dat geen ernstige poging is gedaan om zelfs maar een beeld van de door de vragensteller gesignaleerde toestanden te verkrijgen, vormt het bewijs waarom en de oorzaak waardoor de liberalen, als zij eens regeringspartij zullen zijn, van hun slaperigheid met één klap in slapeloosheid zullen vervallen.

De liberale verontwaardiging over de houding der confessionelen in het omroepbestel mag groot zijn, heel wat groter nog is de liberale indolentie ten aanzien van defensie gedurende enige decennia tot op heden gebleven. Zo de liberalen menen dat de „zuilen” zich bij de behandeling van de Omroepwet hebben laten kennen op een ongehoorde manier, mogen zij bedenken dat een dergelijk gedrag reeds tientallen jaren ten aanzien van defensie voortging, maar de liberalen onberoerd heeft gelaten. Wanneer de verdraaiing van het begrip „open bestel” ergernis wekt, kan iedere rechtgeaarde liberaal zich een voorstelling vormen van de draagwijdte en de gevolgen van de verwringing van de begrippen „gehoorzaamheid”, „krijgstucht”, „aanpassingsvermogen” en noem maar op, in de militaire maatschappij in de greep der zuilen. Defensie biedt ook thans nog geen toekomst voor een volbloed liberaal. De rooibouw op zijn loyaliteit is grenzeloos.

De onderschatting van het belang van defensiebeheer, met onmiddellijk gevolg de onmacht daartoe, heeft de liberale regeringspositie dusdanig verzwakt, dat de liberalen het veld moesten ruimen. Wij schuiven dat op het omroepbestel, maar dat was slechts de slag die wij waard waren. Wij zijn toen in het regeren tekortgeschoten, omdat de oorzaak veel dieper lag. Een liberaal defensiebeheer met open oog voor de plaats die defensie opeist in alle geleiden van de maatschappij en met de bereidheid tot vreedzaam stimulerend werk in die maatschappij, met alle financiële verademing daarmee gepaard gaande, verschaft de liberalen een harnas, lans en paard, waarmee zij ieder politiek toernooi kunnen aangaan.

Tallose zaken, als het studentenhuisvestingsprobleem, het wegenbouwprobleem, de ontwikkelingshulp, het tekort aan hoger technisch geschoolde krachten, en nog vele andere, kunnen door een betere samenwerking tussen defensie en civiele maatschappij worden opgelost, met een direct gunstig resultaat op de begroting en een aanzienlijk gunstig resultaat op langere termijn ten aanzien van ruimtelijke ordening en economische structuur.

Defensie, sleutel tot liberale expansie. Zeker, maar waar is het sleutelgat en hoe moeten we draaien. Zelfs al zou de post defensie ons net zo gemakkelijk toevallen als de laatste twee malen gebeurde (waarvan de laatste maal moest worden afgeweerd...!), is het niet alleen een kwestie van de post defensie bezetten, maar juist en vooral het aannemen van een andere houding ten opzichte van die defensie, en de juiste elkaar aanvullende portefeuilles om zowel het defensiebeleid, als het financiële beleid, als bv. het onderwijsbeleid te kunnen correleren. Dan slechts zullen de liberalen kunnen bewijzen dat er ook (en een veel grotere) vooruitgang te boeken is met een beleid, waarin ieder individu zijn eigen verantwoordelijkheid houdt en de economische vrijheid op geen enkele wijze wordt beknot.

Het liberale sleutelwoord bij de juist gehouden verkiezingen was „duidelijkheid”. Zeer goed gekozen slagwoord, want duidelijkheid is inderdaad wat iedere kiezer verlangt van zijn of haar politieke partij. Pijnlijk is het dan te moeten constateren dat het liberale standpunt en de liberale koers ten aanzien van defensie-zaken niet bij benadering duidelijk is te noemen.

Nogmaals, eerst en voor alles dienen wij liberalen ons los te maken van alle klakkeloos overgenomen confessionele ideeën over defensie. Tot zelfstandig denken en constructief werken moeten wij toch in staat kunnen zijn?

Mr. S. A. L'HONORE NABER,
BILTHOVEN

Naschrift

Het betoog van mijn oud-collega L'Honoré Naber, geplaatst in het nummer van 25 november jl. en nader verduidelijkt in dit nummer, steunt op observaties die ik in mijn 34-jarige marineloop-

baan óf in het geheel niet heb waargenomen óf in zover minder ernstige mate dat ik de daarop door de heer Naber opgebouwde conclusies (met alle waardering voor de ongetwijfeld goede bedoelingen) niet houdbaar acht.

Over het proudtiesysteem en de uitvoering daarvan, waartegen de heer Naber dermate bezwaar heeft dat hij niet aarzelt dit buitverdelen en bedisselen te noemen, hebben de heren Weers en Nierstrasz in dit weekblad op 9 december een visie gegeven waarbij ik mij volkomen kan aansluiten. Ik zou daaraan nog willen toevoegen — ten overvloede, maar in een poging de zaak nog meer duidelijk te maken — dat over militairen periodiek, minstens eenmaal per jaar, een beoordelingsstaat wordt opgemaakt door de commandanten of chefs. Een officier van tien jaar anciënniteit is dus, als regel, een keer of tien beoordeeld door, in het algemeen, vijf of zes of zeven verschillende meerderen. Beroep hiertegen is mogelijk. Mij dunkt dat de objectiviteit van beoordeling bij dit systeem zo goed als maar mogelijk is, verzekerd is.

De personeelschefs van de krijgsmachtonderdelen kennen de in andere landen en bij de grote ondernemingen van kracht zijnde systemen en zij houden zich op de hoogte van veranderingen daarin om, waar mogelijk, tot verdere vervolmaking van het huidige systeem te geraken. Ik meen dan ook dat er geen gronden aanzeggen zijn om te stellen dat bij de krijgsmacht een methode wordt gevolgd die elke vorm van rechtvaardigheid tart.

Nu is het zo dat een jeugdig (en ook een minder jeugdig) officier, die zeer bekwaam is, dit in de over hem uitgebrachte beoordelingen tot uitdrukking gebracht zal zien. Indien in een aantal beoordelingen, over een aantal jaren opgemaakt door verschillende beoordelaars, wordt vermeld dat de onderwerprijke jeugdige luitenant of kapitein een buitengewoon bekwaam officier is, die wordt aanbevolen voor bevordering en die de beoordelaar — zoals de term luidt — „in oorlogstijd zeer gaarne onder zijn bevelen zou willen hebben,” zal dit niet nalaten de aandacht te trekken van de hoogste chefs, die in hem een „coming man” zullen zien. En die daarmede rekening zullen houden bij zijn volgende plaatsingen ten einde 's mans bekwaamheden nog verder uit te bouwen en deze, in 's lands belang, zoveel mogelijk te benutten. Zo dienen uiteindelijk de „right men on the top” te komen.

Anderen, die minder bekwaamheden bezitten, stijgen minder snel op de militaire ladder of zij blijven ergens steken. Maar het is dan ook in de praktijk gebleken dat zij minder capaciteiten bezitten dan de méér bekwaamen. Ik meen dat deze gang van zaken voor een liberaal begrijpelijk en aanvaardbaar kan zijn.

Dat een politieke richting hierbij invloed zou uitoefenen moet ik in alle ernst naar het rijk der fabelen verwijzen. Doch zelfs, „for the sake of the argument” veronderstellend dat dit toch in een enkel incidenteel geval zou voorkomen en een beoordeling zou beïnvloeden, welnu, een officier wordt op grond van één beoordeling niet gepasseerd of bevorderd! Bovendien zou men in zo een geval de beoordelaar ook wel „kennen”. De beoordelaar wordt op zijn beurt ook beoordeeld!

Politiek in de militaire maatschappij? In één geval heb ik daar ooit iets van bemerkt; dat geval trok dan ook terstond grote aandacht en werd door ieder die ik gesproken heb als iets eigenaardigs beschouwd dat geen navolging verdiende.

De na de oorlog uit beroepsmilitairen voortgekomen minister en staatssecretarissen van defensie kende ik, op één uitzondering na, reeds zeer veel jaren. Bij géén hunner — allen confessioneel en later tot hoge politieke functies geroepen — heb ik, vóórdien, enige invloed kunnen merken van hun politieke overtuiging op hun meningen en handelingen terzake van de militaire dienst. Zij dienden, gelijk de anderen, Hare Majesteit. Sommigen waren, als ik het wel heb, nog niet eens lid van de partij hunner keuze.

Wat de Navo betreft zou ik willen opmerken dat dit een defensief bondgenootschap is ter handhaving van de vrede en, zo nodig, ter verdediging van het westen. Welke inspanning Nederland wenst bij te dragen is een zaak van regeringsbeleid; de efficiëntie van onze inspanning hangt mede af van de mate van bekwaamheid van de defensieminsters.

Wij zien uiteraard gaarne een libera-

In deze rubriek neemt de redactie brieven van lezers op, waarin een mening naar voren wordt gebracht welke de redactie belangwekkend genoeg acht om onder de aandacht van andere lezers te brengen. Dit houdt uiteraard niet in dat de redactie het altijd met die mening eens is.

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden brieven te bekorten, zonder dat daardoor de strekking van het betoog wordt aangetast. In zulke gevallen zal bij het ingezonden stuk de aantekening worden geplaatst „van redactie-wege bekort”.

Anonieme brieven en brieven met een beledigende inhoud worden terzijde gelegd.

le minister van defensie; het is echter niet redelijk te veronderstellen dat een minister van een andere politieke overtuiging niet zou streven naar een evenredige vertegenwoordiging van Nederland in alle commando's en staven van de Navo. In feite bezetten Nederlandse officieren thans vele belangrijke functies in alle staven van de hoogste Navo-bevelhebbers en studieorganen zoals SACLANT, SACEUR, AfcENT, NADGE, het HAWK-management; de directeurs van Shape Technical Centre en van het Centrum in La Spezia zijn Nederlanders. Gedurende mijn diensttijd in Washington werd een Nederlands opperofficier voorzitter van het hoogste Navo-militair orgaan, het Military Committee.

In het Nederlandse aandeel in de bezetting van belangrijke functies is in feite voortdurend verbetering gekomen, voornamelijk toe te schrijven aan het feit dat in de eerste jaren van de Navo, korte tijd na het einde van de oorlog, de Engelse invloed, om begrijpelijke redenen, verhoudingsgewijs te groot was.

De door de heer Naber gewenste grotere benutting van de beschikbare ruimte in de militaire diensttijd van dienstplichtigen, door hen te helpen bij studie en bij opleidingen die hen vooruit kunnen brengen in het hun weder wachtende burgerleven, wordt reeds met kracht nagestreefd. Voor zover de dienst van het krijgsmilitair, die natuurlijk primair is, dat toelaat worden alle mogelijke faciliteiten verleend en krijgen de dienstplichtigen — ook financieel — gelegenheid zich te bekwaamen voor b u r g e r diploma's. Dit is bepaald geen onontgonnen gebied. Ik heb er vele goede resultaten van gezien. Ik hoorde toevallig dezer dagen dat vrijwel alle dragline-machinisten van onze wegengbouwmaatschappijen hun opleiding hebben ontvangen bij de genie.

Ik wil niet zeggen dat het maximum op dit gebied bereikt is; er is natuurlijk steeds verbetering mogelijk. Maar waar geldt dat niet? Niets wat mensen doen is immers volmaakt.

Het behoeft geen betoog dat voortdurend gestreefd moet worden naar verbeteringen in het defensie-bedrijf, maar ik kan echt niet inzien dat dit alleen aan een liberale bewindsman kan worden toevertrouwd. Mijn persoonlijke mening is, zoals ik reeds opmerkte, dat iedere bekwame minister die defensie beheert, op alle gebied steeds verbetering zal nastreven. En ik wil er wel aan toevoegen dat de huidige bewindsman hiervan een duidelijk voorbeeld is.

Uit het voorgaande moge duidelijk zijn dat ik niet meen dat bij uitstek defensie de sleutel is tot liberale expansie. De sleutel die de heer Naber bedoelt past op vele deuren — ook niet-departementale — en ik heb altijd gemeend dat, waar het de departementen betreft, defensie en ook buitenlandse zaken bepaald niet in het bijzonder onderwerp waren van partijpolitiek.

Indien de heer Naber zou stellen dat er nog veel verbeterd kan en moet worden zal ik, en zullen zeker velen, het met hem eens zijn. Waar is dat niet het geval?

Maar ik ben het niet met hem eens wanneer hij, op grond van een aantal hem bekende en naar mijn mening uitzonderlijke voorvallen (die bovendien zeker voor een deel kunnen worden toegeschreven aan verhoudingen in de persoonlijke sfeer en dat behoeft met politiek niets te maken te hebben), die in genen dele significant zijn voor het huidige systeem, tot de conclusie komt dat het bevorderings-systeem elke vorm van rechtvaardigheid tart; terwijl de overige bezwaren die de heer Naber aanvoert en die, zoals ik heb getracht uiteen te zetten, naar mijn mening niet gegrond zijn dan wel overtrokken zijn weergegeven, niet mogen leiden tot de conclusie dat het beheer van defensie grondig moet worden gereorganiseerd.

G. KOUDIJS

(De redactie acht het gewenst met dit weerwoord thans de discussie te sluiten.)

• Districtenstelsel (II)

Nu de verkiezingen achter de rug zijn en de gemoederen tot rust zijn gekomen, komen de problemen, die zijn opgeworpen, de verwijten die zijn gemaakt terecht in de studeerkamers van de beroeps politici, waar ze zullen worden geanalyseerd en tot nieuwe bruikbare ideeën worden samengevoegd of als waardeloos in de prullenmand verdwijnen. Maar ook de man van de straat, huispolitici, raadsleden e.d. interesseren zich voor al deze problemen, denken er over na en kunnen wel eens ideeën hebben die door de beroeps politici worden overgenomen. Dit artikel wil dan ook niets meer zijn dan een idee.

Een van de veelvuldig naar voren gekomen problemen en door o.a. D'66 in haar program als urgent punt geplaatst is het opnieuw invoeren van het districtenstelsel voor de verkiezingen van de leden van de Tweede Kamer. „Opnieuw invoeren,” omdat voor 1917 in ons land het districtenstelsel in gebruik was. Er kleefden zo veel bezwaren aan dat men het in 1917 heeft afgeschaft. Het nu weer invoeren ervan doet dezelfde problemen herleven.

Uit de berekeningen die de „Haagse Post” even voor ons uit de „computer” heeft laten komen, blijkt dat alle kleine partijen er qua zetels in de Tweede Kamer slecht zouden afkomen als we bij de jongste verkiezingen een puur districtenstelsel zouden hebben gehad. De enige partijen met een flinke winst zouden KVP en PvdA zijn, resp. met 64 (nu: 42) en 55 (nu: 37) zetels. De CHU, AR en VVD zouden resp. 7 (nu 12), 12 (15) en 9 (17) zetels krijgen, terwijl D'66 zichzelf praktisch de nek omdraait met 1 (nu: 7) zetels. Dit laatste is volgens de heer Van Mierlo geen bezwaar: hij zou in zo'n geval wel voor een progressieve partij (lees: PvdA) kiezen.

U ziet het, VVD, AR en CHU zouden kleine partijtjes worden, die in de landspolitiek praktisch geen inbreng meer zouden hebben, omdat KVP en PvdA samen een ruime meerderheid in het parlement zouden bemachtigen. Zelfs na de „klap van de eeuw” op 15 febr., zouden ze samen 119 zetels in de Tweede Kamer bezetten. Als we teruggaan naar de Tweede Kamerverkiezingen in '63 waarbij de KVP bij evenredige vertegenwoordiging 50 zetels in de wacht sleepte, zou het — ik laat de berekening graag aan de Haagse Post over — zeer wel mogelijk zijn dat de KVP bij het districtenstelsel een absolute meerderheid zou hebben behaald. Zij zou dan (met een derde deel der uitgebrachte stemmen) haar wil hebben kunnen opleggen aan heel het Nederlandse volk. Ook een beperkt districtenstelsel, b.v. 75 zetels rechtstreeks en 75 via evenredigheid, blijft nadelig voor de kleinere partijen.

Hoe we het ook bekijken, voor een belangrijk deel van het Nederlandse volk zou de invloed in het parlement in hoge mate worden verminderd. Dit is niet de bedoeling van hen die veranderingen in ons kiesstelsel voorstaan. Zij willen de volksvertegenwoordigers dichter bij het volk brengen door ze voor een plaats in de Kamer te laten vechten in een bepaald district. Om dit laatste gaat het, niet omdat de evenredige vertegenwoordiging zoveel nadelen biedt. Men moet dus komen tot een stelsel dat alle voordelen van de evenredige vertegenwoordiging handhaaft en de voordelen van het D-stelsel er aan toevoegt.

Welnu, ik meen dat zo'n stelsel mogelijk is. In de eerste plaats moeten we er voor zorgen dat de één, twee- en driemans partijtjes uit de Kamer worden geweerd door de eis dat iedere partij drie procent der stemmen op zich weet te verenigen. Bij de jongste verkiezingen zouden we bijna 13 à 14 partijen in de Kamer hebben gehad. Dat is niet gezond, dat werkt vertragend en geeft alleen maar meer onduidelijkheid.

Ik zal nu trachten mijn idee over een nieuw kiesstelsel uiteen te zetten.

• Alleen partijen met drie procent of meer der geldig uitgebrachte stemmen krijgen zetels in de Kamer.

• Iedere partij dient een lijst met kandidaten in bij de kiesraad zoals nu gebruikelijk.

• Het land wordt bijvoorbeeld in 25 districten met een ongeveer evengroot aantal stemgerechtigden verdeeld.

• Daar het aantal inwoners per district in de loop der jaren kan veranderen wordt bijvoorbeeld iedere 12 jaar de omvang van de districten opnieuw vastgesteld.

• Iedere partij wijst per district een kandidaat aan, die indien mogelijk uit dat district afkomstig is. De 25 kandidaten die een district dus vertegenwoordigen dienen op de plaatsen 1 t/m 25 voor te komen op de in punt 2 ingediende kandidatenlijst. De districtskandidaat houdt alleen een verkiezingscampagne in zijn eigen district. Alleen de lijsttrekker kan in alle districten opereren.

• De kandidaten vanaf het rangnummer 26 die op de algemene kandidatenlijst voorkomen kunnen door de partijen toegewezen worden aan de kandidaten in de districten om daar de campagne te steunen.

• Nadat de stembusuitslagen bekend zijn, bepaalt de kiesraad het aantal zetels voor iedere partij, volgens het huidige systeem, dus naar evenredigheid. Ook het aantal stemmen per kandidaat wordt bepaald. Partijen die meer dan 25 zetels behaalden hebben zodoende uit ieder district één vertegenwoordiger in de Kamer, de meerdere zetels vallen in volgorde toe aan de nummers 26 e.v. van de kandidatenlijst. Partijen met minder dan 25 zetels worden in de Kamer vertegenwoordigd door de kandidaten die voor hun partij de meeste stemmen hebben veroverd. Hier speelt dus de volgorde geen rol.

Uit bovenstaande blijkt dat de voordelen van het evenredigheidsstelsel praktisch onverkort gehandhaafd blijven, terwijl de nadelen van het districtenstelsel zijn opgevangen. Ook meen ik dat alle grotere partijen hiermee akkoord kunnen gaan. Niemand heeft nadeel van dit ontwerp.

Natuurlijk zal dit ontwerp gepreciseerd moeten worden. Het is alleen maar een gedachte geweest, die ik belangrijk genoeg vond om op papier te zetten.

W. F. VRIEZEN, Apeldoorn

• Districtenstelsel (III)

Bij vele kiezers leeft de gedachte dat zij voor het uitbrengen van hun stem hun kandidaat (afgevaardigde) meer moeten kennen. Zij wensen versterking van de band tussen kiezer en afgevaardigde. Ook in onze partij wordt dit standpunt aangetroffen, hetgeen wel blijkt uit de door enige afdelingen ingediende amendementen (zie Vrijheid en Democratie van 23 december 1966), terwijl een commissie uit de partij de verhouding kiezer-gekozen zal bestuderen. Moet naar een versterking van deze band worden gestreefd en op welke wijze is dit doel te bereiken?

Er wordt wel eens beweerd dat de TV het tegenwoordig reeds mogelijk maakt om de afgevaardigden dichter bij de kiezers te brengen, maar daar moet tegen worden aangevoerd dat bedoelde mogelijkheden slechts in geringe mate zijn weggelegd voor een partij als de onze, welke niet gesteund wordt door enige omroepvereniging. Onze schaarse TV-uitzendingen (door de overheid gevorderde politieke zendtijd) van 10 minuten om de 10 weken buiten beschouwing latende, zullen wij van de TV dus niet veel hebben te verwachten. Rest als vrijwel enig overblijvende kans dat de woordvoerder van onze Kamerfractie bij de uitzending van de behandeling van een belangrijk wetsontwerp in de Kamer, op de beeldbuis komt. Maar daarbij blijft vanzelfsprekend het bezwaar dat slechts enkele Kamerleden door middel van de TV meerdere bekendheid zullen krijgen.

Bij vele partijen, ook bij de VVD, wordt de gedragslijn gevolgd — bij de Liberale Staatspartij, de Vrijheidsbond en de Partij voor de Vrijheid was het anders — dat in alle kieskringen met dezelfde lijststaanvoerder wordt uitgekozen. De eenheid der partij zou daardoor beter tot uitdrukking komen. Toegegeven zij dat dit systeem uit een oogpunt van propaganda en efficiency doelmatig kan worden genoemd. Er staat toch wel tegenover dat het systeem voor de doorsneekiezer, al was het alleen maar door de lotingen, welke later moeten plaatsvinden, wanneer de lijststaanvoerder meermalen is gekozen, niet duidelijk en aantrekkelijk is. Met

een oude naam voor goede wijn

F. ONNES & ZOON
WUNHANDEL · ANNO 1876 · GRONINGEN

name geldt het bezwaar, dat de kiezer er meestal geen voldoende voorstelling van kan maken, aan welke hem wellicht geheel onbekende kandidaat zijn stem eigenlijk ten goede zal komen.

Vooropstellende dat ik nimmer zou wensen een districtenstelsel (zonder combinatie met EV), dat door een gezaghebbend dagblad een „vervalsing van de volkswil” is genoemd en dat uiterst onbillijk werkt, zelfs tegenover de middelgrote partijen, vraag ik mij af of in het thans geldende stelsel van EV niet enige niet zo ingrijpende wijzigingen zouden kunnen worden aangebracht, welke de band tussen kiezer en afgevaardigde zouden versterken. Deze wijzigingen zouden lang zover niet behoeven te gaan als bij een gemengd districtenstelsel, waarvoor, ook al blijft de EV behouden, m.i. toch altijd het grote bezwaar zal gelden, dat een grote kans gelopen wordt dat teveel plaatselijke grootheden zullen worden gekozen, die voor het parlement niet altijd een aanwinst zullen blijken te zijn.

Als de door mij gedachte tussenoplossing zou ik willen noemen een regeling, waarbij overeenkomstig art. E 1 der kieswet het land voor de verkiezing van de Tweede Kamer in 18 delen (de tegenwoordige kieskringen) wordt gesplitst — met behoud van de mogelijkheid om ter voorkoming van stemverlies de lijsten onderling te verbinden —, maar waarbij de belangrijke uitdrukkelijke bepaling moet gelden — en hier komt het grote verschilpunt — dat een kandidaat in hoogstens 2 of 3 delen gesteld zou mogen worden*. Een dergelijke regeling zou ongetwijfeld ten gevolge hebben dat de kandidatenlijsten meer regionaal getint zouden worden en de zeggenschap in de partijen wat meer zou overgaan van de centrale partijinstanties naar de regionale (kamercentrales). De kandidatenlijsten zullen de kiezers dus meer aanspreken. Kortom, men gaat in de richting van een versterking van de band tussen kiezer en afgevaardigde.

Naar ik hoop kan deze zeer globaal gehouden bescheiden proeve voor een wijziging in de kieswet een uitgangspunt vormen voor een gedachtenwisseling in onze partij over deze aan gelegenheid, welke tegenwoordig, toch wel sterk in ons volk leeft en kan de commissie uit de partij haar in haar beschouwingen betrekken.

Mr. TH. F. RAEDT, Soest

* Radicaler zou natuurlijk nog zijn een bepaling, dat een kandidaat in slechts één deel kan worden gesteld, doch een verhoging tot 2 of 3 zou wel eens nodig kunnen zijn om de kansen voor de verkiezing van bijvoorbeeld landbouw- of middenstandskundigen te vergroten.

• Progressief en conservatief

Etiketjes worden vaak en graag opgeplakt in Nederland. Socialisten reserveren daarbij graag het etiket „progressief” voor zichzelf en noemen anderen dan in één adem „conservatief”. Nu is dat woord „conservatief” een soort scheldwoord geworden, omdat het wordt vereenzelvigd met „niet-vooruitstrevend”. Zo wordt de VVD graag afgeschilderd door vooral PvdA- en PSP-sprekers. In een openbaar debat is het voor hen veiliger een reëel en met beide benen stevig op de grond staande liberale partij aan te vallen dan hun socialisme te analyseren.

Het is bij de laatste verkiezingen duidelijk gebleken dat de jongeren niet vóór het socialisme hebben gekozen. Hun stemmen gingen naar D'66 en de VVD. Kennelijk zien zij in die richting de beste waarborgen voor een verantwoord groei, zowel economisch als maatschappelijk. De ongenueanceerde, maar in wezen acceptabele stelling: jeugd=toekomst, wil daarom vooruit en is dus progressief, was ook zo'n socialistisch propaganda-stokpaardje, waarvan de uitwerking ten gunste van neutralen en liberalen uitviel.

Het is duidelijk dat men niet vóór een socialistisch regeringsbeleid kon kiezen en ook niet voor de KVP. Katholieken en socialisten hebben na de oorlog in de meeste kabinetten samengewerkt. Weten de wat ouderen nog wat ons hele

volk na de tweede wereldoorlog graag wilde? Dat waren vernieuwingen in de maatschappijvorm, die ons in de toekomst moesten behoeden voor een derde wereldoorlog, die door zijn vernietigingskracht wel eens de laatste zou kunnen zijn op onze planeet.

De jongeren zijn beu geworden van het rooms-rode geleuter over vernieuwingen, die nooit zijn geconcretiseerd, laat staan gerealiseerd. Dat verwijt treft AR en CHU even hard en de VVD is op dit punt evenmin vrij te pleiten.

Welke vernieuwingen zijn essentieel om af te rekenen met de geest van voor de oorlog? Enkele hoofdpunten zijn: het kiesstelsel, het ondernemingsrecht en het omroepbestel. Tegenover het laatste punt staat de VVD zeer positief-progressief. Het omroepbestel is van een enorm belang voor de cultuuroverdracht en ligt sinds het midden der jaren twintig in een aantal verenigingen vastgeroest, die allemaal een deel van ons volk vertegenwoordigen. Democratisch is het bestel niet. Dat merkt men vooral aan de dagelijkse socialistische pogingen tot indoctrinatie van de Vara. Bovendien heeft de kijker/luisteraar vrijwel geen stem in het programmabeleid. Dat hierin door de nieuwe wet niets verandert is zonder twiifel. Voor de kiezers bood de VVD het enige reële alternatief tegenover de door politieke partijen beïnvloede en verdedigde zuilen.

Dat er iets mis is met ons kiesstelsel is al jarenlang duidelijk. De VVD heeft tot nu toe geen goed alternatief voor het systeem van evenredige vertegenwoordiging naar voren gebracht. Zij baseerde haar mening op het vijftig jaar geleden afgeschaft districtenstelsel. Toch zullen we die kant weer op moeten om een beter bevredigend systeem te vinden. Het zal de VVD beslissend niet misslaan om hieraan aandacht te schenken en een degelijk en rechtvaardig systeem te ontwikkelen. D'66 is de VVD hierin voor geweest, maar haar voorstellen zijn gelukkig niet alleen zaligmakend.

Van bijzonder groot belang is een structurele wijziging in het ondernemingsrecht. Alleen de PvdA heeft van de vijf grote partijen op dit punt wel eens een zwak geluid laten horen. Dat de VVD op dit punt nog nooit met werkelijk belangrijke voorstellen is gekomen, is van grote invloed geweest op haar image van niet-arbeiders-partij. Zijn het niet juist de liberalen, die door hun streven naar een gezond bedrijfsklimaat in economische zin, op de verbetering van de arbeiderslonen een zeer grote invloed hebben gehad? Op evenzeer belangrijke punten, zoals de openbare verslaggeving, de rechtspositie van de werknemer (vooral bij vermindering van werkgelegenheid) en de inspraak van werknemerszijde op het bedrijfsbeleid is echter niet veel uit de bus gekomen. In het laatste verkiezingsprogramma is er een en ander over gezegd, maar nu staan bestuursleden, leden van volksvertegenwoordiging en senaat en aanstaande ministers, voor de taak deze punten uit te werken in de komende vier jaren. In de afgelopen 22 jaar hebben zij en met hen vrijwel alle andere personen in leidende functies in de politieke partijen verzaakt. Het streven naar een economisch gunstig bedrijfsklimaat is niet voldoende, ook sociaal en juridisch ligt er een taak, bij uitstek geschikt voor liberalen, die willen tonen wezenlijk progressief te denken.

Uit de drie hierboven zeer summier uitgewerkte punten blijkt duidelijk dat de VVD hierin gematigd progressief is geweest, maar niet de vernieuwingen heeft kunnen verwezenlijken, waarop we al vanaf 1945 wachten en die nu min of meer door de ontwikkelingen worden afgedwongen. Dat de andere grote partijen minder progressief zijn geweest in die 22 jaar moet hun wat zeggen, met name de socialisten. VVD-leiders: kom vooral met betrekking tot een vernieuwing van het ondernemingsrecht spoedig met concrete voorstellen en ik voorspel u een belangrijke winst bij de volgende verkiezingen, waarbij op verkiesbare plaatsen op de kandidatenlijsten in groter evenredigheid tot het electoraat jongeren dienen te staan.

P. C. VAN WERMESKERKEN, Zeist

COPIJN GROENEGAN

★

REEDS MEER DAN
TWEDE EEUWEN EEN
BEGRIJF VOOR

★

*boomkwekerij-
produkten*

EN

tuinarchitectuur

★

TELEFOON 03401-1207

ONGERUSTHEID OVER SOCIALE POLITIEK IN DE EEG

Cri de coeur van vakbeweging begrijpelijk, maar wat overtrokken

DE heer J. A. G. Alders, vice-voorzitter van het Nederlands Katholiek Vakverbond, maakte zich de vorige week tot toik van de vakbeweging in de EEG-landen, toen hij zijn teleurstelling uitsprak over de trage gang van zaken met betrekking tot de harmonisatie van de sociale politiek binnen EEG-verband.

De vakbeweging schrijft deze ontwikkeling niet alleen toe aan een duidelijke onwil van de werkgevers, maar ook aan een politieke onwil van een aantal regeringen om tot een gecoördineerd sociaal beleid te komen en een harmonisatie van de sociale wetgevingen in de zes landen te bevorderen. Mede in verband hiermee hebben het internationaal Verbond van Vakverenigingen en het Internationaal Christelijk Vakverbond besloten op korte termijn te bestuderen op welke wijze deze politiek ten goede zal kunnen worden gewijzigd, terwijl voorts een sociaal program zal worden ontworpen.

Welnu, de kennelijk nooit achterwege kunnen blijvende sneer aan de werkgevers op dit moment latende voor wat zij is, moet gezegd worden dat de klacht van de vakbeweging inzake de weinig bemoedigende aspecten ten aanzien van de harmonisatie van de sociale politiek in de EEG niet nieuw is.

Dat wil echter niet zeggen dat zij op ongerechtvaardigde wijze zou zijn geuit. Inderdaad is het zo dat de sociale politiek in het bekende Verdrag van Rome een te ondergeschikte plaats heeft gekregen. Dat hier sprake is van een onjuiste aanpak, wordt vooral duidelijk als men bedenkt dat de grote onderlinge verschillen op sociaal terrein binnen het gemeenschappelijke verband van de EEG mede hun invloed zullen doen kunnen gelden op de concurrentieverhoudingen, hetgeen moeilijk te verdedigen valt als men op economisch terrein naar de Europese eenwording streeft.

Zoals reeds opgemerkt, de klacht is niet nieuw. Dergelijke geluiden waren bij voorbeeld vorig jaar eveneens te vernemen tijdens de te Amsterdam gehouden vierde Europese conferentie der christelijke vakbeweging. Op deze conferentie werden de zaken evenwel wat zuiverder gesteld toen werd geconstateerd dat de integratie van de Europese vakbeweging achter ligt bij die op het commerciële en economische vlak, bij die van werkgevers, bankiers en financiers, gelijk in een rapport van de voorzitter van de Europese organisatie van het Internationaal Christelijk Vakverbond tot uiting kwam.

Dit rapport noemde deze ontwikkeling des te meer bedenkelijk, omdat het Verdrag van Rome „zeer schuchter“ is wat betreft het betrekken van de arbeiders bij de Europese politiek en weinig waarborgen biedt voor de verwezenlijking van hun doeleinden. Door deze oorzaken, aldus het rapport, is de invloed van de vakbeweging op Europees niveau gering, in elk geval geringer dan op nationaal niveau. Daarom, aldus nogmaals het bovengenoemde rapport, dienen de vakbewegingen der zes landen op korte termijn hun structuur en actie aan te passen om het reeds geboekte verlies aan invloed op de Europese politiek te compenseren.

Dit komt ons als verstandige taal voor, aangezien de vakbeweging, zeker in ons land, allereerst de hand in eigen boezem zal moeten steken als het er om gaat kritiek te oefenen op de trage gang van zaken ten aanzien van de ontwikkeling van het sociale beleid in de EEG. Te veel heeft naar ons oordeel de Nederlandse vakbeweging het zwaartepunt bij haar veelvuldige acties gelegd op de nationale loonontwikkeling, waarbij onnodige tegenstellingen werden opgebouwd en aanvankelijk wild uitgeroepen kreten achteraf weer moesten worden ingeslikt. Te weinig heeft de Nederlandse vakbeweging getuigenis afgelegd van het inzicht dat er naast de loonpolitiek nog talrijke onderwerpen zijn die binnen het sociale vlak zijn gelegen en om een oplossing vragen. Dit geldt ook en vooral op internationaal terrein. M.a.w. het heeft weinig zin kritiek te leveren op toestanden, die men zelfs — in dit geval op ge-

meenschappelijk niveau — nalaat te verbeteren, of althans te trachten te verbeteren.

HOOFD VAN JUT

De heer Alders heeft inmiddels bij zijn kritiek op de gang van zaken met betrekking tot de Europese sociale politiek, ook minister Veldkamp betrokken en wel op een wijze, waarvan wij ons afvragen of dit billijk kan worden ge-

acht. De vakbeweging was aanvankelijk verheugd over het initiatief van deze bewindsman toen deze in december van het vorige jaar een poging ondernam om de bij sommige regeringen bestaande onwil om aan de Europese Commissie initiatieven op het terrein van de sociale politiek over te laten, te doorbreken. Dr. Veldkamp kreeg de ministers van sociale zaken binnen de EEG eindelijk na ruim twee jaar weer bijeen.

HOE KOMT INDONESIA WEER UIT HET ECONOMISCHE SLOP?

De vorige week is te Amsterdam een conferentie gehouden van Westerse crediteuren van Indonesië. Rusland was hier niet vertegenwoordigd, evenmin als op de voorafgaande crediteurenconferenties te Tokio en te Parijs. Wel waren er onder de ongeveer honderd aanwezigen vertegenwoordigers van de Wereldbank en andere VN-organisaties.

Het is het tegenwoordige regime te Djakarta ongetwijfeld ernst met het sarnen van de Indonesische financiën en economie. Veel concreets is op de conferentie niet bereikt. Men heeft zijn vertrouwen geuit in een herstel van Indonesië, dat ter dekking van het betalingsbalanstekort in 1967 200 miljoen dollar nieuwe kredieten nodig zal hebben. Indonesië van zijn kant zal alles in het werk stellen om de produktie van dit rijke land nog dit jaar op 70 pct. van de capaciteit te brengen. Thans is dit percentage 30 pct.

De crediteuren zijn bereid een „Stillhalte“ tot 1971 te aanvaarden en in mei of juni weer in Nederland bijeen te komen om dan op grond van nadere gegevens te overwegen nieuwe middelen ter beschikking te stellen.

Onder het regime-Soekarno is Indonesië een bodemloze put gebleken. Kredieten werden op ruime schaal verleend; eerst voornamelijk door de Verenigde Staten, later door Rusland en door Japan en Rood-China. Na het herstel van de betrekkingen met Nederland ook weer op bescheiden schaal door ons land.

Op de conferentie waren crediteuren tot een bedrag van 1,4 miljard dollar vertegenwoordigd. Rusland schijnt ook nog een vordering van omtrent 1 miljard dollar te hebben. Van de kredieten van China is weinig bekend.

Deze middelen zijn voornamelijk gebruikt om prestige-objecten van Soekarno te financieren, maar voor een goed deel ook tussen de wal en het schip verdwenen. Zij dienden ter financiering van de grootscheepse corruptie waarop het „bestuur“ van Soekarno dreef. Bij de berechtiging van de president van de centrale bank, de Bank Indonesia, is gebleken hoe met de miljoenen vreemde valuta werd omgesprongen.

Wederopbouw

Door allerlei oorzaken zijn wij nauw bij het herstel van Indonesië betrokken. Niet alleen als schuldeiser en direct-belanghebbende bij de Indonesische economie, maar ook door oude banden, niet alleen persoonlijke, maar ook zakelijke. Zo zal de Java-suikerindustrie slechts weer kunnen worden hersteld met nieuwe installaties waarvoor Nederland de aangewezen leverancier is. Evenals — met Duitsland — van ontvezelingsmachines voor de sisalcultuur.

Het is duidelijk dat Indonesië hiervoor nieuwe kredieten nodig heeft.

Bij de zo belangrijke palmolie-cultuur, waarvoor Unilever grote interesse

Volgens de heer Alders is deze bijeenkomst echter op een teleurstelling uitgeleden en hij is zelfs van oordeel dat er alle redenen is om de vraag te stellen, of het maar niet beter was geweest dat deze bijeenkomst niet was gehouden.

Als voorzitter van de ministerbijeenkomst, aldus de heer Alders, deed dr. Veldkamp enkele voorstellen. Een daarvan was dat een onderzoek zal worden ingesteld naar de mogelijkheid of verdragen inzake de minimumnormen, die tot stand zijn gekomen in andere internationale organisaties, zoals de Internationale Arbeidsorganisatie en de Raad van Europa, met inachtneming van een bepaald tijdschema door de leden-staten kunnen worden geratificeerd. Volgens de heer Alders blijkt dat, hoewel deze voorstellen niet onwillend in de Raad van Ministers werden ontvangen, slechts vrij vage beloften zijn gegeven, waarvoor een veel te hoge prijs is betaald.

Immers, zo vertelde de heer Alders aan de NRC, om de bij bepaalde regeringen bestaande politieke onwil om aan de Europese Commissie bepaalde initiatieven over te laten, te doorbreken, is een soort gentlemen's agreement voorgesteld, hetwelk behelst dat de Commissie van haar bevoegdheden tot het ondernemen van studies, het doen van voorstellen en het consulteren van sociale partners geen gebruik zal maken zonder voorafgaande instemming van de zes regeringen en dan alleen nog over onderwerpen die deze regeringen welgevallig zijn.

De vakbeweging ziet dat als een rechtstreekse aanslag op de handelingsbevoegdheden van de Commissie, want als deze de voorstellen van minister Veldkamp aanvaardt, komt het er op neer, dat zij alleen die studies ter hand mag nemen, waarvan zij tevoren weet dat deze de goedkeuring hebben van de leden-staten.

Bovendien is het kennelijk de bedoeling dat voor zover de Commissie dan na voorafgaande instemming van de lid-staten bepaalde studies ter hand kan nemen, deze in eerste aanleg uitsluitend door de Commissie en regeringsexperts zouden mogen geschieden. Als de hele zaak in kannen en kruiken is zouden de sociale partners gehoord mogen worden en dan nog uitsluitend in de organen, die krachtens het verdrag van de EEG officieel zijn ingesteld, zoals bijvoorbeeld het Economisch en Sociaal Comité, de Raad van het Sociaal Fonds, consultatieve commissie voor het vrije verkeer van arbeidskrachten, landbouw en vervoer.

Een rechtstreekse consultatie van de werkgevers en de vakbeweging in het begin van en tijdens de opgezette studies zal, indien de Commissie op de suggesties van het memorandum-Veldkamp ingaat, dus niet meer mogelijk zijn. Dit betekent in feite, aldus de heer Alders, een rechtstreekse aantasting op sociaal gebied van de supra-nationale bevoegdheden van de Europese Commissie. Dit acht hij een enorme stap achteruit voor wat betreft de erkenning van de sociale partners in de toekomstige te voeren sociale politiek op gemeenschapsniveau.

De vakbeweging vraagt zich nu af hoe het nu in de toekomst moet gaan met een groot aantal andere problemen, waaraan uitermate belangrijke sociale aspecten verbonden zijn. Te vreesen valt, aldus de heer Alders, dat dit alles betekent, dat op gemeenschapsniveau een situatie is geschapen, die volkomen afwijkt van die welke op nationaal plan in elk van de zes landen sedert jaren bestaat. De vraag rijst, aldus de woordvoerder van de vakbeweging, of het bedrijfsleven dan nog wel echte verantwoordelijkheid op zich kan nemen met betrekking tot de uitvoering van de maatregelen, die ter uitvoering van bepaalde zaken worden voorgesteld.

Tot zover de heer Alders, wiens vertrouwen wij zeker kunnen begrijpen, doch waarvan wij ons toch afvragen of hij de zaken niet wat overtrekt, vooral als hij minister Veldkamp in zekere zin als het hoofd van Jut gebruikt. Inderdaad is de geschetste ontwikkeling verre van ideaal, doch anderzijds kan men toch niet de ogen sluiten voor het feit dat het bedrijfsleven op andere wijze wel degelijk in de EEG is vertegenwoordigd. Buitendien is het overleg in elk der landen op sociaal terrein toch wel voldoende nauw, dat vertegenwoordigers in de EEG zeer goed weten waarover zij praten als het om sociale vraagstukken gaat.

Niettemin kunnen wij ons de militante houding van de vakbeweging in dit verband voorstellen en zelfs appreciëren, omdat economische en sociale eenwording binnen de EEG zich nog slechts in een beginfase bevindt en veel te traag verloopt. Elke actie om daarin verbetering te brengen moet dan ook worden toegejuicht. Zelfkritiek en het voorkomen van onbillijke verwijten aan hen, die juist pogen de wagen weer in het goede spoor te krijgen, dienen daarbij echter een belangrijke rol te blijven spelen.

Corruptie en chaos

Een werkelijk economisch herstel is slechts mogelijk wanneer rust en orde in de archipel terug keren. Wanneer er een zekere rechtzekerheid heerst, die de buitenlandse handelaar en kapitalist voldoende vertrouwen inboezemt tot zaken doen. Het nieuwe bewind is ongetwijfeld van goede wil, maar het zal da. in de eerste plaats een einde moeten maken aan de corruptie, die onder Soekarno hoogtij vierde. Een geordend bestuur zal de chaos moeten herstellen.

Dit zijn de grootste obstakels voor een herstel en het is een conditio sine qua non dat deze verdwijnen. Want blijven corruptie en chaos bestaan, dan kan men er zeker van zijn, dat ook nieuwe kredieten slechts voor een fractie aan het doel waarvoor zij worden verstrekt ten goede zullen komen.

Hier komt een uiterst moeilijke en delicate kwestie aan de orde. Men was er zich op de conferentie te Amsterdam van bewust dat bepaalde gevoelsoverwegingen van Indonesië moeten worden ontzien, maar dat anderzijds een zekere controle nodig is om te verzekeren dat de nieuwe hulp integraal voor het herstel van de economie zal worden gebruikt.

Teer punt

Dit is steeds een teer punt voor het kredietvragende land, vooral in geval dit een oud-koloniaal gebied is, dat pas kort zijn soevereiniteit heeft verkregen en daarvoor zeer gevoelig is. De Wereldbank heeft daarmee al vele ervaringen opgedaan. Een functionaris van deze instelling vertelde mij eens, hoe een Zuid-Amerikaans land een lening van de bank aanvroeg, maar bij globaal on-

Overzicht van de vorige week zaterdag gehouden vergadering van het Liberaal Democratisch Centrum

LDC discussieerde over betere werking van onze democratie

(Vervolg van pagina 1)

slechts twee politieke blokken kunnen worden bevorderd.

● Het minder stellen van de kabinetskwessie zou ook de politieke duidelijkheid kunnen vergroten, doordat de verschillende Kamerfracties minder bevreesd hoeven te zijn dat een minister, wiens beleid wordt afgekeurd, in zijn val het hele kabinet meesleept. Wij moeten terug naar de situatie van vóór 1940, toen er wel meer eens een minister afzonderlijk aftrad, terwijl het kabinet bleef zitten.

● Dat de lijsttrekker van de grootste, meest winnende partij na Kamerverkiezingen wordt aangewezen als formateur en daarna eventueel als premier, heeft het voordeel dat onbekende figuren niet als zodanig behoeven op te treden.

● Ministers dienen niet over te gaan naar een kabinet waarvan de politieke signatuur afwijkt van die van het vorige. Ook dat zou de politieke duidelijkheid bevorderen.

● Een concreet middel om de democratie beter te laten functioneren is ook een doeltreffender toerusting van het parlement. Elke fractie zou een wetenschappelijk geschoolde staf ter beschikking moeten hebben om de regering meer tegenspel te kunnen bieden.

● Ten aanzien van de onverenigbaarheid van (openbare) functies moeten geen al te strenge regels bestaan, maar Kamerleden die te veel klagen over te veel opeenhoping van werk kunnen beter heengaan. Men heeft niets aan parlementsleden die zo overbelast zijn dat zij niet met hun kiezers kunnen praten.

● De heer Wiegel pleitte voorts voor informatieve instanties bij vertegenwoordigende lichamen, opdat de burgers weten waar zij inlichtingen kunnen krijgen. Partijen zouden voorts ook voorlichtingsbureautjes in verschillende plaatsen moeten hebben.

● Belangrijk is ook de staatkundige vorming van de jeugd. In een zo vroeg mogelijk stadium zou daarmee moeten worden begonnen. Nodig is zowel scholing in staatsinrichting en contemporaine geschiedenis, als vaardigheid in het lezen van kranten en het onderkennen van de doelstellingen der politieke partijen. Het onderwijs — ook op de lagere school reeds — zou beter op dit soort kennis gericht kunnen zijn dan op wetenswaardigheden over de Germanen die bij het begin van onze jaartelling hun vrouwen verdoebelden, meende de heer Wiegel.

De heer Wiegel merkte aan het slot van zijn inleiding nog op dat het stem-

De heer D. R. F. van Bremen, de nieuwe voorzitter van het LDC, die als zodanig dr. E. Nordlohne opvolgde

men van veel kiezers op Boerenpartij enerzijds en D'66 anderzijds rechtstreeks te wijten is aan de bestaande partijen, die de „onrust” en de „hitsigheid” bij de kiezers niet hebben kunnen opvangen. Hij hoopte dat de VVD de in het LDC begonnen discussie zou voortzetten.

PANEL

Geanimeerd was het debat over de verscheidene opgeworpen punten. Het forum dat vragen te beantwoorden kreeg bestond uit mevrouw Van Rappard, de heren Linssen, Vonhoff, Wiegel en Jansz, met de heer Van der Dussen als president.

De vraag of een kabinet het automatisch aanbieden van ontslag ter gelegenheid van een Kamerverkiezing niet beter achterwege kan laten, leverde heel wat gespreksstof op. Zo werd gevraagd hoe is uit te maken of de kiezers het beleid van het zittende kabinet inderdaad steunen. De heer Wiegel meende dat wanneer een grote meerderheid van de kiezers het beleid steunt, het kabinet kan blijven zitten. Iets anders wordt het wanneer bijv. twee regeringspartijen winst boeken en twee andere regeringspartijen verliezen. De laatste zouden er dan desnoods uit kun-

nen gaan, of het kabinet zou het beleid aan de hand van de verkiezingsuitslag kunnen herzien.

De heer Vonhoff noemde het aftreden van een kabinet bij verkiezingen niet onjuist. Wel wilde hij nagaan of de bestaande regels inzake het dualisme in ons staatsbestel beter kunnen worden nageleefd. Vooral in 1956 is aan de dualiteit tussen parlement en regering sterk getornd door het introduceren van stringente afspraken: zo kwam een monistisch element in ons bestel. Monisme en dualisme zijn twee verschillende vormen die niet met elkaar mogen worden vermengd. De heer Vonhoff noemde het goed dat de informatie-Zijlstra was gebaseerd op een duidelijk onderscheid van eigen verantwoordelijkheid van regering enerzijds en fracties anderzijds.

De jonge Groningse hoogleraar Brinkhorst, lid van D'66, was erkentelijk dat sommige voorstellen leken op die van D'66, maar betreurde dat andere punten hem moesten doen denken aan het spreekwoord van het halve ei en de lege dop. Hij vond de eis van het niet-automatisch aftreden van een kabinet bij verkiezingen een „surrogaatoplossing.”

Het regeringsbeleid kan slechts tot inzet van de verkiezingen worden gemaakt wanneer de desbetreffende par-

tijen gedwongen worden met dit beleid mee te gaan. Is van deze dwang geen sprake dan verslapt of verdwijnt de binding enkele maanden voor de verkiezingen. De manoeuvreerbaarheid van de partijen wordt dan groter zodat het kabinetsbeleid geen inzet van de stembusrijd meer kan vormen. Partijen behoren zich wel uit te spreken maar in de huidige toestand kan men hen niet dwingen.

De heer Hubert pleitte voor automatische Kamerontbinding wanneer een heel kabinet tussentijds ten val komt. Dan kan het kabinetsbeleid inderdaad inzet van de verkiezingen worden.

De vraag rees of VVD en PvdA niet gezamenlijk aan de confessionele partijen de eis zouden kunnen stellen zich vooraf duidelijk uit te spreken met wie zij willen samenwerken. Doen zij zulk een uitspraak niet dan zou medewerking zowel van VVD als van PvdA achterwege moeten blijven. Een weder-vraag was of het land dan niet onbestuurbaar zou worden. De heer Vonhoff zag niet veel in dergelijke constructies. De heer Verheij vroeg wat voor zin verkiezingen nog zouden hebben als de confessionelen zich reeds bij voorbaat ten gunste van de een of ten gunste van de ander zouden uitlaten.

De heer Linssen meende, dat — zolang het aantal partijen niet is gelimiteerd — de confessionele partijen zich nooit vooraf in een bepaalde richting zullen uitspreken.

Over D'66 meende de heer Franken dat deze partij voor het onwelzijn van de Nederlandse democratie aspirine aanbeveelt, of hoogstens wat snuifzout (die goed worden aangeprezen), maar dat eigenlijk een portie bitterwater nodig is; hij kwam met enige eigen stellingen, zoals opheffing van de Eerste Kamer, opheffing van de provincies, districtenstelsel, beperkt referendum (allereerst in de gemeenten).

Inzake het verlangen naar betere toerusting van het parlement zei mej. Ten Broecke Hoekstra, oud-lid Tweede Kamer en Haags raadslid voor de VVD, dat zulks wat betreft de liberale Tweede Kamerfractie reeds het geval is. Zij vroeg zich voorts af of het wel juist is dat één en dezelfde persoon lid is van verschillende vertegenwoordigende lichamen. Is een dergelijke taak wel vol te houden? De Kamerfractie van de KVP met name heeft meermalen te lijden gehad van absentieisme, doordat leden elders moesten zijn. De heer Linssen verklaarde dat het verlangen naar functiebeperking reeds lang leeft — wel zal men bepaalde functies (zeker in de privaatrechtelijke sfeer) zoveel mogelijk moeten vrijlaten. Voor staatkundige werkzaamheden ware een wettelijke regeling te treffen om cumulatie tegen te gaan.

T.a.v. de wens naar grotere openbaarheid en voorlichting is nog gewezen op het feit dat aan het Belgische parlement informanten vanwege de politieke partijen zijn verbonden.

Voor wat betreft de kandidaatstelling bij verkiezingen kwam de vraag naar voren of hier niet naar analogie van de praktijk in de V.S. „primaries” (voorverkiezingen) zouden kunnen worden gehouden.

Naar aanleiding van de suggestie wet-houders geen stem in de gemeenteraad meer te geven, bepleitte de heer Vonhoff handhaving van het in onze gemeentelijke verhoudingen bestaande monistische systeem.

Tot zover onze weergave van de vergadering van het LDC. Een vergadering waar velen hun verlangen naar een politieke herstructurering hebben gemanifesteerd.

(Vervolg van pagina 8)

derzoek bleek dat de administratie van dit land geen voldoende, misschien zelf geen enkele, waarborg gaf dat de gevraagde middelen werkelijk voor het doel waarvoor zij werden gevraagd, zouden worden bestemd. Men kon niet zeggen: Uw administratie is corrupt en onvolledig. Daarom moest men eerst met grote tact de regering er toe overhalen de financiële controle te verbeteren.

Er gaat een verhaal, dat onze oud-minister Liefstuck, als vertegenwoordiger van de Wereldbank in het Midden-Oosten zijn bureau te Ankara had naast dat van de Turkse minister van financiën en dat hij alle „faits et gestes” van deze controleerde, waarop de minister-president woedend protesteerde bij de Wereldbank en terugroeping van Liefstuck eiste. Of het verhaal juist is laat zich slechts raden, maar zeker is dat mr. Liefstuck — wiens tact in dergelijke zaken ongetwijfeld achter staat bij zijn grote economische kennis — zijn domicilie naar Damascus heeft verlegd. . . .

Tact is wat Indonesië betreft zeker niet alleen nodig tegenover de regering, maar ook tegenover het volk, dat onder Soekarno geleerd heeft dat elke buitenlandse bemoeienis een aanslag op „Mer-

deka” betekent. Van Soekarno is het woord „To hell with aid”.

Problemen

Ontwikkelingshulp is moeilijker dan men denkt. Het is zo gemakkelijk te propageren dat wij in 1970 2 pct. van ons nationaal inkomen voor dat doel moeten besteden. Een bedrag, dat op

f 2 miljard kan worden gesteld. Maar men wil dit bedrag dan toch zeker niet voor een groot deel besteden om een corrupt of inefficiënt regeringssysteem in stand te houden? Dan zou men het paard achter de wagen spannen, want de financiering van een dergelijk systeem door „ontwikkelingshulp” betekent in wezen een continuering van een dergelijk stelsel mogelijk maken met alle sociale ellende van dien.

Het bevordert de kapitaalvlucht uit die landen. Het Intern. Mon. Fonds heeft het twee jaar geleden nodig gevonden een onderzoek in te stellen naar de juistheid van de berichten, dat naar schatting 6 tot 10 miljard dollar Zuid-Amerikaans vluchtkapitaal in het buitenland in „veiligheid” zou zijn gebracht. Het onderzoek vond deze beweringen overdreven, maar erkende de aanwezigheid van zulke vluchtkapitalen. („How much Capital Flight from Developing Countries? Fund en Bank Review, maart 1965).

Hoe moeilijk goede ontwikkelingshulp is kan men na gaan uit verschillende andere artikelen uit evengenoemd driemaandelijks Review, o.a. „A Hard Look at Development Planning” (juni 1966) en „What Have We Learned about Development?” (sept. 1966). De Wereldbank en het Intern. Mon. Fonds tillen kennelijk zwaarder aan de problemen van de ontwikkelingshulp, dan ongetwijfeld goedwillende of gewetensbezwaaarde politici, die menen door voting van ruime middelen — zonder zich af te vragen of men die uit een betalingsbalansoverschot werkelijk beschikbaar kan stellen — aan onze morele verplichtingen tegenover onze minder bedeelde medemensen te hebben voldaan.

J. VAN GALEN

HOE KOMT INDONESIA WEER UIT HET ECONOMISCHE SLOP?

Scheepswerf & Machinefabriek v.h. H. J. KOOPMAN N.V.

DORDRECHT — TEL. 01850 • 35041 en 35042

SCHEEPSBOUW • MACHINEFABRIEK • KETELMAKERIJ

NIEUWBOUW EN REPARATIE-INRICHTING

INBOUW EN REVISIE VAN MOTOREN

N.V. OBSERVATOR

ROTTERDAM — VASTELAND 30 — TELEFOON 11 15 20

FABRIKANTE VAN
NAUTISCHE INSTRUMENTEN
MANOMETERS, THERMOMETERS
PYROMETERS, TACHOMETERS

Agenten voor Zeekaarten en
Nautische boeken

REPARATIES OP KORTE TERMIJN

WEGENBOUW

N.V. VEREENIGDE TOUWFABRIEKEN

Rotterdam-Amsterdam

Fabrikanten van:

ALLE SOORTEN TOUWWERK VAN
NATUURLIJKE EN SYNTHETISCHE
GRONDSTOFFEN

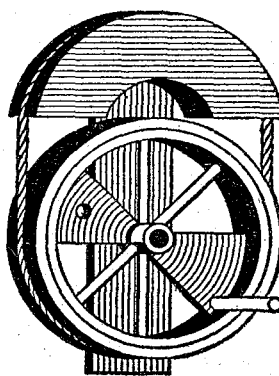
STAALKABELS

HERCULESTOUW-PYTHONTOUW

en van vloerbedekking onder de
merken:

JABO
VERTOLON
VERTO VARIANT
ROTTERDAM EXTRA
VERTO ONDERTAPIJT

tevens van
STERCOCOS VLOERBEDEKKING

J. Vermaas' Scheepvaart Bedrijf N.V.

Reders en managers van zeeschepen

kleine en grote handelsvaart

CARGADOORS
BEVRACHTINGSAGENTEN

Schiedamsevest 91—93

ROTTERDAM

telefoon 116400*

telex 22153 (2 lijnen)

Vettewinkel

kleur en bescherming

Verf Van Vettewinkel, Prins Hendrikkade 80-82, Postbus 175, Amsterdam

Opheffingsdrang

De NRC schrijft in de rubriek: „Aan het einde van de week” (4 maart jl.):

Het verschijnsel D'66 blijft ons intrigeren. Binnen een jaar uit te groeien van een groepje voornamelijk journalistiek georiënteerde verontrusten tot een min of meer georganiseerde partij met een fractie van zeven man in de Tweede Kamer is geen kleinigheid. Dat is een groot succes en wie meer dan normaal succesrijk is, staat al gauw in het midden van de publiciteit. Daaraan zijn dan ook de voormannen van D'66 niet ontkomen. Zij zijn hoge bomen geworden en vangen nu veel wind. In het algemeen waaide die wind tot nu toe uit de gunstige hoek en wellicht dat er daardoor een zekere evolutie is waar te nemen in de uitgangspunten van de partijleiders.

Het is als volgt gegaan:

1. De partij Democraten '66 werd opgericht met het oogmerk te worden opgeheven zodra de andere partijen de doelstellingen zouden hebben overgenomen;

2. De partij nam aan de verkiezingen deel met het uitgangspunt — later veranderde dat al enigszins — te worden opgeheven zodra zou blijken dat ze als splinterpartij in de Kamer zou komen.

Na de verkiezingen werd het beginsel van zelfvernietiging verlaten en richtten de partijleiders hun vernietigingsdrang op anderen.

Men kwam tot het inzicht dat:

A. De andere partijen zichzelf beter zouden kunnen opheffen als zij de doelstellingen van D'66 niet zouden overnemen;

B. De heer Van Mierlo zitting kon nemen in de vaste commissie van de Tweede Kamer voor de inlichtingen- en veiligheidsdienst om te onderzoeken of de Binnenlandse veiligheidsdienst niet zou kunnen worden opgeheven.

Het is een prettige gedachte dat de heer Van Mierlo heeft geweigerd onder de huidige omstandigheden regeringsverantwoordelijkheid te aanvaarden. Niet dat we ons in het andere geval meer zorgen zouden maken over de levensduur van een kabinet dan nu met de KVP, maar we zouden het ergste vrezen voor het voortbestaan van zijn departement. Of zou de wens van de heer Van Mierlo — geuit in een televisieprogramma — om het liefst minister zonder portefeuille te worden zijn ingegeven door zelfkennis? In dat geval zijn we op de goede weg.

Nieuws uit de Liberale Internationale

• De organisatiecommissie van de Liberale Internationale heeft op 5 maart te Keulen vergaderd onder voorzitterschap van de heer John Maccallum Scott. Van Nederlandse zijde was de heer D. W. Dettmeijer aanwezig. De commissie heeft haar werk afgerond en zal voor de volgende vergadering van de Executieve in een eindrapport verschillende wijzigingen in de statuten voorstellen. Tevens zal daarbij ter tafel worden gebracht een memorandum over de organisatie van de Liberale Internationale.

• De Executieve van de Liberale Internationale zal op 20 en 21 mei in Den Haag in vergadering bijeenkomen.

• Op 26 mei zal in West-Duitsland de Professor-Heuss-Akademie geopend worden. Dit is voor de West-Duitse liberalen een zeer belangrijke dag omdat met de opening van deze Akademie aan groepen personen gelegenheid zal worden geboden voorlichting te krijgen over de beginselen van het liberalisme.

• Begin september zal in Oxford in Engeland het congres van de Liberale Internationale gehouden worden en tevens het 20-jarig bestaan van deze organisatie herdacht worden. Ter gelegenheid hiervan heeft de Engelse groep van de Liberale Internationale het jaar 1967 uitgeroepen tot het Liberal International Year.

Abraham van Stolk & Zonen
Koninklijke Houthandel N.V.

ROTTERDAM - POSTBUS 1100
TELEFOON 010 - 35400
's-HERTOGENBOSCH - Engelseweg 5
TELEFOON 04100 - 32055
HELEVOETSLUIS - Industrierrein Molshoek
TELEFOON 01883 - 2677.

Spreekuur te Leeuwarden

De heer dr. K. van Dijk is door ziekte verhinderd om zijn beurt in het maandelijks spreekuur te Leeuwarden op vrijdag 10 maart waar te nemen. In verband met de alg. verg. in Rotterdam bleek het niet mogelijk een waardig vervanger te vinden. Daarom is het maart-spreekuur een week uitgesteld en zal nu gehouden worden door ons nieuwe kamerlid mevrouw Veder-Smit op vrijdag 17 maart, weer van 16.30 tot 18.00 in de „Klanderij”.

ALGEMEEN SECRETARIAAT

V.V.D.
Koninginnegracht 61
's-Gravenhage
Telefoon (070) 604803
Giro 67880

PORTRETTEEN VAN LIJST 3

In onze serie „Portretten van lijst 3” is het nieuwe Tweede Kamerlid voor de VVD mr. J. G. Rietkerk thans aan de beurt. Een onzer medewerkers had daartoe deze week een gesprek met hem, maar ruimtegebrek noopte ons de plaatsing van het interview tot volgende week uit te stellen.

VAN ONZE LEESTAFEL

BIJ de uitgeverij N. Samsom NV te B Alphen a.d. Rijn zijn in de reeks „Recht, Bestuur, Economie” weer drie nieuwe deeltjes verschenen. Allereerst no. 47: Actuele opmerkingen inzake rijks- en gemeentebelastingen (f 3,90), hetwelk redevoeringen bevat van prof. dr. J. H. Christiaan (Tendenties in de belastingwetgeving bij het Rijk) en van mr. W. S. C. Deyll (Omvang en problemen van het huidige gemeentelijke belastingstelsel).

Verder de rede, die de oud-staatssecretaris dr. W. L. G. S. Hoefnagels in oktober jl. voor het Ned. Kath. Werkgeversverbond heeft gehouden en die nogal wat stof heeft doen opwaaien. „Is het mogelijk de Inkomsten- en de Loonbelasting te vereenvoudigen door wijziging van de structuur?” (no. 48; f 2,50) waarin hij de invoering van een proportioneel tarief tot een bepaald inkomen en over de rest van het inkomen een progressief tarief bepleit.

Als derde in de reeks (no. 49) ontvingen wij: „De belasting over de toegevoegde waarde (f 3,-) van de hand van H. baron van Lawick, hoofd van de Directie Algemene Fiscale Politiek van het ministerie van financiën, een onderwerp, dat in verband met de harmonisatie van de omzetbelasting in EEG-verband thans zeer actueel is. De heer Van Lawick meent dat de invoering van een dergelijke belasting op de toegevoegde waarde de modernisering van bedrijven zal bevorderen.

v. G.

Eén op één

De reacties op mijn artikeltje „Eén op één” in het vorig nummer van Vrijheid en Democratie, hebben mijn verwachtingen verre overtroffen. Verschillende telefoontjes en brieven gaven uiting aan instemming met het streven om te trachten in zo kort mogelijke tijd het ledental van onze partij te verdubbelen. Er waren zelfs enthousiasten, die voorstelden om de actie reeds aanstonds van naam te doen veranderen en te herdopen in een actie „één op twee”, maar ik ben al tevreden als iedereen in eigen kring bij familie, vrienden of kennissen erin slaagt één nieuw lid te winnen voor de liberale gedachte en dus voor de VVD.

Er zijn ook verschillende voorstellen binnengekomen om aparte plaatselijke of regionale adressen in te stellen, waar men leden kan opgeven. Maar ook dat lijkt mij, hoezeer het enthousiasme te waarderen valt, niet nodig. Er zijn voldoende afdelingssecretariaten en bovendien is er het landelijk secretariaat van de partij aan de Koninginnegracht 61 in Den Haag, waarheen men de opgaven van de nieuwe leden kan zenden.

Wel wil ik op deze wijze dank zeggen aan hen, die in hun enthousiasme reeds aan de eerste oproep hebben voldaan. Hen, die wellicht er tegen opzien om een nieuw lid te werven, wil ik erop wijzen dat zulks makkelijker is dan het lijkt. Als men bijvoorbeeld op een vrijdagdag zit kan het gesprek niet altijd gaan over taartjes en het weer. Met een eenvoudige opmerking lukt het dan heel wel om het gesprek op de politiek te brengen en vóór men het weet is men in een opgewekt politiek gesprek gewikkeld. Verder is het dan een koud kunstje.

D. W. DETTMEIJER

OMROEPWET

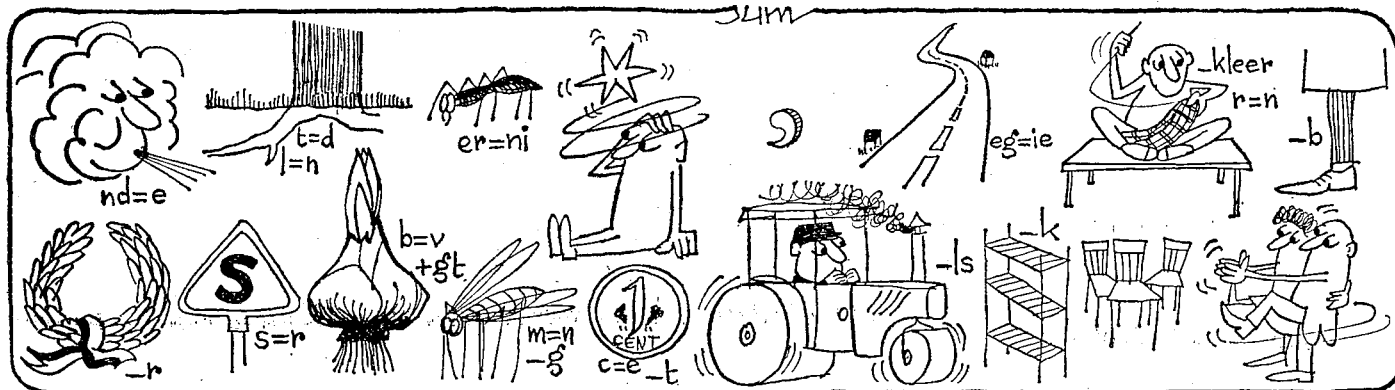
§§ DE zeker niet in de laatste plaats door de VVD fel bestreden omroepwet is nu dan ook door de Eerste Kamer aanvaard. Na het debat in de Tweede Kamer over dit stuk gelegenheidswetgeving, dat moet dienen om de gevestigde positie van de zuilen zo onaantastbaar mogelijk te houden, was nauwelijks te verwachten dat het anders af zou lopen dan wij al vreesden.

Genoegzaam is bekend hoe wij liberalen deze wet verafschuwen. Zij maakt het in de praktijk voor nieuwe gegadigden vrijwel onmogelijk om een zendmachtiging te krijgen. Hermetisch sluit zij Hilversum en Bussum af voor de frisse wind, die er zo hoog-nodig is. De juridisch naar onze mening onhoudbare paragraaf over het auteursrecht, die een zeer bedenkelijk novum terzake van de bewijslast introduceert, is slechts bedoeld om het succesvolle weekblad Televizier de nek om te draaien. Kortom, het is een stuk wetgeving, waarover het socialistisch georiënteerde Parool terecht opmerkte, dat het in de prullenmand thuis hoort.

BIJ de gratie van de omroepverenigingen, die hun inkomsten voor het overgrote deel ontvangen uit de kijk- en luistergelden, worden de programmegevens verstrekt aan publiciteitsmedia buiten de omroepbladen. Wie zich er wel eens in heeft verdiept hoe het toch komt dat in de dagbladen de radio- en televisieprogramma's niet voor een hele week tegelijk, maar slechts voor één dag tegelijk worden vermeld — en dan nog in pietepouterige lettertjes — weet, dat dit geschiedt onder de dictatuur van de omroepverenigingen. Met een brutaal gezicht verkondigen zij dat zij de „eigenaren” zijn van die gegevens en dus het recht hebben te bepalen hoe ze gepubliceerd worden. Dat zonder kijk- en luistergelden, opgebracht zo langzamerhand door vrijwel ons gehele volk, de omroepverenigingen binnen een week failliet zouden zijn, mag de pret in het Gooi blijkbaar niet drukken. Het is bedroevend dat verreweg de meeste confessionele en socialistische volks-vertegenwoordigers zich domweg hebben laten misbruiken als een verlengstuk van de Hilversumse en Bussumse propaganda-zuilen. Het schaamrood zou hen op de kaken moeten staan.

ER is één lichtpunt. De technische ontwikkeling gaat door. In de (nabije) toekomst zullen steeds meer televisiekanalen vrijkomen, die de cultuurbewaarders (sic) in Hilversum bestlist niet allemaal zullen weten te vullen. Ze hebben er nu al de grootste moeite mee. Door die ontwikkeling gedwongen zal men nieuwe gegadigden moeten toelaten. De concurrentie — ook van buitenlandse programma's — zal toenemen en de wankele zuilen zullen nog wel eens ten onder gaan.

POLITIEK PIEKEREN

Een RONDVAART door de Rotterdamse Havens

* ~~~~~ een BELEVENIS!

SPIDO

Willemsplein

Rotterdam

Le Maire

DE MEESTER BRANDY
MET DE
FIJNE AMBIANCE

Jules Le Maire & Fils, Amsterdam/Jarnac.

**MACHINE- EN ZUURSTOFFABRIEK
N.V. W. A. HOEK'S**

Postbus nr. 78 - Telefoon (010) 26 90 61
SCHIEDAM

Zuurstof, stikstof, gecompriëerde lucht,
zowel in gasvormige, als vloeibare toestand.

H.D. Compressoren voor land- en scheepsgebruik.

Mijnluchtlocomotieven.

Apparaten voor autogene metaalbewerking.

Speciale apparaten voor hoge drukken.

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton

ZETLENGTE 7 m, dikte 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

TELEFOON 01804-2657 — GROENEDIJK 10

CAPELLE a/d IJSSEL

N.V. Scheepswerven „PIET HEIN“

v/h Fa. W. SCHRAM & ZONEN

Werven te Bolnes en Papendrecht

NIEUWBOUW EN REPARATIES

Verbouwen van Sleepschepen tot Motorboten
inclusief inbouw en revisie van motoren

DWARSELLINGEN 2 x 115 meter
geschikt voor het zwaarste materiaal.

DROOGDOK 115 x 30 meter
geheel overdekt.

Telephones:

Rotterdam: 139275* - Dordrecht: 33877 - 40486 - Ridderkerk: 3644 - 3409
voor werf Bolnes Papendrecht Bolnes

**UNITED
DAIRY-
MEN**

EXPORT VAN ZUIVELPRODUKTEN

PERSOONSDAM 18 — ROTTERDAM — HOLLAND

**GESLOTEN ALUMINIUM
CARROSSERIEËN**

alle uitvoeringen te leveren in zeewater-bestendig
aluminium. Het opbouwstelsel volgens de mo-
dernste methodes, patent ALUSUISSE, Zwitserland.

CABINES

op elk merk chassis, het zij normaal besturing of
frontbesturing, volledige slaap- of semi-slaapcabines.

LAADBAKKEN

zowel open - met boorden - als met hulpconstructie.
Uitvoering geheel volgens de voorschriften voor
T.I.R. Dekkleden worden in eigen bedrijf gemaakt.

CARROSSERIEFABRIEK

PAUL & VAN WEELDE N.V.

'S-GRAVENWEG 350 - NIEUWERKERKA/D IJSSEL - TEL. (01803) 2841 (3 LIJNEN)

Vrijheid en Democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 909

VRIJDAG 17 MAART 1967

MR. TOXOPEUS TE ROTTERDAM:

Belangrijke lessen uit jongste verkiezingsuitslag

Tijdens de jaarlijkse algemene vergadering van de VVD, die op vrijdag 10 en zaterdag 11 maart jl. in het Rijnhotel te Rotterdam werd gehouden, heeft de fractieleider van de VVD in de Tweede Kamer, mr. E. H. Toxopeus, een belangrijke politieke rede gehouden, welke ook door de radio werd uitgezonden en die wij hieronder volledig afdrukken.

Mr. E. H. Toxopeus sprak als volgt:

In de toespraak die ik in de buitengewone algemene ledenvergadering ruim twee maanden geleden voor u mocht houden, schetste ik het gevaar, dat veel kiezers de indruk zouden krijgen, dat de vijf grote partijen in feite één pot nat zijn. Ik wees op de verwarring die van deze indruk het gevolg zou zijn en sprak de hoop en het vertrouwen uit, dat de kiezers zelf verbetering in deze naar onze overtuiging funeste situatie zouden brengen.

Ik zou vandaag met u willen nagaan of deze verbetering inderdaad is ingetreden, welke conclusies wij uit de verkiezingsuitslag kunnen trekken en ten slotte: welke lessen wij uit de gebeurtenissen van de afgelopen twee maanden kunnen en moeten leren.

Alvorens dit te doen zou ik duidelijk voorop willen stellen, dat de VVD succesvolle verkiezingen achter de rug heeft. Ik wil er geen misverstand over laten bestaan, dat het handhaven van het niveau in deze tumultueuze verkiezingslag al als een uitstekend resultaat

beschouwd had moeten worden en dat het feit, dat wij erin geslaagd zijn winst te behalen, derhalve als een kroon op het vele harde werken van tallozen in onze partij mag worden gezien. (applaus).

Als u bedenkt dat D'66 7 zetels veroverde, dat de Boerenpartij er vier bij won en dat de anti-revolutionairen hun zeteltal met 2 vergrootten en de CPN een zetel won, dat met andere woorden veertien Kamerzetels aan andere partijen werden ontnomen, dan kan de conclusie alleen maar zijn, dat onze campagne de kiezers wel degelijk heeft aangesproken.

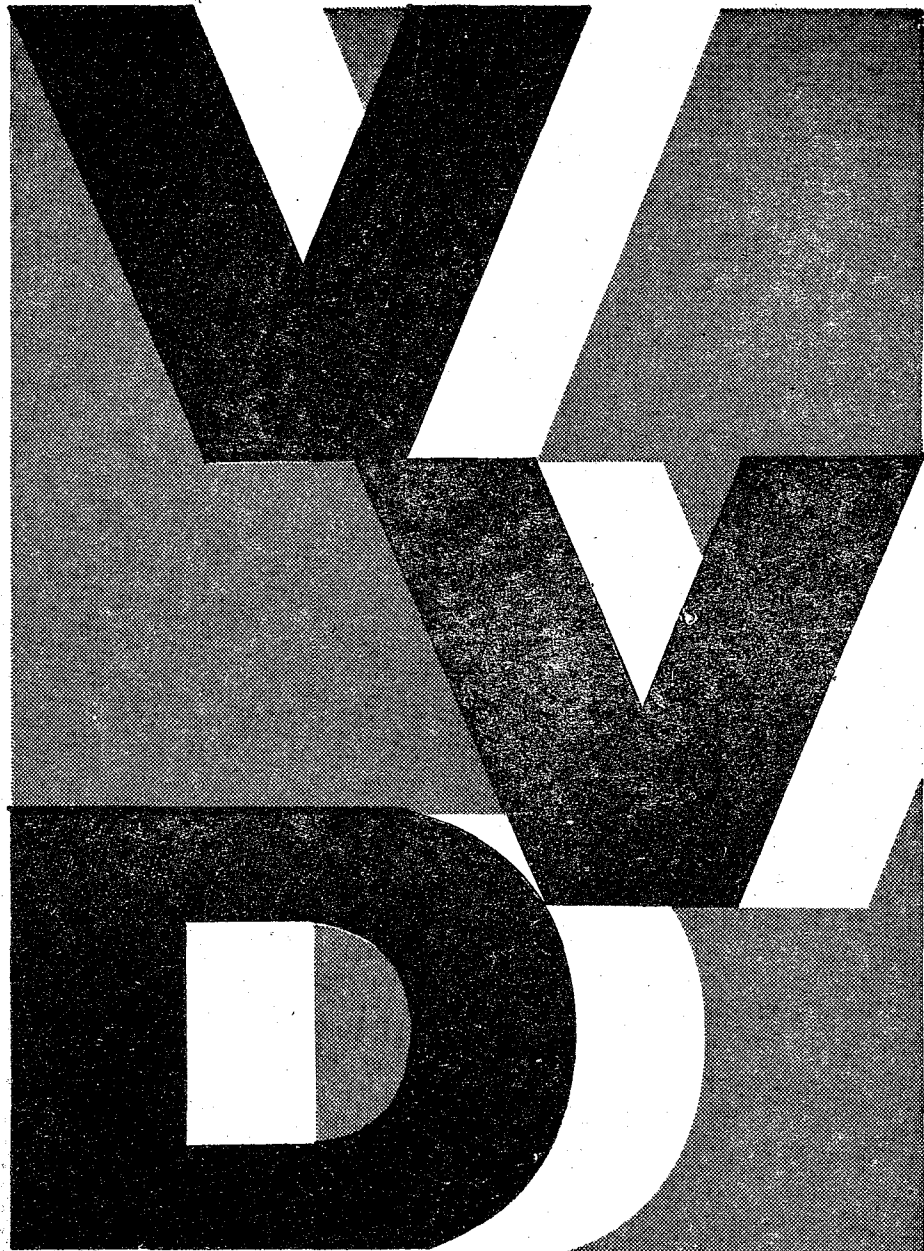
Als ik dan ook — ondanks dit succes — toch op sommige punten kritische woorden ga spreken, dan is dit louter en alleen, omdat naar mijn oordeel de beweging die onder het Nederlandse kiezersvolk is ontstaan, bij deze verkiezingen zijn eindpunt nog niet heeft gevonden en wij er dus, willen wij als partij verder groeien, voor moeten zorgen, dat onze tevredenheid van vandaag niet uitloopt in de zelfvoldaanheid van morgen. Ik stel mij voor u duidelijk te maken, dat onze successen van dit moment een prikkel zullen moeten zijn voor verdere activiteit en dat wij uit het behaalde resultaat inspiratie moeten putten voor een gezamenlijke, aan de eisen van de moderne tijd aangepaste, actie in de toekomst.

De verkiezingsstrijd heeft een hoogst eigenaardig beeld opgeleverd. Enerzijds was er de duidelijke tegenstelling tussen VVD en PvdA, een tegenstelling die een normaal politiek karakter had en die culmineerde in wederzijdse uitspraken, dat men niet met de andere partij in een kabinet wenste te zitten. Anderzijds was er een heftige tegenstelling tussen PvdA en KVP met als hoofdmotief het socialistisch verwijt dat de KVP-fractie een einde had gemaakt aan het leven van het kabinet-Cals. Tussen de VVD aan de ene kant en KVP en ARP ter andere zijde ging de strijd juist om het deelnemen van deze laatste partijen aan het kabinet-Cals.

Zowel VVD als PvdA verweten beide confessionele partijen voorts dat zij in één parlementaire periode van beleid waren gewisseld. Deze partijen wezen dit verwijt van de hand met behulp van de lood-om-oud-ijzer-theorie van de heer Roolvink of door te zeggen, dat de lijn De Quay-Marijnen slechts nuanceverschillen vertoonde met de lijn Cals-Vondeling. Was het de kiezer al niet eenvoudig uit deze vrij chaotische gevechten zijn persoonlijke conclusies te trekken, dit werd hem nog moeilijker gemaakt door drie andere complicerende factoren, te weten:

- de terugkeer van de PvdA naar een conservatief en dogmatisch socialisme: de ruk naar links;

- het optreden van een nieuwe partij, D'66 die geen duidelijk sociaal-economisch programma had, maar haar propaganda voornamelijk richtte op staatsrechtelijke hervormingen, die zeer omstreden zijn en waarvan de kie-

P.R.I.K.K.E.L.S

- Oud-staatssecretaris Egas (opperbeschermheer van de provo's) in een Handelsblad-interview: „Wie gezag met macht verwacht, is een regent. Zoals burgemeester Van Hall. Die staat veel te ver van het volk af. Een typisch Amsterdamse regent. — Ziet u de heer Van Hall als een partijgenoot? — Nee... eigenlijk niet. Voor mij is Van Hall geen PvdA-man.”

- Hoofdartikel „Het Vrije Volk”: „Van de aldus geschapen onklarheid profiteerde de Antirevolutionaire partij. Smallenbroek werd snel weggewerkt. De tegenstellingen tussen Roolvink en Biesheuvel verdwenen naar de achtergrond. De schutterige onderwijs-politiek van prof. Diepenhorst — niemand praat er meer over... Jelle zal wel zien. En dr. Zijlstra deed in de verkiezingstijd bescheiden een paar duiten in het zakje. Net genoeg om zijn partij aan een paar zetels te helpen.”

- In hetzelfde socialistische hoofdartikel: „Als informateur heeft dr. Zijlstra de confessionele partijen en de VVD nog naar elkaar toegebracht. Dat paste bij zijn politiek inzicht. Hij behoorde tot de anti's, die de val van het kabinet-Marijnen hebben betreurd en niet veel heil zagen in de combinatie-Cals met de PvdA. En hij mocht terecht uit de verkiezingsuitslag de conclusie trekken, dat een combinatie met de VVD het meest voor de hand lag.”

- Mr. Van Mierlo in interview van Bibeb in Vrij Nederland: „Als je Van Riel in de Kamer ziet optreden... zoals hij mensen aanpakt, verscheurt... zoals hij als een nijldige dwerg ze als een insect (beweging alsof hij een peuk uittrapt) vermorzelt. Een zeer grote fabriek van hersencellen, die draait op volle toeren...”

- J. de Kadt in Hollands Maandblad over Renate Rubenstein: „rel maar door, Renate, je kunt 't toch niet laten.”

Vervaging van normen

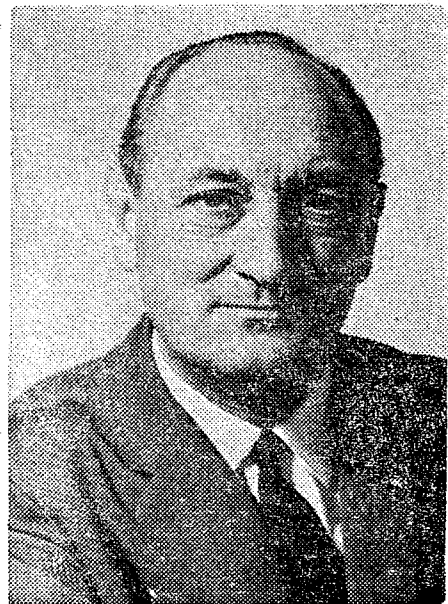
DE vervaging van normen, die men allerwege in het maatschappelijke leven constateert, heeft zich nu ook uitgebreid tot het taalgebruik in de politieke sfeer. Wij zijn daar vierkant tegen. Men kan best met een tegenstander op essentiële punten van mening verschillen, maar dat houdt nog niet in dat men taal uitslaat, die misschien geaccepteerd wordt in een nachtclub na het drinken van enige glazen geestrijk vocht, maar die in een normale maatschappij alleen maar een visitekaartje aanduidt van degene, die deze woorden uitspreekt.

POLITIEKE strijd behoeft allerminst zacht te zijn. Felheid en levendigheid in de debatten is bevorderlijk voor de belangstelling welke men voor de politiek tracht op te wekken. Maar als men buiten de normen van het normale spraakgebruik gaat, zal men wellicht adhesie verkrijgen van hen, die in wezen niet opbouwden denken, maar zich daardoor in feite buiten de politiek stellen.

Als men, zoals de VVD, zich aan deze normen houdt, dan kan het lijken of men in wezen niet zo krachtadig durft op te treden, maar dan zal blijken, dat men in de politiek toch een betere en juistere koers vaart dan degenen, die de normen aan hun laars lappen. Politiek is een zaak van lange adem of om het in andere woorden te zeggen: men heeft niets aan sprinters, maar wel aan stayers.

Wij hebben het vaste vertrouwen dat de VVD met het in acht nemen en handhaven van normen tot de stayers behoort.

D. W. DETMEYER

Mr. E. H. Toxopeus

Kopij voor deze rubriek zenden aan:

Joh. H. Springer
Alexanderstraat 16 Haarlem

Boeiend congres

Op 3 maart j.l. is in het gebouw van de Tweede Kamer (het nieuwe kabinet was immers toch nog niet klaar!) een congres gehouden over de arbeid van de vrouw buiten het eigen gezin. Voorzitter was de voorzitter van het Ned. Vrouwen Comité, mevr. mr. J. M. Stoffels-Van Haften.

Vierendertig vrouwenverenigingen, waaronder wij, hadden elk kaarten gekregen voor vijf leden; redacties van vrouwenbladen en vrouwenrubrieken hadden een uitnodiging ontvangen en de algemene pers was aanwezig. De vergaderzaal van de Tweede Kamer was dan ook zo vol, als lang niet altijd het geval is.

Misschien zal menigeen gedacht hebben: moet er nu al weer over dit onderwerp gepraat worden. Maar deze dag stond op een niveau, dat veel vorig gepraat eenvoudig niet haalde. De inleidingen van de drie sprekers (mannen!) en de slotbeschuiving van de voorzitter waren ronduit voortreffelijk.

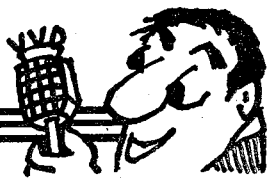
Het is jammer dat de beschikbare ruimte niet toelaat alles zo uitvoerig weer te geven, zoals het verdient. Er kunnen nu slechts enkele punten naar voren gehaald worden maar misschien zal er later nog wel eens gelegenheid zijn op een en ander nader in te gaan.

De eerste spreker was prof. mr. I. Samkalden, oud-minister van justitie. Hij begon met een historisch overzicht sinds 1867, de oprichting in Haarlem van de eerste middelbare school voor meisjes (nog geen H.B.S.) en gaf veel cijfermateriaal. Zo hoorden wij dat in Engeland en de Ver. Staten het percentage gehuwde verpleegsters tien maal groter is dan hier. Hier komt het voor dat een inrichting of afdeling (zoals in Katwijk) gesloten moet worden door gebrek aan personeel. Maar hij gaf ook een voorbeeld van het goede resultaat dat verkregen werd, daar waar men zich de moeite gegeven had van een organisatie, die getrouwde vrouwen inschakelt. Hij toonde met cijfers de traagheid waarmee de maatschappelijke gelijkgerechtigdheid van de vrouwen zich voltrekt. Aan het slot van zijn redevoering sprak hij van middelpuntvliedende en middelpuntzoekende levenspatronen. Hij vond het opdringen van een bepaald levenspatroon niet gewenst, maar vertrouwde er op dat nog vele vrouwen haar levenspatroon zo zullen kiezen, dat het middelpuntzoekende groot blijft.

Daar kreeg hij s' middags wat over te horen! Toen werd gevraagd of de trage inschakeling waar hij over klaagde niet juist veroorzaakt wordt door wat hij aan het slot opmerkte...

De tweede spreker was de heer W. G. Verwey, adjunct-directeur van Vroom en Dreesmann. Hij kon spreken vanuit de praktische ervaring met part-timers (wie bedenkt een bruikbaar Nederlands woord? J. S.) en gehuwde vrouwen in de detailhandel. Merkbaar-

RADIO

Radio-uitzending van de VVD: dinsdag 28 maart, 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum II (298 m).

dig was zijn mededeling dat het beroep aan het vermannelijken is (sportartikelen, doe-het-zelf). Ook hij kwam met cijfers: zo verhoudt zich het verzuim van getrouwde vrouwen tot dat van ongetrouwde als 9:4.

De heer Verwey roerde ook het fiscale aspect aan. En hij betwijfelde of de openingstijden veranderd moeten worden. Het zou kostenverhogend werken doordat er meer mensen nodig zouden zijn. Die kostenverhoging zal wel waar zijn, maar zijn mening zal velen teleurstellen.

Derde spreker was dr. H. M. de Lange, directielid van het Universitair Instituut Vormingswerk Bedrijfsleven. Voor ondergetekende was zijn rede het hoogtepunt van de dag, maar smaken verschillen. Hij ging niet uit van cijfers, maar leidde onze aandacht in een heel andere richting. Wat hij zei gold eigenlijk zowel mannen als vrouwen.

Arbeid verdeelde hij in materiële arbeid en arbeid die voortvloeit uit de maatschappelijke situatie, uit de relatie van mens tot mens.

Hij vindt het nodig dat meer aandacht besteed wordt aan volkswikkeling en vorming. Onder vorming verstaat hij: het geven van informatie en het leren hanteren van criteria voor de informatie. Het is niet: kneden. Ook veel mensen op verantwoordelijke posten hebben vorming nodig. Maar volkswikkeling en vorming op grote schaal vragen veel geld. Wij zullen daarvoor iets anders moeten laten of moeten instemmen met belastingverhoging. Een deel der aanwezigen applausde hierbij nadrukkelijk; een ander deel even nadrukkelijk niet. Invloed van de omgeving?

Op zijn belangrijke rede kan misschien later uitgebreider worden teruggekomen.

Des middags werden wij verdeeld in vijf discussiegroepen. En toen, na de voortreffelijke inleidingen van 's morgens, zakte het peil af. Hebben discussiegroepen, tegenwoordig zo in de mode, werkelijk de waarde die men er aan toekent? In dit geval was het ook eigenlijk niet mogelijk nog met nieuwe ideeën te komen, nadat er een hele winter door al die vrouwenorganisaties op gestudeerd was en het resultaat verwerkt.

Weer in gezamenlijke vergadering bijeen luisterden de aanwezigen naar de rapporten van de discussiegroepen en de antwoorden van de drie sprekers op hun gestelde vragen.

In haar samenvatting ging de voorzitter o.a. in op de vraag van de heer De Lange, of vrouwenverenigingen verdere integratie van de vrouwen niet tegenhouden. Mevrouw Stoffels zei te menen dat misschien over een of twee generaties de vrouwenorganisaties niet meer nodig zullen zijn, maar dat ze nu nog wel nodig zijn, om de vrouwen de nodige informatie te geven. Er is een achterstand in te halen. Te lang was het cultuurpatroon ingesteld op de mannen.

Het bovenstaande is maar een flauwe weergave van een zeer geslaagde dag, uitstekend en plezierig geleid. Dit is niet maar een beleefde frase.

J. H. S.

D. W. DETTMEIJER

SPREEKBEURTEN

periode 17 maart tot 17 april 1967

17 maart	Den Haag	(JOVD)	H. Wiegel
17 maart	Meppel	(JOVD)	R. Zegering Hadders
30 maart	Assen	(JOVD, studiegroep)	R. Zegering Hadders
8 april	Winschoten,	's middags (forum, georganiseerd door actiecomité Dollardinpoldering in hotel Dommering)	R. Zegering Hadders

Voor zover ons bekend, zijn plaats en aanvangsuur van de vergadering vermeld.

UIT DE PARTIJ

• Culturele commissie

De culturele commissie van de VVD vergaderde op 7 maart in het Gemeentemuseum te 's-Gravenhage. De commissie beraadde zich over de positie van de orkesten en het toneel in Nederland. Wat de orkesten betreft is de commissie van oordeel dat het aantal grote orkesten beperkt moet blijven. Immers, voor een groot orkest, nodig voor het verantwoord spelen van een symfonie, ontbreekt in de kleine plaatsen veelal de geschikte zaalaccommodatie. Daarom dient gestreefd te worden naar kamermuziek-ensembles, die aan een kleine zaal voldoende hebben. Prijzenswaardig is het streven van verschillende mensen om in provinciesteden een eigen toneelgezelschap op te bouwen. Het grote gezelschap zal steeds meer alleen in zijn stad spelen. Willen de provincies in de toekomst een toneelleven hebben, dan dient aan de opbouw hiervan nu begonnen te worden.

• Mijnstreek

Op de ledenvergadering van de afdeling Mijnstreek van 7 maart had een bestuurswisseling plaats. Het bestuur is thans als volgt samengesteld: ir. C. W. Bais, voorzitter, mevr. A. Knuttel-Coldey, secretaresse, ir. J. W. Zurhaar, penningmeester, ir. C. H. Daleboudt, ir. P. J. F. van Horssen, R. F. Kramer, E. van Loo en W. J. A. Simons, leden. Het aantal bestuursleden werd met twee uitgebreid teneinde een grotere regionale spreiding te verkrijgen met de mogelijkheid om lokale kernen te vormen welke tot zelfstandige afdelingen kunnen uitgroeien.

Tevens werd een commissie ingesteld voor de planning van een ledenwerfactie, waarbij gepoogd zal worden de aanzienlijke stemmenwinst in Z.O.-Limburg in het ledental verdisconteerd te krijgen.

De voorzitter richtte woorden van dank aan de aftredende bestuursleden A. D. Kroesse en H. Ch. van Hoegen en wenste hen succes bij hun optreden als resp. voorzitter der Kamercentrale Maastricht en H.B.-lid. Een ganimeerde discussie over diverse punten van de beschrijvingsbrief voor de Algemene Vergadering besloot deze goed bezochte bijeenkomst in hotel „Den Dael” te Nuth.

• Vlissingen

De uitslag van de schoolverkiezingen, waarbij de VVD in Vlissingen met goede cijfers uit de bus kwam, heeft enkele liberale jongeren doen besluiten zich wat actiever met politiek bezig te gaan houden. Een en ander heeft geresulteerd in de oprichting van een onderafdeling van de Jongeren Organisatie voor Vrijheid en Democratie van de afdeling Walcheren. Tijdens de onlangs gehouden oprichtingsvergadering is een voorlopig bestuur geïnstalleerd. Zowel de voorzitter, de heer N. W. Veldhuis, als de secretaresse mejuffrouw J. Gasille zijn leerling van de hts, de school waar het initiatief is ontstaan. De heer Ch. L. Verhoeven, penningmeester van de VVD in Vlissingen, is als adviseur zeer nauw bij de oprichting betrokken. De onderafdeling Vlissingen zal naast de activiteiten in de JOVD-Walcheren activiteiten ontplooiën in de jeugdgemeenteraad Vlissingen, die momenteel in oprichting is. Voorts zal er een vertegenwoordiger zitting hebben in de Politieke Jongeren Contactraad Middelburg. De JOVD-Vlissingen hoopt binnenkort officieel van start te gaan met een debatavond.

• Fivelingo

Ook in het seizoen 1966—1967 organiseerde de ondercentrale Fivelingo drie bijeenkomsten. Op de eerste avond sprak mr. W. J. van Koldam uit Groningen over de Mammoetwet. Daarna werd door de heer H. J. Dijkema (Glimmen) een inleiding gehouden over de Bijstandswet. Beide avonden waren goed bezocht. Het belang van deze inleidingen werd onderstreept door de levendige discussie die er op volgde. Op een verkiezingspropaganda-avond ten slotte sprak mr. W. J. Geertsema. Deze avond slaagde uitstekend. De strijd- en slagvaardige spreker vermocht een groot publiek te boeien.

ALGEMEEN SECRETARIAAT

V.V.D.

Koninginnegracht 61
's-Gravenhage
Telefoon (070) 604803
Giro 67880

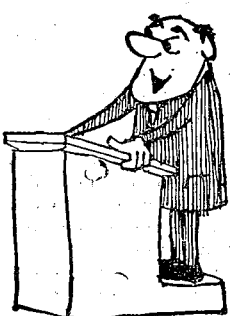
Vrijheid en Democratie

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonnementen toestel 249, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:

Ph. C. la Chapelle jr.
Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B
te Amsterdam-C.

MR. H. VAN RIEL:**Middengroepers****uit de****arbeidersklasse****in VVD opvangen**

Tijdens de vorige week gehouden jaarlijkse algemene vergadering van de VVD te Rotterdam hebben de heren mr. H. van Riel, fractievoorzitter van onze partij in de Eerste Kamer, en mr. F. Portheine belangwekkende redevoeringen gehouden over de middengroepen en hun functie in de Westeuropese geïndustrialiseerde maatschappij.

De heer Van Riel begon met een uiteenzetting over de vraag wat de middengroepen eigenlijk zijn, en knoopte daaraan enige voor de hele Westeuropese samenleving geldende historische beschouwingen vast.

Het belangrijkste is, zo merkte spreker op, middengroepen en middenstand volstrekt niet te verwarren. Die verwarring is begrijpelijk want tot voor niet zo heel lang geleden kenden wij eerder alleen een middenstand en was van middengroepen weinig sprake.

Voorts wees de heer Van Riel er op, dat het begrip middengroep wel iets met het inkomen te maken heeft maar toch eigenlijk niet zo bijster veel. Tal van kleine middenstanders en tegenwoordig ook tal van kantooremployés verdienen minder dan typische arbeiders, zeker als deze laatste in een goede branche zitten, overwerk verrichten en de echtgenote uit werken gaat. Van de echtgenote van de middengroepen wordt vaak verwacht dat zij haar man helpt, extra betaling krijgt ze daar dikwijls niet voor.

Vijftig jaar geleden sprak sterk het onderscheid tussen het al dan niet zelfstandig zijn. Spreker herinnerde zich dat omstreeks 1930 iemand, die wat uit de hoogte was behandeld door een directeur van een grote Rotterdamse instelling opmerkte: „De man heeft niet eens eigen zaken. Hij is feitelijk maar een hoog betaalde bediende.”

Sociaal gezien is dat niet juist. Qua inkomen, invloed, heel belangrijk, aanzien, behoren vele directeuren van grote ondernemingen, al zijn zij in loondienst, bepaald niet tot de middengroepen maar tot de toplaag van de maatschappij.

Uiteindelijk is men in de wetenschap vrij algemeen tot de conclusie gekomen dat er geen objectieve van buitenaf aan te leggen maatstaf bestaat. De vraag is meer hoe iemand zich zelf voelt, en of dat gevoel door zijn omgeving wordt gedeeld. Van dit laatste bijvoorbeeld is een bekend geval het kind uit een middengroepsgezin dat niet slaagt in de wereld, zichzelf als middengroeper blijft zien maar door zijn omgeving langzamerhand als behorende tot de arbeidersklasse beschouwd wordt.

De toplaag van de samenleving is klein, aldus vervolgde de heer Van Riel. Het blijft willekeurig maar men schat deze tot ongeveer 2 pct. van de samenleving. Behoren tot de toplaag is een kwestie van aanzien van de beklede functie, inkomen, woning, levensge-

drag, dit alles in snel stijgende mate, afkomst en fortuin, die laatste factoren in snel dalende mate. Ook een internationale merkwaardigheid is, dat men in de eenvoudige kringen van de samenleving het inkomen als een belangrijk criterium ziet, in de hogere kringen zelf dit element weinig meetelt. Op den duur zal in de Westeuropese samenleving, ook in de Nederlandse, positie en macht wel volstrekt doorslaggevend worden. Wij marcheren verder in de richting van wat indertijd de meritocratie werd genoemd.

In de meeste landen rekenen zich verder vijftig tot zestig procent van de mensen als te behoren tot de middengroepen, veertig procent als te behoren tot de arbeidersklasse. De zelfstandige landbouwer, eigenaar of pachter doet er daarbij niets toe, heeft bijna overal typisch de status van een middengroeper.

Wat is opvallend in het gedrag van de middengroepen. Hun groot vertrouwen in en afhankelijkheid aan bepaalde gedragsnormen, een keurig gezinsleven, een zo mooi mogelijk ingericht huis, de wens om de kinderen verder te brengen in de wereld en het geloof dat tussen hun positie en hun prestaties op de een of andere manier een meer of minder vaag verband bestaat. Al deze eigenschappen gelden precies zo voor de toplaag van de arbeidersklasse, die naar hun levenshouding sociaal gezien middengroepers zijn of worden, en wier politiek gedrag zich aan dat statusgevoel op den duur zal gaan conformeren.

De maatschappelijke groep, waarin bij het sluiten van een huwelijk, van ouds de maatstaf bij uitstek, nog in sterke mate op naam en financiële positie van de ouders gelet wordt bedraagt in Nederland niet meer dan plm. 1 pct. van de bevolking, en het aantal mensen dat zonder aarzelen de namen van zijn acht overgrootouders opnoemen kan, een ander historisch criterium, is ook niet hoger dan 1 pct., schatte de heer Van Riel. Hij achtte het een duidelijke aanwijzing, dat wij wat de toplaag betreft, reeds midden in het ontbindingsproces zijn, en dat wijst sterk in de richting, door hem voorspeld, het positie-criterium. Wij gaan de kant uit van Noorwegen waar de elite zoals men anekdotisch noemt, bestaat uit reders, bankdirecteuren, chirurgen en hartspecialisten, volstrekt ongeacht de vraag wat hun ouders waren, of in de richting van Canada, waar, in Toronto, iemand spreker vertelde dat hij, de Canadees, tot de eerste families van Toronto behoorde, maar dat, behalve hijzelf, zijn vrouw en zijn schoonouders niemand zich van het feit bewust was. Een voorbeeld van gezonde zelf-ironie ener stervende klasse.

De positie van de middengroepen is niet onbedreigd. Een diepgaand onderzoek in een stad in het Roer-gebied heeft uitgewezen, dat er een sterke naar beneden gerichte sociale mobiliteit van de middengroepen bestaat.

Een kwart van de kinderen uit de middengroepen komt uiteindelijk in on-

geschoolde beroepen terecht. Natuurlijk speelt het specifieke element van de emigratie van Oost- naar West-Duitsland hierbij wel een rol, maar in het rapport van de Wiardi Beckman stichting over de onderste lagen van de Amsterdamse bevolking kwamen toch passages voor die in dezelfde richting wezen.

Om middengroeper te blijven moet men over enige begaafdheid beschikken, en flink zijn best doen, wat spreker ook niet verkeerd vond.

Voor een vrije samenleving achtte de heer Van Riel de instandhouding van de middengroepen van het grootste belang. Men zou goed doen ook in liberale kring eens na te lezen wat minister Veldkamp op een congres in Spanje een jaar of tien geleden over het middengroepenbeleid gezegd heeft. Spreker persoonlijk achtte het concurrentie-element nog wat belangrijker, maar in het verhaal van de heer Veldkamp zit een waardevol element. Tets als een inkomensbeleid voor de boerenstand in Nederland kan onvermijdelijk worden. Op de middenstand gaat de heer Portheine in.

Politiek was de hoofdzaak, zo eindigde de heer Van Riel, de nieuwe middengroepers uit de arbeidersklasse in de VVD op te vangen, een stuk denkwerk van de partij op hun problemen te richten en de beeldvorming naar buiten mede aan hun wensen aan te passen.

Een school als de UTS zal in snel stijgende mate ontwikkelde en zeer scherp denkende jonge middengroepers voor de technische richting gaan afleveren, en daaronder zullen zich zeker geschikte kaderleden en a.s. Kamerleden voor de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie bevinden.

Ook bij het spreken en denken over een zaak als medezeggenschap behoort de VVD in de toekomst sterk met de middengroepers te rekenen. Medezeggenschap is geen vakbondszaak in eerste instantie, maar een zaak van de bedrijfsgenoten zelf en daarbij kunnen de goed opgeleide jonge Nederlandse technici mede een rol van positieve betekenis gaan spelen.

De jonge middengroeper beslist de uitslag der verkiezingen, juist in een land met een twee partijenstelsel. Wanneer in Engeland niet een flink deel van de goede arbeiders zich zelf al middengroepers voelde, behaalde de conservatieve partij nooit ca. 50 pct. van de stemmen. Wanneer de VVD en haar politieke leiding er niet in slagen in de komende jaren een aanzienlijke activiteit in constructieve richting te ontwikkelen, kan dat voor Nederland fatale resultaten hebben, leiden tot afdriften in socialistische richting, zelfs ongeacht de vraag of wij door een toevallige constellatie eens een keer winst bij de verkiezingen maken of niet. Verkiezingsuitslagen zijn niet meer dan eensoms boeiende momentopname. Onze hoofdtaak als echte politieke partij is vorming en richting geven aan mentaliteiten, aldus besloot de heer Van Riel zijn inleiding, die zeer langdurig werd toegejuicht.

MR. F. PORTHEINE:**„Streven van categorale organisaties naar erkenning krachtig steunen”**

Hierna nam mr. Portheine het woord. Spreker merkte op dat als men het veel gebruikte woord middengroepen politiek-wetenschappelijk wil benaderen, men de nodige moeilijkheden ontmoet. In het bijzonder met de definitie. Spreker zou zich willen aansluiten bij die van prof. v.d. Woestijne „oude en nieuwe middenstand”, de zelfstandige ondernemers, zij die in loondienst zijn als employés van diverse categorieën en de vrije beroepsbeoefenaars. Spreker was van mening dat wat de aanpak van de problematiek betreft, ook gedacht moet worden aan de middeninkomens van f 10-40.000, waartoe ook bepaalde categorieën handarbeiders behoren.

De middengroepen zijn heterogeen. Het is goed, dat deze problematiek aan de orde wordt gesteld, omdat deze er inderdaad is. Objectief, in alle publikaties van diverse richtingen wordt dit erkend, zijn de middengroepen belangrijk uit een oogpunt van creativiteit, van cultuuroverdracht, er vindt doorstroming plaats uit alle groepen, zij krijgen in de industriële ontwikkeling een steeds zwaarder accent. De zelfstandigen onder de middengroepen vormen een stabiliserend element in ons volk dat daarin essentieel is.

Het grote probleem van deze groep is de inkomensnivellering. Wij achten het positief dat laagbetaalden aanzienlijk in de welvaart zijn gestegen, doch ook de middengroepen, gezien hun geschetste positie en kosten die ook een prikkel moeten inhouden voor andere groepen, dienen daarin te delen.

De naoorlogse ontwikkeling hield een zeer sterke nivellering in. Na 1951 kwam daarin verbetering o.m. voor ambtenaren door de zgn. Toxopeusronde.

Toch kan uit recente publikaties worden afgeleid dat de nivellering nog steeds doorgaat, zeker ook voor de zelfstandige. En dat alleen al aan de bruto-zijde van het inkomen.

Wat de netto-zijde betreft, zijn het de hoge directe belastingen en de progressie daarin die juist de middengroepen zeer zwaar treffen, dat wordt allerwege erkend. De naar de directe belastingen scheefgetrokken verhouding directe-indirecte belastingen zal gelukkig onder druk van de EEG moeten verbeteren. De hoge progressie die een aantal wat verouderde theorieën tot basis heeft, brengt hier in inkomensklassen van f 20.000-30.000 marginale tarieven van 36-47 pct., sterk afwijkend van die in de rest van Europa. Daarbij komt dan nog de zeer onrechtvaardige extra stijging van de belastingdruk bij deze hoge progressie door de geldontwaarding.

Terugdraaien van deze onrechtvaardigheid dient dan ook permanente aandacht te hebben. Deze tariefskwestie in de inkomstenbelasting is zeer belangrijk, met name voor de zelfstandigen die risico dragen en vraagt uitbreiding van aftrekmogelijkheden voor de oude dag, ook voor de vrije beroepsbeoefenaars en voor de werkende gehuwde vrouw. Aftrek voor lijfrente dient uiteraard met waarborgen uitgebreid te worden tot andere vorm van besparing.

Wat de zelfstandigen betreft, vroeg spreker in alle opzichten gelijkberechtiging en erkenning voor dit waardevolle onderdeel van de middengroep. Maatregelen ter bevordering van evenwichtige concurrentieverhoudingen dienen te worden bevorderd, rompslomp moet worden vermeden. Er zijn nogal eens tendensen van een aantasting van de middengroepen. Ook oud-staatssecretaris

Hoefnagels heeft daaraan meegewerkt door zijn idee tot vereenvoudiging van de I.B. die f 600 miljoen kost, belastingverbetering voorlopig onmogelijk maakt, laagbetaalden treft door opheffing van de belastingvrije voet, en middengroepen door proportioneel tarief tot f 14.000, daarboven tot f 20.000 plus 5 pct. en boven f 14.000 progressief.

Ook op het punt van de sociale voorzieningen bestaan wel gevaren van aantasting van de middengroepen. De niet-compensatie van hoge lasten door veelvuldige verhoging van de premiegrens treft de middengroepen. Ook een groter beroep op de algemene middelen met betrekking tot de sociale voorzieningen zal in de belastingsfeer weer terug worden gevonden. Ook organisatorisch zijn er nogal wat moeilijkheden.

De categorale organisaties die in deze sector vaak voorkomen, vinden slechts moeizaam erkenning. De VVD zal alle aandacht voor deze organisaties moeten hebben en het streven naar erkenning krachtig moeten steunen. Ook de coördinatie in die kring die gewenst is en op gang komt.

Te weinig werken de diverse organisatorische groeperingen in de middengroepen samen, ten onrechte vaak ook door sociologische verschillen. Organisatorische sterkte ook bij deze groep zal voorwaarde zijn voor het honoreren van veel wensen.

Spreker heeft in zijn betoog globaal een aantal punten aangevoerd. Hij besloot met het woord van prof. v.d. Woestijne: „De mate waarin een partij aantrekkingskracht heeft op meer groepen middenstanders, is een aanwijzing voor de mate waarin die partij in het volk is verankerd.”

Congres van VVD bezon zich op politieke vernieuwing

De ere-voorzitter van de VVD, prof. Oud, aan de bestuurstafel naast voorzitter Van der Pols. Verder ziet men rechts o.a. de afgetreden hoofdbestuurleden jhr. Quarles van Ufford en mevr. mr. E. Veder Smit.

De jongste jaarlijkse algemene vergadering, die ditmaal op vrijdag 10 en zaterdag 11 maart in het Rijnhotel te Rotterdam werd gehouden toonde weer het vertrouwde beeld van een grote belangstelling van de afgevaardigden uit het gehele land en vaak uitgebreide, maar niettemin enthousiaste discussies over politieke vraagstukken en onderwerpen van huishoudelijke aard.

Dat het daarbij aan de nodige humor niet ontbrak mag worden gezien als een bewijs voor de uitstekende stemming, die ook nu weer de jaarlijkse vergadering kenmerkte, die overigens met ernst en toewijding diverse besluiten nam.

De bijeenkomst van vrijdag werd geopend door partijvoorzitter, ir. K. van der Pols, die de talrijke aanwezigen als volgt toesprak:

Het is mij wederom een bijzonder groot voorrecht u allen op deze gewone algemene ledenvergadering van onze Volkspartij voor Vrijheid en Democratie hartelijk welkom te heten.

Uw grote belangstelling, die blijkt uit de aanwezigheid van een zo groot aantal vertegenwoordigers van afdelingen

en centrales is ook thans weer voor ons een bewijs voor uw actief medeleven met het doen en laten van de partij. Uw bestuur voelt zich hierdoor gesteund en gesterkt.

Een bijzonder woord van welkom richt ik tot onze ere-voorzitter, professor Oud.

Het doet ons heel veel genoegen dat hij ook vanavond in ons midden aanwezig wil zijn. Met grote erkentelijkheid denken wij aan de steun en raad die wij bij verschillende gelegenheden in de afgelopen maanden van hem mochten ontvangen (langdurig ovationeel applaus).

Aangezien de tijd voor de radio-uitzending van deze bijeenkomst beperkt is zou ik de begroeting van een aantal zeer gewaardeerde gasten tot straks willen uitstellen en thans overgaan tot enkele opmerkingen betreffende de organisatie van de partij en het werk van de partij in het organisatorische vlak gedurende de achter ons liggende periode.

Dat is een periode van grote politieke activiteit geweest, die zijn weerslag vond in het werk van afdelingen, centrales, partijraad, dagelijks- en hoofdbestuur, alsook van uw vergadering, die twee maal in bijzondere zitting bijeenkwam.

Ons beginselprogramma kwam, na het werk dat daaraan door de redactiecommissie onder leiding van de heer Geertsema was verricht, tot stand door de instemming van de partijraad in zijn bijeenkomst van 25 juni 1966. Het is reeds gebleken dat dit beginselprogramma een duidelijke en betrouwbare leidraad voor ons politieke streven vormt.

Aan de verkiezingen voor de Provinciale Staten en voor de Gemeenteraden in maart en juni 1966 is door de partij met hart en ziel gewerkt. Ten aanzien van de Provinciale Staten mochten wij een bescheiden, t.a.v. de Gemeenteraden een duidelijke winst boeken. De verkiezing van de helft van de leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, die in juli daarop volgde, had voor onze partij het bijzonder gelukkige resultaat dat boven en behalve vernieuwing van het mandaat van de zittende leden, mevrouw Schouwenaar-Franssen, de VVD-fractie kwam versterken. Wij zijn bijzonder verheugd dat mevrouw Schouwenaar thans weer deze belangrijke plaats in het actieve politieke leven inneemt. (applaus).

De kabinetscrisis van 14 oktober en de daarop volgende ontbinding van de Tweede Kamer der Staten-Generaal maakten een aanzienlijke versnelling van de procedures voor de kandidaatstelling en de vaststelling van het verkiezingsprogramma noodzakelijk. Ik geloof dat ik mag vaststellen dat het partij-apparaat heeft getoond tegen de daardoor gestelde problemen opgewassen te zijn door op korte termijn de nodige beslissingen voor te bereiden en vast te stellen. Dat dit mogelijk geweest is, is te danken aan de grote toewijding en inspanning van zeer velen, die wij daarvoor bijzonder erkentelijk moeten zijn.

Ons verkiezingsprogramma, samengesteld uit een manifest, een zestal ur-

gentiepunten en een uitvoerige uiteenzetting over alle wezenlijke punten van politiek en maatschappelijk beleid, kwam tot stand uit een door de heer Toxopeus opgestelde discussie-nota door de medewerking en de inspraak van zeer velen, te weten de daartoe ingestelde commissie, de bijdragen van centrales en afdelingen, alsmede van alle vaste commissies van de partij. Eveneens vond overleg plaats met vertegenwoordigers van de JOVD en de liberale studentenorganisaties. De vaststelling vond plaats in uw vergadering van 6 en 7 januari te Rotterdam.

De kandidatenlijst was door uw vergadering van 10 december na raadpleging van de Verkiezingsraad op 12 november vastgesteld.

Met deze kandidatenlijst en dit verkiezingsprogramma zijn wij een verkiezingscampagne ingegaan die voor onze Nederlandse verhoudingen bijzonder fel en actief is gevoerd. Ook wij hebben ons hierbij niet onbetuigd gelaten en ik weet uit uw aller naam te spreken wanneer ik hulde breng aan allen die zich zo actief geweerd hebben. Ten eerste de kandidaten die onvermoeibaar ten strijde getrokken zijn, van wie de aanvoerder, de heer Toxopeus, een bijna onmenselijke last op zich heeft genomen. Dan de afdelingen en centrales die een ongewoon groot aantal bijeenkomsten organiseerden, waarvan vele opgezet als confrontatie en direct dispuut met andere partijen, en ten slotte het bureau en de propagandisten, die altijd weer klaar stonden om het materiaal te verschaffen en de regelingen te treffen.

Duidelijk was ook deze keer weer dat wij wat de moderne communicatiemiddelen betreft in het nadeel zijn ten opzichte van andere partijen die naast gerantsoeneerde zendtijd nog over andere middelen beschikken om hun mening bij kijkers en luisteraars te doen binnendruppelen.

Dames en heren, u kent het resultaat. Wij zijn de nieuwe Tweede Kamer bin-

nengetreden met 17 vertegenwoordigers tegenover 16 in de vorige. Ons past een woord van oprechte dank aan degenen uit de vorige Tweede Kamer, die niet meer zijn teruggekeerd. Het zijn mevrouw Ten Broecke Hoekstra, mevrouw Stoffels-van Haften en de heren Corver, Couzy, Kammeraad en Visser. Voor het vele goede werk dat zij in de afgelopen jaren voor ons gedaan hebben is de gehele partij hen bijzonder erkentelijk (applaus).

Wij wensen de herkozen en nieuw gekozen Kamerleden van harte geluk met hun verkiezing en wensen hen sterkte en wijsheid toe bij de uitvoering van hun moeilijke taak, waarbij wij hun de verzekering geven dat de partij steeds achter hen zal staan (applaus).

COMMISSIE KIEZER-GEKOZENE

Dames en heren, dit was dan het resultaat van de Kamerverkiezing. Over de resultaten zijn wij tevreden, maar niet voldaan. Wij vinden dat onze inspanning tegen de achtergrond van ons programma en onze kandidatenlijst een grotere vooruitgang had verdiend. In onze jongste vergadering hebben wij afgesproken een commissie in te stellen voor het onderzoek naar het probleem van de verhouding kiezer-gekozene. Ik kan u tot mijn vreugde mededelen, dat het hoofdbestuur in zijn vorige vergadering deze commissie heeft ingesteld en dat zij onder leiding van haar voorzitter, de heer Geertsema, spoedig haar werkzaamheden zal aanvangen. Zij is samengesteld als volgt:

A. W. Abspoel te 's-Gravenhage; A. J. B. Hubert te Rotterdam; mej. mr. A. Kappayne van de Coppello te Leiden; mr. F. Korthals Altes te Rotterdam; ir. E. Nordlohne te s-Gravenhage; mr. dr. W. K. J. J. van Ommen Kloeke te 's-Gravenhage; drs. G. H. Scholten te

Vervolg op pag. 5

Overzicht van de zaal tijdens het congres

gesticht in januari 1965,
omvat de volgende onder-
nemingen:

EERSTE NEDERLANDSE AUTO- RIJWIELFABRIEK N.V.:

Solex bromfietsen - elektrische
huishoudelijke toestellen -
elektrisch handgereedschap -
ventilatoren

INDOLA N.V.:

kosmetica - interieurverzorging

N.V. INDUSTRIËLE ONDER- NEMING W. H. BRASKAMP:

ventilatoren - kappers-
apparatuur - elektrische
huishoudelijke toestellen

CHEMISCHE FABRIEK INDOLA COSMETICS N.V.:

chemische produkten

VOKAP N.V.:

interieurverzorging

N.V. ELEKTROTECHNISCHE MECHANISCHE INDUSTRIE

(EMI): elektromotoren - ventila-
toren - professionele motoren

N.V. PHARMACEUT. CHEMISCHE FABRIEK v/h E. M. BRASKAMP:

farmaceutische artikelen

INTERHEEM N.V.:

exportmaatschappij

N.V. GEBR. VAN NIFTRIK:

kunststoffen

Fabrieken in:

Den Haag, Rijswijk, Voorburg,
Utrecht, Putte (N.Br.).

Max op z'n praatstoel: „Somme mense denken dat Joodse humor in de spraak zit. Dat is niet waar. Joodse humor zit hier”, zegt hij, op zijn hart wijzend. „En soms is een manueel al voldoende”. De congresgangers amuseerden zich kostelijk met zijn spitse conference.

Vervolg van pag. 4

Amsterdam; ir. F. Wagenmaker te Leiden en mr. W. G. Belinfante te 's-Gravenhage en zal mede enige met het hoofdonderwerp samenhangende problemen als referendum, districtenstelsel e.d. tot haar arbeidsterrein kunnen rekenen. Het ligt in de bedoeling de commissie met nog enkele leden uit te breiden.

Over de politieke gevolgen van de verkiezingsuitslag alsmede van haar samenhang met de partij-politieke ontwikkelingen in Nederland zal de heer Toxopeus tot u spreken.

Ik meen met hetgeen ik tot u heb gezegd een voldoende overzicht van de werking van het partij-apparaat te hebben gegeven.”

Daarna was het woord aan de heer Toxopeus, wiens rede elders in dit blad is weergegeven.

In verband met de radio-uitzending had de voorzitter de begroeting van verschillende gasten uitgesteld tot na de rede van mr. Toxopeus. Hij heette o.a. welkom vertegenwoordigers van de JOVD en het LDC, het erelid de heer Dettmeijer en oud-staatssecretaris, Den Toom. Vervolgens werd onder grote instemming van de vergadering een telegram van afhankelijkheid aan de Koningin gezonden.

Daarna herdacht de voorzitter het plotseling verscheiden van het hoofdbestuurlid en voorzitter van de afdeling Amsterdam, drs. R. H. Neuberg. Staande aanhoorde de vergadering deze herdenkingswoorden, waarna een minuut stilte in acht werd genomen.

De notulen van de buitengewone algemene vergadering van 22 januari 1966 te Dordrecht gehouden, zomede die van de jaarlijkse algemene vergadering op 11 en 12 maart 1966 te Amsterdam, werden goedgekeurd.

In de notulencommissie van de bijeenkomst te Rotterdam werden benoemd: mevrouw A. Bergsma-Feenstra te Nijmegen, de heer B. D. Breuning ten Cate uit Almelo en ir. L. G. Oldenbanning in Haren (Gron.).

De jaarverslagen van de secretaris en de penningmeester werden eveneens goedgekeurd. De penningmeester drong er op aan om ook uit financiële overwegingen met kracht te streven naar verhoging van het ledental. In de commissie ter voorlichting van de algemene vergadering bij de behandeling van de rekening en verantwoording van de penningmeester over het jaar 1967 werden benoemd: J. J. de Monchy, Hengelo (Ov.), J. W. Hupkes, Middelburg en mr. J. J. Oyevaar, Leidschendam.

Vervolgens kwam aan de orde het voorstel van het hoofdbestuur tot wijziging van de vaststelling, ingevolge artikel 38 van het huishoudelijk reglement, voor het jaar 1967, van het bedrag dat door de afdelingen jaarlijks vóór 1 mei van het totaal-bedrag der geïnde contributie aan het hoofdbestuur wordt afgedragen.

Het hoofdbestuur stelde voor dit bedrag als volgt vast te stellen:

- voor de afdelingen, die niet samen vallen met een kamercentrale op f 10,- voor elk gewoon lid, vermeerderd met de helft der geïnde contributies van gezins- en aspirantleden;
- voor de afdelingen, die samen vallen met een kamercentrale op f 7,- voor elk gewoon lid, vermeerderd met 35 pct. der geïnde contributies van gezins- en aspirantleden.

De algemene vergadering van 11 maart 1966 heeft artikel 39 van het huishoudelijk reglement als volgt gewijzigd:

MR. F. KORTHALS ALTES WERD BENOEMD TOT ALGEMEEN SECRETARIS

„De kamercentrales welke niet samen vallen met een afdeling, ontvangen jaarlijks vóór 1 juni van de penningmeester der partij een door de algemene vergadering vast te stellen bedrag van hetgeen het hoofdbestuur van de afdelingen in de desbetreffende centrale ontvangt.”

Het hoofdbestuur stelde voor dit bedrag voor het jaar 1967 vast te stellen op 30 pct. van de van de afdelingen binnen de desbetreffende kamercentrale ontvangen opdracht.

Deze voorstellen werden na enige discussie aanvaard.

BESPREKING BELEID HB

Hierna kwam aan de orde de bespreking van het beleid van het hoofdbestuur.

Drs. A. van Boven (Den Haag) merkte op, dat mr. Toxopeus met zijn belangwekkende rede reeds veel van de ongerustheid van de afdeling had weggenomen. Ook spr. was van oordeel dat meer aandacht zou moeten worden besteed aan het imago van de partij, waarbij vooral ook duidelijk moet worden gemaakt dat de werknemersbelangen voor de VVD zwaar wegen. Spr. vroeg voorts meer aandacht voor de categorale bonden. De propagandacommissie zal nog meer coördinerend moeten optreden terwijl het contact met de pers zal dienen te worden versterkt.

Drs. F. A. Hoogendijk uit Gouda wenste de herstructurering van de partij grondig te onderzoeken. Spr. geloofde niet dat we veel aan ons kiesstelsel zullen moeten veranderen. Wij zullen de gezondmaking van de Nederlandse politiek vanuit de partijen moeten benaderen. Spr. stelde voor een commissie in te stellen die de herstructurering van de VVD gaat bestuderen met welk voorstel hij veel instemming van de vergadering verwierf.

De heer H. Wiegel uit Laren N.H. sprak in gelijke geest en wenste een wetenschappelijk onderzoek naar de motieven die bij de kiezers een rol hebben gespeeld. Voorts bepleitte hij meer onderlinge tolerantie in de partij en het houden van regionale discussiecongres-

sen. Bijzondere aandacht vroeg hij voor de komende verkiezingen in Zwolle, die hij als een test-case beschouwde.

Ir. Makreel uit Amsterdam sprak in gelijke zin, terwijl ir. Brühl uit Laren N.H. een betere procedure bepleitte van de te houden stemmingen op de algemene vergaderingen.

Voorzitter ir. K. van der Pols, de sprekers beantwoordende, zegde onder meer toe dat het HB het denkbeeld van de heer Hoogendijk om een herstructureringscommissie in te stellen zal overnemen, maar dan in die zin, dat deze commissie de herstructuur van het gehele le partijwezen in ons land onder de loep zal nemen. Hij toonde zich een voorstander van regionale congressen, doch dan zullen hier bijzonder goede voorbereidingen voor nodig zijn.

Mr. F. Korthals Altès wees er op, dat niet alle afdelingen een gelijk aantal stemmen uitbrengen. Hij zag daarom niet veel perspectief in een vereenvoudiging van de stemmingsprocedure.

Bij de bespreking van het beleid van het weekblad mocht de redactie onder meer een compliment in ontvangst nemen bij monde van de heren Van Krieken (Leiden) Van der Dussen (Haarlem) en jhr. mr. Van Tets (Rotterdam). Zij achtten de inhoud gevarieerder geworden, terwijl ook het uiterlijk aanzienlijk is verbeterd. Wel werd gevraagd meer ingezonden stukken op te nemen en ook tegenstanders aan het woord te laten, terwijl een der sprekers klachten had over de administratie.

De hoofdredacteur van ons weekblad, de heer Ph. C. la Chapelle jr, dankte namens de redactie voor de toegezwaaide lof en zei onder meer dat de gedachte om meer tegenstanders aan het woord te laten reeds de aandacht van de redactie heeft. Er zal inderdaad naar worden gestreefd het scala in het blad nog meer te verbreden.

Bij de rondvraag werd door de heer Scholte (Amsterdam) gepleit voor het instellen van een commissie ter bestudering van de proeve van een nieuwe grondwet. Hij kreeg de toezegging, dat dit voorstel in het HB ter sprake zou worden gebracht.

De heer Bos (Apeldoorn) bepleitte de

toelating van leden vanaf 18 jaar, die hij ook bestuursfuncties wenste te laten vervullen. De heer Van der Pols antwoordde, dat de afdelingen in dit opzicht volle vrijheid genieten.

Hierna begaf de vergadering zich naar de door het hoofdbestuur aangeboden feestelijke bijeenkomst die werd verzorgd door het orkest van Harry de Groot, de goochelaar Tel Smit, en Max Tailleur.

Vooraf deze laatste oogste een overweldigend succes met zijn spitse en geestige conference, die zeker niet in de laatste plaats was bestemd voor de anglofielen onder de aanwezigen.

BENOEMING LEDEN HOOFDBESTUUR

De vergadering werd zaterdag 11 maart des morgens om 10 uur voortgezet met de behandeling van diverse belangrijke huishoudelijke aangelegenheden.

Tot algemeen secretaris van de partij werd benoemd mr. F. Korthals Altès te Rotterdam en tot secretarissen voor de organisatie dr. A. J. Vis te Bussum en mevrouw T. Wierda-Haanstra te Heerenveen.

Tot leden van het hoofdbestuur werden benoemd: de heer J. W. Verbeek (voor de Rijkskieskring Rotterdam), de heer W. H. Jas (Rijkskieskring Dordrecht); drs. G. J. Staal (kieskring Utrecht), mr. G. Loopstra (kieskring Groningen); ir. H. van Hoegen te Heerlen (kieskring Maastricht) en mevrouw mr. M. L. Buschkens-Dijkgraaf (voor de Stichting Organisatie Vrouwen in de VVD.) Ten slotte werd de heer H. Wiegel in het HB gekozen door het openvallen van de plaats van dr. Vis, die inmiddels tot lid van het dagelijks bestuur was benoemd.

Onder bijval van de algemene vergadering bracht de voorzitter dank aan de aftredende algemeen secretaris jhr. mr. W. H. D. Quarles van Ufford voor het vele werk door hem voor de partij verricht.

Hierna werd overgegaan tot het houden van een inleiding door mr. H. van Riel, en mr. F. Porthéine over het onderwerp „De middengroepen en hun functie in de Westeuropese geïndustrialiseerde maatschappij”. De redevoeringen van de heren Van Riel en Porthéine zijn op pag. 3 van dit blad weergegeven.

BELEID KAMERFRACTIES

Desmiddags werd de vergadering voortgezet, waarbij het beleid van de Kamerfracties aan de orde kwam.

Hierbij werd onder meer een voorstel tot het instellen van een parlementaire enquête commissie in de zaak Teixeira de Mattos afgewezen. Mr. Van Riel achtte de publikaties rond deze zaak te veel in 't teken staan van geruchten. Zowel hij als mr. Toxopeus gaven uiting aan hun vertrouwen in de rechterlijke macht, waarbij mr. Toxopeus nog opmerkte dat het instellen van een parlementaire enquêtecommissie een dergelijk vertrouwen in de rechtspraak allerminst zou bevorderen.

Er kwamen voorts nog enige zaken aan de orde, die principieel gezien van weinig belang waren, zodat kon worden vastgesteld, dat het beleid van de Kamerfracties de goedkeuring van de algemene vergadering kon wegdragen.

Het was reeds vrij laat in de middag toen ir. Van der Pols dit zeker geslaagde congres sloot met de opwekking in de toekomst pal voor de partij te staan.

FGH FRIESCH-GRONINGSCHЕ HYPOTHEEKBANK N.V.

EN AANGESLOTEN BANKEN

Amsterdam - Arnhem - Eindhoven - Enschede
's-Gravenhage - Groningen - Rotterdam

PANDBRIEVEN

EEN VEILIGE EN RUSTIGE BELEGGING

MR. TOXOPEUS RICHTTE ZICH IN ONDUIDELIJKHEID IS GEVOLG VAN EEN VERKEERDE TOEPASSING VAN EEN IN WEZEN GOED SYSTEEM

Vervolg van pag. 1

zers de consequenties niet konden overzien. Wel was duidelijk dat D'66 met haar plannen een herstructurering van het politieke leven wenste te bereiken.

● En ten slotte dan het merkwaardige en toch wel onrustbarende verschijnsel, dat de Boerenpartij vooral sinds de raads- en statenverkiezingen van vorig jaar mag heten.

Om het verkiezingsgerecht nog wat smakelijker te maken weigerden de confessionele partijen nadrukkelijk voor de verkiezingen te verklaren of zij een combinatie met de VVD dan wel met de PvdA wensten te vormen, verklaarde de heer Biesheuvel dat de ARP toenadering tot de CHU wenste, deelde de heer Beernink mede, dat de CHU daarop geen prijs stelde en constateerde de KVP dat confessionele partijen noodzakelijk zijn, maar dat in een later stadium nog eens bekeken zou moeten worden in hoeverre deze noodzaak uit de wereld geholpen zou kunnen worden (gelach). Het is voor de kiezer, die bovendien nog door alle strijdende partijen de roep om duidelijkheid hoorde aanheffen, geen eenvoudige zaak geweest!

De keuzemogelijkheid was — behoudens tussen VVD en PvdA, waarop ik nog nader zal terugkomen — niet helder genoeg (en de oorzaak daarvan lag in grote lijnen bij de confessionele partijen).

In de verkiezingscampagne van onze partij hebben degenen die voor ons het woord voerden, hierop duidelijk de aandacht gevestigd, waarbij de conclusie steeds was: de structuur van het Nederlandse politieke leven is niet doorzichtig genoeg; het wordt de kiezer onmogelijk gemaakt werkelijk te kiezen.

Ik geloof echter, dat wij er met deze constatering, hoe juist ook, niet zijn. Verschillende andere factoren vragen eveneens onze aandacht en naar mijn oordeel zullen wij deze punten scherp moeten analyseren.

● Te hoog gegrepen

In de eerste plaats is daar het vraagstuk van de thematiek van de verkiezingen, de vraag met andere woorden: waarover wordt nu het oordeel van de kiezers gevraagd. Ik stel dan vast, dat gedurende de afgelopen weken en maanden deze kiezer is gebombardeed met een zodanige hoeveelheid sociaal-economische, financiële en fiscale vaktechnische terminologieën, dat het hem vrijwel zal hebben geduldeld. Immers onderwerp van bespreking waren voortdurend zaken als de schuld aan de inflatie, de gewenste hoogte van de overheidsuitgaven en het hanteren van de produktiviteitsnorm, de verslechtering van de betalingsbalans, de meest gewenste financiering van de ontwikkelingshulp en noemt u maar op. Ik verzeker u dat het geen onderschatting is van de kiezer, wanneer ik stel, dat hij over al deze onderwerpen samen eenvoudigweg niet met enige zelfzekerheid kan oordelen en stellig niet, nu ze hem vaak werden voorgeschoteld in bewoordingen, die voor hem in wezen nauwelijks betekenis hebben.

Het getuigt mijns inziens van wanbe-

grip bij de grote politieke partijen, niet te hebben ingezien dat de uiterst gespecialiseerde en gecompliceerde problemen in deze vorm aan de kiezers voorgelegd, de verwarring nog zouden vergroten. Verstaat u mij wel, ik spreek absoluut niet alleen over mensen die alleen de lagere school hebben gevolgd. Het terrein, waarop de politieke partijen en de afgelopen maanden met zoveel energie strijd hebben geleverd, is in feite slechts voor een zeer beperkte groep economisch geschoolden toegankelijk.

Ik voeg hier ter vermindering van ieder misverstand terstond aan toe, dat ik het belang van een gezonde economie en van een goede financiering niet onderschat. Verre van dat, ik constateer slechts, dat de kiezer in de afgelopen maanden de economische problematiek voorgeschoteld heeft gekregen, alsof de economie een soort doel in zichzelf zou zijn, terwijl het toch in de grond van de zaak een middel is tot het verwezenlijken van doeleinden. Ik zou er in dit verband op willen wijzen, dat de twee partijen die in het afgelopen jaar spectaculaire successen hebben geboekt, de Boerenpartij en D'66, aan de economische en financiële vraagstukken een minimum aan aandacht hebben geschonken.

Ik kom vervolgens aan een tweede punt, dat wij in onze overwegingen en analyses moeten betrekken, te weten het probleem van de image-building, het moderne fantoom, dat het leven — en niet alleen het politieke leven — in zo sterke mate beheerst. Ons image is een merkwaardige sluipganger, die ons op onze wegen vergezelt en die min of meer bepalend is voor het oordeel dat anderen over onze daden vellen.

Er ligt hier een probleem van vorm en inhoud, een probleem van begrip en term. Ruwweg constateren we, dat vorm en inhoud, begrip en term, van elkaar worden losgeweekt en ieder een zelfstandig leven gaan leiden. Daarbij is het zo, dat niet inhoud en begrip

oordeelbepalend worden, maar term en vorm.

Aan het „woord” en het „beeld” hecht zich de emotie van degenen die oordeelt, in het politieke leven dus van degenen die kiest. Dit heeft weer tot gevolg dat de politieke strijd zich voor een belangrijk deel verplaatst van het vroegere strijdtoneel der „begrippen” naar dat van de vormen. Met andere woorden, men tracht niet meer zo zeer de zakelijke standpunten van de ander met zakelijke tegenwerpingen te weerleggen, neen, men tracht zijn tegenstander en ook zichzelf te etiketteren. Verdergaande op deze weg ontstaat de situatie, dat men gaat onderzoeken welke vormen, woorden, beelden — los van hun inhoud — aanslaan bij de kiezers, waarna men zich op basis van dit onderzoek met deze vormen, woorden en beelden gaat toelen. Ik vraag u eens te overwegen in hoeverre woord en begrip van elkaar zijn losgeraakt bij termen als „links” en „rechts” en „progressief” en „conservatief”. Ik vraag u eens de emotionele geladenheid van het woord „vernieuwing” te proeven en u te realiseren, wat deze lading nu in feite te maken heeft met de inhoud van sommige verkiezingsprogramma's.

● Onjuiste etikettering

Hierbij komt dan nog, dat de etikettering steeds een absoluut karakter draagt in de zin van „het bier is weer best”. Deze verabsolutering in de termen wekt de suggestie — en wij staan er allen aan bloot — dat het hier om een objectief weergegeven feit gaat, terwijl het in werkelijkheid een volstrekt ongemotiveerde en subjectieve mening van een mijnheer is, die het bier weer best vindt. Wanneer nu de vlag de lading dekt is er niets onrustbarends aan de hand. Wanneer echter een goed produkt slecht of een slecht produkt goed wordt verpakt, wordt de zaak veel bedenkelijker.

Voorlopig concluderend zou ik willen stellen, dat onze propaganda sterk op de inhoud was gericht, dat wij zakelijk en gefundeerd hebben geargumenteed, maar dat wij ons er te weinig van bewust zijn geweest, dat de kracht van onze overwegingen aanmerkelijk werd verzwakt door enerzijds onze te geringe eigen „image-building” en door anderzijds een actieve image-building in negatieve zin ten opzichte van onze partij door onze tegenstanders.

Nauw in verband met deze kwestie staat het laatste punt, dat ik u zou willen voorhouden en dat is de emotionaliteit die in onze stellingen doorklinkt. Sociale beweging en pacifistische beweging bijvoorbeeld spreken vele mensen sterk aan. Ik meen, dat de deconfessionalisering van ons politieke leven, hoewel thans op gang komend, door de emotionaliteitsfactor sterk is geremd. Het christendom dat in zijn heilspoodschap zo sterk de naastenliefde predikt geeft aan de christelijke partijen nu juist die basis, ook in emotionele zin, waarvan velen menen, dat die de bron van het politieke handelen dient te zijn. Het is niet voor niets, dat de ARP zich een evangelische volkspartij noemt. Van anti-revolutionaire zijde zal men uiteraard tegenwerpen, dat dit een vertekende voorstelling van zaken is, want dat de ARP evangelisch is. Maar daar stel ik dan tegenover dat de confessionele partijen zelf zeggen uit de bijbel geen pasklare oplossingen voor concrete problemen te kunnen en te willen halen en dat voor tallozen dan ook het loutere woord en het begrip „evangelisch” voldoet aan bepaalde emotionele behoeften.

Ik geloof dat wij ons ervan bewust moeten zijn, dat de VVD door veel mensen een gebrek aan beweging wordt verweten. Dit verwijt treft diep, omdat deze beweging relaties vertoont met ethische uitgangspunten en daardoor met bepaalde normensystemen. Het treft te meer diep, omdat het juist de VVD is die de mens, de men-

ANTE REDE TOT DE GEBOEID LUISTERENDE CONGRESGANGERS

Efficiënter gebruik van brainstorming onder jongeren noodzakelijk

Terwijl mr. Toxopeus zijn rede uitsprak knipte fotografe Hanneke Kortlandt o.a. dit plaatje van (v.l.n.r.) mevrouw Schouwenaar, mr. Geertsema en de heer Den Toom.

selijke vrijheid en de menselijke ont-plooiingsmogelijkheden in zijn programma in het middelpunt stelt. Ik kan hier moeilijk een uitgewerkte oplossing aanbieden, maar zou slechts het volgende willen zeggen. In iedere samenleving gelden spelregels, zeg maar een systeem van wetten, waarbinnen de leden van die samenleving moeten handelen. Daarnaast gelden echter andere regels, die door allerlei factoren — met name godsdienstige en levensbeschouwelijke — zijn bepaald, en die vaststellen, wat in een gestelde situatie het ene lid van die samenleving in redelijkheid van het andere mag verwachten. Ik heb in verschillende verkiezingstoespraken hierop gedoeld toen ik sprak over bijvoorbeeld trouw tussen man en vrouw, over vriendschap en over heel doodgewoon fatsoen. „Zoiets doe je niet” is een norm, gegrond op een in de samenleving legale verwachting van het gedrag van een ander. Sportiviteit, fair play, de zorgvuldigheid, die in het maatschappelijk verkeer betaamt, dit alles zijn normen die in het verband van onze samenleving zijn erkend. Ik geef u toe, de beweging die uit deze normatiek opwelt is niet groot, maar zij kan wellicht een uitgangspunt zijn voor verdere gedachten, voor verdere plannen.

Bij onze pogingen de situatie in factoren te ontleden, moeten wij ons er uiteraard van bewust zijn, dat een dergelijke ontleding in zoverre kunstmatig is, dat in de werkelijkheid de aangeduide factoren zeer sterk met elkaar zijn verweven en dat zij elkaar onderling voortdurend beïnvloeden. Met andere woorden: in het oog van de kiezer is er geen in factoren ontlede situatie, maar een totaalbeeld.

In dit totaalbeeld heeft de VVD blijkens de verkiezingsuitslag niet slecht gefigureerd. Van datgene wat wij beoogden is klaarblijkelijk veel helder overgekomen en heeft de kiezer aangesproken. Dit is een verheugend succes, maar het neemt niet weg dat wij ons ervan bewust moeten zijn, dat de stroomversnellingen op het gebied van de politiek in de komende jaren zonder de minste twijfel hun kracht zullen tonen. Dit geeft een grote mate van urgentie aan de conclusies, die wij uit de recente ervaringen dienen te trekken.

Deze conclusies moeten in twee delen worden gesplitst. In de eerste plaats zijn daar de gevolgtrekkingen die wij ten aanzien van het totale politieke leven in Nederland moeten maken en in de tweede plaats zijn er de lessen die wij zelf, als VVD, uit de opgedane ervaringen behoren te leren. Ik wil op beide aspecten samen met u nader ingaan.

● Zijlstra-effect niet gehonoreerd

Met betrekking tot de algemene conclusies springt in het oog, dat met name de onduidelijkheid in de politiek, versterkt maar nog nimmer opgelost probleem, de jongste verkiezingen in sterke mate heeft beheerst. Zoals ik stelde, hebben de confessionele partijen, bestookt door liberalen en socialisten, getracht hun posities waar te maken door een verklaring te geven van het

feit, dat binnen hun structuur plaats is voor mensen die een liberale, zo goed als voor mensen die een socialistische overtuiging zijn toegedaan. Wij mogen zonder meer stellen, dat deze poging is mislukt. KVP en CHU leden min of meer gevoelige verliezen.

De ARP boekte een winst van twee zetels, maar het is betreurenswaardig, dat dit zogenaamde Zijlstra-effect in zoverre tegenover de kiezers niet kan worden gehonoreerd, dat de persoon, aan wie zij zo duidelijk hun vertrouwen schonken, het toekomstige beleid niet mee zal gaan bepalen; waarbij ik overigens moet aantekenen, dat de heer Zijlstra zijn terugtreden te voren had aangekondigd. Zeker is wel, dat al deze zaken de kabinetsformatie opnieuw tot een uitermate gecompliceerde bezigheid hebben gemaakt.

Het perspectief op deze en dergelijke ontwikkelingen heeft, naar mijn oordeel, het succes van D'66 bewerkstelligd. Want laten wij, met alle oprecht gemeende waardering voor het succes van deze jonge groepering, ons goed realiseren, dat D'66 zijn succes in belangrijke mate te danken heeft aan de onvrede, die 300.000 mensen aan dit perspectief beleefden.

Ik wil heel duidelijk stellen: ik benader het verschijnsel D'66 niet negatief. Ik deel volledig de opvatting van D'66, dat de beelden op het politieke scherm helderder zullen moeten worden en in die zin ben ik dus — zonder de D'66 psychologisch weinig goed doende invitatie om te ontploffen te aanvaarden — van plan na te gaan, welk gamma van mogelijkheden er is om deze helderheid tot stand te brengen.

Dit is geen zaak om in kreten te vangen, maar a prima vista is mijn opinie, dat de gewraakte onduidelijkheid in ons land in de eerste plaats te wijten is aan verkeerde toepassing van een in wezen goed systeem. Groter duidelijkheid dan evenredige vertegenwoordiging vermag geen enkel systeem te brengen. De fout zit dan ook veeleer in de partijen zelf, die althans voor een groot deel, niet bereid zijn het Nederlandse volk vóór de verkiezing te zeggen, welke politieke gedachten zij in de praktijk zullen gaan uitdragen.

Hoezeer ik dan ook geneigd ben iedere mogelijkheid tot verbetering — inclusief het kiesstelsel — te onderzoeken, ik wil heel duidelijk stellen, dat naar mijn oordeel een doorbreking van de huidige partijstructuur — die overigens zonder de minste twijfel ook langs natuurlijke, evolutionaire weg tot stand zou komen — op korte termijn zou dienen te worden bevorderd. In dit verband herhaal ik, wat ook al in ons verkiezingsprogramma stond, dat de VVD voor ieder voorstel om te komen tot een aanvaardbare ruimere groepering, openstaat. In deze nieuwe structuur zouden de alternatieven duidelijker zijn, zou het politieke gevecht zich niet behoeven toe te spitsen op voor vrijwel iedereen onbegrijpelijke specialismen, zou valse etikettering veel minder eenvoudig tot stand komen, en zou een geringer aantal partijen uit een typisch eigen emotionele beweging kunnen opereren.

In dit opzicht zie ik D'66 als katalysa-

tor van komende veranderingen, en de VVD als een kernpunt van waaruit of waaromheen een nieuwe, grotere, groepering zal ontstaan. In deze gedachten-gang zou de PvdA een zelfde functie krijgen te vervullen als tegenpool van de VVD.

● Driedeling mogelijk

Het ontstaan van een driedeling: socialistisch, liberaal en conservatief, onder welke benaming dan ook, lijkt stellig niet onmogelijk en zeker in hoge mate wenselijk. Met iedereen, die dit zelfde doel wil bereiken, willen wij spreken. Ik hang niet de fatsoensrakker uit als ik zeg, dat ik een dergelijk gesprek wil voeren op de toon en in de termen, die het gewicht van het onderwerp vereisen (applaus).

Ik kom thans tot de lessen, die de VVD uit de opgedane ervaringen dient te leren. Ik realiseer me daarbij, dat de inhoud van deze lessen mede bepaald wordt door de veranderingen in de partijstructuur die naar wij hopen zullen worden aangebracht. Niettemin zullen wij ons in onze beschouwingen van dit moment moeten losmaken van onzekere toekomstige veranderingen en ons keihard moeten bezinnen op de verbeteringen, die we in ons eigen handelen moeten overwegen. Onze politieke opstelling was duidelijk. Wij hebben de confessionele partijen hun gespletenheid verweten, ook daarover bestaat geen onzekerheid.

Wel dreigen misverstanden als het gaat om onze plaats in het totale politieke beeld. Onze duidelijke opstelling samen met de „ruk naar links” van de Partij van de Arbeid houdt het gevaar in zich — mede ook gegeven de quasi-centrumpositie van de confessionele partijen — dat de VVD het etiket „rechts” en „conservatief” wordt opgeplakt. Als wij praten over image-building, dan zijn het wel bij uitstek deze images die onze tegenstanders ons willen opdringen. Ik zei u al, het zijn loze woorden, dit „rechts” en dit „conservatief”, maar zij zijn met sterke negatieve affecten geladen en derhalve, behalve onwaarachtig, ook bijzonder gevaarlijk. Wij zullen ons hiertegen dan ook te weer moeten stellen, waarbij zowel het image-aspect als de inhoud onze voortdurende en volle aandacht zullen dienen te krijgen.

Wij zullen concrete en positieve voorstellen moeten doen om ons maatschappij- en wereldbeeld te realiseren en zullen daarnaast op moderne wijze en met behulp van de allernieuwste technieken ons image moeten richten in de door ons gewenste zin. Wij mogen ons daarbij niet begeven op platgetreden paden, wij moeten bereid zijn desnoods in sommige ogen revolutionaire methodes toe te passen, eenvoudige weg omdat wij ons niet mogen permitteren om onze groei niet voort te zetten (applaus).

In de benadering van de kiezer dienen wij de door ons juist geachte wegen naar de door ons gewenste doelstellingen en die doelstellingen zelf, in heldere, doorzichtige termen aan te geven, zonder de kiezer te onderschatten

door al te heftige simplificeringen. Ten slotte zullen wij duidelijker dan tot dusverre moeten uitdragen, dat het niet materialisme is, dat ons drijft, wanneer wij pleiten voor meer financiële middelen voor de burger, maar alleen onze bezorgdheid de persoonlijke vrijheid, de persoonlijke verantwoordelijkheid en de eigen ontwikkelingskansen voor ieder individu, die wij als de drijvende en scheppende krachten in onze samenleving beschouwen, onverkort te handhaven en te versterken (applaus).

● JOVD en LDC

Het zal u duidelijk zijn, dat deze activiteiten naar buiten ook intern de nodige aanpassingen van onze partij zullen eisen.

In het liberaal denkende gedeelte van ons volk — en de jeugd is blijkens recente peilingen daarin zeer sterk vertegenwoordigd — wordt veel over de problemen die ik u zojuist schetste, nagedacht en gesproken. Ik denk hier niet alleen aan datgene wat binnen de partij geschiedt, maar heb mede het oog op de JOVD en het LDC.

Het is mijn vaste overtuiging, dat van brainstorming, zoals die bijvoorbeeld regelmatig in deze groepen plaatsvindt, een efficiënter gebruik zou dienen te worden gemaakt (applaus). Wij dienen ons er goed rekenschap van te geven, dat iedere opinie- en oordeelvorming tot stand komt door en als gevolg van een botsing van vele meningen. Ons werk zal niet de maximale oogst aan vruchten dragen, indien wij geen wegen vinden om de resultaten van deze meningbotsingen te doen doorwerken in het optreden van partij en fracties.

Niet ieder nieuw denkbeeld is goed, omdat het nieuw is. Maar wel zal ieder nieuw denkbeeld, dat de moeite waard is, en dat kan bijdragen tot het versterken van onze positie, vanaf de plaats waar het werd geopperd, zijn weg naar partijbestuur en fracties gemakkelijk moeten kunnen vinden (applaus).

Dit veronderstelt een open communicatiesysteem binnen de partij, dit veronderstelt van de ouderen onder ons een openstaan voor nieuwe en frisse ideeën, het veronderstelt ten slotte van de jongeren begrip voor die elementen uit het verleden die ook thans waarde hebben.

Ik weet dat dit alles veel arbeid zal vergen. Wellicht zal ons apparaat verder moeten worden gestroomlijnd en gemoderniseerd. Stellig zullen wij op vele punten onze methodiek moeten herzien. Wij zullen niet mogen aarzelen deze taken op zo kort mogelijk termijn ter hand te nemen.

● Formatieperikelen

Het is vandaag een moeilijk ogenblik om in het openbaar te spreken over de actuele politiek, nu wij nog midden in de formatie zitten.

De demissionaire premier heeft zijn informatie-arbeid snel en bekwaam verricht.

Vervolg van pag. 7

Terecht liet hij, na het antwoord op zijn memorandum de Partij van de Arbeid afvallen. De heer Den Uyl had geweigerd op de vraag naar zijn standpunt inzake vier concrete beleidspunten te antwoorden. Hij verwees onder meer naar het verkiezingsprogramma van zijn partij en deelde mee, tot reëel overleg bereid te zijn wanneer de informateur eerst gekozen zou hebben voor een kabinet met de Partij van de Arbeid en zonder de VVD. Een herhaling van de afvalrace van de formatie 1963 wenste de heer Den Uyl niet.

Maar zo lag de zaak dit keer niet. De informateur stelde een zeer beperkt aantal vragen. Daarop kon worden geantwoord zonder dat daarmee de afvalrace was aangevangen.

Het is zeer duidelijk dat de Partij van de Arbeid, door in antwoord op die vragen alleen maar te wijzen op haar verkiezingsprogramma en door te weigeren verder te spreken als niet eerst gekozen was vóór samenwerking met de Partij van de Arbeid, zichzelf buiten spel heeft gezet. Die partij heeft zowel in haar verkiezingsprogramma als in haar verkiezingscampagne zich doctrinair socialistisch opgesteld en een paar zeer radicale eisen geformuleerd. Na de klap van de verkiezingen heeft zij nog geen kans gezien de weg terug opnieuw af te leggen.

Het is geen wonder dat Zijlstra met een verwijzing naar dat programma niet anders kon handelen dan hij heeft gedaan. Volkomen terecht heeft hij de conclusie getrokken, dat hij de weg van Den Uyl niet kon begaan. Vaststaat bovendien, dat de hoofdlijnen die wij hebben opgesteld, door de Partij van de Arbeid niet zouden zijn aanvaard.

Dat kan mij vanzelfsprekend alleen maar vreugde bereiden (applaus).

Ikzelf had ook gaarne terstond een politieke keuze gezien. Dat heb ik niet onder stoelen of banken gestoken, maar duidelijk in mijn antwoord neergelegd. Met name wenste ik in het stuk van de informateur een duidelijke beleidlijn. Die is er, gelukkig, gekomen.

Dat ik tot een afvalrace niet bereid was en zou zijn, dat wist iedereen die de formatie van 1963 nog niet was vergeten.

Ik heb toen aan de formateur doen weten, dat ik na een bepaald punt te hebben bereikt niet van plan was nog verder te gaan met het kienspel, waarin de heer Vondeling en ik toen elkaars tegenspelers waren.

Na deze beslissing is Zijlstra met bewaarde spoed voortgegaan door de hoofdlijnen voor een kort regeringsprogramma op te stellen en die, in wel zeer langdurige zittingen, te bespreken.

Het verheugt mij zeer dat wij, de informateur en de vier fractievoorzitters, het over die hoofdlijnen geheel eens zijn kunnen worden, zowel naar de letter als naar de geest.

In mijn ogen heeft de heer Zijlstra daarmee uitermate goed en belangrijk werk geleverd.

Te meer is het te betreuren dat hij zelf de post van eerste minister toch niet heeft willen aanvaarden. Alle vier de betrokken fractievoorzitters, hadden dat gaarne anders gezien.

Het heeft niet veel zin nu er over te gaan nakaarten waarom Zijlstra, de man die geen homo politicus wilde zijn en die toch zo'n belangrijke rol in onze politiek heeft gespeeld, de politieke arena nu wel voorgoed heeft verlaten. Er zal nog wel over worden nagekaart, maar ik heb daaraan geen behoefte. Het feit ligt er.

Ik hoop bepaald dat Zijlstra straks door het nieuwe kabinet, zal worden geroepen tot de post van president-directeur van de Nederlandsche Bank. Met die benoeming zou ik dan graag en de heer Zijlstra en de Bank en vooral ons land van harte geluk willen wensen (applaus).

● Roep om sterke man

Een paar opmerkingen nog naar aanleiding van de periode-Zijlstra:

◆ Het is gevaarlijk voor de parlementaire democratie wanneer de roep om een man die buiten het politieke bedrijf staat, sterk wordt. De politieke partijen moeten dat verstaan. Hoe ook de partijstructuur zal zijn in dit land, politieke partijen zullen er altijd zijn. En zij zullen altijd worden gevormd en geleid door mensen, mensen met deugden en gebreken. Die roep kan daarom altijd opklinken, zo gauw „men" het vertrouwen dreigt te verliezen. Zeker in deze tijd van verwarring, kan dat gemakkelijke gebeuren. Het is een waarschuwing die ons politici allen moet ter harte gaan.

◆ Ik vind het jammer, dat de heer Zijlstra zijn informatie heeft beëindigd vóór hij aan de personele bezetting van het te formeren kabinet, van premier af, is toegekomen. Personen zijn even belangrijk als, ja belangrijker nog dan, programma's. Het zijn de mensen die het moeten doen. Het heeft vertraging opgeleverd, vertraging en verwarring die voorkomen hadden kunnen worden. Het verheugt mij in dit verband dat

VVD wordt gedreven door zorg voor persoonlijke vrijheid

althans één obstakel op de verdere formatieweg snel en doeltreffend is uit de weg geruimd.

De KVP levert, het is niet vrolijk dat te constateren, de premier niet.

Nog minder vrolijk is het te moeten vaststellen dat een liberale premier op dit ogenblik in dit land door de confessionele partijen niet zou worden aanvaard. Het is werkelijk nodig dat de houding, die sommigen aannemen, als waren liberalen een soort lieden met wie men alleen als het helemaal niet anders kan, moet samenwerken, niet meer wordt ingenomen (applaus).

Ik ga niet over tot een soort verdediging van de liberale politiek, overtuigd als ik ben dat dit tegenover hen die goed willen verstaan, onnodig is. Wel wil ik opmerken dat in het jongste verleden de onjuistheid van de afwerende houding overduidelijk aan de dag is getreden.

Nu de kaarten echter zo lagen werd van verschillende zijden een beroep gedaan op een andere confessionele politicus, de heer Biesheuvel, een man die stellig de capaciteiten, vereist voor het premierschap, bezit.

Maar een man ook, die in kabinetten van zeer verschillende politieke samenstelling en koers heeft gediend.

Het kan geen geheim zijn dat ik, die het overgaan van bewindslieden van een kabinet met liberalen naar een kabinet met socialist en omgekeerd steeds onjuist heb geoordeeld, ook omdat dit voor de kiezer moeilijk te begrijpen moet zijn, bepaalde grote bezwaren had, gelegen in het politieke vlak. Ik acht het echter noodzakelijk dat er spoedig een kabinet komt, met name een kabinet dat zijn beleid grondvest op de hoofdlijnen waarover ik sprak.

Ik acht het noodzakelijk dat op basis van die hoofdlijnen in de benarde financiële situatie, waarin wij thans verkeren, wordt geregeerd. Wij moeten uit de financiële en economische moeilijkheden komen, anders blijven immers alle wensen wensdromen.

Ik acht het daarom de plicht van de VVD om, als dat redelijkerwijs kan, en het kan niet slechts redelijkerwijs maar uitstekend op basis van die hoofdlijnen, aan het komende kabinet deel te nemen en een krachtige inbreng in het te voeren beleid te leveren (applaus).

Daarom ben ik bepaald verheugd, dat in een uitvoerig gesprek op dinsdagavond tussen de heer Biesheuvel en mij over de formatie, zonder meer is komen vast te staan dat wij het eens zijn over geest en letter van het regeringsprogramma en over een aantal andere zaken, de formatie betreffende. Dat gesprek heeft mij het vertrouwen geschonken, dat wij voort dienen te gaan zo snel mogelijk een kabinet te formeren zoals dat de heer Zijlstra voor ogen stond.

Er zijn niet slechts financiële en economische moeilijkheden in eigen land, om niet te spreken van politieke moeilijkheden waarover ik eerder reeds sprak, er zijn ook ontwikkelingen buiten ons land die het snel optreden van een nieuw kabinet hoogst gewenst doen zijn.

● Buitenlandse politiek

Met een enkel woord slechts wil ik deze buitenlandse ontwikkelingen vandaag aanstippen. Ik deed ditzelfde reeds een paar maanden geleden.

Er valt de laatste tijd een verheugende verbetering in de gedurende de vijftig jaren nog zo uitermate gespannen Oost-West-verhoudingen te signaleren. Ik ben van oordeel dat wij op het Russische streven naar coëxistentie positief maar uit een positie van kracht dienen te reageren. Positief, omdat wij allen vrede wensen en geen enkele kans daarop verloren mogen laten gaan. Uit een positie van kracht, omdat wij de communistische doctrine, die van zijn gelovigen wereldrevolutie eist, kennen en wij — althans op dit moment — niet kunnen beoordelen of de vreedzame coëxistentie geen nieuw politiek wapen tot dit doel is, dat gehanteerd wordt nu de koude oorlogspolitiek door de vastberadenheid en eensgezindheid van de Navo-landen heeft gefaald. Als men de factoren analyseert die de soepeler Russische politiek veroorzaken, dan hebben de meeste daarvan — net conflict met China en het nucleaire machtsevenwicht bij voorbeeld — niet noodzakelijkerwijs een permanent karakter. Dit moet ons waakzaam houden. Wellicht wel van permanente duur is

de langzame vermindering van het revolutionaire élan in de communistische landen behalve China, die het gevolg is van een enigszins stijgende welvaart en die voedsel geeft aan de hoop, dat het geleidelijke proces van liberalisering, dat zich thans aftekent, verder zal doorzetten. Deze ontwikkeling dient dan ook zoveel mogelijk te worden gesteund door de ruimer wordende mogelijkheden van contacten op economisch, cultureel en toeristisch gebied, ten volle te benutten.

Wij mogen ons overigens niet ontveinzen, dat de hele nog uiterst labele toenaderingsconstructie terstond weer ineens zou storten, indien ten aanzien van het Duitse vraagstuk op een of andere wijze de status quo zou worden verbroken, bijvoorbeeld indien Duitsland, gefrustreerd in zijn Europese bedoelingen, verontrust over het uitblijven van de hereniging of teleurgesteld op het stuk van zijn nucleaire wensen, zou trachten zich uit de militaire en economische verbanden los te maken.

Naar mijn oordeel zou het Nederlandse beleid er sterk op gericht dienen te zijn deze ontwikkeling tegen te gaan, ook al omdat dan de kaart van Europa er opnieuw zo anders zou gaan uitzien, dat de Verenigde Staten ertoe zouden kunnen komen hun garantiëpolitiek ten aanzien van ons continent te herzien. Dit houdt in dat Duitsland in de Navo betrokken dient te blijven door een zo volledig mogelijke integratie der strijdkrachten. Het mag merkwaardig heten, dat in de praktijk van het politieke leven het Duitse lidmaatschap van de Navo op dit moment voor de Sowjet-Unie in zekere mate een garantie betekent, maar het is een gegeven situatie, die wij goed doen te bestendigen.

In hoever problemen als de Duitse herenging en een Duits vredesverdrag in de verbeterde Oost-West-verhoudingen kunnen worden opgelost, hangt in belangrijke mate van het manoeuvreren van de Bondsrepubliek zelf af. Mijn indruk is, dat een straf handhaven van de Hallstein-doctrine en het insisteren op vergaande nucleaire medezegenschap in de Navo het vinden van deze oplossingen voor geen der betrokkenen tot een begerenswaardige zaak zou maken.

● EEG in gevaar

Mij bewust van het summere karakter van mijn opmerkingen, wil ik nog een enkel woord zeggen over de Europese economische integratie. Wij constateren tot onze spijt, dat de activiteiten in Brussel zo langzamerhand node de zo zeer gewenste politieke impulsen gaan missen. De schuld van deze ontwikkeling ligt bepaald niet bij ons land, maar het is verstandig met de gewijzigde situatie rekening te houden. In plaats van dienstbaar te zijn aan een gemeenschappelijk politiek ideaal, groeit Brussel uit tot een technocratische machinerie, waarvan sommige partners gebruik maken om nationale politieke doeleinden te verwezenlijken. Ons Europees idealisme is groot, maar mag niet ons enige richtsnoer blijven op een moment, dat wij constateren, dat andere landen de EEG hanteren om zuiver nationale belangen te verdedigen.

Wellicht dat de toetreding van Engeland en andere EVA-landen de idealistische krachten weer enigszins zal kunnen versterken, maar dit neemt niet weg, dat de Nederlandse politiek in de toekomst door een nog sterkere mate van realiteitszin zal moeten worden gekenmerkt. Mede uit deze overwegingen zou het naar mijn inzicht wenselijk zijn ook binnen de EEG-context tot een nauwere beleidscoördinatie met onze Benelux-partners te komen, teneinde op de grondslag van de Economische Unie der drie landen in Europees kader meer gewicht in de schaal te kunnen leggen.

Dit gezamenlijk optreden van „De kleine Drie" zou ook ter zake van de versterking van het parlementair-democratisch bestel van de Gemeenschap mogelijkerwijs nuttig kunnen zijn. Ik zou aan deze enkele opmerkingen nog slechts de wens willen verbinden, dat de regeringsleiders op de topconferentie, die ter gelegenheid van het 10-jarige bestaan van de EEG binnenkort in Rome zal worden gehouden, er in zullen kunnen slagen de impasse, die ik u in het kort schetste, te doorbreken.

● Vietnam

Als laatste buitenlands probleem zou ik aandacht willen schenken aan de kwestie Vietnam.

Over de strijd in Vietnam kan men lang spreken, zonder de juiste oplossing aan te geven. Allen zijn wij ontdaan door het lijden en sterven aan beide zijden, allen zijn wij bezorgd over de afloop.

Niet allen zijn bereid zoals wij, aan te nemen dat de doeleinden van de Verenigde Staten, een land dat steeds naar dekolonisatie heeft gestreefd, zijn het Vietnamese volk de kans te geven in vrijheid over eigen lot te beslissen. Vast staat wel dat de oplossing gevonden dient te worden aan de conferentietafel. Wij staan achter de destijds ook door ons gesteunde en aangenomen motie-Nederhorst. Daarnaast hebben wij in ons verkiezingsprogramma gepoogd nog een middel om dat doel te bereiken, aan te geven. Alle, ook de geringste, mogelijkheden dienen te worden onderzocht en beproefd.

Als ik mij herinner hoe de hoofdlijnen, waarover ik zoveel heb gesproken vanavond, verlangen dat het buitenlands beleid de ontwikkelingen in de wereld niet alleen nauwlettend moet volgen, maar ook dient te voorkomen dat het de aansluiting mist met die veranderingen, dan weet ik dat een actieve buitenlandse politiek wordt bedoeld, gericht niet alleen op „blijven", maar ook op beïnvloeden. Van harte stem ik daarmee in. (applaus)

● Gezonde economie nodig

Dat in dat zelfde basisprogramma een centrale plaats is gegeven aan het financieel-economisch beleid was in de gegeven omstandigheden noodzakelijk.

Wij zijn steeds van mening geweest dat een gezond en evenwichtig financieel-economisch beleid altijd noodzakelijk is, niet alleen nu. Niet als doel, ik zei dat reeds, maar als middel.

Wanneer wij, VVD'ers, streven naar een moderne maatschappij, waarin voor de klassestrijd geen plaats meer zal zijn, waarin de mogelijkheid wordt bereikt voor ieder om zijn talenten tot ontplooiing te brengen en waarin de mogelijkheid wordt bereikt om zeer velen ook vruchten afwerpend eigen bezit zich te doen verwerven, een maatschappij die haar aandeel in de hulp aan minder ontwikkelde landen niet alleen wil, maar ook kan leveren, dan weten wij ook dat dat alles veel kost en niet tot stand kan komen dan op basis van een gezonde, evenwichtige, economische groei (applaus).

Alleen op die basis bereiken wij dat de zelfstandigen ook zelfstandig kunnen blijven en dat de sociale mobiliteit wordt vergroot.

Het is dringend geboden dat deze gedachten het komende beleid in belangrijke mate bepalen.

Ik ben ervan overtuigd dat mijn drie collegae-fractie-voorzitters dat met mij zo zien.

Evenzeer hebben wij allen met overtuiging de vier relevante vragen van de heer Zijlstra positief benaderd.

Het is mij opgevallen dat een aantal kranten, om het zacht te zeggen, enige verwondering toonden over mijn eerste brief aan de informateur: die brief, waarin ik hem een antwoord gaf op die vier vragen. Zij, die kranten, schreven in de geest van: „hé, kijk nou die VVD eens!" Dat hadden zij niet gedacht.

Op mijn beurt ben ik dan verbaasd, maar in de aanvang van mijn rede heb ik op dit verschijnsel, de sluipganger imago, reeds gewezen. Ik kom er nu niet op terug, dan alleen om te zeggen: „Wat wij er zelf aan kunnen doen, moeten we doen, zonder paniekerig te gaan reageren op, ook wel vals aardige, verdachtmakingen."

De kans bestaat, zoals u weet, dat de VVD opnieuw regeringspartner wordt. Zekerheid daaromtrent is er niet. Die zekerheid hangt altijd van veel factoren af, waarop ik u thans niet behoef te wijzen.

Hoe dat ook zij, het komende kabinet staat voor een zware taak. Ik heb de indruk dat met name de overheidsfinancien zeer grote zorg baren.

Ook tot het nemen van impopulaire maatregelen zal men bereid moeten zijn. Als de overtuiging bestaat dat dit kan gebeuren door een homogeen team, van dezelfde geest bezield, dan zal dat waarlijk wel gaan.

Hoe het ook moge lopen, regeringspartner of oppositiepartij, onze VVD moet vooruit in ons land. Hoe ook de nieuwe structuren, die allen willen, zullen zijn, een krachtige inbreng van de liberale visie dient aanwezig te zijn. (applaus)

Ook ik ben u allen dankbaar voor uw enthousiaste en toegewijde arbeid voor de verkiezingen.

Maar ik roep u op om voort te gaan, allen samen, om de VVD nog groter te maken, haar te vormen, in alle opzichten, tot de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (Langdurig ovationeel applaus).

MR. J. G. RIETKERK:

't Is nog wel even wennen

Hoe voelt een man zich wanneer hij voor de eerste maal in de grote, met veel glanzend marmer afgewerkte zaal van de Tweede Kamer plaats neemt op een van de bekende groene banken? Hoe klinkt hem zijn eigen stem in de oren; hoe zit zo'n bank nu eigenlijk? Hoe ontvangen ervaren Kamerleden hun debuterende collega's?

We zijn het ons bewust: het zijn nu niet direct vragen die de kern van „de politiek” raken. Maar heel in de verte hebben ze, indien beantwoord, toch onmiskenbaar een verduidelijkende werking. Er moet meer openheid komen, zo is uit vele hoeken geroepen. Duidelijk willen we wezen, stellig, zo is in de roerige maanden achter ons door alle partijen bij herhaling geantwoord. Welaan dan.

Mr. J. G. Rietkerk, zo juist voor de VVD beëdigd als lid van de Tweede Kamer: „'t Is nog wel even wennen hoor. Ik moet hier in deze doolhof — het historisch gebouw aan het Binnenhof — m'n weg nog wel vinden. De zaal zelf, die kende ik natuurlijk al van boven af; en beneden — ik vind het er wel prettig. Die groene banken zitten toch aanzienlijk beter dan een kerkbank. Ik zit precies tussen De Koster en Vonhoff. En verder moet ik zeggen dat je je tussen de overige Kamerleden vrij spoedig op je gemak voelt. De beëdiging, dat was, ofschoon je weet dat het een formaliteit is, een indrukwekkend moment. Dat doet je toch wel iets.”

Het werk dat het nieuwe Kamerlid binnen de fractie te wachten staat ligt vooral op het sociale vlak (samen met mevr. Veder-Smit) en dat van justitie (met de heer Geertsema). Primair is daarbij het bevorderen van een gezonde economie, als basis voor een verdere welvaartsgroei. De loonpolitiek, de problematiek van de sociale verzekeringen, de werkgelegenheid en ook de volksgezondheid; het zijn alle terreinen die de onlangs afgetreden secretaris van het CSWV zeer ter harte gaan.

Als wij hem vragen waar hij met name naar zal streven, dan noemt de

PORTRETTEEN VAN LIJST 3

Mr. J. G. Rietkerk, onlangs afgetreden als secretaris van het Centraal Sociaal Werkgevers Verbond, is als nummer 17 van de VVD-kandidatenlijst vorige maand tot lid van de Tweede Kamer benoemd. Ter voortzetting van onze serie „portretten van lijst 3” treft men hierbij het verslag aan van een gesprek dat een onzer medewerkers naar aanleiding van deze benoeming met de heer Rietkerk had.

De overheid moet, aldus de opvattingen van de heer Rietkerk, pas ingrijpen wanneer dit noodzakelijk blijkt. Alleen bij de VVD onderkende hij een geestesinstelling die vrijwel parallel liep met zijn eigen opvattingen. „Ik was (en ben) ervan overtuigd dat een goede uitvoering van de liberale beginselen kan leiden tot de beste maatschappijontwikkeling, met de meeste mogelijkheden voor de hele bevolking, van laag tot hoog.”

Hieraan nu wil hij zijn bijdrage leveren, en wel in de eerste plaats als Kamerlid. De eerste tijd zal hij de gang van zaken in de volksvertegenwoordiging nog graag even willen aanzien, de sfeer proeven. Maar hij stelt zich nu reeds veel voor van het politieke debat. „Ik ben niet bang voor een felle discussie,” zegt hij.

Als het in het restaurant van het Kamergebouw aan het eind van ons gesprek op afrekenen aankomt en de heer Rietkerk de ober toeknipt: „Ja, op rekening,” antwoordt de laatste: „Zeker meneer, en de naam was R..., Rie...”

„Inderdaad, Rietkerk.”

„Jawel meneer.”

Het is toch wel wennen.

heer Rietkerk onder meer het aanstellen van een ombudsman ter „bescherming” van de burgerij tegenover de overheid, het aanpassen en vervolmaken van de voorzieningen tegen zware geneeskundige risico's (hier zijn z.i. nog grote lacunes aan te wijzen) en voorts een evenwichtiger ontwikkeling van de sociale voorzieningen in het geheel van onze bestedingen.

De sociale voorzieningen acht mr. Rietkerk van het grootste belang, maar hij is wel van mening dat het geboden is ze duidelijk te richten op de werkelijke noden. „We mogen ze niet ongebreemd laten doorgroeien.”

Met betrekking tot de juridische arbeidsterreinen noemt de heer Rietkerk onderwerpen als het Burgerlijk Wetboek, de herziening van het ondernemersrecht en de versterking van de ondernemingsraad.

„Wij moeten de komende jaren duidelijk maken dat het volkomen onjuist is, zoals sommigen proberen, de VVD als een ondernemerspartij te bestempelen,” zegt de heer Rietkerk in dit verband. „Ons liberalisme gaat uit van de opvatting dat iedereen het recht heeft, en zelfs de plicht, zichzelf waar te maken, te ontplooiën. Het gaat er om dat we moeten streven naar een klimaat waarin dit ook mogelijk zal zijn. Dat is een algemeen belang en dat geldt ook in de onderneming. Ik ben vóór medezeggenschap, maar niet voor het uiteindelijk mede-beslissen. Er moet een top zijn die beslist, die in laatste instantie verantwoordelijk is.”

AR-MILIEU

Mr. Jacobus Gijsbert Rietkerk, die in 1927 te Boskoop werd geboren, is niet een liberaal-van-huis-uit. Hij groeide op in een gereformeerd, AR-stemmend milieu waar met enthousiasme over politieke aangelegenheden werd gediscussieerd. Gedurende en vooral ook na zijn studie ontwikkelde zich echter bij de jonge Rietkerk een meer liberale maatschappijbeschouwing. In zijn denken kwamen het individu en de maatschappij centraal te staan. Naar zijn oordeel is de primaire taak van de overheid, het individu de kans te geven zich zoveel mogelijk zelf te ontwikkelen.

DISTRICTSDAG JOVD-NOORD

Evenals vorige jaren organiseert het district Noord van de JOVD een districtsdag en wel op 18 maart te 15.00 uur in hotel „het Sprookjeshof” te Zuidlaren.

De dag zal in het teken staan van het onderwerp: Noorden, tweede randstad? Achtereenvolgens zal het woord gevoerd worden door de heren mr. S. Willinge Gratema, mr. J. F. G. Schlingerman en mr. dr. K. van Dijk.

HOOFDBESTUUR JOVD WENST WIJZIGING VAN KIESWET

Naar de mening van het hoofdbestuur van de onafhankelijk liberale JOVD bestaat er een wijd verbreid onbehagen over de voorgekomen regeringswisselingen tijdens de afgelopen parlementaire periode. Het hoofdbestuur meent dat deze wisselingen zonder dat de kiezer geraadpleegd werd, de politieke duidelijkheid niet ten goede zijn gekomen, en dat deze derhalve voorkomen moeten worden.

Naar de mening van het hoofdbestuur van de JOVD zal de regering hiertoe drie principiële punten moeten aanvaarden, en een wijziging in de kieswet moeten voorstellen. De drie principiële punten zijn:

1. Niet meer vasthouden aan de ongeschreven regel van staatsrecht uit 1922, die inhield dat het zittende kabinet aan de vooravond van de parlementsverkiezingen zijn ontslag aanbiedt. Dit houdt in dat de zittende regeringscombinatie inzet van de verkiezing wordt, en de kiezer zich er over kan uitspreken of het gevoerde kabinetsbeleid moet worden voortgezet of niet.

2. Als het beleid van één of meer ministers niet meer de instemming van het parlement kan verkrijgen, zullen de betrokken ministers hun ontslag moeten aanbieden, en moet niet het hele kabinet aftreden. Slechts als het beleid van het kabinet als geheel niet meer aanvaardt, wordt dient het hele kabinet daar zijn conclusies uit te trekken.

3. Als de regering niet meer het vertrouwen van het parlement kan verkrijgen voor het gevoerde beleid zal dit geschil aan de kiezers moeten worden voorgelegd. Dit betekent dat in die situatie besloten moet worden de Kamer te ontbinden en vervroegde verkiezingen uit te schrijven.

De noodzakelijke wijziging in de Kieswet betreft de termijnen voor registratie van partijen en inlevering van kandidatenlijsten, die te zamen ongeveer drie maanden bedragen. Evenals in het buitenland mogelijk blijkt (met name in Engeland en Denemarken) zal de periode tussen ontstaan van het conflict en uitspraak van de kiezer veel korter moeten worden gemaakt.

Het hoofdbestuur is van mening dat op deze manier zonder ingrijpende wijzigingen in ons staatsbestel de politieke duidelijkheid bevorderd kan worden. Het ziet de drie punten als noodzakelijke eenheid om tussentijdse wisselingen, en het optreden van politiek kleurloze kabinetten, als de regeringen Zijlstra in 1967 of Beel in 1958, aan de vooravond van de verkiezingen, te voorkomen.

Het hoofdbestuur van de JOVD dringt er bij de fracties van de VVD in het parlement, en bij de liberale ministers, krachtig op aan dat zij zullen trachten deze punten alsnog aanvaard te krijgen als regeringsbeleid, indien mocht blijken dat deze materie tijdens de formatie niet geregeld is.

ALLE

VERZEKERINGEN

HYPOTHEKEN

FINANCIERINGEN

makelaarskantoor

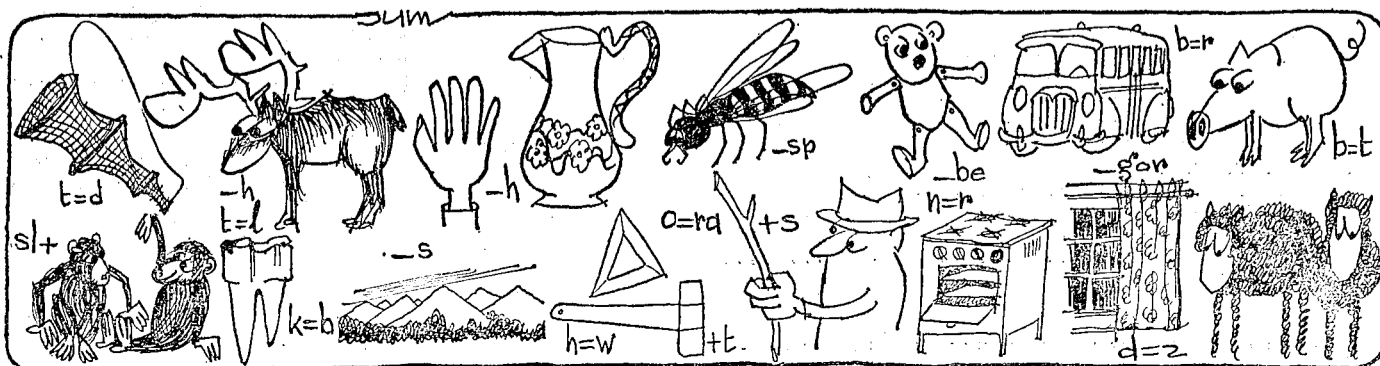

araweg 5 wassenaar tel. 01751-5675

Bokma het allerbeste!
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

POLITIEK PIEKEREN

MASSIEF KARTONNEN

DOZEN

★
voor export en binnenlands gebruik

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. FREE & CO.

H.W. STRAAT 20 - 22, OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel.nr. 0 59 78 - 22 33
Tx. nr. 53251.

De slag om de brug

EEN anekdotische gebeurtenis dit maal. Het begon met de invoering van de nieuwe verkeersregeling in Nederland per 1 januari 1967. Van die dag af is de bepaling dat een voertuig op een brug niet mag stilstaan vervallen. Dat is niet per vergissing gebeurd; ware dat wel zo dan zou men er wellicht makkelijker vrede mee kunnen hebben dan nu. Het is gebeurd, omdat ons land in de verkeersregeling in de pas wil gaan lopen met het buitenland. Dat is voor de ontwerper van het nieuwe reglement blijkbaar voldoende geweest om klakkeloos over te nemen dat een voertuig onder viaducten en bruggen niet mag stilstaan, maar erop blijkbaar wel.

Voor in Amsterdam, met zijn zevenhonderd bruggen die vaak te smal zijn om het gewone verkeer in twee richtingen door te laten, is dat onzinnig. Maar tegelijk is in Amsterdam, waar de parkeerruimte in de binnenstad veel te klein is, het wegvallen van het stopverbod een graag aangegrepen oplossing voor het parkeerprobleem geworden. Elke dag kwamen er meer auto's op de bruggen staan. Tot voor kort was het een complete chaos.

De verkeerspolitie en het dagelijks bestuur van de stad zaten met de handen in het haar. Na veel gepeker zag men twee mogelijkheden. De eerste was om langs de trottoirs van de bruggen een gele band aan te brengen, waarmee een wachtverbod kan worden aangeduid. De andere oplossing was om op de bruggen door middel van verkeersborden een stopverbod aan te geven.

In de eerste oplossing zag men geen heil. Want, zo werd geredeneerd, we hebben niet voldoende politiepersoneel om op de naleving van het wachtverbod toe te zien. Een wachtverbod betekent dat men wel even mag stoppen om bijv. boodschappen af te geven, goederen in te laden etc. In de praktijk betekent dat een „recht" op een wachttijd van zeven à tien minuten. Welnu, aldus deze redenering, als er honderd auto's op bruggen staan dan heeft de politie duizend minuten nodig om overtredingen te kunnen vaststellen en sancties toe te passen. Zoveel manuren kan men niet missen.

Tegen de tweede oplossing waren ook wel bezwaren, zij het in een ander vlak. Immers onder de nieuwe bepalingen

gen moet een verkeersbord aan beide zijden van de straat worden aangebracht, dus op elke brug in totaal vier borden om een stopverbod aan te geven. Op zeker driehonderdvijftig Amsterdamse bruggen is parkeren van auto's volstrekt ontoelaatbaar, dus er zouden dan tenminste veertienhonderd borden moeten worden gemaakt en geplaatst. Dat kost in totaal dichtbij een half miljoen gulden en het kost voorts zeer veel tijd. Niettemin werd tot deze oplossing besloten.

Intussen werd de ellende steeds groter. Toen greep de gemeenteraad in. Vlak voor het sluiten van de vergadering van 2 maart, dus middenin de begrotingsdebatten, werd een door vertegenwoordigers van alle fracties ondertekende motie ingediend waarin de raadsleden te kennen gaven de vergadering van dinsdagmiddag 7 maart niet te willen gebruiken voor praten maar voor schilderen. B. en w. werden uitgenodigd de actie technisch voor te bereiden en de burgerij werd uitgenodigd om mee te doen. Ietwat onthutst vernamen b. en w. van de motie.

De volgende morgen was er een ver-

gadering van b. en w. waar men besloot om toch maar de eer aan zichzelf te houden. En voordat de bedoeling van de motie goed tot de publiciteit was doorgedrongen werd bekend gemaakt dat maandagmorgen heel vroeg door publieke werken zou worden begonnen met het aanbrengen van gele strepen op de bruggen. Dat is dan ook prompt gebeurd en van nu af is het uit met de chaos. Er staan geen auto's meer op de bruggen.

Uit deze unieke gebeurtenis kan men twee dingen leren. Het eerste is dat de gemeenteraad blijkbaar toch wel invloed kan oefenen op de besluitvorming en de besluitvaardigheid van het dagelijks bestuur; men zou dat bij het aanhoren van de begrotingsdebatten bijna vergeten zijn.

Het tweede is dat de automobilist blijkbaar duidelijk aanzienlijk meer respect heeft getoond voor redelijke verkeersmaatregelen dan politie en b. en w. van hem verwachtten. Het wachtverbod op bruggen wordt geëerbiedigd. Dat komt wellicht omdat het woord „redelijk" hier onderstreept moet worden.

Goed en slecht spel

LATEN we deze kroniek nu eens mogen beginnen met een compliment. En dan met een compliment voor mr. H. C. G. L. Polak, onze partijgenoot in het Rotterdamse college van burgemeester en wethouders. In het bekende conflict van de gemeente Rotterdam met het ministerie van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening over de grondprijzen voor de woningwetbouw heeft hij zich een succesrijk onderhandelaar getoond. Het is een publiek geheim dat hij het Rotterdamse standpunt ten departemente met grote bekwaamheid en vasthoudendheid heeft verdedigd.

Dat heeft Rotterdam geen windeieren gelegd. Neem het geval van de woningwetbouw in Ommoord, de nieuwe woonwijk in de Prins Alexanderpolder. Daarvoor hadden de gemeentelijke diensten een totale grondopbrengst van f 59 miljoen gecalculleerd. Het ministerie wilde echter slechts een bedrag van f 38 miljoen aanvaarden. Met andere woorden: het wilde de gemeente doodleuk met een nadelig saldo van f 21 miljoen op de exploitatierekening laten zitten. Nu, daar heeft Rotterdam begriprijkerwijs geen genoegen mee genomen. Dan maar geen woningwetbouw, zo oordeelde de gemeenteraad in december.

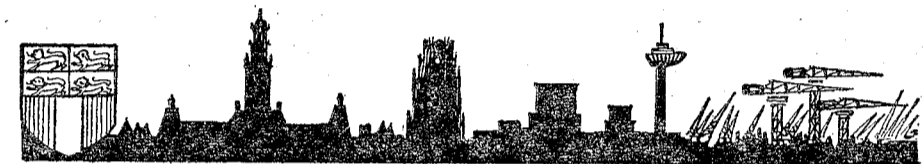
Natuurlijk werd ook in dit geval de soep niet zo heet getogen als ze werd opgediend. Het overleg tussen de gemeentelijke overheid — met wethouder

Polak als exponent — en het ministerie werd voortgezet. En zie, laat dit nu leiden tot een bereidverklaring van het ministerie om een bedrag van f 51 miljoen te aanvaarden. Daar hadden de heer Polak en zijn ambtelijke medewerkers maar eventjes dertien miljoen voor Rotterdam verdiend.

Van zijn kant heeft Rotterdam eveneens wat water in de wijn gedaan. Het heeft met name een post onvoorzien van vijf miljoen gulden weggewerkt en het heeft bovendien twee miljoen uit de woningwetsfeer naar de premiesector en één miljoen naar de garages overgebracht. Met als resultaat dat een sluitend budget is verkregen.

Wij dachten zo dat de heer Polak voor zijn beleid ter zake een woord van lof dubbel en dwars heeft verdiend. Men kan het overigens geheel met hem eens zijn dat er nog geen reden is tot volledige tevredenheid. In het bijzonder zijn ernstige principiële bewaren aan te voeren tegen het systeem van het ministerie om de hoge bouw te zwaar, de ééngezinshuizen daarentegen te licht te belasten. Daar ligt een vruchtbaar terrein voor verdergaande besprekingen.

WEINIG bewondering hebben wij voor het staaltje van dappere ongehoorzaamheid dat een meerderheid van de raad verleden week donderdag heeft vertoond. En wel bij de be-

handeling van het voorstel om voor het personeel van het gasbedrijf, dat door de komst van het aardgas uit zijn werkring wordt gestoten, een afvloeiingsregeling te treffen. Wat burgemeester en wethouders in het belang van deze mensen hadden uitgedacht mocht waarlijk sociaal voorbeeldig heten. Het college zelf erkende in het gedrukte stuk zonder voorbehoud dat de regeling gunstiger was dan wat de gemeentelijke wachtgeldverordening aan mogelijkheden vermag te bieden.

De regeling was zó goed dat de minister van binnenlandse zaken er van is geschrokken. Daarom heeft hij aan de vooravond van de raadsvergadering Gedeputeerde Staten zijn ernstige bezwaren bij het dagelijks bestuur der gemeente kenbaar laten maken. Die bezwaren golden vooral — en zeker niet ten onrechte — de rechtsongelijkheid die de afvloeiingsregeling zou veroorzaken ten opzichte van mensen die uit anderen hoofde wachtgeld genieten. Houd u maar liever aan de wachtgeldregeling van het rijk, zo liet de minister adviseren.

Ging dus de afvloeiingsregeling de centrale overheid te ver, een meerderheid van de raad ging ze niet ver genoeg. Bij amendement van de socialist Blik — welk amendement met 22 tegen 20 stemmen werd aangenomen — kwam er

een voorziening voor mensen met bepaalde toelagen die wat verder reikte dan in de regeling oorspronkelijk was voorzien.

Dat meerderheidsbesluit is alleen maar in schijn erg flink. In feite is het verre van verstandig. Wij zouden er begrip voor hebben gehad als de raad tegen de waarschuwing van de minister in de regeling in haar originele conceptie zou hebben goedgekeurd. Men kan namelijk, zoals de liberaal Baggerman heeft gedaan, redeneren dat de raad zijn eigen verantwoordelijkheid heeft en dat preventief ingrijpen van de centrale overheid zich daar maar moeilijk mee verdraagt.

Door aanvaarding van het amendement heeft echter de meerderheid iets gedaan waarvoor wij geen goed woord over hebben. Het amendement behelste zulk een minuscule verbetering van een reeds voortreffelijke regeling dat daarvoor naar ons gevoel geen verder ingrijpen van de minister geriskeerd had mogen worden. Dat ingrijpen zal niet op zich laten wachten, zo durven wij te voorspellen. En wat dan?

De meerderheid heeft slechte praktische politiek bedreven. De betrokken ambtenaren zullen haar daarvoor beslist niet erkentelijk zijn. Wij zijn blij dat de liberalen aan dit vreemde spel niet hebben meegedaan.

Verminderd dienstbetoon

OOK b. en w. van Den Haag maken zich enige zorg over de vermindering van dienstbetoon door de PTT, als gevolg van één bestelling-systeem. Dit hebben zij o.m. geantwoord op de schriftelijke vragen van ons gemeenteraadslid, de heer D. W. Dettmeijer. Maar het college neemt niet voetstoots aan dat bij welslagen van de proefneming in een woonwijk, de servicebeperking zonder meer ook tot kantoor- of zakenwijken zal worden uitgebreid. Ongetwijfeld zal een zodanige uitbreiding in bepaalde opzichten ongunstig zijn voor de economische ontwikkeling van onze gemeente, zo merken b. en w. ook nog op. Na de proefneming zal contact worden opgenomen met de Centrale directie der PTT.

Wij stellen ons van dit laatste niet veel voor, want de PTT zal het servicebetoon toch wel verminderen. Wij vinden het bijv. niet van service getuigen, als een drukwerk, dat op 6 maart in Den Haag ter post is bezorgd, pas op de 9e, dus drie dagen later, door geadresseerde, woonachtig in Den Haag, wordt ontvangen. Voor deze service wordt dan tegenwoordig 12 cent aan port betaald, tegen nog maar enkele jaren geleden vier cent!

Het antwoord van b. en w. vervult ons met zorg, want wat is tegenwoordig in onze stad een kantoor- of zakenwijk? Benoordenhoutkwartier, omgeving Pres.

Kennedylaan, Bezuidenhoutkwartier en zelfs Moerwijk zijn typische wooncentra, maar tellen niettemin hoe langer hoe meer kantoren. In de meeste gevallen beschikken dergelijke kantoren over postbussen en dan is het één-bestelling-systeem niet van betekenis. Het zijn juist de particulieren, die van het PTT-beleid de dupe dreigen te worden of het al zijn.

Voor ons waarneembaar is dat vaak de eerste bestelling tussen half tien en tien uur 's ochtends geschiedt en dat de tweede bestelling nauwelijks drie uur later volgt, ofschoon het tijdsverschil soms aanmerkelijk groter is. Men kan

eenvoudig niet meer aan op het tijdstip van de postbestelling(en). Hier en daar is de PTT er toe overgegaan postbussen in de wijkkantoren aan te brengen; een goede maatregel. Maar waarom gebeurt dit niet op grotere schaal?

SCHRIFTELIJKE vragen van mr. De Lint (prot. chr. fractie) over de reconstructie van het Gevers Deynootplein en omgeving, doen ons nog even de blik op de badplaats richten. De door de Zwolsmangroep toegezegde algehele verbouwing van de winkelgalerij langs de boulevard (promenade) wordt dit seizoen maar ten dele verwezenlijkt.

Men is met de werkzaamheden te laat begonnen. Wij betreuren dat. Ook hier weer een traag beleid, dat zo langzamerhand kenmerkend is voor de Zwolsmangroep. Letterlijk en figuurlijk zit Den Haag als gevolg daarvan met de brokken.

Goed nieuws was intussen in de afgelopen week, dat hotel Central niet verduijnt, maar integendeel zal worden gemoderniseerd en dat aan de overkant een nieuw restaurant is geopend. Dit roept echter onmiddellijk een vraag op, namelijk hoe het nu eigenlijk staat met de plannen voor tenminste drie nieuwe hotels.

BODEGOM SPIJKENISSE
Gebouwen van gewapend betonnen prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broelbakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. - Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

Gesprek met lezers (III)

Om opgaande lijn te handhaven:

BEZINNING NODIG

Iemand moest zich opofferen om in de nacht na de verkiezingsdag in grote haast een commentaar door te telefoneren voor ons overigens reeds in zetwerk geheel gereed liggende weekblad. In gemeen overleg heb ik mij daarvoor wederom beschikbaar gesteld, in het volle besef dat ik, hoe dan ook, de kop van Jut van een aantal briefschrijvers zou worden.

Zo is het ook gelopen. Er kwam een aantal brieven, waarin de schrijvers, voor zover zij het niet met mij eens waren, in verschillende toonaarden, maar met telkens vrijwel dezelfde argumenten, hun afwijkende visie op de verkiezingsuitslag te kennen gaven.

Aan volledige plaatsing van al die brieven viel niet te denken en besloten werd dat ik in enige artikelen de kern ervan zou weergeven en bespreken, zoals ook bij vorige gelegenheden is geschied.

Terwijl deze reeks aan de gang is, stuurt dr. N.H.H. Addens, landbouwjournalist te Arnhem, ons een stukje, met de sommatie dat onverkort te plaatsen. Ik doe dat, met onderbreking van de orde, dan hierbij en hoop de bespreking van de minder persoonlijk gestelde brieven volgende week dan ongestoord te kunnen voortzetten.

Dr. Addens schrijft onder de kop: „Verkiezingsuitslag”: „Van de 14 zetels die KVP en PvdA samen hebben verlo-

ren, zijn er, op zijn eenvoudigst voorgesteld, zeven naar de nieuweling D'66, vier naar de negativistische Boerenpartij en twee naar de ARP gegaan (als dank voor de prestaties van dr. Zijlstra).

De VVD, oppositiepartij bij uitnemendheid tijdens de door KVP en PvdA beheerste parlementaire periode, medestander van de richting Zijlstra, kreeg er zegge en schrijve één (rest)zetel van mee. Abspoel c.s. mogen zich daarover in de handen wrijven; als een van degenen, die voor het neo liberalisme nog een grote taak zien weggelegd, kan ik geenszins hiermee instemmen.

Als we de uitslagen iets meer van nabij bezien, blijkt de VVD in vrijwel alle „oude” districten te hebben verloren. Katholieken, die zich niet langer aan de KVP gebonden voelen, hebben de VVD voor een zichtbare nederlaag behoed. Als de VVD niet naar een conservatieve, oud liberale oppositiepartij wil afzakken, zal zij de vernieuwingsdrang, die in D'66 zo sterk tot uiting komt en die binnen de VVD ook terdege leeft, ruim baan moeten geven.

Gelukkig is de reactie van Toxopeus in het nummer van 24 februari in dit opzicht heel wat bemoedigender dan de struisvogelpolitiek van Abspoel, c.s.”

Ondanks de nogal persoonlijke teneur, kan ik mij tot zekere hoogte eigenlijk nog wel over de brief van de heer Addens verheugen. Hij acht de reactie (een week later) van de heer Toxopeus namelijk nogal bemoedigend.

Nu zie ik met de beste wil weinig verschil tussen de reactie van de heer Toxopeus en mij, met dien verstande dat deze zijn artikel wat rustiger kon voorbereiden en hij over meer feiten en

gegevens beschikte dan men een uur na de officieuze verkiezingsuitslag kon overzien.

Maar aangezien ik het uit partij-oogpunt in ieder geval plezierig vind dat de heer Addens over mr. Toxopeus niet ontevreden is, ben ik dus toch niet zo treurig gestemd over diens brief. Voegt men daar aan toe, dat ook ik mij graag met het artikel van de heer Toxopeus kan verenigen, dan is er dus in ieder geval toch één belangrijk ding, waarin de heer Addens en ondergetekende zich kunnen vinden.

Toch wil ik nog wel enige opmerkingen maken over boven geciteerde brief. Mijn redenering in de bewuste verkiezingsnacht, die naar mij is gebleken, door velen ook wordt gedeeld, is: de grootste twee van de door velen op één hoop gegooid vijf grote politieke partijen: de KVP en de PvdA, kregen enorme klappen (verlies resp. 8 en 6 zetels). De derde, hoewel oppositiepartij — de CHU — verloor óók, en wel één zetel.

Winst behaalden van deze vijf de ARP (twee zetels) en de VVD (één zetel). Ik meende, in dat licht gezien, dat wij daarover „redelijk tevreden” konden zijn. De heer Addens maakt daarvan een karikatuur wanneer hij dat vertaalt in: „Abspoel c.s. mogen zich daarover in de handen wrijven”.

ONS HOOFDDOEL

Deze „redelijke tevredenheid” gold uiteraard niet uitsluitend die ene zetel, maar de hele ontstane situatie, waarop ik, gezien de precies afgeperkte opgehouden kleine ruimte op de voorpagina

in ons blad van 17 februari, op dat ogenblik niet verder kon ingaan.

Die situatie wees echter vrij duidelijk in de richting van het bereiken van ons bij deze verkiezingen gestelde hoofddoel: niet terugkeer van een kabinet-Cals-Vondeling, maar een kabinet in het genre van dat van De Quay.

Immers: met de versterking van de ARP (tot dan toe in deze na-oorlogse jaren constant verliezer) hadden de kiezers de richting Zijlstra de eerste ruggesteun gegeven. De tweede ruggesteun was de handhaving en versterking van de VVD, die bovendien de derde partij bleef in de sterkteverhoudingen en tenslotte was er het zware verlies, voor de derde maal in successie bij een Kamerverkiezing, voor de Partij van de Arbeid.

Dr. Addens betreurt dat van de 14 zetels verlies van KVP en PvdA samen, er slechts een naar ons is gegaan. Met enkele andere briefschrijvers legt hij er óók nog de nadruk op, dat die 17de zetel een restzetel was. Dat is zo, maar de 16de zetel in 1963 was óók een restzetel en zo is het toch wel een wettelijke winstzetel.

Voor het overige treuren wij allen met de heer Addens c.s. mee, dat de kiezers nog vier winstzetels (vergeleken bij 1963) aan de „negatieve” Boerenpartij en zeven aan D'66 schonken.

Daarop zullen wij ons moeten bezinnen, opdat wij onze opgaande lijn kunnen blijven voortzetten. Ik meen te weten dat men daarmee in de partij reeds druk doende is.

Volgende week hoop ik deze reeks weer voort te zetten.

A.W. ABSPOEL

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT

TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

Delft

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT

Ook bij ZIEKTE, ONGEVAL EN INVALIDITEIT
een GEGARANDEERD WELVAARTSVAST
INKOMEN

Door de
ARBEIDSONGESCHIKTHEIDS-VERZEKERING
MET INDEX- EN STIJGINGS-CLAUSULE

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.

W.B.K. van 1938

Bergstraat 6 - 8 — Amersfoort — Tel. (03490) - 1 70 43*

VUURVASTE STENEN IN ALLE SOORTEN
„MOLISOL” MOLER ISOLATIESTENEN
VUURVASTE ISOLATIESTENEN
ZUURVASTE STENEN
„PRODORITE” CHEMISCH BESTENDIGE PRODUCTEN
LEVERT

N.V. Gouda Vuurvast

VERENIGDE VUURVASTE STEENFABRIEKEN
GOUDA — TELEFOON 67 44 — (18 20)

A. VAN HOBOKEN & CO.

Anno 1774

DEVIEZENBANK

Parklaan 32—34 — Tel. 110320 (7 lijnen) — Telex 21170

ROTTERDAM

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM

RESERVERING (02943) 1576

OISTERWIJK

Hotel-Restaurant „BOSRAND”

Een vriendelijk rustig hotel-restaurant voor alle jaargetijden. 25 modern ingerichte kamers.

CONFERENTIE-ZAAL.

Kamer met
ontbijt f 12.50

Telefoon 04242-2254

waar de gast ^koning is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

Café-Restaurant

„Europoort”

MAASBOULEVARD 7 - SCHIEDAM

Voor reserveringen tel. 010-26 46 25

Het klassieke restaurant
aan de Maas

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

*

alle kamers met privé bad en douche

*

nieuw Restaurant en nieuwe Lounge-Bar

*

(geheel airconditioned)

Spinners en Twijners van
WEEF- EN TRICOTGARENS

**Boele's Scheepswerven en
Machinefabriek N.V.**

BOLNES (bij Rotterdam)

●

Reparatie en nieuwbouw

●

TELEFOON 195100 ROTTERDAM

— TELEGR. BOELE - BOLNES

Vrijheid en democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 910

VRIJDAG 24 MAART 1967

Formatie- perikelen

Toen aan mr. Biesheuvel daags nadat hij zijn formatie-opdracht had moeten teruggeven in een radio-gesprek gevraagd werd van welke fractie nu de grootste moeilijkheden waren gekomen, was zijn antwoord: „Laat ik het liever omdraaien; de minste moeilijkheden — of eigenlijk helemaal geen moeilijkheden — zijn gekomen van de VVD.

Voor ons kan dit een troost zijn in de overigens zo betreurenswaardige gang van zaken, nadat reeds tijdens de informatie-arbeid van prof. Zijlstra volkomen overeenstemming met de vier bij de kabinetsformatie betrokken fractievoorzitters was bereikt, zowel over de hoofdlijnen van een regeringsprogramma als over de zgn. verdeelsleutel voor de zeteltoewijzing.

De waarderende en sportieve verklaring van de ex-formateur is voor ons ook van waarde als tegenwicht voor de agitatie, welke uit bepaalde kringen — ook binnen de eigen partij van mr. Biesheuvel — tegen een samengaan met de VVD is en wordt gevoerd.

Meer dan ooit was het ditmaal gewenst begrip te tonen voor de noodzaak om binnen een redelijke termijn te komen tot een kabinet van „moedige en bekwaame mannen” — zoals mr. Biesheuvel het bij het begin van zijn formatie-arbeid uitdrukte — van wie mocht worden aangenomen dat zij een goed team zouden vormen en de politieke moed zouden kunnen opbrengen zo nodig ook minder populaire maatregelen te nemen.

In dit verband was het van belang dat de heer Biesheuvel er bij diezelfde gelegenheid op wees dat het met de stijging van de overheidsuitgaven gedurende de laatste twee jaren (met 11 procent per jaar) zo niet kon doorgaan. Die stijging zou niet meer dan maximaal 6 procent kunnen bedragen, zodat wel reeds vaststond dat allerlei wensen niet zouden kunnen worden uitgevoerd.

Onder deze omstandigheden was het volstrekt verklaarbaar dat mr. Biesheuvel slechts dan het minister-presidentschap zou wensen te aanvaarden als hij menselijkerwijs gesproken zeker kon zijn een ploeg van voldoende formaat te hebben bijeengebracht.

Europees Parlement: Mr. Berkhouwer weer vice-president

De liberale fractie van het Europese Parlement telegrafeerde ons, dat de heer mr. dr. C. Berkhouwer herkozen is tot vice-president van het Europese Parlement.

Met deze herkiezing wensen wij de heer Berkhouwer van harte geluk.

Gezien in het licht van het bovenstaande was het eveneens volkomen te billijken dat hij daarbij bijzonder hoge eisen stelde aan degenen die de portefeuilles van financiën en van economische zaken zouden krijgen. Mr. Toxopeus heeft hem, wat de VVD betreft, hierin volledig gesteund. Hij kwam met kandidaten, die — ook naar de erkenning van de formateur — aan deze eisen voldeden en die bereid waren mogelijke persoonlijke bezwaren opzij te zetten.

Waar de Haagse Post — die zich de laatste tijd steeds meer uitput in ongefundeerde kritiek op de VVD — het vandaan haalt de afgelopen week te constateren dat „uit het katholieke en het liberale volksdeel” moeilijk de „beste zonen” voor het ministerschap konden worden gerecrueteerd, is ons — voor zover het de VVD betreft — een raadsel. Het is volstrekt in strijd met de waarheid, zoals ook door de verklaring van mr. Biesheuvel ten overvloede nog duidelijk is bevestigd.

Weigeringen

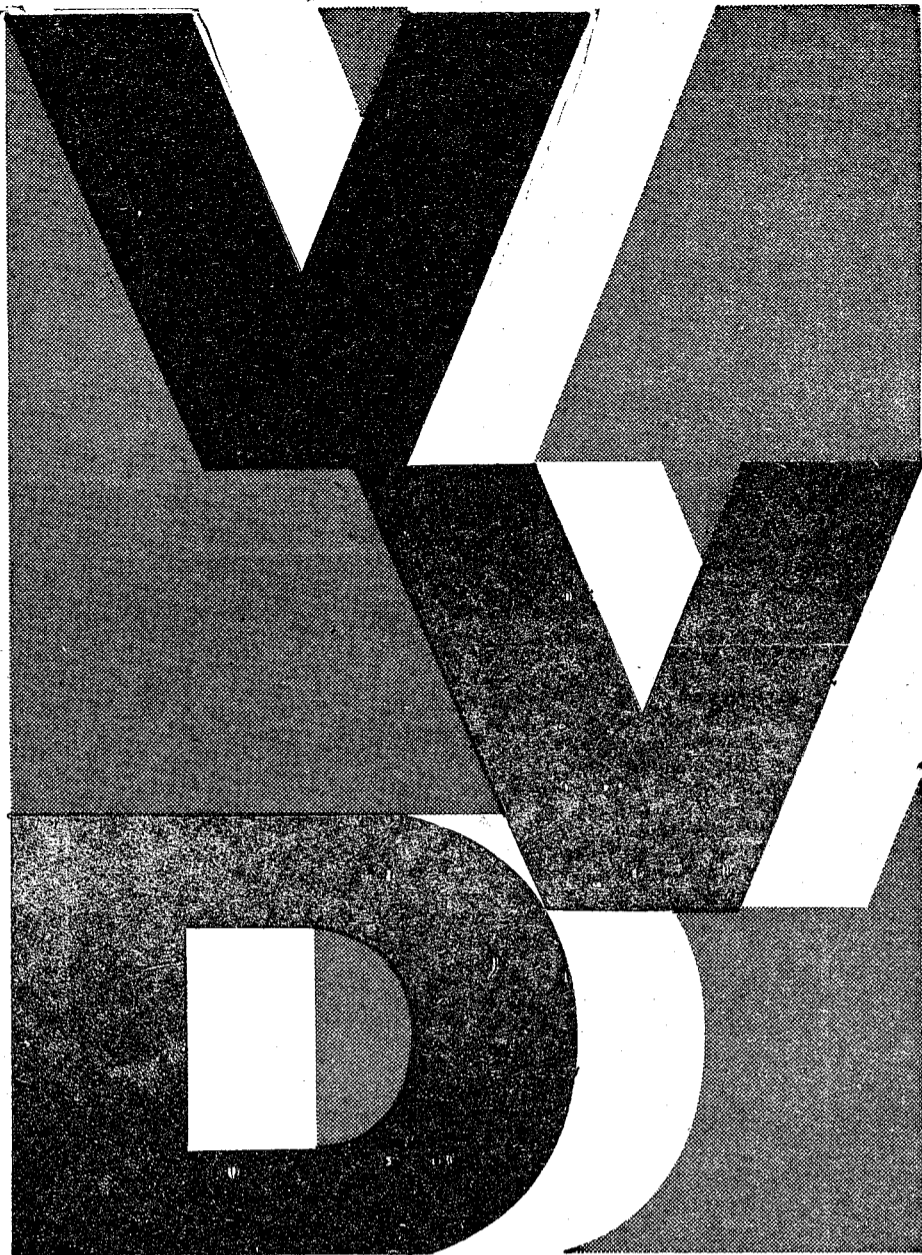
Wij geloven niet mis te tasten dat prof. Witteveen, door de formateur gaarne voor financiën aanvaard, bereid zou zijn geweest in plaats daarvan economische zaken voor zijn rekening te nemen, als de KVP in staat was geweest een door allen als zodanig erkende figuur van formaat voor deze portefeuille bereid te vinden. Toen dat niet mogelijk bleek, was ook de formateur zelf bereid om zijn geestverwant, drs. Bakker — de minister van economische zaken in het overgangskabinet-Zijlstra — met diens medewerking voor een andere portefeuille te bestemmen en economische zaken aan een KVP'er op te dragen.

Wij kunnen ons niet verdiepen in de persoonlijke motieven die juist de algemeen geschikt geachte kandidaten uit KVP-kring ertoe hebben geleid niet de bereidheid op te brengen om een ministerspost te aanvaarden. Vaststaat in ieder geval dat formateur Biesheuvel na de weigering van drs. Bogers, hoofd-directeur van de Staatsmijnen, om economische zaken te aanvaarden en nadat hij ten slotte ook bij prof. Steenkamp voor sociale zaken zijn hoofd had gestoten, gemeend heeft het te moeten opgeven.

Wij betreuren deze gang van zaken in de hoogste mate, juist ook nu in deze tijd de parlementaire democratie zo in discussie is en bij velen in diskrediet dreigt te geraken.

Bij het afsluiten van ons weekblad bereikte ons het bericht dat thans aan de demissionaire minister van defensie, de heer De Jong, de nieuwe formatie-opdracht is verleend. Om vele redenen valt te hopen dat deze nieuwe formateur thans zal slagen. Het is duidelijk dat de VVD ook aan deze formatie-poging zoveel mogelijk haar constructieve medewerking zal verlenen.

A. W. A.

P.R.I.K.K.E.L.S

● Oud-minister Hofstra in het veertiendaags orgaan „Opinie” van de Partij van de Arbeid: „De nuchtere, zakelijke voordelen van een nationalisatie van het verzekeringswezen liggen zo voor de hand, dat slechts een onberedeneerd en instinctief conservatisme zich tegen het overwegen daarvan kan verzetten; om uiteraard van het verzet van een aantal gevestigde belangen te zwijgen.”

● Dr. W. Drees in een interview door de Haagse Post: „Allerlei volksgroepen hebben grote verlangens die veel geld kosten, maar onze hele bevolking wenst toch niet daarvoor meer belasting te betalen. Waar zoekt men het evenwicht als regering? Dat heeft men te licht geteld, toen men met grote, op zichzelf aantrekkelijke plannen kwam.”

● Nederlandse Gedachten, het partijweekblad van de Anti-rev. Partij: „Kiest de PvdA voor de koers van Nieuw Links, dan dient zij rekening te houden met het optreden van niet geringe ontbindingsverschijnselen in de partij zelf. Uit het feit, dat de jeugd in zo groten getale gestemd heeft op D'66 en op de VVD (beide overwegend pragmatische partijen), kan namelijk afgeleid worden, dat met name onder de jongere kiezers er verhoudingsgewijs weinig animo is voor een sterk ideologisch bepaalde partijformatie. Een verdere teruggang van de PvdA ligt dan in het verschiet.”

● Mr. G. E. van Walsum in een interview door het Rotterdams Nieuwsblad: „Als men de kant van Nieuw Links opgaat, laat men de uitgangspunten die bij de oprichting van de PvdA zijn gekozen, los. Dat is het goed recht van de PvdA. Nu twintig jaar later, is er een andere generatie, die er anders over mag denken. Als dat het geval is, voorziet ik voor de PvdA een verder afbrokkelen, tot er een rest overblijft waarin het plezierig verkeren is om over linkse principes te praten, maar die de kans heeft verspeeld, rechtstreeks invloed uit te oefenen om die beginselen in praktijk te brengen. Een directe rol is dan niet meer voor die partij weggelegd.”

● Hoofdartikel Algemeen Handelsblad: „De medewerking van de VVD was positief. Deze partij had de moed zich beschikbaar te stellen voor de bezetting van de post van financiën. Haar kandidaat was de bekwaame Witteveen. De VVD riskeerde daarmee kritiek, want geen enkele minister van financiën kan altijd beslissingen nemen, die populaire successen waarborgen.”

● Na hun gesprek met het bestuur van de PvdA zeiden vertegenwoordigers van de socialistische groepering Nieuw Links bij partijvoorzitter dr. Tans een „duidelijk bredere toegang” te hebben gevonden dan bij de heer Den Uyl. Ook over de voormalige PvdA-fractie leider mr. Burger toonden sommigen van Nieuw Links zich „gereserveerd tevreden”, zo meldt deze week Het Parool.

VVD OP RADIO EN TV

Radio-uitzending van de VVD: dinsdag 28 maart, van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum II (298 m).

Televisie-uitzending van de VVD: woensdag 29 maart, van 20.20—20.30 uur, Nederland I.

UIT DE PARTIJ

• Brussel

Voor een groot gehoor (men zat zelfs in de gang) heeft mr. Geertsema een dezer dagen in Brussel een boeiende analyse gegeven van de verkiezingsresultaten en tevens enige achtergronden belicht van de kabinetsformatie.

Nadat in VVD-kringen aanvankelijk een zekere teleurstelling over de geringe winst, die bij de laatste verkiezingen werd behaald, had bestaan, aldus mr. Geertsema, is men bij nadere bestudering van de resultaten tot de conclusie gekomen dat deze toch tot voldoende aanleiding moeten geven. Zulks in het bijzonder, omdat onderzoeken hebben uitgewezen, dat de stemmenaanwas vooral uit de kring van de jongeren is gekomen. Spreker meende daarom dat de VVD de toekomst met vertrouwen tegemoet kan zien.

Van de geanimeerde rondvraag werd gebruik gemaakt om nog eens de bijzondere aandacht te vestigen op de teleurstellende omstandigheid dat in het buitenland wonende Nederlanders, zelfs de diplomatieke en EEG-functionarissen, van het Nederlandse stemrecht uitgesloten zijn. Ondanks het feit dat velen van hen in Nederland belasting- en dienstplichtig zijn, worden zij als apatriden beschouwd.

Na de sluiting van de bijeenkomst bleef de heer Geertsema nog lange tijd bijeen met een groep jongeren, waarbij vooral het thema D'66 tot een interessant debat aanleiding gaf.

• Noordbrabant

De Kamercentrale Noordbrabant vergadert op donderdag 30 maart 1967, aanvang 20.00 uur in hotel „Cosmopolite” te Breda, Stationsplein 4.

• Terschelling

De afdeling Terschelling van de VVD heeft een voor deze gemeente nieuw initiatief genomen door het organiseren van een voorbespreking van de raadsagenda. Dat dit bij de leden aansloeg blijkt wel uit het aantal bezoekers van de eerste avond, waarop de begroting voor 1967 besproken werd. Buiten de twee raadsleden, de heren Wijnoltz en Luidenga, waren er nog elf leden aanwezig. Het bestuur is van plan om, na

de zomer, deze avonden ook voor niet-leden open te stellen, om zo een ieder meer direct bij de problemen van het besturen van de gemeente te betrekken.

• Zuidlaren

De afdeling Zuidlaren benoemde in haar vergadering de heer D. de Ruiters, oud-lid van de provinciale staten van Drenthe, tot lid van verdienste.

De fractie-voorzitter in de gemeenteraad, de heer Brunsting, besprak de laatste drie verkiezingsuitslagen in de gemeente.

• Abcoude-Baambrugge

Tijdens een onlangs gehouden ledenvergadering van de afdeling Abcoude-Baambrugge werd voorzien in de vacature, ontstaan door het aftreden van de voorzitter, de heer H. J. van Welsen. De heer drs. P. Croon werd met algemene stemmen verkozen tot voorzitter.

• Velsen

De afdeling Velsen hield onlangs haar jaarvergadering. Aangezien de secretaresse zich niet herkiesbaar had gesteld, werd in haar plaats als secretaris benoemd de heer S. H. Brongersma jr., Ruys de Beerenbrouckstraat 165, Amsterdam-Geuzenveld.

Tijdens deze avond besprak de heer Schotman, fractie-voorzitter in de gemeenteraad, een aantal facetten van de gemeentebegroting. Er was gelegenheid tot het stellen van vragen, waarbij enkele plaatselijke problemen ter sprake kwamen. Tevens gaf de spreker een uiteenzetting over de werkwijze van de gemeenteraadsleden in de verschillende commissies.

• Bussum

In de onlangs gehouden jaarvergadering van de afdeling Bussum werd de heer F. R. Osieck in de vacature, ontstaan door het aftreden van de heer J. Holzhaus, als bestuurslid gekozen. Het bestuur werd voorts uitgebreid door de benoeming van de heer mr. J. P. C. de Vries, die zich o. m. zal bezighouden met de (schriftelijke) communicatie tussen raadsfractie, bestuur en leden. De bedoeling is hierdoor de mogelijkheid tot inspraak en inzicht van de leden te vergroten. Het raadslid drs. F. van Erp Taalman Kip hield na het officiële gedeelte van de vergadering een goed betoog onder de met opzet controversieel gestelde titel „Heeft de VVD als partij nog zin?”

Daarop volgde een zeer geanimeerde en open discussie, die het aanwezige hoofdbestuurslid dr. A. J. Vis bepaald niet ontgaan zal zijn.

• Zwolle

Het dagelijks bestuur van de afdeling Zwolle-Zwollerkerspel heeft zich na de laatst gehouden ledenvergadering als volgt geconstitueerd: mr. E. W. Th. Brinkman, voorzitter; jhr. mr. C. L. van Beijma thoe Kingma, secretaris, (adres: Wiecherlinckstraat 70) en J. W. van der Wal, penningmeester.

Het nieuwe bestuur zal zich in nauwe samenwerking met de leden wijden aan de voorbereidingen van de op 28 juni te houden gemeenteraadsverkiezingen, nodig geworden door de opheffing van de gemeente Zwollerkerspel.

gesticht in januari 1965, omvat de volgende ondernemingen:

EERSTE NEDERLANDSE AUTO-RIJWIELFABRIEK N.V.:

Solex bromfietsen - elektrische huishoudelijke toestellen - elektrisch handgereedschap - ventilatoren

INDOLA N.V.:

kosmetica - interieurverzorging

N.V. INDUSTRIËLE ONDERNEMING W. H. BRASKAMP:

ventilatoren - kappers-apparatuur - elektrische huishoudelijke toestellen

CHEMISCHE FABRIEK INDOLA COSMETICS N.V.:

chemische produkten

VOKAP N.V.:

interieurverzorging

N.V. ELEKTROTECHNISCHE MECHANISCHE INDUSTRIE

(EMI): elektromotoren - ventilatoren - professionele motoren

N.V. PHARMACEUT. CHEMISCHE FABRIEK v/h E. M. BRASKAMP:

farmaceutische artikelen

INTERHEEM N.V.:

exportmaatschappij

N.V. GEBR. VAN NIFTRIK:

kunststoffen

Fabrieken in:

Den Haag, Rijswijk, Voorburg, Utrecht, Putte (N.Br.).

Kopij voor deze rubriek zenden aan:
Joh. H. Springer
Alexanderstraat 16 Haarlem

Verhelderend

Vrijdag 24 februari hadden wij een bijzonder interessante middag voor de gezamenlijke vrouwengroepen van de provincie Utrecht in hotel Figi te Zeist. Mej. mr. A. Kappeyne van de Coppello sprak voor ons over VVD-1967.

Van het kabinet-Marijnen af tot nu werd het hoe en waarom van de schommelingen in de politiek in voor iedereen begrijpelijke taal naar voren gebracht. Het was een duidelijk en verhelderend betoog, waar de vele aanwezigen erg van hebben genoten.

Ook de vele vragen werden uitgebleid en op zeer prettige wijze behandeld.

G. G. A. Alting-Ambrosius

Harlingen

De vrouwengroep Harlingen hield in de maanden november 1966 en februari 1967 bijeenkomsten bij een der leden thuis. In november sprak mev. mr. Veder-Smit uit Leeuwarden over de werkwijze van de Verenigde Naties. Het werk van de Assemblée en het voorbereidend werk in de commissies werd ons uiteengezet en het was interessant spreekster te volgen in haar werk in de voorbereidingscommissie, waar zij met vertegenwoordigers uit 117 landen beaardslaagde en constructief werkte. De Ver. Naties werden zo weer dichterbij ons gebracht.

Heel goed hierop aan sloot onze tweede middag in februari. Toen sprak de heer Meihuizen uit Harlingen, voorzitter van de VVD-afdeling aldaar, over het onderwerp: „Wat is Europa eigenlijk?” Spreker, die vorig jaar met ongeveer veertig andere VVD-leden uit ons land onder leiding van mr. Berkhouwer een excursie van een week had gemaakt naar Brussel, Luxemburg en Straatsburg, vertelde van zijn bevindingen en belichte wordingsgeschiedenis en bestuurlijke kanten van de Europese organen van KSG tot EEG.

Beide keren was er een goede opkomst.

A. BLANKSMA-WESTRA

Ermelo

Ermelo kwam tot nu toe in onze vrouwenrubriek niet voor, maar dat gaat veranderen. Wij ontvingen het volgende verslagje:

Op 9 maart hebben wij een contactmiddag gehouden in Ermelo ten huize van mev. S. A. van Erkel-Hanburg, die zich bereid verklaard heeft om plaatselijk vertegenwoordigster te worden in plaats van mev. M. v. d. Steen-Aarts, die voor dit werk geen tijd meer had. De opkomst van zeven dames was voor Ermelo zeer verheugend. De dames bleken met mij van mening te zijn dat zij zich meer bewust moesten worden waarom zij VVD-lid zijn en dat zij zich meer moesten bezig houden met de activiteiten in de vrouwengroep van de VVD.

De dames waren zeer verheugd dat ik hun de beginselverklaringen kon overhandigen. Daarna hebben wij vragenlijst XII* behandeld.

A. P. Holm-Van Zanten

* Vragenlijst XII betreft koopgewoonten en is al een oude vragenlijst, maar voor pas beginnende vrouwengroepen nieuw en een niet te zware opgave — J. H. S.

FRANK RIJSDIJK HOLLAND N.V.

HENDRIK-IDO-AMBACHT

Telefoon:
01858 - 2045

010 - 117615

SCHEEPSSLOPERIJ

Handel in:

oud ijzer
non-ferro schroot
gebruikte
scheepsonderdelen

Levering uit voorraad van:

nieuw ijzer en staal
gezaagde schijven
sjaaloon snijwerk

Verhuur drijvende bokken

Vrijheid en Democratie

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonnementen toestel 249, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:

Ph. C. la Chapelle jr.
Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B
te Amsterdam-C.

SPREEKBEURTEN

periode 24 maart tot en met 24 april

30 mrt. Assen (JOVD, studiegroep)
4 april Assen (Liberale Kring)
8 april Winschoten, 's middags (forum georganiseerd door actiecomité Dollardinpoldering, in hot. Dommering)
9 april Oosterwijk (debat voor katholieke jongeren)
13 april Laren (Haagse soc. ac.)
17 april Zeist, 20.00 uur, hotel Figi
19 april Wassenaar „de Haven” (Chr. Lyceum)
20 april Statencentrale Emmen
Voor zover ons bekend, zijn de plaats en het aanvangsuur van de vergadering erbij vermeld.

R. Zegering Hadders
Mevr. mr. E. Veder-Smit

R. Zegering Hadders

H. Wiegel
H. Wiegel
Mr. J. G. Rietkerk
H. Wiegel
Mevr. G. V. v. Someren-Downer

Het algemeen secretariaat van de VVD, Koninginnegracht 61 te Den Haag, (telefoon 070-60 48 03) is op Goede Vrijdag gesloten

Hardleers

* „Ons image is een merkwaardige sluipeganger, die ons op onze wegen vergezelt en die min of meer bepalend is voor het oordeel dat anderen over onze daden vellen,” aldus sprak mr. Toxopeus op het jongste congres van de VVD in Rotterdam. En hij voegde daar nog aan toe: „Men tracht niet meer zo zeer de zakelijke standpunten van de ander met zakelijke tegenwerpingen te weerleggen, neen, men tracht zijn tegenstander en ook zichzelf te etiketteren.”

Wij moesten aan deze woorden denken toen wij een kort hoofdartikel „Spijstimmers” genaamd, lazen dat deze week in de Volkskrant werd opgenomen. Het handelde over de open brief die de anti-revolutionaire jongeren onlangs aan hun partij stuurden.

Het moet bij de Volkskrant al heel raar gaan, willen de „liberalen” — er meestal met de haren bijgesleept, zoals in het onderhavige geval — geen veeg uit de pan krijgen.

Zo schreef dit katholieke ochtendblad: „Als het toch tot een kabinet, steunend op de christelijke partijen en de liberalen komt, moet worden afgewacht welk beleid met een dergelijke combinatie mogelijk is. De christelijke partijen krijgen dan de gelegenheid om te bewijzen dat zij, ten opzichte van de liberalen, als een progressief zuurdeeg kunnen werken.”

Dit is weer een typisch staaltje van moedwillige onjuiste etikettering, dat als wapen in de politieke strijd wordt gehanteerd als de bajonet met weerhaken. Van fair-play is hier bepaald geen sprake meer. Dit weet de hoofdredactie van de Volkskrant heel goed en dat nu is juist het betreuenswaardige.

Voor de katholieke arbeiders moeten de „liberalen” nog steeds worden uitgebeeld als de „kapitalisten”, die hoge hoeden dragen, die zijn gegarneerd met rijksdaalders, gelijk destijds de tekenaar Albert Hahn in het socialistische weekblad De Nootenkraker deed.

Het is bepaald te betreuren dat ondanks de roep om vernieuwing en duidelijkheid, die de laatste tijd in ons politieke leven overal opklinkt, de Volkskrant de voorkeur blijft geven aan een conservatisme in haar voorlichting, die men helaas niet tot een „progressief zuurdeeg” kan rekenen.

Misvatting

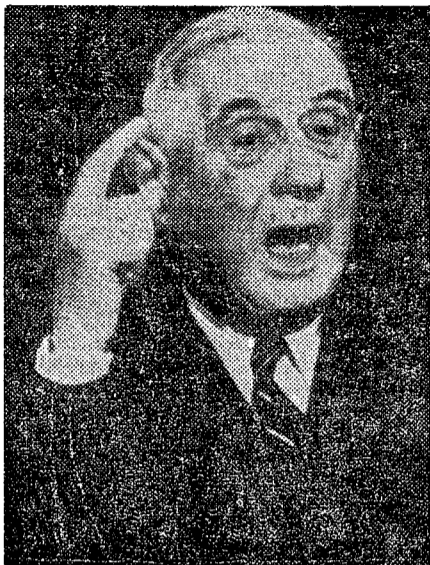
* * * Onder de kop „Intocht der theoretici” schrijft het weekblad De Kruideniers: „Onder degenen, die door hun partijen zijn aangewezen als nieuw lid van de Tweede Kamer behoren 15 afgevaardigden, die de titel drs. voeren en 15, die meester in de rechten zijn. Wij verwaarlozen nu maar de andere titels, evenals de titels van Kamerleden, die reeds zitting hadden. De nieuwe partij D'66 brengt op haar zeven zetels drie doctorandi en twee leden met de mr.-titel; van de twee titelloze leden heeft er een desondanks belastingrecht gestudeerd. Hoe verheugend de aanwas van intelligentia in het parlement ook moge zijn, voor het bedrijfsleven heeft het toch een gevaarlijke kant dat het aantal theoretici in de volksvertegenwoordiging aanmerkelijk is toegenomen. Het risico dat er beslissingen over het bedrijfsleven worden genomen zonder dat men wezenlijk met de problemen daarvan in aanraking is gekomen, neemt zodoende toe.”

Tot zover De Kruidenier.

Wij achten het door dit blad ontwikkelde standpunt beslist onjuist. Als men op deze wijze redeneert, zouden allen, die een academische graad hebben behaald een bepaalde „belasting” met zich mee dragen, die hen op een kwalijke manier onderscheidt van diegenen, die geen academische graad hebben.

Het blad begaat de denkfout dat het niet gaat om het al dan niet hebben van een universitaire opleiding, doch om de politieke bekwaamheid en ervaring als zodanig. Bovendien mag ook niet worden vergeten, dat de jongeren, al dan niet gestudeerd, een kans moeten hebben. Ook de oude rotten in het vak zijn met vallen en opstaan begonnen. Men zal moeten oppassen een nieuwe kunstmatig aangewakkerde klassenstrijd in het leven te roepen. Het behalen van een academische graad is geen doel, het is slechts middel, ook in de politiek. Waar het op aankomt is inzicht in de problematiek en het enthousiasme om zich zo bekwaam mogelijk daarin te verdiepen. Dat is het criterium om een goed Kamerlid te worden. Niet de al dan niet wetenschappelijke vorming.

Na de beslissing

DE GAULLE

SOEHARTO

MEVR. GANDHI

„Wat nu?” is de vraag die men zich stellen kan in een drietal landen, waar, zoals in Frankrijk of India, onlangs verkiezingen gehouden zijn of waar, zoals in Indonesië, een voorlopig Volkscongres een niet-voorlopige uitspraak heeft gedaan. In alle drie gevallen had direct of indirect het volk zich uitgesproken. Dat is dus min of meer een overwinning van de democratie. Hoe ver dit „min” of „meer” reikt, hopen wij nader aan te tonen.

In Frankrijk heeft dan president De Gaulle een minimale overwinning behaald. Het met-de-hakken-over-de-sloot-resultaat zal hem stellig niet zijn meegevallen. De „pure” gaullisten behaalden te zamen met de aanhangers van Giscard d'Estaing nauwelijks 38 pct. van het stemtotaal. Daarmede bezetten zij met een zeer kleine meerderheid 244 van de 486 zetels in de Nationale Vergadering. Een kies-systeem, dat bij ons persoonlijk uiterst minimale, of juist geen enkele sympathie opwekt. Dit terzijde blijft toch het feit dat de trotse Franse president en generaal nog net niet de kous op het zeer excellente hoofd heeft gekregen. Enerzijds is het niet duidelijk, wie hem op het ogenblik zou moeten of kunnen opvolgen, anderzijds blijkt er tenminste dit uit: een aanzienlijk deel van het Franse volk geeft de voorkeur aan een minder autoritair en een meer democratisch beheer. Zij het dat weinigen terug zullen willen naar de kabinetcrisis-misère van de Vierde Republiek.

GANGMAKER

Sommigen hebben zich verwonderd over de sterke winst — van 41 op 73 zetels — die de communisten bij deze verkiezingen hebben behaald. Voor deze verwondering was dunkt ons echter geen reden. De communisten hadden immers een illustere gangmaker: president De Gaulle. Wanneer men met man en macht en diplomatie een politiek nastreeft, die Frankrijk dichter bij Sowjet-Rusland moet brengen, is het duidelijk dat vele Fransen hieruit de consequentie trekken. Die communistische politiek — zo denken zij — kan nooit zo abject zijn als velen haar trachten af te schilderen. Het is immers het Franse staatshoofd zelf, dat, al is het uit nagestreefde onafhankelijkheidsgevoelens tegenover de Amerikanen, hier het pro-Russische voorbeeld geeft.

Verder is het merkwaardig dat de in het algemeen weinig gedisciplineerde Franse kiezers voor de beslissing in tweede ronde vrij nauwkeurig de aansporing van hun leiders hebben gevolgd. Waar bijvoorbeeld een afgevaardigde van de communisten kansloos was, maar de linkse federatie er gunstiger voorstond, stemde men gezamenlijk op een „eenheids”-kandidaat. Zo kon de tweede ronde der verkiezingen duidelijk aantonen dat een zeer groot deel der Fransen niet de voortzetting wenste van het régime-De Gaulle. Het eigenaardige Franse kiessysteem bevestigde toch, zij het ternauwernood, de continuering van de gaullistische macht.

MENDES-FRANCE

Als buitenissigheid, die niettemin haar betekenis heeft, zien wij de terugkomst na negen jaren van oud-premier Mendès-France in de Franse Assemblée. Zijn verkiezing te Grenoble tegen een Gaullistische kandidaat betekent een persoonlijk succes. Wel beschikt zijn groepering slechts over een handjevol zetels in de Nationale Vergadering. Maar deze veel verguisde politicus toonde tijdens zijn premierschap een durf en originaliteit van aanpak, die velen nog niet vergeten zijn.

Alles te zamen verwachten wij niet dat de Franse president zich al te veel van deze voor hem ongunstige uitslag zal aantrekken. Hij weet dat hij vooralsnog onmisbaar is. Hij weet verder dat degenen die tegen hem zijn, te zamen niet eens het begin van een eenheid vormen. Hij weet ten slotte dat bij zijn volgelingen zijn persoonlijk gezag niet geleden heeft.

Misschien dat hij iets meer aandacht zal besteden aan de noden van het volk en van gedeelten van het volk. (Men zie de actie der in het nauw geraakte wijnboeren in Carcassonne.) Maar ten minste op het stuk van de buitenlandse politiek verwachten wij geen sensationele wijzigingen.

INDONESIE

In Indonesië heeft dan ten slotte het Voorlopig Raadgevend Volkscongres na heftige debatten Soekarno's ontheffing uit de macht bekrachtigd. De meerderheid van het congres wilde daarbij veel verder gaan dan de zeer bezonnen tacticus generaal Soeharto lief en aangenaam was. Het weinige dat men Soekarno vooralsnog gelaten heeft, is zijn titel en blijkbaar ook zijn paleis te Bogor. Of hem de toegang tot de andere paleizen ontzegd wordt, zal moeten blijken. Maar dat is niet waarschijnlijk.

De ontluistering van Soekarno is — tegen de zin der vele radicale elementen — op Javaanse wijze met zo weinig mogelijk nadruk en zo weinig mogelijk gezichtsverlies geschied. Het is een niet gering succes van de thans waarnemende president dat hij het zeer heftige Volkscongres tot dit gematigde standpunt kon brengen. Het staat thans ter beoordeling van Soeharto zelve of hij tot een gerechtelijke vervolging van de president-louter-in-naam zal overgaan. Het past noch in het karakterbeeld noch in de politiek van Soeharto om zulks alsnog te doen. „Langs lijnen van geleidelijkheid,” moet één zijner hoofdprincipes zijn. Als het hem nu ook lukt, langs diezelfde lijnen de angstig gehavende Indonesische economie weer op gang te brengen, zal hij zijn land een onschatbare „nieuwe orde” verschaffen.

Met deze orde is thans reeds gewonnen dat men de rug heeft toegekeerd aan een presidentiële dictatuur, die onder Soekarno steeds scherper vormen aannam. Wel is er ook nu nog een presidentieel bewind. Maar men streeft voor een nabije toekomst naar democratische verhoudingen. Zo zullen er op de 8ste juli verkiezingen zijn. Ook kan een aantal politieke partijen zich vrijelijk uiten. Hetgeen de laatste jaren tijdens het regime van Soekarno strikt verboden was.

INDIA

Ten slotte India. Al is dan het door mevrouw Indira Gandhi en haar Congrespartij behaalde zeteltal aanzienlijk teruggelopen, toch keurde na enige aarzeling diezelfde partij haar opnieuw het vertrouwen waardig. Daarbij is vooral één punt te vermelden. In het turbulente Oosten is het aan gebied en bevolking zo omvangrijke India één der weinige landen, waar na de onafhankelijkheid het democratisch stelsel in het algemeen correct en behoorlijk functioneert.

In haar nieuwe ambtstermijn staat mevrouw Gandhi voor enorme moeilijkheden. De benauwende voedsel-situatie. Het probleem der geboortenbeperking en de modernisering en zelfs de creatie van een goed transportsysteem. Ziehier een trits van zaken die haar volledige aandacht opeisen.

In deze tweede regeringsperiode zal blijken of mevrouw Gandhi een werkelijke greep op de moeilijk hanteerbare problemen heeft.

L. M.

BODEGOM SPIJKENISSE
Gebouwen van gewapend beton prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. Oostkade 24 telf. (01880) 2501 SPIJKENISSE

Late erkenning voor dr. Sajet

VORIGE week heeft dr. B. H. Sajet de gouden eremedaille van de stad Amsterdam ontvangen. Dat gebeurde ter gelegenheid van zijn tachtigste verjaardag. Wethouder dr. P. J. Koets legde er de nadruk op hoe bijzonder die onderscheiding wel is: Churchill en Eisenhower hebben eenzelfde medaille gekregen. Bij dr. Sajet is de inscriptie Strijder voor de Amsterdamse volksgezondheid.

Die inscriptie heeft dr. Sajet ruimschoots verdiend. Weinig mensen hebben zozeer gestreden voor een opvatting met zoveel tegenkating en ontmoediging als deze huisarts. Met de verharding waarmee hij in de Tweede Wereldoorlog met zijn twee zoons naar Engeland roeide, heeft hij voordien en nadien zijn vooral bij het Amsterdamse gemeentebestuur weinig populaire inzichten verdedigd. Hij is de grote tegen-

stander geweest van de vestiging van het academisch ziekenhuis van de Universiteit van Amsterdam op het terrein van het Wilhelminagasthuis.

Dat is niet het enige grote werk dat hij heeft gedaan. De kleine grijze man met zijn bedeesd klinkende stem heeft jarenlang gestreden voor de chronisch zieke bejaarden en gehandicapte mensen. Dat doet hij nog en hij heeft zojuist laten weten dat hij ook na zijn tachtigste verjaardag daarmee zal doorgaan.

Meer dan veertig jaar geleden, op 30 mei 1923 kwam dr. Sajet als socialist in de gemeenteraad. Met een onderbreking gedurende de oorlog is hij dat gebleven tot 1962. En al die tijd heeft hij zaken die de volksgezondheid betroffen behartigd van het standpunt van de mens uit. Hij heeft nimmer gewaagd in zijn verzet tegen de vestiging van het

academisch ziekenhuis in het WG. Hij was het die tientallen jaren geleden stelde dat dit terrein te klein was en hij hield dat vol tegen de mening van zijn eigen fractie en die van het overwegend socialistische dagelijks bestuur van de stad in. Vele malen is pressie op hem geïfend om zijn verzet op te geven, maar de heer Sajet ging niet door de knieën.

In 1963 kwam de ommekeer. De status van de Universiteit van Amsterdam veranderde en daarmee ging de instelling gepaard van een eigen bouw bureau. In afwijking van de tredmolengang van de vroegere opvattingen kwam men nu al spoedig tot de bevinding dat inderdaad een adequate inrichting van het academisch ziekenhuis op het WG-terrein volstrekt onuitvoerbaar was. Sindsdien is er niemand die nog vasthoudt aan oude opvattingen.

Er zal nu een nieuw academisch ziekenhuis in Amsterdam komen. Dat zal gebouwd worden in de Bijlmermeer. Als alles goed gaat zal men wellicht over tien of vijftien jaar aan de bouw kunnen beginnen, en misschien dat dan tegen 1990 de Universiteit van Amsterdam eindelijk een passend academisch ziekenhuis zal hebben. Als het Amsterdamse stadsbestuur naar dr. Sajet had geluisterd, zou hijzelf wellicht de totstandkoming van het ziekenhuis nog kunnen beleven. Nu rest hem slechts de trieste voldoening dat — met een verlies van vele jaren — ten slotte toch de juistheid van zijn inzichten is erkend. En misschien zal hij met lichte ironie nog weleens de gouden medaille peinzend bekijken en denken: strijder voor de Amsterdamse volksgezondheid, tegen het lichaam dat mij nu deze late erkenning heeft gegeven.

Pleidooi voor publieke zaak

DEZER DAGEN heeft mr. D. A. Delprat, oud-voorzitter van de Amsterdamse Kamer van Koophandel en liberaal lid van de Eerste Kamer, in een lunchbijeenkomst van de Nederlandse Maatschappij voor Nijverheid en Handel, departement Rotterdam, een uitermate boeiende causerie gehouden over de ervaringen die hij gedurende meer dan een halve eeuw op een vooraanstaande post in het zakenleven heeft opgedaan.

In zijn beschouwingen heeft hij in belangrijke mate het oog over de landsgrenzen gericht, meer in het bijzonder op Indonesië. Hij verheugde zich ten eerste in de verbetering van de relaties met dit land, maar hij waarschuwde het Nederlandse zakenleven nadrukkelijk de nieuwe contacten met landen elders in de wereld nu niet te gaan verwaarlozen. Gewaakt moet worden tegen het terugkeren van de veel te eenzijdige economische oriëntatie van ons land in de jaren voor de jongste oorlog.

Hoe interessant en instructief de „buitenlandse paragraaf“ van het betoog ook was, wij zouden in deze plaatselijke kroniek aan de causerie geen aandacht hebben geschonken indien zij niet ook een aantal — eveneens uitermate belangwekkende — bespiegelingen van andere orde rijk was geweest. Wij denken hierbij om te beginnen aan de opmerkingen van de heer Delprat over wat de Amerikaanse economist Thorsten

Veblen de „leisure class“ heeft genoemd.

Die klasse bestaat in ons land nauwelijks meer sinds het moderne zakenleven op de prominenten hoe langer hoe meer beslag legt en het progressieve fiscale systeem steeds verder wordt geïmplementeerd. Men moet echter terdege beseffen dat we hier te maken hebben met een maatschappelijke ontwikkeling waaraan bedenkelijke consequenties zijn verbonden.

Bij wijze van nadere verklaring sprak mr. Delprat de vrees uit „dat we bezig zijn een richting uit te gaan, waarin er geen plaats meer is voor con amore verrichte arbeid, waarin langzamerhand voor allerlei werkzaamheden remuneraties betaald zullen moeten worden, waarin subsidies van de overheid een steeds grotere rol zullen gaan spelen en waarbij uiteindelijk de Staat door steeds verdergaande regelingen de uniformiteit zal bevorderen en het particulier initiatief steeds verder zal verstikken“.

Met nadruk stelde mr. Delprat in aansluiting daarop vast dat de „leisure class“ te onzent veel nuttig werk heeft verricht, uiteraard op een andere wijze dan de personen dit doen of zouden doen die volgens algemeen geldende regelingen worden gehonoreerd. Het is helemaal niet noodzakelijk zo tot in de perfectie te organiseren dat er voor de

bedoelde klasse bij onze maatschappelijke werkzaamheden geen plaats overblijft.

Deze woorden bleken intussen nog maar de aanloop tot een ander probleem van onze tijd: de achterblijvende deelneming van ons bedrijfsleven aan het politieke gebeuren. De heer Delprat herinnerde in dit verband aan een brief die een groep Nederlanders enige jaren geleden heeft geschreven aan de besturen van een aantal grote ondernemingen. In deze brief werd de aandacht gevraagd voor de noodzaak dat het bedrijfsleven zich actiever bemoeit met de publieke zaak.

Het effect van de brief is vrijwel nihil geweest.

Met de leiding van verscheidene grote ondernemingen, zo verklaarde mr. Delprat verder, is vaak overleg gepleegd over de mogelijkheid een jonge kracht voor het lidmaatschap van bij voorkeur de Tweede Kamer beschikbaar te stellen. „Maar wij zijn nooit verder gekomen dan dat men de desbetreffende persoon wilde garanderen, dat hij de positie die hij op dat ogenblik vervulde, zou behouden en dat men hem dienovereenkomstig wilde blijven honoreren“.

Van het ondernemersstandpunt uit gezien vond de heer Delprat deze houding op zichzelf wel begrijpelijk. Voor de betrokkene, die natuurlijk vooruit wil

komen, is het aanbod echter niet goed genoeg. Wil van zo'n kracht op den duur invloed uitgaan op ons staatsbestel, dan moet hij in de Tweede Kamer beginnen. Daar gaat een volle dagtaak in zitten. Een taak die volgens de heer Delprat bepaald zwaarder is dan wat het bedrijfsleven vraagt.

Overigens verzuimde de spreker niet ook de lagere openbare organen in zijn beschouwingen te betrekken. Provinciale Staten, gemeenteraden, een Rijnmondraad: hij achtte ze voor de politieke ontwikkeling van ons land niet minder belangrijk dan het parlement. De praktijk heeft de heer Delprat geleerd dat kandidaten voor het lidmaatschap van Provinciale Staten nog het gemakkelijkst in de kring van het bedrijfsleven te vinden zijn. Dit lidmaatschap legt geen al te zware last op de betrokkenen. Aan de andere kant kan men op dat niveau toch met het politieke leven en zijn usances vertrouwd raken.

De gemeenteraden vormen een minder eenvoudig probleem. Naar de mening van mr. Delprat geeft Rotterdam op dit punt het goede voorbeeld. In andere steden vindt dat voorbeeld beslist onvoldoende navolging. Laten we de importantie van de gemeenteraden vooral niet onderschatten, zo betoogde de heer Delprat met klem. Een duidelijk ondernemersgeluid kan in deze lichamen veel goed doen en veel kwaad tegenhouden.

Belangrijke beslissingen

DE Haagse gemeenteraad heeft de vorige week drie zeer belangrijke beslissingen genomen. Eén in negatieve zin: het Haagse water zal niet worden gefluorideerd. Dit besluit heeft prof. dr. Muntendam, de vroegere directeur-generaal van de volksgezondheid, aanleiding gegeven Den Haag het „Elspeet van Zuid-Holland“ te noemen. Daarop heeft burgemeester Kolfsochten een verklaring laten volgen, waarin hij de uitspraak van prof. Muntendam denigrend voor de gemeenteraad van de derde stad des lands noemde. Van dik hout zaagt men planken, dus.

Als leek kunnen wij moeilijk beoordelen of de gemeenteraad een verstandig besluit heeft genomen. Zouden wij alleen afgaan op de positieve uitspraken van tal van medische organen, dan moeten wij aan de juistheid van de afwijzing twifelen. Maar er zijn meer aspecten aan het vraagstuk van de fluoridering. De belangrijkste vraag — afgezien van het volksgezondheidsaspect — is of de overheid het recht heeft aan het drinkwater een stof toe te voegen, die niet nodig is om het te doen beantwoorden aan de omschrijving in de wet, dat het de plicht is „deugdelijk“ drinkwater te leveren. Er is natuurlijk geen zinnig mens, die zal beweren, dat het drinkwater, dat uit de duinen komt, niet „deugdelijk“ is. Om aan het wettelijke voorschrift te voldoen behoort dus geen fluor aan het drinkwater te worden toegevoegd. Maar, zo zeggen de voorstanders, toevoeging van fluor is in het belang van de volksgezondheid (bestrijding tandcaries) en indirect van de Nederlandse economie. Zij zeggen ook dat een beperkte toevoeging van fluor onschadelijk is.

Alles goed en wel, aldus de tegenstanders, maar de overheid heeft niet het recht de bevolking een voorbehoedmiddel tegen caries — via het drinkwater

— toe te dienen. Aldus komt de overheid in strijd met de rechten van de mens (het Europees verdrag). Bovendien, zo betogen de tegenstanders, de overheid kan wel verklaren al het mogelijke te zullen doen om te voorkomen dat een onverantwoorde dosis fluor aan het drinkwater wordt toegevoegd, maar de mens is feilbaar en er kan dus, door onzorgvuldigheid, wel een te grote dosis in het drinkwater terecht komen. En daarvan kan schade aan de gezondheid van (sommige) mensen, die allergisch voor fluor zijn, het gevolg zijn.

Deze en nog verscheidene andere bezwaren werden door de tegenstanders in de gemeenteraad naar voren gebracht. Zij wonden het pleit, ondanks een gedegen verdediging door wethouder mr. Schouten. Hij bracht daarbij één argument in het geding, dat in de raad enig opzien baarde. De wethouder wees er namelijk op dat in ca. 500 gemeenten van ons land — waartoe ook Den Haag behoort — de bakkers verplicht zijn jodiumzout aan het brood toe te voegen. Deze maatregel berust op een wettelijk voorschrift.

Aan dit argument ging de raad echter geheel voorbij en toch is toevoeging van jodiumzout aan het brood een profylactische maatregel, evenals toevoeging van fluor aan drinkwater. Hoe dit zij, niet alleen argumenten op het stuk van de volksgezondheid, ook die van juridische aard gaven de doorslag bij een meerderheid van de raad. Fluorideren is ingrijpen in de persoonlijke vrijheid van de mens. Hier wordt de

grens van de competentie van de overheid overschreden, zo betoogde de heer Happel. En VVD'er mr. Hes, die zich op de Europese conventies betreffende de rechten van de mens baseerde, voegde er aan toe dat juist de juridische argumentatie van de Centrale Raad voor de volksgezondheid zwak is.

Maar inenting tegen pokken dan? zo kan men vragen. Dienaangaande is er geen wettelijke verplichting, ook al onttrekt de overgrote meerderheid van ons volk zich daaraan niet, uit de al dan niet beredeneerde overweging dat voorkomen beter is dan genezen.

Hoezeer wij de persoon van prof. Muntendam waarderen, vooral om zijn niet aflatende strijd voor een betere volksgezondheid, toch menen wij, dat hij in zijn commentaar op het Haagse raadsbesluit te ver is gegaan; te ver omdat, hoe men ook over de beslissing wil denken, de raad met bijzonder grote ernst — zich van zijn verantwoordelijkheid ten volle bewust — het voor en tegen van fluoridering heeft afgewogen. Van een lichtvaardig genomen besluit was geen sprake.

HET spijt ons dat wij dit laatste niet kunnen zeggen over de beslissing met betrekking tot het „hart van Den Haag“. Wij moeten erkennen dat onze bezwaren, die zich overigens niet richten op het beginsel, nauwelijks gewicht in de schaal hebben gelegd. Wij betreuren dat, omdat wij vrezen dat de uitvoering van het plan wel degelijk in de praktijk tot moeilijkheden aanleiding

kan geven. Hiertegenover willen wij gaarne stellen dat wij ons erin verheugen dat onze stad een „nieuw hart“ krijgt. Daarbij zullen wij een aantal onvolkomenheden in het plan dan maar op de koop toe nemen.

HET derde belangrijke besluit had betrekking op de tramtarieven. PvdA, PSP en CPN stemden tegen de tariefsverhoging. Terecht was de meerderheid van de raad van oordeel dat de gemeente zich te weer moet stellen tegen steeds sterker oplopende tekorten van het vervoerbedrijf. Zou niet worden voorkomen dat de gemeente voortdurend meer geld moet steken in het vervoerbedrijf, dan dreigt het gevaar dat het geld voor andere dringende zaken gaat ontbreken. In feite stond de raad dus voor een afwegen van belangen. Die „andere zaken“ hebben bij de beslissing de doorslag gegeven.

Interessant was tijdens het debat van wethouder Van der Weide te vernemen dat bij de HTM, althans voorlopig, een einde is gekomen aan het dalende vervoerscijfer. Kiest een deel van het publiek, dat met auto's zozeer bijdraagt tot de verkeers- en parkeerchaos, eindelijk de verstandigste weg door tram en bus te nemen? Dat zou een verheugende ontwikkeling zijn.

Terecht werd echter door de raad gesteld dat de HTM dan wel moet zorgen voor een zo goed mogelijk functionerend tram- en busnet. Dat daaraan — na de invoering van de derde fase van het plan-Lehner — nog wel het een en ander ontbreekt, daarvan is bijna iedereen overtuigd. Vandaar dat nu met grote belangstelling wordt uitgezien naar de nota van b. en w. die gewijd zal zijn aan het vervoersnet en waarbij de vele bezwaren die tegen het plan-Lehner zijn gerezen, mede in overweging zullen worden genomen.

Bokma het allerbeste!
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

Gesprek met lezers (IV en slot)

JAARREDE VAN TOXOPEUS GAF ANTWOORD OP VEEL VRAGEN EN OPMERKINGEN

De jaarrede van onze fractievoorzitter in de Tweede Kamer, in ons vorige nummer afgedrukt, heeft het mij gemakkelijk gemaakt, deze reeks thans af te sluiten.

Enerzijds was daar, direct in het begin van zijn rede, de door de vergadering met applaus begroete passage: „Ik wil er geen misverstand over laten bestaan, dat het handhaven van het niveau in deze tumultueuze verkiezingslag al als een uitstekend resultaat beschouwd had moeten worden en dat het feit, dat wij erin geslaagd zijn winst te behalen, derhalve als een kroon op het vele harde werken van tallozen in onze partij mag worden gezien”.

Tot mijn spijt kon ik wegens andere werkzaamheden de vergadering van vrijdagavond niet bijwonen, maar van anderen heb ik toch vernomen, dat het de heer Vonhoff niet moeilijk is gevallen, de bij de bespreking van het beleid van het hoofdbestuur door enkelen gemaakte kritische opmerkingen over onze „redelijke tevredenheid”, mede onder verwijzing naar hetgeen de heer Toxopeus toen juist in zijn jaarrede had gezegd, te weerleggen. Ik ben hem uiteraard erkentelijk, dat hij bij mijn afwezigheid mijn visie in dezen heeft willen verdedigen.

Anderzijds moeten de briefschrijvers, die de vrees koesterden dat de partij met de Kamerverkiezing achter de rug nu alle dynamiek voorlopig zou verliezen, zich wel bijzonder gelukkig hebben gevoeld met de redevoering van de heer Toxopeus en met de aankondigingen in de openingsspeech van ir. Van der Pols.

Men herleze in dit verband nog eens de belangwekkende opmerkingen in de rede van de heer Toxopeus over onze „image-building” en over o. a. het gebrek aan „bewogenheid”, dat sommigen ons — ten onrechte — toeschrijven.

Er is ook geen sprake van, dat de VVD zich als de eeuwigduurende, voor geen enkele wijziging vatbare organisa-

torische vormgeving van het liberalisme in Nederland, zou zien. De heer Toxopeus had dat in zijn rede op ons buitengewoon congres van 6 januari reeds duidelijk gezegd en in zijn jaarrede kon hij bovendien herhalen, hetgeen in ons verkiezingsprogramma stond, namelijk dat de VVD voor ieder voorstel om te komen tot een ruimere groepering, openstaat.

In dit verband wilde hij in zijn jaarrede D'66 wel als „katalysator van komende veranderingen” zien en de VVD als „een kernpunt, van waaruit of waar omheen een nieuwe, grotere groepering zal ontstaan. In deze gedachtengang zou de PvdA eenzelfde functie krijgen te vervullen, als tegenpool van de VVD”.

DE GROEPERING D'66

De heer Frans Vondeling te Enschede, die ons o. a. over de „image” van de partij schreef, moge naar bovenbedoelde passages uit de rede van onze fractievoorzitter worden verwezen.

Hetzelfde geldt voor een aantal opmerkingen van hem en van de heren R. M. Straatsma te Kampen, P. E. V. de Bruin te Heeze (N.-Br.), drs. C. van der Sluis te Doetinchem, S. J. C. Luining te Doorn en H. Th. M. Coebergh te Bloemendaal, over D'66. Voor de in hun brieven in het algemeen tot uiting gekomen vrees, dat het „verschijnsel D'66” door ons zou worden onderschat, dan wel hun succes zou zijn gekleind, is, zeker na deze rede van de heer Toxopeus, bepaald geen reden.

Anderzijds zullen ook deze briefschrijvers het er wel over eens zijn, dat ook de doelstellingen en theorieën van D'66 voor gefundeerde kritiek vatbaar en sommige daarvan voor ons zelfs bepaald onaanvaardbaar zijn.

In dezelfde rede wees mr. Toxopeus er al op, dat D'66 (evenals trouwens de met 1963 vergeleken nog sterk gestegen Boerenpartij) aan de toch zo uiterst belangrijke economische en financiële vraagstukken een minieme aandacht heeft geschonken.

Terecht wees hij er nog eens op, dat D'66 haar propaganda voornamelijk richtte op „staatsrechtelijke hervormingen, die zeer omstrede zijn en waarvan de kiezers de consequenties niet konden overzien”.

DE JONGEREN

De heer W. van Hoogenhuize te Amsterdam, de heer Straatsma en enkele andere reeds genoemde briefschrijvers, maken zich enige zorgen over het feit dat wij, anders dan D'66, niet zoveel jongere kiezers zouden hebben aangetrokken. Terecht naar mijn mening stelt de heer Frans Vondeling uit Enschede echter juist vast, dat (ook) de VVD blijkens de jongste scholenverkiezing toch grote aantrekkingskracht op de jongeren blijkt te hebben. In een van de vorige artikelen in deze reeks heb ik daar al enige percentages van vermeld.

Naar de maatstaf van deze proefverkiezing onder de oudere schooljeugd zouden wij nog heel wat meer zetels in de Kamer hebben gekregen dan de zeventien van thans. Dat is in ieder geval een hoopvol perspectief, al kunnen wij de heer F. Vondeling daarbij toegeven, dat wij dit nog niet als een zekerheid voor de toekomst mogen aanvaarden. Terecht schrijft hij: „Het liberalisme van morgen wordt bepaald door de liberalen van vandaag.”

WERKNEMERS

Ten slotte dan nog de werknemers en de VVD. De heren Coebergh en Van Hoogenhuize zijn van oordeel, dat de VVD nog altijd te weinig wordt gezien als een partij óók voor werknemers en de eerstgenoemde acht het onbegrijpelijk, dat „geen van de Kamerleden uit werknemerskringen afkomstig is”.

Nu staan twee dingen als een paal boven water. In de eerste plaats, dat onder de ruim 738.000 kiezers, die hun stem op de kandidatenlijsten van de VVD uitbrachten, wederom enige honderdduizenden werknemers moeten zijn geweest, die hun vertrouwen in het programma en in de kandidaten van de VVD

Luxemburgse onderscheiding voor mevrouw Stoffels

Mevrouw mr. J. M. Stoffels-van-Haften heeft vorige week tijdens een ontvangst op de ambassade van Luxemburg de versierselen ontvangen van groot-officier in de orde van de Eikenkroon van Luxemburg. De minister van buitenlandse zaken van Luxemburg, de heer Pierre Grégoire, zei dat de Luxemburgse regering haar deze onderscheiding had toegekend voor het vele en zeer verdienstelijke werk, dat zij als lid van de Raad van Europa en als voorzitter van de raadgevende interparlementaire Beneluxraad had gedaan.

Mevrouw Stoffels legde in haar dankwoord nog eens de nadruk op het grote belang van de internationale samenwerking. Zij was verheugd, dat ze juist op de dag van het ontvangen van deze onderscheiding voor het laatst de zitting van de Beneluxraad in Den Haag bij had mogen wonen.

De ontvangst in de Luxemburgse ambassade werd bijgewoond door Kamervoorzitter Van Thiel, vele leden van de Belgische, Nederlandse en Luxemburgse afvaardiging in de Beneluxraad en vele leden van de oude en de nieuwe VVD-Tweede Kamerfractie.

hebben uitgesproken. In de tweede plaats is het een onloochenbaar feit, dat in de afdelingsbesturen en in de gemeentelijke en provinciale bestuurslichamen talrijke werknemers voor de VVD zitting hebben.

Dit moet reeds insluiten, dat er ook geen enkel beletsel is, om bij de kandidaatstellingen voor de Kamer ook geschikte kandidaten, die in het maatschappelijk leven werknemers zijn, langs de gebruikelijke weg voor te dragen. Dat iemand zich tegen de kandidatuur van een goede kandidaat zou verzetten, omdat hij „werknemer” is, is eenvoudig ondenkbaar.

Trouwens: ook ambtenaren zijn toch „werknemers”. Leden die vóór hun Kamerlidmaatschap in ambtelijke dienst werkzaam waren, heeft de liberale fractie altijd geteld en dat is ook thans het geval.

A. W. ABSPOEL

OVERZICHT VAN VOORKEURSTEMMEN

Op veelvuldig verzoek plaatsen wij hierbij een overzicht van het aantal voorkeurstemmen bij de Kamerverkiezingen van 15 februari behaald door de kandidaten 2 tot en met 25, die op de lijsten van alle 18 kieskringen vermeld stonden.

	Prof. dr. H. J. Witteveen	Mr. W. J. Geertsema	Mevr. G. V. van Someren-Downer	Drs. Th. H. Joekes	Mr. dr. C. Berkhouwer	R. Zegering Hadders	Ir. D. S. Tuijnman	Mr. F. Porthoine	M. J. Keyzer	Mevr. mr. E. Veder-Smit	G. Kouijjs	Dr. K. van Dijk	H. J. L. Vonhoff	Mr. H. E. Koning	H. J. de Koster	Mr. J. G. Rietkerk	H. Wiegel	Mr. J. F. G. Schlingemann	Mr. A. Geurtsen	Mevr. mr. M. N. W. Dettmeijer-Labberton	Mr. E. P. M. Geradts	L. M. de Beer	Drs. G. M. V. van Aardenne	Drs. C. van der Sluis
I Den Bosch	604	248	1.208	77	46	25	19	23	31	29	28	25	26	23	29	16	27	22	16	13	27	19	14	13
II Tilburg	339	131	611	52	44	34	43	18	21	16	27	16	20	28	16	12	64	10	16	14	22	14	11	9
III Arnhem ..	509	464	2.389	115	49	80	35	57	32	69	16	27	43	12	46	6	85	14	10	17	9	10	14	15
IV Nijmegen	225	257	853	48	24	33	37	15	14	21	24	18	8	7	14	6	43	6	6	8	11	2	1	76
V Rotterdam	839	196	2.862	76	42	32	25	51	51	49	21	15	17	150	38	11	71	11	25	26	1	12	7	8
VI Den Haag	1.035	942	3.770	445	63	41	85	72	106	160	70	26	19	37	136	34	108	17	13	193	10	8	12	8
VII Leiden ..	1.039	623	2.509	222	56	28	63	214	49	100	33	15	31	32	208	18	159	14	6	56	5	7	16	5
VIII Dordrecht	907	417	2.108	137	56	44	143	23	42	66	26	22	27	58	47	102	107	13	251	50	22	8	166	19
IX Amsterdam	1.191	296	4.533	158	140	34	20	37	40	64	24	52	631	23	64	24	250	20	17	42	9	8	10	9
X Den Helder	264	212	1.639	57	1.092	22	94	26	9	17	24	20	23	10	34	2	84	1	5	9	4	4	1	6
XI Haarlem ..	1.256	498	4.095	151	147	43	25	24	43	59	32	26	77	17	108	10	129	10	7	33	11	3	7	6
XII Middelburg	119	55	575	11	15	12	10	8	6	12	10	3	6	1	9	3	14	141	2	7	3	5	3	2
XIII Utrecht ...	1.019	357	2.316	159	83	56	24	31	30	146	103	35	50	31	75	17	153	21	14	23	14	156	15	9
XIV Leeuwarden	256	79	456	36	21	212	20	9	7	262	6	68	9	9	6	1	56	7	2	3	4	4	1	3
XV Zwolle	423	454	972	49	38	237	55	18	36	44	14	36	28	26	23	5	32	25	5	14	8	8	2	10
XVI Groningen	318	161	506	53	37	3.953	38	18	18	122	26	1.527	25	30	46	3	68	5	4	7	4	7	11	3
XVII Assen	209	109	380	25	25	5.888	46	19	8	25	23	542	4	21	7	5	42	7	6	7	8	6	3	6
XVIII Maastricht	241	254	575	51	45	46	42	56	110	16	34	24	32	20	26	10	19	11	10	11	178	10	8	13
Totaal	10.793	5.753	32.357	1.972	2.023	10.820	824	719	653	1.277	541	2.497	1.076	535	932	285	1.511	355	415	533	350	291	302	220

DE heer Van den Wall Bake, president-directeur van de Algemene Bank Nederland, heeft onlangs voor het departement Rotterdam van de Ned. Mij. voor Nijverheid en Handel een rede gehouden over „Enkele perspectieven voor de Nederlandse industrie”. In deze rede ging de heer v.d. Wall Bake uitvoerig in op de gevolgen van het huidige fiscaal regime, dat z.i. door de sterke progressie inflatiebevorderend werkt.

Het is te begrijpen dat een bankier — en dit geldt ook voor de industrieel — die de middelen voor investering uit de individuele besparingen moet trekken, met grote zorg ziet hoe de particuliere kapitaalvorming voor een groot deel onmogelijk wordt gemaakt door de hoge heffingen op winsten en inkomsten. Uit algemeen oogpunt is nog belangwekkender het verband tussen deze hoge progressieve heffingen en de permanente inflatie, die alle regeringen ter wereld totnogtoe vergeefs pogen te bestrijden.

Ieder probeert zoveel mogelijk zijn verteerbaar inkomen te vergroten of op peil te houden door afwenteling van deze lasten. Men zal opmerken dat deze directe belastingen naar winst en inkomen toch moeilijk zijn af te wentelen. Maar niemand minder dan de financieel toch zeer deskundige minister Zijlstra heeft — in zijn vorige ministeriële periode — in de Eerste Kamer eens gezegd dat, naar zijn gevoelen, deze belastingen wél voor een groot deel werden afgewenteld. De heer v. d. Wall Bake is van dezelfde mening.

In ieder geval: ieder probeert het zoveel mogelijk. Niet alleen door zoveel mogelijk gebruik te maken van de aftrekmogelijkheden voor onkosten en andere posten, maar ook door bij zijn salarisbepaling en winstbepaling uit te rekenen wat er netto overblijft. (Dit is al ettelijke jaren zelfs in de arbeidersklasse doorgedrongen: tachtig gulden „schoon”). Zo, aldus de heer v. d. Wall Bake gaat het effect van de progressies voor een goed deel verloren en blijft alleen een bijdrage tot de algemene inflatie, omdat de lonen immers meer verhoogd zijn dan zonder de belastingprogressie het geval zou zijn geweest.

Oorlogsprodukten

Tot zover de heer v. d. Wall Bake. Hij heeft enkele aspecten van de gevolgen van de huidige exorbitant hoge directe belastingen belicht. Dat deze inderdaad exorbitant zijn zal niemand ontkennen. Zelfs minister-president Drees erkende dit bij de belastingverlaging — de eerste na de oorlog — in 1956.

Deze heffingen, die voor NV's bijna de helft en voor particuliere inkomsten tot bijna twee derden voor de schatkist kunnen opeisen zijn oorlogsprodukten. De inflatie waardoor de oorlogvoering

Oorlogsheffingen in inflatietijd

Van den Wall Bake

werd gefinancierd moest wat haar gevolgen betreft zoveel mogelijk worden tegengegaan door „afroming” van opgeblazen inkomsten: „overtollige” koopkracht waartegenover geen produktie stond. Reeds in november 1940 bepleitte Keynes in „The Times” een afromingsheffing, na de oorlog een kapitaalheffing. In een populair boekje „How to Pay for the War” heeft hij dit in februari 1940 uitvoerig uiteengezet. Hij bepleitte toen een afroming tot meer dan 80 pct.

De Duitsers volgden een vrijwel identiek stelsel van afroming (uiteengezet o.a. door de Duitse econoom Noll v. d.

Nahmer), dat zij ook in ons land invoerden, in 1941.

Het is duidelijk dat wat in een oorlogseconomie goede financiële en fiscale politiek is, dit niet in vreedestijd behoeft te zijn. De krachten zijn niet meer gericht op het collectieve doel om onder leiding van de staat de vijand te verslaan, maar op de vergroting van de individuele welvaart. Dus op zo groot mogelijke produktie van goederen en diensten ten bate van de welvaartsvergroting. In ons vigerende stelsel van ondernemingsgewijze produktie voor de vrije markt betekent dit dat het zwaartepunt van de belastingheffing moet worden verlegd van een afromingspolitiek naar een welvaartspolitiek.

Inflatie-winst

Door het collectivistisch streven na de oorlog is dit accent nog steeds niet voldoende verlegd. Men zal opmerken dat de meeste ondernemingen hun rentabiliteit ondanks die hoge heffingen toch vrij goed hebben weten te handhaven. Dit is evenwel goeddeels een gevolg van de permanente inflatie die, globaal gesproken, iedere producent van goederen gemiddeld jaarlijks een inflatiewinstpercentage van 3 tot 5 pct. op zijn omzet waarborgt. Zou men hier misschien een parallel kunnen zien met de befaamde spiraal tussen lonen en prijzen?

Zeker wordt de „overtollige” koopkracht, die in de oorlog „afgeroomd” werd en tot financiering van de oorlogsmachine werd gebruikt (onder sterke rantsoenering van de burger), thans gebruikt tot voeding van 's rijks kas. En het is een psychologisch verschijnsel dat men niet graag afstand doet van ruime middelen, waarvoor men wel steeds een nieuwe bestemming weet te vinden.

Wij zien dus thans een trits van

verschijnselen, die de inflatie speciaal begeleiden: de hoge (oorlogs)heffingen leiden tot een zucht naar afwenteling op de verbruiker, hebben dus een prijsverhogende werking. De schatkist roomt niet alleen de winsten af, maar profiteert door de prijsstijgingen ook van de hogere omzet- en andere directe belastingen. Zij steriliseert die hogere inkomsten niet als „overtollige” koopkracht, maar geeft die gelden weer uit — doorgaans voor weinig direct produktieve uitgaven of zelfs voor helemaal geen produktieve uitgaven (subsidies!) — bevordert hierdoor dus weer verdere prijsstijging.

Hier komt nog een psychologisch verschijnsel bij: naarmate de overtuiging van de duurzaamheid der inflatie groeit, neemt de neiging tot besteding van de beschikbare middelen toe. In plaats van dat — zoals tijdens de oorlog door de rantsoeneringen en produktieverboden voor allerlei „luxe” goederen — de consumptie geremd wordt, gaat van deze fiscaal-inflationistische politiek een stimulans uit tot grotere vraag, dus weer een opwaartse prijsdruk.

Onbillijkheid

Bij het bovenstaande hebben wij nog niet eens de onbillijkheid van de sterke progressie bij geldontwaardiging in aanmerking genomen. Ieder erkent deze onbillijkheid. Zelfs minister Vondeling had in zijn eerste miljoenennota het plan deze onbillijkheid verder te corrigeren door tariefsverlaging. Per saldo kon door zijn uitgavenpolitiek de reeds aangevaarde belastingverlaging niet integraal worden doorgevoerd. Wij wachten hierop nog.

Minister Zijlstra rekende onlangs voor de TV uit dat bij concessieverlening voor boringen op ons Continentaal Plat een geringer percentueel staatsaandeel kon leiden tot hogere reële inkomsten voor de schatkist. Bij de belastingen geldt hetzelfde: een lager tarief waardoor meer middelen voor investering beschikbaar komen, kan de produktie zó stimuleren, dat per saldo de staatsinkomsten toch hoger kunnen worden. Te hoge accijnzen doden zichzelf, is een oud gezegde. Te hoge directe belastingen bevorderen onder ons huidige monetair bestel inflatie, de willekeurige belastingheffing van de minst draagkrachtigen en voorzover er afwenteling plaatsheeft, een heffing t.l.v. degenen voor wie ze niet bedoeld was.

Wij zien dat deze inkomsten- en winstheffingen de grote inkomens toch niet doen verdwijnen, zoals sommigen, uit op een „betere inkomstenverdeling”, hoopten. Integendeel, zij bevorderen een inkomstenregeling, die juist de minst draagkrachtige en meest weerloze groepen schaadt.

J. VAN GALEN

al meer dan 100 jaar
prefereren fijnproevers

DROSTE

L. E. Hofkes & Co. N.V.

Ververij

WIERDEN (O)

Boele's Scheepswerven en Machinefabriek N.V.

BOLNES (bij Rotterdam)

Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 195100 ROTTERDAM

— TELEGR. BOELE - BOLNES

N.V. BERGINGS- EN TRANSPORTBEDRIJF VAN DEN AKKER

Bergen van schepen en ladingen.

Verhuur van drijvende bokken tot 200 ton.

Verzorging van al uw transporten te water.

Duikerwerkzaamheden.

Bergingsvaartuigen uitgerust met zandpompen tot 14"

KANAALSTRAAT 59 - VLISSINGEN

TELEFOON 5120 — TELEX 55108

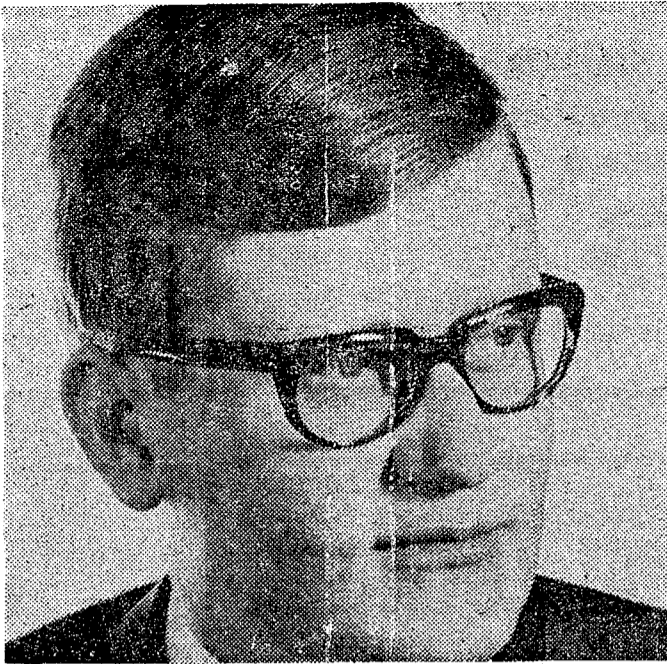
n.k.u. 2430 en 4261

ROTTERDAM • TELEFOON 195202 194790

AMSTERDAM • TELEFOON 425257

HANS WIEGEL:

„Ik hoop dat ik links in de VVD sta”

„DE VVD mag geen partij zijn, gericht op de verkiezingen, maar moet zijn een partij gericht op de kiezer.”

„Onze partij mag niet denken dat zij een heilig huis is. De partij mag niet inslapen; op openbare congressen moet steeds weer kritisch worden gesproken over de partijvorm, over het democratisch functioneren.”

„Ik hoop dat ik links in de VVD sta.”

Als later op de avond, aan het slot van ons gesprek, wordt aangebeld zegt deze „ik”, Hans Wiegel, tegen de binnenkomende vriend: „We zijn net klaar, ik heb weer enkele revolutionaire opmerkingen geplaatst, geloof ik”.

Plaats van samenkomst is een klein, charmant appartement met een totaal vloerooppervlak van nauwelijks vijftendertig vierkante meter, op de parterre-verdieping van een oud pand aan de Amsterdamse Bloemgracht. Op een steenworp afstand van de Westerkerk-met-keizerskroon.

„Als ik in de fractie kom, krijg ik de verdieping hierboven erbij,” zegt onze gastheer. Meer werkruimte, meer ontvangtsgelegenheid.

De fractie: politiek Nederland staat op het punt zijn jongste Tweede Kamerlid aller tijden te begroeten; jongste in absolute zin dan wel, een jongeman die nog pas in juli 1941 in Amsterdam werd geboren. Een jongeman echter die niet de indruk maakt het een griezelige zaak te vinden. Hij weet wat politiek-bedrijven is, al jaren. Zijn entree in de Kamer lijkt een logisch vervolg op wat reeds is gepasseerd. Nu is het nog slechts wachten: op de samenstelling van de regeringsploeg, met VVD-ministers, of anders — in dit land is al zoveel mogelijk gebleken: te denken aan een VVD-oppositie-ondanks-de-verkiezingsuitslag is niet bij voorbaat een symptoom van vroegtijdige aderverkalking — op het „natuurlijk verloop” binnen de fractie in de komende parlementaire periode.

„Ik zal als Kamerlid in het begin uiterst hard werken en weinig zeggen,” zegt de heer Wiegel. Waar hij als lid van de fractie op zijn minst over zal denken zijn onderwerpen als de buitenlandse politiek — „in de partij moet daaraan meer worden gedaan, de leden interesseren er zich te weinig voor terwijl de jongeren er juist veel belangstelling voor hebben” — het functioneren van de democratie en het parlement, de vrijheidsrechten, een meer liberale onderwijspolitiek.

Dit zegt dan een jongeman die als zestienjarige, in 1958 toen de VVD een verkiezingsoverwinning boekte, door de politiek zozeer werd aangegrepen dat hij wist in die richting zijn levenstaak te zullen zoeken. In 1959, het jaar dat hij eindexamen Gymnasium deed, liet hij zich aanvankelijk inschrijven voor de rechten-faculteit, maar zeer spoedig daarna zwaaide hij over naar de politieke en sociale faculteit aan de gemeen-

te universiteit te Amsterdam. In 1965 deed hij zijn kandidaats.

Het actieve begin van alles ligt in het jaar 1961 als Wigel, mede op instigatie van een vriend, toetreedt tot de JOVD. Zijn eerste vergadering in de afdeling 't Gooi wordt een wonderlijke ervaring: aan de bestuurstafel zaten precies tweemaal zoveel personen als er leden in de zaal waren (4—2). Een maand later was die zaal bomvol; mevrouw Van Someren sprak er...

„In de JOVD heb ik zeer veel geleerd. Het is een kweekbed voor jonge politici, te meer daar de JOVD onafhankelijk staat tegenover de VVD. Het is een studiegroep waar je leert bewust staatsburger te zijn. En het werk in het hoofdbestuur ('62 lid, het laatste jaar tot november '65 landelijk voorzitter) was bijzonder leerzaam omdat je met totaal verschillende karakters en meningen te maken hebt en er toch een goed functionerend team van moet maken, in een sfeer van wederzijds vertrouwen.”

Dit begrip vertrouwen komt later in het gesprek in iets andere vorm terug, het is een belangrijk motief voor het toekomstig Kamerlid. Hij zegt dan: „Ik ben van mening dat op landelijk niveau de onderlinge verdraagzaamheid en tolerantie in de VVD nog kan worden opgevoerd.” Verder meent hij dat het geen kwaad kan goede punten van anderen te benadrukken en slechte punten en vergissingen in de eigen partij te onderzoeken en te erkennen.

Hij zegt het alles wel. Uw verslaggever moet zich herhaaldelijk bewust realiseren niet met een 35- of 40-jarige, maar met een 25-jarige in gesprek te zijn gewikkeld. De ideeën en gedachten zijn gerijpt, ze worden scherp en met ervaring geformuleerd. Tegenzetten worden snel beantwoord.

Uw verslaggever vraagt o.m.: „Bent u niet wat ouwelijk?” Hij attendeert op het uiterst correcte kostuum-met-vest

PORTRETTE VAN LIJST 3

In onze serie „portretten van lijst 3” is het vandaag de beurt aan de heer H. Wiegel. Hij staat als eerste op de nominatie om tot lid van de Tweede Kamer te worden benoemd, als een van de zittende VVD-leden de fractie verlaat.

dat zijn gesprekspartner in het algemeen (deze avond toevallig niet) kennelijk bij voorkeur draagt, wijst op de gouden horlogeketting die van het knoopsgat met een hoogje in het pochetzakje verdwijnt, ziet de sigaar, en het rooktafeltje naast de fauteuil, noemt het woord „image”, denkt aan de leeftijd, en vraagt: „Hebt u niet een deel van uw jeugd overgeslagen?” daarbij wijzend op de talloze anderen, die, 25 jaar oud, nog met overgave sporten en dollen wanneer ze niet werken of studeren. Die in ieder geval niet zo volledig zich met politieke vraagstukken bezighouden.

Wiegel zegt gewoon: „Ik heb vroeger, op school, aan sport gedaan, wel degelijk, maar ik kreeg nu eenmaal grote belangstelling voor de politiek, voor het parlement en zijn geschiedenis en ben er mij in gaan verdiepen. Boeken, studie. En wat die andere zaken betreft: ik voel me prettig in een vest en verder heb ik op diverse vergaderingen gezien dat er langzamerhand meer zijn die een horlogeketting dragen.” (Glimlach achter de brilleglazen).

We vragen hoe het moet met zijn studie, als hij straks volledig in beslag genomen zal zijn door het werk als Kamerlid. Een moeilijk punt. „Ik zal zeker trachten het regeringsmiddensstandsdiploma te behalen, maar wanneer? De studie komt voorlopig op de tweede plaats. Ik ben geen wetenschappelijk vorder om de wetenschap. Het gaat mij om de praktijk.”

Nog even en dan krijgt de student Hans Wiegel er, als Kamerlid, op de Bloemgracht een verdieping bij. Dan zal er vermoedelijk in zijn zitkamer geen aanrecht, geen bed meer staan. Dan zal hij wellicht een grotere werktafel kunnen plaatsen, want het bureau waaraan hij nu werkt is juist groot genoeg om er een krant op uit te spreiden en er een telefoontoestel te hebben staan.

Mijn opinie is ...

• Zware geneeskundige risico's

In zijn artikel „Koekhoppers storen de broedende kip” (Vrijheid en Democratie van 3 maart) dringt de heer G. Stempher aan op spoed bij de invoering van de Algemene Wet Zware Geneeskundige Risico's.

Dat deze wet een belangrijk sociaal gegeven is zal niemand ontkennen, mits het blijft bij het oorspronkelijke ontwerp, dat het risico van langdurige verpleging en behandeling van lichamelijk en geestelijk gehandicapten wil opvangen.

Juist in deze dagen is er sprake van dat minister dr. G. J. M. Veldkamp onder deze wet zou willen brengen het risico van ziekenhuisverpleging vanaf de eerste dag.

Hiermede wordt een ernstige aanslag gedaan op de positie van het particuliere verzekeringsbedrijf, dat toch heeft bewezen voor hen, die een inkomen boven de loongrens hebben, adequate verzekeringsmogelijkheden te bieden.

Dat de particuliere ziektekostenverzekeraars de belangen van de moeilijk verzekerbare personen niet uit het oog verliezen, blijkt uit de oprichting van een speciale „pool”, waardoor zij ook hen kunnen helpen.

Wanneer de minister thans de ziekenhuisverpleging vanaf de eerste dag onder de Wet Zware Geneeskundige Risico's gaat brengen, doet hij een onverdiende aanslag op het particuliere verzekeringsbedrijf.

Waarom volgt men in ons land op dit punt niet Duitsland, waar het mogelijk is particulier verzekerd te blijven ook als men onder de verplichte verzekering valt? En dat dan niet op de wijze zoals minister Veldkamp wil, nl. door de particuliere ziektekostenverzekeraars als uitvoeringsorgaan in te schakelen, maar met eigen bevoegdheden.

NV AMERSFOORTSE ALG. VERZ.MIJ.

• Fluoridering (I)

Door tegen de fluoridering van het drinkwater te stemmen heeft de VVD-fractie in de Haagse gemeenteraad de verantwoordelijkheid op zich genomen voor veel overbodige kiespijn en heel wat onnodige kunstgebitten.

PROF. DR. I. A. W. VAN DEN BAN, Wageningen

• Fluoridering (II)

Voor het eerst schaam ik mij in een VVD raadsfractie te zitten. Mijn „geestverwanten” in Den Haag hebben tegen fluoridering van het drinkwater gestemd. Nu ruimschoots vaststaat dat zij hiervoor geen wetenschappelijke argumenten kunnen hebben, vraag ik mij af welke argumenten dan wel. Er is veel emotioneel verzet geweest tegen het voorstel, maar een ontwikkeld mens stelt zich daarboven en weegt in rustig overleg voor en tegen tegen elkaar af.

Mejuffrouw Ten Broeke-Hoekstra vindt het voor liberalen onaanvaardbaar dat mensen gedwongen worden ge-fluorideerd drinkwater te gebruiken, lees ik in de krant. Vindt zij het ook onaanvaardbaar dat mensen rechts moeten houden in het verkeer? Dat de melk wordt afgeroomd? Dat er voorschriften zijn omtrent de spelling? Dat er een Reglement van Orde is in de Tweede Kamer? Heeft zij zich ooit verzet tegen al die andere voorschriften en regelingen die in een geordende samenleving onvermijdelijk zijn?

Zou het niet voor liberalen en wie dan ook onaanvaardbaar kunnen zijn om ongefluorideerd drinkwater te moeten drinken? Dit is namelijk veel erger: hiervan weten we dat het schadelijk is voor de gebitten van onze kinderen.

Toch maar zo doorgaan? Toch maar de ontwikkeling tegenhouden? Toch maar het stempel van conservatisme op de VVD zetten? Over een paar jaar komt het wel weer terecht, we worden wel wijzer. Maar de VVD-fractie had nu al wijzer moeten zijn.

H. HENGVELD, arts te Diemen

• Onkiese minachting

De beste methode om de VVD over vier jaar of eerder weer een magere verkiezingswinst of zelfs verlies te bezorgen is: te blijven doorgaan met de onzinnige bewering, dat het kiezen van voorheen-confessionele stemmers voor liberalisme of socialisme anno 1967 hetzelfde zou zijn als deconfessionalisering.

Het is bovendien een onkiese minachting voor en onderschatting van het politiek bewustzijn van hen die ons liberale kamp zijn komen versterken!

J. A. BOM, Amsterdam

Haagse Post

In de Haagse Post van 18 maart heeft de waarnemend-hoofdredacteur, de heer W. L. Brugsma, geschreven dat hij voor een conservatieve partij in ons land een uitstekende voorman weet, n.l. mr. E. H. Toxopeus. Hij doet dat aan de hand van de rede, die mr. Toxopeus op onze jaarvergadering te Rotterdam heeft gehouden. Daar is de heer Brugsma niet geweest, anders had hij zelf kunnen constateren dat de geestelijke vrijzinnigheid in onze partij uitzonderlijk levend is. Maar ja, van binnenlandse politiek heeft de heer Brugsma, zoals ook gebleken is in de maanden dat hij aspirant-hoofdredacteur was van de Haagse Courant, niet zo veel verstand als van de buitenlandse politiek, die hij overigens met anti-Amerikaanse, het communisme vergoelijken- de opvattingen beziet.

DAMMERS & VAN DER HEIDE'S

Scheepvaart- en Handelsbedrijf N.V.

Reders, cargadoors, bevrachters, expediteurs, beëdigde makelaars voor het kopen, verkopen en bouwen van schepen.

„Calandhuis”, Willemskade 18, Postbus 444

Rotterdam-2

TELEGR.ADRS: ENERGETIC - (New Roe Code)

TELEFOON 11.93.00 (15 lijnen) - TELEX 21127 (2 lijnen)

N.V. RIJNSTAAL

Telefoon 24941/45 - Arnhem

Postbus 42

FABRIKANTE
VAN

GELASTE
STALEN BUIZEN

SMIT KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton

ZETLENGTE 7 m, dikte 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

TELEFOON 01804-2657 - GROENEDIJK 10

CAPELLE a/d IJSSEL

N.V. NASK

MAKELAARS IN ASSURANTIËN

GRONINGEN

U. EMMIUSSINGEL 59

ROTTERDAM

WESTERSINGEL 93

containers:
koel/vries-
containers:

„Flats“ en
„Huifcontainers“:

Onder de beschermde naam „Multiload“-
container bouwt Paul & Van Weelde
N.V. genormaliseerde aluminium STA-
PELCONTAINERS voor het stukgoe-
derenvervoer.

De constructie van Van Weelde's con-
tainers leent zich in het bijzonder tot
het bouwen van uitvoeringen als koel/
vriescontainers, met naar keuze poly-
streen of polyurethaan isolatie. Binnen-
afwerking naar wens in aluminium of
Polyester. Tevens kan elk gewenst koel-
aggregaat worden geleverd.

GESLOTEN ALUMINIUM
CARROSSERIEËN

CARROSSERIE- EN CONTAINERFABRIEK

PAUL & VAN WEELDE N.V.

'S-GRAVENWEG 350 - NIEUWERKERK A/D IJSSEL - TEL. (01803) 2841 (3 LIJNEN)

Vettewinkel

kleur en bescherming

Verf Van Vettewinkel, Prins Hendrikkade 80-82, Postbus 175, Amsterdam

SINDS 1892

*in het hart
van Amsterdam*

COMPLETE
INTERIEURVERZORGING

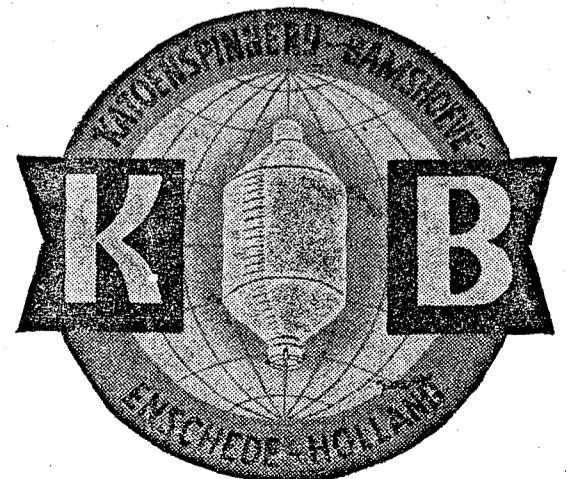
DESKUNDIGE
ADVIEZEN

FRANCO
LEVERING
DOOR GEMEEL
NEDERLAND

Brandsteder

MEUBELEN

VIJZELSTRAAT 115 - 119 - AMSTERDAM - TELEFOON 24 87 16

Spinners en Twijners van
WEEF- EN TRICOTGARENS

Vrijheid en democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 911

VRIJDAG 31 MAART 1967

NA TIEN JAAR: Nadere bezinning op de EEG

Zaterdag 25 maart was het precies tien jaar geleden dat op het kapitoel in Rome het naar deze stad genoemde verdrag werd ondertekend door de gevolmachtigden van de regeringen van Nederland, België, Luxemburg, Frankrijk, de Duitse Bondsrepubliek en Italië. Of liever: het gold hier de ondertekening van twee verdragen, namelijk het verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap (EEG) en het verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (Euratom). Binnen een jaar werden deze verdragen door de zes nationale parlementen aanvaard en op 1 januari 1958 werden zij van kracht.

In de nog zeer jonge geschiedenis van de EEG treden twee belangrijke gebeurtenissen sterk op de voorgrond te weten: de eerste verlaging van de onderlinge invoerrechten op 1 januari 1959 en de belangrijke vorderingen die zijn gemaakt ten aanzien van de gemeenschappelijke markt voor industrie- en landbouwproducten. Vorderingen, die op 1 juli 1968 zullen worden afgerond en voltooid.

Het lag voor de hand dat aan deze tiende verjaardag van de EEG ook in de Nederlandse pers veel aandacht werd geschonken, waarbij men in de meeste commentaren tot eenzelfde slotsom kwam: er is veel bereikt, al werd de jonge EEG niet voor diverse teleurstellingen gespaard. Wat dit laatste betreft spelen de halsstarrige houding van De Gaulle en de protectionistische Duitse landbouwpolitiek een belangrijke rol.

Wat de beschouwingen in de Nederlandse pers betreft, werd onze aandacht in het bijzonder getrokken door een voortreffelijk artikel van prof. dr. F. Hartog in Elseviers Weekblad, die onder meer zeer terecht opmerkte: „Bezinning op veranderingen en nog te bereiken doelstellingen heeft meer zin”. Dit achten wij een juist uitgangspunt.

Bezinning op de toekomst heeft waarschijnlijk bij een verjaardag als

die van de EEG meer zin dan het geven van een analyse van hetgeen reeds achter ons ligt.

ZEVEN PRIORITEITEN

Tot die bezinning heeft dr. J. Linthorst Homan, lid van de Hoge Autoriteit van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal, de vorige week in een zeer belangrijke mate bijgedragen toen hij voor een aantal journalisten zijn visie gaf op de ontwikkeling van de Europese gemeenschappen. Een visie, die om voor ons onnaspeurlijke redenen in de Nederlandse pers in haar geheel genomen, onvoldoende tot uitdrukking is gekomen; reden waarom het ons nuttig leek op de tiende verjaardag van de EEG op de door de heer Linthorst Homan ontwikkelde gedachten nader in te gaan.

Zijn visie komt hierop neer dat alleen een versterking van het institutionele bestel in de gemeenschappen, met name door middel van een echte Europese wetgeving met een echte Europese wetgever, kan leiden tot hetgeen Europa sociaal-economisch en technologisch nodig heeft.

Aan het slot van zijn voordracht noemde dr. Linthorst Homan zeven prioriteiten op die naar zijn mening op korte termijn zouden dienen te worden verwezenlijkt. Deze prioriteiten zijn:

- fusie van executieven;
- toelating van het Verenigd Koninkrijk en anderen;
- behandeling van de basisproblemen van sociaal-economisch beleid, met een sterkere — op gemeenschapsinstellingen gerichte — methode dan louter intergouvernementele coördinatie;
- evenwichtige voltooiing van de economische unie in de richting van structuurpolitiek, waaronder ook kolen en staal kunnen worden gebracht;
- nadruk op de technologische ontwikkeling, waarbij Euratom een grote rol kan spelen;
- stroomlijning van het institutionele bestel door aanvaarding van binnen de verdragsbepalingen liggende voorstellen

(Vervolg op pag. 2)

Goed verstande plicht

§§ DE ervaringen van de laatste weken hebben geleerd dat men niet voorzichtig genoeg kan zijn met het doen van voorspellingen omtrent de kabinetsformatie. Maar het ziet er op het ogenblik waarop wij dit schrijven (woensdagmiddag) toch wel naar uit dat formateur De Jong zal slagen en dat er misschien nog wel tegen het einde van deze week een kabinet onder zijn leiding tot stand zal komen, steunend op de drie grote confessionele partijen en de VVD.

HET is al jaren duidelijk dat de confessionele partijen politieke kameleons zijn en dat de werkelijke kleur aan het beleid van een regering in ons land gegeven wordt of door de PvdA of door de VVD. Als de AR-partijvoorzitter Berghuis voor zijn geruchtmakende televisie-uitspraken een pluim verdient — zoals hij en daar in de pers is gesuggereerd — dan is het hoogstens omdat hij nog eens duidelijk heeft onderstreept hoe juist de stelling is dat men in confessionele partijen nu eenmaal aanhangers aantreft van twee lijnrecht tegenover elkaar staande politieke koersen. Aan die onderstreping hadden wij geen enkele behoefte en voor het overige kunnen wij weinig waardering opbrengen voor de gelukkig mislukte poging van de heer Berghuis om de kabinetsformateur een stok tussen de benen te steken.

ONS land heeft zeker in de komende jaren behoefte aan een wijs financieel en economisch beleid, dat — naar na het optreden van de heren Vondeling en Den Uyl toch wel voor ieder duidelijk moet zijn — de socialisten niet in staat zijn te voeren. Het is daarom de door onze Kamerfractie goed verstande plicht van de VVD om regeringsverantwoordelijkheid te aanvaarden. Van een kabinet waaraan de VVD deelneemt immers mag terecht een heel wat verstandiger politiek verwacht worden. Met een uiterst bekwaame man als prof. Witteveen aan het financiële stuur en met de verdere liberale inbreng in het kabinet, kunnen wij de toekomst met vertrouwen tegemoet zien.

P.R.I.K.K.E.L.S

● Het Vrije Volk na de mislukking van de formatie-Biesheuvel in een hoofdartikel: „De VVD is straks de lachende vierde. Want er zou een wonder moeten gebeuren als de vier partijen, die zo herhaaldelijk van hun saamhorigheid hebben getuigd, elkaar nu nog zouden loslaten. En het is de onmisbare VVD, die na de mislukking van mr. Biesheuvel aan invloed wint.”

● Het Parool in een hoofdartikel bij dezelfde gelegenheid: „De echte politieke partijen zoals PvdA en VVD zijn in het algemeen wel in staat om met ministeriële figuren uit hun fracties voor de dag te komen”.

● Flex in het dagblad Trouw: „Het kon wel eens noodzakelijk worden, dat ons land de invoering gaat overwegen van politieke dienstplicht. Soldaten hebben we genoeg om het land te dienen. Die móeten eenvoudig en daarmee uit. Maar ministeriëlen mogen dienstweigeren, zonder dat ze in een kamp worden gestopt. Dit — het blijkt zonneklaar — gaat niet langer. Voor het vaderland zijn ministers nog meer onmisbaar dan soldaten. Het lijkt me, dat invoering van dienstplicht voor alle ministeriëlen ernstig dient te worden overwogen.”

● NRC in een hoofdartikel: „Nu de hernieuwde poging van de heer Biesheuvel is mislukt, kan voorshands worden geconstateerd dat het fundament voor het bouwwerk, dat de formateur had willen optrekken, intact is gebleven. Dat is voorlopig een troost, althans voor degenen die voor de huidige omstandigheden een confessioneel-liberale basis een gelukkige oplossing vinden, een mening die wij ten volle delen.”

● De Amsterdamse wethouder Polak bij de Wibaut-herdenking in Amsterdam: „Als wethouder van financiën was wethouder Wibaut er terdege van doordrongen, dat de gemeente om een gulden uit te geven, die eerst moet hebben en hem vervolgens maar één keer kan uitgeven”.

● Thorpe, Englands nieuwe liberale leider, heeft gezegd dat zijn partij er meer de voorkeur aan geeft bekend te staan om naar nationale protestdemonstraties dan als de fatsoenlijke partij van Westminster. De Engelse liberalen wensen, zo zei hij, parlementaire hervorming, regionale ontwikkeling, medezeggenschap van de werknemers in de onderneming en hervorming van de vakbonden.

- Pag. 3: Onrust in Freetown en Aden
- Pag. 5: Portretten van lijst 3
- Pag. 7: Liberale partij-historie

NADERE BEZINNING OP DE EEG

Men kampt nog met veel politieke moeilijkheden

(Vervolg van pag. 1)

welke het Europese parlement reeds jarenlang heeft gedaan;

• opdracht aan de nieuwe commissie tot het doen van voorstellen inzake de samenvoeging van de verdragen.

Dr. Linthorst Homan acht op langere termijn een scheiding van de machten noodzakelijk, voorzover die althans bij de samenvoeging van de verdragen nog niet haalbaar zou blijken te zijn.

UTOPIE?

„Indien men deze lijst van prioriteiten utopisch noemt,” zo zei hij, „dan bewijst men dat wij over de kansen op Europese integratie pessimistisch moeten zijn.”

Sprekende over de moeilijkheden bij de Europese integratie in de afgelopen tien jaar maakte de heer Linthorst Homan een zeer juiste en belangrijke opmerking toen hij stelde dat de EEG de gevolgen heeft ondervonden van het feit dat bij de verdragsonderhandelingen wél de douane-unie in een vast schema was gegoten, maar dat men er toen niet in was geslaagd de sociaal-economische beginselen voor de ontwikkeling van de economische unie anders te redigeren dan voor elk hoofdstuk afzonderlijk. Doordat elk land met betrekking tot de economische unie zijn voorkeuren kon behouden, zomede zijn vrees voor de voorkeuren van anderen, kon de Brusselse praktijk niet anders dan dualistisch worden, te weten: enerzijds een vlot verlopende douane-unie, anderzijds een met horten en stoten verlopende economische unie. Die moeilijkheid achtte hij des te groter omdat men bij elk sociaal-economisch deelprobleem te maken heeft met de wortels van dat probleem, en die liggen nu eenmaal voor elk probleem in de ondergrond van de algemene sociaal-economische politiek.

De kern van de tegenwoordige moeilijkheden ligt volgens dr. Linthorst Homan in het feit dat onze tijd om een

Dr. J. LINTHORST HOMAN

structuurbeleid vraagt. Met alle nuances tussen de nationale houdingen van de Zes erkennen zij de noodzaak van een structuurbeleid binnen het eigen nationale gebied. En thans staat men voor de vraag of de sociaal-economische voedingsbodem voor de Europese eenwording zal bestaan uit een gemeenschapsbeleid of uit een aantal aangrenzende „akkers” van nationaal beleid. Aanvaardt men het eerste, dan is er volgens hem in Europa werk van grote dimensies mogelijk en dan kan Europa binnen vrij korte tijd een structuur verkrijgen welke intern grote welvaart waarborgt en extern creatief in wereldverband kan doorwerken. Aanvaardt men dit niet, dan kunnen wij wél komen tot een soort super-handelsakkoord maar niet tot een geheel van grote allure.

Het begrip „integratie” is volgens de heer Linthorst Homan reeds sedert ongeveer 1953 door Frankrijk afgewezen, en willen wij nu toch structureel werk ingang doen vinden dan moeten wij hiervoor zakelijk beslissende argumenten aanvoeren. Die zijn er volop, maar ook dan stuiten wij op het tegenwoordige Franse verzet tegen onze institutionele verdragsmethoden. Dit verzet is gevaarlijk, want alleen de benadering van de totale sociaal-economische problematiek vanuit een los van nationale overwegingen staande visie zal in staat zijn de impasses tussen de zes landen te doorbreken.

De heer Linthorst Homan sprak in dit verband de vrees uit dat de zeer grote sociaal-economische verdragsbeloften niet kunnen worden nagekomen met een nog zwakkere institutionele methode dan de Verdragen van Rome nu eenmaal als compromis hebben aanvaard.

„Een Raad”, zo zei hij „welke zich van de Commissie alleen maar bedient als technisch adviesorgaan en welke dan ook nog met eenstemmigheid moet besluiten kan niet meer opleveren dan een serie los van elkaar staande, en daardoor vaak tegenstrijdige compromissen.”

PESSIMISME

Wij achten de door dr. Linthorst Homan ontwikkelde gedachtegang getuigen van een juiste en brede visie ten aanzien van de toekomstige ontwikkeling van de EEG. Het is tevens een realistische visie, die echter wel een pessimistische ondertoon bevat. Een pessimisme dat hem door het bedrijfsleven meer dan eens is verweten.

Het blijft evenwel een feit dat zolang Frankrijk in zijn weerbarstige houding ten aanzien van de integratie blijft volharden, voor dit pessimisme alle redenen bestaat.

Het is dan ook zeer de vraag of een „meer soepele houding”, zoals die door velen wordt bepleit, enig nuttig effect zal sorteren. Aldus gezien kan men zich

met recht afvragen of de tiende verjaardag van de EEG als een louter feestelijke gebeurtenis kan worden gezien.

De enige hoop die men in dit verband kan koesteren is dat de politieke evolutie zich op den duur zal ombuigen in de richting, gelijk die door dr. Linthorst Homan is aangegeven. Die hoop behoeft overigens niet ijdel te zijn.

Wij hebben reeds eerder in ander verband het voorbeeld aangehaald van de Nederlandse provincies die elkaar in het verre verleden letterlijk te vuur en te zwaard hebben bestreden, waarbij ook economische belangen in het geding waren. Die strijd is allang voorbij omdat hij op den duur als een absurditeit werd gezien. Men mag hopen en ook verwachten dat het met de economische eenwording van Europa eenzelfde kant uit zal gaan.

Niettemin valt deze ontwikkeling te betreuren en betekent zij een ernstige desillusie voor de pioniers, die destijds met zoveel élan en enthousiasme voor de Europese integratie hebben geijverd.

G STEMPHER

RADIO

Radio-uitzending van de VVD: dinsdag 11 april van 18.20 - 18.30 u., over de zender Hilversum II (298 m).

Kopij voor deze rubriek zenden aan:
Joh. H. Springer
Alexanderstraat 16 Haarlem

Jubileum-landdag

De convocaties voor onze landdag zijn naar de centrale-vertegenwoordigsters gezonden, die voor de verdere verspreiding zorgen. Het wordt een bijzondere landdag want het is twintig jaar geleden dat onze organisatie werd opgericht, nog onder de Partij van de Vrijheid. Het hoofdbestuur is zo vriendelijk geweest ons in staat te stellen aan deze dag een feestelijk karakter te geven; hoe, dat zal uit de convocatie blijken.

De landdag wordt deze keer op een centraal punt in het land gehouden, namelijk in het Gool, in het gebouw van de Stichting Singer Memorial Foundation. Het Singermuseum in Laren dus. De datum is maandag 24 april en de kosten bedragen f 11. Hiervoor krijgt men o.a. een warme lunch en kan men desgewenst ook het museum bezichtigen. Alleen wanneer er toevallig juist een bijzondere tentoonstelling zou zijn, moet daarvoor extra worden betaald.

Men kan het Singermuseum bereiken

per NEM-bus vanaf de voorzijde van het station Hilversum en er zal een autopeddient zijn vanaf het busstation in Laren. Bijzonderheden staan op de convocatie. Ook over het programma, dat begint tussen 10 en 10.30 uur met koffie en cake en eindigt om 16.30 uur. Twee van de prominentste sprekers van onze partij hebben hun medewerking toegezegd, namelijk de heren Toxopeus en Geertsema. 's Middags is er de eerder bedoelde verrassing.

Aanmelding vóór 14 april bij mev. A. Stibbe-de Waal, Torenlaan 68 te Blaricum (postgiro nr. 261322).

Het zal een besloten vergadering zijn, uitsluitend voor de vrouwelijke leden van de VVD. Echtgenoten van de VVD-leden, die zelf nog geen lid zijn, moeten dat maar zo gauw mogelijk worden.

Babies

De Nederlandse Vereniging van Huisvrouwen heeft het initiatief genomen om ter gelegenheid van de geboorte van de baby van prinses Beatrix iets te doen voor de baby's in Suriname. Er is contact gezocht met de prinses, die het plan enthousiast bleek te ontvangen. Vervolgens werd bemiddeling gevraagd aan de echtgenote van de gouverneur van Suriname, mev. De Vries-Peters, die op haar beurt contact zocht met wijkzusters, babytehuizen, de kraamafdeling van 's lands Hospitaal en nog meer instellingen, die op dit gebied werkzaam zijn. Zij waren er alle bijzonder mee ingenomen en zonden verlanglijstjes van hun meest dringende wensen zoals: een couveuse, babyweegschalen, wandelwagentjes, babybad, bliken babyvoeding, injectiespuiten enz.

Wie iets voelt voor dit aardige idee kan haar bijdrage storten op postgiro nr. 1428 t.n.v. penningmeesteresse Ned. Fed. v. Vrouwelijke Vrijwillige Hulpverlening, Den Haag, onder het motto: „De baby van prinses Beatrix helpt de kinderen in Suriname”.

Voorburg: attentie

Te Voorburg wordt een themmiddag gehouden op donderdag 6 april om 14 uur ten huize van mev. J. C. F. Bleu-land-van Oordt, Kerkstraat 65.

Het bestuur van de vrouwengroep is verheugd dat mev. L. H. S. Feith-Quarles van Ufford zich bereid heeft verklaard over haar „ervaringen van een burgemeestersvrouw” te spreken.

Men moet goed letten op de datum, die oorspronkelijk op de aankondiging verkeerd stond. Het zou jammer zijn, als men deze bijeenkomst misliep.

8 1/2 %

inkomen van uw beleggingen en/of spaargeld.

Direct opeisbaar. — Inlichtingen

MEVR. v. d. MADE

VIANDENSTRAAT 10 - VREELAND

MASSIEF KARTONNEN

DOZEN

*

voor export en
binnenlands
gebruik

*

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. FREE & CO.

H.W. STRAAT 20 - 22,
OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel.nr. 0 59 78 - 22 33
Tx. nr. 53251.

Vrijheid en Democratie

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonneeminten als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonneeminten toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:

Ph. C. la Chapelle jr.
Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B
te Amsterdam-C.

SPREEKBEURTEN

Periode 31 maart tot en met 28 april.

3 april	Enschede (lib. soc.)	H. Wiegel
4 april	Assen (Liberale Kring)	Mevr. mr. E. Veder-Smit
9 april	Oosterwijk (debat voor kath. jongeren)	H. Wiegel
13 april	Laren (Haagse soc. ac.)	H. Wiegel
17 april	Zeist, 20 uur, hotel Vigi	Mr. J. G. Rietkerk
17 april	Breukelen (JOVD-Vechtreek, hotel State, 20.30 uur)	G. Koudijs, debat met H. J. Lankhorst
19 april	Wassenaar „de Haven” (Chr. Lyceum)	H. Wiegel

Voor zover ons bekend zijn de plaats en het aanvangs uur van de vergadering vermeld.

Angst (I)

* *Nu het tienjarig bestaan van de EEG alom in ons land wordt herdacht, trekt een bericht in Het Vrije Volk onder de opschriften „De Gaulle stoot zijn neus” en „Franse regering eist hoofd van perschef EEG in Nederland” wel de bijzondere aandacht.

Volgens dit bericht dreigt de heer R. Simons Cohen, hoofd van de afdeling voorlichting van de EEG in Nederland binnenkort zonder werk te komen, aangezien president De Gaulle moeilijk tegen grappen over zijn neus kan. De Nederlandse voorlichter had namelijk in oktober twee spotprenten over de generaal uit twee Nederlandse dagbladen overgenomen en in een informatieblad van de EEG geplaatst. De Fransen, hoewel niet onmiddellijk reagerend, bleken over deze handelwijze, aldus Het Vrije Volk, tenslotte dermate ontstemd, dat zij eisten dat de nog aanwezige exemplaren van het voorlichtingsblad uit de roulatie werden genomen, hetgeen prompt gebeurde. Zij gingen echter nog verder in hun eisen door te verlangen dat de heer Simons Cohen zou worden ontslagen. De ministerraad, aldus het socialistische dagblad, wilde de heer Simons Cohen echter niet ontslaan, doch toonde zich wel bereid hem zijn positie als chef te ontnemen. Dit besluit zou reeds geruime tijd op tafel liggen.

Intern zou voor de EEG-ambtenaren sedert kort de mogelijkheid openstaan te solliciteren naar de functie van de heer Simons Cohen. De heer Simons Cohen, zo schrijft Het Vrije Volk verder, is echter nog steeds in functie, want er is geen opvolger. Het ziet er naar uit, aldus HVV, dat die opvolger ook niet zo snel zal komen. Het zou een Nederlander moeten zijn en Nederlanders hebben duidelijk andere opvattingen over persvrijheid dan Fransen. Iedere kandidaat in spé realiseert zich meteen dat hij door de heer Simons Cohen op te volgen, zich bijna onmogelijk maakt in Nederland, zo vervolgt het blad, dat besluit met de conclusie: „Er zal dus nog wel lang naar een opvolger gezocht moeten worden.”

Tot zover de, naar onze smaak, bepaald onstellige mededelingen van Het Vrije Volk.

Angst (II)

* *Indien het hierboven aangehaalde bericht van Het Vrije Volk juist is — en wij hebben geen reden om hieraan te twifelen, aangezien het hier om een zeer ernstige zaak gaat, die het socialistische dagblad zeker serieus zal hebben onderzocht — kunnen wij deze gang van zaken inderdaad alleen maar onstelligend noemen.

Het gaat hier in de eerste plaats om een aantasting van de persvrijheid, die dan nota bene nog zou worden gesactioneerd door het besluit van de Nederlandse regering om het hoofd van de afdeling voorlichting van de EEG in ons land zijn positie als chef te ontnemen, hetgeen dus een ernstige degradatie zou betekenen. Buitendien spreekt uit de houding van de Nederlandse regering een dermate angst en slaafsheid, dat men toch bezwaarlijk meer kan spreken van een „souplesse” of „tactvol” optreden tegenover de Franse regeringsautoriteiten.

Wij achten de bovengeschetste gang van zaken dermate ernstig, dat vragen hierover in de Kamer ten einde een minutieus onderzoek in te doen stellen dringend gewenst zijn.

Een ieder weet dat de Fransen met betrekking tot de EEG bijzonder lastig zijn. Het is ook algemeen bekend dat de overige partners in de EEG hun uiterste best doen om de halsstarrige Fransen zo min mogelijk in het harnas te jagen in de (waarschijnlijk ijdele) hoop Parijs tot een meer gematigde houding te bewegen. Doch wat hier thans van Nederland zijde is gedaan moet volstrekt ontoelaatbaar worden geacht en zal in brede kring ongetwijfeld een gemotiveerde verontwaardiging opwekken.

VVD-vragen in Amsterdam

Het Amsterdamse VVD-raadslid de heer Keja heeft b. en w. van de hoofdstad gevraagd of het juist is, zoals de Telegraaf van 28 maart berichtte, dat de Amsterdamse recherche een grote hoeveelheid hoog explosieve vloeistof in de voormalige Apollo-bioscoop aan de Haarlemmerdijk in beslag heeft genomen. Als dat juist is, zo vraagt het liberale raadslid, zijn b. en w. dan niet ook van oordeel wat er aanleiding is stappen te doen tot het ontruimen van het gehuurde, op grond van art. 18, lid 2 sub a van de huurwet (onbehoorlijk gebruik van het gehuurde).

De laatste vraag van de heer Keja luidt: Is genoemde voormalige bioscoop verhuurd aan het provo-raadslid de heer Schimmelpennink en zo ja, is dit dan niet in strijd met art. 26 van de gemeentewet, waarin staat dat leden van de raad niet ondershands mogen pachten van de gemeente?

Britse troepen speuren in Aden en omgeving voortdurend naar verboden wapenbezit. Uitingen van steeds toenemende onrust en spanning.

Onrust in Freetown en Aden

Ook kleine landen kunnen haarden van onrust zijn. Dit blijkt thans zowel in het Afrikaanse Sierra Leone als in het Aziatische Aden. Maar terwijl de moeilijkheden in de dwergstaat in West-Afrika zich — vooralsnog — afspeelen in operette-sfeer, gaat er in Aden geen dag voorbij zonder geweld. Beginnen wij met de lichtere noot.

De voormalige Britse kolonie Sierra Leone verkreeg in april 1961 onafhankelijkheid. Maar zij bleef lid van het Gemenebest. In dit staatje met zijn 2,2 miljoen inwoners zijn onlangs algemene verkiezingen gehouden. Daarbij leed — waarschijnlijk — de premier Sir Albert Margai met zijn Volkspartij de nederlaag. Drie jaar lang had Sir Albert over een geweldige meerderheid in het parlement beschikt. Thans nam men aan dat die meerderheid sterk geslonken was, of zelfs in een minderheid was verkeerd. Met deze opvatting was de afgetreden premier Margai het niet eens. Want hij beweerde dat vijf tot dusver onafhankelijke parlementsleden zich vóór hem hadden verklaard en dat hij dus toch weer de meerderheid zou hebben.

Hoe dit ook zij, de Britse gouverneur-generaal Sir Henry Lightfoot Boston had de verkiezingsuitslag anders geïnterpreteerd. Zo had hij de leider van het Volkscongres, dus van de oppositie, de heer Sjaka Stevens tot premier benoemd. Einde van het eerste bedrijf.

Direct na het afleggen van de ambtseed werd premier Stevens, tezamen met de Britse G. G. huisarrest opgelegd. Dit arrest zou zich voltrekken ten huize van de G. G. en het gebeurde op last van brigade-generaal David Lansana.

Wie een kuil graaft voor een ander... Want het geschiedde dat op hun beurt een aantal officieren de macht in handen nam. Daarop verkregen tevens huisarrest Lansana zelf, alsook de bij de verkiezingen al dan niet verslagen premier Margai. Tegelijkertijd constituëerden de roerige officieren een Nationale Raad. De grondwet werd buiten werking gesteld. Alle politieke activiteiten taboe verklaard. Daarmee werd Sierra Leone het tiende land, dat was overgegaan op een militair bewind.

Aldus een korte samenvatting van het tweede bedrijf.

OOM AMBROSIOUS

De Nationale Raad verklaarde vervolgens dat leider zou zijn lt. kolonel Ambrosius Patrick Genda. De heer Genda bevond zich echter in New York. Want hij is lid van de diplomatieke vertegenwoordiging van Sierra Leone bij de VN. Deze diplomatieke lt. kolonel verklaarde in New York van niets te weten. Toch stapte hij in een vliegtuig. Zijn einddoel was Freetown.

De heer Genda is in Sierra Leone zeer geliefd. Vooral bij de jongste jeugd. Want onder de titel „Oom Ambrosius” heeft hij geruime tijd een TV-programma over natuur-historische zaken, blijkbaar met succes, verzorgd.

Thans liet het succes hem in de steek. Want wie schetst zijn en onze verbazing toen overste Genda na zijn overstap in Londen, in het nieuwe vliegtuig een collega van gelijke rang aan-

trof en wel lt. kolonel Andrew Juxon-Smith, die inmiddels door de Nationale Raad op zijn beurt tot leider was benoemd. Als de verhalen juist zijn, hebben de heren elkaar eerst genegeerd. Maar op een tussentop in Lissabon hebben zij frisdranken tot zich genomen en vriendelijk met elkaar gekegeld.

Aldus het derde en zeker niet laatste bedrijf.

Men moet nu slechts hopen dat het voorsnog vreedzame stuivertje wisselen — de Britse G. G. is weer in vrijheid — niet in minder onschuldige spelen wordt getransformeerd. Want achter alle meningsverschillen staat blijkbaar de strijd tussen twee elkaar onvriendelijk gezinde stammen, de Men-

des en de Temnes. Respectievelijk hebben zij de Volkspartij en het Volkscongres gesteund.

DRAMATISCH

Geenszins een blijspel maar hoogst dramatisch is de toestand in Aden, de Britse basis aan de Zuidoosthoek van de Rode Zee. Engeland heeft verklaard dat het Aden, de hoofdstad van de Zuid-Arabische Federatie en de 16 naburige sjeikdommen het volgend jaar onafhankelijkheid zal verlenen. Tevens dat het zijn troepen uit dat deel van de wereld zal terugtrekken. In afwachting daarvan zijn Arabische, elkaar fel concurrerende groepen door terreurdaden doende te bewijzen dat hun het recht tot opvolging toekomt in het vrij te komen gebied. Deze groepen zijn o.m. het „Front for the Liberation of Occupied South Yemen”, bij afkorting „Flosy” genaamd. Dan is er verder het „National Liberation Front”, het „NLF”. Aanvankelijk heeft Nasser het laatste front gesteund. Maar zijn sympathie en hulp schijnen thans naar „Flosy” uit te gaan. De heer Abdul Qawi Mackawee, één der leiders van deze laatste en blijkbaar machtige groepering, heeft zich thans nadrukkelijk vóór Nasser verklaard.

Ten slotte is er dan nog de „Porff”, oftewel the „People's Organization for the Revolutionary Forces of Flosy”, die als onderdeel van de Flosy rechtstreeks onder de Egyptenaren staat. Dit werd kortgeleden medegedeeld door de Britse militaire woordvoerder in Aden.

COMMISSIE

Duidelijk is dat Nasser niets liever wil dan uitbreiding van zijn macht in de Zuid-Arabische contreien. Het kan zelfs één der redenen van zijn vijf jaar lange militaire „aanwezigheid” in het naburige Jemen zijn. Jemen, waar Nasser immers met een macht van 50.000 man de republikeinen tegen Saudi Arabië steunt. Jemen, ten slotte, dat immers als springplank voor avonturen in Aden en omgeving zou kunnen dienen. Nasser vindt echter tegenover zich koning Hussein van Jordanië, alsmede koning Faisal van Saudi Arabië.

In ieder geval is het zonneklaar dat na terugtrekking der Britse troepen de overgang van de macht niet zonder zware militaire strijd in zijn werk zal gaan. De Britse regering — zulks in tegenstelling tot de conservatieve oppositie — schijnt zelfs te denken aan een zich terugtrekken, niet in 1968 maar reeds vóór het einde van het lopende jaar.

Thans moet een drie-mans-commissie van de Verenigde Naties voor dit alles trachten een oplossing te vinden, die bloedvergieten vermijdt. Deze missie onder leiding van dr. Perez-Guerreiro van Venezuela zal 2 april in Aden aankomen en drie weken in de federatie verblijven.

Gezien de felle tegenstellingen en de machtshonger van alle betrokken partijen, staat de commissie voor een moeilijke en bijna onmogelijke taak. Onmogelijk, tenzij zij in staat mocht blijken de Verenigde Naties te brengen tot bemiddeling, en VN-troepen-zendingen. Zij zouden zeer nuttig werk kunnen verrichten in dit mede door oliebelangen zo brandbare gebied. L.M.

gesticht in januari 1965, omvat de volgende ondernemingen:

EERSTE NEDERLANDSE APPARATENFABRIEK (ENRAF) N.V.:

Solex bromfietsen - elektrische huishoudelijke toestellen - elektrisch handgereedschap - ventilatoren

INDOLA N.V.:

kosmetica - interieurverzorging

N.V. INDUSTRIËLE ONDERNEMING W. H. BRASKAMP:

ventilatoren - kappers-apparatuur - elektrische huishoudelijke toestellen

CHEMISCHE FABRIEK INDOLA COSMETICS N.V.:

chemische produkten

VOKAP N.V.:

interieurverzorging

N.V. ELEKTROTECHNISCHE MECHANISCHE INDUSTRIE

(EMI): elektromotoren - ventilatoren - professionele motoren

N.V. PHARMACEUT. CHEMISCHE FABRIEK v/h E. M. BRASKAMP:

farmaceutische artikelen

INTERHEEM N.V.:

exportmaatschappij

N.V. FABRIEK VOOR PLASTIEK-PRODUKTEN VAN NIFTRIK:

Fabrieken in:

Den Haag, Rijswijk, Voorburg, Utrecht, Putte (N.Br.).

Provo's onder- en bovenkant

DE Amsterdamse provo's hebben de laatste tijd weer uitvoerig in de belangstelling gestaan. Niet zo uitvoerig als zijzelf wel hadden gewild, want bij enkele recente pogingen om te komen tot een beheersing van het straatbeeld, is duidelijk gebleken dat de belangstelling zowel van de publiciteitsmedia als van het publiek zeer aanzienlijk is geluwd. Het oppakken van enkele provo's op verdenking van medeplichtigheid aan de bomaanslag op het Van Heutszmonument, is aanleiding geweest om „protestoptochten” te houden tegen het vasthouden van deze geestverwanten. Het is niet verder gekomen dan een wandeling met ongeveer veertig jongelui van de directe aanhang. De eerste keer waren enkele politiehonden afdoende om hen van de ijweg in de buurt van het hoofdbureau van politie waar zij hurkend waren gaan zitten, te verwijderen. De tweede keer was het resultaat al even pover, in die zin dat ook toen publiek en pers geen belangstelling hadden. Een mededeling van de zijde van de provo's dat een van de opgepakte in hongerstaking was gegaan, had al evenmin het gewenste effect; na een paar dagen is deze jongeman dan ook maar weer gaan eten. Van een van de randfiguren van het provo-gezelschap kwam ons ter ore dat de groep over het gebrek aan be-

langstelling van de kant van de pers nogal misnoegd was: ten slotte moet door die belangstelling de omzet van hun tijdschrift, en daarmee hun bron van inkomsten worden bevorderd.

De bomaanslag zelf op het Van Heutszmonument zal overigens ook wel in hoofdzaak een poging zijn geweest om weer in de publiciteit te komen. Het moest natuurlijk in de nacht van 10 maart gebeuren, want dat is ten slotte vorig jaar hun grote dag geweest. Hun pamfletten zijn in de periode daarna in oplagen van meer dan twintigduizend verkocht, dat is twintigduizend gulden.

Juist de laatste tijd is de publiciteit van een heel andere gezichtshoek uit op de provo's gevestigd geweest. De onverkijkelijke affaire van het meisje dat weggelopen was van huis en een tijd lang op de provoboot heeft doorgebracht, is aanleiding geworden tot publicaties die veeleer doen denken aan een mentale mestvaalt dan aan een idealistische commune van gezonddenken. Het bericht dat op de boot verschijnselen van schurft zijn waargenomen past in het geheel van de indruk die zich van deze kant van de provo-groep duidelijk begint af te tekenen.

Tegelijk met deze ontbindingsver-

schijnselen begint zich ook duidelijker het onderscheid tussen de stromingen die men (bij gebrek aan een betere mogelijkheid) samenvat onder de naam provo. Want behalve de groep die men wellicht als afkomstig van de zelfkant van de maatschappij moet zien, is er in de Amsterdamse provo-samenstelling ongetwijfeld ook wel een maatschappelijk bewogen element, al moet men steeds duidelijker gaan vermoeden dat dit slechts een zeer kleine fractie is. Het ogenblik nadert waarop deze oprechten tot de bevinding zullen komen dat zij hier niet langer passen.

Een symptoom daarvan is misschien de wisseling van raadslid in de Amsterdamse gemeenteraad geweest. De heer B. V. de Vries, een verschijning in trui en spijkerbroek in de gemeenteraad, heeft in de vijf maanden waarin hij de provo's in de raad heeft vertegenwoordigd, bijzonder weinig bijgedragen tot het stadsbestuur of tot verheldering van wat zijn kiezers wilden. Tenzij men natuurlijk zijn onintelligente kreten dat „meneer Van Hall” weg moet gaan en dat hij daarom tegen de begroting is, als de exponent van zijn groep moest zien.

Hij is nu opgevolgd door de heer L. M. H. Schimmelpennink, die de eerste

keer in een keurig kostuum verscheen en die bij het debat over de eventuele oprichting van een Amsterdams radio- en televisiestation blijk gaf de stukken en de gedachten daarachter grondig te hebben bestudeerd. Hij maakte daar zinnige opmerkingen over die men al of niet juist kan achten, maar die in elk geval toonden dat hij bereid was mee te denken en in staat was afstand te nemen van een al te eng groepsstandpunt.

Het is natuurlijk nog te vroeg om te zien in welke richting zijn raadslidmaatschap zich zal ontwikkelen. Maar het is toch wel verheugend bij zijn eerste optreden te hebben gemerkt dat de Amsterdamse jongeren elementen kunnen opbrengen die — zonder in een partijpolitieke school te zijn grootgebracht — een gezond en zinnig medeleven met het wel en wee van de stad kunnen opbrengen. Men zou daaraan bij het gadeslaan van de groep waaruit hij voortkomt, zijn gaan twijfelen. Zoals de indruk nu is, kan men zeggen dat de eenling in de Amsterdamse raad (eigenlijk is er altijd een geweest vanaf de tijd van „Hadjemenaar”) ditmaal een goede vertegenwoordiger is van de jonge Amsterdammer die buiten de partijpolitiek staat. En dat is een belangrijke groep.

De loco-burgemeester

AN de journalisten op de perstribune in de vergaderzaal van de Rotterdamse gemeenteraad is recentelijk een gestencilde mededeling van de volgende inhoud uitgereikt:

„Bij afwezigheid van ondergetekende zullen de wethouders hem in onderstaande volgorde vervangen: wethouder G. Z. de Vos, wethouder H. W. Hettinghoff, wethouder mr. H. C. G. L. Polak, wethouder drs. J. G. van der Ploeg, wethouder J. Worst en wethouder J. Reehorst. Laatstgenoemde zal steeds als waarnemer voor de portefeuille van het Havenbedrijf optreden.” W. Thomasen.

Het is duidelijk dat deze mededeling een voorziening voor het loco-burgemeesterschap behelste. Maar welke? Op grond van de inhoud, meer in het bijzonder op grond van de woorden „in onderstaande volgorde” kan men twee kanten uit. Men zou eruit kunnen lezen dat het loco-burgemeesterschap door de wethouders bij toerbeurt zal worden waargenomen, maar men zou ook kunnen concluderen dat de KVP-wethouder De Vos loco-burgemeester is geworden en dat de andere wethouders bij eventuele ontstentenis van hem in de aangegeven volgorde zullen optreden als zijn vervanger.

Welnu, het is inderdaad zo dat de heer De Vos tot loco-burgemeester is benoemd. Waarom dat dan niet frank

en vrij in het gestencilde stuk is aangekondigd? Het is niet moeilijk te gissen dat de kwestie van het loco-burgemeesterschap binnen het college niet zo gemakkelijk heeft gelegen en dat de gekozen formulering van de mededeling het resultaat is van een welbewuste poging gevoeligheden van deze en gene te ontzien.

Van die gevoeligheden heeft Het Vrije Volk doen blijken in een redactioneel commentaar. Dit blad is de mening toegedaan dat het loco-burgemeesterschap tot inzet van een politieke strijd is gemaakt. KVP en VVD zouden hun verlangens ter zake als een navordering op de verkiezingsuitslag aan de PvdA hebben gepresenteerd. Het klinkt bepaald wrang als het blad schrijft de fractievoorzitter van de KVP, mr. Struik, van harte te willen feliciteren met de benoeming van zijn partijgenoot De Vos.

Het blad beweert verder dat de fractievoorzitters bij de benoeming van een loco-burgemeester nog nooit zo'n dikke vinger in de pap hebben gehad als nu, hoewel eigenlijk deze benoeming een zaak van het college is. Zo zeer ziet het socialistische blad de aanwijzing van de heer De Vos als een politieke manoeuvre van de confessionele en liberale wethouders en fractievoorzitters en zo zeer is het daar kennelijk over gerieft, dat het meent te moeten waarschuwen: „De PvdA zal er goed aan doen dit niet te vergeten als er

eens andere rekeningen vereffend moeten worden.”

Nu, dat weten we dan ook alweer.

Daarmee zouden we dit onderwerp hebben kunnen afdoen, ware het niet dat de commentaar van het blijkbaar diep teleurgestelde blad het gevaar oproept van legendevorming. Het lijkt ons voor een juiste beoordeling van de zaak nuttig een beetje tegengas te geven. Met name lijkt ons dat gewenst ten aanzien van de bewering dat de fractievoorzitters zulk een intensieve bemoeienis met de benoeming van de loco-burgemeester zouden hebben gehad. Dat is bepaald niet waar. Het geldt bij ons weten in elk geval niet voor de heer Struik, op wie Het Vrije Volk nu juist zo gebeten is.

Onze inlichtingen wijzen erop dat de zaak — precies zoals het socialistische blad terecht voor geboden acht — in het college heeft gezeten. Daarin moeten de drie socialistische wethouders het standpunt hebben ingenomen dat de PvdA als de sterkste partij een onbetwistbaar recht kan laten gelden op bekleeding van het loco-burgemeesterschap. Daar kwam dan nog bij dat wethouder Reehorst die functie meende te kunnen opeisen als opvolger van mejuffrouw Zeelenberg, die immers het loco-burgemeesterschap heeft vervuld naast het wethouderschap van financiën en kunstzaken.

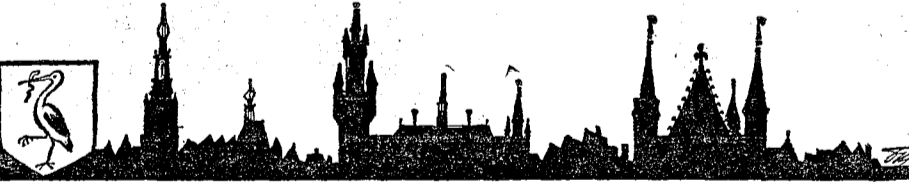
Met deze opvattingen moeten beide confessionele wethouders en de wet-

houder van liberalen huize het in beginsel allerminst eens zijn geweest. In het bijzonder zullen zij waarschijnlijk bezwaar hebben gemaakt tegen aanvaarding van de partijsterkte als de alleenzaligmakende norm. En inderdaad zijn er andere uitgangspunten denkbaar. Men zou bijvoorbeeld het loco-burgemeesterschap kunnen toevertrouwen aan de oudste wethouder. De oudste: hetzij naar leeftijd, hetzij naar anciënniteit. Voorts zou men heel wel een bepaald rouleringssysteem in de overwegingen kunnen betrekken.

Wat daarvan zij, in het college lag de verhouding kennelijk drie tegen drie. Daardoor kwam er geen schot in de zaak, ook al niet omdat wellicht in dit stadium de burgemeester geen beslissende keus heeft willen doen. Om toch een beslissing te bevorderen moet toen de liberale fractieleider mr. K. Staab de suggestie hebben gelanceerd de heer De Vos tot loco-burgemeester te benoemen en de heer Jettinghoff als diens eerste plaatsvervanger.

Dit compromisvoorstel blijkt het verlossende woord te zijn geweest. Het is naar ons gevoel een redelijk compromis. Het is dan ook allerminst onmogelijk dat de KVP-fractieleider er trots op zou zijn geweest als hij zo'n resultaat had kunnen bewerkstelligen. In feite echter is hij, zoals uit de door ons weergegeven gang van zaken blijkt, aan het compromis zo onschuldig als een pasgeboren kind.

Den Haag en anderen

DE Haagse gemeenteraad moge dan niet in alles het voorbeeld van andere gemeenten volgen — wij denken in dit verband natuurlijk aan de kwestie van de fluoridering van het drinkwater — het VVD-lid mr. Hes ziet er blijkbaar nut in om ook in onze stad een of meer sprekershoeken in te richten, zoals Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en Zeist al kennen. Mr. Hes heeft er schriftelijke vragen over gesteld aan b. en w. Afwachten wat die antwoorden. Er zou, menen wij, op het Buitenhof bij de toegang tot het Binnenhof zo iets wel te „versieren” zijn. Maar misschien hebben b. en w.; als ze op het denkbeeld ingaan, wel een andere plaats of zelfs meer plaatsen op het oog.

● Of wij echter het voorbeeld van Rotterdam zouden moeten volgen met betrekking tot het tarief van het openbaar vervoer — een goedkoop tarief voor tram, bus en metro — menen wij voorsnog te moeten betwijfelen. Wij lazen zelfs dat Rotterdam het openbaar vervoer op den duur helemaal gratis wil maken. Afgezien van de vraag hoe de Rotterdammers dit denken te financieren, vragen wij ons af of dit billijk zou zijn tegenover de automobilisten en het taxibedrijf. Voorlopig geloven wij nog niet in het Rotterdamse denkbeeld.

● Uit Brussel komt een statistiekje tot ons over de taxitarieven in verschillende Europese steden. Daaruit blijkt, dat de Haagse tarieven nog niet eens zo hoog zijn. Met vier gulden voor een rit van 3,6 km inclusief drie minuten wachten en fooi, staat Den Haag er tegenover vele andere steden nogal gunstig op. Hamburg is met drie gld. het goedkoopst, Bern met f 5,18 het duurst. Amsterdam, Parijs, Wenen en Kopenhagen zijn duurder dan Den Haag. De vraag is of Den Haag echter wel haar betrekkelijk gunstige positie zal kunnen handhaven. Er gaan immers geruchten, dat de taxitarieven opnieuw omhoog zullen gaan. Wij zouden daar niet gelukkig mee zijn, ook al zou men ons kunnen overtuigen van de noodzaak, o.a. voortvloeiende uit de hogere benzine-accijns enz.

● Teleurgesteld zijn we over het feit dat bij de pas opgerichte Alliance

Gastronomique Néerlandaise, een club van 19 exclusieve restaurants, geen Haags eethuis is. Wat daarvan de reden is weten wij niet. Wij zijn echter van oordeel dat er in onze stad best een of meer eethuizen (huisjes) zijn, die bij deze exclusieve club geen slecht figuur zouden slaan. In elk geval zouden wij er zo twee kunnen noemen. Was er bij de eigenaren van deze eethuisjes geen belangstelling voor die nieuwe club? Of zijn ze naar het oordeel van de clubleden toch niet goed genoeg in hun gezelschap? Wij kunnen het nauwelijks geloven. Afgaande op de namen van de eetgelegenheden, die bij de nieuwe club zijn aangesloten — en voor een deel daarvan sprekende uit persoonlijke ervaring — menen wij dat Den Haag niet in het rijtje had mogen ontbreken.

Wij vinden het ronduit niet prettig dat deze club Den Haag (tot nu toe?) heeft buitengesloten. Zo iets doet de naam

van Den Haag als gastvrije stad geen goed.

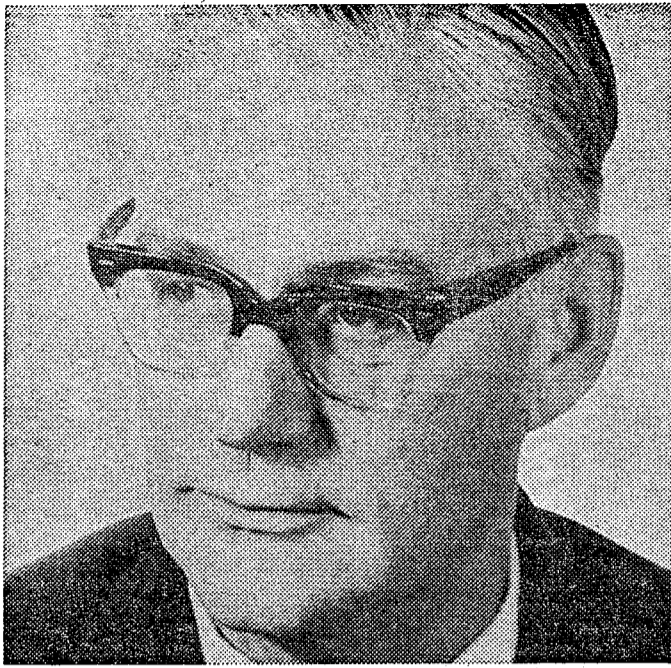
● Het statistisch bureau van de gemeente heeft ons in de afgelopen week een overzicht doen toekomen van het bevolkingsverloop. Geen zaak waarover wij ons kunnen verheugen. In 1966 is onze bevolking in totaal met 6664 personen achteruit gegaan. Wij zijn nu een stuk onder de 600.000 gezakt, namelijk tot 586.188 tegen bijna 593.000 een jaar eerder. De oorzaak hiervan is niet ver te zoeken: de woningnood. Steeds meer mensen, die in onze stad werken, komen van buiten; in de eerste plaats uit de randgemeenten, die nog voortdurend groeien en verder o.m. uit Leiden, Delft en Rotterdam. De verwachting is dat dit proces zich nog zal voortzetten. Het is begrijpelijk dat vele woningzoekenden, het wachten op een huis in Den Haag moe, hun geluk buiten de Haagse gemeentegrenzen zoeken. Maar daarom verwondert het ons eigenlijk, waarom het aantal woningzoekenden de laatste tijd stijgende is, mede in aanmerking nemende dat in 1966 toch wat meer nieuwe woningen aan de voorraad zijn toegevoegd dan wij de laatste jaren gewend waren. Het zou interessant zijn als het gemeentebestuur eens een analyse zou geven van de cijfers omtrent het bevolkingsverloop.

Bokma het allerbeste!
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen genever

Mr. J. F. G. SCHLINGEMANN:

• Landbouw • Hockey • Pianoles

„Ik heb nooit, maar dan ook niet één keer, een officieel protest tegen me gehad. Dat vind ik toch wel aardig.”

Met enige trots, maar ook met een nostalgische ondertoon worden deze woorden uitgesproken. Het is de voldoening die een man kan hebben na een langdurige „loop”-baan als bijvoorbeeld hockey-scheidsrechter. Het is de voldoening van mr. J. F. G. Schlingemann te Goes, die tot in 1965 in de hoogste klasse van het vaderlandse hockey de fluit hanteerde.

Het behoeft geen verwondering te wekken dat mr. Schlingemann zich van een sport-term bedient als hij zegt, de „tweede reserve” van de Kamerfractie van de VVD te zijn. Zelfs afgezien van de vraag welke ontwikkelingen de kabinetsformatie nog te zien zal geven, mag men wel aannemen, dat er voor de heer Schlingemann, negentiende op de kandidatenlijst, een grote kans is de komende parlementaire periode in de fractie zitting te kunnen nemen.

Mr. Schlingemann is landbouwspecialist en als zodanig in belangrijke mate belast met wat hij zelf noemt het Koninklijk Nederlands Landbouw Comité, heeft zitting in enkele raadgevende commissies in de EEG en verblijft regelmatig in Brussel, waar hij betrokken is bij het algemene beleid in Europees en zelfs wereldverband. Regelmatig treedt hij in het buitenland op als vertegenwoordiger van de drie grote landbouworganisaties in ons land, de katholieke, de prof. chr. en zijn eigen KNLC.

De politieke carrière van de heer Schlingemann begint in het verkiezingsjaar 1954. Sedert februari '46 was hij secr.-penningmeester van de Zeeuwse Landbouw Maatschappij en mede daardoor volkomen op de hoogte van vele Zeeuwse problematieken. Het was om deze reden dat hij door de VVD werd aangezocht voor een plaats op de kandidatenlijst voor de Prov. Statenverkiezingen. Hij werd gekozen als Statenlid en is sinds 1958 voorzitter van de liberale fractie.

Ofschoon 52 jaar geleden in Maastricht geboren, is mr. Johan Frederik Godard Schlingemann geen zuiderling; zijn vader was destijds als hoofd-ingenieur bij Rijkswaterstaat nauw betrokken bij de kanalisatie van de Maas

en zodoende was het gezin enige tijd in het zuiden gevestigd.

Het geslacht Schlingemann telde vrij veel juristen en bankiers. Het lag dus min of meer in de lijn dat ook de jonge Schlingemann, die in Den Haag de middelbare school doorliep, rechten ging studeren. In de zomer van 1941 — de universiteit was drie maanden nog opengesteld i. v. m. examens — behaalde hij te Leiden zijn meesterstitel. Hij was toen overigens al in het produktieproces opgenomen. Niet in de zuivere juristerij evenwel: „Ik moest een baan-tje hebben,” zo vertelt hij, „en toen er een functie open kwam bij de z.g. Veehouderijcentrale (tegenwoordig produktieschap geheten) accepteerde ik die kans.”

Niet zodra had hij zijn doctoraal gedaan, of hij kon een betrekking aangaarden bij het rijksbureau voor de voedselvoorziening, waar hij, tot een dag na de bevrijding, voornamelijk belast werd met de geschiedschrijving over dit bureau. Op 7 mei 1945 stapte hij in de sfeer van het kabinet-Mansholt binnen, waar hij omvangrijke secretariaatswerkzaamheden vervulde en betrokken werd bij de samenstelling van zuiveringscommissies. Gelijk hierboven vermeld volgde daarna in februari 1946 zijn benoeming in Goes.

Vraagt men het potentiële Kamerlid of hij t.z.t. eventueel dichter bij het Binnenhof zal gaan wonen, dan antwoordt hij zeer nadrukkelijk: „Ik hou niet van de randstad, te vol. Goes is een aardig, actief stadje, het bevat me hier uitstekend. Bovendien ligt het maar anderhalf uur rijden van Den Haag en gunstig t.o.v. Brussel, waar ik ook vaak moet zijn.”

Het is duidelijk — onze gastheer is gehecht aan dat zuidwestelijk deel van ons land. En dat weten ze daar in Zeeland, althans zij die actief betrokken zijn bij de ontwikkeling van het gewest. Zij wilden iemand in de Kamer, die ingevoerd is in de Europese landbouwproblematieken, zo goed als in die van het Scheldebekken, van het Delta-plan, van de planologie in de ruimste zin.

Wat de politiek op het landelijke vlak betreft: zij geeft de heer Schlingemann op enkele punten aanleiding een waarschuwend vinger op te steken. „Er is op het ogenblik een tendens in ons land om zich te zeer te laten meeslepen door ideeën van jeugdige groeperingen,” zegt hij, op gevaar af ten onrechte voor „conservatief” te zullen worden aangezien.” Het is duidelijk dat hij hierbij denkt aan het succes van D'66. „Ons volk is nu eenmaal sterk verdeeld. Wat D'66 wil, daar heb ik vroeger ook wel eens aan gedacht, maar 't kan gewoon niet. Die stromingen in ons volk blijven, dat blijkt tel-

Vreemdelingenverkeer

Het vreemdelingenverkeer, het toerisme, is de laatste jaren voor ons land van grote betekenis geworden. De vraag rijst of de organisatie van het vreemdelingenverkeer met de omvang en de betekenis daarvan gelijke tred heeft gehouden. Die vraag is in negatieve zin onlangs beantwoord door de voorzitter van de Keukenhof, die in zijn kwaliteit wel het een en ander kan weten over het vreemdelingenverkeer.

Bekijkt men de organisatie van het vreemdelingenverkeer in ons land, de ANVV en de plaatselijke VVV's, dan ziet men dat er door sommige functionarissen buitengewoon veel werk wordt verricht en organisatorisch bijzonder veel wordt gepresteerd. Anderzijds ziet men een verouderde vorm van een vereniging met plaatselijke besturen, waarbij de vraag rijst of de bestuursleden voldoende tijd en gelegenheid hebben om zich te wijden aan de problemen van het vreemdelingenverkeer. Bovendien kan men zich afvragen of bepaalde functionarissen wel degenen zijn, die op de juiste plaats zitten gezien hun vooropleiding en instelling.

In ieder geval is het zo dat er naar onze mening eens duchtig gesproken moet worden over de hele organisatie en opzet van het vreemdelingenverkeer en het toerisme in ons land. We hebben toch al het weer tegen en we zijn van goedkoop-eiland duurte-eiland geworden. Alle zeilen moeten worden bijgezet om deze belangrijke inkomstenbron niet te doen verdrogen!

PORTRETTE VAN LIJST 3

Ter voortzetting van onze serie „portretten van lijst 3” publiceren wij vandaag een interview van een onzer medewerkers met de heer J. F. G. Schlingemann. Hij is onze „tweede reserve” voor een lidmaatschap van de Tweede Kamer.

kens weer. Bij de laatste verkiezingen had men toch mogen verwachten dat er een keuze zou worden gedaan tussen een regering met de PvdA of met de VVD. Maar in feite heeft het electoraat zich weer niet in een duidelijke richting uitgesproken.”

Het gevaar dat aan een te jeugdige aanpak van zaken kan kleven, meent de heer Schlingemann ook te onderkennen bij bijvoorbeeld de radio en de televisie. Niet alleen stoort het hem dat de televisie zeer veel op Amsterdam is afgestemd, maar tevens is hij van oordeel dat mensen die voor de camera verschijnen voor een vraaggesprek, vaak op vrij impertinente wijze worden benaderd.

Een gebrek aan „jeugd” mag men deze VVD-kandidaat bij dit alles toch echt niet toeschrijven. Ten eerste zit hij er midden in, met zijn twee zoons en een dochter, voorts memoreerden wij zijn belangstelling voor de sport, maar als iemand, gelijk de heer Schlingemann op deze leeftijd nog eens pianoles neemt om zijn techniek weer op te frissen — wel, dan loopt het alles wel los.

Eén feit verdient hier nog vermelding. Bekend is, door deze serie portretten, dat de heer Keyzer vóór de Haagse profclub ADO is en dat de heer De Kosters weinig of niets voor deze voetbalvereniging voelt. De stand wordt nu 2-1 voor ADO, want de heer Schlingemann heeft wel een zwak voor de Zuiderparkers. Een bewijs? „ADO won in 1943 in het Olympisch Stadion de beslissingswedstrijd tegen Feijenoord om het kampioenschap met 3-1.”

UIT DE PARTIJ

• Doetinchem

H. Kreuze †

Te Doetinchem is na een langdurige ziekte op 57-jarige leeftijd overleden ons lid de heer H. Kreuze. Toen hij in 1946 zijn entree maakte in de noodgemeenteraad van Doetinchem was de basis gelegd voor een langdurige politieke activiteit. Tot 1949 was hij lid van de gemeenteraad om daarna tot 1959 als wethouder diverse portefeuilles te beheren. Van zijn meerjarige ervaring vooral in de plaatselijke politiek heeft de afdeling Doetinchem een dankbaar gebruik kunnen maken. De heer Kreuze heeft ons tot kort voor zijn ziekte waardevolle adviezen gegeven.

Wij zullen hem node missen.

• Bloemendaal

In de ledenvergadering van de afdeling Bloemendaal, gehouden op 21 maart, is de heer J. K. Lanting als secretaris afgetreden. In zijn plaats werd als eerste secretaresse benoemd mevrouw S. Makkreel-de Vries te Aerdenhout en als tweede secretaris de heer J. van Riel te Bloemendaal. Als penningmeester blijft de heer J. K. Lanting deel uit maken van het bestuur van de afdeling Bloemendaal van de VVD.

Eén op één

Het lukt u stellig om er een nieuw lid bij te werven voor onze VVD in de actie „één op één”. U bent toch ook een actief lid van onze partij en u wilt toch wel eens iets doen? Dat kunt u niet beter doen dan door mee te werken om het ledental van onze partij te verdubbelen. Daarin kunt u uw daadkracht tonen, daarin kunt u al uw energie kwijt. Het is natuurlijk gewenst om als men kritiek heeft, die te uiten, maar daarmee kan men niet volstaan.

Men moet ook daadwerkelijk iets doen in positieve zin en niet alleen zeggen: „Ze moesten dit of ze moesten dat”. Elk lid moet als het ware propagandist zijn voor onze partij, moet anderen, er op wijzen hoe belangrijk de liberale gedachte is, en hoe krachtig de VVD die liberale gedachte uitdraagt.

Het wordt nu weer tijd om naar buiten te gaan, om op een terrasje te zitten en de zonnestralen op je te laten inwerken, zodat je tot nieuwe activiteit komt. Die activiteit kan in VVD-verband maar tot één conclusie leiden: één op één. Het gaat goed met de actie, maar het moet beter en best gaan.

Iedereen heeft in zijn eigen omgeving wel een oude tante of een jonge nicht, een oude oom of een jonge neef, een goede vriend of een beste vriendin, die lid gemaakt kunnen worden in de actie één op één. Doet u mee?

D. W. DETTMELJER.

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT

TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

BODEGOM SPIJKENISSE
Gebouwen van gewapend beton en prelasts voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

Mijn opinie is ..

• Huur bedrijfsruimten

Het is algemeen bekend dat op het ogenblik ook de huurders van bedrijfsruimten huurbescherming genieten krachtens de als tijdelijk bedoelde Huurwet. Teneinde de huur en verhuur van bedrijfsruimten definitief te regelen is door de minister van justitie uit het Kabinet-Cals, prof. dr. I. Samkalden, een wetsontwerp bij de Tweede Kamer ingediend. Het wetsontwerp stoelt op een rapport uitgebracht door de Commissie Huurders bedrijfsruimte, onder voorzitterschap van prof. mr. Ph. A. N. Houwing. Deze commissie is in 1963 door de toenmalige minister van justitie, eveneens prof. Samkalden, ingesteld.

Naar mijn mening kleven aan het bovenbedoelde wetsontwerp vele bezwaren van ernstige aard. Het wetsontwerp is onrijp, niet voldoende doordacht. Het is tot stand gekomen op grond van een te eenzijdige voorlichting en bovendien op zuiver juridisch-technisch gebied verre van duidelijk. Het laatste bezwaar is wellicht te wijten aan een te overhaaste indiening. Ik laat echter deze juridische bezwaren in het navolgende terzijde als zijnde op deze plaats niet relevant.

Alvorens op het wetsontwerp in te gaan verdient het aanbeveling in het kort de voorgestelde regeling van het ontwerp uiteen te zetten. Allereerst een opmerking vooraf: alle regels zijn van dwingend recht, zodat niet van de wettelijke regeling kan worden afgeweken in onderscheidende huurcontracten. Welnu na het eventueel in werking treden van het wetsontwerp wordt een huurovereenkomst van een bedrijfsruimte door de navolgende regelen beheerst:

- de huurovereenkomst heeft een contractduur van tenminste 5 jaar;
- na afloop van deze 5 jaar wordt van rechtswege (automatisch dus) de huurovereenkomst met nog eens 5 jaar verlengd; voor deze tweede periode mag evenwel de huurprijs opnieuw worden vastgesteld, in onderling overleg of op verzoek van de meest gerede partij met machtiging van de kantonrechter, voorzover althans gewijzigde omstandigheden daartoe aanleiding geven;
- de voorgaande automatische verlenging met 5 jaar kan worden tegengehouden, indien de huurovereenkomst door één van beide partijen in het 4e jaar schriftelijk is opgezegd. Bij een dergelijke opzegging heeft de huurder (niet de verhuurder) het recht deze opzegging van de verhuurder door de kantonrechter nietig te doen verklaren. De rechter kan het verzoek tot nietigverklaring alleen weigeren, indien de verhuurder aantoonbaar het gehuurde voor eigen gebruik nodig te hebben of indien de verhuurder wangedrag van de huurder bewijst;
- na afloop van tien jaar kan elk van beide partijen de huur doen beëindigen mits bij de opzegging een termijn van één jaar in acht is genomen en deze opzegging schriftelijk is geschied. Bij het achterwege blijven van een opzegging wordt van rechtswege (weer automatisch dus) de huurovereenkomst verlengd met 5 jaar, enzovoort.

Indien een huurovereenkomst is gesloten voor onbepaalde tijd of voor ten hoogste twee jaar is het mogelijk gedurende de eerste twee jaar van deze huurovereenkomst, afwijkende bepalingen in het contract op te nemen en deze ook af te dwingen. Gedurende de 2-jarige periode is de contractsvrijheid in stand gebleven, zoals in de memorie van toelichting wordt opgemerkt. Echter zodra de huurder na afloop van de bedoelde twee jaar door de verhuurder in het genot van het gehuurde is gebleven en gelaten, wordt de huurovereenkomst automatisch van rechtswege met drie jaar verlengd en worden eerder vermelde regels op de huurovereenkomst van toepassing. Voorts omvat het wetsontwerp een aantal regelingen inzake de rechten van de huurder op eigenmachtig veranderingen in de inrichting van het gehuurde aan te brengen, inzake de overdracht van het in het gehuurde gevestigde bedrijf door de huurder — waarbij verhuurder moet gedogen dat ook het recht van huur wordt overgedragen — inzake de verplichting van de verhuurder in bepaalde gevallen aan de huurder bij ontruiming een schadevergoeding voor de door het bedrijf van de huurder gekweekte goodwill te betalen alsmede wijzigingen in de onteigeningswet e.d.

Indien men bovenstaande regels goed

In deze rubriek neemt de redactie brieven van lezers op, waarin een mening naar voren wordt gebracht welke de redactie belangwekkend genoeg acht om onder de aandacht van andere lezers te brengen. Dit houdt uiteraard niet in dat de redactie het altijd met die mening eens is.

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden brieven te bekorten, zonder dat daardoor de strekking van het betoog wordt aangetast. In zulke gevallen zal bij het ingezonden stuk de aantekening worden geplaatst „van redactie-wege bekort“.

Anonieme brieven en brieven met een beledigende inhoud worden terzijde gelegd.

tot zich laat doordringen, komt vanzelf de vraag naar voren welke de motieven kunnen zijn die tot dit wetsontwerp hebben geleid en, zo de motieven redelijk zijn, de tweede vraag of in dat geval de belangenafweging wel op de juiste wijze heeft plaatsgevonden.

Ter beantwoording van deze vragen kan in de memorie van toelichting worden gelezen dat, in tegenstelling tot de pachter, de ondernemer die zijn bedrijf uitoefent in een gehuurd pand, na het verdwijnen van de Huurwet geen bescherming meer geniet. De memorie van toelichting stelt dat voorts door het reclamewezen en de nieuwe produktie- en distributie-methoden de moderne bedrijfsvoering een ander aanzien heeft gekregen, vooral wat betreft de inrichting en ligging van de bedrijven. De ondernemer-huurder is genoodzaakt in verband daarmee grote investeringen te doen, die door kredieten zullen moeten worden gefinancierd. De kredieten zullen veelal langlopend zijn en in verband daarmee, zo vervolgt de bewindsman, is continuïteit van de bedrijfsvoering geboden teneinde de kredieten door middel van afschrijving af te lossen. Continuïteit van de bedrijfsvoering in het gehuurde pand is daarbij een niet weg te denken voorwaarde en geeft aanleiding tot het beknotten van het recht van de eigenaar-verhuurder. Als meerdere motieven voor het wetsontwerp worden in de memorie van toelichting genoemd: de kosten van verhuizing en van verlies van goodwill, die op de ondernemer-huurder drukken, indien deze zou zijn onderworpen aan de willekeur van de verhuurder, die naar zijn believen het gehuurde kan doen ontruimen. Daarenboven, aldus de memorie van toelichting, wordt in de nieuwe wijken de ligging van de bedrijfsruimte bepaald door de planologische (overheids)diensten en treden als eigenaar-verhuurders veelal op exploitatie- en beleggingsmaatschappijen, die uit zijnde op een zo hoog mogelijk rendement van hun investeringen, doelbewust slechts bepaalde branches in de door hen te verhuren panden toelaten.

Voor een willekeurig bedrijf, zo concludeert de bewindsman, is derhalve geen sprake van vrije vestigingsmogelijkheid, waaruit volgt dat bescherming noodzakelijk is.

Ik meen enige aantekeningen te moeten maken bij het hierboven weergegeven betoog. In de eerste plaats kan er

op worden gewezen dat het betoog eenzijdig gericht is (ook in de memorie van toelichting enigszins erkend) op het klein- en middenbedrijf en met name op het winkelbedrijf. Mij ervan bewust zijnde dat inderdaad deze groep van ondernemers veelal bescherming behoeft, veroorloof ik mij toch me af te vragen of het wel verantwoord is een bescherming te verlenen middels een wet die door haar algemeenheid bedrijfsruimten als kantoren, pakhuizen, magazijnen, ateliers, werkplaatsen e.d. tevens onder haar werking doet vallen. Immers, voor deze laatste soort bedrijfsruimten gelden andere normen dan in de memorie van toelichting genoemd. Bovendien kan de vraag worden gesteld of de door het wetsontwerp beoogde bescherming wel als economisch gezond mag worden beschouwd. Naar mijn mening zijn er ook andere en meer efficiënte methoden om het klein- en middenbedrijf te steunen. In de tweede plaats dient de vraag te worden gesteld of de in het wetsontwerp bedoelde 5-jarige cyclus voor beide partijen wel een gelukkig uitgangspunt is.

Immers, terecht is in de minderheidsnota, gehecht aan het rapport van de commissie-Houwing, opgemerkt dat het wetsontwerp bedoeld is van kracht te zijn in een tijd van normale aanbod- en vraagverhoudingen van bedrijfsruimten. In zulk een situatie moet de economische macht van de verhuurder niet worden overschat. Het is mogelijk dat bij normale verhoudingen een huurder tegen zijn wil 5 jaar aan het huurcontract zal worden gehouden. Misschien heeft de gedachte door het hoofd van de bewindsman gespeeld dat de normale marktverhoudingen vaak door foutieve planning doorkruist worden. Daarnaast meen ik echter dat bestemmingsveranderingen van bedrijfsruimten door de respectieve eigenaren een wezenlijk onderdeel vormen van een juiste prijsvorming. Hierbij zij wellicht ten overvloede aangetekend dat de verhouding verhuurder-huurder gewoonlijk wordt beheerst door een overeenkomst, waarin normaal gesproken een redelijke tijdsduur of opzegging zal zijn bedongen.

Samenvattend stel ik dat het wetsontwerp, waarin duidelijke kenmerken zijn te ontwaren van oneigenlijke onteigening van de eigendom — zoals bijvoorbeeld het recht van de huurder tegen de zin van de verhuurder het gehuurde van inrichting te veranderen of een derde als nieuwe huurder te laten optreden — te zeer geënt is op een eenzijdige voorstelling van zaken. Naast de juridisch-technische onvolkomenheden die zeker bijgeschaafd dienen te worden, behoeft het wetsontwerp, naar mijn mening, een sterke verijning van zijn werking, die kan worden gevonden aan de hand van de bestaande soorten bedrijfsruimten en de afweging van de daarbij een rol spelende belangen.

Mr. J. H. WALLER, Santpoort

• Nogmaals: Referendum

Het artikel „Referendum“ van drs. A. B. de Stichter in Vrijheid en Democratie van 3 maart heeft mijn volle instemming. Het is een eenvoudige manier voor onze Kamerleden om de mening te sonderen van de kiezers tegenover toekomstige zaken, b.v. over de werknemerscommissarissen, of over de weder-

invoering van het ouderwetse districtenkiefstelsel.

Het feit dat onze Kamerleden voor de AOW-pensionering van de ongehuwde werkende vrouw op 60-jarige leeftijd het SER-advies volgden, zonder eerst de mening van eigen leden te hebben gevraagd, is een onverteerbare zaak. Immers, de eerdere pensionering van deze vrouwengroep zou een compensatie vormen tegenover de gehuwde man die, bij eenzelfde premiebetaling een dubbele rente ontvangt als echtpaar.

W. J. WAANING, Haarlem

• Voorkeurstemmen

Met grote belangstelling zullen velen in Vrijh. en Dem. van 24 maart het overzicht van de voorkeurstemmen bij de jongste verkiezingen hebben bestudeerd. Er vallen een paar zeer duidelijke conclusies uit te trekken, vooral als men de cijfers wat meer overzichtelijk groepeerd, bijvoorbeeld als volgt (afgeronde getallen):

mevr. Van Someren	32.000
heer Zegering Hadders	10.800
prof. Witteveen	10.000
mr. Geertsema	5.700
de 5 andere zittende Kamerleden samen, exclusief de lijst-aanvoerder	8.000
de 15 nieuwe kandidaten samen	9.300
totaal	77.000

Vergelijken we deze gegevens met de kiesdeler (45.800) en het totaal aantal VVD-stemmen (740.000) dan blijkt het volgende:

- slechts één op de tien VVD-stemmers bracht een voorkeurstem uit (bij andere partijen schijnt de verhouding nog slechter te zijn);
- alleen enkele, zeer bekende, figuren slagen er in een aantal voorkeurstemmen te verwerven, dat zoden aan de dijk zet;
- de 20 niet genoemde kandidaten wisten tezamen nog geen derde deel van een Kamerzetel aan te dragen (de in Vrijh. en Dem. gepubliceerde cijfers tonen aan dat de meesten nog geen 2 pct van de kiesdeler verwierven).

Het sub c gestelde behoeft bepaald niet tegen de betrokken kandidaat te pleiten; het kan wel pleiten tegen de kiezer. Blijkbaar interesseert de persoon van de kandidaat hem slechts matig en stemt hij op een partij, niet op een kandidaat.

Hieruit kunnen m.i. de volgende conclusies worden getrokken:

- aan districtsvertegenwoordigers blijkt geen behoefte te bestaan;
- het bij het samenstellen van de kandidatenlijst zo vaak gehoorde argument dat de heer X in zijn streek of groepering zo veel aanhang heeft, vindt in de gepubliceerde cijfers geen bevestiging.

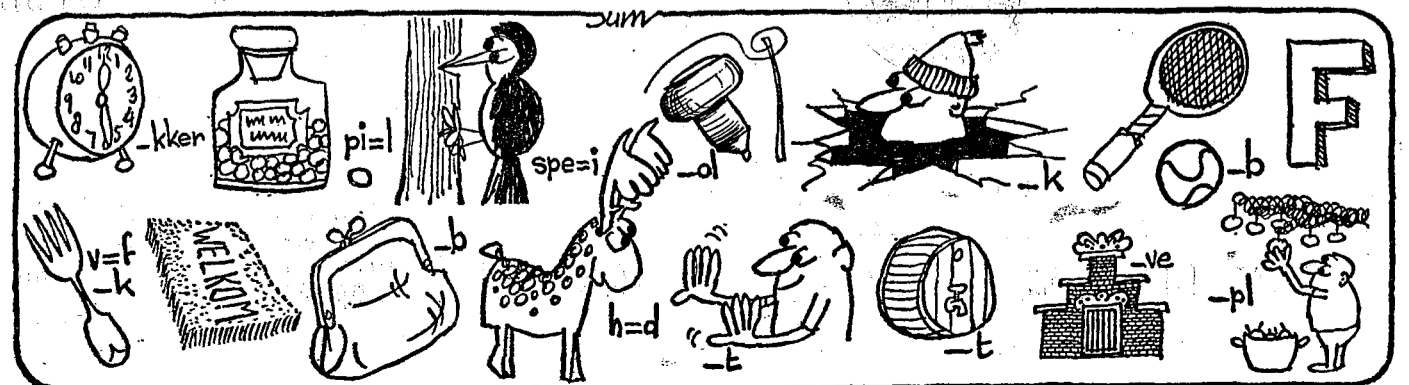
De eerste conclusie vormt een argument temeer om uiterst voorzichtig te zijn met een terugkeer tot het een halve eeuw geleden afgedankte districtenstelsel; de tweede conclusie moge over vier jaar (hopelijk niet eerder) een aansporing zijn om nog meer dan tot nu toe, bij het samenstellen van de kandidatenlijst te letten op wat de fractie nodig heeft en nog minder dan tot nu toe rekening te houden met streek- en groepsbelangen. Wij zijn dit keer zo gelukkig geweest een fractie samen te stellen, waarin capaciteit veruit de bovenvoren voert. Laat het ook een volgende keer niet gezegd kunnen worden, dat een kandidaat zijn plaats meer dankte aan beweerde populariteit in eigen kring dan aan geschiktheid voor zijn taak als Kamerlid.

Mr. J. K. O. HEYLIJGERS, Amsterdam.

TE HUUR: RUIME CHÂLET ZWITSERLAND

prachtig gelegen, alle comfort, 1700 m, behalve mnd. juli, aug., dec.
Antwoord onder nummer 1001.

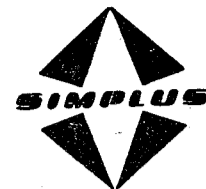
POLITIEK PIEKEREN

De oplossing van deze politieke rebus is voor de goede puzzelaar elders in dit blad te vinden

Naar aanleiding van het lexicon „Politiek”

EEN STUKJE LIBERALE PARTIJ-HISTORIE

BRANDBEVEILIGING

Officieel goedgekeurd
Talrijke attesten

SIMPLUS N.V. DORDRECHT

Visstraat 6 - 8 - Tel. 3344 (01850)

ALLE
VERZEKERINGEN
•
HYPOTHEKEN
•
FINANCIERINGEN
•

makelaarskantoor

araweg 5 wassenaar tel. 01751-5675*

Verstandig

Het bestuur van de Partij van de Arbeid gaat zich beraden over de positie van Het Vrije Volk als orgaan van die partij, zo lezen wij in het socialistische dagblad met de reeds hierboven aangehaalde naam. Het ligt in de bedoeling voorstellen uit te werken om de formele band tussen Het Vrije Volk en de Partij van de Arbeid te verbreken. Die voorstellen zullen in de vorm van een wijziging in de statuten worden ingediend bij het congres van de PvdA, dat in november wordt gehouden.

Naar de voorzitter van de Partij van de Arbeid, dr. Tans, heeft meegedeeld, ligt het in de bedoeling de hoofdredacteur van Het Vrije Volk niet langer te laten benoemen door het congres van de partij. Hij acht die wijze van benoeming verouderd. Zij past, volgens hem, niet meer in deze tijd.

De huidige constructie maakt onvoldoende duidelijk, zo lezen wij verder in Het Vrije Volk, dat het HVV geen spreekbuis van de Partij van de Arbeid moet, wil en kan zijn. De krant, zo schrijft het blad, heeft haar eigen verantwoordelijkheid.

Wij kunnen deze opvattingen volledig onderschrijven. Het is vooral ook journalistiek gezien een dwaze vertoning, dat een hoofdredacteur van een dagblad jaarlijks of om de twee jaar bij een politiek congres op het matje moet komen. Hij wordt op deze wijze in zekere zin tot een soort zetbaas van de partij, hetgeen tegen elk journalistiek fatsoen indruist.

Rest ten slotte de vraag of het komende congres van de PvdA voor deze voorstellen voldoende begrip zal kunnen opbrengen. Ook hier zal de tijd dit moeten leren.

In de lexicon-reeks van A. Oosthoeks Uitgevers Mij. N.V. te Utrecht verscheen het lexicon „Politiek”, van de hand van drs. A. Stam (259 blz., f 9,50).

Zoals in de inleiding wordt uiteengezet, beoogt het geen algemeen overzicht van de wetenschap der politiek te geven, maar een — alfabetisch gerangschikte — schets van de voornaamste politieke stromingen en grondbegrippen, waarbij de nadruk is gelegd op historische achtergronden.

Behalve de diverse „ismen” als anarchisme, liberalisme, socialisme, nationalisme, stalinisme e.d. is ook een aantal andere begrippen opgenomen en vrij uitvoerig besproken. Naar volledigheid, zo werd vermeld, werd niet gestreefd, want anders zou een politiek woordenboek in plaats van een lexicon der hoofdstromingen en grondbegrippen zijn ontstaan.

Die beperking is begrijpelijk, al houdt zij altijd een element van willekeur in. In het algemeen echter is de goede keuze, naar ik meen, toch wel gedaan. Om de lezer enig idee te geven omtrent hetgeen hij in „Politiek” kan aantreffen, volgt hier een opsomming van wat onder twee willekeurig gekozen letters te vinden is.

Onder de A treft men verhandelingen aan over absolutisme, agitatie, amendement, anarchisme, Anti-revolutionaire partij, anti-semitisme, Anzas-pact, apartheid, arbeiderspartij, arbeidsrecht, arbitrage, aristocratie, autoocratie en autoritair.

Onder de L: legitimiteit, liberalisme en de begrippen links en rechts.

Enkele kleine onjuistheden zullen in een eerste druk van een dergelijk werkje, dat een veelheid van gegevens verschaft, wel onvermijdelijk zijn. Zulk een kleine onjuistheid, die bij vooroorlogse liberalen echter toch wel even een gevoelige snaar moet aanraken, meen ik hierbij te moeten signaleren.

Onder „Volkspartij voor Vrijheid en Democratie” vindt men o.a. vermeld dat de vooroorlogse liberale partij, sinds 1938 Liberale Staatspartij gehe-

ten, „in 1940 was opgeheven”. In overeenstemming met deze foutieve veronderstelling wordt onder „Liberalisme” voor zover zijn verschijningsvorm in Nederland betreft, o.a. vermeld dat in 1945 mr. Stikker de liberale partij „weer oprichtte” onder de naam Partij van de Vrijheid, waarna in samenwerking met mr. Oud in 1948 ten slotte de VVD werd opgericht.

Van opheffing van de Liberale Staatspartij in 1940 is echter geen sprake geweest en het liberale partij-orgaan „Het Liberale Weekblad” bleef dan ook tot in de eerste maanden van 1941 verschijnen, totdat het de Duitsers te gortig werd en het blad verboden werd. Betrekkelijk kort daarna werd, bij verordening van de „rijkscommissaris” van 5 juli 1941, een reeks Nederlandse politieke partijen ontbonden verklaard, waaronder ook met name werd genoemd de Liberale Staatspartij. Zelfs in een verordening van nu wijlen Seyss Inquart kan de schrijver van „Politiek”, zo hij dat wenst, dus nog het bewijs vinden, dat de Liberale Staatspartij medio 1941 nog bestond en slechts door de bezettende macht toen tot schijndood is gebracht (want meer was het gelukkig niet).

In de desbetreffende bekendmaking van het rijkscommissariaat heette het dat die partijen „het stelsel van de parlementaire democratie en dus van een voorbije gedachtenwereld vertegenwoordigen” en dat het streven van deze partijen, „althans van enkele harer toonaangevende leden, die zich voor hun streven bedienden van de inrichting van hun partij, duidelijk en onduidelzinnig was gericht tegen de belangen van de bezettende overheid.”

Vanzelfsprekend stelde ook de Liberale Staatspartij er een eer in onmiddellijk na de bevrijding weer naar buiten

De oplossing van de rebus op pag. 6 luidt:

Wellicht twaalf formateurs, dertien ongelukken

te treden, zoals ook „Het Liberale Weekblad” vrijwel direct weer verscheen.

De werkelijke opheffing van de Liberale Staatspartij geschiedde pas op 5 oktober 1946, nadat zij bij de Kamerverkiezing van 1946 de kandidatenlijsten van de inmiddels voorlopig gevormde Partij van de Vrijheid had gesteund. Haar definitieve organisatievorm kreeg de Partij van de Vrijheid op het Utrechtse congres van 27 september 1947.

Op 24 januari 1948 ten slotte gingen de Partij van de Vrijheid en het zgn. Comité-Oud en zijn aanhang gezamenlijk over in de nieuwe „Volkspartij voor Vrijheid en Democratie”, welke oprichtingsvergadering die dag in Amsterdams Bellevue plaats had.

Het leek mij goed dit stukje partij-historie hier even te vermelden om legendevorming over een vermeende opheffing in 1940 van de Liberale Staatspartij te voorkomen.

Wellicht kan in een eventuele volgende druk van dit overigens nuttige politieke lexicon met bovenvermelde rechtzetting worden rekening gehouden.

A. W. ABSPOEL

Voor uw was

naar

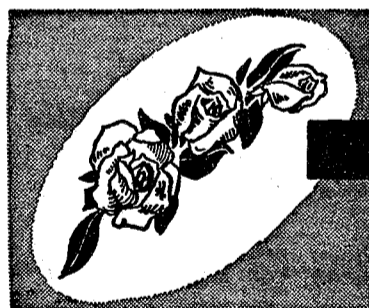
BORGH

Tevens adres voor Chemisch Reinigen

N.V. STOOM- EN CHEMISCHE WASSERIJ

v.h. C. D. BORGH & Zn.

Bellevoystraat 75 — Rotterdam — Telefoon 232631 - 236235

Bloemsierkunst

IMMINK DE LANGE

ANNO 1805

v/h J. C. de LANGE's Koninklijke Tuinbouwinstelling
Hofleverancier van H. M. de Koningin

MEENT 125 - ROTTERDAM - TEL. 137977-122303

Delft

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT

Ook bij ZIEKTE, ONGEVAL EN INVALIDITEIT
een GEGARANDEERD WELVAARTSVAST
INKOMEN

Door de
ARBEIDSONGESCHIKTHEIDS-VERZEKERING
MET INDEX- EN STIJGINGS-CLAUSULE

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.

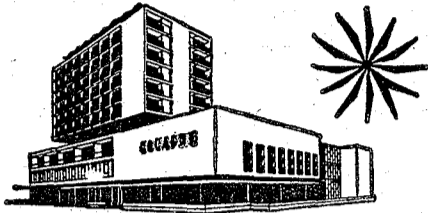
W.B.K. van 1938

Bergstraat 6 - 8 — Amersfoort — Tel. (03490) - 1 70 43*

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
 RESERVERING (02943) 1576

waar de gast ^{koning} is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
 EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

Café-Restaurant

„Europoort”

MAASBOULEVARD 7 - SCHIEDAM

Voor reserveringen tel. 010-26 46 25

Het klassieke restaurant
 aan de Maas

GRAND HOTEL

Vierhouten

„De Mallejan”

„Onovertrefbaar voor uw vergaderingen
 en congressen”

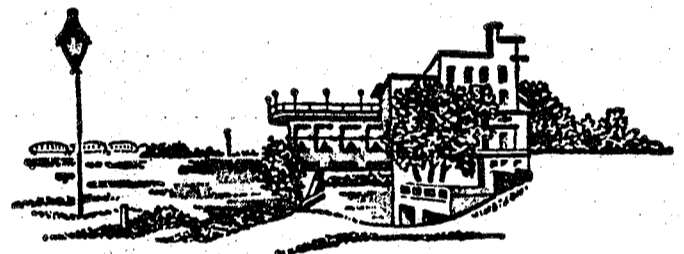
Kamer met bad en ontbijt v.a. f 24 p. pers.

Zalen met geluidsinstallatie, schoolbord en
 projectiescherm

Geen parkeerprobleem - Garage gratis

Alle kamers met bad en toilet

TELEFOON 05711 - 241 (3 lijnen)

Rijnhotel-Arnhem

annex SAVOY-RESTAURANT

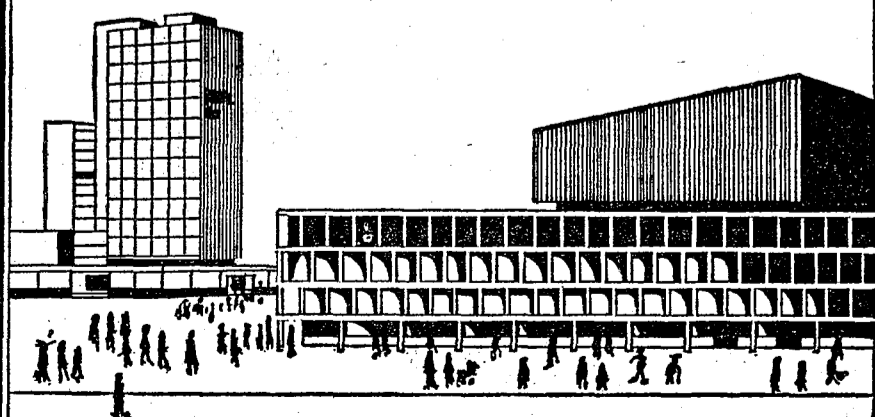
Hotel met sfeer en gesoigneerde keuken

RIJNTERRAS

Onderlangs 10 - Arnhem - Tel. 08300 - 27141

falstaff

café-restaurant in het "RIJNHOTEL" ROTTERDAM

harmonie

café-restaurant in "DE DOELEN" naast de hoofdingang

HOTEL WITTEBRUG
 DEN HAAG - SCHEVENINGEN

*

alle kamers met privé bad en douche

*

nieuw Restaurant en nieuwe Lounge-Bar

*

(geheel airconditioned)

Vrijheid en democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 912

VRIJDAG 7 APRIL 1967

Het nieuwe Kabinet

Toen het Kabinet-Cals-Vondeling verscheen, werd het door zijn supporters luidkeels bejubeld als het Kabinet van de sterke mannen. Naar de taal van die dagen sprak men zelfs van „zwarte jongens”.

Datzelfde Kabinet is een grote mislukking geworden. Het vergat, dat men, om een gulden uit te geven, die eerst moet hebben en deze vervolgens maar één keer kan uitgeven. En het gooide het zorgvuldig door minister Witteveen opgebouwde werk te vondeling.

Het Kabinet der sterke mannen werd één grote mislukking. De juichkreten waren verstomd. De aftocht was bepaald triest.

Met dit beeld voor ogen, zou men geneigd zijn het Kabinet-De Jong een succesvol politiek leven te voorspellen. Hier immers een totaal ander begin. Geen juichende promotors, maar zelfs bij de medestanders een voorzichtige reserve.

Maar juist daarom zou het ons niets verwonderen, wanneer het met dit Kabinet precies andersom zou uitpakken als met het Kabinet-Cals.

Vertrouwen

Dat de juichstemming ontbreekt, is ondertussen wel begrijpelijk. Daarvoor was de teleurstelling over de moeite bij de confessionele partijen om geschikte kandidaten te vinden, die in staat en bereid waren het ministerschap te aanvaarden, te groot.

Dat is een kwaad ding voor onze parlementaire democratie en een bewijs te meer, dat er met onze partijstructuur in die hoek toch inderdaad iets niet in orde is. Dat het optreden van dr. Berg-huis de animo bij anti-revolutionaire kandidaten om een ministerspost te aanvaarden, allesbehalve heeft bevorderd, kan men veilig aannemen.

Die armoede aan geschikte figuren tekende zich duidelijk af tegenover de weinige moeite, welke de VVD bleek te hebben om voor de meest verscheiden portefeuilles voor ieder aanvaardbare kandidaten te leveren.

Prof. Witteveen, prof. Polak en generaal Den Toom, die het ten slotte geworden zijn, kunnen verzekerd zijn van de erkentelijkheid en het vertrouwen van de partij bij de aanvaarding van hun zware ambt in deze politiek en financieel-economisch zo moeilijke omstandigheden.

Dat vertrouwen geven wij ook gaarne aan minister-president De Jong, die in andere functie vroeger het „behouden vaart” wel meer zal hebben horen klinken, en aan het gehele Kabinet.

Sommige leden van de nieuwe ministersploeg zijn politiek weinig bekende figuren, zonder parlementaire ervaring. Er kan niet worden ontkend, dat dit een zeker risico inhoudt. De voorbeelden zijn er echter, ook in onze na-oorlogse parlementaire geschiedenis, dat het nochtans mogelijk is zich snel in te werken en spoedig het vertrouwen

van de Kamers te verwerven. Dat is een kwestie van intelligentie, bestuursgevoel en persoonlijkheid.

Minister-president De Jong is daar zelf een voorbeeld van.

Bekende geluiden

Uit het opinie-onderzoek, door de politicologen prof. dr. G. Kuypers en dr. A. Hoogerwerf van de Vrije Universiteit ingesteld, zou zijn gebleken, dat 61 pct. van ons volk verlaging van de overheidsuitgaven wenst, 70 pct. verlaging van de belastingen en dat resp. 53 pct. en 60 pct. van oordeel is, dat de overheid zich niet te veel dingen bemoeit en dat vooral op het gebied van de bedrijfsuitoefening een tekort aan vrijheid bestaat.

Dat zijn geluiden, die weinig of niets verschillen van hetgeen wij, liberalen, jaar en dag hebben betoogd.

„De Volkskrant” toonde zich dan ook zwaar teleurgesteld en kwam betogen, dat een „vooruitstrevende politiek” ook een kostbare politiek, een politiek van offeren betekent. „En dan is het wel heel teleurstellend” — aldus De Volkskrant — „dat, volgens het onderzoek, een overweldigende meerderheid van de kiezers juist verlaging van overheidsuitgaven wil.”

Ook oud-minister Drees sprak dezer dagen over hetzelfde, toen hij opmerkte, dat allerlei volksgroepen grote verlangens hebben die veel geld kosten, maar dat „onze bevolking in haar geheel daarvoor toch niet meer belasting wenst te betalen”. Met zijn jarenlange ervaring voegde dr. Drees daar aan toe: „Waar zoekt men het evenwicht als regering?”

Terecht zei dr. Drees, dat men (dat is het Kabinet-Cals) dat „te licht had gesteld toen men met grote, op zichzelf aantrekkelijke plannen kwam.”

Voornaamste taak

Daar ligt inderdaad de voornaamste taak der regering: Het vinden van het juiste evenwicht tussen hetgeen men gaarne zou willen tot stand brengen en hetgeen men ten hoogste kan en wil betalen.

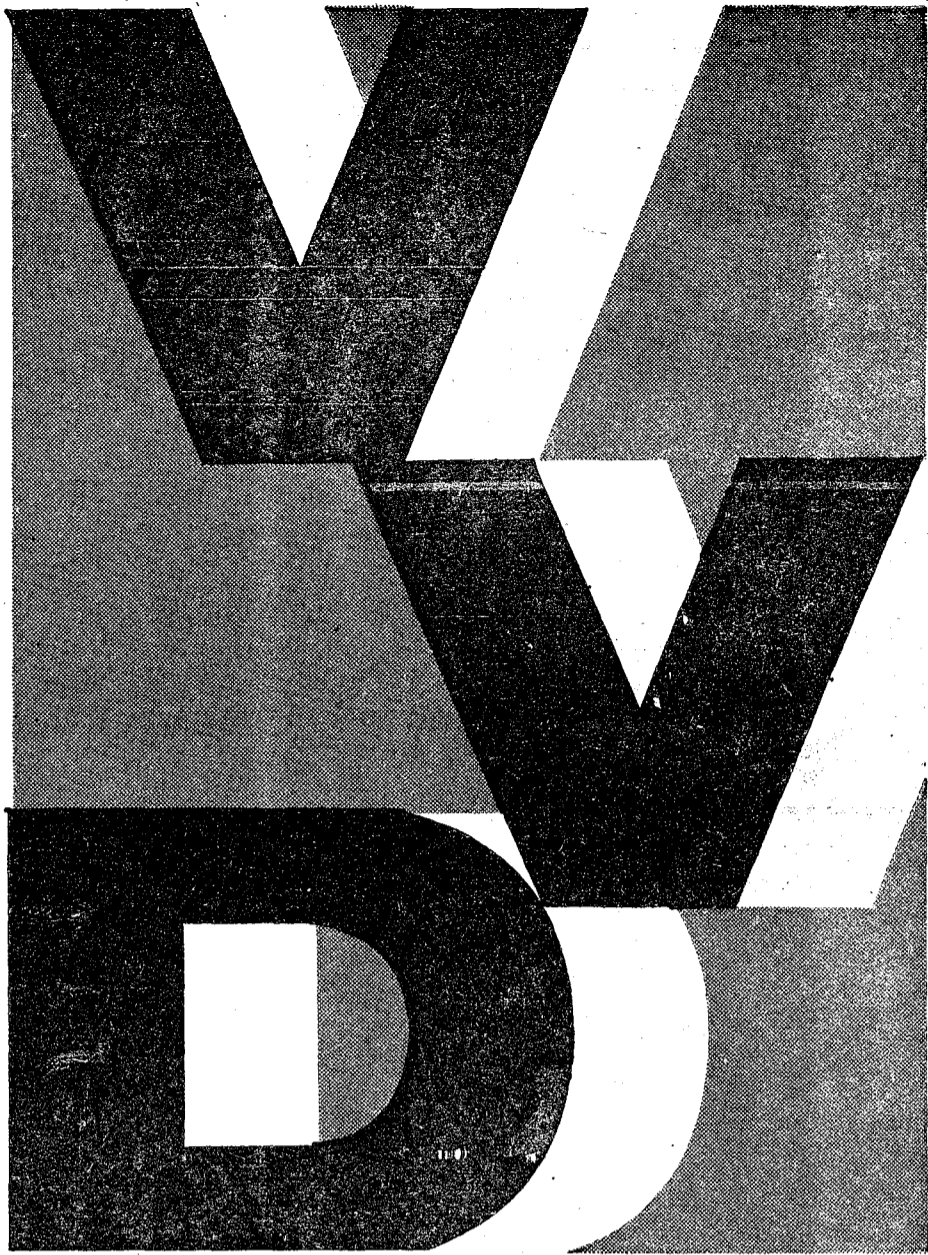
Als belangrijkste voorwaarden voor een goede overbrugging tussen besteding en overspanning in de jaren 1965 en 1966 (onder Cals-Vondeling — Red. Vrijh. en Dem.) en een hervatting van 'n stabiele welvaartsgroei in 1967 en volgende jaren, noemde prof. Zijlstra nog eens: dat de overheidsuitgaven in de pas moeten blijven lopen met de reële stijging van het nationale inkomen en dat de lonen zo dicht mogelijk moeten blijven bij de produktiviteitsontwikkeling.

Niemand zal daarvan meer overtuigd zijn dan prof. Witteveen, zoals uit de regeringsverklaring van het nieuwe Kabinet ongetwijfeld zal blijken.

Ten slotte geloven wij, dat er alle reden is, onze fractievoorzitter mr. Toxopeus te feliciteren, die zelfs zijn meest principiële politieke tegenstanders in deze formatieweken geen schijn van kans tot enige gefundeerde kritiek heeft gegeven.

Om het maar in eenvoudige, ronde woorden te zeggen: de heer Toxopeus heeft het goed gedaan.

A. W. A.

P.R.I.K.K.E.L.S

• Drs. M. P. A. van Dam en drs. J. Boishuizen in een nabeschuiving over het Utrechtse kiezersonderzoek, in Het Parool: „Wil het pragmatisme als methode niet ontaarden in opportunisme, dan heeft het een visie op de maatschappij, dus een ideologie, nodig. En wordt het tot doel verheven, dan is het een uiterst twijfelachtige ideologie.”

• De Haagse afdeling van de anti-revolutionaire Jongerenorganisatie ARJOS in een adres aan de Haagse gemeenteraad: „Aangezien is gebleken, dat de prostitutie helaas in een bepaalde behoefte voorziet, hebben wij een idee opgesteld, dat wij gemakshalve het rode-lampjes-idee zullen noemen (kennelijk geïnspireerd door Provo's witte-fietsen-plan — Red. Vrijh. en Dem.). Met dit idee beogen wij het aanwijzen van enkele straten, speciaal voor dit doel bestemd, teneinde hiermee te voorkomen, dat de prostitutie zich over de gehele stad verspreidt.”

• Hoofdartikel NRC: „Zou het Nederlandse politieke leven wel tot iets beters in staat zijn als het nu door velen voorgestane systeem van een gekozen minister-president werd ingevoerd? Verandert de inhoud van een fles als we de hals eraf slaan in plaats van de kurkretrekker te hanteren?”

• In hetzelfde hoofdartikel: „Men moet wel bedenken, dat invoering van het stelsel van een gekozen minister-president afschaffing van ons parlementaire stelsel zou betekenen. Wat er dan voor in de plaats komt zouden wij niet kunnen beschouwen als een verdieping van onze democratie.”

• Het Milanese liberale dagblad „Il Globo” over uitspraken in de jongste pauselijke encyclicke over het „liberale kapitalisme”: „De materiële vooruitgang, waarin volgens de tekst van de encyclicke de bewoners der aarde zo geheel van elkaar verschillen, is ten nauwste verbonden met dat liberale kapitalisme, dat juist omdat het liberaal is, toegankelijk is voor een ieder en zijn vruchten zonder onderscheid aan allen ten goede doet komen. Juist ten gevolge van de vrije handel staat de economie in dienst van de mens, en niet omgekeerd.”

• In een hoofdartikel van De Tijd: „Enige tijd geleden hief de apostolische socialist Han Lammers de banier van het „volksfront”. Gisteren liet hij in vereniging met enige confessionele gespreksgenoten de vlieger op van een „linkse concentratie”. Dat geschiedde in een radio-uitzending van de VARA. Onder linkse concentratie bleken de heren te verstaan een federatieve bundeling van progressieven.”

• Volgens een ANP-verslag: „Een links-radical christelijke partij wees de heer Jac. Huijsen, voorzitter van de Christelijk-Historische Jongeren Organisatie, van de hand als een anachronisme, dat bovendien de Partij van de Arbeid onrecht doet. Indien men een zo fundamentele linkse koers wenst te varen, is er voor een christen ruimte genoeg in de PvdA.”

Contributie-afdrachten

De Algemene Vergadering van de VVD heeft op 10 maart besloten dat vóór 1 mei a.s. de navolgende afdrachten aan het hoofdbestuur (giro 67880 ten name van de secretaris van de VVD te s'-Gravenhage) moeten zijn geschied:

a. voor de afdelingen die niet samenvallen met een kamercentrale (dit zijn alle afdelingen behalve Amsterdam, s'-Gravenhage en Rotterdam) f 10,- voor elk gewoon lid, vermeerderd met de helft van de geïnde contributies van gezins- en aspirantleden (dus f 2,50 per gezins- en aspirantlid);

b. voor de afdelingen, die wel samenvallen met een kamercentrale (alleen Amsterdam, s'-Gravenhage en Rotterdam) f 7,- voor elk gewoon lid, vermeerderd met 35 pct. van de geïnde contributies van gezins- en aspirantleden (dus f 1,75 per gezins- of aspirantlid).

De penningmeester verzoekt dringend deze afdrachten inderdaad vóór 1 mei a.s. (zie art. 38, lid 2, van het huishoudelijk reglement) te voldoen.

De afdelingen die hun afdracht over 1966 en voorgaande jaren nog niet (geheel) hebben betaald, worden eraan herinnerd dat de afdracht over 1965 en voorgaande jaren 35 pct. beliep van de van gewone leden geïnde contributies (dus f 7,- per gewoon lid) vermeerderd met de helft der van gezins- en aspirantleden geïnde contributies (dus f 2,50 per gezins- en aspirantlid), en over 1966 $\frac{3}{8}$ deel van de van gewone leden geïnde contributies (dus f 7,50 per gewoon lid) vermeerderd met de helft der van gewone en aspirantleden geïnde contributies (dus f 2,50 per gezins- en aspirantlid).

De afdracht voor het weekblad „Vrijheid en Democratie” bedraagt voor 1967 f 7,50 per gewoon lid. Deze afdracht dient te worden voldaan aan de Stichting „Vrijheid en Democratie”, volgens een van deze Stichting ontvangen nota. Ook hier wordt aangedrongen op spoedige betaling.

Het bedrag ten slotte dat de kamercentrales welke niet samenvallen met een afdeling over 1967 van de penningmeester der partij ontvangen, is vastgesteld op 30 pct. van de van de afdelingen binnen de desbetreffende kamercentrale ontvangen afdracht.

HBU **HBU**

Hij is van alle markten thuis...!

door als cliënt gebruik te maken van de informatiebronnen, waarover de HBU beschikt, dank zij haar uitgebreid net van eigen kantoren en correspondenten over de gehele wereld.

Ook voor U: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

Kopij voor deze rubriek zenden aan:
Joh. H. Springer
Alexanderstraat 16 Haarlem

Gelderse provinciale dag

Op 16 maart heeft de Stichting Organisatie Vrouwen in de VVD haar vierde provinciale Gelderse dag gehouden in het Concertgebouw „De Vereniging” te Nijmegen. Mede namens de andere dames wil ik mevrouw A. Bergsma-Feenstra bedanken voor al het werk en het doorzettingsvermogen waarmee zij deze dag heeft doen slagen. Want er waren vele onverwachte moeilijkheden. Mej. mr. J. L. M. Toxopeus Pott kreeg enkele dagen van te voren keelontsteking waardoor de kans bestond dat zij haar rede niet kon houden. Mr. W. J. Geertsema had besprekingen te voeren in Den Haag in verband met het nieuw te vormen kabinet. Maar daar beiden deze dag wilden doen slagen, zijn zij toch gekomen. Alle hulde voor hun enthousiasme en opofferingsgezindheid.

Mr. W. J. Geertsema, burgemeester van Wassenaar, heeft ons enkele bijzonderheden verteld over de moeilijkheden, die er gerezen zijn om een nieuw kabinet te vormen.

Het nieuwe kabinet zal geen populair bewind kunnen voeren. Beperking van overheidsuitgaven, voorlopig geen loonsverhogingen, lange wenslijsten van de verschillende partijen, die niet kunnen worden ingewilligd. Mr. Geertsema sprak de hoop uit dat er in Den Haag verstandige beslissingen genomen zouden worden.

Daarna heeft hij ons verteld wat het ambt van burgemeester eigenlijk inhoudt. Een burgemeester wordt in Nederland benoemd door de Kroon in overleg met de minister van binnenlandse zaken en de Commissaris der Koningin. Een burgemeester moet boven de politieke partijen staan. Zijn taken en verplichtingen zijn veelomvattend. Spreker gaat uit van het standpunt dat je als burgemeester of beter gezegd burgervader (wat eigenlijk alleen in de kleinere gemeenten nog kan) toegankelijk moet zijn voor iedere burger. Vandaar dat hij als symbool het hek om zijn huis heeft laten weghalen! De vrouw van de burgemeester heeft ook een moeilijke taak. Zij moet naast haar man vele sociale verplichtingen nakomen; belangstelling hebben voor evenementen in de gemeente; haar man opvangen na vermoeiende en moeilijke uren. De conclusie van mr. Geertsema was dat hij met hart en ziel het ambt van burgemeester uitoefent.

Daarna was er gelegenheid tot vragenstellen.

's Middags heeft mej. mr. J. L. M. Toxopeus Pott op zeer boeiende wijze over de algemene politiek gesproken. De staat is een huishouding in het groot en kan maar niet ad fundum geld blijven uitgeven. Prof. Zijlstra heeft al gedurende lange tijd tegen deze gang van zaken gewaarschuwd. De VVD zal zich blijven verzetten tegen de naasting door de Staat van grote instellingen en bedrijven, daar dan de particuliere ondernemer het initiatief ontnomen wordt en de geestelijke vrijheid verloren gaat.

De liberaal stelt het individu centraal en de socialist de collectiviteit. Een groot gevaar van de welvaart is dat het de onverschilligheid in de hand werkt. De liberalen hebben een taak, moeten niet stilstaan maar met hun tijd meegaan.

Ten slotte riep spreekster de dames op tot meer activiteit in de VVD.

Hiermede waren wij aan het einde gekomen van een dag, die er toe heeft bijgedragen dat wij een goed inzicht hebben gekregen in het beleid dat de VVD voert.

A. P. HOLM-VAN ZANTEN

Soest-Soesterberg

Bijeenkomst in het Oranjehotel op 12 april, 14.30 uur. Spreekster mevr. Hese-Laming over „maatschappelijk werk, liberaal gezien”.

Verbetering

In het nummer van 24 maart is een fout geslopen. De naam van de plaatselijke vertegenwoordigster in Ermelo is mevr. S. A. van Erkel-Hanbury.

RADIO

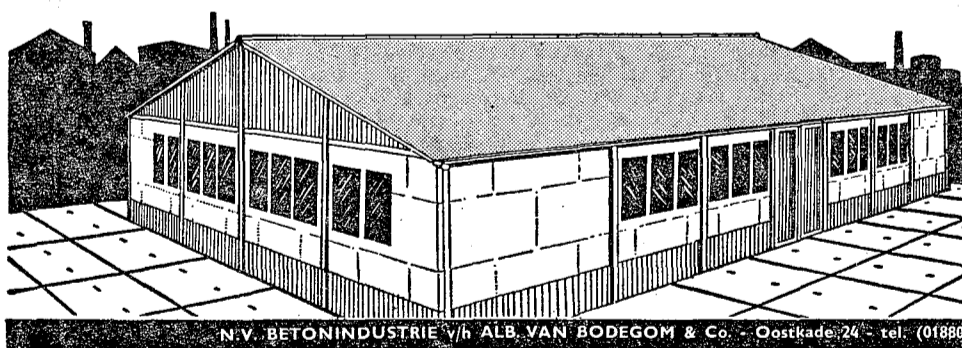
Radio-uitzending van de VVD: dinsdag 11 april, 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum II (298 m).

ONS KWETSBARE LEVEN

De ramp met de olietanker bij de Engelse kust heeft in de afgelopen weken weer eens duidelijk gemaakt hoe kwetsbaar het leven van de mensen in de twintigste eeuw geworden is. De technische voorzieningen zijn zoveel geworden, dat bij het uitvallen of ontbreken daarvan, ook slechts van enkele van deze voorzieningen, er een stagnatie optreedt van ongekend grote omvang. Men denke in dit verband maar eens aan de storing van de elektriciteitsvoorziening in New York enkele jaren geleden. De mens in de z.g. ontwikkelde

landen is zó afhankelijk geworden van de techniek met al zijn gevolgen, dat het sluitstuk van die voorzieningen onvermijdelijk maatregelen met zich mee zal moeten brengen. De waterverontreiniging, de luchtverontreiniging, de geluidshinder, zijn vraagstukken geworden van een zodanige omvang, dat men kan en moet verwachten dat de vertegenwoordigende colleges zich in de komende jaren in het bijzonder met deze problemen bezig zullen moeten houden: immers het gaat om ons kwetsbare leven.

D. W. DETTMELJER

BODEGOM SPIJKENISSE

Gebouwen van gewapend betonnen prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

Vrijheid en Democratie

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonnementen toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:

Ph. C. la Chapelle jr.
Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B
te Amsterdam-C.

SPREEKBEURTEN

Periode 7 april tot en met 5 mei

- 7 april Heiloo (Kennismakingsbijeenkomst, Herenweg 1, 20.30 uur)
- 9 april Oosterwijk (debat voor kath. jongeren)
- 13 april Laren (Haagse soc. ac.)
- 17 april Zeist, 20 uur, hotel Vigi
- 17 april Breukelen, hotel State, 20.30 uur (JOVD, Vechtstreek)
- 19 april Wassenaar „de Haven” (Chr. Lyceum)

Voor zover ons bekend, zijn de plaats en het aanvangsuur van de vergadering erbij vermeld.

Mr. H. E. Koning e.a.

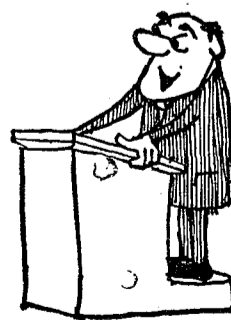
H. Wiegel

H. Wiegel

Mr. J. G. Rietkerk

G. Koudijs. Debat met H. J. Lankhorst

H. Wiegel

Prof. mr. C. H. F. POLAK:

SPIRITUEEL EN SLAGVAARDIG

Hoewel de nieuwe minister van justitie, prof. mr. C. H. F. Polak, in het politieke bedrijf nog niet eerder op de voorgrond is getreden, zal televisiekijkend Nederland zich hem wellicht nog herinneren van een soort teach-in over het Nederlandse partijwezen in Utrecht, die in de periode voor de jongste verkiezingen rechtstreeks werd uitgezonden. Temidden van opgewonden betogen en heftige discussies bleef Polak, die de voorzittershamer hanteerde, overeind als een toonbeeld van rust en geamuseerdheid. De kwaliteiten die hij toen aan de dag legde, zullen hem in de ook wej eens tumultueuze Tweede Kamer goed van pas komen.

Evenals de heren Witteveen en Den Toom heeft prof. Polak een relatie met Rotterdam: hij werd er nl. op 2 september 1909 geboren als zoon van een rechter. Na het gymnasium in Den Haag volgde in 1927 de rechtenstudie in Lei-

den. In 1931 deed de jonge Polak cum laude doctoraal examen.

In 1934 werd mr. Polak ambtenaar bij de Prov. Griffie van Zuid Holland. Tijdens de oorlog moest hij onderduiken en na de oorlog keerde hij terug bij de griffie. Eind 1946 werd hij benoemd tot hoogleraar in de economie en het agrarisch recht aan de Landbouwhogeschool in Wageningen. Op 12 oktober 1951 aanvaardde prof. Polak het hoogleraarschap in het administratief en agrarisch recht aan de Leidse universiteit met een rede over ordening en rechtsstaat. Prof. Polak is voorzitter van de Staatscommissie voor de waterstaatswetgeving, lid van de Raad van waterstaat, plv. lid van de SER en bestuurslid van het Ned. Instituut voor bestuurswetenschappen.

Wat zijn publikaties betreft kan worden gewezen op zijn bewerking van de

vierde druk van het werk van Vee-gens-Oppenheim: Schets van het Nederlands burgerlijk recht, op het pre-advies in 1950 (met mr. S. O. van Poelje) voor de Ver. voor administratief recht over: Het begrip algemeen belang in de verschillende onderdelen van het administratieve recht, en het pre-advies in 1953 (met mr. dr. J. J. Loeff) voor de Ned. Juristenvereniging over de sociale grondrechten.

Verder publiceerde prof. Polak in vakbladen, o.a. over pachtrecht, landbouw en erfrecht, landbouw en woningwet, over rechtsbescherming tegen de gemeenten en over het recht van de EEG.

Prof. Polak, die bekend staat als een spiritueel en slagvaardig man, zal in zijn nieuwe functie veel te maken krijgen met de behandeling van het nieuwe Burgerlijk Wetboek.

JUSTITIE

Lt.-gen. W. DEN TOOM:

GEEN MILITAIRE HOUWDEGEN

De nieuwe minister van defensie, luitenant-generaal W. den Toom, is ondanks een succesvolle militaire loopbaan, die al in 1930 een aanvang nam, toen hij zich liet inschrijven voor de Kon. Militaire Academie in Breda, allerm minst het type van de stramme, militaire houwdegen. Hoewel hij in juli van dit jaar zijn 56ste verjaardag hoopt te vieren, maakt hij een jeugdige, kwieke indruk. Hij ziet er doorgaans opgewekt uit en hij is niet moeilijk te benaderen.

De luchtmachtcarrière van de Rotterdammer Den Toom begon eigenlijk al in 1936, toen hij werd geplaatst op de vliegbasis Soesterberg, waar hij een waarnemerscursus volgde. Daarvoor had hij drie jaar als tweede luitenant gediend bij het 12e Regiment Infanterie te Groningen. Na het behalen van het vliegbrevet werd de luitenant Den Toom als luchtvaartofficier geplaatst op het ministerie van oorlog, bij de kapitein Hasselman en de luitenants mr. Kruls en Couzy.

Tijdens de mobilisatie in 1939 werd de heer Den Toom belast met de navigatie- en bommenwerpinstructie van vliegers en waarnemers op het vliegveld Bergen. Na een periode in Duitse krijgsgevangenschap werd Den Toom

in 1945 als instructeur en liaison-officier geplaatst op de navigatieschool bij Jurby op het eiland Man. In 1946 werd hij personeelsofficier bij het Directoraat Luchtstrijdkrachten in Scheveningen, in 1948-'49 volgde hij de Hogere Krijgsschool in Den Haag en verwierf hij het Generale Stafbrevet.

Op 1 november 1948 werd de heer Den Toom bevorderd tot majoor. In april 1949 volgde zijn benoeming tot luchtvaartadviseur bij het militair kabinet van de minister van oorlog. Als deskundige in luchtmachtaangelegenheden en op personeelsgebied reisde hij vier maal naar Indonesië met de toenmalige staatssecretaris van oorlog, mr. Fockema Andreae. Als hoofd van sectie operatiën van de Luchtmachtstaf werd de heer Den Toom in 1950 bevorderd tot luitenant-kolonel.

In mei 1952 volgde alweer een nieuwe functie: hoofd van de luchtmachtsectie van de Europese Defensie Gemeenschap in Parijs, met bevordering tot kolonel. En anderhalf jaar later werd kolonel Den Toom benoemd tot sous-chef van de Luchtmachtstaf in Scheveningen.

De voortdurende wisseling van functies was daarmee nog lang niet afgelopen: 1 november 1955 commandant van

de vliegbasis Ypenburg, 1 maart 1956 bevordering tot commodore en benoeming tot commandant van het Commando Luchtmaachtopleidingen in Arnhem.

In het najaar van 1958 vertrok de heer Den Toom voor de tweede keer naar Parijs, ditmaal als hoofd van de Nederlandse militaire verbindingsmissie bij SHAPE. Tevens trad hij op als militair adviseur van de Nederlandse permanente vertegenwoordiger bij de Navo, mr. D. U. Stikker.

Na twee jaar was hij alweer in Nederland terug in verband met zijn benoeming tot plv. Chef van de Luchtmaachtstaf. Zijn nieuwe rang: generaal-majoor. Op 1 mei 1963 werd generaal Den Toom benoemd tot Directeur Materieel Luchtmaacht (in de rang van tijdelijk lt.-generaal) en ruim een half jaar later trad hij toe tot het kabinet-Marijnen als staatssecretaris van defensie.

Vanaf dat moment dateert ook zijn lidmaatschap van de VVD.

Na de val van het kabinet-Marijnen in 1965 werd lt.-generaal Den Toom benoemd tot voorzitter van de Nadge Policy Board te Parijs. In het kabinet van de oud-kapitein ter zee De Jong zal hij dus nu voor de tweede keer zijn geluk gaan beproeven in de politiek.

DEFENSIE

Prof. dr. H. J. WITTEVEEN:

AANHANGER VAN SOEFISME

De bekendste van de drie liberale ministers, die zullen toetreden tot het kabinet-De Jong, is ongetwijfeld de 45-jarige econoom prof. dr. H. J. Witteveen, oud-minister van financiën in het kabinet-Marijnen. Zijn moeder was de dochter van de eens zo bekende Amsterdamse wethouder van financiën dr. F. M. Wibaut, zijn vader de stadsarchitect, die het wederopbouwplan voor Rotterdam ontwierp. In Rotterdam was het ook, dat de jonge, in Zeist geboren Witteveen, na het gymnasium ging studeren aan de Ned. Econ. Hogeschool. Vanwege zijn belangstelling voor de economie en de economische politiek nodigde prof. Tinbergen hem na de bevrijding uit mee te werken aan de opbouw van het Centraal Planbureau. Prof. Tinbergen was het eveneens, die in 1947 optrad als de promotor van de aanstaande doctor Witteveen (proefschrift over loonhoogte en werkgelegenheid). Een jaar eerder was Witteveen al benoemd tot lector aan de Economische Hogeschool, in 1948 aanvaardde hij aan dit instituut de functie van gewoon hoogleraar met leeropdracht conjunctuur en economische politiek.

In zijn politieke opvattingen is de heer Witteveen altijd een echte liberaal geweest. Hij was bestuurslid van de VVD in Rotterdam en hij had een groot aandeel in de werkzaamheden van de

Prof. mr. Teldersstichting, van welk liberaal studiecentrum hij president-curator was. De verkiezingen van 1958 brachten hem voor de VVD in de Eerste Kamer. In mei 1963 ging hij over naar het eigenlijke politieke bedrijf in de Tweede Kamer. Echter niet voor lang, want bij de kabinetsformatie in dat jaar aanvaardde hij de portefeuille van financiën. Als dit niet was gebeurd, zou hij prof. Oud zijn opgevolgd als voorzitter van de VVD.

Prof. Witteveen, die ondanks zijn grijzende haren een jongensachtig uiterlijk heeft en nog steeds snel bloost, is een liefhebber van klassieke muziek en Engelse en Franse literatuur. Hij behoort niet tot een bepaalde kerk, maar is niettemin een religieus voelend man, hetgeen tot uiting komt in zijn activiteiten voor de Soefi-beweging in Nederland.

Ook zijn ouders waren die levensbeschouwing toegedaan, zodat hij er van jongsaf veel over heeft gehoord. In zijn studententijd ging het soefisme ook voor de jonge Witteveen leven en in de na-oorlogse periode heeft hij zich ook daarvoor ingezet. Het soefisme legt er de nadruk op dat de kern van alle godsdiensten universeel is. Het is dus niet zelf een godsdienst, maar een beweging, die laat zien dat in alle grote godsdiensten gelijksoortige ideeën en

voorstellingen naar voren komen en dat er een gelijkgericht streven is om tot een beleven van de godsdienst te komen. Het soefisme, dat in Nederland betrekkelijk weinig aanhangers heeft, leidt ertoe dat men kennisneemt van allerlei verschillende godsdiensten. In de universele eredienst van de Soefi-beweging spelen de heilige geschriften van al die godsdiensten een rol. Prof. Witteveen heeft zelf ook vaak in zo'n eredienst gesproken.

De nieuwe minister is getrouwd en heeft vier kinderen, in leeftijd variërend van vier tot twaalf jaar. Op zijn rustige, maar vasthoudende manier heeft hij tijdens het kabinet-Cals vaak scherpe debatten gevoerd met de toenmalige minister van financiën, dr. Vondeling. Nu zijn de rollen weer omgedraaid: Vondeling zit in de Kamer en Witteveen staat weer achter de regeringstafel.

FINANCIEN

8 1/2 %
inkomen van uw beleggingen en/of spaargeld
Direct opeisbaar. — Inlichtingen
MEVR. v. d. MADE
VIANDENSTRAAT 10 - VREELAND

Beweging onder 't oppervlak

HET is de laatste dagen nogal rustig in Amsterdam. De paasmars van demonstranten tegen de oorlog die een kleine groep heeft gemaakt van Rotterdam via Den Haag naar Amsterdam, had in de hoofdstad zijn grote bekroning moeten vinden, maar voorzover men dat heeft opgevat als een spectaculair publiciteitsgegeven is het wellicht wat tegengevallen. In plaats daarvan was het ditmaal Den Haag dat voor de afwijkingen zorgde, met als gevolg dat nu door een groep jonge deelnemers de residentie als „politiestad” is uitgekroten. In de hoofdstad voegden zich weliswaar 'n behoorlijk aantal mensen die van hun afkeer van oorlog wilden getuigen bij de demonstranten, maar het kwam niet tot onregeligheden.

Toch woelt het wel onder het rustige oppervlak van de laatste tijd. Een recente uiting daarvan is merkbaar geworden bij de bouw van de 577 woningwoningen in Amsterdam-Noord, waar onder aanvoering en in feite on-

der druk van de communistisch georiënteerde Amsterdamse „schilderscommissie” het werk voor ten minste enkele maanden is gestagneerd. Al geruime tijd hebben de Amsterdamse schilders een betalingsregeling gekregen die afwijkt van de in de c.a.o. neergelegde bepalingen, met name is de „meetmethode” die wordt gevolgd bij het bepalen van de arbeidstarieven anders dan die van de cao. Toen nu kortgeleden met het schilderwerk van deze woningen moest worden begonnen heeft de schilderscommissie een tariefberekening geëist die neerkwam op ongeveer een verdubbeling van het cao-loon. De aannemer vond dat te gek worden, en kort daarop werd de voortgang van het werk belemmerd niet alleen door de niet schilderende schilders, maar tevens door vier glaszetteren die het werken eigenlijk onmogelijk werd gemaakt, waardoor ook de vloerleggers niet verder konden. De aannemer heeft nu besloten schilders van buiten Amster-

dam die tegen het normale c.a.o.-tarief willen werken het karwei te laten uitvoeren, maar deze schilders hebben daarbij bescherming tegen molestaties verlangd. De Amsterdamse politie zal daar voor zorgen als de schilders vrijdag 7 april aan het werk gaan. Het wrange is dat het hier ternauwernood om een groepsbelang, laat staan een algemeen belang gaat, maar om een sterk afwijkende betaling van zeven schilders. Het maakt een beetje de indruk alsof de niet erkende organisatie op de achtergrond wiggen wil drijven in bestaande wettelijke regelingen, die met de bonafide vakbonden zijn tot stand gebracht.

Een ander aspect van de Amsterdamse samenleving is de zaak van de verbanden tussen bestuurders en bestuurden. B. en w. hebben onlangs het plan geopperd om in Amsterdam-Noord een proef te nemen met een wijkadviesorgaan dat enige — advise-

rende — inspraak zou kunnen hebben op de besluitvorming van het stadsbestuur. Het plan is nog niet erg ver uitgewerkt, omdat men eerst eens de reactie van de bevolking wilde peilen. Op een daarover in Noord gehouden bijeenkomst is al gebleken dat er nog niet veel overeenstemming over het plan bestaat. Reeds eerder zijn uit verschillende wijkcentra in Amsterdam twijfels geuit over de wenselijkheid van zo'n opzet die de betekenis van de wijkcentra en wijkraden wellicht nog geringer maakt dan zij in de praktijk van de „samenwerking” met het stadsbestuur al zijn. Bovendien — en dit bezwaar is vooral door de liberale heer G. W. Keja op de bijeenkomst in Amsterdam-Noord geuit — is het volstrekt onnodig om dat wijkadviesorgaan samen te stellen uit een minderheid van politiek gekozenen en een meerderheid van op voordracht van de

(Vervolg op pag. 7)

Geen financieel soelaas

VOORLOPIG duren de financiële zorgen van Rotterdam onverminderd voort, zo hebben wij begrepen uit mededelingen van wethouder Reehorst in de laatste raadsvergadering. In grote lijnen waren die mededelingen een bevestiging van wat eerder al bekend was geworden, namelijk dat het overgangskabinet zich door de noden van de grote gemeenten niet heeft willen laten vermurwen tot het treffen van extra voorzieningen. Dat kan men in redelijkheid de regering-Zijlstra niet kwalijk nemen. Hier ligt immers typisch een taak voor studie en actie van het nieuwe kabinet.

Ondertussen moeten de grote gemeenten — en dus ook Rotterdam — dan toch maar zien hoe zij de eindjes ook in het lopende jaar weer aan elkaar knopen.

Alleen in zoverre is er iets veranderd dat „Den Haag” heeft laten weten een nieuwe werkwijze ten aanzien van de leningstoewijzing te willen volgen. Het kabinet-Zijlstra heeft zich bereid verklaard financieringsmiddelen te verstrekken voor drie bestemmingen en wel voor lopende werken, voor nieuwe werken (in de vorm van zg. aanwijsbare leningen) en voor consolidatie van de kasgeldschuld (die in Rotterdam op 1 maart f 478 miljoen bedroeg). Tegelijkertijd is de regering zo welwillend geweest het leningquotum in vergelij-

king met verleden jaar met f 25 miljoen te verhogen tot f 385 miljoen.

Men stelle van deze toezeggingen niet te veel voor. De regering verwacht dat de gemeente aan het leningquotum een bedrag van f 50 miljoen uit eigen middelen zal weten toe te voegen. In totaal zou dus f 435 miljoen beschikbaar komen. Men moet echter weten dat alleen voor de lopende werken op de investeringsstaat al een bedrag van f 497 miljoen paraisseert. Daar komt dan nog f 125 miljoen (inclusief f 13 miljoen aan garanties) bij voor nieuwe werken. Het laatstgenoemde bedrag moet dus worden gedeekt langs de weg van aanwijsbare leningen.

In de praktijk komt de situatie erop neer dat voor de totale investeringen van f 622 miljoen nog maar een bedrag van f 435 miljoen aan financieringsmiddelen in uitzicht is gesteld. Dat is niet meer dan om en nabij de zeventig procent. Voor het college van burgemeester en wethouders is dat begrijpelijkerwijs geen plezierige wetenschap. Het is dit te minder omdat de huishouding van de gemeente in beide voorafgaande jaren ook al zwaar te lijden heeft gehad van het gebrek aan investeringsmiddelen. Het is duidelijk dat dit niet ten eeuwigen dage zo kan doorgaan.

Onder de gegeven omstandigheden zit er voor het College — en dan heel spe-

ciaal voor de wethouder van financiën — niet veel anders op dan de investeringsbehoefte voor de eerstkomende tijd nog eens in beschouwing te nemen. En voor het overige: praten in Den Haag over een wel zeer wenselijke betere financiële regeling.

VOOR de cabaretière Ansjie van Brandenburg hebben zich hoopvolle perspectieven geopend. De raad heeft een aanvullend krediet van acht ton beschikbaar gesteld voor de bouw en inrichting van het concert- en congresgebouw De Doelen. In dat krediet is een bedrag van f 220.000 begrepen voor bouwkundige voorzieningen en inrichting van de kelderruimte waarin een nieuw café-chantant voor mevrouw Van Brandenburg is geprojecteerd. Het etablissement zal, net als zijn voorganger aan het Haringvliet, de naam 't Winkeltje dragen.

Alle deelnemers aan de discussie over dit onderwerp hebben niet nagelaten hun ontstemming kenbaar te maken over de manier waarop mevrouw Van Brandenburg gemeend heeft actie te moeten voeren tegen de gemeentelijke overheid, die zij geringe besluitvaardigheid toedichtte. Zij heeft — gelukkig tevergeefs — geprobeerd een kort geding tegen de gemeente aan te spannen en zij heeft zich in persgesprekken weinig vleidend uitgelaten over het bestuur-

lijke en het ambtelijke apparaat.

Het was allemaal nogal wonderlijk, niet het minst omdat de gemeente door traag werk echt geen aanleiding tot haar ongeduld heeft gegeven. Een beetje vreemd was haar houding ook omdat van tevoren vaststond dat niet zij, maar het Rijnhotel als de exploitant van het nieuwe Winkeltje zou optreden. Het was de liberaal Van Leeuwen die er de aandacht op vestigde dat zij eigenlijk helemaal geen recht van spreken had.

Maar goed, laten we de gesignaleerde ontsparingen nu maar toeschrijven aan de emotionaliteit die vrijwel alle artiesten in hun psychische bagage schijnen mee te dragen. En laten we voor het overige hopen dat het Winkeltje nu spoedig kan worden geopend en dat mevrouw Van Brandenburg er nieuwe triomfen in zal kunnen vieren.

Er vielen bij de behandeling van dit onderwerp nog meer kritische geluiden te beluisteren. Zo was er in de raad een algemeen onbehagen te bespeuren over wat het gebrek aan openheid in het kunstbeleid werd genoemd. Behalve op de kwestie van het Winkeltje werd in dit verband gewezen op het rumoer over de opvolging van Franz-Paul Decker en de uitvoering van de Matthäus-passion. Wethouder Reehorst gaat overwegen wat hij kan doen om klachten van deze aard uit de weg te ruimen.

Veranderde moraal

DE ingrijpende wijzigingen, die in de Haagse Alg. Politieverordening worden voorgesteld, hebben reeds aanleiding gegeven tot verscheidene adressen. Twee onderwerpen springen daarin duidelijk naar voren: de regeling van de demonstratie-vrijheid en wat we gemakshalve de zedelijkheidsparagraaf noemen. Dat zijn ook de twee voornaamste zaken, die de Arjos in een adres aan de gemeenteraad naar voren heeft gebracht. Het zijn beide discutabele aangelegenheden.

Het gezag heeft sinds een jaar in ons land een gevoelige knak gekregen, niet zozeer in onze stad als wel elders. In verscheidene gevallen heeft het politiek-optreden in Den Haag niettemin kritiek uitgelokt. Een feit is echter — we schreven er eerder over — dat het politiek-optreden bij het huwelijks van prinses Margriet en mr. Van Vollenhoven, bijna voorbeeldig is geweest. Maar nu hebben we met de paasdagen die ABC-vredesmars gehad en merkwaardig genoeg is het eigenlijk alleen in Den Haag hierbij tot schermutselingen met de politie gekomen. Hiervan de Haagse politie de schuld te geven, lijkt ons niet juist. De Haagse politie, meer nog dan elders in het land, is ook belast met de bescherming van de buitenlandse diplomatieke gebouwen. Dat is een subtiele taak, waarbij een te vrijmoedig optreden van demonstranten niet kan worden getolereerd. De aanslag op de Spaanse ambassade in het Lange Voorhout is een ernstige zaak. Het gooien met eieren naar de Amerikaanse ambassade nauwelijks minder. Daartegen moest worden opgetreden. Terecht heeft de politie zich ook

verzet tegen het afwijken van de voorwaarden, die aan het houden van de vredesmars waren verbonden.

Ook in de nieuwe APV zijn demonstraties uiteraard toegelaten, maar demonstranten moeten wel beseffen dat zij zich dan aan de gestelde voorwaarden houden. Anders is demonstratievrijheid een loos begrip. Daarom achten we het juist dat de APV daarover weinig in het onzekere laat. Dat zal al te vrijheidlievende lieden misschien niet behagen, maar in een geordende maatschappij is juist op dit gebied het stellen van duidelijke regels het enig aanvaardbare. Het is natuurlijk waar dat de nieuwe APV-bepalingen op dit terrein interpretatie toelaten. Daarom is het zo belangrijk, dat de politie door-drongen is van de noodzaak tot een bezadigd optreden.

Behoudens enkele fouten, in het verleden begaan, hebben we niet de indruk dat de leiding van de politie zich niet bewust zou zijn van wat toelaatbaar kan worden geacht en wat niet. We geloven dat de grootste moeilijkheid bij demonstraties wordt veroorzaakt door lieden, die het doel van de demonstratie uit het oog verliezen, maar er veel-er op uit zijn de politie te treiteren. Gebeurt dat, dan moet een politieman wel heel grote zelfbeheersing bezitten,

wil hij niet onnodig moeilijkheden veroorzaken. Waar het in ons volk in dit soort gevallen aan ontbreekt, is een zekere sportiviteit, het typische kenmerk van de Engelsen.

Opvallend in het adres van Arjos is dat prostitutie genoemd wordt „in een bepaalde behoefte te voorzien.” Een dergelijk geluid zou enkele jaren geleden uit anti-revolutionaire kring niet zijn vernomen. Er is in dit opzicht in de moraal-opvattingen in ons volk wel wat veranderd; we willen wel zeggen: veel veranderd. Tot deze opvatting kwamen we deze dagen nog bij de aanschouwing van de „voorlichtings”-film „Sex is overal”, die waarschijnlijk door onze strijdkrachten zal worden gebruikt. Niet zozeer de filmbeelden hebben bij ons de wenkbrauwen doen fronsen, maar wel het gesproken woord: een discussie tussen grotendeels jonge mensen. In het „gesprek” worden stellingen verkondigd, die in strijd moeten worden geacht met de christelijke moraal. Toegegeven, die moraal is de laatste jaren ook aan een hevige verandering onderhevig; er wordt veel meer toegestaan in de omgang tussen de sexen dan tot voor kort aanvaardbaar werd geacht. Wij zijn persoonlijk bereid daarin een eind mee te gaan, maar naar onze smaak gaat men in

genoemde film bepaald te ver. Misschien zijn we in dit opzicht te ouderwets, in aanmerking nemende, dat het Ned. Instituut voor de geestelijke volksgezondheid zijn zegen aan de film heeft gegeven.

In de opvatting van Arjos zouden we in Den Haag een „rode-lampjesplan” moeten krijgen; bepaalde straten, waar prostitutie toegelaten zou mogen worden. De politie zal tegen dit denkbeeld vermoedelijk wel geen bezwaar hebben. Het uitoefenen van toezicht is op die manier natuurlijk veel gemakkelijker. Concentratie van de prostitutie lijkt ons evenwel illusoir, gegeven de situatie in onze stad.

Arjos en ook anderen zijn voorts niet gelukkig met de nieuwe APV-bepalingen met betrekking tot de homofielen. Deze categorie is nog moeilijker in een politieverordening te „reglementeren” dan de prostitutie. Men kan natuurlijk stellen dat voor homofielen geen regels gesteld behoeven te worden, zoals sommige adressanten betogen. Maar hebben we de nieuwe bepalingen goed begrepen, dan is het doel daarvan alleen de homofielen te beschermen tegen „aanranding,” chantage, afpersing e.d. Maar dat hoort de politie tegenover iedere burger te doen en zo geredeneerd, is er geen plaats voor een afzonderlijke bepaling t.a.v. homofielen. De Haagse praktijk heeft echter geleerd, dat de politie wel degelijk behoefte heeft aan een handvat om genoemde misdrijven met succes te kunnen bestrijden. Het is een moeilijke kwestie, waarvoor van de gemeenteraad veel wijsheid zal worden gevraagd.

Bokma het allerbeste!
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

**Nauwer beraad
met LDC,
JOVD en LSVN**

VIETNAM

Wanhopige pogingen tot vrede

Het dagelijks bestuur van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie heeft op 29 maart vergaderd over de in partijcommissies te bespreken vraagstukken over de verhouding kiezer-gekozen en het partijwezen. Ten einde een zo open mogelijke discussie te bereiken zal het concept van een taakomschrijving worden besproken met het Liberaal Democratisch Centrum, de Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie en liberale studenten ter voorbereiding van een definitieve taakomschrijving door het hoofdbestuur.

Voorts heeft op 30 maart een gesprek plaats gehad van de heer Toxopeus met de voorzitters van het LDC en de JOVD. Dit gesprek had plaats als inleiding tot het nauwere beraad dat met deze organisaties zal worden gehouden.

LDC en JOVD verklaren naar aanleiding hiervan:

In liberale kring is een gesprek over een vernieuwing van het politieke bestel op gang gekomen. Fractie leider mr. Toxopeus had dit toegezegd in zijn rede op het laatste partijcongres. Hij verklaarde toen: „Groter duidelijkheid dan evenredige vertegenwoordiging vermag geen enkel systeem te brengen. De fout zit dan ook veeleer in de partijen zelf.”

Het dagelijks bestuur van de VVD blijkt in die geest gisteravond besluiten te hebben genomen. Deze betreffen de taakomschrijving van de reeds eerder ingestelde commissie „kiezer-gekozen”, alsmede dat het partijwezen in het algemeen en de interne structuur van de VVD zullen worden bestudeerd.

Daarbij bleef het niet. Mr. Toxopeus zei in Rotterdam ook: „In het liberaal denkende gedeelte van ons volk — en de jeugd is blijkens recente peilingen daarin zeer sterk vertegenwoordigd — wordt veel over de problemen die ik u zojuist schetste, nagedacht en gesproken. Ik denk hier niet alleen aan datgene wat binnen de partij geschiedt, maar heb mede het oog op de JOVD (de onafhankelijke liberale jongerenorganisatie) en het LDC (een vereniging van individuele VVD-leden, die zich bezig houden met politieke meningsvorming). Het is mijn vaste overtuiging dat van brainstorming, zoals die bijvoorbeeld regelmatig in deze groepen plaats heeft, een efficiënter gebruik zou dienen te worden gemaakt.”

Welnu, vanochtend hield mr. Toxopeus reeds een inleidend en oriënterend gesprek met de voorzitters van JOVD en LDC. Betrokkenen werden het er over eens dat een frequent contact tot stand zal komen tussen de VVD en genoemde organisaties, waarbij men ook open zal staan voor meningsuitwisseling met andere liberaal-denkers. Een concrete afspraak werd gemaakt om begin april met het dagelijks bestuur van de VVD en de besturen van LDC, JOVD en LSVN bijeen te komen om een begin te maken met de werkzaamheden.

30 maart 1967.

De pogingen om tot vrede te geraken in Vietnam zijn niet van de lucht. Voorlopig resultaat: nihil. Dit is helaas de balans op initiatieven, zowel van president Johnson als van secretaris-generaal Oe Thant, welke de laatste weken publiek zijn geworden. Publiek. En dit ondanks het feit dat Johnson in zijn brief van 8 februari aan president Ho Tsji Minh sterk het nut had onderstreept van besprekingen „ver weg van de zoeklichten der publiciteit”. In een tijd, waarin het op zichzelf juiste verlangen naar openheid soms al te zeer wordt uitgedijd, was dit een overweging van gezond verstand. Nu zeer vele gedeeltelijk openbare contacten om een wapenstilstand te bereiken, faliekant zijn uitgelopen, scheen en schijnt een beroep op niet-publieke besprekingen één der weinige redmiddelen. Op die wijze zouden tenminste de noodlottige elementen van propaganda en prestige minder kansen krijgen.

Wat president Johnson in zijn brief voorstelde kwam hierop neer: stopzetting niet slechts der bombardementen, maar van verdere Amerikaanse troepen-zendingen. Dit laatste was een novum. Zijn voorwaarde was dat Noord-Vietnam en de Vietcong op hun beurt dan ook de infiltratie naar het zuiden zouden staken.

Ho Tsji Minh's antwoord kwam neer

op een duidelijke afwijzing. In zijn opvatting zijn de Amerikanen „agressoren”. Zij moeten dus „definitief en onvoorwaardelijk hun luchtaanvallen en alle andere oorlogsdaden” stopzetten. Vruucht der briefwisseling: nul komma nul.

INTERPRETATIE

De interpretatie van het woord agressie speelt bij dit gehele Vietnamese conflict een grote rol. Ho Tsji Minh gaat onverdroten voort de Amerikanen als „agressoren” te bestempelen. Ook beschuldigt hij hen van een interventie, die in strijd zou zijn met de Geneefse verdragen van 1954. Gemakshalve vergeet hij dat er zoiets als het begrip van „pot en ketel” bestaat. En toch is het juist de verbreking van diezelfde Geneefse akkoorden door middel van de aanvallen uit het noorden, die president Johnson aan Noord-Vietnam verwijt. Ook vertelt Ho Tsji Minh er niet bij, dat uitbreiding van het communisme naar de rest van Zuid-Oost Azië zonder twijfel één der doeleinden van het hem steunend communistisch China is.

ALGEMEEN BESTAND

Dit alles neemt niet weg dat er geen zinnig mens is, die niet op een uitweg uit de noodlottige Vietnamese impasse hoopt. Tot die zeer zinnige mensen behoort stellig de VN-secretaris-generaal Oe Thant. Zeer kort geleden heeft hij twee vredesopgaven gelanceerd.

Oe Thants eerste voorstel voor beëindiging van de strijd in Vietnam bevatte drie hoofdpunten: 1e Stopzetting van alle oorlogshandelingen; 2e het houden van voorbereidende besprekingen; 3e het bijeenroepen van een nieuwe conferentie van Genève overeenkomstig de akkoorden van 1954. Van deze oorspronkelijke conferentie waren de voorzitters Engeland en Sowjet-Rusland. De voorbereidende besprekingen zouden kunnen worden gehouden hetzij direct door Washington en Hanoi, hetzij onder auspiciën van Engeland en de Sowjet-Unie.

Volgens waarnemers bij de VN behelsde dit plan een concessie aan Amerika. Want bij het algemene bestand werd niet meer met zo veel woorden gesproken over onmiddellijke en onvoorwaardelijke staking van bombardementen, noch over wederzijdse ontspanningsmaatregelen. Dit alles werd onder het begrip „algemeen bestand” samengevat. Wel gaf Oe Thant bij de desbetreffende persconferentie te kennen dat voorafgaande stopzetting der bombardementen op Noord-Vietnam een essentiële voorwaarde voor werkelijke onderhandelingen is.

Amerika heeft het voorstel van Thant aanvaard. Het deed van zijn kant in zoverre een concessie, dat het bereid zou zijn alle oorlogshandelingen te staken, terwijl het in de brief van Johnson slechts bombardementen en verdere troepen-aanvoeren zou stopzetten. In dat laatste geval zou het „en attendant” voort kunnen gaan met de strijd tegen de Vietcong.

Zoals bekend heeft de Noord-Vietnamese president Oe Thant's voorstellen kortweg verworpen. President Johnson heeft zich ermee akkoord verklaard.

DRASTISCH

In een wanhopige poging om de volmaakt vastgelopen vredeswagen op gang te krijgen heeft toen secretaris-generaal Oe Thant een nieuw en zeer drastisch voorstel gedaan. De Verenigde Staten zouden als eerste — en eenzijdig — het vuren moeten staken. „Amerika,” aldus Oe Thant, „dat meer macht en rijkdom bezit dan ooit enig land in de geschiedenis der mensheid heeft gehad, moet zich zulk een initiatief kunnen veroorloven.” Dat Amerika bereid zou zijn een dergelijke sprong in de vredeslucht te doen, is uiterst twijfelachtig. Want het kan zich tegenover zijn in het veld staande militairen moeilijk een initiatief veroorloven, dat voor ieder van die militairen fataal zijn kan. Arthur Goldberg, de Amerikaanse ambassadeur bij de VN heeft trouwens Oe Thant's verklaring die hij „noch een voorstel, noch een oproep” noemde, afgewezen.

SPIJKER OP DE KOP

Intussen gaat de dramatische strijd in Vietnam voort. Zelfs met een nieuwe hevigheid. Wat dit betekent aan ellende voor de burgerbevolking, die sinds jaren geen vrede kent, is bijna ondenkbaar. En nog altijd is de noodlottige cirkel niet doorbroken.

Kort geleden, in zijn commentaar

JOHNSON
...geen publiciteit...

OE THANT
...twee pogingen...

HO TSJI MIN
...halsstarrig...

van 30 maart, heeft de Nieuwe Rotterdamse Courant de stelling geponeerd dat Hanoi weinig voelt voor een wapenstilstand, omdat zulks een consolidatie van de Amerikaanse politiek zou betekenen. En vooral, het blad maakte gewag van een Westers diplomaat, die deed uitkomen dat volgens de mening van Hanoi „er met geduld ten slotte meer uit de wacht gesleept kan worden, dan met onderhandelen op dit ogenblik”. Hier wordt de spijker op de kop geslagen. Tegelijkertijd wordt de hardnekkigheid van Ho Tsji Minh om werkelijke vredesonderhandelingen te weigeren, duidelijk verklaard.

Ten slotte. Er zijn sommige groepen, die trachten de wereld-opinie te beïnvloeden om tot beëindiging te geraken van het tragisch conflict. Nu is de wereld-opinie een wijdvertakte, en zeer veelomvattende zaak. Vele onschuldigen van ziel, die denken door span-doeken met zwart-witleuzen die opinie te kunnen beïnvloeden, zijn met een eenzijdige visie behept. Zij kijken in hun afwijzing van oorlogsgeweld slechts in Noord-Amerikaanse richting. Zij zouden hun blik kunnen verruimen door ook oog te hebben voor de wel zeer grote halsstarrigheid van Ho Tsji Minh.

L. M.

**COPIJN
GROENEGAN**

*
REEDS MEER DAN
TWEDE EEUWEN EEN
BEGRIJF VOOR
boomkwekerij-
produkten
EN
tuinarchitectuur
*
TELEFOON 03401-1207

WEGENBOUW

TE SIEPE

ZWOLLERKERSPEL

Mijn opinie is ..

(zie ook pagina 11)

• Fluoridering (III)

De VVD-fractie in de Haagse gemeenteraad krijgt het zwaar te verduren: hoogleraren en artsen verheffen zich en slingeren de banvloek tegen haar (Mijn opinie is... in Vrijheid en Democratie van 24 maart jl.).

Hoewel ik hoogleraar noch arts ben en mij slechts onder de ontwikkelde mensen hoop te rekenen, meen ik er toch goed aan te doen het volgende op te merken:

1. Er zijn wel degelijk wetenschappelijke argumenten tegen de fluoridering van het drinkwater, al achten sommige voorstanders van de fluoridering het niet de moeite waard daar nota van te nemen. Er bestaat een uitgebreide, voornamelijk Amerikaanse en Duitse, maar ook Nederlandse literatuur over de schadelijke gevolgen van de fluoridering op langere termijn, zowel voor het gebit als voor het gehele gestel. Ik ben in staat en bereid deze literatuur desgevraagd te noemen en/of gedeeltelijk te verschaffen.

2. Dat het drinken van ongefluorideerd drinkwater schadelijk zou zijn voor de gebitten van onze kinderen, is een bewering waarvan de heer Hengeveld, arts, de primeur heeft. Tot nu toe is slechts bewaard, dat andere factoren het gebit schaden en dat de fluoridering deze schadelijke werking zou kunnen tenietdoen.

3. Zelfs al zou de fluoridering van het drinkwater deze gunstige werking inderdaad bezitten, dan nog zou 's heren Hengeveld's vergelijking met de door hem genoemde andere voorschriften en regelingen niet opgaan. Immers: 1. de voor onze gebitten schadelijke factoren liggen in een bepaalde voedingswijze en kunnen door de enkeling vermeden worden; 2. de enkeling kan, als hij dat wil, fluortabletten kopen en in zijn drinkwater doen. De verantwoordelijkheid voor overbodige kiespijn en onnodige kunstgebitten ligt dan ook geenszins bij enig gemeenteraadslid, maar bij de enkeling c.q. bij de ouders. Naar liberale overtuiging behoort, dacht ik, de overheid niet in de eigen verantwoordelijkheid van de enkeling in te grijpen dan wanneer het algemeen belang of de gerechtigheid dit onontkoombaar eisen.

Ik feliciteer de Haagse gemeenteraadsfractie van onze partij met haar wijze beslissing.

DRS. P. A. DELVAUX, Zeist

• Fluoridering (IV)

Mij er terdege van bewust dat het een hachelijke onderneming is over een dergelijk onderwerp in discussie te treden met een hoogleraar en een arts, wil ik er toch gaarne op wijzen dat de heren prof. dr. Van den Ban en dr. Hengeveld in „Vrijheid en Democratie” van 24 maart slechts één aspect van de fluoridering van het drinkwater belichten, nl.: de vertraging van het tandbederf bij kinderen.

De overheid moet zich evenwel afvragen of dit een voldoende zwaarwichtige reden is een gehele bevolking te dwingen drinkwater (de eerste levensbehoefte!) te gebruiken, waaraan een zeer giftige stof — zij het in nog zo'n kleine hoeveelheid — is toegevoegd. Deze vraag moet des te zwaarder wegen nu de zorgen over de kwalijke gevolgen van lucht- en waterverontreiniging en van het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen in de land- en tuinbouw reeds zo groot zijn. De vergelijking met de door dr. Hengeveld opgesomde regelingen gaat volkomen mank omdat de mogelijkheid, dat mensen tengevolge van de fluoridering schade aan hun gezondheid zullen lijden, geenszins is uitgesloten. Hoort men ook niet geregeld van schadelijke, door de geleerden niet voorziene, nevenwerking van vele moderne geneesmiddelen?

Als lid van de raad der gemeente Delfzijl heb ik een paar jaar geleden, toen de raad zich over al of niet fluoridering van het drinkwater moest uitspreken, zowel warme aanbevelingen als zeer ernstige waarschuwingen — óók van zeer deskundige zijde — onder ogen gekregen. De deskundige tegenstanders wezen met name op de gevaren voor oudere mensen en op het feit dat men in andere landen reeds van fluoridering was teruggekomen en was overgegaan tot het uitreiken van fluortabletten aan kinderen. Dit was voor de gemeenteraad van Delfzijl aanleiding zich eenstemmig tegen fluoridering uit te spreken: „In dubio abstinere!”

Eén van de met zeer gedegen argumenten omklede waarschuwingen was afkomstig van dr. J. J. de Vries te

In deze rubriek neemt de redactie brieven van lezers op, waarin een mening naar voren wordt gebracht welke de redactie belangwekkend genoeg acht om onder de aandacht van andere lezers te brengen. Dit houdt uiteraard niet in dat de redactie het altijd met die mening eens is.

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden brieven te bekorten, zonder dat daardoor de strekking van het betoog wordt aangetast. In zulke gevallen zal bij het ingezonden stuk de aantekening worden geplaatst „van redactie-wege bekort”.

Anonieme brieven en brieven met een beledigende inhoud worden terzijde gelegd.

Utrecht, mondarts, die in „De Telegraaf” van 23 maart wederom een ernstig vermaan tegen fluoridering laat horen, er o.a. op wijzende dat in vele steden en streken in Amerika, waar reeds gedurende meerdere jaren de fluoridering van het drinkwater wordt toegepast, deze maatregel is stopgezet of niet aanvaard.

In het orgaan van de Anti-Vivisectie-Stichting van januari-februari 1967 komt op pagina 26 eveneens een artikel tegen fluoridering voor, waarin o.a. wordt verwezen naar de Journal of the American Medical Association van juni 1966.

Daarin laat dr. Clayton Rich uit Seattle een waarschuwend stem horen tegen overmatige toepassing van fluor, in verband met de ernstige nadelige gevolgen daarvan, in het bijzonder met het oog op maag-darmstoornissen, artritis en blindheid, als nevenwerkingen van een behandeling met fluor. Het artikel vervolgt — citerende een Engels blad —: „Van betekenis is de onlangs gedane ontdekking, dat fluor in het water kan leiden tot verharding van de aderen. Artsen in drie verschillende streken van India en in Italië hebben onafhankelijk van elkaar, rapporten uitgebracht, welke spreken over aderverkalking op grote schaal bij betrekkelijk jonge mensen, gepaard gaande met schade aan het beenderenstelsel, als gevolg van de fluoridering van het water. Mensen, die lijden aan nieraandoeningen, artritis of arteriosclerose zullen schadelijke gevolgen kunnen oplopen van het gebruik van gefluorideerd water.”

De stelling van dr. Hengeveld, dat „ruimschoots vaststaat, dat zij hiervoor geen wetenschappelijke argumenten kunnen hebben,” lijkt dan ook bepaald niet steekhoudend. Met zijn stelling dat „een ontwikkeld mens in rustig overleg vóór en tégen tegen elkaar afweegt”, kan ik het volkomen eens zijn. Maar: laat men dan ook daarnaar handelen!

Bij een dergelijke „afweging” staat aan de éne kant:

Grotere kans op tandbederf bij kinderen. Te bestrijden door verstandige voeding — o.a. minder snoepen — waarbij dan tevens het „overwicht” bij vele kinderen, waartegen dr. A. C. van Swol in „Elseviers Weekblad” van 18 maart ernstig waarschuwt, wordt voorkomen. Voorts door goede mondhygiëne — na iedere maaltijd tanden poetsen — en door individuele toediening van fluortabletten. We hebben ook nog de schooltandverzorging en ten slotte dient de verantwoordelijkheid der ouders voor hun kinderen primair gesteld te worden. In dit opzicht kan fluoridering van het drinkwater zelfs averechts werken: Door hierop te veel te vertrouwen gaan „gemakzuchtige” ouders de natuurlijke bestrijdingsmethoden als bovengenoemd verwaarlozen.

Aan de andere kant staat:

De ernstige bedreiging, — waarvan heden ten dage wellicht de volle omvang nog niet is te overzien — van de volksgezondheid, althans van de gezond-

heid van de oudere bevolkingsgroepen.

Het lijkt me niet twijfelachtig naar welke zijde de weegschaal zal doorslaan!

Mr. J. L. M. TOXOPEUS POTT, Oterdum

Na twee vóór- en twee tegenstanders van fluoridering van het drinkwater aan het woord gelaten te hebben, meent de redactie dat voldoende duidelijk is geworden dat men in liberale kring verschillend over deze zaken oordeelt. De redactie sluit hiermee de discussie over dit onderwerp.

• Kiesstelsel

Tot mijn vreugde heb ik gemeend te mogen constateren dat er iets gaande is in onze VVD. Dat, ondanks onze zetelwinst men van mening is dat er nóg meer moet gaan gebeuren. Dat een grondige herbezinning t.a.v. ons politieke stelsel dringend nodig is en dat deze herbezinning ten spoedigste moet gevolgd worden door daden.

Ik hoop dat het de VVD zal lukken als eerste met een plan tot vernieuwing te komen dat zowel de elementen durf en fantasie, als ook realiteitszin, tot een harmonisch geheel verenigd, als in het oog springende kenmerken in zich draagt. Een plan derhalve dat in de eerste plaats voorziet in een schreeuwende Nederlandse behoefte, en dat tevens kan helpen, enerzijds om de VVD af te helpen van het imago „conservatief” en anderzijds om haar imago van „met beide benen op de grond staand” te bevestigen.

Moge dit schrijven dienen als bijdrage tot de discussie over het e.e.a., die o.a. gaande is in „Vrijheid en Democratie”.

Dat er onbehagen is onder de kiezers is een algemeen erkend gegeven. Over de oorsprong van dit onbehagen is men minder unaniem in zijn oordeel. Hoewel men het er m.i. wel over eens is dat de hoofdoorzaak toch wel gelegen is in het feit dat de kiezer zo weinig zeggenschap heeft in de uiteindelijke regeringsprogramma's en in de samenstelling van een nieuw kabinet.

Bij het zoeken naar een oplossing voor dit probleem dient uitgegaan te worden van het feit dat wij, Nederlanders, enerzijds een principieel volkje zijn dat graag zijn principes berijdt en hiervan uiting geeft door het stemmen op, of het oprichten van een partijtje dat in zijn leuzen zo nauwgezet mogelijk recht doet aan deze principes. Het moeten stemmen op een partij die alleen in grote lijnen aan zijn ideeën beantwoordt, is voor de gemiddelde Nederlander een afschrikwekkende gedachte. Daarvoor beschouwen wij het uitbrengen van onze stem nog te veel als een soort evangelie-verkondiging, waarvoor wij gaarne, desnoods bij Dokkum, vermoord willen worden.

In het feit, derhalve, dat ons volk voorshands nog wel zal blijven voortgaan met het koesteren van zijn splinterpartijtjes, zullen we voorlopig moeten berusten.

Anderzijds echter zijn wij toch ook wel een praktisch volkje dat, behalve woorden, ook op zijn tijd daden wil zien. Echter, ook bij deze daden wil ons volk (m.i. terecht) zijn zegje hebben. Dat bij een kabinetsformatie compromissen aanvaard moeten worden wordt wel beseft. Maar over deze compromissen willen wij onmiddellijk een oordeel kunnen vellen en niet pas na vier jaar, wanneer het kwaad al geschied is.

Tevens willen wij een oordeel kunnen vellen over de personen die in zo hoge mate, gedurende vier jaar, over ons wel en wee zullen beslissen. Dat de persoon die ons regeert toch ook wel van heel veel belang is en dat wij ons niet laten vangen door uitsluitend leuzen blijkt wel uit de grote aanhang die, volgens enquête-uitslagen, prof. Zijlstra onder zeer grote lagen van onze bevolking bleek te hebben.

Integriteit, bekwaamheid en persoonlijkheid worden, goddank, toch wel herkend en in hoge mate gewaardeerd. De woorden van de heer Toxopeus, onlangs uitgesproken op het VVD-congres te Rotterdam, zullen dan ook velen uit het hart gegrepen zijn toen hij sprak: „Personen zijn even belangrijk, ja belangrijker nog dan programma's. Het zijn de mensen die het moeten doen.” Ik zou deze woorden drievoudig willen onderstrepen.

Uit het voorgaande kunnen de volgende conclusies getrokken worden:

A Voorlopig zullen wij de diversiteit in ons partijstelsel moeten blijven aanvaarden.

B De kiezer zal meer te zeggen moeten krijgen in het bepalen van een regeringsprogramma en in de samenstelling van het kabinet dat dit programma ten uitvoer moet brengen. Tevens meen ik dat zonder meer gesteld kan worden dat

C) de kiezer verschoond wil blijven van de beschamende en eindeloze vertoningen die in ons land ten tonele plegen gevoerd te worden ten tijde van kabinetsformaties.

Aan deze desiderata kan m.i. voldaan worden door verandering van ons kiesstelsel als volgt:

Eerst wordt een verkiezing gehouden zoals totnutoe gebruikelijk, waarbij dus iedereen d.m.v. zijn stem zijn partijge loof tot uitdrukking kan brengen.

Vervolgens kunnen diverse coalities gevormd worden en een regeringsprogramma plus de ministers die aan eventueel te vormen kabinet zullen deelnemen, binnen twee weken na de eerste verkiezing, aan de kiezers gepresenteerd worden. In een binnen een maand na de eerste verkiezing te houden tweede verkiezing wordt gestemd over deze (de aan de coalitie deelnemende partijen bindende) regeringsprogramma's plus bijbehorende ministers. Slechts die twee coalities mogen aan de tweede verkiezing deelnemen, die gesteund worden door die partijen welke gezamenlijk de meeste stemmen verkregen hebben bij de eerste verkiezing. De partijen die deelnemen aan het uiteindelijk gekozen kabinet krijgen gezamenlijk een aantal kamerzetels dat evenredig is aan het percentage geldige stemmen dat uitgebracht is op deze regering. De andere partijen, derhalve de toekomstige oppositiepartijen, de rest. Deze zetels worden onderling weer verdeeld tussen de partijen in evenredigheid met het percentage stemmen dat deze partijen behaald hebben bij de eerste verkiezing.

Behalve dat dit systeem voldoet aan de reeds eerder genoemde drie desiderata, heeft het nog diverse andere voordelen die m.i. evident zijn. Om er enkele te noemen:

Door de korte tijd tussen eerste en tweede verkiezing zal men genoodzaakt zijn reeds vóór de eerste verkiezing in grote lijnen vast te stellen welke coalitie men wil vormen en hoe het regeringsprogramma eruit zal zien waarmee men de tweede verkiezing wil tegemoet treden. Daardoor zal reeds in de propaganda van de diverse partijen voor de eerste verkiezing een duidelijker lijn te ontdekken vallen en zal voorkomen worden dat partijen die elkaar eerst te vuur en te zwaard bestrijden elkaar vervolgens, na de verkiezingen, innig omarmen. Dit laatste was voor vele kiezers tot nu toe, een vaak onverteerbare zaak. Bovendien zullen de partijen zich er meer voor hoeden al te holle leuzen aan te heffen, in het besef dat „het uur der waarheid”, nl. de tweede verkiezing, nabij is. Het e.e.a. kan alleen maar ten goede komen aan de allerwegen gehoorde roep om duidelijkheid.

Doordat het regeringsprogramma in grote lijnen reeds bindend vastgesteld is, is de kans aanmerkelijk geringer dat een kabinet tussentijds naar huis gestuurd wordt. Dit, gevoegd bij het feit dat de bezetting van de diverse posten in een te vormen kabinet reeds grotendeels vóór de eerste verkiezing, meer binnenskamers en in alle rust vastgesteld wordt, zal het aantrekkelijker maken voor een groter aantal figuren van niveau, zich beschikbaar te stellen voor een ministersfunctie. Om in het tot nu toe gebruikelijke gekraak rondom een kabinetsformatie betrokken te worden is nu eenmaal voor diverse topfiguren kennelijk een niet bepaald aantrekkelijke zaak.

Het voor de geest toveren van nog vele andere voordelen van dit kiesstelsel, laat ik voorshands gaarne over aan de verbeeldingskracht van de lezers.

L. SIELING, Tholen.

N.V. OBSERVATOR

ROTTERDAM — VASTELAND 30 — TELEFOON 11 15 20

FABRIKANTE VAN
NAUTISCHE INSTRUMENTEN
MANOMETERS, THERMOMETERS
PYROMETERS, TACHOMETERS

Agenten voor Zeekaarten en
Nautische boeken

REPARATIES OP KORTE TERMIJN

Van onder op (I)

* * Terecht is er in de Nederlandse dagblad- en periodieke pers (ook in ons blad) de nodige aandacht besteed aan het tienjarig bestaan van de EEG. Dat is een nuttige zaak. Het is echter jammer (wij wezen daar reeds vaker op) dat van het streven naar een Europese economische eenwording in de praktijk van het dagelijks leven zo weinig is te bespeuren. Integendeel, zo moeten wij helaas constateren. Dit geldt met name het urenlange wachten aan de grensposten van ons land. Het vakblad „De Vrije Vervoerder” klaagde hierover onlangs toen het onder meer stelde, dat bij de Nederlands-Duitse grensovergang Bergh-autoweg bij Zevenaar, de grootste en modernste van Europa, urenlange wachttijden voorkomen.

Het gehele goederenvervoer tussen West- en Midden-Nederland, Duitsland en Zuid-Europa en een aanzienlijk deel van het transitoverkeer vindt via deze grensplaats plaats. Volgens tellingen van het CBS passeerden in 1965 per dag gemiddeld 536 vrachtauto's deze overgang.

De Bergh-autoweg betekent echter ook een dagelijkse ergernis voor chauffeurs en transportondernemers, aldus het blad. Er komen urenlange wachttijden voor en de houding van de Duitse douane is volgens velen beneden alle peil. Vooral de laatste tijd stromen dan ook vanuit alle delen van het land hierover klachten binnen.

Waar ligt de schuld? „Aan de Nederlandse kant gaat het wel goed, maar bij de Duitse douane is het slecht georganiseerd en bureaucratisch. De uren wachten van de auto's kosten de ondernemers handen vol geld. Er is eens uitgerekend dat een behoorlijke combinatie met één chauffeur per uur wachten vijftiengulden kost.

Er worden op het ogenblik pogingen ondernomen om verbetering te brengen in deze toestand, die weinig overeenkomt met de hang naar liberalisatie van de EEG-grenzen. De Stichting Nederlandsche Internationale Wegvervoer Organisatie (NIWO) heeft zich de klachten van de ondernemers aangetrokken en tracht nu door middel van contact met de Duitse douane verbetering in de situatie te brengen. Of het lukken zal. In naam van de EEG,” zo besluit het blad somber.

Van onder op (II)

* * Uit bovenstaande klachten blijkt weer eens duidelijk hoe weinig zin het heeft de Europese economische eenwording op hoog niveau te propageren als de consument slechts ervaart, dat er in de praktijk weinig of niets van terecht komt. De vormgeving van de Europese economische gedachte van bovenaf verliest sterk aan betekenis als men weigerachtig blijft deze ook van onder op gestalte te geven.

Een andere aanpak, waarbij de werkers die dagelijks met de EEG-bepalingen te maken hebben ook zien dat er met de Europese eenwording vorderingen worden gemaakt, is dan ook dringend gewenst. M.a.w. de dode letters der overeenkomsten zullen tot een levende werkelijkheid moeten worden gemaakt willen we de EEG-conceptie niet laten mummificeren.

Misdadig

* ZOALS bekend, zijn onlangs enkele rijkswegen zgn. verbandkisten geplaatst om de hulpverlening bij eventuele (ernstige) verkeersongelukken te kunnen vergemakkelijken. Dit was een uitstekend initiatief waarvan velen, vooral ook de verkeerspolitie, hoge verwachtingen hadden. Tijdens de Paasdagen is echter gebleken dat onverlaten uit deze verbandkisten, dekens, lantaarns en verbandtrommels hebben gestolen. Het is bijna niet te geloven dat ons volk dergelijke elementen herbergt, waarvoor de uitdrukking „a-sociaal” nog maar een zachtzinnige omschrijving vormt.

Wat hieraan te doen? Deze vraag is niet eenvoudig te beantwoorden. Het zou echter toch wel aanbeveling verdienen om, als het gezin in zijn opvoedende taak faalt, de scholen meer in te schakelen, als ook het massa-medium televisie, dat maar al te vaak op onjuiste wijze wordt bespeeld en eveneens te vaak verzuimt de volksopvoeding- en beschaving naar de juiste betekenis van het woord te dienen.

Belangrijk rapport van ambtelijk-particuliere werkgroep

Er wordt wel eens beweerd dat er tussen de departementen van economische zaken en buitenlandse zaken competentiegeschillen zouden bestaan met betrekking tot het te voeren buitenlandse beleid. De demissionaire minister van buitenlandse zaken, mr. Luñs, zinspeelde de vorige week hierop tijdens de jaarvergadering van het Algemeen Orgaan Voedselvoorziening die in het Kurhaus te Scheveningen werd gehouden, en waar hij een rede uitsprak over de Nederlandse buitenlandse politiek.

Diplomatiek, gelijk deze bewindsman nu eenmaal is, liet hij zijn gehoor overigens in het ongewisse of dergelijke competentiegeschillen nu wel of niet bestaan. Hoe dit ook zij, minister Luñs sneed met zijn opmerking wel een actueel probleem aan, aangezien juist dezer dagen een rapport is verschenen van een gemengde ambtelijk-particuliere werkgroep onder de titel „Buitenlandse Dienst, Economische Informatie en Exportbevordering.”

Genoemde werkgroep stond onder voorzitterschap van dr. G. H. J. Abeln, directeur van de Economische Voorlichtingsdienst van het ministerie van economische zaken. In dit rapport, dat inmiddels aan de minister van economische zaken werd aangeboden, wordt onder meer voorgesteld om jonge diplomaten een stage te laten volgen bij het bedrijfsleven, terwijl er voorts met nadruk voor wordt gepleit de ambtstermijnen van de functionarissen, die zijn belast met werkzaamheden van economisch-commerciële aard, zoveel mogelijk te verlengen.

Uitgaande van de belangrijke plaats welke door de Buitenlandse Dienst wordt ingenomen bij het geven van exportvoorlichting aan het Nederlandse bedrijfsleven en de toenemende mate waarin een beroep op medewerking van de buitenlandse posten wordt gedaan, heeft de werkgroep zich ten doel gesteld de totaliteit van de economisch-commerciële werkzaamheden van de Buitenlandse Dienst in beschouwing te nemen. Deze werkzaamheden werden voorts vergeleken met de verlangens die dienaangaande bij het bedrijfsleven aanwezig zijn.

VERWIJTEN

Mede als reactie op het soms te bekuisteren verwijt dat de functionarissen van de Buitenlandse Dienst te weinig commercieel zouden zijn ingesteld, geeft de werkgroep in haar rapport een nadere definitie van hun taak.

Zij karakteriseert deze als dienstverlening aan het bedrijfsleven, in tegenstelling tot het commercieel handelen dat uitsluitend het domein van de ondernemer wordt geacht. Dit betekent, aldus stelt de werkgroep, dat de instelling van de Buitenlandse Dienst anders moet zijn dan die van de zakenman.

Aangezien de functionarissen van de Buitenlandse Dienst niettemin de nodige kennis van het zakendoen moeten bezitten willen zij hun dienstverlenende taak goed kunnen verrichten, heeft de werkgroep de economische opleiding en scholing van de jonge diplomaten nader onder de loep genomen.

De werkgroep is van oordeel dat deze opleiding en scholing in de tegenwoordige vorm reeds zeer waardevol is.

Teneinde evenwel tot een verdergaande afstemming op de in het kader van de handelsbevordering te verrichten werkzaamheden te komen, stelt de werkgroep voor om de jonge diplomaten als aanvulling op de door hun genoten economische scholing een stage bij het bedrijfsleven te laten volgen.

Door de werkgroep worden in dit verband twee soorten stages aanbevolen, te weten:

• Korte stages van enkele maanden, bij wijze van confrontatie met de ex-

PLEIDOOI VOOR BETER BEGRIP BIJ BUITENLANDSE DIENST VOOR NODEN EN BELANGEN VAN HET BEDRIJFSLEVEN

portproblemen van het bedrijfsleven, voor de jonge diplomaten nadat zij op een of twee posten werkzaam zijn geweest;

• Lange stages, d.w.z. een verblijf van bijvoorbeeld twee jaar in een onderneming als een zekere integratie in de sfeer van het bedrijfsleven, voor een geselecteerde groep van acht à tien jaar in dienst zijnde functionarissen, die in principe bestemd is voor sleutelposities als hoofd van een economische afdeling bij een post.

MINDER OVERPLAATSING

Een ander punt van kritiek van het bedrijfsleven geldt de veelvuldige overplaatsing van ambtenaren, hetgeen ten koste zou gaan van de commercieel-economische kennis van het betrokken gebied.

Gezien de veelzijdige taak van de Buitenlandse Dienst — niet alleen economisch-commerciële en voorlichtingswerkzaamheden — en de daarmee verband houdende wenselijkheid te streven naar de vorming van all-round personeel, erkent de werkgroep de onvermijdelijkheid van deze overplaatsingen.

Zij acht het evenwel noodzakelijk dat de functionarissen gedurende de perioden in hun loopbaan, waarin zij belast

zijn met economisch-commerciële werkzaamheden, langer op een post blijven dan thans het geval is.

In dit verband wordt dan ook met voldoening geconstateerd dat het ministerie van buitenlandse zaken een begin heeft gemaakt met het in bepaalde gevallen verlengen van de ambtstermijnen. De werkgroep beveelt een verder gaan op deze weg dan ook sterk aan.

De leden van de werkgroep hebben meermalen ondervonden dat het bedrijfsleven niet altijd ervan op de hoogte is welke hulp van de Buitenlandse Dienst kan worden verwacht. Als gevolg hiervan blijven aan de ene kant mogelijkheden onbenut en wordt aan de andere kant soms meer gevraagd dan gegeven kan worden. Het wordt daarom wenselijk geacht aan de economisch-commerciële activiteit van de Buitenlandse Dienst meer bekendheid te geven.

In één van de bijlagen van het rapport worden uitvoerig de werkzaamheden opgesomd die voortvloeien uit de richtlijnen welke ingevolge een afspraak tussen de minister van buitenlandse zaken en van economische zaken door de Economische Voorlichtingsdienst aan de posten van de Buitenlandse Dienst zijn gegeven.

Wij achten de suggesties in dit rapport gedaan belangrijk genoeg er op deze plaats melding van te maken. Ook wij kunnen ons niet aan de indruk onttrekken dat door functionarissen van de Buitenlandse Dienst de zaken te vaak te weinig (mede) door een economische bril worden bekeken. Dit behoeft zeker niet als een verwijt te worden opgevat. Het gaat er evenwel om, politieke en commercieel-economische activiteiten meer te bundelen, gelijk in het rapport van bovengenoemde werkgroep wordt voorgesteld.

Het ware te wensen dat dit rapport nu eens geen onzalig einde vindt in de stoffige ruimten waarin zo vele dossiers zijn opgeborgen, doch dat het ook in de praktijk wordt gebracht, opdat ons bedrijfsleven en dus onze gehele nationale economie er zijn voordeel mee zal kunnen doen. G. S.

SMIT KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

Beweging onder 't oppervlak

(Vervolg van pag. 4)
bestaande wijkcentra benoemde leden. Bovendien vroeg hij zich af of er tussen deze beide groepen van leden goede samenwerking mogelijk zou zijn. De heer W. H. F. van het Schip (cpn) vond dat een dergelijke hybride samenstelling heel goed mogelijk was, maar toch vroeg ook hij zich af of een dergelijk adviesorgaan wel gewenst is. De discussie heeft nog niet tot een duidelijk resultaat geleid, maar wel is duidelijk geworden dat er althans een uitvoerige discussie over deze zaak mogelijk en noodzakelijk is. Trouwens het feit dat er over stedelijke organisatorische maatregelen met de burgerij overleg wordt gevoerd, is op zichzelf al verheugend.

Datzelfde kan men zeggen van de „Princenhofconferentie” die in de afgelopen maanden de Amsterdamse jeugd gelegenheid heeft gegeven zich te uiten. Maanden geleden zijn lijsten met vragen naar jeugdgroepen, via scholen, jeugdorganisaties etc. gezonden, die door groepen jonge mensen zijn beantwoord. In totaal hebben 232 groepen van gemiddeld dertien jongeren op deze manier deelgenomen aan een discussie over de stad. De resultaten zijn gegroepeerd, opnieuw door de jongerengroepen bezien en eventueel van nader commentaar voorzien en ten slotte in een voorlopig eindrapport vastgelegd, dat

aan het eind van deze maand op een slotbijeenkomst zal worden besproken.

Uit het voorlopig eindrapport kan men concluderen dat jong Amsterdam van zijn stad houdt, maar dat er veel kritiek is.

Daarbij komen de tuinsteden er niet best af. Er is geen gelegenheid tot ontspanning, en een gelegenheid voor vrijetijdsbesteding is zowel in de tuinsteden als in Amsterdam-Noord klaarblijkelijk een zeer dringende wens. Het gedeelte over de politie toont dat de jeugd voor dit gezagsapparaat weinig positieve waardering heeft (Dit in tegenstelling tot het resultaat van een onderzoek van de Vrije Universiteit waarbij een gunstig oordeel — van ouderen — uit de bus kwam). Ook blijkt dat rechtstreekse verkiezing van de burgemeester niet alleen een provo-ideaal is. Voor het overige laat het eindrapport er geen twijfel over dat de Amsterdamse jeugd het bepaald ook niet eens is met de herriechoppers en straatvandalen van een groep van hun eigen leeftijdgenoten.

Het is nog te vroeg om uit dit alles conclusies te trekken, maar het is goed deze bewegingen onder het oppervlak te signaleren. En het is verheugend dat het stadsbestuur de laatste tijd actieve belangstelling voor deze bewegingen heeft getoond.

HOFLEVERANCIERS
VAN H.M. DE KONINGIN

een oude naam voor goede wijn

F. ONNES & ZOON
WUNHANDEL - ANNO 1876 - GRONINGEN

Een RONDVAART door de Rotterdamse Havens

SPIDO

Willemsplein

Rotterdam

* ~~~~~ een BELEVENIS!

Le Maire
**DE MEESTER BRANDY
 MET DE
 FIJNE AMBIANCE**

Jules Le Maire & Fils, Amsterdam/Jarnac.

FIGEE-VLAARDINGEN N.V.
SCHEEPSBOUWERF
 SCHEEPSBOUW
 SCHEEPSREPARATIE
 VERLENGEN - VERBOUWEN
 DROOGDOKKEN - LASBOTEN

MACHINEFABRIEK
 MOTOREN-INBOUW EN -REPARATIE
 DRAAI-, FRAIS- EN SCHAAFWERK
 PIJPLEIDINGEN - APPARATEN
 WATERZUIVERINGSAPPARATUUR

CONSTRUCTIEWERKPLAATSEN
 STAALCONSTRUCTIES - TANKS
 TRANSPORTINRICHTINGEN

**UNITED
 DAIRY-
 MEN**

EXPORT VAN ZUIVELPRODUKTEN
 PERSOONSDAM 18 — ROTTERDAM — HOLLAND

**containers:
 koel/vries-
 containers:**

**„Flats“ en
 „Huifcontainers“:**

Onder de beschermde naam „Multiload“-
 container bouwt Paul & Van Weelde
 N.V. genormaliseerde aluminium STA-
 PELCONTAINERS voor het stukgoe-
 derenvervoer.
 De constructie van Van Weelde's con-
 tainers leent zich in het bijzonder tot
 het bouwen van uitvoeringen als koel/
 vriescontainers, met naar keuze poly-
 streen of polyurethaan isolatie. Binnen-
 afwerking naar wens in aluminium of
 Polyester. Tevens kan elk gewenst koel-
 aggregaat worden geleverd.

**GESLOTEN ALUMINIUM
 CARROSSERIEËN**

CARROSSERIE- EN CONTAINERFABRIEK
PAUL & VAN WEELDE N.V.
 'S-GRAVENWEG 350 - NIEUWERKERK A/D IJSSSEL - TEL. (01803) 2841 (3 LIJNEN)

**Tropen
 kleding**

* afgestemd op taak en
 klimaat die ginds op u
 wachten

in onze speciale afdeling kunt u
 op vrijblijvend en deskundig ad-
 vies rekenen.

DE STAD PARIJS N.V.
 WAGENSTRAAT 45-45a DEN HAAG TELEFOON 070-18.30.77

Vettewinkel

kleur en bescherming

Verf Van Vettewinkel, Prins Hendrikade 80-82, Postbus 475, Amsterdam

Mr. A. GEURTSSEN

Minder Spock, geen vaat, wel soep

Mr. A. Geurtsen te Schiedam, tweede reserve-Kamerlid nu prof. Witteveen de VVD-fractie verlaat om een ministerspost te gaan bezetten in het kabinet-De Jong, is een „verschrikkelijk nieuwsgierig man”. Dat zegt hij zelf. Deze honger naar het onbekende en de ambitie om het te doorgronden vertoont een duidelijke divergentie. Om het in extremen uit te drukken: de heer Geurtsen wil enerzijds precies weten waar het in de Nederlandse politiek aan schort en hoe bepaalde mankementen kunnen worden verbeterd, en anderzijds op welke wijze je nu eigenlijk, met een schort voor en een pollepel in de hand, een krachtige tomatensoep trekt. De lezer wordt verzocht dit letterlijk op te vatten.

Met zo een man spreken is een prettige ervaring. Men is er zeker van een duidelijk standpunt over allerlei te vernemen, concrete uitspraken.

De heer Geurtsen: „De onduidelijkheid die de politieke partijen in Nederland vertonen vindt zijn oorzaak in het feit dat zij te weinig dragers zijn van aan elkaar verwante belangen. De partijen streven er te veel naar het iedereen naar de zin te maken, waardoor compromissen onvermijdelijk zijn. De vlag kan dan de lading niet dekken. Uitersten laten zich nu eenmaal niet in één partij verenigen.”

De oplossing?
„Drie partijen: een voor de ondernemers, een voor de middengroepen en een voor de arbeiders. Het is de ideale partijstructuur en zij komt er op den duur. Zeker.”

Mr. Geurtsen is advocaat en procureur, zo staat in het telefoonboek achter zijn naam. Daar is niet vermeld, dat hij, adj. secretaris van de Middenstandscmissie te Rotterdam is, en directeur van de Stichting Levensmiddelenbeurs Roka, en voorzitter van de VVD-afdeling Schiedam, en secretaris van de VVD-fractie in de Rijnmond-raad. Een druk bezet man, die per week gemiddeld twaalf vergaderingen heeft en tot voor kort nog per jaar zo'n 40- tot 45.000 km autoreed. (Nu minder, met opzet). Zijn bezigheden hebben hem zoever met specifieke zaken vertrouwd gemaakt dat hij nu vrij dicht bij de entree in het Binnenhof is genaderd.

Aart Geurtsen, die in 1926 te Schiedam werd geboren, is toevalligerwijs na zijn gymnasium rechten gaan studeren en eigenlijk ook wel toevallig politicus geworden, ofschoon dit laatste zich moeilijk laat vaststellen. Zoon van een hoofdopzichter van de plantsoendienst die hij is, had hij oorspronkelijk ambitie voor een studie te Wageningen, bosbouw. Door omstandigheden kon hij aan deze wens echter niet tegemoetkomen en aanvaardde hij in 1945 een betrekking op een advocatenkantoor te Rotterdam. Intussen kon hij, als extraneus, slechts kiezen uit twee studierichtingen, rechten of economie. In 1950 studeerde hij als jurist af.

Sedert 1946 echter was hij als secretaris werkzaam bij de Rotterdamse middenstandsvereniging Handel en Nijverheid en door dit milieu, met een groot percentage liberalen, werd zijn politieke belangstelling in VVD-richting gekanaliseerd.

Mr. Geurtsen ziet als het grote, algemene probleem dat in ons land om een oplossing vraagt de organisatie van de steeds groeiende, ingewikkelder wordende samenleving. Zullen we in staat zijn de verwachte groei van de bevolking — twintig miljoen zielen over goed dertig jaar — op te vangen? Zullen we in staat zijn adequate verbindingen in het

land te onderhouden?

Hij is optimistisch, mits men de ruimtelijke ordening van Nederland in de toekomst meer dan tot dusverre het geval is geweest, in zijn totaliteit zal zien. Te veel wordt z.i. nog gestudeerd op lokale ordening. Hij zegt dit ook als vertegenwoordiger in de Rijnmond-raad.

Gegeven dat hij Kamerlid zou zijn, dan zou de heer Geurtsen zich vooral willen wijden aan de problematiek waarmee de middenstand thans te kampen heeft. Deze groep is, wat de kansen betreft, achterop geraakt. Er moet iets aan worden gedaan. De inkomensvorming in deze sector is in belangrijke mate ongunstig beïnvloed door de kostenverzwaring en het prijsbeleid. Anderzijds slaat de belastingheffer harder toe naarmate de omzet groter wordt. Deze bezwaren zouden, aldus de heer Geurtsen, althans voor een deel kunnen worden teruggebracht door een aanpassing van het fiscale klimaat. Minder sterke progressie.

Voorts is hij sterk van mening dat het gereguleerder in de middenstand wel wat minder kan. Men krijgt te weinig kans tot ontplooiing doordat de voorschriften te gedetailleerd zijn. Het vervelende is daarbij dat wel nieuwe regels worden uitgedacht, maar dat evenzo gemakkelijk overbodig geworden bepalingen worden „vergeten”. Naarmate men verder gaat, raakt men steviger verstrikt, gelijk in het Amazonewoud. Het doel verliest men uit het oog. Zo ongeveer mag men de gedachten van de heer Geurtsen weergeven.

We memoreerden het reeds: er is ook de advocaat Geurtsen. Weliswaar heeft hij geen tijd voor een omvangrijke praktijk, maar als jurist vindt hij er voldoende bevrediging in. Met opzet beperkt hij met name het aantal strafzaken tot een drie à vier per jaar, om zijn routine op peil te houden.

Ten slotte is er nog de huisvader, met drie zoons en twee dochters tussen 19 en 6 jaar. Mede in deze rol is de heer Geurtsen tot de conclusie gekomen dat er in onze huidige maatschappij een stevig generatieprobleem is ontstaan door een soort gezagsvacuüm. Zijn opvatting? Spock een beetje vergeten. Meer gezag bij de ouders — minder strubbelingen in de samenleving. Als men hem dan conservatief wil noemen, op dit punt, dan vindt hij dat best.

Eén ding verdient nog toelichting: de tomatensoep. Als hij, zaterdagmiddags, niet zoever van zijn vrouw als wel met het oog op zijn werkzaamheden de kans krijgt om te koken dan grijpt hij die. Gewoon een kwestie van hobby; niets exotisch. Hoe dat soepje, hoe die appeltaart, that's the question. En... hoe zo weinig mogelijk vaat, want afwassen... Precies.

PORTRETTE VAN LIJST 3

Vandaag publiceren wij de laatste aflevering in onze serie „portretten van lijst 3”. Onze medewerker had een gesprek met mr. A. Geurtsen, nummer 20 op de lijst, die thans de tweede reserve is van de VVD voor het lidmaatschap van de Tweede Kamer.

Eén op één

Heeft u zich ook zo aan het trage verloop van de kabinetsformatie geërgd? Helaas is de VVD nog niet sterk genoeg om niet alleen gewicht, maar ook overwicht in de schaal te leggen. De sterkte van onze partij wordt bepaald door het stemmental, maar ook door het ledental. Naarmate een partij meer leden heeft, kan zij ook meer doen en meer stemmen werven. Daarom: niet alleen u ergeren, maar iets doen: meedoen aan de actie „Eén op één”: het aanbrenge van een nieuw lid van de VVD.

D. W. DETTMELJER

Taakverdeling secretarissen

Ter voldoening aan artikel 26, eerste lid, van het huishoudelijk reglement heeft het dagelijks bestuur van de VVD in zijn vergadering van 29 maart een taakverdeling voor de secretarissen vastgesteld, welke hierbij ter kennis van de partij wordt gebracht.

Met de zorg voor het optreden van de partij naar buiten blijft de heer H. J. L. Vonhoff als secretaris voor de voorlichting belast.

Met de interne organisatie en de geldmiddelen van de partij (contributie-inning) zijn in het bijzonder belast mevrouw T. Wierda-Haanstra en de heer dr. A. J. Vis als secretarissen voor de organisatie. Het is de bedoeling dat mevrouw Wierda haar taak speciaal vervult ten aanzien van de centrales en afdelingen in het noorden en oosten van het land, terwijl de heer Vis de centrales en afdelingen in het midden, westen en zuiden van het land tot zijn taakgebied zal rekenen.

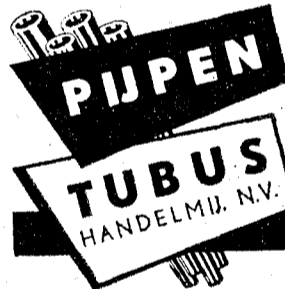
ANTIEKE

BOUWMATERIALEN

Uit voorraad leverbaar: Rode en grijze plavuizen - Marmeren tegels en platen - Zwart/wit tegels - Namense tegels, zwart - Handvormstenen - Straatstenen, geel - Kleine kinderkopjes (keitsjes, 10 x 10) - Diverse zeer fraaie smeedijzeren tuinhelken - Muurankers - Zandstenen vazen - Zandstenen schouwbeelden - Leeuwkopjes - Eiken balken - Eiken lambrizering - Makkumer wandtegels, 13 x 13 - Schildpadtegels - Alles in zeer grote partijen.

W. H. C. MULLER — HAGEMUNTSTRAAT 8 — GORINCHEM

Bezichtigen alleen na telefonische afspraak. — Bellen NA 18.00 uur: telefoon 01830—3405. — (Opslagterrein zaterdag tot 12 uur geopend.)

voor alle doeleinden

NORMAAL- EN DIKWANDIGE
NAADLOZE STALEN BUIZEN
GELASTE STALEN BUIZEN, GASPIJPEN
STALEN REGENWATERAFVOERPIJPEN
GEBRUIKTE ELEKTRISCH GEREINIGDE VLAMPJIPEN

VEERSEDIJK 187 HENDRIK IDO AMBACHT

TELEFOON 01858 - 3044 (3 LIJNEN)

Open brief van JOVD

Het hoofdbestuur van de JOVD heeft aan de besturen van de ARJOS, de CHJO, de KVPJG en alle andere groepen jongeren die mee willen denken over ons partijstelsel, op 2 april de volgende open brief gezonden:

„Zoals heden werd medegedeeld hebben de ARJOS, de CHJO en de KVPJG besloten van nu af aan te gaan samenwerken met de bedoeling te onderzoeken wat onder christelijke politiek moet worden verstaan, en een kernprogramma samen te stellen waarmee de confessionele partijen gemeenschappelijk de volgende verkiezingen in zouden moeten gaan.

Uitvoering van dit plan, vooral op partijniveau, zal een wezenlijke politieke vernieuwing en vereenvoudiging brengen. Wij wensen de samenwerkende organisaties veel succes toe.

Maar naar de mening van het hoofdbestuur van de onafhankelijk liberale Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie (JOVD) is men hiermee op de verkeerde weg. De nu bereikte samenwerking kan en mag niet het einde zijn van de ontwikkeling naar een nieuw partijstelsel. Naar onze mening is ons partijstelsel aan een grondige herziening toe, met name ten aanzien van de partijformatie op confessionele basis. Maar dat betekent niet dat alleen de confessionele groepen, zoals nu is gebeurd, een bijdrage moeten geven aan de herziening van onze partijen. Als werkelijk een blijvende en stabiele verandering gezocht wordt, dan zullen alle politieke stromingen daaraan mee moeten werken.

Het is daarom dat het hoofdbestuur van de JOVD zich in deze open brief richt tot de besturen van de ARJOS, de CHJO, en de KVPJG, maar ook tot alle andere groepen van jongeren die mee willen denken over ons partijstelsel. Zij stellen voor te trachten gemeenschappelijk een standpunt te bepalen van de politieke jongeren organisaties over het beeld dat ons voor ogen staat als wij spreken over de nieuwe partijformatie waar wij naar toe willen werken.

Wij beseffen ons dat werkelijke veranderingen in de partijstructuur niet gebracht zullen worden door een besluit van jongerenorganisaties, maar door beslissingen van de partijen. Toch is het gemeenschappelijk standpunt van de jongeren om minstens twee redenen belangrijk.

In de eerste plaats kan het als basis dienen van besprekingen die door de partijleidingen gehouden moeten worden. Men zal immers eerder bereid zijn te praten over opheffing van de oude partijstructuur als men voor ogen heeft wat men er voor terug krijgt. In de tweede plaats zijn wij he' aan onszelf en aan onze generatie verplicht ons een beeld te vormen van het politieke instrumentarium waar wij in de toekomst mee zullen moeten werken. Aan ons is de taak om te zorgen dat wij de problemen van morgen en overmorgen niet moeten oplossen met de instrumenten van gisteren en eergisteren.

Wij vragen allen die mee willen denken over ons partijstelsel, contact op te nemen met ons secretariaat, De Savornin Lohmanlaan 86, Groningen.”

Abraham van Stolk & Zonen Koninklijke Houthandel N.V.

ROTTERDAM - POSTBUS 1100
TELEFOON 010 - 35400
's-HERTOGENBOSCH - Engelseweg 5
TELEFOON 04100 - 32055
HELEVOETSLUIS - Industrieterrin Molshoek
TELEFOON 01883 - 2677.

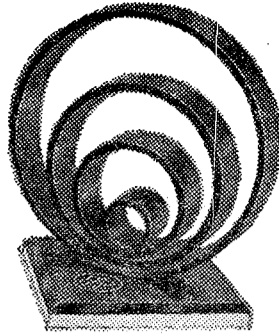
Scheepswerf & Machinefabriek**v.h. H. J. KOOPMAN N.V.**

DORDRECHT - TEL 01850 - 35041 en 35042

SCHEEPSBOUW - MACHINEFABRIEK - KETELMAKERIJ

NIEUWBOUW EN REPARATIE-INRICHTING

INBOUW EN REVISIE VAN MOTOREN

N.V. RIJNSTAAL

Telefoon 24941/45 - Arnhem

Postbus 42

FABRIKANTE

VAN

GELASTE

STALEN BUIZEN

Spinners en Twijners van

WEEF- EN TRICOTGARENS**Boele's Scheepswerven en
Machinefabriek N.V.****BOLNES (bij Rotterdam)**

Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 195100 ROTTERDAM

- TELEGR. BOELE - BOLNES

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton

ZETLENGTE 7 m, dikte 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

TELEFOON 01804-2657 - GROENEDIJK 10

CAPELLE a/d IJSSEL

N.V. Scheepswerven „PIET HEIN“

v/h Fa. W. SCHRAM & ZONEN

Werven te Bolnes en Papendrecht

NIEUWBOUW EN REPARATIES

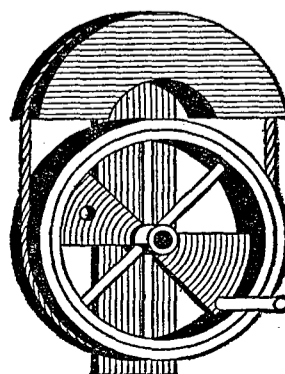
Verbouwen van Sleepschepen tot Motorboten
inclusief inbouw en revisie van motoren**DWARSELLINGEN 2 x 115 meter**
geschikt voor het zwaarste materiaal.**DROOGDOK 115 x 30 meter**
geheel overdekt.

Telephones:

Rotterdam: 139275* - Dordrecht: 33877 - 40468 - Ridderkerk: 3644 - 3409
voor werf Bolnes Papendrecht Bolnes**MACHINE- EN ZUURSTOFFABRIEK
N.V. W. A. HOEK'S**Postbus nr. 78 - Telefoon (010) 26 90 61
SCHIEDAM*Zuurstof, stikstof, gecombineerde lucht,
zowel in gasvormige, als vloeibare toestand.**H.D. Compressoren voor land- en scheepsgebruik.**Mijnluchtlocomotieven.**Apparaten voor autogene metaalbewerking.**Speciale apparaten voor hoge drukken.***N.V. VEREENIGDE TOUWFABRIEKEN**

Rotterdam-Amsterdam

Fabrikanten van:

**ALLE SOORTEN TOUWWERK VAN
NATUURLIJKE EN SYNTHETISCHE
GRONDSTOFFEN****STAALKABELS****HERCULESTOUW-PYTHONTOUW**en van vloerbedekking onder de
merken:**JABO
VERTOLON
VERTO VARIANT
ROTTERDAM EXTRA
VERTO ONDERTAPIJT**tevens van
STERCOCOS VLOERBEDEKING

Oude wijn in nieuwe zakken?

„Het parlementaire stelsel was tot nu toe gebouwd op een strenge partijorganisatie buiten het parlement, gegrond op uitgebreide programma's. Die organisatie schoof zich als een macht tussen de kiezers en het parlement, als een noodzakelijke macht, zolang het volk alleen eigen gedachten had over algemeene partijbeginselen, niet over bijzondere maatregelen van staatsbeleid; de op de partijorganisatie steunende Vertegenwoordiging was dan de onmisbare factor, om over die maatregelen het beslissend woord te spreken.”

Deze woorden zijn niet ontleend aan een redevoering van een „angry young man” of aan een vlugschrift van een willekeurige politieke richting, maar aan de rechtvaardiging, die mr. Cort van der Linden gaf van zijn „niet-parlementaire, toch vertegenwoordigende” regering, die in 1913 na de verkiezingen als extra-parlementair kabinet optrad.

Prof. Struycken, die in zijn in 1916 verschenen „Politieke Opstellen” scherpe kritiek op deze rechtvaardiging heeft geuit, meent dat Cort met deze beschrijving van zijn „kabinet van de volkswil” meer sprak als staatsrechtleraar dan als politicus. „Wanneer ons volk,” zo schreef hij toen, „de partijorganisatie is ontgroeid, zonder haar zijn wil duidelijk kan uitdrukken, dan is het zaak aan een algemeene hervorming van ons staatsrecht de hand te leggen, opdat daarin de democratie in deze hare laatste ontwikkelingsfase hare volle uitdrukking vinde”.

Cort verzekerde dat, „zij die geschiedenis van het parlamentarisme, ook dat van den laatsten tijd, nauwkeurig hebben nagegaan, zien dat de bloeitijd van het tegenwoordige partijleven voorbij is, dat er tal van teekenen waarneembaar zijn dat het volk een eigen gedachte heeft, niet alleen over algemeene partijbeginselen, maar ook een eigen gedachte over bijzondere maatregelen van staatsbeleid, en dat het over die bijzondere maatregelen van staatsbeleid macht en daarin medezeggenschap wil hebben. De „derde fase” van de democratie”.

Kabinet van de Volkswil

Struycken zag een tegenovergestelde ontwikkeling: de vorming der concentratie (hij bedoelde de linkse concentratie van diverse liberalen en vrijz. dem.) was een produkt van de organisatorische kracht der politieke partijen, als de linkerzijde nimmer tevoren had voortgebracht. Hoe kan er van een publieke opinie, een volkswil, anders worden gesproken dan van de in en door de organisatie en actie der partijen gevormde en tot eenheid van overtuiging geconcentreerde verscheidenheid van neigingen, meningen en een goed deel onverschilligheid en onkunde bovendien, in de verschillende kringen der bevolking?”

De geschiedenis draait door. Zij herhaalt zich schijnbaar zo nu en dan. Schijnbaar, want de omstandigheden wijzigen zich en daarmee ook de staatkundige noden en behoeften. In 1913 leed bij de kamerverkiezingen de rechtse coalitie de nederlaag (vooral door de financiële plannen van minister Kolkman), maar de linkse concentratie kon zonder hulp van de sociaal-democraten zonder „working majority” vormen en Troelstra — voor het eerst met hoge hoed op het Loo — weigerde medewerking aan een te vormen links kabinet. De formatie-poging van dr. D. Bos mislukte; Cort v. d. Linden, oud-minister van justitie en hoogleraar te Groningen, vormde een extra-parlementair kabinet van liberalen en vrijz. democraten, dat hij aandiende als kabinet van de volkswil, omdat uit de verkiezing was gebleken dat de meerderheid zich had geuit voor algemeen kiesrecht en staatspensioen — toen een tweetal onderwerpen, die in het brandpunt van de politieke strijd hadden gestaan — en het kabinet zich voorstelde deze twee punten te verwezenlijken.

De omstandigheden van het ogenblik wijken wel zeer sterk af van die waaronder in 1913 het kabinet — Cort v. d. Linden optrad. Een opmerkelijk punt van overeenkomst is echter dat ook toen de bestaande politieke partijen de schuld van de moeilijkheid een parlementaire regering te vormen werd gegeven en zelfs radicaler veranderingen dan de tegenwoordige critici van het partijwezen propageren, werden gelanceerd.

Cort's visie dat de bloeitijd van het toenmalige partijwezen — beheerst in de eerste plaats door de schoolstrijd — voorbij was, was stellig juist. Maar toch bloeit dit, meer dan een halve eeuw later, nog na!

Van zijn andere visie: het volk heeft zich staatkundig zo ontwikkeld dat het zich eigen gedachten heeft gevormd over bijzondere maatregelen van staatsbeleid, en een regering — over het hoofd der partijen in het parlement — mag optreden en bepaalde maatregelen aan de orde stellen met een beroep op de volkswil is echter tot nu toe staatkundig niets bewaarheid. Mr. Marchant had gelijk toen hij Cort voor hield, dat zolang het parlement zit, de regering hiermee en niet met een ongecontroleerde en ongedefinieerde volkswil te maken heeft.

Een opmerkelijk verschil met de huidige situatie is niet alleen dat het verzet tegen het bestaande partijwezen toen kwam van de hoogste regeringsfunctionaris en thans juist van onderaf in en buiten de partijen, maar ook en vooral dat de tegenwoordige opposanten zich van het partijwezen willen bedienen, hetzij door oprichting van een nieuwe politieke groepering, hetzij door hervorming van bestaande partijen. Van een regering, die zich tegenover het parlement wil beroepen op de publieke opinie of op de volkswil is thans geen sprake. Men wil doorborenen op hetzelfde stramien, hoogstens zich een nieuw lapje aanschaffen waarop naar het oude model wordt verdergeborduurd.

Met partiële hervormingen zal men het oude patroon niet kunnen doen verdwijnen. Op dit punt heeft Struycken zeker ook thans nog gelijk: wanneer men (b.v. door rechtstreekse verkiezing van een minister-president) een regering zou willen vormen, die zich tegenover en zelfs boven het parlement zou mogen beroepen op de volkswil, dan zou het zaak zijn met een algemeene hervorming van ons staatsrecht te beginnen, die dan zeer ingrijpend zou moeten zijn, omdat het staatsrecht nu eenmaal een zaak is van „checks and balances”, waarop o.a. het regeringssysteem van de Ver. Staten berust, dat een gekozen president als hoofd van de executieve kent.

Al is er dan op het punt van staatkundige hervormingen misschien ook weinig nieuws onder de zon en tracht men vaak nieuwe wijn in oude leren zakken te doen, niet te ontkennen valt dat onze zo sterk veranderende, dynamische, tijd behoefte moet hebben aan staatkundige veranderingen. Maar de hierboven opgehaalde geschiedenis uit 1913 leert wel dat opvattingen of wijzigingen ad hoc niet het staatkundig beeld bepalen en vaak van voorbijgaande aard zijn.

J. VAN GALEN.

UIT DE PARTIJ

• Huizen (NH)

Op de onlangs gehouden jaarvergadering van de afdeling Huizen is een nieuw bestuur gekozen. Dit bestaat uit de heren ir. Th. Stein, voorzitter; A. P. Immink, vice-voorzitter; T. H. van Zijl, secretaris; F. Kielman, penningmeester; J. Hoogstraten, propaganda; M. C. van Trigt sr., lid; drs. C. L. F. Vriens, lid; mevr. A. Bult-Van Beinum, lid. De vergadering sprak de wens uit, dat door het benoemen van een bestuurslid belast met de propaganda, de afdeling Huizen zal worden versterkt, zodat we krachtig kunnen uitgroeien. Wij hopen dat dit zal leiden tot zetelwinst bij de gemeenteraadsverkiezingen over drie jaar.

Het nieuwe secretariaat is gevestigd: Jacob van Wassenaerstraat 13, Huizen, telefoon 02952-3145.

• Naarden

T. Engerigh overleden

Op 29-jarige leeftijd overleed ten gevolge van een verkeersongeval plotseling de heer T. Engerigh te Naarden.

Alhoewel nog niet zo lang lid van de VVD heeft Engerigh al spoedig zich als een zeer ijverig lid van de partij doen kennen. Hij was een zeer gewaardeerd lid van de propagandacommissie van het Gooi. Voor deze commissie met de verkiezingen in de laatste jaren heeft Engerigh bijzonder veel en succesvol werk verricht.

Sinds een klein jaar had Engerigh ook zitting in het bestuur van de afdeling Naarden. Al spoedig bleek dat hij zich goed in de problemen had ingewerkt. Algemeen was men van oordeel dat van Engerigh in de loop der jaren nog veel van zijn grote toewijding, werkkraft en initiatief was te verwachten. Het heeft, helaas niet zo mogen zijn.

Onze gedachten gaan in grote deernis uit naar zijn jonge vrouw en zoon, van wie Engerigh steeds de steun ontving, die hij behoefde.

Met grote dankbaarheid zullen wij hem gedenken.

• Oegstgeest

Onder het motto: „De verkiezingen staan voor de deur” waren op 20 maart op initiatief van de heren I. C. I. Stal en I. I. A. van Seventer, de voorzitters en secretarissen van de VVD-afdelingen te Leiden, Leiderdorp, Voorhout, Voorschoten, Warmond, Wassenaar en Oegstgeest bijeen in „Het Witte Huis” te Oegstgeest. De secretaris van de kamercentrale Leiden was eveneens aanwezig.

Het vrijwel overal bestaande onbehagen in de VVD werd onder woorden gebracht en gebundeld tot het volgende agendapunt voor de vergadering van de kamercentrale Leiden op 8 april a.s. in het Verenigingsgebouw te Reeuwijk.

De kamercentrale zal niet alleen een organieke functie moeten uitoefenen, maar zij zal moeten uitgroeien tot een centraal punt waar de afdelingen elkaar ontmoeten en elkaar kunnen stimuleren, waar vanuit gezamenlijk de actuele maatschappelijke problemen worden bestudeerd. Tevens dient de kamercentrale, meer nog dan voorheen, de verlangens en stimulansen van de afdelingen door te spelen naar het hoofdbestuur. Hiertoe is het nodig dat de Centrale op een vaste dag eens in de twee maanden vergadert.

Aan het eind van de avond werden nog enkele punten door de gastheer ter tafel gebracht, doch nog niet verder uitgediept. Deze punten betroffen het gemis aan een „eigen” omroep c.q. televisie, alsmede het beperken van de zittingsduur van bestuursleden en Kamerleden.

In beginsel zal bovengenoemde groep afdelingsbestuurders elkaar vaker ontmoeten als „brainstorming”-groep. De frequentie is afhankelijk van realisering van haar verlangens.

in Utrecht, 1 in Friesland en 2 in Drenthe. Geografisch valt onmiddellijk de onevenredige verdeling van woonplaatsen op en dit heeft vele bezwaren. Deze ontwikkeling is overigens niet onlogisch. Zij houdt echter geen rekening met het feit, dat geografisch gezien in verband met diverse sociaal-economische vraagstukken bijv. Noord-Nederland veel belangrijker is dan de betrekkelijk geringe bevolkingstoename van de laatste jaren zou doen vermoeden.

(Van redactiewege bekort)

J. H. COCK V. D. VEEN, Groningen

Mijn opinie is... Leven in VVD-brouwerij

Vershillende opmerkingen in ons weekblad brengen bij mij enige reacties te weeg, die ik hier gaarne wil weergeven en waarvan ik hoop, dat deze niet in het „geheugenarchief” van vele lezers zullen verstoffen.

Ik concludeer allereerst dat er, dank zij vermoedelijk vele omstandigheden leven in de VVD-brouwerij komt. Ik noem o. a. de activiteit van het LDC en van een jongerengroep in Delft; de oproep tot ledenwerving van de heer Dettmeijer en bijv. de reacties in een der laatste nummers van de heren mr. Raedt te Soest en Vriezen te Apeldoorn.

Ik ben het eens met de liberale jongeren te Delft dat slechts één zetel winst hoofdzakelijk dank zij Noord-Brabant en Limburg teleurstellend is geweest. Een belangrijke factor moet wel zijn de propaganda. De VVD-propaganda is niet onverdienstelijk geweest, zij was echter m. i. niet verdienstelijk genoeg. Stellen wij tegenover elkaar de resultaten van de PvdA en D'66. De PvdA voerde een uiterst felle reclame-campagne, echter gebaseerd op het „uit de sloot halen van oude koeien.” Resultaat negatief. De reclame-campagne van D'66 was, zou men kunnen zeggen, veel meer psychologisch uitgedacht; radio, pers en TV werden volkomen uitgebuit en zuiver gericht op slechts één „oude koe” n. l. het zg. districtenstelsel. Resultaat positief. Het belangrijke verschil in resultaat moet m. i. worden gezocht in de veelheid en de eenheid.

Voorop wil ik stellen het bijzonder goede werk dat vooral mr. Toxopeus heeft verricht. Zijn verkiezingsrede was uiterst doelmatig, kleurig en recht op de man af.

In de pers echter werden door de VVD te veel „plat getreden paden” betreden. M. i. had men deze reclame ongeveer moeten beperken tot de ombudsman (wel graag een beter woord) en bijv. het niet meewerken aan een socialistisch kabinet. Die zaken waren zonder meer concreet en gaven geen aanleiding tot begripsverwarring; bovendien werden deze zaken, voor zover mij bekend, alleen door de VVD gesteld. Voor verdere informatie dient dan het verkiezingsprogramma, verkrijgbaar gesteld op propagandavergaderingen, in boekwinkels en op andere nader aan te duiden adressen.

Een ander punt waaraan te weinig

aandacht werd, en voor zover mij bekend, wordt geschonken is de ledenwerving. Vandaar dat de oproep van de heer Dettmeijer mij „uit het hart is gegrepen.” Ik hoop dat deze oproep veel resultaat zal hebben. Meer leden brengt niet alleen meer geld in kas, wat voor het verder voeren van propaganda altijd nodig is; zij brengen ook wellicht nieuwe ideeën mee en verbreken hierdoor een zekere starheid die anders te gemakkelijk kan blijven bestaan.

Ik vraag mij in dit verband af waarom niet in veel meer afdelingen het systeem van ledenwerving wordt toegepast dat in Groningen zo'n succes is gebleken. Met vier mensen werden hier in drie à vier maanden 155 nieuwe leden geboekt. Genoemd systeem vergt betrekkelijk weinig tijd en is met weinig mensen in iedere afdeling uit te voeren. Is het niet wenselijk dat onze (betaalde) propagandisten opdracht krijgen dit systeem onder de aandacht te brengen van alle afdelingen en de methode uiteen te zetten?

Verder zou ik de vraag van mej. Ten Broecke Hoekstra, gesteld in een vergadering van het LDC, meer willen concretiseren. Naar mijn mening dateert de opvatting betreffende de combinatie van een (veel tijd eisende) nevenfunctie met het lidmaatschap van de Tweede Kamer van dertig jaar geleden. Het Tweede Kamerlidmaatschap is thans een full-time job; wanneer deze erkenning heeft plaatsgehad zal deze functie dienovereenkomstig gehonoreerd moeten worden.

Bij de aanvaarding van het districtenstelsel zonder meer, wordt het middel erger dan de kwaal. Het is anti-democratisch en anti-liberaal.

Het is niet zo'n grote verdienste „een knuppel in het hoenderhok te werpen”; het vereist veel overdenking „de juiste knuppel in het juiste hok” te doen terecht komen. De gedachten van de heren mr. Raedt en Vriezen wijzen m. i. in de goede richting.

Geconcludeerd kan o.a. worden dat de bestaande band tussen kiezer en gekozen onvoldoende is en dat mogelijk een gedeeltelijke toepassing van het districtenstelsel een oplossing kan bieden.

Ik merk hierbij op, dat van de 17 VVD-kamerleden er 11 woonachtig zijn in Zuidholland, 2 in Noordholland, 1

Inlichtingen

over ALLE in het
agglomeraat
DEN HAAG
te KOOP zijnde
WONINGEN

N.V. Makelaarskantoor

„GEMAKO”

Nassauplein 16,
Den Haag

Tel. 070 - 60.19.09
(6 lijnen).

AL DEZE MENSEN STEMMEN OP DE VVD, MAAR SLECHTS TWEË ZIJN LID

U kent ze, ook in uw kring. Mensen die met de VVD sympathiseren, die elke keer VVD stemmen..... Maar ondanks hun sympathie, ondanks hun overtuiging is het woord „lidmaatschap“ Grieks voor hen. Niemand kan zich in deze tijd de weelde veroorloven om in politiek opzicht een masker te dragen. Hoe meer mensen met open vizier (als lid dus) voor de VVD-beginselen uitkomen, des te sterker kan de partij deze

beginselen doen gelden. Met één pennestreek kunt u de VVD al helpen. Geef ons naam en adres op van een VVD'er incognito in uw omgeving. Wij sturen hem dan ZES WEKEN LANG GRATIS Vrijheid en Democratie om hem rijp te maken voor zijn lidmaatschap. Nog beter: maak hem nu meteen lid. Eén enkel woord van u, als vriend of kennis, werpt meer gewicht in de schaal dan een dozijn verhandelingen van ons.

Ja,
de VVD
kan op mij
rekenen!

COUPON

Aan het Secretariaat van de VVD
Koningin: egracht 61
's-Gravenhage

Volgens inzender van deze coupon
kunt u met kans op succes zes weken
lang gratis het blad „Vrijheid en
Democratie“ zenden aan:

Naam: .....

Adres: .....

Plaats: .....

Vrijheid en democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 913

VRIJDAG 14 APRIL 1967

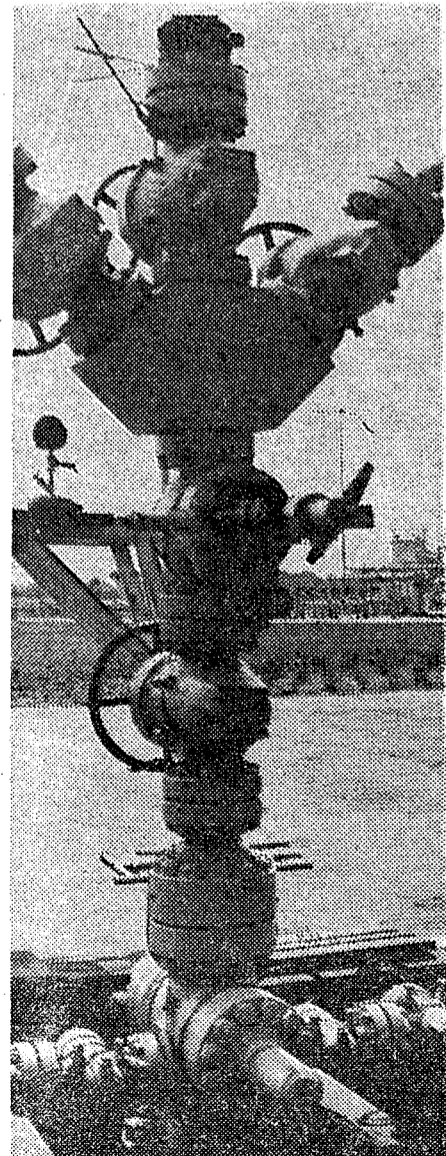
De houding van de VVD bij deze kabinetsformatie

„De publieke opinie kijkt, geloven wij, nogal sceptisch tegen het nieuwe kabinet aan. Dat is in zoverre een voordeel, dat het nu alleen maar kan meevallen.”

„Het kabinet staat voor een zeer moeilijke taak, want het heeft niet een enorm financieel tekort te maken. Er is dus voor het nieuwe kabinet weinig goedkope eer te behalen, want het kan zich niets extra duurs permitteren. Althans in de eerste jaren niet. Het zal het kabinet zeker als een verdienste aangerekend mogen worden als het er in slaagt, de financiële positie van het land gezond te krijgen”.

Deze geciteerde regels lijken wel

GRONINGSE GASBEL GODSGESCHENK

Hoe spectaculair de gasbel onder de grond ook is, bovengronds is niet veel meer te zien dan een gasputafsluiter zoals deze bij Slochteren.

Onze medewerker J. van Galen wijdt op pagina 5 van dit blad aandacht aan de recente opzienbarende mededelingen over de „bewezen reserve”.

een korte samenvatting van het openingsartikel, dat wij vorige week aan het nieuwe kabinet en aan zijn eerste en voornaamste taak wijdden.

Het bijzondere van die regels is voor ons dan ook niet in de eerste plaats gelegen in hun inhoud, maar in het feit, dat zij werden neergeschreven in de hoofdartikel-kolom van het dagblad Trouw.

Hetzelfde blad dus dat in de weken daarvoor niets had nagelaten om de formatiewerkzaamheden van prof. Zijlstra en daarna van mr. Biesheuvel (hoewel beiden geestverwanten van Trouw) te bemoeilijken.

En toen dat niet voldoende bleek te helpen, kwam partijvoorzitter dr. Berghuis in de zendtijd van de ARP nog eens een laatste poging doen om de formateur een stok tussen de benen te steken.

Dat alles ging dan om de „christelijk-radicalen politiek”. Waarmee — om nu maar bij de nuchtere werkelijkheid te blijven — dan een uitgavenpolitiek wordt bedoeld, die eerst vaststelt wat nodig, nuttig en gewenst zou zijn en daarna de minister van financiën ervoor op laat draaien om de zaak inflatoir te financieren, dan wel de burgers, tegen hun nadrukkelijke wil in (want dat is in het jongste opinieonderzoek aan de V.U. wel heel duidelijk gebleken) nog zwaarder te belasten.

Het doet ons ondertussen genoegen, dat de hoofdredacteur van Trouw blijkens dit artikel van 4 april tot de realiteit des (politieke) levens is teruggekeerd, al vrees ik, dat wij hem zijn woorden in de toekomst nog wel eens zullen moeten voorhouden.

CHRISTELIJK-RADICAAL

Kennelijk weinig gelukkig met deze terugkeer van zijn hoofdredacteur op de nuchtere bodem van dit aardse trandental toonde zich echter een zijner redactionele medewerkers, die de vaste rubriek „Blik in de weekbladen” in Trouw verzorgt.

Drie dagen na dit „gouvernementele” hoofdartikel kwam deze rubriekverzorger namelijk ten aanzien van de (grote landelijke) weekbladen tot de conclusie, dat het „allèmal kritiek, afkeuring en spotternij” was, wat over het hoofd van het kabinet-De Jong werd uitgestort. Hij zat echter wat in zijn maag met één uitzondering: Elseviers Weekblad. Geen nood echter. Dat werd op deze wijze afgedaan: „Alleen Elsevier valt, maar niet bij verrassing, uit de toon. Hoofdredacteur Hoogendijk brengt op het gele papier dat zoveel kleur geeft aan Elseviers commentaren, zijn afkeur tot uitdrukking van de mode om dit kabinet te betiteln als rechts en behoudend. Het enige juiste is, dat het geen socialistisch kabinet is, schrijft hij — en wie Elsevier kent, weet ook, dat zo iets bedoeld is als een fikse pluim”.

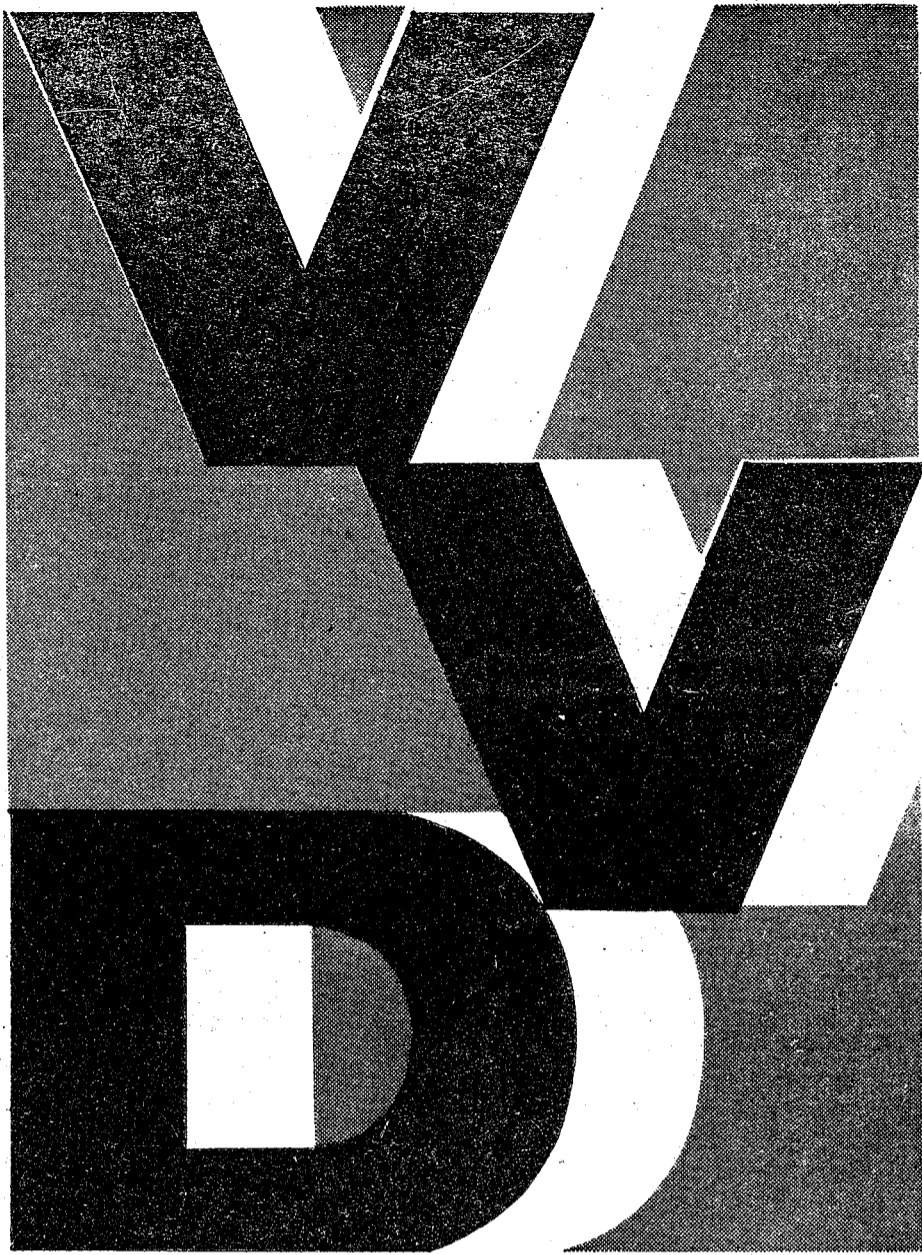
Dat is dan weer eens echt flink — christelijk-radicaal waarschijnlijk — gezegd, in dat anti-revolutionaire Trouw!

EEN GEHEIM?

Het klinkt bijna ongelooflijk, maar „Wandeling” van De Volkskrant worstelt met een voor hem nog onopgelost geheim.

Na elke kabinetsformatie, zo vertelde hij zijn lezers, blijft Den Haag met een of twee mysteries zitten. Het grote geheim van deze keer is: waarom

(Vervolg op pag. 2)

P.R.I.K.K.E.L.S

● „Prof. mr. F. Duynstee in De Telegraaf: „Ons bestel zou op onvoorstelbare wijze zijn gecompromitteerd, als de confessionele partijen de gebroken rug hadden moeten toekeren aan de VVD en zich met hangende poten naar de PvdA hadden moeten draaien, zonder dat iemand de verantwoordelijkheid voor deze krachteloosheid aan de VVD zou hebben kunnen toeschrijven.”

„De drie VVD-bewindslieden, de heren Witteveen, Polak en Den Toom, zijn mannen van grote bekwaamheid en van karakter.”

● Inzender in Elseviers Weekblad: „Het schijnt tot de bon ton te gaan behoren in o.a. perspublicaties om politieke propagandaverzamelingen, ministers met voor- en achternamen te gaan noemen. Recente voorbeelden van Jelle Zijlstra, Norbert Schmelzer en Barend Biesheuvel. Men vraagt zich af welke behoeften men hiermee bevredigt”.

● Bekendmaking van de voorlichtingsdienst van het Europese Parlement te Brussel: „Donderdagmiddag 13 april zal oud-minister Barend Biesheuvel te Eindhoven spreken over de huidige politieke situatie in Europa.”

● Hoofdartikel Het Vrije Volk: „De liberalen en de socialistische functionarissen als echte politieke partijen. Maar zij kunnen ook niet meer dan een „partij”-programma overleggen. Zij weten absoluut zeker, dat een regering, waaraan zij meedoen, niet van dit partijprogramma zal uitgaan maar van een met de andere regeringspartijen overeengekomen compromis.”

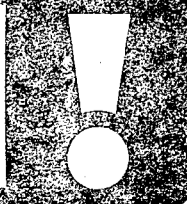
● Een inzender in Het Parool: „Hiermede wil ik graag als Amsterdamse moeder hulde brengen aan onze marinejongens! Wat deze mannen hebben gedaan, had al veel eerder moeten gebeuren. Ons land bestaat niet alleen uit provo's en nietsnutten. Ik hoop dat het hun geleerd heeft, dat er voor hen wel degelijk een tegenpartij is.”

● Godfried Bomans over de Amsterdamse Centraal Station nozems (in De Volkskrant): „Zolang de talrijke voorbeelden van het soort afweermechanisme, dat ik hierboven beschreven heb, als belangrijk nieuws op de eerste pagina's van onze kranten wordt afgedrukt en ook op de televisie een rol van betekenis speelt, zo lang zal de ombuiging van deze onvolwassenen naar zelfkritiek en begrip van eigen tekorten zich bezwaarlijk kunnen voltrekken. Men is toch maar wat! Het zich gedragen als onvolwassenen blijkt nieuws te zijn...”

● Pag. 3: Lessen uit débacle-Van Heek

● Pag. 4: Stationshal en verkeerslicht

● Pag. 6: Nieuws uit de afdelingen

De houding van de VVD bij deze kabinetsformatie

(Vervolg van pag. 1)

zijn de VVD-ers in het kabinet gaan zitten? De VVD kreeg justitie, maar op justitie zal moeten worden meege- werkt aan de bij werkgevers onpopu- laire herziening van de onderneming. De VVD kreeg financiën, maar de schatkist is leeg.

Nog veel erger voor de VVD is, dat zij zal worden vereenzelvigd met de andere verouderde traditionele partij- en, terwijl zij er alle baat bij heeft een fris masker te zoeken, dat de in- druk zou wekken alsof in de moderne tijd voor de VVD nog een plaats is. Alleen door zich los te maken van de gevestigde machten, zou de VVD kun- nen hopen de kiezers af te houden van D'66 en de Boerenpartij.

Sommige waarnemers, zo weet hij te vertellen, denken, dat de VVD er gewoon „ingestonken” is. Zij zou zich hebben laten verleiden mee te doen, toen het premierschap van de heer Zijlstra als een worst voor de neus werd gehouden. Toen Zijlstra weg was, durfde de VVD geen „neen” meer te zeggen. Een lacune in deze theorie is, dat de VVD na de weig- ring van Zijlstra tal van gelegenheden en goede argumenten heeft gehad om de nieuwe coalitie beentje te lich- ten.

In persoonlijke ambities kan het ook niet hebben gezeten, want de heer Toxopeus is geen minister geworden. In het landsbelang dan? Het blijft een mysterie.

Aldus Wandelganger.

Wat moeten we daarop zeggen?

STAAL
KONSTRUKTIES
MOERBELK PROJECT

LATUMEBD
ALBLASSERDAM TEL. 01859-2647 POSTBUS 5

Wandelganger heeft het er niet naar gemaakt om hem de liberale helpende hand te bieden bij de oplossing van zijn probleem. Maar haatdragend zijn we niet en we willen het dus toch proberen.

Heeft de VVD door zich — ondanks alles — toch beschikbaar te houden, dat gedaan op grond van het landsbe- lang? Hij acht dat kennelijk niet ge- heel uitgesloten, want hij stelt de vraag en beantwoordt haar niet bij voorbaat ontkennend. Dat is op zich- zelf al te waarderen, want zouden we een groot deel van de persbeschouwin- gen moeten geloven, dan is het landsbelang het laatste, dat bij deze ka- binetsformatie een rol heeft gespeeld.

Sommigen zullen het misschien naïef vinden, maar wij staan nog steeds op het standpunt, dat „de politiek” inderdaad ten doel heeft het landsbe- lang te dienen. En dat de overtuigde aanhangers van serieuze politieke partij- en van oordeel zijn dat de door de eigen partij voorgestane doeleinden het landsbelang het beste dienen.

PLICHT NA BELOFTE

Wij hebben de kiezers vóór de 15de februari niet in het onzekere gelaten, dat wij, gegeven nu eenmaal de nog bestaande partijstructuur (die wij, zoals bekend is, gaarne hervormd willen zien) het als een landsbelang zagen dat na de verkiezingen een kabinet van de drie grote confessionele partijen met de VVD tot stand zou komen.

Toen de VVD uit die verkiezingen onverzwakt — zelfs met een zetel versterkt — te voorschijn kwam, was het niet meer dan haar plicht, bij de formatie tot het uiterste te streven naar wat zij beloofd had.

Dat is dan geschied. En hoewel de heer Toxopeus met name na de „nacht van Biesheuvel” (toen deze besloten had naar de Koningin te gaan om zijn opdracht terug te ge- ven) zijn ernstige ontstemming over de formatieperikelen duidelijk de- monstreerde, heeft hij toch alles ver- meden om ook maar enige reden op te roepen om de schuld voor het misluk- ken van de formatie bij de VVD te kun- nen leggen.

De houding van de VVD in deze formatie is dan ook van geen enkele zijde gekritiseerd en wanneer Wandel- ganger zich verbaast over de „ondank- bare” portefeuilles, die door de VVD zouden zijn aanvaard, dan vatten wij dat graag — bedoeld of onbedoeld — als een compliment op.

Over die „ondankbaarheid” van be- paalde portefeuilles valt trouwens wel te twisten. Het is goed, dat ook Wan- delganger erkent dat „de schatkist leeg is”. Als men dat maar heel nuchter erkent, gaan we al een eind de goede kant op.

Voor de mate van bereidheid van de VVD om mede te werken aan de herziening van het onderne- mingsrecht, kan tenslotte worden ver- wezen naar het schriftelijke antwoord van mr. Toxopeus op de eerste van de vier kernvragen uit het memoran- dum van informateur Zijlstra.

A. W. ABSPOEL

ALLE
VERZEKERINGEN
•
HYPOTHEKEN
•
FINANCIERINGEN
•

makelaarskantoor

araweg 5 wassenaar tel. 01751-5675

Eén op één

De druppel holt de steen, zegt het spreekwoord. Maar dan moeten er wel veel druppels zijn gevallen, voordat men dat hol kan constateren. Zo is het ook met de ledenwerfactie: er komen vele ledenaangemeldingen binnen in het kader van de actie „één op één”, maar aan de verdubbeling van ons ledenaan- tal ontbreekt nog wel het een en an- der.

Daarom roep ik bij deze nogmaals op: Doet uw best! Werf één nieuw lid voor de VVD; zorg ervoor dat het leden- aantal van onze partij zo groot moge- lijk wordt. Want dat speelt een rol bij onderhandelingen. We gaan nu politiek in- teressante tijden tegemoet met een nieuw kabinet, met een regeringsverkla- ring en met het daarop volgende debat. Daarna komen vermoedelijk tal van wetsontwerpen in behandeling. Dan is het van belang dat het liberale geluid duidelijk gehoord wordt en die duidelijk- heid wordt kracht bijgezet als men mee- werkt om één nieuw lid aan te bren- gen.

D. W. DETTMELJER.

Studiedag JOVD

De onafhankelijke Jongeren Organisa- tie Vrijheid en Democratie (JOVD) zal op 22 april in hotel Pays Bas te Utrecht een studiedag houden, die gewijd zal zijn aan het onderwerp: Eén Europese Liberale Partij.

Inleidingen zullen gehouden worden door de ondervoorzitter van de JOVD, de heer A. J. B. Hubert, de heer Van Notten (lid van de liberale kring te Brussel) en dr. C. Berkhouwer.

VERZOEK AAN ONZE LEZERS

Geef dit blad na lezing aan uw vrienden en verwanten, die nog geen lid zijn van de VVD. Wat niet is kan komen.

8½%

inkomen van uw beleggingen en/of spaargeld

Direct opeisbaar. — Inlichtingen
MEVR. v. d. MADE
VIANDENSTRAAT 10 - VREELAND

Kopij voor deze rubriek zen- den aan:
Joh. H. Springer
Alexanderstraat 16 Haarlem

Jubileum-landdag

De convocaties voor de jubileum- landdag, die op maandag 24 april in het Singermuseum in Laren (NH) ge- houden zal worden, zullen nu wel al- len bereikt hebben. Wanneer u zich nog niet heeft aangemeld, doet u dat dan nu onmiddellijk zonder dralen? Het zou heel vervelend voor het Werkcomité zijn, als er meer deel- neemsters kwamen dan waarop gere- kend is. En voor u zelf zou het verve- lend zijn, als u afgewezen werd door een te late aanmelding. Het adres voor aanmelding is: mevr. A. Stibbe- de Waal, Torenlaan 68, Blaricum. Postgiro nr. 261322 op haar naam on- der vermelding: Landdag 1967 VVD. Kosten f 11. Ontvangst tussen 10 uur en 10.30 uur.

Van de voorzijde van het station Hil- versum af rijden NBM - bussen naar Laren: om 9.15 en 9.45 uur lijn 33 (langs Singermuseum), om 9.31 lijn 35 en om 9.22 lijn 37, beide naar bussta- tion Laren. Vandaar is er een pendel- dienst met particuliere auto's. Het pro- gramma is bijzonder aantrekkelijk, door prominente sprekers en een feestelijke toevoeging.

Velsen

Uit het algemene jaarverslag 1966 van de afdeling Velsen nemen wij het volgende inzake de vrouwengroep over:

Dankzij de volharding van mevr. Van Heel - Montijn werden de contac- ten, gelegd in 1965, verstevigd en uit- gebreed en op een bijeenkomst bij haar aan huis werd een commissie bereid gevonden om de werkzaamhe- den ten behoeve van de vrouwengroep uit te voeren. Op een goed bezochte vergadering in september werd deze commissie in zijn geheel als bestuur gekozen. Er werd gestart met 24 le- den; 2 vielen af, maar 20 kwamen er bij. De vrouwengroep heeft twee afge- vaardigden bij de samenwerkende vrouwenorganisaties (Samvro).

Utrecht

De vrouwengroep Utrecht hield enige weken geleden een bijeenkomst om te luisteren naar een lezing van ir. P. Kluyver (hoofd provinciale planolo- gische dienst in Utrecht). „Utrecht in het jaar 2000” was de titel van zijn onderwerp. Goed en begrijpelijk ge- bracht; heel interessant. Wij weten nu wat men onder de „randstad Hol- land” verstaat.

Onbegrijpelijk dat er zo weinig be- langstelling is onder de vrouwen van de groep Utrecht. Notabene een onder- werp dat als bewoonster van de stad en gewest je moet interesseren. Zo schrijft ons de secretaresse mevr. Perks - Küppers. Er waren er slechts 17 gekomen.

Men hoopt nu op meer belangstel- ling voor de volgende bijeenkomst. Die zal zijn op dinsdag 25 april om 14.30 uur ten huize van mevr. J. Jong- bloed - Gerritsen, Breitnerlaan 16. Tel. 17079. Gaarne tevoren bericht. (De opmerking moet ons van het hart, dat de datum, de dag na onze land- dag, niet zo erg gelukkig is. Of zal men dan juist willen napraten? J. H. S.).

Het onderwerp zal zijn: „Wat doet de Gemeentelijke geneeskundige Dienst en de Gezondheidsdienst?” Hierover wordt gesproken door mej. dr. H. J. A. Verhagen (psychiater GGD).

Het bestuur zou graag zien, dat de bereidheid van de sprekers wat beter gehonoreerd zou worden door een gro- tere opkomst.

ALGEMEEN SECRETARIAAT

V.V.D.

Koninginnegracht 61
's-Gravenhage
Telefoon (070) 604803
Giro 67880

Vrijheid en Democratie

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abbonemen- ten toestel 249, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:

Ph. C. la Chapelle jr.
Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B
te Amsterdam-C.

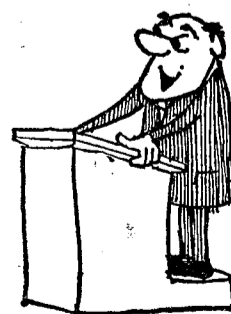
SPREEKBEURTEN

periode 14 april tot en met 12 mei 1967

17 april Zeist, 20 uur, hotel Vigi
17 april Breukelen, hotel State, 20.30 uur (JOVD, Vechtstreek)
19 april Wassenaar, „de Haven” (Christ.. Lyceum)
22 april Wassenaar, Raadhuis, 14—17 uur (Gem. Contactdag voor Jongeren)
10 mei Assen (Liberale Club)
12 mei Nijmegen

Voor zover ons bekend, zijn plaats en aanvangsuur van de vergadering vermeld.

mr. J. G. Rietkerk
G. Koudijs, debat met de heer H. J. Lankhorst
H. Wiegel
H. Wiegel

H. Wiegel
mr. W. J. Geertsema

Ledenwerfactie Groningen groot succes

Van mevr. mr. A. Nieuwenhuis-Nagtglas Boot, voorzitter-secretaresse van de propaganda-commissie van de afdeling Groningen, ontvingen wij een uitvoerig verslag over een door deze commissie gevoerde ledenwerfactie in de afdeling Groningen van november 1966 tot eind maart 1967. Het resultaat van deze ledenwerfactie: 155 nieuwe leden!

De propaganda-commissie heeft deze actie op tweeërlei manieren gevoerd. Eerst een schriftelijke actie, die 15 nieuwe leden opleverde. De conclusie die de commissie uit deze actie heeft getrokken is dat de resultaten van een schriftelijke actie nauwelijks opwegen tegen de moeiten en kosten die er aan zijn besteed. Daarom is men daarna overgegaan op een andere methode van ledenwerven, en wel het persoonlijk benaderen van vermoedelijke geestverwanten.

In totaal werden ongeveer 500 mensen benaderd. De ledenwerfactie gingen hierbij in grote lijnen als volgt te werk:

De kandidaten werden vrijwel uitsluitend per telefoon benaderd. Gedurende de eerste minuut werd naar de politieke kleur geïnformeerd en werd er, als deze niet bleek te kloppen (in ongeveer 5pct. van de gevallen) een eind aan het gesprek gemaakt (onder het motto: een ledenwerfactie is geen politiek bekeringsinstituut). Wanneer de kandidaat inderdaad een VVD-sympathisant bleek te zijn, werd overgegaan tot de overreding tot het lidmaatschap. De hierbij naar voren gebrachte argumenten waren:

a. een hoger ledental van de afdeling Groningen geeft meer invloed van Groningen (het noorden) op de gang van zaken in de VVD ook in politiek opzicht;

b. het is een plicht medeverantwoordelijkheid te dragen voor en actief betrokken te zijn bij de partij, die de liberale beginselen draagt;

c. men krijgt ook een persoonlijke invloed op zaken in de politiek, die betrokkene bijzonder ter harte gaan;

d. indien er meer leden zijn heeft de VVD grotere financiële armslag.

Indien de kandidaat bleef twijfelen werd afgesproken, dat hij zes weken „Vrijheid en Democratie” zou ontvangen en daarna weer zou worden opgebeld. Belangrijk is het initiatief te behouden. De afspraak moet steeds zijn dat de werver weer belt, nooit dat de kandidaat wel zal terugbellen. Men dient van het gesprek geen politieke discussie te maken en het op tijd af te knippen. De beste tijd van opbellen ligt tussen 18.45 en 19.45 uur. Het gesprek dient op zakelijke basis te worden gevoerd.

De eindconclusie van deze eerste actie is dat, zoals ook eigenlijk wel algemeen bekend is, het beste resultaat met het ledenwerven wordt verkregen door persoonlijke benadering. Daarbij dienen de werwers enthousiaste VVD-ers te zijn, die zich niet laten ontmoedigen als ze eens een avond helemaal bot vangen. Zij dienen een effectieve overtuigingskracht te hebben, de mensen op een prettige manier te kunnen benaderen en er een goede neus voor te hebben om in de gevallen, waarin het toch niet zal lukken, tijdig het gesprek af te breken, ter voorkoming van eindeloze nutteloze discussies.

Afdelingen, welke belangstelling hebben voor een dergelijke actie, zouden wij willen adviseren zich voor meer gedetailleerde gegevens over de in Groningen gevoerde actie te wenden tot mevr. A. Nieuwenhuis-Nagtglas Boot, tel. 05900-36391.

Arbeiders bespreken de bij Van Heek ontstane toestand bij de poort van de spinnerij aan de Noorderhagen te Enschede.

LESSEN UIT DEBACLE - VAN HEEK

De betrekkelijke rust, die onze arbeidsmarkt de laatste tijd kenmerkte na de massa-ontslagen gedurende het vorige jaar, is thans weer plotseling en op — vooral voor de betrokkenen — wrede wijze verstoord tengevolge van de wel zeer betreurenswaardige gang van zaken bij de Koninklijke Textielfabrieken Van Heek en Co. NV in Twente. Zonder overdrijving kan men hier spreken van een regionale ramp, die vanzelfsprekend uitvoerig door pers, radio en televisie werd en nog steeds wordt gecommentarieerd.

Het wil ons evenwel voorkomen dat de meeste commentaren teveel in de zwart-wit-contouren worden gehouden, terwijl zij zich ook teveel beperken tot plaatselijke en regionale omstandigheden. Daarbij wordt veelal over het hoofd gezien dat de kwestie Van Heek ook in ruimer verband belangrijke gevolgen kan hebben. Zeker wat de meningsvorming betreft met betrekking tot de hervorming van de structuur van de onderneming.

Vaststaat in elk geval dat de debacle bij Van Heek is ontstaan door een samenspel van verschillende factoren. Het is bekend dat onze nationale textielindustrie in bijzondere moeilijkheden is komen te verkeren door de buitenlandse concurrentie, met name door de landen achter het ijzeren gordijn en — niet te vergeten — de zgn. ontwikkelingsgebieden.

Het zou ons in het bestek van dit artikel te ver voeren omstandig in te gaan op de problematiek van de ontwikkelingshulp in het algemeen. De zaak Van Heek onderstreept echter nog eens hoe voorzichtig men met een dergelijke steunverlening moet zijn. Een dergelijke hulpverlening is beslist noodzakelijk — wij erkennen het gaarne — doch men zal er voor dienen te waken dat zij niet verkeerd wordt gericht en aldus in eigen vlees snijdt.

Hoe dit ook zij, de buitenlandse concurrentie, die onze textielindustrie ondervindt kan moeilijk het hoofd worden geboden zonder steun van de regering, aangezien die buitenlandse concurrentie voornamelijk haar kracht ontleent aan de door de overheid verleende steun.

Het was dr. W. T. Kroese, lid van het dagelijks bestuur van het Verbond van Nederlandse Werkgevers en zelf president-directeur van het textielconcern Nijverdal—Ten Cate, die hierop de vorige week tijdens een persconferentie nog eens de nadruk legde. „Wij zijn nu”, aldus de heer Kroese, „met de regering aan het praten over een verbetering van onze situatie in die zin, dat wij op gelijke voet kunnen concurreren met het buitenland”. De heer Kroese wees overigens op een andere belangrijke factor, waardoor onze textielindustrie in een moeilijke positie is komen te verkeren. „Op het ogenblik”, zo zei hij „praten de mensen wel over een grote EEG-markt van 200 miljoen mensen, maar die is er in feite nog niet, zoals de Amerikaanse markt er concreet voor de Amerikaanse producenten is”. Hij legde er voorts de nadruk op dat het bedrijfsleven — ondernemers, zowel als werknemers — niet om steun vraagt, maar om een dusdanig beleid dat de Nederlandse textielindustrie op gelijke voet kan concurreren als die in het buitenland.

Zijn woorden vinden wel een bijzonder actuele bevestiging in het, zo juist verschenen jaarverslag van de Nationale Investeringsbank, dat erop wijst dat een aantal bedrijfstakken in ons land bijzondere aandacht verdient. De scheepbouw bijvoorbeeld en de katoenen rayonindustrie en de wollenstoffenindustrie. Men toont er begrip voor, aldus staat in dit jaarverslag te lezen, dat deze bedrijfstakken bij de overheid aankloppen om steun, gelet op de hulp die in het buitenland door de overheid wordt gegeven. Ook naar het oordeel van de directie van deze bank zal echter deze overheidshulp van tijdelijke aard dienen te zijn en wel zo lang tot dat men in EEG-verband tot een gecoördineerde industriepolitiek is gekomen. Een dergelijke politiek zal een verstoring van de concurrentieverhoudingen kunnen voorkomen. Terecht

wordt er in dit verband voor ge-waarschuwd dat subsidieregelingen niet mogen leiden tot in het leven houden van onrendabele bedrijven. Bijzondere overheidsmaatregelen dienen alleen de noodzakelijke aanpassingsprocessen op gang te helpen.

Welnu, dat lijkt ons de eerste les, die uit de affaire-Van Heek moet worden getrokken: overheidssteun, als dat noodzakelijk blijkt: akkoord, maar dan altijd te zien als middel en geenszins als doel! En zeker niet als middel om een onbekwame bedrijfsleiding in een verkeerd gericht beleid te staven en te dekken.

RECHTSVORMING DER ONDERNEMING

Wij komen hiermee in de ontwikkeling der gebeurtenissen rond Van Heek aan een zeer belangrijk punt. Hebben wij allereerst de invloeden van buitenaf geschetst, die tot deze ontwikkeling hebben bijgedragen, de vraag zal eerlijkheidshalve tevens dienen te worden gesteld in hoeverre door de leiding van Van Heek zelf fouten zijn gemaakt, interne factoren dus.

Wij bevinden ons in goed gezelschap als wij in dit verband opnieuw de heer Kroese citeren, die er bepaald geen doekjes om wond toen hij verklaarde: „in de katoen-, rayon- en linnenindustrie zijn in het verleden wel eens fouten gemaakt met de financiering. Ik wil niet zeggen dat dat ook bij Van Heek en Co het geval is geweest, maar het lijkt mij niet uitgesloten.”

Dat dr. Kroese zich in dit verband voorzichtig uitdrukte is begrijpelijk en zelfs te respecteren. Niettemin heeft hij met zijn uitspraak een belangrijk probleem aangeroerd en wel in het bijzonder met betrekking tot de status van de zgn. familie-VN. Men moet zich ernstig afvragen of een familie-NV in de grootte en omvang, gelijk bij Van Heek, niet op andere grondslagen zal moeten komen te berusten, waardoor het mogelijk wordt dat ten aanzien van de gang van zaken een grotere openheid wordt verschaft.

Zou een grotere openheid en dus een meerdere mate van controleerbaarheid in de familie-NV de debacle bij Van Heek hebben kunnen voorkomen? Het is uiterst moeilijk hierop een antwoord te geven. Vooral ook omdat bij deze gang van zaken, gelijk wij hierboven reeds opmerkten, ook externe factoren, waaraan de leiding van de onderneming niet veel kon doen, een belangrijke rol hebben gespeeld. Toch is dit vraagstuk in bijzondere mate actueel geworden nu — vooral van de zijde van de vakbeweging — de roep om herziening van de structuur van de onderneming sterker is geworden.

TWEDE LES

En dat lijkt ons daarom ook de tweede les, die wij uit de gang van zaken bij Van Heek moeten trekken: zij heeft de roep om herstructurering van de onderneming beslist verhaast. Wie dit niet inziet, of niet wenst in te zien maakt zich schuldig aan een niet te verantwoorden struisvogelpolitiek.

Het is in dit verband bepaald belangrijk te constateren dat men zich in werkgeverskringen zeker met dit pro-

bleem bezighoudt, al wordt dan de uitdrukking „herstructurering van de onderneming” niet als zodanig gebezigd. Hier is op het ogenblik meer de term „medezeggenschap” aan de orde.

De nieuwe voorzitter van het Verbond van Nederlandse Werkgevers, de heer W. Bruynzeel, merkte in dit verband tijdens de reeds eerder genoemde persconferentie de vorige week onder meer op dat hij met betrekking tot de medezeggenschap van de werknemers niet zo veel verwacht van wettelijke regelingen, die deze zouden moeten bevorderen. Al wil hij niet ontkennen dat het rapport-Verdam, waarover de SER advies zal uitbrengen, enkele bruikbare suggesties bevat.

De voorzitter van het Verbond van Nederlandse Werkgevers zocht het meer in een andere richting toen hij verklaarde: „De wijze van leidinggeven in het bedrijf moet veranderen. De mensen moeten meer bij de leiding van hun directe arbeidsomgeving betrokken worden. Het gezag van de leiding behoeft daarvoor niet te worden aangetaast. Het gaat erom dat er een plezieriger sfeer komt, waardoor de werknemer vanzelf bereid is meer verantwoordelijkheid voor zijn eigen werk op zich te nemen. Van de ondernemingsraden kunnen we nog veel meer plezier hebben, maar ik zet een vraagteken bij de mogelijkheid om dat met wettelijke maatregelen te bereiken.”

Sprekende uit zijn eigen Zaanse ervaring merkte de heer Bruynzeel op: „De mensen willen in de bedrijven geen arbeiderscommissaris. Ze willen in de eerste plaats gewoon als mensen behandeld worden.”

Ook dr. Kroese bracht dit onderwerp nog ter sprake, waarbij hij zich tegen al degenen keerde die zich zonder praktische ervaring uitlaten over de medezeggenschap in de onderneming. „Daarover”, zo zei hij, „kan eigenlijk alleen hij oordelen, die zelf tien jaar voorzitter van een ondernemingsraad is geweest. En dan blijkt dat de directe omgeving van hun eigen afdeling de mensen het meest interesseert.”

IN EIGEN OMGEVING

Hoe dit alles ook zij, in werkgeverskringen is een herziening van het begrip medezeggenschap duidelijk aan de orde. Blijkens de uitlatingen van de bestuursleden van het Verbond van Nederlandse Werkgevers, de heren Bruynzeel en Kroese, ziet men in deze kring deze herziening weliswaar in de directe arbeidsomgeving, doch zij maakt in elk geval een punt van discussie uit, waarbij, zoals de heer Bruynzeel opmerkte, bepaalde suggesties van het rapport-Verdam bruikbaar worden geacht.

Het zou onjuist zijn te stellen dat deze discussies door de debacle bij Van Heek zijn ontstaan. Zij heeft deze echter wel in de actualiteit geplaatst en de betekenis ervan vergroot. Zij heeft op het sociaal-economische vlak een steen aan het rollen gebracht, die toemende aandacht voor twee belangrijke problemen zal opheisen: de overheidssteun aan bedrijven en de herstructurering van (zo men wil: de medezeggenschap in) de onderneming. Dat hiermee het nieuwe kabinet mede zal worden geconfronteerd lijkt ons een voor de hand liggende zaak.

G. STEMPEL

FRIESCH-GRONINGSCHЕ HYPOTHEEKBANK N.V.

EN AANGESLOTEN BANKEN

Amsterdam - Arnhem - Eindhoven - Enschede

's-Gravenhage - Groningen - Rotterdam

PANDBRIEVEN

EEN VEILIGE EN RUSTIGE BELEGGING

Stationshal en verkeerslicht

DE spanningen onder het oppervlak van Amsterdam, waarover wij vorige week schreven, zijn bovengekomen voordat de inkt van dit blad goed en wel droog was. In de hal van het Centraal Station heeft een groep manschappen van de marinebasis te Den Helder schoon schip gemaakt onder de langharige jongeren, die al maandenlang een ergernis en vaak een bedreiging voor de reizigers vormden.

Van alle kanten is om deze gebeurtenis gegnuifd. Talloze betuigingen van instemming zijn uit de burgerij bij de marinebasis binnengekomen. In vrijwel alle officiële verklaringen over het gebeurde heeft men kunnen horen of lezen dat het natuurlijk niet had mogen, maar dat het optreden van de marinejongens toch heel begrijpelijk is.

Nu zij vooropgesteld dat het dringend noodzakelijk was dat de vieze steenpuist van het Amsterdamse station werd uitgeknepen. Maar men moet toch

verontrust zijn over de manier waarop het is gebeurd. En misschien nog meer over de manier waarop het daarvoor niet was gebeurd.

De aanwezigheid van de langharigen in de stationshal was niets nieuws. Eigenlijk al vanaf de tijd dat de koffie- en andere automaten daar zijn geplaatst, is de stationshal een rendezvous van nozems geweest. De zwervers die er voordien nog weleens warmte en onderdak zochten, zijn al meer dan een jaar geleden verjaagd. De overlast die reizigers al medio vorig jaar bijtijden ondervonden, is herhaaldelijk aanleiding geweest tot klachten. De Amsterdamse politie heeft met de spoorwegrecherche vele gesprekken gehad over de ordebewaring op dit terrein, dat formeel niet tot de openbare weg en derhalve ook niet tot de verantwoordelijkheid van de gemeentepolitie behoort. Indien de spoorwegrecherche het al met de Amsterdamse politie eens was over

te nemen maatregelen — bijv. het verwijderen van de automaten — dan is dat toch niet gebeurd; er is reden om aan te nemen dat dit op bezwaren stuitte bij de directie van de spoorwegen. Er gebeurde dus niets.

Dat ten slotte een groep geüniformeerde leden van de Nederlandse gemeenschap is opgetreden, is stellig niet minder erg dan het optreden van de jongelieden die in de hal elkaars gezelschap zochten, mede omdat er in heel Amsterdam eenvoudig geen andere plaats is waar zij zich kunnen ophouden. Misschien heeft juist dit verloren-zijn wel bijgedragen tot de ontwikkeling van hun vaak misselijkmakend gedrag.

Maar schrijnender is, dat de marinemensen ten einde raad tot hun optreden zijn gekomen uit wanhoop over het uitblijven van maatregelen van de verantwoordelijke instanties, die zijn belast met de bescherming van de openbare

orde, de openbare eerbaarheid en lijf en goed van de burgers. Het optreden van de marine, hoe onjuist ook, is primair een aanklacht tegen de falende gezagsdragers.

Het gaat dan ook niet aan dat de instanties die met de ordebewaring zijn belast zich verschuilen achter elkaar en achter de „omstandigheden”. Men kan niet wegpraten dat spoorwegrecherche, koninklijke marechaussee en Amsterdamse politie op de hoogte waren van het „schoonmaakplan” en dat zij aanwezig waren in of bij het station. Men kan ook niet wegpraten dat het gevecht tussen nozems en marinemannen niet alleen in, maar ook buiten het station is gevoerd, zodat ook op de openbare weg de orde is verstoord. Overigens kan men evenmin wegpraten dat de marinemansschappen hun aanval uitstekend hebben verricht, door eerst het station

(Vervolg op pag. 5)

Loffelijk tarievenbeleid

MET alleen de stemmen van de vier pacifistisch-socialisten tegen heeft de gemeenteraad van Rotterdam in zijn laatste vergadering goedkeuring gehecht aan het voorstel van burgemeester en wethouders tot herziening van de tram- en autobustarieven. Het vroege gezelschap heeft dusdoende nuttig werk verricht. Want het was een goed voorstel, gericht op een verbetering van de inkomsten zowel als op een rationelere opbouw van het tarievenstelsel.

Ziehier de voornaamste kenmerken van het voorstel. Verhoging van de prijs voor een enkele reis van veertig tot vijftig cent. Deze prijs wil het college laten werken als een soort schrikriet, in de hoop dat de reizigers meer nog dan voorheen hun toevlucht zullen nemen tot rittenkaarten en abonnementen. Bij deze bedoeling past de creatie van een weekabonnement, waarmee men tegen de zeer civiele prijs van f 3,50 naar hartelust op alle stadslijnen kan rijden. Kenmerkend is eveneens de verduuring van het overstapje.

Men kan zeggen — en dat hebben verscheidene sprekers in de raad in lovende bewoordingen gedaan — dat de directie van de RET een eenvoudige, aantrekkelijke tarievenstructuur heeft ontworpen. Er valt een doelbewust streven in te herkennen om de populariteit van het openbaar vervoer te vergroten

en de efficiency binnen het bedrijf te verbeteren. Het een zowel als het ander moet ertoe bijdragen de voortdurende en veelal onvermijdelijke kostenstijgingen zoveel mogelijk in de hand te houden.

Bij dit alles zal het niemand verbazen dat het nieuwe tarievenstelsel in belangrijke mate mede is ingegeven door de komst van de metro, begin volgend jaar. De geïntegreerde controlelijnen die bij dit nieuwe middel van openbaar vervoer toepassing zal vinden, heeft speciale voorzieningen eenvoudig onontkoombaar gemaakt.

Alle waardering voor het voorstel heeft niet kunnen verhullen dat er hier en daar bepaalde bezwaren zijn geopperd tegen de voornemens van het college. Sommigen meenden het te moeten betreuren dat Rotterdam nog altijd niet wenst over te gaan tot invoering van een bejaardentarif. Anderen waren helemaal niet gesticht over de afschaffing van het overstapje. In het bijzonder de pacifistisch-socialisten tilden hieraan erg zwaar. Hier lag voor hen de beslissende factor om gevierd tegen het voorstel te stemmen.

Over dit soort zaken zijn allerlei controversionele opvattingen ontwikkeld. Maar uit principieel oogpunt kwam de aardigste suggestie toch wel uit de mond van de socialist Spruijt. Deze toch legde het denkbeeld op tafel het vervoer met de metro gratis te maken,

al was het bij wijze van proef alleen maar in de eerste weken of maanden na de indienststelling. Zijn motivering van dit rijkelijk revolutionaire idee was aldus:

Laten we ons nu niet langer afvragen welk verlies de gemeente op de tarieven voor het openbaar vervoer kan dragen. Van meer belang is het te weten welk tarief het grootste rendement geeft. Het gratis beschikbaar stellen van de metro zal ongetwijfeld leiden tot een intensiever gebruik van alle openbare vervoermiddelen. Het zal bovendien een vermindering van congesties in het rivierkruisende verkeer tot gevolg hebben.

Door amendement van het voorstel trachtte hij zijn idee verwezenlijkt te krijgen.

Natuurlijk is tegenspel van andere zijde niet uitgebleven. Vooral de liberaal Van Leeuwen heeft zich daarmee beziggehouden. In een belangwekkende beschouwing over de gehele problematiek van het openbaar vervoer toonde hij de ondeugdelijkheid van het plan-Spruijt duidelijk aan. Met Sinterklaasjespelen kom je er niet, zo betoogde hij. Als je dan toch met alle geweld gratis wilt laten rijden, gebruik dan het „oude spul” voor, niet de splinternieuwe metro. Bovendien: als je de metro gratis laat gebruiken pleeg je discriminatie tegenover de gebruikers van de trams en bussen.

Op zichzelf kon de heer Van Leeuwen de zorgen van de heer Spruijt over de bedrijfstekorten van de RET wel delen. We moeten die tekorten noodgedwongen aanvaarden, met dien verstande dat systematisch naar vermindering moet worden gestreefd door kwaliteitsverbetering van het openbaar vervoer. Soelaas voor het bedrijf zou daarenboven kunnen en moeten komen via een doeluitkering uit het Gemeentefonds.

Overigens liet de liberale spreker blijken doordrongen te zijn van het besef dat de positie van de RET niet los kan worden gezien van de algemene verkeersontwikkeling. In dit verband gaf hij als zijn overtuiging dat een zwaardere belasting van het particulier vervoer, bijvoorbeeld in de vorm van hogere parkeertarieven, onvermijdelijk is.

Nadat ook wethouder Jettinghoff zijn partijgenoot terdege van repliek had gediend, werd het amendement van de heer Spruijt met 29 tegen 7 stemmen verworpen. Hetgeen bewijst dat de raad in overgrote meerderheid verstandig genoeg was om zich door de drogredenen van de socialist niet van de wijs te laten brengen. Op het beslissende ogenblik kon de heer Spruijt in eigen gelederen slechts één medestander vinden. Voor het overige was hij aangewezen op communistische en pacifistisch-socialistische steun. Niet bepaald een indrukwekkend succes.

Daden in Scheveningen

MET de reconstructie van de badplaats Scheveningen blijft het niet langer bij woorden, maar het komt tot daden. Daarvoor komt de liberale wethouder mr. Dankelman stellig alle eer toe. Hij was allang ervan overtuigd dat er wat moest gebeuren en in het verleden heeft hij daaraan ook al wat gedaan: de Promenade bijv. Nu wordt het Gevers Deynootplein aangepakt en in de nabije toekomst zal er nog meer gebeuren. Vóór het aanstaande seizoen zal in elk geval de verkeerssituatie een belangrijke verbetering ondergaan. De Gevers Deynootweg (zuidwestzijde) wordt loodrecht doorgetrokken tot de verkeersbaan, die langs het bowlingcentrum loopt. De Gevers Deynootweg komt hier samen met de Badhuisweg, die dus op zijn beurt loodrecht op de Gevers Deynootweg uitkomt. De Nieuwe Parklaan wordt ter hoogte van het benzinstation op het Gevers Deynootweg omgelegd naar het kruispunt Badhuisweg. De verkeersbaan tussen het benzinstation en het Gevers Deynootplein komt dus te vervallen; alleen de tram zal hier blijven rijden. De nu nog hier bestaande verkeersbaan van de Nieuwe Parklaan wordt parkeerterrein. Op het kruispunt Badhuisweg-Gevers Deynootweg komen twee zebra's voor voetgangers.

Voorts wordt de situatie voor het Kurhaus veranderd. Staande voor het Kurhaus zal men links op het plein een koffieshop krijgen in de trant van die op de Plaats en rechts komen windschermen en banken. Er zal het een en ander aan de beplanting worden gedaan.

Dat is dan de eerste fase van de

ambitieuze plannen van mr. Dankelman. De volgende fase zal tram- en buslijnen via de Gevers Deynootweg (noordzijde) tot het Zwarte Pad brengen. De lus voor het Kurhaus zal vermoedelijk blijven bestaan, vooral met het oog op de winter.

De Promenade zal in zuidelijke richting worden doorgetrokken, ongeveer tot het parkeerterrein op de boulevard. Dat parkeerterrein zal voorlopig blijven bestaan, maar de gedachten gaan uit naar de bouw van een slechtweeraaccommodatie ter plaatse, bijv. een zoutwaterbad. De doortrekking van de Promenade brengt de noodzakelijkheid mee de verkeerssituatie te wijzigen. Naast het Grand hotel (zuidzijde) komt, loodrecht op de Rotterdamsestraat een doorbraak naar de boulevard, die linksaf schuin langs het paviljoen van de Witte de boulevard zal bereiken.

Tot zover de gemeentelijke activiteiten op en rond het centrale plein van onze badplaats, waarmee men een wat grotere intimiteit hoopt te bereiken. Voor het particulier initiatief ligt intussen ook nog een taak weggelegd. De galerij met winkeltjes onder het vroegere hotel des Galleries verdient nodig een opknapbeurt. Verder hoopt de wethouder op de totstandkoming van een motel. Dat zou — om de gedachten te

bepalen — moeten komen ongeveer ter hoogte van de thans ondergrondse toiletten op het Gevers Deynootplein. Een gebouw (motel) daar zou zeker de beslotenheid van het centrale plein, waar men zich nu nog veel te veel verloren waant, in belangrijke mate ten goede komen.

Aantrekkelijkheid kan aan deze plannen zeker niet worden ontzegd. De eerste fase wordt nu uitgevoerd; men hoopt er vóór Pinksteren mee gereed te komen. De volgende fasen zullen niet zonder goedkeuring van de gemeenteraad kunnen worden uitgevoerd. Want de uitvoering daarvan zal vrij veel geld kosten. Het is te hopen, dat dit geld op de (volgende?) begroting gevonden zal kunnen worden. De teruggang van Scheveningen als badplaats moet een halt worden toegeroepen; zo mogelijk moet de omgekeerde richting worden ingeslagen. Men beseffe evenwel, dat dit niet alleen een taak van de gemeente is; ook het particulier initiatief zal een hand moeten uitsteken. We hopen daar het beste van.

Deze laatste opmerking is niet als een soort franje bedoeld. We schreven haar neer, omdat de heer Zwolsman zich weer eens tot een uitspraak heeft laten verleiden. Tegenover een verslaggever van Het Vrije Volk heeft hij

namelijk gezegd te hopen en te verwachten, dat binnen een jaar de laatste voorbereidingen — onteigening van nog één perceel en grondruil met de gemeente — voor de uitvoering van het Nerviproject (Spuikwartier) kunnen worden voltooid en de goedkeuring van de Kroon van het desbetreffende raadsbesluit kan worden verkregen.

De heer Zwolsman heeft in het verleden — bij herhaling — verklaringen afgelegd en daarbij verwachtingen gewekt, maar tot nu toe zijn we voor wat het Spuikwartier betreft, daarmee geen stap verder gekomen. We staan daarom wat wantrouwend tegenover verklaringen van de heer Zwolsman, die immers ook niet waar heeft gemaakt zijn toezegging, dat de winkelgalerij aan de Promenade vóór deze zomer gereed zou zijn. Hij komt daarmee nauwelijks verder dan de helft.

Als de verbetering van de situatie in de badplaats — in het kader van de reconstructie — ook van de heer Zwolsman afhangt, dan vrezen we, dat er wel weer „allerlei verdragende omstandigheden buiten zijn wil” (door hem genoemde oorzaak van de vertraging in de uitvoering van het Nerviproject) zullen optreden. Ons geloof in daden van de heer Zwolsman is niet groot meer.

Ander particulier initiatief geeft gelukkig meer vertrouwen. In de afgelopen week is tenminste meegedeeld, dat het hotel garni, dat nabij het Congresgebouw was gepland door een tiental hoteliers, van de grond komt. Binnenkort zal met de bouw ervan een aanvang worden gemaakt. We verheugen ons daar oprecht in.

Bokma het allerbeste!

Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

Stationshal en verkeerslicht

(Vervolg van pag. 4)

uit te gaan en plotseling terug te keren, zodat de gezagsdragers ondanks hun voor-wetenschap ietwat werden overrompeld. Wat overigens noch voor de spoorwegrecherche, die zelfs twee honden in de stationshal had, noch voor de marechaussee, die eenvoudig op plotselinge gebeurtenissen moet voorbereid zijn, een indrukwekkend excuus voor hun passiviteit inhoudt.

Een heel andere zaak is de houding van de Amsterdamse politie. Het verschijnsel van de stationsnozems is geen zelfstandig geval. De politie kent zo langzamerhand toch wel de habitus van deze groep, die ook als hij enkele meters van de openbare weg verwijderd is nog nadrukkelijk een Amsterdamse groep blijft. Als er iemand alert had moeten zijn dan was het de politie. Het excuus van de politie en de burgemeester dat het hier geen openbare weg was en dat er dus alleen kon worden opgetreden als daarom werd gevraagd, mist elke redelijke grond. Op zijn minst gezegd had de politie ervoor moeten zorgen dat die assistentie werd gevraagd, want deze politie kende het probleem. In plaats daarvan heeft men een formeel groepje politiemannen in de buurt van het station gebracht, want je kunt nooit weten of iemand misschien hulp vragen zal.

Men kan zich niet onttrekken aan de indruk dat eigenlijk de politie en de politieleiding gniffelend hebben gadeslagen hoe een groep potige mariniers en matrozen hier eens even een vies varkentje ging wassen, en daarbij handenwrijvend hebben vastgesteld dat het tegenhouden daarvan geen politiezaak was, omdat het niet op de openbare weg gebeurde en omdat de marechaussee immers primair is aangewezen voor dergelijke zaken als het militairen betreft.

Dat is dan tweemaal onjuist. Het gevecht speelde zich ten dele wel degelijk op de openbare weg af, en bij het constateren van een overtreding door militairen kan de politie wel degelijk optreden om vervolgens de militair met een aanhoudingsverbaal over te dragen aan de marechaussee. Dat is echter niet gebeurd, evenmin als de politie, die evenals elke burger het recht heeft in de stationshal te vertoeven, daar ooit voor een enigszins langere tijd geüniformeerde politiemannen heeft laten rondwandelen ten einde bij misstanden onmiddellijk aan een spoorwegrechercheur te vragen hem assistentie te verzoeken. Dat zou een simpele oplossing zijn geweest.

Al even triest is de „oplossing” die men nu heeft gekozen om aan de aanwezigheid van de nozems in de hal van het station een einde te maken. Er zal 's avonds nog maar één deur openblijven, en de automaten zullen worden gesloten. De service van de spoorwegen aan de reizigers wordt hiermee beknot, ten einde misbruik tegen te gaan.

Daarmee is de ridicule „oplossing” herhaald van een probleem dat enkele jaren geleden urgent werd. Vele automobilisten in Amsterdam proberen om — zodra het verkeerslicht geel wordt — door gas te geven nog voordat het licht rood wordt over een kruising te glijpen. Dat was gevaarlijk als het kruisend verkeer onmiddellijk na het groen worden van zijn licht op trok. De Amsterdamse politie heeft toen dat probleem „opgelost” door de verkeerslichten zodanig op te stellen dat men vanuit zijn voertuig het licht voor de andere richting niet kan zien, en dus ook niet voorbereid kan zijn op het groen worden van het eigen licht. Daarmee was dus het overtreden van de verkeersregels door het snel doorrijden bij geel licht gesanctioneerd. Dezelfde drog-redenering is nu toegepast bij het weghalen van de automaten en het sluiten van de stationsdeuren. Een fraaie overwinning voor de nozems.

Matrozen in de Haarlemmerstraat te Amsterdam op weg naar de Provo-boat.

GRONINGSE GASBEL GODSGESCHENK

Wij werden de vorige week verblijd met de officiële mededeling over de voorraden aardgas in Groningen, die anderhalf maal zo groot zijn dan drie jaar geleden werd berekend: 1650 miljard kubieke meter. Verhoging van de voorraad tot 1850 miljard kubieke meter is niet uitgesloten.

Hiermee zijn wat men noemt de bewezen reserves van de concessie-Groningen (de provincie plus een deel van de Waddenzee vóór Groningen, tezamen 296.000 ha) de grootste van één enkel veld ter wereld geworden. Het in 1919 ontdekte Panhandle-Hugoton-veld in de Ver. Staten bevatte toen wel meer, namelijk 1.980 miljard kubieke meter op een diepte van 800 meter, maar in 1964 was de reserve door de exploitatie al tot 930 miljard kubieke meter gedaald. Het aardgas in Groningen bevindt zich op 2800-3200 m diepte, een verschijnsel, dat zich kennelijk ook bij de andere aardgasreserves in Europa en Noord-Afrika voordoet. In Frankrijk werd het op 4000 m diepte gevonden.

De betekenis van de energiebron, die in 1950 onder onze bodem werd ontdekt is door de vondsten bij Slochteren reusachtig gestegen. Het Drentse veld met een capaciteit van 400.000 kubieke meter per dag dekte nog niet één procent van ons jaarlijks energieverbruik. Sindsdien is dit percentage met sprongen vooruit gegaan en naar men raamt zal het aardgas binnen tien jaar 22 procent van alle nationale energiebehoefte dekken. De bewezen reserves onder de Nederlandse bodem bedragen thans ca. 135.000 kubieke meter per hoofd der bevolking. In de Ver. Staten in 1964 slechts 40.140 kubieke meter. Zij zijn bijna tienmaal zo groot als die in de VS per dollar van het bruto nationaal produkt, een verhouding, die men in de Ver. Staten gebruikt als maatstaf voor de economische ontwikkeling.

Wij hadden tot nu toe een grote achterstand op de VS in economische ontwikkeling. „Life International” van 21 september 1964 bevat, op grond van het energieverbruik in een groot aantal landen, een berekening van de achterstand

in economische ontwikkeling tegenover de Ver. Staten. Nederland staat in deze tabel op een gelijke plaats als de Sowjet-Unie: een achterstand op Amerika van ca. 58 jaar. Zullen wij thans, dank zij Slochteren, deze achterstand in korte tijd inhalen? Volgens genoemde tabel staan wij in de EEG wat economische ontwikkeling betreft achter bij West-Duitsland, België en Luxemburg. Maar nog boven Frankrijk en Italië.

AARDGASPRIJS

De hoeveelheid p.k., die per hoofd der bevolking ter beschikking staat is in hoge mate bepalend voor de welvaart. De paardekracht zelf hebben wij dank zij minerale energiebronnen al lang achter ons gelaten: steenkool, olie, waterkracht, stellen ons meer energie ter beschikking dan os of paard ooit zouden kunnen doen. En bovendien goedkopere energie.

Het Groningse aardgas is een Godsgeschenk voor ons landje met zijn overbevolking. Maar het is duidelijk dat het op economische en commerciële wijze aan de man moet worden gebracht. Het is natuurlijk niet zó, dat het aardgas als bijv. de lucht een „vrij goed” is. Wij hebben de afgelopen jaren kunnen zien dat alleen de distributie ervan honderden miljoenen eist voor aanleg van pijpleidingen en andere installaties.

Aangezien aardgas in West-Europa een nieuwe energie is, moet het zijn prijs eigenlijk nog vinden. Behalve in Frankrijk en Italië waar het ook gevonden werd, komt aardgas uit de Sahara in West-Europa slechts in vloeibare toestand in Engeland aan de markt. Minister De Pous heeft zich direct bij de belangrijke vondst in Slochteren (toen de bewezen voorraad als 150 miljard kubieke meter werd aangenomen) op het standpunt gesteld dat een prijspolitiek nodig was om de energiemarkt niet uit haar voegen te lichten. De structurele verandering in de energievoorziening is voor de steenkolenmijnen — mede door andere omstandigheden — toch al zeer snel gegaan.

Men heeft de politiek gevolgd de prijs concurrerend te houden ter aanmoediging van het gebruik zonder ernstige storingen op de markt te veroorzaken. De aardgasprijs is gekoppeld aan die van olie volgens een door het Centraal Bureau voor de Statistiek opgemaakt indexcijfer.

Direct na de bekendmaking van de grotere reserves zijn stemmen opgegaan om de aardgasprijs te verlagen. Wij willen in het midden laten of deze factor aanleiding kan geven tot prijsverlaging. Aan een monopoliepositie van de oliemaatschappijen behoeft men niet te denken: behalve de rechtstreekse invloed van de staat of staatschamen in

het beheer, heeft de minister van Econ. Zaken de beslissende stem in de prijspolitiek.

Uit nationaal-economisch oogpunt is het — gezien de grote portie, die direct en indirect naar de schatkist vloeit — van betrekkelijk gering belang aan wie de winsten uit het aardgas toevoelen. In dit opzicht is primair een economisch goed en efficiënt gebruik van het aardgas.

De prijspolitiek is wel van belang voor de onderlinge verdeling van de winst. In dit verband moeten wij zeggen, dat tot nu toe niet gebleken is dat zij de gemeentelijke financiën, die over het geheel in deplorabele toestand verkeren, veel soelaas heeft geboden. Het gemeentelijk belastinggebied is beperkt. Daarom is een bate uit gemeentebedrijven uiterst welkom. De gasdistributie is gewoonlijk in handen van de gemeenten. Hier was dus een mogelijkheid geboren om door middel van relatief goedkope gaslevering door de Ned. Gas Unie aan de gemeenten deze ruimere inkomsten uit het gasbedrijf te verzekeren. M.a.w. men kan een deel der gaswinsten benutten voor de zo hoognodige sanering der gemeentefinanciën. Dit punt lijkt de overweging waard.

„BEWEZEN” RESERVES

Direct na de officiële aankondiging van de ontdekking van het veld-Slochteren met een toen geconstateerde bewezen reserve van 60 miljard kubieke meter, verwekte de Belgische senator Leemans in 1963 groot opzien door zijn mededeling dat de reserve veel en veel groter was. Enkele jaren geleden, toen de bewezen reserves al tot 1100 miljard waren gestegen was het dr. Vondeling, die ook deze hoeveelheid veel te laag noemde.

Het is begrijpelijk, dat de Vara onmiddellijk na de aankondiging van de laatste verhoging der bewezen reserves dr. Vondeling voor de microfoon haalde om zijn gelijk te onderstrepen. Hij deelde daarbij nu ook mede waarop zijn hogere cijfers berustten: op een Duitse berekening, gebaseerd op een andere methode dan door de onderzoekers van de Ned. Aardolie Mij werd toegepast. Dit was in een wetenschappelijk tijdschrift gepubliceerd. Dr. Vondeling bekende niet voldoende geologische kennis te hebben om een en ander te kunnen beoordelen.

Het is begrijpelijk dat bij de bepaling van de reserves (die men onderscheidt in bewezen, waarschijnlijke en mogelijke reserves) de deskundigen bij hun geofysische opsporingsmethoden de veiligste weg kiezen wanneer het gaat om een officiële mededeling van hun bevindingen. Het zou onverantwoord zijn op grond van methoden, die men niet zeker genoeg acht, mededelingen te doen, die achteraf een illusie zouden kunnen blijken.

Senator Leemans en dr. Vondeling gingen blijkbaar op minder secure berekeningen af. Al zijn deze later juist gebleken, ja zelfs overtroffen, dan zou het toch een gevaarlijke politiek zijn zich daarop te baseren.

Zou men een zekere pariteit mogen zien tussen dr. Vondelings aardgas-optimisme en zijn financiële politiek?

J. VAN GALEN

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM
KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT
TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

Onverbeterlijk

* * In „De Nederlander”, het christelijk historisch weekblad van 7 april jl., wijdt mr. J. W. van Gelder een hoofdartikel aan het nieuwe kabinet. Hij schrijft daarin onder meer het volgende: „Er is geen enkele reden om aan te nemen, dat het (nieuwe kabinet), om een voorbeeld te noemen, werkgeversbelangen boven werknemersbelangen zal laten prevaleren. Ook al hebben VVD-ers zitting in dit kabinet, dat betekent helemaal niet dat nu een liberaal beleid zal worden gevoerd. In VVD-kring hebben velen ook wel degelijk zicht op een goed sociaal beleid.”

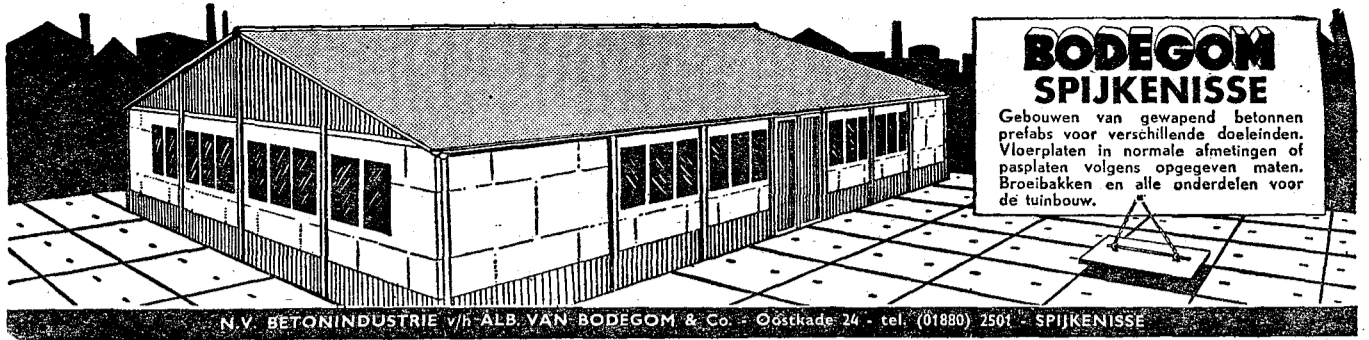
Hieruit blijkt ondubbelzinnig, dat de heer Van Gelder een liberaal beleid niet identiek acht aan een goed sociaal beleid. Het oude misleidende fabeltje, dat sommige tegenstanders, met de Volkskrant voorop, te pas en te onpas vertellen, schijnt nu ook in de kringen van de CHU te worden gebruikt om de VVD in een onjuist daglicht te stellen.

Wij menen dit ernstig te moeten betreuren, omdat ook de schrijver in „De Nederlander” wel beter weet, althans beter behoort te weten. Het domweg rondzwaaien met de knots der demagogie achten wij een verwerpelijke zaak, die het niveau van het politieke debat slechts kan verlagen.

„Democratisch”

* * B. en w. van Gorsseel hebben het besluit genomen vóór de te houden raadsvergadering geen inlichtingen meer aan de pers te verstrekken. Zo zullen voorstellen van het college niet meer aan de bladen worden gezonden. Dit betekent dat de bevolking pas achteraf aan de weet kan komen wat er in de raadsvergaderingen is behandeld.

Het is nauwelijks te geloven dat een college van b. en w. met zoiets onzinnigs in de openbaarheid treedt. Een dergelijk besluit is niet alleen dom, het is evenzeer belachelijk en het getuigt op een ontstellende wijze van gebrek aan inzicht in een juiste functionering van de democratie. Het is dan ook te hopen dat de Gorsseelse burgerij het hierbij niet zal laten zitten.

BODEGOM SPIJKENISSE

Gebouwen van gewapend beton en prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

UIT DE PARTIJ

• Den Haag

Bijeenkomst op vrijdag 21 april te 20.00 uur in Café Moerwijk, Heeswijkplein 160-168, te 's-Gravenhage. Op deze bijeenkomst kunt u ontmoeten: A. P. M. Appel Hzn, gemeenteraadslid; mr. A. J. Dankelman, wethouder en loco-burgemeester; drs. T. van de Graaf, lid Provinciale Staten en drs. Th. H. Joekes, lid van de Tweede Kamer.

• Leeuwarden

Te Leeuwarden wordt op 25 april een bijeenkomst van de liberale sociëteit gehouden, om 20.00 uur in hotel De Kroon. De vier leden van de liberale fractie in de gemeenteraad van Leeuwarden zullen een inleiding houden. Voorts gelegenheid tot het stellen van vragen, het indienen van klachten of het naar voren brengen van ideeën.

• Aduard

Op 29 maart hield de afdeling Aduard haar algemene ledenvergadering onder leiding van de heer W. Tonckens.

Op deze vergadering waren enige leden van de afdeling Ezinge aanwezig, alsmede de heer H. B. van Bruggen, contactpersoon tussen de Kamercentrale en de afdelingen. Zijn aanwezigheid en waardevolle adviezen werden op hoge prijs gesteld.

Er werd besloten dat er een samenvoeging zal plaats hebben van de afdelingen Aduard en Ezinge.

De heren Tonckens en Hofstede waren aan de beurt van aftreden en niet herkiesbaar. In hun plaatsen werden gekozen de heren J. A. van der Klei en J. P. Wiersum, beiden te Ezinge.

Van de gelegenheid om vragen te stellen over het gemeentebestuur werd veelvuldig gebruik gemaakt. De vragen werden tot aller tevredenheid door het raadslid Poppinga beantwoord.

• Kamercentrale Leiden

Op zaterdag 8 april hield de Kamercentrale-Leiden van de VVD een ledenvergadering te Reeuwijk, waarin een aantal vernieuwingen werd voorgesteld.

Het belangrijkste in discussie zijnde onderwerp was het plan-Oosterbaan, dat voorziet in een herstructurering van de Kamercentrale Leiden waardoor het mogelijk moet worden continuïteit in de propaganda te brengen en daarnaast te komen tot een zo groot mogelijke politieke discussie binnen de afdelingen. De K.C. zal hiertoe onderverdeeld worden in zes Regio's t.w. Bollenstreek, Rijnstreek, Leiden e.o., Gouda e.o., Voorburg e.o., en de Krimpenwaard. Unaniem waren de 45 tot deze Kamercentrale behorende afdelingen van mening dat het systematisch uitwisselen van gegevens en ervaringen een sterker optreden naar buiten mogelijk maakt. Een centrale propagandacommissie (als overkoepelend orgaan van de Regio's) zal zorg moeten dragen voor het doorstromen van gegevens en

suggesties. De resultaten in de Kamercentrale van de Tweede Kamer-verkiezingen wettigen het vertrouwen dat de vergadering in het plan Oosterbaan uitsprak. In de verkiezingsperiode werd de VVD-propaganda voor de K.C. Leiden reeds volgens de basislijnen van het eerder genoemde plan gevoerd.

Het VVD Kamerlid de heer De Koster hield verder informeel een boeiend betoog over het tot stand komen van de huidige regering.

Daarnaast was er een bestuurswisseling. Door het vertrek van de heer mr. M. J. van Emde Boas te Oegstgeest naar het buitenland, kwam de functie van tweede secretaris open. Deze functie zal nu overgenomen worden door de heer C. A. Franken te Nieuwkoop, reeds lid van het K.C.-bestuur als adj. secretaris. Tot adj. secretaris werd gekozen de heer E. van de Putte te Alphen aan den Rijn.

• Comm. Ruimtelijke Ordening

Op 3 april vergaderde in Utrecht de VVD-commissie Ruimtelijke Ordening.

De vergadering was geheel gewijd aan een bespreking van een concept-rapport over ruimtelijke ordening.

• Groningen

De regionale VVD-propagandist voor de provincie Groningen, de heer H. B. van Bruggen, verhuist per 19 april naar Delfzijl, Syndicuslaan 7, tel. 05961-4265.

Delft

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT

VUURVASTE STENEN IN ALLE SOORTEN

„MOLISOL” MOLER ISOLATIESTENEN

VUURVASTE ISOLATIESTENEN

ZUURVASTE STENEN

„PRODORITE” CHEMISCH BESTENDIGE PRODUCTEN

LEVERT

N.V. Gouda Vuurvast

VERENIGDE VUURVASTE STEENFABRIEKEN

GOUDA - TELEFOON 67 44 - (18 20)

A. VAN HOBOKEN & CO.

Anno 1774

DEVIEZENBANK

Parklaan 32-34 - Tel. 110320 (7 lijnen) - Telex 21170

ROTTERDAM

Ook bij ZIEKTE, ONGEVAL EN INVALIDITEIT
een GEGARANDEERD WELVAARTSVAST
INKOMEN

Door de

ARBEIDSONGESCHIKTHEIDS-VERZEKERING

MET INDEX- EN STIJGINGS-CLAUSULE

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.

W.B.K. van 1938

Bergstraat 6 - 8 - Amersfoort - Tel. (03490) - 1 70 43*

Mijn opinie is ..

In deze rubriek neemt de redactie brieven van lezers op, waarin een mening naar voren wordt gebracht welke de redactie belangwekkend genoeg acht om onder de aandacht van andere lezers te brengen. Dit houdt uiteraard niet in dat de redactie het altijd met die mening eens is.

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden brieven te bekorten, zonder dat daardoor de strekking van het betoog wordt aangetast. In zulke gevallen zal bij het ingezonden stuk de aantekening worden geplaatst „van redactie-wege bekort“.

Anonieme brieven en brieven met een beledigende inhoud worden terzijde gelegd.

• Haagse Post

Met enige verwondering nam ik kennis van het stukje „Haagse Post“ in Vrijheid en Democratie van 24 maart jl.

Verwondering, omdat het niet onmiddellijk duidelijk is hoe en waar het verband ligt tussen de bewering uit de H. P. „Voor zo'n nuttige, rationeelconservatieve partij weten we ook een uitstekende voorman, namelijk mr. E. H. Toxopeus“ en de reactie van Vrijh. en Dem. Daarbij denk ik met name aan de passage: „Maar ja, van binnenlandse politiek heeft de heer Brugsma ..... niet zoveel verstand als van de buitenlandse politiek, die hij overigens met anti-Amerikaanse, het communisme vergoelijkende opvattingen beziet.“

Ik geloof dat we hier te maken hebben met een typisch staaltje etiketteren. Enige nadere bezinning is dan ook wellicht nuttig.

Velen zien de VVD niet als liberale, maar vooral als een conservatieve partij. Heel vaak is in de gedachte van deze groep mensen conservatief een ander woord voor zeer negatief. Brugsma behoort, te oordelen naar de opmerkingen in de Haagse Post, niet tot deze

groep. Voor hem is conservatief dan ook geen scheldwoord, maar wel een etiket. Zoals mr. Toxopeus hierover in Rotterdam opmerkte: „de etikettering draagt steeds een absoluut karakter in de zin van: het bier is weer best“. Vertaald voor Brugsma: Toxopeus is weer conservatief. Mr. Toxopeus zei over dit etiketteren: „Deze verabsolutering in de termen wekt de suggestie dat het hier om een objectief weergegeven feit gaat, terwijl het in werkelijkheid een volstrekt ongemotiveerde en subjectieve mening van een mijnheer is, die het bier weer best vindt“. Of Toxopeus weer conservatief.

In deze „etiketterende“ sfeer zijn er ook mensen die elke objectiverende denkwijze ten aanzien van bijvoorbeeld het Amerikaanse beleid in Vietnam direct vertalen als pro-communistisch. De schrijver van „Haagse Post“ behoort geloof ik niet tot die groep.

Desondanks ontstaan er evenwel misverstanden zodra mensen als Brugsma en de schrijver in Vrijh. en Dem. — op welke wijze dan ook — met elkaar in contact komen. In dit illustrerende geval begint Brugsma te etiketteren en de ander, wellicht een afwijkende inhoud gevend aan het gebezigde etiket, grijpt terug naar dezelfde strijdwijze en „plakt“ terug.

Het spijtige in dit geval is dat het door Brugsma gehanteerde etiket veel onschuldiger aandoet dan het in Vrijh. en Dem. gebezigde ten aanzien van Brugsma. Niemand zal namelijk werkelijk menen dat Brugsma communistische sympathieën heeft. Ook Vrijh. en Dem. niet.

Dit geval toont eens te meer de gevaren van de etiketterende werkwijze aan. Wil men een dergelijke methode met vrucht tegengaan, dan dient het etiket op zijn inhoud onderzocht te worden. Confrontatie van begrip en term of inhoud en vorm had in deze situatie afgedwongen kunnen worden door Brugsma ruimte in Vrijh. en Dem. ter beschikking te stellen, met het verzoek het etiket naar inhoud en begrip te decoderen. Dat zou zeker liberaal zijn geweest en misschien niet eens conservatief.

F. W. VAN DER SCHAAR, Den Haag.

Wij hebben niet geschreven dat de heer Brugsma communistische sympathieën heeft, alleen dat hij „de buitenlandse politiek overigens met anti-Amerikaanse, het communisme vergoelijkende opvattingen beziet“. Dat is een feit, dat iedere lezer van de artikelen in De Haagse Courant in de tijd dat de heer Brugsma reizend correspondent van de GPD en daarna adjunct-hoofdredacteur van De Haagse Courant was, heeft kunnen constateren. Het etiket dat wij de heer Brugsma hebben „opgeplakt“ klopt onzes inziens veel meer met de feiten, dan het etiket dat hij aan de heer Toxopeus heeft toegediend, nl. van conservatief te zijn.

Redactie.

• Centraal Station

Dinsdag 4 april zorgden militairen op eigen gezag ervoor, dat het Amsterdamse Centraal Station gezuiverd werd van straatterroristen.

Normaal zou dit een taak zijn geweest voor de politie, die daarvoor manschappen genoeg ter beschikking heeft.

Slap beleid van ene heer Van Hall is er de oorzaak van geweest, dat er in Amsterdam wederom een situatie ontstond, die gevaarlijk kan zijn.

Als liberalen zullen wij de vrijheid van de fatsoenlijke burger moeten verdedigen. Dit impliceert, dat wij onze steun aan Van Hall moeten onthouden.

Ook al wensen provo's en dergelijke groeperingen het vertrek van Van Hall, dan is er nog geen reden om onze steun te verlenen aan het blijven zitten van deze PvdA-burgemeester.

Wij verwachten iets in dit opzicht van onze partij.

J. TH. M. HOED, Amsterdam

J. A. BOM, Amsterdam

M. J. ROOTH, Amstelveen

MASSIEF KARTONNEN

DOZEN

★
voor export en
binnenlands
gebruik

★

N.V. Stroocartonfabriek v/h

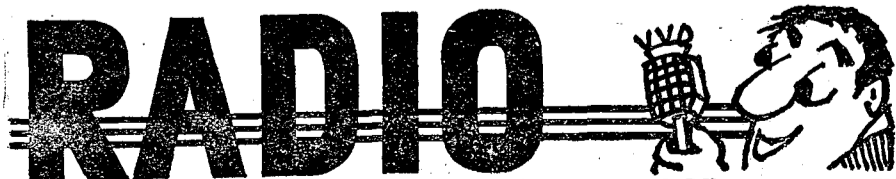
E. FREE & CO.

H.W. STRAAT 20 - 22,
OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel.nr. 0 59 78 - 22 33

Tx. nr. 53251.

Radio-uitzending van de VVD: dinsdag 25 april, van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum II (298 m.).

Is uw vrouw ook lid van de VVD?

Het komt natuurlijk voor dat echtelieden een verschillende politieke overtuiging hebben. Dat is hun goed recht. Maar het komt vaker voor dat men meent beiden lid van de VVD te zijn, als in feite bijvoorbeeld slechts de echtgenoot lid is. Dat is een helaas wijd verbreid misverstand.

Voor slechts f 5.- per jaar extra kan ook uw wederhelft lid van onze partij worden. Zij hoeft dus lang niet de volle contributie te betalen.

Het gaat hierbij niet alleen om het feit dat u op deze wijze de VVD een beetje extra financiële steun verschaft. Zeker zo belangrijk is dat als uw afdeling er weer een lid bij heeft, haar invloed op landelijke VVD-vergaderingen groter wordt.

Maakt u het meteen even in orde bij uw plaatselijke afdeling of bij het Algemeen Secretariaat* van de VVD?

*) Algemeen Secretariaat: Koninginnegracht 61, Den Haag. Telefoon: 070 - 604803

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM

RESERVERING (02943) 1576

waar de gast ^koning is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
 EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

Café-Restaurant

„Europoort”

MAASBOULEVARD 7 - SCHIEDAM

Voor reserveringen tel. 010-26 46 25

*Het klassieke restaurant
 aan de Maas*

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

*

alle kamers met privé bad en douche

*

nieuw Restaurant en nieuwe Lounge-Bar

*

(geheel airconditioned)

„Hotel

Noordzee-Boulevard N.V.”

Tel. 01184-2245.

Gelegen op het mooiste punt van Vlissingen. Vanuit de kamers en vanaf het terras schitterend uitzicht op de Scheldemonde, waar de oceaanstomers het hotel op enkele tientallen meters passeren. Str. k. en w. water en huistel. op alle kamers. Centr. verw. kamers m. privébad. Kamers m. ontb. f 13,50 tot f 19,50. Rest. de gehele dag. Gerenommeerde keuken. Eigenaar P. J. Smits.

DELTA-HOTEL

VLAARDINGEN

GRAND HOTEL

Vierhouten

„De Mallejan”

„Onovertrefbaar voor uw vergaderingen
 en congressen”

Kamer met bad en ontbijt v.a. f 24 p. pers.

Zalen met geluidsinstallatie, schoolbord en
 projectiescherm

Geen parkeerprobleem - Garage gratis

Alle kamers met bad en toilet

TELEFOON 05711 - 241 (3 lijnen)

Vrijheid en democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 914

VRIJDAG 21 APRIL 1967

Goede, nuchtere regeringsverklaring

IN de regeringsverklaring, waarmee het kabinet-De Jong zich dinsdag aan de Tweede Kamer heeft gepresenteerd, heeft de minister-president de hoop uitgesproken, dat zijn regeringsploeg vier jaar lang de landsbelangen zal kunnen behartigen. Een hoop, die wij gaarne delen. Niet alleen omdat wij mede uit de regeringsverklaring vertrouwen putten in het beleid dat de regering zich voorstelt te voeren, maar ook omdat de benarde financiële en economische situatie waarin ons land verkeert, het uiterst wenselijk maakt om een krachtig ononderbroken beleid te voeren. Een wenselijkheid overigens ook ten opzichte van het helaas in brede kring geschokte vertrouwen in de werking van de parlementaire democratie in ons land. Een nieuwe kabinetserisis zou dat vertrouwen bij velen nog verder uithollen en wat daarvan de gevolgen kunnen zijn valt nauwelijks te overzien. Kortom er is alle reden om van harte in te stemmen met de door de heer De Jong uitgesproken hoop dat dit kabinet de volle vier jaren zal mogen blijven regeren, in een werkelijk vruchtbare samenwerking met het parlement.

De moeilijkheden zullen de heer De Jong en de zijnen overigens niet bespaard worden. Met een begrotingstekort voor dit jaar, dat volgens nader herziene ramingen de f 2 miljard ruim zal overschrijden, is het duidelijk dat zeer moeilijke en vaak onpopulaire beslissingen genomen zullen moeten worden. Op dit punt spreekt de regeringsverklaring duidelijke taal: „Het kabinet is tot de conclusie gekomen dat een aanpassing van het uitgavenbeleid onontkoombaar is. Ingrijpende beleidsbeslissingen zullen nodig zijn, waarover het kabinet zich in de komende maanden zal beraden. Er zal niet aan kunnen worden ontkomen in een aantal gevallen de betrokkenen in meerdere mate rechtstreeks te laten bijdragen in de kosten van diverse voorzieningen.” Een passage waaruit duidelijk het grote verschil blijkt tussen de signatuur van dit kabinet en die van de ploeg Cals-Vondeling. Het zij en passant opgemerkt teneinde nogmaals te proberen de sprookjes uit de wereld te helpen die willen doen geloven dat er eigenlijk niet zoveel onderscheid zou zijn tussen een regering met de PvdA en een met de VVD.

Een kabinet zonder socialistische signatuur, maar natuurlijk wel degelijk met oog voor sociale problemen. Tegenstanders van de liberale beginselen pogen steeds weer socialistisch en sociaal te verwarren en te betogen dat liberalen niet socialistisch en dus niet sociaal-denkend zouden zijn. Wij hechten er mede om die reden aan nog eens te onderstrepen dat o.a. de maatregelen die de regering denkt te nemen ter herziening van de structuur en de rechtsvorm van de onderneming, onze instemming zeker hebben. Tijdens de informatie-periode-Zijlstra heeft mr. Toxopeus daarover dan ook geen onzekerheid laten bestaan.

Zichtbaar open

Het kon en mocht niet uitblijven dat een belangrijk deel van de regeringsverklaring gewijd zou zijn aan de onrust die zich in verschillende sectoren van ons maatschappelijk leven heeft gema-

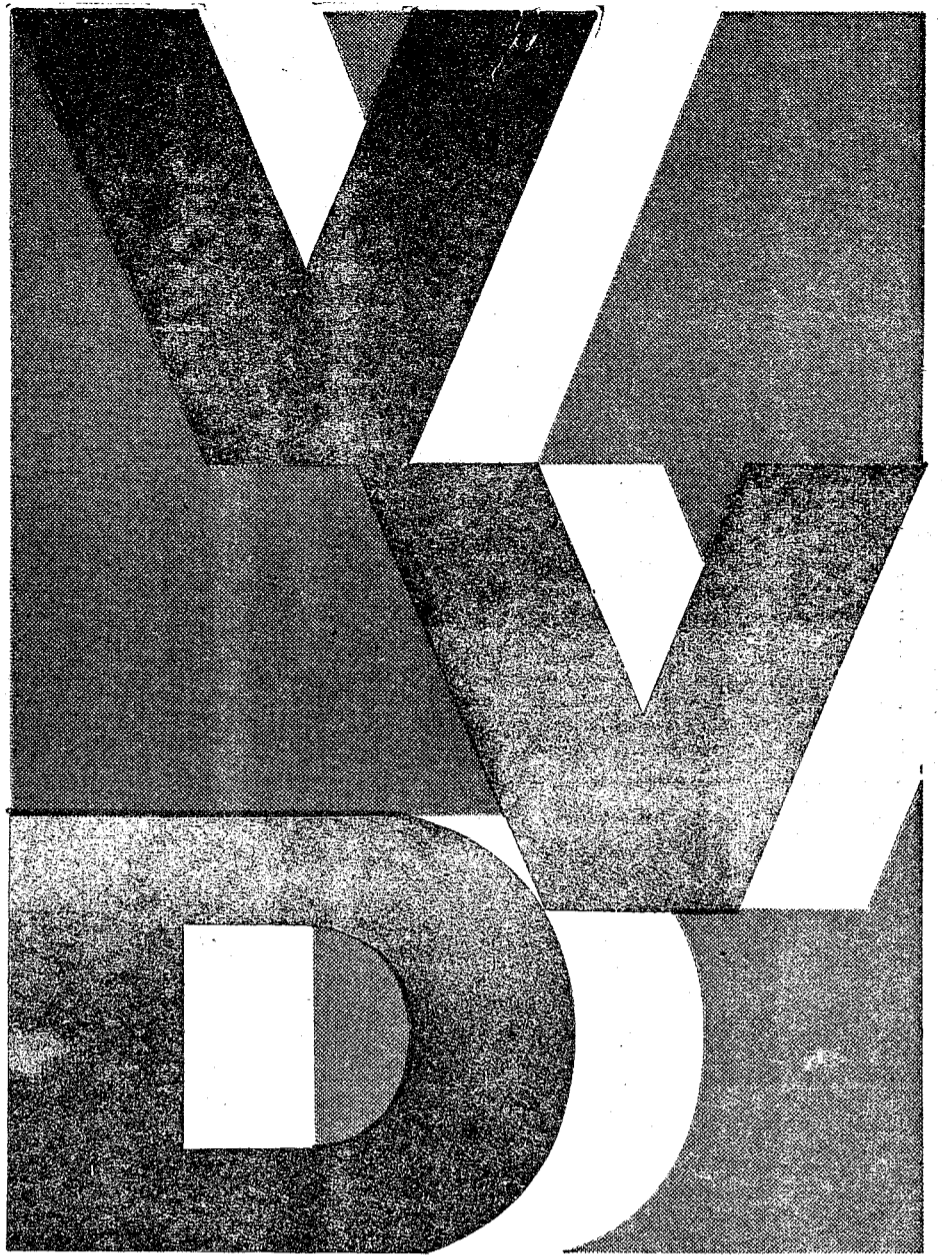
nifesteerd. Er heerst, zoals de heer De Jong terecht opmerkte, onvrede, onbehagen en onzekerheid bij zeer veel mensen. In het algemeen zal het regeringsbeleid erop gericht zijn, zo zei de heer De Jong verder, de voorwaarden te scheppen voor zodanige vernieuwingen in onze samenleving, dat daarin de geestelijke en culturele waarden van onze tijd op harmonische wijze worden verwerkt. In dit verband noemt de regeringsverklaring onder meer maatregelen tot herzieningen op staatkundig gebied. Zaken zoals de verhouding tussen kiezer en gekozenen, tussen regering en parlement en het kiesstelsel zullen bestudeerd worden. Vereenvoudiging van wetten en voorschriften (met name omtrent bouwen en wonen, sociale wetten en op belastingterrein) zal worden nagestreefd. Men mag mede hieruit constateren dat het kabinet zichtbaar open staat voor allerlei vernieuwingen. En dat is juist.

Een belangrijk detail, dat echter juist in zijn essentie veel van de heersende onvrede illustreert — namelijk de beslist onbevredigende situatie in Amsterdam — ontbreekt in de regeringsverklaring. Het is daarom goed dat mr. Toxopeus woensdagmiddag tijdens de debatten over deze verklaring vragen heeft gesteld over de stand van zaken in de hoofdstad. Men heeft nu wel hoofdcommissaris Van der Molen naar huis gestuurd en een commissie-Enschede ingesteld, maar daarmee is de oplossing niet aangedragen. Wij vertrouwen dat 'e regering ook op dit punt een krachtig en duidelijk beleid zal voeren.

Europese eenwording

In het debat heeft de heer Toxopeus ook terecht aandacht geschonken, mede in het kader van de te nemen belastingmaatregelen, aan de Europese eenwording in 1970. In dat jaar zal, zo is de bedoeling, de gemeenschappelijke binnenmarkt tot stand komen: vrij personenverkeer en vrij kapitaalverkeer. Wij zullen reeds nu eraan moeten denken dat tegen die tijd een klimaat in ons land geschapen zal moeten zijn, dat het niet aantrekkelijk maakt met kapitaal en al uit ons land weg te trekken. De eerste twee jaar van de komende regeringsperiode zal er niet veel meer kunnen gebeuren, op belastinggebied, dan het neutraliseren van het progressie-effect ten gevolge van de inflatie. Het is echter zeer wenselijk dat, zoals de regering ook hoopt, in de tweede helft van de regeringsperiode gewerkt zal kunnen worden aan belastingmaatregelen ter neutralisering van de progressie ten gevolge van reële inkomstenstijgingen. Gebeurt dat niet, dan zou het vrije kapitaalverkeer in de gemeenschappelijke Europese binnenmarkt voor ons land ernstige gevolgen kunnen hebben. Het schenkt echter ook op dit punt vertrouwen dat het kabinet er blij van heeft gegeven deze problematiek te onderkennen.

Concluderend kan men stellen dat de ministersploeg van de heer De Jong een zeer moeilijke tijd tegemoet gaat. Het is daarom verheugend dat uit de regeringsverklaring blijkt dat men te doen heeft met een nuchter gezelschap, dat geen neiging vertoont tot het afsteken van wilde verhalen. Een gezelschap bovendien dat zijn taak met enthousiasme aanvaardt en naar onze overtuiging een goede kans maakt om onder de bekwaame leiding van de heer De Jong tot een hecht team uit te groeien. En daaraan heeft Nederland thans beslist behoefte.

P.R.I.K.K.E.L.S

● Uit hoofdartikel Het Vrije Volk: „Daarbij komt dan nog, dat verkiezingen de kiezer alleen maar gegarandeerde invloed (op de regeringsvorming) geven, als de keuze gemaakt wordt uit twee partijen. Dan alleen weet de kiezer, welk soort regering er na de verkiezingen uit de bus komt. Er is geen kiesstelsel, dat een dergelijk twee-partijstelsel garandeert. Ook een districtenstelsel doet dat niet. Alleen politiek inzicht en de aanwezigheid van een paar kardinale strijdpunten, die de kiezers in twee groepen tegenover elkaar brengen, kunnen daartoe leiden”.

● De Amsterdamse hoofdinspecteur A. Koppejan in een interview van het Algemeen Handelsblad: „De politieke partijen hebben in verband met de verkiezingen elementen als provo's de hand boven het hoofd gehouden. Om stemmen te winnen. Dat hebben ze dan wel gemerkt”.

● Inzender in Trouw: „Al eerder veroorzaakte dr. Berghuis enig tumult toen hij het vorig jaar de ARP sociaal links noemde. Anderen hebben zich toen moeten haasten om de bedoeling van dr. Berghuis duidelijk te maken. Het gebruik van zwaar geladen woorden is niet zonder risico. Nu spreekt men van evangelisch radicaal. Weer een zwaar woord”.

● Ina van den Beugel in haar wekelijkse Handelsblad-rubriek: „Als de politie één geïnformeerde arm naar die ponie-jongens uitsteekt, zijn de raadsinterpellaties, de Kamervragen, de fronsende hoofd-artikelen en de TV-commentaren niet van de lucht. Dan is er altijd wel een fotoknippertje geweest, die had aangetoond, hoe hard die lelijke grote man die arme kleine jongen had weggesleurd. Altijd wel een vader of moeder, die voor het gerecht had geëist, dat men met de handen van hun eigen lieveling had af te blijven. Nu was het een onofficiële knokpartij. Iedereen gnuiwend om de marine. Alle meisjes juichend om de Jantjes. Kan men in Nederland de nozems niet aan? Is de Nederlandse nozem momenteel frontpaginanieuws van de buitenlandse sensatiepers? Wordt de toegangspoort tot de liefste stad van het land besmeurd door een jeugdig bezinksel, dat niets meer acht noch lief heeft? Niet eens het eigen lijf? Zo is het blijkbaar toch nog niet. Nederland komt wel langzaam in beweging. Nederland is wel erg wikkerig en wegerig. Nederland is wel zo wikkerig en wegerig, dat vrijwel ieder vuur doorgewikt en kapot gewogen wordt. Maar helemaal levenloos is het toch ook weer niet. Daarvoor is de zeewind nog juist iets te fris. Misschien is het niet helemaal volgens de wet, maar fijn was het wel!”

● Ds. L. H. Ruitenbergh in Tijd en Taak, weekblad voor evangelie en socialisme: „Het is óók mijn vaste overtuiging, dat men eerder vertrouwen wint bij deelname aan de regering dan daarbuiten, omdat nog steeds geldt, dat de massa, ook de arbeidersmassa, rechts, d.w.z. op de behoudende vleugel, staat, en dus (bij alle gesputter) gezags-oriënterend is”.

- Pag. 3: Streekplan Noordzeekanaal
- Pag. 6: Verjaarsgeschenk voor dames
- Pag. 9: Voer voor politieke studieclubs

UIT DE PARTIJ

• Groningen

Op de laatste avond in dit seizoen van de liberale sociëteit te Groningen sprak de heer R. J. Clevering, lid van de provinciale staten in deze provincie.

Het recht van aanslibbing heeft door de eeuwen heen aan de Groninger kuster steeds bestaan. Zelfs in deze eeuw werden er nog zes nieuwe polders gevormd. Het onderhoud bleef in handen van de oevereigenaren. Na de grote stormramp van 1953 kwam de vraag eerst goed op of de overheid het onderhoud niet op zich zou moeten nemen. Het is immers een landsbelang, niet een regionaal belang. Er werd een rijkssubsidie ontworpen die echter nog steeds niet in behandeling is genomen. Deze regeling biedt een subsidie van 75 pct., maar provincie en anderen dringen aan op 90 pct.

De heer Clevering noemde het gelukkig dat de decentralisatie-gedachte nog

springlevend is. Dit brengt mee een stuk eigen verantwoordelijkheid voor de dijken. Concentratie van waterschappen is daarbij nodig.

De dijken aan de Groninger kust zijn echter te laag om een gegarandeerde beveiliging te geven. Spreker wees op een paar mogelijkheden die nu naar voren worden gebracht:

— verhoging van de bestaande dijken;

— het leggen van een geheel nieuwe dijk op ongeveer 3 kilometer buiten de bestaande dijk. Dit heeft het voordeel dat er veel nieuw land wordt ingepolderd, terwijl dit gebied mogelijkheden voor recreatie zou bieden;

— nog een jaar of 10 wachten, tot de Deltawerken voltooid zijn. Er komt dan veel materieel en deskundigheid vrij. Eerst dan een dijk leggen vanuit de Groninger kust naar de eilanden en deze met elkaar verbinden. Dan zal een werkelijk uniek recreatiegebied ontstaan.

De VVD-fractie heeft besloten eerst dan een keuze te doen wanneer meer gegevens en cijfers bekend zijn.

• Haarlem

Onlangs vond in het Victoria Hotel te Amsterdam een goed bezochte vergadering van de Kamercentrale Haarlem plaats. Na de jaarverslagen en de bespreking van de beschrijvingsbrief, volgde bij de rondvraag een interessante discussie over de huidige politieke situatie.

Hierbij werd o.a. gesproken over het succes van D'66 bij de laatste verkiezingen.

Als mening werd uitgesproken dat er tegen moet worden gewaakt, dat leden van de VVD naar D'66 gaan. Er werd verder o.a. gesproken over het Noord-zee kanaalplan en de wens werd uitgesproken in de toekomst ook politieke onderwerpen in de vergadering te behandelen.

• Soc.-economische commissie

Op 13 april kwam de sociaal economische commissie van de VVD voor het eerst na de verkiezingen in Den Haag bijeen. De vergadering was geheel aan huishoudelijke zaken gewijd.

• DB en HB vergaderden

Zaterdag 8 april vergaderde des ochtends te Utrecht het dagelijks bestuur van onze partij, ter voorbereiding van de hoofdbestuurvergadering, die des middags eveneens te Utrecht werd gehouden.

Het hoofdbestuur heeft zich beraden over de aan enige nieuw in te stellen of reeds ingestelde commissies te verstrekken opdracht, alsmede over de samenstelling dezer commissies.

Voorts heeft het hoofdbestuur besloten de jaarlijkse Algemene Vergadering 1968 te houden op vrijdagavond 5 en zaterdag 6 april in Maastricht.

Tevens kwam een aantal huishoudelijke zaken aan de orde terwijl voorts van gedachten werd gewisseld over de politieke toestand.

In verband met vakantie van de administrateur is het secretariaat van de Haagse afdeling van de VVD, Prins Hendrikplein 13, gesloten van 26 april tot en met 10 mei. Voor dringende aangelegenheden: telefoon 070 - 183975 (secretaris).

• Rhenen

De Rhenense afdeling van de VVD hield op 14 april haar jaarvergadering, tevens de eerste bijeenkomst na de Kamerverkiezingen. De heer L. van Wijnwaarden, die in de vorige vergadering tot voorzitter was gekozen, leidde de levendige bijeenkomst op zeer capabele wijze.

Nadat enige punten van huishoudelijke aard waren afgehandeld, waarbij o.m. de aandacht werd gevestigd op de goede resultaten welke de VVD in Rhenen bij de laatste verkiezingen boekte, ontspan zich een zeer geanimeerd en constructief gesprek omtrent de wijze waarop de VVD zich naar buiten dient te presenteren. Omdat er binnen de afdeling nogal wat positieve suggesties van diverse aard naar voren kwamen, werd tijdens de avond besloten een werkgroep op te richten, welke zal trachten deze ideeën in een bruikbare vorm samen te smelten.

D. W. DETTMELJER.

EUROPESE LIBERALE PARTIJ

Zoals wij in ons blad van vorige week hebben aangekondigd zal de JOVD morgen, 22 april, in hotel Pays Bas te Utrecht een studiedag houden, gewijd aan het onderwerp: Een Europese Liberale Partij. De centrale kadercommissie en de commissie buitenlandse contacten van de JOVD hebben over dit onderwerp een rapport opgesteld, waaraan wij de volgende, door deze commissies zelf gegeven samenvatting ontleen:

Oprichting van een Europese Liberale Partij is gewenst om voorbereid te zijn op de werkzaamheden die verbonden zullen zijn aan directe verkiezingen van het Europese Parlement, en verder om een coördinatie mogelijkheid op het hoogste niveau te scheppen waar de politieke stellingname van de verschillende partijen met elkaar in overeenstemming kan worden gebracht.

Bij de oprichting moeten niet alleen partijen worden betrokken waarvan afgevaardigden reeds nu zitting hebben in het Europese Parlement, maar ook andere partijen uit de EEG-landen, en ook liberale groepen uit landen waarvan verwacht kan worden dat deze eens lid van de EEG zullen zijn.

Het al dan niet deelnemen van de partijen en andere groepen zal bij voorkeur bepaald moeten worden aan de hand van instemming met een nog op te stellen liberale beginselverklaring.

Deelneming van groepen die geen politieke partij zijn is mogelijk. Organisatorische moeilijkheden op dit, en op andere punten, behoeven geen bezwaar te zijn.

De positie en werkzaamheden van de Liberale Internationale zullen gehandhaafd moeten worden. Ook de positie van jeugdorganisaties, en speciaal die van de JOVD, bij oprichting van de Europese Liberale Partij zal nauwkeurig nagegaan moeten worden voordat de JOVD kan besluiten medewerking te verlenen aan de ELP.

Ten slotte zij opgemerkt dat met het spreken over de Europese Liberale Partij geen aanbeveling werd gedaan dit als uiteindelijke naam te gebruiken. Het is in dit verband opvallend dat de meeste liberale groeperingen in Europa niet het woord „liberaal” in hun naam vermelden.

Vrijheid en Democratie

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonnementen toestel 249, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:

Ph. C. la Chapelle jr.
Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B
te Amsterdam-C.

SPREEKBEURTEN

periode 21 april tot en met 22 mei 1967.

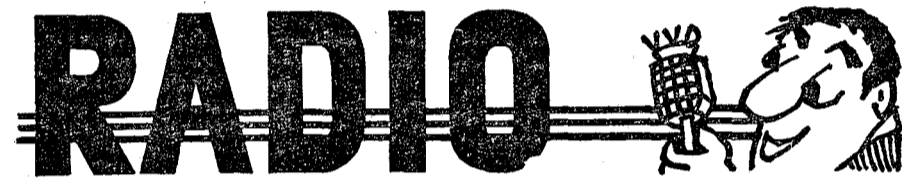
27 april	Emmen, 20.00 uur, zaal Grevink (JOVD Drenthe)	Dr. K. van Dijk
22 april	Wassenaar, 14.00-17.00 uur, Raadhuis, (Gem. Contactdag voor jongeren)	H. Wiegel
26 april	Delft (SSR)	H. Wiegel, debat Vietnam
27 april	Utrecht, 20.30 uur, Poort van Cleve	H. J. L. Vonhoff, debat met J. Nagel
5 mei	Rijswijk, 14.00 uur, Rijswijks Lyceum (Culturele dag/forum over „Verdraagzaamheid”)	Mr. J. G. Rietkerk
10 mei	Assen (liberale club)	H. Wiegel
11 mei	Hilversum, 20.15 uur, Gooiland (JOVD 't Gooi)	G. Koudijs, debat met P.S.P.
12 mei	Nijmegen	Mr. W. J. Geertsema
19 mei	Oegstgeest	H. J. L. Vonhoff
19 mei	Haarlem	Mevr. mr. E. Veder-Smit
19 mei	Amstelveen, 20.00 uur, Café-restaurant „De Roemer”. (JOVD)	H. Wiegel
22 mei	Utrecht, 20.00 uur, Jaarbeursrestaurant	H. J. Koster

Voor zover ons bekend zijn plaats en aanvangsuur van de vergadering vermeld.

Eén op één

In allerlei gesprekken hoort men verschillend over onze partij, de VVD, oordelen. De één zegt: de VVD is een werkgeverspartij; de ander zegt: er zitten veel te weinig industriëlen in de Kamer. De één zegt: ze moesten krachtiger optreden; de ander zegt: er wordt vaak vergeten dat we liberaal zijn en rekening moeten houden met allerlei overtuigingen. Ik zeg dan altijd: is degene die dat soort opmerkingen maakt ook lid? Dan blijkt vaak dat men zelfs nooit naar een openbare vergadering is geweest om eens te horen wat er door vertegenwoordigers van onze partij naar voren wordt gebracht. En dat de gedachte aan een lidmaatschap nog nooit is opgekomen bij degene die kritiek heeft. Als het in uw omgeving óók zo ligt, tracht dan mee te doen aan de actie één op één en nieuwe leden voor onze partij te werven, juist onder degenen die kritiek hebben. U kunt hen er op wijzen dat zij door daadwerkelijk mee te doen, door hun stem te laten horen op vergaderingen van de VVD, mee kunnen helpen om datgene waarop zij kritiek hebben, te doen verdwijnen. Eén op één is al een begrip geworden bij velen. Helpt allen er aan mee het ledental van de partij te verdubbelen!

D. W. DETTMELJER.

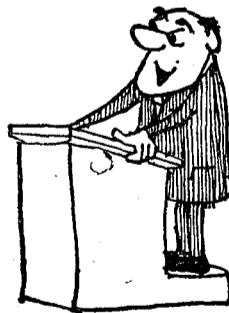
Radio-uitzending van de VVD: dinsdag 25 april, van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum II (298 m).

LIBERAAL DEMOCRATISCH CENTRUM

In zijn vergadering van 13 april besloot de Haagse werkgroep van het LDC de aan de Haagse gemeenteraad voorgestelde wijziging van de Algemene Politie Verordening, waarbij o.m. de demonstratievrijheid ter sprake komt, in studie te nemen.

Ook twee andere actuele onderwerpen, namelijk de bevordering van de democratie en de bejaardenzorg zullen in behandeling worden genomen. Op de komende landelijke vergadering van het LDC worden de resultaten van deze studie ter discussie gesteld.

Het ter vergadering benoemde bestuur bestaat thans uit: ir. P. A. Carol, voorzitter; E. Polman, secretaris; drs. J. Eling Vos en R. L. van Es.

makelaars- & assurantiekantoor NIJBACKER

STADHOUDERSLAAN 98, DEN HAAG
TEL. 070-558007 of 544911

TE HUUR of TE KOOP

Tsjaikowskilaan Voorschoten: 6/7 kamer herenhuis met aan 3 zijden tuin, garage, C.V. olie. Direct te aanvaarden. Koopsom f 87.500,— k.k. Huur f 700,— per maand.

Pentislaan Aerdenhout: 6 kamer herenhuis, grote tuin, garage, c.v. olie. Incl. stoff. en voll. meubilering. Huur f 600,— p.m.

Viasakkersstraat: 2 kamers en suite, 3 slaapkamers, douche, achtertuin en balkon op het zuiden, direct te aanvaarden. Koopsom f 46.000,— k.k.

IJsselsteinstraat: 4 kamerflat 1e etage. Koopsom f 35.000,— k.k.

Maarsbergenstraat: 4 kamer parterreflat met tuin en achteruitgang en schuur. Koopsom f 39.000,— k.k.

BEDRIJFSRUIMTE:

Herenkapsalon met 4 kr. woning: Weisenbruchstraat. Overname goodwill/inventaris f 12.000,—. Huur f 227,50 p.m.

Brood- en Banketbakkerij: Omgeving Laan van Meerdervoort + 4 kr. woning. Overname goodwill/invent. f 30.000,—. Huur f 200,— p.m.

Timmerbedrijf: Barendtszstraat. Werkplaats is plm. 70 m2. Loods 20 m2. Overn. goodwill/invent. f 10.000,—. Huur f 200,— p.m.

Bedrijfsruimte Van Goghstraat: 670 m2. Diverse opstallen, mooi centraal gelegen. Koopsom f 115.000,— k.k.

680 m2 Fabrieksloods bij Voorschoten. Verplichte overname krachtstroominstallatie, spuitcabine en kantoorruimte. Huur van de loods bedraagt f 20.000,— per jaar.

250 m2 bedrijfsruimte met dubbel bovenhuis: van Diemenstraat, met poort voor auto's. Direct te aanvaarden. Koopsom f 160.000,— k.k.

BUNGALOWS „KAAG EILAND”

Marijkelaan: gelegen aan het water op plm. 500 m2 eigen grond. Bevat: woon/eetk., 3 sl.kamers, douche, keuken, toilet, schuur, c.v. olie. Direct te aanv. Koopsom f 100.000,— k.k. Huurprijs f 600,— p.m.

Beatrixlaan: 2 krs. en suite, 4 sl.krs., garage, keuken, badkr., toilet, c.v. olie. Koopsom f 75.000,— k.k.

En diverse andere bungalows aan het water met eigen haventje.

Bungalow te Middelie. Ook aan het water, slechts 18 min. van A'dam. Bijzonder geschikt voor permanente bewoning. Koopsom f 150.000,— k.k.

Brabants boerderijtje te Hoogeloon op 2800 m2 eigen grond. Goede staat van onderhoud. Koopsom f 34.000,— k.k.

BOUWGROND TE BEEKBERGEN

1,3 ha prachtige bosgrond. Koopsom f 65.200,— k.k.

VRIJBLIJVENDE AANBIEDINGEN

Streekplan Noordzeekanaal

Ruimtelijke ontwikkeling in Noord-Holland krijgt actuele aspecten

WIJ groeien in tal en last. Dit maakt het noodzakelijk om aan de ruimtelijke ontwikkeling de nodige aandacht te schenken, hetgeen in verschillende delen van ons land inderdaad gebeurt. Een van de streekplannen, die op het ogenblik vooral de aandacht vraagt is dat van het Noordzeekanaalgebied. Dit plan komt de laatste tijd vooral in de belangstelling te staan, aangezien Gedeputeerde Staten van Noord-Holland de wens te kennen hebben gegeven dit streekplan nog dit jaar door Provinciale Staten te laten vaststellen.

Het is inmiddels al weer drie jaar geleden (7 april 1964) dat de Streekplancommissie voor het Noordzeekanaalgebied werd ingesteld onder leiding van een presidium met als voorzitter de commissaris van de Koningin in Noord-Holland en als leden de Gedeputeerden. De verschillende werkzaamheden van deze commissie werden gedelegeerd aan zes werkgroepen, elk onder voorzitterschap van een gedeputeerde.

Enkele werkgroepen hebben ter bestudering van bepaalde onderwerpen weer studiegroepen geformeerd. Het ligt voor de hand, dat de bij dit streekplan betrokken gemeenten nauw bij dit overleg werden en nog worden betrokken.

Men is inmiddels zo ver gevorderd, dat de toezending van het voorontwerp van dit streekplan aan de gemeenteraadsleden inmiddels is geschied en wel op grond van het bij art. 4, lid 2, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening voorgeschreven overleg met alle bij dit plan betrokken gemeenten.

Het zou te optimistisch zijn te veronderstellen dat de bij dit plan betrokken gemeenten geen verdere kritiek op dit streekplan zouden hebben. Dit neemt niet weg dat men in het stadium van overleg naar een betrekkelijk snel einddoel streeft.

Nadat de gemeenteraden van alle bij het streekplan betrokken gemeenten in het kader van het zgn. vooroverleg hun mening hebben kenbaar gemaakt, zullen Gedeputeerde Staten van Noord-Holland hun standpunt definitief bepalen en het ontwerp-streekplan gedurende twee maanden ter Provinciale Griffie

en ter secretarie van de gemeenten, over welker gebied het plan zich zal uitstrekken, voor een ieder ter visie leggen.

Gedurende genoemde twee maanden kan een ieder bij Provinciale Staten tegen het ontwerp bezwaren maken. Binnen vier maanden na afloop van deze termijn stellen Provinciale Staten het streekplan vast, daarbij met redenen omkleed over de ingediende bezwaren beslissend. Zij kunnen hun beslissing eenmaal voor ten hoogste twee maanden verdagen.

Na de ter visie legging van het ontwerp-streekplan ontstaat echter opnieuw de mogelijkheid tot het bepalen van een nader standpunt door de gemeenteraden door het gebruik maken van de bevoegdheid, zo nodig een bezwaarschrift aan Gedeputeerde Staten te doen toekomen.

Het is verheugend te achten, dat met dit belangrijke streekplan dus positieve vorderingen worden gemaakt, al zal er door het Noordzeekanaal nog heel wat water moeten stromen alvorens men het geheel met elkaar eens zal zijn. Het is in elk geval te hopen, dat de wens van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland om dit plan nog dit jaar door Provinciale Staten te laten vaststellen, zal worden gerealiseerd.

DOEL EN INHOUD

Het streekplan beslaat een gedeelte van het grondgebied van Amsterdam en voorts gedeelten van de gronden begrepen in de streekplannen Zaanstreek (vastgesteld in 1954), IJ-mond Noord (1958) en Zuid Kennemerland (1957) alsmede van het in voorbereiding zijnde Streekplan Meerlanden (ten zuiden van Zuid Kennemerland en Groot Amsterdam). Voorzover deze streekplannen met het streekplan Noordzeekanaalgebied in strijd zijn, zullen vigerende plannen worden gewijzigd.

Het zou ons in dit bestek te ver voeren doel en inhoud van het voorontwerp Streekplan Noordzeekanaalgebied uitputtend te behandelen. Het is echter in dit verband wel interessant kennis te nemen van de nota die b. en w. van Amsterdam onlang in dit verband aan de gemeenteraad hebben doen toekomen, aangezien de hoofdstedelijke be-

langen in dit plan uiteraard een belangrijke rol spelen.

B. en w. wijzen in hun desbetreffende nota op de uitvoerige gedachtenwisseling die in de raadszitting van 14 oktober 1964 heeft plaatsgevonden naar aanleiding van de door b. en w. op 2 oktober van dat jaar aangeboden nota van de Dienst der Publieke Werken inzake „De ruimtelijke ontwikkeling van de Amsterdamse haven, gezien in gewestelijk verband.”

Mede op grond van deze gedachtenwisseling, zo delen b. en w. thans aan de raad mee, hebben wij laatst bedoelde nota gehanteerd als een Amsterdamse bijdrage voor het werk van de streekplancommissie. Het stemt tot voldoening, zo zegt het college, te constateren, dat het voorontwerp-streekplan wat de hoofdgedachten betreft in menig opzicht nauw aansluit bij de denkbeelden, die in de Amsterdamse nota zijn vervat.

Wat het gebied ten zuiden van het Noordzeekanaal betreft, is de indeling in twee hoofdbestemmingen — te weten basisindustrie, georiënteerd op diep vaarwater langs het Noordzeekanaal en daaromheen een groenzone, hoofdzakelijk in te richten voor de recreatie buiten de stedelijke sfeer en, voor een klein gedeelte aan de westzijde, ook voor de stedelijke recreatie — geheel in overeenstemming met de opvattingen, die in de Amsterdamse nota voorkomen.

In de toelichting op het streekplan wordt er op enkele plaatsen de nadruk op gelegd, dat het recreatiegebied moet worden beschouwd als het complement van het industriegebied en dat moet worden gestreefd naar een gelijktijdige inrichting van beide gebieden. Dit strookt met de opvattingen waarover de bij de ontwikkeling van het gebied betrokken gemeenten — Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Amsterdam, Haarlem, Velsen en Haarlemmermeer — eind 1965 overeenstemming hebben bereikt.

Voor de ontwikkeling van het recreatiegebied-Spaarnwoude zijn een zgn. studiegroep en een werkgroep ingesteld, waarin behalve bovengenoemde gemeenten ook vertegenwoordigers van het ministerie van cultuur, recreatie en maatschappelijk werk en het ministerie van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening, alsmede van het provinciaal bestuur van Noord-Holland zitting hebben. Ten behoeve van het onderzoek en de studie voor het op te stellen plan heeft het rijk reeds een belangrijke financiële bijdrage toegezegd.

Wat het gebied ten noorden van het Noordzeekanaal betreft wordt in het voorontwerp-streekplan een analoge inrichting voorzien als ten zuiden van het

kanaal. Het noordelijk kwadrant van het werkgebied is bestemd voor de verdere uitbreiding van traditionele havenactiviteiten, waarbij ook weinig hinderlijke industrie. Aan de groenzone ten noorden van het kanaal is in tegenstelling met die ten zuiden van het kanaal een meer agrarische bestemming gegeven.

RUIMER VERBAND

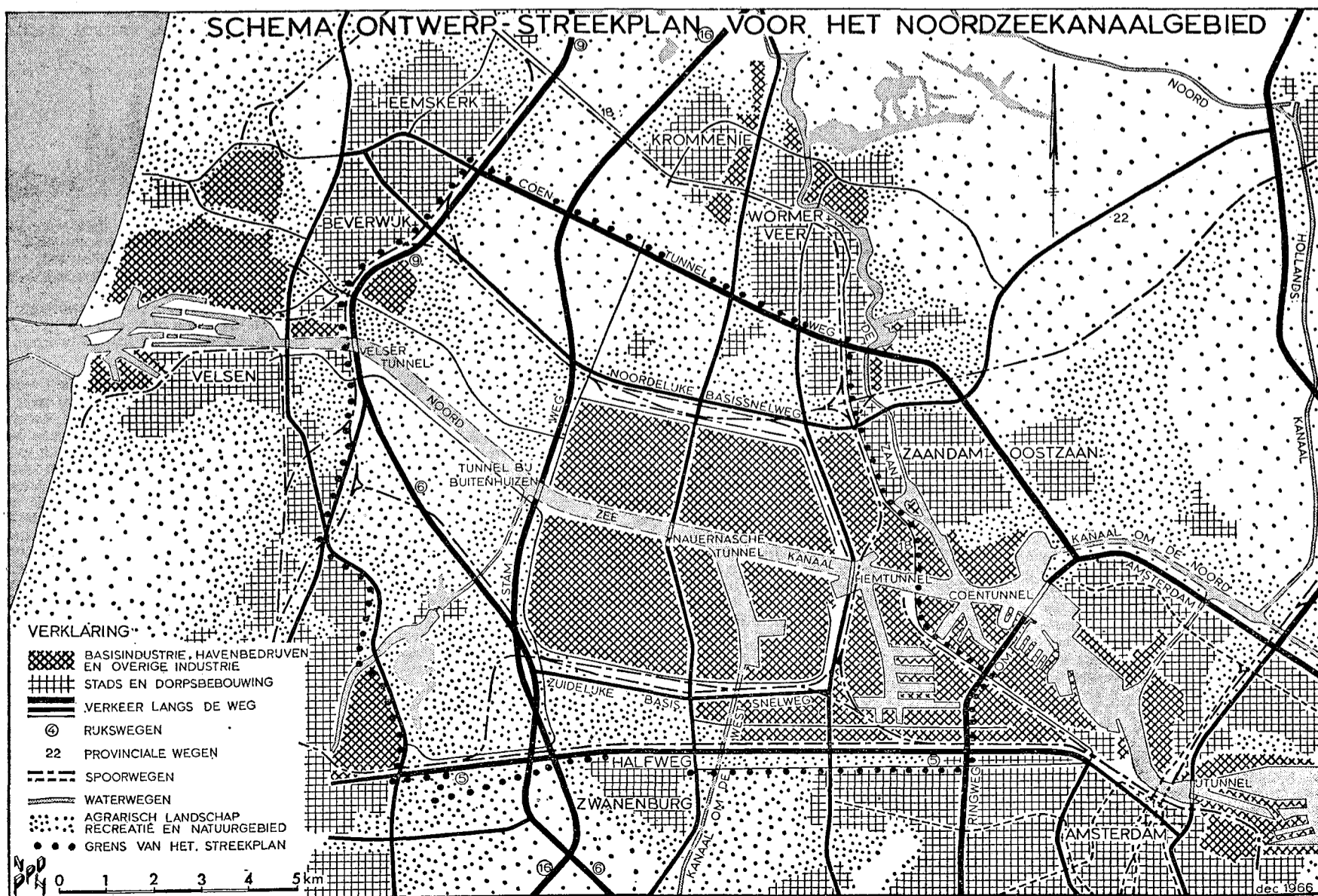
Wij zijn er ons terdege van bewust met het bovenstaande slechts enige punten te hebben aangeroerd die het streekplan Noordzeekanaalgebied behelst. Het was evenwel onze opzet de nadruk te leggen op het feit, dat er in de realisering van dit plan kennelijk vorderingen worden gemaakt, die binnen het raam van de praktische politiek hoopgevend zijn. Wie zich voor de problematiek van de ruimtelijke ordening in Noord-Holland interesseert verwijzen wij gaarne naar het door Gedeputeerde Staten van deze provincie in 1966 samengestelde rapport „Drie miljoen Noordhollanders”, dat de hoofdlijnen aangeeft van het toekomstige planologische beleid voor de provincie Noord-Holland. Daarin staan diverse conclusies in een veel ruimer verband dan de reeds genoemde gebieden van Amsterdam, Zaanstreek, IJ-mond Noord, Zuid-Kennemerland en de Meerlanden.

Het gebied ten noorden daarvan (Noord-Holland-Noord) vindt er een uitvoerige bespreking en vormt als het ware een apart hoofdstuk in de ruimtelijke ordening van de provincie. Genoemd rapport ziet de provinciale problemen in een ruimer verband en komt onder meer tot de conclusie dat de huidige groeitendities in Noord-Holland tot een voortgaande divergentie leiden tussen het zuidelijk en het noordelijk deel. In het zuiden doen zich namelijk congestieverschijnselen voor, terwijl voor Noordhollands noorden een onaanvaardbare achterstand in vooruitgangsmogelijkheden ontstaat.

De relatieve leegte van het noorden, aldus dit rapport, biedt de ruimtelijke mogelijkheden voor de expansie van het Noordzeekanaalgebied. Om deze mogelijkheden te kunnen realiseren zal ten aanzien van het noorden een stimulerend beleid moeten worden gevoerd, gericht op het opheffen van het isolement en de ontsluiting van dit gebied, en het bevorderen van de eigen groei-kracht, zowel wat de woon- als wat de werkfunctie betreft.

Daarbij wordt gedacht aan een patroon van verstedelijking in bepaalde daartoe aangewezen gebieden, uitgaande van bestaande centra en verbonden door een adequaat vervoerssysteem. In het omringende, landelijke gebied kunnen de nodige recreatieve voorzieningen tot stand worden gebracht, terwijl het agrarisch bedrijf de mogelijkheid moet hebben zich aan de eisen van de

(vervolg op pag. 5)

Meer hotels voor Amsterdam

NU de voltooiing van het nieuwe Schiphol naderbijkomt, is er reden te meer om na te gaan in hoeverre Amsterdam de stroom van bezoekers kan herbergen die volgens de uit voorgaande jaren te concluderen cijfers nog aanzienlijk zal toenemen. Alleen al op Schiphol zijn de prognoses dat in 1970 vier miljoen komende en gaande passagiers moeten worden verwacht. Nu zullen die (gelukkig) niet alleen in Amsterdam willen overnachten, maar het geeft toch een indicatie met welk een toeneming men moet rekenen. Daarbij komt dat het particuliere autoverkeer ondanks alle ontmoedigende ervaringen vooral in vakantietijd nog steeds blijft toenemen en dat bijvoorbeeld de nieuwe autoverdiensten op Engeland en Scandinavië (en straks op andere gebieden) nieuwe bezoekers zullen aantrekken, evenals de vooral in West Europa welig tierende autobusbédrijven.

Er is dus reden te over om het aantal hotelbedden dat Amsterdam bezit, nader te bezien. Dat aantal is niet toereikend. Dat is het op het ogenblik al niet — zeker niet in het hoogseizoen —

maar dat is het straks volstrekt niet. Op het ogenblik heeft Amsterdam een kleine tienduizend goede tot redelijke hotelbedden. De directeur van de Amsterdamse VVV, de heer J. Strijkers, meent dat er vóór 1975 zeker vijfduizend bedden moeten bijkomen.

Daarbij heeft de heer Strijkers vrij krap gerekend. Immers als men alleen maar het normale toeristenaccres zal willen opvangen zijn deze vijfduizend bedden hard nodig. Dat wil in feite zeggen dat de achterstand die er vandaag is, relatief gesproken zal blijven bestaan. Het aantrekken van toeristen — die een niet onbelangrijk stuk welvaart in de stad brengen door een gemiddelde besteding van honderd gulden — zal in aanzienlijke mate kunnen worden bevorderd door net iets meer te bieden dan dat minimum aan keus en comfort dat men eigenlijk overal wel vinden kan.

De vraag wordt dan hoe groot de bereidheid is van ondernemers om in deze sector te investeren. Die is in de laatste tien jaren zeer belangrijk toege-

nomen. Het is nog niet zo lang geleden dat men in de Amsterdamse hotelwereld met frosende wenkbrauwen keek naar nieuwbouwplannen van hoteliers. De komst van Hilton is niet met vreugde begroet. Sindsdien is het inzicht algemeen geworden dat de toeneming van de hotelruimte geen belastende concurrentie betekent, maar integendeel ook voor het eigen bedrijf bevorderend werkt. Sindsdien zijn de plannen tot nieuwbouw of uitbreiding toegenomen.

Op het ogenblik bestaan in Amsterdam de volgende bouwplannen: Bouwes wil aan de Weteringschans een hotel zetten van ruim driehonderd bedden. In Buitenveldert bouwt Esso-Caransa aan een hotel van 560 bedden. Bij de oude RAI, dus bij het terrein waar de opera zal komen, wil een Japanse maatschappij een hotel zetten van zeshonderd bedden. Op het nieuwe Schiphol zal, als de hoopvolle besprekingen met Hilton goed verlopen, een hotel komen van driehonderd bedden. Voorts zijn er aan uitbreidingswerken of -plannen thans de vergroting van Krasnapolsky met 130 bedden, Apollohotel met 140 bedden, Polen

met 40 bedden, Parkhotel met 170 bedden, Die Port van Cleve met 60 bedden en het Memphishotel met 60 bedden.

Dat is een totaal van bijna 2300 bedden. Het is verheugend veel, maar niet genoeg. Het is daarom zo verheugend veel omdat op het ogenblik elke investering met de huidige krappe kapitaalmarkt een kostbare zaak is. Wie thans geld moet zoeken zal daarvoor in ons land zeven procent rente moeten neertellen, of meer. Dat maakt investeringen in een toch altijd toch wel conjunctuurgevoelig bedrijf als de hotellerie weinig aantrekkelijk. Dat geldt te meer omdat het bouwen van een hotel eigenlijk nog niet het bouwen van een produktieapparaat is, maar veeleer het scheppen van mogelijkheden voor een produktieapparaat. Hier gaat de kost dus verder voor de baat uit dan in vele andere bedrijfstakken. In Frankrijk is dat van overheidswege zozeer begrepen dat voor de bouw van hotels zestig procent van de kosten tegen drie procent beschikbaar worden gesteld. Dat is, zeker voor steden als Amsterdam, iets om jaloers op te zijn.

Dirigenten in het gerucht

OVER de positie van de heren Jean Fournet en Edo de Waart, de nieuwe dirigenten van het Rotterdams Philharmonisch Orkest, is de laatste tijd nogal wat te doen geweest. De vorige wethouder voor de kunstzaken, mejuffrouw Zeelenberg, is daar verantwoordelijk voor. Misschien is de term „verantwoordelijk” in dit verband een beetje zwaar. Maar het feit bestaat dat zij heel wat heeft losgewoeld door in januari in de openbare commissievergadering over het begrotingshoofdstuk Kunst te verklaren dat de beide dirigenten in gelijkwaardige functies waren aangesteld.

Die mededeling heeft aanstonds vreemdheid gewekt, bij de dagbladers zowel als bij de heer Fournet. De laatste getuigde publiekelijk dat er van gelijkwaardigheid geen sprake was, dat in feite de leiding van het orkest bij hem berustte.

Voor het gemeenteraadslid mr. dr. S. W. Couwenberg (kvp) was het verschil van inzicht aanleiding schriftelijke vragen te stellen aan burgemeester en wethouders. In dit college was mejuffrouw Zeelenberg intussen vervangen door de heer Reehorst. Hetgeen mogelijk verklaart waarom de heer Couwenberg over het antwoord op zijn vragen niet zo erg tevreden was. Hij voelde zich ingedeeld met een kluitje in het riet gestuurd.

En dus produceerde hij in het laatste vragenhalfuurtje van de raad een nieu-

we serie vragen. Maakt het naar buiten toe geen vreemde indruk als het college over gelijkwaardigheid spreekt en de heer Fournet dit in het openbaar ontkent? En hoe valt die gelijkwaardigheid te rijmen met het aan de heer Fournet toegekende artistieke leiderschap? Wat gebeurt er als de heer De Waart over de programmering andere opvattingen heeft dan de heer Fournet?

Uit de vragen kon verder worden geconcludeerd dat de heer Couwenberg het college een raadselachtige houding meende te moeten toedichten. Het moet gezegd dat ook na de vrij uitvoerige mondelinge beantwoording door de heer Reehorst nog niet alle raadselachtigheid was verdwenen. Volgens de wethouder wil het orkest een einde maken aan titels als chef-dirigent, eerste dirigent, assistent-dirigent en dergelijke. Een streven waar de heer Reehorst het mee eens bleek te kunnen zijn.

Tegelijkertijd echter erkende hij dat: a. de heer Fournet belangrijk meer concerten per seizoen zal geven dan de heer De Waart; b. de heer Fournet naast zijn functie van dirigent is belast met de artistieke leiding, waardoor de keuze van gastdirigenten en solisten bij hem berust; c. de heer Fournet door zijn grotere ervaring een sterker stempel op het orkest zal drukken dan de heer De Waart; d. de laatste zich in

zaken van artistiek beleid zal moeten richten naar de heer Fournet.

De wethouder voegde hieraan toe dat bij verschil van mening tussen de beide dirigenten over de programmering het bestuur van het orkest zal beslissen.

Uit een en ander kan gemakkelijk worden afgeleid dat de positie van de dirigenten met het woord „gelijkwaardigheid” een niet bepaald adequate omschrijving heeft gekregen. Het is een beetje vreemd dat het college daar aanvankelijk zo omheen heeft gedraaid. Door een openhartiger beleid had het een heleboel gerucht kunnen voorkomen.

Dat gerucht heeft, gelukkig, de goede verstandhouding tussen de beide dirigenten niet kunnen verstoren. Wat dat betreft is er dus geen schade aangericht.

VOOR de Rotterdamse supermarkten heeft de raad de mogelijkheid gecreëerd vrijstelling te krijgen van de verplichte vakantiesluiting. Een deel van de raad heeft echter gemeend daaraan niet te kunnen meewerken, wat blijkt uit de omstandigheid dat het desbetreffende voorstel met 25 tegen 14 stemmen werd aangenomen.

Voornaamste opponent was de socialist Den Adel, die allerlei onbillijkheden had ontdekt in de criteria voor de bepaling van wat onder een supermarkt moet worden verstaan. Het college wilde voor deze zaken als eisen laten gel-

den: een ruim warenassortiment, een verkoopruimte van ten minste driehonderd vierkante meter en een minimale jaarlijkse omzet van een miljoen.

Wij hebben het hardnekkige verzet van de heer Den Adel en zijn medestanders niet zo bar goed begrepen. Alle geraadpleegde organisaties van werkgevers en werknemers — en dat waren er bij elkaar heel wat — hadden namelijk hun instemming met de ontworpen regeling betuigd. Als alle belanghebbenden het zo zeer met elkaar eens zijn, wat moet de overheid dan nog betuttelen, zo vroeg de liberaal Baggerman zich terecht af.

Maar misschien zegt het iets dat de heer Den Adel behalve gemeenteraadslid ook secretaris-penningmeester van de socialistisch georiënteerde Middenstandsvereniging Rotterdam is. In het beraad over middenstandzaken op gemeentelijk niveau heeft deze organisatie tot dusver nog niet als een volwaardige gesprekspartner gegolden. De heer Den Adel pleegt geen gelegenheid voorbij te laten om te getuigen dat deze situatie hem een doorn in het oog is.

Wethouder Worst heeft toegezegd voortaan ook de Middenstandsvereniging Rotterdam in het overleg te zullen betrekken. Wie weet gaat nu de heer Den Adel zich van zijn kant positiever opstellen tegenover voorstellen in de geest van het voorstel inzake de supermarkten.

Persvrijheid in Den Haag

OP het ogenblik wedijveren tramreorganisatie en herziening van de Alg. Politieverordening met elkaar in het aantal adressen, dat bij de Haagse gemeenteraad wordt ingediend.

Wat de APV betreft, daarover hebben we in een vorig nummer al enkele opmerkingen gemaakt, maar daarbij — uiteraard — niet de indruk willen wekken de herziening uitputtend aan een oordeel te onderwerpen. Deze restrictie in aanmerking nemende, menen we op dit onderwerp nog even te mogen terugkomen. Aanleiding hiertoe vormt het adres, dat de Haagse Journalisten Vereniging aan de gemeenteraad heeft gezonden. Laten we voorop stellen dat journalisten niet gewoon zijn hun mening in adressen aan de gemeenteraad tot uitdrukking te brengen. Als zij wat op het hart hebben, schrijven zij dat wel in hun kranten. In het onderhavige geval hadden de journalisten echter alle reden zich tot de gemeenteraad te wenden, want in art. 15 van de nieuwe APV schuilt een addertje onder het gras. Voor een goed begrip laten we hier de volledige tekst van het desbetreffende artikel volgen:

1. Het is verboden:

a. zonder vergunning van de burgemeester op de weg een betoging of optocht te formeren of te houden;

b. een betoging of optocht als bedoeld onder a, waarvoor de burgemeester geen vergunning heeft verleend, aan te kondigen of aan een zodanige optocht deel te nemen.

2. Onder optochten worden niet begrepen staatsieoptochten.

In hun toelichting hierop zeggen b. en

w., dat het (nieuwe) artikel 15 niet essentieel verschilt van het (oude) artikel 268. Nieuw is, aldus de toelichting, het strafbaar stellen van twee soorten van voorbereidingshandelingen. Enerzijds het „formeren”, voor zover dit op de weg plaatsvindt, anderzijds het „aankondigen”.

Tegen dit laatste keert zich nu — en naar onze overtuiging terecht — het adres van de Haagse Journalisten Vereniging. Zij meent, dat het verbod tot aankondigen een inbreuk zou kunnen vormen op de persvrijheid, met name waar het de berichtgeving betreft. Aankondigingen van plannen tot het houden van een optocht of betoging worden in de pers herhaaldelijk gedaan zonder dat de verantwoordelijke hoofdredacteur zich bezig houdt met de vraag of voor de desbetreffende optocht of betoging al dan niet vergunning is verleend. Wordt de nieuwe bepaling van kracht, dan zal de hoofdredacteur zich steeds eerst moeten vergewissen of er voor een optocht of betoging vergunning is verleend. Dat leidt dan echter tot de unieke en onaanvaardbare situatie, dat een persorgaan voor wat betreft een onderdeel van zijn inhoud gedwongen is zich te verstaan met de Overheid, hetgeen een inbreuk op de vrijheid van berichtgeving betekent.

Tot zover de HJV. De journalisten hadden het nog duidelijker kunnen stellen, hetgeen de juridische medewerker van het Alg. Handelsblad heeft gedaan. Deze heeft er namelijk in dat blad op gewezen dat een dergelijke gemeentelijke verbodsbepaling in strijd is met de wet. Zou de gemeenteraad dan ook het voorstel van b. en w. op dit punt aanvaarden, dan zal onherroepelijk een veto van de hogere overheid moeten volgen.

Afgezien hiervan begrijpen we niet dat de opstellers van deze nieuwe bepaling zich er niet van bewust zijn geweest dat zij hiermee de persvrijheid wezenlijk aantasten. Het houden van een optocht of betoging, al dan niet met vergunning, is nu eenmaal nieuws en een krant zou in haar taak tekort schieten, indien zij daarvan geen melding zou maken, gesteld althans, dat zij tevoren er kennis van heeft gekregen, dat zo'n optocht of betoging wordt gehouden. Zou een poging worden gedaan een optocht — zonder vergunning — te houden, dan is dat eveneens nieuws. Men kan natuurlijk stellen, dat het tevoren aankondigen van zo'n betoging het publiek kan opwekken er aan deel te nemen of er naar te gaan kijken. Maar dit te beletten kan niet de

taak van de pers zijn. Daarvoor is het plaatselijk gezag verantwoordelijk. Wat de nieuwe APV op dit punt wil, is een vorm van censuur, die onaanvaardbaar moet worden geacht.

Met de HJV spreken we dan ook gaarne de hoop uit, dat de gemeenteraad b. en w. terzake niet zal volgen.

WAT de nieuwe tramplannen betreft, daarover kunnen we kort zijn. Als dit nummer van Vrijheid en Democratie onder de ogen van de lezers komt, heeft de gemeenteraad er al zijn oordeel over gegeven. We willen daarop niet vooruitlopen; slechts opmerken dat het feit, dat nu het plan-Lehner enige tijd in praktijk is gebracht, inderdaad wordt toegegeven, dat er onvolkomenheden in scholen. De herziening betekent, naar onze mening, stellig enige verbetering, maar voor de bewoners van de Vogelwijk blijft het toch grotendeels wel een onverteerbare zaak. Bepaald een verbetering achten we de doortrekking van buslijn 15 naar het J. Israëlsplein. Daarmee wordt overigens alleen maar een proef genomen. Gaarne spreken we de hoop uit, dat die zal slagen, want ook de omgeving van het J. Israëlsplein is niet rijk gezegend met verbindingen van het openbaar vervoer.

Een tweede verbetering achten we, dat lijn 15 aan het andere uiteinde om en om zal rijden naar de Meppelweg, het vroegere eindpunt van die lijn.

Op de discussie in de gemeenteraad over het openbaar vervoer, hopen we in een volgend nummer terug te komen.

Bokma het allerbeste!

Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

PUNTA DEL ESTE

Punta del Este. Het klinkt als een zuidelijke tuin met Moorse bogen, met palmen en cypressen en met marmeren vijvers, waar fonteinen klateren. Punta del Este, het is geen tuin der dromen maar een zeer materiële, vroeger zeer luxueuze badplaats in het verre Uruguay. Daar, niet in een of ander luisterrijk paleis, maar in het Casino heeft men de topconferentie gehouden, waarbij een kleine twintig staatshoofden van het westelijk halfrond met president Johnson tezamen zijn gekomen.

De veiligheidsmaatregelen waren zwaar en uitzonderlijk. Geweren en manschappen bewaakten de muren. Luchtdeobatterijen stonden klaar om bij het minste onraad in de lucht, vuur te geven. Oorlogsschepen lagen voor de havenmond. En tenzij voorzien van een speciaal pasje, kon men de badplaats in noch uit. James Reston, de correspondent van de New York Times, kon terecht verklaren, dat het „hele stadje bijna overkookte van veiligheid”.

President Johnson vloog per helikopter van Montevideo, de hoofdstad van Uruguay, naar het conferentieoord. Maar op de grond zorgden Uruguay'se studenten voor een fikse stampij. Rookbommen, stenen, voetzoekers met als doel: „de politie”. Verder de nu overal ter wereld gebruikelijke leuzen waarbij „de moordenaars in Vietnam” — zonder enige nuancering — het vaste leitmotiv vormden.

De veiligheidsmaatregelen binnen het Casino waren natuurlijk van analoge kracht. Men had zelfs de kronen boven de roulette-tafels zonder roulette verwijderd. Dit alles om zeker te zijn dat de negentien staatspresidenten deze kronen niet op het ongekroonde hoofd zouden krijgen.

HOOFDRESULTAAT

Als hoofdresultaat van deze conferentie is er een resolutie. Zoals meestal bij een topconferentie weerklonk er het stralendste majeur dat men zich denken kan. Met ondertekening van alle staatshoofden — met uitzondering van de president van Ecuador — werd meegedeeld, dat men een Latijns-Amerikaanse gemeenschappelijke markt zal oprichten. Die markt zal in 1985 een feit moeten zijn. In het voorafgaand overleg had Johnson hierop zeer sterk aangedrongen. Hij riep zijn collega's op een „nieuw Amerika” te stichten. De Verenigde Staten zouden daarbij ruime financiële steun verlenen. Onder de punten van Johnsons plan noemen wij nog: vergroting van de hulp voor multi-nationale ontwikkelingsprojecten, steun op het gebied van de landbouw en bestudering samen met andere industrielanden van de mogelijkheid van tijdelijk preferentiële tarieven.

In de slot-resolutie waren de fanfares niet van de lucht. Onder de schone plannen die daar verder werden opgezet is vooral belangrijk de wens om de levensstandaard van de plattelandsbevolking te verhogen. Belangrijk, omdat hier één der vele nijpende manco's in dit deel van de wereld ligt.

ROULETTE-ELEMENT

Deze gehele slot-resolutie is helaas niet vrij gebleven — is het de sfeer der omgeving? — van een zeker roulette-element. Want het schijnt een kansspel met niet eens zeer grote kansen: 1. dat deze Latijns-Amerikaanse common market werkelijkheid zal worden; 2. dat, indien dit gebeurt, de kwalen van deze staten gezamenlijk tot het verleden zouden behoren.

Niet minder sceptisch wordt het oordeel, wanneer men bedenkt hoe in 1961 in ditzelfde Uruguay door president Ken-

nedy de „Alliantie van de Vooruitgang” werd geproclameerd. Dat was toen het antwoord op de communistische dreiging uitgaande van Fidel Castro. Sindsdien heeft echter deze alliantie een in hoofdzaak sluimerend bestaan geleid. Zal het ditmaal anders zijn? Bunker, de ons Nederlanders bekende Bunker uit de tijd van het Nieuw Guineea conflict, heeft het Latijns-Amerikaanse integratie-plan „de belangrijkste stap sinds de onafhankelijkheid van 1810” genoemd. Daarover zal men beter kunnen oordelen in 1985.

KROTEN-PROLETARIAAT

Het is zeer de vraag, of intussen de werkelijk nijpende problemen van dit Zuidamerikaanse sub-continent niet elders liggen. Althans hogere prioriteit verdienen dan het common market ideaal. Gemeen aan de meeste van deze landen is een achterlijke sociale structuur. Bovendien een dermate exuberante bevolkingsgroei, dat reeds hierdoor het economisch evenwicht verre is. Terecht merkte het Algemeen Handelsblad op dat met een inkomen van nauwelijks 450 gulden per jaar géén stabiliteit te verwachten is. Men zou daaraan kunnen toevoegen: het hoofdelijk inkomen in Latijns Amerika is sinds 1960 slechts gestegen met jaarlijks 1,75 pct. In Europa en in de Verenigde Staten is de stijging 4 pct.

Het uitzichtloze is dat de kloof tussen rijk en arm in Zuid Amerika in plaats van te verminderen, steeds dieper wordt. Globaal gesproken zijn het de grote landeigenaren die nog altijd een monopoliepositie innemen. En wanneer men al ergens tot agrarische hervormingen overgaat, weten de pachters, kleine boeren geworden, dikwijls niets beter te doen dan naar de grote stad te trekken.

Daar versterken zij het krotten-proletariaat. Bovendien is het analfabetisme in dit deel der aarde schrikbarend. Men zegt dat een 80 miljoen mensen in Latijns Amerika lezen noch schrijven

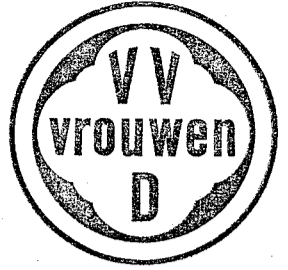
kunnen. Alles tezamen redenen, om niet het heil te verwachten van een gemeenschappelijke markt. Wel van een modernisering en vooral industrialisering, die deze zo uitgestrekte gebieden iets in de richting kunnen geven van economische gelijkwaardigheid ten opzichte van Europa en Noord Amerika.

LEGE HANDEN

President Johnson is bij zijn poging tot het stichten van deze gemeenschappelijke markt stellig te goeder trouw. Maar hij moest bij de aanvraag van de door hem toegedachte Noordamerikaanse steun een weigering incasseren van de volksvertegenwoordiging. De Commissie van Buitenlandse Aangelegenheden uit de Senaat, met aan het hoofd de heer Fulbright, heeft Johnson de blanco volmacht om 1,5 miljard dollar te spenderen aan Latijns Amerika, kortweg geweigerd. Deze machtige senator, hoewel partijgenoot van de president, begint zich steeds meer te ontpoppen als een tegenstander. Hij wenst in geen enkel opzicht te vergeten dat een ruime volmacht, destijds aan de president verstrekt na een gevecht in de haven van Tonking, door Johnson gebruikt werd om de oorlog tot Noord Vietnam uit te breiden. Zo kwam de Amerikaanse president uiterlijk vol goede moed, maar niettemin met lege handen in Punta del Este aan.

Dat intussen een groter samenhang tussen de landen van het Latijns Amerikaanse blok zijn nut kan hebben, zullen weinigen ontkennen. Met Eduardo Frei, de energieke en efficiënte president van Chili, moet men echter vaststellen: „De Zuidamerikaanse landen moeten in de komende tien jaar vrijwillig revolutionaire hervormingen uitvoeren. Anders zullen die met geweld van revolutie afgedwongen worden.” Dit zou dan de constructieve revolutie in vrijheid zijn, die de Chileense president ook voorstaat in zijn eigen land.

L. M.

Kopij voor deze rubriek zenden aan:
Joh. H. Springer
Alexanderstraat 16 Haarlem

Wegens het grote aantal deelnemers aan de Landdag van de Organisatie Vrouwen in de VVD, verzoekt het werkkomité dringend om zo vroeg mogelijk te komen. Van 09.15 uur af is men voor de ontvangst gereed.

Om dezelfde reden is het werkkomité genoodzaakt zich strikt aan de aanmeldingsdatum te houden. Later ontvangende aanmeldingen kunnen slechts op een reservelijst geplaatst worden.

Huisvesting bejaarden

In het Hiltonhotel te Rotterdam is een studiedag gehouden over de zelfstandige huisvesting van bejaarden. Ook onze organisatie Vrouwen in de VVD werd er vertegenwoordigd en wel door de dames E.H. Bierman-Vijfwinkel uit Rotterdam en B. Neurdenburg-Bouvy uit Rijswijk. Zij stuurden ons een verslag, dat echter te lang is voor opnemings in ons blad. Gelukkig zullen de lezingen worden opgenomen in het blad „Op leeftijd”, dat verkrijgbaar is bij de Nederlandse Federatie voor Bejaardenzorg, Stadhouderslaan 146 te 's-Gravenhage. Wie belangstelling heeft voor dit onderwerp kan de lezingen daar dus bestellen.

De studiedag was georganiseerd door bovengenoemde federatie in samenwerking met het Bouwcentrum.

Het valt op dat onder de zes sprekers geen enkele vrouw was. Wij hopen dat de aanwezige dames wel aan de discussies deelnamen. Vrouwen hebben, zeker op dit terrein, zo haar eigen kijk op de zaken.

En waren er ook bejaarden aanwezig, of tenminste zij, die op de rand staan? Zij zijn de allermeeest belanghebbenden en kunnen uit eigen ervaring spreken. En stellig zijn er, die daartoe best in staat zijn.

Het gevoel bekruipt ons dat, bij alle goede bedoelingen, dit toch wel enigszins een dag van outsiders was. Dat neemt niet weg dat de lezingen op zichzelf stellig wel interessant waren.

„De hoofdschotel van deze dag waren de medische, psychologische en sociale aspecten van de zelfstandige huisvesting van de bejaarden. Een prettige bijkomstigheid is dat bij een bepaalde vorm van dienstverlening er een economisch voordeel is boven het wonen in bejaardentehuizen”, zo schrijft mevrouw Bierman.

De voorzitter van genoemde federatie, de arts A. D. W. Tilanus, vertelde dat 10 pct. van de Nederlandse bevolking tot de bejaarden behoort en dat daarvan 25 pct. er financieel gunstig voorstaat. Ook 25 pct. leeft beneden het bestaansminimum; dit zijn dus gevallen voor de Alg. Bijstandswet. Bij een onderzoek is gebleken, dat 26 à 30 pct. een eigen woning preferereert.

De heer dr. R. J. van Zonneveld, hoofdmedewerker Instituut Sociale Geneeskunde in Leiden zei dat grotere activiteit door zelfstandigheid het optreden van stoornissen ten goede beïnvloedt. Ook de derde spreker, de heer J.W. van Borselen, consulent bejaardenhuisvesting, was van mening dat ouderen zo lang mogelijk hun zelfstandigheid moeten behouden.

Dit zou bevorderd kunnen worden door kleine praktisch ingerichte woningen, met als zekerheid een verzorgingshuis of dienstencentrum op de achtergrond. Maar geen speciale bejaardenwijk!

Bovendien zouden kleine gerieflijke woningen de doorstroming uit de grote huizen bevorderen.

Aangezien er zoveel argumenten zijn voor zelfstandig wonen, is het te begrijpen dat de volgende spreker, drs. F. H. J. Nierstrasz, onderdirecteur Bouwcentrum, het betreunde dat de zelfstandige woonvormen in ons land wel wat worden miskend. In het buitenland is men in die richting al verder.

De laatste sprekers, de heren mr. H. J. P. J. Goedmakers, hoofd afdeling bejaardenzorg en gespecialiseerd in maatschappelijk werk van het ministerie van C. R. en M. en W. Verboven, maatschappelijk werker aan het bejaardencentrum Overvecht in Utrecht, bespraken de dienstencentra. De heer Verboven zei o.a. dat waar goede diensten in de omgeving bestaan, ze in het centrum overbodig zijn. Dit is in overeenstemming met de wenselijkheid ouderen zo lang mogelijk zelfstandig en in de gewone samenleving te laten leven.

Al met al wel een leerzame dag.

al meer dan 100 jaar
prefereren fijnproevers

DROSTE

Streekplan Noordzeekanaal

(vervolg van pag. 3)

tijd aan te passen. In dit landelijk gebied is plaats voor een beperkt aantal verzorgende kernen.

Een ruimtelijk beleid is volgens dit rapport alleen uitvoerbaar als alle factoren (stadsontwikkeling, verkeer, recreatie, waterbeheersing, landbouw, zandwinning enz.) in onderlinge samenhang worden bestudeerd en aangepakt. De daartoe noodzakelijke investeringen dienen daarbij mede in beschouwing te worden genomen, waardoor een reële fasering van het uit te voeren programma mogelijk wordt.

Tot zover de conclusies van bovengenoemd rapport.

Rest ten slotte de vraag of er met betrekking tot de diverse streekplannen wel de nodige en juiste coördinatie werd bereikt en of een nog ruimer overkoepelend plan geen voorkeur zou heb-

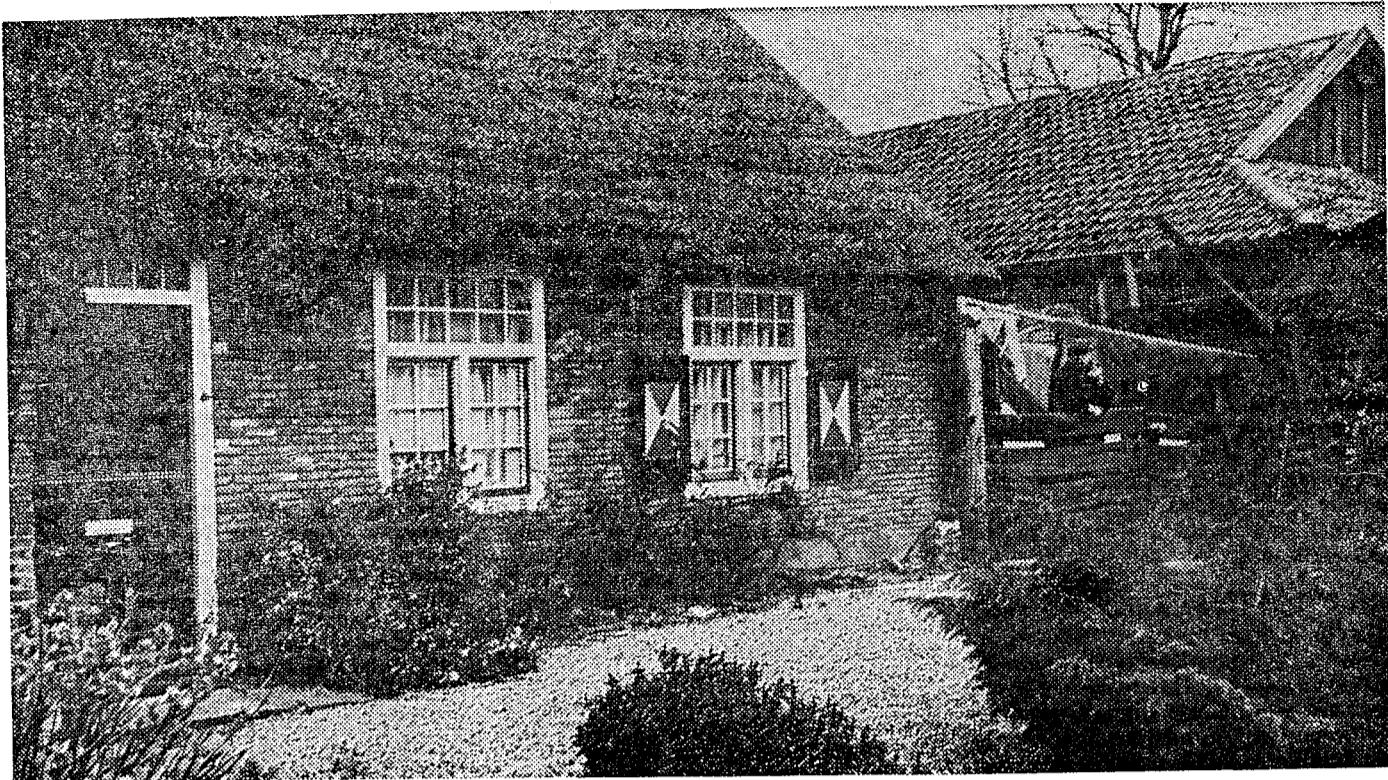
ben verdiend, waarbij vooral ook aandacht zou kunnen worden besteed aan het gebied Noord-Holland-Noord, dat gelijk de commissaris van de Koningin in Noord-Holland onlangs opmerkte, voor velen nog betrekkelijk onbekend is. Hij constateerde daarbij volkomen terecht, dat Noord-Holland-Noord een dynamisch land is met een grote toekomst. De industrialisatie is er reeds op gang gekomen; een toenemend aantal inwoners vindt in de oude en nieuwe bedrijven een goed bestaan. Aantrekkelijke vestigingsvoorwaarden, goede verbindingswegen en een gunstige arbeidsmarkt bieden voorts, vlak bij het lichtbevolkte westen, gunstige perspectieven voor tal van nieuwe bedrijven.

Hoe dit ook zij — laten wij vooral de lichtpunten blijven zien — de ontwikkeling in Noord-Holland verdient onze volle aandacht.

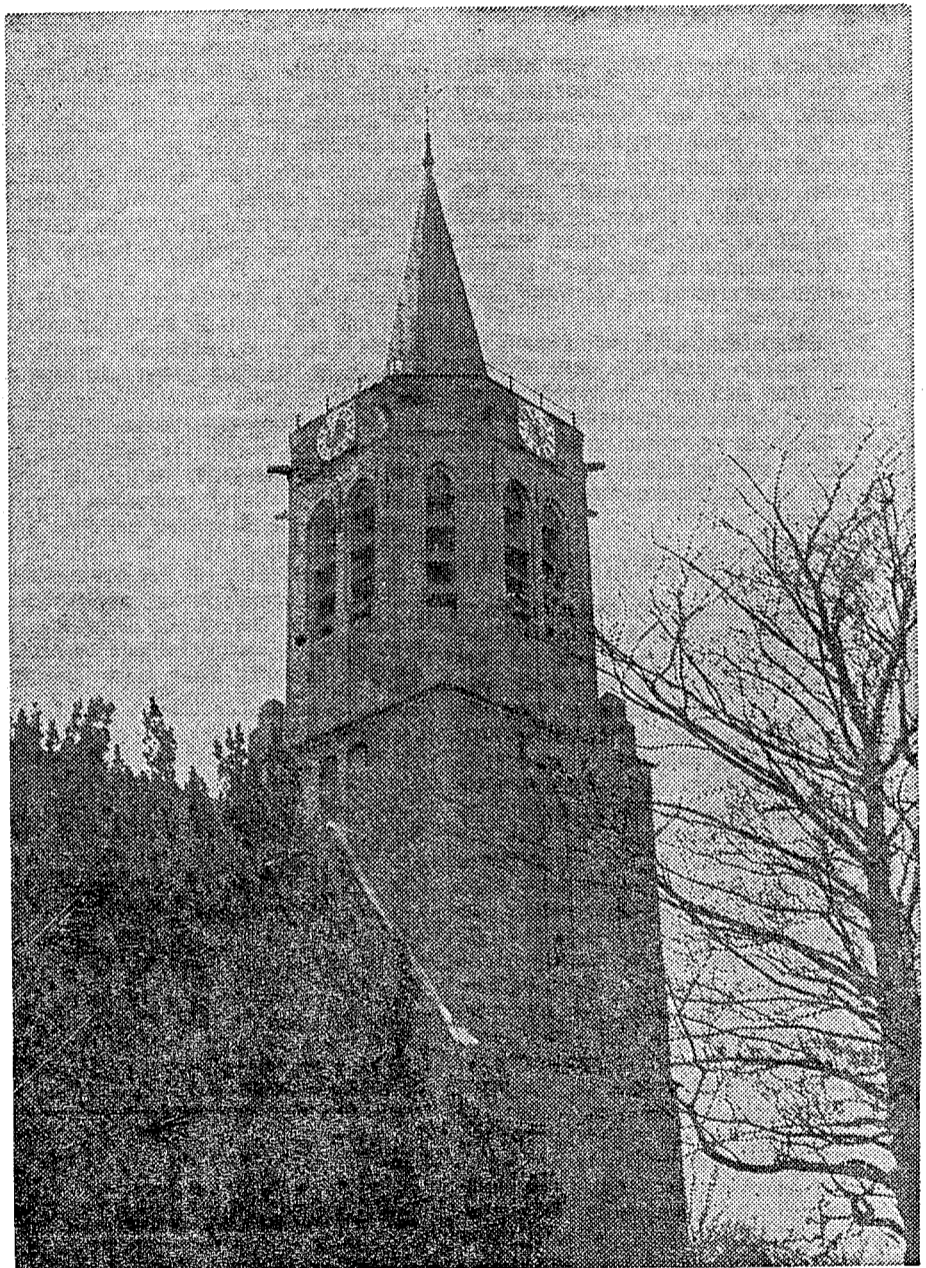
G. STEMPIER

BODEGOM SPIJKENISSE
Gebouwen van gewapend beton en priefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. - Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

De dames gaan ma het Gooi *Jubileum-landda*

Verjaars- geschenk

Maandag 24 april houdt de Organisatie Vrouwen in de VVD haar jubileum-landdag in Laren (NH). Zoals men elders in dit blad, op pagina 5 in de Vrouwenrubriek, kan lezen, blijkt er een verheugend grote belangstelling voor deze dag te bestaan. Natuurlijk in de eerste plaats omdat de dames in onze partij politiek hun mannetje willen staan. Voorts wegens het feestelijke karakter van de jubileum-dag. En tenslotte misschien ook wel omdat het Gooise Laren nu eenmaal — terecht — veel aantrekkingskracht bezit. Niet voor niets is het het dorp van de schilders, getuige de foto's, genomen door onze fotografe Hanneke Kortlandt, die men op deze pagina's aantreft. Zij zijn bedoeld als een bescheiden verjaardagsgeschenk van de redactie aan onze jubilerende dames. Wij wensen hen maandag een prettige dag toe, een goed congres in het Singermuseum. En wij hopen dat zij toch ook nog even de tijd zullen weten te vinden te genieten van het mooie Laren.

ag naar

Laren

ustieke omgeving

BIJ DE FOTO'S

Links bovenaan: een van de vele schilderachtige boerenhoeven die Laren rijk is. Daaronder: Schilders exposeren in de bomen. Daarnaast: toren van de Nederlands Hervormde Kerk. Links onderaan: de vijver op de Larense Brink.

Hiernaast een kijkje in het Singermuseum, waar de jubileum-landdag wordt gehouden. Daarboven de molen aan de Molenweg. Rechts bovenaan de enige plek waar de dames op hun congresdag niet terecht behoren te komen: de kroeg 't Bonte Paard, zoals het etablissement blijktens het uithangbord heet.

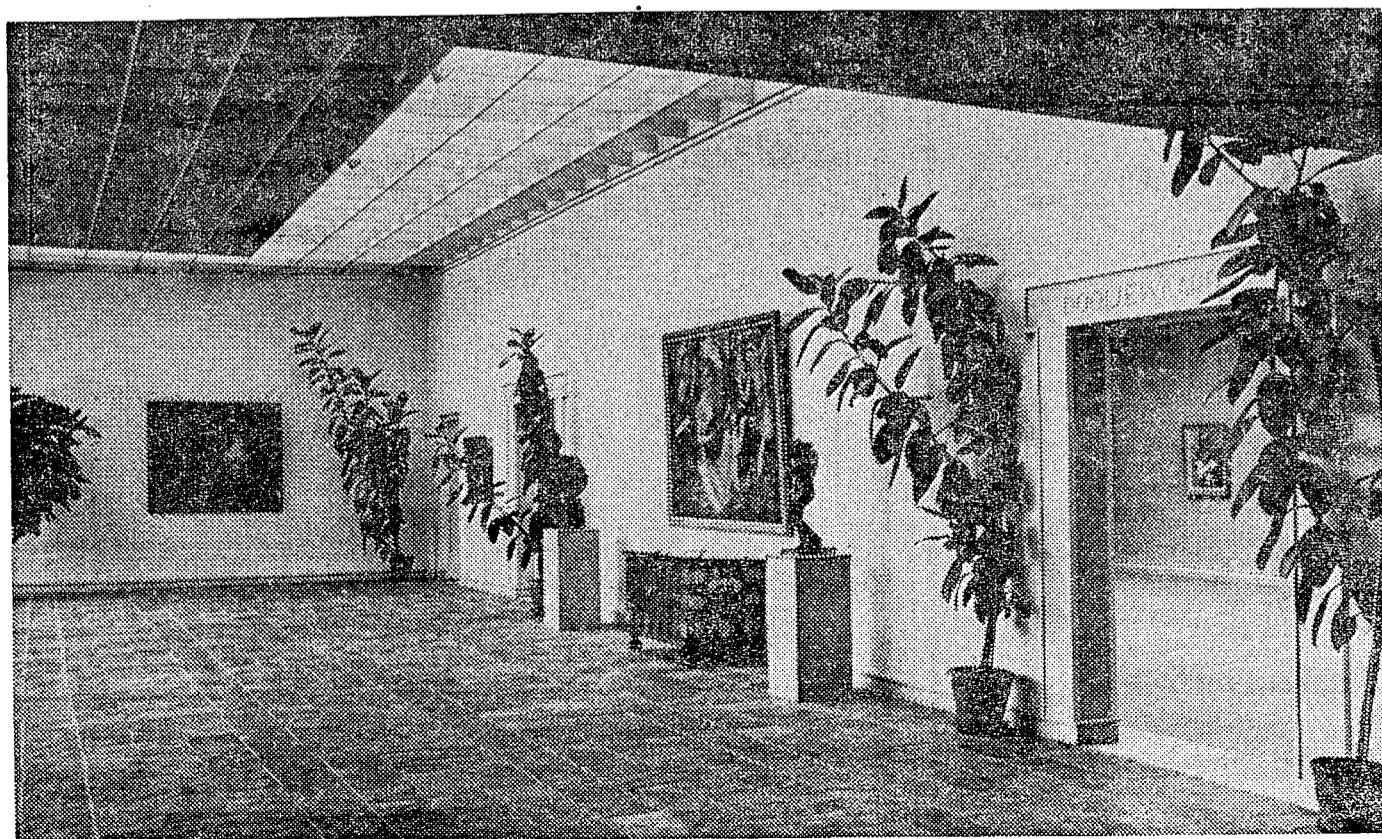
Sprekers op Landdag:

MR. TOXOPEUS

MR. GEERTSEMA

ONTEVREDENHEID over TELEVISIERECLAME

HET Nederlandse systeem van televisiereclame, dat we dan vorig jaar met zoveel moeite en na zoveel strijd geaccepteerd hebben gekregen, blijkt na drie maanden al niet te deugen. Dat heeft een groot aantal deskundigen al kunnen voorspellen, maar omdat het tenslotte om een politieke beslissing is gegaan, kon men van tevoren weten dat men met een onhanteerbaar compromis zou worden opgescheept. De ontevredenheid over het systeem heeft nu haar ontleding gevonden in een brief van twee belanghebbende partijen, namelijk de Bond van Adverteerders en de Vereniging van Erkende Advertentie-bureaus.

Bij de STER, het exploitatieorgaan dat de te weinige zendtijd moet verdelen, is een brief ontvangen waarin de twee organisaties vragen om verlaging van de tarieven voor het tweede net en verder om uitbreiding van zendtijd.

De grote grief is in de eerste plaats de veel te hoge tarieven die moeten worden betaald voor uitzending over het tweede net. Het is nl. gebleken dat de gemiddelde kijkdichtheid, die de STER voor mogelijk heeft gehouden, nimmer wordt gehaald. In heel veel gevallen is de kijkdichtheid maar één procent en het gemiddelde over de eerste drie maanden van dit jaar zal voor het tweede net hooguit vijf procent hebben bereikt. Dat betekent in concreto dat maar 60.000 TV-ontvangers op de momenten van reclameuitzending aan stonden. En dat geprojecteerd tegen een totaal van thans rond de 2,3 miljoen

toestellen. Over het eerste net is die kijkdichtheid aanzienlijk hoger. Zij bereikt daar doorgaans een percentage dat ligt tussen de 45 en 50. En dat percentage is weer hoger dan door de STER werd verwacht.

Een grote adverteerder, die voor uitzending over Nederland I een eenmalige prijs van achtduizend gulden betaalde, moest voor uitzending over Nederland II 3400 gulden betalen. Maar bij een kijkdichtheidsverhouding van 10 : 1, blijkt het dat in feite die adverteerder voor Nederland II een tarief moet betalen dat vier maal zo hoog ligt als voor Nederland I. Zou men een tarief vaststellen, dat correleert met de kijkdichtheid van de twee programma's, dan zouden de tarieven voor Nederland I waarschijnlijk met een kwart tot een derde stijgen, maar die voor het tweede net zouden tot één derde worden teruggebracht. Of er dan van redelijke tarieven kan worden gesproken is overigens nog de vraag, omdat in het algemeen de Nederlandse prijzen aan de stijve kant zijn.

Overigens is het nog maar de vraag of nog dit jaar verandering in de tarieven zal worden gebracht. Afgaande op mededelingen van de kant van de STER komt het er niet meer van.

ZWEVEND BLOK

De oplossing voor de problemen van de adverteerder moet worden gezocht in uitbreiding van de zendtijd. De 95 reclameminuten van nu zijn veel te weinig. De adverteerder kan niet plannen. Wanneer hij de televisie in zijn reclamecampagne heeft opgenomen, dreigt

ieder ogenblik het gevaar dat zijn aanvraag niet kan worden gehonoreerd en dat zijn integraal mediaplan op zijn kop wordt gezet. Bovendien is de tijd voor lange tijd vol en het is dus onmogelijk plotseling met een extra reclame-impuls via de televisie de verkoop te stimuleren. Bovendien kan een organisatie als de STER het de aanvrager natuurlijk nooit helemaal naar de zin maken en treedt in feite de STER op als beoordelaar van het mediaplan, hoewel zij dat eigenlijk niet wil.

In de brief van de organisaties wordt gevraagd om uitbreiding. Rond het nieuws is op beide zenders nog wel ruimte. Niet alle nieuwsbulletins zijn geflankeerd door reclameblokken. Alleen een reclameblok aan het einde van het laatste nieuws heeft weinig zin, omdat er dan een grote kans is dat de kijkers de knop al hebben omgedraaid en ze dus het laatste reclameblok missen. Beter gezegd, dat het reclameblok de kijkers mist.

Nu is het voorstel gekomen tot invoering van een zgn. „zwevend reclameblok” in het avondschema. Het blijkt dat er zo tussen kwart voor negen en half tien altijd wel een programmawisseling is en de overgang kan tot een pauze van drie minuten worden uitgebreid. In die drie minuten zou plaats zijn voor een reclameblok. Een niet onlogische suggestie.

Degene evenwel die zich de strijd om de commerciële televisie herinnert, zal een glimlach moeilijk kunnen onderdrukken. Daarbij ging het immers o.a. ook om een inpassing van reclames tussen afzonderlijke programma's in. Nu zal de principiële strijd waarschijnlijk niet weer oplaaien. Er staat immers

geen commerciële outsider buiten de deur te trappen om ook binnen te mogen en ten tweede is er geld nodig. En als er geld in het geding is, is de principiële Nederlander heel vaak wat minder principieel. Het geld werkt hier als een onthardingsmiddel.

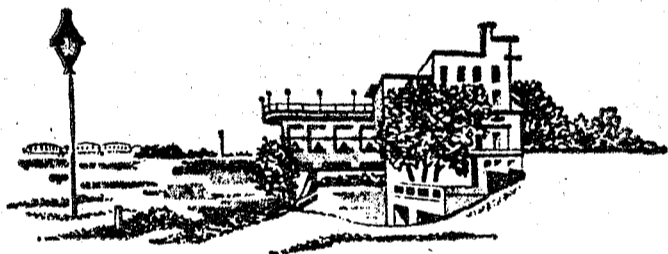
Trouwens, tijdens de behandeling van de omroepnota destijds in de Tweede Kamer heeft de toenmalige minister van cultuur, mr. Maarten Vrolijk, zelf gesuggereerd om een extra nieuwsbulletin omstreeks negen uur te creëren, om zodoende aan de nodige ruimte voor reclame te komen. Maar dat zou helemaal betekenen: het programma ondergeschikt maken aan de reclame.

Wanneer zou het dan tot uitbreiding kunnen komen? Misschien kan de volgende suggestie helpen. De kleinere TROS is inmiddels uitgegroeid tot een volwaardige C-omroep en dat betekent, dat ze aanstonds twee en een half uur televisie mag gaan uitzenden. Natuurlijk wil ze liefst zo snel mogelijk. Wanneer tot zendtijduitbreiding wordt besloten houdt dat een herverdeling in van de zendtijd, dus een nieuw zendschema. Dat is het meest geschikte ogenblik om ook voor de reclame-uitzendingen tot herziening te komen.

Bij de discussie over de televisiereclame heeft steeds het belang van de pers meegespeeld. Het resultaat is een fonds waarin 40 pct. van de inkomsten worden gestort als mogelijke compensatie voor de pers voor geleden verliezen. Wat blijkt nu? Dat, en informaties bij 'n aantal bladen hebben het vermoeden bevestigd, er in het geheel geen teruggang in de advertentieomzetten te constateren valt. Met name niet in die sectoren waarvoor ook in televisie reclame wordt gemaakt. Conclusie: het tijdelijke fonds zou zo spoedig mogelijk moeten worden opgeheven en de inkomsten daaruit zouden naar de televisie moeten gaan. Want die heeft het geld hard nodig. Voor de programma's, waar nu geen geld voor is en voor verdere technische uitbouw.

Wel is er een opmerkelijke achteruitgang waar te nemen in de sector van de personeelsadvertenties, die in het verleden voor kranten een betrekkelijke goudmijn zijn geweest. Maar wat dat betreft vertrouwde de exploitatiechef van een landelijk blad mij toe, dat de krapte op de arbeidsmarkt de kranten in de exploitatiesector nimmer windeieren heeft gelegd.

DR. P. GROS.

Rijnhotel-Arnhem

annex SAVOY-RESTAURANT

Hotel met sfeer en gesoigneerde keuken

RIJNTERRAS

Onderlangs 10 - Arnhem - Tel. 08300-27141

OISTERWIJK

Hotel-Restaurant „BOSRAND”

Een vriendelijk rustig hotel-restaurant voor alle jaargetijden. 25 modern ingerichte kamers.

CONFERENTIE-ZAAL.

Kamer met

ontbijt f 12.50

Telefoon 04242-2254

Hotel

„De Herikerberg”

Markelo - Tel. 05476-223

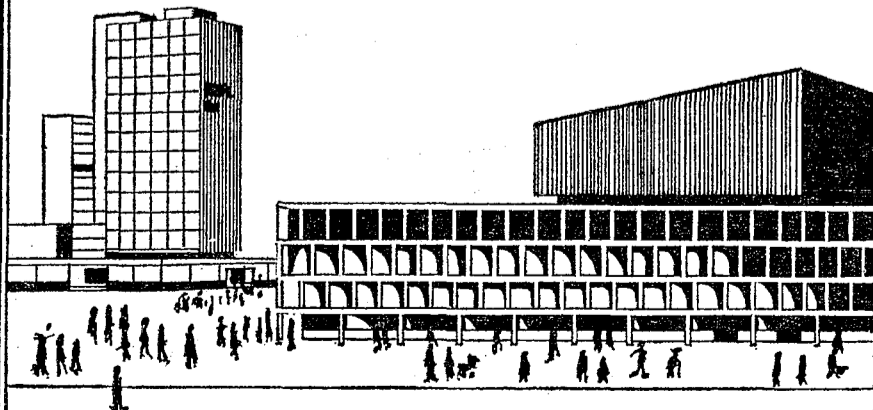
Het gehele jaar geopend.

Specialiteiten Restaurant.

Ruime parkeergelegenheid.

falstaff

café-restaurant in het "RIJNHOTEL" ROTTERDAM

harmonie

café-restaurant in "DE DOELEN" naast de hoofdingang

Voer voor politieke studieclubs

Dr. Remco E. de Maar, te 's-Gravenhage, schrijft ons:

Naar aanleiding van de laatste verkiezingen zal er veel gediscussieerd worden. Dat is nuttig, want er valt veel uit te leren. Heel veel te studeren valt er echter ook, want vele problemen vragen om een oplossing.

Ervaringen, opgedaan met liberale studieclubs, zijn de aanleiding tot deze publikatie.

Mij is daarbij steeds opgevallen, dat men in de eerste plaats de aandacht wil schenken aan datgene wat men voor zichzelf als onrecht gevoelt en de problemen, waarmede men direct in huis of werk in aanraking komt. Dat is zowel juist als onjuist.

Juist, omdat wij nooit moeten afdalen in onze zorg ook voor de ene mens en derhalve zijn ook zijn problemen voor ons belangrijk. Temeer omdat de problemen van deze ene mens meestal niet op zichzelf staan en dus ook elders voorkomen. Toch is het vaak meer het helpen van een mens in nood, dan het richting geven aan de oplossing van maatschappelijke vraagstukken. Onjuist, omdat men te snel vergeet, dat wat voor de een onrecht schijnt voor een ander een bijna paradijselijke toestand is. Oplossen van eigen probleem kan dus best betekenen, dat anderen juist daardoor weer schade leiden.

Ditzelfde geldt ook voor politieke partijen. Gezien hun controverse is er vaak eerder sprake van verschuiven van problemen dan van oplossen.

Ik geloof dat wij allen in de afgelopen politieke strijd inderdaad te veel aandacht zijn blijven schenken aan de eigen problemen en hun mogelijke oplossing en te veel grote problemen, die ons allen aangaan, hebben verschoven naar later.

Ik zie dan ook als taak van politieke studieclubs, dat zij zich bezig gaan houden met de grote problemen.

Niet dat zij daarbij het idee moeten hebben, dat zij daarvoor een pasklare oplossing zullen vinden, maar zij helpen wel mee aan het vinden van de juiste richting, waarin de oplossing moet worden gezocht. Zij zijn immers de kiezers. Een braintrust die van deze rapporten onvoldoende kennis zou nemen, zou haar politieke partij, die zij moet adviseren, een slechte dienst bewijzen.

Nu is het zien in de toekomst een moeilijke zaak. Maar toch zal men om waarlijk progressief te willen zijn een poging daartoe moeten willen ondernemen. Ik zou dit verder willen illustreren.

Bij deze studie zal men zich nu eens niet moeten laten leiden door de gedachten, wat het allemaal gaat kosten. Men moet in de eerste instantie denken: wat is het meest wenselijke in een maatschappij die zeer snel evolueert en in aantal toeneemt. Welke maatregelen men ook wenst te nemen tot afname van deze groei, in aantal toenemen doet zij desondanks.

Zo zal men misschien het begrip volledige werkgelegenheid moeten ombuigen. Het is zeer de vraag of wij in de toekomst voor ieder mens werk zullen kunnen creëren. Met volledig begrip voor het feit, dat desondanks deze mensen moeten leven, wonen en eten, lijkt het mij toch juist om met het feit van een belangrijk niet arbeidzaam deel van de bevolking rekening te houden, zoals wij nu reeds met een steeds groter wordend deel vergrijzing te maken hebben. Men zal zich dan moeten neerleggen bij de gedachte, dat relatief gesproken een steeds kleiner deel van de beroepsbevolking werkzaam zal zijn in de produktieve sector.

Ongetwijfeld kan de dienstverlenende sector een uitbreiding ondergaan en zullen voor de grote taken nog veel, ook in de ambtelijke sfeer, mensen nodig zijn, maar desondanks is het daarnaast zeer wel mogelijk, dat er een grote groep overblijft waarvoor geen emplooi te vinden zal zijn.

verleden immers door onze kennis verbroken. Wij bereizen de hele wereld, wij kunnen ons veel beter wapenen tegen ziekte en armoede, de omstandigheden waaronder wij werken zijn veel menswaardiger geworden, wij wonen beter, hebben beter onderwijs enz., enz., dan bij voorbeeld 50 jaar geleden.

Ook dit alles betekent vrijheid. We zijn een heleboel taboe's kwijt en heden gaat de jeugd voorop om nog meer taboe's overboord te gooien, zij doorbreekt de conventie en men voelt zich daardoor vrij en men is het dan ook.

Welke problemen wij ook willen oplossen, wij komen steeds weer bij de financiën uit. Het is mij altijd weer bijzonder vreemd, dat wij wel in staat zijn

beid en kapitaal en ophouden met elkaar te trachten te overbieden of te ondergraven. Ook degenen, die bij voorkeur de arbeid verdedigen, de vakbonden dus, zullen ernstig en snel van mentaliteit moeten veranderen, willen zij in de medezeggenschap gelijkwaardige partners zijn. Dus welvaart bevordert en niet marxistisch denkend en wat meer waardering hebben voor de leiding van de bedrijven, en hun specifieke kennis en kunde. Medezeggenschap is niet overnemen van macht, maar is medehelpen.

DE SOCIALE WETGEVING

Hoe moet onze houding zijn tegenover

ving kan zeker in een volle wereld nooit meer zijn dan een basis-oplossing. Er blijft genoeg ruimte over om via de eigen verantwoordelijkheid een luxere oplossing na te streven.

Wel dringt zich hierbij de vraag op: zijn de premieën voor dit alles bestanddeel van het loon of zijn zij belasting? Laten wij in deze zaken vooral streven naar administratief de meest eenvoudige oplossing en dat is, dat het belasting is en dat het via de algemene middelen gefinancierd moet worden. Degenen, die hiermede in het dagelijks leven zelf te maken hebben kunnen, dacht ik, het verschil tussen bruto (vuil) en netto (schoon) loon moeilijk anders zien dan een som die er af gaat en wel buiten hen om. Laten wij het dan ook als één belasting zien en vooral in de produktiesector niemand met administratie overladen om de subtiële verschillen tussen premie en belasting te handhaven en onderwerp van eindeloze discussies te maken over wie wat moet betalen.

ONDERWIJS EN RUIMTELIJKE ORDENING

Ik dacht ook, dat streven naar vereenvoudiging ook gold voor ons onderwijs. Is 't nu niet een bijzonder ingewikkelde zaak geworden van schoolgeld, schoolgeldbelasting, toeslagen, renteloze voorschotten, beurzen enz., terwijl de gelijkheid van kansen voor iedereen, die wij voorstaan, nooit beter gewaarborgd kan worden dan wanneer de remmen tot iedere vorm van onderwijs wegvallen? Schets dan niet onmiddellijk alle gevaren van klaploperij die daarbij kunnen optreden, maar bedenk eerder dat een ontplooiing van alle krachten in ons volk via een zo volledig mogelijk onderwijs een bevrijding kan betekenen voor velen, die nu nog geremd worden in hun mogelijkheden door paternale invloeden.

Bestudeert men toch het onderwijs, laten wij dan ook eens nagaan of ons punt van uitgang nog wel goed is. Ondanks allerlei vernieuwingen, waarvan ik de technische juistheid niet wil betwisten, vraag ik mij steeds weer af waarom bij ons het kind steeds maar weer aangepast moet worden aan het onderwijs in plaats van andersom. Is de stelling, dat men een afgemeten hoeveelheid kennis moet hebben om een bepaalde functie in de maatschappij te vervullen nog wel juist? Zijn wij niet

(vervolg op pag. 11)

Drie grondgedachten:

- VERDUIDELIJKEN
- VEREENVOUDIGEN
- DIFFERENTIEREN

een reitourvluchtje naar de maan te organiseren, maar niet om de wereldfinanciën te reglementeren. Niet alleen dat wij onze eigen toekomst moeten financieren, maar ook die van de ontwikkelingslanden en haar miljardenbevolking. Wij zouden natuurlijk best wat harder kunnen werken, wat meer en goedkoper produceren, maar kunnen wij dat ook afzetten tussen nu en bij voorbeeld het jaar 2000? Dat is nl. nog steeds onze algemene gedachtengang. Producenten en uit de winst alles financieren.

Een financieel-economische studie-groep zou die problemen onder de loep moeten nemen en daaraan bij voorbeeld een beschouwing moeten vastknopen, wat de consequenties zouden zijn van twee valuta-systemen. Een nationale zoals wij deze thans kennen en onderhevig aan het marktprincipe hetgeen wij nog steeds nastreven en een wereldvaluta ter financiering van de toekomst. Een wereldvaluta die ook een waarde moet hebben en een dekking. Maar moeten die twee begrippen nu precies overeenkomen met dezelfde begrippen die wij hanteren bij onze nationale valuta's? Zouden wij dat niet kunnen, dan is de consequentie, willen wij niet van armoede omkomen of via revolutie en oorlog strijden om de beste beetjes, dat wij ons aantal aanpassen aan het jasje waar we in kunnen.

De vraag die dan weer opdoemt is of het nu juist de hoogstaande technische Westerse wereld moet zijn om bij deze gebourtenbeperking voorop te gaan.

Met degenen die in de politiek zo graag het begrip temporiseren gebruiken, verschil ik van mening. Op dit moment na het debacle van het vorige kabinet kan het niet anders, maar normaal gesproken betekent temporiseren, armoede vergroten.

Hoe dienen wij het begrip arbeid verder te zien en dus ook de beloning van de arbeid? Blijven wij kapitaal stellen boven arbeid of zijn wij reeds zover dat wij erkennen dat beide van dezelfde orde zijn en dus geheel gelijkwaardig? Maar dan ook de consequenties daarvan aanvaarden. Dus: medezeggenschap en gelijke beloning van ar-

de sociale wetgeving? Is het nu werkelijk zo, dat onze opvatting over de eigen verantwoordelijkheid er consequent toe moet leiden, dat wij eigenlijk altijd achter deze wetten aanhollen? Ik geloof niet dat deze wetten de persoonlijke verantwoordelijkheid aantasten. Onze maatschappij is allang zodanig getransformeerd, dat praktisch niemand die verantwoordelijkheid nog zelf kan dragen. In tegendeel ik geloof, dat een vervolmaken en afronden van de sociale wetgeving een belangrijke bijdrage kan zijn tot het vrijer maken van de mens. Door het voor hem oplossen van een aantal voor de ene mens nauwelijks meer op te lossen problemen neemt men een aantal zorgen weg of mogelijk voorkomt men zorgen die men moeilijk kan realiseren en dat is geven van vrijheid. Een goede sociale wetge-

containers:
koel/vries-
containers:

„Flats” en
„Huifcontainers”:

Onder de beschermde naam „Multiload”-container bouwt Paul & Van Weelde N.V. genormaliseerde aluminium STAPELCONTAINERS voor het stukgoederenvervoer.

De constructie van Van Weelde's containers leent zich in het bijzonder tot het bouwen van uitvoeringen als koel/vriescontainers, met naar keuze polystreen of polyurethaan isolatie. Binnenafwerking naar wens in aluminium of Polyester. Tevens kan elk gewenst koel-aggregaat worden geleverd.

GESLOTEN ALUMINIUM
CARROSSERIEËN

CARROSSERIE- EN CONTAINERFABRIEK

PAUL & VAN WEELDE N.V.

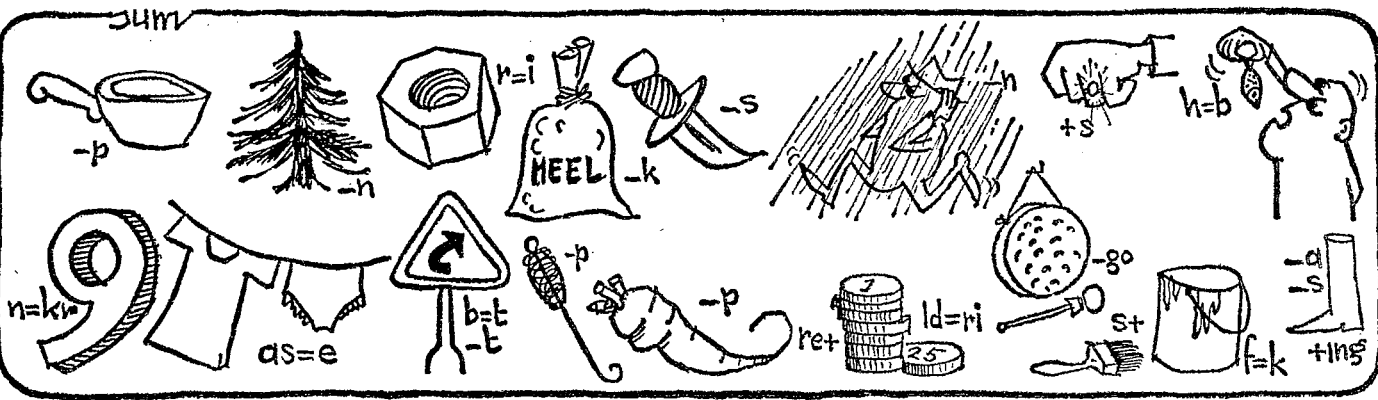
'S-GRAVENWEG 350 - NIEUWERKERK A/D IJSSSEL - TEL. (01803) 2841 (3 LIJNEN)

STEEDS MEER SPELREGELS

Men zal zich eveneens vertrouwd moeten maken met de gedachte, dat in een steeds voller wordende maatschappij steeds meer spelregels in acht genomen moeten worden. Sommigen trekken daaruit de conclusie dat dit als logische consequentie heeft, dat de vrijheid daardoor noodzakelijkerwijs moet worden ingeperkt en derhalve eigenlijk geen interessant politiek punt meer is.

Daar tegenover zijn er ook liberalen, die juist in een weliswaar volle, maar technisch en maatschappelijk goed gerunde maatschappij ook grotere, maar andere dan de hedendaagse vrijheden voor de mens zien opdoemen. Men moet er van uit durven gaan, dat ook het begrip en vooral het gevoel vrijheid mede evolueert. Vele boeien zijn in het

POLITIEK PIEKEREN

N.V. RIJNSTAAL

Telefoon 24941/45 · Arnhem

Postbus 42

FABRIKANTE

VAN

GELASTE

STALEN BUIZEN

SMIT KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

**N.V. BERGINGS- EN TRANSPORTBEDRIJF
VAN DEN AKKER***Bergen van schepen en ladingen.**Verhuur van drijvende bokken tot 200 ton.**Verzorging van al uw transporten te water.**Duikerwerkzaamheden.**Bergingsvaartuigen uitgerust met zandpompen tot 14"***KANAALSTRAAT 59 - VLISSINGEN**

TELEFOON 5120 — TELEX 55108

n.k.u. 2430 en 4261

ROTTERDAM · TELEFOON 195202 194790

AMSTERDAM · TELEFOON 425257

Spinners en Twijners van
WEEF- EN TRICOTGARENS**Boele's Scheepswerven en
Machinefabriek N.V.****BOLNES (bij Rotterdam)***Reparatie en nieuwbouw*

TELEFOON 195100 ROTTERDAM

— TELEGR. BOELE - BOLNES

SINDS 1892

*in het hart
van Amsterdam*COMPLETE
INTERIEURVERZORGINGDESKUNDIGE
ADVIEZENFRANCO
LEVERING
DOOR GEHEEL
NEDERLAND**Brandsteden**

MEUBELN

VIJZELSTRAAT 115 - 119 — AMSTERDAM — TELEFOON 24 87 16

DAMMERS & VAN DER HEIDE'S**Scheepvaart- en Handelsbedrijf N.V.**Reders, cargadoors, bevrachters, expediteurs,
beëdigde makelaars voor het kopen, verkopen
en bouwen van schepen.**„Calandhuis“, Willemskade 18, Postbus 444
Rotterdam-2**

TELEGR.ADRS: ENERGETIC - (New Boe Code)

TELEFOON 11.93.00 (15 lijnen) - TELEX 21127 (2 lijnen)

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton

ZETLENGTE 7 m, dikte 32 mm

Constructiewerkplaatsen**W. HUIZER N.V.**

TELEFOON 01804-2657 — GROENEDIJK 10

CAPELLE a/d IJSSEL

Mijn opinie is ..

In deze rubriek neemt de redactie brieven van lezers op, waarin een mening naar voren wordt gebracht welke de redactie belangwekkend genoeg acht om onder de aandacht van andere lezers te brengen. Dit houdt uiteraard niet in dat de redactie het altijd met die mening eens is.

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden brieven te bekorten, zonder dat daardoor de strekking van het betoog wordt aangetast. In zulke gevallen zal bij het ingezonden stuk de aantekening worden geplaatst „van redactie-wege bekort“.

Anonieme brieven en brieven met een beledigende inhoud worden terzijde gelegd.

• Voorkeurstemmen

In Vrijheid en Democratie van 31 maart trekt mr. Heyligers enige conclusies uit de in het daaraan voorafgaand nummer gepubliceerd overzicht van de voorkeurstemmen uitgebracht op de kandidaten 2 t.m. 25 van onze lijsten. Het aantal voorkeurstemmen zou in totaal slechts circa 77.000 bedragen, wat zou neerkomen op een tiende van de op onze partij uitgebrachte stemmen.

Mr. Heyligers concludeert o.m. dat blijkbaar de persoon van de kandidaat de kiezer slechts matig interesseert en dat hij stemt op een partij, niet op een kandidaat. Voorts voert hij o.m. aan dat het bij het samenstellen van de kandidatenlijsten zo vaak gehoorde argument, dat iemand in zijn streek of groepering zo veel aanhang heeft, in de gepubliceerde cijfers geen bevestiging vindt. Aan het slot laat mr. Heyligers dan nog het advies volgen op de kandidatenlijst vooral geen personen te plaatsen, die hun plaats meer danken aan beweerde populariteit in eigen kring dan aan geschiktheid voor hun taak als Kamerlid.

Wat van dit alles te denken? Allereerst dit, dat naar mijn gevoelen juist bij de doorgaans liberaal stemmende kiezers de persoon van de kandidaat een grote rol speelt. In onze kringen wordt nogal eens het verlangen uitgesproken, dat men de persoon van de kandidaat wenst te kennen. Bij onze kiezers neemt de partij niet die centrale plaats in als bij andere groeperingen vaak het geval is. Men ziet terdege naar de persoon. Is bovendien de lijststaanvoerder een populair en gezien persoon, dan is dit natuurlijk des te beter.

Mr. Heyligers geeft in zijn ingezonden stuk een groepering van de voorkeurstemmen en noemt daarbij het aantal behaald door de heer Zegering Hadders, maar vermeldt daarbij niet, dat van de 10.820 voorkeurstemmen er 5888 afkomstig zijn uit de kieskring Assen en 3953 uit de kieskring Groningen. Wijzen deze aantallen niet op eigen grote aanhang in het noorden? De heer Zegering Hadders had die trouwens ook bij vorige verkiezingen.

Vervolgens het navolgende. Het is mr. Heyligers blijkbaar ongaan dat ook op de — in elke kieskring verschillende — niet in Vrijheid en Democratie vermelde kandidaten 26 t.m. 30 verschillende voorkeurstemmen zijn uitgebracht. In totaal liefst 10.726 (zie bijvoegsel Staatscourant van 22 febr. 1967, nr. 38.).

De aantallen zijn in de verschillende kieskringen zeer uiteenlopend. Aan de top staat Groningen met 2243 voorkeurstemmen, vervolgens Maastricht met 874 en Assen 820, terwijl Middelburg met slechts 197 onderaan staat. Het totaal aantal voorkeurstemmen bedraagt dus niet 77.000, zoals mr. Heyligers aangeeft, maar ruim 87.700.

Interessanter is evenwel de vraag wat de gevolgen zouden zijn geweest indien op de plaatsen 26 t.m. 30 geen bekende personen uit een streek, doch overeenkomstig een systeem als feitelijk door mr. Heyligers bepleit, in het hele land dezelfde personen waren gesteld. Ik waag het te veronderstellen, of schoon men deze zaken nooit bewijzen kan — voor zover mij bekend, heeft een opinieonderzoek zich nog nimmer met de voorkeurstemmen beziggehouden — dat het aantal uitgebrachte voorkeurstemmen op de nrs. 26 t.m. 30 in

dat geval veel minder dan de helft van thans zou hebben bedragen.

Hoe belangrijk deze zaak is, blijkt wel hieruit, wanneer men bedenkt, dat we met onze 738202 stemmen slechts 16 zetels (met voor elk een hele kiesdeler) kregen en vanwege een overschot van slechts 4554 stemmen (o.a. het stelsel van de grootste gemiddelden) de 17de, de winstzetel.

Was het aantal voorkeurstemmen op de plaatsen 26 t.m. 30 beneden de 5000 geweest en het aantal stemmen op de overige kandidaten (1 t.m. 25) gelijk gebleven, dan hadden we onze winstzetel verspeeld. Dit lijkt mij wel een reden om voorzichtig te zijn en het thans gevolgde systeem om de nrs. 26 t.m. 30 te doen bezetten door kandidaten uit de centrales niet te verlaten.

Mr. Th. F. RAEDT, Soest

• Mr. A. Geurtsen

In ons blad van 7 april viel mijn oog op een uitspraak van mr. A. Geurtsen in het artikel over hem in de serie Portretten van lijst 3.

Is deze uitspraak juist weergegeven, en waarom zou ik daaraan twijfelen, dan zou ik deze, heel zacht uitgedrukt, zeer ongelukkig willen noemen.

De heer Geurtsen meent dat de onduidelijkheid van de politieke partijen in Nederland zijn oorzaak vindt in het feit dat zij te weinig dragers zijn van aan elkaar verwante belangen. De oplossing van de heer Geurtsen is heel simpel. Drie partijen en wel: een voor de ondernemers, een voor de middengroe-

kleur en bescherming

Verf Van Vettewinkel, Prins Hendrikkade 60-82, Postbus 175, Amsterdam

pen en een voor de arbeiders. Tot overmaat van ramp noemt de heer Geurtsen dit de ideale partijstructuur en meent dat deze er op de duur zeker zal komen.

Ik voel me gelukkig met de overtuiging dat dit geen VVD-mening is en ook wel nooit zal worden. Zelf meen ik dan ook dat de kracht van onze VVD juist ligt in het feit dat zij steunt op vele mensen met liberale gedachten, welke niet gebaseerd zijn op hun positie in de maatschappij. Een levende en levendige partij, die heus wel kan en misschien ook wel eens moet verande-

ren, maar nooit zal passen in de ideale partijstructuur van de heer Geurtsen. Het enge behartigen van een groepsbelang zal juist de liberaal altijd volkomen vreemd zijn.

Verschillen van mening over allerlei zaken zijn binnen onze partij gelukkig vrijwel steeds mogelijk gebleken, maar als vurig supporter van onze Tweede Kamerfractie wens ik ze een wedstrijd zonder blessures, temeer, omdat ik voorlopig mijn hart vasthoud bij de gedachte aan het eventuele invallen van onze tweede reserve.

J. K. ALMA, Hoofddorp.

Voer voor politieke studieclubs

(Vervolg van pag. 9)

overladen met proefwerken, tentamens en examens? Allemaal om te bewijzen, dat wij de gedoseerde hoeveelheid in ons bol hebben opgeslagen?

Wat moeten wij doen met ons onderwijs om ons te bevrijden daarvan? Om vrij te worden van alle spanningen gedurende de school of opleidingstijd, niet alleen t.o.v. het kind, maar ook t.o.v. de ouders? Waarom praten over arbeidsverkortening en meer vrije tijd, terwijl de schoolgaande jeugd door huiswerk een overladen week krijgt? En hoe minder begaafd de leerling is, hoe langer de arbeidsweek met alle gevolgen van dien.

Trouwens, het begrip huiswerk past niet meer in het patroon van de vrijetijdsbesteding van een gezin. Zij is daarin een te grote belasting geworden en men mag van een gezin met enkele kinderen niet meer verlangen dat zij 10-15 jaar haar nieuwe levenspatroon opoffert aan het onderwijs buiten de schooluren. Dit regelen betekent vrijheid geven.

De toekomstige overvolle wereld zal vele problemen geven van wonen, werken en spelen. In het kader van de ruimtelijke ordening lijkt het toch wenselijker m.i. om geheel nieuwe en beter leefbaarder steden te bouwen, dan de bestaande steden en dorpen steeds maar rond haar kern uit te breiden. Reconstructie van de grote stad op het bestaande oppervlak is hierbij eveneens van belang. Wij moeten in de eerste plaats het groen handhaven en de aard van de woonplaats daaraan aanpassen. Ik dacht derhalve dat de compacte stad verre te verkiezen is boven de olievlak-stad. In deze zullen wij ons vertrouwd moeten maken met de gedachte, dat wonen, verplaatsen en werken in hetzelfde vlak niet meer van deze tijd is. Wij zullen dit moeten doen in verschillende lagen boven elkaar. En wij zullen de ruimte rondom deze compacte steden dienen te benutten voor ons werk en ons spel.

Daarnaast zullen wij duidelijk moeten afwegen wat meer waard is: gezondheid of werk. Kiezen wij voor gezondheid, dan zullen wij in Nederland aan onze industriële expansie terwille van de lucht en waterzuiverheid, het lawaai, hinder en alle andere normen die de leefbaarheid kunnen aantasten, een begrenzing moeten geven. Dat zal dan betekenen dat industrieën die dit doorkruisen op een andere plaats in Europa of in de wereld geplaatst zullen moeten worden.

Is in ons denken de werkgelegenheid alleen primair, dan is de consequentie dat velen op een zeker moment elders in Europa of in de wereld terwille van hun gezondheid zullen moeten gaan wonen en daar hun consumptieve rol gaan vervullen.

DE BELASTINGEN

Ten slotte dan de belastingen, nauw samenhangend met ons punt van uitgang: hoe financieren wij dit alles. En mijn gedachte is dat ook wij als liberalen niet al te afstotend meer moeten staan tegenover het denkbeeld van financiering uit de algemene middelen. Wanneer dit tot ongewenste toestanden leidt is het niet de schuld van de grondgedachte, maar van het parlement, dat als een goed huisvader zijn bestuursfunctie niet vervult.

Wat doen wij nu? Wij allen staan een deel van ons inkomen af ten behoeve van het algemeen belang. Het is daarbij een bijzonder ingewikkelde toestand geworden met een opeenstapeling van onrechtvaardigheden, met als zeer duidelijke consequentie, dat dit systeem leidt tot desastreuze verstoring van het levensgeluk van de burger, wanneer hij tot de categorie behoort die worstelt met het inkomstenbelastingbiljet. Minder geldt dit reeds voor allen die alleen maar loonbelasting betalen. In feite betalen deze geen belasting, want hun bazen doen dit voor hen; óók de administratie. En dan is er nog de groep, die meent dat haar arbeid zo waardevol is, dat het belastingvrij gehonoreerd moet worden.

Ik vraag mij steeds weer af, hoeveel verstoring van levensgeluk en hartinfarcten dit geperfectioneerde stelsel wel op zijn geweten heeft. Hoeveel vrijheid zowel in feite als naar gevoel zouden wij niet krijgen als wij op een of andere manier met dit systeem konden breken.

Daarnaast wil ik er op wijzen, dat voor mij belastingheffen en -betalen nooit een politiek argument is. Nivellering van inkomsten via het belastingstelsel is bij mij beslist geen progressieve gedachte.

Wil men inkomsten nivelleren, dan moet men beginnen degenen, die harder werken, meer arbeid verrichten of meer presteren ook hoger te honoreren, ongeacht de aard van het werk, de werkplaats of de rang. Ik vraag mij af, daar alles in deze technische maatschappij draait om de energie, wat zou er tegen zijn om alleen deze energie, dus bij de bron, te belasten?

Zeer simplistisch geredeneerd dus zo: de staat heeft zoveel geld nodig, dat betekent per gebruikte eenheid energie zoveel geld op die eenheid. Of wat aardiger gezegd, wat gaat een theeketeltje dat nu in de supermarkt een gulden kost, kosten bij bovengenoemd systeem, wanneer dit wordt doorberekend in produktie, vervoer, opslag en verkoop? En wat zijn dan de gevolgen daarvan op ons loonpeil? De computer moet zo iets toch kunnen berekenen.

Is dit alles wat ik ter illustratie hier geschreven heb alleen maar een utopische gedachte? Of een onuitvoerbaar spel met woorden? Ik dacht in de eerste plaats, dat ieder politiek beginselprogramma niet vrij is van utopie. En dat iedere toekomstbeschouwing een utopia moet inhouden. Daarbij behoeven wij de realiteit niet uit het oog te verliezen. De realiteit is echter een momentopname. De toekomst moet beter zijn.

DE LIBERALE VISIE

Bezie men dit alles vanuit de liberale visie, dan zal ongetwijfeld ook deze visie met de tijd evolueren. Maar wij zullen wel moeten kiezen in een volle wereld tussen enerzijds de gedachten van centralisatie, nivellering, alles over een kam scheren en de gedachten die ik wil poneren van verduidelijken, vereenvoudigen en differentiëren. De centralisatie-gedachte leidt tot onvrijheid en perfectionisme. Differentiatie leidt tot de mogelijkheid van alternatief en als men een keuze kan maken dan is dat een daad van vrijheid en het geven van vrijheid.

Vereenvoudigen betekent het weglaten van rompslomp in de staat dus ook in ons eigen leven. De tijd die wij daarmee sparen, kunnen wij beter besteden aan taken, die wij zelf kiezen en dus in vrijheid kiezen, want iedere administratie nu is een afgedwongen administratie.

Verduidelijken in deze is weten waar men aan toe is. Dit is een principe van rechtszekerheid, die continu moet zijn wil zij ook voor de ene mens waarde hebben.

Ik hoop, dat politieke studieclubs bij hun studie hoe vreemd bovenstaande illustratie ook velen in de oren moge klinken, in hun discussie deze drie grondgedachten van: verduidelijken, vereenvoudigen en differentiëren, willen betrekken zodat dit (vvd) drietal mogelijke toekomstige pijlers van het liberalisme kunnen worden.

ER ZIJN NOG VELE VVD'ers INCOGNITO

U kent ze, ook in uw kring. Mensen die met de VVD sympathiseren, die elke keer VVD stemmen... Maar ondanks hun sympathie, ondanks hun overtuiging is het woord „lidmaatschap” Grieks voor hen. Niemand kan zich in deze tijd de weelde veroorloven om in politiek opzicht een masker te dragen. Hoe meer mensen met open vizier (als lid dus) voor de VVD-beginselen uitkomen, des te sterker kan de partij deze beginselen doen gelden. Met één pennestreek kunt u de VVD al helpen.

Geef ons naam en adres op van een VVD'er incognito in uw omgeving. Wij sturen hem dan ZES WEKEN LANG GRATIS Vrijheid en Democratie om hem rijp te maken voor zijn lidmaatschap. Nog beter: maak hem nu meteen lid. Eén enkel woord van u, als vriend of kennis, werpt meer gewicht in de schaal dan een dozijn verhandelingen van ons.

COUPON

Aan het Secretariaat van de V.V.D.
Koninginnegracht 61
's-Gravenhage

Volgens inzender van deze coupon kunt u met kans op succes zes weken lang gratis het blad „Vrijheid en Democratie” zenden aan:

Naam: .....

Adres: .....

Plaats: .....

JA, DE VVD KAN OP MIJ REKENEN!

Vrijheid en democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 915

VRIJDAG 28 APRIL 1967

Perspectieven voor een politieke herstructurering

Het debat in de Tweede Kamer over de regeringsverklaring en over minister Witteveens nota omtrent het „herziene beeld van de rijksbegroting 1967” heeft zoveel onderwerpen van geheel onderscheiden aard bestreken, dat daar gemakkelijk een reeks van afzonderlijke beschouwingen aan zou kunnen worden gewijd.

Voor deze week willen wij ons na de opmerkingen over de regeringsverklaring in ons vorige nummer, beperken tot een tweetal onderwerpen van staatkundige aard: de procedure van kabinetsformatie en de mogelijke perspectieven voor een hervorming der partijenstructuur.

Het eerstgenoemde onderwerp betreft een oude, maar nog altijd actuele kwestie. Onze fractievoorzitter, mr. Toxopeus, heeft daarover in verband met de gang van zaken bij de jongste kabinetsformatie, enige opmerkingen gemaakt, die mij — en ongetwijfeld velen van ons — uit het hart gegrepen zijn.

Is het, zo vroeg hij, inderdaad de juiste weg, dat een stel fractievoorzitters tezamen met een informateur — naderhand bleek hij (prof. Zijlstra) geen formateur te worden — de hoofdlijnen voor een regeringsprogram gaat opstellen, die dan voor het kabinet en de betrokken fracties bindend worden als zij leiden tot een kabinetsformatie?

Terecht m.i. sprak de heer Toxopeus zijn voorkeur uit voor een andere procedure, die zeker niet voor de eerste keer in onze kring is bepleit. Die is deze, dat de formateur, die dan ook de premier moet worden, een eigen kort politiek program opstelt en daarna aan de voorzitters van de fracties, met wier geestverwanten hij wil samenwerken, zou vragen wat zij hun geestverwanten zouden adviseren als hun gevraagd werd een portefeuille te aanvaarden.

Er zouden volgens deze methode zijns inziens volstrekt parlementaire kabinetten ontstaan, steunend op het vertrouwen in de Kamer, welk vertrouwen in belangrijke mate zou zijn gelegen in de personen der geestverwante ministers.

Aldus zou men het dualistische karakter van ons staatsbestel — waaraan wij in onze kring in het algemeen sterk hechten — duidelijker toespitsen. „Men zou” — zo zei de heer Toxopeus daarover woordelijk — „de verantwoordelijkheden van enerzijds het kabinet en anderzijds het parlement veel duidelijker voor zich zien en men zou niet te lijden krijgen onder het geschermutsel over het publiceren van stukken tijdens de

zeer uitvoerige besprekingen, die in het thans toegepaste systeem moeten worden gehouden alvorens tot een stel hoofdlijnen kan worden gekomen en ook niet onder de exegeese, die men later altijd algemeen pleegt te gaan beoefenen.”

Verlevendiging

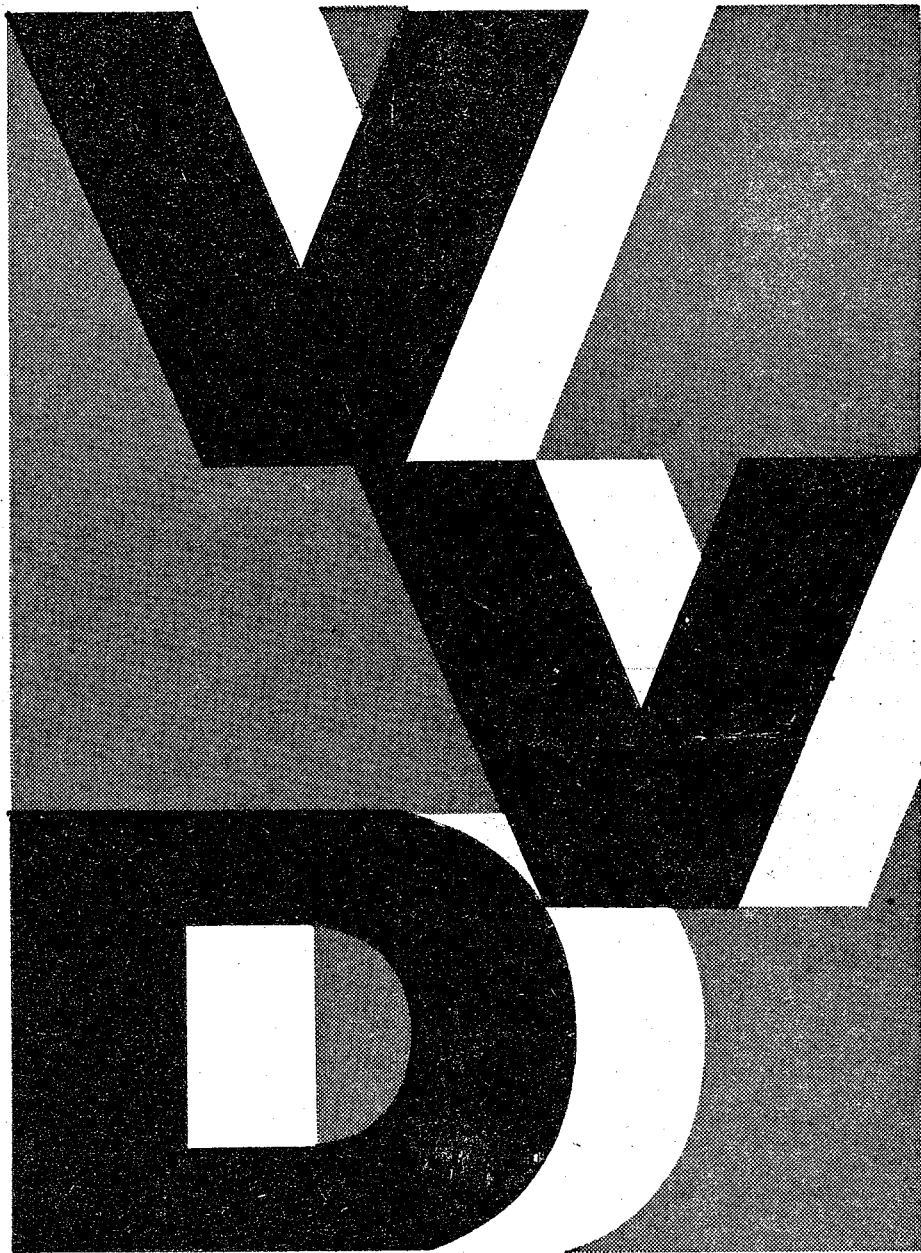
Mijn tweede opmerking betreft de vraag of uit dit eerste parlementaire treffen in de nieuwe Kamer, mede in verband met wat er op de achtergrond van ons politieke leven gaande is, al enige aanwijzing valt te putten, in welke richting de verhoudingen zich gaan ontwikkelen. Het antwoord daarop kan voorlopig niet anders dan met de nodige reserve en strikt persoonlijk (dus

(Vervolg op pag. 6)

Gelukwensen voor verjaardag

Zondag viert H. M. Koningin Juliana haar 58ste verjaardag, waarmee de redactie van Vrijheid en Democratie haar van harte gelukwens. Wij allen hopen dat inmiddels haar dochter, prinses Beatrix, het leven geschonken heeft aan een gezonde baby, zodat er in de koninklijke familie reden zal zijn voor dubbele feestvreugde, waarin ons volk en onze partij gaarne delen.

OP 5 MEI GEEN WEEKBLAD

In verband met de feestdagen die volgende week gevierd worden, zal Vrijheid en Democratie op 5 mei niet verschijnen. Het volgende nummer van ons weekblad vindt men dus pas over veertien dagen in de brievenbus en zal gedateerd zijn: 12 mei 1967.

PRIKKELS

● Hoofdartikel Algemeen Handelsblad: „Blakend van zelfvertrouwen heeft premier De Jong voor een aandachtig luisterende Tweede Kamer het program van zijn regering ontvouwd. Bij veel vraagstukken, die hij aanroerde, bleef hij aan de oppervlakte — voor een zeeman trouwens geen slechte positie — maar hier en daar ging hij toch wel dieper op de dingen in. Het meest doorwrocht is de paragraaf over het begrotingsbeleid, die zo uit het collegedictaat-Witteveen lijkt te zijn geknipt”.

● Hoofdartikel De Telegraaf: „Na het roekeloze — anderhalf jaar durende — avontuur van het kabinet-Cals/Vondeling, dat ons land op het randje van een ernstige economische inzinking bracht, ziet het kabinet-De Jong/Witteveen zich bij zijn eerste optreden gesteld voor de belangrijkste taak, het financiële evenwicht te herstellen”.

● Blijkens de resultaten van een NIPO-enquête is slechts 35 pct. van ons volk (althans van de geënquêteerden) voor vergroting van de Nederlandse bijdrage voor ontwikkelingshulp: 37 pct. vindt de thans verstrekte bijdrage voldoende en wenst deze te handhaven; 18 pct. wil haar verminderen en 10 pct. had geen oordeel. Onder de D'66-stemmers was nog geen 30 pct. voorstander van uitbreiding van de ontwikkelingshulp en onder de VVD-stemmers onder deze omstandigheden nog geen 20 pct.

● Uit een artikel van een Trouw-redacteur: „Voor de opvatting, dat de landen van het Westen hun ontwikkelingshulp flink moeten uitbreiden, pleiten, zoals bekend, verscheidene solide argumenten. Daartoe rekenen sommigen ook de stelling, dat het opvoeren van deze hulp bijdraagt tot de handhaving, of zelfs de vermeerdering, van wat er in deze wereld aan vrede te vinden is. Helaas denken polemologen — dat zijn geleerden, die vraagstukken van oorlog en vrede bestuderen — daar anders over. Althans in de komende tientallen jaren zal, naar menselijke, zij het deskundig-polemologische berekening, het aantal gewapende conflicten in de onderontwikkelde landen groeien, naarmate ook het tempo waarin deze landen zich moderniseren, toeneemt”.

Twintig jaar Vrouwen in de VVD gevierd

met zeer geslaagde landdag in Laren

Een bijzonder groot aantal VVD-sters is maandag naar Laren in het Gooi gekomen om met gasten en genodigden het heuglijke feit te vieren van het twintigjarig bestaan van de Organisatie Vrouwen in de VVD. En het is gevierd, met blijdschap, met bloemen, met goede woorden, in een gezellige sfeer en in een volledig uitverkocht huis.

Mevrouw A. H. Stibbe-de Waal, vice-voorzitster van de groep Hilversum-Laren-Blaricum, heette de aanwezigen welkom. Vervolgens was het woord aan de presidente, mevrouw mr. E. A. J. Scheltema-Conradi. Op hartelijke wijze begroette zij de gasten en de vertegenwoordigsters van andere vrouwen-or-

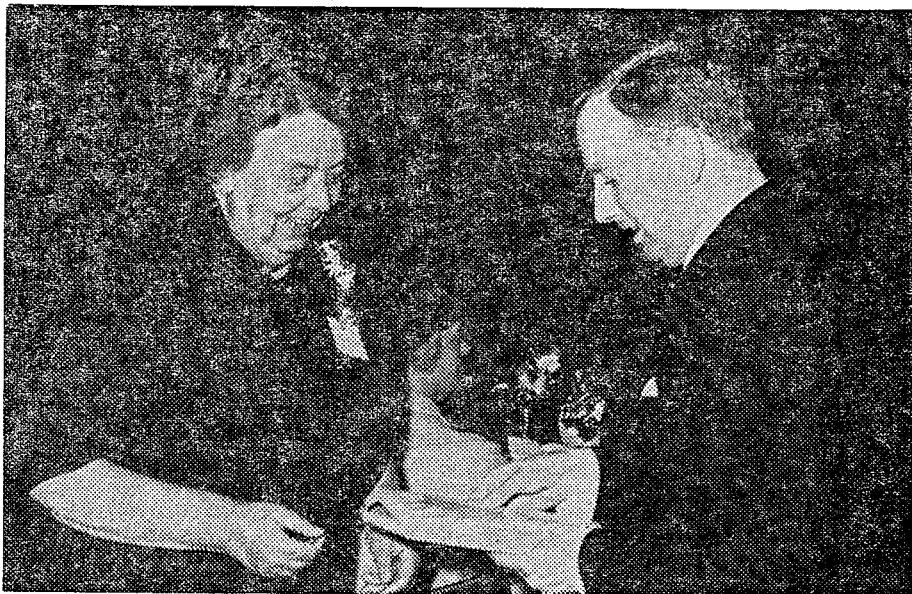
ganisaties. Zij gaf een kort overzicht van de wordings- en bestaansgeschiedenis van de Organisatie Vrouwen in de VVD. Een organisatie in de VVD, niet — zoals vroeger de Liberale Vrouwen — een aparte partij; een opzet die volkomen geslaagd is te achten. Ziende naar de toekomst vroeg spreekster zich af of aparte vrouwen-bewegingen opgenomen zullen blijven of worden in gemengde partijen. Of we het gouden feest zullen halen? We weten het niet. Alles is in beweging, alles is en wordt anders. Wij moeten leren bij de dag te leven, niet eigenwijs te zijn. En de ogen open te houden. Onze groepering is eenvoudig opgezet. Mocht het nodig zijn, dan kan alles zo worden overgedragen en opgaan in de partij. Wij zijn daartoe bereid en in staat, maar nu zien we nog als taak op onze wijze voort te gaan om de vrouwen voor te lichten, goede VVD-sters van hen te maken, maar vooral hen te helpen vormen tot volledige en bekwame staatsburgers.

Een voorstel om een telegram van hulde te zenden aan de Koningin werd met applaus begroet.

WIJS WOORD

Met grote belangstelling luisterden de aanwezigen daarna naar het betoog van mr. E. H. Toxopeus over: „De actuele politieke situatie.“ „We hebben een kabinet, de VVD neemt er aan deel en de fractie is vol vrouwen. Het gedoe met de formalie heeft nogal wat wrevel opgewekt, maar we zijn er trots op dat de VVD voor alle voorgestelde posten geschikte kandidaten had. Het kabinet zal het niet gemakkelijk krijgen met alle problemen die moeten worden opgelost, terwijl er bovendien een sfeer van ontevredenheid heerst; niet alleen in de politiek, maar vooral over het bestaande partijstelsel. De VVD stelt: als men gaat veranderen — en wij vinden dat er veranderd moet worden — dan doen we mee. „De presidente heeft juist een wijs woord gezegd,“ aldus mr. Toxopeus, „nl. wij moeten niet te veel waarde hechten aan het bestaande, maar openstaan voor andere waarden.“

Uitvoerig ging onze Tweede Kamer-fractievoorzitter in op de taken van het kabinet. Hij noemde daarbij de toestand in Amsterdam, de moeilijke financiële situatie en vooral de werkloosheid, die een omvang heeft aangenomen die wij haast niet meer mogelijk achten. Zaken die vragen om een snelle maar gedegen en verantwoorde oplossing. Wij zullen dit alles beter kunnen bezien als de regering komt met haar plannen waar aan gewerkt wordt en waartoe we haar de rust en de gelegenheid moeten laten. Spreker zette uiteen waarom de VVD geen behoefte had aan de reeks van vorige week ingediende moties en waarom zij die heeft verworpen. Ontwikkelingshulp, werkgelegen-

Mr. Korthals Altes biedt aan de presidente van de Organisatie Vrouwen in de VVD namens het hoofdbestuur van de VVD een ets aan.

Theepauze in de tuin van het Singer-museum.

Mej. Joh. H. Springer met de fraaie plant met inhoud

heid, het kiesstelsel spreken ook de VVD sterk aan. Maar wij willen geen oplossingen in het wilde weg. Er zijn dan ook zelfs geen tegenmoties ingediend.

De eerste debatten zijn, zo zei mr. Toxopeus, niet slecht verlopen. Wij verwachten nu duidelijke uitzettingen van de regering.

BEVOLKINGSPROBLEEM

Na mr. Toxopeus sprak mr. Geertsema over „Het Bevolkingsprobleem.“ Een probleem waar niemand meer langs kan en dat de vraag opwerpt welke mogelijkheden er bestaan voor de regering om de toeneming van de bevolking af te remmen, eventueel zelfs stop te zetten als dat nodig zou zijn. Spreker zette uiteen hoe een (verdere) daling van het geboortecijfer slechts bereikt kan worden door een sterkere daling van de huwelijksvruchtbaarheid, door geboortenbeperking.

Het geboortecijfer in Nederland ligt al jaren lang ver onder het z.g. natuurlijke geboortecijfer. Al jaren lang is dus geboortenbeperking in een of andere vorm toegepast. Het verzet daartegen neemt sterk af, o.m. door de grotere vrijheid waarmee over wenselijke gezinsgrootte en geboortenregeling wordt

gesproken, door de sterk toegenomen technische mogelijkheden om deze geboortenregeling te bereiken („de pil“) en door de moderne communicatiemiddelen waardoor deze kennis in bredere kring wordt verspreid.

Blijft de bevolking toenemen, dan komt er eenmaal een maximum. Waar dat ligt, wij weten het niet. Wij weten alleen dat er een optimale bevolkingsdichtheid is, d.w.z. een situatie waarbij er een maximale produktie is per hoofd van de bevolking en dus de hoogste welvaart. Daarna komt de maximale bevolkingsdichtheid, nl. als de welvaart is gedaald tot een niveau dat nog net redelijk genoemd kan worden. Groeit de bevolking nog meer en neemt de produktie niet toe, dan is er sprake van overbevolking. Dan zouden zelfs de elementaire condities met betrekking tot de leefbaarheid in het gedrang komen. Dan moet er een stationaire fase intreden, d.w.z. een fase waarin geboorten- en sterftcijfer gelijk zijn. Dan kan een verdere uitbouw van de bevolking eenvoudig niet meer worden gedoogd en zouden zodanige krachtige maatregelen moeten worden genomen dat wij als liberalen vurig moeten hopen dat het zover nooit komt. Dan immers gaan de persoonlijke vrijheid en verantwoordelijkheid verloren.

Huldiging van presidente en secretaresse voor 20 jaar onvermoeibaar werken

Gelukkig is het zover bepaald nog niet. Wij bevinden ons in een fase — en daarop is zowel ons beginselprogramma als ons verkiezingsprogramma afgestemd — waarin het voldoende is wanneer de regering het geven van voorlichting bevordert en er voor zorgt dat middelen tot geboortenbeperking van deugdelijke kwaliteit zonder onnodige belemmeringen verkrijgbaar zijn. Gode zij dank kunnen we de verantwoordelijkheid voor de grootte van het gezin nog volledig bij de ouders laten. Het ziet er naar uit dat de regering haar taak — zoals wij die zien — inderdaad verstaat. Zij verleent subsidies aan particuliere instellingen, die zich tot taak stellen de kennis van alle betrokkenen over de mogelijkheden van geboortenbeperking te vergroten. Mogelijkheden ziet de heer Geertsema ook in een studie-centrum seksualiteit; in televisie-voorlichting, o.a. via onderwijs-televisie; seksuele voorlichting, ook op lagere scholen; gesubsidieerde huwelijksscholen op vrijwillige basis en meer aandacht bij de artsenopleiding voor gezinsvraagstukken. Anti-conceptionalia behoren voor iedereen onbelemmerd verkrijgbaar te zijn, ook voor minderjarigen. Overigens is het een primaire taak van de ouders en niet van de Overheid kinderen te wijzen op de bezwaren — ook in moreel opzicht — van een te vrij seksueel verkeer. Gezien de betrekkelijk geringe ervaring die tot dusverre met „de pil“ is opgedaan moet deze voorshands alleen op recept en uitsluitend in de apotheek verkrijgbaar zijn.

HULDIGINGEN

In haar dankwoord tot beide sprekers sprak de presidente haar voldoening uit over het feit dat de leiding van de Kamerfractie bij deze beide heren in zo sterke handen is gebleven.

Vervolgens sprak zij de aanwezige drie afgetreden vrouwelijke Kamerleden, de dames ir. Kuiper-Struyk, mr. Ten Broecke Hoekstra en mr. Stoffels-Van Haften toe om hen te danken voor het vele werk dat zij hebben verricht. Fraaie bloemen en een hartelijk applaus onderstreepten deze woorden.

Behalve het 20-jarig bestaan van de Organisatie was er nog iets te vieren en wel de 20-jarige leiding van eenzelfde presidente en eenzelfde secretaresse, respectievelijk mev. mr. E. A. J. Scheltema-Conradi en mej. Joh. H. Springer.

Namens de aanwezigen en allen in den lande die zich verbonden voelen met de Organisatie Vrouwen in de VVD huldigde mevrouw Dettmeijer beide dames. De presidente, die richting en leiding heeft gegeven aan de Organisatie en mej. Springer, de „spil om wie alles draaide“. Mevr. Dettmeijer betrok ook de zuster van mej. Springer in haar huldiging.

„Wij allen wilden u op deze dag een herinnering aanbieden als dank voor het vele door u verrichte werk. Het spontaan daartoe bijeengebrachte bedrag is zo groot dat wij niet de verantwoording op ons wilden nemen voor de besteding ervan. Daarom bieden wij u elk een cheque aan, verhuuld in bloemen, met een naamlijst van alle geefsters.“ Staande en met een haast ovationeel applaus toonden de aanwezigen hun instemming met de woorden van mevr. Dettmeijer. Vervolgens bood mr. F. Korthals Altes, algemeen secretaris van de VVD, beide dames een ets aan namens het hoofdbestuur van de partij. „Uw organisatie is een stabiel en niet weg te denken element in de partij,“ zo zei hij.

Na de lunch genoot het gezelschap van het optreden van het cabaret Pepijn onder leiding van Paul van Vliet. In haar slotwoord dankte de presidente allen die hadden meegewerkt deze dag zo bijzonder te doen slagen.

Ontluisterd vertrouwen

DE AMSTERDAMSE wrevel heeft zich, na de „stationsrel" en de daaropvolgende stroom van reacties en commentaren, de laatste dagen in toenemende mate vastgehecht aan de persoon van de burgemeester van de stad, mr. G. van Hall. Erg verwonderlijk is dat niet: als hoofd van de politie en daardoor in eerste instantie voor het politieke beleid verantwoordelijke functionaris, kan hij verwachten dat onbehagen en ontevredenheid over de gang van zaken hem als zondebok zullen kiezen.

Dat wij dit overigens niet zo heel onjuist achten, moge reeds eerder zijn gebleken uit in deze rubriek bij vorige aanleidingen gemaakte opmerkingen. Een opvatting als die van de voorzitter van de Bond van Christelijke Politie-ambtenaren — dat de heer Van Hall er de schuld van is dat er bij de wanordelijkheden in het station niet eerder is ingegrepen — kunnen wij dan ook delen. Men behoeft — en daarvoor verwijzen wij naar onze opmerking van vorige week — niet zo bijzonder inventief te zijn om ook in een situatie zoals in de stationshal, die formeel niet tot de openbare weg behoort, een mogelijkheid te vinden om tenminste een oogje in het zeil te houden. Ook bij vroegere moeilijkheden is er maar al te vaak reden geweest om zich af te vragen of

de gevolgen van het optreden (of het niet-optreden) bij bepaalde vormen van ordeverstoring nu heus niet beter te voorzien waren geweest.

Het is natuurlijk voor iedereen achteraf gemakkelijk die gevolgen te zien en van daaruit vast te stellen dat er onjuist is gehandeld. Men dient zich bij een eerlijke beoordeling van zulke zaken wel te realiseren dat het vooral bij de kronkelwegen die een gedeelte van de Amsterdamse jeugd de laatste twee jaren heeft bewandeld, uitzonderlijk moeilijk was om tevoren een goede beleidslijn te kiezen. Dat er in dat beleid enige malen van tactiek is veranderd, kan men dan ook niet zonder meer veroordelen. Van de andere kant kan men iemand die niet een betere oplossing aan de hand doet niet het recht op een oordeel ontzeggen: men behoeft geen eieren te kunnen leggen om de versheid ervan te bemerken.

Bij alle kritiek die op het hoofd van de heer Van Hall neerkomt, schijnt nu ook nog — voorzover de uitgelekte inhoud ervan juist is — een weinig vleidend beeld van de heer Van Hall te komen uit het rapport van de commissie-Enschede, dat nu in zijn eindstadium begint te komen. De gevolgen daarvan zullen overigens moeten worden afgewacht.

Kwalijker dan dit alles is echter dat vooral de laatste maanden ook zijn eigen partij de bereidheid heeft getoond om de heer Van Hall alleen te laten staan. De socialistische fractievoorzitter in de Amsterdamse gemeenteraad, drs. E. van Thijn, heeft reeds enige tijd duidelijk de indruk gewekt dat hij het op een treffen met de heer Van Hall aanstuurde. Opmerkingen in de raadsvergaderingen, de wijze waarop hij zijn wijzigingsvoorstel voor de APV indiende en andere gebeurtenissen wazen daarop. Ook in de uitlatingen van de vroegere Amsterdamse wethouder, drs. J. M. den Uyl, kan men de laatste dagen een zekere afkeuring van zijn vroegere collegevoorzitter horen.

Dat zou nog verklaarbaar en aannemelijk zijn als niet juist de houding van diezelfde fractievoorzitter een van de onsmakelijkste bijdragen is geweest tot de vergroting van de brutaliteit waarmee een kleine groep Amsterdamse jongeren optreedt. Juist hij heeft voor de verkiezingen zo duidelijk gekoketteerd met de groep waarvan hij (ten onrechte) aanvulling van het jonge electoraat voor zijn partij verwachtte, dat daardoor de mogelijkheden van het gezagsapparaat onnodig werden beknot. Trouwens de hele indiening van de wijzigingsvoorstellen in de APV op dat tijdstip waren daarop gericht.

Meegeleurd door de „wervingspolitiek" van de PSP hebben de heer Van Thijn en zijn medestanders de onwelriekende weg ingeslagen die tot ondermijning van het gezag moest leiden.

In feite is daárvan de heer Van Hall het slachtoffer geworden. Hij mag dan aanzienlijke fouten hebben gemaakt — dat zij in het midden gelaten — maar zelfs als dat niet het geval was dan kon in de sfeer, die door deze vrijage met de afwijkende jeugdgroepen was ontstaan, geen enkele beleidsbeslissing geheel juist worden genomen. In deze sfeer immers werd niet-optreden veroordeeld, maar elk wel-optreden eveneens.

De nu daaruit gegroeide situatie sluit een oplossing uit. Het prestige en de image van de heer Van Hall zijn zozeer ontluisterd dat alleen al daarom zijn werk onmogelijk is geworden. De functie van een burgemeester is voor een groter deel dan men zich gewoonlijk realiseert een vertrouwensfunctie, in die zin dat men de burgemeesterlijke taak slechts kan vervullen als de burgerij vertrouwen in hem heeft. Dat vertrouwen is ondermijnd, deels mischien door zijn eigen onzekerheid, deels zeker door de manipulaties van zijn eigen partijgenoten in Amsterdam.

Zeven scholengemeenschappen

GROTE gebeurtenissen werpen hun schaduwen vooruit. De juistheid van dit gezegde is weer eens aan het licht getreden bij de geschiedenis van het Rotterdamse plan voor de reorganisatie van het voortgezet onderwijs. Welken voordat het desbetreffende voorstel van burgemeester en wethouders ter openbare discussie in de gemeenteraad kwam, was er al een levendig gesprek over aan de gang in de vakpers en de dagbladen. De raad zelf heeft zijn licht ook al niet onder de korenmaat gezet. In een urenlang debat, dat rijk was aan kritische geluiden, heeft hij de zaak van alle kanten bekeken alvorens er bij meerderheid van stemmen zijn sanctie aan te geven.

Kort samengevat behelst de voorstel de samenbundeling van alle gemeentelijk voortgezet onderwijs — het Erasmiaans gymnasium uitgezonderd — in zeven grote scholengemeenschappen. Zes van deze scholengemeenschappen moeten voorbereidend wetenschappelijk onderwijs gaan omvatten naast hoger algemeen voortgezet onderwijs. Aan de zevende scholengemeenschap zal, zo is de bedoeling, bovendien nog lager beroepsonderwijs voor jongens en meisjes worden gegeven.

Burgemeester en wethouders zijn ervan uitgegaan dat het aantal leerlingen van deze scholengemeenschappen met-

tertijd zal gaan variëren van zestienhonderd tot zeventwintighonderd. Zij hebben zich verder op het standpunt gesteld dat om verschillende redenen het Erasmiaans gymnasium zijn zelfstandigheid kan behouden. Wat dat betreft hebben zij zich gedistantieerd van de Commissie hergroepering voortgezet onderwijs. Deze adviescommissie had namelijk tot ontsteltenis van zeer velen oplossing van het gymnasium in de scholengemeenschap voor het westelijk stadsdeel aanbevolen.

Over het algemeen met grote instemming heeft de raad de afwijkende visie van het college overgenomen.

Tot degenen die het plan voor de zeven grote scholengemeenschappen met zeer kritische zin tegemoet zijn getreden, behoorde niet in de laatste plaats de liberale onderwijsspecialiste mevrouw ir. M. C. Endert — Baylé. Onverbloemde sympathie ondervond het plan eigenlijk alleen van socialistische en communistische zijde. De socialisten kwamen zelfs met twee woordvoerders van ingenomenheid met de ontworpen scholenorganisatie getuigen.

In hun gelederen hadden zij slechts één man — en wel mr. Van Dongen — die zich door het algemene socialistische enthousiasme niet op slep-touw wenste te laten nemen en die integendeel het plan in alle nuchterheid op

zijn merites wilde beoordelen. Zijn inzichten stemden aardig overeen met die van mevrouw Endert.

Laatstgenoemde toonde zich rijkelijk beducht voor de forse aanpak die het college bleek voor te staan. Haar voorkeur ging uit naar een voorzichtig begin. Hierbij overwoog zij o.a. dat de scholen bijkans overbevolkt dreigen te worden, dat er over de financiële consequenties van het plan voor de gemeente weinig of niets te zeggen viel, dat er hoe dan ook behoefte aan zeven centrale gebouwen ontstaat, en dat er aan een scholengemeenschap ongetwijfeld voordelen maar even ongetwijfeld nadelen kleven.

Mevrouw Endert maakte geen geheim van haar vrees dat Rotterdam zich aan de oprichting van zeven volledige scholengemeenschappen ineens zwaar zal vertillen en dat dit een complete chaos tengevoelge zal hebben.

Zo kwam mevrouw Endert ertoe een proef met voorlopig één scholengemeenschap te bepleiten. Deze proef zou dan het beste genomen kunnen worden in de Prins Alexanderpolder, het nieuwe stadsdeel dat aan de oostelijke periferie in opbouw verkeert. Er waren meer raadsleden, ook uit bepaalde andere fracties, die naar een bescheiden experimenteel begin wel oren hadden. Die wetenschap moet mevrouw Endert er me-

de toe hebben bewogen haar gedachten in een motie vast te leggen. Pas bij de stemming openbaarde zich dat sommigen, hoewel door het toekomstplan van het college bezwaard, om alleszins respectabele redenen hun stem aan de motie niet meenden te kunnen geven.

Met 32 tegen 9 stemmen ging de motie ten onder, waarna het voorstel met dezelfde stemmenverhouding werd goedgekeurd. Over dat resultaat zal de tijdelijke wethouder van onderwijs, de socialist Van der Ploeg, vermoedelijk niet geheel en al tevreden zijn geweest. De aard van de problematiek en de gevoelens van menig raadslid in aanmerking genomen, was het toch ook bepaald geen resultaat waarover hij zich hoefde te schamen.

Te zijner ere kan worden gezegd dat hij het voorstel met bekwaamheid en behendigheid — zij het wat erg omstandig — heeft verdedigd. Zonder voorbehoud mag worden erkend, dat hij een respect afdwingende prestatie leverde. Teleurstellend vonden wij het alleen dat hij de notoire aanhangers van de scholengemeenschappen als visionaire progressieven, de meer bedachtzamen daarentegen als conservatieven meende te moeten kwalificeren. Het was nergens voor nodig deze tegenstelling te creëren. Zij was trouwens ook door niets gerechtvaardigd.

Vervoersproblemen

DE GEMEENTERAAD heeft zich verenigd met de „wijzigingen, die B. en W. in overleg met de HTM hadden voorgesteld in het lijnennet, zoals dat door de heer Lehner was ontworpen. De raad, feitelijk voor 't eerst in de gelegenheid mee te praten over de problematiek van het openbaar vervoerbedrijf, heeft zijn kans gretig aangegrepen. De dames en heren hadden zich degelijk op de zaak voorbereid en het kan met voldoening worden geconstateerd, dat zij verscheidene goede suggesties voor verdere verbeteringen hebben gedaan. Het moest evenwel bij suggesties blijven, want elk voorstel zou geld kosten en dat is altijd een vervelende zaak, want de financiële positie van Den Haag, die tenslotte de tekorten moet bijpassen, is niet zo best. Nog altijd moet worden afgewacht in hoeverre de nieuwe regering de gemeenten nu echt in hun financiële zorgen tegemoet denkt te komen. Erg veel hoop daarop hebben we, na het debat over de regeringsverklaring, niet.

De discussie in de gemeenteraad heeft nog één verrassing opgeleverd. Eindelijk zijn de Ned. Spoorwegen over de brug gekomen. De buslijn Den Haag — Amsterdam wordt binnen de Haagse grenzen opengesteld voor lokaal ver-

voer. Hiermee volgen de NS het goede voorbeeld van de andere streekvervoermaatschappijen. Het heeft wel lang geduurd voor het inzicht in Utrecht is doorgedrongen, dat de buslijn in het lokale vervoer een nuttige rol zou kunnen spelen.

Jammer is intussen, dat men tevens besloot de bussen niet meer over de Van Alkemadeaan te laten rijden, maar via de Wassenaarseweg en de Raamweg. De reden daarvoor is waarschijnlijk, dat de Van Alkemadeaan nogal eens verkeersopstoppingen te zien geeft, vooral in het weekeinde en in de zomermaanden. Toch vinden we dit geen voldoende argument voor de omlegging van de route. Deze omlegging betekent namelijk voor een groot deel van de bewoners van het Be-noordenhout, dat de waarde, die aan de inschakeling in het lokale vervoer

moet worden gehecht, geheel verloren gaat. En het ging er deze bewoners nu juist om, dat zij eindelijk eens een goede verbinding zouden krijgen met het Gemeentemuseum — straks ook met het Congresgebouw — en met de Vogelwijk en Bohemen.

De omlegging over Wassenaarseweg en Raamweg zal nauwelijks potentiële passagiers opleveren, om de eenvoudige reden, dat er op dit deel van het traject bijkans meer kantoren dan woonhuizen zijn. En voor zover er woonhuizen staan, zijn die zo dicht bij de Van Alkemadeaan gelegen, dat de bewoners ook daar de NS-bus kunnen pakken.

We zouden daarom een dringend beroep op de autoriteiten willen doen om zich nog eens ernstig op de route-omlegging te beraden.

Bokma het allerbeste!
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

Onafhankelijk?

(I)

* * „Het NVV is de laatste jaren onafhankelijker geworden, onafhankelijker van de werkgevers, van de regering en van de politieke partijen. Dit is volgens voorzitter Kloos mede de oorzaak van de sterke groei van het NVV, van 526.000 tot 560.000 leden in anderhalf jaar”, aldus weet Het Vrije Volk te melden.

Wij hebben ons over dit bericht nogal verbaasd. Wilde men de leiders van de vakbeweging tot dusverre geloven, dan was de vakbeweging onafhankelijk van wie dan ook. Blijkens de berichtgeving van Het Vrije Volk blijkt dat dus niet juist te zijn en voelde de vakbeweging (althans het NVV) zich afhankelijk van werkgevers, regering en politiek.

Dit klopt overigens ook wel met de feiten als men in aanmerking neemt dat de vakbeweging de jaarlijkse donatie van de werkgevers voor het vakbondswerk graag accepteert en als men voorts bedenkt, dat het vakbondswerk zo nauw met de politiek is verweven, dat vakbondsleiders in het parlement zitting hebben en vanaf deze plaats de eisen van de vakbonden krachtig ondersteunen.

Gaat men thans van koers veranderen, gelijk Het Vrije Volk suggereert?

Onafhankelijk?

(II)

* * Het schijnt evenwel, dat de zgn. onafhankelijkheid van de vakbeweging op het ogenblik een vraagstuk is, dat in de kringen van de vakbonden een belangrijke rol speelt, getuige een bericht, dat wij eveneens in Het Vrije Volk lezen.

„De vakbeweging moet onafhankelijk staan van de politieke partijen en mag ook niet ondergeschikt worden gemaakt aan de overheid. Zij moet zich tegen beide kunnen opstellen en dat is alleen mogelijk als zij haar actieprogramma niet tot inzet van verkiezingen maakt, maar zo'n programma pas bekend maakt als een regering is gevormd.” Dit betoogde, aldus het socialistische dagblad, de heer H. ter Heijde, secretaris van het NVV op een openbare avond die werd georganiseerd door vier afdelingen van de federatie Amsterdam van de Partij van de Arbeid.

De heer Ter Heijde deelde tenslotte nog mee dat het NVV niet zou deelnemen aan welke bespreking over partijvorming dan ook.

Als dit allemaal waar is, dan zal de vakbeweging in Nederland toch bepaald een andere koers moeten varen door de financiële steun van de werkgevers voor kaderdoelinden te weigeren en haar leiders niet meer af te vaardigen naar het parlement en niet meer zitting te laten nemen in het hoofdbestuur van politieke partijen. Men zal aldus ook niet meer voor gewetensconflicten komen te staan, gelijk destijds de voorzitter van het Katholiek Nederlands Vakverbond, de heer Mertens, die voor het hoofdbestuurslidmaatschap van de KVP bedankte.

Actueel probleem bij Spoorwegen:

Wie komt op voor het verlies?

De zorgwekkende financiële positie van de NV Nederlandse Spoorwegen heeft de directie er toe genoopt te onderzoeken of verantwoorde verbetering ook zou kunnen worden bereikt door beperking van haar activiteiten. Hierbij is haar gebleken dat een vijftiental lijnen van de reizigersdienst als bijzonder slecht dienen te worden aangemerkt. „De opbrengsten hiervan zijn zelfs niet genoeg om de lopende uitgaven te dekken.”

Dit heeft de minister van verkeer en waterstaat, de heer Bakker, een dezer dagen geantwoord op schriftelijke vragen, die hem uit de Tweede Kamer werden gesteld door de afgevaardigden de heren Zegering Hadders en Koning (VVD), Engels en Maenen (KVP) en de heer Geuze (CHU.)

De minister verklaart in zijn antwoord dat niet verwacht mag worden dat op korte termijn verbetering in deze situatie zal komen, zodat het van zuiver bedrijfseconomisch standpunt gezien aangewezen zou zijn deze reizigersdiensten te staken.

De directie van de Spoorwegen is zich er echter van bewust dat algemeen maatschappelijke belangen zich daartegen kunnen verzetten en dat met name dient te worden onderzocht of een alternatieve vervoersvoorziening op bevredigende wijze mogelijk is en of uit een oogpunt van regionale industrialisatie en van ruimtelijke ontwikkeling deze lijnen kunnen worden gemist.

Hiervoor is overleg nodig met de ministers van economische zaken en van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening en, indien staking van de reizigersdienst mogelijk zou lijken, met Gedeputeerde Staten van de betrokken provincies.

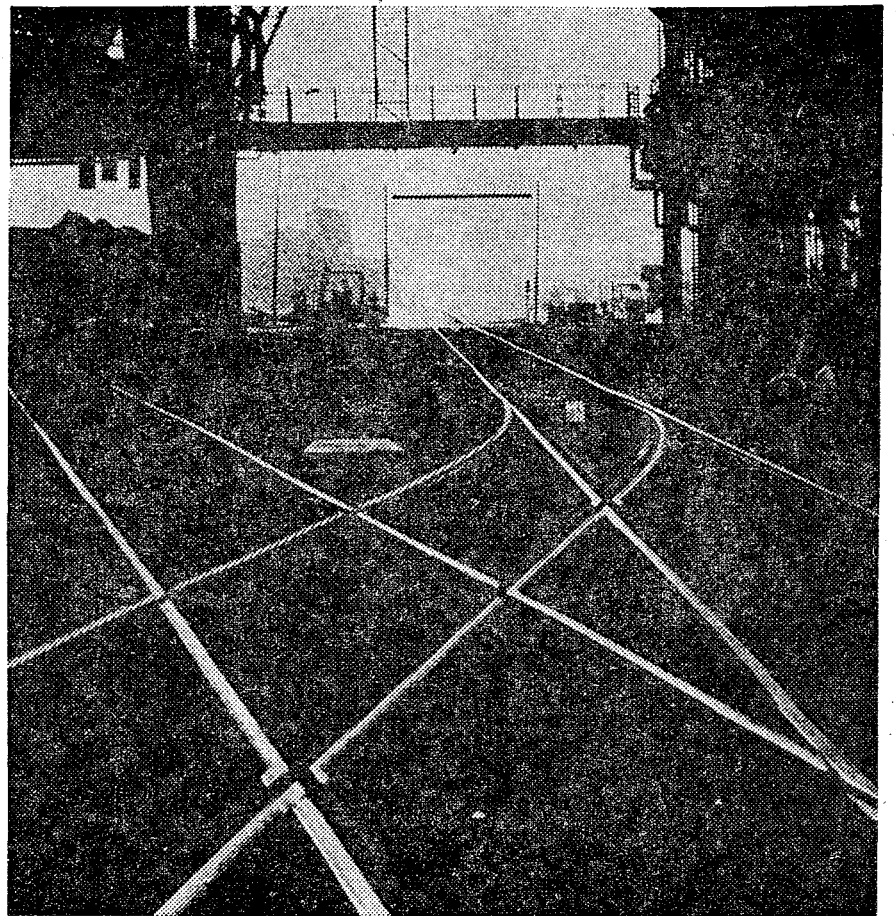
Op grond van het bovenstaande heeft de directie van de Nederlandse Spoorwegen gevraagd of de reizigersdienst op de bedoelde lijnen zou kunnen worden gestaakt dan wel, of bij een voort te zetten exploitatie van de reizigersdiensten, welke alsdan voor de NS een bedrijfsvreemde last vormt, de hieruit voor de Spoorwegen voortvloeiende financiële nadelen aan haar zullen worden vergoed.

Een soortgelijke vraag heeft de directie van de NS gesteld inzake drie uitsluitend voor goederenvervoer geopende zijlijnen. Ook hierover is op het ogenblik het overleg gaande, aldus de minister.

De bedoelde lijnen waar het hier om gaat zijn: Almelo-Marienberg; Apeldoorn-Zutphen-Winterswijk; Den Dolder-Baarn; Geldermalsen-Elst; Gouda-Alphen aan de Rijn; Groningen-Nieuweschans; Heerhugowaard-Hoorn; Heerlen-Simpelveld; Leeuwarden-Harlingen; Rotterdam-Hofplein-Den Haag; Santpoort-IJmuiden; Sauwerd-Roodeschool; Sneek-Staveren; Zevenaar-Winterswijk; en Zwolle-Wierden. De bedoelde goederenlijnen zijn: Alkmaar-Warmenhuizen; Heerenveen-Lemmer en Hoorn-Medemblik.

OVERHEID-NS

De directie van de Nederlandse Spoorwegen merkt hierbij (naar onze overtuiging terecht) op dat de aanmelding van genoemde lijnen in de eerst plaats tot doel heeft gehad de verantwoordelijkheid aan de orde te stellen die de directie van de Spoorwegen heeft voor het bereiken van een sluitende rekening, tegenover de verantwoordelijkheid van de overheid, die ligt in het waarborgen van een duurzame en redelijke voorziening in de behoeften aan openbaar vervoer.

In het kader van haar verantwoordelijkheid heeft de directie van de NS, nu een sluitende bedrijfsrekening niet meer kan worden bereikt, de financieel zwakste lijnen aan de minister voorgesteld, teneinde hun betekenis te doen toetsen aan het maatschappelijk belang dat aan handhaving van de exploitatie is verbonden. Leidt deze beoordeling door de overheid tot de conclusie dat de exploitatie moet worden voortgezet, dan betekent die beslissing, aldus is de directie van oordeel, dat de voortzetting van de exploitatie voor de NS een bedrijfsvreemde last is, waarvan de financiële nadelen aan de Spoorwegen dienen te worden vergoed.

In dat geval brengt de verantwoordelijkheid van de NS echter weer met zich mee dat de Spoorwegen hunnerzijds trachten de verliezen en daarmee de vergoedingsbedragen zo laag mogelijk te houden, met name ook door het toepassen van zo efficiënte mogelijke exploitatiemethoden. Dit laatste nu is bij de Spoorwegen bij voortduring een onderwerp van studie.

Ten overvloedige vestigt de directie er nog de aandacht op dat uit het feit dat zij tot aanmelding van de bedoelde lijnen moest overgaan, niet mag worden afgeleid, dat de NS de gedachte heeft

losgelaten dat voor de rail in de toekomst belangrijke taken zijn weggelegd.

Zij blijft onveranderd van oordeel dat de NS belangrijke taken wachten zowel in de stedelijke gebieden — waar door het railvervoer aanzienlijke ruimte- en tijdswinsten behaald kunnen worden — als in de overige gebieden, waar onder meer voortgaande industrialisatie hoge eisen aan de verkeersvoorzieningen, waaronder de rail, zal gaan stellen.

De directie van de NS is tenslotte van oordeel dat zij zich op die taken zal moeten blijven richten, op basis van het genoemde verschil van verantwoordelijkheid.

DUALISTISCHE POLITIEK

Met de zgn. „aanmelding” van de reeds genoemde lijnen door de Spoorwegen is een belangrijk vraagstuk weer opnieuw in het centrum van de belangstelling komen te staan. Hierbij dient vooral te worden bedacht dat onze Spoorwegen zijn georganiseerd in de vorm van een NV, die ook als zodanig moet worden geleid en tot taak heeft op zijn minst de eindjes aan elkaar te knopen en vanzelfsprekend liefst meer dan dat. In dit verband dient te worden opgemerkt dat de overheid — die de enige aandeelhouder van onze Spoorwegen is — in feite steeds een dualistische politiek heeft gevoerd. Enerzijds immers wordt met een commerciële maatstaf gemeten, en wel voornamelijk met betrekking tot het grootste deel van het goederenvervoer, doch anderzijds staat de openbare dienstverlening op de voorgrond, met name het reizigersvervoer. Het staken van de activiteiten in de sector van het personenvervoer verwekt daarom steeds de nodige onrust in den lande.

Op zichzelf is tegen het verlenen van openbare diensten, ook door een onderneming in de NV-vorm uiteraard geen enkel bezwaar. Wel dient daarbij echter ervan te worden uitgegaan dat de hiermee gepaard gaande kosten worden goedgeemaakt. Uitgangspunt dient daarbij te zijn dat de kosten, globaal genomen, door de gebruiker van de verleende diensten worden gedragen, dat wil zeggen dat de vrachtprijs de kosten moet kunnen dekken.

Het kan inderdaad voorkomen dat aan deze eis tijdelijk niet wordt voldaan. Dat neemt evenwel niet weg dat over de gehele levensduur van een bepaalde outillage aan de boven genoemde voorwaarde dient te worden voldaan. De praktijk heeft evenwel uitgewezen dat aan deze voorwaarde niet wordt voldaan. De Spoorwegen exploiteren een aantal lijnen, waarvan de kosten niet

(Vervolg op pag. 7)

STAAL
KONSTRUKTIES
VOOR ELK PROJEKT

LATUMEBO
ALBLASSERDAM TEL. 01859-2647 POSTBUS 5

MASSIEF KARTONNEN

DOZEN

★
voor export en
binnenlands
gebruik

★

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. FREE & CO.

H.W. STRAAT 20 - 22,
OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel.nr. 0 59 78 - 22 33
Tx. nr. 53251.

A. F. v. d. STEENHOVEN & ZN., DELFT

ROTTERDAMSEWEG 384 — TELEFOON 01730—2 16 56

Leveringen van zand, grind, grond, enz.

Massa-transporten met 3-zijdige kipauto's.

Speciale machine trailers voor vervoer van draglines - bulldozers - ketels enz.

DE drie vakcentrales hebben de rege-
ringsverklaring per saldo een te-
leurstellend stuk genoemd. In een ge-
meenschappelijke verklaring hebben zij
uiting gegeven aan hun bezwaar, dat
„aan het streven naar een sluitende
rijksbegroting in de doelstellingen van
de regering een allesbeheersende plaats
gegeven” is. Het budget moet naar hun
mening juist nu gehanteerd worden als
instrument voor een evenwichtige ont-
wikkeling van de volkshuishouding en
daarom dient in de eerstkomende perio-
de het regeringsbeleid eerst gericht te
worden op bestrijding van de werk-
loosheid.

Het is volkomen begrijpelijk, dat de
vakverenigingen in de eerste plaats aan
de belangen van hun leden denken. Ook
de PvdA-fractievoorzitter Den Uyl zag
als eerste taak van de regering het
terugdringen der werkloosheid. Een ac-
tieve beleid ter vergroting van de
werkgelegenheid achtte hij mogelijk,
omdat de handelsbalans duidelijk teke-
ner van herstel vertoont. Hij meent dat
er van geen „fundamentele onevenwichti-
gheid” t.o.z. van het buitenland valt
te spreken en er daarom grotere ruim-
te voor „gerichte maatregelen” aanwe-
zig is.

De handelsbalans toont inderdaad in
het eerste kwartaal een verbetering t.o.v.
1966, maar dit was het ongunstigste
kwartaal van het hele jaar, toen onze
invoer slechts voor 77 pct. was gedekt
door export (t.o. 86 pct. in het 1e kw.
1965). Af te wachten valt of de beta-
lingsbalans in het eerste kwartaal er op
wijst, dat het door het Centr. Plan Bu-
reau voor 1967 in het uitzicht gestelde
overschot op de betalingsbalans in 1967
ad. f 800 mln. zal worden gehaald. Een
overschot in deze orde van grootte is
wel het minimum, dat een land van
een economische structuur als het onze
dient te hebben.

Het is stellig niet zó, dat het be-
grotings evenwicht door de rege-
ring een absolute prioriteit wordt ge-
geven. Zij is — en moet — er op uit zijn
de orde in de openbare financiën te
herstellen. Ook de heer Den Uyl uitte
zijn bezorgdheid over de sterke
kostenstijgingen van de laatste jaren;

TUSSEN SCYLLA EN CHARYBDIS

deze moeten worden tegengegaan, zo
vond hij.

Het is duidelijk, dat een deel van die
kostenstijgingen wordt veroorzaakt door
de opblazing van de overheidsuitgaven.
Hopelijk zal het kabinet-De Jong hier-
aan paal en perk weten te stellen. Of
het zal lukken in deze moeilijke tijd
voor 1968 reeds een evenwichtsherstel
in de overheidsfinanciën te bereiken
moet worden afgewacht.

Dat het budget gehanteerd kan wor-
den als instrument voor een evenwichti-
ge volkshuishouding is iets wat de vak-
centrales juist prof. Witteveen niet be-
hoeven te vertellen!

CONJUNCTUURPOLITIEK

Om een dergelijke politiek met suc-
ces te kunnen voeren is echter iets no-
dig: In de hausse moet men reserves
vormen, die men dan bij een teruggang
van de conjunctuur en de investeringen
kan inzetten, b.v. door vorming van
reserves uit de winsten van ondernemin-
gen, die, belastingvrij, op een geblok-
keerde rekening bij de centrale bank
worden geboekt en die gebruikt kunnen
worden wanneer de regering daartoe
het sein geeft, een systeem, dat b.v. in
Zwitserland toepassing vindt.

Helaas hebben onze na-oorlogse rege-
ringen nooit aan de vorming van dergel-
ijke conjunctuurreserves gedacht, noch
voor het bedrijfsleven, noch voor de
overheid. Men heeft uit politieke nood-
zaak alle beschikbare „ruimte” besteed

voor ongetwijfeld goede doeleinden,
maar daardoor is wat men zou kunnen
noemen de hausse-zijde van de conjunc-
tuurpolitiek in het gedrang gekomen.

Het gevolg is thans, nu men voor
dringende uitgaven staat (men denke
aan de groeiende werkloosheid), dat de
financiering van die uitgaven zou moe-
ten geschieden door zwaardere belastin-
gen. Dit is in een teruggaande conjunc-
tuur niet aanbevelenswaardig. Dan
moet men grijpen naar leningen, hetzij
op de kapitaalmarkt, die thans nog
steeds krap is, hetzij, op korte termijn,
door creatie van vlottende schuld, het-
geen inflatoir werken kan. Minister
Zijlstra heeft reeds verklaard, dat naar
zijn mening een deel van het tekort der
lopende rekening door korte leningen,
dus inflatoir zou moeten worden ge-
dekt. Dit is een belangrijk verschil met
de situatie in de jaren '30 toen er door
de geringe investeringslust veel „braak-
liggend” kapitaal was, een reservoir
waaruit de overheid had kunnen put-
ten.

KORRELTJE ZOUT

Streeft de regering dus niet naar een
sluitende begroting, dan zal de, niette-
genstaande de depressie, nog steeds
voortwoekerende inflationistische ten-
dens worden versterkt. Verder stijgende
kosten en prijzen kunnen onze internatio-
nale concurrentiepositie alleen maar
verslechteren, hetgeen nieuwe werk-
loosheid zal veroorzaken. Een rege-
ringsbeleid, dat uit is op een duurzame

verzekering van een zo groot mogelijke
werkgelegenheid, zal dus juist ter wille
van de werkgelegenheid, moeten stre-
ven naar een terugdringen van de infla-
tionistische krachten en dus zeker moe-
ten voorkomen, dat die krachten wor-
den versterkt door de overheidsfinan-
ciën.

Zo die tegenkrachten niet worden in-
gezet, mag men voorshands de bewe-
ring van de heer Den Uyl, dat, zoals de
PvdA indertijd al heeft voorzien, er te-
kenen van herstel zijn, wat de beta-
lingsbalans betreft, met een korreltje
zout nemen. Want verdere kostenstij-
gingen en derhalve ongunstiger concurren-
tiepositie t.o. het buitenland betekenen
een groter kans op een deficitaire beta-
lingsbalans.

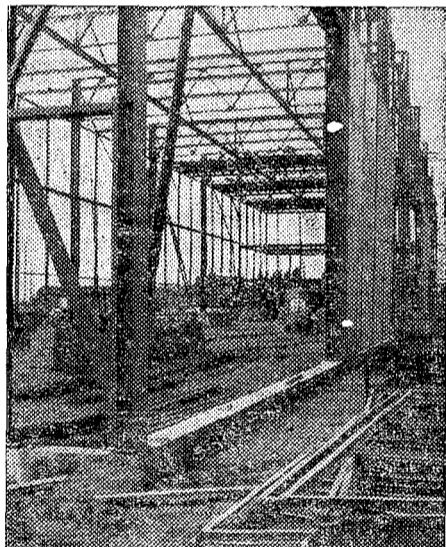
SLAG IN DE LUCHT?

Er is van de zijde der oppositie met
klem aangedrongen op verhoging van
de hulp aan ontwikkelingslanden boven
de in de regeringsverklaring genoemde
1 pct. van het nationaal inkomen. Maar
voor die verhoging is ook een ruim
overschot op de betalingsbalans nodig.
Die hulp betekent immers een export
van goederen en/of diensten waartegen-
over geen betaling, althans directe be-
taling, staat. Ook wanneer wij tech-
nische hulp verlenen betekent dit ver-
mindering van het nationale productie-
potentieel.

Hebben de voorstellers van de di-
verse moties in de Tweede Kamer zich
een en ander wel gerealiseerd? Of wa-
ren deze een slag in de lucht, waarvan
zij zelf ook wel het irrealisme inzagen?

In ieder geval bestaat er een zeer
nauwe samenhang tussen kosten en pri-
zen, werkloosheid en betalingsbalans,
een samenhang die onder de huidige
omstandigheden voor een regering
maar beperkte bewegingsvrijheid laat.
Het schip van staat dient met grote
omzichtigheid tussen de Scylla van ver-
dere economische ontreding door in-
flatie met toenemende werkloosheid en
de Charybdis van sociale ontwrichting
en ellende door te zeilen. Dat hiervoor
een voorzichtig beleid en omzichtig ma-
noeuveren noodzakelijk is mag nie-
mand ontkennen.

J. VAN GALEN

Staalbouw - Kraanbouw
**Rörink &
van den Broek N.V.**
ENSCHEDÉ
Telefoon (05420) 183 44 *

Eén op één

Het is nu de tijd van de examens. In
ons gehele land zitten duizenden jonge-
ren te zwoegen om van vrij onmogelijke
stukken proza Frans, Engels of Duits
redelijke vertalingen in het Nederlands
te maken; om te laten zien wat zij
weten van algebra en van onze staatsin-
richting. Om te slagen moeten zij licha-
melijk fit en geestelijk sterk zijn of om
het in sporttermen te zeggen: in goede
conditie verkeren.

Een politieke partij moet om de twee
jaar examen doen, de ene keer voor de
verkiezing van Provinciale Staten en
Gemeenteraden, de andere keer voor
de verkiezing van de Tweede Kamer.
Om daarbij te slagen moet ook die poli-
tiek partij in goede conditie verkeren
en deze wordt mede bepaald door het
ledental. Het ledental van onze partij,
de VVD, is nog niet zo groot als het in
verhouding tot het aantal uitgebrachte
stemmen zou moeten zijn. Daarom
roep ik u op: help mee dit ledental te
vergroten. Zet u in voor de actie: Eén op
één. Het zal u voldoende geven te con-
stateren dat uw overtuigingskracht om
een nieuw lid te werven zo groot is.

D. W. DETTMEIJER.

Politieke herstructurering

(Vervolg van pag. 1)

voor eigen verantwoordelijkheid) wor-
den gegeven.

Zijn grootste levendigheid kreeg het
Kamerdebat pas op de derde dag, tij-
dens de duplieken en de behandeling
der moties. In verscheidene persorga-
nen werd dit als iets bijzonders ver-
meld, maar dat was het toch bepaald
niet. Dat verschijnsel deed zich altijd
bij ieder debat over een regeringsver-
klaring voor en hetzelfde beeld verto-
nen ook jaarlijks de algemene politieke
beschouwingen over de Troonrede.

Dan immers heeft men pas gelegen-
heid, los van papier of aantekeningen
wederzijds op elkanders opmerkingen
in te gaan en moeten de beslissingen
over eventueel ingediende moties wor-
den genomen en gemotiveerd.

Het „parlementaire spel” komt dan
pas goed tot zijn hoogtepunt. De fractie-
leiders komen eerst in hun element. En
het is, voor de verlevendiging van het
parlementaire bedrijf, toe te juichen
dat ook mr. Van Mierlo, de voorzitter
van de nieuwe D'66 fractie, zijn bijdra-
ge daarin zeer wel bleek te kunnen le-
veren.

Dat slotdebat heeft — en daar gaat
het thans om — ondertussen wel reeds
enige pikante zaken opgeleverd.

„Linkse concentratie?”

Daar was dan in de eerste plaats het
opvallend broederlijk samen optrekken
van D'66, PvdA en PSP in de oppositie.
Soms voegde zich de CPN daar nog bij.
In totaal en grotendeels gezamenlijk
werden bovendien niet minder dan vijf
moties geproduceerd, die alle werden
verworpen.

Het socialistische Vrije Volk, dat met
een vijf-koloms kop juichend melding
maakte van dit „oppositiefront van
PvdA, D'66 en PSP”, hetwelk het blad
als „nieuwe stijl in de Kamer” aankon-
digde, kwam een dag later in een hoofd-
artikel toch wel waarschuwen tegen het

aan de lopende band indienen van mo-
ties, die door de Kamermeerderheid en
bloc worden verworpen. „Een motie is
geen middel om een emotie kwijt te
raken.”

Dit samen optrekken en de opval-
lende vriendelijkheid van de zijde van
de heer Den Uyl hebben sterk de aan-
dacht ook in de overige pers getrok-
ken.

Een kleine voldoening verschaftte ons
een der conclusies van een hoofdartikel
in de (katholiek-radicalen) Volkskrant:
„Eerder bestond, niet ten onrechte, de
neiging om in D'66 vooral een
afplitsing van de VVD te zien. Van die
indruk is bij het Kamerdebat weinig
overeind gebleven.” Uit de manier, waar-
op D'66 zich bij het Kamerdebat opstelde
vloeiende, aldus De Volkskrant, logisch
voort, dat zij niet dicht bij de VVD,
maar wel dicht bij de PvdA kwam te
staan.

Die „neiging” hebben wij zoals de
schrijver in De Volkskrant zich wellicht
nog zal herinneren, echter nooit gehad,
omdat zij in strijd was en is met de
feiten. De D'66ers hebben dat zelf trou-
wens ook altijd nadrukkelijk ontkend en
de verkiezingen hebben dat bevestigd.
Men herinnert zich nog het resultaat
van de van verschillende zijden onmid-
delijk op of na de verkiezingsdag in-
gestelde kiezers-onderzoeken. Die
toonden aan, dat D'66 verreweg de
grootste percentages stemmen had ge-
haald uit de kring van de PvdA en van
het radicaal-linkse deel van de KVP.

Ondertussen is De Volkskrant dat nu
gaan inzien. De woorden „niet ten on-
rechte” had het blad nu dus ook maar
beter kunnen weglaten.

Velen hebben de conclusie getrokken,
dat hier de eerste aanwijzingen voor
het ontstaan van een „linkse concentra-
tie” zouden liggen. Die conclusie lijkt
vooral nog wat voorbarig, maar dat in
de komende jaren inderdaad het een en
ander zal veranderen in de partij-
enstructuur, staat wel vast.

Dat geldt evenzeer voor wat er bij de

confessionele partijen gaande is. Wat
zal het daar worden? Zal sommiger
droom van een Nederlandse CDU toch
nog werkelijkheid worden? En zo ja,
wat zal dan haar richting blijken te
zijn? Zal een CDU niet even sterk door
de tegenstellingen tussen de uiterste
„vleugels” worden verhinderd om een
duidelijk politiek gezicht te vertonen
als tot nu toe bij deze partijen afzonder-
lijk het geval was?

Zal — een andere mogelijkheid — het
kabinet-De Jong misschien een dusdanige
bindende invloed op wat thans de
regeringspartijen zijn kunnen uitoefe-
nen, dat t.z.t. met een gezamenlijk ur-
gentie-regeringsprogramma voor de kie-
zers kan worden getreden?

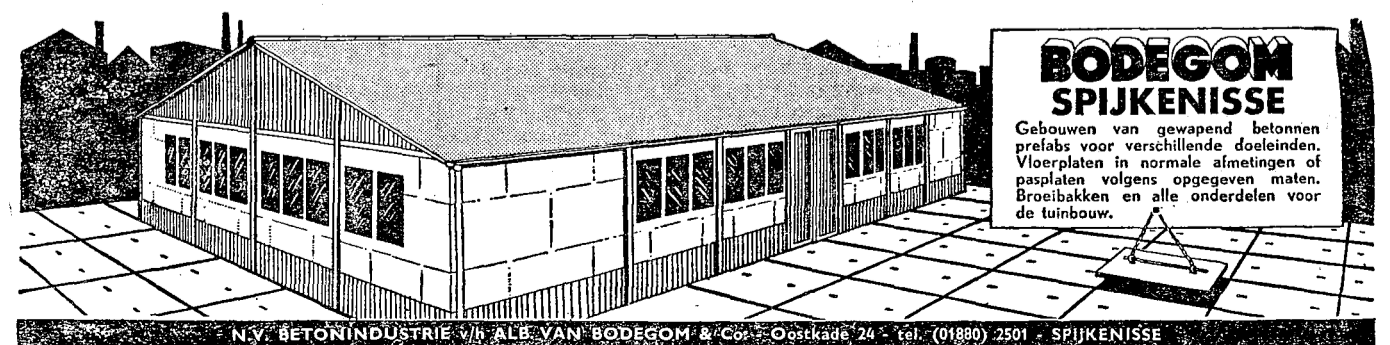
Of zullen, als derde mogelijkheid, de
heren Cals, Bogaers en Aarden erin sla-
gen, een „paleis-revolutie” bij de KVP
tot stand te brengen waarbij, zoals
prof. Duynstee in een artikel in De Tele-
graaf veronderstelde, de heer Cals „zo
behoedzaam wil manoeuvreren, dat het
de heren Aalberse, Marijnen e.a. zijn
die zich van de KVP afscheiden als zij
zich niet zouden willen conformeren
met de koers van de heer Cals?”

Met de aan mr. Cals toegeschreven
christelijk-radicalen plannen heeft dr.
Bruins Slot in Trouw inmiddels reeds
zijn warme instemming betuigd.

Wat zal uit dit alles groeien? Het ligt
nog in de schoot der toekomst verborgen.
Het zal echter ook onzerzijds zaak
zijn, deze mogelijke ontwikkelingen
scherp in het oog te houden en onze
houding en plaats in een zich wellicht
sterk wijzigend politiek patroon te bepa-
len.

Voor een concentratie van allen, die
naast behoud en verdediging van essen-
tiële nationale waarden en tradities wil-
len streven naar een liberaal sociaal-
economisch beleid in 20ste eeuwse —
dus moderne — geest en stijl, zou, naar
ik meen, t.z.t. bij zoveel gedrang in de
uiterst links-radicalen hoek wel eens een
bijzonder gunstig klimaat kunnen
ontstaan.

A. W. ABSPOEL

Staatsgreep in Griekenland

Dichtbij de onaantastbare waarheid en verheven rust van het Parthenon, hoog-boven op de Acropolis, heeft zich „beneden” in Athene en Griekenland een staatsgreep voltrokken. In het land, dat geldt als schoolvoorbeeld van democratisch bestuur, een nieuw teken van democratische instabiliteit. Niets nieuws onder de zon. Sinds in 1832 Griekenland een onafhankelijk koninkrijk werd, sinds in 1863 door de Nationale Vergadering George I tot „Koning der Hellenen” verkozen werd, heeft de democratie in het nieuwe Hellas het dikwijls zwaar te verduren gehad.

Koningen werden gekroond en gingen later in ballingschap. Konstantijn, de grootvader van de tegenwoordige koning, moest twee maal aftreden. De zoon van Konstantijn, George, week tweemaal uit. Tijdens zijn tweede — men lette niet op deze cijfersymboliek — koningschap, dat begon in 1936, was er een militaire dictatuur onder generaal Metaxas. Na generaal Pagalos, die in 1925 als dictator was opgetreden, kan men Metaxas als „tweede” dictator beschouwen. Na koning George's derde terugkeer brak de communistische burgeroorlog uit.

Met dit vluchtige relaas willen wij slechts onderstrepen, dat Griekenland in een ruim honderdjarig bestaan als koninkrijk vele en zware interne moeilijkheden heeft gekend.

PAPANDREOE

De staatsgreep van de 21ste april werd, technisch, op de gebruikelijke wijze uitgevoerd. Omsingeling van het koninklijke paleis, van het stadscentrum en andere strategische punten door tanks. Bezetting van het radiostation. Duizenden arrestaties. En vooral het uitroepen van de staat van beleg. Wie zich, na het invallen van de duisternis, op straat vertoonde, zou worden neergeschoten. Men meldt dat er slechts drie slachtoffers te betreuren zouden zijn. De ook gearresteerde en afgezette premier Kanellopoelos is reeds vrijgelaten. Hetgeen niet het geval is met de heren Papandreoe, vader en zoon.

Het conflict tussen oud-minister-presi-

Tanks beheersen het straatbeeld van Athene

dent George Papandreoe en de jonge koning Konstantijn is één der schakels in de recente historie, die ten slotte tot de militaire staatsgreep van vrijdag heeft geleid.

Koning Konstantijn heeft het voordeel van een frisse jeugd, een erkende sportiviteit — hij behaalde als zeiler een Olympische gouden medaille — en een zeer charmante echtgenote. Dit alles bezorgde hem bij het „publiek” — zeer vaag begrip — een grote populariteit. In de eerste maanden van zijn koningschap, dat aanving op de 6e maart 1964, was de verhouding met de toenmalige premier George Papandreoe zo voortreffelijk, dat men van een „kleinzoon-grootvader verhouding” sprak. De koning ging er kennelijk mee akkoord, dat de links-liberale staatsman een andere koers volgde dan het rechtse bewind, dat zijn voorganger Karamanlis gedurende een achttal jaren had gevoerd.

De moeilijkheden ontstonden toen Papandreoe het plan opvatte het leger van „rechtse” invloeden te zuiveren. De premier moest aftreden. Op dat ogenblik is er een scherpe vete tussen de thans 79-jarige staatsman en de jonge monarch ontstaan. Papandreoe en de zijnen verwijten de koning dat hij niet boven de partijen zou staan, maar een voorkeur toont voor de rechtse Nationaal Radicale Unie. Die Unie vertegenwoordigt trouwens slechts een minderheid. Papandreoe behaalde bij de in 1964 gehouden verkiezingen met zijn Unie van het Centrum de absolute meerderheid. Maar zijn aanhang brokkelde af en in 1965 bezette hij nog 122 van de 300 zetels in het parlement.

Na enige tussenfasen, die wij u zullen besparen, trad nu als hoofd van een minderheidskabinet, dat verkiezingen moest voorbereiden, Kanellopoelos op. Een ding moet men niet vergeten: de verwachting, dat de oude Papandreoe bij deze verkiezingen, geprojecteerd voor de 28ste mei, een meerderheid behalen zou.

Een complicatie is nog het feit, dat de econoom Andreas Papandreoe, zoon van de oud-premier, naar verluidt betrokken is geweest bij het Aspidakomplot. Daarbij wilden links-gerichte officieren, van Griekenland een neutralistische staat maken, die de NATO verlaten

zou. Hoe dit ook zij, beide heren Papandreoe behoren thans tot de vele gearresteerden, die het slachtoffer zijn van de militaire coup.

„PARTIJLOOS”

De nieuwe premier Kollias, totnu toe procureur-generaal bij het Hoogge-rechtshof, heeft in een radio-rede verklaard, dat er voor hem „geen rechter-, linkervleugel of centrum, maar slechts Grieken” bestaan. „Wij behoren tot geen partij”. Verder noemde hij als één zijner doelstellingen een terugkeer tot rust en orde. Bovendien het schep-pen van een sfeer, die herstel van het parlementaire bewind mogelijk zou maken.

Tegenover dit herstel staan wij bijzonder sceptisch. Het ligt namelijk in de aard van de dictatuur: ten eerste, een mateloze kritiek te bedrijven op „de politieke partijen” en dan als redder op te treden. Ten tweede, om in uitzicht te stellen, dat het parlement zijn rechten hernemen zal. Dat gebeurt dan meestal ook. Met slechts die pikante bijzonderheid, dat voortaan een „volksvertegenwoordiging” van louter ja-knikkers zijn eentonige functie kan uitoefenen.

DE KONING

Zeer onduidelijk en onzeker blijft na deze staatsgreep de positie van koning Konstantijn. Eerst vernam men, dat hij het decreet, waarbij de machts-over-neming „geregeld” was, zou hebben ondertekend. Maar later leek het er veel op, dat deze gehele greep naar de macht hem, om het zacht te zeggen, afgedwongen was. Er waren berichten, vooral in de Engelse pers, die er op wezen dat de koning praktisch een gevangene was, omdat hij weigerde de „Putsch” goed te keuren. Engelse bladen zijn meestal bijzonder goed ingelicht omtrent hetgeen op Griekse bodem geschiedt.

Maar als klap op de vuurpijl is er nu het bericht van de Amerikaanse omroep-organisatie NBC dat de koning zelfs met troonafstand zou hebben gedreigd. Daartegenover heeft de nieuwe premier verklaard, dat de Koning „meewerkt” en binnenkort een vergadering van het Kabinet zal leiden. In ieder geval heeft het nieuwe bewind tot nog toe nagelaten het decreet te tonen, dat de handtekening van koning Konstantijn zou dragen.

Een verwarde en ondoorzichtige situatie. Wel zijn wij ver verwijderd van — zie ons uitgangspunt — de Griekse harmonie.

L. M.

JOVD over GRIEKENLAND

Het hoofdbestuur van de onafhankelijke liberale Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie, uiting gevend aan zijn ernstige verontrusting over de gebeurtenissen in Griekenland, welke de democratische beginselen rechtstreeks aantasten, waardoor mede het gevaar bestaat dat de werkelijk progressieve Grieken onder druk van de omstandigheden in de armen van ondemocratische krachten worden gedreven, dringt er bij de Nederlandse regering op aan dat deze zowel binnen de Verenigde Naties als binnen de Nato al haar invloed zal aanwenden, opdat de democratie in Griekenland hersteld wordt.

ALLE
VERZEKERINGEN
•
HYPOTHEKEN
•
FINANCIERINGEN
•

makelaarskantoor

VRINS

araweg 5 wassenaar tel. 01751-5675*

Spoorwegen

(Vervolg van pag. 5)

worden goedge maakt uit de opbrengsten. Tot voor kort was dit evenwel — althans schijnbaar — niet zo'n belangrijk probleem, omdat de totale opbrengsten ongeveer in evenwicht waren met de totale gemaakte kosten. De overheid nam hiermee, zoals drs. P. Boender, hoofd van de afdeling economische zaken van de NS, het onlangs uitdrukte, genoegen. Zij heeft steeds de interne compensatie binnen het bedrijf van winstgevende en verlieslatende onderdelen als wezenlijk kenmerk van de spoorwegonderneming met onder meer het openbare dienstkarakter aanvaard.

Nu de draagkracht van het bedrijf echter is opgeteerd, dient o. i. terecht de vraag te worden gesteld wie voor de niet door de directe opbrengst gedekte kosten moet opkomen.

De Spoorwegen stellen zich daarbij op het standpunt dat in al die situaties, waarin de onderneming bedrijfseconomisch verlies leidt, omdat het bedrijf de desbetreffende activiteit niet mag staken, de NS moet worden gezien als uitvoerder van in opdracht van de overheid te verrichten „publieke diensten.” De hieruit voortvloeiende kosten, voorzover niet door directe opbrengsten gedekt, d. w. z. de bedrijfsvreemde lasten, zullen volgens de NS moeten worden betaald door de opdrachtgever.

Zoals reeds opgemerkt, dit lijkt ons geen onbillijk standpunt, temeer als men bedenkt dat de periode, waarin met een sluitende rekening kon worden gewerkt, voorgoed voorbij schijnt te zijn.

Sedert 1963 nemen de verliezen sterk toe, hetgeen moge blijken uit de volgende cijfers: in 1964 bedroeg het verlies f 9 miljoen; in 1965: f 21 miljoen; in 1966 vermoedelijk f 75 à f 80 miljoen, terwijl voor 1967 een verdere stijging van het tekort moet worden verwacht.

Wellicht kunnen wij later nader op de hier aangevoerde problematiek ingaan. Het ging ons er thans om de aandacht te vestigen op de vraag, wie voor de niet door de directe opbrengst gedekte kosten bij onze Spoorwegen moet opkomen. Een uiterst belangrijke vraag, die in onze nationale economische politiek een ernstige studie verdient.

G. STEMPHER

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM
KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT
TELEFOON (01850) 286 63

WONINGBOUW

Ook bij ZIEKTE, ONGEVAL EN INVALIDITEIT
een GEGARANDÉERD WELVAARTSVAST
INKOMEN

Door de
ARBEIDSONGESCHIKTHEIDS-VERZEKERING
MET INDEX- EN STIJGINGS-CLAUSULE

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.

W.B.K. van 1938

Bergstraat 6 - 8 — Amersfoort — Tel. (03490) - 1 70 43*

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND

RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”

VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM

RESERVERING (02943) 1576

waar de gast **k**oning is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COGAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

Café-Restaurant

„Europoort”

MAASBOULEVARD 7 - SCHIEDAM

Voor reserveringen tel. 010-26 46 25

Het klassieke restaurant
aan de Maas

OISTERWIJK N.-B.

Hotel de Zwaan, annex Rotisserie „Le Prince de Galles”

telefoon 04242-2109.

Voornaamste huis ter plaatse.
Kamers met privé douche en toilet.
Restaurant van bijzondere klasse.
Gezellige terrassen.
Ruime parkeergelegenheid.
Prospectus op aanvraag.

J. A. M. Couwenberg, prop.
Chevalier du Tastevin
Membre de la chaine des rotisseurs.

„Hotel

Noordzee-Boulevard N.V.”

Tel. 01184-2245.

Gelegen op het mooiste punt van Vlissingen. Vanuit de kamers en vanaf het terras schitterend uitzicht op de Scheldemond, waar de oceaanstomers het hotel op enkele tientallen meters passeren. Str. k. en w. water en huistel. op alle kamers. Centr. verw. kamers m. privébad. Kamers m. ontb. f 13,50 tot f 19,50. Rest. de gehele dag. Gerenommeerde keuken. Eigenaar P. J. Smits.

DELTA-HOTEL

VLAARDINGEN

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

*

alle kamers met privé bad en douche

*

nieuw Restaurant en nieuwe Lounge-Bar

*

(geheel airconditioned)

Vrijheid en democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 916

VRIJDAG 12 MEI 1967

Bij Van der Molen kon het niet blijven

De ministers, die het gesprek met burgemeester Van Hall over diens ontslag voerden:

MINISTER BEERNINK

MINISTER-PRESIDENT DE JONG

MINISTER POLAK

Toen vorig jaar de heer Van der Molen ontslagen werd als hoofdcommissaris van de Amsterdamse politie, was het al duidelijk dat het daarbij niet zou kunnen blijven. De ernstige gezagscrisis in de hoofdstad immers moest zijn ontstaan door een falen van het beleid, waarvoor niet alleen de hoofdcommissaris, maar zeker ook de burgemeester als hoofd van de politie verantwoordelijk was. Hoewel het rapport-Enschede op het ogenblik waarop wij dit commentaar schrijven nog niet is gepubliceerd, kan men veilig aannemen dat de regering het enig mogelijke en juiste besluit heeft genomen door de heer Van Hall voor ontslag voor te dragen. Men heeft dit heengaan, om het weinig parlementair uit te drukken, op zijn klompen kunnen voelen aankomen. Met de zomer voor de deur was bovendien een snel besluit geboden.

De feiten, die straks in de publikatie van het rapport-Enschede ongetwijfeld hun officiële vaststelling zullen vinden, zijn genoegzaam bekend. Ten tijde van de bestorming van het Telegraaf-gebouw heeft de burgemeester schromelijk gefaald. Het is aan zijn persoonlijke houding op dat moment te wijten geweest dat niet eerder en krachtiger werd ingegrepen. Zóver was het in Amsterdam gekomen, dat een juffrouw die krenten uitdeelde werd gearresteerd en ruw en onbetamelijk werd gefouilleerd, terwijl anderszijds een woedende meute straffeloos zijn gang kon gaan.

Dat is steeds het beeld geweest, niet alleen in de woelige zomermaanden van vorig jaar, maar ook daarna: dan weer een te krachtig ingrijpen net op het verkeerde ogenblik, dan weer geen of nauwelijks inmenging van de politie als het nu juist wel nodig was. Zonder twiifel omdat de korpsleiding faalde, terwijl zij niet op het juiste spoor gezet en geruggesteund werd door een duidelijk beleid van de uiteindelijk verantwoordelijke man, de burgemeester.

Amsterdam is een lastige stad, heeft de heer Van Hall gezegd. Te lastig in ieder geval voor hem. Hij is niet opgewassen gebleken tegen de problemen waarvoor de hoofdstad hem stelde. Of duidelijker: hij was niet de juiste man op de juiste plaats. Natuurlijk heeft de heer Van Hall, zeker in de eerste jaren van zijn burgemeesterschap, geprobeerd zijn moeilijke taak goed te vervullen. Maar de in zo'n ambt onvermijdelijk teleurstellingen hebben hem, zoals voor ieder waarneembaar was, de moed doen verliezen. Steeds meer is hij afgezaakt tot het peil van een slappe bestuurder, die — met het pensioen voor ogen — de houding aannam van „'t zal mijn tijd wel uitduren". Nog zeer onlangs heeft hij een staaltje weggegeven van de blindheid waarmee hij geslagen leek, toen hij een voorgenomen toespraak op de Dam, ter gelegenheid van de geboorte van prins Willem-Alexander, annuleerde met de mededeling dat hij een „te drukke agenda" had om voor slechts 200 belangstellenden te spreken. Zoiets behoort eenvoudig niet op te komen in het hoofd van een burgemeester.

Aanleiding tot zijn ontslag is de crisis van het gezag. Het gezag, voor de handhaving waarvan hij als eerste burger verantwoordelijk was en dat slechts kan stoelen op vertrouwen en respect. Twee factoren die ten aanzien van de

heer Van Hall ontbraken, de laatste tijd zelfs openlijk bij zijn eigen partijgenoten. Maar ook afgezien van zijn falen op dit punt dient opgemerkt te worden, dat onder leiding van de heer Van Hall het bestuur van de stad op vele andere terreinen hoe langer hoe gebrekkiger is geworden. Terecht stelde Het Parool maandag in een hoofdartikel dat Amsterdam de laatste jaren het voorbeeld van een slecht-bestuurde stad is geworden. De hoofdstad van het land dreigt te verstikken in de problemen. „In steeds mindere mate kan men het gevoel hebben", zo voegde Het Parool daaraan toe, „dat een voortvarend bestuur, geleid en geïnspireerd door een burgemeester met visie, althans een begin maakt met de ontzetting van al die problemen".

Dit facet zal, naar wij aannemen, bij het ontslag van de burgemeester geen rol hebben gespeeld. Eigenlijk zou dat wel het geval hebben moeten zijn, want een overheidsdienaar die zo duidelijk blijkt geeft van onkunde behoort ook op die grond van zijn functie ontheven te worden.

De nieuwe burgemeester zal, naar wij vurig hopen, kunnen bijdragen tot een zo hard nodig beter bestuur van Amsterdam in het algemeen. Mede in dit verband spreken wij de wens uit dat bij de benoeming straks meer gelet

BURGEMEESTER VAN HALL

zal worden op kwaliteit dan op politieke kleur.

Of een nieuwe burgemeester er ook in zal slagen de door provo's, nozems, en beroepsdemonstranten veroorzaakte spanning weg te nemen en algemeen gerespecteerde leiding te geven aan het politiebeleid, zal de toekomst moeten leren. Wij hopen dat natuurlijk van harte. Maar Amsterdam is een lastige stad.

Ph. C.

PRIKKELS

● Mr. Cals in een gesprek met de Haagse Post: „Als je het districtenstelsel zonder meer neemt, krijg je een vertekening van het werkelijke kiezersbeeld. Ik geloof ook, dat zo iets in het land tot grote spanningen aanleiding zou geven, zeker in de Nederlandse verhoudingen. Stel dat de KVP met het aantal stemmen van de laatste verkiezingen nu ongeveer 65 zetels in de Kamer zou bezetten!... Nee, je zou hoogstens tot een gemengd stelsel kunnen komen."

● Uit „Vrijmoedig commentaar" in De Tijd: „Het gekke met de televisie is, dat haar medewerkers zichzelf — met uitsluiting van de hoofdredactie — als een verheven journalistieke kaste beschouwen. Iedere rel, iedere nieuwe omroepster, iedere lifflaf moet de krant in. De kranten zijn daar zelf ook schuldig aan, want ze hoeven het niet op te nemen. Maar soms gaat het wel te ver. Zoals op iedere krantenredactie kopij wordt afgekeurd zonder dat de televisie daar melding van maakt, moet het ook mogelijk zijn, dat de televisie werkstukken afkeurt zonder dat de hele schrijvende pers daar moord en brand over schreeuwt. Dat is een gewone zaak".

● Nieuwsblad van het Noorden: „Soms moeten wij, Nederlanders, verrast zijn van onszelf. Jarelang lijkt het onder invloed van het roerigste deel van Amsterdam, dat het met de Oranjegezindheid van ons volk zo-zo is. En dan wordt een prinsje van Oranje geboren en de bordpapieren façade van stoer republikaanisme zakt in elkaar. De conclusie van dit alles kan alleen maar zijn: Nederland is koningsgezinder dan het zelf dacht en dat lijkt ons een gelukkig voorteken bij de geboorte van de nieuwe prins".

● Uit 's Lands Kroniek in De Tijd: „Niemand weet meer waarom er (in Amsterdam) eigenlijk gereid wordt. Ook de rellenmakers zelf niet meer. Ze grijpen een paar leuzen uit de lucht. Vandaag tegen Amerika, morgen tegen Oranje, overmorgen tegen Griekenland. Buiten de heksenketel staan heden met overtuigen. Ze verbeelden zich even dat ze een greep hebben op de jonge massa als die hun leuzen overnemen. Het is een illusie. Morgen zijn ze hun aanhang weer kwijt. Maar de rellen gaan voort".

Kopij voor deze rubriek zenden aan:
Joh. H. Springer
Alexanderstraat 16 Haarlem

Provinciale dag, Friesland

Op dinsdag 30 mei a.s. zal op Terschelling de provinciale dag Friesland gehouden worden. Vertrek boot van Harlingen om 8.30 uur en 's middags van Terschelling om 17.00 uur. Aantrekkelijk programma op aantrekkelijk eiland. Aanmelden voor 20 mei bij mevr. T. E. Gerritsma-Bruins, Singel 38, Sneek. Kosten voor niet-Terschellingers f 10,- (alles inbegrepen, ook boot en fourage voor de terugreis) op postgiro 906604 t.n.v. H. Gerritsma, Sneek, onder vermelding: provinciale dag 1967. Niet wachten!

Landdag

Voor het cadeau, dat wij op onze jubileum-landdag mochten ontvangen, zijn wij allen die er aan meegedaan hebben, zeer erkentelijk.

Het zou aardig zijn geweest, wanneer wij ieder persoonlijk hadden kunnen bedanken, maar wij zien er geen kans toe. Daarom dus hier onze hartelijke dank.

Bijzonder zijn wij getroffen door de grootte van het bedrag; niet door die grootte zelf, maar door datgene waarvan het de uiting is. Wanneer wij binnen afzienbare tijd onze functies zullen neerleggen, zal het een verwarmende herinnering blijven.

Nogmaals, heel heel hartelijk dank.
E. A. J. Scheltema-Conradi
Joh. H. Springer.

STAAL
KONSTRUKTIES
VOORELK PROJEKT

LATUMEBO
ALBLASSERDAM TEL. 01859-2647 POSTBUS 5

Vrijheid en Democratie

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonnementen toestel 219, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:

Ph. C. la Chapelle jr.
Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B
te Amsterdam-C.

WERKCOMITE

Nog een woord van dank willen wij spreken, nu namens alle vierhonderd, op de landdag aanwezig. Door de bijzonder grote animo voor deze dag had het werkomitee een zware taak, die nog extra verzwaard werd door een hiaat in de giro-afrekeningen en doordat velen zich pas op het laatst aanmeldden. Dat alles toch zo goed liep, verdient zeker ons aller waardering.

E. Sch.-C.
J. H. S.

VERDUIDELIJKING

Wij zijn nog niet klaar met de landdag.

Een verslag geeft zeker als het ook nog ingekort moet worden, altijd maar een beperkt overzicht en dat kan misverstanden wekken. Daarom ter verduidelijking het volgende over het ontstaan van onze organisatie, waarvan de presidentie in haar openingsrede een kort overzicht gaf.

De vier oprichtsters hebben bewust en opzettelijk deze organisatie een heel ander karakter gegeven dan de voor-oorlogse Vrouwengroep in de Liberale Staatspartij. Ook toen stond er in de naam het woordje in (de Vrouwengroep was beslist geen aparte partij), maar de vrouwengroep, een zelfstandige vereniging met eigen contributieheffing en eigen blaadje, voelde zich zeer onafhankelijk en stond zelfs wel eens tegenover de partij. Het was een strijd- en gezelschap, wat niet te verwonderen is, want de strijd om het vrouwenkiesrecht stond velen nog vers in het geheugen.

Dit alles is nu geschiedenis. De Vrouwen in de VVD zijn in de allereerste plaats leden van de VVD. Zij hebben dezelfde rechten en plichten als de mannelijke leden. Mochten zij met die eens van mening verschillen, dan is dat een meningsverschil als andere verschillen, die binnen de partij opgelost moeten worden. Men kan het nu eenmaal niet altijd voor honderd procent eens zijn. Zeker zulke individualistische lieden als liberalen kunnen dat niet.

De leden van de organisatie Vrouwen in de VVD zijn dus voor alles leden van de VVD; zij werken daarin op haar eigen wijze mee en hebben daartoe een extra band in haar organisatie.

Maar al gaan zij op andere wijze te werk dan haar voorgangsters voor de oorlog, zij erkennen de band die haar met dezen verbindt, beiden leden van liberale vrouwenorganisaties. Zij erkennen ook dat zij aan haar voorgangsters als pioniersters veel te danken hebben.

Een en ander kwam tot uiting, toen in 1953 om praktische redenen de organisatie eigen rechtspersoonlijkheid verkreeg. Van de vier oprichtsters was één inmiddels naar het buitenland vertrokken. In haar plaats werd toen gezocht aan mevr. J. L. Redeke-Hoek, de laatste presidente van de voormalige Vrouwengroep in de Liberale Staatspartij, de Stichtingsacte van de tegenwoordige organisatie mede te ondertekenen. Wij zijn haar en de haren zeer erkentelijk voor wat zij en haar vereniging ook voor ons deden.

Dit waren dus verleden en heden. Wat de toekomst betreft, de presidente zei terecht: Wij weten het niet. Er is zoveel in beweging. Maar op het ogenblik is er nog genoeg te doen om een speciale (niet: aparte) organisatie te rechtvaardigen.
J. H. S.

SPREEKBEURTEN

periode 12 mei tot 16 juni 1967.

12 mei	Nijmegen	
12 mei	Amstelveen (Snellius-lyceum)	
16 mei	Bentveld (Woodbrookershuis, school)	huishoud-
16 mei	Gorinchem	
18 mei	Utrecht (JOVD)	
19 mei	Oegstgeest	
19 mei	Haarlem	
19 mei	Amstelveen, 20.00 uur, café-restaurant „De Roemer” (JOVD).	
22 mei	Utrecht, 20.00 uur, Jaarbeursrestaurant	
22 mei	Hendrik Ido Ambacht, 20.00 uur, Dorpshuis „De Schoof”	
22 mei	Apeldoorn	
25 mei	Amsterdam	
26 mei	Groningen, 20.00 uur CMV-gebouw (fed. Jongeren groepen PvdA)	
29 mei	Leeuwarden	
29 mei	Hazerswoude	
30 mei	Uden, 20.00 uur, „De Schouw”	
2 juni	Wassenaar, 14.00 uur (Vrouwengroep)	
3 juni	Utrecht (JOVD)	
15 juni	Brussel (Ned. Lib. Kring)	

Voor zover ons bekend, zijn plaats en aanvangsuur van de vergaderingen vermeld.

HBU **HBU**

Hij is van alle markten thuis...!

door als cliënt gebruik te maken van de informatiebronnen, waarover de HBU beschikt, dank zij haar uitgebreid net van eigen kantoren en correspondenten over de gehele wereld.

Ook voor U: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

LAVAL RADIO

Radio-uitzending van de VVD: dinsdag 23 mei, van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m.).
Televisie-uitzending van de VVD: woensdag 7 juni, van 20.20—20.30 uur, Nederland I.

Staten- en raadsleden bespraken Haagse agglomeratie vraagstuk

In een op 24 april in Pulchri Studio te Den Haag onder voorzitterschap van de heer D. W. Dettmeijer gehouden druk bezochte vergadering van de Vereniging van Staten en Raadsleden van de VVD is uitvoerig gesproken over agglomeratie-vraagstukken in het hart van Holland.

Aanwezig waren leden van de VVD-raadsfracties in de gemeenten Delft, 's-Gravenhage, Leiderdorp, Noot-

dorp, Rijswijk, Voorburg, Voorschoten, Wassenaar en Zoetermeer, alsmede de leden van de VVD-statenfractie van Zuid-Holland, woonachtig in deze gemeenten. De VVD-raadsleden uit Leidschendam waren door een raadsvergadering verhinderd aanwezig te zijn.

Uitvoerig werd gesproken over intergemeentelijke samenwerking. Besloten werd aan de hand van de structuur van het gewest Eindhoven een andere studie aan deze materie te wijden en een kleine commissie daarvoor in te stellen.

Voorts werd gesproken over openbaar vervoer, vuilverbranding, luchtverontreiniging, watervervuiling en fluoridering van drinkwater.

Besloten werd vóór de begrotingsbehandelingen voor 1968 wederom in gemeenschappelijk overleg samen te komen.

H.P.G.

H.P.G. Gelderman & zonen n.v.
OLDENZAAL HOLLAND

SPINNEHU
WEVERIJ
VERBODEN

KATOEN
RAYON
RAYONVEZEL

ALGEMEEN SECRETARIAAT

V.V.D.

Koninginnegracht 61
's-Gravenhage
Telefoon (070) 604803
Giro 67880

VVD-Amsterdam in 1966

HET dezer dagen verschenen jaarverslag over 1966 van de VVD-Amsterdam is in al zijn sobere zakelijkheid toch een waarschuwend stuk. Het verslagjaar wordt erin gekenmerkt als het jaar van 'de onrust, al wordt aan het einde opgemerkt dat voor de VVD het jaar 1966 ook als het jaar van voorzitter Neuberg kan worden aangeduid. Tegen het einde van 1965 trad hij in functie, kort na eind 1966 is hij ons ontvallen. „In dankbaarheid zij hier getuigd van de voortreffelijke leiding die hij in een moeilijk jaar, met geëmotioneerde bijeenkomsten, wist te geven,” zo besluit het jaarverslag.

Een moeilijk jaar was het inderdaad. Niet alleen de onrust van de stad, maar ook de beide in 1966 gehouden verkiezingen en de voorbereidingen voor de in 1967 gehouden Kamerverkiezingen hebben vooral van het bestuur zeer grote inspanning gevergd. In het jaarverslag zelf wordt daarop geen nadruk gelegd, toch mag er wel even op worden gewezen. Het bestuur vergaderde zeven maal, het dagelijks bestuur tien maal, de bestuursraad kwam vier maal bijeen, driemaal werden gecombi-

neerde vergaderingen gehouden van bestuur en bestuursraad.

Maar ook de ledenvergadering zijn in het verslagjaar aanzienlijk beter bezocht dan men zo langzamerhand gewend was. De verkiezingen en voorts de al hiervoor genoemde onrust van de stad hebben ertoe geleid, dat de ledenvergaderingen (in vroegere jaren meestal bezocht door slechts enkele tientallen getrouwen) dit jaar vaak door ver over de honderd leden werden bijgewoond; niet zelden duurden de vergaderingen tot na middernacht. In totaal zijn acht ledenvergaderingen gehouden.

Voor de vergaderingen voor en onmiddellijk na de raadsverkiezingen, dus die van februari, maart en juni, hadden een stormachtig verloop. De discussies betroffen vooral de persoon van de lijststaanvoerder (aanvankelijk was daarvoor drs. J. P. A. Gruijters gekandideerd, maar later verliet hij de partij en de gemeenteraad). Een andere moeilijkheid deed zich voor rond de persoon van mevrouw G. Wijsmuller-Meijer, die grote bekendheid en sympathie genoot vanwege haar moedig optreden in de

bezettingstijd en haar activiteiten gedurende haar 17-jarig lidmaatschap van de gemeenteraad, doch die wegens haar leeftijd niet meer kandidaat werd gesteld.

Na de verkiezing van staten- en raadsleden moest vrijwel onmiddellijk worden begonnen met de aanwijzing van kandidaten voor de vervroegde Kamerverkiezingen. Ook voor de vergaderingen die daaromheen plaatsvonden was grote belangstelling. Veruit de grootste opkomst was die op 17 oktober, toen prof. dr. H. J. Witteveen sprak over de miljoenennota. In de RAI was gerekend op een zaal voor 150 man; alras moest worden verhuisd naar een zaal die driemaal zo groot was, maar toch moesten ook toen nog velen in de gang genoegen nemen met een plaats, vanwaar zij door de openstaande deuren konden zien en horen wat er binnen gebeurde.

Het jaarverslag gewaagt voorts nog van de „verkeershearings” die op acht plaatsen in Amsterdam zijn gehouden, van het vele werk dat door de zes commissies is verzet voor de verkiezingsstrijd, en van de samenwerking met de VVD-afdelingen in andere steden.

Toch blijft er iets onbehaaglijks hangen als men het jaarverslag leest. Het feit dat door bijzondere omstandigheden de opkomst op vergaderingen nu eens wat beter is geweest dan „enige tientallen getrouwen,” is eigenlijk teleurstellend. Het feit voorts dat bij de verkiezingsuitslagen is gebleken dat van elke honderd Amsterdammers die hun stem op de VVD-kandidaten hebben uitgebracht er slechts twee metterdaad lid van de partij zijn die in hun ogen de beste is, geeft geen reden tot voldoening. Men kan — terecht — opmerken dat dit bij alle partijen het geval is. Maar toch behoeft men de algemeen geconstateerde lauwheid in politieke zaken in ons land niet tot leidraad maken voor het eigen gedrag. Vandaar dat hier melding mag worden gemaakt van een actie als die van het erelid D. W. Dettmeijer die ook in dit weekblad de leden van de VVD-Amsterdam opwekt tot het werven van nog een lid. De wetenschap dat iedere VVD'er in Amsterdam vijftig geestverwanten heeft die niet over de drempel zijn gestapt, moet daarbij toch stimulerend kunnen werken.

De positie van de RET

TWEE JAAR geleden heeft de gemeenteraad van Rotterdam de toezegging gekregen dat de directeur van de Rotterdamse Elektrische Tram een rapport zou uitbrengen over de (toekomstige) positie van het stedelijke vervoerbedrijf. Het eerste deel van dat rapport is medio vorig jaar verschenen. Het omvatte drie hoofdstukken, betrekking hebbende op de financiële situatie, het lijnennet en de tariefstructuur. In het tweede, nog te verschijnen gedeelte van het rapport zullen beschouwingen worden gewijd aan o.a. het materiaal en de investeringen.

De reden waarom wij voor het eerste deel van het rapport pas nu de aandacht vragen, is gelegen in het feit dat tot voor kort alleen de commissie voor de openbare nutsbedrijven van de inhoud kennis heeft kunnen nemen. De andere raadsleden en de pers hebben het document niet eerder dan in de tweede helft van april toegezonden gekregen. Een nogal raadselachtige gedragslijn van burgemeester en wethouders, moeten wij zeggen.

Voor die opmerking is te meer reden omdat de raad recentelijk al twee concrete voorstellen gepresenteerd heeft gekregen die als een uitvloeisel van het ingediende rapport kunnen worden beschouwd. Bedoeld zijn het voorstel tot herziening van de tarieven en het voorstel inzake een eerste wijziging van het lijnennet op de rechter Maasoever. In de komende maanden kunnen nog

meer voorstellen worden verwacht die het rapport als uitgangspunt hebben.

Maar al is het eerste deel van het rapport dan alweer een klein jaar oud, het is toch wel de moeite waarde er wat meer over te vertellen. Dat geldt dan heel in het bijzonder de financiële paragraaf.

Daarin toch kan men de directeur van het bedrijf, drs. C. G. van Leeuwen, een aantal belangwekkende opmerkingen horen maken. Met een verwijzing naar de jaarlijkse terugkerende miljoenenkortingen, schrijft hij dat — ook in verband met nog te verwachten kostenstijgingen — in de toekomst blijvend aandacht moet worden geschonken aan verdere tariefverhoging. Hij voegt hier echter onmiddellijk aan toe dat op die manier nooit het gehele nadelige saldo weggewerkt zal kunnen worden.

Hoe zeer bij het bedrijf het totale kostenbeeld wordt beheerst door de personeelskosten, blijkt uit het feit dat hiervoor een stijging is geboekt van f 9,9 miljoen in 1951 tot f 36,9 miljoen in 1965. Dat betekende een stijging van 273 procent. Daartegenover zijn in hetzelfde tijdvak de andere kosten met niet meer dan 159 procent gestegen.

De directeur trapt een open deur in als hij constateert dat het gebruik van het openbaar vervoer slechts kan worden bevorderd door dat vervoer aantrekkelijker te maken. Hij geeft echter blijk de ogen niet te willen sluiten voor

de gebreken van het eigen bedrijf als hij daarop laat volgen dat een veel te groot gedeelte van het wagenpark technisch en economisch verouderd is. Een snelle vervanging van oud door nieuw materiaal noemt hij een dwingende eis.

Een vurig pleidooi voert de heer Van Leeuwen verder voor een zoveel mogelijk vrije baan of op zijn minst een eigen baan voor het openbaar vervoer. Dit moet namelijk voor de hinder van verkeersopstoppingen worden behoeft. De metro is natuurlijk de meest consequente toepassing van de vrije baan, maar de heer Van Leeuwen beseft ook wel dat aan de bouw van een metronet grenzen zijn gesteld. Hetgeen hem intussen niet belet een aantal gedachten te ontvouwen over nieuwe metrolijnen naar het westen en het oosten.

Voor het overige dient naar zijn mening het streven gericht te zijn op het onafhankelijk maken van trams en bussen — ja, ook van bussen. Waar dat niet mogelijk is zou het openbaar vervoer een zekere prioriteit boven het andere wegverkeer moeten krijgen.

Aan deze gedachtengang zitten financiële consequenties vast die zich vooral in de kosten van de infrastructuur zullen manifesteren. In dit verband merkt de heer Van Leeuwen op dat thans bij de RET belangrijke kosten ten laste van de exploitatierekening worden gebracht die niet noodzakelijk zijn voor de exploitatie en die eigenlijk ten laste van de algemene dienst behoorden te komen. Asfalteringen, profielwijzigingen

en werken voor de waterkering bijvoorbeeld hebben omleggingen en vernieuwingen van de baan en de bovenleiding tot gevolg, evenals verplaatsing van wachhuisjes, abri's en haltepalen. Allemaal werkzaamheden die voor de RET hoge kosten meebrengen zonder dat het bedrijf ermee gebaat is.

In zijn beschouwingen werpt de heer Van Leeuwen vervolgens de vraag op welke hoogte van nadelige saldi aanvaardbaar kan worden geacht en welke hoogte onaanvaardbaar. Hij betreedt daarmee het terrein van het beleid. Dat is eigenlijk het terrein van anderen. De heer Van Leeuwen laat zich echter de kans niet ontnemen zijn eigen mening kenbaar te maken. Zodra men, zo zegt hij, het criterium van de bedrijfs-economische rentabiliteit loslaat, aanvaardt men nadelige saldi. En hij vervolgt:

„Men kan dit terecht en doelbewust doen omdat, deze nadelige saldi gerechtvaardigd worden door de belangrijke bijdrage die een goed openbaar vervoer kan leveren tot de vermindering van de verkeersnood en daardoor tot het leefbaar houden van de stad. Het bestuur van de stad moet echter bepalen tot op welke hoogte het deze bijdrage gewent acht, evenals het bestuur van de stad bepaalt welke andere maatregelen tot het leefbaar houden van de stad en voor het welzijn van de stedelijke gemeenschap (verkeerswegen en tunnels, recreatie enz.) nodig en gerechtvaardigd zijn.”

Haagse kroniek

LE JOURNAL est un monsieur. Dit adagium moge in de tegenwoordige tijd misschien voor een enkele krant niet meer geheel opgaan, maar van de heer P. H. de Wit, die veertig jaar is verbonden geweest aan de Haagse Courant, waarvan de laatste jaren als hoofdredacteur, kan stellig worden getuigd, dat hij op zijn krant een stempel heeft gedrukt. Ofschoon dit een onafhankelijk dagblad is, valt niet te loochenen, dat in vele hoofdtitelen van de hand van de heer De Wit een duidelijk liberaal geluid doorklonk. Het is daarom, dat we menen in deze kolom melding te mogen maken van zijn afscheid van de krant, die een zo groot deel van de Haagse burgerij tot voorlichting dient, niet het minst over Haagse bestuursaangelegenheden. Van oorsprong Rotterdammer is de heer De Wit een Haagse figuur geworden wiens verschijning in het maatschappelijk leven van onze stad, we voortaan, tot onze spijt, zullen moeten missen.

Van Den Haag even over de gemeentegrens: Rijswijk. Dat kreeg ruim een week geleden een nieuw stadhuis; een zeer modern gebouw, dat zeer wel past in de uitbreiding, die deze randgemeente na de oorlog in snel tempo te zien heeft gegeven. Voorburgemeester Bogaardt een grote dag: de opening van zijn stadhuis. Nunog wat groot voor

Rijswijk, maar kennelijk op de toekomst gericht, een toekomst waarin Rijswijk van klein dorp zal zijn uitgegroeid tot een middelgrote stad, door de commissaris der Koningin, mr. Klaasesz gekenschetst als de tweede vrouw van drs. Bogaardt, die steeds om rozen vraagt. Zo gezegd een rozige stad: Rijswijk, goed om in te wonen, een goede buur ook van Den Haag.

Of het nog een beslissing is geweest van ir. Witte of van de nieuwe minister van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening, ir. Schut, doet niet veel ter zake, in elk geval is de afwijzing door dit departementshoofd van het uitbreidingsplan van de ANWB op Clingendael bijzonder toe te juichen. Onze stad moet uiterst zuinig zijn op haar groen. Clingendael is voor de Haagse burgerij een kostelijk bezit, dat zeker niet verder mag worden aangetast door nog weer een hoog kantoorgebouw. Het bestaande ANWB-gebouw is uit architectonisch oogpunt toch al niet zo fraai en er nu nog een tweede naast zetten, lijkt inderdaad weinig gewenst. De gedeeltelijke bebouwing van Oostduin geeft immers al alle reden om dit voorbeeld op Clingendael niet te volgen.

Terecht heeft de minister er op gewezen, dat met de kantoorgebouwen, die reeds tot stand zijn gekomen, de grens van wat ter plaatse uit stedebouwkun-

dig, recreatief en landschappelijk oogpunt aanvaardbaar is, reeds is overschreden.

VERMINDERING van service lijkt het denkbeeld van de Ned. Spoorwegen de zgn. Hofplein-lijn op te heffen. Terecht hebben twee VVD-ers zich hierover al bezorgd getoond. De heer Dettmeijer heeft zich over deze kwestie tot b. en w. van Den Haag gewend en mr. Koning heeft er een aantal vragen over gericht aan Ged. Staten van Zuid-Holland.

De heer Dettmeijer herinnert er in zijn vragen aan, dat de NS indertijd zeer ten nadele van het openbare vervoer al het lijntje naar Scheveningen, dat een rechtstreekse verbinding met Rotterdam en tussenliggende gemeenten bood, hebben opgeheven. Tijdens de oorlog hadden de bezetters dat al gedaan, maar na de bevrijding besloten de NS de lijn te herstellen. De trein heeft toen nog korte tijd gereden, maar is na enkele jaren toch weer — en toen definitief — opgeheven. Het geld aan het herstel van deze lijn uitgegeven, was letterlijk weggegooid geld. Afgezien van dit weinig efficiënte beleid, is deze opheffing bepaald een fout geweest.

Ernstiger nog zou zijn de opheffing van het traject Den Haag-Hofplein. Juist de tussenliggende gemeenten ver-

tonen een duidelijke groei en die zouden een snelle verbinding met Rotterdam en Den Haag-Scheveningen gaan missen. Het is te hopen dat de autoriteiten de NS ervan zullen kunnen overtuigen, dat de Hofplein-lijn behouden dient te blijven.

Om nog even in de vervoerssector te blijven, b. en w. hebben op schriftelijke vragen van het PSP-raadslid, de heer Brinkman, geantwoord, dat invoering van een weekabonnement van f 3,50 naar het voorbeeld van Rotterdam, minder goed passend is in het Haagse tariefsysteem van de HTM. B. en w. berekenen, dat het Rotterdamse tarief — in geval van overstappen — duurder uitkomt dan het Haagse tarief. Weliswaar bereiken vele Hagenaars in het woon-werkverkeer hun bestemming zonder overstappen, maar invoering van een weekkaart van f 3,50 zoals in Rotterdam, lijkt toch niet aantrekkelijk voor onze stad. Zonder het overigens zo duidelijk te stellen, laten b. en w. van Den Haag doorschemeren, dat het Rotterdamse systeem vele Rotterdammers bij het in gebruik nemen van de metro duurder zal uitkomen, omdat de metro in zeer vele gevallen overstappen op tram of bus noodzakelijk zal maken.

Op het eerste gezicht, lijkt het Rotterdamse tarief aantrekkelijk, maar in menig opzicht is het dat eigenlijk niet.

Wilson's besluit staat vast

„De tijden veranderen en wij met hen.” Deze oud-Romeinse spreuk zou als motto kunnen dienen voor Wilsons besluit tot toetreding te vragen tot de EEG. Eerst was hij overtuigd tegenstander, toen voorstander onder tal van reserves, en tenslotte heeft hij zich een even overtuigd verdediger getoond van een Brits lidmaatschap van het Europa van de Zes.

Nog tijdens de verkiezingscampagne van een jaar geleden had de Britse Premier zich met grote reserve uitgelaten over een eventuele aanmelding van Engeland voor de Europese club. Thans heeft hij in het parlement zeer beslist en vastberaden aangekondigd, dat Engeland deze week de officiële aanvraag in Brussel zal indienen. Dit zal dan betrekking hebben op het lidmaatschap niet slechts van de EEG maar ook van de Euratom en van de Europese Gemeenschap voor kolen en staal. Hieraan gaat een driedaags debat in het Lagerhuis vooraf. Maar het tijdt geen twijfel dat de premier daarbij een overweldigende meerderheid zal behalen.

Wilson's verklaring de vorige week in datzelfde Lagerhuis was duidelijk en zelfbewust. „Wij vragen geen gunsten. Wij zullen geen knieval doen.” Maar wij zullen het lidmaatschap trachten te verkrijgen — aldus de premier — „met alle kracht en vastbeslotenheid die ons ter beschikking staat.”

300 MILJOEN

Als voornaamste argument voor Englands toetreden noemde Wilson het voordeel voor zijn land en voor Europa, dat er een gemeenschappelijke markt van een 300 miljoen Europeanen zou ontstaan. Hij sprak terecht van „historisch besluit, dat voor de komende tientallen jaren het lot van Britannië, Europa en de wereld kan bepalen”. Verder rekent men op grote voordelen, na een tijd van aanpassing, voor de Britse industrie. Als nadelen ziet men het Europese landbouwbeleid; bovendien bemoeilijking van de levering van grondstoffen door de landen van het Gemenebest.

Wilson heeft zijn historisch besluit grondig en zeer tactisch voorbereid. Men herinnert zich dat hij de hoofdsteden van de Zes heeft bezocht om daar te polsen hoe men tegenover een Britse aanvraag zou staan. Vooral ook: hij is er blijkbaar in geslaagd de ministers in zijn eigen Labour-kabinet, die golden als „anti-marketeers” — tegenstanders van de gemeenschappelijke markt — zo niet om te praten, dan toch milder te stemmen. Tot deze ministers rekent men de heer Jay, de minister van handel, en ook Herbert Bowden, minister voor het Gemenebest. Blijkbaar waren zij bereid hun bezwaren tijdelijk op te bergen. De eindbeslissing werd dan ook door de premier aangekondigd als een besluit van het gehele kabinet.

Niettemin neemt men aan, dat in het parlement een veertigtal Labourleden zich van stemming zal onthouden. En de heer Shinwell heeft zelfs te kennen gegeven, dat zijn verzet tegen Englands toetreden „meedogenloos” zal zijn.

CONSERVATIEVEN

Wat de oppositie der Conservatieven betreft staat het vrijwel vast dat zij onder aanvoering van „Ted” Heath, Wilson in dit geval zal steunen. Hetgeen niet wil zeggen, dat de oppositie-leider het op belangrijke detailpunten eens zou zijn met de premier. Heath bij voorbeeld wil veel verder gaan bij de Europese eenwording op het stuk van het defensiebeleid. Hij is blijkbaar van mening dat Europa het accent moet leggen op een eigen defensie, die zowel nucleaire als conventionele wapenen omvat.

Men rekent erop, dat Wilson over al dergelijke details thans niet zal spreken. Hij zal juist om het Franse verwijt van een Brits weifelen bij de aanvraag te ontgaan, zich scherp houden aan de préambule van het verdrag van Rome, dat andere Europees gezinde landen aanmoedigt naast de Zes lid te worden

van de EEG. Ook zal Wilson — anders dan dit in 1961—1963 is geschied — voor den dag komen met een zo positief mogelijke verklaring, die iedere twijfel aan de oprechtheid van de Britse decisie buitensluit.

EVA

Nu één EVA-schaap over de dam is, zullen er andere volgen. Zo heeft Denemarken reeds verklaard het EEG-lidmaatschap te zullen aanvragen. Noorwegen zal volgen. Ierland zal zich opnieuw aanmelden als aspirant lid. Ook Zweden schijnt te zinnen op een band met „Europa”, die zou passen in zijn neutraliteitspolitiek.

Wat de Zes zelf betreft, behoeft men aan instemming van de Benelux, Italië en Duitsland met het Britse plan niet te twijfelen. Nederland is, zoals Minister Luns in zijn rede te Aken liet blijken, nu zoals tevoren, enthousiast over een Brits toetreden. Hij noemde als manco van de EEG de beperking van het aantal leden. Ook had hij slechts woorden van afkeuring voor het „nationalisme in zijn agressieve, egocentrische vorm”.

DE GAULLE

Zo rest als allesbeheersend vraagteken de houding welke president De Gaulle ditmaal zal aannemen tegenover de kandidatuur van Engeland. Zoals gewoonlijk heeft hij zich in een volledig

stilzwijgen gehuld. Maar dit zal waarschijnlijk ten dele worden doorbroken als de generaal zich de 16de mei per televisie tot Frankrijk en de wereld richt. Tot nog toe was de houding van officieus Parijs gereserveerd en koel. De Franse minister van voorlichting Gorse verklaarde dat „uitvoerige bestudering” van een Britse aanvraag noodzakelijk is. „Het zou niet aan de Franse regering zijn, maar aan de zes partners gezamenlijk een besluit te nemen.” Formeel een koeienwaarheid. In feite een nietszeggend verhaal, kennelijk om tijd te winnen. In Londen hoort men dan ook de mening verkondigen, dat het Franse staatshoofd ook ditmaal geneigd zal zijn een verdragingsmanoeuvre te ondernemen. Maar er is een reden tot „versnelling”. Anders dan in 1963 is de stemming in het eigen Frankrijk niet meer zodanig dat de generaal de Franse „Europeanen” kortweg negeren kan.

Dat intussen zelfs na Franse instemming-in-beginsel, in verband met een Brits toetreden nog heel veel onderhandelingen nodig zullen zijn, is zeker. Wat ook het resultaat zal zijn, Engeland heeft ditmaal, in tegenstelling tot 1963, de hand naar het continent zeer resoluut uitgestoken. Wat ons betreft: proficiat.

L. M.

ALLE

VERZEKERINGEN

HYPOTHEKEN

FINANCIERINGEN

makelaarskantoor

araweg 5 wassenaar tel. 01751-5675

Bekende VVD'ers koninklijk onderscheiden

Ter gelegenheid van de verjaardag van koningin Juliana zijn ook dit jaar weer koninklijke onderscheidingen verleend aan een aantal bekende geestverwanten. Zo werden benoemd of bevorderd tot:

- Ridder Nederlandse Leeuw:**
  - meij. mr. J. J. Th. ten Broecke Hoekstra te 's-Gravenhage, oud-Tweede Kamerlid;
  - prof. mr. E. H. s'Jacob te Groningen, oud-hoofdbestuurder;
  - jr. mr. M. W. C. de Jonge te Zutphen, oud-raadslid.
- Officier Oranje-Nassau:**
  - mr. J. Drijber te Middelburg, oud-wethouder;
  - E. A. Hesselink te Middelburg, oud-raadslid;
  - ir. P. Kluyver te Groenekan, gem. Maartensdijk (U.), lid van de commissie ruimtelijke ordening;
  - F. M. van Panthaleon baron van Eck te Emmeloord (NOP), voorzitter van de kamercentrale-Zwolle.
- Ridder Oranje-Nassau:**
  - mevr. I. H. Eernstman—Steghgers, te Wassenaar, oud-raadslid;
  - J. Halling te Krimpen a/d IJssel, raadslid;
  - mevr. G. S. Huese—Laming te Biltoven, oud-raadslid;
  - F. Verstegen te Berghen (N.-H.), wethouder.

Bokma het allerbeste!
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

Abraham van Stolk & Zonen
Koninklijke Houthandel N.V.

ROTTERDAM - POSTBUS 1100
TELEFOON 010 - 35400
's-HERTOGENBOSCH - Engelseweg 5
TELEFOON 04100 - 32055
HELEVOETSLUIS - Industrieterrein Molshoek
TELEFOON 01883 - 2677.

NAAR EEN EUROPEES ECONOMISCH BLOK

TWEE weken geleden heeft de 1 mei afgetreden president van De Nederlandsche Bank, dr. Holtrop, zijn laatste jaarverslag gepubliceerd. Het is, als steeds, een lijvig en gedegen verslag, een analyse van het economisch, financieel en monetair gebeuren in het afgelopen jaar. Dr. Holtrop is, zoals hij in een afscheidinterview zei, evenmin als zijn opvolger, prof. Zijlstra, een „homo politicus”. Hij oordeelt niet, maar signaleert ontwikkelingen. Het is aan de politici hieruit conclusies te trekken voor hun beleid.

Voor hen moet het verslag diverse waarschuwingen inhouden, waaruit zij lering kunnen trekken. De aanhoudende stijging der loonsom per werknemer — in 1965 en 1966 telkenjare 10½ pct. terwijl die in de andere EEG-landen slechts resp. 9 en 8 pct. bedroeg — met een evenredig verschil voor de loonkosten per eenheid produkt moet tot nadenken stemmen. Gaat de ontwikkeling in deze richting door, dan zullen wij ons concurrentievermogen goeddeels verspelen, zowel in de EEG als in de rest van de wereld. Ons land toonde eind 1966 de grootste stijging van de kosten van levensonderhoud in de EEG — 6 pct. — tegen 4 pct. in Engeland en

3 pct. in de Ver. Staten. De gevolgen beginnen zich thans aan te dienen: toenemende werkloosheid, verkorting van de arbeidstijd, sluiting van ondernemingen — gelukkig voorlopig nog slechts in de meest gevoelige takken van bedrijf.

Een deel van de stijging van de kosten van levensonderhoud is het gevolg van de EEG-landbouwpolitiek, die er op gericht is goedkopere importen van agrarische produkten te weren en de Europese landbouw hierdoor een gegarandeerd inkomen te verschaffen. Deze landbouwpolitiek is technisch anders dan die in Engeland en de Ver. Staten waar men wel de boeren een inkomen tracht te garanderen maar dat doet d.m.v. subsidies uit de staatskas of door opkoop van overtollige voorraden.

POTENTIEEL

Dit verschil in landbouwpolitiek dreigt een moeilijk obstakel te gaan vormen wanneer binnenkort — premier Wilson verwacht in de herfst — de besprekingen beginnen over het formele verzoek van Engeland tot toetreding tot de EEG. Het verschil is niet het gevolg

van een technisch ander systeem van steun. Aan het Britse stelsel ligt de gedachte ten grondslag, dat 'n industrieel exportland in de eerste plaats er op uit moet zijn, z'n industriële arbeiders zo goedkoop mogelijk te voeden. Engeland liet steeds de agrarische exportlanden — in Europa vooral Nederland en Denemarken — tegen elkaar concurreren en had daarnaast nog Gemenebestlanden als Australië en Nieuw-Zeeland achter de hand.

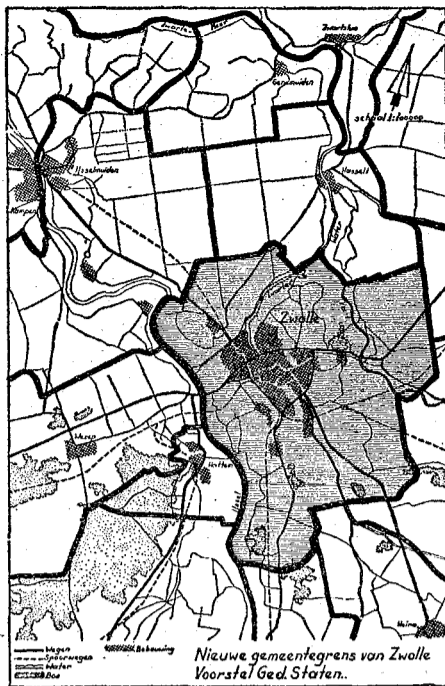
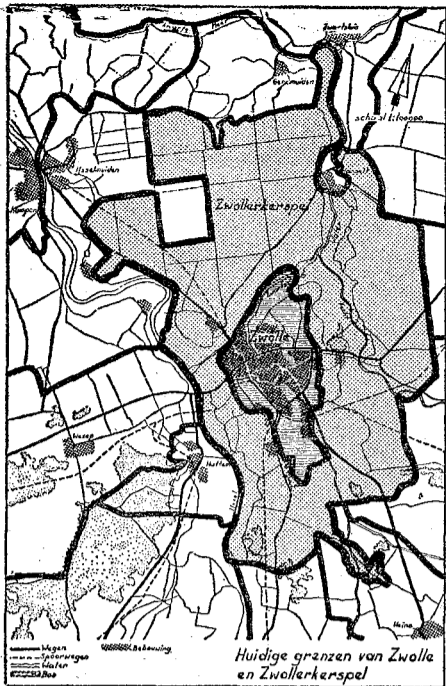
Hoewel Engeland zal trachten een behoorlijke overgangstijd te bedingen, zal het zich ten slotte toch aan het EEG-regime moeten onderwerpen. Men berekent in Engeland, dat dit de kosten van levensonderhoud met 4 tot 4½ pct. zal doen stijgen. Maar Engeland is thans bereid die kostenstijging op de koop toe te nemen voor zijn entree op de EEG-markt, die, na die toetreding en die van de andere landen van de Europese Vrijhandelszone (die alleen vrijhandel voor industriële produkten kent) Scandinavië, Zwitserland en wellicht ook Oostenrijk en Portugal 280 miljoen zielen zal bestrijken. Dit is meer dan de Ver. Staten of Rusland. Het potentieel van Europa (beter gezegd W.-Europa), komt wat mogelijkheden betreft stellig niet ten achter bij de andere twee grote industriële mogendheden, te meer daar de bevolking, wat intellectuele ontwikkeling betreft, eerder vóór dan achter staat. De Ver. Staten hebben in hun economische ontwikkeling bewezen hoe de techniek bij een grote markt alle mogelijkheden van massa-productie kan benutten en er is geen enkele reden te veronderstellen, dat dit ook in ons werelddeel niet het geval zou zijn.

Engeland, dat de eerste decennia na de oorlog zijn zelfstandigheid in economisch opzicht trachtte te handhaven in zijn Gemenebest, heeft moeten ervaren,

(Vervolg op pag. 11)

BODEGOM SPIJKENISSE
Gebouwen van gewapend beton met prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

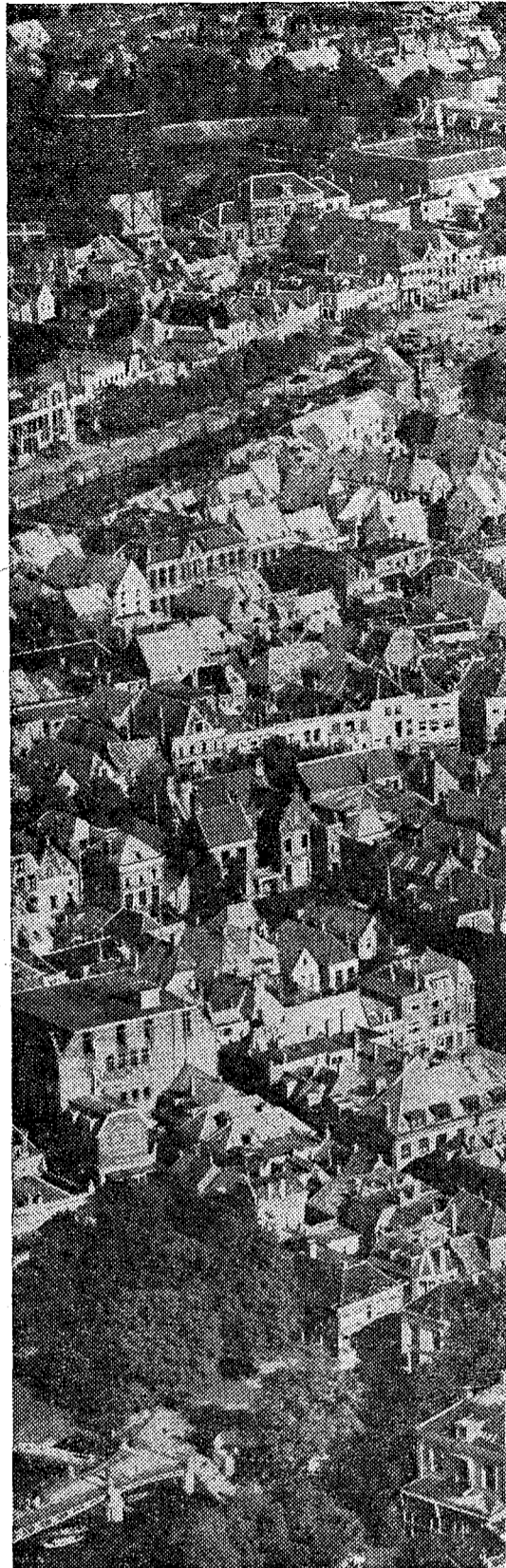
N.V. BETONINDUSTRIË v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. - Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

Op het eerste kaartje (links) zijn de gemeentegrenzen van Zwolle en Zwollerkerspel aangegeven, zoals deze tot nu toe waren. Een merkwaardige situatie, waarbij Zwolle geheel werd ingesloten. De nieuwe gemeentegrens van Zwolle, geschetst op het daarnaast afgebeelde kaartje, geeft een heel wat normaler beeld te zien.

Op woensdag 28 juni worden in Zwolle gemeenteraadsverkiezingen gehouden, als gevolg van de samenvoeging van de gemeenten Zwolle en Zwollerkerspel. Algemeen worden deze verkiezingen, de eerste in ons land na de spectaculaire verkiezingen voor de Tweede Kamer van 15 februari, gezien als een „test-case”. Er is dan ook bij politiek geïnteresseerden meer belangstelling voor dan gewoonlijk voor dergelijke plaatselijke verkiezingen. Wij wensen onze Zwolse geestverwanten veel succes in de strijd.

Rechts een luchtfoto van het hart van hun stad, uit het archief van hun stad, uit het archief van KLM-Aerocarto NV.

Burgemeester Roelen: „We zijn bezig te onderzoeken of een dergelijke groei mogelijk is. Het zal zeer moeilijk worden de migranten uit het westen op te vangen. Op dit moment hebben we al 2000 woningzoekenden. Jaarlijks bouwen we een 800 nieuwe woningen, maar ieder jaar moeten er 150-200 in de oude stad worden gestroopt. Verder zullen de landwegen waarvan wij het knooppunt vormen, in de toekomst zwaar belast worden, hetgeen ook weer een omvangrijke problematiek schept.” In ons gesprek met de heer Roelen kregen we echter bepaald wel de indruk dat hij de toekomst met vertrouwen tegemoet ziet.

Zo liggen de zaken ongeveer voor Zwolle, op structureel gebied. Maar op het politieke vlak?

De politieke samenstelling van de Zwolse bevolking komt als volgt naar voren in de verdeling van de 31 zetels van de gemeenteraad: PvdA twaalf, KVP zes, Prot. Chr. (AR plus CH) zes, VVD vier, PSP twee en Stk. Ger. één zetel. Door de samenvoeging met Zwollerkerspel zal het aantal zetels op 35 komen.

Burgemeester Roelen acht het niet ondenkbaar dat op 28 juni een lichte verschuiving in prot. chr. richting zal optreden als gevolg van de „inbreng” van Zwollerkerspel. Maar dat was dan ook de enige uitspraak die hij, als burgemeester, zich wenste te permitteren.

Meer dan gewone belangstelling voor Zwolse verkiezingen

Politiek Nederland, dat nog kortelings met zoveel overgave de blik gericht hield op het westelijke brandpunt dat Den Haag heet, dat zijn 150, voor een belangrijk deel debuterende volksvertegenwoordigers in de groene banken op het Binnenhof zag aanschuiven, dat zich voorts de ogen herhaaldelijk uitwreef bij het aanschouwen van het formatieproces — dit politiek Nederland staat op het punt een moment om te zien. Naar het oosten, en naar de kalender: Zwolle-Zwollerkerspel, 28 juni.

Een moment, zeker, maar dan toch volledig geconcentreerd. Zwolle gaat dan immers zijn tussentijdse gemeenteraadsverkiezing beleven; gevolg van het feit dat eerst de Tweede Kamer in december en daarna de Senaat in maart goedkeuring hechten aan het voorstel de gemeente Zwollerkerspel op te heffen en te doen opgaan in Groot-Zwolle. Een en ander krijgt zijn beslag per 1 augustus.

De uitslag van de 28ste juni zal, naar

velen aannemen, een proef op de som worden: zullen de politieke verschuivingen die zich recentelijk in ons land voordeden, op dezelfde wijze manifest worden in Zwolle, of zal er sprake zijn van een reactie? Zal, met name, D'66 er relatief eenzelfde voet aan de grond krijgen als tijdens de Tweede-Kamer-verkiezingen? Of is het nog te vroeg voor een enigermate betrouwbare test-case, zoals men dat dan pleegt te noemen?

Het zij ons vergund het betrokken gebied in enkele lijnen te schetsen, de kennis wat op te frissen, de noodzaak tot integratie toe te lichten.

De gemeentegrenzen van de hoofdstad van Overijssel omsluiten nu nog een gebied van ongeveer 2030 hectaren; er leven en werken zo'n 60.000 mensen. Door zijn bijzondere ligging — de stad vormt het natuurlijke centrum van een web van rivieren (IJssel, Zwartewater), kanalen, spoorlijnen en wegen — is Zwolle van oudsher een middelpunt van bestuur, handel en diensten geweest. Grote mannen zijn er geboren, of hebben er furor gemaakt: men weet het, Thorbecke was een geboren Zwollenaar, evenals trouwens de dichter Potgieter. En er werkte in de 17de eeuw de spreekwoordelijke Bartjens, onderwijzer en auteur van het rekenboek „Cijfferinge, 1ste deel, waaruit men meest alle de grondregelen van de Reekkenkonst leeren kan”, en het tweede deel: „Cijfferinge, handelende van verscheide regulen der Reekkenkonst, alle kooplieden noodich te weten”. Nog één naam: Bep Bakhuis, wondervoetballer, Zwollenaar, naar men zich zal herinneren.

Deze stad dan heeft, vooral na de laatste wereldoorlog, qua karakter een belangrijke wijziging ondergaan door de versnelde industrialisatie. Stork ging er dieselmotoren bouwen, Philips zag mogelijkheden voor de produktie van elektronische apparatuur, de Zweedse fabriek Scania Vabis stichtte een assemblagebedrijf voor vrachtauto's en autobussen. Zwolle met zijn uitgesproken centrumfunctie werd in 1959 door de toenmalige minister van economische zaken aangewezen als een te stimuleren ontwikkelingskern voor de industrialisatie. Het resultaat loog er niet om: in 1965 telde de stad 79 industriële bedrijven waarin 6000 personen werkzaam waren.

De stad expandeerde, de grenzen gingen knellen.

Burgemeester drs. J. A. F. Roelen, sedert februari 1960 aan het bewind, vat het voor ons in zijn werkkamer in

het stadhuis aldus samen: „Zwolle en Zwollerkerspel vormden tot de Franse tijd één centraal bestuurd gebied. Tijdens de Franse overheersing echter werd de stad rondom a.h.w. afgepeld. Deze toestand nu werd na de oorlog, door de expansie, steeds pijnlijker. Zwolle ging bouwen; de buurtschappen, net over de gemeentegrens in Zwollerkerspel, deden hetzelfde en verdichtten zich tot stadswijken, eigenlijk van Zwolle. We werden van drie kanten „bedreigd” door de uitbreidingen: van Berkum in het oosten, Ittersum in het zuiden en door Westenholte in het westen.”

Zwolle nam het initiatief en deed een voorstel: hef Zwollerkerspel op en voeg het gebied bij de stad. Dat zou een gebiedsuitbreiding betekenen van afgerond 8030 hectaren, zodat er een Groot-Zwolle zou ontstaan met een oppervlakte van 10.060 hectaren. In feite oriënteerden zich van de 14.000 inwoners van Zwollerkerspel toch reeds meer dan 8000 op Zwolle, al was het alleen al door het feit dat zij in die aangrenzende wijken woonden.

Aldus is dan nu geschied. Zwolle heeft per 1 augustus plotseling een inwonertal van 60.000 plus 12.000. 2000 Zwollerkerspelaren zullen met ingang van die datum ingezetenen worden van omliggende gemeenten als Helno, Hasselt, IJsselmuiden en Genemuiden.

Evenwel, de zaken zijn hiermee nog verre van afgedaan! Er is nog zo iets als een nota Ruimtelijke Ordening en een tweede nota RO. Daarin staat onder meer dat Zwolle in de toekomst zou moeten uitdijen tot een stad van een kwart tot een halfmiljoen mensen. (Het wil wel eens wisselen, maar Den Haag bijvoorbeeld heeft in deze dagen zo ongeveer een half miljoen ingezetenen.).

Inlichtingen

over ALLE in het agglomeraat DEN HAAG te KOOP zijnde WONINGEN

N.V. Makelaarskantoor

„GEMAKO”

Nassauplein 16, Den Haag

Tel. 070 - 60.19.09 (6 lijnen).

N.V. Houthandel v.h. W. KUNST GRONINGEN

EEMSKANAAL Z.Z. 19 - Tel. 05900 - 36541*

UIT DE PARTIJ

• Kamercentrale Groningen

De voorjaarsvergadering van de Kamercentrale Groningen wordt op donderdag 18 mei gehouden om 19.30 uur in Hotel Helvetia, Hereplein 51, Groningen. Na het huishoudelijke gedeelte van de vergadering zal ir. J. Baas, lid van de Eerste Kamer, een inleiding houden. Deze vergadering is toegankelijk voor alle leden, woonachtig in het gebied van de KC Groningen (dus in de provincie Groningen).

• Propaganda- en tv- commissie

Ten huize van de penningmeester van onze partij, de heer Sidney J. van den Bergh, werd onder voorzitterschap van de heer H. J. L. Vonhoff een gecombineerde vergadering van de landelijke propaganda-commissie en de radio- en televisiecommissie gehouden.

Allereerst werd uitvoerig aandacht geschonken aan de tussentijdse raadsverkiezingen op 28 juni te Zwolle en samengevoegde gemeenten. Besloten werd deze verkiezingen van de zijde van de landelijke propagandacommissie te steunen, evenals de verkiezingen, welke in oktober van dit jaar in de Zuiderzeepolder Oostelijk-Flevoland voor de poldercommissie zullen worden gehouden.

De dit najaar startende serie radio- en televisieprogramma's van onze partij zal in een nieuwe vorm worden gebracht.

Besloten werd aan het hoofdbestuur te verzoeken de radio- en televisiecommissie en de landelijke propaganda-commissie samen te voegen.

• Oss en omstreken

Op 20 april hield de afdeling Oss en omstreken een goed bezochte ledenvergadering. Wegens vertrek naar het buitenland van de heer H.W. Hesselink werd in zijn plaats tot voorzitter gekozen drs. J. W. Versteeg. Daar de heer W. K. E. A. Paré binnenkort zal aftreden als afgevaardigde in het bestuur van de Kamercentrale Noordbrabant werd in diens opvolging voorzien door de benoeming van ir. C. Sellenraad. Aan de organisatie der leden in de buitengemeenten zal extra aandacht besteed worden.

Mevrouw dr. M. B. C. Manus, lid van de gemeenteraad van Oss, hield een causerie over het werk in dit college, waarop een geanimeerde discussie volgde. Uitgebreid werd ook gesproken over de politieke situatie en daarbij werd o.m. van verschillende zijden nadruk gelegd op de noodzaak van het geven van goede kansen aan jongeren in de politiek.

• Nederhorst den Berg

Op 14 april werd in hotel „Den Berg” de jaarlijkse ledenvergadering van de afdeling Nederhorst den Berg gehouden. De opkomst was bijzonder groot. Van de 33 leden woonden 20 leden de vergadering bij, terwijl een aantal andere leden bericht van verhindering had gezonden. Uit het jaarverslag van de secretaris bleek dat de afdeling in het tweede jaar van haar bestaan haar bestaansrecht ten volle heeft bewezen. Vooruitgang bij de Prov. Staten verkiezingen en een grote overwinning bij de gemeenteraadsverkiezingen.

Het meest boeiende punt van de vergadering was het bespreken van het tot dusver gevoerde gemeentebestuur. Wet- en houdster Gerla, J. Snel jr. en drs. F. Hogenboom, die de VVD-fractie vormen in de gemeenteraad, gaven een duidelijk beeld van verscheidene projecten, waaraan zeer hard wordt gewerkt. O.m. kwamen ter sprake: nieuwe verbeterde bestemmingsplannen, bejaardenzorg, nieuwe wegen en een nieuwe (noods) school. Tot grote voldoening kon worden geconstateerd, dat de VVD-raadsleden, die allen voor de eerste maal een dergelijke functie bekleeden, zich in de korte spanne tijds goed hadden ingewerkt.

Mr. E. W. Th. Brinkman, sedert maart van dit jaar voorzitter van de afdeling Zwolle van de VVD, kan uit de aard der zaak meer zeggen, ofschoon hij er zich van bewust is dat een prognose op dit moment, een anderhalve maand vóór de verkiezingen, al heel moeilijk te maken is.

„Ik zie wel mogelijkheden voor enige winst voor de VVD,” zegt hij. En: „Ik geloof niet in een grote overwinning voor D'66 in Zwolle. Men weet nu iets van ze af. Men heeft ze in de Kamer zien optreden; dat was toch niet van dien aard dat wij als VVD ze moeten vrezen. Verder komt er zich hier op het ogenblik iedere dag een nieuw lid voor de VVD melden. Het heeft veel van een soort doorbraak uit de confessionele hoek, ook uit de KVP. De katholieken zijn, sinds de uitspraak van de bisschop, anders gaan denken, lijkt het wel.”

Enige winst voor de VVD? De heer Brinkman: „Het aantal stemmen dat bij de vorige verkiezingen op de VVD werd uitgebracht, bedroeg 4115. De kiesdeler voor 28 juni wordt 1140. Als wij onze vier zetels in de raad zouden behouden, dan boeken we dus in stemmenaantal winst.”

Procentueel zou bij een behoud van vier zetels, sprake zijn van een teruggang van de VVD, maar daarbij dient wel te worden overwogen dat Zwollerkerspel vrijwel in zijn geheel confessioneel placht te stemmen, zodat die vier zetels een sterkere liberale positie in Zwolle zelf zouden inhouden. (van 4115 naar tenminste 4560).

De heer P. Hollander, voorzitter van de liberale fractie in de gemeenteraad, lijkt optimistischer dan de heer Brinkman als hij zegt het niet onmogelijk te achten dat zijn partij vijf zetels zal verwerven. Een analyse van vroegere verkiezingsresultaten sterkt hem in zijn vertrouwen.

In 1958 kwam zijn fractie van drie op vijf zetels, waarbij tenslotte slechts zeven stemmen de doorslag gaven. Vier jaar later zakte dit aantal weer naar drie door het missen van maar 62 stemmen. Als het blijkbaar om een zo gering aantal stemmen kan gaan, moet het mogelijk zijn, aldus ongeveer de gedachtengang van de heer Hollander, vijf zetels te behalen. Dit te meer daar

hij heeft kunnen concluderen dat zakenlieden in de binnenstad, die bij Kamerverkiezingen nogal eens confessioneel plegen te stemmen, in kleiner, gemeentelijk verband naar de VVD neigen.

Verder vestigt de liberale fractieleider zijn hoop op Zwollerkerspel waar nu, anders dan bij vorige gelegenheden, een voor de betrokkenen in dat gebied duidelijker politieke figuur op een verkiezbare plaats is gezet. Met een op de plaatselijke omstandigheden geënt urgentieprogramma moet het toch eigenlijk wel kunnen gelukken, zo hoopt de heer Hollander.

Wij spraken over deze materie ook met mevrouw F. K. Stikker, in 1966 als eerste vrouw voor de VVD gekozen als lid van Provinciale Staten. Zij bleek van mening dat inderdaad bij deze verkiezingen rekening zal moeten worden gehouden met de democraten van Van Mierlo, maar dat waarschijnlijk meer in kringen van de PvdA en de KVP dan bij de liberalen vrees bestaat voor stemmenverlies aan D'66. Er zal met name onder de boeren een aantal zijn dat het met betrekking tot de PvdA en de KVP nu niet helemaal goed meer weet en daarom een tussenvorm (D'66) kiest. Overigens is ook mevrouw Stikker van oordeel dat deze tussentijdse verkiezingen te snel volgen op de laatste Kamerverkiezingen om te kunnen gelden als een waardevolle test-case (om dat vermaledijde woord voor de laatste maal te bezigen).

De afdeling Zwolle is intussen al geruime tijd in de weer voor deze verkiezingen. In dit kader past het initiatief, waarmee op 28 april werd begonnen, om op gezette tijden spreekuren te houden voor de ingezetenen. Dr. K. van Dijk, liberaal lid van de Tweede Kamer, sprak er, leden van de gemeenteraad en van prov. Staten gaven voorlichting over de VVD, maar ook over specifiek Zwolse zaken. Het effect was ruimschoots bevredigend, temeer ook daar het niet uitsluitend bij vragenstellen bleef. Zoals hierboven reeds gemeld: iedere dag tenminste één nieuw lid.

Op 26 mei houdt men weer spreekuur, op 5 juni is er een openbare ledenvergadering, en op 23 juni zullen de heren Toxopeus en Vonhoff, en wellicht ook mevrouw Van Someren, de Zwollenaren toespreken. Verder zullen gemeenteraadsleden in de buitenwijken op allerlei manieren, tijdens spreekbeurten en huis-aan-huisbezoeken propaganda voeren. In één wijk zullen intensief pamfletten en invulformulieren worden verspreid aan de hand waarvan men zal trachten bepaalde belemmeringen om op de VVD te stemmen weg te nemen. Met opzet is het zwaardere kaliber acties meer naar de verkiezingsdatum toe bepaald, opdat de Zwollenaren dan met „verse” informatie over de VVD ter stembus tijen.

Een spannende dag wordt het, de 28ste juni.

STIEPE WEGENBOUW
TE ZWOLLE

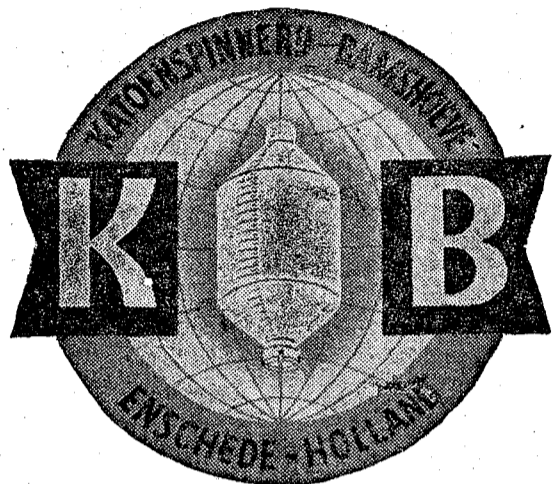
Een RONDVAART door de Rotterdamse Havens

* ~~~~~ een BELEVENIS!

SPIDO

Willemsplein

Rotterdam

Spinners en Twijners van
WEEF- EN TRICOTGARENS

**Boele's Scheepswerven en
Machinefabriek N.V.**

BOLNES (bij Rotterdam)

Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 134862 ROTTERDAM

— TELEGR. BOELE - BOLNES

FIGEE-VLAARDINGEN N.V.

SCHEEPSBOUWERF

SCHEEPSBOUW
SCHEEPSREPARATIE
VERLENGEN — VERBOUWEN
DROOGDOKKEN — LASBOTEN

MACHINEFABRIEK

MOTOREN-INBOUW EN -REPARATIE
DRAAI-, FRAIS- EN SCHAAFWERK
PIJPLEIDINGEN - APPARATEN
WATERZUIVERINGSAPPARATUUR

CONSTRUCTIEWERKPLAATSEN

STAALCONSTRUCTIES - TANKS
TRANSPORTINRICHTINGEN

VUURVASTE STENEN IN ALLE SOORTEN
„MOLISOL“ MOLER ISOLATIESTENEN
VUURVASTE ISOLATIESTENEN

ZUURVASTE STENEN

„PRODORITE“ CHEMISCH BESTENDIGE PRODUCTEN

LEVERT

N.V. Gouda Vuurvast

VERENIGDE VUURVASTE STEENFABRIEKEN

GOUDA — TELEFOON 67 44 — (18 20)

A. VAN HOBOKEN & CO.

Anno 1774

DEVIEZENBANK

*
Parklaan 32—34 — Tel. 110320 (7 lijnen) — Telex 21170

ROTTERDAM

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton

ZETLENGTE 7 m, dikte 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

TELEFOON 01804—2657 — GROENEDIJK 10

CAPELLE a/d IJSSEL

Geschipper

★ Het geschipper met onze nationale feestdagen begint zo langzamerhand een trieste zaak te worden.

Was het tot dusverre een hoogst eigenaardige situatie, dat onze bevrijdingsdag slechts om de vijf jaar officieel wordt gevierd, thans moest de dodenherdenking een dag worden vervoegd vanwege Hemelvaartsdag. Deze beslissing heeft terecht in vele kringen, en waarlijk niet alleen in die van het verzet, nogal verontwaardiging gewekt; een verontwaardiging die wij kunnen delen.

Nakaarten heeft evenwel geen zin. Wel heeft het zin om er nog eens op te wijzen hoe hoogst ongelukkig het is dat de nationale feestdag slechts om de vijf jaar officieel wordt gevierd. Waarom? Omdat dit een dag verlies van arbeidsproductiviteit zou betekenen?

Wij achten dit een dwaze redenering, zeker als men haar ziet tegen de achtergrond van de geweldige betekenis van onze bevrijding. Wat hebben velen zich tijdens de bezetting illusies gemaakt, wat hebben velen gehunkerd naar die bevrijdingsdag, die vast en zeker zou worden verankerd in onze nationale historische tradities. Wat is dat alles anders verlopen. Welk een vis-noch-vlees-verschijnsel is de nationale bevrijding geworden. Men kan de Fransen in dit verband benijden, die kennelijk meer gevoel hebben voor nationale tradities.

Wellicht wordt dit in ons land nog eens anders. Wij kunnen er helaas vanaf deze plaats niet meer aan doen dan telkenjare op hetzelfde aanbeeld te blijven hameren. Hopelijk zullen de Nederlanders nog eens jaarlijks spontaan in samenhang ervan getuigen, welk een groot voorrecht het is de herwonnen vrijheid te kunnen en mogen herdenken.

Nagelbijten

★ ★ De linkse stromingen in de Partij van de Arbeid, waarmee de de socialistische beweging vooral tijdens de verkiezingen coquetteerde, gaan kennelijk buiten de door de PvdA-leiding voorgeschreven beddingen vloeien.

Het jonge partijbestuurslid Jan Nagel heeft het thans zo bont gemaakt dat partijvoorzitter dr. Tans hem in het openbaar te verstaan heeft gegeven beter te kunnen vertrekken. Op de oorzaken daarvan willen wij thans niet te diep ingaan. Het is genoegzaam bekend dat deze zijn gelegen in de verklaring van Nagel, dat degenen, die vinden dat 1 mei rood moet zijn, en niet oranje, op die dag op straat waren en niet in het Concertgebouw te Amsterdam, waar de PvdA het 1 mei-feest vierde.

Er zijn trouwens meer stemmen die zich tegen de stroming van Nieuw Links in de PvdA verzetten, getuige de onlangs gedane uitlating van de socialistische Rotterdamse brugmeester Thomassen, die erop neer komt dat deze linkse groepering beter uit de Partij kan worden gezet.

Het is thans wel duidelijk dat de leiding van de PvdA van deze linkse pressure-groep zo langzamerhand genoeg begint te krijgen.

Wat ons evenwel verbaast is, dat de verantwoordelijke leiders van de PvdA zo laat tot dit inzicht komen en met name tijdens de verkiezingen deze groepering in de watten leggen, kennelijk in de hoop op electoraal succes.

Hier is sprake van een opportunisme, dat weinig serieus aandoeft en vele kiezers terecht doet afvragen welk (rood) vlees men nu eigenlijk in de PvdA-kuip heeft.

Zo niet

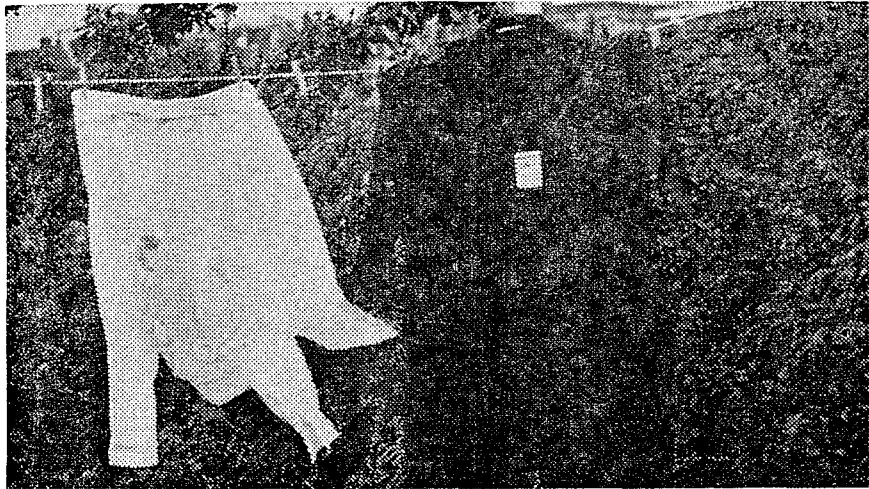
★ ★ Tijdens de televisieuitzending van de VARA vorige week vrijdag, heeft zich tussen de programma's „Rawhide” en „Mies en scène” een merkwaardig incident voorgedaan door de presentatie van een geheimzinnige stem, die terwijl het scherm beeldloos bleef als volgt sprak:

„Hier volgt een mededeling voor lezers van Televisier. Men probeert u lid te maken van de Algemene Vereniging Radio Omroep (AVRO) eenvoudig door u een handtekening te laten zetten. Tekenen niet ondoordacht. Er zijn andere radio-omroepen bij wie u zich beter thuis voelt. Tekenen niet ondoordacht!”

Wij achten een dergelijke handelwijze zo niet ontoelaatbaar, dan toch wel getuigen van een bijzonder slechte smaak, onverschillig door welke omroep zoiets de ether zou worden ingeslingerd.

Wij plaatsen ons in dit verband dan ook gaarne achter de uitspraak van de NRC, die verzucht: „Als men de nieuwe omroepwet had verworpen, hadden we al deze narigheid niet gehad”.

Witte boord of overall?

TOENEMENDE BETEKENIS VAN HET LAGER BEROEPSONDERWIJS

Hoe ziet de toekomst van onze jeugd eruit? Welke positie zal zij in het maatschappelijk productieproces gaan innemen? Zal zij de vertegenwoordigster zijn van de „witte boord” (hetgeen zo vele ouders zo bijzonder graag willen) of zal zij behoren tot de dragers van de niet altijd schone „overall”? Het zijn belangrijke vragen, die vooral de laatste tijd, gezien de vele structurele wijzigingen in ons economische leven, een opvallende actuele betekenis krijgen.

Het gaat daarbij niet alleen om de toekomst van onze kinderen, doch ook om de organisatie en opzet van ons onderwijs in de ruimste zin van het woord.

Onze aandacht werd in dit verband getrokken door een uitstekende inleiding, die onlangs over deze problemen werd gehouden tijdens de door het hoofdstedelijke bedrijfsleven georganiseerde Amsterdamse industrieweken en die werd uitgesproken door de heer R. P. Hennequin, coördinerend inspecteur technisch beroepsonderwijs.

De welvaart, waarin wij thans leven, zo stelde de inleider vast, is het gevolg van een intensieve technische toepassing van wat de ontwikkeling van de natuurwetenschappen en van de wiskunde ons tot nu toe hebben opgeleverd. De ontdekkingen die worden gedaan en de technische toepassingen daarvan zijn zo vele en ook dermate veelsoortig dat niemand met zekerheid kan voorspellen tot welk wereldbeeld dit bijv. in het jaar 2000 zal leiden.

Afgezien van de gevaren en nadelen die aan deze explosieve ontwikkeling verbonden zijn, moeten de materiële voordelen evident worden geacht. De techniek is in toenemende mate verweven met onze gehele omgeving en ons dagelijks leven en werken.

MIJLEN ACHTER

Deze techniek, aldus de heer Hennequin, speelt welhaast een even belangrijke rol als de taal en het rekenen. Hij is van oordeel dat het hoog tijd wordt dat de techniek voor iedere jongere wordt gezien als een algemeen leervak, dat een integrerend deel uitmaakt van het leervakkenpakket, dat voor iedere leerling afzonderlijk en aangepast, noodzakelijk moet worden geacht. Dit besef acht hij in Nederland nog lang geen gemeengoed. Met name het algemeen onderwijs vindt hij in dit opzicht mijlen achterlopen. Daardoor preludeert het algemeen onderwijs vrijwel niet, of nog niet, op een voortgezette studie of beroepsuitoefening in technische richting.

De jonge mens krijgt in deze fase onvoldoende de gelegenheid om, in het kader van het schoolonderwijs, aan die techniek te proeven en daarvoor belangstelling te krijgen. Hij mist daarvoor het klimaat.

Een gelukkige uitzondering op deze regel vormt het lager technisch onderwijs. Deze tak van onderwijs vindt de inleider niet ten onrechte bijzonder belangrijk. Het is inderdaad een feit dat er jaarlijks een aanbod op de arbeidsmarkt komt van alle jonge mensen die het volledig dagonderwijs in welke vorm dan ook, verlaten.

Per jaar bedraagt dit aanbod ruim 200.000 jongens en meisjes. Dit quantum is afkomstig van universiteiten, scholen voor hoger-, middelbaar- en lager beroepsonderwijs en van scholen voor hoger-, middelbaar en lager algemeen onderwijs, al dan niet voorzien van een eindgetuigschrift of diploma.

De heer Hennequin gaf in dit verband enige interessante cijfers. Stelt men de genoemde 200.000 gelijk aan 100 pct., dan krijgt men met betrekking tot de aflevering het volgende beeld:

Afkomstig uit	met	zonder
	Diploma	
Hoger beroepsonderwijs ...	5 %	3 %
Middelb. beroepsonderwijs	4 %	2 %
Lager beroepsonderwijs ...	22 %	15 %
Voorber. hoger- en middelbaar onderwijs	2 %	3 %
Uitgebreid lager onderw.	7 %	14 %
Blo, glo en vgl	—	23 %
	40 %	60 %

Het bovenstaande overzicht geeft bepaald geen al te opwekkend beeld omtrent het schoolrendement. Wanneer men de 23 pct. afkomstig uit blo, glo en vgl buiten beschouwing laat, aangezien deze geen diploma of getuigschrift afgeven, dan treedt toch 60—23 = 37 % de maatschappij binnen als beroepsbeoefenaar zonder een eindgetuigschrift van de laatst bezochte school.

Opvallend is echter het grote percentage wat een school voor lager beroepsonderwijs volgt. Voor de jongens bedroeg dit voor het lager technisch onderwijs in 1965: 40 pct. van de leerlingen, die het lager onderwijs verlieten en voortgezet onderwijs gingen volgen.

KURK

Dit betekent dat van alle beroepsbeoefenaren (mannen) in de maatschappij 40 pct. tijdens hun schoolperiode een lts hebben bezocht. Dat is ongetwijfeld een belangrijk verschijnsel. Dit onderwijs vormt bovendien de kurk waarop onze industrie drijft.

Het is evenwel een groot misverstand dat velen in de moderne lts nog de oude ambachtsschool zien, die met een minimum aan algemene ontwikkeling een praktische training gaf voor een bepaald beroep. Dit schooltype is evenwel verdwenen en heeft zich in de laatste vijftien jaren dynamisch ontwikkeld. Deze ontwikkeling staat niet stil. Integendeel. Met de inwerkingtreding van de Mammoetwet wordt een nieuwe fase ingeluid, die veel meer mogelijkheden biedt om het onderwijs aan te passen aan de individuele gaven en belangstelling van de leerlingen.

De lts is niet meer de oude ambachtsschool, maar een modern, en naar de heer Hennequin meent, het meest moderne schooltype in ons land. De cursus is merendeels driejarig en voor sommige inrichtingen vierjarig. In het eerste leerjaar wordt uitsluitend algemeen vormend onderwijs gegeven met een accent op handvaardigheid.

COPIJN GROENEKAN

REEDS MEER DAN TWEE EEUWEN EEN BEGRIP VOOR

boomkwekerij-
produkten
EN
tuinarchitectuur

TELEFOON 03401-1207

Van enige beroepsgerichtheid is vooralsnog geen sprake. Waar nodig en mogelijk, speelt de handvaardigheid, het praktisch actief en ontdekkend bezig zijn met de handen, als didactisch hulpmiddel van bijzondere betekenis, een belangrijke rol in het leerproces.

Het schoolbord met het krijtje en een bijbehorend verhaal heeft, volgens onze zegsman, de lts-leerling in het verleden niet zo best aangesproken. Het „al-doende-leert-men” werkt daarentegen stimulerend en bevordert het leerproces ook op een hoog niveau. Naast kijken en luisteren wordt met het manueel praktisch „doen” een derde dimensie toegevoegd aan de meer volledige ontplooiing van het leerproces bij de lts-leerlingen.

De aldus opgezette observatieperiode in het eerste leerjaar leidt tot de ontdekking van gaven, belangstellingsgebieden en mogelijkheden bij de leerlingen. Deze periode is bepalend voor een richtingskeuze voor wat betreft het technische aspect van de opleiding.

Op den duur zal de lts niet of niet langer kunnen opleiden voor bepaalde beroepen of zelfs groepen van beroepen, omdat er niet alleen enorm veel beroepen zijn, maar ook aangezien op een leeftijd van ongeveer 13 jaar een beroepskeuze zinloos moet worden geacht.

Voorzover de lts nu nog vakrichtingen heeft in het tweede en derde leerjaar hebben deze veel meer een leerdoel in algemeen technische zin dan een gericht opleidingsdoel voor een bepaald beroep.

Zwart-wit getekend gaf de heer Hennequin het volgende beeld: Stel, dat een leerling tijdens de praktijklessen op een lts werkt aan een motor, toestel, apparaat of machine. Wat moeten wij deze leerling dan laten doen of ontdekken, daarbij overwegend dat hij in een toekomstige onbekende beroepsuitoefening met de hiervoor vermelde technische apparatuur niet te maken krijgt. De consequentie van deze overweging is dat de praktische activiteit de functie gaat krijgen van didactisch hulpmiddel op het niveau van kennen, inzicht en het daarbij behorende handelen te verhogen.

BREDE BASIS

De lts onderneemt vele experimenten in deze zin. Maar ook zoals de lts nu nog is geeft deze toch al een brede basis die vele aansluitingen c.q. een betere doorstroming waarborgt. Van de 104 (32 plus 36 plus 36) lessen die thans in een normale driejarige cursus worden gegeven worden er 72 besteed aan algemene en theoretische technische leervakken en 32 aan werkplaatspraktijk. Voor de theoretische opleiding (A-stroom) liggen deze getallen in de orde van grootte: 84 algemeen en 20 praktijk.

De lts van nu, en die van morgen in nog sterkere mate, biedt iedere leerling een goed perspectief. De knappe laatbloei op de lts kan, als hij wil, zelfs de hoogste sport th (technische hogeschool) bereiken. Voor verreweg de meeste lts-leerlingen is het leerlingstelsel na de lts de aangewezen weg, waar de eigenlijke vakopleiding begint. Voor alle ijverige leerlingen die deze weg opgaan, biedt het leerlingstelsel zeer goed betaalde betrekkingen.

Niet ten onrechte liet de heer Hennequin tenslotte de waarschuwing horen, dat de ouders bij de schoolkeuze van hun kinderen mede moeten overwegen dat het toekomstbeeld in de richting van een praktisch technische beroepsuitoefening er heel wat rooskleuriger uitziet dan een toekomstige beroepsuitoefening in de administratieve sector.

De snel voortschrijdende mechanisering en automatisering, vooral in de laatstgenoemde sector, is daarbij ongetwijfeld een waarschuwend teken aan de wand.

G. STEMPIER

FRIESCH-GRONINGSCHЕ HYPOTHEEKBANK N.V.

EN AANGESLOTEN BANKEN

Amsterdam - Arnhem - Eindhoven - Enschede
's-Gravenhage - Groningen - Rotterdam

**VLOTTE BEHANDELING VAN
HYPOTHEEKAANVRAGEN**

**Scheepswerf & Machinefabriek
v.h. H. J. KOOPMAN N.V.**

DORDRECHT — TEL 01850 - 35041 en 35042

SCHEEPSBOUW · MACHINEFABRIEK · KETELMAKER:J

NIEUWBOUW EN REPARATIE-INRICHTING

INBOUW EN REVISIE VAN MOTOREN

N.V. Scheepswerven „PIET HEIN“

v/h Fa. W. SCHRAM & ZONEN

Werven te Bolnes en Papendrecht

NIEUWBOUW EN REPARATIES

Verbouwen van Sleepschepen tot Motorboten
inclusief inbouw en revisie van motoren

DWARSELLINGEN 2 x 115 meter
geschikt voor het zwaarste materiaal.

DROOGDOK 115 x 30 meter
geheel overdekt.

Telephones:

Rotterdam: 139275* - Dordrecht: 33877 - 40466 - Ridderkerk: 3644 - 3409
voor werf Bolnes Papendrecht Bolnes

**MACHINE- EN ZUURSTOFFABRIEK
N.V. W. A. HOEK'S**

Postbus nr. 78 - Telefoon (010) 26 90 61
SCHIEDAM

*Zuurstof, stikstof, gecomprieeerde lucht,
zowel in gasvormige, als vloeibare toestand.*

H.D. Compressoren voor land- en scheepsgebruik.

Mijnluchtlocomotieven.

Apparaten voor autogene metaalbewerking.

Speciale apparaten voor hoge drukken.

**UNITED
DAIRY-
MEN**

EXPORT VAN ZUIVELPRODUKTEN

PERSOONSDAM 18 — ROTTERDAM — HOLLAND

**containers:
koel/vries-
containers:**

**„Flats“ en
„Huifcontainers“:**

Onder de beschermde naam „Multiload“-
container bouwt Paul & Van Weelde
N.V. genormaliseerde aluminium STA-
PELCONTAINERS voor het stukgoe-
derenvervoer.

De constructie van Van Weelde's con-
tainers leent zich in het bijzonder tot
het bouwen van uitvoeringen als koel/
vriescontainers, met naar keuze poly-
streen of polyurethaan isolatie. Binnen-
afwerking naar wens in aluminium of
Polyester. Tevens kan elk gewenst koel-
aggregaat worden geleverd.

**GESLOTEN ALUMINIUM
CARROSSERIEËN**

CARROSSERIE- EN CONTAINERFABRIEK

PAUL & VAN WEELDE N.V.

'S-GRAVENWEG 350 - NIEUWERKERK A/D IJSSEL - TEL. (01803) 2041 (3 LIJNEN)

N.V. VEREENIGDE TOUWFABRIEKEN

Rotterdam-Amsterdam

Fabrikanten van:
**ALLE SOORTEN TOUWWERK VAN
NATUURLIJKE EN SYNTHETISCHE
GRONDSTOFFEN**

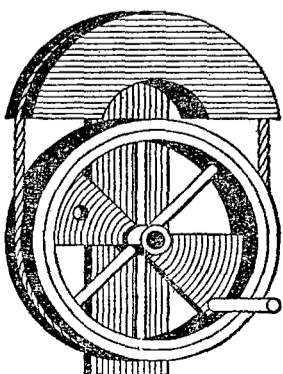
STAALKABELS

HERCULESTOUW-PYTHONTOUW

en van vloerbedekking onder de
merken:

**JABO
VERTOLON
VERTO VARIANT
ROTTERDAM EXTRA
VERTO ONDERTAPIJT**

tevens van
STERCOCOS VLOERBEDEKKING

Ook bij ZIEKTE, ONGEVAL EN INVALIDITEIT
een GEGARANDEERD WELVAARTSVAST
INKOMEN

Door de
ARBEIDSONGESCHIKTHEIDS-VERZEKERING
MET INDEX- EN STIJGINGS-CLAUSULE

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.

W.B.K. van 1938

Bergstraat 6 - 8 - Amersfoort - Tel. (03490) - 1 70 43*

(vervolg van pag. 5)

dat dit niet langer gaat. Het Gemeenebest bestaat uit koloniën en dominions, economisch sinds 1932 verbonden door de tariëvenovereenkomst van Ottawa, die een preferentiële behandeling aan de handel binnen het Gemeenebest gaf. Onder invloed van centrifugale krachten — de-kolonisatie, ver-Amerikanisering van Canada, en Westindische gebieden enz. — heeft het zijn betekenis voor een groot deel verloren. Engeland bleef dus feitelijk slechts de keus tussen (1) isolatie, hetgeen betekent doorsukkelen op de huidige manier waardoor Engeland ten achter blijft bij het continent, (2) zich voegen bij de Ver. Staten hetgeen, zoals „The Times” het uitdrukte, subordinatie zou zijn aan een grotere macht, of (3) zich voegen bij de Europese Econ. Gemeenschap, die daardoor een blok kan vormen, gelijkwaardig aan de Ver. Staten en Rusland.

BRITSE AUTONOMIE

Het heeft lang geduurd alvorens Engeland tot deze stap is over gegaan. De politieke aspecten ervan vallen buiten dit bestek. Elders wordt hieraan aandacht besteed. Economisch is Engeland er toe genoopt niet alleen op grond van de zoëven genoemde keuzemogelijkheden, maar ook omdat Engeland na de oorlog geen industriële opleving heeft

NAAR EEN EUROPEES ECONOMISCH BLOK

gekend, zoals de continentale landen. Dit komt doordat Engeland nog op zijn gemeenebest vertrouwde en gedeeltelijk ook, doordat het een eigen economische en sociale politiek heeft gevoerd — zowel onder de Conservatieve als onder de Labourregeringen — die zoveel mogelijk uit was op autonomie. Dit kan een exportland, zoals Engeland van nature is, zich niet veroorloven. Deze politiek was al ingegeven door Keynes, die 23 april 1944 in het Hogerhuis bij de behandeling van Englands toetreding tot de overeenkomst van Bretton Woods, die het Intern. Monetair Fonds in stand riep, zei, dat de Britse rente- en werkgelegenheidspolitiek autonoom en onafhankelijk van alle buitenlandse economische invloeden zou kunnen worden gevoerd. In de praktijk is gebleken, dat dit niet gaat.

In steeds breder kring heeft men in Engeland de laatste jaren beseft, dat de Britse industrie van buiten af prik-

kels nodig heeft om zich te moderniseren en dat de Britse arbeider ook moet concurreren met zijn buitenlandse collega's. Industrie en arbeidsmarkt hebben de prikkels van de buitenlandse concurrentie nodig. De reden waarom de Labour-party zich zolang heeft verzet tegen Englands toetreding is juist, dat zij — evenals de vakbonden — bevreesd was voor die concurrentie. Premier Wilson komt stellig lof toe dat hij, niet-tegenstaande die weerstanden in eigen gelederen, nu toch tot de grote stap heeft besloten.

De omstandigheden hebben natuurlijk ook het hunne daartoe bijgedragen. Ten gevolge van die autonome rente- en werkgelegenheidspolitiek is het Pond Sterling van de ene crisis in de andere getuimeld (aldus een hoofdartikel van The Times van enkele jaren geleden). Ook thans kan het Pond slechts op pariteit worden gehouden door een uitgebreid net van internationale steunkredie-

ten, die tijdelijk worden verleend en waaraan direct of indirect voorwaarden zijn verbonden voor een herstel van de economische, financiële en monetaire orde in Engeland zelf. De Labourregering heeft daartoe zeer impopulaire maatregelen moeten nemen; en weer moet men Wilson en de minister van financiën, Callaghan, prijzen, dat zij die maatregelen hebben weten door te zetten. Voorlopig met de ellendige consequentie van een werklozenaantal van ca. 600.000. Wilson hoopt ongetwijfeld, dat de intrede in de EEG tot verbetering zal bijdragen.

Wie zich aan een ander spiegelt, spiegelt zich zacht. Een economische politiek, die voert tot verstoring van het evenwicht in de betalingsbalans en op de arbeidsmarkt plus een uitgavencumulatie, die deze evenwichtsverstoringen bevordert, leidt ten slotte tot een situatie, waarin men gedwongen wordt tot maatregelen, die te harder aan moeten komen, omdat men te ver en te lang met die politiek is voortgegaan. Dat het in Engeland juist een Labour-kabinet moet zijn dat gedwongen wordt tot harde maatregelen is een aanwijzing, dat het niet een gebrek aan „progressiviteit” behoeft te zijn, wanneer een regering ten slotte uit nood een andere politiek moet volgen. Gelukkig is het land waarvan de regering tijdig maatregelen weet te treffen om de zaken in het juiste spoor te houden.

J. VAN GALEN.

HOFLEVERANCIERS VAN H.M. DE KONINGIN

een oude naam voor goede wijn

F. ONNES & ZOON
WUNHANDEL - ANNO 1876 - GRONINGEN

N.V. RIJNSTAAL

Telefoon 24941/45 • Arnhem

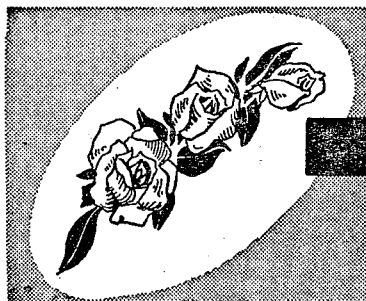
Postbus 42

FABRIKANTE

VAN

GELASTE

STALEN BUIZEN

Bloemsierkunst

IMMINK DE LANGE

ANNO 1805

v/h J. C. de LANGE's Koninklijke Tuinbouwinstelling
Hofleverancier van H. M. de Koningin

MEENT 125 - ROTTERDAM - TEL. 137977-122303

Le Maire

**DE MEESTER BRANDY
MET DE
FIJNE AMBIANCE**

Jules Le Maire & Fils, Amsterdam/Jarnac.

N.V. OBSERVATOR

ROTTERDAM — VASTELAND 30 — TELEFOON 11 15 20

FABRIKANTE VAN

NAUTISCHE INSTRUMENTEN

MANOMETERS, THERMOMETERS

PYROMETERS, TACHOMETERS

Agenten voor Zeekaarten en
Nautische boeken

REPARATIES OP KORTE TERMIJN

voor alle doeleinden

NORMAAL- EN DIKWANDIGE

NAADLOZE STALEN BUIZEN

GELASTE STALEN BUIZEN, GASPIJPEN

STALEN REGENWATERAFVOERPIJPEN

GEBRUIKTE ELEKTRISCH GEREINIGDE VLAMPJIPEN

VEERSEDIJK 187 HENDRIK IDO AMBACHT

TELEFOON 01858 - 3044 (3 LIJNEN)

Vettewinkel

kleur en bescherming

Verf Van Vettewinkel, Prins Hendrikade 80-82, Postbus 175, Amsterdam

SMIT KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM

RESERVERING (02943) 1576

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

*

alle kamers met privé bad en douche

*

nieuw Restaurant en nieuwe Lounge-Bar

*

(geheel airconditioned)

KASTEEL OUD-WASSENAAR
HOTEL - RESTAURANT

Vijf minuten van DEN HAAG, te bereiken via autoweg naar Amsterdam, afbuigen tegenover Dierenpark Wassenaar.

In magnifiek park gelegen hotel met alle moderne comfort. Salons voor speciale diners, recepties, cocktailparties, vergaderingen, etc.

GEEN PARKEERPROBLEMEN!

Telefoon 01751-9045

waar de gast ^{koning} is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

C O C A G N E

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
 EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

DELTA-HOTEL

VLAARDINGEN

OISTERWIJK N.-B.

Hotel de Zwaan, annex Rotisserie „Le Prince de Galles”

telefoon 04242-2109.

Voornaamste huis ter plaatse.
 Kamers met privé douche en toilet.
 Restaurant van bijzondere klasse.
 Gezellige tegrassen.
 Ruime parkeergelegenheid.
 Prospectus op aanvraag.

J. A. M. Couwenberg, prop.
 Chevalier du Tastevin
 Membre de la chaîne des rotisseurs.

GRAND HOTEL

Vierhouten

„De Mallejan”

„Onovertrefbaar voor uw vergaderingen en congressen”

Kamer met bad en ontbijt v.a. f 24 p. pers.

Zalen met geluidsinstallatie, schoolbord en projectiescherm

Geen parkeerprobleem - Garage gratis

Alle kamers met bad en toilet

TELEFOON 05711 - 241 (3 lijnen)

Vrijheid en democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 917

VRIJDAG 19 MEI 1967

Vreemde verschijnselen op onze arbeidsmarkt

Er is op het ogenblik een merkwaardige ontwikkeling op onze arbeidsmarkt gaande. De ene zijde van de medaille wordt gevormd door een werkloosheidscijfer dat vooral de vakbeweging niet ten onrechte verontrust. Het overlegorgaan van de drie vakcentrales heeft zich hierover de vorige week duidelijk uitgesproken. Het noemt de cijfers van eind april zeer verontrustend. Wel is de totale werkloosheid in de laatste maanden gedaald van 85.000 tot 75.000 werknemers, maar dit is vooral een gevolg van normale seizoensinvloeden.

In feite is er volgens de vakbeweging sprake van een stijging van de werkloosheid met 9.000. Het overlegorgaan is van oordeel dat het totale cijfer daardoor, de tijd van het jaar in aanmerking genomen, op een onaanvaardbaar hoog peil is komen te staan. Het geeft voorts uiting aan de vrees dat de werkloosheid, als de lijn niet op korte termijn wordt omgebogen, in de loop van dit jaar een ontoelaatbare omvang zal aannemen.

De andere zijde van de medaille wordt gevormd door het feit dat er bedrijven in ons land zijn die om arbeidskrachten zitten te springen, doch deze in het eigen land niet kunnen krijgen en daardoor genoodzaakt zijn buitenlandse arbeidskrachten aan te trekken. Een dergelijke ontwikkeling doet zich onder meer voor bij de Hero-fabrieken in Breda, liggende in een gebied waar op het ogenblik 15.000 werklozen zijn. Wervingsacties die de directie van de fabriek in samenwerking met de arbeidsbureaus in Brabant op touw heeft gezet, leverden geen resultaat op, aangezien er maar weinig werklozen in Brabant zijn die iets voor seizoenwerk voelen.

Een soortgelijke ontwikkeling is waarneembaar bij de Hoogovens te IJmuiden. Het gaat daar niet om seizoenarbeid. Nochtans slaagt men er niet in voldoende arbeidskrachten uit het eigen land te krijgen. Toen belangrijke delen van de Demka-fabrieken in Utrecht in verband met de slechte gang van zaken moesten worden gesloten, hebben Hoogovens alle pogingen in het werk gesteld om de aldaar tewerkgestelde arbeidskrachten naar IJmuiden te krijgen, doch tevergeefs. De totale situatie is bij Hoogovens op het ogenblik van dien aard dat men in toenemende mate een beroep op het buitenland zal moeten gaan doen.

LIEVER NIET

Een ander recent voorbeeld, liggende in hetzelfde vlak, werd vorige week gegeven door ir. H. Meyer, voorzitter van de Kamer van Koophandel voor Tilburg. Terwijl Tilburg het ongekend aantal van 2.300 ingeschreven werklozen kent, aldus ir. Meyer, kan het metaalbedrijf NV Volt ter plaatse niet aan de 400 noodzakelijke nieuwe personeelsleden komen. De meeste werklozen, zo zei hij, nemen liever genoegen met een werkloosheidsuitkering van 80 pct. en een bijverdienste, dan in een andere bedrijfstak te gaan werken.

Wat de oorzaken hiervan ook mogen zijn, uit het bovenstaande blijkt wel duidelijk dat het met de mobiliteit van onze arbeidsmarkt niet zo eenvoudig is als vaak wordt gedacht. Deze mobiliteit bestaat meer op papier, waarbij er veelal van wordt uitgegaan dat opengevalen plaatsen hier, snel door arbeidskrachten van elders kunnen worden aangevuld. Dit alles moge in theorie dan wel kloppen, in de praktijk blijkt maar al te vaak hoe moeilijk het is om de legpuzzel weer tot een aansluitend geheel te maken.

GEEN 100%

Een ander verschijnsel dat de vorige week in verband met de arbeidssituatie

in ons land de aandacht heeft getrokken, is de brief, die de bijna 5.000 werknemers bij de scheepswerf Wilton-Fijenoord in Schiedam van hun directie hebben gekregen. Daarin wordt gesteld dat er op de werf harder moet worden gewerkt. De directie deelt in de brief voorts mee dat er in het vervolg scherper zal worden toegezien op de aankomst- en vertrektijden van de werknemers.

Deze waarschuwing is het gevolg van klachten van klanten, die van oordeel waren dat de werkzaamheden aan de schepen niet geheel naar genoegen waren uitgevoerd. In verband hiermee heeft het leidinggevend personeel bij deze werf opdracht gekregen nauwkeurig op de naleving van de nieuwe regels toe te zien.

In deze brief wordt onder meer letterlijk gezegd: „Gelukkig vervult een belangrijk deel van de werknemers zijn plicht goed, maar de anderen dienen te beseffen dat er geen redelijke lonen en goede sociale voorzieningen kunnen worden gehandhaafd, wanneer men zich onttrekt aan de morele verplichtingen tegenover de werkgever en de klant. Wanneer men voor 45 uur werken wordt betaald, gaat het niet aan om moedwillig een belangrijk lagere prestatie te leveren”.

Deze brief moet men niet als een donderslag bij een heldere hemel beschouwen. Het was reeds veel langer bekend dat het met de produktiviteit in onze gehele nationale scheepsbouw niet al te best is gesteld. Dit is onder meer duidelijk komen vast te staan bij het onderzoek dat de commissie-Keyzer onlangs terzake heeft ingesteld, in verband met het feit dat de concurrentiepositie van onze scheepsbouw ten opzichte van het buitenland steeds slechter is geworden. Genoemd rapport heeft ten slotte geleid tot het voornemen van de regering de scheepsbouw in ons land te gaan steunen.

Het blijft evenwel een nare zaak te moeten constateren dat terwijl een bepaalde bedrijfstak in grote moeilijkheden verkeert, men het wat de arbeidsproduktiviteit betreft niet ernstig neemt.

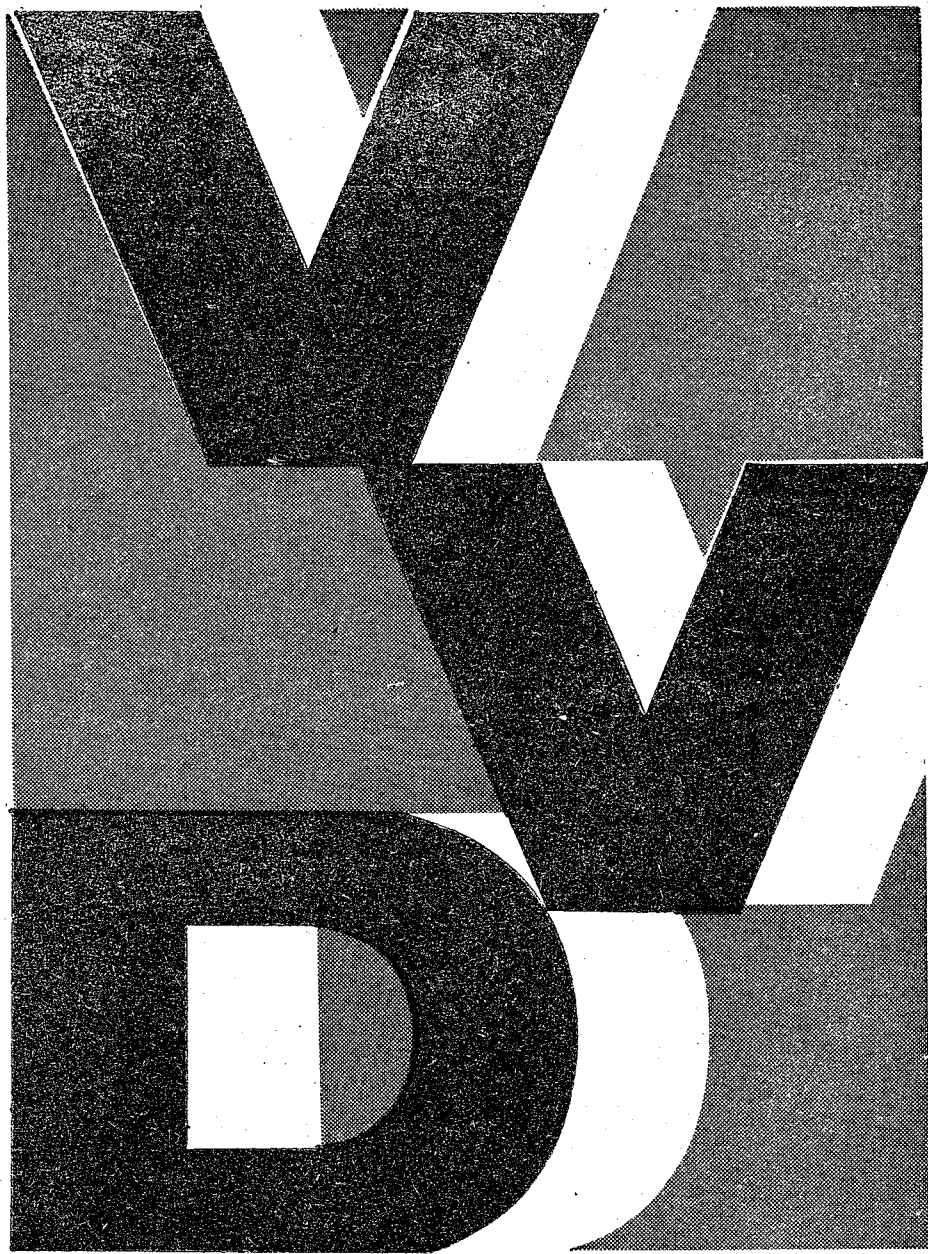
Het behoeft wel geen uitvoerig betoog dat het hier om problemen gaat die niet op zichzelf staan en die een ernstige studie en aanpak behoeven.

Zo zou hier naar onze mening met name een taak zijn weggelegd voor de vakbeweging. Strijd voor betere arbeidsvoorwaarden: akkoord, maar dan zal het toch zeker ook op de weg van de vakbonden moeten liggen om ook eens iets te doen aan de mentale voorwaarden en het verantwoordelijkheidsgevoel. Als het om zuiver economische problemen gaat staat de vakbeweging altijd snel met haar oordeel klaar, doch wij hebben de indruk dat de zaken te weinig van de psychologische en mentale kant worden bekeken.

Buitendien blijft het een onomstotelijke waarheid dat eventuele loonsverhogingen slechts verantwoord zijn als deze gelijke tred houden met de stijging van de arbeidsproduktiviteit. Als deze wilens en wetens wordt geremd, ondergraaft men aldus de mogelijkheden om tot een verantwoorde loonsverhoging te komen.

Helaas moet worden geconstateerd dat de vakbeweging haar taak wat dit betreft minder serieus opneemt dan vroeger — vóór de tweede wereldoorlog — het geval was. Wij hebben toen meerdere malen persoonlijk meegemaakt hoe vakbondsbestuurders in steenfabrieken in Overijssel hun leden in de fabriek duidelijk maakten hoe men bijvoorbeeld stenen op een meer efficiënte wijze kon verplaatsen en gebruiken. Theoretische lessen? Geenszins. De vakbondsbestuurders staken in de fabriek

(Vervolg op pag. 3)

P.R.I.K.K.E.L.S

● Mr. P. Molendijk in het maandblad Socialisme en Democratie: „Wie een burgemeester wil kiezen (in plaats van benoemen, zoals thans), moet ook in zijn overwegingen betrekken, of hij een democratie van twijfelachtig allooi wil ten koste van een, ook in vergelijking met andere landen, hoog bestuurspeil”.

● Ons Tweede-Kamerlid Vonhoff in een gesprek met het Handelsblad: „Wat een staaltje komedie overigens, die 1 mei-viering door die jongeren op Koninginnedag. De traditionele 1-mei-optochten bestonden nauwelijks meer, maar zodra die dag samenvalt met de verjaardag van de Koningin, moeten per se duizenden de straat op. Ik heb daar geen respect voor”.

● Hoofdartikel Het Parool: „Door eenzijdige anti-Amerikaanse demonstraties in westelijke landen zal in Hanoi alleen maar de indruk worden versterkt dat Amerika, tengevolge van de oppositie in het Westen, tenslotte wel door de knieën zal gaan. Hetgeen de kansen op beëindiging van het conflict eerder verkleint dan vergroot”.

● Inzender in Het Vrije Volk: „We hebben in Het Vrije Volk kunnen lezen over de chaos op 1 mei in Amsterdam. We hebben kunnen lezen hoe iemand meende de socialistische zaak te moeten dienen door het nationaal monument met een rode vlag te behangen, hoe (onverantwoordelijke) organisatoren meenden een massa-demonstratie te kunnen houden zonder dat deze op rotzooi uitloopt. Als men dan leest, dat de socialistische jeugd daarbij betrokken is geweest, dan vraagt men zich af wat deze lieden onder socialisme verstaan. Begrijpen ze dan niet, dat slechts in een vrije, een ordelijke maatschappij het socialisme kan groeien?”

● Hoofdartikel Het Vrije Volk over mr. Van Hall: „Misschien had de burgemeester van Amsterdam destijds beter kunnen verklaren, dat hij de instelling van de commissie-Enschede als een gebrek aan vertrouwen in zijn beleid beschouwde en als een te groot obstakel om zijn werk te kunnen voortzetten. Dat is wijsheid achteraf. Maar wat wij ook niet begrijpen is, dat de heer Van Hall in de situatie van de laatste week, toen hem uit gesprekken met ministers bleek, dat hij niet langer het vertrouwen van de regering had, niet toch zelf zijn ontslag-aanvraag indiende”.

● Hoofdartikel Algemeen Handelsblad over burgemeester Van Hall: „Uit het regeringscommuniqué blijkt, dat hij bereid zou zijn geweest in het najaar af te treden omdat de rondom hem ontstane situatie hem een goede uitoefening van zijn functie dusdanig verzwaart, dat deze op den duur beter door een ander kan worden vervuld. Niet de vraag of hij diende weg te gaan vormde dus het geschilpunt tussen hem en de regering, doch uitsluitend de vraag w a n n e e r. Het is goed dit uitdrukkelijk te constateren, omdat dit de betekenis van alle trammelant dat om dit ontslag is — en nog zal — ontstaan, tot uiterst geringe proporties terugbrengt”.

- Pag. 3: Vandalisme en terreur
- Pag. 5: Vermogenswinstbelasting
- Pag. 7: Reacties op Griekse staatsgreep

Kopij voor deze rubriek zenden aan:
Joh. H. Springer
Alexanderstraat 16 Haarlem

Bont gezelschap

NU de ontwikkelingshulp in de regeringsverklaring zo'n belangrijke plaats heeft gekregen, is het wellicht interessant eens na te gaan, welke particuliere organisaties in ons land op dit terrein werkzaam zijn. In oktober van het vorige jaar heeft het ministerie van buitenlandse zaken in publikatie no. 79 een overzicht gegeven van de particuliere instellingen in Nederland die zich bezighouden met een of andere vorm van ontwikkelingshulp.

Het zijn er welgeteld 72. Al deze organisaties, belichaamd in bonden, stichtingen, verenigingen, werkgroepen en unies, vormen tezamen een bont gezelschap. Alle drie de vakcentrales behoren er toe, voorts verschillende vrouwenverenigingen en jeugdorganisaties, daarnaast verenigingen van boeren, boerinnen, tuinders en plattelandjongeren, tenslotte een aantal instellingen op het gebied van de zending en vele „diversen.“ En natuurlijk ontbreken de overkoepelingen en studiegroepen niet.

Opvallend is het grote aantal instellingen dat gevestigd is op confessionele grondslag, namelijk 55. Van deze 55 zijn er 32 of 33 van rooms-katholieke signatuur.

Het is niet eenvoudig om de organisaties naar dit criterium te rubriceren, omdat van een aantal organisaties noch uit de naam, noch uit de doelstelling de katholieke grondslag valt af te leiden. Eerst bij nadere bestudering blijkt, dat het „Kontakt der kontingenten,“ gevestigd in Soesterberg, zijn werkzaamheden verricht in nauwe samenwerking met de missiecongregatie van het Goedelijk Woord S.V.D. en daarvan ook zijn inkomsten ontvangt. Het bureau „African Publicity“ blijkt zijn werkterrein niet meer uitsluitend in Afrika te hebben, doch richt zich tot alle ontwikkelingslanden en doet dit samen met het Instituut voor de Missiepers, dat ten dienste staat van katholieke functionarissen in de ontwikkelingslanden. De stichting „Steuw Ontwikkelingslanden“ is gevestigd te Kerkrade en pleegt gebruik te maken van de adviezen van de Duitse bisschoppelijke organisatie Misereor.

Naast de instellingen op confessionele basis werkt ook een aantal organisaties op algemene grondslag. Daaronder vindt men de Oecumenische Jeugdraad in Nederland, de Simavi, het Unicef en de Nederlandse Bond van Plattelandsvrouwen. Ook de European Working Group te Amsterdam, waarvan prinses Beatrix president is, en het Jongeren Vrijwilligers Corps hebben een plaats in de rij gevonden.

Zoals de toenmalige minister zonder portefeuille, belast met de ontwikkelingshulp, mr. Th. H. Bot, in zijn inleiding tot de publikatie schrijft, is dit overzicht een eerste poging tot beschrijving van alle Nederlandse particuliere lichamen die zich het lot van de ontwikkelingslanden aantrekken. Een nadere rangschikking en bewerking van de gegevens der organisaties, die nu nog slechts in alfabetische volgorde vermeld zijn, lijkt noodzakelijk. Daarmede zal bestudering van de taken die zij

UIT DE PARTIJ

• Ommen

Op 8 mei belegde de statencentrale Ommen van de VVD een openbare bijeenkomst te Ommen, waarbij velen uit het gebied van deze centrale aanwezig waren. Zo was men o.a. ook uit Balkbrug, Dedemsvaart en Hardenberg gekomen om de heer H. E. Koning, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, te horen spreken over het onderwerp: „Rondom de regeringsverklaring“.

Deze bijeenkomst was in het bijzonder voor de jongeren belegd. Van hen was een verheugend groot aantal onder de talrijke aanwezigen te vinden. De vergadering stond onder de leiding van de voorzitter van de statencentrale, mevrouw Wildervanck de Blécourt.

De heer Koning begon zijn rede met een terugblik op de laatste verkiezingen. Vervolgens behandelde hij de formatie van het kabinet-De Jong met alles wat daaraan is voorafgegaan, alsmede de regeringsverklaring.

• Soest-Soesterberg

Op vrijdagavond 2 juni om 8 uur zal door een aantal afdelingen uit de kamercentrale Utrecht, in samenwerking met de afdeling Eemlandt van de JOVD, een forum-bijeenkomst worden belegd in het wijkgebouw van de Her-

vervullen, alsmede van de vraag in hoeverre zij elkaar aanvullen of overlappen, gepaard moeten gaan. Aanvulling van de gegevens die van einde 1964 dateren is eveneens noodzakelijk.

Als liberaal juichen wij het particulier initiatief van harte toe. Uit een oogpunt van menselijke betrekkingen en sociaal verantwoordelijkheidsgevoel is het zeker gewenst dat belangrijke schakeringen in het maatschappelijk leven zich met de ontwikkelingshulp bezighouden. De internationale betrekkingen zullen hier ongetwijfeld door verbeterd worden. Maar de vraag rijst, of dit bonte gezelschap wel een juiste afspiegeling is van de Nederlandse samenleving, en of de doelmatigheid van de ontwikkelingshulp met deze verbrokkelde en verzuilde opzet gediend wordt. Daarbij is de vraag, hoe eventuele subsidies over de activiteiten van deze instellingen verdeeld moeten worden, nog geheel buiten beschouwing gebleven.

Voor de raad voor de ontwikkelingshulp ligt hier een interessante coördinerende taak.

E. VEDER-SMIT

Friese provinciale dag

Op dinsdag 30 mei a.s. wordt zoals wij reeds eerder hebben vermeld, de jaarlijkse Friese provinciale dag gehouden en wel op Terschelling. De boot vertrekt om 8.30 uur van Harlingen en 's middags om 5 uur van Terschelling. Kosten, alles inbegrepen, ook boot en fourage voor de terugreis, voor deelnemers van de vaste wal f 10,- te betalen op postgiro 906604, t.n.v. H. Geritsma, Sneek onder vermelding „provinciale dag 1967.“ Niet langer wachten met aanmelden bij mevr. T. E. Geritsma-Bruins, Singel 38, Sneek. Mej. mr. J. L. M. Toxopeus Pott zal een toespraak houden, die stellig boeiend en levendig zal zijn. Verder zijn er nog andere aantrekkelijke programmapunten. En Terschelling zelf is ook de moeite van de reis waard.

vormde Kerk aan de Regentesselaan te Soestdijk.

Discussieleider zal zijn drs. F. A. Hoogendijk, terwijl in het forum zitting zullen nemen de heren D. R. F. van Bremen, voorzitter van het Liberaal Democratisch Centrum; G. van der Meer, voorzitter van de JOVD; dr. A. J. Vis, hoofdbestuurder van de VVD en H. J. L. Vonhoff, lid van de Tweede Kamer en hoofdbestuurder van de VVD.

Ter discussie zullen worden gesteld actuele onderwerpen, zoals de „image“ van de partij; de verhouding tot de jongeren in het algemeen en tot de JOVD in het bijzonder; het kiesstelsel; het partijstelsel; de partijstructuur enz.

De bijeenkomst zal openbaar zijn. Er is ruime parkeergelegenheid. Komend van Amsterdam is de Regentesselaan de tweede laan aan de rechterhand voorbij de Biltse Straatweg.

• Statencentrale Assen

De statencentrale Assen zal een ledenvergadering beleggen op dinsdag 23 mei in café St. Nicolaas te Vries om 8 uur 's avonds. Aan de orde komen: financiën 1967, activiteiten seizoen '67/'68 en ontwerp reglement. Hierna korte inleiding en discussie over de ontwikkelingen in het noorden des lands. Inleider de heer R. Zegering Hadders.

• Assen

De afdeling Assen heeft in haar jongste ledenvergadering tot voorzitter gekozen de heer R. H. Sol. Als bestuurslid werd voorts verkozen de heer N. A. Stuart, terwijl mej. G. van Boven en de heer ir. L. T. W. H. Nieland werden herbenoemd. Intern werd de heer Joh. Lammerts aangewezen als vicevoorzitter.

De Liberale Club-avonden zullen in het seizoen 1967/68 gehouden worden op de eerste dinsdag van de maand en wel op: 5 sept., 3 okt., 7 nov., 2 jan., 6 febr., 5 mrt., 2 april en 7 mei.

Het spreekuur van de raadsfractie zal gedurende de maanden juni, juli, augustus en september niet worden gehouden.

• Kamercentrale Gelderland

Enkele weken geleden hield de Kamercentrale Gelderland (de oude centrales Arnhem en Nijmegen) een bijzonder geanimeerde voorjaarsvergadering.

In deze vergadering nam de heer J. L. Talsma afscheid als voorzitter wegens vertrek naar elders. Tot zijn opvolger werd bij enkele kandidaatstelling gekozen de heer W. Inden te Brummen. Voorts waren aftredend als bestuurslid mevrouw C. Brubaart-Bruseker en de heren H. J. Blekman en mr. J. P. Kaland. Tot bestuurslid werden gekozen de heren W. A. van Aken te Epe, A. H. Huibers te Arnhem en J. W. Huiskamp te Winterswijk.

De voorzitter van de VVD-fractie in de Provinciale Staten, mr. H. P. Jager, deelde een en ander mede over de gang van zaken in de Staten, terwijl de regionaal voorzitter van de JOVD het werk van zijn organisatie in het licht plaatste.

Tenslotte werd met grote interesse geluisterd naar drs. C. van der Sluys uit Doetinchem, die een vergelijking maakte tussen het VVD-program en dat van

D'66; het betrof een actueel onderwerp, dat door het grote aantal aanwezigen bijzonder gewaardeerd werd.

• Nijmegen

Op vrijdag 5 mei heeft de afdeling Nijmegen haar voorjaars-ledenvergadering gehouden. In deze vergadering werd inplaats van mevrouw A. Bergsma-Feenstra mevrouw P. van Veen-Rijnberg als bestuurslid gekozen. Mevrouw Bergsma meende, dat zij, gezien haar leeftijd, haar plaats in het bestuur, waarvan ze 20 jaar deel uitmaakte, aan een jongere moest afstaan. Na de vergadering werd afscheid genomen van mevrouw Bergsma. Dit gebeurde met een dinertje dat werd bijgewoond door een groot aantal leden.

Ir. Van Veen, een vertegenwoordiger van de propagandacommissie, bracht verslag uit over de activiteiten van de propagandacommissie in de afgelopen verkiezingstijd. Er werd aan de voorzitter een cheque overhandigd van ruim f 900, zijnde het batig saldo van de sigaren- en servetjesactie. Het geld zal besteed worden om de activiteiten van de afdeling nog te vergroten.

FRANK RIJSDIJK HOLLAND N.V.

HENDRIK-IDO-AMBACHT

Telefoon:

01858 - 2045

010 - 117615

SCHEEPSSLOPERIJ

Handel in:

oud ijzer
non-ferro schroot
gebruikte
scheepsonderdelen

Levering uit voorraad van:

nieuw ijzer en staal
gezaagde schijven
sjaaloon snijwerk

Verhuur drijvende bokken

indoheem nv

gesticht in januari 1965, omvat de volgende ondernemingen:

EERSTE NEDERLANDSE APPARATENFABRIEK (ENAF) N.V.:

Solex bromfietsen - elektrische huishoudelijke toestellen - elektrisch handgereedschap - ventilatoren.

INDOLA N.V.:

kosmetica - interieurverzorging

N.V. INDUSTRIËLE ONDERNEMING W. H. BRASKAMP:

ventilatoren - kappers-apparatuur - elektrische huishoudelijke toestellen

CHEMISCHE FABRIEK INDOLA COSMETICS N.V.:

chemische produkten

VOKAP N.V.:

interieurverzorging

N.V. ELEKTROTECHNISCHE MECHANISCHE INDUSTRIE

(EMI): elektromotoren - ventilatoren - professionele motoren

N.V. PHARMACEUT. CHEMISCHE FABRIEK v/h E. M. BRASKAMP:

farmaceutische artikelen

INTERHEEM N.V.:

exportmaatschappij

N.V. FABRIEK VOOR PLASTIEK-PRODUKTEN VAN NIFTRIK:

kunststoffen
Fabrieken in:
Den Haag, Rijswijk, Voorburg, Utrecht, Putte (N.-Br.).

SPREEKBEURTEN

periode 19 mei tot en met 23 juni 1967

19 mei Oegstgeest
19 mei Haarlem

19 mei Amstelveen, 20.00 uur, café-restaurant „De Roe-mer“, JOVD.

25 mei Amsterdam

26 mei Groningen, 20.00 uur, CMV-gebouw (fed. Jongereengroepen PvdA).

27 mei Zutphen (JOVD, district oost) 's-middags.

29 mei Leeuwarden

29 mei Hazerswoude

30 mei Uden, 20.00 uur, „De Schouw“.

2 juni Wassenaar, 14.00 uur (Vrouwengroep)

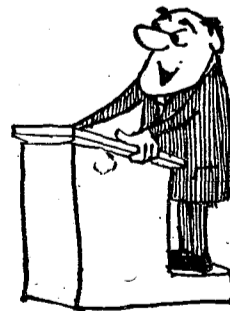
3 juni Utrecht (JOVD)

15 juni Brussel (Ned. Liberale Kring)

23 juni Zwolle, openbare vergadering vóór de hier te houden gemeenteraadsverkiezingen.

In verband met de kamerzitting op 22 mei zijn de kamerleden genoodzaakt hun toezeggingen deze avond een spreekbeurt te vervullen, in te trekken.

Voor zover ons bekend, zijn plaats en aanvangsuur van de vergaderingen vermeld.

H. J. L. Vonhoff
Mevr. mr. E. Veder-Smit

H. Wiegel

H. Wiegel

H. Wiegel; debat partijstructuur

Mr. dr. C. Berkhouwer

H. J. de Koster

H. Wiegel

H. Wiegel

H. J. de Koster

H. Wiegel

S. J. van den Bergh

Mr. E. H. Toxopeus

H. J. L. Vonhoff

Vrijheid en Democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonnementen toestel 219, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:

Ph. C. la Chapelle jr.
Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B
te Amsterdam-C.

Van straat- demonstraties tot straatterreur

Staat of valt onze democratie met de (absolute) vrijheid van straatdemonstraties?

Ik vermag dat niet in te zien en ik zal wel niet de enige in liberale kring zijn, die hier een groot vraagteken wenst te plaatsen.

Er zitten in het tegenwoordige rumoerige en dwingerige demonstreren op de straat en met behulp van een aantal meegevoerde rauwe en primitieve kreten op spandoeken, naar mijn gevoel integendeel sterk ondemocratische tendensen. Iets van: de mensen bepaalde gedachten tegen hun wil trachten op te dringen en hen murw te maken, dat ons herinnert aan de tijd van het opkomende nationaal-socialisme in Duitsland en de eindeloze straatgevechten aldaar tussen nazi's en communisten en aan de tijd van de NSB in de jaren dertig in ons eigen land.

Dat geldt te meer wanneer dat zogenaamde demonstreren zo opzettelijk provocerend en zo permanent geschiedt als in Amsterdam en het politiekorps ten behoeve van allerlei bedenksels van een zeker soort beroeps-demonstranten, versterkt door wilde horden nozems, voortdurend in een staat van alarm moet worden gehouden.

Met gebruikmaking van de drukpers en op vergaderingen kan men collectief en individueel zijn denkbeelden en inzichten toelichten en uitdragen en de eigen gedachten tegenover die van anderen stellen. Ons kiesstelsel waarborgt tevens, dat iedere min of meer serieuze stroming al gauw haar eigen geluid in de plaatselijke en landelijke vertegenwoordigende lichamen kan laten horen.

Tegen iedere mogelijke aantasting van de typisch liberaal-democratische staatkundige en vrijheidsrechten (kiesrecht, drukpersvrijheid en recht van vereniging en vergadering), waarbij men op redelijke wijze binnen de perken der democratische rechtsorde argument tegenover argument plaatst, zullen wij ons te allen tijde met hand en tand verzetten.

Paardemiddel

Vergeleken met deze onaantastbare rechten is de straatdemonstratie naar mijn gevoel niet veel meer dan een nogal twijfelachtig randverschijnsel der democratie, dat in de helaas verstoerde sfeer van een stad als Amsterdam met de regelmaat van de klok tot straaterruur verwordt.

De hoofdredactie van „Trouw” kwam deze dagen dan ook al tot de conclusie, dat het onder de huidige omstandigheden maar het beste leek om in de komende zomer in de binnenstad van Amsterdam alles te verbieden wat maar enigszins een provocerend karakter heeft. Geen demonstratieve massavergaderingen in de open lucht of in gebouwen, geen demonstratieve optochten voor welk doel ook en geen spectaculaire manifestaties die op grote schaal publiek trekken, zouden volgens dit blad meer moeten worden toegelaten.

Dan weet iedereen waar hij aan toe is, zodat er geen kritiek kan zijn op wat op willekeur zou lijken. Dan heeft men misschien de kans dat wij deze zomer in Amsterdam doorkomen zonder dat al te veel klappen op onschuldige of nieuwsgierige mensen terechtkomen. Een doodgewoon gebruik van de straat zou dan misschien zijn gegarandeerd.

Dit door „Trouw” aanbevolen paardemiddel is voor een blad, dat zijn lezers tegenwoordig telkens weer verbaasd doet staan over zijn radicaal-progressieve ideeën, in ieder geval een opmerkelijk geluid, dat aantoonde, hoever we reeds in de nesten zitten.

Amsterdamse APV

Met instemming zullen velen ondertussen hebben kennisgenomen van de voorzichtige, maar toch wel duidelijke uitspraken van de oud-minister van justitie, prof. Samkalden in een gesprek, dat de raads-verslaggever van

het Algemeen Handelsblad dezer dagen met hem had.

Als adviseur — naar men weet — van het college van b. en w. van Amsterdam ten aanzien van de eventuele verruiming van de demonstratievrijheid in de Amsterdamse Algemene Politieverordening, waarbij het bekende en reeds veel-besteden ontwerp-Van Tijn als uitgangspunt zou dienen, kon hij uiteraard niet vooruitlopen op het te verstrekken advies. Maar wel wilde hij toch reeds zeggen, het uit bestuursoverwegingen „gewoon ondenkbaar” te achten, dat de overheid geen voorafgaande bemoeienis meer met demonstraties zou hebben. „Dat kan technisch niet; dat zou chaos betekenen”, aldus deze socialistische oud-minister.

Hij was trouwens ook van mening, dat in artikel 10 van de Conventie van Rome heel duidelijke taal wordt gesproken over de vrije meningsuiting op straat. Het verdrag voorziet wel degelijk preventieve maatregelen.

Prof. Samkalden was wel van oordeel, dat het begrip openbare orde concreter kan worden gedefinieerd. Een dilemma is, hoeveel preventieve bevoegdheden de overheid moet hebben. Ten behoeve van de ordehandhaving dient

de overheid concrete weigeringsgronden te hebben, waaraan zij strikt de hand dient te houden. Maar om dit te kunnen hanteren, moet zij ook beschikken over duidelijke gegevens betreffende de te houden demonstratie.

Sprekend over het buitenland, merkte prof. Samkalden op, dat de vrije meningsuiting in buitenlandse rechtstelsels dikwijls anders is geregeld. De situatie ligt daar gewoon anders. Dat heeft ook iets te maken met de volksaard en met de historie.

In New York begeleiden politiemannen demonstranten, die met hakenkruizen lopen. Hij achtte weinig fantasie nodig om te veronderstellen dat daar een groot aantal politiemannen nodig is om de veiligheid van die betogers te garanderen. In Amsterdam is de politie kwantitatief niet op zulke taken berekend.

Teken aan de wand

Ook de heer Samkalden, met nog persoonlijke vooroorlogse herinneringen, dacht aan de mislukking van de Weimar-republiek. „Er is daar” — zo merkte hij terecht op — „in democratische zin nooit een fraaiere grondwet

geweest. De republiek is echter ten onder gegaan, door crisis en onzekerheid. Er ontstond een gevecht om de straat. Dat heeft een funeste uitwerking op de leef-atmosfeer. De mensen worden onzeker. Zij gaan zich in een militante zelfverdediging opstellen. In zo'n sfeer worden wetten en verordeningen verafschuwd. Iedere groep gaat eigen recht zoeken en in het eind is de vrijheid het kind van de rekening. Om dit te voorkomen is krachtig optreden van de overheid onvermijdelijk.”

Het is verheugend, dat een zo ernstige waarschuwing ook van deze zijde wordt gegeven. Dat versterkt bij ons de hoop, dat velen eindelijk zullen gaan inzien dat hun nauwelijks verkapte sympathie met de Amsterdamse rellenmakers en straatterroristen een levensgevaarlijk spelen met vuur is.

Levensgevaarlijk voor de rechtsorde, zonder welke handhaving een democratische gemeenschap onbestaanbaar is.

A. W. ABSPOEL

Arbeidsmarkt

(Vervolg van pag. 1)

zelf de handen uit de mouwen om de werknemers te laten zien hoe men tot een betere produktie kon komen.

ANDERE POGINGEN

Behalve voor de vakbeweging zouden deze problemen een welkome gesprekstof kunnen vormen in de Stichting van de Arbeid. De positie van de Stichting is dezer dagen bepaald weer actueel geworden nu het convent van christelijk-sociale organisaties (de protestantse en katholieke bonden van werkgevers en werknemers) voorstellen heeft gedaan voor het weer op gang brengen van het eind 1966 vastgelopen overleg.

De heer Wemmers, voorzitter van het verbond van protestants-christelijke werkgevers kon weliswaar nog niet mededelen wat de voorstellen van het convent precies behelzen, doch maakte wel bekend dat naar de mening van het convent de Stichting in het verleden ten onrechte al te uitsluitend heeft gesproken over de loonpolitiek.

Belangrijk is ook in dit verband hetgeen de heer Ruppert, lid van de raad van state en oud-voorzitter van het Christelijk Nationaal Vakverbond vorige week te Lunteren verklaarde op de algemene vergadering van de Nederlands Christelijke Bond van Werknemers in de Textiel- en Kledingbedrijven Unitas. Ook hij constateerde dat vóór het intreden van de werkloosheid in verschillende bedrijfstakken de arbeidsprestatie onvoldoende was. Onmiddellijk na de eerste ontslagen nam de arbeidsprestatie in sommige ondernemingen toe. „Het is ook de taak van de vakbeweging om de dagdijverij te voorkomen”, aldus luidt zijn oordeel.

Uit de bevenstaande in vogelvlucht beschreven feiten moge het duidelijk zijn dat er met betrekking tot de situatie op onze arbeidsmarkt nog heel wat problemen zijn, die wellicht niet zo onmiddellijk in het oog springen, doch die zeker met spoed zullen moeten worden aangepakt.

G. STEMPPER

RADIO en TV

Radio-uitzending van de VVD: dinsdag 23 mei, van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m.).

Televisie-uitzending van de VVD: woensdag 7 juni, van 20.20—20.30 uur, Nederland I.

VANDALISME EN TERREUR IN ARNHEM

Vragen van kamerleden

Onze geestverwanten de heren Geertsema en Joekes, hebben aan de ministers van binnenlandse zaken en van justitie de volgende schriftelijke vragen gesteld:

1. Kan de Regering, gezien haar antwoorden op de vragen van het lid der Tweede Kamer, Th. H. Joekes, gegeven op 3 april 1967 (Aanhangsel 1967, blz. 133), mededelen of naar haar mening de lijst, welke door het Actie-comité Horecabedrijven Arnhem aan de gemeenteraad van Arnhem is overgelegd en waarin gedetailleerde gegevens voorkomen over ten minste 63 in 1966 in Arnhem door straatterreur en vandalisme vernielde winkels, niet op waarheid berust? Is het waar, dat deze lijst in opdracht van de burgemeester van Arnhem door de recherche is onderzocht en juist bevonden? Is het waar, dat de premie van de glasverzekering voor Arnhemse horecabedrijven aanzienlijk is verhoogd, met het oog op het verhoogde risico?

2. Is het waar, dat een tiental Arnhemse horecabedrijven permanent geblindeld zijn, ten einde voortdurende vernieling van ruiten te voorkomen? Zo ja, is de Regering dan van mening, dat hier van overdreven bezorgdheid moet worden gesproken, dan wel van een terecht genomen maatregel op grond van gebleken noodzaak en dus van gebleken onveiligheid?

3. Is de Regering van mening, dat inderdaad van een normale toestand in Arnhem gesproken kan worden als (om drie willekeurige voorbeelden te noemen, welke met vele andere zouden kunnen worden aangevuld) in het weekeinde van 11 en 12 maart van dit jaar drie ruiten van twee cafés en een winkel worden vernield, alsmede een reclamelamp van een cafetaria, als tijdens het weekeinde van 15 en 16 april j.l. twee grote ruiten van een bar (schade ruim f 1000) worden vernield, terwijl een poging werd ondernomen een cafédeur te vernielen en ten slotte op 12 april j.l. bij een gevecht in een automatiek als wapens worden gebruikt een pan kokend frituurvet en een fles, gevuld met stinkende vloeistof, ten einde de eigenaar tot tijdelijke sluiting van zijn zaak te dwingen?

4. Is het waar, dat volgens mededelingen van de Arnhemse politie het aantal inbraken in Arnhem in de eerste drie maanden van 1967 25 pct. hoger lag dan in de eerste drie maanden van 1966 en dat gebleken is, dat deze misdaden meer dan voorheen door jeugdigen waren gepleegd, zelfs door kinderen beneden de 12 jaar, terwijl bovendien is komen vast te staan, dat het verhandelen en gebruiken van verdovende middelen is toegenomen, vooral onder jeugdige personen?

5. Is de Regering van mening, dat — met alle waardering voor de snelle groei en in vele opzichten voortreffelijke uitbouw van Arnhem — onvoldoende aandacht is besteed aan verantwoorde recreatiemogelijkheden voor de jeugd en dat het dit feit is, dat de diepere oorzaak vormt van de in de vorige vragen vermelde feiten?

6. Is de Regering nog steeds van mening, dat zij de vraag, welke maatregelen zij denkt te nemen of te bevorderen om de veiligheid van het vreedzame deel van de Arnhemse burgerij te waarborgen, onbeantwoord kan laten? Vreest de Regering niet, dat als niet op de een of andere wijze wordt ingegrepen de burgerij zelf zal trachten de orde te herstellen, met alle ongewenste gevolgen van dien?

Wie is er nu belazerd?

WAT men al enige tijd heeft kunnen zien aankomen is gebeurd, de burgemeester van Amsterdam, mr. G. van Hall, is gevallen. In enkele groepen die het duidelijk op de ondergraving van zijn prestige hebben aangestuurd — waarbij men stellig ook moet denken aan de fractie van zijn eigen partij in de Amsterdamse gemeenteraad — is nu gelamenteer te horen over het feit dat de heer Van Hall is weggestuurd. De wethouders van zijn eigen partij voelden zich genomen omdat de minister hen niet heeft gezegd wat de bedoeling was tijdens een gesprek dat plaatsvond vóórdat de heer Van Hall zelf daarover was ingelicht.

Over dit aspect van de zaak heeft misschien mr. J. Bootsma, voorzitter van de christelijke fractie, zich het duidelijkst uitgelaten toen hij opmerkte dat de kwestie van de ordehandhaving een te grote uitdaging was voor de persoonlijkheidsstructuur van de heer Van Hall, maar dat men daarbij de tweeslachtige houding van zijn eigen partij niet buiten beschouwing mag laten. Ook mr. J. de Wilde zinspeelde daarop toen hij zei dat een burgemeester die niet door zijn

eigen groep wordt gedragen, verloren is.

Dat de heer Van Hall door zijn eigen groep in de steek is gelaten, zal ieder wel duidelijk zijn. Bij herhaling hebben wij in deze kolommen gewezen op de koketterie van socialistische voor mannen met de jeugdgroepen die zich niet aan de bestaande maatschappelijke verkeersregels wensten te houden. De heer E. van Thijn heeft vorig jaar zelfs — wetende dat een herziening van de Algemene Politieverordening in voorbereiding was — plotseling een voorstel ingediend, daarmee het beleid op dit punt onder druk zettend. Van de andere kant heeft hij bij herhaling van zijn ontstemming laten blijken wanneer het optreden van de politie of het politiebeleid niet strak genoeg was geweest om excessen te voorkomen.

Het is in niet geringe mate dit eten van twee walletjes geweest dat ertoe heeft geleid dat er een aarzeland politiebeleid is gevoerd. Op zijn beurt heeft dit zig-zagbeleid er toe geleid dat ten slotte de twijfel aan de juistheid van het politiebeleid algemene vormen aan-

nam. Toen was het te laat: op het ogenblik dat een gezagsdrager het vertrouwen van de meerderheid heeft verloren kan hij geen goed meer doen.

Het heeft weinig zin op de aanleidingen en oorzaken van het falende politiebeleid van Amsterdam nog eens in te gaan. Men moet vaststellen dat het tactisch omgaan met bepaalde jeugdgroepen niet tot de vele eminente kwaliteiten van de heer Van Hall behoorde; de afstand tussen hem en hen is onoverbrugbaar gebleken. Dat hij juist in deze zaak door zijn eigen mensen in de steek is gelaten, moet een smartelijke ervaring zijn geweest.

Veeleer kan men zich afvragen wat er nu moet gebeuren. De heer De Wilde heeft met grote nadruk erop gewezen dat met het wegzenden van de heer Van Hall niets wordt opgelost. Er zullen vele maatregelen nodig zijn om de gezagsschemering van Amsterdam op te heffen. En men zal zich moeten afvragen of die maatregelen verwacht kunnen worden van een burgemeester uit een kring die blijkbaar geen omlijnde opvattingen over gezag en ge-

zagsdragers heeft, en die — gezien de ervaring — bereid schijnt te zijn om zonder veel gewetensbezwaren iemand te laten struikelen. De heer Koets mag zich dan door het kabinet genomen voelen, de heer Van Hall zal zich wellicht nog meer genomen voelen door deze wethouder die zich dan wel „grotelijks belazerd” achtte door de minister, maar die bijna in dezelfde volzin verklaarde dat bij een door Amsterdam te voeren nieuw beleid toch een „onbelaste man” de plaats van de heer Van Hall dient in te nemen. Wie is er nu eigenlijk belazerd?

Na deze gang van zaken zal het nauwelijks verwondering wekken dat de animo ook bij de socialistische niet groot zal zijn om het juk van de heer Van Hall over te nemen. Niet alleen omdat het burgemeesterschap van Amsterdam ontstellend zwaar is, maar omdat daar nog het gevaar bijkomt door de eigen mensen in de steek te worden gelaten. En voor een niet-socialist zal het met de getalsverhoudingen in de Amsterdamse gemeenteraad nog minder aantrekkelijk zijn.

Groot pleindebat

NA enige jaren van zorgvuldige voorbereiding is het plan tot aankleding van het Schouwburgplein de Rotterdamse gemeenteraad gepasseerd. Zonder slag of stoot is dat niet gegaan. Van de zesendertig aanwezige leden hebben er ten slotte tien hun stem tegen het desbetreffende voorstel van burgemeester en wethouders uitgebracht. Waaruit kan blijken dat niet iedereen even gelukkig was met het plan dat in de heilige ruimten van de gemeentelijke dienst voor stadsontwikkeling was uitgedacht.

Daarover kan men zich tot op zekere hoogte wel een beetje verwonderen. De dienst heeft namelijk het college en de raad al in een vroeg stadium laten weten in welke richting de gedachten voor de stoffering van het plein gingen. College en raad van hun kant hebben de kopstukken van de dienst meer dan eens aangemoedigd op de ingeslagen weg door te gaan. Een kentering in sommige gevoelens jegens het ontwerp van stadsontwikkeling is zich pas gaan affekenen nadat het plan in de openbaarheid was gebracht en burgemeester Thomassen tot de goegemeente de uitnodiging, om niet te zeggen de uitdaging had gericht om mee te denken.

Dat meedenken heeft o.a. bij het bouwteam van Heinekens brouwerij geleid tot het ontwerpen en indienen van een volledig nieuw plan dat naar zijn

voornaamste ontwerper de geschiedenis zou ingaan als het plan-Van Nierop. Van dit plan, dat een vrij dichte randbebouwing van het plein met in hoofdzaak veelsortige eet- en drinkgelegenheden beoogde, maakten al spoedig enkele kranten zich meester. Bovendien kwam een Rotterdamse bouwonderneming aanbieden dit plan op voor de gemeente zeer voordelige voorwaarden uit te voeren, mits zij daartegenover met de exploitatie van de opstallen zou worden belast.

Er was toen zo iets als een pressiegroep ontstaan. En nog wel een actieve, zeer luidruchtige pressiegroep. In meerderheid heeft de raad zich daardoor gelukkig niet van de wijs laten brengen. Dat zou immers helemaal niet hebben gepast bij de schouderklopjes die de vroede vaders in het voorbereidende stadium aan de directie van stadsontwikkeling hadden uitgedeeld.

Daarmee verwerpen wij in beginsel niet de wenselijkheid om de burgerij zo nauw mogelijk te betrekken bij plannen van de gemeentelijke diensten en voorstellen van burgemeester en wethouders. Voor een goede relatie tussen overheid en bevolking kan daaraan niet genoeg worden gedaan. Maar dan moet men met dit raadplegen wel zó vroeg beginnen dat de gemeentelijke diensten op grond van de reacties hun concepties niet helemaal ondersteboven hoeven te gooien. Anders wordt het gevaar

levensgroot dat de diensten en hun leiders worden gefrustreerd.

Dit nu verder latende voor wat het is, stellen wij vast dat al het gerucht over de stoffering van het Schouwburgplein te herleiden is tot twee diametraal tegenover elkaar staande visies. Stadsontwikkeling wilde van het begin af aan een representatief, open plein met een betrekkelijk bescheiden, hoewel op zichzelf niet onaantrekkelijke randbebouwing. Zij wilde de mogelijkheid openhouden daar nieuwe elementen in te passen indien de behoefte daaraan zich mettertijd zou gaan manifesteren. Het plan-Van Nierop daarentegen stuurde aan op een besloten plein waaraan weinig of niets meer te veranderen zou zijn.

De gedachte van het besloten plein met zijn rijk geschakeerde attracties voor de uitgaande mens had in de raad meer aanhangers dan uit de straks genoemde stemmenverhouding zou kunnen worden afgeleid. Die aanhangers konden met name worden aangetroffen in de fracties van de liberalen, de christelijk-historischen, de rooms-katholieken en de Boeren. Hun vurigste exponent was ongetwijfeld de liberaal Van Leeuwen die het plan van stadsontwikkeling te vuur en te zwaard bestreed met argumenten, die stellig het beluisteren waard waren. Zijn poging om door middel van een motie het voorstel te laten aanhouden voor nieuw beraad en over-

leg mislukte. Zij werd met 13 stemmen voor en 23 tegen verworpen.

Volledige instemming met het plan-stadsontwikkeling hebben de socialistische, de pacifistisch-socialisten en de anti-revolutionairen betuigd. Men grijpt nu zo langzamerhand wel wat mr. Polak, de wethouder voor de stadsontwikkeling en het verkeer, bedoelde toen hij zijn verdediging van het voorstel begon met de woorden: „Ik zit op rozen, want ik voel de doornen in mijn vlees.”

In tegenstelling tot zijn partijgenoot Van Leeuwen gewaagde de heer Polak van een goed, zelfs een zeer goed plan. Dit plan verdient niet in de laatste plaats waardering om zijn flexibiliteit. Het sterkste argument van de wethouder vonden wij persoonlijk dat een goed plein niet wordt gemaakt, maar dat het als zodanig groeit. Dat is juist. Zo goed als het juist is dat zulk een groeiproces alleen mogelijk is bij een flexibel plan.

Overigens willen wij niet verhelelen dat naar onze mening aan het plan-Stadsontwikkeling nog wel wat geschaafd zou kunnen worden. Wij willen gaarne hopen dat de dienst daarvoor niet zal terugschrikken. En als wij dan nog een wens mogen uitspreken: het werk beginne zo gauw mogelijk. De kale vlakte die het Schouwburgplein in het hart van de stad nu nog is, vraagt echt dringend om aankleding.

Dalend inwonertal

HET zou interessant zijn eens na te gaan of „de” pil door de Haagse vrouwen meer wordt gebruikt dan door de Amsterdamse en Rotterdamse. Tot deze gedachte kwamen we bij het kennis nemen van de statistische gegevens over de Haagse bevolking in 1966. Daaruit blijkt namelijk, dat het geboortensverschot in onze stad al sinds jaren kleiner is dan in Amsterdam en Rotterdam. Gerekend per 100 inwoners bedroeg in 1966 dit overschot in Amsterdam 4,8, in Rotterdam 5,9 tegen slechts 2,8 in Den Haag.

Dit lage cijfer is intussen niet alleen toe te schrijven aan een geringer aantal geboorten, maar ook aan het feit, dat het sterftecijfer in onze stad naar verhouding hoger ligt dan in beide andere grote steden en in vergelijking met het landelijk gemiddelde. Onze stad geeft van jaar tot jaar een groter aantal sterfgevallen te zien. Dit aantal bedroeg in 1966 per 1000 inwoners 10,5 tegen 9,8 in Amsterdam, 8,9 in Rotterdam en 8,1 in Nederland. Amsterdam bleef bij 1965 gelijk, in Rotterdam daalde het sterftecijfer met 0,2, in Nederland met 0,1.

Aan het aantal huwelijken kan deze ontwikkeling niet liggen, want dat vertoont eerder een stijging dan daling. Het hier gesignaleerde verschijnsel ligt dus voor een deel bij het grotere sterftecijfer, maar toch vooral bij het geringere aantal geboorten. Van 1950 af, toen 11.241 geboorten werden geregistreerd, is het aantal voortdurend gedaald tot 7.861 in het afgelopen jaar, hetgeen neerkwam op 13,3 per 1000 in-

woners (Amsterdam 14,6, Rotterdam, 14,8; Nederland 19,2). Bekijkt men de cijfers tussen 1950 en 1966 dan blijkt Den Haag aanvankelijk boven beide andere steden te hebben gelegen. In 1960 is daarin verandering gekomen en daarna is het snel bergafwaarts gegaan. De daling van 1965 (14,6) op 1966 (13,3) is bepaald spectaculair.

Vandaar onze vraag of „de” pil in onze stad meer wordt gebruikt dan elders in het land. Het antwoord op onze vraag is misschien niet eens moeilijk te verkrijgen. Een onderzoek bij apotheken of bij de fabrikanten van de pil met betrekking tot de afzet, verspreid over het land, kan dat antwoord waarschijnlijk geven. Overigens vermoeden we toch, dat niet alleen de pil oorzaak is van het dalende geboortencijfer in onze stad. Het betrekkelijke hoge sterftecijfer kan er op wijzen, dat Den Haag een sterkere vergrijzing ondergaat dan in de rest van het land. De gemeentelijke statistiek verschaffte daarvoor echter geen inzicht. Een andere factor is waarschijnlijk, dat er een sterke verplaatsing van Haagse inwoners naar de randgemeenten is. Daarbij zijn vele jonge gezinnen. Aangenomen mag wor-

den, dat daardoor het geboortencijfer in onze stad eveneens daalt.

Het vertrek uit onze stad begint bijna angstige vormen aan te nemen. Het migratieverlies (vertrek : vestiging) bedroeg in 1966 8333 tegen 8661 in 1965 (topjaar). De ontwikkeling binnen de agglomeratie in aanmerking nemende, kan echter worden verwacht, dat het migratieverlies in de komende jaren nog groter zal worden, vooral naar mate de woningbouw in Zoetermeer op gang komt.

Geboorte, sterfte, vestiging en vertrek tezamen hebben Den Haag in het afgelopen jaar een bevolkingsverlies van 6664 personen opgeleverd of -11,2 pct. tegen -3,6 pct. in Amsterdam (toevoeging Bijlmermeer niet meegerekend) en -5,9 pct. in Rotterdam. Zo zijn we in 1966 aangeland op een bevolking van 586.188 personen, ca. 20.000 beneden het topjaar 1959.

Aanvankelijk was de daling gering. Voor 't eerst verminderde de bevolking van onze stad in 1962 met meer dan 1000 personen; in 1964 waren het al meer dan 3700, in 1965 5858 en nu in 1966: 6664. Zoals gezegd, het vertrek

naar de randgemeenten is hierbij de belangrijkste factor.

Des te merkwaardiger doet het aan, dat het aantal woningzoekenden in onze stad een voortdurende stijging vertoont, ondanks het feit, dat het aantal gereed gekomen woningen in 1966 aanmerkelijk boven dat van voorgaande jaren lag (2289 in 1966 tegen 1624 in '65 en 1081 in 1964). Dit merkwaardige verschijnsel schijnt te moeten worden toegeschreven enerzijds aan het toenemende aantal huwelijken, anderzijds aan de welvaart, door welke laatste factor de mensen meer geneigd zijn hogere huren, boven f 100 per maand (15 pct. zelfs boven f 150) te betalen. Er is dan ook een duidelijke neiging om een einde te maken aan de samenwoning met derden. Aangezien samenwoning in onze stad nog zeer veel voorkomt, is het, gezien de mogelijkheden om een hogere huur te betalen als de woningen daartoe aanwezig zouden zijn, begrijpelijk, dat het aantal woningzoekenden stijgt.

Tot op zekere hoogte zou er geen reden zijn tot bezorgdheid over het teruglopen van onze bevolking, ware het niet, dat dit verschijnsel invloed heeft op de financiële middelen van onze stad, ook al wordt daarmee van rijkswegen tegenwoordig wel enigermate rekening gehouden. Dit probleem is van te meer betekenis, omdat Den Haag staat voor het treffen van een aantal zeer kostbare voorzieningen op allerlei terrein. Het is een probleem, dat naar het ons wel voorkomt, het gemeentebestuur wel met zorg zal vervullen.

Bokma het allerbeste!
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen genever

Zakenman

★ ★ Tijdens een bijeenkomst van de verenigingsraad van de VARA heeft voorzitter J. B. Broeks onder meer verklaard: „Dat de heer Sidney J. van den Bergh, die gewend is geweest grote zaken te doen, een functie kreeg in het AVRO-bestuur is te begrijpen, want er werden grote zaken gedaan. Ik heb niets tegen de heer Van den Bergh, maar hij is een zakenman”.

Dat een dergelijke taal wordt gebruikt door iemand die het voorzitterschap bekleedt van één van onze grote omroepverenigingen, is onbegrijpelijk. Formeel zit in een dergelijke uitspraak natuurlijk niets denigrerends, doch in wezen is de inhoud als zodanig kennelijk wel zo bedoeld.

Het „zakendoen” wordt volgens de redenering van de heer Broeks idus voor de socialistische tweeledig begrip. Als het in hun kraam te pas komt „mag” het. Bij het socialistische dagblad Het Vrije Volk is men bijv. reeds zover in het zaken doen, dat men niet meer aan de leiband van de congressen van de Partij van de Arbeid wil lopen. Niet ten onrechte overigens. Doch de Arbeiderspers, de uitgever van Het Vrije Volk, doet beslist geen slechte zaken. Wat is daar tegen? Niets. Bepaald ook in de ogen van de heer Broeks. Maar als het grote zaken betreft, die zich buiten de invloedssfeer van de socialistische voltrekken, wordt het zakendoen blijkbaar iets dat weer in verband moet worden gebracht met het oude en „gehate kapitalisme”. Wij vinden een dergelijk optreden ronduit demagogisch en bepaald ook niet passen voor iemand, die aan het hoofd staat van een omroep, die onder meer pretendeert te werken aan het beschavingspeil van zijn luisteraars en kijkers.

Dwaas

★ ★ Een dienstweigeraar in het kamp Vledder heeft onlangs de vlag neergehaald die daar ter gelegenheid van de geboorte van prins Alexander was gehesen. Het is op zichzelf een onbelangrijk incident, doch het toont aan hoe verward en weinig principieel sommige geesten kunnen zijn.

Het zij verre van ons het standpunt van de dienstweigering te verdedigen, doch wie principieel uit gemoedsbezwaren hiertoe besluit, zullen wij zeker in zijn waarde laten. Het koningshuis staat hier echter volkomen buiten. Een manifestatie zoals die zich in het kamp Vledder heeft voorgedaan, is daarom alleen maar dom en dwaas.

Twee kanten

★ ★ De Amsterdamse wethouder van financiën, de heer W. Polak, heeft op het congres van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten te Eindhoven geklaagd over de financiële verhouding tussen rijk en gemeenten. Deze kritiek is niet nieuw. Zij wijst bij herhaling op de onvoldoende wijze waarop het rijk voorziet in de financiële noden van de gemeenten; de grote gemeenten wel te verstaan.

Men wijst er daarbij op dat de grote gemeenten in sommige opzichten vaak een landelijke taak vervullen, zoals met betrekking tot het onderhoud van musea, havens, verkeersvoorzieningen enz.

Wij achten deze visie juist. Toch dient men bij een dergelijke redenering de nodige voorzichtigheid te betrachten. Het mag ook weer niet zo zijn dat onze grote gemeenten, wij zouden bijna zeggen: uit bepaalde chauvinistische overwegingen, grote werken entameren, die zuiver zijn gericht op het gebruik van de betrokken stedelingen alleen.

In een dergelijk geval krijgt men de situatie, dat de bewoners van Ameland en van Schin op Geul moeten meebetalen aan voorzieningen, waarmee geen nationaal belang is gemoeid en die slechts strekken tot meerdere glorie van de stad zelf. Daarom lijkt ons voorzichtigheid bij het vaststellen van prioriteiten bestist geboden.

Vermogenswinstbelasting

PROF. mr. H. J. Hofstra is een uiterst bekwaam man. Wie wel eens onder zijn gehoor heeft gezeten bij een zijner Leidse colleges, en wie van zijn artikelen over belastingonderwerpen in „De Naamlooze Vennootschap” kennis neemt, zal enigszins teleurgesteld zijn wanneer hij daarna zijn uitlatingen hoort, die voor een breder publiek bedoeld zijn. Hij berijdt dan graag zijn politieke stokpaardjes en men kan in hem dan weinig ontdekken van de scherpzinnige wetenschapsman, die hij ongetwijfeld is.

Prof. Hofstra is ook een moedig man. Deze maand heeft hij op de te Scheveningen gehouden belastingconsulentendag een voordracht gehouden over zijn geliefkoosde idee van vermogensaanwasbelasting, of, zoals hij het juist noemde, vermogenswinstbelasting. Niet alleen is een dergelijke heffing een ware nachtmerrie voor allen, die zich met het belastingrecht occuperen, maar hij vond hier ook als fervente opposanten twee andere coryfeeën van het fiscale recht, prof. Hellema en mr. A. J. van Soest tegenover zich.

DRAAGKRACHTBEGINSEL

Prof. Hofstra trachtte in zijn inleiding een wetenschappelijke basis te leggen voor de vermogenswinstbelasting, een rechtvaardiging ervan en het aanwijzen van rechtsgronden daarvoor. Het principe van de draagkracht kwam daarbij weer naar voren: Iemand, die een gemakkelijke vermogenswinst heeft gemaakt is niet minder draagkrachtig dan iemand, die door inspanning zijn inkomen weet te verhogen.

Natuurlijk heeft het zin, wanneer men het onderwerp van herstructurering van de Nederlandse belastingwetgeving academisch behandelt, daarin ook een vermogensaanwas- of -winstbelasting te betrekken. Prof. Hofstra ziet die heffing dan als een noodzakelijk nieuw element bovenop de reeds bestaande belastingen, daarin te incorporeren om andere heffingen te verlichten. Uit een oogpunt van verdelende rechtvaardigheid kan dan echter de nieuwe belasting komen boven de heffingen, die in vele gevallen reeds zijn geschied (men denke aan vermogenswinsten in de sfeer van het bedrijfsvermogen) zodat er feitelijk een dergelijke heffing is.

Prof. Hofstra maakte daarom verschillende uitzonderingen voor de gevallen waarin reeds een heffing over vermogensaanwas plaats heeft (vererving, schenking, kansspelbelasting). Men kan zelfs zover gaan, zijn gepropageerde heffing te beschouwen als een verdeling van het bestaande fiscale regime, dat thans in verspreide gevallen vermogensvermeerderingen belast met een speciaal tarief.

Tot zover de theorie, waarop o.i. wel wat aan te merken is. Het uitgangspunt van het draagkrachtbeginsel bijvoorbeeld. Ieder zal toegeven, dat een vermogenswinst, onafhankelijk van subjectieve inspanning iets anders is dan een inkomensvergroting door grotere inspanning. Ook het draagkrachtbeginsel zelf gaat niet steeds op. In theorie kan men dit denken als een juiste basis voor één algemene directe belasting, die op grond van dit beginsel een bepaald inkomen als minimum vrijstelt. In de praktijk kan dit tot onbillijkheden voeren: Iemand besteedt zijn inkomen, dat gebaseerd is op een minimum voor levensonderhoud, grotendeels aan sterke drank. Is het dan niet billijk, dat hij door dit sociale gebruik van zijn inkomen wordt belast door een indirecte belasting? Het belastingstelsel moet zoveel mogelijk uitgebalanceerd zijn en daarom een grote diversiteit kennen.

Maar het is juist de praktijk van een vermogenswinstbelasting, die de grootste problemen met zich brengt. Is het niet tekenend, dat prof. Hofstra als minister zelf geen ontwerp daarvoor heeft ingediend en dr. Vondeling zijn al bij zijn eerste optreden aangekondigde ontwerp nooit klaar heeft gekregen? Zonder de grofste onbillijkheden is een dergelijke algemene vermogenswinstbelasting niet te effectueren.

Er zijn vier wijzen van vermogensvermeerdering: 1) door vererving en schenking; 2) door speculatie; 3) conjunctuurwinsten, (de eigenlijke vermogensaanwas) en 4) door besparing uit inkomen. Het is de bedoeling van prof. Hofstra om de derde categorie door zijn bijzondere heffing te treffen. Maar allereerst komt hier het moeilijke punt van de verliescompensatie naar voren: tegenover toevallige aanwas kan verlies staan, al dadelijk of later. Hoeveel later? De Duitse wet van 1913 kende een termijn van 3 jaar. Uiteraard is die keuze steeds willekeurig. En politiek!

Ernstiger in deze tijd van inflatie is de kwestie van schijnwinsten, die in werkelijkheid geen werkelijke vermogensaanwas betekenen, maar juist verlies in substantie. Prof. Hofstra meent deze kwestie te kunnen af doen met een franchise van b.v. 2 à 3 per jaar, uiteraard ook een percentage, dat slechts een globaal gemiddelde en bij een werkelijk grote vermogensaanwas van geringe betekenis is.

STRUIKELBLOKKEN

Voor de praktische toepassing zijn er nog tal van struikelblokken: ontduiking, bevordering van kapitaalvlucht, hoge perceptiekosten, in 't algemeen dezelfde bezwaren, die tot afschaffing van de door de Duitse bezetters ingevoerde speculatiewinstbelasting hebben geleid en die prof. Hofstra ook erkende: Toen deze afschaffing in de door minister Lief-tinck ingestelde vereenvoudigingscommissie ter sprake kwam, heeft ook de heer Hofstra, lid van die commissie, zijn stem niet tegen afschaffing verheven.

Een waardevermeerderingsbelasting, zeker een vermogenswinstbelasting, zoals prof. Hofstra zich die denkt, is uitermate sterk politiek geladen. Het behoort niet het geval te zijn. In vele ons omringende landen worden b.v. al jaar en dag gewoonlijk gemeentelijke belastingen geheven van waardevermeerdering van onroerend goed tengevolge van werken die door de gemeente zijn uitgevoerd, direct of indirect, (een poging hiertoe heeft b.v. in 1906 reeds het Edese gemeenteraadslid, notaris Dinger gedaan door indiening van een

Eén op één

„Nee, ik ben geen lid,” zei laatst iemand tegen me. „Want VVD betekent Volkspartij voor deffigen en daarin voel ik mij niet thuis.”

„Kom nou,” zei ik, „denk je dat er 750.000 deffige mensen in ons land zijn?”

„Nee, dat niet,” antwoordde hij, „maar er zitten toch wel veel deffige mensen in.”

„Mogen ze,” zei ik, „die hebben toch ook recht op bestaan! Maar als je eens keer een algemene vergadering van de VVD hebt bijgewoond dan zul je zien dat de samenstelling van de vergadering zo is, dat die z.g. deffige mensen verre in de minderheid zijn en dat het aantal mannen, dat met een gouden horlogeketting over hun vest rondloopt, op de vingers van één hand kan worden geteld.”

Hij is meegegaan naar een openbare vergadering van de afdeling in de gemeente waar hij woont en hij heeft ingezien dat ik gelijk had. Hij is lid geworden, omdat hij overtuigd werd dat VVD inderdaad betekent: Volkspartij voor Vrijheid en Democratie.

In uw vrienden- of kennissenkring zijn er wellicht ook, die het zo denken als dat nieuwe lid van de VVD vroeger dacht. Overtuig hen ook! Werk mee met de actie „Eén op één” om één nieuw lid voor onze partij te werven. 't Mag een deffig of niet-deffig lid zijn, als hij maar meehelpt om onze liberale gelederen te versterken.

D. W. DETTMELJER

motie). Hier is dus een direct verband tussen heffingen en openbare werken.

De denkbeelden van prof. Hofstra op het punt van herstructurering van ons belastingstelsel zijn echter wel overgoten met politiek sentiment. Het is dan ook de vraag of hier de scherpzinnige hoogleraar niet schuil gaat achter de politieke Adam. Prof. mr. Levenbach vroeg zich in zijn afscheidscollege af of een sociaal-politieke voorkeur van zijn kant aan zijn analyse richting gegeven had en zijn definitie doen ontstaan en gekleurd? Misschien zal prof. Hofstra in zijn afscheidscollege ook nog eens tot een dergelijke van grote wetenschappelijke verantwoordelijkheid getuigende vraag komen.

J. van Galen.

Mijn opinie is ...

• Van Hall

Hoe diep het gif der partij-politieke subjectiviteit ook de VVD heeft aangetaast blijkt uit het artikel over het ontslag van burgemeester Van Hall op de voorpagina van het vorige nummer van dit blad. Met geen woord wordt gerept van het overhaaste en onelegante optreden der regering, die het besluit tot het verlenen van ontslag bekend maakte op grond van een nog niet-gepubliceerd rapport; met geen woord wordt de uitlating vermeld van wethouder Koets, die zich door de christelijke minister Beernink „belazerd” acht. Dat kon blijkbaar niet, er zitten immers VVD-ministers in het kabinet!

L. ALETRINO, Amsterdam

Deze aan het slot van zijn lofwaardig korte ingezonden stuk gewijde veronderstelling verdriet ons. Wij hebben niet geschreven — overigens in haast, want het blad wordt woensdag afgesloten, terwijl het ontslag dinsdagavond bekend werd — over de ontslagprocedure, alleen over het feit van het ontslag zelf.

REDACTIE

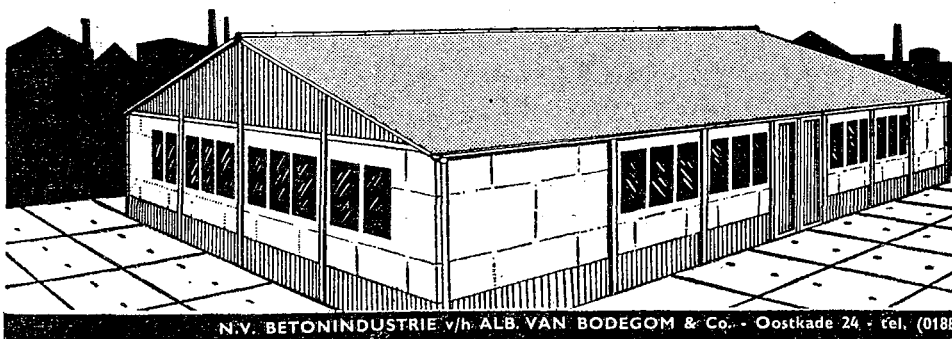
• Griekenland

Met spanning wachtte ik op ons blad no. 916. Wat zou de VVD over Griekenland schrijven? Ik vond echter geen enkele uiteenzetting van het in het Parlement ingenomen standpunt. Eerlijk gezegd, ik ben daardoor erg geschrokken.

Moeten wij hier bepalen of daar al of niet maatregelen moeten worden genomen om afglijden naar de chaos te voorkomen? De VVD heeft naar mijn mening in elk geval het standpunt in te nemen, dat wij ons niet met andermans zaken hebben te bemoeien.

Dat geldt ook voor Zuid-Afrika, Spanje en Portugal. Weer koren op de molen van de heer Koekoek!

J. KUIPER, Delden.

BODEGOM SPIJKENISSE

Gebouwen van gewapend betonnen prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. - Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

ALGEMEEN SECRETARIAAT

V.V.D.
 Koninginnegracht 61
 's-Gravenhage
 Telefoon (070) 604803
 Giro 67880

ER STAAN GEEN LANDELIJKE VERKIEZINGEN VOOR DE DEUR.....

maar dat is nog geen reden om minder actief te zijn voor de VVD.
Juist nu komt het erop aan ons sterk te maken voor de kracht-
metingen van straks!

HELP MEE LEDEN TE WERVEN.

U zult ervaren dat 't veel gemakkelijker is dan u denkt!

Gastheren In Eigen Land

Hotel-Restaurant

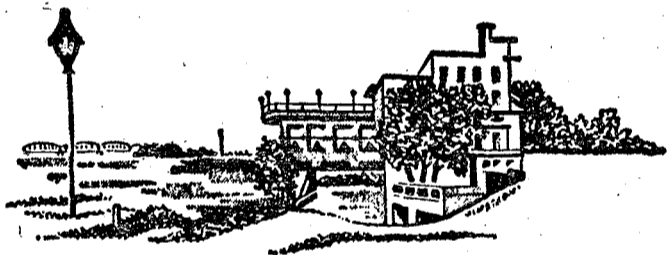

De Keizerskroon

Apeldoorn - Het Loo

tel: 05760-17744

Rustig gelegen nabij Paleis „Het Loo”. Uitstekende accommodatie voor meerdaagse conferenties. Specialiteiten-restaurant.
Volledig pension vanaf f30,- per persoon per dag. 24 kamers, waarvan 12 met bad, telefoon en radio.

Rijnhotel-Arnhem

annex SAVOY-RESTAURANT

Hotel met sfeer en gesoigneerde keuken

RIJNTERRAS

Onderlangs 10 - Arnhem - Tel. 08300-27141

Café-Restaurant

„Europoort”

MAASBOULEVARD 7 - SCHIEDAM

Voor reserveringen tel. 010-26 46 25

Het klassieke restaurant
aan de Maas

OISTERWIJK

Hotel-Restaurant „BOSRAND”

Een vriendelijk rustig hotel-restaurant voor alle
jaargetijden. 25 modern ingerichte kamers.

CONFERENTIE-ZAAL.

Kamer met
ontbijt f 12.50

Telefoon 04242-2254

„Hotel

Noordzee-Boulevard N.V.”

Tel. 01184-2245.

Gelegen op het mooiste punt van Vlissingen. Vanuit de kamers en vanaf het terras schitterend uitzicht op de Scheldemond, waar de oceaanstomers het hotel op enkele tientallen meters passeren. Str. k. en w. water en huistel. op alle kamers. Centr. verw. kamers m. privébad. Kamers m. ontb. f 13,50 tot f 19,50. Rest. de gehele dag. Gerenommeerde keuken. Eigenaar P. J. Smits.

Reacties op Griekse staatsgreep

MOTIE

Aan het slot van het debat in de Tweede Kamer op 10 mei over de situatie in Griekenland, tijdens welk debat namens de VVD-fractie het woord werd gevoerd door mr. dr. Berkhouwer, is de volgende motie aangenomen:

De Kamer, gehoord de uiteenzetting van de minister van buitenlandse zaken over de militaire staatsgreep in Griekenland; ten zeerste verontrust over deze ontwikkeling, die een aantasting vormt van de democratie en van de rechten van de mens;

nodigt de regering uit: tezamen met andere lid-staten van de Raad van Europa, de EEG en de NAVO al het mogelijke te doen om lijfsbehoud en invrijheidstelling van politieke gevangenen in Griekenland te verzekeren en een spoedige terugkeer naar democratische verhoudingen in dit land te bevorderen;

bij een voortduren van de schending van de in de Europese Conventie tot bescherming van de rechten van de mens neergelegde fundamentele rechten en vrijheden te overwegen, zo mogelijk gezamenlijk met andere verdragspartners, krachtens artikel 24 van deze Conventie bij de Europese Commissie voor de Mensenrechten, een klacht in te dienen tegen Griekenland

en gaat over tot de orde van de dag.

De motie werd aangenomen met de steun van KVP, PvdA, VVD, ARP, CHU, D'66, CPN en PSP.

COMITE

Ondergetekenden, Nederlanders van verschillende politieke overtuiging, hebben met ontsteltenis kennis genomen van de staatsgreep d.d. 21 april jl. in Griekenland. Uit hetgeen thans is bekend geworden omtrent motieven en feitelijke gedragingen van de nieuwe machthebbers, is naar hun mening te concluderen, dat:

— de parlementaire democratie in Griekenland heeft opgehouden te functioneren,

— elementaire grondrechten van de Griekse burgers worden geschonden,

— de gebeurtenissen in Griekenland zich niet verdragen met het Europese verdrag tot bescherming van de rechten van de mens, waar dit beoogt de handhaving van: „fundamentele vrijhe-

den, welke de grondslag vormen voor rechtvaardigheid en vrede in de wereld en welke handhaving vooral steunt, enerzijds op een waarlijk democratische regeringsvorm, anderzijds op het gemeenschappelijk begrip en de gemeenschappelijke eerbiediging van de rechten van de mens, waarvan die vrijheden afhankelijk zijn.”

Ondergetekenden, de overtuiging toegedaan, dat de aantasting van de democratie in Griekenland noopt tot een scherpe veroordeling en een krachtige stellingname, zijn van oordeel, dat een bundeling van alle krachten noodzakelijk is om op zo kort mogelijke termijn het herstel van de democratie in Griekenland te bewerkstelligen. Zij hebben daartoe een comité „Vrij Griekenland” gevormd, dat zich ten doel stelt te streven naar:

1. Onmiddellijke vrijlating van alle personen, die bij de staatsgreep zijn gearresteerd,

2. Onmiddellijk herstel van democratische grondrechten als vrijheid van meningsuiting, vrijheid van vereniging en vergadering, persvrijheid en onafhankelijke rechtspraak.

Het comité doet een dringend beroep op de Nederlandse regering en het Nederlandse parlement om op korte termijn stappen te ondernemen, die kunnen leiden tot herstel der democratie in Griekenland. Het comité nodigt de regering uit om op de kortst mogelijke termijn de gebeurtenissen in Griekenland in het comité van ministers van de Raad van Europa aan de orde te stellen. Het is de mening toegedaan dat de regering de gang van zaken in Grieken-

Boele's Scheepswerven en Machinefabriek N.V.

BOLNES (bij Rotterdam)

●
Reparatie en nieuwbouw
●

TELEFOON 195100 ROTTERDAM — TELEGR. BOELE - BOLNES

land ook binnen de Navo-raad aan de orde dient te stellen.

Het comité belegt op maandag 29 mei a.s. een demonstratieve openbare vergadering met een politiek-cultureel karakter in Grand Hotel Krasnapolsky, Warmoesstraat te Amsterdam. Aanvang 20.00 uur.

Degenen, die de activiteiten van het comité financieel willen steunen kunnen hun bijdrage storten op girorekening nummer 763800 t.n.v. de Penningmeester Comité Vrij Griekenland te Amsterdam.

Ondergetekenden roepen alle Nederlanders, die de doelstellingen van het comité onderschrijven, op om van hun adhaesie blijf te geven.

Mr. P. J. G. KAPTEYN, hoogleraar te Utrecht, voorzitter.

H. WIERINGA, lid Tweede Kamer (PvdA), secretaris.

Mr. J. H. SMEETS, voorz. comité Waakzaamheid.

LOET STEENBERGEN, regisseur.

Drs. Th. E. WESTERTERP, lid Tweede Kamer (KVP).

H. J. LANKHORST, lid Tweede Kamer (PSP).

H. WIEGEL, lid Tweede Kamer (VVD).

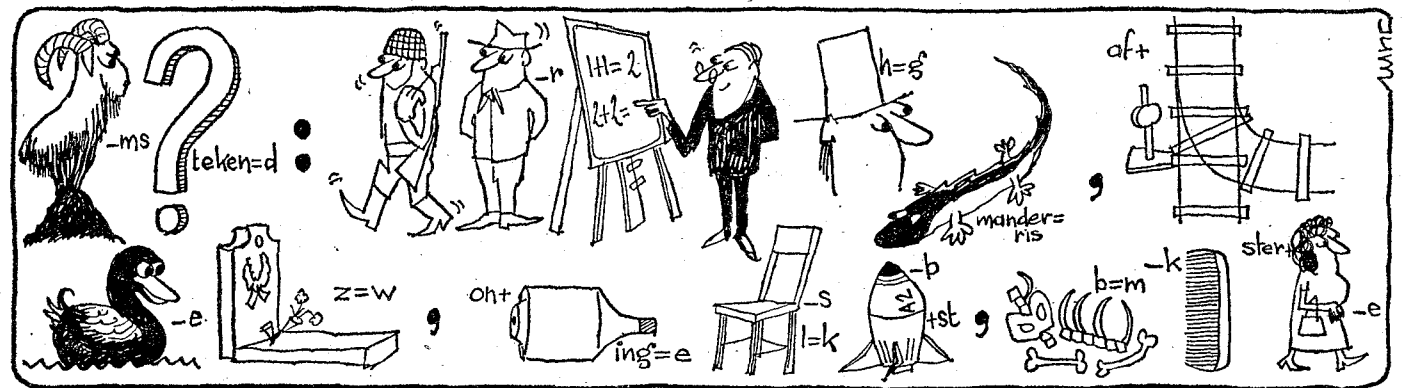
Dr. P. R. BAEHR, lector Gemeente Universiteit, Amsterdam.

Mr. C. A. BOS, lid Tweede Kamer (CHU).

Dr. P. H. KOOLJMANS, hoogleraar Vrije Universiteit, Amsterdam.

P. J. J. VAN HOUT, secretaris van het overlegorgaan der vakcentralen.

POLITIEK PIEKEREN

SMIT KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

containers:
koel/vries-
containers:

„Flats” en
„Huifcontainers”:

Onder de beschermde naam „Multiload”-container bouwt Paul & Van Weelde N.V. genormaliseerde aluminium STAPELCONTAINERS voor het stukgoederenvervoer.

De constructie van Van Weelde's containers leent zich in het bijzonder tot het bouwen van uitvoeringen als koel/vriescontainers, met naar keuze polystreen of polyurethaan isolatie. Binnenafwerking naar wens in aluminium of Polyester. Tevens kan elk gewenst koel-aggregaat worden geleverd.

GESLOTEN ALUMINIUM CARROSSERIEËN

CARROSSERIE- EN CONTAINERFABRIEK

PAUL & VAN WEELDE N.V.

'S-GRAVENWEG 350 • NIEUWERKERK A/D IJSSEL • TEL. (01803) 2841 (3 LIJNEN)

al meer dan 100 jaar
prefereren fijnproevers

DROSTE

kleur en bescherming

Verf Van Vettewinkel, Prins Hendrikkade 80-82, Postbus 175, Amsterdam

L. E. Hofkes & Co. N.V.

Ververij

WIJERDEN (O)

N.V. RIJNSTAAL

Telefoon 24941/45 · Arnhem

Postbus 42

FABRIKANTE

VAN

GELASTE

STALEN BUIZEN

N.V. BERGINGS- EN TRANSPORTBEDRIJF VAN DEN AKKER

Bergen van schepen en ladingen.
Verhuur van drijvende bokken tot 200 ton.
Verzorging van al uw transporten te water.
Duikerwerkzaamheden.
Bergingsvaartuigen uitgerust met zandpompen tot 14"

KANAALSTRAAT 59 - VLISSINGEN

TELEFOON 5120 - TELEX 55108
n.k.u. 2430 en 4261

ROTTERDAM · TELEFOON 195202 194790
AMSTERDAM · TELEFOON 425257

Spinners en Twijners van
WEEF- EN TRICOTGARENS

Brandsteder

MEUBELN

VIJZELSTRAAT 115 · 119 - AMSTERDAM - TELEFOON 24 87 16

DAMMERS & VAN DER HEIDE'S

Scheepvaart- en Handelsbedrijf N.V.

Reders, cargadoors, bevrachters, expediteurs,
beëdigde makelaars voor het kopen, verkopen
en bouwen van schepen.

„Calandhuis“, Willemskade 18, Postbus 444
Rotterdam-2

TELEGR.ADRS: ENERGETIC - (New Boe Code)
TELEFOON 11.93.00 (15 lijnen) - TELEX 21127 (2 lijnen)

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton
ZETLENGTE 7 m, dikte 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

TELEFOON 01804-2657 - GROENEDIJK 10
CAPELLE a/d IJSSEL

N.V. NASK

MAKELAARS IN ASSURANTIËN

GRONINGEN
U. EMMIUSSINGEL 59

ROTTERDAM
WESTERSINGEL 93

Vrijheid en democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 918

VRIJDAG 26 MEI 1967

Amsterdam in Den Haag

Het ontslag van burgemeester Van Hall heeft aanleiding gegeven tot heftige discussies. Al meteen in de pers, waarbij de nadruk kwam te vallen op een bijzaak, namelijk de wijze waarop dit ontslag is verleend.

Het lag voor de hand dat deze bijzaak ook in de Tweede Kamer benadrukt zou worden, omdat over de hoofdzaak, de wenselijkheid het burgemeesterschap van de heer Van Hall te beëindigen, op de communisten na, eenstemmigheid bestond.

Vooraf van de PvdA was het te verwachten, dat deze zijweg uitvoerig zou worden ingeslagen, omdat de hoofdzaak ook voor hen pijnlijk moest zijn.

Tegenstrijdige gevoelens moesten in deze kring toch wel sterk leven. Enerzijds was er het duidelijk falen van een geestverwant, anderzijds is de kritiek tijdens dit falen uit de eigen kringen niet zelden op zeer prikkelende wijze tot uitdrukking gebracht. Voorts deed het kabinet-De Jong datgene, wat vorige kabinetten ten onrechte hadden nagelaten. Het voortbestaan van de moeilijke situatie in Amsterdam was heel duidelijk één van de kwalijke erfenissen, die het kabinet-Cals voor opvolgers ter executie had achtergelaten. Dat deze voor de burgemeester en de voor de stad Amsterdam pijnlijke openbare vergadering nu in 1967 nog moest plaatsvinden is dan ook een direct gevolg van het opereren door zachte heelmeesters, vermoed als sterke mannen.

Redenen genoeg dus voor de PvdA om het kalm aan te doen, en die kalmte is dan ook betracht.

TRAGIEK

Wat de hoofdzaak betreft is door het eerste rapport van de Commissie-Enschede en de behandeling in de Kamer de tragiek rond de burgemeester duidelijk naar voren gekomen.

Een man, die door zijn karakterstructuur, ondanks alle ijver en belangstelling, ja zelfs liefde voor Amsterdam, als eerste burger moest falen. Die tragiek mag ons echter niet verlokken om krokodilletranen te storten, omdat aan deze toestand een einde is gekomen door het ingrijpen van de regering. Want dit optreden van de regering werd nodig, toen de heer Van Hall, wederom, zelf niet deed wat van hem verwacht moest worden. Misschien niet verwacht kon worden, omdat hij ten opzichte van de waardering van zijn rol in de stad nog steeds een overdreven rooskleurige voorstelling had.

Duidelijk is dat gebleken toen een op zichzelf ongelukkige handelwijze van professor Enschedé ter sprake kwam. Professor Enschedé had gesuggereerd, ook aan de heer Van Hall, dat, na de publikatie van het tweede rapport alle verschillen van inzicht tussen de regering en de heer Van Hall zouden zijn verdwenen. De heer Van Hall begreep dit onmiddellijk alsof er door dit

tweede rapport zou komen vast te staan, dat hem geen enkele blaam trof. Een typisch voorbeeld van de blinde vlek, die deze burgemeester kennelijk heeft als zijn beleid met betrekking tot politie en ordehandhaving ter sprake komt.

WINST

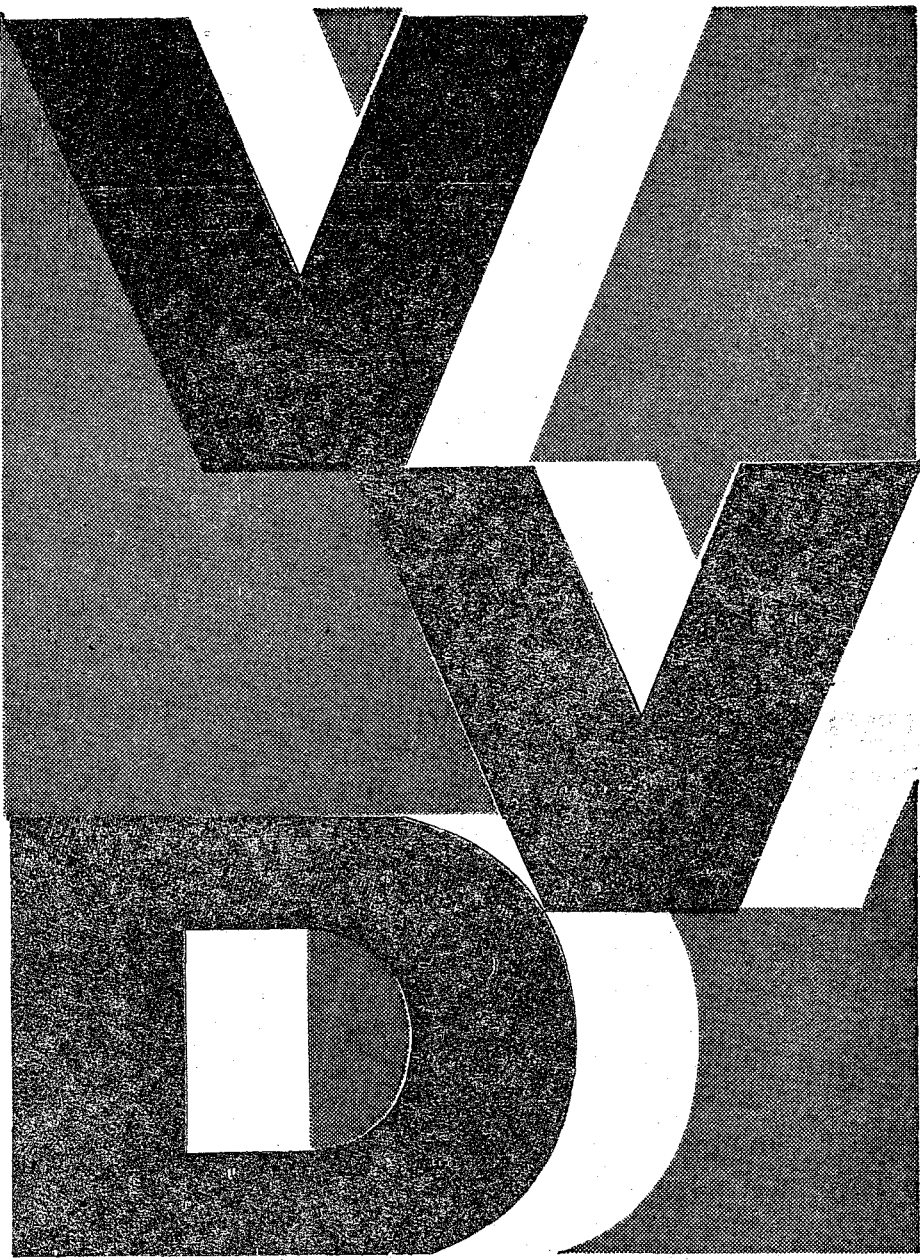
De grote winst van dit debat is drieledig geweest. In de eerste plaats is duidelijk geworden dat er van de kant van de regering voor de Amsterdamse moeilijkheden niet alleen oog is, maar dat men, zonder bevoogding, ook wil nagaan welke maatregelen kunnen worden getroffen om aan de oplossing daarvan bij te dragen. Er is in het verleden nogal eens gesproken over storingen in de communicatie tussen Amsterdam en Den Haag. Dit debat heeft duidelijk gemaakt dat men op het Binnenhof daarin verbetering wenst. De geluiden uit Amsterdam doen vermoeden dat dit ook op het Prinsenhof het geval is.

Het is te verwachten, dat men op beide hoven een wakend oog zal laten gaan over de verwezenlijking van die goede voornemens.

Een tweede winstpunt is dat het kabinet zich ondubbelzinnig heeft uitgesproken voor een verantwoordingsplicht van de burgemeester voor zijn politiebeleid in de raad. Dit standpunt heeft niet alleen grote betekenis voor Amsterdam, maar ook voor die burgemeesters, die dit standpunt nog niet tot het hunne hebben kunnen maken.

Het derde winstpunt is dat het kwalijke gerucht, dat weleens is verspreid, als zou men in de VVD-fractie iets tegen Amsterdam hebben, is verwezen naar de rommelzolder, waar zulke kwaadwillige praatjes thuishoren. Onze woordvoerder, Geertsema, gaf in een helder betoog blijk van een bijzondere waardering voor de stad Amsterdam, „één van de meest aantrekkelijke steden van Nederland, ja, van de wereld.” Als er in de komende weken een goed overleg met de stadsbestuurders zal zijn over de vervulling van deze moeilijke burgemeesterspost in Amsterdam, dan is dat mede aan zijn bijdrage in het debat te danken, die in de wandelingen een zeer goede pers heeft gekregen. Vooral ook omdat het geen omzien in wrok, maar een uitzien naar voren is geweest.

H. J. L. VONHOFF

Minister-president De Jong (midden) tijdens het uitspreken van de regeringsverklaring over het ontslag van burgemeester Van Hall. Links de minister van justitie, prof. Polak; onderaan minister Beernink van binnenlandse zaken.

• Drs. De Koning in Economisch-Statistische Berichten: „Het referendum is een onwerkzaam, schadelijk en voor de democratie gevaarlijk instrument van politieke wilsuiting”.

• Ds. L. H. Ruitenbergh in Het Vrije Volk: „Met spanning volgen wij de berichten over werkzaamheden van christenen — al of niet georganiseerd in de KVP, ARP of CHU — die op hervorming van de christelijke partijen uit zijn. Het valt ons daarbij

op, dat zij, voor zover zij radicaal willen zijn, suggesties doen met een duidelijk socialistisch stempel, maar tegelijk zeggen zij zich geen etiket te willen zien opgeplakt en daarom de woorden socialistisch, liberaal of pragmatisch te verwerpen.”

• W. F. Hermans in de Haagse Post: „Ieder die nooit een manifest tegen de Westduitse herbewapening onder-

tekend heeft en evenmin vóór de Oostduitse, ieder die niet de gewoonte heeft elke spreker met wie hij het oneens is voor fascist uit te maken; ieder die nooit zijn broeken op sit-ins, teach-ins en sit-downs versleten heeft, Jean Genet niet voor een heilige houdt, nooit zijn baard en zijn haar heeft laten groeien ter emancipatie van de verworpenen der aarde, dikwijls bij de lectuur van

Vrij Nederland in slaap valt en niet overtuigd kan worden dat hij een fascist is als hij geen sympathie bezit voor de Zwarte Moslims en de Rode Garde, zal erkennen dat Le Complexe de Gauche (van Jean Pluymène en Raymond Lasieira) zowel de meest vernietigende alsook de vrolijkste afrekening is met „de intellectueel van links”.

• Het oud-lid van de Tweede

Kamer dr. W. H. Vermooten in het maandblad van de Werkgemeenschap van Protestantse Christenen in de Partij van de Arbeid: „Het is naar mijn vaste overtuiging een illusie te menen, dat we de kiezers uit het confessionele kamp zouden kunnen winnen met een uiterst links program. Als de partij allerlei programpunten uit de vroegere socialistische beweging weer gaat oppoetsen, zoals socialisatie, Nederland een republiek, 99% belasting op erfenissen boven een ton, enz. dan maakt zij de mensen alleen maar kopschuw”.

P.R.I.K. K.E.L.S

Vijf generaties Oranje

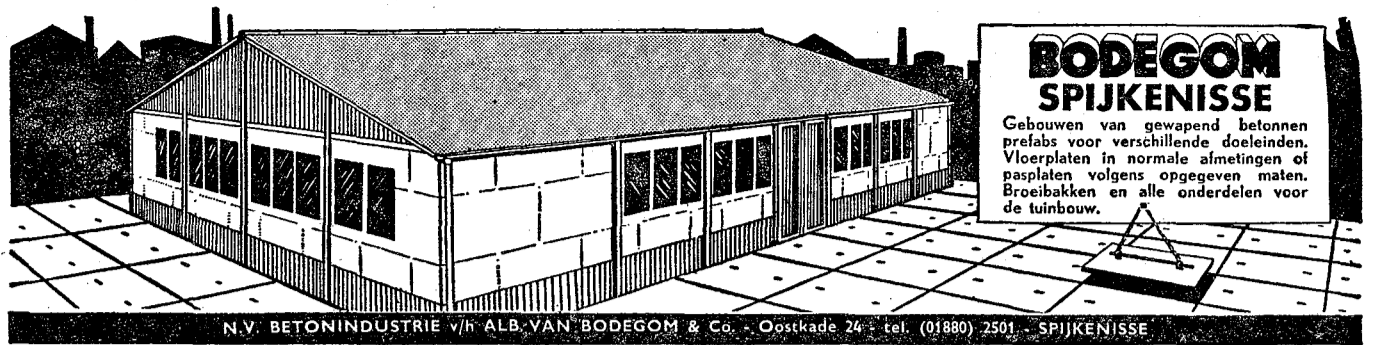
„Vijf generaties Oranje” heet het aller-aardigste boekje van de hand van de Trouw-journalist F. J. Lammers, uitgegeven door de Uitgeverij en Drukkerij Hollandia NV te Baarn (f 6,90).

Schrijver en uitgever leverden de prestatie, dit boekje reeds binnen een week na de geboorte van het prinsje Willem-Alexander (het befaamde streepje tussen Willem en Alexander is daardoor echter achterwege gebleven) op de markt te brengen.

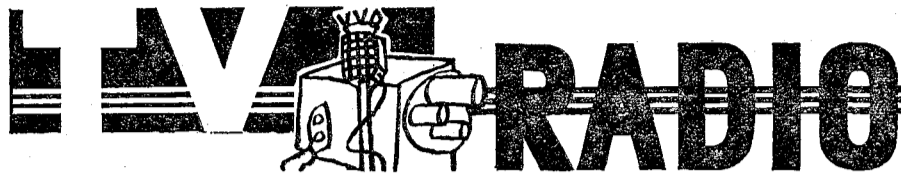
Uiteraard kon het grootste gedeelte, gewijd aan vier van de vijf besproken Oranje-generaties (de koninginnen Emma, Wilhelmina en Juliana en kroonprinses Beatrix) zowel wat de tekst als wat de foto's betreft vooruit worden gered gemaakt. Maar het laatste hoofdstuk van acht pagina's, getiteld: „De familie van Drakensteyn” en een 16-tal actuele foto's rond de gebeurtenissen voor en na de geboorte en bovendien de foto buitenop, van de jongste Oranjelid, moesten toch alle binnen een week worden afgeleverd.

Dat is goed journalistiek en uitgeverwerk. En hetzelfde geldt ook overigens van het hele boekje, dat in 132 pagina's ylot geschreven plezierige schetsjes geeft onder de hoofdstuk-titels: Oranjes groeien op — De gouden kooi — In de schaduw van de troon — Ambassadeurs van Nederland — De familie van Soestdijk — De familie van Drakensteyn.

Onder de meer dan honderd afgedruk-

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. - Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

Radio-uitzending van de VVD: dinsdag, 6 juni, van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m.).
Televisie-uitzending van de VVD: woensdag 7 juni, van 20.20—20.30 uur, Nederland I.

te foto's bevindt zich een aantal, dat nog nooit eerder werd gepubliceerd.

Zonder in byzantinisme te vervallen, maar ook zonder het in de tegenwoordige journalistiek en voor radio en televisie zo gaarne beoefende cynisme, heeft collega Lammers een plezierig samenvattend overzicht weten te geven van tal van herinneringen aan het huiselijke en het openbare leven van de Oranjefamilie.

Wij laten graag enige citaten volgen uit dit boekje, dat zijn weg zeker wel zal vinden.

Dat prinses Juliana als kind reeds gevoel voor humor had, toont wel het volgende voorval. Toen zij (als kind) eens een brief moest schrijven, nam koningin Wilhelmina het epistel vóór het verzenden nog even door. Het was in orde. Prinses Juliana stopte de brief in de enveloppe, maar schreef er haastig nog even onder: „Goedgekeurd bij Koninklijk Besluit”.

Over de prinsessen Beatrix, Irene en Margriet en hun onderlinge verhouding kan men lezen:

„Waren de koninginnen Wilhelmina en Juliana enig kind gebleven, de in 1938 met zoveel vreugde door het Nederlandse volk ontvangen prinses Beatrix kreeg er drie zusters bij.

Vooraf tot de op 5 augustus 1939 geboren prinses Irene voelde zij zich aangetrokken. De in leeftijd maar anderhalf jaar verschillende prinsessen waren steeds in elkaars gezelschap, hoewel hun karakters nogal uiteenlopen.

De impulsieve, vrolijke Beatrix en de gesloten, zelden uitbundige Irene beoefenden samen de ruitersport, deden mee aan ruitervedstrijden, waar zij elkaar — vaak om beurten — de prijzen afsnoepten, wedijverden wie de beste prestaties op de ski's leverde (een tak van sport waarin prinses Irene zich later favoriet toonde) en gingen samen op reis-bijvoorbeeld naar Canada in 1952.

In latere jaren waren het steeds de oudste twee prinsessen, die bij vele officiële gelegenheden de Koningin en de Prins vergezelden.

Prinses Margriet nam een speciale plaats in het prinselijk — sinds 1948 koninklijk — gezin in. Dat kwam, zoals prins Bernhard op de huwelijksdag van zijn derde dochter vertelde, vooral omdat er tussen haar en de twee oudste prinsessen een tamelijk groot leeftijdsverschil bestaat.

„Jij was te klein om met ze op te trekken, terwijl zij samen een span vormden, dat alles altijd samen deed. Later was met je jongere zuster het leeftijdsverschil ook te groot om als kinderen veel aan elkaar te hebben. Ik zie je nog voor me, als parmantige kleuter, rustig en geconcentreerd alleen spelend in dat grote huis, in een wereldje van jezelf. Ik heb je in stilte vaak bewonderd”, aldus de Prins.

En ten slotte over: „De familie van Soestdijk” deze aanhef:

„Paleis Soestdijk, ons heerlijk thuis”. Dit zette prinses Beatrix in 1962 onder een foto van haar ouderlijk huis in een boekje voor de Nederlandse schooljeugd, uitgegeven ter gelegenheid van het zilveren huwelijksfeest van Koningin en Prins. Alle vier prinsessen werkten aan deze uitgave mee. De manier, waarop de Kroonprinses haar geboortehuis omschreef, wees er opnieuw op, hoe groot de plaats is, die het witte paleis in de Baarnse bossen inneemt in het leven van de koninklijke familie.

A. W. AESPÖEL

• Rotterdam

Later dan normaal heeft de afdeling Rotterdam van de VVD haar jaarlijkse ledenvergadering gehouden. De verkiezingen van medio februari zijn daar de oorzaak van geweest. Het houden van de vergadering op een later tijdstip had het voordeel dat de voorzitter, jhr. mr. G. O. J. van Tets, nu in zijn openingswoord met tevredenheid kon terugzien op de uitkomst van de kabinetsformatie. Hij zei het gevoel te hebben dat de houding van de partij in de formatietijd in brede kring een goede indruk heeft gemaakt.

De jaarstukken werden goedgekeurd. Uit het verslag van de secretaris, mr. H. E. Koning, kon worden beluisterd dat het maandelijkse spreekuur van het sociaal adviesbureau in hotel Regina zich in een redelijke belangstelling mag verheugen. De penningmeester, de heer J. H. Kerstholt, maakte er geen geheim van dat hij bepaald niet zonder zorgen is.

Tot bestuursleden werden benoemd dan wel herbenoemd mejuffrouw T. Hofmeester en de heren J. B. van Kessel, J. H. Kerstholt, mr. H. C. Wesseling, H. C. van Nieuwkerk en mr. H. E. Koning. In de plaats van de heer Koning werd mr. A. W. Kamp aangewezen om namens de Kamercentrale Rotterdam zitting te nemen in de partijraad.

Bij de rondvraag werd van gedachten gewisseld over de verontrustende schuldpositie van de gemeenten. Hierbij werd de — zeker niet door iedereen bevestigend beantwoorde — vraag opgeworpen of de gemeenten over het algemeen wel voldoende zijn doordrongen van de noodzaak de tering naar de nering te zetten en of het wel zin heeft de gemeentelijke autonomie te blijven ontzien.

• Purmerend

De afdeling Purmerend groeit en bloeit. Sedert het begin van dit jaar is het ledental met 17 gestegen tot 74. Een tegenslag is echter dat wegens vertrek uit de gemeente drie bestuursvacatures zullen ontstaan. Onder de vertrekkenden bevindt zich ook drs. H. W. Deunk, voorzitter. Zijn vertrek komt zwaar aan, te meer omdat hij de plaats als raadslid zou innemen van de heer J. Brugman, wiens vertrek reeds eerder werd gemeld. Men weet nog niet wie het raadslid zal opvolgen. Het kon wel eens zijn dat de zetel zal toevallen aan een jongere broer van prof. mr. Oud.

't Is wel wat laat, maar toch nog wel vermeldenswaard, dat het bestuur op de avond van de geboorte van prins Willem-Alexander de leden telefonisch heeft opgeroepen voor het drinken van een glaasje oranjebitter in hotel De Doelen. Niet minder dan 35 leden hebben aan de uitnodiging gehoor gegeven.

BRANDBEVEILIGING

Officieel goedgekeurd

Talrijke attesten

SIMPLUS N.V. DORDRECHT

Visstraat 6 - 8 - Tel. 3344 (01850)

MASSIEF KARTONNEN

DOZEN

★

voor export en binnenlands gebruik

★

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. FREE & CO.

H.W. STRAAT 20 - 22, OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel.nr. 0 59 78 - 22 33
Tx. nr. 53251.

Vrijheid en Democratie

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonnementen toestel 249, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:

Ph. C. la Chapelle jr.
Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B te Amsterdam-C.

SPREEKBEURTEN

periode 26 mei tot en met 23 juni 1967

26 mei	Groningen, 20.00 uur, CMV-gebouw (fed. Jongerengroepen PvdA)	H. Wiegel; debat partij-structuur
27 mei	Zutphen, (JOVD, district oost) des middags	Mr. dr. C. Berkhouwer
29 mei	Leeuwarden	H. J. de Koster
30 mei	Uden, 20.00 uur, „De Schouw”	H. Wiegel
3 juni	Utrecht (JOVD)	H. Wiegel
5 juni	Hazerswoude	H. Wiegel
15 juni	Brussel (Ned. Liberale Kring)	S. J. van den Bergh
23 juni	Zwolle, openbare vergadering vóór de hier te houden gemeenteraadsverkiezingen	Mr. E. H. Toxopeus en H. J. L. Vonhoff

Door onvoorziene omstandigheden kan de spreekbeurt van de heer H. J. de Koster op 2 juni a.s. voor de vrouwengroep in Wassenaar geen doorgang vinden. Voor zover ons bekend, zijn plaats en aanvangsuur van de vergaderingen vermeld.

Geen oude schoenen weggooien

voordat nieuwe er zijn

De voorzitter van de VVD-fractie in de Eerste Kamer, mr. H. van Riel, heeft onlangs voor een combinatie van provinciale dagbladen een uitvoerig artikel geschreven, dat wij hierbij — ontleend aan het Brabantse dagblad De Stem — integraal publiceren. Niet ieder zal het in alle opzichten met de heer Van Riel eens zijn. Dat neemt niet weg dat zijn artikel een waardevolle bijdrage is voor de actuele discussie over de partijen-structuur en dat het kan dienen als een van de uitgangspunten bij debatten over dit onderwerp in VVD-kring.

De door de hoofdredactie van het Dagblad De Stem tot mij gerichte vraag luidde of ik op de kwestie „hervorming van het politiek partijwezen in Nederland” de liberale visie zou willen geven.

Mijn antwoord daarop had als ik de vraag letterlijk opvatte, negatief moeten luiden. Niemand immers heeft het recht over dergelijke gecompliceerde vraagstukken, waarin beginsel, onveranderlijke feiten en veranderlijke toekomstverwachtingen onuitwaaierbaar zijn dooreengeweven, ex cathedra uitspraken op te dissen. Het blijve steeds een betoog voor eigen rekening, min of meer gemotiveerd, min of meer verstandig, dat hangt slechts van de schrijver af. Dit geldt op zijn minst voor de liberale kring.

Aan het bovenstaande zij nog een waarschuwend woord vooraf toegevoegd. Ieder mens, die met ijver en toewijding een bepaalde zaak voorstaat, heeft naar mijn ervaring steeds de neiging zijn beschouwingen te kleuren, bij alle veronderstelde goede trouw en wil tot objectiviteit toch min of meer in een bepaalde richting te werken, en dan meestal een richting die voor de gemeenschap waartoe hij behoort niet onvoordelig lijkt.

U kunt van een leidend employé van Philips niet verwachten, dat hij een verhaal gaat opzetten dat tot de slotsom leidt, dat de Amerikaanse televisietoestellen op den duur de produkten van zijn eigen fabriek van de Nederlandse markt zullen verdringen. Noch bijvoorbeeld van een Nederlands politicus een rede die er in uitmond dat Nederland er verstandig aan zou doen, zuiver economisch gezien, zich zo spoedig mogelijk bij de Bondsrepubliek te voegen. Voor beide standpunten zijn misschien wel argumenten bijeen te zoeken, maar ieder verstandig mens weet dat óók tussen redenering en verantwoordelijkheid een zeker verband bestaat, zolang iemand zich tenminste niet met abstracte kwesties bezighoudt.

En een abstracte kwestie is de hervorming van ons partijwezen voor een politicus allerminst. Stel dus dat ik tot de conclusie kom — ik doe dat niet — dat een drie-partijen-stelsel conservatief-liberaal-socialistisch voor Nederland aangewezen lijkt, dan mag de aandachtige lezer daarbij gerust in aftrek brengen dat een dergelijke constellatie voor de liberalen voordelig zou kunnen zijn en hem als regel in een, parlementair gezien, doorslaggevende situatie zou brengen. Wat ik veronderstellenderwijs schreef behoeft daarom niet onwaar of onjuist te zijn, maar vraagt streng kritisch nabeschouwen. Het oude spreekwoord, vooral in Rotterdam bekend, dat ieder een dief is in zijn eigen nering, mag bij het kennis nemen van gedachten van politieke figuren wel niet in alle scherpte worden toegepast, dit ware onrechtvaardig, maar behoort daarbij evenmin uit het oog te worden verloren.

Overigens doe ik serieus mijn best in het navolgende mij los te maken van de VVD als bestaande partij en hare belangen als zodanig, niet van mijn liberalisme. Het voorbehoud dat ik hierboven maakte gold mijzelf. Een ander voorbehoud geldt anderen. Te veel wordt op het ogenblik door schrijvers van allerlei richtingen gehandeld in politieke wensdromen als waren deze verwezenlijkbare realiteiten.

Die auteurs doen alsof zij Robinson Crusoe op een eiland met mensen overlopend eiland zijn en groeperen hun onderdanen in allerlei hun, de schrijvers ethisch of praktisch passend voorkomende opstellingen.

De werkelijkheid is anders. Ieder enigszins zinvol filosoof over een toekomstig partijwezen behoort uit te gaan van waarnemingen omtrent de ontwikkeling in Nederland en West-Europa in de laatste honderd jaar, zolang wij de parlementaire democratie in allerlei vormen kennen, en zich voorts te baseren op wat wij weten omtrent groepspsychologie en groepsociologie in het algemeen.

POLITICI

Tot het waarnemingsmateriaal behoort o.a. de aanwezige politici voorzover

zij althans een rol van enige betekenis in hun eigen partijen spelen. De Duitse generale staf had in 1914 een deel van haar succes te danken, in Oost-Pruisen, aan uitvoerige agenten-rapporten over karaktereigenschappen — inclusief voorkeur voor wodka en knappe meisjes — van min of meer belangrijke Russische officieren.

Indien in Nederland dus op het ogenblik uit niets blijkt dat er een politicus aanwezig is van grote talenten, die bereid is om — met veel risico — eigen wegen te gaan, die zich reeds een vrij belangrijk aanzien heeft verworven, en die bovendien over grote organisatorische capaciteiten beschikt, kunnen wij, als voorbeeld, de hoop op een nieuwe politieke partij van grote allure, een wezenlijke doorbraakpartij, wel opgeven.

Evenzeer staat voor mij vast dat geen mens met verantwoordelijkheidsgevoel oude schoenen mag weggooien voordat hij nieuwe heeft, zeker niet de schoenen van zijn vrouw en zijn kinderen. En wie daarnavens in aanmerking neemt hoe vast allerlei confessionele organisaties met inbegrip van de politieke partijen ook in 1967 nog qua aanhang gefundeerd blijken te zijn, waagt het niet meer lichtvaardig te praten over „ontploffingen” in die richting als een in de praktijk te verwachten weg uit de bestaande moeilijkheden. Eigenlijk licht het evenzo bij de Partij van de Arbeid. Ook daar zijn lastige jongeren, ook daar is een eeuwig oppositionele groep, zoals steeds bestaande uit een mengsel van neurotici en waardevolle idealisten, maar ondertussen heeft de Partij van de Arbeid nog steeds een aanzienlijk deel van de niet-kerkelijke arbeidersbevolking achter zich. In de ogen dier groep functioneert zij blijkbaar voldoende bevredigend.

Commentaar op de momentele positie der Volkspartij voor Vrijheid en Democratie geef ik bewust niet. Wat ik schrijf zou indiscreet zijn of oppervlakkig schijnen, en de kans dat de accen-

ten verkeerd worden gelegd is te groot. Politiek is in Nederland nu eenmaal deels tot 't speelterrein der kleine zielen aan het verworven. Een facet dat verderop nog enige aandacht krijgt. Mij dunkt dat ik nu in de eerste plaats de vraag dien te behandelen wat de hoofdekortkomingen van het tegenwoordige stelsel zijn.

KARAKTERISTIEK

Als belangrijkste element zie ik dat de scheidinglijnen die door ons volk lopen in genen dele hun weerspiegeling vinden in het bestaande partijwezen zoals het in de praktijk is opgezet — ongeveer 80 jaar geleden!

Wat zijn die hoofdscheidinglijnen. Ik begin maar met het ideologische. Een deel van het Nederlandse volk — werknemers, middenroepers en werkgevers — staat vierkant achter deze monarchie, achter de krijgsmacht, achter de nationale symbolen, achter de Nederlandse zaak in de meer traditionele zin van dat woord. Als regel komt die levenshouding ook tot uiting in de opvattingen over gezag en orde, over de buitenlandse politiek — Vietnam en de USA — en, bij alle oog voor de evolutie in de samenleving, en in allerlei nuances, zelfs in de denkbeelden over de verhoudingen ouders-kinderen, wat toelaatbaar is op straat, in pers, radio en televisie. Eenheid hieromtrent bestaat allerminst, b.v. binnen de Katholieke Volkspartij en de Partij van de Arbeid, zeker ook niet in mijn eigen partij, de VVD. De Christelijk-Historische Unie vertoont hier het duidelijkste beeld, de Anti-Revolutionaire Partij een vrij duidelijk beeld met randafwijkingen. De problemen die ik hierboven stelde raken de emoties sterk, zijn karakteristiek voor mensen en vormen duidelijke uitgangspunten voor een politiek.

Hetzelfde geldt dacht ik voor de verschillen van opinie die bestaan in het sociaal-economische vlak. Men aanvaardt de particuliere ondernemingsvorm als regel, wenst staatsingrijpen alleen indien onvermijdelijk, accepteert belangrijke inkomensverschillen en vermogensverschillen als resultaat van economisch proces of erfrecht, en erkent de waarde van een goed functionerend marktmechanisme, onder de voorwaarde overigens dat daarop vele sociale correcties worden aangebracht.

TE VEEL SCHRIJVERS HANDELEN OP HET MOMENT IN POLITIEKE WENSDROMEN

De voorkeur voor in onze historie gewortelde ideële waarden en een bepaalde economische structuur der samenleving lopen veelal, zij het lang niet altijd, evenwijdig.

Voor denkende mensen is hierbij duidelijk dat de groepering die en het hierboven geschetste ideologische standpunt aanhangt en voorstander is van een zo weinig mogelijk gereglementeerde sociale economie niet conservatief is en ook nooit mag worden. De ideële doelstellingen immers kunnen alleen worden verwezenlijkt wanneer grote delen der Nederlandse bevolking daarachter staan, en zich in ons land volwaardig deelgenoot voelen. Daar mankeert veel te veel aan! Geen behoud maar vooruitgang in de positieve richting. Nationaal en internationaal.

Willen wij dit in het vereiste snelle tempo bereiken dan is een veel verdergaande integratie der werknemers in het productieproces, dat zich ondernemingsgewijs blijft voltrekken, noodzakelijk. Daarnavens een zoveel mogelijk ideale zorg voor allen die geestelijke, lichamelijke en maatschappelijke moeilijkheden hebben en ten slotte een betaalbaar perfect onderwijs en een betaalbare perfecte infra-structuur. Kortom een in ieder opzicht sterk en breed gefundeerde Nederlandse maatschappij in een wereld, waarin het internationale politieke beeld mede snel verandert en deels beangstigende vormen begint aan te nemen. Ontwikkelingshulp in stijgende mate wordt een levensnoodzaak voor ons, los van ethische overwegingen, die tevens een grote rol zullen spelen.

Als samenvatting: in het ideologische principieel-normatief-nationaal, in het economische vrijheid met bindingen, in het sociale radicaal en op de toekomst gericht.

De hiertegenover staande groep van de ideologische elementen veel losser op zonder deze duidelijk te verwerpen. Men maakt zich er eenvoudig minder druk over, vindt die zaken geen levenskwesties, zo de betrokkenen al niet gevoelsmatig innerlijk afwijzend staan tegenover waarden, die de eerste beschreven groep als onaantastbaar ziet voor zich, is gebrand op het nieuwe omdat het nu eenmaal nieuw is en aanvaardt dat nieuwe in ieder geval gaarne, zonder veel kritische analyse.

Het economisch streven dier groep, de oud-rose partij, kan met het woord nivellering worden aangeduid. Gelijheid wordt belangrijker gevonden, ook streng ideëel en menselijk gezien, dan snelle economische groei. Sterke inkomens- en bezitsdifferentiatie moreel minder of niet aanvaardbaar, op zijn minst ongewenst.

De heer mr. J. H. Heldring, schrijver van „Dezer dagen” in de Nieuwe Rotterdamse Courant, zij toegegeven en gaarne toegegeven dat het oordeel over de vraag naar de aard van de menselijke natuur, slecht of niet, in aanzienlijke mate vervolmaakbaar of niet, in de politieke ideaalstelling een rol speelt. Wie er voor zich van verzekerd is dat elke mens in zonde is ontvangen en geboren, denkt anders over gezag en ondergeschiktheid, dan degenen wie zulke gedachtengangen wezensvreemd zijn.

Overigens is het hier niet de plaats op het theologische en filosofische verder in te gaan. V.V.D.'ers zijn daarin geheel vrij.

KEUZE

Wie mijn betoog tot zover heeft kunnen volgen zal begrijpen dat ik van mijn kant allerminst de noodzaak betwist van een eigen christelijke inbreng in de Nederlandse politiek. Op dit punt klopt 't historisch geworden mijns in-

Vervolg op pagina 11

Ook bij ZIEKTE, ONGEVAL EN INVALIDITEIT
een GEGARANDEERD WELVAARTSVAST
INKOMEN

Door de
ARBEIDSONGESCHIKTHEIDS-VERZEKERING
MET INDEX- EN STIJGINGS-CLAUSULE

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.

W.B.K. van 1938

Bergstraat 6 - 8 - Amersfoort - Tel. (03490) - 1 70 43*

Rafels en slordigheden

NOG nimmer heeft een handeling in het vlak van het overheidspersoneelsbeleid zoveel aandacht getrokken als het ontslag van de burgemeester van Amsterdam, mr. G. van Hall. Een ontslag dat men inmiddels als definitief mag zien, wat er ook verder gebeurt, want het is niet de bedoeling van de heer Van Hall om zich ertegen te verzetten. Al blijft hij dan, met de Amsterdamse wethouders, van oordeel dat zijn abrupte heenzenden onrechtvaardig is en niet in het belang van de stad. Hij vindt dat hij het recht had moeten hebben om pas na de publikatie van het eerste en het tweede interimrapport van de commissie-Enschede zelf zijn ontslag aan te bieden. De regering heeft daar niet op willen wachten.

Waarom zij niet heeft willen wachten is intussen duidelijk gemaakt in de op verzoek van mr. Van Hall verstrekte motivering. Daarin wordt gezegd: „De regering heeft besloten u uit uw ambt te ontheffen aangezien de toenemende moeilijkheden bij het beteugelen van ordeverstoringen en de kritiek, die daarvoor ontstond op de leiding van de poli-

tie, het vertrouwen in de gezagshandhaving door u als burgemeester in hoge mate hebben aangetast.”

Dat lijkt een heel vriendelijke zin, die op geen enkele wijze erop zinspeelt dat er van de kant van de burgemeester sprake zou zijn van falen: het beteugelen van ordeverstoringen was buitengewoon moeilijk, daarbij is veel kritiek ontstaan op de leiding van de politie, met als gevolg dat „men” het vertrouwen in u heeft verloren zodat ons niets anders rest dan u te vervangen.

Maar pas in de staart blijkt het venijn te zitten. Niet „men”, maar de regering heeft het vertrouwen verloren, zo blijkt daaruit: „Het tekort aan vertrouwen bij de regering is zodanig acuut dat het, met het oog op de belangen van de gemeente Amsterdam, niet verantwoord zou zijn geweest (...) een in uitzicht gesteld verzoek van ontheffing uit uw ambt af te wachten.”

Het is een harde formulering van een hard motief. De juistheid ervan laat zich — helaas — moeilijk bestrijden. Het eerste interimrapport, waarvan we de inhoud in grote trekken bekend mo-

gen veronderstellen laat er weinig twijfel over dat rondom de gebeurtenissen van 13 en 14 juni in Amsterdam de afschuwelijkste spraakverwarring sinds Babel heeft bestaan. Op de avond van 13 juni was mr. Van Hall onbereikbaar, hij was bij vrienden op bezoek, in het lieve vertrouwen dat er misschien wel wat onrust zou zijn, maar dat er toch niet veel zou gebeuren. De volgende morgen op het stadhuis werd vergaderd (zonder dat uit 't rapport duidelijk werd waarover er wel vergaderd werd) en alarmerende briefjes over de toestand in de stad werden ternauwernood enige aandacht waard geacht. Terwijl de hoofdcommissaris de enige was die noodzakelijke bevelen kon geven, kon een van zijn voornaamste medewerkers telefonisch niet de ondergeschikte van de chef van het kabinet van de burgemeester voorbijkomen om die bevelen te vragen.

In dit licht wordt het bepaald verbijsterend dat het vorige kabinet de hele zaak heeft afgedaan met dezelfde indolentie als men volgens het rapport in

Amsterdam had aangetroffen. Minister Smalenbroek heeft verklaard dat er maatregelen zouden zijn genomen (naderhand) indien men in Amsterdam een slappe boel had aangetroffen. Blijkbaar heeft hij dat niet, want die maatregelen — het aanwijzen van mr. Kranenburg als regeringscommissaris — zijn niet getroffen.

Al met al is de hele affaire een trieste zaak, vol rafels en slordigheden. Maar losgemaakt van personen zou men kunnen zeggen dat het grootste probleem van Amsterdam op het gebied van de ordehandhaving was dat er geen team was, dat al diegenen die daarmee te maken hadden en hebben geen eenheid vormen. En dat probleem bestaat nog steeds. Het wegsturen van de heer Van Hall lost, zoals mr. J. de Wilde al eerder zei, niets op. En het uitstellen van de officiële ontslagdatum tot 1 juli is helemaal onbegrijpelijk. Wie is nu verantwoordelijk als in de komende voorjaarsdagen opnieuw moeilijkheden in Amsterdam ontstaan?

Wedden en vergoedingen

EN weer eens heeft de Rotterdamse gemeenteraad zich vrij uitvoerig beziggehouden met een aanbeveling van burgemeester Thomassen om instemming te betuigen met een mededeling van Gedeputeerde Staten „dat een verhoging van de wedde van de wethouders tot f 43.400 's jaars met ingang van 1 januari 1967 bij hun college geen overwegende bedenkingen zal ontmoeten”. De term „instemming betuigen met” stuitte begrijpelijkerwijs prompt op verzet. Op aandrang van de raad was die uitdrukking verleden jaar namelijk al vervangen door „voor kennisgeving aan te nemen”. Na hierop te zijn gewezen door de socialistische fractieleider, de heer Lems, haastte de burgemeester zich naar de formulering van een jaar geleden terug te keren.

Het voorstel inzake de wethouderswedden viel ditmaal samen met een voorstel om het presentiegeld van de raadsleden te wijzigen. Tot dusver gold een vergoeding van f 50 per bijgewoonde raads- en openbare commissievergadering. Voor een middagvergadering met een daaropvolgende avondvergadering was de vergoeding f 75. Het college wilde daar nu f 40 per raadsvergadering en per besloten en openbare commissievergadering van maken, met dien verstande dat een aaneengesloten

middag- en avondvergadering als twee vergaderingen worden aangemerkt.

Ten aanzien van het voorstel over de wethouderswedden kan worden opgemerkt dat blijkens de reacties onder de raadsleden niemand zich gelukkig voelt met het jaarlijks terugkerende gesprek over een onderwerp, dat zich voor een openbare behandeling eigenlijk niet leent. Dat bezwaar is ook naar onze mening gerechtvaardigd. Het wordt tijd dat hoger bestuur eens ernstig gaat zoeken naar een andere methode om de wedden van de wethouders aan te passen aan de algemene beweging van de lonen en salarissen.

Op de verhoging als zodanig had de raad in overgrote meerderheid veel minder aan te merken. Ten slotte waren het alleen de communisten en de pacifistisch-socialisten — gezamenlijk vijf hoofden sterk — die hun stem aan het voorstel onthielden.

HELEMAAL zonder kleerscheuren zijn de wethouders er intussen niet afgekomen. Dat kwam doordat een amendement-Lems, pleitende voor het niet toekennen aan de wethouders van een vergoeding voor het bijwonen van besloten commissievergaderingen, met 24 tegen 7 stemmen werd aangenomen. In de gedachtengang van de heer Lems moe-

ten de wethouders op grond van verkregen rechten hun vergoedingen voor het bijwonen van raadsvergaderingen en openbare commissievergaderingen blijven behouden.

Man kan benieuwd zijn naar de wijze waarop hoger bestuur het aldus geamendeerde raadsbesluit zal beoordelen. In zekere zin heeft dit besluit immers iets discriminerends. Een wethouder is een raadslid als ieder ander raadslid. Kan men nu het ene raadslid onthouden wat men het andere raadslid wil toekennen? Bedoeld is de vergoeding voor het bijwonen van besloten commissievergaderingen.

Dat daargelaten was er over het presentiegeld van de raadsleden nog wel wat meer te doen. De socialistische fractieleider achtte de voorgestelde verbetering wel gerechtvaardigd. De liberaal Baggerman daarentegen vond de verhoging in strijd met de moeilijke financiële positie van de gemeente. Hij legde die opvatting vast in een amendement dat echter maar weinig bijval kreeg, reden waarom de liberaal in tweede termijn mededeelde het te zullen intrekken.

Veel principiëler trad de r.k. woordvoerder Couwenberg de kwestie van het presentiegeld tegemoet. Volgens hem past het bestaande systeem van vergoedingen niet meer in onze tijd, waarin

de vervulling van het raadslidmaatschap gelijkenis vertoont met de vervulling van een „part time job”. De senioren in de raad moesten, aldus de heer Couwenberg, maar eens beginnen met over dit probleem na te denken.

Burgemeester Thomassen ontzenuwde dit betoog niet geheel en al door te verklaren dat een vaste vergoeding als het betere de vijand zou zijn van het goede. Hij had echter onmiskenbaar het gelijk aan zijn zijde toen hij de r.k. spreker erop wees dat diens denkbeeld alleen langs de weg van een wetswijziging zou kunnen worden verwezenlijkt.

Dit nu verder latende voor wat het is, moeten wij volledigheidshalve nog melden dat het geamendeerde voorstel inzake de vergoedingen aan de raadsleden met 21 tegen 10 stemmen werd aangenomen. En dan zwijgen we maar over de bezorgdheid van de pacifistisch-socialist Lagrand voor het lot van de wethouders. Er wordt roofofbouw op hen gepleegd en dus moet er een zevende wethouder komen, zo betoogde hij. Het klonk alsof zijn partij bij voorbaat een kandidatuur wilde stellen voor het geval de samenstelling en de zetelverdeling van het college — mogelijk in de herfst — weer eens onderwerp van gesprek zouden worden.

Veilige haven

HET begint voor het vissersbedrijf in Scheveningen te dagen. De Rijkswaterstaat is thans namelijk zo ver gevorderd met de technische voorbereiding van de verbetering van de haven, dat de plannen voorlopig afgerond zijn, al hebben we nog geen kennis kunnen nemen van de plannen, we geloven nu al wel te mogen constateren, dat er — eindelijk — schot in deze tientallen jaren slepend gehouden zaak komt.

Er is alleen nog geen definitieve beslissing genomen over het tijdstip van uitvoering. Dit laatste is natuurlijk wel het allerbelangrijkste. Het gaat er immers om, dat het Rijk de nodige gelden voor de verbetering op de begroting moet uittrekken. Of dit op de begroting van 1968 zal gebeuren, dient te worden afgewacht. Misschien mogen we de flauwe hoop koesteren, dat inderdaad een eerste krediet zal worden aangevraagd. Het zal wel geen betoog behoeven, dat we een dergelijke beslissing van ganser harte zouden toejuichen. Een jarenlang streven van de Scheveningse reders, van het gemeentebestuur en van de Kamer van Koophandel zou dan dus met succes worden bekroond.

Men weet het, de verbetering van de haven is in de eerste plaats nodig ter bevordering van de veiligheid voor de uitgaande en binnenkomende schepen. In de tweede plaats kan aan de plannen tot uitbreiding van het binnenhavencomplex alleen dan uitvoering worden gegeven, als de buitenhaven wordt ver-

beterd. En deze uitbreiding moet van het allergrootste belang worden geacht, niet alleen voor het visserijbedrijf, maar ook voor de expansie van het Scheveningse havenverkeer, waarbij aan het coastervervoer moet worden gedacht en aan de belangen van de houders van jachtvaartuigen. Dit laatste houdt dan ook een belang in voor het toerisme.

WAT het toerisme betreft, het jaarverslag van de ANVV laat weinig optimistische geluiden horen. Terwijl Amsterdam een stijging van 0,4 pct. in het aantal hotelovernachtingen boekte, en Rotterdam een stijging van 3,9 pct., noteerde Den Haag een daling van 8,7 pct. Het aantal overnachtingen van Duitsers liep in onze stad (incl. Scheveningen) met niet minder dan 11,7 pct. terug (Amsterdam met 4,5 pct. en Rotterdam met 10,6 pct.).

Het verblijf van Amerikanen daarentegen steeg in Amsterdam met 3 pct., in Rotterdam met 6 pct., maar daalde in Den Haag met 8,7 pct.

De „zorgelijkheid” van de ANVV is niet zonder reden. Het probleem van het buitenlandse toerisme is, dat met name de Amerikanen nog altijd Amster-

dam als Nederland beschouwen, waardoor andere steden er in veel geringere mate aan te pas komen. De geringere toeloop van Amerikaanse toeristen in Amsterdam wordt veroorzaakt door een te kort aan hotelbedden. Dit probleem doet zich, zoals we al eerder opmerkten, ook in onze stad voor. Enige tijd geleden scheen het, dat daarin een verandering ten goede zou komen. Helaas maken recente berichten melding van vertraging in de plannen tot nieuwbouw in de horecasector. Met het hotel in de Scheveningse bosjes vlot het niet, als gevolg blijkbaar van een wisseling van ondernemer. Het hotel nabij het Congresgebouw komt evenmin maar niet van de grond en het hotel, dat in het Nervi-plan besloten ligt, zien we ook nog niet verrijzen.

Dit moet ons met grote zorg vervullen, want met de bouw van het Congresgebouw vlot het naar wens. Nu reeds staat vast, dat voor het Congresgebouw onmiddellijk van de opening af al voor enige jaren grote belangstelling bestaat. Waar zullen de duizenden congressgangers moeten worden ondergebracht, als nu niet met spoed enige nieuwe hotels zullen worden gebouwd? Zonder nieuwe hotelaccommoda-

tie zal het Congresgebouw niet aan zijn doel kunnen beantwoorden. Dit lijkt ons een zaak, waaraan het gemeentebestuur alle aandacht zal moeten besteden.

Het jaarverslag van de ANVV somt een aantal oorzaken op, die naar de mening van haar directie, inwerken op de vertraagde groei van het buitenlandse toeristisch bezoek. Een dier oorzaken is de vervuiling van onze steden. Het spijt ons de juistheid van deze klacht voor wat onze stad betreft, te moeten beamen.

Om nog even op het Congresgebouw terug te komen, we hebben er dezer dagen nog weer eens een bezoek gebracht en zijn opnieuw onder de indruk gekomen van dit groots opgezette complex. Van dit jongste bezoek namen we overigens de indruk mee, dat commissarissen en directie alles in het werk stelden om er vooral een cultureel centrum van te maken, hetgeen in de eerste plaats voor het Residentie-orkest van het allergrootste belang moet worden geacht. Leveren alle technische berekeningen het gewenste resultaat op, dan zal ons orkest straks haar concerten kunnen geven in een zaal, die aan de allerhoogste eisen voldoet.

Minder plezierig is overigens, dat de bouw en inrichting van het Congresgebouw vele miljoenen meer zullen gaan kosten dan een jaar of vijf geleden was berekend. Hoe die meer-kosten zullen worden gefinancierd, is een nog niet opgehelderde zaak. Te vrezen valt dat daarvoor de gemeente in belangrijke mate zal moeten opdraaien. En dat is dan geen aangenaam vooruitzicht.

Bokma het allerbeste!
Oude gener ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

De president van Chili, Eduardo Frei Montalva, wiens initiatieven een belangrijke bijdrage tot de eenheid van Latijns Amerika betekenen

VERSCHILLEN IN ONTWIKKELING ZIJN STRUIKELBLOK

Latijnsamerikaanse markt

„Het bedrijfsleven zal de ontwikkelingslanden kunnen helpen mits deze er — onder meer — in slagen onderling een vorm van samenwerking te bereiken”. Tot deze uitspraak kwam mr. D. U. Stikker onlangs in een interview met het Algemeen Handelsblad. Deze samenwerking vormt een van de grootste problemen. Wij willen hier op dit probleem ingaan voor zover het de Latijns-Amerikaanse landen betreft.

In de Uruguese badplaats Punta del Este deden de staatshoofden van 17 Latijns-Amerikaanse landen in samenwerking met de president van de Verenigde Staten (opnieuw) hun best aan het streven naar samenwerking en eenheid vorm te geven. In een verklaring legden zij hun voornemen vast in 1970 met de opbouw van een Latijns-Amerikaanse Gemeenschappelijke markt te beginnen, die in 1985 grotendeels voltooid zal moeten zijn. Nog dit jaar zullen de ministers van buitenlandse zaken bijeenkomen om die maatregelen te treffen die het begin van het integratieproces in 1970 mogelijk zullen maken. Vanaf dat jaar zullen de deelnemende landen beginnen met een trapsgewijze eliminatie van alle tarieven en handelsbeperkingen en met de gelijkmaking der tarieven ten einde geleidelijk een gemeenschappelijk buitentarief te vestigen. Zij zullen voorts hun economische politiek coördineren en de nationale wetgevingen harmoniseren in zoverre dit voor de oprichting van de gemeenschappelijke markt noodzakelijk is.

In 1965 werd op verzoek van de vooruitstrevende president van Chili, Eduardo Frei Montalva, rapport uitgebracht over de instelling van een gemeenschappelijke markt van alle Latijns-Amerikaanse landen door onder anderen Felipe Herrera, president van de Interamerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB). Volgens dit rapport zouden de onderlinge tarieven in tien jaar tot maximaal 20 pct moeten zijn verminderd. Andere barrières zouden in dezelfde periode geheel moeten zijn verdwenen. Op grond van de ervaringen in de eerste tien jaar opgedaan zouden dan alle beperkingen van de onderlinge handel moeten worden opgeheven. Naar voorbeeld van de EEG zou de hoogste macht binnen de markt bij een raad van ministers moeten berusten. De leden zouden slechts een beperkt recht van veto mogen hebben. De uitvoering van de besluiten zou ten deel vallen aan een uit vier tot zes personen bestaand lichaam; een Latijns-Amerikaans parlement zou door behandeling van de voornaamste vraagstukken belangstelling voor de markt bij de bevolking moeten opwekken en haar steun moeten trachten te verkrijgen voor het integratieprincipe. Verder voorzag het rapport in de instelling van een financieel lichaam

dat de plaatselijke ontwikkeling zou moeten stimuleren en een gerechtshof voor de beslechting van geschillen.

Vierhonderd ondernemers uit Noord- en Zuid-Amerika, verenigd in de Raad voor Handel en Productie (CICYP) spraken zich een jaar later eveneens voor de vorming van een gemeenschappelijke markt uit en stelden vast dat deze ook samenwerking zou vereisen op het gebied van monetaire politiek, buitenlandse valuta, belastingwetgeving, sociale wetgeving, behandeling van buitenlandse investeerders e.d. Zij legden de nadruk op de wenselijkheid van monetaire stabiliteit en coördinatie van betalingsbalansen en investeringspolitiek.

Na de financiële experts en de zakelijke ondernemers zijn nu dus ook de staatshoofden van de Latijns-Amerikaanse landen het eens geworden over de noodzaak van economische integratie. De Verenigde Staten hebben zich eerst onlangs bij het idee neergelegd. Eerder gaven zij de voorkeur aan bilaterale afspraken.

GEEN OPTIMISME

Nu is het de vraag wat er van alle plannen terecht zal komen. De ontwikkeling op politiek en economisch gebied in de laatste jaren geeft niet veel reden tot optimisme. Er bestaan sinds de jaren zestig reeds twee marktorganisaties, de Latijns-Amerikaanse Vrijhandelsassociatie en de Centraal-Amerikaanse Gemeenschappelijke Markt en het beeld dat vooral de eerste op dit moment te zien geeft is niet rooskleurig. De onderlinge handel van de landen van Zuid-Amerika en Mexico is nog niet groter dan ongeveer 11 pct van het totaal, waarvan dan nog 60 pct. voor rekening komt van de handel tussen Argentinië en Brazilië. De tariefafbraak moet binnen de Associatie telkens per produkt door moeizame onderhandelingen tot stand komen en het aantal tariefsverlagingen gaat jaarlijks achteruit; de stijging van het volume van de onderlinge handel wordt daardoor nog

verder vertraagd. Voor een gemeenschappelijk buitentarief bestaan geen afspraken.

Voor deze stagnatie zijn verschillende oorzaken aan te wijzen. Ten eerste zijn er de grote onderlinge verschillen in ontwikkeling. Mexico, Argentinië en Brazilië bouwden vooral na de tweede wereldoorlog een niet onaanzienlijke industrie op. Dit ging echter gepaard met protectionistische maatregelen. De gelijksoortigheid van de industrieën leidt er toe dat er van de afbraak van deze beschermende tarieven en andere handelsbelemmerende maatregelen maar bitter weinig terecht komt. De ministers van buitenlandse zaken van de drie landen weigerden op de conferentie van de Associatie in Montevideo in december vorig jaar opnieuw mee te werken aan verlaging van de douanetarieven voor industriële produkten.

Mexico bijvoorbeeld beschermt zijn industrie in toenemende mate niet alleen door het heffen van hoge invoerrechten, maar ook door een uitgebreid stelsel van invoervergunningen. Bijna 80 pct. van alle invoer waaronder bijna alle consumptieartikelen is hieraan onderworpen. Een commissie van ambtenaren en vertegenwoordigers van de betrokken industrieën heeft het in haar macht de invoer van produkten te weigeren, wanneer de in het land zelf vervaardigde artikelen maar enigszins overeenkomen met de in te voeren produkten, ongeacht of die van betere kwaliteit zijn. Bijna wekelijks onderwerpt het ministerie voor handel en industrie meer produkten aan het vergunningstelsel. Alleen al in maart werden 17 nieuwe artikelen op de lijst gezet. Het enige lichtpunt daarbij is dat het ministerie er sedert het begin van dit jaar toe over is gegaan de bepalingen voor de invoervergunningen niet voor onbepaalde tijd vast te leggen, maar voor termijnen van vijf, zeven of tien jaar, zodat nu het vooruitzicht bestaat dat de inheemse produkten na een zekere tijd weer aan buitenlandse concurrentie zullen kunnen worden blootgesteld hetgeen een stimulans voor de betrokken in-

dustrieën is haar produkten te verbeteren.

De Chileense president Frei constateerde in zijn artikel, The Alliance that lost its way, (Foreign Affairs, april 1967) dat er sedert het in werking treden van het Associatieverdrag, in 1961, nog geen enkel produkt in alle deelnemende landen een voorkeursbehandeling geniet. De helft van de termijnen gesteld had, is inmiddels verstreken.

Het ontbreken van een uitvoerend gezagsorgaan bevordert de ontwikkeling niet. Misschien dat de ministerraad, over welks instelling men het in december in principe eens is geworden, daarin verbetering zal brengen.

VERSCHILLEN

Behalve wat de industriële ontwikkeling betreft zijn ook in andere opzichten de structurele verschillen tussen de Latijns-Amerikaanse landen groot. Bolivia zag in 1960 op het laatste moment van ondertekening van het Associatieverdrag af, omdat het meende dat in het verdrag niet voldoende voorzieningen waren getroffen ten aanzien van de minder ontwikkelde landen, en is eerst onlangs van dit besluit teruggekomen. Maar Bolivia behoort met Peru en Ecuador nog steeds tot die landen waarvan het nationale inkomen per hoofd der bevolking niet boven de 200 dollar per jaar uitkomt.

De economische situatie is zelfs achteruitgegaan. Na de nationalisatie van een groot deel van de tinmijnen heeft zelfs de hulp van Engeland, West-Duitsland en de Interamerikaanse Bank voor Ontwikkeling niet kunnen verhinderen dat de industrie in verval is geraakt. Een groeiende guerrillastrijd brengt dit land, dat ruim 15 pct. van alle tin in de niet-communistische wereld produceert, verder in gevaar.

Ook de economische groei van Argentinië en Brazilië stagneerde vorig jaar. In Chili ging het iets beter. Kon de stijging van het nationale inkomen van 1952 tot 1962 niet boven het gemiddelde van 1 pct. uitkomen, in de jaren daaropvolgend was dat beter: 1963: 2,2 pct., 1964: 2,4 pct. en 1965: 5,4 pct. Dat was vooral te danken aan de grote vraag naar koper, dat 70 pct. van de uitvoer van Chili uitmaakt.

Sinds enige tijd is de koperproduktie voor een deel in handen van de staat, die dus goed mee profiteerde van de plotselinge stijging van de koperprijs van 42 ct. tot 70 ct. gedeeltelijk veroorzaakt door de oorlog in Vietnam. De prijs is echter onlangs weer even plotseling gedaald tot 45 ct. wat een lichte paniek veroorzaakte.

Het enige land in Latijns-Amerika dat al sedert jaren een behoorlijke stijging van de industriële produktie te zien geeft is Mexico. Het bruto nationale produkt kon daardoor in 1966 met 7 pct toenemen, de grootste stijging in de westelijke wereld. De autoindustrie beleefde de grootste uitbreiding en ging met ruim 26% vooruit. Zij produceert nu ongeveer 130.000 auto's per jaar. Dank zij de bepaling dat 60 pct. van de voor de fabricatie van auto's benodigde onderdelen in Mexico moeten worden gemaakt, heeft deze industrie een grote stimulerende werking op andere takken van het bedrijfsleven. De invoer van onderdelen is aanzienlijk gedaald hetgeen een flinke deviezenbesparing opleverde. De industrie als geheel levert thans 36,4 pct. van het nationale inkomen (een stijging van 8,6) en verschaft aan 21,6 pct. van de Mexicaanse arbeiders werk.

In dit land zien wij echter, zoals dat ook elders in Latijns-Amerika het geval is, grote regionale verschillen in ontwikkeling. Bijna de helft van de bevolking bereikt daardoor slechts tweederde van het gemiddelde inkomen. Het grootste deel van het land, waar 61 pct. van de bevolking woont, levert slechts 30,7 pct. van de in de industrie werkzame arbeiders.

ALLIANTIE

Het probleem van de snel toenemende massa van arme bevolking is het grootste dat om een snelle oplossing vraagt, wil Latijns-Amerika een vreedige toekomst tegemoet gaan. Maar voorlopig blijven zowel de stijging van het nationale inkomen als die van de voedselproduktie achter bij de bevolkingstoename, ondanks alle ontwikkelingsprogramma's zoals de in 1961 door president Kennedy opgezette Alliantie van de Vooruitgang. Het overgrote deel van de in het kader van de Alliantie bestede gelden kwam niet ten goede aan multinationale projecten, maar werd tamelijk inefficiënt besteed aan nationale ontwikkelingsprojecten. De Republikeinse senator Javits van New York ziet als voornaamste oorzaak voor het weinig nuttige effect van de Alliantie „laksheid en provinciaal nationalisme eerder dan onvoldoende industrialisatie

Vervolg op pagina 9

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM
KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT
TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

Mijn opinie is . . .

• Belazerd

Toen in de eerste jaren na de capitulatie van Japan, in het voormalige Nederlands-Indië, dr. P. J. Koets nog directeur was van het kabinet van de Lt. G. G. dr. H. J. van Mook, hebben wijlen ir. Wermuth en ondergetekende, toentertijd resp. bondsvoorzitter en hoofdbestuurder van het I.E.V., laatst bedoelde tevens redacteur van het bondsorgaan „Onze Stem”, zeer vele malen besprekingen met Zijn Hoogedigestrenghe gevoerd. Dat was als dr. Van Mook om de een of andere reden verhinderd was de audiëntie, welke tevoren was aangevraagd en toegestaan, ook metterdaad in persoon te verlenen.

De onderwerpen: toekomst der Indo-Europeanen, bijzondere voorzieningen te hunnen behoeve, Nieuw-Guinea, standpunt der Nederlandse regering te dezen aanzien, en dergelijke ongemeen belangrijke kwesties werden door ons naar voren gebracht en onzerzijds diepgaand besproken. Doch reeds na de eerste besprekingen kregen wij het gevoel met een kluitje in het riet te zijn gestuurd.

Wij gaven de moed niet op en bovendien had dr. Van Mook ons immers gezegd dat wij te allen tijde een beroep op hem konden doen. Steeds weer trachtten wij iets reëls, iets concreets te distilleren uit de bloemrijke taal en de stortvloed van prachtige volzinnen waarmede dr. Koets — tevoren leraar Oosterse talen aan het lyceum van de Carpentier Alting Stichting te Batavia — de toegestane audiëntietijd probeerde te vullen. Maar buiten het paleis zeiden Wermuth en ik tegen elkaar, dat wij onze kostbare tijd hadden verknoeid en dat we wederom grandioos waren „belazerd”! Of dr. Koets dit nu deed in opdracht van dr. Van Mook, of geheel op eigen initiatief ten einde reeds dadelijk een goede training te verkrijgen voor zijn toekomstige maatschappelijke functies, weten wij niet. In ieder geval werden deze „belazerij-audiënties” op meesterlijke wijze opgevoerd, althans van de zijde van dr. Koets.

De bewijzen dat wij „grotelijks belazerd” waren kreeg ik pas onomstotelijk toen ik in 1949 als deskundige (met volledig stemrecht) door de Nederlandse regering naar Nederland werd ontboden en toegevoegd aan de Nederlandse delegatie ter ronde-tafelconferentie, de vergaderingen in Den Haag had bijgewoond en ondergaan, in het illustere gezelschap van o.m. prof. Romme — de man van het aan- en uitgekledde Lingadajati!

Het vorenstaande heb ik gereleveerd omdat ik het zo grappig vond, dat dr. Koets zich zo diep teleurgesteld en verontwaardigd toonde over het feit dat hij „grotelijks belazerd” was door de minister. Ik kan mij zijn gramschap voorstellen! Hij, die in de kunst van „belazeren” zo'n meester is, althans zich zo'n meester heeft getoond!

A. F. J. DE ROZARIO, Leidschendam

• Verkieslijk en verkiesbaar

In de meer dan honderd jaren, gedurende welke de Gemeentewet van kracht is, is onze levenswijze geheel veranderd. Omstreeks 1900 hadden ter plaatse bekende families hun woonhuizen in de gemeente en hun buitenverblijven 's zomers elders. Velen van deze inwoners waren leden van de Gemeenteraad. Thans is de toestand door de komst van de auto juist andersom geworden. De „ondernemende” burgers wonen buiten en verblijven dagelijks in een andere gemeente, waar zij hun arbeid verrichten. Zij zouden hier, waar zij werken, verkieslijke raadsleden zijn, maar zij zijn niet verkiesbaar.

Ik vraag mij af, of — nu de Gemeentewet veranderd gaat worden — het niet geraden is de verkiezing tot raadslid mogelijk te maken óók voor hen, die in een gemeente dagelijks werken. De gemeente zou uitstekende raadsleden winnen; en de harde werkers zouden de belangstelling in „de politiek” gaan opbrengen, welke zij thans veelal missen.

DR. A. J. S. VAN LIER, Utrecht

• Kiesstelsel

Door de verkiezingsuitslag van februari is één van de hoofdpunten van het programma van Democraten '66, te we-

In deze rubriek neemt de redactie brieven van lezers op, waarin een mening naar voren wordt gebracht welke de redactie belangwekkend genoeg acht om onder de aandacht van andere lezers te brengen. Dit houdt uiteraard niet in dat de redactie het altijd met die mening eens is.

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden brieven te bekorten, zonder dat daardoor de strekking van het betoog wordt aangetast. In zulke gevallen zal bij het ingezonden stuk de aantekening worden geplaatst „van redactie-wege bekort”.

Anonieme brieven en brieven met een beledigende inhoud worden terzijde gelegd.

ten een wijziging van het kiesstelsel, in het middelpunt van de belangstelling gekomen.

Ook het Kabinet-De Jong bleef niet achter en kondigde in de regeringsverklaring een staatscommissie aan, tot welke taak het zal behoren „om inzake het kiesstelsel zo tijdig een interim-rapport in te dienen, dat eventuele wijzigingen vóór de volgende verkiezingen van kracht zullen zijn”.

In de discussie over deze zaken is het opvallend hoe achteloos de voorstanders van een districtenstelsel bij hun argumentering heenstappen over de essentie van het kiesstelsel. Het kiesstelsel moet het middel zijn om tot de vorming van een volksvertegenwoordiging te komen. Van vertegenwoordiging kan men echter slechts spreken wanneer deze een betrouwbaar beeld geeft van de politieke opvattingen van het kiezerskorps: alle belangrijke groepen onder de kiezers dienen in redelijke verhouding tot de sterke vertegenwoordigd te zijn. Wat komt hiervan terecht bij een districtenstelsel?

De Haagsche Courant en de Haagse Post maakten conform de ideeën van D'66, een indeling in respectievelijk 75 en 50 districten, waarbij de Haagse Post zelfs nog trots vermeldde dat haar districten „eenheden vormden van gelijke maatschappelijke politieke en economische belangen”. De uitslagen van 15 februari zouden volgens deze stelsels als volgt geweest zijn:

	75 distr.	50 distr.	Kamer nu volgens evenr. vertegenw.
KVP	45	64	42
PvdA	63	55	37
VVD	11	9	17
ARP	15	12	15
CHU	10	7	12
CPN	2	2	5
PSP	—	—	4
SPG	—	—	3
GPV	—	—	1
BP	2	—	7
D'66	2	—	7

Het valt op dat beide systemen een vrijwel volstrekt willekeurige uitslag opleveren en de Haagsche Courant steit dan ook dat een zuiver districtenstelsel het einde van de democratie, zeker in ons land met zoveel belangrijke geestelijke en politieke stromingen, betekent. Bij 75 districten valt het op dat de PvdA anderhalf maal het zetelaantal van de KVP behaalt, terwijl de KVP aanzienlijk meer stemmen op zich wist te verenigen. Hetzelfde verschijnsel zien wij bij 50 districten tussen VVD en ARP. Voor fervente voorstanders van dit stelsel is het goed het proefschrift van dr. Albrecht „De invloed van het kiesstelsel op de samenstelling van de

volksvertegenwoordiging en op de vorming van de regering” (Amsterdam 1960, pag. 15/16) eens te bestuderen om nog frappantere voorbeelden te lezen. In 1915 behaalde in Noorwegen de liberale partij Venstre met 37 pct. van alle stemmen 65 pct. van de zetels, terwijl in 1948 en 1953 de Zuidafrikaanse Coalitie van Labour en Verenigde Partij met 55 pct. van de stemmen het niet verder bracht dan respectievelijk 42 pct. en 32 pct. van de zetels. De kiezer loopt een groot gevaar een volksvertegenwoordiging te kiezen die men niet wil.

Anderzijds lijkt een districtenstelsel ogenschijnlijk wel degelijk voordelen te hebben. Gruyters (in: Daarom D'66, p.15) wijst op het feit dat zich twee partijen zullen gaan ontwikkelen, waarbij de polarisatiepunten van beide partijen er ongeveer als volgt uitzien: Een partij die liever op de plaats rust wil houden en de andere die graag een stapje vooruit wil doen.

Afgezien van het feit dat groepen in het parlement, die door deze zienswijzen verenigd worden, nauwelijks te prefereren zijn boven het huidige stelsel, is het zeer de vraag of er sprake van slechts twee partijen zou kunnen zijn. De praktijk in Nederland van vóór 1917 wijst duidelijk in een andere richting. Zes tot negen partijen in het Nederlandse parlement waren in het begin van deze eeuw geen uitzondering. Ook Frankrijk kent onder het huidige districtenstelsel met slechts één afgevaardigde per district, toch nog 7 groeperingen.

Een volgend argument voor een districtenstelsel is de hechtere band die er zou bestaan tussen kiezer en gekozen met een daaruit voortvloeiende grotere politieke belangstelling. Naar ik meen hebben wij bij de laatste verkiezingen bepaald niet over een gebrek aan belangstelling te klagen gehad. Dus daarom zouden wij een districtenstelsel niet behoeven in te voeren. Wat betreft de hechte band: een onderzoek in Engeland wees uit dat het overgrote deel der kiezers stemt op die partij, waarvan hij slechts de partijleider kent door zijn veelvuldig optreden op de TV. De kandidaat in zijn district kent de kiezer niet of nauwelijks.

Een groot voordeel van een districtenstelsel is echter de verdwijning van de kleinere partijen, die door de evenredige vertegenwoordiging een te grote kans krijgen. Elke politieke avonturier, die 0,67 pct. van alle stemmen op zich verenigt, krijgt in ons democratisch land vier jaar lang de tijd om via de radio en TV zijn hervervkiezing veilig te stellen, met als gevolg dat een eenmaal bereikte plaats in het parlement nooit meer verloren gaat (zie Boerenpartij, GPV, SPG, CPN en PSP). Wij kennen momenteel in de Tweede Kamer 11 partijen en het had op 15 februari weinig gescheeld of het waren er 14 geworden. Een groot deel van de huidige onduidelijkheid wordt veroorzaakt door de veelheid van partijen; de werking van ons parlement heeft te lijden van dit aantal, zoals wij onlangs bij het debat over de regeringsverklaring weer hebben kunnen zien.

Het is dus nodig een systeem te vinden, waardoor Nederlanders eerst trachten hun ideeën in de bestaande politieke partijen te verwezenlijken en pas nadat zij van een zeer goede steun verzekerd zijn en een wezenlijke inbreng in het politieke leven kunnen leveren, een eigen partij gaan oprichten. Het is dan mogelijk een 5 pct. drempel op te richten voor elke politieke groepering; het is echter ook mogelijk een systeem te bedenken, waarbij men zowel de voordelen van een zekere districtsverte-

genwoordiging krijgt zonder de nadelen van een onevenredige vertegenwoordiging op de koop toe te moeten nemen. Wij hebben hiertoe in Nederland reeds 18 kieskringen, die bij het huidige stelsel slechts een administratieve betekenis hebben. Een partij moet per kring f 1.000, — storten en in elke kring een lijst inleveren, maar doordat gelijklopende lijsten verbonden kunnen worden en dus de stemmen aantallen opgeteld mogen worden, verliezen deze kringen hun zin. Wanneer men nu het artikel omtrent de mogelijkheid van lijstverbinding schrapt in de Kieswet — waarvoor men slechts een gewone meerderheid in het parlement behoeft te hebben — zou men Nederland in 18 afzonderlijke gebieden verdeelen. Daarbinnen worden de kandidaten voor de Tweede Kamer door het stelsel van evenredige vertegenwoordiging, voorgeschreven in de Grondwet, gekozen. Deze kieskringen variëren, wat het aantal kiezers betreft, van 170.000 tot 520.000 kiezers.

Uitgaande van een landelijke kiesdeler van 45.854, bereikt door het totaal aantal geldig uitgebrachte stemmen te delen op 150, vaardigt een kieskring dus variërend tussen 3 (kieskring Middeburg) tot 11 (kieskring Amsterdam) gekozenen af. De uitslag van de laatste verkiezingen zou er dan als volgt uitzien*):

	Tweede Kamer thans	42
KVP	55	42
PvdA	50	37
VVD	18	17
ARP	14	15
CHU	11	12
CPN	2	5
PSP	—	4
SPG	—	3
GPV	—	1
BP	—	7
D'66	—	7

Misschien schrikt men van het grote aantal zetels dat KVP en PvdA extra krijgen. Ook momenteel is dat echter al het geval, zij het in veel geringere mate; door de splitsing van Nederland in 18 afzonderlijke kieskringen wordt deze trend echter versterkt en krijgt men 18 x de verdeling van restzetels, die door het stelsel d'Hondt vrijwel alle aan de twee grote partijen toevallen. Op zichzelf is dit niet onredelijk; het kan een aansporing zijn voor de overige partijen om te pogen tot grotere groeperingen te komen.

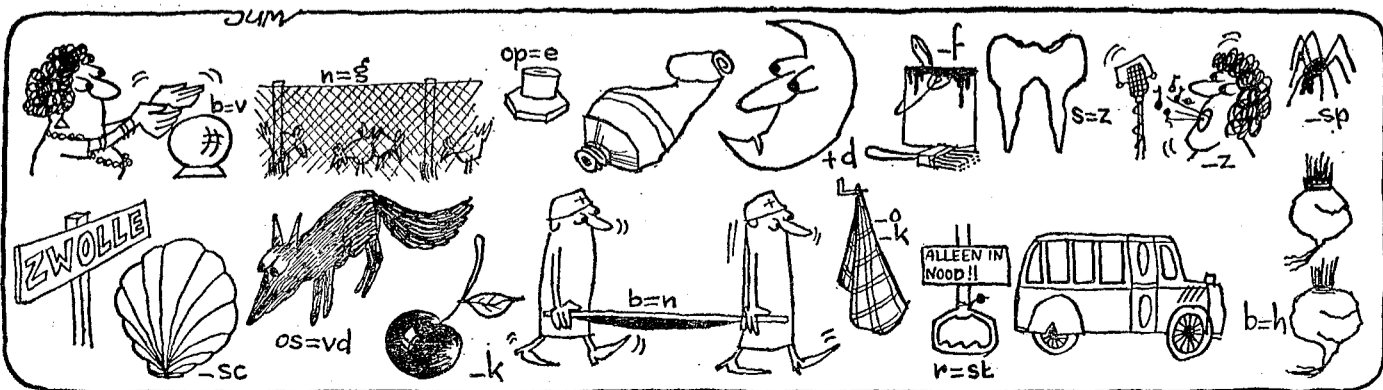
Aan de andere kant zullen er ook minder gelukszoekers optreden en zullen er daardoor minder „verloren” stemmen zijn. Bovendien zal een partij, die in een bepaalde kieskring in zijn eentje geen zetel kan bemachtigen, gedwongen worden tot coalitievorming. Zeer waarschijnlijk zal dan tevens de weg gewezen worden naar de samenstelling van een toekomstig coalitie-kabinet. Dit systeem heeft dus tot gevolg, dat de gewenste duidelijkheid voor de kiezer verkregen wordt, doordat b.v. de ARP of de CHU soms wel gedwongen zal worden zijn kiezers te adviseren te stemmen op een kandidaat van een andere partij.

Deze wijziging van ons kiesstelsel geeft de prikkel aan de politieke partijen om tot samenwerking en vernieuwing van ons partijstelsel te komen; een prikkel die in ons huidige stelsel volledig afwezig is. Meer dan een prikkel kan en mag het niet zijn: een wezenlijke verandering zal binnen de partijen zelf tot stand moeten komen.

MR. A. VOÛTE, Den Haag.

* Wanneer men uitgaat van 18 verschillende kiesdelers wijzigt de uitslag niet noemenswaardig.

POLITIEK PIEKEREN

• Kiesstelsel

Door de verkiezingsuitslag van februari is één van de hoofdpunten van het programma van Democraten '66, te we-

Bedenkelijk

★ ★ Rotterdam heeft in navolging van het buitenland vorige week zijn zgn. „schertsconcert” kunnen beleven, dat werd gegeven ter gelegenheid van de eerste verjaardag van het bekende en fraaie gebouw De Doelen in de Maasstad. Een „pretconcert” wordt altijd een dulle boel en daar vinden wij beslist niets tegen.

Wij hebben ons evenwel geërgerd over het feit, dat tijdens dit concert, dat ook door de televisie werd uitgezonden, de dirigent de musici van het Rotterdamse Philharmonisch Orkest het Wilhelmus liet inzetten, met de vooropgezette bedoeling ons volkslied te laten onttaarden in een zgn. muzikaal grapje. Het publiek, daarop geenszins bedacht, verhief zich van zijn zitplaats, doch moest weldra tot de conclusie komen, dat dit niet nodig was, gezien de hierop volgende „grapjasserie”, met het gevolg dat het aarzelend weer zijn zitplaats innam.

Wij achten deze „grap” bepaald misplaatst. Ons volkslied is te veel een symbool van onze nationale eenheid en is ook te veel vervlochten met vele ernstige nationale gebeurtenissen om het te gaan misbruiken in een zgn. muzikale parodie.

Teleurgesteld zijn wij ook in sommige muziekrecensenten van onze dagbladen die het optreden van de dirigent „meteen raak” vonden en van een „kostelijke grap” spraken.

Men behoeft waarlijk geen overdreven chauvinist te zijn om dergelijke methodes op zijn minst als bedenkelijk te bestempelen.

Kunstvoedsel (I)

★ ★ Prins Bernhard heeft de vorige week tijdens het congres van de Internationale Kamer van Koophandel in Montreal een krachtig pleidooi gehouden voor de vervaardiging op grote schaal van synthetische voedingsmiddelen ter oplossing van het voedselprobleem in de wereld.

De Prins wees er bij deze gelegenheid onder meer op, dat in het jaar 2000 de voedselproductie verdrievoudigd zal moeten zijn. De wereldbevolking is dan namelijk gegroeid tot zes miljard mensen, terwijl dan de voedselnood moet zijn opgeheven.

De kern van het probleem ligt uiteraard bij de arme landen, waarvan de bevolking van 2,3 miljard tot 4,7 miljard zal toenemen: een stijging met 104 procent, terwijl in de landen waar geen voedseltekort meer is, de bevolkingsgroei slechts 32 procent zal bedragen.

Het is in dit verband opmerkelijk, dat de uitlatingen van de Prins dezer dagen reacties hebben opgewekt op het te Arnhem gehouden jaarcongres van de christelijke Boeren en Tuinders Bond. De voorzitter van deze organisatie, drs. R. Zijlstra, bestreed het nut van de research naar synthetisch voedsel weliswaar niet, „maar een wereld waar de boerderij door het laboratorium en de koe door de reageerbuis wordt vervangen, lijkt mij niet de meest aantrekkelijke”, zo zei hij.

Wij geloven, dat hier van een groot misverstand sprake is. In de eerste plaats is de hongersnood in de onderontwikkelde gebieden evident. Bovendien behoeven landbouw en synthetische voedselproductie geen concurrenten van elkaar te zijn. Integendeel, zij zullen tot een samenwerking moeten komen om in het gebrek aan voedsel in sommige delen van de wereld te voorzien.

Hier wordt dan ook ten onrechte een tegenstelling opgeroepen, waarmee de positie van de minder bedeelden geenszins is gediend.

Kunstvoedsel (II)

★ ★ Er zit nog een andere belangrijke kant aan dit vraagstuk: namelijk, dat men de toekomstige ontwikkeling in de chemische industrie bezwaarlijk zal kunnen tegenhouden. Het is geen gezond uitgangspunt te stellen, dat een bepaalde bedrijfstak zijn vorderingen maar moet gaan staken, omdat hij op den duur een andere zal gaan bedreigen. Zo heeft de trekschuit de komst van de spoorweg niet kunnen verhinderen, zomin de spoorwegen de komst van de concurrerende auto hebben kunnen tegengaan.

Buitendien: zal de concurrentie van de chemische industrie zich zo snel ontwikkelen dat een onmiddellijk gevaar voor de landbouw dreigt? Wij kunnen dit vooralsnog niet zien.

De meeste produkten die de tegenwoordige landbouw zijn basis geven zijn voortbrengselen die rijk zijn aan eiwitten, vetten en suikers. De vorming van deze stoffen langs chemische weg is op het ogenblik nog niet verder gekomen dan het stadium van de reageerbuis. Doch nogmaals: men kan de klok met betrekking tot de ontwikkeling van de wetenschap nu eenmaal niet terugzetten, zeker niet als het er om gaat, de in nood verkerende medemens de reddende hand toe te steken.

NIEUWE BOUWSTENEN VOOR EEN ACTIEF ARBEIDSBELEID

Het is een merkwaardige coincidentie dat enige dagen nadat wij ons artikel „Vreemde verschijnselen op onze arbeidsmarkt” schreven, dat werd gepubliceerd in ons blad van vrijdag 19 dezer, de door ons behandelde problematiek eveneens aan de orde kwam op de economistendag, die de Vereniging van afgestudeerden der Nederlandse Economische Hogeschool te Rotterdam organiseerde.

Tijdens deze dag vonden wij onze opvattingen niet alleen bevestigd, doch op een dusdanige wijze aangevuld, dat het ons wenselijk voorkomt, gezien de belangrijkheid van de problematiek, er nog eens op terug te komen, ons daarbij baserend op de tijdens bovengenoemde economistendag (waarom geen dag voor economen?) geuite meningen.

Hoofdtthema op deze bijeenkomst was de arbeidsmarktpolitiek en de economische groei. Het werd uitvoerig behandeld door de heer S. Barkin, directeur van de afdeling sociale zaken van de Organisatie voor Europese Samenwerking en Ontwikkeling te Parijs (OESO) en door prof. dr. W. Albeda, hoogleraar in het sociaal-economisch beleid en lid van de Eerste Kamer.

Beide inleiders wezen er terecht op, dat enkele jaren geleden de aandacht voornamelijk was gericht op het verschaffen van werk voor hen, die, om welke redenen dan ook, geen plaats in het arbeidsproces konden vinden. De situatie ligt op het ogenblik evenwel geheel anders nu het steeds duidelijker wordt, dat men het economische marktproces van allocatie van arbeidskrachten niet aan zichzelf kan overlaten omdat het te traag en te onzuiver werkt.

In dit verband bepleitten de sprekers een werkelijk actief arbeidsbeleid door de centrale overheid in het kader van een indicatieve planning op middellange termijn, waarbij zij zich — op straffe van een mislukking — dient te verzeke- ren van de medewerking van het bedrijfsleven in de ruimste zin van het woord.

Volgens de heer Barkin moet een actief arbeidsmarktbeleid, wil het effect sorteren, zowel het openbare als het particuliere bedrijfsleven omvatten, evenals onder meer alle geledingen van de arbeid.

Daarvoor achtte hij een centraal beleidsbureau noodzakelijk, dat in staat is een consequente en alles omvattende aanpak te ontplooiën. Daarnaast moet men kunnen beschikken over een adviesorgaan, bestaande uit personen die verstand hebben van de arbeidsmarkt en uit vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers.

VOORUITZIEN

Een dergelijk centraal arbeidsbureau moet niet, zoals in het verleden het geval is geweest, passief zijn en alleen maar reageren op gebeurtenissen, maar het dient vooruit te lopen op verwachte gebeurtenissen en het moet initiatieven nemen die leiden tot de doeleinden die met een arbeidsmarktbeleid worden beoogd. Zijn mandaat, aldus de heer Barkin, botst met elk voorstel dat aan prijsstabiliteit of betalingsbalans een hogere prioriteit toekent dan aan het bereiken van een volledige productieve werkgelegenheid. Hij achtte het daarom noodzakelijk dat een dergelijk centraal arbeidsbureau beleidslijnen geeft, die deze doeleinden meer met elkaar in overeenstemming brengen en die de werkloosheid tot een minimum beperken.

Naar het oordeel van de heer Barkin zullen plannen die de beweeglijkheid van de arbeid beogen, de spanningen op de arbeidsmarkt doen afnemen. Wat Nederland betreft gaf hij als zijn oordeel dat men hier meer dan ooit wordt geconfronteerd met de verantwoordelijkheid voor het verbeteren van de plannen met betrekking tot het mobiel maken van de arbeid, daarbij inbegrepen scholing, om- en herscholing, herplaatsing, etc. De aanzienlijke verliezen aan mankracht moeten centraal worden gesteld in het probleem van seizoensinvloeden, de aanwezigheid van deelmarkten met losse arbeid en van regionale gebieden, die in ontwikkeling ten achter zijn gebleven. De wrijvingswerkloosheid die hierdoor ontstaat kan evenwel aanzienlijk worden beperkt door bovengenoemde maatregelen, die de mobiliteit van de arbeid bevorderen.

ONDERWIJS

Prof. dr. Albeda bezag het vraagstuk van een actief arbeidsmarktbeleid voornamelijk vanuit de gezichtshoek van het onderwijs en droeg daarbij, naar onze mening, een zeer belangrijke bouwsteen aan om te komen tot een werkelijk actieve arbeidspolitiek.

Gezien de snelle technisch-economische ontwikkeling, aldus stelde hij in zijn inleiding voorop, is de inhoud van vele beroepen aan verandering onderhevig. Sommige beroepen verdwijnen geheel en nieuwe ontstaan. Als gevolg hiervan zal iedere werknemer er rekening mee dienen te houden, dat zijn werkzaamheden in de toekomst kunnen wisselen en dat hij wellicht een keer, of zelfs meermalen van beroep zal moeten veranderen.

Door de scherpe scheiding in het voortgezet onderwijs in ons land wordt al in een vroeg stadium een beslissende keuze gedaan voor een bepaalde vorm van opleiding. Veel kinderen komen daardoor te vroeg in onderwijsvormen die weinig toekomstmogelijkheden bieden. Hij bepleitte daarom terecht een betere coördinatie tussen onderwijs- en arbeidsmarktbeleid.

Prof. Albeda onderstreepte nog eens dat er te weinig samenwerking bestaat tussen de gewestelijke arbeidsbureaus en de ondernemingen, waarbij hij nog eens het verschijnsel signaleerde, dat deze gewestelijke arbeidsbureaus te weinig afweten van de veranderingen, die zich binnen de ondernemingen voltrekken en zij tevens in het algemeen pas op de hoogte worden gesteld wanneer ontslagen reeds op handen zijn. Hij

toonde zich voorts een voorstander van financiële steun bij her- en omscholing, zomede bij verhuizing.

Vooraf ook dit laatste achten wij belangrijk, aangezien de noodzaak om te moeten verhuizen de immobiliteit van de arbeidsmarkt in de hand werkt, gelijk wij reeds in onze vorige beschouwing aantoonde. Het blijft evenwel een open vraag of een dergelijke financiële steun een afdoend middel zal blijken te zijn om de verhuizing van de werknemer te stimuleren. Het is duidelijk, dat bij een verandering van woonplaats ook andere factoren dan alleen financiële, een belangrijke rol spelen. Het milieu, de plaats waar men jaren heeft gewoond, waar ook de kinderen op school gaan, speelt in het gezinsleven een heel belangrijke rol. Daarbij dient men ook niet te vergeten, dat het vooral ook de vrouwen van de werknemers zijn, die in dit opzicht veelal een hartig en beslissend woordje meespreken.

AUTOMATISERING

Prof. Albeda acht het waarschijnlijk dat de huidige periode van werkloosheid op redelijke termijn weer zal worden gevolgd door een herstel van de gespannen arbeidsmarkt in de meeste delen van ons land. Toch blijft naar zijn mening de werkgelegenheid buiten de randstad Holland in verscheidene gebieden periodiek bedreigd.

Bovendien acht hij het noodzakelijk, dat op iets langere termijn de mogelijkheid van een technologische werkloosheid ernstig onder de ogen moet worden gezien, die voortvloeit uit de voortgezette tendens tot mechanisatie en automatisering.

CONCLUSIE

Wij willen het bij bovengenoemde samenvatting laten. Het is wel duidelijk geworden, dat de sociaal-economische verhoudingen in ons land binnen een betrekkelijk kort tijdsbestek zijn geconfronteerd met problemen, die geheel nieuw zijn en waarop men zich zal dienen in te spelen. Wij herhalen, dat op dit terrein niet alleen een taak is weggelegd voor de overheid, doch mede voor de werkgevers- en werknemersorganisaties. Het zal dan ook met name voor de vakbonden noodzakelijk zijn tot het inzicht te geraken, dat er waarlijk nog andere problemen zijn dan de loonpolitiek alleen.

G. STEMPIER

Eén op één

Het koolzaad bloeit volop, de gouden regen begint te kleuren, de kaarsen van de kastanjes staan in rode en witte statige pracht te pronken. Echt weer om naar buiten te gaan en te genieten van ons mooie land. Ons mooie land, dat echter zo vol loopt met Nederlanders en in de zomermaanden met buitenlandse toeristen, dat er allerlei problemen gaan ontstaan. Problemen van ruimtelijke ordening, van indeling van recreatiegebieden en dergelijke. Die problemen moeten allemaal behandeld worden door de vertegenwoordigende colleges en als men wil dat daarbij een sterke liberale inspraak aanwezig is, moet onze partij zo sterk mogelijk zijn. Daar kunt u voor zorgen door mee te werken aan de actie „Eén op één” door het aanbrengen van één nieuw lid; waardoor het ledental van de VVD verdubbeld wordt. Als u genoten hebt in deze dagen van de natuur, van het buitenzijn, werk dan mee om de VVD zo sterk mogelijk te maken!

D. W. DETTMEIJER

Werkloosheid, maar geen personeel te krijgen?

Het lid van onze Tweede-Kamerfractie mr. J. G. Rietkerk heeft de volgende schriftelijke vragen gesteld aan de minister van sociale zaken en volksgezondheid.

1. Is het juist, dat ondernemingen in verschillende delen van ons land, waar beduidende werkloosheid heerst, soms desondanks grote moeite hebben met het aantrekken van nieuw personeel vanuit de nabije omgeving?

2. Kan de minister uiteenzetten waardoor dit verschijnsel, zo zich dit inderdaad in enigerlei vorm voordoet, wordt veroorzaakt?

3. Is de minister niet van oordeel, dat er door de gewestelijke arbeidsbureaus en de bedrijfsverenigingen een stringent beleid dient te worden gevoerd met betrekking tot de wettelijke verplichting van degenen, die werkloosheidsuitkeringen ontvangen, om op straffe van verlies van de uitkering passend werk te aanvaarden, zo nodig buiten de eigen bedrijfstak?

4. Acht de minister het ter zake in de praktijk gevoerde beleid bevredigend? Zo ja, bieden de thans geldende voorschriften dan wellicht niet te veel ruimte voor het ontstaan van bovenbedoelde verschijnselen? Zo nee, is de minister dan bereid ter zake maatregelen te treffen?

VERZOEK AAN ONZE LEZERS

Geef dit blad na lezing aan uw vrienden en verwanten, die nog geen lid zijn van de VVD. Wat niet is kan komen.

EXECUTIEVE VAN LIBERALE INTERNATIONALE VERGADERDE IN DEN HAAG

De Executieve van de Liberale Internationale heeft onder voorzitterschap van mr. E. H. Toxopeus op zaterdag 20 en zondag 21 mei in Den Haag vergaderd; van Nederlandse zijde was bij deze vergadering aanwezig de heer D. W. Dettmeijer.

Uitvoerig werd van gedachten gewisseld over de internationale toestand. Met algemene stemmen werden vier resoluties aangenomen. De eerste resolutie heeft betrekking op Griekenland en luidt als volgt: de Executieve van de Liberale Internationale is bezorgd over de gevolgen van de staatsgreep in Griekenland, welke op 21 april j.l. plaatsvond; zij bevestigt haar onverbreekelijke verbondenheid aan de democratische beginselen, welke alleen de evolutie van de menselijke persoonlijkheid in een georganiseerde gemeenschap mogelijk maken; zij beschouwt het voortduren van de situatie in Griekenland sinds 21 april als onverenigbaar met de idealen van vrijheid en verdraagzaamheid; zij is er van overtuigd, dat alleen door herstel van de democratie een oplossing van het interne Griekse probleem gevonden kan worden in overeenstemming met de Europese conventie van mensenrechten en fundamentele vrijheid, welke conventie ondertekend en geratificeerd is door Griekenland.

De tweede resolutie heeft betrekking op de Europese Economische Gemeenschap. De executieve verwelkomt de beslissing van Engeland, Denemarken en Ierland inzake het lidmaatschap van de Europese Economische Gemeenschap, dat zo lang reeds door liberalen is bepleit, alsmede de sterke aanwijzingen dat Noorwegen en Zweden spoedig zullen volgen; zij dringt er op aan dat zij zo spoedig mogelijk zullen worden toegelaten en zij gelooft dat het opnemen van de democratische staten in Europa, die bereid zijn de verdragen van Parijs en Rome te aanvaarden, een grote stap voorwaarts zal zijn om vrede, vrijheid, sociale en economische vooruitgang in Europa en de rest van de wereld te verzekeren.

De derde resolutie heeft betrekking op Vietnam en luidt als volgt: De Executieve van de Liberale Internationale is bezorgd over de situatie in Vietnam, zij vreest uitbreiding van de oorlog en zij uit opnieuw haar wens dat de betrokken partijen de vijandelijkheden zullen beëindigen en hun verschillen inzicht zullen regelen door onderhandelingen, altijd met als einddoel dat het volk in Vietnam het recht van zelfbeschikking zal kunnen uitoefenen.

De vierde en laatste resolutie gaat over de toestand in het Midden-Oosten en luidt als volgt: de Executieve van de Liberale Internationale spreekt haar diepe bezorgdheid uit over de jongste ontwikkelingen in het Midden-Oosten, welke een ernstige bedreiging van de vrede in dat gebied kunnen betekenen; zij betreurt het terugtrekken op dit mo-

ment van de strijdkrachten van de Verenigde Naties langs de Egyptisch-Israëliëse grens, die voor meer dan 10 jaar vrede verzekerden in dat deel van het Midden-Oosten; zij roept alle betrokken naties op om op te houden met acties, gericht op de vernietiging van een lid-staat van de Verenigde Naties alsook om af te zien van enige gewapende activiteit die tot doel heeft leven en eigendommen in een nabuurland te vernietigen; zij verwacht dat de machten van de drie-partijenverklaring (Engeland, Frankrijk, Amerika) de maatregelen zullen nemen, welke nodig zijn om te voorkomen dat door wapengeweld enige verandering van de territoriale status quo van de verschillende staten in het Midden-Oosten plaatsvindt.

Tegenhanger

Ex-vliegenier A. Viruly in interview van de Haagse Post: „Zo'n man als Parmentier, dat was nou in alles een tegenhanger van de provo's. Een constructief man. Die begon bij Fokker als niets, hij had geen kruiwagen, hij begon met brieven rondbrengen. Een man met ijver, werklust, discipline en idealisme, die in zeven jaar de beste vlieger van de wereld werd. Die begon met hetzelfde waarmee jongens op de Dam nu beginnen, met niets. En die jongens van nu kritiseren maar voor ze iets constructiefs tot stand hebben gebracht...”

Mijn opinie is...

• Fluoridering

Mejuffrouw Toxopeus Pott schrijft in haar „Ingezonden” in ons partijblad van 7 april onder het hoofd „Fluoridering”, dat ze er zich terdege van bewust is dat ze een hachelijke onderneming entameert. Nu dat blijkt dan ook duidelijk uit de argumentatie. De bewering in de één na laatste alinea: „De ernstige bedreiging van volksgezondheid, althans van de gezondheid van de oudere bevolkingsgroepen”, is niet alleen schromelijk overdreven, maar zelfs apert onjuist. Het tegendeel is waar! Het moet berusten op foutieve voorlichting, die ze heeft gekregen of op foutieve interpretatie van de beschik-

bare literatuur. De oudere bevolkingsgroep profiteert ook van de fluoridering door het beter kalkhoudend blijven van het skelet. Hierover zijn onderzoeken gepubliceerd uit landen waar drinkwater langs natuurlijke weg een te hoog of te laag fluoride-gehalte heeft. Tevens minder kalk in de slagaders!

Zij bevindt zich in slecht gezelschap, wanneer ze dr. De Vries, mondarts, citeert. Die staat al jaren als querulant in de medische wereld bekend op dit gebied. Zijzelf tracht haar standpunt, dat ik als een geloof beschouw, te staven met argumenten, die als geheel onjuist zijn te beschouwen.

Ik kan het helemaal eens zijn met prof. Muntendam, die Den Haag vergelijkt met een bekrompen plaatsje op de Veluwe. Het was naar mijn smaak de spijker op zijn kop. De fluoridering van het drinkwater is een echt goede en efficiënte sociale maatregel, waar niemand voor heeft te boeten in de vorm van progressie van de belastingen, inflatie of prijsstijgingen. Iedereen profiteert ervan, niet alleen het kind maar ook de volwassene, die een beter gebit heeft en ook de bejaarde op grond van de reeds vermelde voordelen.

Het is onbegonnen werk om over geloofszaken te argumenteren en de antimenen op dit gebied belijden een geloof. Mijn opponente wekt de indruk dat ze rationeel wil denken en daarnaar wil handelen. Dan moet ze ook van ganser harte achter de fluoridering gaan staan als ze zich goed laat voorlichten.

Ik tart iedere tegenstander van fluoridering van het drinkwater om met bewijsbare gevallen de nadelen aan te tonen. In vele landen komt normaal in het drinkwater veel meer fluoride voor dan de gedoseerde 1 p.p.m.

Ik denk bij de schade aan bijv. de man met paratyphus, die het aantoonbare slachtoffer is van het nuttigen van een maaltijd toebedeid door een kok die bacillendrager bleek te zijn. Of een huiselijker beeld: de jongen die misselijk is van zijn eerste sigaret. Dergelijke duidelijke en voor ieder aanvaardbare situaties. (waar de vele voorstanders bepaald wel nota van zouden nemen) zijn voor de fluoridering niet te vinden in de hele wereldliteratuur. Men komt alleen met verdachtmakingen, insinuaties of het debiteren van aperte onwaarheden.

De redactie heeft deze discussie weliswaar gesloten, maar ik zou toch wel graag zien dat men onjuiste feiten herroept. Dit is de redactie m.i. verplicht op grond van de objectiviteit, helemaal afgezien van vóór of tegen. Steek desnoods uw licht op bij onze politieke tegenstander prof. Muntendam. U kunt toch met uw klomp voelen dat wanneer er zelfs maar een schijn van een mogelijkheid was van waarheid in de beweringen van mijn opponente dat deze man wel voor gek verklaard kon worden, of op zijn minst voor het ontbreken van verantwoordelijkheidsgevoel aansprakelijk gesteld kon worden.

Wanneer u deze belachelijke argumenten niet herroept of tegenspreekt, blaameert u naar mijn overtuiging de VVD. Het zou mij gaan doen denken aan het principe: De partij heeft altijd gelijk.

Dr. H. J. OTERDOOM, Haren (Gr.)

De redactie heeft gemeend de discussie over dit onderwerp te kunnen sluiten, nadat zij geconstateerd had dat in

ALLE
VERZEKERINGEN
•
HYPOTHEKEN
•
FINANCIERINGEN
•

makelaarskantoor

VRINS

araweg 5 wassenaar tel. 01751-5675*

de VVD over de fluoridering kennelijk verschillend gedacht wordt en nadat zij twee voor- en twee tegenstanders aan het woord had gelaten. Zelf heeft de redactie geen enkel standpunt ingenomen en zij acht zich daartoe ook niet geroepen.

Gaarne de mogelijkheid voorkomende dat de heer Oterdoom inderdaad gaat denken dat de partij altijd gelijk heeft, hebben wij bij wijze van uitzondering zijn brief alsnog willen opnemen in deze rubriek. Maar het zou goed zijn als hij zich realiseert dat het publiceren van artikelen in deze rubriek niet inhoudt dat de redactie met de inhoud ervan zou instemmen. Dat geldt voor zijn bijdrage evenzeer als voor diegenen die de fluoridering van het drinkwater verwerpen.

• Andermans zaak

De heer J. Kuiper te Delden, die in het vorige nummer als zijn opinie m.b.t. de Griekenland-kwestie schreef dat „de VVD in elk geval het standpunt in te nemen (heeft) dat wij ons niet met andermans zaken hebben te bemoeien” had gerust door de redactie terechtgewezen kunnen worden. Naar ik hoop heeft hij inmiddels zijn eigen standpunt tot zich door laten dringen en, zoals het een consequent man betaamt, besloten zich in geen geval verder met de VVD te bemoeien.

Zijn bemoeienis met het beleid van redactie en partij berust immers ook op niets anders dan menselijke bewogenheid, een liberaal bondgenootschap en een persoonlijk VVD-lidmaatschap?

E. M. STORM, Delft

ALGEMEEN SECRETARIAAT

V.V.D.

Koninginnegracht 61

's-Gravenhage

Telefoon (070) 604803

Giro 67880

Delft

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT

J. Vermaas' Scheepvaart Bedrijf N.V.

Reders en managers van zeeschepen
kleine en grote handelsvaart

CARGADOORS
BEVRACHTINGSAGENTEN

Schiedamsevest 91-93
ROTTERDAM

telefoon 116400*
telex 22153 (2 lijnen)

De Kennedy-ronde

VERRUIMING VAN DE WERELDHANDEL

De vorige week is te Genève na eindeloze onderhandelingen binnen het kader van het GATT (General Agreement on Tariffs and Trade) een overeenkomst tot stand gekomen, die de mogelijkheid opent tot verruiming van de wereldhandel. De voornaamste Westerse landen zijn overeengekomen de tarieven op industriële produkten belangrijk te verlagen. Het ging hierbij voornamelijk tussen de Verenigde Staten en de EEG, die over en weer bepaalde eisen stelden: De Verenigde Staten wensten naast verlaging van de rechten op industriële produkten ook verruiming van hun graanafzet. Na veel touwtrekken en marathonzittingen heeft men een compromis bereikt. Voor granen — speciaal tarwe — heeft men de oplossing echter niet gevonden door tariefsverlaging, maar door een bijzondere overeenkomst, die beoogt een soort van tarwefonds te vormen van 4,5 miljoen ton, dat bestemd zal worden voor hongergebieden.

De GATT is een overeenkomst, die zijn oorsprong dankt aan het beroemde „Atlantic Charter”, dat wijlen president Roosevelt en Churchill opstelden bij hun besprekingen in augustus 1941 aan boord van een Brits oorlogsschip op de Atlantische Oceaan. Roosevelt formuleerde hierin zijn befaamde vier vrijheden. Een hiervan was vrije toegang tot 's werelds hulpbronnen en vrije handel tussen alle volken onder gelijke voorwaarden. De bedoeling was hiervoor een internationaal instituut in het leven te roepen. Daartoe is het niet gekomen. Na één langdurige conferentie te Havana in 1947 is te Genève een algemene overeenkomst voor tarieven en handel gesloten — toen tussen 38 landen — om zo groot mogelijke vrijhandel te waarborgen. Hoewel art. 1 de meestbegünstiging voorop stelt, hebben totnu toe de zeer langdurige besprekingen van de GATT-vergaderingen wel belangrijke bilaterale overeenkomsten opgeleverd, die de onderlinge handel stimuleerden, maar tot een algemene afbraak van tarieven is het nooit gekomen. De deplorabele economische toestand waarin de oorlog de meeste landen achterliet en het deviezentekort lieten geen vrije handel toe, maar noodzaakten tot invoercontingentering of zelfs importverboden. Tot een jaar of tien geleden de Amerikaanse minister Dillon het initiatief nam om een algemene tariefsverlaging van 10 pct. voor te stellen, de z.g. Dillon-ronde.

In 1962 nam president Kennedy een nieuw initiatief van breder strekking: hij vroeg het Congres machtiging om Amerikaanse tarieven te verlagen met 50 pct. en onderhandelingen binnen de GATT: de z.g. Kennedy-ronde waarover circa 4 jaar is onderhandeld en die nu haar beslag heeft gekregen: zij het niet in de vorm en omvang, die Kennedy indertijd bedoelde.

• „Rijkeluisclub”

Er zitten aan het thans bereikte compromis zeer belangrijke economische en politieke kanten. Feitelijk waren bij de onderhandelingen, die tot het compromis hebben geleid, slechts een vijftal partners betrokken, de Verenigde Staten, de EEG, Engeland, Canada, Japan. Ten slotte ging de strijd voornamelijk tussen twee: de Verenigde Staten en de EEG, zowel wat de industriële tarieven als wat de tarwe-regeling betreft.

Ongetwijfeld zal het compromis een belangrijke uitbreiding van de handel tussen deze landen kunnen bewerkstelligen: op het gebied van auto's, chemische produkten, machinerieën. Vrijhandel of zelfs tariefsverlaging betekent mogelijkheid tot welvaartsvergroting. Er is ruimer uitwisseling van goederen en diensten mogelijk op basis van de goedkoopste produktiekosten. Maar het zijn in de eerste plaats deze landen, die daarvan profiteren. Want weliswaar stelt de GATT de algemene meestbegünstigingsclausule voorop, maar het is duidelijk, dat de ontwikkelingslanden weinig kunnen profiteren van de tariefsverlagingen van de Verenigde Staten of de EEG voor auto's, chemische produkten of machinerieën. Ergo: de rijke landen zullen hierdoor nog rijker worden, de arme landen staan min of meer ter zijde. Reeds lang wordt de GATT door deze banden als een „rikeluisclub” beschouwd.

De nieuwe industriële tariefsverlagingen zullen deze opvatting eerder versterken dan verzwakken.

Het is daarom gelukkig, dat men althans wat de tarwe betreft een oplossing heeft gevonden, die in de eerste plaats aan de arme landen ten goede kan komen. Amerika, groot exporteur, drong aan bij de EEG haar deuren wijder open te zetten voor Amerikaans graan. Hierdoor zou de gehele Europese landbouwpolitiek op losse schroeven komen te staan en daarmee het plan-Mansholt. Deze had een wereldtarwe-plan ontworpen, min of meer naar voorbeeld van zijn EEG-regeling, die op haar beurt weer een uitgebreide blauwdruk was van hetgeen hij als Nederlands minister van Landbouw had totstandgebracht: Het zou een regeling van de wereldlandbouweconomie betekenen. De Amerikanen vonden om begrijpelijke redenen weinig voor een dergelijk dogmatisch plan en kwamen toen plotseling met het denkbeeld de reeds

20 jaar bestaande internationale tarwe-overeenkomst te verlengen en een steunfonds voor hongerlanden van 5 miljoen ton te vormen. De Europese Commissie accepteerde dit denkbeeld niettegenstaande het verzet van dr. Mansholt, die zijn ambitieus plan met strikte regelingen voor alle import- en exportlanden — een complete ordening der wereldtarwevoorziening — aldus getorpedeerd zag. Hij was van oordeel, dat een „long term political plan”, werd opgegeven ter wille van een Amerikaanse benadering, die een „harde, commerciële en voor korte termijn” was.

De EEG mag nu dus zalig worden met haar regering-Mansholt, en de Verenigde Staten mogen hun landbouwpolitiek naar eigen inzichten voortzetten.

Wij zullen op de merites of de illusies van het wereldplan Mansholt niet in-

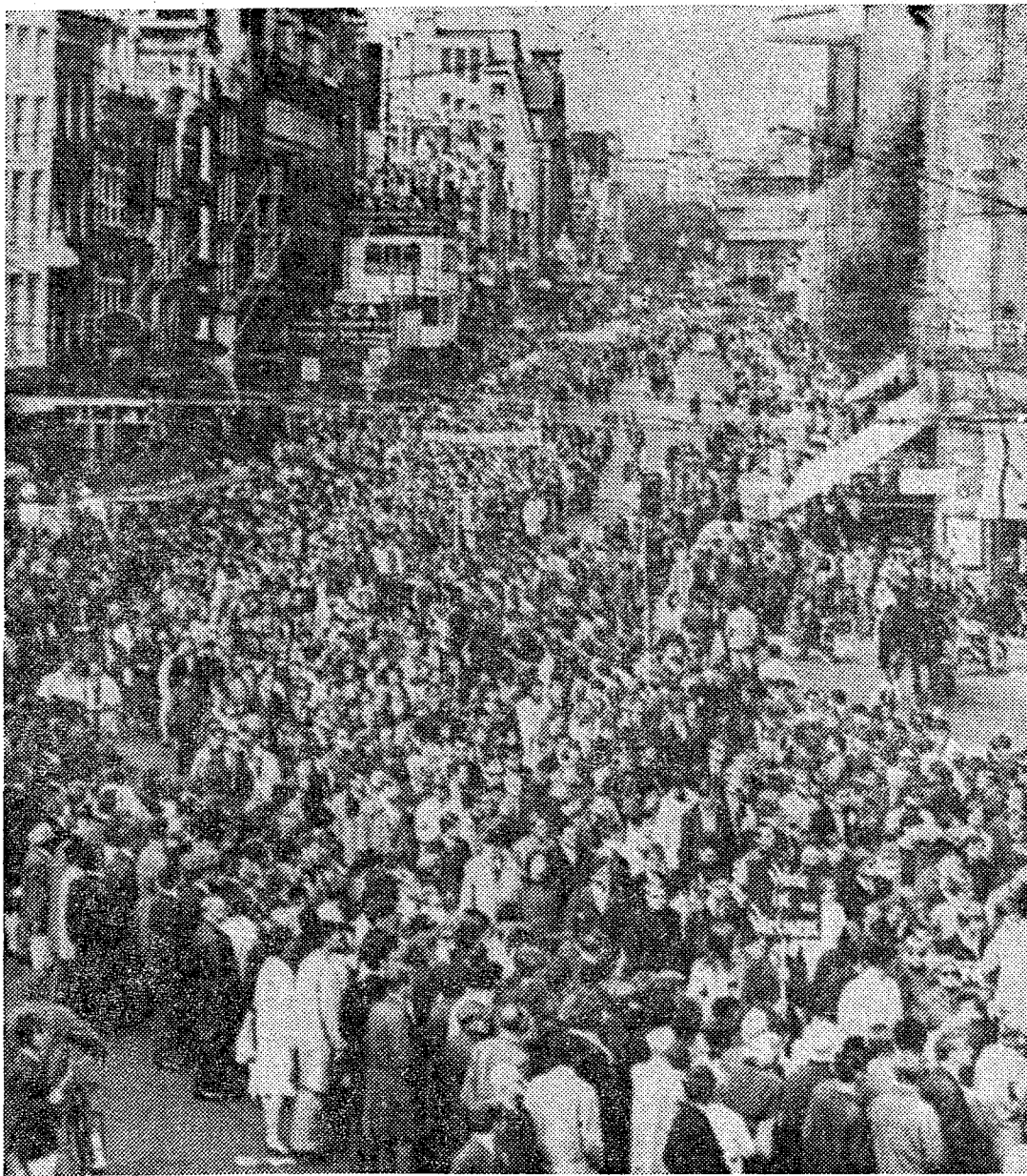
gaan, maar o.i. is het Amerikaanse voorstel een gelukkige greep geweest, die de arme landen althans de indruk kan geven, dat de „rikeluisclub” toch ook voor hen iets wil doen. Psychologisch zal de vorming van dit tarwefonds ongetwijfeld een gunstige invloed hebben en iets van de ongunstige factoren van de industriële tariefsverlagingen kunnen wegnemen.

Er is trouwens nog een factor, die op de arme landen een zeker wantrouwen kan doen ontstaan. Bij de onderhandelingen en uit de resultaten is gebleken, dat de wereld hoe langer hoe meer uiteenvalt in enkele economische blokken. Te Genève was de EEG de voornaamste tegenspeler van de Verenigde Staten: Engeland met zijn „empire” speelde een secundaire rol.

Indien over enkele jaren Engeland en de Scandinavische landen zich bij de EEG voegen zal het Europese blok zeker de economische evenknie zijn van de Verenigde Staten en veel belangrijker dan het Oosteuropese communistische blok.

Andere werelddelen trachten zich ook economisch te versterken door aansluiting. Latijns-Amerika is de laatste jaren druk doende om ook een vrijhandelsgebied te vormen, maar de moeilijkheden hierbij zijn veel groter dan in Europa. Het is thans niet te voorzien welke politieke consequenties uit deze opdeling van de wereld-economie en wereldhandel in enkele grote blokken zullen voortvloeien, maar dat die er zullen zijn moet zeker worden verwacht.

J. VAN GALEN

Zó kon 't gelukkig in A'dam ook nog

Overzicht van de zeer grote demonstratie voor vrede in Vietnam, die zaterdag in Amsterdam werd gehouden. Gelukkig hebben demonstranten en politie — die daarvoor beiden een compliment toekomt — bij die gelegenheid bewezen, dat het in de hoofdstad nog wel degelijk mogelijk is een betoging waardig en zonder incidenten te doen verlopen

de gezondheidszorg nam de Alliantie met vrucht ter hand.

DE LATIJNSAMERIKAANSE MARKT

Vervolg van pagina 5

en verbindingen die de economische uitwisseling belemmeren”.

Het is dit provinciaal nationalisme dat ook de economische integratie en zeker de politieke integratie voorlopig nog in de weg staat. Onderlinge conflicten, wantrouwen, te grote verschillen in politieke en geestelijke ontwikkeling en het eenzijdige produktiepatroon in vele landen zijn niet bevorderlijk voor een loyale samenwerking in de vorm van een markt. Iets wat ons zelf in Europa al de nodige hoofdbrekens kost. De grootste drijvende kracht zal voorlopig nog van buitenaf moeten komen. President Johnson heeft in Punta del Este echter duidelijk gemaakt dat er zolang de oorlog in Vietnam duurt niet op nog meer hulp van de Verenigde Staten te rekenen valt. Ecuador heeft daarin aanleiding gezien de gemeenschappelijke verklaring niet te tekenen. Maar de hulp is geenszins tot stilstand gekomen. De Interamerikaanse Ontwikkelings

Bank, waaraan de Verenigde Staten 40 pct. van het kapitaal verschaffen, heeft reeds voor 130 miljoen dollar aan technische hulp verleend. Zij nam belangrijke projecten ter hand om de ongelijkheid in de economische ontwikkeling te elimineren. Zo investeerde zij grote bedragen in het noordoosten van Brazilië en aan de wederopbouw van de Boliviaanse tinmijnen. Er zijn enige multinationale projecten op touw gezet om de energievoorziening te verbeteren en de nodige verbindingen te leggen in dit geografisch zo moeilijk opgebouwde continent.

In het kader van de Alliantie van de Vooruitgang is in ieder geval op onderwysgebied het nodige tot stand gebracht. Analfabetisme, dat varieert van 10 pct. in Argentinië tot 85 pct. op Haïti, belemmert de ontwikkeling. Onder druk van de Alliantie wordt er nu gemiddeld 4 pct. van het nationale inkomen aan onderwijs besteed tegen 2,8 pct. in 1961. Ook de ontwikkeling van

EUROPA

Ook Europa is bij de ontwikkeling van het continent betrokken. In het kader van de in 1964 opgerichte Atlantic Community Development Group for Latin America (ADELA) werkt zij met de Verenigde Staten, Canada en Japan samen om de bestaande Latijnsamerikaanse ondernemingen uit te breiden of te moderniseren of nieuwe ondernemingen op te richten door het verstrekken van de aanvullende kapitaalmiddelen, technische hulp en bestuurshulp. De Verenigde Staten zijn er echter niet in geslaagd Europa haar aandeel te doen leveren in de 20 miljard die de Alliantie van de Vooruitgang in de tien jaar na 1961 meende nodig te hebben. Ook Europese deelname in het kapitaal van de ontwikkelingsbank bleef tot nu toe uit. Weldra zullen de Verenigde Staten een beroep op de Europese landen doen de Latijns-amerikaanse landen eenzijdige handelspreferenties toe te staan en de bijzondere banden met de met EEG geassocieerde ontwikkelingslanden op te geven. De kans dat Washington daarin zal slagen lijkt op het ogenblik echter eveneens gering.

J.

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
RESERVERING (02943) 1576

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

★

alle kamers met privé bad en douche

★

nieuw Restaurant en nieuwe Lounge-Bar

★

(geheel airconditioned)

KASTEEL OUD-WASSENAAR

HOTEL - RESTAURANT

Vijf minuten van DEN HAAG, te bereiken via autoweg naar Amsterdam, afbuigen tegenover Dierenpark Wassenaar.

In magnifiek park gelegen hotel met alle moderne comfort. Salons voor speciale diners, recepties, cocktailparties, vergaderingen, etc.

GEEN PARKEERPROBLEMEN!

Telefoon 01751-9045

waar de gast koning is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
 EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

Verzorgde tafel, in het mooiste rivierhotel van Nederland, omringd door het steeds wisselende décor van de wereldhaven Rotterdam.

Maasboulevard 15, Vlaardingen
 Telefoon (01898) 54 41
 (010) 11 81 19

Delta Hotel Vlaardingen

De schouwburg van de wereldscheepvaart

Deltahotel

OISTERWIJK N.-B.

Hotel de Zwaan. annex Rotisserie „Le Prince de Galles”

telefoon 04242-2109.

Voornaamste huis ter plaatse.
 Kamers met privé douche en toilet
 Restaurant van bijzondere klasse.
 Gezellige terrassen.
 Ruime parkeergelegenheid.
 Prospectus op aanvraag.

J. A. M. Couwenberg, prop.
 Chevalier du Tastevin
 Membre de la chaine des rotisseurs.

Hotel

„De Herikerberg”

Markelo - Tel. 05476-223

Het gehele jaar geopend.

Specialiteiten Restaurant.

Ruime parkeergelegenheid.

DREIGEND CONFLICT IN MIDDEN-OOSTEN

Door het vertrek van de VN-troepen langs de Israëliisch-Egyptische grens (zie foto), een wel begrijpelijke maatregel, die wij echter bepaald niet kunnen toejuichen, zijn voor het eerst sinds tien jaar de Israëliische en Egyptische legers oog in oog tegenover elkaar komen te staan. Daardoor en door de Egyptische mededeling dat Israëliische schepen en schepen met „strategische” goederen (een altijd zeer rekbaar begrip) bestemd voor Israël, de toegang tot de Golf van Akaba ontzegd zal worden, is een uiterst explosieve toestand in het Midden-Oosten ontstaan. Op het ogenblik waarop wij deze regels schrijven is het nog niet tot een uitbarsting gekomen, maar helaas moet men toch wel het ergste vrezen.

Onze sympathie gaat in dit conflict, dat duidelijk geprovoceerd is en wordt door president Nasser in een poging zijn positie in de bepaald geen eenheid vormende Arabische wereld te versterken, uit naar Israël. Laten wij hopen dat dit bewonderenswaardig opgebouwde en democratische land de zelfbeheersing zal blijven betonen, die in deze situatie zo noodzakelijk is en dat anderszijds het gebrauw van Nasser niet tot daden zal leiden.

Geen oude schoenen weggooien voordat de nieuwe er zijn

Vervolg van pagina 3

ziens nog wonder wel met de eisen van vandaag den dag. Daartegenover is echter de bijdrage van liberalen evenzeer onmisbaar. Dier aandeel zij in iedere nieuwe combinatie de verdediging van de rechtsstaat en de staatkundige gelijkheid en vrijheid, elementen die het liberalisme te allen tijde met kracht voorstond.

In zeer grote lijnen gezien acht ik een oplossing een tweepartijstelsel met randversiering. Enerzijds een Nationale partij van algemeen christelijke signatuur, die zou moeten ontstaan uit die groepen in de confessionele partijen en de VVD, die het over het ideologische, het economische en het sociale eens kunnen worden, anderzijds een in het ideologische vlak minder traditioneel georiënteerde groepering, die in economisch de richting uit wil die de leidende groep in de Partij van de Arbeid naar mijn indruk thans ongeveer voor ogen staat.

Wie om de oude begrippen te gebruiken ideologisch links staat en economisch wat meer naar rechts zal een keuze moeten maken wat hem het zwaarste weegt of zijn heil zoeken in een sterk links georiënteerde burgerlijke groepering zoals wij die in Denemarken en Engeland kennen. Tot hier genaderd merk ik tussen haakjes op dat ik niet voor een wijziging van kiesstelsel voel die tot uitschakeling der kleine partijen leiden zou. Mijns inziens is dat overbodig als er twee grote partijen bestaan, die duidelijk en op alle punten van elkaar zijn gescheiden. Het zwak van het huidige stelsel ligt namelijk vooral daarin, dat bijna alle groeperingen niet in zich omschreven zijn maar economisch, sociaal en ideologisch een wat onsamenhangende massa vormen.

Bovendien wordt electoraal gezien te veel gehengeld naar de stemmen van kiezers met onderling ver uiteenlopende denkbeelden, en dit leidt er op zijn beurt toe dat in de politiek werkelijk bekwame en geprofileerde figuren onbruikbaar worden: wie Jan en alleman wat bieden wil moet datgene bieden wat de grootste gemene deler verlangt en dat is nu eenmaal, uitzonderingsomstandigheden voorbehouden, degene die aantrekkelijke gemeenplaatsen in bekoorlijke vorm naar voren weet te brengen en zich te allen tijde van positief partij kiezen onthoudt en onthouden heeft. De beslissing van Zijlstra spreekt boekdelen.

EIGEN IMAGO

Versterking van ons politiek personeel met eersterangsfiguren is dringend nodig, en die zijn soms fel, eenzijdig en ongemakkelijk. Thorbecke, Kuijper, Troelstra en Sam van Houten! Beleefdheidshalve blijf ik maar bij de doden.

Beide nieuwe groepen kunnen om een eersterangsfiguur een eigen imago opbouwen. Zij vormen immers innerlijk een eenheid, met eigen vaste aanhang. Hun aantrekkingskracht op de floating vote moet positief van aard zijn. Niet het produkt van een aftelsom of van neven-omstandigheden.

Praktisch gezien kan een begin van een logische en natuurlijke ontwikkeling vormen de vraag wie het kabinet-De Jong in de onderscheiden regeringspartijen blijvend zullen willen steunen, zowel nationaal en sociaal als qua een gezonde financiële en monetaire politiek. Forceren is in het algemeen weinig zinvol, de meeste Nederlandse politici hebben hun les intussen wel geleerd en er komt gelegenheid genoeg voor scheiding der geesten. Wanneer die scheiding zich echter aankondigt, kan pappen en nat houden fataal worden. Te sterke compromissaire gerichtheid is op dat ogenblik bepaald niet de historische eis.

Ten slotte kan enige samenspraak vooraf van degenen, die terwille van Nederland hetzelfde beogen, wellicht onvermijdelijk zijn. Als de zaken duidelijk gesteld worden zit hier allerminst een element van illoyaliteit tegenover de eigen partij in. Meer een kwestie van het niet ontzien van heilige huisjes om met een historisch woord van Nederlands jongste Kamerlid te eindigen.

Is de NRC de krant voor een heer van stand?

Wij geven dagelijks de merkwaardige belevenissen prijs van een van de laatste heren van stand: heer O.B. Bommel.

Toch wordt de NRC niet gemaakt met het oog op heren van stand alléén. En ook niet uitsluitend met het oog op enige andere sociale categorie.

De NRC wordt gemaakt voor een open trant van denken. Voor mensen die van het pertinente zwart/wit niet willen weten. Die integendeel graag speuren naar het gelijk tussen welles en nietes.

De NRC wordt gemaakt voor mensen die zich niet al te zeer inlaten met het klein gedoe. Maar die afstand nemen. Zij appreciëren het gevoel voor proporties dat de NRC in haar berichtgeving, haar commentaar en haar opmaak kenmerkt.

De NRC is goed geïnformeerd. Geeft veel feiten. Zo bondig mogelijk geformuleerd. De NRC is sterk betrokken bij wat er in de wereld omgaat. Maar is nooit opgewonden. En dat is goed, in een wereld waar het aan spanningen niet mankeert.

Mogen wij u uitnodigen een proefabonnement te nemen?

Coupon

Ik wil ervaren wat het betekent een genuanceerde krant te lezen. Stuur mij 3 weken de NRC voor de kennismakingsprijs van f 1.25.

Naam: _____

Adres: _____

Plaats: _____

Coupon in open envelop gefrankeerd met 12 cts zenden aan: NRC N.V., Postbus 824, Rotterdam. Of bel (010) 111000 toestel 187.

AL DEZE MENSEN STEMMEN OP DE VVD, MAAR SLECHTS TWEË ZIJN LID

U kent ze, ook in uw kring. Mensen die met de VVD sympathiseren, die elke keer VVD stemmen..... Maar ondanks hun sympathie, ondanks hun overtuiging is het woord „lidmaatschap“ Grieks voor hen. Niemand kan zich in deze tijd de weelde veroorloven om in politiek opzicht een masker te dragen. Hoe meer mensen met open vizier (als lid dus) voor de VVD-beginselen uitkomen, des te sterker kan de partij deze

beginselen doen gelden. Met één pennestreek kunt u de VVD al helpen. Geef ons naam en adres op van een VVD'er incognito in uw omgeving. Wij sturen hem dan ZES WEKEN LANG GRATIS Vrijheid en Democratie om hem rijp te maken voor zijn lidmaatschap. Nog beter: maak hem nu meteen lid. Eén enkel woord van u, als vriend of kennis, werpt meer gewicht in de schaal dan een dozijn verhandelingen van ons.

Ja,
de VVD
kan op mij
rekenen!

COUPON

Aan het Secretariaat van de VVD
Koningin: egracht 61
's-Gravenhage

Volgens inzender van deze coupon
kunt u met kans op succes zes weken
lang gratis het blad „Vrijheid en
Democratie“ zenden aan:

Naam: .....

.....

Adres: .....

.....

Plaats: .....

.....

Vrijheid en democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 919

VRIJDAG 2 JUNI 1967

Levensader van Israël in gevaar

DE moderne tijd kent zijn eigen aardigheden. Men kan, als staat, ter verdediging van absoluut gerechtvaardigde belangen een militaire actie ondernemen. Man kan een eclatante zege behalen en toch, wanneer de wereldmachten dit eisen, gedwongen worden zich terug te trekken en de „vruchten” van zijn overwinning te verliezen. Dit is precies wat gebeurde toen in 1956—1957 Israël na een triomfante campagne in de Sinaï op bevel van de VN-assembly naar zijn eigen Israëlische basis moest terugkeren.

Dit ging toen betrekkelijk gemakkelijk, omdat de twee grote machten op deze aarde, de Verenigde Staten en Rusland het voor eenmaal en althans op dit punt eens waren. Betrekkelijk gemakkelijk. Want gedurende vier maanden heeft de toenmalige premier Ben Goerion het bestaan met vrijwel geheel de wereld tegen zich, aan twee punten vast te houden. Hij zou de Israëlische troepen eerst dan terugtrekken uit de Gaza-strook, als zijn land twee garanties kreeg:

- Dat de raids van de Egyptische infiltranten zich niet zouden herhalen.
- Dat Israël, conform aan het internationale recht, vrije doortocht zou verkrijgen door de Straat van Tiran van en naar zijn haven Eilat. Beide punten waren immers de reden geweest voor de hele campagne.

Ben Goerion kreeg ten slotte genoegen. Want eerst Foster Dulles — toen Amerikaans minister van buitenlandse zaken — daarna president Eisenhower hebben ondubbelzinnige verklaringen afgelegd. Zo gaf Foster Dulles in een aide-mémoire van 11 februari 1957 te kennen, dat de Verenigde Staten de Golf van Akaba als een „internationale waterweg” beschouwen en dat „geen natie het recht heeft vrije en onschuldige doortocht door de Golf te verhinderen.” De 18de februari 1957 nam president Eisenhower in een radiorede hetzelfde standpunt in. Bovendien zouden de Verenigde Staten als lid der Verenigde Naties een regeling trachten tot stand te brengen. Er zou een United Nations Emergency Force (UNEF) in de Gaza-strook worden opgesteld. En dit ter verzekering, dat oorlogsdaden in dit buffergebied achterwege zouden blijven.

Toen, eerst toen, gaf Ben Goerion toe. Hij meende garanties te hebben verkregen vooral voor vrije doortocht door de Golf van Akaba. Deze garanties zijn gedurende meer dan tien jaar proefhoudend gebleken.

THANT

Dit alles moet men scherp in het oog houden om de situatie te begrijpen die ontstaan is door Nassers plotselinge eis: terugtrekking van de United Nations Emergency Force. En vooral door — zoals mr. Toxopeus het in de Tweede Kamer formuleerde — „Oe Thants „bedenkelijke haast” met het terugtrekken van deze troepenmacht. In diezelfde Kamervergadering verklaarde mr. Luns, dat Oe Thants bevel „de wereld heeft ontsteld en verbaasd”.

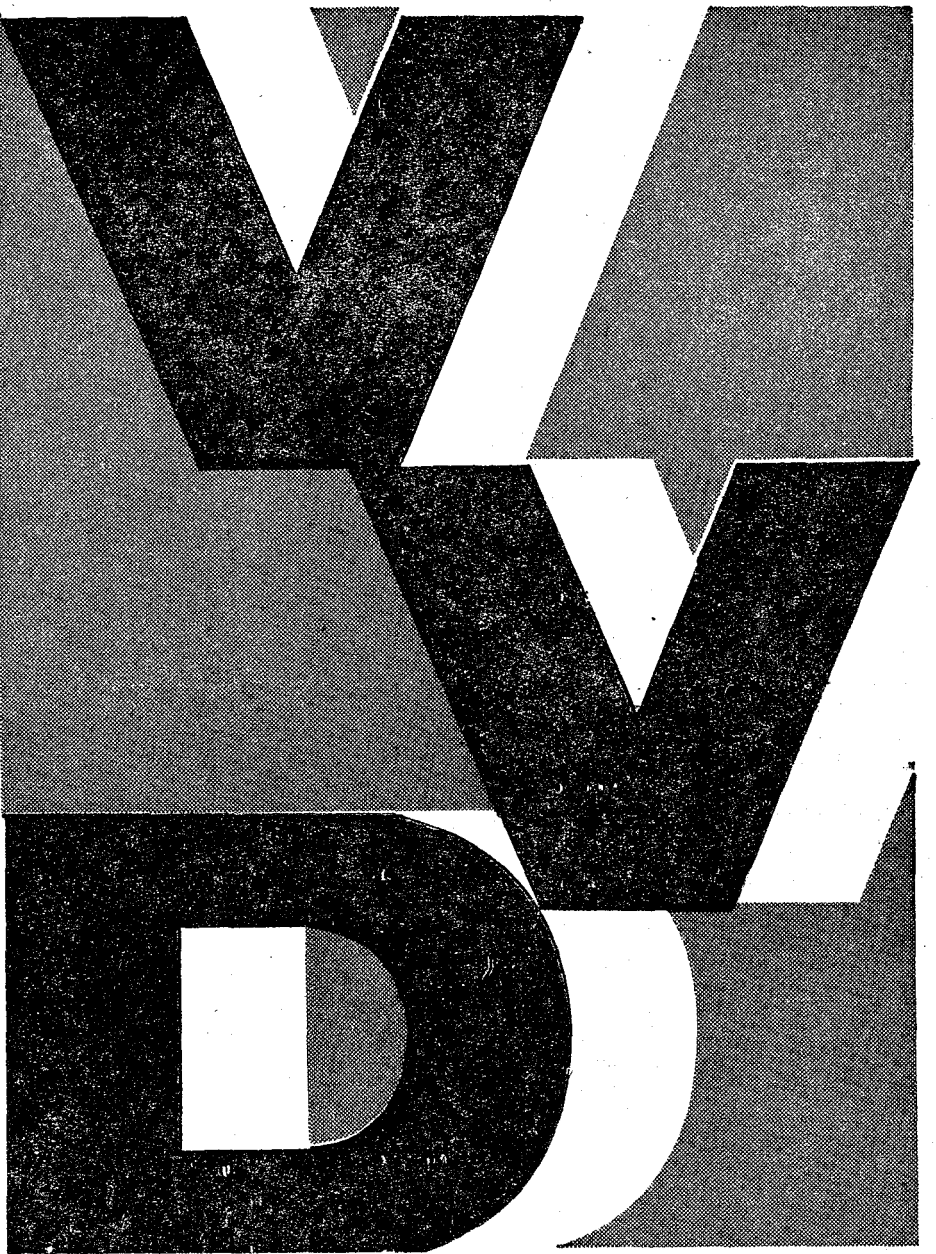
Strikt formeel was de secretaris-generaal na het horen van een consultatieve commissie misschien gerechtigd dit besluit te nemen. Politiek had hij de Assemblée, die destijds immers tot de instelling van de UNEF besloten had, moeten inschakelen. Het is niet te veel gezegd, dat de secretaris-generaal ondanks al zijn verdiensten in het algemeen, hier de grootste blunder van zijn carrière heeft gemaakt. Zijn overhaast besluit heeft immers de crisis in het Midden-Oosten eerst recht acuut gemaakt.

ZELFBEHEERSING

Intussen is men in de hoofdsteden van deze wereld blijkbaar zeer intens doende de gevolgen van deze gevaarlijke crisis te limiteren. En te voorkomen dat tot oorlogsgeweld wordt overgegaan. Dat daarbij met name van de zijde van Israël een maximum aan zelfbeheersing wordt gevraagd, is duidelijk.

Niet minder duidelijk is, dat, als de Verenigde Staten en Rusland het eens zouden zijn in een streven naar werkelijke ontspanning, de acute crisis spoedig tot het verleden zou behoren. De narigheid is echter, dat, althans in het Midden-Oosten, de „koude oorlog” plotseling in volle hevigheid schijnt te zijn opgeleefd. Rusland steunt met woorden en wapenleveranties Egypte en Syrië. Het tracht immers vaste voet te krijgen in de Arabische wereld. Het lanceert absurditeiten en spreekt van Israëls „provocaties” en „agressie”. Ook heeft het met omkering van de waarheid verklaard, dat „alleen Israël aansprakelijk is voor de huidige gespannen toestand.”

Dictator Nasser heeft het met zijn aanvraag voor een spoedbijeenkomst van de Veiligheidsraad nog iets onbeschaamder gedaan. „De bedreiging van de internationale vrede en veiligheid” zou veroorzaakt zijn door „Israëls agressieve politiek”. Pertinente onzin, waarover men zou kunnen lachen als het niet zulk een tragische

aangelegenheid als oorlog-of-vrede betref.

COMPROMIS?

Op het moment dat wij dit schrijven tracht men — vooralsnog tevergeefs — tot resultaten te komen in de Veiligheidsraad. Maar, nogmaals, het zal vooral van Amerika en Rusland afhangen, die kennelijk beide zich bewust zijn van de gevaren van een nieuwe oorlog — waar dan ook — of men tot een compromis zal komen, dat tegenover Israël de noodzakelijke rechtvaardigheid betracht.

Inmiddels zijn zowel uit Washington als uit Moskou boodschappen naar Israël uitgegaan, die tot kalme aanspreken. En Kosygin zou Nasser de verzekering hebben gegeven, dat de Sowjet-Unie aan de Arabische kant staat. Of aan deze verzekering een aansporing tot zelfbeheersing was toegevoegd, werd niet vermeld.

Naar de New York Times verneemt, zou de Amerikaanse regering een compromis-voorstel overwegen. Dit zou een afkoeling in twee etappes beogen. In de eerste fase zou de Golf van Akaba moeten worden opengesteld voor alle schepen, behalve die onder Israëlische vlag varen. In de tweede fase zou een internationale conventie tot stand moeten komen. Daarin zou weliswaar de Egyptische soevereiniteit over de Golf worden erkend, maar Israël zou vrije doorvaart moeten her krijgen, behoudens enige beperkingen in tijd van oorlog.

Bedenkt men, dat Egypte en de andere Arabische Staten zich nog altijd in „oorlog” met Israël beschouwen, dan is het niet gemakkelijk optimistisch te zijn ten aanzien van dit eventuele compromis. Bovendien zou in die tussentijd — die lang kan duren — Israël van een levensader zijn beroofd.

Hoe men bij dit alles tot een oplossing zou moeten komen, is vooralsnog moeilijk in te zien. Uitgaande echter van de these, dat het Westen rekening wenst te houden met vitale belangen van Israël, moet men in spanning afwachten, hoe de toestand zich ontwikkelen zal. Op het ogenblik wordt er nog gepraat en zwijgen de kanonnen. Maar Nasser wenst op korte of lange termijn de vernietiging van de Staat Israël. Dit te verhinderen behoorde het doel van alle leden der Verenigde Naties te zijn.

L. M.

PRIKKELS

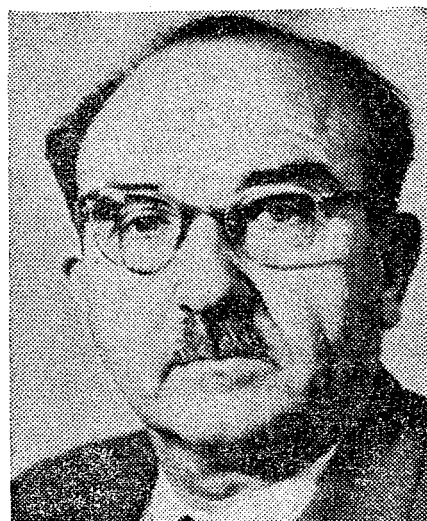
● **Hoofdartikel Het Parool:** „Maar dit alles doet niets af aan het feit, dat ons economische systeem, zoals dat sinds de jaren vijftig steeds duidelijker vorm heeft gekregen, heeft geleid tot een ongekende stijging van het welvaartspeil. Merkwaaardig is nu, dat de waardering daarvoor in de publieke opinie nog altijd zo gering is, waarbij met name de ondernemers het in de kritiek altijd weer moeten ontgelden. Het wantrouwen tegen de ondernemersfiguur mag dan historisch verklaarbaar zijn, nu de klassenstrijd — behalve dan in de geesten van een betrekkelijk kleine groep dogmatici — tot het verleden behoort, is ook de basis voor dat negativisme tegenover de ondernemer weggefallen.”

● De Amsterdamse officier van Justitie mr. J. J. Abspoel: „Er is in Amsterdam een streven om het leefklimaat grondig te verpesten; om elke gebeurtenis, elke feestelijkheid te laten onttaarden in chaos, vernieling en relletjes. In deze stad van de dokwerker met vanouds een rode meerderheid, wordt zelfs op 1 mei nog de orde verstoord. Er is alleen maar plaats voor de terreur van de volstrek normlozen, die het aan moed ontbreekt en handelen als ratten die uit de riolen tevoorschijn komen.”

● Mr. G. Ch. Aalders, voorzitter van de Nederlandse vereniging van ex-politieke gevangenen Ex-pogé op het Jaarcongres te Maastricht over het planten van de rode vlag en het sullen met een krans bij het nationaal monument op de eerste mei: „Deze walgelijke misdragingen betekenen een verachting van hen, die het hoogste offer gaven. Gelukkig is de politie er tijdig in geslaagd een einde te maken aan deze vunzigheden. Elke maatregel is gewettigd om herhaling te voorkomen.”

NASSER
...vernietigen...

ESJKOL
...zelfverdediging...

- Pag. 3: Succes voor VVD in Tw. Kamer
- Pag. 5: Toxopeus: aan zijde van Israël
- Pag. 7: Textielnota: goede beginselen

Nieuws uit de Liberale Internationale

Een deel van de aanwezigen op de vergadering van de Executieve van de Liberale Internationale, die 20 en 21 mei in de Witte Sociëteit te Den Haag werd gehouden. Zittend v.l.n.r. H. A. Kluthe, vice-president (Duitsland), mevr. Jacob (België), mr. Toxo-

peus, president (Nederland) en H. Lanning, vice-president (Denemarken). Achter de stoel van de voorzitter staat de secretaris-generaal van de Liberale Internationale, naast de Canadese minister Sanwey.

• In Ierland is een liberale partij opgericht. Contacten zijn gelegd met de Liberale Internationale.

• De Liberale Internationale zal dit jaar drie Schools for Freedom houden: één in Canada, één in Duitsland en één in Israël.

• De Executieve van de Liberale Internationale heeft met enige wijzigingen in zijn vergaderingen van 20 en 21 mei in Den Haag het organisatieschema voor de Liberale Internationale aanvaard, zoals dat door een commissie onder leiding van John Maccallum Scott, waarin voor Nederland de D. W. Dettmeijer zitting had, was opgesteld.

• De Executieve van de Liberale Internationale heeft in zijn vergaderingen van 20 en 21 mei in Den Haag voorts een aantal regels aanvaard, die voortaan zullen gelden voor de internationale congressen.

• Dit jaar zal het 20-jarig bestaan van de Liberale Internationale gevierd worden. De Liberale Internationale werd in 1947 opgericht in Oxford in Engeland. Daarom zal men dit jaar het congres ook in Engeland houden en wel in begin september. De oud-president van de Liberale Internationale, Malagodi, zal een herschreven Liberaal Manifest, dat een nieuwe uitgave is van het Liberaal Manifest van 1947, aan het congres voorleggen. De huidige president, onze landgenoot mr. E. H. Toxopeus, zal een herdenkingsrede houden.

Kopij voor deze rubriek zenden aan:
Joh. H. Springer
Alexanderstraat 16 Haarlem

Vakantie

Het vakantie seizoen is al weer begonnen, en dat duurt minstens tot oktober.

Wilt u zorgen, dat anderen door uw prettige vakantie geen last hebben? M.a.w. laat uw post nazien en zo nodig behandelen.

Reeds zijn er in april moeilijkheden geweest, doordat convocaties voor de landdag niet tijdig genoeg doorgezonden werden. Dat is natuurlijk vervelend.

Voorkomt stagnatie, dan kunt u met een gerust hart van uw vakantie genieten.

Gegevens jaarverslag

Ons jaarverslag loopt altijd van zomer tot zomer, omdat de vakantietijd zo'n duidelijke scheiding geeft tussen de activiteitsseizoenen.

De centrale-vertegenwoordigsters zijn nu bezig de gegevens te verzamelen. Willen de plaatselijke vertegenwoordigsters en vrouwengroepen haar daarbij helpen, door zo snel mogelijk haar vragen te beantwoorden? Doe het meteen als u die krijgt, dan bent u er af.

Nationale Vrouwenraad

Op vrijdag 9 juli a.s. houdt de Nationale Vrouwen Raad haar jaarvergadering om 11 uur precies in de Internationale School voor Wijsbegeerte te Leusden (bij Amersfoort), Dodenweg 8.

's Morgens is er een hele reeks van huishoudelijke zaken en korte verslagen.

's Middags om 14 uur precies zal mej. mr. E. M. Holsteyn, presidente van het oecumenisch Vrouwen Contact, een inleiding houden over het onderwerp „Staan vrouwenverenigingen de eigen emancipatie in de weg?” Na de thee is er discussie in groepsverband.

Het is een onderwerp, dat de laatste maanden sterk naar voren is gekomen, mede in verband met het voortbestaan van vrouwenorganisaties. Onze presidentte heeft dit op de landdag ook even aangevoerd.

's Avonds om 18.15 uur precies zal op verzoek van de bond van gescheiden vrouwen „Divortium” aan de orde worden gesteld: Een grondig onderzoek naar de waardering van de rechtspositie „van de gehuwde vrouw in Nederland”, te behandelen door prof. mr. J. M. Polak, hoogleraar in Wageningen en mevr. mr. Singer-Dekker, lid der Tweede Kamer.

Alle leden van de aangesloten organisaties hebben toegang tot deze vergadering, dus ook wij.

Het was helaas niet mogelijk deze aankondiging eerder te plaatsen, en evenmin kunnen wij de hele uitvoerige convocatie hierin opnemen.

Wie de vergadering of een deel ervan wil meemaken, raden wij aan zich onmiddellijk te wenden tot de secretaresse van de Nationale Vrouwen Raad, Koninginnegracht 1c, Den Haag, onder vermelding „Vrouwen in de VVD.”

De kosten zijn f 10,- ('s morgens en 's middags met lunch en 1 x bus); f 11,- ('s middags en 's avonds met middagmaal en 1 x bus). f 15,- (hele dag met 2 maaltijden en 2 x bus). Extra bus van station Amersfoort 10.35 uur en 's avonds terug 21.16 uur.

Postgiro 503273 t.n.v. penningmeesteresse Nationale Vrouwen Raad te Rotterdam.

Als gevolg van een vertraging in de postbestelling was het niet mogelijk bovenstaande tekst in het nummer van vorige week te plaatsen zoals in de bedoeling lag. Red.

ALGEMEEN SECRETARIAAT
V.V.D.
Koninginnegracht 61
's-Gravenhage
Telefoon (070) 604803
Giro 67880

UIT DE PARTIJ

• Groningen

Ruim 70 VVD-leden begaven zich zaterdag 21 mei per bus naar Nieuwe Schans waar men zich inscheeptte voor een boottocht naar Termuntenzyl. Op de woelige golven werd het anker uitgetrokken. De heer Lindenbergh, voorzitter van het waterschap Oldambt, gaf hier een uitgebreide toelichting op de situatie rondom de Dollard en de drooggevallen plaat. Vervolgens werd een bezoek aan de Johannes Kerkhovenvolder gebracht, waar de heer A. K. Buisqool, directeur van een 500 hectare groot landbouwbedrijf, een toelichting gaf op de problematiek van de landbouw.

In een van de daar aanwezige schuren sloot de nieuwe voorzitter Scherpenhuizen een voor de afdeling geslaagd sociëteitsseizoen.

Voor het komend seizoen staat een nieuw uitgebreid programma op stapel.

• Leeuwarden

Het secretariaat van de kamercentrale Leeuwarden is overgenomen door de heer H. J. Vos, Jac. Hepkemastraat 11, te Heerenveen, tel. 05130 - 4025.

• Nijmegen

De telefoonnummers van de secretaris en de penningmeester van de afdeling Nijmegen zijn gewijzigd. Het secretariaat is voortaan bereikbaar onder no: 08800-71325. De penningmeester kan men bereiken door 08800-71076 te draaien. De wijzigingen, die het gevolg zijn van het in gebruik nemen van een nieuwe telefooncentrale, zijn in het telefoonboek van het district Arnhem opgenomen.

• Limburg

Het Bestuur van de Kamercentrale Maastricht deelt mee dat op vrijdag 30 juni om 20.00 uur in de bovenzaal van de Stadsschouwburg te Sittard een vergadering van de Kamercentrale Maastricht zal worden gehouden. Naast een aantal huishoudelijke punten vermeldt de agenda een conceptvoorstel ter stimulering van activiteiten in Kamercentraleverband. In verband met het belang van dit voorstel wijst het bestuur nogmaals op de mogelijkheid voor alle leden der afdelingen, welke tot de centrale behoren (d.w.z. alle afdelingen in de provincie Limburg) deze vergadering bij te wonen, en nodigt alle leden in Limburg derhalve dringend uit.

• Steenwijk

Op vrijdag 16 juni zal ons Eerste-Kamerlid de heer R. Zegering Hadders spreekuur houden te Steenwijk, 's avonds tussen zeven en acht uur, in hotel Van der Woude.

• Commissie Ruimtelijke Ordening

Op 29 mei hield de commissie Ruimtelijke Ordening haar achtste vergadering te Utrecht. Een herziene versie van het door een van de leden opgestelde concept-rapport werd behandeld. Diepgaand werd ingegaan op de vraag wat nu precies onder ruimtelijke ordening verstaan dient te worden. Punten als het openbaar vervoer en het bestaan van overheidsbedrijven vormden tevens een onderwerp van gesprek.

Tijdens de gehele discussie speelde de vraag naar de van liberaal oogpunt uit meest juist geachte benaderingswijze de belangrijkste rol.

• Ooststellingwerf

In de onlangs gehouden algemene ledenvergadering van de VVD-afdeling Ooststellingwerf werd de voorzitter, de heer H. R. van Beek, herbenoemd, terwijl de heren J. H. van Hulzen, J. C. van der Burg (beiden te Oosterwolde) en H. Vondeling (te Appelscha) in het bestuur gekozen werden. Als secretaris treedt thans op de heer J. C. van der Burg, De Muynhorn 12, Oosterwolde. (tel.: 05160-2712)

HBU **HBU**

Hij is van alle markten thuis...!

door als cliënt gebruik te maken van de informatiebronnen, waarover de HBU beschikt, dank zij haar uitgebreid net van eigen kantoren en correspondenten over de gehele wereld.

Ook voor U: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

Vrijheid en Democratie

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonnementen toestel 249, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:

Ph. C. la Chapelle jr.
Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B
te Amsterdam-C.

Staatsdeelneming in oliewinning thans van de baan

Het kan verkeren, ook in de politiek. Twee jaar geleden — om precies te zijn op 1 juli 1965 — verwierp een Kamermeerderheid bij de behandeling van de Mijnwet continentaal plat (de zgn. „natte mijnwet”) een amendement van onze geestverwant mr. Portheine om de mogelijkheid van staatsdeelneming in de oliewinning in het ontwerp te schrappen.

Kanttekening

Inspraak

De wethouders en de gemeenteraad van Amsterdam hebben een inspraak gekregen bij de benoeming van een nieuwe burgemeester van de hoofdstad. Daarmee komt in de openbaarheid wat in tal van gevallen reeds geschiedde: consultatie van gemeentebesturen door commissarissen van de Koningin, om te peilen hoe de stemming in een gemeente is. Tot nu toe gebeurde dat steeds in stilte. Aan een openbaarheid, zoals nu met betrekking tot Amsterdam wordt betracht, zitten m. i. zowel voordelen als schaduwzijden. Een voordeel is dat de adviezen, raadgevingen en wenken een meer officieel karakter krijgen. Een nadeel is dat het daardoor moeilijker wordt die adviezen naast zich neer te leggen.

Toch zal men, als men het met de adviezen niet eens is, de kracht moeten hebben om er geen gevolg aan te geven. In het bijzonder in de Amsterdamse situatie moet de regering, na alles wat er gebeurd is, met alle facetten rekening houden en niet alleen afgaan op de stemming van wethouders en raadsleden. Nog altijd benoemt gelukkig in ons land de Kroon de burgemeester. Laat men niet trachten langs achterdeurtjes die benoeming te veranderen in een verkiezing.

Rijksweg 10

Het was een goede gedachte van de gemeente Noord-Oost-Polder om ter gelegenheid van de feesten in verband met het 25-jarig bestaan van de polder, met nadruk de aandacht te vragen voor de zo noodzakelijke totstandkoming van rijksweg 10. Het gaat daarbij om de verbinding van Amsterdam met het noorden van ons land.

Dat het streven van de gemeente Noord-Oost-Polder ondersteund werd en wordt door de Kamers van Koophandel voor Amsterdam en voor het Noorden des lands, bewijst hoezeer ook in economisch opzicht de totstandkoming van rijksweg 10 een primaire zaak is. Wij sluiten ons dan ook graag bij dit streven aan en hopen dat de rijksweg er binnen afzienbare tijd zal komen.

Eén op één

Vrijheid en gezag lijken in tegenstelling met elkaar te zijn. De gezagsverheerlijkers neigen er toe om de vrijheid zoveel mogelijk aan banden te leggen. De vrijheidsapostelen vinden de vrijheid zó belangrijk, dat als men hen hun gang zou laten gaan een chaos zou ontstaan. Het juiste midden is, zoals professor mr. C. W. de Vries eens formuleerd heeft: vrijheid in gebondenheid. Dat is ook de liberale opvatting van de verhouding tussen gezag en vrijheid, twee moeilijk af te bakenen begrippen, die toch voor een harmonieuze samenleving van wezenlijk belang zijn. Als men dat inziet, dan helpt men mee om de VVD te maken tot een grote partij. Dan helpt men mee het ledental op te voeren in de actie „Eén op één”. Ieder lid van de VVD brengt in deze actie één nieuw lid aan. Wij hopen dat zo het ledental van de VVD tegen het eind van dit jaar verdubbeld zal zijn. Het ligt aan u, helpt u mee?

D. W. DETTMEIJER.

Dat amendement was helemaal niet zo verbazingwekkend, want het wilde aldus slechts het voorstel herstellen, zoals het oorspronkelijk door minister Andriessen, tijdens het Kabinet-Marijnen, was ingediend.

Dat Kabinet-Marijnen, waarin de confessionele partijen en de VVD samenwerkten, kwam echter ten val en prompt wijzigde de socialistische minister Den Uyl uit het Kabinet-Cals het ontwerp in die zin, dat staatsdeelneming ook voor de oliewinning wel mogelijk werd gemaakt.

Het amendement-Portheine werd op 1 juli 1965 met grote meerderheid verworpen (28 tegen 88 stemmen); doordat van de KVP-fractie slechts drie leden er hun stem aan gaven en van de ARP-fractie zelfs niemand!

Deze verwerping was voor onze fractie en vier leden van de CHU aanleiding, om daarna hun stem aan het ontwerp te onthouden.

Er moest nu nog een algemene maatregel van bestuur worden uitgevaardigd, waarin de concessievoorwaarden, waarop de oliemaatschappijen in ons gedeelte van de Noordzee zouden kunnen gaan boren en vervolgens bij succes de olie en/of het gas zouden kunnen exploiteren, zouden worden vastgelegd.

Minister Den Uyl, vergetend, dat wie het onderste uit de kan wil hebben, het lid op de neus krijgt, overvroeg bij de besprekingen met de particuliere maatschappijen dusdanig, dat vaststelling maar voortdurend op zich moest laten wachten. En zo was de AMvB nog niet afgekondigd toen ook het Kabi-

Bij de behandeling van het goedkeuringsontwerp heeft ir. Oele, van de PvdA, tevergeefs gepoogd het aldus voor te stellen, dat de Staat — beter: de gemeenschap — nu minder revenuen zou ontvangen.

Noch dit, noch het omgekeerde valt op dit ogenblik te bewijzen, maar de niet-socialistische meerderheid van de Kamer betoogde terecht, dat te hoog opgeschreefde voorwaarden toch niet een maximale opbrengst garanderen.

Zoals ons nieuwe fractielid de heer Koudijs in een goed en bondig betoog uiteenzette, heeft onze VVD-fractie zich steeds op het standpunt gesteld, dat de te stellen concessievoorwaarden niet te veel zullen mogen afwijken van de voorwaarden, die worden gesteld voor andere landen rondom de Noordzee. De oliemaatschappijen hebben geen onbeperkt budgetrecht en de voorwaarden dienen voor hen toch een zekere aantrekkelijkheid te hebben, willen zij zoveel kosten maken en risico's nemen.

De heer Koudijs verklaarde zich ten slotte bereid, de gestelde voorwaarden te aanvaarden, omdat wij van mening zijn dat zij een redelijke kans scheppen tot optimale exploitatie. Hij aanvaardde ook het verschil tussen de government-take bij olie en bij gas en toonde zich verheugd, dat de staatsdeelneming bij de oliewinning is weggefallen.

FISCALE ONGELIJKHEID

Een succesje voor onze woordvoerder en enkele andere sprekers was ook, dat minister De Block namens minister Witteveen kon mededelen, dat deze zich bereid had verklaard een dusdanige wij-

Optimale revenuen voor de gemeenschap

net-Cals op zijn beurt weer ten val kwam.

Het interim-Kabinet-Zijlstra, begrijpend hoezeer de gemeenschap door dit uitstel geschaad zou kunnen worden, heeft de zaak toen snel aangepakt. En op de juiste manier. De te hoog opgeschreefde voorwaarden werden iets gunstiger gemaakt en... de door minister Den Uyl in zijn ontwerp AMvB voorziene mogelijkheid van staatsdeelneming werd niet opgenomen!

Aldus werd de AMvB gepubliceerd. En het was de minister van Economische Zaken mr. De Block uit het inmiddels gevormde Kabinet-De Jong, waar de VVD weer aan deelneemt, die het goedkeuringsontwerp voor de aldus door zijn voorganger, minister Bakker, vastgestelde AMvB in de Tweede Kamer verdedigde.

PORTHEINE KREEG TOCH GELIJK

Zo was dus de gedachte van het in juli 1965 verworpen amendement-Portheine ten slotte toch gevolgd en met de VVD en de CHU konden nu ook de KVP-fractie in haar geheel en de ARP zich daarmee verenigen.

Toen de communist Marcus Bakker vaststelde, dat aan het verworpen amendement-Portheine dus toch in feite was voldaan, kon de heer Joekes dan ook bij interruptie terecht reageren met: „Dat bewijst, hoe men in slechts twee jaar zoveel wijzer kan worden.”

ziging in de vennootschapsbelasting te zullen aanbrengen, dat Nederlandse en buitenlandse bedrijven op gelijke fiscale voet worden behandeld. Komt deze wijziging niet tijdig tot stand, dan zal een Nederlandse vergunninghouder verlaaging van de vennootschapsbelasting krijgen indien hij aantoon, belangrijk meer te betalen dan buitenlandse concurrenten gemiddeld betalen aan winstaandeel.

Een socialistische motie (van ir. Oele) om de helft van het Nederlandse deel van het continentale plat vooralsnog niet in concessie te nemen, kreeg alleen de stemmen van de PvdA, de PSP en de CPN, die ook de tegenstemmers waren bij de eindstemming over het ontwerp (aangenomen met 80 tegen 37 stemmen).

Een tweede socialistische motie, welke poogde om de Staatsmijnen in deze zaak werkzaamheden op te dringen, waar de leiding van dit bedrijf zelf niet eens prijs op stelt, zoals minister De Block zei, werd voorlopig voor verwerping gespaard doordat de indiener de suggestie van de D'66er dr. Imkamp aangreep om zelf aanhouding te vragen totdat een aanhangig ontwerp omtrent de Staatsmijnen aan de orde komt.

Tot slot willen wij vermelden, dat de heer Koudijs bij dit ontwerp optrad als vervanger van mr. Portheine, die zich voordien steeds met deze aangelegenheid had bezig gehouden, maar thans wegens andere ambtsbezigheden in het buitenland vertoefde. A. W. A.

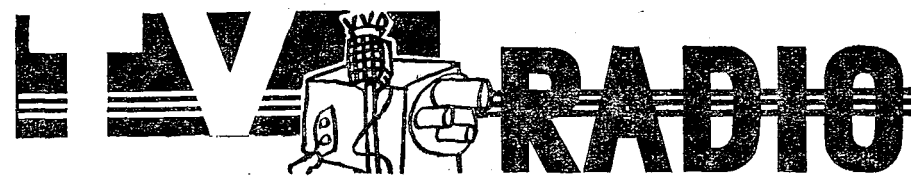
G. KOUDIJS
...goed en bondig betoog...

DRS. TH. H. JOEKES
...in twee jaar zoveel wijzer...

MR. F. PORTHEINE
...toch gelijk...

Radio-uitzending van de VVD: dinsdag, 6 juni, van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m.).
Televisie-uitzending van de VVD: woensdag 7 juni, van 20.20—20.30 uur, Nederland I.

N.V. RIJNSTAAL

Telefoon 24941/45 · Arnhem

Postbus 42

FABRIKANTE
VAN
GELASTE
STALEN BUIZEN

C O P I J N
G R O E N E K A N

*
REEDS MEER DAN
TWEDE EEUWEN EEN
BEGRIIP VOOR
boomkwekerij-
produkten
EN
tuinarchitectuur
*
TELEFOON 03401—1207

Een belangrijke kleinigheid

IN de Amsterdamse oosthaven is vorige week een bedrijf geopend. De wethouder voor economische zaken, de heer G. K. J. M. Hamm, heeft daar de Amsterdamse Stuwadoor Terminals officieel in gebruik gesteld. Deze nieuwe NV is eigenlijk niet zo nieuw. Zij is opgericht door twee bestaande havenbedrijven — NV Havenbedrijf „De Rietlanden” en de NV Scheepvaart- en Expeditiebedrijf Gebr. Scheuer — die in deze nieuwe NV weinig meer doen dan de bestaande inrichting gebruiken voor een gemeenschappelijk project, namelijk de behandeling en overslag van hout en andere bosproducten.

Maar toch is hier iets belangrijks gebeurd. Door de concentratie van activiteit in deze tak van de Amsterdamse havenbezigheid kan een nieuwe impuls worden gegeven aan de houthandel via Amsterdam. Het duidt op een nieuwe aanpak, een doorbreken van de ietwat moedeloze houding die de laatste jaren toch wel enigszins in de haven was te merken.

De houthandel is voor Amsterdam

van niet geringe betekenis, zoals trouwens voor het hele land. De handel, vooral in zacht hout, was de laatste jaren nogal toegenomen, maar daarvan heeft Amsterdam niet voldoende geprofiteerd. Wethouder Hamm zei bij opening van de AST het volgende:

Gedurende de afgelopen tien jaren is de Nederlandse invoer van zacht hout uit Zweden, Finland en Rusland — landen die vrijwel de hele overzeese aanvoer van zacht hout leverden — gestegen met ruim 60%. De aanvoer in de drie grote houthavens Rotterdam, Zaandam en Amsterdam is echter in deze tien jaar met minder dan 10% toegenomen, zodat daar gesproken kan worden van een relatief sterke achteruitgang. De winst is binnengehaald door kleinere losplaatsen in het noorden des lands en in nog veel sterkere mate door steden in het binnenland als Utrecht, Kampen, Deventer, Alkmaar, Zwolle, Den Bosch en vele andere.

Ook op de oorzaken van deze verschuiving ging de wethouder even in door erop te wijzen dat de verbetering van de binnenwateren, die een onbelem-

merde vaart van houtcoasters tot diep in het binnenland mogelijk heeft gemaakt, het voor de ontvanger van het hout aantrekkelijker maakte om rechtstreeks voor zijn deur te laten afleveren.

Het komt er dus eigenlijk op neer dat de concurrentiepositie van de grote havens relatief was verslechterd. Er is bij de opening van de AST niet over gesproken, maar de prijsverschillen per ton hout waren nogal aanzienlijk.

Wil Amsterdam daar nu iets tegenover plaatsen, dan zal een goedkopere aanvoermethode moeten worden gevonden. Vanouds geschiedde de lossing van zacht hout in Amsterdam vanuit op stoom gemeerde schepen, van waaruit het hout op dekschuiten wordt overgebracht. Het nieuwe streven is nu om het hout met gespecialiseerde schepen in zoveel mogelijk uniforme pakketten te verscheppen en te verhandelen. Dat kan voordeliger zijn, indien de transporten groot genoeg zijn; daarbij komt dan dat de grotere schepen die daarvoor worden gebruikt zich op de binnenwateren moeilijk zullen kunnen bewegen. Met deze aanvoer overzee van gepacketteerde

houtladingen in grote hoeveelheden en snelle overslag en transport landinwaarts kan de concurrentiepositie worden verbeterd. In andere landen is men daarmee ook al bezig; in Canada bijvoorbeeld hout uitsluitend gepacketteerd verscheept.

Het nieuwe bedrijf in de Amsterdamse haven is thans ingericht op deze transportvorm: snelle overslag uit gespecialiseerde schepen en een goed distributiecentrum voor verdere verzeding. Daarmee is een belangrijke stap gezet op de weg naar vernieuwing.

In de Amsterdamse houthaven is lang, te lang, vastgehouden aan traditionele gebruiken en werkmethoden. Met de in gebruikneming van de AST is deze traditionele werkwijze doorbroken. Wethouder Hamm kon dan ook terecht bij de opening zeggen: „Ik hoop dat deze belangrijke stap op de weg naar de zo noodzakelijke concentratie en modernisering ertoe zal bijdragen de positie van Amsterdam als eerste houthaven des lands te bestendigen en te verstevigen, hetgeen ook voor de werkgelegenheid van eminent belang is”.

Trammen, bussen, parkeren

BIJ het stedelijke vervoersbedrijf van Rotterdam is de omwenteling nu wel volledig aan de gang. Met het metrotijdperk in het verschieft voltrekken de gebeurtenissen zich in een waarlijk overrompend tempo. Een paar weken geleden nog maar hebben we een eerste serie wijzigingen in het tram- en busnet tot stand zien komen. Prompt daarop is een grondige herziening van de tariefstructuur van kracht geworden. Nog maar nauwelijks waren we aan 't een en 't andere gewend geraakt, of reeds ging de gemeenteraad akkoord met een tweede reeks veranderingen in het tram- en autobusnet op de rechter Maasoever.

Deze tweede reeks moet volgens de bestaande plannen op 1 september effectief worden. De laatste loodjes — of zo men wil: de derde fase — zijn in februari volgend jaar te verwachten, tegelijk met de indienststelling van de metro. De aanpassing in etappes van het tram- en busnet aan de door de metro te scheppen nieuwe toestand heeft het voordeel dat de klanten van het openbaar vervoer gelegenheid krijgen zich geleidelijk met de vele veranderingen vertrouwd te maken.

De indruk bestaat dat de directie van de R.E.T. de overgangsmaatregelen knap heeft beraamd en dat zij tevens voor een deugdelijke organisatie heeft zorggedragen. Zoals de zaken er nu voorstaan ziet het ernaar uit dat de om-

wenteling een zoal niet geruisloos, dan toch weinig pijnlijk verloop zal hebben. In de laatste gemeenteraadsvergadering is de directie van het gemeentelijk vervoersbedrijf daarvoor welverdiende lof toegezwaaid van verschillende kanten.

Na lezing van het voorgaande zal het niemand meer verwonderen dat het voorstel van burgemeester en wethouders inzake de tweede fase van de veranderingen in de raad hoegenaamd geen weerstanden heeft opgeroepen. Voor de commentator leverde het debat over dit onderwerp dan ook bitter weinig stof tot schrijven op. Als wij er toch nog iets van willen zeggen dan moet dit de gebleken ongerustheid van de winkeliers in het stadsdeel ten oosten van de Coolsingel betreffen. De opmerkingen van de wethouder voor de bedrijven, de heer Jettinghoff, hebben ons ervan overtuigd dat die ongerustheid misplaatst is.

Uit het betoog van de wethouder moge verder nog worden aangestipt dat de goedkope weekabonnementen een daverend succes hebben opgeleverd. Overwogen wordt derhalve de maand- en jaarabonnementen daarbij aan te passen. Logisch, zal men geneigd zijn te denken. In vergelijking met de weekabonnementen zijn de maand- en jaarabonnementen aanstands relatief te duur geweest. Voor het overige: er valt niet aan te

denken dat de afschaffing van het overstaptarief ongedaan zal worden gemaakt. Van ultra-linkse zijde was daarop krachtig aangedrongen.

ZEER geanimeerd heeft de raad in dezelfde vergadering nog gesproken over het voorstel van het college om het aantal parkeermeters in de stad met tweeduizend uit te breiden, onder gelijktijdige afschaffing van de blauwe zone. Het was merkwaardig te kunnen constateren dat zich in het denken van de raad een duidelijke evolutie heeft voltrokken. De aversie tegen de parkeermeter, die een paar jaar geleden nog zeer manifest was, bleek vrijwel geheel verdwenen. Dat is het gevolg van het onloochenbare feit dat in de achter ons liggende proefperiode het aantal overtredingen bij de parkeerschijven veel en veel groter is geweest dan dat bij de parkeermeters.

De aanschaffing van zoveel nieuwe parkeermeters ineens verraadt het streven van de gemeentelijke overheid meer evenwicht te brengen in de verhouding tussen het lang en het kort parkeren. De kortparkeerder begint dan in de knel te komen, wat wethouder Polak een dodelijk gevaar voor de stad noemde. Slechts een enkeling zag in de vermeerdering van het aantal parkeermeters geen enkel heil. Dat was 'e socialist Spruijt, die zelfs in eigen frac-

tie een solitair bleek te zijn. Omdat door het plaatsen van meer parkeermeters geen parkeerterrein wordt gewonnen, stemde hij tegen het voorstel.

Hij maakte natuurlijk een denkfout. Tenslotte gaat het immers om een beter gebruik van de beschikbare parkeerterrein. Aan een denkfout maakte zich trouwens ook de woordvoerder van de kpv-fractie, de heer Van Eijck, schuldig toen hij het college ervan beschuldigde op slinkse wijze een parkeerbelasting te willen invoeren. Een bewering die gebaseerd was op de wetenschap dat de parkeermeters een investering van f 680.000 vereisen, maar dat hun jaarlijkse opbrengst op netto f 517.000 wordt getaxeerd. Zo'n winst vond de heer Van Eijck eenvoudig onoirbaar.

Van liberale zijde — met name door de heer Van Leeuwen en wethouder Polak — is getracht de heer Van Eijck aan 't verstand te praten dat hij zich aan een weinig correcte wijze van redeneren had bezondigd. En wel omdat de zogenaamde winst moet worden verminderd met de kosten van allerlei openbare werken die de gemeentelijke overheid zich in het belang van de automobilisten moet getroosten. Het was boter aan de galg gesmeerd. Tot deze wijze van denken reikte het bevattingvermogen van de heer Van Eijck niet, zo moest het wel schijnen.

Nogmaals Scheveningen

DE vorige week spraken we de hoop uit, dat, nu Rijkswaterstaat gereed is gekomen met de plannen voor de verbetering van de Scheveningse buitenhaven, er ook schot in de uitvoering zou komen. Op het moment, dat we deze wens uitspraken, hadden we nog geen kennis kunnen nemen van het uitgewerkte project. Inmiddels is dat gebeurd en daarbij viel ons op, dat Rijkswaterstaat nauwelijks met iets nieuws voor de dag is gekomen. Er valt nauwelijks enig verschil tussen vroegere tekeningen en die van thans te ontdekken. Het verschil schuilt dan ook waarschijnlijk veel meer in de wijze van uitvoering van het project, waarbij de twee kraaneilanden, die bij de verbetering van de haven van IJmuiden dienst hebben gedaan, zullen worden gebruikt. Daardoor zal de uitvoering in drie à vier jaar kunnen geschieden.

Het wachten is nu op de beslissing van de minister van Verkeer en Waterstaat, die voor de uitvoering van het plan veertig à vijftig miljoen op tafel zal moeten brengen. Dit bedrag zal niet in één keer op de begroting gebracht behoeven te worden. In aanmerking nemende, dat het werk drie à vier jaar zal vergen, kan genoemd bedrag dus over een gelijk aantal begrotingen worden verdeeld. Dat betekent, dat op de begroting van 1968 slechts ten hoogste vijftien miljoen opgebracht zal moeten worden. Dit bedrag is tegenover de meer dan twee miljard gulden van de

rijksuitgaven nauwelijks van betekenis en daarom wil het ons voorkomen, dat de minister de knoop nu maar moet doorhakken.

Dat hij daartoe geneigd schijnt te zijn, menen we te mogen opmaken uit een voorstel van b. en w. om de buitenhaven van het rijk over te nemen. Dit voorstel zal in de volgende vergadering van de gemeenteraad aan de orde komen. Op zich is deze overneming ook niet nieuw. B. en w. hebben al bij een eerdere gelegenheid meegedeeld, dat verbetering van de buitenhaven — door het rijk uit te voeren — gepaard zou gaan met overneming daarvan door de gemeente.

Nu het daartoe strekkende voorstel op tafel ligt, lijkt het niet al te gewaagd te veronderstellen, dat het nu, na meer dan zestig jaar, eindelijk tot verbetering van de buitenhaven zal komen.

Nogmaals spreken we de wens uit, dat dit inderdaad het geval zal zijn.

DE gemeenteraad heeft inmiddels een verslag uitgebracht over de door b. en w. voorgestelde wijziging van de Algemene Politieverordening (APV). Diep onder de indruk van de zienswijze van de gemeenteraad zijn we niet gekomen. Opvallend is, dat de raad — tot nu toe althans — weinig of geen aandacht heeft geschonken aan de vele adressen, die tegen sommige bepalingen van de

nieuwe APV zijn ingediend. Aangenomen moet worden, dat b. en w. daarop in elk geval hun visie nog schriftelijk zullen geven.

Het was te verwachten, dat nogal wat aandacht zou worden geschonken aan de bepalingen met betrekking tot de demonstratievrijheid. Het was ons voorgekomen, dat de door b. en w. voorgestelde regeling nogal redelijk was, maar in het verslag toont de raad zich toch niet helemaal tevreden. Afgezwacht moet nu maar worden in hoeverre hierin nog verandering zal worden gebracht, mede met het oog op eerst nog te wijzen arrest van de Hoge Raad.

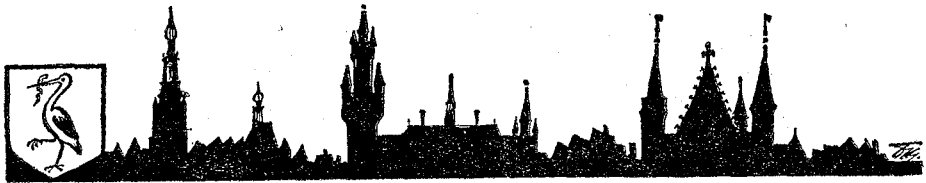
De VVD-fractie heeft zich terecht onbevredigd getoond door het feit, dat b. en w. het zgn. runnersartikel ongewijzigd wensen te handhaven. Het bestaande artikel is ten enmale onvoldoende om dit euvel krachtig de kop in te drukken. We hebben dat al enige malen signaleerd en we zijn het met de VVD-fractie eens, dat het veel beter zou zijn de Noordwijkse bepaling over te nemen. In het jaarverslag van de VVV wordt opnieuw over de runners geklaagd en naar onze opvatting volkomen terecht. De PvdA-fractie wil de activiteiten van de runners aan een vergunning binden. Dat zou misschien een oplossing zijn, maar dan duikt toch het probleem op, op grond waarvan een vergunning zou kunnen worden geweigerd.

Het in adressen meest omstreden artikel is art. 88, dat we gemakshalve maar het homoseksuelen-artikel zullen noemen. Het is van ongeveer gelijke strekking als art. 87, handelend over tippelende prostituees. In verschillende adressen is art. 88 als discriminerend aangemerkt en met dit standpunt is de PSP-fractie — als enige! — het eens. De KVP-fractie heeft de problematiek ten deze naar onze mening handig omzeild. Zij meent, dat art. 88 overbodig is, gezien art. 84, luidende: het is verboden op of aan de weg, dan wel elders op een voor het publiek toegankelijke plaats, iemand door woorden, gebaren of op enige andere wijze tot het plegen van ontucht uit te nodigen.

We zijn geneigd de opvatting van de KVP-fractie in deze te delen. De gesignaleerde discriminatie t.o.v. homoseksuelen komt dan bovendien te vervallen.

De gemeenteraad heeft de bepaling, dat dagbladen geen aankondiging mogen doen van verboden demonstraties blijkbaar zonder discussie laten passeren. De Haagse Journalisten Vereniging had tegen deze bepaling in een adres geprotesteerd, omdat zij — naar onze mening terecht — hierin een beknutting van de persvrijheid ziet.

Zoals gezegd, ook hieraan heeft de gemeenteraad geen aandacht besteed. En zo is er meer, waardoor de voorbereiding van de nieuwe APV vooralsnog bij ons een onbevredigend gevoel heeft gewekt.

BEELDEN OM NOG EENS GOED IN ONS OP TE NEMEN

Mr. Toxopeus:

Aan de zijde van Israël

Duizenden Nederlanders zijn maandagavond in het oude RAI-gebouw te Amsterdam bijeen geweest voor een demonstratie van sympathie met Israël. Zij hebben met grote instemming een resolutie goedgekeurd waarin de concentratie van Egyptische troepen en de blokkade van de Golf van Akaba (mogelijk geworden door het terugtrekken van de vredesmacht van de Verenigde Naties) een daad wordt genoemd die Israël terecht als een daad van agressie beschouwt. De resolutie dringt bij de Verenigde Naties aan op waarborging van de vrede en veiligheid in het Midden Oosten, opdat Israël zich niet genoodzaakt zal zien over te gaan tot een legitieme daad van zelfverdediging.

Op de bijzonder drukke bijeenkomst beledigd door de Nederlandse Zionistenbond en de drie Joodse kerkgemeenschappen, spraken J. S. van der Hal, voorzitter van de Zionistenbond, opperrabbin E. Berlinger en rabbijn dr. J. Soetendorp, de Amsterdamse wethouder H. Tabak, en de Tweede Kamerleden C. W. I. Jonkvrouwe mr. Wittevaal van Stoetwegen (CHU), mr. E. H. Toxopeus (VVD), drs. J. M. den Uyl (PvdA), J. W. Schuit (KVP) en dr. E. C. Visser (D'66).

In zijn herhaaldelijk door applaus onderbroken toespraak zei de heer Toxopeus dat wie een ander naar het leven staat, daarin niet mag slagen. Dat geldt voor personen maar dat geldt evenzeer voor volkeren. De daad van Egypte is een daad van agressie, daaraan kan geen twijfel bestaan. Zij was ook als een daad van agressie bedoeld. Nasser heeft duidelijk gezegd dat het de bedoeling is Israël te vernietigen. Onbeschaamder kan het niet. Nederland en de Nederlanders, wars van onderdrukking, hebben niet hoeven na te denken over de vraag waar wij staan in dit conflict. Wij staan, om redenen van het hart en het verstand, aan de zijde van Israël. Er kan, moet en zal een oplossing komen. De chantage die thans door Egypte wordt bedreven kunnen en willen wij niet dulden, aldus de heer Toxopeus.

Na met grote instemming uit de zaal te hebben gewaagd van de teleurstelling over de onmacht van de Verenigde Naties, en over het feit dat de secretaris-generaal van deze organisatie heeft gehandeld zoals hij deed, zei mr. Toxopeus dat wij slechts één doel moeten nastreven: de doorgang voor Israël naar de vrije zee. Deze doorgang —

Nasser heeft het zeer wel beseft en zelf gezegd — is voor Israël een levensvoorwaarde. Israël wil geen strijd, heeft die ook nimmer begeerd. Het land is nu in een crisis gedreven. Maar deze crisis is niet alleen een crisis in het Midden-Oosten, het is een crisis van de Verenigde Naties geworden.

Hoezeer de westerse wereld het over deze zaak eens is, toonde mr. Toxopeus aan door erop te wijzen dat de VVD een telegram heeft opgesteld aan de twee liberale partijen in Israël waarin wordt toegezegd dat wij zullen werken aan een oplossing die de territoriale veiligheid van Israël garandeert en de ma-

ritieme belangen van het land veilig stelt. Op een eenvoudig telefonisch verzoek hebben de zusterpartijen in Denemarken, Groot-Brittannië, Zweden, Noorwegen, Zwitserland, Duitsland, Frankrijk en België het telegram terstond mede willen ondertekenen.

Er moet aan zo'n oplossing worden gewerkt, riep de heer Toxopeus uit, die zijn rede besloot met de woorden: „moge deze bijeenkomst — naar ik hoop een van de vele over de hele wereld — ertoe bijdragen dat zij, die menen door een dergelijke agressie hun doel te bereiken, ervaren dat de wereld dat niet aanvaardt.”

Ze hebben al wel in de dagbladen gestaan, deze foto's. Maar het is goed deze aan duidelijkheid niets te wensen latende beelden nog eens tot ons door te laten dringen. Egyptische tanks op weg naar de grens met Israël. Egyptische jongens die zich oefenen voor de aanval. Israëliëse schoolkinderen die zandzakken aanslepen.

Indoheem nv

gesticht in januari 1965, omvat de volgende ondernemingen:

EERSTE NEDERLANDSE APPARATENFABRIEK (ENAF) N.V.:

Solex bromfietsen - elektrische huishoudelijke toestellen - elektrisch handgereedschap - ventilatoren

INDOLA N.V.:

kosmetica - interieurverzorging

N.V. INDUSTRIËLE ONDERNEMING W. H. BRASKAMP:

ventilatoren - kappersapparatuur - elektrische huishoudelijke toestellen

CHEMISCHE FABRIEK INDOLA COSMETICS N.V.:

chemische produkten

VOKAP N.V.:

interieurverzorging

N.V. ELEKTROTECHNISCHE MECHANISCHE INDUSTRIE

(EMI): elektromotoren - ventilatoren - professionele motoren

N.V. PHARMACEUT. CHEMISCHE FABRIEK v/h E. M. BRASKAMP:

farmaceutische artikelen

INTERHEEM N.V.:

exportmaatschappij

N.V. FABRIEK VOOR PLASTIEK-PRODUKTEN VAN NIFTRIK:

kunststoffen

Fabrieken in:

Den Haag, Rijswijk, Voorburg, Utrecht, Putte (N.-Br.).

Feest in Noordoostpolder

Feestelijk herdenkt men deze zomer het feit dat 25 jaar geleden de 50.000 ha. grote Noordoostpolder droog viel. Vijfentwintig jaar geleden: 1942. In de bezettingsjaren heeft de NOP aan duizenden jongemannen, die met wegvoeren naar Duitsland werden bedreigd, een schuilplaats geboden. Niet voor niets werd de polder toen het Nederlands Onderduikers-Paradijs genoemd.

Gelukkig is dat verleden tijd. Van schuilplaats voor onderduikers is de NOP een welvarende polder geworden. Wie de drukte ziet in de Lange Nering te Emmeloord, de hoofdplaats van de NOP, heeft moeite zich te realiseren dat het pas 25 jaar geleden is dat de laatste liters brak water over de dijken werden gepompt.

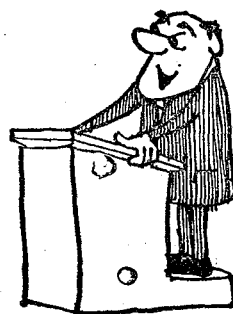
Op zichzelf is 25 jaar in de geschiedenis van ons vaderland niet veel. Wij hebben steden die vele honderden jaren oud zijn. Maar men heeft in de Noordoostpolder begrepen dat men juist dit feest moet vieren. Het karakter van de bevolking van de Noordoostpolder is niet zo dat daarop van toepassing zou zijn het gezegde: „Een volk dat te veel jubilea viert vergeet voor nieuwe te zorgen”. Integendeel, als men de welvarende landerijen ziet, de prachtige streken met fruitcultuur, de steeds groter wordende bollevelden en ook de groeiende industrie, dan kan men zeggen dat er in die 25 jaar hard gewerkt is. Dat is een reden tot feestvieren, tot vreugde. Een reden ook om gelukwensen in ontvangst te nemen. Bij de vele felicitaties die stellig deze maanden naar de Noordoostpolder zullen stromen, voegen wij gaarne de onze.

SMIT KIN DERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

SPREEKBEURTEN

Periode 2 t/m 23 juni 1967

3 juni Utrecht (JOVD)

H. Wiegel

5 juni Hazerswoude

H. Wiegel

7 juni Kouderkerk (oprichtingsvergadering)

H. J. L. Vonhoff

15 juni Brussel (Nederlandse Liberale Kring)

S. J. van den Bergh

23 juni Zwolle, openbare vergadering vóór de hier te houden gemeenteraadsverkiezingen

Mr. E. H. Toxopeus
H. J. L. Vonhoff

Door onvoorziene omstandigheden kan de spreekbeurt van de heer H. J. de Koster op 2 juni voor de vrouwengroep in Wassenaar niet doorgaan.

Voor zover ons bekend, zijn plaats en aanvangsuur van de vergaderingen vermeld.

„Gastheren in eigen land”

„Hotel

Noordzee-Boulevard N.V.”

Tel. 01184—2245.

Gelegen op het mooiste punt van Vlissingen. Vanuit de kamers en vanaf het terras schitterend uitzicht op de Scheldemonde, waar de oceaanstomers het hotel op enkele tientallen meters passeren. Str. k. en w. water en huistel. op alle kamers. Centr. verw. kamers m. privébad. Kamers m. ontb. f 13,50 tot f 19,50. Rest. de gehele dag. Gerenommeerde keuken. Eigenaar P. J. Smits.

Café-Restaurant

„*Europoort*”

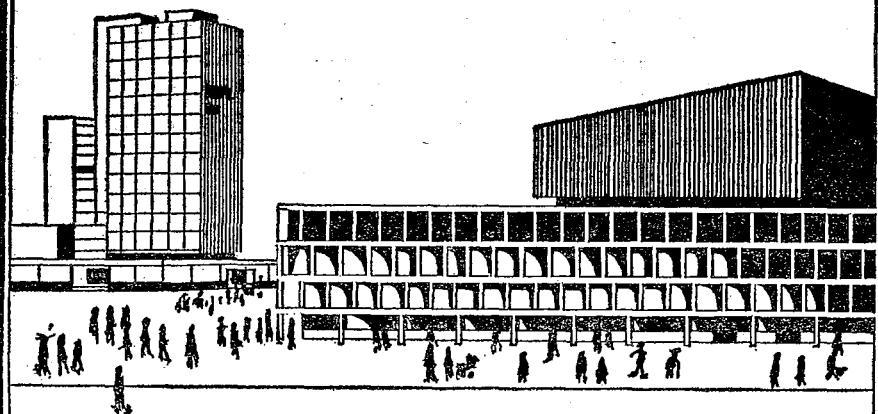
MAASBOULEVARD 7 - SCHIEDAM

Voor reserveringen tel. 010-26 46 25

Het klassieke restaurant
aan de Maas

falstaff

café-restaurant in het "RIJNHOTEL" ROTTERDAM

harmonie

café-restaurant in "DE DOELEN" naast de hoofdingang

Le Maire

DE MEESTER BRANDY

MET DE

FIJNE AMBIANCE

Jules Le Maire & Fils, Amsterdam/Jarnac.

Enquêterecht

★ ★ De Sociaal Economische Raad heeft zich in grote lijnen verenigd met de voorstellen van de Staatscommissie Verdam om aan werknemers het recht van enquête toe te kennen als bij een onderneming het vermoeden is gerezen, dat er ernstige beleidsfouten zijn gemaakt.

Het is bepaald opvallend, dat er in de SER wat de toekenning van dit enquêterecht betreft, zulk een grote eensgezindheid tussen werknemers en werkgevers bestaat. De Raad formuleert de zaak waar het om gaat heel duidelijk als hij in zijn advies aan de minister van justitie, mr. Polak, stelt: „dat het van belang is, dat ook van werknemerszijde een enquête kan worden uitgelokt, omdat ook al onder het huidige recht enquêtes kunnen worden ingesteld als ernstige beleidsfouten worden vermoed niet alleen op economisch, maar ook op sociaal gebied”.

Dat de werkgevers en de vakcentrales elkaar op dit punt zover zijn tegemoetgekomen moet op zichzelf een gunstige ontwikkeling in de sociaal-economische verhoudingen worden geacht. Wel zal echter dienen te worden bedacht dat op degenen, die dit recht van enquête kunnen hanteren, een grote verantwoordelijkheid rust. „Het vermoeden van wanbeleid” bij een onderneming is een zware en ernstige beschuldiging, die niet te lichtvaardig mag worden uitgesproken. Hier mogen bepaald geen politieke of prestige-overwegingen in het geding worden gebracht.

Het zij ten slotte aan de vakbeweging te tonen, dat zij zich in deze bewust is van haar grote verantwoordelijkheid.

Spaarloon (I)

★ ★ Hoe men ook over het spaarloon als zodanig moge denken, men zal er rekening mee dienen te houden, dat hiertegen van werknemerszijde wel eens bezwaren zouden kunnen worden ingebracht. Het gedwongen karakter van het sparen zou wel eens psychologische weerstanden kunnen oproepen. Hoewel wij tot nu toe van de vakcentrales nog geen bezwaren in het openbaar hebben vernomen, is het wel opvallend, dat de categorale organisaties er niet veel van moeten hebben.

Dit bleek de vorige week toen het bestuur van de Federatie van Werknemers Organisaties (Fewo) ernstig bezwaar maakte tegen de suggesties betreffende de zogenaamde gedwongen spaarregeling, zoals die door de voorzitter van het NVV tijdens een hoofdbestuurvergadering opnieuw aan de orde werd gesteld.

Hoewel ook de Fewo, zo wordt in een communiqué gezegd, zich bewust is dat de Nederlandse economie op zeer korte termijn ernstige verbeteringen behoeft, is het bestuur van oordeel, dat een oplossing voor de bestaande moeilijkheden niet kan worden gevonden in de maatregel, de Nederlandse werknemer een dwang op te leggen door middel van een gedwongen spaarregeling.

Bij de Fewo zijn vijftien categorale vakorganisaties aangesloten die tezamen ongeveer 23.000 werknemers vertegenwoordigen.

Dit aantal mag op zich zelf niet zo groot zijn, de weerstanden tegen het gedwongen spaarloon zijn duidelijk waarneembaar en dat maakt de kans van slagen om deze gedachte in de praktijk te realiseren er niet groter op.

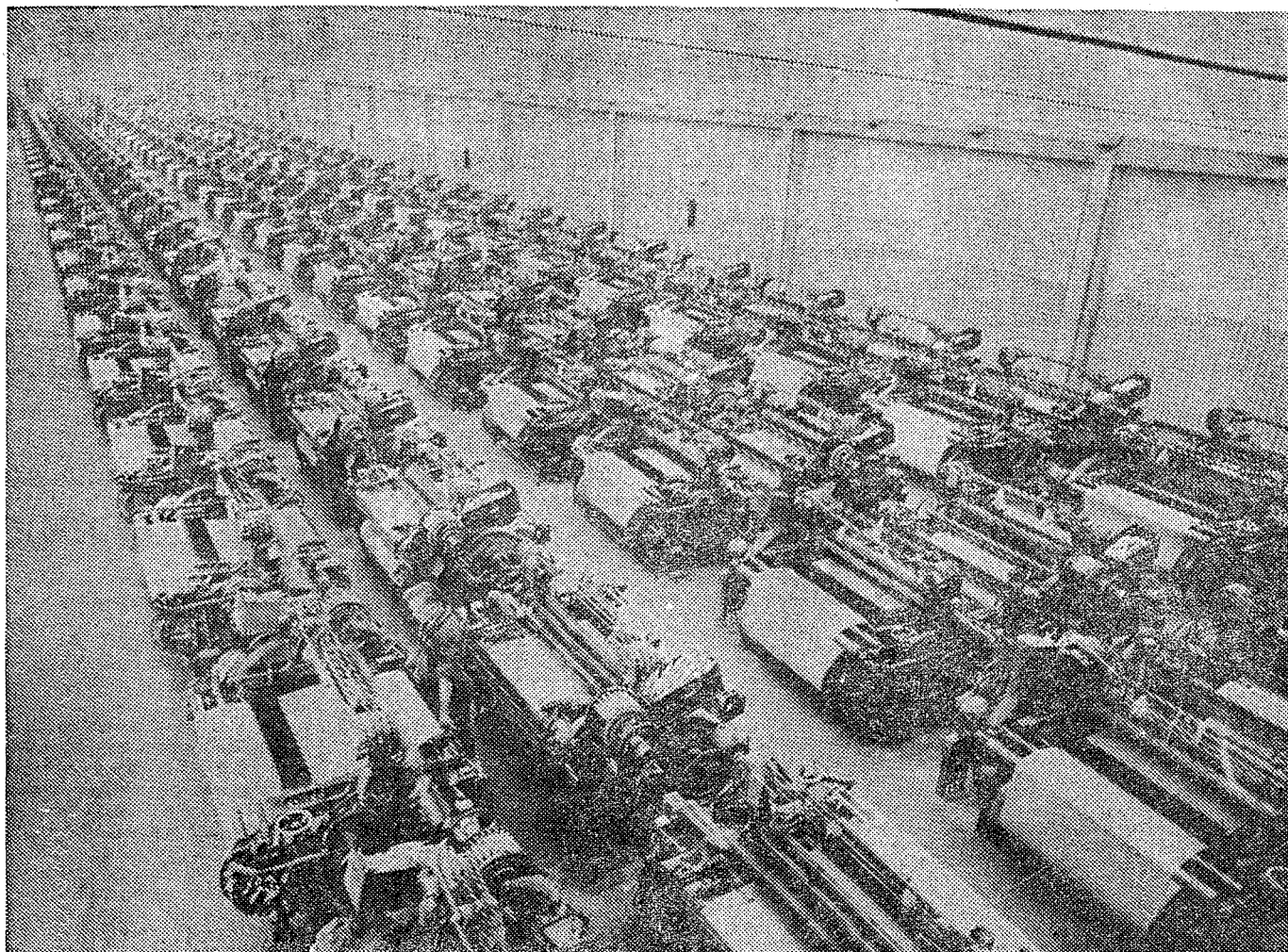
Spaarloon (II)

★ ★ De voorzitter van het NVV, de heer Kloos, heeft dezer dagen de gedachte van het spaarloon weer eens uit de ijskast gehaald. Deze gedachte is niet nieuw. Zij werd eigenlijk voor het eerst door de voorzitter van het Centraal Sociaal Werkgevers Verbond, ir. Bosma gelanceerd, zij het met de nodige beperkingen, aangezien hij een dergelijk spaarloon uitsluitend wilde laten gelden voor jeugdige ongehuwde werknemers.

Het is merkwaardig, dat werkgevers en werknemers elkaar op het gebied van het gedwongen sparen nimmer hebben kunnen vinden. Dit kwam vooral, omdat de uitgangspunten nogal ver uit elkaar liepen. De werkgevers zagen dit spaarloon hoogstens als een onderdeel van een normale loonsverhoging. De vakcentrales daarentegen beschouwden het spaarloon als een extraatje boven de normale loonsstijging. Partijen hebben elkaar sindsdien nimmer meer kunnen vinden.

Wellicht heeft de heer Kloos weer eens een ballonnetje willen oplaten, ten einde na te gaan in hoeverre het klimaat weer wat gunstiger is geworden om de gedachte van het spaarloon met succes te kunnen lanceren.

Wij hebben reeds eerder betoogd, dat het hier een ingewikkeld vraagstuk betreft, dat echter wel de nodige studie verdient. Als werkgevers en werknemers gezamenlijk tot zulk een gedegen studie zouden kunnen komen, zou dit ongetwijfeld zijn toe te juichen.

Overzicht van de indrukwekkende hal van een van onze moderne textielfabrieken. Aan deze foto zou men niet afzien dat de textiel helaas een van de zorgkinderen van onze economie dreigt te worden.

TEXTIELNOTA: gebaseerd op goede beginselen

Na de scheepsbouw en de mijnindustrie, is het thans onze nationale textielindustrie, die door de regering financieel wordt gesteund. Nu maakt het woord „steunverlening” — en zeker als dat door de overheid geschiedt — altijd een wat onprettige indruk. Oppervlakkige beoordelaars kunnen makkelijk tot de conclusie komen, dat een bepaald onderdeel van het bedrijfsleven onbekwaam is om nog langer op eigen benen te lopen en daarom in armenmoede maar bij vadertje Staat aanklopt.

Zo simplistisch liggen de zaken evenwel niet. Wij vinden het dan ook een verdienste, dat in de zgn. „textielnota”, die de vorige week door de ministers van economische zaken en van sociale zaken en volksgezondheid aan de Tweede Kamer werd aangeboden, de grondslagen waarop en de voorwaarden waaronder regeringssteun aan de textielindustrie wordt verleend, zo bijzonder duidelijk uit de doeken zijn gedaan.

Het heeft onze textielnijverheid bepaald niet meegezeten. Toen de grote overzeese uitvoer achteruitliep, heeft zij getracht enige compensatie te vinden in een afzet naar de bij de EEG aangesloten landen.

Ook de textielnijverheid in andere Westeuropese landen werd door het wegvallen van uitvoermogelijkheden getroffen. Dat ging evenwel niet met een inkrimping van de productiecapaciteit gepaard, evenmin als in ons land. Deze heeft zich, mede als gevolg van de spectaculaire vlucht van de techniek, juist uitgebreid. Dit moge op het eerste gezicht paradoxaal klinken, doch men dient te bedenken, dat als men geen gelijke tred houdt met de moderne produktiemethoden, de afzetmarkt op den duur geheel verloren gaat.

Tengevolge van de overcapaciteit, die er binnen de gemeenschappelijke markt bij de textielindustrie ontstond, ontbrandde een hevige onderlinge concurrentie, met het gevolg, dat de prijzen werden gedrukt en de rentabiliteit werd aangetast.

Onze textielindustrie ondervond aanvankelijk van deze ontwikkeling niet zoveel nadeel. Wij leefden immers op een „goedkoopteiland”, hetgeen betekende, dat ons loonpeil lager was dan in de omringende EEG-landen. Dit „goedkoopteiland” is inmiddels verdwenen. De loonronden volgden elkaar in een snel tempo op; onze concurrentiepositie verzwakte.

SOCIALE BEWOGENHEID

Het is overigens wel een trieste zaak, dat als men waarschuwt voor een te snel optrekken van het loonpeil, men in

de zgn. conservatieve hoek wordt gedrukt en onmiddellijk het verwijt volgt van een gebrek aan sociale bewogenheid. Maar men ziet de gevolgen. De sterke stijging van de lonen heeft de voorsprong van onze textielindustrie ten opzichte van de EEG-partners doen wegvallen. Daarbij kwam nog zeer ongelukkigerwijze, dat de ontwikkeling van de conjunctuur de scheef getrokken verhouding tussen de capaciteit en de vraag nog heeft geaccentueerd.

Hierdoor is de rentabiliteit van de textielindustrie thans gedaald beneden het minimaal aanvaardbare peil, zo wordt in de textielnota terecht gesteld, zeker als men rekening houdt met de bestaande noodzaak om omvangrijke investeringen te verrichten.

De nota raakt dan ook wel des Pudels Kern als wordt gezegd, dat de binnen de EEG woedende concurrentie het karakter van een slijtageslag heeft gekregen. Niet ten onrechte wordt het gevaar groot geacht, dat in het hieruit voortvloeiende langdurige aanpassingsproces een ernstige marktverstoring optreedt, waardoor ook bedrijven, die onder normale omstandigheden wel levensvatbaar zijn, in moeilijkheden komen.

VICIEUZE CIRKEL

De bewindsheden delen in de nota mee, dat de textielindustrie in de afgelopen jaren aanzienlijke bedragen heeft besteed aan de modernisering van het productieapparaat. In 1961 zelfs voor een bedrag van f 84 miljoen. Daarna trad evenwel een ernstige teruggang in. Zo werd bijv. in 1965 slechts voor f 49 miljoen geïnvesteerd.

De nota wijst er vervolgens op, dat er de laatste jaren op het gebied van de productieconcentratie een grote activiteit is geweest. Op het ogenblik is 72 procent van de weefcapaciteit en 86 procent van de spincapaciteit in zes concerns bijeengebracht. Onze textielindustrie heeft van de meeste fusies evenwel nog niet veel profijt gehad, aangezien deze voor het grootste deel van vrij recente datum zijn.

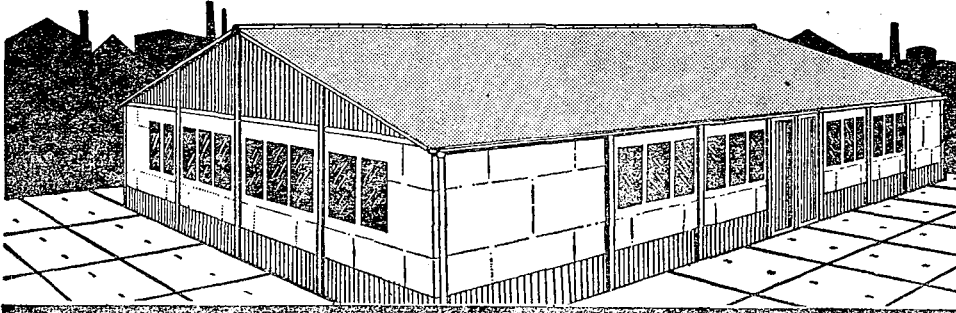
Binnen de nieuw gevormde concerns zal zich, zo constateert de nota, een ingrijpende reorganisatie moeten voltrekken. Dat brengt aanzienlijke kosten

(Vervolg op pag. 11)

Abraham van Stolk & Zoonen Koninklijke Houthandel N.V.

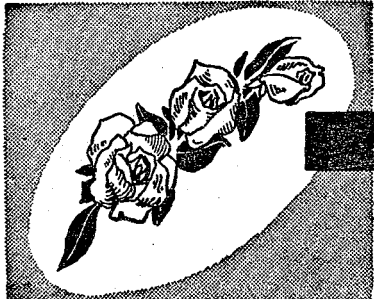
ROTTERDAM - POSTBUS 1100
TELEFOON 010 - 35400
's-HERTOGENBOSCH - Engelseweg 5
TELEFOON 04100 - 32055
HELEVOETSLUIS - Industrieterrein Molshoek
TELEFOON 01883 - 2677.

BODEGOM SPIJKENISSE

Gebouwen van gewapend beton met prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/a ABB VAN BODEGOM & Co. Oostkade 24 - Tel. (01880) 2301 - SPIJKENISSE

Bloemsierkunst

IMMINK DE LANGE

ANNO 1805

v/h J. C. de LANGE's Koninklijke Tuinbouwinstelling
Hofleverancier van H. M. de Koningin

MEENT 125 - ROTTERDAM - TEL. 137977-122303

Scheepswerf & Machinefabriek
v.h. H. J. KOOPMAN N.V.

DORDRECHT — TEL 01850 • 35041 en 35042

SCHEEPSBOUW • MACHINEFABRIEK • KETELMAKERIJ

NIEUWBOUW EN REPARATIE-INRICHTING

INBOUW EN REVISIE VAN MOTOREN

Voor uw was

naar

BORGH

Tevens adres voor Chemisch Reinigen

N.V. STOOM- EN CHEMISCHE WASSERIJ

v.h. C. D. BORGH & Zn.

Bellevooystraat 75 — Rotterdam — Telefoon 232631 - 236235

N.V. VEREENIGDE TOUWFABRIEKEN

Rotterdam-Amsterdam

Fabrikanten van:

ALLE SOORTEN TOUWWERK VAN
NATUURLIJKE EN SYNTHETISCHE
GRONDSTOFFEN

STAALKABELS

HERCULESTOUW-PYTHONTOUW

en van vloerbedekking onder de
merken:

JABO

VERTOLON

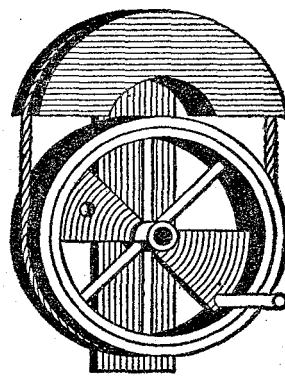
VERTO VARIANT

ROTTERDAM EXTRA

VERTO ONDERTAPIJT

tevens van

STERCOCOS VLOERBEDEKKING

N.V. Scheepswerven „PIET HEIN“

v/h Fa. W. SCHRAM & ZONEN

Werven te Bolnes en Papendrecht

NIEUWBOUW EN REPARATIES

Verbouwen van Sleepschepen tot Motorboten
inclusief inbouw en revisie van motoren

DWARSELLINGEN 2 x 115 meter
geschikt voor het zwaarste materiaal.

DROOGDOK 115 x 30 meter
geheel overdekt.

Telephones:

Rotterdam: 139275* - Dordrecht: 33377 - 40466 - Ridderkerk: 3644 - 3400
voor werv Bolnes Papendrecht Bolnes

Vettewinkel

kleur en bescherming

Verf Van Vettewinkel, Prins Hendrikkade 60-62, Postbus 179, Amsterdam

MACHINE- EN ZUURSTOFFABRIEK
N.V. W. A. HOEK'S

Postbus nr. 78 - Telefoon (010) 26 90 61
SCHIEDAM

Zuurstof, stikstof, gecompriëerde lucht,
zowel in gasvormige, als vloeibare toestand.

H.D. Compressoren voor land- en scheepsgebruik.

Mijnluchtlocomotieven.

Apparaten voor autogene metaalbewerking.

Speciale apparaten voor hoge drukken.

HOFLEVERANCIERS
VAN H.M. DE KONINGIN

een oude naam voor goede wijn

F. ONNES & ZOON
WUNHANDEL - ANNO 1876 - GRONINGEN

N.V. OBSERVATOR

ROTTERDAM — VASTELAND 30 — TELEFOON 11 15 20

FABRIKANTE VAN

NAUTISCHE INSTRUMENTEN

MANOMETERS, THERMOMETERS

PYROMETERS, TACHOMETERS

Agenten voor Zeekaarten en
Nautische boeken

REPARATIES OP KORTE TERMIJN

Mijn opinie is . . .

In deze rubriek neemt de redactie brieven van lezers op, waarin een mening naar voren wordt gebracht welke de redactie belangwekkend genoeg acht om onder de aandacht van andere lezers te brengen. Dit houdt uiteraard niet in dat de redactie het altijd met die mening eens is.

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden brieven te bekorten, zonder dat daardoor de strekking van het betoog wordt aangetast. In zulke gevallen zal bij het ingezonden stuk de aantekening worden geplaatst „van redactie-wege bekort“.

Anonieme brieven en brieven met een beledigende inhoud worden terzijde gelegd.

• Kabinetformatie

Op de voorpagina van Vrijheid en Democratie van 28 april is een artikel gepubliceerd van de heer A. W. Abspoel. In het eerste deel daarvan wordt aandacht gevraagd voor de procedure van kabinetformatie. De volgende opmerkingen van mr. E. H. Toxopeus zijn, aldus de schrijver, hem en vele andere VVD-ers uit het hart gegrepen. „Is het“, aldus heeft volgens de heer Abspoel mr. Toxopeus gevraagd, „inderdaad de juiste weg, dat een stel fractievoorzitters tezamen met een informateur — naderhand bleek hij (prof. J. Zijlstra) geen formateur te worden — de hoofdlijnen voor een regeringsprogramma gaat opstellen, die dan voor het kabinet en de betrokken fracties bindend worden als zij leiden tot een kabinetformatie?“

Terecht geeft volgens de heer Abspoel de heer Toxopeus de voorkeur aan een andere procedure, waarbij de formateur, die dan ook de premier moet worden, een eigen kort politiek program opstelt en daarna aan de voorzitters van de fracties, met wier geestverwanten hij wil samenwerken, zou vragen wat zij hun geestverwanten zouden adviseren als hun gevraagd werd een portefeuille te aanvaarden.

Of deze andere, door de heren Toxopeus en Abspoel geprefereerde, methode beter is dan de eerstgenoemde hangt, naar het mij wil voorkomen, onder meer af van de vraag: hoe zwaar tillen de aan te zoeken personen aan het advies van de fractievoorzitter van hun partij? Wordt aan het advies van de fractievoorzitters veel gewicht gehecht, dan verschilt deze methode in feite niet veel van de eerste, want dan zal de formateur of zijn opvolger(s) bij het opstellen van zijn eigen kort politiek program terdege met de wensen van de fractievoorzitters, met wier geestverwanten hij wil samenwerken, rekening moeten houden.

De heer Abspoel besluit het eerste deel van zijn artikel met mr. Toxopeus als het volgt te citeren: „Men zou de verantwoordelijkheden van enerzijds het kabinet en anderzijds het parlement veel duidelijker voor zich zien en men zou niet te lijden krijgen onder het geschermsel over het publiceren van stukken tijdens de zeer uitvoerige besprekingen, die in het thans toegepaste systeem moeten worden gehouden alvorens tot een stel hoofdlijnen kan worden gekomen en ook niet onder de exegeese (uitleg), die men later altijd algemeen pleegt te gaan beoefenen.“

Tot mijn spijt heeft de schrijver nageleten aan te geven wat „onder het geschermsel over het publiceren van stukken“ door mr. Toxopeus wordt verstaan. Misschien zou de heer Abspoel dit, ter wille van de duidelijkheid, nog eens willen doen.

Drs. F. K. CROL, Stadskanaal.
De heer Abspoel tekent hierbij aan: „Mr. Toxopeus heeft hier duidelijk bedoeld op de uitvoerige documentenuisgeving tijdens de jongste kabinetformatie, waarbij de fractievoorzitters op hun beurt weer schriftelijk hadden te antwoorden op de in het „memorandum“ door prof. Zijlstra gehouden beschouwingen en gestelde vragen. En later opnieuw op de door de informateur getrokken conclusies uit die antwoorden.“

Dat daarbij door anderen een bepaald soort „witlegkunde“ is beoefend, is destijds reeds gebleken en zal in bepaalde gevallen ook in de toekomst nog wel blijken“.

• Arbeidsmarkt (I)

In het artikel op pagina 1 van Vrijheid en Democratie van 19 mei probeert de heer G. Stempheer de lezer een inzicht te geven in wat hij noemt „vreemde verschijnselen op onze arbeidsmarkt.“

Kennelijk geïnspireerd door een bericht in de dagbladen, dat vermeldt hoe de Hero-fabrieken in Breda, liggende in een gebied met 15.000 werklozen, zonder veel resultaat een wervingsactie op touw zetten, achtte de auteur het nodig zijn licht te laten schijnen over de gang van zaken bij Demka-Hoogovens en NV Volt te Tilburg.

Pikant is echter dat niet vermeld wordt dat van de ongeveer 1100 afvloeiende personeelsleden van Demka er naar de mening van Hoogovens 200 zonder moeite en ongeveer 100 na veel moeite en omscholing plaatsbaar zouden zijn bij het concern. Dit was een schatting, voordat tot de gedeeltelijke sluiting van Demka definitief besloten was. Nadien zijn de overplaatsingsmogelijkheden en -moeilijkheden nader bekeken, o.a. ook op hun sociale indicaties. Het resultaat hiervan is een geringere overplaatsing dan aanvankelijk was verwacht. De directie erkende echter het merendeel der gevallen als redelijk, getuige de volgende cijfers (stand begin april 1967):

Aanbod tot overplaatsing geaccepteerd door	77 man
Aanbod nog in overweging (gedurende de overeengekomen bedenktijd)	6 "
Aanbod geweigerd op door de werkgever redelijk geachte gronden	21 "
o n r e d e l i j k geachte gronden	34 "
compromisoplossing	2 "
beoordeling van de redenen nog in behandeling	82 "
Betrekking buiten Hoogovenconcern gevonden	85 "
Geen plaatsingsmogelijkheden binnen het Hoogovenconcern	148 "
Hoogovens heeft aanbod teruggenomen voor	5 "
Na aanbieding van baan door het bedrijf afgewezen wegens ongeschiktheid resp. geschiktheid dubieus	41 "
Wensen geen aanbod, resp. niet bereid tot verhuizing	21 "
Ziek	2 "

524 man

Beschouwt men deze cijfers, dan blijkt van een gebrek aan mobiliteitszins bij 34 (onredelijk weigerenden) en 21 (aanbod weigerenden) en een deel van de nog in behandeling zijnde 82 gevallen, die een overplaatsing hebben geweigerd, tezamen derhalve ongeveer 100 man, of nog geen 20 pct. Hierbij moet men verder bedenken dat met name zij, die geen aanbod wensten, veelal zelf een oplossing zien of zoeken. Zij verspelen nl. met hun weigering allerlei belangrijke faciliteiten en mogen

derhave niet zonder meer beticht worden van gebrek aan mobiliteitszin.

Hoewel de teneur van het artikel van de heer Stempheer en van de vragen van ons nieuwe Kamerlid, de heer Rietkerk, althans wat betreft de Demka-situatie onvoldoende steun in de feiten vinden, mag ook niet buiten beschouwing blijven, hoe in het jongste verleden van werkgeverszijde op allerlei manieren gepoogd is, de mobiliteit tegen te gaan:

— het koppelen van de huur van een woning, die eigendom is van het bedrijf, aan de voortdurende van het dienstverband (op zich niet onredelijk, doch in mentaal opzicht wel mobiliteitsremmend);

— opnemingen van bepalingen in winstdelings- en gratificatieregelingen, volgens welke bij ontslagneming door de werknemer in of na het einde van het boekjaar, doch voor het tijdstip van uitbetaling, de uitkering verspeeld wordt. M.a.w. de „kruk“ die ontslagen wordt, krijgt wel zijn winstaandeel, de „goede man“ die zelf weggaat, krijgt niets. En dit, terwijl het vertrek van een goede kracht op langere termijn gezien waardevol is voor het bedrijfsleven: het is voor een ieder gewenst, dat hij in zijn jonge jaren niet te honkvast is, doch een brede ervaring en kennis krijgt door bij verschillende bedrijven zijn licht op te steken.

Indien men op deze manier gedurende een reeks van jaren de mobiliteit geremd heeft, dan mag men in redelijkheid niet verwachten dat van de ene dag op de andere de zo moeizaam gekweekte binding aan een bedrijf plaats zal maken voor een enthousiaste benadering door de werknemer van de noodzaak tot verplaatsing.

Ook wreekt zich het jarenlange regeringsbeleid om de huren laag te houden, waardoor men zich andere uitgangen kan permitteren die verhinderen, dat men op een bepaald ogenblik een verantwoorde prijs voor zijn woongenot betaalt. Juist bij de Demka heeft dit zo sterk gespeeld, omdat de door de Hoogovens beschikbaar gestelde woningen veel duurder zijn, zij het dat zij ook kwalitatief hoogwaardiger zijn.

Verder haalt de heer Stempheer de woorden aan van de voorzitter van de Kamer van Koophandel voor Tilburg, die gezegd moet hebben dat de meeste werklozen liever genoeg nemen met een werkloosheidsuitkering van 80 pct. en een bijverdienste, dan in een andere bedrijfstak te gaan werken. Deskundigen weten echter, dat werknemers zonder gevoelig zijn voor de naam, die een bedrijf heeft dat spoedig tot het ontslaan van personeel overgaat. Zo heeft Philips nog steeds te lijden van de faam, die het bedrijf in de dertiger jaren op dit punt heeft gekregen. En zo ervaart Werkspoor Utrecht nog steeds, dat het massaal ontslag in 1958 haar wervingsmogelijkheden ernstig belemmert. Dat dit door de bekende gebeurtenissen in oktober 1966 er niet beter op geworden is, zal zonder meer duidelijk zijn.

Volt NV, dochter van Philips, heeft ook met dit negatieve „image“ te kampen en dwang of sancties kunnen hierin geen verandering brengen. Het is een mentale, zo men wil psychologische kwestie, welke zich niet laat forceren. Een oplossing is slechts op langere termijn mogelijk, nl. door vertrouwen te winnen.*

De klagen van de heer Stempheer dragen hier zeker niet toe bij, doch getuigen slechts van een ongelofwaardig tekort in kennis van zaken op dit gebied. Simplificaties en misleidingen, als gebruikelijk bij de Boerenpartij worden althans in de VVD niet geapprecieerd. De heer Rietkerk heeft kunnen ervaren, dat het nodig is contact te zoeken met alle lagen van onze bevolking, ten einde zich een gefundeerde mening te kunnen vormen.

Ten slotte nog de „brief“ van Wilton-Feijenoord. Het is zeker geen nieuwte dat er in de bedrijven door sommi-

gen op een verschrikkelijke manier de lijn getrokken wordt, doch te stellen, zoals de heer Stempheer doet, dat hier een taak weggelegd zou zijn voor de vakbeweging acht ik een nieuwe vorm van „medezeggenschap“, die door het bedrijfsleven zeker niet gewaardeerd zal worden. Hierbij mag nl. niet buiten beschouwing blijven, dat het kader (de bazen) de afgelopen jaren wegens ernstig personeelstekort niet adequaat mochten optreden, waarvan met name bij Wilton fraaie voorbeelden te geven zouden zijn.

Bepaald onverstandig is het echter geweest, de bewuste brief te verspreiden op een tijdstip, waarop een vruchtbare voedingsbodem voor linkse agitators aanwezig was, nl. tijdens de discussie over de „dukkboten-affaire“.

Als men — zoals de heer Stempheer doet — een dergelijke ongelukkig „getimede“ brief gebruikt als fingerwijzing voor de vakbeweging, dan bewijst men alleen al, er niets van te begrijpen. Dat laatste is niet zo erg, doch laat men er dan niet over praten en zeker niet over schrijven, en helemaal niet over „vreemde verschijnselen op onze arbeidsmarkt“.

Gelukkig maar, dat ondergetekende, als werknemer, zoveel goedwillende en verstandige werkgevers in de VVD heeft leren kennen, zodat zelfs het artikel van de heer Stempheer niets afdoet aan zijn liberale ideeën.

G. W. KEJA,
gemeenteraadslid Amsterdam

• Arbeidsmarkt (II)

Indien de werkloosheidsuitkering geschiedt met belastinggelden via het ministerie van sociale zaken, dan behoort die uitkering gestopt te worden voor werklozen, die in afwachting van een nieuwe baan weigeren tijdelijk seizoenwerk te doen; zulks eveneens voor die werknemers die werkloos worden, omdat zij weigeren elders (zelfs niet door overplaatsing in 't eigen bedrijf, hetgeen toch heel normaal is) te gaan werken. Het is toch te gek dat andere burgers, die het door 't duurdere leven zelf moeilijker krijgen, voor mensen met dergelijke opvattingen belastinggelden moeten opbrengen voor n.b. uitkering tot 80 pct.

Wat de brief van Wilton-Feijenoord betreft: Eindelijk eens een flink optreden van werkgevers (ik meen dat zulks in de textiel- en wellicht in andere industrieën ook al eens gebeurd is), hetgeen echter aanleiding zou moeten zijn voor andere werkgevers (ook in andere bedrijfstakken) om zich meer aaneen te sluiten, zich solidair te verklaren, ten einde een sterk front te vormen tegenover de vakbonden bij volgende loon- en andere onderhandelingen (toch zeker geen loonsverhogingen meer?)

Dat het in de scheepsbouw zo moeilijk gaat, is toch voor een groot deel aan de werknemers te wijten en dan is het toch onbillijk dat de steun die eventueel van regeringszijde gegeven zou worden, maar weer betaald zou moeten worden met belastinggelden van andere burgers.

De leiders der vakbeweging zullen zeker even goed zo niet beter op de hoogte zijn van de vele misstanden in ons algehele arbeidsproces. Maar ja, de heren moeten toch hun vermoedelijk zeer goed betaalde banen waar maken en dus in plaats van voor matiging en harder werken te pleiten, doorgaan met eisen te stellen, zo niet direct voor verdere loonsverhoging, dan voor speculatie-winstbelasting, vermogensaanwasbelasting, verhoging van successierechten en dergelijke.

Vergeeten mag ook niet worden dat diezelfde vakbonden die zo fel voor die arme werknemers opkomen en op de kapitalisten afgeven, zelf over miljoenen-kapitalen beschikken en daarmee zelf zaken doen, o.a. in Co-op-winkels en dergelijke, waarmee zij kleine zelfstandige middenstanders beconcurreren en tot sluiting brengen.

Zoals o.a. de directie van Wilton-Feijenoord schreef, zullen er gelukkig in het gehele land nog vele werknemers zijn, die begrijpen dat tegenover goed loon onder behoorlijke werkomstandigheden ook behoorlijke werkprestaties moeten staan. Anders zou het reeds in de naaste toekomst op grote schaal mis kunnen gaan en dan is Leiden in last.

G.R. v.d. POL, Den Haag

PIPIEN
TUBUS
HANDELMIJ. N.V.

voor alle doeleinden
NORMAAL- EN DIKWANDIGE
NAADLOZE STALEN BUIZEN
GELASTE STALEN BUIZEN, GASPIPIEN
STALEN REGENWATERAFVOERPIPIEN
GEBRUIKTE ELEKTRISCH GEREINIGDE VLAMPPIPIEN

VEERSEDIJK 187 HENDRIK IDO AMBACHT
TELEFOON 01858 - 3044 (3 LIJNEN)

TE WEGE WEGENBOUW
ZWOLLE

Een RONDVAART door de Rotterdamse Havens

* ~~~~~ een BELEVENIS!

SPIDO

Willemsplein

Rotterdam

Spinners en Twijners van
WEEF- EN TRICOTGARENS

**Boele's Scheepswerven en
Machinefabriek N.V.**

BOLNES (bij Rotterdam)

Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 134862 ROTTERDAM

— TELEGR. BOELE - BOLNES

FIGEE-VLAARDINGEN N.V.

SCHEEPSBOUWERF

SCHEEPSBOUW
SCHEEPSREPARATIE
VERLENGEN — VERBOUWEN
DROOGDOKKEN — LASBOTEN

MACHINEFABRIEK

MOTOREN-INBOUW EN -REPARATIE
DRAAI-, FRAIS- EN SCHAAFWERK
PIJPLEIDINGEN - APPARATEN
WATERZUIVERINGSAPPARATUUR

CONSTRUCTIEWERKPLAATSEN

STAALCONSTRUCTIES - TANKS
TRANSPORTINRICHTINGEN

**UNITED
DAIRY-
MEN**

EXPORT VAN ZUIVELPRODUKTEN

PERSOONSDAM 18 — ROTTERDAM — HOLLAND

containers:
koel/vries-
containers:

„Flats“ en
„Huifcontainers“:

Onder de beschermde naam „Multiload“-
container bouwt Paul & Van Weelde
N.V. genormaliseerde aluminium STA-
PELCONTAINERS voor het stukgoe-
derenvervoer.

De constructie van Van Weelde's con-
tainers leent zich in het bijzonder tot
het bouwen van uitvoeringen als koel/
vriescontainers, met naar keuze poly-
streen of polyurethaan isolatie. Binnen-
afwerking naar wens in aluminium of
Polyester. Tevens kan elk gewenst koel-
aggregaat worden geleverd.

**GESLOTEN ALUMINIUM
CARROSSERIEËN**

CARROSSERIE- EN CONTAINERFABRIEK

PAUL & VAN WEELDE N.V.

*S-GRAVENWEG 350 - NIEUWERKERK A/D IJSSEL - TEL. (01803) 2841 (3 LIJNEN)

**Stropen
kleding**

* afgestemd op taak en
klimaat die ginds op u
wachten

in onze speciale afdeling kunt u
op vrijblijvend en deskundig ad-
vies rekenen.

DE STAD PARIJS N.V.

WAGENSTRAAT 45-45a DEN HAAG TELEFOON 070-18.30.77

TEXTIELNOTA

(Vervolg van pag. 7)

met zich mee en daarbij is het gebrek aan financieringsmiddelen het grootste struikelblok. Onze textielindustrie dreigt aldus in een vicieuze cirkel terecht te komen, zo vrezen de bewindslieden.

Men kan niet voldoende investeringen verrichten om de kostprijs te drukken, waardoor de ongunstige rendementspositie blijft voortbestaan.

De ministers stellen duidelijk, dat wanneer de overheid niet de helpende hand biedt, de kans groot is dat ook levensvatbare bedrijven ten onder zouden gaan. Dat zou uiteraard een enorme schade betekenen door een verlies aan werkgelegenheid en kapitaal. De daardoor ontstane werkloosheid zou ongetwijfeld overwegend geconcentreerd zijn in Twente en de Achterhoek, waar 70 procent van alle werknemers in de textielindustrie is gevestigd.

Verder — dat is zeker van het allergrootste belang — stellen de ministers nadrukkelijk, dat ook bij het verlenen van hulp een belangrijke vermindering van de werkgelegenheid niet zal kunnen worden vermeden, doch de omvang hiervan zal geringer zijn dan wanneer men uitsluitend op sanering via het marktmechanisme zou zijn aangewezen.

NIET IN DE WATTEN

Bespraken wij hierboven in het kort de motivering van de regering om onze textielindustrie de nodige financiële garanties te verstrekken, van bijzonder belang is ook hetgeen in de nota wordt gezegd met betrekking tot haar opvatting over „steunverlening” in het algemeen.

De ministers De Block en Roolvink gaan er niet omheen duidelijk te laten weten, dat het te vlót verlenen van steun aan een bedrijfstak, die in moeilijkheden verkeert, de prikkel tot het voorzien van ontwikkelingen en het tijdig doen van de nodige stappen door de ondernemers zelf, verzwakt. Bovendien zijn zij van oordeel, dat steunverlening een gevaar inhoudt voor de economische groei, omdat daardoor een minder economisch gebruik van produktiefactoren wordt bestendigd of te lang wordt voortgezet.

Zij achten het daarom voor de beoordeling van verzoeken om steun van groot belang, dat de betrokken industrie zelf zorgt voor een grondig onderzoek naar de oorzaken van de moeilijkheden en naar mogelijkheden tot

lijke vanzelfsprekendheid, dat dit feit geen uitdrukkelijke onderstreping behoeft.

Nogmaals: de opzet van deze regeringssteun moge inmiddels duidelijk zijn geworden. Hier is geen sprake van directe steun, doch van een garantie voor de terugbetaling van geld, dat door de Nationale Investeringsbank, ook wel Herstelbank genoemd, aan de textielbedrijven zal worden geleend.

Het kan goed zijn om hierop nog eens in het bijzonder de nadruk te leggen,

MINISTER ROOLVINK

aangezien er in dit verband spoedig misvattingen kunnen ontstaan, vooral als de zgn. koppenmakers van onze dagbladen deze zaken gaan simplificeren, gelijk de Volkskrant, die in een grote opmaak beweert: „Twentse textiel krijgt van Rijk 150 miljoen”. Dat is niet juist.

Het rijk geeft niets, doch stelt zich slechts garant voor een lening. Hierdoor worden het zelfdoen en de zelfverantwoordelijkheid van de textielindustrie als bases voor een gezonde

Bokma *het allerbeste!*
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen genever

dernemingsgewijze produktie gehandhaafd.

Het kabinet-De Jong heeft met bovenstaande maatregelen ongetwijfeld een goede padvindingsdaad op sociaal-economisch gebied verricht. Het heeft voorts de door de socialisten, vooral gedurende de verkiezingsstrijd gepropageerde slogan, dat een kabinet zonder de Partij van de Arbeid geen rechtvaardige sociaal-economische politiek zou kunnen voeren, energiek naar het land van de fabeltjes verwezen.

G. STEMPIER

PRIKKELS

● Rubriek Den Haag vandaag, in Het Vaderland: „Er zijn tegenwoordig van die besmette woorden en begrippen. Zo wordt bij voortdurende de regententaliteit veroordeeld. Vooral via de televisie. Regententaliteit is iets dat men niet meer mag hebben. Vooral niet in Amsterdam, nota bene een stad die haar gehele gezicht aan het regentendom te danken heeft. (...) Het hoort tot onze conformistische tijd. Ten minste, zolang men zich naar links conformeert. Samen met de heren van de t.v., die in dit opzicht het Nederlandse volk schijnen te leiden. Dat iedere vorm van regeren en besturen altijd inhoudt dat men beslissingen moet nemen, dat men zich als bestuurder als goed regent gedraagt, dat wordt dan vergeten.”

● L. den Boef in een artikel in Tijd en Taak, weekblad voor evangelie en socialisme: „De spraakmakende jongeren keren zich op het ogenblik nogal fel tegen wat ze noemen de regententaliteit in de politiek en het paternalisme. Voor wat de socialistische beweging in ons land betreft, valt te bedenken, dat de periode, waarin de PvdA het meest succes had, de periode was waarin een van de beste regenten, die we ooit hadden, groeide tot een typische vaderfiguur. Zet de grote namen uit de geschiedenis van bijvoorbeeld de socialistische gemeentepolitiek op een rij en er staat een stoet van bekwame regenten.”

Inlichtingen

over ALLE in het agglomeraat DEN HAAG te KOOP zijnde WONINGEN

N.V. Makelaarskantoor

„GEMAKO”

Nassauplein 16, Den Haag

Tel. 070 - 60.19.09 (6 lijnen).

Is de NRC de krant voor een fabrikant?

MINISTER DE BLOCK

verbetering, en dat de steunverlening zal leiden tot een economisch verantwoord produktie en dat derhalve het uithouden van steun tot ernstige economische en sociale nadelen voor de gemeenschap zou leiden. De maatregelen tot het verlenen van steun aan onze textielindustrie zijn dan ook voorbereid op basis van bovengenoemd uitgangspunt.

Wij achten een dergelijke benaderingswijze juist. Onze textielindustrie wordt door deze maatregelen allerm minst in de watten gelegd. De verantwoordelijkheid voor de gezondmaking van de bedrijfstak ligt bij de ondernemingen zelf.

In oktober wordt dan ook een plan van onze textielindustrie verwacht, waarin zij aangeeft welke investeringen er nodig zijn en in welke bedrijven. Aan de hand hiervan zal de regering beslissen in welke gevallen zij tot kredietgaranties zal overgaan.

Dit zal de regering overigens niet zelf doen. Zij zal worden geadviseerd door een commissie van deskundigen. Dat in deze commissie ook een afgevaardigde van de werknemers zal worden opgenomen, achten wij overigens een dergelijke

Zonder valse bescheidenheid: het niveau van onze economische berichtgeving zou een dergelijke veronderstelling gemakkelijk kunnen doen postvatten.

Toch wordt de NRC allerm minst gemaakt met het oog op fabrikanten alléén. En ook niet uitsluitend met het oog op enige andere groep.

De NRC wordt gemaakt voor een open trant van denken. Voor mensen die van het pertinente zwart/wit niet willen weten. Die integendeel graag speuren naar het gelijk tussen welles en nietes.

De NRC wordt gemaakt voor mensen die zich niet al te zeer inlaten met het klein gedoe. Maar die afstand nemen. Zij appreciëren het gevoel voor proporties dat de NRC in haar berichtgeving, haar commentaar en haar opmaak kenmerkt.

De NRC is goed geïnformeerd. Geeft veel feiten. Zo bondig mogelijk geformuleerd. De NRC is sterk betrokken bij wat er in de wereld omgaat. Maar is nooit opgewonden. En dat is goed, in een wereld waar het aan spanningen niet mankeert.

Mogen wij u uitnodigen een proefabonnement te nemen?

Coupon

Ik wil ervaren wat het betekent een genuanceerde krant te lezen. Stuur mij 3 weken de NRC voor de kennismakingsprijs van f 1.25.

Naam: _____

Adres: _____

Plaats: _____

Coupon in open envelop gefrankeerd met 12 cts zenden aan: NRC N.V., Postbus 824, Rotterdam. Of bel (010) 111000 toestel 187.

ER ZIJN NOG VELE VVD'ers INCOGNITO

U kent ze, ook in uw kring. Mensen die met de VVD sympathiseren, die elke keer VVD stemmen... Maar ondanks hun sympathie, ondanks hun overtuiging is het woord „lidmaatschap” Grieks voor hen. Niemand kan zich in deze tijd de weelde veroorloven om in politiek opzicht een masker te dragen. Hoe meer mensen met open vizier (als lid dus) voor de VVD-beginselen uitkomen, des te sterker kan de partij deze beginselen doen gelden. Met één pennestreek kunt u de VVD al helpen.

Geef ons naam en adres op van een VVD'er incognito in uw omgeving. Wij sturen hem dan ZES WEKEN LANG GRATIS Vrijheid en Democratie om hem rijp te maken voor zijn lidmaatschap. Nog beter: maak hem nu meteen lid. Eén enkel woord van u, als vriend of kennis, werpt meer gewicht in de schaal dan een dozijn verhandelingen van ons.

COUPON	
Aan het Secretariaat van de V.V.D. Koninginnegracht 61 's-Gravenhage	Naam: .....
Volgens inzender van deze coupon kunt u met kans op succes zes weken lang gratis het blad „Vrijheid en Democratie” zenden aan:	Adres: .....
	Plaats: .....

JA, DE VVD KAN OP MIJ REKENEN!

Vrijheid en democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 920

VRIJDAG 9 JUNI 1967

Israël doet het zelf

Zonder hulp van buiten is Israël bezig zich uit de moordende Arabische omsingeling te bevrijden. Het doet het, ditmaal, volledig op eigen kracht. Maar de nieuwe offers aan bloed en goed waren zonder opgezweepte haat om „Israël van de kaart te vegen” onnodig geweest.

Na een schitterende militaire campagne van nauwelijks veertig uren is althans voorlopig een halt toegevoerd aan Nassers absolute weigering om zelfs het bestaan van een onafhankelijk Israël te erkennen. Zo heeft dan de Veiligheidsraad na weken van machteloos dralen met enigerlei actie, eerst toen de wapens zeer duidelijk hadden gesproken, ten lange leste een beroep op de oorlogvoerende partijen gedaan om het vuren te staken. Anders dan Egypte en Irak heeft Israël bij monde van Abba Eban, zijn minister van buitenlandse zaken, verklaard deze resolutie zo goed mogelijk te zullen uitvoeren. Maar hij heeft er terecht aan toegevoegd, dat dan ook een werkelijke vredestand in het Midden-Oosten moet ontstaan. Na alle tomeloze scheld-kanonnades zowel van Nasser als van Sjoekery's de leider van het Palestijnse bevrijdingsfront zal dat niet gemakkelijk zijn.

KLEURIG DÉTAIL

Het was van de beginne af aan duidelijk dat, zo er ooit een oplossing voor de acute crisis in het Midden-Oosten zou komen, Amerika en Rusland het eens zouden moeten zijn. Na uren lange besprekingen tussen Goldberg, de Amerikaanse vertegenwoordiger bij de Verenigde Naties, en zijn Russische collega Fedorenko is men het eindelijk eens geworden. En Rusland heeft er — ten slotte — mee ingestemd dat in de resolutie, unaniem aangenomen door de Veiligheidsraad niet een clause werd opgenomen, waarin van partijen geëist werd terug te keren tot de posities van 4 juni.

Het Kremlin heeft na alle fanfaronnende propaganda-steun aan de Arabieren, terecht, geen wereldoorlog willen riskeren. Het is bovendien een oude Russische praktijk zich niet te scharen bij de verliezende partij. Toch heeft Rusland tevoren de Arabieren, en vooral Egypte en Syrië, in een opzweeps-tactiek tegen Israël, niet kunnen of willen matigen. En het is een kleurig detail dat noch de Russische pers, noch de Russische vertegenwoordiger in de Veiligheidsraad vooralsnog met een woord gerept heeft over Nassers beschuldiging dat Amerikaanse en Britse vliegtuigen aan Israël steun in

de lucht zouden hebben verleend. Amerika bood na een prompt en fors diplomatiek protest, later in de Veiligheidsraad aan, naar deze beschuldigingen die het verre van zich wierp, een onderzoek door de Verenigde Naties te doen instellen. En de Britse vertegenwoordiger sprak van een „monsterlijk verzinsel”. Tegenpool van het gebruikelijke Britse under-statement, waarbij ditmaal geen woord Frans was.

Wie de historie van de Suez-campagne van 1956 kent, begrijpt dat thans noch Engeland, noch Amerika zich in, wat toen als een „avontuur” beoordeeld werd, zouden wagen. Bovendien, de Russische vloot, sinds kort aanwezig in de Middellandse Zee, zou Amerikaanse of Britse luchtsteun op de radarschermen hebben opgemerkt. En ze zeer nadrukkelijk hebben gesignaleerd.

Nasser wil met zijn absurde beschuldigingen kennelijk een tweeledig doel bereiken. Ten eerste wenst hij zijn militair falen voor het eigen en de andere Arabische volkeren verteerbaar te maken. Ten tweede hoopte hij door een leugen-om-kwaadwil Rusland te brengen tot ingrijpen. Dat men daarbij op de drempel zou staan van een derde wereldoorlog liet hem blijkbaar koud. Sovjet-Rusland is echter niet in de doorzichtige val getrapt. Het moet nu van zijn zijde trachten om in het Midden-Oosten een afkoeling te bewerkstelligen. Afkoeling van een ophitsing van ongebreidelde haat, waaraan het zelf — zij het iets kalmer — heeft meege- werkt.

OVERWICHT

Militair is Israël bij zijn tot nog toe schitterende campagne kennelijk uitgegaan van de tactiek, dat men op een drie-fronten-oorlog het eerst moet afrekenen met de sterkste tegenstander. En vooral dat men allereerst zich met alle krachten moet inzetten voor een overwicht in de lucht. Dit laatste juist was het, wat in de Sinaï-campagne van 1956 de toenmalige premier Ben-Goerion de meeste zorgen heeft opgeleverd. Het is begrijpelijk dat de Israëlische generale staf het in de eerste fase van de huidige veldtocht op de vijandelijke luchtmacht had gemunt. Direct daarna is een heftige strijd tussen tanks en pantsers ontbrand. Maar ook hier bleken — op het ogenblik dat wij dit schrijven duurt ondanks de beslissing van de Veiligheidsraad de strijd voort — efficiënte paraatheid, betere geoefendheid en bovenal een sterk moreel basis-voorwaarden voor succes.

BRANDENDE VRAAG

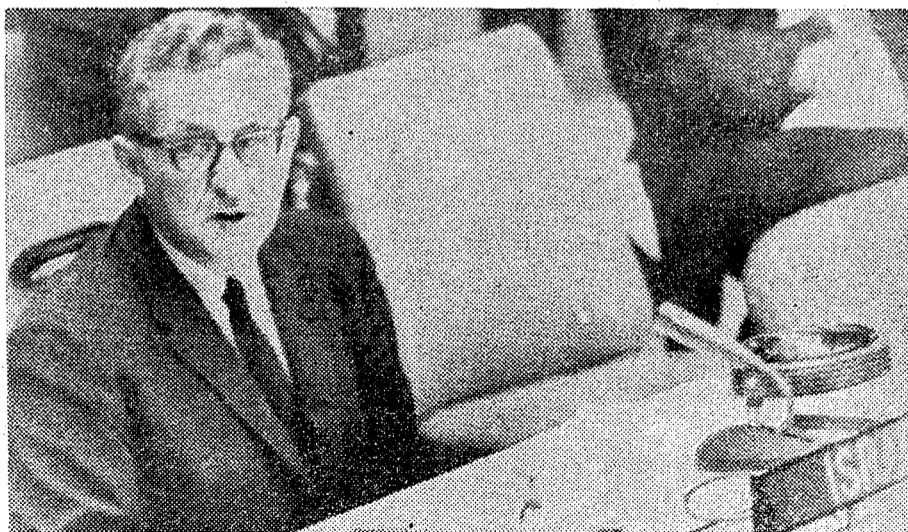
De brandende vraag is, als de strijd werkelijk snel beëindigd zal zijn, hoe men tot redelijke verhoudingen in het Midden-Oosten zal kunnen komen. Het zal dunkt ons Nasser en de zijnen duidelijk zijn dat zij de eerste tien jaar geen nieuwe omsingeling van Israël behoeven te wagen. Nu zijn land — behoudens onvoorzien wanhoopspogingen — volgens Nederlands en Egyptische scheeprecht driemaal binnen de twintig jaar militair van Israël forse klappen heeft ontvangen, zal hij, als hij dit alles politiek weer overleeft, zich niet gemakkelijk door Syriërs of zichzelf laten verleiden, een nieuwe aanslag op het numeriek zwakke maar militair sterke Israël te ondernemen.

GARANTIES

Vaststaat dat Israël, als de strijd werkelijk in zijn voordeel beëindigd is, geen garanties met woorden, maar feitelijke garanties zal eisen, waardoor eens en voor al de vrije doortocht door de straat van Akaba verzekerd is. Maar hoe zal het zijn met het Suez-kanaal? In strijd met resoluties van de Verenigde Naties heeft Egypte steevast de doortocht geweigerd aan Israëlische schepen. Thans heeft het in een abrupt besluit het Suez-kanaal voor alle scheep-

Een Israëlische patrouille in het gebied van de Sinaï-woestijn.

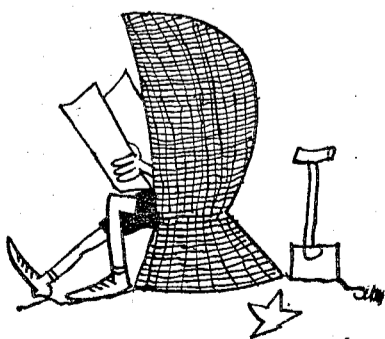

De Israëlische vertegenwoordiger bij de V.N. licht de klacht van zijn land in de Veiligheidsraad toe.

Juichende demonstranten in Cairo bij het vernemen van Israëlische verliezen.

VAKANTIES

In verband met de vakanties zal ons weekblad in de zomermaanden slechts om de veertien dagen verschijnen. Het volgende nummer van Vrijheid en Democratie zult u daarom niet volgende week, maar op 23 juni in de bus vinden.

(vervolg op pagina 2)

Mijn opinie is ..

• Discussievoorstel

Het Nederlandse kiessysteem wordt de laatste tijd in ruime mate bekritiseerd. Veelal als onderwerp van een latent onbehagen komt het steeds meer in de publieke belangstelling te staan. Ook het onderwerp districtenstelsel is heden ten dage weer actueel. Van verschillende kanten wordt het aanbevolen als de enige remedie tegen de toenemende apathie bij de Nederlandse kiezer t.o.v. de politiek. Dat ook andere middelen tot sanering van de Nederlandse politiek in aanmerking kunnen komen, wordt grotendeels voorbijgezien.

Het grote voordeel van de evenredige vertegenwoordiging is wel, dat het een zo goed mogelijke afspiegeling geeft van de politieke stromingen in een volk. Als belangrijke nadelen worden de laatste tijd veelal genoemd:

1) Het toenemende gebrek aan communicatie tussen volksvertegenwoordiger en kiezer.

2) Het ontstaan van talrijke snipperpartijen.

3) De kiezer heeft in de praktijk weinig zeggenschap in de samenstelling van de kandidatenlijsten.

Voor 99 pct. maken de partijen uit wie de toekomstige volksvertegenwoordigers zullen zijn. Zelfs intern in de partijen is het soms niet mogelijk bepaalde kandidaten naar voren te schuiven. Wat „haalbaar“ is, wordt vaak in onderling overleg bepaald door wederzijdse steun en afspraken tussen verschillende afdelingen. Als groot voordeel van het districtenstelsel geldt voornamelijk de hechtere binding kiezer-gekozene. Toch kleven ook aan dit stelsel ontegenzeggelijk vele bezwaren. Voornamelijk zijn dit:

1) Geen juiste vertegenwoordiging in de Kamer van de politieke stromingen.

2) Bij een strikte toepassing van het districtenstelsel bestaat de mogelijkheid dat een fractie over te weinig specialisten gaat beschikken (Engeland: Gordon Walker, Duitsland: Theodor Heuss).

3) Het gevaar bestaat dat de politieke belangstelling te veel gaat verschuiven van het parlement naar de enge beslotenheid van het district.

Vooraf ook in VVD-kringen bestaat een zekere aversie tegen het districtenstelsel. De overwegend afwijzende reacties in Vrijheid en Democratie spreken een duidelijke taal. Men kan zich niet aan de indruk onttrekken dat onder voorbijzien van een verbetering van het kiesstelsel, de oplossing van het probleem der politieke malaise in de eerste plaats wordt gezocht in een vernieuwing en reorganisatie van de interne partijstructuur. Toch mag niet uit het oog verloren worden, dat ook het districtenstelsel waardevolle elementen bevat die kunnen leiden tot een betere communicatie kiezer-gekozene. Vandaar dat in dit „Discussievoorstel“ gezocht is naar een waardevolle synthese districtenstelsel-evenredige vertegenwoordiging. De beweegredenen die geleid hebben tot het opstellen van dit discussievoorstel, zijn in de volgende drie punten samen te vatten:

A) Als liberalen kunnen wij niet volstaan met een volledige afwijzing van een districtenstelsel, zonder daarvoor positieve alternatieven te stellen.

B) Mede als gevolg van punt A zal intern in de partij de meningsvorming gestimuleerd moeten worden. Dit discussievoorstel wil zulk een stimulans zijn.

C) Het gemengde kiesstelsel ondervangt vele bezwaren die er zijn tegen zowel het districtenstelsel, als tegen de evenredige vertegenwoordiging.

GEMENGDE KIESSTELSEL

Het gemengde kiesstelsel, waarvan de uiteenzetting hieronder volgt, is in zijn verschijningsvorm niet nieuw. Zover bekend en zoals het hier wordt uiteengezet, wordt het in grote lijnen gehanteerd in de Bondsrepubliek West-Duitsland.

Het principe van het gemengde kiesstelsel kan het beste geïllustreerd worden aan de hand van een concreet voorbeeld:

Het stembiljet bestaat uit twee helften. Op de linkerhelft vindt men de zgn. partijenlijst, op de rechterhelft de districts-kandidaten. Daar de kiezer een partij en een districtsvertegenwoordiger kiest, kan het stembiljet zeer eenvoudig worden, als op de linkerhelft alleen de namen van de partijen voorkomen. De namen van de kandidaten, die op de verschillende partijlijsten moeten voorkomen, kunnen drie achtereenvolgende dagen voorafgaande aan de verkiezingsdag in alle dagbladen worden gepubliceerd (regeringspublicatie). De partijlijsten zijn in het gehele land uniform. Elke partij kan slechts één kandidaat stellen voor de functie van districtsvertegenwoordiger. Eventueel kan ook een plaatsvervangend districts-kandidaat nog vermeld worden (zonder dat men hierop kan stemmen). Deze neemt de taak van de kandidaat districtsvertegenwoordiger over, als deze komt te overlijden of bedankt voor het Kamerlidmaatschap. Ook is het mogelijk dat deze taak wordt overgenomen door een kandidaat van de partijlijst.

De kiezer brengt nu twee stemmen uit. Op de linkerhelft kiest hij de partij waarvan hij denkt, dat die het meest voor zijn belangen opkomt, op de districtslijst de kandidaat waarvan hij verwacht als beste representant van zijn district te kunnen fungeren. Vanzelfsprekend kan een kiezer op partij A stemmen en op de districts-kandidaat van partij B. Het grote voordeel is hierbij, zoals uit het verdere betoog zal blijken, dat zijn eigen partij (partij A) niet wordt benadeeld. Ook kan op één of op beide lijsten blanco gestemd worden.

De partijlijst bepaalt nu het aantal zetels dat een partij behaalt in de Tweede Kamer, volgens de berekeningen zoals die nu gelden bij het evenredige kiesstelsel. Als districtsafgevaardigde wordt gekozen de kandidaat, die de meeste stemmen heeft behaald op de districtslijst van een bepaald district.

Het aantal districten is ongeveer de helft van het aantal beschikbare Kamerzetels. In ons land dus 75. Het aantal Tweede Kamerleden van 150 zal dus als volgt gekozen worden: 75 via de landelijke partijlijsten, 75 als districtsvertegenwoordiger via de districtslijst. Het aantal districtsvertegenwoordigers dat voor een partij is gekozen wordt nu aangevuld met zoveel kandidaten van de landelijke partijlijst, totdat het aantal gewonnen zetels is bereikt.

Ter verduidelijking het volgende voorbeeld: Via de partijlijsten is door vijf partijen het volgende aantal zetels gewonnen: partij A: 50; partij B: 35; partij C: 35; partij D: 20; partij E: 10. Het aantal afgevaardigden dat op de districtslijsten rechtstreeks voor elke partij is gekozen bedraagt bijv.: partij A: 28; partij B: 23; partij C: 15; partij D: 9; partij E: 0.

De fracties in de Kamer zullen er dus als volgt uitzien:

Partij A:	28	districtsvert.	+	22	via partijlijst	=	50	zetels
Partij B:	23	„	+	12	„	=	35	„
Partij C:	15	„	+	20	„	=	35	„
Partij D:	9	„	+	11	„	=	20	„
Partij E:	0	„	+	10	„	=	10	„
Totaal :	75	„	+	75	„	=	150	„

Nog sprekender is het voorbeeld, waarbij uitgegaan is van het resultaat van de Tweede Kamerverkiezingen van feb. '67 en van de enquête die gehouden is door de Haagse Post. De Haagse Post heeft een computer laten berekenen, hoe de uitslag van de verkiezingen zou zijn geweest als er zuivere districtsverkiezingen waren gehouden in februari '67. Bij die berekening is uitgegaan van 150 districtszetels. Daar in het gemengde kiesstelsel 75 districten zijn, is gemaximaliseerd het aantal zetels van de Haagse Post-enquête door twee gedeeld.

De afzonderlijke resultaten waren:

	Evenredige vertegenw.	Districtenstelsel H.P. (:2)
KVP	42	32
PvdA	37	27
VVD	17	5
ARP	15	6
CHU	12	3
CPN	5	1
PSP	4	—
SGP	3	—
BP	7	—
GPV	1	—
D'66	7	1
	150	75

De fracties zouden dan bij het gemengde kiesstelsel (ongeveer) het volgende aanzien gehad hebben:

	Rechtstreeks gekozen	Partij kandidaten
KVP	32	+ 10
PvdA	27	+ 10
VVD	5	+ 12
ARP	6	+ 9
CHU	3	+ 9
CPN	1	+ 4
PSP	—	4
SGP	—	3
BP	—	7
GPV	—	1
D'66	1	6

Enige afzonderlijke problemen die samenhangen met het gemengde kiesstelsel verlangen nog een nadere uiteenzetting.

A. Een partij heeft recht op 8 kamerzetels, maar heeft gewonnen in 9 districten. Een dergelijke „boventallige“ kamerzetel kan een partij natuurlijk niet afgenomen worden. De mogelijkheid om in dergelijke gevallen de Kamer uit te breiden met het aantal „boventallige“ zetels moet worden overwogen. Het aantal zetels in de Tweede Kamer zou dus gesteld kunnen worden op minimaal 150. Overigens is het zeer de vraag, of dit extreme geval zich in de praktijk zal voordoen.

B. Als in een district een kandidaat van een partij wordt gekozen, wordt zijn zetel in mindering gebracht op het totaal aantal behaalde zetels van die partij. Als een partijloze kandidaat in een district wordt gekozen, dan kan zijn zetel niet in mindering worden gebracht, daar er geen partijlijst is. Het zou zelfs mogelijk zijn dat een partij A geen districts-kandidaat stelt en een partijloze kandidaat B wordt gekozen. Na de verkiezingen sluit B zich aan bij de partij A, die dus een extra districtsvertegenwoordiger in de Kamer heeft gekregen, zonder dat aftrek op het totale zetelaantal mogelijk is geweest. Men stemt in dit geval dus als het ware dubbel: zowel partij A als kandidaat B wordt volledig gesteund. Om dit te voorkomen zal de partijstem op het stembiljet, dat B als districts-kandidaat aanwijst ongeduldig verklaard moeten worden (Alleen als B de districtszetel

(Vervolg op pag. 6)

Israël

(Vervolg van pagina 1)

vaart gesloten. Op welke wijze zullen de diplomatieke betrekkingen tussen Egypte en een aantal Arabische volgelingen enerzijds, en de Verenigde Staten en Engeland anderzijds worden hersteld? Of zal hier een diplomatiek niemandsland blijven bestaan, totdat iets dat op rede lijkt zal zijn weergekeerd? Zullen toch de Grote Vier — de USA, Engeland, Rusland en Frankrijk — tot een accoord moeten komen, waardoor een werkelijke vredestand gevestigd wordt? Even zovele vragen, waarop althans op dit ogenblik niemand antwoord kan geven. Vaststaat dat na een periode van zwakte en dralen de Verenigde Naties op of juist voorbij het allerlaatste moment hun bestaansrecht hebben bewezen.

Maar dit kon alleen geschieden omdat na daden door Israël de twee hoofdstrijders in de plotseling weer „opgevlamde“ koude oorlog het, al is het met moeite, eens hebben kunnen worden.

Israël vecht met verstand en moed voor zijn gerechtvaardigde plaats onder de zon. Dat deel van de wereld, dat van goeden wille is — waaronder vooral ook Nederland — heeft er diep-in volledig begrip voor dat een klein volk niet kan en wil ondergaan. Tot nog toe bleek ook in den jare 1967 David sterker dan Goliath.

L. M.

PRIKKELS

• Hoofdartikel Het Vrije Volk:

„De groots opgezette campagne tegen Israël brengt de Pacifistisch Socialistische Partij in een moeilijk parket. De PSP beseft ook wel, dat een eenzijdig ontwapend Israël geen dag zou bestaan. En zij beseft waarschijnlijk eveneens, dat alleen een tot ingrijpen bereid Westen een aanval op Israël kan voorkomen. Het verbaast ons niet, dat de PSP dit niet openlijk uitsprekt. Dan zou haar politiek failliet zijn.“

• Mr. dr. A. A. van Rhijn in het maandblad Socialisme en Democratie: „Psychologisch lijkt dividendbeperking aantrekkelijk: als de loonsverhogingen worden beperkt, moeten ook de dividenden worden beperkt. Maar het is een volstrekte illusie om te menen, dat dividendbeperking een nuttig instrument is voor een meer gelijkmatige inkomensverdeling. Want wanneer de winst die anders aan dividend zou zijn uitgekeerd, in de onderneming blijft, dan stijgen de aandelen in waarde. Wat de betrokkene aan inkomens derft, ontvangt hij in de vermogenssfeer terug. Ja, zelfs is deze gang van zaken voor hem nog voordeliger, want wanneer hij zijn in koers gestegen aandeel verkoopt, behoeft hij over zijn winst in het geheel geen belasting te betalen!“

Vrijheid en Democratie

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonnementen toestel 249, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:

Ph. C. la Chapelle jr.
Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B
te Amsterdam-C.

TE **SIEPE** WEGENBOUW
ZWOLLE

Belastingdruk en begrotingsnorm

IN Econ. Stat. Berichten van 24 mei heeft prof. dr. W. Drees jr., directeur der Rijksbegroting, een belangwekkend artikel geschreven over „Aanvaardbare belastingdruk en begrotingsnorm“.

Het woord begrotingsnorm eist misschien voor iemand, die niet dagelijks met het financieel overheidsbeleid te maken heeft, enige toelichting.

Het was vroeger — nog vóór de oorlog — een regel, een klassieke regel, dat er evenwicht moest zijn tussen de gewone inkomsten en de gewone uitgaven. De moderne theorie, geïnspireerd door Keynes, geeft de staatsbegroting een vooraanstaande plaats in het conjunctuurbeleid als middel om de conjunctuur te stimuleren dan wel af te koelen. In het eerste geval kweekt men opzettelijk een begrotingstekort door verhoging van de uitgaven zonder evenredige verhoging der belastingen, een verhoging die immers de tanende conjunctuur nog meer zou kunnen verzwakken; in het andere geval treedt de overheid wat haar investeringen betreft terug en handhaaft of verhoogt zij de belastingdruk ten einde de „oververhitte“ conjunctuur wat „af te koelen“.

Aldus in het kort de leer der compenserende uitgavenpolitiek, zoals prof. Tinbergen deze hier reeds gedurende de oorlog heeft ontwikkeld. Prof. Lief-tinck paste deze theorie toe door wat hij noemde een anti-cyclische begrotingspolitiek.

Ongetwijfeld heeft deze gedurende de eerste jaren na de oorlog — de jaren van het economisch herstel — goed ge-

werkt. De oorlogsschade kon hierdoor sneller worden hersteld dan anders mogelijk zou zijn geweest. Maar na het herstel, toen de industrialisatie grote omvang aannam en de conjunctuur, met name de werkgelegenheid, sterk verbeterde, kwam een andere factor naar voren.

De expanderende economie eiste grotere overheidsvoorzieningen op het punt der z.g. infra-structuur (wegen, bruggen, kanalen enz.) waarbij later nog kwam: onderwijs, openbare gezondheidszorg, voorzieningen terzake van water- en luchtverontreiniging, om van de stimulering van de woningbouw maar niet te spreken. Reeds minister v.d. Kieft klaagde dat de bestaande verlangens moeilijk te bevredigen waren in verband met de conjunctuurpolitiek. De anti-cyclische begrotingspolitiek is tot nu toe — daar men verzuimd heeft in de hausse reserves te vormen — één-richtingsverkeer geweest.

BELASTINGPEIL

Nog een andere factor kwam in het geding: De belastingen naar inkomen en winst bewogen zich nog steeds op het oorlogspeil.

Ook de socialistische ministers Drees en v.d. Kieft erkenden, dat dit peil te hoog was. Vandaar een belastingverlaging in 1956, die echter conjunctureel gezien, op een ongelukkig moment kwam.

Prof. Zijlstra heeft toen als minister van financiën een norm ontwikkeld, de z.g. Zijlstra-norm, volgens welke de verhoging der uitgaven en de belastingtarieven gezamenlijk zouden worden bekeken. De progressie der belastingtarieven doet de belastingontvangsten sterker stijgen dan de groei van het nationaal inkomen. Houdt men dus de stijging van de staatsuitgaven op het peil van de toeneming van het nominale nationaal inkomen dan ontstaat een zekere „ruimte“ in de staatsfinanciën en deze ruimte kan dan worden gebruikt, hetzij tot vergroting van de collectieve uitgaven, hetzij tot belastingverlaging. Het is duidelijk, dat de verdeling der ruimte — evenals „aanvaardbare belastingdruk“ — een politieke beslissing is.

HOLTROP-NORM

In het verslag van De Nederlandsche Bank over 1966 heeft dr. Holtrop in zijn Algemeen Overzicht de weg naar het monetair evenwichtsherstel besprekend, gesteld, dat de overheid in beginsel haar aanspraak op de nationale middelen zal dienen te beperken „tot de som van de aanvaardbare belastingdruk, die in de laatste jaren ongeveer 26 pct. van het nationale inkomen heeft bedragen“, het maximaal beroep op de kapitaalmarkt (3 tot 4 pct. van het nationaal inkomen) plus een zekere speling door liquiditeitscreatie (lees: korte kredietopneming).

Prof. Drees jr. nu komt op tegen de door sommigen verkondigde opvatting, dat dr. Holtrop hier zelf de aanvaardbare belastingdruk als 26 pct. ziet, want zo schrijft hij, de „Holtrop-norm“ voor de toelaatbare aanspraak van de overheid op het nationaal inkomen bestaat uit twee abstract geformuleerde grootheden, t.w. de aanvaardbare belastingdruk en realiseerbaar beroep op de kapitaalmarkt, plus een zeker liquiditeits-toegiftje (wat uiteraard de Bank, als

direct verantwoordelijke instantie voor het monetair evenwicht, in de eerste plaats zal interesseren. v. G.).

Het is waar, dat dr. Holtrop niet letterlijk zegt, dat de aanvaardbare belastingdruk ongeveer 26 pct. van het nationaal inkomen bedraagt. Dit percentage is — zoals met zovele grootheden, die worden gehanteerd bij economische prognoses en „planning“ — gebaseerd op statistische gegevens over de voorafgaande jaren. Zo doet dr. Holtrop ook met „het maximaal realiseerbaar beroep op de kapitaalmarkt“ door de overheid. Dit beroep bewoog zich in de laatste jaren tussen 3 en 4 pct.

Hetzelfde is het geval met de spaarquote, die zich de laatste jaren beweegt tussen 18,5 pct. (1963—'65) en 21,5 pct. (1959—'61) van het nationaal inkomen.

De prognose op middellange termijn gaat voor 1970 uit van een percentage van 22.6 voor de nationale besparingen.

Nu ligt een dergelijk percentage geenszins vast. Slechts een deel — de verplichte premies voor levensverzekering en pensioen — zijn gefixeerd. Maar voor de rest hangt dit af van de gedragingen van de bedrijven en individuen. Beiden zijn ook geenszins vrij in hun spaarbeleid: bij de bedrijven hangt dit ten dele af van winsten, bij de

PROF. DR. W. DREES JR.

individuen van hun inkomen. Het is typerend, dat prof. Glasz in zijn intrede te Leiden (2 dec. l.l.) duidelijk de opvoering van het spaarpercentage tot 22,6 pct. als de belangrijkste en moeilijkste taak zag, waarvoor ons land is gesteld.

GEDWONGEN SPAREN

De spaarzin en het spaarvermogen hangen van tal van factoren af: conjunctuur, inflatie, sociale voorzieningen e.d. Daarom wil zowel prof. Drees jr. als prof. Glasz de weg open houden voor een gedwongen sparen door mid-

ALLE

VERZEKERINGEN

HYPOTHEKEN

FINANCIERINGEN

makelaarskantoor

araweg 5 wassenaar tel. 01751-5675*

del van belastingverhoging. Vermindering der particuliere besparingen betekent minder investeren door het bedrijfsleven, minder mogelijkheid voor de overheid om door een beroep op de kapitaalmarkt haar investeringen (die dan volgens de leer moeten worden vergroot als de particuliere investeringen dalen) aldaar te dekken. Zelfs wanneer de spaarquote zich handhaaft kan door een te groot beroep van de zijde van de overheid de kapitaalmarkt worden ontwricht, althans de rentevoet sterk worden opgedreven. Daarom: belastingverhoging, gedwongen sparen.

Er treedt hier een duidelijke controverse aan de dag: Tussen hen, die voor toeneming van welvaart en economische groei het meest verwachten van vergroting der collectieve investeringen en hen, die van oordeel zijn, dat de welvaart en groei het best gewaarborgd worden door een stimuleren van het bedrijfsleven en de investeringen daarvan.

Wat de begroting betreft: Er is misschien niet zo'n kloof tussen de klassieke leer van begrotingsevenwicht en de tegenwoordige van een anti-cyclische begroting. Het ideaal van elke minister van financiën zal steeds zijn een begroting te kunnen indienen, die in evenwicht is op een — politiek en sociaal — aanvaardbaar belastingpeil bij een conjunctuur, die ook in evenwicht verkeert, zodat geen bijzondere beïnvloeding door middel van de begrotings- en belastingpolitiek noodzakelijk is.

J. VAN GALEN

UIT DE PARTIJ

• Purmerend

De afdeling Purmerend heeft in het Heerenlogement een openbare vergadering gehouden met betrekking tot de plannen voor een grote uitbreiding van de gemeente (tot maximaal 100.000 inwoners) in de polder de Purmer. Hierdoor zou hoogwaardige agrarische grond, die een hoog rendement oplevert, verloren gaan. De heer K. G. Geritsen, raadslid voor de VVD, heeft de bezwaren van zijn fractie belicht. Zij wenst de uitbreiding in de polder Zeevang te doen geschieden, waar de grond veel minder kostbaar is, gepaard aan het feit dat in dat geval ook de middenstand in het oude stadscentrum van de bevolkingsaanwas zal profiteren. Het is de bedoeling van de VVD, nu het raadsbesluit is gevallen om het uitbreidingsplan voor te bereiden, de krachten van alle belanghebbenden te bundelen, ten einde het Purmerplan alsnog te torpederen.

• Verhuizing

alg. secretaris

De algemeen secretaris van de VVD mr. F. Korihals Altes is verhuisd naar Burg. F. H. van Kempensingel 11 te Rotterdam-13.

Kant-tekening

Eén mijn open

De voorzitter van de Katholieke Mijn-beambtenbond heeft deze dagen de gedachte geuit om niet alle mijnen te sluiten, maar althans één mijn open te houden als een soort verzekering van een constante toevoer van energie. Hij wees erop dat, zoals wij in 1956 hebben ervaren, door de internationale toestand de levering naar ons land van olie en benzine aanmerkelijk minder kan worden en dat de aardgasleidingen kwetsbaar zijn. Wij vinden dit een gedachte die stellig het overwegen waard is en een onderzoek wettigt.

Eén op één

De koffers worden voor de dag gehaald, de zomerkleren nagekeken, de reislust kriebelt bij velen weer in het bloed. Men gaat er op uit, trekken met de caravan of de tent, naar een hotel in binnen- of buitenland. In het binnenland ervaart men dat steeds meer mensen de weinige recreatieplaatsen die er zijn, gaan bevolken. In het buitenland maakt men kennis met andere gewoonten en gebruiken, die door hun anders-zijn hun charme hebben. Men constateert dat in het buitenland gereglementeerde speelzalen niet verboden zijn, dat men daar 's ochtends aan het ontbijt vers brood kan krijgen en dat er ook op zondag kranten verschijnen. Allemaal zaken die van invloed zijn op het toerisme en die, als wij als land een graantje willen blijven meepikken van de geldstroom, die het internationale toerisme verschaft, ook in ons land bekeken zullen moeten worden. Men kan nog zulke mooie congresgebouwen stichten als De Doelen in Rotterdam, het RAI-congres-centrum in Amsterdam en Het Nederlands Congresgebouw in Den Haag, de bijkomende faciliteiten zijn voor het houden van een congres zeer belangrijk. Als men wil dat die op liberale wijze geregeld worden, dan dient men de invloed van de VVD te versterken. Daartoe verzoek ik u mee te werken aan de actie „Eén op één“, waarin elk lid één nieuw lid voor de VVD aanbrengt.

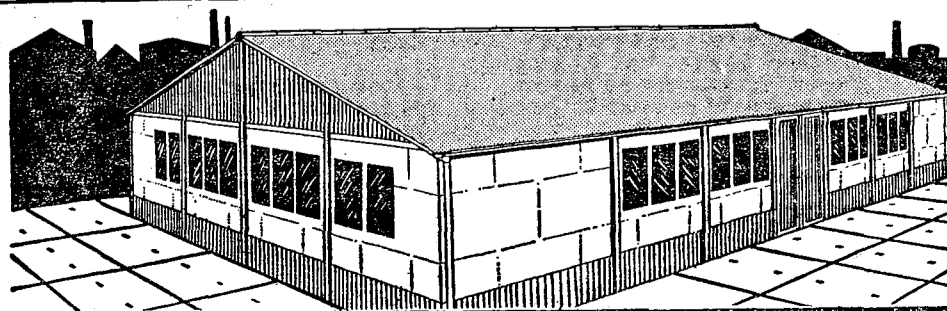
D. W. DETTMEIJER.

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT

TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

BODEGOM SPIJKENISSE

Gebouwen van gewapend beton prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

Amsterdam in afwachting

IN het open veld is het de laatste dagen in Amsterdam nogal rustig geweest. Maar achter de schermen is veel en druk overleg gepleegd. Er wordt grote ernst gemaakt met het plan om nog voor 1 juli een nieuwe burgemeester gereed te hebben staan om de heer Van Hall op te volgen. En steeds waarschijnlijker wordt dat dit prof. dr. I. Samkalden zal zijn. De waarschijnlijkheid is nog geen zekerheid, mede doordat er bij de heer Samkalden nog enkele vragen overblijven, waarop hij eerst antwoord wenst.

Tegelijkertijd echter wordt er achter de schermen ook al gewerkt aan de ondergraving van het fundament waarop de nieuwe burgemeester zal komen te staan. Dat is een kwalijke zaak. Men kan vinden dat de heer Samkalden niet de juiste persoon zou zijn voor het moeilijkste burgemeesterschap van ons land, maar men mag dan toch voor de bezwaren tegen hem fatsoenlijke argumenten verlangen.

Wat de laatste dagen echter geschiedt

druist tegen het fatsoen in. Vooral van de kant die zich zo graag als progressief voorstelt en dit bij voorkeur doet door het stimuleren van gebeurtenissen die makkelijk tot ordeverstoringen kunnen leiden, wordt graag meesmuilend gesproken over deze kandidaat die toch maar Lages heeft vrijgelaten. Daarmee wordt dan twijfel aan de overwegingen gesuggereerd die de heer Samkalden daarbij zou hebben gehad.

Welke bezwaren men nu ook tegen de heer Samkalden zou kunnen hebben, men kan hem zeker geen gebrek aan integriteit verwijten. De vrijlating van Lages, op een tijdstip dat de medici hem eigenlijk al hadden opgegeven, is een zeer eerbare beslissing geweest. De insinuatie dat de vrijlating op bepaalde sympathieën zou hebben berust, is de schandelijkste aantijging die men had kunnen bedenken. Men moet welhaast gaan geloven dat de bedoeling van zo'n insinuatie slechts kar zijn het voorbereiden van een ondermijning van het prestige van de volgende burgemeester

van Amsterdam. Daarmee wordt dan nog eens duidelijk gemaakt hoe moeilijk de opvolger van de heer Van Hall het zal krijgen.

Intussen is er nog een zaak waaraan bij de benoeming van een nieuwe burgemeester aandacht zal moeten worden besteed. Dat is de kwestie van de portefeuilleverdeling in het college van burgemeester en wethouders. Die verdeling is op het ogenblik betrekkelijk willekeurig. Met name geldt dat voor de sector van de economische belangen van de stad. Sinds jaar en dag is het gebruik geweest dat de burgemeester van Amsterdam voor een groot deel belast was met het voeren van het economische beleid, dat dan uitlopers had in verscheidene wethouderstaken, zodat men tenslotte de constructie had bedacht waarbij de burgemeester was belast met de „coördinatie van de belangen, rakende het economische beleid.”

Daar moet onmiddellijk aan worden toegevoegd dat deze constructie tot nu

toe zeker niet ondienstig is geweest, maar dat kwam dan door de persoonlijke kwaliteiten van de heer Van Hall, die vooral op dit terrein een duidelijk op de toekomst gericht inzicht in de stadsproblemen heeft getoond. Op den duur zal duidelijk worden hoe waardevol de heer Van Hall op dit gebied voor Amsterdam is geweest.

Men moet betwijfelen of het goed zou zijn deze, in feite wethouderlijke, taak op de schouders van zijn opvolger te leggen. In plaats daarvan zou het wellicht beter zijn een taakverdeling te zoeken waarbij de economische aangelegenheden van de stad in handen van een wethouder worden gelegd, die dan niet belast mag worden met allerlei nevenactiviteiten die hem van de hoofdzaak kunnen afleiden, of een extra-energie vergen die hij fysiek eigenlijk niet kan bezitten. Hoe dat precies zou moeten gebeuren is een zaak van het college zelf. Maar stellig is het gewenst dat in de komende weken over deze zaak ernstig wordt nagedacht.

Na de Amerikaanse reis

NA EEN VERBLIJF van veertien dagen in Canada en de Verenigde Staten is de Rotterdamse delegatie behouden in het vaderland teruggekeerd. Voor wie het niet mocht weten: de delegatie is de oceaan overgestoken om aanwezig te zijn bij de Nederlandse dag op de Expo in Montreal, tevens om de eigen stad in de nieuwe wereld naar vermogen te „verkopen.” Met het oog daarop werden behalve aan Montreal ook bezoeken gebracht aan Toronto, New York en Philadelphia. Het gezelschap stond onder leiding van burgemeester Thomassen. Het omvatte een aantal hoge ambtelijke functionarissen en prominente vertegenwoordigers van het particuliere bedrijfsleven, in totaal ruim twintig hoofden.

De reis is een succes geweest, zo heeft de heer Thomassen, direct na aankomst op Schiphol tegenover mensen van de publiciteitsmedia verklaard. Natuurlijk kon hij niet zeggen of dit aanstands in nieuwe bedrijfsvestigingen of in een toeneming van de goederenverscheppingen over de Rotterdamse haven tot uiting zal komen. Maar hij wil de wel verzekeren dat naar zijn mening de gevoerde besprekingen op zichzelf al van belang zijn geweest, evenals het aanknopen van nieuwe en het verdiepen van bestaande relaties.

Zeer onder de indruk leek de heer Thomassen te zijn gekomen van de ontwikkelingen in het vervoer met grote laadkisten aan de Overkant. Er is wat

dat betreft een „point of no return” bereikt. Voor de Rotterdamse haven moet dat onvermijdelijke gevolgen hebben. De nieuwe, speciaal voor de nieuwe transportmethoden ontworpen haven tussen Maassluis en Hoek van Holland zal met grote spoed tot stand moeten komen. In de tussentijd zullen de accommodaties voor het laadkistenvervoer aan de Eemhaven de toevloed van containerschepen nog wel kunnen opvangen.

Aan deze mededelingen van de burgemeester heeft de directeur van het gemeentelijke havenbedrijf, ir. F. Posthuma, nog toegevoegd dat een grote Amerikaanse oliemaatschappij het oog op het Europortgebied heeft laten vallen voor de vestiging van een raffinaderij. Dat zou dan de zesde raffinaderij in de Rotterdamse contreien worden. Het merkwaardige is dat de gemeente deze maatschappij een paar jaar geleden al grond had aangeboden, maar dat de Amerikanen daar toen afwijzend op hebben gereageerd. Thans is er belangstelling voor een terrein van 125 ha. De besprekingen daarover zullen ten spoedigste beginnen.

De heer Posthuma vond het weinig opportuun in dit stadium de naam van de bewuste maatschappij te noemen. Misschien kunnen wij de nieuwsgierigen onder de lezers een beetje op weg helpen met de mededeling dat de gemeente in het verleden zonder tastbaar

resultaat in contact heeft gestaan met de Standard Oil of Indiana en met de Continental Oil Company. De naam van de Amerikaanse oliemaatschappij Sinclair is ook al gevallen. Het gissen kan nu beginnen.

Belangwekkende ervaringen heeft de delegatie ook in ander opzicht opgedaan. Rotterdam, aldus burgemeester Thomassen, zal met het oog op zijn stedelijke ontwikkelingen groter moeten gaan denken. Met een ietwat wonderlijke beeldspraak noemde hij de Amerikaanse steden „processen” waarin alles zich „woester” en in een sneller tempo voltrekt dan ten onzent. Daarbij vergeleken maakt een historisch belangrijke binnenstad als die van Amsterdam een „toestandelijke” indruk.

Voor de leden van de delegatie die uit de bestuurlijke sfeer afkomstig waren, moet in het bijzonder de confrontatie met de Metropolitan Toronto community bij uitstek interessant zijn geweest. Dit bovengemeentelijke orgaan voor het gebied van Toronto spoort aan tot een vergelijking met ons jonge openbaar lichaam Rijnmond. Het Canadese bestuursorgaan functioneert al veertien jaar onder omstandigheden die, zeker wat de inwonersgetallen betreft, aan de omstandigheden in het Rijnmondgebied doen denken. De Metropolitan omvat echter dertien gemeenten, tegen Rijnmond drieëntwintig.

Het staat vast dat het bovengemeente-

lijke orgaan in het gebied van Toronto net als Rijnmond niet onmiddellijk aangeslagen heeft. Er moet aanvankelijk nogal wat over gediscussieerd, ja zelfs gekibbeld zijn. Waarbij het orgaan en de gemeenten elkaar over en weer de verwijten niet moeten hebben gespaard. Allemaal net als bij ons. Maar het Canadese bovengemeentelijke lichaam kan zich thans hecht gevestigd achten. De structuur ervan is een paar maal veranderd, onder uitbreiding van de bevoegdheden. Tegelijkertijd hebben de gemeenten hun autonomie in belangrijke mate zien verminderen.

Hoe de ontwikkeling verder zal zijn? De hoofdredacteur van het Algemeen Dagblad, de heer A. C. W. van der Vet, die de reis van de delegatie heeft meegemaakt, heeft in zijn krant van 30 mei een lezenswaardig artikel over dit onderwerp geschreven. Hij meent — naar men mag veronderstellen op gezag van goed geïnformeerde Canadese zegglieden — dat er alle kans op is, dat de Metropolitan mettertijd tot een soort supergemeente zal groeien. De bestaande gemeenten zouden hun besturen dan moeten concentreren in hulpsecretariaten. Aan die besturen zouden bevoegdheden gedelegeerd moeten worden, omdat men het met te veel centralisatie de burgers te moeilijk maakt.

Of een dergelijke ontwikkeling nu de bedoeling van een bovengemeentelijk orgaan kan zijn, moet ernstig worden betwijfeld.

Vragen staat vrij

TUJDENS de begrotingsdebatten van de laatste jaren is van verschillende kanten de klacht geuit, dat het gemeentebestuur eigenlijk zo ver verwijderd staat van de burgerij. Dit is overigens geen typische Haagse klacht. Evenmin is het typisch Haags, dat goedbedoelde pogingen zijn aangewend om te geraken tot de instelling van wijkraden. Tot nu toe is daarvan in onze stad niets terecht gekomen; trouwens ook elders zijn de ervaringen met wijkraden over het algemeen niet indrukwekkend. In onze stad is er één uitzondering: de commissie voor Loosduinen, maar die is in feite geen wijkraad in de betekenis, die men daaraan pleegt te hechten. De Loosduinse commissie is niet door de inwoners van Loosduinen — in het begin van de jaren twintig door Den Haag geannexeerd — gekozen. Toch wordt deze commissie wel representatief voor Loosduinen geacht. Een feit is, dat zij van tijd tot tijd door het gemeentebestuur in specifieke Loosduinse problemen wordt geraadpleegd.

B. en w. hebben nu een beslissing genomen om het de Haagse burgerij gemakkelijker te maken toegang tot het gemeentelijk apparaat te vinden. Er wordt medio juni een gemeentelijke informatiedienst — telefonisch bereikbaar — ingesteld en daaraan kan men alles vragen op gemeentelijk gebied. Een speciale ambtenaar van de afde-

ling Publiciteit van het stadhuis zal als informatiebron optreden. Deze ambtenaar, de heer Pranger, weet alles van het gemeentelijk apparaat en het moet al een heel uitzonderlijke vraag zijn als hij daarop niet terstond een antwoord zal weten te geven. Mocht hij daartoe echter niet in staat zijn, dan belt hij terug of zal hij schriftelijk antwoord verstrekken.

We willen niet ontkennen, dat deze informatiebron kan medewerken tot het aanhalen van de banden tussen burgerij en bestuur. De burgerij zal het nieuwe instituut waarschijnlijk wel als een aardige service beschouwen. Maar voor ons is de vraag — en daarop zal de heer Pranger wel geen antwoord weten — of met de instelling van dit instituut nu werkelijk bereikt wordt wat men eigenlijk wil. Er zal een afstand blijven tussen bestuurders en bestuurden, tenzij de heer Pranger ook de mogelijkheid aanwezig acht directe contacten te leggen, indien dit gewenst is. Pas dan, zo menen we, komt men tegemoet aan

het bezwaar over de grote afstand tussen gemeentebestuur en burgerij. Het zal interessant zijn over enige tijd kennis te nemen van de ervaring van de heer Pranger.

SCHEVENINGEN is tot voor kort uitsluitend gedurende de korte zomerperiode het „Haagse” culturele centrum geweest. Sedert het Gebouw voor K. en W. werd verwoest, is het accent van cultureel Den Haag meer op Scheveningen komen te liggen. Maar, als het Congresgebouw zijn deuren opent en daar o.m. het Residentie-orkest en het Concertgebouworkest hun concerten gaan geven, wordt het culturele centrum opnieuw verlegd. De Koninklijke Schouwburg en Diligentia blijven dan in alle eenzaamheid over, Pulchri, Kunstkring en bioscopen niet meegerekend.

Maar de Maatschappij Zeebad Scheveningen schijnt niet van plan zich de kaas van haar boterham te laten eten.

Zij wil de eenmaal verworven positie behouden. Een eerste stap daartoe is gezet, toen de heer Zwolsman besloot het oude circus tot een theater te verbouwen. In de exploitatie daarvan begint nu langzamerhand meer tekening te komen. Dat is verheugend. Intussen wil de MZS meer en daarom is besloten het Kurhauspaviljoen niet alleen 'n nieuwe naam te geven en een nieuwe toegang (aan het Gevers Deynootplein), maar ook is met de Nieuwe Komedia-Arena een overeenkomst voor een vaste bespeling tot stand gekomen. Daarmee wordt — het moet met leedwezen worden geconstateerd — de positie van 't oude Diligentia ondermijnd, want daar worden nu al enige jaren vele toneelvoorstellingen gegeven, ondanks de bezwaren die er aan de zaal van Diligentia kleven met betrekking tot toneelvoeringen. Aan de andere kant zou men kunnen stellen, dat waar eenmaal het culturele aspect van Scheveningen groter vormen heeft aangenomen, het publiek daaraan ook meer is gewend en er dus nauwelijks bezwaar kan zijn tegen de nieuwe initiatieven.

Maar daarmee gaat Den Haag wel een merkwaardige positie innemen; een zo markante spreiding van het cultureel gebeuren in een grote stad als Den Haag, is wellicht een unicum in de wereld. Laten we hopen, dat het Haagse publiek er de weg in zal willen en kunnen vinden.

Bokma het allerbeste!

Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

Vreemd

★ ★ Het bestuur van het Amsterdamse Concertgebouw heeft de vorige week geweigerd de zaal van de hoofdstedelijke muziektempel ter beschikking te stellen aan de Nederlandse Zionistenbond en de drie joodse kerkgenootschappen om een bijeenkomst te beleggen teneinde sympathie met Israël te kunnen betuigen. Het merkwaardige bij deze gang van zaken is, dat terwijl volgens persberichten aanvankelijk optie op de zaal was gegeven, deze later werd ingetrokken.

Volgens verklaringen van de secretaresse van de Nederlandse Zionisten Bond zou het bestuur van het Concertgebouw als motief van de weigering hebben opgegeven, dat men inmiddels het besluit had genomen in het gebouw geen politieke bijeenkomsten te doen houden.

Het bestuur van het Concertgebouw moet hier wel zwaarwegende motieven hebben gehad, aangezien het zelfs voet bij stuk hield toen het Amsterdamse gemeentebestuur, overigens tevergeefs, trachtte te bemiddelen.

Hier rijzen voor ons toch wel enkele vragen. Allereerst zouden wij graag willen weten op grond waarvan het bestuur plotseling zulk een belangrijke ommezwaai heeft gemaakt, nadat het op 1 mei de Partij van de Arbeid wel gelegenheid gaf binnen zijn muren een politieke manifestatie te organiseren. Moet men concluderen, dat deze bijeenkomst voor het bestuur enigerlei moeilijkheden heeft opgeleverd? Een andere vraag is, waarom de optie op de zaal aanvankelijk wel werd verleend en later weer werd ingetrokken.

Het zou goed zijn, dat deze zaak eens degelijk werd onderzocht. Welke de redenen van het bestuur van het Concertgebouw ook mogen zijn geweest te weigeren de zaal aan de Nederlandse Zionisten Bond en de joodse kerkgenootschappen te verhuren, men kan zich niet aan de indruk onttrekken, dat gezien de situatie in Israël, een grote psychologische fout is gemaakt, die althans de schijn wekt van een zekere discriminatie, of een in politiek opzicht partij kiezen.

Hoe dit alles ook zij, het lijkt ons zaak nauwkeurig in het oog te houden of het bestuur van het Concertgebouw in het vervolg ten aanzien van alle politieke groeperingen consequent blijft in zijn weigering.

Vreemder

★ ★ Op 12 juli zal de Boerenpartij een extra tv-uitzending van tien minuten verzorgen in het kader van de door de regering ter beschikking van de politieke partijen gevorderde zendtijd. Deze extra-uitzending is de Boerenpartij door het ministerie van CRM gegeven, omdat de partij van de heer Koekoek op 22 februari vergat, dat zij een uitzending had dienen te verzorgen.

Wij achten dit een bijzondere vreemde gang van zaken. Vergeetachtigheid ten aanzien van een voorlichting in het openbaar, dat wij onder meer zeggen met betrekking tot de kiezers, die op deze partij stemden, wordt aldus beloofd met een regeling, die in wezen neerkomt op een extra-uitzending. Een dergelijke regeling doet naar onze smaak afbreuk aan het gevoel van verantwoordelijkheid, dat een politieke partij jegens zijn kiezers behoort te hebben. Hier was van de zijde van de Boerenpartij sprake van een volkomen negatie van diegenen, die tijdens de verkiezingen aan haar de nodige steun verleenden. De normale stelregel, dat hij wie een zeker lichaamsdeel brandt dan ook maar op de blaren moet zitten, doet hier bepaald geen opgeld. Het kwaad wordt aldus niet gestraft, maar zelfs gehonoreerd, hetgeen wij een merkwaardig standpunt vinden.

Nogmaals de immobiliteit van onze arbeidsmarkt

Het artikel van mijn hand, getiteld „Vreemde verschijnselen op onze arbeidsmarkt“, dat werd opgenomen in Vrijheid en Democratie van 19 mei jl. heeft in ons blad van 2 dezer enige reacties uitgelokt. Het is op zich zelf een prettige ervaring als zo iets gebeurt. Niet alleen voor de schrijver zelf, doch vooral ook in verband met het onderwerp, waarvan hij het belang dermate groot acht, dat het hem naar de pen in casu schrijfmachine, doet grijpen.

De eerste opponent is het Amsterdamse gemeenteraadslid de heer G. W. Keja, die in het begin van zijn beschouwing beweert, dat ik het „nodig achte mijn licht te laten schijnen over de gang van zaken bij Demka-Hoogovens en NV Volt te Tilburg“. Nu geloof ik,

niet allen een taak zie weggelegd voor de overheid, doch mede voor de werkgevers en werknemersorganisaties, waarbij ik voorts de inschakeling van de Stichting van de Arbeid heb verdedigd. Ik dacht, dat het artikel van de heer Keja, dat ik hier op de voet volg, tot hieraan toe nauwelijks afwijkt van mijn betoog en daar dus ook niet mee in tegenstelling behoef te zijn.

Als de heer Keja verder naar aanleiding van de uitspraak van de voorzitter van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Tilburg, die heeft gezegd, dat de meeste werklozen liever genoegen nemen met een werkloosheidsuitkering van 80 procent en een bijverdienste dan in een andere bedrijfstak te gaan werken, stelt, dat de werknemers bijzonder gevoelig zijn voor de naam

maar hij slaat de plank dan toch wel op een formidabele wijze mis als hij aan het slot van zijn artikel constateert: „Als men zoals de heer Stempther doet een dergelijke ongelukkig getimde brief (van Wilton-Fijenoord, S.) gebruikt als vingervijzing voor de vakbeweging, dan bewijst men alleen al, er niets van te begrijpen“.

Wat wil de heer Keja eigenlijk? Hij erkent, hetgeen voor de bewuste brief de aanleiding was, „dat er in de bedrijven door sommigen op een verschrikkelijke manier de lijn getrokken wordt“. Moeten wij daarover dan zwijgen? Moeten wij dit alles over zijn kant laten gaan?

Ik herhaal: ligt hier niet voor de vakbeweging bij uitstek een taak het verantwoordelijkheidsgevoel van de ledenwerknemers op een hoger peil te brengen? Ik begrijp werkelijk niet waarom er hier sprake is van een „er niets van te begrijpen“.

Aan het slot verzucht de heer Keja: „Gelukkig maar, dat ondergetekende, als werknemer, zoveel goedwillende en verstandige werkgevers in de VVD heeft leren kennen, zodat zelfs het artikel van de heer Stempther niets afdoet aan zijn liberale ideeën“.

Ik geef de heer Keja gaarne toe, dat ik van deze zinsnede niets begrijp. Wel proof ik eruit, dat hij met zijn deze nogal gekunstelde zin, duidelijk heeft willen demonstreren, dat hij werknemer is, welke status ik overigens, hopelijk tot zijn geruststelling, volledig met hem deel.

G. STEMPTHER

Wederwoord aan de heer G. W. Keja

dat de heer Keja zich een beetje ongelukkig uitdrukt als hij in dit verband constateert dat ik, met name over de situatie bij Demka-Hoogovens mijn „licht zou hebben willen laten schijnen“.

Ik versta onder deze uitdrukking het totaal beschouwen, het geven van een verklaring en nadere toelichting. Dit heb ik evenwel niet gedaan en dat lag ook allerminst in mijn bedoeling. De opzet was slechts te constateren, dat men er bij Hoogovens, na de moeilijkheden bij de Demka, niet in slaagde van laatst genoemde onderneming voldoende werknemers te krijgen en dat de totale situatie bij Hoogovens op het ogenblik dusdanig is, dat men wat het verkrijgen van arbeidskrachten betreft, in toenemende mate een beroep op het buitenland zal moeten gaan doen, een omstandigheid overigens, welke door de heer Keja niet wordt ontkend.

Mijn opponent gaat vervolgens vrij uitvoerig in op de oorzaken, die tot de stroeve relatie Demka-Hoogovens, wat de doorstroming van arbeidskrachten betreft, hebben geleid. Ik kan hem hier slechts dankbaar voor zijn, omdat hij op deze wijze bijdraagt tot het opsporen van de oorzaken, die leiden tot de immobiliteit van onze arbeidsmarkt. Wie mijn artikel goed heeft gelezen, zal hebben bemerkt, dat het juist was geschreven als een opwekking zich in die oorzaken nader te verdiepen. Dat heeft de heer Keja dus wat de zaak Demka-Hoogovens betreft, dan ook op een voortreffelijke wijze gedaan.

Ik meen echter wel bezwaar te moeten maken tegen de stelling van de inzender, dat ik „althans wat betreft de Demka-situatie onvoldoende steun in de feiten vind“. Immers, die feiten zijn en blijven zonneklaar bewezen, dat er wat de mobiliteit van onze arbeidsmarkt betreft, iets mis is. Dat de heer Keja voor deze feiten een aannemelijke verklaring geeft, tast het bestaan van deze feiten niet aan.

Als de heer Keja vervolgens een opsomming geeft van diverse omstandigheden hoe in het jongste verleden van werkgeverszijde op allerlei manieren gepoogd is de mobiliteit tegen te gaan, dan vindt hij in mij de juiste man, omdat ik in mijn beschouwing duidelijk heb gesteld, dat dergelijke feiten nauwkeurig dienen te worden onderzocht ten einde de mobiliteit van de arbeidsmarkt te kunnen vergroten. In een vervolgartikel heb ik nog eens uitdrukkelijk betoogd, dat ik op dit terrein

die een bedrijf heeft, dat spoedig tot het ontslaan van personeel overgaat, dan zeg ik wederom: akkoord. Hij levert hiermee opnieuw een verklaring van de oorzaken van de immobiliteit van onze arbeidsmarkt. Nogmaals, daar was het mij ook, om begonnen: het opsporen van de oorzaken in een zo ruim mogelijk verband en op een zo hoog mogelijk niveau, opdat een dergelijke analyse ertoe zou kunnen leiden, die immobiliteit van onze arbeidsmarkt te verzachten en op den duur zo mogelijk op te heffen.

Tot zover is het alles, althans wat mij betreft pais en vree met mijn opponent. Vooral als hij beweert dat het onder meer bij Volt NV gaat om een „mentale, zo men wil psychologische kwestie, welke zich niet laat forceren“, een stelling, die ik ook in mijn beide beschouwingen heb verdedigd.

Doch even verdorp in het artikel van de heer Keja gaan onze wegen toch wel zeer ver uiteenlopen. „Een oplossing is slechts op langere termijn mogelijk, namelijk door vertrouwen te winnen. De klaagzangen van de heer Stempther dragen hier zeker niet toe bij, doch getuigen slechts van een ongehoofwaardig tekort in kennis van zaken op dit gebied. Simplificaties en misleidingen als gebruikelijk bij de Boerenpartij worden althans in de VVD niet geapprecieerd“.

VREEMD

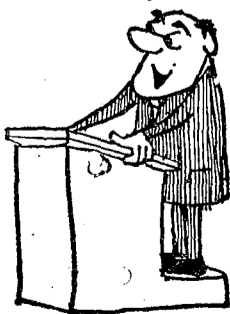
Tot zover de heer Keja, die nu op een emotionele en niet goed te praten wijze een debattoon aanslaat, die mij zelfs onder niet-geestverwanten nogal ongebruikelijk lijkt. Ik moge dan hebben geklaagd over het verschijnsel van de immobiliteit van onze arbeidsmarkt, een „ongeloofwaardig tekort van kennis van zaken op dit gebied“, al zou ik die dan ook hebben, kon men uit mijn artikel onmogelijk afleiden, omdat ik slechts de feiten constateerde en anderen duidelijk vroeg de oorzaken daarvan op te sporen. Ik heb duidelijk gevraagd naar het hoe en waarom en gepleit voor een grondig onderzoek.

Het behoeft vervolgens wel geen uitvoerig betoog, dat ik de ernstige en nu eens van mijn kant „ongeloofwaardige“ beschuldiging van „simplificaties en misleidingen als gebruikelijk bij de Boerenpartij“ als een uiterst onbehoorlijke beschouwing, die mij in hoge mate in het Amsterdamse gemeenteraadslid, de heer Keja, teleurstelt.

Het is jammer, dat de heer Keja in het vervolg van zijn beschouwing het spoor hoe langer hoe meer bijster wordt als hij schrijft over het verschijnsel van de helaas veel voorkomende lijntrekkerij in het bedrijfsleven. „Te stellen“, zo zegt hij zoals de heer Stempther doet, dat hier een taak weggelegd zou zijn voor de vakbeweging, acht ik een nieuwe vorm van medezeggenschap, die door het bedrijfsleven zeker niet gewaardeerd zal worden. Welnu, de heer Keja heeft er niets van begrepen. Ik heb allerminst bedoeld op welke vorm van medezeggenschap in dit verband van de vakbeweging dan ook. Ik heb slechts betoogd, dat hier voor de vakbeweging een voorlichtende opvoedende taak is weggelegd binnen de kring van haar leden, teneinde aldus ertoe bij te dragen het verantwoordelijkheidsgevoel van die leden te ontwikkelen en te versterken. Wat dit alles nu met medezeggenschap heeft te maken, ontgaat mij te enen male. Het spijt mij voor de heer Keja,

SPREEKBEURTEN

periode 9 juni tot en met 7 juli 1967.

- 15 juni Brussel (Nederlandse Liberale Kring)
- 23 juni Zwolle, openbare vergadering vóór de hier te houden gemeenteraadsverkiezingen

S. J. van den Bergh

Mr. E. H. Toxopeus en H. J. L. Vonhoff

Voor zover ons bekend, zijn plaats en aanvangsuur van de vergaderingen vermeld.

MASSIEF KARTONNEN

DOZEN

★

voor export en binnenlands gebruik

★

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. FREE & CO.

H.W. STRAAT 20 - 22, OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel.nr. 0 59 78 - 22 33
Tx. nr. 53251.

STAAL

KONSTRUKTIES

VOOR ELK PROJEKT

LATUMEBO

ALBLASSERDAM TEL. 01859-2647 POSTBUS 5

MEER WINST en lagere kosten

Een rose droom van ondernemers die waargemaakt kan worden. Wij weten hoe en bewijzen dat al jaren. Merk, wat goede reclame voor Uw bedrijf betekent. Bel eens even naar het geen woorden maar daden reclame- en advertentie bureau de PLOEG. Tel. 05280-2832. Wij helpen U!

FRIESCH-GRONINGSCHЕ HYPOTHEEKBANK N.V.

EN AANGESLOTEN BANKEN

Amsterdam - Arnhem - Eindhoven - Enschede
's-Gravenhage - Groningen - Rotterdam

**VLOTTE BEHANDELING VAN
HYPOTHEEKAANVRAGEN**

N.V. RIJNSTAAL

Telefoon 24941/45 - Arnhem

Postbus 42

FABRIKANTE
VAN

GELASTE

STALEN BUIZEN

Delft

Twee Torens

**N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT**

VUURVASTE STENEN IN ALLE SOORTEN

„MOLISOL“ MOLER ISOLATIESTENEN

VUURVASTE ISOLATIESTENEN

ZUURVASTE STENEN

„PRODORITE“ CHEMISCH BESTENDIGE PRODUCTEN

LEVERT

N.V. Gouda Vuurvast

VERENIGDE VUURVASTE STEENFABRIEKEN

GOUDA — TELEFOON 67 44 — (18 20)

A. VAN HOBOKEN & CO.

Anno 1774

DEVIEZENBANK

Parklaan 32-34 — Tel. 110320 (7 lijnen) — Telex 21170

ROTTERDAM

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton

ZETLENGTE 7 m, dikte 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

TELEFOON 01804-2657 — GROENEDIJK 10

CAPELLE a/d IJSSEL

(Vervolg van pag. 2)

veroverd.). Het is dus een waarschuwing voor de kiezer, dat het uitbrengen van zijn stem op een partijloze districtskandidaat, de steun aan zijn eigen partij teniet kan doen.

C. Te overwegen valt of het wenselijk is, snipperpartijen in de Kamer te weren, indien zij op de landelijke partijlijst minder dan een bepaald percentage halen.

D. De verschijningsplicht bij verkiezingen in dit stelsel dient te worden afgeschaft.

E. Daar in het gemengde districtenstelsel de volksvertegenwoordigers, meer dan nu het geval is, uit alle delen van het land bijeen moeten komen in de Tweede Kamer, zou in studie genomen kunnen worden of het aanbeveling verdient, het Tweede Kamer-gebouw op een meer centraal gelegen plaats te projecteren.

F. Er zal een maatstaf moeten zijn voor de vorming van de 75 districten. Deze maatstaf kan zijn het aantal inwoners of de oppervlakte. In principe is het in dit stelsel niet strikt noodzakelijk

dat alle districten een ongeveer gelijk inwoneraantal of een gelijkwaardige grootte hebben.

Zonder twijfel mag gesteld worden dat dit discussievoorstel zeker niet naar volledigheid wil streven. Vele vraag- en kernpunten moeten onbesproken blijven. Slechts een aantal typerende kenmerken van het gemengde kiesstelsel, de algemene werking en een aantal voor- en nadelen zijn belicht. Opmerkelijk is daarbij, dat vele voordelen van zowel het districtenstelsel als van de evenredige vertegenwoordiging behouden zijn gebleven, terwijl een aantal markante nadelen van beide stelsels juist in dit stelsel voor een groot deel zijn ondervangen.

Dit is een discussievoorstel. Het pretendeert ook niets anders te zijn; een voorstel tot discussie, vooral in interne kring. Van een terugkeer naar het districtenstelsel valt weinig te verwachten, de evenredige vertegenwoordiging is mede oorzaak van een toenemende afstandsvergroting kiezer-gekozenen. Het ene stelsel voldoet in het geheel niet, het andere niet geheel. Het mag daarom een reden te meer zijn, het gemeng-

de kiesstelsel een eerlijke kans te geven.

Het verheugt mij buitengewoon, dat juist voor het afsluiten van dit discussievoorstel onze oud- en erevoorzitter, prof. Oud, in Elseviers Weekblad een zeer positief artikel heeft gewijd aan hetzelfde onderwerp.

F. VONDELING, Enschede.

In de vorm van een naschrift nog enige vraagpunten en opmerkingen van de hand van de heer Vondeling zelf, die wellicht ook bij de aandachtige lezer naar voren zijn gekomen:

- Meet een districtskandidaat woonachtig zijn in zijn district?
- De landelijke partijlijst geeft de volgorde aan van de benoembaarheid der partijkandidaten. Als districtskandidaat kan ook een vertegenwoordiger van de partijlijst optreden. Een districtskandidaat kan tevens op de landelijke partijlijst geplaatst worden.
- Moeten alle partijen districtskandidaten stellen? (Ter voorkoming van z.g. combinaties).
- Is de districtskandidaat die de meeste stemmen haalt meteen gekozen, of is herstemming tussen de twee die in eerste instantie de meeste stemmen behaalden gewenst?

• Een ander aantal districten is mogelijk. Zowel vermeerdering als vermindering van het aantal districten heeft bepaalde voor- als nadelen.

• Voor het probleem van de „boventalige“ Kamerzetels is waarschijnlijk ook wel een andere procedure mogelijk, waarbij het aantal zetels constant blijft.

• In overweging dient genomen te worden, of het wel mogelijk is partijloze kandidaten te onderwerpen aan borgsomstorting en handtekeningen-drompel.

• Dit stelsel kan ook toegepast worden op prov. staten-verkiezingen (elke gemeente b.v. een gemeenteaafgevaardigde in provinciale staten).

De redactie heeft gaarne deze ongetwijfeld interessante bijdrage van de heer Vondeling gepubliceerd. Zij meent er goed aan te doen bij deze gelegenheid te herinneren aan een serie artikelen, die het redactielid A. W. Abspoel — zij het geruime tijd geleden — in ons blad gewijd heeft aan het gemengde kiesstelsel, met name zoals dat in Duitsland functioneert. De heer Abspoel kwam toen tot de conclusie dat ook dat stelsel bedenkelijke kanten heeft. Red.

Kopij voor deze rubriek zenden aan:
Joh. H. Springer
 Alexanderstraat 16 Haarlem

Drente

Het is niet altijd mogelijk een verslag direct te plaatsen, omdat andere kopij meer aan een datum gebonden is. Van de verslagjes, die wij nog in portefeuille hebben, willen wij nu er enige plaatsen.

Daar is om te beginnen Drente. Hier houdt men enkele keren per jaar een vrouwenbijeenkomst, belegd door een provinciale commissie, telkens in een andere plaats. Dit is een methode waar men elders ook eens aan moet denken.

Zo was er een bijeenkomst in Hoogeveen in Hotel Homan. Hierover schrijft mev. H. Z. Idema-Buiten:

„De presidente, mevrouw J. P. Hansen-v.d. Linden, heette alle aanwezigen van harte welkom en sprak er haar voldoening over uit, dat zo velen gekomen waren om te luisteren naar ir. J. Baas, die spreken zou over de taak en werkzaamheden van het Europese parlement.

Alvorens echter over te gaan op het Europees parlement, besprak de heer Baas de plaats van de vrouw in de VVD. Volgens spreker was de inbreng van de vrouwen in de besturen niet voldoende en dientengevolge stonden er ook te weinig vrouwen op verkiesbare plaatsen op de kandidatenlijsten voor de gemeenteraad, de provinciale staten en de Tweede Kamer.

Het streven om Europa één te maken is al oud, aldus spreker. Om dit door middel van geweld te bereiken is steeds mislukt; na 1945 wordt het langs

vreedzame weg geprobeerd. In 1950 kregen wij de EGKS, in 1957 de EEG en Euratom.

Spreker schetste hoe moeilijk het werk in het Europees parlement dikwijls is; de belangen van de verschillende partners lopen vaak zo uiteen.

Ir. Baas zei, dat er een grotere markt moet komen in Europa en stelde nog eens met klem vast, dat er nu en in de toekomst hard gewerkt moet worden.

Het was een boeiende lezing, waar alle dames van hebben genoten.”

Recreatie en jeugd

In Arnhem hadden de Vrouwen in de VVD een bijeenkomst, waarop mev. mr. N. M. W. Dettmeyer-Labberton sprak over het onderwerp „recreatie en jeugd”.

Mev. Dettmeyer begon haar lezing met te wijzen op de problemen die de recreatie direct met zich meebrengt voor de ruimtelijke ordening. Zij vond het juist, dat de meeste voorzieningen om de leefbaarheid te vergroten in het westen des lands getroffen worden; daar immers is de bevolkingsdichtheid het grootst.

Om dit te illustreren noemde zij enkele cijfers: in de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Zeeland wonen 801 mensen per km², in de Randstad 2496.

Even urgent noemde de sprekerster de bevolkingsspreiding. Wat betreft de recreatie voor de jeugd zei mevrouw Dettmeyer dat men hiervoor geld moet durven uitgeven, ook al zit men krap.

Het was een interessante lezing, welke door de aanwezigen met veel belangstelling is gevolgd.

A. v. d. Graaf—v. d. Graaf

Conferentie

Onze jaarlijkse tweedaagse conferentie zal zijn op zaterdag 14 en zondag 15 oktober a.s.

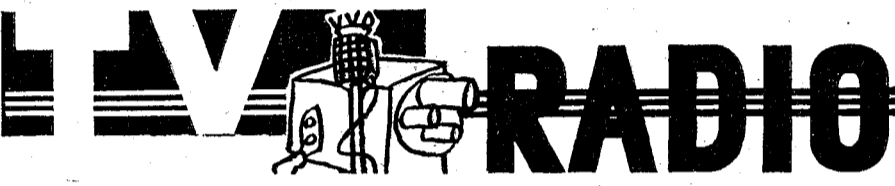
Wilt u dit alvast noteren?

Ook bij ZIEKTE, ONGEVAL EN INVALIDITEIT
 een GEGARANDEERD WELVAARTSVAST
 INKOMEN

Door de
 ARBEIDSONGESCHIKTHEIDS-VERZEKERING
 MET INDEX- EN STIJGINGS-CLAUSULE

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.
W.B.K. van 1938
 Bergstraat 6 - 8 - Amersfoort - Tel. (03490) - 1 70 43*

Radio-uitzending van de VVD: dinsdag, 20 juni, 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m.).

Dit is onze laatste uitzending van het seizoen. Na de vakantie-periode in juli en augustus worden in september de uitzendingen zowel voor radio als televisie hervat. Zodra het nieuwe zendschema ons tegen het einde van augustus bereikt, zal weer tot aankondiging van onze radio- en televisie-uitzendingen worden overgegaan.

NIEUWS
 UIT DE
 JOVD

Steun Israël

Het hoofdbestuur van de onafhankelijk liberale Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie heeft met grote vertrouwen kennis genomen van de strijd, welke in het Midden-Oosten is uitgebroken. Het hoofdbestuur dringt er in dit verband bij de Nederlandse regering met klem op aan Israël onmiddellijk met alle mogelijke middelen te hulp te komen. Het hoofdbestuur van de JOVD is van mening dat de Nederlandse regering, ondanks mogelijke verstrekkende internationale gevolgen, niet zal mogen aarzelen om, indien het bestaan van een zelfstandige staat Israël en daarmee het leven van de Israëliërs in gevaar zou komen, militaire eenheden in te zetten aan de zijde van Israël. Daarbij denkt het hoofdbestuur in de eerste plaats aan de door de Nederlandse regering permanent ter beschikking van de Verenigde Naties gestelde eenheden.

Ook indien de omstandigheden dergelijke verstrekkende maatregelen van Nederlandse zijde thans overbodig zouden maken, dringt de JOVD er bij de regering op aan een verdrag van militaire steun met Israël te sluiten.

Zomerconferentie

De JOVD organiseert op vrijdag 9, zaterdag 10 en zondag 11 juni in het conferentieoord De Vechtstroom te Oud-Leusden bij Dalfsen weer haar jaarlijkse zomerconferentie. Aan de orde zullen onder meer ontwerp-resoluties over de Navo en over de ontwapening komen. Vrijdagavond zal er een zgn. panel-discussie zijn met de door de VVD ingestelde commissie kiezer-gekozene.

Is de NRC de
 krant voor een
 fabrikant?

Zonder valse bescheidenheid: het niveau van onze economische berichtgeving zou een dergelijke veronderstelling gemakkelijk kunnen doen postvatten.

Toch wordt de NRC allerm minst gemaakt met het oog op fabrikanten alléén. En ook niet uitsluitend met het oog op enige andere groep.

De NRC wordt gemaakt voor een open trant van denken. Voor mensen die van het pertinente zwart/wit niet willen weten. Die integendeel graag speuren naar het gelijk tussen welles en nietes.

De NRC wordt gemaakt voor mensen die zich niet al te zeer inlaten met het klein gedoe. Maar die afstand nemen. Zij appreciëren het gevoel voor proporties dat de NRC in haar berichtgeving, haar commentaar en haar opmaak kenmerkt.

De NRC is goed geïnformeerd. Geeft veel feiten. Zo bondig mogelijk geformuleerd. De NRC is sterk betrokken bij wat er in de wereld omgaat. Maar is nooit opgewonden. En dat is goed, in een wereld waar het aan spanningen niet mankeert.

Mogen wij u uitnodigen een proefabonnement te nemen?

Coupon

Ik wil ervaren wat het betekent een genuanceerde krant te lezen. Stuur mij 3 weken de NRC voor de kennismakingsprijs van f 1.25.

Naam: _____

Adres: _____

Plaats: _____

Coupon in open envelop gefrankeerd met 12 cts zenden aan: NRC N.V., Postbus 824, Rotterdam. Of bel (010) 111000 toestel 187.

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON” VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM

RESERVERING (02943) 1576

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

*

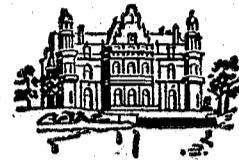
alle kamers met privé bad en douche

*

nieuw Restaurant en nieuwe Lounge-Bar

*

(geheel airconditioned)

KASTEEL OUD-WASSENAAR

HOTEL - RESTAURANT

Vijf minuten van DEN HAAG, te bereiken via autoweg naar Amsterdam, afbuigen tegenover Dierenpark Wassenaar.

In magnifiek park gelegen hotel met alle moderne comfort. Salons voor speciale diners, recepties, cocktailparties, vergaderingen, etc.

GEEN PARKEERPROBLEMEN!

Telefoon 01751-9045

waar de gast ^{könig} is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

Verzorgde tafel, in het mooiste rivierhotel van Nederland, omringd door het steeds wisselende décor van de wereldhaven Rotterdam.

Maasboulevard 15, Vlaardingen
Telefoon (01898) 54 41
(010) 11 81 19

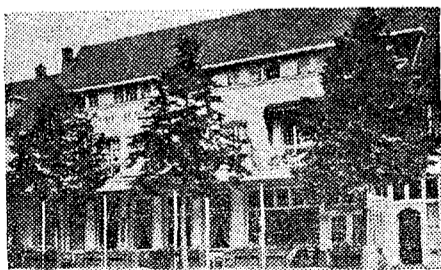

Delta Hotel Vlaardingen

De schouwburg van de wereldscheepvaart

Delta hotel

OISTERWIJK N.-B.

Hotel de Zwaan, annex Rotisserie „Le Prince de Galles”

telefoon 04242-2109.

Voornaamste huis ter plaatse.
Kamers met privé douche en toilet.
Restaurant van bijzondere klasse.
Gezellige terrassen.
Ruime parkeergelegenheid.
Prospectus op aanvraag.

J. A. M. Couwenberg, prop.
Chevalier du Tastevin
Membre de la chaine des rotisseurs.

GRAND HOTEL

Vierhouten

„De Mallejan”

„Onovertreffbaar voor uw vergaderingen en congressen”

Kamer met bad en ontbijt v.a. f 24 p. pers.

Zalen met geluidsinstallatie, schoolbord en projectiescherm

Geen parkeerprobleem - Garage gratis

Alle kamers met bad en toilet

TELEFOON 05711 - 241 (3 lijnen)

Vrijheid en democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 921

VRIJDAG 23 JUNI 1967

Bij de benoeming van prof. Samkalden

Het debat dat in de Tweede Kamer over het ontslag van burgemeester Van Hall heeft plaats gehad, heeft in het algemeen een goede indruk achtergelaten. Hierbij is duidelijk gebleken dat het parlement zich ervan bewust was, dat de kwestie Amsterdam niet opgelost zou zijn met een wisseling van burgemeester, terwijl bovendien duidelijk werd, dat men het van een eerste belang achtte dat in Amsterdam orde op zaken zou kunnen worden gesteld. De debaters voelden daarnaast vrijwel zonder uitzondering begrip en verbondenheid met Amsterdam.

Over de kwestie Amsterdam is het laatste woord zeker niet gesproken. Mede na bestudering van het tweede rapport Enschedé zal hierover in de Amsterdamse gemeenteraad een full-dress debate worden gehouden. Ik heb op de wenselijkheid van dit debat, in de raadsvergadering die na het bekend worden van het ontslag van de heer Van Hall werd gehouden, gewezen, waarbij ik de hoop heb uitgesproken, dat iedere groepering tot duidelijke uitspraken zou komen over een aantal essentiële beleidsvraagstukken, in het bijzonder over de handhaving der openbare orde. Gezagsschemering gedijt immers het best in een klimaat van onzekerheid.

Een burgemeester zal bij zijn bestuurlijke arbeid mede gedragen moeten wor-

den door een loyale adhesie van de goedwillende burgerij; in politieke zin betekent dit, dat het van groot belang is dat over uitgangspunten van het beleid een zo groot mogelijke overeenstemming bestaat tussen de fracties en de burgemeester.

Naar mijn mening zal om deze reden een burgemeester van Amsterdam in deze tijd lid van de PvdA moeten zijn. Enerzijds zal hij daardoor verzekerd zijn van de grootste politieke adhesie, anderzijds acht ik het juist in dit geval op de weg van de PvdA liggen — ik vind dit zelfs haar plicht — een van haar beste mensen op deze functie in te zetten. Men moet bedenken, dat de meerderheid van de Amsterdamse raad links is, waardoor juist de PvdA zich in het bijzonder zal moeten bezinnen over vormen van gezagshandhaving, waarbij orde voorop staat en waarbij het gezag wezenlijke inhoud heeft.

Na mijn optreden — sedert de jongste verkiezingen — als fractievoorzitter van de VVD in de gemeenteraad, heb ik vorm en inhoud trachten te geven aan de gedachte de homogeniteit van het bestuur te verstevigen. Thans mag wel gesteld worden, dat er een gelukkige samenwerking in de raad is ontstaan, niet in het minst doordat naast wethouders uit de kringen van de PvdA en de confessionele groeperingen nu ook een wethouder van de communisten en van de VVD deel uitmaken van het college. De bestuurskracht van Amsterdam is daardoor ongetwijfeld vergroot.

Vrijwel unaniem staan de raadsleden ten aanzien van de opvolging van de heer Van Hall op het standpunt, dat het de voorkeur verdient dat een nieuwe burgemeester zal worden aangewezen uit de kring van de PvdA. Deze gezamenlijke intentie onderstreept de homogeniteit van het bestuur.

Uit de aanwijzing van prof. Samkalden, na ingewonnen advies van de wethouders en seniores van de fracties, blijkt andermaal een grote homogeniteit, die zich rond een persoon manifesteert. Hoewel sommigen — in het bijzonder op grond van de Lages-kwestie — liever een ander uit de kringen van de PvdA als burgemeester zouden hebben gehad, acht de grote meerderheid, waaronder mijn eigen fractiegenoten, de keuze een bijzonder gelukkige. Het is duidelijk dat de heer Samkalden, gezien zijn voortreffelijke staat van dienst, alom — en ook in alle kringen van zijn eigen partij — hooglijk wordt gewaardeerd en gerespecteerd. Degenen, die bezwaren hebben op grond van de destijds door de minister van justitie, de heer Samkalden, aangenomen houding ten aanzien van Lages, kunnen dit hoogstens zien als een onjuiste beslissing; de integriteit van de heer Samkalden staat hier, naar de mening van ieder, buiten het geding.

Persoonlijk heb ik bijzonder respect gehad voor de wijze waarop de heer Samkalden — of men het met hem eens was of niet — de beslissing omtrent de vrijlating van Lages heeft gerechtvaardigd. Het is duidelijk dat hij een man is met een groot gevoel voor verantwoordelijkheid, voor recht en barmhartigheid. Dat hij ook impopulaire beslissingen durfde te nemen, getuigt van moed; hieraan heeft Amsterdam behoefte.

De raadsfractie van de VVD in Amsterdam treedt de nieuwe aangewezen burgemeester met groot vertrouwen tegemoet en wenst hem hartelijk welkom.

MR. J. DE WILDE

P.R.I.K.K.E.L.S

● Het oud-Kamerlid J. H. Scheps in het socialistische partijblad *Opinie*: „Als (echter) het woord progressief dienen moet om het democratisch-socialisme te doen vervallen, schuilt er een adder onder het gras. (...) Verdwijnen om op te gaan in een wat wazige progressiviteit, voornamelijk van lieden die niet echt in het democratisch-socialisme geloven, zal de socialisten het nieuwe huis der progressieven niet (kunnen) doen betreden. Zelfs niet al zouden zij heel sympathieke oud KVP-ers en ex Anti-revolutionairen, enz. ontmoeten”.

● Bericht in het Algemeen Handelsblad: „Kort voordat het Deense bruidspaar in een open calèche een rondrit door Kopenhagen zou maken, meldde de Nederlandse rechercheur aan zijn Deense collega's, dat hij te midden van het publiek zes Amsterdamse provo's had ontdekt. Een deel van hen zou hebben meegedaan aan de ordeverstoringen op de huwelijksdag van prinses Beatrix en prins Claus. Twee van de provo's konden door de Deense politie worden gearresteerd. De vier anderen konden vluchten”.

● Televisie-dominee A. C. D. van den Bosch uit Breda in een interview van Bibeb in *Vrij Nederland*: „Edzo Toxopeus... dat zijn vrienden van ons. Hij viert ieder jaar carnaval hier. Een echte Brabander”.

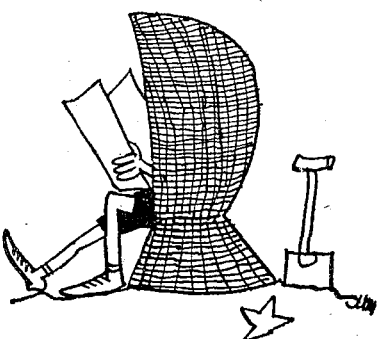
● Ds. J. J. Buskes in *Tijd en Taak*: „Er was een tijd, waarin het zin had de Internationale te zingen: „Ontwaakt, verworpenen der aarde, ontwaakt verdoemden in hongersfeer”. Nu, in 1967, heeft het zin, dat de hongerslijders in Azië en Afrika deze woorden zingen. In Nederland heeft het geen zin. In ons land zijn er geen verworpenen der aarde en geen verdoemden in hongersfeer meer. Laten we ernst maken met het feit, dat we in een totaal andere wereld leven dan ons voorgeslacht. Dat oudere socialisten met heimwee aan vroegere 1-meivieringen terugdenken, is begrijpelijk. Daar zijn het oudere socialisten voor”.

Oproep aan leden

De kort geleden geïnstalleerde VVD-commissie kiezer-gekozene nodigt de leden van de partij uit hun visie over kiesstelsel, gekozen minister-president en gekozen burgemeester, voor zover deze visie niet reeds in *Vrijheid en Democratie* of in *Liberaal Reveil* is gepubliceerd, aan de commissie kenbaar te maken. Verhandelingen over deze onderwerpen kunnen, liefst zo bondig mogelijk geformuleerd, worden toegezonden aan: Commissie kiezer-gekozene, Algemeen Secretariaat VVD, Koninginnegracht 61, Den Haag, bij voorkeur vóór 15 september.

Zie voor meer nieuws over de commissie pagina 9.

VAKANTIES

In verband met de vakanties zal ons weekblad in de zomermaanden slechts om de veertien dagen verschijnen. Het volgende nummer van *Vrijheid en Democratie* zult u daarom niet volgende week, maar op 7 juli in de bus vinden.

VERKIEZINGSACTIE IN ZWOLLE

De VVD-afdeling Zwolle heeft op 5 juni de eerste van een reeks politieke bijeenkomsten belegd in verband met de gemeenteraadsverkiezingen, die hier — wegens grenswijzigingen — eind deze maand worden gehouden. Wij hebben er in ons blad al eerder op gewezen, dat politiek Nederland deze verkiezingen met meer belangstelling tegemoet ziet dan gewoonlijk in dergelijke gevallen. Voor het eerst immers sinds de in bepaalde opzichten spectaculaire Tweede Kamerverkiezingen van februari worden weer ruim 44.000 kiezers opgeroepen hun stem uit te brengen en het is duidelijk dat men dit als een graadmeter kan beschouwen voor de politieke situatie in ons land. Representatief voor Nederland zal de Zwolse kiezersuitspraak natuurlijk niet zijn, maar als er sinds februari grote veranderingen zich hebben voltrokken in het politieke denken van de gemiddelde Nederlander, dan zal dat zeker ook in Zwolle tot uiting moeten komen.

De VVD-bijeenkomst te Zwolle op 5 juni werd geleid door de voorzitter van de afdeling, mr. E. W. T. Brinkman. Voorts werd het woord gevoerd door mr. S. Willinge Gratama, die sprak over „gemeenteraadsverkiezingen voor een welvarend Zwolle in een welvarend Nederland” en door de voorzitter van de liberale fractie in de Zwolse gemeenteraad, de heer P. Hollander. Deze laatste beperkte zich tot de meer specifieke Zwolse aangelegenheden in een toespraak onder de titel „Groot-Zwolle, een nieuw begin”.

De VVD heeft in Zwolle lijst 8. De eerste zes kandidaten op deze lijst zijn allen jonger dan 40 jaar.

Tot de vele activiteiten die onze partij in Zwolle op het programma heeft staan in de verkiezingsactie, behoort ook een grote bijeenkomst vanavond, 23 juni, tijdens welke het woord gevoerd zal worden door mr. E. H. Toxopeus en de heer H. J. L. Vonhoff.

UIT DE PARTIJ

• Limburg

Het Bestuur van de kamercentrale Maastricht deelt mede dat op vrijdag 30 juni om 19.45 uur in de bovenzaal van de Stadsschouwburg te Sittard een vergadering zal plaats hebben.

Deze belangrijke huishoudelijke vergadering is toegankelijk voor alle leden van de partij in de provincie Limburg.

• Soc.-econ. commissie

De sociaal-economische commissie van de VVD kwam op 9 juni in Den Haag bijeen. Het belangrijkste punt van de agenda werd gevormd door de bespreking van een rapport van de werkgroep woningbouw- en huurbeleid betreffende wetsontwerp 8875 inzake de huur en verhuur van bedrijfsruimte. Aangezien de landelijke middenstandscmissie dit wetsontwerp ook bestudeert, waren enige leden van de landelijke middenstandscmissie uitgenodigd en bereid gevonden de vergadering van de sociaal-economische commissie bij te wonen ten einde op deze wijze tot een open discussie tussen de twee commissies te komen.

Wegens het vergevorderde uur kwam een rapport van de werkgroep vermogensvorming niet meer aan de orde. De commissie besloot begin augustus te vergaderen teneinde dit rapport te behandelen.

• Koudekerk a/d Rijn

Op 7 juni werd in café Schellingerhoud te Koudekerk a. d. Rijn een goed bezochte bijeenkomst gehouden met het doel een afdeling van de VVD op te richten. De vergadering werd geleid door de voorzitter van het oprichtingscomité, de heer W. v. d. Akker. Als spreker trad op de heer H. J. L. Vonhoff, lid van de Tweede Kamer. Onder de aanwezigen bevonden zich afgevaardigden van de kamercentrale Leiden, van de afdelingen Alphen, Woerden, Nieuwkoop en Hazerswoude en de heer H. G. Roodhuyzen, regionaal propagandist voor Zuid-Holland.

Nadat de heer Vonhoff in het begin van zijn inleiding woorden gewijd had aan de situatie in het Midden-Oosten, daarbij het recht van Israël naar voren brengend om als soevereine staat erkend te worden en ook verwijzend naar de motie-Berkhouwer voor associatie van Israël met de EEG, sprak hij over de doelstellingen van de VVD. Dit boeiende betoog waarin de spreker tenslotte opwerkte tot intensieve samenwerking van liberalen werd met grote aandacht gevolgd en oogstte luid applaus.

In de pauze werd de afdeling opgericht. Vele van de aanwezigen traden als lid toe. Daarna was er gelegenheid tot vragen stellen, waarvan druk gebruik gemaakt werd.

Het voorlopig bestuur van de nieuwe afdeling is als volgt samengesteld: voorzitter: W. v. d. Akker; secretaresse: mevr. J. C. Stark, dr. Vlaanderenlaan 86. tel. 01714-798. penningmeester: N. Korswagen.

• DB en HB vergaderden

Zaterdagochtend 10 juni kwam het dagelijks bestuur van de partij te Utrecht in vergadering bijeen; 's middags vergaderde, eveneens te Utrecht, het hoofdbestuur.

In bespreking kwam een groot aantal huishoudelijke zaken. Voorts werd van gedachten gewisseld over de politieke toestand.

Vrijheid en Democratie

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonnementen toestel 249, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:

Ph. C. la Chapelle jr.
Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B
te Amsterdam-C.

Kopij voor deze rubriek zenden aan:
Joh. H. Springer
Alexanderstraat 16, Haarlem

150 jaar sparen

Enorme spaarvarkens, opgesteld op het Europaplein in Amsterdam, toonden duidelijk waarom het ging: om het sparen.

De Nederlandse Spaarbankbond herdenkt in het RAI-gebouw het feit, dat 150 jaar geleden de eerste Nutsspaarbanken, in Workum en Haarlem, werden opgericht. Voor de middagvergadering van deze bijeenkomst waren gasten uitgenodigd, waaronder ook onze organisatie.

Alles was keurig voorbereid, maar op één punt liet men ons in de steek: wij kregen tevoren o.a. wel een routekaartje voor auto's toegezonden, maar konden nergens vinden welke tram wij moesten nemen. Dat is toch wel merkwaardig, want zou het gebruik van een tram in plaats van een auto niet sparen-bevorderend werken?

Enfin, wij wisten er te komen (per bus en tram) en konden onze kennismaking met de Nederlandse Spaarbankbond vernieuwen. Vernieuwen, want deelnemers aan onze conferentie vorig

Nieuws uit de Liberale Internationale

• Het dagelijks bestuur van de Groep Nederland van de Liberale Internationale heeft op woensdagavond 14 juni in Den Haag vergaderd. Besproken werd de organisatie van de Groep Nederland. Voorts werd er aandacht geschonken aan het congres, dat de Liberale Internationale ter gelegenheid van het twintigjarig bestaan van deze organisatie in Oxford zal houden. Ten slotte werd aandacht besteed aan het programma voor het komend seizoen.

• Ter gelegenheid van het twintigjarig bestaan van de Liberale Internationale zal van 1 tot en met 3 september in Oxford een congres gehouden worden van de Liberale Internationale, waar onder meer behandeld zal worden de herziening van het Liberaal Manifest 1947, welke herziening in concept zal worden voorbereid door de vice-president van de Liberale Internationale, Giovanni Malagodi.

Zij, die inlichtingen over dit congres willen hebben, kunnen zich richten tot het secretariaat van de Groep Nederland van de Liberale Internationale, Van Mojalenaan 14, 's-Gravenhage.

jaar zullen zich herinneren dat wij toen een film hadden over het sparen in aansluiting op een lezing van prof. Witteveen.

Ook dit keer zou minister Witteveen spreken, maar hij was helaas verhinderd door een vergadering van de ministerraad. Misschien was hij er wel bezig de belangen van de spaarders te behartigen door op de bres te staan voor de waardevastheid van hun spaaruitjes. Tussen haakjes: deze kant van het sparen werd die middag niet aange-roerd...

Wat ons gegeven werd, was een overzicht van de ontwikkeling van de spaarbanken van spaarbank tot gezinsbank. Deze ontwikkeling kwam voort uit die van de hele maatschappij.

De eerste spaarbanken hadden een duidelijk charitatief karakter. Het economisch leven was er in die tijd zeer slecht aan toe en er was ontstellende armoede. Sociale beweging was er ook toen wel en men bezon zich op middelen om de behoeften te helpen.

In Schotland was men begonnen met spaarbanken en dit voorbeeld inspireerde de Maatschappij tot Nut van het Algemeen hier. De eerste spaarbanken in Workum en Haarlem waren dan ook Nutsspaarbanken. Koning Willem I begroette het streven met grote instemming en stimuleerde zelf eveneens de oprichting van spaarbanken, ook in België.

In publikaties wendde men zich tot „dienstboden en enigszins welvarende werklieden" onder het motto: „die wat spaart in der tijd, vindt wat in den nood".

Het charitatieve karakter blijkt ook hieruit, dat in die eerste tijd en zelfs nog lang daarna, bestuursleden geheel belangeloos bij toerbeurt zitting hielden om van de minvermogenden spaargelden aan te nemen en weer aan hen uit te betalen, deze ondertussen veilig bewarend en er rente over vergoedend. Men probeerde armoede te voorkomen; trouwens de spaarbanken waren lange tijd ingedeeld onder „armenzorg".

En nu? Nu dienen de spaarbanken de welvaart. Er is een grote staf van beroepspersoneel, waarvoor zelfs een speciale opleiding bestaat. Er wordt gespaard voor auto's en buitenlandse reizen; de spaarbanken innen salarissen en pensioenen en zij verrichten betalingen voor belastingen en andere uitgaven; zij helpen bij verzekeringen en beleggingen; zij geven zelfs voorschotten en persoonlijke leningen.

Zij hebben een sociaal aspect, maar ook een economisch aspect.

Het sparen is dan ook nu nog nodig en het zal nog veel meer moeten gebeuren dan nu al geschiedt. De kapitaalbehoefte van de maatschappij zijn groot en daarin moet door besparingen worden voorzien. Onze toekomstige welvaart hangt af van de spaarders.

In dit stukje konden slechts vluchtig enkele punten aangestipt worden. Wil men er meer van weten: wij hebben voldoende materiaal voor een niet te lange lezing meegekregen. Desgewenst kan men dat van ons te leen ontvangen.

Het is ook daarom interessant, omdat anderhalve eeuw maatschappelijke ontwikkeling er in wordt weerspiegeld.

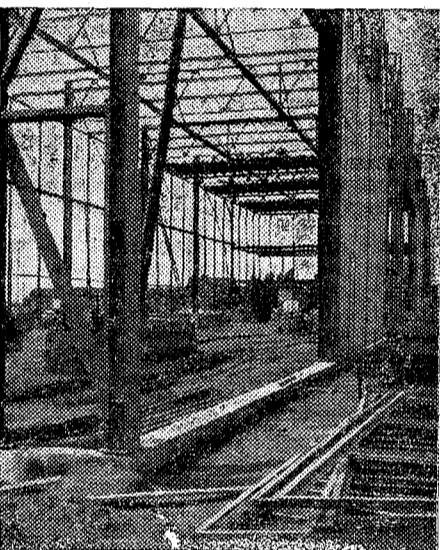
In memoriam

Wij ontvingen het bericht van het overlijden van mevrouw A. W. Dekker-Kök, oud 93 jaar.

Voor de tweede wereldoorlog was me-

vrouw Dekker vele jaren lid van de gemeenteraad van Den Helder en hoofd-bestuurslid van de Vrouwengroep in de Vrijheidsbond en later in de Liberale Staatspartij. Zij behoorde tot de voor-aanstaande vrouwen uit de begintijd van de vrouwelijke politieke activiteit. Haar gezond en verstandig oordeel werd bijzonder gewaardeerd. Drie jaar geleden hebben wij ter gelegenheid van haar 90ste verjaardag haar nog kunnen huldigen. Wij gedenken haar nu met respect en erkentelijkheid.

E. Sch.-C.
J. H. S.

Staalbouw - Kraanbouw

Rörink & van den Broek N.V.

ENSCHDE
Telefoon (05420) 1 83 44 *

MASSIEF KARTONNEN

DOZEN

★
voor export en binnenlands gebruik
★

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. FREE & CO.

H.W. STRAAT 20 - 22,
OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

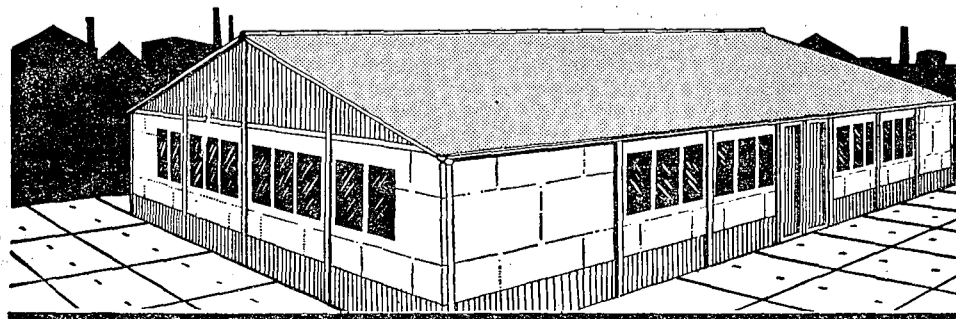
Tel.nr. 0 59 79 - 22 33
Tx. nr. 53251.

SPREEKBEURTEN

periode 23 juni tot en met 7 juli 1967.

23 juni	Zwolle	openbare vergadering vóór de hier te houden gemeenteraadsverkiezingen	Mr. E. H. Toxopeus en H. J. L. Vonhoff
23 juni	Utrecht	JOVD	H. Wiegel

Voor zover ons bekend, zijn plaats en aanvangsuur van de vergaderingen vermeld.

BODEGOM SPIJKENISSE

Gebouwen van gewapend beton en prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

DE LES VAN ISRAEL

Geen eenzijdige ontwapening, maar internationale vredesmacht

„De oorlog om Israël heeft opnieuw laten zien hoe groot de schuld kan worden van hen, die uit pacifistische gezindheid een politiek van eenzijdige ontwapening voorstaan. Een schuld die niet minder groot is dan het leed, waarvoor zij de verantwoordelijkheid dragen die, hoe pacifistisch ook, in nood wel naar de wapenen grijpen.

De kreet dat een oorlog niets oplost is niet altijd waar. De Tweede wereldoorlog heeft de worgende greep van de nazi's opgelost. Deze zesdaagse oorlog om Israël heeft het land voorlopig van een dodelijke dreiging gered.

Maar dat wil niet zeggen, dat het geweld een goed of aanbevelenswaardig middel is. Oorlog is en blijft een afschuwelijk mensonterend bedrijf. Ook als de nood hem rechtvaardigt, zoals in de afgelopen week.

Hoe zou een eenzijdig ontwapend Israël of een Israël dat niet naar de wapens had gegrepen, er nu hebben uitgezien? De dreigementen die zijn geuit, de mobilisatie van Egypte, laten geen twijfel.

De primaire verantwoordelijkheid voor de beraamde ondergang van Israël ligt bij Nasser en de zijnen. Maar wie het geweld afwijst in een situatie waarin het effectief kan worden toegepast, draagt niettemin zijn eigen volle verantwoordelijkheid.

De conclusie is, dat het in een eenzijdige ontwapening vormgegeven pacifisme soms tot groter onrecht, massalere doodslag en meer gruwelen leidt dan een pacifisme dat het gebruik van geweld als laatste verdedigingsmiddel aanvaardt. In een wereld, waarin nog steeds agressors hun gang kunnen gaan, biedt eenzijdige ontwapening als politiek beleid geen betere uitkomst dan het aanvaarden van een defensie-apparaat.

Zelden ben ik het zo eens geweest met de hoofdarticelschrijver in Het Vrije Volk, die het hierboven geciteerde op 13 juni jl. neerschreef.

Dat was een goed en een moedig stuk in het socialistische dagblad. Goed, omdat hier nu eens precies werd neergeschreven welke gevaren aan het in ons land weer hand over hand toemende pacifistische anti-militarisme zijn verbonden. Moedig, omdat juist en vooral in links-socialistische kring de vooroorlogse geen-man-en-geen-cent mentaliteit weer steeds meer dreigt te gaan opleven.

De mens is hardleers. Eenmaal in het jaar, bij de herdenking van onze nationale bevrijding, zien we de foto's in de kranten en de filmopnamen op het televisiescherm nog wel eens vóór ons van de juichende massa's (dat waren wij), die huilend en uitgelaten onze troepen en die van onze bondgenoten: de Canadezen, Amerikanen en Engelsen, inhaalden, de tanks bestormden en met vlaggen en bloemen versierden. Maar het lijkt wel, of de betekenis daarvan niet meer tot velen van ons doordringt.

Dat waren onze bevrijders, die in lange jaren van bloed, zweet en tranen de noodlottige fouten moesten herstellen, welke de nationale lamelendigheid van de democratische landen van West-Europa (en -vooral de kleine onder hen) had veroorzaakt.

Landen, die zó waren geïnfecteerd door de wens om tot iedere prijs buiten een conflict te blijven en zich van enige bondgenootschappelijke afspraak voor het geval van een aanval op één hunner te onthouden, dat geen knieval van Chamberlain te München Hitler van zijn plan om de zwak-verdedigde landen één voor één af te slachten, kon weerhouden.

DE LES VAN '40-'45

Zo één ding voor ons allen vaststond in die eerste na-oorlogse jaren dan was het wel dit: deze les zullen wij nooit vergeten. Zo kon een krijgsmacht — leger, luchtmacht en marine — worden opgebouwd, welke niet naast of mischien zelfs tegenover, maar te midden van ons volk stond. En die op nationale hoogtijdagen als hoogste veiligheidsorgaan van de Staat den volke getoond werd en de algemene sympathie genoot.

Helaas blijkt de geschiedenis zich toch inderdaad in vele opzichten te herhalen. Dezelfde onthindende krachten als in de jaren tussen 1920 en 1940 beginnen de kop weer op te steken. Het

Nato-bondgenootschap, dank zij hetwelk de vrije wereld nog bestaat, wordt verdacht gemaakt en ondermijnd.

Zouden we de pacifistisch-socialisten, de VPRO-dagopeners en zelfs de redactie van Trouw mogen geloven, dan zouden we onze krijgsmacht maar in een hoekje moeten wegstoppen. Wij zouden haar niet meer in het openbaar mogen vertonen en militairen zouden niet meer passen in een koninklijke stoet of bij een feestelijke plechtigheid als op Prinsjesdag.

Het is deze, voor het voortbestaan van de vrije volken in de wereld levensgevaarlijke mentaliteit, waartegen wij ons zullen moeten schrap zetten met al de kracht, die in ons is.

Waar wij naar toe moeten groeien, is de door een internationaal machtsapparaat gesteunde rechtsorde in de wereld, welk ideaal nooit zal worden bereikt door verzwakking van de weerkracht der vrije volken.

INTERNATIONALE VREDESMACHT

Niets heeft het gewapende conflict in het Midden Oosten duidelijker uitgelokt dan het noodlottige besluit van Oe Thant om op de eerste brutale vordering van Nasser de vredesmacht van de Verenigde Naties op het meest bedreigde punt terug te trekken, waarmee de weg voor de agressor werd gebaad.

Niets heeft het Israëliëse volk van de vernietiging kunnen redden dan alleen de paraatheid van zijn door de sympathie en het nationale besef van dat volk gedragen krijgsmacht.

Zullen de gebeurtenissen rond Israël voor ons een nieuwe waarschuwing zijn? De wijze, waarop een pacifistisch-socialistische spreker in de Tweede Kamer, vorige week door de heren Kikkert (CHU) en Roemers (pvda) met zijn neus op de feiten gedrukt, in verwarring kon worden gebracht, geeft mij in dit opzicht wel enige moed.

Tijdens een financieel debat betoogde die spreker — de PSP'er Van der Leek — dat het nodige geld dan maar moest worden gevonden door een voorgenomen aankoop van militaire straaljagers niet te doen doorgaan. Op interrupties van de heren Kikkert en Roemers of hij dat ook aan de Israëliërs zou hebben geadviseerd toen dezen bedreigd werden door de Arabieren, was de armzalige reactie van de PSP'er, dit hij niet kon zien, dat wij op dit ogenblik op dezelfde wijze werden bedreigd en dat, wanneer wij over wapening spraken, wij „daarbij altijd een stuk historie moesten betrekken" en dat men hem „niet op elk moment van de dag kon vragen of hij een bepaalde wapening op dat ogenblik aanvaardt."

De armzaligheid van dat antwoord ligt er duimendik bovenop. Alsof wapening maar uit de grond kan worden gestampt op het ogenblik, dat een agressor gelieft toe te slaan!

Krachtige handhaving van het Nato-bondgenootschap, staking van het anti-Amerikanisme en tegelijk onverzwakt collectief blijven streven naar internationale afspraken en overeenkomsten, die de spanningen kunnen verminderen. Dat is de enige weg om uiteindelijk te komen tot een internationale vredesmacht, sterk genoeg om brandhaarden, waar ook ter wereld, tijdig uit te roeien en onverantwoordelijke agressoren tot de orde te roepen.

A. W. ABSPOEL

Kant-tekening

Zuinigheid

Dat we zuinig moeten zijn weten we allemaal in theorie. Maar hoe weinig er in de praktijk van terecht komt, beseffen we nog eens toen wij in het personeelsorgaan van de Amsterdamse Droogdok Maatschappij lazen, dat door lekkages en niet goed sluitende kopeplingen bij pneumatische werktuigen in dat bedrijf jaarlijks 15 pct. aan lucht verloren gaat, hetgeen een bedrag van f 36.000 betekent. Dit betreft nu een particulier bedrijf, dat op eigen verantwoordelijkheid en door eigen maatregelen deze verliezen moet trachten te voorkomen. Maar hoe is het met de overheid? Wordt er daar ook niet in theorie op zuinigheid aangedrongen, maar in de praktijk veelal niet voldoende zuinigheid betracht met de gemeenschapsgeelden?

Samenwerking

Met instemming hebben wij het bericht vernomen dat de mogelijkheid geopend is dat de Wegenwacht van de ANWB en de organisatie Bescherming Bevolking bij ernstige vredesrampen in de toekomst zullen kunnen samenwerken. Deze samenwerking zal dan hieruit bestaan dat, als een beroep op de B.B. wordt gedaan, voor de berichtgeving van de Wegenwacht mede gebruik kan worden gemaakt van de B.B.-verbindingen.

Wij vinden dit een zeer nuttig initiatief waardoor de taakmogelijkheden van de B.B. in vredes tijd verruimd worden, hetgeen voor de werking van deze organisatie niet anders dan uiterst nuttig kan worden genoemd.

Eén op één

De vakantiemaanden zijn aangebroken en daarmee is er rust gekomen in de organisatie van de verschillende partijen. Maar na die vakantie is er weer een begin. Hoe de spreiding der vakanties ook moge zijn toegenomen, het is opvallend dat in september over de gehele linie de vergaderingen weer beginnen. Dan gaan de organisaties, dan gaat ook de VVD weer op volle toeren draaien. Dan begint de politiek, vooral na Prinsjesdag, opeens weer in versterkte mate de aandacht van ons volk te trekken.

Dan moet ook weer onze partij paraat zijn. En zij kan alleen maar paraat zijn als men kan spreken van een steeds groeiend ledental. Daaraan kunt u meehelpen door u in te zetten voor de actie „Eén op Eén" en een nieuw lid te werven voor de VVD.

D. W. DETTMEIJER

indoheem nv

gesticht in januari 1965, omvat de volgende ondernemingen:

EERSTE NEDERLANDSE APPARATENFABRIEK (ENAF) N.V.:

Solex bromfietsen - elektrische huishoudelijke toestellen - elektrisch handgereedschap - ventilatoren

INDOLA N.V.:

kosmetica - interieurverzorging

N.V. INDUSTRIËLE ONDERNEMING W. H. BRASKAMP:

ventilatoren - kappers-apparatuur - elektrische huishoudelijke toestellen

CHEMISCHE FABRIEK INDOLA COSMETICS N.V.:

chemische produkten

VOKAP N.V.:

interieurverzorging

N.V. ELEKTROTECHNISCHE MECHANISCHE INDUSTRIE

(EMI): elektromotoren - ventilatoren - professionele motoren

N.V. PHARMACEUT. CHEMISCHE FABRIEK v/h E. M. BRASKAMP:

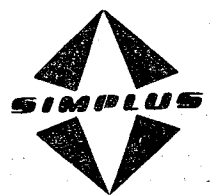
farmaceutische artikelen

INTERHEEM N.V.:

exportmaatschappij

N.V. FABRIEK VOOR PLASTIEK-PRODUKTEN VAN NIFTRIK:

kunststoffen
Fabrieken in:
Den Haag, Rijswijk, Voorburg, Utrecht, Putte (N.-Br.).

BRANDBEVEILIGING

Officieel goedgekeurd
Tallrijke attesten

SIMPLUS N.V. DORDRECHT

Visstraat 6 - 8 - Tel. 3344 (01850)

Waarom niet méér gedineerd in l'Aigle d'Or?

U doet Uzelf, Uw vrouw, vrienden en relaties wel heel veel te kort, als U er geen gewoonte van maakt regelmatig in het Haagse l'Aigle d'Or te lunchen of te dineren.

Alles is er prima verzorgd, de gerechten, de dranken, de bediening, het moderne en toch Intieme Interieur met eigen „Hof"-vijver. En elke dag brengt onze pianist tijdens het diner beschaafde achtergrondmuziek ten gehore.

Zelfs voor Uw auto wordt gezorgd. Gasten van Grand Hotel Terminus, dus ook van l'Aigle d'Or, kunnen hem nu stallen in de eigen

Terminus garage.

Desgewenst geeft men Uw auto daar ook een onderhoudsbeurt, terwijl U luncht of dineert in

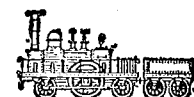
Restaurant **l'Aigle d'Or** annex American Bar

van

GRAND HOTEL TERMINUS

Stationsweg 80 - Den Haag.

Tel. (070) 18 43 00* (ook voor tafelreserveringen)

De IJmond is niet het einde

TERWIJL de beraadslagingen over zijn opvolging nog steeds gaande waren heeft de burgemeester van Amsterdam, mr. G. van Hall, vorige week de opening bijgewoond van de verruimde haventoeegang tot zijn stad. De opening van de IJmond door koningin Juliana moet voor hem, meer nog wellicht dan voor de eveneens aanwezige burgemeesters van Velsen, Haarlem en Zaandam, een bijzondere dag zijn geweest. De verbetering van havenmond en Noordzeekanaal is een van de projecten waarvoor de heer Van Hall zich bijzonder heeft ingespannen.

De dagbladverslagen over de feestelijke opening en de betekenis van de verruimde zeeweg naar Amsterdam zijn over het algemeen doorspekt geweest met opmerkingen over wensen en verlangens die na deze opening nog over blijven. Dat mag op sommigen wellicht een hoekige indruk hebben gemaakt, maar het is toch wel terecht dat er behalve uitingen van vreugde over het bereikte, tevens nadruk is gelegd op het nog niet bereikte.

Immers de werkelijke betekenis van het uitgevoerde werk is dat het bijdraagt tot vergroting van de mogelijkheden tot ontplooiing. Het Noordzeekanaal is geen statusbezit, het is een

werkstuk. Het moet bijdragen tot de voorwaarden waaronder zich in de Amsterdamse haven (en daarmee moet dan het hele kanaalgebied bedoeld zijn) nieuwe activiteiten kunnen ontwikkelen. De Amsterdamse wethouder G. K. J. M. Hamm heeft gezegd dat een diep vaarwater een belangrijke vereiste is voor de ontplooiing van de industrie.

Dat houdt echter in dat — zodra het diepe vaarwater eenmaal is verkregen — ook de andere voorwaarden vervuld moeten worden om die ontplooiing te bevorderen. Indien men het prachtige infrastructuurle gereedschap dat het Noordzeekanaal nu is geworden optimaal wil gebruiken, moet niet elders een zwakke schakel in het geheel de mogelijkheden weer gaan verminderen. En tegen dit licht gezien zijn er drie zaken die de aandacht vragen.

Het eerste is dat de doorvaart in het kanaal nog steeds hinder ondervindt van de Hembrug. De vervanging van deze brug door een Hemtunnel, met gelijktijdige verbetering van het kanaal aan de noordelijke oever, staan eigenlijk allang op het werkrooster van Rijkswaterstaat. Op grond van uitlatingen had verwacht mogen worden dat aan dit werk zou worden begonnen zodra de Coentunnel gereed was, maar tot nu toe hebben blijkbaar financiële

moeilijkheden de uitvoering van het werk tegengehouden.

De kosten van dit werk zijn begroot op 225 miljoen gulden; telt men dat bij de ongeveer 350 miljoen die in de afgelopen zeven jaren aan de verruiming van havenmond en kanaal besteed zijn, dan komt men inderdaad aan indrukwekkende bedragen. Maar men kan ook redeneren dat de uitgave van 350 miljoen een aanzienlijk rendabeler belegging zal zijn zodra ook de andere noodzakelijke verbeteringen van de infrastructuur zijn aangebracht. Met enige overdrijving is te zeggen dat het kanaal alleen zoals het nu is verbeterd een deeloplossing is, en deeloplossingen zijn altijd te duur.

Dat geldt in nog veel grotere mate voor de traagheid waarmee de voorzieningen aan het Amsterdam-Rijnkanaal worden getroffen. Immers de verruimde zeeweg naar Amsterdam zet de deur wijd open voor niet alleen vergroting van de industriële activiteit, maar eveneens voor intensivering van de overslag. Wil men die echter aantrekkelijk maken dan zal een goede verbinding met het achterland even belangrijk zijn als die met de zee. Er is een wedloop gaande tussen Antwerpen en Amsterdam om het eerst een goede aansluiting op de Rijn te krijgen; als de aanpak van het Amsterdam-Rijnka-

naal niet wordt versneld, zal de wedloop verloren worden.

Een derde wens die min of meer door de verruiming van de havenmond is ingegeven, is een nieuwe grote sluis bij IJmuiden. De situatie is nu zo dat het Noordzeekanaal schepen tot ongeveer 110.000 ton draagvermogen zou kunnen doorlaten. Groter kan niet want de Velsertunnel vormt een drempel in het kanaal waarover met enkele veranderingen en bij gunstige waterstanden schepen met 51 voet diepgang nog juist passeren kunnen. Helaas ligt de IJ-tunnel nog hoger, zodat Amsterdam de gedachte aan grote schepen voorbij het IJ wel kan loslaten. Maar tot in de westhavens zouden grotere schepen kunnen komen, ware het niet dat de drempel van de grootste sluis bij IJmuiden elk schip met meer dan 45 voet diepgang tegenhoudt. Dat wil zeggen dat op het ogenblik schepen tot 90.000 ton het kanaal kunnen binnenvaren. Bij de ontwikkeling van de scheepsbouw van de laatste tijd is dat net te weinig. De oplossing is dat in IJmuiden een nieuwe sluis moet komen. Dat zou nog eens tachtig miljoen gulden kosten.

Het zijn dure verlangens, maar men zou kunnen overwegen dat het geld goed besteed is, doordat het de waarde van de reeds geïnvesteerde bedragen hoger maakt.

Weinig of geen verbetering

MEN kan bepaald niet zeggen dat politiek Rotterdam ongeïnteresseerd positie heeft gekozen tegenover de door het college van burgemeester en wethouders voorgestelde herziening van de plaatselijke verordening op het georganiseerd overleg. De oude verordening, daterende uit 1949, voldeed dan ook allang niet meer.

In de achter ons liggende jaren was in de raad bij herhaling en van verschillende kanten aangedrongen op een grondige wijziging van de verordening. Twee jaar geleden nog is daarvoor zelfs uit de socialistische hoek een vurig pleidooi gehouden. Dat geschiedde bij monde van mr. Pompe, een veelbelovende jonge jurist die inmiddels wegens verandering van functie de raad heeft verlaten. De goede man heeft over zijn vrijmoedigheid wel wat te horen gekregen. Nog daargelaten dat hij in de eigen fractie de nodige deining veroorzaakte, in de Algemene Bond van Ambtenaren, de socialistische ambtenarenorganisatie, zette men de roe voor hem klaar.

De wijdverbreide bezwaren tegen de oude verordening waren volkomen begrijpelijk. Daarin toch werd aan de tafel van het georganiseerde overleg alleen plaats ingeruimd voor de organisaties die zijn aangesloten bij de aan de Stichting van de Arbeid deelnemende vakcentrales. In de praktijk betekende dit een monopoliepositie voor de Alge-

mene Bond van Ambtenaren, de Nederlandse Christelijke Bond van Overheidsperoneel, de Katholieke Bond van Overheidsperoneel en de Algemene Rooms-katholieke Ambtenarenvereniging.

Uit deze opsomming blijkt dat in Rotterdam twee r.k. organisaties aan het georganiseerd overleg deelnemen. Aanvankelijk was dat alleen de Katholieke Bond van Overheidsperoneel. Later heeft zich de Algemene Rooms-Katholieke Ambtenarenvereniging daarvan losgemaakt. Omdat echter beide organisaties bij een aan de Stichting van de Arbeid deelnemende vakcentrale zijn aangesloten, konden zij rustig allebei aan het georganiseerd overleg blijven deelnemen, de ene met ongeveer 750 leden, de andere met ongeveer tweehonderd leden.

Bij lezing van de toelichting op het herzieningsvoorstel hebben wij ons afgevraagd of het college er zelf wel zoveel behoefte aan heeft gevoeld de verordening op de helling te zetten. De oude regeling heeft nooit aanleiding tot moeilijkheden gegeven, zo redeneerde het, er met zoveel woorden aan toevoegende dat het bezwaken is voor de aandrang van anderen, onder wie in de laatste jaren de achtereenvolgende ministers van binnenlandse zaken.

Hoe is het college nu aan die aandrang van anderen tegemoet gekomen? Welnu, om te beginnen wilde het als

maatstaf voor de representativiteit van de in aanmerking komende organisaties laten gelden: een ledental dat ten minste 5 pct. van het gemeentepersoneel bedraagt. Bovendien meende het als eis te moeten stellen dat de organisaties, die om toelating verzoeken, bij twee van de grootste drie gemeentelijke diensten en bedrijven, alsmede bij de secretarie, ten minste 5 pct. van het daar werkzame personeel tot hun leden kunnen rekenen.

Het is duidelijk dat deze dubbele limitatieve eis moeilijk geschikt kon worden genoemd om nieuwe organisaties de toegang tot het georganiseerd overleg te vergemakkelijken. Dit verklaart dat aanstonds het Ambtenarencentrum en de Vereniging van Hogere Ambtenaren in dienst der gemeente Rotterdam in adressen aan de raad tegen de voorgestelde constructie in het geweer zijn gekomen. In gesloten geleerden zijn vervolgens alle raad fracties, de socialistische uitgezonderd, tegen de stellingen van het college opgerukt.

Deze stormaanval werd geleid door de heren Viersen en Couwenberg, woordvoerders van onderscheidenlijk de CH en de KVP-fractie. Zij betoogden dat deze nieuwe verordening zich nauwelijks verdraagt met het beginsel van de vrijheid van vakbeweging, dat zij alleen in schijn verbetering in de bestaande toestand zal brengen, dat de spreidingseis veel gelijkenis met een verkap-

te bonafiditeitseis vertoonde en dat de eis inzake de organisatiedichtheid alle propriëties te buiten gaat. Wethouder Jettinhoff poogde de aanval te pareren door te verklaren dat hantering van een lagere toelatingsnorm schadelijk zou zijn voor de efficiency van het overleg.

De heer Viersen smaakte het genoegen de wethouder te bewegen een amendement over te nemen dat een streep haalde door de spreidingseis. Maar de amendementen van de heren Viersen en Couwenberg die matiging van de toelatingsnorm beoogden, waren ten ondergang gedoemd, zij het in één geval met slechts één stem verschil. Het was jammer dat de opposerende fracties door vakanties nogal waren verzwakt. Zij waren nu niet tegen de combinatie van de socialistische fractie plus het gehele college opgewassen. Bij een voltallige bezetting van de raad zou het herzieningsvoorstel een ander lot beschoren zijn geweest.

Nu is een toestand gecreëerd die naar de mens gesproken nog jarenlang in het georganiseerd overleg alles bij het oude zal laten. Aan dat overleg zal een vereniging met tweehonderd leden blijven deelnemen. Maar een bonafide, door de rijksoverheid als representatief erkende organisatie als het Ambtenarencentrum zal er buiten blijven staan, hoewel het onder het Rotterdamse gemeentepersoneel 420 leden telt...

Ziekenhuis aan de Leyweg

HET zal nog wel even duren voor de eerste steen voor het ziekenhuis aan de Haagse Leyweg zal kunnen worden gelegd, maar met de grondwerken is nu toch een begin gemaakt. Het moet worden gezegd, na de schier eindeloze plannenmakerij — vaak gepaard gaande met heftige disputen over het aantal bedden en allerlei andere ziekenhuis-technische zaken — blijkt de bouw nu nauwelijks twee jaar geleden met energie te zijn aangepakt. Het ware wenselijk geweest, indien dit veel eerder zou zijn gebeurd, want men mag wel aannemen, dat nu er op dit ogenblik mee wordt begonnen, de totstandkoming van het nieuwe ziekenhuis heel wat duurder zal uitvallen.

Een goed ding is, dat wethouder van financiën, mr. Schouten ervan overtuigd is, dat het benodigde geld — zo'n slordige 87 miljoen gld. — beschikbaar is. Dat klinkt op het eerste gehoor wat vreemd, want Den Haag kampt evenals Amsterdam en Rotterdam met een schrikbarend gebrek aan financiële middelen. De verklaring voor de gunstige situatie ten aanzien van het ziekenhuis is evenwel, dat in de komende jaren een aantal kapitaal verslindende in-

vesteringen tot het verlieden zal behoren, zoals vuilverbranding en rioolwaterzuiveringsinstallatie, zodat er van het voor investeringen beschikbare bedrag geld vrij komt.

Dat gaan we dus nu aan het ziekenhuis besteden. In hoeverre andere dringende werken daarvan straks de dupe zullen worden, moet worden afgewacht. Misschien dat de komende rijksbegroting het verlossende woord zal spreken, namelijk, dat er voor de grote gemeenten wat meer geld beschikbaar zal worden gesteld. Dat zou, volgens de geruchten, namelijk aan de nieuwe burgemeester van Amsterdam, prof. Samkalden zijn beloofd. En wat men aan Amsterdam zou toestaan, kan men aan de twee andere grote gemeenten moeilijk onthouden.

Voorlopig zijn we op dit punt evenwel niet zo optimistisch. Het kabinet-De Jong schijnt met grote tekorten te zit-

ten en dat zal wel betekenen, dat er drastisch het mes in zal worden gezet. Of in dit licht er nog wat extra's voor de drie grote gemeenten kan overschieten, is voor ons een open vraag. Maar misschien valt het mee. Den Haag zou dan wellicht wat minder aan het openbaar vervoer behoeven bij te passen en misschien komt er dan ook wat meer geld vrij voor het aanvatten van een aantal dringende openbare werken in het belang van een betere verkeerssituatie.

Het Haagse gemeentebestuur schijnt intussen voor een ander dringend probleem te zullen worden geplaagd. Men schrijft tenminste aan de regering het voornemen toe ernst te willen maken met de plannen tot dislocatie van overheidsinstellingen. Op zich is dit geen nieuwe zaak. Er is al lang sprake van en er is ook al een begin mee gemaakt. Maar volgens lopende geruchten, wil

men met het verplaatsen van rijksinstellingen naar andere delen van het land — Apeldoorn en Enschede — op veel groter schaal beginnen. Dit zou voor Den Haag als werkgemeente zeer verstrekkende gevolgen hebben.

Wat de regering precies wil, is echter niet duidelijk. Aan de Zwarteweg wordt een enorm kantoorgebouw ten behoeve van het Rijk opgetrokken. In Voorburg worden ook bouwplannen voor het Rijk ten uitvoer gelegd. In het Bezuidenhoutkwartier zijn grote stukken grond voor het Rijk gereserveerd. Wat denkt men daar dan te gaan bouwen, als men juist een aantal rijksinstellingen uit de Haagse agglomeratie wil wegtrekken? Het is een ondoorzichtig beleid en het gemeentebestuur mag van de regering verlangen, dat zij nu eindelijk eens precies zal zeggen, wat men van plan is. Welk nut heeft een groot-Zoetermeer als er in de agglomeratie onvoldoende werkgelegenheid gaat bestaan? We kunnen ons nauwelijks voorstellen, dat er van de zijde van het particuliere bedrijfsleven wel interesse zal worden getoond. In dit verband is het opvallend, dat de gemeente niet eens voldoende belangstelling heeft kunnen wekken voor de stichting van een ambachtscentrum in het Kortenbergbosch.

Bokma het allerbeste!

Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

HET NOORDEN DES LANDS EN HET JAAR 2000

Enkele weken geleden verscheen de publikatie „Het Noorden op weg naar het jaar 2000”, een 83 bladzijden tellend rapport, samengesteld in opdracht van de provinciale besturen van Groningen, Friesland en Drenthe.

Welke overwegingen lagen ten grondslag aan de publikatie van dit stuk? Was het een uiting van de algemene wedijver, ontstaan na het verschijnen van de tweede nota over de ruimtelijke ordening in Nederland van het kabinet-Cals, waarin de provinciale en gemeentelijke besturen worden uitgenodigd zich uit te spreken over de in deze nota neergelegde denkbeelden omtrent de ontwikkeling van Nederland naar het jaar 2000? Was het de behoefte om een vroeger verschenen nota over de positie van de noordelijke provincies te toetsen aan de feitelijke ontwikkeling? Ik geloof dat het, naast bovengenoemde factoren, het minder gunstige verloop van de industrialisatie in deze provincies, de afnemende werkgelegenheid, en een zekere onrust in het Noorden is geweest die de provinciale besturen tot de betrekkelijk haastige opstelling van deze nota hebben gebracht. Daarbij wil ik zeker ook betrekken de scherpe aansporingen die verschillende provinciale dagbladen tot de provinciale besturen hebben gericht om namens het Noorden een aantal duidelijke aanbevelingen aan het na de verkiezingen optredende kabinet te doen. Als ik het goed zie heeft bovendien een rol gespeeld de overweging, dat het wenselijk en nuttig zou zijn, vóór het kabinet De Jong-Witteveen zijn financiële beleidslijnen in de begroting voor 1968 zou neerleggen, de wensen van het Noorden zo concreet mogelijk te formuleren.

De nota bestaat in hoofdzaak uit twee bestanddelen: ten eerste een analyse van de sociaal-economische situatie in de noordelijke provincies, ten tweede een opsomming van de maatregelen die men nodig acht om aan de moeilijkheden op het gebied van de werkgelegenheid het hoofd te bieden. Het stuk is in een bondige en zakelijke stijl geschreven, het bevat een aantal grafieken en tabellen, doch is niet verlicht met de aantrekkelijke foto's en suggestieve kaarten, die gewoonlijk aan dergelijke nota's worden toegevoegd.

KRITIEK

De niet altijd even zachtzinnige kritiek die op de nota is uitgeoefend, is van tweeërlei aard. Men verwijt de samenstellers dat zij zich vrijwel uitsluitend hebben gebaseerd op gegevens en uitgangspunten van de tweede nota over de ruimtelijke ordening en voorts dat zij bij hun opsomming van wensen en verlangens geen keuze hebben gedaan en zelfs geen prioriteiten hebben aangegeven.

De eerstgenoemde kritiek acht ik voor een deel gerechtvaardigd. Immers men heeft vrijwel zonder meer het uitgangspunt van de nota over de ruimtelijke ordening aanvaard, dat de drie noordelijke provincies in het jaar 2000 een aantal inwoners van drie miljoen zouden moeten herbergen. Dit betekent dat deze drie provincies een bevolkingsgroei (door zowel natuurlijke aanwas als immigratie) zouden moeten vertonen van meer dan 1,5 miljoen, hetgeen overeenkomst met een verdubbeling van de bevolking in ruim 30 jaar, en een groeiensnelheid van ruim tweemaal die van overig Nederland in dezelfde periode. Wanneer men daarbij bedenkt, dat het Noorden tot dusver nauwelijks een bevolkingsaanwas vertoont, dan rijst wel ernstige twijfel aan de deugdelijkheid van dit uitgangspunt. Bovendien: deze nota over de ruimtelijke ordening is door de regering nog slechts als uitgangspunt voor haar ruimtelijk beleid aanvaard en nog niet behandeld in Tweede en Eerste Kamer. Noch de regering, noch welke andere instantie ook, beschikt over een middel om dergelijke bevolkingsverplaatsingen tot stand te brengen, en zelfs staat niet vast of men dergelijke verplaatsingen wenselijk acht. Waarbij men zich bovendien kan afvragen of de gehele bevolkingstoename sinds de recente ontwikkeling op het gebied van de geboorteperking wel zo'n snel verloop zal hebben als thans wordt verondersteld.

Het merkwaardigste van deze hele nota over de ruimtelijke ordening vind ik,

dat daar aantallen inwoners van gebieden en provincies in voorkomen die niet berusten op berekeningen en prognoses (althans de nota zelf bevat die niet), doch die zijn ontstaan in besprekingen met de provinciale besturen. Blz. 42 van de nota deelt mee, dat het overleg tussen de regering en de provinciale besturen „tot overeenstemming heeft geleid over de na te streven bevolkingsverdeling”, en vermeldt als resultaat daarvan voor het Noorden 3 miljoen. Een getal, dat aan de lezer, die geen nadere argumentatie voorgelegd krijgt, de indruk geeft van een willekeurige keuze. Het rapport „Groningen 2000”, dat zojuist is verschenen, heeft naar mijn mening een veel aanvaardbaarder gedragslijn gevolgd, door drie alternatieve mogelijkheden te noemen: 1. bij natuurlijke groei; 2. bij gestimuleerde ontwikkeling; 3. bij maximale bevolkingsgroei, en heeft daardoor aan zijn conclusies een veel bredere basis kunnen geven.

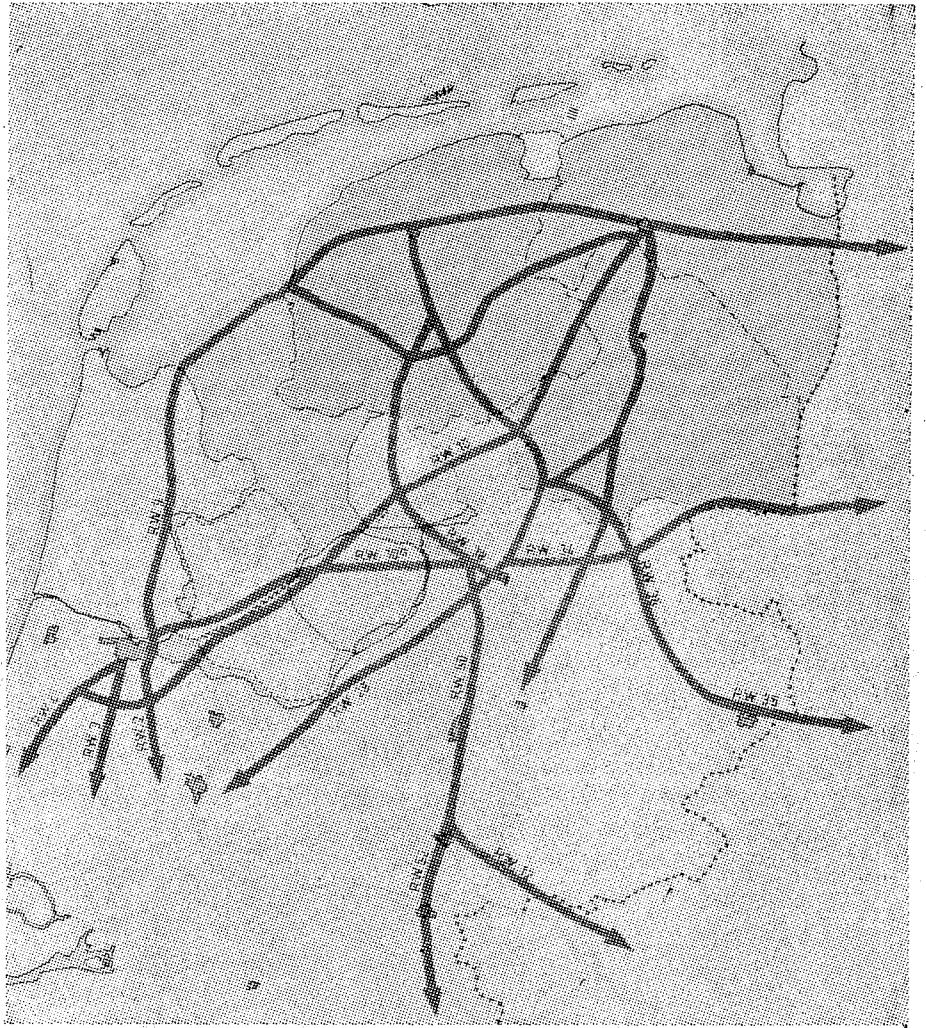
Dit alles neemt niet weg, dat het rapport over het Noorden een aantal zeer waardevolle analyses en beschouwingen bevat. Ik noem de gedeelten over het regionale industrialisatiebeleid, over de recente ontwikkelingen in het Nederlandse bedrijfsleven, over de toekomst van land- en tuinbouw en ten slotte over de zgn. infrastructuur van de noordelijke provincies, waarbij bijzondere aandacht wordt besteed aan de verkeersverbindingen met het westen en midden van ons land. Helaas is slechts weinig plaats ingeruimd voor de sociale en culturele aspecten, en wordt daarbij wel gesproken over onderwijs, woonklimaat en recreatie, maar niet over de mentaliteit van de bevolking en de sfeer die er heerst, welke voor de aantrekkelijkheid van een gebied van zo eminent belang zijn.

AANBEVELINGEN

Het rapport mondt uit in een aantal aanbevelingen en wensen. In grote trekken kunnen deze voorstellen in vijf categorieën worden ingedeeld: 1. uitbreiding van de reeds genomen stimuleringmaatregelen voor het bedrijfsleven, zowel in omvang als in werkingssfeer; 2. maatregelen om de vakbekwaamheid en verhuisbereidheid der werknemers te vergroten; 3. de instelling van een Ontwikkelingsfonds voor het Noorden; 4. verbetering van de verkeersverbindingen; 5. een aantal investeringsprojecten op sociaal, cultureel en hygiënisch gebied.

Het is verleidelijk om op een aantal van deze voorstellen nader in te gaan. Daarmee zou echter veel meer plaatsruimte gemoeid zijn, dan ons weekblad in vakantietijd ter beschikking kan stellen. Bovendien is een deel der voorgestelde maatregelen (die van 1. en 2.) reeds in het Kamerdebat van 13 juni jl. over de werkgelegenheid behandeld. Wat zou het overigens bijzonder nuttig zijn, wanneer eens openhartig en zakelijk kon worden gediscussieerd over enkele van de wensen, die bijv. Friesland in de rubrieken 4. en 5. naar voren heeft gebracht, zoals de aanleg van een industriehaven in Harlingen en de stichting van een tweede instelling voor wetenschappelijk onderwijs.

Ook andere bezwaren zijn tegen het rapport ingebracht. Het rapport geeft een zeer uitgebreide lijst van desiderata. Alleen al in de categorie der gevraagde verkeersverbindingen tel ik ten minste negen verlangens. Daaronder bevinden zich zeer kostbare projecten als aanleg van nieuwe spoorlijnen en versnelde uitvoering van de nieuwe Rijksweg 10 van Amsterdam over Emmeloord naar Groningen. Een raming van de bedragen die met dit alles gemoeid zijn, bevat het rapport niet. Enig denkbeeld van de in totaal gevraagde voorzieningen kan men zich dus niet vormen.

Hoofdverbindingen van het Noorden met overig Nederland.

Kan men het ontbreken van deze financiële gegevens nu aan de samenstellers van het rapport verwijten? En had van hen gevergd mogen worden, dat zij een keuze hadden gedaan uit de voorgestelde projecten voor alle drie de provincies?

UNIEKE SITUATIE

Ik geloof dat we hier zijn aangeland bij een van de interessantste aspecten van dit rapport en dat hier van een unieke situatie mag worden gesproken. Drie provinciale besturen bepleiten tezamen de belangen van drie provincies. Deze belangen lopen voor een deel parallel maar zijn ook voor een deel met elkaar in strijd. Om enkele voorbeelden te noemen: wanneer men de aanleg van de Eemshaven bij voorrang zou bepleiten is daarmee de industrialisatie van het noorden gediend, maar worden de kansen van de industriehaven van Harlingen verkleind. Wanneer Rijksweg 10 naar Groningen wordt doorgetrokken, is daarmee slechts oostelijk Friesland gebaat, tenzij ook de verbinding Lemmer-Joure als autosnelweg wordt aangelegd.

Hoe stelt men zich voor dat de drie colleges van gedeputeerde staten hier tot een gezamenlijke keuze zouden komen? Op kleinere schaal is nog kort geleden gebleken, hoe moeilijk het is tot een eensluidend standpunt te komen: het onlangs gepubliceerde rapport van de Kamers van Koophandel over de vervroegde aanleg van Rijksweg 10 kon slechts worden onderschreven door de KvK's van Groningen, Drenthe en noordelijk Overijssel. Op volkomen respectabele gronden onthield de KvK voor Friesland zich van ondertekening. Niettemin maakt een dergelijke gang van zaken een brokkelige en weinig eensgezinde indruk op „overig” Nederland!

Willen de noordelijke provincies bij onze volksvertegenwoordiging en bij onze regering iets bereiken, dan zullen zij zo eensgezind mogelijk moeten optreden. In hun actie worden de drie provinciale besturen gehandicapt door het feit, dat zij geen homogene pressiegroep kunnen vormen. Hun aanhang is verdeeld over vele verschillende politieke groeperingen. Hun probleemgebieden liggen verspreid over drie provincies, en niet geconcentreerd zoals in Zuid-Limburg of Twente. Er is geen semi-overheidsinstantie zoals de NV Staatsmijnen, of de stedenband-Twente die mede als spreekbuis kan dienen. Integendeel, in het koor der noordelijke stemmen hebben zich ook nog gemengd de drie provinciale hoofdsteden, die zich met een afzonderlijk schrijven tot Den Haag hebben gewend.

SAMENWERKING

Een nauwere samenwerking tussen de drie noordelijke provincies is dus

wel gewenst. Ik onderschat geenszins de moeilijkheden die zich daarbij zullen voordoen en besef volledig dat hier op gedeputeerde staten een zeer delicate taak rust. Toch zal men moeten toewerken naar een gezamenlijk standpunt van de drie provincies. In theorie zijn daarvoor twee methoden denkbaar:

A. Elke provincie maakt haar eigen lijst van prioriteiten op en deze drie lijsten zendt men gezamenlijk aan de regering, die dan naar eigen inzicht een keuze zal doen. Men bespaart zich dan de pijnlijke procedure van een afweging van elkaars projecten en daaruit mogelijk voortvloeiende conflicten. Men geeft daartegenover ook groten-deels het initiatief uit handen.

B. Men tracht tot één lijst van prioriteiten te komen, waarop de voornaamste verlangens op bovengemeentelijk niveau van alle drie provincies voorkomen. Ik acht het niet goed mogelijk dat deze keuze door provinciale staten wordt gedaan, omdat de staten van die provincie die zich benadeeld voelt, nooit gebonden kunnen worden aan de besluiten der beide andere colleges. Het lijkt mij aangewezen dat de colleges van gedeputeerde staten deze keuze eerst zelf doen en dan aan de provinciale staten voorleggen. Gedeputeerde staten zijn kleinere colleges die gemakkelijker besluiten kunnen nemen en reeds aan deze samenwerking gestalte hebben gegeven. Zij zullen zich voor het bepalen van hun keuze laten voorlichten door hun ambtelijke instanties, die daartoe ten nauwste moeten samenwerken. Wanneer het mogelijk zou zijn, dat instellingen als de economisch-technologische instituten, de planologische diensten, de provinciale diensten voor waterstaat, de stichtingen voor maatschappelijk en cultureel werk tot eensluidend advies op hun gebied konden komen, zouden hier uitzonderlijke resultaten kunnen worden bereikt. Gedeputeerde staten zullen hier coördinerend moeten optreden, zowel door de wijze waarop zij hun adviesaanvragen formuleren, als door de organisatorische vorm waarin zij een en ander gieten.

Het bovenstaande is slechts een schetsmatige opzet. In werkelijkheid gaan de zaken vaak anders, moet men handelen naar omstandigheden en de kansen grijpen die zich voordoen. Toch geloof ik, dat allen, die in de noordelijke besturen verantwoordelijkheid dragen, zowel gemeentebestuurders, statenleden als kamerleden, hun gedachten eens in deze richting moeten laten gaan. In dit opzicht is het van belang, hoe de beraadslagingen in de zomerczittingen der respectieve provinciale staten zullen verlopen.

Wanneer het Noorden in een positieve gezindheid, met het zelfvertrouwen dat steunt op een juiste en eerlijke samenwerking, zijn verlangens aan de Nederlandse samenleving presenteert, en daarbij ook openhartig biedt wat het heeft te bieden, kan het heel goede resultaten boeken. Ik ben ervan overtuigd, dat dan ook het bij velen gevormde beeld van het altijd klagende, meestal overvragende Noorden zal verdwijnen, en dat de aantrekkelijkheden van het Noorden in brede kring zullen worden erkend.

E. VEDER-SMIT

RESTAURANT BODEGA „De Abdij”

MIDDELBURG - Abdijplein 5 - tel. 01180-4685

Uniek gelegen in het historisch Abdijcomplex — Exclusief restaurant in antieke stijl en omgeving — Ook plate-service.

A. F. v. d. STEENHOVEN & ZN., DELFT

ROTTERDAMSEWEG 384 — TELEFOON 01730—2 16 56

Leveringen van zand, grind, grond, enz.

Massa-transporten met 3-zijdige kipauto's.

Speciale machine trailers voor vervoer van draglines - bulldozers - ketels enz.

STUDIO HUISWERKKURSUS

Herexamens - taken

HBS - MMS - Gymnasium

Telefoon 010 - 189263 en 180683

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton
ZETLENGTE 7 m, dikte 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

TELEFOON 01804—2657 — GROENEDIJK 10
CAPELLE a/d IJSSEL

containers:
koel/vries-
containers:

„Flats“ en
„Huifcontainers“:

Onder de beschermde naam „Multiload“-container bouwt Paul & Van Weelde N.V. genormaliseerde aluminium STAPELCONTAINERS voor het stukgoederenvervoer.

De constructie van Van Weelde's containers leent zich in het bijzonder tot het bouwen van uitvoeringen als koel/vriescontainers, met naar keuze polystreen of polyurethaan isolatie. Binnenafwerking naar wens in aluminium of Polyester. Tevens kan elk gewenst koel-aggregaat worden geleverd.

GESLOTEN ALUMINIUM
CARROSSERIEËN

CARROSSERIE- EN CONTAINERFABRIEK

PAUL & VAN WEELDE N.V.

'S-GRAVENWEG 350 - NIEUWERKERK A/D IJSSEL - TEL. (01803) 2841 (3 LIJNEN)

Vettewinkel

kleur en bescherming

Verf Van Vettewinkel, Prins Hendrikkade 80-82, Postbus 175, Amsterdam

Ook bij ZIEKTE, ONGEVAL EN INVALIDITEIT
een GEGARANDEERD WELVAARTSVAST
INKOMEN

Door de
ARBEIDSONGESCHIKTHEIDS-VERZEKERING
MET INDEX- EN STIJGINGS-CLAUSULE

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.
W.B.K. van 1938

Bergstraat 6 - 8 - Amersfoort - Tel. (03490) - 1 70 43 *

COÖPERATIEVE VERZORGINGSFLAT „SPARRENHOF“ U.A. TE EDE
Van de in aanbouw zijnde fraaie verzorgingsflat aan de brede Stationsweg te Ede hebben wij nog keuze in

2- EN 3-KAMERFLATS

aan de Westkant, welke een riant uitzicht geven over de Gelderse Vallei.
De flats hebben alle zeer ruime afmetingen, terwijl de kooprijzen aantrekkelijk zijn:

2-KAMERFLAT f 52.500,- k.k.

3-KAMERFLAT f 69.000,- k.k.

Afmetingen: woonkamer 7.03 x 4.00 mtr.
slaapkamers 5.97 x 3.60 en
7.03 x 3.60 mtr.

Indien nodig kan van een hypotheekregeling gebruik worden gemaakt.
Verbindingen met trein en bus zijn zeer gunstig.
Het gebouw is voor bewoning gereed in het voorjaar van 1968.

Inlichtingen: Makelaarskantoor H. van Laar & Zn., Stationsweg 79,
Ede, telefoon 08380 - 8386.
Secretariaat „Sparrenhof“, Prins Hendrikkade 1,
Sneek, telefoon 05150 - 2522.

Onbillijk (I)

★ ★ In het gebied Noordhol-
★ land-Noord zijn destijds door de minister van economische zaken vier gemeenten als ontwikkelingskern aange-
wezen. Dit betekent onder meer dat in-
dustrieën die zich in dit gebied gaan
vestigen, mits zij niet uit een ander
stimuleringsgebied afkomstig zijn, op
belangrijke financiële tegemoetkomingen
kunnen rekenen. Anders is het evenwel
gesteld met een bestaand bedrijf dat in
het centrum van één dezer steden is
gevestigd. Wil een dergelijk bedrijf, om-
dat de ruimte in de binnenstad te klein
wordt, naar het plaatselijke industrieter-
rein verhuizen, dan krijgt het geen en-
kele financiële tegemoetkoming, aange-
zien een rijksregeling dit niet
toestaat.

Wij achten een dergelijke regeling on-
billijk. Bovendien bestaat het gevaar
dat bestaande bedrijven in de ontwikke-
lingskernen, die expansie zoeken, zich
buiten deze kernen zullen vestigen,
waardoor de rijksregeling aan haar doel
voorbij schiet.

Juist nu het vraagstuk van de werkge-
legenheid op dit ogenblik al onze aan-
dacht opeist, zou het wenselijk zijn de-
ze zaak nog eens ernstig onder de ogen
te zien.

Onbillijk (II)

★ ★ Het schadeverzekeringsbedrijf
★ kent sedert kort een over-
heidstoezicht, waarbij in de Wet op het
Toezicht normen worden gesteld voor
een garantievermogen. Deze normen
zijn tamelijk hoog en worden niet voor
niets aangehouden. Zij houden verband
met het feit dat een verzekeringmaat-
schappij bedrijfsmatig kanscontracten
sluit, waarvan de afloop zeer wisselend
kan zijn. Er zullen jaren zijn waarin de
schaden kleiner zijn dan het theoretisch
gemiddelde, maar ook jaren waarin de
schaden dit gemiddelde overtreffen. Dit
betekent dat jaren met onderschaden
die met overschaden moeten compense-
ren.

Het betekent echter ook dat een posi-
tief saldo van een winst- en verliesreke-
ning bij een verzekeringmaatschappij
niet geheel als winst kan worden aange-
merkt. Een deel moet immers worden
gereserveerd voor overschaden die ma-
thematisch zeker komen. Dienovereen-
komstig eist de Wet op het Toezicht dat
schadeverzekeringmaatschappijen een
garantievermogen hebben. Dit moet
steeds ten minste 10 procent zijn van
het bruto premieinkomen. Bij een
groeiend bedrijf zijn er dus geen uitke-
ringen aan winstgerechtigden alvorens
de vereiste toevoeging aan het garantie-
fonds heeft plaats gehad, ook niet in-
dien de winstgerechtigde de fiscus is.
De bestaande belastingwetgeving er-
kent dit beginsel dan ook.

Dit is echter niet meer het geval bij
het jongste wetsontwerp vennootschaps-
belasting. In plaats van een voorafrek-
ten behoeve van het garantievermogen
toe te laten, wordt voorgesteld de bijna
50 procent vennootschapsbelasting te
heffen van het gehele saldo der winst-
en verliesrekening. M.a.w. hier eist de
fiscus een deel van de winst op dat in
feite nog geen winst is. Dit betekent
dat twee soorten wetgeving met elkaar
in strijd komen. De belastingheffing zal
op deze wijze ten slotte ten koste gaan
van de soliditeit van de maatschappij-
en.

Het zou zeker gewenst zijn dat, in-
dien het betreffende wetsontwerp in de
Kamer komt, hieraan de nodige aan-
dacht wordt geschonken.

Inkeer

★ ★ De loonpolitieke secretaris van
★ het Christelijk Nationaal Vakver-
bond, de heer C. A. Bakker, heeft de
vorige week te Arnhem tijdens de alge-
mene vergadering van de christelijke
bedrijfsbond voor de metaalnijverheid
en elektronische industrie, een belang-
rijke uitspraak gedaan met betrekking
tot de in de toekomst te volgen loonpoli-
tiek.

Volgens zijn oordeel zal het eerste
uitgangspunt bij het loongesprek voor
1968 moeten zijn dat de loonstijging in
de buurt blijft van de produktiviteitsstij-
ging. Hij achtte een „ernstige
overschrijding van die grens onder de
huidige omstandigheden ongewenst, om-
dat zij in strijd kan zijn met ons aller
belang”.

Deze verstandige uitspraak is wel in
tegenstelling met de geluiden die men
tot voor kort in de kringen van de vak-
beweging met betrekking tot de loontwik-
keling kon vernemen. Men zou hier
kunnen spreken van een inkeer en een
gewijzigd inzicht, waardoor de mogelijk-
heid aanwezig blijkt bij de komende
loononderhandelingen aloude tegenstel-
lingen makkelijker te kunnen overbrug-
gen.

Werkloosheidsbestrijding moet doelmatig zijn

DE nog steeds toenemende werk-
loosheid in ons land, speciaal buiten
de westelijke provincies, is een der
grootste zorgen van regering, parle-
ment en bedrijfsleven. Vorige week is
in de Tweede Kamer een uitvoerig de-
bat gehouden over de bestrijding der
werkloosheid en in de jaarvergadering
van het Verbond van Ned. Werkgevers
en het Centr. Soc. Werkgeversverbond
wijdde de voorzitter van het C.S.W.V.,
ir. Bosma, in zijn rede bijzondere aan-
dacht aan het euvel, dat ons thans be-
dreigt en de middelen dit vraagstuk op
te lossen.

Het dient gezegd, dat wat dit laatste
betreft het kamerdebat weinig positiefs
heeft opgeleverd en niet veel heeft bij-
gedragen tot constructieve maatregelen.
Het concentreerde zich voornamelijk
op verlangens van PvdA-zijde bij
monde van drs. Roemers en uit Antirevo-
lutionaire hoek (drs. Boersma) om meer
geld van de regering ter beschikking te
stellen voor de werkverschaffing. Waar
deze middelen vandaan moeten komen
werd er niet bij gezegd. Drs. Boersma
wilde desnoods inflatoire financiering,
maar dit zou volkomen het paard achter
de wagen spanen zijn want door ver-
dere prijsstijging zou onze concurrentie-
positie tegenover het buitenland ver-
zwakken en zou dus nog meer werk-
loosheid ontstaan in takken van in-
dustrie, die zich thans kunnen handha-
ven.

De heer Bosma deed enkele waarde-
volle suggesties. Analyse van de oorza-
ken der werkloosheid, opvang van
jeugdwerkloosheid o.a. door na-scho-
ling. Terecht merkte hij op, dat het
streven moet gericht zijn op hernieuw-
de economische groei, ook — en mis-
schien juist vooral — bij de maatregelen
ter bestrijding van de kwaal. Met
het aan willekeurig werk zetten van de
getroffenen lost men het vraagstuk niet
op.

OORZAKEN

De regering heeft buiten de maatregelen
voor enkele bijzonder getroffen takken
van bedrijf als scheepsbouw en textiel,
waarvoor rente- en kredietfaciliteiten
beschikbaar worden gesteld, al een
bedrag van 3 maal f 100 miljoen uitge-
trokken. Door de betrekkelijke ach-
terstand in openbare werken ten bate
van de zgn. infrastructuur kan de over-
heid door een snellere uitvoering bijdra-
gen tot werkverschaffing, maar de oor-
zaken der werkloosheid zijn hiermee
niet weggenomen.

Deze zijn uitermate complex. Het de
vorige week gepubliceerd EEG-rapport
merkt op, dat de werkloosheid zich in
alle landen van de EEG manifesteert.
Is dit een gevolg van een terugslag na
de EEG-„boom” van de eerste jaren?
Van een zekere industriële overcapaciteit
door de sterke uitbreiding van het
productie-apparaat? Door de snelle ra-
tionalisatie en de diepte-investeringen,
die werden opgevoerd, door de sterke
loonstijgingen van de afgelopen 4 jaar?
Of zijn die diepte-investeringen nog
steeds onvoldoende om de technologische
achterstand van Europa tegenover
de Verenigde Staten te overbruggen?

In hoeverre zijn structurele wijzigin-
gen oorzaak van de onmiskenbare neer-
gang van scheepsbouw, textiel? Wat de
kolenmijnen betreft is het duidelijk: het
zwaartepunt van onze energievoorziening
is zich al tal van jaren aan het
verleggen van steenkool naar olie;
thans ook naar aardgas. Maar voor an-
dere takken van nijverheid zal een diep-
gaand onderzoek nodig zijn. De rege-
ring staat voor de uiterst zware taak
de ware aard van de moeilijkheden te
onderzoeken en op grond van een gefun-
deerd oordeel een beslissing te nemen
of een handhaving van de betrokken
industrieën gerechtvaardigd is.

Een willekeurige steunpolitiek zou on-
verantwoordelijk zijn, even onverant-
woordelijk als een ondoelmatige werk-
verschaffing, die er alleen op uit is de

mensen aan het werk te zetten. Psycho-
logisch is deze methode ook niet aanbe-
velenswaardig: ook de tewerkgestelden
voelen wel of zij nuttig werk verrichten
of slechts „van de straat” worden ge-
houden.

Naast een versnelde uitvoering van
ontworpen openbare werken zoekt de
regering daarom vooral naar gerichte
maatregelen, die vestiging van bedrij-
ven aantrekkelijk maken in de getrof-
fen gebieden, ook ter ontlasting van het
Westen waar nog tekort aan werkkrach-
ten wordt waargenomen.

Dat zij daarmee ernst maakt, blijkt
wel uit de herhaalde beschikbaarstel-
ling van nieuwe middelen. Maar de
schaarste aan kapitaal noopt op het
ogenblik nog meer dan anders op zo
economisch mogelijke besteding van de
beschikbare middelen toe te zien.

FINANCIERING

De kapitaalschaarste kan alleen wor-
den overwonnen door meer sparen,
waardoor kapitaal beschikbaar komt
voor woningbouw, investering in bedrij-
ven, uitvoering van openbare werken.

Vooraf uit het socialistische kamp
gaan stemmen op om de overheid de
middelen te verschaffen door drastische
belastingverhogingen. Het ziet er naar
uit, gezien de situatie van onze over-
heidsfinanciën en de aanhoudende stij-
ging der openbare uitgaven, dat aan
lastenverzwaring moeilijk zal zijn te
ontkomen. Maar ook hierbij past grote
voorzichtigheid, juist met het oog op de
werkgelegenheid. Sparen betekent min-
der verteren. Hogere belasting op winst
en inkomen betekent minder ruimte
voor sparen en — voor de ondernemin-
gen — minder investeren, dus minder
werkgelegenheid. Onder deze omstandig-
heden is de meest logische belastingver-
hoging die van de indirecte belastingen,
die de tendens hebben het verbruik te-
rug te dringen. Maar dit middel moet
ook weer met verstand worden gehan-
teerd om in andere takken van bedrijf
geen werkloosheid te doen ontstaan.
Dan: spaarloon? Mits dit in de onder-
nemingen geen nieuwe kostenstijgingen
veroorzaakt.

In verband met het vraagstuk van
sparen en investeren ter wille van toe-
nemend van economische groei en wel-
vaart voor allen zit er ook nog een
andere kant aan de zaak van steun aan
in 't nauw geraakte industrieën en
werkverschaffing ter bestrijding van
de werkloosheid. Prof. Sargent van de
London School of Econ. heeft het vorig
jaar in een artikel in „The Times” er
op gewezen, dat meer sparen — men
denkt dan gewoonlijk aan een spaarper-

centage van 20 pct. van het nationaal
inkomen — niet voldoende is om groei
te verzekeren, wanneer men een steeds
groter deel van die spaargelden
bestedt voor doeleinden, die die groei
niet bevorderen. Men zal, om dan toch
groei te bereiken, een steeds groter per-
centage moeten gaan besparen en dit
heeft weer een tegenslag op de consump-
tieve bestedingen, dus op de conjunctuur.

Het omzeilen van deze klippen eist
zeer grote stuurmanskunst. Het beleid
van de regering — van elke regering,
die het algemeen belang en de vooruit-
gang in het oog houdt — is gericht op
een evenwichtige ontwikkeling, die geen
onnodige werkloosheid kent, maar ook
geen overtrokken werkgelegenheid,
geen overspanning der conjunctuur en
geen permanente inflatie. Met zuiver
pragmatische benadering van het
vraagstuk van de werkloosheid, door de
regering te pressen als maar meer geld
voor werkverschaffing uit te geven —
een benadering, die bij het kamerdebat
overheerste, — komt men er niet. Inge-
deente, men werkt dan omstandighe-
den in de hand, die grotere werk-
loosheid kunnen veroorzaken en een ont-
reddering der overheidsfinanciën, die
evenmin bevorderlijk is voor permanen-
te werkgelegenheid en een gestadige
economische groei.

J. VAN GALLEN

RESOLUTIES VAN JOVD

- Midden-Oosten
- Ontwapening
- Portugal

TJJDENS een, naar het oordeel van
de organisatoren geslaagde zomer-
conferentie te Dalfsen op 10 en 11 juni
heeft de Algemene Vergadering van de
JOVD zich intensief bezig gehouden
met brandende kwesties op het interna-
tionale vlak, zoals de uitbarsting in het
Midden-Oosten, de ontwapening, en de
politiek die Portugal in zijn koloniën
voert. Een resumé van de desbetreffende
resoluties drukken wij hieronder af.
• Het is onmogelijk, aldus de JOVD,
met militaire middelen een definitieve
en tevens rechtvaardige oplossing voor
de problematiek van het Midden-Oosten
te bewerkstelligen. Een andere uit-
spraak luidt dat voor het gehele be-
trokken gebied een internationaal econo-
misch hulpprogramma noodzakelijk is
en dat het wenselijk is dat de Neder-
landse regering in deze vergaande initia-
tieven gaat ontwikkelen. De liberale
jongeren zijn ervan overtuigd dat de
voortdurende spanningen in het Mid-
den-Oosten voor een deel worden veroor-
zaakt door de verschillen in econo-
mische ontwikkeling tussen Israël en de
Arabische landen.

• De vergadering heeft een resolutie
aangenomen waarin o.m. is gesteld dat
algemene en totale ontwapening moge-
lijk en gewenst is, indien althans een
doelmatig en rechtvaardig systeem
wordt ontwikkeld om internationale
geschillen op te lossen. Als eerste stap
moet, aldus de resolutie, ten minste
een internationale regeling voor wapen-
beheersing worden getroffen. Zaak is
dat in ieder geval de machtsevenwicht-
ten voortdurend gehandhaafd blijven.
Partijen moeten de geografisch-staat-
kundige toestand erkennen en elkaars
ideologische systemen onaangetast la-
ten. Bepaalde ideologische verschuivingen
t.g.v. sociale revoluties behoeven
daarbij niet noodzakelijkerwijze als in-
menging gekenmerkt te worden. Er
dient op het naleven van verdragen neutrale
controle te worden uitgeoefend.

Ten aanzien van de reorganisatie van
de Navo wordt opgemerkt dat steeds in
het oog moet worden gehouden dat in-
tensivering van het bondgenootschap op
het militaire vlak door het oostblok als
een vergroting van het militaire poten-
tueel wordt gezien en waarschijnlijk als
een bedreigen wordt gevoeld. In het
kader van ontwapeningsonderhande-
lingen moet het voortbestaan van de
Navo en soortgelijke organisaties discus-
tabel kunnen worden gesteld. Er wordt
verder, aan het slot van de resolutie op
aangedrongen, dat Nederland tracht bij
de bondgenoten weerstanden tegen de
totstandkoming van een nonproliferatie-
verdrag weg te nemen.

• Ten slotte: de Portugese politiek
in de koloniën wordt scherp afgekeurd,
evenals het feit dat aan dit land gele-
verde wapens tegen de inheemsen wor-
den ingezet.

ALLE
VERZEKERINGEN
•
HYPOTHEKEN
•
FINANCIERINGEN
•

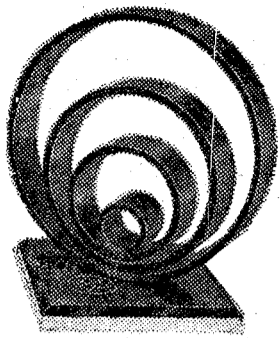
makelaarskantoor

araweg 5 wassenaar tel. 01751-5675*

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM
KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT
TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

N.V. RIJNSTAAL

Telefoon 24941/45 — Arnhem

Postbus 42

FABRIKANTE

VAN

GELASTE

STALEN BUIZEN

SMIT KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

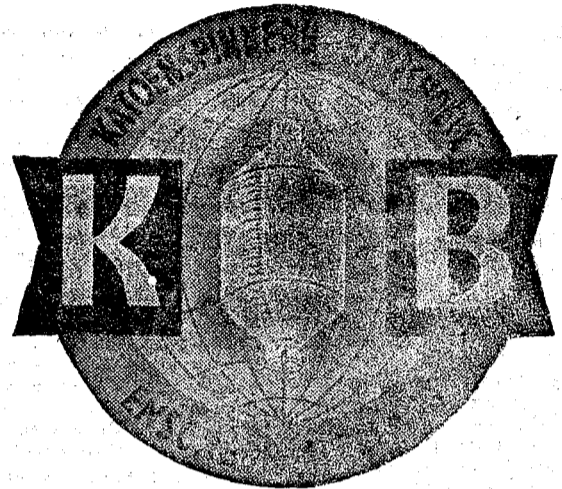
**N.V. BERGINGS- EN TRANSPORTBEDRIJF
VAN DEN AKKER**

Bergen van schepen en ladingen.
Verhuur van drijvende bokken tot 200 ton.
Verzorging van al uw transporten te water.
Duikerwerkzaamheden.
Bergingsvaartuigen uitgerust met zandpompen tot 14"

KANAALSTRAAT 59 — VLISSINGEN

TELEFOON 5120 — TELEX 55108
n.k.u. 2430 en 4261

ROTTERDAM — TELEFOON 195202, -194790
AMSTERDAM — TELEFOON 425257

Spinners en Twijners van
WEEF- EN TRICOTGARENS

**Boele's Scheepswerven en
Machinefabriek N.V.****BOLNES (bij Rotterdam)**

•
Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 134862 ROTTERDAM

— TELEGR. BOELE - BOLNES

FRANCO
LEVERING
DOOR GEHEEL
NEDERLAND

Brandsteder**MEUBELN**

VIJZELSTRAAT 115 - 119 — AMSTERDAM — TELEFOON 24 87 16

DAMMERS & VAN DER HEIDE'S**Scheepvaart- en Handelsbedrijf N.V.**

Reders, cargadoors, bevrachters, expediteurs,
beëdigde makelaars voor het kopen, verkopen
en bouwen van schepen.

„Calandhuis”, Willemskade 18, Postbus 444
Rotterdam-2

TELEGR.ADRS: ENERGETIC - (New Baa Code)
TELEFOON 11.93.00 (15 lijnen) - TELEX 21127 (2 lijnen)

*Delft**Twee Torens*

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT

GEINTEGREERD reclamebeleid

Komt alleen tot stand door nauwe samenwerking tussen klant en bureau. De problemen van vandaag kennen om die van morgen te voorkomen. Het meebepalen van de koers, daar waar specialistische inbreng op prijs wordt gesteld. Dat is de taak van Uw reclamebureau van de PLOEG. Bel eens voor een afspraak. Nu meteen 05280-2832. Wij helpen U!

Olie-embargo en gevolgen

De zesdaagse Arabisch-Israëlsche oorlog zal behalve nog niet te overziene politieke consequenties ook de nodige economische en financiële gevolgen hebben zowel voor de landen in het Midden-Oosten als daarbuiten. Men denke met name aan de gevolgen van de Arabische olieboycot en de sluiting van het Suezkanaal. Zelfs wanneer het kanaal spoedig zal worden heropend en de olieproductie in het Midden-Oosten weer normaal is, zullen die gevolgen naar verwachting nog maanden en jaren voelbaar zijn.

Reeds een dag voordat de strijd in alle hevigheid losbarstte, besloten de Arabische olieproducerende landen op een conferentie te Bagdad eensgezind geen olie te leveren aan elk land dat een aanval doet op een Arabische staat of zijn territoriale wateren of daaraan deelneemt. De bezittingen van de landen die bij de oorlog betrokken zouden raken, zouden worden geconfisceerd. Op 5 juni braken de vijandelijkheden tussen Israël en Egypte uit. Egypte en Jordanië beschuldigden de volgende dag Engeland en de Verenigde Staten ervan Israël bij de strijd te steunen. Anti-Britse en anti-Amerikaanse acties in de Arabische landen waren het gevolg. Egypte sloot het Suezkanaal, Irak besloot als eerste de olieleveranties aan landen die Israël steunden op te schorten, Algerije en Koeweit volgden en de volgende dag sloten Saoedi-Arabië, Libië, Bahrein, Aboe Dahbi en Qatar zich bij hen aan. Na het staken van het vuren verklaarde Egypte dat het kanaal door gezonken schepen geblokkeerd was en dat het niet van plan was deze te lichten voordat Israël de oostelijke oever van het kanaal had onttruimd en zich op zijn gebied had teruggetrokken.

De consequenties leken vooral voor West-Europa nogal ernstig. Dit deel van de wereld is voor 70,6 pct. op de aanvoer van olie uit het Midden-Oosten en de landen in Noord-Afrika aangewezen. Bij de verbruikers werden de herinneringen aan het jaar 1956 weer levendig, toen als gevolg van de Suez-crisis het kanaal eveneens werd afgesloten en de oliepijpleidingen van Irak naar de Middellandse Zee in Syrië werden opgeblazen. De benzineprijs steeg in West-Duitsland van 62 tot 65 pfennig

per liter en de olie voor verwarming van 17,40 mark tot 20,10 mark per 100 liter. In Frankrijk en Engeland werd distributie ingesteld. En wie herinnert zich niet de benzine-loze zondagen in Nederland? Maar, hoewel ook nu — in 1967 — de prijsstijgingen niet uitbleven, heeft men in 1956 genoeg leergeld betaald en was men thans beter op stagnatie van de olieleveranties voorbereid. Daar zij „niet voor de tweede keer afgeperst wilden worden” (premier Wilson) zorgden de Europese regeringen er voor dat de olie niet van de ene dag op de andere zou ontbreken. De oliemaatschappijen werden bij de wet verplicht voorraden aan te leggen voor tijden van crisis. In de tanks van de olieleverende industrie in West-Duitsland moet bijvoorbeeld een voorraad gereed liggen die voldoende is voor 49 dagen normaal verbruik. Frankrijk en Engeland hebben respectievelijk voorraden voor drie maanden en 91 dagen laten aanleggen.

TONNAGE

En dan zijn er nog een paar verschillen met 1956. Het tankertonnage was in die dagen aanzienlijk lager. De gemiddelde tanker had een tonnage van 26.000 ton. De afsluiting van het Suezkanaal had dan ook een direct tekort van 50 pct. aan vervoerscapaciteit tot gevolg. Zowel de British Petroleum Co. als de Shell en de regering van de Verenigde Staten besloten destijds grotere tankers te bouwen omdat deze economischer in het gebruik zijn, waardoor de route om Kaap de Goede Hoop zelfs voordeliger zou zijn dan gebruik van kleinere schepen via de Suezkanaalroute.

De grotere schepen kunnen nu zelfs niet meer door het kanaal, althans niet wanneer zij geladen zijn. Men beschikt thans over een grotere tankreserve, waarvan de inzet zeker binnen enige weken mogelijk is. Honderdvijftig schepen met een gezamenlijk tonnage van 4 miljoen ton doen nog dienst voor graanvervoer, voor 56 andere (1,1 miljoen ton of 1 pct. van het totaal) was begin juni geen werk. Die kunnen nu ingezet worden. Dit alles neemt niet weg dat de vrachtprijs in enkele weken is gestegen van f 16 per ton tot f 48 per ton (in 1956 liep de prijs op tot f 120 per ton). Ook het andere scheepvaartverkeer

komt door de afsluiting van het kanaal natuurlijk voor hogere kosten te staan. De prijs van de stookolie is gestegen en de tocht om de Kaap kost tien dagen extra varen. Voor het meest gebruikte type vrachtschip — dat van 10.000—12.000 ton — betekent dit een extra-kosten van f 90.000 verminderd met de f 25.000 die voor de vaart door het Suezkanaal had moeten worden betaald. Vooral de tarieven voor graanvervoer zijn hierdoor aanzienlijk gestegen.

NIEUWE BRONNEN

Na de crisis van 1956 hebben de oliemaatschappijen getracht zich ook veiliger te stellen door het aanboren van nieuwe oliebronnen. Een land als Libië, dat in 1956 nog geen ton opbracht, produceerde in 1966 72 miljoen ton en verzorgde 16,6 pct. van de Westeuropese aanvoer. Algerië bracht vorig jaar 32,1 miljoen ton op en 7,6 pct. van de Europese invoer. Ook hier is de exploitatie na 1956 op gang gekomen. Veel heeft dat niet geholpen, want beide landen sloten zich aan bij de olieboycot van Engeland en de Verenigde Staten.

Een verschil met 1956 betekent verder het feit dat Frankrijk, dat in de Arabische landen grote waardering vond voor zijn neutrale en in wezen anti-Israëlsche houding in het conflict, verschoond bleef van sancties en zijn behoefte aan olie en gas (met 82 pct. van de invoer uit het Midden-Oosten het meest kwetsbaar van alle Westeuropese landen) kon blijven dekken. Het sloot zelfs vorige week een nieuw contract met Algerië af voor de levering van aardgas. Het contract nam in Algerië enigszins de ongerustheid weg over de gevolgen die het embargo op de levering van gas aan Engeland zou kunnen hebben, omdat men vreesde dat dat land de boycot zou aangrijpen om de tamelijk onvoordelige overeenkomst voor de levering van gas op te zeggen en zo Algerië met het gas te laten zitten.

Ook in andere Arabische landen is men bevreemd dat de crisis een verandering in het patroon van vraag en aanbod van olie zal doen ontstaan. Landen als Saoedi-Arabië, Irak en Koeweit zijn voor een groot deel afhankelijk van de opbrengst van de olie. Andere landen zoals Syrië en Jordanië zijn dat indirect

ook, niet alleen omdat er oliepijpleidingen over hun gebied lopen, waar zij inkomsten uit trekken, maar ook omdat zij gesteund worden door Arabische fondsen die het van de olieopbrengst moeten hebben. Zo heeft de Ontwikkelingsbank van Koeweit met name in Jordanië grote ontwikkelingsprojecten kunnen financieren dank zij de royalties. Pogingen van de betrokken landen om de infrastructuur te verbeteren en de afhankelijkheid van de olieindustrie te verminderen zijn nog in een beginstadium.

ONTWIKKELINGEN

Dat bovengenoemde vrees geenszins ongegrond is, moge blijken uit de ontwikkelingen en uitspraken die op het olie-embargo (dat de Arabische landen naar schatting f 35 miljoen per dag kost) zijn gevolgd. In de Verenigde Staten, die slechts 5 pct. van hun olieinvoer uit het Midden-Oosten betrekken, heeft het de positie van diegenen versterkt die pleiten voor een verlaging van de invoerquota's en een verhoging van de binnenlandse productie. Men wijst er op dat onderzoek naar nieuwe olievelden in de Verenigde Staten met eenderde is verminderd sedert 1956 en dat alleen om de invoer van olie mogelijk te blijven maken. Aan de andere kant is men er in de VS huiverig voor de productie op dit moment drastisch op te voeren. De oliemaatschappijen herinneren zich nog maar al te goed hoe de in 1956 sterk verhoogde productie na afloop van de crisis uitdraaide op een scherpe daling van de prijzen, een malaise veroorzakend die tot 1965 voortdurfde.

Bij de Aramco, een consortium van oliemaatschappijen, dat tot 1958 met de Paul Getty Oil Co. de enige concessiehouder in Saoedi-Arabië was, zijn stemmen opgegaan zich uit het Midden-Oosten terug te trekken, omdat de onrust in dat gebied en het voortdurende geharrewar over de prijzen de exploitatie daar minder aantrekkelijk maken. Indien dit zou gebeuren en andere maatschappijen dit voorbeeld zouden volgen, dan zou dat niets minder dan een ramp voor de Arabische landen betekenen. Op de olieconferentie in Bagdad in maart van dit jaar bepleitten de Arabische regeringen weliswaar een zo snel en volledig mogelijke „Arabisering” van de olieindustrie en het oprichten van meer eigen maatschappijen, maar men zag ook zelf wel in dat men daartoe voorlopig nog niet in staat is. Alleen Koeweit en Bahrein beschikken waarschijnlijk over voldoende eigen technici en know-how om op eigen benen te kunnen staan. Men drong er dan ook op

(Vervolg op pag. 11)

Commissie kiezer-gekozene geïnstalleerd

Woensdag 7 juni heeft de voorzitter van de VVD, ir. K. van der Pols, de commissie kiezer-gekozene geïnstalleerd. In een korte rede zette de voorzitter het grote belang van de werkzaamheden der commissie uiteen en noemde hij een aantal onderwerpen die de commissie vermoedelijk in haar beschouwingen zou betrekken. De door het hoofdbestuur vastgestelde taakomschrijving luidt als volgt:

bestudering en rapportering over de onderwerpen communicatie en staatsburgerlijke vorming, waarbij in overweging is gegeven in de studie te betrekken de wenselijkheid van wijzigingen in het kiesstelsel en het invoeren van het recht van referendum.

De voorzitter van de commissie, mr. W. J. Geertsema, dankte het hoofdbestuur voor het in de leden der commissie gestelde vertrouwen. Namens de commissie zegde de heer Geertsema toe dat ernstig getracht zal worden om te voldoen aan het verzoek van het hoofdbestuur om in het late najaar met een eerste interimrapport gereed te zijn.

Vervolgens werd de eerste vergadering gehouden. Besloten werd tot instelling van drie werkgroepen, te weten 1) werkgroep „kiesstelsels”, die tevens de technische aspecten van een eventuele verkiezing van een minister-president zal bestuderen, 2) werkgroep „communicatie”, die tevens aandacht zal schenken aan de presentatie van de politiek door de partij en 3) werkgroep „staatsburgerlijke vorming”.

Voorts werd besloten dat de commissieleden nog eens zullen kennismaken van alle artikelen en ingezonden stukken in Vrijheid en Democratie en in Liberaal Reveil, die naar aanleiding van kiesstelsels, verkozen minister-president, verkozen burgemeester, enz. zijn verschenen. Aan de leden van de partij wordt een oproep gericht individuele opvattingen aan de commissie kenbaar te maken, voor zover deze nog niet in voormelde organen zijn gepubliceerd. Tot de verdere literatuur behoren o.a. enige publikaties in het Nederlands Juristenblad van 15 april j.l.

Nadat de werkgroepen in een aantal vergaderingen over de door hen te bestuderen onderwerpen voldoende materiaal hebben verzameld, zal de commissie wederom in plenaire vergadering bijeenkomen. Op grond van een daartoe van de

JOVD ontvangen uitnodiging hebben een aantal leden der commissie een panel-discussie over het onderwerp „contact kiezer-gekozene” bijgewoond tijdens het JOVD-congres te Dalfsen op 9 juni.

SAMENSTELLING

De commissie is als volgt samengesteld:
voorzitter: mr. W. J. Geertsema te Wassenaar
leden: A. W. Abspoel te 's-Gravenhage
A. P. M. Appel Hzn. te 's-Gravenhage
mr. W. G. Belinfante te 's-Gravenhage
drs. J. C. de Bruïne te Son
J. Eelkman Rooda te Bennekom
A. J. B. Hubert te Rotterdam
meij. mr. A. Kappeyne van de Coppello te Leiden
mr. F. Korthals Altes te Rotterdam

dr. E. Nordlohne te 's-Gravenhage
mr. dr. W. K. J. J. van Ommen Kloeke te 's-Gravenhage
drs. G. H. Scholten te Amsterdam
O. Tammens te Oosterhesselen
ir. F. Wagenmaker te Leiden
Het secretariaat van de commissie wordt vervuld door mej. drs. I. Günther, adjunct-secretaresse van de partij.

De werkgroepen zijn als volgt samengesteld:

- I. Werkgroep „kiesstelsels”:
mr. W. J. Geertsema, voorzitter
A. W. Abspoel
mr. W. G. Belinfante
mr. dr. W. K. J. J. van Ommen Kloeke
drs. G. H. Scholten
ir. F. Wagenmaker
Secretaresse: mej. drs. I. Günther.
- II. Werkgroep „communicatie”:
dr. E. Nordlohne, voorzitter
A. P. M. Appel Hzn.
drs. J. C. de Bruïne
A. J. B. Hubert
mr. F. Korthals Altes (tevens secretaris)
O. Tammens.
- III. Werkgroep „staatsburgerlijke vorming”:
mr. dr. W. K. J. J. van Ommen Kloeke, voorzitter
J. Eelkman Rooda
A. J. B. Hubert
meij. mr. A. Kappeyne van de Coppello
drs. G. H. Scholten
Secretaresse: mej. drs. I. Günther.

al meer dan 100 jaar
prefereren fijnproevers

DROSTE

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON” VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
RESERVERING (02943) 1576

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

*

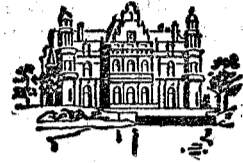
alle kamers met privé bad en douche

*

nieuw Restaurant en nieuwe Lounge-Bar

*

(geheel airconditioned)

KASTEEL OUD-WASSENAAR HOTEL - RESTAURANT

Vijf minuten van DEN HAAG, te bereiken via autoweg naar Amsterdam, afbuigen tegenover Dierenpark Wassenaar.

In magnifiek park gelegen hotel met alle moderne comfort. Salons voor speciale diners, recepties, cocktailparties, vergaderingen, etc.

GEEN PARKEERPROBLEMEN!

Telefoon 01751-9045

waar de gast koning is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

Verzorgde tafel, in het mooiste rivierhotel van Nederland, omringd door het steeds wisselende décor van de wereldhaven Rotterdam.

Maasboulevard 15, Vlaardingen
Telefoon (01898) 54 41
(010) 11 81 19

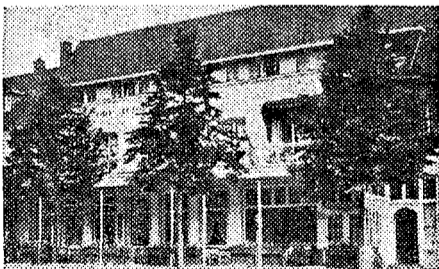

Delta Hotel Vlaardingen

De schouwburg van de wereldscheepvaart

Delta hotel

OISTERWIJK N.-B.

Hotel de Zwaan, annex Rotisserie „Le Prince de Galles”

telefoon 04242 - 2109

Voornaamste huis ter plaatse.
Kamers met privé douche en toilet.
Restaurant van bijzondere klasse.
Gezellige terrassen.
Ruime parkeergelegenheid.
Prospectus op aanvraag.

J. A. M. Couwenberg, prop.
Chevalier du Tastevin
Membre de la chaine des rotisseurs.

Hotel Restaurant Barendsma

HEEZE (NOORD-BRABANT) 04994-1385

Gelegen in het hart van de Kempen. Hotel Restaurant van bijzondere klasse. Ideaal voor het houden van uw vergaderingen, conferenties etc.

Onbepaalde parkeergelegenheid.

Voor- en achterterras met uitzicht op tuin.

Kamers met privé-douche en toilet.

Garage aan huis. Zeer goed verzorgde keuken en sfeervol restaurant.

Olie-embargo

(Vervolg van pag. 9)

de conferentie op aan meer Arabische technici ook in de andere landen in te schakelen.

Maar voorlopig lijkt het gevaar dat de Arabieren er alleen voor komen te staan nog niet aanwezig. De olie uit het Midden-Oosten blijft dermate nodig dat men de kraan niet zonder meer zal kunnen laten verzanden. De meeste Arabische landen zijn echter wel voorzichtiger. Saoedi-Arabië en Koeweit hebben de produktie en de verscheping van olie niet stopgezet, hoewel het embargo op de verscheping naar Engeland en de Verenigde Staten bleef gehandhaafd. Waarnemers beschouwen dit embargo echter slechts als een lippen dienst aan de Arabische zaak, daar het de bestemming van de olie uiteindelijk nauwelijks zal beïnvloeden. De produktie in Egypte, die met 6,5 miljoen ton in 1966 van minder betekenis is, is ook gewoon door blijven gaan, hoewel ook hier Amerikaanse maatschappijen de exploitatie gedeeltelijk in handen hebben. Alleen Libië en Irak hebben de produktie volledig stopgezet. Men meent dat de Arabische regering maar al te graag tot de normale gang van zaken zouden willen terugkeren als zij maar niet bevreesd waren voor sabotage van de zijde van het Arabische volk dat op de hand van Nasser is.

CONCURRENTIE

Er zijn intussen toch wel enige concurrenten die van de situatie gebruik maken om hun eigen uitvoer van olie te vergroten. Perzië, dat de Arabieren

tevergeefs hebben trachten te bewegen zich bij hun embargo aan te sluiten, kwam reeds eind vorig jaar met het in het land werkende consortium van oliemaatschappijen overeen de produktie te verhogen met 10 tot 12 pct. Verwacht wordt dat de stijging nu wel 17 pct. tot 18 pct. zal zijn. Een ander land dat wel vaart bij de jogste crisis in het Midden-Oosten is Venezuela. Men overweegt hier de produktie te verhogen met 15 miljoen ton per jaar (1965: 182 miljoen ton). De Venezolaanse regering wil daarvoor echter contracten voor langere termijn los zien te krijgen om niet met een plotselinge overproduktie geconfronteerd te worden. De nieuwe situatie komt in Venezuela als geroepen. De produktie stagneerde totdat de Arabisch-Israëliëse oorlog dit probleem oploste. Nigeria is ook een land dat zijn capaciteit nog behoorlijk zal kunnen opvoeren. Vorig jaar produceerde het land 20 miljoen ton ruwe olie en even voor de crisis in het Midden-Oosten uitbraak, werd aangekondigd dat de produktie met 10 pct. zou worden verhoogd. Met de afscheiding van het olierijke gedeelte van de rest van het land, dreigen hier echter ook moeilijkheden.

Een zeer merkwaardige rol schijnt de Sowjet-Unie in deze te spelen. Volgens tal van in de Westerse pers verschenen berichten tracht dit land van de situatie gebruik te maken om zijn Arabische vrienden enige afzetmarkten te ontnemen. Met Oostenrijk, Italië en Frankrijk waren reeds onderhandelingen gaande over de levering van gas tegen sterk met Algerië concurrerende prijzen. Maar nu heeft de Sowjet-Unie volgens de Financial Times ook Engeland benaderd voor de levering van olie. De Britse regering die sedert de tweede wereldoorlog de invoer van Russische olie verboden heeft, zou nu — met een crisis in het gebied waaruit het 65 pct.

Midden-Oosten zonder Perzië	Totale produktie in miljoen ton:						Uitv. W.-Europa in 1966: perc.:	
	1966	1955	1947	1938	1930	1914		
Koeweit (+ Neutrale zone)	136,3	54,8	2,2	—	—	—	75	19,0
Libië	72	—	—	—	—	—	65	16,5
Irak	67	33,7	4,5	4,8	0,1	—	50	12,6
Saoedi-Arabië	117	47,5	12,1	—	—	—	42	10,6
Algerië	32,1	—	—	—	—	—	30	7,6
andere Arab. landen	41,1	10,3	2,8	0,9	0,3	0,1	17	4,3
totaal	465,5	146,3	21,6	5,7	0,4	0,1	279	70,6
Wereldtotaal	1697,2	796,3	432,2	280,5	200,0	55,9	375	94,9

van zijn olie moet ontvangen — niet ongenegen zijn haar standpunt in deze opnieuw te bezien. Ook Zwitserland en Spanje zouden Russische aanbiedingen hebben gekregen. Alleen het aanbod aan Spanje heeft het Russische regeringsblad Izvestia met nadruk tegengesproken.

EGYPTE

De Egyptische economie dreigt, hoewel minder afhankelijk van olie, een ernstige klap door het conflict met Israël te krijgen. Allereerst verloor het zoets als 1 miljard dollar aan wapens. Zover die van de Sowjet-Unie afkomstig waren, was daarvoor nog niet veel betaald en Moskou zal weinig kans hebben er ooit een cent voor te zien. Het is de vraag of Egypte, dat reeds een kwart van zijn budget aan defensieuitgaven besteedde, tot vervanging zal proberen over te gaan. Rusland is alweer bereid gebleken een aanzienlijk aantal Migs te sturen om de verliezen goed te maken.

De opbrengst van het Suezkanaal, het toerisme en de katoen leverde jaarlijks f 2,5 miljard op of wel 60 pct. van de deviezen waarover Egypte kon beschikken. Deze drie bronnen zijn thans buiten werking of worden bedreigd. Het kanaal is dicht en zal dat zeker nog

twee maanden blijven. De toeristen zijn gevlucht en komen voorlopig niet terug. De katoenogst wordt bedreigd door een parasiet die reeds 85.000 hectare heeft aangetast. De bestrijding heeft men echter niet tijdig ter hand kunnen nemen door de oorlog en door het feit dat de aanvoer van Franse en Amerikaanse insekticiden door dezelfde oorzaak is gestagneerd.

CONCLUSIE

Resumerende moeten we vaststellen dat de Arabische landen zichzelf in een ongelukkige positie hebben gemanoeuvreed, die allerlei gevaren voor de toekomst kan inhouden. Dat niet alle betrokken staten bereid zijn tot het uiterste te gaan in de — nu economische — strijd tegen Israël en die landen die als zijn directe bondgenoten worden gezien, is wel weer gebleken op de conferentie te Koeweit in het afgelopen week-einde. Algerië, Egypte, Syrië en Soedan bepleitten hier het stopzetten van de gehele olieuitvoer en het opvragen van de sterling-tegoeden in Engeland, maar Saoedi-Arabië en Koeweit wensten zich uitdrukkelijk te beperken tot een verbod op de uitvoer van olie naar de Verenigde Staten en Engeland, en Israël uiteraard.

J.

ONROERENDE GOEDEREN

WATERSPORT

te koop, DIRECT VRIJ TE AANVAARDEN, een groot perceel land met water, in open verbinding met de Nieuwkoopse plassen.

Aan de wegzijde staat een

BOERDERIJ MET STALLEN

zeer geschikt voor verbouwing tot een modern

BUITENHUIS

totale oppervlakte van het perceel ± 20.000 m². Een ware oase van rust.

Koopsom f 195.000,—.

Het betreft hier één van de laatste plekjes aan de weg Noorden—Nieuwkoop.

Inl.: N. J. VAN MOORSELAAR

Makel. in onr. goederen - Arnhemsestr.weg 18 - Velp (G.) - Tel. 08302-3878

Nabij Leiden bouwen wij voor u te

HAZERSWOUDE (GOUVERNEURPLANTSOEN) ZEER LUXE HERENHUIZEN

waarvan de T-vormige kamer (gr.maat 5.84 x 8.34) met een oppervlakte van 38 m². Voorzien van harde houten trap, in de kamer open haard, 4 grote slaapkamers, compleet ingerichte badkamer met 2e toilet en op het zuiden gelegen balkon, c.v., warmwatervoorziening door het gehele huis, thermopane beglazing in de woonkamer, eet/drinkbar tussen kamer en keuken, betegeling in keuken, w.c. en badkamer tot 1.75 m hoogte, 2 toiletten met Indische douche, zeer luxe sanitaire voorzieningen, hardhouten wandbekleding in entree, roestvrij stalen aanrecht met 2 bakken, 4 vaste wastafels, 2 raamventilatoren, enz. enz.

Koopsom f 65.500,—. A.s. zomer gereed, 90 % hypotheek beschikbaar, folder op aanvraag.

HARMELLEN (12 KM VAN UTRECHT) ZEER LUXE UITGEVOERDE EN DEGELIJK TE BOUWEN BUNGALOWS

op te trekken in meerkleurige handvormsteen en veel glas, centraal gelegen t.o.v. centrum van het dorp, maar toch heerlijk buiten. Een grote woonkamer op het zuiden (4.70 x 7.00), met uitzicht op echt Hollands polderlandschap, moderne Amerikaanse keukens met quick-lunchbar, 3 slaapkamers, voorzien van veel luxe sanitaire voorzieningen, complete badkamer rondom betegeld, extra grote garage (4.00 x 8.00).

Koopsom f 65.000,— k.k.

Einde 1967 te aanvaarden, 90 % hypotheek beschikbaar, tekening op aanvraag.

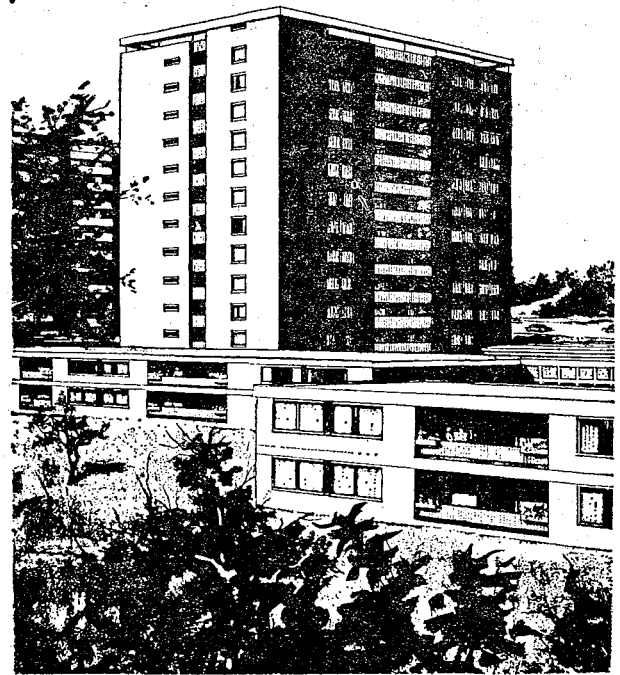
UNIEBOUW N.V.

STATIONSPLEIN 17 bis, UTRECHT, TEL. 030-24489, b.g.g. 08385-2929.

DE SERVICEFLATS VOOR NU EN LATER

worden thans gebouwd omgeven door Nederlands fraaiste natuurschoon, op de top van de

WAGENINGSEBERG (te Wageningen)

VOOR NU:

Wanneer u te groot woont en het noodgedwongen zonder huishoudelijke hulp en verzorging moet stellen — maar toch prijs stelt op een eigen woning met ruimte en comfort en het behoud van uw privacy.

VOOR LATER:

Wanneer u NU REEDS de eigendom wilt verwerven om zich voor later verzekerd te weten van de ideale verzorgingsflat met uitgebreide service op huishoudelijk en culinair gebied.

Verhuur is mogelijk.

WILT U MEER WETEN OVER:

de schitterende centrale ligging;
de perfecte afwerking van de ruime 1-, 2-, 3- en 4-kamerflats, met koopprijzen vanaf f 46.000 t/m f 119.000 k.k. (incl. makelaarsprovisie);
de garages en autobergingen; de uitgebreide financieringsmogelijkheden;
of „last but not least” over

DE UNIEKE JURIDISCHE CONSTRUCTIE

waardoor u de te kopen flat ook als goede GELDBELEGGING kunt beschouwen;

belt u ons dan op of schrijf ons een kaartje en wij zenden u geheel vrijblijvend de informatieve brochure.

DIRECTIE-MAKELAAR (lid N.B.M.)

ABC MAKELAARDIJ NV
ARNHEM, APeldoornSEWEG 51

tel. 08300 - 51542; na kantoor tijd
070 - 863695.

Gastheren In Eigen Land

Hotel-Restaurant

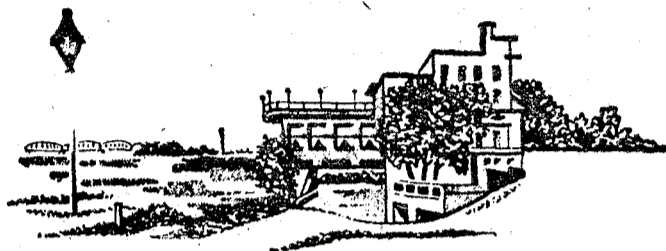

De Keizerskroon

Apeldoorn - Het Loo

tel: 05760-17744

Rustig gelegen nabij Paleis „Het Loo”. Uitstekende accommodatie voor meerdaagse conferenties. Specialiteiten-restaurant. Volledig pension vanaf f30,- per persoon per dag. 24 kamers, waarvan 12 met bad, telefoon en radio.

Rijnhotel-Arnhem

annex SAVOY-RESTAURANT

Hotel met sfeer en gesoigneerde keuken

RIJNTERRAS

Onderlangs 10 - Arnhem - Tel. 08300-27141

Café-Restaurant

„Europoort”

MAASBOULEVARD 7 - SCHIEDAM

Voor reserveringen tel. 010-26 46 25

Het klassieke restaurant
aan de Maas

OISTERWIJK

Hotel-Restaurant „BOSRAND”

Een vriendelijk rustig hotel-restaurant voor alle jaargetijden. 25 modern ingerichte kamers.

CONFERENTIE-ZAAL.

Kamer met
ontbijt f 12.50

Telefoon 04242-2254

„Hotel

Noordzee-Boulevard N.V.”

Tel. 01184-2245.

Gelegen op het mooiste punt van Vlissingen. Vanuit de kamers en vanaf het terras schitterend uitzicht op de Scheldemonde, waar de oceaanstomers het hotel op enkele tientallen meters passeren. Str. k. en w. water en huistel. op alle kamers. Centr. verw. kamers m. privébad. Kamers m. ontb. f 13.50 tot 19.50. Rest. de gehele dag. Gerenommeerde keuken. Eigenaar P. J. Smits.

Hotel

„De Herikerberg”

Markelo - Tel. 05476-223

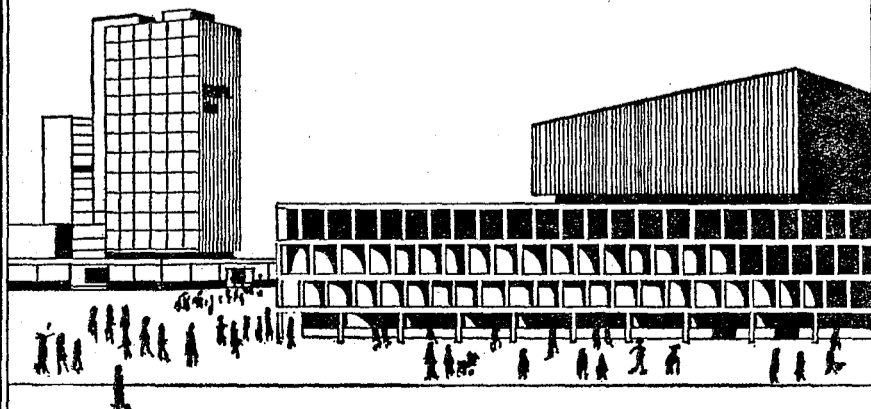
Het gehele jaar geopend.

Specialiteiten Restaurant.

Ruime parkeergelegenheid.

falstaff

café-restaurant in het "RIJNHOTEL" ROTTERDAM

harmonie

café-restaurant in "DE DOELEN" naast de hoofdingang

Vrijheid en democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 922

VRIJDAG 7 JULI 1967

ZWOLLE: aanwas van jongeren, verlies aan ouderen

Vijftig stemmen tekort voor vierde zetel

De Kamerverkiezing van februari dit jaar bracht voor de VVD enige vooruitgang en resulteerde in een zetel winst. Zij kwam daardoor van 16 op 17 zetels en bleef de derde partij in de sterkteverhoudingen.

Dat was, achteraf gezien, nog niet zo'n slecht resultaat, in aanmerking genomen de ware politieke aardverschuiving die plaats had en de klappen, die de grote partijen opnieuw opliepen.

De vorige week gehouden tussentijdse verkiezingen in Zwolle, nodig geworden door de herziene grenzen van deze gemeente en enige omliggende kleine gemeenten, bracht daarentegen voor de VVD enig verlies, waardoor de in 1966 gewonnen vierde zetel in de raad weer verloren ging.

Dat is jammer, ook omdat, zoals onze lijststaanvoerder, de heer P. Hollander, aan „De Zwolsche Courant” mededeelde, het om een tekort van slechts ongeveer 50 stemmen is gegaan.

Overigens vertoonde de uitslag aldaar (de volledige cijfers heeft men vorige week reeds in de pers kunnen lezen) vrijwel dezelfde tendens als de Kamerverkiezing van februari dit jaar: een voortgezette afbrokkeling van de KVP en de PvdA en een gevoelig verlies voor de Boerenpartij. De protestants-christelijke partijen handhaafden zich hier aardig. De PSP werd, vergeleken bij de vorige raadsverkiezing, gehalveerd en kwam met slechts één zetel terug.

DEMOCRATEN '66

De grote winnaar was D'66, die voor de eerste maal aan de verkiezingen voor de raad van Zwolle meedeed en daar drie zetels wist te behalen. Met haar percentage van 9,4 naderde zij het percentage van 9,9 voor de VVD heel dicht.

Om bij voorbaat het verwijt van goed-praterij te voorkomen, wil ik over het onderwerp: jongeren, uitsluitend anderen aan het woord laten.

De socioloog drs. M. P. A. van Dam,

die op dit gebied al een naam heeft verworven en op initiatief van het gemeentebestuur van Zwolle door middel van een enquête een belangwekkend vergelijkend onderzoek instelde, heeft de door hem geteste representatieve groep kiezers ook de leeftijd laten invullen.

Het resultaat heeft men reeds dezelfde avond op het televisiescherm kunnen zien. De grafieken toonden duidelijk aan dat de overgrote meerderheid van de stemmen der jonge kiezers was gegaan naar D'66 en naar de VVD tezamen.

Dat de VVD onevenredig veel jongeren trekt, was ook bij proefverkiezingen in de hoogste klassen bij het voortgezet onderwijs reeds enige malen gebleken, maar het was verheugend, dit ook in Zwolle nog eens bevestigd te zien en te horen.

Ook in vele persorganen heeft dat verschijnsel wederom de aandacht getrokken.

„Het Vrije Volk” erkende (men zie ook de „Prikkelers” van deze week), dat niet alleen D'66, maar ook de VVD „wel in het bijzonder de jonge kiezers weet aan te spreken”.

„Het Vaderland” schreef in een hoofdartikel: „Verheugend voor de VVD, die op verkiesbare plaatsen alleen kandidaten beneden de 40 jaar had staan, is de groeiende aanhang van jonge kiezers.”

„Trouw” vermeldde dat drs. Van Dam „zelf meende te mogen concluderen, dat de jongeren nogal liberaal zijn ingesteld.”

SLOTSOM

Onze slotsom kan dus wel geen andere zijn, dan dat de VVD in Zwolle heeft gewonnen aan de jongeren, maar dat deze aanwas aan stemmen van jongere kiezers helaas moet zijn overtroffen door de afval van oudere kiezers.

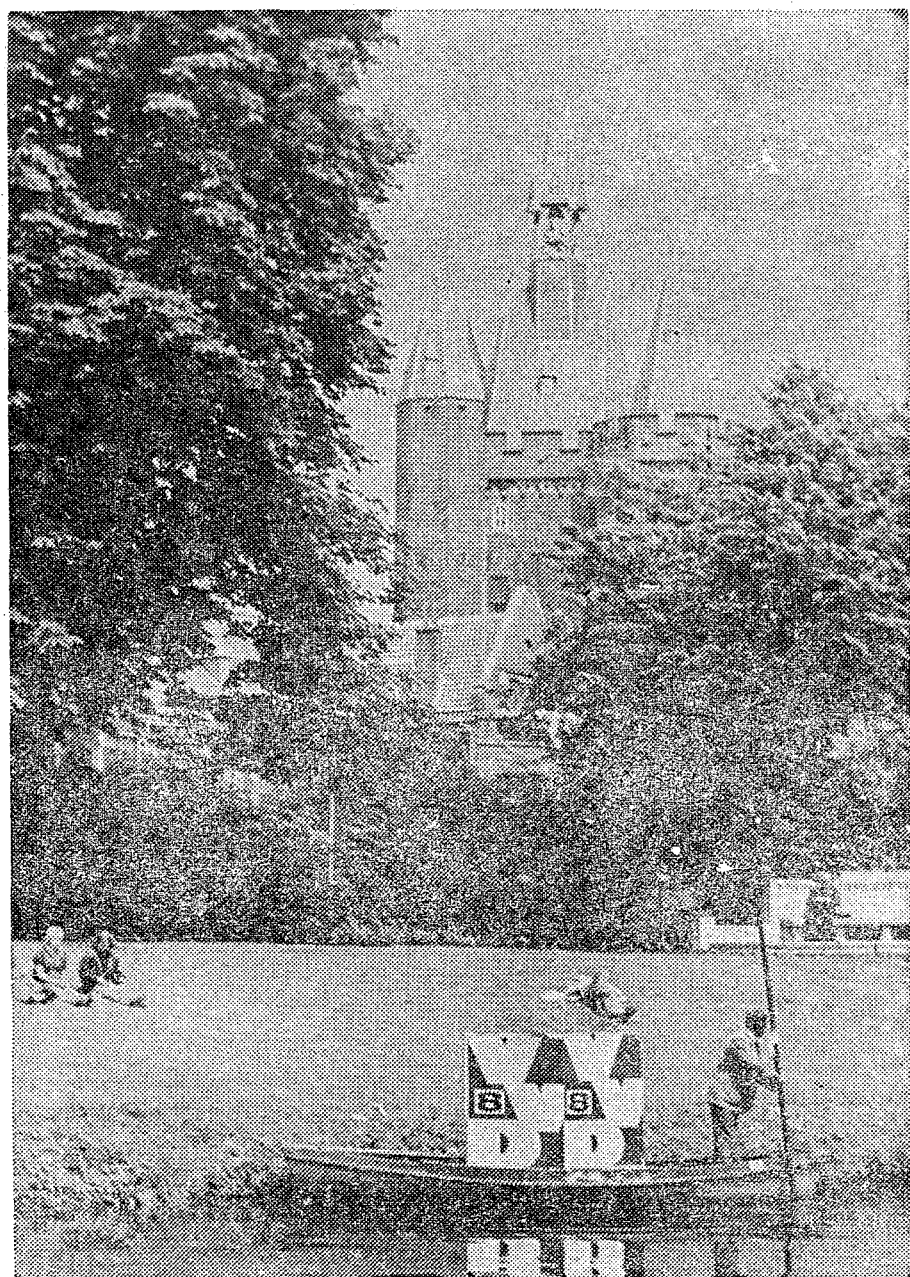
Onze politiek en onze propaganda zullen er voor de toekomst dus wel op gericht moeten zijn, de jonge kiezers — en liefst in toenemende mate — te blijven trekken, maar dan zonder de ouderen af te stoten. Ik geloof niet, dat dit een onmogelijke opgave is.

Wat de jongeren betreft gaat de keuze bij hen kennelijk voor een groot deel tussen D'66 en VVD. Naar ons uit Zwolle werd gemeld, was de aanhang van D'66 in de nieuwe wijken — waar in het algemeen de jonge kiezers wonen — zeer opvallend. Dat zal ons bij alle voldoening over het feit dat ook de VVD kennelijk een groot aantal jongerenstemmen trekt, toch wel een waarschuwing moeten zijn, dat wij dit terrein niet mogen verwaarlozen.

Bij zijn onderzoek in Zwolle heeft drs. Van Dam de onderzochte kiezers ook gevraagd naar hun (al dan niet) godsdienstige gezindheid. Voor de VVD bleek dat het volgende resultaat op te leveren: 42,5 pct. Nederlands Hervormd, 10,5 pct. Rooms-katholiek, 7,5 pct. overige kerkelijke gezindten, 34 pct. geen godsdienst.

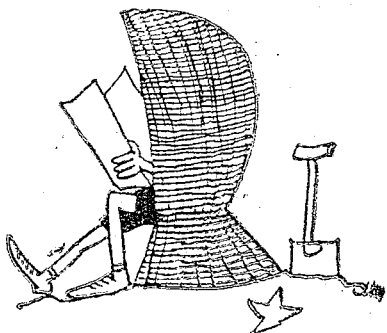
Tot slot: Wij wensen onze geestverwant burgemeester Roelen een goede samenwerking ook met de nieuwe raad toe en veel voldoening in zijn werk voor deze volgens de plannen en verwachtingen in de toekomst nog sterk groeiende gemeente, die eens de geboorteplaats van Thorbecke was.

A. W. ABSPOEL

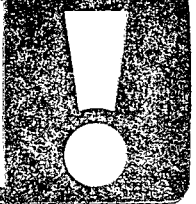
In Zwolle maakte de VVD voor de verkiezingen onder meer met een punter propaganda.

VAKANTIES

In verband met de vakanties zal ons weekblad in de zomermaanden slechts om de veertien dagen verschijnen. Het volgende nummer van Vrijheid en Democratie zult u daarom niet volgende week, maar op 21 juli in de bus vinden.

- Pag. 3: Israël en Europa
- Pag. 5: Geschrokken van een Tiener
- Pag. 8 en 9: Strijd om het Griend

PRIKKELS

● Hoofdartikel Het Vrije Volk over de verkiezingsuitslag in Zwolle: „Voor de PvdA is in deze verkiezingsuitslag vooral het feit dat zij bij de jongeren wat onder het gemiddelde van haar kiezerskorps blijft, een punt dat haar dwars moet zitten. Vooral als D'66, maar ook de VVD, wel in het bijzonder de jongste kiezers weten aan te spreken”.

● Persbericht: „Politieke grappen over de staat, het deelnemen aan betogingen die de openbare orde verstoren, het leiden van kleine religieuze sekten en het ont-heiligen van de nationale vlag worden voortaan zwaar gestraft in de Sowjet Unie. Deze dagen is dat in Moskou bekend gemaakt. De straffen variëren van drie jaar gevangenisstraf (voor politieke grappen) tot twee jaar dwangarbeid (het beledigen van de vlag). Een jaar dwangarbeid staat er voortaan op het publiceren van geschriften, waarin opzettelijk de Russische staat en de sociale ordening worden gehêkeld.”

● Frits Boer, over de student van deze tijd, in het Algemeen Handelsblad: „Liever dan het oude image van de buiten de kille maatschappij staande bon-vivant waar te maken, zetten zij zich op een on-studentikoze, maar wel effectieve manier in voor een wat hogere beurs, en een wat grotere kamer.”

● De speciale verslaggever Louis Velleman van Het Vrije Volk in een brief uit Israël: „De militaire dienst wordt niet ondergaan als een dwang, als iets dat moet maar dat men liever niet zou doen. Dienen wordt beschouwd als een eer. Het verdiepen van het land, het paraat zijn, ziet men als een zuiver persoonlijke zaak. Men is, zoals dat heet, ten zeerste bij het leger geëngageerd.

● Hoofdartikel dagblad Trouw over het ontwikkelingshulp-debat in de Tweede Kamer: „De woordvoerder van D'66 maakte op ons overigens toch de indruk dat hij zo in de ban is van zijn eigen visie op deze problematiek, die aanvechtbaar is, dat hij geen oog bleek te hebben voor de aarzeling van vele andere politici.”

A. W. Abspoel geridderd

Op 22 juni heeft ons redactielid de heer A. W. Abspoel tijdens een zeer druk bezochte receptie in de sociëteit De Witte te Den Haag wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd afscheid genomen als parlementair redacteur van het Algemeen Handelsblad, een functie die hij ruim twintig jaar met uiterste toewijding heeft vervuld.

Hoezeer zijn werk als parlementair journalist alom. werd gewaardeerd mocht de heer Abspoel de ochtend van diezelfde dag ervaren, toen de voorzitter van de Tweede Kamer hem mededeelde dat hij was benoemd tot ridder in de orde van Oranje Nassau en hem de bij deze onderscheiding behorende versierselen uitreikte.

De heer Abspoel is van 1 januari 1956 tot 1 september 1962 hoofdredacteur geweest van het weekblad Vrijheid en Democratie. Wegens zeer drukke werkzaamheden heeft hij het hoofdredacteurschap moeten neerleggen, maar hij

is steeds — tot op de huidige dag — als redactielid aan ons weekblad verbonden gebleven.

De hierbij afgedrukte foto toont mevrouw Abspoel en haar man, gesierd met de Koninklijke onderscheiding, tijdens de afscheidsreceptie. Bij die gelegenheid sprak o.a. de algemeen secretaris van de VVD, de heer Korthals, de heer Abspoel toe. Hij schetste de zeer vele verdiensten van de heer Abspoel voor de VVD en in het bijzonder voor ons weekblad. Namens het hoofdbestuur overhandigde de heer Korthals Altes de onlangs verschenen uitgave van het bureau voor oorlogsdocumentatie, bevattende de correspondentie van Rost van Tonningen.

Het afscheid van het Algemeen Handelsblad betekent — gelukkig — geen afscheid van Vrijheid en Democratie, waaraan de heer Abspoel zijn medewerking zal blijven verlenen. De redactie wenst hem toe dat hij dit nog jaren in goede gezondheid zal mogen doen.

Kopij voor deze rubriek zenden aan:

Joh. H. Springer
Alexanderstraat 16, Haarlem

Provinciale dag Friesland

Op dinsdag 30 mei organiseerden de Friese dames haar jaarlijkse provinciale dag, dit keer op Terschelling. Na een vlotte overtocht, begünstigd door fraai weer, werden de dames ontvangen door de gastvrije afdeling Terschelling. De centrale vertegenwoordigster verwelkomde naast beide landelijke bestuursleden, mevr. Scheltema-Conradi en mej. Springer, het Delfzijlse raadslid van de VVD, mej. Toxopeus Pott.

Op de haar eigen, zo sprankelende wijze, memoreerde mej. Toxopeus Pott nog eens de politieke gang van zaken in ons land sedert de val van het kabinet-Marijnen. Zij verwierp met grote stelligheid het verwijt dat de VVD geen oog zou hebben voor collectieve voorzieningen maar wij zijn voorstanders van een prioriteitenstelsel. Men kan niet ongestraft alle wensen uitvoeren, dan drijft men het land onherroepelijk naar een versnelde inflatie, en daar willen de liberalen beslist niet aan meewerken. Mej. Toxopeus beklemtoonde nog eens wat de confessionele partijen in de ogen van de liberalen zo onduidelijk maakt, maar richtte tevens haar kritiek op D'66 die eveneens, hoewel zij duidelijkheid nastreeft, gerekend kan worden tot de onduidelijke partijen. Zij luisterde haar lezing op met wederwaardigheden uit haar politieke loopbaan en besloot met een oproep tot strijdvaardigheid ter verbrediging en verdediging van de liberale zaak.

Na een koffiemaaltijd in Hotel Nap en een rondleiding door de zeevaartschool werd de dag besloten in Hotel Paal 8 alwaar, onder het genot van een kopje thee, de vorige centr. vertegenwoordigster en haar plaatsvervangster, de dames Veder-Smit en Blanksma-Westra, hulde gebracht werd voor al hetgeen zij voor de Friese vrouwen hebben gedaan.

Friesland heeft aan haar reeks succesvolle provinciale dagen één toegevoegd.

Tot zover het ontvangen verslag. Wij willen er nog aan toevoegen, dat de nieuwe centr. vertegenwoordigster, mevr. E. G. A. Wichers-Brons en haar plaatsvervangster, mevr. T. E. Gerritsma-Bruins, wier beider debuut dit was, met voldoening op deze aardige dag kunnen terugzien.

J. H. S.

Noord-Holland

In 1965 en in 1966 zijn er in Bergen (NH) contactbijeekkomsten van Noord-Hollandse vrouwenorganisaties gehouden. Deze bijeenkomsten werden door een speciale commissie voorbereid, waarbij wij ook een paar bekende liberale namen zien staan. Ook dit jaar zal er weer zo'n dag gehouden worden n.l. op 9 november.

Daarvóór wil diezelfde commissie een tweedaagse cursus organiseren en wel op 21-22 september a.s. Deze cursus is bestemd voor de leden van Noord-Hollandse vrouwenorganisaties (of Noord-Hollandse onderdelen van landelijke organisaties).

Het begin is op donderdagochtend 21 september tussen 10.30 en 11 uur en het vertrek vrijdagmiddag om 18 uur. Kosten f 26,50 (waarvoor o.a. 2 warme maaltijden). Het programma vermeldt discussies en studiegroepen over „Communicatie”, „Heeft een vrouwenorganisatie in deze tijd nog zin?”, „Samenwerking van vrouwenorganisaties”, Verder is er praktisch werk en oefening in communicatie en tot slot „evaluatie”.

Wie van onze VVD-leden hier iets voor voelt, gelieve zich zo spoedig mogelijk aan te melden bij mevr. G. Holzmüller-Teengs, Graaf Janskade 9, Alkmaar of bij mej. G. van Trojen, Laan van Insulinde 3, Heemstede, die de aanmeldingen aan de commissie zullen doorgeven.

Onze conferentie

Onze jaarlijkse conferentie is op zaterdag 14 en zondag 15 oktober a.s., weer op de Pietersberg in Oosterbeek. De regeling berust dit jaar bij mevr. J. P. Hansen-van der Linden, Markeweg 3, Emmen en mevr. A. C. M. J. Vriesman-Gerde, penningmeesteresse, Middelburg.

H.P.G.
Gelderman & zonen n.v.
OLDENZAAL HOLLAND

SPINNERIJ
WEVERIJ
VERVERIJ

KATOEN
RAYON
RAYONVEZEL

Vrijheid en Democratie

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonnementen toestel 249, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:

Ph. C. la Chapelle jr.
Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B
te Amsterdam-C.

FRIESCH-GRONINGSCHE HYPOTHEEKBANK N.V.

EN AANGESLOTEN BANKEN

Amsterdam - Arnhem - Eindhoven - Enschede
's-Gravenhage - Groningen - Rotterdam

**VLOTTE BEHANDELING VAN
HYPOTHEEKAANVRAGEN**

voor alle doeleinden

NORMAAL- EN DIKWANDIGE
NAADLOZE STALEN BUIZEN
GELASTE STALEN BUIZEN, GASPIJPEN
STALEN REGENWATERAFVOERPIJPEN
GEBRUIKTE ELEKTRISCH GEREINIGDE VLAMPJIPEN

VEERSEDIJK 187 HENDRIK IDO AMBACHT

TELEFOON 01858 - 3044 (3 LIJNEN)

KANT- TEKE- NING

VPRO-VO

De VPRO, de Vrijzinnig Protestantse Radio Omroep, is indertijd opgericht om in de ether het vrijzinnig-protestantse geluid te doen horen. Dat was terecht omdat bij de morgenwijdingen van de AVRO in langvervlogen jaren weinig of geen vrijzinnig-protestantse predikanten aan bod kwamen.

De VPRO kreeg een eigen plaats in de ether door de degelijkheid van de uitgezonden programma's.

Bij de steeds feller wordende concurrentie in omroepeland kwam de VPRO toen naar voren als voorvechtster van een nationale omroep, een gedachte waarvoor men alleszins waardering kon hebben.

Maar geleidelijk aan is het karakter van de VPRO aan het veranderen. De socialistische invloed, die altijd al vrij krachtig was, is veranderd in een sympathie voor de links-socialisten en de provo's, hetgeen tot gevolg heeft gehad dat vele vrijzinnig-protestanten zich afgevaardigd hebben of nog afvragen of zij deze omroep moeten blijven steunen. De laatste tijd blijkt uit de uitzendingen steeds meer sympathie voor de negatieve gedachten, welke in de provo-wereld leven, zodat wij de leiding van de VPRO een naamsverandering willen aanbevelen. Maak ervan: VPRO-VO. Dan komt het juiste karakter van de uitzendingen ook in de naam tot uitdrukking.

Onze wereld

Naast de technische bewondering die men moet hebben voor de televisie-uitzending op zondagavond 25 juni van *Onze Wereld*, springen uit de vele beelden die de kijkers te zien kregen twee zaken sterk naar voren: de bevolkingsgroei en de voedselmoed. En daardoor de noodzaak voor het voortbestaan van de mensheid, die gelegen is in de ontwikkelingshulp.

Over de omvang en de aard van die ontwikkelingshulp kan verschillend gedacht worden. Over de taak die Nederland daarbij moet vervullen, eveneens. Maar dat dit voor de mensheid een levensgroot probleem is blijkt wel uit zo'n uitzending over de gehele wereld. Het is niet alleen de gedachte van barmhartigheid, maar ook de nuchtere overweging van het handhaven in de bevoorrechte delen van de wereld van het cultureel en technisch bereikte, dat ons allen zal dwingen, of op grond van verstandelijke overwegingen of/ en op grond van gevoelsoverwegingen, te denken en mee te werken aan de vorm, waarin de ontwikkelingshulp in al zijn facetten het beste gegeven kan worden.

Naar onze mening heeft juist een land als Nederland hierbij een taak, omdat van ons land verwacht wordt niet naar politieke overheersing te streven.

Eén op één

Laatst vroeg mij iemand: „Heeft dat nou enig resultaat, die stukjes van je over Eén op één?” Gelukkig kon ik hem meedelen dat dit het geval is. Het aantal leden neemt toe. Zo heeft bijv. de afdeling Den Haag er 150 leden bijgekregen en de afdeling Amsterdam 80. Voorts komen er vele leden-aanmeldingen binnen op het Algemeen Secretariaat. Het is nog maar een begin uiteraard, maar dat is met elke actie het geval. U gaat misschien dagelijks om met iemand, van wie u weet dat hij liberaal is, maar u vraagt hem nooit of hij wel lid is van de VVD. Dat vergeet men zo vaak in de dagelijkse omgang. En toch is dat hetgene, wat u moet doen. Juist in de vakantietijd heeft u meer gelegenheid dan anders om eens een gesprek te voeren en eens deze vraag te stellen. U zult zien dat u binnen korte tijd voldaan hebt aan wat De Genestet noemde „Uw naastliggend plichtje”, door één nieuw lid aan te brengen voor de VVD. Natuurlijk mogen het er ook twee zijn.

D. W. DETTMEIJER

ISRAEL EN EUROPA

Er is thans ruim een maand verstreken sinds Egyptes president Nasser, na en door zijn nederlaag inmiddels onbeperkt dictator geworden, aankondigde dat de staat Israël vernietigd en de Israëli's in zee gedreven zouden worden. Hoe anders is intussen het verloop van zaken geweest. Stellen wij de vraag dank zij wie, dan moet het antwoord daarop van de zijde van het Westen, helaas, zijn: niet dank zij ons. Dat Israël nog bestaat dankt het alleen aan zichzelf. Onwillekeurig denken we aan onze eigen geschiedenis. Toen de Republiek der Verenigde Nederlanden in 1672 in haar jonge bestaan werd bedreigd door omringende machten heeft zij op eigen kracht dit bestaan gered. Voor wat het huidige Israël betreft, het kan en mocht alleen maar winnen. Dit is het grote verschil tussen Israël en de omringende Arabische landen. Zou Israël de oorlog verloren hebben, het zou niet meer bestaan. De Arabische staten kunnen het zich veroorloven een oorlog tegen Israël te verliezen. Dan blijven zij voortbestaan, ja kunnen zelfs, gelijk allerwegen wordt aangekondigd, zich voorbereiden op een nieuwe gewapende ronde tegen Israël. De wapens daartoe worden alweer massaal aangedragen uit het Oostblok, dat tot dusverre aan de bewapening van de Arabische landen rond 10 miljard gulden heeft besteed. Voegt men daarbij, om en passant een grote sprong te maken, de miljarden die de Sowjets beleggen in de bewapening van Noord-Vietnam, dan vraagt men zich af waar de grenzen liggen die de Russische schatkist stelt aan de eigen bewapening en die van de satellieten overal in de wereld. De Sowjet-burgers uit wier produktiviteit dit alles zal moeten komen zullen er weinig weet van hebben.

Een veel beklemmender vraag: waar waren wij, het Westen en Europa als deel daarvan, sinds 24 mei? Wij kunnen slechts antwoorden: wij waren zo goed als nergens. Heel langzaam zouden de maritieme mogendheden gaan beraden wat er te doen stond tegenover de onrechtmatige afsluiting van de Straat van Tiran en de Golf van Akaba, inmiddels ongedaan gemaakt door de victorie van Israël, doch gevolgd door de eenzijdige afsluiting van het Suezkanaal. Deze levensader voor de overzeese economische betrekkingen van West-Europa, om maar te zwijgen over onze bevoorradiging met olie uit het Midden-Oosten, blijkt naar de grillen van de Egyptische president — die de uitsluitende zeggenschap heeft over het Suezkanaal — afgesneden te kunnen worden. Tot enorme schade uiteraard voor de eigen economische toestand van Egypte, doch zulks speelt blijkbaar door de machtsverblindingsgeen rol.

Geen wonder dat na Oe Thants diplomatieke falen bij het overhaaste terugnemen van de VN-vredesmacht en het verstek van het Westen, gezaghebbende Amerikaanse commentatoren na de overwinning van Israël spraken van een „fortunate failure”, een fortuinlijk falen! Men mag er nauwelijks aan denken voor welk een debacle het Westen en met name de grote westelijke mogendheden bespaard zijn gebleven door de overwinning van Israël. Hoe zou men er ooit in hebben kunnen slagen om de staat Israël opnieuw in het leven te roepen, indien het bestaan van Israël vernietigd zou zijn door de Arabische wapenmachten?

SCHAAKSPEL

Redetwisten over wat niet gebeurd is indien het wel gebeurd zou zijn is altoos ijdell, maar in het onderhavige verloop der gebeurtenissen zoals dat feitelijk zich wel voltrokken heeft, een winstpost te boeken voor de grootmacht der VS lijkt ons niet verantwoord.

Er zijn inderdaad velen geweest die na afloop van het jongste gewapende conflict min of meer juichend een échec van de Sowjets hebben vastgesteld. Men zij voorzichtig. Wat zich in het Midden-Oosten afspeelt maakt voor de Sowjets deel uit van een cynisch schaakspel tussen de wereld-grootmachten. Dat zijn er twee en een half. Geen vier, zoals president de Gaulle dacht in zijn inmiddels vergeten droom van de „grote vier”, in het kader waarvan hij zich zag als een bemiddelaar. De twee zijn bekend, de derde, thans nog half, doch — sinds de jongste H-bom meer en meer

op komt is Peking. Kosygin spreekt wel met Johnson als grote, doch niet met de Gaulle. Wanneer hij met deze spreekt is het om tweedracht te zaaien in het Westen. In dit opzicht is de ontwikkeling van Frankrijks politiek onheilsvol. Deze politiek getuigt van weinig stabiliteit. Er is één vast uitgangspunt: de soevereiniteit van de nationale staat. Merkwaardig punt van overeenkomst met eenzelfde opvatting der oostbloklanden. Ook voor hen heet de nationale soevereiniteit alpha en omega te zijn van hun externe politiek. Liefst om al naar gelegenheid nationale „bevrijdingsoorlogen” te ondersteunen. Rond die constante factor is de Gaullistische politiek in veertien dagen gedraaid van neutralistische bemiddelaarsgezindheid tot een veroordeling van Israël als „agressor”. Dat is dezelfde positie als wordt ingenomen door de USSR sinds Israëls overwinning. Voor de USSR is zulks niet mogelijk, want als Israël zijn bestaan verloren zou hebben, zou men de grote westelijke mogendheden op hun beurt weer als agressoren hebben kunnen aanmerken wanneer zij zich hadden moeten inzetten voor het herstel van de Israëli'sche staat.

NOODWEER

Zoals aangeduid, Israël is voor de USSR een pion op het schaakbord van het geheel der wereldpolitiek: nadat Israël tot staat was uitgeroepen onder VN-verantwoordelijkheid streed de USSR als het ware met de VS om het peetvaderschap van deze natie bij de internationaalrechtelijke erkenning van deze staat. Men hoopte aldus de VS en Engeland in verlegenheid te brengen in de Arabische wereld voor wat betrof hun belangen aldaar. Sinds deze tactiek geen opgeld deed wendden de Sowjets de steven. Zij stepten de Arabische wereld vol met wapens tegen Israël. Nu de bom verkeerd gebarsten is wordt Israël aangemerkt als agressor, waarbij het ongelooflijke is dat Frankrijk en de USSR dit standpunt-gelijkelijk deden.

Vanaf 24 mei werd Israël bedreigd met een vernietigingsoorlog. Inderdaad loste Israël het eerste schot. Doch niet voor 5 juni. Onder zodanige omstandigheden voorts dat Israël geacht moet worden het recht van verdediging van zijn bestaan terecht ter hand genomen te hebben. Wanneer iemand wiens huis in brand gestoken dreigt te worden de brachtstichter het kruut ontnemt wordt alom zijn recht van noodweer erkend. Naar rechtelijke maatstaven kan men Israël het recht op zelfverdediging en zelfhandhaving niet onthouden tegenover de dreiging van vernietiging. De agressie tegen Israël was begonnen met de sluiting van de Golf van Akaba. De veroordelaars van Israël vergeten dit.

VERDER

Doch nu moeten we verder. Op Israëls rechtvaardige verdediging, beloofd door een in de krijgsgeschiedenis zeldzame zege, moet thans een rechtvaardige vrede volgen. Bij zodanige vrede in het Midden-Oosten heeft West-Europa levensgrote belangen. Helaas is de mate waarin West-Europa te dien aanzien in onderlinge samenhang optreedt in omgekeerd evenredige mate afwezig. Toen eind mei de Europese Top werd gehouden in Rome, kwam het Midden-Oosten niet op de agenda voor. De samenhang tussen de zes van de EEG is er sindsdien niet op verbeterd, getuige de hoogst merkwaardige solopartij welke de Franse president zich veroorlooft te spelen. Toen Berlijn eens de inzet van een wereldcrisis was werd gezegd Amerika's oostgrens ligt aan de Elbe. Het heeft er nu de schijn van dat de Jordaan een grensrivier wordt tussen USSR en VS zonder dat Europa, waarvan in het Midden-Oosten vitale belangen op het spel staan, een stem heeft in het kapittel. Gelijk eens tijdens een dieptepunt van het verval onzer Republiek werd beslist bij ons, over ons en zonder ons.

Sommigen menen, men moet Israëls recht op bestaan en de verdediging daarvan niet te veel beklemtonen, dat maakt het alleen maar moeilijker voor de Israëli's, die wel met de Arabische wereld zullen moeten samenleven. Alsof men Israël beter helpt door het aan te merken als agressor! Wij zijn van oordeel dat het een het ander niet uit behoort te sluiten. Integendeel, dat men tegelijkertijd kan erkennen dat Israël terecht zijn bestaan verdedigd heeft en dat op die rechtvaardige verdediging nu een rechtvaardige vrede moet volgen. Een vrede die de rechtmatige belangen van alle betrokkenen ten goede komt. Ook die van b.v. de Palestijnse en andere vluchtelingen. Die door de Arabieren en Sowjets beter geholpen zouden zijn als men al die miljoenen welke weggegooid zijn voor een heilloze vernietigingsoorlog tegen Israël aan hen ten goede had laten komen. Als men het geld aan hen besteed had in plaats van hen al naar het uitkomt te gebruiken als vuistpand tegen Israël, zouden zij reeds lang zijn verheven uit de mensonterende staat waarin zij thans helaas nog verkeren.

UITGANGSPUNTEN

Op het moment is moeilijk te voorspellen wat er precies gaat gebeuren. Wel mogen enige uitgangspunten worden uitgestippeld die wij als West-Europeanen, naar het ons voorkomt, dienen in acht te blijven nemen tegenover Israël.

(Zie verder pagina 5)

COPIJN GROENEGAN

★
REEDS MEER DAN
TWEDE EEUWEN EEN
BEGRIJF VOOR

boomkwekerij-
produkten

EN
tuinarchitectuur

★
TELEFOON 03401-1207

Bussenplan voor binnenstad

NU met de vakantie de toeristenstroom weer naar Amsterdam komt, zullen de verkeersproblemen van de binnenstad weer pijnlijk worden gevoeld. Vele buitenlanders zullen met verbazing zien dat door een smalle straat als de Leidsestraat of de Utrechtsestraat de tram kronkelt. Zij zullen zich afvragen waarom die railverbinding niet onder de grond zit en we zullen hun dan kunnen vertellen dat over twintig jaar dat wellicht het geval zal zijn. Maar daarmee zijn de problemen van vandaag niet opgelost.

De Amsterdamsche Industrievereniging, die van de noodzaak van een ondergrondse stadsspoorlijn niet zo erg overtuigd is, heeft kortgeleden een idee geopperd dat de moeite van het overwegen waard is. Misschien heeft de AIV gedacht dat haar plan een definitieve oplossing zou zijn, maar als men het beschouwt als een voorlopige maatregel, dus tot de voltooiing van de „metro“ blijft het een waardevolle gedachte.

Die gedachte is om de tramlijnen van

de periferie van de stad te handhaven tot aan de ring die de Singelgracht om de binnenstad vormt. De trams zouden dan dus rijden van de verschillende buitenwijken tot aan hun keerpunten bij de Haarlemmerweg, de Hugo de Grootstraat, de Clercqstraat, de Kinderstraat, het Leidsebosje, de Paulus Potterstraat, de Ferdinand Bolstraat, de Van Woustraat, de Wibautstraat en de Linnaeusstraat. Aansluitend op deze pendellijnen wil de AIV dan in de binnenstad bussen laten rijden op vijf lusvormige lijnen, die dus eigenlijk niets anders doen dan voortdurend in dezelfde richting hun rondjes maken tussen het Centraal Station en de Singelgracht. De straten voor de vijf busdiensten zijn zo gekozen dat men in de binnenstad voor elke radiaallijn van de tram binnen loopafstand de juiste bus kan vinden.

Het is natuurlijk gemakkelijk om tegen het plan bezwaren aan te voeren. Men zal het argument kunnen aanhalen dat de vervoerscapaciteit van de tram immers veel groter is dan die van de bus, of dat de tram in de regel minder

oponthoud heeft in de binnenstad dan de bus. Dat is op het ogenblik ook wel zo, maar voor een niet gering deel komt dat juist doordat die tram er rijdt. Neemt men als voorbeeld de Leidsestraat, dan zal het duidelijk zijn dat in de concurrentie tussen bus en tram de laatste het winnen zal omdat hij veel vrijere doortocht heeft. Maar stelt men zich voor dat de tramlijnen verdwenen zijn en dat de verbindingen op de bruggen als stopplaatsen voor de bus dienen, dan ontdekt men dat de straat welhaast speciaal gebouwd lijkt voor de busdiensten, terwijl het particuliere autoverkeer van de bussen geen last heeft, in tegenstelling tot de tram.

En ander bezwaar dat men kan aanhalen is dat van de luchtverontreiniging. Dieselbussen stinken bepaald meer dan trams, maar men kan zich afvragen of het voortbewegingsmechanisme van bussen dan niet anders kan zijn. Zo zijn er nog wel meer vragen, en wellicht nog meer bezwaren aan te voeren. Maar met bezwaren alleen komt men er niet. Het plan is waard positief te worden benaderd, zoals elk plan dat

kan bijdragen tot de oplossing van de verkeersproblemen waard is grondig te worden onderzocht op nuttige bestanddelen. In elk geval draagt het plan er toe bij om de nuttige ruimte in de binnenstad voor het rijdende verkeer te vergroten, en daarmee te voorkomen dat de binnenstad een soort museum wordt. Want alle redeneringen over de grote vervoerscapaciteit van trams ten spijt blijft het feit bestaan dat de tram-banen een stuk rijbaan in beslag nemen dat gemiddeld per vijf minuten niet meer dan enkele seconden wordt gebruikt. Dat is een verkeersobstakel in een stad, waar de straten te smal zijn voor de verkeersomvang. En elke gedachte die erop is gericht om de stad open te houden voor het persoonlijke en zakelijke rijdende verkeer heeft recht op een positieve benadering.

Hoe het plan in de gemeenteraadsfracties is ontvangen is op het ogenblik nog niet bekend. Het zojuist begonnen zomerreces geeft de fracties gelegenheid erover te denken. Van de VVD-fractie weten wij dat zij tijdens het reces het plan zal bestuderen en bespreken.

Diep in de zorg

ZEER terecht heeft de Rotterdamse gemeenteraad het college van burgemeester en wethouders lof toegezwaaid voor de indiening van een nota over de investeringen in het lopende jaar. Daarvoor immers heeft de raad een bijzonder nuttig tussentijds overzicht gekregen van de problematiek waarvoor de gemeente zich geplaatst weet onder het stelsel van de centrale financiering. Dat stelsel, tussen twee haakjes, heeft de centrale overheid een paar maanden geleden aan een nog stringenter toepassing weten te binden dan voorheen al gebruikelijk was. Vandaar dat de voorzitter van de r.k. raadsfractie, mr. Strijk, in het debat over de nota van een „super centrale financiering“ gevaagde.

Nota en debat hebben duidelijk gemaakt dat Rotterdam — en het is bekend dat hetzelfde voor de andere grote gemeenten geldt — op een verschrikkelijk manier moet tobben om de zaken op gang te houden. Wij zijn ons ervan bewust dat wij daarmee niets nieuws verkondigen. Het financiële getob duurt nu al enige jaren. De vrees is gerechtvaardigd dat, als er niet spoedig verbetering in de toestand intreedt, de herbergzaamheid van de stad straks ernstig in het gedrang zal komen.

In het urenlang durende, maar niettemin toch wel boeiend gebleven debat

hebben woordvoerders van alle fracties hun stem verheven om in telkens andere bewoordingen van dezelfde verontusting te laten blijken. Op de keper beschouwd konden zij ook al niets zeggen dat ter zake van de financiële moeilijkheden in het verleden als niet eens eerder was gezegd. Maar goed, de raad heeft eens flink stoom kunnen afblazen, waarschijnlijk in de hoop dat het daaraan verbonden gerucht in Den Haag zou worden vernomen. Of er ook veel hoop was dat de regering zich daardoor tot een guller beleid zal laten bewegen, moet worden betwijfeld. Wij hadden de indruk dat de raad zich rijkelijk machteloos en moedeloos voelde.

Evenals bij bepaalde vorige gelegenheden frappeerde het ons bij dit debat dat sommigen er een gewoonte van schijnen te willen maken de haven af te spiegelen als de grote bedreiger van de gemeentefinanciën. Geluiden in deze geest willen nogal eens opklinken uit de ultra-linkse groeperingen in de raad. In de discussie over de investeringsnota konden zij nu ook al worden beluisterd uit de mond van de socialistische fractieleider Lems.

Tegen zulk een voorstelling van zaken is burgemeester Thomassen gelukkig met klem van argumenten in het geweer gekomen. De haven mag dan door

de onderhanden zijnde grote werken een verliesgevende periode doormaken, zij blijft desalniettemin het trekpaard van de Nederlandse economie en de bron van onze welvaart. Als er uit de gedachtenwisseling toch nog iets nieuws te voorschijn is gekomen, dan was het de aankondiging van de burgemeester dat de raad op zeer korte termijn zal worden geconfronteerd met een concreet plan voor de aanleg van een nieuwe haven, Rijnpoort geheten.

Deze haven is op de rechteroever van de Nieuwe Maas geprojecteerd tussen Maassluis en Hoek van Holland. Zij zal, zo is de bedoeling, geheel op de nieuwe vervoertechnieken worden ingericht, zoals het vervoer met grote laadkisten en het roll-on-roll-off vervoer. Het project is al bij herhaling in de publiciteit geweest. Van bepaalde zijden heeft het scherpe kritiek ondervonden in verband met veronderstelde verzillingsbezwaren. Het blijkt nu dat de gemeente Rotterdam zich hierdoor niet uit het veld wil laten slaan. Burgemeester Thomassen heeft dan ook meer dan eens op grond van wetenschappelijke onderzoeken kunnen verzekeren dat elke vrees in die richting ongegrond is.

De raad heeft aan het einde van het debat de investeringsnota voor kennisgeving aangenomen. Dat op zichzelf al was naar ons gevoel een teken van

machteloosheid en moedeloosheid. Een motie, waarin een bepaalde uitspraak werd gedaan, kon er blijkbaar niet af. Met de wethouder voor de financiën, de socialist Reehorst, hoopt de raad dat de regering het leningquotum van f 300 miljoen met de gevraagde f 40 miljoen zal willen verhogen. En verder vertrouwt hij erop dat de minister van binnenlandse zaken zijn toezegging gestand zal doen om voor grote projecten als „de geul“, de centrale Waalhaven en het Biesboschproject additionele financieringsmiddelen tot een totaal van f 82,5 miljoen beschikbaar te stellen.

Niet onbegrijpelijk vonden wij het dat in verschillende fracties thans meer dan ooit behoefte wordt gevoeld aan een instituut dat kan helpen beleidsbeslissingen voor te bereiden. De heer Lems sprak in dit verband met een gemeentelijk planbureau, de liberaal mr. Staab dacht aan een beleidscommissie. Wethouder Reehorst onthulde dat er wat dat betreft al wat in de maak is. Hij zag mogelijkheden om het gemeentelijke bureau voor de statistiek in te schakelen voor het opstellen van beleidsalternatieven. Let wel: alternatieven. Het nemen van beleidsbeslissingen wilde de wethouder, volkomen juist, tot de uitsluitende competentie van de raad laten behoren.

Het Nervi-project

DE verhoging van de reinigingsrechten heeft in de gemeenteraad geen algemene instemming gevonden. Uitgaande van de opvatting, dat de overheid er in deze tijd voor moet waken de kosten van levensonderhoud niet op te drijven, kan men begrip hebben voor de geuite bezwaren. Maar wat het zwaarst is, moet ook het zwaarst wegen. De gemeente worstelt met grote financiële moeilijkheden en wil zij op enigerlei extra steun van het Rijk aanspraak maken, dan zal zij er voor dienen te zorgen, dat zij haar financiën zo gezond mogelijk maakt. Het bedrag van de reinigingsrechten, dat Den Haag thans haar burgers in rekening brengt is nog steeds niet hoog in vergelijking met elders. In zoverre is de verhoging dus zeer wel te verdedigen.

Er dreigt evenwel een gevaar uit een heel andere hoek. B. en w. hebben laten doorschemeren, dat ernstig wordt gedacht over de invoering van een rioolbelasting en die zou, naar de geruchten willen, niet minder dan honderd gld. per jaar gaan bedragen. Helemaal onverwacht komt dit denkbeeld niet. De rioolzuiveringsinstallatie heeft zoveel tientallen miljoenen gekost — om over de vuilverbrandingsinstallatie maar te zwijgen — dat het niet helemaal onbegrijpelijk is, dat b. en w. op middelen zinnen om de lasten van deze investeringen te verminderen. En dat kan nu eenmaal alleen maar door de burgerij nieuwe lasten op te leggen.

De interessante vraag is nu wie die rioolbelasting zal moeten gaan betalen:

de huiseigenaar of de bewoner van het huis? Of zou er een middenweg kunnen worden gevonden door zowel de een als de ander de rioolbelasting te laten betalen? Het antwoord op deze vragen zullen we waarschijnlijk wel binnen afzienbare tijd te horen krijgen.

LANGER zullen we — naar moet worden gevreesd — moeten wachten op een beslissing van de Kroon over de nu al beroemd geworden Nervitoren. Voor de afdeling geschillen van bestuur van de Raad van State is hierover — op nieuw — een discussie gevoerd, omdat uiteindelijk één eigenaar van een pand in het Spuikwartier de strijd nog niet heeft willen opgeven. Met alle begrip voor 's mans persoonlijke standpunt in deze, moet het ons toch van het hart, dat het te betreuren is, dat één burger de verwezenlijking van de Spui-sanering in de weg kan staan.

De discussie voor de Raad van State ging overigens in feite niet over het bezwaar van die ene eigenaar maar over de hoogte van de Nervitoren, die volgens de Italiaanse architect Nervi 140 m. zal moeten bedragen. Daarmee zou de toren zeer aanzienlijk boven het stadssilhouet, zoals we dat thans kennen, uitsteken. Heemschut o. a. heeft daartegen ernstig bezwaar, vooral, omdat het silhouet van de oude stadskern daardoor in disharmonie zou komen. In dat argument schuilt veel waarheid, maar alle overheidsinstanties, die over het stedenbouwkundig aspect van onze stad waken — en dat zijn er nogal wat — hebben in het jongste verleden goed-

keuring verleend aan een aantal bouwwerken, die het stadssilhouet al in belangrijke mate hebben aangetast. We noemen in de eerste plaats de afschuwelijke lelijke telecommunicatietoren in het Bezuidenhoutkwartier, in de onmiddellijke nabijheid waarvan het zeer hoge kantoorgebouw van De Nederlanden van 1845 de hoogste top al heeft bereikt.

Wie — op het Rijswijkseplein staande — die telecommunicatietoren en het torengebouw van De Nederlanden naast elkaar ziet oprijzen, zal moeten toegeven, dat hier het stadssilhouet bepaald ernstig geweld is aangedaan. Maar, zoals gezegd, de wakers over ons stadssilhouet hebben er kennelijk geen bezwaar tegen gehad. Zomin trouwens als tegen het rijkskantoorgebouw, dat aan de Zwarteweg verrijst en dat evenzeer en zelfs op verre afstand het stadssilhouet in sterke mate is gaan beheersen. De eerste stappen tot wolkenkrabberachtige bouwwerken in onze stad zijn dus al gezet en daarom vermogen we niet in te zien, welke wezenlijke bezwaren er nu nog tegen de Nervitoren gemaakt kunnen worden. Misschien dat men zich op een geringere hoogte, bijv. 100 m. weet te vinden, aannemende, dat Nervi en zijn opdrachtgever — de heer R. Zwolsman — daartegen dan geen bezwaren zullen maken.

Dat nu zou de tot standkoming van het gehele Nerviplan in ernstig gevaar kunnen brengen en dat zou toch wel in hoge mate moeten worden betreurd. Het Nervi-plan is stellig van een grootse conceptie en Den Haag zou er ongetwij-

feld op stedenbouwkundig gebied een beste beurt mee maken. Daarbij komt, dat niet genoeg de nadruk op de noodzaak kan worden gelegd, dat zo spoedig mogelijk met de werkelijke sanering van het Spuikwartier een begin wordt gemaakt. De situatie wordt meer en meer onhoudbaar. Ze is voor stadgenoot en vreemdeling werkelijk niet om aan te zien. En dat nu al vele jaren achtereen.

Het Nervi-project is overigens ook aantrekkelijk, omdat het voor onze stad o. m. de bouw van een schouwburg — ca. 900 plaatsen — inhoudt, alsmede een groot hotel. Twee utiliteitsgebouwen, die we in onze stad best kunnen gebruiken.

Intussen bestaat bij velen de opvatting, dat, ook als de Kroon zal hebben beslist, toch niet aanstands met de bouw van het plan zal worden begonnen, ondanks stellige verzekeringen van de heer Zwolsman. We zijn geneigd die opvatting te delen. De heer Zwolsman heeft ons in het verleden al zoveel beloofd, maar die beloften tot nu toe maar zeer ten dele waar gemaakt. Het Nervi-project gaat vele tientallen miljoenen kosten. Heeft de Zwolsmangroep die beschikbaar? We betwijfelen het en zulks op grond van de commentaren, die financiële journalisten de laatste tijd over de positie van het Zwolsman-concern hebben geschreven.

Laten we voorlopig echter maar optimistisch blijven. Misschien komt er nog een konijn uit de hoed.

HAN LAMMERS (lid van de Partij van de Arbeid, mede-samensteller van Tien over rood, kandidaat Tweede-Kamerlid bij de jongste verkiezingen) is „Geschrokken terug uit de DDR” gekeerd, zoals hij in zijn Groene Amsterdammer van 24 juni schreef. Aangezien ons weekblad vorige week in verband met de vakantie-tijd niet verscheen, kunnen wij pas nu enkele opmerkingen maken over Lammers' artikel. De schrik die ons bij lezing daarvan werd, is echter al die tijd gebleven.

Die schrik van ons houdt niet zozeer verband met Lammers' conclusie dat „het niet alleen politiek verstandig maar ook doodgewoon billijk is dat de DDR zo snel mogelijk door Nederland wordt erkend”. Dat is geen nieuw geluid en ook geen یرههه geluid, al scheidt ons van Oost-Duitsland meer dan een muur. Wij zijn echter wel pijnlijk getroffen door het gemak waarmee Lammers in de DDR vele voor ons onaanvaardbare zaken klakkeloos schijnt te hebben aanvaard.

● **IDEOLOGIE**

LAMMERS stelt zelf dat hij geschrokken is „omdat hij zich nu pas goed realiseert hoe groot de kloof is die er gaapt tussen de werkelijkheid in de DDR en het beeld dat er in ons land van bestaat”. „Voor de meeste Nederlanders is het een witte vlek op een kaart, een soort Siberisch niemandsland, dat zijn bewoners politiek terroriseert om ze aan een slechte levensstandaard te kunnen onderwerpen. Rechts ziet in het land een levend bewijs dat het socialisme nooit een menswaardig-maatschappelijk systeem zal kunnen opleveren, links beschouwt het als het zoveelste zwarte schaap van de familie,” zo schrijft hij.

Dat laatste mag een aardige typering zijn, in de volgende alinea's slaat Lammers door. Hij zegt dat de DDR een staat is die de onweersprekelijke tekenen vertoont van de groei naar een solide en geestelijke welvaart. Niemand in ons land zou iets snappen van de praktische ideologie van cultuurpolitiek en perswezen in Oost-Duitsland. „Wij vergissen ons schromelijk als wij aannemen dat er in de DDR geen sprake zou zijn van een democratie. De besluitvorming verloopt er echter totaal anders dan bij ons.”

Als voorbeeld daarvan schetst Lammers de voorbereiding van een wet. „Het ontwerp wordt zo ruim mogelijk ter discussie gesteld. De kranten spelen daarbij een haast geïnstitutionaliseerde rol. Zij spiegelen de gedachtenwisseling, via artikelen en ingezonden-brieven-rubrieken. Allerlei groepen uit de burgerij spreken zich uit in algemene beschouwingen of detailkritiek. In de partijen en bedrijven wordt het ontwerp besproken. De betrokken parlementaire commissies verwerken de gedane voorstellen en gemaakte opmerkingen voordat de officiële behandeling in de volksvertegenwoordiging begint. Breekt dat ogenblik aan, dan zijn er vaak al zoveel amendementen aangebracht, dat er nauwelijks principieel gedebatteerd hoeft te worden. De eindstemmingen geven dan ook niet zelden een unanimitieit te zien”. Lammers concludeert daaruit dat tegen die tijd het democratische proces van menings- en besluitvorming feitelijk reeds achter de rug is „omdat het in een verder stadium dan bij ons, en ook dichterbij de basis dan bij ons, begonnen is.”

● **SOLIDAIR**

DAT zou allemaal heel mooi zijn als er in de DDR een volledige vrijheid van meningsuiting zou bestaan en dat ook tot uiting zou komen in de kranten, die volgens Lammers bij de discussie over een wetsontwerp zo'n grote rol spelen. Hoe de kranten echter in werkelijkheid zijn, is in Lammers' artikel zelf te lezen.

Hij zegt daarover o.m.: „De kranten zijn van het begin af aan beschouwd als voertuigen van de voor de opbouw noodzakelijke informatie. Het zijn naar Westerse maatstaven gemeten tamelijk saaie produkten. Uit de gesprekken, die ik met collega's heb gevoerd, heb ik geleerd dat in hun ogen de journalist solidair heeft te zijn met de opbouw van een rechtvaardige samenleving. Werelden bleken hen te scheiden van het beginsel van persvrijheid, zoals wij dat kennen. Het is naar Oostduitse begrippen absurd dat die vrijheid zou mogen leiden tot monopolievorming. Het Westduitse Axel-Springer-concern wordt beschouwd als typische uitwas van de kapitalistische samenleving. Dat een staat geen zeggenschap zou mogen hebben over de aard van de geschriften die op zijn grondgebied worden verspreid is verder een opvatting, waarvoor in de DDR geen begrip bestaat,” aldus Lammers.

GESCHROKKEN VAN EEN TIENER-OVER-ROOD

Twee kanttekeningen hierbij. Een journalist in de DDR die er een andere mening op nahoudt dan de officiële van de staat, is natuurlijk „niet solidair met de opbouw van een rechtvaardige samenleving” en zal wel niet lang zijn brood met zijn pen kunnen verdienen. Wat dat betreft is er dus geen verschil tussen de situatie in de DDR thans en die in het Duitsland van vóór 1945. In de tweede plaats: als de staat beslist over de aard van de geschriften die mogen worden verspreid, betekent dat op een andere manier een monopolievorming in optima forma.

Het is onbegrijpelijk dat een journalist als Lammers, voor wie het begrip persvrijheid hoogste goed moet zijn, de gedachten die hierover in de DDR bestaan zo zonder protest probeert te begrijpen. Hij klaagt over wat wij van het werkelijke Oost-Duitsland weten. Hij vergeet dat dat in elk geval vele honderden procenten meer is dan hetgeen de bevolking van de DDR van ons weet, althans juist weet. Want in het gebrek aan persvrijheid schuilt één van de grote gevaren van die zogenaamde democratie in Oost-Duitsland. Er wordt daar op totaal onware gronden geoordeeld en veroordeeld. De Oostduitse democratie is dan ook een valse democratie.

● **MUUR**

WAARTOE dat kan leiden blijkt wel heel duidelijk uit de verdediging van het bestaan van de Muur. Wij citeren Lammers: „Hij is staatsgrens en wordt derhalve streng bewaakt. Zonder die bewaking zou geen mens in de ernst ervan geloven. Vandaar ook dat er op vluchtelingen geschoten wordt. Volgens de Westduitse opgaven, die door de DDR alleen in detail worden betwist, zijn er sinds 1961 62 personen bij ontsnappingspogingen doodgeschoten.”

De DDR betwist dus alleen de details van deze moorden. Misschien hebben de in onze kranten opgegeven leeftijden van de slachtoffers niet precies geklopt. Misschien waren ze niet allemaal op slag dood en zijn sommigen pas na veel lijden in Oostduitse gevangenissen gestorven. Maar ach, dat zijn maar details en past blijkbaar allemaal in de DDR-democratie, „die in een eerder stadium begint dan bij ons”.

Een paar vragen tot slot. Is Lammers naïef? Is hij nog maar een „tiener” over-rood? Of is hij tien keer zo rood? Voelt hij zich in de Partij van de Arbeid nog thuis? En wat vindt de Partij van de Arbeid van zijn opvattingen?

Wij lezen de Groene omdat er altijd een voortreffelijk cryptogram in staat. Het crypto-communisme is in het blad niet zo goed verborgen.

HAN LAMMERS

(foto van Ronald Sweering)

ALLE VERZEKERINGEN

•

HYPOTHEKEN

•

FINANCIERINGEN

•

makelaarskantoor

VRINS

araweg 5 wassenaar tel. 01751-5675*

Israël en Europa

(Vervolg van pag. 3)

Daar staat bovenal de dringende eis van meer samenhang tussen de landen van West-Europa, met name die van de Europese Economische Gemeenschap voor wat betreft de oplossing van de crisis in het Midden-Oosten. De EEG onderhoudt met Israël betrekkingen door middel van een handelsakkoord dat 1 juli afliep. Israël vraagt de EEG om een associatie. Reeds lang. Wij hebben er steeds voor gepleit dat deze wens van Israël vervuld wordt. De Tweede Kamer heeft zulks dezer dagen ook uitgesproken. Bijkans unaniem. Tegen verklaarden zich slechts enkelen die vonden dat Israël zijn zaken moest klaren in de Arabische wereld. Zij behoorden, althans neigden tot de categorie die altijd pleit voor de zelfbeschikking der naties. Welnu, Israël zelf wil nauwer bij de EEG betrokken worden. Zouden de EEG-landen, hun nationale parlementen en het EEG-parlement dan niet goed doen om uit te spreken dat die wens van Israël vervuld dient te worden? Men spreekt zich daarmee niet uit ten gunste van de Arabische landen. Wat Algiers mag (via Frankrijk indirect met de EEG verbonden), wat de Magreblanden nastreven, moeten wij dat onthouden aan Israël?

Zal Jeruzalem ooit een oord van verzoening kunnen worden? Europa heeft in die stad geen onverdeeld vreedzaam verleden. Rome's keizer Titus maakte in 70 na Christus een einde aan het bestaan van de joodse natie, ongeveer 1000 jaren na Salomo. Van de 4e tot de 7e eeuw heersten Christenen over het oude land, gevolgd door een eveneens ruim 1000-jarige heerschappij van Abrahams andere nazaten. Onze solidariteit met Israël, waar het recht op heeft, die onmisbaar is en voortvloeit uit verantwoordelijkheden aan de hand van het Charter der Verenigde Naties, behoeft niet uit te sluiten dat wij in West-Europa werken aan een vrede in het Midden-Oosten die rechtvaardig is voor allen. Wij West-Europa daarbij een rol spelen van betekenis dan is versterking van de externe politieke samenhang meer dan ooit geboden. Niet in de laatste plaats in het belang van West-Europa zelf!

INITIATIEFCOMITE

In afwachting dat zich tussen de regeringen een sterkere samenhang voltrekt, is inmiddels een aantal Europese volksvertegenwoordigers in Straatsburg van start gegaan met een parlementair initiatiefcomité Europa-Israël. Het streeft na:

- a) spoedige associatie van Israël met de EEG;
- b) erkenning van Israël door de Arabische staten;
- c) beveiliging der grenzen van alle betrokken staten;
- d) toegang tot de heilige plaatsen van alle godsdiensten;
- e) vrije doorvaart voor allen door Kanaal van Suez en Golf van Akaba;
- f) regeling van het vluchtelingenprobleem.

Moge dit initiatief van Europese volksvertegenwoordigers uit alle zes EEG-landen leiden tot het doel dat zij willen verwezenlijken.

MR. C. BERKHOUWER

Alg. secr. JOVD

Het algemeen secretariaat van de JOVD is door de heer P. H. R. Jonker overgedragen aan de heer M. P. van Dijk, p/a Abbenesserstraat 22^a te Amsterdam.

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT

TELEFOON (01850) 2 86 63

•

WONINGBOUW

ALGEMEEN SECRETARIAAT

V.V.D.

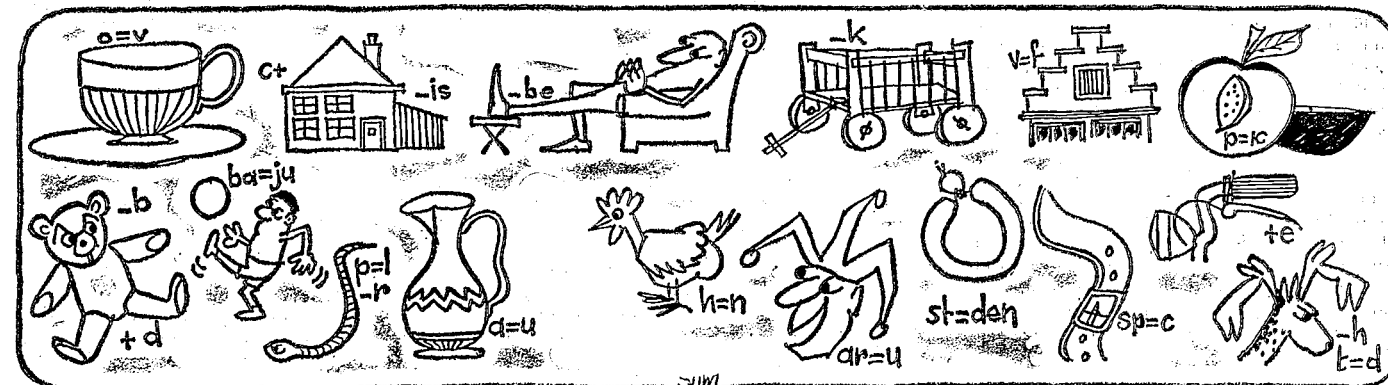
Koninginnegracht 61

's-Gravenhage

Telefoon (070) 604803

Giro 67880

POLITIEK PIEKEREN

Zoals men in het vorige nummer van ons weekblad kon lezen is kortgeleden de VVD-commissie kiezer-gekozen geïnstalleerd, die zich o.m. zal bezighouden met de bestudering van de wenselijkheid van wijzigingen in het kiesstelsel. De commissie heeft de partijleden opgeroepen hun visie o.a. over dit onderwerp aan haar kenbaar te maken. In verband hiermede heeft de redactie van ons weekblad besloten ingezonden stukken over het kiesstelsel, die nog op plaatsing lagen te wachten, aan de zojuist geïnstalleerde commissie door te zenden. Zij die over bedoeld onderwerp nog een verhandeling in de pen hadden worden uitgenodigd deze rechtstreeks aan de commissie te doen toekomen.

Mijn opinie is . .

• Democratie

Onlangs hebben we weer kunnen waarnemen dat een onrijp wetsontwerp — tot regeling van pensioenen voor politieke ambtsdragers — de Tweede Kamer passeerde. Er moest een hoogleer in het administratief recht aan te pas komen om de verbaasde Eerste Kamer (en de verbouwde minister!) voor te rekenen wat er zoal aan schortte. Ik geloof niet dat de Tweede Kamer-leden een verwijt gemaakt kan worden over deze onbevredigende gang van zaken: deze relatief kleine en te sterk verdeelde groep hard werkende mensen kan onmogelijk alles narekenen wat door de ambtenaren geproduceerd wordt. Toch had de „som van prof. Troostwijk” ergens eerder gemaakt moeten worden. Ik kan me niet aan de indruk onttrekken dat dit wetsontwerp alleen bij toeval op tijd ingetrokken is.

Voor een meer systematische controle op het enorme regeringsapparaat zouden de Kamerleden over veel grotere faciliteiten, over uitgebreide staven van medewerkers moeten beschikken.

Een andere onbevredigende toestand in ons politieke leven is dat het voor een geïnteresseerd en kundig mens veel te lastig is om effectief invloed uit te oefenen op het landsbestuur. Zitting nemen in een commissie van zijn partij betekent tijdrovend gepraat en het resultaat, een rapport, is waarschijnlijk voor het Kamerlid dat moet beslissen weinig leerzaam of opportuun. Ben ik ver mis?

Het constructieve element in deze kritische inzending is de combinatie van de twee voorafgaande punten: het gebrek aan faciliteiten voor Kamerleden, en het gebrek aan communicatie „van onder naar boven” in een partij. Het lijkt me geen onoplosbaar organisatorisch probleem om de kundigheid van partij-

leden directer dienstbaar te maken aan Kamerleden. De bekwaamheden van leden, die nu willen werken, zouden dan bijv. in een kaartstelsel beschreven moeten worden, dat een Kamerlid maar hoeft te raadplegen als hij contacten wil leggen om iets uitgezocht te krijgen. Dit betekent natuurlijk niet dat partijleden passief moeten blijven tot ze wat gevraagd wordt, het betekent dat, naast de initiatieven binnen de partij, ook de Kamerleden meer richting geven aan partijwerk door direct contact met leden.

De moderne maatschappij wordt zo ingewikkeld dat het ambtenarenapparaat niet meer gecontroleerd kan worden door een Kamer vol mensen. Voor een democratische toestand is het noodzakelijk dat het controlerende apparaat opgewassen is tegen het regeringsapparaat. In andere landen vinden we dat vaak verwezenlijkt in een tweepartijstelsel, waarbij met de partij vele hogere ambtenaren wisselen bij regeringswisseling. In Nederland is dat systeem niet haalbaar en ook niet wenselijk m.i., maar het is van levensbelang voor onze democratie dat de ambtenaren beter tegenspel geboden wordt door de burgers.

Ir. R. W. B. Best, Amsterdam

Gastheren In Eigen Land

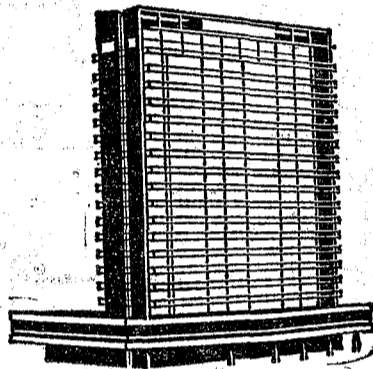
HOTEL BOUWES ZANDVOORT

Kamers met meest modern comfort.

Gerennommerde keuken.

Gelegenheid voor congressen en partijen tot 300 personen.

Cabaret-Dancing gedurende het zomerseizoen elke dag geopend.

APPARTEMENTHOTEL BOUWES PALACE ZANDVOORT

Kamers en appartementen met modern comfort.

Restaurant op 70 m hoogte - panorama - lounge bar - snack bar - sauna - overdekt zwembad - congreszaal.

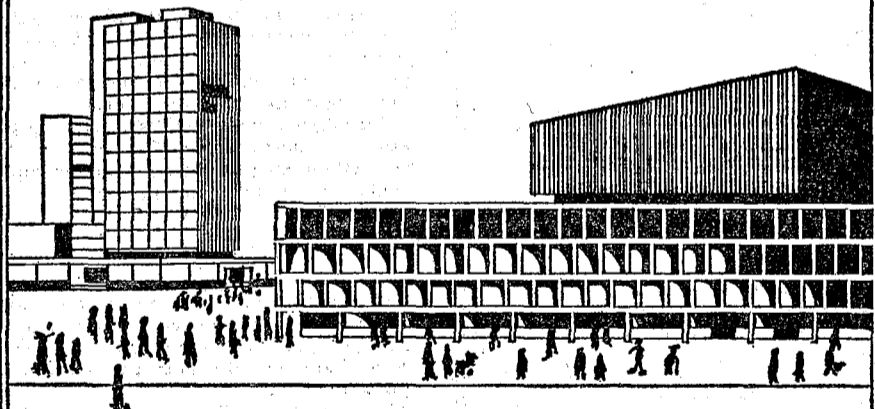
Unieke accommodatie voor kaderbijeenkomsten.

BEIDE HOTELS HET GEHELE JAAR GEOPEND.

— TELEFOON 5041.

falstaff

café-restaurant in het "RIJNHOTEL" ROTTERDAM

harmonie

café-restaurant in "DE DOELEN" naast de hoofdingang

Café-Restaurant

„Europoort”

MAASBOULEVARD 7 - SCHIEDAM

Voor reserveringen tel. 010-26 46 25

Het klassieke restaurant
aan de Maas

Le Maire

DE MEESTER BRANDY
MET DE
FIJNE AMBIANCE

Jules Le Maire & Fils, Amsterdam/Jarnac.

„Hotel

Noordzee-Boulevard N.V.”

Tel. 01184—2245.

Gelegen op het mooiste punt van Vlissingen. Vanuit de kamers en vanaf het terras schitterend uitzicht op de Scheldemond, waar de oceaanstomers het hotel op enkele tientallen meters passeren. Str. k. en w. water en huistel. op alle kamers. Centr. verw. kamers m. privébad. Kamers m. ontb. f 13.50 tot 19.50. Rest. de gehele dag. Gerennommerde keuken. Eigenaar P. J. Smits.

Het Centraal Orgaan voor de Economische Betrekkingen met het Buitenland heeft onlangs in zijn verslag over het eerste kwartaal enige interessante gegevens gepubliceerd met betrekking tot de positie van onze handelsbalans en de export. Uit deze cijfers blijkt, dat het tekort op de handelsbalans ter grootte van ruim een miljard gulden in het eerste kwartaal van dit jaar f 613 miljoen geringer was dan in het eerste kwartaal van 1966. Deze gunstige ontwikkeling werd enerzijds veroorzaakt door een duidelijk aan de dag tredende stagnatie van de invoer en anderzijds door een verheugende toename van onze export met 13 procent.

Het gevaar bestaat evenwel, dat men zich op een dergelijke momentopname van ons economische leven verkiijkt. Het Centraal Orgaan waarschuwt dan ook terecht, dat men in de stagnatie van de invoer moeilijk een teken van voorspoed kan zien, vooral niet als een dergelijke stagnatie de resultante is van een toegenomen invoer van levensmiddelen en een gedaalde invoer van de voor onze nationale bedrijvigheid belangrijke importen als grondstoffen en halffabrikaten voor de textielindustrie, motorvoertuigen en investeringsgoederen. Dat is de ene zijde van de medaille.

Er zijn evenwel ook lichtpunten. Zo is het Centraal Orgaan van oordeel, dat het gunstige verloop van de uitvoer gedurende het eerste kwartaal van dit jaar bevestigt, dat het met ons land nog niet zover is gekomen, dat het niet meer over de gehele linie met het buitenland zou kunnen concurreren. Wat evenwel de ontwikkeling in het verdere verloop in dit jaar betreft, toont het Centraal Orgaan zich niet zonder zorgen als het constateert, dat de tot voor kort gehuldigde opvatting, dat de Duitse economie zich reeds in het najaar van 1967 zou gaan herstellen, steeds minder opgeld doet. Het noemt deze ontwikkeling voor de Nederlandse ondernemer een reden temeer om zijn exportinspanningen niet te veel op een kaart te zetten en is dan ook van oordeel dat de regering de ondernemer in dat streven volledig zal moeten steunen.

Een dergelijke waarschuwing is zeker niet overbodig, vooral als men bedenkt, dat onze export nogal eenzijdig op de omringende landen van de EEG is afgestemd.

• Over de grenzen

Zoals reeds hierboven werd opgemerkt, geldt het hier slechts een momentopname van onze nationale economie, die echter toch wel belangrijk is, gezien de hieraan verbonden belangrijke problemen, die onder meer verband houden met het vraagstuk van onze werkgelegenheid, dat op het ogenblik terecht in het middelpunt van de publieke belangstelling staat. Wij willen thans hierop niet verder ingaan, doch wel enige aandacht schenken aan een steeds belangrijker wordend facet van onze export: de levering van aardgas aan het buitenland.

Met het afsluiten van exportcontracten voor jaarlijkse leveranties van in ons land gewonnen aardgas aan West-Duitsland, België en Frankrijk openen zich namelijk nieuwe perspectieven voor de versteviging van onze exportpositie. Hierdoor en mede door een besparing op de import van vaste brandstoffen en olie als gevolg van de toenemende betekenis van aardgas voor de Nederlandse energiebalans, zal ons aardgas onze handelsbalans, die een chronisch tekort te zien geeft, gunstig beïnvloeden.

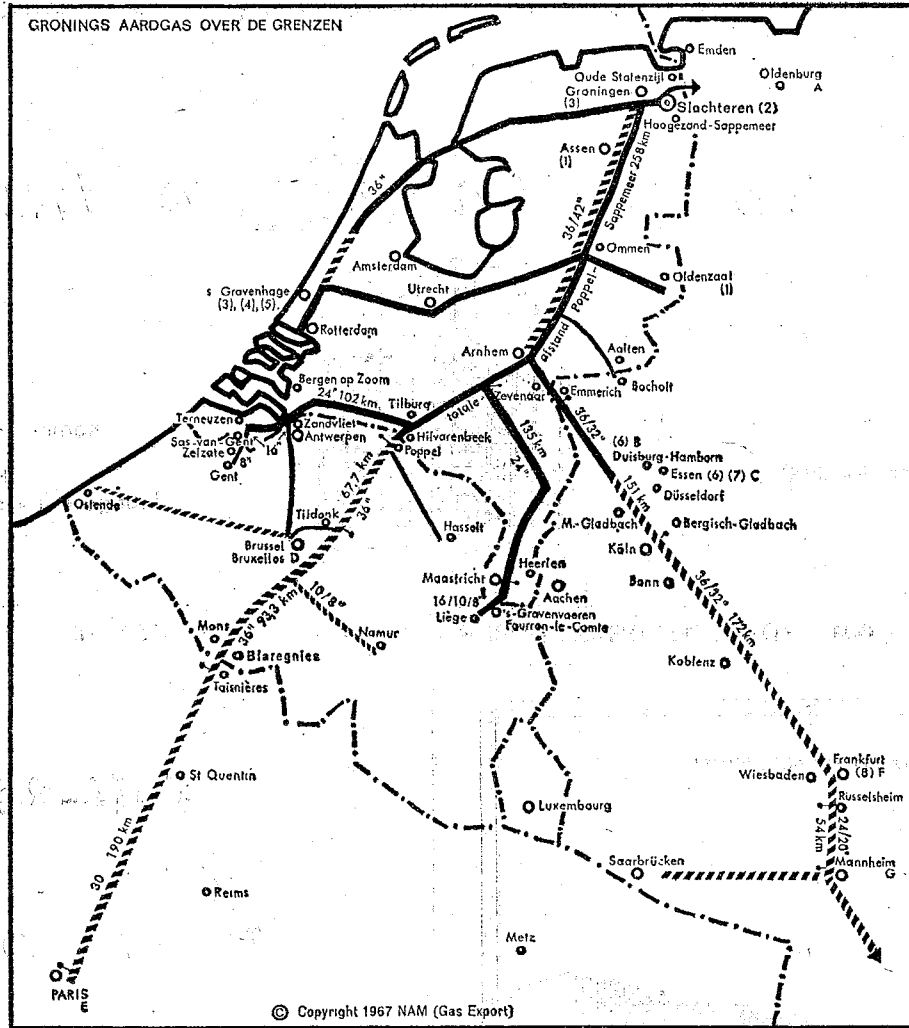
Volgens het weekblad „Economische Voorlichting”, waaraan wij een en ander ontlenden, wordt van de importsubstitutie tegen 1975 een direct effect verwacht. Wanneer het transport van aardgas over de grenzen in 1975 op volle toeren zal gaan draaien, zullen de deviezeninkomsten f 900 miljoen à f 1 miljard kunnen bedragen.

De afgesloten contracten hebben een looptijd van 20-25 jaar met een mogelijkheid tot verlenging. De onderhavige exportopbrengsten zullen nog verder kunnen toenemen, indien nieuwe overeenkomsten zullen worden afgesloten, waarbij onder meer wordt gedacht aan Zuid-Duitsland en mogelijk ook Italië, Oostenrijk en Zwitserland.

• Aanzienlijke reserves

De aardgasreserves in ons land zijn zo groot, dat hiermee niet alleen gedurende tientallen jaren kan worden voorzien in een belangrijk deel van onze

AARDGAS: energie- en deviezenbron MANNHEIM EN PARIJS ALS VERSTE UITLOPERS

— voltooide hoofdvoedingsleidingen
- - - - - geprojecteerde of in aanleg zijnde hoofdvoedingsleidingen

eigen energiebehoefte, maar dat bovendien op ruime schaal kan worden geëxporteerd.

Eind 1968 zullen alle verbruikers van gas in ons land op Slochteren zijn aangesloten. Bovendien zullen hoofdslagaders van het aardgasdistributienet in Duitsland, België en Frankrijk het Nederlandse aardgas tot in de omgeving van Mannheim en Parijs brengen.

Volgens prognoses zal het aardgas in de komende tien à vijftien jaar rond een derde deel van de energievoorziening in ons land voor zijn rekening gaan nemen, vergeleken met een aandeel van 4 procent in 1965. Hoe hoog dit tempo van ontwikkeling is, blijkt als men de situatie in de Verenigde Staten vergelijkt, waar eveneens grote aardgasreserves ter beschikking staan. Aldaar was in 1920 het aandeel van aardgas in het totale energieverbruik 4 procent. Ter-

wij eerst in 1965 een aandeel van 30 procent werd bereikt.

Volgens de laatste officiële berekeningen bedraagt de bewezen voorraad van het concessieveld „Groningen” bij Slochteren 1450 à 1900 miljard m3, al naar gelang het toegepaste produktiemechanisme, met daarnaast nog een waarschijnlijke reserve van enkele honderden miljarden m3.

De Nederlandse Aardoliemaatschappij, aan welke evenals voor de gasreserves elders in ons land, concessie voor winning bij Slochteren werd verleend, houdt in haar calculatie rekening met toepassing van verschillende produktiemechanismen en komt zodoende voorshands op een bewezen reserve van 1650 miljard m3, terwijl een verdere verhoging van deze bewezen reserve met 200 miljard m3 niet uitgesloten moet worden geacht, indien de toe-

komstige produktiegegevens dit rechtvaardigen.

Met deze reserve behoort het gasveld bij Slochteren tot de rijkste aardgaswinningsgebieden ter wereld. De andere tot dusver in exploitatie genomen gasreserves in ons land bij Schoonebeek, Tubbergen, Rijswijk (ZH), Rossum (Overijssel) en de Lutte, zijn in vergelijking met het Groningse concessiegebied slechts zeer beperkt van omvang. Niettemin werd uit deze gasvelden tot 1963 reeds 30 procent van het toen in ons land gebruikte gas geproduceerd, dat voornamelijk diende voor traditioneel gebruik als koken en warmwatervoorziening.

Gebaseerd op bovenstaande gegevens zijn de bewezen reserves voldoende voor een aardgasproductie van 40 à 50 miljard m3 per jaar gedurende de komende 35 à 40 jaren. Verwacht wordt, dat het verbruik van aardgas in ons land mede door de stijgende vraag voor verwarmingsdoeleinden en door de toenemende toepassing als brandstof voor de industrie en voor elektrische centrales, in de jaren zeventig zal stijgen tot 15 à 20 miljard m3 per jaar, zodat van de productie ruwweg de helft voor export beschikbaar zal zijn.

Bij de realisering van de afgesloten exporttransacties zijn betrokken de NV Nederlandse Gasunie en de NV Nederlandse Aardolie Maatschappij Gas Export.

De Gasunie — waarin deelnemen de Staat met 10 procent, de Staatsmijnen/DSM met 40 procent, Esso met 25 procent en Shell met 25 procent — verzorgt de aanvoer en transport van het aardgas met inbegrip van de aanleg van lange afstandstransportleidingen, de bouw van compressorstations e.d. voor levering aan de gemeentelijke gasdistributiebedrijven en aan industriële grootverbruikers. In het kader van deze taakstelling verzorgt de Gasunie het transport van het voor export bestemde gas tot aan de grens, waar de Nederlandse leidingen aansluiten op het door de buitenlandse contractanten aangelegde gastransportsysteem.

NAM-Gas Export, waarin Esso en Shell elk voor 50 procent deelnemen, voert onderhandelingen met potentiële buitenlandse afnemers en sluit de contracten af voor export van Nederlands aardgas, levering af grens. De baten van de export worden door NAM-Gas Export aan de Gasunie afgedragen, die de gemaakte onkosten aan NAM-Gas Export vergoedt.

• Contracten

Zoals uit nevenstaand kaartje blijkt, zijn op het ogenblik door NAM-Gas Export de volgende contracten afgesloten.

Met Thyssengas AG Duisburg-Hamborn, werd het eerste exportcontract van NAM-Gas Export afgesloten, dat in juli 1965 werd ondertekend. Het voorziet in de leverantie van 4 miljard m3 aardgas per jaar tegen 1975. De eerste aanvoer begon op 5 september 1966.

Vervolgens vond de ratificatie plaats van het contract met Wester-Ems AG, te Oldenburg, welke onderneming reeds sedert 1962 aardgas van ons afneemt. Het contract voorziet in de leverantie van circa 200 miljoen m3 gas per jaar tegen 1975.

Met Ruhrgas AG te Essen, kwam eind 1965 een overeenkomst tot stand betreffende de leverantie van 3 miljard m3 aardgas per jaar tegen 1975, waarmee in de loop van dit jaar zal worden begonnen.

In september jl. vond de onderteekening plaats van het met Gasunion GmbH te Frankfurt am Main afgesloten contract voor de leverantie van 1,8 miljard m3 aardgas per jaar tegen 1975, waarvan 300 miljoen m3 zal worden doorverkocht aan Rhein-Neckar AG te Mannheim. Met de aanvoer zal in 1968 een begin worden gemaakt.

De gasexport naar België is geregeld in een overeenkomst met Distrigaz SA te Brussel, dat voorziet in de leverantie van 5 miljard m3 Nederlands aardgas per jaar tegen 1975. In oktober van het vorige jaar werd met deze export begonnen.

Met Gaz de France te Parijs, werd overeenstemming bereikt inzake de afname van eveneens 5 miljard m3 Nederlands aardgas per jaar tegen 1975.

Er wordt naar gestreefd de eerste leverantie nog dit jaar te doen geschieden.

• Andere mogelijkheden

Het behoeft wel geen uitvoerig betoog dat de betekenis van onze aardgasexport zich niet alleen beperkt tot de direct daaruit voortvloeiende deviezenopbrengsten, maar eveneens in de afzetkansen voor aardgasapparatuur in het buitenland en de export van technische know-how.

Kortom, de kansen voor ons land zijn wat de export van aardgas betreft, zomede in de daarbij betrokken sectoren, bijzonder aantrekkelijk, hetgeen een belangrijk lichtpunt kan betekenen voor onze nationale economische toekomst.

RESTAURANT BODEGA „De Abdij”

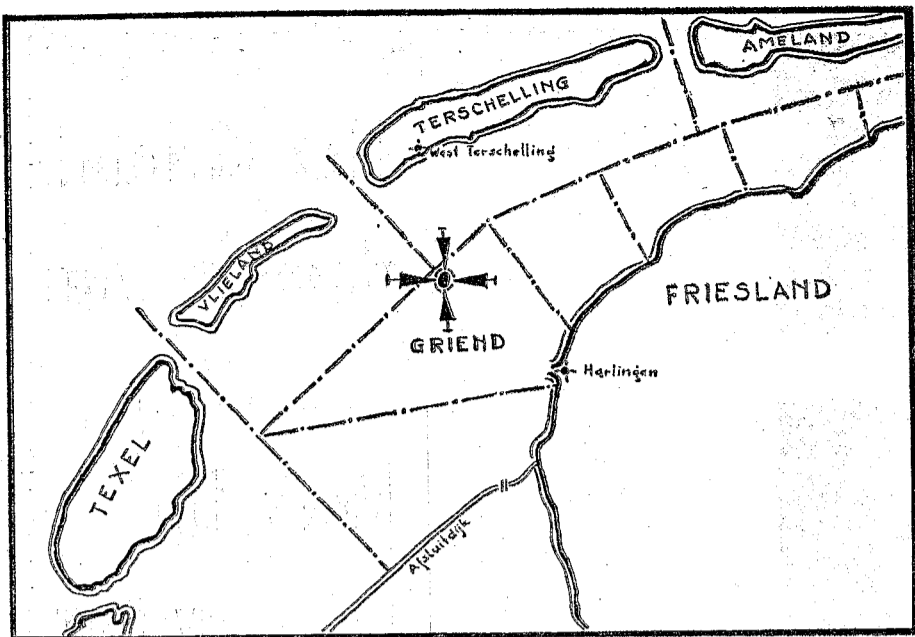

MIDDELBURG - Abdijplein 5 - tel. 01180-4685

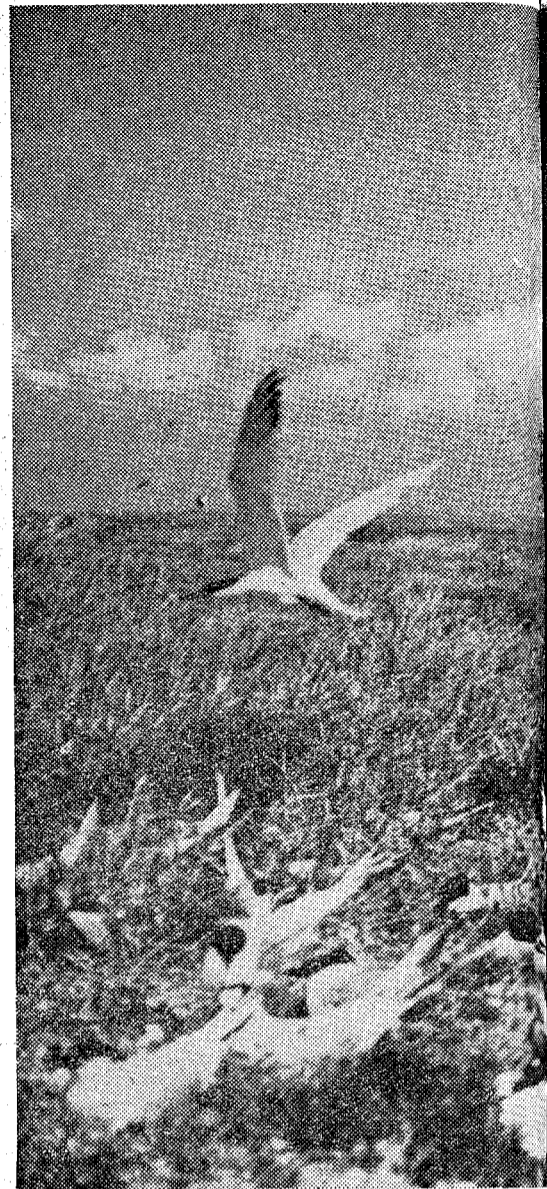
Uniek gelegen in het historisch Abdijcomplex — Exclusief restaurant in antieke stijl en omgeving — Ook plate-service.

BODEGOM SPIJKENISSE
Gebouwen van gewapend beton met pefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BERGINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. Oostkade 24, tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

Papieren strijd
om gemeentegrenzen in de
Waddenzee

GEMEENTE TERSCHELLING DREIGT EILAND TE VER- LIEZEN AAN HARLINGEN

ONS land is groter dan u denkt. Wist u bijvoorbeeld dat de gemeente Terschelling uit TWEE eilanden bestaat? En dat één ervan halverwege de vaarroute naar Harlingen (of omgekeerd) ligt?

Op een enkele autokaart kan men het vinden; een wit vlekje vlakbij de stippellijn waarlangs drie maal daags de overtocht naar Terschelling v.v. wordt gemaakt. Op heel nauwkeurige kaarten kan men daarbij de naam GRIEND tegenkomen.

„Nooit van gehoord,” zeggen negen van tien, zoals dat heet representatieve ondervraagden. Maar toch: er wordt om dat onbewoonde Griend schriftelijk, maar daarom niet minder hevig gevochten. Door Terschelling, tegen Friesland in het algemeen en Harlingen in het bijzonder.

De zaak is namelijk dat de gemeente die over dit kleine eilandje het „bestuur” voert, daarvoor uit 's rijks kas wordt gehonoreerd met een slordige f 150.000 per jaar. Subsidie ingevolge het Financiële Verhoudingsbesluit. Hier nu de troebelen: Gedeputeerde Staten van Friesland hebben de Koningin verzocht te willen bevorderen dat bij de Staten-Generaal een wetsvoorstel wordt ingediend, waarbij de gemeentelijke grenzen in het Lauwerszee- en Waddengebied worden herzien, en wel o.m. in dier voege dat het Griend bij Harlingen wordt gevoegd, in bestuurlijke zin uiteraard. Gevolg: koude oorlog. Het appeltje-voor-de-dorst voor Terschelling is geworden tot twistappel.

„Ze willen van het Griend een wingewest maken,” zegt zeer verbitterd de heer F. E. Wijnoltz, voorzitter van de VVD-afdeling op Terschelling en van de twee man tellende raadsfractie (raad elf zetels). Die „ze” zijn dus GS en Harlingen. De verbittering vindt niet alleen haar oorzaak in het mogelijk derven van een grote jaarlijkse uitkering, maar tevens in het feit dat met betrekking tot deze materie van overleg met de gemeente Terschelling geen sprake is geweest.

Het tweede liberale raadslid, gepensioneerd kapitein G. O. Luidenga: „Dat kan toch maar zo niet? Dat is toch geen democratie! Ze kunnen daar in Leeuwarden zoveel willen! Zomaar de grenzen veranderen en daar gewoonweg mededeling van doen, dat kan toch niet?”

Hoe verdeeld politiek Terschelling ook mag wezen — en verdeeld is men er, wij kunnen het de lezer verzekeren —

unaniem is men het er hartgrondig over eens dat het Griend binnen de gemeentegrenzen ligt en moet blijven. Het gaat om keiharde guldens, honderdvijftigduizend per jaar, die vooral met het oog op voorzieningen van toeristische aard niet gemist kunnen worden. Daar doet het feit dat Terschelling, met zijn al jaren kerngezonde begroting, de rijkste gemeente van Friesland is, niet aan af.

De VVD ter plaatse liet en laat het er niet bij zitten. De secretaris, de heer A. A. Vonk deed een ongezouten brief uitgaan naar het hoofdbestuur van de partij, naar de Tweede-Kamerfractie, de Kamercentrale Leeuwarden van de VVD, naar verschillende dagbladen, naar Vrijheid en Democratie. In het schrijven wordt uit de doeken gedaan dat GS van Noord-Holland — waartoe Terschelling in vroeger tijden behoorde

— op 15 maart 1832 het proces-verbaal d.d. 4 augustus 1830 tekenden, waarbij werd bepaald dat Griend bij Terschelling was gevoegd. „Het gemeentebestuur staat op het standpunt, aldus de brief, dat dit een historisch verkregen recht is, dat onder geen beding mag worden prijsgegeven.”

In de brief wordt voorts gereleveerd dat b. en w. in april, toen de plannen met betrekking tot de grenzen bekend werden, telegrafische protesten heeft gericht tot GS van Friesland en dat ook uit de raad fel is gereageerd. Voor al duidelijkheid steit de heer Vonk nog da het voorstel van GS voor de VVD-afdeling Terschelling onaanvaardbaar is (met een dikke streep er onder).

De achtergronden van dit alles zijn min of meer bekend. Friesland heeft jarenlang gesproken over de voor- en nadelen van een eventuele vaste verbinding

ACTIEVE AFDELING VAN DE VVD OP TERSCHELLING

Terschelling heeft, in politieke zin, een gunstig klimaat voor liberalisme. Dit werden wij onlangs gewaar tijdens een bezoek aan de hoofdplaats West-Terschelling. Bij de laatste Kamerverkiezingen stemden van de 2500 zielen die daartoe gerechtigd waren er niet minder dan 500 op de VVD. En in de elf leden tellende raad hebben twee liberalen zitting.

De VVD ter plaatse is met name de laatste jaren tot grote activiteiten gekomen, zeker in vergelijking met de andere partijen. Een uitstekend initiatief lijkt ons in het bijzonder het organiseren van zogeheten praatafonden, aan de vooravond van iedere raadsver-

gadering (zes tot zeven per jaar). Iedereen wordt voor deze gelegenheden per advertentie uitgenodigd in een bepaald zaaltje in West-Terschelling te komen vernemen wat de liberale raadsliden zoal vinden van de dingen die spelen. Politieke tegenstander of geïnteresseerde leek, hij is van harte welkom er zijn mening te verkondigen. Enkele malen heeft dit reeds geleid tot zeer geanimeerde bijeenkomsten en het aantal bezoekers vertoonde dan ook een duidelijk stijgende lijn.

„Wij willen alles zo democratisch mogelijk doen”, zegt voorzitter F. E. Wijnoltz. De Terschellingers hebben daar klaarblijkelijk oren naar.

Het Griend: domein van zeevogels, klein bij hoog water en bij eb reusachtig

Het Griend, waarop in de middeleeuwen zelfs een versterkt stadje lag, is thans onbewoond. Alleen een wachtershutje op palen en een soort uitkijktoren zijn er te vinden, behalve dan de vele duizenden zeevogels.

DE argeleze toerist die in Harlingen de boot naar Terschelling neemt om er van een meestal winterse en soms zonnige vakantie te gaan genieten, vaart vlak langs het onbewoonde eilandje Griend, maar zien tegen één dat hij het niet ziet. Niet dat de boot er met z'n elf knopen per uur zo razendsnel voorbyschiet; integendeel, er is tijd te over om te turen. Alleen: men weet niet waar men het moet zoeken, als men al van het bestaan van het eilandje op de hoogte zou zijn.

Het Griend — Terschellingers spreken altijd van HET Griend, nooit alleen van Griend — ligt ongeveer halverwege de vaarroute, dus zo'n drie kwartier varen buiten Harlingen, en dan aan stuurboordzijde, of in gangbaarder Nederlands: rechts. Wie erop bedacht is ontwaart bij helder weer een blanke zandplaat met enkele onduidelijke obstakels; een wachtershutje op palen en een soort uitkijk. Verder hier en daar wat begroeiing.

Het wordt echter een vrijwel hopeloze taak bij grijs weer en ruige zee iets van het vogeleiland te bespeuren. Dan moet men aan boord een oude schipper, of althans een geroutineerd overvaarder treffen die bereid is langere tijd met haast toegeknepen ogen de onrustige horizon af te zoeken om dan ten slotte te wijzen naar een langgerekte donkerter.

Bij hoog water steekt er maar een klein deel van het eiland de kop omhoog, maar bij eb valt een reusachtige zandplaat droog, zo ongeveer 16.800 hectaren groot.

Griend is ooit bewoond geweest. In de middeleeuwen was er zelfs een petiteerig versterkt stadje. Eeuwenlang hield men er naar hartelust schapen en was er zelfs sprake van regelmatige export van schapenkaas. De vette klei liet bovendien een voor de bewoners redelijk toereikende landbouw toe. Maar de elementen hadden een greep op het eiland, het raakte aan het wandelen, verloor territorium en kwam in de zuiging van het verval terecht. De ambities om er te wonen verflauwden vrijwel definitief toen tegen het einde van de vorige eeuw bij een flinke vloedgolf een schaapherd, zijn zoon en de ganse kudde compleet werden overspoeld.

In onze dagen woont er niemand meer permanent op dit Natuurmonument. Het steeds kleiner wordende eiland is het onbetwiste domein van duizenden en duizenden kwetterende en gillende zeevogels. In het seizoen wil het nog wel eens gelukken voor kortere tijd een student ertoe te bewegen als vogelwachter op te treden, maar lang kan men het er niet uithouden. Men moet al een zeer ingekeerde natuur hebben om er, wars van enig comfort, met plezier te verhoeden dat wat men noemt onbevoegden er voet aan wal zetten.

ding met Ameland. Men kwam ten slotte tot de conclusie dat er twee dammen naar dit eiland moesten komen. Het ingesloten waddengebied zou dan vervolgens drooggelegd worden. Maar: bij welke gemeente zou dan welk stuk nieuw land moeten komen? De noodzaak tot herziening van de provinciale grens en de gemeentegrenzen was geboren.

Overleg tussen Gedeputeerde Staten van Friesland met hun ambtgenoten van Groningen — overleg dat eerder reeds gaande was in verband met de af te sluiten Lauwerszee — leidde tot het voorstel de nieuwe grenzen te laten verlopen volgens de streep-stip lijnen op het hierbij afgedrukte kaartje. De raden van de aan de Waddenzee grenzende Friese kustgemeenten en van de Friese Waddeneilanden werden per brief van het een en ander verwittigd. En

Terschelling kwam overeind: punt één, Griend, dat kostbare polletje zeegras, zou maar zo uit de financiële gezichtseinder verdwijnen en punt twee, zonder dat daarover te voren met de eilanders was gepraat.

Terschelling heeft ongeveer vierduizend inwoners. In het hoogseizoen echter komen de toeristen met duizenden en duizenden naar dit op één na grootste Waddeneiland. Vorig jaar telde men een 100.000 gasten die er een miljoen nachten in hotels en op kampeerterrainen doorbrachten. Een dergelijke toeristenindustrie vraagt voorzieningen. Het stratenplan dient uitgebreid, de riolering mag best gemoderniseerd, er moet worden gezorgd voor afdoende strandbeveiliging, strandwachters die een scherp oog voor drenkelingen moeten hebben kosten geld, zo ook sportaccommodaties en andere recreatieve

voorzieningen. Verder mag het eiland, hoeveel bezoekers er ook komen, beslist niet verontreinigd geraken. „Een doodgewone vuilmiswagen kost toch al gauw 35.000,” rekent ons de heer Luidenga even snel voor. Er staat nog veel meer op het lijstje met urgente zaken, zoals een weg langs de binnenkant der duinen, zoals ook de verharding van een aantal bestaande duinwegen.

Nu brengen die vakantievierders uit de aard hunner zaken wel het een en ander in het gemeentelijke spaarpotje, maar toch — anderhalve ton, die laat niemand maar zo tussen de vingers glijpen, als ware het een handje fijn duinzand.

Daarom staat politiek Terschelling pal. Daarom heeft liberaal Terschelling de zaken scherp gesteld en er alom ruchtbaarheid aan gegeven.

We menen echter nog een andere drijfveer, meer emotioneel, te hebben bespeurd. Terschelling lijkt niet zo dol op Friesland te zijn. „Beste mensen hoor,” zo werd ons wel verzekerd, „maar het zijn landbouwers en die zitten nu eenmaal graag op hun centen. Met een Fries kun je haast geen zaken doen. Wij zijn heel anders; wij varen.”

En in de brief van de plaatselijke VVD aan alle in de aanhef van dit verhaal genoemde personen en instanties staat toch ook maar te lezen: „Men (de raad) betreunde het zelfs (tijdens de vergadering over de toekomst van het Griend) dat tijdens de Duitse bezetting van 1940-1945 Terschelling, dat voor die tijd bij Noord-Holland behoorde, uit geografische overwegingen bij Friesland is gevoegd. In financieel opzicht is Terschelling, door deze maatregel, zeker niet op vooruitgegaan.” En nu zal daar dat Griend bij Harlingen worden gevoegd?

Men kan het niet verkroppen. Waarom moet Ameland zo nodig via dammen bereikbaar worden gemaakt. „Ze vinden het aan de overkant leuk op zondag even een kopje koffie op het eiland te gaan drinken. Ze willen een boulevard, en dan maar op en neer rijden...”, klinkt het duidelijk smalend.

Weer anderen, maar dat is bekend, zien in inpoldering of althans drooglegging van het waddengebied een enorm gevaar voor dit unieke gebied. Kortom, op alle Waddeneilanden bestaat veel oppositie tegen de zeer ingrijpende plannen. En Terschelling zou het aan de geldbuidel ervaren. Ze nemen het niet.

HBU

HBU

Hij is van alle markten thuis...!

door als cliënt gebruik te maken van de informatiebronnen, waarover de HBU beschikt, dank zij haar uitgebreid net van eigen kantoren en correspondenten over de gehele wereld.

Ook voor U: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

Een RONDVAART door de Rotterdamse Havens

SPIDO

Willemsplein

Rotterdam

* ~~~~~ een BELEVENIS!

containers:
koel/vries-
containers:

„Flats“ en
„Huifcontainers“:

Onder de beschermde naam „Multiload“-
container bouwt Paul & Van Weelde
N.V. genormaliseerde aluminium STA-
PELCONTAINERS voor het stukgoe-
derenvervoer.

De constructie van Van Weelde's con-
tainers leent zich in het bijzonder tot
het bouwen van uitvoeringen als koel/
vriescontainers, met naar keuze poly-
streen of polyurethaan isolatie. Binnen-
afwerking naar wens in aluminium of
Polyester. Tevens kan elk gewenst koel-
aggregaat worden geleverd.

GESLOTEN ALUMINIUM
CARROSSERIEËN

CARROSSERIE- EN CONTAINERFABRIEK

PAUL & VAN WEELDE N.V.

'S-GRAVENWEG 360 - NIEUWERKERK A/D IJSSEL - TEL. (01803) 2041 (3 LIJNEN)

N.V. VEREENIGDE TOUWFABRIEKEN

Rotterdam-Amsterdam

Fabrikanten van:

**ALLE SOORTEN TOUWERK VAN
NATUURLIJKE EN SYNTHETISCHE
GRONDSTOFFEN**

STAALKABELS

HERCULESTOUW-PYTHONTOUW

en van vloerbedekking onder de
merken:

JABO

VERTOLON

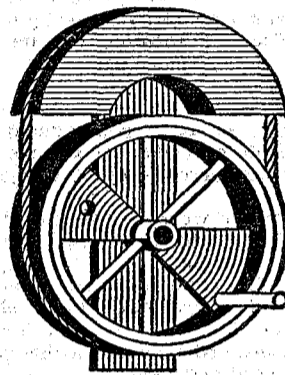
VERTO VARIANT

ROTTERDAM EXTRA

VERTO ONDERTAPIJT

tevens van

STERCOCOS VLOERBEDEKKING

kleur en bescherming

Verf Van Vettewinkel, Prins Hendrikkade 40-42, Bus 175, Amsterdam

Spinners en Twijners van
WEEF- EN TRICOTGARENS

**Boele's Scheepswerven en
Machinefabriek N.V.**

BOLNES (bij Rotterdam)

Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 195100 ROTTERDAM

— TELEGR. BOELE - BOLNES

Delft

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT

Onverstandig (I)

* * De verklaring van de Leidse hoogleraar, prof. dr. J. G. Defares, dat het gebruik van de pil de vrouw sneller oud maakt, heeft in ons land heel wat stof doen opwaaien. Wij willen op de zaak als zodanig niet nader ingaan, aangezien deze buiten onze competentie valt. Wel heeft het ons in hoge mate bevreemd dat Het Vrije Volk dit bericht bracht met de toevoeging, dat prof. Defares „van Surinaamse afkomst is”. Een dergelijke „toelichting” kan op zijn zachtst gezegd tot vervelende misverstanden leiden, aangezien menigeen er een discriminerende bedoeling uit zou kunnen proeven.

De gewraakte toevoeging doet ons denken aan tijdens de bezetting in ons land verschenen zgn. „standaardwerken”, waarin men soortgelijke opmerkingen kon aantreffen, zoals „Victor van Vriesland, geboren te Haarlem uit een joods gezin”.

De zaak wordt evenwel nog gecompliceerder als men weet, dat genoemd bericht van het ANP afkomstig is en dat dagbladen als de NRC, Algemeen Handelsblad, Parool en de Volkskrant, de gewraakte passage niet opnamen.

De vraag doet zich thans voor of het ANP de toevoeging heeft gebezigd, die door de andere bladen dus kennelijk is geschrapt, of dat Het Vrije Volk uit eigen beweging tot deze „nadere informatie” is gekomen. Het komt ons wenselijk voor, dat dit, hetzij in het journalistieke, dan wel in het politieke vlak wordt uitgezocht, opdat de ware toedracht en motivering niet in het duister verborgen blijven.

Onverstandig (II)

* * Er is nog een andere zaak, die op een, overigens onbegrijpelijke manier, in de publieke belangstelling is komen te staan. Wij doelen hier op de ambtenaar van de burgerlijke stand te Amsterdam, die een bruidspaar in een rondvaartboot in de echt verbond, in verband met het feit dat de trouwzaal was bezet en hij de wandeling naar een vervangende lokaliteit voor het paar niet doentlijk vond in verband met zeer slechte weersomstandigheden.

Men zegt dat de desbetreffende ambtenaar buiten zijn (wet)boekje is gegaan, hetgeen wij overigens betwijfelen, aangezien achteraf is gebleken dat het aldus gesloten huwelijk rechtsgeldig is. Doch afgezien daarvan vragen wij ons af, waarom deze ambtenaar op zo'n opvallende wijze disciplinair werd gestraft, dat de openbare mening er terecht door in beroering werd gebracht. Een zachte wenk, zo men wil een berisping, binnenskamers zou bepaald verstandiger zijn geweest en zou een kortsluiting tussen „ambtenar:ij” en publiek hebben vermeden.

Men heeft aldus een controverse opgeroepen, die beslist niet nodig was geweest en die op een ongelukkige manier de klok terugdraait, juist in een tijd nu er terecht naar wordt gestreefd een betere verstandhouding tussen ambtenaar en publiek tot stand te brengen.

Men moet dan ook helaas tot de conclusie komen dat zij, die in Amsterdam verantwoordelijk zijn voor de disciplinaire straf, zijn gespeend van elk gevoel voor psychologisch inzicht.

Mag het waar zijn dat het geval op zichzelf van weinig betekenis is, de emotionele weerstanden, die aldus zijn gewekt hebben de afstand tussen overheid en burger opnieuw vergroot. Dat is niet alleen jammer, maar eveneens uitgesproken onverstandig.

Struisvogels

* * Het vakblad „De Visserijwereld” geeft in zijn kolommen het advies: „Mond dicht over de haringworm. Zwijgen is nu goud.”

Verder wenst de redactie van dit orgaan „geen paniekerige ingezonden stukken, ook niet in het vakblad, want vandaar belanden zij ook weer bij de pers, die dit prachtig nieuws vindt.” Als klap op de vuurpijl legt de redactie haar lezers een zwijgplicht op, omdat „ieder woord een nieuwe anti-reclame is”.

Toegegeven: dit alles is van geen wereldschokkende betekenis, doch het wijst wel op een bijzonder bedenkelijke en uitgesproken domme mentaliteit, die associaties oproept met een gevederde vriend, die bij dreigend gevaar zijn kop in het zand steekt.

Overigens: de redactie heeft inmiddels het tegendeel bereikt van hetgeen zij zich ten doel stelde, aangezien deze vreemdsoortige uitlatingen meer nog dan ingezonden stukken, nieuws voor „de pers” vormen.

Hoezeer men ook begaan kan zijn met de tegenslagen, die onze haringhandel ook dit jaar weer treffen, een dergelijke methode als door De Visserijwereld aanbevolen om de consument om de tuin te leiden is niet alleen ontoeschaafbaar, doch eveneens onstelligend naïef en druist met de bepaling in de Grondwet men onder eerlijke voorlichting verstaat in een democratische samenleving.

Amerikaanse vestigingen in Nederland

DE regering heeft besloten de werf-campagne ter aantrekking van Amerikaanse bedrijven in ons land te hervatten. Na de oorlog, toen de regering bezorgd was over werkgelegenheid voor 250.000 tot 300.000 nieuwe werkkrachten, die zich in 5 jaar zouden aanbieden, (zoals de eerste Industrialisatienota van minister Van den Brink berekende) heeft ons land met succes tal van Amerikaanse bedrijven aangetrokken.

Het was toen vooral het lage loonpeil wat voor Amerikaanse ondernemingen de grootste attractie bood. Ons land heeft toen relatief ook een groot deel van de Amerikaanse trek naar Europa weten te verwerven.

Toen kwam tien jaar geleden een nieuwe golf van Amerikaanse vestigingen in Europa door de vorming van de EEG. Ook hiervan heeft ons land geprofiteerd. Zelfs in zodanige mate dat in sommige sectoren, met name in de metaalindustrie hier en daar bezorgdheid werd geuit over de Amerikaanse invasie waarvan men concurrentie en/of verdringing vreesde.

De overvolle werkgelegenheid, die ons land sinds 1960 tot het vorig jaar heeft gekend was echter voor de regering reeds in 1963 aanleiding haar werfcampagne in de Verenigde Staten stop te zetten. Het in 1951 gevormde Instituut voor Ned.-Amerikaans-Industriële samenwerking werd opgeheven.

Thans zijn de werkgelegenheidskansen gekeerd en heeft men de noodzaak ingezien die campagne te hervatten.

De omstandigheden zijn voor ons land thans evenwel lang niet meer zo gunstig als 10 tot 15 jaar geleden. Nederland is allang geen land van lage lonen meer. De sociale lasten zijn in de afgelopen 10 jaar ook gestadig toegenomen. Weliswaar worden deze lasten in de EEG-landen hoe langer hoe meer op gelijk niveau gebracht, maar voor een Amerikaan zijn deze lasten van de verzorgingsstaat iets wat hij thuis niet in die vorm kent. Hij is er dus wat huiverig van.

WESTEN

Verder is er nog een factor, die remmend werkt: Amerikaanse ondernemingen zijn voor de vestiging van een Europees filiaal natuurlijk uit op een gunstige ligging wat betreft het vervoer, vooral met het oog op de export. Het is niet vreemd, dat de grote Amerikaanse ondernemingen, die hier reeds werken vooral het oog hebben laten vallen op Rijnmond en IJmond, in het algemeen het westen van ons land.

Wij zijn er thans op uit om dit overvolle westen te ontlasten en de vestiging van bedrijven in het noorden, oosten en zuiden aantrekkelijk te maken. Maar op dit punt wreekt zich de achterstand, die ons land heeft op het gebied der infrastructuur: Het gebrek aan snelle verkeerswegen. Ontbreken deze dan zijn de faciliteiten die men nu biedt voor industriële vestiging in gebieden met grote werkloosheid niet voldoende.

Het gevaar bestaat dat door de afbraak van de werforganisatie in de Verenigde Staten in 1963 het geruime tijd kan duren alvorens men primo een goe-

de functionaris voor de nieuwe organisatie heeft en secundo deze organisatie is opgebouwd. Andere EEG-landen (behalve Frankrijk) met name België zijn zich steeds blijven inspannen Amerikaanse ondernemingen aan te trekken, soms met faciliteiten van een omvang als wij nooit hebben verleend.

In allerlei opzichten zal het dus op het ogenblik niet gemakkelijk vallen „concurrerende” offertes te maken voor Amerikaanse industriële vestigingen.

Hierbij komt nog, dat op het ogenblik Amerikaanse ondernemingen sinds 1963 belemmerd worden door voorschriften van de Amerikaanse regering bij het beleggen in het buitenland. De zgn. „guide lines” beperken deze investeringen in zo'n mate, dat vele Amerikaanse ondernemingen haar buitenlandse investeringen thans moeten financieren door het opnemen van buitenlands kapitaal.

DOLLARLENINGEN

De Europese kapitaalmarkt wordt al twee jaar overstroomd met dollarleningen van Amerikaanse bedrijven.

Het ziet er dus naar uit, dat, wil men thans deze bedrijven tot vestiging in Nederland, bewegen, men niet alleen aantrekkelijke voorwaarden voor industriële vestiging zal moeten bieden maar ook in zekere mate behulpzaam zal moeten zijn met de financiering. Gezien de schaarste op de Europese kapitaalmarkt zal dit moeilijk vallen. Wanneer de kapitaalmarkt nu al verdeeld moet worden tussen overheid (voor de infrastructuur), het Nederlands bedrijfsleven en exportfinanciering (om van ontwikkelingshulp nog maar niet te spreken) dan kan men bezwaarlijk zonder schade voor een der genoemde categorieën nog Amerikaanse vestigingen gaan financieren.

Tot leniging van de werkloosheid in enkele provincies zullen Amerikaanse vestigingen slechts in geringe mate kunnen bijdragen. Zij hebben vooral behoefte aan geschoolde werkkrachten en hieraan is — althans in het Westen des lands — een tekort.

Aanhoudend hoort men de klacht dat Europa op technologisch gebied nog zo'n achterstand heeft op de Verenigde Staten. Een Amerikaans bedrijf, dat in Europa een dochteronderneming wil vestigen brengt de Amerikaanse technologische voorsprong wel mee, maar vraagt op haar beurt hiervoor geschoolde werkkrachten en wanneer deze niet in voldoende mate beschikbaar zijn, gaat de attractie voor een zeer groot deel verloren.

Het is ongetwijfeld een goede gedachte van onze minister van Economische Zaken weer moeite te gaan doen om Amerikaanse ondernemingen tot vestiging van bedrijven in ons land aan te moedigen, maar of deze nieuwe campagne enigszins kan bijdragen tot vermindering van de zich nog uitbreidende werkloosheid is een vraag die voorshands niet bevestigend beantwoord kan worden.

J. VAN GALEN

indoheem nv

gesticht in januari 1965, omvat de volgende ondernemingen:

EERSTE NEDERLANDSE APPARATENFABRIEK (ENAF) N.V.:

Solex bromfietsen - elektrische huishoudelijke toestellen - elektrisch handgereedschap - ventilatoren

INDOLA N.V.:

kosmetica - interieurverzorging

N.V. INDUSTRIËLE ONDERNEMING W. H. BRASKAMP:

ventilatoren - kappersapparatuur - elektrische huishoudelijke toestellen

CHEMISCHE FABRIEK INDOLA COSMETICS N.V.:

chemische produkten

VOKAP N.V.:

interieurverzorging

N.V. ELEKTROTECHNISCHE MECHANISCHE INDUSTRIE (EMI): elektromotoren - ventilatoren - professionele motoren

N.V. PHARMACEUT. CHEMISCHE FABRIEK v/h E. M. BRASKAMP:

farmaceutische artikelen

INTERHEEM N.V.:

exportmaatschappij

N.V. FABRIEK VOOR PLASTIEK-PRODUKTEN VAN NIFTRIK:

kunststoffen

Fabrieken in:
Den Haag, Rijswijk, Voorburg, Utrecht, Putte (N.-Br.).

N.V. Houthandel v.h. W. KUNST GRONINGEN

EEMSKANAAL Z.Z. 19 - Tel. 05900 - 36541*

H. J. de Koster staatssecretaris

Mr. A. GEURTSSEN

H. J. DE KOSTER

Het Tweede-Kamerlid voor de VVD, de heer H. J. de Koster is benoemd tot staatssecretaris van buitenlandse zaken, in het bijzonder belast met zaken betref-

fende de Europese samenwerking.

Zijn plaats in de Tweede Kamer is inmiddels ingenomen door mr. A. Geurtsen uit Schiedam.

STREEPE WEGENBOUW

TE ZWOLLE

IS WINST MAKEN a sociaal ?

Wij vinden van niet. Wij kennen de noodzaak van „winst maken“ en doen niet anders. Voor onze cliënten voor U als U wilt. Bel eens even naar het geen woorden maar daden reclame- en advertentiebureau de PLOEG tel. 05280-2832. Wij helpen U!

FIGEE-VLAARDINGEN N.V.

SCHEEPSBOUWERF

SCHEEPSBOUW
SCHEEPSREPARATIE
VERLENGEN - VERBOUWEN
DROOGDOKKEN - LASBOTEN

MACHINEFABRIEK

MOTOREN-INBOUW EN REPARATIE
DRAAI-, FRAIS- EN SCHAAFWERK
PIJPLEIDINGEN - APPARATEN
WATERZUIVERINGSAPPARATUUR

CONSTRUCTIEWERKPLAATSEN

STAALCONSTRUCTIES - TANKS
TRANSPORTINRICHTINGEN.

VUURVASTE STENEN IN ALLE SOORTEN

„MOLISOL“ MOLER ISOLATIESTENEN

VUURVASTE ISOLATIESTENEN

ZUURVASTE STENEN

„PRODORITE“ CHEMISCH BESTENDIGE PRODUCTEN

LEVERT

N.V. Gouda Vuurvast

VERENIGDE VUURVASTE STEENFABRIEKEN

GOUDA — TELEFOON 67 44 - (18 20)

A. VAN HOBOKEN & CO.

Anno 1774

DEVIEZENBANK

*

Parklaan 32—34 — Tel. 110320 (7 lijnen) — Telex 21170

ROTTERDAM

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton

ZETLENGTE 7 m, dikte 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

TELEFOON 01804—2657 — GROENEDIJK 10

CAPELLE a/d IJSSEL

N.V. Scheepswerven „PIET HEIN“

v/h Fa. W. SCHRAM & ZONEN

Werven te Bolnes en Papendrecht

NIEUWBOUW EN REPARATIES

Verbouwen van Sleepschepen tot Motorboten
inclusief inbouw en revisie van motoren

DWARSELLINGEN 2 x 115 meter
geschikt voor het zwaarste materiaal

DROOGDOK 115 x 30 meter
geheel overdekt.

Telephones:

Rotterdam: 139275* - Dordrecht: 33877—40466 - Ridderkerk: 3644—3409
voor werf Bolnes Papendrecht Bolnes

MACHINE- EN ZUURSTOFFABRIEK N.V. W. A. HOEK'S

Postbus nr. 78 - Telefoon (010) 26 90 61
SCHIEDAM

Zuurstof, stikstof, gecompriëerde lucht,
zowel in gasvormige, als vloeibare toestand.

H.D. Compressoren voor land- en scheepsgebruik.

Mijnluchtlocomotieven.

Apparaten voor autogene metaalbewerking.

Speciale apparaten voor hoge drukken.

Bon mots uit de Handelingen

• **Uit de Handelingen van de Tweede Kamer (debat over de nota betreffende de katoen-, rayon- en linnenindustrie):**

Minister De Block: De geachte afgevaardigde de heer De Goede heeft gesproken over (—) de minister van de toekomst. (—) Ik meen, dat de minister van de toekomst voorlopig de minister van de toekomst zal blijven, al is het idee attractief en zit in de onderliggende gedachte veel goeds.

De heer De Goede (D'66): Dat is jammer, want in dit verband zou ik nog willen zeggen dat het ministerie van de toekomst, wat mij betreft, ook in Twente mag worden gevestigd.

Minister De Block: Dat is dan dubbel jammer.

De heer Joekes (VVD): Wij hebben veertien ministers van de toekomst. Wat wil de heer De Goede?

• **Uit de Handelingen van de Tweede Kamer (debat over de wijziging van de Muntwet):**

Minister Witteveen: De heer Goudswaard (ARP) heeft gevraagd of het, nu het gewicht van de nikkelen munt zo weinig verschilt van dat van de zilveren, mogelijk is die gewichten gelijk te maken, bij voorbeeld door het toevoegen van wat lood. (—) Het bijmengen van lood zou metallurgische bezwaren opleveren. (—)

De heer Joekes (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Heeft de minister, toen hij aan lood dacht, misschien ook aan oud ijzer gedacht?

UIT DE PARTIJ

• Commissie Ruimtelijke Ordening

Op 29 juni kwam de commissie Ruimtelijke Ordening in Utrecht bijeen. De commissie beëindigde de behandeling van haar eerste concept-rapport. In augustus hoopt zij wederom te vergaderen ten einde een herziene versie van het rapport te bespreken.

• Arnhem

De VVD-afdeling Arnhem heeft tijdens een ledenvergadering op 8 juni een nieuw bestuur gekozen. Het is thans als volgt samengesteld: mr. P. Nagtegaal, voorzitter; J. H. v. Hensbergen, secretaris; G. J. Lavell, penningmeester; mevr. A. S. de Graaf-van der Graaf, mr. J. J. Hamminga, B. J. Suërs en G. W. Wisselink, leden.

Het adres van het secretariaat is Palestijnstraat 3 te Arnhem, telefoon 23174.

• Kamercentrale Maastricht

Vrijdag 30 juni had in de Stadsschouwburg te Sittard een goed bezochte vergadering plaats. Op de zeer lange agenda van deze vergadering — die o.m. werd bijgewoond door de hoofdbestuurleden dr. Vis en ir. van Hoegen alsmede door beide Statenleden mr. Gerardts en ir. Haverschmidt — stond naast een aantal reglementair-organisatorische punten ook een ontwerp „Kamercentrale nieuwe Stijl”.

Het voorstel om te komen tot een meer gecentraliseerd provinciaal beleid werd

goedgekeurd. Tevens werd de stand van zaken meegedeeld m.b.t. enkele begeleidingsgroepen, waarom ook van de zijde der Statenleden was verzocht.

Ten aanzien van het besluit van het hoofdbestuur de jaarvergadering van de partij op 5 en 6 april 1968 in Maastricht te houden was de vergadering van mening, dat enkel het organiseren van een feestavond door de kamercentrale te weinig de politieke rol van de kamercentrale accentueert. Het bestuursvoorstel om rond de jaarvergadering voor beide fracties en HB-leden een meer „politiek” programma op te zetten vond algemene bijval.

Een groot deel van de zaterdag werd door de heer Vis op uitnodiging van het regionaal hoofdbestuur en de kamercentrale doorgebracht met een nadere oriëntatie van de Limburgse problematiek in een aantal persoonlijke gesprekken.

• Nijmegen

De afdeling Nijmegen heeft, in verband met het vertrek per 1 september van de penningmeester, drs. J. Bos, een bestuursmutatie goedgekeurd. Het bestuur van de afdeling is thans als volgt samengesteld: ir. W. van der Ham, voorzitter; F. F. F. Ketel, secretaris; mevr. P. van Veen-Rijnberg, penningm.; W. van Dijk, lid (studiegroep) ir. R. Hoevers, lid (propaganda); mej. H. E. M. Hörmann, lid en W. Zink, lid (JOVD).

Het gironummer blijft 927424, t.n.v. de afdeling Nijmegen van de VVD.

• Rhenen

J. Veenbrink †

Met groot leedwezen geeft het bestuur van de VVD-afdeling Rhenen kennis van het overlijden, op 13 juni jl., van de heer J. Veenbrink, lid van verdienste,

MASSIEF KARTONNEN

DOZEN

★
voor export en binnenlands gebruik

★

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. FREE & CO.

H.W. STRAAT 20 - 22, OUDE PEKELA

Afd. Kartonage

Tel. nr. 0 59 79 - 22 33
Tx. nr. 53251.

oud-bestuurslid en initiatiefnemer tot de oprichting van de afdeling.

• Amsterdam

In verband met zijn vakantie zal de heer H. J. Vonhoff enige weken niet het gebruikelijke spreekuur in Amsterdam kunnen houden. Op 21 augustus is hij weer op het secretariaat van de Amsterdamse afdeling, Herengracht 36, present.

• Brussel

Op 15 juni heeft de heer Sidney J. van den Bergh voor de Nederlandse Liberale Kring te Brussel in het nieuwe gebouw van de Nederlandse Vereniging op boeiende wijze gesproken over het onderwerp „Aspecten van de handel tussen Oost en West”.

Hij liet het betoog voorafgaan door enkele indrukken te geven van het optreden van het nieuwe kabinet, dat reden tot vertrouwen geeft.

Een levendig debat volgde op de inleiding; dit bleef bepaald niet beperkt tot de Oost-West-verhoudingen. Maar ook op dit andere gebied (o.a. Indonesië en Zuid-Afrika) diende de spreker slagvaardig van repliek.

• Hoogblokland

J. den Hartog †

Op zondag 25 juni overleed in zijn woonplaats Hoogblokland, de heer J. den Hartog, oud 64 jaar. Hij was directeur van de Coöperatieve Raiffeisenbank te Gorinchem en bekleedde in het maatschappelijke leven daarnaast vele functies. Zo is hij vele jaren als raads-lid en wethouder voor de VVD te Hoogblokland werkzaam geweest. Hij was bestuurslid van de afdeling Hoogblokland en voorzitter van de onder-centrale Gorinchem.

De wijze waarop hij steeds voor de liberale zaak is opgekomen en de activiteiten die hij hiervoor ontplooid zijn een voorbeeld en aansporing voor allen die hem gekend hebben.

Moge de heer Den Hertog na zijn werkzaam leven in vrede rusten en moge zijn vrouw en zoon de kracht gegeven worden om dit zo zware verlies te kunnen dragen.

Bokma het allerbeste!
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

Is de NRC de krant voor een fabrikant?

Zonder valse bescheidenheid: het niveau van onze economische berichtgeving zou een dergelijke veronderstelling gemakkelijk kunnen doen postvatten.

Toch wordt de NRC allermintst gemaakt met het oog op fabrikanten/alléén. En ook niet uitsluitend met het oog op enige andere groep.

De NRC wordt gemaakt voor een open tran van denken. Voor mensen die van het pertinente zwart/wit niet willen weten. Die integendeel graag speuren naar het gelijk tussen welles en nietes.

De NRC wordt gemaakt voor mensen die zich niet al te zeer inlaten met het klein gedoe. Maar die afstand nemen. Zij appreciëren het gevoel voor proporties dat de NRC in haar berichtgeving, haar commentaar en haar opmaak kenmerkt.

De NRC is goed geïnformeerd. Geeft veel feiten. Zo bondig mogelijk geformuleerd. De NRC is sterk betrokken bij wat er in de wereld omgaat. Maar is nooit opgewonden. En dat is goed, in een wereld waar het aan spanningen niet mankeert.

Mogen wij u uitnodigen een proefabonnement te nemen?

Coupon

Ik wil ervaren wat het betekent een genuanceerde krant te lezen. Stuur u mij 3 weken de NRC voor de kennismakingsprijs van f 1.25.

Naam: _____

Adres: _____

Plaats: _____

Coupon in open envelop gefrankeerd met 12 cts zenden aan: NRC N.V., Postbus 824, Rotterdam. Of bel (010) 111000 toestel 187.

Inlichtingen

over ALLE in het agglomeraat DEN HAAG te KOOP zijnde WONINGEN

N.V. Makelaarskantoor

„GEMAKO”

Nassauplein 16, Den Haag

Tel. 070 - 60.19.09 (6 lijnen).

UNITED DAIRY- MEN

EXPORT VAN ZUIVELPRODUKTEN
PERSOONSDAM 18 — ROTTERDAM — HOLLAND

Ook bij ZIEKTE, ONGEVAL EN INVALIDITEIT
een GEGARANDEERD WELVAARTSVAST
INKOMEN

Door de
ARBEIDSONGESCHIKTHEIDS-VERZEKERING
MET INDEX- EN STIJGINGS-CLAUSULE

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.
W.B.K. van 1938

Bergstraat 6 - 8 — Amersfoort — Tel. (03490) - 1 70 43 *

Voor uw was

naar

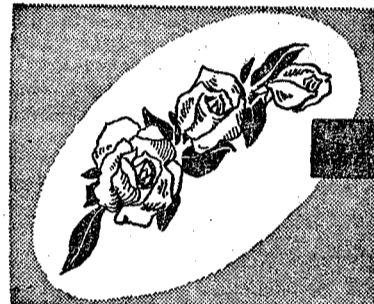
BORGH

Tevens adres voor Chemisch Reinigen

N.V. STOOM- EN CHEMISCHE WASSERIJ

v.h. C. D. BORGH & Zn.

Bellevooystraat 75 — Rotterdam — Telefoon 232631 - 236235

Bloemsierkunst

IMMINK DE LANGE

ANNO 1805

v/h J. C. de LANGE's Koninklijke Tuinbouwrichting
Hofleverancier van H. M. de Koningin

MEENT 125 - ROTTERDAM - TEL. 137977-122303

Scheepswerf & Machinefabriek
v.h. H. J. KOOPMAN N.V.

DORDRECHT — TEL. 01850 - 35041 en 35042

SCHEEPSBOUW - MACHINEFABRIEK - KETELMAKERIJ

INBOUW EN REVISIE VAN MOTOREN

NIEUWBOUW EN REPARATIE-INRICHTING

N.V. OBSERVATOR

ROTTERDAM — VASTELAND 30 — TELEFOON 11 15 20

FABRIKANTE VAN
NAUTISCHE INSTRUMENTEN
MANOMETERS, THERMOMETERS
PYROMETERS, TACHOMETERS

Agenten voor Zeekaarten en
Nautische boeken

REPARATIES OP KORTE TERMIJN

HOFLEVERANCIERS
VAN H.M. DE KONINGIN

een oude naam voor goede wijn

F. ONNES & ZOON
WIJNHANDEL - ANNO 1876 - GRONINGEN

N.V. RIJNSTAAL

Telefoon 24941/45 — Arnhem

Postbus 42

FABRIKANTE

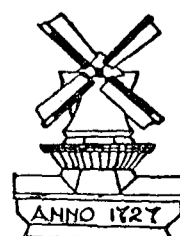
VAN

GELASTE

STALEN BUIZEN

SMIT KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

Abraham van Stolk & Zoonen
Koninklijke Houthandel N.V.

ROTTERDAM - POSTBUS 1100

TELEFOON 010 - 35400

's-HERTOGENBOSCH - Engelseweg 5

TELEFOON 04100 - 32055

HELEVOETSLUIS - Industrieterrein Molshoek

TELEFOON 01883 - 2677.

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT
 BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
 RESERVERING (02943) 1576

HOTEL WITTEBRUG
 DEN HAAG - SCHEVENINGEN

*
 alle kamers met privé bad en douche

*
 nieuw Restaurant en nieuwe Lounge-Bar

*
 (geheel airconditioned)

KASTEEL OUD-WASSENAAR
HOTEL - RESTAURANT

Vijf minuten van DEN HAAG, te bereiken via autoweg naar Amsterdam, afbuigen tegenover Dierenpark Wassenaar.

In magnifiek park gelegen hotel met alle moderne comfort. Salons voor speciale diners, recepties, cocktailparties, vergaderingen, etc.

GEEN PARKEERPROBLEMEN! Telefoon 01751-9045

waar de gast ^{koning} is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
 EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

De schouwburg van de wereldscheepvaart

Verzorgde tafel, in het mooiste rivierhotel van Nederland, omringd door het steeds wisselende décor van de wereldhaven Rotterdam.

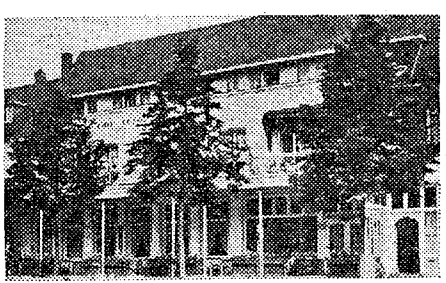
Maasboulevard 15, Vlaardingen
 Telefoon (01898) 54 41
 (010) 11 81 19

Delta Hotel Vlaardingen

Delta hotel

OISTERWIJK N.-B.

Hotel de Zwaan, annex Rotisserie „Le Prince de Galles”
 telefoon 04242 - 2109

Voornaamste huis ter plaatse.
 Kamers met privé douche en toilet.
 Restaurant van bijzondere klasse.
 Gezellige terrassen.
 Ruime parkeergelegenheid.
 Prospectus op aanvraag.

J. A. M. Couwenberg, prop.
 Chevalier du Tastevin
 Membre de la chaine des roisseurs.

GRAND HOTEL

Vierhouten „De Mallejan”

„Onovertrefbaar voor uw vergaderingen en congressen”

Kamer met bad en ontbijt v.a. f 24 p. pers.

Zalen met geluidsinstallatie, schoolbord en projectiescherm

Geen parkeerprobleem - Garage gratis

Alle kamers met bad en toilet

TELEFOON 05711 - 241 (3 lijnen)

AL DEZE MENSEN STEMMEN OP DE VVD, MAAR SLECHTS TWEË ZIJN LID

U kent ze, ook in uw kring. Mensen die met de VVD sympathiseren, die elke keer VVD stemmen..... Maar ondanks hun sympathie, ondanks hun overtuiging is het woord „lidmaatschap“ Grieks voor hen. Niemand kan zich in deze tijd de weelde veroorloven om in politiek opzicht een masker te dragen. Hoe meer mensen met open vizier (als lid dus) voor de VVD-beginselen uitkomen, des te sterker kan de partij deze

beginselen doen gelden. Met één pennestreek kunt u de VVD al helpen. Geef ons naam en adres op van een VVD'er incognito in uw omgeving. Wij sturen hem dan ZES WEKEN LANG GRATIS Vrijheid en Democratie om hem rijp te maken voor zijn lidmaatschap. Nog beter: maak hem nu meteen lid. Eén enkel woord van u, als vriend of kennis, werpt meer gewicht in de schaal dan een dozijn verhandelingen van ons.

Ja,
de VVD-
kan op mij
rekenen!

COUPON

Aan het Secretariaat van de VVD
Koninginweg 61
's-Gravenhage

Volgens inzender van deze coupon
kunt u met kans op succes zes weken
lang gratis het blad „Vrijheid en
Democratie“ zenden aan:

Naam: .....

Adres: .....

Plaats: .....

Vrijheid en democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 923

VRIJDAG 21 JULI 1967

Moordende, studerende en ontsnappende veroordeelden

Drie zaken met justitiële en psychiatrische aspecten hebben de laatste weken in het middelpunt van de belangstelling gestaan:

- de moord op Riekje Florijn door een verpleegde uit het psychopatenasiel „De Kruisberg” bij Doetinchem;
- het feit dat Boudewijn H., veroordeeld tot gevangenisstraf en terbeschikkingstelling van de regering wegens zijn aandeel in de Baarnse moordzaak, gelegenheid heeft gekregen om aan een universiteit te studeren en een zeilvakantie te genieten en ten slotte:
- de ontsnapping van vier gedetineerden uit het selectie- en oriëntatiecentrum van het Huis van Bewaring I aan de Pompstationsweg in Den Haag.

Wij hebben naar aanleiding van deze zaken een kort gesprek gehad met mr. A. Geurtsen, het nieuwe Tweede Kamerlid dat voor de VVD-fractie zitting heeft gekregen in de vaste commissie voor justitie.

Emotioneel

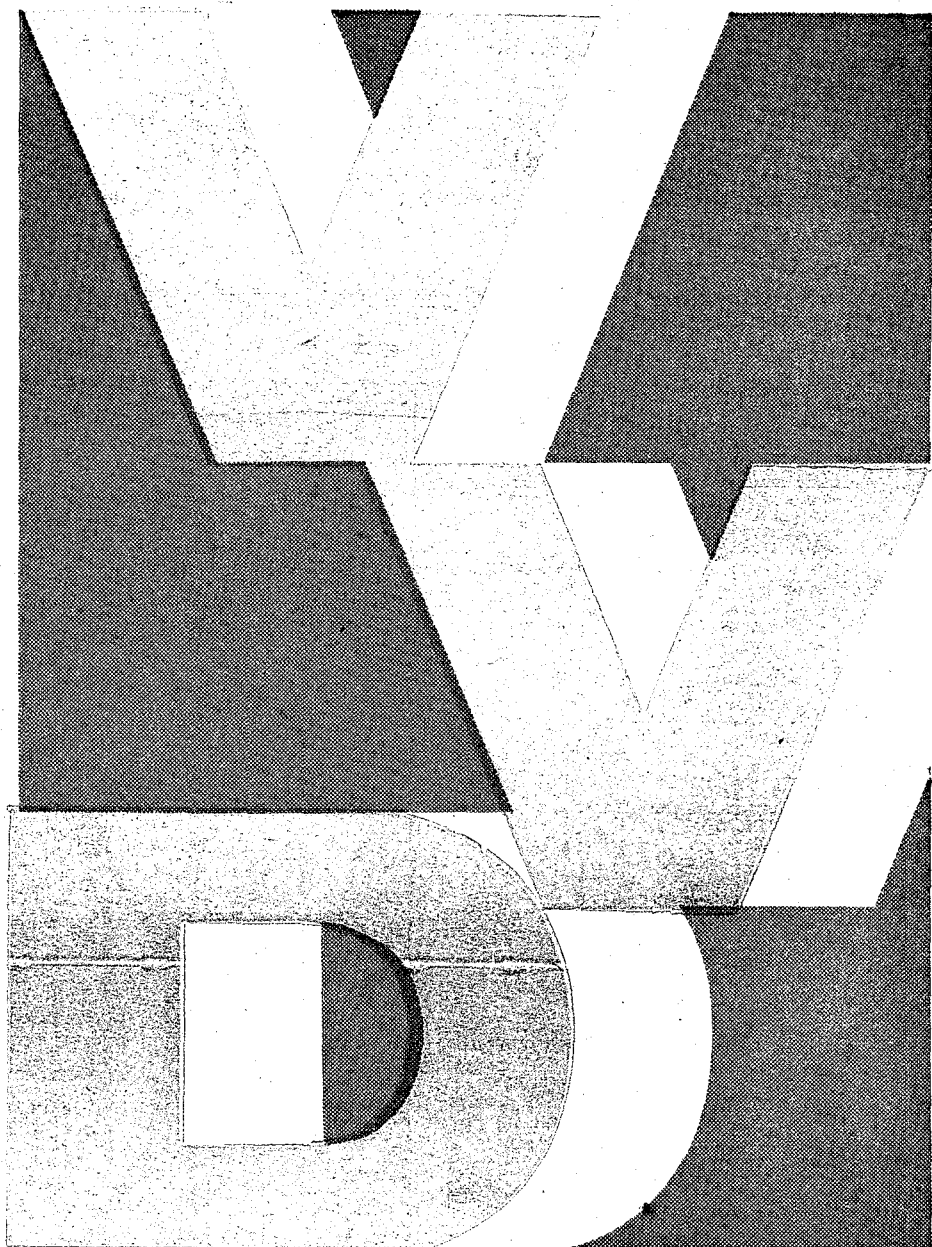
Het is heel begrijpelijk, aldus mr. Geurtsen, dat deze drie gebeurtenissen in brede kring de aandacht hebben getrokken. Het behoeft zelfs allerminst verwondering te wekken dat sommigen geneigd zijn de zaken wat emotioneel te benaderen. Zo in de geest van: „Die psychiaters doen maar en nou zie je maar weer eens welke risico's wij daarvoor lopen.”

Zaken als deze, zo vindt mr. Geurtsen, mogen echter niet emotioneel worden beoordeeld. Als we het zeer betreurenswaardige geval-Doetinchem bekijken, zullen we toch moeten bedenken dat wij in ons land nu eenmaal volledig hebben aanvaard, dat de maatregelen jegens delinquenten gericht zijn op hun terugkeer in de maatschappij. Natuurlijk zijn daaraan risico's verbonden. En het zijn zeker niet alleen de psychopaten die deze risico's veroorzaken. „Ik ben het geheel eens met de strekking van het hoofdartikel Humaniteit en wetenschap in de NRC van 15 juli, waarin wordt geconstateerd dat Nederland trots kan zijn op de manier waarop de bedrijven van strafbare feiten, ook de geestelijk gestoorde delinquenten, worden behandeld.”

Twijfel

Wel acht mr. Geurtsen twijfel gerechtvaardigd over de vraag of de psychiatrische wetenschap al ver genoeg is gevorderd om precies te kunnen beoordelen hoe een verpleegde onder bepaalde omstandigheden zal reageren en wat hij in de toekomst zal doen. „Hierover hebben wij in de vaste Kamercommissie voor justitie uitvoerig van gedachten gewisseld. Daarbij is niet gebleken dat er in De Kruisberg iemand te kort zou zijn geschoten. In die gedachtenwisseling heb ik echter niet nagelaten er mijn verbazing over uit te spreken dat de verpleegde zich vrij heeft kunnen bewegen nadat de toezichthoudende ambtenaar-boer naar een stafbespreking was gegaan. De minister heeft daarop gezegd dat dit niet abnormaal is. Maar ik vraag mij toch wel af of een dergelijke gang van zaken juist is.”

De heer Geurtsen accentueert zijn twijfel door eraan te herinneren dat wij tenslotte te maken hebben met terbeschikkinggestelden. Hij vindt het prachtig dat die in een open inrichting worden geplaatst. Niettemin zal op zulke mensen toch altijd enig toezicht nodig zijn. De verpleegde moet het gevoel hebben dat er iemand is die op hem let. Zo'n toezicht is van belang voor de verpleegde zelf, maar evenzeer voor de buitenwereld die er een geruststelling in zal vinden. In zoverre is er in De Kruisberg misschien toch wel sprake geweest van een tekortkoming.

P.R.I.K.K.E.L.S

● Het Algemeen Handelsblad schreef in een hoofdartikel over het Nederlandse horecabedrijf onder meer: „Tegenover stevige prijzen staan, de goede uitzonderingen niet te na gesproken: onvoldoende service, onsmakelijke kost, surrogaat-koffie, morsige kopjes, schotels en glazen, slordige of norske bediening, onhygiënisch sanitair, stranden die er uit zien als een vuilnisbelt, etc. etc.”

● In Rotterdam hebben ze altijd weer wat anders. Nu is Rijkswaterstaat weer van plan de Nieuwe Waterweg over de hele lengte ondieper te maken. Dit is nodig geworden, zo heeft minister Bakker meegedeeld, om het landinwaarts indringen van zout water aan banden te leggen.

● Minister Luns tegen zijn Roemeense gasten, bij het koffieschenken: „Dat staat in mijn contract — een minister van buitenlandse zaken die kan koffieschenken verstaat zijn vak”.

● Staatssecretaris drs. Van Son (economische zaken) staat op het standpunt dat herinvoering van de zomertijd uit een toeristisch en recreatief oogpunt wenselijk is. Er zijn volgens hem ook economische voordelen aan verbonden.

● „.....de onzinnige situatie dat — voor zover ons bekend — Nederland het enige EEG-land is, waarin het roulettespel wettelijk niet is toegestaan”. (Uit een hoofdartikel in het Algemeen Handelsblad.)

● De crisis in het Midden-Oosten heeft de voorzitter van de Veiligheidsraad, de Deen Hans R. Tabor, een fanmail opgeleverd van 8500 brieven van tv-kijkers. Hij was vorige maand dan ook ruim 50 uur in het beeld. In de brieven wordt hij geprezen om zijn tact en redelijkheid bij het leiden der vergaderingen, maar het wordt hem kwalijk genomen dat hij te veel rookt. De meeste brieven komen van vrouwen. Commentaar van Tabor: „Vrouwen hebben een speciale belangstelling voor politiek en internationale betrekkingen”.

● PSP'er O. Boetes in de Eerste Kamer tot minister Luns: „Wij zullen het niet eens worden, excellentie!” Antwoord van Luns: „Dat is ook niet de bedoeling. Het zou op de Kamer een hoogst ongewone indruk maken”.

● Onlangs is een directe telefoonlijn geopend tussen de Verenigde Staten en China, die een paar uur per dag functioneert. Niemand in Amerika heeft nog een nummer in China aangevraagd, behalve enkele journalisten, die Mao Tse Toeng wilden spreken. De Chinese telefoniste deelde mee dat die naam niet in het telefoonboek staat.

Klasse-justitie?

Wat het studeren van Boudewijn H. betreft: mr. Geurtsen vindt het verheugend dat onze straftoepassing erop gericht is gedetineerden in de gelegenheid te stellen zich door een studie te bewaaren, verondersteld althans dat zij daarvoor de bekwaamheid bezitten. Gedetineerden moeten in de gevangenis meer kunnen doen dan alleen maar vegeteren. Natuurlijk moeten er op dit gebied gelijke kansen zijn voor alle gedetineerden. Of het daarbij dan gaat om een universitaire studie of een banketbakkerscursus is geen principiële zaak. Wel dient men zich te hoeden voor een voorstelling van zaken, waarbij gedetineer-

den, die in de vrije maatschappij normaliter nooit tot studeren zouden zijn gekomen, in de gevangenis eensklaps zo nodig aan het studeren moeten worden gezet.

In het geval van Boudewijn H. gaat het echter niet alleen om een universitaire studie. Het gaat ook om een hoge mate van bewegingsvrijheid die hij daarbij geniet en om zeilkampen waaraan hij, samen met andere gevangenen, deelneemt. Dat dit soort „therapieën” worden gebruikt was zeker niet algemeen bekend. Dit heeft er mede toe geleid dat men zich ongerust afvraagt welk beleid er nu eigenlijk wordt ge-

(Zie verder pagina 11)

VAKANTIES

In verband met de vakanties zal ons weekblad in de zomermaanden slechts om de veertien dagen verschijnen. Het volgende nummer van Vrijheid en Democratie zult u daarom niet volgen de week, maar op 4 augustus in de bus vinden.

Taakverdeling VVD-fractie

Uit onderstaand schema blijkt de taakverdeling van de Tweede-Kamerleden van de VVD.

COMMISSIE	LID	PLV. LID	COMMISSIE	LID	PLV. LID
Presidium	Zegering Hadders	Van Someren-Downer	Economische Zaken	Joekes	Geurtsen Rietkerk
Advies v. Personeelsaangelegenh.	Geertsema		Handelspolitiek	Tuijnman Schlingemann	Portheine Joekes
Suriname & Ned. Antillen	Van Dijk Vonhoff	Tuijnman	Middenstand	Portheine	Geurtsen Vonhoff
Buitenlandse Zaken	Berkhouwer Toxopeus	Schlingemann Koudijs	Kernenergie	Portheine	Koudijs Berkhouwer
subcomm. NAVO + Oost-westverh.	Toxopeus	Berkhouwer	Landbouw & Visserij	Schlingemann Tuijnman (o.v.z.)	Zegering Hadders
subcommissie ontwikkelingshulp	Schlingemann	Berkhouwer	Visserij	Tuijnman	Schlingemann
Justitie	Geertsema (v.z.) Rietkerk	Geurtsen Koning	Sociale Zaken & Volksgezondheid	Veder-Smit Rietkerk	Portheine
Naturalisaties	Veder-Smit	Van Dijk	Volksgezondheid	Veder-Smit	Rietkerk
Binnenlandse Zaken	Geertsema Toxopeus (voorz.)	Koning Wiegel	Bezitsvorming & P.B.O.	Portheine	Vonhoff Geurtsen
Inrichtingen & Veiligheidsdiensten	Toxopeus		C.R.M.	Van Someren-Downer	Veder-Smit Vonhoff
Civiele Verdediging	Geertsema Koudijs	Vonhoff	Deftazaken	Van Dijk	Schlingemann Koning
Ambtenaren & Pensioenen	Koning	Rietkerk Geertsema	Werkwijze Kamer	Zegering Hadders Tuijnman	
Onderwijs & Wetenschappen	Van Someren-Downer	Vonhoff	Verzoekschriften	Geertsema Toxopeus Joekes	Koning
Financiën	Van Dijk	Koning Tuijnman	Stenogr. Dienst der Staten-Gen.	Geertsema	
Rijksuitgaven	Joekes Portheine	Joekes	Beroep ambt. van de Stenogr. Dienst der Staten-Gen.	Rietkerk	
Defensie	Portheine	Vonhoff	Noord-Atlantische Assemblée	Koudijs	
subcommissie NAVO en WEU	Berkhouwer Koudijs	Berkhouwer	Europ. Parlement	Berkhouwer	
Volkshuisvesting & Ruimtel. Orden.	Koudijs	Wiegel	Raadgevende Vergad. v. d. Raad v. Europa en WEU	Portheine	
Verkeer & Waterstaat	Tuijnman v. Dijk (onderv.z.)	Koning Joekes	Raadgevende Interparlementaire Beneluxraad	Schlingemann	Wiegel
Scheepvaart	Zegering Hadders (voorz.)	Zegering Hadders			

De vorige week

De vorige week, lezers, is het heel mooi weer geweest. Wat dat met de politiek te maken heeft? Veel, zo niet alles. Bij grote hitte immers plegen mensen (en dus ook de politici, want dat lijken mensen) zich niet op te winden. Zij zijn veel eerder tot het sluiten van compromissen geneigd bij stralend weer dan wanneer het koud is. De vinnigste parlementaire debatten vinden plaats als de buitentemperaturen laag zijn. Dan maken de Kamerleden zich zo druk, dat de stoker van de Staten-Generaal de kachels zelfs moet temperen.

Bij de hitte van de vorige week losten de problemen zich vanzelf wel op. Leest u er maar de kranten van zaterdag op na. Die schreven uitgebreid over het akkoord dat in het kabinet was bereikt over het in september in te dienen ontwerp Rijksbegroting. Ik citeer uit het Algemeen Handelsblad: „De leden van het kabinet-De Jong zijn er deze week, in verrassend snel tempo, in geslaagd...” en verder: „Politieke kringen in Den Haag hadden niet verwacht dat de overeenstemming binnen het kabinet zo vlot zou worden bereikt”.

Maar dan hebben die politieke kringen toch niet goed nagedacht. Want wat doet een minister als het smokkelet is en hij van zijn ambtgenoot van Financiën te horen krijgt dat hij moet bezuinigen? Dan spuurt hij pro forma nog een beetje tegen, denkt intussen bij zichzelf „als ik nu ja zeg, kan ik morgen al naar het strand” en legt zich vervolgens met een zucht (van verlichting) bij de warme feiten neer.

Zo is het gegaan vorige week. Alle ministers op één na deden heel snel heel koel water in de wijn, die de kamertemperatuur reeds had overschreden. Die ene uitzondering was de minister voor ontwikkelingshulp, want zijn departement is volgens de berichten in de kranten het enige dat geen veer heeft behoeven te laten. En ook dat is niet direct een wonder. Ontwikkelingslanden zijn voor meer dan negenenegentig procent warme landen. De minister die daar verstand van heeft, zal dus wel tropenervaring hebben. Zo iemand gaat niet voor dertig graden Celsius opzij. Het is duidelijk dat juist hij vorige week de warme slijtageslag won, overigens met de doeltreffende steun van de minister-president. Want die heeft weer genoeg wereld-zeeën bevaren om het hoofd, ook als het heet toegaat, koel te houden.

Zo, nu begrijpt u alweer een beetje meer van de grote politiek. Want dat is heus geen hogere wijskunde. Het blijft meestal bij het optellen en aftrekken van wat miljoenen. Delen en vermenigvuldigen is er maar heel soms bij. Ik schrijf u dit zo uitvoerig omdat in diezelfde vorige week een artikel in het wetenschappelijk tijdschrift Acta Politica verscheen, dat een onderzoek naar de organisatorische structuur van de Nederlandse partijen behelsde. De conclusie (van dr. Lipschits) was dat de activiteit en de mate van medezeggenschap van de leden in politieke partijen zeer gering zijn. De vergaderingen van de afdelingen zijn maar hoogst zelden interessant. Op de samenstelling van partij- en hoofdbestuur hebben de leden maar weinig, want zeer indirecte, invloed.

Dat mag allemaal waar zijn, het is toch ook een feit dat het gewone partijtje meent dat de „hogere politiek” toch boven zijn pet gaat. Hij neemt voetstoots aan dat de heren in Den Haag het wel beter zullen weten. Dat laatste is natuurlijk een misvatting en aan dat „onrecht” een eind te maken is één van de bedoelingen van dit regelmatig rubriekje.

Om het die Haagse heren maar even duidelijk te zeggen: wij willen mooi weer. Als de zon schijnt, blijft ook de politieke hemel onbewolkt. En omgekeerd. Daarom hebben wij heel veel vertrouwen in dit nieuwe kabinet. Tot nu toe is het 't beste van de laatste jaren.

WILLEM

Kopij voor deze rubriek zenden aan:

Joh. H. Springer
Alexanderstraat 16, Haarlem

Voorburg

Onder het nog niet geplaatste materiaal voor deze rubriek is ook een krantekopieel over een bijeenkomst van de vrouwengroep in Voorburg. Het is wel een beetje laat, maar wij willen er toch nog een paar punten uit overnemen.

Spreekster was mej. mr. J. J. Th. ten Broecke Hoekstra en zij constateerde: „De belangstelling voor onze bijeenkomsten is driemaal zo groot als die

voor bijeenkomsten van andere partijen.”

Dat is een opmerking die ons een hart onder de riem kan steken. Er waren ook veel jongeren aanwezig.

Mej. Ten Broecke Hoekstra, inmiddels afgetreden als Kamerlid, vertelde over haar politieke ervaringen van de laatste tijd; over de enorme invloed van de tv en over de werkloosheid, die ons miljoenen per week kost. Verder over de wet voor zware geneeskundige risico's. Spreekster wenst ook een goede regeling voor geestelijk gehandicapten, vooral ook voor degenen, die niet in een inrichting zijn opgenomen.

Sprekend over de vrouwen zei mej. ten Br. H. dat bij de grote emigratie na de oorlog bleek, dat de vrouw de spil is waar alles om draait. De emigrant mislukt, als de vrouw zich niet kan aanpassen. Daarom werd er een emigratiecommissie voor vrouwen ingesteld.

Ook in de politiek kunnen de vrouwen een belangrijk woord meespreken, als zij zich maar niet laten intimideren. Vrouwen zijn vaak te bescheiden en onderschatten zichzelf.

Nog meer kwesties kwamen aan de orde, te veel om hier weer te geven.

Na de pauze werden er vragen gesteld en beantwoord. Het was verheugend, dat juist de jongeren blijken gaven van grote belangstelling door zeer intelligente vragen.

Bouwen en wonen

In Doorwerth, aan de weg van Wageningen naar Arnhem, is deze zomer tot 10 oktober het Plan Internationaal te zien; een door het Bouwfonds Nederlandse gemeenten opgezette openlucht-expositie van bouwen, wonen en kunst. Voor de bezoekers is dit een unieke gelegenheid kennis te maken met woningen uit Amerika, Zweden, Canada, Oostenrijk, Finland, Frankrijk en Duitsland. Deze huizen, die voor een deel zijn ingericht in de stijl van het land van herkomst, zijn tot oktober ook binnen te bezichtigen, terwijl er uitgebreide toelichting wordt gegeven voor wie dit wenst.

Behalve deze buitenlandse woningen staat er ook een groot aantal Nederlandse huizen en bungalows; deze zijn echter bewoond, zodat daarvan alleen het exterieur bezichtigd kan worden.

Vele helgekleurde en zeer moderne werken van Nederlandse beeldende kunstenaars geven een vrolijke, zij het vaak wonderlijke, sfeer aan deze expositie, die een bezoek in uw vakantie alszins waard is.

C. J. Lavell-de Vries

Boeren en wonen

Onder het vele dat de post brengt is ook af en toe het mooie tijdschrift Visie, een tijdschrift voor bouwen en wonen in de meest uitgebreide zin (f 4,- per jaar voor 2 nummers).

Het laatste nummer heeft een inleidend artikel: „Boeren en wonen”. Het gaat dan ook over boerderijen en vertelt wat over de meest voorkomende typen en hun gebruik. Maar het laat ook zien, hoe oude boerderijen tegenwoordig gebruikt worden: als woning of als „tweede huis”.

Alles met tekeningen en foto's. (Ook bij de advertenties). Het is weer een beeldig nummer.

Nog meer over wonen

Andere aspecten van de woningbouw behoren tot de plannen voor onze jaarsconferentie op zaterdag 14 en zondag 15 oktober a.s.

Men kan zich dus dit jaar veelzijdig over de woningbouw oriënteren.

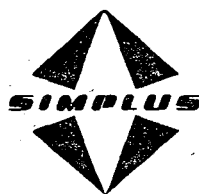
UIT DE PARTIJ

• Moordrecht

De VVD-afdeling Moordrecht heeft tijdens een ledenvergadering enige bestuursmutaties behandeld.

Het dagelijks bestuur is thans als volgt samengesteld: J. Rehorst, voorzitter; A. Vis, secretaris en A. van Meeteren, penningmeester.

Het adres van het secretariaat is Westeinde 14, Moordrecht, telefoon 2427.

BRANDBEVEILIGING

Officieel goedgekeurd
Talrijke attesten

SIMPLUS N.V. DORDRECHT

Visstraat 6 - 8 - Tel. 3344 (01850)

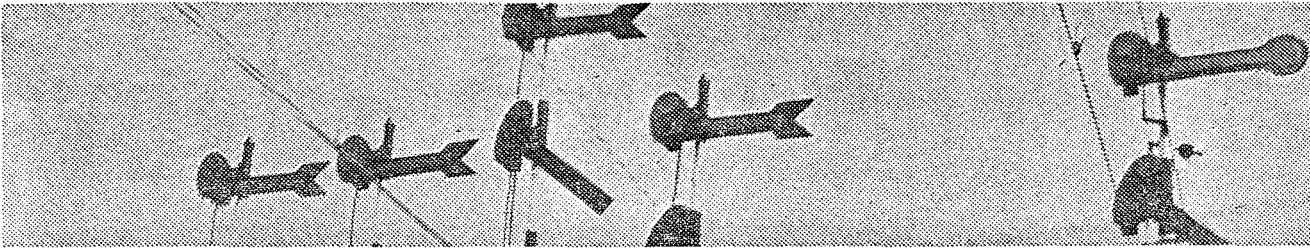
Vrijheid en Democratie

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonnementen toestel 249, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:

Ph. C. la Chapelle jr.
Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B
te Amsterdam-C.

Seinen van spoorwegen nog steeds op rood

De minder gunstige positie van de Nederlandse Spoorwegen, waaraan wij in ons weekblad van 28 april jl. reeds enige aandacht besteedden, is opnieuw in het brandpunt van de belangstelling komen te staan door het jaarverslag van deze onderneming, dat aan het eind van de vorige maand werd gepubliceerd. Ook in politieke kringen werd er inmiddels de nodige aandacht aan besteed. Zo werd er in de Eerste Kamer zeer onlangs bij de regering op aangedrongen een nota inzake het spoorwegaanpak vast te stellen, een suggestie van de kpv-afgevaardigde Teijssen, welke zeker een ernstige overweging waard is. Konden onze spoorwegen tot 1963 nog met een sluitende rekening werken, nadien werden verliezen geleden die steeds groter werden. Het is een weinig opwekkend lijstje. In 1964 bedroeg het verlies f 9 miljoen; in 1965: f 21 miljoen, terwijl het deficit in 1966 opliep tot niet minder dan f 79 miljoen.

In 1966 stegen de opbrengsten slechts met 1 procent, terwijl de kosten met liefst 11 procent toenamen. Bij de stijging van de kosten nemen die van het personeel uiteraard een belangrijke plaats in. Zij stegen in 1966 met 15 procent. Dat de stijging van de opbrengsten zo gering bleef is een gevolg van een stagnerende groei van het reizigersvervoer, zomede van een vertere teruggang van het goederenvervoer. Dit goederenvervoer daalde naar volume gerekend met 2,2 miljoen ton tot 25,2 miljoen ton. Alleen al het kolenvvervoer in 1966 liep in vergelijking met het voorgaande jaar met 1,4 miljoen ton

terug ofwel met 12,7 procent. De totale opbrengst van het goederenvervoer verminderde met 5,6 procent en bedroeg 268,2 miljoen gulden.

Het reizigersvervoer bleef vrijwel gelijk. Dank zij de in februari van het vorige jaar toegepaste tariefsverhoging, stegen de opbrengsten uit het reizigersvervoer met 5 procent tot f 362,9 miljoen.

De ontvangsten uit deelnemingen stegen van f 5,1 miljoen tot f 5,8 miljoen. Dienaangaande zijn de verwachtingen voor 1967 evenwel minder gunstig, aangezien de streekvervoerondernemingen op het ogenblik in toenemende mate met moeilijkheden hebben te kampen.

De exploitatiekosten stegen van f 583 miljoen tot f 639 miljoen. Het aandeel van de personeelskosten nam toe van 52,8 tot 55,2 procent en de totale kosten stegen van f 710 miljoen tot f 785,9 en de totale ontvangsten van f 688 miljoen tot f 706,8 miljoen. Ziedaar enige cijfers uit het jongste jaarverslag.

DIEPERE OORZAKEN

Om enig inzicht te krijgen in de weinig benijdenswaardige positie waarin onze spoorwegen zich bevinden is het vanzelfsprekend onvoldoende om alleen maar stil te staan bij de cijfers, die over 1966 werden gepubliceerd. Er zijn namelijk diepere oorzaken, die reeds enige jaren spelen, waarvan een nader analyse nuttig kan zijn.

Als opmerkelijk verschijnsel kan hier worden geconstateerd, dat de ontwikke-

ling van de omvang van het spoorwegvervoer in de onderscheiden Westeuropese landen een grote mate van overeenkomst vertoont. Wat het reizigersvervoer betreft ziet men vrijwel overal een constant peil, waarbij uiteraard de zeer sterke toename van het aantal particuliere auto's een belangrijke rol speelt.

Wat het goederenvervoer betreft ziet men in de meeste landen tot 1965 een stijgende tendens. In de jaren daarna blijft dit vervoer of constant, of ondergaat het een achteruitgang. Eén van de oorzaken, met name in ons land, is de reeds eerder gememoreerde teruggang van het kolenvvervoer.

Er is echter een andere belangrijke factor, die de resultaten van de spoorwegen in ongunstige zin beïnvloedt, namelijk de bedrijfsvreemde lasten, waarvoor zij moesten opdraaien. Bedrijfsvreemde lasten die ten nauwste verband houden met de infrastructuur. Bedrijfsvreemde lasten ook, die het in feite onmogelijk maken zich een zuiver beeld van de financiële positie van de NS te vormen.

Drs. P. Boender, hoofd van de afdeling economische zaken van de NS drukte het onlangs als volgt uit: „De NS stellen zich op het standpunt, dat in al die situaties, waarin de onderneming bedrijfs-economisch verlies leidt omdat het bedrijf de aësbetreffende activiteit niet mag staken, de spoorwegen moeten worden gezien als uitvoerder van in opdracht van de overheid te verrichten „publieke diensten“. De hieruit voortvloeiende kosten, voorzover bedrijfsvreemde lasten, zullen moeten worden betaald door de opdrachtgever“.

Wat die bedrijfsvreemde lasten betreft, blijkt de overheid nu eindelijk bereid de spoorwegen tegemoet te komen, getuige het feit, dat op de rijksbegroting voor 1967 een bedrag van 35 miljoen gulden is uitgetrokken voor een vergoeding van deze lasten aan de spoorwegen.

NIET VOLDOENDE

Een dergelijk besluit van de regering is principieel gezien in de ganele problematiek rond onze spoorwegen van bijzonder groot belang. Immers, de overheid erkent aldus het bestaan van die bedrijfsvreemde lasten. Dit betekent ongetwijfeld een belangrijke stap vooruit op de weg naar een zuiver bedrijfs-economisch inzicht met betrekking tot de spoorwegen. Het is evenwel de vraag of die f 35 miljoen voldoende zijn om alle bedrijfsvreemde lasten te vergoeden. Een belangrijke vraag, die eens ernstig zou moeten worden onderzocht en die, naar onze mening, in een mogelijke nota inzake het spoorwegaanpak in ons land, uitvoerig aan de orde zou moeten worden gesteld.

M.a.w. de bereidheid van de overheid om de bedrijfsvreemde lasten van de spoorwegen te vergoeden is een hoogst belangrijke zaak, waarmee de financiële zorgen van de NS weliswaar niet geheel en al uit de wereld zouden zijn geholpen, maar die „boekhoudkundig“ gezien meer zuivere verhoudingen zou scheppen. Als er op dit punt nu eens tastbare resultaten zouden kunnen worden bereikt, dwz. dat alle bedrijfsvreemde lasten aan de NS zouden worden vergoed, dan komt de probleemstelling al heel wat eenvoudiger te liggen.

Zoals reeds eerder opgemerkt zijn er ook nog andere factoren, die de financiële resultaten van de NS ongunstig beïnvloeden. Wij noemden ondermeer het kolenvvervoer, dat als gevolg van de zich snel voltrekkende structuurveranderingen op de energiemarkt, jaarlijks met 10 tot 15 procent terugloopt. Hoe ernstig deze structurele wijziging voor onze spoorwegen is, moge duidelijk worden als men weet, dat voor kort de helft van het goederenvervoer van de NS uit vervoer van kolen bestond.

Echter niet alleen, aldus de reeds geciteerde drs. Boender, treedt in de kolenvmarkt stagnatie in de groei op, in alle deelmarkten van de vervoersmarkt is de concurrentie hevig, waardoor bij wijze van spreken om elke ton moet wor-

KANT- TEKE- NING

Provincialisme

Provincialisme is een woord dat in het algemeen geen goede klank heeft. Het duidt vaak iets aan waarin een zeker achterblijven te bespeuren valt. Maar er valt ook een provincialisme te signaleren dat recht op waardering heeft, namelijk het laten vervaardigen van provincie-films door de Esce om het toeristische karakter van de verschillende Nederlandse provincies te beklemtonen en bezienswaardigheden vast te leggen. Op deze wijze wordt, zowel voor het huidige geslacht als voor het nageslacht, veel documentair werk verricht, hetgeen over bijvoorbeeld vijftig jaar stellig van waarde zal zijn.

Eén op één

Komt elk lid, komt elke stem er op aan, zo hoort men vaak vragen. Daarop kan ik een duidelijk en positief antwoord geven met een recent voorbeeld. Bij de tussentijds gehouden gemeenteraadsverkiezingen in Zwolle kwam onze partij maar 50 stemmen te kort om de vierde raadszetel te behouden. Dat was niet gebeurd als het ledental in Zwolle groter was geweest en men zich door zijn lidmaatschap van de VVD méér bewust was geweest hoe noodzakelijk het is zijn stem uit te brengen of, als men met vakantie is, voor een volmacht te zorgen.

Eens te meer is m. i. hiermee het bewijs geleverd dat elk lid, dat elke stem van grote waarde is en het heeft mij gesterkt in mijn overtuiging hoe noodzakelijk het is, dat het ledental van de VVD verduubeld wordt. Onze kern moet groter worden. Daartoe kunt u allen meewerken door mee te helpen een nieuw lid te werven in de actie Eén op één.

D. W. DETTMEIJER

den gevochten. De oorzaak hiervan is naar zijn mening gelegen in het bestaan van een, hier en daar misschien zelfs ernstige, overcapaciteit.

TOEKOMST

Het zal duidelijk zijn, dat wij met het bovenstaande slechts summier zijn ingegaan op de factoren, die de laatste jaren tot een nadelige exploitatie van onze spoorwegen hebben geleid. Het kan wellicht nuttig zijn ook eens een blik in de toekomst te werpen. Wij sluiten ons daarbij gaarne aan bij de visie van drs. Boender. De laatste jaren blijkt het in toenemende mate noodzakelijk in ons dichtbevolkte land gebruik te maken van vervoerstechnieken met het grootste „ruimterendement“. Uit diverse onderzoeken is inmiddels gebleken, en in de onlangs verschenen tweede nota over de ruimtelijke ordening komt dat duidelijk naar voren, dat de railtechniek een grote plaats zal dienen in te nemen in de vervoersvoorziening van de toekomst. Ten aanzien van het goederenvervoer is drs. Boender evenmin pessimistisch gestemd. „De spoorwegen“, zo zegt hij, „hebben de laatste jaren hun natuurlijke kracht als het ware herontdekt. Van nature is de spoorweg met name geschikt voor massaal vervoer. De afstand waarover vervoerd moet worden acht hij daarbij van secundaire betekenis. Het vervoer in grote hoeveelheden dat met een vaste regelmaat kan geschieden, zo is zijn oordeel, is bijzonder goedkoop. Dit is voornamelijk een gevolg van het feit, dat een dergelijk vervoerspatroon rangeren overbodig maakt. Het vervoer vindt dan namelijk in zgn. gesloten treinen c.q. in meer of minder grote wagen groepen plaats. Op deze markt heeft de NS zich de laatste jaren een plaats weten te verwerven. Ds. Boender verwacht in de toekomst op dit gebied dan ook een zeer belangrijke taak voor de spoorwegen.“

Moge de toekomst van onze spoorwegen aldus nog de nodige perspectieven vertonen, het zal zaak zijn haar ontwikkelingsmogelijkheden verder te stimuleren en niet verder af te remmen. Een nieuwe aanpak van de budgettaire techniek zal daartoe een dwingende eis zijn, die naar wij hopen en verwachten ook en vooral in het parlementaire vlak de nodige steun zal krijgen.

G. STEMPIER

Personal Relations - hechter dan ooit gelegd bij l'Aigle d'Or

Bent U nog nooit met iemand gaan lunchen of dineren in l'Aigle d'Or? Dan mag U dat bepaald niet langer uitstellen. In dit zo bijzonder smaakvol ingerichte restaurant, terecht vermaard om zijn keuken en wijnkelder, gaat het leggen van goede, persoonlijke relaties als vanzelf.

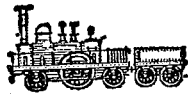
TERMINUS GARAGE

Stal Uw auto in de Terminus garage, direct naast Grand Hotel Terminus, waar U hem desgewenst keurig gewassen terugvindt.

Overtuig U er van, dat U de beste relaties gemaakt heeft met een fijne lunch of exquis diner in

Restaurant l'Aigle d'Or

annex
American Bar

GRAND HOTEL TERMINUS

Stationsweg 80 - Den Haag
Tel. (070) 18 43 00*
(ook voor tafelreserveringen)

Bokma het allerbeste!
Oude genever * Bessenrood * Citroen genever

al meer dan 100 jaar
prefereren fijnproevers

DROSTE

Een discutabel plan

ENKELE WEKEN geleden zijn burgemeester en wethouders in de openbaarheid getreden met een plan om in de Zuiderparkgordel ter hoogte van Zuidwijk een tentoonstellingscomplex met sporthal en amusementspark te stichten. Over dit plan zou het college in september of daaromtrent een beginseluitspraak van de raad willen vragen, reden waarom het de wijkraden en wijkopbouworganen van Rotterdam-Zuid heeft verzocht advies te willen uitbrengen. Tegelijkertijd is het project in de desbetreffende raadscommissies aan de orde gesteld.

De manier waarop het college met het plan voor het forum van de publieke opinie is getreden, duidt erop dat het zelf terzake besefte een controversiële aangelegenheid te hebben aangesneden. Dat is, zoals dadelijk nog wel nader zal blijken, dan ook terzake het geval. Het tentoonstellingsproject zal slechts verwezenlijkt kunnen worden ten koste van niet gering te achten andere belangen. Het wordt echt een kwestie van: wat het zwaarst is, moet het zwaarst wegeen. Er hoeft niet aan te worden getwijfeld dat het college hierover in een vroeg stadium een discussie heeft willen uitlokken.

Die discussie is aanstonds op gang gekomen. Vooral in de volkstuinwereld blijkt het denkbeeld van het college ver-

ontrusting te hebben gewekt. Bepaald niet geheel ten onrechte. Want het jeugdige, als permanent bedoelde volkstuincomplex De Zuiderhof zou bij de uitvoering van de plannen moeten verhuizen naar gronden ten zuiden van de havenspoorweg, wat voor de betrokken volkstuinders begrijpelijkerwijs niet zo'n prettig vooruitzicht is.

Er is uit recreatief oogpunt nog een ander bezwaar tegen de plannen aan te voeren. Ter verkrijging van parkeerplaatsen bij het tentoonstellingsgebouw en zijn annexen zouden drie schoolsportvelden opgeofferd moeten worden, tenzij het zou gelukken het particulier initiatief te interesseren voor de bouw van een torengarage met ruimte voor ongeveer tweeduizend auto's. In dat geval zouden wellicht twee schoolsportvelden gered kunnen worden.

Verder valt te bedenken dat precies op de plaats, waar het college zich nu het tentoonstellingscomplex heeft gedacht, tegen het einde van dit jaar zou worden begonnen met de aanleg van het zwembad De Plompert. In de gedachten van burgemeester en wethouders kan dit project zonder veel extra kosten en zonder bijzondere technische problemen tot uitvoering komen op de vrijkomende gronden van het volkstuincomplex. Er is echter in zoverre toch wel een moeilijkheid dat in Rotterdam-zuid aan dit zwembad dringend behoefte bestaat en dat daarom het college niet graag vertraging in de uitvoering zou willen laten optreden. Ook op de nieuwe plaats zou men tegen het einde van het jaar met de bouw willen laten beginnen.

Na aldus enig inzicht te hebben gegeven in de voornaamste bezwaren die tegen een tentoonstellingscomplex in de Zuiderparkgordel kunnen worden ingebracht, mogen wij thans de schijnwerpers richten op de voordelen die er onmiskenbaar ook aan verbonden zijn. Om te beginnen is de vestigingsplaats zeer gunstig gelegen ten opzichte van

het openbaar vervoer, meer in het bijzonder ten opzichte van het zuidelijke eindstation van de metro.

Verder zal te gelegener tijd aan het Zuidplein een groot winkelcentrum tot ontwikkeling worden gebracht. Het is duidelijk dat dit winkelcentrum en het gevarieerde tentoonstellingsproject bevruchtend op elkaar zullen kunnen werken. Voor de bevolking van de gehele linker Maasoever zou hier alles bij elkaar een zelfstandig centrum van sociaal verkeer kunnen ontstaan. Rotterdam-Zuid is, wat dat betreft, nu maar stiefmoederlijk bedeed. En dus zou er van een niet te loochenen winst gesproken kunnen worden.

Overigens valt op te merken dat het plan van het college definitief een streep haalt door een soortgelijk plan voor het eiland Van Brienenoord. Het Zuiderproject heeft voorts de bedoeling vervangende accommodatie te scheppen voor het Ahoy-complex dat de gemeente heeft moeten afstaan in het belang van de medische faculteit.

Woordvoerders van het college hebben er geen twijfel aan laten bestaan dat zij pas na rijp beraad hun keus hebben bepaald op de Zuiderzeeparkgordel als vestigingsplaats voor een groot

tentoonstellingsgebouw met daaraan verbonden een sporthal en een Tivoli-achtig vermaakcentrum. Zij hebben achtereenvolgens gedacht aan het voormalige Xerksterrein, aan terreinen bij de Grindweg, het Toepad, de Stoopweg en in IJsselmonde. De mogelijkheden daarvan zijn bij nadere beschouwing steeds te licht bevonden.

Het idee om aan de tentoonstellings- en sportaccommodatie een pretpark te verbinden is oorspronkelijk gerijpt in te boezem van de Stichting bevordering volksgezondheid. De stichting had het ontspanningscentrum — dat nu al met de naam Deltapark is getooid — willen onderbrengen in de Blijdorpolder. Maar dit was een onvervulbare wens doordat de gekozen gronden al voor de aanleg van openbaar groen waren bestemd.

Wat we in het plan van burgemeester en wethouders hebben gemist is een ook maar zeer globale kostenraming. Aan te nemen valt dat we dienaangaande wel zullen worden ingelicht wanneer het college zich straks met een concreet voorstel tot de raad wendt. Maar wij durven nu al te voorspellen dat dit Zuiderparkproject in de tientallen miljoenen zal blijken te lopen.

Secretariaat

Het secretariaat van de afdeling Rotterdam is verplaatst naar Avenue Concordia 33, Rotterdam-16.

Wegens vakantie is het secretariaat van 20 juli t. m. 12 augustus gesloten.

Voor onmiddellijk gezocht op het kantoor van de Prof. Mr. B. M. Teldersstichting, het Liberaal studiecentrum, een

STENO-TYPISTE

die afwisselend en interessant werk vlot en nauwkeurig kan doen.

Middelbare schoolopleiding plus diploma steno-typen.

Vijf dagen van 9 tot 5.30 u. Salaris nader overeen te komen.

Brieven met gegevens aan: Koninginneweg 55a, 's-Gravenhage.

Ruimtelijke ordening

ONLANGS hebben we ons enige kritiek veroorloofd op het streven van de regering tot decentralisatie van rijksinstellingen, die tot nu in Den Haag zijn gevestigd. Men en ander houdt ten nauwste verband met het vraagstuk van de ruimtelijke ordening. Het weekblad van de Vereniging van Nederlandse gemeenten, de jongste nota over ruimtelijke ordening besprekend, schreef o.m.: „Behoudens ten aanzien van bepaalde bijzondere aspecten is er, noch rechtstreeks door het rijk zelf noch indirect door tussenkomst van de provincies, sprake geweest van contact met de gemeentelijke bestuurslaag. Wij vinden dit uit een oogpunt van bestuurlijke integratie een moeilijk aanvaardbare situatie.”

In een artikel in de Haagse Courant heeft de Haagse wethouder van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening, de heer G. W. Hijlkema op deze passage in De Nederlandse Gemeente ingehaakt. Hij schrijft: „Terecht legt de vereniging de vinger op een lacune, die er niet had mogen zijn. Als het Rijk meent, zoals in de nota staat (blz. 197), dat een goede wisselwerking tussen overheid en maatschappij een grote openheid van het beleid en een duidelijke voorlichting vereist en daarbij de gemeente als overheid „vergeet,” dan is het gevaar aanwezig, dat de visie in de nota te beperkt is, te eenzijdig, te theoretisch wellicht, omdat veel van wat men voorstelt toch door de gemeenten zal moeten worden bevorderd of nagekomen.”

De heer Hijlkema vervolgt: „Voor wat Den Haag betreft stelt de nota, dat de ontwikkeling van de kantoorhoudende diensten vooral nauwlettend aandacht verdient (blz. 50) daar de ruimtelijke situatie in en om deze stad bijzonder moeilijk is. Naast een opsmoming van de groei van de bevolking in de Haagse agglomeratie (inclusief Zoetermeer tot 770.000) wordt gesteld, dat het enige andere gebied, dat Den Haag nog in ruimtelijk opzicht zou kunnen helpen wordt gevormd door de Zuidhollandse eilanden en Dordrecht. „De ruimtelijke problemen van het Haagse gebied zijn derhalve zeer moeilijk oplosbaar, als geen afgeleiding van de groei van de diensten naar elders plaatsvindt.” Daarom denkt de regering aan verplaatsing naar het oosten van het land etc.”

De wethouder schrijft verder: „Nogmaals, met de gemeente is hierover geen overleg gepleegd. Wel heeft het rijk vele hectaren grond in het Bezuidenhoutkwartier „geclaimd,” hoofdzakelijk voor nieuwbouw van een aantal ministeries, zodat al direct de vraag rijst: past zulks wel in de voorgestelde planning. Hoewel ik geneigd ben deze vraag zelf bevestigend te beantwoorden, is het voorbeeld toch wel kenmerkend voor de noodzaak om met betrekking tot de uitvoerbaarheid en de gevolgen van theoretisch opgestelde ruimtelijke ordeningsvoorstellen vooral ook met de betreffende gemeenten, stads- en streekgewesten in ontwikkeling tijdig overleg te plegen. Dan zal tevens blijken, dat de ruimtelijke ontwikkeling van de westelijke randstad Holland en met name die van de Haagse agglomeratie, weliswaar reeds enige jaren in een stroomversnelling geraakt, maar bepaald niet gediend is met „afremmen,” nog minder met maatregelen, die de ontwikkeling tegenwerken.”

De heer Hijlkema besluit zijn beschouwing: „Als de ruimtelijke ordening straks een beleid te zien zou geven dat tegen de normale natuurlijke ontwikkeling van de randstad Holland in zou gaan — wat ik overigens niet geloof — dan zou Den Haag wel eens het eerste kind van de rekening kunnen zijn. Een onbetaalbare rekening dan wel te verstaan.”

Tot zover de wethouder. Wij kunnen het met zijn betoog volkomen eens zijn. Voor wie ons in deze kolommen geregeld heeft gevolgd, zal dit geen verras-

sing zijn. De heer Hijlkema heeft zich overigens, naar onze mening, bijzonder voorzichtig uitgedrukt. Begrijpelijk, want hij is voor de gemeente Den Haag de eerst aangewezen om met het rijk te onderhandelen. In zo'n positie moet men zich nooit van de aanvang al te scherp opstellen, laat staan al zijn kaarten op tafel leggen.

We ontveinzen ons niet, dat er een dringend probleem voor Den Haag is. Hoe dringend blijkt weer uit het feit, dat de Internationale Oetiroiraad niet in onze stad gaat bouwen, maar in Rijswijk (Plaspolder). Het terrein van de oude Alexanderkazerne, aanvankelijk voor deze internationale instelling bestemd, blijkt niet geschikt! Er kan met het oog op de onmiddellijke nabijheid van het stadhuis, niet hoog genoeg worden gebouwd en er is onvoldoende parkeerruimte! Strikt Haags geredeneerd, valt deze zaak te betreuren. In agglomeratieverband is er geen man over boord. Niettemin, als dit voorbeeld door andere instellingen wordt gevolgd en het rijk bovendien verplaatsing naar elders bevordert, dreigt Den Haag leeg te lopen wat werkgelegenheid betreft. Op die manier gaat men aan Den Haag als „natuurlijke” schrijftafel een deel van zijn karakter ontnemen. En daartegen menen we, dat toch wel ernstig bezwaar moet worden gemaakt.

Het terrein van de oude Alexanderkazerne zal nu misschien worden ingenomen door een nieuw gebouw voor het Institute of social studies, dat aanvankelijk op het terrein van de oude Frederikskazerne zou worden gezet. Tegen

deze omwisseling behoeft, menen we, geen bezwaar te bestaan. Te meer niet, omdat de grond van de oude Frederikskazerne met naaste omgeving nu waarschijnlijk voor woningbouw zal worden bestemd. Dat lijkt ons een gelukkige gedachte.

Waar het ons in deze echter vooral om gaat is, dat er, zoals de heer Hijlkema opmerkte, overleg tussen het rijk en de gemeente ontbreekt, en dat in het bijzonder de coördinatie van allerlei plannen met betrekking tot de stedelijke vormgeving — zegge: stadsontwikkeling — onvoldoende is. Hier wreekt zich, dat men indertijd in feite de grootse conceptie van Dudok heeft losgelaten. De schuld daarvan ligt voor een deel ongetwijfeld bij het gemeentebestuur, maar ook bij het rijk, dat o.i. kort na de tweede wereldoorlog te weinig oog heeft gehad voor de stedelijke ontwikkeling van onze stad en bovenal voor de noodzaak van een nauwe samenwerking in de agglomeratie. Wat dit laatste punt betreft, schijnt er nu weer een initiatief door b. en w. van Den Haag te zijn ontwikkeld. Burgemeester Kolfschoten krijgt dus misschien toch nog tot op zekere hoogte zijn zin. Maar de nu beoogde samenwerking zal zich, volgens de berichten, slechts tot een aantal utiliteitsdiensten beperken. Aan de verstedelijking van de agglomeratie, een afbakening, durft men blijkbaar niet te komen. Op dit terrein blijft het brokkelwerk en met de heer Hijlkema vrezende, dat Den Haag daarbij het kind van de rekening zal worden.

AGGLOMERATIE-COMMISSIE

Het bestuur van de Vereniging van Staten en Raadsleden van de VVD heeft een commissie ingesteld ter bestudering van het vraagstuk van de agglomeratie Groot-Den Haag. De commissie is als volgt samengesteld: voorzitter: K. H. Brandt, directeur van het Bureau voor Gemeentepolitiek van de VVD; secretaris: J. Goschalk, lid van de gemeenteraad van Voorburg; leden: mejuffrouw mr. J. J. Th. ten Broecke Hoekstra, lid van de gemeenteraad te 's-Gravenhage, dr. A. P. J. van der Burg, wethouder van Rijswijk, ir. A. J. van Königslow, lid van de gemeenteraad van Delft en M. Meinsma, wethouder van Zoetermeer.

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT

TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

In de NRC van 13 dezer troffen wij onder de titel „De rechter en de vrije pers” in de rubriek „Kritische commentaar” onderstaande beschouwing aan, die wij hier in haar geheel overnemen.

Het Rotterdamse dagblad schrijft als volgt:

Dinsdag hebben wij gemeld, dat de hoofdredacteur van het weekblad Vrij Nederland in een kort geding was veroordeeld, zich in zijn blad te onthouden van publikaties over een aantal met name genoemde personen (de eisers in het kort geding), soortgelijk aan de mededelingen over die personen in Vrij Nederland van 25 juni jl.

Het artikel waardoor eisers zich beledigd achtten, ging over activiteiten van de zg. Northern League. Het oordeel van de president in dit kort geding, mr. J. Knottenbelt, over het artikel in kwestie laten wij hier buiten beschouwing. De hoofdredacteur van Vrij Nederland gaat in hoger beroep naar hij heeft aangekondigd en wij wachten nu af, hoe het Hof over deze zaak zelf zal oordelen.

Maar wel menen wij, in dit stadium al iets te mogen zeggen over een onderdeel van de uitspraak van de president: het bevel om binnen veertien dagen op de voorpagina van Vrij Nederland de korte inhoud van de beslissing te vermelden en elders in datzelfde nummer de volledige inhoud van het vonnis op te nemen, „een en ander zonder toevoeging, bespreking of beschouwing”.

Twee ongelijksoortige vragen doen zich hierbij voor. In de eerste plaats: mag de rechter publikatie van zijn von-

De rechter en de vrije pers

nis in het „veroordeelde” blad bevelen? In de tweede plaats: hoe moet de clause „zonder toevoeging, bespreking of beschouwing” worden uitgelegd?

Een bevel tot publikatie van het volledige vonnis in het „veroordeelde” blad is al wel eerder voorgekomen. Er is een geval bekend waarin het blad er braaf gevolg aan heeft gegeven. Maar in een ander geval, dat zich een jaar of vijftien geleden heeft afgespeeld was het blad — in dit geval De Volkskrant — in beroep gegaan. En het gerechtshof te Amsterdam heeft het bevel toen ongedaan gemaakt, overwegende dat zo'n bevel niet steunt op de wet. In plaats van publikatie van het vonnis in het blad zelf beval het hof toen aanplakking van het vonnis aan het gebouw van De Volkskrant. Op de plaats die aan dat gebouw voor aanplakkingen bestemd is.

Dit gewijzigde bevel steunt wel op de wet. Artikel 1409, derde lid, van het Burgerlijk Wetboek luidt: „Het vonnis zal, indien de beledigde zulks vordert, ten koste des veroordeelden, openbaar worden aangeplakt, bij zo vele exemplaren als, en daar waar de rechter zulks zal bevelen.”

De wet kent in een geval als het onderhavige alleen een bevel tot aanplakking; zij spreekt niet van een publikatie als thans aan Vrij Nederland bevolen.

Zou het hof te Amsterdam nog steeds op het standpunt staan dat het indertijd

in de zaak tegen De Volkskrant heeft ingenomen — de wet is sedertdien op dit punt niet gewijzigd — dan is de tweede vraag die wij hierboven stelden, niet actueel meer. Want als het hof het thans gegeven bevel zou vernietigen, zou daarmee ook de clause „zonder toevoeging, bespreking of beschouwing” in het niets verdwijnen.

Daarmee zou de zaak dan naar onze smaak in juiste banen zijn gekomen.

Toch kunnen wij het niet laten die clause aan een nadere beschouwing te onderwerpen. Wat kan de Amsterdamse president ermee hebben bedoeld? De clause is voor verschillende uitleg vatbaar.

Misschien is de president ervan uitgegaan, dat elke commentaar, door Vrij Nederland op het vonnis gegeven, per se wederom beledigend zou zijn voor de eisende partijen. Zo'n uitgangspunt zou evenwel allermint vanzelfsprekend zijn. Theoretisch is het denkbaar, dat Vrij Nederland een commentaar zou geven in deze trant: „Het vonnis is volledig overtuigend en heeft ons inzicht gewijzigd. Bravo, president!” Dat zou een „bespreking of beschouwing” zijn. Maar volgens het vonnis zou Vrij Nederland zo iets niet mogen schrijven, althans niet in het nummer waarin het vonnis zelf overeenkomstig het gegeven bevel wordt gepubliceerd (een week eerder of later zou het wel mogen).

Maar het is bijna onfatsoenlijk, de president zulke vreemde bedoelingen toe te dichten.

Waarschijnlijker is het, dat de president bedoeld heeft te zeggen: het vonnis moet worden gepubliceerd en wel zo dat het wordt gepresenteerd als een op zichzelf staand stuk in het blad. In deze gedachtengang zou het wel geoorloofd zijn, commentaar op het vonnis te geven indien deze commentaar dan ook maar duidelijk een op zich zelf staand en dus van de tekst van het vonnis duidelijk gescheiden artikel is.

Misschien lijkt deze „interpretatie uit het ongerijmde” wat vrijmoedig maar mogen we van een Nederlandse rechter verwachten, dat hij een blad in algemene zin het zwijgen over een bepaald onderwerp zou willen opleggen? Alweer: het zou bijna onfatsoenlijk zijn, een president zulke bedoelingen toe te dichten.

Zou een andere interpretatie de juiste zijn, dan doet zich bovendien het probleem voor, welke sanctie er zou bestaan. Vrij Nederland is een dwangsom opgelegd voor elke dag dat het in gebreke zal blijven te voldoen aan het publikatiebevel. Zou V N het vonnis publiceren en bijvoorbeeld hier of daar achter een overweging „(sic!)” invoegen, dan zou niet aan het publikatiebevel zijn voldaan. Maar zou nu werkelijk een dwangsom aan eisers moeten worden betaald, als Vrij Nederland het vonnis publiceert bijv. op pag. 2 en een beschouwing over het vonnis schrijft op pag. 3? Als zo'n beschouwing niet

(Vervolg op pag. 11)

Hotel-Restaurant

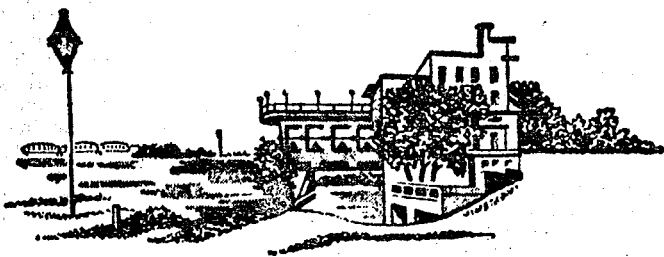

De Keizerskroon

Apeldoorn - Het Loo

tel: 05760-17744

Rustig gelegen nabij Paleis „Het Loo”. Uitstekende accommodatie voor meerdaagse conferenties. Specialiteiten-restaurant. Volledig pension vanaf f30,- per persoon per dag. 24 kamers, waarvan 12 met bad, telefoon en radio.

Rijnhotel-Arnhem

annex SAVOY-RESTAURANT

Hotel met sfeer en gesoigneerde keuken

RIJNTERRAS

Onderlangs 10 - Arnhem - Tel. 08300-27141

Café-Restaurant

„Europoort”

MAASBOULEVARD 7 - SCHIEDAM

Voor reserveringen tel. 010-26 46 25

Het klassieke restaurant
aan de Maas

Hotel

„De Herikerberg”

Markelo - Tel. 05476-223

Het gehele jaar geopend.

Specialiteiten Restaurant.

Ruime parkeergelegenheid.

„Hotel

Noordzee-Boulevard N.V.”

Tel. 01184-2245.

Gelegen op het mooiste punt van Vlissingen. Vanuit de kamers en vanaf het terras schitterend uitzicht op de Scheldemond, waar de oceaanstomers het hotel op enkele tientallen meters passeren. Str. k. en w. water en huistel. op alle kamers. Centr. verw. kamers m. privébad. Kamers m. ontb. f 13.50 tot 19.50. Rest. de gehele dag. Gerenommeerde keuken. Eigenaar P. J. Smits.

Eenheid van Nigeria in de ijskast

Nigeria heeft het niet waar weten te maken! De belofte die het inhield dat een verdeeld land een eenheid kon vormen en dat een willekeurige verbintenis van door het toeval bijeengebrachte volkeren in stand kan blijven. Toen Nigeria in 1960 onafhankelijk werd, zei de toenmalige premier van de federatie, Alhaji Aboebakar Tafawa Balewa: De grootste dienst die Nigeria aan Afrika en de wereldvrede kan bewijzen „zal zijn te tonen hoe een land dat zoveel verschillende elementen bevat een vreedzame oplossing voor zijn interne moeilijkheden kan vinden.” De Nigeriaanse rechter-ad-hoc die in juli vorig jaar op verzoek van de eisers Liberia en Ethiopië optrad voor het Internationaal Gerechtshof in de zaak tegen Zuid-Afrika, de Zuidafrikaanse apartheid en het beheer van Zuid-West-Afrika, kon toen nog met enig recht bestrijden dat een „gescheiden ontwikkeling” van verschillende bevolkingsgroepen noodzakelijk is onder verwijzing naar de toestand in zijn eigen land.

Daar was op dat moment de macht in handen van generaal Agouyi-Ironsi, een man die meer dan zijn voorgangers geprobeerd heeft Nigeria tot een eenheid te maken. Op 22 februari 1966 had hij de eenheidsstaat afgekondigd. De federatie en de vier deelstaten werden opgeheven. Maar het bleek een illusie de 250 stammen die in Nigeria leven tot een eenheid te brengen zonder hen met elkaar te verzoenen. Eenheid in Nigeria betekende altijd de overheersing van een van de stammen over de andere of — in de Engelse tijd — de overheersing door een buitenlandse mogendheid. En ook Ironsi, een lid van de Ibo-stam uit Oost-Nigeria, wist niets beters te doen dan het gehele regeringsapparaat in handen van zijn stamgenoten te brengen.

De gevolgen bleven dan ook niet uit. Terwijl een in mei begonnen opstand in het mohammedaanse noordelijke deel van het land, het land van de Haoesa en de Foelani, nog niet of nauwelijks bedwongen was, nam kolonel Jakoeboe Gowon, een man uit het noorden — maar geen mohammedaan en afkomstig van een kleine tot het christendom bekeerde stam op het Josplateau — de macht over na een staatsgreep, waarbij Ironsi en een aantal van zijn aanhangers om het leven kwamen. Toen pas brak de hel los en werd de kans om ooit tot een eenheid te komen voor lange tijd, zo niet voorgoed, vernietigd.

PROGROMS

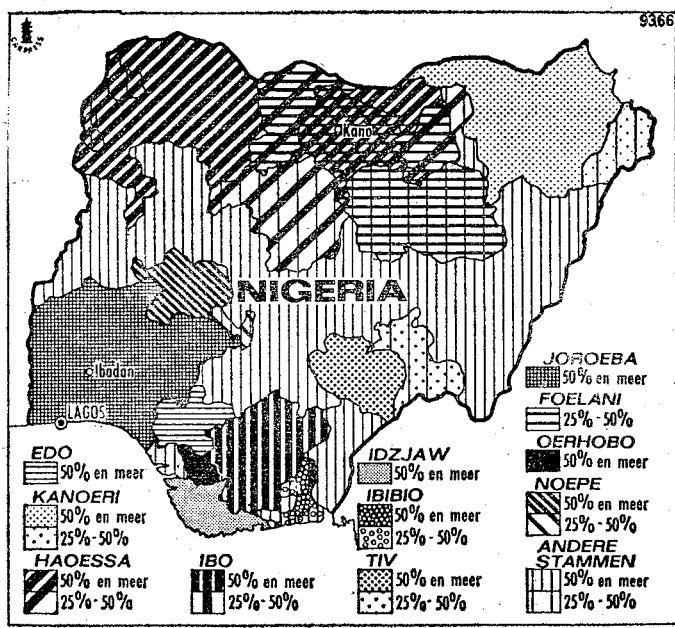
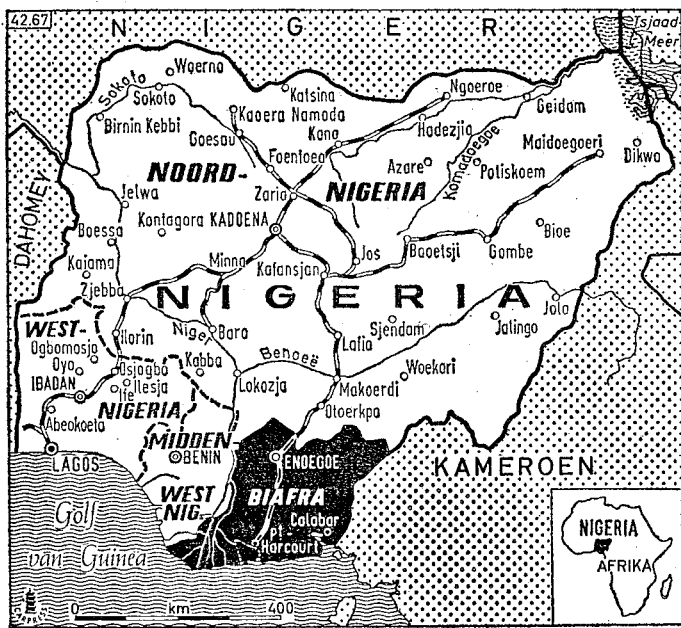
In september 1966 barstte de strijd tussen de stammen in alle hevigheid los. De Haoesa en andere noordelijke stammen stortten zich, vervuld van wraakgevoelens en afgunst, op de Ibo's die in het noorden tal van belangrijke functies vervulden. In steden als Kadouana en Kano werden duizenden Ibo's om het leven gebracht. Ook het leger, waarin vele Ibo-officieren zaten, maar dat verder grotendeels uit soldaten uit het noorden bestond, mengde zich in de strijd en hield pogroms tegen hun rivalen, terwijl de militaire gouverneur van de noordelijke deelstaat, overste Oesman Hassan Katsina, minstens lijdelijk toekeek.

Ongeveer 30.000 Ibo's moeten in dit verschrikkelijke bloedbad het leven verloren hebben. Tussen de één en twee miljoen anderen namen de wijk naar hun stamland, in Oost-Nigeria. Zo verdwenen 6000 man spoorwegpersoneel, 20.000 ambtenaren en nog eens ruim 10.000 andere overheidsfunctionarissen uit het noorden, hetgeen daar een enorme stagnatie in het transportwezen en het bestuursapparaat tot gevolg had.

De Ibo-gouverneur van Oost-Nigeria, de door Ironsi aangestelde luitenant-kolonel Odoemegwoe Ojoekwoe, weigerde het gezag te erkennen van Gowon en verbrak na de juli-staatsgreep de verbanden met de federale hoofdstad Lagos. Het wegtrekken van de Haoesa uit het oosten, van de Joroeba's, die zich ook bedreigd voelden, uit het noorden en van vele leden van andere, kleinere stammen maakte de deling van het land completer dan ooit tevoren.

De federale regering weigerde de openbare diensten in het opstandige oosten nog langer te financieren, waarop Ojoekwoe de havens, spoorwegen, posten en onder de centrale regering vallende coöperaties en instituten op het gebied van radio, scheepvaart en marktwezen overnam. Dat was in april van dit jaar. De federale regering kondigde economische sancties af en zette het scheepvaartverkeer naar Oost-Nigeria stop, nadat dit met het luchtverkeer al eerder gebeurd was. Ook de postdiensten werden gestaakt.

Een verzoeningspoging van het Jaroeba-stamhoofd Obafemi Awolowo uit West-Nigeria — een bondgenoot van de Ibo's en een man die nog kort tevoren bedreigd had ook het westen van de federatie af te scheiden als Oost-Nigeria dat zou doen — leek aanvankelijk te zullen slagen. Hij wist de economische sancties tegen het oosten ongedaan te maken en de federale regering verklaarde zich bereid de openbare diensten in Oost-Nigeria weer te betalen, als Ojoek-

woe vóór 25 mei eenzelfde gebaar zou maken. Maar deze weigerde en liet zich door het parlement van de deelstaat machtigen de onafhankelijkheid uit te roepen.

Daarop kondigde Gowon in het hele land de noodtoestand af en maakte per decreet de herindeling van het land in twaalf nieuwe staten bekend. Zo Oost-Nigeria ooit van plan was geweest in de federatie terug te keren, maakte deze herindeling het toch niet aanlokkelijker. Volgens de nieuwe indeling zou Oost-Nigeria in drie staten uiteenvallen, waarbij dan het noordwestelijke deel aan Ojoekwoe gelaten werd, als zijnde het kerngebied van de Ibo's. De Idzjaw, die eens door de Ibo's naar de moerassen langs de kust verdreven waren, zouden volgens het plan een zelfstandige staat vormen en niets wensten de Ibo's minder.

Het kustgebied is in de jaren vijftig zeer rijk aan olie en aardgas gebleken en de exploitatie daarvan door de Shell/BP en de Franse maatschappij Safrap heeft Nigeria tot de tiende olieproducent in de wereld gemaakt met een opbrengst in 1966 van 20 miljoen ton. De Ibo's voelden er niets voor van deze rijke bron van inkomsten en de havens afgesneden te worden.

Gowon speculeerde in radiouitzendingen in de talen van de Idzjaw en Efik op het verlangen van deze en andere minderheidsgroepen, zoals de Ibibio en Ggoja, aan de overheersing door de Ibo's te ontkomen. En inderdaad vonden er in Oost-Nigeria demonstraties van Idzjaw plaats, toen die vernamen dat Ojoekwoe van plan was de onafhankelijkheid uit te roepen.

Deze liet zich daar echter niet van

weerhouden. Op 30 mei riep hij de onafhankelijke republiek Biafra uit, die deel zou blijven uitmaken van het Britse Gemeenbest. Gowon antwoordde met de afkondiging van een blokkade van Oost-Nigeria voor schepen die de haven Port Harcourt zouden willen aandoen en de twee marinevaartuigen, die de federatie rijk is, hielden dan ook spoedig een Panamees vrachtschip aan.

Van een blokkade voor olietankers zag Gowon voorlopig af, opdat Biafra geen diplomatieke steun in het buitenland zou kunnen krijgen door gebruik te maken van de grote behoefte aan olie, vooral na de oorlog in het Midden-Oosten. Engeland, dat voor deze oorlog al voor tien procent van zijn invoer afhankelijk was van olie uit Nigeria, zag het aandeel van Nigeria in zijn olieimport stijgen tot tussen de 15 en 25 procent, toen de landen in het Midden-Oosten een embargo op de uitvoer van olie naar — onder meer — Engeland instelden.

Maar ook aan deze politiek van Gowon moest een einde komen toen de datum naderde, waarop de oliemaatschappijen verplicht waren hun royalties, groot 70 miljoen gulden, af te dragen. Ojoekwoe eiste dat het hele bedrag vóór 7 juli aan hem betaald moest worden, omdat hij anders de olieinstallaties in beslag zou nemen met inbegrip van de raffinaderij in Port Harcourt.

Gowon liet weten dat hij iedere betaling aan het afgescheiden bewind als een vijandige daad zou beschouwen, omdat dit erkenning van Biafra zou inhouden. Toen de Shell/BP, die 85 procent van de produktie in Oost-Nigeria in handen heeft, niettemin er toe overging Ojoekwoe 2,5 miljoen gulden te betalen, besloot Gowon de blokkade uit te breiden tot olietankers en het reeds eerder genomen besluit Biafra desnoods met geweld tot de orde te roepen uit te voeren.

Hij zette op 6 juli de aanval in, maar zijn heterogene leger van rond 15.000 man heeft het niet gemakkelijk tegen het 3.000 tot 5.000 man sterke leger van Ojoekwoe, dat veel meer een eenheid vormt en gedreven wordt door de gedachte aan wraak voor de enorme slachting die onder hun stamgenoten is aangericht en de angst zelf het slachtoffer van de noorderlingen te worden.

TWEEDRACHT

De vraag die rijst is of het mogelijk geweest zou zijn dat Nigeria tot iets anders was gekomen dan deze heilloze burgeroorlog; tot een vreedzame ontwikkeling naar een werkelijke eenheid. Het antwoord moet wel ontkennend zijn. De Britten hebben Nigeria in 1960 achtergelaten met de kiemen voor tweedracht die zij gedeeltelijk zelf hebben gezaaid. Hun koloniale bewind van 99 jaar steunde voornamelijk op het feodale islamitische noorden, waar zij het land lieten besturen door de emirs en sultans en waar de Fulani nauw door godsdienstige en maatschappelijke banden met de Haoesa en Kanoeri verbonden — samen 14 miljoen man sterk — de 100 kleinere niet-mohammedaanse stammen overheerste, waaronder de Tiv die zich altijd heftig tegen de islamisering hebben verzet. Om hun gunst te winnen kwamen de Britten met de islamieten overeen geen missie en zending in het door hen beheerste gebied toe te laten en dit had weer tot gevolg dat de noordelijke stam-

men verstoken bleven van het christelijke onderwijs, en de christelijke opvoeding, die in vele delen van Afrika de voorwaarden zijn geweest voor de aanpassing aan de moderne technische wereld.

De christelijke Ibo's, wier maatschappelijke structuur niet boven die der familie uitkwam, en het andere Bantoe-volk, de Joroeba's in West-Nigeria verkregen zo een maatschappelijke voorsprong. Het politieke overwicht bleef echter het noorden voorbehouden. Op de in mei 1960 te Londen gevoerde besprekingen bleken de noordelingen alleen bereid onafhankelijkheid te aanvaarden als hun een leidende rol in de regering van de federatie zou worden toebedeeld. De overigen stemden hiermee in, mits de noordelingen niet zouden proberen in de andere gebieden hun invloed uit te breiden. De verdeling van het land bij de vorming van de federatie in 1954 tot stand was gekomen (in Noord-, West- en Oost-Nigeria en de federale hoofdstad Lagos) bleef bij het uitroepen van de onafhankelijkheid op 1 oktober 1960 gehandhaafd.

Politieke partijen kwamen regionaalsgewijs en verdeeld volgens de stammen tot stand. De voornaamste partij was die van de noordelijke deelstaat, de Northern People's Congress (NPC) van het stamhoofd en premier van het noorden Bello. Deze kreeg 150 zetels in het federale parlement. In Oost-Nigeria werd de National Council of Nigeria and the Camerouns (NCNC) gevormd. Deze kreeg 89 zetels, 62 zetels waren voor de Action Group (AG) van Awolowo uit West-Nigeria, 11 zetels voor de overigen. De eerste twee vormden de regering onder de Sardauna van Sokoto, Balewa.

De volkrijke federatie leek voldoende kracht te ontwikkelen om een belangrijke rol in Afrika te gaan spelen. Op de conferentie van Lagos in januari 1962 trachtten de Nigerianen een verzoening tot stand te brengen tussen de machtsblokken in Afrika, de Casablanca-groep en de Monrovia-groep en het was hier dat de Organisatie van Afrikaanse Eenheid tot stand kwam, mede bedoeld om de wervingskracht van de naar eenheid strevende Kwame Nkroemah van Ghana te neutraliseren en in gematigder banen te leiden.

Maar het land begon in datzelfde jaar reeds de eerste desintegratieverschijnselen te vertonen. Het oude Beninrijk in West-Nigeria slaagde er in te samen met Delta een eigen staat te vormen, Midden-West-Nigeria, hetgeen in 1963 door een volksstemming bekrachtigd werd. Verzwakte West-Nigeria hierdoor reeds, het kreeg het nog erger te verduren toen er, aangestoot door de Noordnigerianen, onenigheid uitbrak in de Action Group, die uiteenviel in conservatieve en progressieven. Hierdoor verdween de enige oppositiepartij in het federale parlement en kwam het westen een tijdlang onder direct bestuur van de federale regering.

Toen de conservatieve leden van de AG samen met dissidente leden van de NCNC en de NPC een alliantie vormden: Nigerian National Alliance (NNA) om de verkiezingen van 1964 in te gaan, en de NCNC met de progressieve minderheid van de AG onder Awolowo de United Progressive Grand Alliance (UP-

(Vervolg op pagina 8)

L. E. Hofkes & Co. N.V.

Ververij

WIERDEN (O)

SMIT KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

SINDS 1892

in het hart van Amsterdam

COMPLETE INTERIEURVERZORGING

DESKUNDIGE ADVIEZEN

FRANCO LEVERING DOOR GEHEEL NEDERLAND

Brandsteder

MEUBELN

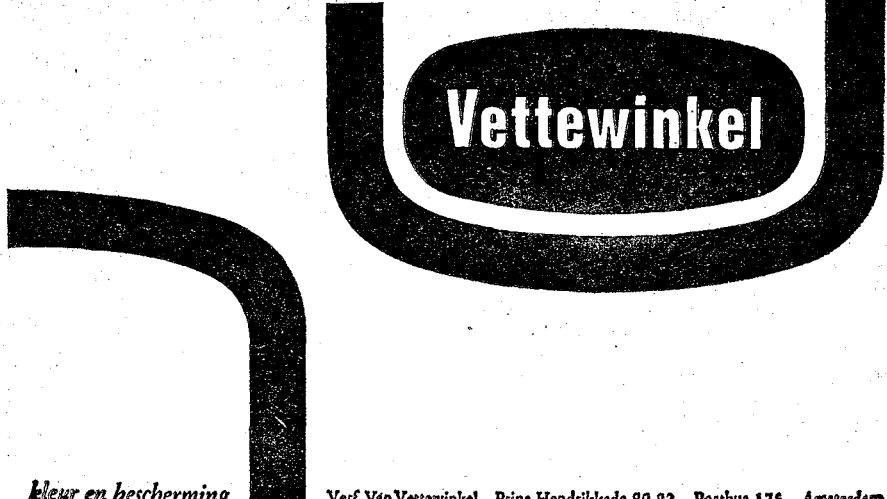
VIJZELSTRAAT 115 - 119 - AMSTERDAM - TELEFOON 24 87 16

Delft

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT

Vettewinkel

kleur en bescherming

Verf Van Vettewinkel, Prins Hendrikkade 80-82, Postbus 175, Amsterdam

Ook bij ZIEKTE, ONGEVAL EN INVALIDITEIT
een GEGARANDEERD WELVAARTSVAST
INKOMEN

Door de
ARBEIDSONGESCHIKTHEIDS-VERZEKERING
MET INDEX- EN STIJGINGS-CLAUSULE

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.
W.B.K. van 1938

Bergstraat 6 - 8 - Amersfoort - Tel. (03490) - 1 70 43 *

ONROERENDE GOEDEREN

In het centrum van het land met goede verbindingswegen te koop

VILLA met FABRIEKSPAND

Indeling villa:
woon-eetkamer met open haard, parketvloer, etc., privé-kantoor, grote hal, keuken, bijkeuken, kelder, w.c., 3 slaapkamers, badkamer, grote zolder met kamer. Geheel centraal verwarmd.
Veel sanitair, tegelwerk, betimmeringen etc.

Indeling fabriek:
Hal, spreekkamer, kantoor, magazijn, werkplaats, garderobe, toiletten; etc. etc.
Totale grondoppervlakte fabriek plm. 500 m2.
Geheel centraal verwarmd.

Gehele terrein plm. 3000 m2. Spoedige oplevering mogelijk.
Koopsom f 350.000.

Inlichtingen: **Makelaardij „Verécos“**, Prov. weg 31, Bunnik.
Telefoon 03405 - 1394.

DEN HAAG - SCHEVENINGEN
Nabij klein Zwitserland:

RIANTE VRIJSTAANDE VILLA

omgeven door terrassen en fraaie tuinen te midden van St. Hubertuspark, 7 kamers, c.v.-o., air-cond., 2 garages, veel praktische kelderruimte enz.

SPOEDIG TE BETREKKEN.

Inlichtingen:
MAKELAARSKANTOOR FRISIA N.V.
HERENSTRAAT 13 - DEN HAAG - TEL.: 070-639932.

DORDOGNE/LOT

In een van Frankrijks mooiste streken kunnen wij u prachtige
BOUWRIJPE BOUWTERREINEN
aanbieden. **Geen bouwplicht.**

Een unieke kans om zich in een prettig klimaat één pied à terre te verschaffen voor permanente bewoning of vakantie. De terreinen liggen op slechts enkele kilometers van de stad CAHORS, 2500 m2 kost f 6000.—, inclusief de overdrachtskosten.

Inlichtingen: **Makelaarskantoor o.g. PRANGER**, Cumulusflat 2A2, De Bilt.
Telefoon 030-761164.

Eigen woning en bezitsvorming

HET deze maand verschenen jaarverslag over 1966 van het Nederlands Katholiek Werkgevers Verbond acht de tijd rijp bezitsvorming te propageren door eigen woningbezit. Na de besparingen voor goedkopere duurzame gebruiksvoorwerpen als wasautomaat, tv, auto e.d. komt langzamerhand een eigen huis binnen het bereik van vele spaarders.

Het is een gezonde gedachte, vooral in deze tijd van geldontwaarding, waarin het sparen in geld tot reëel verlies op de spaarpenningen leidt. Het premiesparen, door de overheid gesubsidieerd, kan men beschouwen als een soort van gewestgeld van de staat, die geen orde in het geldwezen kan handhaven.

In geen land van de EEG is het percentage van werknemers, die over een eigen woning beschikken, zó laag als in Nederland - n.l. 17 pct. In Frankrijk is dit percentage 19, in Italië 31, in Duitsland 33, in België zelfs 52 pct.

Deze verhoudingen zijn door allerlei factoren bepaald. In de eerste plaats historische, maar daarnaast ook door de politiek der regeringen. Men moet deze percentages zien in het licht van woonbeschaving en van allerlei demografische verhoudingen als b.v. de verdeling der bevolking over steden en platteland. Absolute conclusies mag men er dus niet uit trekken, maar wel zijn de zeer grote verschillen als tussen ons land en de buurlanden België en Duitsland geredelijk te verklaren. Hierbij spelen factoren van praktische woningbouwpolitiek een grote rol.

De partijpolitiek heeft hierbij grote invloed gehad. In ons land is het steeds het streven geweest van de socialisten om de arbeiders zoveel mogelijk woongelegenheden te verschaffen in door de overheid gebouwde of gefinancierde huurwoningen, de z.g. woningwetwoningen. De confessionele groepen hebben de socialistische organisaties in dit streven gevolgd, zij het om iets andere redenen.

Behalve uit een neiging tot socialisatie van het woningbezit en binding aan socialistische of confessionele organisaties valt dit ook te verklaren uit een zeker wantrouwen in de binding van de werknemer aan een bepaalde plaats waar hij zijn eigen woning heeft. In het begin van de vorige eeuw, toen de industrialisatie in Engeland op gang kwam was het de politiek der fabrikan-ten in Lancashire en de Midlands werknemers financieel behulpzaam te zijn bij de verwerving van een eigen huis om aldus de arbeiders aan zich, althans aan de plaats, te binden. Uit deze politiek zijn de bekende „building societies" in Engeland tevoorschijn gekomen, die thans machtige organisaties zijn, geheel los van werkgevers; men ziet hoe iets van karakter kan veranderen in de loop der jaren!

Niettemin is ter wille van de mobiliteit van werkkrachten het bezit van een eigen woning steeds als een zeker obstakel beschouwd. Op het ogenblik kan dit in ons land bij de nog steeds heersende woningschaarste nauwelijks nog als argument gelden.

WONINGBOUWPOLITIEK

De officiële woningbouwpolitiek in ons land werd in de eerste 20 jaar van deze eeuw beheerst door de Woningwet-1901, die bedoeld was de gemeenten te steunen bij de krotopruiming door middel van voorschotten uit de schatkist. Na de eerste wereldoorlog veranderden deze voorschotten van karakter: er was toen door de oorlog een grote achterstand in de woningbouw en via de woningwetvoorschotten zijn toen tot een bedrag van ca. f ¼ miljard voorschotten verleend, waarvan bijna twee derden voor Amsterdam, waar de energieke wethouder Wibaut erin geslaagd is de nieuwbouw voor een groot deel door overheidsgeld te doen financieren. Men weet hoe sterk het socialistisch

verzet vandaag de dag nog is tegen elk streven om woningwetwoningen te verkopen aan de huurders.

Na de tweede wereldoorlog heeft men ook weer de politiek gevolgd om zoveel mogelijk nieuwbouw als woningwetwoningen te effectueren. Met de grootste argwaan tegen de vrije sector eisten de socialistische en confessionele groepen (d. AR-motie-Eibergen, die tegen de eigen AR-minister Van Aartsen was gericht!), dat de woningwetsector niet werd beknot.

In België en Duitsland heeft men een totaal andere politiek gevoerd. In België was het de wet-De Taeye, een initiatiefvorstel van de Kortrijkse burgemeester De Taeye, die het mogelijk maakte een eigen woning te bouwen met behulp van voorschotten uit de schatkist. Hoe „progressief" deze Belgische politiek was, moge blijken uit het feit, dat reeds meer dan 10 jaar geleden voorschotten werden verleend voor de bouw van eigen arbeiderswoningen annex garage!

In Duitsland heeft men een andere, nog praktischer weg gevolgd om de particuliere woningbezit te stimuleren. Kort na de sanering in 1948 heeft de Bondsrepubliek ter bevordering van de woningbouw het deel der ondernemingswinsten, dat voor woningbouw werd bestemd, dat op z.g. Sozialwohnungsbaukonto" werd geboekt, vrijgesteld van de vennootschapsbelasting, de „Körperschaftsteuer". Hierdoor zijn reusachtige bedragen beschikbaar gekomen voor woningbouw, bedragen die de bondsschatkist toen nooit had kunnen fourneren. Het is bekend, dat een grote verzekeringmaatschappij in een jaar eens DM 30 miljoen voor dit doel beschikbaar kon stellen. Uiteraard hangt het van de politiek der ondernemingen af of zij de huizen blijven exploiteren als huurhuizen dan wel verkopen aan eigenaars-bewoners, maar deze politiek wordt dan niet beheerst door ideologische factoren zoals bij de woningwetwoningen in ons land.

WAARDEVOL SPAREN

Het verlangen naar een eigen woning hangt van tal van factoren af. De officiële politiek ook. In hoeverre de oude bezwaren tegen een te sterke binding aan een bepaalde plaats nog van enige betekenis zijn, laat zich moeilijk beoordeelen. Gezien de huidige geringe neiging van migratie van werkkrachten in ons land, zou men zeggen, dat het kleine percentage van eigen woningen voor de

W. J. Bastiaan overleden

Op 2 juli is in Den Haag op 72-jarige leeftijd overleden de heer W. J. Bastiaan, oud-directeur van de Stenografische Dienst der Staten Generaal, die veel heeft gedaan voor de verbreding van de liberale gedachte.

Zo is hij voor de oorlog vele jaren secretaris geweest van de toenmalige Vereniging van Staten en Raadsleden van de Liberale Staatspartij De Vrijheidsbond. Verder was hij een van de oprichters van de Vereniging van Liberale Radioamateurs (VLRA), toen in de dertiger jaren de strijd in de radiowereld gestreden moest worden tegen de VARA. Zolang zijn gezondheidstoestand dit toeliet, volgde hij met grote belangstelling het wel en wee van de VVD en gaf hij intern nog adviezen, overtuigd als hij was van de grote betekenis van de liberale beginselen.

Hij ruste in vrede

Vrijheid van Nigeria in de ijskast

(Vervolg van pagina 7)

GA) een tweede alliantie vormden, scheen de partijindeling volgens stammen enigszins een eind genomen te hebben en schenen politieke motieven voor partijvorming naar voren te komen.

Maar de verkiezingen, de eerste in de onafhankelijke staat, werden een mislukking. Er bestond onenigheid over de zetelverdeling voor het parlement per deelstaat, daar die gebaseerd was op de omstrede volkstelling van 1962/63 en de UPGA verweet de NNA, dat haar de kandidaatstelling in Noord-Nigeria onmogelijk werd gemaakt.

President Azikiwe, een voorstander van Afrikaanse eenheid, riep de regionale gouverneurs bijeen om de geschillen te bespreken, maar die uit West- en Noord-Nigeria kwamen niet omdat de bijeenkomst volgens de noordelijke premier Bello ten doel had de afscheiding van Oost-Nigeria te bespreken. Sedert de ontdekking van olie, hadden de leiders van de NCNC volgens een andere noordelijke leider de betrekkingen met de andere delen van de federatie verslechterd en een onjuist beeld gegeven van zichzelf als onderdrukt volk in Nigeria.

De UPGA boycotte de verkiezingen en de NNA behaalde 198 van de 312 zetels. Men werd het ten slotte eens over het houden van aparte verkiezingen in Oost-Nigeria en Lagos, waarbij de UPGA 108 zetels behaalde. Zes zetels waren voor onafhankelijke, Balewa vormde een nieuwe regering op brede basis, waarin dertien van de zeventien ministers tot de NNA behoorden.

Awolowo werd gevangen gezet, omdat hij een samenzwering tegen de federale regering beraamd zou hebben. Zijn volgelingen kwamen met steun van de Ibo's in opstand. De verkiezingsresultaten werden door de UPGA betwist. Dit alles werd gezien als een inbreuk op de afspraak, dat de noordelijke hun overwicht in de federale regering niet zouden gebruiken om de andere staten, met name West-Nigeria, te overheersen.

OPSTAND

Dit en de voortwoekerende inflatie en stijgende werkloosheid leidden in januari 1966 tot een opstand van militairen die ten slotte de Ibo Ironsi aan de macht bracht. Bello, Balewa e.a. werden gedood. Ironsi ontbond de partijen en 26 stamverbanden en trachtte, zoals boven is vermeld, een eenheidsstaat te vestigen en de macht van de Haessa-stam te breken met het bekende gevolg. Gowon, die hem opvolgde, wilde de oude staatsvorm herstellen en riep daartoe een constitutionele vergadering bijeen. Hier kwam Gowon met zijn plan tenminste twaalf deelstaten te creëren. De grootste voorstanders van dit plan werden in West-Nigeria gevonden, omdat dit zou betekenen dat de Joroeba's in een dergelijke federatie met hun bevolking van tien miljoen de krachtigste staat zouden gaan vormen. Oost-Nigeria, dat bij de vergadering verstek liet gaan omdat Ojoekwoe het gezag van Gowon weigerde te erkennen, was om bekende redenen tegenstander van het plan.

Het voornaamste doel van Gowon was de eenheid in het leger te bewaren. De stammenstrijd maakte voorlopig een einde aan het gesprek. Nog eenmaal scheen het op gang te komen toen de militaire gouverneurs met inbegrip van Ojoekwoe op 4 en 5 januari van dit jaar in het bij Accra in Ghana gelegen dorp Aboeri bijeenkwamen. Men zou hier overeenstemming bereikt hebben over de reorganisatie van strijdkrachten, politie en regeringsdiensten, maar later bleek dat men het toch niet eens was geworden over het beginsel van regionale legers, die niet zouden worden overheerst door buitenstaanders, hoewel men unaniem van oordeel was de deelstaten verder dan vroeger uit elkaar te laten gaan.

Op 17 maart stelde de federale regering een militaire raad in, die de hoogste macht met wetgevende bevoegdheid zou vormen, dit, naar Gowon bekendmaakte, volgens de besluiten van Aboeri. Ojoekwoe tekende echter protest aan en maakte met name bezwaar tegen de bevoegdheid van deze raad de noodtoestand in alle delen van het land af te kondigen.

De volgende constitutionele vergadering zal, naar gevreesd moet worden, nog wel enige tijd op zich laten wachten. De eenheid is voorlopig in de ijskast gezet.

neiging tot migratie indifferent is. De bestaande huurpolitiek heeft trouwens eenzelfde effect in dit opzicht als het bezit van een eigen woning. Het oude gevaar van een soort van koppelvekoop van werkgever en werknemer: eigen huis tegen gebonden arbeid, is verdwenen en uit de tijd.

Daarentegen is bezitsvorming door de aankoop van een eigen woning thans veel actueler: het biedt immers de spaarders-werknemers een wel niet gegarandeerd waardevast, maar uiterst waardevol bezit, dat iets voor hen onontbeerlijks oplevert: huisvesting. Ook uit het oogpunt van waardehandhaving van onze nationale woningvoorraad is het bezit van een eigen woning van belang: voor een eigen huis heeft men meer zorg en hart dan voor een huurhuis.

En wat onze nationale huishouding betreft: wat is een groter waarborg voor handhaving en opvoering van ons nationale spaarqutum dan de verplichting van de kopers van een eigen huis - een woningwetwoning - om als bij een levensverzekering, een groter percentage van hun inkomen te besteden voor de annuïteit waardoor ze in een bepaald aantal jaren in de volle eigendom van hun woning zullen komen? En uit deze betalingen vloeien dan automatisch de middelen voort die zo broodnodig zijn voor nieuwe investeringen, voor verbetering van de infrastructuur e.d. waarvoor de overheid thans zo moeilijk de gelden op de kapitaalmarkt kan krijgen.

Een dogmatisch vasthouden aan zulke oude staatsinvesteringen in een tijd waarin de besparingen volgens de mening van economen in de komende jaren sterk moeten worden opgevoerd kan slechts verstarring bevorderen en op een zo efficiënt mogelijk gebruik van kapitaal remmend werken.

Ten slotte nog een psychologische factor van ongemene betekenis: iemand, die in een eigen huis woont zal zich geen „proletariër" voelen. Het kan toch niet de bedoeling van het moderne socialisme zijn dit „vulgaire" marxistische begrip weer aan te moedigen?

J. VAN GALEN

Mr. K. de Boer burgemeester van Ruinen

Tot burgemeester van Ruinen is benoemd mr. K. de Boer, bestuurslid van de VVD-afdeling Meppel.

De heer De Boer, die 38 jaar is, studeerde eerst aan de NOIB te Breukelen en vervolgens rechten te Leiden. Na enkele jaren voor een oliemaatschappij werkzaam te zijn geweest in Zuid-Amerika werd hij in 1961 in zijn geboorteplaats Meppel aangesteld als ambtenaar in algemene dienst, tevens industrie-promotor.

FRANK RIJSDIJK HOLLAND N.V.

HENDRIK-IDO-AMBACHT

Telefoon:
01858 - 2045
010 - 117615

SCHEEPSSLOPERIJ

Handel in:

- oud ijzer
- non-ferro schroot
- gebruikte scheepsonderdelen

Levering uit voorraad van:

- nieuw ijzer en staal
- gezaagde schijven
- sjaaloon snijwerk

Verhuur drijvende bokken

BODEGOM SPIJKENISSE
Gebouwen van gewapend betonnen pefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 SPIJKENISSE

BUDGETKONTROLE

Bel eens voor een afspraak. Bel nu! 05280-2832.

Voortdurend-meedogenloos-klinisch. De enige policy om omzetprognoses tot feiten te maken. Koers bepalen, zonodig wijzigen. Van jaar tot jaar maar ook op korte termijn. Samen met Uw reclamebureau.
SAMEN MET DE PLOEG.

N.V. BERGINGS- EN TRANSPORTBEDRIJF VAN DEN AKKER

Bergen van schepen en ladingen.
Verhuur van drijvende bokken tot 200 ton.
Verzorging van al uw transporten te water.
Duikerwerkzaamheden.
Bergingsvaartuigen uitgerust met zandpompen tot 14"

KANAALSTRAAT 59 - VLISSINGEN

TELEFOON 5120 - TELEX 55108
n.k.u. 2430 en 4261

ROTTERDAM - TELEFOON 195202, -194790
AMSTERDAM - TELEFOON 425257

Boele's Scheepswerven en Machinefabriek N.V.

BOLNES (bij Rotterdam)

Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 195100 ROTTERDAM

TELEGR. BOELE - BOLNES

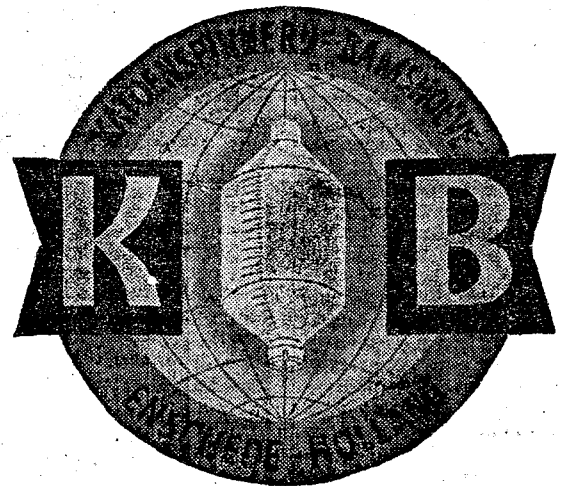
DAMMERS & VAN DER HEIDE'S

Scheepvaart- en Handelsbedrijf N.V.

Reders, cargadoors, bevrachters, expediteurs,
beëdigde makelaars voor het kopen, verkopen
en bouwen van schepen.

„Calandhuis“, Willemskade 18, Postbus 444
Rotterdam-2

TELEGR.ADRS: ENERGETIC - (New Boe Code)
TELEFOON 11.93.00 (15 lijnen) - TELEX 21127 (2 lijnen)

Spinners en Twijners van
WEEF- EN TRICOTGARENS

containers:
koel/vries-
containers:

„Flats“ en
„Huifcontainers“:

Onder de beschermde naam „Multiload“-
container bouwt Paul & Van Weelde
N.V. genormaliseerde aluminium STA-
PELCONTAINERS voor het stukgoe-
derenvervoer.

De constructie van Van Weelde's con-
tainers leent zich in het bijzonder tot
het bouwen van uitvoeringen als koel/
vriescontainers, met naar keuze poly-
streen of polyurethaan isolatie. Binnen-
afwerking naar wens in aluminium of
Polyester. Tevens kan elk gewenst koel-
aggregaat worden geleverd.

GESLOTEN ALUMINIUM
CARROSSERIEËN

CARROSSERIE- EN CONTAINERFABRIEK

PAUL & VAN WEELDE N.V.

'S-GRAVENWEG 350 - NIEUWERKERK A/D IJSSEL. TEL. (01803) 2841 (3 LIJNEN)

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton

ZETLENGTE 7 m, dikte 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

TELEFOON 01804-2657 - GROENEDIJK 10

CAPELLE a/d IJSSEL

• De les van Israël

Naar aanleiding van zijn artikel „Geen eenzijdige ontwapening, maar internationale vredesmacht” in Vrijheid en Democratie van 23 juni zou ik de heer A. W. Abspoel graag de volgende vragen willen stellen:

1. Kan de heer Abspoel (of anders de schrijver van het artikel in Het Vrije Volk dat hij met zoveel instemming aanhaalt) aangeven op welke wijze „pacifisten” „schuldig” zijn of zelfs maar mede-schuldig aan de rampen in het Nabije Oosten? Zo niet — en het lijkt mij nogal duidelijk dat dat niet kan — wat blijft er dan over van zijn argumentatie?
2. Heeft de heer Abspoel nooit gehoord van de politieke motieven (met name vrees voor de communistische Sowjet-Unie) die de Westeuropese landen er toe brachten het nationaal-socialisme tot en met München te tolereren?
3. Is het de heer Abspoel bekend dat

Mijn opinie is . .

pacifistische organisaties indertijd grote tegenstanders waren van het akkoord van München?

4. Hoe weet de heer Abspoel dat de „vrije wereld” zonder NATO-bondgenootschap niet meer zou bestaan?

5. Beschouwt de heer Abspoel het niet kopen van 105 nieuwe straaljagers werkelijk als „ontwapening”? Zo nee, waarom gebruikt hij dan mijn voorstel dien-aangaande bij zijn argumentatie in die zin?

6. En — wat Israël betreft — is het niet mogelijk dat, wanneer Israël tien jaar geleden de besprekingen begonnen was, die nu toch zullen moeten komen, de bewapening van Israël geleidelijk had kunnen worden verminderd in plaats van opgevoerd, en dat de nu gevoerde oorlog dan nooit had hoeven plaatsvinden?

7. Is net na de voorgaande vragen wellicht duidelijker wat ondergetekende bedoelt met „het betrekken van een stuk historie” bij zijn beoordeling van de noodzaak van een bepaalde bewapening op een bepaalde plaats, en van de mogelijkheden tot ontwapening?

DR. B. VAN DER LEK,
Tweede Kamerlid PSP

Hoezeer de heer Van der Lek en ik een „verschillende taal” spreken blijkt wel uit het feit, dat de zin van diens tegenbetoog en van de door hem gestelde vragen mij volkomen ontgaat.

Dat hele betoog is m.i. volstrekt niet ter zake doende en geen reactie op wat ik in het blad van 23 juni over de „les van Israël” heb geschreven.

„Het Vrije Volk” had betoogd dat „de oorlog om Israël opnieuw had laten zien hoe groot de schuld kan worden van hen, die uit pacifistische gezindheid een politiek van eenzijdige ontwapening voorstaan.”

Deze zinsnede moet men zien in het verband met wat daar even later op volgde: „Hoe zou een eenzijdig ontwapend Israël of een Israël dat niet naar

de wapens had gegrepen, er nu hebben uitgezien? De dreigementen, die zijn geuit, de mobilisatie van Egypte, laten geen twijfel.”

Dat is de kern waar het om gaat. Zonder krachtige bewapening en stelselmatige oefening zou Israël van de aardbodem zijn verdwenen. En zonder de inspanning van Amerika en zijn NAVO-bondgenoten (waartoe ook Nederland behoort) zouden president Johnson en het Westen niet op voet van gelijkheid met de Sowjet-heersers kunnen spreken, doch met handen en voeten aan hun chauvinistische en politieke verlangens gebonden zijn. Van een vrije westelijke wereld zou dan geen sprake meer zijn.

Het bewijs van dit laatste is natuurlijk niet te leveren. Dr. Van der Lek weet zelf ook wel dat men het concrete bewijs, dat iets zich op bepaalde wijze zou hebben voltrokken wanneer de omstandigheden geheel anders zouden zijn dan ze in werkelijkheid zijn, nooit op tafel kan leggen.

Gelukkig m.i. is de overgrote meerderheid van ons volk er echter nog altijd stellig van overtuigd dat onze defensie, ingepast in die van een groter geheel, een absolute noodzakelijkheid is om onze nationale en onze democratische vrijheden te behouden.

A. W. ABSPOEL

• VPRO-VO (I)

Naar mijn mening moet de VVD geen kritiek oefenen op de VPRO, zoals dat gebeurde in het weekblad van 7 juli.

Met het eerste gedeelte van VPRO-VO kan ik het eens zijn. Waarom echter aanmerking te maken op genoemde omroepvereniging als zij probeert de jonge mensen te begrijpen en aan het woord te laten?

VVD-ers zijn altijd de steunpilaren geweest van de VPRO en omgekeerd. „Zwolle” heeft geleerd de jeugd te

MASSIEF KARTONNEN

DOZEN

★

voor export en binnenlands gebruik

★

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. FREE & CO.

H.W. STRAAT 20 - 22,
OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel.nr. 0 59 79 - 22 33
Tx. nr. 53251.

VRIJE PERS

(Vervolg van pagina 6)

de zaak zelf betreft, maar bijvoorbeeld alleen de hier bedoelde clausule, dan is het duidelijk, dat eisers daar geen belang bij hebben dat het ontvangen van een dwangsom zou rechtvaardigen, gesteld al, dat de dwangsom ook op die vreemde clausule betrekking zou hebben (wat niet duidelijk lijkt).

Uit onze overpeinzingen blijkt intussen wel, hoe krom de zaak in elkaar zit. Naar de letter genomen is de clausule in lijnrechte strijd met de persvrijheid. Zij zou nooit in een vonnis hebben mogen staan. Maar nogmaals: de clausule zal in het niets verdwijnen, als het hele publikatiebevel wegens gebrek aan steun in de wet wordt vernietigd. En dan hoeven we er verder niet over te filosoferen. Behalve dan, dat de herinnering kan blijven bestaan aan iets wat een aberratie mag worden genoemd, en aberratie, die, naar wij hopen, aan niets anders dan de warmte moet worden toegeschreven.”

Veroordeelden

(Vervolg van pagina 1)

voerd en of hier — in dit speciale geval — geen sprake is van klasse-justitie. Het is te vroeg daarover een weloverwogen oordeel te geven. Daartoe moet men eerst beschikken over het antwoord op een aantal vragen, zoals er juist deze week door het liberale Tweede Kamerlid H. Wiegels zijn gesteld (de tekst van deze vragen treft men op pag. 1 van dit blad aan).

De heer Geurtsen acht in dit verband nog de opmerking op zijn plaats, dat het een onbevredigende situatie is, die nadere studie behoeft, dat de instantie die iemand tot het ondergaan van een bepaalde straf veroordeeld heeft, niet gekend wordt in de wijze waarop die straf ten uitvoer wordt gelegd. Ter terechtzitting immers komt men tot een zo objectief mogelijk oordeel waarbij de officier van justitie, de advocaat en de rechter ieder hun rol spelen. Het is onbevredigend dat een aldus tot stand gekomen vonnis in feite de mist in kan gaan.

Onbegrijpelijk

De ontsnapping van vier mannen uit de Scheveningse gevangenis — één van de best bewaakte gevangenis in ons land — vindt mr. Geurtsen ronduit onbegrijpelijk. „Eens te meer blijkt hieruit dat je kunt proberen het bewakingssysteem zo waterdicht mogelijk te maken, maar dat de menselijke geest inventief genoeg is om dat systeem toch te doorbreken.”

Maar ook hier speelt mede het vraagstuk van de therapie voor geestelijk gestoorde misdadigers. Men kan zich afvragen of de „persoonlijke benadering” niet te ver gaat. Ten slotte is het onaanvaardbaar dat iemand die dagen in een bos met een knuppel heeft rondgezworven op zoek naar een slachtoffer, makkelijk de kans krijgt om te ontsnappen. De controle dient verscherpt te worden, zeker op het punt van de mogelijkheid voor gedetineerden om in het bezit te komen van agressie- en ontsnappingsmiddelen. Waar hebben de gedetineerden in Scheveningen het touw met haak, dat hun zulke goede diensten heeft bewezen, vandaan kunnen halen? Hoe hebben zij het gereedschap gekregen om de spijlen van het wc-raampje door te zagen? En hoe is de verpleegde in De Kruisberg aan een mes kunnen komen?

„Dit zijn zo maar een paar vragen. Er wil niet mee gezegd zijn dat er ergens door iemand fouten zijn gemaakt. Maar het is toch te hopen dat mede door het antwoord op dit soort vragen een effectievere controle verkregen wordt,” aldus mr. Geurtsen.

Is de NRC de krant voor een heer van stand?

Wij geven dagelijks de merkwaardige belevenissen prijs van een van de laatste heren van stand: heer O.B. Bommel.

Toch wordt de NRC niet gemaakt met het oog op heren van stand alléén. En ook niet uitsluitend met het oog op enige andere sociale categorie.

De NRC wordt gemaakt voor een open trant van denken. Voor mensen die van het pertinente zwart/wit niet willen weten. Die integendeel graag speuren naar het gelijk tussen welles en nietes.

De NRC wordt gemaakt voor mensen die zich niet al te zeer inlaten met het klein gedoe. Maar die afstand nemen. Zij appreciëren het gevoel voor proporties dat de NRC in haar berichtgeving, haar commentaar en haar opmaak kenmerkt.

De NRC is goed geïnformeerd. Geeft veel feiten. Zo bondig mogelijk geformuleerd. De NRC is sterk betrokken bij wat er in de wereld omgaat. Maar is nooit opgewonden. En dat is goed, in een wereld waar het aan spanningen niet mankeert.

Mogen wij u uitnodigen een proefabonnement te nemen?

Coupon

Ik wil ervaren wat het betekent een genuanceerde krant te lezen. Stuur mij 3 weken de NRC voor de kennismakingsprijs van f 1.25.

Naam: _____

Adres: _____

Plaats: _____

Coupon in open envelop gefrankeerd met 12 cts zenden aan: NRC N.V., Postbus 824, Rotterdam. Of bel (010) 111000 toestel 187.

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
 RESERVERING (02943) 1576

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

*

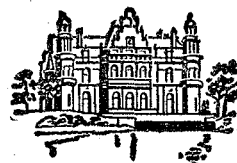
alle kamers met privé bad en douche

*

nieuw Restaurant en nieuwe Lounge-Bar

*

(geheel airconditioned)

KASTEEL OUD-WASSENAAR
HOTEL - RESTAURANT

Vijf minuten van DEN HAAG, te bereiken via autoweg naar Amsterdam, afbuigen tegenover Dierenpark Wassenaar.

In magnifiek park gelegen hotel met alle moderne comfort. Salons voor speciale diners, recepties, cocktailparties, vergaderingen, etc.

GEEN PARKEERPROBLEMEN!

Telefoon 01751-9045

waar de gast ^koning is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
 EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

Verzorgde tafel, in het mooiste rivierhotel van Nederland, omringd door het steeds wisselende décor van de wereldhaven Rotterdam.

Maasboulevard 15,
 Vlaardingen
 Telefoon (01898) 54 41
 (010) 11 81 19

Delta Hotel Vlaardingen

De
 schouwburg
 van de
 wereld
 scheepvaart

betanote

OISTERWIJK N.-B.

Hotel de Zwaan, annex Rotisserie „Le Prince de Galles”

telefoon 04242 - 2109

Voornaamste huis ter plaatse.
 Kamers met privé douche en toilet.
 Restaurant van bijzondere klasse.
 Gezellige terrassen.
 Ruime parkeergelegenheid.
 Prospectus op aanvraag.

J. A. M. Couwenberg, prop.
 Chevalier du Tastevin
 Membre de la chaîne des rotisseurs.

Hotel Restaurant Barendsma

HEEZE (NOORD-BRABANT) 04994-1385

Gelegen in het hart van de Kempen. Hotel Restaurant van bijzondere klasse. Ideaal voor het houden van uw vergaderingen, conferenties etc.

Onbepaalde parkeergelegenheid.

Voor- en achterterras met uitzicht op tuin.

Kamers met privé-douche en toilet.

Garage aan huis. Zeer goed verzorgde keuken en sfeervol restaurant.

Vrijheid en democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 924

VRIJDAG 4 AUGUSTUS 1967

In het najaar politieke samenwerking op de proef

Het kabinet-De Jong is bij zijn start — zo bracht Het Vaderland dezer dagen in herinnering — nu niet bepaald gekwalificeerd als een club van (uitsluitend) zwaargewichten.

Edoch, het kabinet is nog nauwelijks ingewerkt, of menige opposant van deze liberaal-confessionele regeringsploeg moet toegeven, dat het team het „eigenlijk nog zo gek niet doet”. Zelfs de noit zwak geachte ministers blijken in de — nog korte — praktijk erg mee te vallen.

Voor de oppositie is er, naar het blad dus moest vaststellen, tot dusverre weinig aardigheid te beleven geweest, maar: de tegenstanders van het kabinet kijken nu verlangend uit naar de nieuwe begroting, waarin zij aanknopingspunten hopen te vinden voor politieke acties. De dure erfenis, die het kabinet-Cals heeft nagelaten, geeft helaas wel steun aan de verwachting, dat er een weinig populaire begroting uit de bus komt.

De uitgavenpolitiek van Cals-Vondeling, zo merkt het Haagse liberale blad op, werkt nog zo lang na, dat er pijnlijke maatregelen nodig zijn om het huishoudboekje van de staat op de derde dinsdag van september op een financieel verantwoorde manier te kunnen presenteren. Dat het nieuwe kabinet gedwongen is tot minder plezierige ingrepen, mag voor de oppositie aanleiding zijn nog eens dankbaar aan het kabinet-Cals terug te denken.

WONINGWETWONINGEN

Met Het Vaderland verwachten ook wij niet dat de rode fracties in de Kamers het de kiezer op deze manier zullen voorzetten. Zij zullen hem trachten wijs te maken, dat alle narigheid te wijten is aan de „rechtse” signatuur van dit kabinet, dat „luchthartig heendartelt over de belangen van de werknemers”.

In de gedachtengang van de oppositie moet het dus inderdaad wel een geschenk van de hemel zijn, dat dit kabinet de woningwetbouw wil inkrimpen ten gunste van de minder zwaar gesubsidieerde premiewoningen. De bouw van een zo groot mogelijk aantal woningwetwoningen is immers al twintig jaar lang ten tonele gevoerd als een van de belangrijkste toetsstenen voor een „sociaal-bewogen” politiek.

Het Vaderland voegde daar tot slot nog aan toe, dat het voor de critici wel goed zou zijn te beseffen dat onze sterk gesubsidieerde en gereguleerde woningbouw Nederland tot het West-europese land met de grootste woningnood heeft gemaakt. Terwijl de welvaart met

sprongen omhoog is gegaan en de werknemers zich hun alleszins gegunde televisietoestellen, auto's en buitenlandse reizen kunnen permitteren, knarsetanden de meeste linkse politici nog steeds over elke gulden huurverhoging.

Deze politiek heeft er toe geleid dat vele werknemers naar België zijn verhuisd, waar de huren wel hoger zijn, maar waar men geen jaren op een wachtlijst hoeft te staan om een eigen dak boven het hoofd te krijgen.

Zoals men inmiddels heeft kunnen lezen, houdt het kabinet-De Jong wel-

Een dag nadat de heer Abspoel bijgaand artikel schreef, werd bekend dat minister Schut heeft besloten in een groot aantal gemeenten in het noorden, oosten en zuiden van het land de kunstmatige huurmarkt op te heffen.

Wij verheugen ons erover dat ook deze ferme stap thans wordt gezet naar normaler en gezonder verhoudingen, waarvoor de situatie in deze gemeenten kennelijk rijp is. Minister Bogaers had hiertoe trouwens reeds de voorbereidingen getroffen.

iswaar vast aan een bouwprogramma van 125.000 woningen voor 1968, maar wil het waar dat mogelijk is woningwetwoningen vervangen door premiebouw in de huursector, vrije bouw en het eigen woningbezit.

Zonder dat de werkgelegenheid daardoor vermindert, zal het rijk op deze wijze dus minder geld behoeven te steken in de financiering van de woningbouw.

Terecht, naar wij menen, is de regering op grond van ervaringen van de laatste tijd van oordeel dat er zowel in de sector van de gesubsidieerde particuliere bouw als in de geheel ongesubsidieerde vrije sector grotere animo bestaat.

Het is verheugend dat hier een weg wordt ingeslagen, die ook geheel ligt in de lijn van hetgeen in ons verkiezingsprogramma op dit punt werd aangegeven.

NIET GEMAKKELIJK

Men make zich echter geen illusie, dat het op het politieke vlak gemakkelijk zal gaan. Het is nog niet eens zo lang geleden, dat er door de aanvaarde anti-rev. motie-Van Eibergen een kabinetserisis over 5000 woningwetwoningen ontstond.

Juist nu het z.g. „radicalisme” zich in verschillende partijen zo teweert stelt, lijkt het niet moeilijk te verwachten dat de kwestie van de woningbouw dankbaar zal worden aangegrepen om op zuiver politieke gronden aan de druk van de linkervleugels in de eigen partij te voldoen.

Het zal, naar verwacht kan worden, vooral op dit punt zijn dat in het komende politiek waarschijnlijk nogal geladen najaar de wil tot werkelijke samenwerking van de fracties, waar het kabinet-De Jong op steunt, zal moeten blijken.

A. W. ABSPOEL

P.R.I.K.K.E.L.S

● Hoofdartikel in De Tijd: „Nieuw Links, de groep jongeren uit de Partij van de Arbeid, die hun leiders het leven zuur maken door de oude koeien van het marxisme uit de ietwat troebel geworden sloot van de socialistische doctrine te vissen, meent Nederland op het rechte spoor te brengen met een héél oud kadaver: de nationalisatie van de banken”.

● Uit een Parool-interview met prof. dr. I. J. Brugmans: „We zijn een beetje provinciaal in Nederland. Ik stoot me daar wel eens aan, als ik ons land vergelijk met bijvoorbeeld Amerika of het vroegere Nederlands-Indië. We zijn op ons best als we iets met de zeevaart hebben te maken. Maar de meeste Nederlanders gedragen zich en kibbelen als mensen die bij elkaar inwonen — we wonen eigenlijk allemaal bij elkaar in”.

● Uit: Jongeren Voorop, het orgaan van de JOKVP: „De heren Boukema (AR), Lammers (PvdA en IKOR), Bruggeman (PSP) en Spil (KVP) hebben in een aantal radio-programma's gesproken over een mogelijke linkse concentratie in de Nederlandse politiek. Als resultaat hiervan werd een korte beginselverklaring opgesteld, die in een groots-opgezette teach-in ten doop werd gehouden. Op deze bijeenkomst is het steriele van deze opzet afdoende aangetoond. Bij nader inzien bleken de heren het helemaal niet met elkaar eens te zijn en dat was geen wonder”.

● Mevrouw Samkalden in een interview over de kwestie Boudewijn H.: „Het is een misselijke rel. Ik geloof niet dat hij meer kansen heeft dan een ander. Van hem komt alleen alles in de krant”.

● Inzender in De Tijd: „In Zwolle heeft D'66 een groot succes geboekt. Niet dat dit zoveel heeft te betekenen. Elke nieuwe groepering, die op de juiste wijze de nodige tamtam maakt, krijgt wel een zekere aanhang. Het is net als met een nieuw loonsysteem. Als het oude vastgelopen is, omdat er geen „muziek” meer inzit, dan probeert men wat anders. Dat wordt met gejuich binnen gehaald, er komt weer wat beweging, totdat ook dit vastloopt”.

VAKANTIES

In verband met de vakanties zal ons weekblad in de zomermaanden slechts om de veertien dagen verschijnen. Het volgende nummer van Vrijheid en Democratie zult u daarom niet volgen de week, maar op 18 augustus in de bus vinden.

- Pag. 3: Tragiek van loonpolitiek
- Pag. 5: Rassenonlusten
- Pag. 7: Van Riel over Israël en Vietnam

DE economische situatie in Duitsland toont enige gelijkenis met die van ons land. Er is daar een zekere recessie waar te nemen. De werkloosheid — evenals te onzent een verschijnsel, dat al meer dan 6 jaar verstek had laten gaan, — is het afgelopen jaar toegenomen. Eind mei bedroeg het werkloosheidspercentage 2,1 pct. van de in loondienst zijnde beroepsbevolking. Het is wel per eind juni wat gedaald — tot 1,9 pct. — maar er waren toch nog 400.000 werklozen geregistreerd, tegen slechts 100.000 eind juni 1966.

Een verschil in de stagnerende economische situatie in Duitsland en in ons land is de teruggang van de binnenlandse vraag. Deze loopt daar al sedert een jaar terug; in ons land valt van een consumptiebeperking nog weinig te bespeuren. De omzetten in de detailhandel waren in mei volgens het vorige maand verschenen overzicht van het Duitse ministerie van economische zaken 1,3 pct. lager dan in mei 1966.

De regering heeft, zoals bekend, een „Eventualhaushalt” ingesteld, men zou kunnen zeggen een bijzondere begroting, waarop eerst DM 2,5 miljard is uitgetrokken voor financiering van openbare werken, welk bedrag later nog met een tweede tranche is verhoogd tot DM 5,2 miljard. Wij kunnen hier ook een parallel zien met de politiek van onze regering: deze heeft immers al viermaal 100 miljoen uitgetrokken ter bevordering van werkgelegenheid. Evenals de Duitse regering tracht zij daarnaast de in de laatste jaren torenhoog gestegen gewone staatsuitgaven voor 1968 en volgende jaren in te krimpen. Er zijn natuurlijk tal van technische verschillen aan te wijzen tussen de Duitse en de Nederlandse methode om de recessie te bestrijden, maar in principe is de overeenkomst groot.

De Duitse bondskanselier Kiesinger heeft in een radio- en tv-uitzending over de besluiten van de regering tot sanering van de bondsfinanciën en tot verbetering van de conjunctuur o.a. gezegd: De Bond bevindt zich in de positie van een huisvader, die er op rekent, dat zijn inkomen elk jaar met een zeker percentage zal stijgen en daarom veel op afbetaling heeft gekocht en contracten gesloten die hij nu, omdat hij zich wat zijn toekomstige inkomsten betreft, heeft vergist, niet meer na kan komen. „Hij zal dus gedwongen zijn weer orde op zijn huishouding te stellen.”

Die orde meent de Duitse regering te vinden door DM 5,3 miljard te bezuinigen en DM 1,2 miljard nieuwe belastingen te heffen.

RECESSIE

Wat de „tweeling-begroting” betreft, waarschuwde Kiesinger voor al te grote verwachtingen: De staat bezit geen toevalligheden om een recessie te doen verdwijnen, zei hij. Hetzelfde betoogt de socialistische minister van economische zaken, prof. Schiller, in een artikel in de Schw. Handels Ztg van de vorige week: De conjuncturele tegenmaatregelen hebben weliswaar een crisissachtige ontwikkeling verhinderd maar voor een snelle correctie van de neerwaartse lijn was het proces van de conjuncturele afzwakking eind 1966 al te ver voortgeschreden, aldus Schiller.

Hij hoopt verder dat de getroffen maatregelen het invoer-deficit van de handelsbalans zullen doen verdwijnen. Hij voegde hieraan toe, dat de Bondsregering alles doet om te verhinderen dat de ontwikkeling van de Duitse buitenlandse handel een bron van gevaar van een „geëxporteerde recessie” zou worden voor de economie van onze partnerlanden. The Economist heeft kort geleden op dit gevaar gewezen.

Wat de regering op dit punt doet zei minister Schiller verder niet maar het

DUITSE SPIEGEL

is duidelijk dat de pogingen om het tekort op de handelsbalans te verminderen slechts kunnen resulteren in een vermindering van de import aangezien de wereldconjunctuur op het ogenblik niet toelaat de betaalde export krachtig te vergroten. Verschillende belangrijke landen verkeren al min of meer in dezelfde positie als Duitsland (Engeland!) en doen daarom ook moeite de import te beperken en de export te stimuleren.

Deze politiek doet denken aan de economische afsluitings- en zelfgenoegzaamheidspolitiek van de jaren '30 en moet soortgelijke gevolgen hebben: vermindering van de wereldhandel. Men sprak toen van „geëxporteerde werkloosheid”. Im- en export van onwenselijke ontwikkelingen lijkt, niettegenstaande de steeds voortschrijdende internationale samenwerking, lang niet verdwenen. Wij kennen reeds geïmporteerde inflatie; de hemel beware ons voor een im- en exportpolitiek, die slechts desintegratie kan brengen!

Voor ons land, welks voornaamste

handelspartner West-Duitsland is, zou een dergelijke politiek funeste gevolgen hebben. Onze regering volgt met grote belangstelling de economische ontwikkeling in de Bondsrepubliek. Waarschijnlijk ook met een zekere bezorgdheid, want wanneer de Duitse economie niest, lopen wij kans op longontsteking. Alle goede maatregelen van de regering ten spijt zouden wij immers in de eerste plaats de klappen van de teruggang van de Duitse economie te dragen krijgen, niet alleen wat onze goederenexport betreft, maar ook onze havens en onze verkeerssector.

Dit alles klemmt te meer daar ons land wat prijsstijging betreft met landen als Denemarken, Zweden en Spanje aan de spits staat: de waardedaling van de gulden heeft in de afgelopen tien jaar gemiddeld 3,4 pct. bedragen tegen die van de DM 2,3 pct. Van 1965 op 1966 is het verschil nog groter: 5,6 pct. voor de gulden en 3,4 pct. voor de DM.

Het benauwende daarbij is, dat, terwijl in Duitsland de loonstijging vrijwel tot stilstand is gekomen (in de staalindustrie hebben de vakbonden afgezien van de contractueel vastgelegde loonsverhoging; hier en daar worden zelfs loondalingen gemeld), in Nederland de vakbonden nog maar weinig besef tonen van het ernstige gevaar dat onze economie thans reeds door te hoge produktiekosten bedreigt.

De economische groei toont op het ogenblik in verschillende landen stagnatie. In ons land wordt voor 1967 geen sterker groei verwacht dan 2½ pct. (1966: 4,7; 1965 9,3). In Duitsland rekent men nog op 3 pct., maar de investeringen in de industrie dalen 12 pct. Uit de statistische gegevens is niet af te leiden, dat in de herfst van dit jaar of de eerste helft van 1968 de opleving, waarop men hoopt, zal plaatshebben, tenzij de Duitse „Ankurbelungspolitiek” slaagt.

Duitsland is ons wat de conjunctuur betreft, een stapje voor: de recessie trad daar eerder in dan in ons land; de regering-Kiesinger kwam reeds in december 1966 aan het bewind en heeft dus al meer tijd gehad om haar economische politiek voor te bereiden dan ons kabinet-De Jong. De Duitse politiek is dus min of meer een spiegel voor ons land. Hopelijk zal zij voor ons land geen recessie exporteren. J. VAN GALEN

MASSIEF KARTONNEN

DOZEN

★
voor export en
binnenlands
gebruik

★

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. FREE & CO.

H.W. STRAAT 20 - 22,
OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel. nr. 0 59 79 - 22 33
Tx. nr. 53251.

HOEVEERANCIERS
VAN H.M. DE KONINGIN

een oude naam voor goede wijn

F. ONNES & ZOON
WUNHANDEL - ANNO 1876 - GRONINGEN

l'Aigle d'Or - een 'goudgerand' restaurant

Na een lunch of diner in dit befaamde restaurant met zijn voorname distinctie en zo apart interieur (o.a. eigen „Hof"-vijver) zult U altijd de overtuiging hebben, dat U daarmee een uitstekende belegging gedaan hebt.

TERMINUS GARAGE

Breng Uw auto in de Terminus garage, direct naast Grand Hotel Terminus, waar U hem desgewenst een service- en/of wasbeurt kunt laten geven.

Ontdek zelf, wat een goede belegging het is gast te zijn in

Restaurant l'Aigle d'Or

annex
American Bar

van

GRAND HOTEL TERMINUS

Stationsweg 80 - Den Haag
Tel. (070) 18 43 00*
(ook voor tafelfreserveringen)

De vorige week

DE vorige week, lezers, is er weer iets interessants gebeurd, waarvan u waarschijnlijk niet in de gaten hebt gehad dat het interessant was, eenvoudig doordat de reactionaire pers er over heeft gezweven en de revolutionaire pers er niet gespist op is geweest. Ik doel hier op een facet van de opening van de nieuwe 3P-raffinaderij in Europoort, dat weinig of geen aandacht heeft gekregen.

Natuurlijk hebt u gelezen over de enorme capaciteit van die moderne raffinaderij en mogelijk is zelfs via uw krant de geur van ruwe olie tot u doorgedrongen. Wellicht hebt u ook nog gehoord dat de opening werd verricht door minister Luns en dat die vervolgens een cheque van f 100.000 in ontvangst mocht nemen. Maar hebt u dat nieuws wel tot in zijn oorsprong (een oliebron) verwerkt? Weet u precies wat het geval is geweest?

Het geval is geweest, dat ze bij BP, tegen de tijd dat de raffinaderij bijna een raffinaderij was, zich de vraag stelden: Door wie zullen we dat ding eens laten openen?

Toen sprak de jongste functionaris van de afdeling Public Relations van de BP: „Laten we het de minister van economische zaken vragen.” Dat klonk erg mooi en ook erg toepasselijk, maar wie was zo gauw de huidige minister van economische zaken? Niemand bij BP, die het wist. En toen overde een andere PR-man het lumineuze idee: „Minister Luns die moeten we nemen, die staat bij elk populariteitsonderzoek boven aan de lijst.”

Nu kun je wel eenvoudig zeggen „Die moeten we nemen,” maar te nemen valt er natuurlijk niets. Zijne Excellentie dient voorzichtig te worden gepolst en vervolgens zeer beleefd te worden gevraagd. En hij kost geld, veel geld.

„Hoeveel kunnen we hem bieden?” was de vraag waarmee men zich tot de BP-kassier wendde. „Waarmee neemt hij genoegen?” zo luidde diens wedervraag. En aangezien het antwoord op de debetzijde bleef staan, ging men snuffelen in oude kranten, om te zien of minister Luns wel eens eerder wat geopend had en wat hij toen daarvoor had gebeurd. Heel snel bleek, dat de minister inderdaad zeer vaak de schaar, de drukknop en andere originele gebruiksvoorwerpen had gehanteerd, maar de prijs van Z.E. stond in geen der knipsels vermeld.

Toen stuitte diezelfde jongste BP-PR-functionaris op een archiefbericht dat handelde over een ton van Luns voor de slachtoffers van de apartheid in Zuid-Afrika. „Laten we hem die ton teruggeven. Misschien heeft hij er spijt van. Bovendien kan hij dan zonder zorgen met vakantie,” zo werd geopperd.

En zo is geschied. Minister Luns opende de raffinaderij en kreeg zijn cheque van f 100.000. Dat geld was bestemd „voor een door de minister nader vast te stellen doel”, zoals de kranten braaf dezelfde of de volgende dag (welke krant leest u?) meldden. Maar verwacht u nu dat u over enkele maanden zult lezen: „Minister Luns schenkt ton aan kolenhandelaren” (die op hete kolen zitten, doordat het oliegebruik zo sterk is toegenomen en de vraag naar kolen even sterk is gedaald, mede ten gevolge van de situatie in andere EGKS-landen en de toestand op de wereldmarkt en de zachte winters van de laatste jaren en de strenge zomer van thans)? Dacht u dat?

Minister Luns is twee dagen na de opening van de raffinaderij op vakantie gegaan (niet met, maar op, zoals dat bij de KVP heet). Bij zijn vertrek (met echtgenote, met strohoed) van Schiphol wist hij zeer bekwaam de aandacht af te leiden van de vraag „Wie zal dat betalen?” door enige snedige en houtsnijdende opmerkingen te maken over de opruiende taal die de bejaarde heer de Gaulle in Canada had gebezigd.

Die heeft zijn reis voortijdig moeten afbreken. Maar ja, die heeft ook geen raffinaderij van de BP mogen openen. WILLEM

Vrijheid en Democratie

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonneementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonneementen toestel 249, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:

Ph. C. la Chapelle jr.
Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B
te Amsterdam-C.

De tragiek van onze loonpolitiek

POTVERTEREN GELDT NOG STEEDS ALS HOOGSTE WIJSHEID

HET socialistische NVV heeft dezer dagen de loonknuppel weer eens in het hoenderhok van onze nationale economie geworpen, waardoor opnieuw het nodige tumult is ontstaan. Nu is dat op zichzelf geen nieuws, aangezien de naoorlogse loonpolitiek in ons land zich steeds heeft gekenmerkt door agitatie en onrust. Gezien de krappe arbeidsmarkt, voelde de vakbeweging zich tot dusver sterk en werden op den duur eisen gesteld (en helaas ook ingewilligd) die, naar de praktijk duidelijk heeft uitgewezen, noch heilzaam waren voor onze nationale economische huishouding als geheel, noch voor de werknemers, die men hardnekkig in de sfeer bleef opvoeden, dat men ongestraft kon doorgaan met het slachten van de kip, die de gouden eieren legt.

Het was een ongelijke en overtrokken machtsstrijd, die meer werd bepaald door materiële en conjuncturele aspecten dan door de wil ons land, vooral ook

In memoriam

Op 27 juni jl. is in de ouderdom van 90 jaar te Leeuwarden overleden mevrouw H. C. Buisman-Blok Wybrandi, oud-wethoudster van Onderwijs. Haar gezondheid liet de laatste jaren al veel te wensen over.

Mevrouw Buisman deed in 1919 in het prille begin van het vrouwenkiesrecht als eerste vrouw haar intrede in de Leeuwarder gemeenteraad voor de Vrijzinnig Democratische Bond. Zij werd in 1938 wethoudster van Onderwijs, welke functie zij ruim één jaar vervulde.

Zij was van vele verenigingen voorzitter of bestuurslid, o.a. was zij oprichter en vele jaren presidente van het Algemeen Vrouwencomité Tot Opbouw. Als eerste vrouw ontving mevrouw Buisman op haar zeventigste verjaardag de erpenning van de stad Leeuwarden. Haar verdiensten werden gehonoreerd met haar benoeming tot ridder in de orde van Oranje Nassau.

Wij zullen ons mevrouw Buisman blijven herinneren als een zeer bijzondere vrouw, die velen van ons tot voorbeeld was.

E. G. A. WICHERS-BRONS

Eén op één

Het zitten op een terrasje met een krant was voor wijlen mr. E. Elias het toppunt van de vrijheid. Hij kon dan, na geflaneerd te hebben, genieten of klagen over de kwaliteit van de koffie en zo eens babbelen met hen, die ook op het terrasje zaten of die toevallig langs kwamen en die hij kende.

In vrijheid klagen, in vrijheid waardeeren, in vrijheid kritiek leveren, in vrijheid meewerken, dat zijn de voordelen van een maatschappij die doordrenkt is van de liberale gedachte. Maar die maatschappij blijft niet automatisch zo. Als men wil dat die liberale gedachte krachtig is, dan moet de stootroep, die haar uitdraagt, zo sterk mogelijk zijn. Die liberale stootroep is in ons land de VVD. Wil de invloed van de VVD groot blijven, dan moet in deze tijd, waarin het getal zo'n sterke rol speelt, het leidental aanzienlijk uitgebreid worden. En daaraan kan men meewerken door ieder voor zich één nieuw lid aan te brengen in de actie „Eén op één“!

D. W. DETTMELJER

internationaal gezien, in economisch opzicht een stevige positie te verzekeren. Geleidelijk aan kwam daarna de ommekeer. Onze exportpositie verslechterde, het spook van de werkloosheid, al was die dan ook voor een groot deel van structurele aard, stak de kop weer op en men kwam, populair gezegd, met de gebakken peren te zitten, waarvoor velen van te voren helaas tevergeefs hadden gewaarschuwd. De bordjes waren verhangen. De onderhandelingspositie van de werknemers werd minder gunstig en er waren duidelijk tekenen, die er op wezen, dat men van vakverenigingszijde bereid was de nodige matigheid te betrachten.

WATER IN DE WIJN

DIT bleek onlangs onder meer duidelijk uit een opvallende rede van de heer C. A. Bakker, secretaris van het Christelijk Nationaal Vakverbond, welke hij in Arnhem uitsprak tijdens de algemene vergadering van de Christelijke Bedrijfsbond voor de Metaalnijverheid en de Elektronische Industrie (CMB). „Het eerste uitgangspunt bij het loon gesprek voor 1968 zal,” zo zei de heer Bakker, „dienen te zijn, dat de loonstijging in de buurt van de produktiviteitsstijging moet blijven. Ernstige overschrijding van die grens is onder de huidige omstandigheden ongewenst en kan in strijd zijn met ons aller belang. Meer nog dan een jaar geleden,” zo betoogde hij verder, „zal de nadruk bij de loonpolitiek moeten worden gelegd op de noodzaak om te sparen, om geld over te houden voor de investeringen, die nodig zijn om werkgelegenheid te scheppen. Er zijn honderden miljoenen nodig, zowel voor de overheid als voor het bedrijfsleven. En die honderden miljoenen moeten er komen. Dit betekent,” aldus nog steeds de heer Bakker, „dat de bedrijven in staat moeten worden gesteld om meer winst te maken. Wanneer we waar willen maken, dat de werkgelegenheid voorop staat, zal dat ook moeten blijken uit onze loonpolitiek.”

Dit waren inderdaad verstandige woorden, die, alweer helaas, veel te laat werden gesproken. Maar goed, ook hier was het spreekwoord van toepassing, dat ten halve gekeerd nog steeds beter is dan ten hele gedwaald.

De lijn van de gematigdheid van de vakbonden is evenwel verder door te trekken als men zich de woorden herinnert van de heer A. de Boon, vice-voorzitter van het NVV, die onlangs op een vergadering te Utrecht van de vakgroep zuivelbewerkeren van de Algemene Nederlandse Agrarische Bedrijfsbond verklaarde, dat hij ondanks een kentering ten goede in het tweede halfjaar van 1967 geen mogelijkheden zag voor loonsverhogingen. De beschikbare ruimte, zo zei hij, zal moeten worden gebruikt voor de bestrijding van de werkloosheid.

TE VROEG GEJUICHT

REDELIJK willen stroomt nu over „Redaarde,” zo dachten ook kennelijk de werkgevers, getuige de verklaring van de voorzitter van het Nederlands Katholiek Werkgevers Verbond, mr. P. M. H. van Boven, de de vorige maand letterlijk zei: „De huidige uitspraken van de kant van de vakbeweging over loonsverhogingen geven voor het loonoverleg van dit jaar een beter uitgangspunt dan het trommelvuur, waarmee de vakcentrales het loonoverleg gewoonlijk inleiden. Ik ben over de kans van slagen van de komende loononderhandelingen vrij optimistisch tengevolge van deze gematigde houding, die kennelijk is ingegeven door de tot voorzichtigheid manende economische situatie”.

Maar mr. Van Boven en velen van zijn collega-werkgevers hadden buiten de waard Kloos van het NVV gerekend, die via de verbondsorganen van het NVV weer zijn bekende sombere en wrevel-

ge (televisie)gezicht trok en het oude deuntje liet horen „dat (nu) 1968 wel één van de moeilijkste jaren voor de loonpolitiek zou worden”. Niettemin werd van NVV-zijde erkend, dat men met de loonkosten in 1968 wat voorzichtig moet zijn met het oog op de werkgelegenheid en de internationale concurrentiepositie. Doch anderzijds werd die voorzichtigheid weer om hals gebracht door de verklaring, dat er veel bezwaren bestaan (welke?) tegen het koppelen van de lonen aan de produktiviteit. Een dergelijke koppeling werd door het NVV zelfs „absurd” genoemd.

Inmiddels heeft het NVV ook de twee andere vakcentrales in zijn kielzog meegevoerd, hetgeen blijkt uit de gezamenlijke nota die aan de Stichting van de Arbeid is gestuurd, en waarvan de inhoud nagenoeg overeenkomt met die van het artikel, dat door de socialistische vakcentrale werd gepubliceerd.

De illusie, dat eindelijk in ons land het moment zou zijn aangebroken, dat de loonpolitiek zich volgens verantwoordelijke normen zou gaan ontwikkelen, is hiermee wel op een abrupte wijze de bodem ingeslagen.

INGESLIKTE WOORDEN

DE op een matiging aandringende woorden van de heer Bakker zijn kennelijk plotsklaps geheel weer vergeten, of erger nog: volkomen ingeslikt. Het standpunt door de vakcentrales ingenomen, komt neer op een verdere voortzetting van de looninflatie, die onvermijdelijk voert naar stijgende produktiekosten en hogere prijzen, waardoor de loonsverhoging geen enkele reële betekenis heeft en waardoor eveneens de werkgelegenheid, zomede onze exportpositie opnieuw wordt bedreigd. M.a.w. de vakcentrales gaan jaarlijkse loonsverhogingen als een economische wetmatigheid beschouwen, ongeacht de vraag of die verhogingen door het bedrijfsleven kunnen worden gedragen.

Men is en blijft ziende blind en horende doof voor het feit, dat de inflatie slechts zal kunnen worden bestreden door de lonen gelijke tred te doen houden met de produktiviteit. Dat daarbij zelfs wel eens een correctie in omgekeerde zin nodig zou kunnen zijn, komt uiteraard bij de vakbeweging helemaal niet aan bod, omdat zulks voor haar leden volkomen „onverkoopbaar” zou zijn.

De voorzitter van het NVV, de heer Kloos, ging dezer dagen voor de televisie zelfs nog een stapje verder door te betogen, dat er nu maar eens een minister van financiën moet zijn, die een extra tekort op de rijksbegroting durft te zetten. Er zijn, zo zei hij, tijden waarin de economische situatie van een land een groot tekort op de betalingsbalans noodzakelijk maken.

ABSURD

DIT is een even merkwaardige als gevaarlijke redenering, waaraan eveneens een uitgesproken eigenzinnigheid niet kan worden ontzegd. Immers, door ernstige overschrijdingen met betrekking tot de loonpolitiek in het verleden zijn wij in het slop van het heden geraakt. De rekening van het potverteren wordt door onze gemeenschap (ook en vooral door de werknemers) op de bodem van het roekeloze avontuur aangetroffen. Deze politiek is met name door de heer Kloos, ondanks vele waarschuwingen, door dik en dun verdedigd en nu ook hij eindelijk ziet, dat het misloopt, wrapt hij zich onverdroten op als pleitbezorger voor begrotingstekorten, een middel, dat nog erger is dan de kwaal.

Dit is de tragiek van onze loonpolitiek, waarvoor de uitdrukking „absurd” nog maar een zwak adjectief is.

G. STEMPPER

Bromsnor

★ ★ De Amstelveense politiecommissaris, de heer J. P. A. J. van den Bosch, heeft vorige week ter gelegenheid van zijn afscheid van zijn korps in verband met het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd, een nogal merkwuurige uitspraak gedaan. Sprekende over de bekende televisiefiguur Bromsnor, zei hij onder meer, dat „met dergelijke personages de politie permanent belachelijk wordt gemaakt. De politiemannen,” zo zei hij verder, „worden voorgesteld als een stelletje operetteachtige klanten zonder inzicht en intelligentie. De jeugd krijgt op die manier een beeld van de politie, dat in geen enkel opzicht klopt met de werkelijkheid. Dat kan later doorwerken.” Tot zover commissaris Bosch, van wie kan worden gezegd, dat hij er een opmerkelijke visie op na houdt.

Het is evenwel een andere zaak of die visie juist is, hetgeen wij meteen moeten betwijfelen. Wij zijn van oordeel, dat de commissaris deze hele zaak nogal overtrokken ziet en dat hij (ook de oudere) kinderziel niet op de juiste waarde weet te schatten. Men zou evengoed kunnen stellen, dat de misdaad wordt aangewakkerd door sprookjes als Roodkapje, Hans en Grietje etc.

Dat hij de zaak echter weer niet al te veel zwart-wit ziet blijkt als hij later verklaart, dat de veelal weinig ideale verhouding tussen politie en burgerij, mede moet worden geweten aan een gebrek aan goede voorlichting. Wij kunnen deze mening volledig onderschrijven en wij zijn het voorts met hem eens, dat de centrale overheid in dit opzicht een taak heeft. Hierbij zou de inschakeling van het massa-medium televisie baanbrekend werk kunnen verrichten. Te veel wordt de politieagent als een soort boeman gezien en te weinig worden de aspecten belicht van zijn dienstbaarheid in onze samenleving. Zonder daarbij te willen voorbijgaan aan het feit, dat ook van de zijde van de politie soms een verkeerde indruk wordt gewekt, lijkt het ons wenselijk dat met een doeltreffende voorlichting nu eens een begin wordt gemaakt. Wij doelen hier op een Bromsnor, niet in het karikaturale, maar als gezagsdrager in een samenleving, die hem te vaak en ten onrechte vijandig gezind is.

Uit balance

★ ★ Volgens een prognose van de Stichting Vakopleiding van de Automobielen, Motor-, Rijwiel-, en aanverwante bedrijven (VAM) te Voorschoten, zullen in 1975 naar schatting 3.250.000 personenauto's op de Nederlandse wegen rijden, hetgeen ongeveer één auto op vier inwoners betekent, uitgaande van een bevolking van dertien miljoen. Voor wat het onderhoud betreft, zal één automonteur dan jaarlijks 35 wagens „rijdende” moeten houden. Dit betekent, dat de garagebedrijven in ons land in dat jaar over circa 51.000 monteurs moeten kunnen beschikken (38.000 technische monteurs en 13.000 verkopers en toezichthoudend personeel).

Anders gezegd: in 1970 zal het Nederlandse wagenpark zijn uitgegroeid tot 2.500.000 auto's. Eén monteur zal dan 75 wagens per jaar hebben te verzorgen. De stijging van 60 tot 75 auto's per monteur staat evenwel in geen verhouding tot de sterke uitbreiding van het wagenpark in vijf jaar tijd (van anderhalf tot tweeënehalf miljoen). Indien ook deze prognose wordt bewaarheid, zullen in 1970 ongeveer 33.000 technische automonteurs nodig zijn en 11.000 ander personeel.

Dit zijn zeker cijfers, die tot nadenken stemmen en die wel in een schril daglicht komen te staan als men ze plaatst tegen de achtergrond van de te omvangrijke werkloosheid, die op het ogenblik in ons land heerst. Er blijkt duidelijk uit hoe immobiel onze arbeidsmarkt is, zomede de noodzaak hierin op zo kort mogelijke termijn verandering te brengen. In dit verband mag zeker het initiatief worden genoemd van de Bond van Garagehouders (BOVAG) die voorstelt werkloze metaalarbeiders te gaan omscholen tot automonteur. Verheugend is, dat dit initiatief reeds in de praktijk wordt uitgewerkt in de vorm van besprekingen, die op het ogenblik door de VAM en de BOVAG dienaangaande met het ministerie van sociale zaken worden gevoerd.

Bij het scheppen van nieuwe werkgelegenheid vormt de omscholing een belangrijk facet, waarop bij voortdurende aandacht zal moeten worden gevestigd.

De affaire-Verbist

ROTTERDAM is de laatste tijd vol geweest van rumoer over de positie van de heer P. Verbist, de directeur van het concert- en congresgebouw De Doelen. Ingewijden wisten al maandenlang dat er grote spanningen waren ingetreden in de betrekkingen tussen hem en het gemeentelijke ambtelijke apparaat. Spanningen die zich natuurlijk ook voelbaar hebben gemaakt in de kamer van de wethouder voor de kunstzaken. Een publikatie in het Algemeen Dagblad heeft de moeilijkheden medio juli in de volle openbaarheid gebracht. Daarna heeft de affaire het materiaal geleverd voor het ontstaan van een niet te stuiten stroom van geruchten, oncontroleerbare berichten en dikwijls eenzijdig gekleurde artikelen in de bladen.

Wethouder Reehorst heeft nog geprobeerd deze stroom te kanaliseren en tot rust te brengen. En wel door in een persconferentie, die door de heer Verbist werd bijgewoond, te verklaren dat de inderdaad gerezen moeilijkheden de directeur van De Doelen deden overwegen zijn ontslag in te dienen, maar dat van een conflictsituatie in de eigenlijke zin niet kon worden gesproken.

Achteraf is gebleken dat de wethouder daarmee welbewust een rijkelijk optimistische voorstelling van zaken heeft gegeven, ten dele omdat hij zich gebonden voelde aan een afspraak tot geheimhouding met de heer Verbist, ten dele omdat hij de laatste wilde behouden voor perspublicaties, die alleen maar in zijn nadeel zouden kunnen uitvallen.

De persconferentie heeft niet het beoogde effect gehad. De stroom geruchten, berichten en commentaren kwam niet tot rust. Hetgeen niet zo verwonderlijk was. Want in tegenstelling tot wethouder Reehorst liep de heer Verbist in het gezelschap van persmensen bepaald niet met een slot op de mond rond. Voor zover er op dat moment nog mogelijkheden bestonden om in het belang

van de heer Verbist op bemiddelingsposities aan te sturen, heeft de directeur van De Doelen door al zijn gepraat de eigen stellingen wel heel erg ondergraven.

In de vermoedelijk allermoeilijkste periode van zijn leven is de man het tegendeel van een bewonderenswaardige tacticus geweest.

Intussen zal het de lezers duidelijk zijn geworden dat deze geruchtmakende zaak onmogelijk uit de gemeenteraad kon blijven. Ten slotte immers is het de raad geweest die de heer Verbist tot directeur van De Doelen heeft benoemd, zo goed als het de raad is geweest die de heer Verbist samen met drs. W. Hofman de tweehoofdige directie van de dienst voor de gemeentelijke kunstgebouwen heeft laten vormen. Trouwens, het zal straks ook weer de raad zijn die met het aangekondigde ontslag van de heer Verbist wordt geconfronteerd.

Er zijn uiteraard nog wel meer redenen denkbaar waarom de raad belang bij een openbare behandeling van de affaire-Verbist begon te krijgen. Wij mogen het echter hierbij laten. Slechts hierop willen wij nog uitdrukkelijk de aandacht vestigen. Het staat vast dat wethouder Reehorst — alweer om de belangen van de heer Verbist niet meer te

schaden dan strikt noodzakelijk was — tegenover de gemeentelijke kunstcommissie dezelfde zwijgzaamheid heeft betracht als tegenover de journalisten. Met die zwijgzaamheid zijn de leden van de commissie, hoe zeer ook vervuld van begrip voor de beweegredenen van de wethouder, niet erg gelukkig geweest.

Men begrijpt dat hier voor de raad een extra aansporing lag om de zaak aan een samenspraak met het college te onderwerpen. Welnu, dat is dan geschied aan het einde van de laatste raadsvergadering, nadat de liberaal Van Leeuwen en het r.k. raadslid Couwenberg toestemming hadden gekregen voor een gezamenlijk te houden interpellatie.

Indachtig de diep-menselijke aspecten heeft de raad de affaire-Verbist met de meeste soberheid besproken. Hij heeft bovendien voor een gesprek op niveau gezorgd. Daarvoor mag hij aanspraak maken op ieders waardering.

Hieraan moet onmiddellijk worden toegevoegd dat de gedachtenwisseling voor de heer Verbist niet zo best is verlopen. Vast is komen te staan dat de directeur van De Doelen in zijn functie stellig kwaliteiten in het artistiek-programmatische vlak aan de dag heeft gelegd,

doch dat hij daartegenover op administratief-organisatorisch gebied ernstig is tekortgeschoten. En dan praten we nog maar niet over de communicatiestoornissen waarvoor hij verantwoordelijk is te achten.

Eensgezind was de raad dan ook van oordeel dat de heer Verbist niet te handhaven is. Zelfs voor een commissie van goede diensten zag hij geen taak meer weggelegd. Uiterlijk 1 januari a.s. zal de heer Verbist de gemeentelijke dienst verlaten. De heer Hofman, die nu al in het bijzonder is belast met de leiding over de Rotterdamse schouwburg, het Luxor theater en het Piccolo theater, zal dan zijn taak overnemen.

Toch wel jammer dat het zo gelopen is, vond de heer Van Leeuwen, doelende op de goede hoedanigheden van de heer Verbist. Hij vertolkte daarmee de algemene gevoelens van de raad. Er heeft zich in de heer Verbist een menselijk drama afgespeeld. Hoe zeer hij zichzelf ook in een onhoudbare positie heeft gemanoeuvreerd, de raad zag geen reden om hem voor de toekomst niet het beste toe te wensen. Ook dat valt in de Rotterdamse vroeden, wier geleerden door de vakanties wel erg waren gedund, hogelijk te waarderen.

Interpellatie

DE fractie van de Boerenpartij meende in de jongste Haagse raadsvergadering, dat de democratie werd aangeast, omdat haar een interpellatie-aanvraag werd geweigerd. Dat was een vrij ernstige beschuldiging, maar was ze juist? We geloven het niet. Waarom ging het? Drs. Haarman van de BP wilde b. en w. interpellieren over enkele HTM-aangelegenheden, omdat hij blijkbaar niet bevredigd was over het antwoord, dat het college hem had gegeven op eerder door hem gestelde schriftelijke vragen. Zo iets kan gebeuren en soms kan een interpellatie dan wel wenselijk zijn. In het onderhavige geval lag de situatie echter anders.

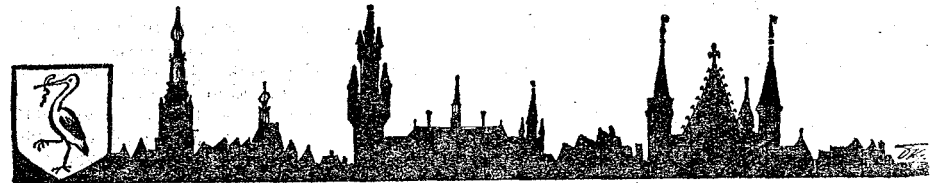
De gemeenteraad had in april jl. uitvoerig van gedachten gewisseld over het nieuwe tram- en busnet van ons openbaar vervoerbedrijf. Uit de raad kwam nogal wat kritiek en er werden ook wensen geuit. Aan deze wensen wilden b. en w. voor een deel wel tegemoetkomen met ingang van de winterdienstregeling. De raad was het er overigens over eens, dat de HTM tijd gelaten moest worden om na te gaan in hoeverre in het nieuwe net — op basis van het plan-Lehner — wijzigingen wenselijk zijn. Besloten werd het volgend jaar de situatie opnieuw in de raad te bespreken. Het waren deze overwegingen in de eerste plaats, die de gemeenteraad deden besluiten de gevraagde interpellatie niet toe te staan. Bovendien vonden sommige fractievoorzitters het onderwerp van de interpellatie-aanvraag niet „zwaar” genoeg.

Dit argument vonden we niet erg sterk. Wel konden we het eens zijn met de opvatting, dat, waar al in april besloten was de situatie over een jaar opnieuw onder ogen te zien, het nu niet de aangewezen tijd was over details een interpellatie te laten houden. Het verwijt van de BP-fractie was dan ook naar onze mening niet juist, maar de „boeren” zullen wel weer trachten er een slaatje uit te slaan. Succes bij bepaalde kiezers verzekerd.

Iets geheel anders is, dat het nieuwe lijnennet inderdaad wel voor enige verbetering vatbaar schijnt. Maar het komt ons juist voor, dat de leiding van de HTM tijd gelaten moet worden om dit te bestuderen.

JALOEZIE is geen beste eigenschap bij de mens. Niettemin zien we met enige jaloezie naar de totstandkoming van het zgn. plan Hoog Catharijne in

Utrecht, dat aan de omgeving van het Centraal Station in de Stichtse hoofdstad een geheel nieuw aanzien zal geven. Er zal daarvoor heel wat worden afgebroken en daarbij niet eens alleen maar krotwoningen e.d. Hoog Catharijne krijgt een zeer moderne allure, waarschijnlijk nog beter dan het nieuwe hart van Rotterdam. Het plan Hoog Catharijne gaat f 500 mln. (!) kosten; het zal bestaan uit 117.000 m² kantoren, 66.000 m² winkelbebouwing en warenhuis, 34.000 m² dienstruimten voor kantoren en winkels, 31.000 m² toonzalen, cafés, restaurants en vergaderzalen, 36.000 m²

woningen (ca. 300), 133.000 m² parkeergarage (5.000 auto's) en 70.000 m² expositie- en vergaderruimte voor de jaarbeurs. Voetgangers krijgen ca. vijf meter boven de verkeerswegen een eigen domein.

Vanwaar nu onze jaloezie? Hoog Catharijne is namelijk niet alleen maar een plan, maar er wordt al daadwerkelijk aan gewerkt. Het plan is enkele jaren geleden geboren uit particulier initiatief. Gemeente, jaarbeurs en spoorwegen werken er met volledige inzet van krachten aan mee.

Maar wat zien wij nu in Den Haag?

Daar liggen al vele jaren plannen voor het Spui-kwartier, voor het Kortendbos en gedurende een wat kortere periode voor de omgeving van de Groenmarkt. Die plannen komen echter nog maar steeds niet van de grond. Het meest bezorgd maken we ons ten deze over het Spui-kwartier. Daar wordt nu al zo lang over gezeurd, dat te vrezen valt, dat de kosten ervan zo hoog zullen zijn opgelopen, dat het Zwolsman-concern er de middelen niet meer voor zal hebben, afgezien van de vraag of de langzamerhand berucht geworden Nervitoren de uiteindelijke goedkeuring van de hoogste autoriteiten zal krijgen.

We vrezen, dat men de Hagenaren blij heeft gemaakt met een dode mus. En als dat zo is, dan zal de afschuwelijke ruïne van het Spui-kwartier er nog vele jaren blijven, want dan zullen er andere plannen moeten worden ontworpen en voor die gereed zijn en de goedkeuring hebben gekregen zijn we wellicht in 1981, het jaar, waarin Hoog Catharijne al helemaal gereed zal zijn.

De situatie van de Haagse binnenstad vervult ons meer en meer met grote zorg.

IN een vorige kroniek hebben we met instemming een artikel van wethouder Hijlkema geciteerd over het vraagstuk van de ruimtelijke ordening. Te vrezen valt, dat dit vraagstuk, wat de Haagse agglomeratie betreft, een nieuwe dimensie zal krijgen, want het CBS is tot de conclusie gekomen, dat zijn prognose: in het jaar 2000 20 miljoen zielen, niet juist zal blijken te zijn; het zullen er 17 mln. zijn. Dit kan niet anders betekenen, dan dat aan de jongste regeringsnota over de ruimtelijke ordening de basis is ontvallen. Men zal, juist in de Haagse agglomeratie, met totaal andere maatstaven moeten gaan meten. Men zal alle prognoses over woningbehoeften, over industrievestiging, kantoorruimten, enz. enz. over boord moeten zetten en nieuwe berekeningen en plannen moeten opstellen. Dat is een afschuwelijke gedachte, want dit kan betekenen, dat de plannen voor de woningbouw in de Haagse agglomeratie op de helling moeten, hetgeen alleen maar een ernstige vertraging zal betekenen. We betijden de bestuurders in onze agglomeratie niet. Op hun schouders komen zware zorgen te rusten; op die van de Haagse autoriteiten — zo vrezen we — het meest.

HBU **HBU**

Hij is van alle markten thuis...!

door als cliënt gebruik te maken van de informatiebronnen, waarover de HBU beschikt, dank zij haar uitgebreid net van eigen kantoren en correspondenten over de gehele wereld.

Ook voor U: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

DE rassenenlusten in de Verenigde Staten zijn op vele plaatsen uitgedomd in regelrechte rebellie. Men heeft dan ook terecht gezegd, dat dit de ernstigste crisis is die het land doormaakt sinds de grote burgeroorlog. In de eeuw die sindsdien is verlopen, is de situatie der negers natuurlijk wel verbeterd. Maar bij de armsten der donkergekleurde bevolking — en dat is verreweg de meerderheid — blijft het gevoel van vernedering en achterstelling bij „de blanken”. En dit ondanks de goedbedoelde wetgeving der laatste jaren.

De furie, die in verschillende Amerikaanse steden is losgebroken, mist natuurlijk iedere „redelijkheid.” Zij treft de eigen negers veel sterker nog dan de blanken. Merkwaardig daarbij is, dat het verloop van deze formidabele onlusten vrijwel overal hetzelfde patroon vertoont. Een jonge neger wordt door de politie te ruw aangepakt. En reeds

Rassenenlusten en rebellie

op het gerucht van zijn mishandeling beginnen relletjes, meestal door jongeren, op kleine schaal. In de tweede ronde brengt de aangerukte politie-versterking thans jongere en oudere negers tot razernij. Plundering, brandstichting, vooral ook bij de „eigen” mensen vormen de volgende fase. En wanneer daarna nationale gardisten of federale troepen worden ingezet, is de rebellie in volle gang.

Natuurlijk zijn er voor dit alles, naast het knagende gevoel van achterstelling in „status” ook feitelijke oorzaken. Door mechanisatie in de landbouw zijn er na de oorlog vele honderdduizenden negers naar het noorden getrokken. Daar kwamen zij in de grote steden onder miserabele woon-omstandigheden in feite in getto's terecht. Armoede, werkloosheid, onvoldoende kansen om door opvoeding boven deze situatie uit te komen, gevoegd bij een dikwijls te fors optreden van de politie. Ziehier een aantal factoren, die het gevoel van diepe onlust bij een deel der donkergekleurden heeft teweeg gebracht.

De cijfers spreken hier duidelijke taal. In de meeste steden van het noorden is één op de drie neger-arbeiders zonder of vrijwel zonder werk. Ondanks de vermeerdeerde welvaart in de Verenigde Staten is het gemiddelde inkomen der negers verminderd. En de opruiming van krottenwijken is voor een deel ten goede gekomen aan een categorie, die de betere, nieuwe behuizing niet betalen kan.

Let wel: bij de wet of bij rechterlijke uitspraak is er de latere jaren grote vooruitgang geboekt. In 1954 sprak het Hooggerechtshof zich beslissend uit tegen de segregatie bij het onderwijs. Ook was er de vooruitstrevende „Civil rights act” van 1964. Niet langer zouden federale fondsen beschikbaar worden gesteld voor scholen, die segregatie toepassen. Toch was het totale resultaat niet overdonderend. In 1963 was de „neger-bezetting” op geïntegreerde scholen slechts 1,3 procent. Dit steeg in 1965 tot 5,8 procent. In 1967 kwam het tot 13 procent. Dit betekent, dat in de praktijk de rassens-integratie bij het onderwijs vrij langzaam verloopt.

Eén der „antwoorden” — zo men van antwoord mag spreken — op deze achterstelling, waarvan het onderwijs slechts een onderdeel vormt, is de Black-Power-beweging. Als voormannen van deze roep naar de „Zwarte Macht” gelden Rap Brown en — vooral — Stokely Carmichael. Respectievelijk niet ouder dan 23 en 26 jaar. Volgens Carmichael's eigen woorden betekent Black Power „het samengaan van zwarte mensen om een politieke macht te vormen om vertegenwoordigers te kiezen of om hun vertegenwoordigers te dwingen voor hun noden op te komen. Het is een economisch en politiek blok, dat zijn kracht in de zwarte maatschappij zelf kan uitoefenen in plaats van het over te laten aan de Democratische of Republikeinse partij, of aan een neger die als een marionet ergens is neergezet om het zwarte volksdeel te vertegenwoordigen.” Dit alles zou moeten geschieden zonder geweld. Echter: sinds de onlusten in Detroit is Carmichael ijlings naar Londen en als apotheose naar Cuba gevlogen. In een interview met het Cubaanse persbureau Prensa Latina verklaarde de jonge negerleider, dat men een „guerrilla-tac-

tiel” zou gaan gebruiken. Een fundamenteel verschil met de geweldloosheid, die hij aanvankelijk heeft voorgestaan.

Geen wonder, dat gematigde negerleiders als dr. Martin Luther King en Roy Wilkins hiertegenover dit gebruik van geweld — dus terreur — zeer scherp

hebben veroordeeld. De angstige vraag is nu, hoe ver hun invloed op het geheel der neger-bevolking reikt. Overigens moet men vooral niet vergeten dat, bij de rebellie der laatste weken slechts een zeer klein gedeelte der donkergekleurde bevolking betrokken is. Toch is het rassensprobleem in de Verenigde Staten thans nijpender dan ooit.

Een commissie zal nu aan president Johnson op korte termijn rapport moeten uitbrengen over de diepe oorzaken van deze vlam van onrust. De goede wil bij de Amerikaanse regering is stellig voorhanden. Maar een sneller tempo, vooral ook in de bestrijding van armoede en werkloosheid bij de negerbevolking, zal waarschijnlijk de beste remedie zijn.

Gaullistische hoffelijkheid

GOEDE smaak en een wijze matiging — „le gout et la mesure” — worden sinds jaar en dag door de Fransen zelf als deugden van het Franse volk beschouwd. Ook hoffelijkheid stond altijd hoog aangeschreven. Dat president de Gaulle met zijn uitroep „Vive le Quebec libre, vive le Canada français” deze deugden volmaakt vergeten heeft, is hem, ook in zijn eigen land zeer kwalijk genomen.

Het Franse staatshoofd heeft echter nog veel meer vergeten. Ten eerste, dat er zonder de inzet van Anglo-Saksische, inclusief Canadese troepen in twee wereldoorlogen, van een Frans bewind in Parijs geen sprake zou zijn. Ten tweede, dat inmenging in binnenlandse aangelegenheden van een vreemde mogendheid door hemzelf steevast als verfoeilijk is afgewezen. En ten derde, dat opruiming in Frankrijk door een buitenlandse staatsman, laat staan staatshoofd, door hem terecht niet wordt geduld.

Na een ministerraad van vier en een half uur is men nu in het begin van deze week te Parijs met een communiqué voor de dag gekomen. Daarin wordt de sympathie met de „vrijheid” der Franstalige Canadezen opnieuw onderstreept. En het gehele incident wordt „van weinig belang” genoemd.

Men moet helaas aannemen dat bij de Franse president met het klimmen der jaren het gevoel voor juiste proporties niet bovenmatig sterk ontwikkeld is. In oorsprong zien wij in hem een staatsman, wie het aan een scherpe blik en grote allure stellig niet ontbreekt. Maar steeds meer schijnen zijn haat tegen „les Anglo-Saxons” tezamen met zijn wens naar „grandeur” voor Frankrijk hem te leiden op een weg die hem voert naar het tegendeel.

Langzaam maar zeker is hij het zelf, die de eigen grandeur torpedeert.

L. M.

Inlichtingen

over ALLE in het agglomeraat DEN HAAG te KOOP zijnde WONINGEN

N.V. Makelaarskantoor

„GEMAKO”

Nassauplein 16, Den Haag

Tel. 070 - 60.19.09 (6 lijnen).

indoheem nv

gesticht in januari 1965, omvat de volgende ondernemingen:

EERSTE NEDERLANDSE APPARATENFABRIEK (ENAF) N.V.:

Solex bromfietsen - elektrische huishoudelijke toestellen - elektrisch handgereedschap - ventilatoren

INDOLA N.V.:

kosmetica - interieurverzorging

N.V. INDUSTRIËLE ONDERNEMING W. H. BRASKAMP:

ventilatoren - kappers-apparatuur - elektrische huishoudelijke toestellen

CHEMISCHE FABRIEK INDOLA COSMETICS N.V.:

chemische produkten

VOKAP N.V.:

interieurverzorging

N.V. ELEKTROTECHNISCHE MECHANISCHE INDUSTRIE

(EMI): elektromotoren - ventilatoren - professionele motoren

N.V. PHARMACEUT. CHEMISCHE FABRIEK v/h E. M. BRASKAMP:

farmaceutische artikelen

INTERHEEM N.V.:

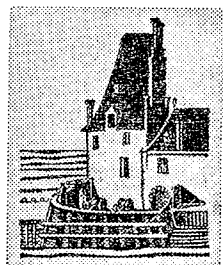
exportmaatschappij

N.V. FABRIEK VOOR PLASTIEK-PRODUKTEN VAN NIFTRIK:

kunststoffen

Fabrieken in:

Den Haag, Rijswijk, Voorburg, Utrecht, Putte (N.-Br.).

EEN OMWEG WAARD

RESTAURANT-AUBERGE

„DE CAMPVEERSE TOEREN”

VEERE (01181-291)

Oudste Herberg van Nederland: „... om Luyden van Qualiteit en andere passanten te Logeeren en tracteeren”.

20 KAMERS — INTERESSANTE SPIJS- EN WIJNKAART

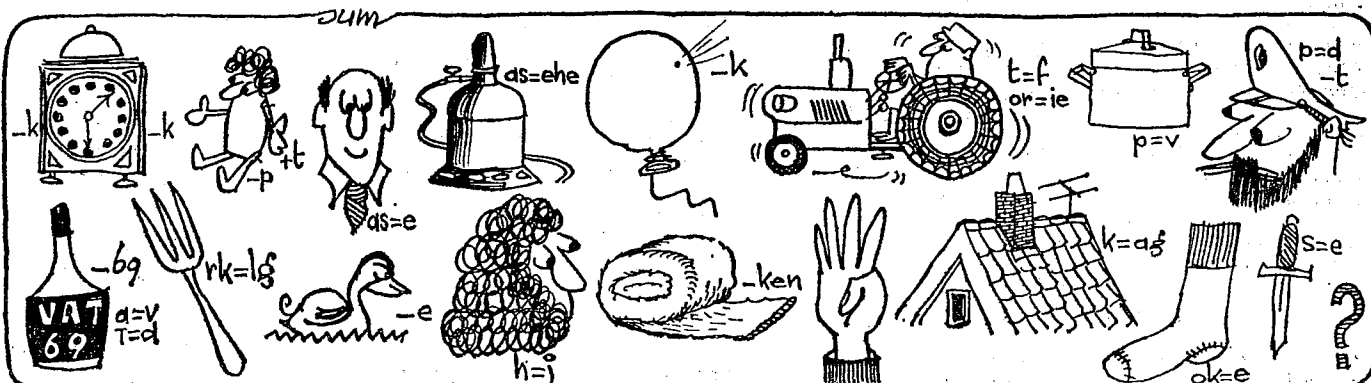
FRIESCH-GRONINGSCHЕ HYPOTHEEKBANK N.V.

EN AANGESLOTEN BANKEN

Amsterdam - Arnhem - Eindhoven - Enschede
's-Gravenhage - Groningen - Rotterdam

VLOTTE BEHANDELING VAN HYPOTHEEKAANVRAGEN

POLITIEK PIEKEREN

VV vrouwen D

Kopij voor deze rubriek zenden aan:
Joh. H. Springer
 Alexanderstraat 16, Haarlem

Vrouwenorganisaties

Wij moeten beginnen met verontschuldigen. Op vrijdag 9 juni heeft de jaarvergadering van de Nationale Vrouwen Raad plaats gehad, door ons aangekondigd in het nummer van 2 juni. Ongelukigerwijs maakte de zetter er 9 juli van. Het had geen zin het in het nummer van 9 juni recht te zetten; wij hopen nu maar, dat men het uit de vermelding van het woord „vrijdag” begrepen had.

De vergadering had een vol programma met interessante onderwerpen; ondergetekende was er alleen 's middags; over de rest zal mevrouw Huese-Laming verslag uitbrengen.

Die middag werd het voorstel om het Landelijk Contact van de Vrouwen Adviescommissies voor de woningbouw toe te laten, aangenomen. Verder was het

woord aan mevr. mr. J. Fokkema-van Gent, lid van het Internationale Comité voor wetten en rechtstoestand van de vrouw. Dit comité heeft een taak voor 3 jaar, betreffende de vrouw in het openbare leven, in het privaatrecht en als moeder en ouder. Bij de Ver. Naties spreekt men over: opheffing van discriminatie. Men heeft bezwaar tegen deze negatieve uitdrukking en geeft de voorkeur aan: bevordering gelijkstelling. In ons land hebben wij in theorie bijna gelijkheid, maar ons minderwaardigheidscomplex houdt het meerderwaardigheidsgevoel van de mannen in leven, en daardoor is er in de praktijk toch geen gelijkstelling.

Toen kwam de hoofdschotel van de middag nl. het onderwerp: „Staan vrouwenverenigingen de eigen emancipatie in de weg?” Het werd ingeleid door mej. mr. E. M. Hölsteyn (presidente van het oecumenisch vrouwencontact) en daarna behandeld in 4 discussiegroepen.

De meeste vrouwenverenigingen zijn ontstaan ten tijde van de emancipatie onder de leuzen: vrijheid, gelijkheid, partnership. Wat moet er gedaan worden, nu het doel bereikt is? Hoeveer reikt de bereidheid van de vrouw werk op zich te nemen? (dr. De Lange op 3 maart). Er zitten nog te weinig vrouwen in de colleges en nog te vaak wordt haar een bepaald type werk opgedragen. Spr. stelde de vraag: integratie of representatie? Representatie noemde zij het, als er ergens in een college of een bestuur 1 of 2 vrouwen zitten.

Onze samenleving is aan het veranderen; dat werkt overal door. Wat kunnen de vrouwen er aan bijdragen?

Aan discussiegroepen waren drie vragen gesteld; het bleek beter bij de behandeling de volgorde niet aan te houden. Er werd nadruk gelegd op de taak van de vrouw als mens. Zij moet niet altijd het behoudende element zijn maar ook vooruitstrevend. Zij moet zorgen voor haar algemene maatschappelijke vorming al is het ook gewenst haar vakbekwaamheid bij te houden. Zij kan in belangrijke mate de mentaliteit in haar omgeving beïnvloeden. De gehuwde vrouw mag niet geestelijk lui zijn (de voorzitter mev. v. d. Boogert-Selhorst zei later: geestelijke luiheid is het meest misselijke en het meest hoogmoedige wat er is).

Vrouwenorganisaties moet men niet te laag aanslaan; dat gebeurt nog wel eens (gebrek aan goede public relations!). Zij moeten zorgen voor solidariteit onder de vrouwen, maar eveneens voor openheid ook tegenover de mannen (uitnodigen!). Maar vooral is het de taak van de vrouwenorganisaties de vorming van de vrouw te bevorderen. Algemene vorming dient en de vrouw zelf en haar gezin en de maatschappij. Men wenste dan ook een algemeen vormingscentrum voor vrouwen.

Met deze besprekingen was de eerste gestelde vraag eigenlijk al beantwoord: goede vrouwenorganisaties staan emancipatie niet in de weg. Emancipatie is: vrijmaken van beletselen, ook van die bij ons zelf. Men moet wel waken tegen verstarren. Er moet een vormende invloed uitgaan op zowel jongeren als ouderen. Wij moeten evolueren naar de toekomst.

Luisterend naar de opmerkingen om mij heen, uit wel zeer verschillende hoe-

ALLE
 VERZEKERINGEN
 •
 HYPOTHEKEN
 •
 FINANCIERINGEN
 •

makelaarskantoor

•raweg 5 wassenaar tel. 01751-5675•

ken, dacht ik: onze eigen organisatie slaat in het licht van dit alles geen slecht figuur. Voorlichting en vorming zijn zeer belangrijke elementen bij ons: verstarren willen wij niet, als liberalen; vrijmaken van beletselen: wat wil het liberalisme anders? Alleen die „public relations” die konden wel beter. En wie geeft ons een recept om de jongeren te bereiken?
 J. H. S.

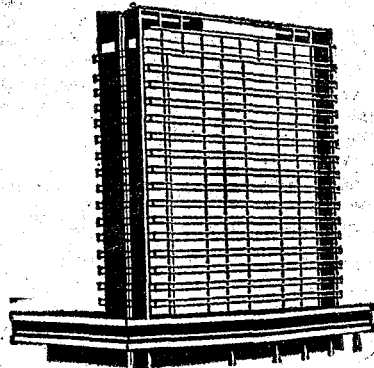
**HOTEL BOUWES
 ZANDVOORT**

Kamers met meest modern comfort.

Gerennommeerde keuken.

Gelegenheid voor congressen en partijen tot 300 personen.

Cabaref-Dancing gedurende het zomerseizoen elke dag geopend.

BEIDE HOTELS HET GEHELE JAAR GEOPEND.

— TELEFOON 5041.

**APPARTEMENTHOTEL
 BOUWES PALACE
 ZANDVOORT**

Kamers en appartementen met modern comfort.

Restaurant op 70 m hoogte - panorama - lounge bar - snack bar - sauna - overdekt zwembad - congreszaal.

Unieke accommodatie voor kaderbijeenkomsten.

Rijnhotel-Arnhem

annex SAVOY-RESTAURANT

Hotel met sfeer en gesoigneerde keuken

RIJNTERRAS

Onderlangs 10 - Arnhem - Tel. 08300-27141

Café-Restaurant

„Europoort”

MAASBOULEVARD 7 - SCHIEDAM

Voor reserveringen tel. 010-26 46 25

Het klassieke restaurant
 aan de Maas

Le Maire

DE MEESTER BRANDY

MET DE

FIJNE AMBIANCE

Jules Le Maire & Fils, Amsterdam/Jarnac.

„Hotel

Noordzee-Boulevard N.V.”

Tel. 01184—2245.

Gelegen op het mooiste punt van Vlissingen. Vanuit de kamers en vanaf het terras schitterend uitzicht op de Scheldemond, waar de oceaanstomers het hotel op enkele tientallen meters passeren. Str. k. en w. water en huistel. op alle kamers. Centr. verw. kamers m. privébad. Kamers m. ontb. f 13.50 tot 19.50. Rest. de gehele dag. Gerennommeerde keuken. Eigenaar P. J. Smits.

„DE Nederlandse politiek moet erop gericht zijn Israël datgene van zijn veroveringen te laten behouden, dat met de belangen van Israël te verenigen is. Tot het welbegrepen eigenbelang — dit is het belangrijkste punt — behoort daarbij ook, als een wezenlijke en permanente regeling met de Arabische landen valt te bereiken, een houding van uiterste tegemoetkoming ten opzichte van deze staten. Hoe soberder Israël dan, maar ook alleen dan, in het incasseren van ogenblikkelijk voordeel zal zijn, des te meer zal dit Israël ten goede komen”.

Aldus een passage uit het betoog dat VVD-fractie leider mr. H. van Riel op dinsdagavond 11 juli tijdens het debat over de buitenlandse politiek in de Eerste Kamer hield.

De heer Van Riel besteedde in zijn rede achtereenvolgens aandacht aan de opvolging van de heer Van der Stoep (pvda) door de heer De Koster (vvd) als staatssecretaris van buitenlandse zaken, de kwestie-Israël, Vietnam, de ontwikkelingshulp aan Indonesië, Nieuw-Guinea, China, Nigeria en de EEG. In dit resumé zij de aandacht bepaald tot de twee hoofdzaken: Israël en Vietnam.

ZELFBEHOUD

DE heer Van Riel begon voor wat de kwestie-Israël betreft met zijn grote waardering uit te spreken voor de moedige houding, die door de Nederlandse regering terzake is ingenomen. „Haar beslist en openlijk optreden ten gunste van Israël was voor mij opnieuw het bewijs dat bij deze minister, bij zijn departement en bij het kabinet in zijn geheel, aan het juiste systeem van de buitenlandse politiek streng de hand wordt gehouden. Nederland heeft in casu en het recht en de belangen van het Westen binnen de grenzen van het mogelijke gediend,” aldus onze fractievoorzitter.

Spreker legde uit waarom men moet begrijpen dat de Arabische wereld subjectief te goeder trouw is, wanneer zij de verdwijning van Israël wenst. Hij schetste de geschiedenis van het desbetreffende gebied en van de joden tussen 1914 en 1948. In laatstgenoemd jaar werden de Arabieren, Israël aanvallend, voor het eerst verslagen. Daarna begint het gehele historische mechanisme der buitenlandse politiek feilloos te werken. De Arabische volkeren, door de gehele moderne ontwikkeling toch al diep in al hun gevoelens geschokt, gaan Israël als hun doodsvijand zien. Dit heeft grote emigraties uit de Magreb en uit Jemen ten gevolge. Israël wordt volkrijker en bewapent zich tot de tanden.

Onvermijdelijk worden Israël aan de ene kant en de Arabieren aan de andere kant daarevens pionnen in het spel der wereldmachten. Beider plaatskeuze is automatisch bepaald. De Arabische leiders, Nasser in de eerste plaats en koning Hoessein, duidelijk tegen zijn wil, in de laatste plaats, gebruiken ten dele voor binnenlandse consumptie veel grote en ook wel ernstig gemeende woorden; zij bedreigen Israël met uitroeiing en mobiliseren. Israël verslaat en vernietigt hen voor de tweede keer. Hierna begint het underdog-spel en breekt de tijd aan, dat het Nederlandse volk begrip voor de Arabieren moet opbrengen.

Vervolgens zette de heer Van Riel uiteen dat er een groot verschil bestaat tussen begrip voor en sympathie voor. Hij heeft sympathie voor de dode Arabische soldaten en hun familie; Egyptische soldaten zijn als regel voor niets ter slachtbank geleid. Hij heeft echter geen enkele sympathie voor de politiek der Arabische landen. De Arabieren, aldus mr. Van Riel, willen hun rancunes en hun wanhoop over het achterblijven in de wereld uitvieren op de Israël's. Daarbij komt dat, politiek gezien, Israël aan de kant van het Westen staat en van nature, evenals bijvoorbeeld Zuid-Afrika, in geval van een con-

Mr. H. van Riel over Israël en Vietnam

„HET WERKELIJK IDEALISME IS IN DE WERELD ALLEEN MOGELIJK OP BASIS VAN EEN STENEN REALISME”

flagratie, een onmisbare militaire bondgenoot is, evenals een onderdeel van het wereldomvattend evenwichtssysteem.

De Arabische volken staan bepaald niet aan onze kant en de positie van het Westen is niet zodanig, dat het met zijn belangen kan spelen, integendeel! Het is een voortreffelijke les voor alle volkeren, dat Russische hulp korte beentjes heeft — de heer ir. Soekarno kan hierover ook meepraten — en dat de arm van de Ver. Staten bijzonder ver reikt.

De heer Van Riel juichte alles toe wat de VN kunnen doen om de partijen militair uit elkaar te houden, maar toonde weinig vertrouwen in de objectiviteit van Oe Thant.

Gunstig achtte hij de perspectieven allerminst, „maar men mag van Israël niet verlangen dat het zijn bestaans-kansen offert op het altaar der Arabische wensen, der Russische expansiepolitiek of zelfs dat van de wereldvrede. Anderen doen dit ook niet. Voor de Israël's mag gelden, wat voor ons geldt, voor de Amerikanen, de Russen en de Chinezen, namelijk dat het hemd nader is dan de rok. Het vragen van offers aan anderen is inmiddels een hand-over-hand toenemend quasi-ethisch, voor mij wat onsmakelijk, gebruik in de nationale en internationale politiek. De Russen zullen geen conventionele oorlog in het Nabije Oosten beginnen. Voor wanhoopsdaden zijn zij te verstandig en een conventionele oorlog op twee fronten is voor hen niet aantrekkelijk, want Mandsoerije zal weldra op de tocht staan.”

De vraag wie de oorlog in het Nabije Oosten is begonnen, leek mr. Van Riel volstrekt irrelevant. Hier gold de ijzeren wet van het zelfbehoud. Wanneer

men iemand aankondigt dat men hem gaat vernietigen dan is het volmaakt rationeel dat degene die bedreigd wordt, de vliegvelden van zijn tegenpartij voorgoed onbruikbaar maakt.

PAX AMERICANA

IN zijn betoog over de kwestie-Vietnam herhaalde mr. Van Riel iets wat hij bij de algemene beschouwingen al heeft gezegd, namelijk zijn stelling dat staking van de Amerikaanse bombardementen op Noord-Vietnam volstrekt onmogelijk is, omdat wanneer men ze nu nog zou staken, voordat Noord-Vietnam enige bereidwilligheid om tot een regeling te komen heeft getoond, dit door een groot deel van de bevolking van Zuid-Vietnam als het begin van het komende Amerikaanse verraad zou worden aangevoeld.

De Amerikanen staat — al schijnen de berichten op het ogenblik wat gunstiger — in Vietnam nog een zware strijd te wachten, voordat Zuid-Vietnam in zijn geheel zal zijn gepacificeerd en in vrijheid zijn eigen plaats onder de volkeren zal kunnen innemen, aldus de heer Van Riel. Hij vroeg daarbij aandacht voor een typisch aspect van de zaak, namelijk dat volgens alle regels van strategisch denken de Amerikanen zonder meer een hoofdaanval op Noord-Vietnam rechtstreeks zouden moeten richten.

Wat de Amerikanen op het ogenblik doen is door en door onlogisch, wanneer men de zaken zuiver militair bekijkt. Nu is het duidelijk dat overwegingen van wereldpolitiek een rol spelen. Men moet een te zwaar gezichtsverlies voor de Sowjet-Unie vermijden; men moet een volledige significatie van Noord-Vietnam tegengaan. Bij dat alles is zeer overtuigend dat de Amerikanen hier in een strijd die militair gesproken onder de voor hen meest ongunstige omstandigheden plaatsvindt, omdat zij hun technisch overwicht niet tot uitdrukking kunnen brengen, duizenden mensenlevens offeren ter wille van het Westen. Dat dit niet begrepen wordt ergert mij niet, gezien de beïnvloeding van een deel van het Nederlandse publiek door een deel van de Nederlandse pers, maar het verontrust en kwetst mij wel.”

Mr. Van Riel releveerde vervolgens het bijzonder inspirerende betoog dat minister Rusk op juli jl. voor de Lions heeft gehouden. Die redevoering getuigde z.i. van vredeswil en idealisme tegen een achtergrond van stalen realisme.

„In de wereld waarin wij leven is utopisme mij te goedkoop” (Spreker haakte hier in op de woorden van AR-afgevaardigde Albeda, die zijn hoop op utopisten had uitgesproken). Oorlog en ondergang van belangrijke bevolkingsquoten worden alleen voorkomen door van etappe tot etappe en van fase tot fase concrete oplossingen te vinden in concrete moeilijkheden, bij voortdurende rekening houdende met alle realia van machtsverhoudingen, sentimenten en menselijke ondeugden. Dit is de enige manier om langzaam naar een toekomst toe te zwemmen, waar misschien mogelijkheden van een betere wereld zijn. Het werkelijk idealisme is in de wereld alleen mogelijk op basis van een stenen realisme en een stenen wil tot zelfhandhaving en zelfvoortbestaan. Wie dat vergeet, bewijst de wereld volstrekt

geen dienst, roept alleen nieuwe complicaties op, want de Verenigde Staten gaan nooit opzij. Dat bepaalt de wereld. Niet welk utopisme wij in woorden zeggen, denken of geloven te kunnen ontwikkelen.

Natuurlijk zit in alles wat er op het ogenblik gebeurt in Vietnam en elders in de wereld een element dat toewerkt naar een hegemoniale positie van de Ver. Staten in de wereld. Dat is niet te ontkennen. Het economisch produktievermogen, het technisch denken van de Amerikanen, hun kapitaalstructuur, hun welvaartsstructuur is een zodanige, dat dit niet te vermijden zal zijn. Ik zie dit op het ogenblik als een noodzaak in de geschiedenis.

Het werkelijk idealisme in de wereld brengt dan ook mee dat hoe men over allerlei verschijnselen en facetten van het Amerikaanse leven mag denken, men in die zin de pax Americana aanvaardt. Er is geen keuze voor ons tussen de pax Americana en de pax Russica. Het is geen feitelijkheid omdat de Amerikanen er zijn en de sterksten zijn. Dit is het eerste punt.

Het tweede punt is, dat een nauw verband bestaat tussen de opvattingen dergenen die in de wereld de overmacht hebben en de maatschappelijke structuur in bepaalde landen. De maatschappelijke structuur van het Westen zal alleen zijn te handhaven bij een sterk toenemen van de hegemoniale positie van de VS. Wie aan deze maatschappelijke structuur hecht en haar belangrijk vindt, zal zich in zijn kritiek op de VS een bepaalde matiging moeten opleggen en erkennen dat de Amerikaanse hegemonie althans voor Nederland aanvaardbaar is.

Het is mij volkomen duidelijk dat het voor andere volkeren anders ligt. Het is geen zaak waarin men allen één lijn kan trekken. Aanvaardbaar is die hegemonie voor allen, die onze vrijheidsgedachten aanvaardden en grosso modo ook met een oneindig aantal varianten onze maatschappelijke structuur. Deze structuur bestaat niet in het luchtledige. Er moet een aantal ontwikkelingslanden in de wereld zijn, die zich ontwikkelen en die het spel met ons meespelen; anders wordt het te moeilijk. Ook dat is een facet. Vele van deze landen kunnen de verkeerde kant uitgaan en zij zullen zich alleen gesteund door de VS weten te handhaven in een maatschappij vorm, die ons dienstig lijkt, aldus mr. Van Riel.

Te koop: OOSTVOORNE

Schitterend gelegen

Luxe Bungalow

in het fraaie bungalowpark „De Warande”

Ind. o.a.: eit-eetk. ca. 80 m2 met parketvloer; open haard etc., keuken met grote aparte provisiekast, bijkeuken, ruime corridor, royale badkam., 2 slaapkam., grote garage en berging. Geheel voorzien van c.v. Totaal 1265 m2 eigen grond. Vraagprijs f 210.000,— k.k.

Bem. door Makelaarskantoor i. o. g. A. v. d. HOEK, Jac. v. Beierenlaan 1, Oostvoorne, tel. 01885 - 2721.

COPIJN GROENEKAN

REEDS MEER DAN TWEE EEUWEN EEN BEGRIP VOOR

boomkwekerij-
produkten

EN
tuinarchitectuur

TELEFOON 03401—1207

Bokma het allerbeste!
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

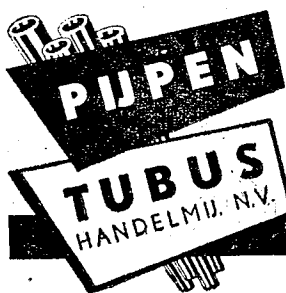

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT

TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

voor alle doeleinden

NORMAAL- EN DIKWANDIGE
NAADLOZE STALEN BUIZEN
GELASTE STALEN BUIZEN, GASPIJPEN
STALEN REGENWATERAFVOERPIJPEN
GEBRUIKTE ELEKTRISCH GEREINIGDE VLAMPJIPEN

VEERSEDIJK 187 HENDRIK IDO AMBACHT

TELEFOON 01858 - 3044 (3 LIJNEN)

Voor uw was

naar

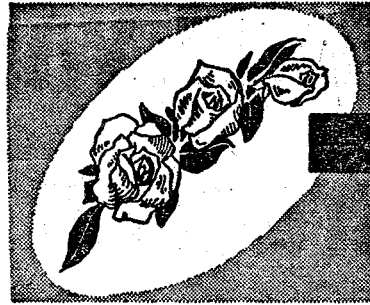
BORGH

Tevens adres voor Chemisch Reinigen

N.V. STOOM- EN CHEMISCHE WASSERIJ

v.h. C. D. BORGH & Zn.

Bellevoystraat 75 - Rotterdam - Telefoon 232631 - 236235

Bloemsierkunst**IMMINK DE LANGE**

ANNO 1805

v/h J. C. de LANGE's Koninklijke Tuinbouwinstelling
Hoffleverancier van H. M. de Koningin

MEENT 125 - ROTTERDAM - TEL. 137977-122303

Scheepswerf & Machinefabriek

v.h. H. J. KOOPMAN N.V.

DORDRECHT - TEL. 01850 - 35041 en 35042

SCHEEPSBOUW - MACHINEFABRIEK - KETELMAKERIJ

INBOUW EN REVISIE VAN MOTOREN

NIEUWBOUW EN REPARATIE-INRICHTING

N.V. OBSERVATOR

ROTTERDAM - VASTELAND 30 - TELEFOON 11 15 20

FABRIKANTE VAN
NAUTISCHE INSTRUMENTEN
MANOMETERS, THERMOMETERS
PYROMETERS, TACHOMETERSAgenten voor Zeekaarten en
Nautische boeken

REPARATIES OP KORTE TERMIJN

SMIT KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

Abraham van Stolk & Zonen
Koninklijke Houthandel N.V.

ROTTERDAM - POSTBUS 1100

TELEFOON 010 - 35400

's-HERTOGENBOSCH - Engelseweg 5

TELEFOON 04100 - 32055

HELEVOETSLUIS - Industrieterrein Molshoek

TELEFOON 01883 - 2677.

**UNITED
DAIRY-
MEN**

EXPORT VAN ZUIVELPRODUKTEN

PERSOONSDAM 18 - ROTTERDAM - HOLLAND

**tropen
kleding**

* afgestemd op taak en
klimaat die ginds op u
wachten

in onze speciale afdeling kunt u
op vrijblijvend en deskundig ad-
vies rekenen.

DE STAD PARIJS N.V.

WAGENSTRAAT 45-45a DEN HAAG TELEFOON 070-18.30.77

Vettewinkel

Kleur en bescherming

Verf Van Vettewinkel, Prins Hendrikkade 80-82, Postbus 175, Amsterdam

Ook bij ZIEKTE, ONGEVAL EN INVALIDITEIT
een GEGARANDEERD WELVAARTSVAST
INKOMENDoor de
ARBEIDSONGESCHIKTHEIDS-VERZEKERING
MET INDEX- EN STIJGINGS-CLAUSULE**N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.**
W.B.K. van 1938

Bergstraat 6 - 8 - Amersfoort - Tel. (03490) - 1 70 43 *

Mijn opinie is . . .

• Terreur

De gebeurtenissen van de laatste tijd en met name de gebeurtenissen in het Midden-Oosten geven mij aanleiding tot de volgende opmerkingen.

Enkele leiders van het communistisch-socialistische Rusland hebben het nodig geoordeeld de Israëliërs er van te beschuldigen dat zij er terreur-methoden op na hebben gehouden en houden die dezelfde zouden zijn als de terreur-methoden van de nazi's in de jaren 1933 tot 1945.

Ik acht het zeer waarschijnlijk dat de desbetreffende Russische leiders achteraf het uiten van deze beschuldigingen reeds thans betreuren. Zij zullen zich ongetwijfeld hebben gerealiseerd dat deze beschuldigingen tegelijk een beschuldiging inhouden van hun eigen communistisch-socialistisch regiem. De terreur-methoden van de nazi's zijn namelijk in geen enkel opzicht ooit origineel geweest. Deze nazi-terreurmethode zijn in alle opzichten een natuurgetrouwe copie geweest van alles wat zich vóórden in het communistisch-socialistische Rusland heeft afgespeeld.

De angst-terreur van de nazi's was een copie van de angst-terreur van de communisten.

De jodenvervolg van de nazi's was een copie van de jodenvervolg door de communisten, een vervolging die vandaag nog steeds plaatsheeft.

De werkslavenkampen van de nazi's waren een copie van de werkslavenkampen van de communisten in Rusland.

Het leegroven van bezette gebieden door de nazi's was een copie van het leegroven van andere landen door de communisten.

In 1939 sloot Duitsland een pact met Rusland. Op hetzelfde moment dat dit pact in het Kremlin werd ondertekend hield Hitler in Duitsland een rede. Niet voor niets zei Hitler toen: „Das Nazional-Socialismus und das Kommunismus sind im Grund dasselbe.“

Daar het systeem van Hitler een copie was van het systeem van het Kremlin wist niemand beter dan Hitler de waarheid van het hierboven aangehaalde gezegde. Het is goed dat wij ons deze uitlating van hem nog eens helder voor de geest halen. Wanneer wij dat doen kunnen wij beter dan ooit begrijpen waartoe het hardnekkig doorgedreven socialistische systeem ooit moet leiden. Namelijk tot een systeem van angst en onvrijheid en van staatsalmacht.

Het is bijzonder te betreuren dat sommige Nederlanders niet schijnen te begrijpen waartoe het leidt wanneer zij flirten met het in de mode zijnde progressieve socialisme. Het is deze Nederlanders blijkbaar niet duidelijk dat progressief-socialisme een andere naam is voor communistisch-socialisme.

A. JEUKENS, Huizen N.H.

• VPRO-VO (III)

Daar de redactie van dit blad geen commentaar gaf op de ingekomen stukken n.a.v. een kanttekening op 7 juli over de VPRO, wil ik gaarne enig commentaar geven.

Mevrouw De Zwaan verwijt de redactie dat die tegen het-aan-het-woord-laten-komen van jongeren zou zijn. Dit verwijt lijkt mij niet op z'n plaats daar de redactie schreef over links-socialisten en provo's. Dit zijn toch hopelijk niet DE jonge mensen, die o.a. DE jeugd van Zwolle vormen. De heer Van Dam beticht de VVD van conservatisme daar zij kritiek zou hebben op het feit dat de VPRO „vogels van verschillende pluimage aan het woord laat“. Hierop zou de VVD zeker geen kritiek hebben als die verschillende veren maar niet enkel van een rode haan kwamen!

Als liberaal kunnen wij hier wel tegen, maar het is het goed recht van de redactie op de rode tendens binnen de VPRO te wijzen. Daarmee is zij niet conservatief.

G. ZIENGES, Valthe (Dr.)

• Doetinchem (I)

In Vrijheid en Democratie van 21 juli wordt op pag. 1 het volgende als uitspraak van mr. A. Geurtsen aangehaald:

„Als we het zeer betreurenswaardige geval Doetinchem bekijken, zullen we toch moeten bedenken dat wij in ons land nu eenmaal volledig hebben aan-

vaard, dat de maatregelen jegens de delinquenten gericht zijn op hun terugkeer in de maatschappij“.

Deze uitspraak, ofschoon op zichzelf volkomen juist, raakt de kern van het probleem niet. Deze is, zoals zo vaak,

niet de wenselijkheid van bepaalde doeleinden, maar de rangorde van doeleinden die in bepaalde situaties met elkaar in strijd komen of althans lijken te komen. De in casu rijzende vraag is dan ook: Staan de maatregelen gericht op de heropvoeding van delinquenten in een juiste verhouding tot het geheel van maatregelen gericht op de beveiliging van de samenleving? Over deze vraag zou ik een mening verwacht hebben.

DRS. P. A. DELVAUX, Zeist

• Doetinchem (II)

Tijdens verkiezingen hoort men dikwijls de opmerking: „Waarom al die partijen, of men nu door de hond of door de kat gebeten wordt, alles blijft toch hetzelfde.“

De „Kruisberg-moord“ te Doetinchem, die zo diep in vele gemoederen heeft ingegrepen, en waarover vele penen in beweging zijn gekomen, was voor de VVD-minister van justitie de gelegenheid de democratische beginselen van de VVD door daden naar voren te brengen. Het is jammer 's ministers eindconclusie te lezen, dat alles bij het

oude zal blijven. Heeft de minister een enquête gehouden onder de streekbewoners? Heeft hij gelezen over de angsten van moeders, wanneer hun kinderen later dan gewoonlijk thuis komen?

Is het zo moeilijk de democratie levend te houden en een beslissing te nemen overeenkomstig de wens van belanghebbenden? Is in een Zuiderzeepolder geen terrein voor psychopaten te creëren?

Helaas, bij de volgende verkiezing zal men weer zeggen: „Of men nu door de hond of door de kat gebeten wordt,“ en dan heeft men nog gelijk ook.

W. J. WAANING, Haarlem

• Doetinchem (III)

De opmerking van mr. Geurtsen t.a.v. de vraag of er in het geval-Doetinchem sprake is geweest van een tekortkoming in het toezicht, moet ik tot mijn spijt als tweeslachtig kwalificeren. Eerst zegt hij dat op grond van gedachtenwisselingen in de vaste kamercommissie niet is gebleken dat iemand tekort zou zijn geschoten, later echter: komt hij in zijn betoog hierop nader terug. Ik citeer letterlijk de woorden van mr. Geurtsen: „In zoverre is er in De Kruisberg misschien toch wel sprake geweest van een tekortkoming.“

Mr. Geurtsen had korter kunnen zijn door zonder meer te stellen dat hier sprake is van een tekortkoming. Immers de toezichthoudende ambtenaar vertrok zonder dat in zijn toezicht werd voorzien.

Krachtens mijn liberaal-democratische beginselen juich ik het toe dat de maatregelen jegens delinquenten gebaseerd zijn op hun terugkeer in de maatschappij, maar niet tot iedere prijs.

T. KLIFTEN, Elburg

DORDOGNE/LOT

In een van Frankrijks mooiste streken kunnen wij u prachtige

BOUWRIJPE BOUWTERREINEN

aanbieden. Geen bouwplicht.

Een unieke kans om zich in een prettig klimaat een pied à terre te verschaffen voor permanente bewoning of vakantie. De terreinen liggen op slechts enkele kilometers van de stad CAHORS, 2500 m2 kost f 6000.—, inclusief de overdrachtskosten.

Inlichtingen: Makelaarskantoor o.g. PRANGER, Cumulusflat 2A2, De Bilt. Telefoon 030—761164.

Is de NRC de krant voor een predikant

Nieuws uit kerken en ontwikkelingen in theologie vinden een duidelijke weerklink in onze courant.

Toch wordt de N.R.C. niet geschreven met het oog op predikanten alléén. En ook niet uitsluitend met het oog op enige andere groep.

De NRC wordt gemaakt voor een open trant van denken. Voor mensen die van het pertinente zwart/wit niet willen weten. Die integendeel graag speuren naar het gelijk tussen welles en nietes.

De NRC wordt gemaakt voor mensen die zich niet al te zeer inlaten met het klein gedoe. Maar die afstand nemen. Zij appreciëren het gevoel voor proporties dat de NRC in haar berichtgeving, haar commentaar en haar opmaak kenmerkt.

De NRC is goed geïnformeerd. Geeft veel feiten. Zo bondig mogelijk geformuleerd. De NRC is sterk betrokken bij wat er in de wereld omgaat. Maar is nooit opgewonden. En dat is goed, in een wereld waar het aan spanningen niet mankeert.

Mogen wij u uitnodigen een proefabonnement te nemen?

Coupon

Ik wil ervaren wat het betekent een genuanceerde krant te lezen. Stuur mij 3 weken de NRC voor de kennismakingsprijs van f 1.25.

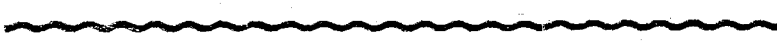
Naam: _____

Adres: _____

Plaats: _____

Coupon in open envelop gefrankeerd met 12 cts zenden aan: NRC N.V., Postbus 824, Rotterdam. Of bel (010) 111000 toestel 187.

Een RONDVAART door de Rotterdamse Havens

een BELEVENIS!

SPIDO

Willemsplein

Rotterdam

J. Vermaas' Scheepvaart Bedrijf N.V.

Reders en managers van zeeschepen
kleine en grote handelsvaart

**CARGADOORS
BEVRACHTINGSAGENTEN**

Schiedamsevest 91-93
ROTTERDAM

telefoon 116400*
telex 22153 (2 lijnen)

containers:
koel/vries-
containers:

„Flats“ en
„Huifcontainers“:

Onder de beschermde naam „Multiload“-
container bouwt Paul & Van Weelde
N.V. genormaliseerde aluminium STA-
PELCONTAINERS voor het stukgoe-
dervervoer.

De constructie van Van Weelde's con-
tainers leent zich in het bijzonder tot
het bouwen van uitvoeringen als koel/
vriescontainers, met naar keuze poly-
streen of polyurethaan isolatie. Binnen-
afwerking naar wens in aluminium of
Polyester. Tevens kan elk gewenst koel-
aggregaat worden geleverd.

**GESLOTEN ALUMINIUM
CARROSSERIEËN**

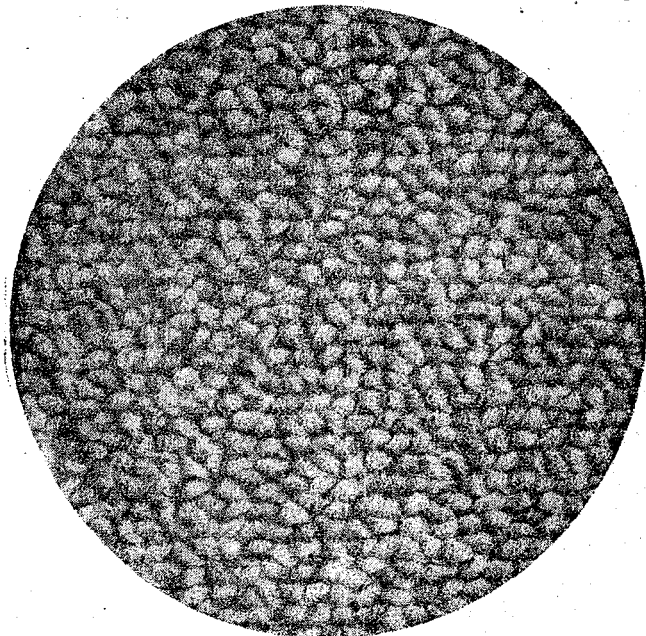
CARROSSERIE- EN CONTAINERFABRIEK

PAUL & VAN WEELDE N.V.

'S-GRAVENWEG 350 - NIEUWERKERK A/D IJSSEL - TEL. (01803) 2841 (3 LIJNEN)

Geweven schoonheid in nylontapijt

Gaarne presenteren wij u ons nieuwe produkt Vertolon:
Vertolon is een nylon tapijt, dat vervaardigd is volgens de be-
proefde weeftechniek. Vertolon vervult of pluist niet. Ver-
tolon blijft mooi, zelfs op de meest intensief gebruikte plaat-
sen. Ieder van de 7 Vertolon - kleuren is fraai genuanceerd.
Vertolon wordt geleverd op 380 cm. breed (kamerbreed)
en 100 cm. breed. Vertolon is zoals alle Verto-producten
ongelofelijk sterk. Prijs: 380 cm. breed: f 99,75 per mtr., 100 cm. breed: f 26,25 per mtr.

Boele's Scheepswerven en Machinefabriek N.V.

BOLNES (bij Rotterdam)

Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 195100 ROTTERDAM

TELEGR. BOELE - BOLNES

N.V. Scheepswerven „PIET HEIN“

v/h Fa. W. SCHRAM & ZONEN

Werven te Bolnes en Papendrecht

NIEUWBOUW EN REPARATIES

Verbouwen van Sleepschepen tot Motorboten
inclusief inbouw en revisie van motoren

DWARSELLINGEN 2 x 115 meter
geschikt voor het zwaarste materiaal

DROOGDOK 115 x 30 meter
geheel overdekt.

Telephones:

Rotterdam: 139275* - Dordrecht: 33877-40466 - Ridderkerk: 3644-3409
voor werf Bolnes Papendrecht Bolnes

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton

ZETLENGTE 7 m, dikte 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

TELEFOON 01804-2657 - GROENEDIJK 10

CAPELLE a/d IJSSEL

RESULTATEN in plaats van beloften

Bel eens voor een afspraak.

Nu meteen 05280-2832.

Wilt U controleerbaar het verschil zien tussen demagogie en realiteit? Dan kunt U het beste nu meteen het bureau bellen dat Uw reclameproblemen coördineert en oplost.

MERK WAT GOEDE REKLAME VOOR UW BEDRIJF BETEKENT
Reclame- en advertentiebureau de PLOEG

Spinners en Twijners van
WEEF- EN TRICOTGARENS

Delft

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT

FIGEE-VLAARDINGEN N.V.

SCHEEPSBOUWERF

SCHEEPSBOUW
SCHEEPSREPARATIE
VERLENGEN - VERBOUWEN
DROOGDOKKEN - LASBOTEN

MACHINEFABRIEK

MOTOREN-INBOUW EN -REPARATIE
DRAAI-, FRAIS- EN SCHAAFWERK
PIJPLEIDINGEN - APPARATEN
WATERZUIVERINGSAPPARATUUR

CONSTRUCTIEWERKPLAATSEN

STAALCONSTRUCTIES - TANKS
TRANSPORTINRICHTINGEN

VUURVASTE STENEN IN ALLE SOORTEN
„MOLISOL“ MOLER ISOLATIESTENEN
VUURVASTE ISOLATIESTENEN

ZUURVASTE STENEN

„PRODORITE“ CHEMISCH BESTENDIGE PRODUCTEN

LEVERT

N.V. Gouda Vuurvast

VERENIGDE VUURVASTE STEENFABRIEKEN

GOUDA - TELEFOON 67 44 - (18 20)

A. VAN HOBOKEN & CO.

Anno 1774

DEVIEZENBANK

[*]

Parklaan 32-34 - Tel. 110320 (7 lijnen) - Telex 21170

ROTTERDAM

MACHINE- EN ZUURSTOFFABRIEK N.V. W. A. HOEK'S

Postbus nr. 78 - Telefoon (010) 26 90 61
SCHIEDAM

*Zuurstof, stikstof, gecomprieeerde lucht,
zowel in gasvormige, als vloeibare toestand.*

H.D. Compressoren voor land- en scheepsgebruik.

Mijnluchtlocomotieven.

Apparaten voor autogene metaalbewerking.

Speciale apparaten voor hoge drukken.

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHTBIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
RESERVERING (02943) 1576

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

*

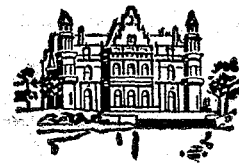
alle kamers met privé bad en douche

*

nieuw Restaurant en nieuwe Lounge-Bar

*

(geheel airconditioned)

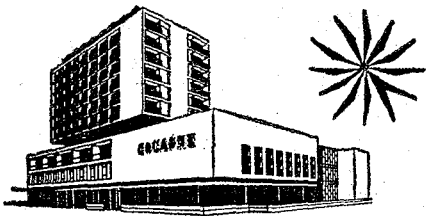
KASTEEL OUD-WASSENAAR
HOTEL - RESTAURANT

Vijf minuten van DEN HAAG, te bereiken via autoweg naar Amsterdam, afbuigen tegenover Dierenpark Wassenaar.

In magnifiek park gelegen hotel met alle moderne comfort. Salons voor speciale diners, recepties, cocktailparties, vergaderingen, etc.

GEEN PARKEERPROBLEMEN!

Telefoon 01751-9045

waar de gast ^{con}oning is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

C O C A G N E

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

De schouwburg van de wereldscheepvaart

Verzorgde tafel, in het mooiste rivierhotel van Nederland, omringd door het steeds wisselende décor van de wereldhaven Rotterdam.

Maasboulevard 15, Vlaardingen
Telefoon (01898) 54 41
(010) 11 81 19

Delta Hotel Vlaardingen

beta hotel

OISTERWIJK N.-B.

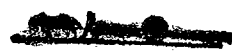
Hotel de Zwaan, annex Rotisserie „Le Prince de Galles”

telefoon 04242 - 2109

Voornaamste huis ter plaatse.
Kamers met privé douche en toilet.
Restaurant van bijzondere klasse.
Gezellige terrassen.
Ruime parkeergelegenheid.
Prospectus op aanvraag.J. A. M. Couwenberg, prop.
Chevalier du Tastevin
Membre de la chaine des rotisseurs.

GRAND HOTEL

Vierhouten

„De Mallejan”

„Onovertrefbaar voor uw vergaderingen en congressen”

Kamer met bad en ontbijt v.a. f 24 p. pers.

Zalen met geluidsinstallatie, schoolbord en projectiescherm

Geen parkeerprobleem - Garage gratis

Alle kamers met bad en toilet

TELEFOON 05711 - 241 (3 lijnen)

Vrijheid en democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 925

VRIJDAG 18 AUGUSTUS 1967

Katholieke

Vuur Proef

Komt door het adres van de heren Cals en Bogaers c.s. schot in de door velen verlangde hervorming van de partijstructuur in Nederland? En zo ja, komt er een beweging in de goede richting?

Op dit ogenblik — dinsdag 15 augustus — kan men over de ontwikkelingen in de komende dagen en maanden — tot de vergadering van de partijraad van de KVP op 8 en 9 december a.s. — slechts met de nodige voorzichtigheid iets zeggen.

De heren Cals en Bogaers c.s. streven voorshands nog niet naar een andere partijstructuur, maar naar een hervorming van de KVP in een „radicaal-christelijke” partij, die nauwe samenwerking zal zoeken met „radicaal-progressieve” figuren uit de ARP en de CHU en met de socialisten van de PvdA en met D'66. Vooralsnog beogen zij dus een scheiding der geesten in de KVP, maar wensen zij het confessionele karakter van de KVP te handhaven.

In zoverre als de heren Bogaers en Cals c.s. thans openlijk hun voorkeur voor nauwe samenwerking met de socialisten betuigen, is er slechts voor outsiders iets nieuws onder de zon. Die voorkeur was bekend. In dit opzicht lijkt het adres meer op een greep naar de macht in de KVP, die tot voor kort hardnekkig weigerde vóór de verkiezingen een keuze te doen tussen regeringspartners buiten het confessionele kamp.

Vast staat dat er talrijke katholieken — binnen en buiten de KVP — en talrijke rechtzinnig-protestanten — binnen en buiten ARP en CHU — zijn, die niet als dwingende consequentie van hun christelijke levensovertuiging zien dat in politiek opzicht een imitatio-Den Uyl geboden zou zijn. Een splitsing of een afbrokkeling van de KVP lijkt het gevolg. Een splitsing in ARP en CHU zal ook het gevolg zijn als in die partijen

de z.g. „radicaal-progressieven” hun wensen aan de partijleiding zouden opleggen. De politieke overzichtelijkheid wordt daardoor niet groter. Een veelheid van partijen als in de Vierde Franse Republiek dreigt, met alle gevolgen van dien.

In hoeverre de beoogde samenwerking met D'66 reëel is, valt ook nog te betwijfelen. De door Cals en Bogaers gehoopte verkorting van kabinetsformaties betekent nog wel iets anders dan de door D'66 gewenste staatsrechtelijke hervormingen. Het is ook maar de vraag of D'66, als voorstandster van een omroep op nationale basis anno 1967 reeds vergeten is dat Cals' omroepstandpunt nogal wisselvallig is (of was het misschien pragmatisch?)

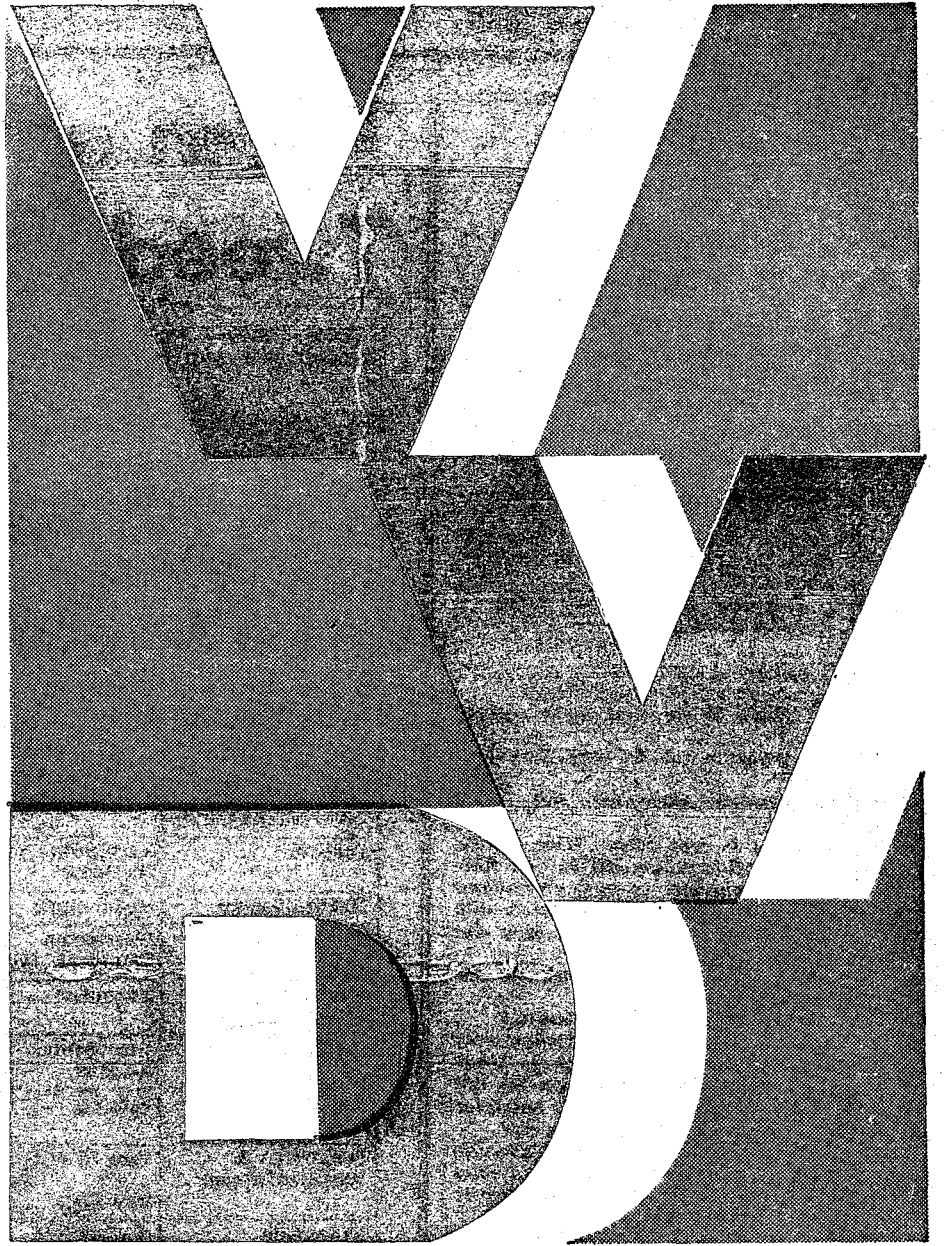
Calsolieke Volkspartij

Voorlopig lijkt het gevolg van het optreden van de katholieke adressanten dat er naast de PvdA een wellicht met de PvdA samenwerkende Calsolieke Volkspartij ontstaat, maar dat er ook een groep (meerderheid) blijft die — al dan niet pas door het optreden van het Kabinet-Cals wijs geworden — het landsbestuur liever in andere handen ziet. In dit verband is het goed te wijzen op de alleszins verheugende start van het Kabinet-De Jong dat in grote homogeniteit met voortvarendheid de moeilijke problemen waarvoor ons land zich na de val van het Kabinet-Cals gesteld zag, aanpakt.

Nu de partijstructuur — naar wij hopen — wellicht echt in beweging komt doordat een aantal KVP'ers eindelijk een duidelijke politieke keuze heeft willen doen, is het noodzakelijk nog eens kort onze opvattingen over de partijvorming weer te geven.

Naar onze overtuiging staat het vast dat voor verreweg de meeste landgenoten hun politieke beginsel voortvloeit uit hun geloof of levensovertuiging. Evenzeer staat echter vast dat eenzelfde geloofsovertuiging of eenzelfde levensbeschouwing in feite niet leidt tot eenzelfde politiek beginsel op dezelfde politieke doelstellingen. En ook niet leiden kan: daarvoor spelen in de politiek te veel andere factoren — ethische, logische, maatschappelijke en sentimentsoverwegingen — een rol naast de religieuze of levensbeschouwelijke visie. Wanneer bijv. Cals en Bogaers op christelijke gronden een politiek bepleiten, die grote economische risico's met zich meebrengt, dan kan men op basis van dezelfde levensovertuiging en door de ervaringen met het Kabinet-Cals, dat deze risico's heeft genomen, wijs geworden, van oordeel zijn dat zo'n politiek maatschappelijk en sociaal onaanvaardbaar is.

De niet-confessionele partijen hebben dan ook terecht altijd verlangd, dat politieke partijvorming zou plaatsvinden op basis van eenheid van politiek beginsel en van politieke doelstellingen, ongeacht of de aanhangers van dat beginsel en die doelstellingen daartoe zijn gekomen op grond van christelijke, humanistische of andere diepste beweegredenen.

Pas dan is er politieke duidelijkheid wanneer politieke organisaties berusten op eenheid van politiek beginsel en van politieke doelstellingen. Het is te wensen dat aan de verwarring tussen politiek en religie — hoe nauw individueel de politieke overtuiging ook aan de religie is verbonden — een einde komt. Politiek en religie zijn van een andere orde; zij kunnen niet onder een noemer gebracht worden. En mogen niet onder een noemer gebracht worden: niet ter wille van de religie en niet ter wille van de politieke duidelijkheid. Enkele zinnen in het adres van Cals en Bogaers c.s. wijzen op een ontwikkeling in de goede richting, maar helaas gaan zij niet ver genoeg.

Liberaal beraad

In liberale kring is het beraad over de meest functionele partijstructuur in ons land en de rol die de VVD kan spelen bij het totstandkomen van zo'n structuur, in volle gang. De dagelijkse besturen van de liberale organisaties VVD, LDC, JOVD en LSVN beraden zich hierover en leggen het oor te luisteren bij een aantal vooraanstaande liberalen binnen en buiten de praktische politiek. Met welke concrete plannen dit beraad zal komen, is nu nog niet te zeggen.

Wel is duidelijk dat politieke samenwerking van politiek gelijkgezinden in nieuwe politieke organisaties voor de werking van de democratie in ons land uiterst heilzaam zou zijn. De VVD hoopt met weloverwogen motieven te komen, los van persoonlijke ambities, en staat voor initiatieven buiten partijverband open.

De laatste verkiezingsuitslag maakte duidelijk dat een meerderheid van ons volk, bestaande uit katholieken, protestanten, humanisten en aanhangers van andere levensbeschouwingen, geregeerd wenst te worden op basis van een niet socialistische, wel voortvarende en vooruitstrevende politiek, gebaseerd op de redelijke beginselen van christendom en humanisme, waarbij de individuele mens zich in vrijheid geestelijk en maatschappelijk kan ontplooiën als deel van een grote gemeenschap, waarin vrede en welzijn bestaan en waarin solidariteit de menselijke verhoudingen beheerst.

F. Korthals Altes
algemeen secretaris VVD

—PRIKKELS—

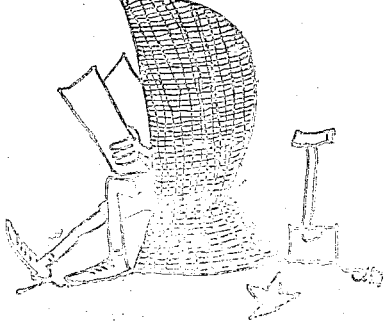
● Hans Moerkerk, voorzitter van D'66, afdeling Amsterdam, in een gesprek met Vrij Nederland: „Persoonlijk kan ik met de bezwaren tegen het Instituut gekozen minister-president meevoelen. Er wordt wel gesuggereerd dat die staatsrechtelijke punten onwrikbaar zijn voor D'66 en speciaal de gekozen minister-president, maar ik geloof niet dat dat helemaal waar is”.

● Dezelfde: „Het voorstel van de KVP om een regeringssubsidie aan de partijen te geven zou ik geen oplossing (voor het gebrek aan financiën) vinden, maar een gevaar van nu is natuurlijk wel, dat overal in de provincie gezocht wordt naar mensen met poen, die dan de partij gaan financieren. Wel proberen wij sympathisanten met de partij tot donateurs te maken. En dan: in D'66 wordt nogal stevig gedronken en zo is het makkelijker om lokaliteiten te vinden. De Bols-taveerne bijvoorbeeld, daar kunnen we gratis vergaderen”.

● Hoofdartikel De Telegraaf: „Het nieuws van de vrije huren (voor een aantal gemeenten buiten het Westen) werd door een socialistisch dagblad geannonceerd onder de kop: „Huurders vogelvrij”. Het is tegen het abc van de journalistiek om een tendentieuze kop boven een nieuwsbericht te publiceren, maar dat moet het desbetreffende blad zelf maar uitzoeken”.

● De „Dezer dagen”-rubriekschrijver in de NRC: „Naarmate een land machtelozer is de staat van de wereld te veranderen, schijnt bij sommigen de behoefte te groeien grote plannen tot een wereldverbetering te lanceren. Juist de machteloosheid schijnt te verlokken tot utopisme. Dat is een verklaarbaar verschijnsel”.

VAKANTIES

In verband met de vakanties zal ons weekblad in de zomermaanden slechts om de veertien dagen verschijnen. Het volgende nummer van Vrijheid en Democratie zult u daarom niet volgende week, maar op 1 september in de bus vinden.

- Pag. 3: Burgemeester benoemen of kiezen?
- Pag. 7: Van steenkool naar plastics.
- Pag. 9: Sprong terug in Spanje.

De vorige week

DE vorige week, lezers, werd ik opgebeld door de minister. Hij zei, dat hij het niet leuk had gevonden. U weet wel dat stukje over die Ton voor Luns en zo. Nu kon ik er best inkomen, dat hij daar niet zo smakelijk om gelachen had als ikzelf. Maar dat hij zou opbellen, nee, dat had ik toch niet verwacht.

Het ging ongeveer als volgt:
 „Met de minister.“
 „Ja zeker, Uwe Excellentie.“
 „Ik vond het flauw.“
 „Ja zeker, Uwe Excellentie.“
 „Kunt U er niet mee ophouden?“
 „Waarom zou ik, Uwe Excellentie?“
 „Omdat niemand het leuk vindt.“
 „Dat is niet zeker, Uwe Excellentie. Bovendien, dit is een liberaal weekblad: zo lang er iemand is die er om lacht, moeten alle anderen zo liberaal zijn hem die lol te gunnen.“
 „Is er dan iemand, die die onzin...“
 „Ja zeker, Uwe Excellentie.“
 Eerst was ik erg tevreden over het verloop van dit gesprek. Maar later drong de vraag zich bij mij op: Was het werkelijk de minister zelf geweest? En zo ja, welke?
 Ik greep de telefoon, draaide 070 en de rest, kreeg een telefoniste die namens een ministerie sprak, en riep:
 „Mag ik Zijne Excellentie?“
 „De minister is er niet. Die heeft ook vakantie.“
 „Mag ik dan die andere minister?“
 „Die is er ook niet. Die heeft ook vakantie.“
 Dat ging zo negen lange ministers door.
 „Geeft U me dan de minister-president“, schreeuwde ik geagiteerd.
 „De minister-president is met vakantie.“
 „Maar wie zijn er dan wel, jufvrouw?“
 „Er zijn op het ogenblik maar vier ministers in het land, meneer. En die hebben geen tijd om U te woord te staan.“
 Goddank, dacht ik, we worden nog geregeerd.

WILLEM

Taken en adressen leden Tweede kamerfractie VVD

Gaarne voldoen wij aan een door velen geuit verzoek nogmaals de taakverdeling te publiceren van de Tweede Kamerfractie van de VVD en dan tevens de adressen van de fractieleden te vermelden.

De taakverdeling is als volgt:

COMMISSIE	LID	PLV. LID	COMMISSIE	LID	PLV. LID
Presidium	Zegering Hadders	Van Someren-Downer	Economische Zaken	Joekes Portheine	Geurtsen Rietkerk
Advies v. Personeelsaangelegenh.	Geertsema		Handelspolitiek	Tuijnman Schlingemann	Portheine Joekes
Suriname & Ned. Antillen	Van Dijk Vonhoff	Tuijnman	Middenstand	Portheine	Geurtsen Vonhoff
Buitenlandse Zaken	Berkhouwer Toxopeus	Schlingemann Koudijs	Kernenergie	Portheine	Koudijs Berkhouwer
subcomm. NAVO + Oost-westverh.	Toxopeus	Berkhouwer	Landbouw & Visserij	Schlingemann Tuijnman (o.v.z.)	Zegering Hadders
subcommissie ontwikkelingshulp	Schlingemann	Berkhouwer	Visserij	Tuijnman	Schlingemann
Justitie	Geertsema (v.z.) Rietkerk	Geurtsen Koning	Sociale Zaken & Volksgezondheid	Veder-Smit Rietkerk	Portheine
Naturalisaties	Veder-Smit	Van Dijk	Volksgezondheid	Veder-Smit	Rietkerk
Binnenlandse Zaken	Geertsema Toxopeus (voorz.)	Koning Wiegel	Bezitsvorming & P.B.O.	Portheine	Vonhoff Geurtsen
Inlichtingen & Veiligheidsdiensten	Toxopeus		C.R.M.	Van Someren-Downer	Veder-Smit Vonhoff
Civiele Verdediging	Geertsema Koudijs	Vonhoff	Deltazaken	Zegering Hadders Tuijnman	Schlingemann Koning
Ambtenaren & Pensioenen	Koning	Rietkerk Geertsema	Werkwijze Kamer	Geertsema Toxopeus Joekes	
Onderwijs & Wetenschappen	Van Someren-Downer	Vonhoff	Verzoekschriften	Joekes	Koning
Financiën	Joekes Portheine	Koning Tuijnman	Stenogr. Dienst der Staten-Gen.	Geertsema	
Rijksuitgaven	Portheine	Joekes	Beroep ambt. van de Stenogr. Dienst der Staten-Gen.	Rietkerk	
Defensie	Berkhouwer Koudijs	Vonhoff	Noord-Atlantische Assemblée	Koudijs	
subcommissie NAVO en WEU	Koudijs	Berkhouwer	Europ. Parlement	Berkhouwer	
Volkshuisvesting & Ruimtel. Orden.	Tuijnman v. Dijk (onderv.z.)	Wiegel	Raadgevende Vergad. v. d. Raad v. Europa en WEU	Portheine	
Verkeer & Waterstaat	Zegering Hadders (voorz.)	Koning Joekes	Raadgevende Interparlementaire Beneluxraad	Schlingemann	Wiegel
Scheepvaart	Van Someren-Downer	Zegering Hadders			

De adressen en telefoonnummers*) luiden:

mr. E. H. Toxopeus (voorzitter)	Waalsdorperweg 161, 's-Gravenhage	070-245688 H
mr. W. J. Geertsema (vice-voorzitter)	Konijnenlaan 47, Wassenaar	01751- 8260 H
drs. Th. H. Joekes (secretaris)	Koninginnegracht 144, 's-Gravenhage	01751- 2241 Rh
		070-117017 H
		070-601260 K
mr. dr. C. Berkhouwer	Stationsweg 56, Heiloo	02200- 32791 H
dr. K. van Dijk	Paaskamp 4A, Roden	05908- 9657 H
mr. A. Geurtsen	Kon. Julianaweg 158, Maasland	01899- 3178 H
	Kantoor: Mathenesserlaan 245, Rotterdam	010-250183 K
		010-250388 K
mr. H. E. Koning	Willem van Boelrestraat 37, Rotterdam	010-204456 H
G. Koudijs, Schout bij Nacht b.d. Dribergsestraatweg 53, Doorn		03438- 5242 H
mr. F. Portheine	Stationsplein 160, Leiden	01710- 34524 H
		070-554600 K
		-556800 K
mr. J. G. Rietkerk	Meester Philipslaan 16, Rijswijk (Z.H.)	070-980531 H
		070-184010 K
mr. J. F. G. Schlingemann	Wilhelminastraat 11, Goes	01100- 7953 H
mevr. G. V. van Someren-Downer	Van Somerenweg 52, Rotterdam	010-133510 H
ir. D. S. Tuijnman	Van Bleiswijkstraat 169, 's-Gravenhage	070-551365 H
		070-392360 K
mevr. mr. E. Veder-Smit	Harlingerstraatweg 35, Leeuwarden	05100- 22803 H
H. J. L. Vonhoff	Willem Mollhof 12, Slotervaart, Amsterdam-W.	020-156430 H
H. Wiegel	Stoemgracht 7, Amsterdam	020-234931
	Steffenskamp 7, Laren (N.-H.)	02953- 4392
R. Zegering Hadders	„De Lindenhof“, Emmen	05910- 1014 H
		05910- 2531 K
		070-614911
		(Tsl. 121)

*) H achter het nummer betekent: thuis; K betekent kantoor en Rh betekent raadhuis.

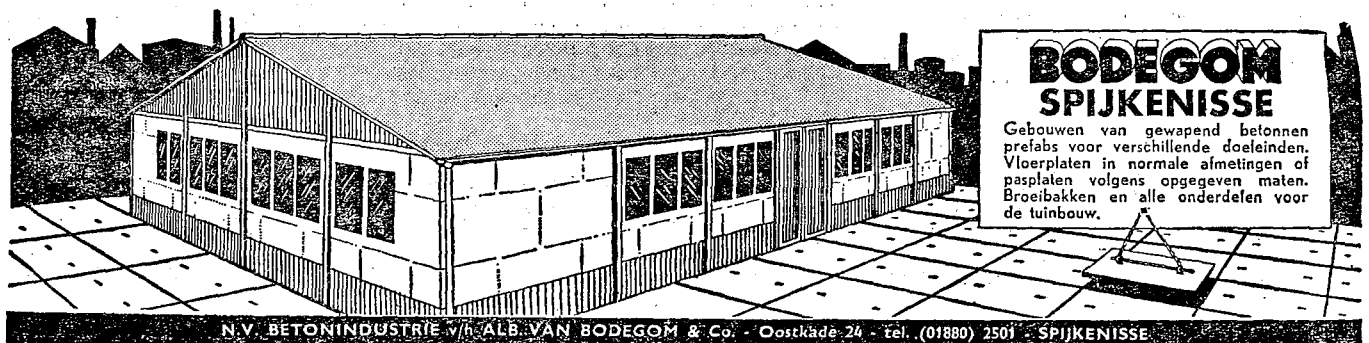
TWEE BEKENDE MERKEN

Vrijheid en Democratie

Weekblad van de Volkspartij voor vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonnementen toestel 219, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur: Ph. C. la Chappelle jr.
 Adres van de redactie: Nieuwe Herengracht 89 B te Amsterdam-C.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. - Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

MINISTER Beernink heeft dezer dagen een voorontwerp voor het eerste gedeelte van een herschreven gemeentewet vrijgegeven.

In de vraag of de burgemeester benoemd dan wel gekozen moet worden, heeft men zich bij dit voorontwerp niet bevestigd, omdat, zoals de NRC het typerend uitdrukt, „men niet wilde vooruitlopen op een Grondwetswijziging op dit punt, die misschien niet eens tot stand zal komen.”

Ondertussen heeft minister Beernink op de inleidende persconferentie er geen doekjes om gewonden dat hij persoonlijk nog steeds voorstander is van benoeming van de burgemeester door de Kroon en dus tegen de van sommige zijden bepleitte gekozen burgemeester.

Het Parool meent dat ten aanzien van de kwestie der burgemeestersbenoemingen het verlangen naar een radicale herziening (bedoeld is: verkiezing in plaats van benoeming) in brede kring leeft.

Wij betwijfelen of die kring inderdaad wel zo breed is als het blad doet voorkomen. Het merkwaardige is dat zij tientallen jaren niemand ook maar eniger mate heeft aangesproken (ook bij de staatkundige heropbouw na 1945 niet), maar dat de moeilijkheden in Amsterdam, samen te vatten in de kwestie-Van Hall, en de ook in Amsterdam het eerst tot leven gekomen D'66-beweging, de figuur van de burgemeester en dan in het bijzonder de wijze van diens benoeming, plotseling tot een actueel vraagstuk lijken te hebben gemaakt.

Zoals het meestal gaat, zijn de meest radicalen het luiderst en maken daardoor al gauw de indruk, de „vox populi” weer te geven. Daar komt bij dat het instituut van de benoemde burgemeester nu plotseling als „ondemocratisch” wordt gebrandmerkt, hetgeen niet zal nalaten op sommigen wel enige indruk te maken.

Geen algemeen verlangen

Wie deze zaak wat kalmer en nuchterder bekijkt, komt echter al gauw tot andere conclusies. Er is geen sprake van een algemeen verlangen naar een gekozen burgemeester.

In christelijk-historische en anti-revolutionaire kring vindt deze gedachte vrijwel geen aanhang. Typerend in dit opzicht is dat het dagblad Trouw, dat tegenwoordig — zoals telkens weer blijkt — toch wel als de spreekbuis van sterk radicaliserende stromingen in de AR-partij kan worden beschouwd, nog niet zo lang geleden in een hoofdartikel zijn instemming betuigde met een contra-betog van de Utrechtse burgemeester jhr. De Ranitz.

Wat onze VVD-kring betreft lijkt het mij nauwelijks aan twijfel onderhevig dat het aantal voorstanders van overschakeling op het systeem van de gekozen burgemeester bijzonder gering is.

In de KVP en de PvdA lijken de meningen sterk verdeeld, maar in de staatkundige literatuur in deze kringen zijn de geargumenteerde waarschuwingen van terzake kundigen tegen een aantasting van het bestaande systeem op dit stuk toch wel vrij groot.

Trouw merkte in zijn hoofdartikel (25 november 1966) terecht op dat men wel kan stellen dat verkiezing van een burgemeester democratischer is dan een benoeming door de Kroon, maar dat dit toch wel een simplistische voorstelling is.

De democratie in een gemeente wordt gewaarborgd door de verkiezing van een raad, die aan het hoofd van de gemeente staat. De raad is het hoofd; niet de burgemeester. De burgemeestersbenoeming en het beleid van de burgemeester (voor zover dit laatste niet onder de verantwoordelijkheid jegens de gemeenteraad ressorteert), vallen onder de verantwoordelijkheid van de regering jegens de Staten-Generaal.

Stelsel werkt goed

Vraagt men nu wat de beste en verstandigste regeling is, dan kunnen we het met Trouw eens zijn dat men wel kan zeggen dat het bestaande stelsel over het algemeen goed werkt. Ook al zal een burgemeester wel eens een verkeerde uitschieter maken, over het algemeen brengt het bestaande stelsel mee dat men in de meeste gemeenten competente figuren met het ambt kan belasten, die men bij verkiezing dikwijls niet zou kunnen krijgen. In zeer veel kleine en zelfs middelgrote gemeenten zijn geen of weinig figuren aanwezig, die geschikt zijn voor dit ambt. Bij benoeming door de Kroon heeft men meer keuzemogelijkheid. Men is niet beperkt tot de inwoners der gemeente, zoals bij verkiezing wel het geval zou zijn.

Er zijn meer argumenten. Het burgemeestersambt vergt bestuurskennis of althans de vooropleiding om die gemakkelijk te verwerven. En voor een burgemeester is het nodig — hetgeen bij kleine gemeenten een moeilijkheid apart oplevert — om niet al te zeer gebonden te zijn aan bepaalde plaatselijke belangen en groepen, waaruit men zich, als men ter plaatse woonachtig is, moeilijk kan losmaken.

BURGEMEESTER: benoemd of gekozen?

Wij delen gaarne de conclusie van het anti-rev. orgaan: „Het geldende stelsel, dat al veel langer dan een eeuw fungeert, heeft nooit aanleiding gegeven tot klachten van betekenis. Zelfs in de grote gemeenten zou nog moeten blijken, dat verkiezing betere of gelijke resultaten oplevert. Onder die omstandigheden lijkt ons een verandering van stelsel niet aantrekkelijk.”

De sterkste verdeeldheid op dit punt zal wel bij de socialistische worden aangevoeld. Terwijl het nieuwe PvdA-Kamerlid en bekende „tien over rood”-man Van den Doel al onmiddellijk het woord „ondemocratisch” liet horen, komt een der deskundigen op het gebied van het

gemeenterecht en de praktijk van het gemeentelijk bestuur in dezelfde kring, mr. P. J. Molendijk, in het maandblad Socialisme en Democratie (april 1967) tot ongeveer gelijke conclusies als Trouw. Diens hoofdbezwaar is dat er geen betere kandidaten door verkiezing naar voren zullen komen dan wij nu gewend zijn.

Ook het Belgische systeem acht mr. Molendijk weinig verkieslijk. Daar benoemt de koning weliswaar de burgemeester, maar toch op voordracht van de gemeenteraad. Dat zou dan toch in ieder geval de invloed van de burgerij op de keuze waarborgen. Maar nu is het juist die Belgische ervaring, die de

schrijver in Socialisme en Democratie beducht maakt, want het peil van de burgemeesters aldaar (de uitzondering daargelaten) is z.i. niet van dien aard dat we er hier naar zouden verlangen.

Het burgemeesterschap is meer dan ooit een vakmanschap en de verkiezing van een niet-vakman zou menigmaal neerkomen op een aanzienlijke versterking van de macht van het ambtenaren-apparaat en van de bureaucratie. Verkiezing, zo stelt deze socialistische schrijver het, zou uiterlijk een democratisering betekenen, maar het zou neerkomen op minder invloed van de burger. „Wie een burgemeester wil kiezen, moet in zijn overwegingen mede betrekken of hij een democratie van twijfelachtig allooi wil ten koste van een, ook in vergelijking tot andere landen, hoog bestuurspeil.”

Geen misverstand

Ook dit socialistische betoog liegt er niet om en het is niet het enige in zijn soort. Het toont bovendien wel aan dat men er ook hier met kreten als „progressief” en „conservatief” niet komt. Niet iedere bepleitte verandering is als zodanig progressief!

Ten slotte lijkt het goed, ter vermindering van ieder misverstand, op twee dingen nog de aandacht te vestigen. De kwestie gekozen of benoemde burgemeester heeft noch met de kwestie van de verantwoording door de burgemeester tegenover de gemeenteraad voor zijn politiebeleid, noch met de kwestie van de demonstratievrijheid iets te maken. Onze indruk is dat velen dat in de verwarring van het laatste jaar niet meer duidelijk hebben weten te onderscheiden.

Ook een benoemde burgemeester kan zich zonder bezwaar tegenover de raad met betrekking tot zijn politiebeleid verantwoorden, zoals vele burgemeesters — met instemming van de ministers van Binnenlandse Zaken van de laatste jaren trouwens — ook inderdaad doen. Bovendien heeft minister Beernink thans aangekondigd dat de kwestie van de verantwoordingsplicht van de burgemeester wegens zijn politiebeleid nog bij een afzonderlijk wetje zal worden geregeld.

Het voorontwerp bevat ondertussen een aantal grotere en kleinere wijzigingen of aanvullingen, o.a. met betrekking tot de aantallen raadsleden en wethouders, de benoeming en gewijzigde criteria voor ontslag van wethouders, de beperking van het aantal besloten raadsvergaderingen en andere min of meer belangrijke onderwerpen. Er zal nog alle gelegenheid zijn, hieraan nader aandacht te besteden. Hetgeen schrijver dezes gaarne overlaat aan anderen, die op grond van hun praktische ervaring op het terrein van het gemeentelijk bestuursbeleid beter in staat zijn een gefundeerd oordeel te geven over de al dan niet wenselijkheid van deze wijzigingen.

A. W. ABSPOEL

TE KOOP AANGEBODEN:

Bestaande en nieuwbouwwoningen o.a. in:

Doetinchem: met c.v. vanaf f 36.000;
Didam: met c.v. vanaf f 32.500;
Babberich: vrijstaand f 35.000;
Gaanderen: helft van dubbel met garage-mogelijkheid: f 32.000;
Doesburg: diverse woningen vanaf f 15.000;
Netterden: groot pand f 25.000;
Zeddam: vrijstaand met grote tuin f 68.000.

Diverse boerderijtjes o.a. in:

Bemmel: met tuinderij f 56.000;
Groenlo: met 3000 m2 grond f 50.000;
Hengelo (G.): in zeer goede staat f 50.000;
Varsseveld: met 5000 m2 grond f 60.000;
Vorden: dicht bij beek gelegen f 40.000;
Zelhem: met 2000 m2 grond f 28.000.

Diverse bungalows en semi-bungalows o.a. in:

Hengelo (G.): 2 fraaie panden vanaf f 47.500;
Silvolde: met 3 slaapkamers f 50.000;
Didam: met c.v. en garage f 60.000;
Beltrum: met garage f 35.000.

Het bovenstaande is een slechts zeer beperkte keuze uit onze grote voorraad te verkopen panden. Gaarne zenden wij u geheel vrijblijvend, onze woninglijsten met al onze objecten in de gehele Achterhoek. Vraagt inlichtingen bij: Makelaarskantoor F. JANSEN, Dr. Hubernoodtstraat 7, Doetinchem. Telefoon 08340-4660, b.g.g. 08362-431, 05450-1942.

D'66 EN DE ZWOLSE WETHOUDERS

De nieuwe Zwolse gemeenteraad, op 28 juni jl. gekozen i.v.m. de samenvoeging van de stad en een deel van Zwollerkerspel, is de eerste in ons land met D'66-afgevaardigden. Hun houding voor en tijdens de wethoudersverkiezingen in de installatievergadering van 2 augustus jl. heeft voor- en tegenstanders verbaasd.

De nieuwe raad is niet alleen groter dan de oude (35 t.o. 31), maar ook anders samengesteld: PvdA 11 (was 11), PCC — combinatie AR en CH — 9 (7), KVP 6 (6), VVD 3 (4), D'66 3 (0), PSP 1 (2), GPV 1 (1) en BP 1 (0). Reeds jarenlang heeft Zwolle vier wethouders, twee van de PvdA en van PCC en KVP elk één.

De plaatselijke pers heeft over het vrouwelijk beeraad van de verschillende fracties enig nieuws gepubliceerd, deels op de werkelijkheid berustend, deels ook op conclusies van journalisten. In dat beraad is van bepaalde zijde geprobeerd het aantal wethouders te vergroten tot vijf, totdat bleek dat een raadsmeerderheid daarvoor geen zakelijke motieven aanwezig achtte. Er ontstond enige strijd tussen PvdA en PCC, die beide naast de „erkende” KVP-wethouderszetel voor zichzelf twee plaatsen verlangden.

Nog voor de raadsvergadering van 2 augustus stond D'66-fractievoorzitter Hekker een interview toe aan verslaggevers van Het Vrije Volk en de Prov. Overijsselse

en Zwolse Courant en deed daarin mededelingen, die ook de landelijke pers bereikten, o.a. over „zwijgplicht, met bloedend hart aanvaard, omdat afwijzing uitsluiting van D'66 van het vooroverleg zou hebben betekend,” wat zozeer bezijden de waarheid was dat hij het niet alleen in een ingezonden stuk, maar ook in de genoemde raadsvergadering volledig moest terugnemen.

Verbazing wekte echter de mededeling dat D'66 in de strijd om de wethouderszetels de PCC-zijde zou kiezen en dus meewerken aan de vorming van een overwegend confessioneel college. Motief daartoe was vernieuwingsdrang en de wil in het college een plaats te geven aan „een man uit Zwollerkerspel” te bevordering van de integratie. Dat die man een oud-wethouder van het kerspel was, onder wiens medeverantwoordelijkheid bij herhaling de toekomstontwikkeling van het „gebied-Zwolle” in het openbaar is betwijfeld en dat hij behoorde tot de enige „grote” partij — de PCC — die juist in het kerspel stemmenverlies moest incasseren, speelde geen rol. (Anders dan in de stad Zwolle gingen in het toegevoegde gebied Zwollerkerspel PvdA, KVP en VVD vooruit in stemmenaantal). Ter geruststelling werd meegedeeld dat aan deze keus van D'66 géén politieke consequenties verbonden mochten worden...

Werd vroeger bij wethou-

dersverkiezingen in de Zwolse raad steeds uitsluitend door de fractievoorzitter van de VVD een algemene beschouwing met stemmotivering gegeven, na de publicaties nu, werd diens voorbeeld op 2 augustus door de overigen gevolgd. Aan de beschouwing van de heer Hollander, fractievoorzitter van de VVD, ontleen wij:

- er wordt op politieke gronden gekozen en daarom moeten in het college de verhoudingen in de raad zo goed mogelijk weerspiegeld zijn;
- de PCC heeft géén reële verkiezingswinst geboekt: in „Groot-Zwolle” verloor zij t.o.v. de gemeenteraadsverkiezingen 1966 10 pct. van de eigen aanhang;
- als vernieuwing in het college wordt gewenst en géén der wethouders meer bekritiseerd is dan de anderen, moet niet een man die pas vier jaar wethouder is, maar de langst zittende wethouder, worden vervangen;
- integratie van het toegevoegde gebied in het geheel wordt door de benoeming van een wethouder uit dat gebied eerder belemmerd dan bevorderd. In de raad zitten voldoende „kerspelaren” (acht) om een goede samenwerking te verzekeren;
- de stelling dat aan de keuze van D'66 geen politieke consequentie verbonden mag worden is onhoudbaar. Door zich achter de PCC-kandidaat te scharen zou D'66 een samenstelling van het college aanvaarden, die volkomen afwijkt van de raadsverhoudin-

gen.

De tweede PvdA-kandidaat werd ten slotte met 20 tegen 15 stemmen gekozen. Vóór stemden PvdA, VVD, PSP en een aantal KVP-ers.

Op 4 augustus hield de afd. Zwolle van D'66 een openbare ledenvergadering, waarin de fractie het volgens de Zwolse Courant van 5 augustus zwaar te verduren kreeg. Uit protest tegen haar houding trad de vice-voorzitter van de afdeling af en een motie van afkeuring werd pas na lange discussies niet ingediend. Interessant is de in die vergadering door de fractievoorzitter gedane mededeling, dat de landelijk voorzitter van D'66 geen bezwaar had gemaakt tegen de steun van de fractie aan de PCC-kandidaat...

Na de wethoudersverkiezing hield de Zwolse burgemeester, drs. J. A. F. Roelen, een interessant betoog over het werk van en in de gemeenteraad. Hij zei o.m.: „Als gezegd wordt dat het gemeentebestuur niet goed functioneert, dan gaat dat terug op kiezers en gekozenen. Het is eigenaardig dat de aantallen leden van politieke partijen, die kandidaten voortbrengen en selecteren, zo heel klein zijn. Daaraan wordt al te vaak voorbijgegaan bij alle kritische geluiden over het functioneren van bestuursorganen. T.a.v. kritiek op de raadsleden uit het publiek geldt dat wie geen rol bij de voorbereiding speelt, eigenlijk ook geen recht van spreken heeft.”

Keus tussen leven en ademen

HET moet voor Amsterdam bijzonder moeilijk zijn geweest om antwoord te geven op een ongebruikelijke vraag van Rijkswaterstaat. De vraag luidde: Wat hebt u liever, de verbreding van het Amsterdam-Rijnkanaal of de Hemtunnel? Na lang aarzelen en dubben heeft het dagelijks bestuur van Amsterdam het kanaal gekozen.

Voor de ontwikkeling van de hoofdstad is het Amsterdam-Rijnkanaal van vitale betekenis. Het internationale goederenvervoer ontwikkelt zich de laatste jaren zeer snel naar een specialisatie, waarbij goederen steeds meer in standaardverpakkingen over zeeën en continenten worden gebracht. Snelheid is daarbij de eerste eis. Containers die ergens in de Verenigde Staten worden gevuld, gaan over land naar de haven, vandaar op schepen naar Europa en vervolgens over land of door binnenwater naar de geadresseerde. Beladen opleggers rijden ergens in de wereld op schepen en rijden er elders weer af om hun reis te vervolgen. Bij deze toenemen-

de transportmethoden met zijn grote investeringen wordt niet meer de plaats van bestemming, maar de ligtijd in de haven van belang. De zeeschepen zullen straks niet een aantal Europese havens aandoen, maar hun Continentale eindpunt kiezen in één haven. Vandaar moet snelle overslag en voortzetting van de reis der goederen mogelijk zijn.

Op deze ontwikkeling is Amsterdam redelijk goed voorbereid: de overslagmogelijkheden zijn niet slecht, de rail- en wegverbindingen met het achterland zijn zeer behoorlijk, de binnenwaterverbinding is echter nog zeer matig. Voor de duwvaart, die bij het verdere transport van dergelijk „load units” van grote betekenis kan zijn, is het Amsterdam-Rijnkanaal volstrekt onbruikbaar. Theoretisch kan men (door halvering van de duw-eenheden) weliswaar in dit kanaal navigeren, maar economisch is het niet verantwoord.

Vandaar dat het Amsterdam-Rijnkanaal verbreed moet worden. Zonder deze verbetering blijft de Amsterdamse

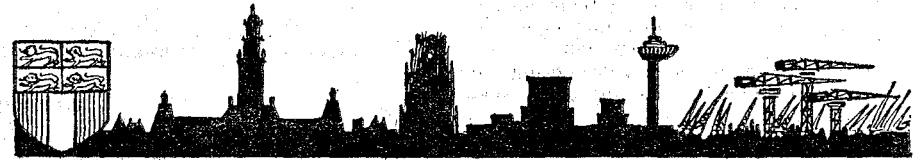
haven in zijn concurrentiepositie achter. Maar eigenlijk even vitaal is de verbetering van de doorvaart door het kanaal. De tijlze haven van Amsterdam heeft bepaalde voordelen boven tijhavens, die in vele gevallen kunnen opwegen tegen de verliestijden van het schutten. Maar juist nu in het groeiende nieuwe transportpatroon bekorting van lig- en vaartijden toenemend belangrijk worden, wordt ook elke verkorting van de vaartijd tot aan de kade van groter belang. En de Hembrug is in deze doorvaart een onverdraaglijk obstakel. Er zijn nog andere overwegingen waarom de Hembrug moet verdwijnen, maar het accent komt meer en meer hierop te liggen dat het de goederenstroom remt die komende van overzee via de Amsterdamse haven vrije baan moet hebben tot diep in Europa.

De keuze van Amsterdam is stellig juist geweest: de Hembrug is een nare rem op deze stroom, maar het Amsterdam-Rijnkanaal is een blokkering. Maar het opheffen van de blokkering wordt

pas doelmatig als de rem ook wordt weggenomen. De keus tussen beide werken was dan ook wel enigszins een keus tussen leven en ademen. Het voorrang verlenen aan de kanaalwerken, mag dan ook zeker niet extra-vertraging van de bouw van de Hemtunnel betekenen.

Overigens doet zich straks nog een vraagstuk voor. In diezelfde ontwikkeling van het goederentransport past ook de groei van de scheepsomvang. Het probleem is op het ogenblik nog niet acuut, maar tegen dat het Amsterdam-Rijnkanaal gereed is, zal de behoefte aan toegangswegen voor grotere schepen wellicht zo nijpend zijn geworden dat de bouw van een nieuwe — en grotere — sluis bij IJmuiden geen langer uitstel duldt. Als op dat tijdstip de financiële positie van ons land niet aanzienlijk verbeterd is, kan Amsterdam opnieuw voor de vraag worden gesteld: Wat hebt u liever, een nieuwe sluis of een Hemtunnel? Dat zal dan opnieuw een keus zijn tussen ademen en leven.

Veranderingen in de haven

ENKELE weken geleden heeft men in het Algemeen Dagblad enige groot opgemaakte verhalen kunnen lezen over een „dramatische strijd onder de Rotterdamse overslagbedrijven.” Het blad constateerde daarin dat het vervoer van stukgoederen met behulp van grote laadkisten zich duidelijk merkbaar ten koste van de traditionele stukgoedbehandeling ontwikkelt. Er voltrekt zich op dat gebied een structurele verandering die mede wordt bevorderd door de toepassing van andere nieuwe technieken, zoals het rij-op/rij-af verkeer.

Volgens het liberale ochtendblad zouden de Rotterdamse stuwadoors in een hevig gevecht om de nieuwe klanten gewikkeld zijn. Onderlinge tariefafspraken zouden daarbij ernstig in het gedrang komen. Het blad waarschuwt: „Debaacles dreigen in 's werelds eerste haven als de stuwadoors niet snel en op grote schaal tot samenwerking komen.”

De manier waarop het blad deze verschijnselen onder de aandacht van zijn lezers bracht, deed nogal paniekachtig aan. Voor paniek is echter geen enkele reden. De Rotterdamse haven is wel meer aan nieuwe ontwikkelingen blootgesteld geweest zonder dat haar levensvatbaarheid daarvan te lijden heeft gehad. Daarmee wil natuurlijk niet gezegd zijn dat er helemaal niets

bijzonders aan de hand is. Dat is er wel degelijk.

Deze bewering kan worden geadstrueerd met een verwijzing naar het voorbeeld van Thomsens havenbedrijf dat bezig is met een grondige reorganisatie van de ondernemingsactiviteiten. Het bedrijf aan de Lekhaven is verplaatst naar het laadkistencentrum aan de Prinses Margriethaven in het Eemshavencomplex. Met deze verplaatsing werd tevens een concentratie beoogd van de capaciteit van de stukgoedbehandeling.

En zo is er in de Rotterdamse haven meer gaande. Het zijn veranderingen die soms niet zonder gevolgen voor het personeel blijven. Met de werkgelegenheid in de haven is het trouwens de laatste tijd over het algemeen wel wat minder geworden. Dat is niet te wijten aan een vermindering van het scheepvaartverkeer, maar wel aan het geleidelijke doorwerken van de maatregelen die allerwegen zijn en worden genomen ter bevordering van de rationalisatie en de efficiency. Het effect daarvan is dat op het ogenblik bij de Centrale voor arbeidsvoorziening van de Scheepvaart Vereniging Zuid zeven- tot achthonderd mensen in de reserve lopen. Een situatie die we jarenlang niet hebben gekend.

Dit alles verklaart waarom het recen-

te debat in de Rotterdamse gemeenteraad over Rijnpoort — de nieuwe haven die tussen Maassluis en Hoek van Holland is geprojecteerd — een heel stuk moeizamer is verlopen dan normaliter het geval zou zijn geweest. Het college, dat zich over volgzzaamheid van de raad noot hoeft te beklagen als het over havenuitbreidingen gaat, vond in dit geval een zoal niet lastige dan toch kritische gestemde raad tegenover zich.

Met enige wrevel werd van verschillende kanten — o.a. door de socialistische havenspecialist Laan en de liberaal Van Leeuwen — gesproken over het gebrek aan informatie dat het gedrukte stuk inzake de Rijnpoorthaven bevatte over de veranderingen in de methoden van de stukgoedbehandeling en wat daarmee verband houdt.

Uit dat stuk, zo meenden de sprekers, was niet overtuigend gebleken dat voor het laadkistenvoer nu wel zo'n dringende behoefte bestaat aan de nieuwe haven. Ten slotte wordt het Eemshavengebied reeds in zeer belangrijke mate voor de verwerking van stukgoed in laadkisten uitgerust. Daarenboven is er nog geen verstandig woord te zeggen over de toekomstige bestemming van de buiten dienst rakende oude stukgoedhavens.

Deze kritische geluiden betekenden niet dat de raad zich tegen de voorgeno-

men aanleg van de Rijnpoorthaven meende te moeten verzetten. Hij vindt intendeel dat de haven onontbeerlijk is als aanlegplaats voor de boten van de Maatschappij Zeeland, die Hoek van Holland moeten verlaten omdat zij in de mond van de Nieuwe Waterweg voor het in- en uitgaande scheepvaartverkeer te veel gevaar opleveren. Ook als accommodatie voor veerschepen die zijn ingericht voor het rij-op/rij-af verkeer, en als eindpunt voor passagier- en cruiseschepen wordt de haven nodig geoordeeld.

Vooral deze motieven waren het die de raad in 'beginnel tot de aanleg van de nieuwe haven deden besluiten. De vrienden lieten zich hiertoe te gemakkelijker bewegen doordat burgemeester Thomassen, olie op de golven werpende, de toezegging deed het overleg over het havenproject te zullen vervolgen met het rijk, het provinciaal bestuur, het bestuur van Rijnmond en andere daarvoor in aanmerking komende corporaties. De toezegging behelsde ook het doen van nadere voorstellen aan de raad te gelegener tijd.

Twee partijen waren tevreden. De raad omdat hij een beetje stoom had kunnen afblazen. De burgemeester omdat hij iets-zo vanzelfsprekends had beloofd dat hij zich nergens een buil aan kan vallen.

Illusie van een wethouder

HET lijkt ons een illusie van wethouder L. van der Weide, die met het huisvestingsbeleid is belast, dat over vijf jaar de woningnood in onze stad zal zijn opgelost. Een enquête, die naar de woningbehoefte zal worden ingesteld, zal misschien wel inzicht daarin verschaffen, maar zal, naar onze mening, de nood niet oplossen. De wethouder is van oordeel, dat men, meer dan tot nu toe, bereid zal moeten zijn een vijfde deel van het netto-inkomen aan „kale huur” te betalen. Wat de wethouder precies onder netto-inkomen verstaat, is ons niet duidelijk geworden. In elk geval wil het ons voorkomen, dat een groot deel van de burgerij de gewenste bereidheid niet zal tonen noch er toe in staat zal blijken te zijn. Het leven wordt voortdurend duurder en daar draagt de gemeente door verhoging van allerlei retributies in niet onbelangrijk mate toe bij.

Om op het standpunt van wethouder Van der Weide terug te komen, er zijn op het ogenblik meer dan 16.000 woningzoekenden in onze stad. Hij verwacht, dat in de komende jaren „honderden” Haagse woningzoekenden een huis in Zoetermeer zullen betrekken, daarbij rekenende op de „formidabele” medewerking van het gemeentebestuur van Zoetermeer. De verwachting van de wethouder is zeker niet ongegrond, maar er is een duidelijk verschil tussen „honderden” en de ruim 16.000 (woningzoe-

kenden). Zeker, er worden nog huizen in onze stad gebouwd en er zal in de toekomst nog meer worden gebouwd, maar we mogen al erg blij zijn als het er 2000 per jaar zijn. Dat zouden er dan over vijf jaar 10.000 zijn, maar nog altijd geen 16.000. „Nu zitten we nog in de woestijn, maar het beloofde land is in zicht”, heeft de wethouder gezegd. Dat klinkt heel aardig, maar daarmee is niet aangetoond, dat over vijf jaar de woningnood tot het verleden zal behoren.

Wij ontkennen niet, dat het kunstmatig laag gehouden huurpeil een eind moet nemen. We zijn het ook eens met hen, die van oordeel zijn, dat de Nederlander meer voor zijn woongenot zal moeten gaan betalen, maar zolang het een feit is, dat duizenden de voorkeur geven aan een auto boven een duurdere woning, geloven we niet zo erg in het optimisme van de wethouder.

Er bestaan trouwens bijzonder vreemde toestanden op woninggebied. Zo namen we van een jonge employé, ge-

trouwd, zonder kinderen, die in de agglomeratie een woning zoekt nu hij uit het buitenland is overgeplaatst naar een der vestigingen van het concern, waartoe hij behoort, in het Westen des lands. Het inkomen van die jongeman is zeer redelijk, maar hij is toch niet in staat om meer dan vijfhonderd gld. per maand voor een flat naar te tellen. Geen nood, het concern past een groot deel bij! En daarvoor krijgt die employé dan een luxe flat, die in feite niet bij zijn inkomen en positie past. Kijk, dat vinden wij een ongezonde toestand, hoe prettig het ook voor het jonge echtpaar is. Dit geval kan met vele andere worden aangevuld. Er blijkt uit, dat er op woninggebied in onze stad bepaald iets mis is en een enquête en een doorstromingsbeleid brengen daarin, naar we moeten vrezen, geen veranderingen.

We vinden, dat wethouder Van der Weide zich veel te optimistisch heeft uitgelaten. Noch Den Haag, noch de agglomeratie biedt nu al het wenkend perspectief van het beloofde land.

NU landelijk veel gediscussieerd wordt over vluchtende psychopaten, die, teruggekeerd in de maatschappij, een gevaar voor de samenleving opleveren, is het misschien interessant aan de gemeentelijke statistiek te ontleenen, dat zich in het eerste kwartaal in onze stad 136 seksuele misdrijven hebben voorgedaan tegen 94 in hetzelfde kwartaal van het vorige jaar. Dat is een toeneming met ongeveer 45 procent! Men kan hieraan natuurlijk verschillende conclusies verbinden. Wij zullen dat niet doen; we constateren slechts, al vragen we ons wel af, waaraan deze toeneming valt toe te schrijven. „Andere misdrijven tegen de zeden” zijn overigens nog veel sterker toegenomen: 15 tegen 1. Dat cijfer is ronduit schrikbarend.

Het aantal verkeersongevallen met dodelijke afloop neemt ook toe, alleen gelukkig niet in zo ernstige mate als de zedenmisdrijven. Maar vijftien dodelijke slachtoffers in het eerste kwartaal tegen 11 in dezelfde periode 1966 vinden we toch ook verontrustend, al valt er in het totaal der verkeersongevallen een daling waar te nemen.

Nog één opvallend statistisch cijfer: in het eerste kwartaal '67 overleden 362 personen aan arteriosclerotische en degeneratieve hartziekten, maar in het eerste kwartaal 1966: 419; een niet onaanzienlijke daling dus. Enige andere conclusie vermogen we daaraan overigens niet te verbinden.

Bokma het allerbeste!
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

SFINXEN zijn niet slechts te vinden in het oude, klassieke Egypte. Er is er één, onvoorstelbaar groot van afmetingen, voorhanden in het Chinees-communistische rijk van Mao Tse-toeng. En dan denken wij niet eens aan de „leider” zelf, aan de oude puritein, die iedere afwijking van de revolutie als verraad beschouwt. Neen, het is de gehele constellatie van actie en contra-actie, van een strijd om consolidatie van de macht, van een strijd ook om de troonopvolging die zo veel onvatbaars en onduidelijks heeft.

In een wereld, waar de communicatie-middelen flitsend-snel en bijna perfect zijn, is de berichtgeving uit China broksgewijze en volmaakt ontoereikend. En het lijkt wel, of, vergeleken bij andere landen, het communistische rijk met zijn 750 miljoen inwoners nog altijd omgeven is door een Chinese muur.

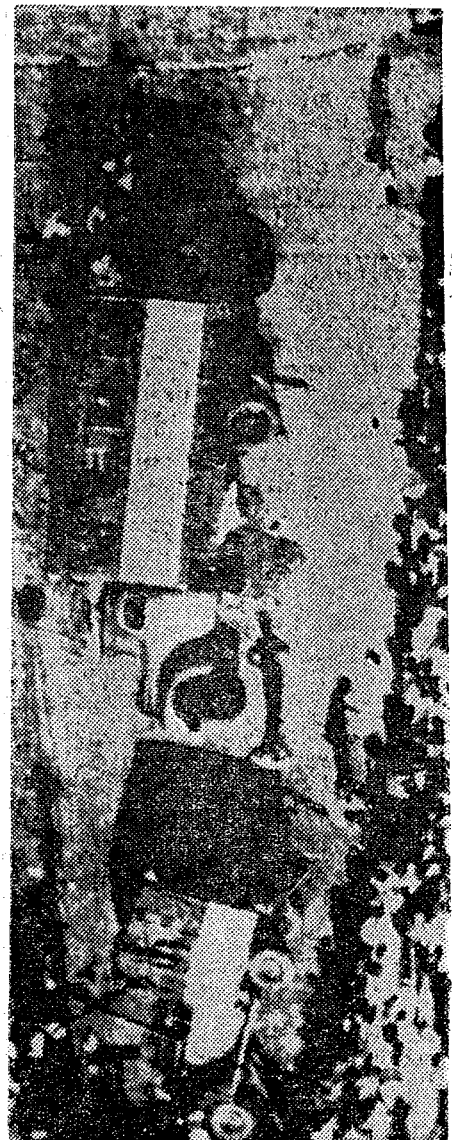
De bronnen waaruit het Chinese nieuws tot ons komt, zijn oncontroleerbaar wat hun objectieve waarheid betreft. Daar is allereerst het bekende Volksdagblad van Peking, het partij-orgaan van de communistische partij. Verder de niet minder bekende muurkranten. Daaruit putten de diverse in China werkende Japanse correspondenten hun nieuws. Bovendien de radio: een in een dictatoriale staat uiteraard sterk gekleurde informatiebron. Ten slotte de „reizigers” die in Hongkong hun wijsheid over de gebeurtenissen, die zich al dan niet voor hun ogen hebben afgespeeld, ten beste geven.

Alles tezamen een voorlichting die geen kop, geen staart en geen body bevat.

BEROERING

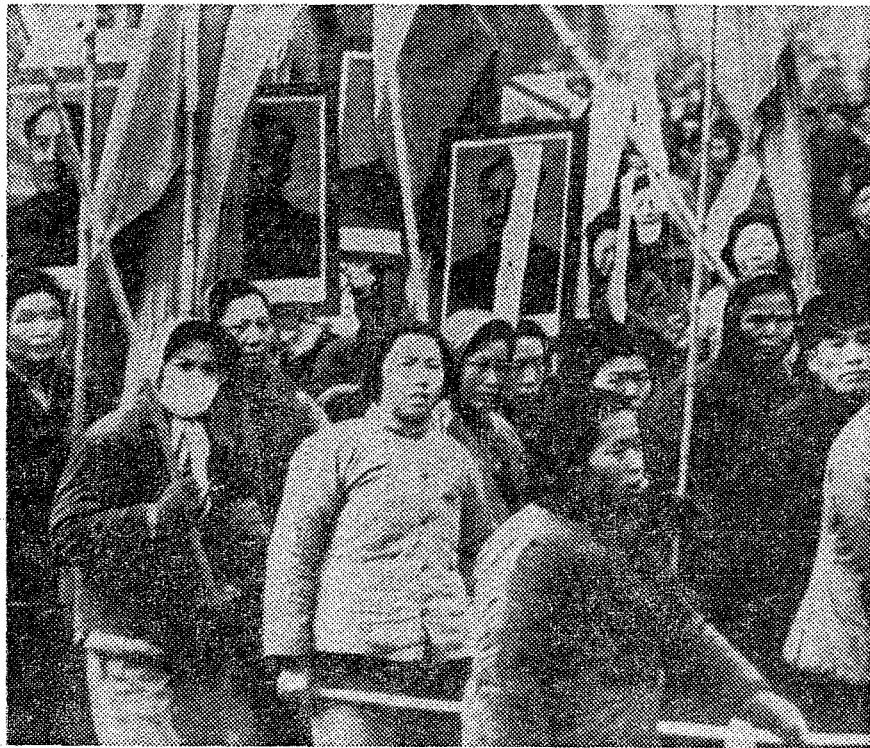
Met alle reserve die nodig is, kan men niettemin vaststellen dat er ook de laatste tijd in het reusachtige land op tal van plaatsen beroering is. Het begon intussen zo feestelijk. Om hun vreugde te uiten over de geslaagde (?) revolutie der Rode Gardisten hebben Mao's volgelingen een heugelijk feit herdacht. Meer dan een jaar geleden toonde de ouder wordende Mao Tse-toeng zijn ongeschikte fysieke kracht door het overzwemen van de zeer brede Jangtse-rijvier bij Woehan. Volgens radio-Peking hebben nu bij die herdenking een „half miljoen arbeiders en militairen” zijn voorbeeld gevolgd. Zij zijn, eveneens zwemmend, de machtige rivier overgestoken. Hoe vol het daar was bij deze massale „swim-in”, werd niet vermeld.

In dat zelfde Woehan werd intussen kort daarop zeer fel gevochten. Daar, in Midden-China, werd bloedig gestreden door Rode Gardisten en Anti-Mao-isten. De laatsten zijn blijkbaar volmaakt ongevoelig voor het alles overtreffende „Rode Boekje” van Mao Tse-toeng. De leider der rebellen was generaal Tsjen Tao-tsjao, die vervangen zou zijn door de aan Mao gehoorzame generaal Tsjang Tsji-jo. Of overigens Woehan weer geheel in handen is

Een foto die een „reiziger” in Sjanhai maakte

De Chinese sfinx

Een beeld van pro-Mao betogingen

van de Mao-isten is niet duidelijk.

Niet alleen in Woehan, ook in de provincies Tsjoenking en Tsjetsoeai zouden opstanden zijn uitgebroken. En in Hoenan zouden Rode Gardisten en hun tegenstanders in heftige strijd zijn gewikkeld.

Wat van dit alles waar moge zijn, manifest is dat de strijd om het behoud van de integrale macht, die begin 1966 via de „culturele revolutie” inzette, door Mao Tse-toeng nog niet is gewonnen. Maar het vreemde is, dat terwijl er volgens sommige bronnen een complete burgeroorlog aan de gang is, maarschalk Lin Piao — zoals bekend Mao's „kroonprins” — heeft verklaard, dat China thans „in een staat van burgeroorlog zonder wapenen” verkeert.

Misschien zal de waarheid ook hier in het midden liggen.

JEUGD

Dat het land niet tot rust is gekomen kan ook blijken uit nevenverschijnselen. Zo zou de Chinese jeugd ondanks herhaalde bevelen nog altijd niet naar de schoolbanken en universitaire colleges zijn teruggekeerd. Het culturele revolutie-spel is blijkbaar meer naar haar smaak. Hoe groot echter het percentage van de jeugd is dat wél het gewone onderwijs volgt, is in het Westen niet bij benadering te schatten.

Ook over de Chinese economie zijn de berichten weinig overtuigend. Zo horen wij — en dat is te begrijpen — dat die economie door de voortdurende crisis en door wervelende stakingen is „lamgelegd”. Ook hier een generalisatie die waarschijnlijk niet met de werkelijkheid zal overeenkomen.

Op het agrarische terrein zou men, volgens het Chinese partij-orgaan, van een „record-oogst” mogen spreken. Maar bij vorige gelegenheden, zo in 1958, zijn zegevierende berichten van het landbouwfront door de drang der feiten aanzienlijk ineengeschrompeld. De oorspronkelijke getallen had men kennelijk sterk geflatteerd.

Ook is het onduidelijk in hoeverre het leger al dan niet Mao's culturele revolutie is toegewijd. Voor een te vieren veertigste verjaardag van het leger waren onlangs bevelhebbers van veertien militaire districten uitgenodigd. Slechts een negental verscheen op het appel. Hetgeen op zijn minst wijst op een verdeeldheid in het defensie-apparaat ten opzichte van Mao.

Verder staat de door de Mao-isten verguisde president Lioe Sjao-tsji alle verguizing ten spijt nog altijd overeind. En dit ondanks de oproep van Mao Tse-toeng en zijn steunpilaar Lin Piao om een beslissende aanval te doen op de stellingen van de president en zijn aanhangers in de communistische partij.

RAADSELS

Men heeft gezegd, dat Mao en de zijnen de omvang van de strijd overdrijven, om op die wijze hun volgelingen te dwingen tot versterkte activiteit. Het is een verklaring. Maar niet meer dan dat. Het onvatbare in dit gehele Chinese drama blijft echter, dat men de feitelijke sterkte van krachten en tegenkrachten niet bij benadering kent. De werkelijke situatie blijft veelal een raadsel. Al bevindt zich blijkbaar de centrale macht nog altijd in handen van de vooralsnog onverwoestbare Mao Tse-toeng.

L. M.

MASSIEF KARTONNEN

DOZEN

★
voor export en binnenlands gebruik
★

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. FREE & CO.

H.W. STRAAT 20 - 22,
OUDE PEKELA

Afd. Kartonage

Tel. nr. 0 59 79 - 22 33
Tx. nr. 53251.

LID PROV. STATEN UTRECHT

In memoriam

E. van den Heuvel

Te Linschoten is op 2 augustus, 64 jaar oud, overleden de heer E. van den Heuvel, sedert 1958 lid van Provinciale Staten van Utrecht en sedert 1945 lid van de gemeenteraad van Linschoten, waarvan hij de nestor was. Dat de gemeente Linschoten, de provincie Utrecht en de VVD door zijn plotselinge overlijden een gevoelig verlies hebben geleden, mag blijken uit het feit dat de redactie van Vrijheid en Democratie van verschillende zijden een „In memoriam” heeft bereikt.

In Linschoten bekleedde de heer Van den Heuvel een vooraanstaande positie. In 1945 werd hij lid van de gemeenteraad (toen nog „noodraad”), eerst voor Gemeentebelangen, later voor de VVD. Daarnaast was hij voorzitter van de plaatselijke afdeling van het Utrechts Landbouwgenootschap en vice-voorzitter van het hoofdbestuur daarvan. Bij zijn veertigjarig jubileum als bestuurslid van het Utrechts landbouwgenootschap werd hij benoemd tot ridder in de orde van Oranje-Nassau.

Onder zijn plaatselijke activiteiten dienen voorts te worden genoemd zijn bestuurslidmaatschap van de christelijke school en van de Groene Kruisvereniging, die hem in 1964 als haar voorzitter benoemde. In wijder verband dienen vermeld zijn lidmaatschap (sinds 1950) van de Raad van toezicht van de aan- en verkoopvereniging De Rijnstreek te Woerden, zijn voorzitterschap van het Kaascontrolestation te Utrecht en zijn bestuurslidmaatschap van de Bond van Kaasproducenten.

Op 7 mei 1957 deed de heer Van den Heuvel zijn intrede in de Provinciale Staten van Utrecht. Met zijn gedegen kennis van agrarische aangelegenheden in de provincie Utrecht behandelde hij in de Staten vooral landbouw- en waterschapszaken. Daarbij gaven zijn rustig optreden en zijn bezonken oordeel hem een natuurlijk gezag. Zijn hoog aanzien dankte hij echter niet alleen aan zijn deskundigheid, maar ook aan zijn onkreukbaar en sympathiek karakter.

Groot was de belangstelling waaronder zijn stoffelijk overschot op 5 augustus ten grave werd gedragen. Bij allen die hem gekend hebben blijft zijn nagedachtenis in dankbare herinnering. Moge dit tot troost zijn voor zijn weduwe en zijn verdere familie.

De VVD zegt de heer Van den Heuvel dank voor hetgeen hij tijdens zijn leven voor de liberale zaak heeft gedaan. Hij ruste in vrede.

Indoheem nv

gesticht in januari 1965, omvat de volgende ondernemingen:

EERSTE NEDERLANDSE APPARATENFABRIEK (ENAF) N.V.:

Solex bromfietsen - elektrische huishoudelijke toestellen - elektrisch handgereedschap - ventilatoren

INDOLA N.V.:

kosmetica - interieurverzorging

N.V. INDUSTRIËLE ONDERNEMING W. H. BRASKAMP:

ventilatoren - kappers-apparatuur - elektrische huishoudelijke toestellen

CHEMISCHE FABRIEK INDOLA COSMETICS N.V.:

chemische produkten

VOKAP N.V.:

interieurverzorging

N.V. ELEKTROTECHNISCHE MECHANISCHE INDUSTRIE

(EMI): elektromotoren - ventilatoren - professionele motoren

N.V. PHARMACEUT. CHEMISCHE FABRIEK v/h E. M. BRASKAMP:

farmaceutische artikelen

INTERHEEM N.V.:

exportmaatschappij

N.V. FABRIEK VOOR PLASTIEK-PRODUKTEN VAN NIFTRIK:

kunststoffen

Fabrieken in:
Den Haag, Rijswijk, Voorburg, Utrecht, Putte (N.-Br.).

Wegens vertrek naar het buitenland te koop: LAREN N.H., vrijstaand, onder architectuur gebouwd,

MODERN KLEIN LANDHUIS

met 2400 m2 eigen grond (aangelegde fraaie tuin) in bosrijke omgeving nabij heide. Bevatende: grote (± 50 m2) artistieke woonkamer, balkenplafond, fraai smeedwerk en open haard; grote slaapkamer; herenkamer; moderne luxe (eet-)keuken; luxe badkamer en toilet; gastenkamer met eigen douche en toilet; ruime zolders; afzonderlijke stook- en voorraadkelders. Centrale olie-verwarming; Parketvloeren. Vrijstaande grote garage met zolder, hobbyruimte en afzonderlijke inrit. — Geheel gestoffeerd, gedeeltelijk gemeubileerd. Vraagprijs f 250.000,—. Bezichtiging na afspraak. Brieven onder nummer 1002, bureau van dit blad.

• Taakverdeling

Op pagina 2 van Vrijheid en Democratie van 25 juli leest men de taakverdeling binnen de Tweede-Kamerfractie van de VVD. Hier zien de VVD-stemmers dus welke taak de door hen gekozen kandidaat krijgt. Wat ik echter mis is een motivering van deze taakverdeling. Met name veel jonge VVD-stemmers vragen zich af waarom de heer Wiegel van geen enkele commissie lid is (wél plv.-lid van drie commissies.) Vindt men hem — toch — te jong? Neemt zijn studie hem nog te zeer in beslag? Weet hij nog te weinig af van een aantal zaken? Mijns inziens hebben die kiezers, die een jong (c. q. fris) geluid in de VVD-fractie wensten er recht op te weten waarom zij dit geluid gezien de samenstelling der commissies — voorsnog weinig zullen horen.

J. VAN DEN BERG, Den Haag

De secretaris van de VVD-fractie in de Tweede Kamer schrijft ons naar aanleiding van het bovenstaande:

Er is geen sprake van dat Hans Wiegel in de taakverdeling onderbedeeld zou zijn — en hij voelt dat zelf ook niet zo. Commissielidmaatschappen zeggen lang niet alles over de werkelijke inhoud en omvang van ieders hap. Uit de brief van de heer Van den Berg proef ik, dat hij een plaatsvervangerschap van een commissie van minder gewicht acht dan een lidmaatschap. Dat is een misverstand, waarvoor hij zich overigens niet hoeft te generen, want vrijwel ieder nieuw lid van de Kamer, die nog niet heeft kunnen meemaken hoe het systeem in de praktijk werkt, denkt er niet zo over. Er zijn echter zeker zoveel plaatsvervangers als volle leden die de belangrijkste bijdragen aan het werk in de commissie leveren.

Met name sluit de aanwezigheid van een lid in een commissievergadering de (actieve) aanwezigheid van diens plaatsvervanger niet uit.

Bij de vraag, wie lid van een commissie wordt (of blijft) en wie plaatsvervanger, speelt uiteraard ook de anciënniteit van de betrokkenen een rol. Dat zal de heer Van den Berg kunnen billijken.

Collega Wiegel is als woordvoerder van de fractie op het gebied van de woningbouw en huurpolitiek aangewezen. De door de heer Van den Berg bedoelde kiezers zullen zijn stemgeluid

Mijn opinie is . . .

dus al tijdens de komende begrotingsbehandeling uitvoerig kunnen horen. Ik mag daarbij opmerken dat het zelden voorkomt, dat een (jong of oud) nieuw lid van een fractie onmiddellijk een zo belangrijk en moeilijk stuk beleid onder zijn hoede krijgt.

Het plaatsvervangend lidmaatschap van de Beneluxraad — een begeerde krent in de brij — kan een goede eerste inleiding in de praktische buitenlandse politiek zijn.

Wiegel zal in de Commissie Binnenlandse Zaken zeker zijn bijzondere belangstelling tot gelding kunnen brengen voor kwesties, die samenhangen met het functioneren van de democratie, waarvoor het zojuist ingediende voorontwerp voor een deel van de nieuwe Gemeentewet een der aanknopingspunten kan vormen. Daarnaast heeft hij al een deel van de hangende gemeentelijke grenswijzigingen, te weten het omvangrijke en belangrijke reorganisatieplan voor Zeewoosch-Vlaanderen, ter behandeling op zich genomen.

Na de publicatie van de taakverdeling in Vrijheid en Democratie werd bekend, dat de fractie de heer Wiegel, met de heren Toxopeus en Geertsma, als lid van de bijzondere commissie Grondwet-Kieswet heeft voorgedragen. Ook daar vindt zijn belangstelling voor het

functioneren van de democratie zeker voldoende materiaal om op te bijten.

TH. H. JOEKES

• De nieuwe wereld

De materiële wereld, dat zijn niet de boeken, de problemen, de fabrieken, wegen, zeeën enz., neen, dat is de mens, de werkende mens, de samenleving en dus: de arbeidsgemeenschap. Deze gemeenschap „is” er echter nog niet, vandaar de nog steeds voortdurende klassenstrijd. De werknemers vinden nog steeds dat de aandeelhouders teveel en zij te weinig krijgen; de aandeelhouders mopperen daarentegen op steeds stijgende loonkosten waardoor de winstmarges in rook vervliegen. Het brandende probleem van vandaag en morgen is het vinden van de goede vorm van samenwerking.

Wie het FD leest, heeft steeds uit artikelen van drs. Spittel en anderen vernomen hoe hier en daar druppels tinkelen van het smeltende ijs, begeleid door andere lentedeluiden. In Duitsland heeft de Gewerkschaftsbund reeds sedert lange tijd de enorme kapitalen van weerstands- en andere kassen belegd in eigen en vreemde Banken, Industrie, Handel en Transport. Ten slotte gaf de wetgever de arbeider medebeslissingsmacht in de onderneming. In Frankrijk is men nog niet verder dan medebeeradslaging, doch De Gaulle geeft uitvoering aan het advies om de werknemers in de winst — zelfs in de vermogenstoename — te laten delen.

In New York brak een staking uit waardoor een aantal bedrijven en winkels in moeilijkheden raakten, moesten sluiten en ten slotte failliet gingen. Dat laatste bracht de stakers aan één tafel met de ondernemers. Uit de boeken werd hen aangetoond dat het in werkelijkheid helemaal niet zo makkelijk is om ondernemer „te spelen”. „Maar”, zo riepen de stakers uit, „als jullie niet aan meer kapitaal kunnen komen, dan kunnen wij je er wel aan helpen”. Hieruit groeide een vruchtbare samenwerking. De een had de ander te klein gehouden en te weinig verteld, waardoor de ander weer de een had gewantwoord.

Wat wij in het FD van 28.7.'67 pag. 7 lezen omtrent de „Woodward filosofie” opent de ogen nog iets verder: selectie op bekwaamheid en mentaliteit, twee jaar training, dan permanent „lid van de onderneming”. Ieder geeft zijn oordeel over vakbekwaamheid, ijver, netheid, optreden etc. van de medeleden van zijn groep met een rangschikking naar hun relatieve waarde voor de onderneming. Ook de chefs beoordelen en worden beoordeeld. Een commissie uit het bedrijf verwerkt de waarderingen tot een lijst van alle werknemers die bepalend is voor de hoogte van ieders loon. Dit kan dus stijgen, maar ook dalen. Noodzakelijk is, de leden voortdurend op de hoogte te houden van de gang van zaken in het bedrijf. Daartoe worden recente gegevens over de produktie en de mate waarin deze gelijke tred houdt met de planning, in de kantijne gepubliceerd. Maandelijks wordt een bijeenkomst van de staf gehouden waar de financiële positie van het bedrijf en de vooruitzichten worden besproken. Er zijn geen aparte kantines voor hoger en lager personeel. De familiesfeer wordt bevorderd door dat de leidinggevende mensen altijd bereikbaar zijn voor de leden en niemand een apart kantoor heeft. Van alle medewerkers wordt dezelfde discipline geëist. Iedereen is verantwoordelijk voor de netheid van zijn tafel of bureau. Bij het werk mag men niet roken en iedereen is verplicht geschoren en met een das om op het werk te verschijnen. Men meent dat dit de eenvoudigste methode is om de barrière tussen kantoorpersoneel en fabriekspersoneel te slopen.

In het bedrijf zijn vele commissies die zich bezighouden met de activiteiten die niet tot de dagelijkse routine behoren, zoals de bestudering van wettelijke maatregelen, belastingproblemen, het organiseren van cursussen, het handhaven van veiligheidsmaatregelen, recreatie etc. De leden van deze commissies worden voor het merendeel gekozen uit mensen die belangstelling voor de verschillende onderwerpen hebben getoond.

Wanhopen wij dus niet: de Nieuwe Wereld is niet tegen te houden. Onder de oppervlakte en hier en daar reeds erboven groeit en werkt het allerwegen. Laat ons niet tot de splijters en hitsers (vaak onbewust) behoren, doch tot de vredestichters, pioniers en bouwers. Dan zijn de mogelijkheden voor ons allen schier onbegrensd.

MR. J. POTTER VAN LOON, Chamby (Zwitserland)

In deze rubriek neemt de redactie brieven van lezers op, waarin een mening naar voren wordt gebracht welke de redactie belangwekkend genoeg acht om onder de aandacht van andere lezers te brengen. Dit houdt uiteraard niet in dat de redactie het altijd met die mening eens is.

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden brieven te bekorten, zonder dat daardoor de strekking van het betoog wordt aangetast. In zulke gevallen zal bij het ingezonden stuk de aantekening worden geplaatst „van redactie-wege bekort”.

Anonieme brieven en brieven met een beledigende inhoud worden terzijde gelegd.

eveneens besloten heeft haar werkzaamheden te beëindigen, ook wegens gebrek aan financiële en morele steun.

Aldus schrijft ons mevr. P. H. Smits-Witvliet, die samen met mevr. Seret-Sijthoff ons bij de internationale organisaties vertegenwoordigde, waarvoor zij beiden hierbij bedankt worden.

Eigen risico

In de vragenlijst XVIII die de afgelopen winter is uitgegaan, werd ook het eigen risico bij ziektekosten aan de orde gesteld. Deze kwestie is nog niet definitief van de baan. Daarom willen wij hier mededelen, dat mej. mr. J. J. Th. ten Broecke Hoekstra blijkens een oud verslag er in Rotterdam over gesproken heeft. Zij begon haar causerie met de behandeling van de ziekenfondsenwet, welke in de oorlog is ontstaan en daarna voortgezet. Aanvankelijk werden er veel minder medicijnen verstrekt dan tegenwoordig nu er veel meer wordt gegeven en er zelfs excessen zijn ontstaan. Daardoor is er een stroming iets te laten betalen door de patiënten. Spreekster ging in op de steeds hoger wordende ziekenhuiskosten en betrok ook het huisartsenprobleem in haar betoog. Haar voordracht was gebaseerd op het liberale beginsel van de vrijheid

van handelen van de mens, welke vrijheid echter niet bestaat zonder verantwoordelijkheid voor eigen doen en laten, ook ten aanzien van de medemens.

Boek

Wij hebben aangeschaft het boek „God, Nederland en de Franje”, necrologie van het Nederlandse partijwezen, door H. Faas, bekend als „wandelganger” van de Volkskrant. Zoals u gelezen zult hebben, is dit boek door mr. H. van Riel ten doop gehouden.

De 304 bladzijden over het partijwezen laten zich vlot lezen en dat is al heel wat. Wel zijn wij het niet overal mee eens, maar dat hoeft ook niet. Het is wel eens goed, geprikkeld te worden. Wie kritisch leest kan er wel wijzer door worden. Men kan het boek van ons te leen krijgen en wij zullen het ook op de leestafel van de conferentie leggen. Die conferentie zal zijn, dat brengen wij meteen nog eens in herinnering: zaterdag 14 en zondag 15 oktober a.s.

Juffrouw-mevrouw

In de notulen van het Ned. Vrouwen Comité lezen wij het verzoek aan de vrouwenorganisaties bij wijze van opiniepeiling een artikelje te schrijven

over afschaffing van de aanspreekvorm „juffrouw”.

Zijn er geen andere problemen in de wereld?, zouden wij willen vragen. Dit „probleem” zal zich ook zonder bemoeienis van vrouwenorganisaties wel oplossen. Is niet vanzelf de gewoonte ingeburgerd, alle getrouwde vrouwen mevrouw te noemen? Het lijkt waarschijnlijk dat deze tendens zich zal voortzetten.

Persoonlijk houdt ondergetekende zich maar bij Shakespeare: „what is in a name?”

Wie een andere mening heeft, kan dat ons schrijven.

Vakantie

Ondergetekende is met vakantie tot ongeveer half september. De post wordt nazegen.

De zorg voor deze rubriek wordt in die tijd toevertrouwd aan mej. G. van Trojen, Laan van Insulinde 3, Heemstede, tel. 02500-82347.

Correspondentie over de komende conferentie gelieve men te richten tot mevr. J. P. Hansen-van der Linden, Markeweg 3, Emmen; tel. 05910-2315.

Over aanmeldingen schrijve men aan mevr. A. C. M. J. Vriesman-Gerde, Kastanjelaan 13a, Middelburg; tel. 01180-2131. J. H. S.

Kopij voor deze rubriek zenden aan:

Joh. H. Springer
Alexanderstraat 16, Haarlem

Europese beweging

Wij ontvingen bericht, dat de Contactgroep van Vrouwen voor de Europese Beweging, waarbij ook onze organisatie was aangesloten, heeft opgehouden te bestaan. De hoofdreden is, dat de nodige financiële en organisatorische steun niet te verkrijgen was. Merkwaardig is het, dat de Franse zusterorganisatie, de Commission Féminine du Mouvement Européen geheel onafhankelijk hiervan,

Kleur en bescherming

Verf Van Vettewinkel, Prins Hendrikdijk 80-82, Postbus 175, Amsterdam

N.V. BERGINGS- EN TRANSPORTBEDRIJF VAN DEN AKKER

Bergen van schepen en ladingen.
Verhuur van drijvende bokken tot 200 ton.
Verzorging van al uw transporten te water.
Duikerwerkzaamheden.
Bergingsvaartuigen uitgerust met zandpompen tot 14"

KANAALSTRAAT 59 - VLISSINGEN

TELEFOON 5120 - TELEX 55108
n.k.u. 2430 en 4261

ROTTERDAM - TELEFOON 195202, 194790
AMSTERDAM - TELEFOON 425257

SMIT KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

Boele's Scheepswerven en Machinefabriek N.V.

BOLNES (bij Rotterdam)

Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 195100 ROTTERDAM — TELEGR. BOELE - BOLNES

A. F. v. d. STEENHOVEN & ZN., DELFT

ROTTERDAMSEWEG 384 — TELEFOON 01730—2 16 56

★
Leveringen van zand, grind, grond, enz.

★
Massa-transporten met 3-zijdige kipauto's.

★
Speciale machines trailers voor vervoer
van draglines - bulldozers - ketels enz.

Ook bij ZIEKTE, ONGEVAL EN INVALIDITEIT
een GEGARANDEERD WELVAARTSVAST
INKOMEN

Door de
ARBEIDSONGESCHIKTHEIDS-VERZEKERING
MET INDEX- EN STIJGINGS-CLAUSULE

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.
W.B.K. van 1938

Bergstraat 6 - 8 — Amersfoort — Tel. (03490) - 1 70 43 *

DAMMERS & VAN DER HEIDE'S

Scheepvaart- en Handelsbedrijf N.V.

Reders, cargadoors, bevrachters, expeditieus,
beëdigde makelaars voor het kopen, verkopen
en bouwen van schepen.

„Calandhuis”, Willemskade 18, Postbus 444
Rotterdam-2

TELEGR.ADRS: ENERGETIC - (New Boe Code)
TELEFOON 11.93.00 (15 lijnen) - TELEX 21127 (2 lijnen)

Delft

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton

ZETLENGTE 7 m, dikte 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

TELEFOON 01804—2657 — GROENEDIJK 10
CAPELLE a/d IJSSEL

containers:
koel/vries-
containers:

„Flats” en
„Huifcontainers”:

Onder de beschermde naam „Multiload”-
container bouwt Paul & Van Weelde
N.V. genormaliseerde aluminium STA-
PELCONTAINERS voor het stukgoe-
derenvervoer.

De constructie van Van Weelde's con-
tainers leent zich in het bijzonder tot
het bouwen van uitvoeringen als koel/
vriescontainers, met naar keuze poly-
streen of polyurethaan isolatie. Binnen-
afwerking naar wens in aluminium of
polyester. Tevens kan elk gewenst koel-
aggregaat worden geleverd.

GESLOTEN ALUMINIUM
CARROSSERIEËN

CARROSSERIE- EN CONTAINERFABRIEK

PAUL & VAN WEELDE N.V.

*S-GRAVENWEG 350 - NIEUWERKERK A/D IJSSEL - TEL. (01803) 2841 (3 LIJNEN)

Sprong terug in Spanje

DE politieke evolutie in Spanje, die in 1962 op gang is gekomen, is naar men moet vrezen tot stilstand gekomen. De hoopvolle ontwikkeling, die zich scheen af te tekenen, naar een bescheiden begin van democratie wordt afgeremd door die krachten die hun posities in gevaar zagen komen. Men spreekt in Spanje van een salto atrás, een sprong terug.

Een golf van stakingen en arbeidsonlusten deed het Spanje van Franco in 1962 opschrikken. Voor het eerst bleek er iets van georganiseerd verzet en was er sprake van een „vrije vakbeweging” en een zekere steun aan de stakers van de zijde van de katholieke kerk. Behalve eisen tot verhoging van de in die tijd bevroren lonen, waren er ook stemmen te horen die de democratisering van de maatschappij eisten. De studenten in Barcelona verklaarden zich in strooibijetten solidair met de stakers en noemden het jaar 1962 beslissend voor het Franco-regime. Op het congres van de Europese beweging dat dat jaar in München gehouden werd, sloten 80 leden van de 118 leden tellende officiële delegatie uit Spanje zich aan bij een groep van 40 Spaanse ballingen. Zij distantieerden zich van de regering en trokken de binnenlandse moeilijkheden in het internationale vlak door het herstel van de democratie als voorwaarde voor Spanjes aansluiting bij de EEG te stellen. De leiders van deze groep werden bij terugkeer in Spanje gevangen genomen of verbannen.

De kwestie van de toetreding van Spanje tot de EEG kwam ook in 1962 aan de orde toen Spanje op 9 februari van dat jaar officieel verzocht als geassocieerd lid tot de Europese Gemeenschap te mogen toetreden, een associatie die volgens de Spaanse regering te zijner tijd kon leiden tot volledige integratie, „nadat de onvermijdelijke achterstand van de Spaanse economie op de situatie in de landen van de gemeenschappelijke markt is ingelopen.” Een delegatie van de Europese Beweging bezocht kort na de conferentie in München Spanje en maakte Franco duidelijk dat Spanje geen kans zou krijgen zich met de EEG te verbinden, tenzij de bovengenoemde 80 Spaanse deelnemers aan het congres zouden worden vrijgelaten. Dit en de onlusten die er in Spanje hadden plaatsgehadt, deden Franco waarschijnlijk beseffen dat er iets gedaan moest worden om althans de openbare mening in het buitenland gunstig te stemmen. Men meende uit zijn rede die hij hield voor een bijeenkomst van 10.000 veteranen uit de burgeroorlog te kunnen opmaken, dat hij niet ongenegen was tot een zekere liberalisering van het regime. Hij wijzigde zijn kabinet waarin onder anderen Fraga Iribarne als minister van voorlichting werd opgenomen, van wie men verwachtte dat hij de pers een grotere mate van vrijheid zou toestaan.

SPAAK

Bij de EEG had Franco voorlopig nog niet veel succes. In een vergadering van de EEG-ministerraad van 2 juni 1964 bereikte men overeenstemming over een antwoord op het Spaanse verzoek. De EEG-commissie werd gemachtigd verkennende besprekingen met Spanje te beginnen ten einde passende oplossingen te vinden voor de economische vraagstukken, die voor Spanje gerezen waren door de ontwikkeling van de EEG. Dit antwoord betekende een compromis tussen Frankrijk en West-Duitsland enerzijds, die de mogelijkheid van een Spaanse associatie wilden openhouden, en Italië en de Benelux-landen anderzijds, die bij voorbaat een dergelijke mogelijkheid wilden uitsluiten. Vooral de Belgische minister Spaak en de Nederlandse staatssecretaris van buitenlandse zaken mr. De Block wezen elke mogelijkheid van de hand dat Spanje onder de toenmalige omstandigheden met de EEG zou kunnen worden geasso-

cieerd. Een associatie betekende volgens Spaak de eerste stap naar een volledig lidmaatschap en dat achtte hij met betrekking tot een Spanje dat niet voldeed aan de democratische beginselen, waarop de Gemeenschap zich baseert, onaanvaardbaar.

Spanje werkte intussen aan enige hervormingen die onontbeerlijk werden geacht voor een betere verstandhouding met het buitenland. Zo werkte de Spaanse minister van buitenlandse zaken Castiella aan een wet die de protestanten de vrijheid van godsdienst zou waarborgen. Want hij had zowel in de Verenigde Staten als in sommige EEG-landen gemerkt hoe onwelwillend men stond tegenover de achterstelling en onderdrukking van de niet-katholieken in Spanje, die reeds sedert het einde van de middeleeuwen van staatswege in praktijk werden gebracht. In september 1964 — er was toen al bijna zeven jaar aan gewerkt — was het ontwerp gereed, maar de regering stelde de verdere behandeling uit om eerst de besluiten van het Vaticaanse concilie op het punt van de godsdienstvrijheid af te wachten. Dit uitstel werd waarschijnlijk ingegeven door het krachtige verzet dat er van de zijde van de conservatieven in Spanje tegen iedere vorm van liberalisatie van de godsdienst oprees. In zijn gebruikelijke rede voor radio en televisie hield Franco in december 1964 een krachtig pleidooi voor vrijheid van geloof en geweten, wat gezien werd als een waarschuwing aan het adres van die conservatieven. Mochten zij echter gehoopt hebben dat de besluiten van het Vaticaanse concilie hun voldoende ruimte

zouden laten om de geprivilegieerde positie van rooms-katholieke kerk onverkort te kunnen laten voortbestaan, dan kwamen zij toch bedrogen uit. Niettemin slaagden zij er in de wet nog tot dit jaar op te houden.

DE PERS

Op het gebied van de persvrijheid scheen het iets vlugger te gaan. De perswet van april 1966 maakte een einde aan de preventieve censuur en betekende een belangrijke stap op weg naar een meer democratische maatschappij. De kwaliteit van de voornaamste Spaanse dagbladen is sedertdien aanzienlijk verbeterd en voordien als taboe beschouwde nationale vraagstukken werden zonder veel reserve besproken. De kranten gingen spreken namens die stromingen die sedert jaren ook in het Spaanse kabinet vertegenwoordigd waren — de falangisten, traditionalisten, christendemocraten, monarchisten, liberaal-conservatieven. Maar ook kwamen vooral in de tijdschriften, liberale, links-katholieke en sociaaldemocratische meningen tot uitdrukking. Het „tegenstelling der meningen” werd als het ware de slagzin voor de nieuwe wind die het regime scheen te beroeren.

De nieuwe Organieke wet, een raamwet die de grondslag zou gaan vormen voor de toekomstige wetgeving, — in november 1966 aangekondigd — scheen nieuw voedsel te geven aan de hoop op een meer democratische samenleving. Men wilde dat tenminste maar al te graag geloven en het Spaanse volk gaf op 14 december 1966 in een referendum zijn goedkeuring aan de wet, velen in de hoop dat Franco de „blanco volmacht” die hem met deze wet gegeven werd zo goed mogelijk zou gebruiken.

De rede, waarvan Franco de aankondiging van de wet vergezeld had doen gaan, was voor allerlei uitleg vatbaar: Ieder volk heeft zijn eigenaardigheden, aldus het Spaanse staatshoofd, en die van het Spaanse zijn: „Een geest van anarchie, negatieve kritiek, gebrek aan solidariteit met zijn medeburgers, extremisme en wederkerige vijandschap. Ieder politiek systeem dat geneigd is deze tekortkomingen aan te moedigen... zal een einde maken aan iedere materiële vooruitgang...” „Het is mogelijk over democratie te spreken en iedereen zal dit dan op zijn eigen manier interpreteren — liberale democratie, parlementaire democratie, volksdemocratie, socialistische democratie, directe democratie etc. Het is een eenvoudige zaak een grondwet te schrijven; wat moeilijker is, is de natie de realiteit te schenken van een betere economie en sociale rechtvaardigheid... Deze feiten en niet die lege woorden betekenen de werkelijke, onbetwistbare waarheid van onze wetten en instellingen.” „Partijen vormen niet het essentiële punt zonder welke een democratie niet tot stand kan komen. Maar het uitsluiten van politieke partijen houdt in genen dele het uitsluiten van de wettige tegenstelling der meningen in”..., aldus Franco.

DE FALANGE

Het zou volgens de Organieke wet tot een van de taken van de Nationale Raad, waarin men optimistisch een

soort Tweede Kamer wilde zien, behoren de „tegenstelling der meningen” te kanaliseren „binnen de principes van de Beweging”, dat wil zeggen de Falange, die het politieke leven in Spanje sedert de burgeroorlog beheerst. Nieuw was dat 100 van de 600 leden van de Cortes, het Spaanse parlement, rechtstreeks gekozen zouden worden door de gezinshoofden en de getrouwde vrouwen. Dat dit de democratie in huis zal brengen kan echter niet waarschijnlijk worden geacht. De Cortes heeft bestaande „Familiëverenigingen” verboden kandidaten voor een parlementszetel aan te wijzen om partijvorming te voorkomen en zij die zich tegenover de officiële kandidaten willen opstellen moeten trouw zweren aan de „principes van de Beweging” en 1500 handtekeningen verzamelen alvorens gerechtigd te zijn als kandidaat op te treden. Aan de andere kant mogen de leden van de Cortes en de provinciale besturen direct kandidaten aanwijzen.

De hoop dat de Organieke wet de politieke evolutie althans voor de tijd na Franco niet de pas zou afsnijden kreeg een gevoelige klap, toen de wet die de genoemde Nationale raad nader moest uitwerken, deze nauw verbond aan de Beweging en maakte tot een instrument van de Falangisten. Al eerder hadden deze er bij Franco op aangedrongen de Falange politiek en sociaal te institutionaliseren „om te verhinderen dat de jeugd haar heil gaat zoeken in andere ideologische kampen”, maar ook om in haar het lichaam te scheppen dat het regime-Franco kan continueren, ook wanneer deze er niet meer zal zijn. De leden van deze Beweging zijn voor een deel gekant tegen de terugkeer van een koning in Spanje, ook al is het land sedert 1947 officieel een monarchie. Franco die aanvankelijk slechts nominaal achter de beweging stond, begon reeds vorig jaar over te hellen naar haar standpunt en de Beweging voor te stellen als de formule voor de toekomst.

TELEURSTELLING

Met de grotere persvrijheid scheen het begin dit jaar gedaan te zijn toen de Cortes op 4 april haar goedkeuring hechtte aan een herziening van het wetboek van strafrecht, waardoor journalisten die „tekort schieten in eerbied tegenover de instellingen van de staat” met hoge straffen worden bedreigd. Op belediging van de Rijksraad, de regering, de Nationale Raad van de Beweging of het Opperste gerechtshof kwamen zelfs straffen van 6 tot 12 jaar te staan.

De wet op de godsdienstvrijheid die in maart van dit jaar eindelijk werd goedgekeurd door de ministerraad werd ook al een teleurstelling. De verplichting voor de niet-katholieke kerkgemeenschappen zich te laten registreren, de beperking van propaganda en openbare aankondigingen van kerkdiensten e.d., de registratie van de geestelijken en de onthouding van het recht instellingen voor onderwijs of culturele, sociale of liefdadige doeleinden te vestigen, hebben grote verontwaardiging opgeroepen bij de betrokkenen. Protestantse geestelijken hebben een beroep op het Vaticaan gedaan, dat het oorspronkelijke ontwerp had goedgekeurd, om zijn invloed op de Spaanse regering te doen gelden.

En zo zou veel in Spanje bij het oude zijn gebleven, ware het niet dat de economische ontwikkeling en de verhoging van de levensstandaard het gebrek aan politieke vrijheden steeds duidelijker maken. Franco mag dan het regeringssysteem „modern” noemen en zijn tijd „twintig, dertig jaar” vooruit, dat neemt niet weg dat er steeds grotere groepen anders over gaan denken. Het stopzetten van een evolutie zal slechts een revolutie naderbij brengen.

Er zijn drie groepen opposanten te onderscheiden. 1. De linksliberale tot marxistische studenten. De studentenonlusten waren de eerste tekenen dat men

(Vervolg op blz. 10)

STAAL
KONSTRUKTIES
VOOR ELK PROJEKT

LATUMEBO

ALB LASSERDAM TEL. 01859-2647 POSTBUS 5

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM
KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT
TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

Sprong terug in Spanje

van het één-partijsysteem en de enig toegelaten studentenbond afwil.

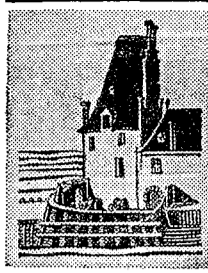
2. De gematigd tot radicaal progressieve katholieken en jongere geestelijkheid, die zich met de conciliebesluiten en de encycliek Populorum progressio in de hand afzetten tegen de hogere geestelijkheid die Franco blijft steunen.

3. De illegale „arbeidscommissies” waarin anarchisten, socialisten en christendemocraten samenwerken en die zich vooral verzetten tegen de enige toegelaten Vakbond van de Falange. De ontwerp-wet op de vakvereniging zal naar men moet vrezen niet aan de verlangens van deze commissies tegemoet komen.

Hoe sterk al deze groepen zijn en hoeveel weerklank zij bij de bevolking vinden laat zich moeilijk raden. Hier wreekt zich het gebrek aan werkelijke representativiteit. Ook de regering weet niet op hoeveel steun zij zou kunnen rekenen en een directe confrontatie tussen beide groepen kan niet anders dan rampzalige gevolgen voor Spanje hebben.

PREMIER

In het najaar zal Spanje voor het eerst sinds de burgeroorlog weer een premier krijgen, maar één zonder verantwoordelijkheid aan het parlement. Het staatshoofd Franco blijft oppermachtig. Hij zal, naar men aanneemt,

EEN OMWEG WAARD

RESTAURANT-AUBERGE

„DE CAMPVEERSE TOOREN”

VEERE (01181-291)

Oudste Herberg van Nederland: „... om Luyden van Qualiteit en andere passanten te Logeeren en tracteeren”.

20 KAMERS — INTERESSANTE SPIJS- EN WIJNKAART

een generaal tot premier benoemen die tevens als regent moet optreden als Franco er niet meer zou zijn of als leider van een militaire junta wanneer het koningschap zou zijn hersteld. De beslissing daartoe zal ten deel vallen aan de vergrote en krachtens de Organieke wet en de wet van 22 juli aanzienlijk in macht toegenomen Rijksraad, het voornaamste raadgevende lichaam

dat voordrachten kan doen voor alle belangrijke staatsfuncties, en voorstellen voor het sluiten van verdragen, het instellen van de noodtoestand, het sluiten van vrede of het verklaren van een oorlog. Maar de man die het nog steeds helemaal voor het zeggen heeft, is en blijft voorlopig nog generalissimo Francisco Franco.

J.

„Gastheren in eigen land”

Hotel-Restaurant

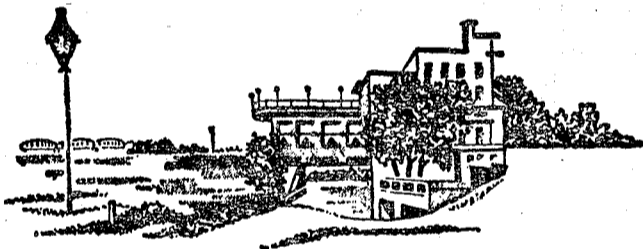

De Keizerskroon

Apeldoorn - Het Loo

tel: 05760-17744

Rustig gelegen nabij Paleis „Het Loo”. Uitstekende accommodatie voor meerdaagse conferenties. Specialiteiten-restaurant. Volledig pension vanaf f30,- per persoon per dag. 24 kamers, waarvan 12 met bad, telefoon en radio.

Rijnhotel-Arnhem

annex SAVOY-RESTAURANT

Hotel met sfeer en gesoigneerde keuken

RIJNTERRAS

Onderlangs 10 - Arnhem - Tel. 08300 - 27141

Café-Restaurant

„Europoort”

MAASBOULEVARD 7 - SCHIEDAM

Voor reserveringen tel. 010 - 26 46 25

Het klassieke restaurant
aan de Maas

Hotel

„De Herikerberg”

Markelo - Tel. 05476-223

Het gehele jaar geopend.

Specialiteiten Restaurant.

Ruime parkeergelegenheid.

„Hotel

Noordzee-Boulevard N.V.”

Tel. 01184-2245.

Gelegen op het mooiste punt van Vlissingen. Vanuit de kamers en vanaf het terras schitterend uitzicht op de Scheldemond, waar de oceaanstomers het hotel op enkele tientallen meters passeren. Str. k. en w. water en huistel. op alle kamers. Centr. verw. kamers m. privébad. Kamers m. ontb. f 13.50 tot 19.50. Rest. de gehele dag. Gerenommeerde keuken. Eigenaar P. J. Smits.

Kant-tekening

De gemeente

De Gemeente staat op het ogenblik wel in de belangstelling. Op korte termijn is de indiening te verwachten van een wetsontwerp tot afschaffing van de Personele Belasting en de Grondbelasting en invoering van een gemeentelijke belasting op onroerend goed. Daardoor krijgen de gemeenteraden een grotere verantwoordelijkheid te dragen bij het bepalen van uitgaven en krijgt de burgerij een beter inzicht waar zuinig of niet zuinig met de overheidsmiddelen wordt omgesprongen.

Verder is ter discussie gesteld een proeve van een nieuwe Gemeentewet, die voor grotere gemeenten onder meer de mogelijkheid bevat tot uitbreiding van het aantal raadsleden boven de 45. Iets waarvoor wij graag gepleit hebben.

Wij stellen ons voor dat deze en andere zaken die in de proeve aan de orde komen wel een onderwerp van discussie zullen vormen op de 6 en 7 oktober in Lunteren te houden conferentie van de Vereniging van Staten- en Raadsleden van onze partij.

Festival

Toen wij een jaar geleden in *Vrijheid en Democratie* enige opmerkingen maakten over het Holland Festival, brachten wij o.a. de wenselijkheid van verkorting van het Holland-Festival en concentratie van de manifestaties naar voren.

Ook dit jaar heeft het Holland-Festival niet aan de verwachtingen beantwoord. Het bezoek was bij verschillende manifestaties teleurstellend. Zoals men in verschillende kranten heeft kunnen lezen overweegt men in de leidende kringen van het Holland Festival thans om het Festival terug te brengen van een maand tot ongeveer drie weken.

Het gaat, zoals gezegd, nog steeds niet naar wens met het Holland Festival. Daar zijn verschillende oorzaken voor aan te wijzen. Mr. Adama Zijlstra, de initiatiefnemer van het Holland Festival, die het accent sterk legde op activiteiten in Scheveningen en in Amsterdam, woont tegenwoordig in Frankrijk; mr. Reinink, de voorzitter, heeft wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd zijn functie op het ministerie neergelegd; de heer Diamant heeft de dagelijkse directie van het Festival neergelegd wegens zijn vertrek naar Schotland en treedt nog slechts als adviseur op. Een nieuwe impuls voor het Holland Festival is nodig om de belangrijke subsidies van de overheid te blijven rechtvaardigen. Daarbij moet tevens in het oog gehouden worden de wenselijkheid om de data van het Holland Festival te vervroegen of te veranderen. Tot dusverre liep het van half juni tot half juli. Door de vervroeging van de schoolvakanties gaan velen eerder met vakantie, hetgeen het bezoek nadelig beïnvloedt. Allemaal factoren die een ernstige bespreking in het bestuur van het Holland Festival rechtvaardigen.

D. W. DETTMEIJER

- VERKOOP
  - VERHUUR
  - BEHEER
  - TAXATIES
- van
ONROEREND GOED

makelaarskantoor

araweg 5 wassenaar tel. 01751-5675*

HANS TIEMEYER:

Geen kunstmest, degelijke mest

IN één krachtige zin vat hij het alles samen: „Ik wil geen kunstmest maar degelijke mest”.

Hans Tiemeijer is altijd bereid, met iedereen en overal, te praten over cultuurpolitiek, over het subsidiebeleid op gemeentelijk en landelijk niveau, wanneer het althans betrekking heeft op het culturele leven. Hij zou ook op de zomerconferentie van de JOVD in Dalfsen zijn visie hebben gegeven, ware het niet dat hij te elfder ure verhinderd bleek.

Hoe hij tot boven geciteerde zin kan komen zal, naar wij hopen, in dit relaas duidelijk worden; resultaat als het is van een geanimeerd gesprek dat wij onlangs in zijn riante woning in Oosterbeek met hem mochten hebben.

Hij waarschuwt wel bij voorbaat: „’t Is een stokpaardje van me, dat moet u maar voor lief nemen. Ik heb er al zo vaak over gesproken, en ik zal dat blijven doen. Het subsidiebeleid rammelt aan alle kanten, er moet nu eindelijk eens iets gebeuren”.

Machtig en ook wel ruig zit hij tegenover ons in een zwartleren fauteuil, ontspannen, zonder hinderlijke stropdas maar met een zwaar shagje in een sigarettenpijpje. De sherry schenkt hij uit een robuuste hoekige fles.

Tiemeijer: „Bij het verlenen van subsidies moet niet voorop staan dat „de kunst” dient te worden gesteund. Het gaat in de eerste plaats om de leefbaarheid. Wij, de gezelschappen, en aan de andere kant de regering moeten het zich tot taak stellen het leven van de mensen leefbaar te maken en vervolgens te verdiepen. Bij het subsidiebeleid dient primair het welzijn van de man in de straat te staan. Die man moet de mogelijkheid hebben in contact te komen met allerlei vormen van cultuur. Dat kan: door de prijzen flink te subsidiëren en voorts door ontwikkelingsprojecten voor de kunst te ontwerpen”.

„Thorbecke heeft eens gezegd: kunst is geen regeringszaak! Hij had volkomen gelijk als men het zo interpreteert dat a) de regering afblijft van het begrip kunst en b) dat zij niet als mecenass mag optreden.”

Nee, die overheid moet naar de opvattingen van de heer Tiemeijer van een gans ander vertrekpunt uitgaan. Of het nu Jantje van de LTS, meneer Piet de procuratiehouder van n'importe welke belasting spulende NV of Klaas, de lopende-bandwerker betreft, allen moet het aantrekkelijk worden gemaakt aan het cultuurleven deel te nemen. De prijzen van voorstellingen moeten omlaag, de accommodaties aanzienlijk verbeterd en uitgebreid, vervoersproblemen dienen niet of nauwelijks te bestaan. Verder is meer spreiding van het allergrootste belang.

Om het nader te preciseren: er zouden met name in de kleinere gemeenten speciale busdiensten kunnen worden ingelegd om de mensen gemakkelijk naar voorstellingen in naburige steden te brengen. Er zouden meer gemeenschapshuizen moeten komen waar men voor zijn PLEZIER binnentreedt en vertoeft; waar men uit een goede bibliotheek kan putten, waar schilderijen aan de muren hangen, waar naar muziek kan worden geluisterd onder het genot van een schappelijke borrel. En dan niet tegen krankzinnige prijzen. Daar ligt de taak van de overheid, in die zin moet gesubsidieerd worden.

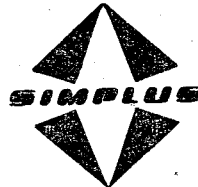
Het mag dan alles een utopie lijken, maar dat is slechts schijn. In Hoogeveen bijvoorbeeld is nog betrekkelijk recent een dergelijk complex geopend. „De Koningin zei me na de opening nog: je zou eigenlijk in Hoogeveen moeten gaan wonen, zo was zij ervan onder de indruk gekomen.” herinnert zich onze gastheer in het vuur van zijn betoog.

Hij had al gewaarschuwd; hij zou een stokpaardje berijden. Wel, hij doet het met overgave. „Kijk nu eens naar het museumwezen. Daar hebben ze de mentaliteit van een oude douairière. Waarom, zo vraagt de heer Tiemeijer zich met wijd gespreide armen af, waarom laten ze die collecties niet regelmatig door het hele land reizen? Dat moesten wij bij het toneel ook doen. Je ziet het, zodra er iets in debuit gebeurt —

neem gewoon maar de Nato-taptoe — dan staat de hele plaats op zijn kop.”

Jazeker, er is wel wat gedaan — de maatschappelijke status van de acteur bijvoorbeeld is gewaarborgd. De heer Tiemeijer heeft geen enkele moeite dit volmondig te beamen, maar het gaat hem nu juist om het grote publiek. „Mijn collega's, althans velen, willen dat de gezelschappen worden gesubsidieerd. Ik wil het hele begrip cultuurleven gesubsidieerd zien. Iemand moet een schilderij dat hem aanspreekt tegen redelijke prijs kunnen kopen; dan moet de staat maar bijpassen. De koper, de toeschouwer, die moeten ze steunen”.

Maar cultuurpolitiek is, zo verzucht Tiemeijer, in ons land in wezen vreemd aan alle politieke partijen. Men vindt het eigenlijk niet zo nodig, niet zo verschrikkelijk belangrijk allemaal, maakt er geen programma's van. „Hier in Oosterbeek is niet één behoorlijk cultuurhuis. Er zijn twee armetierige zaaltjes. Maar als er een nieuwe wijk komt is de riolering veel belangrijker dan de cultuur.”

BRANDBEVEILIGING

Officieel goedgekeurd
Talrijke attesten

SIMPLUS N.V. DORDRECHT

Visstraat 6-8 — Tel. 3344 (01850)

Te koop aangeboden: DRENTE

In het historische brinkdorp en bosrijke forensenplaats

SLEEN, nabij EMMEN te bouwen zeer fraaie royale

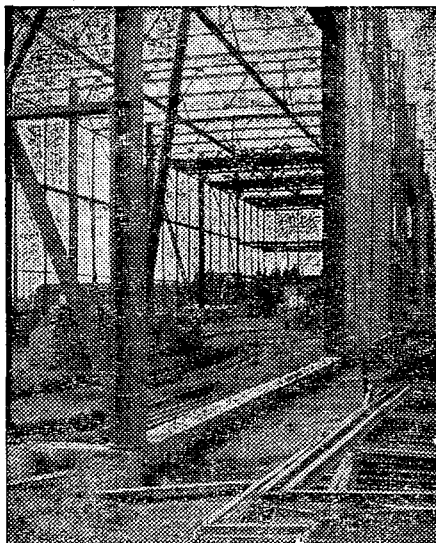
DUBBELE WONINGEN

met tuin, op eerste stand. O.a. bevatt.: gr. L-vormige w.k., luxe keuken, vier slaapkamers en grote vliering. Koopsom, na aftrek R.P., f 33.750,—, inclusief alle kosten.

Te bevragen bij

FA. E. VOS

Makelaardij in onroerend goed - Emmen
Tel. 05910-1041, na 18 uur 05918-538.

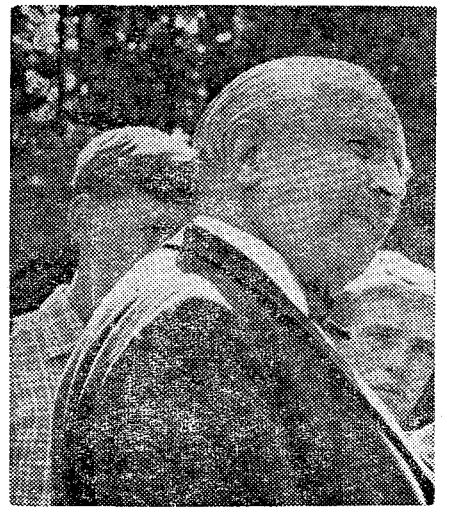

Staalbouw - Kraanbouw

Rörink & van den Broek N.V.

ENSCHEDA

Telefoon (05420) 183 44 *

Zo ongeveer zijn de gedachtengangen van de heer Tiemeijer, zoals hij ze in Dalfsen had willen lanceren. Speciaal voor de JOVD. Ofschoon afkomstig uit een uitgesproken liberaal huis, waar hem een diep respect voor het individu werd ingegoten, voelt hij zich beter thuis bij de JOVD dan bij de VVD. Daar heeft zijn leeftijd (59) gewoon niets mee te maken. Bij de JOVD hoort hij verrassend veel van zijn eigen huiselijke klanken terug. Vooral het, wat hij noemt „niet-broodpolitieke element” in de liberale jongerenorganisatie trekt hem sterk aan. Bij de VVD meent hij maar weinig van dat „zuivere individuele” terug te vinden. „Tegenwoordig is het meer anti-dirigistisch.”

Maar: zeker de VVD had zich naar zijn opvatting veel meer moeten bezig houden met het bereikbaar maken van de cultuur. Daar zit het intellect dat er de waarde van kan schatten. Maar ook andere partijen hebben zich traditioneel weinig aan deze zaken gelegen laten liggen. De AJC heeft het voor de oorlog wel geprobeerd, maar niet voldoende: er ontstond eigenlijk een soort arbeiderselite, opnieuw dus een slechts kleine groep. Vóór de oorlog, wel te verstaan.

De oorlog, het woord is gevallen. Sedert zijn bevrijding in '45 door de Amerikanen in een Duits concentratiekamp loopt de heer Tiemeijer rond met de taak die hij zichzelf heeft gesteld. Na alles wat hij had doorgemaakt, maakte zich een grote deernis van hem meester toen hij zag hoe dat Duitse volk zijn eigen immense rijkdom aan cultuur had verbrand. De Duitsers moesten hun cultuur worden teruggegeven; de mens moest er voor altijd de waarde van duidelijk worden gemaakt. Dat daar in Duitsland, dat mag nooit weer geschieden. Daarom dient de overheid zich volledig voor de cultuur in te zetten. Het is een levensvoorwaarde. En dan niet met een subsidiëring van het produkt alleen, maar vooral van de consument. Geen kunstmest derhalve. Echte, degelijke mest, daarentegen.

Op de agenda van de zomerconferentie van de JOVD, enige weken geleden te Dalfsen gehouden, stond een discussie over cultuurpolitiek, die zou worden ingeleid door de acteur Hans Tiemeijer. De heer Tiemeijer moest op het laatste ogenblik verstek laten gaan, zodat de aanwezigen, onder wie een verslaggever voor ons weekblad, geen kennis konden nemen van zijn standpunten.

Omdat het onderwerp ons interesseert, heeft onze verslaggever de heer Tiemeijer thuis geïnterviewd. In bijgaand artikel kunt u lezen aan welke eisen cultuurpolitiek volgens de heer Tiemeijer moet voldoen. Men zal er ongetwijfeld uitspraken in aantreffen, waar men het van harte oneens mee is en die wellicht aanleiding zijn voor een discussie in ons blad over een of meer facetten van cultuurpolitiek.

Mr. Toxopeus naar Israël

De Israëlische regering heeft mr. E. H. Toxopeus, evenals andere fractievoorzitters van de Tweede Kamer uitgenodigd een bezoek aan Israël te brengen, om zich daar van de toestand op de hoogte te stellen.

Omdat de heer Toxopeus begin september in Oxford moet zijn om daar het Congres van de Liberale Internationale ter gelegenheid van het 20-jarig bestaan van deze organisatie te presideren en op 19 september in verband met Prinsjesdag in ons land moet zijn, zal zijn bezoek aan Israël tussen 6 en 18 september plaatshebben.

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT
 BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
 RESERVERING (02943) 1576

HOTEL WITTEBRUG
 DEN HAAG - SCHEVENINGEN

*
 alle kamers met privé bad en douche

*
 nieuw Restaurant en nieuwe Lounge-Bar

*
 (geheel airconditioned)

KASTEEL OUD-WASSENAAR
HOTEL - RESTAURANT

Vijf minuten van Den Haag, te bereiken via autoweg naar Amsterdam, afbuigen tegenover Dierenpark Wassenaar.

In magnifiek park gelegen hotel met alle moderne comfort. Salons voor speciale diners, recepties, cocktailparties, vergaderingen, etc.

GEEN PARKEERPROBLEMEN!   **Telefoon 01751 - 9045**

waar de gast koning is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
 EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

De schouwburg van de wereldscheepvaart

Verzorgde tafel, in het mooiste rivierhotel van Nederland, omringd door het steeds wisselende décor van de wereldhaven Rotterdam.

Maasboulevard 15, Vlaardingen
 Tel. (010) 345477

Delta Hotel Vlaardingen

Delta hotel

OISTERWIJK N.-B.
Hotel de Zwaan, annex Rotisserie „Le Prince de Galles”
 telefoon 04242 - 2109

Voornaamste huis ter plaatse.
 Kamers met privé douche en toilet.
 Restaurant van bijzondere klasse.
 Gezellige terrassen.
 Ruime parkeergelegenheid.
 Prospectus op aanvraag.

J. A. M. Couwenberg, prop.
 Chevalier du Tastevin
 Membre de la chaine des rotisseurs.

Hotel Restaurant Barendsma
 HEEZE (NOORD-BRABANT) 04994-1385

Gelegen in het hart van de Kempen. Hotel Restaurant van bijzondere klasse. Ideaal voor het houden van uw vergaderingen, conferenties etc.

Onbepaalde parkeergelegenheid.

Voor- en achterterras met uitzicht op tuin.

Kamers met privé-douche en toilet.

Garage aan huis. Zeer goede verzorgde keuken en sfeervol restaurant.

Vrijheid en democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 926

VRIJDAG 1 SEPTEMBER 1967

Paleis-revolutie der radicalen

DE LIBERALE REACTIES DAAROP

Het artikel van mr. F. Korthals Altes, algemeen secretaris van de VVD, waarmee wij ons vorige nummer onder de kop „Katholieke vuurproef” openden, heeft wel heel sterk de aandacht van de pers en andere publiciteitsmedia getrokken.

Terecht, voor zover het de — voortreffelijke — inhoud van dit artikel betreft. Terecht evenzeer, omdat het eigenlijk de eerste en enige tegenspraak (in de zin van het stellen van de alternatieve consequentie) uit een ander politiek kamp tegen de christelijk-radicalen „paleisrevolutie” was.

Wij verheugen ons uiteraard over deze belangstelling en niet minder over de met name in de liberale pers tot uiting gekomen bijval met diens gedachtengang.

Toch kunnen wij anderzijds tot zekere hoogte wel begrijpen, dat de algemeen secretaris zich desgevraagd wel enigszins verrast toonde over de opvallende wijze waarop men zijn beschouwing in ons blad en enige aanvullende opmerkingen nadien, in ruimere publiciteit had gebracht.

Zijn reactie op de gebeurtenissen in het confessionele kamp was in feite immers in het geheel geen novum, maar een bevestiging van hetgeen reeds lang als ons liberale inzicht is verkondigd.

De gedachte, dat voor de meeste Nederlanders hun politieke beginsel wel voortvloeit uit hun geloofs- of levensovertuiging, maar dat een zelfde geloofs- of levensbeschouwing niet vanzelfsprekend leidt tot een gelijk politiek inzicht en een gelijke politieke keuze, is altijd een typisch wezenskenmerk geweest van de liberale gedachte. Zowel voor als na de oorlog zijn de liberale of vrijzinnige beginselprogramma's altijd van deze opvatting uitgegaan.

Het was eveneens reeds bekend, dat

in liberale kring breed beraad wordt gevoerd over — zoals de heer Korthals Altes het in zijn artikel schreef — de meest functionele partijstructuur in ons land en de rol die de VVD kan spelen bij het tot stand komen van zo'n structuur. De dagelijkse besturen van de liberale organisaties VVD, LDC, JOVD en LSVN beraden zich hierover en leggen het oor te luisteren bij een aantal vooraanstaande liberalen binnen en buiten de praktische politiek. Met welke concrete plannen dit beraad zal komen, is nu nog niet te zeggen.

De heer Korthals Altes verzuimde ook niet te wijzen op de „alleszins verheugende start” van het kabinet-De Jong, dat „in grote homogeniteit met voortvarendheid de moeilijke problemen waarvoor ons land zich na de val van het kabinet-Cals geplaatst zag, aanpakt.”

Hij achtte het wel duidelijk, dat „politieke samenwerking van politiek gelijkgezinden in nieuwe politieke organisaties” voor de werking van de democratie in ons land uiterst heilzaam zou zijn en voegde daar aan toe: „De VVD hoopt met weloverwogen initiatieven (het woord „motieven” berustte op een misverstand of een zeffout) te komen los van persoonlijke ambities, en staat voor initiatieven buiten partijverband open.”

Zijn conclusie in dat artikel was ten slotte, dat de laatste verkiezingsuitslag aantoonde, dat een meerderheid van ons volk, bestaande uit katholieken, protestanten, humanisten en aanhangers van andere levensbeschouwingen, geregeerd wenst te worden op basis van „niet-socialistische, wel voortvarende en vooruitstrevende politiek, gebaseerd op de zedelijke beginselen van christendom en humanisme, waarbij de individuele mens zich in vrijheid geestelijk en maatschappelijk kan ontplooiën als deel van een grote gemeenschap, waarin vrede en welzijn bestaan en waarin solidariteit de menselijke verhoudingen beheerst.”

ALGEMEEN HANDELSBLAD

Het Algemeen Handelsblad opende zijn editie van donderdag 17 augustus met de vermelding van dit artikel in ons weekblad en een aanvullend telefoongesprek, dat het blad met de heer Korthals Altes had gevoerd, waarbij het in de koppen vermeldde: „Tegenbeweging contra linkse concentratie — VVD wil centrumpartij op brede basis”.

Het liberale hoofdstedelijk orgaan vermeldde, dat de heer Korthals Altes in een telefonische toelichting op zijn artikel o.a. nog had gezegd, dat het beraad over de partijvernieuwing in de VVD nog in volle gang is, „maar wij zijn in principe bereid serieuze initiatieven te ondernemen. Zo'n initiatief moet natuurlijk niet bij voorbaat het stempel van een bepaalde partij opgedrukt krijgen. Het woord liberaal is in christelijke kring te geladen. Wij willen het liefst op brede basis streven naar een centrumpartij, die wat de geestelijke vrijheid betreft zelfs links zal staan. Voor een echte conservatieve partij is in Nederland weinig heil te verwachten.”

Oud-premier mr. V. G. M. Marijnen verklaarde aan het Handelsblad desgevraagd, dat er in de door de VVD-secretaris aangeduide richting „wel mogelijkheden zijn”. „Er zijn ook wel persoonlijke contacten,” zei hij, „maar een officiële

P.R.I.K.K.E.L.S

● Het Vrije Volk: „Het gaat erom in Nederland te komen tot een samenwerking van progressieve groeperingen van zo'n omvang, dat de concentratie een kans heeft de verkiezingen te winnen”.

● Prof. mr. L. G. A. Schlichting in De Tijd: „De enige voorwaarde is blijkbaar die van het succes. En het zwakke punt van de radicalen is misschien, dat zij daaraan niet schijnen te denken. Radicalisme is bijna bij definitie het deel of als men wil het voorrecht van een minderheid, maar in de vertogen van deze groep verbreedt het zich al bij voorbaat tot een meerderheid, zo ruim, dat alle anderen tot randfiguren dreigen te verschromelen. Daarmee vervaagt en veralgemeent men enerzijds het radicalisme, maar anderzijds ook de weerstand ertegen. Ook in 1945 heeft men zich daarop verkeken”.

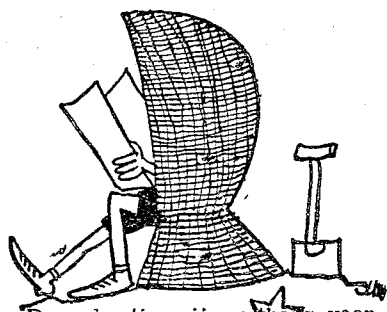
● De Telegraaf: „De in de politiek geïnteresseerde, niet-socialistisch denkenden, die niet bereid zijn achter de heer Cals aan te lopen, dienen nu eindelijk eens uit hun betrekkelijke apathie te ontwaken, zelf initiatieven te nemen en ernstig te zoeken naar mogelijkheden om de krachten te bundelen. Zij zijn dat niet alleen aan zichzelf verplicht, maar ook aan het Nederlandse volk, dat in meerderheid niet socialistisch geregeerd wil worden”.

● Dr. S. W. Couwenberg (o.a. raadslid voor de KVP in Rotterdam) in een gesprek met een verslaggever van het Algemeen Handelsblad: „Als in de partijraadsvergadering van 8 en 9 december de richting van Schmeizer en Aalberse opnieuw de overwinning behaalt — en daarop is grote kans — dan moeten de zogenaamde christen-radicalen toch zoveel radicaliteit opbrengen, dat ze uit de partij stappen en in alle vertegenwoordigende lichamen, waarin ze zitten, eigen fracties vormen. Ik zal daar hier in Rotterdam graag aan meedoen”.

● De Tijd: „Met dat al gaat het interne conflict binnen de KVP, dat niet vrij is van gevoelens van onderling wantrouwen, veel lijken op het soortgelijke maar „linkser” georiënteerde conflict tussen PvdA-bestuur en Nieuw Links. Na de vraag: welke PvdA? dus nu: welke KVP?”

● „Dezer Dagen” in de N. R. Crt: „Is het adres van de roomse rebellen politiek al weinig gefundeerd, filosofisch is het helemaal van een naïf-zachte zweverigheid, die vooral de harde jongens van D'66, om wier guast de rebellen werven, kriegelig moet maken. Dat neemt niet weg, dat we ze veel succes wensen. Dat wil zeggen: met het opbreken van de KVP”.

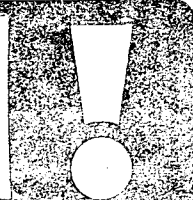
VAKANTIES VOORBIJ

De vakanties zijn, althans voor Nederlands politici, nu voorbij. Daarom zal ons weekblad, dat gedurende de zomermaanden slechts om de veertien dagen uitkwam zijn naam weer eer gaan aandoen en wekelijks verschijnen. Vanaf vandaag — 1 september — mag u dus uw Vrijheid en Democratie weer elke week in de brievenbus verwachten.

Vervolg op pag. 11

- Pag. 3: Liberale Internationale
- Pag. 5: Vietnam in Tweede Kamer
- Pag. 6: Ruimtelijke ordening

De vorige week

De vorige week, lezers, heeft weer eens één van die politieke verrassingen opgeleverd, die het leven zo onaangenaam maken. Net denk je, dat je wat van de politiek begrijpt, of er gebeurt iets waarmee je totaal geen rekening hebt gehouden.

Ik doel nu niet op de debatten in de Tweede Kamer over ernstige zaken als Vietnam en onze eigen ruimtelijke ordening. Ook daarbij hebben mijn neusvleugels wel even getrild, maar achteraf moet je toch constateren dat Vietnam gewoon Vietnam is gebleven en dat onze ruimte helaas niet groter geworden is.

Nee, het gaat me vandaag om Cals, helemaal alleen om Cals. Jarenlang heb ik op die (kleine) man gestudeerd. Daardoor wist ik waarom hij ons indertijd kwam plagen met de mammoetwet, wist ik waarom hij zo van mammoetzulen hield, wist ik waarom hij de baas wilde zijn van dat mammoetkabinet van zware jongens, wist ik waarom hij vóór en achter de christen-radikale actie ging staan en waarom hij ten slotte verklaarde dat hij daar nog steeds vóór en achter staat maar zich in den vervolge buiten de openbare discussie over de partijvernieuwing wil houden.

Dat wist ik allemaal. Ja zelfs wist ik waar hij zijn vakantie had doorgebracht (in Italië) en toen opeens... zag ik hem. In Amsterdam, op de receptie van Amsterdams geïnstalleerde burgemeester. En wat zag ik, precies: zijn snor. Hele werelden zijn toen voor mij ingestort, want dit heb ik niet kunnen begrijpen. Ik heb nog geprobeerd mij voor te stellen hoe die snor er de eerste dagen van zijn vakantie moet hebben uitgezien, en hoe de tweede dagen. Maar tot begrip ben ik niet gekomen.

Daarom trek ik me nu een paar weken terug. Ik ga wat uitrusten. Een beetje vakantie houden. Maar mijn snor blijf ik afscheren. Iedere dag. En radikaal!

WILLEM

IN GOES TE KOOP:

VRIJSTAANDE RIANTE VILLA

met 2 garages en grote tuin, voorzien van parketvloeren en c.v., moderne comfortabele indeling. Direct te aanvaarden.

MAKELAARSKANTOOR
ONR. GOED.

H. DE BLAËY

KLOETINGE (Z.)
Marktveld 3
Tel. 01100-6965

Vrijheid en Democratie

Weekblad van de Volkspartij voor vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonnementen toestel 219, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:
Ph. C. la Chappelle jr.

Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B
te Amsterdam-C.

Nieuws uit de JOVD

Aan de vooravond van het Vietnam-debat in de Tweede Kamer heeft het hoofdbestuur van de Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie op 24 augustus een verklaring uitgegeven, waarin aan regering en parlement werd gevraagd:

van de strijdende partijen te eisen dat zij de prealabele voorwaarden voor vredesonderhandelingen laten vallen;

te eisen dat in het belang van de Vietnamese bevolking strijdmethode die onnuttig (bombardementen, sabotage) of onmenselijk (terreur, aantasting van voedselvoorraden aan beide zijden) zijn, worden stopgezet;

Nederlandse projecten voor de ontwikkeling van het gebied en herstel van de oorlogsschade aanzienlijk uit te breiden, en er bij de regering van Zuid-Vietnam en haar bondgenoten op aan te dringen hetzelfde te doen.

Voorts wekt de JOVD de leden en de afdelingen van de VVD op een abonnement te nemen op het Midden-Oosten Bulletin, dat tien maal per jaar zal verschijnen en f 6 per jaar zal kosten. Het bulletin wordt uitgegeven door het Landelijk Jongerencomité Israël, dat een dag na het uitbreken van de vijandelijkheden is opgericht door een aantal jongerenorganisaties, waaronder de JOVD. Het comité stelt zich ten doel voorlichting en documentatie bijeen te brengen over de toestand in het Midden-Oosten, speciaal ten aanzien van de positie van Israël. Men kan zich als abonnee op het bulletin opgeven bij het Secretariaat Landelijk Jongerencomité Israël, p.a. Progressief Joods Centrum, Graafschapstraat 8 te Amsterdam.

Katholieke Vuur Proef

RECTIFICATIE

In het artikel op pagina 1 van het vorig nummer van ons weekblad, waarin algemeen secretaris mr. F. Korthals Altes het adres van de heren Cals en Bogaers enerzijds en de hervorming van de partijstructuur anderzijds aan een nadere beschouwing onderwierp, zijn tengevolge van de snelheid waarmee op de jongste ontwikkelingen diende te worden gereageerd twee storende fouten geslopen.

In de een na laatste alinea stond geschreven dat wat betreft de politieke samenwerking van politiek gelijkgezinden de VVD met weloverwogen motieven hoopt te komen. Dit moest natuurlijk zijn: initiatieven.

In de allerlaatste alinea waarin uit de laatste verkiezingsuitslag werd geconcludeerd op welke basis de meerderheid van ons volk wenst te worden geregeerd, werd o.m. gesproken van de redelijke beginselen van het christendom. Bedoeld waren de zedelijke beginselen van het christendom.

SPREEKBEURTEN

PERIODE 1 SEPTEMBER TOT 1 OKTOBER 1967

1 september	Leeuwarden	G. Koudijs
5 september	Assen (Liberale Kring)	R. Zegering Hadders
8 september	Voorburg (Jongeren P.v.d.A.) debat	H. Wiegel
15 september	Gouda (J.O.V.D.) 20 uur Hotel Ter Gouw	Mr. F. Korthals Altes
20 september	Wageningen (L.S.V.W.)	H. Wiegel
22 september	Den Haag, 20 uur Pulchri Studio	Mr. W. J. Geertsema
22 september	Zuidlaren (J.O.V.D.)	R. Zegering Hadders
22 september	Apeldoorn (J.O.V.D.)	H. Wiegel
25 september	Oosterhout (oprichtingsverg.) Rest. „Flora”, 20.30 uur	Drs. Th. H. Joekes
25 september	's-Hertogenbosch	Onderwerp: De nieuwe begroting
25 september	Amsterdam (L.S.V.A.)	H. J. L. Vonhoff
27 september	Purmerend (Lib. Soc.)	H. Wiegel
28 september	Velsen (Studieclub)	Drs. L. van Leeuwen
		Onderwerp: De Miljoenennota

Voor zover ons bekend, zijn de plaats en het aanvangsuur van de vergaderingen erbij vermeld.

Direct doen

OMZETVERHOOGING
BUDGETKONTROLE
OMZETPROGNOSES
LAGERE KOSTEN

Wilt U in Uw jaarcijfers de invloed van Uw reclamekosten terug vinden? Wenst U meer zekerheid ten aanzien van een positief beeld?

NUCHTER, EERLIJK EN ERVAREN

Zorgt reclame- en advertentie bureau de PLOEG voor meetbare successen, voor afspraken bellen 05280-2832. Als U de coupon opstuurt nemen wij contact met U op.

NAAM .....

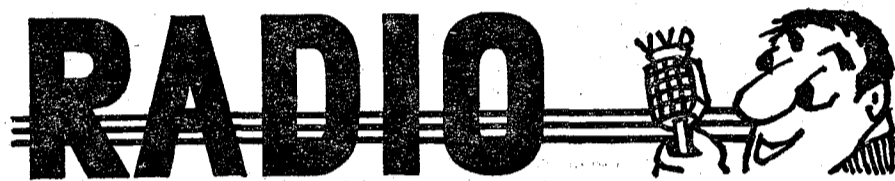
FIRMA .....

STRAAT .....

PLAATS .....

TELEF. ....

COEVORDERSTRAAT 24-25 HOOGEVEEN

RADIO-UITZENDING 6 SEPTEMBER 1967

Nu de vakantie-periode voorbij is beginnen wij op 6 september a.s. weer met onze veertiendaagse radio-uitzendingen. De VVD zendt thans uit via de zender Hilversum I, steeds op woensdag, van 18.20-18.30 uur.

UIT DE PARTIJ

• Westbrabant

Een op 31 mei jl. opgerichte werkgroep bestaande uit de secretarissen van de afdelingen Bergen op Zoom, Breda, Roosendaal en Steenberg en gaat de activiteiten van de afdelingen van de VVD in westelijk Brabant coördineren. De werkgroep heeft zich vooral ten doel gesteld het contact tussen kiezer en gekozen te activeren.

Voor het komende winterseizoen is een druk programma samengesteld met vergaderingen in Oosterhout (25 september), Bergen op Zoom (6 november), Breda (17 november), Roosendaal (20 november), Roosendaal (27 november), Breda (6 januari), Steenberg (8 januari), Roosendaal (5 februari), Breda (4 maart), Bergen op Zoom (1 april) en ten slotte weer Breda (6 mei). De Kamerleden Joekes, Wiegel, Vonhoff, Van Riel, Geertsema, mevrouw Van Someren-Downer en Koudijs zullen elk een spreekbeurt vervullen.

In West-Brabant stemden bij de laatste verkiezingen 66.187 burgers op

de VVD, dat is 7,5 procent. Van dit aantal waren slechts 905 burgers (0,4 procent) lid van de VVD. Hier ligt de kern van het probleem van de beperktheid van het contact tussen kiezer en gekozen. Door ledenwerving wil men in westelijk Brabant tot een betere verhouding komen, want: Hoe meer politiek belangstellenden, hoe beter de democratie zal functioneren.

Voorzitter van de werkgroep Westbrabant is de heer W. Verwey, Tiggeltsebergstraat 64 te Rijsbergen (tel. 01606-338) en secretaris de heer Th. Oostendorp, Engelselaan 5 te Roosendaal (tel. 01650-5630).

• Limburg

Het bestuur van de Kamercentrale Maastricht deelt mede, dat op dinsdag 12 september a.s. om 19.45 uur een Kamercentrale-vergadering zal worden gehouden in de bovenzaal van de Stadschouwburg te Sittard. Onder meer zal worden gediscussieerd over voor te stellen wijzigingen aan de Commissie Kiezer/Gekozen betreffende de te volgen procedure bij de kandidaatstelling van leden voor de Tweede Kamer. Het bestuur vestigt er nogmaals de aandacht op, dat Kamercentrale-vergaderingen toegankelijk zijn voor alle leden der partij in de provincie Limburg.

• Haarlem

Mevrouw dr. M. van Rappard-Kobus heeft per 16 augustus jl. bedankt als lid van de gemeenteraad van Haarlem. Zij kan deze functie niet meer combineren met haar drukke werkzaamheden als schoolarts. Mevrouw Van Rappard werd in 1958 lid van de raad. Zij behandelde o.a. de problemen op het gebied van de volksgezondheid. Zeer veel tijd heeft zij daaraan besteed. Voor haar vele werk zegt de afdeling Haarlem haar hartelijk dank.

Mevrouw Van Rappard wordt in de raad opgevolgd door de heer A. Thuis, die ook bestuurslid van de afdeling is. Aangezien hij in Schalkwijk woont wordt verwacht dat hij vooral de problemen die met deze nieuwe wijk samenhangen, met kennis van zaken zal behandelen.

Vrijdagavond 15 september vindt weer de eerste sociëteitsavond van de afdeling plaats, in hotel Lion d'Or. Leden en andere belangstellenden zijn van harte welkom.

Het secretariaat van de afdeling Haarlem is in september wegens vakantie gesloten.

ONDER VOORZITTERSCHAP VAN MR. TOXOPEUS

LIBERALE INTERNATIONALE CONGRESSEERT TE OXFORD

De komende dagen vindt in Oxford het congres van de Liberale Internationale plaats, waarbij tevens herdacht zal worden dat deze organisatie twintig jaar geleden in dezelfde Engelse stad werd opgericht. Nadat er vandaag — 1 september — vergaderingen van de Executive en de Council zijn geweest, vindt morgen de openingszitting plaats in het St. Catherine's College. Mr. E. H. Toxopeus zit het jubileumcongres in zijn kwaliteit van president van de Liberale Internationale voor. Eén van de voornaamste punten van discussie tijdens het congres zal zijn de door de voorzitter van de Italiaanse Liberale Partij, Giovanni Malagodi, ontworpen beginselverklaring. Deze vormt een aanvulling op het in 1947 verschenen Liberale Manifest. De Groep Nederland van de Liberale Internationale heeft op woensdagavond 16 augustus in Pulchri Studio in Den Haag onder voorzitterschap van mr. Toxopeus het ontwerp van de heer Malagodi besproken. Op de beginselverklaring zelf hopen wij later in dit weekblad terug te komen, na de discussies in Oxford, waarbij ongetwijfeld wijzigingen in het ontwerp zullen worden aangebracht.

Dat de Liberale Internationale thans met opgewektheid en als een steeds groter wordende organisatie het twintigjarige bestaan kan vieren, is voor een belangrijk deel aan het werk van Malagodi te danken. Daarom wijden wij op deze pagina een apart artikel aan deze Italiaanse liberaal.

Naast de discussie over zijn ontwerp zullen er in Oxford verscheidene commissievergaderingen plaatsvinden. Eén zal gaan over de internationale situatie, een ander over „Freedom in Organized Society: Principles and Policies”. Voorts zal er een herdenkingsbijeenkomst worden gehouden voor de Engelse liberaal Ramsay Muir.

ENGELS INITIATIEF

Wat de jubileumviering betreft, er is alle reden om even bij het twintigjarige bestaan van de Liberale Internationale (World Liberal Union) stil te staan.

Het was in april 1947 dat op initiatief vooral van de Engelsman John H. MacCallum Scott, een aantal liberalen uit verschillende landen in Oxford samen-

kwamen om de Liberale Internationale op te richten. Zij waren van mening dat na de tweede wereldoorlog een organisatie moest worden opgericht, die een tegenwicht zou vormen tegen politiek dogmatisme en onverdraagzaam nationalisme.

Er werd een Liberaal Manifest opgesteld dat nog altijd zijn gelding behoudt en dat in het kort de hoofdbeginselen van het Liberalisme uiteenzette. Om de jonge organisatie te ondersteunen werden figuren als Viscount Samuel, generaal J. C. Smuts, Benedet-

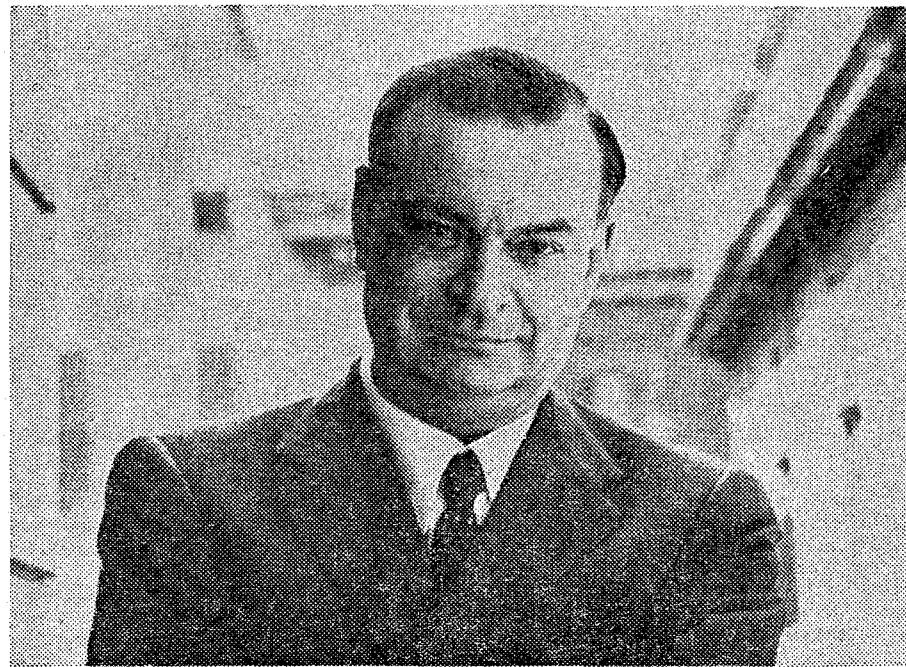
to Croce, professor Theodor Heuss, Gilbert Murray, professor Luigi Einaudi, Friedrich Meineke, professor William Rappard en professor Wilhelm Röpke bereid gevonden in een comité van patronage zitting te nemen.

De eerste president van de Liberale Internationale was de bekende Spaanse wijsgeer professor Don Salvador de Madariaga. Hij werd in 1952 als zodanig opgevolgd door de senator en voorzitter van de Belgische Liberale Partij, Roger Motz, maar werd toen benoemd tot ere-president, welke functie hij nog al-

tijd vervult ondanks zijn hoge leeftijd. Hij zal ook stellig op het congres in Oxford nog van zijn inzichten getuigen.

In 1958 werd Motz opgevolgd door de voorzitter van de Italiaanse Liberale Partij, Giovanni Malagodi, die een sterke stimulans gaf voor de organisatie en de groei van de Liberale Internationale. Deze vervulde zijn functie van president tot 1966 toen hij werd opgevolgd door de voorzitter van de Tweede Kamerfractie van de VVD mr. Toxopeus.

GIOVANNI MALAGODI, een geboren voorzitter

In de kringen van de Italiaanse Liberale Partij en in die van de Liberale Internationale is Giovanni Malagodi reeds lange tijd een bekende figuur. Die bekendheid zal stellig nog groter worden nu hij op het congres van de Liberale Internationale in Oxford een ontwerp-declaratie zal verdedigen, die hij ter aanvulling van het Liberaal Manifest heeft opgesteld. Daarnaast zal hij de herdenkingsrede ter nagedachtenis van de Engelse Liberaal Ramsay Muir uitspreken.

Malagodi, die naast Italiaans ook vloeiend Frans, Duits, Engels en Spaans spreekt (zelfs zó, dat hij van de ene zin op de volgende in een andere taal kan overgaan) is een geboren voorzitter van vergaderingen. Doordat hij op financieel en economisch gebied zeer veel ervaring heeft opgedaan, telt zijn woord bij de financiële besprekingen over de organisatie van de Liberale Internationale sterk mee. Hij is voorts buitengewoon goed op de hoogte van de politieke toestand in verschillende landen, ook van die in ons land.

Malagodi werd in 1904 geboren in Cento di Ferrara in Noord-Italië. Vermeldenswaardig is dat zijn grootvader, Tomaso Malagodi, deelnam aan de onafhankelijkheidsoorlogen van 1848 en 1849. Zijn vader, Olindo Malagodi, was een bekend liberaal schrijver en journalist en werd in 1921 liberaal senator.

Malagodi werd opgevoed in Rome, waar hij in 1926 zijn doctoraal examen

in de rechtswetenschappen deed. In de jaren 1927 tot 1947 volgde hij een bankiersloopbaan in Milaan, Parijs en Zuid-Amerika. In 1937 werd hij general manager van de Banque Française et Italienne pour l'Amerique du Sud; later werd hij adjunct-general manager van de Banca Commerciale Italiana.

In de jaren 1947 tot 1952 was hij gevormd minister en Italiaans financieel en economisch expert bij de OEEC, de NATO en de Raad van Europa. In 1953 werd hij gekozen als liberaal lid in de Kamer van Afgevaardigden voor het district Milaan, waarna in het volgende jaar zijn verkiezing volgde als voorzitter van de Italiaanse Liberale Partij (PLI). In 1958 werd hij zowel als lid van de volksvertegenwoordiging als voorzitter van de PLI herkozen. In hetzelfde jaar werd hij gekozen tot president van de Liberale Internationale, waarna in 1960 en 1962 zijn herkiezing volgde. Bij zijn aftreden als zodanig in 1966 werd hij tot vice-president van de Liberale Internationale benoemd. In 1963 volgde nog zijn verkiezing tot voorzitter van de Liberale fractie in het Huis van Afgevaardigden.

Malagodi heeft verschillende boeken geschreven, o.a.: Ideologie politieke, Bari 1928; Rapport sull'emigrazione, Roma 1951; Massa non-Massa: riflessione sul liberalismo e la democrazia, Firenze 1962; Due discorsi ai liberali europei, 1962-1965.

D. W. P.

LEDEN

De Liberale Internationale kent zowel partijen als nationale groepen in de verschillende landen, die bij deze organisatie zijn aangesloten. Dit zijn op het ogenblik België, Canada, Denemarken, Finland, Frankrijk, West-Duitsland, Engeland, Nederland, Israël, Italië, Luxemburg, Noorwegen, Zweden, Zwitserland en Oostenrijk. Voorts zijn er individuele leden in Barbados, Ceylon, India, de Verenigde Staten van N.-Amerika, terwijl er ook liberale ballingen zijn, die deel uitmaken van de Liberale Internationale, maar die in hun eigen landen het liberalisme niet meer in de praktijk kunnen brengen, o.a. uit Albanië, Bulgarije, Tsjechoslowakije, Estland, Hongarije, Letland, Litauen, Polen, Roemenië, Spanje en Joegoslavië.

Het hoofdkwartier van de Liberale Internationale is al die jaren in Londen gevestigd geweest. Onder de huidige Patron's komen wij de namen tegen van Masani, de leider van de Liberale Partij in India en professor mr. P. J. Oud. Naast mr. Toxopeus als president zijn op het ogenblik vice-presidenten de Zwitser dr. W. Bretscher, hoofdredacteur van de Neue Züricher Zeitung, de bekende Franse advocaat Jean Coutard, de voorzitter van de Deense Liberale Partij, Per Federspiel, de Israëliër Moshe Kol, de bekende Duitse uitgever Hans A. Kluthe, de voorzitter van de Deense Radicaal Liberale Partij Hermod Lannung, de Italiaanse voorzitter van de Liberale Partij Giovanni Malagodi, het Schotse oud-lid van het Lagerhuis sir Andrew McFadyean en de voorzitter van de Zweedse Liberale Partij professor Bertil Ohlin. Als secretaris-generaal treedt op het ogenblik op de Engelsman Vernon Dawson.

De Liberale Internationale heeft als organen de Executive, die ieder jaar op verschillende plaatsen haar vergaderingen houdt, ten minste drie à vier keer per jaar en de Algemene Raad (Council) die één keer per jaar samenkomt. Om de liberale gedachte te verbreiden worden jaarlijks congressen gehouden, telkens in een ander land. Zo is in 1962 in ons land in Den Haag een groot congres gehouden over het winnen van de koude oorlog. Daarnaast organiseert de Liberale Internationale telkenjare voor studenten en jongeren, die geïnteresseerd zijn in politieke vraagstukken, „Schools for Freedom” en treedt zij op naar buiten, wanneer de internationale politieke toestand zulks nodig maakt.

Een kleine commissie, onder voorzitterschap van John MacCallum Scott, heeft een voorstel gedaan voor de verbetering van de organisatie van de Liberale Internationale.

Zo staat na 20 jaren de Liberale Internationale als een levende organisatie, bereid om in de komende jaren met overtuiging in de wereld de liberale gedachte uit te dragen, overtuigd als zij is dat dit ten voordele van de volkeren en de individuen zal strekken.

D. W. DETTMEIJER.

COPIJN GROENEGAN

REEDS MEER DAN TWEE EEUWEN EEN BEGRIP VOOR

boomkwekerij-
produkten

EN

tuinarchitectuur

TELEFOON 03401-1207

BODEGOM SPIJKENISSE
Gebouwen van gewapend beton en prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakker en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. - Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

SOCIAAL-ECONOMISCHE COMMISSIE

De Sociaal-Economische Commissie heeft op 10 augustus jl. in Den Haag vergaderd. Het hoofdpunt van de agenda werd gevormd door de bespreking van een rapport van de Werkgroep Vermogensvorming. Het definitieve rapport zal — naar de SEC verwacht — eind september gereed zijn.

Amsterdam heeft nieuwe Heer

DE LOOPBAAN van dr. I. Samkalden als burgemeester van Amsterdam is rustig op gang gekomen. Doordat zijn benoeming in de vakantietijd inging, is hij weliswaar per 1 augustus formeel in functie getreden, maar een van de hoofdtaken, die van voorzitter van het hoogste gemeentelijke bestuurscollege, heeft hij toch pas op 23 augustus opgenomen toen hij voor het eerst de gemeenteraad voorzat.

Twee dagen tevoren was burgemeester Samkalden officieel als voorzitter van de raad geïnstalleerd. In zijn toespraak na de installatie heeft de heer Samkalden twee zaken aangesneden waarvoor in Amsterdam, maar ook ver daarbuiten veel belangstelling bestaat. De kwestie van de aanstelling van burgemeesters was voor hem aanleiding om zich voorzichtig te scharen bij diegenen die wel meer inspraak van de burgerij bij de aanstelling van een burgemeester voorstaan. Of hij daarmee nadrukkelijk de zijde koos van de voorstanders van een gekozen burgemeester is niet helemaal duidelijk geworden. De argumenten van voor- en tegenstanders over het gevaar van verlies van onpartijdigheid als een burgemeester zijn post aan de gunst van een deel van zijn gemeentenaren heeft te danken wees hij

in elk opzicht af. De bovenpartijdigheid, of liever de onafhankelijkheid van een overheidsdienaar is niet een kwestie van procedure der aanstelling van functie, zei hij. Dat zal voor hemzelf stellig waar zijn, maar men mag zich toch afvragen of hierbij in het algemeen niet ook de persoonlijkheidsstructuur van de overheidsdienaar een rol speelt.

Positiever was de heer Samkalden op het punt van de verantwoording over het politiebeleid. Hij toonde zich een duidelijk voorstander van de opvatting dat de burgemeester (of wellicht zelfs het college van b. en w.) wel degelijk aan de raad verantwoording dient af te leggen van het politiebeleid. Dat is overigens een minder nieuw geluid dan men het hier en daar wel heeft doen voorkomen: ook de heer Van Hall heeft in de praktijk van de laatste jaren het politiebeleid in de raad enkele malen besproken.

In de eerste gemeenteraadsvergadering is inmiddels de politie al ter sprake gekomen toen het Provo-raadslid L. M. H. Schimmelpennink vroeg om beter toezicht op overtreding van de verbodsbepalingen in het verkeer. Aanleiding was het dodelijk ongeluk bij het Centraal Station, waar een bromfietser

onder een vrachtauto kwam nadat hij had moeten uitwijken voor een auto die geparkeerd stond op een plaats waar een stopverbod geldt.

De nieuwe burgemeester deelde mee dat aan de politie reeds opdracht is gegeven om in zulke gevallen auto's (vaak van buitenlanders) weg te slepen. Dat was een krachtig geluid.

Een bezwaar is echter dat de Amsterdamse politie beschikt over twee wagens die in staat zijn dergelijk sleepwerk uit te voeren; deze beide voertuigen zijn praktisch gesproken 24 uur per dag in touw bij ongelukken en andere ernstige verkeersobstakels. De politie gelooft dan ook niet dat het — voorshands — mogelijk zal zijn om de door de burgemeester aangekondigde maatregel uit te voeren.

Hier is kennelijk een communicatiestoornis opgetreden. De aangekondigde maatregel van dr. Samkalden is natuurlijk een goede maatregel. Het wemelt in Amsterdam van wachtverboden op plaatsen waar men zich — gezien het gebrek aan parkeerplaatsen — kan afvragen of zij allemaal nodig zijn. Maar er zijn punten waar een wachtverbod of een stopverbod gebiedende eisen zijn. Het is logisch en goed om vooral op die punten de overtreding onmiddellijk te

corrigeren. Echter een simpel telefoongesprek met de leiding van de verkeerspolitie zou duidelijk hebben gemaakt dat de technische mogelijkheden daartoe ontbreken.

Van de andere kant gaat het natuurlijk niet aan dat van de zijde van de politie als reactie op een aangekondigde maatregel van het formele hoofd van de politie wordt gezegd dat de aankondiging in de praktijk weinig meer is dan een loos dreigement.

Het is geenszins de bedoeling om met het signaleren van deze kortsluiting twijfel op te roepen. Integendeel wil hiermee de nadruk worden gelegd op de voortvarendheid waarmee de nieuwe burgemeester de zaken wil aanpakken. Dat bleek trouwens ook al uit zijn aankondiging om de begrotingsbehandeling voor het komende jaar te laten voorafgaan door openbare behandelingen in de commissies.

De indruk van het vertrek uit de startblokken is dat de nieuwe burgemeester duidelijk van plan is het stedelijke beleid vast in handen te nemen. En als daarbij in de aanvang de kennis van technische details nog niet volledig is, behoeft men daarin niet meer te zien dan de tijdelijke invloed van een zijwindje op de koers van een goed bestuurd schip.

Niet hemelschokkend

NIET GAARNE zouden wij beweren dat in de laatste vergadering van de Rotterdamse gemeenteraad hemelschokkende gebeurtenissen aan de orde zijn geweest. Wel mag worden opgemerkt dat enkele onderwerpen met interessante aspecten zijn besproken. Daartoe zouden wij dan in de eerste plaats de drie voorstellen over recreatieve voorzieningen van verschillende aard willen rekenen.

Het merkwaardige van deze drie voorstellen was nog niet eens dat zij gezamenlijk een investering van f 38 miljoen betroffen. Hoe indrukwekkend dit bedrag op zichzelf ook mag heten, het is minder opzienbarend dan de wetenschap dat er in het thans lopende jaar per voorstel nog maar f 20.000 van zal worden besteed. Hoe lang moet, hiervan uitgaande, de uitvoering van de projecten wel duren, zo werd terecht uit de raad gevraagd.

De waarnemende wethouder voor de sport en recreatie, de heer Van der Ploeg, gaf de verzekering dat men wat dat betreft niet bevreesd hoeft te zijn. Er zal zo snel mogelijk gewerkt worden. Voorzichtigheidshalve gewaagde hij echter toch wel van ettelijke jaren.

Maar nog belangrijker werd het gesprek over deze materie doordat de c.h. fractieleider dr. Krop er bij het college op aandrong het verschijnsel van

de volkstuin nog eens in zijn algemeenheid in beschouwing te nemen. Kort samengevat vond de heer Krop het een aanvechtbare situatie dat volkstuinten veelal op dure gronden worden aangelegd om vervolgens ver beneden de kostprijzen te worden verhuurd. Er is naar zijn mening voor een nieuw beleid temeer reden nu de volkstuin voor menige volkstuinte gelijk staat met de mogelijkheid voor weinig geld een tweede woning te onderhouden en nu vele volkstuinters in staat blijken te zijn zich in eigen auto's naar en van hun „stukje grond" te begeven.

Inderdaad zou moeten worden onderzocht of dit nog wel een juist patroon is, zo beaamde wethouder Van der Ploeg, eraan toevoegend dat hij best bereid was de zaak in het college ter discussie te stellen. Het is moeilijk te beoordelen of hem dit zal lukken en, zo ja, tot welk resultaat het zal leiden. Begin september neemt wethouder Langerak, hersteld van zijn langdurige ziekte, de leiding over het departement van sport en recreatie weer in eigen handen. Hij geldt als de „kampioen van de volkstuinters". Daarom zal men er goed aan doen zijn verwachtingen ten aanzien van een wijziging in het beleid met enige reserve te omkleden.

De wenselijkheid van zo'n wijziging zal er intussen niet minder door worden.

ER VIEL in deze vergadering ook wel wat aardigs in de economische sector te beleven. Wij denken hierbij in het bijzonder aan het plan om voortaan geen drinkwater meer te leveren aan het Streekschap drinkwatervoorziening Voorne-Putten en Rozenburg maar aan de bewoners van deze eilanden rechtstreeks. Zulks dan onder voorwaarden die een geleidelijke gelijktrekking van de (hogere) eilandtarieven met de (lagere) Rotterdamse tarieven behelzen.

Een en ander zal gepaard gaan met een even geleidelijke afschaffing van het rijkssubsidie op de zogenaamde onrendabele aansluitingen, welk subsidie f 110.000 per jaar bedraagt. Bovendien zal het streekschap in staat worden gesteld een schuld van f 683.000 in tweentwintig jaar af te lossen zonder rentevergoeding. Deze schuld was ontstaan — en door Rotterdam gefinancierd — door tekorten op de exploitatie.

Het is duidelijk dat dit alles van Rotterdam een financieel offer zal vergen. Een offer dat o.a. de liberaal Baggerman verscheidene ter zake doende vragen in de mond heeft gegeven. Vooral de afschaffing van het rijkssubsidie zat hem terecht nogal dwars. Nu, daar was de wethouder van de openbare nutsbedrijven, de socialist Jettinghoff, ook niet zo erg over te spreken.

Voor het overige achtte deze de nieuwe leveringsvoorwaarden zeer wel aanvaardbaar. Rotterdam is in het verleden tegenover de eilanden wel wat al te zakelijk geweest, zo betoogde hij. Laten we de zaak nu maar een beetje recht trekken. Een opvatting die de raad kon billijken.

En dan was er het voorstel om vijfendertig tramrijtuigen tegen een bedrag van f 14½ miljoen bij de Nederlandse industrie te bestellen op huurkoopbasis. Echt een voorstel om te demonstreren dat het met Rotterdams financiële toestand niet zo best gesteld is. Voor de heer Baggerman was dit een gereede aanleiding om met klem te waarschuwen tegen verdere toepassing van deze dure financieringsmethode. De pac-socialist Lagrand gewaagde van een sluipweg uit de doolhof van de centrale financiering.

Wethouder Jettinghoff kon de bezorgdheid van deze raadsleden heel goed begrijpen. Hij noemde de huurkoopovereenkomst zijnerzijds een noodsporing. Maar hij zag voor het ogenblik geen andere mogelijkheid. Het nieuwe trammaterieel is dringend nodig, doch het geld ervoor ontbreekt.

En zo modderen we in de grote gemeenten dan maar voort, zou men kunnen verzuchten.

Kopij voor deze rubriek zenden aan:
Joh. H. Springer
Alexanderstraat 16, Haarlem

Nationale vrouwenraad

DE 62ste jaarvergadering van de Nationale Vrouwen Raad van Nederland werd dit jaar gehouden te Leusden in de Internationale School voor Wijsbegeerte op vrijdag 9 juni jl. Als proef werd deze bijeenkomst in de vorm van een Landdag gegoten, zodat na de avondvoordracht iedereen de trein naar huis nog kon halen.

Ik zocht uit de 20 punten tellende agenda datgene waarvoor vermoedelijk belangstelling bij u leeft.

De presidente, mevr. M. A. van den Boogert-Selhorst, sprak in haar openingswoord o.m. over de veranderende levenswijze van vandaag. Vroeger waren stadsbewoners de bevoorrechtten boven het platteland. Nu zoekt men in de grote steden die juist door hun grootte minder leefbaar worden, naar kleinere

wijkverbanden om de anonimiteit en de vereenzaming te ontlopen. Niettegenstaande onze overvolle dagen moeten wij weer meer tijd voor elkaar trachten te vinden; wij moeten weer „een hart voor elkaar" krijgen. De a.s. 40-urige werkweek zal zeker nieuwe problemen brengen.

Er zijn besprekingen gaande met de Vrouwenraad van Thailand over een eventuele deelname bij het bestrijden van het analfabetisme aldaar.

Ons medeleven zal kenbaar gemaakt worden aan die instanties die zich het lot van de jonge zeehonden in de St. Laurensbaai aantrekken. Laten wij beginnen dit bont niet te kopen. Vermindering van de vraag naar dit op zo wrede wijze bemachtigde bont zal het voornaamste bestrijdingsmiddel blijken te zijn.

Bij de bestuursverkiezing werden mevr. drs. A. M. Schade van Westrum-van 't Oever en ondergetekende herkozen.

Uit het verslag van het Charlotte Jacobs Studiefonds kon mevr. A. Jansoni-Kramer mededelen dat 15 meisjes financieel gesteund worden, dat twee afstudeerden en dat het bovendien mogelijk was twee gehandicapte studenten een gift te schenken. Dit alles werd mede mogelijk door de schenking van mej. C. Meijers die haar gehele vermogen aan het studiefonds vermaakte.

Een aardig voorbeeld van particulier initiatief zonder overheidsinmenging bracht mevr. M. J. Fokkema-van Gent naar voren in haar functie van secretaresse van een Stichting Huisvesting Buitenlandse Arbeidskrachten in Culemborg. In 1965 waren daar zo'n 300 buitenlanders, meest Marokkanen, werk-

zaam. Hun huisvesting was, zoals meestal erbarmelijk. Zeven werkgevers gingen om de tafel zitten en brachten bovengenoemde stichting tot stand. Met hulp van alle kanten kwam een goed tehuis tot stand waarin een kantine en waarin ook een gebedskamer voor Mohammedanen niet ontbrak. Een Marokkaanse onderwijzer is kantinehouder en tolk. De zaak loopt rolletjes, iedereen is tevreden. De werkgevers willen hun arbeidskrachten niet meer missen.

Op verzoek van de Bond van gescheiden vrouwen „Divortium" werd de avond gewijd aan de Rechtspositie van de gehuwde vrouw in Nederland. Sprekers: prof. mr. J. M. Polak, hoogleraar te Wageningen en mevr. mr. Slinger-Dekker, lid van de Tweede Kamer.

De eerste spreker behandelde de rechten van de gehuwde vrouw in haar verhouding tot haar man en van beide tegenover hun kinderen.

Het burgerlijk wetboek heeft algemene en concrete rechten. Tien jaar geleden werd deze wet gemoderniseerd door het aannemen van een wet waarbij de rechten en plichten van man en vrouw gelijk werden. Het huwelijksgoederenrecht werd „geslachtloos" gemaakt, zoals spreker dit geestig noemde.

Jammer genoeg werd bij amendement van confessionele zijde ingelast dat: „De man het hoofd van de echtvereniging" bleef. Bij verschil van mening kan de vrouw naar de kinderrechtter gaan. Spr. betreunde deze bepaling; juridisch betekent het niet zoveel, maar de zaken worden er wel door vertroebeld.

Mevr. mr. Singer-Dekker bepaalde zich tot de gescheiden vrouw. Zij bleek voorstandster te zijn van een verruiming van echtscheidingsgronden. Buiten de vier bekende gronden zou zij langdurige ongeneeslijke krankzinnigheid zeker willen toevoegen. Ook het recht tot echtscheiding met onderling goedvinden moet behouden blijven al hebben velen bezwaar tegen „de grote leugen" procedure die echter al 80 jaar in ons land gebruikelijk is en goed doet.

Men krijgt waarlijk geen harmonisch huwelijk door bij elkaar te blijven zgn. „voor de kinderen" als het huwelijk totaal ontworcht is! Men kan altijd voorlopig van tafel en bed gescheiden leven zodat een der ouders een tehuis voor de kinderen kan opbouwen. De kinderen moeten vanzelfsprekend toegewezen worden aan diegene die het best voor hen kan zorgen vond sprekerster.

G. HUESE-LAMING

Bokma

het allerbeste!

Oude genever • Bessenrood • Citroen genever

Kamerdebat over Vietnam

Mr. Berkhouwer onthield zich van bekvechterij

De meerderheid van de Tweede Kamer heeft de regering verzocht, er bij de Verenigde Staten op aan te dringen, dat de bombardementen op Noord-Vietnam worden beëindigd. Tijdens het debat in de Tweede Kamer is gebleken, dat de meerderheid dat als de enige mogelijkheid ziet om aan het sloopende en bloedige geschil in Vietnam een einde te maken.

„Het is een mogelijkheid met vele risico's. Als het zou blijken, dat Hanoi en het Bevrijdingsfront daarna nog niet tot onderhandelingen bereid zijn, komt er geen einde aan de oorlog en lopen de Amerikaanse soldaten en de Zuid-Vietnamezen meer gevaar dan ooit.”

Dat schreef Het Vrije Volk in een hoofdartikel op de ochtend na het Kamerdebat over Vietnam. Het Vrije Volk is formeel lossen van de Partij van de Arbeid komen te staan en deze eerste alinea's, waarmee de redactie van het socialistische orgaan haar nabeschouwing over het parlementaire Vietnam-debat begon, kunnen daarvoor, naar het ons voorkomt, als symptoom gelden.

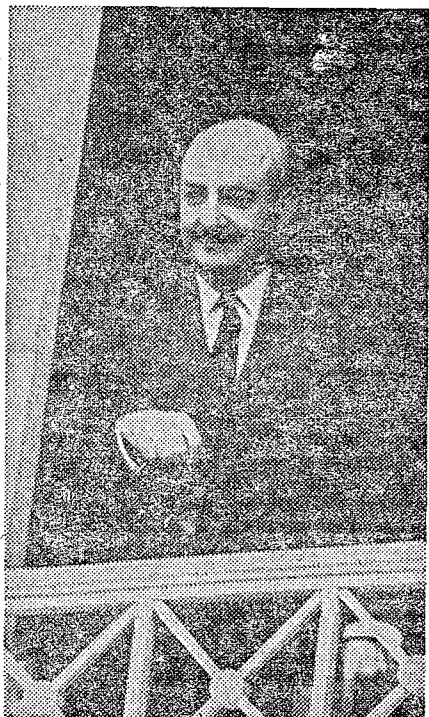
In ieder geval geven zij, vooral wat de tweede alinea betreft, in de reële, nuchtere afweging meer blijk van de gereserveerde, genuanceerde mentaliteit, welke blijkt uit de uiteenzettingen van mr. Berkhouwer tijdens het Kamerdebat, in onze VVD-fractie op dit punt leven dan in die van de Partij van de Arbeid (de heer Goedhart niet te na gesproken).

Terecht stelde de heer Berkhouwer de betrekkelijkheid van dit Nederlandse Kamerdebat over de situatie in Vietnam en over de mogelijkheden van een oplossing voor het conflict, voorop. Het had niet tot inzet en kon ook niet tot inzet hebben een concrete beslissing van regering en Kamer in dit gecompliceerde probleem, waarbij wij trouwens ook niet rechtstreeks zijn betrokken.

Er is zeer veel eenzijdige voorlichting, gegrond op emotionaaliiteit, al naar gelang men achter een van beide partijen staat. Dit verklaart, naar onze woordvoerder opmerkte, het gemak waarmee sommigen over deze zaak een oordeel vormen, dat niet evenredig is aan de kennis van de bijzonder ingewikkelde situatie. Er is in deze zaak meer dat wij niet weten, dan wat wij wel weten.

Zeer juist, naar onze overtuiging, was ook zijn opmerking, dat het lawaai van sommige protestgroepen bepaald groter lijkt (en is) dat hun aanhang.

Mr. Berkhouwer betoogde, hier zelf te spreken vanuit een politiek vrijzinnige visie op de wereldpolitiek, tegenover de geestelijke dwangmatige onvoorwaardelijkheid, waardoor veel politiek denken zich ken merkt. Uitgangspunten bij deze visie zijn: 1. men kan wereldpolitieke problemen alleen maar pogen op te lossen door een zo zorgvuldig mogelijke ontleding van alle terzake doende omstandigheden; 2. de verwezenlijking van een waarachtige democratische samenleving, vanaf lokaal tot mondiaal

William Tyler, VS-ambassadeur in ons land volgde de debatten vanaf de tribune.

niveau is slechts mogelijk wanneer men zich laat leiden door rede en redelijkheid.

VRIJHEID VAN KRITIEK

„VIETNAM" heeft veel aspecten: emotionele, historische, volkenrechtelijke en wereldpolitieke. Wiens emotie zou bij een zaak als deze niet in beweging komen? Iedere oorlog is verschrikkelijk en ook deze oorlog is verschrikkelijk. Wij kunnen dit o.a. lezen uit brieven van Amerikaanse soldaten. Maar worden, zo vroeg hij, wel eens brieven van Vietcong- of Noordvietnamese soldaten gepubliceerd? In Amerika is vrijheid van kritiek, zelfs nu het in een militaire strijd is gewikkeld. Dat is de kracht van de democratie tegenover communistische regimes, maar het kan wel leiden tot misbruik door tegenstanders voor eenzijdige voorlichting.

Gezien het menselijk leed, dat wordt geleden, vroeg de heer Berkhouwer nadere inlichtingen omtrent de positieve bijdragen, die door ons met technische hulp en medische bijstand worden geleverd. Hoe staat het met onze bijdrage aan de tbc en de inrichting van een Nederlands ziekenhuis?

De historie kan ons misschien leren hoe de zaak geworden is zoals ze is, maar kan nauwelijks normatief zijn voor wat er verder moet gebeuren op dit moment, omdat Vietnam nu eenmaal een inzet is geworden in een we-

reldpolitieke worsteling. De wereldpolitieke aspecten overschaduwden ook de volkenrechtelijke kanten van de zaak. Mr. Berkhouwer moest vaststellen, dat ook hier veel omstrede is zowel wat betreft de feiten als de rechtsgronden, waarop de Amerikaanse interventie steunt, zulks tot in ons land toe.

De moeilijkheden beginnen reeds bij het begin. Wat is het juridische karakter van de niet ondertekende slotverklaring van de conferentie te Genève? Gaat het om agressie van buiten of burgeroorlog van binnenuit? Waartoe machtigt of verplicht art. 51 van het Handvest der Verenigde Naties en het ZOAVO-verdrag? Hoeveel kan de Amerikaanse president volgens de constitutie der V.S. gaan?

Helaas: ook in de sfeer van het recht is er eenzijdige voorlichting. Zo hebben we hier en daar wel kennis kunnen nemen van de mening van een Amerikaanse juristencomité, dat een uitspraak deed tegen de rechtmatigheid van de gewapende Amerikaanse interventie, maar de mening van 31 andere professoren in de rechtsgeleerdheid en de uitspraak van de Amerikaanse juristenvereniging American Bar Association worden niet weergegeven.

ERKEND BEWIND

HET bewind van Zuid-Vietnam is erkend door ongeveer 70 regeringen over de gehele wereld en het zou al bijna lid van de UNO zijn indien de Sowjet-Unie daar geen veto tegen had uitgesproken. Voor agressie van buitenaf tegen Zuid-Vietnam zijn aanwijzingen te vinden in de verschillende vaststellingen van de Internationale Controle Commissie (IOC), waarvan spreker een opsomming gaf.

Ons recht van spreken wordt vaak gegrond op ons bondgenootschap met Amerika. Als dat zo is rijst z.i. echter o.a. de vraag wiens inbreng in dat bondgenootschap de grootste is, of de Amerikanen niet meer voor ons doen dan wij voor hen. En dan legt een bondgenootschap ons ook plichten op naast de rechten, die wij er aan menen te ontleenen.

Daartoe behoort in de eerste plaats de plicht om te zoeken een normaal begrip op te brengen, om te verstaan, waarom de Verenigde Staten daar in Vietnam staan. Als het ons aangaat, is het misschien dan ook niet zo, dat het óók om ons gaat?

COMMUNISTISCHE DOCTRINES

AAN het eind van zijn rede wees mr. Berkhouwer er nog op, dat er wellicht geen monolithisch eenvormig wereldcommunisme (meer) is en dat in de plaats daarvan is gekomen een pluriformiteit van allerlei revolutionaire communistische bewegingen. Naast de doctrine van Lenin hebben we de doctrine van Mao gekregen en de strategie van Lin Piao van de dorpen naar de steden. Ernesto Quevara heeft een guerrilla-leerboek uitgewerkt ter verbreiding van „Vietnam" en z.g. nationale bevrijdingsoorlogen.

In plaats van de verwezenlijking van het streven naar één universele wereldrevolutie is gekomen het organiseren van separate revoltes, overal in de wereld. Wij wijzen de gewelddadige omverwerpingen van de hand. In plaats daarvan willen wij streven naar een evolutie van de wereld in de zin zoals Joannes XXIII eens weergaf in de encycliciek Pacem in terris.

De huidige wereldsituatie is chaotisch. Wij doen ten slotte de keuze die erop neerkomt, dat de Amerikaanse wereldmacht erop uit is om enigerlei orderlijke wereldsamenleving te bewerkstelligen. De middelen daartoe zijn, als elk menselijk werk, niet altijd feilloos. Dit doet aan onze keuze echter niet af.

DE MOTIES

HET lust ons niet, hier in te gaan op de weinig aantrekkelijke parlementaire kibbelarijen die er zijn gevoerd over de interpretatie en de voorgeschiedenis van allerlei moties. Mr. Berkhouwer is trouwens zo wijs geweest, aan dat gebekvecht niet mee te doen. Bij de replieken stelde hij zich namens zijn

TEKST VAN AANVAARDE MOTIE

De Kamer,

gehoord de beraadslagingen over de oorlog in Vietnam, ernstig verontrust over de voortdurende uitbreiding van het oorlogsgeweld en over de daarbij aan beide zijden gebruikte middelen, van oordeel dat alles in het werk moet worden gesteld om een politieke in plaats van een militaire oplossing van het conflict te bereiken,

verzoekt de regering

- er bij de regering van de Verenigde Staten op aan te dringen de bombardementen op Noord-Vietnam te beëindigen, teneinde de mogelijkheid te vergroten om tot vredesonderhandelingen te komen;
- in het internationale overleg te bevorderen dat aan deze onderhandelingen ook door het nationale bevrijdingsfront als zelfstandige onderhandelingspartner wordt deelgenomen;
- langs haar ten dienste staande kanalen een dringend beroep te doen op de regering van Noord-Vietnam en op het nationale bevrijdingsfront om hunnerzijds een daadwerkelijke bereidheid tot onderhandelen te tonen en, zodra deze bombardementen zijn gestaakt, hunnerzijds de militaire activiteiten te beperken en mede te werken aan het sluiten van een wapenstilstand;
- er bij alle bij de oorlog betrokken partijen op aan te dringen, de akkoorden van Genève van 1954 te beschouwen als basis voor de onderhandelingen, en gaat over tot de orde van de dag.

fractie achter de motie van de vier „regeringspartijen", die men hiernaast vindt afgedrukt. Hij stelde daar echter wel bij vast, dat „wij bij de uitvoering de regering enige vrijheid moeten laten." Een standpunt, dat door de heer Schmelzer werd gedeeld.

Deze motie, met als eerste ondertekenaar de heer Schuyt (KVP), werd aangevaard met 77 tegen 54 stemmen (KVP, VVD, ARP en CHU).

Minister Luns had verklaard, dat „het grootste deel van de motie" ook door de regering werd onderschreven, maar meende, dat zij „op dit moment" niet geheel zou zijn uit te voeren. Hij hechtte echter toch wel zoveel gewicht aan deze Kameruitspraak, dat hij deze ter kennis van de Amerikaanse regering zou brengen.

De vrijwel gelijke motie van de PvdA en D'66, welke echter de woorden „zonder voorwaarden" toevoegde aan het verlangen naar beëindiging der bombardementen, werd verworpen met 43 tegen 88 stemmen. De drie PSP-moties werden met grote meerderheden bij zitten en opstaan afgewezen.

Het Kamerdebat, dat op deze augustusdag tot na middernacht werd gevoerd, zal aan de situatie in Vietnam wel heel weinig veranderen.

A. W. A.

Le Maire

DE MEESTER BRANDY

MET DE

FIJNE AMBIANCE

Jules Le Maire & Fils, Amsterdam/Jarnac.

MASSIEF KARTONNEN

DOZEN

★

voor export en binnenlands gebruik

★

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. FREE & CO.

H.W. STRAAT 20 - 22,
OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel. nr. 0 59 79 - 22 33
Tx. nr. 53251.

MEEDENKEN OVER RUIMTELIJKE ORDENING

EEN van de niet al te vele dingen waarvoor Napoleon III van geschiedschrijvers lof toegezwaard krijgt is zijn werk voor de verfraaiing van de stad Parijs. Een overzichtelijk stratenplan met brede boulevards was wel het belangrijkste van dit stukje ruimtelijke ordening uit het midden van de vorige eeuw. De autocratische keizer, bepaald niet alleen gedreven door idealistische motieven (brede straten zijn immers niet geschikt voor barricadenstrijd) kon zijn gang gaan zonder inspraak van bevolking of parlement. Dat is nu eenmaal het (schijnbare) voordeel van dictatoriale regimes. Hoe het ook zij, hij heeft niet kunnen bevorderen welk beeld Parijs een eeuw later zou opleveren: nauwelijks te verwerken verkeersstromen en andere klemmende problemen binnen een beperkte ruimte. Geen enkel ruimtelijke-ordeningsproject kan gelden voor de eeuwigheid.

In ieder geval heeft de tweede nota over de ruimtelijke ordening in Nederland, die vorige week in een, deels ook door Prins Claus bijgewoonde, openbare commissievergadering in de Tweede Kamer aan de orde kwam, een positieve werking gehad: zij heeft het meedenken van velen bevorderd en een grote bijdrage geleverd tot de discussies over deze voor ons toekomstige volksleven zo gewichtige problematiek.

De verwezenlijking van de ruimtelijke ordening in Nederland zal typisch het werk van het parlement moeten zijn, afgezien van de taak van de planoloog en diens „tekentafel." De liberale woordvoerder dr. Van Dijk legde er in de Kamercommissie de nadruk op, dat de in de nota herhaaldelijk genoemde „inschakeling van de maatschappij" en „de wil van ons volk" serieus moeten worden opgevat. De fractie van de VVD is diep doordrongen van de noodzaak van een gecoördineerd beleid, dat plannen opstelt en uitvoert om het beperkte Nederlandse grondgebied zo doeltreffend mogelijk te gebruiken. Deze plannen zullen evenwel nooit in de weg mogen staan aan nieuwe ontwikkelingen. Zij zullen dus flexibel van aard moeten zijn.

Dr. Van Dijk meende dat de nota al een precedentwerking heeft gehad. Ze gaat uit van 19 miljoen tot 21 miljoen Nederlanders in het jaar 2000. Intussen zijn er al weer heel andere en lagere cijfers uit de bus gekomen; men denke aan de „pil." En: in het jaar 2000 houdt de wereld niet op, hetgeen ook minister Schut erkende.

SPREIDING

ZAG ieder het grote belang van de nota als zodanig wel degelijk in, bepaalde vooronderstellingen riepen toch wel vragen op. Is het, om maar eens te denken aan de bevolkingsspreiding, wel reëel om het Noorden van ons land een versterkte spreiding toe te spelen van ruim 900.000 inwoners en Zeeland slechts 250.000? Uitwijkmogelijkheden voor het bedrijfsleven, gezien de werkgelegenheid, zouden in de naaste toekomst toch eerder bij de Scheldemonding dan bij de van „Holland" verder verwijderde Eemsmoed moeten worden gedacht. De heer Van Dijk meende dan ook dat niet de bevolkingsdruk en een daaruit afgeleide spreidingspolitiek, maar spreiding van de werkgelegenheid met daaropvolgende bevolkingstrek een democratische weg aangeven inzake onze ruimte. De ontwikkeling van het Noorden zou intussen het snelst zijn gediend met een directe aanpak van het Eemhavenproject. Ook overplaatsing van enkele rijksdiensten zou stimulerend kunnen werken.

De jonge liberaal Wiegel meende dat Zeeland en West-Brabant er in de nota nogal bekaaid afkomen. Hij pleitte voor een versnelde aanleg van de nieuwe weg 58, liever dan voor een spoedige afschaffing van de tolgeden bij de bruggen. Deze laatste wens was afkomstig van de socialist Wierenga en de chuspreker Van der Peijl; zij verzuimden echter, prioriteiten te stellen.

Er is op de nota nog wel het een en ander aan te merken: een ietwat beschroomde houding inzake het stedelijke levenspatroon en een te idyllische beoordeling van het landelijke. Ook is er weinig aandacht besteed aan het ruimte-probleem van de jeugd: hoe zal het gaan met het kind in de stad?

Wegens de ontplooiing van het structuurbeleid zal het landschapsbeeld niet

Z.K.H. Prins Claus begroet drs. H. v. d. Doel tijdens het debat in de Tweede Kamer over de ruimtelijke ordening.

PARLEMENTAIRE DISCUSSIE OVER NEDERLAND IN DE TOEKOMST

onder alle omstandigheden hetzelfde kunnen blijven. Deze ontwikkeling moet worden aanvaard omdat bij een „bevriazing" van de landschappelijke toestand het economische verval van de landbouw onontkoombaar zal zijn en daardoor tevens een verarming van het landschap, meende ir. Tuijnman van de VVD.

VERVOER

EEN belangrijk punt in de parlementaire discussie over de ruimtelijke ordening was ook het perspectief van verkeer en vervoer. De exploitatie van het openbare vervoer, vooral dat van de NS, zal in principe moeten blijven geschieden op grondslag van rentabiliteit. Wegens het openbare belang kan er, zo is van VVD-zijde gesteld, evenwel geen bezwaar zijn tegen steun van overheidswege o. a. indien bepaalde verbindingen een integrerend deel vormen van de infrastructuur.

Staatssecretaris Keyzer heeft in de

Kamercommissie gezegd, positief te staan tegenover meer openbaar vervoer in de toekomst. Door nieuwe stations in de voorsteden zou het treinvervoer aantrekkelijker kunnen worden, zodat minder personen van hun eigen vervoermiddel gebruik gaan maken. In de toekomst zal een onbelemmerd gebruik van particuliere auto's, althans in de steden, niet meer mogelijk zijn. Het taxivervoer zal een grotere rol moeten gaan spelen; de tarieven zouden lager kunnen worden bij een ruimer gebruik van dit vervoermiddel. Veel vraagstukken zijn overigens nog onderwerp van studie. Daartoe behoort ook de taak van de spoorwegen.

Zie hier enkele punten uit een omvangrijke en interessante, doch niet steeds goed geleide parlementaire discussie over een onderwerp — beter: een complex van onderwerpen — waarover het laatste woord bepaald nog niet is gezegd. Huisje, boompje, beestje, maar ook autootje, treintje en vooral: mensje blijven ons in de toekomst bezig houden.

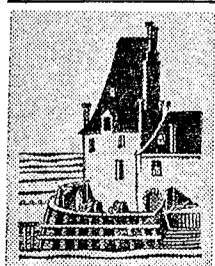

EEN OP EEN

Het rommelt in de KVP. Wat dat tot gevolg zal hebben, weet nog niemand, maar dat er op het vlak van partijvorming grote ontwikkelingen aan de gang zijn, staat wel vast. Bij dat alles is het noodzakelijk dat onze partij, de VVD, zo sterk en krachtig mogelijk is. Niet alleen bij de verkiezingen dient de VVD successen te behalen, ook het aantal leden zal in de eerstkomende tijden van bijzonder belang kunnen blijken te zijn.

Allen die het goed menen met de liberale gedachte en dus met de VVD krijgen daardoor als primaire taak: uitbreiding van het ledental. De actie „Eén op één" heeft ten doel het ledental van de VVD binnen een jaar te verdubbelen. Dat is een zware opgave in een korte tijd, maar als u meewerkt voor de komende week één nieuw lid aan te brengen voor de VVD dan is deze doelstelling te realiseren.

D. W. DETTMEIJER

EEN OMWEG WAARD
RESTAURANT-AUBERGE
„DE CAMPVEERSE TOOREN"

VEERE (01181-291)

Oudste Herberg van Nederland: „.... om Luyden van Qualiteit en andere passanten te Logeeren en tracteeren".

20 KAMERS — INTERESSANTE SPIJS- EN WIJNKAART

JACHTHAVEN AKERSLOOT

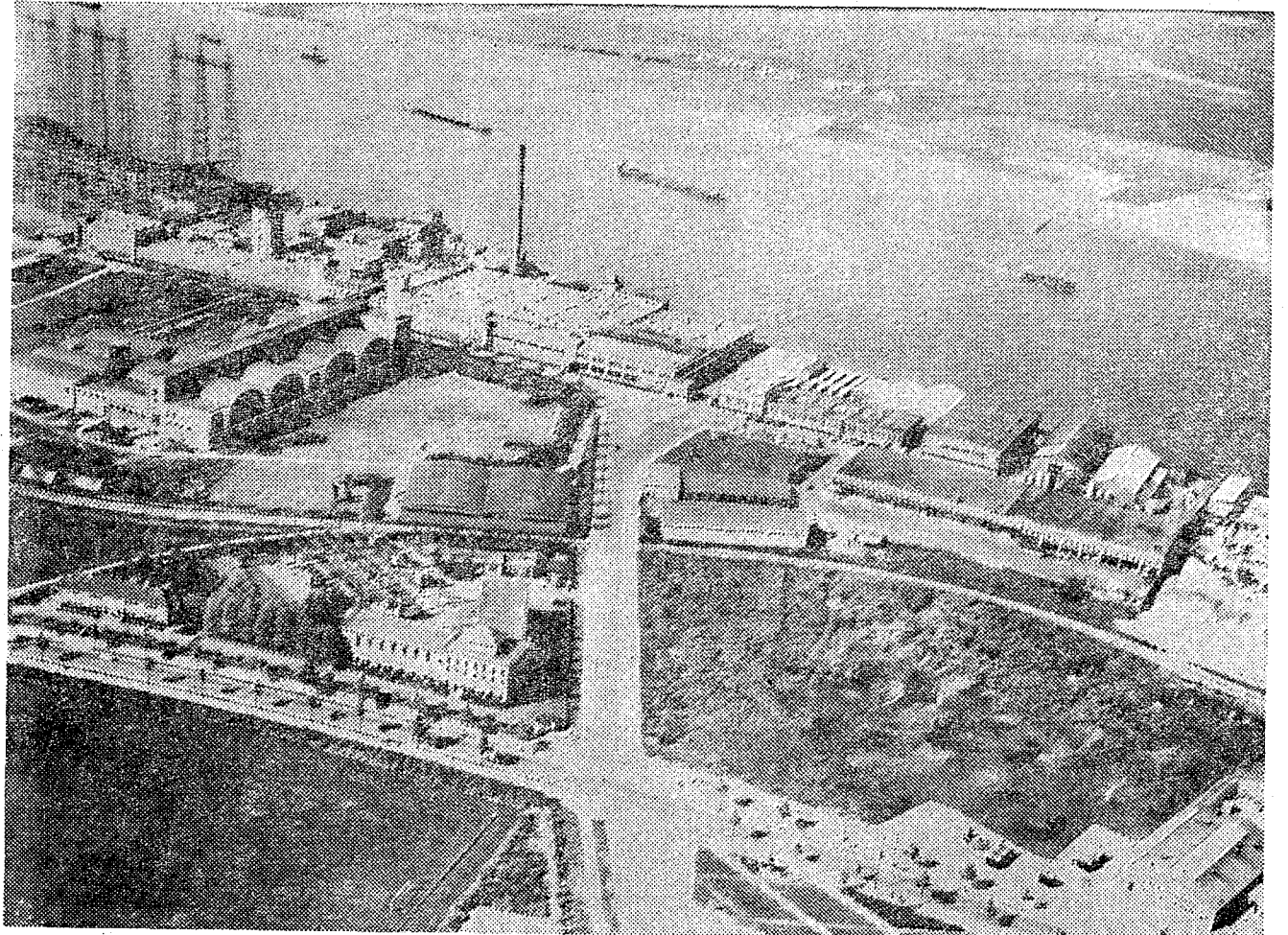
G. C. & L. LAAMENS

HOTEL — RESTAURANT — AMERICAN BAR — GERENOMMEERDE KEUKEN — TELEFOON 02513 - 2295.

Commissie Ruimtelijke Ordening

Op 25 augustus kwam de Commissie Ruimtelijke Ordening te Utrecht bijeen. De commissie wisselde uitvoerig van gedachten over problemen de ruimtelijke ordening betreffende. Zo kwamen onder meer de vraagstukken deconcentratie of concentratie, het verkeer, de luchtvervuiling, de woningbouw en de recreatie aan de orde.

NYMA als slachtoffer van de technologie

Kunstzijdespinnerij Nyma

Luchtfoto KLM/Aerocarto

DE surséance-aanvraag van de Kunstzijdespinnerij Nyma is voor velen niet onverwacht gekomen. Reeds enkele jaren geleden bleek, dat dit kunstzijdebedrijf de strijd om het bestaan slechts zou kunnen volhouden wanneer het gelukte op ander gebied der kunststoffenfabricage tot een rendabele produktie te komen.

Aan de leiding van de onderneming ligt het stellig niet, dat dit niet is gelukt. Zij heeft eerst zelfstandig, later met bijstand van Amerikaanse zijde getracht andere produkten dan kunstzijde te fabriceren. Men mag veilig aannemen, dat het mislukken van deze pogingen veroorzaakt is door algemene factoren.

Wie deze tracht op te sporen, zal tot de slotsom moeten komen, dat de Nyma het slachtoffer is geworden van de razend snelle technologische ontwikkeling, die zich na de oorlog vooral in de chemische industrie heeft voltrokken.

De Nyma werd opgericht in 1928 onder deelneming van Twentse katoenindustrieën, die ook belang wensten te verkrijgen bij de produktie van kunstzijde: toen het produkt van de toekomst. 1928 was wel het hausse-jaar voor deze nieuwe tak die, wat ons land betreft, reeds twee ondernemingen kende; de Enka (thans AKU) te Arnhem en de Hollandse Kunstzijdeindustrie te Breda, die overgenomen is door de AKU.

De kunstzijde — viscose, acetaat- of cupro-zijde; thans met de algemene naam van rayon betiteld — was toen een van de meest belovende „man-made

fibers". Gedurende de oorlog werden in Engeland en in de Verenigde Staten nieuwe soorten kunststoffen ontwikkeld — nylon, dacron — synthetische stoffen met bijzondere eigenschappen die boven die van de „kunstzijde" uit gingen. De AKU wist zich aan de technologische ontwikkeling aan te passen (terylene) en kon dus goed meekomen in de nieuwe richting, die de synthetische garenfabricage insloeg.

Hiervoor was veel kapitaal nodig, zowel voor „research" als voor investeringen. De AKU, met haar belangrijke Duitse dochteronderneming, Ver. Glanzstoff, beschikte over voldoende kapitaal; de Nyma, waarvan het aandelenkapitaal aanvankelijk f 3 miljoen, later f 9 miljoen was, heeft nooit over voldoende middelen kunnen beschikken om eenzelfde weg in te slaan. Het bleef daardoor een kunstzijdebedrijf, terwijl de kunstzijde hoe langer hoe meer werd verdrongen door andere synthetica. Het is een internationaal verschijnsel, dat al dergelijke bedrijven die, om wat voor reden ook, de ontwikkeling niet hebben kunnen volgen thans min of meer noodlijdend zijn geworden. De AKU heeft haar rayonfabricage beperkt tot de meest economisch werkende fabrieken.

SYNTHETICA

Hoe sterk de verschuiving van de produktie van kunstzijde naar modernere synthetica de laatste jaren is geweest blijkt uit de volgende cijfers, die de jongste publikatie van het Intern. Rayon Verkoopkant. van de AKU ontleent aan het Amerikaanse tijdschrift „Textile Organon".

	Rayon Synthetica (in duizenden tonnen)	
1960	2.655	700
1963	3.135	1.330
1964	3.380	1.690
1965	3.435	2.045
1966	3.440	2.475

De stijging van de wereldproduktie van „man-made fibers" is in 1966 dus vrijwel uitsluitend aan de synthetica toe te schrijven. De kunstzijde voor de gewone textielstoffen is vrijwel verdrongen door de moderne synthetica. Dat de rayonproduktie nog een stijging toont wordt toegeschreven aan het gebruik van acetaatkabel voor sigarettenfilters. De produktie van bandenrayon (waar de Nyma naar het schijnt de laatste jaren mede haar hoop op gevestigd had) laat zelfs een daling zien.

De moderne synthetica — o.a. polycynylalcohol, chloride polypropyleen, elasomeer, polyester, acryl en nylon — tonen produktiestijgingen van 13 tot 30 pct. van 1965 op 1966.

Deze gegevens illustreren zeer duidelijk welk een reusachtige ontwikkeling de oude kunstzijde-industrie heeft doorgemaakt in de laatste jaren. Dit is een kenmerk van de chemische industrie in het algemeen en van de kunststoffenindustrie in het bijzonder.

De Nyma heeft deze snelle ontwikkeling niet kunnen volgen. Waarschijnlijk in de eerste plaats door kapitaalgebrek. Zij is immers opgericht juist in de grote hausse voor kunstzijden en kwam dus te laat om zich grote winsten te verzekeren, die deze „groei-industrie" van de jaren '20 kon maken.

TE LAAT

Een en ander blijkt ook uit de mededeling, die het ministerie van Economische Zaken naar aanleiding van de surséance-aanvraag heeft gedaan: De moeilijkheid voor de Nyma om op basis van het bestaande produktiepakket tot een sluitende exploitatie te komen is ten departemente voor het eerst naar voren gebracht in het begin van 1966, aldus deze mededeling. De directie heeft zich toen georiënteerd over de mogelijkheid van bijstand van overheidswege voor het financieren van een proefproduktie op het gebied van acrylvezel met de bedoeling zo mogelijk tot een uitbreiding in die richting van het produktieprogramma te geraken. De winstmogelijkheden van een commerciële fabricage van acrylvezel moesten problematisch worden geacht. Uit een later onderzoek is gebleken, dat het uitgesloten was steun van overheidswege te motiveren.

Men kan uit deze mededelingen afleiden, dat ook op het punt van omhoog van de produktie in de richting van de moderne synthetica de Nyma te laat kwam, afgezien nog van de vraag of zij hiervoor over genoeg middelen had kunnen beschikken.

Het is een trieste geschiedenis, die 1100 werknemers met werkloosheid bedreigt. De conjunctuur in de textiel- en bandenindustrieën heeft de moeilijkheden van de onderneming vergroot,

maar ook zonder dit zou een bedrijf als de Nyma op den duur de strijd tegen de razend snelle technologische ontwikkeling niet hebben kunnen volhouden.

Die ontwikkeling betekent vooruitgang, maar zoals elke economische vooruitgang betekent dit ook het afvallen van oude of verouderde takken van bedrijf — adjectieven die wel vreemd klinken met betrekking tot bedrijven die nog geen 40 jaar geleden aan het begin stonden!

Wij leven steeds sneller in deze onrustige wereld. Industrieën ook!

J. VAN GALEN

Indoheem nv

gesticht in januari 1965, omvat de volgende ondernemingen:

EERSTE NEDERLANDSE APPARATENFABRIEK (ENAF) N.V.:

Solex bromfietsen - elektrische huishoudelijke toestellen - elektrisch handgereedschap - ventilatoren

INDOLA N.V.:

kosmetica - Interieurverzorging

N.V. INDUSTRIËLE ONDERNEMING W. H. BRASKAMP:

ventilatoren - kappers-apparatuur - elektrische huishoudelijke toestellen

CHEMISCHE FABRIEK INDOLA COSMETICS N.V.:

chemische produkten

VOKAP N.V.:

interieurverzorging

N.V. ELEKTROTECHNISCHE MECHANISCHE INDUSTRIE

(EMI): elektromotoren - ventilatoren - professionele motoren

N.V. PHARMACEUT. CHEMISCHE FABRIEK v/h E. M. BRASKAMP:

farmaceutische artikelen

INTERHEEM N.V.:

exportmaatschappij

N.V. FABRIEK VOOR PLASTIEK-PRODUKTEN VAN NIFTRIK:

kunststoffen
Fabrieken in:

Den Haag, Rijswijk, Voorburg, Utrecht, Putte (N.-Br.).

FRIESCH-GRONINGSCHЕ HYPOTHEEKBANK N.V.

EN AANGESLOTEN BANKEN

Amsterdam - Arnhem - Eindhoven - Enschede
's-Gravenhage - Groningen - Rotterdam

VLOTTE BEHANDELING VAN HYPOTHEEKAANVRAGEN

Bloemsierkunst

IMMINK DE LANGE

ANNO 1805

v/h J. C. de LANGE's Koninklijke Tuinbouwinstelling
Holleverancier van H. M. de Koningin

MEENT 125 - ROTTERDAM - TEL. 137977-122303

IN TEGENSTELLING TOT REGERING TE PRAAG TSJECHISCHE VOLK KIEST VOOR ISRAEL

Terwijl de discussies over het Midden-Oosten nog dagelijks nieuws vormen, is mogelijk een persoonlijke ervaring in Tsjechoslowakije de moeite van het vermelden waard. Gemakkelijk pleegt de mening post te vatten, dat de landen van het oostblok, althans voor zover zij zich niet duidelijk distantieren van hun grote broer, eenzelfde standpunt innemen als de Sowjet-Unie. Zelfs wordt de schijn gewekt, dat Tsjechoslowakije op het punt wel helemaal in de pas loopt. Maar dat mag dan waar zijn voor wat betreft de officiële stellingname van de Tsjechische regering, dat geldt beslist niet voor het gehele Tsjechische volk. Eerder is het tegendeel het geval, zo is mij tijdens een recent bezoek gebleken.

Van verschillende kanten werd daarbij gesteld, dat de opvatting van net volk in lijnrechte tegenstelling staat tot die van de regering. Kort gezegd: het Tsjechische volk staat in overgrote meerderheid achter de strijd van de Israëliërs tegen de verbonden Arabische landen. De gedachtengang achter en de argumentatie voor deze opvatting wijken nauwelijks af van die in de westerse landen.

Wil men een rechtsorde in de wereld handhaven en ziet men in de Verenigde Naties daarvan de belichaming, dan is het nodig, dat besluiten van de V.N. worden geaccepteerd en geëerbiedigd. Dat betekent, dat de erkenning van de onafhankelijke staat Israël door de VN in 1947 uitgangspunt behoort te zijn voor elke oplossing van het vraagstuk in het Midden-Oosten. Derhalve zullen de Arabische landen het handvest en de besluiten van de VN dienen te eerbiedigen en het bestaan van een onafhankelijke staat Israël hebben te aanvaarden. Een logische redenering, die bepaald niet opzienbarend is, maar wat wellicht wel opzienbarend is, is het feit, dat daarover vrij openlijk wordt gesproken. De sympathie van de Tsjechen gaat duidelijk uit naar de kant van de Israëliërs.

Hier spelen natuurlijk ook bepaalde emotionele overwegingen een rol, deels dezelfde die in Nederland gelden. Men voelt daar, in een land waar vóór de oorlog een belangrijk joods getto heeft bestaan, mee met het joodse volk, dat in een eigen staat zijn problemen tracht op te lossen. In Praag woonden vóór de oorlog tienduizenden Joden, maar is de joodse bevolking thans tot een onaanzienlijke groep teruggebracht. Er zouden thans niet meer dan dertienduizend joden in heel Tsjechoslowakije leven.

Wie overigens een indruk wil krijgen hoe de nazi's er tijdens de bezetting hebben huis gehouden doet er goed aan het joodse getto te bezoeken, met zijn indrukwekkende begraafplaats en zijn kleine synagoge, waar in de wanden de namen van alle weggevoerde en omgekomen joden zijn aangebracht.

De figuur van Nasser werd door een mijner zegglieden aldus gekarakteriseerd: „Nasser wil de geschiedenis in gaan als de twintigste eeuwse Napoleon voor de Arabische wereld.”

De pers steunt natuurlijk de regering en uit de dagbladen en weekbladen wordt men bepaald niet veel wijzer. Met name het partij-orgaan de Rudé Právó laat niet na bij elke gelegenheid die zich voordoet, Israël als de zondebok af te schilderen.

Zeer onlangs heeft het blad een felle aanval gedaan op de leden van de Israëliërs diplomatieke vertegenwoordiging, van hoog tot laag. Van allen werd de doopceel gelicht, waaruit voor de lezers moest blijken dat deze diplomaten zich vijandig opstellen tegenover de Tjechische staat. De Rudé Právó liet daarbij niet na te suggereren, dat de joodse diplomatieke vertegenwoordigers hun godsdienstige opvattingen vermengen met politieke bedoelingen en alles in het werk stellen om via hun godsdienstige contacten invloed uit te oefenen op de meningsvorming. Hun activiteiten zouden zich voornamelijk richten tot de jeugd en tot de intelligentsia, waar de influisteringen het meeste gehoor zouden ontmoeten.

Nu is het gezag van de officiële partijkrant niet zo bijzonder groot. Op het stuk van de Midden-Oosten-politiek heeft ze althans weinig invloed gehad op de meningsvorming.

DR. P. GROS

ONDANKS alle fundamentele verschillen zijn Amerika en Rusland op één punt eensgezind. Zij wensen niet dat de atoomclub wordt uitgebreid. Zo moet men tenminste het ontwerp-verdrag zien, dat beide atoommachten met een gelijklopende tekst op de ontwapeningsconferentie van zeventien landen in Genève hebben ingediend. Voor het zover kwam, zijn meer dan twee jaar onderhandelen nodig geweest. En ook nu nog boden de Grote Twee wel een ontwerp aan met identieke bewoordingen. Maar de Russische inleiding was van de gebruikelijke bezwaren tegen de „agressie” in Vietnam en de „agressie” van Israël voorzien. Daaraan heeft men niet al te zwaar te tillen. Hoofdzak is dat de gelijktijdige indiening ten slotte mogelijk werd.

Het ontwerp-verdrag verbiedt kernmogendheden, die dit verdrag hebben ondertekend, aan andere landen kernwapens te leveren. En de niet-nucleaire landen-ondertekenaars verbinden zich geen kernwapens te gaan produceren.

Dit alles lijkt mooi. Maar van de kernmogendheden — Amerika, Rusland, Engeland, Frankrijk en China — hebben de laatste twee de conferentie te Genève geboycot. Het is dan ook zeer dubieus, of zij het verdrag, na zijn totstandkoming ooit zullen ondertekenen.

Voorts bevat het ontwerpverdrag een witte plek. Men heeft nl. het artikel, dat op de noodzakelijke controle betrekking heeft, blanco gelaten. Hier bestaat een controverse tussen Rusland en Amerika en zijn Westeuropese bondgenoten. Rusland wil die controle toegewezen zien aan het Internationale Bureau voor Atoomenergie te Wenen. De anderen wensen die inspectie te doen gescheiden door hun eigen organisatie van de Euratom. Met name West-Duitsland en Italië vrezen in de controle door het Weense bureau de mogelijkheid b.v. van be-

Grote twee „eensgezind”

drijfsspionage. Daarom heeft men het desbetreffende artikel blanco gelaten.

Het ontwerp-verdrag erkent verder, dat ontwikkeling, onderzoek en productie van kern-energie voor vreedzame doeleinden zonder discriminatie mogelijk moet blijven.

MONOPOLIE

Als bezwaar tegen dit ontwerp heeft men naar voren gebracht, dat 't het atoom-monopolie der nucleaire mogendheden consolideert. Hoe moet op het verbod van atoombezit b.v. een land als India reageren, dat een dreigende en onberekenbare atoommacht als China tot buurman heeft? En hoe moeten de niet-atomaire staten in het algemeen, tegen nucleaire aanvallen worden beschermd? Hier zou slechts een breed-omvattend stelsel van collectieve veiligheid de oplossing moeten brengen. Maar voor dit is bereikt, zal nog heel veel water door de Rhône en het meer van Genève stromen.

Inmiddels moet men niet vergeten, dat de indiening van dit nonproliferatie-ontwerp ondanks alle bezwaren ons een fractie dichter bij de „temming” van atoomwapenen brengt. Dat dit alles niet uit humanitaire overwegingen geschiedt, schijnt ons intussen duidelijk.

De atoomlanden willen er zich onder meer tegen „wapenen”, dat niet in de toekomst een klein land — in het bezit van kernwapens — door op de atoomknop te drukken een catastrofale reeks van gebeurtenissen, inclusief een wereld-atoomoorlog kan ontketenen.

Vooraf: het is stellig de dreiging van het losgeslagen China, dat de grote twee tegenstanders hier tot een identieke gedragslijn heeft gebracht.

Ook in Glassboro bleken de heren Johnson en Kosygin ondanks alle felle meningsverschillen het erover eens, dat de verschrikkingen van een atoomoorlog de mensheid bespaard moet blijven. En zo gezien betekent de indiening van dit non-proliferatie-verdrag een kleine stap vooruit. Rusland heeft nu te kennen gegeven dat de voortgezette besprekingen in het geheim moeten plaatsvinden. Of deze geheimtaal tot verdere resultaten zal leiden, zal in de naaste toekomst, althans vóór de Algemene Vergadering der Verenigde Naties blijken.

L. M.

Diplomatie en China

CHINESE diplomatieke manieren — voor zover daarvan sprake is — staan rechtstreeks in tegenstelling tot de gedragscode, die van oudsher gold in het diplomatieke verkeer. Nu is de onschendbaarheid van buitenlandse vertegenwoordigingen en hun functionarissen de laatste jaren soms, en dit niet alleen in China, een verouderd begrip en een wassen neus gebleken. Toch slaat de Chinese sans-gêne op dit gebied zeer grondig een aantal wereldrecords. Wat men zich in Peking veroorloofd heeft tegen de Britse zaakgelastigde Donald Hopson, gaat vele perken te buiten. Het feit, dat zijn regering niet aan een Chinees ultimatum betreffende vrijlating van Chinese ophitsers in Hongkong heeft voldaan, was voor de heren in Peking aanleiding tot een uitgebreide reeks maatregelen op de „onschendbare” Britse ambassade. De Rode Gardisten, die volgens goed dictatoriaal gebruik ter bescherming aanwezig waren, stichtten een forse brand in het ambassadegebouw. En de heer Hopson werd fors mishandeld. Het gevolg was, dat een aantal andere diplomatieke vertegenwoordigingen in Peking nog meer dan tevoren door hun regeringen worden uitgedund. De veiligheid van diplomatieke functionarissen en hun vrouwen en kinderen bestaat te Peking nog slechts op papier.

Het merkwaardige van het laatste incident ten nadele van de Britten is, dat in vroeger tijden prompt verbreking der diplomatieke betrekkingen — zo niet erger — het gevolg zou zijn geweest. Nu kwamen weliswaar premier Wilson en zijn minister van buitenlandse zaken Brown ijlings van hun vakantie terug. Maar in de kabinetsraad te Londen viel het besluit, dat de betrekkingen met Peking zouden worden gehandhaafd. Blijkbaar nam men aan, dat verbreking der diplomatieke banden slechts in de kaart zou spelen van de radicaalste vleugel der Chinezen. De radicalen nl. die de onschendbaarheid van diplomaten als een wangebruik beschouwen. Tevens als een overblijfsel uit een fossiele, kapitalistische tijd.

En toch, in Mao's rode boekje vond een Deens persorgaan naar aanleiding van een Chinees protest de volgende regels: „Wij moeten proberen tot normale diplomatieke betrekkingen te komen, die berusten op wederzijdse achting.”

Wederzijdse achting, met mishandeling en brandstichting als toonbeelden van de moderne Chinese stijl.

L. M.

TE KOOP Koelhuis nabij 's-Gravenhage

Totale inhoud 1650 m3, uitbreiding mogelijk.
Qua bouw geschikt voor vrieshuis.
Spoedige oplevering.

Bemiddeling door:

Makelaarskantoor HYLARIDES & STEIN

Rijnweg 129 — Monster — Tel. 01749—2633.

N.V. Houthandel v.h. W. Kunst

GRONINGEN

EEMSKANAAL Z.Z. 19 - Tel. 05900 - 36541*

Ook bij ZIEKTE, ONGEVAL EN INVALIDITEIT
een GEGARANDEERD WELVAARTSVAST
INKOMEN

Door de

ARBEIDSONGESCHIKTHEIDS-VERZEKERING
MET INDEX- EN STIJGINGS-CLAUSULE

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.
W.B.K. van 1938

Bergstraat 6 - 8 — Amersfoort — Tel. (03490) - 1 70 43 *

**SECRETARIAAT
VVD**

Koninginnegracht 61
Den Haag
Telefoon 070-604803

Mijn opinie is . . .

Gemeenteprogram en procedure

Het is al meer dan een jaar geleden dat in Vrijheid en Democratie twee artikelen zijn verschenen van de heren drs. J. W. van der Dussen (V. en D. 5-8-1966) en D. W. Dettmeijer (V. en D. 19-8-1966) over de totstandkoming van het Gemeenteprogram van de VVD. Daarna is dit debat jammer genoeg niet meer voortgezet, hetgeen doet vrezen dat het en gevolge van het feit dat de publikatie in de vakantieperiode plaats vond, mogelijk te weinig aandacht heeft gekregen.

De heer Van der Dussen immers stelde (onder meer) vast dat bij onze partij de gewone leden, de afdelingen en de centrales geen rol spelen bij de totstandkoming van het Gemeenteprogram. Dit program wordt ontworpen door een commissie van deskundigen, benoemd door de Vereniging van Staten- en Raadsleden en na deze — zoals schrijver stelde — goede voorbereiding, behandeld door genoemde vereniging. Daar wordt de definitieve redactie vastgesteld, die vervolgens nog de goedkeuring ontvangt van het Hoofdbestuur van de VVD. De heer Van der Dussen stelde daarbij de positieve vraag: is deze procedure de meest gewenste voor een democratische partij? En hij beantwoordde deze vraag ontkennend.

Op deze zeer duidelijke vraag — zeker voor een partij die het woord democra-

tie vol overtuiging in haar naam voert — is nimmer antwoord gekomen, ook niet van de zijde van de heer Dettmeijer. Deze bevestigde uitvoeriger de hierboven vermelde gang van zaken bij de totstandkoming van het program, daarbij alleen als nieuw element vermeldende, dat in dit blad omtrent de vakantieperiode 1965 en voordat de commissie van deskundigen aan het werk ging een oproep heeft gestaan aan de leden van de VVD om wensen of opmerkingen in te zenden. Nu weten wij allen wel dat een dergelijke oproep gewoonlijk slechts een gering aantal reacties oplevert, en dat daardoor in materiële zin de democratische rechten en plichten van de leden nauwelijks tot hun recht komen; te meer moet dit het geval zijn als deze leden het gemeenteprogram niet kennen. Weliswaar staat het vermeld in het jaarboekje van onze partij, maar hoe weinigen zullen daarover beschikken?

De heer Dettmeijer vermeldde in zijn beantwoording nog, dat in de eerste jaren van de VVD de vaststellingsprocedure inderdaad veel democratischer is geweest dan zij later werd. Het lijkt wenselijk de desbetreffende zinnen nog eens te herhalen:

„In de eerste jaren van de VVD is de procedure voor de vaststelling van het gemeenteprogram geweest in de zin, zoals de heer Van der Dussen nu bepleit, met behandeling in de afdelingsvergaderingen en vervolgens in de algemene vergadering van onze partij. Het resultaat was een eindeloos aantal amendementen; de afdelingen moesten zeer lange vergaderingen houden; ook de algemene vergadering moest een groot deel van de beschikbare tijd aan de vaststelling van het gemeenteprogram besteden; om nog maar te zwijgen van een belangrijke „red tape“ door een geweldige hoeveelheid papier. In de praktijk was het zo, dat na vele uren het program in hoofdzaak werd vastgesteld zoals het door een commissie werd voorbereid.”

Ik wil bekennen dat ik destijds van deze zinnen ben geschrokken. Weliswaar staat er niet in dat de schrijver tegen de vroegere procedure bezwaren heeft, maar de bedoeling kan toch, tenzij een verschrijving een rol speelde, geen andere zijn dan „big brother knows best“: waarom zouden wij de partij en de leden zoveel moeite laten doen als uiteindelijk toch blijkt dat de deskundige voorbereidingscommissie inderdaad deskundig en bekwaam was zodat het resultaat in hoofdzaak conform haar voorstellen wordt?

In deze rubriek neemt de redactie brieven van lezers op, waarin een mening naar voren wordt gebracht welke de redactie belangwekkend genoeg acht om onder de aandacht van andere lezers te brengen. Dit houdt uiteraard niet in dat de redactie het altijd met die mening eens is.

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden brieven te bekorten, zonder dat daardoor de strekking van het betoog wordt aangetast. In zulke gevallen zal bij het ingezonden stuk de aantekening worden geplaatst „van redactie-wege bekort“.

Anonieme brieven en brieven met een beledigende inhoud worden terzijde gelegd.

Beter zou het zijn geweest de aandacht te richten op de punten waarin door een democratische samenspraak wijzigingen werden aangebracht. De analogie met b.v. Beginse program en Verkiezingsprogram waaraan de partij de laatste jaren zoveel energie heeft gegeven ligt te zeer voor de hand om hierop de aandacht te behoeven vestigen. Wij weten allen dat de energie van velen nodig is wil er van democratie werkelijk sprake zijn; ook weten wij dat wij nimmer bij de voordelen van een democratisch stelsel zullen mogen vermelden dat het een efficiënte en snel resultaat opleverend systeem is.

Het heeft mij vorig jaar teleurgesteld dat tegen de hierboven geciteerde zinnen niet van vele zijden protest is aangekend, en ik doe dit daarom alsnog in de hoop dat de VVD in 1968 een systeem ontwerpt waarbij het Gemeenteprogram op waarlijk democratische wijze tot stand komt, zodat het werkelijk zal mogen gaan heten: Gemeenteprogram van de Volkspartij voor Vrijheid en DEMOCRATIE.

Welke afdeling neemt een initiatief in deze richting, of mogen wij van het hoofdbestuur een voorstel tegemoet zien?

Drs. A. M. BOM, Naarden.

Terreur (II)

De ontboezeming van de heer Jekkens (Terreur) in no. 924 begint met het Midden-Oosten en eindigt met binnenlandse politiek in Nederland. Welk belang van de VVD of welk ander nuttig doel wordt met dit betoog gediend?

In de geschiedenis van de mensheid zijn onmenselijke methoden en terreur helaas veel ouder dan nationaal-socialisme en bolsjewisme. De omstandigheid dat twee groeperingen terreur uitoefenen bewijst allerminst dat overigens de politieke gedachten en doeleinden identiek zijn. Het „citaat“ van Hitler lijkt

mij niet historisch te zijn, afgezien van de taal- en spelfouten (men schreef „der National-Sozialismus“ en het is „der Kommunismus“).

Het is verbazingwekkend dat er vervolgens een door niets gemotiveerde gedachtensprong wordt gemaakt naar het socialisme in Nederland, met name het progressieve socialisme (wat daarmee dan ook bedoeld moge zijn). Het lijkt mij noch redelijk, noch verstandig, dat te bestrijden met aan Hitler toegeschreven Waarheit of Dichtung.

Maar vooruit, het is komkommertijd, en dus kom ik nog terug op het Midden-Oosten, maar nu aan het adres van uw redactie. Reeds enige uren hebt u redactioneel ernstige kritiek geuit over de omstandigheid dat Oe Thant voldeed aan het verzoek van Egypte, de waarnemers van de VN terstond terug te trekken. Hierover heb ik mij steeds verbaasd, en niet dank zij het besef achteraf dat de militaire acties van Israël alleen maar last en vertraging zouden hebben ondervonden indien de waarnemers nog volledig aanwezig en in functie waren geweest. En ook niet omdat ik denk dat een ervaren en voortreffelijk diplomaat als Oe Thant pleegt te weten wat hij doet, waarbij hij beschikt over wetenschap en inlichtingen die doorgaans zelfs aan de pers niet, of niet volledig bekend zijn.

Neen, maar hoe kunt u de staf breken over een hoge functionaris van de VN die voldoet aan een verplichting? namelijk terugtrekking van de waarnemers van de Egyptische kant van de bestandlijn (Israël had immers geen waarnemers toegelaten) op het tijdstip dat Egypte zulks vroeg, iets waartoe Egypte het recht had, en waartoe de VN zich verbonden hadden. Mag ik u herinneren aan de vele kolommen die uw redactie in de jaren van Nieuw-Guinea vulde om er op te wijzen dat overeenkomsten nageleefd moesten worden? Toen werd het nakomen van een overeenkomst vurig door u verdedigd, maar nu hebt u het categorisch veroordeeld. Dat heeft mij verbaasd.

A. L. VAN BEEK
Rotterdam

Niet het feit dat secretaris-generaal Oe Thant op verzoek van Nasser de United Nations Emergency Force (UNEF) heeft teruggetrokken, wél de omstandigheid dat hij dit met *omnodige haast* heeft gedaan, is door ons en door vele anderen als een tekortkoming van de hoogste functionaris der VN beschouwd.

Volkenrechtelijk is overigens gerechte twijfel mogelijk of Oe Thant hier de juiste weg gekozen heeft. De UNEF werd ingesteld volgens een resolutie der VN Assemblée d.d. 2 november 1957. Mede op grond daarvan trok Israël, dat ook toen de Sinaï bezet hield, zijn troepen uit dat gebied terug. En het was, ten slotte, tot die terugtrekking bereid, toen het een garantie meende te hebben ontvangen, dat de Gaza-strook door de aanwezigheid van deze UNEF dienst zou doen als buffer-zone.

Israël was toen — in 1956 — ten langen leste tot de Sinaï-campagne overgegaan, omdat het geen ander middel zag een halt toe te roepen aan steeds herhaalde infiltraties door Egyptische sabotage-troepen. Waar het hier een ant-

Vervolg op pag. 11

H.P.G.
Gelderman & zonen n.v.
Rotterdam

Ondergetekende wenst lid te worden van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie.

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Handtekening: .....

(Op te zenden aan het Algemeen Secretariaat van de VVD, Koninginnesgracht 61 te Den Haag)

Waardevast bezit
bijzonder mooi gelegen stuk

HEIDE IN MIDDEN-DRENTHE

groot 27.000 m2, te koop voor 65 cent per m2. Inl. Makel.-kantoor „Zijlstra“, lid N.B.M., Esweg 119, Beilen, telefoon 05930-2300.

POLITIEK PIEKEREN

Aangezien plotseling veel actuelere zaken de aandacht vroegen was er in ons vorige nummer geen plaats voor deze politieke rebus. Misschien is daardoor de inhoud van deze opgave enigszins achterhaald, maar uw puzzelplezier zal er niet minder om zijn. Bovendien kunt u met deze paar regels commentaar wellicht uw voordeel doen!

ALLE
VERZEKERINGEN
•
HYPOTHEKEN
•
FINANCIERINGEN
•

makelaarskantoor
VRINS
araweg 5 wassenaar tel. 01751-5675*

Scheepswerf & Machinefabriek v.h. H. J. KOOPMAN N.V.

DORDRECHT — TEL. 1850 - 35041 en 35042

SCHEEPSBOUW - MACHINEFABRIEK - KETELMAKERIJ

INBOUW EN REVISIE VAN MOTOREN

NIEUWBOUW EN REPARATIE-INRICHTING

Abraham van Stolk & Zoonen Koninklijke Houthandel N.V.

ROTTERDAM - POSTBUS 1100
TELEFOON 010 - 35400
'S-HERTOGENBOSCH - Engelseweg 5
TELEFOON 04100 - 32055
HELLEVOETSLUIS - Industrieterrein Molshoek
TELEFOON 01883 - 2677.

Delft

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT

FIGEE-VLAARDINGEN N.V.

SCHEEPSBOUWWERF

SCHEEPSBOUW
SCHEEPSREPARATIE
VERLENGEN - VERBOUWEN
DROOGDOKKEN - LASBOTEN

MACHINEFABRIEK

MOTOREN-INBOUW EN -REPARATIE
DRAAI-, FRAIS- EN SCHAAFWERK
PIJPLEIDINGEN - APPARATEN
WATERZUIVERINGSAPPARATUUR

CONSTRUCTIEWERKPLAATSEN

STAALCONSTRUCTIES - TANKS
TRANSPORTINRICHTINGEN

VUURVASTE STENEN IN ALLE SOORTEN
„MOLISOL“ MOLER ISOLATIESTENEN
VUURVASTE ISOLATIESTENEN
ZUURVASTE STENEN
„PRODORITE“ CHEMISCH BESTENDIGE PRODUKTEN
LEVERT

N.V. Gouda Vuurvast

VERENIGDE VUURVASTE STEENFABRIEKEN
GOUDA — TELEFOON 67 44 - (18 20)

A. VAN HOBOKEN & CO.

Anno 1774

DEVIEZENBANK

Parklaan 32-34 — Tel. 110320 (7 lijnen) — Telex 21170

ROTTERDAM

MACHINE- EN ZUURSTOFFABRIEK N.V. W. A. HOEK'S

Postbus nr. 78 - Telefoon (010) 26 90 61
SCHIEDAM

Zuurstof, stikstof, gecompriëerde lucht,
zowel in gasvormige, als vloeibare toestand.

H.D. Compressoren voor land- en scheepsgebruik.

Mijnluchtlocomotieven.

Apparaten voor autogene metaalbewerking.

Speciale apparaten voor hoge drukken.

N.V. VEREENIGDE TOUWFABRIEKEN

GEVESTIGD TE ROTTERDAM
's-GRAVENWEG 264 — TEL. 11 40 60

Fabrikanten van:

SISAL EN MANILLATOUWWERK
STAALKABELS
HERCULESTOUW PYHONTOUW

En van de vloerbedekking onder de merken:

JABO
VERTO-HAARBOUCLÉ

tevens van

COCOS VLOERBEDEKKING

(Vervolg van pag. 1)

cieel beraad kan pas op gang komen nadat eerst geprobeerd is binnen de KVP orde op zaken te stellen."

DE TELEGRAAF

De parlementaire redactie van De Telegraaf bleek donderdagavond 17 augustus mr. Toxopeus telefonisch in Goes te hebben bereikt, van welk gesprek op 18 augustus op de eerste pagina onder de koppen: „Als tegenwicht tegen radicalen — VVD bereid te praten over oprichting centrumpartij — Mr. Toxopeus wil daarvoor „liberaal” laten vallen”. Volgens dit Telegraafbericht zei de heer Toxopeus: „Wij zijn bereid tot een gesprek. Wij willen fungeren als kern voor een nieuwe partijconcentratie en zijn zelfs bereid om het woord „liberaal” daarvoor te laten vallen.” „Wij zullen echter,” aldus de heer Toxopeus, „de eerste tijd geen initiatieven nemen. Laat men eerst in de KVP deze zaak met de christen-radicalen maar eens rustig uitzoeken.”

De liberale fractieleider voorzag, dat de huidige ontwikkeling in de KVP na het optreden van de christen-radicalen zou kunnen uitlopen op een scheuring in de KVP. Voor het voortbestaan van het kabinet-De Jong, dat volgens de regeringsverklaring in belangrijke mate is gebaseerd op het vertrouwen tussen de partners KVP, VVD, ARP en CHU, zag mr. Toxopeus (op dat ogenblik) nog weinig gevaar.

Ten slotte zei de heer Toxopeus in dit Telegraaf-gesprek nog o.a. nog niet te zijn benaderd door initiatiefnemers van een tegenactie van KVP-ers, die meer voelen voor de VVD dan voor de PvdA. Ook van mr. Marijnen had hij nog niets gehoord. „Wij staan steeds open voor beraad. Laten we echter niet allemaal initiatieven gaan nemen, anders wordt de wereld gek,” aldus de reactie van mr. Toxopeus.

ALGEMEEN DAGBLAD

Enkele dagen later had de parlementaire redacteur van het Algemeen Dagblad, de heer D. Maltha, nog een uitvoerig gesprek met mr. Toxopeus, opgenomen in het A.D. van dinsdag 22 augustus. Uiteraard bevatte dit gesprek vele elementen, die uit hetgeen de heren Toxopeus en Korthals Altes reeds eerder hadden geschreven of gezegd, naar voren waren gekomen. Toch is het goed, hier nog enkele aanvullende uitlatingen te vermelden.

„Als wilde duidelijkheid. Welnu, die krijgen we dan, al is het wat anders dan hij zich zal hebben voorgesteld,” zo begon de VVD-fractievoorzitter uit de Tweede Kamer dit gesprek. Hij meende ook, dat uit deze hele gang van zaken wel blijkt, dat „de scheidslijn in Nederland ligt tussen het socialisme en het liberalisme. Dit wordt wel ontkend en dat doet vooral ook D'66, maar de praktijk van alledag laat toch wel zien, dat die scheidslijn getrokken wordt.” Overigens zag hij het niet zo hard lopen. Noch binnen de PvdA, noch binnen de KVP is men er klaar voor. De zaak was bovendien, als hij goed was ingelicht, ontijdig in de publiciteit beland. Op zichzelf achtte mr. Toxopeus het een en ander wel een gezonde ontwikkeling. Wie socialistisch denkt en voelt — al zal Bogaers dat woord niet willen gebruiken — behoort daarvoor uit de komen en die kan ook niet met partijen, die niet dirigistisch denken, een regering vormen.

Het was ook nuttig, dat de heer Toxopeus in dat gesprek nog eens de aandacht vestigde op het volgende: Bogaers wil afspraken vóór de verkiezingen en de kiezers laten weten, wie er als ministers beschikbaar zijn als er een meerderheid uit de bus komt. Welnu: de VVD heeft bij de formatie-Zijlstra voorgesteld het overgangskabinet te vormen met een program dat als inzet van de verkiezingen kon dienen, zowel wat het beleid als wat de ministers betreft. Dat is toen niet gebeurd, maar het is wel exact hetzelfde als Bogaers op dat punt nu wil. Dat was toen mijn opvatting en deze had de volledige steun van de fractie.”

Ten slotte zei de heer Toxopeus nog: „Maar als Bogaers dan zegt dat als reactie op zijn linkse concentratie rechts van het centrum ook een beweging zal ontstaan, dan moet ik daartegen toch wel bezwaar maken. Van die etiket-opplakkerij moet ik niets hebben. Ook als het na een scheiding der geesten misschien wat gemakkelijker zou worden bij een kabinetsformatie — en dat is toch immers de bedoeling — dan ben ik er zeker van, dat het beslist geen conservatieve club is die overblijft.”

COMMENTAREN

Voor de documentatie van onze lezers lijkt het goed, dit overzicht van reacties van liberale voormannen nog aan te vullen met enige belangwekkende commentaren van liberale persorganen. Opmerkelijk was, dat het Algemeen

Paleis-revolutie der radicalen

DE LIBERALE REACTIES DAAROP

Handelsblad toch een zekere sympathie (zij het dan als persoonlijke opvatting van de hoofdartikelschrijver) voor de formatie van een concentratie rechts van het centrum liet blijken.

Het blad zou een splitsing in de KVP toejuichen en het logische gevolg zou zijn, dat andere formaties dan hun gevolgtrekkingen zouden maken. Vandaar dat het Handelsblad het eens kon zijn met de heer Toxopeus als deze zegt dat wellicht de tijd is gekomen voor een centrumpartij op brede basis. „Katholieken, die behoudend denken (en protestanten die het moeilijk hebben met het denken van de heer Bruins Slot niet uitgezonderd) kunnen zich langzamerhand beter thuis voelen in een partij op zuiver politieke grondslag, die de langzame evolutie in plaats van de snellere (r)evolutie in haar vaandel heeft geschreven.”

Daarop liet het Handelsblad echter een kanttekening bij de verklaringen van de heer Toxopeus volgen.

„Hij spreekt,” — aldus het Handelsblad — „van een centrumpartij. Wij zouden ons ook een partij rechts van het centrum kunnen indenken. Conservatisme is de laatste jaren geheel ten onrechte als gevolg van tendenties in de publiciteit in een slecht blaadje gekomen. Wij menen, dat veel aspecten van het zgn. progressivisme, met name zijn dogmatisme, zijn starre negatie van bepaalde belangen van het individu, zijn blindheid voor de persoonlijke eigenschappen van de enkeling en zijn

neiging, bindende voorschriften en recepten te verstrekken, eerder in aanmerking komt in een slecht blaadje te staan. Conservatisme in deze zin is een respectabele richting in de politiek, en ons dunkt dat het terwille van de duidelijkheid aanbeveling verdient hiervoor uit te komen.”

De hoofdartikelschrijver merkt daar — als vermeld — echter bij op: „Maar onze verdraagzaamheid gebiedt ons te zeggen, dat dit onze persoonlijke en dus niet een algemeen geldende opvatting is.”

Wanneer schrijver dezes zich thans óók een persoonlijke opmerking mag veroorloven wil hij wel verklaren, dat deze beschouwing hem zeer wel aanspreekt. Het komt echter aan op de interpretatie van een aantal begrippen, waarover inderdaad te veel onduidelijkheid is ontstaan. Wanneer men onder „progressief” uitsluitend verstaat: socialistisch of met socialistische opvattingen in algemene zin sympathiserend en onder het opkomen voor „bepaalde belangen van het individu”, onder een sterke huiver voor dirigisme op de meest onderscheiden terreinen en onder een gezond gevoel voor tradities in ons nationale bestaan „opstelling rechts van het centrum”, dan geloof ik, dat er in wezen geen verschil bestaat tussen de bedoelingen, die bij de heren Toxopeus, Korthals Altes en anderen leven en de gedachtengang van bedoelde hoofdartikelschrijver in het Handelsblad.

DORDOGNE/LOT

In een van Frankrijks mooiste streken kunnen wij u prachtige

BOUWRIJPE BOUWTERREINEN

aanbieden. Geen bouwplicht.

■ Een unieke kans om zich in een prettig klimaat een pied à terre te verschaffen voor permanente bewoning of vakantie. De terreinen liggen op slechts enkele kilometers van de stad CAHORS, 2500 m2 kost f 6000.—, inclusief de overdrachtskosten.

■ Inlichtingen: Makelaarskantoor o.g. PRANGER, Cumulusflat 2A2, De Bilt. Telefoon 030-761164.

Mijn opinie is...

(Vervolg van pag. 9)

woord op Egyptische agressie betrof, had Israël niet de minste reden de UNEF op zijn eigen grondgebied toe te laten.

De buffer-zone heeft tien jaar lang haar gunstig effect gehad. Zelfs indien de heer Oe Thant formeel gerechtigd was geweest de UNEF terug te trekken, dan nog hebben hem ditmaal zijn inderdaad grote diplomatieke gaven in de steek gelaten. Om kostbare tijd te winnen had hij — alvorens aan Nassers eisen te voldoen — de Veiligheidsraad of de Assemblée kunnen inschakelen.

Terschelling en Griend

Naar aanleiding van het artikel „Gemeente Terschelling dreigt eiland te verliezen aan Harlingen” in het nummer van 7 juli jl. van Vrijheid en Democratie, wil ik nog graag het volgende opmerken: Door de inpoldering van de Lauwerszee zijn weliswaar nieuwe grenzen nodig, maar dat als gevolg hiervan het eiland Griend aan Harlingen zou moeten ten deel vallen, is inderdaad niet in te zien. Men heeft de lijnen op de kaart kennelijk met opzet zo getrokken, dat het lijkt of Harlingen op Griend recht heeft. Harlingen zou daardoor met f 150.000 per jaar worden bevoordeeld, Terschelling voor hetzelfde bedrag benadeeld.

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT

TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

Aangeboden te GOOR:

13 km. van Hengelo (Ov.):

DIVERSE WOONHUIZEN
in verschillende prijsklassen.

DIVERSE BUNGALOWS
zowel gereed als nog te bouwen.

Prachtig gelegen, nu nog lage overdrachtskosten mogelijk.
Alle inlichtingen worden u gaarne verstrekt door:

J. W. BERENDS, makelaar o.g.,
Rozenstraat 19 - Goor - Telefoon 05470-2547.

Ten slotte is het nog wel interessant te vermelden, dat het Handelsblad zich van oordeel toonde, dat het ogenblik zal aanbreken, waarop D'66 „de traditionele keus tussen links en rechts” zal moeten doen. Het blad meende, dat men deze formatie voor vele dingen erkentelijk kan zijn, „maar dat wil nog niet zeggen, dat bij een herziening van onze partijstructuur nog een belangrijke plaats voor haar zou zijn weggelegd”.

HET VADERLAND

Het Haagse liberale blad Het Vaderland betoogde in zijn editie van 18 augustus, dat wanneer de poging tot vorming van een linkse concentratie slaagt, er behoefte is aan „een flink tegenwicht in de vorm van een gematigde centrumpartij.” Het noemde het verheugend dat de VVD als eerste geluiden van deze strekking heeft laten horen. Hopelijk komt er iets bevredigends uit de bus.

Het blad sprak de hoop uit, dat het kabinet-De Jong zó lang op het kussen zou kunnen blijven zitten tot de kruiddamp, waarmee de vernieuwing van ons partijwezen gepaard gaat, is opgetrokken. Het eindigde zijn hoofdartikel aldus: „Voor de toekomst van ons parlementaire stelsel is het noodzakelijk, dat de omwenteling niet beperkt blijft tot de vorming van een linkse concentratie, waartegenover slechts afzonderlijke machteloze partijen en partijtjes staan, zoals gemillimeterde confessionele partijen, een VVD die niet veel meer dan een tiende van het kiezersvolk representeert en folkloristische clubjes als SGP en GPV. Zonder een concentratie van het centrum zou de toekomst er wel eens donker kunnen uitzien. Daarom is het onze vurige wens, dat het beraad in VVD-kringen over deze kwestie op het juiste tijdstip tot een vruchtbaar gesprek met andere groepen zal leiden.”

DE NRC

De Nieuwe Rotterdamse Courant beperkt zich wat haar commentaar betreft tot op het ogenblik, dat wij dit overzicht samenstelden, tot een hoofdartikel „Gisting” (N.R.Crt. 14 augustus jl.), waarin voornamelijk een samenvatting werd gegeven van hetgeen er bij de KVP alzo aan de hand is en van de mogelijkheden ener linkse concentratie. Het blad achtte het niet waarschijnlijk, dat de rechtervleugels van de confessionele partijen zich zo maar zouden laten meesleuren naar „wezenlijke hervormingen van de maatschappij”. Het blad volstond met dit aan te duiden als: een interessant perspectief.

A. W. ABSPOEL

Behalve het proces-verbaal, waarbij Griend in 1832 bij Terschelling werd gevoegd, zijn er nog wel meer (en oudere) banden tussen beide eilanden. Zo gaf Albrecht van Beyeren in 1398-1399 Terschelling en Griend aan Jan van Arkel in leen. In 1417 werden hem beide eilanden weer ontnomen en samen verkocht aan Gerrit van Heemskerck. In de historische-geografische aantekeningen door dr. J. W. van Dieren en dr. A. Scheygrond in het boek „Griend” zijn trouwens nog veel meer van deze parallel lopende gegevens te vinden.

Ik ben het overigens niet met de schrijver van het artikel eens als hij zegt dat urgente zaken op Terschelling zouden zijn „een weg langs de binnenkant der duinen en de verharding van een aantal bestaande duinwegen.” Terschelling zou daardoor grondig worden verknoid.

C. ROGGEN, Amsterdam

Fidel Castro

De onlangs in Havana gehouden conferentie van de Latijns-Amerikaanse solidariteitsorganisatie en de daar door Fidel Castro en andere communistische leiders gehouden redevoeringen geven mij aanleiding tot de volgende opmerkingen.

In een van zijn eerste redevoeringen stookte Castro de Zuidamerikaanse communistische guerrillaleiders op tot een massale uitbreiding van hun activiteiten om zo tot wat hij noemde meer „Vietnams” te komen en daardoor de militaire kracht van de VS te verzwaken. Hierin schuilt een enorm gevaar, gezien het feit dat Zuid-Amerika waar veelal nog feodale toestanden heersen en dat grotendeels geteisterd wordt door armoede, een prachtige voedingsbodem vormt voor communistische indoctrinatie.

Het is daarom van het grootste belang dat het Westen niet alleen met nog grotere hulpacties komt om de volkeren van Zuid-Amerika een menswaardiger bestaan te verschaffen, maar dat het, en hierbij doel ik vooral op de VS zijn invloed aanwendt bij de diverse Zuid-Amerikaanse regeringen om tot een verregaande socialisering te komen.

C. A. MOLENAAR, Deventer

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
 RESERVERING (02943) 1576

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

*

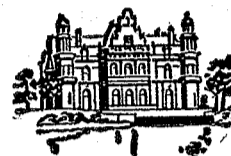
alle kamers met privé bad en douche

*

nieuw Restaurant en nieuwe Lounge-Bar

*

(geheel airconditioned)

KASTEEL OUD-WASSENAAR

HOTEL - RESTAURANT

Vijf minuten van Den Haag, te bereiken via autoweg naar Amsterdam, afbuigen tegenover Dierenpark Wassenaar.

In magnifiek park gelegen hotel met alle moderne comfort. Salons voor speciale diners, recepties, cocktailparties, vergaderingen, etc.

GEEN PARKEERPROBLEMEN!

Telefoon 01751 - 9045

waar de gast ^koning is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
 EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

Verzorgde tafel,
 in het mooiste
 rivierhotel van
 Nederland,
 omringd door
 het steeds wisselende
 décor van de
 wereldhaven
 Rotterdam.

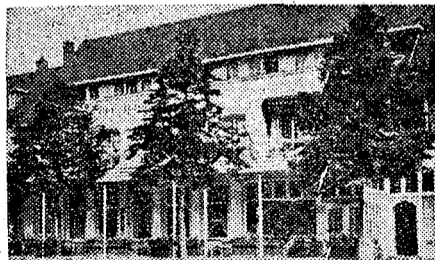
Maasboulevard 15,
 Vlaardingen

Tel. (010) 345477

Delta Hotel Vlaardingen

De
 schouwburg
 van de
 wereld
 scheepvaart

OISTERWIJK N.-B.

Hotel de Zwaan, annex Rotisserie „Le Prince de Galles”

telefoon 04242 - 2109

Voornaamste huis ter plaatse.
 Kamers met privé douche en toilet.
 Restaurant van bijzondere klasse.
 Gezellige terrassen.
 Ruime parkeergelegenheid.
 Prospectus op aar.vraag.

J. A. M. Couwenberg, prop.
 Chevalier du Tastevin
 Membre de la chaine des rotisseurs.

GRAND HOTEL

Vierhouten

„De Mallejan”

„Onovertrefbaar voor uw vergaderingen
 en congressen

Kamer met bad en ontbijt v.a. f 24 p. pers.

Zalen met geluidsinstallatie, schoolbord en
 projectiescherm

Geen parkeerprobleem - Garage gratis

Alle kamers met bad en toilet

TELEFOON 05711 - 241 (3 lijnen)

Vrijheid en democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 927

VRIJDAG 8 SEPTEMBER 1967

Politiek op de breuklijn

Het beraad in de KVP-top, zo zijn velen van mening, heeft voorlopig en in eerste ronde geleid tot een — althans procesueel-formele — overwinning der radicalen.

De Volkskrant, promotor van het radicalisme in de KVP, verkeerde vorige week maandag zelfs bepaald reeds in een overwinningsroes. „De Katholieke Volkspartij was zaterdag — na de speciale vergadering van het partijbestuur — een andere dan zij vrijdag nog was”, zo klonk het juichend in de hoofdredactionele kolom van dat blad.

Uit het communiqué van het partijbestuur bleek namelijk dat de radicalen — als groep en zelfs buiten het kader der partij — voor hun ideeën mogen ijveren. De Volkskrant noemde dat een voor Nederlandse partijen hoogst ongebruikelijke constatering, die de betekenis van de KVP-radicalen ver uitheft boven die van groepen als Nieuw Links in de PvdA of de verontrusten in de ARP. De radicalen kunnen voortaan in de KVP opereren op hetzelfde niveau als de KVP-leiding, zou men mogen constateren, met dezelfde faciliteiten.

Het blad achtte niet langer slechts sprake van „het noteren van de stromingen tegen de middenkoers van de heer Aalberse. De stroming, die kiezen wil voor een vooruitstrevende concentratie heeft evenveel kans gekregen. Er is niet meer één machtige, onwrikbare KVP, die de trouw van het kader kan afdwingen. Er zijn bij wijze van spreken meerdere Katholieke Volkspartijen”.

Na deze enthousiaste constateringen leek het blad echter zelf toch wel wat geschrokken van zijn enthousiasme en meende het zijn lezers wel te moeten waarschuwen, dat dit alles overigens allerminst wil zeggen dat de gedachten van de KVP-radicalen het zouden hebben gewonnen. Hun pogingen om de meerderheid van de partij te winnen, zijn nu pas goed begonnen. De beslissing van Baarn wil, naar de redactie gelooft, echter wel zeggen dat er niet langer een weg terug is. „Er zal nu, eindelijk, gekozen moeten worden”.

DE KVP-KAMERFRACHTIE

Die waarschuwing was ook in zoverre niet zonder zin, dat enkele dagen later als resultaat van het daarop gevolgde beraad in de KVP-Tweede-Kamerfractie bleek, dat geen der fractieleden buiten de zeven om, zijn handtekening onder het advies van oud-minister Bogaers c.s. had gezet.

Bovendien wenste, naar een der radicalen, drs. Aarden, bevestigde, geen der zeven fractieleden, die het adres hadden ondertekend, een chaos. Er was ook geen sprake van, dat men als groep binnen de fractie zou gaan opereren. Wij zullen ons — zo verklaarde het Kamerlid Aarden — bij de beoordeling van het beleid der regering (het Kabinet-De Jong) loyaal en zakelijk opstellen. „Uitgangspunt blijft de binding, die er bij de

aanvang af tussen fractie en kabinet is geweest”.

Tot zover de heer Aarden.

Het komt er dus wel op neer dat naar alle waarschijnlijkheid tenminste tot de partijraad-bijeenkomst van de KVP in december a.s. geen grote parlementaire verrassingen zijn te verwachten. Maar wat dan? Zal de KVP dan uiteenvallen of zal althans de grondslag voor een scheiding in de naaste toekomst worden gelegd? En zullen dan de KVP-radicalen en die uit de ARP elkaar weten te vinden, versterkt wellicht door een — waarschijnlijk vrij kleine — minderheid uit de CHU?

De toekomst zal het moeten leren, maar dat er politiek in de komende tijd het een en ander te beleven zal zijn, staat wel vast.

Het Vrije Volk (30 augustus) oordeelde: „Hoe de KVP deze belevenis verwerkt, is nog volkomen onduidelijk. Wel is duidelijk, dat het type KVP, voor welke samenwerking met de PvdA of met de VVD lood om oud ijzer is, in het geding is. Daarop concentreert zich de discussie over de vernieuwing.” Die discussie verandert naar de mening van het socialistische orgaan reeds op zichzelf het politieke klimaat in en buiten de KVP. „Het kan nauwelijks meer worden zoals dat zo lang is geweest”.

HET ONJUISTE TIJDSTIP

Dat het ondertussen voor de toekomst van ons parlementaire stelsel noodzakelijk is, dat — om met Het Vaderland te spreken — de omwenteling, zo zij komt, niet beperkt blijft tot de mogelijke vorming van een linkse concentratie, waartegenover slechts afzonderlijke, betrekkelijk machteloze andere partijen en partijtjes zouden staan, kunnen wij onderschrijven.

Het was de „vurige wens” van het liberale Haagse blad, dat het beraad in VVD-kringen over deze kwestie „op het juiste tijdstip” tot een vruchtbaar gesprek met andere groepen zou leiden.

Om dat juiste tijdstip gaat het inderdaad. Wij hebben de overtuiging dat zij, die zich in de partij hierover beraden, zich daar heel goed rekenschap van geven. Mr. Korthals Altes schreef in zijn artikel in onze editie van 25 augustus jl. reeds over „weloverwogen initiatieven” waarmee de VVD (te zijner tijd) hoopte te komen en hij gaf tevens te kennen, dat zij „voor initiatieven buiten partijverband open staat”.

In verband met dit laatste is het nuttig nog eens te herinneren aan de uittaling van de katholieke oud-premier mr. Marijnen in een gesprek met het Algemeen Handelsblad, dat „er in de door de VVD-secretaris aangeduide richting wel mogelijkheden zijn”, maar dat een officieel beraad pas op gang kan komen „nadat eerst geprobeerd is binnen de KVP orde op zaken te stellen”.

Inmiddels was in Vrij Nederland dit maal dr. J. E. de Quay de gesprekspartner van Bibeb, waarin deze eveneens katholieke oud-premier zich over zijn ervaringen met de VVD bijzonder waaraderend uitliet en zijn voorkeur voor een combinatie met de VVD uitsprak (men zie hiervoor de „Prikfels” van deze week).

Dr. De Quay bedoelde in dit verband: een regeringscombinatie. Maar uiteraard kunnen de omstandigheden in een bepaalde situatie ook tot samenwerking of combinatie in organisatorische vorm leiden.

A. W. ABSPOEL

P.R.I.K.K.E.L.S

● Oud-premier dr. J. E. de Quay in een gesprek met Bibeb van Vrij Nederland: „Sinds 1959 tot nu, met uitzondering van het kabinet-Cals, hebben we met de VVD samengewerkt. Ja, ik heb voorkeur voor die combinatie. Ik heb ervaren, dat je met hen (de VVD-ers) een goed beleid kunt voeren, dat ook financieel en economisch verantwoord is. Ik vind, dat in de periode-Cals toch veel geld is uitgegeven en een grens overschreden is...”

● De chauffeur, die Bibeb van Scheveningen naar het Staatsspoorstation bracht: „Ik heb altijd KVP gestemd, maar als er nu verkiezingen komen, denk ik dat ik PvdA of VVD stem. Met de KVP weet je niet waar je aan toe bent”.

● Het Vrije Volk over de actie der radicalen: „Deze situatie stelt eisen aan partijen als de PvdA. Voor de christen-radicalen is er immers alleen maar een politiek perspectief als er bij een partij als de PvdA de bereidheid is om, als daarvoor de tijd gekomen is, het gesprek over samenwerking in de politiek aan te gaan. In de komende maanden zal van die bereidheid moeten blijken.”

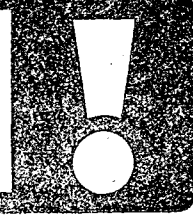
● Henri de Greeve in het Blad zonder Naam: „Men kan met recht betwijfelen, of de zogenaamde harde journalistiek de juiste manier is. Ook zonder grofheden kan de waarheid gehuldigd, het recht verdedigd, het onrecht geheeld worden. TV-reporters, wie het er duidelijk om te doen is, hun slachtoffers in de hoek te drijven, vast te praten met onbeschaamde vragen, belopen toch — terwijl ze zich in hun hooghartigheid superieur voelen — de afkeer van vele eerlijke kijkers. Sommige bladen, die dikwijls uitstekende artikelen hebben — hoog te kwalificeren — vergallen de stemming van hun lezers door daarnaast mensen te beledigen met grofheden en sarcasme, die de opponent niet als opponent, maar als een minderwaardig sujet behandelen”.

● Het Tweede-Kamerlid de heer Kikkert in het weekblad De Nederlander (CHU): „Persoonlijk meen ik, dat het goed zou zijn, dat het kabinet nu eens zijn vier jaren zou kunnen uitdienen. In deze periode kan dan aan het nieuwe gezicht van politiek Nederland vorm worden gegeven. Of dat nieuwe gezicht er uit zal zien, zoals ook sommigen in onze Unie denken, waag ik te betwijfelen. Vast staat wel, dat veranderingen, die op til zijn, ook de CHU niet onberoerd laten”.

**SECRETARIAAT
VVD**

Koninginnegracht 61
Den Haag
Telefoon 070-604803

- Pagina 3: Zeeland in het brandpunt
- Pagina 5: Aan de blauwe Nijl
- Pagina 7: Wilson verandert

Kopij voor deze rubriek zenden aan:
 Joh. H. Springer
 Alexanderstraat 16, Haarlem

Provinciale dag Drente

Wij ontvingen het onderstaande verslag van mevrouw Idema: „De Drentse Vrouwen in de VVD kwamen voor het laatst in dit seizoen samen. Deze bijeenkomst werd gehouden op 29 mei jl. in de kantine van het kampeerterrin 't Vlietenholt te Odoorn.

's Morgens werd onder leiding van de heren IJpma, bosbouwkundig hoofdambtenaar bij het Staatsbosbeheer, en Nieboer, kampbeheerder, een rondgang over het 8.5 ha grote terrein gemaakt. Na de lunch hield dr K. van Dijk een inleiding over de nota:

Drenthe op weg naar het jaar 2000.

De heer van Dijk had kritiek op deze nota, vooral door het feit, dat men in het rapport maar klakkeloos aanneemt, wat door de regering Cals gesteld is, n.l. dat er in het jaar 2000 in het noorden 3.000.000 mensen zullen wonen. Er worden in deze nota ook geen prioriteiten gesteld.

Het is een irreële opgave voor onze provinciale overheden om naar dit rapport te werken. In de eerste plaats moet er in het noorden goede werkgelegenheid komen, vooral een groot werkobject. In dit verband dacht de heer van Dijk aan de Eenmondhaven.

Na de thee was er gelegenheid tot het stellen van vragen, waar ruim gebruik van werd gemaakt. Allerlei onderwerpen kwamen aan de orde, zoals het stroomgebied van de Drentse A, werkgelegenheid en werktijdverkorting, het onderwijs enz.

Mededelingen

Conferentie Pietersberg op 14 en 15 oktober a.s.

In de eerste week van september worden door mevrouw J. P. Hansen-v. d. Linden, Markeweg 3 Emmen, de convocaties aan de centrale vertegenwoordigers verzonden; dezen zorgen zo spoedig mogelijk voor doorzending.

Amstelveen. De vrouwengroep Amstelveen van de Organisatie Vrouwen in de VVD, houdt op 13 september a.s. om 20.00 uur, een bijeenkomst in de Amstelhoek, waar mevrouw E. Muller-Hissink, arts, zal spreken over **PIL PERIKELLEN**.

Utrecht. Op 21 september a.s. wordt te Breukelen een provinciale dag gehouden in het Staate Waapen. Spreekster mevrouw mr. J. M. Corver-van Haften. Nadere bijzonderheden volgen.

Toxopeus eregast van Britse Liberale Partij

Na zijn terugkeer uit Israël en na het bijwonen van de opening van de Staten-Generaal op 19 september, zal mr. E. H. Toxopeus op 20 september naar Backpool gaan en daar in zijn functie van president van de Liberale Internationale als eregast het congres van de Britse Liberale Partij bijwonen. Hij zal het congres ook toespreken.

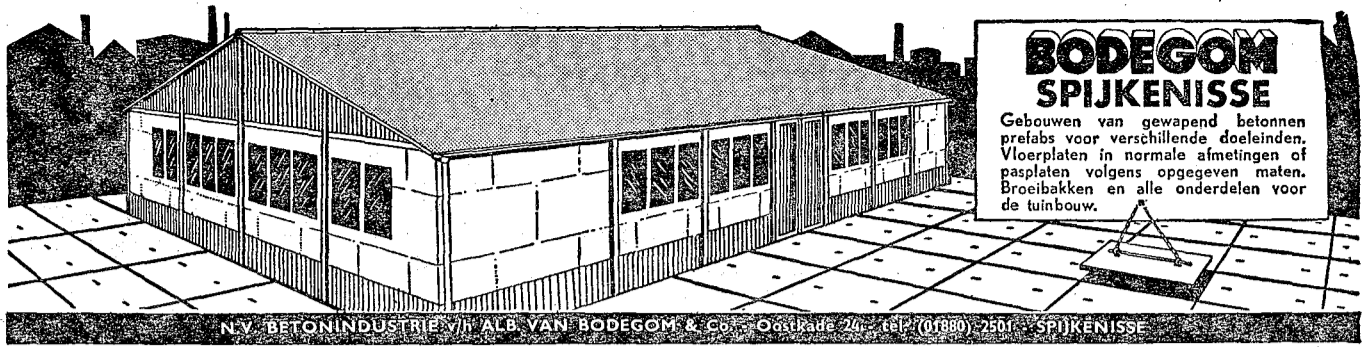
Vrijheid en Democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonneementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonneementen toestel 219, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:
 Ph. C. la Chappelle jr.

Adres van de redactie:
 Nieuwe Herengracht 89 B te Amsterdam-C.

UIT DE PARTIJ

• Zeist

P. Vasseur overleden

In Zeist is, 84 jaar oud, overleden de heer P. Vasseur. Hij is jarenlang penningmeester geweest van de afdeling Zeist van onze partij. De VVD verliest in hem een bijzonder ijverig propagandist.

De heer Vasseur is vroeger Nederlands consul te Libau geweest. Hij was ridder in de Orde van Oranje Nassau en had ook een aantal buitenlandse onderscheidingen.

Congres Lib. Intern. in Benelux

Volgend jaar zal het congres van de Liberale Internationale in de Benelux gehouden worden. Of het Luxemburg of Den Haag wordt, zal men nog nader beslissen. Aldus heeft de executieve van de Liberale Internationale besloten.

OOSTERBEEK VRIJST. LANDHUIS

met gr. garage en c.v. onder archit. 1950 gebouwd op 1e stand, uitzicht over Rijn en Betuwe. Ind.: gr. hall, L-vorm. woonk. m. terras op Z., studeerk., keuken, stook- en prov.-kelder, douchekam., 3 slaapkam., rondom fraai aangelegde tuin met ruim 1500 m grond.

KOOPSOM f 127.500,—.

Makelaar SLUIJTER - Oosterbeek, Stationsweg 14 - Tel. 08307-4830.

Oplissing rebus (pag. 3): In de RVB is alles weer pats en vree.

Oproep aan oud-JOVD-leden

Twee jaar geleden kwamen in Wassenaar enkele oud-JOVD'ers bijeen om gezamenlijk te overleggen over de oprichting van een club oud-JOVD'ers, met het doel o.a. zeker eens per jaar samen te komen en zo een onderlinge band te handhaven en geld bijeen te brengen om daarmee de JOVD te steunen.

Het was een allergenoeglijkste bijeenkomst indertijd in „Auberge de Kieviet”, er werd veel gelachen en gepraat, geld werd grif en graag gegeven, afspraken gemaakt en daarna... niets meer.

Waarom niets meer? Gewoon laksheid!

Wij willen dit zo enthousiast begonnen idee doorzetten en trachten nog eens, maar nu in veel groteren getale, bijeen te komen. Daar we niet de tegenwoordige adressen van alle geïnteresseerde oud-JOVD'ers weten, en we ieder een in september rechtstreeks een rondschrift willen sturen, verzoeken we u, indien u mee wenst te doen, uw adres naar ondergetekende te zenden.

Een bijeenkomst zal gehouden worden op 7 oktober a.s., waarschijnlijk in Den Haag. Waar en hoe laat hoort u dan nog (vermoedelijk tegen borreltijd).

We kozen 7 oktober, omdat een aantal oud-JOVD'ers op die dag om een andere reden daar toch al bijeen zijn.

Namens de commissie van voorbereiding,

Hetty van Raalte-Heimanson
 Rembrandtlaan 96
 BILTHOVEN
 Tel. 03402 - 3738.

In memoriam prof. C. W. de Vries

De dagbladen hebben het bericht gebracht van het overlijden op bijna 85-jarige leeftijd van professor mr. C. W. de Vries. Uitvoerig is daarbij in sommige persorganen aandacht geschonken aan zijn veelomvattende activiteiten en aan zijn werkzaamheden op het terrein van het staatsrecht, dat hij vele jaren als hoogleraar aan de Nederlandse Economische Hogeschool te Rotterdam gedeeft heeft. Mede door zijn optreden zijn vele economen politiek liberaal gaan denken.

Hier past het een enkel woord aan het geschrevene in de dagbladen toe te voegen over hetgeen hij als liberaal betekend heeft. Het aantal spreekbeurten vóór de oorlog bij de Bond van Jonge Liberalen en na de oorlog bij de JOVD is talloos geweest, want professor De Vries of wel „C.W.”, zoals hij door iedereen werd aangeduid, vertoefde graag te midden van jonge geestverwanten. Hij heeft de VVD diensten bewezen als voorzitter van de Commissie Armenwet van onze partij, in welke materie hij zich zeer thuis voelde.

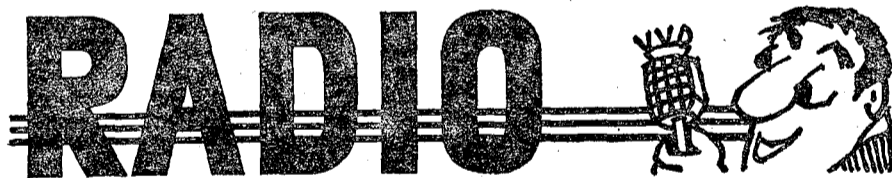
Zijn jovialiteit („Makker, hoe gaat het met je?”) deed leeftijdsverschillen vervagen. Altijd sprankelend, veelal origineel, soms wat merkwaardige stellingen verkondigend, was hij het prototype van de individuele liberaal, die met grote belangstelling het wel en wee van de partij, die het liberalisme in de politiek uitdroeg, volgde.

Professor De Vries was geen gewoon man. Ik herinner mij uit een bijeenkomst die in de bezettingstijd te mijnen huize werd gehouden, dat hij zou komen spreken over hetgeen uit liberaal oogpunt wenselijk was ten aanzien van grondwetsherziening. Hij verscheen wat te laat, kwam in een volledige tennisuitrusting en zei toen: „Het is onzin om over die grondwetsherziening te praten, ik zal wel wat vertellen over Rusland.”

Hij was een van die mensen, die als hij een spreekbeurt moest vervullen tevoren aan het ANP een kort communiqué gaf met een bepaalde stelling, die hij graag op dat moment naar voren wou brengen. Maar zij die de bijeenkomst bijwoonden, hoorden hem een heel andere redevoering uitspreken. Onvermoeid, ook bij het klimmen der jaren, heeft hij op het politieke terrein voortdurend geijverd voor de liberale gedachte.

Een grote liberaal is met hem heengegaan. De VVD is hem dank verschuldigd voor hetgeen hij met zijn grote gaven heeft willen doen om die gedachte, die wij in de politiek uitdragen, te steunen. Zijn nagedachtenis zal bij de VVD in goede herinnering blijven.

D. W. DETTMEIJER

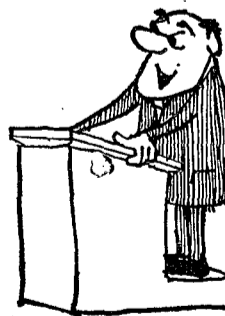
Radio-uitzending van de VVD: woensdag 20 september van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I.

SPREEKBEURTEN

PERIODE 1 SEPTEMBER TOT 1 OKTOBER 1967

8 september	Voorburg (Jongeren PvdA) debat	H. Wiegel
15 september	Gouda (JOVD) 20 u., Hotel Ter Gouw	mr. F. Korthals Altes
22 september	Den Haag, 20 u., Pulchri Studio	mr. W. J. Geertsema
22 september	Zuidlaren (JOVD)	R. Zegering Hadders
22 september	Apeldoorn (JOVD)	H. Wiegel
23 september	Utrecht (JOVD), 13 u., Jaarbeursrestaurant	en mr. H. E. Konig
25 september	Oosterhout (oprichtingsverg.)	H. J. L. Vonhoff
	Rest. „Flora”, 20.30 u.	drs. Th. H. Joeke
	Ond.: De nieuwe begroting	
25 september	's-Hertogenbosch	H. J. L. Vonhoff
25 september	Amsterdam (LSVA)	H. Wiegel
27 september	Purmerend (Lib. Soc.)	H. Wiegel
28 september	Velzen (Studie-club)	
	Ond.: De Miljoenennota	drs. L. van Leeuwen
30 september	Mepperveen (JOVD), Volkshogeschool	dr. K. van Dijk
2 oktober	Apeldoorn	mr. dr. C. Berkhouwer

Voor zover ons bekend zijn plaats en aanvangsuur van de vergaderingen vermeld.

Vergadering commissies propaganda en radio en tv

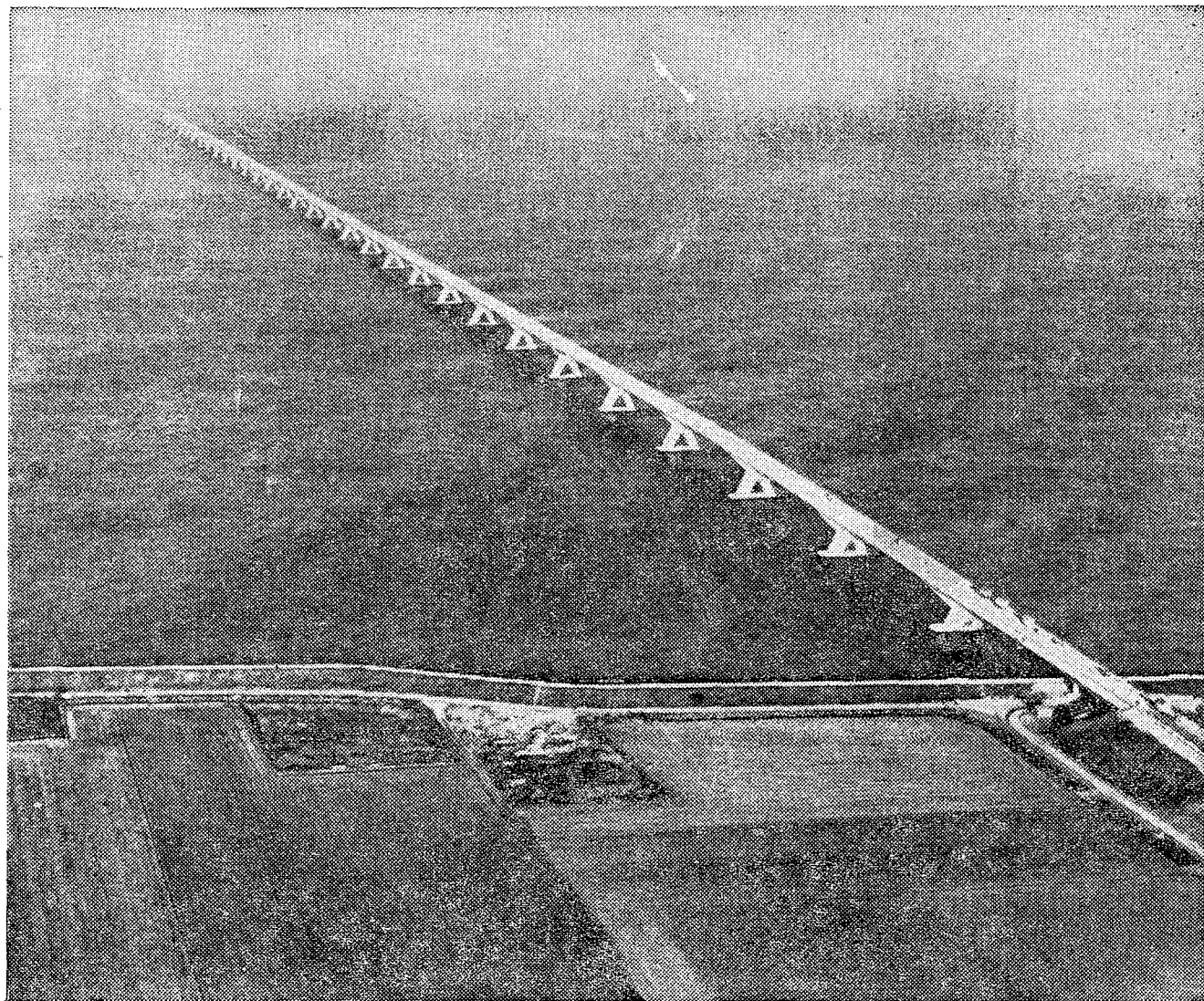
Op dinsdag 29 augustus vergaderden ten kantore van het algemeen secretariaat der partij de landelijke propaganda-commissie en de radio- en televisie-commissie onder leiding van de voorzitter, de heer H. J. L. Vonhoff.

Uitvoerig werd gesproken over de plannen voor het komende seizoen. In het bijzonder had de opzet voor een dit najaar te voeren ledenwerfcampagne de volle aandacht.

Op korte termijn zal een vergadering worden belegd met afgevaardigden van de propaganda-commissies der Kamercentrales om een en ander op landelijk niveau nader uit te werken. Daarna zullen afgevaardigden van de propaganda-commissie van de partij-afdelingen worden uitgenodigd om met de landelijke propaganda-commissie deze kwestie door te spreken.

Nadere berichten over deze plannen volgen zo spoedig mogelijk.

Zeeland in het brandpunt

lijkheden biedt voor de vestiging van havens en industrieën. Grote fabrieken als Höchst en Dow hebben zich er gevestigd en breiden snel uit. Aan de regering werd dan ook door ons gevraagd de ontwikkeling van dit gebied met grote aandacht te volgen en te begeleiden. Nadere vragen werden gesteld over het eventuele tweede kanaal door Zeeuwsch-Vlaanderen en over de wetsontwerpen betreffende de havenschappen Terneuzen, Vlissingen en Reimerswaal.

INSPRAAK BEDRIJFSLEVEN

Namens onze fractie mocht ik een pleidooi voeren voor het verzekeren van

een zo groot mogelijke inspraak van het bedrijfsleven in het beleid van de toekomstige havenschappen. Een bindend voorschrijven in de komende wetsontwerpen tot verplichte instelling van adviesraden voor het bedrijfsleven lijkt ons daartoe een goede weg.

Onze geestverwant staatssecretaris Keyzer ging op de hem door de VVD gestelde vragen uitvoerig in.

Hij is ook de man die zich indertijd — toen hij voorzitter was van het Benelux-comité — met kracht heeft ingezet voor het tot stand brengen van een publiekrechtelijk lichaam Scheldemond. Tijdens het debat over de ruimtelijke ordening hebben wij ons achter dit plan geschaard en aan de regering gevraagd

één en ander ernstig te overwegen. Voor de toekomst van Zuidwest Nederland is een visionaire internationale aanpak van de ruimtelijke ontwikkeling bijzonder belangrijk.

HERINDELING

Zoals gezegd: het agendapunt „bestuurlijke organisatie“ kon vanwege de uitvoerige beschouwingen nog niet behandeld worden. Ook op dit terrein staat de tijd in Zeeland niet stil.

Nog niet zo lang geleden zijn Schouwen-Duiveland en Walcheren opnieuw gemeentelijk ingedeeld. Thans zijn bij de Tweede Kamer wetsontwerpen betreffende de herindeling van Zeeuwsch-Vlaanderen en van Zuid-Beveland ingediend.

Onder voorzitterschap van mr. Toxopeus heeft de Tweede Kamercommissie voor binnenlandse zaken op 30 juni en 1 juli Zeeuwsch-Vlaanderen en op 17 en 18 augustus Zuid-Beveland bezocht.

Aangezien onze fractie aan mij de behandeling van het wetsontwerp gemeentelijke herindeling Zeeuwsch-Vlaanderen heeft opgedragen heb ik op 10 en 11 augustus een tweede bezoek aan dit gebied gebracht.

Met verschillende gemeentebesturen en met VVD-ers is gesproken, en aan het eind van mijn bezoek is door mij ons voorlopig standpunt ten aanzien van het ontwerp aan de pers bekend gemaakt. Het zou te ver voeren op de details hiervan in te gaan. In het kort komt het erop neer dat tegenover het al te rigoreuze voorstel van de voormalige staatssecretaris Westerhout (waaruit duidelijk de filosofie „samenvoegen“ om der wille van het „samenvoegen“ spreekt) door ons een alternatief plan op tafel werd gelegd.

Ten aanzien van de herindeling van Zuid-Beveland is de mening van de fractie nog onvoldoende uitgekristalliseerd.

Ten slotte dit: op 18 september zal in hotel „Centraal“ te Goes (aanvang 17.00 uur) een vergadering worden gehouden — onder voorzitterschap van ons Zeeuwse Kamerlid mr. Schlingemann — waar de liberale leden van Provinciale Staten in Zeeland en alle VVD-raadsliden uit Zeeuwsch-Vlaanderen en Zuid-Beveland met ons over de twee aanhangige wetsontwerpen zullen spreken. Velen van onze partijgenoten hopen we daar te ontmoeten. Een goede samspraak tussen de leden van onze VVD en de Kamerfractie wordt door ons van groot belang geacht. Kamerleden moeten goed geïnformeerd zijn, en weten wat er bij hun kiezers leeft!

Tot zover deze korte opmerkingen over Zeeland. De paar keer dat ik er tot nu toe ben geweest hebben mij wel geleerd dat Zuidwest Nederland een prachtig gebied is, waar het goed wonen en werken is, en waar een grote toekomst staat te wachten. Onze fractie heeft dat bij de behandeling van de Tweede Nota over de ruimtelijke ordening niet onder stoelen of banken willen steken. Integendeel!

Luctor et emergo: dit Zeeuwse devies heeft de vaste commissie voor volkshuisvesting en ruimtelijke ordening nog niet tot het hare kunnen maken. Twee dagen vergaderen bleken niet voldoende voor de bespreking van de tweede Nota over de ruimtelijke ordening in Nederland. Dinsdag 12 september komen de twee belangrijke agendapunten betreffende de financiële achtergrond en de bestuurlijke organisatie aan de orde.

Een paar korte opmerkingen over één van de vele zaken die wel besproken werden: de ontwikkeling van West-Brabant en Zeeland. Mr. dr. K. van Dijk — die als rasechte noorderling uiteraard een vurig pleidooi voor het met kracht aanpakken van het Eemshavenproject hield — en ondergetekende gaven als hun mening dat de ontwikkelingskansen voor Zeeland en West-Brabant worden onderschat. Zuidwest Nederland dat prachtig is gelegen tussen de industriegebieden van Europoort en Noord-Frankrijk in, komt er in de nota, zo werd door ons gesteld, maar bekaaid af.

Door de hoofdingenieur-directeur van de Rijkswaterstaat in Zeeland, en in de ontwikkelingsschets 1967 opgesteld door het provinciaal bestuur, wordt gewezen op nautische en waterstaatkundige onderzoeken die hebben aangetoond dat het gebied aan weerszijden van de Westerschelde (zowel Zuid-Beveland ten oosten van het Sloe, als Zeeuwsch-Vlaanderen ten westen en ten oosten van Terneuzen) zeer goede moge-

Ondergetekende wenst lid te worden van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie.

Naam: .....

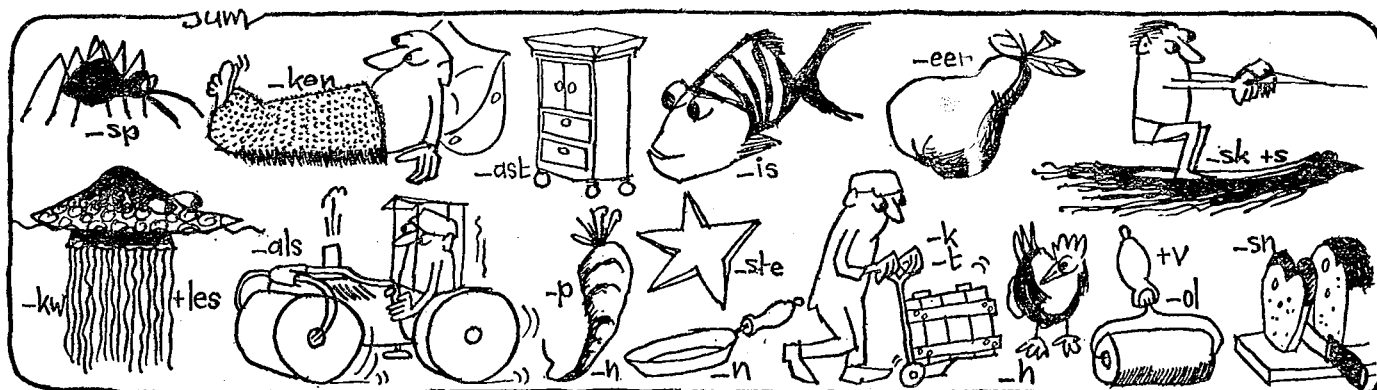
Adres: .....

Woonplaats: .....

Handtekening: .....

(Op te zenden aan het Algemeen Secretariaat van de VVD, Koninginnegracht 61 te Den Haag)

POLITIEK PIEKEREN

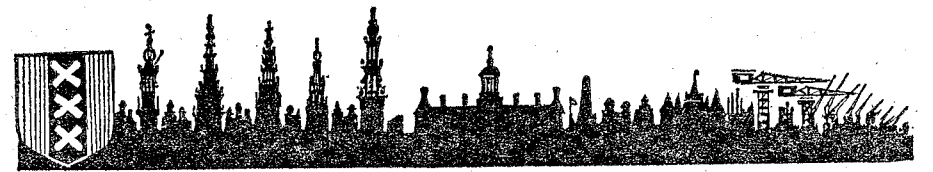
Rumoer om Schiphol

PLOTSELING is in de laatste weken een luid rumoer ontstaan over de geluidshinder die straks de straaljagers van Schiphol zullen kunnen veroorzaken. De directe aanleiding tot de publikaties en commentaren is de uitspraak van De Kroon geweest over een beroep dat indertijd door de Stichting Eigen Woningbezit Buitenveldert was ingediend tegen de aanleg van baan 09-27 van het nieuwe Schiphol; het verlegde van die baan loopt over een deel van Amstelveen en Buitenveldert. De Buitenveldertse huiseigenaren vreesden dat 't gebruik van deze baan ernstige geluidshinder zal meebrengen en maakten daarom bezwaar tegen het uitbreidingsplan van Schiphol.

Het heeft lang geduurd voordat De Kroon, na advies van de Raad van State, een beslissing nam. Toen die drie weken geleden werd bekendgemaakt, bleek dat er weliswaar een zekere mate van geluidshinder te verwachten is, maar dat De Kroon oordeelde dat het algemeen belang van 'n nationale luchthaven moet prevaleren boven het

groepsbelang, zij het dat daarbij werd opgemerkt dat er wel degelijk maatregelen kunnen en moeten worden genomen om de geluidshinder tot het minimum te beperken en dat bij niet naleven van deze eis opnieuw een klacht in behandeling kan worden genomen.

Enkele dagen na deze uitspraak heeft de procureur van de stichting een geheim interimrapport van de adviescommissie geluidshinder door vliegtuigen aan 'n dagblad ter inzage gegeven. In dat voorlopige rapport worden in nogal positieve termen vernietigende dingen gezegd over de te verwachten geluidshinder. Van de zijde van 't ministerie is men weliswaar van oordeel dat het rapport „een onvoldoende basis” vormde voor definitieve conclusies (vandaar dat het rapport sinds 1964 onder tafel is gehouden) maar het is toch zelfs als voorlopige conclusie wel een stuk dat in het algemeen belang meer bekendheid had mogen krijgen. Met name hadden toch bijv. de belanghebbende gemeentebesturen het wel eerder mogen inzien. B. en w. van Amsterdam bijv. die nog

in 1966 in voorzichtig-geruststellende termen op vragen naar toekomstige geluidshinder hebben geantwoord, zullen door de inhoud van dit rapport wel onaangenaam verrast zijn.

Inmiddels zou het niet juist zijn enige instantie van nalatigheid te beschuldigen inzake het bouwen van wooncomplexen of van het nieuwe Schiphol. Het is een (misschien) wat tragische coincidentie dat met name woonblokken in Buitenveldert straks op een verkeerde plaats blijken te staan. Immers reeds in 1935 was in beginsel de bouw van woningen in Buitenveldert vastgesteld, en omstreeks 1956 is met de bouw een voorbereidend begin gemaakt. Ook het tangentiële banenplan voor Schiphol dateert uit het begin van de jaren vijftig en met de bouw ervan is eind 1957 eigenlijk al gestart. Hoewel ook toen al van enkele kanten voor geluidshinder gewaarschuwd werd, bleek toch pas enige jaren later plotseling dat de geweldige ontwikkeling van de luchtvaart en de straalvliegtuigtechniek ook in de burgerluchtvaart van diep indringen-

de betekenis ging worden. Op dat moment kon men eigenlijk niet meer terug; de enorme investeringen waren reeds gedaan en de bouw was vergevorderd of voltooid. Dat gold zeker in 1964, toen de adviescommissie haar rapport aan de minister voorlegde.

Sinds ruim een week gaan nu aan alle kanten kreten op dat dit interimrapport natuurlijk had moeten worden gepubliceerd. Dat is immers 'n zaak van algemeen belang. Echter — al zijn wij geneigd tot eenzelfde opvatting — moeten we ons toch in alle nuchterheid afvragen wat het effect zou zijn geweest van een misschien al te pessimistisch rapport op een ogenblik dat het fait accompli van de bebouwing er reeds was. Men kan zich de aarzeling begrijpen om tot de openbaring te besluiten. Men zou zich echter niet de aarzeling kunnen voorstellen indien nu niet met grote kracht werd bewerkstelligd dat de helaas onvermijdelijke geluidshinder met alle beschikbare technische hulpmiddelen tot het uiterste minimum wordt teruggebracht.

Ontslagen niet onverwacht

ONZE recente beschouwingen over de invloed van de nieuwe laad- en lostechnieken op de gang van zaken in de Rotterdamse haven kunnen worden aangevuld met de mededeling dat de Scheepvaart Vereniging Zuid inmiddels vijfhonderd havenarbeiders heeft laten afvloeien. Deze mensen waren ingeschreven bij de Centrale voor arbeidsvoorziening, het instituut dat een vaste personeelsreserve aanhoudt ter verdeling naar behoefte over de stuwadoorsbedrijven die bij de Scheepvaart Vereniging Zuid zijn aangesloten.

Men kan niet zeggen dat dit massale ontslag een daverende schok heeft veroorzaakt. Zelfs in vakbondskringen is men er niet van ondersteboven geweest, al moet gezegd dat met name vertegenwoordigers van de r.k. vakorganisatie hebben geprobeerd actie te voeren in het belang van ontslagen pendelaars. Erg overtuigend was die actie niet. Zouden de initiatiefnemers er veel vertrouwen in hebben gehad?

Zij kunnen door de ontslagen bij de Scheepvaart Vereniging Zuid onmogelijk erg verrast zijn geweest. Personeelinkrimpingen bij individuele havenbedrijven hadden namelijk in een iets eerder stadium als een waarschuwing kunnen gelden dat het die kant op zou

gaan. Het lijkt ons trouwens goed er rekening mee te houden dat er, zeker in de particuliere sector, nog wel wat meer kan gebeuren.

Er is, het moge nog eens worden geconstateerd, in de haven een doelbewust streven waarneembaar naar een rationeler en efficiënter gebruik van mankracht en uitrusting. De daarmee verband houdende ontwikkelingen zijn nog allermint voltooid. Onwillekeurig herinneren die ontwikkelingen in hun effect aan de zogenaamde industriële revolutie van de vorige eeuw en — heel toepasselijk — aan de komst van de graanelevator in het begin van onze eeuw.

Elke geboorte gaat met barensweeën gepaard. De nieuwe technieken in de haven hebben onmiskenbaar pijnlijke consequenties. We zullen daar doorheen moeten. Of het gemeentebestuur wellicht pijnstillende middelen zou kunnen toedienen? Het raadslid Swaep van de Boerenpartij heeft daar langs de weg van schriftelijke vragen naar geïnformeerd. Zonder burgemeester en wethouders het gras voor de voeten te willen wegmaaien zouden wij willen opmerken dat wij ons moeilijk kunnen voorstellen, dat hun antwoord veel positiefs zal bevatten.

Hier ligt voor de gemeentelijke over-

heid naar ons gevoel geen taak. Het is aan de organisaties van werkgevers en werknemers om in goede samenwerking te onderzoeken hoe de gevolgen van de nieuwe ontwikkelingen in de sociale sfeer het beste kunnen worden opgevangen. Dat daarbij de mogelijkheden van een kortere werktijd in de haven onder het oog zullen worden gezien, lijkt wel zeker.

IETS geheel anders. Het bestuur van de VVD, afdeling Rotterdam, bereidt zich ijverig voor op het aanstaande winterseizoen. Activiteiten van verschillende aard zijn in overweging.

Om te beginnen gaan de gedachten uit naar de vorming van een discussiegroep die zich zou kunnen verdiepen in de vraag welke staatkundige hervormingen in ons land eventueel gewenst zouden kunnen zijn. Het bestuur wil deze discussiegroep zoveel mogelijk vrijheid laten. De groep moet haar eigen procedure kunnen bepalen. Hetzelfde geldt voor het onderwerp. Alle aspecten van een eventuele grondwetwijziging en een wijziging van het kiesstelsel moeten ter sprake kunnen komen, evenals de partijstructuur, het contact kiezer/gekozenen en wat dies meer zij.

Het bestuur wil nog een tweede discussiegroep in het leven roepen en wel een

discussiegroep die de gemeentefinanciën gaat bestuderen. Dit onderwerp is de laatste tijd ondanks zijn ietwat technische karakter sterk in de belangstelling gekomen.

In het programmaboekje van het bestuur staat verder de traditionele avond waarop de leden van de afdeling naar aanleiding van de nieuwe gemeentebegroting met de leden van de liberale raadsfractie van gedachten kunnen wisselen over de Rotterdamse problemen. Op deze avond zullen ook de liberale Statenleden en de leden van de Rijnsmondraad aanwezig zijn ter beantwoording van eventuele vragen op hun terrein. Kort na de derde dinsdag in september zal voorts een besloten avond worden gehouden die voor de leden de mogelijkheid zal openen met de Rotterdamse Kamerleden te spreken over kwesties, die de landspolitiek raken. Van de andere mogelijke activiteiten noemen wij nog een debatavond met D'66.

Vermeldenswaard is verder dat het politieke spreekuur van de afdeling voortaan weer elke eerste maandag van de maand zal worden gehouden in Hotel Regina. In juli en augustus was het met het oog op de vakanties gestaakt geweest.

Redelijk zomerseizoen

REDELIIK goed, zeer goed. Aldus het genuanceerde oordeel over het zomerseizoen van Scheveningen. Deze uitspraken behoeven natuurlijk na deze uitzonderlijk fraaie zomer niet te verbazen. We zouden ons er van ganser harte over kunnen verheugen, ware het niet, dat het gunstige oordeel meer van de bedrijven die het van het dagpubliek moeten hebben afkomstig is dan van de hotels. Die hebben bepaald een slecht voorseizoen gehad, dat gelukkig in juli/augustus aanmerkelijk beter is geweest. Het resultaat in zijn geheel overziende, moet opnieuw worden geconstateerd, dat Den Haag-Scheveningen voor het vreemdelingenverkeer toch wel aanmerkelijk van karakter is veranderd.

Het dagbezoek is thans duidelijk het voornaamste. Het blijft een feit, dat buitenlanders en daarbij vooral de Amerikanen, vooral door Amsterdam worden aangetrokken. Voor Duitsers en Fransen schijnt dat in mindere mate te gelden. Wat het bezoek uit Engeland betreft, dat is toch wel ernstig beïnvloed door de beperking van deviezen tot 50 pond. Deze ontwikkeling geeft te denken en zal ongetwijfeld in aanmerking moeten worden genomen bij de hotelplanning. Tenminste de bouw van drie hotels, die ons nu al enige jaren is aangekondigd, komt nog steeds niet van de grond en toch zal die noodzakelijk zijn nu de opening van het Nederlandse Congresgebouw nadert. Indien tegen die tijd niet in meer hotelaccommodatie zal zijn voorzien, moeten voor het houden van (internationale) congressen, spanningen voor het

onderbrengen van de deelnemers aan die congressen worden gevreesd. Met plannen, die niet tot uitvoering worden gebracht, wordt geen oplossing bereikt.

Intussen is er in Scheveningen wel een zekere activiteit. Op Seinpostduin wordt aan de bouw van een hotel gewerkt; aan de Gevers Deynootweg zijn enige panden reeds afgebroken om plaats te maken voor een nieuw hotel. Over het oude (al lang gesloten) hotel Des Galleries op het Gevers Deynootplein wordt vernomen, dat het zal worden afgebroken om plaats te maken voor een nieuw. We moeten het eerst zien vóór we het geloven.

Gaan echter al die plannen door, dan kan niet worden ontkend, dat Den Haag met Scheveningen een belangrijke uitbreiding en modernisering van de hotelierie tegemoet gaat; een dringend nodige zaak. In dit verband hebben we met voldoening kennis genomen van de tijdelijke sluiting van hotel Central, dat in de komende wintermaanden geheel zal worden gemoderniseerd.

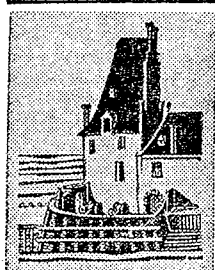
Er is overigens de laatste maanden opnieuw veel geklaagd over de vervuiling van stad en strand. Het is triest, dat er op dit gebied zo weinig discipline is. Men zou ten deze toch eens een voorbeeld moeten nemen aan andere landen.

Intussen beijvert de VVV zich voor uitbreiding van attracties, zoals de inrichting van de oude Boterwaag aan de Grote Markt, waarin o.m. een diamant-expositie zou moeten komen. Dat lijkt ons een goede gedachte.

Een uitstekend idee is ook gebleken het braakliggende terrein aan de Gedempte Gracht in te richten tot een kleine markt. Het wil ons althans voorkomen, dat de „Markthof” nu al een succes is, zoals trouwens de markt, die sinds enige tijd aan de Neptunusstraat wordt gehouden, eveneens door het publiek wordt gewaardeerd.

Zaterdag 2 september was Den Haag weer eens nationaal centrum ter gelegenheid van de doop van prins Willem-Alexander. In aanmerking nemende, dat het weer aanvankelijk niet erg aantrekkelijk was, bleek toch wel, dat dergelijke gebeurtenissen weinig publiek meer trekken. De zeer uitgebreide politie-maatregelen waren vrijwel overbodig. Radio en vooral de televisie doen de mensen blijkbaar niet meer de straat op gaan. Jammer.

Hoe goed bleek overigens de Grote of St. Jacobskerk zich voor dergelijke plechtigheden te lenen. Den Haag kan bepaald gelukkig met het bezit van deze kerk in het centrum zijn. Dat nu ook de restauratie van de architectonisch overigens veel waardevoller Nieuwe Kerk ter hand zal worden genomen, verheugt ons in hoge mate. Wanneer men nu ook aan deze kerk een waardiger omgeving zou bezorgen, zou nog meer gewonnen worden.

EEN OMWEG WAARD
RESTAURANT-AUBERGE
„DE CAMPVEERSE TOOREN”
VEERE (01181-291)

Oudste Herberg van Nederland: „... om Luyden van Qualiteit en andere passanten te Logeeren en tracteeren”.

20 KAMERS — INTERESSANTE SPIJS- EN WIJNKAART

Aan de blauwe Nijl

KHARTOEM, pittoresk gelegen vlakbij de plek waar de Blauwe en de Witte Nijl tezamen vloeien, heeft vier dagen lang gastvrijheid aan een aantal Arabische Staatshoofden verleend. Niet alle dertien zeer hoge heren hadden de uitnodiging voor deze Arabische topconferentie aanvaard. Er was een vijftal, dat om uiteenlopende redenen schitterde door afwezigheid.

Van hen waren Boumédiène en Atassi, de staatshoofden respectievelijk van Algerije en Syrië niet naar de hoofdstad van Soedan gekomen, omdat zij tevoren wisten dat hun wens — hervatting van de oorlog met Israël — toch niet zou worden vervuld.

Daarentegen lieten koning Hassan van Marokko, koning Idris van Lybië en president Bourguiba van Tunis verstek gaan, juist omdat hun gematigd standpunt geen aanhang zou vinden. Had niet reeds tevoren — en ditmaal zeer nadrukkelijk — met name Bourguiba op een realistische erkenning van de staat Israël aangedrongen?

Hoe dit ook zij, genoemde staatshoofden — behalve dan van Syrië, dat de conferentie praktisch geboycot heeft — lieten zich door ministers vervangen.

Men kan zich niet aan de indruk onttrekken, dat president Nasser en koning Hoessein van Jordanië vooral naar Khartoem zijn getrokken om hun afzucht veilig te stellen. Afzucht in zoverre, dat zij thans geen enkel „nut“ zien in een oorlog in het Midden-Oosten. Tevens, dat zij, hoe dan ook streven naar een politieke oplossing. Dat wil zeggen een oplossing, die zij ondanks voortdu-

rende vijandschap tegen Israël zullen trachten te „verkoopen“, althans acceptabel te maken voor de rest van de wereld.

JEMEN

Men heeft ter conferentie stellig getracht tot een grotere Arabische eenheid te komen. Op een bepaald punt schijnt dit gelukt. Koning Feisal van Saoedi-Arabië en president Nasser hebben namelijk een akkoord gesloten omtrent Jemen. De burgeroorlog tussen royalisten en republikeinen duurt in dit land met zijn stammen-bevolking al vijf jaar. Zoals bekend steunen een 40.000 à 50.000 Egyptische troepen er de republikeinse president Sallal, terwijl Saoedi-Arabië achter de koninklijke heerser oftewel immam staat.

Het akkoord van Khartoem, tot stand gekomen onder bemiddeling van de Soedanese premier Ahmed Mahgoeb, voorziet nu in een terugtrekking der Egyptische troepen. Algerijnse, Tunesische en Soedanese troepen zullen ervoor in de plaats komen en toezicht houden o.m. op een het volgend jaar te houden volksstemming over de staatsvorm in Jemen. Dit schijnt prachtig. Het is iets minder prachtig, wanneer men bedenkt, dat ook reeds in augustus 1965 Feisal en Nasser te Djed-

dah een overeenkomst sloten om hun troepen uit Jemen terug te roepen. De overeenkomst werd nooit uitgevoerd.

Thans na Nassers débâcle zijn de kansen stellig beter. Maar intussen hebben zowel de royalistische als de republikeinse minister van buitenlandse zaken van het verdeelde Jemen zich zeer kritisch uitgelaten over het akkoord van Khartoem. In ieder geval toont Nasser zich — eindelijk — in zoverre realistisch, dat hij tenminste onder het Jemenitisch avontuur een streep wil zetten.

Sallal zal dus niet meer op de steun van zijn vriend en toeverlaat Nasser kunnen rekenen. Dat zou voor de president van Jemen wel eens het begin van het einde kunnen zijn.

FONDS

Na deze uitgebreide Jemenitische hors d'oeuvre kwam als „grosse pièce“ te Khartoem het gehele probleem van het Midden-Oosten ter tafel. Wat bereikt werd, is het volgende. De olierijke landen, Koeweit, Saoedi-Arabië en Lybië zullen een economisch en sociaal ontwikkelingsfonds bijeenbrengen van ruim 1,4 miljard gulden. Dit zal ter beschikking komen van Egypte en Jordanië, landen dus wier economie het meest door de zesdaagse oorlog is gehavend. Syrië krijgt

niets, omdat het — zo heette het — „er niet om gevraagd heeft“.

Verder zullen — en dit in tegenstelling tot de wensen der „radicale“ landen — de olie-leveranties naar het Westen worden hervat. Met dit Westen zijn Amerika, Engeland en West-Duitsland bedoeld. De hervatting geschiedt volgens de tekst van het slotcommuniqué „omdat de olieproductie een zeer doeltreffende factor is voor de consolidatie van de economie van de Arabische landen en voor de hulpverlening van die landen, die van de strijd tegen Israël hebben geleden.“

Bovendien zullen alle buitenlandse bases op Arabisch grondgebied worden geliquideerd. Het Suez-kanaal blijft gesloten. Israël zal niet worden erkend. Evenmin zullen er vredesonderhandelingen met dat land worden gevoerd.

Zeker geharnaste taal, die men echter vooral in het algemene klimaat der Khartoemse conferentie duiden moet. En dan blijkt, dat ondanks alles de militante, radicale staten als Algerije en Syrië — dat trouwens niet aan de conferentie deelnam — geen voet aan de grond hebben gekregen. De „gematigde“, (nu ja, gematigde), stroming van Hoessein en Nasser, maar vooral

(Vervolg op pag. 7)

Arabische leiders in Khartoem bijeen. V.l.n.r. koning Feisal van Saoedië, president Nasser van Egypte, president Sallal van Jemen, de heerser van Koeweit, Es Sabah en de Iraakse president Aref.

DE TECHNOLOGISCHE KLOOF

Een van de problemen die achter dit trefwoord schuilgaat is „hoe bereiken we dat onze vorderingen op het gebied van wetenschap en techniek zo snel mogelijk industriële toepassing vinden en bijdragen tot een hogere trap van welvaart.“ Het is mijn bedoeling bij dit probleem enige politieke accenten te plaatsen. De politiek komt immers direct in het geding zodra men zijn heil zoekt in overheidsmaatregelen om bovengesteld doel te bereiken. En indien de overheid aldus maatregelen treft met het uiteindelijke doel vrijheden van anderen en andere vrijheden te scheppen dan staan de vrijheid van het individu en de onderneming automatisch op het spel.

Om een praktisch voorbeeld te noemen. Als middel om de produktiviteit van de ondernemingen te verhogen wordt heden ten dage door de overheid de vergroting van ondernemingen gepropageerd. En nota bene zelfs door fusie met andere ondernemingen! Wanneer een onbevengene staatsburger zoiets leest zou hij zich in Rusland kunnen wanen. In de westerse samenleving heeft de overheid immers geen macht om de ondernemers tot fusie te dwingen. En zelfs al zou de overheid niet voornemens zijn dwingend en direct op de ondernemingen in te werken, dan dient men zich toch nog af te vragen hoe het komt dat onze staatsinstellingen het erop wagen dit soort onverbindende bedrijfseconomische adviezen te geven. In de eerste plaats zijn er reeds studies waaruit blijkt dat het propageren van een onderneming niet zaligmakend is 1); een minstens even belangrijke indicator van de produktiviteit van een onderneming is het al of niet stijgen van haar marktaandeel, d.w.z. van het aandeel in het totaal aantal produkten dat op de betrokken markt werd afgezet 2).

En in sommige gevallen is reeds aangevoerd dat het samenvoegen van ondernemingen beslist geen stijging van de produktiviteit te weeg brengt, en dat veeleer begonnen had dienen te worden met het opvoeren van de produktiviteit van de onderneming, hetgeen dan van-

zelf door groei van de onderneming gevolgd zou zijn 3). Het geldt eigenlijk als een vanzelfsprekendheid dat bedrijfs-economische adviezen altijd op elk bedrijf afzonderlijk dienen te worden afgestemd. Vandaar dat het even vanzelfsprekend behoort te zijn dat de overheid deze activiteit aan particuliere instanties overlaat. De overheid behoort zich in 't algemeen te beperken tot het treffen van algemene maatregelen, vooral van diegene die leiden tot een zo groot mogelijke bewegingsvrijheid van alle ondernemingen op de markt.

STAATSRUIF

Hoe kritisch men tegenover overheidsmaatregelen ter bevordering van de algemene welvaart dient te staan, leert ons het huidige Franse beleid te dien aanzien. Het wordt de Franse regering tenminste reeds in de schoenen geschoven dat „le défi technologique“ alleen maar is uitgedacht om de greep van de overheid op het zakenleven nog meer te vergroten. En dan te bedenken dat deze vastere greep in de westerse samenleving vaak verkregen wordt door ondernemingen op bepaalde voorwaarden (b.v. fusie) toe te staan een forse greep uit de staatskas te doen. In wetenschappelijke termen heet dat: Het toekennen van belastingfaciliteiten, het borg staan voor exportrisico's, het verstrekken van leningen tegen verlaagde rente, het aanbieden van infrastructuur, het plaatsen van orders, etc. Het onbevredigende van deze dure methode is dat hiervoor grote financiële offers van de belastingplichtigen geëist worden maar dat men niet weet of de beoogde gevolgen ook inderdaad intreden en aan wie de eventuele voordelen toevallen. En wat te denken van de willekeur van de overheid ten aanzien van de ondernemingen en de grotere invloed van economische machtsgroepen op de overheid? Deze schadelijke nevenverschijnselen zijn immers onvermijdelijk in een systeem waar ondernemingen elkaar verdringen om uit de staatsruif mee te eten.

Met het bovenstaande wordt bepaald niet beoogd te pleiten tegen overheidsinmenging — wél tegen dure en ineffektieve interventie. Hiervoor is des te meer reden nu er een goedkoop middel is waarmede een economisch klimaat geschapen kan worden dat gunstig is voor produktiviteitsverhoging en de groei van ondernemingen, nl. de concurrentiepolitiek. In zijn meest eenvoudige vorm luidt de doelstelling van een concurrentiebeleid, dat ervoor gewaakt dient te worden dat zowel aan de aanbod- als aan de vraagzijde van iedere markt een minimum aantal ondernemingen zijn (dat kan 2 zijn, meestal echter wat meer) en dat tussen hen geen kartelafspraken ontstaan. In een dergelijk klimaat kan een onderlinge wedijver tussen ondernemingen ontstaan die horg staat voor een zekere mate van rationalisatie en vernieuwing van elke bedrijfstak. Het kartel dat deze onderlinge wedijver vermindert, alsmede het monopolie dat deze wedijver onmogelijk maakt, dienen derhalve in het belang van een dynamisch en groeiend bedrijfsleven verboden te worden.

Het voeren van een dergelijke concurrentiepolitiek vereist nauwelijks een uitbreiding van de rechterlijke macht en de administratie. Het voordelig saldo van een dergelijk beleid laat zich bovendien niet alleen meten in produktiviteitsverhoging en groei. Ook de economische vrijheid, de invloed van de consument op de inzet van produktiefactoren, de rechtvaardigheid van inkomensverdeling, de stabiliteit van de conjunctuur en de bescherming van het politiek gezag tegen de invloed van economische machtsgroepen, worden tot op zekere hoogte door het kartel- en monopolieverbod gewaarborgd. Aangezien bij gestegen ondernemersproduktiviteit ook onze wetenschapsmensen beter ingezet en gehonoreerd kunnen worden, lijkt het kartelverbod tevens een goede eerste stap op weg naar het einde van de Europese braindrain. Ja, het zou niet eens zo dwaas zijn dit verbod in de eerste plaats wegens zijn sociale en politieke betekenis toe te passen en pas in de tweede plaats wegens zijn economisch

belang. Voorts dient niet vergeten te worden, dat door het verbieden van kartels en monopolies een economisch klimaat wordt geschapen waarin het toepassen van de andere instrumenten van de economische politiek niet bij voorbaat door de ondernemingen gefrustreerd wordt. Aldus gezien dient de anti-kartelpolitiek de eerste stap te zijn voor elke industrieelbeleid, d.w.z. alle overheidsmaatregelen ter stimulering van de produktiviteit in onze ondernemingen dienen complementair aan het kartel- en monopolieverbod te worden gezien. Ja, des te meer de overheid direct in een bepaalde bedrijfstak ingrijpt des te scherper dient aldaar op de bescherming van de concurrentie te worden toegezien.

HELE KLUIF

De publieke opinie wordt momenteel gevoed door ongerustheid over de achtergebleven produktiviteit alsmede door de vrees dat wij voor bepaalde goede- ren afhankelijk worden van één of meer machtige ondernemers. Waarom deze vrees speciaal de Amerikaanse ondernemingen geldt en niet de machtige ondernemingen van andere „nationaliteit“, zou nog eens onderzocht moeten worden. Dat het verbieden van kartels en monopolievorming op de Europese markt deze vrees goddeels weg kan nemen ligt voor de hand. De grote vraag is echter of er in Europa voldoende politiek gezag is om ondernemers iets te verbieden. Daar is meer gezag voor nodig dan om ze belastinggeïd toe te stoppen. Het najaar van 1967 belooft speciaal voor het dichten van de technische kloof een bijzonder druk seizoen te worden. Uit het bovenstaande valt te concluderen dat de bemoeienis met deze kloof voor onze politici een hele kluiw zal worden.

MR. V. D. BRUSSELAER.

1) J. S. Bain is daarenboven van mening dat in Europa de zgn optimum bedrijfs-grootten veelal reeds bereikt zijn (International Differences in Industrial Structure, Studies in Comparative Economics no. 6, Yale Univ. Press 1966).

2) H. W. de Jong, Concentration in the Common Market, Common Market Law Review, Vol. 4 no. 2, sept. 1966, blz. 170.

3) Economic Concentration, Hearings before the United States Senate, March/April 1965, Part 2, blz. 528.

VAN LANDIJS TOT POLDERLAND

„Van landijs tot polderland”, deze prachtuitgave als deel 25 van de Corona-reeks van A. J. G. Strengholts Uitg. Mij. NV te Amsterdam (656 pagina's, f 27,50), geschreven door de heer G. D. van der Heide, hoofd van de afdeling Oudheidkundig Bodemonderzoek van de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders en beheerder tevens van het Schoklandmuseum, heeft haar tweede druk beleefd.

Begrijpelijk, want dit royaal uitgegeven boekwerk is geschreven door een bij uitstek deskundige, die zijn grote kennis en ervaring op dit gebied op eminente en boeiende wijze aan de belangstellende leek weet over te dragen. Bovendien bevat het een 160-tal tekeningen van de heer B. van Dalen en van de schrijver zelf, benevens zeker 150 foto's, verkregen van de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, de Dienst der Zuiderzeewerken, het Zuiderzee-Museum, het foto-archief van Shell-Nederland NV, diverse Nederlandse musea, de Rijksdienst voor de Monumentenzorg en uit particulier bezit.

Het schutblad geeft de reproductie van een deel van een gekleurde kaart van Holland en Utrecht door J. Danckerts (17de eeuw), afkomstig uit het Zuiderzee-Museum te Enkhuizen.

„Tweeduizend eeuwen Zuiderzeegebied” luidt de ondertitel van deze fascinerende uitgave, welke een samenvatting beoogt te geven van wat er gebeurde sedert de ijskap dit middengedeelte van Nederland kwam bedekken. Hetzelfde gebied, dat tweeduizend eeuwen geleden door het ijs was bedekt, maakte duizend eeuwen later deel uit van de enorme baai van de Atlantische Oceaan. Tienduizenden jaren nadien waren hier de machtigste zandwoestijnen, die men zich denken kan, langzaam vastgelegd door een zich moeizaam in het felle koude klimaat ontwikkelende plantengroei, die een stoere zoogdierfauna moest gaan voeden.

De mens deed er zijn intrede — zo kan men in de inleiding lezen — reeds in een ijzig koude klimaatperiode, doch vermocht niet veel invloed te doen gelden op dit landschap. Dat geschiedde pas veel later, toen hij er in de jonge steentijd zijn eerste gewassen ging kweken na het afbranden van de bossen. In de loop van de eeuwen zou hij meer en meer zijn stempel zetten op dit gebied. Hij zou het vervormen, naar zijn wensen inrichten. En het landschap onderging het. Het bood hem woon- en werkgelegenheid, het bood hem moge-

lijkheid tot leven. Maar soms traden machtige natuurkrachten in werking en verstoorden hetgeen was opgebouwd met rigoureuze geweld Bomen en bossen werden weggevaagd tot slechts een schervenlaag op een zandbank rustte. De mensen trachtten zich te verdedigen, trokken zich op kunstmatige heuvels terug, bouwden dorpen en steden wanneer en waar dit kon en hielden krampachtig vast aan dit water.

Handelscentra ontstonden, handelaren lieten er prachtige koopmanshuizen bouwen, pakhuizen en vele andere gebouwen verzezen in de steden aan de minuscule wereldzee, waar de schepen van vele landen binnenkwamen, vanwaar onze vrachtaarders, onze oorlogsschepen en walvisvaarders vertrokken.

Om het water had zich een grandioze handelsmacht geleverd, die de Zuiderzee tot uitvalspoort maakte voor vele grootse en gedurfde ondernemingen. Er gebeurde zoveel, dat het niet of nauwelijks is te beschrijven. En het was niet alleen de geschiedenis van de

en inpolderingen naar voren komt.

De scheepswrakken vormen daarbij een „hoofdstuk apart”. Opmerkelijk, zo vertelt de heer Van der Heide, is het aantal in de IJsselmeerpolders aangetroffen scheepswrakken uit de Franse tijd, van het einde der 18de en het eerste kwart der 19de eeuw. Het zijn tot nu toe uitsluitend binnenvaartschepen, tjalken en praamachtige vaartuigen die zijn opgegraven. Uit scheepswrakken oogpunt zijn deze niet zo bijzonder interessant, hoewel er toch dikwijls details in de constructies aan het licht komen, die onze kennis verrijken.

De scheepswrakken hebben echter, behalve het onderscheiden en dateren van de grondformaties en de studie van de historie van de scheepsbouw, tevens groot belang voor de kennis van de cultuurhistorie. Daarin leveren de voorwerpen, die aan boord worden gevonden, een belangrijke bijdrage. De ondergang van een schip is de (dramatische) plotselinge afsluiting van het bestaan van een groep mensen aan boord: een momentopname in feite van een schippersgezin of van een schipper met knechts, die tezamen aan boord verbleven. Men krijgt daarbij te zien, wat deze mensen gebruikten: hun aardewerk, hun koper en tin. Men krijgt een beeld van hun kleding en schoeisel. Waren er kinderen aan boord, dan is er hun schamele en weinige speelgoed. Het zijn in totaal vele duizenden voorwerpen, die tot nu toe bij scheepswrakken in de IJsselmeerpolders aan het licht zijn gekomen.

Van onze leestafel

mens, welke zich weerspiegelde in het drabbige water van de Zuiderzee, ook de geschiedenis van het klimaat deed haar invloed gelden. Koudere en warmere perioden wisselden elkaar af, zout- en brakwaterfasen volgden op elkander, flora en fauna vertoonden daarvan de afspiegeling. Aanvankelijk geschiedde dit onder zuiver natuurlijke invloed, later meer en meer door het ingrijpen van de mens. Ten slotte zou het geheel door het technisch kunnen van de hedendaagse mens een volkomen metamorfose ondergaan, welke veel verder reikt dan het veranderen van een binnenzee in een zoetwatermeer en van een groot deel van dit meer in land, in grond om op te leven.

Aldus kan men o.a. in de inleiding lezen.

Niet alleen de belangstellende in de prehistorie kan hier zijn hart ophalen, maar ook de geïnteresseerde in de geschiedenis van latere eeuwen, zoals deze in de ontwikkeling van de handel, het ontstaan van de steden, stadjes en dorpen langs de Zuiderzee en uit de vele opgravingen na de droogleggingen

Dat er juist uit de Franse tijd nogal wat wrakken worden gevonden in de IJsselmeerpolders behoeft geen verwondering te wekken, want stellig was het materiaal, waarmee men heeft gevaren, bij de teruggang en ten slotte totale lamlegging van de handel, langzamerhand in een slechte toestand geraakt. Een gelegenheid voor vernieuwing en herstel zal bepaald niet gunstig zijn geweest.

Ook de jongste ontwikkeling is in deze geschiedenis van het oude Zuiderzeegebied niet vergeten. De laatste honderd pagina's zijn gewijd aan de recente afsluitingen en droogleggingen, de dijken, de Wieringermeer, de Noordoostpolder met de planten- en dierenwereld van het nieuwe land, de randmeren voor heden en toekomst, Oostelijk- en Zuidelijk Flevoland en de Markerwaard.

Het eindigt met een uitgebreide literatuurlijst, een lijst der foto's en illustraties en een register op personen en zaken.

Een boek, dat bij uitstek geschikt lijkt, om bij bepaalde gelegenheden als geschenk te dienen.

A. W. ABSPOEL

Winkel- sluiting

Het Vaderland schreef 2 september in een hoofdartikel:

Wat reeds jaren geleden verwacht werd is dan eindelijk duidelijk naar buiten getreden: de erkende vakbeweging wenst sluiting van alle Nederlandse winkeldeuren op zaterdagmiddag. Tegen de publieke opinie in en ondanks het heftig verzet van vrijwel het gehele winkelbedrijf, maar tot veler verbijstering met steun van de Chr. Middenstandsbond, verlangt een handjevol vakbondsbestuurders ook op zaterdagmiddag uitgestorven straten.

Dat dan een enorm kapitaal aan winkelgebouwen en inrichtingen onbenut zal blijven en extra personeel de extra drukte op zaterdagmorgen moet helpen trachten op te vangen, het laat ze koud. Dat winkelen op zaterdagmiddag voor tienduizenden een vorm van recreatie is, het zegt ze niets. Dat een niet benutte zaterdagmiddag de distributiekosten, en dus de prijzen zal verhogen, het ontbreekt in hun berekening.

Het is een doorn in het oog van de vakbondsbestuurders, dat het winkelpersoneel niet elke zaterdag kan gaan vissen, bruiden of luieren op het strand. Nog geen acht procent van het winkelpersoneel is bij hen georganiseerd, en toch willen ze voor honderd procent een vrijheid dicteren, die de meesten niet eens verlangen. Zo ooit, dan blijkt hier weer hoe het ontbreken van krachtige tegensprekers van de vakbonden tot toestanden kan leiden, die niemand wenst. Want tot nu toe hebben we nog geen enkele consument, en dat zijn we allemaal, horen verzuchten: „Wat zou ik graag al die drukke winkels op zaterdag gesloten willen zien.”

Eén op één

All you need is love, zingen de Beatles. Dat lijkt nieuw, maar het is niet zo nieuw. Het is maar een deel van een oude Remonstrantse wijsheid: „Eenheid in het nodige, vrijheid in het twijfelachtige, in alles de liefde”. Die gedachten van eenheid en vrijheid worden in de praktische politiek in ons land uitgedragen door de VVD en het uitdragen kan alleen gebeuren als de VVD zo sterk mogelijk is. Daarom is het uw plicht en daartoe roep ik u op om in de actie „Eén op één” mee te helpen het ledental van de VVD te verdubbelen.

D. W. DETTMELJER

Voor uw was

naar

BORGH

Tevens adres voor Chemisch Reinigen

N.V. STOOM- EN CHEMISCHE WASSERIJ

v.h. C. D. BORGH & Zn.

Bellevoystraat 75 — Rotterdam — Telefoon 232631 - 236235

SMIT KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

Boele's Scheepswerven en Machinefabriek N.V.

BOLNES (bij Rotterdam)

Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 195100 ROTTERDAM — TELEGR. BOELE - BOLNES

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton

ZETLENGTE 7 m, dikte 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

TELEFOON 01804-2657 — GROENEDIJK 10

CAPELLE a/d IJSSEL

Wilson neemt zelf teugels in handen

DE veranderingen in het Britse kabinet komen er, wat de economische politiek betreft, op neer, dat Harold Wilson, de eerste minister, de leiding op zich neemt. Zijn positie doet denken aan die van Sir Stafford Cripps in het eerste Labourkabinet, waarin deze eerst slechts president van de Board of Trade was (wij zouden zeggen, het ministerie van Econ. Zaken), maar na een paar jaar, toen de devaluatie van het Pond in september 1949 al voor de deur stond, ook de portefeuille van financiën voor zijn rekening nam.

Het formele verschil is, dat Cripps geen eerste minister was. De bedoeling van de veranderingen en de economische „machtovername” zijn echter dezelfde: Engeland verkeert thans, evenals 20 jaar geleden, in een zeer moeilijke economische positie. Er is dus een welbewuste leiding nodig om uit dit slop te geraken.

Het is een speling van het noodlot, dat Wilson gedwongen is een politiek te voeren, die tot bestedingsbeperking leidt. Indien een conservatief kabinet aan het bewind was geweest, zou Labour schande geroepen hebben over de maatregelen, die Wilson heeft genomen en die — zo is de algemene opvatting — verantwoordelijk zijn voor het groot aantal werklozen, dat Engeland thans telt: 550.000. Men ziet al weer het werkloosheidsspoek van de grote crisis van de jaren '30 voor zich.

De positie van Engeland en het Pond is thans anders dan in 1948. Toen was de Britse valutapositie verzwakt door de vrijgevege sociale politiek en de snel doorgevoerde dure nationalisaties van mijnen, verkeer, spoorwegen, staal. Maar Engeland, dat in 1945 een grote lening van \$ 5 miljard van de Verenigde Staten had gekregen, had toen geen grote buitenlandse verplichtingen, die konden worden opgevraagd: het grootste deel van die verplichtingen liep jegens dominions en koloniën en toen deze laatsten zelfstandig werden, bleef het Sterling-tegoed voor een groot deel als dekking voor de nationale geldcirculatie, als internationale monetaire reserve, gehandhaafd.

De befaamde „Sterling balances” bedroegen in totaal in 1947 3,7 miljard Pond waarvan $\frac{2}{3}$, n.l. 2,4 miljard Pond van leden van de „Sterling area”. De buitenlandse tegoeden in Londen zijn wel wat gedaald — in maart jl. bedroegen

gen zij volgens gegevens van de Bank van Engeland 3,1 miljard Pond — maar zij vormen nog altijd een zwakke steun in het Britse valuta-bestel. Hoewel het grootste deel gebonden is, hetzij als monetaire reserve of als handelstegoed, hetzij door uitzetting op bepaalde termijn, hangen mogelijke opvragingen steeds boven het hoofd en moet de Bank van Engeland om een te grote koersdruk op het Pond het hoofd te bieden, door het ontbreken van voldoende eigen reserves aan goud en vreemde valuta, steunen op kredieten van het Internationale Monetaire Fonds en van andere centrale banken.

STOK ACHTER DE DEUR

Het zijn juist deze internationale kredieten, die de „stok achter de deur” zijn voor Wilson. Hij heeft zich vastgelegd op een handhaving van het Pond op de tegenwoordige koers; de steunkredieten, die Engeland daarvoor de laatste jaren zijn verleend zijn onder bepaalde voorwaarde gegeven, n.l. dat de Britse regering maatregelen neemt, die een herstel van het evenwicht in de Britse economie en betalingsbalans in het vooruitzicht stellen.

Sinds 1960 steunt de handhaving van de koers van het Pond op buitenlandse kredieten: van het Internationale Monetaire Fonds en de laatste jaren in min of meer georganiseerd verband door de „Club van Tien” tot welke de z.g. „industriële” landen behoren t.w. de Westeuropese landen, de Verenigde Staten, Canada en Japan. De aan die kredieten verbonden voorwaarden worden niet gepubliceerd, maar ieder kan nagaan, dat zij bestaan.

Het kabinet-Wilson heeft twee jaar geleden dan ook diverse zeer impopulaire

maatregelen genomen om het economisch evenwicht te verkrijgen en daarmee de betalingsbalans in evenwicht te brengen. De resultaten van deze maatregelen — invoerbeperking, begrenzing van de afbetalingskredieten, loonstop, enz. — zijn tot nu toe niet bijster spectaculair, behalve de toenemende werkloosheid: thans 2,4% van de beroepsbevolking.

Nu ligt dit percentage nog wel belangrijk beneden het „gevarenpercentage”, dat in 1945 het rapport-Beveridge noemde (7 pct.) maar de denkbeelden of de politieke opvattingen hebben zich sindsdien zo gewijzigd, dat een percentage van meer dan 2 pct. al grote onrust veroorzaakt. In Engeland vooral waar men zich de massale werkloosheid van de jaren '30 nog zo goed herinnert.

Wilson heeft in zijn eigen partij en kabinet toenemende oppositie ontmoet, hetgeen heeft geleid tot drastische veranderingen in zijn kabinet en zijn besluit de teugels van de economische politiek zelf in handen te nemen

REFLATIE

De eerste maatregelen, die Wilson in zijn nieuwe kwaliteit heeft aangekondigd, betekenen echter een verlichting van de „deflatie”-maatregelen: verzachting van de restricties op huurkoop van een aantal verbruiksgoederen, dus wat men noemt „reflatie”, d.w.z. het stimuleren van de economie door overheidsmaatregelen. Men becijfert, dat de nieuwe maatregelen een injectie van ca. 100 miljoen Pond zal geven. Uiteraard is dit het streven. Af te wachten is hoe men — het publiek zowel als de fabrikanten — op dit officiële streven zal reageren, en of de hoop, dat door de grotere vraag de werkloosheid met ca. 50.000

zal verminderen in vervulling zal gaan.

Wilson moge hierdoor wat van de verloren populariteit terug kunnen winnen, het is, wat de positie van Engeland tegenover het buitenland betreft, een tamelijk hachelijke politiek. De betalingsbalans biedt een nog verre van gunstig beeld. De handelsbalans eveneens. Daarbij komt, dat landen als Duitsland en Italië, die de laatste jaren ook met een minder gunstige ontwikkeling van de externe betalingspositie te kampen hadden, naar het schijnt de prijsstijgingen de baas zijn geworden. Italië heeft zelfs dit jaar een gunstige betalingsbalanspositie. Niettegenstaande de maatregelen van de Britse regering wel een invloed hebben gehad op het binnenlands verbruik, is de verbetering van Englands handels- en betalingspositie nog geenszins van die aard, dat de regering de teugels weer vrijelijk kan vieren, zoals Wilson thans van plan lijkt te zijn. Slechts de internationale positie van de Verenigde Staten toont een beeld, dat min of meer analoog is aan dat van Engeland.

Een van de weinige bezwaren van De Gaulle tegen Englands deelneming aan de EEG, die enige grond kunnen hebben, is, dat de positie van het Pond nog niet „in lijn” zou zijn met de valuta's van de EEG-landen. Hoewel een geringe verdere aanpassingsinspanning van Engeland voldoende zou zijn om Albion in de EEG-lijn te brengen (de overwaarding van het Pond op zijn huidige koers zal niet meer dan ca. 2 pct. bedragen) kan men niet verwachten dat dit verschil overbrugd zal worden wanneer Wilson nu een „stop-go”-politiek gaat voeren, die men in brede kring terecht het vorige conservatieve bewind verweten heeft.

J. VAN GALEN

JACHTHAVEN AKERSLOOT

G. C. & L. LAAMENS

HOTEL — RESTAURANT — AMERICAN BAR — GERENOMMEERDE KEUKEN — TELEFOON 02513 - 2295.

Burgemeester

Het artikel van de heer A. W. Abspoel in „Vrijheid en Democratie” van 18 augustus jl. getiteld: „Burgemeester benoemd of gekozen”, — waarachter ik mij geheel kan stellen — lokt wel enige opmerkingen uit die ik graag onder de aandacht wil brengen.

Met de heer Abspoel ben ik van mening dat slechts een heel kleine minderheid in ons volk werkelijk achter het — vooral door D'66 gepropageerde — idee van een gekozen burgemeester staat, niet alleen omdat men daar de overtuiging heeft dat het huidige systeem „ondemocratisch” zou zijn, maar meer nog omdat het tegenwoordig in sommige kringen „in” is om bestaande systemen te willen wijzigen zonder dat er werkelijk behoefte aan bestaat. Daarom geloof ik niet erg in een gekozen burgemeester.

Toch zou er naar mijn mening een mogelijkheid bestaan, enerzijds vast te houden aan het huidige systeem en anderzijds de gemeenteraden meer inspraak te geven, en wel op de volgende wijze.

De burgemeester wordt benoemd volgens de huidige procedure, eventueel met inschakeling van de gemeenteraad. Bij het beëindigen van zijn ambtsperiode kan dan een verkiezing in de gemeente worden gehouden of de ambtstermijn

van de burgemeester moet worden verlengd (dit houdt tevens een goedkeuring van zijn beleid in). Indien uit de verkiezing blijkt dat de gemeenteraden de zittende burgemeester niet voor een volgende termijn gehandhaafd willen zien, dient weer de huidige procedure van benoeming te worden gevolgd (eventueel na raadpleging van de gemeenteraad).

Op deze wijze zal worden ingestaan voor benoeming van een kundige — onafhankelijke — burgemeester, terwijl de gemeenteraden toch inspraak hebben en dus kenbaar kunnen maken of men het met het beleid eens is geweest.

J. F. VAN GEENHUIZEN, Den Helder

Centrumpartij

Het optreden van de links-radicalen in de KVP en de andere confessionele partijen heeft aan de heer Toxopeus de verklaring ontlokt dat de VVD bereid is aan de vorming van een centrumpartij medewerking te verlenen. Hetgeen door de heren Korthals Altes en Van Riel is onderstreept.

Hoewel door ons niet direct een initiatief kan worden verwacht is het toch goed om op korte termijn daar aan-

dacht aan te besteden. B. v. door onderlinge gesprekken, doch ook met figuren uit de andere partijen. We moeten hardop denken zodat af en toe iets door radio of TV door druppelt. De VVD moet niet teveel afwachten, dat hebben we op 15 februari ook een beetje gedaan met het gevolg een bescheiden winstje. We moeten tonen dat we bereid zijn onze bijdrage tot partijvernieuwing te leveren. Een goede activiteit voor de resp. afdelingen in de komende periode. Een goede voorbereiding kan ons niet voor verrassingen plaatsen zodat we niet gedwongen zijn in haast wat in elkaar te draaien.

We zullen misschien hier en daar het accent wat moeten verleggen. De groeiende bevolking waarvoor meerdere arbeidsplaatsen moeten worden gecreëerd, en groeiende werkloosheid roepen om maatregelen die niet geheel stroken met de strijd tegen geldontwaarding en te hoge belastingen. Velen hebben geproefd aan de beker der welvaart en willen die ledigen ook.

We moeten erop bedacht zijn dat de links-radicalen zullen proberen het kabinet te doen struikelen, vooral nu de begrotingsdebatten al weer voor de deur staan. Links-KVP heeft al volle steun van links-ARP. VVD let op uw zaak!

W. VAN HOOGENHUYZE, A'dam.

Blauwe Nijl

(Vervolg van pag. 5)

ook van Tunesië, Lybië, Koeweit en Saoedi-Arabië, kwam het meest aan bod. En de verdeeldheid tussen de militante en de iets bezadigder groepen van Arabische landen is door de conferentie van Khartoem niet verminderd.

Dat blijkt ten eerste door het reeds vermelde wegblijven van een vijftal staatschefs. Ten tweede zijn de exorbitante eisen, gesteld door de „olie”-ministers tijdens de recente conferentie te Bagdad, van de tafel geveegd. Natuurlijk strijkt dit tegen de haren van de militante groep: Algerije, Irak en Syrië.

Anderzijds heeft de in Arabische ogen zeer ver gaande opvatting van president Bourguiba, die zijn Arabische broeders gemis aan werkelijkheidszin heeft verweten, geen enkele weerklank gevonden.

Alles tezamen is de reactie op deze conferentie van de zijde van de Israëliëse premier Eshkol niet verwonderlijk. Hij stelde vast, dat Israël's bereidheid tot vredesonderhandelingen bij de Arabische landen geen enkele respons gevonden had.

Ten slotte, als het plan van het ontwikkelingsfonds werkelijk wordt uitgevoerd zullen Egypte en Jordanië het economisch een tijdje kunnen uitzingen. Maar de disharmonie in de Arabische wereld, en van die wereld tegen Israël duurt onverminderd voort.

L. M.

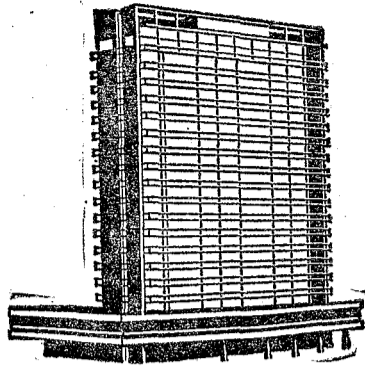
„Gastheren in eigen land”

HOTEL BOUWES ZANDVOORT

Kamers met meest modern comfort.
Gerenommeerde keuken.

Gelegenheid voor congressen en partijen tot
300 personen.

Cabaret-Dancing gedurende het zomerseizoen
elke dag geopend.

APPARTEMENTHOTEL BOUWES PALACE ZANDVOORT

Kamers en appartementen met modern comfort.

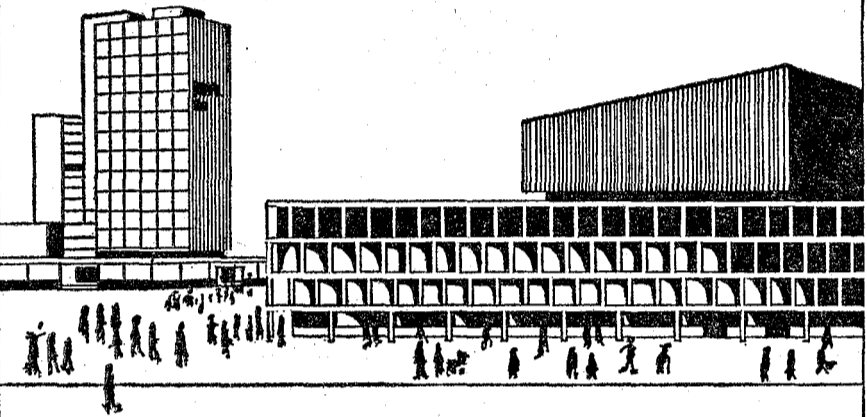
Restaurant op 70 m hoogte - panorama -
lounge bar - snack bar - sauna - overdekt zwembad -
congreszaal.

Unieke accommodatie voor kaderbijeenkomsten.

BEIDE HOTELS HET GEHELE JAAR GEOPEND — TELEFOON 5041

falstaff

café-restaurant in het "RIJNHOTEL" ROTTERDAM

harmonie

café-restaurant in "DE DOELEN" naast de hoofdingang

Café-Restaurant

„Europoort”

MAASBOULEVARD 7 — SCHIEDAM

Voor reserveringen tel. 010 - 26 46 25

Het klassieke restaurant
aan de Maas

Hotel

„De Herikerberg”

Markelo — Tel. 05476-223

Het gehele jaar geopend.

Specialiteiten Restaurant.

Ruime parkeergelegenheid.

„Hotel

Noordzee-Boulevard N.V.”

Tel. 01184—2245.

Gelegen op het mooiste punt van Vlissingen. Vanuit de kamers en vanaf het terras schitterend uitzicht op de Scheldemond, waar de oceaanstomers het hotel op enkele tientallen meters passeren. Str. k. en w. water en huistel. op alle kamers. Centr. verw. kamers m. privébad. Kamers m. ontb. f 13.50 tot 19.50. Rest. de gehele dag. Gerenommeerde keuken. Eigenaar P. J. Smits.

containers:
koel/vries-
containers:

„Flats” en
„Huilcontainers”:

Onder de beschermde naam „Multiload”-
container bouwt Paul & Van Weelde
N.V. genormaliseerde aluminium STA-
PELCONTAINERS voor het stukgoe-
derenvervoer.

De constructie van Van Weelde's con-
tainers leent zich in het bijzonder tot
het bouwen van uitvoeringen als koel/
vriescontainers, met naar keuze poly-
streen of polyurethaan isolatie. Binnen-
afwerking naar wens in aluminium of
polyester. Tevens kan elk gewenst koel-
aggregaat worden geleverd.

GESLOTEN ALUMINIUM
CARROSSERIEËN

CARROSSERIE- EN CONTAINERFABRIEK

PAUL & VAN WEELDE N.V.

'S-GRAVENWEG 350 - NIEUWERKERK A/D IJSSEL - TEL. (01803) 2841 (3 LIJNEN)

Vettewinkel

kleur en bescherming

Verf Van Vettewinkel, Prins Hendrikkade 80-82, Postbus 175, Amsterdam

Vrijheid en democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 928

VRIJDAG 15 SEPTEMBER 1967

Geen einde in Vietnam

STEEDS opnieuw onderneemt men van Amerikaanse zijde een poging om de impasse in Vietnam te doorbreken. Steeds opnieuw is het resultaat: nihil. Als allernieuwste stap om tot een eervolle vrede te geraken, heeft nu de Amerikaanse vertegenwoordiger bij de Verenigde Naties, Goldberg, overleg gepleegd met afgevaardigden van Engeland, Frankrijk, Japan, Argentinië, Brazilië en Denemarken.

De bedoeling is, dat deze landen — leden van de Veiligheidsraad — zullen medewerken om via dit hoge VN-college een wapenstilstand in Vietnam te bewerkstelligen. De Veiligheidsraad zou nl. een internationale conferentie moeten bijeenroepen, die het noodlottige conflict zou beëindigen. En dit in navolging van de wijze, waarop men te Genève in 1954 en 1962 de conflicten, respectievelijk in Vietnam en Laos geregeld heeft. Wat Vietnam betreft intussen niet met langdurig succes.

Amerika wil bij het streven naar een oplossing uitgaan o.m. van de volgende richtlijnen: een staakt-het-vuren en het scheiden van de strijdkrachten van Noord- en Zuid-Vietnam; eerbiediging van de grenzen en van de gedemilitariseerde zone tussen de twee Vietnam's; hereniging van Noord- en Zuid-Vietnam zonder buitenlandse inmenging en ten slotte: internationale controle op een te sluiten vredesverdrag. Voorwaar een schoon plan. De vraag is slechts welke kansen het heeft in de praktijk.

Vernietigend was reeds de reactie van de Sowjet-Unie. Het Russische persbureau Tass noemde de Amerikaanse bereidverklaring „ongefundeerd”. Hetgeen een korte en „ongefundeerde” formulering is voor: „Wij, Rusland, doen er niet aan mee.”

Er is echter nog meer nieuws van het indirecte Vietnamese front. Minister McNamara heeft nl. op een persconferentie medegedeeld, dat Amerika een muur tussen Noord- en Zuid-Vietnam wil oprichten. Dat zal geen „echte” muur zijn, maar een barrière, bestaande uit prikkeldraad, landmijnen en zeer moderne elektronische apparatuur. Op die wijze wil men een „IJzeren Gordijn” optrekken ten zuiden van de gedemilitariseerde zone. Alles om de ondanks de bombardementen nog steeds voortdurende infiltraties uit Noord-Vietnam tegen te gaan. Echter, de zogenaamde Ho Tsj Minh infiltratie-route loopt via Laos. Blijkbaar is het niet de bedoeling de barrière door te trekken naar dit Laos, dat immers volgens de Geneefse conferentie van 1962 geneutraliseerd is. Maar door dit diplomatiek-wijselijk achterwege te laten, zal de „muur” veel van zijn effect verliezen.

HAVIKEN

In ieder geval is het duidelijk, dat dit barrière-project op zijn beurt als barrière moet dienen tegen de wassende onvrede, die zich in Amerika en daarbuiten tegen de uitbreiding der bombardementen manifesteert. Vooral ook moet het plan als antwoord dienen aan de militaire bevelhebbers, die een verscherping van deze bombardementen eisen. Hetgeen dus een nieuwe escalatie — trapsgewijze vergroting — van de oorlog beduidt. Een commissie uit de Amerikaanse Senaat, onder leiding van senator Stennis, heeft zich tot tolk van deze politiek der haviken gemaakt. In een rapport van twintig bladzijden heeft de commissie het huidige bedachtzame militaire beleid in Vietnam ten scherpste veroordeeld. Maar al deze haviken vergeten dat een steeds forser uitbreiden van de bombardementen tot een Chi-

nees ingrijpen in het conflict zou kunnen leiden. Blijkbaar klampt de senatoriale commissie zich aan de gedachte vast, dat Mao Tse-toeng „thuis” de handen vol heeft en wel afzijdig zal blijven. De omgekeerde redenering — de klassieke vlucht uit binnenlandse moeilijkheden in een buitenlands conflict — heeft dunkt ons een sterker en reëler kracht.

Trouwens, McNamara is kennelijk een tegenstander van uitbreiding van de oorlog. Onlangs verklaarde hij immers: „Wij kunnen de Noord-Vietnamezen niet naar de onderhandelingsstafel bombarderen. Dat zou slechts mogelijk zijn met aanhoudende en systematische bombardementen van de bevolkingscentra, maar een dergelijke radicale benadering wordt door niemand voorgesteld.”

Zo moet in de gedachtengang van McNamara de barrière van prikkeldraad en elektronische waarschuwings-apparaten mede het effect hebben, dat aan het thuisfront een aantal haviken tot duiven zal worden getransformeerd.

Moge zoölogisch deze transformatie gewaagd schijnen, een andere, transformatie, lees bekering, heeft opzien gebaard in Washington. De Republikein George Romney, gouverneur van Michigan en kandidaat-in-spe voor de presidentsverkiezingen, heeft immers verklaard, dat hij zijn mening over de oorlog in Vietnam volledig gewijzigd heeft. En dit zou zijn geschied door het inzicht, dat de Amerikaanse autoriteiten in Vietnam hersenspoeling op hem zouden hebben toegepast. Overdaad schaadt. En men neemt aan, dat door deze plotse bekering tot duif, vooral met dit overdreven hatelijke argument, Romney zichzelf heeft uitgeschakeld als potentiële kandidaat-president voor de verkiezingen van het volgend jaar.

VERKIEZINGEN

Andere verkiezingen, en wel in Zuid-Vietnam, hebben vooral in Amerika grote indruk gemaakt. Daar wil men zich blijkbaar vleien met de gedachte, dat men in Zuid-Vietnam strijd voor een werkelijke democratie. De heren Nguyen Van Thieu en Nguyen Cao Ky werden verkozen respectievelijk tot president en vice-president. Maar deze overwinning der generaals, die nauwelijks 40 pct. der stemmen behaalden, was geenszins spectaculair. En een uitnemend en bezonnen commentator als Henk Neuman die te zamen met twee andere Nederlandse journalisten, mr. Hiltermann en Paul van 't Veer als waarnemer de verkiezingen bijwoonde, gaf van dit alles een somber beeld. Het tevoren weren van sommigen op kandidaten-lijsten, gemis aan controle, dubbele stembiljetten voor één en dezelfde persoon, zie hier een aantal factoren die de waarde van dit stem-resultaat aanzienlijk verminderen.

Er is echter iets anders. Deze gehele verkiezing dienden mede en vooral ter versterking van het verdeelde Amerikaanse thuisfront. Men wil weten waarvoor men vecht in Vietnam. In onze ogen is er echter een veel krachtiger argument voor de Amerikaanse aanwezigheid dan de opvijzeling van een in Zuid-Vietnam nog zeer onvoldragen „Westerse” democratie. Hoe men de zaak ook keert of wendt, de Amerikaanse troepenmacht moet nog altijd dienen als bolwerk tegen het opdringen van het communisme in Zuidoost-Azië. Abrupte wegtrekking van die troepen zou een funest effect hebben op landen als b.v. Thailand en Indonesië. Anderzijds zal men zeker met verscherpte bombardementen nooit tot het kennelijke doel — vredesonderhandelingen — geraken. L. M.

P.R.I.K.K.E.L.S

● Voorzitter J. A. Loerakker van de ARKA (Algemene Rooms-Katholieke Ambtenarenvereniging): „De ARKA heeft een groot aantal KVP-leden, maar telt ook leden uit PvdA- en VVD-gelederen. Moeten wij politieke partij kiezen, dan gaat dat zeer voorzichtig. Wat betreft de christen-radicalen groepering komt er nog bij, dat vele dingen onduidelijk zijn. Gaat het hier wel of niet om een organisatie, beoogt men een vernieuwing binnen de partij? Er is nog veel vaagheid”.

● Voorzitter Gerard Mertens van de Katholieke Boeren- en Tuidersbond: „Het gehele optreden van de christen-radicalen tendert naar een poging om het KVP-beleid om te buigen in linkse richting en naar een samengaan met de PvdA. De groep heeft blijkbaar weinig bewondering voor eigendom, tradities en persoonlijke verantwoordelijkheid en verwacht kennelijk meer heil van overheidsbemoeiening en van verdere uitbreiding van sociale en collectieve voorzieningen. Het optreden van de christen-radicalen geeft blijk van weinig zin voor realiteit”.

● Uit een hoofdartikel in Het Vrije Volk: „Uit wat bekend is geworden valt af te leiden, dat de regering probeert de groei der uitgaven te beperken, zonder daarbij aan populariteit te denken. Na de derde dinsdag zullen wij weten in welk raam deze politiek past”.

● Ds. L. H. Ruitenbergh in Tijd en Taak: „Het valt mij steeds weer op hoezeer alle programmamakers doen alsof een program enige beslissing brengt. Ik bedoel: beslissing in de richting van het bereikte doel. Men kan de mooiste doeleinden formuleren — en daarin zijn socialisten altijd heel sterk geweest — maar wie er niet de macht bij levert om die doeleinden te bereiken wekt verwachtingen, die niet waar gemaakt kunnen worden. Een volksgroepen; die in hun verwachtingen worden teleurgesteld, worden vijanden”.

● Driestarschrijver in Nederlandse Gedachten (ARP): „Wij achten dit (het bereikte binnen het Internationale Monetair Fonds) een stap van enorme betekenis. Momenteel is er zeker geen tekort aan internationale betalingsmiddelen, maar ingeval van nood kan er nu direct worden ingegrepen. Waardoor het gevecht om internationale betalingsmiddelen mede wordt voorkomen. Minister Witteveen, die het gesprek in de „groep van Tien” namens Nederland afroonde, verdient een verdediging. Temeer daar naast Amerika ook de EEG in feite een recht van veto zal krijgen. De wereldhandel heeft nu méér armslag gekregen”.

- Pagina 3: Congres staten- en raadsleden
- Pagina 5: Aden en de federatie
- Pagina 7: Liberale Internationale

Kopij voor deze rubriek zenden aan:
Joh. H. Springer
Alexanderstraat 16, Haarlem

Algemene bijeenkomst

Reeds eerder is in deze rubriek de aandacht op onze a.s. conferentie gevestigd, die op 14 en 15 oktober 1967 zal plaatsvinden op de Pietersberg in Oosterbeek.

Hieronder volgen enige zakelijke mededelingen.

De totale kosten bedragen f 18,50, inclusief bedieningsgeld. Bij aanmelding uiterlijk 2 oktober ochtendpost, heeft men recht op f 1,- reductie. Voor diegenen die niet van alles gebruik maken, staat aan de achterzijde van het aanmeldingsbiljet een specificatie. Aanmelding en afrekening uitsluitend via ons bestuur en bij voorkeur gelijktijdig met de aanmelding aan mev. A. Vriesman-Gerde, Kastanjelaan 13a te Middelburg, op giro nr. 605368 t.n.v. penningmeesteresse van de Organisatie vrouwen in de VVD te Middelburg.

AGENDA

Zaterdag 14 oktober. Na ontvangst en theedrinken opent om 16.20 uur de presidente Mevrouw Mr. E. A. J. Scheltema-Conradi de bijeenkomst. J. Volgens spreekt Mr. J. de Wilde, lid van de VVD-fractie in de Eerste Kamer, over: „De politieke en economische aspecten van de woningbouw”. 's Avonds na de warme maaltijd volgt om 19.30 uur een lezing over „Zorgen voor en Zorgen om water en lucht” door mev. H. A. Bleeker-van Styrum, raadslid voor de VVD in Vlaardingen. Tot slot van de avond goochelt mej. J. Hes voor ons.

Zondag 15 oktober. Ontbijt te 9.00 uur, daarna om 9.30 uur Wijdingswoord. Van 10.00 uur tot 11.30 uur vragenuur. Het bestuur ontvangt punten hiervoor gaarne vóór 2 oktober a.s. 's Middags volgt om 14.00 uur de lezing van de heer H. Wiegel, lid van de VVD-fractie in de Tweede Kamer, over Partijvernieuwing. Gelegenheid tot discussie na de lezing. Om 15.30 sluiting.

Provinciale dag

Zoals reeds in de vorige editie werd gemeld is de eerste provinciale dag reeds vastgesteld en wel in Utrecht. Plaats van samenkomst is dit keer Breukelen, op 21 september a.s. in „Het Staate Waapen” Stationsweg 1. Vanaf Utrecht gemakkelijk te bereiken met lijn 20 of lijn 24 (iedere 20 min.) tot de markt.

Programma: na aankomst te pl. 12.00 uur ontvangst, om 12.30 koffietafel, 14.00 uur mevrouw Mr. J. M. Corver-van Haften. 15.30 uur de heer A. P. N. de Groot, oud Geneeskundig Inspecteur van de Volksgezondheid en voorzitter van de vereniging tegen de kwakzalverij, over „Kwakzalverij en de politiek”.

Vrijheid en Democratie

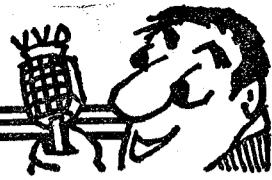

Weekblad van de Volkspartij voor vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonnementen toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:
Ph. C. la Chappelle jr.

Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B
te Amsterdam-C.

RADIO

Radio-uitzending van de VVD: woensdag 20 september van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I, 402 meter.

Ook bij ZIEKTE, ONGEVAL EN INVALIDITEIT
een GEGARANDEERD WELVAARTSVAST
INKOMEN

Door de
ARBEIDSONGESCHIKTHEIDS-VERZEKERING
MET INDEX- EN STIJGINGS-CLAUSULE

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.
W.B.K. van 1938

Bergstraat 6 - 8 - Amersfoort - Tel. (03490) - 1 70 43 *

UIT DE PARTIJ

• Rijnstreek

Op de vergadering van de VVD-kamercentrale Leiden van 10 september 1966 werd besloten de centrale onder te verdelen in zes regio's. Aldus werden de afdelingen Alphen a. d. Rijn, Bodegraven, Hazerswoude, Nieuwkoop en Woerden verenigd tot de regio „Rijnstreek”, waaraan in mei van dit jaar de pas opgerichte afdeling Koudekerk a. d. Rijn nog werd toegevoegd.

Het doel van deze samenwerking is om door bundeling van krachten en het uitwisselen van ervaringen en ideeën, het uitdragen van de liberale beginselen en politiek, doelmatiger, intensiever en meer deskundig te laten verlopen. Bovendien is deze vorm van samenwerking financieel aantrekkelijk.

Reeds in oktober 1966 werd het z. g. regionaal bestuur der VVD-Rijnstreek gevormd, dat onmiddellijk aan het werk ging. Ten behoeve van de Tweede Kamer-verkiezingen organiseerde dit bestuur reeds in november een eerste politieke regionale vergadering in Woerden en in januari 1967 een in Alphen a. d. Rijn. In mei belegde de VVD een debat-avond (VVD-D'66) in Bodegraven.

Hoe innig de samenwerking ook is, vooropgesteld moet worden dat de afdelingen als zodanig volstrekt autonoom blijven. Zij blijven hun eigen besturen met hun eigen verantwoordelijkheden behouden. Elke afdeling is in het regionale bestuur met twee afgevaardigden, van wie er één door het bestuur en én door de algemene ledenvergadering van

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT

TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

SPREEKBEURTEN

periode 15 september tot en met 16 oktober

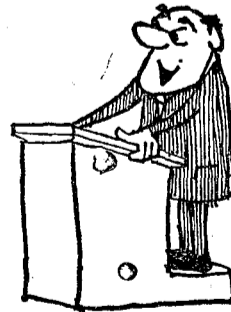
15 september Gouda (JOVD), 20 uur: Hotel Ter Gouw
21 september Lisse
22 september Zuidlaren (JOVD)
22 september Apeldoorn (JOVD), Conferentie Centrum Orpheus
23 september Utrecht (JOVD), 13 uur: Jaarbeursrestaurant
25 september Oosterhout (oprichtingsverg.), Rest. Flora, 20.30 u.: Ond.: De nieuwe begroting
25 september 's-Hertogenbosch
27 september Purmerend (Lib. Soc.)
28 september Velsen (Studieclub), Ond.: De Miljoenennota
2 oktober Apeldoorn
9 oktober Maarn/Maarsbergen
13 oktober Leeuwarden, 20 uur: Europa Hotel
13 oktober Wollega, St. C., Heerenveen

Mr. F. Korthals Altes
Drs. Th. H. Joekes
R. Zegering Hadders
H. Wiegel en mr. H. E. Koning debat met PvdA

H. J. L. Vonhoff

Drs. Th. H. Joekes
H. J. L. Vonhoff
H. Wiegel

Drs. L. van Leeuwen
Mr. dr. C. Berkhouwer
H. Wiegel
Mr. H. E. Koning
Mr. J. F. G. Schlingemann

elke afdeling wordt gekozen, vertegenwoordigd. Naast deze afgevaardigden is een dagelijks bestuur van voorzitter, secretaris en penningmeester gekozen, dat de dagelijkse leiding heeft van de regio en welks functionarissen als regionale functionarissen zijn te beschouwen. Bij het verkiezen van deze personen is zoveel mogelijk regionale spreiding in acht genomen. Zo is de voorzitter een Woordenaar, de secretaris woonachtig in Alphen a. d. Rijn en de penningmeester een inwoner van Nieuwkoop.

Het regionale bestuur hoopt op 26 september een debat-avond te Alphen te organiseren, waarop de loonpolitiek en werkgelegenheid door een vertegenwoordiger van de werkgeversorganisaties (mr. G. C. van Dijk) en een vertegenwoordiger van het NVV (drs. H. ten Helde), naar aanleiding van de Troonrede zullen worden belicht (aanvang: 20.00 uur, hotel Centraal.)

In november hoopt het bestuur een bijeenkomst in Nieuwkoop te beleggen.

De regionale functionarissen zijn: voorzitter drs. J. A. W. Brak, Singel 104, Woerden, tel.: 03480 - 2535; secretaris H. J. P. de Baat Doelman, Goudenregenplantsoen 31, Alphen a. d. Rijn, tel.: 01720 - 2980 en penningmeester: J. C. van Kooten, Marijkelaan 4, Nieuwkoop, tel.: 01725 - 753.

• Rijswijk

In de eerste bestuursvergadering van het seizoen 1967-1968 van de VVD afdeling Rijswijk is o.a. besloten een eigen afdelingsorgaan uit te geven, dat gratis onder de leden verspreid zal worden.

De inhoud zal o.m. een stelselmatige voorlichting geven over het werk van de Rijswijkse gemeenteraad in het algemeen en over dat van de Rijswijkse VVD-fractie in het bijzonder. De heer R. J. Verheul, voert de hoofdredactie.

Op de op 10 oktober te houden ledenvergadering zal de afd.-voorzitter, de heer drs. A. A. C. Reedijk, aftreden; zijn werkzaamheden zijn dermate toegenomen dat hij het niet mogelijk acht de voorzittersfunctie verantwoord te blijven vervullen. Aan de beurt voor periodiek aftreden zijn de bestuursleden mev. B. W. Neurdenburg en de heer C. Niermeier.

• Uithuizen

De VVD-afdeling Uithuizen organiseert op 21 september in hotel Sijbesma te Uithuizen een propagandavond. De heer W. J. Vuursteun uit Paterswolde zal spreken over „De toekomst van het Eemsmoedgebied”. Aanvang 20.00 uur.

• Alkmaar

De voorzitter van de kamercentrale Den Helder van de VVD, de heer H. W. Holsmuller, is ter gelegenheid van zijn veertig jarig jubileum bij de Kamer van Koophandel te Alkmaar benoemd tot officier in de orde van Oranje Nassau. De heer Holsmuller, die reeds dertien jaar secretaris van de K. v. K. is, is onder meer secretaris van de middenstandsborgstelling voor Hollands Noorderkwartier, lid van de PTT-kamer voor Noordholland en lid van de raad van toezicht van Noordholland-Noord van de Nederlandse bond van makelaars in onroerende goederen. Voorts is hij lid van de industrie commissie Hollands Noorderkwartier. Hij is bovendien vele jaren wethouder van Alkmaar geweest.

• De Bilt-Bilthoven

De afdeling De Bilt-Bilthoven houdt op 18 september in „Heidepark” aan de Jan Steenlaan te Bilthoven een openbare vergadering. Mr. E. Bloembergen, directielid van de NV Verenigde Bedrijven Bredero zal spreken over de actualiteit van de medezeggenschap in maatschappij en onderneming. Aanvang 20.00 uur.

• Amsterdam

De afdeling Amsterdam is het politieke jaar 1967/'68 begonnen met een aantal activiteiten op korte en lange termijn. Opnieuw zullen o.a. districts-gewijs openbare hearings worden gehouden, waarop de burgerij wordt uitgenodigd haar mening te geven over verkeersvraagstukken en suggesties te doen aan de VVD-raadsfractie.

BRANDBEVEILIGING

Officieel goedgekeurd
Talrijke attesten

SIMPLUS N.V. DORDRECHT
Visstraat 6 - 8 - Tel. 43355* (01850)

Congres van vereniging van staten- en raadsleden van de VVD

De vereniging van staten- en raadsleden van de VVD houdt op vrijdag 6 en zaterdag 7 oktober een congres in „De Blijde Werelt” te Lunteren.

De kosten bedragen f 25 per persoon voor de gehele conferentie. Indien men niet de gehele conferentie wenst bij te wonen, gelden de volgende afzonderlijke prijzen:

- f 8,75 voor de gemeenschappelijke avondmaaltijd op vrijdag;
- f 12,50 voor logies en ontbijt;
- f 6,25 voor de gemeenschappelijke koffiemaaltijd op zaterdag.

Men dient het verschuldigde bedrag over te schrijven op postrekening 68500 ten name van Mees en Hope te Den Haag, onder vermelding: „Studieconferentie vereniging van staten- en raadsleden van de VVD”.

Het congres-centrum „De Blijde Werelt”, Westhofflaan 2 te Lunteren, telefoon 08388-2840, ligt midden in de bossen van de Utrechtse heuvelrug. De grote internationale routes E 36 en E 8 lopen op enkele kilometers afstand van Lunteren. Duidelijke borden wijzen in het dorp de weg naar „De Blijde Werelt”. Per trein reist men via Ede-Wageningen of Amersfoort, van waaruit elk uur een trein richting Lunteren vertrekt.

AGENDA

De agenda van het congres luidt voor vrijdag 6 oktober:

- 15.30: jaarvergadering
  1. Opening door de voorzitter.
  2. Notulen van de jaarvergadering van 18 februari 1966
  3. Ingekomen stukken.
  4. Jaarverslag van de secretaresse.
  5. Jaarverslag van de penningmeesteresse.
  6. Verslag van de kascommissie over de periode van 1 januari 1966 tot en met 31 augustus 1967.
  7. Benoeming van de kascommissie voor het verenigingsjaar 1 september 1967 tot en met 31 augustus 1968.
  8. Verkiezing van bestuursleden.
- Aan de beurt van periodieke aftreding zijn: de voorzitter, de heer D. W. Dettmeijer te 's-Gravenhage; ir. B. C. van Balen Walter te Leeuwarden; mevrouw E. H. Rink-van der Linden te Utrecht en mevrouw H. A. A. L. de Vries-van der Hardt Aberson te Hengelo (O.).
- De heer Dettmeijer en mevrouw Rink hebben zich bereid verklaard een herbenoeming te aanvaarden; de heer Van Balen Walter en mevrouw De Vries stellen zich niet herkiesbaar.

Het bestuur stelt voor in de hierdoor ontstane vacatures te benoemen: mr. B. P. van der Veen, voorzitter van de VVD-fractie in de gemeenteraad van Leeuwarden en in de provinciale staten van Friesland, en de heer F. A. Pen, wethouder van Enschede, die zich bereid hebben verklaard een eventuele benoeming tot bestuurslid der vereniging te aanvaarden.

Tegenkandidaten kunnen ter vergadering worden gesteld

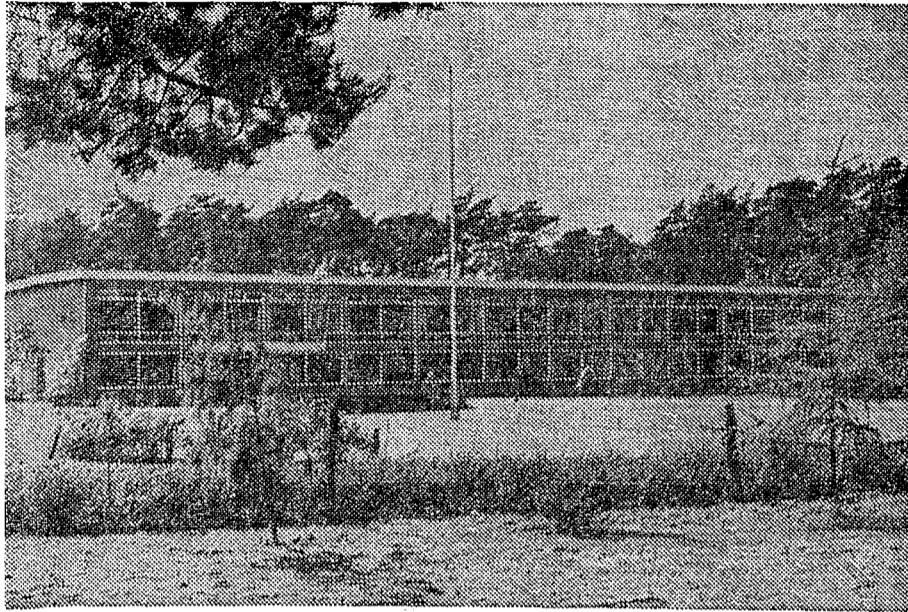
9. Voorstel van het bestuur om in de plaats van mejuffrouw mr. M. M. F. van Everdingen tot secretaresse/penningmeesteresse van de vereniging te benoemen: mejuffrouw drs. I. Günther, adjunct-secretaresse der partij.
10. Rondvraag.
11. Sluiting.

18.00 uur: Gemeenschappelijke avondmaaltijd.

19.15 uur: Studieconferentie
Opening door de voorzitter, de heer D. W. Dettmeijer.

- Vervolgens splitsing van het congres in de volgende discussiegroepen:
- I. Algemene politiek in provincie en gemeente.
  - II. Financiën en economische ontwikkeling.
  - III. Recreatie en sport in provincie en gemeente.
  - VI Openbare werken en vervoer.

Gespreksleiders zullen zijn:
Groep I — mr. W. J. Geertsema, Wasenaar.
Groep II — mr. A. P. J. van Bruggen, Delfzijl.
Groep III — jhr. mr. A. Feith, Voorburg.

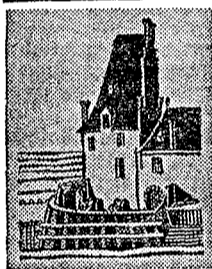

Het congrescentrum „De Blijde Werelt” te Lunteren

Groep IV — dr. A. J. Vis, Bussum.

De agenda voor zaterdag 7 oktober luidt:

12.30 uur: Gemeenschappelijke koffiemaaltijd.	12.30 uur: Gemeenschappelijke koffiemaaltijd.
13.30 uur: Rapportering door de vier discussiegroepen in plenaire vergadering.	13.30 uur: Rapportering door de vier discussiegroepen in plenaire vergadering.
15.30 uur: Sluiting.	15.30 uur: Sluiting.

EEN OMWEG WAARD
RESTAURANT-AUBERGE
„DE CAMPVEERSE TOEREN”

VEERE (01181-291)

Oudste Herberg van Nederland: „... om Luyden van Qualiteit en andere passanten te Logeeren en tracteeren”.

20 KAMERS — INTERESSANTE SPIJS- EN WIJNKAART

L. E. Hofkes & Co. N.V.

Ververij

WIERDEN (O)

AANMELDING VOOR HET CONGRES

Ondergetekende: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

geeft zich hierbij op als deelne(e)mer(ster) aan de studieconferentie van de vereniging van staten- en raadsleden van de VVD op 6 en 7 oktober 1967 in het congrescentrum „De Blijde Werelt” te Lunteren:

- Avondmaaltijd op 6 oktober.
- Logies van 6 op 7 oktober.
- Koffiemaaltijd op 7 oktober.

(doorhalen wat niet wordt verlangd)

en wenst ingedeeld te worden in discussiegroep .....

Mocht voor deze groep in verhouding tot de andere groepen een onevenredig grote belangstelling bestaan, dan gaat ondergetekende ermee akkoord te worden ingedeeld in discussiegroep .....

Handtekening: .....

*) S.v.p. invullen: I, II, III of IV.

N.B. Het is de bedoeling de deelnemers aan het congres zoveel mogelijk vrij te laten in hun voorkeur tot deelneming aan de discussiegroepen. Teneinde echter geen al te ongelijke verdeling van de congresgangers over de vier groepen te krijgen, wil het secretariaat der vereniging aan de hand van de opgaven der deelnemers trachten een indeling te maken die bij de aanvang der conferentie tezamen met de deelnemerslijst aan de congresgangers zal worden uitgereikt.

MENSEN IN VERANDERING

J. van Baal: „Mensen in verandering”. Voor het Kon. Inst. v. d. Tropen uitgegeven door de N.V. De Arbeiderspers, Amsterdam 1967.

Dit 180 pagina's tellende werkje is een samenvatting en afronding van talrijke voordrachten, meest gehouden binnen het programma van cursussen in het Kon. Instituut voor de Tropen en voor verwante instellingen. Het wil niet zijn een handboek maar een inleiding die de geïnteresseerde leek een oriëntatie biedt op de problemen, waarmee de werker in ontwikkelingslanden te maken krijgt, een inleiding van de eigen overtuiging en ervaring van de auteur uit.

De ondertitel „Ontstaan en groei van een nieuwe cultuur in ontwikkelingslanden” maakt duidelijk wat de schr als

Van onze leestafel

belangrijkste element in het huidige ontwikkelingsvraagstuk ziet. Deze twee, ontstaan en groei van een nieuwe cultuur, zijn geen „maatschappelijke verschijnselen” en dus niet vatbaar voor beschouwing en verklaring uit economische, sociale of cultuurhistorische gezichtshoek alleen. Om het met de eigen woorden van de auteur te zeggen: Cultuur valt niet te beschouwen als een soort ding, iets dat men bij wijze van spreken in de hand kan nemen.

Van Baal verwerpt zelfs de aanduiding van cultuur als „superorganisme”, die niet voldoende accentueert hetgeen z.i. het wezenskenmerk van alle cultuur is, nl. dat zij bestaat uit het geheel van menselijke levensuitingen en dus alleen in en door de mens. Gezien de vele, telkens ontoereikend gebleken definities, in de loop der jaren van „cultuur” gegeven, lijkt ons de zijne voorshands nogal geslaagd.

Om dit essentiële bij alle culturele hemoenienis de lezer zo klaar voor ogen te stellen als in het belang van het ontwikkelingswerk noodzakelijk is, moet de schrijver zijn betoog wel baseren op vrij diepgaande — zij het verdienstelijk beknopt gehouden — fundamentele overwegingen, voornamelijk te vinden in de eerste drie artikelen uit deze bundel, waarna hij successievelijk de meer praktische vraagstukken behandelt, die bij bezinning op het ontwikkelingswerk aan de orde moeten komen.

De rijke ervaring, door dr. Van Baal in zijn ambtelijke carrière (o.m. als gouverneur van het voormalige Nieuw-Guinea) opgedaan zowel als zijn wetenschappelijke eruditie maken hem tot een gezaghebbende gids op het onderhavige gebied. Niet enkel zij die bij de praktijk van het ontwikkelingswerk betrokken worden, zullen met de lezing van dit werk hun voordeel kunnen doen. Hulp aan achtergebleven gebieden is dermate tot een politieke slogan geworden, dat men Van Baals geschrift graag ook in de kringen der politici vele lezers toewenst. Het bevat voorts, juist omdat het de nadruk legt op de mens als essentieel bij alle politieke activiteit, veel dat ook voor onze beoordeling van de maatschappelijke vraagstukken in onze eigen westerse samenleving van belang mag heten. Wij wijzen bijv. op de opmerkingen aangaande het onderwijs te onzent in het artikel „Ideologie en Levenshouding”.

Het boekje is vlot geschreven, boeiend ook door de rijke verscheidenheid van aan de ervaring ontleende anekdotes waarmede het betoog in zijn evenwichtige voortgang wordt geschaagd. Ook door zijn „Verwijzingen” is het voor wie zich in de stof wil verdiepen de aanschaf meer dan waard. Wij beperken ons tot een enkel citaat (pag. 131-2) om te doen uitkomen hoezeer de schr. ook in economisch de mens essentieel ziet in het ontwikkelingsproces: „Er is per saldo maar één maatstaf voor het loon; dat is de produktiviteit van de gepresteerde arbeid. In een land, dat zijn industrialisatie eigenlijk nog beginnen moet, is die laag en daarmee is het loon laag. Dat wil zeggen, dat het dicht bij zijn absolute minimum ligt, het aller-noodzakelijkste levensonderhoud. Dit is hard, maar het is de waarheid en ze is voor de arbeiders in de tropen dubbel hard, omdat het klimaat het werken zwaarder maakt. Wie dit inzicht beseft tegelijk hoe wreed de wijsheid is dergenen, die bij de arbeider behoeften wekken willen. Die behoeften zijn er echt wel; ze zijn er zo zeer, dat ze hem voor arbeid ongeschikt kunnen maken, omdat hij van die arbeid een hogere beloning verwacht dan haar produktiviteit. Wanneer men de arbeider waarlijk tot arbeid bewegen wil, dan moet men die arbeider bewegen anders te worden dan hij is.”

de R.

Seegers veertig jaar raadslid

DE Amsterdamse gemeenteraad heeft zich vorige week ingespannen om het veertigjarige raadslidmaatschap van de heer L. Seegers op uitbundige wijze te vieren. Vrijwel alle kranten hebben aan deze gebeurtenis ruime aandacht gewijd; het dagelijks bestuur heeft hem de gouden medaille van de stad Amsterdam aangeboden; zijn portret zal worden geschilderd in opdracht van het stadsbestuur; een jubileumcomité heeft genoeg geld bijeengebracht om hem in staat te stellen met zijn echtgenote zijn dochter in Californië te bezoeken; tallozen hebben hem op een receptie in het stadhuis gelukgewenst met zijn jubileum als gemeenteraadslid.

Het zal niet vaak voorkomen in de Nederlandse politieke geschiedenis dat een communistisch volksvertegenwoordiger op een dergelijke wijze door vriend en vijand wordt geëerd. Dat er overigens reden tot waardering was, zal wellicht uit de krantebeschrijvingen voldoende duidelijk zijn geworden, zijn werk als raadslid, zijn zeer grondige

kennis van de stadsproblemen, zijn periode als wethouder, als lid van de Provinciale Staten van Noord-Holland en als lid van de Eerste Kamer, alsmede zijn persoonlijke ervaringen en beproevingen in de oorlogsperiode zijn in het openbaar beschreven.

In die waardering delen wij. In het afgelopen jaar, toen mr. J. de Wilde de liberale fractie in de Amsterdamse gemeenteraad leidde, heeft men telkens weer kunnen zien dat juist de heer De Wilde, die toch in politieke zienswijze weinig punten van overeenkomst zal hebben met de heer Seegers, met grote aandacht luisterde naar deze nestor van de raad, en aan zijn opmerkingen kennelijk gewicht hechtte. Dat kwam wellicht omdat beiden Amsterdam dienden, hetgeen de heer De Wilde bij zijn eerste rede in de raad in 1966 als fundament van het raadswerk stelde: „Wij zitten hier niet om links of rechts te zijn, maar om Amsterdam te dienen.” Dat is de basis van de waardering die allerwege voor de heer Seegers is gebleken. Het is van belang dit even op te mer-

ken. De huldiging van de heer Seegers was de huldiging van een persoon, niet van een politicus. Men moet er bepaald geen politieke betekenis aan hechten. Weliswaar heeft de heer Seegers zelf in zijn antwoord op de toespraak van de burgemeester bij zijn huldiging in emotionele woorden zijn partij dank gebracht voor het vertrouwen dat de CPN steeds in hem heeft gehad, maar hijzelf zal toch wel heel goed hebben begrepen dat de mens Leendert Seegers middelpunt van de warme belangstelling was.

Dat was overigens niet omdat de heer Seegers zo'n beminnelijk mens is. Hij is zichzelf trouw gebleven en dat wil zeggen dat hij op een nogal hoekige wijze ongezoeten blijk kon geven van zijn zienswijze op zaken die naar zijn oordeel niet dienstig waren voor de stad. Want daarin ligt de kern van zijn waarde: zijn volstrekte integriteit op het gebied van bestuurlijke zaken.

Wij hebben er geen behoefte aan om vleierige opmerkingen te maken om daarmee te tonen hoe breed en tolerant

wij wel denken. De heer Seegers zelf heeft daar trouwens evenmin behoefte aan. Hij heeft zich in de loop der jaren een verbluffende grote kennis van de stedelijke problemen verworven en hij heeft met die kennis zeer veel bijgedragen tot de discussies in de raad en het stedelijke beleid. Maar hij heeft de zaken gezien van een bepaald politiek standpunt uit en van dat standpunt uit heeft hij — in eerlijke overtuiging — gehandeld en gesproken. Het is enkele malen voorgekomen dat hij voor de taak werd gesteld om politieke gedragingen van zijn Nederlandse of buitenlandse geestverwanten te verdedigen; dat waren niet zijn grootste momenten. Zijn grote kracht was de bewaking van de bestuurlijke procedure, en het is een misschien ietwat ironisch grapje van de geschiedenis dat juist de non-conformistische heer Seegers deze taak is toegevalen.

De heer Seegers, die binnenkort de raad zal verlaten, heeft Amsterdam geëerd met een waarde die ver boven zijn politieke overtuiging uitging.

Zevende wethouder

ROTTERDAM krijgt een zevende wethouder. De raad heeft hier toe in zijn jongste vergadering besloten, met alle van de stemmen van de drie Boeren en de pacifistisch-socialist Oosterwijk tegen. Dat viertal was er niet van overtuigd dat een uitbreiding van het college nu wel zo urgent is. Het wensde in elk geval niet de daarvoor door het college aangevoerde argumenten te aanvaarden.

Slechts vier tegenstemmers dus. Daaruit mag niet de conclusie worden getrokken dat de rest van de raad met de aanbevolen voorziening bijzonder was ingenomen. Het tegendeel is waar. Alle sprekers — de woordvoerder van de socialistische fractie, de heer Verschoor, tot op zekere hoogte uitgezonderd — lieten wel iets blijken van een gereserveerde, kritische stemming en van een zekere beduchtheid. Maar daarover dadelijk meer.

Op dit ogenblik eerst iets over de achtergrond van deze aanleggenheid. Wethouder Langerak, die door een opstandig hart ongeveer een jaar lang op non-actief is geweest, heeft laten weten dat zijn dokter hem genezen heeft verklaard en dat hij zijn functie wenst te hervatten. Voorlopig echter zou hij het kalm-aan willen doen, reden waar-

om hij heeft verzocht de eerste tijd alleen te worden belast met de zorg voor de sport en recreatie.

Dit betekende, dat bij inwilliging van zijn verzoek een voorziening moest worden getroffen met het oog op de andere helft van zijn portefeuille, de helft die betrekking heeft op het onderwijs en de volkswontwikkeling. Het college kon twee kanten uit. Het kon de werkzaamheden in de sector van het onderwijs en de volkswontwikkeling over de andere wethouders uitsmeren. Maar daartegen bestonden blijkens het gedrukte stuk onoverkomelijke bezwaren en wel omdat die andere wethouders toch al zo zwaar belast zouden zijn.

De andere mogelijkheid was: uitbreiding van het college met een zevende wethouder, aan wie dan de zorg voor het onderwijs en de volkswontwikkeling zou kunnen worden toevertrouwd. Op voorstel van het college heeft de raad zich dus in overgrote meerderheid daarmee kunnen verenigen. Waarbij kan worden aangetekend dat als zevende wethouder wordt gedoodverfd de socialist Van der Ploeg, de man die de heer Langerak maandenlang heel bekwaam heeft vervangen.

Helemaal van harte zijn de vroeden

echter niet met het college mee gegaan. De raad zat met het stellig niet eenvoudige probleem prioriteit te moeten bepalen tussen menselijke overwegingen enerzijds en zakelijke en politieke overwegingen anderzijds. Het is niet moeilijk te gissen dat de menselijke overwegingen de heer Langerak golden. Een spijkerharde raad, het is met zoveel woorden in de vergadering opgemerkt, had deze althans voorlopig op halve kracht werkende wethouder op wachtgeld moeten stellen. Daar heeft de raad zich gelukkig niet toe willen lenen.

Met dat al zijn op die manier de zakelijke en politieke overwegingen heel duidelijk op de tweede plaats gekomen. Wat niet wegneemt dat ze door deze en gene toch wel breed zijn uitgemeten. Dat kon ook helemaal geen kwaad. Want ten slotte was het een zaak met haken en ogen. En zo is dan van verscheidene kanten de aandacht gevraagd voor o.a. de taakverdeling in het college, de verstoring van het politieke evenwicht als — overeenkomstig de plannen — een vierde socialist zijn intrede in het college doet, de mogelijkheid dat in een college van acht personen de stemmen staken en een snelle besluitvorming wordt belemmerd.

De socialisten waren degenen die

voor de uitbreiding van het college nog de meeste sympathie koesterden. Begrijpelijk. Zij zijn het die bij deze oplossing het meeste garen spinnen. Toch moeten er binnen deze fractie niet onaanzienlijke spanningen hebben bestaan. In de raadsvergadering zijn die spanningen begrijpelijkerwijs zorgvuldig met de mantel der liefde bedekt gehouden.

Dank zij een amendement van de c.h.-fractieleider Krop is de tijdelijkheid van de uitbreiding uitdrukkelijk vastgelegd. En wel tot uiterlijk de raadsverkiezingen van 1970. Bovendien is vast komen te staan dat voordien de taakverdeling van het college met de meeste ernst opnieuw zal worden bekeken. Het is duidelijk dat een en ander het de raad gemakkelijker heeft gemaakt de door het college voorgestelde koers te zeilen.

Men kon het nu geheel eens zijn met de opvatting van de liberale fractievoorzitter mr. Staab. Die opvatting kwam in het kort hierop neer dat de gekozen oplossing niet zo zeer van principiële als wel van praktische aard is en dat het mogelijk moet zijn bij een efficiënte verdeling van de werkzaamheden de stad met een college van zes hoofden te besturen.

Kunst in discussie

DE Haagse gemeenteraad heeft in de afgelopen week een uitvoerige discussie gevoerd over het kunstbeleid. Uitgangspunt was een nota van wethouder drs. Wilzen, die vooral twee aspecten onder de aandacht heeft gebracht: het aankoopbeleid voor de gemeentelijke kunstverzamelingen en de mate van steun, welke in het bijzonder aan Haagse kunstenaars moet worden verleend.

Hetgeen over het aankoopbeleid is gezegd, was verreweg het belangrijkste. De vraag deed zich daarbij voor of het misschien niet gewenst zou zijn de verscheidenheid van de gemeentelijke collectie wat te beperken. Er zijn zes onderdelen te onderscheiden: de afdeling moderne kunst, met o.m. het prentenkabinet; de afdeling oude kunstnijverheid, de afdeling oude muziekinstrumenten en de muziekhistorische bibliotheek, de afdeling Haagse historie, het Nederlandse kostuummuseum en het museum Bredius.

Om met de laatste twee „afdelingen” te beginnen, het was een ieder duidelijk, dat daaraan niet kan worden getornd. Het museum Bredius vormt een afgerond geheel, een klein maar fijn museum, dat naar onze mening best wat meer belangstelling zou mogen verdienen. Het kostuummuseum is voor ons land uniek en het is zeker niet meer uit de rij van Haagse musea weg te denken. Het aantrekkelijke van het kostuummuseum is bovendien, dat particulieren het goed gezind zijn, hetgeen blijkt uit herhaalde schenkingen. De vraag is intussen gesteld of het wel juist is de collectie kostuums aan te vullen met „moderne” mode. Wij zijn het eens met hen, die deze vraag bevestigend beantwoorden. Want, wat op het ogenblik „modern” is — over mooi of lelijk valt natuurlijk niet te twisten — is over vijftig jaar antiek en voor de generatie, die dan leeft, interessant, ook uit studioogpunt.

De afdeling Haagse historie vormt in zekere zin ook een afgerond geheel, al zal zich waarschijnlijk nog wel eens de kans voordoen een stuk door aankoop — of schenking — er aan toe te voegen.

De collectie oude muziekinstrumenten is in zekere zin even uniek als die van het kostuummuseum. Men kan haar naar omvang en waarde slechts vergelijken met die van het Brits museum. Het zou stellig te betreuren zijn, indien deze collectie niet nog verder uitgebreid zou kunnen worden, vooral omdat er van volledigheid waarschijnlijk nooit sprake zal kunnen zijn. Van betekenis is deze collectie vooral ook voor studiedoel-einden.

De verzameling oude nijverheidskunst blijkt nog lacunes te vertonen, maar dat doet aan haar grote betekenis niet af. Het blijkt mogelijk zo nu en dan bepaalde desiderata te vervullen. Het wil ons voorkomen, dat dit dan ook moet gebeuren. Aan de museumdirectie zal het niet liggen.

Zo blijft eigenlijk alleen de afdeling moderne kunst als discutabel over. Tenminste in het licht van het aankoopbeleid. In deze afdeling kan natuurlijk praktisch nooit naar volledigheid worden gestreefd. De museumdirectie heeft intussen wel duidelijke wensen. Zo bestaat er behoefte aan werken van Pyke Koch en aanvullingen op hetgeen reeds aanwezig is van Sluyters, Van Dongen, Kruidier en Mondriaan (van de laatste vooral een werk uit zijn laatste tijd.) Aanvulling behoeven ook de werken van Corneille en Constant Nieuwenhuis. Omvangrijker nog zijn de wensen

ten aanzien van werken van moderne buitenlandse kunstenaars. De nota somt daaromtrent een bijna indrukwekkende lijst op. Met de f 300.000, die in 1967 voor aankopen beschikbaar is — in 1961 nog slechts f 130.000 — komt men natuurlijk niet ver. Een Van Dongen kost tegenwoordig zo'n slordige twee ton; een Mondriaan uit zijn Amerikaanse periode meer dan het totale budget voor 1967! Dit maakt duidelijk hoe moeilijk het aankoopbeleid is. In feite is het zo, dat maar zelden een werkelijk kostbaar stuk kan worden aangekocht, omdat daarmee dan vrijwel het gehele budget is uitgeput. Vandaar, dat schenkingen van zo groot belang zijn. Gelukkig, dat het museum die nogal eens ontvangt.

Er zal nu voor 1968 een ton meer voor aankopen worden uitgetrokken. De gemeenteraad betuigde daarmee in het algemeen zijn instemming; alleen de Boerenpartij vormde een uitzondering, omdat die, gelijk in het jongste verleden, de fout maakt, in een beoordeling van de kunst te treden.

Helemaal verwonderlijk is dat niet, want de oudere generatie vraagt zich inderdaad wel eens af of bepaalde moderne kunst wel aanspraak op de kwalificatie kunst mag maken. Eenvoudig om de reden, dat men deze moderne kunstuitingen lang niet altijd begrijpt. Maar daar gaat het bij het bijeenbrengen van een verzameling natuurlijk niet om. Hoeveel „oudere” kunstenaars zijn in hun tijd ook niet begrepen en gewaardeerd. Vaak komen begrip en waardering pas na vele jaren. Maar dan vergt de aankoop meestal een veel aanzien-

lijker bedrag. Het getuigt dus o.i. van een goed beleid, wanneer van moderne kunstenaars werken worden aangekocht, waarvan de deskundigen aannemen, dat zij nu en in de toekomst als belangrijk moeten worden aange-merkt.

Een museum heeft in deze uiteraard een opvoedende taak. Een museum is intussen nog altijd bij de massa niet populair, in de zin, dat zeer velen daarvoor nog een zekere drempelvrees koesteren. Voor de jeugd geldt dit gelukkig in steeds mindere mate, mede dank zij het jeugdpasspoort.

De gemeentelijke dienst voor schone kunsten, waarvan het museum zo'n belangrijk onderdeel vormt, doet de laatste jaren echter veel om kunst nader tot het volk te brengen. Dat gebeurt vooral door het plaatsen van moderne beeldhouwwerken in het stadsbeeld. Te zeggen, dat deze moderne beeldhouwwerken of constructies steeds tot de massa spreken, lijkt wat te positief. Er wordt nogal vaak kritiek op geuit, veelal omdat men deze kunst niet begrijpt, of ze ronduit lelijk vindt. Nu valt er over smaak niet te twisten, maar een feit is, dat het in het bijzonder de fractie van de BP is, die in het jongste verleden op deze beelden felle kritiek heeft geleverd. In dit licht moet men de terughoudendheid zien van deze fractie bij het jongste debat over het aankoopbeleid. Uit hetgeen we hiervoor schreven zal het de lezer duidelijk zijn, dat deze vorm van kritiek blijk geeft van bekrompenheid en gebrek aan visie. Die kritiek komt eveneens tot uiting bij de aankopen van werken van levende Haagse kunstenaars, waarvoor in 1968 ook een hoger bedrag zal worden uitgetrokken. Dit komt ons als een wijs beleid voor. Jonge kunstenaars hebben in onze tijd een stimulans nodig. De (gemeentelijke) overheid kan hier een nuttige taak verrichten.

Bokma het allerbeste!
Oude genever * Bessenrood * Citroen jenever

OP NIEUW zal Engeland zich bij het verlaten van een van zijn koloniën tot de jarenlang bestreden groeperingen moeten wenden in een poging chaos en anarchie te voorkomen. Maar het is de vraag of er een Nehroc, Nkroemah of Kenyatta gevonden kan worden om Aden en de Zuidarabische protectoraten, wanneer de Engelsen in 1968 vertrokken zijn, een min of meer stabiele, zij het niet ideale, regering te bezorgen. De tegenstellingen in deze gebieden zijn zó groot en de conflictstof, die de gewrongen constructie van de Zuidarabische Federatie heeft opgeworpen, is zó omvangrijk, dat het op zijn minst twijfelachtig is of het voortbestaan van het land in zijn huidige omvang en samenstelling mogelijk zal blijken.

In het begin van de jaren vijftig kwam bij de Britten het denkbeeld op de achttien en vijf staten van respectievelijk het westelijke en het oostelijke protectoraat, te verenigen in federatief verband, in de eerste plaats om het hoofd te kunnen bieden aan de dreiging vanuit Jemen, welks heersers altijd aanspraak hebben gemaakt op delen van Zuid-Arabië. Daar kwam dan nog de bedreiging van het Arabische nationalisme bij, gepersonificeerd in de Egyptische president Nasser.

Ook onder de heersers van de kleine en grotere vorstendommen waren er die er de voorkeur aan zouden geven zich bij Jemen aan te sluiten. In 1958 werd de sultan van een van de belangrijkste en aan Jemen grenzende vorstendommen, Lahej, Sir Ali Abdoel Karim door de Britse regering verbannen, omdat hij de wens te kennen had gegeven zich evenals Jemen bij de VAR aan te sluiten. Mohammed al-Jifri, voorzitter van de wetgevende vergadering van deze staat, vluchtte met een deel van het leger naar Jemen.

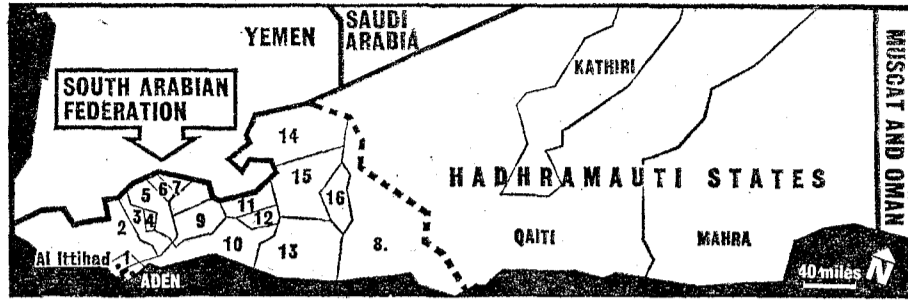
Na dit alles begon Engeland met nog meer klem bij de sultans, emirs, sjeiks en sjerifs aan te dringen op de vorming van een federatie. Onderlinge rivaliteiten en rijkelijk vloeiende subsidies uit Jemen verhinderden echter dat zich in februari 1959 meer dan zes staten aansloten, daartoe verlokend door de belofte van Britse economische en militaire steun en het vooruitzicht van uiteindelijke onafhankelijkheid.

ADEN

De eis van onafhankelijkheid klonk ook op in de kroonkolonie Aden. Deze stad heeft zich sedert zij in 1839 door de Britse Oostindische Compagnie veroverd werd — het telde toen 500 inwoners — ontwikkeld tot een van de belangrijkste steden van het Arabische schiereiland. Maar juist deze ontwikkeling — als handelscentrum en vrijhaven, als bunkerhaven voor schepen uit de oost, als industrieplaats met belangrijke olie- raffinaderijen — maakte dat de 280.000 mensen die de stad nu bevolken zich meer bewust zijn geworden van de verouderde paternalistische structuur van bestuur en onderneming. De transistor-radio's, die in grote hoeveelheden uit Japan vrij werden ingevoerd, deden de rest. De „Voice of Arabia” uit Jemen en Cairo liet niet af de heterogene bevolking van de stad er op te wijzen wat vrijheid, onafhankelijkheid, democratie en socialisme voor haar zou kunnen betekenen. Of deze begrippen in de landen van de propagandisten zelf hun toepassing vonden doet minder ter zake. Hoofdzak is dat de stem van Arabië gehoor vond.

In 1956 leidde arbeidsonvrede tot grote stakingen en versterking van de vakbeweging tot een van de belangrijkste en zeker actiefste in de Arabische wereld. Leider werd Abdoellah al-Asnag, een socialist van het Britse stempel die in de jaren dertig het socialisme had leren kennen, toen een vertegenwoordiger van de Labourpartij de vakbond in Aden kwam organiseren. Uit het Aden Trade Union Congress (ATUC) kwam de Hizb asj-Sjaab, de Socialistische Volkspartij, voort. Daarvoor bestonden reeds de Aden Association, een gematigde groepering die zelfbestuur binnen het Britse Gemenebest voorstond en aandrang op het benoemen van Arabieren in hogere bestuursfuncties, en het United National Front dat met Engeland wilde breken en terwille van zijn grote Jemenitische aanhang in Aden een samengaan met Jemen bepleitte, hoewel het Front het toenmalige bewind van de imams verfoede. De Zuidara-

Aden en de federatie

BEHALVE uit Aden bestaat de Zuidarabische Federatie uit de volgende sultanaten (s), emiraten (e) en sjeikdoms (sj): 1. Agrabi (sj); 2. Lahej of Abdadi (s); 3. Haesjabi (s); 4. Alawi (sj); 5. Dhala of Amiri (e); 6. Moeflahi (sj); 7. Sjaibi (sj); 8. Wahidi (sj); 9. Beneden-Jafa'i (s); 10. Fadhli (s); 11. Aoedhali (s); 12. Dathina (nomadische stamhoofden); 13. Beneden-Aoelaki (s); 14. Beihan (e); 15. Boven-Aoelaki (s) 16. Boven-Aoekali (sj). Al Ittihad (de Eenheid) is de in 1959 gestichte hoofdstad van de federatie.

bische Liga stond een onafhankelijk Zuid-Arabië los van Londen of Cairo voor. Deze groepering werd en wordt gesteund door Saoedi-Arabië, dat zich echter na een aanvankelijk verbond met Nasser en het Jemen van de imam meer ging richten op het oostelijke protectoraat, Hadramaut, Oman en Muskate en daar in bloedige gevechten raakte met de door de Britten gesteunde gezagsdragers.

Het streven van de Britten was er op gericht Aden in de federatie van de sjeikdommen en sultanaten in te passen, hoewel kenners van het Arabische schiereiland, zoals Harold Ingram, dit een geweldige vergissing noemden. De samenstelling van de wetgevende vergadering van Aden maakte het Britse plan uitvoerbaar. Dank zij het censuskiesrecht, waarbij alleen de „Adenis”, de uit Aden afkomstige Arabieren, mochten stemmen, mits zij over een minimum aan bezit beschikten, en dank zij het feit dat de Socialistische Volkspartij en de Zuidarabische Liga de verkiezingen van 1959 om die reden boycotten, had de Aden Association een duidelijk overwicht. Slechts 20.000 van de 55.000 „Adenis” brachten in 1959 hun stem uit. De 100.000 Jemenitische arbeiders, 27.000 Arabieren uit de federatie, 25.000 Indiërs en 15.000 Somali kwamen er vrijwel in het geheel niet aan te pas, en zo werd Aden op de in juli 1962 in Londen gehouden constitutionele vergadering in de federatie opgenomen. Een aantal protectoraten waren daarin reeds al dan niet vrijwillig voorgegaan en er zouden er nog enkele volgen.

In Aden verzette men zich met hand

en tand tegen de overheersing van de stad door de traditionele heersers. De nationalistische organisatoren betogen en oefenden terreur tegen de Britten en vertegenwoordigers van het federale bewind uit. De omverwerping van het bewind van de imam van Jemen betekende een stimulans voor de nationalistische groeperingen die veel aanhangers hadden onder al dan niet verbannen Jemenieten. De Socialistische Volkspartij richtte zich in een boodschap tot de secretaris-generaal van de VN, Thant, met het verzoek een missie naar de kolonie te sturen. Abdoellah Asnag werd gearresteerd en tot een jaar gevangenisstraf veroordeeld wegens het verspreiden van „opruivende geschriften.”

VERENIGDE NATIES

In 1963 gingen de Verenigde Naties zich actief met de kwestie bezighouden. Een subcommissie van de VN-commissie voor dekolonisatie kreeg opdracht een bezoek aan Aden te brengen, maar werd door Engeland niet toegelaten. De commissie moest zich beperken tot een onderzoek in de omliggende landen. Ten slotte beval zij aan dat er algemene verkiezingen in Aden zouden worden gehouden, de politieke gevangenen zouden worden vrijgelaten, de bannelingen zouden mogen terugkeren en dat Engeland zijn bases zou ontruimen. De ontwikkeling ging echter verder zonder dat de Verenigde Naties er enige invloed op hadden. Na een bomaanslag op het vliegveld van Aden, waarbij een dode viel en de Britse Hoge Commissaris Traviskis en 38 anderen werden gewond, werd de noodtoestand in Aden afgekondigd. Honderden nationalistische werden gearresteerd.

In die tijd begint ook het Nationale Bevrijdingsfront (NLF) van zich te doen spreken. Zijn leider Qatan asj-Sjaabi begon gesteund door ontevreden stammen een guerrilla in het binnenland, waartegen de Britse luchtmacht moest worden ingezet. De Arabische Liga kondigde hulp aan voor „de bevrijding van bezet Zuid-Jemen.”

In juni 1964 werd een nieuwe constitutionele conferentie in Londen gehouden, waar het reeds twee jaar geldende aanbod van de Conservatieve Britse regering om in 1968 onafhankelijkheid te verlenen aan de Zuidarabische Federatie werd aanvaard. Alleen de voorzitter van de Federale Raad (parlement) sultan Achmed Abdoellah bin Fadhli, kon zich niet met de gang van zaken ter conferentie verenigen en vertrok naar Cairo. Zijn poging om zijn sultanaat uit de federatie terug te trekken moest hij met verbanning bekopen. Zijn broer Nasr volgde hem op.

De Britse minister van koloniën Sandys had voor de aanvang van de conferentie voorgesteld alle partijen bij het constitutionele overleg te betrekken, maar was daarbij op verzet van de leden van de federale regering en Hoge Commissaris Traviskis gestuit, die de opvatting huldigde dat de sultans door de in Arabië bestaande stammendemocratie zijn gekozen en dus de ware vertegenwoordigers van hun volk zijn. Tegenstanders van deze opvatting wijzen er op dat een sultan kennelijk naar willekeur door de Britten kan worden afgezet zonder dat dat onrust bij zijn volk

teweeg brengt. Hoe dan ook, de nationalistische kwamen er in 1964 weer niet aan te pas. Volgens sultan Achmed had de conferentie slechts ten doel „de nationalistische uit de weg te ruimen.”

President Nasser verklaarde zich niet tegen „werkelijke onafhankelijkheid”, mits die door de nationale bewegingen gesteund werd, te zullen verzetten en verleende tegelijkertijd militaire en andere steun aan de militantste nationalistische groepering, het Nationale Bevrijdingsfront (NLF). Asnag bleef voorlopig voorstander van een oplossing van de kwestie door overleg met Engeland, maar de door de nieuwe minister van koloniën Greenwood voorgestelde vorming van een eenheidsstaat ging hem niet ver genoeg.

De na de verkiezingen van oktober 1964 benoemde nieuwe premier van Aden, Baharoon, kreeg over het idee van de eenheidsstaat en de daartoe opnieuw bijeen te roepen constitutionele vergadering onenigheid met een aantal leden van zijn kabinet en trad af. De 49-jarige zakenman Abdoel Gaweew Mackawee volgde hem op. Ook de in oktober gekozen Khalifa, het enige lid van de Socialistische Volkspartij dat de verkiezingen niet had geboycot, kwam in het nieuwe bestuur van Aden. Mackawee verklaarde te zullen streven naar herziening van de grondwet van Aden, zodat deze aanvaardbaar zou zijn voor alle partijen. Hij pleitte voor werkelijke onafhankelijkheid en eenheid op basis van wezenlijke democratische instellingen, herstel van de algemene vrijheden en beëindiging van arrestaties en deportaties van nationalistische. Ook was hij een voorstander van stemrecht voor Jemenieten, waaronder de Socialistische Volkspartij zijn meeste aanhangers had. Dit programma, Mackawee's lankmoedig optreden tegen de terroristen en het terugtrekken van de 24 Adense leden uit het federale parlement, brachten de Britten ertoe de premier te ontslaan en het parlement van Aden te ontbinden. De stad kwam onder rechtstreeks bestuur van de Hoge Commissaris (september 1965).

Voor Mackawee's geestverwant Asnag was dit de druppel die de emmer deed overlopen. Bovendien dreigde er een breuk in de vakbond, doordat een deel van de leden weigerde nog langer een gematigde koers te volgen. Asnag veranderde daarop zijn koers en ging streven naar een samengaan met het NLF.

Deze fusie kwam op 13 januari 1966 tot stand. Het Front voor de Bevrijding van Bezet Zuid-Jemen (FLOSY) werd gevormd. Mackawee werd president, Asnag secretaris. Maar men slaagde er toch niet in alle krachten te bundelen.

(Vervolg op pagina 6)

STAAL
VAN KONSTRUKTIES
VOOR ELK PROJEKT

LATUMERO
 ALBLASSERDAM TEL. 01859-2647. POSTBUS 5

BODEGOM SPIJKENISSE
 Gebouwen van gewapend beton met prefabrieks voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

Indoheem nv

gesticht in januari 1965, omvat de volgende ondernemingen:

EERSTE NEDERLANDSE APPARATENFABRIEK (ENAF) N.V.:
 Solex bromfietsen - elektrische huishoudelijke toestellen - elektrisch handgereedschap - ventilatoren

INDOLA N.V.:
 cosmetica - interieurverzorging

N.V. INDUSTRIËLE ONDERNEMING W. H. BRASKAMP:
 ventilatoren - kappers-apparatuur - elektrische huishoudelijke toestellen

CHEMISCHE FABRIEK INDOLA COSMETICS N.V.:
 chemische produkten

VOKAP N.V.:
 interieurverzorging

N.V. ELEKTROTECHNISCHE MECHANISCHE INDUSTRIE
 (EMI): elektromotoren - ventilatoren - professionele motoren

N.V. PHARMACEUT. CHEMISCHE FABRIEK v/h E. M. BRASKAMP:
 farmaceutische artikelen

INTERHEEM N.V.:
 exportmaatschappij

N.V. FABRIEK VOOR PLASTIEK-PRODUKTEN VAN NIFRIK:
 kunststoffen
 Fabrieken in:
 Den Haag, Rijswijk, Voorburg, Utrecht, Putte (N.-Br.).

LIBERALE INTERNATIONALE VIERDE 20-JARIG BESTAAN

De Liberale Internationale heeft in de eerste dagen van september met een zeer druk bezocht congres haar 20-jarig bestaan in Oxford gevierd onder de voortreffelijke leiding van mr. E. H. Toxopeus.

Vele vooraanstaande liberalen uit alle delen van de wereld, ongeveer 200 gedelegeerden en 100 waarnemers uit 20 landen, woonden dit congres bij. Onder hen waren professor Don Salvador de Madariaga, ere-president van de Liberale Internationale, die ondanks zijn hoge leeftijd nog een magistrale rede hield en Masani, de leider van de liberalen in het Indiase parlement, van wiens rede vermelding verdient zijn beschrijving van de oorlog tussen Israël en de Arabische landen en zijn pleidooi voor steun aan Amerika bij de oorlog in Vietnam.

Daar waren voorts de nieuwe leider van de Engelse liberalen J. Thorpe, die een zeer verstandige rede hield over de internationale politieke toestand, Malagodi, de leider van de Italiaanse liberalen, die een toelichting gaf op de ontwerp-beginselverklaring, die op het congres een der hoogtepunten vormde en dr. E. Mende, leider van de Freie Demokratische Partei in West-Duitsland.

Er waren telegrammen met gelukwensen uit ons land van professor mr. P. J. Oud, patron van de Liberale Internationale en van ir. K. van der Pols, voorzitter van de VVD. Uit Nederland waren tien gedelegeerden en waarnemers naar het congres gekomen.

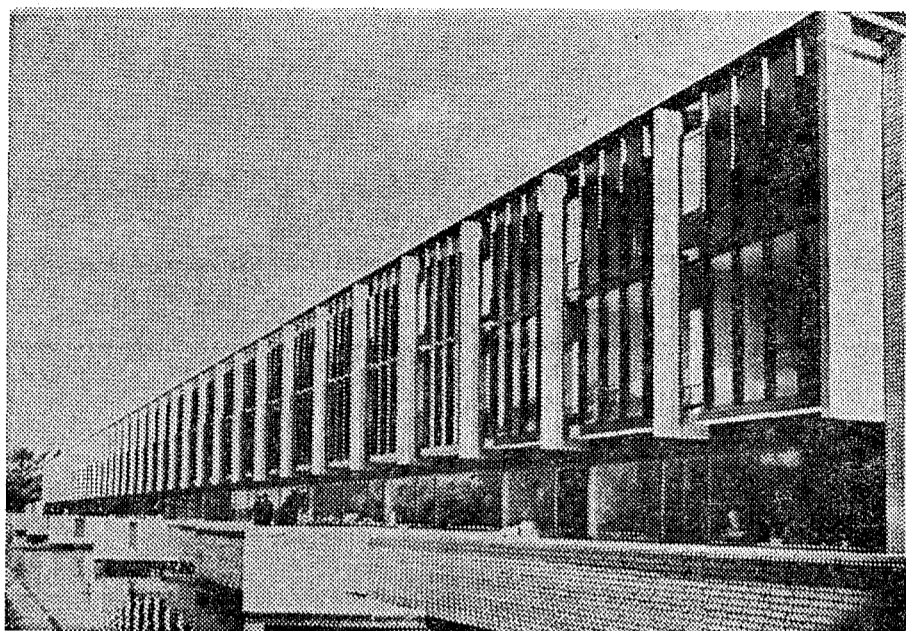
Uit de rede, waarmee mr. Toxopeus het congres opende vermelden wij de volgende passages, die in het bijzonder ook van belang zijn voor de politieke toestand in ons land:

„In vele landen, zo ook in Nederland, is een belangrijk deel van de kiezers ontevreden over „politiek” in het algemeen en de bestaande partijen in het bijzonder. Er zijn gevoelens van overorganisatie, van bureaucratische tirannie van de partijen, die opgezet zijn langs verstarde lijnen, van de kiezers, die niet genoeg invloed hebben, enz. Gevoelens die ik begrijp en die we moeten behandelen. In Nederland brachten deze gevoelens twee nieuwe partijen tot stand in de laatste jaren: allereerst de partij van de Vrije Boeren, die mij reactionair toeschijnt, en daarna de partij van Democraten '66, die een groot succes boekte bij de laatste algemene verkiezingen.

De partij D'66 proclameert pragmatisch te zijn, niet ideologisch, om meer precisie te zijn, noch liberaal, noch socialist.

Hier rijst de vraag: is dat wat de kiezers willen: politiek, niet langer gebaseerd op beginselen?”

Mr. Toxopeus gelooft dat niet. Hij gelooft dat pragmatische politici hebben te

Het St. Catherina-college te Oxford, waar het congres van de Liberale Internationale ter gelegenheid van het 20-jarig bestaan werd gehouden

handelen en dat zij daarvoor een lichtende ster moeten hebben om de weg niet te verliezen. Die lichtende ster kan niet zijn „alleen maar beslissen voor het beste geval in iedere gegeven situatie”.

De openingszitting verliep uiteraard met een welkomstwoord van de burgemeester van Oxford.

De gedachten van de stampvolle congreszaal werden het best onder woorden gebracht door De Madariaga: liberalen moeten een wereld-pressure group zijn. Vrijheid is een betere weg naar vrede, dan vrede naar vrijheid. Ook Thorpe's woorden tot de liberale ballingen (van wie een groot aantal op het congres waren), dat zij met hoop voorwaarts moeten zien en dat de liberalen de toekomst moeten maken, vonden veel bijval.

D. W. DETTMEIJER.

Executieve van Liberale Internationale vergaderde

De Executieve van de Liberale Internationale heeft op 1 en 3 september onder presidium van mr. E. H. Toxopeus in Oxford vergaderd. Op 4 september werd eveneens onder leiding van mr. Toxopeus een vergadering van het Steering Committee gehouden. Op deze vergaderingen was van Nederlandse zijde de heer D. W. Dettmeijer aanwezig. In de vergaderingen van de Executieve werd uitvoerig gesproken over de financiële toestand van de Liberale Internationale en over huishoudelijke en organisatorische zaken.

NEDERLANDERS IN OXFORD

Behalve de president van de Liberale Internationale, onze landgenoot mr. E. H. Toxopeus, waren op het congres te Oxford van Nederlandse zijde aanwezig professor dr. J. Kymmell uit Bloemendaal, mr. F. Korthals Altes uit Rotterdam, D. W. Dettmeijer uit Den Haag, L. P. Fluitman uit Veldhoven, W. Baggerman uit Rotterdam, mr. I. Hes uit Den Haag en mevrouw Toxopeus uit Den Haag en mevrouw Nanninga uit Groningen.

Eén op één

De bosbranden aan de Costa Brava in Spanje, waarover u wel in de kranten gelezen zult hebben, zijn veroorzaakt door een houtvuurtje, dat een meisje in de bossen had gestookt om een kotelet voor haar vriendje te grillen. Dat is vrijheid in ongebondenheid, die, zoals bij de brand aan de Costa Brava, tot grote schade van het algemeen belang kan leiden.

Daar is de VVD niet vóór. Wij zijn voor vrijheid in gebondenheid, d.w.z. een zo groot mogelijke vrijheid voor elk individu met inachtneming van de regels van het algemeen belang. Als u het daarmee eens bent dan wilt u zeker meewerken om het ledental van de VVD te verdubbelen. Sommigen zullen zeggen als u hen benadert: „Ik kan niet anders dan een papieren lid zijn, ik heb geen tijd om vergaderingen te bezoeken of om in studiegroepen te zitten”. Dat is dan wel jammer, maar toch mag het hen niet weerhouden om lid te worden. Want ook zij steunen daarmee de organisatie als geheel, zodat zij sterker kan worden in de politieke strijd die gevoerd moet worden om de liberale beginselen, waarvan vrijheid in gebondenheid er één is, uit te dragen. Het begrip Eén op één is langzaam op weg een bekend begrip te worden in onze partij. Werkt u er aan mee om het in een daad om te zetten.

D. W. DETTMEIJER

Mijn opinie is...

• Waterkwaliteit

Door Hoogheemraadschappen worden ten behoeve van het algemeen belang, nl. de waterkwaliteit in grachten, vaarten en sloten, enige waterzuiveringsinstallaties gebouwd. De uitgaven hiervoor worden uitsluitend op de grond- en huiseigenaren verhaald, waardoor hun hoogheemraadschaplasten eensklaps tot het drievoudige stijgen.

Waardoor wordt het water zo vuil? Niet door de huizen, die langs de grachten staan, maar door de bewoners daarvan, die hun hoeveelheid waterafval, waarvoor dus de waterzuiveringsinstallaties gebouwd moeten worden, naar de grachten afvoeren.

Welnu, die hoeveelheid afvalwater is precies te berekenen. Men kan nl. geen afvalwater afvoeren, dat niet eerst via de watermeter het huis is binnengekomen.

Op grond hiervan is het dus logisch, dat de heffing, die nodig is ter bestrijding der kosten aan deze installaties, uitsluitend door de bewoners (gebruikers-verontreinigers) wordt betaald en niet door eigenaren der huizen.

Deze heffing kan eenvoudig gebeuren door enige procenten op het bedrag van het waterverbruik t.b.v. het Hoogheemraadschap.

Ik hoop, dat onze VVD-fracties deze zienswijze delen en maatregelen zullen nemen om dit besluit van de Hoogheemraadschappen teniet te doen.

W. J. WAANING, Haarlem.

FRANK RIJSDIJK HOLLAND N.V.

HENDRIK-IDO-AMBACHT

Telefoon:
01858 - 2045
010 - 117615

SCHEEPSSLOPERIJ

Handel in:

oud ijzer
non-ferro schroot
gebruikte
scheepsonderdelen

Levering uit voorraad van:
nieuw ijzer en staal
gezaagde schijven
sjabloon snijwerk

Verhuur drijvende bokken

TWEE BEKENDE MERKEN

N.V. SCHIEDAMSCH-DE DISTILLEERDERIJEN
WESTVEST 46 - SCHIEDAM
TELEFOON 010 - 68106 - 68095 - 62588

- VERKOOP
- VERHUUR
- BEHEER
- TAXATIES

van

ONROEREND GOED

makelaarskantoor

araweg 5 wassenaar tel. 01751-5675*

al meer dan 100 jaar
prefereren fijnproevers

DROSTE

Ondergetekende wenst lid te worden van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie.

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Handtekening:

.....

(Op te zenden aan het Algemeen Secretariaat van de VVD, Koningin-
gracht 61 te Den Haag)

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
 RESERVERING (02943) 1576

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

*

alle kamers met privé bad en douche

*

nieuw Restaurant en nieuwe Lounge-Bar

*

(geheel airconditioned)

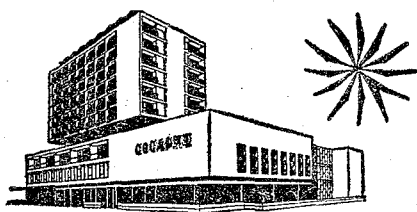
KASTEEL OUD-WASSENAAR
HOTEL - RESTAURANT

Vijf minuten van Den Haag, te bereiken via autoweg naar Amsterdam, afbuigen tegenover Dierenpark Wassenaar.

In magnifiek park gelegen hotel met alle moderne comfort. Salons voor speciale diners, recepties, cocktailparties, vergaderingen, etc.

GEEN PARKERPROBLEMEN!

Telefoon 01751 - 9045

waar de gast ^{con}oning is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden; Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
 EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

Verzorgde tafel,
 in het mooiste
 rivierhotel van
 Nederland,
 omringd door
 het steeds wisselende
 décor van de
 wereldhaven
 Rotterdam.

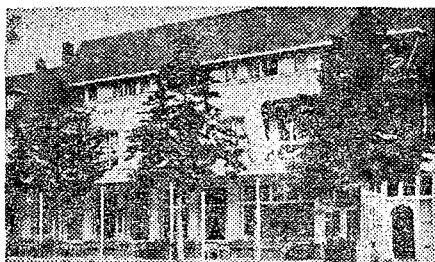
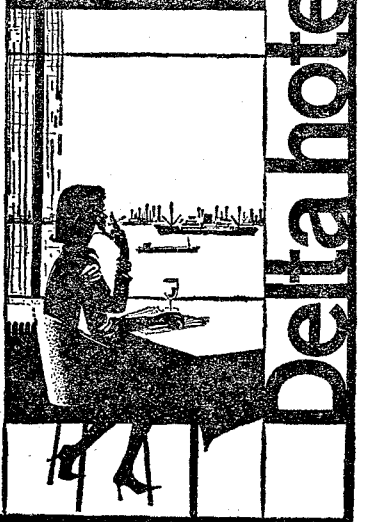
Maasboulevard 15,
 Vlaardingen

Tel. (010) 345477

Delta Hotel Vlaardingen

De
 schouwburg
 van de
 wereld
 scheepvaart

OISTERWIJK N.-B.

Hotel de Zwaan, annex Rotisserie „Le Prince de Galles”

telefoon 04242 - 2109

Voornameste huis ter plaatse.
 Kamers met privé douche en toilet.
 Restaurant van bijzondere klasse.
 Gezellige terrassen.
 Ruime parkeergelegenheid.
 Prospectus op aanvraag.

J. A. M. Couwenberg, prop.
 Chevalier du Tastevin
 Membre de la chaine des rotisseurs.

Hotel Restaurant Barendsma

HEEZE (NOORD-BRABANT) 04994-1385

Gelegen in het hart van de Kempen. Hotel Restaurant van bijzondere klasse. Ideaal voor het houden van uw vergaderingen, conferenties etc.

Onbeperkte parkeergelegenheid.

Voor- en achterterras met uitzicht op tuin.

Kamers met privé-douche en toilet.

Garage aan huis. Zeer goede verzorgde keuken en sfeervol restaurant.

Vrijheid en democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 929

VRIJDAG 22 SEPTEMBER 1967

Troonrede is degelijk stuk en wekt vertrouwen

De regering acht een voorzichtig en evenwichtig beleid nodig, dat de inzinking van de conjunctuur tegengaat en het herstel bevordert, dat — gelukkig — voor het volgende jaar wordt verwacht. De thans ingediende begroting zal tot dit doel kunnen bijdragen.

Dit citaat uit de korte rede, waarmee minister Witteveen dinsdagmiddag de begrotingsstukken in de Tweede Kamer aanbood, typeert alereerst de rustige, vertrouweweekende figuur van de huidige bewindsman van financiën. Geen fanfares, maar evenmin een toekomstbeeld van uitsluitend bloed en tranen. Het typeert ook de Troonrede, waarmee het kabinet-De Jong bij monde van H. M. de Koningin zijn plannen voor het komende jaar uiteenzette.

Het gevaarlijke illusionisme van de heren Cals en Vondeling heeft plaats gemaakt voor de verantwoordelijke zakelijkheid van de heren De Jong en Witteveen. Dat wij ons heel wat veiliger voelen onder de hoede van het laatstgenoemde duo en hun ambtgenoten dan onder het over zijn al te ambitieuze plannen gestruikelde kabinet-Cals, is duidelijk.

De Troonrede-1967 is een degelijk stuk, zonder mooipraterij, zoals dat onder de bestaande omstandigheden mocht worden verwacht. Dat daarbij meer dan ooit de klemtoon valt op de Miljoenennota past al evenzeer in deze omstandigheden. Aan die nota heeft mr. J. van Galen elders in ons blad (pag. 3) een nadere en zeer deskundige beschouwing gewijd.

Terecht wordt in het begin van de Troonrede opgemerkt dat de wereld waarin wij leven door tegenstrijdigheden wordt gekenmerkt. Velen, zo niet allen, verlangen en streven naar vrede; desondanks wordt in vele streken bitter gestreden. Velen, zo niet allen, verlangen voor een ieder in deze wereld een volwaardig menselijk bestaan; desondanks moet op vele plaatsen een onophoudelijke strijd tegen honger, ziekte en onderdrukking worden geleverd. Het is deze situatie, waarin de idealen van vrede, gezondheid en vrijheid nog lang niet voor allen in vervulling zijn gegaan, die ons dwingt niet alleen de ontwikkeling van onze eigen samenleving te bevorderen, maar ook ons in te spannen op die gebieden waarop wij iets voor anderen kunnen betekenen. Dat idealisme en zakelijkheid kunnen, neen moeten samengaan, demonstreert de regering duidelijk in de passus welke zij hierop laat volgen: „De regering ziet haar opdracht dan ook mede bepaald door de gedachte dat slechts een eensgezinde en in financieel-economisch opzicht gezonde samenleving een vruchtbare bijdrage kan leveren tot het welzijn van de wereld.”

Zien wij het goed dan ligt hierin

eigenlijk de kern van hetgeen juist in onze kring altijd met veel nadruk is betoogd. Sociale voorzieningen, het verlenen van ontwikkelingshulp, bevordering van steeds beter onderwijs, gezondheidszorg en al die andere voor een beschaafd volk in de twintigste eeuw onmisbare zaken, kunnen alleen worden gefinancierd wanneer en voor zover onze totale economie, onze welvaart, dat mogelijk maken. Daarom is het voorstellen van de bevordering van de eigen nationale welvaart, waaruit dit alles betaald moet worden, geen „kapitalistisch” belang, maar een algemeen belang van de eerste orde. Zij is eveneens noodzakelijk voor de bevordering van de werkgelegenheid, waarover gelukkig een voorzichtig optimisme gewettigd lijkt.

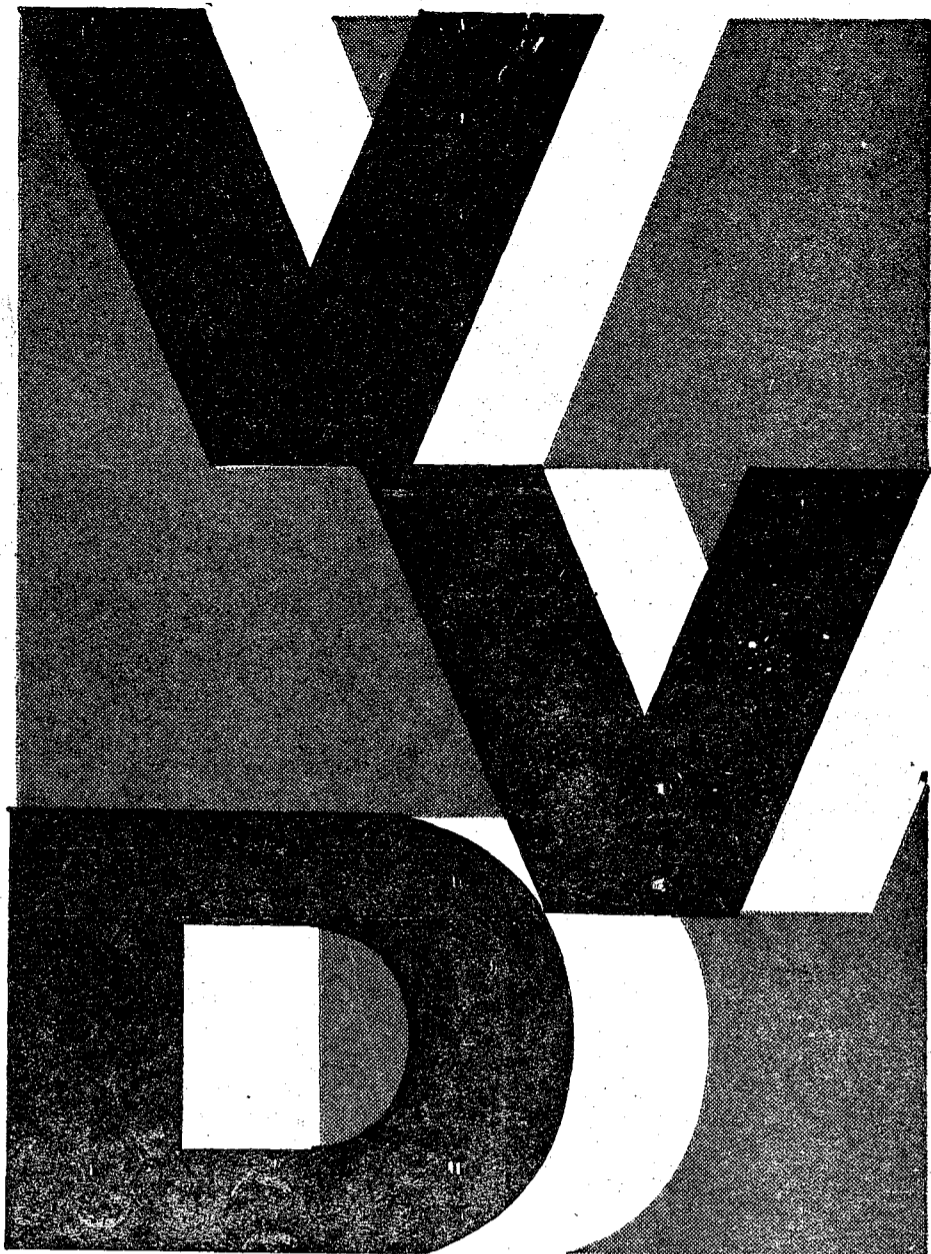
Het plan der regering om haar beleid steeds meer te baseren op meer-jaren-plannen, die jaarlijks worden aangepast, verdient veel waardering.

Wat onze defensie als wezenlijk deel van de geïntegreerde verdediging van de NAVO-landen betreft zal inderdaad een „aan de omstandigheden aangepast” Atlantisch bondgenootschap — ook na 1969 — noodzakelijk zijn voor de veiligheid, maar tevens een voorwaarde voor een verdere ontspanning tussen Oost en West.

Dat bij de woningbouw het streven erop gericht is in 1968 het bereikte niveau der jaarproductie van 125.000 woningen te handhaven, kan worden toegejuicht. Daarbij is reeds bekend geworden dat een verantwoorde gedeeltelijke verschuiving van de woningwetbouw naar de vrijere bouw zal worden bevorderd.

Aan vele voornemens zal bij de afzonderlijke begrotingshoofdstukken ook in ons blad in de naaste toekomst stellig nog de nodige aandacht worden besteed. Wij willen daarom thans alleen nog wijzen op de aankondiging van de in de eerste plaats onder verantwoordelijkheid van onze geestverwant minister Polak vallende te verwachten voorstellen op het gebied van het ondernemingsrecht — en wel betreffende de jaarrekeningen en de herziening van het enquêterecht bij de onderneming.

Voegt men daaraan toe dat de staatscommissie van advies inzake grondwet en kieswet reeds is ingesteld en haar werkzaamheden is begonnen, dan is de conclusie gewettigd dat in het komende jaar op talrijke gebieden de grondslagen zullen worden gelegd voor hoogst belangrijke ontwikkelingen en beslissingen in de — normaal — vierjarige regeringsperiode. Wij wensen het kabinet-De Jong gaarne toe dat het die volle vier jaren zal worden gegund om aan deze ontwikkelingen en beslissingen leiding te geven. A. W. ABSPOEL

- Pag. 3: Miljoenennota
- Pag. 6 en 7: Stakingsrecht
- Pag. 9: Doelmatiger weggebruik

MEDEDELINGEN VAN HET HOOFDBESTUUR

Jaarlijkse algemene vergadering 1968

Ter voldoening aan artikel 16 van de statuten deelt het hoofdbestuur mee dat de jaarlijkse algemene vergadering in 1968 wordt gehouden op vrijdagavond 5 en zaterdag 6 april in het Staargebouw, H. v. Veldekeplein 25 te Maastricht.

De afdelingen en Kamercentrales hebben het recht uiterlijk 15 november a.s. voorstellen, die op de algemene vergadering moeten worden behandeld, voorzien van een toelichting, bij het hoofdbestuur in te dienen.

Kandidaatstelling hoofdbestuur

Ter voldoening aan het bepaalde in artikel 24 van het huishoudelijk reglement deelt het algemeen secretariaat mee dat in het jaar 1968 de volgende leden van het dagelijks bestuur en van het hoofdbestuur aan de beurt van aftreding zijn:

van het dagelijks bestuur:

Voorzitter, ir. K. van der Pols te Rotterdam en de heer H. J. L. Vonhoff te Amsterdam, secretaris.

van het hoofdbestuur:

ir. L. Korver te Waalre; ir. J. N. Kooij te Apeldoorn; mr. G. C. van Dijk te Wassenaar; W. Franck te Bergen (N.H.); dr. ir. C. W. C. van Beekom te Goes; mr. B. P. van der Veen te Leeuwarden; mevrouw mr. E. A. J. Scheltema-Conradi te Haarlem en mevrouw drs. J. F. Schouwenaar-Franssen te Bilt-hoven.

Voorts dient te worden voorzien in de vacature, ontstaan door het overlijden van de heer drs. R. H. Neuberg te Amsterdam.

Alle aftredende leden van het dagelijks bestuur hebben zich bereid verklaard een herbenoeming te aanvaarden.

Krachtens artikel 22 van het huishoudelijk reglement, dat bepaalt dat voor de verkiezing der leden van het dagelijks bestuur ook het hoofdbestuur kandidaten kan stellen, stelt het hoofdbestuur kandidaat voor het lidmaatschap van het dagelijks bestuur: in de functie van voorzitter: ir. K. van der Pols te Rotterdam (aftredend) en in de functie van secretaris: de heer H. J. L. Vonhoff te Amsterdam (aftredend).

Ingevolge artikel 23 van het huishoudelijk reglement mogen in het hoofdbestuur niet meer dan vier leden der Staten-Generaal zitting hebben, waarvan niet meer dan twee leden in het dagelijks bestuur. In het hoofdbestuur hebben thans vier leden der Staten-Generaal zitting, nl. de leden van het dagelijks bestuur de heren S. J. van den Bergh en H. J. L. Vonhoff, en de leden van het hoofdbestuur mevrouw drs. J. F. Schouwenaar-Franssen en H. Wiegel.

Overeenkomstig het bepaalde in artikel 24, lid 2, van het huishoudelijk reglement, kunnen kandidaten voor de vervulling van de hierboven genoemde vacatures vóór 31 december a.s. aan het

algemeen secretariaat worden opgegeven.

Een kandidaatstelling is slechts geldig, indien de kandidaat zich schriftelijk heeft bereid verklaard haar te aanvaarden. Bevoegd tot het stellen van kandidaten zijn:

a. ter vervulling van de openvallende plaatsen in het dagelijks bestuur: de ledenvergaderingen van alle afdelingen; deze vergaderingen mogen voor elke te vervullen plaats één kandidaat opgeven;

b. ter vervulling van de openvallende plaatsen in het hoofdbestuur:

Ir. L. Korver te Waalre: de ledenvergaderingen van de afdelingen in de Rijkskieskring 's-Hertogenbosch;

Ir. J. N. Kooij te Apeldoorn: de ledenvergaderingen van de afdelingen in de Rijkskieskring Arnhem;

Mr. G. C. van Dijk te Wassenaar: de ledenvergaderingen van de afdelingen in de Rijkskieskring Leiden;

Vacature Amsterdam: de ledenvergadering van de afdeling Amsterdam.

W. Franck te Bergen (N.H.): de ledenvergaderingen van de afdelingen in de Rijkskieskring Den Helder;

Dr. ir. C. W. C. van Beekom te Goes: de ledenvergaderingen van de afdelingen in de Rijkskieskring Middelburg;

Mr. B. P. van der Veen te Leeuwarden: de ledenvergaderingen van de afdelingen in de Rijkskieskring Leeuwarden;

Mevrouw mr. E. A. J. Scheltema-Conradi te Haarlem: de Stichting Organisatie Vrouwen in de VVD;

Mevrouw drs. J. F. Schouwenaar-Franssen te Bilt-hoven: Bestuur en Adviesraad van de Stichting Organisatie Vrouwen in de VVD.

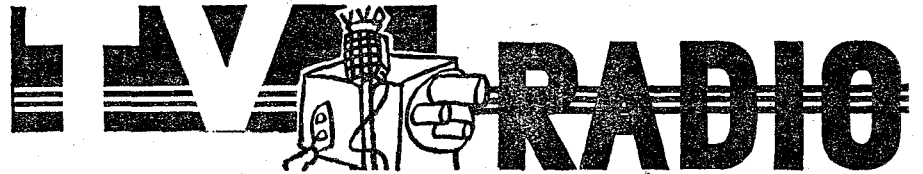
N.V. OBSERVATOR

ROTTERDAM — VASTELAND 30 — TELEFOON 11 15 20

FABRIKANTE VAN
NAUTISCHE INSTRUMENTEN
MANOMETERS, THERMOMETERS
PYROMETERS, TACHOMETERS

Agenten voor Zeekaarten en
Nautische boeken

REPARATIES OP KORTE TERMIJN

Radio-uitzending van de VVD: woensdag 4 oktober van 18.20—18.30 uur over de zender Hilversum I (402 meter).

Televisie-uitzending van de VVD: woensdag 11 oktober van 20.20—20.30 uur over de zender Nederland I.

DB en HB vergaderden

Zaterdag 9 september vergaderde des morgens te Utrecht het dagelijks bestuur van de partij. Des middags kwam, eveneens te Utrecht, het hoofdbestuur bijeen. Vastgesteld werd een rooster van aftreding voor de leden van de Partijraad. Besloten werd tot aanvulling van enige partij-commissies. Daarnaast waren de activiteiten der commissies onderwerp van bespreking, terwijl voorts een groot aantal ingekomen stukken werd behandeld en er van gedachten werd gewisseld over de politieke toestand.

ALGEMEEN SECRETARIAAT

V.V.D.

Koninginnegracht 61
's-Gravenhage
Telefoon (070) 604803
Giro 67880

Kopij voor deze rubriek zenden aan:

Joh. H. Springer
Alexanderstraat 16, Haarlem

Tijdig aanmelden

Onze jaarlijkse tweedaagse conferentie is op zaterdag 14 en zondag 15 oktober a.s. op de Pietersberg in Oosterbeek, zoals men weet, want het is hier al vaak gemeld. De convocaties zijn uitgegaan, maar door de etappewijze verspreiding neemt het enige tijd, voor ze de leden bereikt hebben. Wij hebben nu eenmaal geen centraal ledenregister. Op die lange weg is door allerlei omstandigheden stagnatie mogelijk; zo is b.v. de post ook niet feilloos. Is men nu bang niet vóór 1 oktober het aanmeldingsformulier in te kunnen zenden, dan kan men even een voorlopig bericht sturen naar mevrouw A. Vriesman-Gerde, Kastanjelaan 13a, Middelburg. Het aanmeldingsformulier met allerlei gegevens en wensen kan dan later volgen.

De datum van 1 oktober is daarom belangrijk, omdat men bij aanmelding uiterlijk met de ochtendpost van 2 oktober recht heeft op f 1,- reductie. Daarna heeft men alles, te beginnen met de thee op zaterdagmiddag tussen 15.30 en 16.15 uur en eindigend met de thee zondagmiddag om 15.30 uur. De onderwerpen, die ter sprake komen, zijn politieke en economische aspecten van de woningbouw (spreker mr. J. de Wilde); zorgen voor en zorgen om water en lucht (spreker mevrouw H. A. Bleeker-van Styrum) en partijvernieuwing (spreker de heer H. Wiegel).

Vragen voor het vragen uur ontvangt het bestuur graag eveneens voor 2 oktober, aan het adres van mevrouw J. P. Hansen-van der Linden, Markeweg 3, Emmen.

Correspondentie inzake de aanmeldingen richt men aan mevrouw A. Vriesman-Gerde, Kastanjelaan 13a, Middelburg. Tel. 01180-2131.

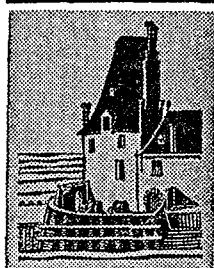
De dames Hansen en Vriesman hebben samen de gehele zorg voor de conferentie; ondergetekende heeft het geheel en al aan haar overgedragen, als eerste stap naar verandering in het secretariaat.

Vrouwengroepen

Nu het seizoen weer begint hebben wij aan de plaatselijke vrouwengroepen enkele verzoeken:

- 1e. om materiaal, bestemd voor de leden (zoals convocaties voor de conferentie) zo snel mogelijk door te zenden;
  - 2e. ons geregeld en tijdig op de hoogte te houden van wat er gebeurt;
  - 3e. de betreffende centrale-vertegenwoordigster steeds een convocatie van een bijeenkomst te sturen. Als het haar mogelijk is, kan zij komen; maar tenminste weet zij er dan van;
  - 4e. naar ondergetekende de namen van het bestuur te zenden, in elk geval van presidente en secretaresse, met adres en telefoonnummer. Wij kunnen het dan vergelijken met onze gegevens, die waarschijnlijk vaak verouderd zijn.
- Bij voorbaat dank voor dit alles.

J. H. S.

EEN OMWEG WAARD RESTAURANT-AUBERGE „DE CAMPVEERSE TOOREN”

VEERE (01181-291)

Oudste Herberg van Nederland: „... om Luyden van Qualiteit en andere passanten te Logeren en tracteren”.

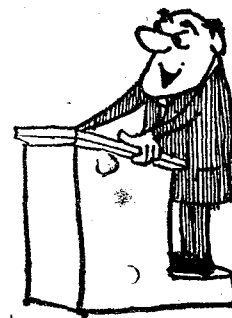
20 KAMERS — INTERESSANTE SPIJS- EN WIJNKAART

SPREEKBEURTEN

Periode 22 september tot en met 23 oktober

22 september	Zuidlaren (JOVD)	R. Zegering Hadders
22 september	Apeldoorn (JOVD)	H. Wiegel en mr. H. E. Koning
	Conf. Centrum Orpheus	debat met PvdA
23 september	Utrecht (JOVD) 13 uur	H. J. L. Vonhoff
	Jaarbeursrest.	
25 september	Oosterhout (oprichtingsvergadering) Rest. Flora, 20.30 uur.	Drs. Th. H. Joekes
	Ond.: De nieuwe begroting.	
25 september	's-Hertogenbosch	H. J. L. Vonhoff
27 september	Purmerend (Lib. Soc.)	H. Wiegel
28 september	Velsen (Studieclub)	Drs. L. van Leeuwen
	Ond.: De Miljoenennota.	
29 september	Alblasserdam (JOVD)	Drs. L. van Leeuwen
2 oktober	Apeldoorn	Mr. dr. C. Berkhouwer
2 oktober	Deventer	H. Wiegel
9 oktober	Maarn/Maarsbergen	H. Wiegel
11 oktober	Nieuwe-Schans	R. Zegering Hadders
13 oktober	Leeuwarden. 20 uur, Europa Hotel	Mr. H. E. Koning
13 oktober	Wolvega, St. C. Heerenveen	Mr. J. F. G. Schlingemann
23 oktober	Eindhoven, 20.15 uur, Hotel	H. Wiegel
	Cogagne	
23 oktober	Bergambacht	Mr. H. E. Koning
23 oktober	Zeist	Mr. W. J. Geertsema

Voor zover ons bekend zijn plaats en aanvangs uur van de vergaderingen vermeld.

Vrijheid en Democratie

Weekblad van de Volkspartij voor vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonneementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonneementen toestel 219, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:
Ph. C. la Chappelle jr.

Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B
te Amsterdam-C.

Miljoenennota: Realistisch beleid

PROF. mr. dr. A. van Gijn, minister van financiën tijdens de eerste wereldoorlog, en in de jaren '20 lid van de Tweede Kamer, dus in een tijd toen de overheidsfinanciën ook benauwende aspecten vertoonden, heeft destijds eens gezegd, dat de beste minister van financiën de minst populaire man zou zijn in het land.

Minister Witteveen, die thans voor de moeilijke taak staat orde in de staatsfinanciën te scheppen, schuwt kennelijk het gevaar van mogelijke impopulariteit niet.

In zijn eerste ambtsperiode, die in 1963 aanving, kwam kort na zijn optreden de loonexplosie, die ook op de overheidsfinanciën een zware druk legde. Thans staat hij weer voor een ontredde- ring, achtergelaten door een kort maar hevig uitgavenbeleid van het kabinet-Cals-Vondeling. De boedelredding daarvan is zijn deel. Het is geen dankbare taak, d.w.z. hij zal met het beleid, dat de regering wil volgen, zich geen populariteit verwerven. Er is moed voor nodig de natie de ernst van de toestand voor ogen te houden en de vereiste maatregelen te nemen. Daarbij komt hij vaak ook te staan tegenover wensen van zijn collega's en de Staten-Generaal, wensen, die misschien in zichzelf gerechtvaardigd zijn, maar die in het huidige tijdsbestel op vervulling zullen moeten wachten wil men de financiële ontredde- ring niet in een chaos laten over gaan.

Hoe moeilijk het is politiek te handelen zoals naar economisch inzicht wenselijk is: remmen in de hausse, stimuleren in de baisse, heeft dr. Drees sr. onlangs in een artikel in Econ. Stat. Ber. (van 16 aug. 11.) nog eens uiteengezet, al zal hij dit stellig niet in de eerste plaats hebben gedaan om minister Witteveen te steunen.

VOORUITZICHTEN

Wij weten, dat Nederland thans een moeilijke economische periode doormaakt. De vooruitzichten voor 1968 worden weliswaar gunstiger geacht, maar de macro-economische verkenning, tegelijkertijd met de Miljoenennota gepubliceerd door het Centrale Plan Bureau laat ook voor het komende jaar nog tal van zwakke punten in onze economie zien: De betalingsbalans belooft voor 1968 slechts een overschot van f 500 miljoen (ook door externe oorzaken als de sluiting van het Suez-kanaal). Onze ruilvoet wordt slechter, mede doordat de loonkosten en uitvoerprijzen in concurrerende landen minder zullen stijgen dan in 1967. Een opwekkend punt is slechts, dat geen verdere toename van de werkloosheid wordt verwacht.

In dit kader heeft de regering de begroting voor 1968 moeten opstellen. Haar beleid is er op gericht de voorwaarden te scheppen voor een evenwichtige ontwikkeling van de economie in de komende periode. Zij is er zich tevens van bewust, dat in een periode van conjunctuurverflauwing een goed gericht conjunctuur- en werkgelegenheids-beleid past. Dit eist echter ook middelen. Vandaar dat de regering de gehele „begrotingsruimte”, d.w.z. de trendmatige stijging der belastingontvangsten door de toeneming van het nationaal inkomen, voor de uitgavenstijging heeft bestemd. Dit houdt verzwa- ring van de belastingdruk in, maar minister Witteveen hoopt door een minder expansieve uitgavenontwikkeling in de komende twee jaar — in de resterende periode van de zittingsduur van de Tweede Kamer — de resultaten van het beleid te kunnen presenteren in de vorm van tegemoetkoming aan de redelijke desiderata aan de kant van de belastingen. Ook op het gebied van de staatsfinanciën gaat in zekere zin de „cost voor de baet” uit. Pas wanneer de „ruimte” niet meer nodig is voor conjuncturele taken kan men weer de z.g. prioriteitenregel vrij hanteren.

EXTRA LASTEN

De financiering van de dit jaar al tot f 21,2 miljard stijgende uitgaven en de f 23,1 miljard, die voor 1968 worden geraamd, kost reeds hoofdbreken genoeg. Minister Witteveen is erin geslaagd een begroting aan te bieden, die, niettegenstaande het over-all tekort van f 2,7

Minister Witteveen met het traditionele koffertje.

miljard praktisch gesproken zonder gevaarlijke inflatoire impulsen in deze conjuncturele periode kan worden gefinancierd. Een daarbij is inbegrepen de financiering van extra-uitkeringen aan gemeenten en de sanering van het Gemeentefonds, waarvan de kosten ad f 300 miljoen over 4 jaar zullen worden uitgestreken.

Krachtige ombuiging van het uitgavenbeleid, zoals de regering zich dat voorstelt, kan niet in enkele maanden verwezenlijkt worden en in één begrotingsjaar worden afgerond. Er zijn voor 1968 wel maatregelen genomen, maar de regering acht dit niet voldoende: ook voor 1969 zullen wij dus nog op een beperking van de staatsuitgaven moeten rekenen om de orde te herstellen.

De Miljoenennota bevat dit jaar een

Inlichtingen

over ALLE in het
agglomeraat
DEN HAAG
te KOOP zijnde
WONINGEN

N.V. MAKELAARSKANTOOR

„GEMAKO”

Nassauplein 16,
Den Haag

Tel. 070 - 60.19.09
(6 lijnen)

nieuw en bijzonder hoofdstuk: Meerjarenplanning.

Het denkbeeld van meerjarenplanning is de laatste jaren meer en meer gepropageerd en in de openbaarheid gekomen. In de regeringsverklaring van het kabinet-De Jong werd meegedeeld, dat veel aandacht zal worden geschonken aan de ontwikkeling van de overheidsuitgaven op wat langere termijn. De Miljoenennota wenst kennelijk deze meerjarenplanning dienstbaar te maken aan de mogelijkheid van een evenwichtig financieel beleid: men kan de mogelijke ontwikkeling van afzonderlijke uitgavengroepen voor de komende jaren onderzoeken alsmede de wensen op belastinggebied. Een en ander kan dan worden ingepast in de trendmatige „ruimte”.

Dit denkbeeld lijkt ons zeer productief. Wij zien en ondervinden op het ogenblik duidelijk — men zou bijna zeggen soms pijnlijk — welke consequenties, vooral op financieel gebied, de Mammoethwet van mr. Cals moet hebben, consequenties, die men ten tijde van de aanneming niet of niet voldoende voorzag. Had men een jaar of 5 geleden „meerjarenplanning” beoefend, het zou zeker naar voren zijn gekomen of de kosten van de uitvoering van die wet wel in het toekomstige uitgavenschema zouden zijn in te passen zonder schade te berokkenen aan andere noodzakelijke overheidsvoorzieningen.

Een moeilijkheid is echter wel te voorzien: Bij zo'n meerjarenplanning moet men uitgaan van een ongewijzigd beleid voor de bepaalde periode. Zal het parlement daaraan willen? Het departement van financiën werkt thans aan een opzet van een o.i. zeer constructief plan voor de overheidsuitgaven tot en met 1971. Minister Witteveen hoopt dat hierdoor voor een groot deel der uitgaven vaste afspraken — in de eerste plaats met zijn collega's — tot stand zullen komen vóór de begroting-1969. Hij wil hiertoe verschillende werkgroepen instellen voor die meerjarenplanning, die niet alleen ambtelijke leden zullen tellen, maar ook onafhankelijke buitenstaanders.

Dit denkbeeld is gekomen uit de Tweede Kamer zelf. Men mag dus verwachten, dat deze het door de regering thans genomen besluit zal toejuichen. Of zij zou willen deelnemen aan vaste afspraken is een tweede. Opneming van kamerleden in zo'n werkgroep zou leiden tot vermenging van de positie van regering en Staten-Generaal in ons staatsrecht. Wel lijkt het mogelijk en wenselijk, dat de werkgroep contact zou hebben met de betrokken kamercommissie. In het bestek van dit artikel kan moeilijk op de uitwerking van de uitgestippelde methode voor de meerjarenplanning worden ingegaan. Trouwens de Miljoenennota zegt, dat voor de opzet van het plan ongetwijfeld nog uitvoerig overleg zelfs binnen de ministerraad nodig zal zijn. Moge dit initiatief van minister Witteveen goede vruchten afwerpen en een gezond financieel beleid en een evenwichtige ontwikkeling van de overheidsuitgaven bevorderen.

REALISME

Ten slotte nog een opmerking over de stijl van de Miljoenennota. Minister Witteveen kan zich ongetwijfeld toch wel enigszins voelen als de man, die de kastanjes uit het vuur moet halen. Met name de kastanjes, die het „progressieve” beleid van zijn voorganger dr. Vondeling in het vuur heeft gegooid. Het doet prettig aan, dat minister Witteveen in geen enkel opzicht enige verwijzing naar, laat staan enig verwijf over, dit uitgavenbeleid heeft geuit. Zulks in tegenstelling tot minister Vondeling, die in zijn Miljoenennota-1966 enkele opmerkingen maakte, die het vorig kabinet feitelijk nalatigheid en belastingverlaging op het minst geschikte moment in de schoenen schoven.

Minister Witteveen heeft de boedel van het regime-Cals, wat de financiële consequenties ervan betreft, aanvaard. Realistisch gezien heeft het ook geen zin over dat beleid na te kaarten. Realistisch is de aanpak tot het evenwichtsherstel in onze overheidsfinanciën. Evenmin als Rome in één dag werd gebouwd, kan men niet van een minister van financiën eisen, dat hij de orde binnen een jaar weet te herstellen. De Miljoenennota opent daartoe wel perspectieven, die naar wij met de minister hopen, in 1969 verwezenlijkt zullen worden.

J. VAN GALEN

LIBERAAL BERAAD

Het Liberaal Beraad, bestaande uit de dagelijkse besturen van VVD, LDC, JOVD en LSVN, heeft — zoals reeds eerder gemeld — een aantal liberalen gevraagd hun mening te willen geven over het vraagstuk van de partijstructuur in ons land.

Daartoe hebben zich bereid verklaard mevrouw A. Fortanier-de Wit te Overveen en de heren D. R. F. van Bremen te Recuwijk, N. Gianotten te Amsterdam, G. van der Meer te Den Helder, mr. H. C. G. L. Polak te Rotterdam, dr. P. G. van de Vliet te Hilversum, H. Wiegel te Amsterdam (tevens secretaris), R. Zegering Hadders te Emmen, alsmede de voorzitters van de VVD-fracties in beide Kamers der Staten-Generaal, de heren mr. H. van Riel en mr. E. H. Toxopeus.

Tot grote vreugde van het Liberaal Beraad heeft ook de oud-vice-minister-president, drs. H. A. Korthals, zich bereid verklaard zijn opvattingen over het genoemde probleem te geven.

De vier tot het Liberaal Beraad behorende organisaties zijn, na overleg met de genoemde personen, tot het oordeel gekomen dat de vraagstukken waar het thans om gaat niet moeten worden besproken door een kleine groep alleen. Zij zijn van mening dat zoveel mogelijk geïnteresseerden in de gelegenheid moeten zijn hun inzichten te geven.

Zij doen daarom een beroep op alle leden van VVD, LDC, JOVD, LSVN en anderen die niet zijn aangesloten bij de verschillende organisaties, hun visie op de problemen die thans met betrekking tot het Nederlandse partijstelsel aan de orde zijn, te geven.

Ten einde de discussie zo vruchtbaar mogelijk te doen zijn, wordt aan allen die bereid zijn hun medewerking te verlenen verzocht, de volgende vier vragen — welke zoals bekend door het Beraad ook aan bovengenoemde personen zijn voorgelegd, — als uitgangspunt van de beschouwingen te nemen:

1. Waardoor functioneert de huidige partijstructuur in Nederland onvoldoende?

2. Welke partijstructuur is het meest functioneel?

3. Welke plaats neemt het liberalisme in een gewijzigde partijstructuur in?

4. Welke functie kan de VVD vervullen in het proces van hervorming van de partijstructuur?

Hoewel elke individuele bijdrage welkom is, lijkt studie in groter verband gewenst. De vier organisaties doen daarom een beroep op afdelingen, centrales, werk- en studiegroepen, sociëteiten etc., op de meest korte termijn de studie, met de vier hierboven genoemde vragen als uitgangspunt, ter hand te nemen.

Vóór 15 januari 1968 rekenen wij op globale antwoorden, te zenden aan het algemeen secretariaat van de VVD, Koninginnegracht 61 te Den Haag.

Het Liberaal Beraad zal zo spoedig mogelijk een aantal discussienota's opstellen, welke de afdelingen en de andere studiegroepen bij hun werk tot steun zouden kunnen zijn.

Een levende democratie vraagt de medewerking van alle geïnteresseerden. Moge daarom het initiatief van VVD, LDC, JOVD en LSVN leiden tot een zo omvangrijk mogelijke mate van mede- werken en meewerken van liberaal Nederland!

**BODEGOM
SPIJKENISSE**

Gebouwen van gewapend beton en prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. - Oostkade 24 - tel. (01880) 2301 - SPIJKENISSE

Kleurrijke week in Amsterdam

HET is de laatste tijd in Amsterdam nogal rustig. Natuurlijk is ook hier, evenals in het hele land, het nerveuze gedraaf en geschrijf van groepen en groepjes politiek ontevredenen; er is de dagelijkse portie van bijna twintig verkeersongelukken en -ongelukjes per dag, er zijn wat inbraken en zo nu en dan een moord, maar ook is er een vriendelijk juichend publiek bij het bezoek van een Luxemburgs vorstenpaar, er zijn 350.000 mensen die hun dagelijks werk verrichten, er is ernstig vermaan van kantonrechter tegen mensen die hun eerste overtreding hebben begaan, er is bezoek aan schouwburg, concert en bioscoop, en er is de huiskamerontspanning van duizenden. Kortom het leven is rustig de laatste tijd.

Die huiskamerontspanning is het onderwerp van de deze week in Amsterdam begonnen Firato 67. Dat is weliswaar geen Amsterdamse zaak, maar de expositie is toch belangrijk genoeg om er even bij stil te staan. Op deze expositie wordt de kleurentelevisie geïntroduceerd en men kan zich afvragen of hiermee niet opnieuw een technische ontwikkeling is bereikt die het gedragspatroon van de mens beïnvloedt. In het RAI-gebouw te Amsterdam kan

men tot en met 1 oktober elke dag deze kleurentelevisie in gebruik zien, evenals trouwens de vele andere elektronische apparaten die voor „huiskamerontspanning“ worden gebruikt. Hoe belangrijk deze toestellen zijn blijkt uit hun aantal. In Nederland, met zijn ongeveer 12,5 miljoen inwoners vindt men meer dan tien miljoen van deze toestellen, dus zowat drie per gezin. Dat zijn 5,3 miljoen radiotoestellen, 2,8 miljoen televisietoestellen, bijna 2 miljoen grammofoons en ruim een half miljoen bandrecorders. Men ziet dat de radio nog steeds veruit de grootste plaats inneemt.

Toch is het de televisie die de grootste indringendheid bezit en die in veel ruimere mate dan de radio invloed heeft gehad op de gewoonten van de mens. Dat is in hoofdzaak toe te schrijven aan de omstandigheid dat televisie, anders dan radio, eigenlijk de volle aandacht vraagt. Een radio kan nog dienen als achtergrond, een tv niet. Bovendien zijn de informatiemogelijkheden van de televisie veel groter, het beeld voegt aan de informatie een dimensie toe die ons beter dan duizend vermoeiende woorden op de hoogte kan brengen van wetenswaardige zaken.

Vooraf op dit gebied van de informatie kan de kleurentelevisie een wezenlijk extra-element betekenen. Op de Firato zal men eenzelfde programma gelijktijdig in kleur en in zwart-wit kunnen zien; wellicht zal het dan de kijker vergaan als ons: in een aantal gevallen is de kleurtoevoeging aardig maar niet belangrijk, in andere gevallen is die toevoeging zeer waardevol, vooral bij bepaalde educatieve onderwerpen.

Men kan zich nu afvragen hoe snel de kleurentelevisie in ons land opgang zal maken. In 't spraakgebruik wordt nu al door mensen die met de produktie of handel te maken hebben, de afkorting KTV naast TV gebruikt, in de koperswereld is tot nu toe in Nederland uiteraard nog niet veel gebeurd. Er is ook nog weinig aanwijzing omtrent de omvang van de belangstelling; die zal moeten blijken op deze Firato en in de maanden daarna, want de NTS zal onmiddellijk aansluitend op de Firato beginnen met experimentele KTV-uitzendingen van zeven uur per week.

De kleurentelevisie is duur, de gemiddelde prijs ligt in Nederland (waar op elk toestel 25 pct. belasting moet worden betaald) niet ver beneden de drie-

duizend gulden. Ook als de prijs zakt (en dat zal wel) blijft een KTV toch altijd wel tweemaal zo duur als een TV. Stapt de consument daar overheen?

In de Verenigde Staten is de kleurentelevisie in 1961 begonnen. In dat eerste jaar zijn er 150.000 kleurentvangers verkocht (tegen 4,6 miljoen zwart-witontvangers). In 1966 was het aantal verkochte zwart-witontvangers gestegen tot 7,3 miljoen, maar het aantal kleurentvangers was gestegen tot 4,6 miljoen.

In West-Duitsland, waar de KTV een maand geleden is gestart, hadden de fabrikanten de aantallen toestellen geschat die zij tot eind 1967 zouden kunnen omzetten. Op dit ogenblik is de hele geplande produktie verkocht, met man en macht is men bezig de produktie met meer dan 50 pct. op te voeren.

Als men deze twee voorbeelden voor ogen houdt, zou men kunnen verwachten dat ook in Nederland de KTV haar weg vrij snel zal vinden, al kan de relatief hogere prijs hier remmend werken. Maar wellicht zal niet zozeer de prijs maar de appreciatie van het resultaat de doorslag geven. Vele duizenden zullen de komende dagen in Amsterdam hun eerste indruk komen opdoen.

Budget en tekort: records

VOLGENS de gemeentebegroting denken burgemeester en wethouders van Rotterdam voor het volgende dienstjaar een budget van f 871,6 miljoen nodig te hebben. Dat is f 107 miljon, of 14 pct. In de drie voorafgaande jaren meer dan de vorige begroting aangenomen was de stijging van het budget 19 à 21 pct. Er is derhalve sprake van een procentuele vermindering.

Burgemeester en wethouders schrijven deze procentuele vermindering toe aan het feit dat lonen en prijzen in de vorige jaren sterker zijn gestegen dan in het lopende jaar. Bovendien wordt er naar gestreefd de materiële uitgaven niet hoger te stellen dan 108 pct. van het gemiddelde over beide voorafgaande jaren.

Voor de hogere uitgaven van f 107 miljoen heeft het college slechts tot een bedrag van f 82 miljoen compensatie in de vorm van hogere inkomsten kunnen vinden. Mede daardoor is het tekort, dat in de vorige begroting nog voor f 86 miljoen te boek stond, opgelopen tot f 112 miljoen. Zowel voor het budget als voor het tekort zijn aldus records geregistreerd.

Vrijwel alle diensten en bedrijven hebben langs de weg van hogere nadelige saldo eveneens bijgedragen tot het gestegen tekort. Bij de bedrijven is het alleen nog maar het Energiebedrijf dat op een batig saldo van enige betekenis kan bogen (f 11,9 miljoen). Het handhaaft dusdoende een oude (en heel plezierige) traditie. Ook het Vrij-Entrepot

kan zich blijkens een — op zichzelf te verwaarlozen — voordelig saldo van drie ton nog bedruipen.

In de geleidebrief zegt het college dat het steeds verder uiteenlopen van de inkomsten en uitgaven, zich demonstrerend in een groter budgetair tekort, een bron van voortdurende zorg betekent. „Niet alleen worden de hogere lasten wegens lonen en salarissen onvoldoende gecompenseerd door adequaat verhoogde uitkeringen uit het Gemeentefonds, ook de rentevoet legt een zware last op ons budget.“ De zorg van het college geldt natuurlijk ook de verontrustende omvang van de vlottende schuld die op 1 januari jl. tot een hoogte van f 479 miljoen was gestegen.

Intussen houdt het college er wel rekening mee dat het tekort door allerlei maatregelen in de praktijk nog wel wat mee kan vallen. Dat is in vorige jaren ook het geval geweest. Voor 1966 bijvoorbeeld was een deficit van f 67 miljoen geraamd dat volgens de rekening in feite op f 36 miljoen terecht is gekomen. Het begrotingstekort van f 86 miljoen voor het lopende jaar kon bij de openbare begrotingsbehandeling al f 50 miljoen lager worden gewaardeerd.

Een dergelijke gang van zaken nu wordt ook voor het tekort op de jongste begroting verwacht. Om te beginnen wil het college opnieuw een hele reeks belastingen, rechten en tarieven verhogen. Daarnaast rekent het op een gunstige invloed van enkele andere maatregelen, zoals de verkoop van het ziekenhuis

Dijkzigt. Door een en ander zal vermoedelijk het geraamde tekort van f 112 miljoen met ongeveer f 25 miljoen kunnen worden verminderd.

De verhoging van belastingen, rechten en tarieven wordt in vele gevallen de tweede in één jaar tijd. Men begrijpt dat het college slechts node hiertoe over zal gaan. Het moet echter wel. Het is namelijk voornemens een aanvullende bijdrage krachtens de wet op de financiële verhouding aan te vragen. Daar zal de gemeente alleen voor in aanmerking kunnen komen als zij haar eigen inkomsten heeft opgevoerd tot een peil dat de centrale overheid aanvaardbaar voorkomt.

Voor het eerst hebben we dank zij deze geleidebrief vernomen dat de tekorten op verzoek van Gedeputeerde Staten worden afgeboekt op de reserves. Het tekort voor het lopende jaar, ten slotte f 50 miljoen groot geschat, wordt ten laste van de reserve gedeblokkeerde gelden Gemeentefonds gebracht. De tekorten van de voorafgaande drie jaren gezamenlijk f 58 miljoen bedragende, zijn afgeboekt op het industrie- en bouwfonds.

In de laatste jaren is dus een bedrag van f 106 miljoen aan de gemeentelijke reserves onttrokken. Met het geraamde tekort voor het nieuwe begrotingsjaar wordt dat bij elkaar ruim f 200 miljoen. Het college waarschuwt dat daarmee niet kan worden doorgeslagen. Noodgedwongen zal het een rekening „geactiveerd begrotingstekort“ moeten openen.

De reserves van de gemeente bestaan nu nog uit f 39 miljoen eigen kapitaal, f 133 miljoen reserves van de algemene dienst en f 186 miljoen reserves van bedrijven en diensten. In totaal f 358 miljoen. Niet in de laatste plaats omdat dit bedrag een groot aantal bestemmingsreserves vertegenwoordigt legt het college er de nadruk op, dat er geen plaats is voor de gedachte dat Rotterdam zich arm presenteert, maar rijk is.

Zeer ernstig wordt in de geleidebrief geklaagd over de onmogelijkheid om de vereiste investeringen te doen. Ten aanzien van de nieuwe werken is „een situatie van nagenoeg volkomen stilstand“ ingetreden. Eveneens wordt geklaagd over het uitblijven van antwoorden op brieven aan provinciaal en landsbestuur over o.a. de toekenning van additionele financieringsmiddelen en een verruiming van het financieringsquotum voor het lopende jaar.

Aan de andere kant wordt met voldoening medegedeeld dat het overleg tussen de regering en de gemeentebesturen van Amsterdam, Den Haag en Rotterdam over de financiële moeilijkheden van deze gemeenten eindelijk op gang is gekomen.

Resultaten zijn nog niet te melden, zo zegt het college. Het is echter vol goede moed dat „het overleg in de komende maanden zoveel voortgang zal maken dat bij de openbare behandeling van de begroting enige positieve mededelingen kunnen worden gedaan.“

„Schandelijk wanbeheer“

IN een economische studie, die ongeveer tien jaar geleden over Den Haag werd gepubliceerd (Zo werkt Den Haag), werd Van Heyst als een der belangrijkste metaalindustrieën genoemd. Neemt men de metaal- en elektrotechnische industrie in onze stad thans als geheel, dan is Van Heyst zeker in de ranglijst gedaald. Niettemin mocht men tot voor enkele weken deze onderneming voor de Haagse economie en voor de werkgelegenheid van grote betekenis achten.

Het is bijzonder jammer dat aan deze eertijds bloeiende fabriek, die zich na de oorlog voornamelijk bezig hield met de fabricage van radiatoren voor centrale verwarming en van stalen ramen, thans abrupt een einde is gekomen. Dat dit is toe te schrijven aan „schandelijk wanbeheer“ (uitspraak van een der bewindvoerders, mr. Bloemsma) valt in hoge mate te betreuren.

Toen wij — uit anderen hoofde — bij de verlening tot surséance van betaling kennis namen van de cijfers, konden wij niet aan de indruk ontkomen, dat er in dit bedrijf, met alleen al in Den Haag 650 werknemers, op onverantwoorde wijze is gefinancierd. Wij kwamen toen tot de voorlopige conclusie, dat deze onderneming niet alleen worstelde met een ernstig tekort aan liquide middelen, maar dat er aanzien-

lijke schulden waren, die, zo moeten we nu vrezen, in de miljoenen zullen lopen.

In het onderhavige geval is nu eens niet sprake van een conjunctureel of structureel verschijnsel in onze nationale economie, maar van een ondernemersbeleid, dat we in deze tijd nauwelijks meer voor mogelijk hadden gehouden. Wij kunnen ons, na alles wat er over Van Heyst bekend is geworden, niet aan de indruk onttrekken, dat niet alleen de ondernemer heeft gefaald, maar dat er blijkbaar interne verhoudingen hebben bestaan, die niet de moed of de capaciteit hebben opgeleverd de ondernemer voor de fouten te behoeden, die in menig opzicht zijn gemaakt.

Men heeft in de afgelopen dagen alle schuld op de ondernemer, die tevens eigenaar was, geworpen, maar er is naar onze mening bepaald ook grote schuld bij sommige werknemers. Met name hebben we hier het oog op diegenen, die deel uitmaakten van het bestuur van het ondernemingspensioenfonds voor de beampten. Het is ons een raadsel hoe het mogelijk is geweest, dat deze bestuurders, voortkomend uit het beamptenpersoneel, de verantwoordelijkheid op zich hebben willen of durven nemen de schuld, die de onderneming aan dit pensioenfonds had — tussen de zeven en acht ton! — te laten ontstaan. Zij hebben daarmee niet al-

leen een slechte dienst aan de onderneming bewezen, maar zij hebben bovenal op de meest onverantwoordelijke wijze gespeeld met hun eigen positie en die van hun collega's, al dan niet gepensioneerd.

Het is voor ons onbegrijpelijk, dat in deze tijd, waarin de vakbeweging zich toch waarlijk wel van haar verantwoordelijkheid bewust is, zo iets mogelijk is gebleken. De ANMB komt de twijfelachtige eer toe, reeds in een eerder stadium op de precare situatie de aandacht te hebben gevestigd, maar men heeft niet voldoende en in elk geval niet krachtadig ingegrepen.

Er is hier van de geboden medezeggenschap een bijzonder slecht gebruik gemaakt. Het is te hopen, dat zowel werkgevers- als werknemersorganisaties hieruit de nodige lessen zullen trekken. In zeker opzicht is dat ook gebeurd, maar toen was het al te laat. Helaas, want het is hartverwarmend geweest hoe werkgevers- en werknemersorganisaties tezamen en in het allerlaatste stadium met de bewindvoerders, met niet aflatende inspanning hebben getracht het bedrijf van Van Heyst te redden.

Met waardering kan in dezen ook gewaardeerd worden de bemiddelende pogingen, die de Haagse wethouder voor economische zaken, de

heer Bol, heeft ondernomen, ongetwijfeld beëffend, dat sluiting van Van Heyst aan het Haagse industriële leven een grote klap zou toebrengen. Ook uit dien hoofde vervult het gebeurde ons met zorg.

DIE zorg is nog toegenomen na kennisgeving van het rapport over de hotellerie in onze stad en Scheveningen. Het is een rapport met een schat aan documentatie, een rapport, dat echter — we constateren het met grote spijt — weinig perspectieven opent voor een betere toekomst voor het (buitenlandse) toerisme naar onze stad en onze badplaatsen.

Het verdient waardering, dat men niet geschroomd heeft de vinger op de (vele) wonden te leggen. Voor ons overigens bekende zaken. Dat b. en w. vrijwel uitsluitend uitkomst van het Congresgebouw verwachten, lijkt ons niet voldoende voor de toekomst van het toerisme in Den Haag en Scheveningen. Een belangrijke stijging van het aantal (buitenlandse) overnachtingen is daarvan natuurlijk wel te verwachten, maar er zal meer moeten gebeuren. Den Haag zal meer en beter in het buitenland „verkocht“ moeten worden, zeggen b. en w. We zijn het daarmee hartgrondig eens, zonder met deze constatering af te doen aan de waardering voor de ijver, die de VVV aan de dag legt.

Geen bedelaarshouding voor het noorden

De socialist Wierenga heeft tijdens de debatten over de ruimtelijke ordening — ongetwijfeld met de beste bedoelingen van de heer Ten Cate van de Friese Koerier — de regering uitgenodigd „in de uit te brengen nota over de ontwikkeling van het noorden des lands deze taakstelling (d.i. 3 miljoen inw. in 2000) als uitgangspunt te aanvaarden en het wetenschappelijke basismateriaal en het daaruit voortvloeiende nieuwe beleid daarin op te nemen.” Het laatste is wat onduidelijk, maar verder onschuldig. Het eerste, „het aanvaarden van de taakstelling”, is echter onverstandig. Omdat het zou leiden tot een ongewenst huwelijk van wetenschappelijk basismateriaal en science fiction. In die zin heb ik de motie van de heer Wierenga dan ook afgewezen: omdat het een onverstandige motie is met een onverstandig uitgangspunt. En niet, zoals de noordelijke pers mij hier en daar heeft verweten, omdat ik het af zou laten weten voor het noorden als het op stemmen aankomt.

Ik dacht dat het tegendeel het geval was. En dat juist zij, die het noorden voortdurend in woord en geschrift plaatselijk „in het hoekje waar de slagen vallen”, die het noorden stelselmatig een status van „apartheid” geven, het voor dit prachtige landsdeel laten afweten. De grote fout van vele scribenten, rapporteurs en sprekers is dat zij het noorden afzonderen van Nederland als geheel, en dan (en dat is veel erger!) in de gedaante van het „achtergebleven gebied”. Jammer en onnodig. Ik herhaal wat ik reeds vele malen heb gezegd en geschreven: het noorden met zijn steden en zijn velden is een van de mooiste streken van Nederland, en het is er Nederlandser dan menigeen, die de anderen gelooft, beseft.

● Nationale zaak

Wie nu na gaat denken over de ruimtelijke ontwikkeling in Nederland in de komende decennia, moet niet een kaart hanteren van Noord-Nederland, maar een van de noordwestkust van het schiereiland, waarop wij Europeanen wonen, een kaart dus van Hamburg tot en met Parijs. In het midden treffen we dan grote bevolkingsconcentraties aan: Ruhrgebied, Noord-Frankrijk, België en de Randstad Holland. Vanuit die concentraties begint de bevolking zich duidelijk te spreiden; de vlekken op de kaart wijzen uit. Het is duidelijk dat een uitdij-

ing van onze Randstad zo eerder Zeeland dan het noorden zal bereiken, eerder de Scheldemond dan de Eemsmond. Hoe dirigistisch een overheid in Nederland ook moge zijn of worden, ondernemingen laten zich moeilijk dirigeren en het gevaar is, dat men met een dirigistisch beleid ze eerder uit het land dirigeert dan naar de volgens deskundigen sociaal meest gewenste plaats.

Als ik ondernemer was, en mij zo gunstig mogelijk wilde vestigen in een concentratie van bedrijvigheid, en ik zou de Randstad te vol, te duur of te onaantrekkelijk vinden, zou ik eerst

Door Dr. K. van Dijk
lid van de Tweede Kamer

naar Zeeland kijken. Een afstand van 60 à 80 km is nu eenmaal beter te overbruggen dan een van 200 à 250! Zeelands infrastructuur is momenteel duchtig onderhanden bij de uitvoering van het Deltaplan; er zal weinig stimulerend nodig zijn om hier de aansluiting te vinden.

Het gekke nu is, dat niemand bij zo'n Deltaplan aan Zeeuwse dingen denkt. Iedereen (zelfs de noorderling) ziet dit na 1953 als een nationale zaak. En zo moet men ook het noorden leren zien, in de eerste plaats wij uit het noorden zelf. We moeten ons geen mammoettaak stellen ruim 900.000 versterkt gespreide Nederlanders te huisvesten (en werk te bieden?) maar oog hebben voor de realiteit, die ik boven schetste na Nederland in een wat ruimer kader te hebben gezet.

● Ontwikkelingsbank

Dat betekent voor het noorden in de eerste plaats, dat we ons zelfvertrouwen moeten herwinnen. En vervolgens dat er, met medewerking en inschakeling van het bedrijfsleven in de streek zelf, een klimaat moet worden geschapen waardoor men zich tot onze (ik herhaal: prachtige) gewesten aangetrokken gaat voelen.

Het eerste ware te bereiken door versterking van het hier reeds gevestigde bedrijfsleven. Naast enkele grote bedrijven zijn het meest kleine of zgn. middenkleine bedrijven, waar men niet kan profiteren van de bestaande

stimuleringsmaatregelen. Deze ondernemers zien zich in tijden met een hoge rentevoet belemmerd in hun uitbreidingsplannen en worden zeer voorzichtig. Doordat zij bovendien niet datgene krijgen, wat de vreemde eend uit de bijt gaat halen, voelen zij zich teruggezet. Hetgeen het „industriële klimaat” bepaald niet ten goede komt. Te dezen aanzien nu, dacht ik, is het eerste woord aan het noorden zelf: eerst na ontplooid initiatief, om bijv. tot een eigen ontwikkelingsbank te komen, dient hier een rijksoverheid te bezien in hoeverre van dit kant steunt behoort te worden verleend.

Maar dan ook „BEHOORT”! Want wij hebben hier, zo goed als in Zeeland, Brabant, Limburg en Holland, te maken met een zaak, die geheel Nederland aangaat!

Het tweede, de aantrekkingskracht der drie noordelijke gewesten, moet gedeeltelijk worden nagestreefd langs de zelfde weg. Want bij stimulering van gevestigde bedrijven denke men niet alleen aan handel, verkeer en nijverheid, maar ook aan recreatie! En de inrichting van het Friese merengebied en het Drentse plateau (met Hondsrug!) kan de aantrekkelijkheid van deze prachtige gebieden aanmerkelijk vergroten.

● Eemshaven

Ik kan mij van de rest niet afmaken met het slijtende begrip „infrastructuur”.

Zonder namelijk de algehele maatschappelijke opbouw, die zich in het hele land voltrekt, stil te leggen of op te houden, moet in het noorden duidelijk worden gekozen. Die keuze nu is voor mij niet moeilijk en ik heb dat ook in de openbare commissievergadering betoogd:

Een snelle en gedurfde aanpak van de Eemshaven, die toegankelijk zal zijn voor grote zeeschepen is reeds nu, terwijl een ontwikkeling aan de Scheldemond zich voltrekt, urgent.

Deskundigen schijnen kortelings overeenstemming te hebben bereikt over de methode en de plaats, waar het beste met de eerste aanzet kan worden begonnen. Ik kan alleen maar zeggen: begin dan! Het uitvoeringsapparaat van de Lauwerszeewerken is geografisch dichtbij. En iedere Groningse arbeider, en iedere Drentse arbeider, die kampt met het structurele gebrek aan werkgelegenheid, zal er trots op zijn dit noordelijk zeehavenproject mede aan te pakken. De Tweede Nota Ruimtelijke Ordening is er op haar kaarten heel duidelijk, maar in haar tekst heel vaag over, de Zeehavennota is ook positief. En alleen deze aanzet kan een Eemsmond als alternatief voor grotere vestigingen voldoende aantrekkelijk maken.

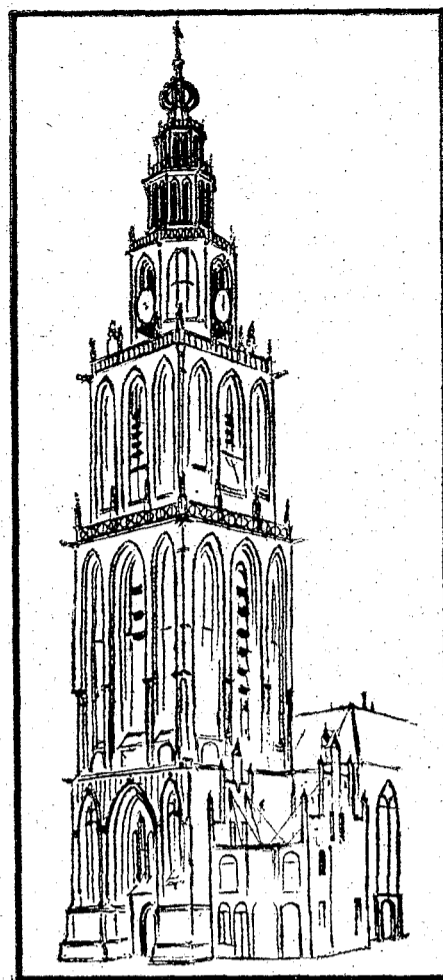
● Drie kernen

Ten slotte zal voor het noordelijk gebied, zulks weer in afwijking van het algemeen uitgangspunt van de nota (gebundelde deconcentratie) een sterk accent moeten komen te liggen op de concentratie. Wil men in dit gebied bereiken, dat een beroepsbevolking even gedifferentieerd wordt als in gebieden met grote stedelijke concentraties, dan zal men ook bewust hiernaar moeten streven. Ik bedoel daarmee dus concentratie op zeg drie stedelijke kernen: Groningen, dat het centrum worde van het noordelijke stadsgewest, Leeuwarden en Emmen.

En dan nog eens: de overheid kan in dit beleid ondernemingsvestigingen wellicht een duwtje geven, maar kan niet dirigeren. Maar bij de spreiding van overheids- en semi-overheidsdiensten, bij de spreiding van onderwijsmogelijkheden kan ze het eerste en het laatste woord spreken. Dat zij spreke. (en dan duidelijker dan bij de behandeling van de 2e Nota!)

Met deze drie dingen, een ontwikkelingsbank van en voor het bestaande bedrijfsleven, een fantasierijke aanpak van het Eemshavenproject en concentratie op drie steden, zelfbewust gesteund door en uit het noorden zelf, zullen deze drie gewesten hun rol in het Nederland van de toekomst (en die begint morgen) kunnen spelen zonder dat ooit de gedachte van het „achtergebleven gebied” weer behoort naar voren te komen.

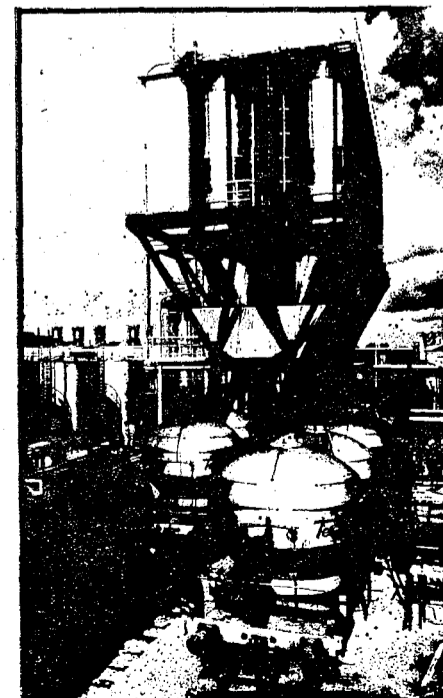
Maar dan moet het de taakstelling, het uitgangspunt van de Tweede Nota op de ruimtelijke ordening wat vrij en zelfbewust interpreteren! Dat hebben wij op 22 en 23 augustus in de Kamer betoogd, en daarom stemden wij — u zult het begrijpen — tegen de socialistische motie, die uitging van de bedelaarshouding van drie aparte gewesten. Zo willen wij het bepaald niet zien!

GRONINGEN,
Martinitoren

LEEUWARDEN,
Oldehoven

EMMEN,
AKU-bedrijf

Bokma het allerbeste!
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen genever

Restaurant Bodega „De Abdij”

MIDDELBURG - Abdijsplein 5 - tel. 01180-4685

Uniek gelegen in het historisch Abdijcomplex — Exclusief restaurant in antieke stijl en omgeving — Ook plate-service.

SMIT KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

ZOEKT U...

een bungalow, flat, huis of bedrijfspand in Den Haag of wijde omgeving? Wij kunnen u meer dan 1000 nieuwbouw en bestaande objecten vrijblijvend aanbieden.

Makelaarskantoor G. J. Hoogkamer N.V.

LAAN VAN MEERDERVOORT 312, DEN HAAG.
TELEFOON 070 - 650955*

De redactie publiceert hierbij op verzoek van het hoofdbestuur van de VVD een rapport van de van de partij inzake het stakingsrecht. Het hoofdbestuur is voornemens over dit onderwerp op korte termijn een standpunt te bepalen, doch wil door voorafgaande publicatie van dit rapport de gelegenheid geven aan individuele leden van de partij hun standpunt kenbaar te maken (uitsluitend in brieven aan het algemeen secretariaat, Koninginnegracht 61 te Den Haag).

Voor en tegen van wettelijke regeling van het stakingsrecht

RAPPORT SOCIAAL-ECONOMISCHE COMMISSIE

De sociaal-economische commissie van de VVD heeft in juli van dit jaar een rapport opgesteld over het stakingsrecht. De vraag waarmee de commissie zich heeft beziggehouden, is welke houding zou moeten worden aangenomen tegenover het voorstel het stakingsrecht, of beter gezegd de stakingsvrijheid, wettelijk te regelen.

VOORGESCHIEDENIS

Deze kwestie, die al enige jaren aan de orde is, is opnieuw actueel geworden toen waarschijnlijk leek, dat de minister van justitie Samkalden tot de conclusie zou komen, dat een wettelijke regeling gewenst is en dat hij tot het indienen van een desbetreffend wetsontwerp zou overgaan. De kwestie was al eerder opgeleefd na de gebeurtenissen op 28 en 29 november 1958 toen de presidenten van de rechtbanken te Rotterdam en Amsterdam tot tegenovergestelde uitspraken kwamen inzake dezelfde staking, namelijk een staking die een onderdeel was van een in internationaal verband georganiseerde boycot van schepen uit zogenaamde goedkope-vlag-landen. Deze procedure vond haar uiteindelijke beslissing in het arrest van de Hoge Raad van 15 januari 1960 (het zogenaamde Panhonlibco arrest), waarbij de Hoge Raad een uitspraak deed over de vraag of bij een collectieve werkweigering, ondernomen op initiatief van een vakorganisatie, de werknemers die daaraan deelnemen, zich tegenover hun werkgevers schuldig maken aan wanprestatie; en ten tweede of die vakorganisatie een onrechtmatige daad pleegt door die wanprestatie uit te lokken. Het kort geding in 1966 aangespannen door de Aardewerkindustrie naar aanleiding van de kwestie georganiseerden-ongeorganiseerden, heeft toender tijd de zaak opnieuw in de belangstelling gebracht.

HUIDIGE SITUATIE

Uit de uitspraak van de Hoge Raad van 15 januari 1960 blijkt, dat naar geldend recht de deelneming aan de werkstaking door de betrokken werknemers inderdaad in beginsel wanprestatie oplevert, maar, zegt de Hoge Raad, dit kan anders zijn wanneer de omstandigheden waaronder een staking plaatsvindt van dien aard zijn dat naar de heersende rechtsovertuiging in redelijkheid van de werknemers het verrichten van de bedongen arbeid niet kan worden gevergd. Hiermede werd aangegeven dat een staking in concreto rechtmatig kan zijn.

Voorts bleek uit het arrest dat, wanneer deelneming aan de werkstaking

het karakter heeft van wanprestatie, de vakorganisatie zich aan een onrechtmatige daad schuldig maakt door de werknemers tot die staking aan te sporen.

De huidige situatie is derhalve dat een staking in beginsel onrechtmatig moet worden geacht, zodat de staker wanprestatie en de vakbond een onrechtmatige daad pleegt, tenzij de omstandigheden waaronder de staking plaatsvindt van dien aard zijn, dat naar de heersende rechtsovertuiging in redelijkheid van de werknemers het verrichten van de bedongen arbeid niet kan worden gevergd. Doen deze omstandigheden zich voor, dan is de staking van den beginne af rechtmatig. De uiteindelijke beoordeling van de vraag of die omstandigheden zich voordoen is in handen van de rechter. Zolang de rechter geen onherroepelijke beslissing heeft gegeven, kan er dus onzekerheid bestaan over de vraag of de staking rechtmatig is of niet.

BEZWAREN

De vakcentrales hebben in een adres kort na de uitspraak van de Hoge Raad gesteld, dat men er met deze uitspraak van de Hoge Raad nog niet is, omdat bij elke staking het gevaar dreigt dat de werknemer wegens wanprestatie en de vakvereniging wegens onrechtmatige daad in rechte worden aangesproken. In de praktijk zou de vakbeweging in het hanteren van de werkstaking als uiterste middel worden gefrustreerd hetgeen tevens de onderhandelingspositie van de vakbeweging zou verzwakken. De wettelijke regeling zou daarom een omkering van de bewijslast moeten inhouden die ertoe leidt, dat een werkstaking die aan bepaalde vereisten voldoet, daardoor rechtmatig zou zijn zolang niet is komen vast te staan dat zij in concreto onrechtmatig is.

Het bezwaar van de huidige situatie is naar hun mening namelijk dat, indien een staking wordt uitgeroepen, de mogelijkheid dat zal blijken dat zij niet rechtmatig is, als een zwaard van Damocles boven stakers en vakbond hangt, in het bijzonder ook in de periode die verloopt tussen het uitroepen van de staking en de gerechtelijke uitspraak. Bij de bepleite wetgeving zou de staking die prima vista aan de wettelijke vereisten voldoet, pas onrechtmatig zijn nadat zij door de rechter onrechtmatig is verklaard. Door op dat moment de staking af te gelasten zouden stakers en vakbond dan kunnen voorkomen dat zij in rechte worden aangesproken. Het is zeker dat een wettelijke regeling de rechtszekerheid van stakers en vakbond zou vergroten. Aan de andere kant is een nadeel van een wettelijke regeling dat de wettelijke normen de veelheid van

verschijningsvormen van de staking in een bepaald patroon zouden persen. In het rechttersrecht kunnen daarentegen gemakkelijk de nodige verfijningen worden aangebracht, die in de praktijk beslist nodig zullen zijn om tot een bevredigend resultaat te komen.

STANDPUNT VAN DE COMMISSIE

De commissie twijfelt eraan of een wettelijke regeling van het stakingsrecht strikt genomen wel nodig is, daar de jurisprudentie vermoedelijk voldoende mogelijkheid voor een rechtmatige staking heeft geschapen. Gezien de toch nog overblijvende bezwaren lijkt het de commissie echter aanvaardbaar indien men tot een wettelijke regeling zou willen overgaan, mits deze wettelijke regeling de materie voldoende voorzichtig benadert om de situatie niet te doen verstarren. Aan de rechtspraak zal ook onder een nieuwe wet voldoende mogelijkheid moeten worden gelaten waar nodig verfijningen aan te brengen.

De commissie meent, dat de wettelijk te stellen normen voldoende waarborgen tegen lichtvaardige en wilde stakingen zullen moeten inhouden en dat het gewenst is tot een sluitend systeem te komen dat enerzijds zoveel mogelijk tegemoet komt aan de behoefte aan stakingsvrijheid tegenover onredelijke werkgevers, doch anderzijds de thans bestaande beperkingen volledig handhaaft bij een staking door onredelijke werknemers c.q. vakbonden.

Ook zal erop moeten worden gelet, dat aan de tegenpartij een gelijkwaardig verweermiddel niet zal kunnen worden onthouden. Gezien de verschillen die er ten opzichte van staking zijn, wordt op deze problematiek hieronder niet verder ingegaan. Voorkomen zal echter moeten worden dat a contrario uit een niet regelen van de uitsluiting zou kunnen worden afgeleid, dat deze, ook als verweermiddel, altijd onrechtmatig zou zijn.

TE STELLEN EISEN

Welke zijn nu de vereisten waaraan een staking zou moeten voldoen om, behoudens tegenbewijs voor de rechter, dat steeds mogelijk moet blijven, rechtmatig te zijn en de werknemer dus de mogelijkheid te geven zijn werkzaamheden te onderbreken, zodat aan de staking niet de gevolgen van wanprestatie worden verbonden en geen onrechtmatigheid van de zijde van de vakbond optreedt.

De commissie wil vooropstellen dat de staking altijd moet worden gezien als een uiterste middel, dat slechts mag

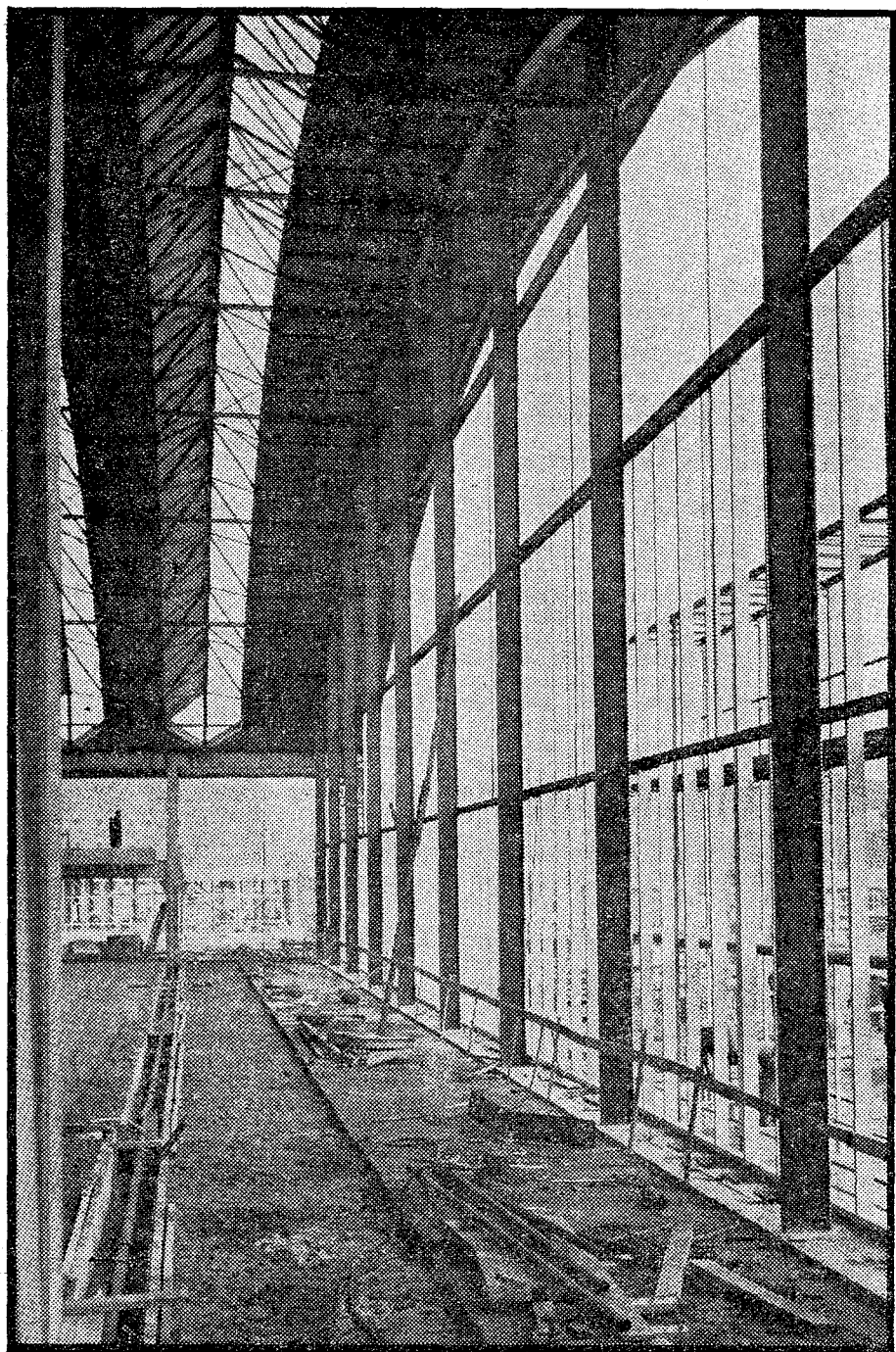
worden toegepast indien andere procedures voor de oplossing van geschillen gefaald hebben. Daartoe zal de wettelijke regeling h.i. de volgende vereisten dienen te formuleren.

1. In de eerste plaats is het duidelijk dat een staking niet rechtmatig kan zijn die plaatsvindt gedurende de looptijd van een c.a.o. waarbij de betrokken vakvereniging partij is. In dat geval immers is er sprake van wanprestatie door de vakvereniging zelf, zulks uiteraard tenzij naar het oordeel van de rechter van overmacht sprake is.

2. Voorts stelt de commissie zich voor, dat vanaf het tijdstip van de aanzegging van de staking een afkoelperiode van bijvoorbeeld één maand behoorlijk in acht moet zijn genomen. Een dergelijke bepaling vindt men ook in sommige buitenlandse regelingen. Zij biedt het voordeel dat overleg en bemiddeling ertoe kunnen leiden, dat de staking alsnog wordt voorkomen. De commissie meent, dat men de periode voldoende lang moet maken om dit facet tot zijn recht te kunnen laten komen maar anderzijds ook niet zo lang dat men in feite het stakingswapen illusoir zou maken.

De periode van de Taft-Hartley wet komt de commissie bepaald te lang voor. Daarentegen acht zij een periode van een week te kort om tot een behoorlijke bemiddelingspoging te kunnen komen.

3. In de derde plaats zou vereist moeten zijn dat een bemiddelingsprocedure heeft plaatsgehad doch zonder resultaat is gebleven. Het lijkt de commissie gewenst, dat, zoals ook door het Christelijk Convent is voorgesteld, tussen werkgevers- en werknemersorganisaties in een tijd dat er geen concreet conflict aan de orde is, een instituut van goede diensten voor het bedrijfsleven wordt opgericht, dat beschikt over een lijst van vertrouwensmannen, gezamenlijk voor bemiddeling uitgekozen, alsmede een bemiddelingsreglement. Aangezien partijen dikwijls in een conflictsituatie niet zullen wensen verplicht te worden zich aan een arbitrale uitspraak in de zin van een bindend advies te onderwerpen, zal te hunner vrije keuze moeten staan een reeks van mogelijkheden, waarvan de eigenlijke arbitrage, in de vorm van een bindend advies, de meest vergaande vorm is, maar waartoe ook behoren een advies dat niet bindend is, of het niet bindend bemiddelen van een adviseur of een raad van adviseurs. In die gevallen waarin hetzij de werkgever, hetzij de werknemer geen bindend advies wenst (beide gevallen laten zich zeer goed denken) zou men, wil de staking behoudens tegenbewijs rechtmatig

zijn, toch moeten eisen dat de vakvereniging zich niet tegen één van de minder vergaande vormen van bemiddeling zoals hierboven genoemd heeft verzet, en dat deze bemiddeling heeft plaatsgehad en zonder resultaat is gebleven.

4. In de vierde plaats zou een vereiste moeten zijn, dat de staking is uitgeroepen door een rechtspersoonlijkheidsbezittende vakvereniging, waarvan het bestaan aan de wederpartij sedert zes maanden bekend kon zijn. De commissie meent dat men dit vereiste zo moet formuleren dat ad hoc stakingscomités er niet onder kunnen vallen.

Anderzijds echter dient dit vereiste niet zover te gaan dat slechts „representatief” geachte vakbonden hiervan kunnen profiteren. Dit zou slechts weer een versterking zijn van het zuilenbestel en ook hier lijkt de commissie in tegendeel een „open bestel” noodzakelijk. Dit betekent, dat naar haar mening categorale vakbonden in elk geval onder deze bepaling zouden vallen.

Als bezwaar van de ruime omschrijving die de commissie voorstaat kan worden aangevoerd, dat zij ook niet bona fide vakorganisaties kan omvatten. De commissie meent echter enerzijds dat het niet democratisch zou zijn zulke vakbonden, indien zij reëel bestaan, bij voorbaat uit te sluiten, maar nog sterker weegt voor haar dat juist een niet bona fide vakbond niet spoedig een rechtmatige staking zal kunnen organiseren, gezien de overige vereisten. Zo zal in de afkoelperiode gemakkelijker het gezonde verstand van de betrokken werknemers kunnen zegeviereren.

Ook zal bij een niet bona fide staking de niet bona fide bond bij de bemiddeling allicht de bemiddelaar tegen zich krijgen, terwijl dergelijke stakingen ook nog al eens zullen moeten worden aangemerkt als kennelijk onredelijk of een onevenredig middel ten opzichte van het gestelde doel, respectievelijk zelfs strij-

dig met de wet, de openbare orde of de goede zeden.

De commissie meent, dat deze verschillende vereisten de rechter voldoende gelegenheid geven om te voorkomen, dat niet bona fide bonden te gemakkelijk stakingsacties op touw zetten.

De verdere vereisten waaraan een staking zou moeten voldoen om rechtmatig te zijn, zijn hierboven ten dele reeds aangeduid, namelijk:

5. zij mag niet in strijd zijn met de wet, de openbare orde of de goede zeden;

6. zij mag niet kennelijk onredelijk zijn of een onevenredig middel ten opzichte van het gestelde doel;

7. zij moet gericht zijn tegen de werkgever terzake van de arbeidsvoorwaarden;

8. de hand moeten worden gehouden aan bestaande gebruiken betreffende het beschermen van vitale onderdelen e.d. Deze verschillende vereisten bieden in concrete gevallen aan de rechter de mogelijkheid te beoordelen of de staking werkelijk rechtmatig is dan wel onrechtmatig moet worden geacht omdat zij aan deze vereisten niet voldoet. Bovendien wordt een groot aantal stakingen die eerder een onrechtmatig karakter dragen, door deze voorwaarden zelf in eerste instantie als onrechtmatig bestempeld, met name alle politieke stakingen alsmede alle andere stakingen, die niet op de arbeidsvoorwaarden betrekking hebben. Dit neemt niet weg, dat de rechter een zodanige staking in concreto alsnog als rechtmatig kan erkennen.

De commissie wil er nog eens met nadruk op wijzen, dat de rechtmatigheid bij staking zich alleen zal kunnen voordoen bij een werkelijke werkstaking.

Stipheidsacties, langzaam-aan-acties

e.d. achten, naar de commissie heeft bemerkt, alle auteurs verwerpelijk. Zij kunnen nooit rechtmatig zijn, in die zin dat de door deze wetgeving te bereiken omkering van de bewijslast toepasselijk zou zijn.

Het voorgaande doet wellicht de vraag rijzen hoe een werkstaking moet worden gedefinieerd. In de door haar geraadpleegde literatuur heeft de commissie geen onomstreden definitie van stakingen aangetroffen, maar wel is duidelijk dat het niet-leveren van de in de arbeidsovereenkomst overeengekomen arbeidsprestatie alleen als staking kan worden aangemerkt, indien hiertoe collectief wordt overgegaan. Ook is van staking in feite geen sprake in gevallen waar geen arbeidscontract bestaat (zelfstandigen, studenten e.d.).

Voorts heeft de commissie zich bezig gehouden met een groep problemen die zijdelings met het bovenstaande verband houden, t.w. de toepassing van lijfswang en dwangsom bij de arbeidsovereenkomst, de mogelijkheid van ontbinding en in dit verband de wenselijkheid van het opheffen van de bepalingen van art. 6 en 9 van het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen. In art. 6 wordt het beëindigen van een arbeidsovereenkomst anders dan wegens een dringende reden verboden voor zover hiervoor geen toestemming is verleend door de directeur van het Gewestelijk Arbeidsbureau. In art. 9 wordt vastgesteld dat het in strijd met dit verbod beëindigen van de arbeidsovereenkomst nietig is, indien binnen zes maanden door de wederpartij te kennen is gegeven dat zij met de beëindiging niet akkoord gaat, hetgeen zeer informeel kan geschieden. De commissie is van mening, dat beëindiging van dit noodrecht gewenst is, mede omdat dit de problematiek met betrekking tot de dwangsom zou kunnen vereenvoudigen.

In de huidige toestand kan staking als een dringende reden worden beschouwd om ontslag op staande voet te verlenen. Deze bevoegdheid van de werkgever als tegenaanmaatregel moet bij onrechtmatige staking blijven bestaan. Bij rechtmatige staking kan de werknemer zijn arbeid neerleggen, doch wel kan een normale ontslagprocedure worden gevolgd.

Terzake van de dwangsom is de commissie van mening dat deze kwestie minder acuut zal worden indien de bovengenoemde bepalingen van het B.B.A. zijn afgeschaft. De werknemer zal zich dan immers altijd gemakkelijk door ontslag te nemen aan de dwangsom kunnen onttrekken.

Met name bij de onrechtmatige staking lijkt handhaving van dwangsom wenselijk, aangezien een onrechtmatige staking niet door rechtsbepalingen be-

hoort te worden beschermd of vergemakkelijkt. Lijfswang zou de commissie echter als niet meer passend in deze tijd voor de arbeidsovereenkomst voor alle gevallen willen afschaffen, dus zelfs bij onrechtmatige staking.

Dit is op zichzelf natuurlijk ook niet meer dan een gebaar daar hier hetzelfde geldt wat zojuist voor de dwangsom is betoogd, namelijk dat bij opheffing van de genoemde B.B.A. bepalingen de werknemer zich door het nemen van ontslag aan de lijfswang zou kunnen onttrekken. In feite zou daarom alleen voor de duur van een niet in acht genomen opzeggingstermijn de afschaffing van lijfswang feitelijke betekenis hebben.

STRAFRECHTELIJKE BEPALINGEN

De commissie heeft zich ook afgevraagd in hoeverre er aanleiding is het thans bestaande stakingsverbod voor ambtenaren en spoorwegpersoneel te handhaven. De commissie kan niet inzien waarom voor deze categorieën van werknemers een staking zo zwaar zou moeten worden opgenomen dat strafrechtelijke sancties op staking gerechtvaardigd zouden zijn. Bepaalde categorieën van werknemers in het particuliere bedrijfsleven vervullen functies die voor het maatschappelijk leven essentieel zijn dan de functies van talloze ambtenaren. Stakingen van overheidsfunctionarissen in andere landen brengen weliswaar ongerief met zich mee, maar niet valt in te zien dat dit tot een ongunstige stakingsverbod zou moeten blijven leiden. Voor bepaalde categorieën overheidspersoneel werkzaam in zeer vitale takken van dienst zal men echter wel door effectieve bepalingen — zoals die in het buitenland bestaan zowel van wettelijke aard als in dienstreglementen neergelegd — die waarborgen moeten scheppen die terwille van het algemeen belang onvermijdelijk moeten worden geacht.

Tenslotte wil de commissie nog opmerken dat een uitloeijsel van wetgeving die de rechtmatige staking mogelijk maakt, dient te zijn dat doeltreffend kan worden opgetreden tegen de onrechtmatige staking en dat degenen die door onrechtmatige staking worden geschaad bij politie en justitie doeltreffende bescherming, resp. schadevergoeding kunnen vinden. Hierbij moet speciaal ook worden gedacht aan werkwilgen. In dit kader lijkt het de commissie dan ook gewenst, dat vonnissen waarbij tot schadevergoeding wegens onrechtmatige staking wordt veroordeeld, ook daadwerkelijk worden ten uitvoer gelegd.

voor alle doeleinden

NORMAAL- EN DIKWANDIGE
 NAADLOZE STALEN BUIZEN
 GELASTE STALEN BUIZEN, GASPIJPEN
 STALEN REGENWATERAFVOERPIJPEN
 GEBRUIKTE ELEKTRISCH GEREINIGDE VLAMPJIPEN

VEERSEDIJK 187 - HENDRIK IDO AMBACHT

Telefoon 0 1858 - 3044 (3 lijnen)

Mijn opinie is . . .

wordt? Maar dat laatste hoort er dan wel bij! De service is allerbelangrijkst!

Dat winkelen op zaterdagmiddag, nu eventueel nog een vorm van recreatie, mag niet gaan ten koste van het winkel-personeel.

L. A. VAN MULLEN—
WELLEMAN, Baflö

Eén op één

• Winkelsluiting

Naar aanleiding van het artikel Winkelsluiting in Vrijheid en Democratie van 9 sept., overgenomen uit Het Vaderland van 2 sept. zou ik het volgende willen opmerken:

Toen ik dertig jaar geleden in Londen als leerlinge werkte in een grote bloemenzaak, was daar al de sluiting op zaterdagmiddag! Het was zelfs zó dat bij toerbeurt het personeel een lang weekend had van vrijdagmiddag tot en met maandagmorgen. Er was tussen de middag gelegenheid een goedkope warme lunch te gebruiken in een pijpelaatje onder de zaak.

Er werd met groot enthousiasme

gewerkt. Motto was: lag je hele hart in de bediening van de klant. Ook al is het voor jou die dag de tiende bruid die bloemen bestelt, voor haar is het de ene grote dag.

Voor Nederland gold toen nog winkelsluiting op zaterdag pas om acht uur, wat met het opbergen van bloemen, verzorgen van etalage, enz. wel tot 's avonds tien uur uitliep, terwijl ook op zondagmorgen de zaak nog een paar uur open was. Men vond dat toen vanzelfsprekend en noodzakelijk.

Is het ook niet zo t.o.v. de vrije zaterdag(middag)? Vooral als men de vrijdagavond langer open wil stellen. Wij, de consumenten, moeten dan maar leren een beetje meer op efficiënte wijze onze inkopen te doen. Belangrijk b.v. voor de

werkende vrouw (en ook voor anderen) is dat ze weet wanneer ze terecht kan in een zaak.

Ik dacht zo dat het sluiten tussen de middag vaak veel hinderlijker is voor de consument en dat het winkelpersoneel liever een boterham „tussendoor” eet als het daarmee 's avonds of 's zaterdags een uur kan winnen (Mischien botst deze mening met de „vak-beweging”).

Een vrije zaterdagmiddag is heel iets anders dan elke andere vrije middag, omdat hij aansluit bij de hele vrije zondag. Waarom zou het winkelpersoneel dan niet mogen vissen, briden of luiëren op het strand, als het daar plezier in heeft en als de rest van de tijd met vreugde en enthousiasme gewerkt

Dezer dagen zei iemand tegen mij: „Weet je wat mij het meeste verontrust in ons land? Dat de mensen zo intolerant zijn geworden. Is daar nu niets aan te doen? „Jawel,” zei ik, „steun geven aan de gedachten van de verdraagzaamheid, die er gelukkig in ons land toch ook te vinden zijn.” Die steun aan de verdraagzaamheid kan men m.i. geven door zich aan te sluiten bij de VVD, die dit begrip in het vaandel voert. En door als één man en één vrouw mee te werken aan de actie „Eén op één” en een nieuw lid te werven voor de VVD. Lukt dat, en het móét lukken, dan zal het met de tolerantie in ons land waarachtig wel gaan.

D. W. DETTMEIJER.

„Gastheren in eigen land”

Hotel-Restaurant

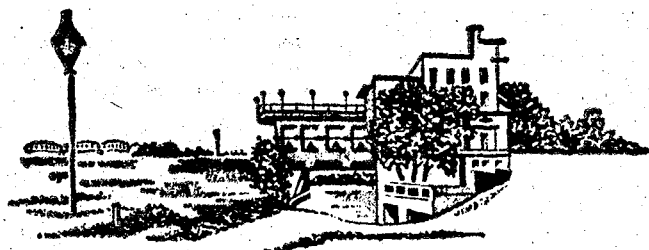

De Keizerskroon

Apeldoorn - Het Loo

tel: 05760-17744

Rustig gelegen nabij Paleis „Het Loo”. Uitstekende accommodatie voor meerdaagse conferenties. Specialiteiten-restaurant.
Volledig pensioen vanaf f30,- per persoon per dag. 24 kamers, waarvan 12 met bad, telefoon en radio.

Rijnhotel-Arnhem

annex SAVOY-RESTAURANT

Hotel met sfeer en gesoigneerde keuken

RIJNTERRAS

Onderlangs 10 - Arnhem - Tel. 08300 - 27141

Café-Restaurant

„Europoort”

MAASBOULEVARD 7 - SCHIEDAM

Voor reserveringen tel. 010 - 26 46 25

Het klassieke restaurant
aan de Maas

Hotel

„De Herikerberg”

Markelo - Tel. 05476 - 223

Het gehele jaar geopend.

Specialiteiten Restaurant.

Ruime parkeergelegenheid.

„Hotel

Noordzee-Boulevard N.V.”

Tel. 01184-2245.

Gelegen op het mooiste punt van Vlissingen. Vanuit de kamers en vanaf het terras schitterend uitzicht op de Scheldemonid, waar de oceaanstomers het hotel op enkele tientallen meters passeren. Str. k. en w. water en huistel. op alle kamers. Centr. verw. kamers m. privébad. Kamers m. ontb. f 13.50 tot 19.50. Rest. de gehele dag. Gerenommeerde keuken. Eigenaar P. J. Smits.

Rapport Prof. Teldersstichting

Doelmatiger weggebruik

ONDER de titel „Ruim Baan” heeft de Prof. Mr. B. M. Teldersstichting een rapport gepubliceerd over het verkeer, in het bijzonder het stadsverkeer, dat allerwegen zoveel problemen oproept.

Het is een zeer diepgaande studie aan de totstandkoming waarvan verscheidene deskundigen hebben meegewerkt. De bestudering van de verkeersproblemen, die in bijna angstaanjagend tempo op ons aanstormen heeft zich tot nu toe hoofdzakelijk beperkt tot academische kringen en groepen van belangstellenden, wier visie uiteraard veelal bepaald wordt door eigen belangen.

De grote verdienste van het rapport der Teldersstichting ligt n.o.m. juist in de opzet het prijsmechanisme in te schakelen om een bijdrage te kunnen leveren tot verbetering van de thans bestaande toestand, die allerwegen tot ontevredenheid leidt. Welbewust heeft men een economische benadering van de vervoersvraagstukken gekozen. Immers hierdoor is te bepalen of een bepaald vervoer en bepaalde vervoermiddelen de inkomensvorming en de inkomstenbesteding, het produktief en het consumptief vervoer, op de meest economische manier de behoeften dekken.

Het rapport stelt daarom voorop dat er keuzevrijheid moet zijn voor het individu en de bedrijfshuishoudingen, een beginsel waarvan slechts kan worden afgeweken indien het gaat om typische collectieve voorzieningen of situaties, die uit sociaal-economisch oogpunt minder gewenst zijn, of waarvan de sociale kosten in aanzienlijke mate de private kosten zouden overtreffen. Voor nieuwe investeringen in de verkeerssector dient men het rentabiliteitscriterium aan te leggen. Daarom moet de wegvoorziening niet langer aan het marktmechanisme worden onttrokken en dient efficiënte gedifferentieerde heffing voor het gebruik van wegen te worden toegepast.

EIGEN KOSTEN

Het wegennet is een belangrijke produktiefactor. Het beleid is er thans in zekere zin op gericht het wegverkeer zijn eigen kosten te laten opbrengen. Het Rijkswegenfonds kreeg echter in 1966 meer dan 65 pct. van de totale ontvangsten uit de algemene middelen. De „vraag” ter bevrediging van de bestaande verkeersbehoeften heeft rechtstreeks geen invloed op de omvang van de infrastructuur.

Kenmerkend voor het huidig systeem is dat de heffingen (motorrijtuigen-, benzine-belasting) vrijwel ongedifferentieerd geschieden: tijdstip van gebruik, soort van weg, er wordt geen rekening mee gehouden. Naast economisch ongewenste vertekening van de concurrentieverhoudingen tussen rail- en wegvervoer zien wij dus ook een vertekening binnen het wegvervoer, n.l. tussen openbaar- en particulier-, personenauto- en vrachtvervoer.

Het stelsel van infrastructuur als zilver collectieve voorziening leidt niet tot

een economisch zo goed mogelijk gebruik van de infrastructuur, terwijl de ene groep van weggebruikers de andere subsidieert.

De bestemmingsheffing van het vervoer zal dus dienen te geschieden volgens een gedifferentieerd tariefstelsel, waarbij rekening moet worden gehouden met het soort voertuig, de kosten van aanleg en onderhoud van wegen en werken en het tijdstip van gebruik („Spitsvervoer”). Men kan hierdoor iedere weggebruiker (behalve voetgangers, fietsers en bromfietzers) dan op laten komen voor de door hem veroorzaakte kosten en hij kan op basis van economische overwegingen rationeel beslissen om al dan niet op een bepaald tijdstip of via een bepaalde route aan het verkeer deel te nemen. De onzuivere concurrentie met het openbaar vervoer wordt dan grotendeels opgeheven en ongemotiveerde subsidies worden voorkomen.

Het rapport brengt nog een ander zeer interessant punt naar voren: Totnu toe werd de conjunctuurpolitiek in ons land te veel gevoerd ten koste van bepaalde bestedingscategorieën, met name de publieke werken. De momentele achterstand in wegeaanleg is een illustratie hiervan. Wanneer men de kosten van de infrastructuur losmaakt van de algemene budgettaire overwegingen, zou, aldus de bedoeling van het rapport, de vervoersector zelf kunnen bepalen welke investeringen voor haar gewenst zijn en waarvoor zij bereid is de middelen op te brengen.

ACHTERSTAND

Het rapport gaat uitvoerig in op de methoden en de praktijk van het voorgestane gedifferentieerde prijsstelsel: meer differentiatie in de bestaande grondslagen, tolheffing, parkeerheffingen en propageert bij het gebruik en hanteren van die tarieven een elektronisch apparaat, „meter” („timer”), op de werking waarvan wij in dit bestek niet kunnen ingaan.

Bijzondere aandacht wordt gewijd aan

het vervoer in de grote steden waar het verkeersprobleem op korte termijn oplossing vraagt.

De achterstand, die de laatste jaren in de voorziening van betere wegen, viaducten en dergelijke is ontstaan, en die voor een deel geweten moet worden aan het ontbreken van samenhangende plannen op lange termijn, is mede schuldig aan de huidige moeilijkheden. Het ontbreken van een economisch verantwoord systeem van parkeerheffingen maakt in vele gevallen een lonende exploitatie van particuliere parkeergarages onmogelijk. Na een schatting van het te verwachten aanbod van parkeer-ruimte door ondernemingen en particulieren kan de parkeergelegenheid, die de overheid dient aan te bieden, als „rest” worden bepaald.

Het rapport bepleit een gedifferentieerd tarief naar de aard (duur, plaats) waarop de parkeer-ruimte wordt gebruikt.

Verkeersopstoppingen kan men voorkomen, hetzij door wegwitbreiding, hetzij door beperking van de vraag naar wegcapaciteit, o.a. via de inschakeling van het prijsmechanisme, hetzij door een combinatie van beide. De verkeerscongestie op spitsuren kan men afvlakken door een gedifferentieerd prijsstelsel voor het gebruik van de infrastructuur.

De oorzaken van de malaise van het openbare vervoer moeten worden gezocht in de gestegen welvaart, in de onvoldoende kwaliteit ervan en in de enorme subsidiëring van het particuliere vervoer in de steden tengevolge van inadequate prijsvorming van het gebruik van de stedelijke infrastructuur.

FINANCIERING

De gemeentelijke inkomsten zijn onvoldoende om de nodige investeringen te betalen. De uitkeringen volgens de nieuwe Wet Uitkering Wegen zijn bescheiden vergeleken bij de grote kosten van de voorzieningen. Men overweegt door het rijk voor grote werken leningen à fonds perdu te doen verstrekken.

Het rapport pleit voor een algemeen „Wegenfonds nieuwe stijl”, dat groter onafhankelijkheid dan het bestaande Wegenfonds zou moeten hebben. Het zou als financieringsinstrument niet alleen moeten dienen voor de rijkswegen, maar voor alle belangrijke wegverbindingen, met inbegrip van die in de steden. Evenals het provinciefonds zou het alle binnenkomende gelden aan het daarvoor bestemde doel kunnen uitgeven. Een Raad voor het Wegenfonds zou advies moeten uitbrengen over alle belangrijke beleidsbeslissingen.

Er zijn verschillende wetswijzigingen nodig om de denkbeelden van het rapport in praktijk te brengen. De sa-

PRIKKELS

● Dr. N. Cramer in Het Parool na een bezoek aan Engeland: „In de gelederen der Engelse liberalen valt overigens weinig goeds over het districtenstelsel te vernemen. De Engelse liberalen kijken lichtelijk verbijsterd als een Nederlandse bezoeker zich afvraagt of dit stelsel niet de voorkeur verdient boven het evenredig kiesrecht. Onder het evenredig kiesrecht zouden zij niet, zoals nu, een stuk of tien zetels bezetten, maar misschien wel vijftig of zestig! Voor het contact tussen kiezers en gekozenen is het districtenstelsel alleen, in elk geval niet voldoende.”

● Hoofdartikel de Volkskrant: „Opvallend is, dat de PvdA-leiding niet duidelijk uitspreekt welk kiesstelsel nu precies het tot stand komen van grotere politieke eenheden moet gaan bevorderen. Dit is een tekortkoming, die een voordeel kan blijken te zijn, want een vooruitstrevende concentratie zou wel eens kunnen uitblijven wanneer alle deelnemers zich vastpinnen op verschillende kiesstelsels.”

● Inzender in diverse dagbladen over het televisie-zondagmiddag-programma in het komende seizoen: „Van 2 uur tot half 4 kunnen de t.v.-kijkers dan genieten van een cursus Automatisering, een cursus Polemologie en een cursus Russisch. En dit gehele programma wordt op de volgende zaterdag herhaald. U ziet het: geen moeite is de vaderlandse t.v. te veel als het erom gaat, de Nederlander op zondag volop vertier te bezorgen.”

● De Tijd over het PvdA-rapport „Een Stem die telt”: „Het verschil met de huidige situatie zal zijn, dat de kiezer thans na de verkiezingen het spoor bijster raakt, terwijl hij dat in de PvdA-conceptie wellicht reeds vóór de verkiezingen zal zijn.”

● Uit een Parool-interview met drs. Den Uyl: „Nieuw Links heeft de PvdA merkbaar in beweging gebracht. Haar acties hebben de groepering op een openbaar platform gebracht. Van dat punt af bewerkten ze met succes tal van afdelingen om Nieuw-Links afgevaardigden naar het Najaarscongres te zenden. De heer Den Uyl meent, dat een onevenredig grote invloed van Nieuw Links funest zou zijn, maar hij vindt de functie van de beweging als roerijzer nuttig.”

menstellers ontveinden zich niet, dat de ontwikkelde denkbeelden en suggesties direct zouden kunnen worden ingevoerd. Hoofdzak is, dat men zo spoedig mogelijk het autorijden kostengevoelig dient te maken.

REALISTISCH

Zoals men uit deze korte samenvatting van de hoofdpunten van het gedegen rapport zal opmerken, tracht dit de economische kosten te benaderen en deze als richtsnoer te gebruiken. De weggebruiker moet zich van die kosten en van zijn „verkeers-vraag” bewust zijn. Onder behoud van zijn keuzevrijheid, moet hij bereid zijn voor zijn verkeersbehoeftenbevrediging de werkelijke prijs te betalen.

Het is een realistische benadering van het grote probleem van vandaag: Hoe dienen wij het verkeer — een zeer belangrijke factor in onze economie — het beste en hoe voorkomen wij de economisch kostbare stagnaties waarvan wij dagelijks in de kranten kunnen lezen?

De praktijk heeft wel bewezen, dat wij er met 't huidig systeem van wegeaanleg, van allerlei openlijke en verborgen subsidies, niet komen. Men zal inderdaad bij de vervoerspolitiek het prijsmechanisme duidelijker moeten inschakelen, wil men met die politiek zo goed mogelijk de behoeften, d.w.z. de economische vraag, kunnen dekken. De weggebruiker moet zich realiseren, dat „weggebruik” — in tegenstelling tot lucht — een schaars goed is, waarvoor hij een economische prijs moet betalen.

De Teldersstichting heeft met dit rapport een waardevolle bijdrage geleverd tot een reële oplossing van een vraagstuk, dat ons, tezamen met dat van de woningbouw, op het ogenblik het meest benauwt.

WEGENFINANCIERING
VAN HAN DE VERKINGEN

een oude naam voor goede wijn

F. ONNES & ZOON
WUNMANDEL - ANNO 1876 - GRONINGEN

TE **S**IEPE **WEGENBOUW**
ZWOLLE

Een RONDVAART door de Rotterdamse Havens

*

een BELEVENIS!

SPIDO

Willemsplein

Rotterdam

Boele's Scheepswerven en Machinefabriek N.V.

BOLNES (bij Rotterdam)

●
Reparatie en nieuwbouw
●

TELEFOON 195100 ROTTERDAM — TELEGR. BOELE - BOLNES

N.V. Scheepswerven „PIET HEIN“

v/h Fa. W. SCHRAM & ZONEN

Werven te Bolnes en Papendrecht

NIEUWBOUW EN REPARATIES

Verbouwen van Sleepschepen tot Motorboten
inclusief inbouw en revisie van motoren.

DWARSELLINGEN 2 x 115 meter
geschikt voor het zwaarste materiaal.

DROOGDOK 115 x 30 meter
geheel overdekt.

Telephones:

Rotterdam: 139275* - Dordrecht: 33877—40466 - Ridderkerk: 3644—3409
voor werf Bolnes , Papendrecht Bolnes

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton

ZETLENGTE 7 m, dikte 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

TELEFOON 01804—2657 — GROENEDIJK 10
CAPELLE a/d IJSSEL

UNITED DAIRY- MEN

EXPORT VAN ZUIVELPRODUKTEN
PERSOONSDAM 18 — ROTTERDAM — HOLLAND

containers:
koel/vries-
containers:

„Flats“ en
„Huifcontainers“:

Onder de beschermde naam „Multiload“-
container bouwt Paul & Van Weelde
N.V. genormaliseerde aluminium STA-
PELCONTAINERS voor het stukgoe-
dervervoer.

De constructie van Van Weelde's con-
tainers leent zich in het bijzonder tot
het bouwen van uitvoeringen als koel/
vriescontainers, met naar keuze poly-
streen of polyurethaan isolatie. Binnen-
afwerking naar wens in aluminium of
polyester. Tevens kan elk gewenst koel-
aggregaat worden geleverd.

GESLOTEN ALUMINIUM
CARROSSERIEËN

CARROSSERIE- EN CONTAINERFABRIEK

PAUL & VAN WEELDE N.V.

'S-GRAVENWEG 350 • NIEUWERKERK A/D IJSSEL • TEL. (01803) 2841 (3 LIJNEN)

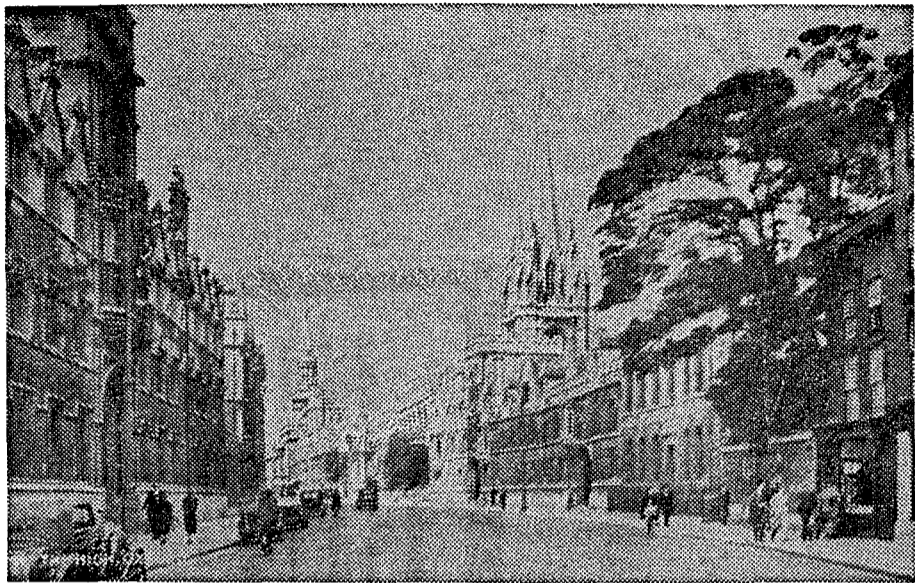

Vettewinkel

Keur en bescherming

Vest Van Vettewinkel, Prins Hendrikkade 80-82, Postbus 179, Amsterdam

Liberaal Internationale voor toelating van China tot VN

Gezicht op Oxford, waar het 20-jarig bestaan van de Liberale Internationale werd gevierd.

Het congres van de Liberale Internationale, ter gelegenheid van het 20-jarig bestaan in Oxford gehouden, overziet de, kan men op belangrijke resultaten wijzen. Zo is, politiek gezien, de Liberale Internationale belangrijker geworden door de benoeming van een aantal nieuwe vice-presidenten. Deze zijn de nieuwe leider van de Engelse liberalen, J. Thorpe, dr. E. Mende, de fractievoorzitter van de liberalen in de Westduitse Bondsdag, Gunnar Garbo, de leider van de Noorse liberalen, Joseph Saphir, de voorzitter van de liberale partij in Israël, mevrouw dr. M. Jadot, voorzitter van de Belgische Groep van de Liberale Internationale, en John MacCallum Scott, de oprichter van de Liberale Internationale.

Van groot belang was ook dat het congres unaniem de beginselverklaring-1967 aanvaardde, bedoeld als aanvulling op het Liberaal Manifest van 1947.

Verschillende resoluties op het gebied van de internationale politiek werden na discussies en stemmingen aangenomen. Vooral spannend was de stemming over een resolutie waarin het congres zich uitsprak voor toelating van Peking-China tot de Verenigde Naties. Al betreurde men de houding, die China op het ogenblik aanneemt, toch werd deze resolutie met 63 tegen 60 stemmen aanvaard.

Als antwoord op het beroep van de Tsjechoslowaakse schrijvers voor vrijheid van uiting van gedachten, deed het congres een oproep uitgaan tot alle regeringen om bij de Tsjechische regering ernstige bezorgdheid tot uitdrukking te brengen. Alle liberalen worden opgeroepen om hun solidariteit met deze schrijvers te uiten.

Een resolutie, ingediend door gedelegeerden van India, Israël, Italië en Nederland met betrekking tot de oorlog in Vietnam, werd aangenomen. Daarin wordt gesteld dat de Liberale Internationale ernstig verontrust is over de oorlog in Vietnam en de voortdurende uitbreiding daarvan. Zij roept alle partijen, die bij dit conflict betrokken zijn, op om het bombarderen en andere militaire

acties te stoppen om een wapenstilstand mogelijk te maken en vredesonderhandelingen te beginnen.

Van de vele andere resoluties die aangenomen werden, vermeld ik nog die met betrekking tot de Verenigde Naties, het Midden-Oosten, Griekenland, de gemeenschappelijke markt, technologisch onderzoek en de ontwikkelingshulp. Een resolutie had betrekking op het zuidelijk deel van Afrika. Daarin wordt bezorgdheid uitgesproken zowel over de gebeurtenissen in Zuid-Afrika als in Congo, Nigeria en Soedan.

Als belangrijk resultaat van het congres te Oxford kan nog vermeld worden de verbetering van de organisatie door het aannemen van een nieuw reglement en van richtlijnen voor het congres.

Op verschillende andere aspecten hoop ik een volgende keer nader terug te komen. Maar nu wil ik reeds vermelden dat voorzitter Toxopeus aan het slot terecht kon zeggen dat het een geslaagd congres was. Voor zijn uitstekende leiding werd hij namens alle deelnemers door miss Harvey, een van de vooraanstaande vrouwelijke liberalen, bedankt.

D. W. DETTMEIJER

UIT DE PARTIJ

• Nijmegen

De studiegroep van de afdeling Nijmegen van de VVD komt voor het eerst weer bijeen op donderdag 12 oktober. In deze groep wordt door leden en belangstellenden samen met de gemeenteraadsleden de raadsagenda voor de komende gemeenteraadsvergadering besproken. Ook komen op deze bijeenkomsten belangrijke politieke kwesties ter sprake. De studiegroep komt eens in de drie weken bijeen om 20 uur in restaurant Royal op het Plein 1944.

Op woensdag 11 oktober spreekt om 20 uur in De Vereniging de voorzitter van de VVD-fractie in de Provinciale Staten, mr. H. P. Jager. Het onderwerp van de voordracht zal zijn: „Ruimtelijke ordening en de agglomeratie van Nijmegen en omstreken”. De afdeling hoopt op een grote opkomst.

De heer H. J. L. Vonhoff komt op 16 februari in De Vereniging spreken. Zijn onderwerp zal nog bekend worden gemaakt.

Verder zal binnenkort in Nijmegen een Tweede-Kamerlid regelmatig een spreekuur komen houden.

• Voorschoten

Tijdens de op 13 september gehouden buitengewone ledenvergadering van de afdeling Voorschoten is de in mei afgetreden voorzitter, de heer A. Oosterbaan, benoemd tot lid van verdienste van de afdeling. De heer Oosterbaan heeft gedurende 16 jaar deel uitgemaakt van het afdelingsbestuur, waarvan het grootste deel als voorzitter. Door zijn houding en activiteiten heeft hij de afdeling grote diensten bewezen.

Het op de algemene ledenvergadering van 2 mei geformeerde afdelingsbestuur heeft de taken als volgt verdeeld: voorzitter: mr. H. B. Koetsier; secretaris: de heer H. Reidsma; penningmeester en vice-voorzitter: ir. H. v.d. Berkhof; propaganda: de heer N. Oosterbaan; leden: de heer G. A. Alers, mr. H. P. Engel en drs. A. van Gemund.

Algemeen Dagblad

Springlevend ochtendblad dat maar niet ophoudt te groeien (u mag best weten dat de Algemeen Dagblad Groep nu al meer dan 250.000 abonnees telt) Elke dag vinden steeds meer mensen heel goede redenen zich op het Algemeen Dagblad te abonneren.

Algemeen Dagblad

Bestel een proefabonnement Bel (010) 11.32.70, of liever vul de onderstaande bon in.

HIER IS UW VOORDEELBON!

Algemeen Dagblad

Ik wil graag een proefabonnement. Stuur mij uw ochtendblad vier weken. Ik betaal hiervoor de halve prijs (f 1.90 in plaats van f 3.80).

NAAM: .....

ADRES: .....

WOONPLAATS: .....

Schrijf uw naam en adres liefst met blokletters. Knip de bon uit. Als drukwerk verzenden in open envelop, waarop een postzegel van 12 cent. Adresseer zo: Abonnementen administratie Algemeen Dagblad, Postbus 241, Rotterdam.

C O P I J N GROENEGAN

REEDS MEER DAN
TWEDE EEUWEN EEN
BEGRIIP VOOR

boomkwekerij-
produkten

EN
tuinarchitectuur

TELEFOON 03401-1207

ER ZIJN NOG VELE VVD'ers INCOGNITO

U kent ze, ook in uw kring. Mensen die met de VVD sympathiseren, die elke keer VVD stemmen... Maar ondanks hun sympathie, ondanks hun overtuiging is het woord „lidmaatschap” Grieks voor hen. Niemand kan zich in deze tijd de weelde veroorloven om in politiek opzicht een masker te dragen. Hoe meer mensen met open vizier (als lid dus) voor de VVD-beginselen uitkomen, des te sterker kan de partij deze beginselen doen gelden. Met één pennestreek kunt u de VVD al helpen.

Geef ons naam en adres op van een VVD'er incognito in uw omgeving. Wij sturen hem dan **ZES WEKEN LANG GRATIS** Vrijheid en Democratie om hem rijp te maken voor zijn lidmaatschap. Nog beter: maak hem nu meteen lid. Eén enkel woord van u, als vriend of kennis, werpt meer gewicht in de schaal dan een dozijn verhandelingen van ons.

COUPON	
Aan het Secretariaat van de V.V.D. Koninginnegracht 61 's-Gravenhage	
Naam:	.....
Adres:	.....
Plaats:	.....
Volgens inzender van deze coupon kunt u met kans op succes zes weken lang gratis het blad „Vrijheid en Democratie” zenden aan:	

JA, DE VVD KAN OP MIJ REKENEN!

Vrijheid en democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 930

VRIJDAG 29 SEPTEMBER 1967

Onzekerheid in politieke situatie remt oppositie

Er zal bij de komende algemene politieke beschouwingen in de Tweede Kamer en bij de daarop volgende behandeling der afzonderlijke begrotingen van de zijde der oppositie heel wat stoom worden afgeblazen. Voor zover die oppositie reëel is en zich aan de — trouwens zeer ruime — parlementaire spelregels houdt, verontrust ons dat niet in het minst. De parlementaire oppositie vervult een zeer nuttige rol. Daar waren wij ons van bewust toen wij zelf in de oppositie waren en daar denken wij, nu wij weer „regeringspartij” zijn geworden, nog precies zo over.

Van onze kant is dat altijd zó opgevat dat dit niet wil zeggen dat de oppositie alles zou moeten afkeuren wat door de regering aan de Kamers wordt voorgesteld. En evenmin, dat de regeringspartijen geen kritiek en afwijkende wensen op onderdelen zouden mogen hebben. Daarvoor zijn wij te zeer — en hopen wij te blijven — aanhangers van het bij ons bestaande dualistische (misschien beter gezegd: getemperd-dualistische) staatsstelsel, waarbij regering en parlement elk hun eigen verantwoordelijkheid hebben. En waarbij de taak van de volksvertegenwoordiging in haar geheel vóór alles een controlerende is, óók bij haar optreden als medewetgever.

Het vertrouwen dat wij aan een kabinet schenken vindt zijn grond niet alleen in het bij de kabinetsformatie samengestelde regeringsprogramma, maar zeker niet minder, misschien zelfs in de eerste plaats, in de personen der ministers, die dat programma hebben uit te voeren.

BEPERKTHEID PROGRAM

Bovendien weten we allen hoe snel de omstandigheden, met name op het economische terrein, zich kunnen wijzigen. Dr. Drees weet ervan mee te praten, hoe menigmaal een na-oorlogs kabinet zich in de loop van zijn vierjarige periode geplaatst zag voor geheel andere omstandigheden en situaties dan bij de samenstelling van het kabinetsprogramma waren te voorzien. Vooral in die omstandigheden komt het duidelijk naar voren dat het de regering is die regeert en zal bij de fracties vooral het vertrouwen in de personen en de politieke opvattingen der ministers meespreken.

De kracht van een oppositie wordt mede bepaald door de mogelijkheden welke er zijn om het bewind (alleen of samen met anderen) over te nemen. Men kan het natuurlijk ook, zij het met hetzelfde resultaat, van de andere kant benaderen, zoals de christelijk-radicalen Volkskrant deed, toen zij in haar hoofdredactionele kolom daags na de Troonrede en de indiening van de miljoenennota wat spijtig schreef: „Bij de huidige politieke constellatie lijkt het waarschijnlijk, dat voor het door het Kabinet-De Jong aangekondigde beleid bij gebrek aan een politiek alternatief, wel een meerderheid te vinden zal zijn.”

WRIJFPUNTEN

Mede gezien het optreden der radicalen in katholieke en protestants-christelijke kringen schreven wij bijna twee maanden geleden (Vrijheid en Democratie van 4 augustus) reeds dat de toen al te verwachten voornemens van de regering om enige verschuiving van de woningwetbouw naar de particuliere premie- en ongesubsidieerde bouw tot stand te brengen, in het najaar de wer-

kelijke wil tot samenwerking van de fracties, waarop het kabinet steunt, wel eens op de proef zou kunnen stellen. Wij herinnerden daarbij aan de motie-Van Eibergen over 5000 woningwetwoningen, welke destijds zelfs een — later toch nog bijgelegde — kabinetscrisis veroorzaakte.

De bevestiging van ons vermoeden van toen, is thans prompt gekomen. De Volkskrant althans noemde de „ombuiging”, welke tot gevolg kan hebben dat 7500 woningwetwoningen minder worden gebouwd (bij een gehandhaafd totaal van 125.000 nieuwe woningen ook voor 1968), al „absoluut onaanvaardbaar” (!)

Ook o. a. over de werkloosheidsbestrijding zal wel het een en ander te doen komen, al zijn er reeds verscheidene honderden miljoenen voor gerichte bestrijding daarvan ter beschikking gesteld.

Het Vrije Volk kwam vorige week met een opgewekt artikel, waarin de staf wordt gebroken over de terugkeer van minister Witteveen naar diens reeds in 1965 in het Kabinet-Marijnen door hem ontwikkelde plannen om het mogelijk te maken agrarische bedrijfsgronden in de IJsselmeerpolders, die eigendom van de staat zijn of zouden worden, door verkoop in particuliere handen te doen overgaan. Dat geschiedt dan, volgens Het Vrije Volk onder de leuze: „Weg met het beleid Cals-Vondeling!” Aan het einde van dit quasi-„alarmerende” artikel erkent het socialistische blad echter zelf: „Gezegd dient overigens, dat de minister bij zijn plannen toch wel enkele beperkingen stelt: 1. geen verkoop in strijd met een goede ruimtelijke ordening; 2. geen doorverkoop binnen tien jaar zonder toestemming van de Staat, om speculatie te voorkomen; 3. voor verkoop van domeingronden in het nieuwe land geen hogere prijzen dan voor vergelijkbare gronden op het oude land.”

GEMATIGD

Ondertussen is het opmerkelijk dat juist van socialistische zijde bij alle kritiek tot nu toe toch een zekere redelijkheid en gematigdheid is en wordt betracht. Dat geldt zowel voor het televisie-optreden van fractievoorzitter drs. Den Uyl als voor de eerste reacties van Het Vrije Volk op Troonrede en miljoenennota. „Troonrede en miljoenennota” — zo stelde Het Vrije Volk vast — „ademen een geest van nuchterheid. De regering mikt niet hoog. Zij is gelukkig als zij in een vrij moeilijke financiële situatie de staatsmachine soepel kan laten draaien. En om dat te bereiken zal zij in de komende jaren trachten de staatsuitgaven wat terug te drukken door allerlei besnoeiingen. De gevolgen zijn nu al duidelijk. Het jaar 1968 zal een jaar van „pas op de plaats” worden. Zo min mogelijk loonstijging. Wel een zekere belastingstijging. In het bijzonder van de omzetbelasting en van gemeentelijke belastingen. En stijging van de premies van een aantal verzekeringen. De regering acht die pas op de plaats noodzakelijk om aldus de ruimte te scheppen voor meer besparingen. En die besparingen zijn weer nodig om het productie-apparaat uit te breiden. En dat is weer een voorwaarde voor meer werkgelegenheid.”

Welnu. Het Vrije Volk moet toegeven, dat tegen deze redenering (welke toch een der kernen van de regeringspolitiek

(vervolg op pag. 5)

P.R.I.K.K.E.L.S

● De Groene Amsterdammer: „Als de werkgroep uit de PvdA met haar rapport getiteld: „Een stem die telt” zijn zin krijgt, zal de volksvertegenwoordiging als zelfstandig controle-orgaan tegenover de regering verdwijnen en plaats maken voor een parlement, waarvan de meerderheid in feite direct bij het regeren betrokken is. Daarmee wordt een streep gehaald door ons dualistisch stelsel, waarin regering en volksvertegenwoordiging geheel zelfstandig verantwoordelijkheden dragen, met dien verstande dat het de regering is, die tegenover het parlement verantwoording aanlegt, en niet omgekeerd. Wordt het advies van de PvdA-commissie gevolgd, dan zal de meerderheid in het parlement in feite schatplichtig worden aan de regering. Daarmee zal dan een systeem zijn geïntroduceerd, dat funest is voor de democratie”.

● Dr. A. Veerman in Nederlandse Gedachten, weekblad van de ARP: „Het is druk op het dorpsplein van de Nederlandse politiek. De reconstructie van „het bestel” is aan de orde gesteld. Talrijke schetsontwerpen zijn al ingediend: verbouwingen, doorbraken, (krot)oprüimingen en nieuwbouw, één- of meergezinswoningen. In de komende maanden zullen belangrijke beslissingen vallen. Nu zijn we nog in de periode van de open discussie”.

● Interview in De Volkskrant met nieuw-links-socialistisch Kamerlid drs. Van den Doel. Vraag: „Kunt u zich voorstellen, dat bij het katholieke volksdeel het optreden van Nieuw Links huiver wekt?” Van den Doel: „Dat kan ik me reuze goed voorstellen. Helaas hebben we op het PvdA-congres een overwinning geboekt op onze sociaal-economische punten, waardoor dat sterk in de aandacht is komen te staan. Op de democratiseringspunten hebben we een nederlaag geleden. Als ik had moeten kiezen, zou ik het achteraf liever andersom hebben gezien”.

● De Telegraaf in een hoofdartikel: „Al met al wordt het beeld bevestigd van een regering, die gezonde denkbeelden heeft, met beide voeten op de grond staat en wil vermijden, dat Nederland op hol slaat”.

● CHU-fractievoorzitter J. T. Mellema: „Met een verhoging van f 170 miljoen — en een optrekken van het plafond tot f 525 miljoen — op de begroting voor ontwikkelingshulp, doet de regering haar belofte gestand, dat aan de ontwikkelingshulp een eerste prioriteit zal worden gegeven. In een beleid dat streeft naar de één-procent-norm van ons nationale inkomen, is een percentage van nu al 0,75 procent bijzonder verheugend”.

- Pag. 3: Spoorwegen blijven zorgenkind
- Pag. 5: Afweer tegen raketaanval
- Pag. 11: De status van Jeruzalem

Kopij voor deze rubriek zenden aan:

Joh. H. Springer
Alexanderstraat 16, Haarlem

Aankondigingen

Conferentie op 14-15 oktober, Wie zich nu nog onmiddellijk (immers vóór 1 oktober) aanmeldt, heeft nog recht op f 1,- reductie.

Gooi, dinsdag 3 oktober om 14 uur in Theehuis Rust Wat (Schapendrift, Blaricum). Spr. mevr. mr. N. M. W. Dettmeyer-Labberton over het beginselprogramma van de VVD.

Drenthe, donderdag 5 oktober in hotel Frederiksoord, te Frederiksoord. Ontvangst met koffie 10.15-10.45 uur. Daarna spreekt ir. F. W. Wessels, directeur van de Maatschappij van Weldadigheid, over deze maatschappij. Na de lunch om 12.15-1.30 uur volgt bezichtiging van het nieuwe bejaardentehuis „de Menning”. Thee om 2.45 uur, waarna de heer B. J. Ras, directeur van het kamp Vledder, zal spreken over de Wet gewetensbezwaren militaire dienst. Kosten f 5,85. Aanmelden bij mevr. Idema-Buiten, Emmerweg 4a, Dalen.

Provinciale dag Utrecht

Op 21 september jl. werd de Utrechtse provinciale dag gehouden in Breukelen, voor het eerst onder voorzitterschap van mevr. G. P. A. Alting-Ambrosius en bij wijze van proef in het najaar. De proef kan men moeilijk geslaagd noemen, want over het aantal deelneemsters valt niet te juchten. Dat is jammer, want het gehoorde was zeer de moeite waard.

Na de opening door de voorzitter sprak de landelijke presidente, mevr. mr. E. A. J. Scheltema-Conradi, enkele woorden. Zij zeide o.a. dat de vrouwen reeds eerder getoond hebben, het beginsel niet los te laten en onverstoort verder te gaan. Daarna sprak mevr. mr. J. M. Corver-Van Haften over Partijvernieuwing.

Zij begon met er op te wijzen dat partijvernieuwing ook direct na de tweede wereldoorlog had plaatsgevonden en eigenlijk een steeds doorgaand proces is. Dat men nu overal spreekt over vernieuwing komt voor wat de confessionele partijen betreft voornamelijk door de openheid van de kerken, door het verbreken van bepaalde tradities en het niet meer gebonden zijn door de kerk aan een bepaalde op éénheid van godsdienst gebouwde partij.

Zij besprak de verschillende stromingen die zich — zij het nog onduidelijk — aftekenen in de KVP en de AR. Zij wees op het rapport Scholten over de CHU. Zij besprak de wezenlijke verschilpunten tussen PvdA en VVD. Beide verbinden ze mens en gemeenschap, maar ze beginnen elk aan een andere kant, ruwweg gezegd.

In D'66 hebben velen in deze verwar- ring een toevlucht gezocht; D'66, een partij, die alle zaken pragmatisch wil benaderen en niet uitgaat van een bepaald beginsel. Deze partij zal nu, in de praktische politiek, haar bestaansrecht moeten bewijzen.

Mevrouw Corver zag de concretisering van alle vernieuwingsdrang nog niet in een zeer nabije toekomst ook al zal het dit najaar wemelen van congressen en beraad. Zij constateerde dat de opwinding in de VVD verreweg het ge-

ringste is. Zij schreef dit toe aan de beginselen, waarop de VVD is gegrondvest en die in grote trekken waarden aangeven, die blijvend zijn.

Na de thee hield de heer A. P. N. de Groot, oud-geneeskundig inspecteur van de volksgezondheid en voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, een indringend betoog tegen die kwakzalverij.

Hij zei dat Thorbecke de enige liberaal was geweest, die begrip ervan had. Door de wet op de uitoefening van geneeskunst werd deze uitoefening alleen toegestaan aan wie examen had gedaan. In 1865 werd staatstoezicht op handhaving van de wet ingesteld, maar in 1878 ontdekten de broeders V. en G. W. Bruinsma dat er niets aan gedaan werd en eigenlijk is het nog net zo.

In 1917 richtten enige politici (S. van Houten, Van Holten tot Echten, prof. v. Hamel) een adres aan de Koningin. Er werd toen een commissie ingesteld, die zich veel moeite gaf; er kwam, wat het medische gedeelte betreft „een krakend rapport”, maar het hielp niet.

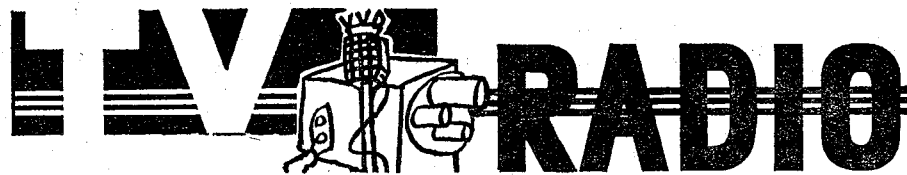
Bij de inspectie komen de vele narigheden aan het licht, maar de inspectie heeft geen juridische en geen recherche hulp. Als men zegt, dat ieder de vrije keus moet hebben, moet men ook de wet op de geneeskunst afschaffen!

Spr. noemde de volksgezondheid een achtergebleven gebied; waar is de deskundigheid bij de politieke top? Thans is er eindelijk een medicus als staatssecretaris, maar de minister weet er niets van. Een apart ministerie zou wenselijk zijn, met eventueel een apotheker als staatssecretaris. Spr. betreurde het diep, dat ook bij de liberale politici het juiste begrip ontbreekt voor de grote gevaren en het grote leed, veroorzaakt door de tegenwoordige stand van zaken; soms is er zelfs een bepaald verkeerde opvatting.

Desgevraagd zei de heer De Groot, dat er twee oorzaken zijn: 1e. het feit dat van het begin af er geen handhaving van de wet was en 2e. de magische instelling van de mensen (zie de astrologische rubrieken in de bladen!). Zijn indringend betoog, een ware cri du coeur, maakte veel indruk op de aanwezigen.

ALGEMEEN SECRETARIAAT V.V.D.

Koninginnegracht 61
's-Gravenhage
Telefoon (070) 604803
Giro 67220

Radio-uitzending van de VVD: woensdag 4 oktober van 18.20—18.30 uur over de zender Hilversum I (402 meter).

Televisie-uitzending van de VVD: woensdag 11 oktober van 20.20—20.30 uur over de zender Nederland I.

Nieuws uit de JOVD

De JOVD-afdelingen Zeist en omstreken en Doorn en omstreken zijn gefuseerd tot de JOVD-afdeling Stichtse Heuvelrug.

Na een algemene ledenvergadering op 14 september werd in samenwerking met VVD-afdeling Zeist met schout bij nacht b.d. en lid van de Tweede Kamer de heer G. Koudijs van gedachten gewisseld over verschillende politieke problemen.

Op 6 oktober wordt er in Hotel Pabst te Doorn een avond belegd waar de voor- en nadelen van de Zuid-Afrikaanse politiek besproken zullen worden. Aanvang 20.00 uur.

Zoals wij in ons blad van 8 september reeds hebben gemeld, wordt op zaterdag 7 oktober een jaarbijeenkomst gehouden van oud-JOVD'ers. Het initiatief daartoe is genomen o.a. door mevrouw Hetty van Raalte-Heimanson, Rembrandtlaan 96 te Bilthoven (telefoon 03402 - 3738). De bijeenkomst heeft plaats in Café Den Hout, Bezuidenhoutseweg 11-13 in Den Haag en begint om 17.30 uur. Men kan zich voor deelneming nog opgeven bij mevrouw Van Raalte, uiterlijk vóór 4 oktober. De aanmeldingsdatum kan niet later worden gesteld, omdat men tevoren moet weten hoeveel personen de maaltijd zullen meemaken.

Ieder wordt uitgenodigd het nieuws over deze bijeenkomst door te geven aan mogelijk geïnteresseerden, vooral ook aan oud-JOVD'ers. Vrijheid en Democratie misschien niet lezen.

UIT DE PARTIJ

• Kamercentrale Den Helder

De kamercentrale Den Helder heeft de jaarlijkse vergadering vastgesteld op woensdag 25 oktober in Alkmaar. Bij de dan te houden bestuursverkiezing treden af, maar hebben zich herkiesbaar gesteld: mevrouw G. A. A. Holzmüller-Teengs en de heren mr. P. C. Avis, S. Breebaart en G. de Jong. Ter voorzitting in een vakature zal het bestuur de heer W. van der Kolk te Landsmeer kandidaat stellen. De heer W. Franck is herkiesbaar als lid van het hoofdbestuur.

• West-Brabant

Door de afdelingen van de VVD in West-Brabant is enige tijd geleden het initiatief genomen om in gezamenlijk overleg de propaganda voor die streek ter hand te nemen. Het resultaat is een werkgroep West-Brabant, die een programma voor 1967/1968 heeft opgesteld. Dit is neergelegd in een boekje, dat aan alle leden in West-Brabant is uitgereikt en dat bovendien zal worden gebruikt bij de introductie van nieuwe leden. Naast een volledig programma is een „ten geleide” opgenomen, alsmede de adressen van de respectievelijke besturen van VVD en JOVD. In het boekje treft men voorts o.a. een artikel aan onder de titel: „Waarom lid van een politieke partij?”

De werkgroep hoopt op deze wijze de activiteit van de leden te stimuleren en bovendien een goed en verantwoord programma voor West-Brabant uit te kunnen voeren.

Overleg over propaganda

Op vrijdag 22 september werd te Amersfoort een vergadering gehouden van de landelijke propaganda-commissie en de radio- en televisiecommissie met afgevaardigden van de propaganda-commissies van de Kamercentrales. De vergadering stond onder leiding van de voorzitter van de landelijke propaganda-commissie, de heer H. J. L. Vonhoff.

Uit de afgevaardigden van de propaganda-commissies der Kamercentrales werden twee afgevaardigden gekozen, die voor het tijdvak van één jaar zitting zullen hebben in de landelijke propaganda-commissie en de radio- en televisiecommissie. Deze beide afgevaardigden zijn drs. P. E. V. de Bruin te Heeze en ir. O. Bussemaker te 's-Gravenhage.

De radio- en televisieprogramma's uit het verleden werden aan een uitvoerige bespreking onderworpen. Hierna kwam aan de orde de opzet van onze komende radio- en televisie-uitzendingen.

Uitvoerig werd van gedachten gewisseld over een dit najaar te voeren ledenwerfcampagne, waarover de propaganda-commissies der partijafdelingen nog nader zullen worden geïnformeerd.

Eén op één

Tijdens een vergadering, die de Haagse afdeling van onze partij hield over de algemene politieverordening, zei de inleider, mr. dr. Van Ommen Kloeke, dat wij in een tijd van stroomversnellingen leven. Dat is juist: een aantal zaken die vóór vijf jaar nog voor onmogelijk zouden zijn gehouden, gelden nu als gemeengoed. Maar toch blijven bij al die stroomversnellingen bepaalde gedachten hun blijvende waarde houden. Daaronder is de liberale gedachte.

Gedachten die waardevol zijn moeten men, vooral in een tijd van stroomversnellingen, steunen. Daarom is het zo wenselijk dat ieder lid van de VVD meedoet aan de actie om nieuwe leden voor de VVD te werven onder het motto: „Eén op één”.

FGH FRIESCH-GRONINGSCHE HYPOTHEEKBANK N.V.
IN AANGESLOTEN BANKEN

Amsterdam - Arnhem - Eindhoven - Enschede
's-Gravenhage - Groningen - Rotterdam

**VLOTTE BEHANDELING VAN
HYPOTHEEKAANVRAGEN**

SPREEKBEURTEN

Periode 29 september tot en met 30 oktober

29 september	Alblasserdam (JOVD)
2 oktober	Apeldoorn
2 oktober	Deventer
3 oktober	Blaricum (Vrouwen in de VVD) 's middags
4 oktober	Delft — LSVD-lunch
9 oktober	Maarn/Maarsbergen
11 oktober	Nieuwe-Schans
13 oktober	Hilversum
13 oktober	Leeuwarden, 20 uur, Oranjehotel
13 oktober	Wolvega, St. C. Heerenveen
16 oktober	Delft — LSVD
23 oktober	Leiden e.o.
23 oktober	Eindhoven, 20.15 uur, Hotel Cocagne
23 oktober	Bergambacht
23 oktober	Zeist
24 oktober	Steenwijk
25 oktober	't Gooi

30 oktober Utrecht
30 oktober Soest

Voor zover ons bekend zijn plaats en aanvangsuur van de vergadering vermeld.

Vrijheid en Democratie

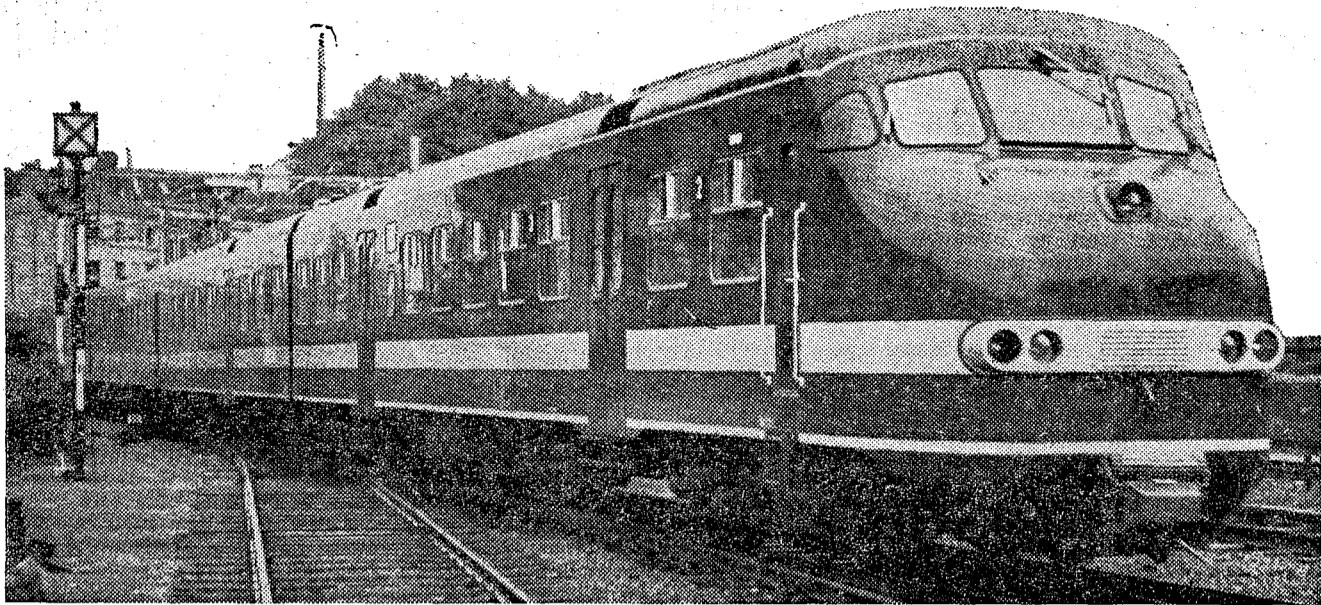
Weekblad van de Volkspartij voor vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonnementen toestel 219, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:
Ph. C. la Chappelle jr.

Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B
te Amsterdam-C.

DOOR DE STAAT GEGARANDEERDE LENINGEN GEVEN GEEN DEFINITIEVE OPLOSSING

Spoorwegen blijven zorgenkind van onze economie

NAAR het Algemeen Handelsblad vorige week wist te melden, trachten de Nederlandse Spoorwegen op de onderhandse markt middelen te verkrijgen tegen een rente van 6½% (jaarcoupons) tegen een koers van 99½%. Deze leningen zullen door onze Staat worden gegarandeerd. Na het zeer teleurstellende jongste jaarverslag van de NS vormt dit nieuws voor ons een gereede aanleiding nog eens terug te komen op de bijzonder kwetsbare positie die onze spoorwegen in de nationale economie innemen.

Wij baseren ons daarbij gaarne op een voortreffelijke analyse, die de vorige week door mr. M. G. de Bruin, directeur van de NV Nederlandse Spoorwegen werd gegeven tijdens een te Amsterdam gehouden lunchbijeenkomst van de Stichting Nederlands Vervoerswetenschappelijk Instituut.

De verliezen van de Nederlandse Spoorwegen en de maatregelen die ook van regeringszijde terzake worden genomen, hebben de NS de laatste tijd in het centrum van de belangstelling geplaatst. Voor een goed begrip, aldus mr. De Bruin, is het noodzakelijk de verliezen, die de balans van de NV Nederlandse Spoorwegen aanwijst, binnen het concern te lokaliseren. Immers de Nederlandse Spoorwegen exploiteren niet alleen een railbedrijf, maar verrichten ook wegvervoer en andere activiteiten. Alhoewel het railvervoer in de totaliteit sterk overweegt, is de omvang van het wegvervoer en de andere activiteiten zeker in Nederlandse verhoudingen niet gering.

Het NS-concern verzorgt in de vorm van een aantal streekvervoerbedrijven een belangrijk deel van het interlokale openbare personenvervoer over de weg, annex toertransport etc.

Op het ogenblik zijn ongeveer 2.000 bussen daarbij betrokken en ruim 5.000 man personeel met een omzet van tussen de f 125 en f 130 miljoen. Het in deze sector geïnvesteerd vermogen belooft tussen de 90 en 100 miljoen gulden op basis van halve vervangingswaarde.

Dit personenvervoer is jarenlang zeer winstgevend geweest. De laatste jaren echter loopt het rendement terug en de dividenden die de NS uit deze sector ontvangt worden kleiner, terwijl de prognose ook voor deze tak van openbaar vervoer niet gunstig is.

Wat het goederenvervoer over de weg betreft: dit onderdeel van het NS-concern is geheel geconcentreerd bij Van Gend & Loos. Het omvat niet alleen vervoer over de weg, maar vele andere activiteiten op het gebied van expeditie, opslag e.d., samengevat onder de naam Van Gend & Loos Eigen Bedrijf — zulks in tegenstelling tot de activiteiten van Van Gend & Loos in het NS stukgoederenvervoer (afhaal- en besteldiensten, loodsdiens en administratie) welke activiteiten Van Gend & Loos in aangenomen werk voor de NS verricht.

De omzet van dit Eigen Bedrijf loopt thans in de orde van grootte van f 50 miljoen per jaar. Gerekend naar de maatstaven, die in deze bedrijfstak gelden, is het rendement van Van Gend & Loos Eigen Bedrijf zeker bevredigend, terwijl ook de vooruitzichten geen enkele reden tot zorg geven.

NEVENACTIVITEITEN

De nevenactiviteiten van het railbedrijf omvatten in de eerste plaats de restauraties, fietsenstallingen, exploitatie van reclameruimten e.d. Veelal worden deze activiteiten uitgeoefend door particuliere ondernemers, die in een contractuele verhouding tot de NS staan. De omzetten zijn vrij aanzienlijk en belopen op het ogenblik f 70 miljoen per jaar, hetgeen dus betekent, dat de NS voor iedere gulden reizigersvracht, die zij ontvangt, nog ongeveer 20 cent aan nevenactiviteiten aan haar reizigers bewijst. De uitkeringen, die de NS uit deze activiteiten en uit de stationsreclame ontvangt, bedragen ongeveer f 10 miljoen. Ten aanzien van de toekomst op dit terrein is men dan ook bepaald niet pessimistisch gestemd.

Een tweede belangrijk onderdeel van deze nevenactiviteiten vormt de exploita-

tie van terreinen. De NS is eigenaresse van ca. 13.000 ha grond, waarvan uiteraard het grootste deel, ruim 12.000 ha, door het spoorwegbedrijf wordt gebruikt. De rest wordt zo goed mogelijk geëxploiteerd, meestal in directe samenhang met het spoorwegvervoer, bijv. door verhuur aan verladers. De opbrengsten uit deze sector (inclusief de huur van gebouwen) belooft ongeveer f 8 miljoen per jaar.

Het geïnvesteerde vermogen in het railbedrijf bedraagt naar de boekwaarde ongeveer f 1.6 miljard en naar de halve vervangingswaarde ca 2.6 miljard gulden. De omzet van het railbedrijf bedraagt ongeveer f 675 miljoen en het aantal personeelsleden ca 27.500. Uit deze cijfers blijkt, dat het geïnvesteerd vermogen per werknemer, zeker berekend naar de halve vervangingswaarde, zeer hoog is, namelijk bijna f 100.000, terwijl de omzet per werknemer slechts ca f 25.000 bedraagt bij een loonsom van f 16.000. De investeringen hebben in het algemeen een zeer lange levensduur (vervangingswaarde ruim f 5 miljard, jaarlijkse afschrijvingen ongeveer f 130 miljoen).

De omvang van de produktie en van het produktieapparaat kunnen slechts in beperkte mate en met inachtneming van een zeker tijdsverloop worden aangepast aan de vraag naar vervoer, welke vraag vrij sterke schommelingen vertoont per dag en naar de seizoenen.

KWETSBAAR

UIT deze gegevens blijkt wel, dat de kostenstructuur het spoorwegbedrijf stempelt tot een bedrijfseconomisch

kwetsbare onderneming. In het algemeen zijn de spoorwegondernemingen er in het verleden dan ook niet in geslaagd van de exploitatie van de railtechniek financieel een succes te maken. Aanvankelijk, toen de rail een zeer grote technische voorsprong op de andere vervoerstakken had en dus in feite een monopolist was, zijn aan de exploitatie van dit de facto monopolie, van overheidswege velerlei beperkingen gesteld, waardoor van een groot rendement geen sprake kon zijn.

In de jaren na de eerste wereldoorlog kwam daar nog bij de opkomst van met name het gemotoriseerde wegverkeer, dat een deel van de markt van het railverkeer overnam. In Nederland heeft zich nog een bijzondere situatie voorgedaan doordat ons land van oudsher over een uitstekend net van waterwegen beschikt, die vrijwel gratis ter beschikking van de gebruiker worden gesteld.

Van oudsher heeft in ons land de rail derhalve met name in het massavervoer slechts een geringe bijdrage tot de bezettingsgraad en daarmee tot het rendement van het apparaat kunnen verwerven. Deze situatie heeft in de jaren dertig tot een ernstige crisis geleid, die door de toenmalige regering, aldus mr. De Bruin, met grote vooruitziendheid is opgelost. Enerzijds heeft men de spoorwegen een grote commerciële vrijheid gegeven, anderzijds heeft men door omvangrijke sluitingen van lijnen en stations het apparaat teruggebracht tot een kleinere omvang, die beter past bij de ingekrompen markt voor het produkt.

Aan deze reorganisatie heeft men ook juridische en financiële vorm gegeven door het oprichten van de NV Nederlandsche Spoorwegen, die tot taak kreeg het overblijvende railnet op commerciële wijze te exploiteren. Deze reorganisatie van 1937 heeft gedurende ongeveer 25 jaar bevredigende resultaten te zien gegeven, al mag niet uit het oog worden verloren, dat het rendement van de onderneming steeds uiterst gering is geweest (gerelateerd aan omzet en geïnvesteerd vermogen) en het eigenlijke railbedrijf, vooral in de tweede helft van deze periode, dikwijls in geringe mate deficitair was. Er was dus sprake van een uiterst labiel evenwicht.

In de eerste helft van het tegenwoordige decennium treden de moeilijkheden duidelijk aan de dag. De oorzaken zijn de volgende:

- Stagnatie van de vraag naar railvoerdiensten, in hoofdzaak als gevolg van de steeds toenemende groei van het gemotoriseerde wegvervoer en van de snelle daling van de betekenis van de kolen in de energievoorziening.

- Een sterke stijging van de loonkosten, mede als gevolg van het inhalen van een zekere achterstand.

De gevolgen hiervan waren des te ernstiger, omdat in 1937 slechts een deel van het spoorwegprobleem was opgelost. Niet was opgelost het infrastructuurvraagstuk. Een zekere ongelijkheid in de concurrentievoorwaarden was blijven bestaan. In het goederenvervoer, zowel als in het reizigersvervoer, bleef de NS met betrekking tot de infrastructuurkosten ernstig in het nadeel. Daarenboven was in de loop der jaren een volledige aanpassing van de omvang van het net aan hetgeen bedrijfseconomisch wenselijk moest worden geacht, niet mogelijk gebleken in verband met het belang van het openbaar vervoer. Een groeiend deel van de activiteiten van het railbedrijf werd verliesgevend, maar diende niettemin te worden gehandhaafd.

BOEDELREDDING

DE omvang van de huidige crisis is, aldus mr. De Bruin, absoluut en relatief, zeer ernstig. Tegenover inkomsten van rond f 720 miljoen ver-

wacht de NS voor dit jaar uitgaven van rond f 860 miljoen, een verlies derhalve van f 140 miljoen, waarvan de Staat der Nederlanden f 35 miljoen voor zijn rekening neemt. Daarbij komen nog financieringsmoeilijkheden. De verliezen naderen het bedrag der afschrijvingen. Er moeten leningen uit het verleden worden afgelost. Een en ander heeft geleid tot het wetsontwerp tot garantie door de Staat van door de NS aan te gane leningen tot maximaal f 315 miljoen.

Met dit wetsontwerp, zo zei mr. De Bruin, is het spoorwegvraagstuk niet opgelost. Het is in feite een maatregel tot boedelredding. Een oplossing kan alleen gevonden worden, zo zei hij, door wegname van de oorzaken der verliezen. De regering heeft dit duidelijk gesteld in de memorie van Toelichting bij de garantiewet, waarin zij noemt:

- Verbetering van de efficiency (zowel aan de kosten- als aan de opbrengstzijde).

- Gelijkmaking der concurrentievoorwaarden.

- Invoeren van een regeling, waarbij de NS een compensatie ontvangt voor verliezen op die activiteiten, die bedrijfseconomisch niet gerechtvaardigd zijn, maar waarvan het algemeen belang niettemin de voortzetting vordert.

- Waar mogelijk aanvatten van nieuwe activiteiten, ook buiten de rail, mits uiteraard rendementverhogend.

Het is duidelijk, dat als sluitstuk hiervan, evenals in 1937, een balanssanering niet zal mogen ontbreken.

Een uiterst belangrijk aspect van het spoorwegvraagstuk dient hieraan nog te worden toegevoegd, aldus mr. De Bruin, namelijk de taak van de railtechniek in de toekomstige, vergaand gemotoriseerde maatschappij. In deze maatschappij, die is geschetst in de tweede nota inzake ruimtelijke ordening, ontleeft de railtechniek zijn betekenis in hoofdzaak aan zijn „ruimterendement“ (gering ruimtebeslag per vervoerscapaciteit). Dichthevolkte agglomeraties zijn ondenkbaar zonder een goed georganiseerd openbaar railvervoer. De rail is voor de toekomstige ontwikkeling van ons land, zoals de regering die zich voorstelt, volgens mr. De Bruin één van de structuurbehalende elementen. Zonder railvervoer is de gedachte van de gebundelde deconcentratie bezwaarlijk verwezenlijkbaar.

TAAK

DE taak, waarvoor regering en bedrijfsleiding staan acht hij derhalve tweeledig, namelijk, enerzijds: sanering van de tegenwoordige situatie, op de wijze als hierboven reeds omschreven en anderzijds: het leggen van de grondslag voor en het voorbereiden van het bedrijf op de belangrijke maatschappelijke taak, die in de toekomst van het railvervoer zal worden gevraagd.

De inleider achtte het derhalve van groot belang, dat thans allerwegen met kracht wordt gewerkt aan een nadere concretisering van deze toekomstige taak. Hij zag in dit verband als een belangrijke peiler de studie, die in opdracht van de regering door het Nederlands Economisch Instituut wordt uitgevoerd. Bij deze en andere studies kan en zal de NS velerlei bijdragen tot de besluitvorming leveren. Zij waardeert de grote belangstelling, die allerwegen, met name ook bij de overheden bestaat, te meer, omdat een duidelijke, ook in de publieke opinie verankerde visie op de toekomstige taak van het railbedrijf van essentiële betekenis is voor het beleid, dat gekozen wordt bij de oplossing van de problemen van vandaag.

STAAL
KONSTRUKTIES
VOOR ELK PROJEKT

LATUMERBO
ALBLASSERDAM, TEL. 01859-2647, POSTBUS 5

Amsterdam en miljoenennota

DE derde dinsdag van september is weer achter de rug, de vele commentaren en kritieken zijn weer over de ontwerp-begroting uitgestort en de hoofdlijnen van het regeringsbeleid zijn weer aangeduid. Ook in Amsterdam heeft de Troonrede weer veel stof tot praten opgeleverd. De reacties zijn, zoals altijd, voor een deel uitsluitend door politieke overwegingen ingegeven. Niettemin heeft men bij de Amsterdamse kranten — ook bij de oppositiebladen — kennelijk redelijk wel begrepen dat in een anticyclisch begrotingsbeleid een begrotingstekort in een bepaalde conjunctuur-situatie niet mag worden verzeleken met een ander tekort in een andere situatie, al is natuurlijk hier en daar, terwille van de politiek, wel geprobeerd het tekort in deze en dat op de vorige begroting naast elkaar te zetten. Maar veel overtuigingskracht zat er niet in.

Los van de algemene beoordeling, die in deze rubriek niet thuishoort, is het gedeelte dat voor de grote steden en vooral voor Amsterdam van belang is, over het algemeen goed ontvangen. Het kabinet heeft duidelijk laten zien voor de bijzondere problemen van de grote steden meer begrip te hebben dan men vroeger wel eens heeft moeten concluderen, al zijn daarmee de moeilijkheden niet opgelost. De rijksbegroting mikt kennelijk op het herstel van evenwicht en een van de voor grote gemeenten belangrijke maatregelen is de dekking van

het tekort van het gemeentefonds, al is dat op zichzelf nog geen verruiming van de armslag van de gemeenten. Men zou echter uit deze maatregelen, plus de overweging tot uitbreiding van het gemeentelijk belastinggebied, kunnen afleiden dat er een zekere tendens is om de autonomie van de gemeenten wat serieuzer te gaan nemen. Daarbij komt dan nog de tegemoetkoming in de kosten van het openbaar vervoer in de grote steden, een van de ernstigste financiële problemen van Amsterdam.

Van groot belang is ook de reserveering van meer dan tweehonderd miljoen gulden voor de aanleg of afbouw van wegen in de buurt van de grote steden. Dat is vooral voor Amsterdam een van de onmisbare schakels in de infrastructuur die nodig is om de hoofdstad voor te bereiden op de toekomst. In dit verband moet trouwens worden gezegd dat, als men de cijfers van de afgelopen jaren naast elkaar legt, de overheidszorg voor de infrastructuur van het Amsterdamse agglomeraat bepaald niet teleurstellend is geweest. Aan overheidsgelden, van rijk, provincie en gemeente, zijn sedert 1960 anderhalf miljard gulden besteed aan verbetering van de havenmond bij IJmuiden, verdieping en verbreding van het Noordzeekanaal, aanleg van wegen, de bouw van twee tunnels, de bouw van het nieuwe Schiphol en allerlei voorzieningen in de haven en op andere plaatsen. Het is — gezien de ontzaglijke achterstand die Am-

sterdam na de oorlog had in te halen om gereed te zijn voor de ontwikkelingen van morgen — nog niet genoeg, maar het is toch wel een indrukwekkende som. En een van de verheugende dingen van het nu uitgestippelde bewind voor volgend jaar is dat daaruit ernstige aandacht blijkt juist voor dit probleem: zorgen dat de grote haven- en industrie centra voldoende geubilteerd zijn om de zware concurrentiestrijd van de eens geharmoniseerde Euromarkt aan te kunnen.

Een heel ander punt waar vooral in Amsterdam nog wel kritiek op kon worden gehoord is het voornemen om toch weer huurbijslag te gaan heffen. Het plan is de bewoners van woningwoningen met een belastbaar inkomen boven f 12.750,— te belasten voor in totaal ten hoogste 10% van het belastbaar inkomen, en wel door van het belastbaar inkomen gedeeld door tien de „kale” huur af te trekken en hem voor het verschil aan te slaan, met daarbij nog het recht om voor ieder kind 10% van deze aanslag af te trekken. Iemand met een belastbaar inkomen van twintigduizend gulden, met twee kinderen, die voor zijn woningwoning per jaar vijftienhonderd gulden kale huur betaalt, zal dus worden aangeslagen voor tweeduizend min vijftienhonderd is vijfhonderd gulden, verminderd met tweemaal vijftig gulden dus voor vierhonderd gulden per jaar.

Dit plan wordt in Amsterdam onrechtvaardig geacht, omdat juist hier

zoveel mensen buiten hun wil in woningwoningen wonen. De enorme hoeveelheden huizen die in Amsterdam na de oorlog zijn gebouwd, en vrijwel uitsluitend door corporaties, hebben ertoe geleid dat men eenvoudig geen keus had. Vergelijkt men dat bovendien met de bewoners van oudere huizen in de binnenstad waar de huurprijzen veelal zelf nog lager liggen dan die van de nieuwgebouwde woningwoningen, dan zal het duidelijk zijn dat men vooral in de kring van betrokkenen het plan nogal discriminatief acht.

Toch moet men zich, zelfs met erkenning van een zekere „scheefheid”, afvragen of hier sprake is van een onrechtvaardigheid. Elke belastingmaatregel die een bepaalde groep treft zal als discriminatief worden ervaren door de betrokkenen. De benzinebelasting zal elke automobilist fout vinden, zoals elke geheelonthouder zal vinden dat niet de frisdranken mogen worden belast. Voor de groep van woningwoningbewoners gelde de overweging dat zij wonen in huizen die met ruime overheidssteun zijn gebouwd in hoofdzaak voor mensen met kleinere beurzen. Zij profiteren daarvan mee, en als zij dan binnen redelijke grenzen daarvoor worden belast, kan men nog niet van een onrechtvaardigheid spreken. En met de nu ontworpen wet is de redelijkheid van de grens toch aanzienlijk dichterbij gebracht dan dat het geval was in het vorige wetsontwerp voor huurbijslag.

Ertsoverslagbedrijf

NOG maar een jaar geleden is het dat burgemeester en wethouders in de gemeenteraad een voorstel aangenomen zagen om voor de vestiging van twee ertsoverslagbedrijven in het Europoortgebied kademuren te bouwen langs het Calandkanaal en de Dintelhaven. Het was de bedoeling dat op het daar beschikbaar komende terrein een vrij grote groep voornamelijk Duitse staalbedrijven en een groep Rotterdamse stuwadoors de ertsoverslag zouden gaan beoefenen. En wel zodanig dat van een samenwerking op technisch gebied tussen de twee groepen gesproken zou kunnen worden.

In zijn jongste vergadering is de raad opnieuw met een voorstel over het bewuste terrein tussen het Calandkanaal en de Dintelhaven geconfronteerd geworden. Nu echter was het burgemeester en wethouders erom te doen de goedkeuring van de raad te verkrijgen voor verhuur van 28 ha grond aan de Duitse combinatie die inmiddels was geslonken tot de drie staalreuzen August Thyssen, Friedrich Krupp en Mannesmann. Aan deze combinatie zou met het oog op eventuele latere uitbreidingsplannen bovendien optie op een aangrenzend stuk grond ter grootte van 190 ha moeten worden gegeven.

De groep Rotterdamse stuwadoors, bestaande uit Frans Swarttouw, de Steenkolen-Handelsvereniging en Manufrance, was dus afgefallen.

Wat is daarvan de reden geweest?

In het gedrukte stuk over het voorstel is daar al iets over te lezen geweest. De Duitse belanghebbenden hebben verklaard dat zij hun bedrijf in het Europoortgebied willen beschouwen als een „voorterrein” van hun hoogovens in het Duitse achterland. Het bedrijf moet zich namelijk niet alleen met de overslag, maar ook met de veredeling van ertsen gaan bezighouden. Deze laatstgenoemde bedrijvigheid vooral was volgens de Duitsers niet in overeenstemming te brengen met het plan van de Rotterdamse combinatie om op haar deel van het terrein behalve ertsen ook kolen en andere droge massagoederen over te slaan.

Uit de discussie in de raad is wel gebleken dat het gedrukte stuk hiermee slechts een gedeeltelijke verklaring voor de breuk tussen de Duitse en de Rotterdamse combinatie gaf. Duidelijk is geworden dat waarschijnlijk nog meer gewicht moet worden toegekend aan het feit, dat de Rotterdamse stuwadoors door gebrek aan homogeniteit in eigen gelederen onvoldoende tegenspel hebben geboden. Zij moeten zichzelf op een zijspoor hebben gemanoeuvreed, althans voorlopig.

Dat laatste moet met enige nadruk worden onderstreept. De Rotterdamse stuwadoors hebben dan weliswaar van een vestiging tussen Calandkanaal en

de Dintelhaven afgezien, maar zij hebben — in de hoop dat daar mettertijd nog wel eens een geïntegreerd staalbedrijf zal worden gesticht — tegelijkertijd een optie gevraagd op een terrein op de Maasvlakte.

Een loos gebaar moet men daar niet in zien. Niemand mag er zich over verwonderen, zo heeft één van de stuwadoors mede namens zijn collega's tegen burgemeester Thomassen gezegd, als ons bedrijf op de Maasvlakte er eerder is dan het Duitse overslagbedrijf.

Uit een en ander kan de verheugende conclusie worden getrokken dat de Rotterdamse stuwadoors wel op een zijspoor, maar beslist niet op dood spoor staan. In dat besef heeft de raad dan ook in overgrote meerderheid het voorstel van burgemeester en wethouders bekrachtigd. Alleen de vier pacifistisch-socialisten en de twee communisten hebben hun stem eraan onthouden. Zij waren de mening toegedaan dat het college met de transactie niet voldoende op winstmogelijkheden heeft gespeeld, dat het nieuwe overslagbedrijf voor de werkgelegenheid van weinig betekenis zal blijken te zijn en dat het college met zijn dienstverlening aan de Duitse staalreuzen de grenzen van het redelijke zou hebben overschreden.

De rest van de raad, hoe zeer ook waakzaam met het oog op de mogelijkheden van de Rotterdamse stuwadoors, heeft ruitelijk, hier en daar zelfs wel

met enige bewondering erkend dat burgemeester en wethouders, uiteraard in nauwe samenwerking met de directie van het havenbedrijf, het overleg met de in het geding zijnde partijen bewaard hebben gevoerd.

Vóórdat deze zaak in de raad in bespreking kwam, kon men in bepaalde kringen horen opperen of het juist was de Duitse combinatie gelegenheid te geven het Rotterdamse bedrijfsleven op eigen terrein te komen concurreren. Op die vraag heeft de heer Baggerman, sprekende namens de liberale fractie, het enig mogelijke antwoord gegeven: in Wereldhaven no. 1 moet vestigingsmogelijkheid zijn voor iedereen. Burgemeester Thomassen was het daar volledig mee eens.

In telegramstijl heeft het debat nog dit opgeleverd: 1. het college zal de samenwerking tussen de Rotterdamse stuwadoors zoveel mogelijk helpen bevorderen; 2. de commissie voor het havenbedrijf krijgt de vraag te beoordelen of het gewenst is een commissie ad hoc in te stellen ter bestudering van de structuurveranderingen in de haven; 3. de burgemeester hoopt bij de behandeling van zijn beleidsnota over de haven eindelijk mededelingen te kunnen doen over het rapport van Koppers International betreffende vestigingsmogelijkheden in het Rotterdamse haven- en industriegebied van een geïntegreerd staalbedrijf.

Sober beleid

WIE kennis neemt van de Haagse gemeentebegroting kan gemakkelijk tot de overtuiging komen, dat b. en w. een sober beleid trachten te voeren. Het college valt daarvoor te prijzen. Niettemin zullen de Hagenaars extra lasten opgelegd krijgen. Het water wordt duurder, er komt een rioolbelasting (geen verrassing, want die was al aangekondigd), markt- en slachthuistarieven gaan omhoog. De invoering van de rioolbelasting is een typisch voorbeeld van het streven het gemeentelijk belastinggebied uit te breiden.

De uitgaven (f 450,5 mln.) zijn ongeveer f 62 mln. hoger geraamd; het tekort op f 15,8 mln., of „slechts” f 1,7 mln. hoger dan het op de begroting voor 1967 geraamde bedrag. In aanmerking nemende, dat de HTM maar liefst vier miljoen gld. meer gaat kosten, is het begrotingstekort niet zorgwekkend. In die geest heeft de wethouder van financiën, mr. Schouten, zich ook tegenover journalisten uitgelaten. Hij zei althans minder pessimistisch te zijn dan een jaar geleden, al voorspelde hij dan wel,

dat 1968 en 1969 nog moeilijke jaren zullen worden.

Het kabinet-de Jong is van plan de drie grote gemeenten zo mogelijk tegemoet te komen in hun financiële situatie. Daar is in de eerste plaats de toezegging, dat de drie grote gemeenten tezamen f 30 mln. krijgen ter tegemoetkoming in de kosten van de openbare vervoersbedrijven. Hoeveel Den Haag daarvan zal krijgen, is nog niet bekend, maar we zullen de plank wel niet erg ver misslaan als we rekenen op een bedrag van ca. zes miljoen. Reeds in dat geval zakt het tekort van f 15,8 mln. wellicht onder de tien miljoen. En dat is tegenover de tientallen miljoenen, die Amsterdam en Rotterdam tekort komen op jaarbasis, ongetwijfeld een bescheiden bedrag.

Met die tegemoetkoming ten aanzien van de vervoersbedrijven zijn de drie grote gemeenten er echter nog niet. Er zullen werkgroepen worden ingesteld van de drie grote gemeenten met vertegenwoordigers van binnenlandse zaken en financiën, die de financiële positie

van Amsterdam, Rotterdam en Den Haag gaan doorlichten. O.m. zullen daarbij de doelmutteringen voor het onderwijs en de tekorten op de ziekenhuizen en de bedrijvensector aan een onderzoek worden onderworpen. Ook dit initiatief lijkt ons een goede zaak.

Wanneer men echter over de financiële positie van de gemeenten spreekt, dan moet men niet alleen het oog houden op inkomsten en uitgaven, maar ook op de leningssituatie. En die is niet best. Wat populair gezegd: de gemeenten krijgen de kans niet om — door gebrek aan geld — verantwoorde werken uit te voeren. Nu staat Den Haag er in dit opzicht nog niet eens zo slecht voor, maar niettemin baart de leningssituatie zorgen. Op betrekkelijk korte termijn zal Den Haag nog vele en kostbare uitgaven moeten doen. We behoeven alleen maar te herinneren aan de stationswerken, de sanering en de verdere uitvoering van de ringwegen.

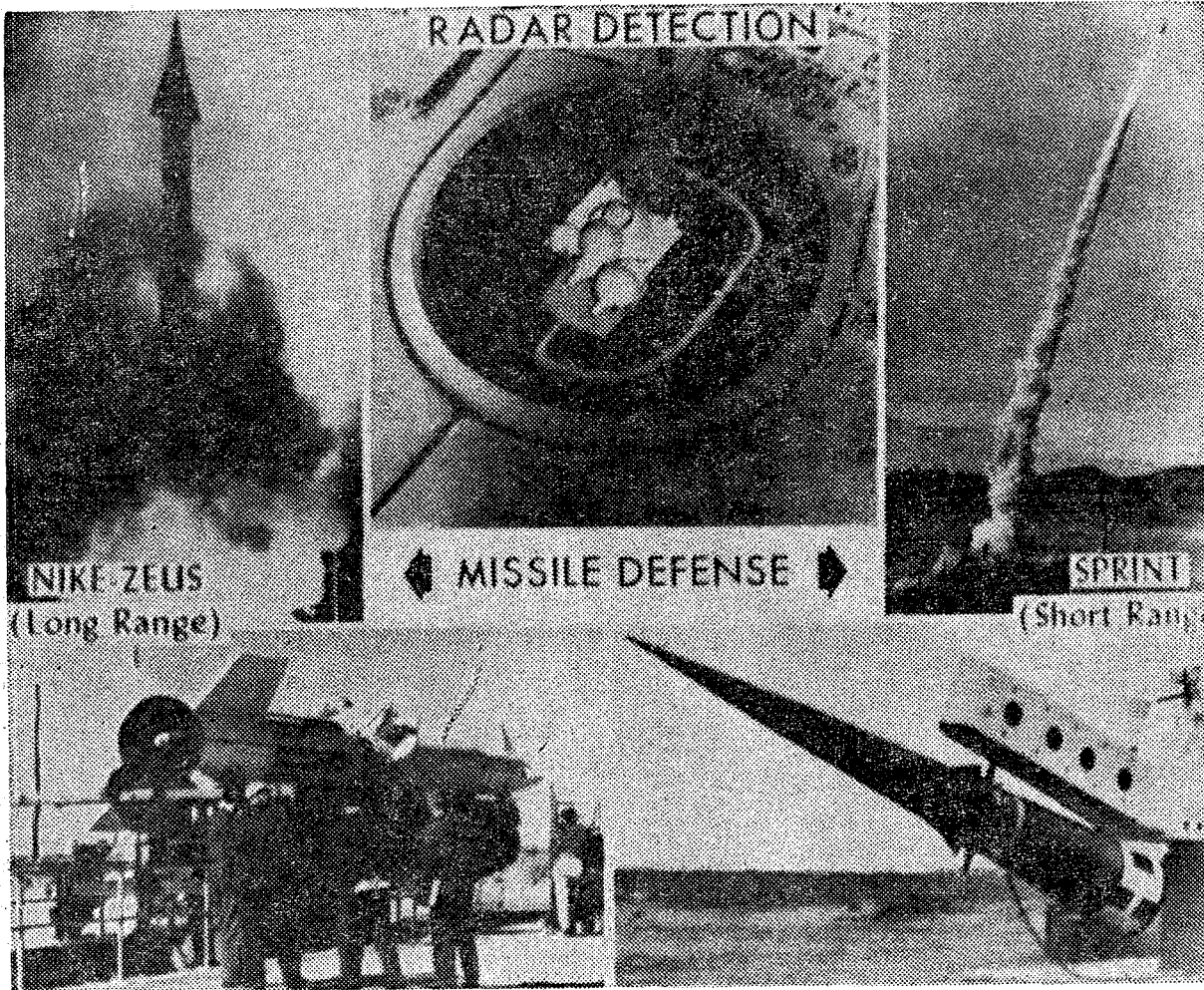
Bij een beoordeling van de leningssituatie mag overigens niet uit het oog worden verloren, dat Den Haag in het

jongste verleden toch maar in staat is gebleken belangrijke en zeer kostbare werken tot stand te brengen: de vuilverbranding, de rioolwaterzuiveringsinstallatie, de omzetting van het elektrische spanningsnet, de gasombouw, enz. Bovendien is de bouw van het nieuwe gemeenteziekenhuis verzekerd. Ondanks alle klaagzangen dus toch een leningsbeeld, dat tot een zekere tevredenheid stemt.

Uitermate belangrijk achten we het overigens, dat bij het opzetten van de begroting rekening is gehouden met een salarisverhoging voor het gemeentepersoneel. Dat is in het verleden niet gebeurd met het gevolg, dat in de loop van het jaar telkens weer enige miljoenen extra moesten worden gevonden.

Globaal gezien, zal de lezer dus na het voorgaande wel begrijpen, dat wij ons positief tegenover de thans voorliggende begroting opstellen. Bij de behandeling van de begroting door de gemeen-

Overzicht van de belangrijkste onderdelen van het „dunne“ Nike-X-raket-afweersysteem, dat de Verenigde Staten tegen eventuele Chinese aanvallen gaan opbouwen. Linksboven en beneden de lange afstand Zeus-raket, geheel rechts de Sprint-raket voor korte afstand en in het midden boven een radarcentrum.

Afweer tegen raketaanval

DE Amerikaanse decisie over te gaan tot een afweersysteem tegen raket-aanvallen heeft nergens ter wereld prettige reacties gewekt. Integendeel. De wereld hoopte, dat Amerikaans-Russische overeenstemming op dit gebied zou worden bereikt, evenals bij het zgn. non-profileratieverdrag, tegen verspreiding van kernwapens.

De Amerikaanse minister van defensie, McNamara, heeft uitgelegd dat men tot de uitwerking van het zgn. ABM-systeem (Anti Ballistic Missile) is overgegaan met het oog op Amerika's veiligheid tegenover een onverhoedse raketaanval van Rood-China. In Europa zijn de experts er niet van overtuigd, dat dit de ware beweegreden zou zijn. Amerika zou ervaren hebben, dat de Russen niet geïnteresseerd zijn in een moratorium op het gebied van de raket-afweer. Er zou nl. altijd kans bestaan, dat de Russen er in slagen door het ABM-systeem heen te breken.

De militaire medewerker van The Times, in het nummer van 20 dezer dit systeem besprekend (voor de technische bijzonderheden verwijzen wij naar dit artikel), is van oordeel dat dit slechts veiligheid kan brengen bij de huidige stand van China's militaire ontwikkeling. Zodra China er in slaagt om meer-voudige nucleaire koppen voor zijn raketten te maken zou het ABM-systeem ineffectief zijn, evenals dit thans het geval is bij een Russische raketaanval. De Russen zouden de ABM-defensielijn nl. kunnen doorbreken, eenvoudig door meer raketten te maken.

Men is voorts bevreesd, dat de Russen een voorsprong hebben op afweergebied. Zij zouden al vóór de overeenkomst van Moskou van 1963 betreffende bovengrondse kernproeven, voldoende proefnemingen met raket-afweer hebben genomen. Zoals men zich zal herinneren, was het denkbeeld een overeenkomst te sluiten waarbij afgezien werd van de ontwikkeling van een anti-raket-systeem door de Verenigde Staten geopperd, gezien de enorme kosten, die een dergelijk systeem vraagt en de mogelijk dubieuze waarden ervan.

BEZORGDHEID

Intussen zit aan het besluit van de Amerikaanse regering een sterk internationaal-politiek tintje. Het Britse ministerie van buitenlandse zaken heeft met „bezorgde vijandigheid“, zoals de Britse pers constateerde, op het besluit van Washington gereageerd. Een zegsman van het ministerie zei, dat dit besluit nieuw voedsel zou geven aan de bewapeningsrace en gevaarlijke wereld-omvattende reacties zou kunnen veroorzaken.

Er zijn drie redenen waarom de Britse regering bezorgd is. Allereerst zou het de kansen van het non-profileratieverdrag in gevaar brengen. Ten tweede zou hierdoor het gevaar van een

nucleaire aanval op West-Europa toenemen: Amerika zou een, zij het beperkt, afweersysteem hebben, maar Europa niet. En ten derde, omdat Amerika geen mogelijkheid zou hebben onder het verdrag van 1963 het systeem te beproeven. (Hetgeen volgens de militaire medewerker van The Times, de Russen wel zouden hebben kunnen doen).

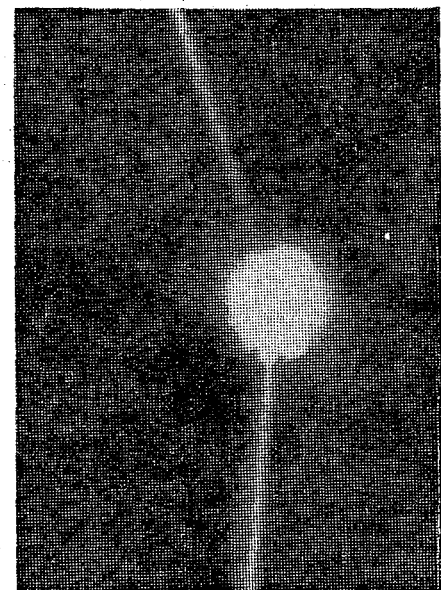
KLOOF

Het Amerikaanse besluit maakt het eveneens mogelijk, dat het verschil van inzicht omtrent de nucleaire strategie met de Europese Nato-partners, groter wordt. Men gelooft nog steeds in de doctrine, dat een aanval met kernwapens voorkomen zal worden door de dreiging van een massale vergeldingsaanval. Een Amerikaans en een Russisch afweersysteem tegen raketaanvallen zou deze doctrine illusoir maken.

Het is moeilijk na te gaan in hoever de scherpe Britse afwijzende reacties zijn ingegeven door de vrees, dat Engeland als nucleaire mogendheid verder in betekenis zal terugvallen en door enige teleurstelling, dat Engeland hoe langer hoe meer buiten het nucleaire overleg tussen de twee grote kernmogendheden wordt gerangeerd. Aannemelijk is wel, dat het Amerikaanse besluit de Nato-partners in Europa voor een nieuwe situatie kan plaatsen waardoor het vertrouwen in de Amerikaanse politiek niet zal worden versterkt.

FRANKRIJK

Zeker zal het koren op de molen zijn van generaal de Gaulle, die op z'n minst

Dit is een beeld uit de recente Russische film „Raketten bewaken de vrede“: een anti-raket maakt in de lucht een vijandelijke raket onschadelijk.

genomen in herziening wenst van het Nato-verdrag, wanneer dit in 1969 (het verdrag werd in 1949 voor 20 jaar gesloten) mogelijk is. Het links-gaullistische weekblad „Nôtre République“ schrijft dat wanneer de Gaulle het volgend jaar het Atlantisch Pakt wil opzeggen, hij stellig hiervoor een referendum zal houden. De schrijver van het artikel, de gaullistische oud-afgevaardigde Louis Vallon, acht het logisch, dat Frankrijk het pakt opzegt, nadat het al uit de militaire Nato-organisatie is getreden. „Ja“, schrijft Vallon, „het ogenblik is gekomen, de Atlantische alliantie te verlaten.“ Met de verzekering, dat er geen aanvalsdreiging van Rusland tegen Frankrijk meer bestaat en de Amerikaanse hegemonie sterk drukt op de vrijheid en onafhankelijkheid van Frankrijk, adstrueert Vallon zijn suggestie.

Nu zal men zeggen, dat Vallon, die bij de laatste verkiezingen voor het parlement een nederlaag leed, geen besluit van de generaal zal beïnvloeden. Maar de gewoonlijk zeer goed op de hoogte zijnde Parijse correspondent van de Neue Zürcher Zeitung tekent hierbij aan dat Vallon vaak goed is ingelicht. De politiek van de Gaulle t.a.v. het Nabije Oosten, van Vietnam, en Oost-Europa hebben in Frankrijk een klimaat geschapen, dat moeilijk met een deelneming in een afweer-verbond van het Westen tegen het communisme en het Russische imperialisme te verenigen is.

Aan de Franse tegemoetkoming voor de Nato-luchtmacht van 1 januari a.s. af weer gebruik te mogen maken van het Franse luchtruim hecht men niet veel betekenis: het is een passieve maatregel, die geenszins zou impliceren, dat Frankrijk weer zou willen deelnemen aan de Nato-verdedigingsmacht in Europa. Het is juist typische de Gaulle-politiek om eerst een bepaalde indruk te wekken en daarna een abrupte stap te doen. Zoals Engeland bij zijn pogingen lid te worden van de EEG al tweemaal ervaren heeft.

De Gaulle blijft het storende element in de verdere Europese integratie, zowel in de Nato en waarschijnlijk ook in een eventuele Nato-nieuwe stijl. Het ongelukkige is, dat de Gaulle hiermede ook Frankrijk geen dienst bewijst. Want het komt in Europa hoe langer hoe meer geïsoleerd te staan en de generaal weet daartegenover niet veel meer te bereiken dan een twijfelachtige „goodwill“ voor zijn persoon in landen, welke politieke aspiraties geenszins stroken met Frankrijks inzichten en belangen.

Zijn „Europa tot de Oeral“ is een even grote illusie als het denkbeeld van een wereldregering.

AD. INT.

Politieke situatie remt oppositie

(vervolg van pag. 1)

van het komende jaar vormt) „op zichzelf weinig bezwaar is te maken“, al acht het socialistische blad dan ook „fundamenteel“ de vraag, wie de eigenaar wordt van de aldus verkregen besparingen.

Voor die, voornamelijk, betrekkelijke redelijkheid, zullen wel vooral twee verklaringen zijn te geven. In de eerste plaats de merkwaardige en onzekere positie, waarin ons politieke leven thans verkeert, nu iedereen voelt dat binnen afzienbare tijd een gewijzigde partijverhouding staat geboren te worden, maar nog niemand weet hoe de boring er uit zal zien en of dat een twee-, drie- of vierling zal worden. Bovendien hebben de heren Den Uyl en Vondeling (welke laatste wij graag spoedig volledige beterschap toewensen na zijn ongeval op 1 juli) in de kabinetsperiode-Cals en de daarop gevolgde nieuwe socialistische verkiezingsnederlaag toch wel zoveel ervaring opgedaan, dat zij zich voorlopig bij hun oppositie enigszins geredd zullen voelen.

Of dat lang zal duren is echter een andere vraag. Het is niet zo gemakkelijk om een oppositie beheerst te voeren. Ook D'66 heeft dat inmiddels wel ervaren.

A. W. ABSPOEL

Sober beleid

(vervolg van pag. 4)

teraad zullen we wel zien hoe de fracties daarover denken.

Intussen hebben Het Binnenhof (kath.) en de Haagsche Courant (neutr.) zich merkwaardigerwijs nogal kritisch tegenover het voorgenomen beleid opgesteld. Zo vraagt het Binnenhof zich ongerust af of Den Haag op een goede weg is en verder schijft het blad o.m.: „Den Haag moet nu gaan waken tegen verkeerde zuinigheid en geen zuinigheid gaan betrachten, die de wijsheid bedriegt. Den Haag maakt met zijn begroting een bescheiden indruk. De vraag is of zij niet al te bescheiden uit de hoek komt“.

„In de pas lopen doet Den Haag ongevoelbaar, waarbij zich echter de vraag opdringt of dit niet ten koste gaat van het leefklimaat“, zo schrijft de Haagsche Courant.

Het is mogelijk, dat beide commentatoren gelijk hebben. Misschien is de dienst Stadsontwikkeling onderbezet en kan zich dat in de toekomst gaan wreken. Mocht die mogelijkheid in deze begroting schuilen, dat is zeker een waarschuwing op haar plaats. We hebben er echter bezwaar tegen, dat men b. en w. te grote bescheidenheid, soberheid en zuinigheid verrijft. Dat zijn geen slechte eigenschappen, dunkt ons.

Hoe dit zij, we kunnen rustig de reactie op deze en nog komende kritiek afwachten. Het zou niet de eerste keer zijn in het financiële beleid van Den Haag, dat er verrassingen uit de bus komen.

MASSIEF KARTONNEN

DOZEN

★
voor export en binnenlands gebruik
★

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. FREE & CO.

H.W. STRAAT 20 - 22,
OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel. nr. 0 59 79 - 22 33
Tx. nr. 53251.

De „chief administrative officers” in Oxford

Voor het eerst in de geschiedenis van de Liberale Internationale is tijdens het congres ter gelegenheid van het twintigjarig bestaan niet alleen aandacht besteed aan politieke zaken, maar ook aan organisatorische aangelegenheden. Naast de bijeenkomsten van degenen die zich met de internationale politiek en met de bespreking van het ontwerp-declaration (van Malagodi) bezig hielden, vergaderden ook de „Chief Administrative Officers” van een groot aantal der aangesloten liberale partijen. In vele gevallen waren de partijen vertegenwoordigd door de „directeuren” der partijbureaus, daarnaast evenwel waren er ook bestuursfunctionarissen. De VVD was aldus vertegenwoordigd door haar algemeen secretaris.

Aan de besprekingen werd deelgenomen door beroeps- of bestuursfunctionarissen uit België, Duitsland, Engeland, Finland, India, Israël, Italië, Nederland, Noorwegen, Zweden en Zwitserland. Een aantal vertegenwoordigers hield inleidingen over bepaalde onderwerpen van organisatorische aard, waarna elk land de gelegenheid kreeg vragen te stellen en verschillen of aanvullingen op grond van eigen ervaringen mee te delen.

VERKIEZINGSTOURNEE FDP

Als meest interessante onderwerpen blonken uit de door de „Bundesgeschäftsführer” van de FDP (Duitsland) behandelde benadering van kiezers en de door een regisseur van de BBC besproken en vertoonde televisiefilms van de Engelse Liberale partij.

In Duitsland, waar de in het parlement vertegenwoordigde partijen over niet onaanzienlijke regeringssubsidie*) kunnen beschikken, beschikt de FDP over zeer grondige „markt”-analyses. De FDP is van de liberale partijen het verst gevorderd met benadering van de kiezers op grond van wetenschap-

Mr. F. Korthals Altes, algemeen secretaris de VVD, schrijver van dit artikel

pelijke gegevens. Enkele dezer gegevens zijn ter beschikking van de aanwezigen gesteld.

Een verkiezingstournee, waarbij tweemaal per week de vijf belangrijkste kandidaten zich in het openbaar lieten ondervragen door een vijftal journalisten en het publiek, in een groot aantal steden met een inwonertal tussen 50.000 en 100.000, was een doorslaggevend succes. Het gemiddelde aantal bezoekers bedroeg 1.300 per stad. In Essen, waar als klap op de vuurpijl de hoofdredacteuren van Der Spiegel en Der Stern tot de ondervragers behoorden, trok men in een fabriekshal 5.000 mensen.

Niet alleen uit de grote belangstelling bleek het succes van deze methode; ook

uit de verkiezingsresultaten bleek dat de FDP in alle bij de tournee betrokken steden een hoger stemresultaat bereikte dan in de overige steden. Aan de hand van deze Duitse ervaringen zou ook onze propagandacommissie wel eens tot nieuwe methodieken kunnen besluiten. De financiële handicap van de VVD zal echter ten gevolge hebben dat navolging slechts op verkleinde schaal zal kunnen geschieden.

Uiterst interessant waren voorts de televisiefilms van de Engelse Liberal Party Organisation. De Engelse regering stelt niet alleen zendtijd en apparatuur ter beschikking van de politieke partijen, maar ook een BBC-regisseur. Deze functionaris regisseert de televisie-uitzendingen van alle politieke partijen. Blijkens opinieonderzoeken waren de uitzendingen van de Liberal Party aanzienlijk beter dan die van de Labour en de Tories. De uitzendingen van laatstgenoemde partijen werden door de eigen aanhang goed tot zeer goed gevonden, maar door politieke tegenstanders slecht tot onverteerbaar.

De liberale „party politicals” werden door liberalen „marvellous” gevonden en door tegenstanders „zeer goed”. Dit lag niet aan de regie, aldus de inleider, maar aan het feit dat de liberalen over enige natuurtalenten beschikten en... meer risico's konden nemen omdat, ingeval mislukking, niet een eventuele premier in de val zou worden meegesleurd. Ik hoop binnenkort de Engelse films ter lering van onze Kamerleden en leden van de propagandacommissie in Den Haag te kunnen laten vertonen.

VOORTZETTING GEWENST

Van de andere onderwerpen die werden besproken noem ik: subsidie voor het aantrekken van wetenschappelijke en administratieve functionarissen ten behoeve van Kamerleden en honorering van kaderleden (ingeleid door Zweden), contributieregelingen en fondsvorming (Italië, waar de liberale partij een zeer sterke interne organisatie heeft ten einde het hoofd te kunnen bieden aan de perfect georganiseerde communisten en christen-democraten), electorale tactieken (Israël), computers bij administratie en registratie van gegevens (vertegenwoordiger van een Engelse fabriek) en organisatie (Nederland).

De aanwezigen waren enthousiast

ALLE
VERZEKERINGEN
•
HYPOTHEKEN
•
FINANCIERINGEN
•

makelaarskantoor

araweg 5 wassenaar tel. 01751-5675*

over deze eerste samenkomst en hebben erop aangedrongen in het vervolg bij elk congres wederom een bijeenkomst van „Chief Administrative Officers” te organiseren. Verder werd besloten regelmatig gegevens uit te wisselen.

Het congres in Oxford was in vele opzichten geslaagd. Van groot belang waren de versterking van de organisatie van de Liberale Internationale en het welslagen van de voorzitter, Toxopeus, om vrijwel alle liberale politieke leiders sterk aan de L.I. te binden. Daarnaast was ook voor de deelnemende partijen de bovengenoemde bijeenkomst van grote betekenis.

*) Toen het Bundesverfassungsgericht te Karlsruhe — dat wetten en besluiten aan de Duitse grondwet toetst — het subsidiëren van politieke partijen onlangs als ongrondwettig verbood, liet het de mogelijkheid open vergoedingen aan politieke partijen te geven voor „die notwendigen Kosten eines angemessenen Wahlkampfs”. Van deze mogelijkheid gebruik makende, besloot de Bondsdag aan de politieke partijen een vergoeding te geven van DM 2.50 per uitgebrachte stem.

Ook bij ZIEKTE, ONGEVAL EN INVALIDITEIT
een GEGARANDEERD WELVAARTSVAST
INKOMEN

Door de
ARBEIDSONGESCHIKTHEIDS-VERZEKERING
MET INDEX- EN STIJGINGS-CLAUSULE

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.
W.B.K. van 1938

Bergstraat 6 - 8 — Amersfoort — Tel. (03490) - 1 70 43 *

J. Vermaas' Scheepvaart Bedrijf N.V.

Reders en managers van zeeschepen

kleine en grote handelsvaart

**CARGADOORS
BEVRACHTINGSAGENTEN**

Schiedamsevest 91—93

ROTTERDAM

telefoon 116400*

telex 22153 (2 lijnen)

MACHINE- EN ZUURSTOFFABRIEK N.V. W. A. HOEK'S

Postbus nr. 78 - Telefoon (010) 26 90 61
SCHIEDAM

Zuurstof, stikstof, gecompriëerde lucht,
zowel in gasvormige, als vloeibare toestand.

H.D. Compressoren voor land- en scheepsgebruik.

Mijnluchtlocomotieven.

Apparaten voor autogene metaalbewerking.

Speciale apparaten voor hoge drukken.

A. VAN HOBOKEN & CO.

Anno 1774

DEVIEZENBANK

(*)

Parklaan 32—34 — Tel. 110320 (7 lijnen) — Telex 21170

ROTTERDAM

Troonrede en visie

Mr. W. J. Geertsema

Men heeft hier en daar kunnen beluisteren dat de vorige week door de Koningin uitgesproken eerste Troonrede van het kabinet-De Jong een stuk zonder visie zou zijn. Het is daarom goed in dit verband nog eens onder de aandacht te brengen wat mr. W. J. Geertsema in de radio-uitzending van de VVD van woensdag 20 september over dit verwijt zei:

„Ik ben het daar niet mee eens. Er is 'n duidelijke visie te vinden, de visie namelijk dat wij, alvorens allerlei nieuwe plannen te maken, eerst met elkaar er voor moeten zorgen dat onze economie weer gezond wordt. Het maken van allerlei prachtige plannen is niet zo moeilijk. Ze moeten echter ook betaald worden. De periode van het kabinet-Cals heeft ons geleerd wat er gebeurt als men die eenvoudige waarheid uit het oog verliest. Wij mogen het kabinet-De Jong dankbaar zijn dat het op die weg niet is voortgegaan. De Troonrede geeft blijk van een nuchtere kijk op onze huidige situatie en dat is bepaald, waaraan wij vandaag behoefte hebben.” aldus de heer Geertsema.

Nieuws uit de liberale Internationale

De Belgische groep van de Liberale Internationale heeft maandag 18 september in Brussel een feestelijke maaltijd georganiseerd ter ere van de benoeming van de heer Jean Rey tot president van de Europese Economische Gemeenschap en tot „patron” van de Liberale Internationale.

Tijdens deze maaltijd, waaraan door ongeveer 450 personen werd deelgenomen, deelde de voorzitter van de Belgische partij voor Vrijheid en Vooruitgang, de heer Van Audenhove, mee, dat een jaarlijkse Jean Rey-prijs is ingesteld voor de student, die de beste denkbeelden over een verenigd Europa heeft geuit.

Namens de Nederlandse groep van de Liberale Internationale sprak bij verhuizing van mr. E. H. Toxopeus de heer D. W. Dettmeijer. Hij zei o.m. dat de Nederlanders in de Executive van de Liberale Internationale van harte hebben meegewerkt aan de benoeming van de heer Rey tot „patron” van de Liberale Internationale. Hij sprak de (utopische) wens uit dat onder de heer Rey de EEG zó zal groeien dat ze tevens maatregelen kan nemen om de Europese douaniers te laten herscholen.

Rectificatie

Bij de vermelding van de Nederlanders, die het congres van de Liberale Internationale te Oxford bijwoonden (in ons blad van 15 sept.) is tot onze spijt de naam van drs. L. van Leeuwen uit Rotterdam uitgevallen.

VERGADERING MONT PELERIN SOCIETY

Oud en modern liberalisme

De afgelopen maand heeft de Mont Pelerin Society een bijeenkomst gehouden te Vichy. Voor wie onbekend is met deze vereniging het volgende. Voor de oorlog troffen liberale economen uit verschillende landen elkaar te Mont Pelerin om de liberale en neo-liberale (door Walter Lippmann uiteengezet in het boek: „The Good Society”) denkbeelden te toetsen en te bespreken. Sinds 1947 zijn deze bijeenkomsten georganiseerd als permanent forum ter discussie van de grondslagen van een zo vrij mogelijke staats- en economische ordening.

Het is geen politiek instituut, maar een studie-gezelschap. Einaudi, de vroegere Italiaanse president, Ludwig Erhard, Alexander Rüstow, behoorden tot de deelnemers aan de jaarlijkse herfstconferenties naast „oud-liberalen” als Von Hayek, Röpke, Jacques Rueff, die soms als „liberaal geweten”, optreden.

Zo sprak Von Hayek (schrijver van „The Road to Serfdom”) volgens het uitvoerig verslag der conferentie in de Neue Zürcher Zeitung over de problemen van de democratische ordening, waarbij hij er op wees dat hoe langer hoe meer de scheiding van de drie machten in de staat in de verdrinking komt, omdat het werk van de parlementen voornamelijk bestaan zou uit een permanente uitwisseling van belangen-

behartiging van groepen. Het moge zo zijn, de remedie van Hayek hiertegen — een on-politieke kamer bestaande uit voor het leven gekozen leden, die boven de belangen staan, vond niet veel bijval. Het denkbeeld doet denken aan Plato's aristocratische staat.

RECHTSSTAAT PRIMAIR

Meer bijval ontmoette prof. R. A. Shenfield met een referaat over „Government and Men”, waarin hij de handhaving van de rechtsstaat primair stelde. Hij zag dit niet alleen als een kwestie van goede beginselen en een ideaal model, maar vooral als een vraagstuk van opvoeding van de burgers tot juist inzicht en dienoverkomstig handelen.

Prof. Louis Rougier bracht de markteconomie ter sprake volgens neo-liberale conceptie. Deze vat de taak van de staat op als het stellen van een globale ordening, die b.v. de vrije concurrentie, stabiele geldswaarde waarborgt. Onder voorwaarde van een aansluiting, bij de marktverhoudingen is de staat verplicht een actieve conjunctuurpolitiek te voeren. In het belang van de gehele economie is het de taak van de staat in moeilijkheden geraakte bedrijfstakken

steun te verlenen en verder dient hij voor de infrastructuur te zorgen. Besslissend bij dit alles is, dat de marktmechanisatie steeds en overal kan functioneren.

ECONOMISCHE GRONDRECHTEN

Prof. François Bilger meende, dat de burger in onze industriële maatschappij „economische grondrechten” heeft, die in de constitutie moeten zijn verankerd. Hij drong aan op een statuut voor de werkende mens. Sociale en economische rechten moeten hierin worden gecodificeerd en systematisch geordend. Dit zou tot voordeel hebben, dat lacunes eerder zichtbaar worden en het gehele bestel overzichtelijk is en dus gecoördineerd zou kunnen worden.

OFFENSIEF LIBERALISME

Verschillende sprekers, o.a. Ralph Harris en Arthur Seldon, pleitten voor een meer offensief liberalisme. Dit is totnu toe in het defensief geweest tegenover de socialistische stromingen. Deze twee Engelse economen wezen op gehouden enquêtes, die aantonen, dat er groeiende terughoudendheid is tegen de sociale staat met zijn min of meer automatische welvaart. De Amerikaanse publicist Hazlitt merkte hierbij op, dat de sociale staat al door zijn groot ambtelijk apparaat een eigen gewicht heeft gekregen waardoor het op statische punten tegenstand kan bieden aan structurele veranderingen.

De Britse oud-minister J. Enoch Powell sprak zich uit tegen pragmatische aanpak van de zaken, waarbij theorie en praktijk niet uit elkaar worden gehouden. Hij roerde de vraag aan of het doelmatig is de problemen te behandelen door deskundigen, die zich af vragen wat politiek haalbaar is en daarnaar de oplossing geven. Zou het niet meer in het openbaar belang zijn, wanneer men uitgang van een plan of model, dat zuiver en alleen is opgesteld om op zakelijke basis de vraagstukken op te lossen en dan pas in de tweede fase de politieke perspectieven na zou gaan?

J. v. G.

BODEGOM SPIJKENISSE
Gebouwen van gewapend betonnen prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

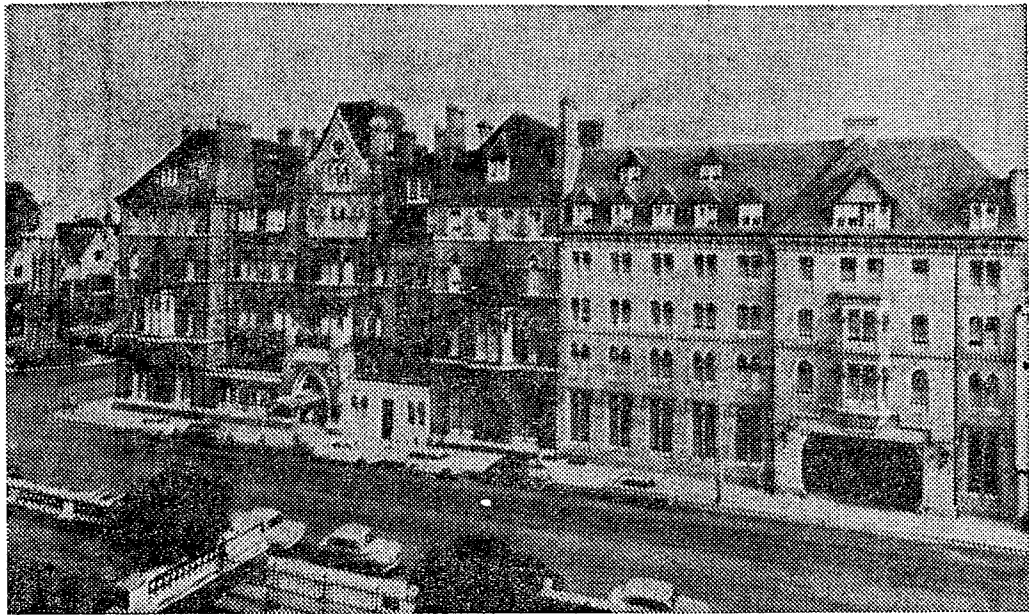
N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB VAN BODEGOM & Co. - Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

Het nut van zo'n congres

Een dezer dagen werd ik door een mede-VVD'er opgebeld met de vraag of zo'n congres van de Liberale Internationale nu wel zin heeft: er worden wel een paar resoluties aangenomen, maar verder gebeurt er toch niets.

Ik heb hem gezegd dat ik dergelijke congressen wel van belang vind. En in dit derde stukje dat ik in ons weekblad over het congres in Oxford van de Liberale Internationale schrijf, wil ik trachten uiteen te zetten waarom zo'n congres naar mijn mening groot nut heeft. Al blijft het dan naar buiten toe veelal een openbare zitting met vele redevoeringen en een slotzitting met vele resoluties.

Tijdens het congres wordt

Het Randolph-hotel te Oxford, waar de Nederlandse delegatie enige keren vergaderde

hard gewerkt. Dit jaar was dat wel in het bijzonder het geval. Ik heb reeds vermeld dat de Executive enige keren vergaderde; voor het eerst was er dit jaar tijdens het congres een samenkomst van secretarissen of door hen aangewezen vervangers van liberale politieke partijen in de verschillende landen, welke vergadering voor Nederland werd bijgewoond door mr. F. Korthals Altes, de algemeen-secretaris van de VVD. Daar zijn over en weer uiterst nuttige inlichtingen over organisatie en propaganda verstrekt (men zie het artikel van de heer Korthals Altes elders in dit blad).

Dan was er weer de sectie over de buitenlandse politiek waar onze landgenoot, profes-

sor dr. J. Kymmell, tijdens de discussies voortreffelijk werk heeft verricht.

Belangrijk was dit keer de sectie over de ontwerp-beginselverklaring, als aansluiting op het Liberaal Manifest van 1947, waarover de Nederlandse groep van te voren vergaderd had en waar de heer L. P. Fluitman mede aan de hand van een door hem vervaardigd rapport een belangrijke rol heeft gespeeld bij de opstelling van de definitieve tekst.

Allemaal naar mijn gevoel belangrijke zaken. Maar het meest belangrijk, ook psychologisch, blijft het contact met liberale geestverwanten uit de gehele wereld. Stellig zijn er nuances en verschillen; stellig is de ene liberaal

meer rechts en de andere meer links georiënteerd en staat de derde in het midden. Maar het blijft uiterst belangrijk kracht op te doen uit contact met zoveel, die over de gehele wereld voorvechters zijn van de liberale gedachte.

Men ervaart eerst goed tijdens zo'n congres de universaliteit van de liberale gedachte over de landsgrenzen heen. En daarom is zo'n congres, zoals de Liberale Internationale dit jaar in Oxford heeft gehouden, naar mijn mening voor de geestelijke sterking van hen, die zich gevoelen die liberale gedachte uit te dragen, van groot nut.

D. W. DETTMEIJER.

Scheepswerf & Machinefabriek v.h. H. J. KOOPMAN N.V.

DORDRECHT — TEL. 1850 - 35041 en 35042

SCHEEPSBOUW - MACHINEFABRIEK - KETELMAKERIJ

INBOUW EN REVISIE VAN MOTOREN

NIEUWBOUW EN REPARATIE-INRICHTING

Abraham van Stolk & Zoonen Koninklijke Houthandel N.V.

ROTTERDAM - POSTBUS 1100
TELEFOON 010 - 35400
's-HERTOGENBOSCH - Engelseweg 5
TELEFOON 04100 - 32055
HELLEVOETSLUIS - Industrieterrein Molshoek
TELEFOON 01883 - 2677.

Boele's Scheepswerven en Machinefabriek N.V.

BOLNES (bij Rotterdam)

Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 195100 ROTTERDAM — TELEGR. BOELE - BOLNES

Delft

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT

FIGEE-VLAARDINGEN N.V.

SCHEEPSBOUWERF

SCHEEPSBOUW
SCHEEPSREPARATIE
VERLENGEN — VERBOUWEN
DROOGDOKKEN — LASBOTEN

MACHINEFABRIEK

MOTOREN-INBOUW EN -REPARATIE
DRAAI-, FRAIS- EN SCHAAFWERK
PIJPLEIDINGEN - APPARATEN
WATERZUIVERINGSAPPARATUUR

CONSTRUCTIEWERKPLAATSEN

STAALCONSTRUCTIES - TANKS
TRANSPORTINRICHTINGEN

VUURVASTE STENEN IN ALLE SOORTEN
„MOLISOL“ MOLER ISOLATIESTENEN

VUURVASTE ISOLATIESTENEN

ZUURVASTE STENEN

„PRODORITE“ CHEMISCH BESTENDIGE PRODUCTEN

LEVERT

N.V. Gouda Vuurvast

VERENIGDE VUURVASTE STEENFABRIEKEN

GOUDA — TELEFOON 67 44 - (18 20)

N.V. VEREENIGDE TOUWFABRIEKEN

GEVESTIGD TE ROTTERDAM

's-GRAVENWEG 264 — TEL. 11 40 60

Fabrikanten van:

SISAL EN MANILLATOUWWERK

STAALKABELS

HERCULESTOUW PYHONTOUW

En van de vloerbedekking onder de merken:

JABO

VERTO-HAARBOUCLÉ

tevens van

COCOS VLOERBEDEKKING

Stropen kleding

* afgestemd op taak en
klimaat die ginds op u
wachten

in onze speciale afdeling kunt u
op vrijblijvend en deskundig ad-
vies rekenen.

DE STAD PARIJS N.V.

WAGENSTRAAT 45-45a DEN HAAG TELEFOON 670-18.30.77

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
 RESERVERING (02943) 1576

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

*

alle kamers met privé bad en douche

*

nieuw Restaurant en nieuwe Lounge-Bar

*

(geheel airconditioned)

KASTEEL OUD-WASSENAAR

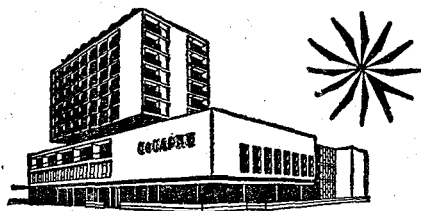
HOTEL - RESTAURANT

Vijf minuten van Den Haag, te bereiken via autoweg naar Amsterdam, afbuigen tegenover Dierenpark Wassenaar.

In magnifiek park gelegen hotel met alle moderne comfort. Salons voor speciale diners, recepties, cocktailparties, vergaderingen, etc.

GEEN PARKEERPROBLEMEN!

Telefoon 01751 - 9045

waar de gast **k**oning is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
 EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

De schouwburg van de wereld scheepvaart

Verzorgde tafel, in het mooiste rivierhotel van Nederland, omringd door het steeds wisselende décor van de wereldhaven Rotterdam.

Maasboulevard 15, Vlaardingen
 Tel. (010) 345477

Delta Hotel Vlaardingen

beta note

OISTERWIJK N.-B.

Hotel de Zwaan, annex Rotisserie „Le Prince de Galles”

telefoon 04242 - 2109

Voornaamste huis ter plaatse.
 Kamers met privé douche en toilet.
 Restaurant van bijzondere klasse.
 Gezellige terrassen.
 Ruime parkeergelegenheid.
 Prospectus op aanvraag.

J. A. M. Couwenberg, prop.
 Chevalier du Tastevin
 Membre de la chaine des rotisseurs.

GRAND HOTEL

Vierhouten

„De Mallejan”

„Onovertrefbaar voor uw vergaderingen en congressen

Kamer met bad en ontbijt v.a. f 24 p. pers.

Zalen met geluidsinstallatie, schoolbord en projectiescherm

Geen parkeerprobleem - Garage gratis

Alle kamers met bad en toilet

TELEFOON 05711 - 241 (3 lijnen)

De zesdaagse oorlog in het Midden-Oosten heeft een discussie op gang gebracht over de status van Jeruzalem, waarbij argumenten worden gebruikt die reden geven tot verbazing.

Men kan twisten over de vraag of de Israëlsche regering er verstandig aan heeft gedaan onmiddellijk na de verovering van de „oude stad” deze bestuurlijk met de „nieuwe stad” te verenigen. Begrijpelijk was die maatregel in elk geval wél. Jeruzalem was een „gedeelde stad”, gelijk Berlijn. Ik geloof dat er in het Westen nauwelijks verschil van mening bestaat over de onhoudbare situatie, die hieruit voor de Berlijnse bevolking is voortgevloeid. De „muur” tussen oud- en nieuw-Jeruzalem was, zo meen ik, even verwerpelijk. Dat de Israëlsche regering de muur heeft geslecht kan en mag men haar dan ook niet kwalijk nemen. Integendeel, de betekenis van Jeruzalem voor drie grote godsdiensten in de gehele wereld, wordt thans, na 19 jaar, weer volledig recht gedaan. Immers thans hebben ook de Joden weer toegang tot de Klaagmuur, een mogelijkheid, die Jordanië — tegen de gemaakte overeenkomst in — hen 19 jaar heeft onthouden. Dat was een voor de Joden onverdraaglijke situatie.

Het dagblad Trouw heeft geschreven dat Koning Hoessein van Jordanië de bewaker en de garant (was) van de Omar-moskee. Volledigheidshalve had Trouw daaraan moeten toevoegen dat de Staat Israël ook vóór 5 juni jl. de bewaker en de garant was — en thans nog is — voor vele heilige plaatsen van het Christendom binnen zijn gebied. Met de heilige plaatsen van de Moslims was en is het niet anders. Er is voor de Christelijke en de Moslim-wereld dan ook niet de minste reden zich ook maar in enig opzicht te beklagen over de wijze, waarop de Staat Israël „garant en bewaker” is van hun heilige plaatsen. Er is evenmin reden voor twijfel ten aanzien van de houding van de Staat Israël, nu deze over een nog groter aantal heilige plaatsen moet waken.

Trouw meent dat met de hereniging van beide delen van Jeruzalem de Staat Israël een onvoorstelbaar grote barricade heeft geplaatst. Echter die barricade was in de vrijheidsoorlog van Israël in 1948-49 door Jordanië opgeworpen. Trouw zou nu gelukkig moeten zijn met het feit dat die barricade is verdwenen.

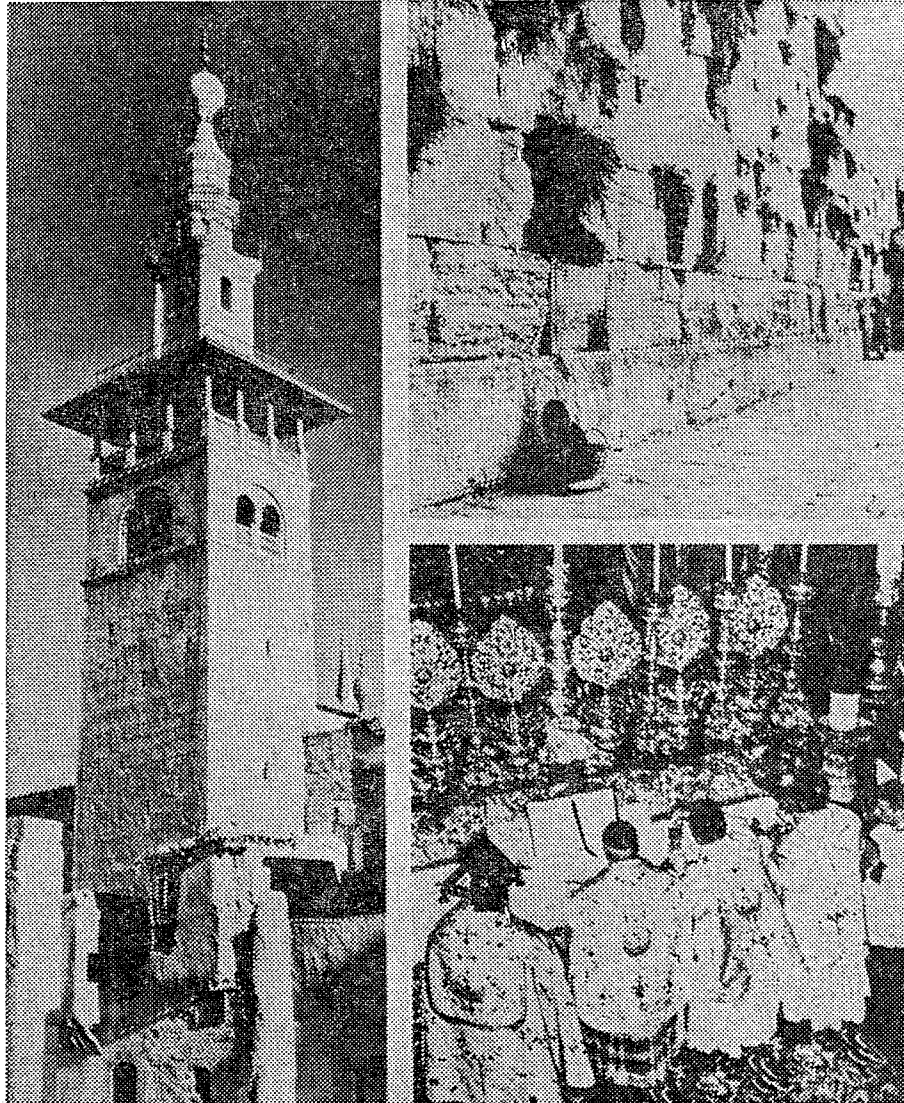
Intussen is dit niet het enige punt dat in deze kwestie de aandacht verdient. Ds. F. Kuiper, doopsgezind predikant in Amsterdam, heeft de veroordeling van Israël door de Verenigde Naties over de „annexatie” „een godslasterlijke en fatale vergissing” genoemd. Op theologische gronden komt ds. J. J. Buskes tegen deze uitlating van ds. Kuiper op. „Wie het Oude Testament leest en verstaat buiten het Nieuwe Testament om, stelt zich buiten de gemeenschap van Jezus Christus en vergeet, dat er na de geschiedenis, die in het Oude Testament beschreven staat, één en ander is gebeurd: het beslissende,” aldus ds. Buskes in Hervormd Nederland.

Ik wil en kan ds. Buskes in zijn theologische argumentering niet volgen, maar het lijkt niet voor betwisting vatbaar, dat zijn redenering ook kan worden omgedraaid: men kan het Nieuwe Testament niet losmaken van het Oude Testament.

In deze theologische twisten wil ik mij hier niet begeven. Nuttiger komt het mij voor aandacht te besteden aan de bezorgdheid, die in allerlei kringen — ook door het Vaticaan — tot uiting werd en wordt gebracht over de status van Jeruzalem. De Souvereine Orde van Malta wil haar zetel naar Jeruzalem overbrengen om zodoende in staat te zijn toezicht op de heilige plaatsen uit te oefenen. De Staat Israël schijnt, volgens persberichten, tegen deze zetelverplaatsing geen bezwaar te maken. Waarom zou de Israëlsche regering ook? Maar zetelverplaatsing, alleen om de veiligheid van de heilige plaatsen te verzekeren, lijkt totaal overbodig. Er lijkt ook geen behoefte aan een internationale commissie of internationaal orgaan met dezelfde taak. In zijn ruim 19-jarig bestaan heeft de Staat Israël ten volle bewezen dat de heilige plaatsen op zijn grondgebied veilig zijn en voor een ieder toegankelijk! Er is geen enkele aanleiding om ook maar te vermoeden dat de Staat Israël na de zesdaagse oorlog van juni jl. een andere houding tegenover de heilige plaatsen van welke godsdienst dan ook zal gaan innemen.

Blijkens een artikel in Het Vaderland staat mr. W. S. A. N. Gorter nog weer een andere oplossing voor ogen. Hij doet het denkbeeld aan de hand in Jeruzalem een „ombudscommissie” op te richten, bestaande uit de hoogste vertegenwoordigers van o.m. de vier of vijf wereldgodsdiensten, alsmede uit deskundigen op het gebied van de gemeenschapswetenschappen en-praktijk. De krijgskunde daaronder begrepen! „Een ombudscommissie (of wereldacademie) zou op initiatief van Israël door een daartoe uit te nodigen neutrale regering, te Jeruzalem kunnen worden opgericht. De stad zou een democratisch zelfbestuur krijgen onder oppertoezicht van deze wereldacademie, die tevens het karakter van een universiteit krijgt. Dit oppertoezicht zou overeenkomstig het Scandinavische voorbeeld slechts uit adviezen bestaan,” aldus mr. Gorter.

De status van Jeruzalem

Drie wereldgodsdiensten hebben hun heilige plaatsen in en rondom Jeruzalem. Op de foto links de Omar-moskee, centrum van de Mohammedanen, de Klaagmuur (rechts boven) — een van de belangrijkste Joodse heilige plaatsen — en, rechts onder, de Heilige Grafkerk, bedevaartscenrum voor vele Christenen. Deze drie plaatsen liggen in het thans door Israël bezette oud-Jeruzalem.

Men kan dit denkbeeld van mr. Gorter een zekere originaliteit niet ontzeggen, maar alweer moet worden opgemerkt dat er aan zo'n wereldacademie geen behoefte bestaat. Reeds wegens dit bezwaar verdient het denkbeeld van mr. Gorter niet tot uitvoering te komen. Hij maakt evenwel nog een ernstige denkfout, wanneer hij aan Jeruzalem een zelfstandig bestuur zou willen geven, dus los van de Staat Israël. Een dergelijke oplossing zou alleen maar een bron van nieuwe strijd opleveren, want men moet wel een bijzonder slechte kenner van het Oude Testament zijn om aan te

nemen dat de Staat Israël bereid zou zijn Jeruzalem los te maken. Wat nog iets anders is dan loslaten. Noch het een, noch het ander is aanvaardbaar voor het Jodendom, waaruit het Christendom is voortgekomen en waarmee de Moslims een nauwelijks geringere verbondenheid hebben.

Er is slechts één oplossing en die heeft de Staat Israël in zijn zesdaagse mogelijk gemaakt. Laat de wereld daarvoor dankbaar zijn. Een twistappel is weggenomen.

J. E. VAN DER WIELEN

Mijn opinie is...

• De gemiste kans

Onlangs verscheen bij de Arbeiderspers Open Brief nummer 2 met als onderwerp „Partijvernieuwing”. In deze open brief geven leden van bijna alle grote politieke partijen hun persoonlijke mening over dit actuele onderwerp. Volkomen onbegrijpelijk is het dan ook, dat de VVD verstek laat gaan. In de verantwoording aan het begin van het boekje vermeldt de uitgever: „Aangezocht was ook één der jongere VVD-Kamerleden, die zich in principe tot medewerking bereid verklaarde”. Doch aan het einde van bedoelde inleiding komt dan nog de nuchtere constatering: „Ten slotte, van de VVD is niets meer vernomen”.

Hoe is het toch mogelijk, zo vraag ik me af, dat de VVD alweer een kans mist. Men kan deze afwezigheid toch niet afdoen met de kreet dat de VVD nog geen mening heeft, omdat ze nog studeert! Iedereen in deze open brief geeft een persoonlijke mening en één van onze jongere Kamerleden zou best in staat geweest zijn, zijn eigen visie op de partijvernieuwing te geven. Of zou de zaak toch nog wat anders liggen?

J. M. CAROL

De secretaris van de VVD-fractie in de Tweede Kamer tekent bij het bovenstaande aan:

Collega Henk Vonhoff ontving enige maanden geleden een uitnodiging van de Arbeiderspers om aan het bevestigde geschrift mee te werken. Hij nam die uitnodiging in beginsel aan. De werkbepreking van de auteurs werd echter vastgesteld op een tijdstip waarop de heer Vonhoff door een eerder gemaakte afspraak volstrekt verhinderd was. Hij liet dit weten en verzocht toezending van de notulen. Een behoorlijk verslag van hetgeen op de auteursbijeenkomst werd besproken, is echter nimmer uitgebracht. Zowel vóór als ná zijn vakantie heeft de heer Vonhoff enkele malen telefonisch contact gezocht met de betrokkenen van het Arbeiderspers-concern, die toen echter niet bereikbaar bleken. Op zijn verzoek om hem terug te bellen is van die zijde niet gereageerd.

• Winkelsluiting (II)

Met belangstelling heb ik de opinie van mevrouw L. A. van Mullen-Welleman in Vrijheid en Democratie van 22 sept. gelezen. Als men zelf een bloemenmagazijn moet runnen; ervaart men de winkelsluiting wel enigszins anders dan de geachte inzender, die schrijft in Londen als leerlinge in een grote bloemenzaak te hebben gewerkt.

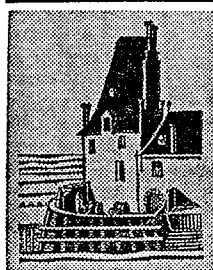
In de eerste plaats heeft de bloemist de concurrentie van de bloemenventers te duchten. Als zijn winkel op dinsdagmiddag verplicht gesloten is (zoals in Rotterdam het geval is), staan deze venters doodleuk vlak voor zijn deur met hun handel. Het behoeft geen betoog dat als de bloemenwinkel op zaterdagmiddag (qua losse bloemenomzet de beste middag van de week!) gesloten zou moeten zijn, dit een kolfje naar de hand der venters en markthandel zou zijn.

Van de vrijdagavond als koopavond stel ik mij geen zier voor. Als dit wettelijk is toegestaan, bijv. in de Sinterklaas- en Kerstweek, loont het nauwelijks de moeite de winkel 's avonds open te houden, omdat deze koopavonden voornamelijk een trek van klanten en kijkers naar de grote warenhuizen in het centrum teweegbrengen.

Ook moet men niet licht denken over de vele winkeliers zonder personeel, die op zo'n vrijdag van 's morgens 8 tot des avonds 8 aan hun winkel gebonden zullen zijn. Uit een oogpunt van eerlijke concurrentie zou men ten minste reeds nu mogen eisen, dat als men bepaalde sluitingstijden voor winkels dwingend voorschrijft de klant niet elders terecht kan. Denkt u in dit verband eens aan de doos sigaren of bonbons, die u 's avonds laat of op zondag in een stationsrestaurant kunt kopen.

Tot slot gebiedt de volledigheid mij op te merken, dat de telefoon gelukkig geen sluitingstijd kent.

C. LOCKHORST, Rotterdam.

EEN OMWEG WAARD
RESTAURANT-AUBERGE
„DE CAMPVEERSE TOOREN”
VEERE (01181-291)

Oudste Herberg van Nederland: „... om Luyden van Qualiteit en andere passanten te Logeeren en tracteeren”.
20 KAMERS — INTERESSANTE SPIJS- EN WIJNKART

Ondergetekende wenst lid te worden van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie.

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Handtekening: .....

(Op te zenden aan het Algemeen Secretariaat van de VVD, Koningin-gracht 61 te Den Haag)

Oplossing van rebuis:
Witteveen forste een zware koffer,
hij vraagt van iedereen een offer.

ER ZIJN NOG VELE VVD'ers INCOGNITO

U kent ze, ook in uw kring. Mensen die met de VVD sympathiseren, die elke keer VVD stemmen... Maar ondanks hun sympathie, ondanks hun overtuiging is het woord „lidmaatschap” Grieks voor hen. Niemand kan zich in deze tijd de weelde veroorloven om in politiek opzicht een masker te dragen. Hoe meer mensen met open vizier (als lid dus) voor de VVD-beginselen uitkomen, des te sterker kan de partij deze beginselen doen gelden. Met één pennestreek kunt u de VVD al helpen.

Geef ons naam en adres op van een VVD'er incognito in uw omgeving. Wij sturen hem dan ZES WEKEN LANG GRATIS Vrijheid en Democratie om hem rijp te maken voor zijn lidmaatschap. Nog beter: maak hem nu meteen lid. Eén enkel woord van u, als vriend of kennis, werpt meer gewicht in de schaal dan een dozijn verhandelingen van ons.

COUPON	
Aan het Secretariaat van de V.V.D. Koninginnegracht 61 's-Gravenhage	
Naam:	.....
Adres:	.....
Plaats:	.....
Volgens inzender van deze coupon kunt u met kans op succes zes weken lang gratis het blad „Vrijheid en Democratie” zenden aan:	

JA, DE VVD KAN OP MIJ REKENEN!

Vrijheid en democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 931

VRIJDAG 6 OKTOBER 1967

*Op sociaal-economisch
terrein:*

Een week vol problematiek

Men maakt zich bepaald niet aan overdrijving schuldig als men stelt, dat de vorige week zich heeft gekenmerkt door een welhaast koortsachtige bedrijvigheid met betrekking tot de nationale sociaal-economische problematiek. Rapporten, uitspraken en beslissingen volgden elkaar praktisch elke dag op, met het gevolg, dat wij vrij plotseling werden geconfronteerd met een scala van problemen en wensen, die, ofschoon wel onder één noemer samen te vatten, zich moeilijk lenen tot een bevredigende analyse binnen het bestek van een weekbladartikel.

Rubriceert men de vraagstukken op economisch en sociaal terrein, die de vorige week in de publiciteit kwamen in een chronologische volgorde, dan komt men tot het volgende, overigens zeker interessante, overzicht:

- Een advies van de Sociaal Economische Raad aan de minister van justitie inzake de thans geldende opzegtermijn voor werknemers;
- Een advies, eveneens van de SER afkomstig, inzake een betere bescherming van de pensioenrechten van de werknemers (men leze over dit onderwerp de beschouwing op pag. 11 van dit blad);
- Een belangrijke verklaring van de heer C. J. van Mastrigt, oud-voorzitter van het Christelijk Nationaal Vakverbond, inzake de medezeggenschap;
- Ernstige kritiek van de voorzitter van de Nederlandse Katholieke Bond van werknemers in de bouwnijverheid „St. Joseph”, de heer L. Brouwer, en prof. dr. A. Hendriks, directeur van het Economisch Instituut voor Bouwnijverheid, op het nationale bouwbeleid;
- Een pleidooi van het overlegorgaan van de drie vakcentrales voor het in het leven roepen van een raad voor de arbeidsmarkt;

Vragen over Rajakowitsch

Ons Kamerlid mr. Berkhouwer heeft dinsdag aan de ministers van buitenlandse zaken en van justitie vragen gesteld over de berichten dat Erich Rajakowitsch zich onttrokken zou hebben aan arrestatie door Joegoslavische autoriteiten, door naar Oostenrijk uit te wijken, nadat van Nederlandse zijde te Belgrado een verzoek tot uitlevering was gedaan.

Als Rajakowitsch zich inderdaad op vrije voeten in Oostenrijk bevindt, dan wil de heer Berkhouwer weten wanneer het verzoek tot uitlevering is gedaan en op welk tijdstip Rajakowitsch de grens van Joegoslavië naar Oostenrijk heeft overschreden. Verder informeert het Kamerlid of er enige kans zou bestaan op uitlevering van Rajakowitsch door Oostenrijk aan ons land.

Ten slotte vroeg mr. Berkhouwer o.a. of aan het Nederlandse verzoek tot uitlevering een zodanig krachtig gevolg is gegeven, dat de verwezenlijking daarvan zoveel mogelijk verzekerd werd.

● Ontevredenheid van de werkgelegenheidscommissie van het overlegorgaan der drie vakcentrales over de bestrijding van de werkloosheid door de regering in de zgn. probleemgebieden;

● Aankondiging van de drie vakcentrales met betrekking tot een nauwere onderlinge samenwerking.

● Druk overleg in de looncommissie van de Stichting van de Arbeid en binnen de vakcentrales over de technische consequenties van een vrije loonpolitiek;

● Belangrijke verklaringen van de minister van sociale zaken in de memorie van toelichting inzake zijn begroting 1968 over het loonpolitieke systeem, de P.B.O., en de herstructurering van het arbeidsvoorzieningsbeleid.

Kortom, aldus komt binnen een zeer kort tijdbestek een lawine van problemen op ons af, die met name de regering voor een bijzonder moeilijke taak plaatsen.

Het meest urgente

De voornaamste vraagstukken, die in deze waslijst naar voren springen zijn ongetwijfeld die van de te volgen loonpolitiek en de werkloosheidsbestrijding, waarmee overigens allerminst gezegd wil zijn, dat de andere in de publiciteit gekomen problemen niet als urgent moeten worden aangemerkt. Zij houden immers ten nauwste verband met de werkgelegenheid en de loonpolitiek, die in het komende jaar in ons land zal (moeten) worden gevoerd.

Het valt te begrijpen, dat het vraagstuk van de werkgelegenheid in het algemeen het meest aanspreekt, vooral onder de oudere werknemers, die de ellendige crisis van de jaren dertig aan den lijve hebben meegemaakt.

Ofschoon de stemming in ons land uiteraard moeilijk kan worden gepeild, lijkt het waarschijnlijk, dat het vraagstuk van de werkgelegenheid de geesten intenser bezighoudt dan de loonpolitiek als zodanig, omdat het inzicht langzamerhand veld begint te winnen, dat een loonpolitiek, die de werkgelegenheid aantast, een methode vormt, die het paard achter de economische wagen spant.

Dat is in het verleden maar al te duidelijk gebleken. Hoezeer wij ook de vakbeweging in haar pleidooien voor een werkgelegenheidspolitiek, zoals zij die ziet, op de meest constructieve wijze tegemoet willen treden, mag toch nimmer uit het oog worden verloren, dat door diezelfde vakbeweging in de afgelopen jaren ten gevolge van haar economisch niet-verantwoorde looneisen, de werkgelegenheid in groot gevaar is gebracht. Alle waarschuwingen ten spijt, heeft zij er een loonstijging doorgedrukt, die geen gelijke tred hield met de arbeidsproductiviteit, met het gevolg, dat onze concurrentiepositie op de buitenlandse markt aanzienlijk verslechterde, de bedrijfsinvesteringen in gevaar kwamen en soms marginale winsten dermate werden afgeknabbeld dat het bestaan van ondernemingen in gevaar kwam.

De vakbeweging legde het zwaartepunt op structurele oorzaken als het in een bepaalde bedrijfstak minder goed ging, maar vergat daarbij, dat juist die structurele oorzaken de nodige voorzich-

(Vervolg op pag. 8)

Een dag in januari

In januari 1948 is er een dag geweest, die voor het liberalisme in Nederland van grote betekenis is geworden. Toen vonden namelijk voor het eerst na bijna een halve eeuw de liberalen in ons land één politiek onderdak. De VVD ontstond uit een reeks gesprekken, waarbij mr. D. U. Stikker en prof. mr. P. J. Oud de voornaamste rollen speelden. De eerste had, via de Partij van de Vrijheid, een poging gedaan om het liberalisme een bredere basis te geven dan voor de oorlog in de Liberale Staatspartij mogelijk was gebleken. Prof. Oud kwam met een groep geestverwanten uit de Partij van de Arbeid, teleurgesteld omdat deze partij steeds duidelijker het karakter kreeg van een socialistische partij in plaats van de brede moderne volkspartij die de oprichters voor ogen had gestaan.

De onrust die daardoor in de PvdA ontstond werd door de partijleiding zeker naar buiten niet al te zwaar genomen. Volgens een verslag in Het Vrije Volk was er niets bekend van deze onlustgevoelens en met name de oud-Vrijzinnig Democraten, die zitting hadden in het partijbestuur, zouden het ongewenst vinden dat de Vrijzinnig Democratische Bond in een een of andere vorm zou herleven. Het Vrije Volk weigerde daarop de tegenovergestelde visie, die Oud in een artikel had neergelegd, te publiceren. Toen koos Oud het Algemeen Handelsblad om zich te uiten. Stikker maakte eveneens van het Handelsblad gebruik om Oud te antwoorden en zo werd deze krant de brug tussen beide groepen, die elkaar in de VVD vonden.

Dit alles is bijna twintig jaar geleden. Heeft het zin om daar na al die jaren nog bij stil te staan? Een jubileum lijkt in een tijd waarin politiek zoveel in beweging is voor een politieke partij overbodige weelde. Toch zal het hoofdbestuur van onze partij op dit jubileum in januari 1968 wel de aandacht vestigen. Maar niet om terug te blikken. Die januari-dag in 1948, de 24ste om precies te zijn, is een belangrijke dag geweest. Volgend jaar zal 20 januari een belangrijke dag moeten worden. Dan zal in het RAI-congrescentrum te Amsterdam een openbare vergadering worden gehouden, waarbij het accent komt te liggen op de plaats die de VVD als liberale Nederlandse partij nu inneemt, moet innemen en welke onze visie is op de ontwikkelingen die wij verwachten en wenselijk achten.

Over de vergadering en de daarop volgende feestavond zullen nog nadere gegevens verstrekt worden. Maar nu reeds kan men zich voorlopig opgeven bij ons algemeen secretariaat: Koninginnegracht 61 te Den Haag als bezoeker van deze VVD-demonstratie. Laat ieder van die mogelijkheid gebruik maken, om verzekerd te zijn van een plaats in de zaal als de VVD zich op 20 januari 1968 weer duidelijk presenteert!

Er zal de komende weken binnen en buiten de partij veel te doen zijn. Politiek en organisatorisch zullen wij tonen dat activiteit, meedenken over wat veranderd moet worden en politieke stabiliteit verenigbaar zijn. De demonstratie van 20 januari wordt daarvan bekroning en nieuw uitgangspunt.

H. J. L. VONHOFF, secretaris voorlichting

- Pag. 3: Pleidooi voor een eigen risico
- Pag. 5: In memoriam mr. Wendelaar
- Pag. 11: Veiligstelling pensioenrechten

Kopij voor deze rubriek zenden aan:

Joh. H. Springer
Alexanderstraat 16, Haarlem

Conferentie

Door degenen, die dit jaar de conferentie verzorgen, is de convocatie enigszins anders opgesteld dan tot dusver de gewoonte was. Dit heeft hier en daar misverstand veroorzaakt en daarom volgt nu een kleine uitleg.

De totale kosten bedragen f 18,50, alles inbegrepen. Wie zich voor 1 oktober aanmeldde, kon f 1,- aftrekken.

Er zijn echter altijd deelnemers die niet alles meemaken; voor haar zijn op de achterzijde van de convocatie de prijzen van de onderdelen vermeld. Telt men deze alle op, dan komt men op een hoger totaal dan f 18,50 en dit gaf het misverstand. Maar het is toch niet ongevoel, dat men voor „pension" minder betaalt dan het totaal van alles afzonderlijk?

Dit systeem is dit jaar gevolgd.

VRAGEN

Wij vestigen nog eens de aandacht op de mogelijkheid, of liever, de wenselijkheid van te voren vragen voor het zgn. vragenuur in te zenden. Gewoonlijk is er op het tijdstip zelf stof genoeg, maar het is prettig het van te voren te kunnen regelen en zo nodig te kunnen informeren. Gaarne dus uw vragen naar mevrouw J. P. Hansen-Van der Linden, Markeweg 3 te Emmen.

Groningen-Haren

Op maandag 23 oktober 's middags om half drie belegt de vrouwengroep Groningen-Haren een bijeenkomst in het restaurant van Duinen in het Sportpark Vorenkamp, de Savcrnin Lohmanlaan te Groningen. Spreekster zal zijn mevrouw J. Hut-de Jonge, Alteveer, lid van de Provinciale Staten van Groningen. Onderwerp: „Een jaar praktijkervaring in de Provinciale Staten".

Pilperikelen

In Amstelveen organiseerde de vrouwengroep voor leden en introducees een bijeenkomst waar mevrouw E. Muller-Hissink, arts, een inleiding hield. Spreekster gaf eerst een anatomische uiteenzetting en belichtte daarna de werking van de pil, met zijn voor- en nadelen.

Met veel nadruk wees mevrouw Muller op de verantwoordelijkheid van de denkende mens, een individuele verantwoordelijkheid, die ons als VVD-vrouwen zeker aanspreekt.

Uit de levendige discussie die hierop volgde bleek hoezeer dit probleem onder de leden leeft.

In een korte huishoudelijke vergadering werd van mevrouw M. E. Th. Maaten-Bins afscheid genomen als bestuurslid, onder veel dankbetuigingen. Mevrouw G. E. van Aalst-Bouwman werd als nieuw bestuurslid gekozen.

Afdelingen

Mogen wij er nog eens de aandacht op vestigen, dat afdelingen partijafdelingen zijn, dus gemengd, en vrouwengroepen uiteraard alleen de vrouwelijke leden betreffen? Gebruiken wij voor de laatste ook het woord afdeling, dan geeft dat maar verwarring. Wilt u bij uw aankondigingen en verslagen er om denken?

Vrijheid en Democratie

Weekblad van de Volkspartij voor vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonnementen toestel 219, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:
Ph. C. la Chapelle jr.

Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B
te Amsterdam-C.

Partijraad deelt nuchtere visie van kabinet

Op zaterdag 30 september kwam de partijraad bijeen voor de gebruikelijke bespreking van de politieke toestand naar aanleiding van de Troonrede en de Miljoenennota. Na een uitvoerige weergave van de standpunten van de Tweede-Kamerfractie door mr. E. H. Toxopeus volgde een discussie waaraan door vele leden van de partijraad en enkele leden van de Tweede-Kamerfractie werd deelgenomen.

De nuchtere visie van het kabinet, neergelegd in de Troonrede en tot uiting komende in de Miljoenennota, dat allereerst de moeilijke financiële situatie van ons land moet worden verbeterd, werd door de partijraad gedeeld. In de discussie werd o.a. aandacht besteed aan het werkloosheidsvraagstuk, de stimuleringsmaatregelen in Limburg, de ontwikkelingshulp en de toenemende militaire macht aan de andere zijde van het ijzeren gordijn.

Voorts waren aan de orde de instelling van het Liberaal Beraad en de vorderingen die in dit Beraad en de werkgroep van het Beraad gemaakt waren bij de bestudering van de herziening van de partijstructuur alsmede de vorderingen van de Commissie Kiezer-Gekozenen. Ook over deze onderwerpen werd uitvoerig van gedachten gewisseld. Indien het Beraad met voorstellen komt over de herziening van de partijstructuur, zal de partijraad daartoe speciaal worden bijeengeroepen.

Ten slotte deed de heer Vonhoff nog enige mededelingen over de viering van het twintigjarig bestaan van de partij en over een in oktober te starten ledenwerfcampagne.

september heeft voorzien. Eén van de nieuwbenoemde leden, prof. mr. E. H. s'Jacob te Groningen, heeft inmiddels zijn benoeming aanvaard. Over de tweede benoeming heeft het hoofdbestuur nog geen uitsluitel ontvangen.

Voorts is op 28 september een vacature in de partijraad ontstaan door het terugtreden om persoonlijke redenen van dr. C. F. Karsten te Rotterdam, die zich door het toenemen van zijn werkzaamheden genoodzaakt heeft gezien enige nevenfuncties neer te leggen. Om trent de voorziening in deze vacature — die evenals beide vorige vacatures is ontstaan in de groep van vijftien door het hoofdbestuur benoemde leden van de partijraad — zal het hoofdbestuur op 21 oktober beslissen.

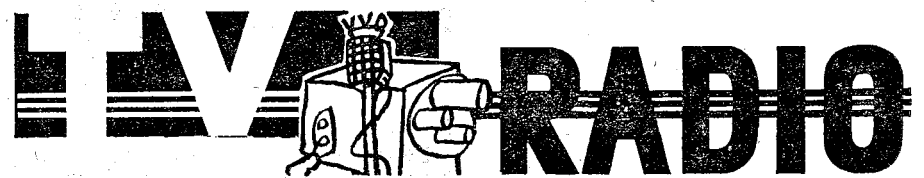
Vergadering over propaganda

Op donderdag 28 september kwamen in het gebouw van de Tweede Kamer onder voorzitterschap van de heer H. J. L. Vonhoff de landelijke propaganda-commissie en de radio- en televisiecommissie van de VVD in vergadering bijeen.

Op verzoek van de Nederlandse Televisie Stichting werd besloten vijf minuten van onze zendtijd af te staan ten behoeve van de directe uitzending van de voetbalwedstrijd Real Madrid-Ajax.

De plannen voor de ledenwerfcampagne werden nader uitgewerkt, mede met het oog op de bijeenkomst met de propaganda-commissies der afdelingen op zaterdag 14 oktober te Utrecht.

De plannen rond de viering van het 20-jarig bestaan van de partij werden eveneens uitvoerig besproken.

Televisie-uitzending van de VVD: woensdag 11 oktober van 20.20 — 20.25 uur, over de zender Nederland I.

In verband met de voetbalwedstrijd Real Madrid-Ajax, die in een rechtstreekse verbinding met Madrid over Nederland I wordt uitgezonden, heeft de VVD vijf minuten van haar televisiezendtijd ten behoeve van deze wedstrijd aan de NTS afgestaan.

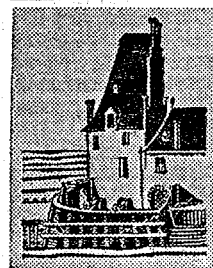
Radio-uitzending van de VVD: woensdag 18 oktober van 18.20 — 18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m).

MUTATIES

Door de benoeming van prof. mr. C. H. F. Polak en de heer M. J. Keijzer tot resp. minister van Justitie en staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, waren in de partijraad twee vacatures ontstaan, waarin het hoofdbestuur op 9

ALGEMEEN SECRETARIAAT V.V.D.

Koninginnegracht 61
's-Gravenhage
Telefoon (070) 604803
Giro 67880

EEN OMWEG WAARD

RESTAURANT-AUBERGE

„DE CAMPVEERSE TOOREN"

VEERE (01181-291)

Oudste Herberg van Nederland: „... om Luyden van Qualiteit en andere passanten te Logeeren en tracteeren".

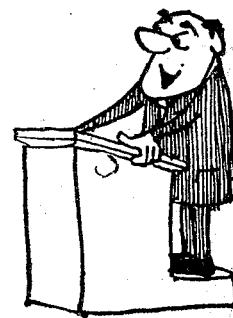
20 KAMERS — INTERESSANTE SPIJS- EN WIJNKAART

SPREEKBEURTEN

Periode 6 oktober tot en met 6 november

9 oktober	Maarn/Maarsbergen	H. Wiegel
11 oktober	Nieuwe-Schans	R. Zegering Hadders
13 oktober	Leeuwarden, 20 uur, Oranjehotel	Mr. H. E. Koning
13 oktober	Wolvega, St. C. Heerenveen	Mr. J. F. G. Schlingemann
16 oktober	Amersfoort	Mr. J. G. Rietkerk
16 oktober	Delft — LSVD	H. Wiegel
19 oktober	Brussel	H. Wiegel
20 oktober	Roermond	Mr. F. Portheine
23 oktober	Eindhoven, 20.15 uur, Hotel Cocagne	H. Wiegel
23 oktober	Leiden e.o.	Mr. J. G. Rietkerk, debat
23 oktober	Bergambacht	Mr. H. E. Koning
23 oktober	Zeist	Mr. W. J. Geertsema
24 oktober	Steenwijk	R. Zegering Hadders
25 oktober	't Gooi	Mevr. G. V. v. Someren-Downer en H. Wiegel
26 oktober	Amsterdam, LSVA	H. Wiegel
27 oktober	Alkmaar, JOVD-forum	H. J. L. Vonhoff
28 oktober	K.C. Gelderland	Mr. H. E. Koning
30 oktober	Utrecht, 20 uur, Jaarbeursrestaurant	Mr. W. J. Geertsema
30 oktober	Soest	H. Wiegel
3 november	Bunnik	Drs. Th. H. Joekes
3 november	Leeuwarden	H. J. L. Vonhoff
6 november	Driebergen	Mr. W. J. Geertsema
6 november	Bergen op Zoom, de Korebeurs (samenw. afd. W./N.-Brabant)	H. Wiegel

Voor zover ons bekend zijn plaats en aanvangsur van de vergaderingen vermeld.

COMMISSIE KIEZER- GEKOZENE

Nadat de commissie kiezer-gekozenen op 7 juni was geïnstalleerd en zich in drie werkgroepen had gesplitst, zijn de werkgroepen regelmatig bijeen geweest. De meeste vergaderingen zijn inmiddels gehouden door de werkgroep kiesstelsels, die onder voorzitterschap van de heer Geertsema zowel de kiesstelsels als de technische aspecten van een eventuele verkiezing van de minister-president bespreekt. Gebleken is inmiddels dat de door deze werkgroep behandelde stof de meest uitgebreide is. De werkgroep communicatie, die de communicatie en de presentatie van de politiek bespreekt, is doende met het ontwerpen van haar inbreng in het interimverslag van de commissie. Bij het opstellen van de voorlopige redactie is gebleken dat over een aantal onderwerpen nog nader van gedachten moet worden gewisseld. In de werkgroep staatsburgerlijke vorming werken op dit ogenblik verscheidene leden bepaalde onderwerpen uit ter bespreking in een volgende vergadering, die deze maand wordt gehouden.

In alle werkgroepen wordt nauwkeurig rekening gehouden met de vele reacties van leden en afdelingen die de commissie hebben bereikt n.a.v. de oproep in Vrijheid en Democratie van 23 juni.

Nieuw pleidooi voor een eigen risico

kosten gemiddeld f 20; besparing f 155 miljoen

DE commissie Sociaal Beleid van de liberale Prof. mr. B. M. Teldersstichting heeft een rapport samengesteld waarin een nieuw pleidooi is vervat voor de invoering van een eigen risico in de ziekenfondsverzekering. Geconcludeerd wordt dat de enige zinvolle vorm daarvan die is, waarbij voor alle essentiële onderdelen van de geneeskundige verzorging — dit zijn de hulp van de huisarts en specialist, het geneesmiddelverbruik en de ziekenhuisverpleging — een bedrag moet worden betaald.

Het totale bedrag dat de ziekenfondsen aldus kunnen uitsparen wordt op f 150 à 160 miljoen geschat. De netto-besparingen zouden derhalve neerkomen op ongeveer 7½ à 8 procent van de geraamde uitgaven van de ziekenfondsen voor 1967, hetgeen zou betekenen dat de premie van de verplichte verzekeringen zou kunnen worden verlaagd van 6,8 procent tot 6,3 procent.

Op zichzelf is deze premieverlaging, aldus het rapport, slechts een andere wijze van kostenverdeling. Maar de samenstellers menen dat daarvan tevens een verantwoorde beperking van de medische consumptie mag worden verwacht en daardoor een bijdrage kan worden geleverd tot een betere afweging van nut en offers in het medische bestel.

VAN de commissie Sociaal Beleid van de Teldersstichting maken deel uit de heren prof. mr. N. E. H. van Esveld (voorzitter), mr. G. C. van Dijk, dr. K. van Dijk, dr. L. S. Godefroi, dr. E. Nordlohne en mr. J. G. Rietkerk. De commissie heeft dr. Godefroi bereid gevonden onder haar begeleiding de studie te verrichten en het rapport te schrijven. Het curatorium van de Teldersstichting kan zich met de strekking van het aangeboden rapport verenigen, hetgeen uiteraard niet behoeft in te houden dat de leden zich persoonlijk achter alle conclusies en aanbevelingen hebben geplaatst. Dat geldt trouwens ook voor de leden van de commissie Sociaal Beleid. De overtuiging dat het belang van de volksgezondheid en alle verzekerden is gediend met een verantwoorde discussie over het probleem van de uit de hand gelopen kostenstijgingen op het terrein der ziekenfondsverzekering heeft het curatorium van de Teldersstichting doen besluiten tot publicatie van het rapport op een tijdstip dat de meningen, ook in liberale kring, nog niet zijn geconsolideerd.

KOSTEN

IN 1963 heeft de Teldersstichting een rapport uitgebracht over de ontwikkeling en perspectieven van het ziekenfondswezen in Nederland. Daarin werd gewezen op de bezwaren van een toenemende wanverhouding tussen de vraag en aanbod van medische diensten. In het bijzonder werd er de aandacht op gevestigd dat een medische verzorging die uitsluitend wordt gefinancierd door middel van een verplichte premieheffing op den duur niet alleen verslappend werkt op het persoonlijke verantwoordelijkheidsgevoel, maar er tevens toe zal leiden dat in deze dienstverlenende sector tekorten zullen optreden aan artsen, verplegend personeel en apparatuur zowel als aan de middelen die nodig zijn om een goede medische verzorging te financieren. In dat rapport werd o.a. een zekere afremming van de vraag door het invoeren van een beperkt eigen risico bepleit. Dat pleidooi wordt in het thans verschenen rapport herhaald, toegelicht en nader uitgewerkt.

De commissie acht een „geplafonneerd” eigen risico een aanvaardbare en voor het overgrote deel van de bevolking ook betaalbare zaak, die de sterk toenemende vraag naar medische diensten (er is sprake van een overconsumptie) weer wat kan afremmen en de verzekerden wat meer kostenbewust maakt.

De commissie stelt voor de verzekerde zelf een bedrag van f 1,50 voor hulpverlening door de huisarts (per verrichting) te laten betalen, f 1 voor het gebruik van medicijnen (per aflevering), f 5 voor een verwijzing naar een specialist (herhalingskaarten gratis) en f 2 per verpleegdag in een ziekenhuis. De ziekenfondsverzekerde gaat per jaar vier maal naar de huisarts, haalt 8,65

recepten af, wordt 0,4 maal door-gestuurd naar een specialist en brengt twee dagen door in een ziekenhuis. Dit betekent dat de kosten van een eigen risico voor de verzekerden zouden neerkomen op ongeveer twintig gulden per jaar.

Bij een langdurig verblijf in een ziekenhuis zouden natuurlijke moeilijkheden kunnen ontstaan. Daarom verdient het aanbeveling, aldus het rapport, na te gaan in hoeverre het gewenst is de bedragen van het eigen risico te binden aan een maximum bedrag — bijvoorbeeld f 175 per gezin en per jaar (ter

de nadruk te leggen op het belang van de persoonlijke verantwoordelijkheid in de gezondheidszorg en in de tweede plaats omdat de onevenredig sterke kostenstijging in de medische sector ertoe dwingen een deel van de kosten terug te spelen naar de verzekerden.

Bij de sociale voorzieningen schijnt er alleen maar iets bij, maar nooit iets af te kunnen (F. Hartog). Het bedenkelijke hiervan is dat de verzekerden zich daardoor in hun handelen en beslissingen te veel laten leiden door het besef dat, wanneer er iets misgaat, de gemeenschap als schokbreker fungeert. Dit gevaar is vooral daar aanwezig, waar de verzekerde zelf in belangrijke mate invloed kan uitoefenen op de gebeurtenis, waarop zijn aanspraak is gebaseerd. Juist bij ziekte speelt de „zelfselectie” een belangrijke rol en wordt een hoge wissel getrokken op het verantwoordelijkheidsgevoel van de betrokkene. De medicus Saan zegt in zijn onlangs verschenen proefschrift dat „er in toenemende mate hulp wordt ingeroepen, die qua omvang en tijd in geen enkele verhouding staat tot de ernst van de klachten”.

VERBAND

STATISTISCHE gegevens uit de Ver. Staten wijzen er op dat een ziektekostenverzekering de vraag naar medische verzorging stimuleert. De verzekerde maakt ongeveer anderhalf maal

Rapport van Teldersstichting over ziekenfondsverzekerden

vergelijking diene dat de gezinspremie voor de vrijwillige ziekenfondsverzekering f 700 per jaar bedraagt). Ook dan nog blijft de vraag of deze vorm van eigen risico niet een te zware belasting zal vormen voor de chronisch zieken, de bejaarden en de laagst betaalden. Voor laatstgenoemden zou daarom het maximum bedrag bijvoorbeeld op f 100 kunnen worden gebracht: de chronisch zieken zouden bij voorbaat kunnen worden vrijgesteld. Deze „veiligheidsmarge” is ingecalculeerd in het verwachte totaal van de besparingen. Deze worden daardoor namelijk teruggebracht van f 182,75 miljoen naar de vermelde ongeveer f 155 miljoen.

GEEN TEGENSTELLING

DE suggestie tot het invoeren van een eigen risico heeft in het verleden al vele kritische reacties uitgelokt. Vooral het feit, dat een onderwerp als de gezondheidszorg van een economisch gezichtspunt uit werd benaderd stuitte op veel verzet. Men zag daarin een ontheiliging van iets verworvens. De medische beroepsopleiding zou niet thuis horen in het commerciële vlak, zo werd gesteld. Maar de commissie van de Teldersstichting betwijfelt of deze gedachtengang juist is. Er bestaat geen principiële tegenstelling tussen economische en ideële waardecategorieën. Elke ideële waarde vergt voor haar verwezenlijking een offer, een prijs, en moet zich derhalve in economische waardecategorieën openbaren.

Het uitgangspunt van de analyse van het rapport is een beschouwing van de gezondheidszorg in het kader van de totaliteit van maatschappelijke waarden en doelstellingen.

Het punt van het eigen risico wordt opnieuw aan de orde gesteld in de eerste plaats om nog eens

zoveel gebruik van medische voorzieningen als de niet-verzekerde. De vroegere onderconsumptie, waaraan mede door de ziekenfondsen een einde kon worden gemaakt, is bezig te veranderen in een overconsumptie. Dit leidt ook tot een te zware belasting van de huisarts en diens gebrek aan tijd houdt niet alleen een grotere kans op vergissingen in, maar heeft bovendien tot gevolg dat de medische hulp steeds meer het karakter krijgt van routinewerk. Het persoonlijk element in de behandeling, dat nog steeds als een essentiële voorwaarde voor een juiste beoefening van de geneeskunst wordt beschouwd, dreigt aldus verloren te gaan. Dat is de praktische kant van de zaak.

Principieel wordt daarnaast gesteld dat het waarborgen van een behoorlijke en betaalbare risicodekking bij ziekte op den duur alleen mogelijk is, indien de verzekerden zich meer bewust worden van de enorme kosten die een dergelijke voorziening met zich brengt. Van een automatisch van het loon ingehouden premie is in dit opzicht geen effect te verwachten, omdat er geen duidelijk en zichtbaar verband bestaat tussen het offer van de premie en het nut van de verzorging bij ziekte. Dit verband kan slechts worden gelegd door het eisen van een verantwoorde rechtstreekse bijdrage bij het inroepen van hulp.

Van bepaalde medische zijde is wel gesteld dat het dragen van een eigen risico ertoe zal leiden dat de hulp van de arts te laat wordt ingeroepen. De commissie stelt dat dit inderdaad het geval zou kunnen zijn wanneer een groot deel van de bevolking nog feitelijk in armoede leefde en niet of nauwelijks in staat zou zijn verantwoordelijkheid te dragen voor de eigen gezondheid. Een feit is echter dat het gros van de bevolking thans een levensstandaard heeft bereikt waarbij

geneeskundige hulp als een volkomen normale zaak wordt beschouwd.

Juist bij de huidige overconsumptie kan de arts vaak onvoldoende tijd vinden voor het behandelen van klachten die werkelijk aandacht verdienen. In een dergelijke situatie kan het afremmen van de vraag door het vergen van een geldelijk offer de volksgezondheid ten goede komen. Daarbij zal dan uiteraard rekening moeten worden gehouden met die groepen, die door een laag inkomen dan wel door een hoge ziektefrequentie zich moeilijk extra offers kunnen getroosten.

ÉÉN OP ÉÉN NAAR BUITEN

Het is een wat wonderlijk geval met „Eén op één”. Ik ben op een dag in een speelse bui begonnen zo maar eens een kort artikeltje te schrijven ter opwekking om leden voor de VVD te werven.

En zoals dat vaak bij toevalligheden gebeurt, je gaat dan de ene week vóór, de andere week na, door met het schrijven van die artikeltjes „Eén op één”. Tot je op een gegeven dag merkt dat zij niet alleen gelezen worden, maar dat zij er inderdaad toe mee werken om het ledental van onze partij te vergroten.

En dan opeens valt in de propagandacommissie het besluit om een grootscheepse ledenwerfactie te gaan beginnen onder datzelfde motto, dat je in zo'n klein hoekje begonnen bent: „Eén op één”.

Met advertenties in de dagbladen, door de radio en de televisie, in onze vergaderingen en bijeenkomsten, zal voortdurend een beroep gedurende vele weken gedaan worden op iedereen om het ledental van onze partij, de VVD, te vergroten.

Die actie begint op 14 oktober en eindigt vóór St. Nicolaas.

De propagandacommissie vroeg mij om in Vrijheid en Democratie ter inleiding een kort opwekkend woord te schrijven, nu de actie „Eén op één” naar buiten treedt en niet meer beperkt blijft tot onze eigen ledenkring. Dat doe ik dan bij deze. Ik roep u allen hierbij nog eens extra op om van deze actie het succes te maken, dat de propagandacommissie er van verwacht.

Wij hebben driekwart miljoen stemmen gehaald; het moet mogelijk zijn dat we tien procent hiervan als leden achter ons hebben staan.

Dit resultaat moet mogelijk zijn al u allen daaraan meewerkt. Als u allen in de komende week onder het motto „Eén op één” één nieuw lid voor onze partij aanbrengt.

D. W. DETMEIJER

POLITIEK PIEKEREN

De oplossing van deze rebus is elders in dit blad verscholen

★ ★ De dagbladen maakten dezer dagen melding van het feit, dat in Amsterdam-Noord op klaarlichte dag een 17-jarig meisje door vijf jongens van haar bromfiets werd getrokken en ernstig werd mishandeld. Het slachtoffer, dat een liesbreuk en enkele gekneusde ribben opliep werd bovendien van haar geld en sieraden beroofd. Omstanders staken geen hand uit om het meisje, dat tegen het onderlichaam werd geschopt, te helpen.

Dit geval staat helaas niet op zichzelf. De straatterror, waartegen kennelijk niemand zich durft te verzetten neemt hand over hand toe. Dit is een ernstige zaak, waartegen zeer streng zal moeten worden opgetreden, niet alleen door de rechterlijke macht, doch ook door de overheid, die wij het instellen van een hulppolitie, bijv. in de vorm van de vroegere onbezoldigde veldwachters, ernstig zouden willen aanbevelen.

Toekomstwaarde van Bijlmer

JAREN geleden, toen het gevecht om de toewijzing van de Bijlmermeerpolder nog in volle gang was, werden in de binnenkamers van de Amsterdamse stadsontwikkelaars al de basisgedachten ontwikkeld voor de bebouwing van de zuidoosttob van Amsterdam: in dit gebied zou een „leefgemeenschap” worden opgezet waarin de verkeerswegen en verkeersvoorzieningen het stramien zouden vormen, waarop de woon- en voorzieningsruimten hun natuurlijke plaats zouden vinden. Op die manier zou men een stadsgebied kunnen bouwen dat goede verbindingen zou hebben met de rest van stad en land, dat voor het plaatselijke verkeer geen moeilijkheden zou opleveren en dat tevens voor het directe buurtverkeer zodanig zou zijn ingericht dat men van het motorische verkeer geen last zou hebben. Op drie niveaus werden de wegen geprojecteerd die dit alles moesten verwezenlijken, samen met de banen voor het stedelijke en regionale railverkeer.

Sindsdien is er aan deze plannen, die de Bijlmermeewoningen een grotere toekomstwaarde moesten geven, wel wat geknibbeld. De vrije en overdekte

verbindingen tussen de woningcomplexen zijn wat enger geworden, enkele aspecten van de bouwplannen die de huizen een sfeer van ruimheid moesten geven zijn tot geringere afmetingen teruggebracht, maar wat er ten slotte overbleef en rijksgoedkeuring verwierf, is altijd nog ruimer en beter dan de meeste woningwetwoningen die in de westelijke tuinsteden van Amsterdam zijn gebouwd. Ook wel duurder, moet men verwachten.

In december vorig jaar is begonnen met de bouw van het eerste complex, waarbij overigens één onderdeel nog niet was geregeld. Dat was de bouw van de parkeergarages die bij de woningcomplexen zouden moeten komen. Vorige week is de eerste paal geslagen voor twee nieuwe bouwstromen, van samen ruim vijfduizend woningen zodat nu in totaal ongeveer zeventienduizend woningen in aanbouw zijn. Daarbij is een onderdeel ook nu nog niet geregeld: de bouw van de parkeergarages.

In het totaalplan van de Bijlmermeer zijn deze parkeergarages volstrekt onmisbaar. De bouw en indeling van de grond laat geen geparkeerde auto's

voor de flatgebouwen toe. Er is gerekend op tenminste een auto per gezin, maar die kunnen dan alleen worden ondergebracht (behoudens enkele uitzonderingen) in de aan de woningcomplexen vastgebouwde parkeergarages van drie of vier bouwlagen. Van deze parkeergarages uit zal een ieder een overdekt voetpad vinden tot aan zijn woning op een afstand van ten hoogste enkele honderden meters.

Echter deze parkeergarages konden niet worden opgenomen in de aanvragen bij het rijk voor de bouw van de woningwetwoningen type B. Dat was zeer wel bekend, maar zowel de woningbouwcorporaties als de gemeentelijke overheid waren er vast van overtuigd dat er voor de bouw van deze parkeergarages wel elders geld zou worden gevonden. Bij het heien van de eerste paal voor de eerste bouwstroom in december 1966 liet burgemeester Van Hall zich daar nog vrij optimistisch over uit. Bij het heien van de eerste paal voor de volgende bouwstroom liet vorige week burgemeester Samkalden zich daar niet over uit. Alleen een vertegenwoordiger van de woningbouwcorporaties zei goe-

de hoop te hebben dat binnenkort besprekingen over de bouw van deze parkeergarages wel tot gunstig resultaat zouden leiden.

Dat is toch te vaag om ongerustheid weg te nemen. De animo om in de Bijlmermeer te gaan wonen moet nu gaan groeien, en dergelijke onzekerheden werken remmend of zelfs negatief. Vooral nu steeds duidelijker wordt dat bij de bouw van nieuwe woongebieden in Amsterdam op zijn minst wel eens ietwat luchthartig is te werk gegaan — zie de affaire geluidshinder in Buitenveldert — is het zaak dat mensen die binnenkort een beslissing willen nemen, nauwkeurig weten waar zij aan toe zijn.

Er moeten in de Bijlmermeer twaalf grote parkeergarages komen. De bouwplannen daarvoor zijn nog niet gereed. De financiering daarvan is nog niet geregeld. De kosten daarvan, en het aandeel per woning, is nog niet bekend. Het wordt hoog tijd dat deze kwestie wordt opgelost, of dat tenminste duidelijk wordt gemaakt waarop de zaak hangt. De toekomstwaarde van de Bijlmermeer is zonder deze parkeergarages aanzienlijk verminderd.

Omzichtig personeelsbeleid

HET is weer zover. De eerste Rotterdamse beleidsnota is van de pers. De socialistische wethouder Jettinghoff komt de eer toe het spits te hebben afgebeten en wel met een beschouwing over de algemene personeelszaken. Langs de lijnen van geleidelijkheid zullen nu in de komende weken nog veel meer van die nota's afkomen, stuk voor stuk gewijd aan een bepaalde sector van gemeentelijke bedrijvigheid. De documenten dragen stof aan voor bespreking in de openbare commissievergaderingen, waarvan de eerste is voorzien voor vrijdag 20 oktober en de laatste voor dinsdag 28 november.

Dat past allemaal bij de manier waarop Rotterdam naar nieuwe inzichten zijn begroting behandelt. De hier geschetste inleidende „schermutselingen” zullen worden bekroond met een plenair debat dat naar alle waarschijnlijkheid in de tweede helft van januari zal worden gehouden. Burgemeester Thomassen had dit debat aanvankelijk tegen medio december uitgeschreven, er kennelijk naar strevende de gehele behandeling van de begroting voor Kerstmis achter de rug te hebben. Zijn plan stuitte echter bij verscheidene raadsleden op zwaarwegende bezwaren. En zo wordt er dus nu gezocht naar een aanvaardbaar later tijdstip voor het plenaire begrotingsdebat.

De beleidsnota over de algemene

personeelszaken is niet het boeiendste stuk dat men zich denken en wensen kan. Er komen nogal wat technische onderwerpen in aan de orde, onderwerpen die men zonder enige specialistische kennis niet altijd even gemakkelijk kan doorgronden. Waarmee natuurlijk niet gezegd wil zijn dat de nota dan maar geruisloos opzij moet worden gelegd. Wie dat zou willen doen geeft blijk onvoldoende oog te hebben voor allerlei belangwekkende verschijnselen in de zorg voor het gemeentepersoneel.

Daar is bijvoorbeeld de kwestie van de personeelsvoorziening. Wethouder Jettinghoff zegt daarvan in zijn nota dat zich enkele omstandigheden voordoen, die tot een uiterst voorzichtig beleid nopen. Rekening wordt gehouden met de mogelijkheid dat bij sommige diensten en bedrijven een overbezetting zal ontstaan. Hieruit zal voort kunnen vloeien dat hetzij in vacatures niet wordt voorzien, hetzij voor vrijkomende ambtenaren elders in gemeentediens em-plooi moet worden gezocht.

Uit de nota valt af te leiden dat dit proces wordt bevorderd door de moeilijke financiële positie van de gemeente en de daarmee verband houdende bestedingsbeperking. De uitvoering van kapitaalwerken wordt getemporeerd dan wel stilgelegd, hetgeen zijn invloed doet gelden op de werkvoorraad bij bepaalde diensten en bedrijven.

Wat de grote lijnen van het personeelsbeleid betreft geeft de wethouder als zijn mening dat de nadruk steeds minder op de sociaal-materiële voorzieningen voor de ambtenaar zal komen te liggen. Het beleid zal meer en meer gericht moeten worden op de medeverantwoordelijkheid van de ambtenaar voor een doelmatige bedrijfsvoering en, in verband daarmee, op zijn verdere vorming en opleiding. De wethouder wil concrete inhoud geven aan begrippen als medezeggenschap, werkoverleg, communicatie, personeelsplanning, loopbaancontrole. Dat past helemaal bij zijn socialistische beginselen.

Overigens vernemen we uit de nota dat de bedrijfspsychologische zorg voor het gemeentepersoneel en de organisatie van de gemeentediens in het begin van dit jaar onder de bestuurlijke verantwoordelijkheid van de heer Jettinghoff zijn geplaatst. Met het oog daarop zijn met ingang van 1 juli twee nieuwe secretarie-afdelingen gevormd, namelijk de Bedrijfspsychologische afdeling en het Bureau organisatie en efficiency.

MET een enkel woord willen wij er in deze kroniek nog melding van maken dat de proef met een politiek café in de Heineken's Hoek zeker niet is tegengevallen. Die proef was te danken aan een initiatief van jhr. mr. G. O. J. van Tets, drs. A. J. Lems en mr. J. A.

Nagtegaal, voorzitters van onderscheidenlijk de plaatselijke afdelingen van de VVD, de PvdA en D'66. De eerste bijeenkomst heeft ongeveer vijftig mensen getrokken, voor het merendeel leden van verschillende politieke partijen.

Er waren echter ook wel belangstellenden die niet bij enige partij aangesloten bleken te zijn. Gelukkig maar, zouden wij willen zeggen. Want voor hen toch is het politieke café niet in de laatste plaats bedoeld. Het gehalte van de bijeenkomst werd mede bepaald door de aanwezigheid van een Tweede Kamerlid, een wethouder, ettelijke gemeenteraadsleden, een gecommiteerde van Rijnmond en een paar leden van de Rijnmondraad.

De aanwezigen hebben zich gesplitst in groepen van ongeveer tien mensen. Binnen die groepen, die naar politieke kleur zo gevarieerd mogelijk waren samengesteld, is aanvankelijk een beetje aarzeland, later echter steeds geanimeerder van gedachten gewisseld over uiteenlopende politieke vraagstukken.

De ervaringen van deze eerste avond zullen de organisatoren ongetwijfeld de moed geven om op de ingeslagen weg voort te gaan. Misschien zullen zij er wel goed aan doen naar een geschiktere lokaliteit om te zien.

Verbetering toegangswegen

OFSCHOON Rijkswaterstaat in de letterlijke zin van het woord aan de weg timmert en daarbij ook nog veel bekijks heeft, ontbreekt het deze dienst aan een goede public relations. Misschien is dat niet onder alle omstandigheden het geval, maar een feit is dat de plannen, die Rijkswaterstaat nu heeft voor een ingrijpende verbetering van de toegangswegen tot Den Haag, slecht zijn „verkocht”.

Nu heeft het instituut van de public relations in de afgelopen weken bijna een vieze bijsmaak gekregen, maar dat is dan toch ten onrechte. Tegen het instituut als zodanig hoeft geen bezwaar te bestaan. Uit de moeilijkheden, die er rond de figuur van één beoefenaar van dit vak zijn ontstaan (de affaire-Korsten) heeft het grote publiek alleen de indruk gekregen dat er iets met die public relations aan de hand is. Dat die indruk onjuist is, zullen we hier niet uiteen behoeven te zetten. Integendeel, goede public relations — met de nadruk op „goede” — kunnen bijzonder nuttig zijn. En daaraan heeft het nu juist bij Rijkswaterstaat in het genoemde geval wel een beetje ontbroken. Men heeft die plannen te lang onder de korenmaat gehouden; alleen de insiders waren op de hoogte. Die gaan dezer dagen hun bezwaren tegen de plannen te berde brengen te bevoegde plaatse. Maar het publiek heeft er via de dagbladen pas zeer onlangs kennis van kunnen nemen. Dat zou niet zo erg zijn, ware het niet

dat de plannen van Rijkswaterstaat zó ambitieus zijn, dat het aanbeveling had verdiend het publiek er eerder van op het hoogte te brengen. Men gaat wegen aanleggen dwars door tuinen en parken, de windhondenrenbaan aan de Waalsdorperlaan verdwijnt en een deel van het Haagse Bos zal worden opgeofferd. Dat is nogal wat. En dan bovendien te bedenken dat er nog steeds geen definitief besluit gevallen schijnt te zijn over de aanleg van een provinciale weg door de duinen van Scheveningen naar de grens van Noord-Holland.

Worden de plannen van Rijkswaterstaat verwezenlijkt zoals ze thans op papier staan dan zullen ongetwijfeld de toegangswegen tot onze stad aanmerkelijk worden verbeterd. Maar dat zal dan helaas gaan ten koste van veel natuurschoon. Overigens is bedenkelijk dat de gekozen oplossingen ook nog praktische bezwaren schijnen op te leveren, omdat er niets zal gebeuren aan de flessehals, die de Leidsestraatweg vormt tussen Waalsdorperlaan en Den Deyl. Vooral het linksafgaande verkeer zal daar dus moeilijkheden blijven ondervinden, wellicht zelfs nog grotere moeilijkheden dan thans.

Het is allemaal zó ingrijpend dat we ons best kunnen voorstellen dat vooral in Wassenaar zeer ernstige bezwaren tegen de plannen van Rijkswaterstaat bestaan. Intussen zullen we de laatste tijd om een pleidooi te houden voor een

verbetering van genoemde flessehals, want dat zou alleen maar betekenen dat deze fraaie, deels nog met prachtige bomen omzoomde weg ook nog aan het verkeer ten offer zou moeten vallen.

Bij dit alles hebben we dan nog niet eens gesproken over de plannen van Rijkswaterstaat met betrekking tot de z.g. Utrechtsebaan, waarover in Voorburg zoveel te doen is geweest. Ook daar een oplossing, die lang niet ieder bevredigt. Wat die Utrechtsebaan betreft, daar gaat in Den Haag ook nog een probleem spelen. Want, hebben we het goed begrepen, dan gaat deze moderne verkeersbaan straks doodlopen op het Jos. Israëlsplein. Daar kan dan ook weer een nare situatie ontstaan.

In dit verband willen we ook enige aandacht schenken aan het jaarverslag van het Comité Stadsontwikkeling, dat zich o.m. bezighoudt met de verkeersproblematiek. Het comité constateert wel enige voortgang, maar het tempo blijft laag; hiermee kunnen we het volledig eens zijn. Dat het ontbreken van de financiële middelen bij de gemeente hieraan (mede) schuldig is, ligt voor de hand.

Elders in zijn verslag pleit het comité voor demping van de (nog bestaande) grachten in onze binnenstad. Althans van die grachten, die in het koelwater-circulatiesysteem van het GEB nog een rol spelen. We zijn met dit pleidooi verre van gelukkig, ook al moet in aanmerking worden genomen dat de bebouwing

langs deze grachten grotendeels van uiterst geringe waarde is. Demping zou dus uit historisch en stedenbouwkundig oogpunt niet zo vreselijk zijn. Maar toch, het pleidooi van het comité doet ons weinig sympathiek aan.

Het comité brengt ook het nog steeds onvoltooid ringwegen-systeem ter sprake. Het dringt er op aan dat met de voltooiing daarvan meer voortgang zal worden gemaakt; een opmerking, die wij in het verleden bij herhaling hebben gemaakt. Maar met de tijden veranderen de inzichten op het gebied van wegenplanning. Zo lazen we in een beschouwing over de verkeersplannen van Alkmaar dat een ringwegensysteem in een binnenstad al weer als verouderd wordt beschouwd. Of deze opvatting van deskundigen ook voor Den Haag moet gelden, menen we vooralsnog te moeten betwijfelen. Het is waar, Alkmaar heeft twaalf jaar op de verkeerssituatie gestudeerd. Het plan dat uiteindelijk uit de bus is gekomen, schijnt zeer wel aanvaardbaar. Alkmaar kan daarmee dan geluk worden gewenst. Maar voor Den Haag ligt de situatie anders. Hier is er al een eerste aanzet voor een ringwegensysteem. Het komt ons voor dat men daarvan nu niet meer kan afstappen. De verkeerschaos in onze stad zou er alleen nog groter door worden, want een nieuw plan zou zijn ontworpen en goedgekeurd, zouden weer zoveel jaren verlopen dat onaanvaardbare toestanden zouden ontstaan.

Bij het heengaan van mr. W. C. Wendelaar

Oprecht liberaal politicus en goed vaderlander

WANNEER dit nummer van ons weekblad verschijnt, zal mr. W. C. Wendelaar juist de dag tevoren in Amsterdam door zijn talrijke vrienden naar zijn laatste rustplaats zijn gebracht.

Tot het laatste nog vol levendige belangstelling voor al hetgeen in ons land en daarbuiten gebeurde, hartelijk meelevend ook nog steeds in het wel en wee van de partij en ons weekblad, is hij, zondag 1 oktober, precies drie maanden vóór zijn 86ste verjaardag, zacht en kalm, voor ieder nog geheel onverwacht, in zijn slaap heengegaan.

Voor hemzelf een verscheiden zoals hij het zich niet beter had kunnen wensen. Voor zijn familie en zijn vrienden echter wel een schok, die zo plotseling moeilijker te verwerken is dan wanneer men bij een zware ziekte van iemand op hoge leeftijd dit onherroepelijke ziet aankomen.

Vijfendertig jaar lang heb ik het grote voorrecht gehad de heer Wendelaar te kennen en ondanks een leeftijdsverschil van twintig jaar mag ik zeggen, dat tussen ons een hechte vriendschap was gegroeid. De grondslag daartoe werd gelegd in de moeilijke jaren tussen 1933 en 1940, toen de heer Wendelaar als liberaal politicus met mr. G. A. Boon, dr. I. H. J. Vos en prof. mr. C. W. de Vries de populaire spreker was op de veelal bewogen openbare vergaderingen van de afdeling Amsterdam van de Liberale Staatspartij De Vrijheidsbond, waarvan ik toen secretaris was.

Die vriendschap en dat veelvuldige contact werd bevestigd door ons gezamenlijke redactie-lidmaatschap van het toenmalige Liberale Weekblad, zij groeide verder uit door onze contacten in de oorlogsjaren en bleef bestendig in de jaren na de oorlog en na de opbouw van onze Volkspartij voor Vrijheid en Democratie.

Eind juni nog bezocht mr. Wendelaar, monter en wel, mijn afscheidsreceptie van het Algemeen Handelsblad en nog slechts enkele weken geleden belde hij mij — zoals hij menigmaal plicht te doen — op om zijn grote instemming te betuigen met een artikel in ons weekblad.

Zo was de heer Wendelaar tot de laatste dag van zijn leven: hartelijk, spontaan, trouw aan zijn land en zijn beginselen en hecht in zijn vriendschap.

TROUW bleef hij, ondanks zijn latere Alkmaarse en Haagse jaren, ook in zijn genegenheid voor Amsterdam, de stad van zijn geboorte (op 1 januari 1882), waar hij ook het gymnasium bezocht.

Na zijn studie aan de rijksuniversiteit te Utrecht, waar hij in de rechten promoveerde, vestigde hij zich als advocaat in Den Haag, maar spoedig werd hij benoemd tot burgerambtenaar aan het Departement van Oorlog. Op 1 december 1919 kreeg hij hier in de rang van referendaris eervol ontslag, om het burgemeesterschap van Alkmaar te aanvaarden. Zijn diensttijd had hij verricht als reserve-officier bij de huzaren. Bij zijn eervol ontslag als zodanig was hij reserve-ritmeester.

Hoe groot de populariteit was, welke mr. Wendelaar als Alkmaars eerste burger wist te verwerven, bleek duidelijk bij de grootse huldiging, welke hem in 1932 bij zijn 12½-jarig jubileum als zodanig door de gehele burgerij werd bereid. Een monumentale lantaarn op het Kerkplein aldaar vormt een blijvende herinnering aan mr. Wendelaars burgemeesterschap.

Een jaar later kwam zijn overgang naar de landelijke politiek. Hij gaf gehoor aan het dringende verzoek van de Liberale Staatspartij om mr. D. Fock, als voorzitter van de partij op te volgen. In oktober 1933 deed hij tevens zijn intrade in de Tweede Kamer, na de overgang van mr. H. J. Knottenbelt naar de Eerste Kamer.

In de voor de liberale partij zo moeilijke jaren tot 1938 bleef mr. Wendelaar het partijvoorzitterschap en zijn Kamerlidmaatschap combineren, maar in laatstgenoemd jaar droeg hij het voorzitterschap over aan prof. mr. B. M. Telders. Sedertdien kon hij zich nog volledig wijden aan zijn Kamerwerk en aan de redactie van Het Liberale Weekblad,

Mr. W. C. WENDELAAR voert het woord op een door ruim 2000 mensen bezochte liberale demonstratie in de grote zaal van het Concertgebouw te Amsterdam op 2 november 1938, aan de vooravond van de 90ste jaardag van Thorbeckes Grondwetsherziening van 1848.

Aan de bestuursstafel van rechts naar links in hun toenmalige functies de heren: J. L. F. de Meijere JLFzn, voorzitter van de Amsterdamse afdeling van de Liberale Staatspartij; mr. M. H. de Boer, vice-voorzitter van het hoofdbestuur; de oud-minister jhr. O. C. A. van Lidth de Jeude; dr. E. Heldring, lid van de Eerste Kamer; dr. S. E. B. Bierema, lid van de Tweede Kamer; A. Asscher, lid van de Prov. Staten van Noord-Holland; mr. J. Rutgers, partijsecretaris en A. W. Abspoel, secretaris van de afdeling Amsterdam.

tot welke hij in 1935 was toegetreden nadat dit blad van Amsterdams in landelijk orgaan was omgezet. In deze functie schreef hij herhaaldelijk zelf de overzichten uit de Kamer, waarbij hij uiteraard als geen ander de achtergronden en de overwegingen van de houding der liberale fractie kon toelichten.

Bekendheid verwierf mr. Wendelaar o.a. door zijn in de z.g. Osse kwestie gevoerde actie tegen het beleid van de toenmalige minister Goseling. Over zijn voorstel tot instelling van een parlementaire enquête werden heftige debatten gevoerd, maar in juni 1938 werd het enquête-voorstel ten slotte verworpen met 37 tegen 50 stemmen.

IN de liberale strijd tegen de NSB, zoals deze vooral in Amsterdam met grote heftigheid werd gevoerd, was de heer Wendelaar de vurigste aanvoerder en herhaaldelijk trad hij daar dan ook als spreker op. Befaamd zal altijd blijven zijn optreden in de gecombineerde grote zalen van Bellevue op 4 maart 1936, bedoeld als machtige liberale demonstratie tegen on-Nederlandse en onmenselijke „beginselen” als rassenhaat en anti-semitisme. Een aangrijpend ogenblik was het, toen mr. Wendelaar aan het slot van zijn rede onder stormachtig applaus het exemplaar van het in de NSB-winkel in de Amsterdamse Kalverstraat verkrijgbare Duitse anti-semitische schendblad „Der Stürmer”, waaruit hij enige regels had geciteerd, bij wijze van symbolische handeling verbrandde.

Na de verkiezingen van 1946 kwam de heer Wendelaar niet meer in de Tweede Kamer terug, maar toen mr. D. U. Stikker in augustus 1948 tot het ministerschap werd geroepen, volgde mr. Wendelaar hem op als lid van de Eerste Kamer. Ook hier werd hij spoedig een

belangrijke en geziene figuur, niet in de laatste plaats door zijn charmante persoonlijkheid, welke hem in staat stelde om ondanks dikwijls scherpe aanvallen op hetgeen hij als verwerpelijke politiek zag, toch altijd de sportieve gentleman te blijven, die hij steeds is geweest.

In 1956, toen hij spoedig 75 jaar zou worden, heeft hij zich, hoewel nog volkomen fit, vrijwillig niet meer kandidaat gesteld. Hij wilde, zoals hij mij zelf in alle openhartigheid verklaarde, voorkomen dat er een ogenblik zou komen dat men zou zeggen: „Die Wendelaar is nou toch eigenlijk te oud geworden om nog in de Kamer te zitten.”

Meer dan tien jaren heeft de heer Wendelaar, die in zijn langjarige en zo gevarieerde loopbaan ook nog verscheidene jaren o.a. algemeen voorzitter van de Vereniging voor Volksonderwijs en van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten is geweest, daarna als „gewoon staatsburger”, maar met het inzicht en de ervaring van een wijze oud-politicus, het politieke leven gevolgd. Hij heeft ook de grote slag van het overlijden van zijn echtgenote, die ook in moeilijke omstandigheden zo'n grote steun voor hem is geweest, moedig weten te dragen.

De mens, de politicus en de goede vaderlander Wendelaar zullen allen, die hem gekend hebben, zich steeds met dankbaarheid en respect herinneren.

A. W. ABSPOEL

TE KOOP MET VRIJE VESTIGING:

DE BILT

4-KAMERFLATS v.a. f 32.000,—, MODERN MIDDENHUIS, 5 kamers, douche, tuin, schuur, f 45.000,—, ROYALE LUXE HERENHUIZEN, 4 of 5 kamers, luxe keuken, badkamer, 2e toilet, balkon, schuur/garage, c.v.-aardgas en tuin. Hypotheek 5½ pct. rente. Prijzen vanaf f 62.500,—, HOEKHUIZEN woonkam., 3 slaapkamers, douche, garage, c.v.-olie, vanaf f 59.000,—.

BILTHOVEN

VRIJSTAAND HUIS, L-suite, 4 slaapkamers, douche, zolder, garage, c.v.-gas en tuin. Prijs f 69.500,—, HALVE VILLA, 7 kamers, badkam., c.v.-gas, gar., tuin. Prijs f 89.000,—, VRIJSTAANDE VILLA, grote woonkamer, 5 slaapkamers, garage, c.v.-olie en tuin. Prijs f 99.000,—, HALVE VILLA, suite geheel op zonzijde, 3 slaapkamers, badkamer, 2e toilet, groot balkon, zolder met 2 kamers en mogelijkheid van 3e kamer, dubbele garage, c.v.-olie, tuin goed onderhouden Prijs f 119.000,—, VRIJSTAAND LANDHUIS, woonkamer, zijkamer, 4 slaapkamers, badk., garage, c.v.-olie en 1500 m² tuin. Prijs f 160.000,—, LUXE BUNGALOW, woon-eetkamer 108 m², grote hal, luxe keuken en badkamer, 4 ruime slaapkamers, dubbele garage, c.v.-olie, 4500 m² tuin. Vraagprijs f 275.000,—.

GROENEKAN

ROYALE HALVE VILLA, bouw 1962. Groot L-kamer, 4 slaapkamers, badkamer, garage, c.v.-olie en tuin rustige ligging. Prijs f 90.000,—.

UTRECHT

RUIM HERENHUIS, suite, 7 slaapkamers, badkamer, c.v.-gas, tuin. Prijs f 69.000,—.

Bemiddeling bij:

MAKELAARDIJ VAN ROSSEM

PALTZERWEG 35 - BILTHOVEN
Telefoon 03402-2811.

Een week in Nederland

VERVELEND

Laten we deze kanttekeningen bij een aantal wederwaardigheden uit de laatste week van september maar eens met een doordenkertje beginnen. Het is niet zo vleitend voor regering en parlement, maar een béetje liberaal moet daar tegen kunnen. Wij citeren een bijdrage van W. Stoel in het altijd lastige, want Amsterdamse, Propria Cures van 23/9: Op het Binnenhof. Als de stenen eens konden spreken. Wat zou dat vervelend zijn.

SPELLETJE

Maandag 25/9 lezen we dat de Christen Democraten Unie is versterkt met de Nationale Volkspartij van het vroegere Boerenpartij-Tweede-Kamerlid P. Voogd. Het woord „versterkt” lijkt hier wel wat overtrokken. Beide groeperingen wisten bij de afgelopen verkiezingen geen enkele zetel in de Tweede Kamer te verwerven. Dat had hen toch moeten doen besluiten er mee op te houden. Maar nee hoor, de Nederlander houdt van gezelschapsspelletjes, ook waar het politieke partijtjes betreft.

DOODSTRAF

Dinsdag 26/9 worden we opgeschrikt door een rapport van het Nationaal Bureau voor de Reclassering, dat meldt dat 23 procent van de Nederlanders (her)invoering van de doodstraf voor sommige zware misdrijven voorstaat. Als je dat leest vraag je je onmiddellijk af hoe dat percentage binnen de verschillende politieke partijen ligt. Bij de PSP waarschijnlijk 0 pct. bij de Boerenpartij mogelijk 99 pct. De SGP en het GPV zullen ook wel „doodstraffers” tellen, evenals de rechtervleugels van de grote confessionele partijen. Gering zal het percentage zijn binnen PvdA en D'66 en (laten we het hopen) VVD. Bij de CPN staat een mensenleven echter weer niet zo hoog aangeschreven.

HINDER

Woensdag 27/9: een helikopter cirkelt tot groot ongenoegen van vele Amsterdammers urenlang boven de hoofdstad om luchtfoto's te maken. Een lid van het dagelijks bestuur van de afdeling Amsterdam van de VVD hett

de Rijksluchtvaartdienst (zo meldt de Telegraaf de volgende ochtend), die een onderzoek instelt. Het toestel blijkt een vergunning voor anderhalf uur te hebben, maar die tijd is overschreden. Gevolg: de helikopter wordt teruggevoerd naar Schiphol. Ik heb het altijd wel gedacht: de VVD is een prima partij met de juiste mensen op de juiste plaats. Gek, dat ze in Buitenveldert nog zo'n last van geluidshinder hebben. Zou daar dan toch niet iedereen op de VVD stemmen?

HILVERSUM

Donderdag 28/9: een grondverschuiving dreigt een breuk te veroorzaken in drie telex- en telefoonkabels tussen Amsterdam en Utrecht en Amsterdam en Hilversum. Heel Hilversum en wijde omgeving staan bloot aan het gevaar van telexverkeer te worden verstoort. De nieuwslezer van het laatste bulletin van het NTS-journaal leest dit nieuws voor alsof het een wonder is dat juist dat bericht nog net aan de telex kon worden ontworpen. Soms denk je overigens wel eens: ik wou dat de verbindingen met Hilversum

echt verbroken waren. Voor Varahaters een tip: de kabels liggen even te noorden van Rijksweg 1, bij de brug over het Amsterdam-Rijnkanaal tussen Diemen en Muiden. En nu hoop ik maar dat ik niet wegens opruiende taal zal worden vervolgd. Gelukkig is er verschil tussen het opblazen van een IJ-tunnel en het doorsnijden van een telex- of telefoonkabel.

BUIKPIJN

Vrijdag 29/9: de huisartsen willen hun tarieven verhogen. De regering vindt het niet goed. Toen ik hoorde van het besluit van het LHV om de prijzen te verhogen nam mijn buikpijn met 12½ procent af. Dat was gewoon een trendmatige aanpassing.

PLEISTER

Zaterdag 30/9: de prof. mr. B. M. Teldersstichting geeft een rapport uit met een nieuw pleidooi voor de invoering van een eigen risico in de ziekenfondsverzekering. Dat zou ook het werk van de artsen ten goede komen. Hetgeen na het vorige bericht voor hen een pleister op de wonde moet zijn.

Twintig jaar Europese beweging

Duidelijke teleurstelling over de stagnatie in de Europese eenwording was maandagavond merkbaar op de bijeenkomst van de afdeling Amsterdam en Omstreken van de Europese beweging, die werd gehouden ter gelegenheid van het twintigjarig bestaan van de beweging en de afdeling. Mr. E. H. Toxopeus raakte de kern van de moeilijkheden met de opmerking dat sinds de idealen waarmee in 1947 de Europese beweging begon, de technocratie bij de uitwerking van de integratieplannen de mentaliteit heeft veranderd. Want hoe belangrijk de technische besprekingen en de bereikte resultaten ook zijn, in deze technocratische sfeer zijn de mensen toch verwijderd geraakt van de overtuiging.

Ook de burgemeester van Amsterdam, dr. I. Samkalden, die als een van de vier inleiders bewees ver over de grenzen van zijn stad te denken, sprak zijn teleurstelling uit over de stagnatie in de eenwording. In de eerste tien jaren was de groei hoopvol, sinds 1958 is er een verstarring die een nieuwe bezieling nodig maakt. Was aanvankelijk de leidende gedachte: het mag niet weer worden zoals het voor de oorlog was nu moet de bezielende gedachte zijn: het mag niet blijven zoals het is.

Zowel de heren Toxopeus en Samkalden, als mr. V. G. M. Marijnen hekelden het vasthouden van vooral Frankrijk aan de nationalistische opvattingen die een werkelijke eenwording in de weg staan. Want voor alles is, zo zei de heer Toxopeus, een supranationale controle noodzaak. Hij noemde het tragisch dat telkens weer moet worden gezegd dat het nationalisme van een van de lidstaten remmend werkt op de voortgang van de Europese integratie. Een Europa moet primair worden gesteld: de hoogste prioriteit moet worden gegeven aan een politiek verenigd Europa. Daartoe moet desnoods tijdelijk worden afgezien van aantrekkelijke deelafspraken. Men moet ervoor oppassen dat in de afmattende strijd om allerlei onderdelen de lidstaten zich ten slotte er bij neerleggen dat de integratie niet verder gaat en dat de wereld kan zeggen: zij hebben zich erbij neergelegd. Taaie vasthoudendheid en nieuwe bezieling zijn nodig. De heer Toxopeus wees op de mogelijkheid om bijvoorbeeld verdere voortgang in de associatie van landen die vroeger met Frankrijk waren verbonden stop te zetten of te temporiseren (daarbij uiteraard binnen de grenzen van het Verdrag blijvend), totdat Engeland en Scandinavië zijn toegelaten.

De moeilijke technische vraagstukken waarmee in de EEG wordt geworsteld werden vooral door de heer Marijnen, die de problemen van dichtbij kent, belicht. Ook hij haakte in op de door de heer Samkalden als eerste spreker voortreffelijk geschetste situatie, door zich af te vragen welke offers Nederland kan en mag brengen om het voor een klein land zo belangrijke politieke machtsevenwicht te verstevigen. Hij wees op de soms onverenigbare eisen die in het pakket afspraken moeten worden ondergebracht om tot een nieuwe voortgang in de Europese integratie te komen.

Een afwijkend geluid liet de vierde spreker, mr. H. A. F. M. O. van Mierlo horen. Hij begon met op te merken dat hij op dit terrein geen deskundige was, een opmerking die door zijn daaropvol-

gende woorden niet werd gelogenstraft. Hij zei dat samenwerking en integratie natuurlijk wel goed waren, maar dat men daarbij niet tevoren moest uitgaan van een conceptie. Ook moest men oppassen dat men de rest van de wereld niet voor een voldongen feit zou plaatsen door een blok te vormen dat andere landengroepen zou dwingen tot eenzelfde soort constructie.

In de loop van het debat na de pauze bleek dat hij met het werken zonder conceptie bedoeld had dat er natuurlijk wel een conceptie mag zijn, maar dat er ruimte moet blijven om die te veranderen. Die ruimte had iedere andere spreker als vanzelfsprekend aangemoeten. De heer Samkalden maakte in enkele geestige opmerkingen duidelijk dat

overal in de wereld bepaalde concentraties en integraties gaande zijn en dat de Europese eenwording dus allerminst een dwingend voorbeeld voor anderen zou kunnen worden. Toen de heer Van Mierlo daarop antwoordde dat hij het geheel met de heer Samkalden eens was behalve voorzover deze hem ongelijk had gegeven, wilde iemand uit de zaal interrumperen. De heer Samkalden stak glimlachend zijn hand op en zei: „De heer Van Mierlo en ik zijn bezig elkaars woorden te parafaseren, dat kan alleen maar gunstig zijn.” En daardoor eindigde de bijeenkomst van de twintigjarige vereniging ondanks de teleurstelling over de trage gang van zaken in de groei naar een verenigd Europa toch nog met een glimlach.

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton

ZETLENGTE 7 m, dikte 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

TELEFOON 01804-2657 - GROENEDIJK 10

CAPELLE a/d IJSSEL

UIT DE PARTIJ

• Gouda

Tijdens een op 12 oktober in hotel Centraal aan de Markt te Gouda te houden ledenvergadering van de Goudse afdeling van de VVD zal een uitvoerige discussie-nota worden behandeld, die is opgesteld door de heer Joh. D. van Dijk. Hoewel deze nota in de eerste plaats is afgestemd op de plaatselijke omstandigheden, zou men er toch beslist ook in andere VVD-afdelingen punten in kunnen vinden, die overweging verdienen.

De heer Van Dijk gaat in zijn stuk niet in op zaken die te maken hebben met de nationale overheid. Hij beperkt zich tot die punten, die betrekking hebben op de gemeente Gouda, de VVD en het progressief-liberaal overleg. Er zijn vele wegen, zo stelt de heer Van Dijk, die tot vernieuwing en verfrissing van de politiek kunnen leiden. Vele verbeteringen zijn met betrekkelijk eenvoudige middelen en in de meeste gevallen ook nog op vrij korte termijn te realiseren. Zo bepleit hij o.a. dat de algemene ledenvergadering van de afdeling een aantal commissies zal kiezen: een commissie voor propaganda; een redactie-commissie die vier maal per jaar een VVD-bulletin zal laten verschijnen; een commissie gemeentepolitiek met het doel de raadsfractie bij te staan en te adviseren, zodat het werk van de fractie een bredere basis vindt in de partij (deze commissie zou steeds enkele dagen vóór een raadsvergadering bijeen moeten komen om de aan de orde zijnde zaken en voorstellen te bespreken); en ten slotte een commissie ter voorbereiding van landelijke partijcongressen, die samen met het bestuur van de afdeling alle voorstellen van het hoofdbestuur behandelt en een advies terzake uitbrengt aan de ledenvergadering.

Verder stelt de heer Van Dijk voor dat de raadsfractie ten minste drie maal per jaar in een openbare vergadering in contact zal treden met de kiezers. Bovendien acht hij het wenselijk dat de raadsfractie of althans een der leden daarvan eenmaal per maand een spreekuur houdt.

De heer Van Dijk bepleit in zijn nota voorts het organiseren van „hearings”, terwijl hij o.a. ook voorstelt tenminste eenmaal per jaar een lid van de Provinciale Staten en tenminste eenmaal per jaar een lid van de Tweede Kamer uit te nodigen voor het vervullen van een spreekbeurt.

Afgevaardigden naar landelijke par-

tijcongressen en vergaderingen van de kieskring moeten in de jaarlijkse algemene ledenvergadering van de afdeling verslag uitbrengen over hun werkzaamheden, zo vindt de opsteller van de discussie-nota.

Een van zijn voorstellen is dat het bestuur van de afdeling initiatieven moet nemen om te komen tot een geregeld overleg met de JOVD, het Liberaal Democratisch Centrum en alle progressieve groeperingen en partijen, die willen praten over een progressief-liberaal partijcombinatie.

Ten slotte vindt de heer Van Dijk dat bestuursleden niet meer dan drie jaar achtereenvolgend zitting moeten hebben in het bestuur en dat daarna een onderbreking van tenminste een jaar dient te volgen.

Naar aanleiding van de nota van de heer Van Dijk heeft het bestuur van de afdeling Gouda een preadvies uitgebracht, waaruit blijkt dat men het niet met al deze voorstellen zonder meer eens is. Nota en preadvies echter vormen ongetwijfeld ook voor andere afdelingen interessante lectuur en er blijkt in ieder geval uit dat men in Gouda niet alleen met woorden maar ook met daden wil streven naar een betere politieke voorlichting aan de leden, hun inspraak waar mogelijk wil bevorderen en ten slotte poogt de verhouding kiezer-gekozene zo goed mogelijk te doen zijn.

• Bloemendaal

De afdeling Bloemendaal heeft discussiegroepen ingesteld over de onderwerpen „kiezer-gekozene” en „partijvorming”, waarin de door de landelijke commissies gestelde vragen besproken zullen worden. Beide groepen hebben hun eerste bijeenkomst inmiddels achter de rug. Een derde groep, die zich bezig zal houden met het huisvestingsbeleid in de gemeente Bloemendaal, zal binnenkort met haar werkzaamheden beginnen.

• Soc.-econ. commissie

De sociaal-economische commissie van de VVD vergaderde op zaterdag 30 september des morgens vóór de bijeenkomst van de partijraad.

Het rapport Bezitsvorming en Pensioenvoorziening werd definitief vastgesteld.

Eveneens werd de bespreking over het rapport betreffende de wenselijk-

Mr. Berkhouwer vraagt over Europese airbuslijn

ONS Tweede Kamerlid mr. Berkhouwer heeft aan de staatssecretarissen van Verkeer en Waterstaat en van Buitenlandse Zaken schriftelijk gevraagd hoe het komt dat Nederland niet deelneemt aan de „Eurobus”-plannen van Engeland, Duitsland en Frankrijk. De vijf vragen van mr. Berkhouwer luiden:

1. Hebben de bewindslieden kennis genomen van de berichten volgens welke tussen de regeringen van het Verenigd Koninkrijk, de Duitse Bondsrepubliek en Frankrijk een akkoord tot stand gekomen is dat voorziet in de oprichting van een Europese airbuslijn, te exploiteren met een daartoe gezamenlijk te bouwen nieuwe type verkeersvliegtuig geschikt voor het vervoer van pl. m. 250 personen, die hun vervoersbewijzen ter plaatse van instappen kunnen aankopen?
2. Beschikken de bewindslieden over enige nadere kennis van de inhoud van dit akkoord en zijn zij bereid daarvan mededeling te doen?
3. Is er een verklaring voor het feit dat 3. aan de voorgenomen „Eurobus”-plannen wordt deelgenomen door slechts twee ledenlanden van de EEG en moet niet geconstateerd worden dat het voorgenomen luchtvervoersproject enigszins inboet aan Europees integratiekarakter door het niet deelnemen daaraan, althans tot dusverre, door de overige lidstaten van de EEG?
4. Bestaan er voor dit niet deelnemen, althans voor wat betreft Nederland, bepaalde redenen?
5. Is het in verband met het vorenstaande juist dat van de zijde der verdragssluitende partijen verklaard is, dat de door hen te ondernemen samenwerking open staat voor deelneming door andere geïnteresseerden met inbegrip van de bouw van het in gebruik te nemen vliegtuigtype, en hebben de bewindslieden bepaalde opvattingen ten aanzien van het al dan niet wenselijk zijn van Nederlandse deelneming aan het vorenomschreven project?

heid van wettelijke maatregelen, teneinde de sociale positie van werknemers bij liquidatie, surséance van betaling en faillissement van ondernemingen, te versterken, afgerond.

Beide rapporten zullen op korte termijn het hoofdbestuur aangeboden worden.

Ten slotte verdiepte de commissie zich in de miljoenennota. Een voorbereidende studie over de miljoenennota was door haar centrale werkgroep verricht.

• Nijmegen

Op 11 oktober zou in Nijmegen mr. H. P. Jager spreken over de ruimtelijke ordening. Daar die avond echter de televisie-uitzending van Real Madrid-Ajax veel mensen aan hun toestel zal houden is de VVD-bijeenkomst verschoven naar dinsdag 24 oktober, eveneens in „De Vereniging”.

• Kamercentrale Den Helder

Mr. W. H. Dollekamp heeft verzocht ontheven te worden van zijn functie als secretaris van de kamercentrale Den Helder. De heer W. van der Kolk, secretaris van de afdeling Landsmeer, heeft zich bereid verklaard, zo hij in de centrale vergadering van 25 oktober gekozen wordt, deze functie op zich te nemen. Mr. Dollekamp blijft bestuurslid.

• Purmerend

Kamerlid H. Wiegels heeft een zeer aandachtig gehoor gehad, toen hij woensdag 27 sept. als spreker optrad in een bijeenkomst van de liberale sociëteit te Purmerend. Na een inleiding van drs. H. W. Deunk, voorzitter van de plaatselijke afdeling, sprak de heer Wiegels over het onderwerp „De VVD en de partijvorming, en het standpunt dat de VVD hierover inneemt”. Uiteraard had zijn inleiding een levendige discussie tot gevolg.

• Vergadering D.B.

Voorafgaande aan de vergadering van de partijraad kwam het dagelijks bestuur van de partij korte tijd bijeen ter bespreking van enige onderwerpen, waarover tijdig voor de volgende hoofdbestuursvergadering op 21 oktober van gedachten diende te worden gewisseld. Voorts werden de voorbereiding van het twintigjarig bestaan en van de ledenwerfcampagne besproken.

JOVD-congres

Op 28 en 29 oktober houdt de Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie haar jaarlijks congres in Amersfoort. Mr. W. J. Geertsema zal de congresrede uitspreken.

Dit congres, dat in het politieke leven van de jonge liberalen een belangrijke plaats inneemt, vormt een jaarlijks terugkerende grote financiële zorg. Daarom wordt een dringend beroep gedaan op de offervaardigheid van de VVD-leden.

Dat onze organisatie onder jongeren belangstelling kweekt voor de liberale beginselen is niet alleen van belang voor het heden maar in nog grotere mate voor de toekomst.

Uw gift wordt gaarne tegemoet gezien op gironummer 649914 t.n.v. mej. C. M. van Eyl te Utrecht.

Bij voorbaat onze hartelijke dank.

G. M. A. Lekkerkerker,
vice-voorzitter organisatie JOVD

Verkeerde weg

(I)

★ ★ De brief, die het Centraal Or-
★ gaan voor de economische betrek-
kingen met het buitenland aan de mi-
nister-president en de ministers van bui-
tenlandse zaken en van economische za-
ken heeft gezonden, heeft in de Neder-
landse dagbladders niet ten onrechte
veel stof doen opwaaien.

In dit epistel wordt ernstig bezorgd-
heid uitgesproken over gebleken en
potentiële repercussies in het econo-
mische vlak, in gevallen, waarin de Ne-
derlandse regering aanleiding heeft ge-
zien zich publiekelijk uit te spreken over
bepaalde politieke ontwikkelingen in,
dan wel tussen andere landen.

De bewuste brief laat bepaald niet
aan duidelijkheid te wensen over als
wordt verklaard „dat het geen betoog
behoeft dat ons land in hoge mate af-
hankelijk is van goede economische be-
trekkingen met het buitenland.” Hierna
wordt nog gezegd: „Een verkleining
van de kring van landen waarmee Ne-
derland goede economische betrekkin-
gen onderhoudt brengt de materiële be-
langen en dus de welvaart van het Ne-
derlandse volk in het geding. Derhalve
zou naar het oordeel van het Centraal
Orgaan tot een dergelijke ongewenste in-
krimp van het economische ar-
beidsveld zo min mogelijk door Neder-
landse besluiten of uitingen moeten wor-
den bijgedragen.”

Ook wij achten de uitlatingen van het
Centraal Orgaan in hoge mate teleurstel-
lend en getuigend van weinig karakter,
omdat het niet alleen de gewetensvrij-
heid van regering en parlement wil
muilkorven, doch tevens blijkt geeft van
een wel zeer bedenkelijke mentaliteit,
die terwille van de smeer de politieke
kat de kandelaar wil doen likken.

Onthullend is overigens in dit verband
wat het Algemeen Handelsblad schrijft,
waaruit blijkt, dat directeur De Meester
van het Centraal Orgaan geen enkel
concreet voorbeeld wist te noemen van
economische repercussies die in dit ver-
band zouden zijn geconstateerd.

Maar dat nog daargelaten. Het gaat
hier om het principe van vrije me-
ningsuiting en gewetensvrijheid, waar-
aan het Nederlandse volk altijd veel
waarde heeft gehecht.

Verkeerde weg

(II)

★ ★ Het is natuurlijk een geheel ande-
★ re zaak of men van oordeel is,
dat men via het onderhouden van goede
handelsrelaties met politiek andersden-
kende landen, de onderlinge politieke
betrekkingen op den duur kan verbete-
ren. Maar dat is dan een zaak, die het
Centraal Orgaan in eerste instantie aan-
gaat. Het is een onbetwistbaar feit, dat
de laatste tijd de verhouding tussen Oost
en West, ondanks alle moeilijkheden die
zich op het ogenblik nog voordoen, be-
paald is verbeterd. Deze verbetering is
evenwel niet tot stand gekomen door
toegevendheid van commercieel-oppor-
tunistische aard, doch door een gezonde
botsing der meningen, die noodzakelijk
is om in een evoluerend proces nader
tot elkaar te komen.

Het zou daarom voor het Centraal Or-
gaan wenselijk zijn zich aan het aloude
nationale spreekwoord te houden, dat
zich bezighoudt met de (commerciële)
schoenmaker en zijn overbekende leest.

Niet ten onrechte wordt vooral de
laatste tijd veel gesproken over het the-
ma „eerlijkheid in de politiek.” Wij zijn
van oordeel, dat er in dit opzicht — zij
het nog langzaam — goede vorderingen
worden gemaakt. Het Centraal Orgaan
wil wat dat betreft de klok kennelijk te-
rugzetten om materieel gewin. Dat ge-
tuigt van weinig karakter.

Het ligt dan ook veeleer op de weg
van het Centraal Orgaan over de inter-
nationale politieke scheidinglijnen
heen, zijn taak naar behoren te vervul-
len en waar mogelijk bij te dragen tot
meer onderling begrip. Als het zich in
volle ernst aan deze belangrijke taak
wijdt zal het op den duur een waardevol-
le bijdrage kunnen leveren tot beter be-
grip tussen de volkeren onderling. Want
hoe men het ook keert of wendt, zonder
menselijke communicatie kunnen ook
geen handelstransacties worden afgeslo-
ten. Waarmee wij maar willen zeggen,
dat het Centraal Orgaan zijn eigen taak
schromelijk onderschat als het de rege-
ring onder druk wil zetten ten aanzien
aan zaken, waarmee het in politieke zin
absoluut geen bemoeienis heeft, althans
niet behoort te hebben.

Ho Tsji Min antwoordt niet

De oorlog in Vietnam is een droevige
zaak. Niet in de laatste plaats voor
president Johnson, die naar uit verschil-
lende feiten blijkt, hoe langer hoe meer
tegenstand in eigen land ondervindt. Nu
doet men goed deze tegenstand direct te
zien in het licht van het komende verkie-
zingsjaar. Dat de Republikeinse senato-
ren zich tegen Johnson keren mag men
gerust in verband brengen met electora-
le overwegingen. Maar ook in eigen ge-
lederen lijkt Johnson aan populariteit in
te boeten, o.a. omdat hij er niet in
slaagt de kwestie Vietnam tot een be-
hoorlijk einde te brengen.

De vorige week heeft Johnson in een
tevorens met veel nadruk aangekondigde
rede te San Antonio nogmaals een onder-
handelingsoproep tot Ho Tsji Min ge-
richt. Dat moet dan de 29e zijn, want
Rusk verklaarde kort daarvoor dat men
wel 28 pogingen had gedaan om aan de
conferentietafel te komen.

Johnson's rede zou volgens een onmid-
dellijk commentaar uit Moskou geen
nieuwe perspectieven hebben geopend,
een opvatting die sommigen in Amerika
ook delen. De toon van de rede was
echter van dien aard, dat zijn aanbod
bijna een smeekbede inhield.

Ho Tsji Min heeft niet geantwoord.
Het is trouwens de vraag of hij dit
zonder toestemming van Moskou wel
zou mogen doen. Het onmiddellijk offi-
cieuze Russische commentaar sneed
hem hiertoe de weg af. En Noord-Viet-
nam wordt hoe langer hoe meer afhan-
kelijk van de steun van Moskou voor de
versterkte oorlogvoering.

De besprekingen, die zowel Rusk als
zijn Britse ambtgenoot Brown te New
York met Gromyko hebben gehad —
Rusk sprak zelfs driemaal met hem —
hebben vrijwel geen resultaat opgele-
verd. Noch ten aanzien van Vietnam,
noch over het non-proliferatieverdrag,
noch over de anti-raketverdediging.

MOSKOU OP ROZEN

De houding van Moskou is politiek
zeer wel te verklaren. Moskou zit op dit
moment op rozen. Enige tijd geleden
noopte de spanning Moskou-Peking het
Kremlin tot voorzichtigheid. Op het
ogenblik is door de binnenlandse situa-
tie in Rood-China de buitenlandse politie-
ke activiteit van dit land gering, zo niet
geheel verdwenen. Moskou heeft dus de
handen vrij tegenover het Westen; het
heeft troeven in handen. De grootste is
Vietnam, waar het door versterkte wa-
penleveranties hoe langer hoe meer
Amerikaanse strijdkrachten bindt.
Moskou heeft geen enkel belang bij een
spoedig einde van de strijd in Vietnam.

Het enige positieve element in de
besprekingen te New York tussen Rusk
en Gromyko acht men het feit dat de
Russische minister van buitenlandse za-
ken wel de deur open liet voor toe-
komstige bemiddeling. Maar Moskou
wacht zolang mogelijk daarmee. Ten
slotte zou zo'n bemiddeling ook een gro-
te diplomatieke overwinning betekenen,
evenals de Russische bemiddeling bij
het Indiase-Pakistan-conflict.

De ongelukkige oorlog in Vietnam
komt op het hoofd van Johnson neer.
Het moge zijn dat de president door de
militaire escalatie de strijd onjuist heeft
aangepakt of de consequenties niet
heeft overzien, de politieke escalatie
van deze oorlog — een toenemende im-
populariteit in de wereld van het Ameri-
kaanse standpunt — is niet in de eerste
plaats de schuld van Johnson, maar van
de Amerikaanse diplomatie, zoals die
sedert de oorlog inzake het Verre
Oosten wordt gevoerd. Men moet hierbij
niet vergeten, dat de Verenigde Staten
na de oorlog hierbij de rol die Engeland
aldaar vóór de oorlog had gespeeld, ge-
heel moesten overnemen, maar dat men
daar door de de-kolonisatie (met onna-
tuurlijke compromissen onder de druk
van ideologische verschillen tussen de

grootste mogendheden) voor een nieu-
we, zeer verwarde situatie stond. Een
situatie waartegen de jonge Ameri-
kaanse diplomatie kennelijk niet opge-
wassen was.

De ernstigste slachtoffers hiervan zijn
de betrokken landen zelf; de grootste
politieke profiteur de Sowjet-Unie, die
daarom het vuurtje maar al te graag
aanhoudt.

INVLOED OP NAVO

De oorlog in Vietnam heeft ook gevol-
gen voor de Navo. Hoewel de Navo als
organisatie in feite geheel buiten het
conflict staat, heeft Amerika bij zijn po-
gingen om zoniet steun, dan toch begrip
te vragen voor zijn optreden bij veel
Navo-landen bot gevangen. En dit heeft
weer vele anti-Amerikaanse krachten in
Europa, van De Gaulle tot crypto-commu-
nisten en fellow travellers, de wind
in de zeilen geblazen. Met Vietnam-ac-
ties kan men goedkoop propaganda ma-
ken tegen Amerika, door de geringe po-
pulariteit die de oorlog in Europa ge-
niet. Men vergeet hierbij dat de Ver-
Staten juridisch (door de Z.O.-Aziatische
Verdragsorganisatie) en moreel gebon-
den waren het land te steunen. In
Vietnam is dit wel heel ongelukkig verlo-
pen. Niet alleen op militair terrein,
maar ook wat de binnenlandse politieke
situatie in dit land betreft.

Dit alles heeft de aanhankelijkheid
aan de Navo in Europa niet versterkt.
In tegenstelling tot 1949 toen de Navo
tot stand kwam, meent men, dat de
ontspanning tussen Oost en West, het
einde van de koude oorlog, aanleiding
moet zijn om het Navo-verdrag te her-

re bewapeningswedloop, stopzetting of
beperking van de bewapeningsrace in
gebieden waar conflicten dreigen en
versterking van de Ver. Naties, plus
meer hulp voor ontwikkelingslanden.
Het zijn alle doeleinden, die elk welden-
kend mens bereid is te accepteren,
maar waarvan de verwezenlijking de
menschheid — van Hugo de Groot af —
bezig houdt; tot nu toe met povere resul-
taten. Camphuysen's dichtregels „Ach,
waren alle mensen wijs en wilden daar-
bij wel/ Deez'aarde war' een paradijs,
Nu is zy vaak een hel” konden als
motto boven deze open brief gezet wor-
den.

Wat ons echter meer interesseert is,
dat het rapport een herziening van het
Navo-verdrag bepleit. De meerderheid
van de commissie acht het noodzakelijk
de Navo te handhaven (twee leden spre-
ken zich in een minderheidsnota uit
voor uittreding). Maar men wil de Navo
hervormen, zowel wat het lidmaatschap
betreft als de organisatie. En men wil
de doelstellingen uitbreiden tot ontwap-
ening, bestudering van de mogelijkheden
tot verbetering van de Europese veilig-
heidssituatie. Kortom men wil van de
Navo naast een militair verbond ook
een verbond tot bevordering van de vre-
de in Europa maken.

Hoezeer een dergelijk systeem van
overleg op tal van punten — niet dus
alleen militaire maar ook politieke en
diplomatieke zaken — ook zou zijn toe
te juichen, een aanvulling van de Navo
om hiervan min of meer een soort „pole-
mologische club” te maken, ter voorkom-
ing van conflicten en ter bevordering
van de wereldvrede, is op het ogenblik
meer een utopie dan een reële, bereikba-
re mogelijkheid.

'T KAN VERKEREN

Het rapport is gebaseerd op de
ontspanning tussen Oost en West. Deze
ontspanning maakt dat velen zich gaan
afvragen of een inspanning, die de Na-
vo-leden zich moeten getroosten en of
zulk een nauw, collectief verdedigings-
stelsel en een politieke samenwerking
nog wel in volle omvang nodig zijn.

Het is merkwaardig, dat men hetzelf-
de ziet aan de andere kant van het
IJzeren Gordijn. Indien men van een
desintegratie van de Navo kan spreken,
kan men dit ook van het Pact van
Warschau zeggen.

Maar al is de „ontspanningswii”, zoals
het rapport schrijft er en misschien
ook aan de andere zijde van het IJze-
ren Gordijn, men dient te bedenken, dat
die neiging tot een zekere ontspanning
tegenover het Westen door de Sowjet-
Unie voortvloeit uit een internationale po-
litieke ontwikkeling, vooral in het com-
munistische blok: Het „ideologische”
verschil met China, de „rebellie” van
enkele communistische landen, die enke-
le jaren geleden begon met het Poolse
nationalisme tegen de suprematie van
Moskou, hebben het Kremlin tot een
voorzichtiger politiek tegenover het
Westen gebracht. Maar het kan verke-
ren.

Mr. Van Kleffens waarschuwde de vo-
rige week in zijn afscheidsinterview
voor de tv voor deze kwade kansen. Uit
het optreden van Gromyko te New York
tegenover Rusk en Brown blijkt dat de
Sowjet-politiek in wezen niet is veran-
derd.

Waakzaamheid blijft geboden, zolang
de veiligheid van West-Europa niet ste-
vig gewaarborgd is.

AD INT.

HO TSJI MIN

zien. Sommigen — ook al weer van De
Gaulle tot crypto-communisten en fel-
low-travellers — zijn vóór het uittreden
uit de Navo wanneer dit in 1969 moge-
lijk is.

De P.v.d.A. heeft — tot voorbereiding
van een resolutie, die op het partijcon-
gres in november moet worden aangenomen — een rapport als Open Brief gepu-
bliceerd onder de aanlokkelijke titel
„Een politiek voor Vrede” (Uitg. Arbeid-
erspers). In dit rapport van een com-
missie, waarvan oud-staatssecretaris
mr. Van der Stoep voorzitter was, wordt
aangedrongen op wapenbeheersing en
ontwapening, beëindiging van de nuclai-

Bokma *het allerbeste!*
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

BODEGOM SPIJKENISSE
Gebouwen van gewapend beton
prelubs voor verschillende doeleinden.
Vloerplaten in normale afmetingen of
pasplaten volgens opgegeven maten.
Broeibakken en alle orderdelen voor
de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. Oostkade 24 - tel. (01800) 2501 - SPIJKENISSE

Een week vol sociaal-economische problematiek

Causaal verband tussen loonpolitiek en werkgelegenheid

(Vervolg van pag. 1)

tigheid eisten ten aanzien van het nationale loonbeleid in de ruimste zin van het woord.

Er vielen duidelijk gaten in onze economie, die hoewel inderdaad meestal van structurele aard, een duidelijke voorbode vormden voor de nadering van conjuncturele moeilijkheden. De waarschuwing heeft helaas niet geholpen en het onbillijke is, dat thans de last van alle narigheid op de regering wordt afgewenteld, die uiteraard ook geen ijzer met handen kan breken.

Lessen uit het verleden

Vanzelfsprekend zullen wij weer uit de impasse moeten geraken, doch daarbij zullen de lessen uit het verleden niet mogen worden vergeten en zal men van werknemerszijde er zich voor moeten hoeden, dat de loonpolitiek een dergelijke vorm aanneemt, dat deze die van de werkgelegenheid (opnieuw) in gevaar brengt.

Als deze les werkelijk ter harte wordt genomen bestaat een redelijke kans, dat we weer met een schone lei kunnen beginnen.

In een „Notitie met betrekking tot de institutionele opzet van een arbeidsmarktbeleid”, pleit het overlegorgaan van de drie vakcentrales thans voor het in het leven roepen van een raad voor de arbeidsmarkt. NVV, NKV en VCV denken hierbij aan een orgaan, dat het werk van de reeds bestaande lichamen op nationaal, regionaal en bedrijfstakterrein zo efficiënt mogelijk en in onderling verband kan doen verlopen en dat eventueel aanwezige hiaten opheft. Volgens het overlegorgaan zou de raad moeten bestaan uit vertegenwoordigers van werkgevers, werknemers en ministers. Men denkt daarbij tevens aan een „regeringscommissaris voor arbeidsmarktpolitiek” als voorzitter.

Kortom, men wil een duidelijke coördinatie van het arbeidsmarktbeleid, dat rekening houdt met diverse problemen als bemiddeling, scholing, mobiliteit, buitenlandse arbeidskrachten, vrouwenarbeid etc., zodat een zo groot mogelijk inzicht kan worden verkregen in de kwaliteit en de kwantiteit van de te verwachten vraag naar en het aanbod van arbeidskrachten. Het overlegorgaan heeft daarbij gezocht naar een methode, die hetgeen al is opgebouwd — althans voorlopig — zoveel mogelijk handhaaft en die te zijner tijd goed kan worden ingepast in de door de Sociaal Economische Raad voorgestelde organisatorische opzet van de middellange termijnplanning.

Wij aarzelen niet dit initiatief van de vakcentrales belangwekkend te noemen. Het is het nader overwegen en ernstig bestuderen ten volle waard.

De coördinatiegedachte vormt een constructief element, dat wij ten aanzien van de loonpolitiek bij de vakbeweging tot dusverre node hebben gemist en dat de hoop doet vestigen, dat men ook van vakbewegingszijde tot het inzicht komt, dat de samenwerkingsgedachte ook op dit terrein onontbeerlijk is, wil men in ons land weer tot normale arbeidsverhoudingen komen, waarbij het bedrijfsleven niet langer wordt gezien als de kip, die ongelimiteerd in staat zou zijn gouden eieren te blijven produceren.

Men moet daarbij de belangrijke vraag stellen of wij wat dit laatste punt betreft op de goede weg zijn. Indachtig

het spreekwoord, dat ook op dit terrein één zwaluw nog geen zomer maakt, zijn de eerste indrukken niet ongunstig. Dit bleek onder meer, zij het in een nogal negatieve zin, uit een verklaring van de heer W. J. Spit, secretaris van het Nederlands Katholiek Vakverbond, die hij eind vorige week in Utrecht aflegde, waarbij werd opgemerkt, dat hij de geruchten niet wilde ontkennen, dat tussen werkgevers en werknemers in beginsel al overeenstemming is bereikt over overschakeling op een systeem van vrije loonpolitiek.

Wij zullen de speldeprikken, die weer aan de werkgevers werden toegebracht maar buiten beschouwing laten. Bij herhaling hebben wij op het gebied van de loonpolitiek voor een intense samenwerking gepleit en wij kunnen ons dan ook geheel aansluiten bij de woorden van minister Roolvink als hij in zijn memorie van toelichting bij zijn begroting

MINISTER. ROOLVINK

verklaart, dat hij er niet aan twijfelt, dat zowel bij de organisaties van werkgevers als bij die van werknemers de wil tot samenwerking aanwezig is en dat hij derhalve goede hoop heeft, dat ook het overleg over een definitieve vorm van het loonpolitieke stelsel, een gemeenschappelijk standpunt zal opleveren.

Het invoeren van een systeem van een vrije loonpolitiek kan, naar economische maatstaven gerekend, een verbetering worden genoemd, omdat het het mechanisme van vraag en aanbod in de bedrijfstakken beter doet functioneren en ook de mobiliteit van de arbeidsmarkt in de hand kan werken.

Daartegenover staan evenwel de nodige risico's, zeker met betrekking tot het prijspeil, zodat van de onderhandelende partijen de nodige waakzaamheid en voldoende gevoel voor verantwoordelijkheid mag worden verwacht. Op het belang van deze laatste voorwaarde kan niet genoeg de nadruk worden gelegd. Maar wellicht worden wij in ons land eindelijk verstandig en komt er een einde aan de (loon)politieke touwtrekkerij, die de grote nationale belangen, ook van werkgevers en werknemers, tot dusverre te veel heeft miskend.

Weldra klinkt het beginsignaal voor een nieuwe match. Moge het een sportieve strijd worden, die zowel spelers als publiek de nodige voldoening zal kunnen schenken.

G. STEMPEHER

Algemeen Dagblad

Springlevend ochtendblad
dat maar niet ophoudt

te groeien (u mag best
weten dat de Algemeen

Dagblad Groep nu al meer
dan 268.500 abonnees telt).

Elke dag vinden steeds meer
mensen heel goede redenen

zich op het Algemeen
Dagblad te abonneren.

Algemeen Dagblad

Bestel een proefabonnement

Bel (010) 11.32.70, of liever
vul de onderstaande bon in.

HIER IS UW VOORDEELBON!

Algemeen Dagblad

Ik wil graag een proefabonnement.

Stuur mij uw ochtendblad vier

weken. Ik betaal hiervoor de halve
prijs (f 1.90 in plaats van f 3.80).

NAAM: .....

ADRES: .....

WOONPLAATS: .....

Schrijf uw naam en adres liefst met blokletters. Knip de bon uit. Als drukwerk verzenden in open envelop, waarop een postzegel van 12 cent. Adresseer zo: Abonnementen administratie Algemeen Dagblad, Postbus 241, Rotterdam.

Vettewinkel

kleur en bescherming

Verf Van Vettewinkel, Prins Hendrikkade 80-82, Postbus 175, Amsterdam

De liberalisatie van de woningmarkt

Met ingang van 1 oktober zijn in grote delen van ons land de regelingen van huurprijsbeheersing en huurbescherming vervallen. Daarmee is door minister Schut een eerste stap gezet op de weg die moet leiden tot herstel van de normale vraag- en aanbodverhoudingen op de woningmarkt.

Het is thans niet mijn bedoeling in te gaan op de vele aspecten van de woningbouwpolitiek. Mr. E. H. Toxopeus zal bij de algemene beschouwingen en andere leden van de fractie zullen bij de behandeling van de begroting voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, nader ingaan op het bouw- en huurvraagstuk. Te zijner tijd hoop ik u daarover uitgebreid te informeren.

Wel wil ik u nu vragen mij — voordat wij ons standpunt tegenover het pakket van maatregelen dat in de begroting van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening wordt aangekondigd hebben bepaald — uw mening over dit buitengewoon moeilijke probleem toe te zenden. Ideeën, suggesties en adviezen zal ik bijzonder op prijs stellen! Hoe meer brieven van leden en kiezers van onze VVD naar mijn adres: Bloemgracht 7, Amsterdam, hoe liever.

In dit artikel wil ik proberen zakelijke informatie te verschaffen over de op 1 oktober genomen maatregelen. De gebieden waarvoor de huurprijsbeheersing en de huurbescherming zijn vervallen zijn:

in GRONINGEN alle gemeenten, behalve de stad Groningen, Delfzijl, Haren, Hoogezand-Sappemeer en Onstwedde.

in FRIESLAND alle gemeenten, behalve Leeuwarden en Harlingen.

in DRENTHE alle gemeenten, behalve Assen, Emmen en Hoogeveen.

in ZEELAND alle gemeenten.

in LIMBURG alle gemeenten, behalve die ten zuiden van de gemeenten Echt en Ohe en Laak.

In NOORD-BRABANT alleen de gemeenten: Aarle-Rixtel, Almkerk, Alphen, Andel, Baarle-Nassau, Bakel en Milheeze, Beek en Donk, Beets, Bergeijk, Berghem, Berkel-Enschot, Berlicum, Bladel en Netersel, Boekel, Budel, Chaam, Diessen, Dinteloord en Prinsland, Dintter, Den Dungen, Dussen, Eersel, Eethen, Empel en Meerwijk, Engelen, Erp, Esch, Fijnaart en Heijningen, Geertruidenberg, Geffen, Giessen, 's-Gravenmoer, Haaren, Halsteren, Haps, Heesch, Heeswijk, Helvoirt, Heusden, Hilvarenbeek, Hoeven, Hooge en Lage Mierde, Hooge en Lage Zwaluwe, Hoogeloon, Huijbergen, Klundert, Leende, Liempde, Lieshout, Lith, Luijkgestel, Maarheeze, Made en Drimmelen, Megen, Mill, Moergestel, Nieuw-Ginneken, Nieuw Vossemeer, Nistelrode, Nuland, Oeffelt, Oost-, West- en Middelbeers, Oploo, Ossendrecht, Oudenbosch, Oud- en Nieuw-Gastel, Prinsenbeek, Putte, Raamsdonk, Ravenstein, Reusel, Riethoven, Rijsbergen, Rijswijk, Schaijk, St. Michielsgestel, Sprang-Capelle, Standaardbuiten, Stiphout, Terheijden, Teteringen, Udenhout, Veen, Vessem, Vierlingsbeek, Wanroy, Waspijk, Westerhoven, Willemstad, Woensdrecht Woudrichem, Wouw, Wijk en Aalburg, Zeeland.

Voor vrijwel alle woningwetwoningen die na de oorlog zijn gebouwd en voor de meeste particuliere huurwoningen die na 1960 met subsidie tot stand zijn gekomen, geldt de liberalisatie niet. De huren van deze woningen zullen dus niet mogen worden verhoogd.

Wanneer na 1 oktober verhuurder en huurder in de geliberaliseerde gebieden het niet eens worden over een eventueel aan te passen huurprijs, kunnen zij de huur opzeggen. Dat geldt voor zowel huurder als verhuurder. Zegt de huurder op, omdat hij vindt dat hij te veel huur moet betalen, dan zal hij na het verstrijken van de huurtermijn zijn huis moeten verlaten. Zegt de verhuurder op dan behoeft de huurder echter niet op stel en sprong te vertrekken.

Wanneer de verhuurder de huur aan de huurder heeft opgezegd, zal hij (per aangetekende brief) ontruiming moeten aanzeggen. De huurder heeft dan twee maanden de tijd om de kantonrechter te verzoeken de ontruiming uit te stellen.

De kantonrechter kan de ontruimingstermijn van twee maanden tot een jaar verlengen. Worden verhuurder en huurder het in dat jaar niet eens, en is de huurder er in die tijd niet in geslaagd een ander huis te vinden, dan kan de kantonrechter nog eens een jaar uitstel verlenen. De maximale uitsteltermijn voor huurders van woningen is dus twee jaar. Voor de huurders van bedrijfsruimten is de maximumtermijn drie jaar. In deze overgangssituatie — de zogenaamde ontruimingsbescherming — wordt de te betalen huur door de kantonrechter vastgesteld.

In de Tweede Kamer is onlangs een wijziging van de huurwet aanvaard. Hierdoor zullen nu ook degenen die ná 1 oktober huurder in de geliberaliseerde gebieden worden, beschikken over dezelfde beschermende uitsteltermijnen als zij die vóór 1 oktober een huurcontract sloten.

In september zijn in verschillende kranten reeds berichten over huurverhogingen en huuropzeggingen verschenen. Diegenen van u die dergelijke aanzeggingen vóór 1 oktober hebben ontvangen of verzonden wil ik er op wijzen dat deze geen geldigheid bezitten. Alleen aangekondigde huurwijzigingen en opzeggingen van ná 1 oktober zijn geldig.

Ik wil voorts met nadruk het standpunt van de Bond van huis- en grondeigenaren onderstrepen. In het septembernummer van „Bezit en Beheer”, het blad van deze vereniging, wordt er bij de huiseigenaren op aangedrongen de redelijkheid bij het aanzeggen van huurverhogingen in acht te nemen. Exorbitante eisen zijn niet alleen bijzonder ongepast, zij verzwakken de positie van diegenen die een verdere liberalisatie noodzakelijk achten voor het oplossen van het woningnoodvraagstuk waar we in Nederland nog steeds niet uit zijn.

Ten slotte dit: het ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening heeft een folder, waarin de nieuwe maatregelen worden toegelicht, uitgegeven. Ieder kan deze folder gratis verkrijgen bij dit departement en op het gemeentehuis.

H. WIEGEL

Mijn opinie is...

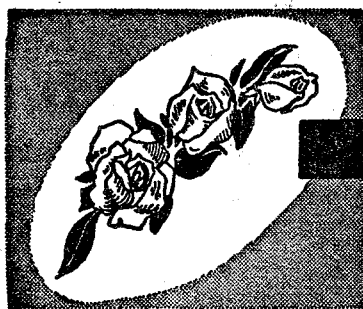
• Burgemeester

Naar aanleiding van hetgeen de heer J. F. van Geenhuizen schreef in Vrijh. en Dem. van 8 september zou ik gaarne het volgende willen opmerken.

Het propaganda maken voor het kiezen van een burgemeester lijkt mij nogal gevaarlijk. Ik meen dat voor de voorstanders daarvan het kiezen van een burgemeester niet een zaak op zichzelf is, maar onderdeel vormt van een plan dat veel verder gaat. Door te komen tot een gekozen burgemeester zet men namelijk een eerste stap op een langere weg. Als tweede stap van deze voorstanders zie ik het verlangen om te komen tot een gekozen minister-president. En van het kiezen van een minister-president naar het kiezen van een president is het nog maar een kleine laatste stap, althans in de ogen van hen die nu ijveren voor een gekozen burgemeester.

Het benoemen van een burgemeester zoals dit tot nu geschiedt biedt nog steeds de grootste garantie voor onpartijdigheid van deze gezagsdrager.

A. JEUKENS, Huizen (N.-H.)

Bloemsierkunst

IMMINK DE LANGE

ANNO 1805

v/h J. C. de LANGE's Koninklijke Tuinbouwrichting
Holleverancier van H. M. de Koningin

MEENT 125 - ROTTERDAM - TEL. 137977-122303

P.R.I.K.K.E.L.S

• Prof. dr. J. Pen in Het Parool over het Nieuw-links boekje „De macht van de rooie ruggen”: „Wie plannen maakt, moet afwegen. Dat proberen de schrijvers niet eens, zij geven er geen blijk van, dat ze de opmerkelijke prestaties van het kapitalisme zelfs maar hebben gezien. Daardoor maakt hun boekje een nogal klungelige indruk. Ik vrees, dat het in de kaart der conservatieven zal spelen. (. . . .). Het ergste bezwaar van dit hele boekje is, dat nergens wordt gewezen op de resultaten, die onder het kapitalisme zijn bereikt. Wij lezen niets over de gestadige toename van de reële inkomens; een arbeider verdient nu twee keer zoveel, in goederen, als vijftien jaar geleden. Bovendien zijn de sociale voorzieningen uitgebreid en is de werktijd verkort. Dit werd mogelijk door de groei van de productie, en dat hebben de particuliere ondernemers toch maar voor elkaar gekregen”.

• De heer Jaap van de Merwe, cabaretier, in een gesprek met Het Vrije Volk: „Neem nu de regering. Allemaal zakken zijn het. Ik vertel de mensen in de zaal dat ze belazerd worden en ik leg uit hoe. Dat doe ik natuurlijk op een persiflerende manier, want de mensen zijn tenslotte gekomen om te lachen”.

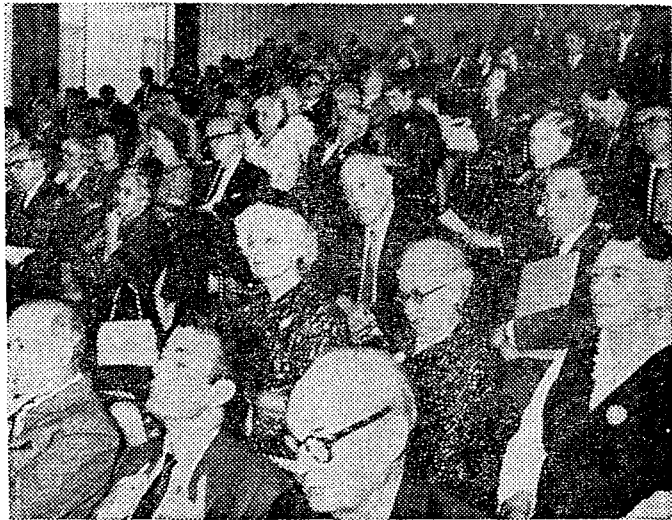
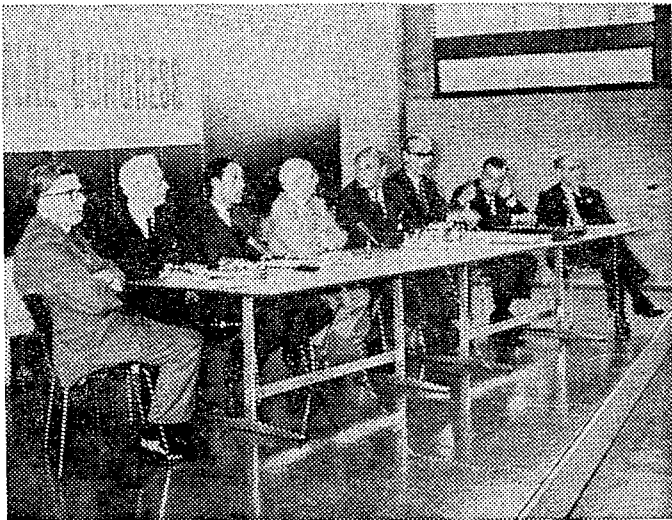
• In De Gids vindt Han Lammers (links-PvdA), schrijvend over het Midden-Oosten, de sympathie die in ons land voor Israël ontstond, maar een kwalijke zaak. Het was z.i. trouwens geen sympathie, het was gewoon de koorts van de koude oorlog. „Het was een sfeer, die herinnerde aan de afschuwelijke tijd van de Russische interventie en daarna, een tijd waarin iedere poging om de gebeurtenissen in een bredere samenhang te zien en te plaatsen, onmiddellijk verdacht werd gemaakt”.

• Hoofdartikel Nieuwe Rotterdamse Courant: „In socialistische kring is men (dan ook) veelal geporteerd voor een stelsel, waarin de regering in het verlengde ligt van de volksvertegenwoordiging, dus voor een stelsel dat sterke monistische trekken heeft. Het Nederlandse stelsel, zoals zich dat heeft ontwikkeld onder de Grondwet van 1848, heeft daarentegen vooral dualistische trekken: regering en Staten-Generaal zijn twee machten naast elkaar; uit het streven naar evenwicht tussen deze machten, uit de beperkingen, die deze machten elkaar opleggen, resulteert de vrijheid. Het is heel goed mogelijk, voorstander van vrijheid en democratie te zijn, zonder dat men voorstander is van penetratie van de volksvertegenwoordiging in het bestuur”.

• Dr. A. Veerman in het Anti-rev. partij-organ Nieuw-Gedachten over het PvdA-rapport getiteld „Een stem die telt”: „Men wil via een ander kiesstelsel komen tot andere politieke verhoudingen. Dat lijkt mij een foute zaak. Ons streven zal er toch in de kern op gericht moeten zijn een kiesstelsel te creëren, dat in zich redelijk en eerlijk is. Het districtenstelsel, dat thans door de PvdA verdedigd wordt, heeft als zodanig bepaald kwalijke kanten. Dat stelsel heeft ook tot gevolg, dat van een groot deel van de kiezers (n.l. degenen die op een niet-gekozen kandidaat stemmen) de stem helemaal niet meer meetelt. De titel van het boekje zou (dan) ook kunnen zijn: „Stemmen die tellen, en stemmen die niet tellen”.

Voor uw was
naar
BORGH
Tevens adres voor Chemisch Reinigen
N.V. STOOM- EN CHEMISCHE WASSERIJ
v.h. C. D. BORGH & Zn.
Bellevoystraat 75 — Rotterdam — Telefoon 232631 - 236235

Bestuur en congresgangers in Oxford

Nog een paar foto's van het zo goed geslaagde congres van de Liberale Internationale, dat ter gelegenheid van het 20-jarig bestaan van deze organisatie begin september te Oxford werd gehouden. Op de foto links ziet men aan de bestuurstaafel de president van de L.I., mr. E. H. Toxopeus, in gesprek met de ere-voorzitter, prof. Don Salvador de Madariaga. Aan de andere kant van Don Salvador zit Jeremy Thorpe, de leider van de Engelse liberalen. Rechts van mr. Toxopeus zit de secretaris-generaal van de L.I., Vernon Dawson en naast hem Giovanni Malagodi, voorzitter van de Italiaanse liberalen en vice-president van de L.I. De foto rechts geeft een overzicht van de stampvolle zaal. Op de derde rij ziet men recht met dossier in de hand, mr. F. Korthals Altes, die aan zijn andere zijde geflankeerd wordt door de heer D. W. Dettmeijer.

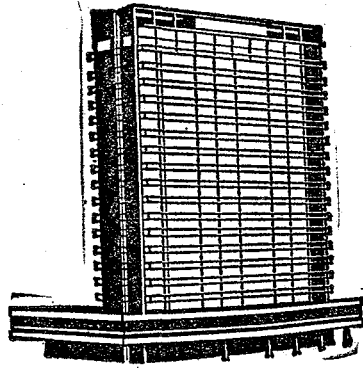
„Gastheren in eigen land”

HOTEL BOUWES ZANDVOORT

Kamers met meest modern comfort.
Gerenommeerde keuken.

Gelegenheid voor congressen en partijen tot
300 personen.

Cabaret-Dancing gedurende het zomerseizoen
elke dag geopend.

APPARTEMENTHOTEL BOUWES PALACE ZANDVOORT

Kamers en appartementen met modern comfort.

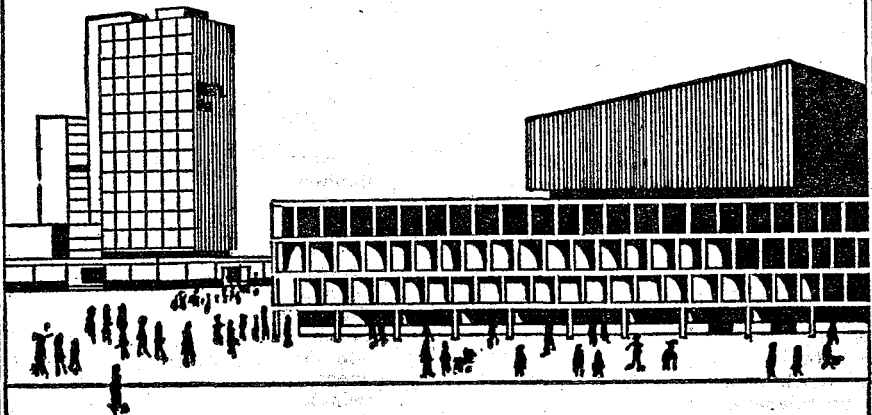
Restaurant op 70 m hoogte - panorama -
lounge bar - snack bar - sauna - overdekt zwembad -
congreszaal.

Unieke accommodatie voor kaderbijeenkomsten.

BEIDE HOTELS HET GEHELE JAAR GEOPEND - TELEFOON 5041

falstaff

café-restaurant in het "RIJNHOTEL" ROTTERDAM

harmonie

café-restaurant in "DE DOELEN" naast de hoofdingang

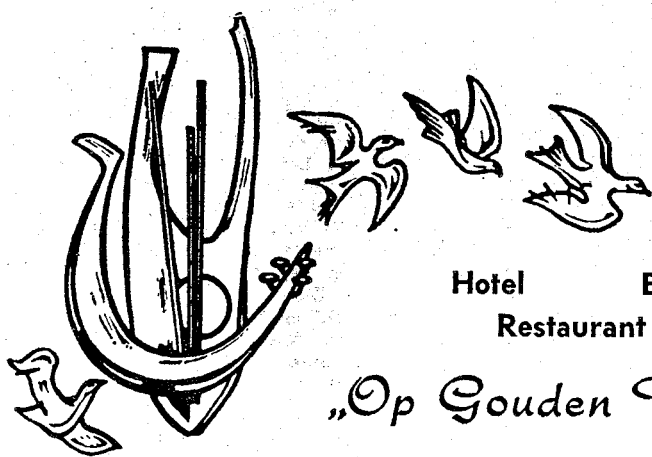
Café-Restaurant

„Europoort”

MAASBOULEVARD 7 - SCHIEDAM

Voor reserveringen tel. 010 - 26 46 25

Het klassieke restaurant
aan de Maas

Hotel Bar
Restaurant

„Op Gouden Wieken”

UITSTEKENDE KEUKEN - POPULAIRE PRIJZEN

14 zalen voor: recepties, bedrijfsfeesten
congressen

Aparte film-, toneel-, concertzalen

Ruime parkeergelegenheid

Tel. 070 - 555200 - Scheveningseweg 37 - Den Haag

„Hotel

Noordzee-Boulevard N.V.”

Tel. 01184—2245.

Gelegen op het mooiste punt van Vlissingen. Vanuit de kamers en vanaf het terras schitterend uitzicht op de Scheldemond, waar de oceaanstomers het hotel op enkele tientallen meters passeren. Str. k. en w. water en huistel. op alle kamers. Centr. verw. kamers m. privébad. Kamers m. ontb. f 13.50 tot 19.50. Rest. de gehele dag. Gerenommeerde keuken. Eigenaar P. J. Smits.

ADVERTEER

in ons

WEEKBLAD

om ook langs

die weg de **VVD**

te steunen

Veiligstelling van pensioenrechten

Van onze leestafel.

De zaak-Van Heyst is een trieste aanleggelegenheid. Veel is nog onduidelijk. Hoe kan een opzichzelf rendabele zaak zo ten gronde worden gericht? Wanbeheer of een geestelijke aberratie van de directeur? Mogelijk zal het rapport van curatoren hieromtrent licht brengen.

Op het ogenblik gaat het ons om de tot de meest gedupeerde crediteuren behorende pensioengerechtigden. Naar gemeld is moet het pensioenfonds voor een groot bedrag — de berichten wisselen tussen f 800.000 en f 1.2 à f 3 miljoen — crediteur zijn in de failliete onderneming.

Het geval-Van Heyst staat helaas niet op zichzelf. Bij de NV Frans Beeren heeft zich hetzelfde voorgedaan, om maar één recent geval te memoreren. De vraag van de veiligstelling der ondernemingspensioenen dateert niet van de laatste tijd. Wij herinneren aan de déconfiture van de Kon. Hollandsche Lloyd in de jaren '20, waarbij de gepensioneerden de dupe werden als gewoon crediteur. Weliswaar bestaat een Kon. Besluit van 1908, dat regelen stelt voor dergelijke fondsen, maar enig toezicht op de handhaving van die voorwaarden ontbrak; sanctie op de overtreding was illusoir.

Er was voor de oorlog van '14-18 wel een wetsontwerp gereed gemaakt, maar door de oorlog bleef dit rusten. In 1922 kwam een wet tot stand, die het toezicht regelt op pensioen- en spaarfondsen, hetzij van bedrijfsverenigingen hetzij van ondernemingen. Dit toezicht is opgedragen aan de Verzekeringskamer, bij wie elke vijf jaar een actuaarisch rapport moet worden ingediend en jaarlijks een verslag van de financiële toestand van het fonds. Van belang hierbij is, dat bij ondernemingsfondsen niet meer dan 10 pct. van de activa mag bestaan uit vorderingen of aandelen in de betrokken onderneming. Dit percentage mag slechts overschreden worden door het saldo van de rekening-courant waarin het fonds met de onderneming staat (premiebetaling).

Volgens het laatst verschenen verslag van de Verzekeringskamer over 1965 waren in totaal 500.000 werkenden en 180.000 „rechthebbers“ (reeds gepensioneerden) betrokken. Het gezamenlijk vermogen van deze fondsen bedroeg f 554 miljoen waarvan 14 pct. was belegd in vorderingen op de betrokken ondernemingen. Uit dit percentage blijkt, dat het usance is de premies zo lang mogelijk schuldig te blijven.

Wanneer nu een onderneming in financiële moeilijkheden komt is het mogelijk dat bij het uitbreken van de debacle twee jaar achterstand in premiebetaling kan zijn. Bij Frans Beeren was dit, naar werd gemeld, dan ook het geval. De premies over 1965 en 1966 waren niet betaald.

HOGERE PREFERENTIE

Thans is een wetsontwerp aanhangig, dat de voornaamste waarborg voor de pensioengerechtigden zoekt in een groter privilege, dat zij zouden hebben boven andere crediteuren. Nu is al uitgerkend dat de pensioenen in geval van faillissement van de onderneming, thans op de 37ste plaats van preferentie staan en het ontwerp hun plaats één rang hoger wil stellen. Het is de vraag of zij hiermee veel gebaat zullen zijn.

In het algemeen heeft een onderneming, die in financiële moeilijkheden komt tal van preferente crediteuren: allereerst de fiscus, de bank (die gewoonlijk het meest inzicht heeft in de financiële positie en zich zeker weet te stellen door een hypothecair verband op de vaste eigendommen en/of verpanding van voorraden). De laatste jaren is er nog een belangrijke groep grote crediteuren bij gekomen, die potentieel bevoorrecht crediteur is: verstrekkers van onderhandse leningen waarbij een clause is bedongen, volgens welke de crediteur te allen tijde gerechtigd is een hypothecair verband op de vaste eigendommen van de debiteur te doen inschrijven.

In de praktijk komt van de preferentie van pensioenaanspraken dus maar bitter weinig terecht. Ook de SER acht het wetsontwerp onvoldoende preferentie te verlenen.

VERBETERINGEN

Hoe is hier verandering in te brengen? Het periodiek toezicht van de Verzekeringskamer kan moeilijk worden uitgebreid. Bovendien: een kat die in het nauw zit maakt rare sprongen en een onderneming die in de knoei zit en waarvan het bestuur praktisch gesproken identiek is met dat van het fonds, althans dit domineert, zal gemakkelijk verleid worden de gelden van het fonds te gebruiken tot stopping van het liquiditeitsgat. Het bovengenoemde K.B. moet bestaan uit vertegenwoordigers der deelnemende arbeiders, maar in de praktijk heeft dit geen betekenis. Ook wanneer

men als vertegenwoordigers van de gerechtigde arbeiders bijv. vakbondleiders toeliet, zou dit o.i. niet veel verandering brengen bij de 1600 ondernemingsfondsen, die eind 1965 bestonden. Men zou dan naar analogie van het vennootschapsrecht hen de positie van aansprakelijke commissarissen moeten geven. Maar ook bij de NV werkt die aansprakelijkheid slechts zelden.

Enige verbetering valt te verwachten van de door de Troonrede aangekondigde herziening van het vennootschapsrecht, waarbij de nadruk zal worden gelegd op grotere openbaarheid bij NV's en meer verantwoordingsplicht tegenover de in de onderneming werkenden. Maar een „veiligstelling“ van de pensioenrechten is hiervan niet te verwachten. Hoogstens zal men „de lui eerder zien aankomen“, wat tijd zou kunnen laten voor maatregelen. Althans indien nog ingewijder crediteuren zich al niet een hoger bevoorrechte positie hebben verzekerd!

De moeilijkheid schuilt stellig in de graad van preferentie, die men aan pensioenrechten moet toekeinen. Zeker is er aanleiding deze hoger te stellen, waarbij natuurlijk in de eerste plaats rekening dient te worden gehouden met de eisen van het verkeer en de betekenis van sommige preferenties. Enkele daarvan, stammende uit het Romeinse recht, zijn mogelijk voor achterstelling in de tegenwoordige omstandigheden ten volle aanvaardbaar wanneer zij dienen om de levensbelangen en bestaanszekerheid van de in de onderneming werkenden beter te waarborgen.

Ook zou men het systeem van ondernemingsfondsen zoveel mogelijk kunnen vervangen door bedrijfsfondsen waarbij uiteraard misbruik der fondsmiddelen ten bate van de onderneming niet licht kan voorkomen en ook de achterstand in premiebetaling beter beperkt kan worden. Tegenover de meerderheid der goed beheerde ondernemingsfondsen zou dit echter een onbillijke en onpsychologische maatregel zijn. Al moet worden opgemerkt dat actuarisch gezien een groot fonds te prefereren is boven een klein.

RECHTSOVERTUIGING

Naar de thans geldende rechtsovertuiging dient stellig aan pensioenaanspraken een preferentie te worden gegeven, die min of meer pari passu is met de crediteuren, die zich volgens het burgerlijk recht zoveel mogelijkheden tot preferentie kunnen verschaffen. Wel zal het moeilijk zijn de rechtzekerheid hierbij voldoende plaats te geven.

Tenslotte willen wij, wat de aard van de pensioenaanspraken betreft, nog even de aandacht vestigen op een arrest van de Hoge Raad over een pensioenkwestie. Een arrest, gewezen in 1940 en gepubliceerd in de Ned. Jurisprudentie van 1941 (no 61), dus gedurende de oorlog, waardoor het niet de belangstelling kreeg, die het verdient.

Het ging hier om een zg. herroepbaar pensioen, dat de betrokken onderneming wilde verlagen. Ons hoogste rechtscollege overwoog toen — een merkwaardige constructie — dat een pensioenaanspraak een natuurlijke verbintenis vormde en de toezegging hiervan (die voor de ontvanger zijn levensonderhoud betekent) niet anders dan uit noodzaak mag worden verkort, ook al bestaat er geen direct recht.

Onze rechtspraak heeft hiermede aan deze pensioenaanspraken reeds een kwart eeuw geleden een bijzondere rang toegekend. Het is thans aan de wetgever deze plaats voor verplichte pensioenen te formuleren.

J. VAN GALEN

„Laat kabinet ook bij verkiezingen aanblijven“

Ons kamerlid H. Wiegel heeft maandagavond op een vergadering van de afdeling Deventer van de VVD uitvoerig gesproken over de structuur van het partijpolitieke leven in ons land en daarbij gesteld dat een oplossing van de malaise — een veroudering die eigenlijk al van 1918 dateert — niet te vinden is in een verandering van kiesstelsel of in de rechtstreekse verkiezing van de minister-president.

Spreker ontvouwde een constructie die hem eenvoudiger leek, maar die toch tot de door hem gewenste tweedeling van de Nederlandse politiek zou leiden: het aanblijven van het zittende kabinet ook bij Kamerverkiezingen. Dat is in de jaren twintig in onbruik geraakt, maar de Grondwet verhindert zo iets geenszins.

De kiezer kan dan op eenvoudige wijze aangeven of hij het met het in de voorgaande periode door het kabinet gevoerde beleid eens is: door zijn stem al dan niet aan een kamerlid van een regeringspartij te geven.

De heer Wiegel — wiens idee in de Deventer vergadering vrij goed bleek te vallen, al was niet iedereen het met alles eens — dacht dat op deze wijze ook de zogenaamde radicalen — die hij nauwelijks radicaal vond — tot een keus zullen worden gedwongen en tot uittreding uit de bestaande partijen en tot nieuwe partijvorming zullen overgaan.

Het leek de heer Wiegel weinig raadzaam als VVD in de potten te gaan roeren die andere partijen op het vuur hebben staan. Wel moet de VVD duidelijk zeggen dat zij bereid is met anderen te discussiëren en in één partij te zitten.

Het knutselen aan het kiesstelsel in ons land leek de heer Wiegel weinig zinvol. In allerlei landen — spr. noemde o.m. België, Duitsland, Engeland en de Ver. Staten — wordt over de werking van de democratie en het kiesstelsel geklaagd, maar men kent er allerlei verschillende kiesstelsels, waaraan het dus kennelijk niet liggen kan.

Bij de aanvang van zijn door vele vragen uit de zaal gevolgde inleiding zei de heer Wiegel dat een voorspelling van hoe ons toekomstig partijstelsel er uit zal zien eenvoudig niet mogelijk is: dat wordt kijken in koffiedik. Persoonlijk gaf hij echter aan een tweepartijstelsysteem de voorkeur, met om de beurt één ervan aan de regering.

Dat zou het mogelijk maken te eisen dat een partij haar program getrouw blijft, wanneer zij het bewind voert. Een uitvlucht in de richting van een afgedwongen compromis is er dan immers niet meer. De kiezer zou zo de duidelijkheid krijgen die hij nu zo zeer ontbeert en met zijn stem even duidelijk kunnen aangeven dat hij met het gevoerde beleid wel of niet kan instemmen.

SMIT KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

containers:
koel/vries-
containers:

„Flats“ en
„Huifcontainers“:

Onder de beschermde naam „Multiload“-container bouwt Paul & Van Weelde N.V. genormaliseerde aluminium STAPELCONTAINERS voor het stukgoederenvervoer.

De constructie van Van Weelde's containers leent zich in het bijzonder tot het bouwen van uitvoeringen als koel/vriescontainers, met naar keuze polystreen of polyurethaan isolatie. Binnenafwerking naar wens in aluminium of polyester. Tevens kan elk gewenst koel-aggregaat worden geleverd.

GESLOTEN ALUMINIUM
CARROSSERIEËN

CARROSSERIE- EN CONTAINERFABRIEK

PAUL & VAN WEELDE N.V.

S-GRAVENWEG 360 • NIEUWERKERK A/D IJSEL • TEL. (01803) 2841 (3 LIJNEN)

AL DEZE MENSEN STEMMEN OP DE VVD, MAAR SLECHTS TWEË ZIJN LID

U kent ze, ook in uw kring. Mensen die met de VVD sympathiseren, die elke keer VVD stemmen..... Maar ondanks hun sympathie, ondanks hun overtuiging is het woord „lidmaatschap“ Grieks voor hen. Niemand kan zich in deze tijd de weelde veroorloven om in politiek opzicht een masker te dragen. Hoe meer mensen met open vizier (als lid dus) voor de VVD-beginselen uitkomen, des te sterker kan de partij deze

beginselen doen gelden. Met één pennestreek kunt u de VVD al helpen. Geef ons naam en adres op van een VVD'er incognito in uw omgeving. Wij sturen hem dan ZES WEKEN LANG GRATIS Vrijheid en Democratie om hem rijp te maken voor zijn lidmaatschap. Nog beter: maak hem nu meteen lid. Eén enkel woord van u, als vriend of kennis, werpt meer gewicht in de schaal dan een dozijn verhandelingen van ons.

Ja,
de VVD
kan op mij
rekenen!

COUPON

Aan het Secretariaat van de VVD
Koninginweg 61
's-Gravenhage

Volgens inzender van deze coupon
kunt u met kans op succes zes weken
lang gratis het blad „Vrijheid en
Democratie“ zenden aan:

Naam: .....

.....

Adres: .....

.....

Plaats: .....

.....

Vrijheid en democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 932

VRIJDAG 13 OKTOBER 1967

Mr. TOXOPEUS BIJ HET KAMERDEBAT:

Vrees voor versterkt sektarisme niet ongegrond

Dualistisch systeem biedt meer kansen op duidelijkheid

Onze fractie-voorzitter in de Tweede Kamer, mr. E. H. Toxopeus, begon deze week zijn grote rede bij de algemene en politieke beschouwingen met enige duidelijke en zeer nuttige waarschuwingen. Zij betroffen zowel de ontwikkelingen in de onderlinge politieke verhoudingen als de noodzaak om aan het regeringsprogramma vast te houden.

„De Kamer”, zo zei hij, „heeft de belangrijke taken van mede-wetgeving en controle op het beleid. De discussie over de meest gewenste structuur der politieke partijen, de gesprekken tussen partijen en personen die andere structuren wensen, horen hier niet thuis. De Kamer moet zaken doen, praktische politiek bedrijven. Dit kan echter niet wanneer niet een minimum aan politieke wilsovereenstemming bestaat, voldoende om een regeerbeleid te steunen. En langs die weg komt de discussie over de partijen toch hier binnen”.

Mr. Toxopeus verheerde zijn gehoor niet dat hetgeen de laatste tijd uit verscheidene politieke groeperingen naar buiten is gekomen, hem bezorgd heeft gemaakt voor de regeerbaarheid van ons land. De vrees dat wij een versterkt sektarisme zouden zien verschijnen, het tegendeel van wat we willen, lijkt, zo waarschuwde hij, niet ongegrond. Het doel van de vernieuwing, of dat nu is een vernieuwing in de vorm of in het gedrag der partijen, dient te zijn juist een betere regeerbaarheid, duidelijker politieke scheidslijnen, duidelijker aansluiting van het regeerbeleid op de verkiezingsuitslag — en niet het omgekeerde.

Wij hebben thans een kabinet met een program, waarachter zich vier fracties hebben gesteld, vanzelfsprekend — dat kan niet anders, zelfs niet bij een twee-partijstelsel — met meer en minder enthousiasme van de verschillende leden der fracties. Daaraan, aan dat program, zullen wij ons dienen te houden. Hoe sommigen dat intern en extern verwerken, achtte de heer Toxopeus hun zaak. Stellig zullen daarover zo nu en dan, wellicht vaker dan voorheen, pikante vragen worden gesteld.

Naar het gevoelen van onze fractie-voorzitter is er één zaak die de kiezers terecht niet zullen nemen. Dat is: het compromis géén compromis noemen. De kiezers zijn niet zo dom dat zij niet kunnen inzien dat, altijd, in ieder land en bij ieder stelsel, er spanningen bestaan die door compromissen moeten worden opgelost. Ook in een twee-partijstelsel is dat het geval. De kiezers hebben er echter recht op te weten dat het een compromis betreft.

Naar aanleiding van de plannen bestaande aan de rechterzijde van de Kamer, om tot een vorm van samengaan van KVP, ARP en CHU te komen, wilde de heer Toxopeus slechts opmerken dat hij vreest dat daarmee de duidelijke

lijkheden, de mogelijkheid om te kiezen voor een bepaald beleid, niet zal worden vergroot. Zag hij het goed dan zal daarmee het interne compromis, het compromis dat thans de KVP als grootste confessionele partij bij voortdurende in zichzelf moet sluiten, alleen maar een nog grotere werkingssfeer krijgen. En hetzelfde geldt voor de andere twee partijen. Tenzij deze drie de meerderheid in de Kamer krijgen (en dat lijkt bij de tendens tot deconfessionalisering niet zo spoedig te verwachten), blijft die nieuwe groep dan aangewezen op samenwerking met een of meer anderen.

Ook ter linkerzijde is beweging, waarvan de einduitslag niet zeker is. De koers die de PvdA uiteindelijk zal gaan varen staat, zover hij kon zien, niet vast.

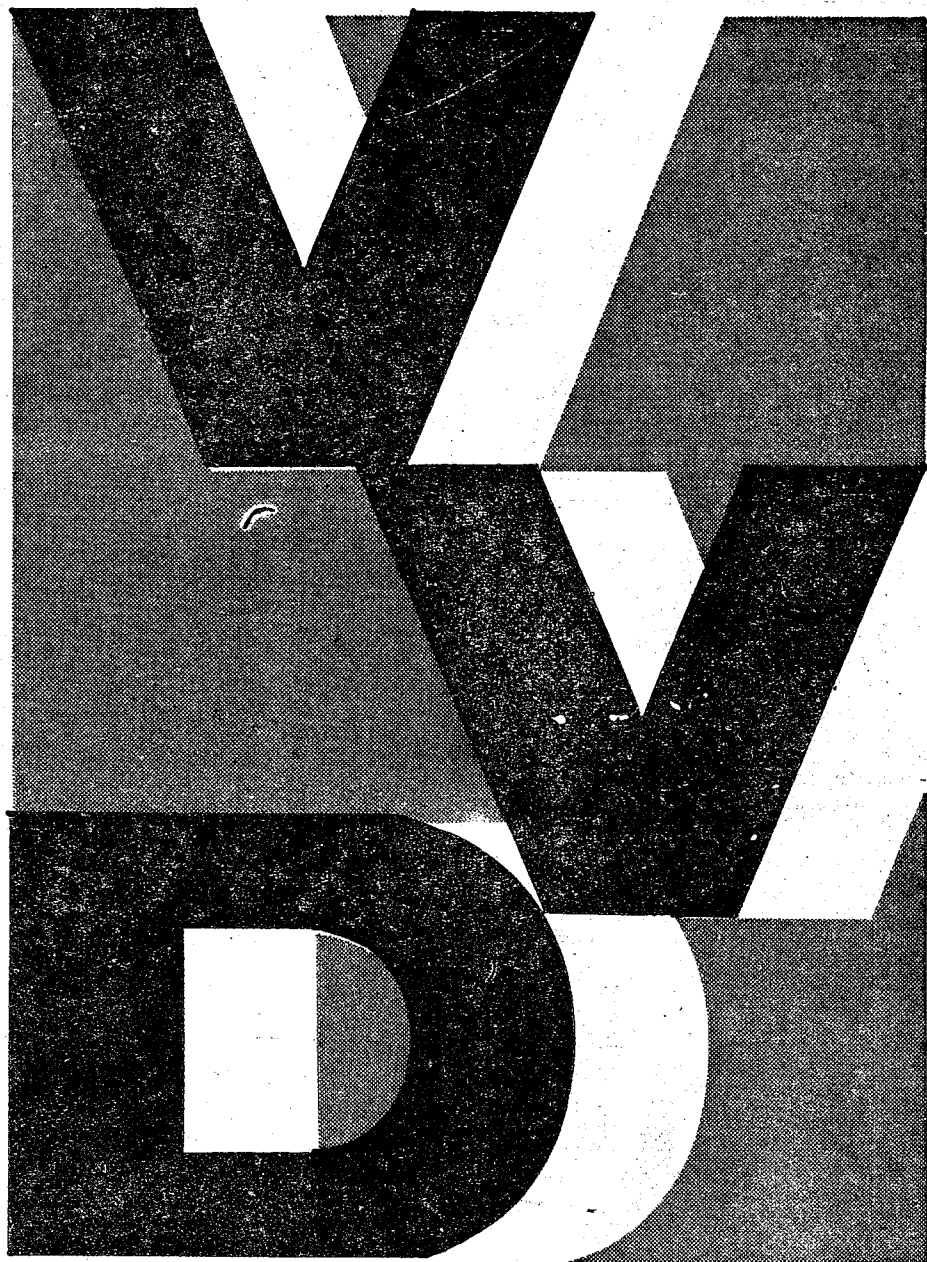
In het liberale kamp, zo betoogde onze fractie-voorzitter, zijn wij doende met breed-opeget overleg over alle punten die in deze politiek roerige tijd aandacht vergen. Het verheugde hem dat dit beraad op gang is gekomen. Daarbij is met name aan de orde welke functie de VVD in de beweging naar hergroepering kan en moet vervullen. Wanneer daarbij, althans tot nu toe, onverhoedse publikaties en doorbreking van het overleg niet zijn voorgekomen, kon hem dat alleen maar bevestigen in de gedachte dat men eensgezind streeft naar verbetering.

Nog op een andere wijze dan door het feit dat het gedrag van de leden der Kamer politieke meningsverschillen binnen één groepering naar buiten kan doen treden, is de Kamer wél het forum voor de discussie over de partij-structuur. Dat is het geval bij de bespreking van de, eventuele, herziening van ons bestel, voorzover die op de partij-structuur invloed heeft. Wij hebben een staatscommissie met een zeer wijde taak. In die staatscommissie zitten geen leden van de Staten-Generaal, dat is uitdrukkelijk zo besloten. Verder is er een speciale commissie van de Kamer, zowel voor het contact met de regering op dit hoogst belangrijke punt als voor de voorbereiding van de behandeling van eventuele wetsontwerpen.

Deze laatste commissie is nog bezig haar werkwijze vast te stellen. Daarom wilde de heer Toxopeus er alleen dit van zeggen dat het hem nodig voorkomt dat wij taken en verantwoordelijkheden goed onderscheiden en scheiden. Dat komt hem nodig voor, omdat anders de zuiverheid van het oordeel in gevaar komt en ook omdat verwarring slechts vertraging kan opleveren.

Wij hebben het dualistisch systeem, weliswaar wat verzacht door de vele contacten die tussen bewindslieden en Kamerleden bestaan, maar toch: de gescheiden verantwoordelijkheden. Spreker weet niet waar de geschiedenis ons toe zal leiden, maar wanneer wij spreken over duidelijkheid, dan meent hij dat het dualistische stelsel daarop meer kansen biedt dan het monistische, waarbij de bevoegdheden en verantwoordelijkheden dooreen lopen en men ten slotte niet meer kan uitmaken wie besliste en waarom.

A. W. A.

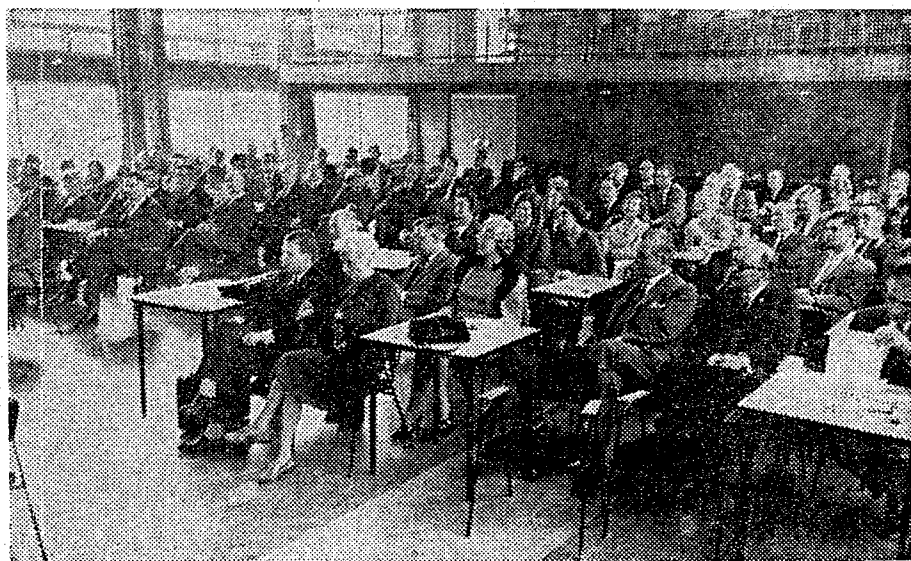
KABINETTEN IN BRUSSEL

§§ DE fusie van de executieven van de drie organen der Europese gemeenschappen (de EEG, de kolen- en staalgemeenschap en Euratom) leidt tot nogal ingrijpende verschuivingen onder het personeel van deze gemeenschappen te Brussel. Zo moeten o.a. nieuwe kabinetten gevormd worden, omdat de top van het apparaat vele wijzigingen heeft ondergaan.

Deze kabinetten dragen een nationaal karakter. In de kabinetten bijvoorbeeld van de Nederlandse Commissarissen Mansholt en Sassen is in principe alleen plaats voor Nederlanders.

Het kabinet van de socialist Mansholt bestaat uit een socialist, een anti-revolutionair en een katholiek. Het kabinet van de KVP'er Sassen telt tot op heden een socialist en een partijloze. In deze nationale gezelschappen ontbreken van de vijf grote politieke partijen in ons land dus vertegenwoordigers van de VVD en van de CHU.

Het is zelfs zo, dat gedurende de tien jaren die verstreken zijn sinds de totstandkoming van de verdragen van Rome, nog nimmer een liberaal of een man van de CHU deel heeft uitgemaakt van één van beide „nationale” kabinetten. Men kan zich dan ook terecht afvragen hoe „nationaal” in dit verband „nationaal” is. Nu er door de fusie van de executieven toch een reorganisatie nodig is, wordt het tijd deze kans aan te grijpen om de samenstelling van bedoelde kabinetten meer in overeenstemming te brengen met het nationale karakter dat zij beogen te hebben.

De vereniging van staten- en raadsleden van onze partij heeft vorige week te Lunteren een geslaagde conferentie gehouden. Van de vele belangstelling voor deze bijeenkomst geeft deze foto een goed beeld. Voor meer foto's en een verslag zij verwezen naar pagina 7 van dit blad.

- Pag. 3: Mr. Riekerk contra Volkskrant
- Pag. 6: Hervorming van omzetbelasting
- Pag. 11: Geen keus voor Gibraltar?

Voor een samenvatting van enige punten uit de rest van de rede van de heer Toxopeus zie men pagina 9.

Kopij voor deze rubriek zenden aan:
Joh. H. Springer
Alexanderstraat 16. Haarlem

Pleidooi voor schone stad

De vrouwengroep Leiden en omstreken had op 21 september in het nieuwe Gemeentecentrum te Oegstgeest een zeer geanimeerde bijeenkomst. Na de opening door de voorzitter, mevr. P. H. Smits-Witvliet, kreeg mevrouw E. den Haan-Groen het woord om te vertellen over haar ervaringen als wethouder van bedrijven in Leiden. In een zeer levendig betoog vertelde zij van de moeilijkheden in het begin — nu een jaar geleden — om als vrouw in een gezin ineens een full time baan te hebben. Een baan die zo veelzijdig is dat het moeilijk is er geestelijk van los te komen als bij thuiskomst het gezin gewoon „Moeder is er” wil beleven, omdat zij nu een werkende vrouw is geworden.

Allerlei zaken passeerden de revue en spreekster eindigde met het dringende verzoek aan allen om uit te dragen dat het schoonhouden niet alleen van onze stad doch van het hele land een dringende noodzaak is geworden.

Het van overheidswegen schoonhouden wordt steeds kostbaarder. Met een grotere discipline zou echter zoveel bereikt kunnen worden. Het loont daarom zeker de moeite om vooral ook via alle vrouwenorganisaties hier steeds de nadruk op te leggen. Het instellen van hoge boetes, zoals in het buitenland reeds het geval is, vereist aanstelling van mensen die moeten controleren en boeten en ook dat is een kostbare zaak.

Tot slot werd officieel afscheid genomen van mevr. L. Struick-Wiepkink, die jarenlang in het bestuur gezeten heeft en zeer veel werk verzet heeft waarvoor haar hartelijke dank werd gebracht.

Het bovenstaande ontleen wij aan het verslag van de tweede secretaresse, mevr. T. A. de Kock van Leeuwen-Meihuizen.

Nog eens Leiden

Op maandag 30 oktober om 14.30 uur wordt als ieder jaar in het kader van de Dag van de Verenigde Naties in het Leidse Volkshuis (Apothekersdijk 33) een middag gehouden voor leden van vrouwenorganisaties en andere vrouwelijke belangstellenden.

De middag wordt aangeboden door het Gemeentebestuur.

Onderwerp: Twee gespleten steden: Jeruzalem en Berlijn (met films).

Velsen

Het nieuwe seizoen werd voor de vrouwengroep in Velsen geopend met een kopje koffie ter kennismaking. Dat was op Prinsjesdag en de bedoeling was, voor zover men niet thuis voor de lunch moest zorgen, samen naar de televisie te kijken.

Vrijheid en Democratie

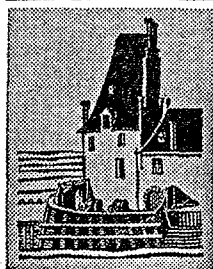
Weekblad van de Volkspartij voor vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonnementen toestel 219, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:
Ph. C. la Chapelle jr.

Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B te Amsterdam-C.

LVA RADIO

Radio-uitzending van de VVD: woensdag 18 oktober van 18.20 — 18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m).

EEN OMWEG WAARD
RESTAURANT-AUBERGE
„DE CAMPVEERSE TOEREN”
VEERE (01181-291)

Oudste Herberg van Nederland: „... om Luyden van Qualiteit en andere passanten te Logeeren en tracteeren”.
20 KAMERS — INTERESSANTE SPIJS- EN WIJNKAART

Aangekondigd is een cursus van drie avonden over politieke scholing.

Aldus de secretaresse, mevr. N. Dammers-Vogel.

Alphen a/d Rijn

In Alphen a/d Rijn is de vrouwengroep weer opgeleefd. Er komen nu 20 à 30 dames op de bijeenkomsten en men heeft goede hoop op meer. Het waren gezellige bijeenkomsten, schrijft de (voorlopige) secretaresse mevr. J. Smit-Zéfat. En vooral de keer, dat mevr. G. E. Herbig-Hofstee (een oud plaatsgenote) vertelde over het werk van de vrouw in de gemeenteraad, was het bijzonder geanimeerd.

Een nieuw bestuur zal in november officieel vastgesteld worden. Het voorlopige bestuur was min of meer onderhands aangewezen. Dat is niet erg. Je moet toch op de een of andere manier beginnen?

Zelfbediening

Onze Tweede Kamerleden Porthéine en Geurtsen hebben schriftelijk aan partijgenoot minister Den Toom gevraagd of het waar is „dat binnen het militaire gezagsgebied Utrecht door militaire werkzaamheden worden vericht die neerkomen op het handelen in levensmiddelen waaronder drank, tot zelfs het exploiteren van een supermarkt toe, binnen de muren van het militair terrein”. Zij verzoeken de minister, indien een en ander niet in overeenstemming is met de desbetreffende voorschriften, te willen bevorderen dat genoemde werkzaamheden worden gestaakt.

SPREEKBEURTEN

Periode van 13 oktober tot en met 13 november

13 oktober	Leeuwarden, 20 u., Hotel de Klanderij	Mr. H. E. Koning
13 oktober	Wolvega, St. C. Heerenveen	Mr. J. F. G. Schlingemann
16 oktober	Amersfoort	Mr. J. G. Rietkerk
16 oktober	Amsterdam (Vrouwenbelangen)	Mevr. J. G. v. Someren-Downer
46 oktober	Delft — LSVD	H. Wiegel
19 oktober	Brussel	H. Wiegel
20 oktober	Hoogeveen (JOVD midden Drenthe)	Mr. dr. C. Berkhouwer
20 oktober	Alkmaar (JOVD, Gulden Vlies, 20.00 u.)	Drs. Th. H. Joekes
20 oktober	Roermond	Mr. F. Porthéine
21 oktober	Delden, 14 u., Café „de Weijenborgh”	Mr. dr. C. Berkhouwer
21 oktober	Kamercentrale Leiden (besloten vergadering)	Mr. F. Porthéine
23 oktober	Eindhoven, 20.15 u., Hotel Cocagne	H. Wiegel
23 oktober	Leiden e.o.	Mr. J. G. Rietkerk, debat
23 oktober	Bergambacht	Mr. H. E. Koning
23 oktober	Zeist	Mr. W. J. Geertsema
24 oktober	Steenwijk	R. Zegering Hadders
25 oktober	't Gooi	Mevr. G. V. v. Sameren-Downer en H. Wiegel
26 oktober	Rotterdam, Vrouwen in de VVD	Mevr. G. V. v. Someren-Downer
26 oktober	Amsterdam — LSVA	H. Wiegel
27 oktober	Alkmaar, JOVD-forum	H. J. L. Vonhoff
28 oktober	K. C. Gelderland	Mr. H. E. Koning
30 oktober	Doorn	Drs. Th. H. Joekes
30 oktober	Utrecht, 20 u., Jaarbeursrestaurant	Mr. W. J. Geertsema
30 oktober	Soest	H. Wiegel
3 november	Bunnink	Drs. Th. H. Joekes
3 november	Leeuwarden	H. J. L. Vonhoff
6 november	Driebergen	Mr. W. J. Geertsema
6 november	Warnsveld	Drs. Th. H. Joekes
6 november	Bergen op Zoom, de Korebeurs (samenwerk. afd. W./N. Brabant)	H. Wiegel
7 november	Rotterdam, Vrouwen in de VVD	Drs. L. van Leeuwen
10 november	Zuidlaren	Mevr. mr. E. Veder-Smit
10 november	Laren	H. Wiegel
11 november	JOVD-midden Drenthe	H. Wiegel

Voor zover ons bekend zijn plaats en aanvangsuur van de vergaderingen vermeld.

UIT DE PARTIJ

• Oldambt

Op dinsdag 3 oktober had te Winschoten, op initiatief van de afdeling der VVD aldaar, een bijeenkomst plaats waarvoor de afdelingen in het gebied van de onder-centrale Oldambt, benevens nog enige aangrenzende afdelingen uit het rayon Veenkoloniën waren uitgenodigd. Vrijwel alle afdelingen hadden aan de oproep gehoor gegeven en waren met een vrij talrijke afvaardiging aanwezig, zodat de kleine zaal van hotel „De Vrijheid” welhaast te klein bleek te zijn.

Het doel der vergadering was tot oprichting van een liberale sociëteit te komen, zulks in navolging van de stad Groningen en Fivelingo, waar reeds sedert enige jaren liberale sociëteiten bestaan, die daar in een reële behoefte blijken te voorzien. Er werd dan ook tot oprichting van de liberale sociëteit Oldambt besloten.

Uit de afdelingsbesturen werd een commissie van vijf personen benoemd, die de sociëteitsaangelegenheden zal regelen; men hoopt de eerste bijeenkomst in november a.s. te kunnen houden.

• Oosterhout

Op 25 september vond een propagandevergadering plaats in Oosterhout in restaurant Flora. Spreker was het Tweede Kamerlid de heer Joekes, die een beschouwing wijdde aan de Troonrede en de begroting-1968.

Staande de vergadering gaven zich 11 nieuwe leden op en werd besloten een afdeling in Oosterhout op te richten. Met in Oosterhout reeds woonachtige leden van de afdeling Breda, telt Oosterhout nu ongeveer 20 leden. Een voorlopig bestuur werd gevormd, bestaande uit: de heer C. L. van Vliet, mevrouw J. F. R. Woittiez-Polee en mevrouw D. R. Lagestee-Lutz.

Binnenkort wordt een constiuerende ledenvergadering bijeengeroepen, teneinde een definitief bestuur te kiezen.

Wij hopen dat Oosterhout zal uitgroeien tot een krachtige afdeling.

• Terschelling

De o.a. door de VVD-afdeling Terschelling gevoerde actie tot het behouden van het vogeleiland Het Griend voor de gemeente Terschelling, lijkt nu toch resultaat te hebben gehad. Zoals reeds eerder gemeld, o.a. in een groot artikel in Vrijheid en Democratie van 7 juli j.l., hebben gedeputeerde staten van Friesland aan de Koningin een verzoek gericht om te willen bevorderen dat bij de Staten-Generaal een wetsvoorstel wordt ingediend, waarbij de grenzen van het Lauwerszee- en Waddengebied worden herzien. Hierbij was het eiland Het Griend bij de gemeente Harlingen geprojecteerd maar, omdat 't historisch reeds eeuwenlang bij Terschelling behoort, hebben gedeputeerde staten besloten hun aanvankelijke advies aan de regering te wijzigen en Het Griend bij Terschelling te laten.

• Kamercentrale Haarlem

Op donderdag 26 oktober heeft in hotel Victoria te Amsterdam om 20.00 uur de ledenvergadering plaats van de kamercentrale Haarlem. Op deze vergadering is aan de orde de verkiezing van een nieuwe voorzitter, wegens aftreden van dr. A. J. Vis te Bussum. Verder hebben verkiezingen plaats wegens periodiek aftredende bestuursleden en een verkiezing van een lid van de partijraad in de vacature mr. J. E. Goudsmit, die herkiesbaar is.

• Zuid-Kennemerland

Op 31 oktober zal mr. B. W. Stomps, voorzitter van de afdeling Bloemendaal der VVD in hotel Lion d'Or te Haarlem over het onderwerp „Het Nederlandse Strafstelsel” en „Het Provovraagstuk” een inleiding houden voor de afdelingen van de VVD in Zuid-Kennemerland.

TWEE BEKENDE MERKEN

JONGE EN OUDE GENEVER

GIRAF

N.V. SCHIEDAMSCH-DE DISTILLEERDERIJEN
WESTVEST 46 - SCHIEDAM
TELEFOON 010-68106-68095-67588

„Onverwijd”

★ ★ De Kroon heeft de minister van volkshuisvesting, ir. W. F. Schut, op de vingers getikt. Het betrof hier een verzoek van een inwoner uit Voorschoten, eigenaar van vele restaurants in ons land, om een motel te mogen bouwen aan de Warmonderweg te Sassenheim.

De wet schrijft bij een dergelijk verzoek voor, dat de minister zijn beslissing „onverwijd” bekend dient te maken. De aanvrager kreeg echter pas drie maanden na zijn aanvraag een aangezekende brief van de bewindsman met een afwijzende beschikking, waarna de restaurateur bij de Kroon in beroep ging. De Kroon bleek van oordeel, dat een antwoord na drie maanden niet „onverwijd” kan worden geacht, tengevolge waarvan de beslissing van de minister werd vernietigd. De Kroon heeft voorts de minister gemaand voortaan in dergelijke gevallen de wet letterlijk te nemen en meer spoed te betrachten.

Men mag aannemen, dat dit geval niet op zichzelf staat en dat de ambtelijke molens nog steeds te langzaam malen, hetgeen een schaduw werpt op de juiste functionering van onze democratie. Het betrof hier een geval, dat op grond van wettelijke voorschriften snel in de publiciteit kwam. Er zijn echter ook vele zaken, die zich helaas aan de openbaarheid onttrekken en daardoor op een te lange baan worden geschoven. Het ware te wensen, dat de vingervijzing aan minister Schut ertoe zal leiden dat op ambtelijk-ministerieel niveau een vlottere gang van zaken wordt bevorderd.

Absurd

★ ★ Geheel buiten beschouwing latend of het nu werkelijk zo nodig is dat allerlei groeperingen en groepjes radiozendtijd krijgen toegewezen om ons etherland (over) te bevolken, is het toch wel een hoogst merkwaardige zaak, dat de Hiro (Humanitaire Idealistische Radio Omroep), een van de nieuwe groeperingen, die radiozendtijd hebben gekregen, de NRU heeft laten weten de eerste geplande radiouitzending niet te kunnen vullen bij gebrek aan een goed voorbereid programma. De NRU heeft zich daardoor inmiddels genoodzaakt gezien in dit eerste halfuur van de Hiro grammofoonplatenmuziek uit te zenden.

Wij vinden dit een absurde gang van zaken, die ons doet afvragen of men dit nieuwe omroepfenomeentje, dat zich Hiro noemt, serieus moet nemen. Als deze Hiro dan „zo nodig moest”, mocht men tenminste verwachten, dat zij de haar geboden kans serieus zou aangrijpen en reeds van te voren rekening zou hebben gehouden met de mogelijkheid, dat zij inderdaad in etherland aan bod zou komen.

Men moet dan ook wel de conclusie trekken, dat haar „idealisme” weinig met een praktische inslag heeft te maken. Nog erger wordt de situatie als men kennis neemt van het in het Algemeen Handelsblad gepubliceerde bericht, volgens hetwelk destijds van de zijde van deze groepering werd meegedeeld, dat men nogal was geschrokken van de „vele zenduren”, die minister Klompé haar had toebedeeld.

Idealisme: akkoord, maar gespeend van elk praktisch inzicht, een belachelijke zaak, die ons nationaal radio- en televisiebestel in een hoogst merkwaardig daglicht plaatst.

Over de grens

★ ★ In ons weekblad van 29 september besteedden wij in deze kolom de nodige aandacht aan het feit, dat minister Klompé een onderzoek laat voorbereiden met betrekking tot de situatie waarin onze nationale sporttoto verkeert. Wij wezen er toen onder meer op, dat vooral de Duitse lotto en aldaar gevestigde loterijen een enorme zuigkracht op vele Nederlanders uitoefenen, die eens een gokje willen wagen. Inmiddels zijn enige interessante cijfers bekend geworden over de enorme „kapitaalvlucht” die in dit verband met name naar Duitsland plaatsvindt. Volgens de Haagse redactie van De Telegraaf gaan er iedere week een miljoen harde Nederlandse guldens de oostgrens over, oftewel vijftig miljoen per jaar. Daarentegen is de Nederlandse voetbalpool met ongeveer f 40 miljoen opbrengst per jaar op het tweede plan gekomen. Iedere week loopt de deelneming aan onze nationale voetbalpoto meer terug. In het afgelopen seizoen 1966-1967 werden ruim zes miljoen totokolommen minder ingevuld dan in het vorige.

Dit is bepaald een ontstellende ontwikkeling die nog wordt geaccentueerd door de verklaring van de directeur van de sporttoto, de heer J. W. Mulenburg, die zegt, dat wanneer er niet snel iets gebeurt, de Nederlandse sporttoto nog verder aan betekenis zal gaan verliezen. Bovengenoemde cijfers moeten voor minister Klompé toch wel aanleiding zijn het door haar voorgenomen onder-

De Volkskrant en het eigen risico

De Volkskrant is het blijkens een hoofdartikel van 3 oktober jl. niet eens met het rapport van de Teldersstichting over het eigen risico in de ziekenfondsverzekering. Het blad vindt dat er van het dragen van een eigen verantwoordelijkheid door de verzekerden juist op het gebied van de gezondheidszorg hoegenaamd geen sprake kan zijn en dat het invoeren van een eigen risico dan ook geen zoden aan de dijk zal zetten om te komen tot een beteugeling van de kosten van de gezondheidszorg. Daarvoor zouden alleen de verschaffers van de medische zorg aansprakelijk zijn, zodat een werkelijke kostenbesparing naar het oordeel van de Volkskrant alleen zou kunnen worden bereikt indien de deskundigen van de medische wereld het mes in de uitgaven zouden zetten.

Ik wil op deze kritiek graag in het kort reageren.

Om met het laatste te beginnen. Ik ben het met de Volkskrant eens dat voor het beteugelen van de kostenontwikkeling van de gezondheidszorg vooral naar de medische sector moet worden gekeken. Het komt mij alleen merkwaardig voor dat dit als argument tegen het rapport van de Teldersstichting wordt aangevoerd, omdat dit rapport zelf begint met een uiteenzetting, waarin de noodzaak van een meer economische benadering van de gezondheidszorg in haar geheel voorop wordt gesteld. Het vervolg van het rapport is gewijd aan de uitwerking van het eigen risico. Dit is echter uitdrukkelijk gezien als slechts één aspect van het vraagstuk (blz. 4, regel 20).

Het verwijt van de Volkskrant lijkt mij dan ook op dit punt misplaatst.

Evenzeer ben ik het oneens met het uitgangspunt dat de verzekerden hoegenaamd geen persoonlijke verantwoordelijkheid op dit gebied zouden dragen. Een verzekeringsstelsel waarin iedereen ongeremd een beroep op de verstrekkingen kan doen leidt onvermijdelijk tot hogere totaal-uitgaven dan wanneer men daarvoor zelf nog iets moet betalen.

Het rapport voert hiervoor verschillende argumenten aan, die de Volkskrant onbesproken laat. De geconstateerde over-consumptie wordt overigens niet alleen veroorzaakt door de verzekerden zelf, voorzover zij te gemakkelijk een beroep op de medische verstrekkingen doen, maar ook door de medici, die vaak te weinig economisch

door mr.
J. G. Rietkerk,
lid van de
Tweede Kamer
der Staten-
Generaal

handelen. Zo verklaarde onlangs nog een arts in alle gemoedsrust voor de tv dat hij bij de ziekenfondspatiënten niet op de kosten behoefde te letten.

Met de door de Teldersstichting bepleitte bijbetalingen zou hier een rem kunnen worden ingebouwd die de van weerskanten veroorzaakte overconsumptie zou kunnen beperken. Tegenover de min of meer retorisch bedoelde vragen van de Volkskrant, welke rem een bijbetaling aan de huisarts, de apotheker en de specialist van resp. f 1.50, f 1 en f 5 toch wel zou kunnen opleveren blijf ik stellen dat er bij de beslissing over het al of niet gaan naar de dokter en bij het vragen om een recept of om een verwijzing naar een specialist wel degelijk sprake is van een eigen verantwoordelijkheid van de patiënt en van een beïnvloeding van de arts.

Indien de Volkskrant gelijk zou hebben in haar scepticisme over het effect van een eigen risico zou dit hoogstens kunnen betekenen dat de voorgestelde bedragen wellicht nog wat te bescheiden zijn gehouden.

Het bovenstaande geldt niet voor de ziekenhuisverpleging. De hiervoor gesuggereerde bijbetaling van f 2 per dag is met name voorgesteld op grond van de overweging dat men tenminste een dergelijk bedrag thuis aan voeding e.d. pleegt uit te sparen. Bovendien is het gewenst dat het eigen risico zo veel mogelijk over de verschillende verstrekkingen wordt gespreid (zie blz. 17 e.v.)

Bij de ongekend snelle stijging van de verzekeringskosten lijkt het aangewezen een dergelijk bedrag, samen met de bijbetalingen voor de overige verstrekkingen die werkelijk nodig zijn, voor rekening van de verzekerden te laten, teneinde de financieringsproblemen van de collectieve gezondheidszorg niet onnodig groter te maken. De Volkskrant vindt dit alles maar kruimelwerk. Mij lijkt daarentegen een bedrag van circa f 150 miljoen per jaar belangrijk genoeg

EEN OP EEN

Wij treden naar buiten. Wij gaan een grote campagne voeren om nieuwe leden te werven. Het blijft dus niet meer bij de kleine stukjes, ergens in een hoekje van Vrijheid en Democratie.

Het wordt wat men noemt: menens. Nu gaat het er om of de liberale gedachte in een razend-snelle tijd waarin, zoals ik zojuist las, de „hippies” ook al weer verleden tijd geworden zijn, nog voldoende wervingskracht bezit.

Naar mijn mening is dat stellig het geval. Maar het werven gaat niet vanzelf. Daartoe moeten alle leden van de VVD zich inzetten. Zij moeten in de komende weken uit hun familie-, vrienden- of kennissenkring ten minste één nieuw lid aanbrengen voor de VVD. Daarmee steunen zij daadwerkelijk onze partij. Dat is toch waarlijk geen te zware opgave!

D. W. DETTMEIJER

om de voorgestelde maatregelen serieus te overwegen, ook indien daarmee slechts een klein gedeelte van de kostenproblematiek zou kunnen worden verbeterd. Wij zouden met een dergelijk bedrag, om maar een voorbeeld te noemen, de huidige financieringsmoeilijkheden van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten kunnen oplossen. Ik zie nog wel bepaalde uitvoeringsmoeilijkheden, doch die kunnen m.i. wel geregeld worden.

De Volkskrant is ten slotte van mening dat een en ander slechts een verschuiving van kosten zal opleveren. Dit is in eerste instantie vanzelfsprekend juist doch daarom nog niet zinloos (zie boven). Hierbij komt dat de voorgestelde maatregelen er vooral op gericht zijn, zoals ook in het rapport duidelijk wordt gesteld, een verantwoorde beperking van de medische consumptie tot stand te brengen. De in eerste instantie voorgestelde verschuiving werkt dan uit in een werkelijke kostenbesparing, ook voor de verzekerden zelf.

MASSIEF KARTONNEN

DOZEN

★

voor export en binnenlands gebruik

★

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. FREE & CO.

H.W. STRAAT 20 - 22, OUDE PEKELA

Afd. Kartonage

Tel. nr. 0 59 79 - 22 33
Tx. nr. 53251.

zoek zeer te bespoedigen. Men kan zich overigens afvragen waarvoor een dergelijk onderzoek nodig is, nu de directie van onze sporttoto reeds met zeer duidelijke en nogal verontrustende cijfers op tafel is gekomen.

Tijdens het Overijsselse verkiezingsappél van de KVP, in januari van dit jaar, verklaarde minister Klompé: „Ik maak mij zorgen over de dalende lijn van de opbrengsten van de toto, speciaal waar deze gelden sportorganisaties ten goede komen. Ik acht het gewenst de toto aantrekkelijker te maken door een verhoging van de maximum-uitkering”. De Telegraaf stelt naar aanleiding van deze verklaring de vraag: „War wchten wij du aai vraag: „Waar wachten wij dan nog op?” Een uitroep, die wij graag tot de onze willen maken.

P. R. I. K. K. E. L. S

● Inzendster in Het Vrije Volk: Steeds meer wordt er geprotesteerd tegen het bommen werpen op Noord Vietnam door Amerika. Hebben we ook geprotesteerd toen Amerika bommen wierp in de oorlog tegen Hitler? Dat was — in zekere zin — ook sluw en onmenselijk. Maar erger was het Hitler-regime, volgens alle democratisch denkende mensen. Weer vecht Amerika, ook voor ons, tegen dictatoriale machten en brengt daarvoor, net als destijds, ontzaglijke offers. Waarom roepen we Hanoi niet naar de conferentietafel, om eerlijk te onderhandelen? Amerika doet niet anders. Is er een middenweg tussen oorlog en onderhandelen, behalve onderwerping aan de dictatuur? Ik droeg óók eens het gebroken geweertje.”

● Elseviers Weekblad: „Een verassing voor Japans premier Sato tijdens een verkenningsreis in Zuidoost-Azië was de instemming die hij in menig Zuidoost-Aziatisch land aantrof met de Amerikaanse politiek in Vietnam. Dat men in Zuidoost-Azië minder kritisch tegenover de Amerikanen staat dan bijvoorbeeld in West Europa, is begrijpelijk. In Thailand, de Filipijnen, Malakka en Birma weet men, wat de dreiging van Rood-China betekent. Premier Sato kwam hier zo van onder de indruk dat hij, tot woede van de Japanse extremisten, twijfel uitsprak aan de juistheid der inzichten van Oe Thant en aan diens verlangen, dat de Amerikanen, zonder tegenprestatie, de aanvallen op Noord-Vietnam zouden staken.

● Hoofdartikel De Tijd: „Het Nederlands Katholiek Vakverbond

(NKV) is met zijn politieke tegenvoetters in het parlement eigenlijk een vreselijk blok oud bestel. Als deze pressiegroep zich vrijwel ongehavend onzet in een aanhang van de KVP-radicalen, krijgt men een arbeider met een hippe, intellectuele pet. En een snor natuurlijk. Dat garandeert wel pressie, maar geen radicaliteit in brede zin, want dat is bepaald geen monopolie van het NKV”.

● Verslag Algemeen Handelsblad: „Bij het streven naar een bredere politieke samenwerking zal de Partij van de Arbeid in de eerste plaats moeten kijken naar de PSP, pas daarna naar de christen-radicalen en dan eventueel nog, onder bepaalde voorwaarden, naar D'66. Dit zei gisteravond in Amsterdam het Tweede-Kamerlid en hoofdstedelijk fractieleider voor de PvdA, drs. Ed. van Thijn. Hij stelde zich daarmee op tegenover de PvdA-fractieleider in de Tweede Kamer, drs. Den Uyl, die onlangs heeft verklaard, dat de PvdA moet streven naar samenwerking met christen-radicalen, D'66 en PSP, maar dat een eventueel gesprek met de PSP wel spoedig afgebroken kan worden.”

● Drs. D. Th. Kuiper in Nederlandse Gedachten: „Maar wat houdt het veel geroemde pragmatisme nu in? Als ik een echt D'66-antwoord moet geven: weinig tot niets. Het is duidelijk bedoeld als een anti-filosofie; en wel in die zin, dat men op de plaats, waar anderen hun beginselen hebben zitten, bewust een vacuüm wil scheppen. Men zou het pragmatisme van D'66 een Beginsel na de dood der Beginselen kunnen noemen.”

Het rapport-Enschedé

EIND vorige week is het eindrapport van de commissie die was belast met het onderzoek naar de achtergronden van de onregeligheden van vorig jaar in Amsterdam, de commissie-Enschedé, gepubliceerd. De kranten hebben aan de inhoud van het rapport, althans aan de grote lijnen daarvan, uitvoerig aandacht besteed. En de ministers van binnenlandse zaken en van justitie hebben er een nota bijgevoegd. De voornaamste onmiddellijke conclusie waartoe men na lezing komt is wel dat het rapport betrekking heeft op een inmiddels vrijwel afgedane zaak en dat, zoals ook de ministers al opmerkten, het rapport een hoeveelheid belangrijk materiaal oplevert voor de toekomstige ontwikkeling van het bestuurswerk. Er is een aantal fouten en kortsluitingen geconstateerd, er zijn zwakke plekken in de organisatie van het bestuurswerk en de regeling van de bevelsverhoudin-

gen blootgelegd en het resultaat is dat men nu in staat is „uit het materiaal lering te trekken bij de wijze waarop het bestuur in al zijn geledingen aan het werk is en aan het werk gaat”. Dat zeggen beide ministers in hun begeleidende nota.

Het is niet de bedoeling hier op de inhoud van het rapport nog eens in te gaan. Slechts een alinea uit het slotrapport zij in deze rubriek aangehaald: „Het is voor de Commissie ook allerminst zeker dat men de Amsterdamse autoriteiten het verwijt zou mogen maken dat zij geen bevredigend antwoord hebben gevonden op de hun door provocaties gestelde opgaven. Het provoceren ontwikkelt zich in onze moderne samenleving meer en meer als een sociale techniek. In Amsterdam is deze techniek vèr en intelligent ontwikkeld, en werd zij bovendien massaal on-

dersteund door links georiënteerde jongerengroepen, nozems, e.d. Dat hangt dan weer samen met het algemeen sociaal-politieke en intellectuele klimaat van Amsterdam”.

Met dit citaat is de strekking van het rapport in grote lijnen weergegeven.

Daarbij moet men bedenken dat deze slotconclusie in grote trekken bij de regering bekend moet zijn geweest op het tijdstip dat mr. G. van Hall als burgemeester van Amsterdam werd ontslagen; immers het slotrapport is in juli aan de minister aangeboden.

De vraag die men nu kan stellen is of het rechtvaardig is iemand te ontslaan omdat hij een taak niet goed heeft vervuld terwijl men weet dat die taak vrijwel onmogelijk goed te vervullen was. Tot op zekere hoogte geldt dat ook voor de voordien ontslagen hoofdcommissaris van Amsterdam. Bij hem

echter is de kwestie doorzichtiger, omdat duidelijk is geworden dat ook lang voor de woelige zomer van 1966 argumenten waren aangevoerd die tot overweging van vervanging hadden geleid.

In het geval-Van Hall lag de zaak enigszins anders. Van hem kan men zeggen dat hij is ontslagen wegens het niet-oplossen van een onoplosbaar probleem. Maar door dit te zeggen is men ernstig onvolledig. Het eerste interim-rapport van de commissie-Enschedé heeft duidelijk gemaakt — en op deze zelfde plaats is indertijd hetzelfde betoogd — dat zijn bekwaamheid om jeugdzaken en ordekwesities aan te pakken op zijn minst kan worden betwijfeld. De rechtvaardiging van het ontslag ligt dan ook niet in het niet-oplossen van het probleem, maar in de gebrekkige aanpak ervan. De vaststelling achteraf dat het probleem onoplosbaar was, brengt daarin geen verandering.

Portefeuille-kwestie

OP VOORSTEL van burgemeester en wethouders heeft de Rotterdamse raad in zijn laatste vergadering besloten artikel 18 uit de Algemene Politieverordening te schrappen. Dit artikel had betrekking op de demonstratie-vrijheid. Wegens strijdigheid met artikel 7 van de Grondwet, het artikel van de drukpersvrijheid, had de Hoge Raad het enige-tijd geleden onverbindend verklaard. Het is bekend dat het college — in het bijzonder burgemeester Thomassen — met die uitspraak niet erg gelukkig is. Wat het natuurlijk niet heeft belet er de enig juiste consequentie uit te trekken: verwijdering van het bewuste artikel uit de verordening.

Dat was nu precies wat een belangrijk deel van de raad reeds in een vroeger stadium heeft gewild. Dit deel heeft dus zijn zin gekregen. Voorzover er bij die vorige gelegenheid raadsleden waren die voor afschaffing van het artikel minder of in het geheel niet waren gporteerd, hebben die zich net als het college bij de uitspraak van de Hoge Raad moeten neerleggen. Zo gezien en zo geredeneerd kon het lot van artikel 18 worden bezegeld zonder dat daar nog veel woorden over verloren zouden hoeven te gaan. Althans... dat had men kunnen menen.

Soms echter wil de werkelijkheid wel eens de spot drijven met alle verwachtingen. Dat is ook nu gebeurd. Er is over het onderwerp van de demonstra-

tievrijheid een debat in optima forma ontstaan. Dat was te merkwaardiger omdat, naar burgemeester Thomassen zich in de loop van de discussie liet ontvallen, in de commissie voor de strafverordeningen was overeengekomen de zaak zo geruisloos mogelijk te laten passeren ook al omdat het college zich bereid had verklaard te zijner tijd een algehele herziening van de politieverordening aan de orde te stellen.

Dat was dus de afspraak. Maar laat nu mr. dr. Couwenberg als woordvoerder van de KVP-fractie roet in het eten gooien en wel door te proberen burgemeester Thomassen een uitspraak te ontlokken over het rapport dat de commissie-Samkalden onder de auspiciën van de Wiardi Beckmanstichting heeft uitgebracht. De bedoeling was evident, in aanmerking genomen het feit dat de heer Thomassen zich in een recent verleden een fervent tegenstander van demonstraties-zonder-voorafgaande-vergunning had getoond. De heer Couwenberg wilde nu wel eens weten hoe de burgemeester dacht over de vervanging van het vergunningenstelsel door een meldingsplicht, zoals die in het rapport-Samkalden wordt aanbevolen.

Nu, daarmee vloog de knuppel rechtstreeks in het hoenderhok. De heer Couwenberg had kunnen weten dat gewoonlijk het ene woord het andere pleegt uit te lokken. En dat de heer Thomassen voor een flink robbertje

discussiëren niet terugdeinst. Het duurt dan ook niet lang of 's raads voorzitter was bezig een oratorisch vuurwerk te ontsteken dat in alle opzichten de spot dreef met de matigingsafspraken van de commissie voor de strafverordeningen.

In zijn essentie kwam het betoog van de burgemeester erop neer dat hij onder geen voorwaarde zal meewerken aan invoering van een aanmeldingsplicht voor demonstraties. Zo lang hij burgemeester zal zijn, wordt er in de verordening geen daartoe strekkende bepaling opgenomen. Wie zo'n bepaling toch zou willen afdwingen, moet weten dat dit voor de burgemeester een aanleiding zou zijn de portefeuillekwestie te stellen. Het is namelijk de vaste overtuiging van de heer Thomassen dat afschaffing van het vergunningenstelsel zowel het gezag als de openbare orde en veiligheid in een onmogelijke situatie zou plaatsen.

Deze opvatting van burgemeester Thomassen was op zichzelf niet nieuw. Dat was wel zijn dreigen met aftreden voor het geval een meerderheid van de raad zou willen trachten door een initiatiefvoorstel opneming van de aanmeldingsplicht in de verordening af te dwingen. Alles bij elkaar zei de burgemeester nogal wat. En alles bij elkaar is het begrijpelijk dat verscheidene sprekers zich weinig ingenomen toonden met de wending die de zaak had geno-

men door de weinig overwogen opmerkingen van de KVP-woordvoerder.

Mensen als de socialistische fractieleider Lems en diens liberale collega Staab lieten — volkomen terecht — duidelijk blijken dat zij er niets voor voelden à l'improviste aan een discussie over deze stellig niet eenvoudige materie deel te nemen. De laatste stelde meteen maar even vast aan dreigen met een initiatiefvoorstel in het geheel geen behoefte te voelen. Hij zei integendeel met genoegen naar de heer Thomassen te hebben geluisterd.

Daarmee stond hij lijnrecht tegenover de heer Couwenberg, die verklaarde, dat hij en zijn fractiegenoten genigd zijn de burgemeester in te delen bij hen die op dit gebied de preventiviteit voorstaan. Daarentegen beschouwen de leden van de KVP-fractie in de Rotterdamse raad zich als progressieven die op een repressief beleid menen te moeten aansturen. Zij beschouwen zich wat dat betreft als te staan naast een belangrijke groep gelijkdenkenden in de Partij van de Arbeid. Deze laatste opmerking gaf later de socialist Hulsker aanleiding spottenderwijs van „mijn partijgenoot Couwenberg” te spreken.

Achteraf kan men zeggen dat dit spontaan gegroeide, spits gevoerde debat toch wel zijn nut heeft gehad. Het heeft in elk geval het inzicht verdiept in wat er hier en daar in de raad leeft.

Meerderheid voor kansspel

ONZE sombere visie op de hotelnota, die b. en w. van Den Haag onlangs hebben geproduceerd, is bij het debat daarover in de gemeenteraad bevestigd. Ofschoon er wel een vrij indrukwekkend aantal plannen is voor hotelbouw en -vernieuwing, komt er niets van de grond. Wethouder B. Bol heeft ook niet enig perspectief kunnen openen op de mogelijkheid dat er binnen afzienbare tijd wèl wat zal gebeuren. Dat was misschien nog het meest teleurstellende van de gedachtenwisseling.

De gemeenteraad kan nauwelijks een verwijt worden gemaakt. Uit verschillende fracties, zoals die van de VVD (de heer Bastet), de KVP en de PvdA, is getracht een stimulerende impuls aan de Haagse en Scheveningse hotelindustrie te geven maar de wethouder reageerde hierop nauwelijks. Hij liet het zelfs geheel afweten toen vanuit de drie genoemde fracties werd aangedrongen op het activeren van de mogelijkheid tot invoering van kansspelen in een casino.

Pas in tweede instantie greep burgemeester Kolfschoten in door de gemeenteraad een (nieuwe) nota in het vooruitzicht te stellen, waarin dan getracht zal worden een objectieve beschouwing te geven van de vele aspecten, die aan het vraagstuk van de kansspelen zijn verbonden. Natuurlijk wist een ieder dat een gemeente dit vraagstuk niet kan oplossen; invoering van het kansspel is een zaak van de rijksoverheid. Maar in de Haagse gemeenteraad heeft zich nu een duidelijke meerderheid voor het kansspel afgetekend en — zo menen wij — daarop zouden b. en w. toch wel een initiatief kunnen nemen, door er bij de regering op aan te dringen zich over deze kwestie nog eens te beraden.

Men behoeft geen voorstander van het kansspel te zijn, om toch te kunnen inzien dat deze attractie in een moderne badplaats langzamerhand onmisbaar is geworden. De aanwezigheid van een casino trekt zonder enige twijfel vele buitenlandse toeristen aan, horecasector en middenstand profiteren ervan.

Het is gewoon hypocrisie als men zich op het standpunt stelt, dat een kansspel niet, maar paarden- en voetbaltoto wèl mogen worden toegelaten. Het getuigt eveneens van hypocrisie wanneer men de ogen sluit voor het feit dat dagelijks honderden Nederlanders de grens overtrekken om zich met name aan de Belgische kust over te geven aan de „geueugten” van het kansspel. In feite profiteren de concurrerende badplaatsen van deze Nederlandse hypocrisie.

De kwestie van het kansspel was eigenlijk het enige nieuwe geluid dat werd vernomen. Voor het overige hoorden wij slechts oude wensen, waarvan de vervulling alsmaar uitblijft.

Scheveningen lijdt aan bloedarmoede, ondanks het feit dat onze badplaats met Den Haag een aantal min of meer unieke attracties biedt. Maar het is Scheveningen de laatste jaren meer en meer aan „image” — om een modern begrip te gebruiken — gaan ontbreken. Of eigenlijk zou men moeten zeggen dat de „image” veranderd is. Scheveningen is van verblijfsbadplaats, een badplaats voor dagtoerisme geworden. Dit laatste heeft z'n voordelen, maar vooral voor de hotelierij zijn hieruit grote nadelen voortgevloeid.

B. en w. hebben een groot deel van hun hoop op het Congresgebouw gevestigd om de hotelierij uit de impasse te helpen. Wij vrezen dat het college daarmee te veel op één paard wedt. Het

congresgebouw kan een belangrijke steun zijn voor de hotelierij, maar dit dan toch vooral in voor- en naseizoen. Bij een bestedinging van de tegenwoordige situatie zal er aan Scheveningen als internationale badplaats niets veranderen. Dit aspect is o.i. minstens even belangrijk voor de hotelierij als het congresgebouw.

Naar aanleiding van het hoteldebat heeft een verslaggever van Het Vrije Volk een gesprek met wethouder Bol gehad, waarin deze zich „bezorgd, maar zeer zeker niet pessimistisch” toonde over de Haagse economie. Maar keuren wij de uitlatingen van de wethouder op hun waarde, dan blijft er weinig over. Industrievestiging? Ja, daarvoor ziet de heer Bol — gelukkig — nog mogelijkheden. Toeristische scheepvaartverbindingen met Engeland? Ook die mogelijkheden schijnen aanwezig, maar dan toch pas als de nieuwe buitenhaven gereed zal zijn en de accommodatie van de binnenhavens zal zijn verbeterd. En wanneer zal dat het geval zijn? Voor de nieuwe buitenhaven staan nu twee miljoen gulden op de rijksbegroting. Er kan dus een begin worden gemaakt met dit werk, waarop Scheveningen al meer dan zestig(!) jaar wacht.

De toekomst van Den Haag als administratief centrum? De wethouder liet zich hierover zeer somber uit. Begrijpelijk, want het schijnt dat de regering ernst gaat maken met verplaatsing van rijksinstellingen uit Den Haag naar elders. Dat de heer Bol zich er boos over maakt dat het gemeentebestuur in deze plannen van het rijk niet wordt gekend, valt in hem te prijzen. Maar het helpt niet veel als je je boos maakt. B. en w. zullen zich een grote krachtsinspanning moeten getroosten om de regering er-

van te overtuigen dat zij geen rijksdiensten uit Den Haag kan wegtrekken zonder dat daarmee grote schade aan de stad wordt toegebracht. Een verdere vergrijzing van de bevolking zou er het gevolg van zijn. Woningbouw en scholenbouwplanning zouden erdoor in gevaar komen, aan de middenstand zou een deel van de koopkracht van de dan gemutilleerde bevolking ontvallen. Wanneer de regering inderdaad op enigszins grote schaal tot decentralisatie van het rijksapparaat zou overgaan, dan kan de vestiging van wellicht twee nieuwe oelie-maatschappijen dat wel weer enigszins goedmaken, maar voldoende zal dat niet zijn.

Met de heer Bol zijn wij het overigens volkomen eens dat Den Haag er recht op heeft in de plannen van de regering te worden gekend, mede met het oog op de bebouwing van het nieuwe Bezuidenhoutkwartier, waar het rijk grote stukken grond heeft gereserveerd, maar waarmee het tot nu toe — na vele jaren — niets doet.

En de realisering van het Nervi-plan in het Spuikwartier? De wethouder hoopt dat als de Kroon er haar goedkeuring aan zal hebben verleend, dit plan ook gerealiseerd zal worden. „Maar wat is er vandaag de dag bij de EMS nog definitief?” zo vroeg de heer Bol zich af. Die vraag stelde hij terecht; alleen voor een gemeentebestuurder wel wat erg laat. Wij hebben al zeer geruime tijd onze twijfels over de verwezenlijking van het Nervi-plan laten horen. Wij constateren dit niet met leedvermaak. Integendeel. B. en w. zijn met de heer Zwolsman letterlijk en figuurlijk de zee (de Pier) ingegaan, echter zonder het contact met het land in stand te houden.

KIJKJE IN DE KEUKEN VAN HET DEPARTEMENT VAN ECONOMISCHE ZAKEN

„Wat doen zij daar?“

DE directie externe betrekkingen van het ministerie van economische zaken heeft een bijzonder interessante brochure het licht doen zien die de titel draagt „Wat doen zij daar?“ Het boekje geeft een weliswaar beknopte, doch zeer duidelijke beschrijving van al hetgeen zich op het departement van economische zaken voordoet en is bedoeld als wegwijzer in de omvangrijke en vaak ingewikkelde materie waarmee dit ministerie te maken krijgt. Het vormt een fris initiatief om burger en overheid nader tot elkaar te brengen en het zou zeer zeker wenselijk zijn, indien het onder de bevolking ruime aandacht zou krijgen. Ook op de middelbare school zou het o.i. bij het onderwijs in staatsinrichting of staatshuishoudkunde bepaald een nuttige functie kunnen vervullen.

Alleen reeds de inleiding tot dit geschrift is interessant genoeg om er wat dieper op in te gaan, omdat het op een voortreffelijke wijze de geschiedenis van dit departement schetst en voorts nader ingaat op de problematiek van het heden, waarmee het dagelijks te maken krijgt.

Het departement heeft, zo wordt vermeld, nog geen eerbiedwaardige geschiedenis achter de rug. Dit is niet verwonderlijk te noemen, aangezien gedurende de negentiende eeuw en een deel van de twintigste — tot 1929 — de overheersende opvatting was dat het economisch leven zich het beste ontplooidde wanneer de overheid daarmee in beginsel geen bemoeienis had. In die gedachtengang was er dan ook voor een ministerie van economische zaken geen plaats.

De grote internationale depressie van de jaren dertig heeft in deze opvatting een radicale verandering gebracht. De sterke gevoeligheid van onze economie voor ontwikkelingen in het buitenland was er de oorzaak van dat deze depressie snel haar invloed deed gevoelen op onze handel en nijverheid.

In 1932 bedroeg onze goederenimport nog slechts 40 pct. van die in 1929. De netto investeringen van de bedrijven werden negatief. Het nationaal produkt daalde nog sneller dan de prijzen en de werkloosheid nam onrustbarend toe. Onder deze omstandigheden ontstond er behoefte aan beschermende maatregelen van overheidswege teneinde de binnenlandse werkgelegenheid niet volledig bloot te stellen aan de buitenlandse concurrentie.

BIJNA KWART EEUW

VOORTS bleek de behoefte te bestaan aan corrigerend optreden door de overheid in verband met de zeer scherpe onderlinge concurrentie in verschillende bedrijfstakken. Nadat in de jaren 1930—1933 de eerste problemen van de beginnende depressie werden opgevangen door wijzigingen in de organisatie van het bestaande departement van arbeid, handel en nijverheid, werd in 1933 het ministerie van economische zaken ingesteld, dat met de behandeling van de economische vraagstukken in de ruimste zin van het woord werd belast.

Naar buiten richtte het beleid zich door middel van een steeds uitgebreider net van handels- en betalingsovereenkomsten op het totstandbrengen van een zoveel mogelijk in evenwicht zijnde handels- en betalingsbalans in een wereld, die door hoge tariefmuren, invoerbepalingen en deviezenmaatregelen economisch in een aantal fragmenten was uiteengevallen.

Naar binnen diende de buitensporige concurrentie, waarin het bedrijfsleven zich naar de binnenlandse markt keerde, in verschillende opzichten te worden geordend. Daarnaast moest de werkgelegenheid worden bevorderd. De handhaving van de gouden standaard tot 1936, als laatste der Europese landen, vormde daarbij een handicap. Niettemin kwam de industriële ontwikkeling geleidelijk op gang, in het bijzonder in de tweede helft van de jaren dertig. Door een aantal wettelijke maatregelen werden beleidsinstrumenten geschapen, die de overheid kon hanteren. Naast maat-

regelen op het gebied van in- en uitvoer, kunnen worden genoemd de ondernemersovereenkomstenwet van 1925, de vestigingswet kleinbedrijf van 1937 en de bedrijfsvergunningenwet van 1938.

INCIDENTELE MAATREGELEN

TOCH was er in die jaren nog geen sprake van het voeren van een algemene economische politiek. Pogingen om te komen tot een versterking van de economische structuur van ons land droegen niet veel meer dan een incidenteel karakter. Openbare werken bijvoorbeeld, die pas in een later stadium van de depressie tot erige ontwikkeling kwamen, werden primair bepaald door het verschaffen van werk en hadden nagevoeg geen functie om te komen tot een andere structuur.

Vanaf 1939 werd het departement geconfronteerd met tegengestelde problemen en moesten o.a. de distributiewet, de prijsopdrivingswet en de hamsterwet worden ingevoerd.

Na de oorlog werd de functie van de overheid echter geheel anders gezien dan daarvoor. Vroeger was er sprake van een sterk pragmatisch bijsturend beleid, thans geldt een algemene verantwoordelijkheid van de centrale overheid voor het evenwicht in de betalingsbalans, volledige werkgelegenheid en voor de economische groei, prijsontwikkeling en inkomensverdeling. Bij dit beleid viel behalve aan financiën en sociale zaken, een hoofdrol toe aan economische zaken. Dit ministerie had namelijk de eerste verantwoordelijkheid voor de exportpolitiek, de industrialisatiepolitiek en de prijspolitiek, welke laatste bij een vooralsnog aanhoudende schaarste van goederen en diensten sterk restrictief was. Daarnaast had de minister van economische zaken een be-

langrijke stem in het algemene economische regeringsbeleid en het beleid met betrekking tot belangrijke onderdelen, bijvoorbeeld de loonpolitiek en de fiscale politiek.

Bovendien bleef het mededingingsbeleid van betekenis. Dit veranderde echter — gezien de gewijzigde economische omstandigheden — van karakter. Niet zozeer het verbindend verklaren van ondernemersovereenkomsten als wel het tengaan van ondernemersafspraken en economische machtsposities kwam centraal te staan. Globaal gezegd kon na 1952 een begin worden gemaakt met een ontwikkeling, waarin niet meer de verdeling van de armoede primair was, doch ook de verdeling van enige welvaart mogelijk werd.

MEER TAKEN

DE steeds toenemende drang naar internationale samenwerking plaatste het departement voor nieuwe taken. Hierbij valt te denken aan de EEG, de Kolen- en Staalgemeenschap en de Benelux, op welk terrein ook in de toekomst nog veel werk zal moeten worden verricht. Voor het buitenlands economisch beleid, dat economische zaken coördineert, alsook voor de binnenlandse economische politiek, hebben bovengenoemde ontwikkelingen uiteraard ingrijpende gevolgen.

De rol van het departement bij de industrialisatiepolitiek is niet minder belangrijk. Om de industrie en ook andere sectoren een zo hoog mogelijk rendement te doen opleveren voor de nationale welvaart, dient enerzijds te worden aanvaard, dat bepaalde branches worden teruggedrongen (bijv. de kolenmijnindustrie), daar staat tegenover dat andere branches een bijzonder expansieve ontwikkeling meemaken (bijv. de chemische industrie, de elektro-technische industrie enz.). Een en ander gaat met een toenemende aandacht gepaard voor de evolutie van de structuur van onze economie en wel in drieërlei opzicht; ten aanzien van de ontplooiing der verschillende bedrijfstakken (een interessante factor daarbij is de betekenis van de naoorlogse aardgasvondsten), met betrekking tot de regionale spreiding van de economische activiteiten (een bijzonder accent hierbij hebben het Noorden en Zuid-Limburg) en voor wat betreft de ontwikkeling van de bedrijfsgrootte (toenemende selectie binnen de kleine en middelgrote bedrijven,

en versterking van de grotere bedrijven). Het zijn alle zaken die tot het werkterrein van het ministerie van economische zaken behoren.

Het hoge tempo van de economische groei na de tweede wereldoorlog kan — behalve aan de toenemende internationale samenwerking — vooral ook worden toegeschreven aan de uitzonderlijk snelle ontwikkeling van de techniek. Het is zeker van wezenlijk belang voor ons land, dat deze ontwikkeling verder wordt gestimuleerd. Juist industrieën, die geavanceerde technieken hanteren en nieuwe produkten voortbrengen hebben immers perspectief. Economische zaken levert daartoe een bijdrage door de bevordering van kernenergetisch onderzoek, natuurwetenschappelijk ontwikkelingswerk e.d.

De ervaringen na de oorlog opgedaan met het conjunctuurbeleid zijn niet in alle opzichten gunstig geweest. Vooral na 1963 heeft het op extern en intern evenwicht gerichte beleid onder zware druk gestaan. Verder stapelden de problemen zich op om de overheidsfinanciën nog enigmater anticyclisch te laten functioneren.

Deze tendenties, gevoegd bij de belangstelling voor structuurvraagstukken, hebben geleid tot een toenemende interesse voor middellange termijnontwikkelingen en een daarmee samenhangende structuurpolitiek. Internationaal en nationaal is in toenemende mate een streven waar te nemen naar een beleid, dat zich oriënteert op een meerdere jaren omvattend ontwikkelingsprogramma.

Het volgen en beïnvloeden van de ontwikkelingen op de genoemde terreinen met het doel binnen het ingewikkelde internationale en nationale krachtenveld een evenwichtige en optimale groei en structuur te bereiken is in wezen de veelomvattende taak van het ministerie van economische zaken.

Ziehier in een notedop een welhaast revolutionaire ontwikkeling binnen een tijdsbestek van nog geen vijf en twintig jaar, die taak en karakter van het departement van economische zaken radicaal heeft gewijzigd. Een stormachtige ontwikkeling, slechts gericht op één bepaald facet van ons maatschappelijk leven, waaruit wel duidelijk blijkt, dat ook de politiek in de ruimste zin van het woord wel een bijzonder ingewikkelde zaak is geworden, die voor de „gewone burger“ steeds moeilijker valt te begripen.

Gezien tegen deze achtergrond kunnen het slechts toejuichen, dat het ministerie van economische zaken tot de uitgave van eerder genoemd boekje is gekomen, hetwelk wij de lezer zeer kunnen aanbevelen omdat het ons op een duidelijke manier wegwijs maakt in een doolhof van economische vraagstukken, waarvan meerdere kennis en waarvoor begrip zeker noodzakelijk mogen worden genoemd.

G. S.

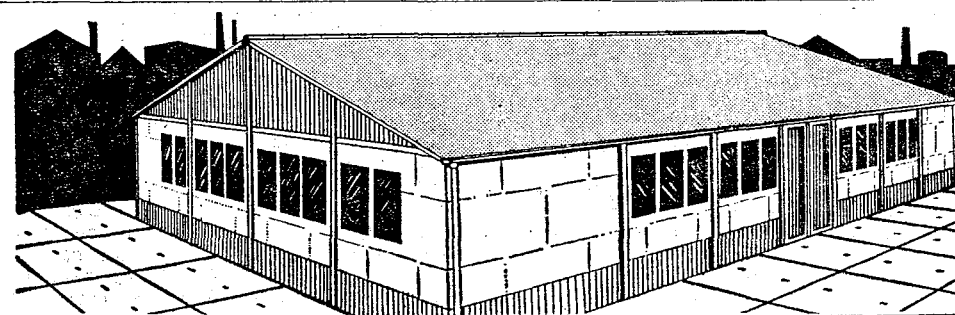
Staalbouw - Kraanbouw
Rörink & van den Broek N.V.
ENSCHEDA
Telefoon (05420) 183 44 *

Restaurant Bodega „De Abdij“

MIDDELBURG - Abdijplein 5 - tel. 01180-4685

Uniek gelegen in het historisch Abdijcomplex — Exclusief restaurant in antieke stijl en omgeving — Ook plate-service.

BODEGOM SPIJKENISSE
Gebouwen van gewapend beton en prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

Vorige week hebben minister Witteveen en de staatssecretaris van financiën, dr. Grapperhaus, een wetsontwerp ingediend dat een hervorming van de omzetbelasting beoogt. Het betekent ook een belangrijke verandering in ons belastingstelsel als geheel. Hierover nader.

De hervorming van ons heffingsstelsel van de O.B. was allang in de pen. In verband met de harmonisatie van de belastingen binnen de EEG is ons land tot die wijziging vóór 1970 verplicht. Andere EEG-landen, in ieder geval de voornaamste partners, Duitsland en Frankrijk, hebben reeds het stelsel van heffing naar „toegevoegde waarde“ d.w.z. elke schakel in het produktieproces betaalt omzetbelasting over de waarde, die hij door zijn arbeid, hetzij in de vorm van directe produktie, hetzij door verhandeling (dienstverlening) aan het produkt toevoegt. Het stelsel werkt hierdoor zuiverder en doorzichtiger dan het thans gevolgde systeem van heffing, het zgn. cascdestelsel, waarbij een produkt in elke fase van de produktieketen wordt belast. De ene schakel betaalt dan dus O.B. over de waarde, die de vorige schakels daaraan hadden toegevoegd. Wanneer de O.B. een belasting is die werkelijk een economische omzet van goederen en diensten in het verkeer wil treffen, naar zijn aard en betekenis, dan werkt een stelsel van heffing naar de toegevoegde waarde (BTW) veel juist.

VERSCHUIVING

De O.B. is een der grote inkomstenbronnen van de schatkist. Voor 1967 zal de opbrengst bijna f 4 miljard bedragen; voor 1968 wordt die geraamd op meer dan f 4,5 miljard.

Het is verreweg de voornaamste indirecte belasting (men spreekt thans meer van kostprijsverhogende belastingen): de O.B. brengt bijna de helft op van deze heffingen, waarvan de opbrengst voor het lopende jaar op f 8,3 miljard wordt berekend; de raming voor 1968 is f 9,2 miljard.

Voor de belastingen op inkomen, winst en vermogen, wat men noemt directe belastingen, zijn die cijfers resp. f 11 en 11,5 miljard.

Vanouds gold bij ons als een soort ongeschreven regel van belastingheffing, dat de directe en de indirecte belastingen elkaar in evenwicht moesten houden: 50-50.

Na de oorlog is deze verhouding gesta dig veranderd ten koste van de belastingen naar inkomen, winst en vermogen.

Hervorming van de omzetbelasting

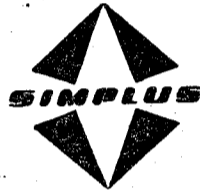
Men ziet uit bovenstaande cijfers, dat de verhouding 43 : 57 is geworden.

Dit illustreert hoezeer het zwaartepunt van onze belastingheffing sedert het einde van de oorlog is verlegd naar de belastingen op inkomen en winst. Deze brengen alleen al f 10,5 miljard van de f 11 miljard heffingen naar inkomen, winst en vermogen op. Dit is een gevolg van de in grote lijnen nog altijd bestaande oorlogsheffingen (Besluit Ink. Bel. en Besluit Vennootschapsbelasting). Maar wat de Inkomstenbelasting betreft ook een gevolg van de permanente geldontwaarding, waardoor de nominale inkomens stijgen zonder dat er sprake behoeft te zijn van reële inkomstenvergroting, dus groter draagkracht. Maar de progressie maakt dat de druk bijna eenderde zwaarder wordt.

EVENWICHTIGE BELASTINGHEFFING

Uit het oogpunt van een evenwichtige belastingheffing is dus de accentverschuiving toe te juichen.

Ook sociaal en maatschappelijk is die

BRANDBEVEILIGING

Officieel goedgekeurd
Talrijke attesten

SIMPLUS N.V. DORDRECHT

Visstraat 6 - 8 - Tel. 43355* (01850)

accentverschuiving gewenst. De Inkomsten- en winstbelastingen moeten betalen, de O.B. slechts wanneer men verteert. Iemand, die een deel van zijn inkomen wil sparen c.q. een deel van zijn winst in zijn bedrijf wil investeren, wordt hierbij ernstig beknot door de hoge I.B. resp. V.B. Algemeen is men van oordeel, dat de spaarquote van ons volk (thans ca. 20 pct.) belangrijk moet toenemen; men streeft naar 27 pct. of meer. Sparen betekent afzien van consumptie: een hogere omzetbelasting, vooral op zgn. luxe artikelen, kan dus slechts het sparen bevorderen, zeker wanneer daartegenover in de toekomst een verlaging van de inkomstenbelasting, die in ons land het hoogst is van de EEG-landen, kan worden gesteld.

Ook uit ander oogpunt is dit gewenst: het investeringsklimaat in een land wordt stellig niet bevorderd door hoge belastingen naar inkomen en winst. Velen — o.a. prof. Zijlstra, toen hij minister van financiën was — menen dat de belastingen naar winst voor een groot deel worden afgewenteld op de verbruikers. Wij laten deze opvatting thans voor wat zij is, maar niet te ontkennen valt dat thans bepaalde categorieën streven naar een netto-inkomen „schoon“, d.w.z. na aftrek van de belastingen. Niet alleen in arbeiderskringen bemerkt men dit; de artsen hebben ook hun honoraria gegrondvest op het verdienen van een door hen gewonnen netto-inkomen. Het zijn de economisch machtige groepen die zo iets trachten af te dwingen aan de consument. Maar het is duidelijk dat hierdoor de belastingen naar inkomen en winst ten dele van karakter veranderen en indirecte heffingen worden, niet van de staat, maar langs particuliere weg. Een situatie, die nu niet bepaald ideaal is! Het is echter een gevolg van de veel te zware directe heffingen, die men tracht af te wentelen voorzover men ze al niet tracht te ontgaan door hoge onkostenrekeningen.

De herverdeling van het nationaal inkomen is bij ons verder doorgevoerd dan in enig ander EEG-land. Die herverdeling is opgelegd door de staat via belastingheffing en wordt geëffectueerd door uitkeringen, subsidies of in andere vorm. Een omzetbelasting kan een nieuw element in dit herverdelingsstelsel brengen. Namelijk in de vorm dat de consument-belastingplichtige zelf meer keus heeft bij de besteding van zijn inkomen middelen voor de staat te verschaffen. Ziet hij af van besteding, spaart hij dus, dan komen deze middelen toch weer ter beschikking van de overheid in de vorm van leningen. Consumeert hij, dan betaalt hij O.B.

Natuurlijk dienen de eerste levensbehoeften hierbij niet of zo min mogelijk te worden belast (4 pct.) en naarmate men luxueuzer goederen wenst méér (12 pct.). Het stelsel van de toegevoegde waarde biedt beter dan het cascdestelsel die mogelijkheid: wie meer arbeidskracht van anderen wenst moet hiervoor naar evenredigheid betalen.

Verbruiksbelastingen zijn een noodzakelijk complement van belasting naar inkomen. Deze wordt geheven naar draagkracht. Maar wij weten dat dit, vooral bij hoge tarieven, een moeilijk goed door te voeren principe is. De talrijke „verfijningen“ van deze heffing getuigen hiervan en zij hebben alle onbillijkheden nog niet geëlimineerd.

Daarnaast kan een verbruiksbelasting corrigerend werken. De wijze van besteding van inkomen is reeds lang een heffingsgrond (gedistilleerd, sigaretten) en terecht. Om een extreem voorbeeld te geven: iemand, die geen Ink. of loonbelasting betaalt, maar zijn inkomen hoofdzakelijk in dronkenschap omzet kost de gemeenschap op allerlei manier meer dan iemand, die een deel van zijn inkomen spaart.

Voorshands zal de BTW, wanneer deze op 1 januari 1969 wordt ingevoerd, niet veel meer opbrengen dan de thans geldende O.B. Maar wel in de volgende jaren zonder dat dit — naar de berekening van de Memorie van Toelichting — de kosten van levensonderhoud met meer dan 1 punt zou doen stijgen. Minister en staatssecretaris hopen al dan de middelen te vinden om de te zware druk van de inkomstenbelasting te verlichten, zonder dat de druk van de kostenverhogende belastingen te groot wordt. Het is een principiële verschuiving in ons belastingstelsel waarvoor de tijd al meer dan rijp is.

J. VAN GALLEN

KLEUREN

Zondag 1 oktober deed de kleurentelevisie officieel haar intrede in Nederland. Het blijft het eerste jaar weliswaar bij één uur per dag, maar we hebben haar (televisie is vrouwelijk en kleurentelevisie is dat dus helemaal) dan toch maar. Velen, onder wie ene W., hebben haar overigens nog niet gezien en dat zou allemaal nog niet zo erg zijn, als we niet steeds aan haar bestaan werden herinnerd. Elke avond verschijnt wel via één van de twee Bussums de mededeling op de buis, dat het volgende programma-onderdeel ook in kleuren kan worden ontvangen. En als je dat dan toch niet kunt, is de frustratie geboren. Zo is in het verleden ook menig gelukkig mens ongelukkig geworden toen de radio begon om te roepen dat een bepaalde uitzending ook stereofonisch kon worden beluisterd. Op het Waterlooplein in Amsterdam barstte het toen plotseling van de oude radiotoestellen en onder de minder kapitaalkrachtigen nam het percentage zelfmoorden van 0,03 tot 0,04 toe. Phoei Phrits Philips!

PIONIERS

Maandag 2 oktober meldten zich de eerste pioniers in het kantoortje van de afdeling huisvesting van het nieuwe Lelystad. Het is er nog leeg in deze uithoek van de jonge Flevopolder, maar over acht jaar zullen er vijftienduizend mensen in Lelystad wonen en werken en over dertig jaar zullen dat er honderdduizend zijn. Wat trekt deze pioniers naar dat kale oord? „Als je hier twee dagen rondwerft wil je niet meer weg.“ zo verklaarde één van hen tegenover een journalist. „In een grote stad word je vaak van het kastje naar de muur gestuurd. Hier ga je naar één man en is het altijd goed. En wat het belangrijkste is: men kent hier nog geen conventies.“ Dat is het dus: deze mensen willen vrij zijn en zich losmaken van verouderde normen en ideeën. Eigenlijk zouden onze politieke partijen daarom van deze nieuwe stad moeten afblijven. Wellicht zou daar dan spontaan 'n voor Nederland nieuw partijstelsel ontstaan, waaraan de rest van het land een voorbeeld zou kunnen nemen. Wij vrezen echter dat KVP, PvdA, VVD, ARP, CHU, PSP, D'66, CPN, GPV, SGP, CDU, BP, LSP, LVP, LB, NVP en XIJZ zullen gaan pogen in Lelystad ziertjes te winnen. Zelig voor die mensen.

ZWERVERS

Dinsdag 3 oktober: Ruim vijftig Toegoenezen

komen voor de tweede maal in hun zwerfend bestaan in ons land. Als trouwe aanhangers van het Nederlandse bewind vluchtten zij na de oorlog uit hun kampong op Java naar Nieuw-Guinea. Voordat dit eiland aan Indonesië werd overgedragen kwamen zij naar Nederland en van hier (Westerbork) trokken zij in 1963 naar Suriname. Hun vestiging op de plantage in Slootwijk is echter een mislukking geworden. De Toegoenezen bleken helemaal niet geschikt voor de landbouw. „Men had hen dan ook nooit zonder voorafgaande voorlichting en zonder voorafgaand onderzoek naar Suriname mogen laten gaan.“ aldus de conclusie van een Utrechtse socioloog die de laatste drie maanden in Slootwijk heeft meegemaakt. Voor ons Nederlanders zou het goed zijn als nog eens werd uitgezocht bij welke officiële instanties in 1963 die fouten zijn gemaakt. De Toegoenezen zelf verdienen intussen een hartelijke ontvangst in Zutphen, Doetinchem, Holten, Almelo en Zuidwolde. En zij verdienen vooral passend werk. Hetgeen mogelijk moet zijn, want zij hebben een voorliefde voor technische beroepen, zoals dat van monteur.

NEDERLAAG

Woensdag 4 oktober: Het Nederlandse semi-prof-voetbalelftal lijdt een smadelijke 3-2 nederlaag tegen de Deense amateurs. Iedereen is er kapot van, maar niemand doet er wat aan, hetgeen betekent dat we met onze onverwerkte teleurstelling blijven zitten. Hoeveel gezonder zou het niet geweest zijn als we na dat vaderlandse gezichtsverlies het volgende hadden beleefd: de coach biedt zijn hoofd aan bij de bond, de bond krijgt een nieuw bestuur, het jongste Kamerlid Wiegel vraagt aan minister Klompé (recreatie) of het haar bekend is dat het Nederlands elftal heeft verloren en zo ja waarom. De minister weet het niet en wordt via een motie van wantrouwen gewipt. De rest van het kabinet is solidair met haar en treedt ook af. Er worden nieuwe verkiezingen uitgeschreven en gehouden. Johan Cruyff wordt minister-president. Het Nederlands elftal treedt aan tegen wereldkampioen Engeland en wint met 5-0. Wij leven in een tevreden land. Ja, zo zou het gaan als Nederland in Zuid-Amerika lag.

KLACHTEN

Donderdag 5 oktober: De afdeling Amsterdam van de Boerenpartij houdt een bewegende vergadering,

waarover partijvoorzitter Koekoek zelf na afloop zegt: „Er werd verschrikkelijk lang gepraat, zodat ik steeds vaker moest interrumperen.“ Punt van bespreking was de cumulatie van politieke functies van de heer N. Verlaan, die lid is van de gemeenteraad van Amsterdam, lid van Provinciale Staten van Noord-Holland en lid van de Tweede Kamer. Dat vonden sommigen te veel van het goede, vooral de nummers 2 en 3 van de BP-fractie in de Amsterdamse raad, die graag zelf hun leider zouden opvolgen. Tegen het einde van de avond ging de vergadering akkoord met het voorstel van de heer Koekoek om voorlopig alles bij het oude te laten, met dien verstande dat het hoofdbestuur te allen tijde openstaat voor „klachten over raadsleden“. Dat zal me een drukke boel worden bij dat hoofdbestuur van de Boerenpartij.

WERKEN

Vrijdag 6 oktober: „Minister-president De Jong is van vakantie teruggekeerd en heeft vanochtend de kabinetsvergadering gepreseed.“ aldus deelt de Rijksvoorlichtingsdienst mee. De voorzitter van de Kon. Nederlandsche Maatschappij ter Bevordering der Geneeskunst doet bij de opening van het ledencongres in Apeldoorn een beroep op „alle betrokkenen“ om de grootste mogelijke medewerking te verlenen aan de realisatie van het plan tot vernieuwing van de opleiding tot arts. De vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers worden het in de Stichting van de Arbeid eens over een vrijer loonpolitiëksysteem. Heus, er wordt in ons land op vrijdag nog wel gewerkt.

VRIJHEID

Zaterdag 7 oktober: Brief van een lezer in de Gooi- en Eemlander: „Nadat de heer Wigbold ons in enige afleveringen van Achter het Nieuws heeft laten weten hoe de mens zijn vrijheid kan uitbuiten, kunnen we nu vernemen dat hij mensen van zelfmoordplannen wil weerhouden. Het ligt meer in de lijn der verwachting, gezien voorgaande uitzendingen, dat Achter het Nieuws met richtlijnen zou komen om ook deze zaak aanvaardbaar te maken. Maar nee, de heer Wigbold heeft anders beslist. Nu ben ik wel benieuwd naar de motieven van de heer Wigbold op grond waarvan hij een ander de vrijheid wil betwisten over zijn eigen levensloop te beslissen.“

W.

GESLAAGDE CONFERENTIE VAN DE VERENIGING VAN STATEN- EN RAADSLEDEN

Resolutie dringt aan op uitbreiding toto

De vereniging van staten- en raadsleden van de VVD heeft op 6 en 7 oktober in De Blijde Werelt te Lunteren een zeer druk bezochte en, naar het algemeen oordeel van de deelnemers, zeer geslaagde conferentie gehouden. De opzet was dit keer geheel anders dan andere keren het geval is geweest. Na de opening van de conferentie in een plenaire bijeenkomst verdeelden de deelnemers zich in vier discussie-groepen.

De eerste groep hield zich bezig met algemene politiek in provincie en gemeente en had als gespreksleider mr. W. J. Geertsema uit Wassenaar; de tweede groep, die onder leiding stond van mr. A. P. J. van Bruggen uit Delfzijl, behandelde financiën en economische ontwikkeling. De derde groep hield zich bezig met sport en recreatie in provincie en gemeente en stond on-

der leiding van jhr. mr. A. Feith uit Voorburg. De vierde groep besprak openbare werken en vervoer en had als gespreksleider de heer M. Visser uit Arnhem.

Vrijdagavond en zaterdagochtend werd urenlang gediscussieerd totdat men zaterdagmorgen om half twaalf weer in een plenaire vergadering bijeenkwam. Namens de eerste groep rapporteerden drs. G. M. V. van Aardenne uit Dordrecht en G. R. Meijer uit Kloosterburen; namens de tweede groep de heer G. L. Elout uit Wassenaar, terwijl voor de groepen III en IV de gespreksleiders de rapporten uitbrachten.

In de middagbijeenkomst werd naar aanleiding van de discussies in de groep over recreatie en sport unaniem de volgende resolutie aangenomen:

„De vereniging van staten- en raadsleden van de VVD, in vergadering in De Blijde Werelt te Lunteren bijeen op 7 oktober '67, dringt er bij de Tweede Kamerfractie van de VVD op aan, te ijveren voor een wegnemen van alle nog bestaande belemmeringen voor de verdere groei van de voetbaltoto, opdat een werkelijk vrije toto kan ontstaan ten bate van de sport en de overige sociaal-culturele doeleinden.”

De conclusies zullen in Provincie en Gemeente worden vermeld.

De voorzitter, de heer D. W. Dettmeijer, bracht na een zeer geanimeerde bespreking van verschillende zaken in de plenaire vergadering dank aan de gespreksleiders en de rapporteurs, waarna deze conferentie, aan het slagen waarvan ook de sfeer in De Blijde Werelt meewerkte, gesloten werd.

Jaarvergadering

Tijdens de jaarvergadering van de vereniging, die op 6 oktober eveneens te Lunteren werd gehouden, herdacht de voorzitter in zijn openingswoord de leden der vereniging, die in het afgelopen verenigingsjaar zijn overleden en bovendien de onlangs overleden oud-voorzitter van de Liberale Staatspartij De Vrijheidsbond, mr. W. C. Wendelaar.

De jaarstukken werden goedgekeurd. Het ledental der vereniging bedraagt op het ogenblik 801 gewone en 61 buitengewone leden.

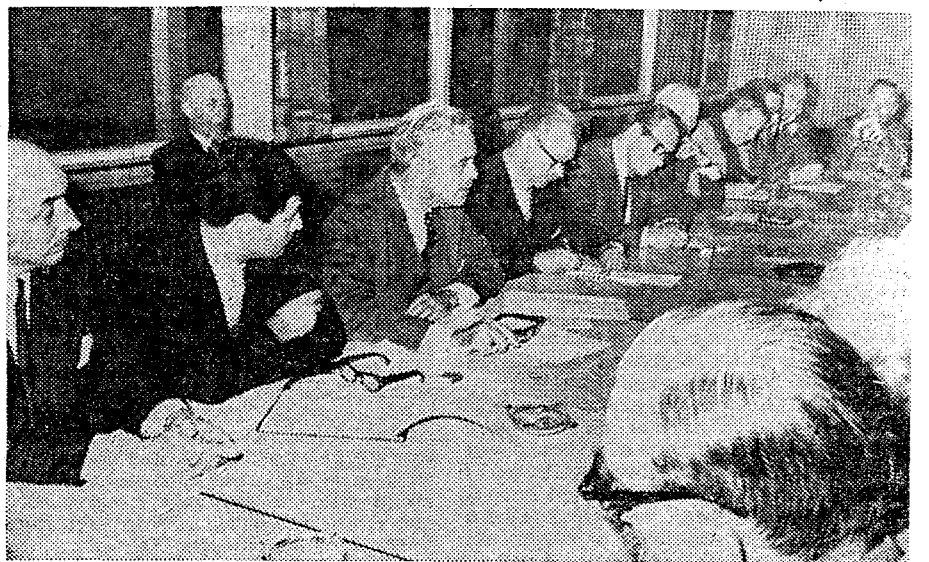
Namens de kascommissie stelde de heer W. Hooiboom voor décharge te verlenen aan de penningmeesteresse, hetgeen door de vergadering werd gedaan. De voorzitter deelde mee dat een kleine commissie ad hoc door de vereniging zal worden ingesteld ter rapportering over het voorlopig ontwerp voor de herziening van de Gemeentewet.

Tot leden van de kascommissie voor het nieuwe verenigingsjaar werden benoemd de heren W. Baggerman uit Rotterdam, S. C. Komtebedde uit Ouddorp (Z-H.) en H. Goudsmit uit Abcoude (U.).

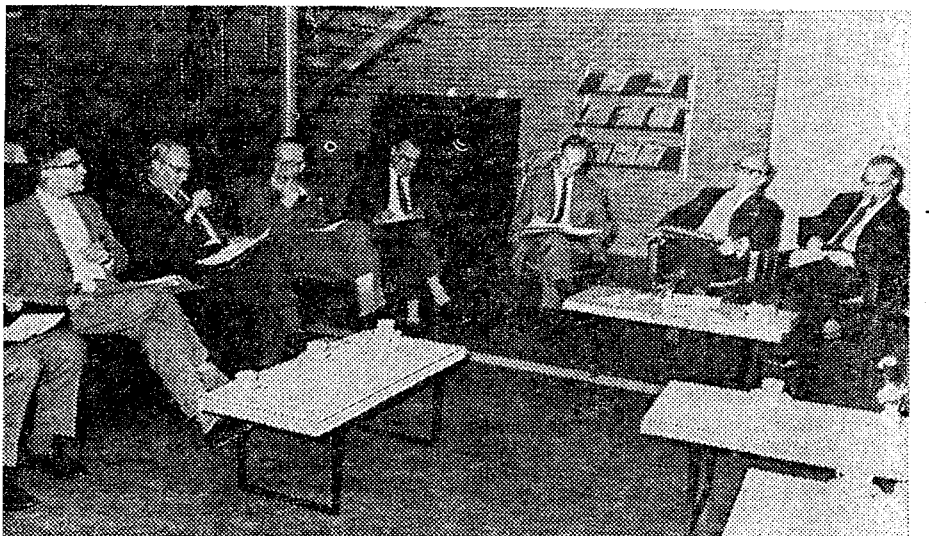
Aan de beurt voor periodieke aftreding waren de voorzitter, de heer D. W. Dettmeijer te Den Haag, ir. B. C. van Balen Walter te Leeuwarden, mevrouw E. H. Rink-van der Linden te Utrecht en mevrouw H. A. A. L. de Vries-van der Hardt Aberson te Hengelo (O.).

Ir. van Balen Walter en mevrouw De Vries hadden zich niet herkiesbaar gesteld. De voorzitter bracht hun dank voor het door hen als bestuurslid verrichte werk. Mevrouw Rink en de heer Dettmeijer werden bij acclamatie herkozen. Eveneens bij acclamatie werden tot nieuwe bestuurleden gekozen mr. B. P. van der Veen, voorzitter van de VVD-fractie in de gemeenteraad van Leeuwarden en in de provinciale staten van Friesland en de heer F. A. Pen, wethouder van Enschede. In de plaats van mejuffrouw mr. M. M. F. van Everdingen werd tot secretaresse-penningmeesteresse der vereniging benoemd mejuffrouw drs. K. Günther, adj.-secretaresse van de VVD.

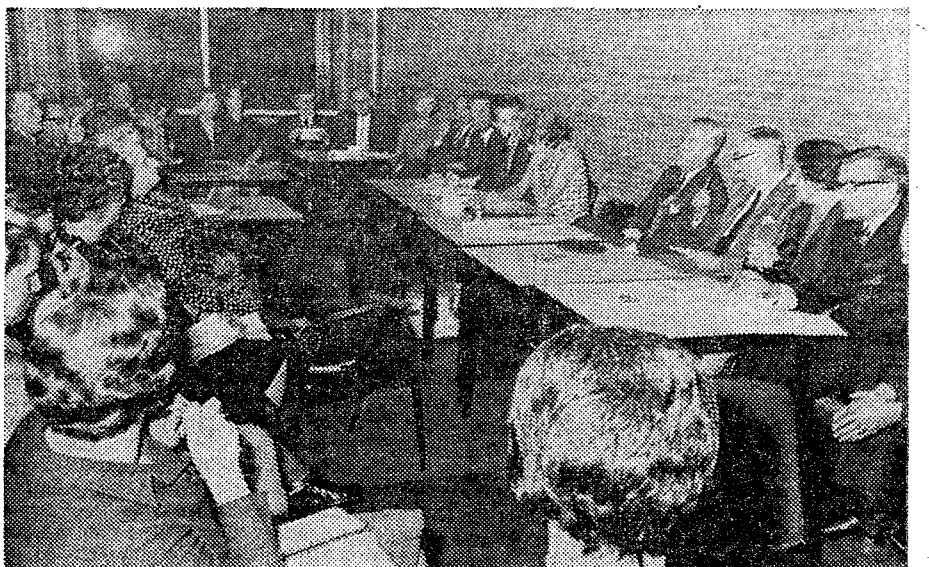
De voorzitter bracht onder instemming der vergadering dank aan mejuffrouw van Everdingen voor de vele arbeid, door haar gedurende een reeks van jaren als secretaresse-penningmeesteresse der vereniging verricht en overhandigde haar bloemen en een boekenbon. Hiermede eindigde, na een korte rondvraag, deze zeer vlot verlopen jaarvergadering.

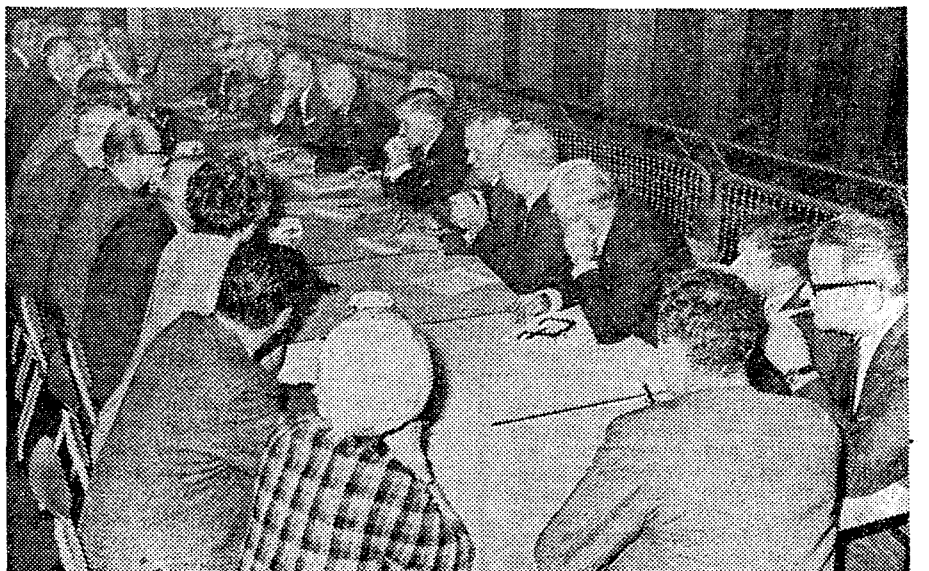
Discussiegroep I besprak o.l.v. mr. W. J. Geertsema, burgemeester van Wassenaar, de algemene politiek in provincie en gemeente.

Discussiegroep II hield zich o.l.v. mr. A. P. J. van Bruggen, burgemeester van Delfzijl, ernstig bezig met financiën en economische ontwikkeling.

Een gedachtenwisseling over recreatie en sport in provincie en gemeente had plaats in discussiegroep III, o.l.v. de burgemeester van Voorburg, jhr. mr. A. Feith.

Onder leiding van de heer M. Visser, voorzitter van de VVD-fractie in de Arnhemse gemeenteraad, verdiepte discussiegroep IV zich in de vraagstukken van openbare werken en vervoer.

Spoedvergadering

Het bestuur van de vereniging van staten- en raadsleden van de VVD kwam op 6 oktober te Lunteren in spoedvergadering bijeen. Uitvoerig werd van gedachten gewisseld over de zorgelijke financiële toestand der vereniging. Verschillende besluiten om deze zorgelijke toestand te verbeteren, werden genomen.

MEJ. DRS. I. GÜNTHER, de pas benoemde secretaresse-penningmeesteresse van de vereniging van staten- en raadsleden.

MEJ. Mr. M. M. F. VAN EVERDINGEN, die te Lunteren afscheid nam als secretaresse-penningmeesteresse van de vereniging.

ALGEMEEN SECRETARIAAT V.V.D.

Koninginnegracht 61
's-Gravenhage
Telefoon (070) 604803
Giro 67880

Bokma het allerbeste!
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

Mijn opinie is . . .

• Huurbelasting

De schrijver van „Amsterdam en miljoenennota” in Vrijheid en Democratie van 29 september woont of niet in een woningwetwoning of geniet een inkomen op een niveau van de „welstand”. Want de bewoners van woningwetwoningen met een inkomen boven de zgn. welstandsgrens, die niet gerekend worden tot de „welstand” moeten nu huur plus belasting gaan betalen voor woningen, die een dergelijke huur niet waard zijn — en in feite als straf voor hetgeen zij niet kunnen, maar wel willen, namelijk doorstromen naar woningen met voor hun inkomen betaalbare huren. Zij profiteren tegen wil en dank van zgn. goedkope woningen en krijgen nu een belasting opgelegd, waartegenover geen gelijkwaardige woning wordt gesteld.

De voorgestelde huurbelasting is niet redelijk, maar discriminerend. Mensen met hogere inkomens (dus zogenaamde welstandgenieters), wonende in goedkope niet-woningwetwoningen blijven onbelast, terwijl men met eigen geld een eigen huis kan kopen met... subsidie.

Over de verdeling van lasten speciaal daar waar het de categorie loontrekkenden van 12.500 tot stel 20.000 gulden betreft, zullen wij maar niet praten. Voor mensen, die vooruit willen komen en zich daarvoor ook inspannen is Nederland of het nu rechts, links of liberaal wordt geregeerd een heerlijk (!) land.

P. J. G. A. EGO, Rijswijk

• Het begrip liberaal

Aan het artikel van de algemeen secretaris van onze partij, mr. F. Korthals Altes en in het bijzonder aan de toelichtingen daarop gegeven door hem en mr. E. H. Toxopeus, fractievoorzitter, is door de pers grote aandacht besteed. Niet zo zeer overigens aan het artikel zelf, dan wel aan de toelichtingen die bovengenoemde politici vrijwel gelijktijdig aan de pers hebben verstrekt. Het artikel zelf gaf daar ook geen aanleiding toe.

Het is een vrij gemakkelijk leesbaar stukje waarin bepaald geen opzienbarende dingen werden geschreven en waarin in feite niet veel meer gezegd werd dan dat de VVD zich over de jongste politieke ontwikkelingen nog aan het beraden is. Het stukje gaat vrijwel niet in op de problematiek van de KVP (er had bepaald wel een artikel geschreven kunnen worden over deze problematiek, daarbij herinnerde aan het destijds zeer interessante debat tussen Romme en Van Riel voor de studenten in Nijmegen) en geeft duidelijk aan dat op dit moment nog niet te voorspellen is welke concrete plannen het z.g. Liberaal Beraad zal opleveren.

De toelichtingen zijn reeds uitvoerig gepubliceerd. Zij komen hierop neer dat de VVD bepaalde initiatieven tot het vormen van een centrumpartij zou toelichten en daarvoor zo nodig bereid is de begripsaanduiding liberaal te laten vallen. Door deze toelichtingen werd echter een politieke achtergrond aan dit artikel gegeven, die in belangrijkheid ver uitgaat boven de inhoud van het artikel zelf. Men kan zich afvragen of dit alles wel zo gelukkig is geweest. Op het moment dat het overleg binnen de partij, het Liberaal Beraad, nog moet beginnen worden door onze partijleiding al gedachten gepubliceerd, die op z'n zachtst uitgedrukt voor enige kritiek vatbaar zijn. Naar mijn gevoel een foute start voor een zo breed mogelijke discussie.

Wat de strekking van deze toelichtingen betreft, vraagt men zich af of het nu beslist noodzakelijk en politiek juist gezien was op dit moment het woord liberaal weer eens uit ons politieke woordenboek te schrappen. Bij de oprichting van de VVD heeft men toch reeds om bepaalde gevoeligheden van

de zijde der oud-vrijzinnig democraten te ontzien, besloten het woord liberaal niet meer in de naam van de nieuwe politiek vrijzinnige groepering op te nemen. Was dit voor de destijds bestaande politieke verhoudingen misschien een aanvaardbaar compromis, toch kan men zich achteraf afvragen of dit een juiste beslissing is geweest. Het heeft althans de duidelijkheid in de politiek niet bevorderd. Herhaalde malen is — m.i. terecht — door VVD-politici gesteld dat in deze tijd de politieke keuze ten slotte zal gaan tussen het socialistische en het liberale denken. Indien deze stelling juist zou zijn — en ik geloof dat zij juist is — kan men zich afvragen wat de plaats van een vage centrumpartij zou zijn in de nieuwe zich ontwikkelende politieke verhoudingen. Ik heb zo het idee dat voor een dergelijke partij weinig geestdrift kan worden opgebracht. Het gaat er juist om ronduit te erkennen dat men liberaal denkt en daarnaar wenst te handelen. Het liberale beraad dat nu zal volgen, zal tot eerste taak moeten hebben, na te gaan hoe het liberaal denken zijn plaats is te geven in de snel veranderende en zich vernieuwende geestelijke en godsdienstige stromingen in deze tijd.

Na een duidelijke bewustwording van dit liberaal denken zal de liberaal zich een globaal beeld dienen te vormen van de handelingen die hiervan op het gebied van het maatschappelijk en staatkundig leven het gevolg moeten zijn. Wanneer men immers over veranderingen van partijstructuren wil spreken, zal men eerst met zichzelf tot klaarheid moeten komen. Met andere woorden: of men het liberale politieke gedrag, waaraan een duidelijke geesteshouding ten grondslag ligt, wil handhaven of niet. Indien men de begripsaanduiding liberaal als aanstootgevend wil verwerpen en zich als een min of meer kleurloze progressief aandienende centrumpartij wil presenteren, dan valt niets anders dan een debacule te verwachten en zal het grote werk door Oud en Stikker opgezet, verloren gaan.

Maar er is nog een ander punt. Men moet zich wel realiseren dat het woord liberaal bij de besten van onze tegenstanders — vele tiende rangs politici demagogie bedrijvend in verkiezingstijd, buiten beschouwing gelaten — bepaald geen slechte klank heeft. Ik geef hier slechts één voorbeeld van. De socialistische Wiardi Beckman-stichting komt de eer toe bij haar tienjarig bestaan in 1957 een zeer principiële gesprek te hebben georganiseerd tussen een aantal vooraanstaande politici van ARP, KVP, VVD en PvdA. Het was inderdaad een principiële conferentie. De KVP-staatkunde en liberalisme werden gesteld tegenover het socialisme.

Het valt onmiddellijk op dat op deze conferentie de Partij van de Arbeid en de VVD werden gesteld als de representanten van twee volkomen verschillende politieke werelden en geestesbeschouwingen, terwijl overigens gesproken werd over ARP-staatkunde en KVP-staatkunde; de eerste tegenstelling — liberalisme socialisme — ver uitlopend over onze landsgrenzen; de andere tegenstellingen slechts wortelend in de beperkte Nederlandse politieke situatie.

Wij zijn nu tien jaar verder; op dit moment valt al niet meer te spreken van ARP-staatkunde, om over KVP-staatkunde maar helemaal te zwijgen! Op bedoelde conferentie (waarvan een boekje destijds is verschenen: „Confrontatie”, Arbeidspers 1957), heeft de socialist prof. mr. G. E. Langemeyer een aantal stellingen over socialisme en liberalisme geponeerd en uitgewerkt. Ik laat de eerste vier stellingen volgen:

1. Het socialisme is aan het liberalisme uit historisch oogpunt reeds hierom grote dankbaarheid verschuldigd, omdat het liberaal denken de weg tot een vrije kritiek van maatschappelijke instellingen en toestanden heeft geopend, die ook voor het socialisme bestaansvoorwaarde is.

2. Het is zulke dank niet minder verschuldigd, omdat het liberalisme het initiatief heeft genomen tot de opbouw van een staatsinrichting, waarbij streven naar hervorming, dus ook het socialisme, in vreedzame banen is kunnen verlopen.

3. Vergroot worden deze laatste verdiensten van het liberalisme nog doordat het — van weinige uitzonderingen afgezien — zijn staatsrechtelijke beginselen heeft hoog gehouden, ook toen deze in zijn nadeel gingen werken.

4. Aan het liberalisme komt de roem toe, dat enkele van zijn beste voormannen — bij ons Thorbecke — het sociale vraagstuk reeds vóór de dagen van Marx principiële juist hebben gesteld.

Prof. Langemeyer heeft hiermede nogal royaal de grote verdienste van het liberalisme erkend. Natuurlijk — het is zijn goed recht — heeft hij in andere

20 jaar VVD

Op 20 JANUARI 1968
organiseert de VVD

een grote bijeenkomst

met vele prominente
sprekers in het
RAI-congrescentrum
te Amsterdam,
ter gelegenheid van
het feit dat de partij
dan 20 jaar bestaat

Noteer die datum vast in uw agenda
en deel het algemeen secretariaat *) nu
reeds mee dat u van de partij zult zijn.

Er zijn maar 1500 plaatsen!

*) Algemeen secretariaat VVD: Koninginnegracht 61 te Den Haag.

In deze rubriek neemt de redactie brieven van lezers op, waarin een mening naar voren wordt gebracht welke de redactie belangwekkend genoeg acht om onder de aandacht van andere lezers te brengen. Dit houdt uiteraard niet in dat de redactie het altijd met die mening eens is.

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden brieven te bekorten, zonder dat daardoor de strekking van het betoog wordt aangetast. In zulke gevallen zal bij het ingezonden stuk de aantekening worden geplaatst „van redactie-wege bekort”.

Anonieme brieven en brieven met een beledigende inhoud worden terzijde gelegd.

Begroting is beleidsinstrument om werkgelegenheid op te voeren

BUITENLANDSE POLITIEK TE WEINIG DUIDELIJK

In het vervolg van zijn gedeeltelijk op pagina 1 van dit blad reeds weergegeven rede liet mr. Toxopeus, de regeringspolitiek steunend en aanmoedigend waar mogelijk, opbouwend-kritisch waar nodig, het gehele scala van problemen, waar de regering zich in deze moeilijke omstandigheden voor geplaatst ziet, aan ons voorbij gaan. Zo wijde hij successievelijk aandacht aan Troonrede en Miljoenennota in het algemeen, aan de fiscale politiek, het werkloosheidsprobleem en de regionale politiek, de economische- en de loonpolitiek, het buitenlandse- en het defensie-beleid, de EEG en de Benelux, de ontwikkelingshulp, woningbouw, de landbouw en het onderwijs.

Bij het afsluiten van deze editie was het Kamerdebat nog in volle gang. Ook drs. Joekes zou voor onze fractie nog het woord voeren. Daarna zou de regering antwoorden, en zouden ook de replieken nog worden gehouden. De nabespreking over het resultaat van dit alles zullen wij dus voor de volgende week moeten laten. Wij zullen ons hier verder moeten beperken tot enkele samenvattingen van nog slechts enige punten uit de rede van onze fractie-voorzitter.

Wat de financiën betreft herinnerde mr. Toxopeus aan de opmerking van de toenmalige minister van financiën, prof. Zijlstra in het Kamerdebat van 19 januari j.l., dat het niet eenvoudig zou zijn, om niet te zeggen: heel moeilijk, om te voorkomen dat nieuwe lastenverhogingen zouden moeten worden opgelegd. Het is er nadien niet gemakkelijker op geworden, met tegenvallende belastingopbrengsten, met de noodzaak om gelden te bestemmen voor de werkloosheidsbestrijding en met een groot tekort in het gemeentefonds. Wij staan dus andermaal voor lastenverhogingen, ondanks het feit dat het kabinet zonder twijfel zijn uiterste best heeft gedaan om zonder aantasting van ideële taken de uitgavenstijging te verminderen. Hij zei het met opzet aldus, want anders dan velen menen betekenen de besnoeiingen in het algemeen niet een „bezuiniging“, een minder besteden dan voorheen, maar een mindere stijging.

Er komen dus hogere lasten voor de burgers. Daar tegenover wilde spreker er echter eerst op wijzen dat op verscheidene gebieden ook maatregelen zijn aangekondigd of reeds zijn genomen, die een verlichting betekenen. Daarbij dacht hij bijv. aan de verhoging van de aanslaggrens voor de inkomstenbelasting en aan de kredietfaciliteiten voor het midden- en kleinbedrijf. Mede in het kader van het stimuleren van de bedrijvigheid moeten dan genoemd worden het herstel van de investeringsaftrek en het vervallen van het 47e punt vennootschapsbelasting.

De heer Toxopeus kon het kabinet zeggen, dat wij al deze zaken samen zullen bezien onder het oude motto, dat het uit de lengte of uit de breedte moet, en in ogenschouw nemend de doeleinden die met de verschillende maatregelen worden nagestreefd. Daarbij wilde hij niet vermelden dat de VVD ernstige zorg heeft omtrent de herziening van de regeling voor aftrek van buitengewone lasten; dat wij ons op de heffing voor woningwethouwers met een inkomen boven een bepaalde grens nog ernstig moeten beraden, al delen wij natuurlijk het streven om de woningwetwoningen bewoond te doen zijn door hen, voor wie ze worden gebouwd; en dat wij met de verhoging van een aantal lasten in de onderwijssector stellig nog de nodige moeite zullen hebben.

Wat daarvan mag zijn: wij zullen er op bedacht zijn zelf telkens een alternatief aan te geven, als wij iets verlangen. Uit deze toevoeging kon blijken dat spreker deze begroting ziet als een die welhaast uit haar voegen barst. Het kabinet zal uitzonderlijk moeten oppassen: overschrijdingen, hij had al eerder betoogd, komen altijd voor. Maar hij zag deze begroting als een krachtige poging om een evenwichtige groei van onze economie weer aan de gang te brengen; in haar geheel genomen dus als een beleidsinstrument, dat er op gericht is de werkgelegenheid in ons land langs een zo evenwichtig mogelijke weg weer op te voeren en de algemene welvaartsstijging voort te zetten. Een zeer belangrijk beleidsdoel, zoals mr. Toxopeus nadrukkelijk vaststelde. Wij moeten immers niet vergeten dat de val van het

kabinet-Cals, hoe men het ook zegt en uitlegt, het gevolg was van het bij de meerderheid der Kamer ontbreken van vertrouwen juist in de gevolgen van dat beleid voor deze doelstellingen.

De werkloosheid

Wat de werkloosheid aangaat bracht de heer Toxopeus in herinnering dat jarenlang naar ontspanning is uitgezien. Bedrijfssluitingen zijn aanvankelijk slechts als alleen structureel beschouwd. Nu de zaken er slechter voor komen te staan, spreken we wel anders. Het leek hem voor de betrokkenen niet veel uit te maken of hun werkloos-zijn nu „ontspanning“ heet of niet. Juist om dit grote euvel teniet te doen zonder in hernieuwde overspanning te geraken, leek hem het behoedzame beleid dat het kabinet nastreeft, wel het juiste.

Nadat het kabinet-Zijlstra rechtstreeks en via de gemeenten f 200 miljoen ter beschikking had gesteld voor de regionale werkgelegenheidsstimulering heeft het kabinet-De Jong dit opnieuw gedaan. De doorwerking van deze maatregelen moet nog komen; de resultaten zien we op dit ogenblik nog niet. Het is verstandig nu eerst af te wachten hoe het loopt. Tevens achtte hij het verstandig dat de post „onvoorzien“ op de begroting van sociale zaken is opgevoerd tot f 100 miljoen, met name voor maatregelen, te nemen als de toestand tegenvalt. De heer Toxopeus had het vertrouwen, dat de regering de zaak van de werkgelegenheid met grote zorg en zorgvuldigheid behandelt.

Het min of meer in paniek bijpompen van miljoenen kan de toekomstige werkloosheid in gevaar brengen. Het door inflatoire impulsen meer werk scheppen, door sommigen bepleit, roept het grote gevaar op dat dan straks de toestand nog veel ernstiger is, de werkloosheid nog veel groter en het herstel nog veel verder weg. Spreker was ervan overtuigd, dat wij omwille juist van de werkgelegenheid, omwille juist van de gedupeerde werknemers, dat gevaar niet mogen riskeren. Dat neemt niet weg dat, zoals mr. Toxopeus nader toelichtte, ook z.i. nog wel een aantal maatregelen op korte termijn mogelijk zijn, die het huidige werkloosheidspeil omlaag kunnen brengen, zonder dat zij grote bedragen vergen.

Steun aan Israël

Sprekend over de buitenlandse politiek was mr. Toxopeus van oordeel dat zowel in de Troonrede als in de MvT op de begroting van buitenlandse zaken een te weinig duidelijk standpunt wordt ingenomen.

„Is de regering,“ zo vroeg hij, „niet met mij van oordeel dat Israël gelijk heeft met rechtstreekse onderhandelingen met de Arabische Staten te verlangen?“ Hij vond dat, gezien het verleden, niets anders verwacht mocht worden. Zolang de VN de veiligheid van Israël niet kunnen garanderen, moet dat land zichzelf beschermen. Hij had het vertrouwen dat Israël vrede wil, dat het het vluchtelingenprobleem wil helpen oplossen en dat het aan de sociale en economische opbouw van het gebied waarin het ligt, wil meewerken.

Dat kan allemaal echter niet zolang de Arabische staten weigeren tot een gesprek te komen. Dat Israël dan ook de veroverde gebieden bezet houdt en over die gebieden alleen in rechtstreekse onderhandelingen wil spreken, achtte hij redelijk en verstandig. Anders komen die onderhandelingen er nooit. Naar het gevoelen van onze fractievoorzitter dient vermeden te worden dat de gedachte postvat als zou Israël met dit standpunt alleen staan. Die gedachte kan alleen maar helpen bevorderen dat de Arabische landen niet willen praten. Daarom vindt hij het op dit ogenblik nodig dat Israël onze duidelijke steun behoudt.

De ontwikkelingshulp

Nadat mr. Toxopeus verklaard had dat hij het NATO-beleid der regering wil steunen, omdat hij de NATO ziet als een instrument dat tot het behouden en bevorderen van de vrede moet dienen, kwam hij tot de ontwikkelingshulp.

Hij stelde vast dat in onze benadering van de wereldproblematiek de ontwikke-

lingshulp een aanmerkelijke rol speelt. In overeenstemming met de prioriteit aan dit onderwerp toegekend bij de formatie en in de regeringsverklaring, heeft het kabinet een verhoging van de overheidsbijdrage met f 75 miljoen voorgesteld. Een verhoging dus van 15 pct., die én relatief én absoluut uitgaat boven die van vorige jaren.

Mr. Toxopeus betuigde zijn instemming met het voornemen van het kabinet om een vierjarenplan op te stellen, waarin de prioriteiten worden aangegeven. Het was altijd zijn opvatting geweest dat de rijke landen de arme landen moeten helpen zichzelf te helpen. Uit de M.v.T. op de begroting blijkt, zij het met andere woorden, deze zelfde gedachte.

Wanneer gesproken wordt van het garanderen van leningen om particuliere investeringen in de ontwikkelingslanden te stimuleren is dat een helpen zichzelf te helpen. Want het kan alleen de bedoeling zijn op die wijze bedrijvigheid en daardoor welvaartsgroei aan te moedigen. Hetzelfde geldt voor de passage over de herstructurering van de wereld-economie.

De woorden die de minister van financiën, prof. Witteveen, in Rio de Janeiro met betrekking tot de IDA heeft gesproken, zijn een bevestiging van het vertrouwen in de doelstellingen van dit kabinet op dit punt. „De minister van financiën heeft met zijn voorstel de IDA uit een impasse gehaald, geen kleine zaak, die mijn oprechte waardering heeft,“ aldus de heer Toxopeus.

Met betrekking tot de gedachte om een laag-rentende lening in zeer kleine coupures uit te schrijven ten bate van de ontwikkelingshulp, kon mr. Toxopeus verklaren dat deze gedachte hem aanspreekt. Hij verwachtte dat bij een goede presentatie deze lening wel goed zal vallen. Hij acht het juist om, naast de z.g. overheidsgelden (die ook door de belastingbetalers — dat is door ons allen samen — worden opgebracht) een meer individuele mogelijkheid om bij te dragen open te stellen. „Stellig zal niet iedereen gelijk denken op dit stuk en zal er verschil zijn in bereidheid om iets te doen. Wij moeten goed zien dat dit een complement is op de schat-kist-bijdrage, niet een vervanging daarvan. Wat mij betreft,“ aldus mr. Toxopeus, „zal ik deze lening gaarne aanbevelen.“

Mijn opinie is...

Vervolg van pagina 3

stellingen getracht het falen van het liberalisme in de 19e en 20e eeuw aan te tonen. Het is echter zeer goed mogelijk en bepaald aan te geven hoe de idealen van Thorbecke door tal van figuren van liberale geestesadel zijn uitgedragen. Dikwijls onder zeer moeilijke omstandigheden. Wij behoeven ons slechts de naam van prof. Telders te herinneren.

Wij kunnen óók toegeven dat in de jaren na de eerste wereldoorlog de liberalen de dynamische ontwikkeling op ieder gebied soms niet voldoende hebben onderkend. Ook daar is wel literatuur over te raadplegen. Het stelt echter ons tot taak, het onjuiste beeld dat men zich van ons liberalen heeft gevormd te verbeteren. Maar niet ten koste van datgene waaraan onze politieke groepering zijn ontstaan te danken heeft.

Liberaal zijn is een voorrecht, maar tevens een opgave.

MR. D. F. WENT,
Leeuwarden

• Griekenland

Er wordt de laatste tijd door verschillende, vooral z.g. radicale en progressieve groeperingen in de diverse politieke partijen erg gediscussieerd over het huidige regime in Griekenland. Terecht is men van mening dat het een kwalijke zaak is dat de democratie buitenspel is gezet, er geen persvrijheid heerst en er concentratiekampen zijn ingericht waarin tegenstanders van het regime zijn terechtgekomen.

Het is uiteraard ook volkomen aanvaardbaar dat men (ook) hier in Nederland van mening is dat geprobeerd moet worden al de democratische vrijheden in Griekenland weer te herstellen. Tot zover kan ik mij volkomen met dat streven verenigen.

Maar nu doet zich het verschijnsel voor dat dezelfde groeperingen, wel toenadering willen zoeken met Oost-Europese landen waar de democratische vrijheden voor de bevolking ook volkomen ontbreken. Ook in Oost-Europese landen worden bijv. schrijvers gearresteerd en berecht, die een andere mening verkondigen dan de officiële van partij en Staat. Men wil Oost-Duitsland erkennen, maar er wordt dan met geen woord gerept over de toestanden die daar heersen. De Muur is toch een duidelijk en verschrikkelijk bewijs en wat te zeggen van het als beesten neerschieten van vluchtelingen die naar het Westen willen ontkomen? Dergelijke toestanden zijn toch moeilijk democratisch te noemen. Dit zijn toch even verwerpelijke dictaturen als in Griekenland, Spanje en Portugal.

Daarom is het naar mijn mening een bedenkelijk en gevaarlijke zaak om enerzijds aan te dringen op sancties tegen een bepaald land met een rechtse dictatuur en eventueel de betrekkingen met dat land te willen verbreken, terwijl men anderzijds toenadering zoekt tot landen met een linkse dictatuur, zonder die landen te attenderen op het ondemocratische van hun staatsvorm.

J. F. VAN GEENHUIZEN,
Den Helder

De redactie wil bij dit betoog toch wel in herinnering brengen, dat het wat Griekenland betreft gaat om een Nato-partner en een land dat de Europese conventie over de rechten van de mens heeft ondertekend. Hozeer wij het ook eens zijn met de opmerking van de heer Van Geenhuizen dat er ook in Oost-Europese landen geen sprake is van democratie, een vergelijking van de situatie daar met wat in Griekenland is geschied, gaat toch bepaald niet in alle opzichten op.

- VERKOOP
- VERHUUR
- BEHEER
- TAXATIES

van

ONROEREND GOED

makeelaarskantoor

araweg 5 wassenaar tel. 01751-5675

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM
KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT
TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND

RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”

VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM

RESERVERING (02943) 1576

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

*

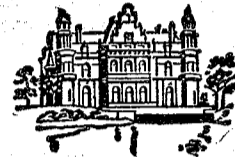
alle kamers met privé bad en douche

*

nieuw Restaurant en nieuwe Lounge-Bar

*

(geheel airconditioned)

KASTEEL OUD-WASSENAAR

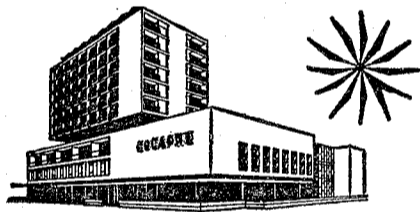
HOTEL - RESTAURANT

Vijf minuten van Den Haag, te bereiken via autoweg naar Amsterdam, afbuigen tegenover Dierenpark Wassenaar.

In magnifiek park gelegen hotel met alle moderne comfort. Salons voor speciale diners, recepties, cocktailparties, vergaderingen, etc.

GEEN PARKEERPROBLEMEN!

Telefoon 01751 - 9045

waar de gast ^{koning} is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

Verzorgde tafel, in het mooiste rivierhotel van Nederland, omringd door het steeds wisselende décor van de wereldhaven Rotterdam.

Maasboulevard 13, Vlaardingen
Tel. (010) 345477

 Delta Hotel Vlaardingen

De schouwburg van de wereldscheepvaart

Delta hotel

OISTERWIJK N.-B.

Hotel de Zwaan, annex Rotisserie „Le Prince de Galles”

telefoon 04242 - 2109

Voornaamste huis ter plaatse.
Kamers met privé douche en toilet.
Restaurant van bijzondere klasse.
Gezellige terrassen.
Ruime parkeergelegenheid.
Prospectus op aanvraag.

J. A. M. Couwenberg, prop.
Chevalier du Tastevin
Membre de la chaine des rotisseurs.

Hotel Restaurant Barendsma

HEEZE (NOORD-BRABANT) 04994-1385

Gelegen in het hart van de Kempen. Hotel, Restaurant van bijzondere klasse. Ideaal voor het houden van uw vergaderingen, conferenties etc.

Onbepaalde parkeergelegenheid.

Voor- en achterterras met uitzicht op tuin.

Kamers met privé-douche en toilet.

Garage aan huis. Zeer goed verzorgde keuken en sfeervol restaurant.

Geen keus voor Gibraltar?

De uitslag van het referendum dat op 10 september in Gibraltar gehouden werd, deed denken aan verkiezingen in dictatoriaal geregeerde landen. Ruim 99 pct. van de stemgerechtigden sprak zich uit voor handhaving van de banden met Engeland. Toch was er van manipulaties met de stemmen geen sprake en dat was ook niet nodig om de 12.138 ex-Maltezers, Italianen, Grieken etc. die tenminste gedurende drie generaties de rots bewoonden er toe te brengen zich vóór de democratische bestuursinstellingen uit te spreken en tegen het opgaan in het dictatoriale Spanje, als zou dat dan volgens de Spaanse beloften het behoud van de Britse nationaliteit niet uitsluiten. Slechts 44 inwoners dachten er anders over.

Met deze uitslag in de hand hoopt Engeland sterker te staan bij de nieuwe onderhandelingen met Spanje over de toekomst van het schiereiland, onderhandelingen waarop de Verenigde Naties meermalen hebben aangedrongen en waarbij volgens de resoluties van de Volkerenorganisatie de belangen van de bevolking in aanmerking zouden moeten worden genomen. Volgens de dekoloniatiecommissie van de VN en ook volgens Spanje kunnen deze onderhandelingen echter geen ander doel hebben dan een einde te maken aan de koloniale status van Gibraltar door overdracht van „de laatste kolonie in Europa” aan Spanje. De commissie keerde zich dan ook nog vóór het referendum gehouden werd tegen het Britse besluit de Gibraltararen te raadplegen en ook secretaris-generaal Thant noemde dit besluit en het uitsluitend van nieuwe onderhandelingen een schending van de resolutie van de Algemene Vergadering van 20 december 1966.

Spanje bestrijdt dat een beroep op de bevolking van Gibraltar enige waarde heeft, omdat de eigenlijke bewoners bij de verovering van de rots in 1704 door een Brits-Nederlands eskader naar San Roque zijn gevluht, welks burgemeester zich deswege ook nu nog als burgemeester van Gibraltar beschouwt. De Britten beweren — zo zegt men in Spanje — dat zij de belangen van de bevolking op het oog hebben, maar in werkelijkheid beschouwen zij Gibraltar nog steeds als een belangrijk steunpunt en willen zij daarom onder geen beding over overdracht van de soevereiniteit spreken. Als bewijs hiervoor noemt Madrid de felle Britse protesten, die er rezen tegen het verbod voor Britse militaire vliegtuigen om van het vliegveld op de rots gebruik te maken. (4 aug. 1966)

VERDRAG VAN 1713

Spanje beschikt nog over andere argumenten. Bij de vrede van Utrecht van 1713, die een einde maakte aan de Spaanse successieoorlog, deed Spanje afstand van Gibraltar maar behield het de eerste rechten als Engeland afstand zou doen van de rots. Dit is nu wat er volgens de Spanjaarden geleidelijk aan gebeurt sinds Engeland in 1950 begon met de inrichting van zelfstandige bestuurslichamen op het schiereiland en Gibraltar in 1964 intern zelfbestuur verleende. Ook maakte Engeland tot tweemaal toe inbreuk op het verdrag van 1713 door de noordelijke grens van het gebied verder naar het noorden te verleggen; de eerste maal in 1854 onder het voorwendsel dat er een epidemie op het schiereiland was uitgebroken, maar in werkelijkheid om een betere verdediging mogelijk te maken in het conflict met Rusland dat tot de Krimoorlog leidde. In 1908, ten tijde van de Duitse bedreiging van Marokko bouwden de Britten nog noordelijker een verdedigingsmuur en in 1938 legden zij binnen dit nieuwe gebied, dat eens een neutrale zone was, een vliegveld aan, waarvan men geen gebruik kan maken zonder het Spaanse luchtruim te schenden. Op dit vliegveld legt het door Spanje in december 1965 uitgegeven Roodboek vooral de nadruk.

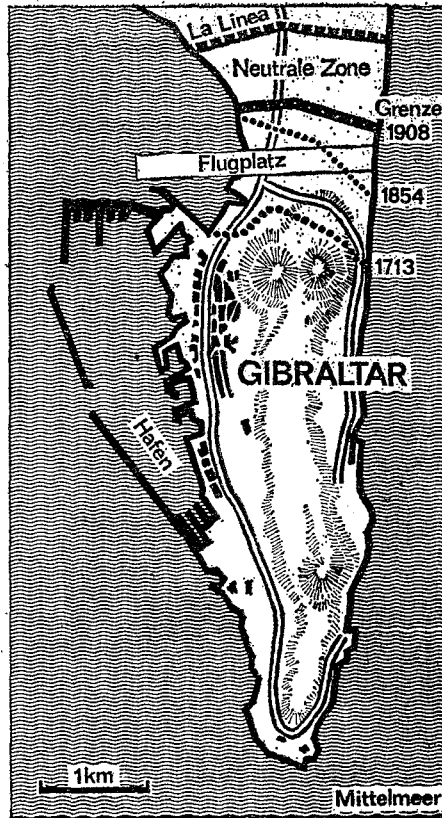
Engeland verwerpt deze beschuldigingen met er op te wijzen dat Britse militairen reeds in 1838 in het noordelijke grensgebied op wacht stonden en dat door verjaring het recht op het gebied aan de Britten is toegevalen.

De Spaanse aanspraken op de rots dateren niet van vandaag of gisteren. De gehele achttiende eeuw trachtte Spanje het verloren gebied terug te krijgen. Het was om deze reden dat koning Karel III samen met Frankrijk steun ging verlenen aan de Amerikaanse vrijheidsstrijders tegen de Britten. Een

lang beleg, van 1779—1782, leidde echter niet tot het gewenste resultaat en bezorgde de rots zijn uitgebreid gangstelsel waarin de verdedigers zich verschansten. In de negentiende eeuw en tot het einde van de tweede wereldoorlog bleef het betrekkelijk rustig. Anders dan in 1954 konden de Britse koningen in 1903 en 1912 ongestoord een bezoek aan Gibraltar brengen en brachten de voorgenomen bezoeken van George VI in 1943 en 1951 ook nog geen woeden-de menigten in de straten van de Spaanse steden op de been. Toch waren de aanspraken in 1950 weer naar voren gebracht. Twee dagen nadat de eerste wetgevende vergadering op 23 november in Gibraltar was geopend, herinnerde de Spaanse radio aan de aanspraken van Spanje. Behalve een dreigende verandering in de status van het schiereiland waren er ook wel andere redenen die het Spaanse regime er toe brachten juist nu te komen met zijn aanspraken. Spanje dreigde na de oprichting van de Nato in grotere mate geïsoleerd te worden dan daarvoor het geval was geweest. Het kon geen kwaad er op te wijzen welke rol Spanje zou kunnen spelen en het bezit van Gibraltar zou daarbij een belangrijk punt zijn. Bovendien meende men in de opnieuw naar voren gebrachte aanspraken een middel gevonden te hebben om de binnenlandse onrust af te leiden — het voornaamste punt van verweer dat Engeland aanvoert.

BASES

De Verenigde Staten hadden Spanje graag opgenomen gezien in de NATO, maar andere westelijke bondgenoten verzetten zich daartegen. Dit weerhield Washington er niet van in 1953 afzonderlijke overeenkomsten met het Spaanse regime te sluiten, krachtens welke de Verenigde Staten de beschikking kregen over vloot- en luchtbases op Spaans grondgebied. De bases bleven onder Spaanse soevereiniteit en onder Spaans commando. Het denkbeeld van de „geleende” bases was al in 1951 door Franco ook met betrekking tot Gibraltar naar voren gebracht en met de Amerikaanse Spaanse akkoorden op zak zette het Spaanse staatshoofd zich met meer inspanning in om Engeland ook tot een dergelijke regeling te krijgen; een Britse basis op Gibraltar onder Spaanse soevereiniteit. Sinds 1953 dringt Franco aan op besprekingen met Engeland dat, zo meende hij, nu wel zou toegeven. Het militaire belang van Gibraltar, toch al twijfelachtig als Spanje de kant van de tegenstander zou kiezen, was met zulke machtige Amerikaanse bases in de nabijheid aanzienlijk verminderd en dus zou Engeland nu niet meer al te halsstarrig vasthouden aan dit dure bezit en zich niet het ongenoegen van de Verenigde Staten op de hals willen halen, aldus redeneerde Franco. In Washington heerste immers nog steeds de oude afkeer van alles wat met koloniën te maken had en was de afkeer van het fascistische regime niet zo groot, zodat

Overgenomen uit: Die Zeit

Franco hier wel gehoor vond. Maar tot resultaten leidde dit vooralsnog niet. Franco begon naar andere middelen om te zien. Toen koningin Elizabeth II in 1954 een bezoek aan Gibraltar bracht organiseerden de Falangisten anti-Britse betogingen in de Spaanse steden en werd van 30.000 in Spanje verblijvende Britten de verblijfsvergunning ingetrokken. Voorlopig konden die zich echter nog redden door eens in de drie maanden een bezoek aan Gibraltar te brengen om dan weer als toerist terug te keren.

In 1963 hadden de Spaanse pogingen de kwestie-Gibraltar te internationaliseren eindelijk succes. De dekoloniatiecommissie van de VN nam de zaak ter hand. Spanje klaagt dat Gibraltar een smokkelhaven is, van waaruit grote hoeveelheden goederen die daar vrij zijn ingevoerd naar Spanje worden gesmokkeld. Engeland verklaart de commissie onbevoegd en wijst overleg met Spanje van de hand. Het volgende jaar dringt de commissie aan op onderhandelingen „rekening houdende met de belangen van de bevolking”. De verklaring van de Algemene Vergadering van 1960 over afschaffing van de koloniën wordt op Gibraltar van toepassing verklaard. Engeland is echter niet bereid de soevereiniteit over de rots in geding te brengen.

De dekoloniatiecommissie verzuimde intussen niet Spanje te wijzen op zijn verplichting onderhandelingen te beginnen over de toekomst van zijn Afrikaanse koloniën Ifni, Spaanse Sahara en Guinee. Over Ceuta en Melilla, wier positie vergelijkbaar is met Gibraltar en waarop Marokko sedert zijn onafhankelijkheid in 1957 aanspraak maakt, zweeg de commissie, waarschijnlijk tot opluchting van Madrid, dat zich voordat het Gibraltar aan de overkant van de straat verworven zou hebben.

Op 17 oktober 1964 begon Spanje met een „kleine blokkade” van Gibraltar; beperkende grensbepalingen hadden zogenaamd tot doel het smokkelen tegen te gaan, maar bereikten dat het toerisme op Gibraltar aanzienlijk verminderde. Op Gibraltar uitgegeven paspoorten werden ongeldig verklaard; werkvergunningen van een deel der 15.000 Spaanse arbeiders die iedere dag vanuit La Linea en San Roque naar de rots reisden om in de forten en de huishoudens van de Britten te werken, werden ingetrokken; vanuit Marokko aangevoerd groente en fruit werden aangehouden zogenaamd omdat er smokkelwaar onder verborgen was.

ONDERHANDELINGEN

In een Witboek legden de Britten er nog eens de nadruk op dat zij hun rechten nooit zouden prijsgeven en dat zij ook niet tot onderhandelen bereid waren zolang de toestand aan de grens voortduurde (april 1965). Korte tijd later deed de oppositieleider op Gibraltar, die een maand later deel van de regeringscoalitie zou uitmaken, enige

voorstellen om tot een oplossing van het geschil te komen; een eerste aanwijzing — naar men meent — dat de Britten toch bereid waren met voorstellen te komen. Hij wilde Spaanse rechten op haven en vliegveld en Spaanse deelname aan de economische ontwikkeling van het schiereiland, bij handhaving van de Britse soevereiniteit, vergezeld doen gaan van bestrijding van de smokkelhandel, een nieuw statuut voor de Spaanse arbeiders en het hijsen van de Spaanse vlag op een gebouw aan de ingang van de rots.

In december 1965 geeft Engeland toe. Het verklaart zich bereid onderhandelingen te beginnen. Voor het zover is verbiedt Spanje in januari 1966 NATO-vliegtuigen — behalve Engelse — van het vliegveld op Gibraltar gebruik te maken, dit als antwoord op de Russische beschuldiging dat Spanje een NATO-basis tolereert in de neutrale zone tussen het vasteland en de rots. Een reden voor Washington, dat de Spaanse flirtations met Moskou en de Gaulle met bezorgdheid gadeslaat, om er bij Engeland met meer klem op aan te dringen tot overeenstemming te komen met de Spanjaarden.

De Spaans-Britse onderhandelingen begonnen op 18 mei 1966 in Londen. Spanje stelt voor de eenheid van Spanje te herstellen en het verdrag van 1713 op te zeggen. Engeland kan onder een speciaal verdrag zijn basis in bruikleen krijgen. De positie van de bevolking zal door de VN kunnen worden gewaarborgd, haar fundamentele rechten (zoals vrijheid van godsdienst) en de Britse nationaliteit zal zij mogen behouden. Engeland houdt vast aan zelfbestuur voor het schiereiland onder Britse soevereiniteit. Spanje zal gebruik mogen maken van het vliegveld en de haven en een vertegenwoordiger mogen aanwijzen om de Spaanse belangen te behartigen. Beide regeringen zullen maatregelen nemen tegen de smokkel. De reeks onderhandelingen in 1966 eindigde in oktober met het Britse voorstel de kwestie aan het Internationaal Gerechtshof voor te leggen, hetgeen Spanje in strijd achtte met de resoluties van de VN. De kwestie viel als „dekoloniatieprobleem” onder de Algemene Vergadering van de VN, naar de mening van Spanje.

LUCHTVERKEER

De Spaanse maatregelen gingen intussen door. In augustus verbood Madrid Britse militaire vliegtuigen op Gibraltar te vliegen, in dezelfde maand werd de 2000 op het schiereiland werkzame Spaanse vrouwen verboden de grens te passeren, omdat niet ingestaan kon worden voor hun veiligheid, heette het. In oktober sloot Spanje de grens voor auto's. Op 13 april 1967, vijf dagen voordat de onderhandelingen zouden worden heropend, besloot de Britse regering de besprekingen op te schorten nadat Spanje had aangekondigd een „verboden zone” voor het luchtverkeer rondom Gibraltar in te zullen stellen om aan de militaire vluchten, die volgens Spanje doorgingen, een einde te maken. Toen de besprekingen op 5 juni niettemin werden hervat, liepen die al spoedig dood, omdat Spanje weigerde op de kwestie van het sluiten van luchtverkeer in te gaan. Engeland besloot deze kwestie toen voor te leggen aan de Internationale Organisatie voor de Burgerluchtvaart te Montreal.

Ten slotte besluit Engeland tot bovengenoemd referendum. Spanje en de Verenigde Naties weigeren waarnemers te sturen, het Britse Gemenebest stuurt er vijf. De eerste minister van Gibraltar, Sir Joshua Hassan, sprak de vrees uit dat het referendum tot nieuwe Spaanse maatregelen zou leiden, bijvoorbeeld tot een verbod voor de overgebleven 5.000 Spaanse arbeiders op het schiereiland te werken, maar de maatregelen bleven (nog) uit.

Waarschijnlijk om de thans weer begonnen Algemene Vergadering van de VN gunstig te stemmen heeft Spanje een constitutionele vergadering inzake Spaans Guinee voor 30 oktober aangekondigd, waarop door de dekoloniatiecommissie was aangedrongen. De regering in Madrid zou willen tonen dat zij zich aan de resoluties van de Volkerenorganisatie houdt, terwijl Engeland ondanks een veroordeling van de genoemde VN-commissie toch een referendum in Gibraltar heeft gehouden. Het moet voor Spanje geen moeilijk besluit geweest zijn. Reeds in 1962 verklaarde de onlangs door Franco tot vice-president benoemde Carrero Blanco dat Guinee zelf over zijn status zal mogen beslissen. In het kader van deze politiek past ook het aanbod van Spanje aan Marokko de enclave Ifni over te geven. Maar de Spaanse Sahara, waar rijke fosfaatlagen gevonden zijn, wil het behouden. Men zou overwegen hier een referendum te houden in de verwachting dat de bevolking wel voor het behoud van de status van Spaanse provincie, die het gebied in 1958 verkreeg, zal kiezen. Aan Gibraltar zal dit recht op zelfbeschikking wel onthouden blijven.

STAAL
KONSTRUKTIES
VOOR ELK PROJEKT

LATUMEBO
 ALBLASSERDAM, TEL. 01859-2647, POSTBUS 5

A. F. v. d. STEENHOVEN & ZN., DELFT
 ROTTERDAMSEWEG 384 — TELEFOON 01730—2 16 56

★
 Leveringen van zand, grind, grond, enz.
 ★
 Massa-transporten met 3-zijdige kipauto's.
 ★
 Speciale machines trailers voor vervoer
 van draglines - bulldozers - ketels enz.

*al meer dan 100 jaar
 prefereren fijnproevers*

DROSTE

**N.V. BERGINGS- EN TRANSPORTBEDRIJF
 VAN DEN AKKER**

Bergen van schepen en ladingen.
 Verhuur van drijvende bokken tot 200 ton.
 Verzorging van al uw transporten te water.
 Duikerwerkzaamheden.
 Bergingsvaartuigen uitgerust met zandpompen tot 14"

KANAALSTRAAT 59 — VLISSINGEN

TELEFOON 5120 — TÉLEX 55108
 n.k.u. 2430 en 4261

ROTTERDAM — TELEFOON 195202, 194790
 AMSTERDAM — TELEFOON 425257

**Boele's Scheepswerven en
 Machinefabriek N.V.**

BOLNES (bij Rotterdam)

Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 195100 ROTTERDAM — TELEGR. BOELE - BOLNES

Brandsteder
 MEUBELEN
 VIJZELSTRAAT 115-119
 AMSTERDAM - TEL. 248716

DAMMERS & VAN DER HEIDE'S

Scheepvaart- en Handelsbedrijf N.V.

Reders, cargadoors, bevrachters, expediteurs,
 beëdigde makelaars voor het kopen, verkopen
 en bouwen van schepen.

**„Calandhuis”, Willemskade 18, Postbus 444
 Rotterdam-2**

TELEGR.ADRÉS: ENERGETIC - (New Boe Code)
 TELEFOON 11.93.00 (15 lijnen) - TELEX 21127 (2 lijnen)

Delft

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
 TELEFOON 25242 - DELFT

Ook bij ZIEKTE, ONGEVAL EN INVALIDITEIT
 een GEGARANDEERD WELVAARTSVAST
 INKOMEN

Door de
 ARBEIDSONGESCHIKTHEIDS-VERZEKERING
 MET INDEX- EN STIJGINGS-CLAUSULE

**N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.
 W.B.K. van 1938**

Bergstraat 6 - 8 — Amersfoort — Tel. (03490) - 1 70 43 *

Vrijheid en democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 933

VRIJDAG 20 OKTOBER 1967

RESULTAAT VAN KAMERDEBATTEN:

Kabinet-De Jong voorlopig vaster in het zadel

„Het kabinet-De Jong zit op rozen,” zo concludeerde de parlementaire redactie van het Vrije Volk daags na het einde van het grote politieke en financiële debat in de Tweede Kamer. Zij schreef dit toe aan „handig manoeuvreren van het kabinet” en aan enige tijdens dit debat gedane toezeggingen.

Nu lijkt ons deze voorstelling van zaken wel iets te „roos”-kleurig. Het kabinet heeft de goede indruk, welke het na zijn formatie en de maanden die daarop volgden had gewekt, in en door dit debat stellig nog bevestigd. En het is — zoals wij hieronder nader zullen toelichten — naar onze indruk politiek ook sterker komen te staan. Dat wij die rozen nochtans niet geheel bij de omstandigheden vinden passen, is meer een meevoelen met de regering en vooral met minister Witteveen, van de moeilijke omstandigheden, waar zij zich voor zien geplaatst en van de verantwoordelijke beslissingen, die zij hebben te nemen.

Ondertussen zijn wij bepaald ook wel van oordeel dat de door de onzekere partijverhoudingen tot nu toe toch nog wel wat labiele politieke basis van dit kabinet er naar omstandigheden een flink stukje steviger op is geworden. Dat valt in algemene zin natuurlijk in de eerste plaats af te lezen uit het feit dat geen der moties, die werden ingediend (en dat waren er nogal wat), de eindstreep heeft gehaald. Zij werden ten dele verworpen, ten dele ingetrokken en twee werden er aangehouden, omdat de regering op het stuk van de bevordering van de werkgelegenheid buiten de randstad Holland toezeggingen had gedaan, die aanhouding ook voor de oppositie wettigden.

Steviger basis

Er waren echter nog wel enkele andere aanwijzingen voor die — vooralsnog — versterkte politieke basis. Daar was in de eerste plaats de grote nadrukkelijkheid, waarmee de voorzitter van de KVP-fractie, drs. Schmelzer, aan het eind van de debatten zijn vertrouwen in het kabinet uitsprak. Wij zullen wel niet mistasten wanneer wij veronderstellen dat dit mede een reactie was op enige duidelijke toespelingen van onze woordvoerder mr. Toxopeus, die terecht enige twijfel suggereerden aan de standvastigheid waarmee men zich in het zo onrustige confessionele kamp tot nu toe achter het kabinet-De Jong had opgesteld.

Welnu: De heer Schmelzer bracht, kennelijk sprekend namens zijn fractie, bij de replieken de ministers De Jong en Witteveen dank voor de wijze waarop

zij beiden de hoofdlijnen van het regeringsbeleid in de Kamer hadden verdedigd. Zij hadden, zo zei hij woordelijk, oog getoond voor de grote taken, die voor de toekomst noodzakelijk zijn en tegelijk voor de harde werkelijkheid dat thans, op dit ogenblik, niet alles te verwezenlijken is. „Dat geeft vertrouwen in dit kabinet, onder leiding van minister De Jong.”

In de tweede plaats viel het op dat mr. Biesheuvel, wiens partij en fractie tot nu toe politiek eigenlijk nog onbetrouwbaarder leken dan de KVP, zich gematigd en welwillend opstelde. Type-rend was daarbij wel hoezeer hij het voor minister Luns opnam in de verwijten van sommige zijden dat deze in de kwestie-Vietnam na het Kamervotum over de motie-Schuyt niet correct zou hebben gehandeld.

Wij hebben dank zij de televisie precies en woordelijk kunnen volgen hoe de minister voor de Verenigde Naties „verslag” van de gang van zaken in het Nederlandse parlement heeft uitgebracht en wij vonden dat hij dat volkomen correct deed. Dat was het wat ook de heer Biesheuvel nu bij het Kamerdebat nadrukkelijk betoogde: „De minister van buitenlandse zaken heeft op een m.i. correcte wijze in zijn rede voor de Verenigde Naties te New York de aandacht gevestigd op de motie-Schuyt, die de Kamer op 25 augustus jl. heeft aanvaard en er terecht op gewezen dat de indiener van de motie een beëindiging der bombardementen beoogde zonder voorwaarden.”

Vietnam

Minister-president De Jong betoogde nog eens dat de Nederlandse regering bereid is zelf ook een dergelijk beroep op de Amerikaanse regering te doen, zodra zij de overtuiging heeft dat stopzetting van de Amerikaanse bombardementen insluit: bereidheid van Hanoi om aan de conferentietafel te gaan zitten. En de minister stond wel bijzonder sterk, toen hij de socialist Den Uyl voorhield dat de Britse labour-minister van buitenlandse zaken, Brown, enkele dagen geleden had verklaard dat er „nog geen begin van bereidheid daartoe bij Hanoi bestaat.”

Terecht o.i. weigerde de Kamermeerderheid dan ook een motie-Den Uyl, wederom op Vietnam betrekking hebbend en nu duidelijk bedoeld als motie van wantrouwen jegens minister Luns, te aanvaarden. Zij kreeg slechts de stemmen van de PvdA zelf, D'66, PSP en CPN (49 tegen 92 stemmen). Nog minder succes had mr. Van Mierlo (D'66) met zijn wonderlijke en iedere juiste staatsrechtelijke verhouding tartende voorstel om van de zijde der Kamer

(vervolg op pag. 2)

1 LOP EEN

ÉÉN OP ÉÉN

DE actie is begonnen. De ledenwerfcampagne, die tot een ledenexplosie moet leiden, dankzij de kettingreactie waarbij elk lid van de partij — ook elk gezinslid — is betrokken. Eén lid — één lid erbij. Eén op Eén.

Op 11 oktober werd de tien-wekelijkse televisiezendtijd aan het naar buiten brengen van de actie Eén op Eén besteed. Slechts vijf minuten in plaats van tien, om het begin van de uitzending van de wedstrijd Real Madrid—Ajax niet in gevaar te brengen. Vijf minuten zendtijd echter met de hoogst mogelijke kijkdichtheid. De volgende dag al, ondanks de lange duur van de verlengde wedstrijd, kwamen vele reacties binnen. Nieuwe leden en vragen om inlichtingen over de VVD. De volgende dag ook trof men in een aantal dagbladen een reminder aan: „Voor de VVD-tegen de verwarring”, het motto van de korte televisie-aanmoediging van mr. Toxopeus. Resultaat tot op heden: honderden Ingezonden coupons met nieuwe leden en vragen om nadere inlichtingen.

Zaterdag 14 oktober waren de propaganda-commissies van vele afdelingen in Utrecht bijeen om onder leiding van de heer H. J. L. Vonhoff als voorzitter van de landelijke propaganda-commissie te overleggen over de actie en ideeën uit te wisselen. De landelijke propaganda-commissie, waartoe ook de initiatiefnemer van de actie Eén op Eén behoort, ons erelid Dettmeijer, was vrijwel voltallig aanwezig.

Iedere week tot 30 november a.s. twee advertenties in de dagbladen van de Nederlandse Dagbladunie (Algemeen Dagblad-groep, Algemeen Handelsblad, Nieuwe Rotterdamse Courant en Het Vaderland). Voor advertenties in andere bladen ontbreken helaas de middelen, tenzij de kamercentrales en afdelingen advertenties willen plaatsen, waartoe zij kosteloos kunnen beschikken over stypen en matrijzen. Elke radio-uitzending wordt ten dele voor de actie gebruikt. De afdelingsbesturen zullen in de plaatselijke telefoongidsen de namen aanstrepen van vermoedelijke VVD-stemmers die nog geen lid zijn. Naast telefonische benadering van deze sympathisanten zal toezending van documentatie en van het weekblad (gedurende zes weken) door het algemeen secretariaat worden verzorgd.

Het belangrijkste wordt echter van U verwacht: Eén op Eén; elk lid wint één lid erbij. Het kost u weinig tijd; maar geeft U dat korte ogenblik in de komende zes weken aan Uw partij. Veel leden werven is moeilijk, één lid werven is gemakkelijker. Het vergt een ogenblik van enthousiasme, persoonlijke benadering en overtuigingskracht. Een kracht die U ontleent aan Uw liberale overtuiging. En aan de overtuiging dat het goed gaat met de partij, maar dat zij in ledental te zwak is.

Het gaat goed met de partij, dat was de slotsom die de aanwezigen op 14 oktober in Utrecht konden trekken uit de rede van de heer Toxopeus. Het liberalisme is onverdeeld in eigen huis; geen „radicalen”, „tien-over-roders”, „nieuwe-linkers” of „spijststemmers” stichten in onze partij verwarring of breken het liberale dak boven ons hoofd af voordat er nieuwe partijstructuren ontstaan zijn. Bij ons geen vernieling onder het motto vernieuwing. Bij ons wel bereid in liberale kring, eensgezind tussen VVD, Liberaal Democratisch Centrum, JOVD en liberale studenten, over de ook door ons noodzakelijk geachte partijvernieuwing. Voor partijvernieuwing is echter eerst nodig partijversterking door meer, veel meer leden.

Versterking van ons ledenbestand is ook een financiële noodzaak. Nog geen 5% van onze kiezers is lid. En dat is maar een mager gedeelte, ook in vergelijking tot andere partijen. Het is met het huidige ledental onmogelijk de gewone partijwerkzaamheden te verrichten zonder een beroep te doen op de leden voor extra giften boven de contributie. Aan deze ongezonde situatie zou een eind kunnen komen bij verdubbeling van het ledental. De extra giften zouden dan volledig aan de verkiezingscampagnes ten goede kunnen komen.

De daad is thans aan U: Werf tenminste één lid onder het motto Eén op Eén en meldt dat lid aan met behulp van Ingesloten bon.

Het getij is gunstig. Voor de VVD — tegen de verwarring.

F. KORTHALS ALTES.

UIT DE PARTIJ

• Doetinchem

Degenen die beweren dat het onderwerp „gemeentefinanciën” onverteerbaar is kregen ongelijk tijdens de ledenvergadering van de afd. Doetinchem van de VVD op 9 oktober in „De Graafschap”. De heer J. Doedens, chef van de afdeling financiën en belastingen en gemeenteontvanger van Doetinchem, zag kans de problematiek rondom gemeentefinanciën en belastingen zeer bevattelijk en levendig te presenteren. Hij zette uiteen hoe de gemeente aan geldmiddelen komt, hoe een gemeentebegroting in elkaar zit en waaruit het gemeentelijke belastinggebied bestaat.

Voorzitter drs. B. U. Haagsma had in zijn openingswoord gesteld, dat we een belangrijk politiek jaar tegemoet gaan. Ook de VVD zal zich waarschijnlijk moeten heroriënteren in een nieuwe politieke constellatie. De vragen rond de partijvernieuwing zullen op een volgende vergadering worden besproken. De heer Haagsma noemde de toestand van de afdeling gezond en de ontwikkeling van het ledental gunstig. Hij kondigde aan dat zal worden meegewerkt aan een door D'66 georganiseerde forumavond op 17 oktober. Er ontspan zich een korte discussie over de houding van de gemeenteraadsfractie in de Kruisberg-kwestie. De heer Vinkenborg lichtte zijn beleid toe en merkte op, dat het beraad over deze zaak voornamelijk binnenskamers had plaatsgevonden. De raad werd ruimschoots en deskundig ingelicht. De voorzitter wees op de eigen verantwoordelijkheid van de raadsleden, maar voegde daaraan toe dat dan geen enkele burger of groep van burgers het recht kan worden ontzegd zich over een zaak als de openbare veiligheid uit te spreken.

• Maarn

Op maandag 9 oktober sprak, tijdens een geanimeerde bijeenkomst van de afd. Maarn van de VVD, het Tweede Kamerlid de heer H. Wiegel over „actuele politiek.”

Nadat spreker de recente ontwikkelingen in de grote politieke partijen had doorgelicht, kwam hij tot het beleid van het huidige kabinet. Uiteraard werd o.a. uitvoerig stilgestaan bij de oorlog in Vietnam en de ontwikkelingshulp.

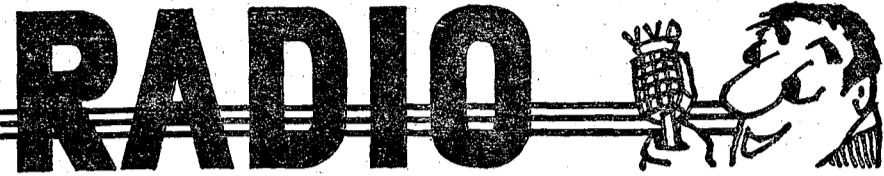
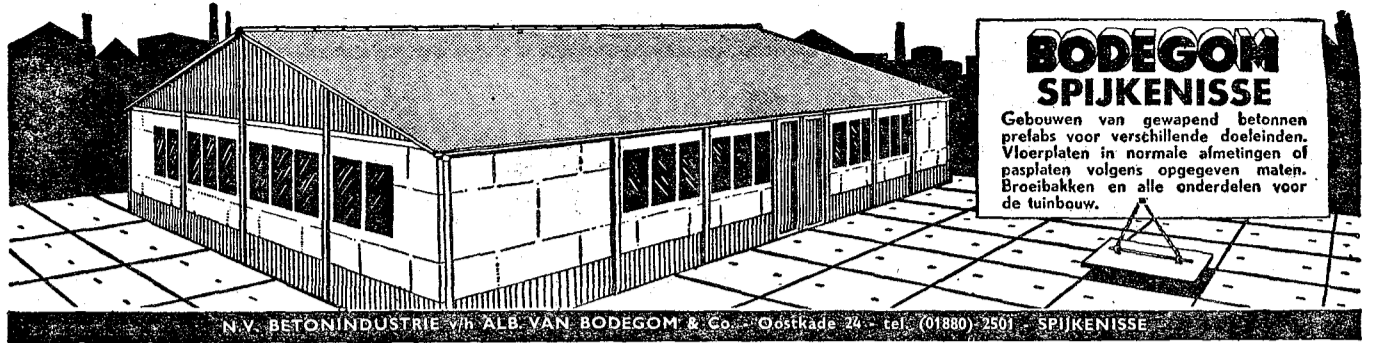
Het was verfrissend hoe dit Kamerlid zijn visie gaf over de noodzaak tot het politiek bewustmaken van de Nederlanders.

Na de pauze werd over vele onderwerpen gediscussieerd, waaruit de grote interesse bleek van de aanwezigen. In zijn sluitingswoord deelde de voorzitter nog mede dat de koffie-ochtenden op 4 november zullen worden hervat.

• Oegstgeest

Donderdag 5 oktober kwamen op initiatief van de voorzitter der VVD-Oegstgeest, de voorzitters en/of secretarissen van de volgende acht afdelingen bijeen: Berkel-Rodenrijs, Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest, Voorhout, Voorschoten, Warmond en Wassenaar. Doel was om door een gedachtenwisseling tot een gemeenschappelijk standpunt te komen ten aanzien van de kamercentrale-vergadering op 21 oktober.

Algemeen was men van oordeel dat er een centraal secretariaat moet komen van waaruit alle convocaten, mededelingen enz. geadresseerd en gefrankeerd worden zodat men van het tijdrovende adressen schrijven en versturen af is en er zeker van is dat alles op tijd afgehandeld wordt.

Radio-uitzending van de VVD: woensdag 1 november van 18.20 - 18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m).

Verder pleitte men voor reductie voor bejaarden, spreekuur van raadsleden en jaaroverzicht van alles wat er door de fractie in de desbetreffende gemeente afgehandeld is.

Besloten werd om, wanneer er behoefte aan bestaat, weer bij elkaar te komen en over allerlei vraagstukken te spreken.

• Amstelveen

Ook in Amstelveen blijkt een algemeen gevoelde behoefte bij de leden te bestaan aan een nauwer contact „kiezer-gekozenen”. Het afdelingsbestuur heeft daarom in een openbare bijeenkomst de kiezers in de gelegenheid gesteld nader met de gekozen raadsleden kennis te maken.

De fractievoorzitter mr. A. F. Cochet de la Morinière, gaf een korte doch zeer heldere uiteenzetting over de wijze waarop raadsbesluiten tot stand komen en welk aandeel de raadsleden daarin hebben. De gang van zaken in de „keuken” van een gemeentehuis werd nog eens nader belicht door elk der fractieleden, die ieder op zijn beurt een in zijn commissie behandeld onderwerp besprak. De aanwezigen kregen daarop de gelegenheid zelf een mening over het

onderwerp te vormen en deze te toetsen aan de mening van de raadsfractie.

Alle zeven VVD-fractieleden, alsook de VVD-wethouder zijn op deze wijze erin geslaagd een beter begrip te kweken tussen de aanwezige kiezers en gekozenen. Al met al een zeer geslaagde avond, die tot herhaling noopt.

• Statenkring Hoorn

De vergadering van de statenkieskring Hoorn was donderdag 12 oktober nagenoeg geheel gewijd aan het liberaal beraad, mede in verband met de bespreking daarover op donderdag 25 oktober in de vergadering van de kamercentrale Den Helder.

De voorzitter, mr. P. C. Avis, heeft bij de opening der vergadering het verscheiden herdacht van de heer H. Mande, secretaris-penningmeester van de afdeling Broek in Waterland. Een mededeling van prettiger aard was dat de gemeente Hoorn sedert kort weer over een VVD-wethouder beschikt in de persoon van de heer E. D. Wit.

In de plaats van drs. H. W. Deunk, die aftrad wegens aanstaand vertrek uit het gebied van de staten-centrale, werd als penningmeester benoemd de heer W. Polhout te Purmerend.

Kabinet-De Jong

(Vervolg van pag. 1)

een brief over Vietnam te zenden aan het Amerikaanse Congres en de Senaat. De hele rest van de Kamer heeft ons voor een dergelijke misstap gelukkig behoord (verworpen met 7 tegen 134 stemmen, alleen D'66 zelf vóór).

Ontwikkelingshulp en defensie

De heer Den Uyl stelde zelf voorop dat er gemakkelijk demagogie kon worden gepleegd door de ontwikkelingshulp en de defensie-uitgaven met elkaar te vergelijken. Ondertussen deed hij dat in feite toch en kwam hij in ieder geval met een motie om de voor 1968 reeds met f 75 mln. verhoogde ontwikkelingshulp nog eens extra te verhogen met f 100 mln.

De regering kon niet verder gaan dan toe te zeggen dat haar streven blijft de ontwikkelingshulp geleidelijk zoveel op te voeren, dat zij per 1 januari 1971 één procent van het nationale inkomen bedraagt. Deze motie moest zij dus afwijzen en de Kamer verwierp haar bij zitten en opstaan, met alleen de PvdA, D'66 en PSP vóór.

Het deed ons genoegen dat zowel mr. Toxopeus als minister Witteveen waarschuwde tegen een verdere bezuiniging, op dit ogenblik, op defensie. Wij komen daar spoedig, bij de behandeling van de begroting van defensie, op terug.

WONINGBOUW

Verworpen werd ten slotte ook de motie van de heer Den Uyl om bij de verdeling van het voorgenomen woningbouwprogramma van 125.000 woningen het aantal in productie te nemen woningwetwoningen te stellen op 60.000. De regering hield aan haar volkomen logische opzet vast: minder woningwetwoningen, mits het particulier initiatief dan ook zou zorgen voor de bouw van vergelijkbare woningen met vergelijkbare huren in de premiesector. Dat zal nauwlettend worden nagegaan en wanneer dat niet zou blijken te lukken, zal alsnog worden ingegrepen. De Kamermeerderheid kon zich daarmee verenigen. Zij verwierp ook deze motie-Den Uyl, waarbij de PvdA alleen de steun kreeg van de PSP en de CPN.

Voor het eigenlijke financiële debat en voor de nieuwe door de regering aangekondigde maatregelen ter bestrijding van de werkloosheid zij verwezen naar het artikel van drs. Joekes elders in dit blad (pag. 3).

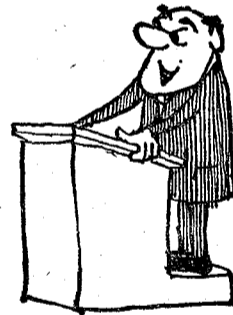
A. W. ABSPOEL

SPREEKBEURTEN

Periode van 20 oktober tot en met 20 november

20 okt.	Hoogeveen (JOVD midden Drenthe)	Mr. dr. C. Berkhouwer
20 okt.	Roermond	Mr. F. Portheine
21 okt.	K. C. Leiden	Mr. F. Portheine
21 okt.	Delden, 14.00 uur, café De Weijenborgh	Mr. dr. C. Berkhouwer
23 okt.	Eindhoven, 20.15 uur, hotel Cocagne	H. Wiegel
23 okt.	Leiden e. o.	Mr. J. G. Rietkerk, debat
23 okt.	Bergambacht	Mr. H. E. Koning
23 okt.	Zeist	Mr. W. J. Geertsema
23 okt.	Groningen (lib. soc.) 20.00 uur, rest. Riche	Drs. Th. H. Joekes
24 okt.	Steenwijk	R. Zegering Hadders
25 okt.	Bussum, 20.15 uur, hotel De Gooische Boer	Mevr. G. V. v. Someren-Downer H. Wiegel en mr. H. E. Koning
26 okt.	Rotterdam (Vrouwen in de VVD)	Mevr. G. V. v. Someren-Downer
26 okt.	Amsterdam (LSVA)	H. Wiegel
27 okt.	Alkmaar (JOVD-forum)	H. J. L. Vonhoff
28 okt.	K. C. Gelderland 14.00, rest. Riche Nationaal, Arnhem	Mr. H. E. Koning
30 okt.	Doorn	Drs. Th. M. Joekes
30 okt.	Utrecht, 20.00 uur, Jaarbeursrestaurant	Mr. W. J. Geertsema
30 okt.	Soest	H. Wiegel
3 nov.	Bunnik	Drs. Th. H. Joekes
3 nov.	Leeuwarden	H. J. L. Vonhoff
6 nov.	Driebergen	Mr. W. J. Geertsema
6 nov.	Warnsveld	Drs. Th. H. Joekes
6 nov.	Bergen op Zoom, De Korebeurs (samenw. afd. W./N. Brabant)	H. Wiegel
7 nov.	Rotterdam (Vrouwen in de VVD)	Drs. L. van Leeuwen
10 nov.	Zuidlaren	Mevr. mr. E. Veder-Smit
10 nov.	Laren	H. Wiegel
11 nov.	JOVD-midden Drenthe	H. Wiegel
13 nov.	Epe	Mr. H. E. Koning
13 nov.	K. C. Zwolle	H. Wiegel
16 nov.	K. C. Drenthe (liberale kring)	Mr. W. J. Geertsema
17 nov.	Baarn	H. J. L. Vonhoff
17 nov.	St. C. Heerenveen	H. Wiegel, debat
17 nov.	Frederiksoord (lib. kring, Meppel e. o. 20.00 uur, hotel Frederiksoord)	R. Zegering Hadders
20 nov.	Haarlem e. o.	H. Wiegel

Voor zover ons bekend zijn tijd en aanvangsuur vermeld.

Vrijheid en Democratie

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonnementen toestel 219, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:
Ph. C. la Chapelle jr.

Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B te Amsterdam-C.

Inlichtingen

over ALLE in het agglomeraat DEN HAAG te KOOP zijnde WONINGEN

N.V. MAKELAARSKANTOOR

„GEMAKO”

Nassauplein 16,
Den Haag

Tel. 070 - 60.19.09
(6 lijnen)

- NEUTRALISERING REELE PROGRESSIE-FACTOR
- TARIEFSVERLAGING I.V.M. PRIJSSTIJGINGEN

VVD houdt vast aan verlangens

Dank zij een tijdige en verstandig gedoseerde serie correcties op de koers is het Kabinet-De Jong verleden week geheel onbedreigd door het financiële deel van de algemene beschouwingen over de Rijksbegroting-1968 heengezeild.

Begrijpelijkwijz is inmiddels van anti-liberale zijde de suggestie gewekt, als zouden de extra stimuleringsmaatregelen voor de werkgelegenheid, die tijdens het debat werden aangekondigd, vrijwel precies overeenkomen met de inflatoir te financieren extra inspuiting van 300 miljoen gulden (later verlaagd tot f 200 mln.) waar de heer Den Uyl in een motie om had verzocht.

Daar is echter geen sprake van. Wel zullen de maatregelen in kwestie een niet onbelangrijke gunstige invloed op de werkgelegenheid, vooral in de bouw buiten de randstad, kunnen uitoefenen, maar daarbij spelen verschuivingen in ruimte en tijd binnen het kader van de al ingediende begrotingscijfers een belangrijke rol.

BIJZONDER GELUKKIG

Dat geldt voor de herziene toewijzing van f 100 mln. voor infrastructuurprojecten, aanvankelijk bestemd voor de westelijke provincies, maar bij nader inzien te besteden in de probleemgebieden. Dat geldt op een andere manier ook voor de last, die de schatkist te dragen zal krijgen als gevolg van de wederinvoering van de gevraagde af trek voor bedrijfsgebouwen buiten de randstad. De belastinginkomsten, die hierdoor aanvankelijk verminderen, komen immers in latere jaren toch weer binnen. Wij waren bijzonder gelukkig met deze maatregel, die ik, daags voor zij werd bekend gemaakt, namens de VVD-fractie nog eens nadrukkelijk als het voor ons meest wenselijke stimulerings-element onder de aandacht van minister Witteveen had gebracht.

Het besluit een aantal overheidsbestellingen te vervroegen brengt eveneens verschuivingen in plaats van grotere uitgaven mee, aangezien de betalingen zullen blijven drukken op het oorspronkelijk daarvoor aangewezen jaar 1968.

De extra subsidies voor verbetering van woningen en — ditmaal gelukkig ook — hoerderijen, uit te voeren tijdens het winterseizoen, dus tijdens de traditionele periode van slaptes voor de bouw, kunnen uit een bestaande post „onvoor zien" worden bestreden.

De financiële gevolgen van de aangekondigde overbrenging van 15 rijksdiensten naar gebieden buiten de randstad zijn op dit ogenblik nog moeilijk te overzien. Maar het zou mij verbazen als zij voor 1968 al omvangrijk waren.

Blijft een werkelijke verhoging van het uitgavenniveau met de f 100 mln. extra, ter verbetering van de economische structuur in de probleemgebieden, die de regering eveneens verleden week aankondigde.

Zij loste daarmee een toezegging in, die, afhankelijk van het verdere verloop van de werkgelegenheid, al in de Miljoenennota was gedaan, en waarvan de verwezenlijking werd bevorderd door de nog wat betere vooruitzichten met betrekking tot de ontwikkeling van de buitenlandse economie in 1968 en 1969, die de regering blijkbaar vlak voor het debat via het Centraal Planbureau hadden bereikt, en die een bescheiden extra impuls, mits in korte tijd weer uitwerkt, minder riskant maakten.

Dit neemt niet weg, dat het toch al hoge uitgavenpeil voor 1968 daarmee alweer een stukje hoger komt te liggen.

Overigens moet men zich op de oorzaken en betekenissen van dat uitgavenniveau niet verliezen.

GEEN VERSCHIL?

Het was politiek gesproken heel begrijpelijk dat de heer Biesheuvel in zijn eerste bijdrage aan het debat de indruk probeerde te wekken als zou er, met betrekking tot de jaarlijkse uitgavenstijgingen, eigenlijk geen verschil bestaan tussen kabinetten met socialisten of met liberalen. Hij had immers zelf van beide deel uitgemaakt.

Op een dergelijk excuus kon de financiële woordvoerder van D'66 zich echter niet beroepen. Zijn persoonlijke aanval op minister Witteveen, die hij in een breed uitgesponnen passage verweet, als minister van financiën nu volgens heel andere maatstaven te handelen bij zijn begrotingsbeleid dan hij een jaar geleden als het Kamerlid Witteveen had gehanteerd, getuigde van weinig inzicht

door drs
Th. H. Joekes
lid van de
Tweede
Kamer der
Staten-
Generaal

in de achterliggende ontwikkelingen. Omdat het een verhaal was dat de integriteit in twijfel scheen te trekken van een man, die zelfs door zijn felste politieke tegenstanders als een door en door integer mens wordt beschouwd, viel die speech ook slecht in de Kamer.

VOORGESCHIEDENIS

Voor ons was dit een aanleiding te meer om de voorgeschiedenis van deze begroting nog even duidelijk naar voren te halen: het kabinet Cals-Vondeling, dat voor 1966 welbewust een steilere hellingshoek voor de rijksuitgaven inzet, nadat het reeds tijdens 1965, zodra het kabinet-Marijnen was verdwenen, het uitgavenpeil met enige honderden miljoenen had opgekrikt hoewel — zoals kort daarop reeds bleek — er alle aanleiding zou zijn geweest reeds toen de teugels juist weer wat strakker aan te halen. Vervolgens, voor 1967, opnieuw een welbewust forse stijging, die echter in de opstelling van die begroting tot een bedrag van f 400 à f 500 mln. wordt gecamoufleerd door verschuivingen, die het beeld flatteren.

Het Kabinet-De Jong trof dan ook bij zijn optreden een uitgavenontwikkeling aan die, wanneer er niets aan was toe-

of afgedaan, de beschikbare ruimte voor uitgavenverhoging (en dat betekent thans f 1.250 mln. per jaar) nog eens met „ruim 1 miljard" zou hebben overschreden.

In het debat heb ik gesuggereerd, dat die „ruim 1 miljard" in werkelijkheid waarschijnlijk dichter in de buurt zou hebben gelegen van de 1½ miljard, en dat is niet bestreden.

Gezien het feit, dat de lastenverzwaring voor 1968, die zowel de VVD als de KVP een jaar geleden alleen al op grond van het beeld, dat de begroting 1967 presenteerde, reeds becijferde op rond f 700 mln., in werkelijkheid beperkt kon blijven tot f 473 mln., heeft er dus wel degelijk reeds een ombuiging van het uitgavenbeleid in neerwaartse richting plaatsgehad. Maar een dergelijke operatie is nu eenmaal niet in enkele maanden volledig uit te voeren. Zij kan pas na enkele jaren geheel effectief worden.

STABILISERENDE ELEMENTEN

Vandaar dat wij zo veel waarde hechten aan een aantal stabiliserende elementen, die met ingang van 1968 in het begrotingssysteem zijn ingebouwd, en niet minder aan de studies die, blijkens de mededelingen van minister Witteveen, in gang zijn of worden gezet — met inschakeling ook van efficiëntcy-deskundigen buiten de ambtelijke dienst: een wens, die reeds herhaaldelijk van liberale zijde naar voren was gebracht — om de ontwikkeling van 'n groot aantal uitgavencategorieën op langere termijn grondig te onderzoeken.

Dat toch, ook weer in 1968, bepaalde belastingen omhoog zullen moeten, valt ons niet licht. Ik heb die verzwaring tijdens het debat als „buitengewoon onaangenaam" beschreven. Wij hebben bovendien wat betreft de nieuwe regeling voor de buitengewone lasten — die ove-

PRIKKELS

• De heer E. C. Visser in het zojuist verschenen maandblad van D'66: „Het optreden van vrijwel de gehele AR-fractie maakt voortdurend de indruk dat deze parlementariërs het gevoel hebben in verkeerd gezelschap terechtgekomen te zijn, waar zij zich op zo elegant mogelijke wijze wel weer van willen losmaken."

• Minister Udink (ontwikkelingshulp) in een gesprek met De Tijd: „Heus, ik krijg heel dikwijls brieven van oudere mensen in uiterst zorgwekkende omstandigheden. Zo van: 'Meneer, vindt u dat nu verantwoord zoveel miljoenen weg te geven?' Ik vind het altijd heel moeilijk daar antwoord op te geven. Je kunt er overheen praten, maar wat die mensen schrijven zijn geen kleinigheden voor hen. Het zijn dikwijls heel trieste omstandigheden. Het kost me soms moeite om daar dwars doorheen mijn beleid tegenover deze mensen aanvaardbaar uiteen te zetten."

rigens gelukkig minder onbillijk blijkt te zijn in zijn uitwerking dan de aanvankelijke geruchten deden vermoeden — de betreffende f 120 mln. belastingverzwaring uitdrukkelijk genoteerd als claim onzerzijds op het eerstvrijkomende stuk ruimte voor verlichting van de directe belastingen, met name voor de midden-groepen.

WAARDERING

Wij hadden waardering voor het feit dat de PvdA, in navolging van het initiatief dat de VVD twee jaar geleden nam, haar bezwaren tegen de begroting-1968 liet uitmonden in een min of meer concreet alternatief, kundig gepresenteerd door de heer Peshar.

De inhoud daarvan bood ons overigens vrijwel geen aanknopingspunten voor instemming. Een verlaging van de defensie-uitgaven met f 80 miljoen komt ons volstrekt onverantwoord voor. Een verdere verhoging van de ongedekte uitgaven met enige honderden miljoenen gulden voor de werkloosheidsbestrijding zou, ten koste van de werkgelegenheid in de toekomst, de inflatie verder aanwakkeren. Wij geloven niet dat een extra verhoging van de ontwikkelingshulp met honderd miljoen gulden voorrang moet hebben boven tal van andere zaken. Het lijkt ons hoogst onverstandig en kortzichtig de verlaging van de vennootschapsbelasting ongedaan te maken. Om maar enige grepen te doen uit het socialistische alternatief, dat in feite de uitnodiging aan het Kabinet-De Jong inhield om op het beleid-Cals-Vondeling terug te vallen.

Wij geloven niet, dat de verkiezingsuitslag van 15 februari zó geïnterpreteerd kan worden.

ONAANGENAME VERRASSING

Een onaangename verrassing van het debat was, dat beide woordvoerders van de KVP nu al op voorhand bleken af te zien van enige hoop op de mogelijkheid, dat tijdens deze regeringsperiode het stuk extra loon- en inkomstenbelasting, dat door de welvaarsstijging bij de schatkist binnenkomt, zal kunnen worden teruggegeven.

De financiële deskundige van de ARP ging zelfs nog een stapje verder en zinspeelde op de mogelijkheid dat de tariefsverlaging, die het effect van prijsstijgingen op de belastingontvangsten zou moeten te niet doen, evenmin verwezenlijkt zal kunnen worden. En dat terwijl het laatste in de regeringsverklaring „geboden" werd genoemd. Gelukkig liet echter de fractievoorzitter van de ARP later in het debat duidelijk weten dat zijn fractie zich geheel aan het regeringsprogramma wil houden.

Wij zullen aan beide verlangens onverkort vasthouden. Dat de neutralisering van de reële progressiefactor, waar de KVP op doelde, een moeilijke opgave zal zijn, is bepaald geen nieuws. Dat was bij de formatie in het voorjaar ook al bekend. Het is mogelijk dat de feitelijke omstandigheden er een stokje voor steken. Maar dat kan nooit betekenen dat wij een maatregel, die voor de werk- en spaarzin van ons allen, en voor de billijkheid van ons gehele belastingstelsel van zo groot belang is, al aan het begin van de rit als onhaalbaar afschrijven. Als de wil werkelijk bestaat, kan een weg gevonden worden.

VERZOEK AAN ONZE LEZERS

Geef dit blad na tezing aan uw vrienden en verwanten, die nog geen lid zijn van de VVD
Wat niet is kan komen.

voor alle doeleinden

NORMAAL- EN DIKWANDIGE
NAADLOZE STALEN BUIZEN
GELASTE STALEN BUIZEN, GASPIJPEN
STALEN REGENWATERAFVOERPIJPEN
GEBRUIKTE ELEKTRISCH GEREINIGDE VLAMPJIPEN

VEERSEDIJK 187 - HENDRIK IDO AMBACHT

Telefoon 0 1858 - 3044 (3 lijnen)

HBU **HBU**

Safe-loketten

De HBU heeft voor haar rekeninghouders tegen een matige vergoeding safe-loketten beschikbaar. Hierin kunnen stukken, die speciale waarde hebben, veilig worden opgeborgen.

Ook voor U: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

Amsterdaad '75

NAUWELIJKS enkele dagen na het begin van de actie Amsterdaad '75 hadden de initiatiefnemers reeds 55.000 handtekeningen verzameld. Het ziet er naar uit dat dit aantal nog aanzienlijk zal groeien. Zonder enige aarzeling kan men vaststellen dat deze actie bij de bevolking van Amsterdam, maar ook onder de Amsterdam-minnenden die buiten de stad wonen, „aanslaat”.

Dat is verheugend. Soms krijgt men tegenwoordig wel eens de indruk dat het gros van de mensen nog alleen maar warm loopt voor grote voetbalwedstrijden en — zoals Wim Kan het zo treffend heeft uitgedrukt — voor de problemen van „waar laat ik mijn auto” en „hoe kan ik vermageren”. Belangrijke zaken, ongetwijfeld. Maar zij raken toch niet de essentie van ons menselijk bestaan. Wat mensen van andere wezens onderscheidt is nog altijd hun beschaving — hoeveel er ook aan geschaafd moet worden om een waarlijk menselijk niveau te bereiken — en hun cultuurbezit. Dat een appél daarop een verrassend grote reactie teweeg brengt, ook in onze op velerlei gebied zo verwarrende tijd — of misschien juist daarom? — kan men slechts met een gevoel van verademing ervaren.

Niettemin heerst in Amsterdamse gemeentelijke kringen teleurstelling over de actie, die is opgezet door een groep

particulieren en die tot doel heeft het voortschrijdende bederf van de binnenstad een halt toe te roepen. Die particulieren en met hen een grote bevolkingsgroep wensen een achtjaren-plan met visie, opdat in 1975 Amsterdam het zevende eeuwfeest met trots in een gave binnenstad kan vieren. Kennelijk is men van oordeel dat die visie tot nu toe heeft ontbroken — en men kan zich zo voorstellen dat dit wel zeer tegen het zere been van de stadsbestuurders geschopt is.

Heeft die gemeentelijke overheid dan in de afgelopen jaren alleen maar foute beslissingen genomen en geen enkele bijdrage geleverd tot behoud en herstel van de prachtige binnenstad, die terecht bekend staat als een der mooisten van de wereld? Zijn zij dan op dat stadhuis allemaal jarenlang zo verschrikkelijk stom geweest? Het zou onverdiend zijn die vragen bevestigend te beantwoorden. Er zijn, gestimuleerd door de gemeente, al dan niet met overheidsmiddelen, vele restauraties verricht. Dat eeuwenoude huizen verzakken en op een gegeven ogenblik niet meer te redden zijn, kan men zeer betreuren, maar er vallen nu eenmaal gaten. Het verkeer eist zijn tol, of doordat het verzakkingen veroorzaakt, of doordat het doorbreken nodig maakt. Het is gemakkelijk vooral dat verkeersprobleem af te doen

met de kreet: „ze moesten”. Op dit gebied zal het altijd een kiezen tussen twee of meer kwaden blijven.

Anderzijds zijn ook al die ondertekenaars bepaald niet gek. Het merendeel van hen ziet en begrijpt de problemen ook wel. Zij reageren misschien wat emotioneler dan iemand wiens dagelijks werk het is voor en tegen van alle vraagstukken met betrekking tot Amsterdams binnenstad te bestuderen. Zij hebben echter het voordeel dat zij het bos in zijn totaliteit nog zien en zij krijgen het gevoel dat de specialist zich op de bomen blindstaart.

Daar ligt naar ons inzicht de kern van het kennelijke succes van de actie. Het ontgaat een Amsterdamer niet dat hij geen dakkapel kan aanbrengen zonder een lange weg te gaan, die eindigt bij de zgn. schoonheidscommissie. Een tevooren reeds moedeloos makende weg, zoals ieder die het ooit zelf bij de hand heeft gehad zal kunnen beamen. En dat terwijl een Universiteitsbibliotheek verrijst, een Nederlandsche Bank aan het Frederiksplein — op zichzelf misschien deugdelijke en functionele bouwwerken, die nochtans door hun aard en constructie bedroevend detoneren in hun omgeving, nu juist daar in het hart van die prachtige binnenstad. Dat gebeurt dan allemaal, zo voelt de gemiddelde burger

het, zo maar. Dat kan wel en zijn nauwelijks zichtbare dakkapelletje mag niet.

Men kan jarenlang heel erg z'n best doen. Toch hoeft men maar een paar keer te blunderen, zoals in Amsterdam ontegenzeggelijk is geschied, om het verwijt te krijgen dat men geen visie heeft. Natuurlijk. Want visie veronderstelt in de eerste plaats oog voor het grote geheel, pas daarna voor het detail. Als men dan al een visie in Amsterdam gehad heeft bij het in de afgelopen jaren verrichte binnenstadwerk, dan is men er niet in geslaagd die over te brengen op de bevolking.

Kijk, en dat is nu wat men nu tegenwoordig alom noemt: de afstand tussen kiezer en gekozene. Het gaat er niet om of men een raadslid een handje kan geven. Het gaat erom een goed doorzacht beleid op de kiezers over te brengen. Met een goed beleid alléén is men er niet. Laat staan als het beleid niet goed is of zelfs helemaal ontbreekt.

Dit laatste nu willen wij voorshands wat de Amsterdamse binnenstad betreft niet aannemen. En daarom wachten wij met spanning op een betere reactie van het stadsbestuur op Amsterdaad '75 dan die van begrijpelijke, maar misplaatste, teleurstelling.

Het zijn niet alleen koks...

VOLGENS een bekend spreekwoord zijn het niet allen koks die lange messen dragen. Met een variant daarop zou men kunnen zeggen dat het niet allemaal rasechte politici zijn, die in onze vertegenwoordigende lichamen zitting hebben gekregen. Om de waarheid te zeggen: daar wil hier en daar wel eens wat aan mankeren. Waaraan onmiddellijk moet worden toegevoegd dat onder dat „hier en daar” beslist niet alleen en uitsluitend dorpsgemeenteraden mogen worden verstaan. Integendeel. Naar de ervaring leert kunnen ongeschoolde politici — om hen nu zo maar eens te noemen — ook worden aangetroffen in publiekrechtelijke lichamen die men geneigd is als zwaarder te kwalificeren.

Neem de raad van het openbaar lichaam Rijnmond. Daar is in de laatste vergadering iets gebeurd waarover wij ons hogelijk hebben moeten verwonderen. Bij de behandeling van een voorstel om ter wille van het plan tot aanleg van het recreatiegebied Bernisse de begroting te wijzigen, kwam aan het licht dat één der leden van de protestants-christelijke groepering in een andere hoedanigheid — namelijk als raadslid van de gemeente Ridderkerk — in het openbaar dingen had gezegd die hij alleen maar kon hebben geweten door zijn deelneming aan de besprekingen in één der commissies van Rijnmond.

De goede man begreep helemaal niet dat hij iets had gedaan, dat in beginsel

minder juist is te achten. Er was hem in de commissie nooit geheimhouding opgelegd en het reglement van orde zegt ook niet dat het beraad in de commissies van bijstand geheim moet blijven, zo verdedigde hij zich.

Voorzitter Marijnen moest hem voorhouden dat er geschreven en ongeschreven regels voor het politieke spel in onze vertegenwoordigende lichamen zijn. De ongeschreven regels eisen van de volksvertegenwoordigers dat zij niet naar buiten uitdragen wat in commissies is besproken. De heer Marijnen vond het overigens niet nodig om — zoals één der sprekers had gesuggereerd — zijn standpunt te concretiseren in een wijziging van het reglement van orde.

Er gebeurde in deze vergadering nog iets dat ons de wenkbrouwen heeft doen fronsen. Bij de behandeling van hetzelfde onderwerp kwam een ander lid van de protestants-christelijke fractie met veel nadruk vertellen dat hij tegen het gevraagde krediet van f 200.000 toch wel verschrikkelijk zat aan te kijken. Men kan zich de verbazing van dr. Alers, de liberale gecommitteerde die met de zorg voor de financiën van Rijnmond is belast, begrijpen toen hij dit bezwaar uit deze mond vernam. De criticus had namelijk in de vorige vergadering het krediet al in beginsel goedgekeurd.

Een merkwaardige ervaring hebben wij ook opgedaan in de laatste vergade-

ring van de Rotterdamse gemeenteraad. Daar heeft de pacifistisch-socialist Remeijer, mede namens twee andere fractiegenoten, staan verklaren dat de meerderheid van de fractie bereid is deel te nemen aan het werk van de commissies van bijstand. Een jaar geleden had de meerderheid van de fractie dit werk de rug toegekeerd omdat — zo luidde de motivering — geen pacifisten zitting hadden gekregen in de commissies voor de financiën en het havenbedrijf. Alleen de heer Dalm, die zich in dit milieu wel vaker als een zeer zelfstandige geest ontpopt, distantieerde zich toen van dat gebaar.

Voor de koersverandering kan men op zichzelf wel begrip hebben, zo goed als waardering mogelijk is voor de openhartige manier waarop de meerderheid daarvan kennis heeft gegeven. Maar er blijven aan deze zaak toch een paar wonderlijke aspecten zitten. Om te beginnen moesten we uit de mond van de heer Remeijer vernemen dat zijn fractievoorzitter Oosterwijk de enige is die de koersverandering niet wenst te volgen en die zich dus van het commissiewerk afzijdig denkt te blijven houden. Vreemder nog vonden wij het dat de heer Oosterwijk het niet nodig oordeelde een verklaring voor zijn houding te geven. De socialistische fractieleider Lems sloeg de spijker precies op de kop toen hij constateerde dat op deze wijze de politiek belachelijk wordt gemaakt. Keren wij ten slotte nog even naar Rijnmond terug. Het lijkt erop dat dit

jeugdige openbare lichaam langzaam maar zeker op weg is naar volwassenheid. De agenda voor de laatste vergadering kon als een bewijs gelden dat Rijnmond in de bestuurlijke sector zijn partij wenst mee te blazen en dat het bereid is initiatieven te nemen in het belang van de streek. Het was een zeer levige agenda, met onderwerpen die echt wel wat te betekenen hadden.

Wat meer zegt: het orgaan heeft — ondanks krachtige tegenstand van een flink deel der gemeenten, ondanks verzet ook van een deel der eigen raadsliden — zijn eerste richtlijn aan de gemeenten vastgesteld. En wel een richtlijn, die een beter woonruimtebeleid voor het gehele gebied beoogt te bewerkstelligen. Dat had een jaar geleden al gebeurd kunnen zijn. De Rijnmondraad heeft toen de voorgestelde regeling echter aangehouden omdat er van de zijde der gemeenten te veel zwaarwegende bezwaren tegen waren ingebracht. Voor zover mogelijk was de richtlijn nu aan die bezwaren aangepast.

Het moet niet uitgesloten worden gedacht dat toepassing van de richtlijn in sommige gemeenten enige problemen zal veroorzaken. Dat mag geen reden zijn om de nagestreefde unificatie van voorschriften en normen niet van harte toe te juichen. Aan die unificatie was wel degelijk behoefte. Bovendien: problemen zijn er om te worden opgelost. De gemeenten zullen er best doorheen komen.

Sport en recreatie

DE liberale Haagse wethouder mr. Dankelman heeft de gemeenteraad een nota over de sport gezonden. De eerste opmerking, die wij over de nota zouden willen maken, betreft de wijze waarop ze is samengesteld. Die verdient grote waardering, omdat gebroken is met de gewoonte van een dorre opsomming, van een inventarisatie, die men vaak in dit soort nota's aantreft. Veeleer spreekt uit deze nota een visie, die men aldus kon samenvatten: sport is recreatie, zowel actief als passief, maar in zekere zin is recreatie ook sport. M.a.w. sport en recreatie krijgen in deze nota evenredig aandacht. Dat lijkt ons een gezond standpunt. Het gaat hierbij trouwens om een belangrijk stuk gezondheid van de gehele burgerij.

Maar het gaat om meer. De invoering van de vijfdaagse werkweek vraagt om een aantal maatregelen van overheidswege. Dat wordt in de nota duidelijk onderkend. Terecht wordt er ook op gewezen dat bij het toenemende verkeer de jeugd steeds meer recreatie-mogelijkheden — het spelen op of nabij de openbare straat — gaan ontbreken. Het verkeer is voorts ook oorzaak dat men eerder geneigd is de recreatie dichterbij huis te zoeken. Op grond van deze omstandigheden dient meer aandacht

aan de vrijdagdsrecreatie te worden geschonken.

De gemeente heeft hierbij stellig een belangrijke taak. Helaas liggen de mogelijkheden om aan deze groeiende behoefte tegemoet te komen niet voor het opscheppen. Maar mr. Dankelman is een inventieve wethouder. Dat blijkt bijv. uit het feit dat hij zijn blik heeft geworpen op het Haagse Bos. Dat is weliswaar rijkseigendom, maar b. en w. zijn onderhandelingen begonnen met de regering om het beheer over het Haagse Bos te krijgen. Lukt deze poging, dan gaat de gemeente het kapmes zetten in de beplanting van het bos om daardoor de gelegenheid te krijgen tot het aanleggen van speel- en ligweiden, zoals we die o.a. in het Zuidpark en Clingendael kennen. Aan dit soort lig- en speelweiden blijkt, zoals mr. Dankelman terecht opmerkt, een toenemende behoefte te bestaan.

Er zullen tegen de uitdunning van het Haagse Bos misschien bezwaren rijzen.

Oudere Hagenaren denken nog altijd met weemoed terug aan het Haagse Bos uit de voor-oorlogse periode. Zij hebben na 1945 met voldoening geconstateerd dat Staatsbosbeheer de herbebossing met kracht heeft aangevat. Het resultaat daarvan begint meer en meer zichtbaar te worden. Dat men nu weer wil gaan kappen, zullen velen dus wel betreuren. Men bedenke echter dat het Haagse Bos vooral de laatste jaren in een kwade reuk is komen te staan. Het is wel bedoeld als wandelbos, maar er wordt ongetwijfeld veel minder gebruik van gemaakt dan vroeger. Dat is de wethouder niet ontgaan en toen hij dan ook zocht naar meer recreatie-mogelijkheden, heeft hij het oog op het Haagse Bos gericht. Van de gemeentelijke plantsoendienst kunnen we verwachten, dat deze er in zal slagen een

goede samenhang te vinden tussen wat bos dient te blijven en wat recreatiegebied moet worden. Clingendael is daarvoor een voortreffelijk voorbeeld.

De verenigingen, die veldsporten beoefenen, zullen wellicht ook niet helemaal gelukkig zijn met de voornemens van b. en w. Het huurstelsel wordt helemaal omgegooid; het onderhoud van de velden in jaarhuur komt nu voor rekening van de gemeente. Daartegenover zullen de basis-huurprijzen met ongeveer 25 pct. worden verhoogd, eenzelfde verhoging als in 1947. Voor vele verenigingen zullen deze verhogingen moeilijk zijn op te brengen, maar, zeggen b. en w., in deze tijd mag het contributiepeil best wat omhoog. Er is nu eenmaal meer geld onder de mensen, ook bij de jeugd.

Op één onderdeel willen we tenslotte nog de aandacht vestigen: de stichting voor lichamelijke opvoeding en de stichting badbeheer worden opgeheven. Daarvoor in de plaats komt een adviesraad voor ontspanning en sport, waarin ruimschoots het particuliere element vertegenwoordigd zal zijn. Op deze wijze zal de burgerij veel ruimer bij sport en recreatie worden betrokken. Ook dit lijkt ons in de sportnota een te waardeeren initiatief.

Bokma het allerbeste!
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

Streven naar gematigde, rationeel-denkende partij

LDC-nota over LIBERALISME en PARTIJVERNIEUWING

„Indien het waar is dat, zoals de heren Van Riel en Toxopeus hebben laten blijken, de VVD streeft naar een twee-partijstelsel, waarin ook voor de VVD een plaats is gereserveerd, ligt er voor het LDC een mogelijkheid als stimulant in deze op te treden. Indien de VVD, en met name haar leiders, de consequenties willen trekken uit hun beweringen, zullen zij met ons van mening moeten zijn dat het karakter van de VVD zich grondig zal moeten wijzigen. Er zal dan een bijzonder ver doorgevoerde tolerantie haar intrede moeten doen in de partij, waarin immers ook de VVD een plaats wil hebben. In diezelfde partij zal plaats moeten zijn voor de opvattingen van JOVD, LDC en D'66 en voor mogelijke ander groeperingen. De dan ontstane partij zal het karakter krijgen van een ondogmatische, gematigde, rationeel-denkende, niet pragmatische, maar in wezen liberale partij, die vasthoudt aan de particuliere onderneming als basis voor onze economie en die naar de behoeften van de moderne samenleving een plaats wil veroveren voor een ware democratie-beleving”.

Aldus ongeveer luidt de één na laatste passage van een discussienota van het Liberaal Democratisch Centrum over „Liberalisme en partijvernieuwing”. De nota is van de hand van LDC-voorzitter de heer D. R. F. van Bremen en vormde de basis voor een gesprek dat de deelnemers van het LDC op zaterdag 7 oktober in Den Haag hebben gehad. Deze discussie zal de komende maanden in de werkgroepen van het LDC worden voortgezet. De met 51 vragen gelardeerde nota is verkrijgbaar door overmaking van f 1 op girorekening 56068 van mejuffrouw J. M. Carol, Van Akenstraat 24 in Den Haag.

De heer Van Bremen meent dat het LDC, „indien men met ons overtuigd is van een mogelijkheid in bovengenoemde richting”, een wezenlijke bijdrage in de totstandkoming van zo'n liberaal-democratische partij zal kunnen leveren. De taak van het LDC is om zich op korte termijn te beraden over die bijdrage. „Nodig is dat wij ons standpunt formuleren ten aanzien van die punten die wezenlijk verschillen van de opvattingen die de VVD propageert en die naar ons inzicht in een liberaal-democratische politiek thuishoren. Er zal een manifest moeten komen, bestaande uit een tiental punten, dat inzet zal moeten zijn van onderhandelingen met de VVD. Op korte termijn zal hard moeten worden gewerkt aan dit manifest. Intussen blijven wij constructief medewerken aan het liberaal beraad.”

„Op een wat langere termijn, wanneer het manifest gereed is en de gedachten over partijvernieuwing in het beraad zijn geconcretiseerd, zullen wij de VVD voor een keus moeten stellen. Intussen blijft het LDC zijn contacten met andere politieke partijen en groeperingen onderhouden. Het is duidelijk dat als de partijvernieuwing vaste vormen gaat aannemen het LDC als groep gaat verdwijnen. Er zal in een nieuwe structuur geen plaats zijn voor een groep ontevreden leden van een partij. Wij hebben onze meningen en wij zijn aan onszelf verplicht deze zo duur mogelijk te verkopen”, zo besluit de discussienota.

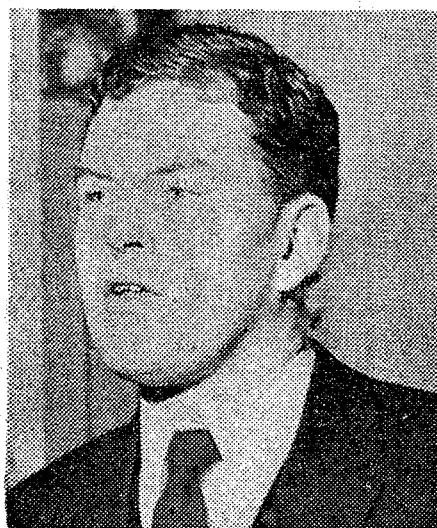
ONVOLDOENDE

De opsteller van de nota staat eerst stil bij de vraag „Wat is partijvernieuwing?” Het is een stap verder dan partijbundeling. Het moet een proces zijn dat achtereenvolgens bestaat uit een afbraakfase en een opbouwfase. Bij dat proces moet het belang van onze samenleving vooropstaan. Onze samenleving staat vrijwel geheel achter de democratische bestuursvorm. De partijvernieuwing behoort dan ook bij alle betrokkenen een verbetering van de werking der democratie als inzet te hebben.

Ons democratisch stelsel eist een duidelijke keuze tussen reële alternatieven. Indien de politieke partijen tekort schieten in het bieden van deze keuze dan dient in het belang der democratie het kwaad bij de wortel te worden aangetaast. De politieke partijen zullen dan moeten worden gedwongen om zich opnieuw te beraden over hun functie in de maatschappij en die te verbeteren. Indien zij dit niet wensen zullen zij in de steek moeten worden gelaten. De partijvernieuwing is daarmee voor vele partijleden een moeilijke zaak. De leden dienen ieder voor zich na te gaan waar ze staan in de partij, of de partij hun denkbeelden voldoende interpreteert en werkt aan de verwezenlijking van die denkbeelden.

De heer Van Bremen meent dat onze politieke leiders de snelle veranderingen niet hebben kunnen bijhouden. „Zij zijn niet in staat geweest door voldoende visie en inspiratie het elan in stand te houden. Hier wreekt zich het feit dat de politieke partijen onvoldoende medezeggenschap van hun leden dulden. Op deze manier is er geen collectieve verantwoordelijkheid van de bij de politieke partijen aangesloten leden. De partijleiding en de partijvertegenwoordigers hebben zich vervreemd van hun kiezers en van het merendeel van hun leden.”

De LDC-nota gaat diep in op het

D. R. F. VAN BREMEN
voorzitter van het LDC

verschijnsel D'66. Van belang wordt de vraag geacht of deze nieuwe partij een katalysator in het proces van de partijvernieuwing blijft of dat zij thans als politieke partij doel op zichzelf is geworden. De noodzaak om een eigen partijorganisatie op te bouwen zou D'66 wel eens minder actief kunnen maken dan men heeft voorgegeven. Deze twijfel bestaat ook bij D'66-leden zelf.

Over D'66 als partij wordt o.m. het volgende gezegd: Prof. Oud heeft verklaard: „Afgezien van de staatsrechtelijke hervormingen die D'66 wil doorvoeren was het appél waarmee zij zich tot het Nederlandse volk richtte in wezen liberaal.” De heer Van Bremen vervolgt dan: „Wij weten dat een oud-JOVD-er, oud LCD-er het program van D'66 heeft opgesteld, hetgeen met geringe wijzigingen door de leden van D'66 werd aanvaard. Ook wij weten dat deze D'66-er en met hem verscheidene anderen zich nog steeds in hart en nieren liberaal voelen. Wij kunnen dan ook van harte instemmen met de mening van prof. Oud dat D'66 een liberaal program voert.

De Nieuwe Linie vindt zelfs dat D'66 in feite de terugkeer is van de Vrijzinnig Democratische Bond, de enige partij die door de doorbraak van 1946 verdween. Geen wonder, zo stelt men, dat D'66 veel (rechtse) PvdA-kiezers trok. De Nieuwe Linie vervolgt: Het burgerlijk radicalisme heeft als politieke factor nooit veel betekend en misschien is het ook in Nederland maar een tussenfase. Doch hoe dit zij, voorlopig moeten wij concluderen dat de Nederlandse jongeren — vooral ook de katholieke — die in groten getale D'66 kozen, bepaald niet zo links zijn als zij wel eens lijken.

Daartegenover staat dat D'66 als partij nog niet is uitgekristalliseerd. Vele politieke commentatoren verwachten dat D'66 aan populariteit zal verliezen naarmate de druk op hen toeneemt in de praktijk te verwezenlijken wat in theorie zo mooi klinkt. Een factor van betekenis wordt ook geacht dat D'66 zich nu samen met PvdA en PSP in de oppositie tegenover de VVD geplaatst ziet. Dat is voor de meningsvorming in een partij die nog zoekende is, wellicht koersbepalend voor het moment dat zij de traditionele keus tussen links en rechts moet doen.

De nota schrijft voorts dat voor aanhangers van een beginselpartij het pragmatisme van D'66 een drempel vormt. „Dat het pragmatisme zou afrekenen met de beginselen van de traditionele politieke stromingen is natuurlijk lalie. Men zal zijn beleid ergens op moeten baseren en dat zullen in de praktijk veelal motieven zijn die men ook in een beginselpartij zal aantreffen. Of zal men niet uitgaan van sociale gerechtigheid of van democratie? D'66 zal er zich voor moeten hoeden niet te vervallen van het pragmatisme in het opportunisme. Zij zou zich dan schuldig maken aan één van de feiten die kleven aan de verouderde politieke partijen.”

VVD-kritiek op Utrechtse advertentie

De vraag of er nog reële behoefte bestaat aan het bouwen van woningwoningen, is één der kernpunten geweest van een interpellatie die het VVD-raadslid de heer L. M. de Beer op donderdag 12 oktober jl. heeft gehouden in de Utrechtse gemeenteraad. De heer De Beer ging op dit onderwerp uitvoerig in naar aanleiding van een advertentie, waarin de gemeente een week tevoren gegadigden had opgeroepen voor het huren van 280 woningwoningen aan drie „drevén” in de nieuwe wijk Overvecht.

De heer De Beer opperde in zijn interpellatie onder meer de veronderstelling, dat in de woningwetbouw het verzadigingspunt is bereikt en dat het tijd wordt de particuliere bouw op te voeren. Na de advertentie waren in een week 523 formulieren voor aanmelding afgehaald, waarvan er 197 weer waren ingeleverd. „Geen overdonderend resultaat,” vond de heer De Beer. Van de formulieren waren er 154 nader beoordeeld; drie kwart daarvan was afkomstig van personen die al bij het huisvestingsbureau stonden ingeschreven. Er waren 32 volledige doorstromingsgevallen bij, enkele aanstaande echtparen en een aantal urgente gevallen. Als er vijf jaar geleden zo'n advertentie was geplaatst, zouden er naar de mening van de heer De Beer heel wat meer gegadigden op af zijn gekomen.

De aangeboden woningen variëren in huur van f 175 tot f 207, nog zonder de centrale verwarming. De heer De Beer

becijferde, uitgaande van een besteding van een zevende van het belastbare inkomen aan huur, dat voor het huren van dergelijke woningen een jaarinkomen van tussen de f 12.000 en f 14.000 noodzakelijk is. Hij achtte het geen prettige gedachte dat de gemeenschap offers brengt voor mensen die deze offers niet nodig hebben. Volgens hem zullen deze woningwoningen straks ten onrechte zijn bewoond door mensen die in een andere woningsector thuishoren. De heer De Beer zou zich hiermede nog kunnen verenigen als deze bewoners maar een goedkopere woning achterlieten. Door de woningen gewoon te huur aan te bieden wordt zijns inziens het streven naar eigen-woningbezit benadeeld.

Discussies

De interpellatie van de heer De Beer maakte in de raad een levendige discussie los, die ten slotte zelfs het karakter kreeg van een begrotingsdebat over het woningbouwbeleid. De standpunten liepen sterk uiteen. De wethouder voor de volkshuisvesting, de heer R. Harteveld (socialist), was het helemaal niet met de heer De Beer eens. Na de concrete vragen van de interpellant uitvoerig te hebben beantwoord — de wethouder deelde daarbij mede, dat het in de bedoeling ligt bij een volgende bouwstroom 352 woningwoningen te adverteren — betoogde de heer Harteveld dat het plaatsen van een advertentie

MACHTSPOLITIEK

De heer Van Bremen is het eens met die liberale voormannen die zich hebben verzet tegen de idee om door middel van wijzigingen van het kiesstelsel tot partijvernieuwing te komen. „Wij achten partijvernieuwing van groter belang dan een vernieuwing van het kiesstelsel. Vooralsnog hebben de politieke partijen de vernieuwing in eigen hand. Zo hoort het ook. Als dit toch dreigt vast te lopen kan een wijziging van het kiesstelsel een oplossing misschien „op natuurlijke wijze forceren.”

Niet alleen de confessionele partijen zullen zich moeten vernieuwen, zo wordt vervolgens opgemerkt. Ook de PvdA en de VVD moeten dat. Beide partijen hebben zich steeds opgesteld voor andere groepen, maar dat is kennelijk niet voldoende geweest: de PvdA is als doorbraakpartij nooit gelukt, de VVD is nooit een volkspartij geworden. De verkiezingsuitslagen tonen dat de kiezers aan de partijen van het oude bestel, inclusief PvdA en VVD, een forse nederlaag toebrachten. Het is Den Uyl en Toxopeus niet gelukt de kiezers te overtuigen dat er eigenlijk maar één keuzemogelijkheid is: die tussen PvdA en VVD.

De nota geeft dan een schets van de situatie in de VVD, waarin „de behoudende vleugel een overheersend overwicht heeft.” Zowel politiek als organisatorisch heeft deze groep zich behoorlijk ingegraven en uit machtspolitieke overwegingen ijvert men er voor de democratie in eigen gelederen vooral niet te veel kansen te geven. Demagogische vergadertechniekjes komen de geroutineerde politici al te dikwijls van pas bij het zich verzet tegen de wat meer onervaren, overwegend jongere mede-partijleden. Deze vormen de andere vleugel, die al jaren poogt verandering in deze situatie te brengen. Laten we eerlijk zijn, met weinig resultaat.”

Op deze dynamisch ingestelde groep werd en wordt steeds een beroep gedaan om geduldig te blijven, zo schrijft de heer Van Bremen. Voor velen is deze opgave te moeilijk geworden. Een flinke aderlating ontstond bij het optreden van D'66. Dit is voor de VVD een groot verlies geweest. Hoe is het mogelijk dat men het zover heeft laten komen? Het verwijt dat de VVD-leiding treft is, dat zij is tekort geschoten in verdraagzaamheid, één van de pijlers van het liberalisme nota bene.

Vele gedachten die in JOVD en LDC zijn ontwikkeld kregen een bestemming in een andere partij dan de VVD. Gevraagd naar hun mening voelen de oud-LDC-ers zich nog steeds liberaal en daarom kliekkelijker in D'66 en zelfs in de PvdA. Dit zou de top van de VVD toch te denken moeten geven?, aldus nog steeds de discussienota.

De heer Van Bremen heeft niet de bedoeling met dit alles tegenstellingen binnen de VVD te scheppen. Die zijn er reeds. „Wij behoeven slechts de resoluties van de JOVD ter hand te nemen, haar brochure „Liberaal profiel” te lezen en kennis te nemen van wat in het LDC leeft om verschillen te zien. Verschillen is sfeer, in aanpak en in politieke opvattingen. Wat dit laatste betreft worden onderwerpen als Gezag, Vietnam, Medezeggenschap, Griekenland en Nato genoemd.

tie wel degelijk ook de zo gewenste doorstroming kan bevorderen.

Een ander belangrijk motief van de gemeente is, dat men graag de jongste gegevens bezit over gezinnen die een woning nodig hebben, naast de snel verouderende gegevens van het huisvestingsbureau, waar men zich bovendien de laatste jaren beperkt tot het inschrijven van urgente gevallen. Personen die willen trouwen, moeten op andere wijze hun kandidatuur voor een woning stellen, bijvoorbeeld via een particulier of een woningbouwvereniging.

Bijval kreeg de heer De Beer van het CH-raadslid de heer J. Plantinga, die niet begreep waarom de gemeente moet adverteren als er bij het huisvestingsbureau toch altijd nog 843 personen staan ingeschreven die meer dan f 175 willen betalen.

Een veel gehanteerd argument in het socialistische kamp was, dat het bouwen van woningwoningen goedkoop is en derhalve het sterkste wapen vormt in de strijd tegen de kwantitatieve woningnood. De socialist de heer P. L. Hessing vond het jammer dat de heer De Beer geen uitspraak had gevraagd over de keuze tussen woningwetbouw en premiebouw. De heer C. A. Bakker (anti-revolutionair) ontkende dat het kiezen voor de woningwetbouw inherent zou zijn aan het afwijzen van de gedachte aan eigen-woningbezit. Zo lang er geen kwalitatief evenwicht op de woningmarkt is, kan er zijns inziens geen grond zijn voor liberalisering van het bouwbeleid.

Kopij voor deze rubriek zenden aan:
Joh. H. Springer
Alexanderstraat 16, Haarlem

Tijdens het vragen-uur. V.l.n.r. mevr. Schouwenaar, mevr. Van Someren, mevr. Veder en mevr. Scheltema.

VROLIJKE EN INSTRUCTIEVE BIJENKOMST

VVD-vrouwen confereerden twee dagen in de Pietersberg

De jaarlijkse conferentie van de Organisatie Vrouwen in de VVD, zaterdag en zondag in de Pietersberg te Oosterbeek gehouden, is als altijd een geslaagde bijeenkomst geworden, vrolijk, prettig en instructief, met oude en nieuwe contacten en met uitstekende inleidingen.

In haar openingswoord sprak de presidente, mevr. mr. E. A. Scheltema-Conradi, over de zo gewenste „duidelijkheid”. Te pas en te onpas roept men om duidelijkheid, zoveel dat men zich afvraagt of dat wellicht komt doordat men zich de moeite niet geeft zich in de materie te verdiepen. Men roept maar. Over een gekozen minister-president, over meer woningen. Men praat emotioneel over de ontwikkelingshulp. Een hoogst belangrijke zaak, maar men moet zich wel realiseren dat daarvoor andere verlangens opzij gezet zullen moeten worden. Helemaal niet erg, als men 't maar beseft. En dat kan men alleen wanneer men zich verdiept in de zaken, in hun achtergronden en in hun gevolgen. Men kan het niet of men doet het niet. Wij willen het wel doen, aldus mevr. Scheltema, en daarom komen wij samen, om ons te bezinnen op de politieke en andere vraagstukken.

WONINGBOUW

De eerste inleider was mr. J. de Wilde, lid van de Eerste Kamer voor de VVD. Hij sprak over „De politieke en economische aspecten van de woningbouw”. Bepaald een onderwerp om zich goed in te verdiepen alvorens er een oordeel over te vellen.

Het probleem waarvoor we hier staan, aldus spreker, is zowel een economisch als een politiek probleem. Uiteindelijk gaat het om het evenwicht dat verstoord is tussen vraag en aanbod. Vóór de oorlog waren er huizen in overvloed te huur. Het voordeel was toen aan de zijde van de huurder, die daar dan ook gebruik van maakte. Nu is dat anders en maakt, als hij de kans krijgt, de verhuurder van de situatie gebruik. Waarmee slechts gezegd is dat er wat dit betreft geen slechte huurders en geen slechte verhuurders zijn.

Wat heeft die verandering veroorzaakt? In de oorlog was er geen produktie van woningen; het bevolkingscijfer bleef, ondanks alles, stijgen; vele huizen werden verwoest; de verhouding vraag en aanbod werd ernstig verstoord. Na de oorlog was dan ook een distributiestelsel nodig en dat bracht mee het bevroren van de huren en de zgn. huurbescherming. Toen juist te achten, maar naarmate de produktie van woningen op gang kwam, bleven de maatregelen ongewijzigd. Men paste de huren niet aan bij de dalende gulden en stijgende lonen. Het werd een politiek probleem. De steeds hoger wordende bouwkosten noodzaak-

ten de regering tot subsidiëring. Daarmee werd het een financieel probleem. De verhoudingen werden totaal scheef getrokken. Er was woningnood, terwijl er nog nooit zoveel woonruimte was als nu. De subsidielast wordt onvoorstelbaar hoog. Wil men aan dit alles een einde maken dan zal men zich moeten bezinnen op een wezenlijk ander politiek uitgangspunt. Wil men in feite komen tot socialisatie van de woningen, het oude socialistische standpunt — de woningwetwoningen dus — of wil men herstel van de vrije krachten? Wij hebben geen bezwaar tegen gesubsidieerde woningen, maar dan alleen voor de sociaal zwakke groepen die zelf de huur niet kunnen opbrengen. Zelfs zou de subsidie indien nodig nog verhoogd kunnen worden, maar dan alleen voor die groepen. Het verhogen van de vastgestelde rente van 4 pct. over de geleende kapitalen voor woningwetbouw tot de geldende marktrente (en daardoor een verhoging van de huren van nieuwe woningwetwoningen) acht spreker juist. Minder gelukkig is hij met de voorgestelde huurbelasting.

De particuliere bouw, en dan niet belast met een deel van de kosten van de woningwetbouw (bv. grond), moet een kans krijgen om zoals vroeger te voorzien in een voldoende aantal goede huurwoningen. Zeker in de steden, waar het stimuleren van het verkrijgen van een „eigen koopwoning” een enorm gevaar inhoudt voor de mobiliteit van de werkende bevolking. Wij moeten af van een systeem, waarbij ongeveer 70 pct. van de huurders wordt gesubsidieerd door de bevolking.

WATER EN LUCHT

Tijdens de avondbijeenkomst sprak mevrouw H. A. Bleeker-Van Styrum, raadslid voor de VVD in Vlaardingen, over „Zorgen voor en zorgen om water en lucht”.

Water en lucht, onmisbare grondstoffen voor het leven, waarvan echter de kwaliteit in de huidige samenleving zulke zorgen geeft dat de noodklok moet worden geluid. En dat is niet voldoende: we dienen ook te weten waar de klepel hangt. We hebben enorm veel water nodig, nu al 1600 miljoen kubieke meter per jaar. Schoon water dan. Waar halen we dat vandaan? Regen is onvoldoende, grondwater kunnen we niet ongestraft aan de bodem blijven onttrekken. Zakt het grondwater namelijk te veel, dan gaan de planten dood, paalwerk e.d. verrot en de zoutkwal komt naar boven, waardoor verzilting optreedt. Water uit de zee? Dat moet ontzilt worden. Als drinkwater moet het „bewerkt” worden, de industrie is er dol op. Er wordt dan ook op grote schaal geëxperimenteerd. De grote rivieren dan? Vooral de Rijn komt daarvoor in aanmerking, maar die is

helaas geworden tot wat wordt genoemd het riool van Europa.

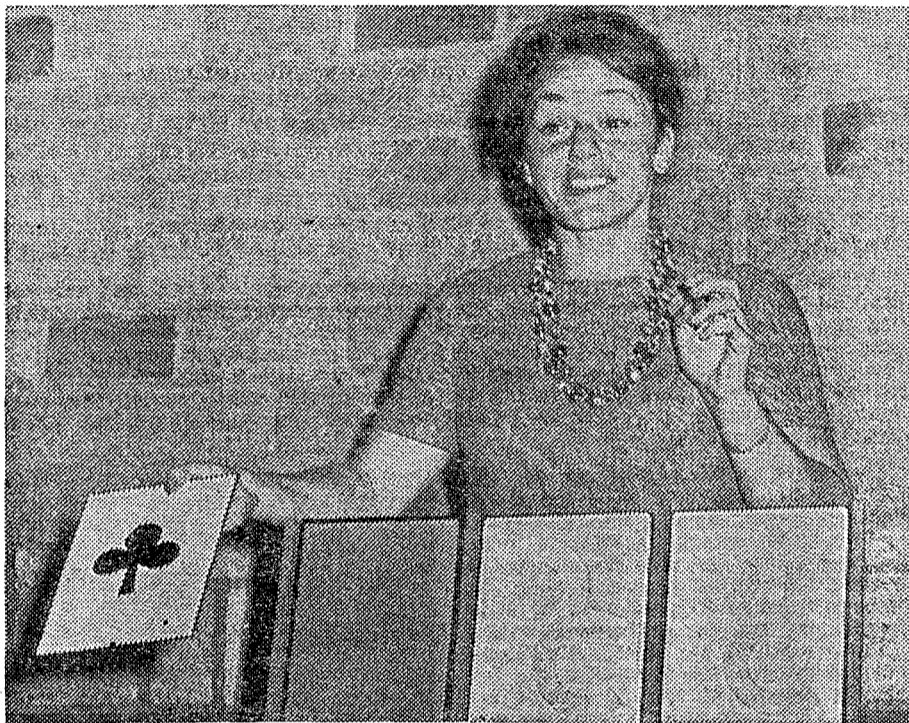
En toch moeten we dat vele schone water hebben. Al die vervuiling wordt veroorzaakt door de mens. Willen we het grondwater blijven gebruiken dan zullen we moeten inpompen, maar daarbij rekening houden met de onvoorstelbare beweging van dat grondwater. Gebleken is bijvoorbeeld dat afvalproducten die in een vijvertje werden geworpen door inwerking van de zon werden omgezet tot een onkruidverdelingsmiddel en dat daardoor acht jaar later vijf kilometer verderop alle planten dood gingen (uit „Dode Lente” van Rachel Carson). Voorkomen moet worden dat al dat vuil terecht komt in het oppervlaktewater. Daarvoor zal internationale samenwerking tot stand moeten komen om effectieve voorwaarden voor lozing van afvalproducten te stellen.

Er is een voorstel voor een wet op de waterverontreiniging, waarvan het uitgangspunt is een verbod tot lozen van verontreinigd water. Het is geen kleinigheid waar het hier om gaat. Men schat

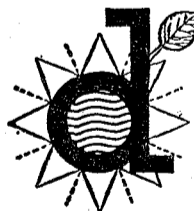
dat de kosten van het onschadelijk maken van afvalwater omstreeks 1986 ongeveer even hoog zullen zijn als die voor het hele Deltaplan! Wie zal dat betalen? Dat is een vraagstuk op zichzelf, maar vast staat dat als we er niet in slagen om de eerstvolgende twintig jaar dit probleem de baas te worden, in die zin dat het zelfreinigend vermogen van het oppervlaktewater in stand wordt gehouden, dat het dan met de leefbaarheid in Nederland gedaan zou zijn!”

Bij het waterverontreinigingsprobleem komt nog dat van de luchtvervuiling. Deze ontstaat vooral door huisbrand, industrie en verkeer. Door inwerking van de zon of door combinatie van verschillende stoffen die op zichzelf niet gevaarlijk of schadelijk hoeven te zijn, kunnen producten ontstaan die dat wel degelijk zijn. Zolets maakt het vraagstuk van de schuld en de oplossing van het schadegeval uiterst moeilijk. Gelukkig zorgt in ons land de wind veelal voor verdunning en verspreiding, maar door de zgn. inversie (het afslui-

(Vervolg op pagina 7)

MEJ. J. HES
gochelen

RECREATIE-CENTRUM

duinrell

OOK IN DE HERFST
NAAR DUINRELL

Herfst-attracties: eklessen - ponyrijkschool - dieren voeren - trampolines - midgetgolf - bowling - speeltuin - amusementshal - herfstwandelingen o.a. naar de uitkijktoren en pannekoecken eten in

Café-Restaurant

De Schaapskooi

met volledige vergunning, ook de gehele winter geopend op week-ends en woensdagen.

U bent er echt even „uit” in de authentiek gerestaureerde Schaapskooi.

Prettig verwarmd. Rustieke ligging te midden van bos en duin.

AVONDFEESTEN - diners - recepties of kinderpartijen in het verschiet?

Hiervoor is De Schaapskooi (400 m²) bijzonder geschikt, zelfs voor toneelvoorstellingen etc. De toegang is 's avonds verlicht.

Vraag uitvoerige inlichtingen.

DUINRELL 1, Wassenaar. TEL. 01751-4065 en 4719

MR. J. DE WILDE
woningbouw

MEVR. H. A. BLEEKER
verontreiniging

HEER H. WIEGEL
partijvernieuwing

(Vervolg van pagina 6)

ten van de luchtlagen door verschil in temperatuur of vochtigheid) kan dit effect weer teniet worden gedaan. Aan weerskanten van de Nieuwe Waterweg hangt een anderhalf kilometer brede roetgordel van de schepen.

Tot nu toe kan vrij veel worden gedaan met de Hindewet, maar een wet op de luchtvervuiling is nodig. Het ware te wensen dat daarbij als uitgangspunten worden gesteld: 1. het stellen van grenzen aan de maximaal toelaatbare vervuiling in een bepaald gebied; 2. de regionale aanpak van de controle daarop en 3. de coördinatie en vermindering van het grote aantal instellingen dat zich nu met de luchtvervuiling bezig houdt.

GOOCHELEN

Het kostte de presidente moeite de discussie over dit onderwerp af te breken ten-einde mejuffrouw J. Hes de ge-

legenheid te geven de avond te besluiten met goochelen. Vreemd in dit gezelschap van „politieke” vrouwen? Och, mijmende mej. Hes, is er wel zoveel verschil tussen politiek en goochelen? Er zijn politici die beter goochelen dan menig goochelaar. Hoe dit zij, mej. Hes bezorgde het gezelschap door haar knappe goochelwerk en de geestige wijze waarop zij dat aan elkaar praatte een bijzonder prettig uurtje. Na al de ernstige onderwerpen en problemen was dit een kostelijk slot van een zeer instructieve dag.

Zondagmorgen was er na het wijdingswoord van mevr. ds. Went het befaamde „vragenuur”. Mevr. Schouweenaar, mevr. Van Someren en mevr. Veder, leden van de Eerste en de Tweede Kamer vormden het forum. Zoveel wordt nu gesproken over contact tussen kiezer en gekozene. Zou er een betere manier zijn dan dit „vragenuur”? Over en weer gingen de vragen en de discussie. Vragen op het gebied van partijvernieuwing, van studiebeurzen, van geboortenbeperking, van de verhouding partij-kiezer, van misdaadfilms e.d. op de tv, van de wet op de arbeidsongeschiktheid, om maar enkele onderwerpen te noemen.

PARTIJVERNIEUWING

Tot slot sprak 's middags de heer H. Wiegel, lid van de Tweede Kamer voor de VVD over „Partijvernieuwing”. Spreker schetste in duidelijke lijnen de politieke ontwikkeling van 1848 tot 1965, de val van het Kabinet-Marijnen. Wat gebeurde er toen? Zonder verkiezing kwam er een regering met een geheel andere politieke signatuur (Kabinet-Cals). Daarmee begon de politieke beroering. De kiezers, opgeschrikt dat dat kon, beseften plotseling dat niet zij, maar de politici het beleid uitmaakten. Daartegen kwamen zij in opstand, men werd uitermate kritisch. Maar kon men in wezen kritiek leveren? Daarvoor is staatsburgerlijke scholing nodig en daar mankeert veel, zo niet alles aan. Zowel bij de kiezer als ook bij de gekozene. Politici moeten niet alleen Kamerlid zijn, maar ook volksvertegenwoordigers die een taal spreken die ieder kan verstaan. Daarbij is staatsburgerlijke scholing een taak voor de school, vooral voor het voortgezet onderwijs.

Beroering is er in alle partijen, ook in de VVD. Alleen hoor je daar niet zoveel van. Verschillende liberale groeperingen, zoals LDC, JOVD en LSVN zijn met de VVD samen gekomen tot het Liberaal Beraad. Zij houden zich bezig met het vraagstuk van de partijstructuur in ons land, met als basis vier punten: 1. waardoor functioneert de huidige partijstructuur in Nederland onvoldoende; 2. welke partijstructuur is het meest functioneel; 3. welke plaats neemt het liberalisme in een gewijzigde partijstructuur in en 4. welke functie kan de VVD vervullen in het proces van hervorming van de partijstructuur? De hele partij wordt betrokken bij de discussie over deze uitgangspunten, waaruit een positieve uitspraak moet komen.

Spreker verwerpt zowel het districtenstelsel als de gekozen minister-president. Maar wat dan wel? De mogelijkheid voor de kiezers om de koers aan te geven, de compromissen duidelijk aan de kiezers voorleggen vóór de verkiezing, hoe kan dat? Sinds 1922 is het gewoonte dat het Kabinet zijn ontslag aanbiedt vóór de verkiezing. Daar moeten we van af. Laat het Kabinet-De Jong breken met deze ongeschreven gewoonte en laat de kiezers de keuze of ze de koers willen handhaven van dit Kabinet of wat anders. Dat zou een overgangsfase kunnen zijn, niet naar een twee-partijstelsel, maar naar een stelsel van twee groeperingen of coalities. Gebroken moet ook worden met de ingeslopen gewoonte dat als één minister faalt, dan het hele kabinet gaat. Bovendien moet niet het etiket „liberaal” op een der coalities worden geplakt. Wel kunnen de liberalen in die groepering de naam liberaal blijven voeren, aldus de heer Wiegel.

Wij tonen de bereidheid om tot partijhervorming te komen, dat heeft de heer Toxopeus duidelijk gezegd. Maar wij willen ons niet bemoeien met de interne zaken van andere partijen. De interim-nota's van het Liberaal Beraad zullen aan de partij, aan de JOVD, aan het LDC en aan de LSVN worden voorgelegd. Ieder lid kan actief aan de discussies deelnemen. Daartoe zal het nodig zijn de grote loyaliteit binnen de partij te handhaven. Grote verdraagzaamheid zal vereist zijn. In onderlinge tolerantie moet de behandeling plaats hebben. De bodem zal rijp gemaakt moeten worden voor hervorming in die zin, dat voor degenen die wel graag met VVD'ers zouden willen discussiëren en met hen in één groepering zitten, zonder echter lid te worden van de VVD, plaats zou zijn in één duidelijk geheel.

Met grote voldoening kon de presidente in haar sluitingswoord terugzien op een conferentie die zo volkomen beantwoordde aan het door haar gestelde doel, namelijk een instructieve conferentie te zijn. Dank aan allen die daaraan meewerkten.

Mr. M. L. BUSCHKENS-DIJKGRAAF

20 JAAR VVD

OP 20 JANUARI 20 JAAR VVD

Voor de 1500 partijleden die zich tijdig hebben aangemeld zal in het Congrescentrum RAI te Amsterdam een aantal prominente sprekers optreden.

Onder deze sprekers zijn de oprichters van onze partij mr. D. U. Stikker en prof. mr. P. J. Oud. Stikker, onze eerste voorzitter en Oud, onze erevoorzitter.

Noteer vast nu in uw agenda :

20 januari 1968 VVD-demonstratie, RAI, Amsterdam

en deel het Algemeen Secretariaat*) nu reeds mee dat u van de partij zult zijn. Er zijn maar 1500 plaatsen!

*) Algemeen Secretariaat VVD: Koninginnegracht 61 te Den Haag.

COPIJN GROENEGAN

REEDS MEER DAN
TWEDE EEUWEN EEN
BEGRIIP VOOR

boomkwekerij-
produkten

EN
tuinarchitectuur

TELEFOON 03401-1207

SECRETARIAAT VVD

Koninginnegracht 61
Den Haag
Telefoon 070-604803

In vele delen van de wereld treft men de ontwikkelingslanden aan. Deze foto, afkomstig uit het archief van het Kon. Inst. v.d. Tropen, werd door de heer P. Blom genomen van de markt van Garoua Boulai in Kameroen.

Ontwikkelingshulp in de praktijk

Het feit dat bij de begrotingsdebatten in de Tweede Kamer de ontwikkelingshulp wederom een belangrijke plaats heeft ingenomen, geeft ons aanleiding het vraagstuk van de hulp aan de onderontwikkelde landen eens van een andere zijde te belichten. Wij doelen hier met name op het vele nuttige en vooral praktische werk, dat in dit verband wordt verricht door het Koninklijk Instituut voor de Tropen te Amsterdam. Wij baseren ons daarbij op de voortreffelijke rede die de ondervoorzitter van dit instituut, mr. F. H. van Heukelom, begin van deze maand in Amsterdam hield op de algemene ledenvergadering van genoemde instelling. Deze interessante voordracht heeft om onmiskenbare redenen helaas, althans voorzover ons bekend, in de dagbladders geen enkele aandacht gekregen, reden waarom wij op deze plaats er gaarne nader op ingaan.

Terecht stelde mr. Van Heukelom, dat er in ons land bij velen nog een te statisch beeld bestaat van hetgeen er bij het Koninklijk Instituut voor de Tropen gebeurt. Wellicht wordt dit in de hand gewerkt door het museum, waarmee het Instituut nog al eens wordt geïdentificeerd en dat uiteraard een min of meer statisch karakter draagt. Doch ook wat het museum betreft, is er in de afgelopen tijd veel werk verricht. In verband met de toenemende activiteit van het Instituut op het gebied van de ontwikkelingshulp is namelijk een plan ontworpen om te komen tot een presentatie, waarin de veranderingen in de ontwikkelingslanden tot uitdrukking worden gebracht. Voorts kan worden gezegd, dat de hulpverlening aan de ontwikkelingslanden bij het Instituut een centrale plaats inneemt via de werk-

zaamheden van de wetenschappelijke afdelingen. Ook bij het Koninklijk Instituut voor de Tropen is men er zich terdege van bewust, dat het met de hulpverlening in het algemeen nog niet zo gaat als men had gehoopt. De welvaartsstijging in de minder ontwikkelde landen blijft nog steeds achter bij die in de geïndustrialiseerde landen. De totale schuldenlast van de ontwikkelingsgebieden bedroeg in 1965 bijna 40 miljard dollar en steeg in 1966 met 4 miljard dollar meer dan in enig voorafgaand jaar.

Vaak hoort men spreken van een te weinig economisch gebruik van de ontwikkelingsgelden, aldus mr. Van Heukelom. Dit moge in enkele gevallen zo zijn, niettemin treft men ook vele gunstige gevallen aan en blijft hulpverlening noodzakelijk. Deze hulpverlening vraagt kapitaal en inspanning en geeft nu eenmaal op korte termijn geen duidelijke vooruitgang te zien. Het ontwikkelingsproces is immers een veel ingewikkelder aangelegenheid dan sommigen in de afgelopen tien of twintig jaar hebben gemeend. De wetenschappelijke basis voor het te voeren beleid vereist nog nader overleg. Verder wetenschappelijk onderzoek zal ongetwijfeld tot een beter rendement leiden. Een groter deel van

de beschikbare middelen zal hiervoor beschikbaar moeten komen.

Bovendien is een geconcentreerd internationaal beleid onmisbaar. Aanvankelijk heeft men in het ontwikkelingswerk sterk de nadruk gelegd op de kapitaalshulp. De ervaring met het Marshall-plan gaf hiertoe aanleiding. Het effect bleef evenwel teleurstellend. Daarna werd aandacht geschonken aan de kennisoverdracht. Het wordt echter steeds duidelijker, dat men er ook daarmee niet is.

In de laatste jaren heeft men zich geconcentreerd op de verbetering van de agrarische produktie. De bevolkingsaanwas vereist een snelle stijging van de voedselproduktie. Hierbij komt nog dat zonder toeneming van de voedselproduktie industrialisatie onmogelijk is.

Het gevaar dreigt evenwel dat men de industrialisatie laat wachten op de verhoging van de voedselproduktie. Het gaat er in de eerste plaats om in de landbouw te komen tot een hogere produktiviteit door middel van betere landbouwmethoden en verbetering van de grond. Daarnaast is industrialisatie nodig en met name een industrialisatie die arbeidsintensief is. In de ontwikkelingslanden zelf zal daaraan meer aan-

dacht moeten worden geschonken, tenzij het streven erop gericht zal moeten zijn deze industrieën niet te concentreren in de steden, maar te komen tot kleine industriële centra die over het platte land verspreid zijn.

BEVOLKINGSGROEI

De bevolkingsaanwas in de ontwikkelingslanden vormt een ernstig probleem. Een verbetering van de gezondheidstoestand van de bevolking is uiteraard nodig, als wordt in feite hierdoor dit probleem nog ernstiger. Geboorteregeling is dan ook een dringende eis, omdat anders de stijging van het nationaal inkomen teniet wordt gedaan door de groei van de bevolking.

Uit dit alles blijkt, aldus de ondervoorzitter van het Tropeninstituut, dat de oplossing van het ontwikkelingsvraagstuk niet vanuit één enkel gezichtspunt kan worden benaderd, maar dat het een totale aanpak vraagt.

Het meest sprekende voorbeeld hiervan is India. Indiërs buiten India blijken goede ondernemers te zijn. Aan lieden met de vereiste aanleg voor een geslaagd ondernemerschap ontbreekt het dus blijkbaar niet. En toch gelukt het niet de economie van dit uitgestrekte en dichtbevolkte land van de grond te krijgen. Het Tropeninstituut is evenwel in staat in dit verband waardevol werk te verrichten. Voor een doeltreffend geconcentreerd beleid op dit punt is samenwerking van landbouwkundige, sociologische en medische deskundigen noodzakelijk. Een belangrijk werk wordt in dit verband gedaan door het organiseren van cursussen, die voortdurend in aantal toenemen. Ook dit jaar werd wederom een groep Zweedse vrijwilligers op het Instituut opgeleid voor hun taak in Zambia. Dit was de derde Zweedse groep die een speciale opleiding ontving op het gebied van de tropische landbouw.

Het aantal voorbereidingscursussen voor deskundigen en assistent-deskundigen, die naar de ontwikkelingslanden worden uitgezonden, is op verzoek van het ministerie van buitenlandse zaken eveneens uitgebreid. Voor de eerste maal worden daarbij tevens taalcursussen gegeven. Van de zijde van het bedrijfsleven bestaat voor dit initiatief grote belangstelling. Bij de afdeling agrarisch onderzoek nam het aantal uitzendingen van deskundigen opnieuw toe.

Wat de voorlichting in de ontwikkelingslanden zelf betreft ligt er nog een groot terrein braak. Om de export van landbouwprodukten een vastere basis te geven is het nodig het exportpakket uit te breiden door verbouwing van nieuwe produkten. Een groot aantal ontwikkelingslanden verkrijgt zijn exportopbrengst aan één gewas of van enkele produkten, veelal landbouwprodukten. Bij slechte oogsten of bij een ongunstige prijsontwikkeling beschikt men niet over voldoende deviezen om de import van industriële produkten te betalen. Teneinde deze hoogst noodzakelijke import toch te realiseren worden leningen afgesloten, waardoor de gelden, verkregen uit de export moeten worden aangewend voor rente en aflossing van aangegane schulden. Hierdoor ontstaat een vicieuze cirkel die moeilijk kan worden doorbroken.

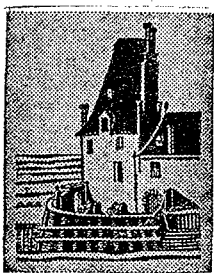
Een goed voorbeeld hiervan is het initiatief van de houtsectie van de afdeling agrarisch onderzoek van het Tropeninstituut, die het gebruik van minder bekende tropische houtsoorten bevordert door het verstrekken van houtmonsters aan de houtverwerkende industrieën in Europa. Voor dit initiatief bestaat een grote belangstelling, hetgeen onder meer blijkt uit de aanvragen die het Instituut in dit verband bereiken.

MENTALITEIT

Wat de zgn. kennisoverdracht betreft, gaat het niet alleen om het bijbrengen van kennis, maar de betrokkenen moeten ook leren daarmee te werken. Op de afdeling anthropologie van het Instituut trekt dit facet van de ontwikkelingshulp sterk de aandacht. Er is dan ook een nauwe samenwerking ontstaan met het binnen deze afdeling gehuisveste centrum voor de studie van het onderwijs in veranderende maatschappijen, dat zich o.m. bezighoudt met het onderzoek naar het effect van het onderwijs op de persoonlijkheid van de leerling. Het onderwijs in de ontwikkelingslanden zal op dit punt naar een grotere effectiviteit moeten streven.

De indruk bestaat, aldus mr. Van Heukelom, dat men wel eens te veel denkt aan alleen maar goede leiders en te weinig aan goede volgelingen en goede arbeiders en dat men door de aandacht voor de vorming van een élite, de vorming van de massa veronachtzaamt. Voor een groeiende economie, aldus de ondervoorzitter van het Tropeninstituut, zijn niet alleen goede ondernemers nodig, maar in niet mindere mate ook goede arbeiders, namelijk arbeiders, die niet alleen over de vereiste technische bekwaamheid beschikken, maar die ook de juiste mentaliteit hebben. Het belang van de mentaliteit, aldus mr. Van Heukelom, zijn wij wel eens geneigd te vergeten.

G. S.

EEN OMWEG WAARD

RESTAURANT-AUBERGE

„DE CAMPVEERSE TOOREN“

VEERE (01181-291)

voor uw betere relaties

20 KAMERS C.V. — INTERESSANTE SPIJS- EN WIJNKAART

TE **S**IEPE **WEGENBOUW**
ZWOLLE

Een RONDVAART door de Rotterdamse Havens

* ~~~~~

een BELEVENIS!

SPIDO

Willemsplein

Rotterdam

Boele's Scheepswerven en Machinefabriek N.V.

BOLNES (bij Rotterdam)

Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 195100 ROTTERDAM — TELEGR. BOELE - BOLNES

N.V. Scheepswerven „PIET HEIN“

v/h Fa. W. SCHRAM & ZONEN

Werven te Bolnes en Papendrecht

NIEUWBOUW EN REPARATIES

Verbouwen van Sleepschepen tot Motorboten
inclusief inbouw en revisie van motoren.

DWARSELLINGEN 2 x 115 meter
geschikt voor het zwaarste materiaal.

DROOGDOK 115 x 30 meter
geheel overdekt.

Telephones:

Rotterdam: 139275* - Dordrecht: 33877—40466 - Ridderkerk: 3644—3409
voor werf Bolnes Papendrecht Bolnes

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton

ZETLENGTE 7 m, dikte 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

TELEFOON 010—332657 — GROENEDIJK 10

CAPELLE a/d IJSSEL

UNITED DAIRY- MEN

EXPORT VAN ZUIVELPRODUKTEN

PERSOONSDAM 18 — ROTTERDAM — HOLLAND

containers:
koel/vries-
containers:

„Flats“ en
„Huifcontainers“:

Onder de beschermdde naam „Multiload“-
container bouwt Paul & Van Weelde
N.V. genormaliseerde aluminium STA-
PELCONTAINERS voor het stukgoe-
derenvervoer.

De constructie van Van Weelde's con-
tainers leent zich in het bijzonder tot
het bouwen van uitvoeringen als koel/
vriescontainers, met naar keuze poly-
streen of polyurethaan isolatie. Binnen-
afwerking naar wens in aluminium of
polyester. Tevens kan elk gewenst koel-
aggregaat worden geleverd.

GESLOTEN ALUMINIUM
CARROSSERIEËN

CARROSSERIE- EN CONTAINERFABRIEK

PAUL & VAN WEELDE N.V.

'S-GRAVENWEG 350 - NIEUWERKERK A/D IJSSEL - TEL. (01803) 2841 (3 LIJNEN)

kleur en bescherming

Verf Van Vettewinkel, Prins Hendrikkade 80-82, Postbus 175, Amsterdam

PRESIDENT JOHNSON: „To be or not to be”

Volgend jaar moet weer presidentsverkiezing in de Ver. Staten plaats hebben. Als opvolger van de in 1963 vermoorde president Kennedy, wiens vice-president hij was, werd Johnson in 1964 door een „landslide” zelf gekozen. Men moet die meerderheid — de grootste waarmee ooit een president werd gekozen — niet afmeten naar Johnsons populariteit maar veel meer naar de kwaliteit van zijn tegenkandidaat, Goldwater, die de Republikeinen in een soort van mentale aberratie naar voren hadden geschoven.

Het is Johnson niet naar den vleeze gegaan. De oorlog in Vietnam, toenemende criminaliteit, rassenonlusten, jeugdproblemen, weifelende conjunctuur met werkloosheid, dit alles heeft gemaakt dat van zijn „Great Society” niet veel is terechtgekomen. Zijn populariteit is sterk gedaald en nu de voorbereidingen voor de verkiezing van het volgend jaar werden getroffen hoort men uit Democratische geleerden al stemmen, die niet meer met Johnson in zee willen gaan. Zelfs Arthur Schlesinger heeft zich thans van hem afgekeerd en de rol die Robert Kennedy in het verkiezingsspel speelt of wil spelen is op z'n minst genomen onduidelijk.

De verhouding van Johnson met het Congres is verslechterd in de mate waarop zijn populariteit daalde. Hij verkeerde in de zeer gunstige omstandigheid dat zowel in Huis als Senaat een grote Democratische meerderheid was, die hijzelf, toen hij nog senator was, vrijwel in de hand had. Thans aarzelt het Congres hem te volgen. De door hem nodig geachte belastingverhoging bv. is nog steeds niet door het Congres aanvaard en zal mogelijk verzwakt worden.

Nu duurt het nog driekwart jaar alvorens de Republikeinse en de Democratische Conventie de kandidaat zal bepalen. Maar de strijd is in beide kampen al ontbrand. En Johnson, als president in het Witte Huis, is bij de propaganda voor zijn kandidatuur vooral aangewezen op eigen populariteit.

Het is tekenend voor zijn positie dat de pers in Amerika al heeft nagegaan welke aftredende presidenten niet voor een volgende periode zijn gekozen: Coolidge trok zich in 1928 wijselijk terug; Hoover, die toen ook met een „landslide” gewonnen had, legde het in de crisisjaren af tegen Roosevelt; Taft verloor in 1912 van Wilson. Staat de 59-jarige Johnson na vijf jaren slijtage-slag een soortgelijk lot te wachten?

De Amerikaanse president is hoofd van de executieve. De wetgevende macht berust bij het Congres; de president kan niet zelfstandig wetsvoorstellen doen; hoogstens het Congres er om verzoeken. Wel heeft hij een opschortend veto-recht. Voor een goede samenwerking tussen president en Congres is een zekere homogeniteit nodig, die de laatste jaren nog al eens ontbroken heeft. En daardoor kan het vlot lopen van de regeermachine worden belemmerd.

„CHECKS AND BALANCES”

De Amerikaanse constitutie van 1789 gaat uit van een strenge scheiding van machten: de wetgevende, de uitvoerende en de rechterlijke macht, volkomen in overeenstemming met de denkbeelden van Montesquieu en het „contrat social”. Verder is het gehele Amerikaanse staatsrecht gebaseerd op een systeem van „checks and balances”, van het tegen elkander uitwegen e.g. controleren van de diverse machten of gedelegeerde machten. Tegenover de gekozen autoriteiten bestaat een zgn. recht van „recall”; zij kunnen door een directe stemming worden afgezet, wat evenwel slechts zelden voorkomt.

Het is wel interessant even bij het Amerikaanse staatsrecht stil te staan, omdat het thans hier te lande gepropageerde denkbeeld van rechtstreekse verkiezing van de minister-president is geënt op het voorbeeld van de Amerikaanse presidentsverkiezing. In andere landen waar men een soort van gekozen minister-president kent, bijv. in de Duitse Bondsrepubliek, wordt deze benoemd door de president op voordracht van de Bondsdag. Dit is dus een soort compromis tussen het zuiver parlementaire stelsel en de gekozen regeringsleider. Het gaat uit van de gezonde gedachte dat regering en parlement moeten kunnen samenwerken, althans dat men een vruchtbare samenwerking mag verwachten. In de Ver. Staten hapert hieraan nog wel eens iets.

DIRECTE DEMOCRATIE?

Men zou een gekozen hoofd van de executieve een vorm van directe demo-

SLIJTAGE-SLAG...

Boven: Johnson bij zijn ambtsaanvaarding in 1963. Onder de president vandaag.

cratie kunnen noemen, maar het is buiten kijf, dat de samenstellers van de Amerikaanse grondwet hieraan geenszins hebben gedacht. Integendeel, mensen als Washington en Quincy Adams waren wel nieuwlichters, maar aristocratische, die naast een direct gekozen volksvertegenwoordiging een eveneens op democratische wijze gekozen, dus gezaghebbende, president wilden zien: Check and balance.

Zou men te onzent tot een systeem van strenge scheiding van machten door middel van een gekozen minister-president willen overgaan, dan zou men het geldende staatsrecht op tal van punten moeten aanpassen.

Vragen

Wij laten de vraag nu daar of de gekozen minister-president in onze constitutionele monarchie op zijn plaats zou zijn. Er zijn tal van vragen van andere aard: Wat gebeurt er wanneer

er een conflict is tussen minister-president en parlement? Kamerontbinding? Door wie?

Zo'n minister-president moet ex autoritate qua de bevoegdheid hebben „zijn” ministers naar willekeur te ontslaan. Een positie, die de Amerikaanse president heeft en ook in zekere mate de Britse premier. Is een referendum niet een noodzakelijk complement van een verandering in ons staatsbestel, die de invoering van een autoriteit als een gekozen minister-president zou hebben?

Dit alles en nog veel meer, de consequenties ervan zijn niet zo gemakkelijk te overzien. Maar afgezien van zulke misschien theoretische vragen moet men ook uit praktische overwegingen nagaan of een dergelijke hervorming de staatsmachine wel vlotter zou doen lopen. In de Ver. Staten hapert er, zoals reeds gezegd, nog wel eens iets aan de samenwerking tussen de gekozen regeringsleider en het Congres.

De idee van 'n gekozen minister-president is niet nieuw. Reeds in 1926 deed mr. M. Alberti deze suggestie en mr. N. J. M. C. Kappeyne van de Coppeloe besprak in 1927 in het Gedenkboek-Krabbe uitvoerig de gekozen minister-president, waarvan hij zich voorstander toonde.

MODIFICATIES

Er zijn ook modificaties mogelijk: De grondwet van de Duitse Bondsrepubliek laat de kanselier voordragen door de Bondsdag. De Duitse constitutie van Weimar (1919) kende een gekozen president, maar als staatshoofd naar Frans model. Hij wees de rijkskanselier aan, maar art. 54 legde het parlementaire stelsel in de grondwet vast door te bepalen dat hij en de ministers het vertrouwen van de Rijksdag behoeften.

Prof. Krabbe vond dat men een gegroeid stelsel als het parlementaire niet in de constitutie moest vastleggen; de ontwikkeling ervan moet vrij gelaten worden. De grondwet van Weimar, eens geprezen als het prototype van modern staatsrecht, ging na veertien jaar sukkel roemloos ten onder. Het Hitler-regime met zijn schijnbaar directe democratie van volksstemmingen verving het parlementaire stelsel. In Frankrijk zien wij thans, hoe als reactie op een onbruikbaar geworden parlementair stelsel, De Gaulle optreedt als staatshoofd en regeringsleider, die zich over het hoofd van de volksvertegenwoordiging doet schragen door (voor hem wèlgekozen) volksstemmingen als rechtvaardiging van zijn beleid achteraf.

Het zijn consequenties van een dergelijke ombuiging van het parlementaire stelsel. Consequenties, die men eerst moet trachten te overzien en berekenen. Vooral in het constitutionele recht, dat zo doortrokken is van „conventions” en telkens nieuwe aspecten toont, moet men geen oude schoenen weggoien voordat men goed passende nieuwe heeft, die waarborgen (checks and balances!) geven, dat de staatsmachine goed zal lopen.

AD INT.

Jeugd

★ ★ „De ouderen moeten leren de moderne jeugd serieus te nemen. Zeg niet het zijn schavuiten, maar tracht hun houding van protest te begrijpen. Ze menen het niet zo negatief. Er zou heel wat meer kunnen worden bereikt als de houding van de ouderen minder veroordelend zou zijn,” aldus heeft mr. B. Kist, oud-kinderrechter te Amsterdam, de vorige week in Lunteren verklaard ter gelegenheid van zijn aftreden als voorzitter van het Nederlands verbond van de vereniging Pro Juventute. In een gesprek met enige journalisten zei de oud-kinderrechter voorts, dat hij zich vroeger ook heeft geërgerd aan de lange baren van nozems en provo's. „Nu vind ik dat gewoon, ook in mij heeft zich een reclassering voltrokken,” zo zei hij.

Dit zijn bepaald woorden van een „vakman” die wel tot nadenken moeten stemmen. Ons bezwaar blijft evenwel dat de „moderne jeugd”, wij doelen hier met name op nozems en provo's (al zijn deze benamingen inmiddels kennelijk weer verouderd) zich in haar protest en vooral ook in haar levenshouding zo weinig positief opstelt. Kritiek: akkoord, maar dan niet op een wijze die ten slotte resulteert in een zich louter negatief afzetten tegen de maatschappij zonder enige bijdrage waaruit zou kunnen blijken hoe het dan wel moet.

Dit alles doet overigens aan de belangwekkende uitspraak van mr. Kist niets af. Wellicht zou zijn verklaring er toe kunnen leiden dat de „opstandige jeugd” zich wat positiever gaat instellen, opdat een waarlijk open gesprek met de ouderen enig bevredigend resultaat zou kunnen afwerpen. Wij zijn het met mr. Kist eens, dat een negatie van nieuwe stromingen onder de jeugd onjuist is, doch dan mag men anderzijds verlangen dat die jeugd op een meer duidelijke en constructieve wijze bekendmaakt wat zij nu eigenlijk precies wil om de kortsluiting met onze samenleving op te heffen.

Rode „love-in”

★ ★ Het Vrije Volk is met betrekking tot zijn commentaar op de begrotingsdebatten kennelijk wat in verlegenheid geraakt. Het was natuurlijk ook uiterst moeilijk de reële houding van het kabinet-De Jong ten aanzien van de parlementaire oppositie geheel voor zijn lezers te verdoezelen. Daarom gaat het socialistische dagblad in zijn uitgave van vorige week zaterdag maar meteen tot de aanval over, waarbij vooral de minister van financiën, prof. Witteveen, het ontgelden moet. Voorts wordt gesproken over schijntoezeggingen van het kabinet. Maar tussen de vele kritiek van Het Vrije Volk zijn toch enige „love-ins” verpakt, getuige de zinspeld: „En toch... toch zou het wel eens mogelijk kunnen zijn dat het kabinet iets verder vooruit heeft gekeken, dan oorspronkelijk het geval scheen te zijn.”

Bijzonder pikant is het slot van het commentaar, dat luidt: „Wij achten het niet uitgesloten, dat de woordvoerders van de regeringspartijen al vooraf van de verrassingen op de hoogte waren gesteld, maar het effect was zoals verwacht mocht worden: het kabinet zit op rozen. Het heeft toch nog enige visie gehad, al is het dan een visie op korte termijn.” Welnu, dit moge alles wat schamper klinken, het kabinet-De Jong zit kennelijk ook bij Het Vrije Volk op enige kleine roosjes en dat wil toch wel wat zeggen.

BVD

★ ★ Een binnenlandse veiligheidsdienst, bij ons de BVD, is een noodzakelijk kwaad. Zij heeft dan ook bij haar optreden steeds te maken met overigens begrijpelijke psychologische weerstanden. Wij mogen aannemen dat onze BVD zich daarvan terdege bewust is. Daarom doet het op zijn zachtest uitgedrukt vreemd aan, dat zij methoden toepast, die ertoe kunnen bijdragen die psychologische weerstanden onnodig op te roepen. Dit was namelijk vorige week het geval toen werd ontdekt dat zij de dossiers van het bureau inlichtingen en inschrijvingen van de Leidse universiteit als bron van inlichtingen gebruikte buiten medeweten van de rector-magnificus, de secretaris van de senaat en curatoren om. De BVD heeft deze functionarissen kennelijk opzettelijk gepasseerd, omdat volgens het universiteitsbestuur hoogleraren en docenten niet verplicht zijn te antwoorden op een verzoek om inlichtingen van de zijde van de BVD. Hier is dus sprake van een slinks proberen, waarbij men zeer duidelijk het risico liep, dat deze weinig elegante methode eens aan het daglicht zou kunnen komen.

Wij achten een dergelijke methode niet alleen ontoeknatbaar, doch tevens getuigend van weinig tact. Het ware te wensen dat deze zaak van hoger hand de nodige aandacht kreeg, opdat in de toekomst kan worden voorkomen, dat het optreden van de BVD bij ons volk weerstanden opwekt die even schadelijk als overbodig zijn.

HOEPLERENCIERS VAN KONING DE KONINGIN

een oude naam voor goede wijn

F. ONNES & ZOON
WIJNHANDEL - ANNO 1876 - GRONINGEN

N.V. OBSERVATOR

ROTTERDAM — VASTELAND 30 — TELEFOON 11 15 20

FABRIKANTE VAN
NAUTISCHE INSTRUMENTEN
MANOMETERS, THERMOMETERS
PYROMETERS, TACHOMETERS

Agenten voor Zeekaarten en
Nautische boeken

REPARATIES OP KORTE TERMIJN

„Gastheren in eigen land”

Hotel-Restaurant

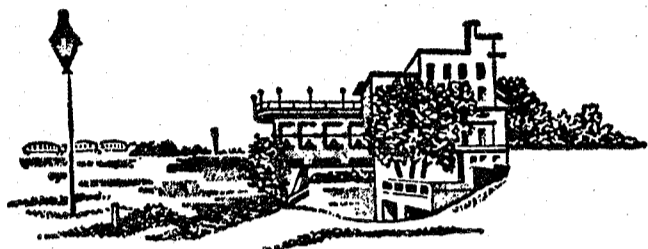

De Keizerskroon

Apeldoorn - Het Loo

tel.: 05760-17744

Rustig gelegen nabij Paleis „Het Loo”. Uitstekende accommodatie voor meerdaagse conferenties. Specialiteiten-restaurant. Volledig pension vanaf f30,- per persoon per dag. 24 kamers, waarvan 12 met bad, telefoon en radio.

Rijnhotel-Arnhem

annex SAVOY-RESTAURANT

Hotel met sfeer en gesoigneerde keuken

RIJNTERRAS

Onderlangs 10 - Arnhem - Tel. 08300-27141

Café-Restaurant

„Europoort”

MAASBOULEVARD 7 - SCHIEDAM

Voor reserveringen tel. 010-26 46 25

Het klassieke restaurant
aan de Maas

Hotel

„De Herikerberg”

Markelo - Tel. 05476-223

Het gehele jaar geopend.

Specialiteiten Restaurant.

Ruime parkeergelegenheid.

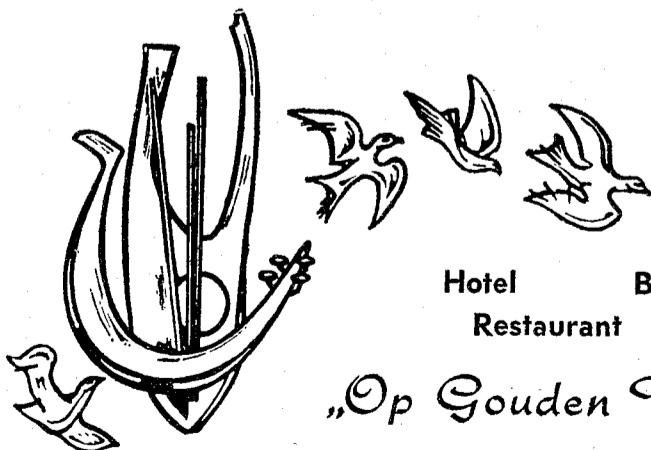
„Hotel

Noordzee-Boulevard N.V.”

Tel. 01184-2245.

Gelegen op het mooiste punt van Vlissingen. Vanuit de kamers en vanaf het terras schitterend uitzicht op de Scheldemond, waar de oceaanstomers het hotel op enkele tientallen meters passeren. Str. k. en w. water en huistel. op alle kamers. Centr. verw. kamers m. privébad. Kamers m. ontb. f 13.50 tot 19.50. Rest. de gehele dag. Gerenommeerde keuken. Eigenaar P. J. Smits.

Hotel Bar
Restaurant

„Op Gouden Wieken”

UITSTEKENDE KEUKEN - POPULAIRE PRIJZEN

14 zalen voor: recepties, bedrijfsfeesten
congressen

Aparte film-, toneel-, concertzalen

Ruime parkeergelegenheid

Tel. 070-555200 - Scheveningseweg 37 - Den Haag

De
schouwburg
van de
wereld
scheepvaart

Verzorgde tafel,
in het mooiste
rivierhotel van
Nederland,
omringd door
het steeds wisselende
décor van de
wereldhaven
Rotterdam.

Maasboulevard 15,
Vlaardingen

Tel. (010) 345477

Delta Hotel Vlaardingen

delta hotel

Vrijheid en democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 934

VRIJDAG 27 OKTOBER 1967

Openheid in de zaak-Schiphol vereist

Sinds enige maanden is — wat wij zo langzamerhand zouden kunnen gaan noemen — „de affaire-Schiphol” in het nieuws.

Op 31 augustus publiceerde Het Parool een aantal conclusies uit een op 25 maart 1966 aan de minister van Verkeer en Waterstaat uitgebracht rapport betreffende de te verwachten geluidshinder van het nieuwe Schiphol. Dit rapport, opgesteld door een adviescommissie onder voorzitterschap van prof. dr. ir. C. W. Kosten, was tot op die dag niet openbaar gemaakt.

Enkele van de conclusies van de commissie-Kosten — zo was in het artikel in Het Parool te lezen — luiden:

• „het gebied Nieuwer Amstel wordt ten enenmale ongeschikt voor iedere stedelijke bebouwing”;

• de recreatieve waarde van het Amsterdams Bos zal sterk verminderen; openluchtvoorstellingen worden er onmogelijk doordat men elkaar er vanwege het vliegtuiglawaai zelfs niet meer op een afstand van vijftien centimeter zal kunnen verstaan;

• het geluidshinderprobleem van de reeds bebouwde gebieden van Nieuwer Amstel en het zuiden van Amsterdam is „onoplosbaar”;

• ook een deel van de toekomstige bebouwing van de Bijlmermeer zal getroffen worden door geluidshinder van Schiphol, „zij het in mindere mate”;

• er is geen sprake van dat mensen in de getroffen gebieden zullen wennen aan het vliegtuiglawaai.

Een aantal uitspraken die er niet om liegen, en waarover opheldering pertinent noodzakelijk is.

Naar aanleiding van de publikaties in Het Parool is door de heer Zegering Hadders en mij direct de volgende dag een aantal schriftelijke vragen tot de minister van Verkeer en Waterstaat gericht. Onder meer vroegen wij hem:

„Is de minister bereid op de kortst mogelijke termijn het eerste en het tweede interim-rapport van de commissie-Kosten betreffende de te verwachten geluidshinder van het nieuwe Schiphol te publiceren?”

„Welke zijn de redenen dat publikatie van deze rapporten, die naar de mening van de commissie het definitieve antwoord op de vraag van de minister betreffende de te verwachten geluidshinder van het nieuwe Schiphol bevatten, tot nu toe is uitgebleven?”

Het Amsterdamse VVD-raadslid drs. A. Pais stelde in de gemeenteraad van de hoofdstad vragen over de geluidshinder en de eventuele consequenties daarvan voor de bebouwing in de Bijlmer.

Door ditzelfde raadslid is enkele dagen geleden een plan ter verbetering van de situatie rond Schiphol op middellange termijn ter tafel gelegd. Een bijzonder constructieve bijdrage! Zonder nu reeds een oordeel over de inhoud van dit plan te willen en kunnen geven, kan ik wel toezeggen dat tijdens de behandeling in openbare commissievergadering van de begroting van Verkeer en Waterstaat, dit voorstel van de heer Pais door mij in de discussie zal worden gebracht (Zie ook de Amsterdamse rubriek op pagina 4).

door
H. Wiegel,
lid van de
Tweede Kamer
der Staten-
Generaal

INVENTARISATIE

Tijdens een enkele weken na de eerste publikaties gehouden radio-teach-in kwam een aantal andere feiten aan het licht. Zo deelde directeur S. de Mul van Schiphol mee dat de luchthaven-directie reeds in 1955 en 1961 had gewaarschuwd. Dr. ir. Van de Waal, directeur van de Provinciale Planologische Dienst in Noord-Holland sprak over een poging tot inventarisatie van bouw- en uitbreidingsplannen welke door gebrek aan medewerking van de betrokken gemeenten mislukt zou zijn.

Door mij zijn daarop op 26 september nadere vragen tot de minister gericht. Deze luiden:

„Is het waar dat sinds 1961 door de regering — via de Rijksdienst voor het Nationale Plan en de Provinciale Planologische Dienst van Noord Holland — gepoogd is de toen bestaande bouw- en uitbreidingsplannen van de gemeenten rondom Schiphol te inventariseren, met het doel deze vanwege de te verwachten geluidshinder van het nieuwe Schiphol aan te passen?”

„Is het waar dat deze pogingen zijn mislukt door gebrek aan medewerking van met name Amstelveen en Amsterdam?”

„Is het waar dat het, wanneer van de rondom Schiphol gelegen gemeenten alle medewerking was verkregen, mogelijk was geweest grote gedeelten in de geluidstroggen onbebouwd te laten?”

Drie dagen later heb ik wederom enkele aanvullende vragen gesteld:

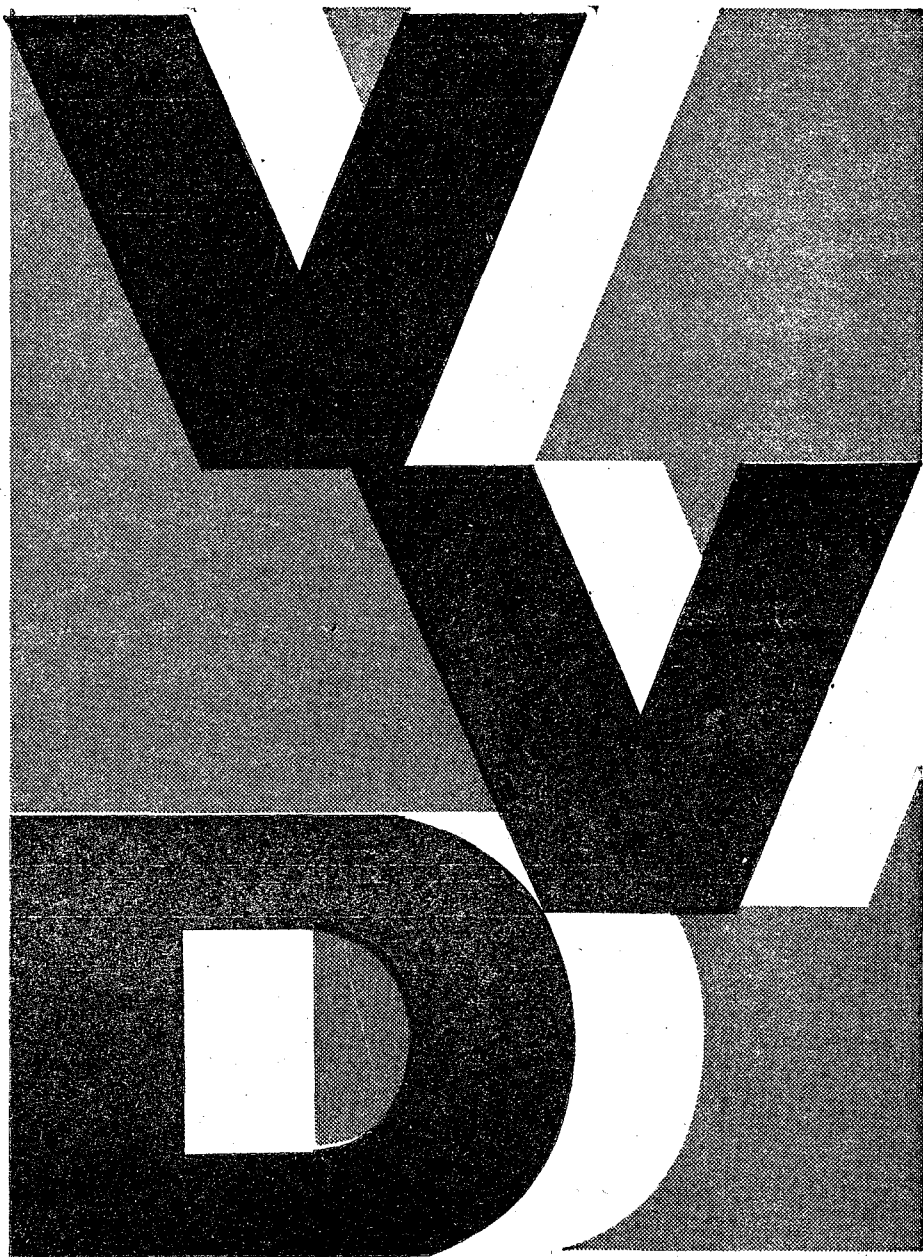
„Is het waar dat door de directie van Schiphol is besloten het geluidshinder-rapport, dat in opdracht van de luchthaven door het bureau-Peutz is samengesteld, niet te publiceren?”

„Is, bij bevestigende beantwoording van vraag 1, de minister bereid te bevorderen dat publikatie van dit rapport alsnog op korte termijn plaatsvindt?”

BRIEF

Op 9 oktober verscheen op alle door ons over deze zaak gestelde vragen het antwoord van de minister. Tegelijkertijd ontving de Kamer een brief van de regering waarin een zevental maatregelen werd aangekondigd ter beperking van de geluidshinder rond de luchthaven. Genoemd werden o.a. vergroting van de dalingshoek, verhoging van de

(Vervolg op pag. 7)

BRUSSEL EN DE NRC

§§ SPREKENDE over Europese integratie liggen de misverstanden voor het op-
rapen. Zo hebben verschillende uitgangspunten met betrekking tot de Europese eenwording sinds het (her)optreden in 1958 van de supernationalist De Gaulle als leider van Frankrijk, steeds weer geleid tot „teleurstellingen” voor supranationale idealisten. Een door Europese ontmoedigingen getekende lijkt ook de kritische commentator in de NRC, als deze de constatering in ons blad van een chronisch onevenredige politieke vertegenwoordiging in de Brusselse kabinetten van de Nederlanders Mansholt en Sassen, terug tracht te voeren tot een (onzerzijds) verkeerd uitgangspunt.

Na vele ontgoochelingen over de praktijk der Europese Integratie zou ook de gefrustreerde idealist zich tot de feiten kunnen bekeren. Wij hebben namelijk — los van elk uitgangspunt — slechts het feit geconstateerd dat er een statistische wet schijnt te bestaan die de kabinetten ondanks alle supranationaliteit niet alleen een nationale samenstelling „opdringt”, maar ook — althans wat de bezetting der kabinetten Mansholt en Sassen betreft — een zekere politieke verdeling. Dat werd in de NRC overigens ook niet bestreden.

DE noodzaak van niet-idealistische uitgangspunten ter zake van het Europa van de Zes kan, afgezien van de Franse chantage welke leidde tot het „akkoord” van Luxemburg, misschien nog verduidelijkt worden met een klein voorbeeld uit de Europese praktijken.

Artikel 11 van het Statuut van ambtenaren der Europese Gemeenschappen bepaalt onder meer dat... „de ambtenaar bij het uitoefenen van zijn werkzaamheden en bij het bepalen van zijn gedrag uitsluitend de belangen van de gemeenschap voor ogen dient te houden, zonder aanwijzingen te vragen of te aanvaarden van enige regering of van enig gezag buiten zijn instelling”. En voorts: „De ambtenaar mag, zonder machtiging van het tot aanstelling bevoegde gezag, van een regering of van wie dan ook buiten zijn instelling, geen eerbewijzen, onderscheidingen, gunsten, giften of beloningen van welke aard ook aanvaarden.”

En de praktijk van deze supranationale regelen? Nog steeds is een aantal Franse en Duitse EEG-ambtenaren in de een of andere vorm in dienst van hun nationale overheid en worden zij ook regelmatig bevorderd in de ambtelijke rangen van het land van herkomst.

De criticus in de NRC zal het wellicht op één punt met ons eens zijn: De EEG kent wel een aantal misverstanden.

Het proces der Europese Integratie dient echter ondanks alles zo welnig mogelijk vertraagd te worden. Ook daarover zal geen verschil van mening bestaan.

1 LOP EEN

De eerste, die zich aanmeldde als lid van de VVD na onze televisieuitzending vóór Real Madrid — Ajax, zei door de telefoon dat hij al lang lid had willen worden. Hij gaf niet alleen zichzelf op, maar ook zijn directeur, met wie hij de ochtend na de televisieuitzending over de politiek gepraat had.

Zo was hij meteen een goed lid van de VVD geworden, want hij deed terstond mee met de actie „Eén op één”.

Helpt U ook mee?

D. W. DETTMEIJER

- Pag. 3: Gescheiden verantwoordelijkheid
- Pag. 5: Scholengemeenschappen
- Pag. 7: Mijn opinie is.....

UIT DE PARTIJ

• Leeuwarden

Op 3 november herdenkt de afdeling Leeuwarden van de VVD het feit dat in november 1957 op initiatief van de toenmalige afdelingsvoorzitter, mr. F. D. Went, een „Liberale Sociëteit“ opgericht werd als maandelijks debat- en gezelligheidsbijeenkomst voor liberaal denkenden in de stad en omgeving. Ondanks de onvermijdelijke up's en down's, samenhangende met de golven van de politieke conjunctuur, is deze eerste Liberale Sociëteit in het land na tien jaren springlevend en bloeiend. Daarvan zal zij op vrijdag 3 november blijken geven door de gebruikelijke debatavond met enig feestelijk vertoon te omlijsten.

Het moet voor de oprichter van deze eerste Nederlandse Liberale Sociëteit, mr. Went (nu lid der Friese Staten) een grote voldoening zijn dat zijn geesteskind na tien jaren zo blakend van levenslust is en meer nog wellicht, dat zijn gedachte sindsdien vele malen in het land navolging heeft gekregen, zodat nu in 1967 het tot stand brengen van een liberale sociëteit in nieuwe afdelingen bijna tot een vanzelfsprekendheid schijnt uit te groeien.

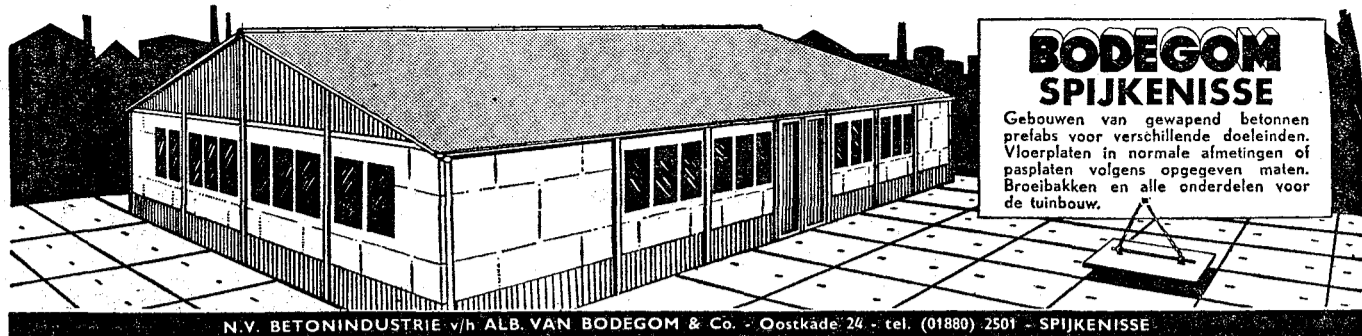
De inleiding, die ons Kamerlid-historicus de heer H. Vonhoff op de sociëteitsverjaardag zal houden (hotel de „Klanderij“ 20.00 uur precies) is aan de lustrumviering aangepast en zal een terugblik bevatten over tien jaren politieke ontwikkeling in ons land.

• Winschoten

De afdeling Winschoten van de VVD belegde in hotel Vrijheid een Forum-avond onder voorzitterschap van de heer A. van Rozen. Het forum bestond uit de drie VVD-raadsleden. Men kreeg gelegenheid vragen te stellen over diverse Winschoter problemen. Daarvan werd druk gebruik gemaakt. Verschillende kwesties passeerden de revue, o.a. rioleringsplan, doorbraak, activiteit stedenbouwkundige, cultureel centrum, instructiebad, woningbouw en woonruimte. Het was een bijzonder geslaagde avond en, zoals al werd gesuggereerd vanuit de vergadering, zeker voor herhaling vatbaar en wel op gezette tijden.

• Arnhem

Op maandag 30 oktober heeft in café rest. Royal te Arnhem om 20.00 uur een ledenvergadering plaats. Tijdens deze vergadering zullen de VVD-fractieleden

RADIO

Radio-uitzending van de VVD: woensdag 1 november van 18.20 - 18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m).

van de Arnhemse gemeenteraad mevr. C. J. Lavell-de Vries en de heren M. Visser, R. P. L. A. Hoedt en R. van de Berg, enkele punten van de gemeentepolitiek aan de orde stellen, waarover met hen van gedachten kan worden gewisseld.

• Statencentrale Assen

Op 30 oktober houdt de Statencentrale Assen een ledenvergadering in café St.

Nicolaas te Vries, aanvang 20.00 uur.

Agendapunten zijn o.a. Winterprogramma, reglement en agenda Kamercentrale vergadering.

• Assen

De bijeenkomsten van de Liberale Club Assen worden gehouden des avonds 8 uur in Hotel Overcingel op de volgende data, waarbij genoemde sprekers zijn uitgenodigd:

7 november: mr. dr. W. K. J. J. van Ommen - Kloeke: kiesstelsels.

2 januari: mr. H. van Riel: „Nijjoers-verse”

6 februari: ? (mogelijk een spreker van D'66).

5 maart: drs. H. M. Franssen (PvdA).

2 april: drs. Th. H. Joekes

7 mei: dr. K. van Dijk.

• Noordbrabant

De Kamercentrale Noordbrabant zal op 3 november zijn algemene jaarsvergadering houden in Grand Hotel de Cognition te Eindhoven. Aanvang 20.00 uur.

Belangrijke punten zijn de benoeming van twee toegevoegde leden in de partijraad en de instelling van een provinciale propagandacommissie.

• Zandvoort

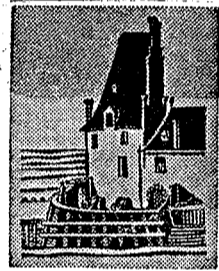
De VVD-afdeling Zandvoort belegt op 6 november om 19.30 uur een ledenvergadering. Deze zal om 21.00 uur gevolgd worden door een openbare vergadering, tijdens welke de heer A. Bartels een lezing zal houden over: „Bestrijding van de honger in het kader van de ontwikkelingshulp, door middel van een biologisch offensief”.

VERGADERING PROPAGANDA- COMMISSIE

Op woensdag 18 oktober zijn onder voorzitterschap van de heer H. J. L. Vonhoff de landelijke propaganda-commissie en de radio- en televisiecommissie in het gebouw van de Tweede Kamer in vergadering bijeen geweest.

De komende radio-uitzendingen vormen een punt van uitvoerige bespreking, evenals de nieuwe ledenwerfcampagne „Eén op Eén”.

Over de allereerste goede resultaten van deze ledenwerfcampagne toonden men zich verheugd.

EEN OMWEG WAARD

RESTAURANT-AUBERGE

„DE CAMPVEERSE TOELEN”

VEERE (01181-291)

voor uw betere relaties

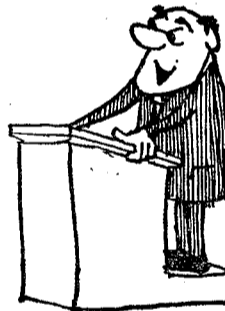

20 KAMERS C.V. — INTERESSANTE SPIJS- EN WIJNKAART

SPREEKBEURTEN

Periode van 27 oktober tot en met 27 november

27 okt.	Alkmaar (JOVD-forum)	H. J. L. Vonhoff
28 okt.	Arnhem (14.00 uur, rest. Riche-Nationaal; k. c. Gelderland)	Mr. H. E. Koning
30 okt.	Doorn	Drs. Th. H. Joekes
30 okt.	Utrecht (20.00 uur, Jaarbeursrestaurant)	Mr. W. J. Geertsema
30 okt.	Soest	H. Wiegel
3 nov.	Bunnik	Drs. Th. H. Joekes
3 nov.	Leeuwarden (20.00 uur, hotel „De Klanderij”)	H. J. L. Vonhoff
6 nov.	Arnhem (20.00 uur, Musis Sacrum)	H. J. L. Vonhoff
6 nov.	Driebergen	Mr. W. J. Geertsema
6 nov.	Warnsveld	Drs. Th. H. Joekes
6 nov.	Bergen op Zoom (De Korenbeurs, samenwerk. afd. W./N. Brabant)	H. Wiegel
7 nov.	Rotterdam (Vrouwen in de VVD)	Drs. L. van Leeuwen
9 nov.	Heerlen (Mijnstreek)	Mr. H. van Riel
9 nov.	Hatterm	H. J. L. Vonhoff
10 nov.	Zuidlaren	Mevr. mr. E. Veder-Smit
10 nov.	Laren	H. Wiegel
11 nov.	JOVD-midden Drenthe	H. Wiegel
13 nov.	Epe	Mr. H. E. Koning
13 nov.	K. C. Zwolle	H. Wiegel
16 nov.	Z. O. Drenthe (Liberale kring)	Mr. W. J. Geertsema
17 nov.	Zeist	Mr. H. E. Koning
17 nov.	Baarn	H. J. L. Vonhoff
17 nov.	St. C. Heerenveen	H. Wiegel, debat
17 nov.	Frederiksoord (20.00 uur, hotel Frederiksoord; lib. kring Meppel e.o.)	Ir. J. Baas
17 nov.	Nijmegen (opr. verg. Lib. Stud. Ver.)	Drs. Th. H. Joekes
18 nov.	Z. O. Drenthe Odoorn (J O V D) (20.00 uur, hotel Bos.)	Mr. H. van Riel
20 nov.	Haarlem e.o.	H. Wiegel
20 nov.	Alphen a/d Rijn (debat vijf grote partijen)	Drs. Th. H. Joekes (voorz.) en H. J. L. Vonhoff
20 nov.	Maassluis	Mr. F. Portheine
22 nov.	Terschelling	R. Zegering Hadders
23 nov.	Ridderkerk (vrouwen in de VVD)	Mevr. mr. E. Veder-Smit
24 nov.	Leiden	H. Wiegel
27 nov.	Eindhoven	G. Koudijs
27 nov.	Doesburg	Mr. J. G. Rietkerk
27 nov.	Roosendaal (rest. 't Wit Roosken, samenwerk. afd. W./N. Brabant)	H. J. L. Vonhoff
27 nov.	Wageningen (Lib. Stud.)	H. Wiegel

NIUW JAARBOEKJE VERSCHENEN

Verschenen is het Jaarboekje 1967-1968 van de VVD. De prijs bedraagt f 3,- per exemplaar. Bestellingen bij voorkeur door overschrijving van het desbetreffende bedrag op giro nr. 67880 ten name van de secretaris van de VVD te 's-Gravenhage, onder vermelding „Jaarboekje”.

MASSIEF KARTONNEN

DOZEN

★
voor export en
binnenlands
gebruik

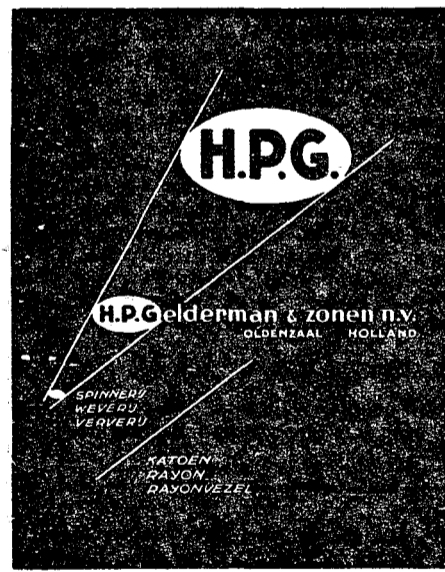
★

N.V. Stroocartonfabriek v/h E. FREE & CO.

H.W. STRAAT 20 - 22,
OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel. nr. 0 59 79 - 22 33
Tx. nr. 53251.

Vrijheid en Democratie

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonnementen toestel 219, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:
Ph. C. la Chapelle jr.

Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B
te Amsterdam-C.

Gescheiden verantwoordelijkheid

BIJ de algemene beschouwingen in de Tweede Kamer heeft zich een kort, maar interessant duel afgespeeld tussen drs. Den Uyl en drs. Schmelzer. Men heeft het geheel op de tv kunnen volgen.

Drs. Den Uyl roerde in zijn beschouwingen de positie van de president van de Nederlandsche Bank aan, waarbij hij duidelijk liet merken, dat hij de invloed van prof. Zijlstra op de financiering van de schatkist vreesde die dan zou optreden als een soort „éminence grise”, die de Kamer niet ter verantwoording kon roepen. Drs. Schmelzer interrumpeerde hierop, dat de minister van financiën zijn verantwoordelijkheid heeft tegenover de Staten-Generaal; de president van de Bank heeft een eigen verantwoordelijkheid (als in de Bankwet omschreven). Hij kan aanwijzingen krijgen van de minister van financiën. Meent hij de verantwoordelijkheid voor de uitvoering daarvan niet te kunnen dragen dan zal hij na vergeefs beroep op de Kroon, de consequentie hiervan moeten trekken. Het werd een vrij vinnig debat, waarbij de zaak van de gescheiden verantwoordelijkheid toch niet duidelijk uit de doeken kwam.

Geen wonder, want deze is een tamelijk ingewikkelde aangelegenheid onder de Bankwet van 1948. Vóór het verlaten van de gouden standaard in september 1936 was er duidelijk een gescheiden verantwoordelijkheid: de Bankwet schreef de Bank de plicht voor de waarde van de gulden te handhaven op de wettelijke goudwaarde (0,6048 gr. goud). Het prijsgeven van de gouden standaard betekende, dat de waarde van de gulden in het internationaal verkeer niet meer vast stond; de gulden „zweefde”. Minister Oud heeft toen onmiddellijk de verantwoordelijkheid van de regering voor de handhaving van de gulden erkend. Het toen in het leven geroepen Valuta-Egalisatiefonds opereerde onder leiding van de Bank voor rekening van de staat.

Deze verantwoordelijkheid is later door de ministers steeds erkend.

Na de oorlog keerde de gouden standaard niet meer terug. Men zocht naar

een nieuwe formule om de waarde van onze geldeenheid vast te leggen. Hierdoor ontstond het befaamde artikel 9 van de Bankwet waarbij de bank wordt opgedragen de waarde van de gulden „te reguleren op zodanige wijze als voor 's lands welvaart het meest dienstig is en daarbij die waarde zoveel mogelijk te stabiliseren.”

Het artikel is uiterst vaag. Men kan er — zoals drs. Den Uyl kennelijk wilde — in lezen, dat de bank bij de uitoefening van die opgedragen taak autonoom is, ware het niet, dat art. 26 nadrukkelijk de minister van financiën het recht geeft „ter coördinatie van de monetaire en financiële politiek der regering en de politiek van de Bank” aan de directie de ter bereiking van dat doel benodigde aanwijzingen te geven. Uiteraard is de minister tegenover het parlement voor zijn beleid ten dezen verantwoordelijk.

Art. 9 is zoals gezegd zeer vaag. De reden daarvan heeft minister Liefstijn, die de nieuwe Bankwet had ingediend, in de Mem. v. Toel. toen uitvoerig uiteengezet. Het was tot dusver niet gelukt een monetair stelsel uit te denken waarvan met grond mocht worden verwacht, dat het eerlang de plaats van de gouden standaard zou gaan innemen (wat tussen haakjes nog steeds het geval is). Onder deze omstandigheden meende de minister, dat het richtsnoer geen andere vorm kan worden gegeven dan die van een algemene verklaring, dat de politiek moet worden gevoerd op zodanige wijze als aan 's lands welvaart het meest dienstig is. Hij erkende, dat deze formulering grote ruimte laat voor verschil van mening over de vraag welke concrete maatregelen op monetair terrein op een gegeven ogenblik opportuun zijn en welke niet.

Men kan dus zeggen, dat deze vage formulering opzettelijk — dan wel noodgedwongen — is gekozen. Maar daardoor is de waarde van onze geldeenheid even „zwevend” gebleven als dit het geval was van 1936 tot 1940, toen die waarde — d.w.z. de internationale waarde, de wisselkoers — werd gereguleerd door middel van het Egalisatiefonds.

Met dit verschil, dat in 1936 en volgende jaren de politiek gericht was op een zo stabiel mogelijke wisselkoers (een principe waarop thans de gehele internationale regeling van het monetaire stelsel berust), waarbij dus geen verschillen mogelijk waren t.a.v. wat bij die regulering van de waarde voor 's lands welvaart het meest dienstig is. Het gevaar bestaat nu immers, dat het monetair beleid inzet wordt van een politieke strijd. De opmerkingen van drs. Den Uyl maakten dit gevaar niet denkbeeldig.

In de praktijk is het gelukkig nog nooit voorgekomen onder de Bankwet 1948, dat er sprake was van een werkelijk verschil van mening over de te volgen monetaire politiek tussen minister en bankdirectie.

Een „aanwijzing” van de minister aan de bank, zoals bedoeld in art. 26 is, naar dr. Holtrop in 1957 voor Radcliffe-Commissie in Engeland verklaarde nog nooit voorgekomen. En dr. Van den Brink verklaarde in zijn pre-advies voor de Accountantsdag nog slechts twee weken geleden, dat voorzover hem bekend nimmer door enige minister van financiën van deze bevoegdheid gebruik was gemaakt. „Een vruchtbaar en — gezien o.m. de monetaire gevolgen van de leenpolitiek der overheid — onmisbaar overleg tussen Kneuterdijk en Turfmarkt dient uiteraard regelmatig plaats te vinden.” Aldus dr. Van den Brink.

Monetaire politiek en leenpolitiek zijn op het ogenblik nauw verbonden. De Schatkist is genoodzaakt ter dekking van de begrotingstekorten, (waarbij thans de conjuncturele of structurele uitgaven komen) te financieren met voor korte termijn op te nemen gelden. Minister Witteveen heeft in de Miljoenennota een rechtvaardiging gegeven van een politiek om in de huidige conjuncturele omstandigheden ca. f. 3 miljard van het tekort met monetaire middelen te financieren. Maar hij voegde hier ook aan toe, dat het duidelijk is dat men bij een snelle opleving van de economische activiteit deze monetaire financiering binnen engere grenzen moet houden.

De vorige president van de bank, dr. Holtrop, heeft verscheidene jaren geleden in zijn jaarverslag eens uiteengezet, wanneer en in hoever de bank bereid zou zijn schatkistpapier te nemen. Dit hangt van omstandigheden af en kan slechts een tijdelijk karakter hebben. Men mag aannemen, dat zijn opvolger, prof. Zijlstra, van dezelfde opvatting zal zijn.

Een synthese van het standpunt, dat minister Witteveen heeft neergelegd in de Miljoenennota op dit punt en het standpunt van de bankdirectie lijkt gemakkelijk te vinden. Zij dekken elkander vrijwel.

Minister Witteveen wenst deze financiering binnen zo eng mogelijke grenzen te houden en wil de Schatkist terugtrekken, wanneer het bedrijfsleven weer meer krediet gaat vragen. Voor de Bank liggen de zaken dan vrijwel eender: zolang het bedrijfsleven door de verflauwde conjunctuur minder krediet vraagt kan de Bank de Schatkist zonder monetaire risico's financieren. Tijdelijk: ook de minister zal zo spoedig mogelijk de vlottende schuld op de kapitaalmarkt willen dekken.

Voor een vrees als die van drs. Den Uyl — voor een soort van financieel dictatorschap van de Bank — bestaat dus zeker geen grond.

Dit is minder, omdat de schatkist zo lang mogelijk gebruik zal maken van de mogelijkheden, die de geldmarkt biedt tot plaatsing van schatkistpapier. Pas wanneer deze mogelijkheid zou zijn uitgeput bestaat de kans, dat zij zich rechtstreeks tot de bank om krediet zou wenden.

Er bestaat voorts nog het recht van de Schatkist bij de Bank een renteloos voorschot op te nemen: voor de oorlog f 15 miljoen, in 1948 verhoogd tot f 150 miljoen. Uiteraard is dit slechts bedoeld om de schatkist tijdelijk aan kasmiddelen te helpen in een periode van b.v. trage belastingontvangsten tegenover grote verplichtingen (aflossing, rentebetaling, uitkeringen uit gemeentefonds e.d.). Een dergelijk voorschot (waarvan de schatkist slechts zelden gebruik hoeft te maken) lost zichzelf uit later binnenkomende ontvangsten weer af.

De dekking van de begrotingstekorten voor welke financiering minister Witteveen thans staat, is evenwel niet zo'n tijdelijk kastekort. Het is een om het met thans een veel gebruikte term te zeggen, een budgetfair-structureel tekort, dat uiteindelijk moet worden gedekt uit een overschot aan ontvangsten boven de uitgaven (voor ons thans een vrijwel onvoorstelbare situatie!) dan wel op de kapitaalmarkt door langlopende leningen.

J. VAN GALEN

PRIKKELS

● Inzender in De Volkskrant: „Uw blad noemt zich de VOLKSKrant! Dat wil dus zeggen een krant voor het gewone volk als arbeiders, kantoorbedienden, toiletjuffrouwen, portiers, lichte dames, huisvrouwen en zo mogelijk ook een klein gedeelte van het intellect. Nu begrijp ik één ding niet. Waarom schrijft u zo vaak in voor vele mensen onbegrijpelijke taal?”

● De heer Lankhorst (psp) in de Tweede Kamer: „Dat sommigen menen het politieke onbehagen te kunnen wegnemen door herziening van het kiesstelsel, acht ik struisvogelpolitiek of een doelbewuste poging minderheidsopvattingen uit te schakelen. Men neemt immers het onbehagen niet weg door de daardoor ontstane uitlaatkleppen te liquideren.”

● Wim Kan in een gesprek met de Brusselse correspondent van De Telegraaf: „De televisie is een grote slokop voor jonge talenten en ze spuugt ze ook weer uit. In Nederland begint men wel gewend te raken aan commentaren op het Kabinet. Als er weinig kritiek is, vindt men het maar een flauwe beweging. Maar moet men hard zijn? Dat is nu bijna een cultuur geworden. Het is altijd nodig te staan achter wat je kunt zeggen; men moet dus een eigen censuur uitoefenen.”

● De CH-jongeren vinden voorlopig een grondige wijziging van het kiesstelsel niet nodig. Wezenlijke verbeteringen in de partijstructuur kunnen volgens voorzitter Huysen niet uit verbetering van het stelsel voortkomen. „Bij handhaving van de E.V. wil men intussen wel komen tot een kiesdrempel van ten minste drie procent. De heilige koeien van D'66, zoals het districtenstelsel en de gekozen minister-president vinden bij de CH-jongeren onvoldoende weerklank.”

Op het bureau van de
VVD - Amsterdam
is plaats voor een

JONG MEISJE

voor het verrichten van typewerk en eenvoudige administratieve werkzaamheden.

Aanmelden tel. 246003 of schriftelijk Herengracht 36

20 JAAR VVD

OP 20 JANUARI

20 JAAR VVD

Voor de 1500 partijleden die zich tijdig hebben aangemeld zal in het RAI-Congrescentrum te Amsterdam een aantal prominente sprekers optreden.

Onder deze sprekers zijn de oprichters van onze partij mr. D. U. Stikker en prof. mr. P. J. Oud. Stikker, onze eerste voorzitter en Oud, onze erevoorzitter.

De dag zal worden besloten met een grote feestavond, waaraan een keur van artiesten zal meewerken.

Noteer vast nu in uw agenda:

20 januari 1968
VVD-demonstratie,
RAI, Amsterdam

en deel het Algemeen Secretariaat *) nu reeds mee dat u van de partij zult zijn. Er zijn maar 1500 plaatsen!

*) Algemeen Secretariaat VVD: Koninginnegracht 61 te Den Haag.

Duidelijk liberaal geluid

DE Amsterdamse afdeling van de VVD heeft vorige week een bijzondere actie ondernomen. Er is een bijeenkomst belegd die werd aangekondigd als een „openbare verantwoording van onze raadsleden aan hun kiezers”. Het werd overigens een verantwoording die niet alleen tegenover de kiezers werd afgelegd, in de zaal waren ook anderen, zoals bij voorbeeld een gemeenteraadslid van een andere partij, die men vermoedelijk toch niet tot de liberale kiezers zal kunnen rekenen. Maar deze openbaarheid, zei de fractievoorzitter, de heer H. H. Jacobse, wil zich ook niet beperken tot alleen de eigen kiezers, al hebben die natuurlijk in de eerste plaats het recht om te weten of en in hoeverre de Amsterdamse liberale gemeenteraadsliden de beloften hebben waargemaakt die bij de verkiezingen zijn gedaan.

Ter inleiding zei de heer Jacobse dat de VVD in tegenstelling tot vele andere partijen weinig rumoer maakt in de zin van luidkeels geuite afwijkende meningen. Maar dat wil geenszins zeggen dat er weinig gaande is, zij het dan niet in disharmonie. Er wordt hard gewerkt, er is veel overleg, en vooral wordt er voortdurend gezocht naar betere communicatie, ook met de geestverwanten in de gemeenschap. Dat is mede aanleiding tot de gehouden bijeenkomst. Het is goed dat er verantwoording wordt

afgelegd van het werk, en van beslissingen die (mede) zijn genomen, ofschoon die niet altijd populair zullen zijn.

Toch kreeg men uit de bijeenkomst niet de indruk dat er veel onbehagen is over het werk van de liberale raadsfractie. Er waren verscheidene vragen uit de helaas niet zeer drukbezochte vergadering (misschien omdat het de eerste keer in de geschiedenis was, maar het zal wellicht niet bij deze ene keer blijven), maar vele van die vragen hadden betrekking op stedelijke problemen in het algemeen, dus niet op het verrichte werk van de fractie. Men wilde weten waarom het openbaar vervoer zoveel verlies lijdt, waarom het distributiebeleid van woningen zo onbevredigend is (een mening die de fractie duidelijk deelde) en vele andere zaken die de stad als geheel aangaan.

De eerste vraag die werd gesteld was: wat doet de fractie om de geluidshinder te bestrijden. De vraagsteller zal nauwelijks hebben vermoed dat hij daarmee een probleem aansneed dat de hoofdschotel van de avond zou worden. Want juist op dit punt had de fractie een bijzondere verrassing: een plan voor herziening van de vliegprocedure van Schiphol, door wijziging van het banenpatroon en daarmee een vermindering van het vliegen boven geluidsgevoelige bebouwing.

Enige weken geleden hebben wij op

deze plaats een beknopte beschouwing gewijd aan de gang van zaken bij de (gelijktijdige) bouw van Schiphol en Buitenveldert. In enkele gevallen is, vernamen wij, daardoor de indruk gewekt dat wij het probleem van de geluidshinder niet al te veel gewicht toekenden. Dat is een misvatting, die kan zijn ontstaan doordat bij die gelegenheid over de geluidshinder zelf niet veel is gezegd, mede doordat wij het vanzelfsprekend achten dat geluidshinder boven een beperkt minimum ontoelaatbaar is en moet zijn.

Hoe zwaar de VVD aan het probleem van de geluidshinder tilt bleek op de „verantwoordingsavond” toen drs. A. Pais het plan ontvouwde dat de liberale fractie als een positieve bijdrage in de gemeenteraad zal indienen ter oplossing van de moeilijkheden die het ingebruiknemen van het nieuwe Schiphol voor omringende gemeenten dreigt met zich te brengen. Op het plan zelf behoeven we hier niet nader in te gaan; de dagbladen hebben er melding van gemaakt. Het principe is dat er een nieuwe start- en landingsbaan moet worden bijgebouwd en een andere baan naar het westen moet worden verlengd, waardoor het aan- en afvliegen mogelijk wordt van en naar richtingen buiten de dichte woonbebouwingen van Amsterdam en Amstelveen.

Men kan tegen het plan bezwaren op-

peren, de luchthavendirectie kan tegenwerpen dat de vliegprocedure de voordelen van een tangenteel banenstelsel (ten dele) verliest, men kan bezwaren hebben tegen de kosten van zestig miljoen gulden, en misschien kan men nog andere technische bezwaren aanvoeren.

Maar dat is niet het voornaamste. Hoofdpunt is dat er een constructief plan op tafel is gelegd waarin de mogelijkheden zijn aangegeven om de geluidshinder te beperken tot een toelaatbaar minimum. Drs. Pais zei dat de nabijheid van een internationale luchthaven onvermijdelijk enige geluidshinder meebrengt, dat wij zullen moeten leren „leven met lawaai”, zoals we ook met lawaai van auto's, bromfietsen en radio's moeten leven. Waar het om gaat is dat het lawaai slechts tot een beperkt volume mag worden getolereerd. Dat is een reëel standpunt, en dat standpunt is in het plan van de liberale raadsfractie tot uitdrukking gebracht. Ieder die er nog verbeteringen in aan kan brengen is welkom.

P.S. Bij de publikatie van het plan heeft Het Vrije Volk reeds een bijdrage geleverd. Het heeft na een zeer beknopte en verminkte weergave van het plan er een aantal afbrekende opmerkingen over gemaakt. Daar heeft Het Vrije Volk groot gelijk in. Stel je voor dat er uit de liberale hoek iets goeds zou komen!

Nog steeds zoekende

ROTTERDAMS gemeenteraad is nog altijd op zoek naar het doelmatigste systeem voor de begrotingsbehandeling. De raad is — zoals algemeen bekend mag worden verondersteld — een jaar of wat geleden, nog onder het bewind van burgemeester Van Walsum, van de oude methode afgestapt. De traditionele schriftelijke voorbereiding van het begrotingsdebat, omvattende een zeer lijvig voorlopig verslag en een vooral niet minder omvangrijke memorie van antwoord, werden volkomen uit de tijd geacht. Zeker niet geheel ten onrechte.

En zo werd het oude systeem vervangen door een nieuw. Na diepgaand overleg tussen de toenmalige burgemeester en het seniorenconvent uit de raad werd besloten naar het voorbeeld van de Tweede Kamer een proef te nemen met openbare commissievergaderingen. Daarin kunnen de begrotingshoofdstukken worden besproken aan de hand van de door de burgemeester en de wethouders uitgebrachte beleidsnota's. De discussies in deze openbare commissievergaderingen, zo was de bedoeling, moesten een flitsend spel van vragen en antwoorden worden.

De nieuwe wijze van begrotingsbehandeling behelst namelijk tevens een poging om de belangstelling van de burgerij voor de publieke zaak te stimuleren.

Men kan zeggen dat de proef voldoende is geslaagd en dat mitsdien de openbare commissievergaderingen, gevolgd door een plenaire begrotingsvergadering van een dag of drie, op vaste grond zijn komen te rusten. Reden tot volledige tevredenheid heeft het nieuwe systeem tot dusver echter nog niet weten te geven. De ervaring heeft geleerd dat het verlangde flitsende spel van vragen en antwoorden in de meeste commissievergaderingen maar moeilijk te bereiken is. En wel omdat menig commissielid de neiging heeft zijn vragen te verpakken in min of meer uitvoerige beschouwingen.

Het gevolg daarvan was dat de commissievergaderingen in den regel veel langer duurden dan bij een grotere zelfdiscipline van de commissieleden nodig zou zijn geweest. Bovendien verloren de commissievergaderingen een flink stuk van de hun toegedachte bekoring. Voor de luisteraars op de tribunes van de raadzaal waren de gedachtenwisselingen tussen commissieleden en wet-

houder bij tijd en wijle maar een slaapverwekkende geschiedenis.

Dit alles hoeft de erkenning niet in de weg te staan dat de nieuwe wijze van begrotingsbehandeling in beginsel goed is. Het komt geheel en al op de uitvoering aan of — anders gezegd — op het vermogen van de raad het spel volgens de regels te spelen. Voor wie dit beseft is het niet onbegrijpelijk dat — de laatste jaren ook onder het bewind van burgemeester Thomassen — bij elke volgende begroting wordt geprobeerd het systeem zodanig bij te schaven dat de raad er eindelijk eens geen moeilijkheden mee zal hebben.

Dat „bijschaven” is ook bij de pas begonnen begrotingsbehandeling waar gebeurd. De commissieleden krijgen nu allemaal gelegenheid gedurende tien minuten een soort algemene beschouwingen te houden over het onderhanden zijnde begrotingshoofdstuk. Op die manier kunnen dus de grote lijnen van het beleid worden beoordeeld. Nadat de wethouder die algemene beschouwingen heeft beantwoord kunnen commissieleden en wethouder nog wat van gedachten wisselen over zaken van lagere orde. Men mag aannemen dat de burgemeester — na de senioren te hebben

geraadpleegd — tot deze procedure zijn toevlucht heeft genomen in de verwachting dat hierdoor de duur van de vergaderingen belangrijk zou kunnen worden bekort.

Te oordelen naar de resultaten van de eerste openbare commissievergadering van dit jaar zal die verwachting wel worden gehonoreerd. Deze vergadering was gewijd aan de kunstzaken, een begrotingshoofdstuk dat voorheen altijd wel goed was voor een middag- en een avondvergadering. De zaak was nu in een middagvergadering beklonken, zij het dan een rijkelijk lange middagvergadering. Het gewijzigde systeem blijkt dus tot tijdswinst te kunnen leiden.

Hoe welkom dat ook is, er is nog geen reden om een juichkreet aan te heffen. Want na de op zichzelf heel levendige algemene beschouwingen is in deze vergadering het niveau van de discussies zo zeer gedaald dat de luisteraars op de tribunes zich mateloos moeten hebben verveeld. De commissieleden zullen moeten leren begrijpen dat de openbare commissievergaderingen zich niet lenen voor de bespreking van alle mogelijke pietluttigheden. Dat kan beter gebeuren in de periodieke besloten commissievergaderingen.

Een wethoudersvacature

INGELICHT door journalisten heeft de gemeenteraad van Den Haag in zijn vergadering van 16 oktober met verrassing kennis genomen van het aanstaande vertrek van mr. Schouten als wethouder van sociale zaken, volksgezondheid en financiën.

Mr. Schouten zal met ingang van 1 januari optreden als directeur-generaal van de volkshuisvesting en bouwnijverheid bij het gelijknamige departement. Het geldt hier ongetwijfeld een eervolle benoeming, die een bewaam man als mr. Schouten zonder twijfel is, zeker toekomt. Maar de Haagse gemeenteraad wordt hierdoor wel voor een moeilijke situatie geplaatst. Overigens meent nog de KVP-fractie, die zich nu noodzaak ziet een opvolger aan te wijzen. Zonder nu te stellen dat zich in deze fractie geen figuren bevinden, die zeer wel een wethoudersportefeuille zouden kunnen beheren, al aanstonds is duidelijk geworden: dat in de KVP-fractie eigenlijk geen man of vrouw aanwezig is, die de portefeuille van mr. Schouten kan of wil overnemen. In elk geval staat al vast dat mej. mr. Walhain er niet aan denkt haar positie als directrice van de Kath. Sociale Academie op te geven om tot het college van b. en w. toe te treden. Mr. Borghols dan? Maar die staat aan het hoofd van een particuliere onderneming en het lijkt niet voor de hand te liggen dat hij deze positie zal opgeven.

Uit de resterende leden schijnt moeilijk keus te kunnen worden gemaakt. Het zit allemaal bepaald heel moeilijk,

tenzij de KVP-fractie andere fracties zou kunnen meekrijgen tot een verschuiving binnen het college. In deze is het denkbeeld geopperd de heer Happel van de KVP-fractie voor het wethouderschap voor te dragen en hem dan met de portefeuille van onderwijs te belasten. De heer Happel is namelijk een onderwijs-deskundige. Maar zal drs. Wilzen (pvda), die thans onderwijs en kunstzaken beheert, bereid zijn deze portefeuille op te geven om de KVP-fractie uit de impasse te helpen? Wij menen dat dit zeer onwaarschijnlijk moet worden geacht. De PvdA-fractie zal daarvoor trouwens ook wel niet voelen, in aanmerking nemende dat de KVP in de vergadering van 16 oktober tegen de reorganisatie van het openbaar middelbaar onderwijs heeft gestemd. Dat was politiek een kwalijk gebaar, kwalijk, omdat de KVP-fractie daarmee de schijn op zich heeft geladen het openbaar onderwijs een fikse trap tegen de schenen te hebben willen geven, uiteraard ten bate van het bijzonder onderwijs. De PvdA-fractie heeft dit tegenstemmen nogal hoog opgenomen, evenals trouwens de VVD-fractie. En terecht. Het reorganisatie-plan van drs.

Wilzen moge dan niet in alle opzichten ideaal zijn, alle moeilijkheden die zich hierbij voordeden in aanmerking nemende, heeft hij er toch het beste van gemaakt wat ervan te maken viel. En de heer Wilzen heeft zijn plan bekwaam verdedigd, hetgeen overigens niet altijd gezegd kon worden van de verdediging van andere voorstellen op het stuk van onderwijs en kunsten.

De portefeuille van mr. Schouten is bijzonder zwaar. Wanneer de KVP-fractie voor een deel daarvan een aanvaardbare figuur naar voren zal weten te schuiven, dan zou er in de verdeling van de taken van de wethouders dus toch een verschuiving moeten optreden. Waar wethouder van der Weide (prot. chr.) thans reeds personeelszaken onder zijn hoede heeft, zou uit de portefeuille van mr. Schouten zeer wel sociale zaken naar eerstgenoemde over kunnen gaan. Maar aan welke wethouder zou men dan volksgezondheid moeten toebeden? Het antwoord op deze vraag is niet gemakkelijk te geven. Denkbaar zou zijn, dat men daarmee de VVD-wethouder mr. Dankelman zou belasten. In volksgezondheid zit voor de komende jaren een flink stuk bouwactiviteit (het

nieuwe gemeente-ziekenhuis) en dat zou dus wel passen bij openbare werken, die reeds aan de zorgen van mr. Dankelman zijn toevertrouwd. Rest financiën, waarvoor de KVP-fractie dan een aanvaardbare kandidaat moet aanwijzen.

Het zou een oplossing van de moeilijke situatie kunnen zijn, maar dat betekent dan wel dat de KVP-fractie een flink stuk invloed gaat inboeten. Zal zij dat op de koop toe nemen om uit de impasse te komen? Al weer een vraag: Een nog weer andere is of met name de PvdA aan deze door ons gesuggereerde verschuiving zal willen meewerken. Wij achten dit aan enige twijfel onderhevig.

Er komt overigens nog een probleem bij. Mr. Schouten wenst lid van de gemeenteraad te blijven. Wij vinden dit geen gelukkige beslissing. In zijn nieuwe positie zal hij in elk geval in de gemeenteraad niet over volkshuisvestingszaken en dergelijke kunnen meespreken. Maar bovendien vragen wij ons af of het wel wenselijk is dat een departementale directeur-generaal lid is van de (een) gemeenteraad. De wet verzet er zich niet tegen, maar naar ons gevoel overschrijft men in zo'n geval toch de grenzen van het aanvaardbare. Wij vinden de combinatie van directeur-generaal van een departement met die van raadslid bepaald onjuist.

Het is te hopen dat mr. Schouten alsnog zijn standpunt zal wijzigen. Hij kan dan wellicht voor de KVP-fractie de weg vrij maken voor een geschikte kandidaat voor het wethouderschap.

Bokma het allerbeste!
Oude genever * Bessenrood * Citroen-genever

BELANGEN

Zondag 15 oktober vertrok minister Luns van Schiphol naar Ankara voor een officieel bezoek van vijf dagen aan Turkije. In dat land worden dezer dagen de Europese volleybalkampioenschappen gehouden. Een festijn, waarmee de politiek ogenschijnlijk niets te maken heeft, maar dat toch aanleiding vormde voor het stellen van vragen in de Tweede Kamer. Eerst was er het geval van een dienstplichtig militair die om duistere redenen niet mee mocht naar Turkije, maar dat kwam dank zij het persoonlijk ingrijpen van minister Den Toom (ja, VVD) nog in orde. Het tweede geval, dat van een leraar aan een christelijke school in Zwijndrecht, verliet minder succesvol. Weliswaar zegde staatssecretaris Grosheide toe dat aan deze leraar verlof met behoud van salaris zou worden verleend als zijn schoolbestuur daartoe een verzoek zou indienen, maar dat bestuur bleek daartoe helemaal niet bereid! Minister Luns zal die vijf dagen in Turkije dan ook niet hebben besteed aan het voeren van besprekingen over bilaterale hulp en de Nato, maar zich daar ook in het geheim in het volleybalspel hebben bekwaamd om de op dit punt in gevaar zijnde Nederlandse belangen te kunnen verdedigen. Hij is er lang genoeg (minister van buitenlandse zaken) voor.

DE GROOT

Maandag 16 oktober werd bekend dat Paul de Groot in verband met zijn leeftijd (68) met Kerstmis zal aftreden als voorzitter van de CPN. Het desbetreffende bericht in de Waarheid was echter tamelijk kryptisch gesteld. Er werd o.a. in gezegd dat De Groot niet langer voor een normale bestuursfunctie in aanmerking wil komen en dat daarom zal worden voorgesteld hem een speciale functie te verschaffen, waardoor hij „onder zo gunstig mogelijke omstandigheden in de mate dat hem dit mogelijk is” zijn krachten aan de leiding der partij kan blijven wijden. Sommige commentatoren leiden uit de inhoud van dit communiqué af, dat Paul de Groot nu de macht verliest die hij jaren in handen heeft gehad; anderen daarentegen menen dat hij onveranderd de touwtjes vast blijft houden. Immers, zijn nieuwe functie zal hem in het zadel houden en bovendien minder vatbaar voor kritiek maken. Wie hebben er nu gelijk? Niemand die het zeker weet, ook de gewone leden van de CPN niet. Maar ja, dat behoort ook helemaal niet in een niet-democratische partij.

WIND

Dinsdag 17 oktober woei het in ons land wat harder dan normaal en prompt kwam er van alles

naar beneden: dak(pan)en, tv-antennes, straatverlichting en bomen. Dat van die antennes was nog niet zo erg, want een heleboel mensen zullen hun tv-en radiotoestel binnenkort wel afdanken, nu enerzijds de meest vreemde verenigingen aan het uitzenden zijn geslagen en anderzijds het luister- en kijkgeld per 1 januari drastisch dreigt te worden verhoogd. Maar die bomen richten in sommige gevallen veel meer schade aan. Zo werden in Amsterdam vier auto's tegelijk door één boom verpletterd en als je dan alleen maar WA-verzekerd bent, ben je nog niet jarig: de gemeente is immers niet aansprakelijk voor het onworteld raken van een boom. Er zijn echter Amsterdammers die dat onzin vinden. Zij menen, dat de gemeente er voor heeft te zorgen, dat bomen, waarvan maar enigszins kan worden vermoed dat zij een storm niet kunnen doorstaan, tijdig worden gekapt. Als diezelfde gemeente echter op een windstille, zonnige zomerdag een stokoude, zieke iep uit haar lijden verlost, gaan er duizenden stemmen van verontwaardiging op omdat de schoonheid van de stad wordt aangetast. Gek volkje, die Amsterdammers.

COEXISTENTIE

Woensdag 18 oktober werd de Maastrichtse student Anthony van den Boorn in Sofia tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van acht maanden veroordeeld wegens vervalsing van een paspoort en een poging zijn Oostduitse schoonzuster illegaal uit Bulgarije te smokkelen. De rechter zei dat hij zich bij het bepalen van het vonnis had laten leiden door „het verlangen de goede betrekkingen tussen Bulgarije en Nederland niet te schaden”. Allemaal politieke propaganda, zo zult u zeggen. Maar als Van den Boorn tot levenslang was veroordeeld, was het ook niet goed geweest. Co-existentie is een moeilijk vak, vreedzame is dat helemaal.

ALARM

Donderdag 19 oktober werd bij de opening van een vernieuwde en uitgebreide juwelierszaak in Venlo het prototype van het kleinste alarmapparaatje ter wereld gedemonteerd: anderhalf bij één centimeter en ingebouwd in een broche. Het apparaatje dat straks (à f 35) op de markt zal komen, zal nog kleiner zijn — niet veel dikker dan een dubbeltje — en in een juweel passen. Het zal een scherp zomend geluid laten horen, indien de veiligheidsspel of sluiting losraakt of losgemaakt wordt. Naar wij vernemen zullen alle geheime agenten van de afdeling contraspionage van de BVD met dergelijke sieraden worden uitgerust. Evenals de vrouwelijke leden van het inlichtingenbureau van de Rijksuniversiteit te Leiden.

GRAPPIG

Vrijdag 20 oktober is, zoals elke vrijdag, de dag der weekbladen. Als politiek-geïnteresseerde zult u de bekendste wel hebben gelezen, zodat ik het best kan citeren uit een blad, dat u waarschijnlijk zelden of nooit in handen krijgt: Jongeren Voorop, een uitgave van de KVPJG. Om u te laten weten wat er in die kringen leeft volgt hier een deel van het artikelje „Een grappig man”. Dat luidt: „Minister Luns doet het goed bij het Nederlandse volk. Zijn grappen slaan in en zijn handkus is bij de vrouwen zeer in trek. Dat is fijn voor de heer Luns. Maar de heer Luns is niet alleen een opgewekt charmeur, hij is toevallig ook minister van buitenlandse zaken van een land, waarvan hij niet ophoudt te beklemtonen, dat het in de internationale politiek niets te betekenen heeft. Dit opgewekt aankweken van een nationaal minderwaardigheidsgevoel schijnt hem de rugdekking te moeten geven voor een beleid, dat iedere inspiratie mist. De troonrede heeft dat weer in alle schrilheid duidelijk gemaakt. Inderdaad, we zijn een klein land en onze invloed is beperkt. Maar er zijn andere landen, wier invloed even beperkt is, maar die desondanks niet schromen met opmerkelijke initiatieven naar voren te komen”. Na een aantal kritische opmerkingen over uitspraken van minister Luns met betrekking tot Vietnam, het Nabije Oosten en Zuid-Afrika besluit het artikel aldus: „We zullen de heer Luns dus nog vaak op het tv-scherm zien verschijnen, zich voortspoedend naar weer een conferentie, sprekend over weer een situatie, waarvan hij „met bezorgdheid” kennis heeft genomen. En miljoenen Nederlanders zullen hem met vertederende geslaan. Een land krijgt de ministers, die het verdient”. Zo schrijft de JOVD toch nog niet over VVD-ministers.

BOTSING

Zaterdag 21 oktober ontstond op de rijksweg Den Haag-Utrecht onder Woerden een kettingbotsing tengevolge van een samenloop van omstandigheden: het had hard geregend en het was zeer druk op de weg. Tot de betrokkenen behoorden CHU-fractievoorzitter in de Tweede Kamer J. T. Mellema, die naar een bestuursvergadering van zijn partij in Utrecht ging en AR-Tweede Kamerlid dr. A. Veerman, die op weg was naar het convent van zijn partij in Utrecht. Even later kwamen langs de plek van het ongeluk VVD-fractievoorzitter in de Tweede Kamer mr. Toxopeus, staatssecretaris Van Es, staatsraad Smal-tenbroek en minister Schut. De Fransen noemen dat „choc des opinions”.

Scholengemeenschappen

Tijdens een recent bezoek aan Engeland heb ik informatie ingewonnen naar de wijze waarop een Comprehensive School tot stand komt. Het interesseerde mij bijzonder te weten of en zo ja welke eisen er gesteld worden aan de oprichting van deze scholen; dit in verband met de vele plannen tot oprichting van scholengemeenschappen, die momenteel in ons land bestaan. Het bleek mij dat de Engelse gemeentebesturen een plan tot oprichting van één of meer Comprehensive Schools ter goedkeuring moeten voorleggen aan het ministerie en dat zeer strenge maatstaven worden aangelegd, wanneer de school niet in een nieuw gebouwcomplex kan worden gehuisvest.

- De voornaamste criteria zijn:
1. de afstand tussen de gebouwen mag niet groter zijn dan een halve mijl;
  2. tussen de gebouwen door mag geen drukke verkeersweg lopen.

Wanneer aan de tweede eis wordt voldaan, kan in enkele gevallen een uitzondering gemaakt worden t.a.v. de eerste eis. Wanneer er echter wel een drukke verkeersweg is, die de gebouwen scheidt, kan de goedkeuring onthouden worden, ook al bedraagt de afstand minder dan een halve mijl! Soms wordt goedkeuring verleend onder voorwaarde dat er een luchtbrug of een tunneltje wordt aangelegd.

Het is duidelijk dat, door deze eisen het aantal gebouwen, waarover een Comprehensive School verdeeld kan zijn, sterk wordt beperkt. Van de 77 Comprehensive Schools in „Inner London” zijn er 22 die over twee gebouwen zijn verdeeld. Gevallen, waarbij één school over drie of meer gebouwen is verdeeld, komen hier niet voor. Elders komen sporadisch gevallen voor, waarbij drie gebouwen zijn betrokken.

Wat betreft de grootte van de Comprehensive Schools is mij gebleken dat men een aantal van 750 leerlingen algemeen als minimum en 2000 als maximum beschouwt.

In Engeland heeft men nu al ongeveer 20 jaar ervaring met de Comprehensive School en de huidige Engelse regering (Labour) is een groot voorstander van deze vorm van onderwijs. Des te meer

stemt het tot nadenken, dat men daar zo stringente voorwaarden stelt aan de oprichting van Comprehensive Schools.

M. C. ENDERT-BAYLÉ

**VAN ONZE
LEESTAFEL**

„Juliana Regina 1967” verscheen deze dagen als 19de in de reeks jaarlijkse overzichten in beeld en woord (foto's en teksten) van de gebeurtenissen rond het koninklijk gezin in het afgelopen jaar.

Deze sedert 1 september 1948 verschijnende jaarlijkse uitgave (samengesteld door F. J. Lammers en uitgegeven door Hollandia N.V. te Baarn, prijs inge. f 3,75) legt in haar totaliteit een belangrijk stuk nationale historie vast, waarvan de waarde toeneemt naarmate het aantal delen dat is verschenen.

Geen gebeurtenis van belang in onze nationale samenleving speelt zich af zonder de aanwezigheid en daadwerkelijke medewerking van ons koningshuis, dat — het blijkt telkens weer — voor de overgrote meerderheid van ons volk te midden van en boven al onze religieuze en politieke verdeeldheden het symbool en tegelijk het plechtanker van onze nationale eenheid betekent.

De thans verschenen uitgave 1967 loopt van september 1966 tot september 1967. In deze periode vielen dus o.a. het huwelijk van prinses Margriet en mr. Van Vollenhoven en de geboorte van prins Willem-Alexander, zoon van kroonprinses Beatrix en prins Claus.

Ook echter talrijke andere gebeurtenissen, waarbij de koninklijke familie direct of indirect betrokken was, vindt men in uitstekend afgedrukte foto's vastgelegd. De begeleidende teksten geven juist zoveel als nodig is om de foto's voor de kijkers en lezers te situeren in het tijdsgebeuren.

A. W. A.

Restaurant Bodega „De Abdij”

MIDDELBURG - Abdijsplein 5 - tel. 01180-4685

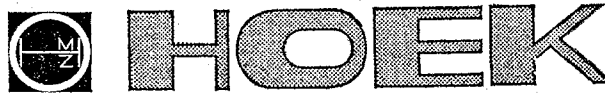
Uniek gelegen in het historisch Abdijcomplex — Exclusief restaurant in antieke stijl en omgeving — Ook plate-service.

N.V. Houthandel v.h. W. Kunst

GRONINGEN

EEMSKANAAL Z.Z. 19 - Tel. 05900 - 36541*

vloeibare zuurstof
vloeibare stikstof
machine-fabriek

N.V. W.A. HOEK'S MACHINE- EN ZUURSTOFFABRIEK HAVENSTR. 19 SCHEDAM TEL: 010-269061

FRIESCH-GRONINGSCHЕ HYPOTHEEKBANK N.V.

EN AANGESLOTEN BANKEN

Amsterdam - Arnhem - Eindhoven - Enschede
's-Gravenhage - Groningen - Rotterdam**VLOTTE BEHANDELING VAN
HYPOTHEEKAANVRAGEN****Scheepswerf & Machinefabriek
v.h. H. J. KOOPMAN N.V.**

DORDRECHT — TEL. 1850 - 35041 en 35042

SCHEEPSBOUW - MACHINEFABRIEK - KETELMAKERIJINBOUW EN REVISIE VAN MOTOREN
NIEUWBOUW EN REPARATIE-INRICHTING**Boele's Scheepswerven en
Machinefabriek N.V.**

BOLNES (bij Rotterdam)

Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 195100 ROTTERDAM — TELEGR. BOELE - BOLNES

VUURVASTE STENEN IN ALLE SOORTEN

„MOLISOL" MOLER ISOLATIESTENEN

VUURVASTE ISOLATIESTENEN

ZUURVASTE STENEN

„PRODORITE" CHEMISCH BESTENDIGE PRODUKTEN

LEVERT

N.V. Gouda Vuurvast

VERENIGDE VUURVASTE STEENFABRIEKEN

GOUDA — TELEFOON 67 44 - (18 20)

*Delft**Twee Torens*N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT**A. VAN HOBOKEN & CO.**

Anno 1774

DEVIEZENBANK

*

Parklaan 32-34 — Tel. 110320 (7 lijnen) — Telex 21170

ROTTERDAM

FIGEE-VLAARDINGEN N.V.**SCHEEPSBOUWERF**SCHEEPSBOUW
SCHEEPSREPARATIE
VERLENGEN — VERBOUWEN
DROOGDOKKEN — LASBOTEN**MACHINEFABRIEK**MOTOREN-INBOUW EN REPARATIE
DRAAI-, FRAIS- EN SCHAAFWERK
PIJPLEIDINGEN - APPARATEN
WATERZUIVERINGSAPPARATUUR**CONSTRUCTIEWERKPLAATSEN**STAALCONSTRUCTIES - TANKS
TRANSPORTINRICHTINGEN**N.V. VEREENIGDE TOUWFABRIEKEN**

GEVESTIGD TE ROTTERDAM

's-GRAVENWEG 264 — TEL. 11 40 60

Fabrikanten van:

SISAL EN MANILLATOUWWERK

STAALKABELS

HERCULESTOUW PYTHONTOUW

En van de vloerbedekking onder de merken:

JABO

VERTO-HAARBOUCLÉ

tevens van

COCOS VLOERBEDEKKING

Openheid in de zaak-Schiphol vereist

(Vervolg van pag. 1)

minimale aanlieghoogte, regeling van het baangebruik, voorschrijven van startprocedures, en vaststellen van aan- en uitvliegroutes. Voorts maakte de minister in zijn brief bekend dat in een werkgroep — waarin het Rijk en de belanghebbende provincies en gemeenten vertegenwoordigd zijn — nagegaan zal worden in hoeverre door wijziging van bestaande bestemmings- of bebouwingsplannen aan de geluidshinder door vliegtuigen kan worden tegemoet gekomen, en in hoeverre — waar dit niet mogelijk is — de hinder door bouwtechnische voorzieningen kan worden verminderd.

OPHELDERING

In antwoord op onze vragen van 1 september antwoordde de regering dat de twee interimrapporten aan beide Kamers der Staten-Generaal ter kennisgeving van de leden zullen worden overgelegd. Op onze vraag waarom de openbaarmaking van de rapporten zo lang achterwege is gebleven, zei de minister dat deze rapporten niet het definitieve antwoord op de vragen betreffende de geluidshinder gaven, en dat gewacht moest worden tot dat het eindrapport gereed gekomen was. Een inventarisatie van bouwplannen van de omringende gemeenten is niet ondernomen, zo antwoordde de regering op mijn vragen van 26 september. Naar aanleiding van mijn aanvullende vragen van 29 september merkt de minister op dat het niet op zijn weg ligt invloed uit te oefenen op de directie van Schiphol, om het rapport-Deutz te publiceren.

Al zijn we er natuurlijk verheugd over dat de regering korte tijd nadat de zaak in de publiciteit gekomen is, een serie maatregelen heeft afgekondigd, er zijn toch nog heel wat vragen overgebleven. De inwoners van Amstelveen en Amsterdam-Buitenveldert weten niet waar zij aan toe zijn, de prijzen van huizen in Buitenveldert zijn in enkele maanden met 30 pct. gedaald, er bestaat vrees over wat de bevolking na 1 november — als de nieuwe baan 09-27 in gebruik zal zijn genomen — te wachten staat, er is geheimzinnigdoenerij, en er zijn allerlei tegenstrijdige meningen over de geluidshinder te constateren.

Vandaar dat door mij — aangezien de Kamerfractie mij gevraagd heeft deze affaire bij de begroting van Verkeer en Waterstaat voor de VVD te behandelen — op 11 oktober de volgende vragen aan de regering gesteld zijn:

1. „Is de minister bereid de visie van de regering te geven op de consequenties van de in zijn brief van 6 oktober jl. aangekondigde maatregelen met betrekking tot de conclusies neergelegd in het rapport van de commissie-Kosten, uitgebracht op 11 februari 1964 en 25 maart 1966?”

2. „Zo ja, is de minister dan bereid deze visie schriftelijk kenbaar te maken vóór de aanvang van de behandeling in

Openbare Commissievergadering van het probleem van de te verwachten geluidshinder rond het nieuwe Schiphol?

3. „Is de minister voorts bereid in een dergelijke door ondergetekende gevraagde brief nadere opheldering te verstrekken over:

a. het feit dat de commissie-Kosten duidelijk kenbaar heeft gemaakt haar rapporten van 1964 en 1966 als haar definitieve antwoord op de vraag betreffende de geluidshinder rond het nieuwe Schiphol te beschouwen terwijl de regering — blijkens haar antwoord op vragen van de heer Zegering Hadders en ondergetekende, ingezonden op 1 september 1967 — de rapporten van 1964 en 1966 als „voorlopig” ziet;

b. de opmerking van dr. ir. Van de Waal, waaruit — in tegenstelling tot hetgeen uit het antwoord van de minister blijkt op de vraag van ondergetekende, ingezonden op 26 september 1967 — blijkt, dat wel in 1961 door de regering getracht is een inventarisatie van bouwen uitbreidingsplannen van de gemeenten rond Schiphol te ondernemen;

c. de toedracht van het onderzoek in het algemeen?”

Het is te hopen dat de minister in zijn door mij gevraagde brief en tijdens het debat in de Kamer volledige opening van zaken zal geven. Het rapport-Kosten van 1966 doet een paar uitspraken om van te rillen. Zo zou in 1975 82 pct. van de landingen zo'n lawaai geven dat degenen, die in de zogenaamde „geluidstroggen” wonen, zich binnenshuis slechts op een afstand niet groter dan 30 centimeter verstaanbaar kunnen maken. De hinder in Nieuwer Amstel zou een lawaai gaan opleveren dat hetzelfde is, als zouden er tien keer zoveel vliegtuigen overvliegen, of als zouden de vliegtuigen vier keer lager vliegen. In het Amsterdamse Bos zou men zich met hard schreeuwen slechts verstaanbaar kunnen maken op een afstand van 15 centimeter!

KLACHTENBUREAU

Het gemeentebestuur van Amstelveen heeft op 6 oktober een rapport over de geluidshinder openbaar gemaakt. Ook in de raad van Amsterdam zal de zaak aan de orde komen.

Begin november spreken wij er over met de minister. Dan zal blijken, althans dat is te hopen, welke van de tegenstrijdige meningen de juiste is. Dan ook zullen we er op aandringen dat de regering precies uit de doeken doet waarom het rond deze zaak zo geheimzinnig is toegegaan.

De burgers hebben er recht op te weten waar zij aan toe zijn, te weten hoe de affaire zich heeft ontwikkeld, en welke de consequenties zijn.

Eén van de suggesties van de commissie-Kosten zal door mij met kracht onder de aandacht van de bewindsman worden gebracht: Instelling van een klachten-bureau, waar ieder alle informatie kan krijgen, waar men zijn klachten kwijt kan, waar men te weten kan komen welke stappen men kan ondernemen, is noodzakelijk.

D'66 heeft bij de algemene beschouwingen op 10 oktober gevraagd om een parlementaire enquête.

Het lijkt mij een meer juiste procedure dat, nu de Schiphol-zaak op de agenda van de openbare Commissievergadering ter bespreking van de begroting van Verkeer en Waterstaat staat, eerst aan de regering de mogelijkheid wordt gegeven om in deze commissievergadering de zo noodzakelijke openheid te verschaffen. Dat dit gebeurt hoop ik niet alleen, ik acht het pertinent noodzakelijk. Wij hopen ons steentje er toe bij te dragen dat die opening van zaken er komt.

Van harte wil ik al diegenen, die in antwoord op mijn oproep in *Vrijheid en Democratie* van 6 oktober mij hun mening over de woningbouw-politiek toezonden, bij deze dankzeggen. Ieder van hen hoop ik op zo kort mogelijke termijn persoonlijk te antwoorden.

H. WIEGEL

Ook bij ZIEKTE, ONGEVAL EN INVALIDITEIT
een GEGARANDEERD WELVAARTSVAST
INKOMEN

Door de
ARBEIDSONGESCHIKTHEIDS-VERZEKERING
MET INDEX- EN STIJGINGS-CLAUSULE

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.
W.B.K. van 1938

Bergstraat 6 - 8 - Amersfoort - Tel. (03490) - 1 70 43 *

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT

TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

Mijn opinie is ...

• LDC

Hoewel ik reeds enige jaren lid ben van de VVD en ook trouw haar vergaderingen bezocht, blijkt mij eerst nu — mogelijk tot mijn schande — dat wij in de VVD naast een heleboel andere afkortingingen ook een LDC hebben — kant en klaar met voorzitter en al.

Het doel van deze pressure-groep of cel is de VVD te „vernieuwen” en naar ik begrijp in linkse richting, daar in onze partij „de behoudende vleugel een overheersend overwicht heeft” (pleonasme).

Ik zou ons partijbestuur willen uitnodigen deze als splitszwam werkende groepering te verzoeken hun heil bij D'66 of PvdA te zoeken, dan wel hun activiteiten te staken.

Onze partij stelt en stelde altijd een duidelijk alternatief ten opzichte van deze linkse groeperingen en het is daarom dat honderdduizenden op ons blijven stemmen.

Zij — deze kiezers — hebben geen behoefte aan een linkse VVD — en het ondersteunen van het streven van de heer Van Bremen c.s. betekent voor onze partij politieke zelfmoord.

„Vóór de VVD — tégen de verwar-ring” was het motto van de heer Toxopeus voor de televisie, en laten wij ons daaraan houden!

J. I. MEIJER, Amsterdam

• Verkeerde weg?

Onder deze kop publiceerde Vrijh. en Dem. een vet gedrukte driester, waarin het Centraal Orgaan gekapitteld wordt wegens een brief aan een drietal ministers. De schrijver acht „de uitlatingen van het Centraal Orgaan in hoge mate teleurstellend en getuigend van weinig karakter,” blijk gevend: „van een wel zeer bedenkelijke mentaliteit, die terwille van de smeer de politieke kat de kandeleer wil doen likken.”

De driesterende en vet drukkende schrijver is kortom zeer verontwaardigd dat het Centraal Orgaan — hetwelk nota bene onze grote exportbelangen vertegenwoordigt — in hoffelijke termen en zonder enige politieke kritiek zijn mening aan de desbetreffende ministers te kennen geeft. Dat het liberale partij-orgaan aldus in allerlei krasse termen de vrije meningsuiting en gewetensvrijheid in het gedrang brengt is ontstellend, althans voor ons liberalen. Dat onze vooraanstaande uitvoerbelangen, die uiteraard even veel van politiek en parlement weten als de driesterende schrijver, zich niet met parlementaire en politieke zaken mogen bemoeien is een liberale dwaasheid die er wezen mag. Bovendien suggereert de verontwaardigde driester dat er geen concrete voorbeelden zijn van economische repercussies, die het gevolg zijn

van de politieke en parlementaire betweterijen waarmede wij het buitenland, met een ijver een betere zaak waardig, voortdurend op de staatkundige tenen trappen. De kwestie der Zuidafrikaanse duikboten en dito telecommunicatie-apparatuur is de schrijver kennelijk ontgaan.

Hoe het ook moge zijn: het is de hoogste tijd dat onze politici, die in de letterlijke en figuurlijke zin van het woord onze nationale straten niet schoon kunnen vegen, zich niet met de zaken van andere landen bemoeien. Het nationale spreekwoord van de schoenmaker en zijn (politieke) leest geldt in de eerste plaats de staatkunde. Wanneer staten en politici zich niet kritisch, betweterig en agressief met de aangelegenheden van andere staten bemoeien zal de politieke wereldtoestand terstond verbeteren. Dientengevolge is het bijzonder nuttig dat het bedrijfsleven, om zo te zeggen, voortdurend op het kritische nationale vinkentouw zit waarvoor het overigens, via de belastingpenningen, het leeuwedeel betaalt.

E. HENNY, Den Haag

• Het begrip liberaal (II)

Met zeer veel instemming las ik het artikel van mr. D. F. Went in Vrijh. en Dem. van 13 oktober, onder de titel „Het begrip liberaal”. Ik feliciteer bovendien de heer Went dat zijn artikel is opgenomen en de publikatie ervan niet heeft behoeven te wachten op de eerste oeuvres van het Liberaal Beraad.

Op één punt heeft hij, geloof ik, het artikel van de heer Korthals Altes, waarin deze de gedachte van een Centrumpartij opperde — waarvan de liberalen de kern zouden kunnen vormen — misverstaan.

De heer Korthals Altes zal stellig aan de keuze tussen het linkse dogma van het socialisme en de rechtse dogma's van de confessionelen hebben gedacht, waar tussen in — in het centrum — de liberalen hun plaats dan zouden vinden, aangevuld met de niet dogmatisch denkenden uit de vleugels van de PvdA, de confessionele partijen en de liberaal denkenden uit D'66.

Ik dacht dat de visie van de heer Korthals Altes dus duidelijk (wat later ook in het artikel wordt aangetipt) op de tegenstellingen in de beperkte Nederlandse politieke situatie van het ogenblik was afgestemd.

Dan is er dus sprake van een veel minder vage positie in het centrum (met opzet wil ik de naam Centrumpartij in dit verband niet meer noemen), dan wanneer men als uitgangspunt van de tegenstellingen het socialisme en het liberalisme neemt en de rest dan in een Centrumpartij zou drukken waarin zeker, dat ben ik met de heer Went eens, geen plaats meer voor liberalen zou zijn.

J. H. FABER, Soest

ALLE
VERZEKERINGEN

•
HYPOTHEKEN

•
FINANCIERINGEN

makelaarskantoor

VRINS

araweg 5 wassenaar tel. 01751-5675*

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
 RESERVERING (02943) 1576

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

*

alle kamers met privé bad en douche

*

nieuw Restaurant en nieuwe Lounge-Bar

*

(geheel airconditioned)

KASTEEL OUD-WASSENAAR

HOTEL - RESTAURANT

Vijf minuten van Den Haag, te bereiken via autoweg naar Amsterdam, afbuigen tegenover Dierenpark Wassenaar.

In magnifiek park gelegen hotel met alle moderne comfort. Salons voor speciale diners, recepties, cocktailparties, vergaderingen, etc.

GEEN PARKERPROBLEMEN!

Telefoon 01751 - 9045

waar de gast ^koning is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
 EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

Verzorgde tafel, in het mooiste rivierhotel van Nederland, omringd door het steeds wisselende décor van de wereldhaven Rotterdam.

Maasboulevard 15, Vlaardingen
 Tel. (010) 345477

Delta Hotel Vlaardingen

De schouwburg van de wereldscheepvaart

beta note

OISTERWIJK N.-B.

Hotel de Zwaan, annex Rotisserie „Le Prince de Galles”

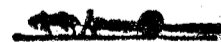
telefoon 04242 - 2109

Voornaamste huis ter plaatse.
 Kamers met privé douche en toilet.
 Restaurant van bijzondere klasse.
 Gezellige terrassen.
 Ruime parkeergelegenheid.
 Prospectus op aanvraag.

J. A. M. Couwenberg, prop.
 Chevalier du Tastevin
 Membre de la chaîne des rotisseurs.

GRAND HOTEL

Vierhouten

„De Mallejan”

„Onovertreffbaar voor uw vergaderingen en congressen

Kamer met bad en ontbijt v.a. f 24 p. pers.

Zalen met geluidsinstallatie, schoolbord en projectiescherm

Geen parkeerprobleem - Garage gratis

Alle kamers met bad en toilet

TELEFOON 05711 - 241 (3 lijnen)

Vrijheid en democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 935

VRIJDAG 3 NOVEMBER 1967

Defensie-begroting in openbare commissie-vergadering:

Goed begin van min. Den Toom

Op 18 en 26 oktober behandelde de vaste commissie voor defensie van de Tweede Kamer in openbare vergadering de defensiebegroting voor het jaar 1968. Zoals steeds noodzaak ook nu de voortdurende evolutie in onze wereld, die haar stempel drukt op de omstandigheden waarin wij leven en op de taken die wij hebben te verrichten, tot het bezien van het komende defensie-budget in het licht van de veranderde en veranderende internationale en nationale situatie.

De defensie-inspanning voor het jaar 1968 staat, om ons tot de hoofdzaken te bepalen, enerzijds, zoals reeds vele jaren, in het teken van voortgaande politieke ontspanning tussen Oost en West, anderzijds van toenemende militaire krachtsinspanning van de landen van het Warschau-Pact, terwijl thans de grote zorg voor evenwichtige groei op economisch, sociaal en cultureel gebied in Nederland de regering heeft genoopt tot verlag van de voor ons liggende defensiebegroting. Op de achtergrond van onze beschouwingen stond, dit jaar nog onuitgesproken, de gestalte van een zich snel tot nucleaire grootmacht ontwikkelende mogendheid met binnenkort een miljard-bevolking, in het Verre Oosten.

In internationaal-politiek opzicht is het karakter van de tijd waarin wij leven onzeker, en niemand kan zeggen naar welke nieuwe verhoudingen of structuren wij op weg zijn.

Evenwicht

Wat wel zeker is, is dat onder de vigerende omstandigheden van het machts evenwicht tussen het Oostblok en het Westblok de wereldvrede bewaard is gebleven; de leden van de vaste commissie konden dan ook in zeer grote meerderheid instemmen met het beleid van de minister, gericht op het streven Nederland in bondgenootschappelijke militaire kracht van de NAVO, gericht op het behoud van de vrede, en er naar vermogen aan bij te dragen dat de tijd van vrede waarin wij leven gebruikt wordt voor het bereiken van reële wapenbeheersing en wapenbeperking.

Vrijwel algemene instemming van de leden der commissie verkreeg de minister voor zijn opvatting dat het oprichten van een Europees anti-raket-verdedigingsstelsel ongewest is, mede omdat zulks de pogingen om te komen tot non-proliferatie en wapenbeperking zou belemmeren.

In dit verband betuigde de commissie algemene instemming met het opgerichtte ontwapeningsbureau op het ministerie van defensie en met het mede-initiatief van de minister tot het oprichten van een Nationaal Instituut voor Vredesvraagstukken.

Vermindering

Het bedrag dat in 1968 voor onze defensie beschikbaar zal zijn is, in reële waarde, lager dan de bedragen die op basis van de defensienota-1964 in de jaren 1964, 1965, 1966 en 1967 aan defensie werden toegewezen. In verband met de voor exploitatie noodzakelijke uitgaven daalt het beschikbare investeringspercentage hierdoor van gemiddeld onge-

door
G. Koudijs,
lid van de
Tweede
Kamer der
Staten-
Generaal

veer 25 pct. tot 20 pct. Aangezien de instandhouding van de krijgsmacht een investeringspercentage van 25 pct. vereist, betekent de huidige begroting in feite een, laten wij hopen tijdelijke, vermindering van onze defensie-inspanning.

De resultaten daarvan zijn reeds zichtbaar: voor de Koninklijke Landmacht betekent het o.m. dat de voorgenomen aanschaffing van nieuwe lichte tanks der verkenningseenheden voorlopig geen doorgang kan vinden en dat bezuinigd zal moeten worden op

- de oefenmunitie (wederom!)
- de herhalingsoefeningen,
- de voorraadvoorming en
- de jaarsterkte aan dienstplichtigen.

Voor de Koninklijke Luchtmacht betekent het o.m. uitstel van verbeteringen in het HAWK geleide-wapen-systeem en voor de Koninklijke Marine o.a. uitstel van de bouw van twee nieuwe fregatten.

Onzerzijds is er met nadruk bij de minister op aangedrongen te trachten door verdere bezuinigingen in niet-essentiële sectoren deze aantasting van de gevechtswaarde zoveel mogelijk te voorkomen. In het bijzonder hebben wij gepleit voor de verstrekking van voldoende oefenmunitie en voor meer oefengelegenheid, mede voor de noodzakelijke paraatheid en gevechtswaarde van het Legerkorps.

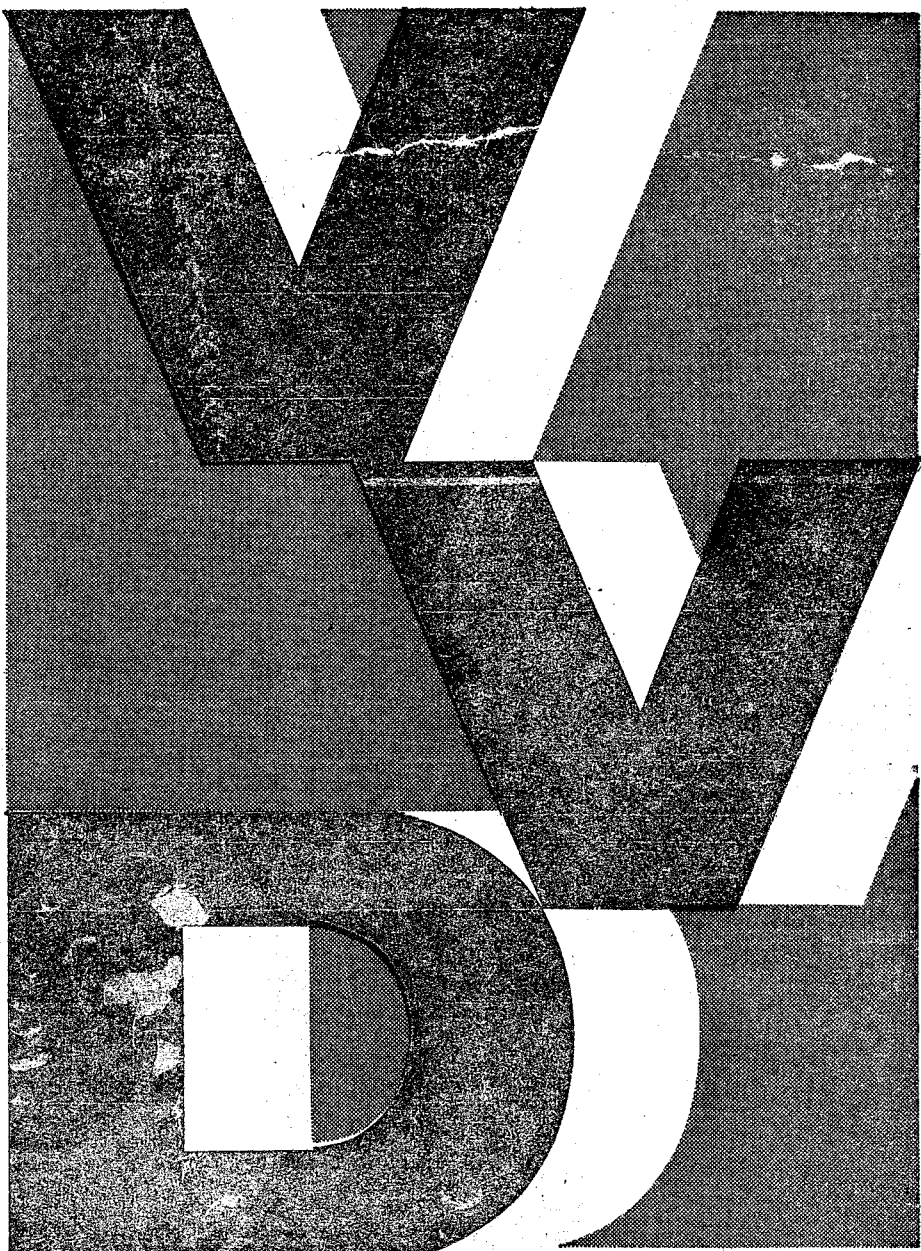
Paraatheid

Aangezien de strijdkrachten van het Oostblok een bijzonder hoge graad van paraatheid en geoefendheid bezitten hebben de woordvoerders van alle regeringspartijen aangedrongen op hoge paraatheid van het minst-parate deel onzer strijdkrachten, de brigades van het legerkorps.

De heren Walburg (ARP) en Kikkert (CHU) lieten een waarschuwend woord horen, dat wij niet weer in de situatie van vóór 1940 moeten terechtkomen, hetgeen bij de heer Wierda (PvdA) niet in goede aarde viel. De heer Jansen (KVP) betoogde dat alleen een gefaseerde paraatheid de Koninklijke Landmacht uit de moeilijkheden zal kunnen helpen en een noodzakelijke stijging van de begroting in de komende jaren zal kunnen voorkomen.

Onzerzijds werd een gedifferentieerde paraatheid bepleit en wel: een aantal zogenaamde „parate” brigades in-

(Vervolg op pagina 11)

P.R.I.K.K.E.L.S

• Het Haagse dagblad Het Vaderland in een pleidooi om ook in Den Haag een „Herenboekje” uit te geven: „Het Haagse Herenboekje zou veel dikker worden dan die van Rotterdam en Amsterdam. Want er wonen hier vanzelfsprekend méér heren. Dat is nu eenmaal een historisch verantwoorde zaak. Maar we zijn merkwaardigerwijs beter op de hoogte van de heren die ons in het buitenland vertegenwoordigen dan van alle Haagse heren zelf”.

• Inzender in Het Parool over de Groningse hoogleraar en „anti-Vietnam demonstrant” Delfgaauw: „Wie is die hooggeleerde Delfgaauw eigenlijk? PSP-er, flapuit, we weten het, maar wat nog meer? Een oud spreekwoord zegt: toon mij uw vrienden en ik zeg u wie gij zijt. Enkele dagen vóór de Vietnampsychose ondertekende dezelfde Delfgaauw, voorbijgaande aan de miljoenen doden van de Russische concentratiekampen, de zuiveringen, de Berlijnse Muur, de neergeslagen Hongaarse opstand, de Russische wapenleveranties aan Nasser, en het vriendschapsverdrag van Stalin met Hitler, een feestbrief. Een klinkende felicitatie aan het presidium van de Opperste Sowjet. Met zijn handtekening bekrachtigde de heer Delfgaauw deze lovende woorden: Mogen de idealen van de oktober-revolutie, die het aangezicht van uw land ingrijpend hebben veranderd en die velen buiten uw land blijven inspireren, verder verwezenlijkt worden”.

• Hoofdartikel in het anti-rev. Trouw over de motie van mej. Van Leeuwen (ARP) bij Sociale Zaken: „De indiening en behandeling van de motie van mevrouw Van Leeuwen mag dan een wonderlijke opvoering zijn geworden, die de supporters van het kabinet eerst in moeilijkheden en vervolgens in twee kampen bracht, er ligt toch een Kameruitspraak op tafel, die duidelijk maakt, dat het kabinet zich straks bij zijn „ombuigingsbeleid” niet alles kan permitteren. Dat er gisteren een tijdbom zou zijn geplaatst is overdreven, maar er ligt al wel een stok voor het geval iemand een hond wil slaan”.

De actie Eén op één is in volle gang. Dagelijks komen aanmeldingen van nieuwe leden binnen. Het algemeen secretariaat wordt overstelpt. Naast honderden nieuwe leden nog meer vragen om inlichtingen. Alle vragen worden met de grootste aandacht behandeld. De nieuwe leden worden ingeschreven.

Maar u? Heeft u uw steentje al bijgedragen en een lid geworden? Of heeft u de u onlangs toegezonden coupon nog even opzij gelegd?

Tijdens de bijeenkomst in Utrecht van de propagandacommissies der afdelingen werden interessante mededelingen gedaan over telefonische ledenverificatiecampagnes. De voorzitter van de afdeling Groningen meldde een uitbreiding van 600 tot 750 leden in acht weken tijds. Mevrouw M. C. Engelberts-Jüngeling vertelde dat door de afdeling De Bilt-Bilthoven gedurende de zomermaanden (!) telefonisch 65 leden werden gewonnen. De afdeling Woerden

1 OP EEN

verdubbelde zich in enkele weken tijds van 37 tot 70 leden.

Dit zijn goede resultaten. Want veel leden werven is niet zo eenvoudig. Maar één lid werven is veel eenvoudiger. En dat is het enige dat van u gevraagd wordt. Elk lid werft een lid erbij. Eén op Eén. Met een verdubbelde VVD — tegen de verwarring.

F. KORTHALS ALTES

Kopij voor deze rubriek zenden aan:

Joh. H. Springer
Alexanderstraat 16, Haarlem

Echtgenoten

Het schijnt nog steeds niet algemeen bekend te zijn en daarom vermelden wij het nog maar eens: huisgenoten, dus ook de echtgenoten, van leden zijn niet automatisch lid van de VVD, maar kunnen wel lid worden voor f 5 (zonder weekblad).

Men kan niet zeggen: „wij zijn lid van de VVD” als alleen de man lid is. Men kan dat wel zeggen, als de vrouw ook zelf lid wordt (voor slechts f 5; en wat is tegenwoordig f 5?).

Bij een ledenwerfactie ligt hier waarschijnlijk een gemakkelijke weg naar succes.

Wij overwegen er een modelbriefje over op te stellen.

Welkomstbrief

Er bestaat reeds sinds enige tijd een model welkomstbrief voor nieuwe vrouwelijke leden. Exemplaren daarvan zijn verspreid door de centrale vertegenwoordigsters, maar desgewenst zijn er meer te krijgen bij ondergetekende.

Vragenlijsten

Voor deze winter staan weer enige vragenlijsten op 't programma. Wij vestigen er de aandacht op, dat deze vragenlijsten in 't algemeen alleen bedoeld zijn als discussiestof. Men kan er samen over praten in kleine huishuizenkomsten; men kan ze ook gebruiken in grotere bijeenkomsten met een discussieleidster. Komt men tot een resultaat, dan ontvangen wij daarvan gaarne verslag. Lukt dat niet, dan is dat niet erg; de bedoeling is vooral aan het denken te zetten er over van gedachten te wisselen.

Het bovenstaande geldt ter inleiding op een aantal vragen, die zijn opgesteld door mevrouw mr. N. M. W. Dettmeyer-Labberton en die 2 onderwerpen betreffen, nl. „Ruimtelijke ordening” en „Monumenten en verkeer.” Een andere vragenlijst heeft een heel ander karakter; die gaat over onze eigen organisatie en is opgesteld door de secretaresse.

Na 20 jaar werken zal het goed zijn ons eens op onszelf te bezinnen; over doel, nut, zin van onze organisatie.

Wij zouden dan ook graag zien, dat deze vragenlijst in ruimere kring dan gewoonlijk verspreid wordt; niet alleen onder de plaatselijke vrouwengroepen, maar ook onder vrouwelijke leden die niet in een plaatselijke groep verenigd zijn, en zelfs ook onder diegenen, die zich met onze organisatie niet bemoeien.

Beide vragenlijsten hopen wij binnen enkele weken uit te sturen.

Liberaal Beraad

Er is echter nog een andere vragenlijst en wel het lijstje van het Liberaal Beraad dat in het weekblad van 22 september heeft gestaan. Wij bevelen die vier vragen nog eens extra in de aandacht van de vrouwelijke leden aan. Ook wij moeten meedoen met dit be-

Vrijheid en Democratie

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonneementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonneementen toestel 219, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

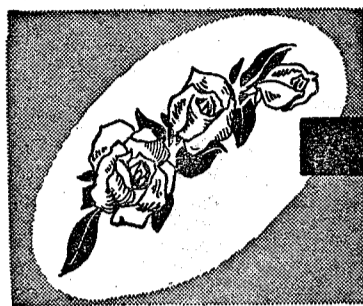
Hoofdredacteur:
Ph. C. la Chapelle jr.

Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B
te Amsterdam-C.

RADIO

Radio-uitzending van de VVD: woensdag 15 november van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m).

Bloemsierkunst

IMMINK DE LANGE

ANNO 1805

v/h J. C. de LANGE's Koninklijke Tuinbouwinstelling
Hofleverancier van H. M. de Koningin

MEENT 125 - ROTTERDAM - TEL. 137977-122303

raad en er onze mening over geven. De tijd is kort; laten de vrouwengroepen daarom met dit vragenlijstje beginnen. De globale antwoorden ontvangen wij gaarne voor het eind van het jaar bij ondergetekende. Wij zullen ze doorsturen naar het algemeen secretariaat, maar willen graag eerst zien, of er in de vrouwelijke antwoorden misschien een algemene lijn te ontdekken valt.

Nationale Vrouwenraad

Op dinsdag 14 november a.s. van 10.30 tot 4 uur houdt de Nationale Vrouwen Raad de jaarvergadering in het stadhuis te Utrecht. Kosten met lunch f 3,50; zonder lunch f 2,50. Aanmelding vóór 7 november, bij Nationale Vrouwen Raad, Koninginnegracht 1c Den Haag.

Er staan vele bekende namen op de

agenda. Zo spreekt o.a. mevr. ir. A. Kuiper-Struyk over het woningprobleem voor alleenstaanden en zal mevr. v. d. Boogert-Selhorst verslag uitbrengen wat op het Londense Congres van de International Council of Women over het moderne bouwen is besproken. Maar er is nog meer!

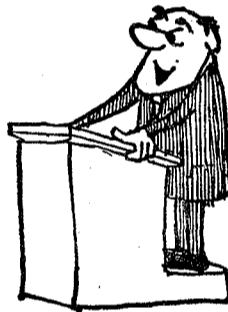
J. H. S.

Noordelijke contactdag

Op donderdag 23 november wordt weer een contactdag voor de drie noordelijke provincies gehouden in het Familiehôtel in Paterswolde, van 10.30 tot 16 uur. Kosten incl. uitgebreide lunch f 10 vóór 15 november te gireren op nummer 955174 t.n.v. mevr. F. Mulder-Geuker, Noordpolder 4, Warffum.

Spreken zullen mej. mr. A. Kappeyne van de Coppello en mevr. M. van den Boogert-Selhorst.

SPREEKBEURTEN

Periode van 27 oktober tot en met 27 november

3 nov.	Bunnik	Drs. Th. H. Joekes
3 nov.	Leeuwarden (20.00 uur, hotel „De Klanderij”)	H. J. L. Vonhoff
6 nov.	Arnhem (20.00 uur, Musis Sacrum)	H. J. L. Vonhoff
6 nov.	Driebergen	Mr. W. J. Geertsema
6 nov.	Warnsveld	Drs. Th. H. Joekes
6 nov.	Bergen op Zoom (De Korenbeurs, samenwerk. afd. W./N. Brabant)	H. Wiegél
7 nov.	Rotterdam (Vrouwen in de VVD)	Drs. L. van Leeuwen
8 nov.	Hattum	H. J. L. Vonhoff
9 nov.	Heerlen (Mijnstreek)	Mr. H. van Riel
10 nov.	Zuidlaren	Mevr. mr. E. Veder-Smit
10 nov.	Laren (20.00 uur, hotel Hamdorff)	H. Wiegél
11 nov.	Westerbork 20.00 uur, hotel Meursing; JOVD midden Drenhte	H. Wiegél
13 nov.	Beverwijk	H. J. L. Vonhoff
13 nov.	Epe	Mr. H. E. Koning
13 nov.	Kamercentrale Zwolle (20.00 uur, hotel v. Geijtenbeek)	H. Wiegél
14 nov.	Delden (19.00 uur, hotel Centraal; spreekuur)	R. Zegering Hadders
16 nov.	Emmen (hotel Heerenhof, (20.00 uur: Z.O. Drenthe, lib. kring)	Mr. W. J. Geertsema
17 nov.	Zeist	Mr. H. E. Koning
17 nov.	Baarn	H. J. L. Vonhoff
17 nov.	Statencentrale Heerenveen	H. Wiegél, teach in partijvorming
17 nov.	Frederiksoord (20.00 uur, hotel Frederiksoord; lib. kring Meppel e.o.)	Ir. J. Baas
17 nov.	Nijmegen (opr. verg. Lib. Stud. Ver.)	Drs. Th. H. Joekes
17 nov.	Hilversum (20.15 uur, hotel Gooiland; J.O.V.D. 't Gooi)	mr. dr. C. Berkhouwer, Debat PSP
18 nov.	Zuidlaren (JOVD)	H. J. L. Vonhoff
18 nov.	Odoorn (hotel Bos, 20.00 uur; prop. feest-avond JOVD Z.O. Drenthe)	Mr. H. van Riel
20 nov.	Haarlem e.o.	H. Wiegél
20 nov.	Alphen a/d Rijn (debat vijf grote partijen)	Drs. Th. H. Joekes (voorz.) en H. J. L. Vonhoff
20 nov.	Maassluis	Mr. F. Portheine
22 nov.	Terschelling	R. Zegering Hadders
22 nov.	Amstelveen (Onderwerp: Consumentenbelangen)	H. J. L. Vonhoff
23 nov.	Ridderkerk (vrouwen in de VVD)	Mevr. mr. E. Veder-Smit
24 nov.	Leiden	H. Wiegél
27 nov.	Eindhoven	G. Koudijs
27 nov.	Doesburg	Mr. J. G. Rietkerk
27 nov.	Roosendaal (rest. 't Wit Roosken, samenwerk. afd. W./N. Brabant)	H. J. L. Vonhoff
27 nov.	Wageningen (Lib. Stud.)	H. Wiegél
27 nov.	Enschede (18.00 uur, lib. sociëteit)	Drs. Th. H. Joekes
29 nov.	Oosterbeek	Mr. H. van Riel
1 dec.	Leeuwarden	Mr. J. G. Rietkerk

N.B. Voor zover ons bekend zijn tijd en aanvangsuur van de vergaderingen vermeld.

UIT DE PARTIJ

• Kamercentrale Leiden

Tijdens een zeer goed bezochte en uitstekende vergadering op zaterdag 21 oktober te Reeuwijk behandelde de Kamercentrale Leiden o.a. de beschrijvingsbrief van het HB voor de algemene vergadering van april 1968.

Mr. F. Portheine belichtte hoofdpunten van de politieke situatie. In het daaropvolgend debat bleek er belangstelling te bestaan voor de discussienota van het LDC over „Liberalisme en Partijvernieuwing”. Het kamercentrale-bestuur besloot voor zijn rekening 50 exemplaren van de discussienota aan te schaffen, ter verspreiding onder alle afdelingen van de kamercentrale.

In het algemeen bleek er behoefte te bestaan om meer dan tot nu toe politieke vraagstukken te behandelen. Het bestuur, dat deze zaak reeds enige tijd beziet, zal nu op korte termijn met voorstellen komen.

• Kamercentrale Den Helder

Mr. W. H. Dollekamp uit Bergen-N.H. is tijdens de vergadering van de kamercentrale Den Helder, woensdag 25 oktober in Alkmaar gehouden, afgetreden als secretaris. Tot zijn opvolger werd benoemd de heer W. van der Kolk, secretaris van de afdeling Landsmeer. Als waardering voor zijn vele werk werd mr. Dollekamp, die deel van het bestuur blijft uitmaken, een geschenk aangeboden.

Bij de bestuursverkiezing werden de periodiek aftredende leden, mevr. G. A. A. Holzmüller-Teengs uit Alkmaar, de heren mr. P. C. Avis uit Hoorn, S. Bréebaart uit Kolhorn en G. de Jong uit Wormerveer, herkozen.

De penningmeester, de heer G. Nes Pzn. uit Midwoud, deed over 1966 rekening en verantwoording. Verder werd aandacht besteed aan de landelijke ledenwerfactie „Een op Een” en werden uitvoerige discussies gehouden in het kader van het liberaal beraad.

Bij de opening van de vergadering heeft de voorzitter, de heer H. W. Holzmüller uit Alkmaar, stilgestaan bij het overlijden van mr. Wendelaer, oud-VVD-burgemeester van Alkmaar, L. van Noort, erevoorzitter van de afdeling Oostzaan en H. Mande, secretaris-penningmeester der afdeling Broek in Waterland.

• Kamercentrale Gelderland

Op 28 oktober hield de kamercentrale-Gelderland zijn najaarsvergadering in „Riche-National” te Arnhem. De belangstelling was matig. Een tijdens de voorjaarsvergadering aangehouden motie inzake het bestuursbeleid werd verworpen met 37 tegen 11 stemmen (de afdelingen Arnhem en Oosterbeek stemden vóór). Mevr. A. Bergsma-Feenstra, die lange jaren in het centrale bestuur zitting heeft gehad, werd als bestuurslid opgevolgd door de heer ir. J. van Rossum te Nijmegen. De voorzitter, de heer W. Inden, dankte mevr. Bergsma voor het zeer vele, dat zij voor de VVD in Gelderland heeft gedaan, waarbij hij in het bijzonder wees op haar activiteiten als voorzitter van de Gelderse Vrouwenraad van de VVD. Op voorstel van het bestuur benoemde de vergadering haar tot lid van verdienste van de Kamercentrale-Gelderland. De vergadering bracht mevr. Bergsma staande een ovatie.

Ons Tweede Kamerlid mr. H. E. Koning besprak vervolgens actuele politieke problemen. In het bijzonder werd aandacht geschonken aan de ontwikkelingshulp, de kwestie van de buitengewone lasten en de door de VVD toegejuichte verplaatsing van rijksdiensten. Een interessante discussie sloot het met grote belangstelling gevolgde betoog van de heer Koning af.

D.B. en H.B. vergaderden

Zaterdag 21 oktober vergaderden het dagelijks- en het hoofdbestuur van de VVD te Utrecht. Punten van bespreking waren o.m.: de functionering van het hoofdbestuur, de politieke toestand, rapporten van de sociaal-economische commissie, en de organisatie en propaganda.

Het hoofdbestuur zal opnieuw bijeenkomen op zaterdag 9 december.

Behandeling AWZ in Tweede Kamer

De Algemene wet bijzondere ziektekosten is vorige week door de Tweede Kamer aangenomen zonder hoofdelijke stemming en slechts met aantekening dat Boeren en SGP-ers tegen waren. Op zichzelf gezien een mooi resultaat voor minister Roolvink en staatssecretaris Kruisinga — en een verheugend perspectief voor chronisch zieken en andere ernstig gehandicapten. Toch zal de minister aan de openbare behandeling van de AWZ geen onverdeeld prettige herinneringen bewaren. Dit is dan groten-deels toe te schrijven aan zijn anti-revolutionaire geestverwanten, die meenden het initiatief te moeten nemen tot een motie inzake de financiering van deze wet.

De voorgeschiedenis van het wetsontwerp en van de beoogde financiering ervan is merkwaardig geweest en heeft in de Kamer gemengde gevoelens gekwekt.

In 1962 dacht het toenmalige kabinet aan een volksverzekering met een financiering van 2/3 deel van de kosten voor overheidsrekening en 1/3 deel door middel van premieheffing. De SER had hierover eenzelfde mening en kwam op een premie die zou kunnen stijgen tot 0,7 pct. Daarna besloot de regering evenwel alle kosten voor haar rekening te nemen. Deze werden voor 1967 geschat op f 600 miljoen, wat aan additionele middelen neerkwam op een bedrag van circa f 150 miljoen. Door een aanvankelijk overwogen manipulatie met de kinderbijslag wist het kabinet-Cals er desondanks voor 1967 nog een budgettair voordeel van f 115 miljoen uit te halen. Inmiddels zou daardoor de AWZ geheel uit de door de verzekerden op te brengen premie moeten worden gefinancierd. Deze werd toen geschat op 1,6 pct. Mr. Rietkerk (VVD) herinnerde hieraan vorige week nog eens in de Tweede Kamer. Hij wees verder op een aantal „onnavigbare premiemanipulaties” ter gelegenheid van de door minister Veldkamp voorgestelde overnemering van de hele ziekenhuisverpleging in de AWZ. Omdat dit een te sterke verschuiving van de werkgeverslasten naar de werknemers zou veroorzaken moest de premie voor loontrekkenden een werkgeverspremie worden. Uitsluitend wegens deze verschuiving werd dit zo veranderd.

UIT MOERAS

Gelukkig, meende mr. Rietkerk, heeft de huidige bewindsman ons uit het moeras bevrijd met een (vierde) nota van wijzigingen waarin de regering wel een misschien wat minder prettige, maar dan toch ook wel minder verholde wijze van financiering voorstelt. De toegevoeg-

Roolvink bewaart geen prettige herinneringen aan debat

de bijdrage boven de f 400 miljoen (wegens bijstandsuitkeringen) werd gereduceerd tot f 75 miljoen. Deze f 475 miljoen wordt pas geïndexeerd op het ogenblik dat de bijstandsuitkeringen, als de AWZ niet zou zijn ingevoerd dit bedrag hebben bereikt. Omdat er verder geen budgettaire mogelijkheden zijn zullen de overige lasten door premiebetaling (0,4 pct.) moeten worden opgebracht. Mr. Rietkerk vond het daarbij merkwaardig dat toch de werkgever als premieplichtige was gehandhaafd, ofschoon de aanleiding daartoe door het weer terugnemen van het eerste jaar ziekenhuisverpleging is komen te vervallen.

De aanvankelijk gedachte premie van 0,2 pct. zal moeten stijgen tot 0,4 pct. Vooral in het perspectief van verder te verwachten kostenstijgingen (wellicht

tot 1,4 miljard gulden in 1972 en 1,6 pct.) zou dit een moeilijke zaak zijn, ook met het oog op de loonpolitiek. Kostenbewaking is belangrijk.

Mr. Rietkerk gaf in overweging — hij was trouwens niet de enige — de ziekenhuisverpleging geheel uit de verstrekkingen te verwijderen (deze kosten zijn reeds verzekerd) teneinde een besparing te bereiken. Ook zou verdere kostenstijging kunnen worden opgevangen door een zo mogelijk gelijktijdige en geleidelijke vermindering van de kinderbijslag.

Wat dit laatste betreft, daarover zei minister Roolvink een adviesaanvraag aan de SER te willen overwegen. Inzake de ziekenhuisverpleging handhaafden hij en de staatssecretaris echter de opneming in de wet, waarbij zij de Kamer-

meerderheid aan hun zijde vonden. Een amendement-Rietkerk, mede-ondertekend door drs. Nypels (D'66) en gesteund door een aantal KVP-leden werd met 84 tegen 47 stemmen verworpen.

VREEMDE WENDING

Een nogal vreemde wending nam het debat toen mej. Van Leeuwen (ar) met een motie over de financiering kwam, of beter toen zij haar aanvankelijk ingediende motie in een scherpere vorm had gegoten. Hoe dan ook zou volgens deze tekst een hogere overheidsbijdrage tot stand moeten komen (teneinde verdere premiestijging tegen te gaan) al dan niet gepaard gaande met een schuiving in het gehele pakket van sociale voorzieningen. Zou dit laatste op zichzelf wel denkbaar zijn, ten aanzien van het eerste deel van de motie liet de reactie van minister Roolvink zich makkelijk raden: bij een ongewijzigd moeilijke situatie van de schatkist kon hij niets beloven.

De AR-fractie leider mr. Biesheuvel ging de motie enigszins aankleden: zij zou slechts slaan op 1969 en volgende jaren. Voor 1968 zou men zich neerleggen bij een beperkte rijksbijdrage en een premie van 0,4 pct. Minister Roolvink toonde zich niet ongenegen tot een gesprek maar dan via de Algemene bevestigingscommissie uit de Kamer, waardoor alle financiële wensen en mogelijkheden tegen elkaar kunnen worden afgewogen.

De motie-Van Leeuwen kwam in stemming en de Kamermeerderheid drukte haar door met 89 tegen 45 stemmen. De meerderheid werd gevormd door alle leden van de ARP (op één na), een deel van de CHU, vele KVP-ers en alle socialisten, D'66'ers en PSP'ers. Tot de tegenstemmers behoorde de liberale fractie, mede gezien het verscherpte karakter dat de motie in tweede lezing had gekregen (de eerste versie bevatte meer keuzemogelijkheid voor de regering). Minister Roolvink zei de hele zaak als een meer financieel-technische kwestie te zien. Als zodanig zal hij de uitslag van de stemming niet al te dramatisch hebben opgevat. Maar zijn scherpe oog zal wellicht toch enige politieke addertjes onder het gras hebben bespeurd. De AWZ scheen voor bepaalde groepen aanleiding te moeten worden tot het weggeven van een radicaal nummertje, gepaard gaande met enig „drammen”. Gelukkig hebben de gehandicapten daarvan geen nadeel ondervonden.

Als ook de Eerste Kamer akkoord gaat zal de wet op 1 januari '68 gedeeltelijk in werking treden en op 1 april helemaal.

Voor uw was
naar
BORGH
Tevens adres voor Chemisch Reinigen
N.V. STOOM- EN CHEMISCHE WASSERIJ
v.h. C. D. BORGH & Zn.
Bellevoystraat 75 — Rotterdam — Telefoon 232631 - 232635

CONCLUSIES UIT DE VERKIEZING IN OOST-FLEVOLAND

„De grootste verliezer was de Partij van de Arbeid, die drie procent achteruit ging. De KVP moest 0,7 procent prijsgeven. Een gecombineerde lijst van CHU en ARP verloor één procent. De VVD won daarentegen een half procent. Deze vergelijking is gemaakt ten opzichte van de Kamerverkiezingen in februari dit jaar.

Drie van de dertien zetels in de Adviesraad werden als restzetels verdeeld. Daardoor kon zich de wonderlijke ontwikkeling voordoen dat de sterkste verliezer (de Partij van de Arbeid) zijn zeteltal van drie behield, maar dat de betrekkelijke winnaar, de VVD, een zetel moest afstaan.”

Aldus meldde een speciale verslaggever van De Volkskrant aan zijn krant op de ochtend na de dag, dat in Oostelijk-Flevoland een verkiezing voor de Adviesraad (een soort voorlopige gemeenteraad) van deze jonge polder was gehouden. Uiteraard was hij begonnen met te vermelden, dat D'66 met twee van de dertien zetels zijn intrade in deze raad zou doen, hetgeen hij als een „daverende stembusoverwinning” aanduidde.

Er zit wel iets pikants in, dat De Volkskrant nu eens een bericht heeft gepubliceerd, dat wat naar de VVD toe rekt. Anders gebeurt altijd het omgekeerde, dus het mag zo wel eens een keer.

Toch moeten we bescheidenlijk deze zaak wel even recht trekken. Het is inderdaad zo, dat de VVD sedert februari, toen de Kamerverkiezing werd gehouden, in Oostelijk-Flevoland 0,5 pct. gewonnen heeft en van 10,2 pct. op 10,7 pct. der stemmen is gekomen. Dat is op zichzelf beschouwd een goed teken. Men

UITSLAGEN

Partijen	Adviesraad '67		Kamer '67	Adviescomm. '65	
	perc.	zetels		perc.	zetels
PvdA	18,8	3	21,8	26,3	3
GPV	3,6	—	2,6	3,4	—
KVP	17,6	2	18,3	20,7	3
D'66	13,8	2	3,5	—	—
CHU-ARP	33,6	5	34,6	36,4	5
VVD	10,7	1	10,2	11,8	2

zou er, met alle voorzichtigheid waartoe een zo bijzondere en zo plaatselijke verkiezing noopt, uit kunnen concluderen, dat het zitting nemen in het Kabinet-De Jong ons tot nu toe electoraal geen schade heeft gedaan. In tegendeel dus.

Voor de verwondering, door de Volkskrant-correspondent geuit, dat ondanks de vooruitgang van de VVD een zetel in Flevoland werd verloren, is echter geen reden. De schrijver vermeldde zelf, dat hij de uitslag vergeleek met de jongste Kamerverkiezing. Voor de vraag of een partij in de adviesraad in zeteltal voor- of achteruit is gegaan, moet men ter vergelijking echter stellen de percentages en zetels, in 1965 voor hetzelfde lichaam behaald.

Vergeleken met 1965 ging de VVD achteruit van 11,8 pct. op 10,7 pct., waarmee het zetelverlies is verklaard. In 1965 kon, zo wist men ons van bevoegde zijde mede te delen, aan de VVD bij de verdeling der restzetels met een kleine rest nog juist een tweede zetel worden toebedeeld. Dat deze tweede zetel bij een betrekkelijk kleine teruggang — vergeleken met 1965 — nu echter verloren ging, is dus alleszins verklaarbaar. Dat de PvdA dit maal bij de verdeling

van de restzetels bijzonder gebuft moet hebben, blijkt wel uit het feit, dat zij ondanks een terugval van 26,3 pct. in 1965 op 18,8 pct. in 1967, in zeteltal toch gelijk bleef. Met haar 800 stemmen kreeg (behield) de PvdA bij deze verkiezing 3 zetels, terwijl de VVD met 452 stemmen (dat is meer dan de helft van de PvdA) er slechts één kreeg. Dergelijke dingen zijn zelfs onder de evenredige vertegenwoordiging en in het bijzonder bij plaatselijke verkiezingen, nu eenmaal mogelijk. Perfectionisme tot het uiterste is onmogelijk.

DEMOCRATEN '66

Er valt nog wel wat meer naar aanleiding van deze uitslag op te merken. In de eerste plaats, dat de opgang van D'66 bepaald nog niet tot staan is gekomen en misschien nog wel zal doorgaan zolang bij de confessionele partijen de onduidelijkheid en bij de Partij van de Arbeid de onzekerheid en verdeeldheid voortduren.

De parlementaire correspondent van de combinatie, waartoe het Nieuwe Land, dagblad voor de Noordoostpolder en Flevoland, behoort, noemde

het in een hoofdartikel in genoemd blad opmerkelijk, dat D'66 bij deze verkiezing (nog) geen nadeel had ondervonden van „het weinig spectaculaire optreden, dat D'66 de laatste weken in het parlement heeft laten zien.”

Het verlies van de PvdA, die sedert februari j.l. nog weer met drie procent achteruitging, achtte dezelfde correspondent des te sprekender als men bedenkt dat de PSP en de CPN in februari wel en nu niet meededen. Aanhangers van deze beide partijen zullen vermoedelijk toch grotendeels hun heil bij de PvdA hebben gezocht.

In de tweede plaats meen ik ook in deze uitslag mijn door sommige inzenders in ons weekblad destijds bestreden stelling van de Kamerverkiezingen te zien bevestigd, dat D'66 het merendeel van zijn aanhang niet rekruteert uit gewezen VVD-kiezers, maar dat deze vooral gaat ten koste van de Partij van de Arbeid en de Katholieke Volkspartij.

Nadere studies en opinie-onderzoeken hebben, voor zover het de Tweede-Kamerverkiezing van februari j.l. betreft, de juistheid van deze stelling trouwens in concreto bevestigd.

De tendens van de Kamerverkiezingen zet zich tot nu toe nog duidelijk voort: Sterke vooruitgang voor D'66, sterke achteruitgang nog steeds voor PvdA en KVP, lichte maar constante vooruitgang voor de VVD.

Wij hopen de tijd te krijgen, deze licht opwaarts lopende curve bij de volgende algemene verkiezingen in nog wat gunstiger richting om te buigen. Bij goede wil, een duidelijke politieke lijn en behoud van onze eenheid moet dat mogelijk zijn.

A. W. ABSPOEL

Devies drs. Szász: openheid

SINDS vorige week heeft de afdeling Amsterdam van de VVD een nieuwe voorzitter. Drs. A. Szász, econoom, chef internationale zaken bij De Nederlandse Bank, geboren 1932 in Indonesië, sinds 1958 lid van het bestuur van de afdeling. Dat is wel genoeg over mij persoonlijk, zei drs. Szász in ons gesprek.

Dat is het natuurlijk niet. Maar in de loop van het gesprek werd duidelijk dat praten over de grote activiteit van de afdeling tegelijk praten is over de voorzitter. Hij is een van die vriendelijke mensen die door hun rustig, schijnbaar ongehaast luisteren en bedachtzaam spreken de muur van harde determinatie hebben gecapituleerd. Wie denkt dat de VVD geen „angry young men” kent vindt in de geschiedenis van drs. Szász een voorbeeld van het tegendeel. Maar bij hem en zijn vele jonge geestverwanten uit zich het verlangen naar partijvernieuwing niet in vlugschriften naar buiten, maar in overtuigingskracht naar binnen.

Zelf zal hij ontkennen de stimulator te zijn achter de activiteiten van de afdeling Amsterdam die er de laatste tijd zijn geweest of binnenkort zullen komen. Dat laten we voor wat het is, zeker hebben velen met hem hard gewerkt aan de

activering van de partij. Maar even zeker is hij een van de felle promotors achter de gedachte aan meer openheid, meer contact tussen partijbestuur en leden, meer contact tussen openbare representanten en kiezers.

Een van die activiteiten is die van de „hearings” zoals die in iedere stadswijk over de verkeersproblemen zijn en weer zullen worden gehouden. Daarachter staat de grondgedachte dat door kaderwerk en door het instellen van studiegroepen actuele en principiële vraagstukken grondig moeten worden doorgelicht zodat men weet waar men over praat.

Zo is er een studiegroep liberalisme die de vraagstukken van partijvorming en partijvernieuwing bestudeert. Over deze zaken buigt zich ook een gespreksgroep van het afdelingsbestuur. De resultaten van deze bestuderingen zullen binnen afzienbare tijd in ruimer verband nog wel ter tafel komen.

Het actueelste probleem is dat van de partijvernieuwing. Dat is een algemeen vraagstuk, allerwegen kan men een zekere irritatie vinden over het bestaande partijpolitieke stelsel, en daarbij, aldus drs. Szász, is het verstandig te denken dat dat niet alleen anderen betreft, maar evenzeer onszelf. Alle vraagstuk-

ken die daarmee samenhangen, ook bijv. het kiesstelsel, de eventuele partijcombinaties en allerlei andere vragen moeten onder ogen worden gezien. De verhouding kiezer-gekozen is van eminent belang, er moet dan ook duidelijker contact zijn tussen kiezer en gekozen. Vandaar ook de kortelings gehouden openbare verantwoording van de Amsterdamse gemeenteraadsleden, waarbij tevens een ander aspect in de openbaarheid kwam: het pogen bijdragen te leveren tot de oplossing van concrete moeilijkheden, waarvan het plan-Pais voor de vermindering van geluidshinder van Schiphol een voorbeeld is.

Een nieuw initiatief is het plan om uit de Amsterdamse afdeling leden aan te wijzen aan wie een Kamerlid wordt „toegewezen.” De bedoeling daarvan is om via deze afdelingsleden de schijnwerpers te zetten op het werk van de liberale volksvertegenwoordigers. Wie dit meent te kunnen zien als een soort achterdochtige controle vergist zich; de bedoeling is om op die manier de kiezers beter te informeren over het belangrijke werk dat kamerleden doen. De kiezer heeft daar recht op.

Bovendien kan te gelegener tijd bij het immers uitermate belangrijke

gesprek over de kandidaatstelling het nemen van besluiten op verantwoorde wijze worden bevorderd en verdedigd. (De vraag hoe het systeem van de kandidaatstelling van kamerleden eventueel kan worden verbeterd zal op initiatief van de afdeling Amsterdam waarschijnlijk op de agenda worden geplaatst van de in april 1968 te houden landelijke ledenvergadering te Maastricht.) Het probleem van de kandidaatstelling is in alle partijen een lastige zaak. Daar komt bij dat de besprekingen over eventuele combinaties pas mogelijk en zinvol worden in relatie met de eigen kandidaatstelling.

Bij deze en binnenkort aan te pakken activiteiten van de afdeling Amsterdam worden de leden zoveel mogelijk betrokken. De belangstelling daarvoor is groter dan men zou vermoeden. Mogelijk hangt dit mede samen met de omstandigheid dat in de VVD aanzienlijk meer actieve jongeren zitten dan de buitenwereld wel meent. Dat is vooral de laatste tien jaar in toenemende mate het geval. Op een recente bijeenkomst is de actieve deelneming aan een studiegesprek voor 50 pct. afkomstig geweest van leden tussen twintig en veertig jaar.

(Vervolg op pagina 11)

Tegen discriminatie

IN HET KADER van de begrotingsbehandeling heeft de Rotterdamse raad de vorige week twee openbare commissievergaderingen gehouden. De ene was gewijd aan de algemene personeelszaken, de andere aan de begrotingshoofdstukken Algemeen beheer en Openbare veiligheid. Bij het eerstgenoemde onderwerp was het beleid van de socialistische wethouder Jettinghoff in het geding, in de tweede commissievergadering moest de burgemeester zo gezegd rekening en verantwoording afleggen.

Laten we beginnen met de personeelszaken. Er zijn in deze sector van gemeentelijke bedrijvigheid onmiskenbaar enige nieuwe ontwikkelingen aan de gang. Het onderscheid tussen hoofd- en handarbeiders is hoe langer hoe meer aan het verdwijnen, de prikklokken zijn opgeheven. Bepaald niet nieuw is daarentegen het streven om het personeel medezeggenschap te verlenen in de beleidsvoering bij de diensten en bedrijven.

Dat is een vast onderwerp van bespreking bij elke volgende begrotingsbehandeling. En altijd wordt erover gesproken in de trant van: Waarom toch komt het instituut van de medezeggenschap maar niet van de grond? Want de praktijk leert dat al het gepraat over deze aangelegenheid niet helpt. Kennelijk is

de animo in het ambtenarenkorps niet groot om mee te regeren, mee te besturen en mede verantwoordelijkheid te dragen.

Maar dat daargelaten. Iets geheel anders is dat — tot onze grote vreugde — het kvp-commissielid Couwenberg en de liberaal Baggerman de gelegenheid hebben aangegrepen om duidelijk te verklaren dat zij met de recentelijk gewijzigde verordening op het georganiseerd overleg geen vrede kunnen hebben. Vooral de liberale spreker heeft er nadrukkelijk op gewezen dat de gewijzigde verordening door haar absurd hoge toelatingsnormen vooral niet minder discriminerend werkt dan de verordening-oude-stijl.

Ons zou het niet verwonderen als de bezwaren daartegen zich in december, bij het plenaire begrotingsdebat, baan gaan breken in de vorm van een motie, in te dienen door de verontruste fracties. Elk initiatief in deze richting zouden wij van harte kunnen toejuichen. Op zijn minst moet de mogelijkheid worden geschapen dat die organisaties aan het plaatselijk georganiseerd overleg gaan deelnemen, die reeds tot het rijks-overleg zijn toegelaten.

DE BESPREKING van de beleidsnota over het algemeen beheer en de openbare veiligheid heeft ons geconfronteerd

met een burgemeester die het vraagstuk van de demonstratievrijheid heel wat rustiger, heel wat minder geëmotioneerd tegemoet trad dan een paar weken tevoren. Gelukkig maar, zouden wij willen zeggen. Daaraan moet direct worden toegevoegd dat de leden van de commissie ad hoc er kennelijk op bedacht zijn geweest de gevoelens van de heer Thomassen een beetje te ontzien. Het woord demonstratievrijheid hadden zij vrijwel geheel uit hun vocabulaire geschrapt. Het begrip openbare orde deed opgeld.

Deze tamelijk doorzichtige camouflagemethode zal wel hebben moeten dienen om de burgemeester niet nodeloos te prikkelen. Zouden echter de commissieleden tevens het oogmerk hebben gehad de heer Thomassen toeschietelijker te stemmen, dan hebben zij zich schromelijk vergist. Er is, zo hebben wij kunnen ervaren, van hem geen steun te verwachten voor:

1. de instelling van een commissie die de burgemeester zou kunnen adviseren in kwesties van openbare orde, een commissie dus die in het rapport van de Wiardi Beckmannstichting is aanbevolen;
2. een spoedige bespreking van het pas genoemde rapport (een vurige wens

van de socialistische fractieleider Lems);

3. een grondige herziening van de Algemene politieverordening (waaruit overigens het bekende artikel 18 wegens strijdigheid met artikel 7 van de Grondwet reeds is geschrapt).

Voor al dit soort dingen wordt de heer Thomassen weinig of niets. Hij is dan ook van mening dat de openbare orde in Rotterdam geen vraagstuk is. Een mening waarin hij bepaald niet alleen staat.

De burgemeester heeft intussen nog verscheidene andere boten staan afhouden. Alleen de liberale mevrouw Endert-Baylé, die in het begrotingsdebat van verleden jaar had gepleit voor instelling van een commissie voor de verzoekschriften, gunde hij een klein succesje. De raadscommissies voor advies en bijstand zullen, net als in Den Haag, de bevoegdheid krijgen in voorkomende gevallen belanghebbenden te horen.

De liberale fractievoorzitter mr. Staab heeft een aantal interessante opmerkingen gemaakt over zaken van bestuurlijke aard, o.a. over een andere samenstelling van het college. Wellicht doet zich in de komende weken de gelegenheid voor daar nog eens op terug te komen.

Autonoom gezag

OFSCHOON een nationaal dagblad onlangs kritiek oefende op burgemeester Kolfshoten, omdat deze zich verstout had een telegram aan de regering te sturen om te protesteren tegen het feit, dat de rijksoverheid helemaal geen overleg heeft gepleegd over de komende verplaatsing van een aantal rijksdiensten uit Den Haag, blijkt het kabinet-De Jong kennelijk gevoeld te hebben, dat er inderdaad iets scheef was. Dat mag men tenminste afleiden uit het feit, dat de ministers Beernink en Schut de vorige week een gesprek hebben gehad met de burgemeester. Het gesprek schijnt verhelderend te hebben gewerkt en mr. Kolfshoten was er op zich nogal gelukkig mee. Van belang is namelijk, dat t.a.v. de eigen positie van Den Haag in het geheel van het spreidingsbeleid nauwe samenwerking tussen rijk en gemeente tot stand zal komen.

Hieruit mag waarschijnlijk de conclusie worden getrokken, dat de klacht van het Haagse gemeentebestuur niet ten onrechte is geuit.

In dezen heeft het Haagse gemeentebestuur duidelijk zijn autonome gezag laten gelden. Ook in ander opzicht is dat de afgelopen week gebeurd, namelijk bij de behandeling van de nieuwe Algemene Politieverordening. De gemeenteraad heeft er een schier eindeloze vergadering aan gewijd, zonder overigens het geheel af te werken. Er is een tweede vergadering nodig. Intussen is

een van de belangrijkste onderwerpen wel afgehandeld, nl. de kwestie van de demonstratievrijheid. Den Haag heeft daarbij gekozen voor het zgn. vergunningstelsel, al was niet een ieder het daarmee eens. De PvdA-fractie stond echter als één man achter het vergunningstelsel. Daarmee kunnen mr. Wiardi en de zijnen worden gelukkig gewent, want zij namen daarmee duidelijk afstand van het standpunt ingenomen door de Dr. Wiardi-Beckmannstichting en het Amsterdamse gemeenteraadslid Ed. van Thijn, die voor het houden van demonstraties e.d. pleitten voor een aanmeldingsplicht. De Haagse PvdA-fractie stelde zich veeleer op het standpunt van Rotterdams burgemeester Thomassen. We willen niet nalaten dit een gelukkige beslissing van de Haagse gemeenteraad te noemen.

Burgemeester Kolfshoten heeft overigens in dit debat een paar behartigenswaardige opmerkingen gemaakt. Vrijheid vraagt wijsheid en openheid van de overheid, zei hij, maar ook redelijkheid van de kant van de burgerij. Elke vrijheid is op zich beperkt met het

oog op de vrijheid van anderen. En: openbare orde is geen politiek begrip. Het inachtnemen van aller belangen moet geschieden met een maximum aan vrijheid en met een minimum aan overheidsingrijpen. M.a.w. hier moet nu eenmaal een bepaalde begrenzing gelden.

We kunnen het met deze woorden van mr. Kolfshoten in alle opzichten eens zijn. Hij had het debat overigens goed in de hand. Het was voor hem, zoals hij zei — doelend op zijn komende vertrek — vermoedelijk het laatste examen van zijn leven met niet minder dan 39 commissieleden en zes bijzitters (gemeenteraad en wethouders). Hij sprak daarbij de hoop uit, dat hij zou slagen.

Nu, daar is het in de eerste vergadering, die aan de nieuwe APV was gewijd, wel heengegaan, al haalde de burgemeester niet voor alle onderdelen een tien. Zo moest hij het afleggen tegen een meerderheid van de raad om in plaats van een nieuw geformuleerd runnersartikel de tekst van de Noordwijkse APV te nemen. Die Noordwijkse bepaling blijkt nl. in de praktijk volkomen

sluitend te zijn. Dat was de tot nu bestaande bepaling in de Haagse APV beslist niet. Mej. mr. Ten Broecke Hoekstra van de vvd-fractie deed nog een andere oplossing aan de hand, die blijkbaar de instemming van het O.M. had verworven, maar, zoals opgemerkt, een meerderheid stemde voor de Noordwijkse bepaling.

Eerlijk gezegd zijn we daarover verheugd, want nu wordt tenminste de mogelijkheid geschapen, dat aan het runnersprobleem een definitief einde komt.

Was dit dan een succes voor de PvdA, overigens konden de meeste amendementen van die zijde geen genade vinden bij de meerderheid van de raad. Het heeft ons trouwens verwonderd, dat er nog zoveel amendementen ter tafel kwamen. Er was immers over de nieuwe APV zoveel en zo langdurig overleg geweest, dat men als buitenstaander mocht aannemen, dat de commissie, die de zaak had voorbereid, het wel eens was geworden. Dat bleek achteraf dus niet het geval. Vandaar ook de schier eindeloze discussie.

Het vooroverleg heeft overigens wel enige verbeteringen gebracht in het oorspronkelijke ontwerp.

De gemeenteraad kwam in zijn eerste vergadering over deze materie nog niet toe aan het veelbesproken homofielen-artikel, dat ondanks een wijziging nog geen genade heeft kunnen vinden bij enige adressanten. Op dit punt stond de raad dus nog een interessante beslissing te wachten. Daarover een volgend keer.

Bokma het allerbeste!
Oude genever * Bessenrood * Citroen jenever

DE VRIJE LOONPOLITIEK EN HAAR CONSEQUENTIES

DE Stichting van de Arbeid heeft besloten de onderhandelingen over de lonen in 1968 vrijelijk aan de werknemers en werkgevers over te laten. Als noodrem op te grote uitschieters kan minister Roolvink, wanneer hierdoor het economisch evenwicht in gevaar zou komen, de betrokken cao onverbindend verklaren binnen drie weken en na advies te hebben ingewonnen van een niet-ambtelijke instantie, die het vertrouwen geniet van de centrale organisaties van het bedrijfsleven.

Dus een vrije loonpolitiek? Deze ontwikkeling ligt wel in de lijn van de economische politiek sedert de oorlog. Wij begonnen met een stringente ordening, niet alleen op het punt van de loonpolitiek, maar over het gehele terrein van de economie: in- en uitvoer, deviezenregeling, prijsbeheersing. Naarmate de economische toestand, waarin ons land zich bij het einde van de oorlog bevond verbeterde, kon op allerlei gebied liberalisatie plaats vinden: de distributie kon worden afgeschaft (behalve op het gebied van de huisvesting) buitenlandse handel en deviezenverkeer werden vrij gegeven. De prijsbeheersing werd een prijscontrole, berustende op een meldingsprocedure bij prijsverhogingen, waarna overleg plaats vindt.

De loonpolitiek is het langst aan banden gebonden. Dit is wel verklaarbaar: meer dan 50 pct. van ons nationaal inkomen (het percentage neemt nog steeds toe) wordt verdiend in loondienst. De hoogte van het loon, in 't algemeen die van de produktiekosten, bepaalt voor een nog groter percentage onze buitenlandse concurrentiepositie en is daarmee van grote betekenis voor onze betalingsbalans. Aangezien de regering verantwoordelijk wordt geacht voor het economische evenwicht, heeft zij dus zolang mogelijk een vinger in de pap gehouden en wenst deze ook thans niet prijs te geven.

De lijn in de loonpolitiek is steeds verder doorgetrokken in de richting van liberalisatie. Het herstel van de econo-

mie eiste dit. Reeds in de jaren '50 heeft onder medewerking van het College van Rijksbemiddelaars een zekere de-nivellering van de lonen plaats gevonden. De praktijk vroeg om prestatiebeloning. Deze was door de loonnivellering van na de oorlog zó in 't gedrang gekomen, dat bekwaam tot geschoold werker en een hogere arbeidsprestatie niet aantrekkelijk meer waren.

Onder het ministerie-De Quay heeft de heer Roolvink, toen staatssecretaris van Sociale Zaken, een „vrijere” loonpolitiek geïnaugureerd, die aan de sociale partners wel grotere vrijheid liet, maar toch niet zodanig, dat dezen zich niet moesten houden aan door de minister

na overleg met de Stichting v.d. Arbeid vastgestelde normen. De z.g. „produktiviteitsnorm” deed haar intrede, een globale norm, vastgesteld aan de hand van statistieken van de arbeidsproductiviteit, die in de cao's in principe niet mocht worden overschreden.

Veel is van deze norm niet terecht gekomen. Wel veel wrijving is er door ontstaan zowel met het departement, in de Stichting als tussen verschillende bedrijfstakken. De globale produktiviteitsnorm is niet goed te handeren: de industrie kan zich door kapitaalinvesterings en automatisering veel sterkere produktiviteitsstijging verwerven dan b.v. de verkeers- en dienstverlenende

sectoren. Het was hierin, dat zich de meeste moeilijkheden hebben voorgedaan.

Intussen was ook de industrie niet bijzonder tevreden met die globale produktiviteitsnorm. De economie is nu eenmaal zeer dynamisch, vooral de laatste decennia door de ongekend sterke technologische ontwikkeling. De beloning van de arbeiders in deze technisch hoog ontwikkelde industrieën was echter gebonden aan de norm. Natuurlijk werd deze overschreden — men houdt de markt niet tegen. In de praktijk trachtte men de gemiddelde loonstijging niet boven de norm uit te doen gaan, een politiek die ook niet was vol te houden, en waardoor de dienstensector nog meer in het gedrang kwam.

Deze beperking van de loonbepaling had in de bedrijfstakken ten gevolge, dat de bedrijven die arbeiders vroegen, niet voldoende loon mochten bieden om hen aan te trekken.

Nog steeds hoort men in het Westen des lands klagen over onvoldoende arbeidsbezetting. Daar heerst vrijwel geen werkloosheid in tegenstelling tot het Noorden, het Oosten en het Zuiden waar de werkloosheid een ernstig probleem is.

Wij willen natuurlijk geenszins stellen, dat de totnutoe gevolgde loonpolitiek de oorzaak zou zijn van deze tegenstelling tussen Randstad Holland en de rest van het land, maar enige invloed daarop mag men die politiek zeker niet onzeggen. Waren de lonen in de Randstad in de florerende bedrijven sterker gestegen, de trek van arbeidskracht naar het Westen zou hierdoor zijn bevorderd. De loonpolitiek was ongetwijfeld een knelpunt. Iets anders is of men de gewenste industriestijging niet eerder en op doeltreffender wijze had kunnen bevorderen.

In ieder geval — men kan dit al afleiden uit de overeenstemming die in de Stichting op dit punt heerste tussen werkgevers en werknemers — had het gehele georganiseerde bedrijfsleven behoefte aan grotere vrijheid van loonbepaling. Uit de reacties van vakbondszijde is slechts gebleken, dat men zich aan die zijde wel zorgen maakte over de bezoldiging van ongeschoolden, althans van de arbeiders waarvoor het minimumloon van betekenis kan zijn. Zij vroegen verhoging van het vastgestelde minimumloon; dit is een zaak van de regering.

Vraagt men naar de economische uitwerking van het nieuwe stelsel, dan valt dit enerzijds toe te juichen: het zal door de hogere bezoldiging in de florerende industrieën, die thans nog met gebrek aan (geschoold) personeel te kampen hebben, de gelegenheid bieden hogere lonen overeen te komen, hetgeen de lust tot verdere vakbekwaamheid zal vergroten en nieuwe krachten kan aantrekken. Industrieën, die er moeilijker voorstaan zullen deze lonen niet bij kunnen houden, maar hieronder zijn er verscheidene die „structureel”, zoals men het thans noemt, zullen moeten saneren, zo zij al bestaansmogelijkheden op den duur hebben.

Anderzijds bestaat het gevaar, dat bij een aantrekken van de conjunctuur opnieuw een spanning op de arbeidsmarkt ontstaat, die weer aanleiding kan geven tot loon-explosies als in de herfst van 1963.

In dit verband nog een opmerking tot slot. Men zal zich afvragen of de Stichting van de Arbeid zichzelf nu niet overbodig dreigt te maken. Wij geloven dat dit geenszins het geval behoort te zijn. Integendeel zij heeft nog een uitgebreid arbeidsterrein als contact tussen de centrale organisaties van het bedrijfsleven. Wij willen in dit verband de aandacht vestigen op een interessante suggestie die de directeur van De Zweedse Werkgevers Federatie, Karl-Olof Faxén, in het jongste kwartaaloverzicht van de Skandinaviska Banken heeft gedaan. In Zweden waar nooit een officiële loonpolitiek is gevoerd, heeft deze Federatie in de lente reeds voorgesteld aan de centrale vakbonden een andere onderhandelingsprocedure te volgen, waarbij ook het zwaartepunt wordt verplaatst van de centrale organisatie naar de partijen van werkgevers en werknemers. Hij stelt hierbij, dat de loonvorming in 't algemeen niet onafhankelijk is, vooral niet voor een klein land met een grote buitenlandse handel (zoals Zweden en ons land). Men moet dus nauwkeurig de positie van de nationale (export)-industrie in het oog houden bij de loonvorming. Faxén bepleit hiertoe het ontwerpen van een soort inkomenspolitiek, op grond van een studie over de betekenis van de internationale factoren voor de loonhoogte als basis voor het bereiken van een overeenstemming tussen werkgevers en werknemers. Dit, zo zegt hij, zou een weg openen voor aanpassing met minder risico's voor een terugslag en pijnlijke aanpassingsprocessen beter kunnen voorkomen dan tot nu toe.

Het lijkt een suggestie, de moeite waard om te worden overwogen. De taak van de Stichting als contactorgaan tussen de organisaties van het bedrijfsleven zou hierdoor een nieuwe vruchtbare inhoud kunnen krijgen nu die bij de loonvorming op de achtergrond treedt.

J. VAN GALEN

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton

ZETLENGTE 7 m, dikte 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

TELEFOON 010-332657 — GROENEDIJK 10

CAPELLE a/d IJSSEL

Van te voren mocht er geen melding van gemaakt worden in Vrijheid en Democratie. Slechts onderhands waren sommigen op de hoogte gebracht van het feit, dat de heer K. H. Brandt, redacteur van „Provincie en Gemeente”, directeur van het Bureau voor Gemeentepolitiek van de VVD en oud-burgemeester van Dordrecht, op zaterdag 28 oktober 80 jaar werd.

Brandt is in zijn lange leven altijd overtuigd liberaal geweest. In zijn Rotterdamse jaren was hij de ziel van de daar toen opgerichte liberale club. Gedurende de vele jaren dat hij burgemeester van Dordrecht was, kwam het behartigen van het algemeen belang natuurlijk op de eerste plaats.

Vooraf na zijn pensionering als burgemeester, toen hij zich metterwoon aan de Thorbeckelaan in Den Haag vestigde, heeft hij voor het uitdragen van de liberale beginselen, dus voor onze partij, zich uitzonderlijk grote verdiensten verworven.

Als redacteur van Provincie en Gemeente zorgde hij er voor, dat iedere maand weer een grote hoeveelheid documentatie in de brievenbussen van de leden van de Vereniging van Staten- en Raadsleden terecht kwam; als directeur van het Bureau voor Gemeentepolitiek besprak hij met zeer velen talloze problemen, die zich voordeden op velerlei terrein.

Daarnaast heeft hij zeer vele regionale vergaderingen van de Vereniging van Staten- en Raadsleden of gepresideerd of toegesproken, zodat met recht gesteld kan worden, dat hij mede daardoor de partij en de liberale gedachte ten zeerste heeft gediend.

Ik spreek de wens uit, dat als zijn gezondheidstoestand dat toelaat, Brandt nog een aantal jaren zal willen meewerken om de activiteit van de steeds groter wordende Vereniging van Staten- en Raadsleden mee te helpen bevorderen.

D. W. DETTMEIJER

Hoewel slechts in kleine kring de 80ste verjaardag van de heer Brandt

K. H. Brandt 80 jaar

bekend was, is zaterdag 28 oktober voor hem een ware feestdag geworden.

Mr. E. H. Toxopeus, voorzitter van de Tweede Kamer-fractie van de VVD sprak hem toe en overhandigde hem een geschenk namens de Tweede-Kamerfractie.

De voorzitter van de Vereniging van Staten- en Raadsleden van de VVD, de heer D. W. Dettmeijer, schetste de verdiensten van de heer Brandt voor de liberale gedachte en in het bijzonder voor de Vereniging van Staten- en Raadsleden en overhandigde hem een geschenk van de Vereniging.

Mr. L. Lepelaers, burgemeester van Krimpen aan de IJssel, sprak namens de collega's-burgemeesters en oud-burgemeesters, waarna de heer Brandt op kernachtige wijze antwoordde.

Onder de velen, die op die zaterdagmorgen de heer Brandt persoonlijk de hand kwamen drukken, waren de heren Th. H. de Meester, burgemeester van Markelo, P. W. Bazen, burgemeester van Balkuren, J. Kok,

burgemeester van Est en Opijnen, A. Nawijn, burgemeester van Zandvoort, A. ten Oever, burgemeester van Strijen, de bestuursleden van de Vereniging van Staten en Raadsleden, de heer Visser, lid van de gemeenteraad van Arnhem en P. Rijstbil, lid van de gemeenteraad van St. Philipsland, de gemeenteraadsleden van Den Haag, mej. mr. J. J. Th. ten Broecke Hoekstra en mr. J. E. Hes, de gemeenteraadsleden van Rijswijk, ir. P. Hempels en mr. A. D. Peiffer, J. Gosschalk, lid van de gemeenteraad van Voorburg, mevr. mr. M. N. W. Dettmeyer-Labberton, lid van de Provinciale Staten van Zuid-Holland, mr. H. L. Wensink namens het bestuur van de afdeling Den Haag van de VVD, ds. J. Vedder, N.H. predikant te Den Haag, ds. P. H. Haasbert, N.H. predikant te Zutphen, mevr. E. van den Bosch-de Jongh, oud-lid van de gemeenteraad van Den Haag, A. W. Abspoel, lid van de redactie van Vrijheid en Democratie en nog vele anderen. Geschenken, bloemen, telegrammen en brieven vertolkten daarenboven de waardering voor de heer Brandt en zijn werk.

20 JAAR VVD

OP 20 JANUARI

20 JAAR VVD

Voor de 1500 partijleden die zich tijdig hebben aangemeld zal in het RAI - Congrescentrum te Amsterdam een aantal prominente sprekers optreden.

Onder deze sprekers zijn de oprichters van onze partij mr. D. U. Stikker en prof. mr. P. J. Oud. Stikker, onze eerste voorzitter en Oud, onze erevoorzitter.

De dag zal worden besloten met een grote feestavond, waaraan een keur van artiesten zal meewerken.

Noteer vast nu in uw agenda :

20 januari 1968 VVD-demonstratie, RAI, Amsterdam

en deel het Algemeen Secretariaat via de hieronder afgedrukte coupon nu reeds mee dat u van de partij zult zijn. Er zijn maar 1500 plaatsen! Toegangsprijs voor middag-bijeenkomst en feestavond f 3.— per pers., alle rechten inbegrepen.

COUPON VOOR AANMELDING

Op te zenden aan Algemeen Secretariaat VVD, Koninginnegracht 61, Den Haag.

Ondergetekende, naam: .....

adres: .....

te: .....

verzoekt toezending van ..... toegangsbewijzen à f 3.— voor de VVD-demonstratie op 20 januari 1968.

(handtekening)

JOVD-congres bezon zich op democratie en partijwezen

Burgemeester J. de Wit van Amersfoort (links) woonde het congres bij, evenals het lid van verdienste van de JOVD, drs. J. Th. Linssen.

Redactie Driemaster afgetreden

Bezinning op de democratie en het partijwezen: dit waren de belangrijkste punten die vorige week zaterdag en zondag centraal stonden tijdens het congres van de JOVD dat in Amersfoort werd gehouden. Hiervan getuigde onder meer de openingsrede van de voorzitter, G. van der Meer, die, sprekende over D'66, zijn bezwaren uitte tegen de wijziging in de spelregels van de democratie, zoals die door deze partij worden gepropageerd. Deze voorstellen, aldus spr. vergroten de macht der regering en verkleinen de invloed van het parlement. De afwijzing van de voorstellen van D'66 betekent niet, dat deze partij één ding duidelijk heeft gemaakt: in onze democratie is iets aan de hand. Maar dat wil niet zeggen dat de door D'66 gestelde diagnose, dat onze regels van de democratie niet deugen, juist is.

Wij moeten ons niet een bepaalde ziekte laten aanpraten. Onze democratie is niet vermolmd, maar het schort aan het vigerende partijstelsel, aldus de voorzitter van de JOVD.

DECONFESSIONALISERING

Hij toonde zich verheugd dat de discussies rond het vraagstuk van de partijvernieuwing zich hebben verschoven van louter technische kwesties naar de dieper liggende oorzaken als partijgrondslagen en scheidslijnen. Het is mijn stellige overtuiging, zo zei hij, dat de deconfessionalisering voort zal schrijden.

Het streven naar een CDU — een christelijke middenpudding — achtte hij volslagen zinloos. Men moet zich niet vergissen in de vitaliteit van de partijen wanneer het gaat om het bewijzen van het eigen bestaansrecht. Het naar elkaar toe groeien zal een uitsterf langdurig en moeilijk proces gaan worden.

Daarom is het thans het beste te streven naar een nauwer samengaan op basis van stembusakkoorden. Spr. noemde in dit verband het streven naar een tweepartijstelsel een dwingende opgave, d.w.z. door een streven naar twee stembusakkoorden met twee duidelijk van elkaar te onderscheiden programs. Hij zei van oordeel te zijn, dat het stelsel van de evenredige vertegenwoordiging het eerlijkste stelsel is dat wij ons kunnen indenken.

VVD-JOVD

De heer Van der Meer toonde zich verheugd dat de VVD niet is achter gebleven bij de andere vernieuwingspogingen. Er is een zeer goede vorm gevonden waarbinnen de VVD, samen met andere liberale organisaties overleg pleegt. De JOVD doet loyaal en con amore mee. Maar onze loyaliteit gaat niet zover dat wij zouden vergeten wat de JOVD wil.

Spr. toonde zich teleurgesteld dat de VVD zich weinig heeft aangetrokken van de wensen van de JOVD vervat in haar resoluties en rapporten. Prof. Oud constateerde het reeds jaren geleden, Zegering Hadders heeft het gezegd: de winst van de VVD ligt links. „Ik zou zeggen”, aldus spr., „doe er dan in hemelsnaam wat aan!”

Men kan de JOVD geen gebrek aan goede trouw verwijten, wanneer wij op dit moment eisen, aldus de heer Van der Meer, dat de politiek van de VVD ter discussie moet komen te staan. Spr. wees in dit verband onder meer naar de rede van mr. Toxopeus op 10 maart te Rotterdam.

De JOVD staat volkomen loyaal tegenover de VVD. Samen met andere liberale organisaties willen wij op zoek gaan naar wat het liberalisme nu wezenlijk inhoudt. Deze essentie zal de liberale inbreng in een nieuwe partijformatie moeten zijn. Spr. bracht in dit verband de rede van oud-minister Korthals in herinnering, welke hij in Dalfsen voor de JOVD uitsprak, waaraan toentertijd het Algemeen Handelsblad de conclusie vastknoopte dat het nuttig is wanneer te gelegentijd zwabber en stofdoek worden gehanteerd. De JOVD zal er voor moeten waken dat het liberalisme wakker blijft.

KABINET-DE JONG

Sprekende over het kabinet De Jong, merkte de heer Van der Meer o.a. op, dat het voordeel van deze regering is, dat zij zich bereid heeft getoond tot redelijk overleg met de Kamer. Minder enthousiast toonde hij zich over de buitenlandse paragrafen in de Troonrede.

Aandachtig luisterden de congresgangers naar de rede van mr. Geertsema.

Al jaren wordt het buitenlandse beleid gedictieerd door de heer Luns, die zijn best doet zich zo weinig mogelijk aan de volksvertegenwoordiging gelegen te laten liggen. „Hier bin ich und hier bleib ich" schijnt de lijfspreuk van deze bewindsman te zijn. Ik zie met verlangen uit, aldus spr. naar de dag waarop het parlement zal zeggen: en hier ben ik: wanneer u niet naar mij wilt luisteren, kunt u beter vertrekken. Wellicht dat een andere minister wel aanleiding vindt iets te zeggen over bijvoorbeeld Vietnam, en over Griekenland.

De VVD zal van de regeringspartners moeten eisen dat gebroken wordt met de regel dat het kabinet aan de vooravond van de verkiezingen zijn ontslag aanbiedt. De regeringspartijen die mogelijk vier jaar lang dit kabinet steunen zullen dat ook na de verkiezingen moeten doen.

Ons wacht een boeiende tijd. Wij moeten de hoofden koel houden en de koppen er voor zetten. Wij zijn hier en nu bereid de VVD te steunen. Onze hogere verantwoordelijkheid is die van het liberalisme, aldus besloot de heer Van der Meer zijn rede, welke door een langdurig applaus werd onderstrept.

REDE MR. GEERTSEMA

In de middagvergadering werd vervolgens de congresrede uitgesproken door het Tweede Kamerlid, mr. W. J. Geertsema, die ook de democratie en het partijwezen aan de orde stelde, waarbij hij er nadrukkelijk op wees geheel te spreken voor eigen verantwoordelijkheid.

Zo ooit, aldus de heer Geertsema, moeten wij juist nu in vele gevallen onze broeders hoeder zijn en wel in veel meer gevallen dan waarvan onze liberale voorouders in hun tijd ooit hebben kunnen dromen. Wij mogen echter nooit onze broeders betuttelaar worden. Wij zijn hun nazaten ook in die zin dat niets ons meer verheugt dan het zien van een vrije onafhankelijke mens en dat al ons streven er daarom ook op gericht moet zijn zoveel mogelijk mensen tot vrije, onafhankelijke mensen te maken. Dat moeten onze liberale richtlijnen zijn buiten onze grenzen en daarbij doet spr. speciaal op de ontwikkelingshulp, maar ook binnen onze grenzen. Mr. Geertsema doet hierbij onder meer op hen die onder de Bijstandswet vallen, bijvoorbeeld de gehandicapten die we liefst niet een aangepaste leunstoel moeten geven om hun verdere leven in te slijten, maar een aangepast vervoermiddel, opdat ze toch naar hun werk kunnen gaan en hun eigen stukje verantwoordelijkheid kunnen dragen.

Hij dacht daarbij met name ook aan de werklozen.

Wij mogen ons nooit vastklampen aan welke economische theorie dan ook die de waarde van een bepaald percentage aan werklozen tot uitgangspunt heeft. Maar dat betekent ook, dat de werkloze nimmer zinvolle arbeid zal mogen weigeren, wanneer hem tenminste voldoende financiële en sociale garanties worden gegeven. Wij zullen ook onze broeders hoeder moeten zijn in gevallen als Van Heijst en meerdere soortgelijke namen. Wij behoren voor deze gevallen een beter instrumentarium te hebben. Het verheugde spr. in dit verband dat het een liberale minister is die aan dit nieuwe instrumentarium met medewerking van het parlement zijn definitieve vorm zal geven.

NUTTIGE KRITIEK

De waarde van het bestaande en de drang tot vernieuwing eisen beide een zeer gewetensvol onderzoek. Spr. hoopte in dit verband als voorzitter van de Commissie Kiezer-Gekozen, dat de commissie er in zal slagen nog dit jaar een interim-rapport over ons toekomstige kiesstelsel en over het vraagstuk van de gekozen minister-president aan het bestuur van de VVD voor te leggen.

Kortom: ons liberaal beraad is in volle gang. We kunnen niet beweren, dat het op het ogenblik toch allemaal goed gaat in de VVD, dat er toch altijd een liberale partij zal moeten blijven bestaan, dus dat wij ons niet zo druk hoeven te maken. Daarmee zijn wij er niet. Het zou dwaas zijn aan de kritiek op de VVD geen aandacht te schenken.

Mr. Geertsema was van oordeel dat er in veel van wat er de laatste tijd door de JOVD aan de VVD is voorgehouden, uitnemend materiaal zit voor de noodzakelijke evolutie van de liberale denkbeelden. Hij denkt daarbij bijvoorbeeld aan de resolutie Demoplan, Stemverheffing en aan het Liberaal Profiel. Zij vormen een voortreffelijk uitgangspunt voor een gesprek.

Het is mijn overtuiging, aldus de heer Geertsema, dat er op het terrein van de medezeggenschap in de onderneming nog enorm veel gedaan zal moeten worden. Veel zal in dit opzicht afhangen van de aandacht die de vakbeweging aan deze zaak zal willen schenken. De realisering van de medezeggenschap zal namelijk van hen ook het uiterste vergen op het gebied van de scholing van hun mensen. Het vraagstuk van de democratisering van de onderneming zal meer dan voorheen in partijverband van de VVD aan de orde moeten worden gesteld. Spr. zou een studie van de

JOVD over dit vraagstuk zeer toejuichen.

Hij bepleitte voorts meer aandacht voor het vraagstuk van de democratisering van ons onderwijs. Het is verheugend dat minister Veringa blijk geeft van grote belangstelling voor dit vraagstuk.

KOERS

Spr. geloofde voorts dat onze regering er goed aan heeft gedaan te kiezen voor een koers van evenwichtsherstel. Als liberalen kunnen we het slechts toejuichen dat een koers wordt gevolgd die tracht de inflatie buiten de deur te houden, een koers die de zekerheid schept voor een zo groot mogelijke werkgelegenheid in de toekomst.

Niet alleen de regering, ook wij zullen moeten kiezen. Ook van ons worden officers gevraagd ten behoeve van onze medeburgers in dit land, maar ook daarbuiten. Ook in dit opzicht heeft het liberalisme en hebben de liberalen een evolutie doorgemaakt. Daarmee wil echter niet gezegd zijn dat er daardoor een toenadering zou zijn gekomen tussen het socialisme en het liberalisme. Het socialisme stelt steeds sterker het primaat van de collectiviteit, steeds meer raken de belangen van het individu op de achtergrond. Steeds meer gaat men in socialistische kring de vraagstukken van inkomens- en vermogensverdeling uit die hoek bezien. Men houdt zich er niet meer mee bezig, teneinde iets van de beter bedeelde over te hevelen naar de minder bedeelde, maar teneinde van de beter bedeelde over te hevelen naar de staat. Met de noodzaak van bezitsvorming houdt men zich in socialistische kring op het ogenblik minder bezig dan ooit. Men staat een financieel-economisch beleid voor, dat duidelijk inflatie-bevorderend is en bepleit fiscale projecten, die eerder tot een uitverkoop van particulier bezit zouden leiden, dan tot een bevordering.

Bezitsvorming, aldus mr. Geertsema, moet onder brede lagen van de bevolking voor de liberaal de eerste stap zijn bij de verbetering van de inkomens- en vermogensverhoudingen in Nederland.

Vergeeten dient echter niet te worden dat de mogelijkheid tot een vrije geestelijke ontplooiing minstens zo belangrijk is. Spr. noemde in dit verband o.a. het vraagstuk van de seksualiteit, de openbare orde en de goede zeden. De JOVD is ons in dit opzicht in vele gevallen voorgegaan. Wij kunnen overigens met genoegen vaststellen dat de zaak van de geestelijke vrijheid een belangrijke overwinning heeft behaald door de op handen zijnde volledige gelijkstelling van cremieren met begraven. Ook op het terrein van de filmkeuring is ongetwijfeld een belangrijke ontwikkeling in de richting van de vrijheid te verwachten.

Sprekende over de buitenlandse politiek zei mr. Geertsema dat de regering een te grote voorzichtigheid ten toon spreidt die zich o.a. uit in het geval met Griekenland. Ten aanzien van Vietnam mag geen reële kans, hoe klein ook, verzuimd worden om het tot stand komen van een vrede te bevorderen en wij moeten alles doen om te voorkomen dat verdere uitbreiding in intensiteit en aard van de gebruikte middelen plaatsvindt.

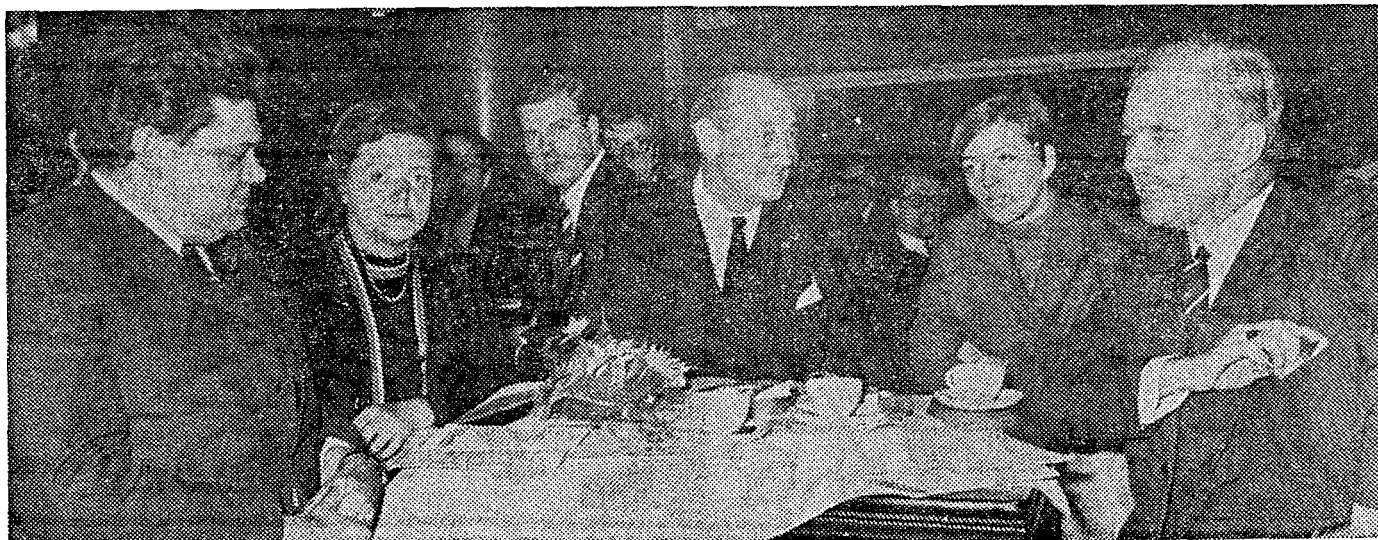
Laten wij niet tegen elkaar, maar met elkaar het liberalisme dienen, aldus besloot mr. Geertsema zijn rede, welke een langdurig ovationeel applaus mocht ontvangen.

DRIEMASTER

Wat de huishoudelijke zaken van het congres van de JOVD betreft kan worden meegedeeld dat twee resoluties werden aanvaard, namelijk één betreffende de werkende gehuwde vrouw en één met betrekking tot het onderwijs, waarvan wij de inhoud in ons volgende nummer zullen publiceren.

Het beleid van de redactie van het maandblad De Driemaster hield de gemoederen gedurende lange tijd op een nogal wat rumoerige wijze bezig. Een desbetreffende motie van afkeuring van de afdeling Utrecht waarin het hoofdbestuur werd uitgenodigd deze redactie te ontslaan werd ten slotte met 41 tegen 31 stemmen aangenomen. Het hoofdbestuur had echter van te voren verklaard deze motie bij aanneming naast zich neer te zullen leggen. De redactie hooft hierna collectief haar ontslag aan.

Ten slotte werd een nieuw hoofdbestuur gekozen dat als volgt werd samengesteld: Voorzitter: H. Bosma; vice-voorzitter politiek: H. J. Tankink; vice-voorzitter organisatie: G. M. A. Lekkerkerker; secretaris: M. P. van Dijk; penningmeester: L. Hilarides; tweede secretaresse: mej. M. C. Seevinck en lid: mej. C. W. Hubeek.

Gasten op het JOVD-congres. V.I.N.R. de heer Vonhoff, het echtpaar Toxopeus met hun dochter en mr. Geertsema.

**containers:
koel/vries-
containers:**

**„Flats" en
„Huifcontainers":**

Onder de beschermde naam „Multiload"-container bouwt Paul & Van Weelde N.V. genormaliseerde aluminium STAPELCONTAINERS voor het stukgoederenvervoer.

De constructie van Van Weelde's containers leent zich in het bijzonder tot het bouwen van uitvoeringen als koel/vriescontainers, met naar keuze polystreen of polyurethaan isolatie. Binnenafwerking naar wens in aluminium of polyester. Tevens kan elk gewenst koel-aggregaat worden geleverd.

**GESLOTEN ALUMINIUM
CARROSSERIEËN**

CARROSSERIE- EN CONTAINERFABRIEK

PAUL & VAN WEELDE N.V.

'S-GRAVENWEG 350 - NIEUWERKERK A/D IJSSSEL - TEL. (01803) 2841 (3 LIJNEN)

Engeland en de EEG

ENGELANDS toetreding tot de gemeenschappelijke markt lijkt op een terrein met hindernissen. De natuurlijke barrières worden blijkbaar niet voldoende geacht. Want door een meester-brein, dat droomt van „grandeur” worden steeds nieuwe obstakels uitgevonden en aangebracht. Dit alles bleek zonneklaar op de ministersconferentie van de Zes, die onlangs te Luxemburg werd gehouden. Daar kwam de Gaulles minister van buitenlandse zaken Couve de Murville in een overigens perfect sluitend betoog met nieuwe condities voor Englands lidmaatschap naar voren. In de gedachtengang van de Franse topdiplomaat als ook van zijn president te Parijs, moet Engeland eerst de economie gezond maken en tevens de positie van het pond sterling buiten twijfel stellen. Dit alles als voorwaarde die eerst vervuld zou moeten zijn, voordat men zelfs met de onderhandelingen over de Britse aanvraag zou mogen beginnen. In principe had de Franse woordvoerder tegen Englands toetreding en tegen een verdere uitbreiding der gemeenschap met Ierland, Denemarken en Noordwegen geen bezwaren. Maar in feite wierp hij zulke formidabele hindernissen op, dat het wonderwel op een veto geleek.

Tactisch zeer virtuoos knoopte Couve aan bij een advies, dat de Europese commissie over het verzoek om toetreding van Engeland en de genoemde drie landen had uitgebracht. In dat advies werd namelijk gesteld, dat de Zes met de aanvragers zouden moeten onderhandelen om over sommige economische problemen tot klaarheid te komen. Maar volgens het Franse standpunt zouden de Zes het eerst onder elkaar eens moeten zijn over de positie der aspirant-leden. Daarna pas zouden de onderhandelingen met de anderen mogen beginnen. Wel heeft de Duitse minister Brandt een zwakke poging gedaan eerst „gesprekken”, die geen „onderhandelingen” zouden zijn, met de kandidaat-leden te doen voeren. Maar vooral minister Luns heeft zich sterk tegen de Franse verdragstactiek verzet. Hij onderschreef, dat destijds, toen men aan het onderhandelen was over de verdragen van Rome, Frankrijks positie ook niet rooskleurig was. Dat was toen geen reden om de onderhandelingen niet te houden. Men mag — aldus ongeveer minister Luns — kandidaat-leden geen zwaardere eisen stellen dan men destijds zichzelf heeft opgelegd. Daarom kan Englands economische positie, en met name zijn zwakke betalingsbalans, geen reden zijn om de onderhandelingen slechts dan aan te vangen, wanneer alles zal zijn opgelost.

Het eindresultaat — zo men tenminste van resultaat mag spreken — was, dat het overleg binnen de raad der ministers van de Zes 20 november zal worden voortgezet.

DEINING

Intussen hebben bepaalde of onbepaalde uitlatingen, gedaan door een geheimzinnige Britse persoonlijkheid tijdens de ministeriële EVA-conferentie te Lausanne, een ongewone deining veroorzaakt. Volgens deze aanvankelijk ongenoemde Britse bron zou Engeland een aantal maatregelen in reserve houden, indien het opnieuw een gesloten deur bij de EEG zou vinden. Het zou — nog altijd volgens deze bron — zijn troepen uit Duitsland kunnen terugtrekken. Het zou het lidmaatschap van de Nato kunnen opzeggen. Bovendien zou het tot erkenning van Oost-Duitsland kunnen overgaan. Forse maatregelen, waaraan in dit stadium zeer weinigen geloven.

Wat was nu het geval? Lord Chalfont, de Britse onder-minister die belast is met de onderhandelingen over Englands toetreding tot het Europa van de Zes, heeft een vertrouwelijk persgesprek gevoerd. Daarbij heeft hij, blijkbaar desgevraagd, enkele punten aangevoerd. Begrijpen wij het goed, dan heeft hij niets anders gedaan dan enkele denkbare mogelijkheden op te noemen in geval Engeland voor de tweede maal een blauwtje zou lopen. Door sommige Engelse kranten, maar vooral door een felle tegenstander van het Britse lidmaatschap als de Daily Express, zijn intussen, met bekendmaking van de naam van lord Chalfont deze hypothetische mogelijkheden tot actuele dreigementen gebombarderd. En dit in de hoop daarmee reeds het kandidaat-lidmaatschap te torpederen.

Er is over dit „of the record” onderhoud ontzaglijk veel geschreven. Ook de oppositieleider „Ted” Heath heeft er in het Lagerhuis vragen over gesteld. Sommigen wijzen op het nauwe contact dat tussen lord Chalfont en premier Wilson bestaat. Het zou best kunnen — zo poneert zij — dat de uitlating te Lausanne opzettelijk gedaan werd als waarschuwing. Intussen heeft de heer Wilson uitdrukkelijk te kennen gegeven, dat zijn vertrouwen in de onder-minister geenszins is geschokt. En op het ogenblik, dat wij dit schrijven, heeft hij een

ontslag-aanvraag van lord Chalfont niet aanvaard.

Onze persoonlijke indruk is, dat men ondanks alle geweldige sensatie, wil men de objectieve waarheid benaderen, aan het gehele incident niet te zwaar mag tillen. Men heeft gezegd, dat de Britse „minister of state” de blunder van zijn leven zou hebben begaan. Men moet echter bedenken, dat op een „off the record” persconferentie een groot aantal vragen hypothetisch kan worden aangevoerd. Men moet verder bedenken dat in commentaren op uitlatingen van de „Britse bron”, gemakkelijk en zonder kwade trouw, mogelijkheden tot zekerheden kunnen worden getransformeerd. Daarom is het voor ons duidelijk, dat daar te Lausanne, al werd er dan sensatie gewekt, geen sensationele waarschuwingen werden gegeven.

Alles tezamen is er dan ook geen sprake van enigerlei Brits dreigement. Ook laat Engeland zich blijkbaar niet verleiden druk uit te oefenen op Duitsland om een wat krachtiger houding aan te nemen tegen de scherpe eisen van de Gaulle. Daarvan is trouwens niets gebleken tijdens de gesprekken die premier Wilson en kanselier Kiesinger kort geleden te Londen hebben gevoerd.

Waarschuwingen en dreigementen zijn

Kadercursus begonnen

Voor de zesde maal opende mr. H. van Riel zaterdag 28 oktober de algemene oriënteringscursus over de politiek, die gedurende drie weekeinden plaats zal hebben in het conferentieoord De Pietersberg te Oosterbeek.

Dit eerste weekeind was geheel aan de buitenlandse politiek gewijd. Als eerste inleider sprak prof. dr. J. W. Bezemer, hoogleraar te Amsterdam, over Rusland en Europa. Hij belichtte de verhouding van Rusland tot de rest van Europa en de wisselwerking tussen wederzijdse ontwikkelingen gedurende de laatste eeuwen, sedert Catharina de Grote. Voor verbetering van het inzicht in de thans bestaande verhoudingen was dit geschiedkundig overzicht van groot belang. Nadat prof. Bezemer de vragen van de cursisten had beantwoord, ontspan zich een uitvoerige discussie tussen hem en de conferentieleider.

Zaterdagavond werden de ruim honderd deelnemers uitermate deskundig voorgelicht door de sinoloog prof. dr. E. Zürcher (Leiden) over het huidige China en de culturele revolutie. Nog steeds is China zo gesloten dat het vrijwel onmogelijk is wetenschappelijk volstrekt betrouwbare en volledige gegevens te verkrijgen. Men is aangewezen op berichten van vluchtelingen uit Hongkong, berichten van enkele journalisten die het land bezocht hebben maar die meestal geen Chinees kennen, onvolledig gelezen muurkranten, die niet voor buitenlandse ogen bestemd schijnen te zijn, zodat volledige lezing belemmerd pleegt te worden en de officiële berichtgeving, die meer een propagandistisch dan waarheidsgetrouw karakter heeft. Met de culturele revolutie begeeft China (Mao Tse-toeng) zich op een weg die steeds verder afgaat van het Russische marxisme.

trouwens geheel in tegenstelling tot de Britse gedragslijn, tot nog toe gevolgd bij deze nieuwe aanvraag voor het lidmaatschap van de club van Zes. Integendeel. Engeland toont zich tot het uiterste bereid om althans op onderhandelingsgebied aan bepaalde eisen — bijvoorbeeld bespreking van de positie van het pond sterling — tegemoet te komen. Kennelijk is men er te Londen op uit te voorkomen, dat een weigering van het lidmaatschap aan Engeland kan worden verweten. Men zal bij zijn aanvraag volharden met alle hardnekkigheid, die het Britse temperament eigen is.

Anderzijds is het duidelijk dat de Britten in de Gaulle een bekwame tegenspeler vinden. De Franse verdragstactiek dient er immers in wezen toe om te camoufleren, dat de generaal door een Brits lidmaatschap zich zijn droom van een Franse hegemonie in Europa niet wil laten ontgaan. Maar langzaam veranderende omstandigheden en druk in het eigen land zouden kunnen bewerkstelligen, dat de Franse starheid op den duur niet te handhaven is.

Zo ver is men echter nog lang niet. Op het ogenblik wordt er tussen Frankrijk en Engeland een slag geleverd, met als inzet aan beide kanten: geduld. Een strijd tussen twee landen, waartussen in de eerste decennia van deze eeuw een entente cordiale heeft bestaan. De „entente” is er — zo men wil — in de Westeuropese Unie. Met de cordialiteit schijnt het niet van harte te gaan.

L. M.

Jeugdig elan

★ ★ Zoals men elders in ons weekblad kan lezen heeft het congres van de JOVD zich onder meer beziggehouden met de problematiek van onze democratie en het partijwezen. Zoals te verwachten viel kwam in dit verband mede de verhouding van de liberale jongerenorganisatie als onafhankelijke vereniging tot de VVD ter sprake. Dat daarbij wel eens verschil van mening naar voren kwam is een vanzelfsprekende zaak. De grote verdienste van dit congres was, dat de jongeren hun kritiek zakelijk en op niveau motiveerden waarbij duidelijk de wil tot uitdrukking werd gebracht dat de JOVD in het onderling liberale beraad loyaal en con amore meedoet.

Een winstpunt was ook de voortreffelijke rede van ons Tweede-Kamerlid mr. Geertsema, waaruit duidelijk bleek dat de kritiek van de liberale jongeren wordt gezien als een positieve bijdrage in de evolutionaire ontwikkeling die zich ook in de liberale partijvorming manifesteert. Het begrip voor en de bereidheid tot een wederzijdse samenwerking is op dit congres op een duidelijke wijze tot uiting gekomen. Dit bleek met name uit de openingsrede van de JOVD-voorzitter, de heer G. van der Meer, die in het slot van zijn betoog onomwonden vaststelde dat de JOVD bereid is de VVD te steunen.

„Onze hogere verantwoordelijkheid”, zo zei hij, „is die van het liberalisme”. Deze uitspraak is zeker een brede en gezonde basis om elkaars standpunt over en weer te leren kennen en moet mede worden gezien als een reële mogelijkheid om jong en oud in het liberale kamp nader tot elkaar te brengen. Als zodanig moet het congres van de JOVD dan ook bepaald vruchtbaar worden genoemd.

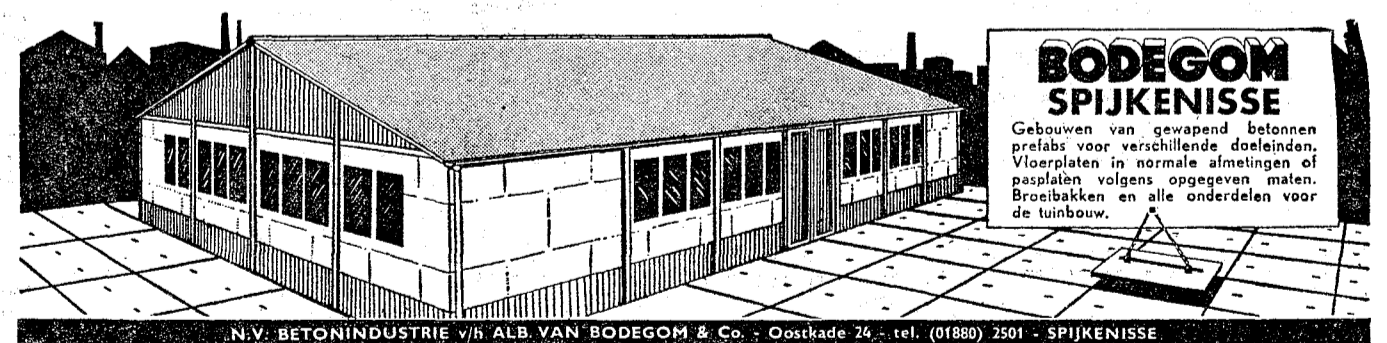
Twee maten

★ ★ Het weekblad Revu heeft een enquête gehouden waaruit blijkt dat de helft van de Nederlanders van oordeel is, dat de Nederlandse rechter „met twee maten meet.” Wij vragen ons af in hoeverre zo'n onderzoek doelmatig kan worden geacht, aangezien bij een dergelijke vraagstelling emotionele factoren uiteraard een belangrijke rol spelen.

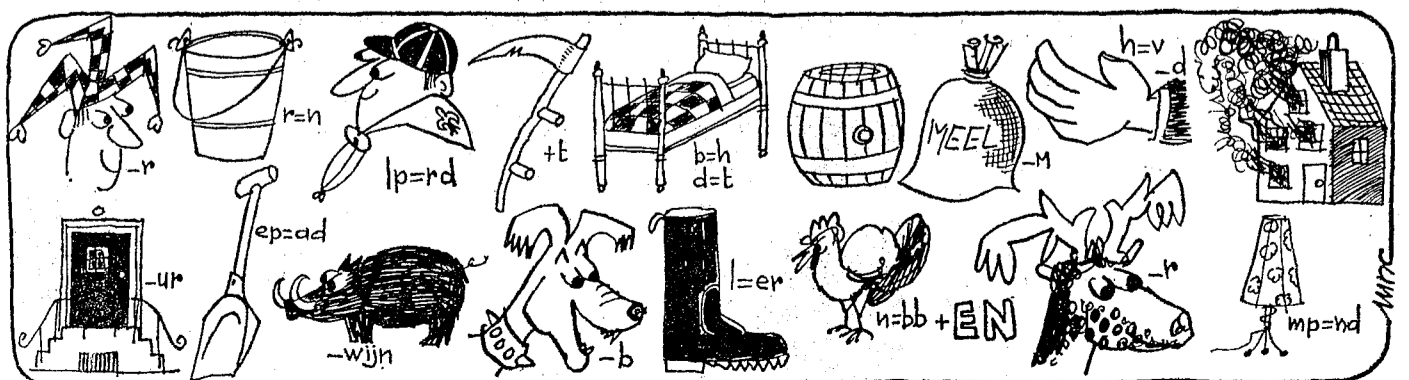
De procureur-generaal bij de Hoge Raad, prof. mr. G. E. Langemeijer — door de redactie van genoemd weekblad naar zijn mening gevraagd — verklaarde onder meer, naar onze mening terecht, dat men toch wel in het oog moet houden, dat „men” er niet helemaal genoeg van weet. Er zijn soms omstandigheden, die niet in de krant komen: levensomstandigheden, psychische moeilijkheden, enz.

Doch prof. Langemeijer zei nog meer. „De pers”, aldus de procureur-generaal, „heeft het in onze rechtszalen niet makkelijk. De pers is ongelukkig geplaatst, de verdachten praten vaak met hun rug naar de rechtbank-verslaggevers. De twee partijen weten wat er in de stukken staat, maar de arme pers weet dat niet.”

Ons oordeel is, dat het dan hoog tijd wordt, dat in deze toestand verandering komt. Dit zou meer begrip bij het publiek van taak en houding van onze rechterlijke macht ongetwijfeld ten goede komen.

POLITIEK PIEKEREN

De oplossing van deze rebus vindt men elders in dit blad verschoten.

PASTOOR

Zondag 22 oktober stak één uitslag wel heel schril af bij al die andere scores van 0-0, 1-0, 2-1, 2-3 en 3-3 van de sportvelden. Ik bedoel de overwinning met 2306-3, die pastoor Miedema behaalde bij het vertrouwensvotum dat in zijn parochiekerk in Schaesberg werd gehouden. Zoals men in de dagbladen heeft kunnen lezen, heeft de bisschop van Roermond de pastoor verzocht zijn ontslag in te dienen. De pastoor houdt er z.i. veel te moderne opvattingen over bepaalde kerkelijke zaken op na. De heer Miedema weigert echter vrijwillig te verdwijnen. „Als je bedankt, dan word je eerst niets en daarna ben je aan de heidenen overgeleverd. Ten slotte maken ze je rector van één of ander bejaardentehuis,” zo verklaarde hij. Het grootste deel van Schaesberg heeft zich inmiddels achter de pastoor geschaard, getuige ook de uitslag van het referendum. De drie tegenstemmen zullen wel afkomstig zijn geweest van rectoren van bejaardentehuizen.

WATER I

Maandag 23 oktober zonk in de Waalhaven te Rotterdam het met giftige stoffen geladen binnenschip Eljaco. Aangezien men bang was dat daardoor het water van de Nieuwe Maas, dat wordt gebruikt voor de drinkwatervoorziening van Rotterdam, zou worden besmet, liet men direct het pompen van water uit de rivier staken. Het gemeentelijk waterleidingbedrijf schakelde over op de reservebekkens aan de Honingerdijk, die een voorraad voor twee dagen hebben. Indien deze op was geraakt, had men nog kunnen beschikken over de reserves van het station Beerenplaat, die voldoende zijn om Rotterdam een maand lang van water te voorzien. Toch begonnen duizenden Rotterdammers prompt drinkwater te hamsteren. Een voor niet-Rotterdamers, die de smaak van het water van deze stad kennen, onbegrijpelijke zaak.

TRAAG

Dinsdag 24 oktober onthulde de in VVD-kringen welbekende drs. H. A. Korthals bij zijn afscheid als voorzitter van het Verbond voor Veilig Verkeer dat een Intramart-onderzoek aan het licht heeft gebracht dat zeventig procent van de Nederlandse weggebruikers weliswaar weet heeft van het bestaan van het verbod om op een autosnelweg langzaam te rijden, maar dat velen niet doordron-

gen zijn van de gevaren, die in dat langzaam rijden schuilen. Zeventien procent bleek namelijk van mening, dat men het tijdens de vakantie op een snelweg best heel rustig aan kan doen. De heer Korthals zei: „Pas wanneer men er van doordrongen is, dat de weg geen recreatiegebied is en de auto als zodanig, althans voor de bestuurder, geen middel tot recreatie, zal men de maatregelen als hier bedoeld accepteren.” Zou er verband bestaan tussen traag van begrip zijn en traag rijden?

WATER II

Woensdag 25 oktober wilde men in Amsterdam niet voor Rotterdam onderdoen. Een goederenwagon, die was geladen met (overigens niet giftige) natriumsulfaat, werd bij het rangeren te hard afgestoten en reed pardoes het IJ in. Het gevaarte was op het spoor terecht gekomen waarover treinen de pont over het IJ plegen op te gaan. Doordat de veerpont echter niet aan de steiger lag verdween de wagon het water in. In Rotterdam begon men natuurlijk te lachen toen men hoorde dat het natriumsulfaat een uitstekend laxeremiddel vormt. Kennelijk verkeerde men aan de Maas in de veronderstelling dat Amsterdam zijn drinkwater uit het IJ haalt, in plaats van uit de Kennemerduinen. Om dat misverstand uit de weg te ruimen bezochten diezelfde dag de leden van de gemeenteraad van Amsterdam hun Rotterdamse collega's. Bij die gelegenheid zei burgemeester Thomassen onder meer: „Onze steden trachten elkaar te begrijpen en nader tot elkaar te komen. Dat is nodig, gezien de gezamenlijke problemen.” Waterige problemen, zo blijkt ook uit het volgende stukje.

WATER III

Donderdag 26 oktober stelde minister Beernink (binnenlandse zaken) de Tweede Kamer voor om f 550.000 uit te trekken voor de aanschaffing van vijf waterkanonnen, die voorlopig in de drie grote steden zullen worden gestationeerd. „De ervaring met het gebruik van waterwerpers heeft geleerd, dat de aanwending hiervan bij het tegengaan van ordeverstoringen als een doeltreffend middel moet worden beschouwd,” aldus de memorie van toelichting. Dat belooft dus niet veel goeds voor de ordeverstoringen in de drie grote steden. Die van Amsterdam en Den Haag zullen er dunkt me nog het beste af komen, gezien het soort water dat in Rotterdam in

het kanon zal worden gestopt. Maar dat verdient toch weer de voorkeur boven het splitwater waarmee de Spaanse politie vorige week de betogers in Madrid te lijf ging: daarin was namelijk een blauwe verfstof vermengd, zodat de politie de getroffen en later gemakkelijk kon arresteren.

„TERLOOPS”

Vrijdag 27 oktober gaf de minister van buitenlandse zaken van Indonesië, de heer Adam Malik, aan het slot van zijn besprekingen met de Nederlandse regering in Den Haag een persconferentie. De minister kon tevreden verhalen over de overeenkomsten die waren bereikt op het gebied van handel, ontwikkelingshulp en culturele uitwisseling, maar kreeg het even moeilijk toen hem werd gevraagd naar de mogelijke gratiëring van oud-minister Soebandrio. Hij gaf desgevraagd toe dat daarover „terloops” was gesproken. „Ik heb de opmerkingen van de heer Luns aangehoord en zal die aan mijn regering doorgeven,” zo zei hij. Als ik dat zo lees, vraag ik me af, wat ik me precies bij dat „terloops” moet voorstellen. Het klinkt net, alsof het ongeveer als volgt is toe gegaan. Luns: By the way, Adam, nu je toch hier bent, wilde ik je even zeggen, dat wij vinden, dat er een eind moet komen aan die doodstraffen in jullie land. Malik: Ik zal het aan Soeharto doorgeven. Luns: Oké, en nu terzake...

RAMP

Zaterdag 28 oktober was een rampdag voor de Broedergemeente der Hernhutters te Zeist, voor de gemeente Zeist, en voor het brandverzekeringswezen in Nederland. In de vroege ochtenduren van deze dag ging het enorme Broederhuis inclusief het gebouw van de textielgroothandel NV G. Wees en Weiss in vlammen op. De brandwerven van Zeist, De Bilt, Utrecht, Soesterberg en Bilthoven, die met dertig hogedrukpuiten werkten, konden niet voorkomen dat een schade van meer dan f 35 miljoen werd aangericht. In enkele uren verloor Zeist één van zijn mooiste en meest historische plekje. In enkele uren werd de schadeverzekering in ons land, die het dit jaar mede tengevolge van de Danlon-brand toch al zo moeilijk heeft, een nieuwe reuzenstrop toegebracht. In enkele uren kwam er veel leed over vele leden van de Broederschap der Hernhutters. Ik meen, dat dat laatste het ergste is.

W.

VERKLARING VAN SOESTER LIBERALEN

Een groep loyale liberalen, op informele wijze op 21 augustus j.l. te Soest bijeen, is van oordeel:

1. dat de VVD op actieve wijze initiatieven dient te nemen om een sterk tegenwicht te vormen tegenover de actie van de christen-radicalen uit de KVP, die kan leiden tot een niet-confessioneel socialistisch blok.
2. dat de VVD zich bij de laatste 2 verkiezingen kansen heeft laten ontglippen, haar toebehorende overloop uit andere partijen tot zich te trekken en een groep geestverwanten eerst naar de Boerenpartij, later naar D'66 heeft zien verdwijnen.
3. dat de VVD thans zijn kans moet grijpen, die de de-confessionalisering ruimschoots biedt en moet aankoersen op hergroepering der partijen resp. op centralisatie van politieke geestverwanten.
4. dat het woord „liberaal” zeer beslist niet moet worden prijsgegeven; zo het al een „geladen negatieve inhoud” heeft gekregen, is het de taak van de VVD de ware betekenis van liberaal en liberalisme op overtuigende wijze bekendheid te geven en uit te dragen.
5. dat in het woord liberaal o.m. ligt besloten:
  - a. de geestelijke en fysieke vrijheid, die van ieder individu wordt gerespecteerd;
  - b. het begrip vóór, resp. de tolerantie tegenover de geloofsovertuiging en mening van ieder individu;
  - c. het ondogmatische in onze levensopvattingen en wijze van handelen.
6. dat het woord „centrumpartij” te vlug is gevallen en hierop verder niet de nadruk moet worden gelegd; het is te kleurloos, doet te veel denken aan gezapige middenkoers, terwijl de VVD zich juist krachtig tegen het socialisme en het confessionalisme in de politiek moet afzetten.
7. dat de partij in al zijn geledingen, gevoed door duidelijke richtlijnen en adviezen van het Hoofdbestuur, in actie moet komen; Kamercentrales en afdelingen dienen doeltreffend te worden voorgelicht, van een programma van actie te worden voorzien en door propagandistische sprekers te worden gesteund.
8. dat de grote kans het „imago” —

de reputatie — van de VVD te verbeteren tot dat van een jonge, actieve, vooruitstrevende (niet-conservatieve), niet-socialistische en niet-confessionele partij, thans voor de hand ligt.

9. dat afwachten het imago van behoudendheid, van „establishment” en van zelfvoldaanheid, alleen maar kan versterken en veel wrevel in de partij zal opwekken.

TOELICHTING

In de 5 september gehouden ledenvergadering van de afdeling Soest-Soesterberg van de VVD verklaarde men zich te kunnen verenigen met de strekking van deze verklaring, doch men stelde er prijs op enkele punten nader toe te lichten:

1. De begrippen (woorden) liberaal en liberalisme, mag men niet laten vallen, zeker niet in ons beginselprogramma.
2. Het behoort tot de taak van de partij, deze hoogst waardevolle en inhoudsrijke begrippen zodanig naar buiten uit te dragen dat de thans bij zeer velen bestaande „negatieve geladenheid” in een positieve wordt omgeboogen.
3. Daarbij moge bedacht worden dat onder het begrip liberaal mede wordt verstaan: mild — welwillend — vrijzinnig — ruimdenkend — onbevooroordeeld.
4. Om „verkoop-technische” redenen zal het verstandig zijn, in onze actieve benadering van geestverwanten in ande-

re partijen, niet de nadruk op de woorden liberaal en liberalisme te leggen, om daarmee in dit stadium niet diegenen af te stoten, die tegen deze woorden een (onverdiende) aversie hebben.

5. Het zal verstandig zijn om bij de hergroepering van politieke partijen in het centrum, op initiatief van de VVD, bij het eventueel kiezen van een nieuwe partijnaam, daarin de woorden liberaal en liberalisme niet op te nemen.

6. Het eventueel laten vallen van de naam VVD is geen principiële aangelegenheid en behoeft om dezelfde „verkoop-technische” redenen, geen bezwaar op te leveren, indien anderen niet onder de vlag van de VVD mee zouden willen varen.

7. Bij het eventueel kiezen van een nieuwe naam wordt het woord „vooruitstrevend” aanbevolen en dient het woord „progressief” te worden vermeden.

8. In punt 8 van de verklaring heeft men weliswaar geen bezwaar het niet-socialistische karakter te beklemtonen, doch men wilde daartegenover gaarne het positieve element: de sociale beweging noemen. Te velen verstaan onder niet-socialistisch nog on sociaal.

Dit misverstand moet t.a.v. onze partij de wereld uit.

9. Het is daarom voor de VVD minder verstandig bij het nemen van initiatieven tot het hergroeperen van de niet-dogmatische kiezers, de naam Centrumpartij te kiezen, omdat deze naam al genoemd is in KVP-kringen bij de herstructurering van deze partij in een Volkspartij van het Centrum en in de besprekingen tussen KVP — AR en CHU.

10. Het zal op prijs worden gesteld, resp. men hecht er veel waarde aan, dat deze en dergelijke verklaringen uit andere afdelingen, bekendheid krijgen door publicatie in ons weekblad „Vrijheid en Democratie.”

Open brief aan AVRO

Als liberaal ligt het mij niet, te dreigen met opzegging van een eenmaal aangegaan verenigings-lidmaatschap zodra iets wordt gedaan of gezegd waarmee ik het niet eens ben.

Ik doe dat ook thans niet tegenover uw omroepvereniging, waarvan ik reeds lang vóór de oorlog lid werd omdat ik de Avro met u wenste te zien als de algemene, nationale omroep.

Ik wil u echter niet verhelen, dat de sedert enige tijd bij sommigen uwer medewerkers kennelijk ontstane behoefte om de VPRO of de Vara te evenaren door opzienbarende handelingen of smalende commentaren, naar ik in mijn omgeving heb kunnen constateren vele goede Avro-leden met mij bedreeft en ergert.

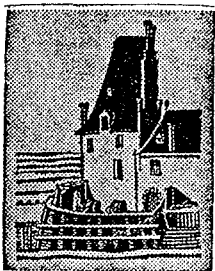
Dit laatste geldt wel in het bijzonder voor de heden (vrijdag-) ochtend na het nieuws van acht uur 's morgens in de rubriek „Avro Radiojournaal” door uw medewerker Klaasjan Hindriks geleverd smalend commentaar op onderschriften in de ochtendbladen onder de foto's van ons prinsje Willem-Alexander.

Ik heb van die onderschriften in De Telegraaf, het Algemeen Dagblad en Het Vrije Volk (alle drie in het bijzonder door uw medewerker genoemd) kennis genomen. Gezien het feit, dat het hier de foto van een leuke baby betrof en dan nog wel de baby van onze kroonprinses, was naar mijn oordeel op deze uiteraard in „lichte toets” (maar zonder enig byzantinisme) gestelde onderschriften niets aan te merken.

Dat uw medewerker nochtans behoefte gevoelde dat wel te doen, getuigt m.i. van een gebrek aan goede smaak en aan nationaal gevoel. Natuurlijk is prins Willem-Alexander als baby gelijk als alle andere baby's. Het onderscheid voor ons is echter dat hij, als zoon van onze kroonprinses en in verre toekomst hopenlijk troonopvolger in de lijn van Oranje, ons aller belangstelling en genegenheid geniet.

Die laten wij ons ook niet door zure opmerkingen van een uwer medewerkers ontnemen.

A. W. ABSPOEL

EEN OMWEG WAARD
RESTAURANT-AUBERGE

„DE CAMPVEERSE TOOREN”

VEERE (01181-291)
voor uw betere relaties

20 KAMERS C.V. — INTERESSANTE SPIJS- EN WIJNKAART

Minister Den Toom begon goed

(Vervolg van pagina 1)

derdaad geheel paraat te doen zijn, uiteraard ten koste van „minder” parate brigades, maar wel binnen het plafond van de begroting. Wij hechten hieraan veel belang, zowel ter bereiking van de o.i. noodzakelijke gelijkwaardigheid in paraatheid en gevechtswaarde met de troepen van het Oostblok, als ter bevordering van een goede geestelijke instelling van het personeel.

Klimaat

Over het „klimaat” in de krijgsmacht is de laatste tijd veel gepubliceerd en gediscussieerd. Wij hebben gesteld met het begrip „vermaatschappelijking” niet erg gelukkig te zijn. Wij achten het militaire apparaat immers een bijzonder onderdeel van onze maatschappij, met een eigen, bijzondere en hoge opdracht: het contribuëren aan de staatsveiligheid en de integriteit van ons grondgebied. Het heeft een eigen „klimaat”.

De krijgsmacht kan echter niet naar behoren functioneren indien er geen harmonie is tussen de structuur van de militaire maatschappij en het daarin levende bedrijfsklimaat met de opvattingen en omstandigheden — het geestelijke klimaat — die in ons vaderland heersen. Het algemene geestelijke klimaat in ons land is voortdurend in beweging; zo dient het ook in de krijgsmacht te zijn om de harmonie te handhaven.

Soms is de harmonie verstoord. Wellicht is dat in onze dagen het geval. Dan dient zij hersteld te worden, de militaire maatschappij dient zich aan te passen aan het veranderende geestelijke klimaat in ons land. Als in ons land meer nadruk wordt gelegd op de zelfstandigheid van de individu, dan dient men een pendant daarvan waar te maken in de militaire maatschappij. Met kracht, zo hebben wij aangedrongen, dient het streven gericht te zijn op een modern personeelsbeleid, naar verbetering van de onderlinge verhoudingen.

De heer Vonhoff bepleitte daarbij een zo groot mogelijke plaats te geven aan het individueel verantwoordelijkheidsgevoel.

De minister zegde toe hiernaar te zullen streven.

Groetplicht

Van vele zijden, en in het bijzonder door de heer Vonhoff, werd grote aandacht besteed aan gewenste wijzigingen van de bepalingen omtrent de groetplicht en het aan dienstplichtigen toestaan burgerkleding te dragen. De minister deelde mede (zoals reeds in de dagbladen werd vermeld) dat, in analogie met de burgerlijke beleefdheid, de bestaande voorschriften voor het groeten buiten de kampementen zullen worden gehandhaafd, maar dat aan de commandanten van kampementen de beslissing over de groetplicht binnen het kampement zal worden overgelaten. De minister was voorts bereid het dragen van burgerkleding buiten de kazernes toe te staan aan dienstplichtigen die hun eerste militaire opleiding achter de rug hebben; de uitvoering van deze maatregel wacht nog op overleg met de N.S. over het reizen per trein van militairen gekleed in burger.

Voor verbetering van de onderlinge verhoudingen achtte de heer Vonhoff het gewenst dat beperkte bevoegdheid tot strafoplegging niet wordt gelegd in handen van jeugdige nog-niet-ervaren chefs, omdat dit licht tot onrechtvaardigheden leidt. De minister zegde toe hiernaar aandacht te zullen besteden.

Niet harken

Naast deze maatregelen, die ongewenste nadelige invloed op het moreel en de goede geest van het personeel kunnen uitbannen, legden wij ook de nadruk op maatregelen die het moreel in positieve zin zullen kunnen beïnvloeden, t.w. de paraatheid van de onderdelen.

Het staat voor ons vast dat ook dienstplichtigen met meer vreugde zullen dienen bij eenheden waarvan zij weten dat het goede en gevechtswaardige eenheden zijn. De normale, gezonde jongemannen (en dat is de grote meerderheid) dienen immers liever bij eenheden waarvan zij weten dat die hun „mannetje kunnen staan” dan bij eenheden die zij „een slap zootje” vinden. Zij vinden dat zij niet in dienst zijn gekomen om iedere dag te poetsen of te lessen of het kazerneterrein aan te harken, maar wél om te worden opgeleid en geoefend voor een belangrijke taak. Vandaar dat wij steeds op paraatheid hebben aangedrongen.

Personeelsbeleid

Naast de wijziging van de voorschriften betreffende de groetplicht en het dragen van burgerkleding tracht de minister op velerlei wijzen de omstandighe-

den waarin het personeel dient te verbeteren.

Van vele zijden werd gepleit voor opheffing van het bestaande leetuurverbod, o.m. door de heer Wieldraaijer (PvdA), voornamelijk uit praktische overwegingen — in verband met de reikwijdte van de moderne communicatiemiddelen — en door de heer Vonhoff, op basis van het rechtsbeginsel. De minister deelde mede bereid te zijn het bestaande leetuurverbod op te heffen. Het verspreiden van opruiende of zedenkwetsende lectuur zal echter strafbaar blijven. In geval van twijfel beslist de minister hierin.

De minister zegde verder toe aan dienstplichtigen die langer dan 16 maanden in dienst zijn een toelage van f 20 per maand toe te kennen.

De heer Vonhoff vroeg en verkreeg uitbreiding van het aantal vrijstellingen in bepaalde functies bij het wetenschappelijk onderwijs, van 180 tot 225. Hij drong verder aan op vrije artskeuze, d.w.z. dat het gezin van de militair desgewenst de militaire arts als gezinsarts mag kiezen. De minister zal de mogelijkheden hiertoe (mede in verband met daarvoor wellicht nodige uitbreiding van poliklinieken onderzoeken.

De minister was niet te bewegen tot vermindering van de voor vrijstelling behoeve van dienst bij de ontwikkelingshulp vastgestelde diensttijd van drie jaar, die hij niet lang noemde mede in verband met de daarbij inbegrepen opleidingstijd in Nederland. Het is bovendien geen vervangende dienstplicht.

In antwoord op vragen betreffende alternatieve dienstplicht, dus voor jongelieden die niet de militaire dienstplicht behoeven te vervullen, deelde de minister mede dat deze aangelegenheid niet tot de competentie van de minister van defensie behoort.

Aan de wensen van de vereniging van dienstplichtige militairen werd eveneens aandacht besteed en aan enkele werd door de minister tegemoetgekomen.

Moties

De heer Wierda (PvdA) diende in het kader van de „tegenbegroting” van zijn partijgenoot de heer Peschar een motie in om de uitgaven voor defensie voor 1968 te verlagen door o.a.

— het uit de vaart nemen van enige verouderde grotere schepen;
— het verminderen van de parate sterkte, voornamelijk bij de Koninklijke Landmacht, onder het gelijktijdig opvoeren der personeelsbezetting en der materiële uitrusting;
— het bevriezen van de onderhoudskosten bij de Koninklijke Luchtmacht en de Koninklijke Marine op het peil van 1967.

De woordvoerders van de regeringspartijen achtten de door de heer Wierda voorgestelde verlaging niet aan-

vaardbaar, waarbij de heer Jansen (KVP), oud-kolonel van de Generale Staf, een helder betoog hield over de betekenis van Hr. Ms. Karel Doorman voor de onderzeebootbestrijding. Wij betoogden dat vermindering van de parate sterkte van de Koninklijke Landmacht tegengesteld is aan hetgeen wij wensen en dat integendeel de parate sterkte niet mag worden aangetast. Bevriezen van onderhoudskosten achten wij ongewenst omdat dit kan leiden tot vermindering van de vaar- en de vliegveiligheid. Ten slotte achtten wij de motie van de heer Wierda prematuur omdat de minister reeds voor de aanvang van de vergadering had medegedeeld mondeling overleg met de commissie te zullen plegen vóór de a.s. NAVO-ministersconferentie over structuurwijzigingen in de NAVO, over het in de ministersconferentie door de minister te voeren beleid, en over de NAVO-verplichtingen en de parlementaire goedkeuring. Voor zijn motie, die een verlaging van de begroting met tachtig miljoen gulden beoogde, kreeg de heer Wierda slechts steun van communisten en pacifisten.

De heer Wieldraaijer (PvdA) diende een motie tot toekenning van een vakantietoelage van 6 pct. voor dienstplichtigen, welke wens ook in het adres van de vereniging van dienstplichtige militairen was opgenomen. Ook deze motie verkreeg niet de steun van de regeringspartijen omdat daarvoor in de begroting-1968 geen ruimte aanwezig is en de minister reeds een toezegging tot enige verbetering van de bezoldiging had gedaan. Onzerzijds werd ook de systematiek van de motie-Wieldraaijer niet bewonderd: zodra er ruimte is dient naar onze mening de wedde van de dienstplichtigen te worden opgetrokken. Een vakantietoelage houdt het gevaar in, ook al is deze gering, een remmende invloed te kunnen hebben op verdere weddeverhogingen. Behalve de communisten steunde alleen D'66 de heer Wieldraaijer.

D'66 verward

Het is overigens opgevallen dat de bijdragen van D'66 aan de discussies over het zo belangrijke personeelsbeleid — de plaats van de mens in zijn maatschappij — aanzienlijk geringer waren dan haar bijdragen aan de discussies over strategische en tactische onderwerpen. Deze waren echter veelal erg verward.

Minister Den Toom, bekwaam bijgestaan door zijn staatssecretarissen, heeft zijn begroting voortreffelijk verdeeld. Op milde en rustige wijze heeft hij alle vragen beantwoord; hij is tegemoetgekomen aan wensen van de commissie die hij kon inwilligen en waar dit niet het geval was is hij erin geslaagd de grote meerderheid van de commissie te overtuigen. Een goed begin.

Mijn opinie is...

In deze rubriek nemen wij brieven van lezers op, waarin een mening naar voren wordt gebracht die naar het oordeel van de redactie de aandacht van andere lezers verdient. Dit houdt uiteraard niet in dat de redactie het altijd met die mening eens zal zijn. Zij behoudt zich het recht voor ingezonden brieven te bekorten. Anonieme brieven worden terzijde gelegd.

• Het begrip liberaal (III)

Mr. D. F. Went behandelt in ons weekblad van 13 oktober de kwestie of de VVD voor de vorming van een centrumpartij de begripsaanduiding liberaal mag laten vervallen, omdat deze aanstootgevend zou zijn.

Mr. Went vraagt zich af, of het wel juist zou zijn het woord liberaal te schrappen en wijst er in zijn ingezonden stuk o.m. op, dat het woord liberaal bij de besten van onze tegenstanders bepaald geen slechte klank heeft. Aan het slot wijst hij op onze taak het onjuiste beeld, dat men zich van ons liberalen heeft gevormd te verbeteren.

Dit laatste lijkt mij volkomen juist. We dienen er op te wijzen, dat onder het woord liberaal — afgeleid van het Latijnse liberalis — niet enkel vrij, maar ook mild, welwillend, ruimdenkend, edel moet worden verstaan. We zullen de ware betekenis van het woord liberaal dan ook op overtuigende wijze moeten uitdragen.

Nu het begrip liberaal (wederom) in het geding is, lijkt het mij niet overbodig in herinnering te brengen, hoe prof. Oud in 1958 gereageerd heeft op de toen ook al eens gestelde vraag of het niet verstandig is de naam liberaal af te schaffen. Prof. Oud schreef in het boekje Enige aspecten van het moderne liberalisme (uitgegeven in 1958) — de vorming van een z.g. centrumpartij was toen uiteraard niet aan de orde — op blz. 18 en 19 o.m. het navolgende:

„Er is over het liberalisme veel leijks verteld in de loop der tijden, omdat men het liberale beginsel wilde vereenzelvigen met het klassieke economisch liberalisme van de negentiende eeuw. In het begin van die eeuw was dit economisch liberalisme een historische noodzakelijkheid. Het heeft ook veel nuttig werk verricht, omdat het allerlei staketsels heeft opgeruimd. Thans zou het echter in geen enkel opzicht meer op zijn plaats zijn. Het wordt dan ook door ons beginselprogramma volstrekt verworpen. Bij gebrek aan betere argumenten blijft men ons toch nog graag met dat oude liberalisme vervolgen. Daarom is het begrijpelijk, dat wel eens de vraag opkomt: „Zou het dan niet verstandig zijn als wij de naam liberaal, ter kenschetsing van ons politiek streven, maar zouden afschaffen?” Die vraag beantwoord ik zonder aarzeling ontkennend. Wij moeten vasthouden aan de naam liberaal, omdat die naam, in zijn grote en diepe betekenis genomen, een ere naam is. Hij is volstrekt niet alleen de aanduiding van bepaalde politieke partijen. Hij heeft een klank, die altijd in de wereld heeft geklonken als een aanduiding van wat vrij en edel is. Daarom formuleerde Huizinga: Liberaal is datgene wat een vrij man waardig is en wat bij de stand van de vrijheid past. „Wat een vrij man waardig is”; het woord „man” in de algemene zin opgevat, dat omvat dus ook de vrouw. Laten wij dus liever zeggen: wat de vrije mens waardig is. Daarin is tevens de erkenning gelegen van de hoge waarde der menselijke persoonlijkheid. Dat geldt voor ieder van ons individueel, dat geldt voor alle mensen onafhankelijk van huidskleur, van ras, van nationaliteit, van godsdienst, van welke andere onderscheiding ook. Die waardigheid van de vrije mens hebben wij na te streven,” enz.

Naar het mij voorkomt is het zaak bij onze „initiatieven” tot nieuwe partijvorming bovenaangehaalde woorden van prof. Oud goed in gedachten te houden.

SMIT KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

Vettewinkel

kleur en bescherming

Vet Van Vettewinkel, Prins Hendrikade 80-82, Postbus 175, Amsterdam

MR. TH. F. RAEDT, Soest

DEVIEZEN VOOR WERKVERSCHAFFING

DRS. A. H. Kloos, voorzitter van het NVV heeft enkele weken geleden een merkwaardige suggestie aan de hand gedaan: Laat de regering, die zo met mondjesmaat gelden beschikbaar stelt voor de bestrijding van de werkloosheid, zich die gelden verschaffen door verkoop van een deel van ons grote deviezenbezit bij De Nederlandsche Bank. De deviezenreserve van de Bank bedraagt thans, naast f 6,2 miljard aan goud, f 1,3 miljard.

Zo op het eerste gezicht lijkt de suggestie, hoewel zeer onorthodox op monetair gebied, plausibel. Een groot deel van die deviezenvoorraad, ja ook van de goudvoorraad, is maar dood-kapitaal. Ons land heeft zulke grote reserves niet nodig. Men heeft wel eens gesteld, dat ze groot genoeg moeten zijn om een kwartaal import te kunnen betalen. Dat zou dan volgens deze opvatting (naar wij menen heeft minister Lief-tinck in een zijner vele Deviezennota's deze gelanceerd) thans een bedrag van ca. f 7,5 miljard moeten zijn. Zoveel groter zijn de monetaire reserves dus niet, maar in de gedachtegang van drs. Kloos zou er toch best nog een miljard af kunnen.

Wij willen ons geheel losmaken van de leer, dat de circulatiemiddelen gedeekt moeten zijn, althans voor een ruim percentage, door goud en/of deviezen. Voor de binnenlandse circulatie is dit naar het oordeel van sommigen vol-maakt overbodig; deze reserves hebben alleen maar als internationaal betaal-middel betekenis.

WISSELWERKING

Maar hoe het ook zij, tegenover deze reserves heeft de Bank guldens gecreëerd, hetzij in de vorm van bankbil-jetten, hetzij als tegoed. Die guldens zijn dus in het verkeer en kunnen bij besteding prijsstijging veroorzaken. Dit is de aloude wisselwerking: bij een overschot op de betalingsbalans komen meer geldmiddelen in omloop, die door prijsstijging d.i. duurder worden van (export)goederen, de uitvoer zal verminderen, de betalingsbalans weer defici-tair worden en aldus weer deviezen doen afvloeien. In normale tijden schom-melt de betalingsbalans om een even-wicht, dat de wisselpariteit is.

Zou nu de staat — dat zou dus de minister van financiën moeten zijn — de Bank op grond van de Bankwet een „aanwijzing” geven om f 1 miljard deviezen te verkopen en het provenu in guldens op rekening van de Schatkist te boeken, dan zouden die reeds gecreëerde betaalmiddelen t.o. die deviezen toch in het verkeer blijven. M.a.w. deze wijze van doen — afgezien van het feit, dat geen verantwoordelijk minister van financiën zich er aan zou wagen zijn bevoegdheden uit de Bankwet op deze wijze als een zuivere „détournement de pouvoir” te gebruiken, die dan door de gehele regering zou moeten worden gedeekt — is deze wijze van financieren een rechtstreekse inflatie.

Men zal opmerken, dat minister Witte-veen toch voor de noodzaak van een inflatoire financiering komt te staan. Maar hier is het verschil, dat de Schat-kist eerst op de geldmarkt de benodigde middelen zal trachten te verkrijgen. Pas als deze mogelijkheid zou zijn uitgeput zal hij een beroep op de Bank doen die van tijdelijke aard zou zijn, terwijl de guldens die vroeger tegenover de deviezen waren gecreëerd, wél in het verkeer zouden blijven.

ILLUSIE

Financiering van schatkisttekorten uit de nationale deviezenvoorraad is dus een illusie. Wanneer de Schatkist rechtstreeks f 1 miljard aan schatkistpa-pier zou onderbrengen zouden de monetaire gevolgen precies eender moeten zijn. Waarom dus die omweg over ver-koop van deviezen? Om de indruk te wekken, dat hierdoor geen kans op ver-dere inflatie zou ontstaan? Neen, de heer Kloos heeft dit denkbeeld slechts gelanceerd om de goe-gemeente te doen geloven, dat men dat „dood kapitaal” van de deviezenreserve veel beter zou kunnen gebruiken. Het staat op één lijn met dat van dr. Vondeling om de toe-komstige aardgasmiljarden nu alvast te besteden, ja het is van nog slechter kwaliteit. Met het aardgas hebben we ten slotte nog een materiële wel-vaartsbron in handen. Met deviezen kun-nen wij slechts invoer betalen.

Dit brengt ons nog op een ander chapi-ter. Zou het wel zo gemakkelijk zijn voor de Bank om f 1 miljard aan devie-

zen te verkopen, wanneer de markt hier niet om vraagt? De Bank intervenieert in 't algemeen op de wisselmarkt wan-neer vraag en aanbod daartoe aanlei-ding geven: wanneer sterke vraag de wisselkoersen zou doen oplopen of wan-neer aanbod van deviezen de koers van de gulden in het internationaal verkeer zou doen stijgen.

De enige kans van een soepele ver-koop zou er zijn wanneer de handelsban-ken bereid zouden zijn de aan te bieden deviezen over te nemen ter uitzetting in het buitenland. Maar dit zou weer haar in het binnenland beschikbare middelen verminderen en de mogelijkheid voor kredietopneming door het bedrijfsleven en de Schatkist dus verkleinen.

Overdracht aan andere centrale ban-ken misschien? De deviezenvoorraad bestaat grotendeels uit dollars (eind 1966 voor 267 miljoen dollar, d.i. voor f 900 miljoen). De Federal Reserve Board zal thans zeker geen dollars kopen: het doet juist alle mogelijke moei-te om buitenlandse kredieten te verkrij-gen. De Europese centrale banken zitten

al met een teveel aan dollars, die zij ter wille van de Ver. Staten niet in goud omzetten, hoewel zij dit anders groten-deels wel zouden doen.

Drs. Kloos moet maar eens aangeven hoe hij die dollars zou kunnen verkopen, anders dan tot een zo ongunstige koers, dat er grote verliezen moesten worden geleden. Dan zou goud nog eerder in aanmerking komen voor verkoop, want op de vrije goudmarkt te Londen en elders is nog steeds grote vraag naar het gele metaal door hamsteraars en anderen, die geen vertrouwen hebben in het internationale geldstelsel. Zou de heer Kloos dat hamstere willen bevoor-deren? Dat dit overigens eenzelfde mo-netair effect zou hebben als de hierbo-ven geschetste deviezenverkoop is duid-lijk.

Neen, dan is rechtstreekse plaatsing van schatkistpapier wel een heel wat eenvoudiger weg dan de omweg over deviezenpot of goudvoorraad. En als men dan toch inflatoir wil of moet finan-cieren, de meest verkieselijke.

Dat iemand als de heer Kloos, die doorgaans in zijn uitlatingen veel blijk geeft van gezond verstand en goed in-zicht zulk een op niets berustende sug-gestie doet lijkt alleen te verklaren uit het verlangen naar een goedkoop suc-ces. Hij moet toch de voosheid van die suggestie wel inzien.

Wat tenslotte het doel van zijn denk-beeld aangaat, zouden wij hem willen herinneren aan een woord van dr. Hol-trop: Werkgelegenheid, gekocht met in-flatie is te duur betaald.

J. VAN GALEN

Dr. Szász: openheid

Drs. A. SZASZ

(Vervolg van pagina 4)

Het is ook vooral in deze groep, waar-toe dus ook de 35-jarige voorzitter be-hoort, dat het verlangen naar openbaar-heid en partijdemocratie krachtig leeft.

Van de activiteiten die onder het voor-zitterschap van drs. Szász zullen wor-den aangepakt willen we er drie noe-men. Het eerste vraagstuk, waarvoor men wil komen tot een studiegroep ligt op internationaal gebied: de vraag hoe en langs welke lijnen een „vernieu-wing” van de NAVO nodig is. Deze kwestie zal in 1968 aan de orde komen en het is gewenst dat ook Nederland zich daarop bezint. Indien men straks alleen maar zou pogen de situatie te laten zoals zij is, zouden daardoor span-ningen kunnen ontstaan. Er zullen initia-tieven nodig zijn, er zal gedacht moeten worden.

Een tweede probleem is dat van de verhouding „Den Haag-Amsterdam.” Er is over bijv. de financiële verhouding tussen rijk en gemeenten allerwegen veel gepraat, maar het is zaak daar-over eens grondig en concreet allerlei praktische moeilijkheden te bezien. De vraag of en in hoeverre doeluitkeringen voor grote gemeenten nodig zijn dient van alle kanten te worden bestudeerd. Het is denkbaar dat uit het werk van een daartoe in te stellen studiegroep een congres zal voortvloeien dat zich concreet op de Amsterdamse problemen toespitst. Dat geeft dan tevens de ge-legenheid om de openbaarheid over de vraagstukken van de gemeenschap te verbeteren.

Het derde onderwerp dat een studie-groep zou moeten bezien is dat van het contact tussen de oudere en de jongere generatie. Daarover zijn weliswaar al vele besprekingen gehouden (o.m. in een gespreksgroep van de afdeling met le-den van de liberale studentenvereniging en de jongerenorganisatie). Maar er is meer nodig. Een punt van zorg is bijv. de opvang van nieuwe leden. In dat verband denkt drs. Szász ook aan bijeen-komsten waarop nieuwe leden nader kennismaken met het afdelingsbestuur.

Er zouden meer onderwerpen te noe-men zijn die in de lijn van openheid en zelfwerkzaamheid van de afdeling en haar leden passen. De studiec ommissie voor propaganda die zich bezig houdt met o.a. het zoeken naar de motivatie van de kiezer is er een voorbeeld van. Zij poogt het beeld van de VVD duidel-ijker te schetsen en daarbij erachter te komen hoe dit beeld in 1970 er uit moet zien. Het is dienstig te onderzoeken hoe de communicatiemiddelen (bijv. ook dit weekblad) een grotere „impact” zou kunnen worden gegeven. Het is dienstig om de vergadertechniek te ont-leden (men kan zich bijv. afvragen of een politieke vergadering moet doen den-ken aan een soort schoolklas met de „meesters” achter de groene tafel.)

Kortom er is nog veel te doen. Er is ruimte voor creatieve ontplooiing van initiatief, waarbij wij de indruk hebben gekregen dat de nieuwe voorzitter van de afdeling Amsterdam van de VVD kri-tiek niet zal ontwijken, maar zal zoeken naar de erin aanwezige positieve ele-menten. Als die indruk juist is kan Amsterdam blij zijn.

De oplossing van de rebus op pagina 8 luidt:

Na Eimmen werd Ziest het toneel van het land. De schadeverzekeraars hebben

ALGEMEEN SECRETARIAAT
V.V.D.
Koninginnegracht 61
's-Gravenhage
Telefoon (070) 604803
Giro 67880

Spinners en Twijners van WEEF- EN TRICOTGARENS

RECREATIE-CENTRUM

duinrell

OOK IN DE HERFST NAAR DUINRELL

Herfst-attracties: skilessen - pony-rijkschool - dieren voeren - tram-polines - midgetgolf - bowling - speeltuin - amusementshal - herfstwandelingen o.a. naar de uitkijktoren en pannekoeken eten in

Café-Restaurant

De Schaapskooi

met volledige vergunning, ook de gehele winter geopend op week-ends en woensdagen.

U bent er echt even „uit” in de authentiek gerestaureerde Schaapskooi.

Prettig verwarmd. Rustieke ligging te midden van bos en duin.

AVONDFEESTEN - diners - recepties of kinderpertjen in het verschieft?

Hiervoor is De Schaapskooi (400 m²) bijzonder geschikt, zelfs voor toneelvoorstellingen etc. De toegang is 's avonds verlicht.

Vraag uitvoerige inlichtingen.

DUINRELL 1, Wassenaar. TEL. 01751-4065 en 4719

VRAGEN OVER VERGIF IN ROTTERDAMSE HAVEN

Het VVD-Tweede-Kamerlid de heer Koning heeft samen met de heer Lamberts (PvdA) schriftelijke vragen gesteld aan de ministers van sociale zaken en volksgezondheid en van verkeer en waterstaat, naar aanleiding van de scheepsbotsing op 23 oktober in de Rotterdamse haven, waarbij het binnenvaartuig Eljaco, dat met giftige stoffen was geladen, is gezonken. De kamerleden vroegen de bewindslieden onder meer of zij in het voorval aanleiding hebben gevonden tot het treffen van onmiddellijke maatregelen van de zijde van de rijksoverheid. Zo ja, welke, zo neen, waarom niet?

Verder vroegen de heren Koning en Lamberts:

- Was het de haven- en politieautoriteit

ten bekend dat de lading van het genoemde vaartuig van zeer gevaarlijke aard was?

- Zijn de vigerende voorschriften omtrent het vervoer te water van dergelijke stoffen voldoende om de gevolgen tot acceptabele proporties te reduceren, met name wat de verpakking betreft, opdat waterverontreiniging wordt voorkomen?

- Indien deze vraag ontkennend wordt beantwoord, wil de regering dan maatregelen nemen ten einde herhaling te voorkomen?

- Achten de bewindslieden de voorschriften voldoende, welke de veiligheid beogen van de opvarenden van vaartuigen die gevaarlijke lading vervoeren?

STAATSLOTERIJ

Inzender N. v.d. Stam te Rotterdam schreef in Het Vrije Volk van 26 oktober jl.:

Naar aanleiding van de verzuchting van het Tweede-Kamerlid mevr. Van Someren-Downer dat er jaarlijks zo'n slordige 40 miljoen aan loterij-inzetten naar Duitsland verdwijnt het volgende: Ik heb indertijd toen minister Vondeling ideeën vroeg, voorgesteld om ondanks de tegenwerking van de confessionele partijen de loterij en verdere kansspelen uit te breiden en de hoofdprijzen te verhogen. Het mes zou dan aan twee

kanten snijden: meer inkomsten, minder deviezenverlies. Na verloop van tijd kreeg ik een gedrukt bedankje en daarmee was de kous blijkbaar af. Waarom moet dat wegvloeien van geld naar het buitenland zo lang door blijven gaan? Het is toch betrekkelijk eenvoudig er een oplossing voor te vinden. Als men bijv. de 5 series van de staatsloterij samenvoegt en één hoofdprijs van f 500.000 maakt, dan moet ik me al heel erg vergissen als niet velen voor een luttel bedrag een kansje zouden wagen. Ik stel me voor dat we dan aan één serie zelfs niet genoeg zouden hebben. De goklust is er nu eenmaal en kan gemakkelijk in goede banen geleid worden.

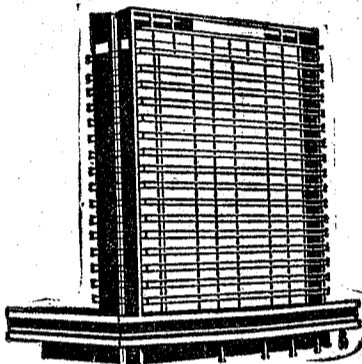
„Gastheren in eigen land”

HOTEL BOUWES ZANDVOORT

Kamers met meest modern comfort.
Gerenommeerde keuken.

Gelegenheid voor congressen en partijen tot 300 personen.

Cabaret-Dancing tijdens de week-ends geopend.

APPARTEMENTHOTEL BOUWES PALACE ZANDVOORT

Kamers en appartementen met modern comfort.

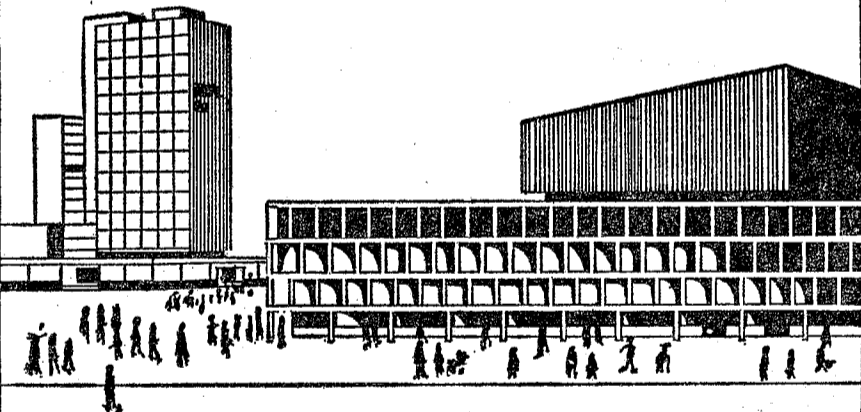
Restaurant op 70 m hoogte - panorama - lounge bar - sauna - overdekt zwembad - congreszaal.

Unieke accommodatie voor kaderbijeenkomsten.

BEIDE HOTELS HET GEHELE JAAR GEOPEND - TELEFOON 5041

falstaff

café-restaurant in het "RIJNHOTEL" ROTTERDAM

harmonie

café-restaurant in "DE DOELEN" naast de hoofdingang

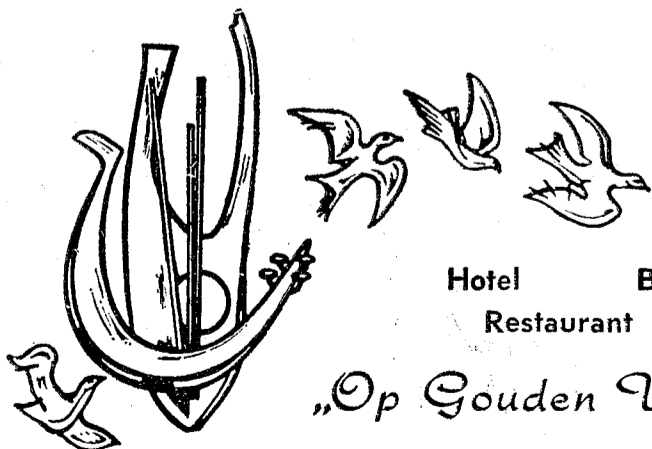
Café-Restaurant

„Europoort”

MAASBOULEVARD 7 - SCHIEDAM

Voor reserveringen tel. 010 - 26 46 25

Het klassieke restaurant
aan de Maas

Hotel Bar
Restaurant

„Op Gouden Wieken”

UITSTEKENDE KEUKEN - POPULAIRE PRIJZEN

14 zalen voor: recepties, bedrijfsfeesten
congressen

Aparte film-, toneel-, concertzalen

Ruime parkeergelegenheid

Tel. 070 - 555200 - Scheveningseweg 37 - Den Haag

„Hotel Noordzee-Boulevard N.V.”

Tel. 01184-2245.

Gelegen op het mooiste punt van Vlissingen. Vanuit de kamers en vanaf het terras schitterend uitzicht op de Scheldemond, waar de oceaanstomers het hotel op enkele tientallen meters passeren. Str. k. en w. water en huistel. op alle kamers. Centr. verw. kamers m. privébad. Kamers m. ontb. f 13.50 tot 19.50. Rest. de gehele dag. Gerenommeerde keuken. Eigenaar P. J. Smits.

Vrijheid en democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 936

VRIJDAG 10 NOVEMBER 1967

Geen geld voor de Mammoet

Onderwijsuitgaven in het slop

Als de onderwijsuitgaven de komende twaalf jaar net zo blijven stijgen als zij de laatste twaalf jaar gedaan hebben, dan zit er aan het eind van die twaalf jaar op Prinsjesdag alleen nog maar de minister van onderwijs tegenover Hare Majesteit omdat er voor andere overheidstaken eenvoudig geen geld meer is. Het is een gezegde dat afkomstig is uit de kringen van economen en statistici en iedereen kan zo narekenen dat zij gelijk hebben.

Er moet dus iets gebeuren, iets zeer ingrijpends en dat juist in een tijd dat iedereen — terecht! — roept om goed onderwijs. Op de kwaliteit van het onderwijs kan onder geen voorwaarde afgedongen worden. Het onderwijs van vandaag bepaalt voor een niet gering deel de welvaart van morgen. Het zijn allemaal uitgangspunten waar iedereen het over eens is. Over datgene wat moet gebeuren is men het echter allerminst eens. Nog steeds komt de oppositie met moties aandragen die nauwelijks te overziene financiële consequenties hebben, die dit jaar en de komende jaren enorm veel geld kosten zonder dat zij iets bijdragen aan de oplossing van het vraagstuk waar het met de onderwijsfinanciering heen moet.

MINIMAMMOET

Men drijft een Mammoetwet de arena binnen zonder de zekerheid dat er voldoende geld is voor een redelijke uitvoe-

door mevr.
G. V. van
Someren—
Downer,
lid van de
Tweede
Kamer

ring van deze wet. Men mag de leraren geen verwijten maken als zij bij de nadering van de Mammoet radeloos worden omdat zij eenvoudig niet weten hoe aan tijd en middelen te komen om ook maar een gering gedeelte uit te voeren van alles wat deze wet pretendeert: een veel betere doorstroming, differentiatie, meer individuele aandacht en kansen, minder zittenblijven, kortom een veel beter onderwijs met meer geluk voor onze kinderen.

Bij de behandeling van de zgn. invoeringswet, die de Mammoet op het onderwijs losliet is, zowel door de Tweede Kamerfractie als door onze vrienden aan de andere kant van het Binnenhof, gewaarschuwde tegen een invoering zonder de benodigde middelen. Wij hebben toen nog de toenmalige minister van financiën, professor Zijlstra, maar de Kamer geroepen om van hem te horen dat de gelden voor de Mammoet binnen de normale ruimte van de onderwijsbegroting gevonden moesten worden. Aangezien die ruimte er bepaald niet was en men ook niet verwachten kon dat die er binnen een jaar zou zijn, hebben beide fracties tegen de invoeringswet gestemd omdat zij vreesden dat een geforceerde doorvoering ten koste van het onderwijs zelf zou gaan. De invoering ging dank zij de PvdA en de confessionele partijen toch door en op het ogenblik zitten we met een trieste mini-mammoet, waar iedereen „ach en wee” tegen roept.

GEEN BELEID

Een extra probleem was en is nog dat het de Kamer ondanks veel vragen — om het onparlementaire woord zeuren niet te gebruiken — niet is gelukt een werkelijk inzicht te verkrijgen in de opstelling der prioriteiten en het onderling afwegen der kosten en belangen waar het om gaat. De nota die ons bereikte en die ten onrechte de naam prioriteiten-nota droeg, vermeldde alleen kostencijfers, maar gaf geen enkel inzicht in volgorde of keuze voor een bepaald beleid. Toch lag er intussen een indrukwekkende waslijst van wensen, zoals een kleinere volledige betrekking om meer persoonlijke begeleiding mogelijk te maken, meer uren voor de schoolleiders bij het VHMO om zich met het zo belangrijke vraagstuk van de democratisering bezig te houden, meer armslag voor hoofden van ULO-scholen en lagere scholen. Algemeen bekend is

dat de democratisering voor de betrokkenen veel meer een sociaal-psychologisch dan een financieel probleem is.

Voor de oplossing van dat probleem heeft de man of de vrouw die het onderwijs geeft meer tijd nodig dan hij of zij nu heeft.

Wat eerst had moeten gebeuren alvorens de Mammoet losgelaten werd, was oplossing van de hangende problemen, die nu in een kwadratuur op ons afkomen, een grondig onderzoek naar de financiering van het onderwijs, van kleuteronderwijs tot en met wetenschappelijk onderwijs met erkenning dat het met de financiering in ieder geval zo niet door kan gaan om de simpele reden dat het geld er binnenkort bij deze groei van de uitgaven helemaal niet meer is.

MOTIE

Hiervoor is een enorme hoeveelheid moed nodig bij regering en Kamer. De regering zal moeten kiezen en de Kamer met haar. Dan moet de Kamer daar ook de kans toe hebben en dus dienen te weten waar het om gaat. Af en toe mag de Kamer even onder het gordijn door kijken dat rondom de financiering hangt, bij voorbeeld toen staatssecretaris Grosheide vertelde dat één

enkel taak voor het voortgezet onderwijs f 30 miljoen kost; dat is dan nog maar de inlossing van een klein stukje van alle noodzakelijke voorzieningen.

Velen in het onderwijs lopen met de illusie rond dat het in totaal slechts een kwestie van enkele tientallen miljoenen is en dat alles voor elkaar komt als de Kamer dat nu maar even voteert boven de begroting voor 1968. Het is helaas helemaal niet waar.

Het zou veel beter zijn geweest als iedereen had geweten waar het om ging. Het zou ook beter zijn geweest als de PvdA bij monde van de heer Tans niet een motie had ingediend waarin f 27 miljoen meer wordt gevoteerd (bij enig rekenen is het overigens maar ruim f 20 miljoen) en waarin gesuggereerd wordt dat met dat bedrag de Mammoetwet volledig kan worden uitgevoerd. Men helpt met een dergelijke handelwijze een legende aan voedsel, die voor een juist inzicht in de problematiek uiterst nadelig is. Ik beschouw de heer Tans als een intelligent man en ik zou niet durven veronderstellen dat hij geen enkel inzicht heeft in de kosten.

Met dit soort manoeuvres bewijst de PvdA noch het onderwijs, noch de hooggeroemde duidelijkheid in de democratie een dienst.

CONCENTRATIES

§§ VANDAAG en morgen houden de christen-radicalen een programcongres te Scheveningen. Ter voorbereiding daarvan hebben zij een voorlopig program gepubliceerd. Het verbaast ons niet dat PvdA-voorman Den Uyl reeds heeft gemeld dat zijn partij zichzelf herkent in de gezindheid waaruit dit programma is geschreven. En dat hij het een waardevolle en reële bijdrage acht voor de totstandkoming van een „progressieve” concentratie.

Evenmin verbaast het ons dat de voorzitter van de KVP, mr. Aalberse, en de KVP-fractievoorzitter, drs. Schmelzer, ernstige bezwaren hebben geuit tegen dit christen-radicalen program. Een deel van die bezwaren zou de onze kunnen zijn. „Het meest bezwaart ons”, zo hebben de heren Aalberse en Schmelzer doen weten, „dat in het program nergens iets blijkt van een duidelijke bevordering van particulier initiatief en persoonlijke verantwoordelijkheid”. Die bevordering wensen Aalberse en Schmelzer dus kennelijk. Dat klinkt liberalen niet slecht in de oren.

INMIDDELS hebben ook de KVP-radicalen, de groep die onder leiding staat van oud-minister Bogaers, een verklaring uitgegeven. Daarin wordt onder meer gezegd dat hun actie is bedoeld „als een uiterste poging om de KVP duidelijk te laten kiezen”. Hoe die keuze naar hun inzicht dient uit te vallen wordt in de verklaring nog eens onomwonden gesteld: samenwerking van de christelijke partijen met de PvdA en D'66.

Met dit alles, gevoegd bij de aankondiging van de heer Bogaers in Ruim Zicht dat hij en de zijnen desnoods uit de KVP zullen stappen, lijkt de al enige tijd verwachte breuk in de KVP een forse stap naderbij gekomen. Hoe de ontwikkeling bij ARP en CHU zal zijn tekent zich voorshands minder duidelijk af. Hoe sterk de „progressieve” vleugels van de drie christelijke partijen werkelijk zijn en vooral hoe groot hun aanhang onder hen die tot dusver KVP, ARP of CHU stemden, zal nog moeten blijken. Het zou echter onjuist zijn bij voorbaat de kracht te onderschatten van de zich aandienende „progressieve” concentratie in de Nederlandse politiek. Dat die de nagestreefde parlementaire meerderheid zou weten te behalen lijkt onwaarschijnlijk. Dat zij een reden is tot bezinning met voortvarendheid op de mogelijkheden van een bundeling van vooruitstrevenden, die in plaats van de Staat de individuele mens in hun politiek centraal willen stellen, staat wel vast. De VVD kan daarbij een uiterst belangrijke rol spelen.

1 LOP EEN

De actie Eén op één is een toenemend succes. Zeer veel leden brachten reeds nieuwe leden aan. Maar nog niet iedereen doet mee. En eerst als dat gebeurt, lukt het om het ledental van onze VVD sterk omhoog te brengen en een prachtig resultaat te bereiken. Daarom dit beroep op die laatsten, die tot dusverre nog geen nieuw lid aanbrachten: werk mee in de actie „Eén op één” door één nieuw lid aan te brengen voor de VVD!

D. W. DETTMEIJER

Kopij voor deze rubriek zenden aan:
 Joh. H. Springer
 Alexanderstraat 16, Haarlem

Noordelijke contactdag

Evenals verleden jaar wordt er weer een contactdag gehouden voor de provincies Groningen, Friesland en Drenthe. Deze zal zijn op donderdag 23 november a.s. in het Familiehotel te Paterswolde (bereikbaar per bus vanaf Hoofdstation Groningen vanwaar vertrek om 20 minuten over ieder uur; duur rit 20 minuten.)

De kosten voor koffie, thee en uitgebreide lunch bedragen f 10,-; voor 15 november te betalen op postgiro 955174 t.n.v. mevr. F. Mulder-Geuker, Noordpolder 4, Warffum.

Wie niet vooruit betaald heeft, is welkom voor f 11,-, als er dan tenminste nog plaats is! Introducties zijn ook welkom onder dezelfde voorwaarden.

Om 10.30 uur wordt men ontvangen met koffie en na de opening om 11 uur spreekt mej. mr. A. Kappeyne van de Coppello, verbonden aan het bureau van de VVD-fractie in de Tweede Kamer. Zij zal voorlichting geven over de politieke activiteiten op dat moment.

's Middags om 14 uur wordt eerst voorgedragen door mevr. E. Bronwiersma van Leens en daarna behandelt mevr. M. van den Boogert-Selhorst, presidente Nationale Vrouwen Raad, oud H.B. lid van de Huisvrouwenvereniging en gemeenteraadslid van Middelburg de vraag: "Zijn wij vrouwen geïnteresseerd?"

Het antwoord zullen de aanwezigen moeten geven!

De sluiting is om 16 uur. Gezien de twee spreeksters voorspellen wij weer een succesvolle dag.

Utrecht

De vrouwengroep Utrecht houdt op vrijdag 17 november a.s. om 14.30 uur een bijeenkomst ten huize van mevr. S. A. J. J. Stoutenbeek-Swenker, Karel Doormanlaan 171. Mr. J. Schuttevaer, lid van de Provinciale Staten van Utrecht, zal spreken over „de Nieuwe Grondwet.” De gastvrouw weet graag tevoren hoeveel gasten zij mag verwachten.

Porti-kosten

De vrouwengroep Utrecht zucht onder de steeds stijgende porti-kosten en is bepaald niet de enige.

De Utrechtse dames hebben nu een rondschrĳven gekregen met een voorlopig winterprogramma en het verzoek te berichten of zij in beginsel van plan zijn een of meer van de daarin genoemde lezingen bij te wonen.

Vrijheid en Democratie

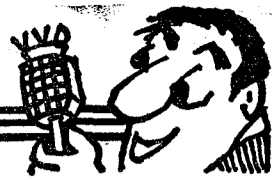

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonneementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonneementen toestel 219, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:
 Ph. C. la Chapelle jr.

Adres van de redactie:
 Nieuwe Herengracht 89 B te Amsterdam-C.

RADIO

Radio-uitzending van de VVD: woensdag 15 november van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m).

Alleen zij die dat bevestigend beantwoorden, ontvangen dan later nogmaals een aankondiging.

De groep Kennemerland-Zuid wil het porti-probleem anders oplossen. Hier ontvingen de vrouwelijke VVD-leden een rondschrĳven waarin behalve het verzoek om wensen in te dienen ook de mededeling staat, dat de bijeenkomsten voortaan uitsluitend in deze rubriek bekend gemaakt zullen worden.

Wij zullen t.z.t. graag horen hoe deze proefnemingen bevallen en dat dan publiceren ter voorlichting van anderen, die zich ook bezwaard voelen door de hoge porti-kosten. Het is ons bekend dat de vrouwengroep Soest en Soesterberg reeds af en toe volstaat met aankondiging in deze kolom, blijkbaar met goed

resultaat. Wij menen wel, dat deze weekbladberichten daar mondeling aangevuld worden op voorgaande bijeenkomsten of bij ontmoetingen elders.

In verband met het bovenstaande vestigen wij er nog eens de aandacht op dat aankondigingen minstens acht dagen vóór het verschijnen van het weekblad in het bezit van ondergetekende moeten zijn.

Vragenlijsten

De vragenlijsten, genoemd in het vorige nummer, zijn nu uitgezonden en bereiken een dezer dagen de vrouwengroepen. Men hoeft deze winter bepaald niet verlegen te zijn om stof ter bespreking.

J. H. S.

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

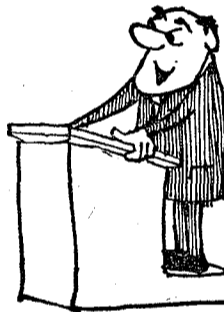
KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT

TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

SPREEKBEURTEN

Periode van 10 november tot en met 11 december

10 nov.	Zuidlaren	Mevr. mr. E. Veder-Smit
10 nov.	Laren (20.00 uur, hotel Hamdorff)	H. Wiegel
11 nov.	Westerbork (20.00 uur, hotel Meursing; JOVD-midden Drenthe)	H. Wiegel
12 nov.	Amersfoort (13.30 uur, Kupersoord; jongerengroep PvdA)	Mr. F. Portheine H. J. L. Vonhoff Mr. H. E. Koning
13 nov.	Beverwijk	H. Wiegel
13 nov.	Epe	R. Zegering Hadders Mevr. mr. M. N. W. Dettmeijer-Labberton
13 nov.	Zwolle (20.00 uur, hotel Geijtenbeek; kamercentrale)	Mr. W. J. Geertsema Mr. H. E. Koning H. J. L. Vonhoff
14 nov.	Delden (19.00 uur, hotel Centraal; spreekuur)	H. Wiegel
16 nov.	Venlo (20.00 uur)	Ir. J. Baas en drs. Th. H. Joekes
16 nov.	Emmen (20.00 uur, hotel Heerenhof; Lib. kring z.o.-Drenthe)	Mr. dr. C. Berkhouwer H. J. L. Vonhoff
17 nov.	Zeist (20.00 uur, hotel Boslust)	Mr. H. van Riel
17 nov.	Baarn	Mr. A. Geurtsen, mr. H. E. Koning en mevr. G. V. v. Someren-Downer H. Wiegel
17 nov.	Heerenveen (Statencentrale; teach-in partijvorming)	Drs. Th. H. Joekes (voorzitter) en H. J. L. Vonhoff Mr. J. G. Rietkerk Mr. F. Portheine Ir. D. S. Tuijnman R. Zegering Hadders
17 nov.	Frederiksoord (20.00 uur, hotel Frederiksoord; Lib. kring Meppel e.o.)	H. J. L. Vonhoff Mevr. mr. E. Veder-Smit H. Wiegel G. Koudijs Mr. J. G. Rietkerk
17 nov.	Nijmegen (opr.verg. Lib. Stud. Ver.)	H. J. L. Vonhoff
17 nov.	Hilversum (20.15 uur, hotel Gooiland; JOVD 't Gooi, debat PSP)	H. J. L. Vonhoff H. Wiegel Drs. Th. H. Joekes Mr. H. van Riel H. J. L. Vonhoff Mr. J. G. Rietkerk H. J. L. Vonhoff
18 nov.	Zuidlaren (JOVD)	H. J. L. Vonhoff
18 nov.	Odoorn (20.00 uur, hotel Bos; JOVD z.o.-Drenthe, propaganda-feestavond)	H. J. L. Vonhoff
20 nov.	Rotterdam (20.00 uur, Atlanta; debat-avond met Kamerleden)	H. J. L. Vonhoff
20 nov.	Haarlem e.o.	H. J. L. Vonhoff
20 nov.	Alphen a/d Rijn (debat vijf grote partijen)	H. J. L. Vonhoff
20 nov.	Sassenheim	H. J. L. Vonhoff
20 nov.	Maassluis	H. Wiegel
20 nov.	Goes	H. Wiegel
22 nov.	Terschelling	H. Wiegel
22 nov.	Amstelveen (Onderwerp: consumentenbelang)	H. Wiegel
23 nov.	Ridderkerk (Vrouwengroep)	H. Wiegel
24 nov.	Leiden	H. Wiegel
27 nov.	Eindhoven	H. Wiegel
27 nov.	Doesburg	H. Wiegel
27 nov.	Roosendaal (rest. 't Wit Roosken; samenwerk. afd. w.-n.-Brabant)	H. Wiegel
27 nov.	Wageningen (Lib. Stud.)	H. Wiegel
27 nov.	Enschede (18.00 uur; Lib. soc.)	H. Wiegel
29 nov.	Oosterbeek	H. Wiegel
30 nov.	Rotterdam (JOVD, district Zuid-West)	H. Wiegel
1 dec.	Leeuwarden	H. Wiegel
1 dec.	Franeker (Statencentrale)	H. Wiegel
11 dec.	Sleen (20.00 uur, hotel Zwols, z.o.-hoek Drenthe)	H. Wiegel

N.B. Voor zover ons bekend zijn aanvangsuur en plaats der vergaderingen vermeld.

UIT DE PARTIJ

• Groningen

De afdeling Groningen is het nieuwe winterseizoen gestart met een sociëteitsavond, waarop ons Tweede Kamerlid de heer Th. H. Joekes sprak over de Miljoenennota. De volgende liberale sociëteitsavond zal op 22 november in restaurant Riche gehouden worden. Het onderwerp is dan: „Het Noorden in het jaar 1999.”

• Fivelingo

De liberale sociëteit van de onder-centrale Fivelingo hield op 1 november haar eerste bijeenkomst van het seizoen '67/'68. Spreker was de heer G. R. Meyer uit Kloosterburen, lid van het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen. Hij sprak over zijn werk als gedeputeerde, waarbij natuurlijk tal van bestuurlijke problemen op provinciaal niveau de revue passeerden. Deze eerste avond van het nieuwe seizoen is een groot succes geworden.

• Leeuwarden

Op 24 oktober werd te Leeuwarden een tussentijdse ledenvergadering gehouden. Hoofdonderwerp vormde het nieuwe afdelingsreglement, waarvoor het hoofdbestuur een model verschaft heeft. Uitvoerig werd vooral gesproken over die punten, waarin de afdeling geheel vrijgelaten wordt. Zo werd het maximaal aantal bestuursleden teruggebracht van 11 op 9. De herkiesbaarheid van bestuursleden werd overeenkomstig een bestuursvoorstel tot één driejarige periode beperkt. Uitzonderingen daarop, zoals voorgesteld ter vergadering, werden na nader beraad onwenselijk geacht. Men vreesde namelijk dat die uitzonderingen weer snel regel zouden worden. Wel werd besloten de vier in maart a.s. aftredende bestuursleden één herkiezing toe te staan uit redenen van opportuniteit. Er bestaat in de vergadering bezwaar tegen de „70-jaar” clause. Deze is om redenen van „doorstroming” overbodig, als art. 13/4 (herkiesbaarheid) veranderd is en betekent dan slechts onnodige discriminering.

Art. 17/1, waarin een afdelingsorgaan aan toestemming van het hoofdbestuur gebonden wordt, wordt verouderd geacht. Het artikel hoort zeker niet thuis in een afdelingsreglement. Het bestuur van de afdeling Leeuwarden kreeg opdracht over dit en andere punten contact met het hoofdbestuur op te nemen.

• Rijswijk

In de afdeling Rijswijk van de VVD zijn drie werkgroepen gestart voor respectievelijk „Gemeentepolitiek”, „Maatschappelijke Ontwikkelingen” en „Partijvorming en structuur”.

De werkgroepen zullen aan bestuur en afdelingsleden geregeld verslag uitbrengen van de resultaten van de discussies. De werkgroep „Gemeentepolitiek” heeft in de vergadering van 7 november verslag uitgebracht van haar studie van de Gemeentebegroting 1968.

Het afdelingsbestuur werd in de onlangs gehouden ledenvergadering ten gevolge van periodieke aftredingen gewijzigd en is thans als volgt samengesteld: drs. J. J. Bate Boerop; drs. J. de Boer; dr. L. Ginjaar (voorzitter); mr. A. L. S. Michael; W. E. Tausent; R. J. Verheul en W. Wagenaar.

MASSIEF KARTONNEN

DOZEN

★
 voor export en binnenlands gebruik

★

N.V. Strocartonfabriek v/h

E. FREE & CO.

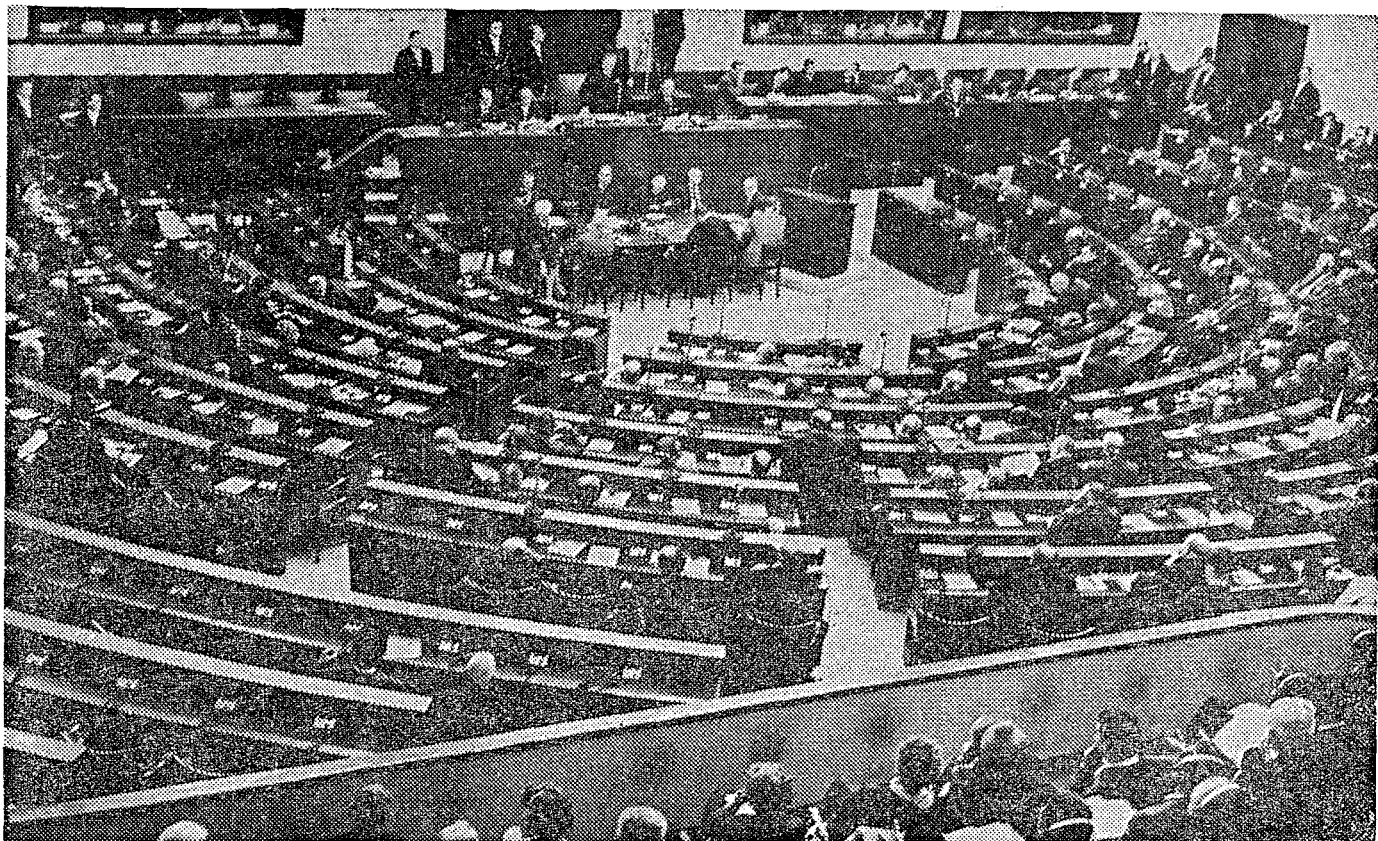
H.W.STRAAT 20 - 22, OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel. nr. 0 59 79 - 22 33
 Tx. nr. 53251.

Het op deze pagina afgedrukte artikel **ENGELAND, BIJDRAGE TOT EUROPA** is geschreven door de bestuurscommissie Europese problemen van de Amsterdamse VVD-afdeling. Deze commissie, waarvan de heer P. G. J. Westerkaken voorzitter is, houdt zich reeds enkele jaren intensief bezig met de Europese problematiek.

Het artikel is geschreven naar aanleiding van de op 24 oktober gehouden vergadering van de Raad van Ministers van de EEG. De commissie wacht de volgende ministersvergaderingen af en is gereed daarop adequaat te reageren. Zij stelt de reacties van anderen op haar mening zeer op prijs en het zou haar verheugen als over de onderhavige problematiek een intensieve discussie binnen de VVD zou ontstaan.

Overzicht van de zaal tijdens een zitting van het Europese parlement in Straatsburg. Wanneer zullen hier ook Engelse parlementariërs zitten?

ENGELAND, bijdrage tot Europa

„I have the honour, on behalf of Her Majesty's Government in the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, to inform Your Excellency that the United Kingdom hereby applies to become a member of the European Economic Community under the terms of Article 237 of the Treaty establishing the European Economic Community”.

Aldus vroeg Wilson op 10 mei 1967 het lidmaatschap aan, waarbij hij, in tegenstelling tot het toetredingsverzoek van MacMillan in 1961, geen schriftelijke voorwaarden stelde.

In de jongste Raad van Ministers van de EEG is het Britse verzoek besproken aan de hand van een advies van de Europese Commissie. Overigens werd daar niet alleen dit verzoek om toetreding — het belangrijkste en centrale vraagstuk — besproken, maar ook dat van Ierland, Denemarken en Noorwegen; verder was eveneens aan de orde de toetreding tot de twee andere ge-

meenschappen: de EGKS en Euratom. Tijdens de Ministerraad, die op 24 oktober in Luxemburg plaats had, is een groot aantal vraagpunten en problemen naar voren gekomen, ruwweg in een viertal categorieën onder te brengen:

- Institutionele vraagstukken
- Commonwealth, EFTA, betrekkingen met de VS
- Landbouw
- Monetaire vraagstukken

Politieke kwestie

Alvorens wat dieper in te gaan op de aangegeven problemen willen wij benadrukken dat de eventuele toetreding van Engeland in feite een politieke kwestie is, waarbij dus politieke overwegingen de doorslag moeten geven.

Het gaat hierbij om de vraag of het zich organiserende Europa nu wel of niet een open karakter zal dragen. Immers binnen de kleine club van de „Zes” zal het nog wel mogelijk zijn voor Frankrijk om de te voeren politiek een verlengstuk te doen zijn van de Franse: het creëren van „wereldzone's”, waarvan er één door de Europese Gemeenschap en daardoor uiteindelijk het liefst door Frankrijk wordt gecontroleerd.

Daartegenover staat de visie dat een Verenigd Europa slechts zinvol is als het een bijdrage levert tot de oplossing van de grote vraagstukken van de gehele wereld (vrede en veiligheid, hulp aan de ontwikkelingslanden, vooruitgang van wetenschap en techniek).

Het Verenigd Europa verkrijgt, evenals dat in de eerste visie het geval is, de voordelen van het werken in grotere verbanden, te weten: vergroting van welzijn en welvaart van zijn volkeren.

De aansluiting van Engeland en de overige aanvragers maakt de realisatie van de tweede visie, die wij voorstaan, veel waarschijnlijker. Ook de persoonlijke voordelen, voor ieder van ons, worden dan veel groter. Bovendien achten wij de kans groot dat door het lidmaatschap van de nieuwe partners een nieuw elan tot verdergaande integratie van Europa zal ontstaan.

Mocht een der partners van de Zes niet bereid zijn onze politieke koers te volgen, dan is het misschien mogelijk om bij bepaalde gelegenheden en waar nodig in grotere verbanden naar een oplossing te zoeken. Wij denken hierbij vooral aan beslissingen, die toch in de nabije toekomst moeten worden genomen ten aanzien van o.m. de reorganisatie van de NATO, de verlenging van de akkoorden met de thans geassocieerde ontwikkelingslanden en de besluiten, die zullen moeten vallen naar aanleiding van de zich wijzigende verhouding met de landen van Oost Europa.

Institutionele probleem

Keren wij thans terug naar de vier genoemde probleemterreinen. In de praktijk van de discussies binnen de Raad van Ministers komt het institutionele probleem er op neer, dat men gaat praten over zaken als „Hoe groot moet de te vormen Europese Commissie worden?”, „Hoe moet de stemverhouding zijn binnen de Raad van Ministers?”, „Hoe groot zal het Europese Parlement

moeten worden en hoe zal het moeten functioneren?”, „Welke rol zal de Europese Commissie moeten gaan spelen nu er meer partners komen en er dus een nog meer centrale besluitvorming zal moeten komen?” enz. Dit zijn allemaal vragen, die feitelijk technisch van aard zijn en dus met enige goede wil op te lossen zullen zijn.

„External relations”

Engeland heeft een groot aantal „External Relations” en verplichtingen. Voor wat betreft de landen van het Commonwealth kan gezegd worden dat reeds bij de onderhandelingen van 1961-1963 is gebleken dat hiervoor een oplossing te vinden is. Zelfs is toen een aantal akkoorden bereikt, die door de EEG met enkele landen zijn gesloten en die ook na het afbreken van de onderhandelingen zijn gehandhaafd.

De rol van Engeland „East of Suez” neemt af, mede als gevolg van de bewuste Engelse politiek om zich te beperken.

Voor de lidstaten van de EFTA, welke in feite uiteenvalt, kan per land, voor zover het geen lid wordt, een aanvaardbare oplossing worden gezocht.

Achter het vraagstuk van de Britse relatie tot de VS staat weer de vraag van de toekomstige rol van Europa in de wereld. Mogelijk is voor de oplossing van dit probleem een opening te vinden bij de toch noodzakelijke hervorming van de NAVO in 1969.

Landbouw

Het landbouwvraagstuk ligt technisch gesproken moeilijk. De reden

hiervoor is dat de systemen van landbouwpolitiek van de Engelsen enerzijds en de „Zes” anderzijds veel van elkaar verschillen, hetgeen trouwens voor de oprichting van de gemeenschappelijke markt tussen de zes partners eveneens het geval was. Bovendien is Engeland een belangrijk voedselimporterend land; het gevolg hiervan is, dat indien het Europese systeem wordt gekozen — en daar zal het wel op uitdraaien — Engeland 45 pct. van de financiering van de landbouw voor zijn rekening zal moeten nemen. En dat is, gegeven de getalsverhoudingen van de respectievelijke bevolkingen, toch wel minder juist. Niettemin bestaat er bij de Britse regering de bereidheid om na een zekere aanpassingsperiode (wijzelf deden er ongeveer tien jaar over) het systeem van de Zes te aanvaarden, mits de financiële situatie wat rechtvaardiger geregeld wordt.

Monetaire vraagstukken

De belangrijkste rol in de discussies speelt tot nu toe het gecompliceerde monetaire probleem. Naar onze mening dienen hierbij twee elementen te worden onderscheiden.

In de eerste plaats de situatie van de Engelse betalingsbalans. Inderdaad kan aan de toetredende partner de eis van evenwicht worden gesteld wegens de repercussies, die het ontbreken hiervan op de andere lidstaten heeft.

Het tweede element, de rol van het Pond als reservevaluta, dient niet de discussies binnen de EEG te beheersen. Dit mondiale probleem van de internationale liquiditeitsvoorziening dient in de geëigende mondiale verbanden (zoals IMF) besproken en opgelost te worden.

Voor alle vier behandelde terreinen kan met enige goede wil een oplossing gevonden worden. Onze commissie is van mening dat deze zaken met de zich aanmeldende partners besproken moeten worden bij de onderhandelingen over het lidmaatschap, die zo spoedig mogelijk, bij voorbeeld tegen het einde van dit jaar, moeten worden geopend. Deze mening dringt zich mede op na lezing van het naar onze mening betrouwbare advies van de Europese Commissie aan de Raad van Ministers over deze materie.

Technologische aspect

Het technologische aspect is het vijfde punt, dat wij in de economische en technische discussie aan de orde zouden willen stellen. De Engelse inbreng op dit terrein in de dan vergrote Europese Gemeenschap is een additioneel argument voor het Britse lidmaatschap.

Hoe belangrijk de economische en technische argumenten ook zijn, de politieke argumenten achten wij primair. Daarom concluderen wij dat, indien de toetreding van het Verenigd Koninkrijk en de overige aanvragers van het lidmaatschap niet binnen enkele jaren tot stand is gekomen, de EEG als instrument tot integratie heeft gefaald en dat nog wel in uitdrukkelijke tegenstelling tot de in de preambule van het Verdrag van Rome vastgelegde bedoeling van de verdragsluitende partijen.

PRIKKELS

● Parool-medewerker Sj. van der Schaaf in een artikel over Moskou's feest: „De vredesmacht die de Sowjet-Unie volgens velen zou zijn, bedient zich terdege van de „wapenen der barbaren.” De heren Piet Nak en Sem Davids zullen dat te Moskou zonder twijfel weer kunnen waarnemen. De waarheid is dat de opvatting der revolutie als een daad van voltooiing de Sowjet-Unie heeft vastgenageld aan een opvatting vol imperialistische en nationalistische trekken.”

● Uit een hoofdartikel van Het Vrije Volk: „De tien eisen van de Bogaers-groep typeren een politiek beleid dat bij de PvdA zeker zou aanslaan en bij de vakbeweging vertrouwen zou wekken.”

● Drs. H. Veringa, voorzitter van de Limburgse KVP: „Een stembusakkoord van de KVP of een nieuwe christelijke partij met de PvdA of D'66 staat gelijk met zelfmoord.”

● De heren Schmelzer en Aalberse in een reactie op de punten der christen-radicalen: „Het is vooral bezwaarlijk, dat in het programma nergens wordt gesproken van een duidelijke bevordering van het particulier initiatief en persoonlijke verantwoordelijkheid. Nochtans is dat essentieel voor een dynamische ontwikkeling van de samenleving.”

● De heer P. van der Sanden, o.a. perschef van de KVP-fractie, in een voordracht: „Men spreekt van maatschappelijke onvrede. Uit het kiezersonderzoek van de Vrije Universiteit is gebleken, dat zeventig procent van de kiezers minder overheidsbemoeiing wil en de belastingen te hoog vindt. Ook dat is een element van de maatschappelijke onvrede.”

Verbijsterende luchthartigheid

DE KLANK van het woord geluidshinder is de laatste tijd in en om Amsterdam niet van de lucht geweest. In verscheidene gemeenten zijn bijeenkomsten gehouden om erover te praten, gemeenteraden hebben zich erover gebogen, rapporten zijn geopendbaar en vele meningen zijn erover verkondigd.

Bij al die activiteiten kon men één aspect telkens terugvinden: men ging uit van de bestaande, althans geprojecteerde toestand als een ijzeren gegeven. De enige uitzondering daarop was het door de Amsterdamse raadsfractie van de VVD voorgedragde plan ter studie van eventuele andere mogelijkheden van baangebruik door Schiphol.

Aivorens daarop nader in te gaan, moge worden gezegd dat in het vorige week te Amsterdam gehouden gemeenteraadsdebat wel duidelijk is geworden dat (merkwaardig genoeg met uitzondering van de Christelijke fractie) de hele raad de kwestie van de te verwachten geluidshinder als een zeer ernstige zaak heeft opgevat. Er is geen poging gedaan om de ernst van de geluidshinder te bagatelliseren, er is geen enkele opmerking gemaakt in de richting van „och het zal wel meevallen”.

Daar dient aan te worden toegevoegd dat ook het deze week in de openbaar-

heid gekomen rapport van het akoestisch adviesbureau ir. V. M. A. Peutz in feite niet vergoelijkend is. Het rapport geeft eenvoudig de uitslagen van allerlei metingen en zegt dan dat de in Buitenveldert te verwachten geluidsniveaus aanmerkelijk lager zijn dan die welke men in de omgeving van de vliegvelden van New York en Londen toelaatbaar acht.

Nog een gebeurtenis ten slotte. In Zwanenburg is op een bijeenkomst over geluidshinder de vraag gesteld of de nog te bouwen noord-zuidbaan niet enkele graden zou kunnen worden gedraaid zodat de geluidstrog niet boven het bebouwde gebied zou vallen. De directeur van de luchthaven Schiphol heeft toen uitgelegd dat dat niet kan omdat dan beide noord-zuidbanen niet meer evenwijdig zouden lopen, dat wil zeggen dat zij een hoek met elkaar maken met gevaar van ontmoeting in de lucht van vliegtuigen van de twee banen.

Maar wie nu toch met eigen ogen kan zien dat beide oost-westbanen precies zo'n zelfde hoek met elkaar maken, vraagt zich toch verbijsterd af hoe het mogelijk is dat in de Amsterdamse gemeenteraad zelfs de bestudering van het VVD-plan is afgewezen met een

luchthartigheid die zelfs misplaatst zou zijn bij kleinigheden als bijv. het voorschrijven van leren of metalen mullkorven voor honden.

De voorzitter van de raadsvergadering, dr. I. Samkalden, die overigens voortreffelijk het debat over geluidshinder leidde, zei over het „plan-Pais” dat hij zich door deskundigen had laten voorlichten (i.e. directie Schiphol) en daardoor had geleerd dat een vliegbeweging als die in het plan-Pais is voorgesteld geluidshinder zou veroorzaken op allerlei andere plaatsen. Bovendien zijn er technische bezwaren, zei hij (daarbij doelend op de „kruisende” banen), zodat hij het plan weinig kon aanbevelen. Zijn partijgenoot Nipperus had zelfs een kaart waar men de „geluidstroggen” op kon zien, maar waarbij — evenals in de opmerking van de heer Samkalden — over afstanden en hoogten van vliegtuigen boven de te overvliegen gebieden niet werd gerept. Het enige gebied dat in het plan wellicht evenzeer zal worden gehinderd als nu Buitenveldert, is het noordelijke deel van Hoofddorp, waar veelal industriebebouwing wordt gevonden.

Het gaat er niet om dat de VVD gelijk wil hebben met het voorstel. Van het begin af is duidelijk gemaakt dat

het een inbreng is in een discussie, meer niet. Vandaar dat een motie werd voorgesteld waarin b. en w. worden verzocht „door een objectieve, ter zake kundige instantie te doen onderzoeken, in hoeverre wijziging c.q. aanvulling van het thans voor Schiphol geprojecteerde banenstelsel zal kunnen leiden tot minimalisering van de geluidshinder in het gebied van de Amsterdamse agglomeratie en de resultaten van dit onderzoek ter kennis te brengen van de gemeenteraad.”

Voor iemand die in stedelijke zaken niet partijpolitiek wenst te denken is het onbegrijpelijk dat deze motie door b. en w. en vermoedelijk ook door de raad niet gewenst werd. Wie werkelijk door de dreigende geluidshinder verontrust is, kan toch niet minder doen dan de mogelijkheden om deze te beperken grondig onderzoeken. Meer vroeg de motie niet.

Wat b. en w. niet wilden heeft toen de heer Pais zelf gedaan. Hij heeft de Technisch Fysische Dienst TNO-TH te Delft een oordeel gevraagd. De conclusie van deze objectieve, ter zake kundige instelling was dat het plan „zeer gunstige perspectieven opent voor de daadwerkelijke vermindering van de geluidshinder.”

Waarvan acte.

Hulp bij calamiteiten

NA HET ZINKEN van het binnenschip Eljaco in de mond van de Waalhaven hebben sommigen in Rotterdam blijken berichten in de dagbladen het gevoe gekregen op een vulkaan te leven. Men hoeft niet zo vreesachtig te zijn als dezulken om toch te beseffen dat er in het Rotterdamse havengebied nogal wat gebeurt, dat niet van gevaar is ontbloot. Door de snelle uitbreiding van de chemische industrie worden er tegenwoordig geweldige hoeveelheden hoogst giftige, hoogst brandbare en hoogst explosieve stoffen vervaardigd, behandeld en vervoerd.

Het ongeluk met de Eljaco is goed afgelopen. Maar de wetenschap dat dit schip was volgeladen met zeer giftige stoffen, heeft dan toch maar de gemeentelijke drinkwaterleiding genoodzaakt twee dagen lang geen water uit de rivier tot haar bedrijf aan de Honingerdijk toe te laten. Achteraf is deze voorzorgsmaatregel overbodig gebleken. Maar het was toen iedereen wel duidelijk geworden dat onder de gegeven omstandigheden de mogelijkheid van een calamiteit in het haven- en industriegebied potentieel aanwezig is, alle dagen van de week, dag en nacht.

In zekere zin betekende het ongeluk met de Eljaco overigens alleen maar een verscherping van een reeds bestaand inzicht. Er waren namelijk voordien te water en te land al enige

andere ongelukken gebeurd waarbij gevaarlijke stoffen waren betrokken.

Hoewel ook die ongelukken geen noodlottige gevolgen hebben gehad, is niettemin de gemeentelijke overheid zo verstandig geweest er bepaalde consequenties uit te trekken. Zij is begonnen het transport van gevaarlijke stoffen over de weg aan voorschriften te binden, voorschriften die op 20 juli in werking zijn getreden. Sindsdien oefent de politie regelmatig controle op zulke transporten uit. Verder is op 1 november een wijziging van de Havenverordening van kracht geworden die de mogelijkheid schept ook het vervoer van gevaarlijke stoffen te water aan controle te onderwerpen.

Dat zijn in beiderlei opzicht maatregelen van preventieve aard. De vraag kan nu rijzen of en in hoeverre de gemeentelijke diensten zijn berekend op het onverhoopte geval dat er toch een calamiteit optreedt. Welnu, wij menen te kunnen zeggen dat de bevolking wat dat betreft gerust kan zijn.

Ten bewijze daarvan zouden wij om te beginnen willen terugrijzen naar de beleidsnota van burgemeester Thomasen over het algemeen beheer en de openbare veiligheid. Daarin wordt ten aanzien van de politie gezegd dat de plannen zijn uitgewerkt om een zg. paraatheidsgroep van goed opgeleide politiemannen, uitgerust met speciaal materiaal, te kunnen inschakelen bij calami-

iteiten. Slechts is de uitvoering van die plannen vertraagd door het gebrek aan bureau-ruimte bij het korps.

Dit laatste zou enige twijfel kunnen doen ontstaan aan de werkelijke paraatheid van deze groep. Desgevraagd heeft hoofdcommissaris Wolters ons echter nadrukkelijk verzekerd dat voor twijfel geen enkele reden bestaat. In samenwerking met de gemeentebesturen van enige andere gemeenten in het Rijnmondgebied en met medewerking van de Rotterdamse brandweer en de geneeskundige dienst is een apparaat opgebouwd dat in geval van nood onmiddellijk in actie kan komen.

Uit de genoemde beleidsnota blijkt tevens dat de Bescherming Bevolking voorzieningen heeft getroffen voor hulpverlening in vredetijd. Uit plichtnoodwachters en vrijwillige noodwachters zijn alarmploegen geformeerd met een totale sterkte van 225 tot 250 man. In geval van nood kan daarop een beroep worden gedaan, een geruststellende wetenschap.

Ten slotte de organisatie voor de hulpverlening in het medische vlak. Wij hadden verwacht dat wethouder De Vos gezien de actualiteit van deze materie, iets zou hebben medegedeeld in de openbare commissievergadering over de volksgezondheid die vorige week dinsdag is gehouden. Hij heeft dat niet gedaan, waarschijnlijk omdat de commissieleden hem tot het afleggen van

een verkering onvoldoende hebben geprikkeld.

Wij hebben zo'n idee dat de wethouder zich op die verklaring wel had geprepareerd. De dag na de vergadering mochten wij namelijk via de afdeling Voorlichting en publiciteit ten stadhuize een gestencild stuk ontvangen waarop het schema voor de medische hulpverleningsorganisatie expliciet was vermeld.

In die organisatie staat de gemeentelijke geneeskundige en gezondheidsdienst begrijpelijkerwijs centraal. Voorzieningen zijn echter getroffen en afspraken gemaakt om te waarborgen dat op de hulp van andere gemeentelijke en rijksdiensten, alsmede op de hulp van particuliere bedrijven en ondernemingen kan worden gerekend, indien bij rampen van zeer grote omvang het eigen materieel niet toereikend zou zijn. Uitgebreide maatregelen zijn daarenboven voorzien voor een effectieve personele bezetting van het hulpverleningsapparaat en voor een goede communicatie tussen het hoofdkwartier (het centrale gebouw voor de volksgezondheid) en de plaats van de ramp enerzijds en voor vaste onderlinge verbanden in het rampgebied anderzijds.

Het is natuurlijk te hopen dat deze rampenorganisaties nooit dienst hoeven te doen. Maar het is wel prettig te weten dat zij bestaan en dat zij, voor zover kan worden nagegaan, voor hun taak berekend zijn.

Goede VVD-bijdrage

DE Haagse gemeenteraad heeft nog ca. vijf uren nodig gehad om de behandeling van de nieuwe Algemene Politie Verordening tot een eind te brengen. Daarbij hebben de zgn. zedelijkheidsartikelen, zoals we verwachtten, de meeste moeilijkheden opgeleverd. Vooral de bepalingen ten aanzien van de homofielen moesten wel tot een diepgaande discussie leiden. Het desbetreffende artikel 87 beoogde paal en perk te stellen aan bepaalde excessen, zoals die zich o.m. in het Haagse Bos voordoen. Het voorstel luidde: „Het is aan personen, die zich aan prostitutie overgeven, alsmede aan anderen, wier gedragingen de indruk bevestigen, dat ontucht met personen van hetzelfde geslacht de beoogde reden van hun aanwezigheid ter plaatse is, verboden zich te bevinden op door burgemeester en wethouders aangewezen en bij openbare kennisgeving bekendgemaakte wegen of gedeelten van wegen, gedurende de uren in die kennisgeving genoemd, nadat een ambtenaar van politie hun de last heeft gegeven zich te verwijderen.”

De omschrijving nu, werd in tal van adressen als discriminerend voor homofielen beschouwd. Mej. Ten Cate (pvda) deed bij amendement een poging dit artikel te verzachten, maar hiertegen kwam van KVP- en prot. christelijke zijde heftig bezwaar. Er wordt al genoeg aan de

homofielen tegemoet gekomen, verklaarde mr. Borghols (KVP). De VVD-fractie scheen niet geheel afwijzend te staan tegenover het standpunt van mej. Ten Cate, maar stond een andere en naar achteraf bleek, betere oplossing voor ogen. Niet alleen een verbod ten aanzien van personen van hetzelfde geslacht, maar ook „van het andere geslacht” was de inhoud van het VVD-amendement. Met deze formulering was elke discriminatie weggenomen. Het was „de” oplossing voor een probleem, waarover wel heel veel te doen is geweest. De gehele raad (burgemeester Kolf-schoten inclusief) kon er zich — op de Boerenpartij na — mee verenigen. Een mooi succes voor de VVD-fractie.

Mej. Ten Cate deed overigens een geslaagde poging om ook discriminatie ten aanzien van vrouwelijke prostituees te voorkomen. In art. 86 was nl. sprake van „vrouwen”. Zij meende, en o.i. niet ten onrechte, dat er ook mannelijke prostitutie bestaat en daarom stelde zij voor „vrouwen” te vervangen door

„personen”. Voor deze wijziging kreeg mej. Ten Cate de prot. chr. fractie (op een enkele uitzondering na), de KVP en de BP echter niet mee, maar er bleef een meerderheid over, zodat de nieuwe Haagse APV nu ook de mogelijkheid opent te kunnen optreden tegen mannelijke prostitutie.

Overzien we het resultaat van alle overleg over de APV, dan menen we te mogen constateren, dat een moderne vorm van bepalingen voor het handhaven van de openbare orde en zedelijkheid tot stand is gebracht. De Haagse gemeenteraad heeft onder de bekwame leiding van mr. Kolf-schoten, een goed stuk werk verricht, waarbij we overigens met voldoening constateren, dat de VVD-fractie daarbij een uitstekende bijdrage heeft geleverd.

DE KVP-FRACTIE heeft sneller dan we hadden verwacht, de moeilijkheden, die waren gerezen naar aanleiding van het vertrek van wethouder mr. Schouten als wethouder, weten op te

lossen. Haar definitieve kandidaat is de heer H. F. Happel, de onderwijs-deskundige van de KVP-fractie, die sociale zaken en volksgezondheid toebedeeld krijgt.

Bij de KVP heeft men wel duidelijk ingezien, dat het niet aanging ook maar een poging te doen om de portefeuille van drs. Wilzen (onderwijs en kunstzaken) te bemachtigen. Zij zou ten deze stellig de kous op de kop hebben gekregen, zeker na de merkwaardige houding van de KVP-fractie bij de reorganisatie van het openbaar voorbereid hoger onderwijs.

De prot. chr. wethouder Van der Weide neemt de zware portefeuille van financiën van mr. Schouten over en zal daarvoor het openbaar vervoer aan wethouder Bol, die dit onderdeel al eerder in beheer had, afstaan. Het is een ruil, die ons wel kan bevredigen, al willen we toch enig voorbehoud maken. Een feit is immers wel, dat het heengaan van mr. Schouten en de vervanging van hem door de heer Happel, geen versterking van het college van b. en w. betekenen. En een krachtig b. en w. is thans meer nodig dan ooit. We vrezen nl. dat Den Haag een bijzonder zorgelijke tijd tegemoet gaat. Het verder teruglopen van de bevolking zal, vrezen we, steeds meer problemen gaan opleveren.

Bokma het allerbeste!
Oude genever * Bessenrood * Citroen genever

De plannen voor een satirische omroep

STROVUUR OF STOKEBRAND?

SEDERT de roemloze ondergang van het zogenaamde satirische VARA-televisie-programma „Zo is het...” wordt van bepaalde zijden een hardnekkige actie gevoerd om ons opnieuw op dit soort satire te vergasten. Televisie-reconsenten, hoekjes-schrijvers, verzorgers van „luchtige” rubrieken (overigens in de meest verscheiden dagbladen), behorende vrijwel allen — enkele uitzonderingen niet te na gesproken — tot het bekende uiterst links-radicalen journalistieke, omroep- en schrijversgilde, kunnen het niet laten bij elke mogelijke gelegenheid in deze richting te drijven.

Zij hebben net zo lang gedrongen, tot hun succes verzekerd leek. VPRO, VARA en KRO kondigden voor het nieuwe seizoen plannen voor satirische programma's aan. Toch blijken ook deze omroepverenigingen wel wat voorzigtiger te zijn geworden. Het ene na het andere plan — soms zelfs reeds een flink stuk in voorbereiding — werd afgelast met de mededeling dat het voornemen voorlopig was opgeschort.

Vanzelfsprekend was dat zeer ten ongenoege van het vorengenoemde gilde en thans zijn er plannen om voor een permanent satirisch programma, los van de bestaande omroepverenigingen, eigen zendtijd aan te vragen. Het clubje heeft voorlopig de fraaie naam: „Stichting Satirische Televisie- en Radio-Omroep” aangenomen. De afkorting luidt STRO. Aangezien het duidelijk de bedoeling is — zeker in dit geval — met een tweede „Zo is het...” te komen, moge het wat mij betreft een slechts even opblaasend strovuurtje blijken te zijn.

HET is alweer verscheidene jaren geleden dat ik in ons weekblad naar aanleiding van de weer eens na een „Zo is het...”-uitzending ontstane grote beroering mocht wijzen op de in ons land ontstane sfeer van elkander op merkwaardige wijze doorkruisende tegenstellingen en mentaliteitsverschillen.

Op kerkelijk terrein had en heeft de oecumenische gedachte de laatste jaren krachtig wortel geschoten. Er zijn veel meer contacten tussen vroeger streng gescheiden protestantse kerken. Er is ook een onmiskenbare toenadering — onder erkenning van alle principiële en historische geschillen — tussen rooms-katholieke en protestantse kerken, instellingen en hun individuele leden. Wederzijds zijn talrijke muren van misverstand en wanbegrip opgeruimd en men staat opener tegenover elkaar.

De bijzonder liberale houding, welke de KVP-fractie in de Tweede Kamer reeds enkele jaren aanneemt wanneer het Humanistisch Verbond of de humanistische geestelijke verzorging in het geding zijn, was en is al evenzeer een belangrijke stap vooruit in het elkander respecteren ook waar het de diepste levensvragen betreft.

Op terreinen als dat van de verruiming der echtscheidingsgronden en de geboortenregeling, terreinen, waar nog niet zo heel veel jaren geleden werkelijke dogma's en taboes onoverkomelijke hinderpalen voor enige verandering bleken te zijn, was en is al evenzeer een duidelijke kentering te onderscheiden.

Ook echter op andere gebieden is er vooral in deze na-oorlogse jaren meer wederzijds begrip gegroeid. Belangrijke sociale verzekeringswetten als die omtrent de ouderdoms- en weduwen- en wezenverzekering werden con amore en unaniem in beide Kamers der Staten-Generaal aanvaard. Een instelling als de Stichting van de Arbeid bracht werkgevers en werknemers nader tot elkander en voorkwam telkens weerkerende sociale conflicten, stakingen en onrust.

Op het politieke terrein is de parlementaire democratie met haar vaste spelregels van geschreven en ongeschreven recht en politieke moraliteit — onder erkenning dat ook deze in bepaalde omstandigheden haar feilen heeft, waar men thans juist weer iets aan poogt te verbeteren — in ons land toch wel algemeen aanvaard. In het parlementaire debat wordt, hoezeer de politieke tegenstellingen soms kunnen botsen, toch vrijwel steeds uitgegaan van de goede trouw van de tegenstander en doen zij aan de goede onderlinge verhoudingen niets af.

MAAR — en nu komt de merkwaardige tegenstelling, waar ik toen reeds de aandacht op heb gevestigd — er was en is ook een tegenstroom. Er zijn aan de zelfkant van het politieke leven, in de journalistiek, het omroepwezen en onder jonge schrijvers (of zij die

daarvoor willen doorgaan) lieden die zich in dit klimaat maar moeilijk kunnen schikken.

Nationale waarden, tradities, die fleur geven aan ons gemeenschappelijk volksbestaan, bepaalde algemeen aanvaarde normen van fatsoen in onze maatschappelijke betrekkingen, zijn voor hen „verouderde begrippen”. Zij voeren, waar zij de kans zien, daartegen agitatie en noemen dat dan „heilige huisjes” omverwerpen en „op lange tenen” gaan staan.

Ik wil nadrukkelijk herhalen hetgeen ik ook toen reeds gesteld heb. Men begrijpe mij wel: wij hebben geen enkele behoefte aan terugkeer naar de braafheid van een Hieronymus van Alphen. Wij voeden onze kinderen niet meer op in de trant van: „Jantje zag eens pruimpjes hangen.” Wij hebben evenmin behoefte aan verdoezeling van politieke tegenstellingen. De pleiters voor meer duidelijkheid in de politiek hebben ons altijd in de voorste gelederen aange troffen. In de parlementaire democratie vormt de oppositie een gezond en noodzakelijk tegenwicht. Politieke spotprenten van tekenaars van naam met een scherp inzicht en gevoel voor werkelijke humor en voor de betrekkelijkheid van alle dingen, hebben altijd een rol gespeeld in ons staatkundig leven. Het is bekend, dat er menig groot politicus is geweest, die er behagen in schepte, de op hemzelf betrekking hebbende producten van karikaturisten te verzamelen.

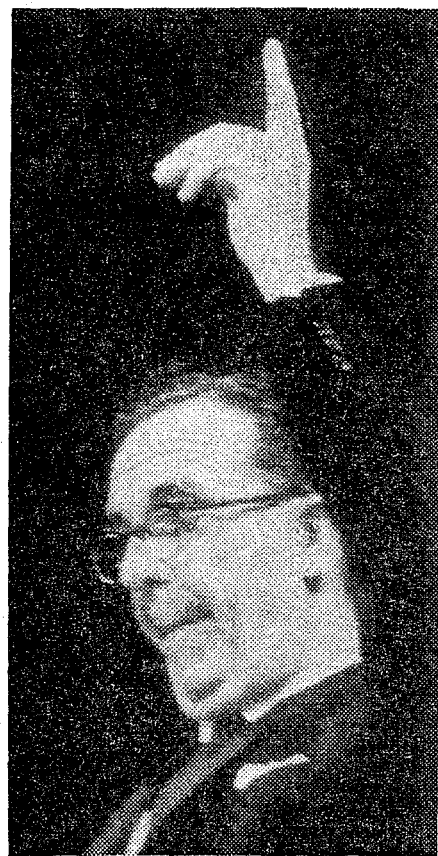
Om het nog maar eens zonder omwegen te zeggen: Er is echter een hemelsbreed verschil tussen het hanteren van de sierlijke floret en het als een dolleman rondzwaaien met een ordinair hakmes of het verkopen van ordinaire grollen over leden van het Koninklijk Huis, die zich bovendien niet zelf verdedigen kunnen.

DE televisie (evenals trouwens de radio) is een in belangrijke mate gemonopoliseerd massa-medium en wie dat middel misbruiken met de gedachte van — zoals Wim Kan het in een van zijn kostelijke Oudejaarsavondconferenties heeft uitgedrukt — „We gaan es effe lekker een volksgroep kwetsen”, behoren daar niet thuis. Zij zijn of geestelijk nog te onvwassen of zij missen ten enenmale het inzicht en het vakmanschap, dat een optreden voor dit medium billijkt.

Dat de radioconferenties van Wim Kan, door miljoenen beluisterd, nauwelijks enige kwade reacties hebben uitgelokt en door degenen, die „op de hak” werden genomen zonder uitzondering zowel in de oudejaarsuitzendingen als bij andere gelegenheden volkomen sportief

ZO IS HET ... grove grollen ...

WIM KAN ... eigen censuur ...

zijn en konden worden opgenomen, terwijl de meeste uitzendingen van het beruchte „Zo is het...” telkenmale een storm van verontwaardiging en protesten heeft uitgelokt, is toch wel veelzeggend. Het betekent dat ons volk, dooreengenomen, het verschil tussen werkelijke humor en ordinaire grollen wel degelijk weet te onderscheiden.

Het is mijn stellige overtuiging dat de sfeer van geprikkeldheid en onrust, door deze uitzendingen in ons volk opgewekt (er zijn waarschijnlijk weinig kwesties geweest waarover bij de kranten zulk een stroom van verontwaardigde ingezonden stukken is binnengekomen) medeschuldige is dat het provoise juist in ons land — zij het geluk-

kig nogal kortstondig — zozeer heeft kunnen gedijen. En dat diezelfde reeds aanwezige geprikkelde sfeer tevens medeschuldig is aan de onrust, die rond het huwelijk van prinses Beatrix is gewekt. Een onrust die daarna trouwens als een doorgeprikte ballon is ingezakt.

ACTIE wekt nu eenmaal reactie. Op de eerste eerlijke verontwaardiging om allerlei grofheden en profanaties zijn er, in brieven en telefonades aan het adres van de deelnemers aan deze uitzendingen, grofheden en bedreigingen geuit, die even verwerpelijk waren. Een van onze landelijke avondbladen, wanhopig door de vele reacties van lezers, klaagde over de geprikkeldheid en de overgevoeligheid, welke zich van ons volk had meester gemaakt. Dit alles toont wel aan, wat die uitzendingen hadden weten los te slaan. Het leek of in ons volk zogenaamde republikeinen en royalisten als furies tegenover elkaar stonden en of hetgeen tussen kerkelijke kringen enerzijds en serieuze niet-kerkelijke stromingen anderzijds was opgebouwd, door dit VARA-troepje dreigde te worden afgebroken.

De VARA zelf heeft daar ten slotte een einde aan gemaakt. Naar aanleiding van een aantal ongelukkige uitzendingen van de VPRO schreef Het Vrije Volk vorige week nu zelfs: „Men moet er zich daar dus heel goed van bewust zijn wat men doet. De deining, die er nu weer is om een paar uitzendingen van de VPRO, doet veronderstellen dat men er zich bij deze omroepvereniging niet zo erg goed van bewust is geweest wat men deed. Men is meegedreven met de stroom, die uit is op het aantasten van taboes, zoals dat heet.” Het socialistische blad noemde het de vraag, wat men mensen die niet alleen anderen, maar ook zichzelf willen ontluisteren, mag aandoen. En het stelde ten slotte vast: „Wie iets meent van wat onder de naam respect voor de privacy, eerbied voor de individuele mens, tegenwoordig zo hoog in aanzien staat, ontkomt niet aan de wirwar van vragen die de eveneens hoog genoteerde drang naar ontluistering oproept.”

MOET dit alles nu weer herleven? Werkelijk goede satire zou slechts door enkele topfiguren kunnen worden geleverd en dan zeker niet aan de lopende band, van elke week of elke twee weken een „voorstelling”. En op welk een andere wijze zulke topfiguren hun stof zouden presenteren bleek wel uit de recente uitlating van Wim Kan, die op de vraag of men in zijn conferenties „hard” moet zijn, antwoordde: „Hard zijn is bijna een cultuur geworden. Het is echter altijd nodig te staan achter wat je kunt zeggen; men moet dus een eigen censuur uitoefenen.”

Aan die eigen censuur, aan die wijze matiging en aan die milde humor, welker invloed veel groter kan zijn dan opzettelijk uitartende en grove grollen, ontbrak 't het „Zo is het...”-gezelschap ten enenmale. Gezien de kringen, waaruit de aandrag tot oprichting van de STRO is voortgekomen, kan niet anders worden verwacht dan dat de hele misère van weleer opnieuw zou beginnen. Men spare ons een dergelijk nieuw spektakel. Slechts het extremisme naar beide kanten zou er wel bij varen.

A. W. ABSPOEL

ST. MICHIELSGESTEL

Riante vrije-sector-woningen in aanbouw. Het complex bestaat uit:

8 BLOKKEN VAN 2 WONINGEN EN 2 VRIJSTAANDE WONINGEN

Deze luxe woningen zijn alle voorzien van garage en kunnen, op wens, worden voorzien van een gas-gestookte c.v.-installatie.

Indeling: ruime hall, toilet, luxe keuken, woonkamer met open haard, garage. 1e verd. 3 slaapkamers en compleet ingerichte badkamer (ligbad, toilet en wastafel). 2e verd. zolder met grote slaapkamer. Grondopp. van 290 - 501 m².

Koopsommen: helft van blok van 2: f 46.300,- k.k., met c.v. f 50.900,- k.k. vrijstaande woningen: f 59.900,- k.k., met c.v. f 64.900,- k.k.

VUGHT

Helft van blok van 2 met flinke tuin, gelegen aan de Willem-III-laan. Mogelijkheid tot bijbouw van garage. Prijs f 38.500,- k.k. — Nog enkele nieuwbouwpanden in de omgeving Vondelstraat. Ruime indeling, o.a. vaste trap naar zolder. Prijzen f 40.800,- en f 41.300,-.

VERDER TIENTALLEN PANDEN IN VUGHT EN OMGEVING.

Inlichtingen:

MAKELAARSKANTOOR H. M. VAN UDEN-VUGHT

Lid N.B.M. — Vondelstraat 15 - 17 - tel. 04100 - 38469 en 41035 — DOORLOPEND BEREIKBAAR

VRAGEN OVER POLITIE-RAPPORTEN VERKEERSONGEVALLEN

Het Tweede Kamerlid van de VVD, de heer A. Geurtsen, heeft op 3 november de volgende schriftelijke vragen gesteld aan de minister van Justitie:

1. Is het waar dat overwogen wordt om met ingang van 1 januari 1968 aan de politiekorpsen toe te staan om van verkeersongevallen geen rapporten meer in te dienen als geen proces-verbaal is opgemaakt?

2. Zo ja, kan de minister uiteenzetten, welke gevolgen van de voorgenomen maatregel zullen zijn met betrekking tot de ongevallenregistratie?

3. Zal de bedoelde maatregel ook van invloed zijn op de mogelijkheid voor verzekeringsmaatschappijen tot verificatie van feiten, c.q. vaststelling van verplichtingen van hun verzekerden in die gevallen, waarin proces-verbaal niet werd opgemaakt?

4. Indien de bedoelde maatregel tot gevolg zou hebben, dat minder mogelijkheden tot registratie van aantal, aard, en omstandigheden van ongevallen zouden ontstaan en/of de mogelijkheden voor de verzekeringsmaatschappijen, waarop in vraag 3 wordt bedoeld, zou-

den verminderen, is de minister dan bereid de in vraag 1 bedoelde maatregel niet in te voeren, alvorens in een en ander op andere wijze kan worden voorzien?

5. Indien vraag 4 ontkennend wordt beantwoord, wil de minister dan aangeven waarom met invoering der bedoelde maatregel niet kan worden gewacht en op welke wijze naar zijn oordeel in eventuele nadelige gevolgen van invoering dezer maatregel zal kunnen worden voorzien?

20 JAAR VVD

OP 20 JANUARI

20 JAAR VVD

Voor de 1500 partijleden die zich tijdig hebben aangemeld zal in het RAI - Congrescentrum te Amsterdam een aantal prominente sprekers optreden.

Onder deze sprekers zijn de oprichters van onze partij mr. D. U. Stikker en prof. mr. P. J. Oud. Stikker, onze eerste voorzitter en Oud, onze erevoorzitter.

De dag zal worden besloten met een grote feestavond, waaraan een keur van artiesten zal meewerken.

Noteer vast nu in uw agenda:

20 januari 1968

VVD-demonstratie,

RAI, Amsterdam

en deel het Algemeen Secretariaat via de hieronder afgedrukte coupon nu reeds mee dat u van de partij zult zijn. Er zijn maar 1500 plaatsen! Toegangsprijs voor middag-bijeenkomst en feestavond f 3.— per pers., alle rechten inbegrepen.

Bestelde toegangsbewijzen zullen t.z.t. worden toegezonden.

COUPON VOOR AANMELDING

Op te zenden aan Algemeen Secretariaat VVD, Koninginnegracht 61, Den Haag.

Ondergetekende, naam: .....

adres: .....

te: .....

verzoekt toezending van ..... toegangsbewijzen à f 3.— voor de VVD-demonstratie op 20 januari 1968.

(handtekening)

Resoluties van JOVD

Tijdens het onlangs in Amersfoort gehouden JOVD-congres zijn, zoals wij de vorige week reeds berichtten, twee resoluties aanvaard, namelijk één betreffende de werkende gehuwde vrouw en één met betrekking tot het onderwijs. Hieronder volgt de volledige tekst van deze resoluties.

● GEHUWDE WERKENDE VROUW

De JOVD enz. overwegende dat:

1. het Nederlands nationaal inkomen per hoofd van de bevolking relatief laag is in vergelijking met andere hoogontwikkelde landen;
2. dit mede veroorzaakt wordt door het relatief gering aantal werkende gehuwde vrouwen in Nederland, en niet of nauwelijks door een lager loonpeil;
3. onze economische ontwikkeling niet achter mag blijven bij die van andere EEG-landen;
4. het relatief lage nationaal inkomen ook een relatief lage totale belastingopbrengst inhoudt, hetgeen de financiering van de vele dringend noodzakelijke collectieve voorzieningen ernstig bemoeilijkt;

spreekt als haar mening uit dat:

1. er naar een maatschappijhervorming moet worden gestreefd in die richting dat veel meer dan tot nog toe gehuwde vrouwen in het arbeidsproces betrokken blijven;
2. hiertoe zowel van de zijde van de overheid als van het bedrijfsleven stimulanzen moeten uitgaan die het werkzaam blijven van de gehuwde vrouw vergemakkelijken en aantrekkelijk maken;
- 3a. de belastingheffing op het gemeenschappelijk inkomen van de echtgenoten moet worden aangepast in die zin, dat de belastingvrije aftrek verhoogd moet worden;
- 3b. dat bij de premieheffing voor de sociale verzekering voor de werkende gehuwde vrouw een reductieregeling moet worden toegepast, wanneer tegenover de premiebetaling geen enkele reële tegenprestatie staat;
4. het gewenst is dat de openingstijden van winkels en openbare diensten moeten worden aangepast aan de behoefte van de werkende vrouw;
5. op de scholen voor de kinderen de gelegenheid moet bestaan om tussen de middag over te blijven in ruimten, die aan redelijke eisen voldoen. (schoolcafeteria's); de overheid het tot stand komen van crèches moet bevorderen;
6. dat het bedrijfsleven zo spoedig mogelijk:
  - a. het verschil tussen beloning voor gelijke prestaties van vrouwen en mannen te niet moet doen, en
  - b. voor de werkende gehuwde vrouw zodanige werktijden moet vaststellen dat zij haar taak als huisvrouw naar behoren kan vervullen;
7. de bij- en herscholingsmogelijkheden voor de gehuwde vrouw verruimd moeten worden en dat aan de voorlichting hierover meer aandacht moet worden besteed, en gaat over tot de orde van de dag.

● ONDERWIJS

De JOVD enz., overwegende:

dat de maatschappij nu en in de toekomst, mede gezien de voortschrijdende technificatie en massificatie, vraagt om geestelijk volwassen mensen, die in vrijheid een persoonlijke verantwoorde keus kunnen doen;

dat de liberale eis — de mogelijkheid tot ontplooiing van ieders capaciteiten — nog geenszins is verwezenlijkt;

dat het Nederlands onderwijs, ondanks pogingen tot vernieuwing, nog veel te traditioneel is en te weinig gericht is op een dynamische maatschappij

spreekt als haar mening uit: dat

1. Door de overheid binnen het kader van het onderwijs de hoogste prioriteit moet worden toegekend aan onderwijsplanning, waardoor binnen een redelijke termijn tot een sluitend geheel van voorzieningen kan worden gekomen;
2. gelet op de financiële en wetenschappelijke efficiency meer coördinatie dient plaats te vinden tussen:
  - a. de instanties, die zich bezighouden met het wetenschappelijk onderzoek van het onderwijs;
  - b. de instanties die zich bezig houden met de planning van het onderwijs;
  - c. planning en onderzoek, opdat:
    1. een grotere doelmatigheid van het onderwijs, zowel op financieel als peda-

gogisch-didactisch terrein zal worden verkregen,

2. een zekere uniformiteit van het leerplan wordt bereikt;

3. gestreefd moet worden naar een andere beheersvorm van het openbaar onderwijs waardoor mede een efficiënter gebruik kan worden gemaakt van de financiële middelen;

4. de openbare school en daarmee gelijk te stellen onderwijs de voorkeur hebben, omdat het respect voor de andersdenkenden en de gelijkwaardigheid van elke mens de centrale grondslag voor deze school is, hetgeen tot uiting komt in de ontmoetingsmogelijkheden van de diverse horizontale en verticale geleidingen van ons volk;

5. de leerplicht dient te zijn vanaf het vijfde tot en met het zestiende levensjaar; daarbij moet in de leerplichtwet de mogelijkheid van partieel onderwijs van het veertiende jaar af worden opgenomen;

6. een ieder in de gelegenheid moet worden gesteld om te komen tot optimale ontplooiing van zijn capaciteiten, waardoor de sociale mobiliteit wordt vergroot; financiële, pedagogische en didactische middelen moeten hiervoor worden aangewend;

7. schoolbegeleidingsdiensten gericht op specialistische hulp aan het schoolkind moeten worden uitgebreid;

8. gezien de eis van individualisering, gestreefd moet worden naar,

a. de verlaging van de leerlingenschaal;

b. doorbreking van het klassikale stelsel;

c. afschaffing van het jaarklassensysteem.

9. dat de ontwikkelingen op het gebied van audio-visuele hulpmiddelen en de geprogrammeerde instructie in het oog dienen te worden gehouden en, waar mogelijk, ingepast in het onderwijs;

10. verplicht kleuteronderwijs gegeven dient te worden van het vijfde tot het zevende levensjaar en vrijwillig vanaf het vierde levensjaar; waarbij:

a. getracht moet worden milieuachterstanden op te vangen (specialistische hulp via de schoolverzorgingsdiensten is hierbij onontbeerlijk).

b. een begin gemaakt dient te worden met het aanleren van de elementaire culturele vaardigheden (lezen, schrijven, rekenen).

11. de taak van het hoofd van de basisschool dient te worden herzien, zodanig dat het accent meer komt te liggen op zijn functie als schoolleider;

12. in de vast te stellen leerplannen in elk geval moeten worden opgenomen:

a. het aankweken van een democratische levenshouding, waarbij de staatsburgerlijke vorming een zeer belangrijke plaats dient in te nemen; dit moet reeds op zeer jonge leeftijd geschieden.

b. het ontwikkelen van spreekvaardigheid

c. het stimuleren van de creatieve mogelijkheden van het kind

d. het verplicht stellen van tenminste een vreemde taal (Engels) in de laagste groepen van de basisschool;

e. het vertrouwd maken met de automatisering, waarbij speciaal gedacht wordt aan het werken met de computer.

f. het geven van een seksuele opvoeding, die tijdens de hoogste leerjaren van het basisonderwijs wordt toegespitst op de seksuele voorlichting;

13. dat ten behoeve van de lichamelijke opvoeding het aantal gymnastieklokalen in sterke mate dient te worden uitgebreid;

14. de selectie die thans in het zesde leerjaar plaatsvindt, dient te worden vervangen door een systeem van differentiatie en determinatie tijdens het brugonderwijs, waardoor de toekomstige richting van de leerlingen in het voortgezet onderwijs kan worden bepaald; dit brugonderwijs dient het karakter te krijgen van een driejarige zelfstandige brugschool, aansluitend op het vijfde leerjaar van de basisschool;

15. a. een ongedeelde beroepsopleiding van vier jaar, waarvan één praktisch jaar, voor onderwijs(essen) tot stand moet worden gebracht en dat nascholing meer moet worden gepropageerd.

15. b. dat herziening van de opleiding van de kleuterleidsters nodig is i.v.m. de vernieuwde taak van het kleuteronderwijs.

16. de scholengemeenschappen zoveel mogelijk dienen te worden gerealiseerd;

17. dat gestreefd moet worden naar harmonisering van het onderwijs in internationaal verband;

18. een werkelijke onderwijsvernieuwing pas kans van slagen kan hebben, wanneer een efficiënt voorlichtingsapparaat — dat alle publiciteitsmedia moet kunnen inschakelen — ten bate van alle betrokkenen is ingesteld.

en gaat over tot de orde van de dag.

HET zal tot weinigen doorgedrongen zijn dat twintig jaar geleden in Oxford een Liberaal Manifest is opgesteld. Nog minder zal de inhoud van dit Liberaal Manifest *) bekend zijn.

Na twintig jaar is het goed zo'n manifest eens aan een kritische beschouwing te onderwerpen. Een commissie van de Liberale Internationale 1967 heeft hier handen vol werk aan gehad. Het is een compliment waard van de samenstellers, dat dit document na twintig jaar nog niets aan inhoud en formulering verloren heeft, ondanks de sociale en technologische revolutie. De commissie heeft dan ook gemeend niet het Liberaal Manifest te moeten moderniseren maar heeft aan de hand hiervan een verklaring opgesteld.

In deze verklaring wordt uitgegaan van het geloof en vertrouwen in de liberale principes, zoals deze in het Liberaal Manifest zijn vastgelegd. Vervolgens wordt onze taakstelling als liberalen beschreven in de huidige sociale en technologische revolutie. Deze sociale revolutie, welke reeds een paar eeuwen oud is, heeft de positie van de mens in de maatschappij volledig veranderd. Dit proces is nog lang niet uitgewerkt en wint nog steeds aan kracht en resultaat.

Hiernaast is een conglomeraat van op ons leven ingrijpende ontwikkelingen te constateren, zoals:

- een versnelling van wetenschappelijke en technologische veranderingen;
- een revolutie in de welvaartsbehoefte;
- de verandering van de statische landbouwgemeenschappen in dynamische industriële;
- het verkrijgen van onafhankelijkheid van vele mensen;
- de invloed van massa-communicatiemedia.

Daar staat tegenover de verbreding van de kloof tussen rijke en arme landen, welke laatste lijden onder bevolkingsexplosie, toenemende hongersnood en armoede, en waar onderdrukking van vrijheid, discriminatie en agressief nationalisme tot wereldrampen aanleiding kunnen geven.

De fundamentele taak van onze tijd is deze nieuwe krachten te beheersen en aan te wenden ten bate van de gehele

Verklaring over Liberaal Manifest

mensheid. Onze stuurmiddelen hierbij zijn niet materieel, maar liggen in de progressieve ontwikkeling van vrije gemeenschappen van verlichte, ontwikkelde burgers die verantwoordelijkheid kunnen dragen. Deze burgers moeten gevrijwaard worden van interne en/of externe onderdrukking. Zulke vrije gemeenschappen dienen opgebouwd en onderhouden te worden op liberale principes.

Waarborgen hiervoor kunnen wij vinden in:

1. Decentralisatie en vrijheid

Samenwerking en solidariteit tussen vrije mensen zijn een toenemende noodzakelijkheid in een moderne wereld. Centralisatie bergt echter in zich een gevaar van bureaucratie, toenemende afhankelijkheid van het individu van de staat, afbraak van parlementaire bevoegdheden, formatie van overheids- en particuliere monopolies.

Deze centralisatie dient te worden voorkomen door:

- a. het zoveel mogelijk spreiden van macht;
- b. het toestaan van de grootst mogelijke vrije meningsuiting;
- c. het verstrekken van al de nodige informatie om de burger in staat te stellen zich een oordeel te vormen over alle zaken van collectief belang;
- d. bescherming van minderheidsgroeperingen;
- e. het verbannen van alle raciale of andere vormen van onderdrukingsdiscriminatie;
- f. bescherming van iedere burger tegen ongewilde inmenging in zijn privéleven, door bijvoorbeeld mechanische spionage.

2. Economische politiek en planning

Overheidsplanning van eigen economische activiteiten is een noodzaak, voor zover deze planning niet gebruikt wordt om de autonomie van de privé-onderneming aan te tasten.

Planning is fundamenteel voor een economische ontwikkeling, om productie en consumptie te maximaliseren en daardoor de goederen en diensten te leveren voor de sociale vooruitgang in alle landen van de wereld.

De gemeenschap heeft een speciale verantwoordelijkheid om de natuurlijke bronnen te beschermen zoals culturele- en landschappelijke schoonheid.

3. Internationale economische samenwerking

Mensen, goederen, geld en diensten moeten vrij kunnen bewegen. Wij staan een internationale samenwerking op de grootst mogelijke schaal voor.

4. Gelijkheid en welvaart

Een belangrijk gedeelte van onze verhoogde welvaart dient gebruikt te worden om gelijkheid van mogelijkheden te bereiken, zowel voor individuele burgers als voor landen over de gehele wereld.

Voor het individu impliceert dit zekerheid tegen ziekte, werkloosheid, ouderdom en de beschikking over adequate woonruimte.

Het vergt ook de best mogelijke opleiding voor iedereen onafhankelijk van middelen of geboorte.

Het gevoel van vervreemding van

werknemers met hun bedrijf moet voorkomen worden door hen medeverantwoordelijkheid te geven in de voortgang, stabiliteit en ontwikkeling van de onderneming en door hen in staat te stellen een financiële interesse te verkrijgen.

Familieplanning moet vergemakkelijkt worden met volle respect voor de verantwoordelijkheid en de vrijheid van keus van man en vrouw.

Internationaal gezien betekent gelijkheid en welvaart voor de geïndustrialiseerde landen een liberale handelspolitiek, waarbij rekening wordt gehouden

(Vervolg op pag. 8)

„Experiment in internationalism”

Men klaagt wel eens in liberale kring dat er te weinig documentatie is, dat er te weinig handboeken zijn waaruit men kan putten. Op het gebied van de liberale internationale politiek is een lacune gevuld door de verschijning van „Experiment in Internationalism”, geschreven door de oprichter van de Liberale Internationale, John H. MacCallum Scott. Hij beschrijft daarin de geschiedenis van twintig jaar Liberale Internationale sinds het Liberaal Manifest van Oxford in 1947.

Zij, die zich willen verdiepen in deze materie, kunnen dit boek verkrijgen door een postwissel of postcheque van f 15,- voor het boek en verzendkosten te sturen aan de secretaris van de Groep Nederland van de Liberale Internationale, de heer D. W. Dettmeijer, Van Mojalenlaan 14, Den Haag.

Wij bevelen het boek gaarne aan en hopen dat velen het zich zullen aanschaffen.

Vijftig jaar Sowjet-Unie

Lenin, sprekend tot en toegejuicht door soldaten en arbeiders

MET groot militair vertoon, met massale feestvergaderingen en een amnestie herdenkt deze week Sowjet-Rusland zijn vijftigjarig bestaan. Wie in West Europa, maar ook in het door revolutiekoorts bevangen Rusland zelve, had, toen in 1917, kunnen denken dat deze communistische staat zich binnen een halve eeuw zou hebben ontwikkeld tot een der twee grootste machtsblokken op deze aarde?

Het begin der revolutie scheen niets dan chaos. Het Westen hield de adem in. En toen door de uitroeping van Raden-republieken in München en Hongarije de communistische golf naderbij scheen te komen, hield men van toen radicale zijde ons in Nederland voor, dat de revolutie geen halt zou houden bij Zevenaar. Het kwam anders uit. De revolutie vond immers in Rusland een geheel andere voedingsbodem dan in het democratische Westen. Daar hadden de „klassen”-tegenstellingen niet het monsterlijk karakter dat in zwang was in het oude Tsarenrijk. Rusland was achterlijk in vrijwel ieder opzicht. Eerst in 1861 had het de lijfgeenschap afgeschaft. Een autocratisch regime, gesteund door een zeer dunne bovenlaag en vooral door een wrede politie-appa-

raat, legde er de macht op aan een 95 pct. der bevolking. Corruptie was een integrerend deel van de ambtelijke bureaucratie. Voeg daarbij zware tegenslagen in de eerste wereldoorlog. En de thema's voor de communistische ouverture zijn volop voorhanden.

PRESTATIES

Hoofdgedachte van Lenin, theoreticus, instigator en hardnekkig leider-in-de-praktijk der revolutie is de „dictatuur van het proletariaat”. Bovendien de eenheid van alle arbeiders in de wereld. Vooral ook: gelijkheid voor allen. Verder: nationalisatie van industrie, landbouw en handel. Van al deze eisen is de internationale eenheid der arbeiders een droombeeld gebleken. Ook de gelijkheid van allen met een — hoe men de zaak ook keert of wendt — als resultaat bevoorrechte elite is slechts zeer gedeeltelijk bereikt. Na een aantal jaren van strijd naar buiten en van krampachtig streven naar binnenlandse consolidatie der communistische maatschappij moest Lenin — economisch — noodgedwongen tijdelijk een stap terugdoen. De Nieuwe Economische Politiek werd ingeluid.

Maar al is Rusland in de loop van deze vijftig jaren in het bijzonder onder

het despotisch bewind van Stalin, door zeeën van bloed en ellende gegaan, men moet volmaakt kortzichtig zijn om niet de ontzaglijke prestaties te erkennen, die door het Sowjet-regime zijn volbracht. De algemene situatie in Rusland is eenvoudig onvergelijkbaar met de schrille wantoestanden uit de Tsarentijd. Een hoofdzakelijk agrarisch land bracht onder dwingend bevel zijn industrie en vooral ook zijn zware industrie op een hoog peil. Dat ging wel ten koste van de produktie van consumptiegoederen voor de gewone man. Maar het geduldige Russische volk heeft dit alles blijkbaar zonder veel morren doorstaan. Met de industrialisatie als basis, ontwikkelde Sowjet-Rusland een formidabele militaire macht. Macht, die in de tweede wereldoorlog na aanvankelijke „diplomatieke” maar niet sympathieke neutraliteit volledig voor de eindoverwinning werd ingezet.

Bovendien moet men erkennen, dat zowel de levensstandaard der bevolking als de opvoedings- en ontwikkelingsmogelijkheden zeer fors gestegen zijn. In het keizerlijke Rusland was het slechts de bovenlaag, die deel had aan kennis, technisch kunnen en cultuur. Thans beschikt de Sowjet-Unie onder meer door zijn achtjarenleerplicht en universitaire mogelijkheden over een falanx van technocraten en geleerden. Dit heeft als culminatiepunt geleid tot de

glorieuze daden op het — eindeloos — terrein der ruimtevaart.

Onverteerbaar naar onze Westerse opvatting blijft het karakter van de totalitaire staat. Een communistische partij die via het partijmechanisme monopolistisch de dienst uitmaakt. Een partijstelsel, dat dissidenten de mond snoert. Een ondanks alle kennelijke verzachtingen nog altijd beslissend politiek-apparaat. Een van het regime afhankelijke rechterlijke macht. En een door de partij opgelegde eenheid van kunst en cultuur. Ziehier een monolithisch systeem van dwang, dat ingaat tegen de vrijheid en tolerantie, die voor ons onontbeerlijk als zuurstof zijn.

Gezien onder de hoek der grote internationale politiek toont — hoe kan het anders — het Sowjetrusische rijk alle kenmerken van een wereldmacht. Als wereldmacht heeft het de neiging tot expansie. Het heeft met geweld, of bedreiging met geweld, de landen van Oost-Europa onder de ijzeren hand van Stalin aan gene zijde van het IJzeren Gordijn gebracht. Het tracht of trachtte machtsposities op te bouwen, of sterke invloed uit te oefenen, in Cuba, Vietnam en het Midden-Oosten. Het wil dit alles doen, maar — de hemel zij gedankt — het wenst toch niet het gevaar te lopen van een wereldoorlog. Cuba onder Chroetsjtsjow, het Midden Oosten onder Brezjnev en Kosygin zijn tekenen, dat men bij alle steun in wapenen of diplomatie een duidelijke afschuw heeft van het point of no return.

CHINA

Twee factoren, de ontwikkeling van de intercontinentale raketten inclusief de waterstofbom en de opkomst van communistisch China maken stellig, dat ondanks alle expansiezin, onder de tegenwoordige heersers in Moczou een zekere matiging te bespeuren valt. De havikken hebben daar althans op het ogenblik niet de overhand.

Communistisch China heeft de herdenkingsfeesten in Sowjet Rusland „een lachwekkende vertoning” genoemd. Nieuw en goedkoop produkt uit het scheldreservoir, dat men te Peking zo rijkelijk ter beschikking heeft. Overigens vormen de scheldkanonnades van Mao Tse-toeng en de zijnen tegen Rusland slechts de uiterlijke kant. Maar ook in wezen is de vijandigheid tussen de Sowjet Unie en communistisch China blijkbaar onoverbrugbaar.

Wat nu echter de verhouding Sowjet Rusland en het Westen betreft: aan het eind van deze vijftig jaren zijn er duidelijk tekenen van verbetering. Vreedzame coëxistentie. De mensheid hoopt en verwacht dat het inderdaad een samen leven in vrede blijft.

L. M.

Ego

Vanwege de humanistische geestelijke verzorging voor militairen wordt sinds 1961 een goed verzorgd maandblad onder de Nederlandse dienstplichtigen verspreid. Hoofdredacteur H. Lips is hoofdredacteur.

In het oktobernummer van „Ego” ont-popt de vaste medewerker Henk J. Meier zich als een felle nieuw-linkse socialist en liberalenhater. Uit zijn artikel met het opschrift: „Waar komt die partijvernieuwing vandaan?” citeer ik:

„Progressief in de politiek is die stroming, die zonder remmende wensdromen de consequenties durft te trekken uit de internationale politieke, technologische en economische ontwikkelingen en er naar streeft de Nederlandse politiek af te stemmen op deze ontwikkelingen in zoverre die duidelijk onafwendbaar of algemeen menselijk gesproken wenselijk zijn, ongeacht de vorderingen in deze richting in andere landen.

Conservatief in de politiek is die stroming, die ijvert voor het behoud van de status quo. Eventueel is de conservatief bereid mee te werken aan progressieve initiatieven, mits die de fundamenten van de heersende constellatie niet dreigen aan te tasten. De conservatief gaat wel met zijn tijd mee, doch loopt steeds twee of meer passen ten achter.

Reactionair in de politiek is die stroming, die ijvert voor een terugkeer naar de status quo ante. Dat impliceert, dat de reactionair een bepaald punt in de geschiedenis (de Franse Revolutie, november 1917, mei 1940) moet kiezen. De terugkeer naar de situatie voor dat punt is zijn ideaal — alles wat hem er verder van verwijderd, is verwerpelijk. In de praktijk evolueren reactionairen in dezelfde zin als conservatieven, zij het iets langzamer. Links en Rechts schijnen inderdaad moeilijker te definiëren. Het zijn (in de Nederlandse politiek) termen die echter duidelijk staan voor progressief-socialisme (links) en reactionair-liberalisme (rechts). Een van de redenen van de begripsverwarring is het feit dat we in Nederland (tot grote verbazing van buitenlandse politici) te kampen hebben met een grote groep confessioneel-politiek georganiseerden. Voor de scheiding tussen kerk-en-staat ijverden deze groepen voor een gelijkstelling van hun kerkelijk gezag met het wereldlijk gezag. Dat was hun goed recht, het was begrijpelijk. Hetgeen niet betekent dat het wenselijk was. Dat zagen zij zelf uiteindelijk ook in. De consequentie (kerk en staat moeten gescheiden blijven, dus religie staat buiten de politiek) weigerden ze echter te trekken.

Uit bovenstaand fragment blijkt dat de VVD door Henk J. Meier niet eens als conservatief, maar als reactionair wordt bestempeld! Wat hij schrijft over „begripsverwarring” is vrij duister en komt m.i. voort uit zijn eigen begripsverwarring. Hij weet blijkbaar dat de tegenstelling links—rechts in Nederland het onderscheid aanduidt tussen partijen zonder en partijen met een kerkelijke binding. Derhalve is de VVD een linkse partij. Doch dan wordt het moeilijk, om de goegedane wijs te maken, dat de VVD links en conservatief, ja zelfs reactionair is. Daarom: weg met de officiële onderscheiding en daarvoor in de plaats: links (socialistisch) - rechts (liberaal). Helaas heeft deze door vele socialistische gehanteerde valse indeling (ten einde de VVD in een ongunstig daglicht te stellen) bij heel wat politiek-ongeschoolden ingang gevonden. Niettemin: deze indeling is vals en verwarrend.

Misleitend is ook de suggestie dat de progressieven, d.w.z. de socialisten van nieuw-links, de consequenties durven te trekken uit de internationale politieke, technologische en economische ontwikkelingen, terwijl de reactionairen, d.w.z. de liberalen terug willen naar de goede tijd van vóór 1940. In werkelijkheid heeft „progressief” nieuw-links vóór derde Marxistische stokpaardjes van de zolder gehaald, die door de fenomenale welvaartsgroei in de kapitalistische-liberale landen zijn ontmaskerd als verouderde en onjuiste wensdromen. De heer Meier draait de zaak dus precies om: vooruitgang en welvaart zijn tot stand gekomen op links-liberale basis en niet op links-socialistische basis.

Een tweede fragment geeft de VVD eer. veeg uit de pan:

„Het is interessant de verschillende benaderingen naast elkaar te leggen. De VVD bv. ziet slechts heil in steun aan Suriname en de Antillen (omdat wij daar directe — ergo lucratieve — banden mee hebben). D'66 wil het bedrag dat we er voor uittrekken bepaald zien door de mogelijkheid het doelmatig aan te wenden. Daartoe beroept men zich op een uitspraak van de Wereldbank, die

Mijn opinie is . . .

stelt dat de totaalhulp met 50 pct. verhoogd moet worden. Daar Nederland in de huidige hulp relatief 50 pct. achterblijft, moet het bedrag van 300 miljoen op 900 miljoen worden gebracht. De PvdA stemt voor 2 pct. van het nationale inkomen. De CHU ziet het als naastenliefde. Enz. Het zou te ver voeren hier alle vergelijkingen door te trekken, maar het is een duidelijke toetssteen voor progressiviteit.”

De VVD wil slechts steun geven aan Suriname en de Antillen. Goed bedacht, Henk J. Meier. Nu heb je ze in de hoek van het kolonialisme. Met veel fantasie en kwade trouw is het niet moeilijk om je tegenstanders verdacht te maken.

Als liberaal en als humanist protesteer ik tegen de misleidende anti-liberale propaganda in „Ego”, een blad, dat uitgaat van het politiek-onpartijdige Humanistisch Verbond en medegefinancierd wordt uit belastinggelden. Laat Henk J. Meier zijn anti-liberale venijn in socialistische bladen uitspuwen. „Ego” is daarvoor niet de plaats. Dat had ook hoofdredacteur Lips moeten begrijpen.

Dr. P. D. VAN ROIJEN, Assen.

Griekenland (II)

Met instemming las ik de opinie van de heer Van Geenhuizen over „Griekenland”. Des te meer trof mij het slappe naschrift van de redactie, die blijkbaar niet anders weet te doen dan het éne van linkse zijde uit den treure geuite argument klakkeloos napraten. Dus Griekenland heeft een anti-communistische regering gekregen, en er zit een stelletje communisten en meelopers geïnterneerd onder het toezicht van het Internationale Rode Kruis. Volgens u mag Griekenland geen communisten interneren omdat het een Navo-partner is. De enige conclusie die ik kan trekken is dat ik blijkbaar twintig jaar in een valse waan heb geleefd, nl. dat de Navo een in de eerste plaats tegen communistische agressie gericht militair bondgenootschap is. Wat ons Navo-leden betreft is dus de enige ter zake doende vraag of de huidige Griekse regering een loyaal anti-communistische bondgenoot zal zijn of niet. Verdere bemoeienissen met de binnenlandse politiek van dat land zijn irrelevant en zullen door de irriterende betweterigheid die zoveel Nederlanders eigen is slechts afbreuk doen aan een militair bondgenootschap waarvan het voortbestaan voor ons een levensbelang is. Natuurlijk is het afbreuk doen aan dit bondgenootschap precies de reden waarom de anti-Griekse rel door de communisten en meelopers is opgezet.

Dat de z.g. sociale bewogenheid in dit geval voortkomt uit oprecht medeleven met de geïnterneerden zal zelfs de ergste hypocriet niet durven volhouden, waar in de communistische landen (niet alleen China) het afslachten van burgerbevolking voortgang vindt zonder dat er

In deze rubriek nemen wij brieven van lezers op, waarin een mening naar voren wordt gebracht die naar het oordeel van de redactie de aandacht van andere lezers verdient. Dit houdt uiteraard niet in dat de redactie het altijd met die mening eens zal zijn. Zij behoudt zich het recht voor ingezonden brieven te bekorten. Anonieme brieven worden terzijde gelegd.

meer één stem van protest opgaat uit de rode hoek.

Het is het goed recht van ons Liberale Wonderkind als particulier zitting te nemen in een anti-Griekse comité, waar hij zich in het gezelschap van dominee Buskes, professor Wertheim, professor Kapteyn en Annie Romein-Verschoor blijkbaar op zijn plaats voelt. Onjuist dunkt mij echter te zijn dat hij dit doet als Kamerlid voor de VVD. Zodra hij deze functie erbij vermeldt spreekt hij namens zijn partij, en ik vraag mij af wie hem daartoe het recht heeft gegeven. Zou het niet beter zijn als het Wonderkind zich aansloot bij de baardige phalanx ter linkerzijde, in plaats van zich op te werpen als woordvoerder van een partij waarvan het merendeel der leden het stellig niet met hem eens is?

R. MEES

De redactie stelt er prijs op te vermelden dat in ons nummer van volgende week op deze brief gereageerd zal worden namens de VVD-fractie in de Tweede Kamer.

LDC (II)

In Vrijheid en Democratie van 27 oktober las ik het stukje van de heer J. I. Meier getiteld „Het LDC”. Daarin wordt het hoofdbestuur van onze partij uitgenodigd om door uitwijziging van de leden van het LDC naar D'66 en de PvdA tot versterking van deze partijen bij te dragen. Helaas worden in de liberale kamp deze geluiden de laatste tijd steeds meer gehoord.

Dat het LDC er naar streeft de VVD een ander gezicht te geven is bekend. Het is het goed recht van de heer Meier dit verderfelijk te vinden en de door hem als links beschouwde richting binnen het verband van de partij te bestrijden. Hij zal echter, al was het alleen maar om derwille van de tolerantie, het LDC als een door het partijbestuur aangevoerde en erkende groepering binnen de VVD moeten duiden. Natuurlijk is het veel eenvoudiger alle oppositie de mond te snoeren en op deze wijze bedriegelijke eensgezindheid te introduceren, indien men na uitwijziging tevreden constateert dat onze partij dan toch maar geen scheurmakers en radicalen kent.

Heel lang geleden waren Thorbecke en de toen jonge liberale afgevaardigde Van Houten het over de inhoud van de te volgen liberale politiek ook niet met elkaar eens. Terecht meende Thorbecke dat beiden elkaar, ondanks verschil van inzicht, het predicaat liberaal niet mochten onthouden.

H. D. SCHOUTEN, Bilthoven

Kadercursus Noordelijke Kamercentrales

De dagelijkse besturen van de kamercentrales Groningen, Friesland en Drenthe zijn van plan, bij voldoende deelneming een kadercursus te organiseren, die niet alleen bestemd is voor leden en bestuursleden, maar ook voor hen die zich wat meer willen verdiepen in een aantal concrete politieke onderwerpen en die om welke redenen dan ook, niet in staat zijn de centrale kaderdagen, georganiseerd door het hoofdbestuur van de partij, bij te wonen.

Het ligt in de bedoeling de cursussen te houden in Assen, bij voorkeur op vier vrijdagavonden in het komende winterseizoen. De bijeenkomsten zullen om half acht beginnen en omstreeks half elf eindigen.

Zodra voldoende opgaven binnen zijn, worden nadere gegevens bekend gemaakt. Men kan zich opgeven, eventueel onder vermelding van een aantal onderwerpen die men graag behandeld zou willen zien, bij de heer O. Tamms, Burgemeester de Kockstraat 21, Oosterhesselen, telefoon 05248 - 293, bij voorkeur 's avonds tussen half zeven en half acht. Opgaven uiterlijk tot 28 november.

Liberaal Manifest

(vervolg van pag. 7)

met de speciale eisen van de armere landen. Hierbij moeten de arme landen financieel en technisch ondersteund worden om bij te komen tot opleidingsfaciliteiten en sociale zekerheid.

5. Vrede en vrijheid

De Organisatie der Verenigde Naties, zoals deze op liberale principes gebaseerd is, zal ondanks al haar tekortkomingen, moeten kunnen rekenen op de ondersteuning van alle burgers in alle landen om uit te kunnen groeien tot een effectieve wereldautoriteit, met een duidelijk omschreven functie en werkelijke macht, die in staat is wetten op het gebied van internationale betrekkingen te doen naleven.

Blijvende vrede kan alleen gewaarborgd worden door vrijheid; zo zal de liberale buitenlandse politiek als eerste doelstelling hebben het vergroten van het geografisch gebied van in vrijheid levende mensen.

Voor het immens moeilijke probleem van een gebalanceerde, gecontroleerde en effectieve ontwapening moet een oplossing gezocht worden.

Regionale groeperingen op alle continenten, welke gebaseerd zijn op samenwerking in vrije gemeenschappen en met als doel het versmelten van nationale overheden moeten worden toegelicht. Eén Europese eenheid, open voor alle Europese naties, is een onontkoombare verplichting voor de Europeanen om in de toekomst befer in staat te zijn een bijdrage te leveren tot vrede, vrijheid en welvaart in de gehele wereld.

De verklaring wordt besloten met het uitspreken van het geloof en vertrouwen in onze liberale taak om de in de wereldrevolutie onttekende krachten te beheersen en ten gunste van de mensheid aan te wenden. Het verlangt tolerantie en samenwerking in vrijheid. Het verlangt een liberaal bewust worden van de groeiende menselijke behoeften, welke bevrediging noodzakelijk is. Het verlangt liberale ideeën en initiatieven.

Het verlangt ook liberale partijen in de landen, welke sterk genoeg zijn om de landspolitiek gunstig te beïnvloeden.

Het zal duidelijk zijn dat deze verklaring niet is geschreven om loze kreten te slaken, maar om de hierin onder woorden gebrachte liberale taakstelling in alle landen uit te dragen.

In Oxford waren in 1967 liberalen uit twintig landen bijeen. De verklaring tekent duidelijk de gesteldheid van de delegaties. Het klassiek liberalisme is verlaten om plaats te maken voor een modern sociaal liberalisme. Het is aan ons dit liberalisme uit te dragen en zo ook in ons land onze politici in staat te stellen deze verklaring in de praktijk te brengen.

Het is aan de kiezers om onze politieke macht te geven om de liberale doeleinden te verwezenlijken.

L. P. FLUITMAN

*) Te verkrijgen bij de secretaris van de groep Nederland van Liberale Internationale, de heer D. W. Dettmeijer, van Mojalenaan 14, Den Haag.

Roepende koekoeklok

Voor ons 30-jarig Jubileum

Deze echte roepende Schwarzwälder koekoeklok in groot model (28 cm) en luxe uitvoering zal een verrassing zijn, als u haar ontvangt!

Deze elegante klokken zijn versierd met fijn handsnijkwerk, hebben een ijzersterk uurwerk en een regelbare slinger, waardoor ze precies op tijd lopen. U zult verbaasd zijn over de lange levensduur!

De klok brengt gezelligheid in Uw huis want de KOEKOEK ROEPT' ELK KWARTIER!

Wij sturen deze mooie klok, welke door geschoolde vaklieden uit de hand vervaardigd werd, aan hen, die binnen 10 dagen de coupon opzenden, tegen tijdelijke speciale prijs van f 19,98 met garantiebewijs voor 1 jaar. Betaling bij aankomst aan de postbode.

Wat zullen de kinderen er blij mee zijn . . . .

in blokletters als brief verzenden
GRAND COMPTOIR UNIVERSEL
d' HORLOGERIE
Homeruslaan 83 - Postbus 44 - Utrecht

Gelieve omgaande te zenden: . . . . echte roepende Schwarzwälder Koekoeklok(ken) à f 19,98 onder rembours aan de postbode

NAAM: .....
ADRES: .....
PLAATS: .....

FRANK RIJSDIJK HOLLAND N.V.

HENDRIK-IDO-AMBACHT

Telefoon:
01858 - 2045
010 - 117615

SCHEEPSSLOPERIJ

Handel in:

oud ijzer
non-ferro schroot
gebruikte
scheepsonderdelen

Levering uit voorraad van:

nieuw ijzer en staal
gezaagde schijven
sjabloon snijwerk

Verhuur drijvende bokken

TEKORT

Zondag 29 oktober is er in ons eigen land niets interessants gebeurd, of het moest natuurlijk het JOVD-congres in Amersfoort zijn, maar daarover hebt u vorige week al genoeg kunnen lezen. Daarom veroorloof ik me een uitstapje naar Canada, hoewel dat natuurlijk niet helemaal past in het raam van „een week in Nederland”. Ik heb echter een excuus: het gaat over de Expo '67 in Montreal, waar ook Nederland vertegenwoordigd was. Bovendien eindigt dit stukje met een vaderlandse clou, dus mag het. Welnu, zondag 29 oktober werd de Expo in Montreal gesloten, hetgeen met vuurwerk, kanongebulder en (onvermijdelijk) redevoeringen gepaard ging. De wereldtentoonstelling heeft ruim 50 miljoen bezoekers getrokken, Brussel indertijd 42 miljoen. Een ander record dat werd gebroken, was de grootte van het tekort: meer dan 250 miljoen dollar. Dat tekort was in 1963, toen de Canadese regering haar fiat aan het project gaf, op 47,5 miljoen geraamd. Ten gevolge van de in snel tempo gestegen kosten is daar dus nog eens 200 miljoen bijgekomen. Amsterdam heeft een paar jaar geleden ook even gespeeld met de gedachte aan een Expo. Gelukkig niet te lang zou ik zeggen, als ik denk aan dat tekort.

DAM

Maandag 30 oktober hebben enkele Overijsselse boeren uit het waterschap De Bovendrecht bij Hardenberg bij wijze van protestactie een kavelsloot afgedamd, waarop het over de grens gelegen Duitse landbouwgebied afwatert. Het Duitse water richt al jarenlang in het waterschap overstromingen aan, met als gevolg het mislukken van oogsten. Er is een Nederlands plan voor het treffen van een aantal voorzieningen, maar dat kost f 900.000. Onze regering is bereid een redelijke subsidie te geven; de Overijsselse boeren willen een eigen deel betalen, maar zijn tegelijkertijd van mening dat ook de Duitsers een bijdrage moeten leveren. En aangezien daarover maar geen overeenstemming kon worden bereikt, maakten onze boeren die dam. Met welk een gevolg! Kennelijk hebben de Duitsers hun defensieplannen geheel op die kavelsloot gebaseerd. Nu die er niet meer is, is de Duitse legerleiding in last. Als eerste bedankte luitenant-generaal Schnez voor zijn kandidatuur als opperbevelhebber van de Nato-troepen in Midden-Europa. En als er één (zwart) schap over de dam is....

REGEN

Dinsdag 31 oktober deelde minister Bakker (verkeer, weer en waterstaat) in een vergadering van de desbetreffende Tweede-Kamercommissie mede, dat het KNMI in De Bilt volgend jaar zal overgaan tot het aanstellen van meerdaagse weersverwachtingen. Daartoe zal het personeelsbestand van het instituut met twintig man worden uitgebreid. Waarom dat laatste nodig is, is mij niet helemaal duidelijk. Vorige week had ik zonder hulp binnen enkele seconden zelfs een meerdaagse verwachting kunnen componeren. Die had er ongeveer als volgt uitgezien: Vandaag regen. Morgen regen. Overmorgen regen. Overovermorgen hetzelfde weertype.

WATER (IV)

Woensdag 1 november brachten proeven van de Amsterdamse Geneeskundige en Gezondheidsdienst aan het licht, dat er zich in het water van de Coenhaven een hoeveelheid van het zeer giftige insecticide endrine bevond. 's Maandags had men al een groot aantal dode vissen aangetroffen, maar toen dacht men nog aan een ongevaarlijke verstoring van het biologisch evenwicht in het water.

De sporen van endrine maakten echter een nader onderzoek noodzakelijk en dat toonde aan, dat op het terrein van een havenbedrijf een fust uit een hijs was gevallen, waarbij vijftien grote blikken waren stukgeslagen. Zich van geen gevaar bewust hebben arbeiders bij het schoonmaken van de pier de giftige stof in het Coenhavenwater gespoten. Ik meld dit zo expressis verbis in verband met de vele natte stukjes (Water I, Water II en Water III) van vorige week. Ik raad iedereen dan ook aan om deze rubriek elke vrijdag uit te knippen en in een aparte klapper te bewaren, zodat men vorige afleveringen gemakkelijk kan raadplegen. Dat blijkt ook nu noodzakelijk. Water I ging over de Waalhaven in Rotterdam, welks water mogelijk was besmet na het zinken van een met giftige stoffen geladen binnenschip. Water II betrof het Amsterdamse IJ, waarin een goederenwagen met natriumsulfaat was gereden. Water III tenslotte behandelde het voorstel van minister Beernink om voor de drie grote steden vijf waterkanonnen aan te schaffen. Dat die in Amsterdam en Rotterdam mooi dienst kunnen doen, begrijp ik nu. Maar hoe zit het met de haven van Den Haag?

PYROMANIE

Donderdag 2 november brandde de woning boven de Palace-bioscoop aan het Vredenburg (spreek uit: Vreeburg) te Utrecht geheel uit. Het vuur breidde zich niet uit tot de bioscoop zelf, maar wel moesten de veertig bezoekers van de middagvoorstelling de zaal in allerijl verlaten. Sinds de televisie zoveel kijkers binnenhoudt, doen de bioscopen een beroep op alle menselijke instincten om het publiek naar hun films te krijgen. Tot die instincten behoort ook de pyromanie. Men ging echter tot op heden niet zo ver, dat men ook de bioscoop zelf al in brand stak. Die tijd schijnt nu te zijn aangebroken. De naam van de vertoonde film? The war game!

POSTZEGELS

Vrijdag 3 november werd in de rotonde van het ANWB-gebouw in Den Haag de tentoonstelling Toerisme op Postzegels geopend. De expositie is georganiseerd in het kader van het toeristisch jaar 1967. U hebt nog twee dagen de tijd om erheen te gaan. Op ongeveer zestig kaders wordt een overzicht gegeven van postzegels en prentbriefkaarten, die op toeristische attracties in vele landen slaan.

De grootste inzending heeft betrekking op Liechtenstein. Zo ziet men weer eens waarin een klein land groot kan zijn.

RADICAAL

Zaterdag 4 november publiceerden de christen-radicalen hun voorlopig program. Het zij verre van mij hier officieel commentaar te leveren. Dat laat ik graag aan hoofdbestuur en parlementariërs over. Maar wel wil ik een enkele zin van het commentaar van drs. Den Uyl, fractievoorzitter van de PvdA in de Tweede Kamer, citeren. Hij zei o.m.: „In de gezindheid waaruit dit programma geschreven is, herkent de PvdA zichzelf. In talrijke beleidsvragen kiest het dezelfde oplossing als Socialistisch Bestek, het basisprogramma van de PvdA.” Als je dit zo leest, vraag je je af, waarom het zo moeilijk is in ons land tot een twee-partijen-stelsel te komen. De christen-radicalen kunnen zo naar de PvdA, de christen-niet-radicalen naar de VVD. Wat mij betreft mogen SGP en GPV dan nog zelfstandig blijven. Die zijn tē radicaal. W.

Ledenwerfactie verloopt bevredigend

- Groot aantal nieuwe leden
- Duizenden verzoeken om inlichtingen

„Wij zijn drs. Gruyters dankbaar voor zijn artikel in de Haagsche Post, niettegenstaande het in kritische zin geschreven was. Ook de Vara heeft, in haar rubriek Achter het Nieuws, onze actie „Eén op één” wel een dienst bewezen door te „veronderstellen” dat mr. Edzo Toxopeus wel een verhouding met mevrouw Zeldenrust-Noordanus van de NVSH zou hebben.”

Breed lachend vertelt de heer L. van Vlaardingen, propagandist van de VVD, over de kosteloze reclame die voor de partij door anderen wordt gemaakt. Hij is er niet zo ontevreden over, want meestal leveren dergelijke negatief bedoelde artikelen en radio- en tv-uitzendingen een aantal positieve reacties op.

Heel erg tevreden intussen is de heer Van Vlaardingen over het verloop van de ledenwerfactie. Eén op één. Het was een idee van de heer Dettmeijer. De actie is gestart op 11 oktober, toen mr. Toxopeus op de televisie verscheen pal voor het begin van de returnwedstrijd Ajax-Real Madrid, tegen de achtergrond van het uitverkochte Olympisch Stadion. Het was een prachtstunt. Aan alle kanten is wel geprobeerd aan de zendtijd van de VVD te knabbelen, maar de heer Van Vlaardingen is een „behoudend” man, die zich niet zo gemakkelijk opzij laat schuiven. Per slot van rekening weet je niet wanneer je weer eens zo'n prachtkans krijgt. Hij bleef dus vasthouden aan het recht van de VVD als zendgemachtigde krachtens de nieuwe Omroepwet en zo kwam mr. Toxopeus vijf minuten voor de aanvang van de voor Ajax te teleurstellend verlopen wedstrijd het fluitsignaal geven voor de actie Een op één.

Deze uitzending, gevolgd door een ad-

vertentiecampaagne in enkele liberale dagbladen en in dit weekblad leverde het algemeen secretariaat in Den Haag reeds enige duizenden verzoeken om inlichtingen en een groot aantal nieuwe leden op — tot nu toe rond 600. Daar moet aan worden toegevoegd dat men in Den Haag nog geen overzicht heeft van het aantal nieuwe leden dat zich bij de afdelingen in het land heeft gemeld.

De actie werd uitgebreid. De propaganda-commissies van de afdelingen werd verzocht in een telefoongids namen en adressen aan te strepen van kiezers, die geen lid van de partij zijn, maar waarschijnlijk wel op de VVD hadden gestemd bij de laatste verkiezingen. Enthousiast keerden zij op 14 oktober uit Utrecht huiswaarts met hun deel van de interlokale telefoongids onder hun arm. Zij waren opgewarmd door fractievoorzitter mr. Toxopeus, algemeen secretaris mr. Korthals Altes en de voorzitter van de landelijke propaganda-commissie, de heer Vonhoff.

Zo zijn meer dan tienduizend adres-

sen verzameld, die door het algemeen secretariaat in Den Haag werden bewerkt met propagandamateriaal. Bovendien wordt er gedurende zes weken Vrijheid en Democratie in de bus gestopt.

Telefoongidsen

De afdelingsbesturen hebben intussen de telefoongidsen weer teruggekregen met het verzoek de bewerkte adressen aan te schrijven, te bellen of persoonlijk te bezoeken. Het laatste is vooral in kleine gemeenten bij voorkeur aan te bevelen. Men kent elkaar meestal wel en in een persoonlijk gesprek kunnen heel wat vooroordelen de wereld uit geholpen worden.

Maar ook telefonisch is heel veel te bereiken. De afdelingen Groningen, De Bilt-Bilthoven en Woerden hebben dat wel bewezen. In Groningen, werden in het afgelopen voorjaar in acht weken tijds 150 nieuwe leden genoteerd en in De Bilt-Bilthoven kwamen er, in de zomermaanden nota bene, maar liefst 65 nieuwe leden bij. Een telefonische ledenwerfactie in Woerden had in september 33 nieuwe leden tot resultaat, waardoor deze afdeling bijna verdubbeld.

Gunstige berichten

Hoewel hij nog niet over concrete cijfers beschikt bereiken de heer Van

**NIEUW
JAARBOEKJE
VERSCHENEN**

Verschenen is het Jaarboekje 1967-1968 van de VVD. De prijs bedraagt f 3,- per exemplaar. Bestellingen bij voorkeur door overschrijving van het desbetreffende bedrag op giro nr. 67380 ten name van de secretaris van de VVD te 's-Gravenhage, onder vermelding „Jaarboekje”.

Vlaardingen toch geregeld gunstige berichten uit de afdelingen. Dat kan ook niet anders, want op het ogenblik is de VVD in feite de enige grote (regerings) partij die niet met „radicalen” te kampen heeft. De verwarring bij de andere partijen kan de VVD alleen maar winst opleveren. Winst zit er zeker in, meent de heer Van Vlaardingen. Of er werkelijk een verdubbeling van het ledental inzit? Dat hangt af van de activiteiten van de afdelingsbesturen, maar vooral ook van de leden; 35.000 nieuwe VVD-ers werven is geen eenvoudige zaak. De actie is nog niet afgesloten. Zij loopt nog tot eind november. Dan zullen we kunnen vaststellen of het optimisme van de heer Van Vlaardingen gerechtvaardigd is geweest. Maar ook daarna blijft elk nieuw aangeworven lid uiteraard van harte welkom!

BODEGOM SPIJKENISSE
Gebouwen van gewapend beton en prefabriek voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. Oostkade 24 tel. (01880) 2501 SPIJKENISSE

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
 RESERVERING (02943) 1576

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

*

alle kamers met privé bad en douche

*

nieuw Restaurant en nieuwe Lounge-Bar

*

(geheel airconditioned)

KASTEEL OUD-WASSENAAR

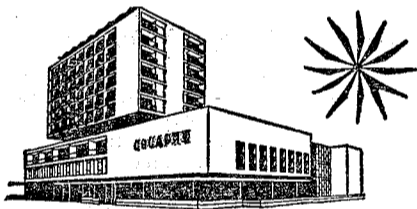
HOTEL - RESTAURANT

Vijf minuten van Den Haag, te bereiken via autoweg naar Amsterdam, afbuigen tegenover Dierenpark Wassenaar.

In magnifiek park gelegen hotel met alle moderne comfort. Salons voor speciale diners, recepties, cocktailparties, vergaderingen, etc.

GEEN PARKEERPROBLEMEN!

Telefoon 01751 - 9045

waar de gast ^{koning} is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
 EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

Verzorgde tafel, in het mooiste rivierhotel van Nederland, omringd door het steeds wisselende décor van de wereldhaven Rotterdam.

Maasboulevard 15, Vlaardingen
 Tel. (010) 345477

Delta Hotel Vlaardingen

De schouwburg van de wereldscheepvaart

Delta hotel

OISTERWIJK N.-B.

Hotel de Zwaan, annex Rotisserie „Le Prince de Galles”

telefoon 04242 - 2109

Voornaamste huis ter plaatse.
 Kamers met privé douche en toilet.
 Restaurant van bijzondere klasse.
 Gezellige terrassen.
 Ruime parkeergelegenheid.
 Prospectus op aanvraag.

J. A. M. Couwenberg, prop.
 Chevalier du Tastevin
 Membre de la chaine des rotisseurs.

Hotel Restaurant Barendsma

HEEZE (NOORD-BRABANT) 04994-1385

Gelegen in het hart van de Kempen. Hotel Restaurant van bijzondere klasse. Ideaal voor het houden van uw vergaderingen, conferenties etc.

Onbeperkte parkeergelegenheid.

Voor- en achterterras met uitzicht op tuin.

Kamers met privé-douche en toilet.

Garage aan huis. Zeer goed verzorgde keuken en sfeervol restaurant.

ONZE LOONPOLITIEK OP DE TWEESPRONG

Dr. J. R. M. van den Brink, lid van de raad van bestuur van de Amsterdam-Rotterdam Bank en oud-minister van economische zaken, heeft voor de Accountantsdag, die vorige week in de RAI te Amsterdam is gehouden, een belangrijk preadvies uitgebracht dat hij de naam gaf: Conjunctuurpolitiek in Nederland, doeleinden, grondslagen, mogelijkheden en grenzen. Het is een voortreffelijk advies, waarvan men bepaald niet kan zeggen, dat het alleen maar het zgn „werkgeversstandpunt” verdedigt. Integendeel: het streeft duidelijk naar een synthese tussen de opvattingen van werkgevers en werknemers. Dit geldt met name als hij het heeft over het ingewikkelde probleem van de loonpolitiek.

Zeer terecht gaat dr. Van den Brink er vanuit, dat onze nationale volkshuishouding zeer sterk met het buitenland is verbonden. Van onze nationale productie komt een zeer groot deel tot stand door beweging van goederen en diensten over de landsgrenzen. Van de totale „productie” wordt rond een derde geëxporteerd. De arbeid van ten minste rond één en een kwart miljoen werknemers wordt „uitgevoerd” op een beroepsbevolking van ruim vier en een half miljoen. Van de totale „bestedingen” (verbruik + investeringen + uitvoer) wordt eveneens ongeveer een derde geïmporteerd.

Anders gezegd: de conjuncturele situatie bij en de conjunctuurpolitieke activiteit van onze belangrijkste handelspartners zijn in hoge mate bepalend voor de conjunctuurpolitieke mogelijkheden in ons land.

Gedurende de laatste vijf jaren ging 63 pct. van onze export naar de volgende vijf landen: West-Duitsland, België, Luxemburg, Engeland, Frankrijk en Italië. De drie belangrijkste afnemers waren Duitsland (26,5 pct.), België-Luxemburg (15 pct.) en Engeland (9,1 pct.).

BUITENLAND

Hoe is nu de toestand in het buitenland?

In de Bondsrepubliek was gedurende het afgelopen jaar van een recessie sprake. Typisch is in dit verband, dat, zo zei dr. Van den Brink op een persconferentie, waarop hij zijn preadvies nader toelichtte, men vroeger van een recessie sprak bij een complete achteruitgang, terwijl men tegenwoordig deze uitdrukking bezigt bij een achterblijven van de economische groei.

In West-Duitsland vond een daling plaats van de productie, de investeringen en het verbruik. Ook de winstvoet¹⁾ werd in dit land reeds in 1966 in belangrijke mate aangetast. In een recente analyse komt men tot de conclusie, dat gedurende 1966 de winst in de Duitse industrie met rond 10 pct. is gedaald. Hierbij dient te worden bedacht, dat de daling van de winstvoet sterker is geweest.

Ook in België dat ook met structurele problemen kampt is van een zekere recessie sprake. Voor dit land werd onlangs berekend dat de daling van de winst in de industrie (uitgezonderd de kolenwinning) in 1966 niet minder dan rond 20 pct. bedroeg. Ook hier zal de daling van de winstvoet sterker zijn geweest.

In Engeland vond in 1966 eveneens een daling van de winstvoet plaats. De „gross trading profit” verminderde voor alle ondernemingen tezamen naar schatting met 4,7 pct. Ook de Engelse problemen zijn niet alleen van conjuncturele, maar tevens in belangrijke mate van structurele aard.

Dr. Van den Brink komt in dit verband dan ook tot de gerechtvaardigde conclusie dat op een krachtig herstel van de investeringsbereidheid bij onze belangrijkste afnemers voorlopig niet kan worden gerekend.

Een spectaculaire toeneming van de totale vraag in deze landen, lijkt volgens dr. Van den Brink, dan ook voorspands niet te verwachten, al zijn er nogal wat conjunctuuranalisten, die menen, dat het dieptepunt der conjuncturele inzinking, met name in West-Duitsland, is gepasseerd.

Een en ander betekent, dat Nederland de uiterste zorgvuldigheid moet betrachten bij de bewaking van zijn exportprijsniveau. Prijsstijgingen, zoals in het

RECTIFICATIE

De heer K. H. Brandt, aan wiens tachtigste verjaardag wij vorige week uitvoerig aandacht hebben besteed, is niet burgemeester van Dordrecht geweest — zoals wij abusievelijk meldden — maar burgemeester van Moordrecht.

In het artikel kwamen helaas nog enkele onnauwkeurigheden voor in de spelwijze van verschillende namen van personen die de heer Brandt kwamen gelukwensen. Wij bieden vooral de betrokkenen daarvoor onze verontschuldiging aan.

verleden, kunnen wij ons niet veroorloven.

SAMENHANG

Dr. Van den Brink komt vervolgens tot een wel zeer belangrijke en tevens opmerkelijke conclusie als hij stelt, dat lonen en prijzen zich in ons land niet gedurende langere tijd aan de ontwikkeling bij de belangrijkste handelspartners kunnen onttrekken. Handhaving van de binnenlandse koopkracht van de gulden, zo luidt zijn oordeel, leidt bij een krachtig opwaartse ontwikkeling in het buitenland tot een ernstige verstoring van het externe evenwicht. Deze uit zich in een overmatige stijging van de export en een relatieve daling van de import, resulterend in grote overschotten op de betalingsbalans. Door een dergelijke ontwikkeling ontstaan grote interne spanningen. In 1963 hebben dergelijke spanningen zich dan ook ontladen in de bekende „loonexplosie.”

Een opwaartse prijsontwikkeling van betekenis, aldus de preadviseur, bij de belangrijkste handelspartners zal men — tenzij van een exorbitante inflatie sprake is — in de binnenlandse prijzen en lonen moeten laten doorwerken. Op zichzelf noemt hij dit, met name in sociaal opzicht, een teleurstellende constatering.

Doch besef voor de werkelijke economische samenhangen, zo zegt hij, gebiedt deze realiteit onder de ogen te zien. Een krampachtig vasthouden aan de binnenlandse geldswaarde onder dergelijke omstandigheden leidt volgens hem tot groter onheil.

Dit groter onheil bestaat allereerst in een explosieve loon- en prijsontwikkeling, welke ontstaat zodra de spanning te groot wordt. Het gevaar van een dergelijke explosie is, dat er gewinning ontstaat aan zo hoge (nominale) „groei-percentages”, dat de zgn. aanpassing onttaardt in een „zelf-inducerende” inflationistische loon- en prijsontwikkeling. Iets dergelijks deed zich bij ons voor in de jaren 1964, 1965 en 1966.

Het grotere onheil kan volgens de preadviseur ook bestaan in een noodzaak tot aanpassing van de externe waarde van de valuta, ten einde een meezuigen van het binnenlandse prijsniveau te voorkomen. De revaluatie van 1961 had een dergelijk doel. De uitwerking van deze maatregel, die een incidenteel karakter droeg, was evenwel niet van dien aard, dat de interne spanningen geheel werden weggenomen. Zeker werd een herleving der spanningen er niet door voorkomen. Het ontspannend effect was vrij snel weggeëbd, waarna de spanningen toenamen en de loonexplosie ontstond.

LOONPOLITIEK

Dr. Van den Brink acht de loonpolitiek in beginsel van nog groter conjunctuurpolitieke betekenis dan de budgetpolitiek. In 1966 werd bijna f 34 miljard aan lonen en salarissen uitbetaald. Van de nationale bestedingen (inclusief de netto-investeringen, die ongeveer 20 pct. belopen) ging rond de helft „door de handen” van loon- en salaristrekken.

Ook van de loonpolitiek kan men volgens de preadviseur tot nu toe niet of nauwelijks zeggen, dat zij in haar geheel als conjunctuurpolitiek instrument

werd gehanteerd. Is de bewindsman aan de Kneuterdijk in zijn conjunctuurpolitieke ruimte tot manoeuvreren beperkt, de deelnemers aan het centrale loongesprek zijn dit nog veel meer.

Ook werkgevers en werknemers, zo stelt hij, zijn met duizend draden gebonden aan de belangengroeperingen, die achter hen staan. Te grote weerstand tegen de verlangens van de „achterban” zou leiden tot ontbindingsverschijnselen in de organisaties.

Evenals bij de budgetpolitiek is er ook hier uiteindelijk, zo constateert dr. Van den Brink volkomen terecht, maar één middel om een uit een oogpunt van algemeen belang gewenste ontwikkeling in gang te zetten, resp. een ongewenste ontwikkeling te voorkomen. Het bestaat hierin, zo zegt hij, dat aan alle direct of indirect bij de te nemen beslissing betrokken groepen zo volledig mogelijk inzicht in de situatie wordt gegeven, hetgeen hij slechts mogelijk acht, indien een goede maatschappelijke communicatie bestaat.

Daarnaast acht hij, en ook wij wezen daarop reeds meerdere malen, met name in het loongesprek, een grote overtuigingskracht bij de leiders van beide

partijen, ook ten aanzien van de leden der eigen organisatie, onmisbaar.

Tenslotte, zo is ook dr. Van den Brink van oordeel, zal een bevredigende uitkomst slechts kunnen worden verkregen, indien de belanghebbenden ervan overtuigd zijn dat ook de wederpartij en andere sectoren van de economie zich „offers getroosten” om het beoogde doel te bereiken resp. ontsparing te voorkomen.

Zonder pessimistisch te willen zijn, komt dr. Van den Brink tot de slotsom, dat wij in menig opzicht van een dergelijke situatie nog ver zijn verwijderd. Men krijgt wel eens de indruk, zo verzucht hij, dat wij er verder van afstaan, dan gedurende de eerste tien jaren na de bevrijding het geval was. Hoe dit ook zij, hij acht de loonontwikkeling reeds vele jaren zonder meer de resultante van de actuele spanning op de arbeidsmarkt.

Na moeizame jaarlijkse loononderhandelingen kwam telkenmale een verschuiving in de maatschappelijke inkomensverdeling tot stand, waarbij de werknemers niet alleen hun bestaande procentuele aandeel in de economische groei ontvingen, maar daarboven een extra aandeel. Indien de inkomensverdeling in 1966 procentueel nog gelijk zou zijn geweest aan die in 1960, zouden de loonen salaristrekken in laatstgenoemd jaar niet bijna f 34 miljard, maar f 30.4 miljard hebben ontvangen.

De hieruit blijkende inkomensverschuiving ging ten koste van het inkomen van bedrijven en de overige inkomens. Hiermee werd o.a. getroffen de categorie van kleine nominale inkomensstrekkers, waartoe bijv. behoren de gepensioneerden, aangesloten bij bedrijfs- en ondernemingspensioenfondsen. Voor zover de ondernemingen, vanwege de toenemende duurte, toeslagen gaven op reeds ingegane nominaal vastliggende pensioenen, werd hierdoor het inkomen der bedrijven verder aangetast. Technisch kwam de inkomensverschuiving tot stand, doordat gedurende deze gehele periode telkenjare een grotere stijging van het arbeidsinkomen, in welke vorm dan ook, werd bedongen dan met de toeneming van de arbeidsproductiviteit overeenstemde.

Hierdoor stegen de arbeidskosten per eenheid produkt aanzienlijk; van 1960 tot en met 1966 namen zij toe met bijna 50 pct. De geldlonen stegen in die periode met ruim 80 pct. Gevolg was een aanzienlijke stijging van het Nederlandse prijsniveau.

ARBEIDSKOSTEN IN '68

Samenvattend komt dr. Van den Brink tot de conclusie, dat de loonpolitiek als onderdeel der conjunctuurpolitiek in ons land tot nu toe niet of nagenoeg niet heeft gefunctioneerd. Zelfs kan men zeggen, dat de loonpolitiek en de monetaire politiek vanaf 1963 stevig hebben „touwgetrokken.” Door aanvankelijk meer terughoudendheid in hun looneisen te betrachten dan de meeste buitenlandse collega's, hebben de Nederlandse arbeiders en hun organisaties tot ongeveer 1960 krachtig meegewerkt aan de economische wederopbouw van ons land. Mede hierdoor werd een snelle industrialisatie en herstel van de monetaire reserves van het land mogelijk. Dr. Van den Brink acht het dan ook begrijpelijk, dat er mede onder invloed van de winstontwikkeling aan het eind van deze fase sterke psychologische krachten loskwamen, die ertoe leidden, dat na 1960 de „rekening werd gepresenteerd.”

Geheel los van deze aspecten, dient volgens dr. Van den Brink te worden vastgesteld, dat de wijziging in de inkomensverdeling, die heeft plaats gehad, algemeen maatschappelijk beschouwd, zeker belangrijke positieve elementen bevat. Helaas waren er ook de reeds gemelde negatieve sociale nevenverschijnselen.

Of de verschuiving en met name het tempo, waarin deze zich voltrok, per saldo een „goed” voor de gehele Nederlandse samenleving zal blijken te zijn, moet volgens de preadviseur de toekomst leren. Dergelijke verschuivingen houden namelijk volgens hem het gevaar in, dat zij de groei der economie afremmen, resp. tot stilstand brengen, zodat ook voor de „bevoorrechte” groepen de reële inkomens toeneming kleiner kan worden dan deze bij normaal voortgaande groei en gelijk gebleven inkomensverdeling zou zijn geweest.

Dr. Van den Brink is tenslotte van oordeel, dat een verdere verzwarening van de kosten van de arbeid in 1968, die de ruimte, geschapen door de stijging van de arbeidsproductiviteit, zou overtreffen, uit conjunctuurpolitieke overwegingen onder de huidige omstandigheden sterk moet worden ontraden. Er heeft volgens hem, reeds een zodanige stijging plaats gehad en er is reeds een zodanige verschuiving in de inkomensverdeling aangebracht, dat verdergaan op deze weg de groei mogelijkheden ernstig zou kunnen aantasten, zodat per saldo nadeel voor de gehele volkshuishouding zou ontstaan, ook in sociaal opzicht.

G. S.

ALLE
VERZEKERINGEN
•
HYPOTHEKEN
•
FINANCIERINGEN
•
makelaarskantoor
VRINS
araweg 5 wassenaar tel. 01751-5675*

SIMPLUS
BRANDBEVEILIGING
Officieel goedgekeurd
Talrijke attesten
SIMPLUS N.V. DORDRECHT
Visstraat 6 - 8 - Tel. 43355* (01850)

TWEE BEKENDE MERKEN
SNIK
JONGE EN OUDE GENEVER
GIRAF
GIRAF
SCHIEDAMSCH E. DISTILLEERDERIJEN
WEST 46 SCHIEDAM
TELEFOON 010-5800500052588

Restaurant Bodega „De Abdij”

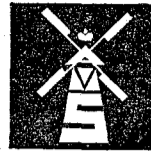
MIDDELBURG - Abdijplein 5 - tel. 01180-4685

Uniek gelegen in het historisch Abdijcomplex — Exclusief restaurant in antieke stijl en omgeving — Ook plate-service.

1) Deze wordt berekend door relatering van de winstbedragen aan de reproductie- of vervangingswaarde van het in de onderneming werkzame vermogen.

L. E. Hofkes & Co. N.V.*Ververij***WIJERDEN (O)**

HOUT- EN PLAATMATERIALEN

ABRAHAM VAN STOLK & ZONENKONINKLIJKE HOUTHANDEL N.V.
ROTTERDAM - POSTBUS 1100
TELEFOON 010-235400**N.V. BERGINGS- EN TRANSPORTBEDRIJF
VAN DEN AKKER**

Bergen van schepen en ladingen.
Verhuur van drijvende bokken tot 200 ton.
Verzorging van al uw transporten te water.
Duikerwerkzaamheden.
Bergingsvaartuigen uitgerust met zandpompen tot 14"

KANAALSTRAAT 59 - VLISSINGENTELEFOON 5120 - TELEX 55108
n.k.u. 2430 en 4261ROTTERDAM - TELEFOON 195202, 194790
AMSTERDAM - TELEFOON 425257**DAMMERS & VAN DER HEIDE'S****Scheepvaart- en Handelsbedrijf N.V.**

Reders, cargadoors, bevrachters, expediteurs,
beëdigde makelaars voor het kopen, verkopen
en bouwen van schepen.

**„Calandhuis”, Willemskade 18, Postbus 444
Rotterdam-2**TELEGRADRES: ENERGETIC - (New Boe Code)
TELEFOON 11.93.00 (15 lijnen) - TELEX 21127 (2 lijnen)**Boele's Scheepswerven en
Machinefabriek N.V.****BOLNES (bij Rotterdam)***Reparatie en nieuwbouw*

TELEFOON 195100 ROTTERDAM - TELEGR. BOELE - BOLNES

*Delft**Twee Torens***N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT**

SINDS 1892

*in het hart
van Amsterdam*COMPLETE
INTERIEURVERZORGINGDESKUNDIGE
ADVIEZENFRANCO
LEVERING
DOOR GEHEEL
NEDERLAND**Brandsteder**

MEUBELN

VIJZELSTRAAT 115-119
AMSTERDAM - TEL. 248716

Ook bij ZIEKTE, ONGEVAL EN INVALIDITEIT
een GEGARANDEERD WELVAARTSVAST
INKOMEN

Door de
ARBEIDSONGESCHIKTHEIDS-VERZEKERING
MET INDEX- EN STIJGINGS-CLAUSULE

**N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.
W.B.K. van 1938**

Bergstraat 6 - 8 - Amersfoort - Tel. (03490) - 1 70 43 *

Vrijheid en democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 937

VRIJDAG 17 NOVEMBER 1967

Commissie-debat over de jeugd- werkloosheid

Het standpunt van de VVD-fractie

De afgelopen weken is in en buiten het parlement nogal wat te doen geweest over de jeugdwerkloosheid. Dit naar aanleiding van een door de regering opgestelde nota, waarin een aantal maatregelen is omschreven ter bestrijding van dit zorgelijke verschijnsel.

Daarbij is ook enig misverstand gerezen over het standpunt dat onze fractie bij de besprekingen over dit onderwerp in de openbare commissievergadering van de Tweede Kamer heeft ingenomen. Zo suggereerde Het Parool op 9 november dat wij erop zouden hebben aangedrongen vooral de jongeren van 14 tot 18 jaar te dwingen elders werk te aanvaarden. Ik geloof dat het goed is nog eens in het kort te zeggen welk standpunt wij met betrekking tot de jeugdwerkloosheid hebben ingenomen.

De door de regering getroffen maatregelen hebben tweërlei doel. Allereerst wordt getracht de werkloosheid onder de jongeren te verminderen door een verbetering van de zgn. migratieregeling, die voorziet in een reiskosten- en huisvestingsregeling voor jongeren, die in het westen willen gaan werken. Ook is uitbreiding gegeven aan de toeslagen aan werkgevers die jongeren onder het zgn. leerlingensysteem te werk stellen. In de tweede plaats zijn de mogelijkheden verbeterd om de jongeren die geen werk kunnen vinden een verdere vakopleiding en vorming te geven, ten einde een breuk in de reeds verworven scholing te voorkomen.

Deze maatregelen verdienen, zo hebben wij gesteld, onze steun, hoewel wij — gelet op bijv. de ervaring met de migratieregeling in steden als Rotterdam en Amsterdam — daarvan niet al te hoge verwachtingen mogen koesteren. Men heeft in die steden slechts

door
mr. J. G.
Rietkerk,
lid van de
Tweede
Kamer
der Staten-
Generaal

enkele jongeren kunnen aantrekken, hoewel er honderden vacatures zijn.

Met name voor de jonge werklozen van 14 tot 18 jaar lijken de overige maatregelen nuttig, vooral ook omdat daarmee getracht wordt een breuk in de opleiding te voorkomen.

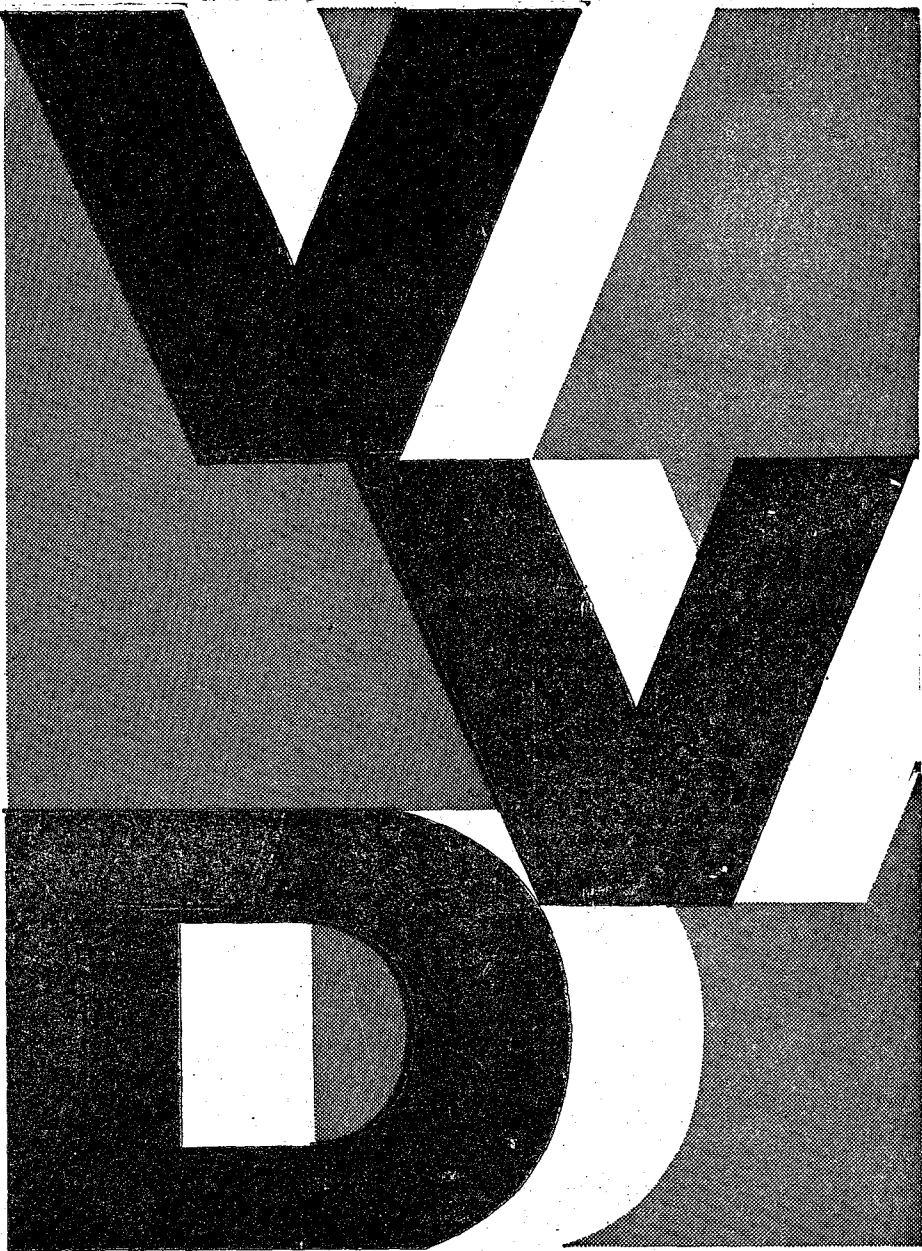
„Te gek”

Ik heb hier verder aan toegevoegd dat ik alle begrip heb voor de ouders in de probleemgebieden, die niet bereid zijn de allerjongsten naar de randstad te laten gaan.

Ten aanzien van de jeugd die de dienstplichtige leeftijd heeft bereikt, hebben wij een ander standpunt ingenomen. Ik dacht dat van deze jongeren méér mag worden verwacht. Ik vind het ronduit „te gek” om jonge kerels van boven de 20 jaar maandenlang uitkering uit de Werkloosheidswet te laten trekken als er elders in ons land — en vaak niet eens zo ver van hun woonplaats af — voldoende werk te vinden is. Met het oog op deze groep heb ik in de Kamercommissie voorgesteld om door middel van een wijziging van de voorschriften over het zgn. passende werk een stok achter de deur te zetten in deze zin dat hun de aanspraak op werkloosheidsuitkering zou moeten worden ontnomen als zij weigeren op een wat grotere afstand van huis passend werk te aanvaarden. Ik geloof trouwens dat ook bepaalde groepen oudere werknemers wel eens wat meer tot werken mogen worden gebracht.

Misbruik

Men hoort hoe langer hoe meer de klacht dat de werkloosheidsuitkeringen worden gebruikt als een soort inkomensbasis die samen met wat bijverdiensten tot een zeer behoorlijk inkomen leidt zonder dat men daar veel voor hoeft te doen. Dit is een praktijk die wettelijk verboden is maar waaraan de uitvoeringsorganen weinig schijnen te kunnen doen. Ik geloof dat dit soort praktijken een gevaar opleveren voor onze werkloosheidsverzekering. Werkloosheid is een hard gelag voor degenen, die graag willen werken, maar voor deze mensen hebben wij gelukkig een goede werkloosheidsvoorziening. Die mag echter niet worden misbruikt door gemakzucht. Dat brengt ons sociale verzekeringsstelsel alleen maar in diskre-

diet, tot nadeel van degenen die daarvoor moeten worden beschermd. Juist daarom geloof ik dat er wel eens wat minder zachtzinnig mag worden opgetreden tegen degenen, die redelijkerwijs kunnen werken maar er de voorkeur aan geven verzekeringsuitkeringen te blijven trekken.

Vanuit deze gedachte heb ik ook mijn suggestie gedaan ten aanzien van de ouderen onder de werkloze jeugd. Juist nu wij alle hands aan dek moeten zetten om de werkloosheid als een van de ernstigste maatschappelijke verschijnselen te bestrijden, geloof ik dat het nodig is te komen tot een zo zuiver mogelijke

toepassing van onze werkloosheidsverzekering.

(Het lijkt ons juist hierbij nog in herinnering te brengen dat het op initiatief van mr. Rietkerk is geweest dat de regering advies heeft ingewonnen bij de SER t.a.v. de vraag, hoe door wijziging van de werkloosheidswet zij, die een w.w.-uitkering genieten, kunnen worden aangemoedigd nieuw werk te aanvaarden, ook indien het daarmee verdiende loon lager ligt dan het bedrag van hun uitkering. Hij dacht daarbij met name aan de mogelijkheid tot invoering van een inkomensgarantie — Redactie Vrijh. en Dem.)

P.R.I.K.K.E.L.S

● Verslag in de Helmondse Courant van een ledenvergadering van D'66 aldaar: „Ik duld dit niet in mijn partij. Als dat zo doorgaat, ga ik terug naar de VVD!” Dergelijke kreten slaakte zaterdagavond drs. Hans Gruyters, de Robespierre-achtige figuur van de politieke partij Democraten (D'66), in de bovenzaal van hotel St. Lambert, toen na een urenlang kauwen op een taai gemeenteprogramma, de kandidaatstelling van D'66 voor de gemeenteraad aan de orde was. (.....) Wat voor soort kandidaten de heer Gruyters het liefst wilde zien, liet hij ook niet onverhuld: „We moeten querulanten kiezen, waarvoor ze bang zijn...”

● De Groene Amsterdammer: „Het blad van het NKV, Ruim Zicht, verricht belangrijke koeriersdiensten en zulks niet zonder partijdigheid. Het laat de heer Bogaers provoceren aan het woord en is ook nog eens te rade gegaan bij de bekende criticus van de heer Schmelzer, de oud-voorzitter van het NKV, A. C. de Bruyn. De interesse van de vakbeweging betekent een aanmerkelijke steun in de rug van de groep christen-radicalen als geheel”.

● Het Parool: „Het is op het ogenblik blijkbaar niet nodig, communist te zijn om een Russische H-bom te zien als wat anders dan een Amerikaanse H-bom en een Russische reuzeraket als wat anders dan een soortgelijk Amerikaans projectiel. Wat is een taptoe Delft, vergeleken bij een dreunende militaire parade op het Rode Plein, naar inhoud en naar geest? Toch zou het volstrekt niet verwonderen als onder een volgend protest tegen de Delftse taptoe enige namen voorkwamen, die ook te vinden zijn onder de recente particuliere gelukwens aan het Sowjet-bewind”.

● Het vroegere socialistische Kamerlid prof. Patijn in een recente brochure van zijn hand, „De crisis van het partijwezen”: „De mildheid, breedheid, openheid van de PvdA in 1946 heeft te veel plaats gemaakt voor de humeurigheid van een korzelige stootgroep”.

● De rubriekschrijver van „Dezer Dagen” in de NRC: „Een van de fascinerendste foto's in de krant van vorige week was die waarop men de Griekse tiran Patakos kon zien, die de bal aftrapte bij het begin van de voetbalwedstrijd Griekenland—Sowjet-Unie. Het Sowjetelftal stond er vriendelijk en glimlachend bij te kijken. Wat een gehuil zou er in Nederland zijn opgegaan als ons elftal naar het door dictatuur verdruchte Athene was gegaan om daar tegen de Grieken te gaan spelen en samen met Patakos vereeuwigd te worden! Blijkbaar hebben de Russen minder last van scrupules”.

LOP EEN

Eén kiezer, één lid.
Eén lid, één lid erbij.
Raadselachtig?

Raadselachtig als u nog niet heeft meegedaan aan deze actie, omdat het werven van één lid betrekkelijk weinig moeite kost en veel voldoening schenkt.

Daarom: Eén kiezer, één lid.
Eén lid, één lid erbij.
Door u! Ook door u!

H. J. L. VONHOFF

Kopij voor deze rubriek zenden aan:

Joh. H. Springer
Alexanderstraat 16, Haarlem

Drentse dag

De Drentse Vrouwen in de VVD kwamen op donderdag 5 oktober 1967 in Hotel Frederiksoord te Frederiksoord (Drente) bijeen.

De bijeenkomst werd geopend door de presidente, mev. J. P. Hansen-van der Linden uit Emmen, die erg verheugd was over de goede opkomst.

's Morgens sprak ir. F. W. Wessels, directeur van de Maatschappij van Weldadigheid over het ontstaan en de werkwijze van deze maatschappij.

De heer Wessels vertelde uitvoerig over de geschiedenis van de Maatschappij van Weldadigheid, die in 1818 is opgericht om het hoofd te bieden aan de armoede in de steden en ook op het platteland. Er werd in Frederiksoord een „vrije” en geen „gedwongen” kolonie gesticht. De mensen kwamen uit vrije wil en mochten ook weer vertrekken als zij dat wilden. Hier is een uniek stuk werk verricht; het is een zeer belangrijk experiment op sociaal-economisch en agrarisch gebied geweest.

Na de lunch werd het moderne bejaardencentrum „de Menning” van de Maatschappij bezichtigd.

's Middags sprak de heer B. J. Ras, directeur Kamp Vledder over de Wet Gewetensbezwaren Militaire Dienst. Men moet onoverkomelijke gewetensbezwaren hebben en deze kunnen waar maken om vrij van militaire dienst te komen; hieronder verstaat men zedelijke en godsdienstige bezwaren. Politieke bezwaren worden niet erkend. Worden na een diepgaand onderzoek de bezwaren erkend, dan krijgt men een vervangende dienst.

In kamp Vledder zijn ca. 25 à 30 jongens. Een kamp is nodig, aldus de heer Ras, maar het is een moeilijk punt.

H. Z. Idema-Buiten.

Groningen-Haren

In het restaurant van Duinen in het Tennispark Vorenkmap, sprak mev. J. Hut-De Jonge voor de Vrouwen in de VVD in Groningen-Haren over haar ervaringen als lid van de Provinciale Staten van Groningen. Op boeiende wijze gaf zij haar gehoor een beeld van het voor de buitenwacht minder spectaculaire werk van een Statenlid. Duidelijk kwam uit haar causerie naar voren dat men zich diepgaand en serieus op de verschillende besprekingen in de afdelingen en commissies moet voorbereiden, als men zijn taak goed wil vervullen.

De spreker behandelde enkele van de vele problemen waarmee zij als lid van de Staten te maken heeft, zoals bijvoorbeeld de moeilijkheden in de tuinbouw, de watervervuiling, de ruilverkaveling en het vraagstuk van de recreatie, Delfzijl en de Eemshaven, etc.

Mevrouw Hut, die een boeiende spreker bleek te zijn, mocht terecht een hartelijk woord van dank in ontvangst nemen van de presidente, mevrouw S. A. van der Laan-Koppius.

Aan het slot van deze geslaagde bijeenkomst vertelde mevrouw J. A. Nanninga-Van der Hoop van Slochteren

Vrijheid en Democratie

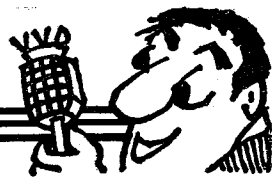
WEEKBLAD VAN DE VOORPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Voorpartij voor Vrijheid en Democratie.
Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam).
Tel. 010-11 10 00, abonnementen toestel 219, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103
t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:
Ph. C. la Chapelle jr.

Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B
te Amsterdam-C.

RADIO

Radio-uitzending van de VVD: woensdag 29 november van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m).

N.V. OBSERVATOR

ROTTERDAM — VASTELAND 30 — TELEFOON 11 15 20

FABRIKANTE VAN
NAUTISCHE INSTRUMENTEN
MANOMETERS, THERMOMETERS
PYROMETERS, TACHOMETERS

Agenten voor Zeekarten en
Nautische boeken

REPARATIES OP KORTE TERMIJN

over de door haar bezochte conferentie van de Liberale Internationale, dit jaar in september te Oxford gehouden.

S. A. van der Laan-Koppius.

Bouwcentrum

Het Bouwcentrum in Rotterdam (Weena 700) zond ons een brochure „Groepsbezoek aan het Bouwcentrum” waarin gegevens zijn opgenomen voor een afwisselend en instructief bezoekprogramma.

Er is een permanente tentoonstelling en er zijn tijdelijke exposities; er zijn lezingen met dia's met de mogelijkheid tot discussie.

Niet alle onderwerpen vallen binnen ons terrein, maar b.v. ruimtelijke ordening en stedenbouw, wonen als object van sociologisch onderzoek, recreatieve voorzieningen en culturele centra voor jong en oud, dat zijn toch zaken die onze belangstelling hebben.

Wie er interesse in heeft, kan de brochure aanvragen bij het Bouwcentrum.

Vergadering van soc.-economische commissie

Vrijdagavond 10 november vergaderde de sociaal-economische commissie van de VVD te Den Haag.

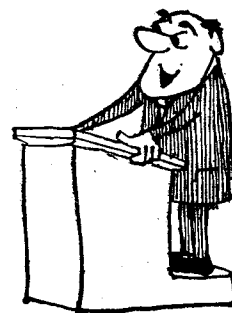
De definitieve redactie werd vastgesteld van het rapport betreffende de wettelijkheid van wettelijke maatregelen teneinde de sociale positie van werknemers bij liquidatie, surséance van betaling en faillissement van ondernemingen te versterken. Dit rapport zal het hoofdbestuur op korte termijn aangeboden worden.

In het rapport Bezitsvorming door pensioenvoorziening werden de laatste wijzigingen aangebracht. Dit rapport zal, evenals het rapport Stakingsrecht, gepubliceerd worden.

De vergadering was voor het overige deel gewijd aan huishoudelijke zaken.

SPREEKBEURTEN

Periode van 17 november tot en met 18 december

17 nov. Zeist (20.00 uur, hotel Boslust)	Mr. H. E. Koning
17 nov. Baarn	H. J. L. Vonhoff
17 nov. Heerenveen (Statencentrale)	H. Wiegel, teach-in partijvorming
17 nov. Frederiksoord (20.00 uur, hotel Frederiksoord; lib. kring Meppel e.o.)	Ir. J. Baas
17 nov. Nijmegen (Opr.verg. Lib. Stud. Ver.)	Drs. Th. H. Joekes
17 nov. Hilversum (20.15 uur, hotel Gooiland; JOVD 't Gooi, debat PSP)	Mr. dr. Berkhouwer
18 nov. Zuidlaren (JOVD)	H. J. L. Vonhoff
18 nov. Odoorn (20.00 uur, hotel Bos; JOVD Z.-O. Drenthe, prop.feestavond) ...	Mr. H. van Riel
20 nov. Rotterdam (20.00 uur, Atlanta; debat met Kamerleden)	Mr. A. Geurtsen, mr. H. E. Koning en mev. G. V. v. Someren—Downer
20 nov. Haarlem e.o.	H. Wiegel
20 nov. Alphen a. d. Rijn (debat vijf grote partijen)	Drs. Th. H. Joekes (voorzitter) en H. J. L. Vonhoff
20 nov. Sassenheim	Mr. J. G. Rietkerk
20 nov. Maassluis	Mr. F. Portheine
20 nov. Goes (19.30 uur, hotel Centraal)	Ir. D. S. Tuijnman
21 nov. Veendam	Mr. F. Portheine
22 nov. Amstelveen	H. J. L. Vonhoff
22 nov. Terschelling	R. Zegering Hadders
23 nov. Ridderkerk (Vrouwengroep)	Mevr. mr. E. Veder—Smit
24 nov. Leiden	H. Wiegel
27 nov. Eindhoven (20.15 uur, Grand Hotel De Cocagne)	G. Koudijs
27 nov. Doesburg	Mr. J. G. Rietkerk
27 nov. Groningen	Mr. H. E. Koning
27 nov. Roosendaal (Rest. 't Wit Roosken; samenwerkende afd. W.-N.-Brabant)	H. J. L. Vonhoff
27 nov. Wageningen (Lib. Stud.)	H. Wiegel
27 nov. Enschede (18.00 uur, lib. soc.)	Drs. Th. H. Joekes
29 nov. Oosterbeek	Mr. H. van Riel
30 nov. Rotterdam (JOVD, distr. Zuid-West)	H. J. L. Vonhoff
1 dec. Leeuwarden	Mr. J. G. Rietkerk
1 dec. Franeker (Statencentrale)	H. J. L. Vonhoff
11 dec. Sleen (20 uur, hotel Zwols; Z.-O.-hoek Drenthe)	H. J. L. Vonhoff
11 dec. Zwijndrecht	Drs. Th. H. Joekes
11 dec. Amsterdam (Vrouwenbelangen)	Mevr. G. V. v. Someren—Downer
13 dec. Hippolytushoef (afd. Wieringen)	Mr. F. Portheine
15 dec. Oostvoorne	H. J. L. Vonhoff
18 dec. Geldermalsen e.o.	Mr. E. H. Toxopeus
18 dec. Zeist (20 uur, hotel Figi)	Mr. H. van Riel

N.B. Voor zover ons bekend zijn aanvangsuur en plaats der vergaderingen vermeld.

UIT DE PARTIJ

• Loosdrecht

De afdeling Loosdrecht van de VVD vergaderde op 25 oktober in „De Schutse”. Er werd een lange agenda afgewerkt en er hadden bestuursverkiezingen plaats. Het bestuur is nu als volgt samengesteld: T. Cohen, voorzitter; mev. T. J. C. Starink-Torsing, secr.; D. van Enter, penningm.; G. van der Zee, B. Bos, S. L. H. Westra en P. B. de Wilde (leden).

De VVD-gemeenteraadsleden en -wethouder gaven een overzicht van wat in de afgelopen tijd in het belang van de gemeente is gedaan. Hierdoor kregen de aanwezigen een beter inzicht in het vele werk dat door b. en w. en de raad wordt verricht.

• Ridderkerk

Dinsdag 31 oktober hield de afdeling Ridderkerk een ledenvergadering. Het voornaamste agendapunt was de verkiezing van een nieuwe voorzitter. De heer P. Nugteren legde n.l. zijn voorzitterschap neer; in zijn plaats werd benoemd de heer P. Tazelaar, mr. Kesperweg 6, Ridderkerk.

Daarna volgde, onder leiding van de heer W. H. Jas, een levendige gedachtenwisseling over eventuele nieuwe politieke ontwikkelingen, waarbij allen het erover eens waren dat we vooral onszelf moeten blijven en ons liberaal beginsel als uitgangspunt voor ogen moeten houden.

Ten slotte werd nog de aandacht gevestigd op een te houden streekbijeenkomst van JOVD en VVD op zaterdag 27 januari te Ridderkerk, waar het woord zal worden gevoerd door de heer H. Wiegel.

• Brussel

Donderdag 19 oktober maakte de Nederlandse Liberale Kring te Brussel kennis met de heer Wiegel, „het jongste Nederlandse Kamerlid aller tijden” zoals de voorzitter het uitdrukte. In een korte inleiding over het liberalisme stipte de heer Wiegel aan dat de liberalen in het verleden wel sociale maatregelen hebben genomen, maar over het algemeen toch te weinig oog hadden voor dit aspect van het politieke leven. Over het geheel genomen, aldus de heer Wiegel, was de liberale partij ook nog in deze eeuw een partij die de zaken niet essentieel wilde veranderen.

Spreker betoogde dat wij nu, na de tweede wereldoorlog en na een aantal veranderingen (waarbij hij als meest recente noemde de koersveranderingen via het kabinet-Cals zonder de kiezers erin te kennen, de opkomst van D'66 en de invloed van de televisie) in een situatie van „onduidelijkheid” zijn geraakt. Hij zei niet te geloven dat het dokteren aan het kiesstelsel, zoals o.a. D'66 dit voorstaat, veel zou baten. Daarentegen zou een vereenvoudiging van de partijstructuur wel kunnen helpen. Aan een snelle verandering in deze richting staat echter in de weg dat de partijen ook „organisaties” zijn. Niet alleen staan deze politieke „organisaties” vaak ver af van wat het kiezersvolk beroert en beweegt, maar ze hebben ook de eigenschap met alle andere organisaties gemeen dat ze willen voortbestaan. Daarom zag de heer Wiegel ook niet gauw in Nederland een twee-partijstelsel ontstaan. Het is op dit moment moeilijk de uitkomst van het huidige politieke gistingproces te voorspellen. De VVD dient ervoor te zorgen dat de liberale gedachten een rol blijven spelen bij welke nieuwe partijstructuur dan ook.

Bij de discussie kwamen punten zoals de wordingsgeschiedenis van D'66, de vraag of gestreefd moet worden naar een twee- dan wel een drie-partijstelsel (dit laatste stelsel bestaat nu in het Europees Parlement) en ten slotte het kiesrecht van de Nederlanders buiten Nederland ter sprake. Ten aanzien van dit laatste punt werden enkele feitelijke onjuistheden in de Memorie van Antwoord van de minister van binnenlandse zaken aan de Tweede Kamer naar voren gebracht.

Al met al was het een goede avond waarbij de Brusselse liberalen hun inzicht konden verdiepen dank zij de kundigheid en de overtuiging waarmee de heer Wiegel zijn mening naar voren wist te brengen.

DE WESTELIJKE RANDMERE VAN DE IJSSELMEERPOLDERS

Op deze pagina geven wij een samenvatting van een zojuist verschenen brochure van de contact-commissie voor natuur- en landschapsbescherming. Zonder nu terstond een oordeel uit te willen spreken over de in deze brochure aangesneden problematiek, meent de redactie dat de door de commissie gemaakte opmerkingen over vormgeving, landschap en recreatie van de westelijke randmeren van de IJsselmeerpolders zeker ook onze lezerskring zullen interesseren.

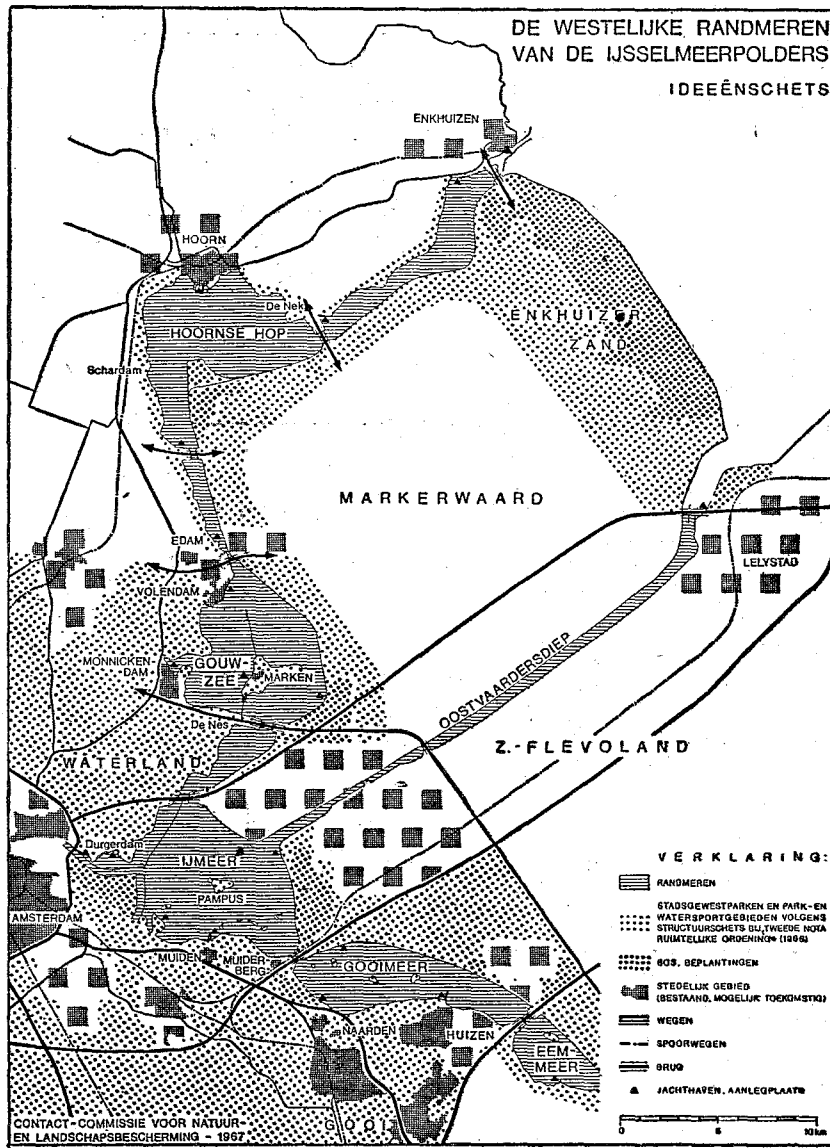
Marken, het laatste (schier)eiland in de voormalige Zuiderzee, dient zo enigszins mogelijk in zijn huidige vorm en hoedanigheid te blijven voortbestaan. Het is een cultuurhistorisch monument en een toeristische, dus recreatieve attractie van de eerste orde; zou het in de toekomstige polder Markerwaard worden „ingelijfd”, dan worden onvergeeflijke kansen gemist op een unieke conceptie van het nieuwe land in relatie met het oude. Wanneer binnenkort beslissingen worden genomen over de tracering van de dijken van de polder Markerwaard, zullen de hier geboden kansen optimaal moeten worden benut. Dat betekent maar één ding, projecteer de westelijke dijk van deze polder in een royale boog om het eiland.

Dit zijn de voornaamste conclusies, alsmede de belangrijkste aanbeveling, die een werkgroep ingesteld door de Contact-Commissie voor Natuur- en Landschapsbescherming heeft geformuleerd in een zojuist gepubliceerde brochure „De westelijke randmeren van de IJsselmeerpolders.” Zoals bekend vormt de Contact-Commissie het centrale orgaan van de particuliere natuurbescherming in ons land. Eerder reeds, in 1962, concretiseerde de werkgroep haar inzichten over o.a. het Eemmeer, het Gooimeer en het IJmeer in een brochure „De randmeren van Zuidelijk-Flevoland - vormgeving, landschap, recreatie.” Zij bestaat uit mr. H. P. Gorter, voorzitter; P. Nijhoff, secretaris; mej. ir. E. F. van den Ban; R. J. Benthem; A. G. Boost, prof. C. van Eesteren; jhr. mr. M. van der Goes van Naters; M. K. Honig; T. Kasemier; ir. J. Loeff; ir. J. J. Pilon; en M. Ruytenschildt. Zij beogen met hun jongste geschrift, en vooral met de bijgevoegde „ideeën-schets” niet zozeer op de stoel van de ontwerpers te gaan zitten. Het gaat de werkgroep, die o.m. planologen en recreatiedeskundigen in haar midden heeft, veel meer om het leveren van uitgangspunten en informatie en om het geven van een visie hoe het betrokken gebied er zou kunnen uitzien.

TELEURSTELLINGEN

In haar inleiding refereert de groep aan de Tweede Nota over de ruimtelijke ordening (1966), waaruit duidelijk blijkt dat vooral langs het zuidelijk deel van de hier bedoelde randmeren een sterke verstedelijking mag worden verwacht. Aan het winnen van landbouwgrond wordt thans een veel geringere betekenis gehecht dan voorheen en aan urbanisatie is een veel grotere plaats ingeruimd. De randmeren kunnen door hun recreatieve en landschappelijke functie in aanzienlijke mate bijdragen tot een goed stedelijk woonklimaat.

Juist in dit licht gezien zijn de resultaten die zijn bereikt bij het Gooimeer en het Eemmeer teleurstellend, zo meent men. Voor het Gooimeer zijn de dijkwerken voltooid terwijl de voorlanden, eilanden en beschutte vaarroutes nog niet zijn uitgevoerd. De afwerking van de dijktafsluiting met asfalt heeft het onbevredigende effect nog versterkt. Verschillende bij de Dienst der Zuiderzeewerken gemaakte plannen konden niet tegelijk met de dijktafsluiting tot uitvoering komen wegens het niet op tijd beschikbaar komen van de nodige middelen. Wil men

nu, bij het creëren van de Markerwaard, niet opnieuw het risico van teleurstellingen lopen, dan dient men t.z.t. een groot aantal voorzieningen tegelijk te treffen. De uitvoering van de algemene landschappelijke en recreatieve voorzieningen moet, zowel technisch als financieel een integrerend bestanddeel

van de totale Zuiderzeewerken worden.

SOMBER

De werkgroep, toont zich somber in haar verwachting als zij schrijft dat — door het ontbreken van de financiële middelen — plannen van de Dienst Zui-

De Ombudsman

Ons Tweede Kamerlid mr. J. G. Rietkerk in de openbare vergadering van de Commissie van Justitie:

„Ik was getroffen door het feit, dat bij de begroting van Justitie in het geheel niet wordt gesproken over het onderwerp: „Ombudsman”, terwijl in de begroting van Binnenlandse Zaken duidelijk is gezegd, dat dit een zaak is, die zowel door Binnenlandse Zaken als door Justitie wordt aangepakt.

De minister zal mij wel vergeven, dat ik in dit verband een betoeg van hem in herinnering roep, gehouden in 1964, waarin hij (prof. Polak dus) stelde: de moderne welvaartsstaat doet denken aan een gezette meneer, die door zijn eigen omvang zijn voeten niet meer kan zien; het is goed, dat er iemand komt, die zo nu en dan eens kijkt of die voeten wel

schoon zijn. De minister heeft dat betoeg vervolgd met de opmerking — hij was sterk voorstander van de Ombudsman —: Wat wij hier ook beslissen, hij komt, of men het wil of niet. Ik had even de indruk, dat de minister in die gemoedsrust heeft nagelaten, in de begroting iets over de Ombudsman te zeggen, hoezeer ik er ook van overtuigd ben, dat hij nog steeds voorstander van die instelling is.

Ik zou er met grote klem bij de minister op willen aandringen, dat hij al het zijne — dat is op dit gebied veel — doet om te bewerkstelligen, dat wij, hoe dan ook, een beslissing op dit punt krijgen. Ik bedoel vooral een positieve beslissing, maar als ik zeg „hoe dan ook”, dan wil ik mij niet bezighouden met de vraag, of het een parlementaire commissaris of een meer zelfstandige figuur zou moeten zijn. Ik acht het bijzonder belangrijk, dat de betrokken departementen zich op korte termijn hierover beraden en de bewindslieden een standpunt hierover innemen.”

derzeewerken voor het IJmeer, de Gouwzee, het Hoornse Hop en de overige westelijke randmeren, met hun uiterst belangrijke functie voor bestaande en toekomstige urbane gebieden evenmin tot uitvoering dreigen te komen. Dat hierdoor, tot grote schade aan het leefmilieu van dit deel van de randstad en van de „uitbouw” ervan, kansen zullen worden gemist.

Zij beveelt dan ook o.m. aan dat de opdracht aan de Dienst der Zuiderzeewerken verruimd wordt, dat uitvoering van algemene landschappelijke en recreatieve voorzieningen ten behoeve van de randmeren — voorlanden, eilanden, stranden en beplantingen — aan deze dienst worden opgedragen als integrerend bestanddeel van de totale Zuiderzeewerken en in de begrotingsposten voor dit doel worden opgenomen.

WISSELWERKING

Uitvoerig wordt ingegaan op de wisselwerking die zal bestaan tussen wat reeds is en wat zal ontstaan. De randmeren, tussen het oude en het nieuwe land, zullen een belangrijke rol kunnen spelen bij de integratie van de polders met het aangrenzende oude land. Zij vormen tegelijk een scheidend en een bindend element. Planologisch gezien blijkt de „uitstraling” van het oude land in belangrijke mate het inrichtingsplan van de polders te beïnvloeden. Men denke bijvoorbeeld aan het creëren van een stedelijk gebied tegenover Amsterdam en het Gooi en van een groene ruimte ten noorden van het Eemmeer als voortzetting van de Eempolders.

Bij dit alles zal moeten worden gestreefd naar variatie in vorm en functie van de randmeren, vooral tegen de achtergrond van de mogelijkheden tot recreatie. Dit kan o.m. door verschillen aan te brengen in breedte van het water, bochten in het beloop van de dijken, opgaande beplantingen op grondophogingen achter de dijken, op voorlanden, eilanden etc. Er zullen „groene oevers” aan de randmeren moeten worden gegeven, juist in de urbane gebieden.

MARKEN

Centraal in het betoeg van de werkgroep staat echter dat wonderlijke eiland Marken. Wonderlijk vanwege zijn unieke, eigenlijk eigendommelijke karakter. Dat eiland — ofschoon het die naam door de vaste verbinding met de wal eigenlijk niet meer verdient — dient tegen elke prijs als zodanig behouden. Dat kan alleen, aldus de samenstellers van de brochure, indien het niet in de Markerwaard wordt opgenomen. Mocht dat wel geschieden, dan verliest het zijn karakter, onherroepelijk. Blijft het bestaan dan behoudt ons land een „levend monument”.

Er worden echter nog andere argumenten opgesomd. Het stedelijk gebied in de polder, voor zover dit ten noorden van het Oostvaardersdiep is gelegen, zal een veel aantrekkelijker ligging krijgen wanneer zich in de onmiddellijke omgeving een gevarieerd watersportgebied bevindt. Daarenboven: de Gouwzee krijgt, met Marken in het midden, een grote oeverlengte, hetgeen bepalend kan zijn voor de waarde van een watersportgebied. Marken is een ideaal doel voor vaartochten, van Monnickendam uit is het te onderscheiden. Van de toekomstige andere, verstedelijkte oever gezien, zou het evenzeer een uitermate karakteristieke aanblik kunnen leveren. Dit urbane gebied zou aldus een unieke ligging (in de polder) verkrijgen. Er is het recreatieve element voor watersporters, er is, daarnaast, het passief-recreatieve facet voor de man op de oever, voor de stedeling. Ideale vertrekpunten zijn er reeds: Monnickendam en Volendam.

Resumerend, met betrekking tot dit deel van de polderplannen, dringt de werkgroep „met klem aan op een gedurfde visie”, „opdat ongeëvenaarde mogelijkheden ter verbetering van het leefklimaat en tot behoud van cultuurhistorische waarden niet ongebruikt verloren gaan.”

De brochure behelst voorts nog beschouwingen over het toekomstige randmeer tussen Edam en Schardam, over het Hoornse Hop dat tot één groot meer moet worden waarbij het open havenfront vóór de stad Hoorn behouden blijft en „dat voldoende ruim is om die indruk van wijheid te geven waarom een stad als Hoorn vraagt,” alsmede over het randmeer tussen Wijdenes en Enkhuizen. In één cursief gedrukte regel staat eigenlijk al hetgeen de werkgroep precies bedoelt te zeggen: „Aan vormgeving en inrichting van de westelijke randmeren dienen de hoogste eisen te worden gesteld.”

BODEGOM SPIJKENISSE

Gebouwen van gewapend betonnen prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIË v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. - Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

Van vlieg- en stuntwerk

IN de langzamerhand herfstig worden- de sfeer van de laatste dagen is het lawaai om het Schiphollawaai (tijdelijk) verstormd. Directeur S. de Mul van de luchthaven zal daar wel blij om zijn. Hij meent dat er over de geluidshinder te veel drukte wordt gemaakt. Dat was tot voor kort niet het geval, hoewel vliegtuigen al sinds jaar en dag over de stad daveren. En nu plotseling spreekt iedereen over geluidshinder, aldus de heer De Mul. Misschien heeft hij dezelfde moeite met het begrip „toelaatbaarheid”, dat ook ten grondslag ligt aan het verschil van inzicht tussen de commissie-Koster en het adviesbureau Peutz. Hoe dat zij, de kwestie van de geluidshinder is duidelijk onder de aandacht gebracht en het is niet te verwachten dat de zaak nu in de spreekwoordelijke ijskast terecht komt.

Nu dit rumoer voorlopig is verstormd, is het stil in de stad geworden. Er is intussen wel een nieuwtje uit de luchtvaartwereld, namelijk dat de KLM zeer waarschijnlijk toch zijn nieuwe hoofdkantoor in Amstelveen zal bouwen.

Men weet dat al een jaar geleden het plan daartoe vaste vorm kreeg, en dat aan de gemeenteraad van Amstelveen een stuk terrein is gevraagd dichtbij het Amsterdamse Bos. Toen de bij deze aanvraag ter visie gelegde tekening van het te bouwen hoofdkantoor bij de gemeente Amsterdam op bezwaar stuitte heeft men even met de handen in het haar gezeten. Het Amsterdamse bezwaar was dat het reusachtige gebouw op die plaats een onaanvaardbare afsluiting van de openheid van het bos zou betekenen.

Dit esthetische bezwaar is toen hier en daar uitgelegd als een uitwas van een zekere wrevel omdat het gebouw buiten de Amsterdamse gemeentegrens zou komen. Het ziet er naar uit dat dit een onjuiste uitleg was. De KLM is bezig de laatste hand te leggen aan een nieuw ontwerp (dat zal over enkele maanden officieel gereed zijn, maar vele dagbladen hebben al tekeningen laten zien van de hoofdlijnen) en er is alle reden om aan te nemen dat Amsterdam tegen dit nieuwe ontwerp geen bezwaar zal maken. Dan zal dus de bouw vrij

spoedig kunnen beginnen. Dat is een aangenaam geluid, want indertijd heeft drs. A. Pais in zijn verdediging van zijn Schipholplan erop gewezen dat Schiphol voor Amsterdam van groot belang is. Al was het alleen maar om de ruime werkgelegenheid die de luchthaven biedt. De concentratie van de KLM bij de luchthaven versterkt dit belang.

EEN bericht op een heel ander terrein is, dat b. en w. van Amsterdam tot de bevinding zijn gekomen dat het dure Sigma-experiment toch wel als mislukt moet worden beschouwd. De raad zal zich daar nog over moeten uitspreken, maar b. en w. zijn stellig niet onduidelijk als zij zeggen: „Na rijp beraad zijn wij tot de slotsom gekomen dat noch in de sector kunst, noch in de sectoren recreatie of jeugdzaken het Sigma-project van dusdanig belang is dat daaraan met terzijdestelling van andere plannen de hoogste urgentie kan worden toegekend en de voor experimenten en bijzondere initiatieven beschikbare middelen goeddeels voor dit project zouden moeten worden bestemd.”

De bedoeling van b. en w. is om de Doelenzaal, tot nu toe in gebruik door Sigma, te restaureren en een nieuwe (jeugd)bestemming te geven. Want, zeggen b. en w., er bestaat in de stad wel behoefte aan een centrum waar manifestaties op het gebied van de recreatie en dat van de experimentele kunst kunnen worden georganiseerd.

Het is moeilijk om bij het kennisnemen van deze gang van zaken bij Sigma niet te denken aan allerlei andere jeugdexperimenten die in het actieve jeugd beleid van Amsterdam daadwerkelijk en/of morele steun hebben gekregen. Men kan niet zeggen dat het Apollotheater, de speakerscorner, de provoboot of andere experimenten nu zozeer tot de verheffing van de stad hebben bijgedragen. Daarmee hoeft niet gezegd te zijn dat er nergens goede bedoelingen achter staken. Dat kan best het geval zijn geweest. Misschien was de moeilijkheid slechts dat men wel de resultaten wilde bereiken van bijv. grote schilders uit vroeger eeuwen, maar niet bereid was om eerst zeer grondig het handwerk te leren.

Het roer moet om

OP het gebied van het openbaar vervoer is er in Rotterdam heel wat gaande. De komst van de metro kondigt zich op pijnlijke wijze aan. De lezer die met de Rotterdamse toestanden enigszins vertrouwd is, zal begrijpen dat wij hierbij niet het oog hebben op het euvel van opgebroken straten langs het tracé van de stadsspoorweg. Dat leed is gelukkig geleden, al zijn de mensen van Gemeentewerken er intussen in geslaagd op andere plaatsen van de binnenstad de grond opnieuw en even grondig om te woelen. Neen, wat wij bedoelen is de aanpassing van de tram- en buslijnen aan de metro-stamlijn die op 9 februari door prinses Beatrix en prins Claus in dienst zal worden gesteld. De dag daarop wordt dan de metro ter beschikking van het publiek gesteld.

Vóór het zover is zal de structuur van het tram- en busnet onherkenbaar zijn veranderd. Er mag wat dat betreft echt wel van een revolutionaire ontwikkeling worden gesproken. Bestaande lijnen worden opgeheven dan wel ingekrompen, routes en lijnummers worden gewijzigd. Al deze veranderingen worden volgens zorgvuldig opgestelde plannen in drie fasen uitgevoerd. Daarvan hebben we er al twee achter de rug. De derde fase zal worden afgerond tegelijk met de opening van de metro.

Geconstateerd moet worden dat het publiek nogal wat moeite heeft met de verwerking van de achtereenvolgende

veranderingen. Het zou echter allemaal zo erg nog niet zijn als de mensen in de nieuwe constellatie maar niet werden noodzaak tot veel meer overstappen dan ze voorheen gewend waren. Door de waarlijk provinciaals aandoende frequenties moet het reizende publiek zich nolens volens onderwerpen aan langere wachttijden bij de haltes en evenzeer aan langere reistijden. Zoals de toestand nu is moet het openbaar vervoer in Rotterdam beslist beneden de maat worden genoemd.

Die toestand is te minder aanvaardbaar als we denken aan de recente tariefverhoging. Ook al door het veelvuldige overstappen is het reizen met tram en/of bus een dure aangelegenheid geworden. Wij aarzelen dan ook niet te beweren dat de ontevredenheid over de prestaties van de R.E.T. algemeen is. Het aantal klachten uit de burgerij is legio.

Dit kan natuurlijk zo niet doorgaan. Er zal een nieuw beleid moeten komen, een nieuw beleid dat zich consequent bezighoudt met een verbetering van de dienstverlening in het bijzonder door middel van verhoging der frequenties. Wij zijn ons ervan bewust dat dit geld zal kosten. Nu, dat moet dan maar. Het bedrijf kan niet doorgaan met zijn politiek van kostenvermindering door inkrimping van de diensten. Daar jaagt het zijn laatste klanten mee weg.

Helaas heeft de pas gehouden openbare vergadering van de commissie voor

de openbare nutsbedrijven ons geleerd dat wethouder Jettinghoff voor deze noodzaak onvoldoende oog heeft. Welbeschouwd wil hij alleen van frequentieverhoging weten als een verruiming van het vervoersaanbod daartoe in de praktijk aanleiding geeft. Met deze opvatting is hij regelrecht in strijd met het goede koopmansbeginsel, dat de kost voor de baat behoort uit te gaan.

Tenzij de wethouder alsnog besluit het roer om te gooien moet worden gevreesd dat de metro er straks niet in zal slagen het openbaar vervoer in Rotterdam populairder te maken. Toch is dat van het begin af aan de bedoeling geweest van dit grote vervoersproject. Gezegd moet worden dat de commissie voor de openbare nutsbedrijven de wethouder weinig geïnspireerd tegenspel heeft geboden. Edoch, nog is Polen niet verloren. De liberaal Van Leeuwen — die niet als commissielid, doch als gewoon raadslid de vergadering bijwoonde — heeft aangekondigd op dit onderwerp te willen terugkomen in de loop van het plenaire begrotingsdebat dat medio december zal worden gehouden.

Er zit voor wethouder Jettinghoff dus nog wat in het vat.

ENKELE korte, maar daarom niet minder belangwekkende mededelingen nog. Om te beginnen hebben burgemeester en wethouders zich met een nota tot de raad gewend die betrekking heeft op een herziening van de begro-

ting voor het komende dienstjaar. In deze nota wordt medegedeeld dat het door maatregelen van uiteenlopende aard gelukt is het aanvankelijk geraamd tekort van f.112 miljoen te verminderen tot ruimf 70 miljoen. Een plezierige boodschap dus, die nochtans onze bezorgdheid over Rotterdam's financiële positie niet kan weg nemen.

Voorts heeft het college de raad een nota doen toekomen over een analyse van de gemeenterekeningen en -begrotingen voor de jaren 1964 tot en met 1968. Dit zeer omvangrijke stuk met zijn vele financiële gegevens heeft het college tot het doen van verscheidene interessante gevolgtrekkingen weten te bewegen.

Voor het ogenblik willen wij alleen maar memoreren dat het college op grond van de analyse geen aanleiding meer ziet te pleiten voor een afzonderlijk financieel statuut voor de aller-grootste gemeenten. Het wordt onmogelijk geacht de sterk individueel gerichte behoeften aan rijkshulp van deze gemeenten onder één noemer te brengen. Rotterdam adviseert de regering andere wegen te bewandelen. Het pleit o.a. voor rechtstreekse bijdragen van het rijk aan bepaalde gemeentelijke bedrijven.

Beide nota's wil de burgemeester tegelijk met de begroting in december laten behandelen. Mogelijk kunnen wij er bij die gelegenheid nog wat meer van zeggen.

Gewonnen en verloren

WETHOUDER mr. Dankelman (vvd) heeft de vorige week met overtuigende cijfers van de PvdA gewonnen. Keer op keer scoorde hij in de Haagse gemeenteraad tegen zijn socialistische tegenspelers, mr. Wiarda, in wiens verdediging talloze gaten zaten.

Aldus zou men — in sporttermen — het debat kunnen samenvatten over het voorstel tot opheffing van de Haagse Stichting voor Lichamelijke Opvoeding en van de Stichting Centraal Badbeheer. Dat het publiek aan de kant zich in de strijd heeft gemengd, was overigens wel een bijzonder kwalijke zaak. Met „publiek langs de kant” doelen we op enige ambtenaren, die, zoals het onderzoek al heeft aangetoond, medewerking hebben verleend aan een adres aan de gemeenteraad, waarin tegen het opheffingsvoorstel werd geprotesteerd. Het ziet er naar uit, dat dit muisje nog wel een staartje zal krijgen. Het uiteindelijk resultaat van het onderzoek moeten we echter afwachten, alvorens ons eindoordeel uit te spreken.

Mr. Wiarda moest nog voor mr. Dankelman de kans kreeg, van de heer Appel (vvd) een paar scherpe doelschoppen incasseren. De socialist had mr. Dankelman verweten het niet liberaal te vinden, dat een VVD-wethouder een einde wilde maken aan particulier initiatief. De heer Appel wees mr. Wiarda er echter terecht op, dat niet een enkele wethouder voor de voorstellen verantwoordelijk is, maar het gehele college van b. en w., de socialistische wethouders inclusief! Tweede doelpunt: de voorgestelde opheffing betekent bezuiniging en groter efficiency. Derde doelpunt: er komt nu meer openheid in het sportbe-

leid, hetgeen juist de socialisten zou moeten aanspreken.

In deze lijn werd de aanval op mr. Wiarda door mr. Dankelman voortgezet. Er komt nu een uitgebreide raad van advies voor sportzaken, waarin vertegenwoordigers van een groot aantal sportbonden. Daarmee wordt de weg tussen overheid en burgerij (de sport) aanmerkelijk bekort, aldus de wethouder. Volgende doelpunt: de schoolsport stond buiten de HSLO. Nog een score: het bestuur van de HSLO vergaderde de laatste jaren slechts sporadisch. Er viel voor het bestuur ook nog maar nauwelijks iets te doen, want exploitatie en huur van velden en zalen waren al aan de gemeente toevertrouwd. Ook de raad van advies (oude situatie) kwam nog maar een enkele maal bijeen. Deze oude adviesraad telde bovendien verscheidene vacatures, waarin mr. Dankelman's voorganger (een socialist!) niet had voorzien. In de nieuwe opzet kan dit jaar nog een kwart worden bezuinigd; het volgend jaar zelfs een half miljoen! Op deze wijze scoorde mr. Dankelman zoveel doelpunten, dat de tegenaanval van de socialistenvolkomen in een woordenspel verzandde.

Met alleen de stemmen van de PvdA-fractie tegen behaalde mr. Dankelman glansrijk de eindoverwinning. Hij

heeft zijn doel — als in zijn voetbalperiode — ondoordringbaar verdedigd.

OP heel ander terrein schijnt een verloren strijd gestreden te zijn. En daarover kunnen we ons niet verheugen. We hebben hier het oog op Zwolsmans EMS, waarvan de vorige week het jaarverslag is verschenen. Op zich zou men zich nog geen zorgen behoeven te maken over het feit, dat er in 1966 een verlies van f 1,27 mln. is geleden. Met enige — speculatieve — goede wil zou men zich ook nog niet bezorgd behoeven te maken over de voorspelling in het jaarverslag, dat 1967 eveneens een verlies zal opleveren. Meer zorg baart o.i. dat de reserves met ca. vijftig miljoen tot even zeven miljoen gld. zijn gedaald. En, hetgeen bovendien al lang een publiek geheim was, de heer Zwolsman zit permanent krap bij kas en is om zijn verplichtingen te kunnen nakomen moeten overgaan tot geforceerde verkoop van onroerende goederen. Daarop is ten opzichte van de kostprijs een verlies van rond f 6 miljoen geleden, en een aanzienlijk groter verlies ten opzichte van de taxatie-waarde. Zou de EMS genooddaakt worden nog meer onroerend goed te verkopen, dan kunnen de verliezen nog aanmerkelijk uitlopen.

Wij schenken hieraan aandacht —

overigens niet voor de eerste maal in deze kolommen — omdat nu toch wel duidelijk is, dat de heer Zwolsman zich een financieel kasteel heeft gebouwd op zeer drassige grond. Er behoort nog maar weinig te gebeuren of de muren zullen scheuren en het hele bouwsel valt in elkaar. En dat zou voor Den Haag, waarop de EMS zo'n enorme greep heeft — Scheveningen en het Spuikwartier — uitermate ernstige gevolgen kunnen hebben. Opnieuw — na het bekend worden van het jaarverslag over 1966 — rijst bij ons de vraag: zal er nog ooit iets van het Nervi-plan terecht komen? We twijfelen er steeds meer aan. Kan de EMS dat groots opgezette plan financieel niet realiseren, dan zal de gemeente voor een schier onoplosbaar probleem komen te staan. Zou de EMS bijv. tot geforceerde verkoop van de in het Spuikwartier gelegen gronden moeten overgaan, dan behoort er geen twijfel aan te bestaan of de opbrengst zal niet alleen liggen onder de taxatiewaarde, maar zelfs onder de kostprijs. En wie zal die gronden kopen? De gemeente?

En wat gaat er in Scheveningen gebeuren? De geldkrapte bij de EMS biedt weinig kans op verwezenlijking van de plannen, die de heer Zwolsman daar heeft. Moet Scheveningen er dan maar zo bij blijven liggen als thans? Het zou voor de badplaats een enorme klap betekenen.

Het is om deze redenen, dat we gemeend hebben aan het jaarverslag van de EMS aandacht te moeten besteden, ofschoon dit soort financiële beschouwingen minder in deze kolommen thuis hoort.

Bokma het allerbeste!

Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

In onze editie van 3 november wijdde ik een artikel aan de uitslag van de verkiezing in Oostelijk Flevoland. Ik trok daarbij enige voorzichtige conclusies omdat, zoals ik toen al opmerkte, „een zo bijzondere en plaatselijke verkiezing daartoe wel noopt.”

Uiteraard maakte ik daarbij ook melding van het succes van D'66. Wel stelde ik daarbij echter vast dat mijn stelling na de Kamerverkiezing van februari j.l. ook nu was bevestigd, namelijk dat de winst van D'66 voor het meeren-deel niet afkomstig was van voormalige VVD-kiezers, maar dat deze ook in Oostelijk Flevoland weer was behaald ten koste van de PvdA en de KVP. Dat dit zo is, is voor ieder duidelijk. Haar 13,8 pct. van het stemmentotaal kon D'66 niet hebben behaald van onze kleine teruggang — vergeleken met 1965 — van 1,1 pct. (gelukkig gingen we sedert februari weer wat vooruit), maar moet komen van de formidabele teruggang van de PvdA van 26,3 pct. op 18,8 pct. en van de KVP van 20,7 pct. op 17,6 pct.

Een van mijn opposenten van destijds was drs. C. van der Sluys te Doetinchem. Ook ditmaal heeft hij gereageerd. En hoewel ik het natuurlijk nog plezieriger zou hebben gevonden wanneer hij het met mijn beschouwing geheel eens was, ben ik hem toch erkentelijk voor zijn brief. Een „open discussie” (een tegenwoordig populaire uitdrukking) over dergelijke zaken acht ook ik zeer nuttig. Mits zij wordt gevoerd in opbouwende zin en met de bedoeling de liberale zaak te dienen, hetgeen bij onze geachte opponent uit Doetinchem stelling het geval is.

VERONTRUSTEND

De heer Van der Sluys noemt mijn conclusie dat de nieuwe groep D'66 haar aanhang vooral heeft gevonden in de PvdA en de KVP „op zichzelf juist.” Het verbaast hem echter dat ik dat ook nu weer „triumfantelijk” constateer. Juist deze op zichzelf juiste conclusie acht hij voor ons VVD-ers namelijk zo verontrustend. Hij schrijft dan verder: „Vooral deze beide afbrokkelende partijen leken immers winstkansen te bieden voor een moderne liberale partij. Wanneer dan die afbrokking in een zeer snel tempo plaats vindt, maar vrijwel geheel bij een nieuwe politiek vrijzinnige partij terecht komt, is er voor ons reden tot ernstige verontrusting. Deze bezorgdheid heeft trouwens in de partij al tot veelvuldig en veelvormig (liberaal) beraad geleid. Ik herinner u aan de vragen, die in „Vrijheid en Democratie” van 22 september j.l. aan de lezers werden voorgelegd betreffende het liberaal beraad. De laatste van die vragen luidde: Welke functie kan de VVD vervullen in het proces van hervorming van de partijstructuur? Deze vraagstelling geeft blijk van een gezond uitgangspunt, nl. dat er wat te hervormen valt. Een liberale partij moet zich eerder keren tegen de verstarring dan tegen de verwarring. In deze geest zijn wij hier in het oosten druk bezig met studie en discussie over vorm en inhoud van ons liberalisme in deze tijd.” Aldus de heer Van der Sluys.

TEGENWERPINGEN

Ik zal graag iets uitvoeriger op de tegenwerpingen van drs. Van der Sluys ingaan. Dat mijn rustige constatering van een (ook door hem erkend) feit iets „triumfantelijks” had, ontken ik. Wel lijkt het mij volkomen menselijk dat wanneer een plotseling verschenen nieuwe partij een opvallend stemmental behaalt, men zich als liberaal erover verheugt dat die stemmen voor het grootste deel van andere partijen zijn gekomen en dat de doeleinden van deze nieuwe partij de grote kern van liberale kiezers dus kennelijk niet aanspreekt.

Als lid van de door de partij ingestelde commissie, welke t.z.t. rapport moet uitbrengen over het vraagstuk van de verhouding kiezer-gekozene in algemene zin, dus inclusief het kiesrecht-vraagstuk, de gekozen minister-president e.d., neem ik kennis van de vele ingekomen brieven van leden die, overeenkomstig onze oproep, menen over deze onderwerpen iets in het midden te kunnen brengen. Die brieven zijn voor de commissie bestemd en ik voel mij dan ook niet gerechtigd daaruit te publiceren. Maar in algemene zin mag ik toch wel zeggen dat er praktisch geen enkel pleidooi bij is voor een ingrijpende wijziging van ons kiesstelsel en dat ook van de door de kiezers gekozen minister-president geen enkele verbetering wordt verwacht. Dat wij niet zeggen dat men — en dat ook de commissie — geen andere mogelijkheden tot verbetering ziet. Dat zal overigens t.z.t. wel blijken.

Waar het mij om gaat is dit: Natuurlijk is het jammer, dat wij tot nu toe niet meer voordeel hebben getrokken van de afbrokking van de confessionele partijen en de PvdA, hoewel anderszits toch met voldoening kan worden geconstateerd, dat onze permanente vooruitgang bij iedere Kamer- en Statenverkiezing in het katholieke zuiden opvallend mag worden genoemd.

Wat wil men echter? Toen de Boerenpartij aanvankelijk zoveel succes leek

GEDACHTEN OVER DE POSITIE VAN DE VVD

Aspecten van het liberaal beraad

te krijgen, zei men dat wij te kort waren geschoten omdat wij die stemmen hadden moeten krijgen, resp. behouden. Toen ging het om stemmen van rechts (want men zal toch moeilijk kunnen volhouden dat de Boerenstemmers in meerderheid tot de „progressieven” behoren). Thans gaat het om de „radicale” links-stemmers.

Natuurlijk moet een politieke partij de „vinger aan de pols” houden wat de stromingen onder de kiezers betreft. Ik zou echter óók degenen die thans aan

het z.g. „liberaal beraad” (ik bedoel nu het landelijke, officiële beraad, dus op hoog niveau) meedoen, wel eens met nadruk op één aspect willen wijzen. Namelijk dit, dat het electorale resultaat niet uitsluitend wordt bepaald door de stemmen, die men van elders wint, maar óók door de stemmen, die men zelf verliest.

Met andere woorden: m.i. mogen wij nooit vergeten dat wanneer wij niet „onzelf” blijven, wanneer wij aan onze liberale denkwijze en traditie vreemde

wezenskenmerken gaan toevoegen, wij de grote, trouwe, sedert 1946 bij welhaast iedere verkiezing gegroeide kern van liberale kiezers, die de VVD dan niet meer als hun liberale partij zouden kunnen zien, zouden verliezen. Wat schiet men er mee op als men 100.000 „radicale” stemmen wint, maar tegelijk 200.000 goede liberalen verliest, die dan in de verstrooiing of elders hun heil zoeken?

De heer Van der Sluys noemt D'66 „een nieuwe politiek vrijzinnige partij.” Anderen spreken van een „liberale afsplitsing.” Ik heb er al meer op gewezen dat dit een groot misverstand is, veroorzaakt waarschijnlijk doordat de man op de achtergrond, drs. Gruyters, nu toevallig uit de VVD afkomstig is. Reeds in het begin echter bleek volgens hun eigen mededelingen de overgrote meerderheid van de initiatiefnemers van D'66 en van het bestuur niet uit VVD-ers, oud-VVD-ers of halve VVD-ers te bestaan. D'66 ontken zelf dan ook steeds met de grootste nadruk, dat zij een „liberale of vrijzinnige partij is. Waarom zou men een andere partij tegen haar wil een verkeerd etiket opdrukken? Dat vinden wij, wanneer anderen dat ten aanzien van de VVD doen, óók niet prettig.

LIBERALE KERN

De kern van niet-radicalen, maar wel uitgesproken liberale kiezers wordt gevormd door een brede schare van intellectuelen, beoefenaren van vrije beroepen, ambtelijk, onderwijzend en administratief personeel, industriëlen en handeldrijvenden, middenstanders en agrariërs. Terwijl, zoals ook de uitslagen van de stembureaus in de z.g. „arbeiderswijken” in de grote steden aantonen, vooral na 1945 ook voor bepaalde categorieën handarbeiders „liberaal” terecht geen afschrikwekkende klank (meer) heeft. Ten slotte is niet voor niets ons zetelstempel sedert de oprichting van de VVD geleidelijk verdubbeld en ligt ons stemmental thans rond de driekwart miljoen.

STRUCTUUR PARTIJWEZEN

Eén punt uit de brief van drs. Van der Sluys, dat onbedoeld misverstand zou kunnen wekken, moet m.i. nog wel even worden rechtgezet of althans verduidelijkt. Onze Doetinchemse geestverwant schrijft dat de VVD blijkens een harer vraagstellingen gewaagt van „hervorming van de partijstructuur” en dat daarmee dus erkend wordt, dat er wat te hervormen valt.

Het lijkt mij goed erop te wijzen dat het hier niet (in de eerste plaats) gaat om de hervorming van de structuur van „de partij”, dus van de VVD, maar om de hervorming van de structuur van ons partijwezen in zijn geheel. Het gaat dus niet om de partijstructuur in engere zin, maar om: de partijenstructuur (in het meervoud dus.)

Het gaat om de vraag of de basis van ons partijwezen wel de juiste is. En juist omdat daaraan — terecht o.i. — nu zo sterk wordt getwijfeld, is er zoveel rumoer om en in de confessionele partijen. Hier hebben wij onszelf nu echt eens niets te verwijten. Vanouds hebben ook reeds de vooroorlogse liberale partij(en) en de toenmalige Vrijzinnig-democratische Bond op het standpunt gestaan dat voor de individuele mens wel een nauw verband bestaat tussen zijn (al dan niet religieuze) levensbeschouwing en zijn politieke opvattingen, maar dat een gelijke religieuze belijdenis nog geen gelijk politiek inzicht behoeft mee te brengen.

Op dat punt mag terecht van een crisis in de confessionele partijen worden gesproken. Die crisis kan leiden tot een min of meer ingrijpende wijziging in de structuur van ons partijwezen. Wij zijn het erover eens dat de VVD in dat geval haar plaats in het geheel van die nieuwe structuur eveneens zal moeten bepalen. En het is goed, dat men zich daarover individueel zowel als collectief in de partij reeds thans beraadt.

A. W. A.

A. W. ABSPOEL

HBU **HBU**

Hij is van alle markten thuis...!

door als cliënt gebruik te maken van de informatiebronnen, waarover de HBU beschikt, dank zij haar uitgebreid net van eigen kantoren en correspondenten over de gehele wereld.

Ook voor U: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

De moeilijkheid radicaal te zijn

In de Nieuwe Rotterdamse Courant (vrijdag 3 november) troffen wij het volgende „kritische commentaar” aan:

„Nederland moet duidelijker stelling nemen tegen dictatoren en voor hun slachtoffers.” Aldus luidt punt 5 van het programma dat de zogenaamde christen-radicalen in de Katholieke Volkspartij hebben bekendgemaakt. Dat is een prachtige doelstelling. Dus Nederland moet „duidelijker stelling nemen” wanneer er in de Sowjet-Unie weer eens schrijvers naar een concentratiekamp worden gestuurd; of wanneer in TsjechoSlowakije een literair tijdschrift de nek wordt omgedraaid of iemand de nationaliteit wordt ontnomen die zich voor Israël uitgesproken heeft; of wanneer Tito weer eens een historische gevangenzet die een te openhartige reportage over de bevriende Sowjet-Unie heeft geschreven; of wanneer een Nasser, een Castro, een Nkrumah, een Soekarno hun tegenstanders achter slot en grendel zetten of liquideren.

Dat is allemaal prachtig, maar hoe rijmen de christen-radicalen dit met die andere doelstelling, dat het Atlantisch bondgenootschap dienstbaar gemaakt moet worden aan de ontspanning (punt 9)? Ook dat is een prachtige doelstelling, maar zou de ontspanning er erg mee gediend worden wanneer Nederland voortdurend duidelijk stelling zou nemen tegen de rechtsverkrachtingen in Oost-Europa? Het is immers eerder te

verwachten dat de aldus berispte machthebbers aldaar zich dan geërgerd zouden voelen en Nederland zouden betichten van pogingen tot herleving van de koude oorlog.

Of willen de christen-radicalen dat er alleen maar duidelijk stelling wordt genomen tegen de dictatoren van rechts? En sluiten zij liever de ogen voor de slachtoffers van de dictatoren van links?

Aldus de NRCrt., met welker commentaar wij ons gaarne kunnen verenigen en waaraan wij niets hebben toe te voegen.

Tweede weekend kadercursus

Het tweede weekend van de kadercursus stond in het teken van kiezersgedrag en verhouding kiezer-gekozene, achtereenvolgens ingeleid door een socioloog, een politicoloog en een politicus. Als eerste inleider kwam aan het woord drs. M. P. A. van Dam te Utrecht, die bekendheid verwierf door zijn onderzoekingen bij de laatste verkiezingen en zijn toelichtingen voor de televisie. Hij belichtte het onderwerp Groepspsychologie. 's Avonds besprak drs. J. P. A. Grujters te Amsterdam het „Kiezersgedrag”. Na zijn inleiding ontspon zich een uitvoerige en interessante discussie.

De volgende ochtend trad mr. W. J. Geetsema, voorzitter van de commissie kiezer-gekozene, als inleider op over het onderwerp VVD — imago — contacten — extern — intern. Een boeiend betoog en een boeiend onderwerp, dat tot vele vragen aanleiding gaf.

De dag werd besloten met een vrije discussie van de deelnemers. Voor deze discussie werden inleidingen gehouden door mejuffrouw mr. J. C. Michels en de heren Th. Oostendorp, drs. P. A. Delvaux en ir. H. Koornneef, waarna telkens een nadere gedachtenwisseling volgde.

Minister Polak stelt actiecomité gerust: Kruisberg is veilig

In een gesprek met leden van het actiecomité „De Kruisberg veilig voor Doetinchem” — opgericht na de moord op Rietje Florijn door een psychisch gestoorde uit de inrichting — heeft minister Polak van justitie op 7 november op zijn departement meegedeeld dat personen van wie agressiviteit te verwachten is, niet op De Kruisberg worden geplaatst. Hij zegde het comité toe dat vooral op het punt van de selectie de grootst mogelijke zorgvuldigheid zal worden betracht om misdrijven als deze moord te voorkomen.

In antwoord op de vragen die in een brief van het actiecomité van 8 augustus jl. en in een rekest van de omwonenden van De Kruisberg van 12 juli jl. waren gesteld, deelde de bewindsman mee dat in de periode na de moord zeer zorgvuldig is nagegaan in hoeverre het toezicht nog kon worden verscherpt. Als uitvloeisel hiervan is de zg. gestichtswacht uitgebreid, zodat de bewaking van het asiel goed kan functioneren, ook tijdens verlofperiodes van het personeel.

Het contact tussen De Kruisberg en de gemeentepolitie is thans zeer goed. De inrichting is aangesloten op de mobilfooninstallatie van de politie, zodat bij eventuele vluchtpogingen de politie on-

middelrijk op de hoogte kan worden gesteld.

Ten aanzien van de boerderij die aan het gesticht is verbonden, is de bepaling ingevoerd dat tewerkstelling van de verpleegden aldaar slechts mag geschieden na goedkeuring door het departement. Voor de zg. stadwerkers gold deze bepaling al. Met name het toezicht op de boerderij is belangrijk verscherpt.

Uitvoerig werd van gedachten gewisseld over de preventieve middelen ter correctie van mogelijke beoordelingsfouten. De bewindsman deelde de leden van het comité mee dat al verscheidene jaren pogingen in het werk worden gesteld een psychiater aan De Kruisberg te verbinden, maar dat men daar tot op heden nog niet in is geslaagd. Men zal echter nog meer pogingen aanwenden om hierin zo spoedig mogelijk te voorzien.

Mr. Polak deelde het comité verder mee dat hij geheel achter de ruilverkavelingsplannen in de buurt van De Kruisberg staat en er gaarne aan wil meewerken dat de gronden overzichtelijker rondom het asiel worden gegroepeerd. Verder zal nog bekeken worden in hoeverre deze gronden voor arbeidstherapie dienen te worden ingezet.

SCHERPE CONTROLE

De minister verzekerde het comité verder dat extra veiligheidsmaatregelen intern zijn doorgevoerd door middel van een scherpere interne controle en enkele interne bouwkundige voorzieningen.

Ook gaf hij het comité de verzekering dat primair de veiligheid van de bevolking bij het psychopatenbeleid in het oog wordt gehouden. De minister was van mening dat enerzijds door een nog strengere selectie vooraf, waarbij zorgvuldig wordt bekeken of de patiënt geen voor de bevolking gevaarlijke agressiviteit in zich draagt, en daarnaast door meer selectie en testen tijdens het verblijf van de patiënt in het asiel, een zeer groot deel van de mogelijke risico's kan worden weggenomen.

(Het bovenstaande ontleenden wij aan de Nieuwe Rotterdamse Courant).

AVRO antwoordt op „open brief”

NAAR aanleiding van mijn brief aan het bestuur van de Avro, opgenomen tevens in ons nummer van 3 november, ontving ik het volgende antwoord namens genoemd bestuur, ondertekend door de algemeen secretaris van de Avro, mr. H. A. Wassenbergh.

„Wij kunnen u verzekeren, dat we geen enkele behoefte hebben de VPRO en de Vara te evenaren in het uitzenden van zure opmerkingen. Als u gemeend hebt dat wij zure opmerkingen maakten, dan waren deze gericht tot de redacties van enkele ochtendbladen, en niet tot ons Koninklijk Huis.

Uit de ons voorgelegde tekst blijkt nergens dat wij bezwaren tegen het plaatsen van de foto van de kleine Prins hadden, maar tegen de wijze waarop sommige dagbladen onderschriften hadden gemaakt.

Oók onze Radio-journaalredactie namelijk hoopt niet als u ééns prins Willem-Alexander als troonopvolger te mogen begroeten, maar koestert kennelijk andere gevoelens dan u heeft over de in enkele bladen geplaatste opmerkingen.

Het bevreemdt ons enigszins dat u gemeend hebt uw brief in „Vrijheid en Democratie” te moeten plaatsen zonder commentaar onzerzijds, te meer nog daar de in uw brief genoemde Avro-medewerker, de heer K. J. Hindriks, met het door u gewraakte programma-onderdeel niet te maken had; zijn naam werd ten onrechte gebruikt.

Wellicht geeft een en ander u aanleiding in „Vrijheid en Democratie” een rectificatie te doen plaatsen”.

Aldus mr. Wassenbergh.

VOOR zover er van mijn kant sprake kan zijn van een „rectificatie”, betreft dat uitsluitend de naam van de gene, die het door mij gelaakte commentaar namens de journaalredactie uitsprak. Ik was er zeker van dat bij de aankondiging van het radio-journaal, volgend op het nieuws van vrijdagochtend 27 oktober, de naam: Klaasjan Hindriks werd genoemd. Bovendien meende ik, als tamelijk trouw luisteraar naar dit journaal, de stem van de heer Hindriks ook te herkennen. Daar staat nu tegenover de verklaring van de Avro dat dit de heer Hindriks op die dag toch niet is geweest. Dat zal ik dan moeten aanvaarden, zodat ik voor onze lezers de heer Hindriks gaarne van deze blaam wil zuiveren. Wie het dan wel is geweest, vermeldt de Avro niet, maar dat inte-

resseert mij ook in feite niets. Uiteraard ging het mij niet om de vraag wie dit commentaar had uitgesproken, (ik gewaagde dan ook voornamelijk van „Uw medewerker”), maar om het feit zelf. En om mijn teleurstelling dat het nu juist de Avro was, die het zo nodig vond zekere sarcastische opmerkingen te maken over de onderschriften onder de foto's van het prinsje Willem-Alexander. Dat ik niet de enige ben, die zich daaraan heeft gestoten, blijkt mij uit de reacties ook van andere Avro-leden, tevens VVD-ers.

Het antwoord van het Avro-bestuur gaat voor een groot deel eigenlijk langs mijn betoog heen. Ik heb niet gesteld dat de Avro bezwaar had tegen de plaatsing van bedoelde foto's, maar tegen de wijze, waarop sommige dagbladen die onderschriften hadden gemaakt. Daar gaat het om en daarover blijft, blijkens boven atgedrukte brief, het meningsverschil tussen de Avro en mij bestaan. Ik heb de in de uitzending deswege gegispte bladen met opzet bevaard (De Telegraaf, Het Algemeen Dagblad en Het Vrije Volk) en na overlezing kan ik nog steeds niet inzien dat daaraan iets te laken was.

HET AVRO-radiojournaal, zoals dat 's morgens na de berichten van acht uur wordt gegeven, beoogt o.a. een overzicht te geven van het belangrijkste nieuws uit de landelijke ochtendbladen. Voor zover ik die uitzendingen beluister, geschiedt dat — gezien de opzet m.i. terecht — in het algemeen zonder verder commentaar. Daarom is het mij en anderen zo opgevallen, dat in dit geval nu juist wel een — kritisch — commentaar werd gegeven.

Dat ik gemeend heb mijn brief in dit weekblad te moeten afdrukken, lijkt mij niet onjuist. Het betrof hier een in het openbaar, door een publiciteitsmedium gemaakte opmerking, die zeker ook in het openbaar op een andere plaats mag worden bekritiseerd. Anderzijds bestond er bij onze redactie ook niet het minste bezwaar, thans ook de brief van de Avro af te drukken.

Ten slotte: de verzekering van mr. Wassenbergh omtrent de instelling van de journaalredactie, zoals deze in het slot van de eerste alinea en in de derde alinea van zijn brief tot uiting komt, verheugt mij uiteraard.

Als jarenlang lid van de Avro had ik mijn kritiek en de uiting van mijn teleurstelling slechts als opbouwend bedoeld. Ik hoop van harte dat deze door de tot stand gekomen samenwerking met de RTN zo sterk vergrote omroepvereniging erin zal slagen haar oorspronkelijke opzet: het zijn van een algemene, nationale omroep, in de naaste toekomst steeds meer en beter te benaderen.

Niemand zal zich daar dan meer over verheugen dan de ondergetekende.

A. W. ABSPOEL

ZORG DAT U ER BIJ KOMT! 20 JAAR VVD OP 20 JANUARI 1968

Slechts 1500 partijleden kunnen de feestelijke bijeenkomst in het RAI-Congrescentrum te Amsterdam op zaterdag 20 januari 1968 meemaken.

U kunt dan o.a. luisteren naar de oprichters van onze partij, mr. D. U. Stikker en prof. mr. P. J. Oud.

De demonstratieve middagvergadering wordt gehouden van 3-5 uur.

's Avonds om 20.30 uur wordt, eveneens in het RAI-Congrescentrum, een grote feestavond belegd, besloten met een bal tot in de kleine nachtelijke uren.

Vraag per omgaande uw toegangsbe wijzen aan bij het Algemeen Secretariaat, met behulp van de hieronder afgedrukte coupon.

Toegangsprijs voor middagvergadering en feestavond f 3.- per persoon, alle rechten inbegrepen.

Bestelde toegangsbe wijzen zullen t.z.t. worden toegezonden.

COUPON VOOR AANMELDING

Op te zenden aan Algemeen Secretariaat VVD, Koninginnegracht 61, Den Haag.

Ondergetekende, naam: .....

adres: .....

te: .....

verzoekt toezending van ..... toegangsbe wijzen à f 3.- voor de VVD-demonstratie op 20 januari 1968.

(handtekening)

DANNY KAYE

Zondag 5 november trok de film- en tv-komiek Danny Kaye zijn grimassen voor meer dan tweeduizend toeschouwers in de Rotterdamse Doelen. Letterlijk verkocht hij daar zijn grappen, want zijn optreden met het Israëliische Jeugdorkest Gadna vormde de afsluiting van de Collectieve Israël Actie en bracht voor dat doel een lief sommetje bijeen. Het was bepaald niet de eerste keer dat Danny Kaye zich voor anderen inzette. Jarenlang heeft hij propaganda gemaakt voor de Unicef, het wereldkinderfonds van de Verenigde Naties. Ook in ons land heeft hij daarvoor de tranen (van het lachen) en het geld laten stromen. We zouden hem best kunnen gebruiken voor de ledenwerfcampagne van onze eigen partij, want dan zou succes verzekerd zijn. De leuze „Eén op één” moge dan voor ieder van ons een aansporing zijn een nieuw lid aan te brengen, de nieuwe leden zouden vanzelf toestromen als geopeerd kon worden onder het motto „Met Danny Kaye naar de VVD!”

LAATSTE OORDEEL

Maandag 6 november tekende de procureur-generaal bij het gerechtshof te Amsterdam, mr. J. H. Kemper, bij de Hoge Raad in De Haag cassatie aan tegen het arrest van het hof, waarbij de schrijver G. K. van het Reve (43) werd vrijgesproken van „smalende godslastering”. Het hof meende dat in het geheel niet is gebleken, dat de schrijver in de ten laste gelegde passage in het tijdschrift Dialoog en in zijn boek Nader tot U heeft bedoeld God te beschimpen of te honen dan wel uiting te geven aan verachting voor God. Een jaar geleden al werd de auteur ontslagen van rechtsvervolging door de rechtbank in Amsterdam, die de (niet strafbare) godslasteringen bewezen achtte, maar concludeerde dat niet kon worden gesproken van smalende godslasteringen in de zin der wet, omdat aan de gewraakte passages geen honende strekking kon worden toegekend. Na rechtbank en gerechtshof gaat straks dus ook de Hoge Raad zich over deze problematiek buigen. En als die haar vonnis heeft geveld, zal één van beide partijen nog wel in cassatie gaan bij het Hemelse Gerecht, dat dan ten langen leste het laatste oordeel uit zal spreken.

LOTERIJ

Dinsdag 7 november vond in Helmond kandidaatstelling plaats voor de verkiezingen, die daar op 1 december in verband met een gemeentelijke herindeling zullen worden gehouden. Er zijn niet minder dan elf lijsten ingediend, hetgeen spotters al verge-

lijkingen met de carnevaleske Raad van Elf heeft doen trekken. Het is niet te hopen dat er van alle lijsten een vertegenwoordiger in de raad zal komen, want dat zou het sluitingsuur van de vergaderingen niet ten goede komen. Een ander probleem is, dat op de derde plaats van de lijst van de Jongeren CDU-mevrouw J. Swinkels-Smits staat, die een schoonzuster is van de lijstaanvoerder van D'66. Zij hebben afgesproken, dat indien beiden worden gekozen het lot zal beslissen wie het raadslidmaatschap mag aanvaarden. Hoe democratisch dat ook mag lijken, de zo door D'66 voorgestane duidelijkheid is daarmee niet gediend.

ONDERGOED

Woensdag 8 november opereerde in Driebergen een man, die naar zijn zeggen in opdracht van Provinciale Staten van Utrecht een onderzoek moest instellen naar de hygiëne van het ondergoed aan het lichaam. Hij wakte de indruk arts te zijn en deelde aan zijn „slachtoffers” mede, dat een prijs van f 5.- (te besteden aan nylons) beschikbaar werd gesteld als bij het onderzoek zou blijken dat het gedragen ondergoed in goede hygiënische staat verkeerde. De politie waarschuwt iedereen voorzichtig te zijn met deze man, want zij acht de kans groot dat hij ook elders in ons land dit verhaaltje aan de deur komt afsteken. Overigens blijft het alle VVD-leden toegestaan hun politieke tegenstanders voortdurend in hun (schone) hemd te zetten. Zij behoeven er geen nylons bij te geven.

REFERENDUM

Donderdag 9 november werd bekend dat er weer nieuwe referendumpartijen in ons land zijn bijgekomen. Pierre Koot is oprichter en voorzitter van de meeste daarvan. Zijn partij voor Volkswil en Referendum, waarmee hij bij de jongste verkiezingen bijna een Kamerzetel verwiert, heeft hij opnieuw laten inschrijven. Als een soort „dochterpartij” heeft hij daaraan toegevoegd: de Referendumpartij voor Arbeiders, de Referendumpartij voor de Midstand en de Partij voor Legalisatie Hazardspelen. De indertijd door mr. Koot geroyeerde heer Thonus, ook uit Den Haag, heeft nu de Democraten Referendum Partij laten registreren. Er is dus weer keus genoeg. Alleen begrijp ik niet waarom deze heren niet eerst een referendum hebben gehouden over de vraag of er wel behoefte aan hun partijen bestaat.

GEDEGEN

Vrijdag 10 november vergaderde de gemeenteraad van Jisp (Noord-Holland) ten derden male over het verhuren van de ambtswoning, die leeg staat sedert burgemeester jhr. J. Alberda van Ekenstein naar Rockanje vertrok. De fraaie bungalow zal namelijk niet door een nieuwe burgemeester worden bewaakt, aangezien Jisp en Wijde Wormer hebben gezocht om te worden samengevoegd en burgemeester E. C. Tjaden van Wijde Wormer voorlopig de zaden in Jisp waarneemt. Bij de eerste vergadering over het onderwerp bleek dat alleen een wethouder zich voor het huren van de woning kandidaat had gesteld, hetgeen de raad deed besluiten het voorstel aan te houden. Bij de volgende vergadering waren er drie gegadigden, maar de raad kon niet tot een beslissing komen. Ook twee stemmingen op de derde vergadering brachten geen uitkomst, waarop de waarnemend burgemeester hoopvol zei: „Nu nog één keer en dan moeten we loten.” Maar zover kwam het niet, want toen besloot de raad dat het college van b. en w. het voorstel nog maar eens moest terugnemen en overdenken. De raad van Jisp mag dan in principe hebben besloten zichzelf op te heffen, zolang zij nog bestaat wil zij haar werk kennelijk op gedegen wijze doen.

PIET

Zaterdag 11 november stond er in De Groene Amsterdammer een gedichtje van J. van der Ster over een zekere Piet, dat ik hier in zijn geheel laat volgen: „Alle mensen, zei de minister, wat is er vandaag weer een hoop te doen; begroting uitrekenen, verdrag ondertekenen, nieuwe steek gaan kopen, worstfabriek openen, paar wetten maken, koning bezoeken, leger opdoeken, kortom, ik zit vol met regeringstaken, maar ik doe het niet, nee, ik ga in mijn eentje, een poosje naar zee. Hij belde de bode, maar die was er niet, toen riep hij de jongste bediende, Piet, en toen die vroeg, excellentie wat ister?, zei hij: je bent plaatsvervangend minister, en als ze je wat vragen zeg je maar: de zaak heeft de aandacht of: geen commentaar. De minister vertrok in burgerkleren en die Piet maar regeren!” Aldus het gedicht, dat voor mij zeer verhelderend was. Ik neem aan dat De Groene zijn informatie uit eigen socialistische kamp heeft gekregen. De minister die de benen nam, zal dus wel een PvdA-vertegenwoordiger zijn geweest. Voor Piet heb ik nog meer bewondering gekregen, nu ik zijn achtergronden ken.

W.

WIE vecht tegen wie? Dit vragend motto zou als samenvatting kunnen dienen voor de situatie, die maanden en maanden het leven in Aden heeft beheerst. Reeds lang tevoren hadden de Britten aangekondigd, dat zij Aden, de hoofdstad van de Zuidarabische federatie en de 16 naburige sjeikdommen in 1968 onafhankelijkheid zouden verlenen. Maar de aanvallen van terroristen op elkaar, en vooral van terroristen op de Britten, bleven voortduren. Een VN-commissie, die de zaak wilde regelen, bleek machteloos. Geen wonder dat de regering in Londen kort geleden verklaard heeft het Britse beheer vervroegd, en wel vóór het einde van deze maand — later is deze datum op 30 november gesteld — te zullen opgeven. Het vertrek van de Britse troepen is reeds begonnen.

Deze verklaring heeft tot een heftige vierdaagse strijd tussen beide machthebbers-in-spe geleid. In Aden opereerden twee revolutionaire groepen. Dit waren het „National Liberation Front”, het NLF, en het „Front for the Liberation of Occupied South Yemen”, oftewel FLOSY genaamd. Tijdens de zeer heftige straatgevechten van november verloren 100 Arabieren het leven en werden er 300 gewond.

Deze vierdaagse strijd barstte los terwijl het heette, dat tijdens besprekingen te Cairo door vertegenwoordigers van het NLF en van FLOSY overeenstemming was bereikt. Er zou een commissie worden gecreëerd om met Engeland te onderhandelen over de machtsovername.

Aden en Jemen

Deze besprekingen in Egypte waren kennelijk niet naar de zin van het Adense thuisfront. Er werd zeer heftig gevochten. De Britse troepen hadden opdracht zich erbuiten te houden, tenzij zij zouden worden aangevallen. Het zwakke leger van de Zuidarabische federatie, dat de Engelsen gunstig gezind was, bleek de zijde te hebben gekozen van het Nationale Bevrijdingsfront. Het resultaat van de strijd was een overwinning van het NLF.

Reeds tevoren was Aden een half verlaten stad. Vroeger waren hier 23.000 man Britse troepen, inclusief gezinnen. Daarvan zijn thans nauwelijks een 5.000 overgebleven. En op de 250.000 Arabische inwoners heeft een aantal, dat ligt tussen de 50.000 en 100.000 een heenkomen naar veiliger streken gezocht. Daarvoor kwamen o.m. in aanmerking Beiroet (Libanon) en Saoedi-Arabië.

Het merkwaardige is, dat FLOSY, dat zijn aanhangers vooral had onder de arbeiders van de stad Aden, veel sneller het hoofd heeft moeten buigen, dan men had verwacht.

CONTROVERSE

De Britse regering heeft zich gedurende een aantal dagen met zorg afge-

vraagd, of zij het overwinnend NLF kon erkennen als onderhandelaar aan wie zij bij vertrek de macht zou overdragen. Daarover heeft blijkbaar een controverse bestaan tussen de Britse Hoge Commissaris Sir Humphrey Trevelyan en de minister van buitenlandse zaken George Brown. De man ter plaatse wilde vóór alles voorkomen, dat men Engeland zou kunnen verwijten zonder ordelijke overdraging van de macht het land in chaos te hebben achtergelaten. Maar de minister was gekant tegen erkenning van een terroristische organisatie, die door agressieve daden een normaal Brits beheer vrijwel onmogelijk had gemaakt. Bovendien dachtte hij blijkbaar de forse tegenstand, die hem bij erkenning van het NLF, van de zijde van de conservatieven te wachten zou staan.

Immiddels is in het begin van deze week bericht dat Engeland bereid is met een delegatie van het NLF in Genève besprekingen te houden. De Hoge Commissaris heeft dus het pleit gewonnen. Het NLF zal bij deze besprekingen, naar men aanneemt, naar voren brengen dat Aden en de Arabische federatie van twee kanten worden bedreigd, namelijk zowel door de royalisten in Jemen als door het hoofd van de nieuwe regering aldaar, Qadi Abdoel Rachman

al-Iryani, die een vriend is van de leider van het verslagen FLOSY, Abdoel-lah-al-Asnag.

Indien de machtsovername weldra werkelijk een feit zou zijn, moet men afwachten of de nieuwe heersers inderdaad voor een ordelijk bewind zullen kunnen zorgen. Sceptis daaromtrent is geboden.

KHARTOEM

In Jemen, waar vijf jaar lang een burgeroorlog heeft gewoed, schijnt nu de kans te bestaan op herstel van de rust. Kort geleden is daar het steeds autocratische geworden bewind van Sallal ten val gekomen. Gematigde republikeinen hebben in Sanaa de macht in handen genomen. Sallal had zich gedurende een paar maanden met de moed der wanhoop en met een fors aantal arrestaties aan deze macht vastgeklemd. Toch was zijn lot reeds bezegeld in augustus tijdens de Arabische topconferentie in Khartoem. Toen kwamen onder de druk van de nederlaag tegen Israël president Nasser van Egypte en koning Feisal van Saoedi-Arabië tot overeenstemming. Zij verbonden zich hun militaire steun, respectievelijk aan de republikeinen en aan de imam Al Badr te staken. Sallal wenste dit akkoord niet te erkennen. Hij reorganiseerde zijn kabinet en verenigde in zijn eigen persoon een drietal functies, nl. die van president, premier en minister van buitenlandse zaken.

Toen hij zich in Irak bevond, is hij door een militaire putsch van zijn macht beroofd. Er werd een republikeinse raad opgericht onder leiding van de bovengenoemde Rachman al-Iryani, die thans als tijdelijk staatshoofd fungeert.

Nu Nasser noodgedwongen ernst heeft gemaakt met het terugtrekken van zijn troepen uit Jemen schijnen de kansen op vrede aldaar aanzienlijk gestegen. Maar dat wil niet zeggen dat de royalisten en hun imam thans aan de winnende hand zijn. Want ook Iryani is republikein.

Dat intussen de nieuwe machthebber te Sanaa zich in avonturen zou storten in het nabije Aden is niet zeer waarschijnlijk. Hij heeft de handen vol in zijn eigen door vijf jaar burgeroorlog geteisterde land.

L. M.

TE SIEPE WEGENBOUW
ZWOLLE

Een RONDVAART door de Rotterdamse Havens

* ~~~~~

een BELEVENIS!

SPIDO

Willemsplein

Rotterdam

Spinners en Twijners van

WEEF- EN TRICOTGARENS

containers:
koel/vries-
containers:

„Flats” en
„Huidcontainers”:

Onder de beschermde naam „Multiload”-
container bouwt Paul & Van Weelde
N.V. genormaliseerde aluminium STA-
PELCONTAINERS voor het stukgoe-
derenvervoer.

De constructie van Van Weelde's con-
tainers leent zich in het bijzonder tot
het bouwen van uitvoeringen als koel/
vriescontainers, met naar keuze poly-
streen of polyurethaan isolatie. Binnen-
afwerking naar wens in aluminium of
polyester. Tevens kan elk gewenst koel-
aggregaat worden geleverd.

**GESLOTEN ALUMINIUM
CARROSSERIEËN**

CARROSSERIE- EN CONTAINERFABRIEK

PAUL & VAN WEELDE N.V.

*S-GRAVENWEG 350 • NIEUWERKERKA/D IJSSEL • TEL. (01803) 2841 (3 LIJNEN)

N.V. Scheepswerven „PIET HEIN”

v/h Fa. W. SCHRAM & ZONEN

Werven te Bolnes en Papendrecht
NIEUWBOUW EN REPARATIES

Verbouwen van Sleepschepen tot Motorboten
inclusief inbouw en revisie van motoren.

DWARSELLINGEN 2 x 115 meter
geschikt voor het zwaarste materiaal.

DROOGDOK 115 x 30 meter
geheel overdekt.

Telephones:

Rotterdam: 139275* - Dordrecht: 33877-40466 - Ridderkerk: 3644-3409
voor werf Bolnes Papendrecht Bolnes

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton

ZETLENGTE 7 m, dikte 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

TELEFOON 010-332657 — GROENEDIJK 10

CAPELLE a/d IJSSEL

SMIT KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

voor alle doeleinden

NORMAAL- EN DIKWANDIGE
NAADLOZE STALEN BUIZEN
GELASTE STALEN BUIZEN, GASPIJPEN
STALEN REGENWATERAFVOERPIJPEN
GEBRUIKTE ELEKTRISCH GEREINIGDE VLAMPJIPEN

VEERSEDIJK 187 - HENDRIK IDO AMBACHT

Telefoon 0 1858 - 3044 (3 lijnen)

Radicaal (I)

★ ★ De radicalen zijn het eens geworden. Niet alleen de dagbladen hebben het ons als een klarenstoot doen horen, ook de televisie heeft er uitvoerig aandacht aan besteed, met name de NCRV in haar rubriek „Hier en Nu,” waarin ten slotte stevig propaganda voor de nieuwe werkgroep werd gemaakt. Of het helpen zal? Hier en Nu (in zijn naamgeving een weinig originele navolging van de Duitse tv-rubriek Hier und Heute) begon met een kleine serie weinig bemoedigende straatinterviews, waaruit bleek dat de ondervraagden niet of nauwelijks wisten dat er christen-radicalen bestonden, laat staan wat zij nu eigenlijk precies willen. Men kan dit op zich zelf betreuren, aangezien eruit blijkt, dat de gemiddelde Nederlander zich, ondanks vele hernieuwde activiteiten, weinig voor de nationale politiek schijnt te interesseren.

Niettemin, de NCRV-televisie heeft haar best gedaan de radicalen in het zadel te helpen en de Volkskrant bleef daarbij bij monde van haar parlementaire redacteur Henri Faas (zich noemende Wandelganger) niet ten achter. Hij bleek dermate door het congres der christen-radicalen gegrepen, dat hem aan het slot van zijn beschouwing in de rubriek Parlementaria de volgende zinnen uit de pen vloeiden: „Voorzitter De Gaay Fortman wist kennelijk nog niet van de golf van solidariteit. Hij kondigde aan, dat nu het moeilijkste onderwerp van discussie ging komen. Hij drong op korthoud aan. Even later bleek dit een lachertje. De zaal, de groep, de eenheid nam de zaak in handen. De discussie bestond uit enkele minuten applaus. Niemand kwam overeind. Was er iemand geweest: hij zou zijn doodgeschoten”.

Tot zover Wandelganger, wiens vroegeres wij gaarne hebben geciteerd om aan te tonen, dat sommige fervente aanhangers van de radicalen vervallen in een bijzonder gevaarlijke emotionaaliiteit, waarmee ernstige politieke zaken weinig zijn gediend.

Radicaal (II)

★ ★ Wellicht zou men ons kunnen verwijten dat wij het bovenstaande schreven omdat de druiven zuur zijn. Dit is echter allermintst het geval. Ook de VVD staat open voor politieke vernieuwing. Onze voormannen hebben dit reeds bij herhaling en op een niets aan duidelijkheid te wensen overlatende wijze in het openbaar verklaard. Het is hierbij evenwel een dwingend eis dat men niet alleen duidelijk, doch ook kritisch te werk gaat. Aan die kritiek heeft het bij de radicalen te Amsterdam helaas te veel ontbroken. „De zaal, de groep, de eenheid” om nog eens met Wandelganger te spreken, was te veel en te gevaarlijk met sentimenten geladen om tot een voor de kiezers duidelijk constructief geheel te komen.

Wij kunnen ons dan ook aansluiten bij de woorden van een vertegenwoordiger van D'66, die het congres van de radicalen bijwoonde en voor de NCRV-televisie uiting gaf aan zijn verbazing, dat „de eenheid” zich zo kritiekloos had gedragen, waarbij hij verwees naar zijn eigen congres waarop diverse hoofdlijnen eerst na zeer moeizame discussies konden worden bepaald.

Daarom zien wij het resultaat van de bijeenkomst der radicalen slechts als een kreet, die in plaats van meer duidelijkheid, meer verwarring in onze nationale politiek dreigt te brengen. Als men dan aanvoert dat deze kreet toch slechts belangrijk is, kunnen wij dat slechts beamen. Het gaat er evenwel om de betekenis ervan aan ons volk duidelijk te maken en daarbij de vele uitgeroepen slogans op hun juiste waarde te analyseren, opdat de kiezer werkelijk weet waar hij aan toe is.

Radicaal (III)

★ ★ De begrippen radicaal, progressief worden dermate door elkaar gehaald en in onduidelijke zin gebruikt, dat er voor de gemiddelde kiezer geen touw aan vast is te knopen. Men zal daarbij moeten oppassen niet te vervallen in de eertijdse communistische begripsbepaling, die culmineerde in de slagzin: hogere lonen, lagere prijzen. Men zal de kiezer vooral duidelijk moeten maken, dat een zgn. radicale en progressieve politiek niet mag leiden tot potverteren, waarbij onder meer de lasten van het heden worden verschoven naar ons nageslacht. Een „radicale” politiek: akkoord. Maar dan zal men duidelijk prioriteiten moeten stellen en eveneens duidelijk moeten aangeven waar de middelen vandaan moeten worden gehaald om een dergelijke politiek te kunnen realiseren. Te weinig wordt de kiezer er nog op gewezen, dat de staatshuishouding moet worden vergeleken met het eigen gezin, dat, als het financieel te hoog grijpt, op den duur met de brokken komt te zitten. Een radicale politiek moet een verantwoorde

Een falende filosoof

HET gebeurde onlangs tijdens een tweedaagse persexcursie, ergens in ons vaderland, dat vele scribenten nog steeds hardnekkig voorzien van de toevoeging „goede”. Er waren behalve uw verslaggever nog meer schrijfmachineschrijvers, die gedurende twee dagen mochten (en soms moesten) optrekken met vele notabelen, onder wie wethouders en niet te vergeten zelfs burgemeesters, die zich ten doel hadden gesteld, niet zozeer hun gemeenten, dan toch wel de daarbij behorende, industrieterreinen te verkopen. Weliswaar niet aan ons, weinig draaigrachtig als wij zijn, doch aan het nationale bedrijfsleven, dat voornoemde gezagsdragers door onze bemiddeling hoopten te bereiken.

Nu hebben wij voor burgemeesters, zelfs als zij tot de mini-hoogwaardigheidsbekleders behoren (hetgeen overigens niet slaat op hun persoonlijke capaciteiten, doch op de omvang van hun gemeenten) een grote eerbied, ja, zelfs angstvallige schroom gehad.

Maar het moet meteen gezegd: als deze lieden zich zonder ketting (behalve dan van het horloge) in het openbaar losjes bewegen, dan vallen ze erg mee en krijgt men zelfs de indruk, dat burgemeesters ook doodgewone mensen zijn.

Deze indruk werd tot een verheugende realiteit toen op de eerste dag in een, om strategische redenen niet nader te noemen stadsherberghe, gezamenlijk een feestelijke maaltijd werd genuttigd. Overmoedig als wij waren geworden door de weliswaar nog kortstondige ervaring, dat ware democratie heus bestaat, wisten wij het, via listig geschuifel, waarbij het voetenwerk van Cassius Clay slechts kinderspel was; zo te arrangeren, dat wij een burgervader als tafelgenoot aan onze rechterzijde kregen.

Wij hadden het getroffen. De magistraat bleek niet alleen een beminnelijk mens, maar ook weldra aan zijn aow toe, zodat wij aan hem, wat men noemt geen builen konden vallen als wij ongelukkigergewijze iets verkeerd jegens hem zouden doen of zeggen.

Wij werden welhaast vrienden, vooral na het rijkelijk vloeien van de

bourgogne, waarna Gooise pannekoken en koffie (helaas weer met cognac) voor een behoorlijke neutralisatie zorgde... Hoe dan ook: stevige banden werden gesmeed. Men mocht wel zeggen: voor het leven.

Nog heerlijker dan de wijn, was het genot een burgemeester zijn vriend te mogen noemen. Nog bedwelmender dan de geur van de cognac, was de ervaring dat onze burgemeester zich hevig voor filosofie bleek te interesseren. Een hechter aanknopingspunt was welhaast ondenkbaar, aangezien ook wij de wijsbegeerte adoreren, zomede de begeerte, die niet altijd wijs blijkt te zijn.

Al etende en drinkende relatieveerden wij de dingen dezer dagen, superieur glimlachend om tafelspeeches, waarin op de meest materialistische wijze prijzen voor industriegronden werden genoemd, die wij, vanzelfsprekend bij gebrek aan laarzen, aan moderner schoeisel laptten, vervuld als wij waren van het betrekkelijke van ons bestaan, mitsgaders van dat onzer, zich soms wat moeilijk gedragende, nazaten. De resterende (te korte) nachtrust gaf ons veel stof tot overpeinzing: de persexcursie was ten slotte van een niveau gebleken, dat al ons dagelijks geploeter tot een welhaast belachelijke en overbodige zaak maakte.

DE volgende morgen begroetten wij elkaar met een blik der feestelijke herkenning, die men nauwelijks meer van deze aarde kon noemen. Wij werden weer in de autobus gestopt, die ons snel (wat is snel) en op comfortabele wijze (wat is comfortabel in dit aards bestaan) naar de gemeente bracht, waar onze pas verworven vriend de eerste burger was. Indachtig de wijsheid, dat ook in dit verband, de eersten wel eens de laatsten zouden kunnen zijn, bezochten wij diverse gemeentelijke instellingen, op één na, die weliswaar op het programma stond, doch wegens tijdgebrek moest worden overgeslagen. Doch tot ons aller genoegdoening mochten wij in elk geval een rede aanhoren van de directeur, wiens gemeentelijke dienst het slachtoffer van Vader Tijd was ge-

worden. Het was een voortreffelijke voordracht. Ja, zelfs de beste die wij gedurende de tweedaagse reis hadden gehoord.

Zijn woorden spraken aan en sloepten ons mee totdat... onze burgemeester-filosoof hard- en eigenhandig ingreep met de interruptie, dat de spreker zijn betoog nu maar moest afbreken, aangezien de heren (dat waren wij) ongetwijfeld honger zouden hebben en niet langer konden wachten. De goed op dreef zijnde gemeentelijke dienaar repliceerde onthutst dat hij nog slechts vijf minuten nodig had om zijn instructieve betoog te beëindigen, hetgeen aan de wijsgerige burgervader weer de opmerking ontlokte dat de rede van zijn ondergeschikte zeker boeiend en interessant was (daar niet van), doch dat hij deze beslist en zonder enig voorbehoud diende te beëindigen, waarna de spreker onder doodse stilte opnieuw zijn jasje losen dichtknoopte, in volslagen verwarring zijn papieren bij elkaar zocht en het spreekgestoelte als een verslagen man verliet.

De heren hebben honger, zo motiveerde de burgemeester nogmaals zijn harde ingreep.

Verbijsterd hoorden wij dit alles aan. Wij hadden onze strenge magistraat in de volle zaal wel met luider stemme willen toeroepen, dat vijf minuten, gezien tegen het licht van de eeuwigheid, een volslagen te verwaarlozen factor vormen en dat overigens ons beroep meebrengt honger te lijden, zomede te luisteren naar heel wat vervelender betogen. Maar de grote desillusie in onze nieuw verworven vriend deed ons de mond snoeren, en als een gewillige slaaf hebben wij ons opnieuw ter dis laten voeren, met wijn, koffie en cognac na. Gebroken zijn wij huiswaarts gekeerd, waar wij nog lang hebben getreurd om het verlies van een vriend, die wij als ideale burgervader zagen, doch die slechts een pietepuiterige schoolmeester bleek te zijn. Hij is inmiddels gepensioneerd en verdiept zich, naar men zegt, heviger dan ooit in de filosofie met een rood tintje. Hij was dan ook PvdA.

G.E.E.S.

Minister Bakker pakt geluidshinder voortvarend aan

Op 7 november zijn in openbare vergadering van de vaste commissie voor verkeer en waterstaat de rapporten betreffende de geluidshinder door vliegtuigen veroorzaakt, en de brieven van minister Bakker over deze kwestie, besproken.

Namens de VVD is tijdens dit debat door mij gesteld dat er een collectieve schuld ligt op de schouders van regering, parlement, bestuur van de provincie Noord-Holland en de gemeenten in de omgeving van Schiphol. Voor de waarschuwingen die deskundigen jaren geleden reeds lieten horen zijn we doof gebleven.

Nu proberen verschillende instanties elkaar de schuld in de schoenen te schuiven. De PvdA-motie die in de Amsterdamse raad over deze affaire is ingediend en aangenomen is met de opmerking „een open deur” nog vriendelijk betiteld. Twee zeer constructieve moties van het Amsterdamse VVD-raadslid Pais — waarin werd aangedrongen op een objectieve meting van de geluidsbelasting en op een objectief onderzoek naar een eventuele wijziging van het banenstelsel van de luchthaven

politiek zijn. Verantwoord jegens de gehele gemeenschap, ook in economisch opzicht, waarbij vooral de middengroepen, die sociaal tot de zwakkeren behoren, niet ten onder mogen gaan. De kiezer zal moeten weten wat financieel wél, en wat niet kan. Als dit duidelijk tot uitgangspunt wordt genomen zal een vruchtbare discussie mogelijk zijn. Dit nu is niet gebeurd. Daarom staan wij tegenover de „eenheid” van de radicalen, waarin iedereen moest blijven zitten op straffe van „doodgeschoten” te worden, vooralsnog sceptisch.

— werden door de raadsmeerderheid zonder enige zakelijke tegenargumentatie van tafel geveegd: ik heb dit tijdens het debat in de Kamercommissievergadering beneden Amsterdams peil genoemd. De regering — niet dit kabinet! — heeft met name gefaald op het stuk van de openheid. Het is zeer afkeurenswaardig dat de rapporten van de commissie-Kosten die zijn uitgebracht in 1964 en 1966, pas zo laat openbaar gemaakt zijn.

Twee maatregelen

Wij hebben twee maatregelen op korte termijn bepleit. Aan de minister werd gevraagd bij de besturen van de gemeenten rond Schiphol en het provinciaal bestuur aan te dringen op instelling van een klachten- en inlichtingenbureau. De burgers van Amsterdam-Buitenveldert en Amstelveen hebben er recht op hun klachten in te dienen en alle inlichtingen die zij nodig hebben om zo goed mogelijk een eind te maken aan de gevolgen van de geluidshinder, te verkrijgen.

Bij mijn tweede vraag aan de minister heb ik aangehaakt bij twee artikelen die mr. P. Zonderland in 1966 heeft geschreven in het Nederlands Juristenblad. De heer Zonderland pleitte hierin voor een wettelijke vastlegging van de normen die bij geluidshinder in acht genomen zouden moeten worden. Het zal een reële verbetering van de milieu-hygiëne zijn als dit tot stand zal zijn gebracht.

Voor een aanpak van het vraagstuk op middellange termijn is door ons het plan-Pais in de aandacht van de minister aanbevolen.

De minister had voor zijn politiek op langere termijn reeds aangekondigd dat

in de jaren '80 een tweede vliegveld in de Flevopolder zou moeten worden aangelegd.

Uitstekend gewoord

Minister Bakker heeft zich in het debat uitstekend gewoord. Op alle vragen kwamen concrete antwoorden, waaruit duidelijk bleek dat het de regering ernst is met de aanpak van het geluidshinder-vraagstuk.

De minister, die toegaf dat de gemeentebesturen sinds 1955 hebben geweten dat het probleem van de geluidshinder zich zou voordoen, antwoordde op onze vraag betreffende het klachtenbureau dat de regering bereid is de initiatieven tot oprichting hiervan te steunen, en er eventueel aan mee te doen.

Op mijn tweede vraag zegde de minister toe dat er een wettelijke regeling van de normen, welke aan de geluidshinder zouden moeten worden gesteld, dient te komen. Ter voorbereiding hiervan is een interdepartementale werkgroep gevormd. Met wijziging van de luchtvaartwet wordt begonnen: binnen enkele maanden zullen de resultaten hiervan bekend worden.

Tegen het plan van de Amsterdamse VVD had de heer Bakker enige operationele bezwaren. Het ministerieel apparaat zal het plan en het begeleidende advies van TNO bestuderen, en hierover wellicht een gesprek met de heer Pais aangaan.

Over het nieuwe vliegveld in de toekomst antwoordde de minister dat niet alleen Zuid-Flevoland maar ook de Markerwaard, de Waddenzee, en eventueel het gebied van de Oosterschelde in aanmerking komen.

Conclusie

Mijn conclusie van het debat in de Kamercommissie: minister Bakker heeft niet alleen op alle aan hem gestelde vragen een duidelijk en open antwoord gegeven, hij toonde ook de volledige bereidheid om het vraagstuk van de geluidshinder met alle hem ten dienste staande middelen, en met voortvarendheid, aan te pakken.

De motie die wij overwogen in te dienen kon dan ook achterwege blijven.

H. WIEGEL

Gastheren in eigen land

Hotel-Restaurant

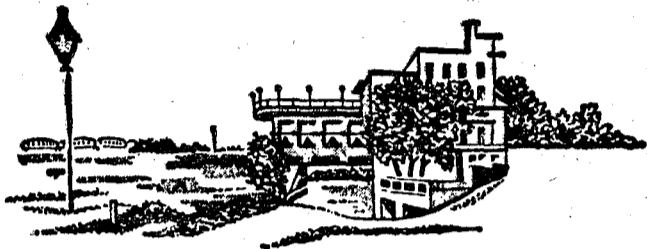

De Keizerskroon

Apeldoorn - Het Loo

tel: 05760-17744

Rustig gelegen nabij Paleis „Het Loo”. Uitstekende accommodatie voor meerdaagse conferenties. Specialiteiten-restaurant. Volledig pension vanaf f30,- per persoon per dag. 24 kamers, waarvan 12 met bad, telefoon en radio.

Rijnhotel-Arnhem

annex SAVOY-RESTAURANT

Hotel met sfeer en gesoigneerde keuken

RIJNTERRAS

Onderlangs 10 - Arnhem - Tel. 08300 - 27141

Café-Restaurant

„Europoort”

MAASBOULEVARD 7 - SCHIEDAM

Voor reserveringen tel. 010 - 26 46 25

Het klassieke restaurant
aan de Maas

Hotel

„De Herikerberg”

Markelo - Tel. 05476-223

Het gehele jaar geopend

Specialiteiten Restaurant

Ruime parkeergelegenheid

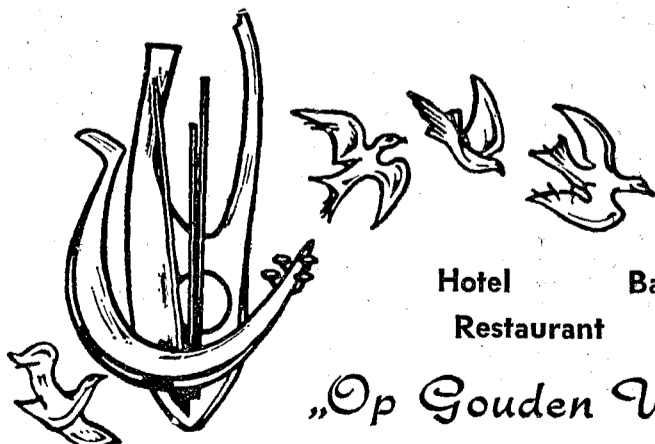
„Hotel

Noordzee-Boulevard N.V.”

Tel. 01184-2245.

Gelegen op het mooiste punt van Vlissingen. Vanuit de kamers en vanaf het terras schitterend uitzicht op de Scheldemonde, waar de oceaanstomers het hotel op enkele tientallen meters passeren. Str. k. en w. water en huistel. op alle kamers. Centr. verw. kamers m. privébad. Kamers m. ontb. f 13,50 tot 19,50. Rest. de gehele dag. Gerenommeerde keuken. Eigenaar P. J. Smits.

Hotel Bar
Restaurant

„Op Gouden Wieken”

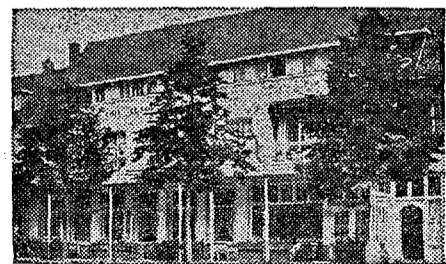
UITSTEKENDE KEUKEN - POPULAIRE PRIJZEN

14 zalen voor: recepties, bedrijfsfeesten
congressen

Aparte film-, toneel-, concertzalen

Ruime parkeergelegenheid

Tel. 070 - 555200 - Scheveningseweg 37 - Den Haag

OISTERWIJK N.-B.

Hotel de Zwaan, annex Rotisserie „Le Prince de Galles”

telefoon 04242 - 2109

Voornaamste huis ter plaatse.
Kamers met privé douche en toilet.
Restaurant van bijzondere klasse.
Gezellige terrassen.
Ruime parkeergelegenheid.
Prospectus op aanvraag.

J. A. M. Couwenberg, prop.
Chevalier du Tastevin
Membre de la chaine des rotisseurs.

Mijn opinie is ...

In deze rubriek nemen wij brieven van lezers op, waarin een mening naar voren wordt gebracht die naar het oordeel van de redactie de aandacht van andere lezers verdient. Dit houdt uiteraard niet in dat de redactie het altijd met die mening eens zal zijn. Zij behoudt zich het recht voor ingezonden brieven te bekorten. Anonieme brieven worden terzijde gelegd.

• VVD en christen-radicalen

Met de door de afdeling Soest-Soesterberg gegeven interpretatie en voorstellen met betrekking tot het begrip liberalisme, zoals dit in de nabije toekomst door de VVD zou moeten worden belichaamd en uitgedragen, kan ik van harte instemmen. Ik hoop dan ook dat alle andere afdelingen spoedig tot soortgelijke conclusies zullen komen!

Vooraf de suggestie om de in het ware liberalisme impliciet aanwezige kenmerken zoals mild, verdraagzaam, vrijzinnig, ruimdenkend, e.d. krachtig en stelselmatig te benadrukken, is mij uit het hart gegrepen.

Het komt mij voor dat voor de VVD thans het moment is gekomen om zich, mede door aan de zojuist genoemde eigenschappen zoveel mogelijk inhoud te geven, metterdaad als de krachtige en duidelijke opponent van de christen-radicalen te gaan opstellen. Bij deze stellingname dient de VVD zich naar mijn oordeel dan in het bijzonder, dus primair, te presenteren als de Volkspartij die:

- 1) het verenigingspunt wil zijn van allen die op een niet-socialistische wijze geregeerd wensen te worden;
- 2) krachtig streven wil naar bevrediging van vooral de individuele wensen van de burgers;
- 3) strijden wil voor een samenleving waarin de individuele mens — ongeacht dienst afkomst, godsdienst, huidskleur, maatschappelijke positie of ras — over een zo groot mogelijk deel van zijn inkomen en eigendom zal kunnen blijven beschikken.

(Hierbij zou ik nog willen opmerken dat té wetenschappelijk opgestelde en/of gecompliceerde volzinnen de doorsnee kiezer minder plegen aan te spreken.)

Indien de VVD-leiding en alle overige VVD vertegenwoordigers het publiek bovendien ervan zouden kunnen overtuigen dat het moderne liberalisme niet geassocieerd moet worden met slechts één bepaalde bevolkingsgroep, dan zal een stellingname zoals hierboven is bepleit, waarachtig wel effect sorteren en stellig tot een succesvol eindresultaat leiden. Moge dit perspectief alle afdelingen spoedig inspireren tot een adequate bijdrage!

A. J. EIJSENRING, Utrecht

• Verkeerde weg? (II)

De heer Henny toonde zich in Vrijh. en Dem. van 27 okt. verontwaardigd over het feit dat „onze politici, die in de letterlijke en figuurlijke zin van het woord onze nationale straten niet schoon kunnen vegen,” zich „met de zaken van andere landen bemoeien.” Voorts fulmineerde hij: „Wanneer staten en politici zich niet kritisch, betweterig en agressief met de aangelegenheden van andere staten bemoeien, zal de politieke wereldtoestand terstond verbeteren.”

De heer Henny maakt zich boos over het — dat ben ik met hem eens — spijtige feit dat, in verband met een kritisch standpunt van onze regering, in het verleden wel eens zeer belangrijke opdrachten voor onze industrie verloren zijn gegaan, hetgeen ook in de toekomst nog wel eens zal voorkomen. Helaas moet ik echter constateren dat hij het verschil kennelijk niet begrijpt tussen de zakelijke verantwoordelijkheid, die elk mens, doch in het bijzonder de industrieel heeft, en de humaan-sociale verantwoordelijkheid, die eveneens elk mens, doch in het bijzonder de politicus heeft.

's Schrijvers ideaal is de „Splendid Isolation” voor alle landen, met als conclusie het „steriel” zaken doen, een ideaal dat gedoemd is eeuwig een theorie te blijven, omdat het niet past in onze geschiedenis, en omdat het niet past in de hedendaagse wereldsituatie, noch in de wereld, zoals die in de toekomst — zoals het er nu naar uitziet — zal zijn.

Ik ben het met schrijver eens dat wij ons bepaald niet „betweterig en agressief” met de binnenlandse aangelegenheden van andere landen moeten bemoeien. Ik meen echter ook dat dit vrijwel nooit het geval is. Kritiek, indien opbouwend bedoeld, pretendeert nimmer betweterigheid.

Ik ben er dan ook van overtuigd dat kritiek „onzerzijds — ook uw kritiek, heer Henny — mits opbouwend bedoeld, goed is. Ja, ik geloof zelfs dat wij in

onze in 1967 nog maar zo kleine wereld, als wereldburgers, als medemenselijke verplicht zijn ons bezig te houden met, en stelling te nemen tegen al datgene wat wij als onrecht beschouwen of als onjuist signaleren.

De geschiedenis, vooral die van vandaag, leert ons dat vrijwel alle grotere sociale en maatschappelijke problemen in het buitenland, waar dan ook ter wereld, het lot van elke aardbewoner kunnen beïnvloeden. Wie zou bijvoorbeeld niet alles willen doen om Rood China's binnenlandse politiek, waarop een steeds gevaarlijker wordende buitenlandse politiek is gebaseerd, te veranderen? Dank zij de „Splendid Isolation” van China zijn wij met onze kritiek echter nagenoeg machteloos...

Welke gevolgen, meneer Henny, heeft het gehad, dat gewone stervelingen en politici zich in de jaren kort voor de tweede wereldoorlog, niet of nauwelijks massaal hebben bezig gehouden met de politieke ontwikkelingen in Duitsland? En hoe was het zakelijk gezien?

Was het niet zo dat men zich toen in „het buitenland” op het standpunt stelde waarop u zich nu stelt en er de voorkeur aan gaf de ontwikkelingen in Duitsland als „binnenlandse staatkundige problemen af te doen? En er — gemakshalve, of omwille van het zakelijke belang — aan voorbij te gaan?

Het is gemakkelijk om het leed, dat door een relatief kleine groep misdadigers in Duitsland later ook ons volk is aangedaan, geheel op de toenmalige leidende Duitse generaties af te schuiven. Ik ben echter van mening, dat de toen leidende generaties in „het buitenland” ook in zeer grote mate schuld hebben. Alleen om het feit dat men geen of nauwelijks kritiek had. Ja, achteraf...!

Uw theorie is achterhaald: wij mogen zelfs niet meer wachten — zoals vroeger — totdat wij het onheil kunnen overzien of totdat wij er zelf bij betrokken raken.

Het is een gelukkig tijdsverschijnsel dat men zich steeds meer op grote

schaal met de „wereldproblemen” bezig houdt.

Een (liberale) politicus, die op basis van bovenstaande overwegingen naar eer en geweten opbouwende kritiek levert, ook op buitenlandse problemen of toestanden, kan ik onmogelijk een dwaas vinden. Voor mij is hij, ook al benadeelt hij wellicht een enkele maal onze directe zakelijke belangen, iemand die er naar streeft ons liberale ideaal, de persoonlijke vrijheid, blijvend te garanderen. Waarmee indirect ook onze zakelijke belangen het beste gediend zijn.

J. M. G. WITHAGEN, München (West Duitsland).

Antwoord namens Kamerfractie over Griekenland

De heer G. F. Mees uit Leiderdorp heeft in een vorige week in dit blad gepubliceerd ingezonden stuk de houding van de Tweede-Kamerfractie in het algemeen en van de heer Wiegel in het bijzonder met betrekking tot het standpunt, dat wordt ingenomen in de kwestie Griekenland, aangevallen. Hij maakt het geven van een antwoord in zoverre niet eenvoudig, dat de wijze waarop hij deze zaak aansnijdt, nauwelijks oirbaar moet worden geacht. Niet alleen gebruikt hij voor ons fractielid een wat kinderlijke omschrijving, maar bovendien verwijft hij hem ten onrechte zitting te nemen in een comité met prof. Wertheim, Annie Romeijn-Verschoor, dr. Buskes en prof. Kapteyn. Alleen deze laatste heeft echter zitting in het door de heer Mees gewraakte comité. Wie zo onnauwkeurig is, zou zich moeten matigen in zijn woordgebruik, als hij zijn recht tot kritiseren uitoefent.

Nu de zaak zelve.

De heer Wiegel heeft in het comité Vrij Griekenland zitting genomen na uitvoerig overleg met de Tweede-Kamerfractie, die achter deze stap staat. Het is overigens onbegrijpelijk, dat de heer Mees is voorbijgegaan aan de kritische houding, die de regering ten aanzien van het huidige Griekse regime inneemt en de steun, welke de heer Berkhouwer, ook weer namens de VVD-fractie, heeft gegeven aan de motie-Oele, die de strekking had om de associatie van Griekenland met de EEG te temporiseren.

Onze houding vloeit voort uit de Universele Verklaring van de rechten van de Mens. Dat brengt met zich mee dat wij de schending van die rechten nooit mogen aanvaarden en dat anti-communisme alléén geen rechtvaardiging is om elke binnenlandse ontwikkeling in een ander land goed te keuren of zelfs maar te negeren.

De vijanden van onze grote vijand behoeven niet noodzakelijkerwijze onze vrienden te zijn. Dit is bijv. in de tweede wereldoorlog duidelijk gebleken, toen de westelijke geallieerden Rusland in de strijd tegen nazi-Duitsland hebben gesteund, zonder dat er van een wezenlijke toenadering sprake is geweest. Zo somber liggen de zaken met het nieuwe bewind in Griekenland gelukkig (nog) niet. Maar zonder zorg kunnen wij toch niet zijn en er is alles aan gelegen om vanuit onze bondgenootschappelijke verhouding de Grieken duidelijk te maken, hoe hoog de waarde van de democratie in onze westelijke wereld wordt gesteld en hoe moeilijk het voor ons is om ons neer te leggen bij een situatie, waarin de democratie op de tocht wordt gezet.

De samenwerking met Griekenland tegen het afschuwelijke communisme mag militair geboden blijven, het zal ons doel moeten zijn dat er een samenwerking groeit met een evenwaardige democratie. Dat is niet betweterig, maar principieel de enig juiste benadering; en onze liberale Tweede-Kamerfractie heeft daar dan ook geen moeite mee.

Mr. E. H. TOXOPEUS

„Experiment in internationalism”

Men klaagt wel eens in liberale kring dat er te weinig documentatie is, dat er te weinig handboeken zijn waaruit men kan putten. Op het gebied van de liberale internationale politiek is nu lacune gevuld door de verschijning van „Experiment in Internationalism”, geschreven door de oprichter van de Liberale Internationale, John H. Maccallum Scott. Hij beschrijft daarin de geschiedenis van twintig jaar Liberale Internationale sinds het Liberale Manifest van Oxford in 1947.

Zij, die zich willen verdiepen in deze materie, kunnen dit boek verkrijgen door een postwissel of postcheque van f 15,- voor het boek en verzendkosten te sturen aan de secretaris van de Groep Nederland van de Liberale Internationale, de heer D. W. Dettmeijer, Van Mojalenaan 14, Den Haag.

Wij bevelen het boek gaarne aan en hopen dat velen het zich zullen aanschaffen.

Vragen over luchtcontrole grote wegen

Ons Tweede Kamerlid de heer Geurtsen heeft aan de ministers van justitie en van verkeer en waterstaat de volgende schriftelijke vragen gesteld:

1. Is het waar dat de Cessna-vliegtuigen, waarover de Rijkspolitie de beschikking heeft voor de controle vanuit de lucht van het verkeer op de grote doorgaande wegen, op dinsdag en woensdag op de grond gehouden (moeten) worden?

2. Kunnen de ministers aangeven, indien vraag 1 bevestigend wordt beantwoord, welke overwegingen tot het treffen van deze maatregel hebben geleid?

3. Zijn de ministers niet van oordeel dat het patrouilleren in de lucht boven grote verkeerswegen van zo groot belang is, speciaal met het oog op het tijdig treffen van maatregelen ter voorkoming van ongevallen, als de verkeerssituatie daartoe aanleiding geeft, dat deze werkzaamheden steeds, indien daartoe aanleiding bestaat, doorgang moeten kunnen vinden, ongeacht de dag van de week?

4. Is het waar dat de vliegtuigen, waarvan de Rijkspolitie thans gebruik maakt voor het patrouilleren boven grote doorgaande wegen, niet langer mogen vliegen dan enkele uren na zonsopgang, zulks omdat het vliegen met deze éénmotorige vliegtuigen in het donker te grote gevaren oproept?

5. Menen de ministers dat in de uren na zonsopgang in principe geen behoefte aan bedoeld luchttoezicht op het verkeer op de grote wegen bestaat?

6. Indien de ministers toezicht op het verkeer vanuit de lucht op de grote wegen ook na zonsopgang in principe van belang achten, welke maatregelen denken zij dan te nemen teneinde in de, bij bevestigende beantwoording van vraag 4, in dit opzicht bestaande lacune te voorzien?

Vragen over veroordelingen in Lagos

Ons Tweede Kamerlid de heer Wiegel heeft aan de minister van buitenlandse zaken de volgende schriftelijke vragen gesteld:

1. Heeft de Nederlandse ambassade te Lagos aan de opvarenden van de Nederlandse kustvaarder „Jozina” voldoende rechtskundige bijstand doen verlenen?

2. Is het de regering mogelijk bij de regering van Nigeria gratieverlening voor de tot tien jaar dwangarbeid veroordeelde opvarenden van de kustvaarder te bepleiten, indien of zodra dit vonnis onherroepelijk is?

COPIJN
GROENEKAN

REEDS MEER DAN
TWE EEUWEN EEN
BEGRIIP VOOR
boomkwekerij-
produkten

EN
tuinarchitectuur

TELEFOON 03401-1207

HOEVEERANCIERS
VAN H.M. DE KONINGIN

een oude naam voor goede wijn

F. ONNES & ZOON
WIJNHANDEL - ANNO 1876 - GRONINGEN

„Sstt...
ik droom
dat ik die
TV-jongens
lik op stuk
geef”

Waarom dromen, meneer? Heeft onze actie „Eén op Eén” u nu nog niet wakker gemaakt? U weet dat er maar één manier is om uw V.V.D. tegen alle openlijke en slinkse aanvallen (geliefd TV-nummer) te versterken. Niet dromen, maar DOEN.

DOEN is: uw V.V.D. in deze tijd van politieke verwarring zo krachtig mogelijk te maken.

DOEN is: te praten met iedereen van wie u weet dat hij met de V.V.D. sympathiseert, maar nog geen lid is.

DOEN is: hem ervan te overtuigen dat niet alleen zijn stem, maar ook zijn lidmaatschap nodig is. Als tegenwicht tegen het politiek opportunisme. Tegen de sluipende politieke inflatie, die met allerlei frasen als radicalisme, gekozen minister-president, districtenstelsel e.d. wordt opgesierd.

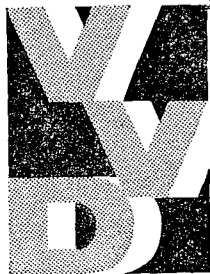
DOEN is: hem erop te wijzen dat hij als lid van de V.V.D. reële politieke invloed heeft. Hij kan mee overleggen over de veranderingen die straks ter tafel komen. Meebeslissen over de samenstelling van de fracties. Meepraten over partijprogramma's.

Tenzij u nog in de waan leeft dat de V.V.D. organisatorisch krachtig genoeg is, om het zonder de steun van nieuwe leden te kunnen stellen. Dan kon u vandaag of morgen wel eens met een kater wakker worden.

Onze actie „Eén op Eén” boekt al hoopgevende resultaten. Het wachten is op u. Werk mee. Trek er op uit.

Eén lid één nieuw lid erbij.

MAAK UW

Voor de V.V.D. - tegen de verwarring.

DUBBEL ZO STERK !

Aan het Algemeen Secretariaat van de V.V.D.
Koninginnegracht 61
Den Haag

Ondergetekende wenst lid te worden van de Volkspartij voor
Vrijheid en Democratie.

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Handtekening:

In het kader van de Ledenwerfactie „Eén op Eén” aangebracht
door het lid:

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Vrijheid en democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 938

VRIJDAG 24 NOVEMBER 1967

Met amendement buitengewone lasten:

VVD kwam op voor bejaarden en invaliden

Bij de begrotingsvoorbereiding is gebleken dat tengevolge van in het verleden genomen beslissingen (o.m. kabinet-Cals!) en van enige daarna bij de kabinetsformatie gemaakte afspraken de begroting 1968 niet in evenwicht was te brengen. De door het kabinet-De Jong genomen beslissingen tot uitgavenbeperking zullen namelijk pas na 1968 tot bezuinigingen leiden. Met de daarom noodzakelijke belastingverhogingen heeft de Tweede Kamer zich de vorige week bezig gehouden.

De door de Kamer aangevaarde voorstellen hebben in de sfeer van de indirecte belastingen een drukverzwaring van een kleine f 420 miljoen bruto tot gevolg. Aan loon- en inkomstenbelasting zal de Staat rond f 55 miljoen meer ontvangen. De vennootschapsbelasting wordt verlaagd met f 43 miljoen. De motorrijtuigenbelasting zal naar schatting door het vervallen van de alleen voor 1967 geldende dieselopcenten f 10 miljoen minder opbrengen. Van deze laatste verlaging profiteert in het bijzonder het beroepsvervoer.

De VVD-fractie was niet geheel gelukkig met de blijvende verhoging van de benzineaccijns van vier cent per liter, die tot nu toe tijdelijk was. De belastingdruk op het wegverkeer wordt als zwaar ondervonden. Toch is het de vraag of dit verkeer meer betaalt dan het de gemeenschap kost. Gewoonlijk worden de kosten van een niet onbelangrijk gedeelte van het politie-apparaat, ten onrechte dacht ik, niet in aanmerking genomen. Bovendien zit in deze belasting, nu vrijwel ieder gezin naar gelang de hoogte van het gezinsinkomen

door
mr.
H. E. Koning,
lid van de
Tweede
Kamer
der Staten-
Generaal

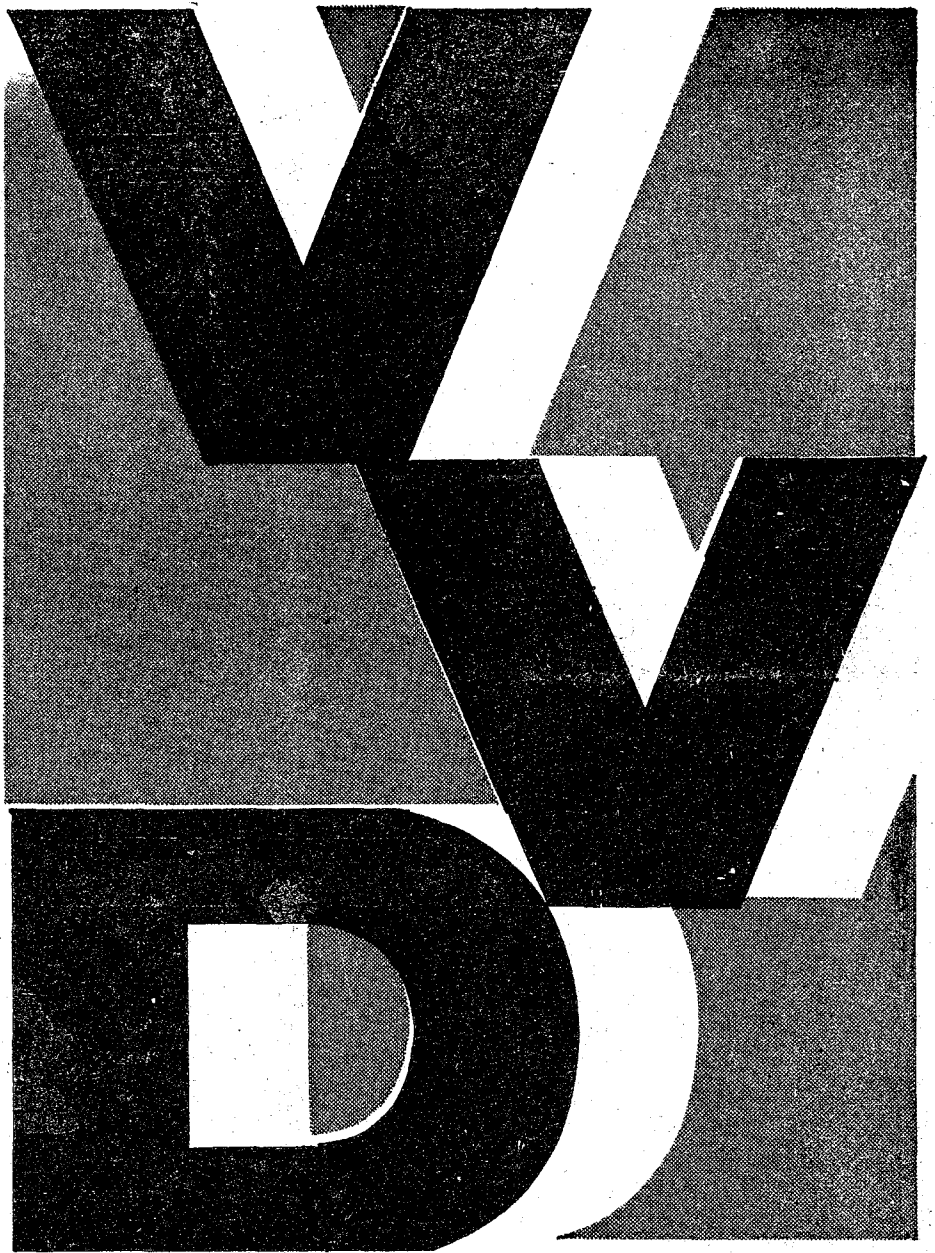

op de een of andere wijze is gemotoriseerd, een element van draagkracht. Met het voorstel tot verhoging van de omzetbelasting op frisdranken, bier, wijn, chocolade- en suikerwerken en bromfietsen, aanvankelijk met 20 doch uiteindelijk met 40 opcenten, hadden we meer moeite. Op 1 januari 1969 krijgt Nederland een geheel nieuw stelsel van omzetbelasting. Onze fractie achtte het bezwaarlijk dat nu, een jaar voor de omschakeling, nog zou worden gesleuteld aan de bestaande tarieven. Ook waren wij bezorgd voor de niet sterke positie van de bromfietsindustrie. De oorzaken van de problemen in deze bedrijfstak liggen volgens de regering echter voornamelijk in de zware buitenlandse concurrentie. Deze nu wordt verlicht door een eveneens voorgestelde regeling, welke een extra teruggave van omzetbelasting bij uitvoer en een extra heffing bij invoer tot gevolg heeft. Dit laatste voorstel beoogt de omschakeling op het in EEG-verband overeengekomen omzetbelastingstelsel te vergemakkelijken en te voorkomen dat indien andere landen — zoals Duitsland — ons voor zijn met de invoering van het EEG-stelsel, onze industrie schade zou ondervinden.

Spreiding

De grootste bezwaren hadden wij tegen het voorstel tot wijziging van de regeling voor buitengewone lasten in de inkomsten- en loonbelasting. Deze wijziging werd nodig geoordeeld omdat door de stijging van de ziekenfondspremies, een stijging sneller dan de geldontwaarding en de loonstijging, iedere loontrekende beneden de welstandsgrens bij een ongewijzigd laten van de bestaande regeling in 1968 in aanmerking zou komen voor aftrek wegens buitengewone lasten. Dit nu zou in strijd zijn met het begrip buitengewone lasten. Bovendien zou het gevolg zijn, dat een belastingverlaging van ongeveer f 300 miljoen hoofdzakelijk terecht zou komen bij deze loontrekkenden, zonder enige verdere afweging van belangen.

Belastingverlaging van de loon- en inkomstenbelasting is gewenst maar dan wel evenredig gespreid en na zorgvuldige afweging van alle belangen. Een ongewijzigd laten van het regeringsvoorstel zou echter een ernstige aantasting hebben betekend van de toch al moeilijke positie van de midden groepen en van de bejaarden en invaliden. Hieraan is tegemoet gekomen voor

wat de middengroepen betreft door de aanvaarding met onze steun van een amendement van de KVP-er Peijnenburg en voor wat de bejaarden en invaliden aangaat door een amendement van de VVD. Tevens werd een amendement van het CHU-kamerlid Scholten aanvaard, dat de nieuwe regeling beperkt tot één jaar. De regering kan dan rustig bezien welke oplossing voor de problematiek van de buitengewone lasten uiteindelijk de beste is.

Ons amendement, dat een verhoogde inkomensaf trek voor de bejaarden en invaliden met f 104 tot gevolg heeft, en

dat van de heer Peijnenburg, waardoor de aftrek in het regeringsvoorstel van f 1000 op de ziektekosten is teruggebracht tot f 750, leveren de schatkist rond f 35 miljoen minder op. Dekking werd gevonden in een extra verhoging met 20 opcenten op de omzetbelasting op frisdranken enz.

Het voor en tegen van de amendementen afwegende tegen deze belastingverhoging, hebben wij de voorkeur gegeven aan een lastenvermindering in de loon- en inkomstenbelasting voor de middengroepen, de bejaarden en invaliden.

P.R.I.K.K.E.L.S

● De tachtigjarige katholieke oud-vakbondsbestuurder en vroegere minister voor de PBO A. C. de Bruyn in een gesprek met Ruim Zicht, het orgaan van het Nederlands Katholiek Vakverbond: „Middelhuis heeft al eens gezegd: het is zo jammer dat de socialisten de eis van de socialisatie hebben afgezworen. Want toen kon je nog kiezen: of publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie of socialisatie. Ik hoop vurig, dat het NKV en, als het kan, het NVV en het CNV op hun achterste poten gaan staan, dat zij desnoods het stakingswapen zullen gebruiken om de PBO door te voeren. Als dat niet gebeurt, vrees ik voor het effectieve bestaan van de vakbeweging”.

● Het dagblad Trouw over de plannen tot invoering van een persoonsnummer: „Wie zich deze en dergelijke mogelijkheden realiseert, zal al meteen een onbehaaglijk gevoel niet kunnen onderdrukken. Het systeem is wel heel erg kil. Het Kamerlid Koning (VVD) bedacht in de commissievergadering al meteen, dat het zelfs extreem luguber kan worden, wanneer een volk zo netjes op ponskaarten is geregistreerd. We moeten, zo zei hij, wel zorgen dat het systeem binnen een ogenblikje kan worden vernietigd, want dat kan bij een vijandelijke aanval wel eens heel nuttig blijken te zijn. Men kan deze afgevaardigde geen ongelijk geven”.

● Hoofdartikel in Het Vaderland: „Ontwikkelingshulp mag dan 'in' zijn, maar we moeten van deze Kamer nog zien, dat ze daarvoor extra lasten aan ons volk gaat opleggen. Waarbij men er rekening mee moet houden, dat de post ontwikkelingshulp al flink omhoog is gegaan op de begroting voor volgend jaar. Het niet-Indiënen van een KVP-motie kan men dus zien als een bewijs van realistische politiek. Maar tegelijkertijd komt de geloofwaardigheid van de KVP-radicalen in het gedrang”.

● Persbericht: ruim een vierde van door de Gelderlandpers geënquêteerde katholieken in haar spreidingsgebied vindt, dat de KVP zich vóór de verkiezingen moet vastleggen op een kabinetsformatie met de PvdA. Ongeveer een vijfde vindt daarentegen, dat de VVD de partij is, waarmee de KVP al vóór de verkiezingen tot een akkoord moet komen”.

● De rubriek-schrijver Flex in Trouw: „Arme echte radicalen. Met veel moeite hadden ze een naam gevonden om zich te onderscheiden. Dit ter wille van de politieke duidelijkheid. En nu is iedereen opeens radicaal. Sinds zaterdag breek je je nek over de radicalen in dit land. Maandag nog vroeg ik: ook al radicaal? Maar ik schei er mee uit. Iedereen is het. (.....) Alleen van GPV-zijde hebben zij — geloof ik — nog niet vernomen dat hun program veel lijkt op dat van het GPV en de VVD-ers houden zich óók koest, maar overigens stikken ze bijna in de omhelzingen der politici”.

1 LOP EEN

Ook u heeft vrienden of kennissen, die liberaal denken en stemmen, maar er nog steeds niet toe gekomen zijn lid te worden van de VVD. Dergelijke mensen hebben maar een klein duwtje nodig. Zorgt u daar even voor? Op pagina 12 van dit blad vindt u een coupon die u maar hoeft in te vullen om een nieuw lid aan te melden. Doe het nu, meteen! Anders raakt het weer in het vergetboek.

Kopij voor deze rubriek zenden aan
Joh. H. Springer
Alexanderstraat 16, Haarlem

Voorburg

Op dinsdag 28 november a.s. komt om 14 uur ten huize van mevr. N. Knol-van Leeuwen, Oosteinde 198, Voorburg, de afdeling Voorburg van de Vrouwen in de VVD bijeen. De voorzitter zal afreden en daarna zal mevr. Muller-van der Wielen vertellen van haar indrukken tijdens de begrotingsbehandeling in de Voorburgse gemeenteraad. Na de pauze is er gelegenheid tot het stellen van vragen.

Gouda

Op dinsdag 28 november a.s. komt om 20 uur de Goudse vrouwengroep bijeen in Hotel Central. Spreekster is mej. mr. A. Kappeyne van de Coppello, gemeenteraadslid van Leiden en verbonden aan het bureau van de VVD-fractie in de Tweede Kamer. Het onderwerp is genoemd: „De vrouw en de politiek”.

Naar de Tweede Kamer

Een groep Gooise VVD-vrouwen heeft een zitting van de Tweede Kamer bijgewoond, waar de Algemene Wet op (bijzondere) Ziektekosten behandeld werd. De dames werden eerst ontvangen door bestuur en leden van de Haagse vrouwengroep en kregen van mej. mr. J. J. Th. ten Broecke Hoekstra „inside information” over dat onderwerp.

Na de lunch werd het gezelschap op het Binnenhof ontvangen door mej. mr. Kappeyne van de Coppello en beluisterde het minister Roolvink en vele sprekers onder wie de meeste fractievoorzitters.

Optimistisch geluid

Amstelveen heeft een Liberale Koerier onder het motto „een vrij mens waardig”. Er is een rubriek „Vrouwen in de VVD”. Wij lezen daarin dat maandagavond 11 december om 20 uur in het Gebouw Gas en Water, van Heuven Goedhartlaan, onder auspiciën van de Federatie voor Vrouwelijke Vrijwillige Hulpverlening een voorlichtingsavond wordt gehouden in samenwerking met het Koningin Wilhelmina Fonds.

Ten slotte lezen wij dit „optimistisch geluid”: „Op de bijeenkomsten van de afdeling van de VVD treffen we steeds meer dames aan. De belangstelling is dus blijkbaar groeiende. Zo moet het ook, want politieke onderwerpen hoeven niet alleen door de heren benaderd te worden. Positieve kiezers, zowel vrouwen als mannen, kunnen niet aan de kant blijven staan. Hun daadwerkelijke medewerking is nodig.”

Almelo

In Almelo kwam de vrouwengroep voor het eerst in dit seizoen bijeen. Gewoontegetrouw heeft de voorzitter, mevr. M. E. Schut-Oostring weer voor de dames een overzicht gegeven van de inleidingen, die op de jaarlijkse tweedaagse conferentie van de Vrouwen in de VVD waren gehouden.

De onderwerpen, te weten: de politie-

Vrijheid en Democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

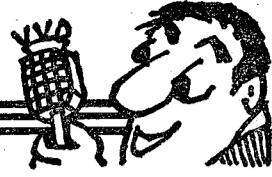
Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonnementen toestel 219, advertenties toestel 224. Postgiro: 245193 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:

Ph. C. la Chapelle jr.

Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B
te Amsterdam-C.

RADIO

Radio-uitzending van de VVD: woensdag 29 november van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m).

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT

TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

ke en economische aspecten van de woningbouw, de zorgen voor en zorgen om water en lucht, en partijvernieuwing, gaven aanleiding tot levendige discussie.

Er zijn plannen voor een regionale dag in januari 1968.

Rotterdam

Contactochtend, vrijdag 1 december 10 uur ten huize van mevr. Mellema, Joost Banckertsplaats 251, Rotterdam. Gaarne vooruit bericht. Telefoon 226065.

ALLE

VERZEKERINGEN

HYPOTHEKEN

FINANCIERINGEN

makelaarskantoor

araweg 5 wassenaar tel. 01751-5675*

UIT DE PARTIJ

• Commissie Ruimtelijke Ordening

De VVD-commissie ruimtelijke ordening vergaderde op 17 november te Utrecht. De vergadering was geheel gewijd aan de slotbespreking van het commissie-rapport Ruimtelijke Ordening. Aangezien het rapport nu — op enkele redactionele wijzigingen na — geheel gereed is, besloot de commissie niet meer bijeen te komen.

Het rapport zal op korte termijn aan het hoofdbestuur worden aangeboden.

• Kamercentrale Leeuwarden

Tijdens de jaarlijkse algemene ledenvergadering van de Kamercentrale Leeuwarden werden de heren De Jong en Santema opnieuw aangewezen als bestuurslid en deed de heer Meyerink uit Ee als nieuw lid zijn intrede.

Na afloop van het huishoudelijke gedeelte volgde een spontane gedachtenwisseling over de plaats die onze partij zou moeten innemen bij een komende herstructurering van de politieke partijen. De vergadering zag met grote belangstelling uit naar de discussie-nota welke t.z.t. door het Liberaal Beraad zal worden uitgegeven, maar acht het van belang dat de afdelingen zelf over de essentiële punten uitspraken doen. Vaak scherp geformuleerd wenste men dat degenen die vinden dat een liberaal zich zeer goed thuis kan voelen in D'66 en zelfs in de PvdA hieruit zo spoedig

SPREEKBEURTEN

Periode van 24 november tot en met 22 december

24 nov.	Leiden (20.00 uur, hotel Zomerzorg)	H. Wiegel
27 nov.	Eindhoven (20.15 uur, Grand Hotel De Cocagne)	G. Koudijs Mr. J. G. Rietkerk Mr. H. E. Koning
27 nov.	Doesburg	H. J. L. Vonhoff
27 nov.	Groningen	Mr. E. H. Toxopeus
27 nov.	Roosendaal (rest. 't Wit Roosken; samenwerkende afd. W. N. Brabant)	H. Wiegel
27 nov.	Groningen (hotel Maas; JOVD)	Drs. Th. H. Joekes
27 nov.	Wageningen (Lib. studenten)	Mr. H. van Riel
27 nov.	Enschede (18.00 uur; Lib. soc.)	H. J. L. Vonhoff
29 nov.	Oosterbeek	Mr. J. G. Rietkerk
30 nov.	Rotterdam (JOVD, district Zuid-West)	
1 dec.	Leeuwarden	
1 dec.	Franeker (19.30 uur, Koornbeurs; statencentrale Franeker)	H. J. L. Vonhoff
4 dec.	Drenthe ('s morgens; Ver. v. Staten- en Raadsleden)	H. Wiegel
11 dec.	Sleen (20.00 uur, hotel Zwols; Z.O.-hoek Drenthe)	H. J. L. Vonhoff
11 dec.	Westerbork (20.00 uur; hotel Slomp, Lib. kring Hoogeveen)	
11 dec.	Zwijndrecht	Ir. D. S. Tuijnman
11 dec.	Amsterdam (Vrouwenbelangen)	Drs. Th. H. Joekes
11 dec.	Gouda	Mevr. G. V. v. Someren-Downer
13 dec.	Hippolytushoef (afd. Wieringen)	Mr. J. G. Rietkerk
15 dec.	Oostvoorne	Mr. F. Portheine
18 dec.	Geldermalsen (20.00 uur, AMC-gebouw)	H. J. L. Vonhoff
18 dec.	Zeist (20.00 uur, hotel Figi)	Mr. E. H. Toxopeus
20 dec.	Utrecht (JOVD)	Mr. H. van Riel
		Mr. J. F. G. Schlingemann

N.B. Voor zover ons bekend zijn aanvangsuur en plaats van de vergaderingen vermeld.

mogelijk de consequenties dienen te trekken. Anderzijds is het liberalisme per definitie dynamisch en hoort het mee te groeien in een veranderende maatschappij, zonder evenwel zijn eigen karakter te verliezen.

Verheugend was de opkomst van de jongeren, die enthousiast aan het gesprek hebben deelgenomen.

Aan het eind van de vergadering werd de wens geuit om zich op korte termijn opnieuw te beraden en in een door de Kamercentrale uit te schrijven vergadering de problemen rond de partijvernieuwing opnieuw aan de orde te stellen.

• Culturele commissie

De Culturele commissie van de VVD kwam op 16 november te Den Haag bijeen. De commissie behandelde enige zeer belangrijke huishoudelijke zaken. Tevens werd enige aandacht gewijd aan het operabeleid, zoals dit door de regering gevoerd wordt.

• Woerden

Sinds maart van dit jaar voert de afdeling Woerden een intensieve ledenwerfactie, die als volgt werd opgezet:

Fase a. Een brief aan de leden waarin gevraagd werd namen op te geven van personen van wie men veronderstelde, dat zij liberaal denkend zijn. Resultaat: 90 namen.

Fase b. Een brief aan de door de leden opgegeven personen. Daarin werden de volgende mogelijkheden voorgesteld: Lid worden; uitnodiging ontvangen voor het z.g. koffie-praatje (dit wordt om de veertien dagen op zaterdagmorgen gehouden); uitnodiging ontvangen voor een debat-avond van de afdeling en idem van de regio „Rijnstreek”. Resultaat: 15 leden.

Fase c. Aan de overige 75 personen werden vanaf april de convocaties van alle afdelings- en regionale bijeenkomsten toegestuurd en vanaf 1 september zes weken gratis „Vrijheid en Democratie”.

Fase d. Half oktober beliden wij alle onder fase c. genoemde personen op om te vragen of zij lid wensten te worden. Resultaat (tot nu toe): 21 leden.

Van de 90 geselecteerde personen werden dus 36 personen lid. Dit betekende een verdubbeling van ons leden-tal.

Wij hebben ons voorgenomen om deze hele cyclus periodiek te herhalen.

• Kamercentrale Dordrecht

Op 9 november hield de kamercentrale Dordrecht een ledenvergadering, die door 67 personen werd bezocht. Men koos enige nieuwe bestuursleden, namelijk de heren J. L. Poortvliet uit Dirksland, J. Zwaaij uit Barendrecht en P. van der Linde uit Oostvoorne. De voorzitter van de propaganda-commissie gaf een overzicht van de werkzaamheden van deze commissie en deed, evenals de voorzitter van de kamercentrale, ir. P. Stempels, een dringend beroep op de aanwezigen om de actie „Eén op één” te steunen.

Vervolgens had een zeer levendige discussie plaats o.a. over partijvernieuwing en herziening van het kiesstelsel.

• Kamercentrale Haarlem

De vergadering van de Kamercentrale Haarlem heeft in plaats van de afredende dr. A. J. Vis uit Bussum als voorzitter benoemd drs. A. M. Bom uit Naarden. Mr. J. E. Goudsmit uit Haarlem werd herbenoemd als lid van de partijraad.

• Delden

De afdeling Delden van de VVD had voor 14 november de heer R. Zegering Hadders, lid van de Tweede Kamer en wethouder te Emmen, uitgenodigd een spreekuur te houden. Zeer velen zijn gekomen om hun moeilijkheden voor te leggen.

Onze fractieleider in de Prov. Staten van Overijssel, de heer F. A. Pen, was aanwezig om de meer regionale problemen toe te lichten, terwijl de plaatselijke aangelegenheden werden behandeld door de heer H. Jansen, wethouder van Ambt Delden en de heren Horst en Hylkema, raadsleden van Stad Delden.

Er waren kiezers aanwezig van zeer uiteenlopende politieke kleur, terwijl ook uit de omringende plaatsen — Borne, Zenderen, Goor, Diepenheim, Hengelo en Enschede — kiezers waren gekomen om met de inwoners van Delden over politieke zaken te discussiëren.

Nu gebleken is, dat er aan dergelijke bijeenkomsten behoefte bestaat zal de afdeling Delden omstreeks half december een dergelijke mogelijkheid om persoonlijk met onze volksvertegenwoordigers kennis te maken en vragen voor te leggen, aan de kiezers bieden.

Meer nieuws uit de partij
op pagina 9

Verheugend

* * In antwoord op vragen van ons *
 * Eerste Kamerlid mr. D. A. Delprat, heeft de minister van sociale zaken en volksgezondheid, de heer Roolvink, zich bereid verklaard op zeer korte termijn aan de Sociaal Economische Raad advies te vragen over te nemen maatregelen ter bevordering van toegevoegde ondernemingspensioenen.

Dit is een verheugend besluit, aangezien hiermee in een richting wordt gewerkt die de rechtspositie van de werknemer kan verstevigen. Het drama bij Van Heijst heeft terecht de vrees doen ontstaan dat de rechtspositie van de werknemer in verband met pensioenaanspraken te weinig is gefundeerd. De vordering van het pensioenfonds bij Van Heijst bedroeg eind augustus ca. 850.000 gulden, waarmee de grens die door de pensioen- en spaarfondsenwet wordt voorgeschreven, met ongeveer 170.000 gulden werd overschreden. Een soortgelijke ontwikkeling heeft zich eveneens voorgedaan bij de tricotagefabriek Frans Beeren en Zonen in Weert.

Het is duidelijk dat dergelijke incidenten in sociaal opzicht niet kunnen worden getolereerd. Men mag daarom hopen en verwachten dat de SER spoedig met een gedegen advies gereed zal komen.

Vreemd

* * Naar De Telegraaf dezer dagen *
 * wist te melden heeft rijkswa-terstaat na een onderhandse aanbesteding, het opnieuw verven van de Velsertunnel aan een classificatiebedrijf gegund dat niet in het bezit is van een vestigingsvergunning voor het schildersbedrijf. Het bedrijf schied voor het schildersbedrijf, wier aangesloten leden deze opdracht van bijna een halve ton moesten derven is, niet ten onrechte, van oordeel dat hier sprake is van bevordering van beunhazerij door een overheidsorgaan.

Wij achten het optreden van de overheid in deze zaak vreemd en inconsequent. Immers, hoe men dan ook moge denken over het systeem van vestigingsvergunningen, hier is sprake van een organisatorische regeling, die door de overheid zelf wordt gesanctioneerd in die zin, dat zij zelfs degene die niet in het bezit is van een vestigingsvergunning en toch een opdracht aanvaardt, behoort. De overheid is hier kennelijk op twee stoelen tegelijk gaan zitten, waarvan de inconsequentie moeilijk kan worden goedgepraat.

Jammer

* * De staatssecretaris van financiën *
 * dr. Grappenhaus heeft in de openbare commissie van de Tweede Kamer beloofd een onderzoek in te stellen naar de mate, waarin in ons land van kapitaalvlucht sprake is. De bewindsman zegde toe onmiddellijk met dit onderzoek te zullen beginnen.

Het onderzoek zal evenwel niets over de motieven vertellen die ertoe leiden dat kapitaal uit Nederland verdwijnt. Dit vinden wij jammer, aangezien het wenselijk ware te weten wat de juiste oorzaken zijn van de kapitaalvlucht. Slechts als men deze oorzaken kent, zal het mogelijk zijn er iets aan te doen. Men mag aannemen dat het fiscale klimaat in ons land van dien aard is dat de kapitaalvlucht er door in de hand wordt gewerkt. Dat is voor Nederland een duidelijk nadelige zaak.

Nogmaals: het is jammer dat wij ontrent het hoe en waarom in dit opzicht van een juiste informatie blijven verstoken.

Devaluatie van het Pond

ZOALS reeds door velen werd verwacht heeft de Britse regering afgelopen zaterdag bekend gemaakt het pond sterling te devalueren met 14,3 pct., waardoor de waarde van het Pond t.o. de Amerikaanse dollar wordt verlaagd van ca 2,80 tot 2,40.

Het is de derde officiële waardevermindering van het Britse devies in 36 jaar. Opmerkelijk is ook, dat alle drie vielen onder een Labour-kabinet: In september 1931 werd de gouden standaard prijs gegeven waardoor het Pond ca. 20 pct. in waarde verloor onder het kabinet-Ramsay MacDonald, in september 1949 werd het Pond met ruim 30% gedevalueerd onder Clement Attlee en thans weer, met ruim 14 pct. door het kabinet-Harold Wilson.

Men mag hierover misschien meesmuilen, het zou onbillijk zijn de blaam voor deze besnoeiing geheel te leggen op de Labour-politiek. Voor de oorzaak van de débâcle van de gouden standaard in 1931 moet men teruggaan tot 1 mei 1925, toen de kanselier van de Schatkist het herstel van de gouden standaard afkondigde op de oude, vooroorlogse pariteit (\$ 4,86), niettegenstaande het Pond zich tot kort voordien op een lager niveau had bewogen. Uit prestige-overwegingen wenste men de oude pariteit terug. Sommigen, o.a. prof. Van Gijn, zagen hierin al een gevaar: officiële stabilisatie is gewenst, maar deze dient plaats te hebben op een natuurlijk en niet op een kunstmatig omhoog gewerkt peil. De gevolgen zijn dan ook niet uitgebleven: Reeds vóór de crisis, die in 1929/30 intrad, had Engeland al meer werklozen dan enig ander industrieel land; de uitvoer bleef ongunstig, omdat Engeland met een omrekeningskoers van 4,80 dollar te duur was.

1949

In 1949 lagen de valuta-kaarten weer anders. Het Pond was wel op een bepaalde dollarkoers gefixeerd, maar het was niet vrijuit convertibel in andere valuta. Evenals met de gulden was de internationale verrekking voor de meeste landen vastgelegd in bilaterale monetaire overeenkomsten. Engeland had, uit hoofde van zijn centrale verrekkeningspositie voor een groot deel van de wereld hiertoe een z.g. „transferable area” gemaakt waarbinnen men met ponden sterling kon betalen, maar deze waren niet convertibel. Men kon ze slechts gebruiken voor betalingen binnen een bepaalde kring, niet universeel. In de praktijk waren ze dus minder waard dan convertibele ponden, hetgeen aanleiding gaf tot een disago van wel meer dan 20 pct. t.o. de officiële koers. Wij hebben in die tijd met de gulden soortgelijke verschijnselen gezien (agio voor dollars).

Het verschil heeft toen aanleiding gegeven tot een lucratieve „switch”-handel: men kocht goederen tegen transferable ponden en verkocht ze tegen dollars.

Stafford Cripps, de machtige man van het Labourkabinet, meende in 1949, toen de toestand voor het Pond ook kritiek was, dat, als de officiële valuta maar devalueerde tot het koerspeil van de transferable ponden te Zürich en New York, of nog iets meer, de zaak in orde zou zijn. Vandaar de devaluatie in september 1949 met ca. 30 pct., die echter geen soelaas bracht zolang men de „transferable area” handhaafde.

Intussen was de binnenlandse situatie in Engeland niet zodanig, dat het aanvankelijke devaluatievoordeel op de lange duur gehandhaafd kon blijven, terwijl de buitenlandse positie van het Pond in zoverre onveranderd bleef dat de meeste Europese valuta's het voorbeeld van het Pond volgden en medevalueerden, zij het niet alle in dezelfde mate. Ons land volgde toen met eenzelfde percentage, maar België en West-Duitsland met een lager. Alleen tegenover de dollar kon Engeland aanvankelijk in een betere concurrentiepositie komen.

1956

Deze devaluatie bleek echter slechts een adempauze. Het Britse prijsniveau paste zich in de loop van enkele jaren aan dat van de andere landen aan. Het gemakkelijke devaluatievoordeel werkte verslappend op de industrie, die niet meer zo behoefde te moderniseren; de looneisen bleven. In 1956 openbaarde zich door de Suez-actie een nieuwe crisis van het Pond en sindsdien is Engeland — om een uitdrukking van The Times te gebruiken — van de ene crisis in de andere gestrompeld. De mentaliteit van het Britse volk leende zich niet voor een „Wirtschaftswunder” zoals in Duitsland en ons land, een stevige aanpak onder vrijwillige of gedwongen restrictie van de consumptie. De Britse politiek, belast met grote verplichtingen in andere werelddelen, verplichtingen, die te zwaar waren voor dit land, paste zich slechts schoorvoetend aan bij de veranderende positie in de wereld, zowel politiek als economisch. De Conservatie-

ve regering, die in 1952 het Labourbe- wind afloste, miste de kracht om de hoognodige veranderingen aan te brengen en volgde een „stop-go”-politiek: Zodra Engeland meende monetair weer een veer van de mond te kunnen blazen werden restrictieve maatregelen t.a.v. huurkoop, kredietrestrictie, valuta-vrijheid e.d. opgeheven om zich niet impopulair te maken.

Het is dus niet billijk de Labourregering de volledige schuld in de schoenen te schuiven van de noodsituatie waarin Engeland thans gekomen was. Integendeel, Wilson heeft al het mogelijke gedaan om het Pond te handhaven, zij het, dat hij hiertoe wel gedwongen was omdat de buitenlandse krediet hulp (in vreemde valuta), die Engeland behoefde om het Pond te handhaven niet zonder voorwaarden werd gegeven om de orde in eigen huis te herstellen.

De directe aanleiding tot de huidige kritieke situatie is gelegen in de stakingen van de laatste weken, die de export van Engeland verlamden en de aanhoudende looneisen van de vakbonden. Men kan niet ongestraft de produktie saboteren en de lonen boven een economisch gerechtvaardigd peil opvoeren. Op de een of andere manier wreekt zich deze politiek: Thans door middel van de devaluatie van het Pond; dit betekent immers, dat de lonen thans in één klap algemeen worden verlaagd in internationale koopkracht. Aanvankelijk zal men dit misschien niet zo bespeuren, omdat het binnenlands prijspeil zich pas langzaam aan dat van het buitenland aanpast, maar de vorige devaluaties hebben wel aangetoond, dat deze politiek slechts een tijdelijke verlichting biedt. Het zal thans precies eender gaan, tenzij Engeland zich werkelijk weet te hervormen op industrieel gebied.

Ons land heeft, in tegenstelling met 1949, de devaluatie van het Pond niet gevolgd. Dit is geenszins nodig. Onze positie was in 1949 geheel anders dan op het ogenblik: toen nog steeds een nijpende dollarschaarste, thans een dollar- overvloed. Toen waren ca. tweederden van onze export op overzeese landen

gericht, globaal één derde naar Europa, thans is die verhouding — mede door de EEG — ongeveer het omgekeerde. Wij dienen thans meer te letten op wat in de EEG gebeurt dan in het sterling-gebied. Dit bleek al in maart 1961, toen Duitsland de Mark met 5 pct. revalueerde en ons land direct volgde om de zuigkracht, die Duitsland op onze arbeidsmarkt reeds uitvoerende niet te vergroten.

Is de invloed van de Ponden-devaluatie op onze economie thans dus stellig geringer dan men in 1949 moest verwachten, voor de internationale geld- en goederenmarkten betekent het een nieuwe factor van onzekerheid. Produkten uit de sterlinglanden als granen, jute, cacao, grondnoten e.d. zullen aanvankelijk goedkoper worden aangeboden. Industriële concurrentieverhoudingen kunnen worden ontzet. Internationale vlotende kapitalen, die de laatste jaren reeds Londen of liever het Pond, meden zullen wellicht weer aan de Londense City worden toevertrouwd, al was het maar omdat hier nog steeds het belangrijkste internationale kredietapparaat is gevestigd. Een en ander kan terugtrekken van dollarsaldi betekenen. En welke invloed dit heeft op de internationale positie van de dollar (die de laatste jaren door de hardnekkige betalingsbalans deficitten ook al enkele malen in opspraak is gekomen) dient te worden afgewacht.

Per saldo kan men op het ogenblik slechts constateren dat de monetaire maatregel van Engeland en enkele andere landen aanvankelijk aanleiding kan geven tot verwarring. Op den duur kan de devaluatie slechts tot gunstiger resultaten leiden wanneer Engeland er in slaagt zijn interne toestand te saneren. Uit het feit, dat Engeland opnieuw buitenlandse kredieten zijn verstrekt en Wilson tegelijkertijd ingrijpende bezuinigingen heeft aangekondigd mag men afleiden, dat die buitenlandse hulp slechts is verleend onder stellige voorwaarden. Blijft sanering immers uit, dan zou het slechts geld in een bodemloze put gooien zijn.

J. VAN GALEN

MASSIEF KARTONNEN

DOZEN

*
 voor export en
 binnenlands
 gebruik

*

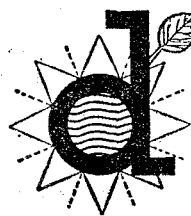
N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. FREE & CO.

H.W.STRAAT 20 - 22,
 OUDE PEKELA

Afd. Kartonage

Tel. nr. 0 59 79 - 22 33
 Tx. nr. 53251.

RECREATIE-CENTRUM

duinrell

OOK IN DE HERFST
 NAAR DUINRELL

Herfst-attracties: skillessen - pony-
 rijkschool - dieren voeren - tram-
 polines - midgetgolf - bowling -
 speeltuin - amusementshal -
 herfstwandelingen o.a. naar de
 uitkijktoren en pannekoeken eten
 in

Café-Restaurant

De Schaapskooi

met volledige vergunning, ook de
 gehele winter geopend op week-
 ends en woensdagen.

U bent er echt even „uit” in de
 authentiek gerestaureerde
 Schaapskooi.

Prettig verwarmd. Rustieke ligging
 te midden van bos en duin.

AVONDFEESTEN - diners - recepties of
 kindertijden in het verschieft?

Hiervoor is De Schaapskooi
 (400 m²) bijzonder geschikt, zelfs
 voor toneelvoorstellingen etc. De
 toegang is 's avonds verlicht.

Vraag uitvoerige Inlichtingen.

DUINRELL 1, Wassenaar. TEL. 01751-4065 en 4719

Het Noordzeekanaalgebied

HET is nog niet lang geleden dat in een vergadering van de afdeling Amsterdam van de VVD, de raadsleden aan de kiezers gelegenheid hebben geboden nader kennis te maken met het werk van leden van de gemeenteraad. Dat werk strekt zich soms verder uit dan men zou vermoeden, al is dat natuurlijk een kwestie van diligentie en activiteit. Vorige week hebben ruim twintig gemeenteraadsleden, van verschillende gemeenten in het Noordzeekanaalgebied zich gebogen over de problemen die dit gebied aangaan. Samen met de liberale Statenfractie van Noord-Holland hebben zij gesproken over het ontwerp voor een Streekplan Noordzeekanaalgebied, dat Gedeputeerde Staten in juli van dit jaar hebben ingediend.

Over deze indiening is nogal wat verontwaardiging geweest, in hoofdzaak omdat GS bij deze indiening wat gemakkelijk is heengelopen over het overleg dat over zulke zaken in de gemeentewet is voorgeschreven. Geheel onbegrijpelijk is dat niet, want zoals bekend is bij de voorbereiding om tot het ontwerp-Streekplan te komen al enkele jaren overleg gevoerd, waarbij de betrokken burgemeesters en verscheidene wethouders hun deel hebben bijgedragen. Om tijd te winnen is toen daarna de indiening van het ontwerp wat snel gegaan.

Intussen heeft het ontwerp een groot aantal bezwaren opgeroepen. Van gemeenten, bedrijven, instanties en particulieren tezamen zijn in totaal zo'n 180 bezwaren gemaakt. Die bezwaren worden gehoord; de Statencommissie voor de planologie (waarin leden van Provinciale Staten van verschillende partijen zitting hebben) zijn doende hoorzittingen te houden, de eerste is geweest in Zaandam, andere zijn of worden gehouden in Amsterdam, Beverwijk en Haarlem. Op die hoorzittingen kan ieder die schriftelijk bezwaar heeft ingediend dat mondeling toelichten.

Ter verheldering van de situatie en vergroting van het inzicht heeft nu de liberale Statenfractie vorige week met de politieke geestverwanten in de gemeenteraden van de betrokken gemeenten vergaderd. Diverse zaken zijn daarbij ter sprake gekomen. Een van de knelpunten is de omvang van de gebieden tussen de woon- en industriegebieden in het Noordzeekanaalgebied. Dit is een probleem dat ook bij de voorbereidingen herhaaldelijk ter sprake is geweest. Er is een soort vuistregel waarbij over een groenstrook van vier kilometer is gesproken, maar die breedte is lang niet overal in het ontwerp opgenomen. Dat is trouwens ook moeilijk, gezien de hoeveelheid beschikbare grond en de behoefte aan terrein.

Maar bovendien is het niet overal

dienstig of wenselijk. Als het gaat over vlak land, of zoals bij Spaarndammerwoude over wandelgebied moet men denken in termen van het Amsterdamse bos, maar als het gaat over plaatselijke afscherming van een bepaald gebied of van een drukke snelweg kan men met een aanzienlijk smallere groensingel volstaan.

Een van de (vele) andere vraagstukken, die in de VVD-vergadering zijn besproken, is dat van de onzekerheid van diegenen die door het streekplan van hun erf of bedrijf kunnen worden verdreven. Wat zijn hun mogelijkheden van verkoop, waar is verhaal te krijgen, hoelang kan het duren, waar moeten zij heen, dit alles zijn vragen die nog niet beantwoord zijn of kunnen zijn. Om de tijd van onzekerheid zoveel mogelijk te bekorten is het zaak dat de gemeenten zo spoedig mogelijk hun bestemmingsplannen gereedmaken voor de gebieden die in het streekplan vallen, zodat — zodra door een besluit van Provinciale Staten het streekplan definitief wordt — de gemeentelijke bestemmingsplannen kunnen worden goedgekeurd, zodat dan ook de compensatie kan worden geregeld.

Het is niet de bedoeling hier uitvoerig alle problemen van het ontworpen Streekplan Noordzeekanaalgebied te bespreken. De oplossing daarvan is een

zaak van breed overleg, waarbij diverse deelproblemen (zoals bijv. de onwenselijkheid van bepaalde industrievormen in sommige gebieden) wellicht in gemeentelijke regelingen kunnen worden opgelost. Ook de vraag hoe de uitvoering van het streekplan gefinancierd moet worden, is nog niet beantwoord; er is wel een post op de rijksbegroting, maar die wordt aan de lage kant geacht.

Om ten slotte nog een vraagstuk te noemen: hoe moet het beheer over de haven- en industriegebieden worden gevoerd. Daarover zijn nog weinig suggesties gedaan. Wel heeft vorig jaar de Commissaris der Koningin de gedachte aan een haven- en industrieschap geopperd, welk schap dan zou moeten rusten op de vier „hoekpunten” Zaanstreek, IJmond, Kennemerland-Zuid en Groot-Amsterdam.

In beginsel zou dat een aanvaardbare vorm kunnen zijn, maar voor het zover is zal er nog veel moeten gebeuren, want de opvattingen op deze vier „hoekpunten” lopen nog ver uiteen. Dat is een reden temeer om het initiatief van de liberale fracties toe te juichen die daarmee vrijwillig buiten hun normale taken om hebben gestreefd naar een ruimer wederzijds begrip voor elkaars opvattingen en inzichten in een zeer moeilijke zaak.

Duur maar nuttig

ROTTERDAM is ijverig bezig met het treffen van voorbereidende maatregelen met het oog op de inwerkingtreding van de wet op het voortgezet onderwijs. Het is echter twijfelachtig of op 1 augustus van het volgende jaar, de beslissende datum, de nieuwe organisatie wel geheel in kannen en kruiken zal zijn. Aldus mededelingen van wethouder Van der Ploeg in de openbare vergadering van de commissie voor het onderwijs en de volksontwikkeling, welke vergadering verleden week is gehouden in het kader van de begrotingsbehandeling.

Voor de wethouder was het zoiets als een debuut. Het was namelijk voor het eerst dat hij van achter de colleeftafel aan een begrotingsdiscussie over dit onderwerp deelnam. Hier mag onmiddellijk aan worden toegevoegd dat het een zeer geslaagd debuut was. Commissieleden en belangstellende gewone raadsleden vonden een wethouder tegenover zich die zijn zaakjes kende, die blijk gaf een krachtig beleid te willen voeren en nieuwe wegen niet te schuwen. Algemeen heeft de overtuiging veld gewonnen dat de leiding over het departement van onderwijs en volksontwikkeling bij deze wethouder in goede handen is.

Het heeft ons bij deze gelegenheid in

het bijzonder getroffen dat de heer Van der Ploeg, hoewel van onverdacht socialistischen huize, er in bepaalde opzichten een denkrant op na houdt waarvoor een rasechte liberaal zich niet zou hoeven te schamen. Hij heeft met zoveel woorden te kennen gegeven op de kleintjes te willen letten. Hij voelt er niets voor de uitgaven van zijn departement kritiekloos tegemoet te treden. Hij is integendeel ten zeerste geporteerd voor een degelijk beheer, een efficiënte huishouding en een voortdurende kostenbewaking.

Dat uitgangspunt heeft, zo kon in deze openbare commissievergadering duidelijk worden geconstateerd, enige ontsteltenis teweeggebracht in de socialistische fractie. Men vreest daar dat de visie van de wethouder in de praktijk weleens synoniem zou kunnen zijn met bezuiniging. Daartegenover viel begrijpelijkerwijs bij het liberale commissielid, mevrouw Endert-Baylé, veel waardering voor de bedoelingen van de wethouder te bespeuren.

Mevrouw Endert erkende natuurlijk dat de uitgaven voor het onderwijs een hoogst nuttige investering vormen. Maar tegelijkertijd vroeg zij er de aandacht voor dat die uitgaven de neiging hebben verschrikkelijk hard te stijgen.

Het kostenbesef van de wethouder viel in haar ogen dan ook alleen maar te prijzen.

Sympathiek was haar met name het plan van de wethouder om een bouwkundig inspecteur aan te stellen. Er zou, zo meende zij in dit verband, ook eens gelet moeten worden op het experiment met een scholendienst in Leiden. Deze dienst is belast met het dagelijks onderhoud van scholen, hetgeen kostenbesparend moet werken.

Onloochenbaar is het dat de begrotingen van het departement van onderwijs en volksontwikkeling elk jaar een uitgavenaccres vertonen dat in de miljoenen loopt. Dit departement wordt niet ten onrechte duur genoemd, met alle respect overigens voor de noodzakelijkheid van de uitgaven. Het vervelende is dat de gemeente door de ontoereikende normbedragen voor de onderwijsuitkeringen uit het Gemeentefonds gedwongen wordt hoe langer hoe meer uit de eigen kas bij te passen. Over de hoogte van de uitkeringen is overleg gaande tussen het rijk en de gemeente. Met voldoening hebben wij de heer Van der Ploeg als zijn overtuiging horen uitspreken dat het beraad een verhoging tot gevolg zal hebben.

Volgens de wethouder is het vertrouwen gerechtvaardigd dat het Rotterdamse plan voor de stichting van zeven scholengemeenschappen binnenkort de goedkeuring van hoger bestuur zal verwerven. Evenals bij vorige gelegenheden heeft mevrouw Endert te dezer zake haar voorkeur uitgesproken voor kleinere scholengemeenschappen met meer geconcentreerde gebouwencomplexen.

Een recent bezoek aan Londen, waar met de vergelijkbare „comprehensive schools” ruimschoots ervaring is opgedaan, heeft haar meer dan ooit de zekerheid gegeven dat de scholengemeenschappen in Rotterdam veel te groot worden opgezet, met veel te grote afstanden tussen de gebouwen. Haar bezwaren vonden bij de wethouder slechts ten dele weerklank.

Ten besluite nog dit. Wij hebben niet goed begrepen waarom de wethouder het nodig oordeelde de liberalen te verwijten dat zij van het begin af aan „de gehoorde van de mammoet” hebben willen tegenhouden. Dat verwijt hoorde blijkbaar bij het politieke spel. Nu, het heeft ons plezier gedaan dat mevrouw Endert dit spel met zoveel bekwaamheid heeft meegespeeld. Zij heeft de wethouder met zeer steekhoudende argumenten van repliek gediend.

Geen houten ham

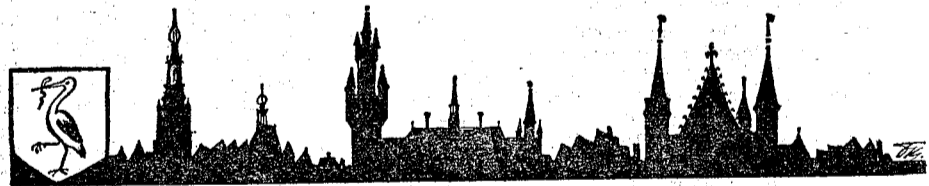
DE financiële positie van de drie grote gemeenten heeft bij de behandeling van de gemeentebegroting veel aandacht gekregen. Uit de raad was van verschillende kanten de opmerking gemaakt, dat Den Haag de dupe dreigde te worden van haar „sober” beleid in de afgelopen jaren. De wethouder van financiën, mr. Schouten, bleek het echter voor een belangrijk deel eens met de liberale heer Bastet, dat Den Haag er helemaal niet verkeerd aan heeft gedaan door te trachten de eindjes zoveel mogelijk aan elkaar te knopen. Overigens noemde hij het absurd te veronderstellen, dat Den Haag door aldus te handelen, achtergesteld zou worden bij Amsterdam en Rotterdam. We behoeven de houten ham (nog) niet op tafel te zetten, maar kunnen ook geen rondjes geven, zo schetste de wethouder het financiële beeld van onze stad en daarmee gaf hij duidelijk aan, dat Den Haag er dan weliswaar niet zo best voorstaat, maar er ook geen reden is voor de vrees, dat we genoodzaakt zijn onze noodzakelijke uitgaven te beperken.

Het is waar, dat het tekort van Den Haag — ruim f 15 miljoen — aanmerkelijk kleiner is dan dat van Amsterdam en Rotterdam, maar men mag niet uit het oog verliezen, dat deze twee steden voor een belangrijk deel een ander uitgangspunt voor hun uitgaven hebben. Het is waar, dat Rotterdam nu zijn

kostbare metro heeft, maar in de komende jaren zal Den Haag zich geconfronteerd zien met enorme uitgaven voor het leefbaar houden van de stad.

Het was prettig van mr. Schouten te horen, dat het volgens hem de regering ernst is met de sanering van de financiën van de grote drie. Hij had geen aanleiding te veronderstellen, dat Den Haag daarbij ten achter zal worden gesteld bij Amsterdam en Rotterdam. Zo toonde hij zich bijv. nogal tevreden over het aandeel, dat Den Haag krijgt in het bedrag, dat het rijk beschikbaar stelt ter tegemoetkoming in de tekorten van de openbare vervoersbedrijven. Mogelijk komt er ook een oplossing voor de tekorten van de ziekenhuisexploitatie en de extra uitgaven voor het onderwijs.

Intussen had mr. Schouten ook wel kritiek op de regering. Zo was hij helemaal niet gelukkig met het verdwijnen van de vermakelijkheidsbelasting. Weliswaar kunnen de gemeenten een belasting op onroerend goed invoeren, maar wat hebben zij daaraan als de opbrengst daarvan al voor een

groot deel, zoals in Den Haag, is opgesoupeerd door het verlies van de vermakelijkheidsbelasting.

Natuurlijk heeft de gemeenteraad ook veel aandacht geschonken aan de beslissing van de regering tot overplaatsing van een aantal rijksinstellingen. Burgemeester Kolfshoten heeft daarover ook een hartig woordje gezegd. Zo gaf hij minister Beermink een flinke veeg uit de pan, die blijkbaar de bezwaren van Den Haag had bagatelliseerd. Bij minister Schut van volkshuisvesting had mr. Kolfshoten evenwel meer begrip voor de situatie gevonden en de burgemeester bleek goede hoop te hebben, dat de vertrouwenscrisis nu wel voorbij is. Het is te hopen. Helemaal bevredigend was het antwoord van de burgemeester op dit punt echter toch niet. Hij gaf wel een opsomming van de bouwactiviteiten van de regering in het Bezuidenhoutkwartier, maar dat was eigenlijk allemaal oud nieuws en van de aankondiging, dat er aan de Van Alkemadeaan een nieuwe gevangenis komt, zijn we bepaald niet onder de indruk.

Ook zijn we niet gerustgesteld over

hetgeen de burgemeester omtrent de verwezenlijking van het Nervi-project in het Spuikwartier heeft gezegd. De zekerheid, dat dit plan door de EMS zal worden verwezenlijkt kon de burgemeester niet geven. Maar wat dan? In elk geval geloven we niet, dat de beslissing van de Kroon over de betwiste hoogte van de Nervitoren nu beslissend zal wezen voor de uitvoering van het grootst opgezette project. Wie kennis heeft genomen van het jaarverslag van de EMS — waarover we de vorige week schreven — weet, dat het de heer Zwolsman aan liquide middelen ontbreekt, zeker om een dergelijk plan te realiseren. Mogelijk is natuurlijk, dat de burgemeester meer weet dan hij nu kon zeggen. Op dit punt is afwachten de boodschap.

We kunnen hier uiteraard maar een enkel graantje oppikken uit het vele, dat is gezegd. Daarom tot besluit onze instemming met de opvatting van burgemeester Kolfshoten, dat hij niets voelt voor een beroepsinstantie voor beslissingen van b. en w. met betrekking tot de uitvoering van de nieuwe APV. De motie van mr. dr. Wiarda (PvdA) om een dergelijke beroepsinstantie in het leven te roepen heeft dan ook geen enkele kans. Constructiever is daarentegen de motie van de KVP, de VVD en de Prot. Chr. fractie om eerst eens het rapport van de commissie-Wiarda (een andere dan het Haagse raadslid) af te wachten.

Bokma het allerbeste!
Oude genever * Bessenrood * Citroen genever

Verkiezingen brengen beweging in Zwitserland

Zwitserland is een land waar aardverschuivingen geen ongewoon verschijnsel zijn, maar voor aardverschuivingen in de politiek moet men daar toch niet in de eerste plaats zijn. Een stabiel land is bijna niet denkbaar. Sedert de eerste wereldoorlog hebben er geen grotere verschuivingen bij de verkiezingen voor het parlement plaats gehad dan van enkele zetels. Toch hebben er zich in het afgelopen jaar enige veranderingen in de politieke constellatie voltrokken die in Zwitserse ogen het best met een aarverschuiving vergeleken kunnen worden.

Het moet inderdaad wel opvallen wanneer een partij er zo maar zes zetels bij krijgt. Dat is gebeurd bij de jongste verkiezingen voor de Nationale Raad, de Zwitserse Tweede Kamer, die op 29 oktober zijn gehouden. De gelukkige winnaar was de Landeskring der Unabhängigen, een partij met een merkwaardig mengsel van liberale en socialistische denkbeelden die in de jaren dertig is voortgekomen uit de enorme Zwitserse verbruikerscoöperatie Migros. Een van de redenen van de zetelwinst van de partij die sinds haar bestaan nooit boven de tien zetels in de Nationale Raad is uitgekomen en nu plotseling op 16 zetels kwam, is dan waarschijnlijk ook de stijging van de prijzen van de consumptiegoederen, waartegen de Migros dikwijls met succes de strijd heeft aangeboden. Maar politiek onbehagen en de roep om duidelijkheid en een „echte oppositie” worden ook getipt als mogelijke oorzaken voor het zo opzienbarende, zij het niet onverwachte succes van de Landesring.

Deze motieven klinken ons Nederlanders wel zeer bekend in de oren en zouden bij sommige van onze politici verbazing moeten wekken, omdat de Zwitserse staatsvorm toch veel bezit dat door deze politici als ideaal beschouwd wordt. De kantonale verdeling van het land laat iets als een districtenstelsel zien met een directe binding tussen kiezer en gekozene en een groter invloed van de burger op de landspolitiek, ook al door het bestaan van het referendum. De tussentijds nauwelijks afzetbare regering wordt niet door ingewikkelde onderhandelingen na de verkiezingen gevormd maar gekozen door het parlement, dat blijkbaar over een grote macht bezit. Het land kent een uitermate pragmatische aanpak van zijn problemen. Wetten komen niet tot stand dan nadat alle belanghebbenden daar hun zegje over gezegd hebben en alle ter zake kundigen het hunne er toe bijgedragen hebben, ongehinderd door politieke ideologieën.

Trouwens de meeste partijen — en dat zijn er ook in Zwitserland nogal wat — stellen zich niet zeer principieel op tegenover de bestaande politieke en staatkundige situatie, met uitzondering misschien van de Partei der Arbeit zoals de communistische partij hier heet, die eveneens tot de winnaars behoort. De partij kreeg er een zetel bij en kwam daardoor op vijf zetels, waardoor zij volgens de Zwitserse constitutie waardig is geworden deel uit te maken van de parlementscommissies die een zo belangrijk onderdeel van het landsbestuur uitmaken.

Naast politieke hebben ook sociale factoren een rol gespeeld bij de veranderingen die hebben plaatsgevonden. De grotere mobiliteit van de bevolking in sommige delen van het land en de toenemende invloed van de televisie, die voor het eerst bij deze verkiezingen een grote rol heeft gespeeld, verminderden de traditionele betrokkenheid van de bevolking bij het lot van hun politieke voormannen.

STRUCTUUR

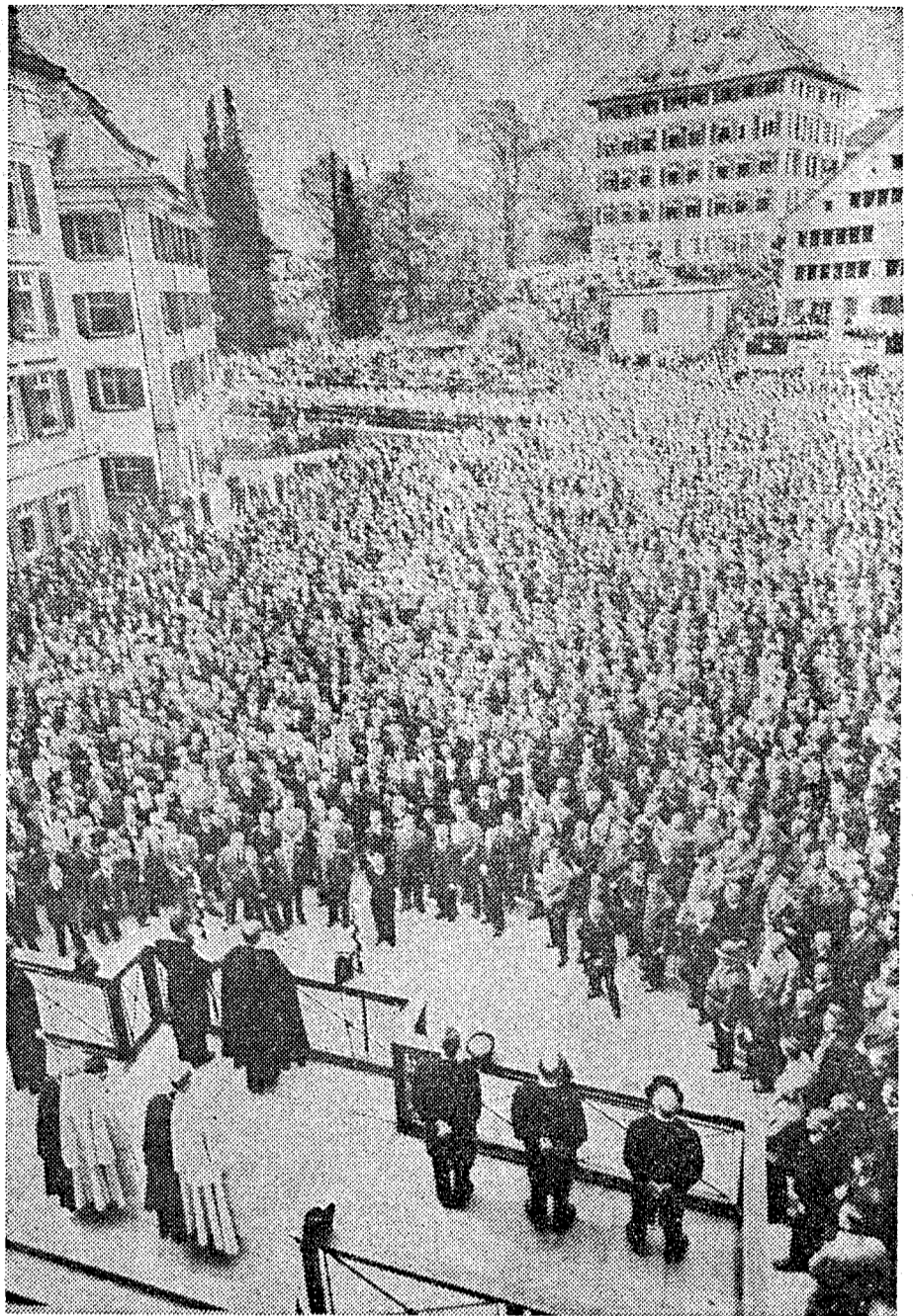
Alvorens hier verder op de uitslagen en wat daar mee samenhangt in te gaan, lijkt met mij dienstig eerst eens iets over de staatkundige structuur mede te delen. Toen in 1848 de grondslagen voor het huidige staatsbestel werden gelegd, had men vooral de bedoeling de macht van het centrale bestuur zo klein mogelijk te houden en die van het parlement zo groot mogelijk, zij het zo weinig mogelijk ten koste van de kanto-

nale besturen. Het parlement bestaat uit twee kamers: de Nationale raad en de Standenraad. Per kanton wordt naar verhouding van het aantal inwoners een aantal van de 200 leden van de Nationale Raad gekozen volgens het stelsel van de evenredige vertegenwoordiging. In de Standenraad hebben per kanton (die in drie gevallen in tweeën zijn gesplitst) twee leden zitting, die in die kantons gekozen worden volgens het stelsel van evenredige vertegenwoordiging of een meerderheidsstelsel. Het kiesrecht geldt alleen voor mannen, behalve in Vaud, Neuchâtel, Genève en Bazel-stad, waar vrouwen dit jaar voor het eerst mochten meedoen aan de verkiezing van de leden van de Standenraad.

Het parlement kiest de zeven leden van het uitvoerende orgaan, de Bondsraad, en benoemt een van de zeven jaarlijks tot voorzitter van deze raad en tot Bondspresident. De zeven leden zijn zo goed mogelijk over de volrijkste kantons en de diverse taalgroepen verdeeld. Parlement en Bondsraad vormen samen de nationale regering. De uitvoerende macht is niet strikt gescheiden en voor zover die niet uitdrukkelijk tot de bevoegdheden van de nationale regering behoort, behoort de uitvoerende macht tot de regeringen van de kantons, die een grote zelfstandigheid genieten.

Behalve de Bondsraad kiest het parlement ook rechters van het Bondsgerecht en de opperbevelhebber van het leger. Het sluiten van verdragen met het buitenland en het goedkeuren van de verdragen van de kantons onderling, het nemen van maatregelen voor de veiligheid, oorlogsverklaringen en het sluiten van vrede, het in standhouden van de neutraliteit behoren onder meer tot de uitdrukkelijke bevoegdheden van het parlement. Voor de uitvoering staat het parlement een groot aantal commissies ter beschikking. Elke partij die over tenminste vijf zetels in de Nationale Raad beschikt heeft het recht deel van deze commissies uit te maken.

Initiatieven voor een wetsontwerp kunnen uitgaan van het parlement en de Bondsraad en zover het wijzigingen in de grondwet betreft, van de kantonale regeringen en het volk, wanneer tenminste 50.000 burgers daartoe een aanvraag hebben ingediend. Wijzigingen in de grondwet moeten te allen tijde middels een referendum aan de bevolking worden voorgelegd. Deze verplichting geldt niet voor de organieke wetgeving. De referenda over de Bondswetten en algemeen verbindende Bondsbesluiten (voor beperkte termijn) zijn facultatief en moeten binnen 90 dagen door tenminste 30.000 burgers of eenderde der kantonale regeringen worden aangevraagd. Eenvoudige Bondsbesluiten die niet in strijd met de wet mogen zijn, kunnen niet aan een referendum worden onderworpen. Sinds 1949 kunnen algemeen verbindende Bondsbesluiten urgent worden verklaard en dadelijk in werking treden, om dan achteraf, indien dat verlangd wordt, aan een referendum te worden onderworpen. De Bondsraad kan ook door impulsen van buiten tot het indienen van een wet komen, bijvoorbeeld via belangengroepen die in nauw contact met de regering staan. Bij de tot standkoming van de wet spelen de door de departementen of de Bondsraad uitgenodigde commissies van experts een belangrijke rol. Hierin kunnen zitting hebben vakspecialisten, ambtenaren van de regering, vertegenwoordigers van belangengroepen of vakbonden en leden van de kantonale rege-

De grootste van de nog bestaande Landsgemeinde (volksvergadering) bijeen in Appenzell.

ringen. Bij belangrijke zaken verzoekt men alle belanghebbenden en kantonale regeringen schriftelijk stelling te nemen. Is het ontwerp aldus tot stand gekomen dan gaat het via de Bondsraad naar de parlementaire commissies die er ook nog wijzigingen in aan kunnen brengen. Voordat het definitieve ontwerp ten slotte het voltallige parlement bereikt, zijn er wel enige maanden of soms jaren verstreken. Beide kamers van het parlement stemmen over het ontwerp en trachten bij afwijkende standpunten elkaar in een gezamenlijk overlegorgaan te vinden.

Bondsraad en parlement zijn alleen afzetbaar wanneer de meerderheid van de Zwitsers zich bij referendum uitspreekt voor een totale herziening van de grondwet. Er worden dan nieuwe verkiezingen uitgeschreven. Daar dit zelden of nooit voorkomt, kan men wel stellen dat zowel het parlement als de daardoor gekozen executieve hun volle termijn van vier jaar uittienen. Als een lid van de Bondsraad weigert zich naar de wensen van het parlement te voegen, kan men proberen hem in „hearings” voor de betrokken parlementaire commissie tot andere gedachten te brengen. Er staat het parlement geen middel ter beschikking de Bondsraad geheel of gedeeltelijk naar huis te zenden. Omgekeerd kan ook de Bondsraad het parlement niet ontbinden.

GEEN BEROEPS

Er bestaan geen beroepsparlementariërs. De landelijke afgevaardigden moeten hun beroep blijven uitoefenen om aan de kost te komen. In de zo juist gekozen Nationale Raad hebben 44 kantonale en stedelijke bestuurders zitting, 10 professoren en leraren, 5 amb-

tenaren, 25 advocaten en notarissen, 15 journalisten, 3 artsen, 3 ingenieurs, 27 bondsfunctarissen e.d., 21 zakenlieden en industriëlen, 18 boeren, 17 directeurs van maatschappijen en ondernemingen, 8 kantoorbedienden en arbeiders, 1 gepensioneerde en 2 uit vrije beroepen. Dit parlementaire „amateurisme”, bedoeld om de onafhankelijkheid van de parlementariërs beter te kunnen waarborgen, wekt de laatste tijd kritiek. De parlementariërs zijn dikwijls niet ter zake kundig en ook niet altijd in staat de zittingen van het parlement bij te wonen. Hierdoor komt de nadruk meer en meer te liggen op de commissies, waarin belangengemeenschappen een belangrijke plaats innemen. Ook de Bondsraad krijgt door het steeds ingewikkelder worden van de vraagstukken een grotere macht die daarom al moeilijk door het parlement in de hand te houden is, omdat het eigenlijke werk meer en meer door ambtenarenapparaten wordt gedaan, die buiten de directe controle vallen. Hier en daar gaan er dan ook stemmen op een beroepsparlement in te stellen, waarvan de leden een redelijke vergoeding voor hun werkzaamheden zullen krijgen.

Een ander en veel omstredener punt vormt de samenstelling van de Bondsraad. Jarenlang werd die gevormd door de zogenaamde burgerlijke partijen, de liberale Freisinnig-demokratische Partei, de Konservativ-christlichsoziale Partei en de Bauern, Gewerbe- und Bürgerpartei (BGB), die tezamen altijd een overweldigende meerderheid in het parlement hebben gevormd. In 1959 werd de Socialdemokratische Partei weer in de Bondsraad opgenomen — sinds 1955 en ook enige malen eerder de grootste partij in

Zetelverdeling in het Zwitserse parlement

	Nationale Raad	Standenraad	Totaal
	1967 ('63)	1967 ('63)	1967 (1963)
Freisinnig-demokratische Partei	49 (51)	14 (13)	63 (64)
Konservativ-christlichsoziale Partei	45 (48)	18 (18)	63 (66)
Sozialdemokratische Partei	50 (53)	2 (3)	52 (56)
Bauern-, Gewerbe- und Bürgerpartei	21 (22)	3 (4)	24 (26)
Landesring der Unabhängigen	16 (10)	1 (—)	17 (10)
Liberal-konservatieve Partei	6 (6)	3 (3)	9 (9)
Demokratische Partei	3 (4)	3 (3)	6 (7)
Evangelische Volkspartei	3 (2)	— (—)	3 (2)
Partei der Arbeit	5 (4)	— (—)	5 (4)
Dissidente Sozialisten (Wallis)	1 (—)	— (—)	1 (—)
Aktion gegen die Ueberfremdung (Zürich)	1 (—)	— (—)	1 (—)
	200 (200)	44 (44)	244 (244)

* In Tessin vinden op 3 december nog verkiezingen plaats voor de twee zetels in de Standenraad.

Er bestaat in Zwitserland nog steeds geen algemeen vrouwenkiesrecht. Meer dan 30 maal is er over de invoering van het vrouwenkiesrecht gestemd. In 1958 aanvaardde het parlement een amendement op de grondwet, waardoor vrouwen actief en passief kiesrecht zouden kunnen krijgen. In 1959 werd het wetsvoorstel bij referendum afgewezen. Alleen de Franssprekende kantons stemden voor. Het kanton Vaud was het eerste dat kiesrecht voor vrouwen op kantonaal niveau (ook voor de Standenraad) aanvaardde (1959), Genève, Neuchâtel en Bazel-stad volgden. Zürich wees het vrouwenkiesrecht in 1966 voor de zesde maal sinds 1920 af. Het percentage tegenstemmers neemt daar echter af (1920 80,4; 1923 72,8; 1947 64,6; 1954 71,3; 1959 63,8; 1966 53,6%). De laatste keer is over dit onderwerp in Schaffhausen gestemd, ook toen met negatief resultaat (mei 1967). De socialisten en de Landeskring zijn voor, de liberalen en katholieken zijn verdeeld.

Zwitserland. Hierdoor ontstond niet alleen volgens de niet aan de regering deelnemende partijen maar ook volgens de opstandige linkervleugels van de regeringspartijen een soort „Konkordanz-demokratie”, die geen alternatieven meer kent. Dr. Karl Obrecht, een jurist die acht jaren deel heeft uitgemaakt van de Standenraad, bracht de bezwaren onlangs onder woorden; „De betekenis van de partijen en fracties is verminderd. De invloed van de openbare mening wordt sterker, dat wil zeggen dat de parlementariërs zich daardoor steeds meer laten beïnvloeden. Ook de verhouding tussen parlement en regering is grondig veranderd. Vroeger, toen de Vrijzinnigen de meerderheid in de regering bezaten en de sociaaldemocraten als echte oppositie fungeerden, droeg de regering een grote politieke verantwoordelijkheid. In de tegenwoordige regering waarin alle partijen vertegenwoordigd zijn mist men de duidelijke scheiding tussen de regeringsverantwoordelijkheid en een stimulerende oppositie.” Het is deze constellatie die de politieke ongeïnteresseerdheid van de Zwitserse burgers volgens hem heeft bevorderd.

Daar komt nog bij dat de fracties geen gebondenheid aan een partijprogramma of aan de partij zonder meer kennen. De socialisten zijn dikwijls binnen de regering in de oppositie zonder dat dat overigens veel uithaalt. Er gaan dan ook stemmen op om de vorming van een regering af te laten hangen van een vooropgesteld programma. De Vrijzinnigen en de Christelijken hebben zich daar al voor uitgesproken en velen hebben in de uitslag van de verkiezingen, die ten koste ging van de Bondsraad-partijen, de bevestiging gezien van de vraag of er een minimaal regeringsprogramma en richtlijnen voor prioriteiten moeten worden vastgesteld. Oud-Bondsraadslid prof. Wahlen, heeft onlangs in een voordracht voor de Gesellschaft Schweizer Monatshefte betwijfeld of de partijen op een legislatuur-programma kunnen worden vastgelegd, omdat dat ook de invoering van de fractiedwang met zich mee zou brengen, wat hij slecht in het politieke patroon vond passen. Bovendien vreesde hij dat eindeloze onderhandelingen over een dergelijk programma meer verwarring zouden stichten dan duidelijkheid verschaffen. Hij zou ook niet willen uitsluiten dat de Bondsraad-fracties zich over belangrijke afzonderlijke vraagstukken telkens opnieuw met elkaar verstaan.

TRADITIE

De partijpolitieke constellatie is in de meeste kantons dermate traditioneel bepaald, dat oppositionele groeperingen, zelfs al winnen zij enige zetels, niet op een zodanige verschuiving mogen rekenen dat de volgende verkiezingen hen de regeringsverantwoordelijkheid zou kunnen brengen. Menige „oppositiepartij” zoals de Demokratische Partij of de Evangelische Volkspartei vertonen trouwens weinig verschil met de regeringspartijen, waar het de fundamentele vraagstukken van de structuur van staat en maatschappij of de praktische Zwitserse politiek betreft.

„Ontideologisering” is trouwens tot een slagzin en zelfs een gemeenplaats geworden. Geen der partijen vormt een gesloten geheel met een duidelijk alternatief. De socialisten hebben weliswaar in hun verkiezingspropaganda afstand willen nemen van de „onbevredigende

onrechtvaardige verhoudingen” waaraan zij slechts noodgedwongen als „minderheidsregeringspartij” hebben meegewerkt, maar — vrij van iedere vorm van orthodox-Marxisme — zijn zij niet minder dan de andere partijen (en de vakbonden) voorstander van een liberale economie binnen een liberale rechtsstaat. De liberale dochterpartijen van de Vrijzinnig-Democraten kost het nog meer moeite hun verschillen met deze partij aan te tonen. De BGB en de katholieke Christensocialen wijken alleen af voor wat betreft de speciale belangengroepen die zij representeren. De laatsten zijn evenals de protestante EVP ver van in een democratische staat, die op tolerantie en een open dialoog is gebaseerd, confessionele radicalisering na te streven.

Het vraagstuk van het minimumprogramma heeft een belangrijke rol gespeeld bij de verkiezingen. De Christensocialen stelden hierbij impliciet de vraag of de coalitie met de sociaaldemocraten zou moeten worden voortgezet, terwijl de laatsten zich vooral moeite gaven als „oppositionele regeringspartij” het vertrouwen te winnen.

ONVERSCHILLIGHEID

De door deze partijstructuur ontstane stabiliteit, die het politieke leven nog slechts zwakjes in beweging brengt en daardoor slechts in geringe mate de aandacht trekt, heeft enerzijds de belangstelling voor het politieke gebeuren bij de Zwitserse burgers, die eens zo nauw en direct betrokken waren bij de politiek, aanzienlijk doen afnemen en heeft anderzijds groeperingen doen ontstaan — binnen en buiten de partijen — die zich inspinnen het politieke leven door het opwerpen van radicaliserende vragen meer leven in te blazen. Als voorbeeld van het eerste signaleerde de Neue Zürcher Zeitung de verkiezing van de cabaretier Alfred Rasser als afgevaardigde van de Landesring in de Nationale Raad voor het kanton Aargau, die niet eens zoals gebruikelijk uit het kanton zelf afkomstig is. Hierin zag het blad een aanwijzing dat vele kiezers het lidmaatschap van het nationale parlement niet bijzonder ernstig meer nemen. Trouwens ook eerder had de bevolking van het kanton zijn negatieve politieke instelling getoond door drie wetsontwerpen tegelijk bij referendum af te wijzen. De politieke onverschilligheid is ook in zekere mate af te lezen uit de opkomst van de kiezers. Deze bedroeg in 1963 66,1 procent en thans 65,7 procent. Niet zo'n groot verschil dus, maar de uitkomst verschilt aanzienlijk wanneer we de cijfers van de afzonderlijke kantons bekijken. In Obwalden verscheen slechts 26,3 procent der stemgerechtigden tegen 57,7 procent in 1963. Alleen in de kantons in het westen waar de communisten nogal wat stemmen veroverden stak het percentage gunstig af bij dat van 1963.

Binnen de Vrijzinnige Partij was het vooral de jonge garde die zich roerde en zich verzetten tegen traditionele vormen en politieke vervlakking. In Aargau scheidden zij zich af onder de naam Team 67, een niet geheel aan onze D'66 ongelijke stroming, die naar Amerikaans voorbeeld met een verkiezingskavaan door het land trok en met cabaret, dans en beatmuziek jongeren trachtte aan te lokken.

Het waren de Landesring en de Partei der Arbeit die zich aandienenden als „ech-

(vervolg op pagina 9)

20 JAAR VVD OP 20 JANUARI 1968 ZORG DAT U ER BIJ KOMT!

Slechts 1500 partijleden kunnen de feestelijke bijeenkomst in het RAI-Congrescentrum te Amsterdam op zaterdag 20 januari 1968 meemaken.

Sprekers zullen zijn: prof. mr. P. J. Oud, minister van staat; mr. D. U. Stikker, oud-minister van buitenlandse zaken en oud-secretaris-generaal van de NAVO; mr. H. van Riel, voorzitter van onze Eerste Kamerfractie en mr. E. H. Toxopeus, voorzitter van onze Tweede Kamerfractie.

De demonstratieve middagvergadering, die wordt gehouden van 3-5 uur, zal onder leiding staan van de partijvoorzitter, ir. K. van der Pols.

's Avonds om 20.30 uur wordt, eveneens in het RAI-Congrescentrum, een grote feestavond belegd, besloten met een bal tot in de kleine nachtelijke uren.

Vraag per omgaande uw toegangsbeelden aan bij het Algemeen Secretariaat, met behulp van de hieronder afgedrukte coupon.

Toegangsprijs voor middagvergadering en feestavond f 3.- per persoon, alle rechten inbegrepen.

U kunt uw plaatsen ook reserveren door overschrijving van het verschuldigde bedrag op giro no. 67880 ten name van de secretaris van de VVD te 's-Gravenhage.

Bestelde toegangsgewijzen, zullen t.z.t. worden toegezonden.

COUPON VOOR AANMELDING

te zenden aan Algemeen Secretariaat VVD, Koninginnegracht 61, Den Haag.

Ondergetekende, naam: .....

adres: .....

te: .....

verzoekt toezending van ..... toegangsbewijzen à f 3.- voor VVD-demonstratie op 20 januari 1968.

(handtekening)

**Scheepswerf & Machinefabriek
v.h. H. J. KOOPMAN N.V.**

DORDRECHT — TEL. 1850 - 35041 en 35042

SCHEEPSBOUW - MACHINEFABRIEK - KETELMAKERIJ

INBOUW EN REVISIE VAN MOTOREN
NIEUWBOUW EN REPARATIE-INRICHTING

FRIESCH-GRONINGSCHЕ HYPOTHEEKBANK N.V.

EN AANGESLOTEN BANKEN

Amsterdam - Arnhem - Eindhoven - Enschede
's-Gravenhage - Groningen - Rotterdam

**VLOTTE BEHANDELING VAN
HYPOTHEEKAANVRAGEN**

**Boele's Scheepswerven en
Machinefabriek N.V.**

BOLNES (bij Rotterdam)

Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 195100 ROTTERDAM — TELEGR. BOELE - BOLNES

VUURVASTE STENEN IN ALLE SOORTEN

„MOLISOL“ MOLER ISOLATIESTENEN

VUURVASTE ISOLATIESTENEN

ZUURVASTE STENEN

„PRODORITE“ CHEMISCH BESTENDIGE PRODUCTEN

LEVERT

N.V. Gouda Vuurvast

VERENIGDE VUURVASTE STEENFABRIEKEN

GOUDA — TELEFOON 67 44 - (18 20)

FIGEE-VLAARDINGEN N.V.

SCHEEPSBOUWWERF

SCHEEPSBOUW
SCHEEPSREPARATIE
VERLENGEN — VERBOUWEN
DROOGDOKKEN — LASBOTEN

MACHINEFABRIEK

MOTOREN-INBOUW EN REPARATIE
DRAAI-, FRAIS- EN SCHAAFWERK
PIJPLEIDINGEN — APPARATEN
WATERZUIVERINGSAPPARATUUR

CONSTRUCTIEWERKPLAATSEN

STAALCONSTRUCTIES — TANKS
TRANSPORTINRICHTINGEN

**vloeibare zuurstof
vloeibare stikstof
machine-fabriek**

HOEEK

N.V. W.A. HOEK'S MACHINE- EN ZUURSTOFFABRIEK HAVENSTR. 19 SCHIEDAM TEL: 010-269061

Delft

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT

A. VAN HOBOKEN & CO.

Anno 1774

DEVIEZENBANK

*

Parklaan 32 - 34 - Tel. 110320 (7 lijnen) - Telex 21170

ROTTERDAM

FIGUUR

Zondag 12 november gaf de 27-jarige Japanse pianiste Hanae Nakajima in het Haagse Diligentia een recital. Er was die middag slechts weinig publiek, hetgeen zijn oorzaak wel gehad zal hebben in een gelijktijdig optreden van de Russische grootmeester Nikita Magaloff in het Circustheater. „Of daarmee tegelijk de enige behoorlijke concertvleugel in Den Haag was verdwenen, wij weten het niet, maar het had er wel veel van,” zo schreef recensent Van R. de volgende dag in het Algemeen Handelsblad. En hij vervolgde: „Het bijstemmen in de pauze had weliswaar redelijke zuiverheid tot gevolg, doch het blikerige geluid van de discant werd er niet mee verholpen. Een armzalige vertoning kortom, waarmee een bekend firma wederom een bekende figuur sloeg”. Zou dat de firma Modder geweest zijn, of die andere?

VONNIS

Maandag 13 november toonde politierechter mr. Semmelink te Assen zich een mild man, toen hij moest oordelen over een vertegenwoordiger die was aangehouden wegens het rijden onder invloed van sterke drank. De officier van justitie had twee weken gevangenisstraf en zes maanden ontzegging van de rijbevoegdheid geëist. De politierechter ging met het eerste akkoord, maar veranderde de zes maanden ontzegging in zes weken, zodat de vertegenwoordiger zijn rijbewijs meteen weer in ontvangst kon nemen. Mr. Semmelink motiveerde zijn vonnis met te zeggen, dat hij rekening hield met de hele arbeidstoestand in het Noorden van het land. „U zou ontslagen worden, als u uw rijbewijs nog langer kwijt zou zijn.” Ministers worden in dergelijke gevallen niet zo schappelijk behandeld, maar ja, die hebben daarna ook niet zoveel moeite om aan de slag te komen.

BATAVIËREN

Dinsdag 14 november heeft een tiental studenten van de jaarclub De Batavieren van het Rotterdams Studenten Corps in de stationshal van Schiphol gemonstreed ten gunste van de 38-jarige mejuffrouw Yvonne Paul, die daar toen al vijf weken bivakkeerde in de (vergeefse) hoop dat zij alsnog weer tot de Ver. Staten zou worden toegelaten. De studenten droegen allen een klein Amerikaans vlaggetje en één van hen had een wit laken om het lichaam gedra-

peerd, een takkenkrans om het hoofd gebonden en hield een brandende kaars fier omhoog, hetgeen alles bij elkaar het vrijheidsbeeld moest verbeelden. Mejuffrouw Paul was zelf helemaal niet blij met deze demonstratie en vluchtte prompt de hal uit. Een zeer begrijpelijke reactie dunkt me, want het optreden van de jeugdige Batavieren werd niet bepaald gekenmerkt door een overmaat aan fijngevoeligheid. Dat zal trouwens ook niet de opvallende karaktertrek zijn geweest van de mannen, die indertijd — evenals de Rijn — bij Lobith ons land binnenkwamen.

NOORDZEE I

Woensdag 15 november sloot 's nachts om twaalf uur de termijn voor het aanvragen van boorvergunningen op het Nederlandse deel van de Noordzee, waar omstreeks februari de olie- en aardgasrush zal beginnen. Er bleken zich niet minder dan 56 aanvragers te hebben aangemeld die voor het merendeel in groepsverband aan het boren willen slaan. Ons plat is onderverdeeld in 180 blokken van vierhonderd vierkante kilometer. Voor enkele daarvan zijn meer dan tien aanvragen ingediend. Ik zie daarin grote mogelijkheden tot nieuwe landaanwinningen. Wanneer alle verzoeken worden ingewilligd en de boortorens straks eilandje aan eilandje zullen liggen, moet het een koud kunstje zijn die gebieden meteen maar in te polderen ook. Het mes zou aan twee kanten snijden: het overbevolkte Nederland zou er een grote ruimte bijkrijgen en Engeland zou dichterbij de Euromarkt komen.

NOORDZEE II

Donderdag 16 november werd bekend dat er tussen het Nederlandse ministerie van verkeer en waterstaat en de regering van de deelstaat Noordrijn-Westfalen een overeenkomst is gesloten voor het lozen van afvalstoffen van de Westduitse industrie in de Noordzee. Een goede verstaander legt direct verband met het voorgaande. Begin volgend jaar zullen schepen van een Duisburgse rederij beginnen met het transport van de afvalstoffen naar Rotterdam, vanwaar ze met twee zeeschepen naar de Noordzee zullen worden gebracht. Zogenaamd betreft het hier een maatregel om vervuiling van de Rijn tegen te gaan. Als men echter weet dat het om de lozing van 450.000 ton afval per jaar gaat, begrijpt men dat daarmee een aardig stukje Noordzee kan worden gedempt. Geconcludeerd moet dus wor-

den, dat Nederland en West-Duitsland in het geheim bezig zijn de Gaulle er toe te dwingen de toetreding van Engeland tot de EEG niet langer tegen te houden.

RECLAME

Vrijdag 17 november stonden in de krant de tarieven voor de radioreclame, die op 1 maart haar intrede zullen doen. Het duurste tarief is f 60 per seconde rond de nieuwsuitzendingen om half één, één uur; zes uur en half zeven via Hilversum 1 en 2. Het goedkoopste is f 15 per seconde rond één der aangewezen nieuwsbulletins via Hilversum 3. Ik heb me gehaast bij de desbetreffende instanties één seconde à f 15 te bestellen. Als eenvoudig werknemer kan ik me niet meer veroorloven, maar ik heb uitgerekend dat ik voor dat bedrag de zinsnede „Eén op één” heel duidelijk de ether in kan gooien. Aangezien iedereen tegen 1 maart wel zal weten wat daarmee wordt bedoeld, zullen mijn f 15 dus wel veel vruchten afwerpen. Helaas ben ik niet in staat die mooie zin uit te zenden, die vorige week in een VVD-advertentie in enkele dagbladen stond, te weten: „Zij deden een plas en zij laten de zaak zo ze was”. Die plas kost bijna vier seconden en dus minstens f 60.

KRUIK

Zaterdag 18 november keerde in ons land minister Luns terug na een vijfdaags bezoek aan Tsjechoslowakije. Hij heeft daar een handelsverdrag ondertekend, een vervoerovereenkomst gesloten, de basis gelegd voor een cultureel akkoord en met zijn Tsjechische ambtgenoot besprekingen gevoerd over brandende kwesties als de hereniging van beide Duitslanden, de oorlog in Vietnam en het conflict in het Nabije Oosten, maar daarnaast ook enkele toeristische uitstapjes gemaakt. Eén daarvan gold het slagveld bij Austerlitz, waar de legers van Napoleon en die van Oostenrijk en Rusland indertijd de Driekeizersslag uitvochten. Minister Luns is een groot Napoleonkenner en was daar ook bijzonder blij met de geschenken die hij later tijdens een lunch in Brno mocht ontvangen: een doosje aarde van het slagveld, enige antiquarische boeken, een oude penning en een kruik Moravische wijn. De minister zei, dat hij met dit materiaal de basis hoopt te leggen voor een eigen Napoleon-museum. Zou hij weten, dat hij die wijn niet eeuwig kan bewaren?

W.

Verkiezingen in Zwitserland

(vervolg van pagina 7)

te oppositiepartijen”. Zij wisten het in sommige gebieden, vooral daar waar de traditie minder meespreekt, tot winst te brengen. De Landesring kon haar stemmenaandeel in vergelijking tot 1963 met 86,1 procent vergroten. In Aargau kreeg deze partij zelfs meer dan honderd procent meer en in Zürich wist zij met 23 procent van de stemmen zelfs veruit de grootste partij te worden. Hier was het ook dat zij er in slaagde haar eerste zetel in de Standenraad te veroveren. De BGB-kandidaat werd tamelijk onverwachts verslagen door Albin Heimann, president-directeur van de Migrol, het olie- en benzinebedrijf van de Migros.

Deze verbinding met het grootbedrijf (met een omzet van 2,1 miljard fr. in 1966) doet velen zich afvragen of de Landesring nu wel die onafhankelijke oppositiepartij is die zij voorgeeft te zijn, bereid te strijden tegen de „belangen politiek”. Zij spreekt in haar programma de wenselijkheid uit van het aangaan van een langlopende overeenkomst met de EEG, een organisatie die wenselijk is voor politieke activiteiten en de afbreuk die zij zou kunnen doen aan het zelfbestuur van de kantons tot nu toe door de Zwitsers is afgewezen. Ook is de Landesring voor toetreding tot de

Verenigde Naties, hoewel ook zij nadrukkelijk wil vasthouden aan de neutraliteit van het land. Verder staan op haar programma invoering van het vrouwenkiesrecht, modernisering van het onderwijs, vermindering van de macht van de boerenbonden en liberalisering van de invoer van landbouwprodukten. In het economische vlak is zij tegen onnodig ingrijpen van de overheid en tegen kartelvorming en vermindering van de subsidies (sociale zekerheid zonder de wil zichzelf te helpen te verminderen).

COMMUNISTEN

In de vijf kantons waar de communistische Partei der Arbeit aan de verkiezingen deelnam, won zij er in vergelijking met 1963 7433 stemmen of 35,2 procent bij. Vooral in protestantse Franssprekende kantons wist zij grote winst te boeken. In Neuchâtel verdubbelde zij haar stemmenaantal bijna, in Vaud kreeg zij eenderde meer en in Genève een vierde. In het laatste kanton werd zij zelfs de grootste partij. In Neuchâtel leidde de winst van een zetel in de Nationale Raad tot de zo begeerde status van een minderheidspartij die mee mag doen. Het succes van de communisten zal, naar men aanneemt, de verlangens van de linkerzijde van de

socialisten in navolging van Frankrijk een federatie van links te vormen doen toenemen. Voor het succes van de communisten in dit deel van Zwitserland zijn voor een deel terug te voeren op het handig uitspelen van datgene wat de bevolking verontrust. Anderzijds zijn de communisten hier niet met zo'n „cordon sanitaire” omgeven als in het Duitssprekende deel van het land. Verder zal de kwestie-Vietnam hen in de kaart hebben gespeeld. In Zürich was het vooral de uitdrukkelijk non-conformistische opstelling van de socialisten en hun lonken naar samenwerking met de Landesring die hen nogal wat stemmen aan de communisten heeft doen verliezen. Dat aan de andere kant ook voor de communisten de persoon van de kandidaat een belangrijke rol heeft gespeeld bij het bepalen van de stem staat vast. Zo was het niet toevallig dat een populaire arts uit La Chaux-de-Fonds — hoewel geen lid van de communistische partij — de meeste stemmen op zich verenigde als lijsttrekker van de PdA.

De grootste verliezer bij de verkiezingen van 29 oktober was de socialistische partij, ook al omdat zij het minste heeft geprofiteerd van de zogenaamde lijstverbindingen die de meeste burgerlijke partijen aangaan om zich de eventuele restzetels niet te laten ongaan. De partij verloor 7,1 procent van haar ahang en kwam op 26,9 op 24,1 procent van het totaal aantal uitgebrachte stemmen. Minder slecht ging het de BGB en de Christelijken, die respectievelijk 11,3 en 21,9 procent der stemmen verwierven, tegen 11,7 en 22,7 in 1963. De Vrijzinnige partij zag haar stemmenaandeel met slechts 0,2 procent teruglopen. Zij kwam op 23,5 procent.

We kunnen besluiten met de constatering van de Züricher Weltwoche, dat de verkiezingen geenszins het veelvermijde, door lokale en regionale eenheden en tradities bepaalde politieke

landschap van Zwitserland heeft veranderd, maar dat zij het toch in een ander daglicht heeft gebracht. „Kon men de verkiezingen van 1963 nog als de „verkiezingen van de stabiliteit” karakteriseren, zo zijn de verkiezingen van 1967 blijkbaar de „verkiezingen van de beginnende beweging”, aldus Die Weltwoche.

J.

UIT DE PARTIJ

• Zuidlaren

Op 10 november sprak voor de JOVD en de afdeling Zuidlaren van de VVD mev. Veder-Smit. Zij hield een interessante beschouwing over de VVD in de stroomversnelling van de partijvernieuwing.

De vergadering werd hoofdzakelijk door jongeren bezocht.

• Kamercentrale Zwolle

Het bestuur van de Kamercentrale Zwolle heeft de agenda van de na-jaarsvergadering tot het minimum beperkt en de heer H. Wiegel uitgenodigd zijn visie te geven over het onderwerp „Radicalen en Partijvernieuwing.”

Het betrekkelijk grote aantal leden en afgevaardigden van de afdelingen — o.w. een aantal leden van de JOVD — heeft kunnen luisteren naar een knap en boeiend betoog van de heer Wiegel over een uitermate actueel onderwerp, direct na het congres van de Christenradicalen.

Het grote aantal vragen en opmerkingen uit de vergadering vormde het bewijs hoezeer de aanwezigen de spreker met aandacht hadden gevolgd.

Toch blijven twee vragen open: Waarom zien we alleen jongeren komen, wanneer een jeugdige spreker wordt gevraagd zijn visie op het politiek gebeuren te geven?

Waarom blijven de afgevaardigden van de afdelingen thuis wanneer er in de centrale vergadering uitsluitend huishoudelijke en organisatorische zaken aan de orde zijn?

Het antwoord ligt voor de hand: te weinig algemene belangstelling; maar toch blijft het noodzakelijk — juist met een groeiend aantal leden en afdelingen — de organisatorische verbanden te verstevigen en op een breed vlak de kennis van de politieke zaken te vergroten, om tot een gefundeerd oordeel over personen en zaken te kunnen komen.

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND

RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”

VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM

RESERVERING (02943) 1576

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

*

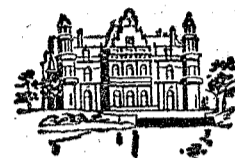
alle kamers met privé bad en douche

*

nieuw Restaurant en nieuwe Lounge-Bar

*

(geheel airconditioned)

KASTEEL OUD-WASSENAAR

HOTEL - RESTAURANT

Vijf minuten van Den Haag, te bereiken via autoweg naar Amsterdam, afbuigen tegenover Dierenpark Wassenaar.

In magnifiek park gelegen hotel met alle moderne comfort. Salons voor speciale diners, recepties, cocktailparties, vergaderingen, etc.

GEEN PARKEERPROBLEMEN!

Telefoon 01751 - 9045

waar de gast **koning** is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad; perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

Verzorgde tafel, in het mooiste rivierhotel van Nederland, omringd door het steeds wisselende décor van de wereldhaven Rotterdam.

Maasboulevard 15, Vlaardingen
Tel. (010) 345477

Delta Hotel Vlaardingen

De schouwburg van de wereld scheepvaart

Delta hotel

OISTERWIJK N.-B.

Hotel de Zwaan, annex Rotisserie „Le Prince de Galles”

telefoon 04242 - 2109

Voornaamste huis ter plaatse.
Kamers met privé douche en toilet.
Restaurant van bijzondere klasse.
Gezellige terrassen.
Ruime parkeergelegenheid.
Prospectus op aanvraag.

J. A. M. Couwenberg, prop.
Chevalier du Tastevin
Membre de la chaîne des rotisseurs.

GRAND HOTEL

Vierhouten

„De Mallegan”

„Onovertrefbaar voor uw vergaderingen en congressen

Kamer met bad en ontbijt v.a. f 24 p. pers.

Zalen met geluidsinstallatie, schoolbord en projectiescherm

Geen parkeerprobleem - Garage gratis

Alle kamers met bad en toilet

TELEFOON 05711 - 241 (3 lijnen)

Mijn opinie is ...

• Defensie

Naar aanleiding van het artikel van de heer Koudijs in Vrijheid en Democratie van 3 november moet mij het volgende van het hart:

Defensie is in ons land één van de taboe's, zoals — tot voor kort — bijv. de sex dat was. De seksualiteit heeft inmiddels de Victoriaanse kluisters verbroken en vraagt de laatste tijd op (te) nadrukkelijke wijze onze aandacht. Men overschreeuwt zich hierbij m.i. wel een beetje en toch, hadden wij voor defensie maar een mevrouw Zeldenrust! Want hoewel ik niet geloof in het al te zeer opblazen van het belang van de seksualiteit, er zit wel leven in die brouwerij.

Dat kan van defensie niet gezegd worden. Ook niet wat de VVD betreft, helaas.

Toen ik mijn eerste afdelingsvergadering van de VVD meemaakte was het kabinet-Cals net gevallen. Spreker van die avond was de heer Joekes en één der thema's was natuurlijk de geboden zuinigheid teneinde het evenwicht van 's lands financiën weer te herstellen. Verschillende mogelijkheden werden besproken en je kunt er in Nederland zeker van zijn dat al zeer gauw — ook in VVD-kringen, blijkbaar — de bezuinigingsmogelijkheid-bij-uitnemendheid, de defensie, ter sprake wordt gebracht. De heer Joekes, duidelijk stellend dat hij geen defensie-specialist is, meende dat misschien de marine wel een veer zou kunnen laten, een veer die dan eventueel ten goede zou komen van land- of luchtmacht. Hij wilde de defensie-post dus weliswaar niet verlagen, maar ging voorbij aan de essentiële vraag of het totale defensiebudget wel voldoende is om, gezien de huidige machtsverhoudingen, een enigszins adequate bijdrage aan de verdediging van de — een

VVD'er toch zeer zeker dierbare — z.g. Vrije Wereld te leveren. Een punt dat, volgens mij, allermint vaststaat. Integendeel.

Ik heb sedertdien met belangstelling geluisterd naar de stem van de VVD over defensiezaken, maar een krachtig of duidelijk geluid hoorde ik (nog) niet. Ook niet in uw blad van 3 november.

Terecht stelt de heer Koudijs daarin dat het defensie-budget bezien moet worden in het licht van de internationale en nationale situatie. Dit betekent dan dat onze defensie-inspanning, „zoals reeds vele jaren”, in het teken staat van voortgaande politieke ontspanning tussen Oost en West, anderzijds van toenemende militaire krachtsinspanning van de landen van het Warschau-pact.

Dit moge dan reeds vele jaren zo zijn, het lijkt mij een weinig betrouwbare basis voor onze inspanning, want beide genoemde elementen zijn duidelijk met elkaar in tegenspraak.

Immers, wat kan een (overigens reeds jaren lang) toenemende militaire krachtsinspanning van de Oostelijke landen anders betekenen dan dat hun intenties t.o.v. ons toch niet zo beminnelijk zijn als hun, als het hun past betrekkelijk vriendelijke, gestes van het moment ons zouden willen doen geloven? VVD-ers, althans, willen toch niet zo ver gaan te geloven dat wij (de NATO of wat daarvan over is) hen bedreigen?

Zouden wij uit de lessen van de laatste jaren dan nog niet geleerd hebben dat men bij autoritaire regimes op hun daden, niet op hun woorden moet letten? Nadrukkelijk wil ik beklemtonen dat ik bedoel hun woorden van het moment, want er zijn andere woorden, welke voorkomen in hun schrifturen (Mein Kampf, de geschriften van Lenin e.d.), waar men zeer goede nota van moet nemen, daar zij een duidelijke aanwijzing zijn van wat men werkelijk nastreeft.

De heer Koudijs schijnt zeer overtuigd te zijn van het (machts)-evenwicht tussen Oost en West. Of er echter van een reëel machts-evenwicht sprake is, wordt voor mij meer en meer

een open vraag. Ik wil wel geloven dat er, nu nog, sprake is van een „balance of terror”, maar het wordt voor mij hoe langer hoe moeilijker te geloven in een inzet van die „terror”, tenzij het directe bestaan van de VS op het spel zou staan. Wat dus overblijft zijn de conventionele strijdmiddelen en op dat punt is het Oosten — althans wat Europa betreft — duidelijk in het voordeel.

Concluderende meen ik dus te kunnen zeggen:

a). dat er gezien de Oostelijke daden geen sprake is van een werkelijke ontspanning en

b). dat er evenmin gesproken kan worden van een reëel machts-evenwicht (in Europa).

Wanneer derhalve de regeringspartijen en met name de VVD op dit moment genoeg nemen met een defensie-begroting die in feite nog lager is dan in voorgaande jaren en waarbij het toch al griezelig kleine investeringspercentage nog eens zakt van ongeveer 25 pct. tot 20 pct. (tengevolge waarvan geen nieuwe lichte tanks ter beschikking komen van onze verkennings-eenheden, het oefenmunitie-rantsoen — wederom — verminderd wordt om verder nog maar niet te spreken over de nog steeds in de lucht hangende zeer noodzakelijke vervanging van de verouderde Centurion tanks — en dit alles gezien tegen de achtergrond van onze potentiële tegenstander!) dan lijkt mij dit ronduit onverantwoord en levensgevaarlijk.

Maar, er moet toch rekening gehouden worden met de nationale situatie, met Nederlands „evenwichtige groei op economisch, sociaal en cultureel gebied”? Natuurlijk. Maar als wij dat sociale en culturele paradijs willen kopen door onze defensie verder dan verantwoord is af te breken, dan zal dat paradijs van korte duur zijn.

Evenwel, als er een meerderheid in de Kamer is die dit wil: akkoord. Daarvoor geloof ik in de D van VVD.

Iets anders is of dit ook de wens van de meerderheid van ons volk is. Door de sfeer van het compromis, welke hangt om iedere kabinets-formatie, en

STAAAL
VOOR ELK PROJECT
LATUMEBO
ALBLASSERDAM TEL. 01859-2647 POSTBUS 5

omdat vele politici (ik vrees ook van de VVD) zo hechten aan hun politieke leven dat zij niet durven vechten voor wat tegenwoordig „een niet haalbare kaart” genoemd wordt, is het de kiezer dikwijls verre van duidelijk waar het om gaat en weet hij niet of onvoldoende — in het geval van de defensie — hoe ernstig de toestand is.

Ik hoop dus dat de VVD, desnoods stemmenverlies riskerend, duidelijker dan tot nog toe geschiedde zal zeggen waar het, op defensiegebied op staat.

R. P. MEES, Apeldoorn

De oplossing van de rebus op pag. 5 luidt: D zesenzestig had grote pech — drie bestuursleden liepen weg.

N.V. VEREENIGDE TOUWFABRIEKEN

GEVESTIGD TE ROTTERDAM

's-GRAVENWEG 264 — TEL. 11 40 60

Fabrikanten van:

SISAL EN MANILLATOUWWERK

STAALKABELS

HERCULESTOUW PYHTONTOUW

En van de vloerbedekking onder de merken:

JABO

VERTO-HAARBOUCLÉ

tevens van

COCOS VLOERBEDEKKING

tropen kleding
* afgestemd op taak en klimaat die ginds op u wachten
in onze speciale afdeling kunt u op vrijblijvend en deskundig advies rekenen.
DE STAD PARIJS N.V.
WAGENSTRAAT 45-45a DEN HAAG TELEFOON 070-18.30.77

Ook bij ZIEKTE, ONGEVAL EN INVALIDITEIT een GEGARANDEERD WELVAARTSVAST INKOMEN

Door de ARBEIDSONGESCHIKTHEIDS-VERZEKERING MET INDEX- EN STIJGINGS-CLAUSULE

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij. **W.B.K.** van 1938

Bergstraat 6 - 8 — Amersfoort — Tel. (03490) - 1 70 43 *

J. Vermaas' Scheepvaart Bedrijf N.V.

Reders en managers van zeeschepen
kleine en grote handelsvaart

CARGADOORS
BEVRACHTINGSAGENTEN

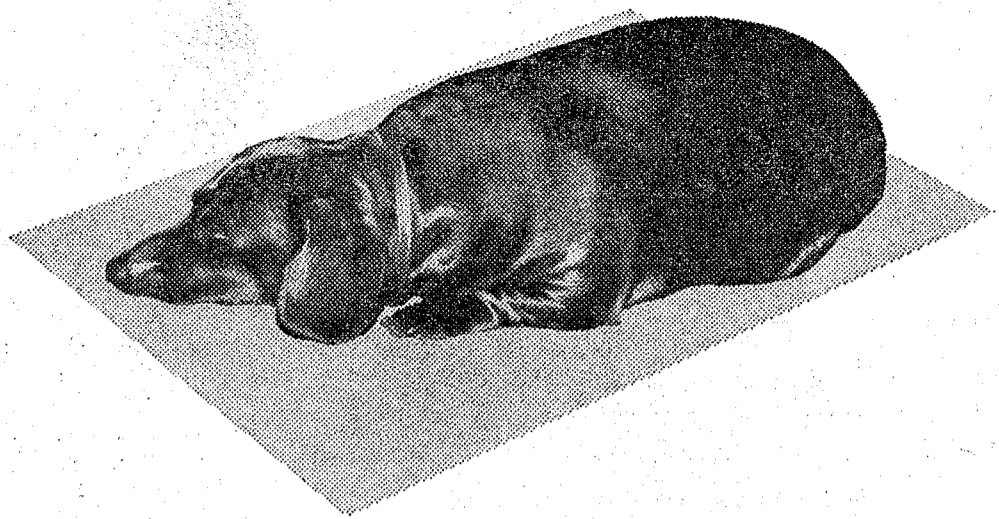
Schiedamsevest 91—93

telefoon 116400*

ROTTERDAM

telex 22153 (2 lijnen)

**Beeld
van een
verknochte
V.V.D-er**

**Je zou er geen hond uitsturen,
maar hij gaat...**

Is de V.V.D. de partij met de trouwste leden? Het moet wel. Want weer of geen weer, iedere dag gaan vele honderden leden erop uit, om ervoor te zorgen dat de volgende dag weer een aanmelding van een nieuw lid in onze brievenbus ligt. Zij maken onze actie „Eén op Eén” tot hun actie. Zij beseffen: hoe sterker de V.V.D. is, hoe sterker zij zelf politiek staan. Zij wachten niet af, zij DOEN!

DOEN is: uw V.V.D. in deze tijd van politieke verwarring zo krachtig mogelijk te maken.

DOEN is: te praten met iedereen van wie u weet dat hij met de V.V.D. sympathiseert, maar nog geen lid is.

DOEN is: hem ervan te overtuigen dat niet alleen zijn stem maar ook zijn lidmaatschap nodig is. Als tegenwicht tegen het politieke opportunisme. Tegen sluipende politieke inflatie, die met allerlei frasen als radicalisme, gekozen minister-president, districtenstelsel e.d. wordt opgesierd.

DOEN is: hem erop te wijzen dat hij als lid van de V.V.D. reële politieke invloed heeft. Hij kan mee overleggen over de veranderingen die straks ter tafel komen. Meebeslissen over de samenstelling van de fracties. Meepraten over partijprogramma's.

(U hoeft u, terwille van de V.V.D., niet per se een venijnige griep op de hals te halen. Er is ook nog zo iets als de telefoon. En u schaakt of bridget toch niet de hele avond. Tijd genoeg om over de V.V.D. te praten en een nieuw lid te winnen...)

Onze actie „Eén op Eén” heeft een ongekend succes. Maar zolang wij van u niets hebben gehoord, zijn wij niet tevreden. Wie weet, welk een talentvolle „verborgen verleider” er in u schuilt. Werk mee.

Eén lid één nieuw lid erbij!

Aan het Algemeen Secretariaat van de V.V.D.
Koninginnegracht 61
Den Haag

Ondergetekende wenst lid te worden van de Volkspartij voor
Vrijheid en Democratie.

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Handtekening:

In het kader van de Ledenwerfactie „Eén op Eén” aangebracht
door het lid:

Naam: .....

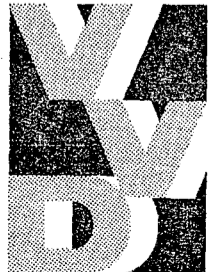
Adres: .....

Woonplaats: .....

Voor de V.V.D. - tegen de verwarring.

MAAK UW

DUBBEL ZO STERK!

Vrijheid en democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 939

VRIJDAG 1 DECEMBER 1967

Door congres duidelijkheid
bevorderd en verminderd

PvdA-avances vragen om helder antwoord

Naar het congres van de Partij van de Arbeid is met grote belangstelling uitgezien. Het was al lang duidelijk dat in die partij spanningen bestonden tussen degenen die willen streven naar een volkspartij en degenen die de partij een meer dogmatisch-socialistische koers willen laten varen.

Daar zijn vraagstukken van binnenlandse maar vooral ook van buitenlandse politiek bij betrokken. Juist omdat de zogenaamde Christen-radicalen een nauwe band met de PvdA willen, was het van veel betekenis te weten hoe het congres zich zou opstellen. Die opstelling zou immers een factor in de beweging naar een nieuwe politieke partijstructuur zijn.

Welnu: het congres is voorbij en wij weten meer.

Enkele zaken springen in het oog. Allereerst: de PvdA heeft de eis dat Nederland uit de Navo zou treden, afgewezen. Weliswaar moet dit punt in 1969 weer aan de orde komen, weliswaar is blijkbaar een minderheid van enige betekenis voorstander van dit uittreden, doch voorlopig is op dit punt geen koerswijziging te vrezen.

Een tweede zaak die de aandacht vraagt is de verkiezing van een achtal leden van de groep Nieuw Links in het hoofdbestuur. Wat daarvan de uitwerking zal zijn, valt niet te voorspellen. Het is geen onbekende tactiek om lastige lieden binnen een organisatie in het bestuur te zetten en hen daar onschadelijk te maken. Was dat de bedoeling? Of betekent deze verkiezing dat toch wel een verschuiving naar Nieuw Links heeft plaats gehad?

Het derde punt lijkt mij de uitspraak

door
**mr. E. H.
Toxopeus,**
voorzitter
van de
VVD-fractie
in de Tweede
Kamer

dat het bestuur gemachtigd is een stembusakkoord te sluiten, met name met de Christen-radicalen, D'66 en de PSP. Wat de positie van D'66 betreft bestaat mijns inziens nog geen zekerheid. Het komt mij voor dat een partij die zich als een van de belangrijkste taken heeft gesteld te verdwijnen nadat zij haar katalyserende functie heeft verricht, van nature weinig zou moeten voelen voor stembusakkoorden met partijen, waarvan zij de „ontploffing” zegt te bevorderen. Te meer zou het merkwaardig zijn indien D'66 dit standpunt niet zou blijken te huldigen, omdat door het socialistische congres een stembusakkoord wordt voorgesteld met een PvdA die in haar nieuwe bestuursamenstelling haar socialistische ideologie opnieuw exposeert, met Christen-radicalen die hun evangelische inspiratie voorstellen en met een PSP, die links-socialistisch en pacifistisch van aard is. Met andere woorden: D'66 zou dan bereid moeten zijn zich in een samenwerkingsverband te laten incorporeren nu uitgesproken drie sterk ideologisch gebonden richtingen, terwijl het altijd heeft beweerd dat de ideologieën door een pragmatische aanpak zouden moeten worden vervangen.

In de VVD zijn wij er overigens nooit voorstander van geweest alle ideologische uitgangspunten te verlaten. Van de Christen-radicalen kan ik mij heel wel voorstellen, dat zij na een min of meer langdurige inwendige strijd tot de — henzelf, niet ons (gezien hun leiders) — verrassende conclusie komen dat hun christelijke inspiratie tot een programma voert, dat in politieke termen als socialistisch moet worden omschreven. Indien voor het pragmatisme van D'66 hetzelfde zou gelden dan zou deze partij langs een omweg de ideologie weer binnen hebben gehaald, hetgeen naar mijn oordeel onontkoombaar is, maar wellicht opnieuw ontplofingsgevaars, doch nu in de eigen gelederen zou oproepen.

Op deze gronden kan ik mij het enthousiasme van het PvdA-congres over een stembusakkoord met D'66 en de Christen-radicalen heel goed begrijpen, evenals trouwens de uitspraak van de heer Tans, dat de kans op vernieuwing staat of valt met de socialistische beslissingen.

De flirtation met de PSP acht ik een bepaald griezelige gebeurtenis, evenals trouwens het feit dat een eventueel uittreden uit de Navo in 1969 zo serieus is overwogen. Maar mijn stellige oertui-

ging is er in de huidige wereldsituatie heel weinig aanleiding te vinden de gezamenlijke westerse defensie-inspanning te verminderen. Men zou kunnen zeggen dat de PvdA hier toch wel duidelijk bewegingen naar links heeft uitgevoerd.

Samenvattend kan gesteld worden dat na het congres een paar conclusies mogelijk zijn. De neiging het etiket „socialistisch” door een meer algemeen opschrift te vervangen bleek, gezien de erkenning van Nieuw Links en de vrien-

delijke gestes richting PSP, gering. Dit lijkt mij de duidelijkheid te hebben bevorderd. Dat de PvdA tracht daarnaast zoveel mogelijk groepen die meer in het politieke midden thuishoren meer naar links te voeren, vermindert de duidelijkheid weer niet onaanzienlijk. De bedoelde groeperingen zouden hierin verandering kunnen brengen door zich over de avances van de PvdA nader te beraden en op korte termijn tot een heldere uitspraak daarover te komen.

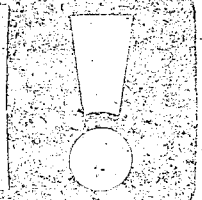

De voorzitter van de PvdA, dr. J. G. H. Tans, tijdens het uitspreken van de rede waarmee hij het congres opende. Achter de bestuurtafel onder meer PvdA-fractievoorzitter drs. Den Uyl (geheel rechts, althans topografisch).

1 LOP EEN

Ook u heeft vrienden of kennissen, die liberaal denken en stemmen, maar er nog steeds niet toe gekomen zijn lid te worden van de VVD. Dergelijke mensen hebben maar een klein duwtje nodig. Zorgt u daar even voor? Op pagina 12 van dit blad vindt u een coupon die u maar hoeft in te vullen om een nieuw lid aan te melden. Doe het nu, meteen! Anders raakt het weer in het vergetboek.

Pag. 3: Volgens enquête winst voor VVD
Pag. 5: Cyprus in het brandpunt
Pag. 7: Automatisering en personeelbeleid

PRIKKELS

• Drs. H. Gruyters in De Haagse Post: „Mommersteeg (KVP) staat nu te kijk als een limonade-radicaal, die we fraaie, tot niets verplichtende voorstellen wil lanceren maar een onffict met de regering uit de weg gaat zodra blijkt, dat die zich aartegen — met steun van fractievoorzitter Schmelzer — verzet. Wel een slap slokje frisdrank, maar geen stevige borrel voor mr. Mommersteeg.”

• Dr. W. Drees Sr. in Economische Statistische Berichten: „Wat de verkorting van de arbeidstijd betreft, welke in verschillende gevallen weer in het geding zal komen, zal gelijkheid over de gehele linie grote moeilijkheden oproepen in de verzorgende en verplegende beroepen en tot na-deel strekken voor kinderen, bejaarden en zieken. Ik hoop dat althans op dit terrein aanvaard zal worden dat volstrekte gelijkheid hoe billijk zij ook kan schijnen, niet moet worden verlangd.”

• Een verslaggever van Trouw meldde uit Utrecht: „Op een bijeenkomst van Nieuw Links binnen de Partij van de Arbeid is scherpe kritiek uitgeoefend op D'66, „De partij voor volkswil en steekproeven”, zoals deze schertsend door een nieuw-linkser werd betiteld. Han Lammers, die de vergadering leidde, zei dat D'66 er niet over peinst serieus aan politiek te gaan doen en er niet over piekert werkelijke maatschappelijke hervormingen door te voeren.”

• Het Parool: „De heer Van Mierlo heeft op een vergadering van D'66 te Helmond gemerkt, dat het werken met intellectuelen ook zijn bezwaren heeft. In feite heeft deze vergadering het stelsel omhelst van de referendum-democratie. Er is daarvoor een mooi Nederlands woord. Het luidt: rug-gespraak. Wie moeten de minimum-eisen voor deelneming aan een kabinet vaststellen? Wij, zeiden de leden, tegen het advies van de heer Van Mierlo, die uitstel van de beslissing had bepleit. Meer nog dan dit besluit is typerend voor D'66 de waarde, die bleek te worden gehecht aan de zg. steekproefmethode, waardoor telkens de meningen van leden en niet-leden moeten worden gepeild. Het nut hiervan kan misschien niet worden ontkend, maar 't systeem wordt bedenkelijk wanneer de leidende figuren er de aanwijzingen in zouden moeten vinden voor hun handelen, ongeacht of zij het er mee eens zijn of niet. Vernieuwing in de politiek is belangrijk, maar de hemel behoeft ons als deze het werk moet zijn van mandatarissen.”

Te koop aangeboden:
Houten gebouwt
2- en 3-klassig

SCHOOLGEBOUW

alsmede een

KANTOORGEBOUW

Dubbelwandig en uitneembaar.
Wordt te Uwent opgesteld.
Levertijd: 2 weken.
Brieven bureau van dit blad.

Vrijheid en Democratie

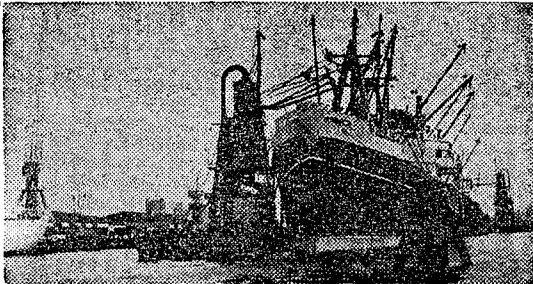

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonnementen toestel 219, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:
Ph. C. la Chapelle jr.

Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B
te Amsterdam-C.

**Zojuist
verschenen:
de
nieuwe uitgave
van het**

ROTTERDAMS JAARBOEK 1967/1968

Het Rotterdams Jaarboek, een uitgave van het tijdschrift „Der Hafenkurier”, is tweetalig (Duits en Engels). De redactionele inhoud wordt samengesteld met medewerking van de Rotterdamse Kamer van Koophandel, de Stichting Havenbelangen, het Gemeentelijk Havenbedrijf en de Nieuwe Rotterdamse Courant N.V.

Uit de inhoud:

Verkeer: overzicht van 1550 scheepvaartverbindingen via Rotterdam. Uitvoerige opgave over 440 lijndiensten via Rotterdam.

Vrachtbehandeling: Namen van directieleden, bedrijfsleiders enz. Rederijen, expediteurs, stuwadoors enz.

Verscheppingen: reinigingsbedrijven, bunkerinstallaties, werven, reparatiebedrijven, shipchangers enz.

Algemeen: banken, industrie, handel enz.

De prijs van dit praktische boek is vastgesteld op f 8,50 inclusief verzendkosten. **VERMIJD TELEURSTELLING, RESERVEER NU REEDS DE UITGAVE 1967/1968.** In december 1966 was de oplage van de in september verschenen uitgave reeds totaal uitverkocht. Wij moesten vele geïnteresseerden teleurstellen. Stuur nog vandaag Uw reservering voor één of meerdere exemplaren.

RESERVERING

Aan het Rotterdams jaarboek

Hiermede verzoeken wij U ons te leveren
..... exemplaren van het Rotterdams
Jaarboek 1967/1968 voor de prijs van f 8,50
per exemplaar.

Naam: ..... **Firmastempel:** .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Datum: ..... **Handtekening:** .....

Coupon in open envelop, waarop postzegel van 12 ct., als drukwerk zenden aan Rotterdams Jaarboek, Postbus 601, Rotterdam.

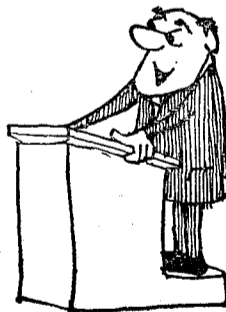
VVD voor radio en televisie

Radio-uitzending van VVD: woensdag 13 december van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m).

Televisie-uitzending van de VVD: woensdag 20 december van 20.20—20.30 uur, over de zender Nederland I.

SPREEKBEURTEN

Periode van 1 december tot en met 1 januari

1 dec. Leeuwarden (20 uur, hotel de Klankerij)	Mr. J. G. Rietkerk
1 dec. Franeker (19.30 uur, De Koornbeurs; Statencentrale Franeker)	H. J. L. Vonhoff
8 dec. Meppel (JOVD)	R. Zegering Hadders
9 dec. Assen (09.30 uur, Overcingel; Ver. v. Staten- en Raadsleden)	H. Wiegel
11 dec. Sleen (20.00 uur, hotel Zwols; Z.O.-hoek Drenthe)	H. J. L. Vonhoff
11 dec. Westerbork (20.00 uur, hotel Slomp; Lib. Kring Hoogeveen)	Ir. D. S. Tuijnman
11 dec. Amsterdam (Vrouwenbelangen)	Mevr. G. V. v. Someren-Downer
11 dec. Gouda	Mr. J. G. Rietkerk
13 dec. Hippolytushoef (20.00 uur, hotel Kaan; afd. Wieringen)	Mr. F. Portheine
14 dec. Utrecht	Dr. K. van Dijk
15 dec. Oostvoorne	H. J. L. Vonhoff
15 dec. Stad Delden (19.00 uur tot 20.00 uur spreekuur; 20.00 uur vergadering)...	R. Zegering Hadders
18 dec. Geldermalsen (20.00 uur, AMC-gebouw)	Mr. E. H. Toxopeus
18 dec. Zeist (20.00 uur, hotel Figi)	Mr. H. van Riel
20 dec. Utrecht (JOVD)	Mr. J. F. G. Schlingemann
22 dec. Kath. Staatk. Stud. Fed.	H. Wiegel

Deze lijst, waarin in principe alleen spreekbeurten van Kamerleden — die zij vervullen binnen het verband van de partij — worden vermeld, wordt opgesteld door het Algemeen Secretariaat van de VVD, Koninginnegracht 61 te Den Haag (telefoon 070-604803). De gegevens, waaronder bij voorkeur ook het aanvangsuur en de plaats waar de vergaderingen gehouden worden, dient men derhalve niet naar de redactie van het weekblad, maar naar het Algemeen Secretariaat van de partij te zenden. De lijst wordt elke maandag om 12.00 uur afgesloten.

UIT DE PARTIJ

• APELDOORN

Op 24 november werd een vergadering belegd tussen het bestuur van de VVD-afdeling Apeldoorn, het bestuur van de afdeling Apeldoorn van de Vrouwen-groep, de JOVD, de VVD-fractie in de gemeenteraad en de pers- en propaganda-commissie.

Uitvoerig werd van gedachten gewisseld over de activiteiten van de verschillende groepen, waarbij vooral het werk van de pers- en propaganda-commissie centraal werd gesteld. Naast de landelijke actie Eén op Eén zal ook een actie worden opgezet om de Apeldoornse leden tot grotere activiteiten aan te zetten.

Door het bestuur van de afdeling werden enige nadere mededelingen gedaan over een op 12 januari te houden nieuwjaarsfeest.

Een voorstel van de JOVD om de openbare vergaderingen meer op actuele onderwerpen af te stemmen en zo mogelijk snel en op een korte termijn te beleggen — zo dit nodig mocht zijn — zal door het bestuur in ernstige overweging worden genomen.

Uit het openhartige gesprek dat heeft plaats gehad is de wenselijkheid gebleken dergelijke bijeenkomsten in de toekomst regelmatig te beleggen.

• DEN HAAG

De afdeling 's-Gravenhage heeft thans ook een algemeen spreekuur ingesteld, te houden op het afdelingssecretariaat, Prins Hendrikplein 13. Aldaar zal men maandelijks tenminste kunnen treffen een Tweede Kamerlid, een gemeenteraadslid, een lid van de provinciale staten van Zuid-Holland en een bestuurslid.

Voor de eerste maal zal op vrijdagavond 8 december, tussen 19.30 en 21.00 uur, het spreekuur worden „bemand” met de heer Joekes (Tweede Kamer), mej. Ten Broecke Hoekstra en de heer Appel (beiden gemeenteraad), mevr. Dettmeijer-Labberton (Staten) en de heer Modderman (bestuur.)

• OOSTERHOUT

Voor de afdeling Oosterhout van de VVD gaf op 20 november — na een kort huishoudelijk gedeelte — de heer v. d. Werff uit Breda een analyse van de politieke situatie in Nederland. Hij besprak de gemeenschapszin en de geringe, hoewel toenemende, politieke belangstelling van de doorsnee Nederlander. Na dieper te zijn ingegaan op de grondbeginselen van de Nederlandse staatkunde, gaf de heer v. d. Werff aan het eind van zijn inleiding zijn visie op de achtergronden van de crisis in de confessionele partijen. Hij lichtte toe, waarom men om vernieuwing roept.

Na de inleiding volgde een geanimeerde gedachtenwisseling.

„Experiment in internationalism”

Men klaagt wel eens in liberale kring dat er te weinig documentatie is, dat er te weinig handboeken zijn waaruit men kan putten. Op het gebied van de liberale internationale politiek is een lacune gevuld door de verschijning van „Experiment in Internationalism”, geschreven door de oprichter van de Liberale Internationale, John H. Maccallum Scott. Hij beschrijft daarin de geschiedenis van twintig jaar Liberale Internationale sinds het Liberale Manifest van Oxford in 1947.

Zij, die zich willen verdiepen in deze materie, kunnen dit boek verkrijgen door een postwissel of postcheque van f 15,- voor het boek en verzendkosten te sturen aan de secretaris van de Groep Nederland van de Liberale Internationale, de heer D. W. Dettmeijer, van Mojalenlaan 14, Den Haag.

Wij bevelen het boek gaarne aan en hopen dat velen het zich zullen aanschaffen.

RESULTATEN VAN EEN OPINIE-ONDERZOEK (I)

VVD zou nog drie zetels hebben gewonnen

D'66:
24 zetels,
maar in
zichzelf
verdeeld

De voorzichtige conclusies, die wij in een aan de verkiezingen in Oost-Flevoland gewijd artikel in onze editie van 3 november jl. meenden te kunnen trekken, waren, kort samengevat:

1. Sterke vooruitgang voor D'66, dat het merendeel van zijn aanhang echter niet rekruteerde uit gewezen VVD-kiezers, maar dat zijn grote winst behaalde ten koste van de Katholieke Volkspartij en de Partij van de Arbeid.
2. Flinker achteruitgang nog steeds voor KVP en PvdA.
3. Lichte, maar constante vooruitgang voor de VVD.

De op zondagavond 26 november jl. door de KRO bekend gemaakte resultaten van een in haar opdracht door het bureau Veldkamp/Marktonderzoek in oktober verrichte opiniepeiling onder een voor het Nederlandse volk representatief te achten groep kiezers en kiezeressen, hebben deze conclusies thans bevestigd.

Slechts op één punt is het woord „bevestigd” thans wat te zwak uitgedrukt. De lichte vooruitgang voor de VVD van 10,2 pct. tot 10,7 pct., welke nochtans bleef beneden de uitslag van de verkiezing in 1965 voor de Adviescommissie in deze nieuwe polder, blijkt thans, landelijk, een aanmerkelijk stuk gunstiger te liggen.

Blijkens het elders op deze pagina afgedrukte overzicht van dit opinie-onderzoek zou ons landelijk percentage van 11 pct. bij de Kamerverkiezingen van februari van dit jaar, bij eventueel in oktober j.l. gehouden verkiezingen zijn gestegen tot 13 pct. en zou ons zeteltal daardoor van 17 op 20 zijn gekomen. En aangezien ons zeteltal voordien 16 bedroeg, betekent het resultaat van dit onderzoek dus, dat onze aanhang dit jaar dusdanig is gestegen dat deze vier zetels winst vertegenwoordigt.

De sprong die de VVD bij de Kamerverkiezingen van 1959 maakte van 13 op 19 zetels, wakte destijds allerwegen grote sensatie. En van alle kanten werd dan ook voorspeld dat deze „top” nooit te handhaven was en dat bij de volgende Kamerverkiezing een terugval zou volgen. In 1963 gebeurde dat inderdaad. Ons zeteltal daalde van 19 op 16. Het was de enige na-oorlogse verkiezing, welke voor de VVD verlies opleverde. Een verlies, dat echter wel mocht worden gezien in het licht van de in onze tot dan toe bestaande vrij stabiele politieke verhoudingen voorafgegaane bijzonder grote winst van 13 op 19 zetels.

Geprojecteerd tegen deze achtergrond, zou een zeteltal van 20, dat nog uitkomt boven de „top” van 1959, dus als uitermate gunstig mogen worden beschouwd.

Zo één theorie ondertussen is aangetaast, dan is het wel die van de tegenstanders der evenredige vertegenwoordiging, namelijk dat onder dat stelsel politieke verhoudingen wel moeten bevriezen en dat grote verschuivingen praktisch zouden zijn uitgesloten.

Wat thans in enkele jaren is geschied toont aan dat ook onder de E.V. wel degelijk verschuivingen van belang zich kunnen voordoen en dat niet het karakter van het kiesstelsel, maar de structuur van het partijwezen bepalend is. Nu deze laatste in beweging is gekomen doen belangrijke verschuivingen zich wel degelijk ook voor onder ons bestaande kiesstelsel, dat wij nog altijd het meest representatieve en het meest democratische achten.

Om die verschuivingen nog eens duidelijk voor ogen te stellen: De KVP zag haar bij de Kamerverkiezing van 1963 behaalde zeteltal van 50 bij de verkiezingen van februari 1967 dalen tot 42 en afgaande op dit opinie-onderzoek zou zij nu in oktober slechts 32 zetels hebben verkregen. De PvdA, die in 1956 haar topjaar bereikte met 50 zetels, daalde via 48 zetels in 1959 en 43 zetels in 1963 tot 37 in februari 1967, terwijl bij nieuwe verkiezingen in oktober j.l. haar zeteltal tot 35 zou zijn gedaald.

Democraten '66

Daar staat tegenover de opgang van D'66, welke nieuwe groepering in februari 1967 bij haar eerste optreden 7 zetels in de Kamer behaalde en thans volgens het opinie-onderzoek een sprong zou maken naar niet minder dan 24 zetels. Niemand kan meer beweren dat onder de evenredige vertegenwoordiging geen grote verschuivingen kunnen plaats vinden!

Er valt uit dit opinie-onderzoek heel wat lerenswaardigs te putten en ik stel mij voor, daar in een volgend artikel nog de nodige aandacht aan te wijden. Voor het ogenblik zou ik mij nog tot enkele algemene opmerkingen en conclusies willen beperken.

De eerste betreft het onderzoek naar de vraag, waar D'66 haar stemmenwinst sedert februari vandaan heeft ge-

haald. Ook zonder specificatie is dat wel duidelijk, maar het is altijd goed de concrete gegevens voor zich te zien.

Volgens het opinie-onderzoek kwam de winst van D'66 voor 24 pct. van de PvdA, 19 pct. van de KVP, 17 pct. van nieuwe stemgerechtigden, 10 pct. van hen die in februari blanco stemden, 8 pct. van de PSP, 5 pct. van de CHU, 5

pct. van de Boerenpartij, 4 pct. van de ARP en 8 pct. van overige partijen.

De VVD wordt in dit staatje dus zelfs niet genoemd. Natuurlijk is het niet zo, dat helemaal geen enkele oorspronkelijke VVD-sympathisant naar D'66 zou zijn overgegaan. Het aantal overgangen van VVD naar D'66 werd echter volledig opgeheven door evenveel overgangen van hen, die in februari D'66 verklaarden te hebben gestemd en nu, in oktober j.l., (weer) naar de VVD zouden zijn overgegaan. Het saldo was hier derhalve nul.

Zuivere winst werd door D'66 op de VVD dus niet behaald en naast de opzienbarende opgang van deze nieuwe groepering staat dus een op zichzelf gezien welkome versterking van de VVD met drie zetels.

Mijn laatste opmerking voor dit ogenblik; waarop ik in ons volgende nummer nog hoop terug te komen, is dat dit

De cijfers die het opinie-onderzoek opleverde, luiden als volgt:

	Kamerverkiezing		Onderzoek		Zetelwinst of -verlies
	febr. 1967		oktober 1967		
	Perc.	Zetels	Perc.	Zetels	
KVP	27	42	21	32	-10
PvdA	24	37	22	35	-2
VVD	11	17	13	20	+3
ARP	10	15	9	13	-2
CHU	8	12	10	14	+2
BP	5	7	3	4	-3
D'66	5	7	15	24	+17
CPN	4	5	2	2	-3
PSP	3	4	3	4	—
SGP	2	3	1	1	-2
GPV	1	1	1	1	—
		150		150	

Commissie-debat over ontwikkelingshulp

Ontwikkelingshulp, een politiek en emotioneel geladen onderwerp met vele zakelijke kanten? Of langzamerhand een, door de omvang van de ter beschikking te stellen middelen en de complexiteit van de ermee samenhangende problemen, te integreren onderdeel van ons Nederlandse economische en buitenlandse beleid met vele menselijke en sociale kanten? Het was dit vraagstuk, dat de subcommissie voor ontwikkelingshulp, onderdeel van de vaste Tweede-Kamercommissie voor buitenlandse zaken in een openbare vergadering behandelde, teneinde hoofdstuk V der rijksbegroting 1968 vast te stellen.

Nu had de Tweede Kamer zich reeds in juni van dit jaar een gehele dag met vele facetten van de ontwikkelingshulp bezig gehouden, toen minister Udink de op naam van zijn voorganger Bot staande nota aan de orde had gesteld. Inmiddels was uit de miljoenennota van deze regering gebleken dat de hulp uit de publieke middelen in 1968 tot f 525 miljoen zou stijgen, of f 75 miljoen meer zou bedragen dan in 1967. In de regeringsverklaring van dit Kabinet was al aangekondigd dat de ontwikkelingshulp prioriteit zou krijgen en wij dachten zo dat, gezien de precaire positie van 's lands financiën en de soberheid, die alle ministeries moesten betrachten, deze belofte met die f 75 miljoen was ingelost.

Ook was bij de algemene politieke en financiële beschouwingen in begin oktober overeenstemming te bespeuren tussen de regering en de meerderheid van de Kamer over een beleid in deze sector, dat streeft naar een percentage van één procent van het nationale inkomen, te bereiken in 1971, wat dan zal neerkomen op een bedrag van tussen acht- en negenhonderd miljoen gulden. Een standpunt dat ook door de VVD-fractie is ondersteund.

Het valt te begrijpen dat door deze voorgaande gebeurtenissen de politieke

room van het begrotingsdebat af was. Toch begon het met wat vuurwerk, want de heer Ruygers (pvda) diende al onmiddellijk een motie in, natuurlijk ondersteund door de heer Van Mierlo (D'66) om f 100 miljoen meer uit te trekken. Er zaten twee pikante kanten aan. De KVP steunde bij monde van de radicaal Mommersteeg het voorstel niet en kwam ook niet met de door sommigen verwachte en door anderen (drs. Aarden!) gehoopte f 45 miljoen extra. Dit muisje kreeg in eigen kring nog een staartje, zoals men inmiddels in de kranten heeft kunnen lezen. Voorts stelde de VVD-fractie dat de ongebonden multilaterale hulp de werkloosheid in de hand werkt en wel per f 100 miljoen met enige duizenden arbeidsplaatsen. Dit had niemand minder dan prof. Tinbergen een week tevoren nog verkonigd en de heer Ruygers gaf toe, dat er een nauwe band bestaat tussen ontwikkelingshulp, onze eigen economie en de werkgelegenheid. In zijn voorstel wilde hij dan ook de helft via gebonden hulp verlenen, hetgeen werkverruimend kan werken.

In dit verband wees onze fractie nog eens nadrukkelijk op het feit dat ons land toch reeds een veel groter percentage (ruim de helft) als multilaterale hulp verschaft dan alle andere westelijke donorlanden, zoals de EEG-landen, Amerika, Japan, Groot-Brittannië enz. Deze westelijke landen gaven uit de publieke middelen in 1965 liefst 5,7 miljard dollar gebonden hulp (voornamelijk bilateraal) en 452 miljoen dollar multilaterale of ongebonden hulp. Bovendien bestaat bij vele dezer landen de neiging deze cijfers nog verder uit elkaar te laten groeien.

LEERZAAM

Andere interessante en leerzame cijfers werden door ons ook genoemd, toen wij vroegen of de minister, gezien de relaties die met de oostbloklanden worden aangeknoopt, er bij hen op wilde aandringen

opinie-onderzoek wel duidelijk heeft aangetoond, welke de plaats is en dient te blijven voor de VVD.

Wij zullen tegenover de kiezers onze liberale doelstellingen als duidelijk alternatief tegenover die der socialisten en radicalen moeten (blijven) stellen. De kiezers krijgen dan inderdaad de duidelijkheid, waar terecht om wordt gevraagd. Voor mij stond dat reeds eerder vast, maar het valt ook uit tal van interessante gegevens van dit onderzoek te putten.

Ik noem vandaag slechts twee facetten. In de eerste plaats dat ondanks alle acties van anti-rev., „spijststemmers”, christen-radicalen, e.d. blijkens het opinie-onderzoek slechts 19 pct. der AR-stemmers zich uitsprak voor een concentratie met de PvdA en D'66, doch 38 pct. voor een concentratie met de VVD, welke cijfers bij de CHU resp. 22 pct. en 43 pct. bedroegen.

In de tweede plaats is typerend, dat van de D'66 aanhang zich 49 pct. voor een samengaan met de PvdA verklaarde en 34 pct. voor een samengaan met de VVD. D'66 lijkt hier een tweede KVP te zijn geworden in die zin dat de splitszwam in de tegenstelling tussen twee richtingen (de socialistische en de liberale) levensgroot aanwezig is.

In heel deze situatie zitten, wanneer wij onszelf blijven en ons principieel tegenover het socialisme en alle socialiserende stromingen blijven opstellen, nieuwe winstmogelijkheden vanuit onze reeds gunstiger geworden positie.

Mèt het grote voordeel voor de kiezers dat de politieke tegenstellingen, waar het om gaat, aanmerkelijk duidelijker komen te liggen.

A. W. ABSPOEL

door
mr. J. F. G.
Schlingemann,
lid van de
Tweede
Kamer
der Staten-
Generaal

hun hulp te vergroten. Tegenover een hulpverlening van de westerse landen in 1966 van 9,8 miljard dollar (particuliere en publieke hulp samen) gaven alle andere landen ter wereld, waaronder dus Rusland en zijn satellieten 530 miljoen dollar in datzelfde jaar*). Het doet in dit verband dan typisch aan dat het in ons parlement juist de linkse en meest linkse groeperingen zijn, die de toch werkelijk niet geringe inspanning van Nederland sterk willen verhogen!

Het debat verliep verder rustig, hetgeen mede te danken was aan de met veel kennis van zaken antwoordende minister Udink. Het blijkt wel dat Nederland de hulp wil gaan concentreren op een beperkt aantal landen, hetgeen wij toejuichen en ook in juni reeds bepleitten, omdat dan efficiënter gewerkt kan worden. Natuurlijk werd er van verschillende zijden, waaronder ook de onze, op aangedrongen de organisatie van de hulpverlening zowel intern (hier in ons land) als extern te coördineren en daarbij gebruik te maken van de deskundigen, die wij hebben op het gebied van de waterstaat, de landbouw en het onderwijs en tevens ons bedrijfsleven de nodige steun en garanties te geven bij voorgenomen investeringen.

Reeds werd er gesproken over de tweede wereldhandelsconferentie die in februari te New Delhi wordt gehouden. Op de vele aspecten hieraan verbonden hoop ik later terug te komen.

Tot slot valt te vermelden dat de motie van de heer Ruygers werd verworpen met alleen de stemmen van PvdA, PSP en D'66 voor.

*) Cijfers uit het FAO-rapport „The state of Food and Agriculture 1967”.

Image-builder van Amsterdam

OUD-BURGEMEESTER d'Ailly van Amsterdam is vorige week gestorven. Hij was 65 jaar toen een langdurige ziekte deze kleurrijke en charmante doorzetter wegnam. Want met al zijn tact en gratie was mr. Arnold Jan d'Ailly een koppig man die wist wat hij wilde.

Hij wilde Amsterdam een naam bezorgen in de wereld. Hij wilde lang voordat het woord gemeengoed werd de „image" van Amsterdam in de wereld versterken. Als ooit iemand de naam van Amsterdam heeft geassocieerd met begrippen als beschaving, wellevendheid en gratie dan was hij het. In de tien jaren die hij als burgemeester van Amsterdam werkte — van oktober 1946 tot januari 1957 — heeft hij veertig buitenlandse reizen gemaakt, en op al die tochten heeft hij sympathie gewekt voor zijn stad.

Want Amsterdam was zijn stad. De heer d'Ailly is in juni 1902 te Franeker geboren, maar hij kwam voor zijn juridische studie naar de Universiteit van Amsterdam en van die dag af is hij Amsterdammer geweest.

Mr. d'Ailly heeft de populariteit nimmer geschuwd. Maar het zou onjuist zijn hem alleen te zien als de „reizende burgemeester". Hij was een vrijwel a-poli-

tieke figuur, al was hij dan lid van de Partij van de Arbeid, toen hij tot burgemeester van de hoofdstad werd benoemd. Het is dan ook bepaald geen politiek standpunt dat hij verdedigde toen hij pleitte voor een gemeenteraad waarin belangengroepen zouden zijn vertegenwoordigd. Handel, industrie, werkgevers, werknemers, vrije beroepsbeoefenaren, middenstanders en culturele organisaties wilde hij in die kwaliteiten vertegenwoordigd zien in het hoogste gezagsorgaan van een gemeente. Wethouders dienden naar zijn inzicht deskundigen te zijn. Men kan de opvatting betwisten, zij paste geheel bij zijn opvatting van de burgemeesterstaak.

De heer d'Ailly was er ook niet bang voor om op tenen te trappen, ook niet die van zijn politieke medestanders. Zijn toespraak bij het honderdjarige bestaan van de gemeentewet in 1951, toen hij opperde dat een deel van de defensie-uitgaven beter voor woningbouw kon worden besteed, viel niet in goede aarde. Met al zijn vriendelijkheid schroomde hij niet om zijn inzichten te doen blijken; zijn koppigheid daarin bleek wellicht het best toen hij in 1953 zijn functies neerlegde bij allerlei instellingen die ressorteerden onder de minister van onderwijs, omdat de heer Cals een ad-

vies had genegeerd van het bestuur van de Rijksacademie voor beeldende kunsten, van welk bestuur de heer d'Ailly deel uitmaakte.

In en na zijn ambtsperiode is over burgemeester d'Ailly uiteenlopend geoordeeld. Hij nam zijn taak op zich in een tijd waarin Amsterdam stukgeslagen uit de oorlog was gekomen. Talloze economische problemen eisten voortdurende aandacht. De haven lag lam, de industrie en handel waren verminkt, de woningnood was groot. Had den al deze zaken zijn aandacht in voldoende mate? De vraag is vaak gesteld, en even vaak positief als negatief beantwoord.

Er is geen twijfel aan dat burgemeester d'Ailly het zwaartepunt van zijn taak zag in het representeren van zijn stad. Hij bewoog zich daarbij in alle kringen; bij hoge bezoeken van binnen- en buitenlandse gezagsdragers was hij een toonaangevende figuur, maar ook in de klaverjasclubs en de sportverenigingen, waar hij talloze malen zijn belangstelling voor de burgerij toonde, paste hij geheel. De heer d'Ailly is wellicht de enige na-oorlogse burgemeester van een stad die bij officiële bezoeken door zijn burgers werd toegejuicht als hij aan het hoofd van de stoet in zijn open koets

reed.

Daarmee heeft hij een ding zeker bereikt: de afstand tussen bestuurders en bestuurden waarover de laatste jaren zoveel problemen bestaan, was in zijn tijd klein. De sfeer van zijn persoonlijkheid maakte dat men zich meer verbonden voelde met de stad, dat men de problemen van bijv. de huizennoed, met meer begrip tegemoet trad dan later. Daarmee waren de problemen niet opgelost, wel echter was daarmee de bereidheid toegenomen om de last van de problemen nog even te dragen.

Hiervoor merkten wij op dat zijn opvatting van de indeling van het gemeentebestuur paste bij zijn opvatting van de burgemeesterstaak. Zijn opvatting was dat de burgemeester vooral de representatieve taak moet vervullen. Daarop lag bij hem de nadruk. De goodwill die hij in de hele wereld voor Amsterdam heeft verworven, was en is een kostbaar goed. Echter, om goodwill in concrete resultaten om te zetten, is achter die representatie een apparaat nodig dat met visie en besluitkracht bouwt aan de infrastructuur die de gewekte verwachtingen kan waarmaken. Dat wil zeggen dat de formule van een d'Ailly geldt als er een krachtig wethouderscollege achter staat.

Felle uitslaande brand

OPZIENBAREND zouden wij het conflict willen noemen dat dezer dagen is uitgebroken tussen burgemeester Thomassen van Rotterdam en de socialistische havenspecialist Laan als exponent van de gemeenteraadsleden — meestal fractievoorzitters — die zitting hebben in de commissie voor het havenbedrijf. Opzienbarend, niet verrassend. Het conflict kan namelijk heel goed worden vergeleken met een smeulend vuurtje dat plotseling hevig opblaait.

De eerste nog wat aarzelande vlammetjes zijn zichtbaar geworden in de vergadering van de gemeenteraad, waarin de financiering van de veelbesproken oliegeul in de Noordzee werd behandeld. Dit werk, het mag algemeen bekend worden verondersteld, moet door Rotterdam worden bekostigd omdat de minister van verkeer en waterstaat de middelen moet ontberen om in dit geval de oude vuistregel voor de kostenverdeling (tweederde voor rekening van het rijk, éénderde voor rekening van de gemeente) te kunnen hanteren.

Rotterdam moet de investering van f 75 miljoen voor dit doel maar door een verhoging van de havengelden op de direct belanghebbenden verhalen, dus vooral op de oliemaatschappijen. Dat is de redenering van de regering. En laten we eerlijk zijn: het is nog niet eens zo'n gekke redenering.

Tot op zekere hoogte wil de regering

Rotterdam toch wel de helpende hand toesteken. In het kader van de centrale financiering zal de gemeente mogen rekenen op aanvullende leningen zowel voor de aanleg van de geul als voor de uitvoering van allerlei bijkomende werken in het gebied van Europoort, waarmee ook nog eens een investering van een slordige f 70 miljoen zal zijn gemoeid.

Het standpunt van de regering ten aanzien van de geul zit een goed deel van de vroeden niet zo erg lekker, zo is bij de bespreking van deze aangelegenheid in de raad duidelijk gebleken. Sommigen lieten blijken er niet van overtuigd te zijn dat de burgemeester in het overleg met minister Bakker het onderste uit de kan had weten te halen. Het onbehagen manifesteerde zich in de vorm van twee moties, waarvan er één, afkomstig van de socialistische fractieleider Lems en mede-ondertekend door de liberaal Van Leeuwen, werd aangenomen. Er stond dan ook niets in waar raad en college zich een buil aan konden vallen.

Daarentegen werd de veel minder onschuldige motie van de KVP-fractieleider Struik, die de burgemeester voor nieuw overleg naar Den Haag wilde terugsturen, weggestemd. Met 27 tegen 6 stemmen ging de raad er ten slotte mee akkoord de aanlegkosten van de geul

voor rekening van de gemeente te laten komen. De zes tegenstemmers konden worden aangetroffen in de fracties van de pacifisten en de communisten.

Twee moties; zes tegenstemmers. Het waren geen tekenen van homogeniteit in een raad die normaliter met de verwerking van havenvoorstellen hoegenaamd geen moeite heeft. Er was wat aan de hand, daar viel niet aan te twijfelen. Een vinnige interruptie van de heer Laan, midden in een betoog van burgemeester Thomassen, was voor de goede verstaander voldoende om te begrijpen wat de raad dwars zat. De raad was van oordeel dat de burgemeester zonder voorafgaand overleg met althans de commissie voor het havenbedrijf, in het overleg met de minister geen bindende beslissing had mogen nemen. Men zag zich voor een fait accompli geplaatst.

De spanningen die in het debat over de geul bespeurbaar waren hebben zich vijf dagen later in de openbare commissievergadering over het havenbedrijf pas in volle hevigheid ontladen. Burgemeester Thomassen en de heer Laan hebben heel erg lelijk tegen elkaar staan doen. Maar ook andere commissieleden hebben de gelegenheid aangegrepen om hun bedenkingen tegen het beleid van de burgemeester te spuien.

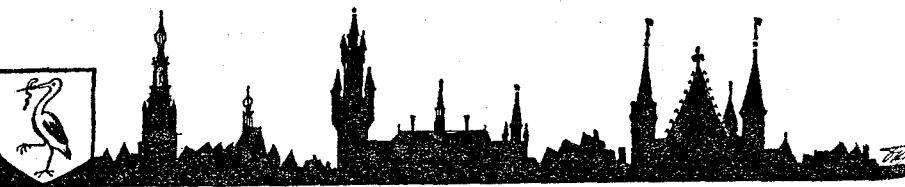
Het heeft geen zin meer nu nog op alle details van de controverse in te gaan. Wij menen te mogen volstaan

met de opmerking dat we ons geconfronteerd zagen met een uitslaande brand van niet geringe omvang. Het was maar goed dat de raad een gezaghebbend man als de antirevolutionaire fractieleider Fibbe in zijn midden had om met een bedachtzaam en tegelijk vermanend woord het vuur te blussen.

Het vervelende bij dit alles was dat burgemeester Thomassen het voor de tweede maal in een openbare vergadering nodig oordeelde met de portefeuille te zwaaien. Vergissen wij ons niet dan heeft hij dat ook al enige malen in besloten bijeenkomsten van college en commissies gedaan. Wij kunnen het niet helpen, maar dit herhaalde dreigen met aftreden kunnen wij onmogelijk een bewijs van kracht vinden. De overigens toch zo beminnelijke en charmante burgemeester moest zulk politiek manoeuvreren eigenlijk beneden zijn waardigheid vinden.

Maar enfin. We hopen nu maar dat „brandweerman" Fibbe het vuur echt geblust heeft. Of moet er in besloten kring — bijvoorbeeld in het seniorenconvent, desnoods in de commissie voor het havenbedrijf — nog enig nabuissingswerk worden verricht? Dat dit dan snel en effectief gebeure. Want zulke heftig naar buiten tredende tegenstellingen op bestuurlijk niveau zijn bepaald niet in het belang van de stad en haar haven.

Parkeren op het Malieveld

STAATSBOSBEHEER is eindelijk door de knieën gegaan. Het heeft besloten een deel van het Malieveld officieel voor parkeren te bestemmen. Er zullen 450 parkeerplaatsen voor auto's komen; vrachtauto's en autobussen zullen hierop niet worden toegelaten. Tellingen hebben uitgezonden, dat er tot nu toe dagelijks 400 „wilde" parkeerders van het Malieveld gebruik maken. Daarom acht Staatsbosbeheer 450 plaatsen voldoende. Aan de zijde van de Koningskade komen vier parkeerstroken, aan de kant van de Boorlijn één strook. De twee overige zijden van het Malieveld blijven taboe. Paaltjes zullen daar het parkeren onmogelijk maken.

Bij het bekendmaken van het plan heeft Staatsbosbeheer uitdrukkelijk gesteld dat het om een tijdelijke maatregel gaat. Men vindt — terecht overigens — het Malieveld zo iets unieks, niet alleen voor Nederland, maar voor geheel Europa, dat men van oordeel is dat het als groene plek in het midden van de stad, tezamen met de Koekamp, behouden moet blijven. Wij kunnen ons met dit standpunt wel verenigen, er overigens aan herinnerend, dat we vroeger gepleit hebben voor de inrichting van het Malieveld tot parkeerterrein. Daarbij hebben we echter wel de voorkeur uitgesproken voor een ondergrondse parkeergarage. Hiervan zal — voorlopig — wel niets komen, want dat is te duur.

Het zal een ieder duidelijk zijn dat

we er ten aanzien van het parkeervraagstuk met deze tijdelijke oplossing niet zijn. Als straks het nieuwe Centraal Station in gebruik zal zijn genomen, zal de behoefte aan parkeerruimte ongetwijfeld nog meer toenemen in deze omgeving. Er is weliswaar in de naaste omgeving van het CS een parkeergarage geprojecteerd, maar op dit gebied zijn de activiteiten tot nu toe niet groot gebleken. Laten we hopen dat daar nog eens verandering in komt.

Wat het CS betreft, de Ned. Spoorwegen en de gemeente blijken nog in overleg over de uiteindelijke plaats en vorm. Waarschijnlijk zal het station iets meer naar achteren — dus verder van de Bezuidenhoutseweg af — worden geplaatst, dan oorspronkelijk in de bedoeling heeft gelegen. De nieuwe situatie schijnt verband te houden met het stedelijk openbaar vervoer. Volgens het aanvankelijke plan zou er een groot plein voor het CS komen met een ruim emplacement voor trams en autobussen. Hierin komt nu naar alle waarschijnlijkheid verandering met het oog op de meer en meer serieus wordende plannen voor een semi-metro in onze

stad. Alsdan zal de tram niet voor het station langs worden geleid, maar over het station heen via de dwarsweg uit het Bezuidenhoutkwartier naar het Spui.

Aan die semi-metro zullen we niet kunnen ontkomen. Men zal daarbij evenwel niet moeten denken aan het ondergronds brengen van de tram, maar aan het omhoog brengen. Er zullen dus nog meer viaducten in onze (binnen-)stad verrijzen, hetgeen voor ons voorlopig nog een spookbeeld is. We kunnen ons nl. niet voorstellen, dat tramviaducten bijster fraai zullen staan in het stadsbeeld. Wanneer we het over „meer viaducten" hebben, dan denken we aan het viaduct, dat over of achter het station langs zal worden gebouwd, een oplossing, die we indertijd als weinig aantrekkelijk hebben bestempeld. Maar er was niet onder uit te komen, omdat de kosten van een verzonken station — het aanvankelijke plan — zo hoog zijn, dat men ervan heeft afgezien.

In het verkeerscirculatieplan, dat onlangs is verschenen, wordt vagelijk iets over al deze plannen opgemerkt. We hebben dat plan een degelijk stuk werk

gevonden; niet alzo Het Vrije Volk, dat er — aan het adres van wethouder Dankelman — een zuur stukje over schreef. Alsof verkeersbeleid in wezen iets met politiek te maken heeft.

Overigens heeft het onze aandacht getrokken hoe steeds meer stemmen in ons land opgaan voor een dusdanige exploitatie van het openbaar vervoer — de taxi's inclusief — dat particuliere auto's eerder uit het overbelaste stadscentrum zullen kunnen worden geweerd. Wethouder Dankelman heeft dit denkbeeld echter al verscheidene jaren geleden aan de orde gesteld.

De kwestie van de spreiding rijksdiensten — lees: overplaatsing uit Den Haag naar elders in den lande — heeft niet alleen onze stad beroerd, maar blijkt ook in de steden, waarheen de rijksinstellingen zullen worden overgeplaatst, tot kritische opmerkingen aanleiding te hebben gegeven. In de plaatselijke dagbladen van Zwolle, Almelo, Groningen en Leeuwarden is men bepaald niet ondersteboven van de plannen der regering. Met uitzondering van Heerlen, waar het Alg. Burgerlijk Pensioenfonds met ca. 700 man zal worden gevestigd, krijgen genoemde steden allemaal slechts een gering aantal nieuwe ambtenaren. Men vindt dat in de provincie maar een bijzonder sobere impuls voor de werkgelegenheid.

Aldus heeft Den Haag op onverwachte wijze steun gekregen voor haar bezwaren tegen de verplaatsing.

Bokma het allerbeste!

Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

Formalistisch

★ ★ Het Haagse politiekorps heeft een hoofdagent in zijn gelederen, die door nijver studie in zijn vrije tijd met goed gevolg het doctoraalexamen in de sociologie heeft afgelegd. Voorwaar een prestatie die niet alleen grote bewondering verdient, maar die ook stimulerend zal kunnen werken op degenen die in onze maatschappij onder bepaalde niet gemakkelijke omstandigheden hogerop willen. Maar nu komt het onbegrijpelijke: de hoofdagent die al 25 jaar bij de politie is, kan ondanks het feit dat hij zich drs. mag noemen, niet worden bevorderd omdat hij de hogere-politieopleiding niet heeft gevolgd.

Wij achten dit een bedroevende zaak van formalisme die het rechtsgevoel weinig bevredigt. De hoofdagent immers heeft inmiddels wel op overduidelijke wijze bewezen „iets in zijn mars” te hebben. Wij vragen ons dan ook af of een aanvullende opleiding de hoofdagent niet in staat zou kunnen stellen bij de politie een hogere functie te verkrijgen die hij volgens de berichten uit de dagbladen duidelijk ambieert. Dit schijnt echter met de „voorschriften” in de hand niet mogelijk te zijn. Formalisme wint het hier van de „nood”, waarvan men zegt dat zij de wet kan breken. Wij achten dit in onze zo „moderne en dynamische” samenleving een betreurenswaardige zaak.

Prognose I

★ ★ Van je vrienden moet je het maar hebben. Terwijl de KVP zich in een niet onbelangrijke crisis bevindt, heeft de KRO een onderzoek laten instellen naar het gedrag van de kiezers als zij ter stembus zouden moeten gaan.

De resultaten van dit onderzoek werden zondag uitvoerig voor de KRO-televisie uitgemeten. Nu is het zeker waar dat de KVP en de (met haar verwante?) KRO in staat zijn hun eigen boontjes te doppen. Toch kan men zich niet aan de indruk onttrekken dat de KRO, waarvan bekend is dat zij zich (althans degenen die verantwoordelijk zijn voor diverse uitverantwoordelingen) zeer verwaant gevoelt met de zgn. radicalen, dit onderzoek heeft laten instellen om deze radicalen een belangrijke steun in de rug te geven. Immers, het lag voor de hand dat de interne moeilijkheden die zich binnen de KVP voordoen, op dit onderzoek een duidelijk stempel zouden gaan drukken, hetgeen overigens ook afdoende is gebleken. Ook hiermee is weer eens gedemonstreerd dat het binnen het katholieke kamp nog lang geen pais en vree is.

Prognose II

★ ★ Wij willen en de conclusies van dit onderzoek hier niet dieper ingaan. Wel moet ons van het hart dat wij er ons aan geïrriteerd hebben dat opnieuw met uitdrukkingen als „progressief”, „links”, „vooruitstrevend” en dergelijke werd beschermd. Het werd opnieuw een Babylonische spraakverwarring, gelijk op het congres van de katholieke radicalen. Die bleven weer uiterst vage termen. Het o.i. niet anders ten doel hebben dan te appelleren aan het sentiment van de gemiddelde kiezer, die zich niet bij voorbaat met een politieke partij weet verbonden.

Voor de fractievoorzitter van D'66, de heer Van Mierlo, schermde voortdurend met de uitdrukking „vooruitstrevend”, hetgeen de heer Tilanus volkomen terecht de opmerking ontlokte: „Geen enkele partij is achteruitstrevend, het predikaat vooruitstrevend zegt dus niet zo veel.”

Inderdaad: juiste en verstandige woorden. Echter niet in de ogen van de televisierecensent van de Volkskrant, die vond „dat de heer Tilanus zelfs zozeer in de war was, dat hij hiermee de domste woorden sprak die deze recensent ooit van een politicus op de tv had gehoord.”

Het wordt nu werkelijk eens tijd dat men bij de politieke voorlichting met beide benen op de grond gaat staan door duidelijk te maken wat men nu precies onder progressiviteit dient te verstaan. Wij herhalen het opnieuw: eertijds toonden de communisten in ons land hun „progressiviteit” in de leuze: „hogere lonen, lagere prijzen.” Dat was rondt demagogisch en uitsluitend gericht op het onverstand en de emotionaaliteit van de kiezer. De „progressieven” van nu zullen thans duidelijk moeten stellen of zij ook een dergelijke wijze van „progressiviteit” bedoelen en zo ja, hoe zij die progressiviteit in de praktijk waar willen maken, zonder ernstige schade te berokkenen aan het Nederlandse volk als geheel.

Cyprus in het brandpunt

DRIE bemiddelaars spannen zich tot het uiterste in om de dreiging om Cyprus zijn gevaarlijk karakter te ontnemen. Cyrus Vance, vertegenwoordiger van president Johnson, dr. José Rolz-Bennett, speciale afgezant van Oe Thant en NATO-secretaris-generaal Manlio Brosio in hoogst eigen persoon, ziehiet het trio dat al confererend en vliegend tussen Athene, Ankara en Nicosia in het — diplomatieke — geweer is om een Turks-Griekse oorlog te voorkomen. Op het ogenblik dat wij dit schrijven ziet het er naar uit, dat hun missie kans van slaan heeft. Echter, het militaire alarm en in Griekenland en in Turkije is nog niet afgelast. Maar wat niet is, kan nog komen.

Aanleiding tot de omvangrijke Turkse militaire maatregelen was, nu enkele weken geleden, een forse aanval van de Grieks-Cypriotische garde op een twaalf dorpen van het onrustige eiland. Dit heette toen een „politie-actie”. Zevenentwintig Turkse Cyprioten lieten het leven. Het voorlopig resultaat was, dat na stormachtige protesten van Ankara, Georgios Grivas, de commandant der Cypriotische nationale garde naar Athene toog en er zijn onslag aanbood. Ontslag, dat schijnt te zijn aanvaard. Grivas heeft zich steevast een verbeterde voorstander van enosis, ofwel aansluiting van Cyprus bij Griekenland, getoond. Of zijn activiteiten naar de zin waren van president Makarios, moet men bijzonder sterk betwijfelen.

Dat intussen de heren in Ankara er geen vrede mee hebben, dat de Turken op Cyprus fungeren als een belaagde minderheid, is begrijpelijk.

Merkwaardig is, dat dit Cyprus, dat veel dichter ligt bij Turkije dan bij Griekenland, van oudsher een sterk-Griekse meerderheid heeft gekend. Eeuwenlang behoorde het tot het Turkse Rijk. Na de eerste wereldoorlog werd het een Britse Kroonkolonie. De Cypriotische nationalistten rustten via georganiseerde verzet- en terreurdaden niet, voordat het eiland in 1960 onafhankelijkheid verkreeg. Aartsbisschop Makarios werd president. Bloedige strijd tussen de Griekse en Turkse Cyprioten leidde tot het stationeren van een politiemacht, 4500 man groot, van de Verenigde Naties. Maar deze politie heeft de recente aanval op de dorpen niet kunnen verhinderen.

VERDRAG VAN 1960

De moeilijkheid is, dat terwijl het verdrag van Zürich in 1960 nauwkeurig de geoorloofde sterkte, zowel van de Griekse als van de Turkse troepen (respectievelijk 950 en 650 man) aangaf, in de praktijk deze getallen zeer aanzienlijk zijn uitgedijd. Eén van de voorwaarden, thans gesteld door Turkije, schijnt dan ook terugtrekking te zijn van de Griekse troepen op korte termijn. De Grieken daarentegen wilden daar zeven maanden over doen.

Zeer uitzonderlijk is ook de positie van president Makarios. Het is onder zijn leiding dat destijds het verzet tegen de Engelsen gestalte verkreeg. Maar terwijl hij, met woorden, „enosis” bepleit, is het wel zeker dat hij in feite een onafhankelijk Cyprus nastreeft. Vandaar ook, dat hij stellig hoopt, dat het verblijf van generaal Grivas te Athene bestendig wordt. Toch wenst ook Makarios, die de diplomatieke tactiek met een uiterste aan slimheid be-

drijft, een overheersende positie der 500.000 Griekse Cyprioten. Maar als voorstander van een autonoom Cyprus schijnt hij er zich thans bij neer te leggen, dat de Turkse minderheid voldoende aan haar trekken zal komen.

EXPANSIEDRIFT

In dit gehele spel van krachten en tegenkrachten moet men de dreiging van een Turkse aanval als een reële factor beschouwen. Te laat heeft de regering der kolonels te Athene ingezien, dat het de Turken ernst was met hun militaire maatregelen. Het paraathouden van een 500.000 man, het klaarliggen van en oefenen met een in-

De teruggekomen generaal Grivas bij zijn aankomst te Athene.

vasie-vloot, de verduistering van de steden: alles wees erop dat de Turken tot forse daden bereid waren. De bemiddeling van bovengenoemde drie „zware” diplomatieke heren kwam dan ook juist vóór het fatale moment.

De Turken zijn verder politiek en militair sterk in het voordeel. De positie der kolonels-regering met het verzet tegen dit dictatoriale bewind vooral ook in het buitenland, is stellig niet hecht te noemen. Het dictatoriale bewind te Athene heeft dan ook op het allerlaatste ogenblik de heer Pipinelis tot burgerlijk minister van Buitenlandse Zaken benoemd. Deze buitenlandse routinier staat bekend als diplomaat van de oude stijl, en is de Turken niet ongunstig gezind. Daarbij moet men bedenken, dat nog altijd Griekenland en Turkije bondgenoten in de NATO zijn. De komst van secretaris-generaal Brosio maakt, zo dit nog nodig was, maar al te geallieerde bondgenootschap moet worden vermeden.

Van de door Turkije gestelde eisen is allereerst belangrijk de vermindering van de Griekse en Turkse troepenmacht tot de getallen, voorzien in het verdrag van Zürich. Andere eisen zijn: genogdoening voor de Turkse Cyprioten die onlangs tijdens de geweldadige aanval het leven lieten en ontwapening van de Grieks-Cypriotische gemeenschap. Dat men daarnaast wenst dat de VN-politie oftewel vredesmacht van 4500 man wordt uitgebreid, is rationeel. Want de 4500 schoten in letterlijke zin tekort tegenover de resolute aanval van de al te resolute generaal. Grivas. Vooral ook president Makarios schijnt geen bezwaar te maken tegen de versterking der VN-aanwezigheid, die immers de stabiliteit van zijn bewind slechts ten goede kan komen.

Tegenover de Turkse eisen zou dan de garantie moeten staan, dat Turkije zich verbindt nooit het eiland te zullen binnenvallen. Dit „nooit” schijnt een bond woord. Maar nu er ten minste een kans is, dat de acute oorlogsdreiging wordt afgewend, moet men maar niet al te veel over woorden vallen.

Alles tezamen hebben de kolonels en generaals te Athene nooit gedacht, dat zij een veer zouden moeten laten in hun door generaal Grivas op gang gebrachte expansiedrift. Drift is een slechte raadgever. Zelfs voor dictatoren in een onderdrukt land.

L. M.

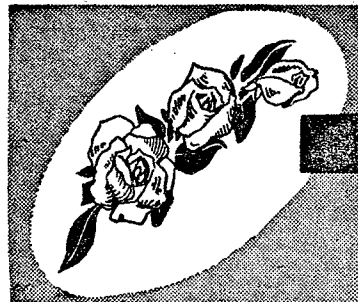
Overheidsvoorlichting

Bij de behandeling in de Tweede Kamer van de begroting van de algemene zaken heeft de heer H. Wiegman het standpunt van de liberale fractie uiteengezet met betrekking tot de overheidsvoorlichting. De grondslagen van deze voorlichting berusten nog steeds op het rapport van de commissie Van Heuven Goedhart, opgesteld in 1946. Een nieuwe bestudering van de taak, plaats en organisatie van de overheidsvoorlichting is nodig. Het antwoord van de minister-president op de vragen van de heer Boot van 26 sept. 1967 wordt dan ook door de VVD niet onderschreven.

Is de organisatie van de overheidsvoorlichting belangrijk, de kwaliteit van de overheidsvoorlichters is belangrijker. Het zullen topambtenaren moeten zijn die overal toegang hebben en van elke beleidsbeslissing op de hoogte zijn. Vooral ook is een mentaliteitswijziging nodig. Veel wordt geheimgehouden, niet omdat het geheim is maar omdat men graag geheimzinnig wil doen. Dit is funest voor het goed functioneren van de democratie: de burgers hebben recht op zoveel mogelijk informatie.

Bij de hernieuwde bestudering van het vraagstuk van de overheidsvoorlichting, die naar de mening van VVD noodzakelijk is, zal in ieder geval ook de voorlichting van het Koninklijk Huis moeten worden betrokken.

Ten slotte verdient de opleiding tot de taak van overheidsvoorlichter, dat waar thans niets aan wordt gedaan, de aandacht.

Bloemsierkunst

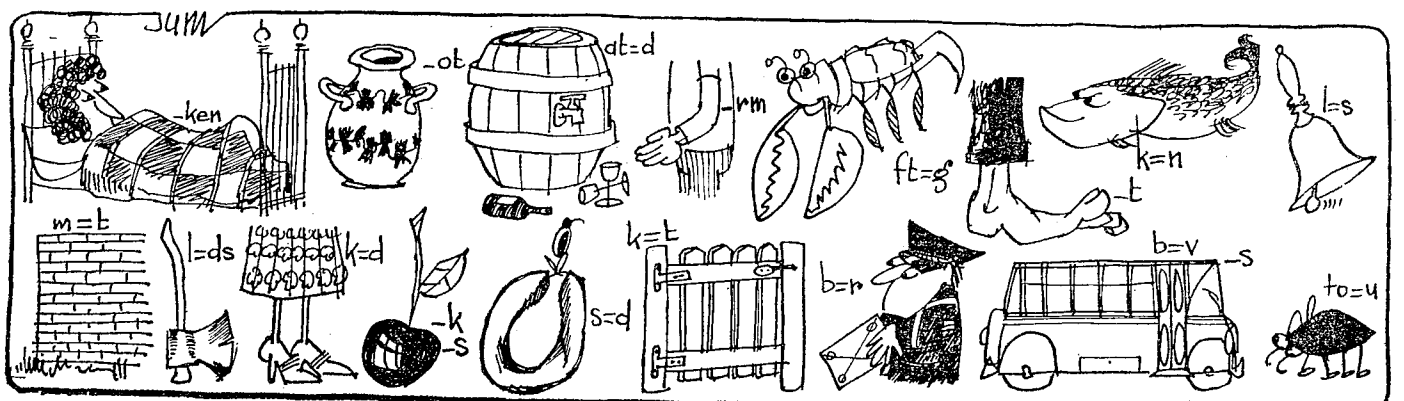
IMMINK DE LANGE

ANNO 1805

v/h J. C. de LANGE's Koninklijke Tuinbouwrichting
Hofleverancier van H. M. de Koningin

MEENT 125 - ROTTERDAM - TEL. 137977-122303

POLITIEK PIEKEREN

GEEST

Zondag 19 november bedankten drie bestuursleden van de afdeling Leiden van Democraten '66 voor het lidmaatschap van hun partij. Nadat zij de vorige dag in Helmond het congres van D'66 hadden bijgewoond, hadden zij er schoon genoeg van. Naar hun mening was het bestaansrecht van de partij komen te vervallen doordat het congres in grote meerderheid had gekozen voor een „conservatieve partijopbouw, die de mogelijkheid van doorstroming van nieuwe ideeën in de weg staat." Van de geest van het Appel is in de geleerden van D'66 steeds minder terug te vinden, aldus de drie bedankende bestuursleden. Wij van onze kant bedanken dit drietal. Zij zullen nog wel niet rijp zijn voor de actie Eén op één, maar hebben ondertussen één ding heel duidelijk gemaakt: D'66 is bezig een gewone partij te worden. Wat is nu nog haar bestaansrecht?

SURPRISE

Maandag 20 november devalueerde het Engelse pond en had de trekking van de eerste serie van onze eigen Staatsloterij plaats. Ogenscheinlijk heeft dat niet veel met elkaar te maken, maar ik meld een en ander om vast te kunnen wijzen op een onvolkomenheid in het Nederlandse gokbestel. De laatste trekking met o.a. de hoofdprijs geschiedt namelijk op 6 december. Had dat nu niet een dag eerder kunnen worden geprogrammeerd? Ik kan me voorstellen dat de honderdduizend in vele gezinnen op 5 december de grootste surprise zou zijn. Bovendien kan Sinterklaas zelf best wat financiële steun gebruiken. Ten slotte is de Spaanse peseta ook gedevalueerd.

CULTUUR

Dinsdag 21 november gaf de stroming Nieuws Links aan de vooravond van het congres van de PvdA een brochure uit met de titel „De meeste mensen willen meer". Samensteller Tom Pauka (Vara) zei bij de

presentatie: „De Partij van de Arbeid zal duidelijk moeten maken, waar zij met de mens naar toe wij en die gedachten moeten inbrengen in de komende gesprekken over een linkse concentratie." Mij dunkt, dat de PvdA er beter aan zou doen de mensen zelf te vragen waar zij naar toe willen. Het antwoord daarop komt trouwens al enkele jaren ongevraagd. Bij elke verkiezing blijkt dat steeds minder mensen voor de weg van de PvdA voelen. Tom Pauka zei ook nog dat er in ons land „een ware culturele revolutie" nodig is. Als dat dan maar niet de cultuur van de Vara is. De meeste mensen willen minder.

SCHOENTJE I

Woensdag 22 november stond Sint Nicolaas in de hal van het gebouw van de Tweede Kamer plotseling oog in oog met minister-president De Jong. De Volkskrant — hoewel sinds geruime tijd niet meer het katholieke dagblad voor Nederland, maar in Sinterklaas-zaken toch nog steeds opmerkelijk goed geïnformeerd — wist te melden dat de premier, „zenuwachtig en met zijn bolhoedje in de hand" terstond van de gelegenheid gebruik maakte om te vragen of hij 's-avonds zijn schoentje mocht zetten. Het verzoek werd ingewilligd, maar helaas vermeldt de historie niet waarmee de Sint, die mededeelde radicaal te zijn, onze regeringschef heeft bedacht. Van zo'n radicale bebaarde man kun je van alles verwachten. Toch zou ik een roe onverdiend en sneu vinden. Misschien een klein marsepeinen Bogaersje?

SCHOENTJE II

Donderdag 23 november berichtten de Telegraaf en het Nieuws van de Dag dat „onze bladen" nu ruim 500.000 abonnees hebben. Het is een grote prestatie, een oprechte felicitatie waard. Toen ik erover las, mijn gedachten nog bij die radicale Sinterklaas; heb ik mij wel afgevraagd wat hoofdredacteur Stokvis in zijn schoentje zou krijgen. Ik denk dat het een riddertje wordt. Van suikergoed.

LIJMEN

Vrijdag 24 november was weer eens zo'n dag, waaruit Wim Kan heel gemakkelijk een oudejaarsavond-programma zou kunnen samenstellen. Daar was dan in de eerste plaats de kwestie van de KVP-radicaal drs. J. M. Aarden, die in de zondagse tv-rubriek Monitor over de schreef was gegaan en nu weer in het gareel van de KVP-fractie moest worden ingelijfd. Ingelijfd, zou je ook kunnen zeggen. Voorts sprak op deze dag het congres van de PvdA zich met slechts zeer kleine meerderheid uit tegen de vorming van groepen in de partij, hetgeen natuurlijk niet betekent dat Nieuw Links nu niet meer bestaat. Ten slotte ontstond dezelfde avond grote deining rond de figuur van PvdA-wethouder A. Hardenberg in Helmond, die had gesproken over „de achterlijkheid van het Helmondse volk, de regentenmentaliteit van het college van b. en w. (waarin hij zelf zitting heeft) en het mogelijk aanvaarden van steekpenningen door ambtenaren van de gemeentelijke dienst van openbare werken". Alles bij elkaar geen fris-vrolijke politiek.

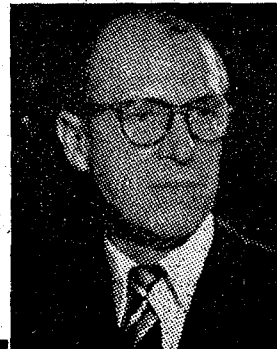
NAAKT

Zaterdag 25 november gingen acht- tot tienduizend jongeren in de loop van de vroege ochtend huiswaarts na een nonstop-monsterpopshow van twaalf uur in de Margriethal te Utrecht. Op drie podia waren achter elkaar niet minder dan vijftig binnen- en buitenlandse beatgroepen opgetreden, afgewisseld door een dichtershappening, dans en experimenteel toneel. De vrees dat zich ernstige incidenten zouden voordoen werd niet bewaarheid, want een opgeluchte hoofdinspecteur kwam om half vier vertellen dat slechts vijf personen waren afgevoerd: drie wegens dronkenschap, één wegens een hartaanval en één wegens naaktloperij. Dat naakte lichaam was overigens geheel beschilderd geweest, zodat men zich kan afvragen of het wel echt naakt was.

.W.

De toekomst van onze industrie

IR. BROUWER

VORIGE week heeft ir. L. E. J. Brouwer, president-directeur van de Kon. Petroleum Mij, in de jaarvergadering van de Fed. Metaal en Electrotechn. Industrie een vrij sombere rede gehouden over de toekomst van deze industrie. Deze dreigt door een sterk isolement en een veelheid van kleine bedrijven achterop te raken bij andere landen, aldus inleider, wiens maatschappij een der grootste opdrachtgevers van de Nederlandse industrie is. In 1966 voor f 388 miljoen aan kapitaalgoederen, buiten tankerbouw (f 60 miljoen). Uitgedrukt in percentages van de totale bestellingen van de Kon./Shell-groep in Europa loopt het aandeel van de Nederlandse metaal-elektro-industrie echter de laatste jaren terug. Als oorzaken noemde ir. Brouwer scherpere concurrentie maar ook achteruitgang van speur- en ontwikkelingswerk, hetgeen alleen ingehaald kan worden door bundeling van krachten. De veelheid van kleine bedrijven leidt vaak tot versnippering van krachten.

Ongeveer terzelfder tijd hield de Nederlandse kernfysicus, prof. dr. J. Kistemaker, in een bijeenkomst van de Betonvereniging een toespraak waarin deze hoogleraar sombere voorspellingen deed over de economische ontwikkeling van Europa: Wij krijgen de kans niet, zo zei prof. Kistemaker (die deze mening al eerder had geuit voor het Teylergenootschap) de achterstand op Amerika in te halen. De oorzaak zag hij in een gebrek aan communicatie tussen de Europese landen onderling.

Wat ir. Brouwer dus zag voor de Nederlandse industrie in Europees verband, belichtte prof. Kistemaker in groter, men kan zeggen Atlantisch-verband. Zijn beschouwing doet die van ir. Brouwer nog somberder lijken.

Beiden komen tot dezelfde conclusie: bundeling van krachten ten einde door speur- en ontwikkelingswerk de middelen te verschaffen, die de Europese industrie op gelijke voet kan brengen met tegenover De Gaulle's plan voor een

de Amerikaanse, die in technologische ontwikkeling superieur is.

WETENSCHAP

Wij willen hierbij toch ook een opwekkende noot voegen: Wat de wetenschap betreft behoeft ons oud werelddeel niet onder te doen voor de Verenigde Staten. Integendeel, de meeste wetenschappelijke onderzoeken, die de grote technologische ontwikkeling van Amerika zo hebben bevorderd, stammen uit Europa. Wij hebben slechts te denken aan de relativiteitstheorie, atoomsplitting en raketten. Het is echter een onmiskenbaar feit, dat Amerika hiervan het grootste industriële en commerciële profijt heeft weten te trekken en nog steeds trekt, getuige de algemeen gehoorde klacht over het „wegkopen" van Europese geleerden, de „brain drain".

Daarnaast doet een ander verschijnsel velen in ons werelddeel bevreesd maken voor de Amerikaanse industriële macht: De vestiging van Amerikaanse filialen in Europa. De Franse schrijver Serban Schreiber, die met zijn kort geleden verschenen boek „Le défi américain" nog al wat stof heeft doen opwaaien, is van mening dat Europa niet de derde industriële macht naast Amerika en de Sowjet-Unie zal worden, maar „Amerika-in-Europa. Amerikaanse ondernemingen hebben volgens zijn berekening reeds \$ 14 miljard in Europa geïnvesteerd en vooral in sleutelindustrieën.

In Frankrijk is die vrees voor een dominerende positie van Amerika op industrieel gebied in Europa sterk. De Gaulle doet alle moeite om de Amerikaanse invloed te weren, zoals gebleken is in de gevallen-Chrysler en -Intern. Business Machines. Het plan, dat premier Wilson enkele weken geleden lanceerde om de Europese krachten op technologisch gebied te bundelen mag men misschien zien als een politieke manoeuvre

Europa der vaderlanden: de basis ervan is ook: Verenigt u om de Amerikaanse technologische overmacht het hoofd te kunnen bieden.

GROTE ONDERNEMINGEN

Er zijn natuurlijk allerlei oorzaken aan te geven waardoor de Verenigde Staten een zo grote voorsprong op industrieel gebied hebben verkregen: Het groot-scheepse en kostbare speur- en ontwikkelingswerk is slechts mogelijk voor kapitaalkrachtige, grote ondernemingen, die in een grote markt als de Verenigde Staten, een continent op zichzelf, gemakkelijker konden ontstaan dan in het versnipperde Europa. Amerika telt honderden mammoet-ondernemingen tegenover de rest van de wereld nauwelijks enkele tientallen van soortgelijke omvang.

Zonder aan de waarschuwingen van ir. Brouwer voorbij te gaan moet men toch niet denken, dat de reusachtige

technologische ontwikkeling van de laatste tien jaren door onze industrie niet is opgemerkt. De vele fusies en samenwerking tussen bedrijven zijn al enkele jaren aan de orde van de dag. Reeds vóór de aanvang van de EEG hebben de „police makers" van de overkoepelende industriële organisaties — o.a. de Fed. v. d. Metaal Ind. — hun leden gewezen op de mogelijke veranderingen in hun positie op de Europese markt en hun geraden die nieuwe positie zo veel mogelijk te bepalen. Ir. Brouwer doelde kennelijk ook hierop toen hij zei, dat kleinere bedrijven zeker niet behoeven te verdwijnen; deze kunnen zich specialiseren in een flexibele en geïntegreerde toelevering aan grotere bedrijven, die door fusie en samengaan hun economische positie kunnen versterken. Wij kunnen in ons land voorbeelden zien van aldus gespecialiseerde bedrijven, die toeleveringsbedrijf zijn geworden voor grote wereldconcerns. Trouwens in de Verenigde Staten ziet men ook, dat b.v. de grote automobiefabrieken als Gen. Motors, Ford, Chrysler, het grootste deel van de onderdelen van hun produkt niet zelf fabriceren, maar betrekken van toeleveringsbedrijven.

SPECIALISATIE

Het is een vanouds bekend verschijnsel, dat een grotere markt niet slechts groter productie-eenheden doet ontstaan, maar ook de specialisatie. Algemeener gezegd: de arbeidsverdeling bevordert.

Uit die specialisatie kan dan weer een nieuw soort van samenwerking voortkomen. De laatste jaren worden industriële aanbiedingen vaak gedaan in de vorm van de z.g. „package deals", d.w.z. dat een geheel pakket wordt geleverd. Vroeger had dit ook plaats in de vorm van haveninstallaties, tramwegen, elektrische centrales en gehele fabrieken. Dergelijke transacties, die vooral met overzeese landen werden gesloten waren voorbehouden aan grote ondernemingen en organisaties. Daarnaast zijn echter „package deals" ontstaan op beperkter schaal, b.v. de levering van boerderij-uitrustingen, waaraan verscheidene leveranciers te pas komen. Ook op kleiner schaal zijn dus ook zulke transacties mogelijk, mits de betrokken industrieën elkaar op dit punt voor samenwerking vinden.

Een dergelijke industriële samenwerking, ook en misschien veelal op het gebied van speur- en ontwikkelingswerk, behoeft niet tot een volledige fusie te leiden. Hoofdzaak bij al dergelijke vormen van samenwerking is een juiste taak- en arbeidsverdeling.

J. VAN GALEN

NIEUW JAARBOEKJE VERSCHENEN

Verschenen is het Jaarboekje 1967-1968 van de VVD. De prijs bedraagt f 3,- per exemplaar. Bestellingen bij voorkeur door overschrijving van het desbetreffende bedrag op giro nr. 67880 ten name van de secretaris van de VVD te 's-Gravenhage, onder vermelding „Jaarboekje".

De automatisering gaat in het bedrijfsleven steeds meer een rol van betekenis spelen. Wij mochten reeds eerder enkele facetten van dit zo belangrijke probleem in dit weekblad belichten. Een studiebijeenkomst van het landelijk werkorgaan voor hoger personeel in het Nederlands Katholiek Vakverbond, die wij onlangs in Amsterdam mochten bijwonen, geeft ons aanleiding nog eens op dit onderwerp in te gaan.

In deze bijeenkomst werd onder meer het woord gevoerd door drs. F. P. J. van Grunsven, die tot motto van zijn inleiding koos: „De invloed van de automatisering op het management in organisaties”. Spr. wees er terecht op dat het hier een materie geldt die nogal emotioneel is geladen. Er heerst bij velen een angst voor robotisering en als gevolg daarvan: déhumanisering. De automatisering heeft iets typisch vergeleken met andere veranderingen in organisaties. Men verwacht namelijk van de mens dat hij bij de veranderingen die door de automatisering worden veroorzaakt, lang in onzekerheid zal leven. Er ontstaat een groot hiaat tussen de uitbreiding van het prestatievermogen en degenen, die er mee geconfronteerd worden. Het grote probleem is of we de mens aansluiting kunnen geven in het automatiseringsproces.

Drs. Van Grunsven maakte melding van enige interessante onderzoeken die bij Philips zijn verricht met betrekking tot de reactie van het personeel op de voortschrijdende automatisering. Daarbij bleek onder meer dat de uitvoerders en het lagere kader een minder positieve werkbeleving ervaren dan het middenkader en het hogere kader. De uitvoerders en het lagere kader voelen de automatisering als een taakversmalling, waarbij het element van de controle zwaarder wordt gevoeld en men voorts ervaart dat de promotiekansen geringer worden.

„Alleswetters”

Vooral onder de oudere werknemers heerst veelal een gevoel van onbehagen. Zij beschouwden zich vroeger als de „alleswetters” in het bedrijf. Nu verhuist deze „wetenschap” meer en meer naar de computer, met het gevolg dat de oudere werknemer zijn prestige voelt dalen. Daarom is de gehele problematiek voor deze generatie moeilijk te aanvaarden en te begrijpen.

Anders is het gesteld met het middenkader, waar men meer het gevoel heeft, mee te kunnen denken en de problemen te analyseren.

Niettemin neemt in de grote bedrijven de afstand tussen beleid en uitvoering toe. Daarom, aldus drs. Van Grunsven, is het de taak van het management een duidelijker antwoord te geven op de problemen die met de automatisering zijn verbonden. De bedrijven zelf zullen in dit verband beter moeten plannen en bijsturen.

In de komende jaren zal de automatisering in versneld tempo haar invloed doen gelden. Ten aanzien van de gevolgen van de automatisering bestaat alom nog grote onzekerheid. Toch tekenen zich de contouren van de veranderingen al enigermate af. De mate waarin die veranderingen het karakter van een beheerst proces zullen hebben, hangt volgens drs. Van Grunsven ten nauwste samen met de aard van de inzichten ten aanzien van de automatisering en de daarop gebaseerde beleidsvoering van de kant van het management in de bedrijven. Daarom is een open oog voor de organisatorische en sociale implicaties van de automatisering een directe noodzaak.

Kantoorarbeid

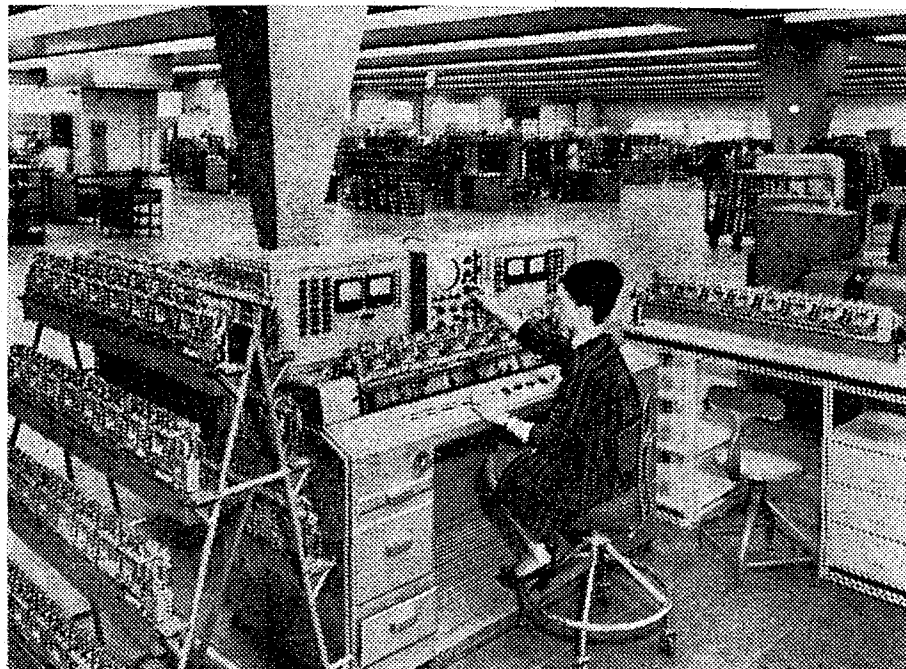
De veranderingen zullen met name in de zgn kantoorsector aanzienlijk ingrijpen en daar vele facetten raken.

- Zo zien wij bijvoorbeeld:
- sterke organisatorische wijzigingen in een vrij „statische” sector;
  - overname door computers van beslissingsprocessen;
  - grote veranderingen in de werkstructuur, ook op managementniveau;
  - het overbodig worden van talrijke functies, met als consequentie overplaatsingen en eventueel ontslag;
  - het gestalte krijgen van totaal nieuwe functies waarvoor veelal geen specifieke opleidingen bestaan;
  - het in toenemende mate te werk

TOENEMENDE INVLOED VAN DE AUTOMATISERING OP HET PERSONEELBELEID

Handwerk en computer, beelden die de problematiek duidelijk illustreren.

stellen van ongeschoolden in administraties;

- de toenemende noodzaak van ploegenarbeid in verband met de rentabiliteit van de kostbare apparatuur;
- het ontstaan van een ander arbeidsmilieu (kantoren met een fabriekskarakter).

Drs. van Grunsven is van oordeel dat, gezien het gehele complex van te verwachten veranderingen met zijn vele nog onduidelijke punten, een adequate benadering van de gehele ontwikkeling pas zal kunnen plaats hebben wanneer de leiders in organisaties deze problematiek onderkennen. Pas wanneer de te verwachten ontwikkeling door onderzoek en ervaring „helder” wordt zal men de onzekerheden ten aanzien van het automatiseringsproces weg kunnen nemen.

Voorlichting aan jongeren

De heer Van Grunsven is van oordeel dat men de jongeren meer wegwijs moet maken in de mogelijkheden en consequenties van de beroepskeuze. Hij acht het een nationale taak een beter systeem te vinden ten aanzien van de behoeften op de arbeidsmarkt in de komende tien tot vijftien jaar. Wij hebben te weinig inzicht, aldus is hij van oordeel, in de werkgelegenheid, niet alleen in kwantitatieve, doch vooral ook in kwalitatieve zin. De automatisering dwingt tot een verdere optimalisering

van het personeelsbeleid. Daarom is het ook de taak van het moderne management modernere inzichten met betrekking tot dat personeelbeleid te geven.

Hij wees er op dat men in Duitsland in dit opzicht veel verder is dan bij ons, vooral in de onderwijssector. Men begint daar aan de voet van het onderwijs, hetgeen een goede basis betekent voor een wezenlijke optimalisering. Bij het hoger beroepsonderwijs houdt men ter dege rekening met de consequenties van de automatisering. Zo worden er aan de universiteit van Hamburg colleges gegeven, waarvoor een dermate grote belangstelling bestaat, dat men bij de toelating ervan zeer selectief te werk moet gaan.

Invloed van de overheid

Wij zijn van oordeel dat de hierboven aangehaalde opmerkingen van drs. Van Grunsven zeker de moeite van het overdenken waard zijn.

Naast de economische en sociale aspecten zijn er aan de automatisering vanzelfsprekend ook belangrijke technische facetten. Hierover sprak op genoemde studiebijeenkomst drs. L. E. Groosman, hoofd market development van Philips Computer Industrie.

Hij wees er onder meer op dat de menselijke vermogens tekort schieten om vele processen te beheersen, waardoor men is aangewezen op de computer en het voortschrijdende proces van de automatisering. Er doet zich in dit

Vragen over inrichtingen voor fysieke therapie

Ons Tweede Kamerlid mevr. Verder-Smit heeft de volgende schriftelijke vragen gesteld aan de staatssecretaris van sociale zaken en volksgezondheid:

1. Is het waar dat, na publikatie van de beschikking van 4 januari 1966 van de toenmalige staatssecretaris van sociale zaken en volksgezondheid inzake de erkenning van inrichtingen voor fysieke therapie, in de maand februari 1966 een aantal verzoeken om erkenning is binnengekomen?
2. Is het waar dat tot op heden, 22 november 1967, nog geen beslissing is genomen op deze en andere in de loop van 1966 binnengekomen verzoeken, hoewel in art. 10 lid 2 van de beschikking is bepaald, dat op verzoeken wordt beslist binnen zes maanden, nadat het verzoek is binnengekomen?
3. Indien het antwoord op de vorige vragen bevestigend luidt, is de staatssecretaris dan niet van mening dat deze gang van zaken als zeer onbevredigend moet worden gekenmerkt en dat hierdoor schade wordt toegebracht aan de belangen van betrokkenen?
4. Is de staatssecretaris dan tevens bereid te bevorderen, dat zo spoedig mogelijk
  - a. hetzij alsnog op de verzoeken wordt beslist;
  - b. hetzij aan de verzoekers een voorlopige erkenning wordt verleend;
  - c. hetzij de in art. 10 lid 2 genoemde termijn wordt verlengd;
  - d. hetzij op andere wijze voorzieningen worden getroffen?

verband een merkwaardige ontwikkeling voor, namelijk dat de computer 15 tot 30 procent per jaar goedkoper wordt, terwijl anderzijds de lonen met 5 tot 6 procent omhoog gaan. Naast technische en economische omstandigheden maken ook concurrentiefactoren automatisering noodzakelijk. De moderne ruimtevaartexperimenten zouden volslagen onmogelijk zijn zonder inschakeling van de computer. Hetzelfde geldt in commercieel opzicht voor onze post-check- en girodienst.

Op het ogenblik kent men in de wereld 50.000 computers, die in prijs variëren van 100.000 gulden tot honderd miljoen gulden of meer.

Europa beschikt over 10.000 computers, tegenover 40.000 in de Verenigde Staten. Voor 1970 verwacht men dat Europa over 22.000 computers zal beschikken en in 1975 over 55.000. Daarbij speelt in Europa de politiek van de regeringen met betrekking tot de stimulering van de computerindustrie een zeer belangrijke rol. Dit geldt met name voor Engeland, Frankrijk en Duitsland.

In ons land bestaan in dit verband nog weinig concrete plannen, ofschoon er wel commissies zijn die deze zaken nader bestuderen.

In technisch opzicht kan worden geconstateerd dat automatisering leidt tot lagere kosten en een betere kwaliteitsbeheersing. Het streven naar een grotere welvaart en arbeidstijdverkortening kan men niet meer los zien van het gebruik van de computer. Het gevolg van deze ontwikkeling is dat men niet alleen meer integratie waarneemt binnen de bedrijven, maar ook tussen de bedrijven onderling door uitwisseling van de informatiedragers.

Vooral ook de ontwikkeling in Japan zal men ter dege in het oog moeten houden, aangezien dat land met betrekking tot de automatisering reeds een tweede plaats in de wereld heeft weten te bereiken.

Kortom: de automatisering doet zich in ons leven steeds duidelijker gevoelen en het zal zeker zaak zijn, vooral in sociaal-economisch opzicht niet achter de feiten aan te lopen.

G. S.

BODEGOM SPIJKENISSE

Gebouwen van gewapend betonnen prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co., Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

ALGEMEEN SECRETARIAAT
V.V.D.
Koninginnegracht 61
's-Gravenhage
Telefoon (070) 604803
Giro 67880

Bestrijding luchtverontreiniging

De aankondiging in de Troonrede van een wet inzake de luchtverontreiniging is voor de staatssecretaris van sociale zaken en volksgezondheid, dr. h. J. H. Krusinga en het bestuur van het bureau milieuhygiëne van de Raad van Nederlandse Werkgeversverbonden aanleiding geweest om in het kader van het reeds in gang zijnde overleg gezamenlijk de nadruk te leggen op het belang dat overheid en industrie hechten aan een goed samenspel bij de aanpak van de milieu-hygiënische vraagstukken in het algemeen en aan de luchtverontreiniging in het bijzonder.

Bij dit overleg bleek tussen overheid en industrie eenheid van gevoelen te bestaan ten aanzien van enkele algemene uitgangspunten voor de bestrijding

van de luchtverontreiniging.

Deze zijn onder meer:

- De overheid zal centrale richtlijnen voor de door de verschillende organisaties te hanteren meetmethoden moeten geven.

- Een wettelijke regeling wordt noodzakelijk geacht om voor alle soorten luchtvervuilingsbronnen de geëigende maatregelen te kunnen treffen.

- Onderzoek naar de invloed van verschillende vormen van luchtverontreiniging op mens, dier, plant en goed zal moeten worden bevorderd. Hierbij kan mede gebruik worden gemaakt van de ervaringen, opgedaan in het buitenland.

- Voor het bepalen van een doelgericht beleid op langere termijn en het formuleren van concrete gedragsregels ontbreken op enkele belangrijke punten nog een zodanige kennis en ervaring als wel wenselijk zou zijn. Overheid en bedrijfsleven zullen gezamenlijk zo spoedig mogelijk in deze leemten moeten voorzien.

- De daadwerkelijke bestrijding van de luchtverontreiniging kan slechts plaats hebben, wanneer overheid, bedrijfsleven en andere belanghebbenden nauw samenwerken. Daarbij is vooral de wil tot samenwerking en het in alle duidelijkheid onderkennen van de feiten vereist.

Deze gemeenschappelijke uitgangspunten vormen een goede basis voor de samenwerking tussen overheid en bedrijfsleven op dit gebied.

HOE ZIT DAT?

Het VVD-Tweede Kamerlid de heer Koning heeft de staatssecretaris van financiën gevraagd of deze zou willen meedelen ten gevolge van welke oorzaak of oorzaken de uitgave december 1967 van de loonbelasting- en premietabellen (witte tabellen) een voor de belastingplichtigen ongunstige afwijking te zien geeft ten opzichte van de uitgave juni 1967 van die tabellen.

Derde weekend Kadercursus

Het derde en laatste weekend van de kadercursus — 25 en 26 november — was gewijd aan de verschillende aspecten van bedrijfsdemocratie.

Zaterdagmiddag werd de bedrijfsdemocratie binnen Nederland achter-eenvolgens belicht door mr. P. H. Hugenholtz uit Amsterdam, juridisch adviseur van het NVV, en door onze partijvoorzitter, ir. K. van der Pols uit Rotterdam. Zaterdagavond stelde men aan beide inleiders een groot aantal vragen. Interessant was het, vooral bij de beantwoording van deze vragen, hun beider visie te horen op medezeggenschap, werknemerscommissarissen e.d.

Zondagmorgen behandelde mr. Th. M. Bautz uit Rotterdam, directeur personeelszaken van een groot concern, de bedrijfsdemocratie buiten onze grenzen. Na in een zeer leerzaam betoog de huidige situatie op dit gebied in de verschillende landen binnen Europa en deels ook daarbuiten te hebben geschetst, besloot de heer Bautz zijn inleiding met een beschouwing over de toekomst, waarbij hij ook Nederland betrof. Ook naar aanleiding van deze inleiding stelde men vele vragen.

Zondagmiddag werd de cursus besloten met een vrije discussie; de door een aantal cursisten gestelde vragen werden deels door het lid van onze Tweede Kamerfractie mr. J. G. Rietkerk, deels door de conferentie-leider, mr. H. van Riel, beantwoord. Om precies vier uur sloot de heer Van Riel deze Kadercursus-1967, die wederom zeer geslaagd was en zich als steeds kenmerkte door een bijzonder goede sfeer.

Niet onvermeld blijve dat de cursisten van hun erkentelijkheid jegens de organisatoren deden blijken door een bijzonder op prijs gestelde attentie, namens hen allen aangeboden door de heer L. Roodenburg

TOEZENDING KOPIJ

ALLE KOPIJ VOOR DIT BLAD TE ZENDEN AAN DE REDACTIE VAN VRIJHEID EN DEMOCRATIE, p/a DE HEER PH. C. LA CHAPPELLE JR., NIEUWE HERENGRACHT 89-B TE AMSTERDAM.

SMIT KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

Voor uw was

naar

BORGH

Tevens adres voor Chemisch Reinigen

N.V. STOOM- EN CHEMISCHE WASSERIJ

v.h. C. D. BORGH & Zn.

Bellevooystraat 75 — Rotterdam — Telefoon 232631 - 232635

Spinners en Twijners van
WEEF- EN TRICOTGARENS

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton

ZETLENGTE 7 m, dikte 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

TELEFOON 010-332657 — GROENEDIJK 10

CAPELLE a/d IJSSEL

containers:
koel/vries-
containers:

„Flats” en
„Huifcontainers”:

Onder de beschermde naam „Multiload”-container bouwt Paul & Van Weelde N.V. genormaliseerde aluminium STAPELCONTAINERS voor het stukgoederenvervoer.

De constructie van Van Weelde's containers leent zich in het bijzonder tot het bouwen van uitvoeringen als koel/vriescontainers, met naar keuze polystreen of polyurethaan isolatie. Binnenafwerking naar wens in aluminium of polyester. Tevens kan elk gewenst koel-aggregaat worden geleverd.

GESLOTEN ALUMINIUM
CARROSSERIEËN

CARROSSERIE- EN CONTAINERFABRIEK

PAUL & VAN WEELDE N.V.

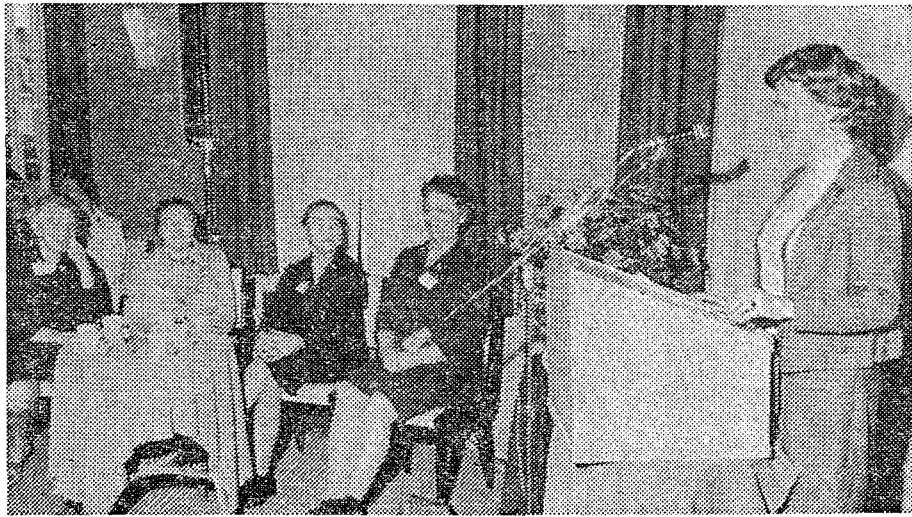
'S-GRAVENWEG 350 - NIEUWERKERK A/D IJSSEL - TEL. (01803) 2841 (3 LIJNEN)

Vettewinkel

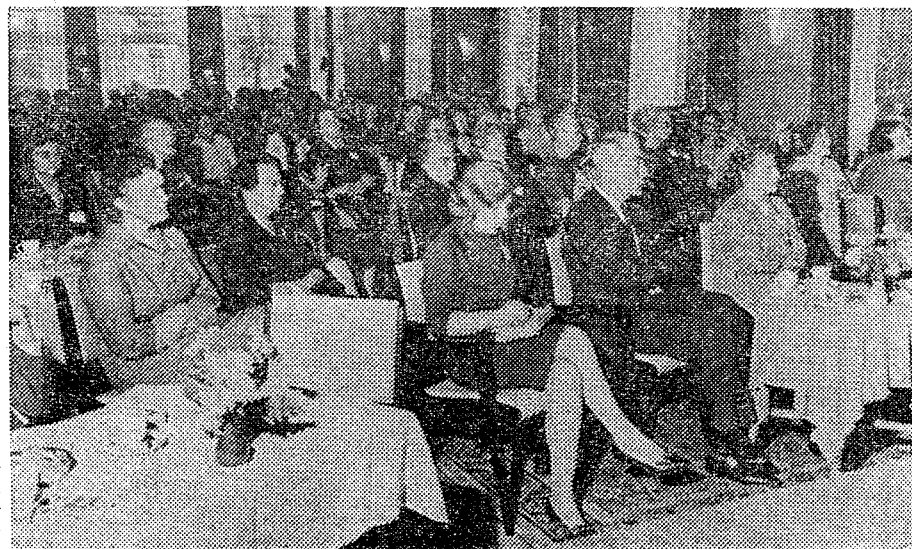
kleur en bescherming

Verf Van Vettewinkel, Prins Hendrikkade 80-82, Postbus 175, Amsterdam

Contactdag van noordelijke vrouwen

De VVD-vrouwen in de provincies Groningen, Friesland en Drenthe hebben vorige week donderdag een contactdag gehouden in het Familiehôtel te Paterswolde. Mev. mr. A. Kappeyne van de Copello (foto boven), die verbonden is aan het bureau van de VVD-fractie in de Tweede Kamer, sprak bij die gelegenheid over de politieke activiteiten van het ogenblik. Hoe geïnteresseerd men naar haar luisterde mag blijken uit de foto hieronder.

Kopij voor deze rubriek zenden aan
Joh. H. Springer
 Alexanderstraat 16, Haarlem

Echtgenoten

In het nummer van 3 november hebben wij er de aandacht op gevestigd, dat huisgenoten van leden, dus ook de echtgenoten, lid van de VVD kunnen worden voor f 5 per jaar.

In Velsen heeft de vrouwengroep reeds twee keer een actie daarvoor ondernomen. Men stuurde naar de echtgenoten van leden een briefje, dat begint: „Daar de vrouw, al hoeft dit natuurlijk niet, gewoonlijk de politieke richting van haar man is toegedaan en uw man genoteerd staat als lid van de VVD zijn wij zo vrij u te vragen of u er niets voor voelt u als huisgenoot-lid (contributie f 5,- per jaar) op te geven.”

Hierop volgt een kleine uiteenzetting over de wenselijkheid van uitbreiding van het ledental.

Ongeveer een week later werden alle aangeschreven dames opgebeld. „Doorgaans volgde een aardig gesprek,” schrijft mevr. Dammers-Vogel. Het resultaat was, dat er op 1 januari 1968 24 vrouwen lid waren en er nu 63 zijn (tegen 106 mannen). Dat is een aardig resultaat, dat de moeite van navolging waard is.

Velsen

De tweede causerie van mevrouw Bakker-Weesing zal gehouden worden op 12 december a.s. Gastvrouw is mevr. Bakkes, Dr. de Grootlaan 3, Santpoort-Noord, die de deelneemsters aan deze cursus om 8 uur verwacht.

Bezoek aan Tweede Kamer

Dinsdag 14 november jl. bracht een aantal leden van de VVD-vrouwengroep Maassluis een bezoek aan de Tweede Kamer. Na ontvangst door de heer Vonhoff, lid van de Tweede Kamer voor de VVD, werd in de fractiekamer van genoemde partij door de heer Von-

hoff een korte inleiding gehouden over de gang van zaken tijdens een vergadering.

Daarna werd door de dames, op gereserveerde plaatsen, op de tribune een gedeelte van de avondvergadering bijgewoond.

Mammoetwet

De Vrouwengroep van de VVD in Deventer hield haar tweede bijeenkomst in dit winterseizoen.

De wethouder van onderwijs uit Zutphen, mevrouw Baas-Goosen, hield een causerie over de Mammoetwet.

Wansmaak

In Ruim Zicht, het blad van het NKV, lezen we het volgende commentaar:

Sommige radio- en televisierubrieken, studenten- en schoolbladen voeren een ware competitie wie de beste wansmaakprodukten kan brengen.

Sinds boeken met de meest grove schuttingwoorden op de boekenlijsten van de middelbare scholen prijken, schijnt men daarin een vrijbrief te kunnen vinden om allerlei gorigheden en dubbelzinnige opmerkingen ook maar in de huiskamer te smijten.

De Vara heeft een jongerenrubriek „Fanclub”, die regelmatig 's avonds 7 uur wordt uitgezonden. Het succes schijnt verzekerd te zijn als men wat liederen op de beeldbuis brengt die lekker veeze woorden produceren of zogenaamde lolbroeken die dubbelzinnige mopjes en opmerkingen debiteren.

Ook is er een radiatorubriek die de inhoud van de schoolkranten bespreekt. Als men al dit fraais hoort, dan wordt men er gewoon onpasselijk van.

De Tros is 's morgens bij het ontbijt sterk in de presentatie van gore moppen. En niemand zegt er iets van. Niemand doet er iets aan. Stel je voor dat je wordt uitgemaakt voor conservatief of voor een vent die niet weet „wat er leeft onder de jongeren”.

Mies Bouwman presenteerde onlangs prof. Nagel. Hij had ook een mening over de vernieling door provo's van het Van Heutz-monument. Hij vond, dat men het ding helemaal maar had moeten oplazen.

Fijn, zo'n intellectueel voorbeeld voor de jongeren...

20 JAAR VVD OP 20 JANUARI 1968 ZORG DAT U ER BIJ KOMT!

Slechts 1500 partijleden kunnen de feestelijke bijeenkomst in het RAI-Congrescentrum te Amsterdam op zaterdag 20 januari 1968 meemaken.

Sprekers zullen zijn: prof. mr. P. J. Oud, minister van staat; mr. D. U. Stikker, oud-minister van buitenlandse zaken en oud-secretaris-generaal van de NAVO; mr. H. van Riel, voorzitter van onze Eerste Kamerfractie en mr. E. H. Toxopeus, voorzitter van onze Tweede Kamerfractie.

De demonstratieve middagvergadering, die wordt gehouden van 3-5 uur, zal onder leiding staan van de partijvoorzitter, ir. K. van der Pols.

's Avonds om 20.30 uur wordt, eveneens in het RAI-Congrescentrum, een grote feestavond belegd, besloten met een bal tot in de kleine nachtelijke uren.

Vraag per omgaande uw toegangsbevisen aan bij het Algemeen Secretariaat, met behulp van de hieronder afgedrukte coupon.

Toegangsprijs voor middagvergadering en feestavond f 3.- per persoon, alle rechten inbegrepen.

U kunt uw plaatsen ook reserveren door overschrijving van het verschuldigde bedrag op giro no. 67880 ten name van de secretaris van de VVD te 's-Gravenhage.

Bestelde toegangsgewijzen zullen t.z.t. worden toegezonden.

COUPON VOOR AANMELDING

te zenden aan Algemeen Secretariaat VVD, Koninginnegracht 61, Den Haag.

Ondergetekende, naam: .....

adres: .....

te: .....

verzoekt toezending van ..... toegangsbewijzen à f 3.- voor VVD-demonstratie op 20 januari 1968.

(handtekening)

.....

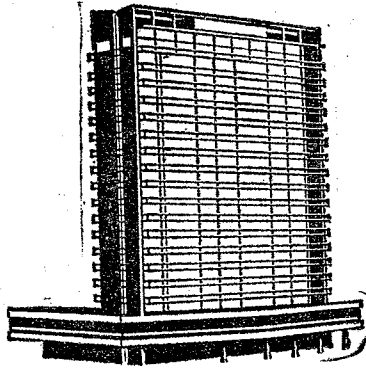
Gastheren in eigen land

HOTEL BOUWES ZANDVOORT

Kamers met meest modern comfort.
Gerenommeerde keuken.

Gelegenheid voor congressen en partijen tot
300 personen.

Cabaret-Dancing tijdens de week-ends
geopend.

APPARTEMENTHOTEL BOUWES PALACE ZANDVOORT

Kamers en appartementen met modern comfort.

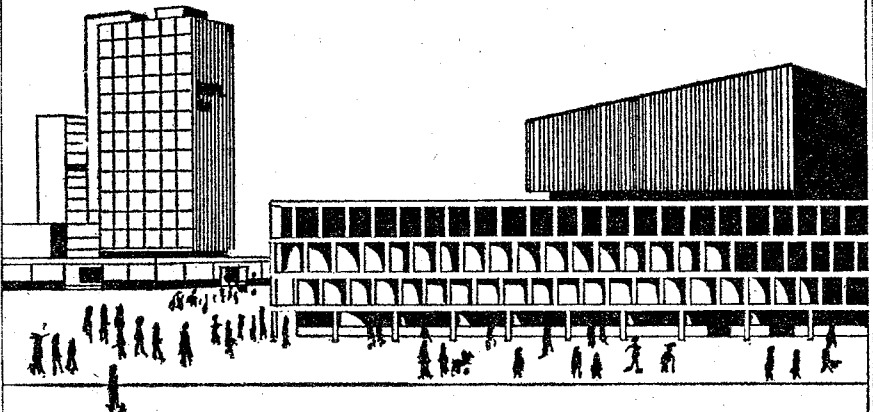
Restaurant op 70 m hoogte - panorama -
lounge bar - sauna - overdekt zwembad -
congreszaal.

Unieke accommodatie voor kaderbijeenkomsten.

BEIDE HOTELS HET GEHELE JAAR GEOPEND - TELEFOON 5041

falstaff

café-restaurant in het "RIJNHOTEL" ROTTERDAM

harmonie

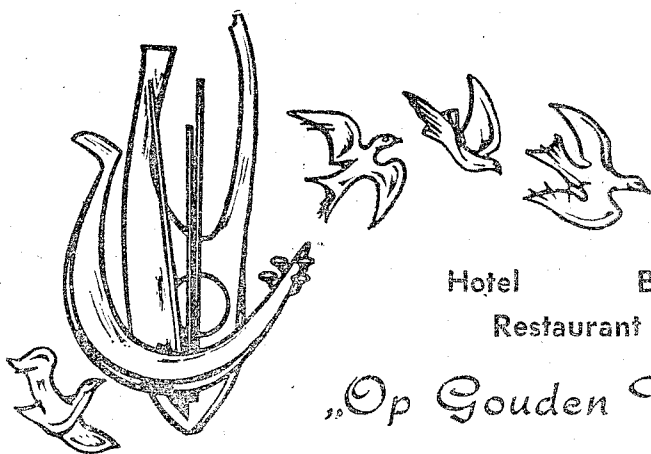
café-restaurant in "DE DOELEN" naast de hoofdingang

„Hotel Noordzee-Boulevard N.V.”

Tel. 01184-2245.

Gelegen op het mooiste punt van Vlissingen. Vanuit de kamers en vanaf het terras schitterend uitzicht op de Scheldemonde, waar de oceaanstomers het hotel op enkele tientallen meters passeren. Str. k. en w. water en huistel. op alle kamers. Centr. verw. kamers m. privébad. Kamers m. ontb. f 13.50 tot 19.50. Rest. de gehele dag. Gerenommeerde keuken. Eigenaar P. J. Smits.

Hotel Bar
Restaurant

„Op Gouden Wieken”

L'ITSTEKENDE KEUKEN - POPULAIRE PRIJZEN

14 zalen voor: recepties, bedrijfsfeesten
congressen

Aparte film-, toneel-, concertzalen

Ruime parkeergelegenheid

Tel. 070 - 555200 - Scheveningseweg 37 - Den Haag

Café-Restaurant

„Europoort”

MAASBOULEVARD 7 - SCHIEDAM

Voor reserveringen tel. 010 - 26 46 25

Het klassieke restaurant
aan de Maas

ADVERTEER

in ons

WEEKBLAD

om ook langs
die weg de **VVD**
te steunen

Mijn opinie is ...

• Kriebelig

Het artikel van de heer Abspoel in Vrijh. en Dem. van 17 november, respectievelijk zijn discussie met de heer Van der Sluys, geeft mij aanleiding tot de volgende opmerkingen:

Persoonlijk kan ik mij best voorstellen dat de heer Van der Sluys (en anderen) wat kriebelig worden, wanneer wij ons zo tevrede tonen over de resultaten van de laatste verkiezingen voor de VVD. Hij heeft willen waarschuwen voor een gevoel van zelfvoldaanheid en daar sta ik achter. De feiten liggen er: de VVD heeft tweemaal achtereen niet kunnen profiteren van het gistingproces, dat in andere partijen aan de gang was; heeft niet zoveel frisheid en openheid kunnen opbrengen, dat afvalligen uit andere partijen bij ons hun onderdak hebben gezocht. Natuurlijk zijn dezulken er wel geweest en het is juist daarbij steeds weer naar het zich politiek anders instellende katholieke zuiden te verwijzen. Maar helaas was er in eigen kring, vooral bij de Tweede kamer-verkiezingen, ook een aantal afvalligen, vaak van goede kwaliteit, die het winstcijfer weer aanmerkelijk reduceerden.

De opkomst van de Boerenpartij kan ik niet anders zien dan als een uitweg voor een aantal balorigen en in de politiek niet goed thuis zijnde kiezers, die eens duidelijk hebben willen maken, dat het hele politieke gedoe hen zo niet langer aanstond en toen op eigenlijk onverantwoordelijke wijze hun stem hebben uitgebracht op een partij, die helemaal niets te bieden had. De gedachte dat men hier bewust rechts heeft willen stemmen zet ik opzij; hoogstens zou ik willen stellen dat zij zijn ongenoegen niet zover heeft willen uitstrekken, door bewust links te kiezen.

De ontwikkeling van D'66 zie ik toch bepaald wat anders dan de heer Abspoel. Hier gaat het om mensen, die wél weten wat ze politiek willen, al zweven ze dan tussen links en rechts. Voor mijn gevoel is D'66 als oppositiepartij stevig in de linkerhoek gedrongen maar stemt dit niet overeen met de doorsnee instelling van de achterban, die gematigder is, niet radicaal genoemd mag worden en bepaald veel liberale gedachten aanhangt. Deze tweeslachtigheid zal de groepering D'66 parten spelen en zal tot ledenverlies leiden. Omgekeerd zullen de links georiënteerden zich niet prettig voelen, wanneer de partijstructuur en de partijpolitiek elementen van een establishment en dus van een zeker conservatisme gaan vertonen.

Hier gaat het overigens in onze discussie niet zozeer om. Daarentegen wél om de bewering dat de VVD relatief weinig ledenverlies aan D'66 zou hebben geleden. In directe zin zal de heer Abspoel gelijk hebben (nogmaals kwalitatief en qua leeftijdsklasse zijn de verliezen vaak erg te betreuren), maar indirect zijn de verliezen groot, omdat velen uit de rechtervleugel van de PvdA en vele liberale katholieke jongeren, die zich eigenlijk bij de VVD hadden behoren aan te sluiten, bij D'66 ten anker zijn gegaan. Voor hen waren wij op dat moment geen aantrekkelijke thuishaven. En hierop hebben wij ons in de VVD te bezinnen. Deze kiezers moeten zich in de komende vier jaren bij ons wél thuis kunnen voelen — dat ligt aan ons.

De VVD moet de kern worden van die brede ondogmatische liberale groepering, die stelling moet nemen tegen het socialisme en tegen de conservatieve rudimenten van het verpolitiekte confessionalisme.

In een grotere partij is individualisme niet op zijn plaats, zal men moeten afzien van vleugelvorming met tegenstellingen over minder essentiële zaken en zal een grote tolerantie (verdraagzaamheid) worden verlangd.

De VVD moet in zoverre zichzelf blijven (de naam van de nieuwe brede groepering acht ik irrelevant), dat zij het moderne liberalisme of pragmatische en vooruitstrevende wijze interpreteert, dat zij zich verweert tegen zowel warring als verstarring, opdat zij kan uitgroeien tot de meest begeerde regeringspartner of tot de meest gezaghebbende constructieve oppositiepartij, zo zij niet zelf tot een meerderheid zou kunnen komen.

Voor wat betreft de partijstructuur dient allereerst aan de interne kracht als politieke organisatie te worden gedacht. Het confessionalisme in de poli-

tiek schaadt die kracht; het dwingt tot tweeslachtigheid. Daar moeten we af. Voorts gaat het om de duidelijke keuzemogelijkheid: liberalisme - socialisme. Deze wordt door een groot aantal kleinere partijen geschaad. We moeten ook daar dus van af en streven naar grote eenheden.

Die eenheden dienen weliswaar een opbouw met duidelijke gezagsverhoudingen te hebben, doch de leden dient op democratische wijze inspraak op het partijbeleid te worden verleend. Zeer belangrijk acht ik een naar leeftijd evenredige vertegenwoordiging der leden in de partijorganen, vertegenwoordigingen en een tot in de puntjes verzorgde interne communicatie, zowel van boven naar beneden als omgekeerd in de partijopbouw.

Alles misschien nog wat simplistisch gesteld, maar hier liggen de kansen voor een modern liberalisme, dat opkomt voor onze vrijheid, zelfstandigheid en persoonlijke verantwoordelijkheid in de Nederlandse samenleving.

J. H. FABER, Soest

• Ombudsman

De ministers Beernink en Polak zijn gelukkig van mening dat er in Nederland zoets als een ombudsman moet komen. Teleurstellend is echter dat de eerste meer voelt voor de Parliamentary Commissioner zoals men die sinds enkele maanden in Engeland kent. Als een burger meent dat de Staten-Generaal naar aanleiding van een door hem ingediend verzoekschrift onjuiste inhellingen hebben gekregen, moet het mogelijk zijn dat hij zich tot de ombudsman wendt en dat deze de zaak persoonlijk onderzoekt, o.a. met het recht alle stukken in te zien.

In Engeland is dit thans niet mogelijk. Van begin af aan is daar de klacht gehoord dat de bevoegdheden van de Commissioner te beperkt waren. Hij behandelt alleen klachten die door parlementsleden bij hem worden ingediend.

De Commissioner heeft nu rapport uitgebracht over de eerste zeven maanden van zijn werkzaamheden. Eén van de redenen waarom hij zo vroeg is met zijn rapport is dat hij van mening is dat zijn bevoegdheden moeten worden uitgebreid: hij heeft in genoemd tijdvak meer dan 500 schriftelijke klachten rechtstreeks van burgers ontvangen.

In deze rubriek nemen wij brieven van lezers op, waarin een mening naar voren wordt gebracht die naar het oordeel van de redactie de aandacht van andere lezers verdient. Dit houdt uiteraard niet in dat de redactie het altijd met die mening eens zal zijn. Zij behoudt zich het recht voor ingezonden brieven te bekorten. Anonieme brieven worden terzijde gelegd.

Tot nog toe kan hij hun alleen maar raad geven.

Ik kan niet inzien waarom wij niet een volwaardige ombudsman zouden mogen hebben zoals in Denemarken. Wie niets te verbergen heeft kan daar niets tegen hebben.

M. HOOGESTEGGER, Rijswijk Z.H.

• Griekenland (III)

Het antwoord van de Tweede-Kamerfractie inzake Griekenland aan de heer Mees (gepubliceerd in Vrijh. en Dem. van 17 november), bevredigt mij niet. Ik meen dat dit komt doordat gereageerd werd op een niet geheel gelukkig geformuleerd ingezonden stuk en niet op het symptoom als zodanig.

Naar mijn gevoelen is een waarschijnlijk kleine, doch zeer roerige, groep bezig vrij extreem linkse standpunten te formuleren. Het zijn dezelfde kreten, nu eens komend uit Tien over rood-monden, dan weer uit provo — chr. radicale — pro-China- en dergelijke monden. Deze groepen krijgen ruime publiciteit in de pers en vooral in het rode zuiden radio- en tv-land.

Zij nu creëren de mythe van de kleren van de keizer. Wie niet gelijk zij meent, dat in Griekenland het toppunt van dictatuur heerst, hoogstens nog overtroffen door een fascistisch Spanje of Portugal, een rassenknechtend Zuid-Afrika of door de super-imperialist Johnson, of dat nivellering en socialisatie het hoogste goed is, wordt uitgekretten minimaal als domoor, oplopend via conservatief tot gevaarlijk reactionair of getuigend van nazi-mentaliteit.

Nu zijn er, dacht ik, vele lieden in dit land, die nu eenmaal nog niet rijp zijn voor dit „socialistisch“ denken en er prijs op stellen zelf een rustig oordeel te vormen. Mensen bijv., die niet a priori de Zuidafrikaanse pogingen om op eigen wijze een vreedzame samenleving te creëren te verworpen, doch eerst eens willen zien hoe dit werkt, omdat ze met de Amerikaanse oplossing nu ook niet geheel gelukkig zijn. Mensen, die nog niet geloven in volkomen bekeerde communisten die niets meer aan expansie willen doen; mensen ook, die niet geheel of — beter nog — geheel niet gelukkig zijn met de gevolgen voor de burgers in Vietnam bij het militair optreden; die de vrijheidsbeperkingen in Griekenland zeker niet ideaal vinden, maar dit alles noodgedwongen accepteren als de in de gegeven omstandigheden beste manier om de communistische expansiedrang tegen te gaan en de Westerse samenlevingsvormen te beschermen.

Mensen ook die er bijv. begrip voor kunnen opbrengen, dat een Grieks volk, dat na de tweede wereldoorlog tienduizenden van zijn kinderen weggesleept zag naar communistische staten, wel iets anders reageert dan een Westers volk, dat alleen een verre toeschouwer was. Natuurlijk bestaat in deze situaties het gevaar dat het middel het doel gaat overheersen. Maar enig vertrouwen mag a priori toch niet ontzegd worden.

Juist de luidruchtige linkse groepen in ons land bergen een veel groter gevaar voor de democratie in zich, omdat actie nu eenmaal reactie wekt. Het is zo, dat door het luide geschreeuw van deze kleine groep velen gaan aarzelen, omdat ze het niet leuk vinden voor conservatief, reactionair, imperialist etc. uitgescholden te worden. En zij gaan dan de schijn ophouden om door ook eens iets naars te zeggen, iets te tekenen, alsjeblift niet het verwijt te krijgen van conservatief te zijn, etc.

Dit symptoom meen ik te onderkennen in het ook maar ondertekenen van VVD-zijde van anti-Griekse verklaringen etc. Ik acht dit een heel gevaarlijk symptoom. Want hierdoor gaat de gemiddelde burger zeggen: als die VVD'er, die ik altijd als een nuchter mens beschouwde, nu ook al gaat tekenen, dan hebben die linkse groepen misschien toch gelijk.

Laten wij alsjeblift geen angst hebben om uitgekretten te worden voor conservatief en wat dies meer zij. Al deze dingen hebben niets met conservatisme te maken. Trouwens als er iets conservatief is in Nederland, dan is het wel de PvdA, die nog steeds leeft in de oude socialistische denktrant van de jaren van haar ontstaan.

Laten wij toch voor een eigen mening uit durven komen, onbetreemd voor het uitgekretten worden door een klein groepje publiciteitszoekers.

J. VAN DAM, Den Haag

HET HEERLIJKE AVONDJE NADERT SNEL, BESTEL VANGEEF EEN BOEK MET DAAG NOG EXTRA VOORDELIG UW BOEKENPAKKETTEN St. NICOLAAS

GESCHENKPAKKET no. 1
2 FORSE POCKETS
voor sportliefhebbers,
totaal 454 pagina's, slechts f 3,75.

FEIJENOORD
De geschiedenis van de Rotterdamse Stadionclub fascinerend beschreven door Phida Wolff Jr., met meer dan 60 illustraties.

FINISH IN PARIJS
De veelbewogen historie van de Ronde van Frankrijk, verteld door de Tour-kenner bij uitstek Jan Cottaar.

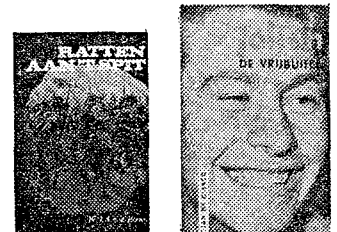
GESCHENKPAKKET no. 2
ONZE TWEDE AANBIEDING
voor sportliefhebbers,
2 fraaie boeken, 320 pagina's, f 5,—.

AJAX
Een uniek document van Wim Jesse over de ups and downs van Ajax, met meer dan honderd illustraties uit het Ajax-archief.

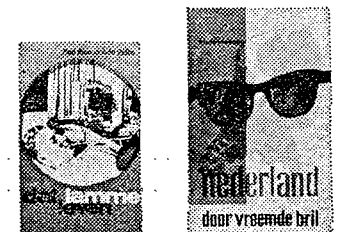
TOM OKKER
Een episode uit het leven van onze nationale tenniskampioen, op weg naar de wereldklasse.

GESCHENKPAKKET no. 4
4 AANTREKKELIJKE BOEKEN,
703 pagina's ontspanning,
voor slechts f 12,50.

RATTEN AAN HET SPIT
Op een boeiende en amusante wijze vertelt Dr. J. A. v. d. Hoeven over zijn ervaringen met de papoeastammen rond de Wisselmeren in Nieuw-Guinea. Winkelprijs f 6,90.

JOHAN DE VRIUBOUTER
Een humoristisch boek van Jan de Clerq, om in één adem uit te lezen. Winkelprijs f 5,90.

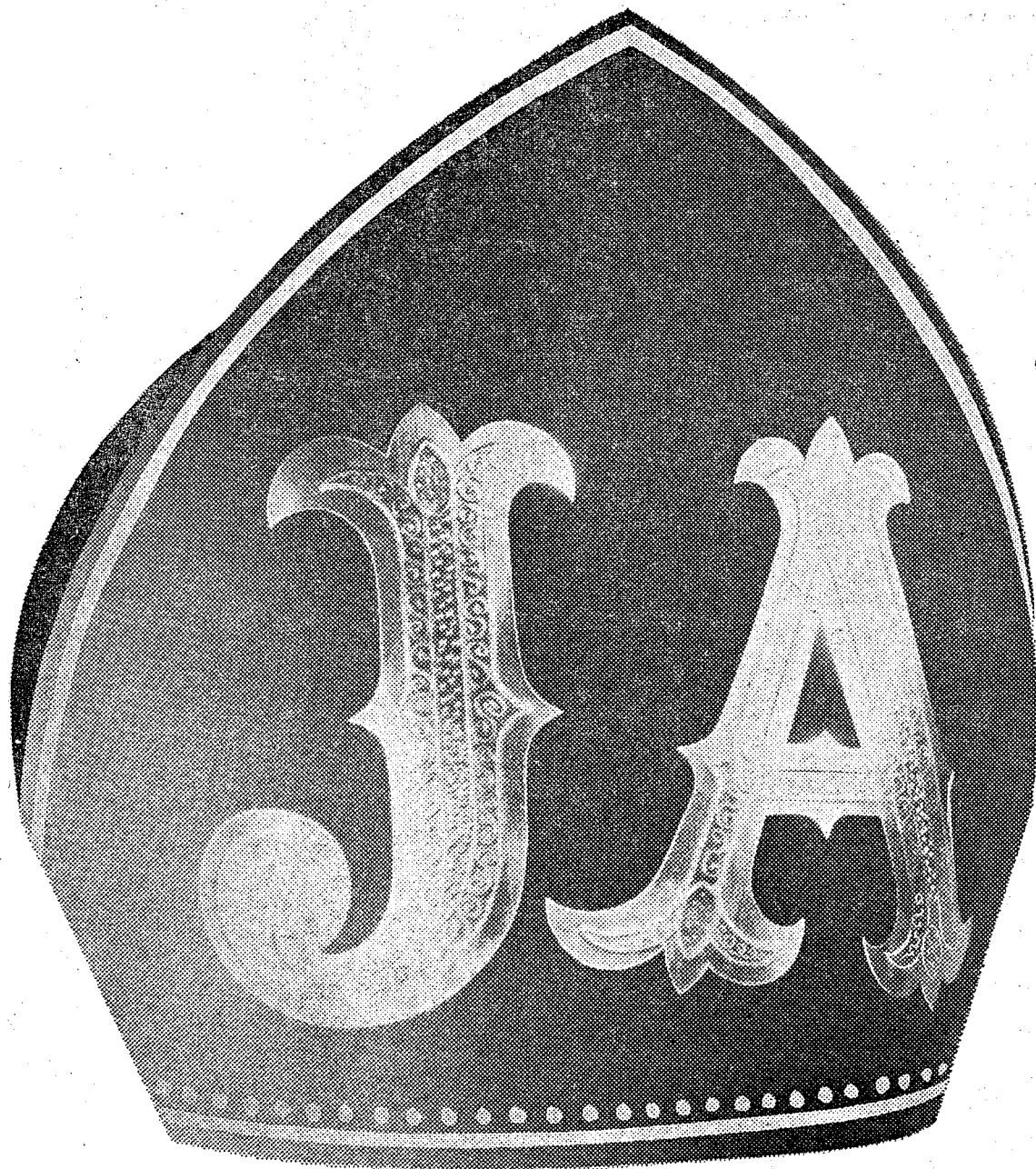
DAT LAMME LEVEN
Het ontroerende verhaal van Paul Bates, die getroffen door kinder-verlamming, zijn lot leert dragen en overwinnen. Een triomf van de geest over het lichaam. Winkelprijs f 4,90.

NEDERLANDE DOOR EEN VREEMDE BRIL
Het bekende boek van J. H. Kruizinga. In 10 hoofdstukken vertellen buitenlandse gasten wat zij van Nederland denken. Winkelprijs f 7,90.

Bestel vandaag nog één of meer voordeelgeschenkpakketten

WIJZE VAN BESTELLEN:

Na ontvangst van uw girobetaling op postrekening no. 40 ten name van Nieuwe Rotterdamse Courant N.V., Rotterdam, met vermelding van pakketnummer, ontvangt u het bestelde geschenkpakket omgaand franco thuis.

**V.V.D.-ERS
ZET UW
"JA-MIJTER"
OP!**

U bent in gulle Sint Nicolaasstemming? - JA!

U vindt dat uw partij ook een cadeau verdient? - JA!

U weet wat uw mooiste cadeau voor haar is? - JA!

U kent V.V.D.-ers in uw kennissenkring? - JA!

U bent al lang van plan geweest, om ze eens aan te klampen? - JA!

U wilt uw partij zo sterk mogelijk maken? - JA!

U wilt straks een extra wit voetje bij de Sint? - JA!

ja - coupon

Aan het Algemeen Secretariaat van de V.V.D.
Koninginnegracht 61 Den Haag

Ondergetekende wenst lid te worden van de Volkspartij voor
Vrijheid en Democratie.

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

In het kader van de Ledenwerfactie „Eén op Eén” aangebracht
door het lid:

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

**1
OP
EÉN**

Handtekening:

**Welnu, maak dan onze actie
"Eén op Eén" tot een grote
Sint-surprise voor uw partij.
Klamp aan, die ongeregistreerde
V.V.D-er. Pak de telefoon. Ga op
bezoek. Rust niet, voor ook hij
zijn "ja-mijter" opzet.**

Eén lid één nieuw lid erbij.

Voor de V.V.D. - tegen de verwarring.

MAAK UW

**V
V
D**

DUBBEL ZO STERK!

Vrijheid en democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 940

VRIJDAG 8 DECEMBER 1967

De Gooise knoop moet snel doorgehakt

Zo groot mogelijke openheid gewenst

Volgende week woensdag zal de Tweede Kamer zich in een plenaire vergadering bezig houden met de begroting van minister Schut (volkshuisvesting en ruimtelijke ordening). Bij herhaling is in ons weekblad reeds een aantal belangrijke vraagstukken, die daarbij betrokken zijn, behandeld. Dit keer zij nog de aandacht gevestigd op een ander facet, dat bij het debat over deze begroting zeker aan de orde zal komen, namelijk de enorme woning- en ruimteproblemen van het Gooi.

Nog niet zo lang geleden viel het besluit dat de Hilversumse Meent niet mag worden bebouwd. De woningnood in het Gooi kan tot 1975 worden opgevangen via bebouwing van de Oostmeent bij Huizen. Daarna is het Gooi vol.

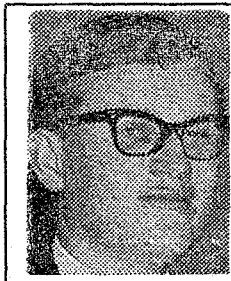
NIEUWE STAD

Een stedenbouwkundige werkgroep van de Gooise gemeenten — waarvan de huidige minister van volkshuisvesting, ir. Schut, voorzitter was! — heeft als haar mening uitgesproken dat met de bouw van een nieuwe stad Overgooi in de IJsselmeerpolders niet eerder dan in 1985 kan worden begonnen. In de jaren tussen 1975 en 1985 kan de ruimte- en woningnood van het Gooi dus niet worden opgevangen, tenzij door bouw elders.

Reeds bij het debat over de Tweede Nota Ruimtelijke Ordening in openbare commissievergadering enkele maanden geleden, is namens onze Kamerfractie door mij gepleit voor het bouwen van een nieuwe stad bij Eemnes, in het bij het Gooi aansluitende deel van de provincie Utrecht. Het provinciaal bestuur van Utrecht zegt in een rapport, uitgebracht door haar technische diensten, dat dit mogelijk is. Tegelijkertijd zegt de provincie Utrecht er echter bij dat zij alleen bereid is het Gooi te helpen als dit gebied aan Utrecht wordt toegevoegd.

ONWAARDIG

Tijdens de commissiebehandeling van de begroting van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening heb ik dat een mentaliteit genoemd een provinciaal bestuur onwaardig. Aan de ministers van binnenlandse zaken en volkshuisvesting en ruimtelijke ordening is door ons gevraagd er zorg voor te dragen dat de samenwerking tussen de provincies Utrecht en Noord-Holland nu eindelijk eens van de grond komt, opdat

door
H. Wiegel,
lid van
de Tweede
Kamer der
Staten-
Generaal

gezamenlijk naar de voor het Gooi beste oplossing kan worden gezocht.

Ten slotte heeft de VVD gepleit voor het leggen van contacten tussen de provinciale besturen en de instanties welke beslissen over de planning in de Flevopolders. Er is — en dat is toch al te gek — over de planologische aanpak in de polders geen enkel contact met de besturen van de aanliggende provincies geweest. Ook het Tweede Kamerlid voor de KVP, mevrouw Groenstmit-van der Kallen, pleitte bij de behandeling van de begroting van binnenlandse zaken vurig voor een krachtige aanpak van het Gooi-probleem. Bij de begrotingsbehandeling van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening trokken KVP en VVD wederom gezamenlijk op. PvdA-Kamerlid Westerhout ondersteunde ons standpunt.

WONDERLIJK

Minister Schut deelde, in antwoord op onze vragen, mee, dat op 6 december een bespreking zou plaatshebben tussen de ministeries van verkeer en waterstaat, binnenlandse zaken en volkshuisvesting en ruimtelijke ordening met de provinciale besturen van Noord-Holland, Utrecht en Gelderland, over de aanpak van de planning in de IJsselmeerpolders en het Gooise vraagstuk.

De minister was niet bereid concreet toe te zeggen dat de resultaten van dit gesprek per brief aan de Kamer zouden worden bekend gemaakt. Een wonderlijke en onjuiste gang van zaken. De bevolking en de gemeentebesturen in het Gooi hebben er recht op zo spoedig mogelijk te worden ingelicht over de beslissing welke de regering naar aanleiding van het gesprek met de provinciale besturen denkt te nemen. De VVD zal ook hierop een zo groot mogelijke openheid aandringen. De Gooise knoop moet snel worden doorgehakt. Het wordt nu zo langzamerhand tijd!

Amsterdammers gaan zich weer over verkeer buigen

Weth. HAMM houdt
maandag lezing

kunnen geven. Maar, zoals reeds gesteld, ook andere leden zijn van harte welkom.

De Amsterdamse VVD-wethouder, de heer G. K. J. M. Hamm, zal maandag a.s. (11 december) in de Zuiderkerk spreken over de verkeersplannen van de hoofdstad. Alle belangstellende VVD-leden, niet alleen uit Amsterdam maar bijvoorbeeld ook uit omliggende plaatsen, worden uitgenodigd de bijeenkomst, die om 20.00 uur begint, bij te wonen. Na het betoog van de heer Hamm zal er gelegenheid zijn om vragen te stellen.

Zoals men zich herinneren zal heeft de Amsterdamse afdeling van de VVD reeds vóór de laatst gehouden gemeenteraadsverkiezingen in verschillende stadswijken openbare „hearings“ georganiseerd over de verkeersproblemen van de hoofdstad. Iedereen — ook niet-VVD'ers — kon daarbij vragen stellen, opmerkingen plaatsen of suggesties doen over de verkeersproblemen in zijn buurt. Deze „hearings“ hebben een zeer grote belangstelling ondervonden. Van de talloze suggesties, die — gebundeld in een rapport over deze materie — aan de gemeenteraad zijn doorgegeven, zijn er verscheidene uitgevoerd.

Intussen: het verkeersprobleem is natuurlijk niet in één dag opgelost. Het blijft een vraagstuk dat ons bezig houdt en de Amsterdamse VVD wil ook bij deze problemen de burgers zelf blijven betrekken. Daartoe zullen deze winter, gelijk reeds eerder werd aangekondigd, opnieuw „hearings“ worden georganiseerd.

De uiteenzetting die de heer Hamm maandag zal houden is in de eerste plaats bedoeld voor al diegenen die betrokken zijn bij de organisatie van de hearings, opdat zij daaraan straks, zo goed mogelijk geïnformeerd, leiding

PRIKKELS

● Hoofdartikel Het Vrije Volk: „Het opinie-onderzoek, voor de KRO verricht, laat twee ontwikkelingen zien, die zich in een verrassend snel tempo doorzetten. De eerste is de groei van de aanhang van D'66. De tweede is een toenemende bereidheid om aan stembusakkoorden te denken. Eén met de VVD als harde kern. Een ander met de PvdA als grootste partner“.

● Prof. mr. F. Duynstee in De Telegraaf: „Als ik een conclusie mag trekken vanuit mijn visie, dan is dit dat de VVD haar beeld onder de stemmers-niet-aanhangers van de christelijke partijen, en dat is globaal een 40 pct., moet zien te verbeteren. De VVD is geen a-sociale partij. De VVD gaat, ik zeg dit als niet-VVD'er, uit van het belang van allen, zoals dit in onze structuur kan worden gediend. Werkelijkheidszin met morele overtuiging en met begrip voor traditionele misverstanden en traditionele vijandschappen kan anno 1967 tot betere resultaten voeren dan het onderzoek-Veldkamp voor de VVD uitwees. De VVD moet er naar streven ooit een meerderheidsrichting te kunnen leiden door samengaan met christelijke groepen. Het socialisme is van huis uit vijandelijk tegenover de gevestigde orde. Het liberalisme moet de politieke macht worden om voor allen de dynamiek van de gevestigde orde aantrekkelijk te maken.“

● Bericht in Het Vaderland: „China heeft stelling genomen tegen de liefde. Het acht deze menselijke uiting een verspilling van tijd, die jongelieden beter aan politieke activiteiten kunnen besteden. Het Tsjechische persbureau CTK ontleende aan de Chinese krant Wen Hwei Pao kritiek op „de wandelingen van jonge geliefden in de parken en het onproductieve op banken zitten dat leidt tot verspilling van waardevolle tijd.“

- Pag. 5: Criticus de Gaulle
- Pag. 7: Dagbladconcentraties
- Pag. 11: Open brief aan heer Wiegel

UIT DE PARTIJ

MAASTRICHT

De samenstelling van het bestuur van de afdeling Maastricht van de VVD is gewijzigd en luidt thans als volgt: voorzitter: Th. Courtens; vice-voorzitter: ir. G. H. Berenschot; secretaris: drs. A. L. de Gelder, Oranjeplein 93c; penningmeester: C. J. de Rond.

ALPHEN a/d RIJN

De gezamenlijke politieke partijen te Alphen a/d Rijn hebben op 20 november een teach-in georganiseerd, die een groot succes is geworden. De bijeenkomst werd door ongeveer 300 mensen bezocht. Met het onderwerp partijvernieuwing had het werkcomité, onder voorzitterschap van de heer De Baat Doelman (vvd), gezien de grote opkomst, een goede greep gedaan.

De heer Vonhoff, die het standpunt van de VVD verdedigde, stal met zijn snedige en humoristische antwoorden de show en ontlokte bij zijn pleidooi voor het werk, dat politici in de Staten Generaal verzetten — waarbij hij zijn socialistische collega Van der Gevel herdacht — warm applaus.

Verheugend voor de VVD was ook dat de heer Joekes als discussie-leider was aangezocht.

Het grootste succes van de avond was uiteraard dat de gezamenlijke politieke partijen elkaar gevonden hadden in de organisatie. Dat is in het overwegend confessionele Alphen a/d Rijn te lang onmogelijk geweest.

ABCOUDE-BAAMBRUGGE

De heren H. J. van Welsen en mr. H. J. van de Roemer hebben, wegens drukke werkzaamheden, de wens te kennen gegeven niet verder deel te nemen aan de bestuurlijke activiteiten van de VVD-afdeling Abcoude-Baambrugge. Zij waren respectievelijk voorzitter en secretaris.

Het dagelijks bestuur is nu als volgt samengesteld: dr. P. Croon uit Baambrugge, voorzitter; O. H. J. Wagenaar uit Abcoude, secretaris-penningmeester; drs. Bicker Caarten uit Abcoude, tweede voorzitter, met als hoofdtaak de publiciteit in de afdeling.

DEN HAAG

In de op 24 november gehouden ledenvergadering van de afdeling Den Haag werd o.m. meegedeeld dat het ledenbestand zich momenteel in een sterk stijgende lijn mag verheugen, als gevolg waarvan de „mijlpaal 2000" onlangs werd overschreden. Het betreffende nieuwe lid werd met een attentie verwelkomd.

Uitvoerig werd van gedachten gewisseld over aangelegenheden, die op de jaarlijkse Algemene Vergadering van de partij op 5 en 6 april 1968 aan de orde zullen komen, respectievelijk aan de orde zouden kunnen worden gesteld. Tenslotte werd besloten van de mogelijkheid tot het stellen van kandidaten voor de vacatures in het dagelijks bestuur der partij geen gebruik te maken en een voorstel te doen de navolgende motie betreffende de houding van Nederland t.o.v. de EEG te aanvaarden:

„De Volkspartij voor Vrijheid en Democratie, van mening dat de toetreding van Engeland en de overige EVA-landen die daarom hebben verzocht, thans de belangrijkste voorwaarde is voor een evenwichtige verwezenlijking van de doelstellingen van de verdragen van Rome, is van oordeel dat de Nederlandse regering — zoveel mogelijk na overleg en in samenwerking met andere EEG-partners — ernstig dient te overwegen haar medewerking aan de verdere opbouw van de Europese Economische Gemeenschap te beperken tot de nakoming van de expliciet in genoemde verdragen neergelegde verplichtingen, totdat de onderhandelingen over de toetreding van de EVA-landen die daarvoor

Vrijheid en Democratie

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonnementen toestel 219, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:
Ph. C. la Chapelle jr.

Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B
te Amsterdam-C.

WILT U ZORGENVRIJ WONEN?

Wij hebben hiervoor een oplossing:

In onze Coöp. Verzorgingsflat „Sparrenhof" U.A. aan de Stationsweg te Ede (waarbij geen winstoogmerk wordt nagestreefd), hebben wij nog enkele 1-, 2- en 3-kamerflats te koop, welke alle zeer ruim van afmetingen zijn.

Veel werkzaamheden worden voor u uitgevoerd: o.a. schoonhouden van de flats, onderhoud gebouw en tuin, warme maaltijden.

Hulp en verzorging tijdens ziekte is in voorbereiding; gereed voor bewoning voorjaar 1968; ruime hypotheekmogelijkheden.

Gaarne zullen wij u ter plaatse ontvangen na voorafgaande telefonische afspraak, zodat u een indruk kunt krijgen van het gebouw en de gunstige ligging.

Inlichtingen: MAKELAARSKANTOOR H. VAN LAAR & ZN., Stationsweg 79, EDE. Telefoon 08380—11000.

COÖP. VERZ.FLAT „SPARRENHOF" U.A., secretariaat: Prins Hendrikkade 1, SNEEK. Telefoon 05150—2522 - 2425.

in aanmerking wensen te komen, zijn geopend met een redelijke kans op een bevredigend resultaat."

Een bestuursvoorstel om te komen tot rechtspersoonlijkheid van de afdeling — zulks uitsluitend met het oog op de niet meer te verwaarlozen financiële risico's, verbonden aan het bestuurslidmaatschap zonder dit — werd aanvaard. De hiertoe noodzakelijke statuten werden behandeld en vastgelegd en aan het bestuur werd machtiging gegeven de nodige stappen te ondernemen.

SLEEN

In verband met een vergadering van de Tweede Kamer op 11 december zal de heer H. J. L. Vonhoff die dag niet kunnen spreken in hotel Zwols te Sleen, zoals in zijn voornemen lag. De bijeenkomst is derhalve tot een later, nog bekend te maken tijdstip, uitgesteld.

- voortzetting van deze rubriek op pag. 5 -

VVD voor radio en televisie

Radio-uitzending van de VVD: woensdag 13 december van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m).
Televisie-uitzending van de VVD: woensdag 20 december van 20.20—20.30 uur, over de zender Nederland I.

Kopij voor deze rubriek zenden aan
Joh. H. Springer
Alexanderstraat 16, Haarlem

Vrouwen en politiek

Verleden week hebben er in ons weekblad reeds foto's gestaan van de zeer geslaagde bijeenkomst in Paterswolde, waar 125 vrouwelijke VVD-leden aanwezig waren. In vervolg op het onderschrift daarbij nemen wij nu wat over uit het inmiddels van mevr. Mulder-Geuker ontvangen verslag.

Na de gezellige gezamenlijke lunch en een uitstekende voordracht van mevr. E. Bron-Wiersma, behandelde mevr. M. van den Boogert-Selhorst (voorzitster van de Nationale Vrouwen Raad en VVD-gemeenteraadslid in Middelburg) de vraag: zijn wij vrouwen geïnteresseerd?

De vrouwenemancipatie, door enkelingen op gang gebracht, werd niet spoedig algemeen omdat de vrouw zich geremd voelde door de individuele liefde tot de man. Via de vrouwenorga-

nisaties drong de emancipatie verder door. Dit als gevolg van het heilig vuur van het eerste uur. De vrouwenorganisaties werden gebundeld in de Nationale Vrouwen Raad, de presidentes van de grote vrouwenorganisaties vormen samen het Nederlands Vrouwen Comité. Zo werken vele vrouwen samen, maar hoe staat het in het algemeen met de enkeling? Is zij geïnteresseerd? In gezin, huishouding en maatschappelijk gebeuren: Ja. Toch is een organisatie Vrouwen in de VVD nodig, omdat de vrouw het woord politiek (partij-politiek) negatief heeft beladen; men heeft een vooroordeel.

Tussen man en vrouw bestaat een psychologisch verschil, maar maakt dit het nu juist niet noodzakelijk dat zowel de man als de vrouw zich inzet voor de samenleving, die uit mannen en vrouwen bestaat?

De vrouw moet meehelpen een sociale visie op de toekomst te ontwikkelen.

Des morgens had mej. mr. A. Kappeyne van de Coppello, sprekende over politieke activiteiten, een beroep gedaan op de vrouwen, zich beschikbaar te stellen voor een beleidsfunctie. Wij kunnen er de wens aan toevoegen, dat capabele vrouwen zich niet te veel zullen verliezen in allerlei verenigingen, maar bedenken dat politiek een belang is van de eerste orde!

Dat de vrouwelijke politieke activiteiten ook van mannelijke zijde gewaardeerd worden, bleek uit de aanwezigheid op deze bijeenkomst van de voorzitters van de Kamercentrales Drenthe en Groningen en van de Groningse propagandist.

VRAGEN OVER LERAAR TE VENLO

Mevr. Van Someren-Downer en de heer Vonhoff, beiden lid van de Tweede Kamer voor de VVD, hebben aan de minister van onderwijs en wetenschappen de volgende vragen gesteld:

1) Is het waar dat op 8 november j.l. door de heer K. te Venlo een klacht is ingediend bij Uwe Excellentie over een van rassendiscriminatie getuigende opmerking gemaakt jegens een joodse leerling, zoon van de heer K., op de Rijks HBS te Venlo door de leraar Dr. W.?

2) Is het de minister bekend dat de leraar voornoemd geweigerd heeft ruitelijk excuses te maken?

3) Is het de minister bekend dat de ouders van de leerling voornoemd door de houding van de leraar Dr. W. zich genoodzaakt hebben gezien hun zoon van school te nemen en op het R.K. Thomas College te plaatsen?

4) Meent de minister niet dat het optreden van voornoemde leraar geheel in strijd is met de waardigheid van het leraarsambt en dat een man of vrouw die werkzaam is bij het onderwijs zich nimmer op een dergelijke wijze jegens leerlingen, die aan hun zorg zijn toevertrouwd, mogen uitlaten?

5) Welke maatregelen denkt de minister te nemen?

Ter toelichting delen de Kamerleden mee dat toen de in deze vragen genoemde joodse leerling de fout had gemaakt een schrift niet in te leveren waar hem om gevraagd was, de leraar dit verzuim van de jongen heeft gekwalificeerd als een joden-streek. Hij gaf hierbij de verklaring dat men in Amsterdam iets dergelijks zo noemde.

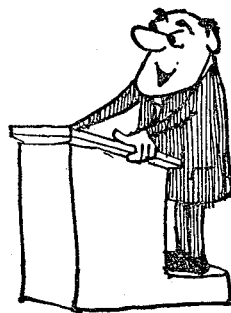
Vragenstellers, beiden in Amsterdam geboren en getogen, kunnen deze mededeling niet onderschrijven of als excuus billijken.

SPREEKBEURTEN

Periode van 8 december tot en met 8 januari

8 dec. Meppel (JOVD)	R. Zegering Hadders
9 dec. Assen (09.30 uur, Overcingel; Ver. v. Staten- en Raadsleden)	H. Wiegel
11 dec. Westerbork (20.00 uur, hotel Slomp; Lib. Kring Hoogeveen)	Ir. D. S. Tuijnman
11 dec. Amsterdam (Vrouwenbelangen)	Mevr. G. V. v. Someren-Downer
11 dec. Gouda	Mr. J. G. Rietkerk
13 dec. Hippolytushoef (20.00 uur, hotel Kaan; afd. Wieringen)	Mr. F. Portheine
14 dec. Utrecht (20.00 uur, café-rest. Jaarbeurs, ingang Rijnkade)	Dr. K. van Dijk
15 dec. Oostvoorne	H. J. L. Vonhoff
15 dec. Stad Delden (19.00 tot 20.00 uur spreekuur; 20.00 uur vergadering)	R. Zegering Hadders
18 dec. Geldermalsen (20.00 uur, A.M.C.-gebouw)	Mr. E. H. Toxopeus
18 dec. Zeist (20.00 uur, hotel Figi)	Mr. H. van Riel
20 dec. Utrecht (JOVD)	Mr. J. F. G. Schlingemann
22 dec. Kath. Staatk. Stud. Fed.	Mr. J. F. G. Schlingemann
2 jan. Assen (Nieuwjaarsvisite)	Mr. H. van Riel
5 jan. Winterswijk	H. Wiegel
6 jan. Hoogeveen (Lib. Soc.)	H. Wiegel
8 jan. Doorn	H. Wiegel
8 jan. Steenbergen (20.00 uur, hotel v. Tilburg; W. N. Erabant)	Mr. H. van Riel

Deze lijst, waarin in principe alleen spreekbeurten van Kamerleden — die zij vervullen binnen het verband van de partij — worden vermeld, wordt opgesteld door het Algemeen Secretariaat van de VVD, Koninginnegracht 61 te Den Haag (telefoon 070 - 604803). De gegevens, waaronder bij voorkeur ook het aanvangsuur en de plaats waar de vergaderingen gehouden worden, dient men derhalve niet naar de redactie van het weekblad, maar naar het Algemeen Secretariaat van de partij te zenden. De lijst wordt elke maandag om 12.00 uur afgesloten.

Resultaten van een opinie-onderzoek (II)

Gunstig perspectief voor de VVD

• Een zeer merkwaardige uitslag betreft de ARP. Terwijl de partijleiding trots verkondigt geen interne moeilijkheden meer te hebben en haar voorkeur voor de PvdA niet verborgen houdt, keert de achterban haar de rug toe en zoekt toevlucht tot de VVD. Welk mysterie gaat achter deze onthullende uitslag schuil? (Hoofdartikel „De Tijd”).

• „Mr. Van Riel heeft gelijk. De christen-radicalen zouden naar de PvdA moeten gaan. En al die kiezers, die een conservatieve concentratie willen, 22 pct. in de KVP, 38 pct. in de ARP, 43 pct. in de CHU en 5 pct. in D'66, zouden zich moeten aansluiten bij de VVD, zou men eraan kunnen toevoegen”. (Hoofdreductie „Vrij Nederland”).

• „Mr. Van Riel, fractievoorzitter van de VVD in de Eerste Kamer, bracht het belang van de „floating votes”, de stemmen die in geen enkel onderzoek zijn te rubriceren, naar voren. Het zijn juist die stemmen, die in Nederland nog altijd de dienst uitmaken, aldus mr. Van Riel” („Het Parool” over de rede van de heer Van Riel in de Eerste Kamer bij de algemene politieke beschouwingen).

Aan deze uitlatingen zouden wij nog drie andere willen toevoegen, eveneens betrekking hebbend op het opinie-onderzoek KRO — Bureau Veldkamp/Markt-onderzoek.

In de eerste plaats twee die wij in de rubriek Prikkels van deze week reeds hebben opgenomen. Het oordeel namelijk van Het Vrije Volk, dat een toenemende bereidheid meent te zien om aan stembusakkoorden te denken: één met de VVD als „harde kern” en een ander met de PvdA als „grootste partner”. Daarnaast de visie van prof. Duynstee, die meent dat de VVD haar beeld onder de stemmers-niet-aanhangers van de christelijke partijen (dat is 40 pct) moet zien te verbeteren en dat de VVD „De politieke macht moet worden om voor allen de dynamiek van de gevestigde orde aantrekkelijk te maken.”

En ten slotte past in dit beeld dan ook nog het ingezonden stukje van onze Haagse geestverwant de heer Hovinga in dit nummer van ons blad, waarin deze de aandacht vestigt op de liberale voorkeur van (waarschijnlijk) vooral een aantal oud-KVPers, die via de katalysator D'66 al „hebben leren inzien, dat niet hun oude partij, maar wel de VVD de beste garanties biedt voor vooruitgang en meer welvaart.”

trekkelijkheid van de resultaten te erkennen.

Bij ieder onderzoek zal men een redelijke marge van afwijkingen in het oog moeten houden. De wijze van opstelling der vragen, het al dan niet rekening houden met blanco stemmen en de moeilijkheid, dat men de verdeling van de restzetels bij zulk een onderzoek helemaal niet in de hand heeft, spelen bovendien een belangrijke rol.

Dat de KRO (die tevens de zetelverdeling gaf) bovendien een politieke bedoeling heeft gehad met deze uitzending, namelijk om invloed op de komende partijraadsvergadering van de KVP te oefenen, kan men inderdaad wel aannemen.

BETREKKELIJKHEID

De betrekkelijkheid van de waarde van opinie-onderzoeken is ondertussen wel aangetoond door een nu ook door de NCRV ingesteld onderzoek van het NIPO, dat weer sterk afwijkt van het eerstgenoemde onderzoek. Afwijkingen o.a. ten ongunste van D'66, ARP, en VVD en relatief minder ongunstige resultaten voor KVP en PvdA, althans vergeleken bij de uitslag van de Kamerverkiezing van februari j.l.

Men is geneigd de kringen, die juist zo voor meer duidelijkheid en voor goede voorlichting van de kiezers pleiten, aan te raden nu voorlopig maar eens met dergelijke opinie-onderzoeken te stoppen. Want op deze wijze wordt bij de kiezers eerder de verwarring dan de duidelijkheid versterkt.

Aan de verklaring o.a. van deze verschillen heeft drs. Marcel van Dam, voor wiens objectief-wetenschappelijke analyses men, naar ik meen, alle waardering kan hebben, in De Volkskrant eind vorige week een uitvoerige beschouwing gewijd.

Hij wijst er daarin o.a. op, dat de hoge cijfers voor KVP en PvdA bij het NIPO nog „extra overtrokken” zijn door de manier waarop de categorie „niet gestemd; blanco; wil niet zeggen”, te zamen 13 procent, over de rest van de partijen is verdeeld. Deze verdeling

werkt ten gunste van de grote partijen, ook bij de uitslagen van de opiniepeilingen.

De winst voor D'66, hoewel in het NIPO-onderzoek minder, blijft, naar drs. Van Dam opmerkt, spectaculair en de herkomst van deze winst, voornamelijk van de PvdA en, naar hij aanneemt, de linkerzijde van de KVP zal deze partij zijns inziens steeds meer tot een progressieve keuze dwingen. „Dit zal uiteraard gevolgen hebben voor de keuze van de conservatievere D'66-ers. De VVD kan dus op pragmatische versterking rekenen in de toekomst”, aldus drs. Van Dam.

Aan het einde van dat artikel, waarin hij er — ongetwijfeld terecht — op wijst dat de ARP een moeilijke tijd tegemoet gaat, schrijft hij dan nog eens: „Wie het ook niet gemakkelijk zal krijgen is Van Mierlo. De overgrote meerderheid van de D'66-aanhang spreekt zich uit voor de progressieve concentratie, terwijl een minderheid, waaronder vooral, naar op het congres in Helmond bleek, het kader, daar tegen is. Ik ben zeer benieuwd wat uit deze tegenstelling als pragmatische oplossing naar voren komt.”

HELMOND

Het was eigenlijk wel een gelukkige samenloop van omstandigheden dat de publikatie van de resultaten van dat tweede opinie-onderzoek op dezelfde vrijdagavond (1 december) op het televisiescherm prompt gevolgd werd door de uitslagen van de raadsverkiezing in Helmond.

Hier was dus een reële verkiezing, waar, al betrof het dan een plaatselijke en geen landelijke aangelegenheid, in politieke kringen al maandenlang met spanning naar was uitgezien. Het woord „testcase” werd herhaaldelijk gebruikt.

Vooraf over D'66 circuleerden fantastische verwachtingen. Vóór het Helmondse congres kon men zelfs voorspellingen horen van 14 en 15 zetels. Na dit congres, dat nogal ongelukkig verliep en waar toen van weinig eenheid bleek, daalden de verwachtingen. Maar zoals vooraanstaande D'66ers op de verkiezingsavond wel moesten toegeven: men had toch wel op 6 à 7 zetels gerekend.

Het zijn er ten slotte maar drie geworden, terwijl de lijst van Gemeentebelangen, waarbij aanhangers van de VVD, de ARP, de CHU en een aantal liberaal ingestelde katholieke intellectuelen samenwerkten, van 3 op 4 zetels kwam. En ook in de verkleinde gemeente Mierlo, waar de raad van 15 op 11 zetels werd teruggebracht, boekte Gemeentebelangen met 3 zetels een zetel winst.

De KVP en de PvdA bleven in de met twee zetels (van 29 op 31 zetels) uitgebreide raad van Helmond ondanks procentuele achteruitgang in vergelijking met de raadsverkiezing van 1966, hun oude zeteltallen van resp. 15 en 6 behouden. Wel verloor de KVP door deze relatieve achteruitgang voor de eerste maal haar absolute meerderheid in Helmond.

De Boerenpartij, die bij de Kamerverkiezing van 1966 in Helmond nog 5 pct. van de totale stemmen behaalde, viel thans op 1,7 pct. terug en kreeg geen enkele zetel.

Het dagblad Trouw noemde de analyse die drs. Van Dam van de verkiezingen had gemaakt, „onthullend”. „Uit zijn enquête bleek dat vooral de rechterzijde van de KVP in beweging is gekomen. Het bruto verlies van de KVP was 30 pct. en van deze kiezersgroep was 29 pct. overgelopen naar de door Van Dam als liberaal gekenschetste partij Gemeentebelangen (VVD, ARP en CHU).” De Tijd, van hetzelfde verschijnsel melding makend, voegde daar aan toe: „Bij landelijke verkiezingen gaat een stuk van die club wellicht naar de VVD.”

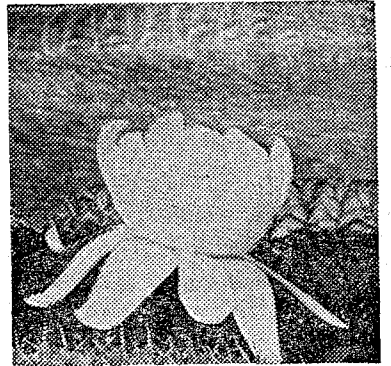
Heel wat verrassingen waren er dus nog wel, waarbij de eerste tegenvaller voor D'66 ons toch niet al te zeer hoeft te verwonderen. Juist D'66 wil — en daar zijn wij het mee eens — elke par-

tij voor een duidelijke keuze stellen. Maar zij zal — en hier delen wij de mening van drs. Van Dam — in de naaste toekomst gedwongen worden zelf óók duidelijk te kiezen en haar plaats te bepalen. De keuze zal, hoe zij ook uitvalt, ongetwijfeld een deel van haar heel weinig aan de partij gebonden aanhang kosten. Die weinige partijgebondenheid is nu eenmaal het nadeel van een uitsluitend pragmatisch ingestelde groepering, die principieel en nadrukkelijk verklaart geen beginselpartij te (willen) zijn.

A. W. ABSPOEL

Vragen over kas

Victoria Regia

en kastekort

Zoölogisch Museum

Onze Tweede-Kamerleden de heer Vonhoff, mevrouw Van Someren-Downer en de heer Van Dijk hebben aan de minister van onderwijs en wetenschappen de volgende vragen gesteld:

1. Heeft de minister kennis genomen van het bericht dat de zgn Victoria Regia-kas in de Hortus Botanicus te Amsterdam wegens verregaande bouwvalligheid wordt afgebroken?

2. Is het waar dat de kwaliteit van de collectie van het Zoölogisch Museum voortdurend qua conditie slechter wordt, doordat voor de instandhouding de nodige middelen ontbreken?

3. Is het ontbreken van deze middelen mede een gevolg van het feit dat de curatoren van de Universiteit van Amsterdam noodgedwongen andere prioriteiten moeten stellen, die meer uitsluitend gericht zijn op het wetenschappelijk onderwijs, wat bij de Hortus Botanicus en het Zoölogisch Museum niet het geval is?

4. Indien de voorgaande vragen bevestigend worden beantwoord is de minister dan bereid om in overleg te treden met zijn ambtgenote van cultuur, recreatie en maatschappelijk werk om te trachten langs die weg tot een oplossing te komen, gezien de algemeen culturele betekenis van deze collecties en de belangen van recreatie en niet-wetenschappelijk onderwijs, die daardoor mede worden gediend?

ALGEMENE TENDENS

Het zijn niet geheel gelijksoortige uitlatingen, maar toch kan ik mij met de algemene tendens daarvan wel verenigen. Er is in die uitspraken van (met uitzondering voor de heren Van Riel en Hovinga) niet-geestverwanten een opvallende eensgezindheid te constateren, namelijk dat zij alle belangrijke toekomst-mogelijkheden aanwezig zien voor de VVD.

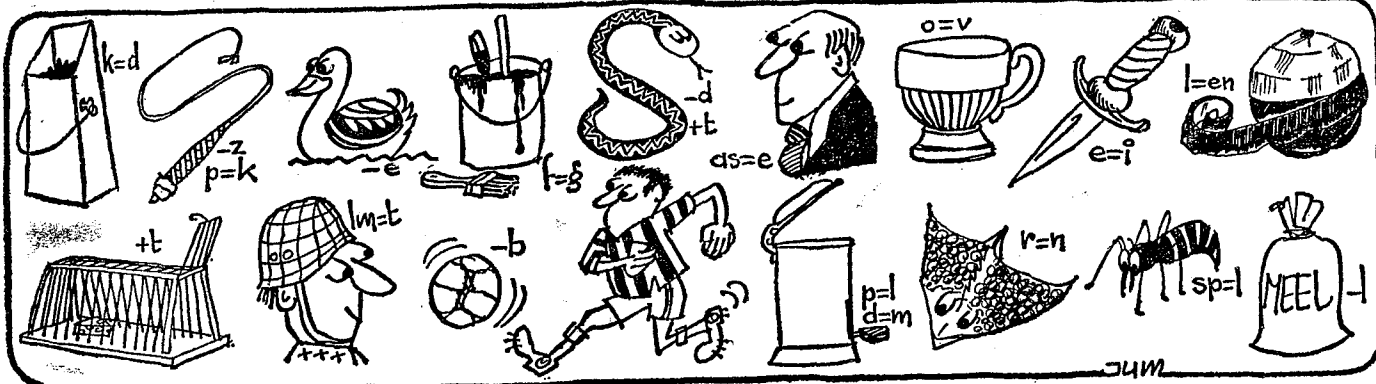
Ik acht deze reacties (ook elektro-raal-psychologisch) nog belangrijker dan het tot in alle onderdelen uitpluizen van dit opinie-onderzoek. Ik ben het namelijk volkomen eens met ons Kamerlid de heer Vonhoff in de radio-uitzending van de VVD van 29 november j.l., dat men niet aan de betrouwbaarheid - op-zich-zelf van zulk een onderzoek behoeft te twifelen om toch wel de be-

VOORSPELLING EN FEITEN

Op de dag van de verkiezingen te Helmond ontvingen wij het novembernummer van „Democraat”, het orgaan van D'66. Daarin voorspelt D'66-initiatiefnemer drs. Hans Gruyters, geboren en getogen in Helmond, de uitslag. Hoe optimistisch men bij D'66 was moge blijken uit deze voorspelling. Tussen haakjes hebben wij de feitelijke verkiezingsuitslag vermeld:

- KVP 12 (15)
- PvdA 5 (6)
- Gem. belangen 3 (4)
- Jongeren KVP 1 (1)
- CPN 2 (2)
- D'66 7 (3)
- Rest 1 (0)

POLITIEK PIEKEREN

De oplossing van deze rebus is elders in dit blad verscholen.

KASTEEL
Oud-Wassenaar
telefoon 0 17 51-90 45
romantische sfeer — modern comfort

Kerstmis in het Kasteel

beide dagen diner-dansant
f 35,- per couvert

kerstarrangement
v. zaterdag 23 dec. vóór het diner tot en met woensdag 27 dec. na het ontbijt
f 240,- per persoon

te bereiken via autoweg
Den Haag — Amsterdam, afbuigen
tegenover Dierenpark Wassenaar

Een tekort van f 94.100.000

REEDS verscheidene malen is gezegd dat het begrotingstekort van de grote steden een structureel tekort is. Voor een deel is dat stellig waar. Dat blijkt alleen al uit het feit dat ondanks de uitkeringen die de gemeente van het rijk ontvangt als zgn. doeluitkeringen, het tekort van bijna tien miljoen gulden in 1962 is gestegen tot meer dan 27 miljoen in 1968.

Het is dan ook geen wonder dat bij de indiening van het begrotingsontwerp voor 1968 met een tekort van f 94.100.000 (in de praktijk zal het wel meer dan honderd miljoen worden) b. en w. van Amsterdam zich beklagen over de financiële moeilijkheden waarin de gemeente sedert de invoering van de Financiële-Verhoudingswet 1960 verkeert. Deze moeilijkheden zijn, aldus de missive van b. en w., niet op te lossen zonder ingrijpende wijzigingen van het financiële statuut.

Dat is dan ook de aanleiding tot een gemeenschappelijk optreden van de drie grootste gemeenten die met de rijksregering reeds geruime tijd overleg voeren over een sanering van de financiële positie van de gemeenten Rotterdam, Den Haag en Amsterdam.

Toch is daarmee de kwestie niet volledig gesteld. Men kan de waarheid erkennen van de opvatting dat er aan de financiële verhouding het een en ander ontbreekt, maar deze waarheid is

slechts een halve waarheid. Met name betekent het ontoereikend-zijn van de rijksuitkeringen aan Amsterdam geenszins dat de begroting met zijn reusachtige tekort daarom gerechtvaardigd zou zijn. Het zou zeer wel kunnen blijken dat er een betere overeenstemming tussen de — bekende — inkomsten en de begrote uitgaven mogelijk zou zijn geweest. Achter de klacht dat de financiële verhouding niet deugt, mag niet de opvatting schuilgaan dat maar klakkeloos alle gewenste uitgaven op de begroting worden gezet, zonder rekening te houden met de financiële grenzen.

Al vele jaren is er bij de begrotingsdebatten in de Amsterdamse gemeenteraad van meer dan een zijde aangedrongen op een zorgvuldiger aanpassing van de uitgavenbegroting aan de te verwachten inkomsten. Men krijgt de indruk dat daaraan weinig werkelijke aandacht is gegeven. In de missive bij de nieuwe begroting zeggen b. en w. dat men niet moet verwachten dat „via abrupte ingrepen in een historisch gegroeid bestel op korte termijn zeer aanzienlijke besparingen zouden kunnen worden verkregen." Daar zullen b. en w. zeker wel gelijk in hebben, maar tussen de regels door kan men er toch enige onzekerheid uit lezen of in voorgaande jaren nu wel het beste „historisch gegroeid bestel" is ontstaan. Een

voorbeeld is misschien de IJ-tunnel, waarvan in de missive wordt gezegd dat de kapitaalslast geleidelijk op de gewone dienst van de begroting zal komen te drukken.

Maar dat had men toch waarlijk ook kunnen verwachten. In de prestigieslag om de IJ-tunnel (die niemand op het ogenblik op diezelfde plaats zou hebben willen bouwen) heeft de gemeente ten slotte ietwat kregel gezegd: als waterstaat hem niet wil bouwen zullen we het zelf wel doen. Dat zijn krasse woorden, maar dan zal de stad ook de consequenties daarvan moeten dragen.

Niemand zal de rechtvaardigheid ontkennen van verliezen van sommige nutsbedrijven. Met name denkt men daarbij aan het openbaar vervoer dat in vrijwel geen enkele grote stad ter wereld een sluitende begroting heeft. Maar als het verlies elk jaar zo toeneemt als in Amsterdam, totdat het voor het komende jaar op meer dan 37 miljoen gulden wordt geraamd (waarvan 32 miljoen verlies op trams en bussen) dan kan het toch zin hebben om de redelijkheid van zo'n verlies eens na te gaan. Dan kan het toch zin hebben om de organisatie van het bedrijf eens te beoordelen op de manier waarop een particuliere ondernemer dat doet. Het is denkbaar dat men na een grondige studie tot de bevinding komt dat — gezien de noodzaak om de hele burgerij ge-

lijkelijk te dienen — dit grote tekort gerechtvaardigd is, maar dat zou dan tenminste aantoonbaar zijn; nu moet de burger volstaan met op gezag van betrokkenen aan te nemen dat het niet goedkoper kan.

Overigens is een heel stuk van de tekorten op de nieuwe begroting een gevolg van vroegere tekorten. Die zijn immers ten dele verantwoordelijk voor de zeer aanzienlijke toeneming van de vlottende schuld van Amsterdam, die op het ogenblik meer dan een half miljard gulden bedraagt. Een groot deel daarvan heeft een korte looptijd, hetgeen er op neerkomt dat gemiddeld elke maand ongeveer 150 miljoen gulden moet worden gevonden om die vlottende schulden te financieren. Dat is een griezelige toestand.

Ten slotte nog een opmerking. In de hele bedrijvensector van Amsterdam is het nadelig saldo sinds 1962 voortdurend gestegen. In dat jaar was het dertien miljoen gulden; voor 1968 levert het optelsommetje van de winsten en verliezen van alle gemeentebedrijven een tekort op van bijna 39 miljoen gulden. Dat is veel. Men moet zich afvragen of het niet zinvol is om voor het opstellen van het volgende begrotingsontwerp uit te gaan niet van de vorig jaar gedane uitgaven, maar van de simpele vraag of er in de sleurgang van die bedrijven geen besparing mogelijk zou zijn.

Slechte rekenmeesters

DIT is te gek om los te lopen, zo riep de liberaal Baggerman in de gewone raadsvergadering van de vorige week uit bij de behandeling van het voorstel om aan de stichting Rotterdamse verpleeghuizen De Rustenburg voor de bouw van een verpleeginrichting aan de Mathenesserlaan een aanvullende garantie te verlenen van f 3,9 miljoen.

De hartekreet van de spreker was maar al te begrijpelijk. Twee jaar geleden namelijk had de gemeenteraad het stichtingsbestuur op grond van een ingediende kostenbegroting voor de verwezenlijking van hetzelfde project al een garantie van f 3,4 miljoen gegund. De aanvraag van het bestuur om een aanvullende garantie was het gevolg van het feit dat in eerste aanleg een volstrekt onvolledige en ook overigens uitermate gebrekkige kostenbegroting was opgesteld.

Aanvankelijk heeft het stichtingsbestuur de kosten van bouw en inrichting voor het verpleeghuis op f 3,8 miljoen gecalculerd. Een nadere berekening heeft echter geleerd dat deze kosten op f 7,7 miljoen moeten worden gesteld, dus meer dan tweemaal zo hoog. Het is begrijpelijk dat het college van deze lastenverzwaring niet zo weinig is geschrokken toen het door het stichtingsbestuur voor een aanvullende garantie werd benaderd. Even begrijpelijk is het dat het college zich aanstonds heeft be-

raden op maatregelen om tegenvallers van deze aard in de toekomst te voorkomen.

Het kondigde in een circulaire aan dat voortaan alle bouwkundige projecten, waarvoor particuliere instellingen financiële bijdragen of garanties van de gemeente komen vragen, van het begin af aan zullen worden begeleid door de dienst van gemeentewerken.

Vast is komen te staan dat het stichtingsbestuur er in de oorspronkelijke begroting maar zo'n beetje met de pet naar heeft gegooid. De hevig verontwaardigde en tegelijk hevig verontruste heer Baggerman heeft de eerste taxaties met de herziene begroting vergeleken, waarbij hij allermerkwaardigste dingen heeft ontdekt. Allerlei posten waren aanvankelijk hetzij veel te laag, hetzij helemaal niet geraamd. Het zou om te huilen zijn als het niet zo belachelijk was, aldus een andere uitlating van de heer Baggerman.

Hoe zeer die uitlating gerechtvaardigd was, zal de lezers duidelijk worden bij een bestudering van de volgende vergelijkende cijfers (eerste kolom: de taxatiebegroting van juli 1964, tweede kolom: de herziene begroting van 1966):

	f	f
Bouwkosten	2.315.000	2.849.000
Voorzieningen		
belendingen	20.000	38.000
Drukpalen	30.000	52.700

Elektra	150.000	295.000
Keukeninstallatie...	125.000	205.600
Meubilair	250.000	500.000
Constructietekenen	60.000	95.000
Honorarium adviseur	30.000	80.000

Deze posten leveren alleen al een nadelig verschil van f 1,1 miljoen op. Dat verschil moet in deze gevallen worden toegeschreven aan een grotere opzet van het project en aan een onjuiste begroting. Erger is nog dat talrijke andere posten eenvoudig waren vergeten. Zo heeft het stichtingsbestuur op de herziene begroting niet eerder geraamde posten opgevoerd voor: uitbreiding bouw f 350.000, damwanden f 65.000, loodgieterswerk en sanitaire voorzieningen f 324.000, koeling keuken incl. plafond f 96.000, omroepinstallatie f 21.000, t.v.-monitor f 23.800, uitbreiding elektra f 68.500, duurdere gevels f 45.000, aluminium bekleding vijfde en zesde verdieping f 35.000, duurdere materialen f 117.000, kunstwerk in de straatgevel f 24.500, tuinaanleg f 50.000, bouwrente f 560.000, grondwaarde f 450.000, precario f 20.000, mortuarium f 87.500, koeling mortuarium f 20.000.

Dat levert ook nog eens een totaal van f 2,4 miljoen op. Het is echt allemaal niet best. Een nare bijkomstigheid moet het worden genoemd dat de architect van het project deel uitmaakt van het stichtingsbestuur, al moet worden gezegd dat in beide begrotingen het

architectenhonorarium pro memorie staat vermeld. Het honorarium van de adviseur is echter des te hoger opgelopen.

Behalve de heer Baggerman lieten woordvoerders van alle andere fracties zeer scherpe kritiek op dit zeer aanvechtbare bestuursbeleid horen. De fractievoorzitter van de socialisten, drs. Lems, meende zelfs de vraag te moeten opwerpen of bij dit bestuur wel goede trouw mag worden verondersteld.

Een heel andere vraag is intussen hoe het met de gemeentelijke controle gesteld is geweest. Nu, wat dat betreft leek te oordelen naar de verklaring van wethouder De Vos, ook al niet alles te zijn zoals het behoort. Er is tot dusver bij dergelijke bouwplannen nooit sprake geweest van een minutieuze controle. Het enige waarop gelet werd was de berekende prijs per verpleegbed. Zoals hierboven al gezegd, gaat hier gelukkig verandering in komen.

De verlangde aanvullende garantie is intussen nog niet verleend. De raad had er hoegenaamd geen puf in het stichtingsbestuur nu maar zonder meer ter wille te zijn. Dat bestuur moet eerst maar eens verantwoording komen afleggen in de raadscommissie voor de GG en GD, die voor die gelegenheid zal worden versterkt met enkele deskundigen van gemeentewerken. In een latere raadsvergadering zal dan wel over de garantieaanvraag worden beslist.

Wethouders hadden 't moeilijk

DE wethouders Hijlkema en Van der Weide hebben het tijdens de begrotingsbehandeling nogal moeilijk gehad. Ze schenen ook met elkaar wat overhoop te liggen, maar daarin kunnen we ons natuurlijk vergissen. In elk geval wil het ons voorkomen, dat achteraf beschouwd het niet zo verstandig is geweest de portefeuilles van woonruimteverdeling en volkshuisvesting over twee wethouders te verdelen. Het schijnt dat het voor de heer Hijlkema in elk geval iets moeilijker is zijn bouwbeleid te moeten baseren op gegevens, die hij van een collega moet krijgen. En het wordt nog moeilijker, wanneer die collega eigenlijk niet weet hoe groot de woningbehoefte precies is.

De heer Van der Weide heeft immers meegedeeld, dat een enquête voorlopig heeft uitgewezen, dat er wellicht geen 16.000 woningzoekenden zijn, maar plm. 10.000. Deze twee cijfers verschillen nogal wat. Men had de ingeschreven woningzoekenden een formulier toegestuurd om gegevens over de woningaanvraag te verkrijgen. Van de 16.000 verzonden formulieren kwamen er bijna duizend als „onbestelbaar" terug. Ongeveer 5.000 aangeschrevenen gaven geen

antwoord. Wethouder Van der Weide toonde zich hierover verbaasd en teleurgesteld. Die verbazing kunnen we begrijpen; de teleurstelling minder. We zouden zo zeggen, als ca. 6.000 woningzoekenden geen belangstelling (meer) tonen, dan betekent dat, dat de woningnood in onze stad heel wat kleiner is dan we de laatste jaren — met toenemende zorg — hebben moeten aanpakken.

Zal wethouder Hijlkema hierop nu zijn beleid gaan baseren? Het is niet helemaal duidelijk geworden. Interessant was wel, dat uit de ruim 7000 reeds verwerkte formulieren, is gebleken, dat ongeveer 3600 woningzoekenden bereid zijn zich in Zoetermeer te vestigen. Nemen we aan, dat uit de 3000 nog niet verwerkte formulieren blijkt, dat nog eens de helft der woningzoekenden bereid is zich in Zoetermeer te vestigen, dan

zouden meer dan 5.000 woningzoekenden van de 10.000 geïnteresseerden van de Haagse lijst kunnen worden afgeschreven voor vestiging in onze stad zelf. Dat betekent, dat Den Haag nog maar te zorgen heeft voor plm. 5.000 woningen. Laten we even de vervangingsbouw voor op te ruimen (krot-)woningen buiten beschouwing, dan lijkt het niet te boud op te merken, dat de hele woningbouwprogramma voor onze stad grondig zal dienen te worden herzien.

Enige tijd geleden had de heer Van der Weide zich nogal optimistische uitgelaten over de Haagse woningnood. We hebben toen enige twijfel uitgesproken, maar nu begrijpen we het optimisme van de wethouder beter. Wanneer hij thans zegt: over vijf jaar is de woningnood in onze stad voorbij, dan lijkt dat, op grond van genoemde cijfers, inderdaad waarschijnlijk. Het was natuurlijk

prettig deze cijfers van de wethouder te vernemen, maar de raad, die zich grote zorgen over de woningnood had gemaakt, werd er wel wat door in zijn hemd gezet. Hadden b. en w. niet wat eerder met deze cijfers kunnen komen?

Zo eenvoudig als we het hiervoor stelden, is de zaak echter toch ook weer niet. We herinnerden terloops al aan de noodzaak duizenden verouderde woningen te vervangen. Het bouwprogramma zal daarop moeten worden afgesteld. En daarbij zal dan tevens rekening moeten worden gehouden met de huurprijzen, die de woningzoekenden zeggen te kunnen betalen. Dat hierin ook, volgens de gegevens van de heer Van der Weide, een wijziging is gekomen — in de zin van, dat meer mensen bereid zijn hogere huren te betalen dan enige tijd geleden — moet van grote betekenis worden geacht. We menen hierin vooral mogelijkheden te zien voor de particuliere woningbouw. Het zou dus wel eens zo kunnen zijn, dat het mes aan twee kanten gaat snijden; enerzijds minder bouw met overheids subsidie, dus besparing, anderzijds meer mogelijkheden om de krotpruiming wat krachtiger aan te pakken.

Bokma het allerbeste!
Oude genever • Bessenrood • Citroen jenever

Mentaliteit I

★ ★ Bij de wegevoorziening rond Amsterdam heeft Rijkswaterstaat de bouw van twee nieuwe bruggen over het Amsterdam-Rijnkanaal gepland. Voor de uitvoering van dit plan was het evenwel noodzakelijk 38 woonschepen uit de Oude Muiderterekvaart te laten verdwijnen. Helaas konden er geen andere ligplaatsen voor de woonschepen beschikbaar worden gesteld, zodat naar woonruimte in normale huizen moest worden omgezien. Deze ontwikkeling dateert echter niet van gisteren. Integendeel! Rijkswaterstaat wees de betrokkenen reeds in oktober 1964 op de noodzaak van de gedwongen verhuizing.

Na een in goede verstandhouding gevoerd overleg met de gemeente Diemen konden aldaar de benodigde woningen voor de betrokkenen beschikbaar worden gesteld, waarbij tevens een behoorlijke vergoeding voor verhuiskosten werd aangeboden. Een aantal bewoners van de woonschepen heeft inmiddels de aangeboden woningen aanvaard, doch veertien van hen blijven weigeren, ondanks het feit dat de uiterste termijn voor de ontruiming — 1 december van dit jaar — is verstreken. Deze bewoners volharden in hun wens een anderé ligplaats toegewezen te krijgen, ofschoon zij weten dat deze niet beschikbaar is.

Wij achten dit een bedenkelijke mentaliteit. De gemeenschap heeft ruimte nodig voor nieuwe wegen en bruggen. Diezelfde gemeenschap biedt de betrokken bewoners van de woonschepen een ruime en bepaald comfortabelere leefruimte aan, doch een veertiental is niet bereid op dit redelijke aanbod in te gaan. Gevolg: elke dag dat deze wegevaars lang in de Oude Muiderterekvaart verblijven dan is toegestaan, kost de gemeenschap handen vol geld, aangezien de benodigde werkzaamheden niet kunnen worden uitgevoerd zolang de ligplaatsarrangement is ontruimd. Een dergelijke halsstarrigheid valt moeilijk goed te praten.

Mentaliteit II

★ ★ Naar De Telegraaf weet te melden werd in de Zwolse Bethlehemkerk door een aantal winkeliers een Sinterklaasmarkt gehouden met het gevolg dat talrijke huisvrouwen over de graferken liepen om iets van hun gading te zoeken in de diverse kraampjes. De ontakelde preekstoel stond midden in een boekenstalletje en aan de voet van het kerkorgel speelden jongelui met race-autootjes. Terecht heeft de Zwolse politie hier niet alleen een kijkje genomen, doch is tevens overgegaan tot het maken van proces-verbaal.

Het principe „geld stinkt niet” is hier wel wat al te rigoreus omhelsd, waarbij men zich maar al te zeer gespeend heeft getoond van elk gevoel van pieteit. Dit alles moge dan weliswaar bitter weinig met politiek uitstaande hebben, het getuigt van een wel zeer bedenkelijke mentaliteit, waaraan men in een ware democratische samenleving bepaald wel aanstoot moet nemen.

Ware democratie vereist naast politieke mondigheid en vrije meningsuiting, tevens verdraagzaamheid en begrip jegens elkaar. Hiervan is echter helaas, zowel in Diemen als in Zwolle bij een aantal burgers geen sprake, waaruit weer eens duidelijk blijkt dat opvoeding tot waarlijke en menslievende (staats)burgers een bijzonder moeilijke taak is.

Uitspraken

★ ★ „Op de vraag of de katholieke vakbeweging nu nog zin en betekenis heeft, moet een eigentijds antwoord gegeven worden. De structuren van de drie vakcentrales vertonen globaal gezien steeds meer overeenkomsten. Er is een belangrijk argument voor het behoud van de katholieke vakbeweging: het geloof en de godsdienst zijn en blijven van grote betekenis als een bijdrage in de maatschappelijke orde, dus ook voor het sociaal-economisch handelen. Derhalve ook in de vakbeweging.”

Deze uitspraak, welke de vorige week in Heerlen werd gedaan, is afkomstig van de secretaris van het Nederlands Katholiek Vakverbond (NKV).

„Het gevaar is niet denkbeeldig, dat door de activiteiten van de zgn. christen-radicalen een splitsing in de KVP ontstaat, die wij zeer zouden betreuren. De soms nogal links aandoende kreten en slogans, die door sommige christen-radicalen worden gelanceerd, getuigen van een opvatting, die moeilijk overeenkomt met een beleid, dat past bij een christelijke volkspartij.”

Dit zijn de woorden die vorige week in Sittard werden uitgesproken door de voorzitter van de Limburgse Land- en Tuinbouwbond, de heer C. G. A. Mertens. Wij geven op deze uitspraken geen commentaar. Zij zijn evenwel kenmerkend in verband met de actie van de christen-radicalen binnen de KVP, die ons willen doen geloven, dat zij het katholieke partijkasteel reeds stormenderhand hebben veroverd.

Criticus de Gaulle

ALS een Zeus uit de Griekse mythologie heeft de Gaulle op zijn recente persconferentie zijn bliksemschichten geslingerd, waar zulks hem goeddacht. Zijn hooghartige, laetdunkende kritiek trof een viertal landen, nl. Engeland, Canada, Israël en Amerika. Wat de repercussie van zijn banvloeken of zedepreken zal zijn, laat hem blijkbare Siberisch. Integendeel, het is alsof hij, overtuigd van het eigen gelijk, steeds meer geneigd is de verhoudingen uit het oog te verliezen, die hem als Fransman toch zo dierbaar moeten zijn. Zijn zelfverzekerdheid heeft zijn dagblad „Combat” „karikaturaal” genoemd. Zijn hardnekkig vasthouden aan zijn visie op Frankrijk en de wereld daarbuiten prikkelt — men zie de persreacties — ook in het eigen land tot tegenstand.

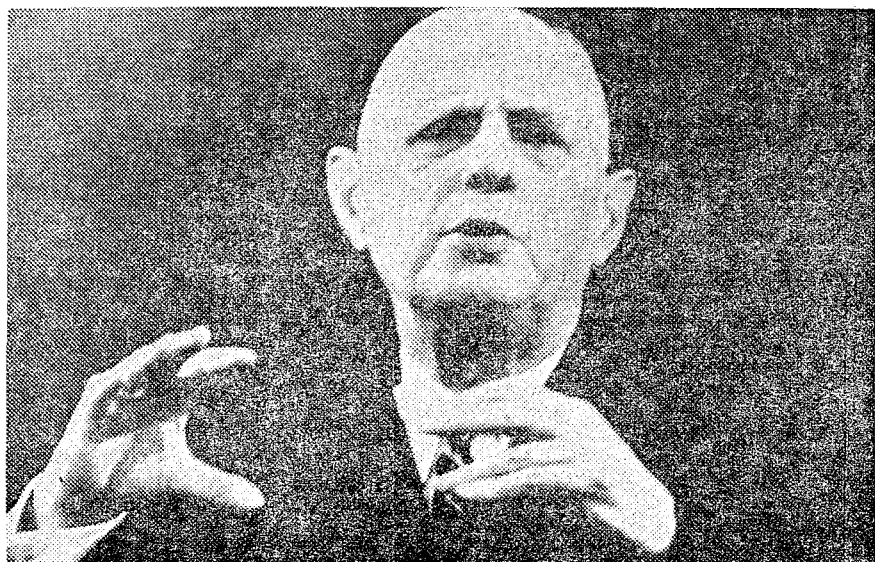
Niemand zal na lezing van zijn rede ontkennen, dat hier een man aan het woord is, die zeer welsprekend zijn op zichzelf sluitend samenspel van denkbeelden over het voetlicht weet te brengen. Maar nader beschouwd arrangeert hij de feiten met weglating van wat hem nuttig voorkomt, zozeer op een eigen wijze, dat zijn betoog op taal van punten de toets der kritiek niet kan doorstaan.

De Gaulle's compacte uitstalling van bezwaren tegen de Britse toetreding tot de EEG kwam praktisch op een veldtoer. Nu worden de Engelse precieze economische en monetaire situatie, de tekorten aan betalingsbalans en het gebrek aan evenwicht gemobiliseerd, om gedurende de eerste jaren aansluiting van dit land bij de Gemeenschap der Zes te verhinderen. Het is echter duidelijk dat, ook indien Engeland aan alle mogelijke en onmogelijke Gaullistische voorwaarden zou voldoen, het Franse staatshoofd nieuwe barrières zou verzinnen. Vooral het feit, dat hij zelfs geen onderhandelingen wil beginnen over de Britse aanvraag, wordt hem met reden zeer kwalijk genomen. Daarbij komt — minister Luns heeft dit duidelijk onderstreept — dat men niet op een persconferentie, met hoeveel praal en praal ook opgezet, over een aanvraag kan beslissen, waartegenover de Zes tezamen stelling behoren te nemen. Art. 237 van het Verdrag van Rome schrijft hier nauwkeurig de procedure voor. Het is dan ook de EEG-ministerraad, die zal moeten beslissen, wanneer de onderhandelingen met Groot-Brittannië zullen beginnen. Dit is ook het standpunt van de EEG-Commissie. Echter, de Franse president is van zessen klaar, nl. om als solist voor de Zes te spreken. Geen wonder dat de Benelux zich voor een harde lijn tegenover dit eigenmachtig gaullistisch optreden heeft verklaard.

CANADA

Ook tegenover Canada heeft het Franse staatshoofd zich opnieuw één en ander veroorloofd. Zijn oproep voor een vrij Quebec is rechtstreeks inmenging in de aangelegenheden van een bevrijdte staat. Hij sprak van het „onderdrukte” Franse Canada, maar hoe zou hij het vinden, als de president van Ierland, vanouds een Keltisch land, het in zijn hoofd kreeg inwoners van het oorspronkelijk Keltische Bretagne aan te sporen tot een zich vrij maken van de onderdrukking door Parijs? Nog een stap verder en de generaal richt zich tot de Franstalige Wallonen in België en de eveneens Franstalige Zwitsers, om zich „vrij” te maken en de banden te erkennen met het Franse moederland.

Ook over Israël — het sinds zijn optreden als staat met Frankrijk zo bevriende Israël — heeft de Gaulle zijn bijtende kritiek uitgestort. De door hem gebruikte kwalificatie „een oorlogszuchtig volk, dat op expansie uit is” heeft niet alleen in Jerusaleem, maar ook in Frankrijk zelf tot scherpe tegenspraak geleid. Wanneer de generaal het over Israël's „agressie” heeft, maakt hij de gehele zesdagse veldtocht los van zijn causale samenhang. Le Monde kon dan ook terecht vaststellen, dat het

niet Duitsland was, dat in 1939 het eerst tot vijandelijkheden tegen Frankrijk is overgegaan. En toch was Frankrijk niet de agressor.

Zo kan men, door de zaken uit hun verband te rukken tot een waarheid komen, die in wezen het omgekeerde van de waarheid is.

GOUDEN STANDAARD

Ten slotte, ook de Verenigde Staten kregen de gebruikelijke veeg uit de gaullistische pan. De president sprak van „de wervelstorm die buiten Frankrijks toedoen de dollar bedreigt”, en hij hoopte, dat dit alles zou leiden tot herstel van de gouden standaard. Of deze wervelstorm de generaal al dan niet aangenaam was, werd niet vermeld. Maar wij hebben onze positieve vermoedens in deze richting. Het was — zo heette het verder — door de „verfoeilijke” oorlog in Vietnam, dat een oplossing in het Midden-Oosten is uitgesloten. Wij herinneren ons, dat Frankrijk destijds in Vietnam zelf een oorlog heeft gevoerd. Ook dit werd niet vermeld.

Hoe dit ook zij, de president is van mening dat de crisis in het Midden-Oosten slechts door de „Grote Vier” kan worden opgelost. Maar wij zijn niet vergeten, dat in juni jl. zijn aansporing om hierover als „kwartet” bijeen te komen slechts gevolgd is door een gesprek van de echte Grote Twee, nl. Amerika en Rusland te Glassboro.

STAAL
KONSTRUKTIES
VOOR ELK PROJEKT

LATUMEBO
 ALB LASSERDAM, TEL. 01859-2647, POSTBUS 5

Alles tezamen is de bijtende, genade-loosharde rede van de generaal zowel in Frankrijk als daarbuiten op scherp verzet gestuit. Nog spreekt de generaal namens het Franse volk. Maar in principe zou de weerstand die hij met zijn eigengereide visie oproept, zo sterk kunnen worden, dat hij, zelfs, met de mening van anderen rekening zou moeten houden. Zover zijn we echter nog lang niet.

Hoe lang nog? L. M.

UIT DE PARTIJ

(zie ook pagina 2)

• HAREN

De afdeling Haren van de VVD organiseerde op 23 november haar eerste contactavond in dit seizoen. Als sprekers traden op de heren H. J. Dijkema en ir. A. Prins, beiden lid van de afdeling. De heer Dijkema koos als onderwerp de Bijstandswet en de heer Prins de elektriciteitsvoorziening.

Beide sprekers vonden bij de talrijke aanwezigen een aandachtig gehoor en uit de levendige discussies, die op deze inleidingen volgden, bleek wel duidelijk, dat de onderwerpen veler belangstelling hadden.

De voorzitter, ir. Oldenbanning, dankte de sprekers voor hun duidelijke betoog en wakte de aanwezigen op om alle medewerking te verlenen aan de ledenwerf-actie „Eén op één”, die ook in Haren een succes belooft te worden.

De volgende contactavond zal worden gehouden op vrijdag 19 januari met als spreekster mevrouw mr. E. Veder-Smit uit Leeuwarden (lid der Tweede Kamer der Staten-Generaal). Zij zal als onderwerp inleiden Partijvernieuwing.

• VOORNE-PUTTEN/ROZENBURG

Op 24 november hield de ondercentrale Voorne-Putten en Rozenburg een ledenvergadering. Tijdens deze vergadering werden de winteractiviteiten besproken. Besloten werd om op 9 februari in samenwerking met de JOVD een propaganda-feestavond te houden. Spreekster zal zijn mevr. G. V. v. Someren-Downer.

De afdeling Oostvoorne houdt op 15 december een bijeenkomst, tijdens welke de heer H. J. L. Vonhoff zal spreken over de Mammoetwet.

De voorzitter deed een dringend beroep om de actie „Eén op één” te steunen. Na een levendige discussie over de VVD in de toekomst werd de vergadering gesloten.

De oplossing van de rebus op pag. 3

BODEGOM SPIJKENISSE

Gebouwen van gewapend beton en prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB VAN BODEGOM & Co. Oostkade 24 - Tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

20 JAAR VVD OP 20 JANUARI 1968 ZORG DAT U ER BIJ KOMT!

Slechts 1500 partijleden kunnen de feestelijke bijeenkomst in het RAI-Congrescentrum te Amsterdam op zaterdag 20 januari 1968 meemaken.

Sprekers zullen zijn: prof. mr. P. J. Oud, minister van staat; mr. D. U. Stikker, oud-minister van buitenlandse zaken en oud-secretaris-generaal van de NAVO; mr. H. van Riel, voorzitter van onze Eerste Kamerfractie en mr. E. H. Toxopeus, voorzitter van onze Tweede Kamerfractie.

De demonstratieve middagvergadering, die wordt gehouden van 3-5 uur, zal onder leiding staan van de partijvoorzitter, ir. K. van der Pols.

's Avonds om 20.30 uur wordt, eveneens in het RAI-Congrescentrum, een grote feestavond belegd, besloten met een bal tot in de kleine nachtelijke uren.

Vraag per omgaande uw toegangsbevisen aan bij het Algemeen Secretariaat, met behulp van de hieronder afgedrukte coupon.

Toegangsprijs voor middagvergadering en feestavond f 3.- per persoon, alle rechten inbegrepen.

U kunt uw plaatsen ook reserveren door overschrijving van het verschuldigde bedrag op giro no. 67880 ten name van de secretaris van de VVD te 's-Gravenhage.

Bestelde toegangsgewijzen zullen t.z.t. worden toegezonden.

COUPON VOOR AANMELDING

te zenden aan Algemeen Secretariaat VVD, Koninginnegracht 61, Den Haag.

Ondergetekende, naam: .....

adres: .....

te: .....

verzoekt toezending van ..... toegangsbewijzen à f 3.- voor VVD-demonstratie op 20 januari 1968.

(handtekening)

EUROPEES VERVOER

In het nummer van 20 oktober II hebben wij aandacht besteed aan het plan van de Westduitse minister van vervoer, Leber, dat een autonome Westduitse vervoerpolitiek omvat, in de eerste plaats bedoeld om de „Bundesbahn" van een failliet te redden. Daarbij wil hij het andere vervoer, — de binnenvaart en het zgn. railloos as-verkeer, belasten, zelfs verhinderen, om meer vracht naar de spoorwegen te trekken. Hiertegen is direct groot verzet gerezen; in West Duitsland van de zijde van het bedrijfsleven, maar vooral in ons land, dat — vanouds de vrachtvaarder van Europa — ook in het moderne, internationale Europese transport te water en te land, een vooraanstaande plaats inneemt.

Onze staatssecretaris Keyzer, heeft al direct in een geharnast betoog voor de internationale havendag te Rotterdam krachtig stelling genomen tegen het Westduitse plan, dat in strijd is met het verdrag van Rome en de Rijnvaart-akte en volkomen indruist tegen de geest van de EEG: een zo vrij mogelijk verkeer binnen de Gemeenschap.

Intussen hebben zich nieuwe ontwikkelingen voorgedaan op het gebied van het transport in de EEG. Het Europese parlement heeft 30 november de discussie over het vervoerbeleid en daarmee over het plan-Leber, uitgesteld en besloten een aantal vragen betrekking hebbende op het vervoerbeleid, aan de Europese Commissie, pas in de volgende zitting — in januari — te behandelen.

Volgens berichten uit Brussel heeft de Europese Commissie op het gebied van de binnenvaart zelf een plan, dat zou neerkomen op het geven van een premie op het stilleggen van binnenscheepen, waarvoor een vergoeding zou worden gegeven uit een te vormen fonds — een ook op ander gebied bekende methode die misschien wel het meest voor de hand ligt, maar waartegen ook economische bezwaren zijn in te brengen.

Wat de zeehavens betreft liet het Europese Parlement een duidelijker geluid horen: In een resolutie was het van mening, dat bij de uitwerking van een gemeenschappelijk beleid t.a.v. de zeehavens, deze zich aan de concurrentie dienen te onderwerpen en onderlinge regelingen slechts in het kader van mededinging op economische basis mogen geschieden.

DUEL

Tegelijk met de zitting van het Europese Parlement te Straatsburg hield de Internationale Transportfederatie te Rotterdam een congres waarin minister Leber én staatssecretaris Keyzer het woord hebben gevoerd, een duel, waarbij Leber sterk in het defensief was en Keyzer in de aanval. „Europa kan — die verzekering kan ik geven —", aldus de staatssecretaris, „in de Europese vervoerpolitiek op Nederland rekenen, onder voorwaarde evenwel, dat men niet tracht de door een energiek deel van het Nederlandse volk opgebouwde positie af te breken." Nederland is op transportgebied gespecialiseerd. Verwaarlozing van deze sector zou de mogelijkheden voor ons land om een volwaardige plaats in de Gemeenschap in te nemen sterk aantasten. „Wij in Nederland beschouwen het vervoer in de ware zin van het woord als een economische activiteit."

Met deze laatste zin stelde de heer Keyzer zich juist scherp op tegen andere — met name Westduitse — opvattingen, dat het vervoer een gesubordineerde functie zou hebben tegenover de goederenproductie, een opvatting, die ook in de rede van minister Leber tot uiting kwam. Wel was hij bereid de Westduitse maatregelen eventueel aan de Europese maatstaven aan te passen. Maar hij betoogde, dat West-Duitsland noodmaatregelen moest nemen en dat men daarna pas een gemeenschappelijke verkeerspolitiek kon opbouwen.

Dit laatste nu is in letterlijke zin een paard achter de wagen spannen. Want wanneer ieder der lidstaten eerst nationale maatregelen zou treffen, zou de totstandkoming van een gemeenschappelijke politiek, waarvan minister Leber zich ook voorstander toonde, veel moeilijker, zo niet vrijwel onmogelijk worden. Wij hebben gezien hoeveel pijn het heeft gekost — en nog kost — om tot een gemeenschappelijke landbouwpolitiek te komen. En op transport gebied zou dit nog moeilijker zijn.

Het zal veel moeite kosten om in de EEG tot een liberale vervoerpolitiek, zoals wij die wensen, te geraken. De nationale krachten zijn traditioneel op dit gebied zeer sterk, de materie is nog moeilijker dan die van de landbouw, waar grote differentiatie van specifieke nationale wensen bestond (Frankrijk tarwe, Italië zuidvruchten, Nederland zuivel b.v.), die min of meer langs elkaar heen gaan. Bij het transport lopen die belangen (waarbij dan nog als vertroebelende factor de ongunstige positie der spoorwegen komt) veelal parallel,

zij zijn van dezelfde aard en een oplossing kan slechts komen door geven en nemen, dus door taai onderhandelen. De taak van staatssecretaris Keyzer is niet benijdenswaardig!

VERDRAG VAN ROME

Wij kunnen ons ter verdediging van ons standpunt van vrij verkeer binnen de Gemeenschap beroepen op het verdrag van Rome, op de considerans, die spreekt van een opheffing van bestaande obstakels door gezamenlijke actie ter waarborging van een gestadige expansie, een evenwichtige handel en eerlijke concurrentie. Wij kunnen wijzen op art. 2-3 waarin een en ander nader wordt geformuleerd. Maar in art. 3 wordt naast een gemeenschappelijke landbouwpolitiek ook het ontwerpen van een gezamenlijke vervoerpolitiek bevolen. Deze moet gemaakt worden door de lidstaten en nu treft het voor ons land ongelukkig, dat geen der andere vijf zulke internationale vervoersbelangen heeft als Nederland. Wij zullen dus tegen de nationale beschermingstendenzen moeten opboksen.

Het is jammer, dat bij de totstandkoming van het verdrag te weinig gelet is op waarborgen voor onze bijzondere positie wat betreft het vervoer. Zoals men weet zijn de onderhandelingen in 1955 en 1956 op Val Duchesse bij Brussel gevoerd onder leiding van Spaak. Pas in januari 1956 werd men zich in Nederland bewust van de risico's die voor onze typische exportactiviteiten op landbouw- en verkeersgebied konden ontstaan. Het was echter al te laat: Spaak wilde vóór april 1956 het verdrag gereed hebben, zodat er weinig meer kon worden gewijzigd. Den Haag troostte zich met de gedachte, dat men toch nog altijd een beroep kon doen op het Europese Hof, een schrale troost, gezien het uitdrukkelijk voorschrift een gezamenlijke vervoerpolitiek tot stand te brengen. Voorshands kan men deze wel tegen houden, maar dan gaan de lidstaten door met nemen van nationale protectionistische maatregelen waardoor het tot stand komen van een gemeenschappelijke politiek nog moeilijker wordt.

Staatssecretaris Keyzer staat dus voor een uiterst moeilijke taak en in een positie waarin hij juridische argumenten kan gebruiken, die ongetwijfeld door andere lidstaten zullen worden verworpen. Het zal dus neerkomen op een keihard onderhandelen, waarbij slechts de geest van het verdrag van Rome — vrij verkeer, vrije concurrentie — de steunpilaren van ons standpunt kunnen zijn. Plus de logische, economische overweging, dat een gemeenschap, die een gestadige expansie beoogt, slechts kan worden verwerkelijkt wanneer men ruim baan geeft aan specialisatie en deze zoveel mogelijk bevordert. Arbeidsverdeling is de basis van onze welvaart; ook de basis van de EEG.

J. VAN GALEN

Vragen over Ons Huis in Zevenhuizen

Ons Tweede-Kamerlid de heer Wiegel heeft aan de minister van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening de volgende vragen gesteld:

1. Heeft de minister kennis genomen van het plan van de woningbouwvereniging „Ons Huis" om in de gemeente Zevenhuizen een complex woningen, bestemd voor kopers of toekomstige kopers, te bouwen?

2. Acht de minister het juist dat woningbouwverenigingen, die werken met gemeenschapsgelden, op een dergelijke wijze de hun ter beschikking gestelde middelen risico-dragend beleggen?

3. Indien vraag 2 ontkennend wordt beantwoord, welke maatregelen denkt de minister dan te nemen ten einde te bewerkstelligen dat woningbouwverenigingen niet tot het bouwen van voor de verkoop bestemde woningen overgaan?

ALGEMEEN SECRETARIAAT

V.V.D.

Koninginnegracht 61

's-Gravenhage

Telefoon (070) 604803

Giro 67880

De aankondiging van de technische en commerciële samenwerking tussen de directies van de Nederlandse Dagbladunie (waarbij o.m. aangesloten de Nieuwe Rotterdamse Courant, het Algemeen Handelsblad en het Algemeen Dagblad) en het Telegraafconcern, heeft alom nogal wat stof doen opwaaien.

Concentraties in ons nationale bedrijfsleven, voornamelijk als gevolg van structurele wijzigingen, zijn de laatste tijd aan de orde van de dag. Zij zijn tot een bittere economische noodzaak geworden.

De staatssecretaris van economische zaken drs. Van Son hield vorige week voor dergelijke concentraties een vurig pleidooi, al dient er nadrukkelijk bij te worden vermeld dat hij hier voornamelijk over kleine bedrijven sprak. Hij zei onder meer het van belang te achten, dat in het bijzonder in takken van industrie, waar het middelgrote en het kleinere bedrijf prevaleren, de ondernemers zich gezamenlijk beraden over een onderzoek naar de mogelijkheden van structurele verbeteringen.

Voorts zei hij dat men — uitgaande van de wens om eigen zelfstandigheid te handhaven — de kans loopt te lang te wachten met een nuchtere analyse van de situatie en de toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden in een bepaalde branche. Dit houdt het gevaar in, aldus de bewindsman, dat men pas in actie komt op het punt van samenwerking als de moeilijkheden zich aandienen, dus te laat.

Deze woorden krijgen wel een bijzonder actuele betekenis als men ze plaatst tegen de achtergrond van de recente ontwikkeling in een ongetwijfeld belangrijke sector van de Nederlandse dagbladpers.

Hiermee wil overigens allerminst gezegd zijn dat wij de NDU en het Telegraafconcern onder de noemer van de kleinere bedrijven zouden willen laten vallen. Wat echter voor de kleinere bedrijven geldt ten aanzien van de noodzaak om tot concentratie te komen, is vaak eveneens van toepassing op grotere bedrijven.

Volgens dr. M. Weisglas, hoofd van de economische afdeling van Unilever, zijn gedurende de periode 1958 tot medio 1967, dus in een kleine tien jaar, ruim 650 Nederlandse industriële bedrijven actief bij fusiebewegingen betrokken geweest, ofwel tien procent van de industriële ondernemingen met 25 of meer werknemers. In genoemde periode voltrokken zich in de industrie hier te lande 389 fusies of andere vormen van samengaan, waarvan 114 tussen een Nederlands en een buitenlands bedrijf.

Als zodanig is de technische en commerciële samenwerking (geen fusie!) tussen de NDU en het Telegraafconcern dan ook bepaald geen opzienbarende ontwikkeling.

GEEN NOVUM

De steeds groter wordende investeringen, benodigd voor een moderne technische outillage vormen ook in de dagbladwereld een onontkoombare (nood-) zaak. Ook hier heeft de computer inmiddels zijn intriede gedaan die op den duur door nieuwe en grotere zal moeten worden vervangen. Overigens kunnen installaties voor fotografisch zetje in een modern dagbladbedrijf niet meer worden weggedacht, terwijl zonder een nieuwe kostbare drukkerij-apparatuur niet meer efficiënt kan worden gewerkt. Maar er is nog een andere belangrijke factor.

Wij leven nu eenmaal in een wereld, waar alles sneller en perfecter moet en

DAGBLADCONCENTRATIES:

Verantwoordelijkheid en waakzaamheid naar twee kanten

De tien bij de technische samenwerking van de NDU en het Telegraafconcern betrokken kranten.

waarbij een specialistische problematiek hand over hand toeneemt, ook in de nieuwsvoorziening, waaraan niet alleen technisch, doch ook wat de capaciteiten van de journalist betreft, steeds hogere, en daardoor kostbaardere eisen worden gesteld. Dit geldt niet alleen de steeds ingewikkelder geworden internationale gebeurtenissen, het geldt eveneens in het nationale vlak, waar aan de voorlichting veel hogere eisen worden

gesteld dan bij voorbeeld vóór de tweede wereldoorlog. Nogmaals: daarom is de jongste samenwerking tussen de NDU en het Telegraafconcern een begrijpelijke zaak.

Trouwens, in de uitgeverwereld, met name die zich bezig houdt met het uitgeven van vakbladen en periodieken, is dit streven naar een technische en commerciële concentratie in ons land al sedert geruime tijd een bekend en vertrouwd verschijnsel. Ook bij de dagbladen is dit verschijnsel niet geheel nieuw. Wij denken daarbij aan de nauwe samenwerking tussen het Algemeen Handelsblad en de Nieuwe Rotterdamse Courant binnen de NDU. Wij denken voorts aan de nauwe technische samenwerking tussen Het Parool en de Volkskrant.

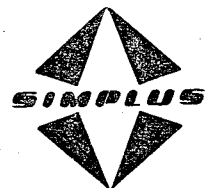
Maar als er in dit opzicht dan al geen nieuws onder de zon is, kan men zich afvragen waarom de vorige week afgekondigde technische en commerciële samenwerking in ons dagbladwereldje zulk een deining heeft doen ontstaan.

GEEN WORSTFABRIEK

Welnu, men dient hierbij vooral te bedenken, dat een dagbladonderneming geen worstfabriek is die, als de vraag naar een bepaalde vorm van boterhambeleg afneemt, zonder meer op een nieuw te produceren soort kan overschakelen. Bij een dagbladonderneming gaat het niet om de produktie van louter materiële goederen, doch om de voortbrenging van geestelijke waarden, waarmee de vormgeving en instandhouding van onze democratie ten nauwste zijn betrokken.

Zullen die geestelijke waarden, zoals die tot nu toe worden gekanaliseerd in de diverse bestaande dagbladen, door beide concerns uitgegeven, ongerept worden gehandhaafd? Zal de technische en commerciële samenwerking tussen beide concerns op den duur niet leiden tot een uniforme voorlichting, zodat ten slotte toch de (om de beeldspraak aan te houden) zo gevreesde „eenhedsworst” aan de lezer wordt voortgezet? Ziedaar de vraag, waar het op het ogenblik om gaat.

Voorop dient te worden gesteld, dat de NDU en het Telegraafconcern uitdrukkelijk hebben verklaard, dat samenwerking op redactioneel gebied als uitgesloten moet worden geacht. Aan de oprechtheid van deze verklaring behoort zeker niet te worden getwijfeld. Het is evenwel de vraag of de economische omstandigheden in het dagbladbedrijf in de toekomst dit beginsel geen geweld zullen aandoen. Het is uiteraard onmogelijk op deze vraag een afdoend ant-

BRANDBEVEILIGING

Officieel goedgekeurd
Talrijke attesten

SIMPLUS N.V. DORDRECHT

Visstraat 6 - 8 - Tel. 43355* (01850)

woord te geven, aangezien die toekomst aan een ieder volslagen onbekend is.

Buitendien, wat moet onder redactionele samenwerking precies worden verstaan? Men kan op journalistiek terrein vele zaken gezamenlijk aanpakken zonder dat men het eigen karakter van het redactionele beleid daarbij uit het oog verliest. Wij doelen hier onder meer op het gebruik van het nieuws van internationale persbureaus en van — niet te vergeten — ons nationale ANP, dat voor alle Nederlandse dagbladen een uiterst belangrijke gezamenlijke nieuwsbron vormt. Het gaat hier om het verspreiden van objectieve feiten, waarbij de dagbladen al naar gelang hun instelling een eigen visie kunnen geven als zij deze berichtgeving willen commentariëren.

Waar ligt de grens bij een dergelijke redactionele samenwerking? Dit is een uiterst belangrijk probleem, dat bijzonder goed in het oog zal dienen te worden gehouden, maar waarbij meteen ook de integriteit van de Nederlandse journalistiek op de voorgrond treedt. Het is opvallend dat hieraan in vele commentaren die wij tot dusverre over de concentratie in de dagbladen lezen, zo bijzonder weinig aandacht werd besteed. Wij zijn van oordeel dat die integriteit van de Nederlandse journalistiek daarbij schromelijk is onderschat.

Men zal toch vooral moeten oppassen de zaak niet meteen in een politiek-emotionele sfeer te trekken, gelijk onder meer Het Vrije Volk doet als het spreekt van een „rechtse concentratie” die zich door de genoemde samenwerking tussen de NDU en het Telegraafconcern zal gaan voltrekken. Wij willen een dergelijk verwijt dan ook bepaald als oncollegiaal bestempelen, omdat het suggereert dat de hoofdredacteurs van de diverse bij de samenwerking betrokken dagbladen geen standvastig en gefundeerd oordeel zouden hebben en op den duur slechts als zetbazen zouden optreden van de directie van de nieuwe combinatie.

GEESTELIJKE VRIJHEID

Wij achten de bewering van Het Vrije Volk dan ook als een stoot onder de gordel toegebracht aan de Nederlandse journalistiek die waarlijk capabel genoeg is om in dit opzicht haar eigen boontjes te doppen en waarachtig genoeg karakter bezit om het niet uit commerciële overwegingen met de geestelijke vrijheid, in casu de vrije meningsuiting, op een akkoordje te gooien. Nogmaals: de integriteit van de Nederlandse journalistiek staat hier op het spel en het lijkt ons juist de recente concentratie tegen dit licht te bezien.

Het gaat hier om een gescheiden directionele en journalistieke verantwoordelijkheid die wij tot op heden in onze dagbladwereld hebben gekend en die wij zullen moeten blijven onderscheiden.

Het is een andere zaak, dat aan die verantwoordelijkheid aan beide zijden bij technische en commerciële concentraties hogere eisen moeten worden gesteld. Maar dat is dan ook de probleemstelling waar het hier om gaat. Daarom is verscherpte waakzaamheid van beide kanten nodig. Waakzaamheid, maar vooral ook verantwoordelijkheid. Verantwoordelijkheid van de directie voor een goede commerciële gang van zaken en verantwoordelijkheid van de hoofdredacties voor een vrije en onafhankelijke meningsvorming en -uiting. Wat ons in sommige commentaren heeft teleurgesteld is, dat met name aan de verantwoordelijkheid van de Nederlandse journalistiek, zij het dan op den langen duur, wordt getwijfeld. Deze twijfel achten wij even onverdiend als ongerechtvaardigd. Dit wat de in veler ogen gevreesde „rechtse concentratie” betreft.

Er is echter in deze ontwikkeling nog een ander aspect, dat door het bestuur van de Federatie van Nederlandse Journalisten duidelijk onder de aandacht is gebracht en wel de vrees dat blokvorming in onze dagbladwereld het gevaar kan opleveren voor de geestelijke, culturele en maatschappelijke verscheidenheid van de Nederlandse dagbladpers. Dit gevaar is bepaald niet denkbeeldig en daarom verwijzen wij in dit verband nog eens nadrukkelijk op de verantwoordelijkheid die in dit opzicht bij de dagbladdirecties berust.

G. STEMPHER

Restaurant Bodega „De Abdij”

MIDDELBURG - Abdijsplein 5 - tel. 01180-4685

Uniek gelegen in het historisch Abdijscomplex — Exclusief restaurant in antieke stijl en omgeving — Ook plate-service.

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT

TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

A. F. v. d. STEENHOVEN & ZN., DELFT

ROTTERDAMSEWEG 384 — TELEFOON 01730—2 16 56

*
Leveringen van zand, grind, grond, enz.
*
Massa-transporten met 3-zijdige kipauto's.
*
Speciale machines trailers voor vervoer
van draglines - bulldozers - ketels enz.

ABRAHAM VAN STOLK & ZONEN

HOUT- EN PLAATMATERIALEN

modern
sedert
1727

KONINKLIJKE HOUTHANDEL N.V.
Postbus 1100 — Rotterdam
Telefoon 010—235400

N.V. BERGINGS- EN TRANSPORTBEDRIJF VAN DEN AKKER

Bergen van schepen en ladingen.
Verhuur van drijvende bokken tot 200 ton.
Verzorging van al uw transporten te water.
Duikerwerkzaamheden.
Bergingsvaartuigen uitgerust met zandpompen tot 14"

KANAALSTRAAT 59 — VLISSINGEN

TELEFOON 5120 — TELEX 55108
n.k.u. 2430 en 4261

ROTTERDAM — TELEFOON 195202, 194790
AMSTERDAM — TELEFOON 425257

DAMMERS & VAN DER HEIDE'S

Scheepvaart- en Handelsbedrijf N.V.

Reders, cargadoors, bevrachters, expediteurs,
beëdigde makelaars voor het kopen, verkopen
en bouwen van schepen.

„Calandhuis“, Willemskade 18, Postbus 444
Rotterdam-2

TELEGR.ADRS: ENERGETIC - (New Boe Code)
TELEFOON 11.93.00 (15 lijnen) - TELEX 21127 (2 lijnen)

Boele's Scheepswerven en Machinefabriek N.V.

BOLNES (bij Rotterdam)

Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 195100 ROTTERDAM — TELEGR. BOELE - BOLNES

Delft

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT

SINDS 1892
*in het hart
van Amsterdam*

COMPLETE
INTERIEURVERZORGING

DESKUNDIGE
ADVIEZEN

FRANCO
LEVERING
DOOR GEHEEL
NEDERLAND

Brandsteder

MEUBELEN

VIJZELSTRAAT 115-119
AMSTERDAM - TEL. 248716

Ook bij ZIEKTE, ONGEVAL EN INVALIDITEIT
een GEGARANDEERD WELVAARTSVAST
INKOMEN

Door de
ARBEIDSONGESCHIKTHEIDS-VERZEKERING
MET INDEX- EN STIJGINGS-CLAUSULE

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.
W.B.K. van 1938

Bergstraat 6 - 8 — Amersfoort — Tel. (03490) - 1 70 43 *

CRIMINEEL

Maandag 27 november stonden de kranten vol van moord, doodslag en andere criminele feiten uit het weekeinde. Een Turkse gastarbeider vergreep zich zaterdag aan een inwoonster van Boskoop. Een jongeman uit Voorburg deed in de nacht van zaterdag op zondag een (vergeefse) poging een Haagse prostituee van 67 jaar te vermoorden en te beroven. Drie jongemannen namen zondagavond een veertienjarig meisje uit Oostwoude mee in een auto en overmeesterden haar op een stille buitenweg. Een nog onbekende dader bracht zondagavond in Oist een 71-jarige molenaar door slagen op het hoofd om het leven. Sociologen en psychologen kunnen waarschijnlijk interessante dingen zeggen over het probleem der vrijetijdsbesteding en het verband tussen (najaars)seizoen en criminaliteit, maar een leek vraagt zich af of de politie in het weekeinde niet een extra oogje in het zeil zou kunnen houden.

PARTICULIER

Dinsdag 28 november toonde voorzitter D. J. Beuker van de Nederlandse Bond van Bouwondernemers zich zeer ingenomen met het woningbouwbeleid van dit kabinet. Op de jaarvergadering in Arnhem zei hij dat de reeds genomen en de alvast aangekondigde liberalisatiemaatregelen de particuliere woningvoorziening stimuleren. Door de concurrentie zal nu in iedere kwaliteitsklasse een zo laag mogelijke huur tot stand kunnen komen. Het zal voor de consument geen verschil uitmaken of hij huurder wordt van een woningwetwoning of van een gesubsidieerde particuliere woning. Hij zal in de particuliere woning dezelfde huur gaan betalen als in een gelijkwaardige woningwetwoning en, aldus de heer Beuker, „ik heb zelfs goede hoop dat wij er door een grotere efficiency in zullen slagen de huren van onze woningen lager te houden dan die van de woningwetwoningen.”

LICHT(ERLAAIE)

Woensdag 29 november brandde op de Jupiterkade in Den Haag de woonwagen van een 52-jarige bloemenkoopman uit nadat de straatverlichting was onstoken. Het verband tussen deze twee feiten lag in de omstandigheid dat de man klandestien zijn elektriciteit betrok van het stadsnet. Daarop was o.m. een kacheltje aangesloten dat niet was afgezet toen de vorige avond de straatlantaarns uitgingen. Met de stadsverlichting ging de volgende dag dus ook het kacheltje weer aan en aangezien dat zich onder een bed bevond en de bewoners afwezig waren stond de woonwagen spoedig in lichterlaaie. Een dubbele strop voor de bloemenkoopman, want ook de rechter zal over deze zaak nog wel zijn licht laten schijnen.

STUNT

Donderdag 30 november verliet drs. J. P. A. Gruijters het Algemeen Handelsblad, zodat hij zich nu nog meer dan voorheen aan zijn café en zijn D'66 kan wijden. Hij motiveerde zijn ontslag met te verklaren dat de tot stand gekomen samenwerking tussen NDU en Telegraaf voor hem onaanvaardbaar was. Maar wie weet dat de heer Gruijters in het verleden vaak genoeg de weg naar de Telegraaf heeft weten te vinden begrijpt dat hier geen journalistieke principes in het geding zijn geweest, maar dat het ontslag als een politieke stunt moet worden beschouwd. De heer Gruijters haastte zich dan ook het ANP over zijn besluit in te lichten nog voordat hij dat zijn naaste collega's had gedaan. Misschien moest die stunt wel dienen om D'66 aan de vooravond van de gemeenteraadsverkiezingen in Helmond nog eens op de voorpagina's van alle kranten te krijgen. Maar dat heeft dan weinig succes gehad.

SURPRISE

Vrijdag 1 december begon deze surprisemaand dus met een onaangename verrassing voor D'66. Haar leiders hadden op minstens vijftien procent van de Helmondse stemmen gerekend en verkondigden tevoren dan ook luid, dat deze verkiezingen als een landelijke testcase moesten worden gezien. D'66 kwam echter niet verder dan 8,3 procent en veroverde slechts drie zetels in de nieuwe raad van Groot-Helmond, zodat zelfs Paul Kuijpers, die door Gruijters persoonlijk van de tiende naar de vierde plaats op de kandidatenlijst was gedirigeerd, niet eens werd gekozen. Lijsttrekker Swinkels verklaarde dezelfde avond grimmig dat het geringe succes van D'66 moest worden toegeschreven aan het dictatoriaal optreden van Gruijters, dat in Helmond een onaangename indruk had achtergelaten. Niet alleen in Helmond waarschijnlijk.

PANTOFFELS

Zaterdag 2 december kwam het maandblad Schoenvisie in het landelijk nieuws door de publicatie van een maandoverzicht over november, waarin werd medegedeeld dat de winkeliers in de schoenenbranche nog niets hadden kunnen merken van het feit dat officieel het pantoffelseizoen was ingegaan. De vrouwen kochten in november wel veel modieuze schoenen en laarzen, maar geen pantoffels. Thuis lopen zij tegenwoordig op blote voeten, kousen of sokken rond. En aangezien de mannen niet meer blijken te voelen voor de rol van pantoffelheld kunnen wij deze week blijmoedig eindigen met de conclusie dat wij een dapper volkje aan het worden zijn.

W.

De liberale Kamerleden de heer G. Koudijs en mevrouw G. V. van Someren-Dower hebben vorige week in vragen aan de minister van cultuur, recreatie en maatschappelijk werk blijk gegeven van hun grote verontrusting met betrekking tot de toekomst van het unieke Fort bij Rijnauwen. Zoals bekend heeft de Rijksuniversiteit van Utrecht al jarenlang te kampen met een klemmend gebrek aan expansiemogelijkheden. Er is thans een zeer gerede kans dat onderdelen van de universiteit in het fort zullen worden ondergebracht, en in dat verband is het bepaald denkbaar dat zulks gepaard zal gaan met bouwwerkzaamheden die een aantasting van het specifieke karakter van de vesting kunnen inhouden. Dit zou om verschillende redenen naar veler oordeel intolerabel zijn.

Beide Kamerleden hebben de minister dan ook de volgende vragen voorgelegd.

● Is het de minister bekend dat het Fort bij Rijnauwen nabij Utrecht, een historisch vestingbouwkundig werk is, dat: a. door zijn grootte, zijn speciale vorm en ligging en de gave toestand, waarin het verkeert, enig in zijn soort is, en b. door zijn fraaie ligging in het landschap, de begroeiing, de wijde grachten en de fauna, mede uit een oogpunt van natuurschoon als monument dient te worden beschouwd?

● Zo ja, is de minister dan niet van oordeel dat dit fort in zo ongerept mogelijke staat moet worden gehouden en dat het dienstbaar maken aan de uitbreiding van de Rijksuniversiteit te Utrecht, gelet op de reeds terzake gemaakte plannen zeer grote, waarschijnlijk onherstelbare schade aan het object en ontluistering van de omgeving ten gevolge zal hebben?

● Zo ja, is de minister dan alsnog bereid de onderhandelingen met de Rijksuniversiteit terstond te beëin-

ONGERUSTHEID LEIDT TOT VRAGEN

WORDT FORT RIJNAUWEN „VERKWANSELD”?

digen en onder geen beding toe te staan, dat vóór de overdracht in materieel beheer van het onderwerpelijke fort aan de Dienst der Domeinen op enigerlei wijze bouwwerkzaamheden anders dan voor de huidige militaire bestemming op de tot het Fort bij Rijnauwen behorende binnen- en buitengronden worden verricht?

STERRENWACHT

De kans dat bij uitvoering van bedoelde plannen schade aan het fort en zijn omgeving wordt toegebracht, wordt door diverse instanties groot geacht nu bekend is geworden dat met name wordt overwogen de sterrenwacht van de universiteit naar dit complex over te

brengen. Het vestigen van een sterrenwacht zal ongetwijfeld leiden tot het stichten van geëigende gebouwen die, door hun moderne vormgeving welhaast moeten disharmoniseren met de historische conceptie. Dit zal evenzeer gelden als afdelingen van de medische faculteit in de versterking onderdak zullen vinden.

De stichting Menno van Coehoorn, die zich vóór alles beijvert historische vestingwerken in Nederland voor het nageslacht te behouden, noemt Rijnauwen zonder schroom een van de belangrijkste verdedigingswerken. In 1959 reeds gewaagde zij van haar ongerustheid ten aanzien van de toekomst van het fort. In september van dit jaar nog betreunde het bestuur van de stichting

dat eerder geuite protesten niet hebben kunnen verhinderen dat Rijnauwen werd „verkwanseld” ten behoeve van de sterrenwacht. Met grote teleurstelling heeft men ook moeten constateren dat de procedure van de overdracht zich heeft voltrokken zonder dat adviezen zijn ingewonnen bij goed-geinformeerde organen als Gedeputeerde Staten en Menno van Coehoorn.

Fort Rijnauwen is in 1867-1869 gebouwd en was, samen met het fort bij Vechten, bestemd om een niet-inundeerbare strook ten oosten van Utrecht af te sluiten. In 1877 is het voorzien van een bomvrije kazerne; de vesting — de grootste van ons land — werd hierdoor ongekend moeilijk inneembaar. De ronde gewelven en muren zijn in ongelofelijk hecht en sterk metselwerk uitgevoerd, hetgeen bijvoorbeeld mag blijken uit het feit dat, toen de Canadezen in de zomer van 1945 „voor de grap” probeerden het reduit op te blazen, slechts een klein muurgedeelte werd weggeslagen en maar enkele scheuren ontstonden! Ook door de aanleg — zijn beide grachtengordels en de grote oppervlakte (600 x 700 meter) — was het nauwelijks te kwetsen. Ongeveer 550 man konden het verdedigen...

In onze dagen doet het vooral nog dienst als „werkplaats” waar, in de gewelven, grote hoeveelheden onbruikbare munitie worden gedemonteerd alvorens afvoer naar zee plaats heeft.

BROCHURE VAN JONGEREN:

Democratie en krijgsmacht

Een commissie, die was samengesteld door de Stichting Nederlandse Politieke Jongeren Contact Raad, heeft een rapport opgesteld over „Stuur, mentaliteit en democratie binnen de krijgsmacht.” Het eindrapport van de commissie, waarin leden van verschillende politieke jongerenorganisaties zitting hadden, is woensdag in Den Haag ten doop geloude. Dat was helaas op een moment waarop deze kopij reeds moest zijn ingeleverd, zodat u het louter met een recensie moet stellen. Hetgeen betreurd moet worden, want de brochure is in dermate bedroevende stijl geschreven, dat zelfs de bedoeling ervan niet erg duidelijk wordt. Welke onvolkomenheid op de persconferentie wel zal zijn weggenomen.

De conclusie van de commissie staat waarschijnlijk al aan het begin (in het hoofdstuk Uitgangspunten), waar wordt opgemerkt, dat het duidelijk moet zijn „dat een apparaat waarin de rechtspositie, de sociale positie en de menselijke verhoudingen zo slecht zijn, weinig aantrekkelijk is voor dienstplichtigen.” De commissie vervolgt dan: „Het lijkt erop alsof de wetgever de

slechte rechtspositie en de slechte menselijke verhoudingen handhaaft, omdat de bereidheid van de kant van de dienstplichtigen zo klein is. Dit is, menen wij, een beoordelingsfout die het gevolg is van een gebrek aan historisch besef en democratische gezindheid.”

In de rest van het rapport probeert de commissie haar bezwaren nader uit te werken. Daarbij wordt lang stil gestaan bij zaken zoals groetplicht, (burger)kleding en leetuurverbod, die inmiddels gedeeltelijk door de feiten zijn achterhaald.

Om een voorbeeld te geven van de moeilijke stijl van de brochure citeer ik het begin van het hoofdstuk De Zorg voor het Welzijn, waar staat: „Bedoeld wordt de dienst Welzijnszorg, zoals de dienst die kent, een apparaat voor recreatie en studie. Allereerst de lof van de commissie voor de activiteiten, die enthousiaste WZZ-mensen met de hun beschikbare middelen en personeel tot stand hebben gebracht. Maar de kritiek richt zich tegen het feit, dat de functie van WZZ-officier er zo een is, die door een officier moet worden vervuld, die

vaak geen goede achtergrond voor dit werk bezit. In zijn opleiding tot deze verantwoordelijke taak zou hij toch meer van de scholing van de personeelsofficier moeten vinden.

De taak van de WZZ zal enigszins moeten evolueren: het gaat er niet om „het vermaak van de soldaten te regelen,” overigens zonder overleg met deze soldaten, maar om voor soldaten ook de burger/vrije-tijdssector te ontsluiten, hen te recreëren, het laten delen in het culturele (burger)leven.” Met dit soort onduidelijke aanbevelingen staat de brochure vol.

Het rapport besteedt terecht veel aandacht aan de vraag naar de noodzaak van een herziening van het militair tuchtrecht en het militair strafprocesrecht. Als niet-jurist waag ik mij echter niet aan een beoordeling daarvan. Wel moet ik zeggen dat naar mijn mening de commissie er beter aan gedaan had zich op dit punt tot de grote lijnen te beperken in plaats van op alle details in te gaan.

V. E.

NIUW JAARBOEKJE VERSCHENEN

Verschenen is het Jaarboekje 1967-1968 van de VVD. De prijs bedraagt f 3,- per exemplaar. Bestellingen bij voorkeur door overschrijving van het desbetreffende bedrag op giro nr. 67880 ten name van de secretaris van de VVD te 's-Gravenhage, onder vermelding „Jaarboekje”.

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
 RESERVERING (02943) 1576

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

*

alle kamers met privé bad en douche

*

nieuw Restaurant en nieuwe Lounge-Bar

*

(geheel airconditioned)

KASTEEL OUD-WASSENAAR
HOTEL - RESTAURANT

Vijf minuten van Den Haag, te bereiken via autoweg naar Amsterdam, afbuigen tegenover Dierenpark Wassenaar.

In magnifiek park gelegen hotel met alle moderne comfort. Salons voor speciale diners, recepties, cocktailparties, vergaderingen, etc.

GEEN PARKEERPROBLEMEN!

Telefoon 01751 - 9045

waar de gast **koning** is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
 EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

Verzorgde tafel, in het mooiste rivierhotel van Nederland, omringd door het steeds wisselende décor van de wereldhaven Rotterdam.

Maasboulevard 15, Vlaardingen
 Tel. (010) 345477

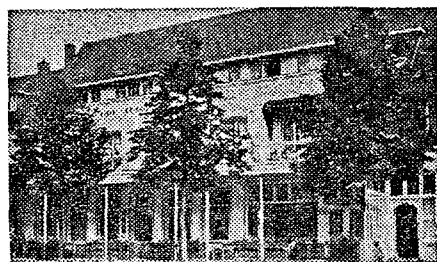

Delta Hotel Vlaardingen

De schouwburg van de wereld scheepvaart

beta note

OISTERWIJK N.-B.

Hotel de Zwaan, annex Rotisserie „Le Prince de Galles”

telefoon 04242 - 2109

Voornaamste huis ter plaatse.
 Kamers met privé douche en toilet.
 Restaurant van bijzondere klasse.
 Gezellige terrassen.
 Ruime parkeergelegenheid.
 Prospectus op aanvraag.

J. A. M. Couwenberg, prop.
 Chevalier du Tastevin
 Membre de la chaîne des rotisseurs.

Hotel Restaurant Barendsma

HEEZE (NOORD-BRABANT) 04994-1385

Gelegen in het hart van de Kempen. Hotel Restaurant van bijzondere klasse. Ideaal voor het houden van uw vergaderingen, conferenties etc.

Onbepaalde parkeergelegenheid.

Voor- en achterterras met uitzicht op tuin.

Kamers met privé-douche en toilet.

Garage aan huis. Zeer goed verzorgde keuken en sfeervol restaurant.

NAAR AANLEIDING VAN VVD-ADVERTENTIE

"Something is rotten in the State of Denmark"

Hamlets genoeg in de Nederlandse politiek tegenwoordig. Mensen die zich te buiten gaan aan vage termen en ondoordachte voorstellen (zoals radicalisme, districtenstelsel, gekozen minister-president) en die zeggen en doen, alsof er niet "something" maar alles rot is in Nederland. (Applaus van de linkerzijde en van sommige TV actualiteitenrubrieken bij voorbaat verzekerd.)

Het merendeel van ons volk is het gelukkig niet met hen eens. Maar wat vermog een eikenhouten kast tegen een houtwurm. U bent het zelf, die de kast beschermen moet.

Driekwart miljoen mensen hebben bij de laatste verkiezingen op de V.V.D. gestemd. Misschien was u één van hen. Natuurlijk weet u nog waarom u dit hebt gedaan. U wilde een dam opwerpen tegen allerlei afbrekende groeperingen. U wenst

vernieuwingen, maar dan vernieuwen op verantwoorde wijze. U eist meer invloed van de enkeling op het politieke bestel. U wilt uw ja of nee duidelijk laten horen.

Enmaal in de zoveel tijd op de V.V.D. stemmen is daarvoor niet voldoende. Als lid van de V.V.D. beslist u mee, welke afgevaardigden uw partij door middel van de ledenvergaderingen naar de Vertegenwoordigende Lichamen zal zenden. Stelt u mee het programma op, dat de fracties als richtlijn aanvaarden.

Geef ons niet alleen uw stem, geef ons ook organisatorische macht. Maak uw V.V.D. dubbel zo sterk. Doe mee aan onze actie "Eén op Eén".

Eén kiezer één lid.
Eén lid één lid erbij.

Voor de **V** - tegen de verwarring.

coupon **TOP EN**

Aan het Algemeen Secretariaat van de V.V.D.
Koningsweg 61, 1-a Gronovogade.

Ik geef mij op als lid van de V.V.D. contributie f 25,- per jaar. (Amsterdam en Enschede f 30,- per jaar) incl. het weekblad Vrijheid en Democratie.

Ik verzak u mij volledige documentatie te zenden over de V.V.D.

Maak het vakje van uw voorkeur zwart. Opzenden als brief.

Naam: .....

Adres: .....

Plaats: .....

Handtekening: .....

Maak uw V.V.D. dubbel zo sterk!

Open brief aan de heer Wiegel

Geachte heer Wiegel,

In Vrijheid en Democratie van 24 november j.l. heeft u gevraagd om suggesties betreffende de woningbouwpolitiek. In het hier volgende voldoe ik aan uw verzoek door een aspect van het beleid van minister Schut te belichten, dat door u niet of slechts vaag en terloops wordt aangevoerd, n.l. de huurheffing ten laste van (gemakshalve aangeduid) onredelijk bevoordeelde bewoners van woningwetwoningen.

Deze groep moet volgens het voorstel van de minister 10 pct. van zijn inkomen aan huur betalen. Als correctie op dit percentage is een kinderattrek toegestaan. Bovendien is de heffing gebonden aan een maximum van 100 pct. van het feitelijke huurbedrag. De motivering is tweeledig: a) subsidie op woningwetwoningen is bedoeld t.b.v. hen, wier inkomen te laag is om een soortgelijke woning in de vrije sector (dus met reël huurpeil) te betalen, en mag dus alleen aan die groep ten voordeel komen; b) de heffing zal voor de hogere inkomensgroep de attractie van een lage huur van een woningwetwoning wegnemen en aldus een prikkel tot verhuizing („doorstroming“) vormen.

Dit voorstel roept de volgende vragen en bezwaren op:

1. Op welk rechtsbeginsel steunt de stelling dat een toevallige groep Nederlanders 10 pct. van zijn inkomen aan huur moet betalen? Geldt dit niet voor de rest van de Nederlanders? En waarom geen 50 pct. of 20 pct. of 5 pct. Als een dergelijk „principe“ ingang vindt, zullen dan niet bijv. kappers en confectiefabrikanten kunnen stellen dat men een bepaald percentage van zijn inkomen aan haarknippen of kostuums besteedt?

2. Als men het hierboven onder a) gegeven motief aanvaardt (wat niet onredelijk is), schept men in ieder geval discriminatie: er zijn lieden, die (relatief) goedkoop wonen in een eigen huis dank zij bijv. een a fonds perdu gegeven rijkssubsidie. Dezen blijven buiten schot. Evenzo allen, die tengevolge van de huurpolitiek sedert 1945 (relatief) goedkoop wonen in vooroorlogse huizen (wat niet identiek is aan slechte huizen: komt u eens kijken in bepaalde delen van Amsterdam-Zuid).

3. Als het de bedoeling is te streven naar een reële huur, waarom is het percentage dan gekoppeld aan het inkomen? Zijn huren pas reël als zij een (betrekkelijk willekeurig) percentage van het inkomen van de toevallige bewoner vormen? Is dit een nieuwe economische theorie? Geldt deze theorie dan ook voor auto's, wasautomaten, bromfietsen etc.?

4. Als men het onder b) gegeven motief aanvaardt, zal dan niet in de eerste plaats moeten zijn voldaan aan de eis dat men ergens anders heen kan „doorstromen“? M.a.w. moeten dan niet adequate woningen beschikbaar zijn voor hen, die de huurheffing uit hun woningwetwoning wil verdrijven? Meent u dat bijv. in Amsterdam (en in het algemeen in de randstad Holland) aan deze voorwaarde is voldaan?

Resumerende kan gesteld worden, dat het voorstel

- in strijd is met het beginsel van „geëlijk recht voor allen“ (vgl. 1 en 2), dat ten grondslag ligt aan goede democratische verhoudingen, zoals die niet in de laatste plaats door de VVD worden nastreeft.

- uitgaat van een economisch principe (vgl. 3), dat indruist tegen opvattingen, die ook de VVD huldigt.

- een doel beoogt („doorstroming“), dat onder de gegeven omstandigheden (althans in bepaalde delen van Nederland) onbereikbaar is (vgl. 4), zodat talloze onbillijkheden daarvan het gevolg moeten zijn, wat bezwaarlijk in overeenstemming kan zijn met de grondslagen van een liberale politiek.

Gaarne geef ik u deze opmerkingen in overweging,

hoogachtend

DR. P. J. REIMER, Amsterdam
Lid van de partijraad

De heer Wiegel deelt naar aanleiding van deze brief het volgende mee:

Aangezien de standpuntbepaling van onze Tweede-Kamerfractie ten opzichte van de huurheffing nog niet is afgerond, kan ik op dit ogenblik helaas niet op de brief van dr. Reimer ingaan. Ik kom er zo spoedig mogelijk op terug.

Kritiek en...

In de dagbladen is op 31 oktober een advertentie van de VVD verschenen, waartegen ik ten scherpste protesteer. Onder het hoofd „Something is rotten in the State of Denmark“ wordt gesteld, dat er „tegenwoordig genoeg Hamlets zijn in de Nederlandse politiek“. „Mensen die zich te buiten gaan aan vage termen (zoals radicalisme, districtenstelsel, gekozen minister-president) en die zeggen en doen alsof er niet „something“, maar alles rot is in Nederland (Applaus van de linkerzijde en van sommige tv-actualiteitenrubrieken bij voorbaat verzekerd). Het merendeel van ons volk is het gelukkig niet met hen eens. Maar wat vermog een eikenhouten kast tegen een houtwurm. U bent het zelf, die de kast beschermen moet. Driekwart miljoen mensen hebben bij de laatste verkiezingen op de VVD gestemd. Misschien was u één van hen.“ enz.

Nog afgezien van de quasi-culturele opzet, heb ik ernstige bezwaren tegen dit soort publiciteit, dat een groot aantal liberalen, die zich wat jonger voelen dan een ouderwetse eikenhouten kast, die je in deze moderne tijd niet meer kan krijgen, tegen hun liberale schenen

schopt. De hele zaak van districtenstelsel, gekozen minister-president enz. wordt momenteel in de door het hoofdbestuur van de VVD ingestelde commissie kiezer-gekozen, waar ik lid van ben, besproken. Ik ben persoonlijk vóór een zekere vorm van districtenstelsel en vóór een bepaalde rechtstreekse keuze door de kiezers van de minister-president. Ik ben bovendien lid van de VPRO en sta achter haar programma's, alle hetzes ten spijt. De vaagheid en ondoordachtheid zijn overigens meer een kenmerk van de emotionele tegenstanders dan van de voorstanders (zie bijvoorbeeld deze advertentie, applaus van de rechterzijde en de Telegraaf).

Volgens de VVD-advertentie, die opgesteld is door de partij, waar ik als één van de driekwart miljoen mensen bij de laatste verkiezingen op heb gestemd word ik geoordeeld als „houtwurm“. Terwijl noch de commissie kiezer-gekozen, noch de partij zich heeft uitgesproken voor het conserveren van een eikenhouten kast, vraagt de VVD-advertentie en aantal onbekenden om „deze kast te beschermen en mede een dam op te werpen tegen allerlei afbrekende groeperingen.“

De stijl van de advertentie — een zware misslag — en de oproep tot conservering liggen niet in de lijn van een liberale VVD. Als zo'n eikenhouten kast moet worden beschermd, zou ik de aanval niet met houtwormen willen beginnen, maar met de zaag, die ruimt nog sneller op.

Something is rotten. Wie is eigenlijk verantwoordelijk voor zo'n stuk anti-propaganda?

Ir. F. WAGENMAKER, Leiden

... weerwoord

De tekst, die door de heer Wagenmaker wordt aangevallen vindt men hierbij afgedrukt, zodat u uw oude kranten niet hoeft op te zoeken.

Het hoofdbezwaar van de heer Wagenmaker gaat tegen het vooruitlopen op beslissingen, die het gevolg zouden kunnen zijn van studie in VVD-kring. Dit bezwaar is, dunkt mij, niet houdbaar. In de advertentietekst wordt bezwaar gemaakt tegen ondoordachte veranderingen. Ik kreeg daarvan een fraai staaltje toen ik onlangs met een pas uit de computer gekomen hoofdbestuurlid van D'66 in Alphen a/d Rijn discussieerde ter gelegenheid van een teach-in. Wij spraken toen over het districtenstelsel en ik vroeg hoe D'66 dit wil realiseren. Toen hoorde ik dat ze nog niet weten of ze het willen en in ieder geval niet hoe dat dan zou moeten; dat gebied was niet niet nieuw voor mij, want bij een soortgelijke discussie in Alkmaar had ik hetzelfde al vernomen van een andere partijfunctionaris van D'66.

Het lijkt mij gerechtvaardigd om er op te wijzen dat dit een wijze van politiek bedrijven is, die wij verwerpelijk achten, n.l. iets nieuws aankondigen waarvan men niet weet of het moet en hoe het moet, hoewel het een centraal punt in de verkiezingscampagne was.

De VPRO wordt in de advertentie niet genoemd noch bedoeld. Ik geloof ook niet dat deze omroep een actualiteitenrubriek heeft. De terugkeer naar paradijselijke omstandigheden bijv. is belangrijk ouder dan onze jaartelling en kan dus bezwaarlijk actueel genoemd worden. Ook de techniek om van de loslippigheid van dronken soldaten gebruik te maken is niet nieuw. Dat schat ik zo ongeveer op de 16e-eeuw. De lust om te verdedigen van wat niet aangevallen wordt heeft hier de heer Wagenmaker verleid tot heksen-jagerij, die de door hem en mij niet gewaardeerde heksenjagers niet zou misstaan. Overigens ik vind deze VPRO-programma's niet geslaagd. Maar dat mag wel, hoop ik.

De heer Wagenmaker ziet zich verder als „houtwurm“ geoordeeld. Dit deel van zijn betoog kan ik gewoon niet volgen. Niet de VVD is de eikenhouten kast, maar ons staatsbestel. De zaag, de hamer, de beitel, de schaaft, werktuigen van kundige ambachtslieden (waartoe ene Wagenmaker behoort), worden

niet genoemd of zelfs maar aangeduid. Hun werk berust immers op het weloverwogen aanpakken van problemen. Reconstructie, vernieuwing of verandering is iets anders dan het geknaag van houtwormen, dat alles vernietigt maar niets verbetert.

De laatste alinea van het betoog van de heer Wagenmaker zou aanleiding kunnen zijn om een bits antwoord neer te schrijven. Maar waarom? Ik reserveer dat voor politieke tegenstanders.

H. J. L. VONHOFF, voorzitter van de landelijke propaganda-commissie van de VVD.

Mijn opinie is...

• Sympathie gestegen

Meer dan in de televisie-uitzending van de KRO over partijenrevolutie uit de doeken kwam, is de sympathie voor de VVD gestegen. Analyseer bijvoorbeeld de winst van D'66 en combineer daarna de cijfers naar voorkeur. Dan blijkt, dat 60 pct. van de D'66-winst van KVP-zijde kwam, 24 pct. van de PvdA en slechts een te verwaarlozen percentage van de VVD.

Maar wanneer daarna gevraagd wordt naar welke partij hun sympathie uitgaat, blijkt de KVP als hun voormalige partij niet de grootste sympathie te hebben en haalt de VVD een derde der voorkeurstemmen. Dat wil dus zeggen, dat velen via de katalysator D'66 al hebben leren inzien, dat niet hun oude partij, maar wel de VVD de beste garanties biedt voor vooruitgang en meer welvaart.

Een gunstig teken, meen ik!

O. S. HOVINGA, Den Haag.

Bungalowpercelen te Hoogerheide (N.Br.)

Unieke ligging met panoramisch uitzicht; gunstig gesitueerd t.o.v. autosnelwegen naar o.a. Bergen op Zoom, Antwerpen en Zeeland; percelen van 700—1400 m², geschikt voor onmiddellijke bebouwing; redelijke prijzen.

Volledige inlichtingen bij:

N.V. GROOTSTAD

Veenweg 95, Nootdorp.
Telefoon 01731-337.

- VERKOOP
- VERHUUR
- BEHEER
- TAXATIES

van

ONROEREND GOED

makelaarskantoor

araweg 5 wassenaar tel. 01751-5675*

MASSIEF KARTONNEN

DOZEN

*

voor export en binnenlands gebruik

*

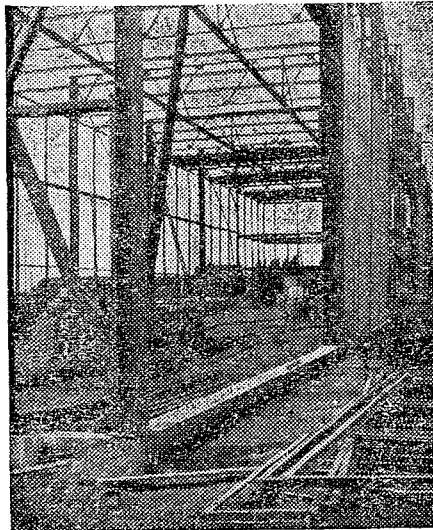
N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. FREE & CO.

H.W. STRAAT 20 - 22,
OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel. nr. 0 59 79 - 22 33
Tx. nr. 53251.

Staalbouw - Kraanbouw

Rörink & van den Broek N.V.

ENSCHDE

Telefoon (05420) 183 44 *

Eén Hamlet
is meer
dan
genoeg!

De V.V.D. telt er helaas meer dan een. Nog altijd zijn er leden, die aarzelen aan onze actie „Eén op Eén” mee te doen. Zij volgen de „grote weifelaar” na in wijdlopijge beschouwingen en verontschuldijgingen, als het op activiteit aankomt.

Nu hoeft natuurlijk niet iederéén het vuur uit z'n sloffen te lopen. Maar één nieuw lid hadden wij van ieder lid wel verwacht. Hoe zit het? Bent u de enige V.V.D.-er in uw vrienden- en kennissenkring?

Wij kunnen het nauwelijks aannemen.

Ontdoe u van uw treuzelkleed. Verhef u uit uw stoel. Want dit wist de Deense prins heel goed:

„...zo maakt het peinzen laffen van ons allen en wordt de frisse blos van 't kloek besluit verziek'lijkt door 't onecht bleek van het mijm'ren”

Vertaling L.A.J. Burgersdijk.

Het wil er bij ons niet in dat de V.V.D. wankelmoedige leden heeft. Bij u waarschijnlijk ook niet. Welnu, met één goedgericht telefoontje al kunt u het succes van onze actie „Eén op Eén” vergroten.

Eén lid één nieuw lid erbij

(Maak er meteen werk van, nu de frisse blos van het kloek besluit uw wangen siert.)

Voor de V.V.D. - tegen de verwarring

Maak uw dubbel zo sterk!

Aan het Algemeen Secretariaat van de V.V.D.
Koninginnegracht 61
Den Haag

Ondergetekende wenst lid te worden van de Volkspartij voor
Vrijheid en Democratie.

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Handtekening:

In het kader van de Ledenwerfactie „Eén op Eén” aangebracht
door het lid:

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Vrijheid en democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 946

VRIJDAG 8 DECEMBER 1967

Ook na partijraad in Arnhem:

KVP blijft een groot vraagteken

Dat ook in de politiek de soep nooit zo heet wordt gegeten als zij wordt opgediend, heeft de door maandenlang rumoer en gedreig van radicalen en een groepje opstandige jongeren voorafgegangene KVP-partijraad de afgelopen week nog eens overtuigend bewezen. Maar wie had eigenlijk anders verwacht? De stugge eik sneuvelt gemakkelijk in de storm; de soepele en buigzame populier houdt stand.

Zeker, er is in het afgelopen weekend in het Arnhemse Musis Sacrum heel wat stoom afgeblazen. In dergelijke situaties voor de KVP is net altijd een soort sportief genoeg het waarlijk talentvolle politiek-journalistieke gejongleur te volgen, waarmee Volkskrants Wandelganger tracht er voor zijn aanbeden „radicalisme“ uit te halen wat er (nauwelijks) nog in zit.

Mag men Wandelganger geloven, dan heeft het „een haar gescheeld of de eerste, levendige KVP-partijraad in mensenheugenis was tevens de laatste geweest.“ Op de hem eigen half-komische half-dramatische wijze schetste hij zijn lezers hoe het op het spannendste deel van die zaterdagmiddag is gegaan.

„Omstreeks drie uur 's-middags werd,“ aldus Wandelganger, „op verzoek van de radicaal Van Doorn, de vergadering geschorst voor nader be- raad. Er heerste een nerveuze sfeer. De radicalen gingen vergaderen in een rommelig bovenzaaltje, vol vuile asbakken en lunchresten. Door een half-open deur konden mensen op de gang nog net de heer Van Doorn „volstrekt onaan- vaardbaar“ horen roepen. Om beurten en met een regelmaat van om de vijf

minuten gingen de kring-voorzitters, vooral de heren Veringa (Limburg) en Siepman (Den Bosch) het radicale zaaltje binnen om verzoeningspogingen te doen. In dat half uurtje is de breuk voorkomen. Ten slotte ging de heer Schmelzer zelf bij de radicalen op bezoek. De vergadering wachtte. De heer Schmelzer verliet de radicalen weer, kennelijk om gelegenheid te geven voor een intern gesprek. Eindelijk werd een formule gevonden, die voor beide partijen nog net aanvaardbaar was. Was dat niet gebeurd dan zouden de radicalen zondagavond bijeen zijn gekomen om te beslissen wat hun te doen stond. Dit was uitgelekt en het gerucht hing als een dreiging boven de partijraad.“

De vooral in de oren van kritische buitenstaanders merkwaardigste uitspraak was wel die, welke Wandelganger blijkbaar zonder zelf de enormiteit daarvan in te zien, het Tweede Kamerlid de heer Engels in de mond legde. De heer Engels is, volgens de Volkskrant-schrijver, een van de vele kandidaten van het huidige partijbestuur om eventueel de heer Aalberse als voorzitter op te volgen. Welnu, de heer Engels betoogde op een gegeven ogenblik dat de radicalen ruim baan gegeven moet worden; dat zij zo voortreffelijk werk deden; dat zij niet ingepakt moesten worden en dat — en nu volgt het — „de KVP moest leren leven met verschillende stromingen.“

Politieke mop

Dat is nu werkelijk een van de beste politieke moppen van de laatste tijd: de KVP zal moeten leren leven met verschillende stromingen! Alsof zij en haar voorgangster, de R.K. Staatspartij, ooit anders hebben kunnen leven! Nolens, Romme, Schmelzer, hun aller grote zorg is altijd geweest, door voortdurend zoeken naar interne compromissen, de uiterste vleugels bijeen te houden en de tegengestelde stromingen toch uiteindelijk in één bedding te leiden. En om niet één vleugel het gevoel te geven permanent in de tocht te zijn gezet, werd naar gelang van zaken nu eens met de socialist, dan weer met de liberalen in een kabinet samengewerkt.

Niet alle katholieken namen dat echter. Sommigen keerden zich naar de PvdA, anderen schaarden zich, zoals de laatste jaren in toenemende mate het geval is, achter de VVD. Nog altijd echter bleef een grote groep de KVP trouw. Maar het afgelopen jaar was, onder invloed mede van talrijke externe ontwikkelingen, de tegenstelling toch onmiskenbaar groter geworden tussen enerzijds de Bogaers-radicalen en een aantal medestanders in protestants-christelijke kringen — die een blijvende radicale samenwerking met de PvdA, D'66 en zo mogelijk zelfs de PSP voorstaan — en anderzijds de groep Schmelzer-Aalberse, die in de eerste plaats een samenwerking der drie confessionele partijen nastreeft en zich zeker niet bij voorbaat

Veelbetekend apartje van de heren Bogaers (links) en Schmelzer tijdens de KVP-Partijraad

en permanent aan de socialist, dan weer met de liberalen in een kabinet samengewerkt.

Weer uitgesteld

Toch is nu — voorlopig voor een jaar — de beslissing weer uitgesteld. Met een onder hoge druk verricht pas- en meetwerk werden ten slotte twee resoluties in elkaar gezet, waarbij aan een studiegroep werd opgedragen alle mogelijkheden te onderzoeken die de kiezer, vóór de verkiezingen meer duidelijkheid kunnen verschaffen. En waarbij met een beminnelijke maar tot weinig verplichtende buiging naar de oproerigen, „de inbreng van de radicalen“ een belangrijke bijdrage wordt genoemd voor „de verdieping van het program van de KVP“. En waarin ten slotte in

de huidige tijd partijvorming op christelijke grondslag gewenst wordt genoemd, mits zo'n partij „een consequent-voortstrevend karakter heeft.“

De vice-voorzitter van de KVP, drs. Horbach, had vrijdag, in het bulletin van de partijraad-vergadering, bij de verdediging van het standpunt van het KVP-bestuur nog opgemerkt: „We moeten nu eindelijk eens weten waar we met de KVP naar toe gaan.“

Dat is nu inderdaad precies, wat ook de regeringspartners van de KVP van dit ogenblik langzamerhand wel eens willen weten. Jammer genoeg voor de heer Horbach en voor ons, weten we dat na deze partijraad voorlopig echter minder dan ooit.

A. W. ABSPOEL

Kerstsurprise

Ter gelegenheid van de feestdagen zal het volgende nummer van ons weekblad een kerstsurprise voor volwassenen en kinderen bevatten. De aard van surprises brengt met zich mee dat wij er thans nog geen nadere mededelingen over kunnen doen. Niettemin, 't wordt een familie-gebeuren, waar wij de lezers toch enigermate op moeten voorbereiden. Als u er aan mee wilt doen, dient u zich naar een kantoorboekhandel te spoeden en zich daar (voor zover reeds niet in uw huis voorradig) aan te schaffen:

- een pot lijm,
- een schaar en
- een stuk stevig karton van 60 bij 40 centimeter.

En verder dan maar wachten tot volgende week, vrijdag 22 december.

- Pag. 3: Geen afbraak van defensie
- Pag. 9: De lankmoedige PTT
- Pag. 11: Tweede open brief aan Wiegel

UIT DE PARTIJ

• NIJMEGEN

Doordat er nog geen raadsvergaderingen in 1968 zijn vastgesteld i.v.m. de komst van de nieuwe burgemeester op 16 januari zal de studiegroep van de afdeling Nijmegen niet, zoals gewoonlijk, de raadsagenda bespreken.

Op vrijdag 5 januari hoopt het bestuur met alle leden het Nieuwe Jaar te kunnen inluiden met het gezamenlijk drinken van een borrel in restaurant Royal op het Plein 1944. Deze samenkomst komt dus in de plaats van de studiegroep-bijeenkomst, die anders op 4 januari zou zijn gehouden. We hopen dat iedereen vrijdagavond 5 januari aanwezig kan zijn (20.00 uur).

De voorjaarsledenvergadering wordt gehouden op donderdag 25 januari om 20.00 uur in restaurant Royal op het Plein '44. Voor deze vergadering worden nog uitnodigingen verzonden.

• DEN HAAG

De aandacht wordt er op gevestigd, dat het secretariaat van de afdeling 's-Gravenhage de gehele Kerstweek (wegens vakantie van zowel de administrateur als de secretaris) gesloten zal zijn. Dit impliceert dat post, welke in de periode 23 december tot en met 1 januari '68 binnenkomt, slechts met vertraging zal kunnen worden afgehandeld.

• OOSTERBEEK

De afdeling Oosterbeek hield op 29 november in restaurant Hartestein een bijeenkomst, waarop onze fractievoorzitter in de Eerste Kamer, mr. H. van Riel, het moest opnemen tegen de op de tv te volgen voetbalwedstrijd Nederland - Rusland. Hij heeft het glansrijk gewonnen: de zaal was vol. De heer Van Riel hield op de van hem bekende wijze een gloedvol en zeer boeiend betoog over de buitenlandse politiek.

• GRONINGEN

In de novemberbijeenkomst van de liberale sociëteit te Groningen sprak de heer M. R. Bos, sociaal-econoom bij de NETO, over het noorden in 1999. Uitvoerig ging hij in op de Tweede Nota ruimtelijke ordening, die z.i. uitgaat van een ongerechtvaardigd optimisme wat het Noorden betreft. Wil het Noorden in die tijd de drie miljoen inwoners, die de nota noemt, halen dan moet de ontwikkeling van de werkgelegenheid centraal staan. Er moet een industrie komen, die voor de mens de mogelijkheid biedt om op te klimmen. Eerst dan krijgt men een gedifferentieerde bevolking.

Spreker noemde het nodig dat de Noordelijke provincies tot één gezamenlijk plan komen en dat samen uitdragen. Krachtige steun van de regering ter bevordering van de werkgelegenheid is voorlopig onmisbaar, maar het doel moet zijn tot een zelfstandige economische ontwikkeling te komen.

• PROPAGANDA- EN

RADIO- EN TV-COMMISSIE

Op vrijdag 8 december kwamen 's avonds de propaganda-commissie en de radio- en televisiecommissie onder voorzitterschap van de heer H. J. L. Vonhoff ten kantore van het Algemeen Secretariaat der partij in vergadering bijeen. Besloten werd de ledenwerfactie „Eén op Eén” voor die afdelingen, welke tot nu toe de telefoonlijst niet ter bewerking hebben ingestuurd, na 1 januari 1968 voort te zetten.

Voorts werden de radio- en televisie-programma's voor de komende periode uitvoerig besproken.

Vrijheid en Democratie

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonnementen toestel 219, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:
Ph. C. la Chapelle jr.

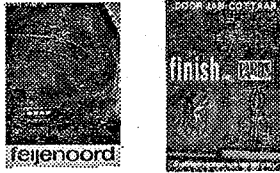
Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B
te Amsterdam-C.

GEEF EEN BOEK MET KERSTMIS

BESTEL VANDAAG NOG EXTRA VOORDELIG UW BOEKENPAKKETTEN

GESCHENKPAKKET no. 1

2 FORSE POCKETS voor sportliefhebbers, totaal 454 pagina's, slechts f 3,75.

FEIJENOORD

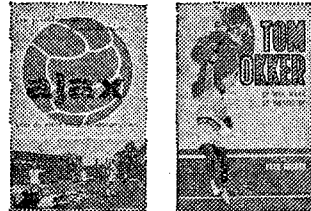
De geschiedenis van de Rotterdamse Stadionclub fascinerend beschreven door Phida Wolff Jr., met meer dan 60 illustraties.

FINISH IN PARIJS

De veelbewogen historie van de Ronde van Frankrijk, verteld door de Tour-kenner bij uitstek Jan Cottaar.

GESCHENKPAKKET no. 2

ONZE TWEDE AANBIEDING voor sportliefhebbers, 2 fraaie boeken, 320 pagina's, f 5,—.

AJAX

Een uniek document van Wim Jesse over de ups and downs van Ajax, met meer dan honderd illustraties uit het Ajax-archief.

TOM OKKER

Een episode uit het leven van onze nationale tenniskampioen, op weg naar de wereldklasse.

Bestel vandaag nog één of meer voordeelgeschenkpakketten

WIJZE VAN BESTELLEN:

Na ontvangst van uw girobetaling op postrekening no. 40 ten name van Nieuwe Rotterdamse Courant N.V., Rotterdam, met vermelding van pakketnummer, ontvangt u het bestelde geschenkpakket omgaand franco thuis.

GESCHENKPAKKET no. 4
4 AANTREKKELIJKE BOEKEN,
703 pagina's ontspanning,
voor slechts f 12,50.

RATTEN AAN HET SPIT

Op een boeiende en amusante wijze vertelt Dr. J. A. v. d. Hoeven over zijn ervaringen met de papoeastammen rond de Wisselmeren in Nieuw-Guinea. Winkelprijs f 6,90.

JOHAN DE VRIJBOUTER

Een humoristisch boek van Jan de Clerq, om in één adem uit te lezen. Winkelprijs f 5,90.

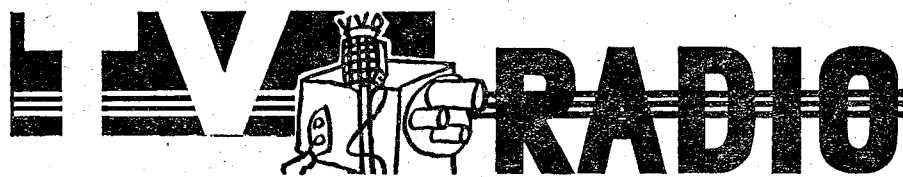

DAT LAMME LEVEN

Het ontroerende verhaal van Paul Bates, die getroffen door kinderverlamming, zijn lot leert dragen en overwinnen. Een triomf van de geest over het lichaam. Winkelprijs f 4,90.

NEDERLAND DOOR EEN VREEMDE BRIL

Het bekende boek van J. H. Kruijnga. In 10 hoofdstukken vertellen buitenlandse gasten wat zij van Nederland denken. Winkelprijs f 7,90.

Televisie-uitzending van de VVD: woensdag 20 december, 20.20-20.30 uur, Nederland I.

Radio-uitzending van de VVD: woensdag 27 december, 18.20-18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m).

NOUVEAU FRANCIS
VAN N.M. DE BUNINGEN

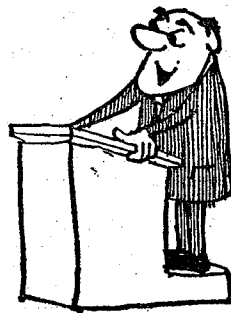
een oude naam voor goede wijn

F. ONNES & ZOON
WUNHANDEL - ANNO 1876 - GRONINGEN

SPREEKBEURTEN

Periode 15 december tot en met 15 januari 1968

15 dec.	Oostvoorne (20.00 uur: hotel van Marion aan Zee; Onderwerp: Betekenis van de Mammoetwet voor uw kinderen)	H. J. L. Vonhoff
15 dec.	Stad Delden (19.00 uur tot 20.00 uur: spreekuur; 20.00 uur: vergadering)	R. Zegering Hadders
16 dec.	Apeldoorn (14.00 uur: JOVD; Onderwerp: Medezeggenschap)	Drs. G. M. V. v. Aardenne
18 dec.	Geldermalsen (20.00 uur: A.M.C.-gebouw)	Mr. E. H. Toxopeus
19 dec.	Zeist (20.00 uur: hotel Figi)	Mr. H. van Riel
20 dec.	Utrecht (JOVD)	Mr. J. F. G. Schlingemann
22 dec.	Tilburg (Congres Kath. Staatk. Stud. Fed.)	Mr. J. F. G. Schlingemann
2 jan.	Assen (Nieuwjaarsvisite)	Mr. H. van Riel
5 jan.	Winterswijk	H. Wiegel
6 jan.	Hoogeveen (Liberale Sociëteit)	H. Wiegel
8 jan.	Doorn	H. Wiegel
8 jan.	Steenbergen (20.00 uur: hotel van Tilburg; W.N.-Brabant)	Mr. H. van Riel
9 jan.	JOVD, Stichtse Heuvelrug	Dr. K. van Dijk
9 jan.	Heerlen (Mijnstreek)	Ir. D. S. Tuijnman
10 jan.	Helden-Panningen	Ir. D. S. Tuijnman
12 jan.	Zuidhorn (19.30 uur: hotel In 't Holt)	H. J. L. Vonhoff
12 jan.	Ondercentrale Goeree-Overflakkee (VVD + JOVD)	H. Wiegel
15 jan.	Oostwoud (Oostwoud, Twisk, Midwoud) ...	Mr. H. van Riel
15 jan.	Franeker (statencentrale)	G. Koudijs

Vragen liberaal beraad

Als dit nummer verschijnt, is december al op de helft. Wij willen er aan herinneren, dat wij de antwoorden van vrouwengroepen op de vragen van het Liberaal Beraad graag vóór januari ontvangen.

Er kwam er nog niet een! Nu weten wij wel, dat december een bijzonder moeilijke maand is voor bijeenkomsten, maar is er toch niet een gaatje te vinden? De zaak waarom het gaat is immers zeer belangrijk en het is ook van belang dat wij er het onze toe bijdragen. Wij zien vol verwachting naar de verschillende reacties uit.

Ridderkerk

Op donderdag 23 november jl. vond in restaurant St. Joris te Ridderkerk een bijeenkomst plaats van de „Vrouwen in de VVD” van de afdelingen Barendrecht, Dordrecht, Zwijndrecht, H. I. Ambacht en Ridderkerk.

Als spreekster was uitgenodigd mevr. mr. E. Veder-Smit, die op bijzonder gezellige wijze vertelde over haar ervaringen als nieuw Kamerlid. J. H. S.

VRAGEN OVER KLACHTENBUREAU

De heer H. Wiegel, lid van de Tweede Kamer voor de VVD, heeft aan de minister van verkeer en waterstaat de volgende schriftelijke vragen gesteld:

1) Is het de minister bekend dat de gemeentebesturen van Amstelveen en Amsterdam nog steeds niet hun toezegging, over te gaan tot het instellen van een klachten- en inlichtingenbureau met betrekking tot de geluidshinder ten gevolge van het in gebruik nemen van de nieuwe Schipholbaan 09-27, hebben waargemaakt?

2) Is de minister bereid bij de gemeenten Amstelveen en Amsterdam op de grootste spoed hieromtrent aan te dringen en zo nodig zelf initiatieven te ondernemen?

VVD wenst geen afbraak van de defensie

Eenzijdig pacifisme een groot gevaar

Het is voor wie de jaren 1940-1945 bewust heeft meegemaakt en zich de moeizame en bloedige wijze maar al te goed herinnert waarop als gevolg van de aanvankelijk te zwakke kracht tegenover Hitler-Duitsland de overwinning en ook onze bevrijding moesten worden bevochten, eigenlijk onvoorstelbaar hoe thans, binnen 25 jaar nadien, alweer over onze defensie wordt gepraat.

Militairen lijken niet meer in tel. Zij moeten er — misschien — nog wel enige tijd zijn, maar zij moeten zich maar zo weinig mogelijk in het openbaar vertonen. In de eerste na-oorlogse jaren kon inderdaad zelfs in Nederland eindelijk eens van een werkelijk „volksleger” worden gesproken, dat als behoeder in laatste instantie van onze vrijheden en andere verworvenheden aller sympathie genoot en bij nationale gebeurtenissen de plaats innam die het verdiende. Thans lijkt van dit alles bij velen weinig meer overgebleven. Het is alles weer vergeten. Lessen kunnen blijkbaar nooit bloedig en duur genoeg zijn!

En in plaats van gezamenlijk het enige reële doel na te streven: door gestadig internationaal overleg op de (lange) duur te komen tot een door een internationaal machtsapparaat gehandhaafde internationale rechtsorde, wordt weer eenzijdig de kracht van de westerse wereld ondermijnd. En aldus — zij het onbedoeld — het oorlogsgevaar vergroot door de bewuste voortgaande verstoring van het machtsevenwicht.

Reden voor alarm

Wanneer we 's morgens even voor achten onze radio aanzetten, horen we voor de VPRO steevast een dominee of andere „dagopener”, die — het mist bijna nooit — of een zeer eenzijdig gekleurde „anti-Vietnam”verhaal weggeeft of onze eigen weerkracht staat te ondermijnen, zo niet rechtstreeks tot dienstweigeren staat op te wekken.

Men onderschatte dergelijke systematische campagnes niet. Vooral in kringen van de Partij van de Arbeid, maar ook bij een deel der KVP- en ARP-radicalen en D'66ers slaan zij aan.

Op het jongste PvdA-congres werd weliswaar de motie tot uitreden uit de Navo nog met grote meerderheid verworpen, maar mannen als Mansholt, Vos en Van der Stoep waren nodig om de invloed van betogen als die van de heren Franssen en Lammers te neutraliseren en te ontzenuwen. En de minderheid, die deze eenzijdig-pacifisten achter zich kregen, was in ieder geval toch beduidend groter dan op vorige congressen.

Onze journalistieke collega A. Ekker, met dr. L. de Jong (van het Rijksbureau voor Oorlogsdocumentatie) een van de buitenbeentjes onder de vaste medewerkers van het weekblad „Vrij Nederland”, getuigde in genoemd weekblad van het betoog van de pacifist Franssen zeer terecht o.a.:

„Het was niet alleen in verregaande mate onvolledig, het was bovendien feitelijk onjuist. Onjuist vooral toen hij op de grens van demagogie, aan het congres voorhield, dat het oude adagium, dat „wie de vrede wil, zich tegen oorlog moet voorbereiden”, tweemaal in deze eeuw gelogenstraft was, omdat tweemaal een tweezijdige bewapeningswedloop een catastrofe van nog altijd niet ten volle te beseffen omvang over ons zou hebben gebracht. De werkelijkheid

is (aldus Ekker) dat er geen duidelijker voorbeeld is dan de Tweede-Wereldoorlog voor het ervaringsfeit dat een fundamenteel en niet in korte tijd te herstellen gebrek aan evenwicht in militaire verhoudingen vooral dictaturen pleegt te verlokken tot militaire avonturen, die zij snel in hun voordeel denken te kunnen beslissen. Als Hitler na zijn ervaringen bij de bezetting van het Rijnland, de Anschluss, München en Praag niet overvloedige redenen zou hebben gehad om aan te nemen dat Frankrijk en Engeland ook wel weer niet zouden willen vechten voor Polen en als hij bovendien niet met zekerheid had geweten, dat de strijdkrachten van die twee door vredeswil bezielden landen totaal inferieur waren aan wat hij in het veld kon brengen, zou zelfs deze maniak niet zo licht de nieuwe — en deze keer fatale — stap op de weg naar geweld hebben gezet.”

Goedkoop argument

Er is alle aanleiding om alarm te slaan en het verheugt ons, dat zowel minister Den Toom als zijn liberale geestesverwant in de Tweede Kamer, de heer Koudijs bij de plenaire behandeling van de begroting van defensie in dit opzicht klare taal heeft gesproken.

Het is natuurlijk heel goedkoop om, zoals de KVP-radicaal Aarden deed, te betogen dat op een begroting van ruim drie miljard best f 38 miljoen kan worden gevonden voor meer ontwikkelingshulp. Maar dat is nu juist de gevaarlijkste redenering, die men bij alle zaken tot in het oneindige kan toepassen.

Er is — nu ook weer door minister Den Toom — op de defensiebegroting noodgedwongen sterk bezuinigd, door het totaal-bedrag van de begroting 1968 gelijk te houden aan die van 1967. Dat betekent een relatieve achteruitgang van 6 pct.

Dat is al een gewaagde zaak, zoals onze woordvoerder in de Kamer, de heer Koudijs, duidelijk deed uitkomen.

Natuurlijk hopen wij allen vurig, dat de „ontspanning” in de Oost-West relatie, waar velen zo hoog van opgeven, zich zal doorzetten. Maar de heer Koudijs betoogde terecht, dat met deze eenzijdige benadering het probleem niet van alle kanten is bekeken. Wij zullen

ook deze harde realiteit onder ogen moeten durven zien, dat de militaire kracht van de landen van het Oostblok, van deze autoritaire regimes zonder democratische controle, voortdurend groeit. Dat geldt bij voortdurend voor de nucleaire macht van de Sowjet Unie en dat geldt ook voor de conventionele militaire kracht van die landen. Onze woordvoerder noemde die reeds huiveringwekkend groot en zij neemt nog steeds toe, kwalitatief en kwantitatief.

Hij gaf ook een overzicht van de sterkten en divisies van deze landen en waarschuwde: Laat niemand in de illusie verkeren dat dit een defensieve macht zou zijn! Het is eveneens onloochenbaar en bovendien door de Sowjet-leiders uitdrukkelijk gesteld, dat ook de zeestrijdkrachten van het Warschaupact een offensieve taak hebben. Zij zijn voorzien van moderner wapens dan de zeestrijdkrachten van de Navo-bondgenoten en hun onderzeeboortvloot is groter dan die van alle andere maritieme mogendheden tezamen.

Conventionele wapenen

De realiteit is, dat de militaire macht van het Oostblok kwalitatief en kwantitatief geschikt is voor een wereldoorlog met conventionele wapenen. Het tijdperk van de massieve vergelding, de absolute nucleaire oorlogsfrighting, is voorbij. En ook voorbij is de tijd waarin het Sowjetblok voor een opmars in West-Europa tactische nucleaire wapenen van node had.

De bondgenoten in de Noordatlantische alliantie staan, zo stelde de heer Koudijs vast, nu voor de keuze de conventionele strijdkrachten op voldoende sterkte te houden of later, vermoedelijk, de afzichtelijke keuze te moeten maken tussen het als eerste gebruiken van nucleaire wapenen met het gevaar van escalatie, die ons aller ondergang zou betekenen, of overgave en bezetting.

En wanneer wij ons afvragen, hoe acuut de bedreiging nu is, zou spr. willea opmerken, dat nog steeds alles afhangt van de verbondenheid, de eensgezindheid en de vastberadenheid van de leden-landen van de Noordatlantische alliantie, en van de militaire inspanning, die wij ons allen willen blijven getroosten.

De Navo wenst vrede. Haar instellingen en strijdkrachten zijn defensief. Het behoud van onze vrijheid vraagt inspanning, vraagt offers, komt niet vanzelf. Het behoort geen onderwerp te zijn van partijpolitiek.

De heer Koudijs liet er geen twijfel over bestaan, dat onze fractie voor de toekomst iedere verdere afbraak van onze defensie zal weerstreven en hij vroeg (en verkreeg) de toezegging van de minister, dat deze niet zou ophouden de Navo-partners te doordringen van de noodzaak niet te verslappen en zowel de sterkte als de geoefendheid op peil te houden, opdat niet de levens van onze jongemannen nodeloos worden geofferd.

Moties

Het ligt dan ook voor de hand dat onze fractie noch aan de motie-Aarden, reeds eerder genoemd, noch aan de motie-Wierda (PvdA), welke nog eens f 80 miljoen op de begroting wilde bezuinigen — o.a. door het uit de vaart nemen van de Karel Doorman en de De Ruyter — haar stem wenste te geven.

Na het debat van donderdag 7 december werden beide moties maandag j.l. verworpen. De motie-Aarden (KVP-radicaal) sneuvelde met 52 tegen 73 stemmen. Met de PvdA, PSP, CPN en D'66 stemden vóór de KVP-radicalen Aarden, Van Doorn, P. Janssen en mej. Kessel, zomede de ARP-radicalen Boersma en Bennekom. Opvallend was dat de eveneens veelal als radicaal beschouwde KVP'ers Mommersteeg en Westerterp tegen deze motie stemden.

De motie-Wierda (PvdA) werd verworpen bij zitten en opstaan. Voorstemmers waren hier met de PvdA alleen de PSP en de CPN.

Het — naar ons oordeel althans — gezonde verstand had gezegevierd. Maar zij, die met ons in de verkeerd gekozen weg van het eenzijdige pacifisme, zoals dat steeds luider aangeprezen wordt, een dodelijk gevaar zien, zullen zich wel moeten bezinnen, op welke wijze een tegenwicht tegen deze systematische beïnvloeding van de publieke opinie kan worden gevormd.

A. W. A.

VVD boekte duizenden nieuwe leden

De actie Eén op één, ter werving van nieuwe VVD-leden, loopt ten einde. Met groot enthousiasme is door velen een berg werk verzet, maar de boeg kan niet altijd gespannen blijven. Natuurlijk komt er een ogenblik waarop men zo'n actie moet afsluiten. Dat betekent niet dat nieuwe leden niet meer welkom zouden zijn. Integendeel: laat ieder waakzaam blijven en steeds weer proberen verwanten, vrienden en kennissen, van wie men mag aannemen dat zij op de VVD stemmen, lid te maken van onze partij. Bovendien zal de actie om technische redenen in een aantal afdelingen na 1 januari worden voortgezet.

Naar mijn vaste overtuiging is in deze tijd vóór alles een hechte ledenorganisatie nodig, om van daar uit de politieke strijd te kunnen voeren. Zelfs de Engelse Liberalen, van wie men met een understatement kan zeggen dat organisatie niet hun sterkste zijde was, zijn de laatste tijd gaan inzien dat een stevige organisatie een vereiste is geworden.

Overzien wij nu het resultaat van de door en voor onze partij gevoerde actie, dan kan men dat op alle fronten gunstig noemen. De actie is op kleine schaal in ons weekblad begonnen. Op 11 oktober werd de campagne ook naar buiten toe ingezet, met een televisie-toespraak van mr. Toxopeus in de vijf minuten die voorafgingen aan de voetbalwedstrijd Real Madrid-Ajax. Sindsdien zijn er 16 advertenties geplaatst in de ons door de Nederlandse Dagblad Unie aangeboden advertentieruimte, terwijl in ons weekblad steeds een hoekje voor de actie werd gereserveerd op de eerste pagina. Pagina-grote advertenties hebben regelmatig de achterzijde van ons blad gesierd.

Daarnaast hebben de afdelingen in het land hard gewerkt en is door het Algemeen Secretariaat een enorme piek verwerkt. De afdelingen stuurden ruim 21.000 adressen van potentiële VVD-leden aan het Algemeen Secretariaat, dat naar aanleiding daarvan eenzelfde aantal pakketten met propaganda-materiaal verzond. Tijdens de piek liepen er meer dan 21.000 proefabonnementen op Vrijheid en Democratie.

Bij het Algemeen Secretariaat hadden zich op dinsdagochtend 12 december 1465 nieuwe leden gemeld. Eind vorige week was de stand nog 1369. In een paar dagen kwamen er dus nog bijna honderd leden bij en men kan veilig aannemen dat deze ontwikkeling zich nog wel enige tijd in dit tempo zal voortzetten. En dit betreft dan nog alleen maar de bij het Algemeen Secretariaat rechtstreeks aangemelde leden. Bij de afdelingen hebben zich ook honderden gemeld, maar een overzicht van die stand zal pas over geruime tijd gegeven kunnen worden. Hoe dan ook, men kan gerust zeggen dat de geleerden van de VVD met duizenden versterkt zijn.

Dat is nog niet één op één — en daar moeten we ten slotte natuurlijk wel naar toe —, maar het is toch een mooi resultaat. Voor de arbeid die door zeer velen is verricht om dit te bereiken mag hier hartelijk dank gebracht worden.

D. W. DETTMEIJER

Kwade trouw

In De Driemaster, het maandblad van de Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie, van november 1967, schrijft een der redacteurs van dat orgaan, de heer J. Witting, naar aanleiding van de ledenwerfcampagne van de VVD o.a. het navolgende: „Ik vraag me dan ook in gemoede af in hoeverre de door de VVD verantwoorde financiële jaarcijfers overeenstemmen met de werkelijkheid.”

Hoewel het hoofdbestuur van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie in het algemeen van oordeel is dat het niet op zijn weg ligt te reageren op hetgeen in De Driemaster wordt gepubliceerd, meent het hoofdbestuur dat het deze insinuatie aan het adres van de penningmeester van de partij, waarbij diens integriteit in twijfel wordt getrokken, niet onweersproken mag laten.

De in de jaarboekjes gepubli-

ceerde rekeningen van baten en lasten zijn ondertekend door de penningmeester van de partij, de heer S. J. van den Bergh. Met deze ondertekening staat hij ervoor in dat deze cijfers ongewijzigd zijn ontleend aan de door de Algemene Vergadering van de partij goedgekeurde rekeningen van baten en lasten. Deze goedkeuring berust op een daartoe strekkend voorstel van een commissie van drie leden van de partij, die door de Algemene Vergadering van de partij telkens voor één jaar zijn aangewezen.

Deze commissie baseert haar voorstel zowel op eigen onderzoek als op de door het accountantskantoor De Tombe & Dement te Leiden, registeraccountants (voorheen leden NIVA / VA-GA), opgestelde jaarstukken en rapporten.

Wie de juistheid van de verantwoordde cijfers in twijfel trekt, kan zulks niet „in gemoede” maar uitsluitend te kwader trouw doen.

HET HOOFDBESTUUR VAN DE VVD

K. VAN DER POLS, voorzitter
F. KORTHALS ALTES, algemeen secretaris.

Verkeersproblemen

ZOALS vorige week in dit blad is aangekondigd heeft de Amsterdamse VVD-wethouder de heer G. K. J. M. Hamm afgelopen maandag in de Zuiderkerk gesproken over de verkeersplannen en de verkeersproblemen van de hoofdstad. Voor wie zich erover mocht verbazen dat dit in een kerk gebeurde, diene ter verklaring dat dit monumentale gebouw sinds jaar en dag in gebruik is bij de gemeente, die er de vele indrukwekkende maquettes heeft ondergebracht van de stadsuitbreidingen en plannen voor zulke uitbreidingen. Te midden van deze produkten van jaren arbeid aan de stadsontwikkeling heeft de heer Hamm voor vele VVD-leden een aantal voetangels en klemmen aangewezen waarmee men bij de beoordeling van verkeersmaatregelen terdege rekening dient te houden. Hij begon met erop te wijzen dat het een besloten vergadering was, waarover geen publikaties gewenst waren. Dit verlangen eerbiedigend zullen wij op de inhoud van zijn rede niet ingaan.

Dat was ook niet de bedoeling van de bijeenkomst: deze immers is gehouden in de eerste plaats voor die VVD-ers die in de door de afdeling Amsterdam georganiseerde en nog te organiseren activiteiten op dit gebied willen deelnemen. Vorig jaar zijn er reeds „hearings“ gehouden waaruit de inzichten van de bur-

gerij ter kennis van het gemeentebestuur konden worden gebracht; ook in het komende jaar zal dat geschieden, zodat hiermee een belangrijke bijdrage wordt geleverd tot de meningsvorming.

Wethouder Hamm heeft dan ook niet zijn eigen inzichten of die van het college willen voorstellen. Hij heeft slechts willen wijzen op de noodzaak om binnen de grenzen van de financiële mogelijkheden oplossingen te zoeken voor de steeds ernstiger wordende verstopping van de binnenstad, oplossingen waarbij dan primair dient te staan het behoud van de economische functie van deze binnenstad, zonder daarbij de architectonische en historische waarden aan te tasten. Voor VVD-ers die naar het antwoord op die moeilijke vraag mee willen zoeken is nog steeds plaats.

Hoe ernstig het probleem is zal duidelijk zijn voor ieder die bedenkt dat elke dag in Amsterdam voor kortere of langere tijd bijna dertigduizend auto's op straat staan in die binnenstad. Met uitzondering van een gering percentage staan die auto's daar omdat zij hulpmiddel zijn bij het economische proces. Dat wil niet zeggen dat al die wagens, vooral die van de „langparkeerders“, noodzakelijk in de binnenstad moeten staan, maar daarmee in onmiddellijk verband staat dan de kwestie van de verplaatsingsmogelijkheden, dus van bij-

voorbeeld het openbaar vervoer. De gelijktijdige bewegingen van het particuliere autoverkeer en de trams is in bepaalde straten onhoudbaar: waar en hoe dienen deze verkeersstromen gescheiden te worden?

Zo zijn er nog vele vragen voorgelegd, waarop een antwoord moet worden gevonden. Het streven van de afdeling Amsterdam om in het gesprek over het verkeer zoveel mogelijk mensen te betrekken zal stellig ook in het komende jaar vruchten kunnen afwerpen. Dat zal niet kunnen betekenen dat iedere suggestie uitvoerbaar zal zijn. Maar het zal hopelijk kunnen betekenen dat er een zekere gerichtheid in het denken over deze problemen wordt gebracht, en dat niet allerlei bijkomstigheden de aandacht van de kernproblemen zullen afleiden. Het zal bijvoorbeeld ertoe kunnen bijdragen dat in het denken over de stadsspoorweg de aandacht niet uitsluitend wordt gericht op detailzaken zodat de grondgedachte uit het oog wordt verloren.

Maar evenmin mag het gebeuren dat men terwille van de grote lijn de bijverschijnselen volkomen negeert. Het middel mag niet erger zijn dan de kwaal. Dat er voor de verkeersstromen naar de binnenstad doorbraken nodig zullen zijn is allang bekend; ook bij de afdeling Stadsontwikkeling van Amster-

dam breekt men zich daar al jarenlang het hoofd over.

Vorige week is met de snelheid van een orkaan over deze problemen heen geraasd in het rapport dat de Amerikaanse verkeersdeskundige David A. Jokin in opdracht van de Stichting Weg binnen enkele maanden heeft uitgebracht. Diens plan van zes grote „city-wegen“ die dwars door de negentiende-eeuwse gordel van Amsterdam heen zijn getekend, is het bestuderen waard, omdat er zeker wel elementen in zitten die tot de oordeelsvorming kunnen bijdragen. Maar zelfs als men afziet van de ontzaglijke kosten van zijn doorbraken, dan nog is er een belangrijk element buiten beschouwing gebleven. Zijn radicale ingreep in de structuur van de negentiende-eeuwse bebouwing zou betekenen dat er vele duizenden huizen moeten worden afgebroken. Gezien de nog steeds schrijnende woningschaarste in Amsterdam zou dat betekenen dat tienduizenden mensen dakloos worden.

Het is ietwat ontmoedigend te moeten vaststellen dat Amsterdam met zijn verkeersproblemen in tijdnood zit, maar tevens dat er geen onmiddellijk soelaas bestaat. Slechts door met de snelst mogelijke behoudzaamheid tewerk te gaan kan een uitweg uit de doolhof worden gevonden. En het nieuwe initiatief van de afdeling Amsterdam van de VVD is daarop gericht.

Mee- en tegenvallers

BIJ de behandeling van de beleidsnota over de openbare werken in een openbare commissievergadering van de Rotterdamse gemeenteraad hebben lief en leed, precies zoals dat in het leven van alledag gebruikelijk is, elkaar getrouwelijk afgewisseld.

Zo zullen de commissieleden tot hun voldoening hebben vernomen dat het streven van Rijkswaterstaat er thans consequent op gericht is de wegenruut om Rotterdam in 1972 helemaal klaar te hebben. Tot dusver was steeds heel vaaglijk gesproken van een tijdstip ná dat jaar. Evenzeer zal het tot tevredenheid hebben gestemd dat de waterkeringen op het Rotterdamse territorium aan beide oevers van de rivier in 1970 op Delta-hoogte zullen zijn.

Maar toch... Hoe weldadig die wetenschap ook is voor het Rotterdamse hart, volkomen gerustgesteld kan niemand er zich door voelen. Het is een zaak van algemene bekendheid dat er buiten de grenzen van Rotterdam aan de dijken nog veel ontbreekt, langs de Nieuwe Waterweg zowel als op het eiland IJsselmonde.

Het leed is in volle omvang aanwezig bij de plannen voor de bouw van de Willemstunnel annex spoortunnel onder de Nieuwe Maas. Over de urgentie van dit werk is iedereen het met iedereen al een jaar of tien eens. Doch nog altijd is

er geen kijk op wanneer er een begin mee zal worden gemaakt. En het rivierkruisende verkeer maar groeien!

Er is reden om aan te nemen dat de trage gang van zaken in hoofdzaak en bovenal moet worden toegeschreven aan een weinig geïnteresseerde houding van de Nederlandse Spoorwegen. In de commissievergadering is door de woordvoerder van het college bekendgemaakt dat Rotterdamse afgevaardigden binnenkort over dit onderwerp een gesprek met minister Bakker van verkeer en waterstaat zullen hebben. Mogen er nu eindelijk eens spijkers met koppen worden geslagen.

Naarmate namelijk de bouw langer op zich laat wachten, wordt het werk hoe langer hoe duurder en de bouwtijd blijkbaar hoe langer hoe langer. Werden de kosten van het project aanvankelijk op f 300 miljoen getaxeerd, nu zijn het er al f 500 miljoen geworden. De bouwtijd van het tunnelcomplex werd eerst op zes jaar geschat; volgens de laatste berekeningen moeten er echter wel acht tot negen jaar voor worden uitgetrokken. De ingenieurs zijn er achter gekomen dat de bouw van de spoortunnel een veel ingewikkelder karwei zal zijn dan in eerste aanleg werd gedacht.

Nu we het dan toch over oeververbindingen hebben, kan meteen worden medegedeeld dat de raad binnenkort zal

moeten beslissen over de vraag of de Botlekbrug moet worden vervangen door een hoge brug dan wel door een tunnel onder de Oude Maas. Ter voorbereiding van die beslissing hebben burgemeester en wethouders adviezen gevraagd aan Gemeentewerken, Stadsontwikkeling en Havenbedrijf. Uit de mond van wethouder Worst hebben wij vernomen dat de diensten alle drie een ander advies hebben uitgebracht. De raad zal dus straks de knoop door moeten hakken.

Wij willen tenminste aannemen dat er nog wat door te hakken valt; met andere woorden: dat de raad dan niet voor een fait accompli wordt gesteld. Enige twijfel dienaangaande lijkt niet helemaal ongerechtvaardigd. In de investeringsnota voor het komende jaar immers prijkt op de begroting van het Havenbedrijf een post van f 3 miljoen voor het op zeevaartheogte brengen van de Botlekbrug. De totale kosten van dit werk zijn begroot op f 60 miljoen. De hoop mag worden uitgesproken dat het opvoeren van deze post niet wij zeggen, dat de raad al gebonden is nog vóór hij het plan van het Havenbedrijf heeft kunnen bestuderen. Laat staan dat hij gelegenheid heeft gehad dit plan te vergelijken met de plannen van de andere diensten.

Tot besluit nog dit. De commissie-

leden hebben zich een beetje geprikkeld gevoeld over de mededeling van het college dat met de aankleding van het Schouwburgplein pas begin volgend jaar zal worden begonnen. Het gevolg daarvan zal zijn dat het plein op zijn vroegst in april van het jaar daarop klaar zal zijn. In de raad leeft duidelijk het gevoel dat de diensten met dit plan niet de vereiste voortvarendheid hebben betracht. Of dat gevoel in alle opzichten gerechtvaardigd is, weten wij niet. Dat deze en gene teleurgesteld is, kunnen wij echter wel begrijpen.

In dit verband valt nog te vermelden dat over het behoud van het veelbesproken raam in de achterwand van de Pauluskerk overeenstemming is bereikt tussen het kerkbestuur en de gemeentelijke overheid. Hieruit zal voortvloeien dat het ontworpen studentenhotel aan de westelijke zijde van het Schouwburgplein een stuk korter moet worden dan aanvankelijk was voorzien. Het is niet moeilijk te gissen dat de exploitatie daardoor moeilijker zal worden. Vandaar dat de promotors van het plan hiervoor zoelaas proberen te krijgen langs de weg van een extra verdieping. Daartegen evenwel heeft Stadsontwikkeling bezwaar op grond van stedenbouwkundige overwegingen.

Wij weigeren te geloven dat dit bezwaar onoverkomelijk zou moeten zijn.

Verlate surprises

AAN het slot van het begrotingsdebat heeft Sinterklaas (wethouder Dankelman) nog wat pepernoten gestrooid, zij 't, dat die al wat oudbakken waren. Maar laten we geen kniesoor zijn en blij wezen met alle schone geschenken, waarmee b. en w. ons in de komende tijd hopen te bedenken: een wielerved, een verlengde strandpromenade, een golfbad en een groot voetgangersdomein in de binnenstad. Het had allemaal al in de memorie van toelichting tot de begroting gestaan, maar mr. Dankelman wist z'n geschenken als een verborgen verleider voor te dragen. In elk geval was al dat heerlijks indertijd blijkbaar niet voldoende tot de openbare mening doorgedrongen en daarom kreeg de gemeenteraad het nu nog eens, verpakt in fel geschilderde kleuren, voorgehouden.

Eerder tijdens het begrotingsdebat had wethouder Hijlkema ook al met wat surprises gestrooid. Nou ja, surprises? Ook hij vertelde nauwelijks iets nieuws, toen hij mededeelde, dat het volgend jaar met de bouw van het paleis van justitie in het Bezuidenhout zal worden begonnen. Evenmin nieuw was, dat het Institute of Social Studies zal gaan bouwen op het terrein van de oude Alexan-

derkazerne, en dat de internationale school op het landgoed Reygersbergen gaat verrijzen. Een soort opgewarmde surprise was de aankondiging van de bouw van een parkeergarage aan de Amsterdamse Veerkade. Alles bijeengenomen allemaal plannen, die de Hagenaars al lang kenden, maar die ze maar niet verwezenlijkt zagen worden. Zo tegen het einde van het jaar geven de mensen zich graag aan wensen over. Dat willen we dan nu maar vast doen en dus wensen we van harte, dat het geen fopgeschenken zijn, die de twee wethouders de gemeenteraad hebben aangeboden.

Zo'n wens schijnt wel nodig, gegeven het feit, dat ons een paar weken geleden werd aangekondigd, dat met de werkzaamheden aan het grote verkeerscircuit bij de Wittebrug was begonnen, maar dat inmiddels moest wor-

den meegedeeld, dat tot enig uitstel moest worden besloten in verband met een gedeeltelijke rijksfinanciering. Dit laatste is natuurlijk fijn voor de gemeentelijke financiën, maar als het om medewerking van het rijk gaat, dan zijn we altijd een beetje argwanend. Daar zijn ze niet zo vlug. We behoeven in dit verband maar te denken aan de remmende invloed van het rijk op de realisering van het Nervi-plan. Onze bijherhaling geuite voorspelling, dat daarvan niets zal komen, schijnt nu wel definitief (helaas) in vervulling te zullen gaan. En dat betekent, zoals we al vroeger hebben gesteld, dat het desolate Spui-kwartier er waarschijnlijk nog verscheidene jaren zo bij zal blijven liggen. Zo langzamerhand tot schande van de stad.

Intussen hebben we wel antwoord gekregen op onze vraag in het vorige

nummer met betrekking tot het Groenmarktproject. Mr. Dankelman toonde zich ten deze tenminste nogal optimistisch. Gaarne hopen we, dat hij gelijk zal krijgen.

Om nog even op het Nervi-project terug te komen, daarin was o.a. de bouw van een schouwburg opgenomen. Of dat onderdeel echter door zal gaan, schijnt aan twijfel onderhevig. Er wordt meer en meer op het Congresgebouw „gegoekt“ ter voorziening in de zalennood en voorts zou de Levi Lassen-stichting plannen koesteren voor een (kleine) schouwburg in de naaste omgeving van de Nieuwe Kerk. In aanmerking nemende, dat deze stichting tot nu toe nimmer plannen in de openbaarheid heeft gebracht, die ze niet ook verwezenlijkt, schijnen we eerder de verwezenlijking van deze schouwburg te mogen verwachten, dan die in het Nervi-project.

Van de tafel van b. en w. is ook nog gezegd, dat over enkele maanden met de bouw van het congresshotel en van het hotel bij de Scheveningse weg (het vroegere Promenade) zal worden begonnen. Men heeft ons ten deze al zo vaak wat beloofd, dat we het eerst moeten zien, eer we het kunnen geloven.

Bokma het allerbeste!
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen genever

Mutaties in Washington

TOUT change et peu s'améliore". „Alles verandert en weinig wordt beter". Aldus de aarts-conservatieve verzuchting van een aarts-conservatieve markies in één der amusante stukken van de beroemde blijspel-schrijvers de Flers en de Croisset. Is president Johnson geneigd deze ultra-behoudende spreuk tot de zijne te maken, nu hij ziet dat een aantal medewerkers hem ontvalt? Het is niet waarschijnlijk. En dit vooral omdat b.v. in het geval McNamara de president gedeeltelijk de hand zelf in het spel heeft.

Naast het heengaan op termijn — men zegt begin volgend jaar — van defensie-minister McNamara is er dan het, voor de buitenwereld plotselinge, ontslag van de onder-minister van buitenlandse zaken Foy D. Kohler. De routine van de buitenlandse dienst, die onder meer Amerikaans ambassadeur in Moskou is geweest, wordt hoogleraar aan de universiteit van Miami. Hij is 59 jaar en wij weigeren te geloven, dat een toekomstige wetenschappelijke carrière hem plotseling tot het opgeven van zijn post op het State Department heeft verlekt. Men neemt dan ook aan dat de hardere koers in Johnsons Vietnam-politiek de werkelijke reden is.

Ook Arthur Goldberg, de Amerikaanse vertegenwoordiger bij de Verenigde Naties, worden ontslag-neigingen toegeschreven. Volgens hardnekkige en niet te verwaarlozen geruchten zou zijn aftocht uit de kring van medewerkers van Johnson slechts een kwestie van tijd zijn.

Vooral het ontslag van McNamara heeft tot stromen commentaar geleid. Deze „opper-manager" kon men moeilijk tot Washingtons „duiven" rekenen. Hij heeft aan verschillende universiteiten economie, filosofie en bedrijfs-economie gestudeerd. In 1946 werd hij door Henry Ford II geroepen om zijn mammoet-automobilconcern te reorganiseren. Dit slaagde zo goed, dat hij, hoewel niet behorend tot de clan-Ford, in 1960 tot president-directeur van het Ford-concern werd benoemd. Hij vervulde die functie nauwelijks een jaar. Toen verzocht president Kennedy hem, de leiding op zich te nemen van dat andere mammoet-bedrijf: het Amerikaanse ministerie van defensie.

In de zeven jaar dat hij het Pentagon als een autocraat heeft beheerd, hebben de gezamenlijke staf-chefs en de legeraansvoerders zich dikwijls tegen zijn leiding verzet. Deze „computer-Mac" wenste ook, juist bij defensie, een maximale efficiency. En hij huldigde het standpunt dat de mening van de minister, dus het burgerlijk gezag, moest prevaleren boven de mening der generaals. Dit alles neemt niet weg, dat hij als „havik" Johnson in een krachtige politiek ten opzichte van Vietnam niet minder krachtig heeft gesteund. Maar zijn verschil in opvatting met de generaals kwam duidelijk tot uiting, toen hij openlijk te kennen gaf, dat de bombardementen op Noord-Vietnam geen nut hebben opgeleverd.

Nu zal McNamara George Woods opvolgen als president van de wereldbank. Maar in Washington put men zich uit in gissingen, hoe het in feite met het

ontslag uit het hoge Pentagon-ambt in zijn werk is gegaan. Heeft McNamara de president zijn ontslag-op-termijn aangeboden? Of heeft de president, aanknappend aan een min of meer terloops geuite suggestie in de richting van de wereldbank door McNamara zelf, van dit „aanbod" een al te dankbaar gebruik gemaakt? Vooral wanneer men bedenkt, dat de minister zich bereid heeft verklaard tot het einde van Johnsons ambtstermijn in functie te blijven, schijnt de tweede versie van het ontslag het waarschijnlijkst.

HARDERE KOERS

President Johnson heeft zich blijkbaar onder druk van de militairen van McNamara ontdaan. Maar dit betekent tegelijk, dat hij voorstander is van de hardere koers in Vietnam, die en door de chefs van staven en door de generaals te velde wordt voorgestaan.

Hoe ver men daarbij zal gaan is niet uit te maken. Intensivering der bombar-

dementen, uitbreiding van de oorlog in noordelijke richting en een verdere verhoging van de Amerikaanse troepensterkte, dit alles kan op het programma staan. Dat bij een steeds verdere escalatie het gevaar van een oorlog met China opdoemt is buiten twiifel.

Intussen is het niet verwonderlijk, dat met de presidentsverkiezingen van november 1968 in zicht, het gehele nijpende probleem Vietnam een des te sterkere weerslag vindt in de binnenlandse Amerikaanse politiek.

Terwijl senator Fulbright, de voorzitter van de senaatscommissie voor buitenlandse betrekkingen, zich reeds lang gekeerd heeft tegen Johnsons Vietnam-politiek, is nu ook een nieuwe mede-Democraat, en wel senator Eugene McCarthy, komen opdagen als een felle tegenstander van Johnsons Vietnambeleid. De katholieke senator van Minnesota heeft aangekondigd zich als tegenkandidaat te willen opstellen tegen Johnson voor de verkiezingen van 1968. Hij verklaarde niets te voelen voor een vrede tot elke prijs in Vietnam. Toch was voor hem de hardere koers blijkbaar een onverteerbare noot.

De vraag is nu of, altijd binnen de eigen Democratische partij, de gehele „kandidaatsstelling" als een de weg bereiden voor een andere eventuele Democratische kandidaat en wel senator Robert Kennedy is bedoeld. Wie deze broer van John Kennedy in zijn felle aanval op Johnson op het stuk van Vietnam, maar in zijn verdediging van het algemene beleid, onlangs op de tv heeft gehoord, herinnerde zich Marcus Antoni-

us' grote speech in Shakespeares Julius Caesar: quasi vóór maar in feite tégen Brutus: „Maar Brutus is een respectabel man." Juist na deze tv-uitzending zou het ons niet verwonderen, indien ondanks en misschien dank zij McCarthy senator Robert Kennedy ten slotte zal opdagen als uiteindelijk presidents-kandidaat van de Democratische partij. Al zou ook zijn kans op succes door te wachten tot 1972 groter zijn.

TWIJFEL

Het dilemma — verscherpte oorlog in Vietnam, of het zich terugtrekken van Amerika uit dit gebied — kan als tevoren, natuurlijk slechts door onderhandelingen worden opgelost. Het ongeluk wil echter, dat Ho Tsji Minh ondanks alle oorlogsgeweld, ook ten nadele van zijn land, de Amerikanen zeer gaarne in deze impasse ziet. Vandaar zijn onverzoenlijke hardnekkigheid. Overigens is het duidelijk dat bij een Amerikaanse capitulatie het machtsevenwicht in Zuid-Oost-Azië en in de wereld ernstig zou worden verstoord. De Fransen en andere door dik en dun anti-Amerikanen stellen ten opzichte van de Amerikaanse troepen in Vietnam steeds de vraag: „Wat hebben zij er te maken?" Hun vaders en grootvaders hebben diezelfde vraag niet gesteld toen de Amerikanen — buiten Amerika — in twee wereldoorlogen de redding brachten.

Of intussen in Vietnam 1967—1968 een verscherping van de oorlog een werkelijke oplossing zal brengen is ook voor ons een punt van sterke twiifel.

L. M.

PIIPEN
TUBUS
HANDELMIJ. N.V.

voor alle doeleinden

NORMAAL- EN DIKWANDIGE
NAADLOZE STALEN BUIZEN
GELASTE STALEN BUIZEN, GASPIJPEN
STALEN REGENWATERAFVOERPIJPEN
GEBRUIKTE ELEKTRISCH GEREINIGDE VLAMPIJPEN

VEERSEDIJK 187 - HENDRIK IDO AMBACHT

Telefoon 0 1858 - 3044 (3 lijnen)

PRIKKELS

● Prof. dr. ir. J. Goudriaan in Socialisme en Democratie: „Het twee-partijstelsel is (dus) kunstmatig; het kan alleen ontstaan en zich handhaven door de formele dwang van een meerderheidskiesstelsel, dat een minderheid wegstemt. Het belet de opkomst van nieuwe partijen; deze worden al in de geboorte gesmoord, terwijl een werkelijke democratie elke nieuwe gedachte altijd een eerlijke kans moet geven."

● Inzendster in De Haagse Post: „Met enige walging heb ik via de televisie delen gevolgd van het laatste partijcongres van de PvdA. Niettemin achtte ik het mijn plicht als staatsburger me te laten informeren over de manier waarop Nederland reilt en zeilt, ook wat betreft de politieke partijen. Wat mij getroffen heeft bij al die baardige, schreeuwerige en o zo zelfverzekerde vertegenwoordigers van de zogenaamde Nieuw-Links-groep is de volstrekte afwezigheid van enig vrouwelijk schoon. Sterker zelfs: van enige vrouw. Wordt politiek, ondanks de Kieswet van 1917, weer een mannenberoep?"

● Het Tweede-Kamerlid de heer H. Kikkert in het Christelijk-Historisch Weekblad De Nederlander: „Een krachtige zelfbewuste CHU kan in haar veelvormigheid een krachtige bijdrage leveren aan de politieke vernieuwing in ons volk. Opmerkelijk was ook, dat de radicaliserende tendens, waarover veel wordt gesproken, in de CHU een geringe aanhang heeft, maar toch nog weer sterker dan in de ARP."

● Hoofdartikel „Het Vrije Volk": „Van wetenschappelijke kant is al eens gewaarschuwd tegen het doodpeilen. Sommige werkwaardige plaatsen of wijken in grote steden zijn zo vaak het onderwerp van sociaal onderzoek geweest, dat de bewoners niet normaal meer reageren op opiniepeilende vragen en vragenstellers. Zij zijn het beu. Zij antwoorden niet serieus meer. Daarmee droogt deze bron van kennis op. Op politiek terrein begint het opiniepeilen ook vervelend te worden. Het nieuws is er af. Het wordt meer en meer een spel. En de uitslagen, voor zover iemand die nog kan onthouden, lijken er daardoor niet betrouwbaarder op te worden."

● Drs. Hoogendijk in Elseviers Weekblad: „De heer Van Doorn is behalve omroepvoorzitter Tweede-Kamerlid voor de KVP en christen-radicaal. Dat kan in ons land allemaal samengaan. Een man als Van Doorn is in feite een schoolvoorbeeld van politieke ondoorzichtigheid. Maar via zijn televisie-gezicht — Brandpunt — gooit hij zo nu en dan zijn masker af."

SECRETARIAAT
VVD
Koninginnegracht 61
Den Haag
Telefoon 070-604803

HBU **HBU**

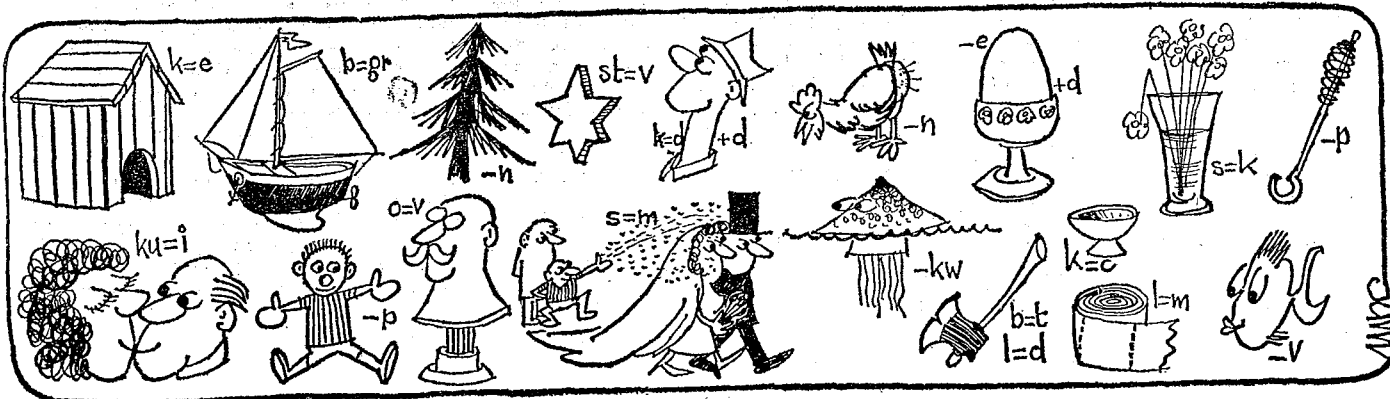
Safe-loketten

De HBU heeft voor haar rekeninghouders tegen een matige vergoeding safe-loketten beschikbaar. Hierin kunnen stukken, die speciale waarde hebben, veilig worden opgeborgen.

Ook voor U: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

POLITIEK PIEKEREN

Mijn opinie is . . .

• Image en ledenwinst

Dezer dagen woonde ik een VVD-samenkomst bij en ik zag er een aantal nieuwe gezichten. Verheugend, dat succes van de actie „Een op een!” Verscheidene van die nieuwe leden waren mij persoonlijk wel bekend en enige jaren geleden had ik mij ook moeite gegeven om ze lid te maken, maar zonder resultaat. „Natuurlijk stemden ze wel op de VVD”, maar actief lid te worden, zo ver ging hun belangstelling toenmaals niet. Nu heeft blijkbaar de politieke stroomversnelling waarin Nederland is geraakt hen mede in beweging gebracht. Maar — hoe zit dat? Na een enkel gesprekje en even nadenken over de levenshouding van hen die ik al jaren kende, kwam ik tot het vermoeden dat deze mensen zich bedreigd voelen door het z.g. radicalisme, dat we aan alle zijden zien opkomen. Zij hadden besloten de VVD te steunen vooral als plechtanker van het behoud, als enige grote conservatieve partij in den lande. De VVD een conservatieve partij! Dat stempel trachten vooral in de laatste maanden onze tegenstanders ons op te drukken. Maar als nu onze vrienden ons ook zo gaan zien...

„Progressief” zegt niet veel, men kan voortgaan in verschillende richtingen; maar „conservatief” dat is duidelijk, dat betekent tevredenheid met, of toch minstens berusting in, het bestaande. Dat zou betekenen dat wij weigeren ons bezig te houden met de toekomst, die immers qua talis verandering brengt en verlang.

Al sinds enige jaren geniet ik a.o.w. en op die leeftijd ziet men voor zich persoonlijk licht tegen verandering op, maar als ik de VVD moest beschouwen als een conservatieve partij, dan dankte ik morgen.

Zo is het ook niet: de VVD is geen partij van bejaarden, we hebben een actieve generatie, we hebben een groot contingent jongeren, een visie op de richting waarin we de politieke en maatschappelijke ontwikkeling willen stuw, ontbrekt onder ons allerminst. Maar blijkt het dan niet hoog tijd te zijn aan onze „image” te werken? Moet niet duidelijkheid ten aanzien van ons streven minstens de ledenwerf-actie begeleiden?

MEVR. DR. M. HARTGERINK-KOOMANS, Groningen

COPIJN GROENEGAN

REEDS MEER DAN
TWE EEUWEN EEN
BEGRIJF VOOR

boomkwekerij-
produkten

EN
tuinarchitectuur

TELEFOON 03401-1207

In deze rubriek nemen wij brieven van lezers op, waarin een mening naar voren wordt gebracht die naar het oordeel van de redactie de aandacht van andere lezers verdient. Dit houdt uiteraard niet in dat de redactie het altijd met die mening eens zal zijn. Zij behoudt zich het recht voor ingezonden brieven te bekorten. Anonieme brieven worden terzijde gelegd.

• Ombudsman (II)

In tegenstelling tot de heer Hoogesterk spijt het mij bijzonder dat de ministers Beernink en Polak gunstig oordelen over de vraag of er in Nederland een ombudsman moet komen.

Het feit dat ik niets te verbergen heb, is toch allermint een motief om dan maar een ombudsman aan te stellen. Er moet toch behoefte zijn aan zulk een functionaris. In mijn loopbaan als ambtenaar zijn er verscheidene personen ontevreden over mij geweest (iets wat praktisch elke ambtenaar ondervindt), misschien zelfs wel een aantal van hen terecht. Maar dat aantal is zó klein, dat het m.i. niet gerechtvaardigd is om o.m. die reden een (zeer zeker dure) ombudsman aan te stellen.

Een ernstig bezwaar dat tegen een dergelijke functionaris bestaat is ook zijn status. Geeft men hem op enigerlei wijze beslissingsbevoegdheid, wat blijft er dan nog over van de toch al zover uitgeholde ministeriële verantwoordelijkheid? Geeft men hem geen beslissingsbevoegdheid, wat wordt dan de positie van de ambtenaar die doorgaans zwijsplicht heeft tegenover derden en die dan buiten zijn minister om inlichtingen zou moeten geven aan de ombudsman? Ik zie niet hoe men dit rijmen kan.

Overigens ben ik van mening dat, vooral met betrekking tot administratieve beslissingen, een tamelijk uitgebreid beroepsrecht bestaat (dat weliswaar zorgvuldiger moet worden gehanteerd dan na 1945 geschiedt) en dat de Wet Administratieve Beschikkingen in hoge mate het beroepsrecht garandeert voor diegenen die menen onbillijk of onjuist te zijn behandeld.

En mocht dit alles nog niet voldoende zijn dan kan elke inwoner zich neg richten tot H.M. de Koningin. Als u er mede bekend bent met hoeveel zorg en onpartijdigheid de klachten gericht aan Hare Majesteit worden onderzocht en behandeld, dan is het mij een raadsel waarom wij nog behoefte hebben aan een functionaris als een ombudsman. Of het moest zijn omdat wij er een status-symbool van willen maken om te laten zien dat wij in sociaal opzicht niet achterblijven.

Ik mag nog even memoreren dat men in sommige buitenlandse ondernemingen een figuur in dienst heeft genomen die een beetje op de ombudsman lijkt. Een persoon die wekelijks zitting houdt alléén om klachten aan te horen, waar hij (in tegenstelling met de ombudsman) dan niets mee doet; de klagers hebben alleen hun hart kunnen luchten. Ook deze figuur is zeer aangeprezen, maar de proef is geenszins aangeslagen ondanks de op hoogdravende wijze vermelde successen.

Ik hoop dat wij nog vele jaren gespaard mogen blijven voor allerlei ombudsmannen.

Ir. J. A. BERENDES, Utrecht.

BAARN

RIANT EN BUITENGEWOON MOOI GELEGEN

VILLA

met ruim 3000 m2 tuin, dubbele garage. Dichtbij het station, de bossen en Rijksweg.

Ind.: ruime hall met parket; zitkamer met open haard, parket, eetkamer met open haard, parket, pantry; herenkamer met open haard en parket. Keuken met bijkeuken, kelder (stook- en provisie), oliestook centr. verw.; toilet.

Boven 4 grote slaapkamers, moderne badkamer met ingebouwd bad en aparte douche, aan- en afvoer voor wasmachine. Alle slaapk. voorzien van vaste wastafel (warm en koud stromend water), toilet.

Ruime zolder met 1 slaapkamer. Op korte termijn leeg te aanvaarden.

KOOPSONG f 197.500.—

Zeer geschikt voor directiewoning, arts, enz. Het geheel is zeer representatief. Inlichtingen:

MAKELAARSKANTOOR A. EILANDER
Nassaulaan 34 — Baarn — Telefoon 02154-2000.

N.V. OBSERVATOR

ROTTERDAM — VASTELAND 30 — TELEFOON 11 15 20

FABRIKANTE VAN
NAUTISCHE INSTRUMENTEN
MANOMETERS, THERMOMETERS
PYROMETERS, TACHOMETERS

Agenten voor Zeekaarten en
Nautische boeken

REPARATIES OP KORTE TERMIJN

• Christelijke partijen

Bij het lezen van allerlei berichten en commentaren daarover heb ik mij de laatste tijd vaak afgevraagd wat nu eigenlijk het bestaansrecht is van zgn. christelijke politieke partijen. Elke politieke partij wil, dacht ik, meewerken aan de bevordering van een optimaal leefklimaat voor alle redelijke individuen binnen haar invloedssfeer.

De vraag rijst, wat onder een optimaal leefklimaat moet worden verstaan. Het antwoord zou kunnen luiden: zodanige omstandigheden dat aan een ieder de grootst mogelijke kans wordt geboden op het bereiken van geestelijk en materieel welbehagen.

Wat wij onder „materieel welbehagen”, thans beter bekend als „welvaart”, hebben te verstaan is niet moeilijk te omschrijven. Brede lagen van het Nederlandse volk kennen dit verschijnsel reeds uit persoonlijke ervaring en zijn het zelfs als vanzelfsprekend gaan beschouwen.

Minder eenvoudig is de bevordering van het geestelijk welbehagen. Een politieke partij moet zich er hierbij steeds van bewust zijn, dat haar eigen idealen sterk kunnen afwijken van die van andere organisaties. Deze erkenning houdt in dat men bereid moet zijn kennis te nemen van die afwijkende meningen, deze te onderzoeken en zelfs te onderschrijven, indien daardoor het algemeen belang wordt gediend.

Kort gezegd: waakzame verdraagzaamheid en vrijheid voor zichzelf en anderen binnen wet en moraal zijn de pijlers waarop een goed praktisch politiek beleid berust. Ik acht deze bij de VVD aanwezig. Dat men tevens een goed christen kan zijn spreekt vanzelf, hetgeen echter niet als een politiek doel moet worden gezien. De geschiedenis kent voorbeelden te over dat hierdoor slechts onverdraagzaamheid werd opgewekt, waarmee de bevordering van het algemeen welzijn zeker niet is gediend.

F. J. LUDERUS, Dordrecht

• Rijksstudietoelagen

De directe belastingen zijn per 1 juli 1967 eindelijk wat verlaagd, vooral om de door de geldontwaarding steeds zwaarder wordende belastingdruk iets te verlichten. Aangezien de regering haar inkomen niet meende te kunnen laten aantasten werd gelijktijdig de omzetbelasting zodanig verhoogd, dat deze inkomstenderving van de overheid grotendeels teniet gedaan werd.

De minister van onderwijs en wetenschappen heeft deze belastingverschuiving naar mijn mening op onrechtvaardige wijze uitgebuit.

De wijze van vaststellen van de hoogte van de rijksstudietoelage voor studenten met voldoende studieprestatie is buitengewoon ingewikkeld. Het gaat voor ongehurde studenten beneden de 27 jaar (veruit de grootste groep) ongeveer als volgt.

Het gezuiverde inkomen van de ouders, dat is het netto inkomen volgens de belastingaanslag verminderd met de ontvangen kinderbijslag, wordt bepaald. Bij elk bedrag van dit gezuiverde inkomen stelt de minister jaarlijks vast hoeveel de ouders voor zichzelf mogen gebruiken; het z.g. levensonderhoudsbedrag ouders (LBO). Voor een gezuiverd inkomen van f 10.000 is dat f 7.400, voor f 20.000 is het f 10.500. Het gezuiverde inkomen verminderd met de belasting, het LBO en normbedragen voor overige kinderen en vermeerderd met kinderbijslag en kinderaftrek voor het studerende kind geeft de werkelijke ouderlijke bijdrage (WOB). Het verschil tussen wat de student geacht wordt nodig te hebben (gelijktijdig dus de maximale studietoelage, zijnde f 4.100) en de WOB wordt als toelage verstrekt.

De minister volgt de simpele redenering dat omdat de belasting verlaagd is de WOB met een gelijk bedrag hoger wordt. Kortweg de ouders dienen de gehele belastingverlaging aan hun studerende kind te besteden. Ten gevolge van de prijsstijgingen door de omzetbelastingverhoging gaat de koopkracht van deze ouders er flink op achteruit.

Deze belastingmanipulaties komen op de rug van toch al zwaar geplaagde ouders. Het LBO voor een gezuiverd inkomen van f 10.000 was in 1965/66 f 7.200, in 1966/67 f 7.300 en in het huidige studiejaar f 7.400, terwijl het prijsindexcijfer in deze periode zeker 11 pct.

stijgt. Een verhoging tot f 8.000 zou dus alleszins gerechtvaardigd zijn.

Daarboven komt nog dat ook het bedrag van de kosten van levensonderhoud van de student nu maar op f 4.100 tegen f 4.000 en f 3.850 in de achter ons liggende studie jaren gesteld is. Ook dit bedrag stijgt dus in genen dele met het prijspeil, zodat de koopkracht van de student zienderogen daalt. De minister schrikt er daarentegen niet voor terug zeer forse verhogingen van inschrijf- en examengeld na te streven.

Samenvattend kan geconcludeerd worden dat een bepaalde bevolkingsgroep onevenredig zwaar belast wordt door het bezuinigingsbeleid van de regering. Het is niet ondenkbaar dat aspirant studenten uit financieel minder draagkrachtige milieus van de studie afgeschrikt worden, hetgeen de regering in verband met de totale middelen, die ze ter beschikking wil stellen voor het hoger onderwijs in de komende jaren, wellicht niet onwelkom is. Dat het geen grauwe theorie is blijkt uit een onderzoek van de Nederlandse Studenten Raad. Uit een steekproef van 300 studenten, verdeeld over drie instellingen van Hoger onderwijs, blijkt een gemiddelde achteruitgang van de toelage van ongeveer f 400 (d.i. 13 pct.) bij een door het Centraal Planbureau geraamde prijsindexstijging voor 1967 t.o.v. 1966 van 4 à 4½ pct. Het valt te betreuren dat het telkenjare bij de kamerdebatten over het rijksstudietoelagenbeleid de PvdA is, die opkomt voor de financiële belangen van de studerende en dat de VVD-fractie, een opvallende terughoudendheid ten toon spreidt.

Met het op zichzelf verheugende feit van het an het leven roepen van een commissie, die de gehele problematiek gaat bestuderen, zijn de studenten en hun ouders het huidige studiejaar niet geholpen. Het zou gewenst zijn dat de regering alsnog ongeveer f 6.000.000 ter beschikking stelt om de onbillijkste kanten van het gevoerde beleid weg te nemen.

IR. T. THALHAMMER, Den Haag.

Nieuws uit de Liberale Internationale

Volgend jaar september congres in Den Haag

De Executive van de Liberale Internationale heeft op 9 en 10 december te Londen vergaderd.

Daar op de eerste ochtend mr. E. H. Toxopeus door vertraging van het KLM-vliegtuig niet aanwezig kon zijn, werd het begin gepresideerd door John MacCallum Scott, een der vice-presidenten van de Liberale Internationale. Van Nederlandse zijde was D. W. Dettmeijer aanwezig. Het secretariaat van de Liberale Internationale krijgt een andere huisvesting en zal vanaf half januari 1968 gevestigd zijn in het gebouw van de National Liberal Club in Whitehall Place.

Besloten werd het jaarlijkse congres van de Liberale Internationale in 1968 in Nederland te houden en wel van 20 — 24 september in Den Haag. Het hoofthema van het congres zal zijn: „particulier en publiek initiatief in de ontwikkelingslanden.”

Besloten werd voorts tot de instelling van een commissie van zeven leden, waarin voor Nederland D. W. Dettmeijer zitting heeft, om een ontwerp-rapport over dit thema voor te bereiden.

De heer P. Sapir, minister van financiën van Israël, gaf een uitvoerige uiteenzetting van de toestand in het Midden-Oosten, waarna een uitgebreide gedachtenwisseling volgde. Daarna volgde een gedachtenwisseling over de toestand in de EEG, waarna besloten werd een zo krachtig mogelijke houding aan te nemen ten opzichte van het bevorderen van de toetreding van Engeland tot de gemeenschap en ook tegenover generaal De Gaulle en zijn bezwaren tegen de toetreding van Engeland.

De heer John Steel, voorzitter van de World Federation for Liberal and Radical Youth (W.F.L.R.Y.) gaf een overzicht van de activiteiten van deze organisatie, waaruit bleek dat deze organisatie groeiende is.

In het komende jaar zullen weer Schools for Freedom gehouden worden.

Uitvoerig werd stilgestaan bij de financiële situatie van de Liberale Internationale.

IDEALEN

Zondag 3 december kreeg de Volkskrant-criticus Lambert Tegenbosch in zijn afgelegen boerderij in het Brabantse Wintelre bezoek van vier ex-provo's, die over hem en zijn gezin een ware furie brachten, door de plaatselijke politie gekwalificeerd als „belediging, vernieling, mishandeling en schennis van de openbare eerbareid”. Nadat Tegenbosch het vialt eindelijk de deur had uitgekregen, kwamen twee hunner — Hans M. (psycholoog en vriend van de kunstcriticus) en Robert Jasper G. (anti-rookmagiër) — nog eens terug met het verzoek of zij voor Sinterklaas hun schoen mochten zetten. Weer binnengelaten urineerden zij uitgebreid in hun schoenen en gooiden vervolgens de inhoud door de kamer. Ik meld dit zo uitvoerig en onsmakelijk omdat er nog steeds lieden zijn, die de idealen van Provo bijzonder fris en oorspronkelijk vinden. Oorspronkelijk zijn ze wel, maar niet erg fris.

ZAK

Maandag 4 december kwamen de leden van een studentedispuut te Wageningen als Sinterklaas en pieterbazen naar Kesteren om daar spontaan de schooljeugd te verrassen. De kinderen vonden dat prachtig, maar het hoofd van de hervormde lagere school niet. Op grond van zijn orthodox-protestantse levensovertuiging wenste hij de katholieke bisschop niet toe te laten. Zelfs haalde hij er de politie bij, maar buitenstaanders wisten de man tenslotte over te halen om de Sint althans de leerlingen van de laagste klassen te laten begroeten. Ik weet dat het zeer onpedagogisch is om kleine kinderen te dreigen met de zak van Sinterklaas, maar dat mag voor dit schoolhoofd geen reden zijn om volgend jaar niet eigener beweging daarin te kruijen.

PSEUDO

Dinsdag 5 december werd de 34-jarige Hendricus V. uit Den Haag, die zich de afgelopen zomer zonder arts te zijn als controlerend geneesheer bij het GAK had laten aanstellen, ontslagen van alle rechtsvervolgning. Weliswaar achtte de rechtbank bewezen dat

de man zich tegenover de medisch adviseur van het GAK als gediplomeerd arts had uitgegeven en zich twee maanden salaris had laten uitbetalen, maar doordat in de dagvaarding niet was vermeld dat V. het oogmerk had gehad zichzelf of een ander wederrechtelijk te bevoordelen hield het ten laste gelegde geen strafbaar feit in. Waarmee deze affaire een zeer bevreemdende afloop kreeg, want bij een pseudo-arts hoort ook een pseudo-rechtszaak. Zeker als het vonnis op surprisedag 5 december wordt geveld.

SPAANS

Woensdag 6 december keerde de 22-jarige Hans Both, student in het Spaans aan de universiteit van Madrid, voortijdig in zijn woonplaats Vleuten terug nadat hij door de Spaanse autoriteiten het land was uitgezet. Both was de week tevoren gearresteerd toen hij zich in de buurt van een studentendemonstratie bevond. Hij werd in een bus gegooid, in het gezicht geslagen, van de ene in de andere cel gestopt, vrijgelaten nadat hij een verklaring had ondertekend waarin hij volhield niets met de demonstratie te maken te hebben gehad, de volgende dag weer opgeroepen en toen door een politiemann als een stenengooier „herkend” en tenslotte na nog eens 24 uur in cellen te hebben doorgebracht uitgezeten. In Nederland vertelde hij hoe de studenten in Spanje streven naar meer vrijheid, vooral van drukpers en meningsuiting. Iedereen is echter bevreesd voor de (deels geheime) politie, want die slaat zeer hard. Bovendien, als je een baard draagt en er een beetje buitenlands uitziet, dan wordt je prompt als communist bestempeld. Daarom deze raad voor toeristen die volgend jaar in Spanje van de zon en de goedkope peseta's willen genieten: scheer u dagelijks of weg.

PRINSESSEN

Donderdag 7 december deelde het Gewestelijk Arbeidsbureau in Amsterdam mede, dat het niet langer van plan is voor de steeds groter wordende groep van arbeidsschuiven te bemiddelen. Het kwam de laatste maanden steeds vaker voor dat bizar geklede jongelui zich wel als werkzoekenden lieten

inschrijven, maar bang waren om inderdaad ook werk te krijgen. Zo verscheen onlangs een man bij het GAB, die in wanhoop uitriep dat ze hem gedreigd hadden met werk. Een ander vertelde huismeester bij een Perzische prinses te zijn geweest en nu alleen maar in een soortgelijke omgeving te willen werken. Ik meen dat het GAB schromelijk tekort heeft geschoten door deze man niet te helpen. In de huidige maatschappij heeft iedereen recht op hem passende arbeid. Als die arbeid er niet is, moeten wij zorgen dat die er komt. Op kosten van Sociale Zaken wil ik best wat Perzische prinsessen naar Nederland gaan halen.

MONSTERS

Vrijdag 8 december begon in Arnhem de partij-raadsvergadering van de KVP. Elders in dit blad wordt daar uitvoeriger op ingegaan, zodat ik me kan beperken tot één enkel citaat uit de toespraak van prof. Van der Grinten, die de ideeën van de derde stroming in zijn partij (de KVP moet blijven die zij is en min of meer vast gaan samenwerken met de PvdA) verdedigde. Op een gegeven moment zei de hooggeleerde: „Het monsterverbond dat Bogers cum suis willen en dat alle serieuze partijen behalve de VVD zou moeten omvatten en dan bovendien nog D'66...” Een goed verstaander... enz.

SPAREN

Zaterdag 9 december kondigde De Gruyter (nee, niet wèer Gruyters) aan met ingang van deze week de prijzen met tien procent of meer te zullen verlagen. Het zestig jaar oude systeem (met de oranje kassabonnen) van tien procent korting zal verdwijnen en er komt tien procent spaarpremie op het totale assortiment voor in de plaats. Ook kan in het nieuwe systeem gekozen worden voor rentespaarbriefjes. In elk geval zal De Gruyter nu de oude leuze „En betere waar en tien procent” moeten wijzigen. Mijn gratis gegeven idee luidt: En betere waar en nieuw gespaar.

W.

Moderne ondernemingspolitiek

DE fusie-beweging, die zich thans voltrekt in het bedrijfsleven bepaalt zich niet tot ondernemingen. Ook in de ondernemerswereld treedt een grotere samenwerking duidelijk aan de dag. De werkgeversorganisaties zijn ook thans nog — hoe kan het anders in ons land — gesplitst naar drie „zuilen”. Het enige directe aanrakingspunt van deze organisaties was het Centraal Sociaal Werkgevers Verbond (CSWV). Thans heeft dit tezamen met het Verbond van Nederlandse Werkgevers een nieuwe organisatie opgericht: Het Verbond van Nederlandse Ondernemingen. De confessionele organisaties hebben een federatieve samenwerking gesticht. Zou de fusie van het VNW en het CSWV aanleiding kunnen zijn tot een verdere concentratie?

De fusie tussen beide organisaties, de ene, die de sociale vraagstukken als werkterrein had, de andere, die de economische ondernemersbelangen behartigde, vindt haar oorzaak in de toenevende verweving van economische en sociale belangen. Deze raken elkaar hoe langer hoe meer, overlappen elkander hier en daar.

Men kan deze fusie slechts toejuichen, niet alleen omdat de scheiding der taken hoe langer hoe geringer werd, maar ook omdat bij de werkgevers vrijwel algemeen het besef leeft, dat een goed ondernemersbeleid tevens een gezond sociaal klimaat eist: Een geest van samenwerking tussen allen die in het bedrijf werkzaam zijn.

Duidelijk kwam deze geest van werkgewerzijde tot uiting in de rede van de voorzitter van het CSWV, ir. J. Bosma. Wat betreft de samenwerking tussen werkgevers en werknemers bepleitte hij actieve benadering door de werkgever van de problemen, die overleg en delegatie van bevoegdheden in de onderneming vragen, een medezeggenschap in het bedrijf die de werknemer aan kan. „Medezeggenschap” is thans „in”. De laatste jaren zijn vele en velerlei rapporten verschenen, die die medezeg-

enschap behandelen — en bepleiten. Ook het in 1962 verschenen rapport „Open Ondernemerschap” van de prof. mr. B. M. Teldersstichting, beziet de van verschillende zijden gelanceerde plannen kritisch. Hieruit blijkt de vrees, dat zij zonder uitzondering bijdragen tot conflictstof en spanningen. Het rapport is echter geenszins blind voor de moderne ontwikkeling, maar waarschuwt voor kunstmatige ingrepen, die die ontwikkeling kunnen doen ontsporen.

PRAKTIJKERVARINGEN

Een dergelijke toon vindt men terug in de rede van ir. Bosma. Het getuigt van realiteitszin.

Daartegenover treft men bij „radicale” hervormers van de verhoudingen binnen de onderneming maar al te vaak utopische en zelfs illusionistische begrippen aan. Bovendien is het opvallend hoe uiteenlopend deze ideeën zijn: De een wil een bi-partite, de ander een tri-partite samenstelling van de raad van commissarissen. De een wil het zwaartepunt van de „medezeggenschap” leggen bij arbeidsdirecteur en/of arbeidscommissarissen, de ander bij uitbreiding van de bevoegdheden van de ondernemingsraad; Zoveel hoofden, zoveel zinnen.

De praktijk evenwel stoort zich niet veel aan dergelijke bedenksels die de rechtsverhoudingen in een bepaald keurslijf willen persen. Wij hebben dit ervaren bij de thans nog vigerende wet op de N.V. van 1928. Toen was de achtergrond van de herziening de macht van de bestuurders — wij spreken tegenwoordig meer van managers — te breiden, door de „sovereiniteit” van de aandeelhoudersvergadering voorop te stellen. Ieder weet hoe weinig hiervan in de praktijk is terecht gekomen. De materiële macht van de aandeelhoudersvergadering is door allerlei middelen beknot.

Een soortgelijke ervaring heeft men

opgedaan met de in Duitsland in 1951 ingevoerde „Mitbestimmung” voor de zware industrie. De commissarissen worden paritair aangewezen: de helft door de aandeelhoudersvergadering, de helft door de vertegenwoordigers van de werknemers (plus een „neutrale”). In de praktijk heeft deze ingrijpende juridische wijziging van het vennootschapsrecht echter niet veel verandering gebracht. Tekenend hiervoor is, dat een bestuurder van de grote Deutsche Gewerkschaftsbund tegenover schrijver er prat op ging, dat in de raad van commissarissen van de Iseeder Hütte, waarin hij als arbeidscommissaris zitting had, slechts éénmaal was gestemd over een beslissing n.l. een pensioenkwestie en toen liep de lijn dwars door kapitaal- en werknemerscommissarissen heen. Het dit jaar verschenen boek van dr. J. F. Schrobbe over de aspecten van de medezeggenschap in Duitsland (hetwelk door ons uitvoerig is besproken) komt tot een wat genuanceerde conclusie, maar maakt melding van een wrijvingspunt dat is ontstaan, doordat het in 1952 tot stand gekomen „Betriebs-verfassungsgesetz” de vorming van bedrijfsraden regelt.

De werkgevers staan positief tegenover deze bedrijfsraden, maar de vakverenigingen nemen er een gereserveerde houding tegenover aan. Om begrijpelijke redenen: bij de bedrijfsraden is hun invloed belangrijk geringer dan bij de „Mitbestimmung”-wet. Hier heeft men dus een voorbeeld van de spanningen waarop het rapport van de prof. mr. Teldersstichting doelde.

MEDEZEGGENSCHAP

Er bestaat verder over „medezeggenschap” zelf groot verschil van opvatting: betekent dit mede-beslissing of mede-spreken over het beleid? Moet de aanwijzing van de arbeidscommissarissen geschieden door de bedrijfsgenoten of door de vakverenigingen (een nieuw wrijvingspunt!). Bovenbedoelde bestuurder van de DGB antwoordde op een vraag of de vakbondbestuurders nu op de stoel van de „Ruhbaronnen” wilden gaan zitten met een groot aantal commissariaten, dat men hiervoor deskundigen wilde aanwijzen, opgeleid aan het Wetenschappelijk Instituut der Gewerkschaften te Keulen. Deze deskundigen komen dan wel ver van de bedrijfsgenoten te staan. Het is de vraag of deze (economen, accountant s.e.d.) in staat zouden zijn voor bedrijfsbeslissingen blijvend het vertrouwen van de arbeiders te behouden.

Bovendien zijn de verhoudingen en omstandigheden bij de takken van in-

dustrie zeer uiteenlopend. Een bedrijf als Carl Zeiss te Dresden voerde reeds in 1889 medezeggenschapsrecht in en bij soortgelijke optische bedrijven in Dresden bestond vóór de oorlog ook reeds een vorm van mede-aandeel in het beleid, b.v. door middel van coöperatie. De aard van een dergelijk precisiebedrijf vergt de volle medewerking van alle zeer gequalificeerde arbeiders. Bij andere takken van bedrijf liggen de verhoudingen soms totaal anders: groot verloop, veel minder scholing, in 't algemeen veel geringere binding aan het bedrijf. Men kan dus zeker niet voor alle ondernemingen een uniforme regeling ontwerpen.

Het is daarom aan te bevelen, bij de komende herziening van het vennootschapsrecht, waarbij zoals in de Troonrede werd gemeld, de openbaarheid en een nieuwe regeling van het enquêterecht aan de orde zullen komen, de moeilijke kwestie van medezeggenschap wettelijk te laten rusten. In dit opzicht zou men de poort voor in onderling overleg te maken regelingen tussen bedrijfsvoering en personeel kunnen openzetten door een bepaling, zoals het rapport van de prof. Teldersstichting noemt: Commissarissen uit een zo ruim mogelijke kring te kiezen.

Al is dan sedert 1929 de wet op de NV niet gewijzigd, men mene niet, dat het vennootschapsrecht geen evolutie in de afgelopen decennia heeft ondergaan. De rechtspraak heeft hoe langer hoe meer bij belangenconflicten binnen de NV de nadruk gelegd op het belang van het bedrijf, dat voorop gesteld dient te worden boven het belang van de kapitaal- of winst-gerechtigden. Dit versterkt de positie van het bestuur, dus juist het tegengestelde van hetgeen de wetgever van 1928 wilde! Een nieuw voorbeeld van de onmogelijkheid om door middel van een niet doordachte wettelijke regeling de ontwikkeling een bepaalde richting te sturen, die voor het bedrijfsleven niet kan worden gehanteerd.

De mening wint veld dat alle bedrijfsgenoten belang hebben bij de gang van zaken in het bedrijf, in de eerste plaats de winstcapaciteit en de noodzaak van bestemming van een deel van de winst voor investeringen om het bedrijf efficiënt en concurrerend te houden, en dat zij derhalve recht hebben op adequate voorlichting al was het maar om hen hierdoor begrip bij te brengen. Het is een juiste bedrijfspolitiek om dit begrip te kweken door zo groot mogelijke openheid.

Bestaat deze, dan zal de roep om medezeggenschap vanzelf verminderen. Worden immers de bedrijfsgenoten goed voorgelicht, dan valt het grootste argument voor arbeidscommissarissen enz. weg.

J. VAN GALLEN

Een RONDVAART door de Rotterdamse Havens

* ~~~~~ een BELEVENIS!

SPIDO

Willemsplein

Rotterdam

Spinners en Twijners van
WEEF- EN TRICOTGARENS

N.V. Scheepswerven „PIET HEIN“

v/h Fa. W. SCHRAM & ZONEN

Werven te Bolnes en Papendrecht
NIEUWBOUW EN REPARATIES

Verbouwen van Sleepschepen tot Motorboten
inclusief inbouw en revisie van motoren.

DWARSELLINGEN 2 x 115 meter
geschikt voor het zwaarste materiaal.

DROOGDOK 115 x 30 meter
geheel overdekt.

Telephones:

Rotterdam: 139275* - Dordrecht: 33877-40466 - Ridderkerk: 3644-3409
voor werf Bolnes Papendrecht Bolnes

containers:
koel/vries-
containers:

„Flats“ en
„Huifcontainers“:

Onder de beschermde naam „Multiload“-
container bouwt Paul & Van Weelde
N.V. genormaliseerde aluminium STA-
PELCONTAINERS voor het stukgoe-
derenvervoer.

De constructie van Van Weelde's con-
tainers leent zich in het bijzonder tot
het bouwen van uitvoeringen als koel/
vriescontainers, met naar keuze poly-
streen of polyurethaan isolatie. Binnen-
afwerking naar wens in aluminium of
polyester. Tevens kan elk gewenst koel-
aggregaat worden geleverd.

**GESLOTEN ALUMINIUM
CARROSSERIEËN**

CARROSSERIE- EN CONTAINERFABRIEK

PAUL & VAN WEELDE N.V.

*S-GRAVENWEG 350 - NIEUWERKERK/A/D IJSSEL - TEL. (01803) 2841 (3 LIJNEN)

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton

ZETLENGTE 7 m, dikte 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

TELEFOON 010-332657 - GROENEDIJK 10

CAPELLE a/d IJSSEL

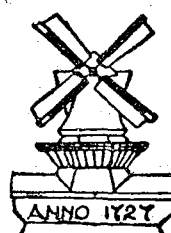
SMIT KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

Vettewinkel

kleur en bescherming

Verf Van Vettewinkel, Prins Hendrikkade 80-82, Postbus 175, Amsterdam

**Abraham van Stolk & Zoonen
Koninklijke Houthandel N.V.**

ROTTERDAM - POSTBUS 1100

TELEFOON 010 - 35400

's-HERTOGENBOSCH - Engelseweg 5

TELEFOON 04100 - 32055

HELLEVOETSLUIS - Industrieterrein Molshoek

TELEFOON 01883 - 2677.

Onverdiende kritiek op de lankmoedige PTT

In de dagbladen heeft men kunnen lezen dat de PTT overweegt enkele wijzigingen in haar service aan te brengen. In sommige persorganen, alsmede in een radiuitzending van de NCRV, zijn deze wijzigingen met een nogal schamper commentaar ontvangen. Wij achten deze wijze van benadering niet geheel billijk, al moet hier meteen bij worden opgemerkt, dat de PTT deze niet zo vriendelijke reacties aan zich zelf heeft te wijten. Dit geldt allereerst haar tarievenpolitiek. De posttarieven hebben sedert 1963 een belangrijke verhoging ondergaan, doch daar staat tegenover dat zij vóór 1963 bepaald op een „laag pitje” hebben gestaan.

De briefport die in 1913 vijf cent bedroeg is pas in 1937 verhoogd tot 6 cent, doch werd in 1938 weer met een cent verlaagd met het oog op de toenmaals weinig rooskleurige economische omstandigheden. Na 1938 is echter weer een geleidelijke verhoging tot stand gekomen.

Zijn de thans geldende tarieven nu overdreven hoog? Wij menen deze vraag ontkennend te moeten beantwoorden. Als men de kosten van levensonderhoud in 1938 op 100 stelt komt men thans tot het cijfer 420. De posttarieven zijn met deze ontwikkeling meegegaan, zij het met een vertraagde werking. Het brieftarief van 10 cent in 1946 werd namelijk gehandhaafd tot eind 1957. Men dient niet te vergeten dat de post salarissen bij de tariefsverhoging een belangrijke rol speelt. Stelt men de post salarissen in 1958 op 100 (toen gold een brieftarief van 12 cent), thans heeft men het cijfer 240 bereikt bij een brieftarief van 20 cent.

De eigenlijke postdienst is pas in 1961 met een negatief saldo gaan werken. Dit vormde het rode sein om de achterstand in de tarieven te herzien. Vorig jaar bedroeg het tekort f 69 miljoen, terwijl dit jaar een negatief saldo moet worden verwacht van ca. f 50 miljoen.

De doorgevoerde tariefsverhogingen achten wij dan ook bepaald gerechtvaardigd. Men kan zich hierbij evenwel afvragen of het psychologisch gezien niet juist zou zijn geweest de tarieven eerder aan te passen aan de toenemende kostenstijging. M. a. w. men heeft het publiek te lang gewend aan een tarief dat economisch gezien niet meer verantwoord was.

Het is in dit verband merkwaardig dat men in 1938 wel snel op de economische omstandigheden reageerde door een verlaging van het tarief toe te passen, terwijl men na 1961, toen met een negatief saldo werd gewerkt, twee jaar heeft gewacht de tarievenpolitiek aan te passen aan de minder gunstige gang van zaken. Wij zien hier een parallel met de huurpolitiek, die eveneens achter de feiten aanliep, waardoor bij de consument onnodige weerstanden zijn opgeroepen.

AANPASSING

De post is een dienstenverlenend bedrijf, dat echter zeer arbeidsintensief is. Het spreekt vanzelf dat de bedrijfskosten zo laag mogelijk moeten zijn. De kosten bepalen echter de tarieven die niet te veel mogen stijgen, eensdeels vanwege het monopolie, dat morele verplichtingen oplegt, anderzijds om commerciële redenen. Het is evenwel duidelijk, dat de tarieven in elk geval de kosten goed zullen moeten maken.

Het dienstbetoon moet zinvol zijn en, waar mogelijk, worden aangepast aan de behoeften van de consument.

Niet ten onrechte heeft men bij de PTT dit dienstbetoon opnieuw onder de loep genomen. Zo is onder meer gebleken dat het kostbare instituut van de zgn. postkwitanties dient te worden afgeschaft, vooral nu de acceptgiro de aan huis geïnde kwitanties zeer goed kan vervangen. In de praktijk is overigens gebleken dat van postkwitanties steeds minder gebruik wordt gemaakt. Anderzijds kan echter niet worden ontkend dat de PTT haar dienstverlening aanpast aan de behoeften van het publiek. Zo is zij van oordeel dat de openstelling van de kantoren een uitbreiding behoeft, met name op koopavonden en de vrijdagavond.

Terecht gaat de PTT er van uit, dat aanpassingen nodig zijn, wil een verantwoord dienstbetoon tegen redelijke tarieven kunnen worden geboden. Doch daar staat tegenover dat elke verbetering van de interne organisatie medewerking vraagt van de consument.

MECHANISCH

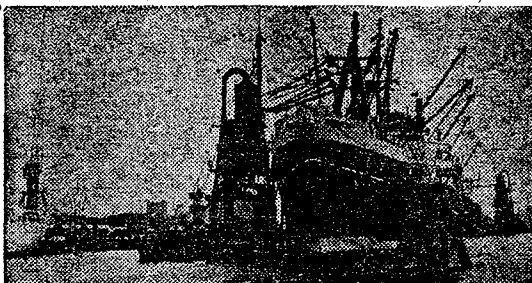
Zo worden op het terrein van de mechanische postbehandeling regelmatig proeven genomen. In het districtspost-

kantoor te Rotterdam staan sedert enige tijd codeer- en sorteermachines opgesteld, die de handsortering vervangen. Bovendien werd enige weken geleden een zgn. opzetstempelmachine in proef genomen, teneinde het arbeidsintensieve en tijdrovende „opzetten” en stempelen van brieven e.d. sneller te doen verlopen.

Bij de inrichting van het briefpostge-

**Zojuist
verschenen:
de
nieuwe uitgave
van het**

ROTTERDAMS JAARBOEK 1967/1968

Het Rotterdams Jaarboek, een uitgave van het tijdschrift „Der Hafenkurier”, is tweetaalig (Duits en Engels). De redactionele inhoud wordt samengesteld met medewerking van de Rotterdamse Kamer van Koophandel, de Stichting Havenbelangen, het Gemeentelijk Havenbedrijf en de Nieuwe Rotterdamse Courant N.V.

Uit de inhoud:

Verkeer: overzicht van 1550 scheepvaartverbindingen via Rotterdam. Uitvoerige opgave over 440 lijndiensten via Rotterdam.

Vrachtbehandeling: Namen van directieleden, bedrijfsleiders enz. Federijen, expediteurs, stuwadoors enz.

Verscheppingen: reinigingsbedrijven, bunkerinstallaties, werven, reparatiebedrijven, shipchangers enz.

Algemeen: banken, industrie, handel enz.

De prijs van dit praktische boek is vastgesteld op f 8,50 inclusief verzendkosten. **VERMIJD TELEURSTELLING, RESERVEER NU REEDS DE UITGAVE 1967/1968.** In december 1966 was de oplage van de in september verschenen uitgave reeds totaal uitverkocht. Wij moesten vele geïnteresseerden teleurstellen. Stuur nog vandaag Uw reservering voor één of meerdere exemplaren.

RESERVERING

Aan het Rotterdams Jaarboek

Hiermede verzoeken wij U ons te leveren ..... exemplaren van het Rotterdams Jaarboek 1967/1968 voor de prijs van f 8,50 per exemplaar.

Naam: ..... **Firmastempel:**

Adres: .....

Woonplaats: .....

Datum: ..... **Handtekening:**

Coupon in open envelop, waarop postzegel van 12 ct., als drukwerk zenden aan Rotterdams Jaarboek, Postbus 601, Rotterdam.

bouw in Amsterdam is met name het interne transport gemechaniseerd volgens de nieuwste inzichten, waarbij profijt werd getrokken uit proefnemingen op dit gebied.

Teneinde een zo groot mogelijk effect te sorteren bij de mechanische postbehandeling dient o.m. aandacht te worden besteed aan de diversiteit in afmetingen en vorm van de poststukken. Daarom zal in de toekomst aan de consument worden gevraagd een beperking toe te staan inzake het briefformaat, zomede met betrekking tot de aard van de verpakking.

De mechanische postbehandeling roept tevens het vraagstuk op ten aanzien van de diversiteit in de inrichting van de adressen (geschreven, getypt, plaats van het adres op de omslag.)

Proeven hier te lande en elders met het automatisch lezen van adressen begonnen steeds betere resultaten op te leveren. Er bestaat evenwel nog geen zekerheid of wellicht het lezen van cijfers een voorsprong zal behouden op het lezen van getypt of geschreven schrift. Indien deze voorsprong duidelijk blijft, zal als tussenfase mogelijk een cijferindicatie (sorteer nummer, in het buitenland bekend onder de naam „Leitzahl”) op stukken gewenst zijn. In d't verband kan dan ook worden verwacht dat in de toekomst aan de consument bepaalde voorwaarden zullen worden gesteld met betrekking tot de wijze van adressering. Wij zijn van oordeel dat een dergelijk beroep op het publiek zeker niet onbillijk moet worden geacht.

STROOMLIJNING

In tegenstelling tot Amerika, Nieuw-Zeeland en Zweden, om maar een paar voorbeelden te noemen, maken wij het in ons land de postbode bepaald niet makkelijk. In bovengenoemde landen zijn de brievenbussen van de particuliere woningen langs het trottoir of de straat geplaatst, zodat de postbesteller geen onnodige afstanden hoeft af te leggen naar het woonhuis.

In ons land bestaat een dergelijke ideale situatie nog steeds niet. De postbode moet bij ons veel inefficiënte arbeid verrichten. Hij ontmoet bij zijn werk (horizontaal) voortuintjes met hekjes, oprijlanen, toegangswegen naar boerderijen en afgelegen ingangen van flatgebouwen. De tijd die de besteller besteedt aan het maken van „zippassen” is bij villawijken en de bestelling op het platteland procentueel vrij hoog. Dit veroorzaakt vooral bij de gemotoriseerde bestelling (bromfiets en auto) extra bezwaren.

De postbode ondervindt bovendien „verticaal” gezien veel moeilijkheden bij portieken en flatgebouwen. Bovendien wordt als bijzondere moeilijkheid bij de stadsbestelling ondervonden dat de brievenbussen aan diverse woningen onderling grote afwijkingen vertonen.

Niet ten onrechte vertrouwt de PTT erop, dat het publiek deze bezwaren zal erkennen. Eveneens niet ten onrechte heeft de PTT zich tot het departement van verkeer en waterstaat gewend om in dit verband wettelijke voorschriften te kunnen verkrijgen. Op grond hiervan kan dan ook in de loop van het volgende jaar worden verwacht dat de minister van verkeer en waterstaat terzake een wetsontwerp zal indienen.

Als wij bovengenoemde wijzigingen nader bezien, komen wij tot de conclusie, dat de PTT in velerlei opzicht ten aanzien van het publiek te veel en te lang bescheiden is geweest. Nogmaals, het is daarom niet billijk, nu zij het roer wil omgooien, dat hierop een felle kritiek losbarst.

M.a.w. de PTT dreigt het slachtoffer te worden van een te grote lankmoedigheid. Indien zij eerder, dus meer geleidelijk, tot een reorganisatie was overgegaan, zou haar veel kritiek bespaard zijn gebleven. Gedane zaken nemen evenwel geen keer. Het is echter te hopen, dat de consument de redelijkheid van de door de PTT aangekondigde reorganisatie zal weten te billijken.

G. STEMPIER

DB en HB vergaderden

Zaterdagochtend 9 december kwam het dagelijks bestuur van de partij te Utrecht in vergadering bijeen. 's Middags vergaderde het hoofdbestuur.

Nadat een korte bespreking was gewijd aan de politieke toestand werd o.m. het programma voor 20 januari vastgesteld, terwijl voorts uitvoerig aandacht werd gewijd aan de opstelling van de Beschrijvingsbrief voor de Algemene Vergadering 1968.

Voorts vormde onderwerp van bespreking de ledenwerfactie die, naar uit mededelingen van de voorzitter van de propaganda-commissie bleek, uitstekende resultaten heeft afgeworpen. Deze actie wordt in sommige afdelingen nog voortgezet.

Daarnevens kwam nog een groot aantal punten van huishoudelijke aard in bespreking.

De eerstvolgende vergadering van het hoofdbestuur zal worden gehouden zaterdag 13 januari 1968.

Gastheren in eigen land

Hotel-Restaurant

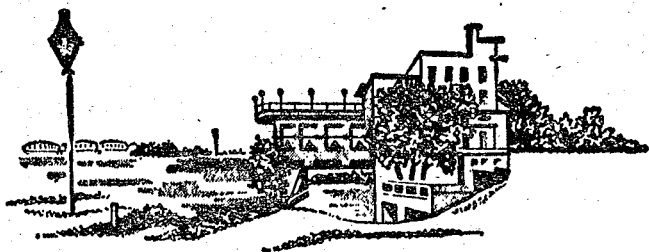

De Keizerskroon

Apeldoorn - Het Loo

tel: 05760-17744

Rustig gelegen nabij Paleis „Het Loo”. Uitstekende accommodatie voor meerdaagse conferenties. Specialiteiten-restaurant. Volledig pension vanaf f30,- per persoon per dag. 24 kamers, waarvan 12 met bad, telefoon en radio.

Rijnhotel-Arnhem

annex SAVOY-RESTAURANT

Hotel met sfeer en gesoigneerde keuken

RIJNTERRAS

Onderlangs 10 - Arnhem - Tel. 08300 - 27141

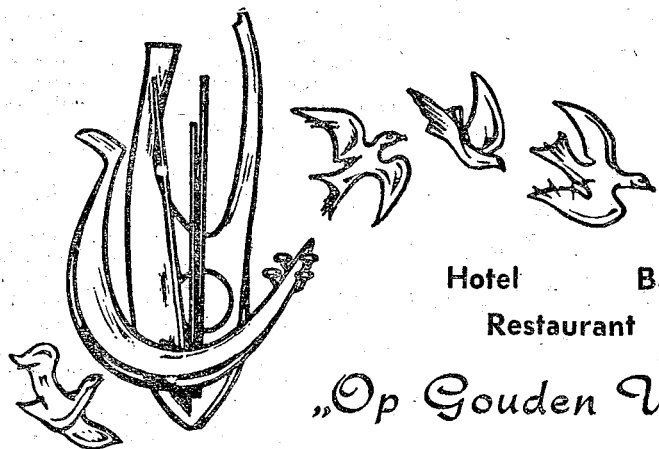
Café-Restaurant

„Europoort”

MAASBOULEVARD 7 - SCHIEDAM

Voor reserveringen tel. 010 - 26 46 25

Het klassieke restaurant
aan de Maas

Hotel Bar
Restaurant

„Op Gouden Wieken”

UITSTEKENDE KEUKEN - POPULAIRE PRIJZEN

14 zalen voor: recepties, bedrijfsfeesten
congressen

Aparte film-, toneel-, concertzalen

Ruime parkeergelegenheid

Tel. 070 - 555200 - Scheveningseweg 37 - Den Haag

„Hotel
Noordzee-Boulevard N.V.”

Tel. 01184-2245.

Gelegen op het mooiste punt van Vlissingen. Vanuit de kamers en vanaf het terras schitterend uitzicht op de Scheldemonde, waar de oceaanstomers het hotel op enkele tientallen meters passeren. Str. k. en w. water en huistel. op alle kamers. Centr. verw. kamers m. privébad. Kamers m. ontb. f 13.50 tot 19.50. Rest. de gehele dag. Gerenommeerde keuken. Eigenaar P. J. Smits.

Hotel

„De Herikerberg”

Markelo - Tel. 05476-223

Het gehele jaar geopend

Specialiteiten Restaurant

Ruime parkeergelegenheid

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

*

alle kamers met privé bad en douche

*

nieuw Restaurant en nieuwe Lounge-Bar

*

(geheel airconditioned)

Vrijheid (I)

★ ★ Vrijheid in verantwoordelijkheid. ★ Dit is een beginsel dat door de VVD nadrukkelijk in de ruimste zin van het woord wordt voorgestaan. Dit principe dient in ons maatschappelijk leven rechtsnoer te zijn, ook bij de voorlichting. Het deed in dit verband deugd dat ons Tweede Kamerlid mevrouw Van Someren in het parlement fel heeft gereageerd tegen het laatste televisieprogramma van de VPRO dat onder de naam Hoepia de ether inging.

Haar kritiek gold de gesprekken met militairen die kennelijk niet geheel nuchter meer waren. Niet ten onrechte wilde mevrouw Van Someren onderzoeken of de VPRO zich met deze uitzending heeft schuldig gemaakt aan het uitlokken van een strafbaar feit.

Wij zijn voorstanders van vrijheid in woord en geschrift, maar dan dient die vrijheid ook door verantwoordelijkheid te worden gedragen. Dat was bepaald met de gewraakte VPRO-uitzending niet het geval.

Wij wezen er reeds vaker op, welk een verantwoordelijkheid degenen op zich laden die tot taak hebben ons volk voor te lichten via het massamedium dat tv heet.

Het valt evenwel ernstig te betreuren dat men in Bussum zijn vrijheid soms misbruikt door het met de verantwoordelijkheid niet zo nauw te nemen. Daartegen is een woord van fel protest dan ook zeker op zijn plaats. Immers, als men op dit terrein alles tolereert dat de verantwoordelijkheid als basis mist, begeven wij ons op een uitermate gevaarlijk hellend vlak.

Vrijheid (II)

★ ★ Het komt helaas maar al te vaak voor dat als men spreekt over het ontstaan van een niet te verdedigen normbesef, een dergelijke constatering wordt bejegend als zijnde „conservatief” en „reactionair”. Dit is evenwel een gruwelijke misvatting.

Vanzelfsprekend is het juist, dat met de verandering der tijden en de omstandigheden waaronder wij leven, ook het normbesef zich wijzigt. Dit normbesef kan ruimer worden dan voorheen. Het kan voortvoren worden ontdaan van de nodige taboes die vroeger te vuur en te zwaard werden verdedigd, omdat toenmaals de tijd nog niet rijp was er het nodige begrip voor op te brengen. Dit alles neemt evenwel niet weg dat een nieuw normbesef niet op hof mag slaan en bij voortdurend dient te worden gedragen door de verantwoordelijkheid zonder welke een ware democratie (ook en vooral in de voorlichting) niet kan functioneren. Dit is het wat wij uit het protest van mevrouw Van Someren hebben verstaan. Het kan goed zijn hierop nog eens met nadruk te wijzen teneinde de nodige misverstanden te voorkomen, die op het terrein van het hanteren van de vrijheid zo licht kunnen ontstaan.

Wie de vrijheid niet aan de verantwoordelijkheid bindt, bevordert bandeloosheid. Daartegen verzet zich een ware liberale visie.

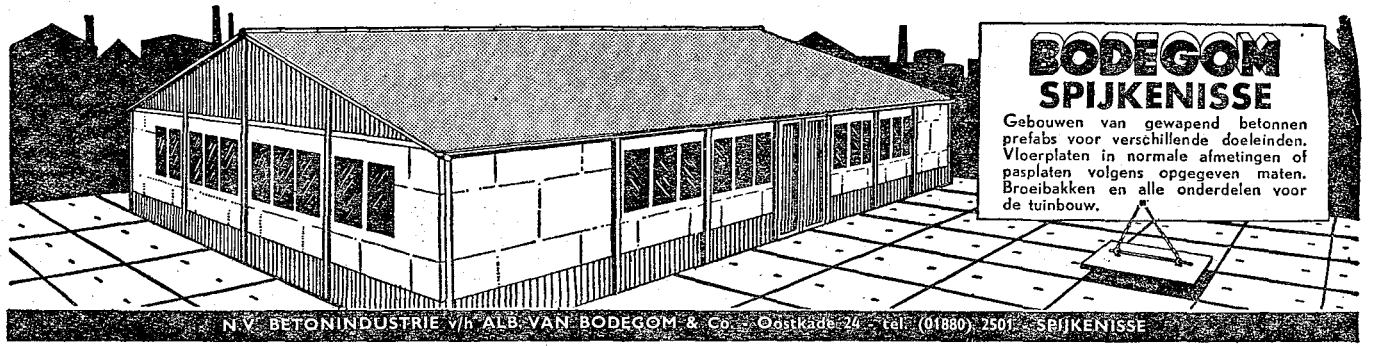
Eindelijk

★ ★ Wij bepleitten reeds eerder op deze plaats een verruiming van de Nederlandse sporttoto, vooral ook omdat aanzienlijke kapitalen de grens overgaan in verband met meer aantrekkelijke buitenlandse kansspelen. Minister Klompé heeft thans in de Tweede Kamer aangekondigd dat zij onze sporttoto inderdaad aantrekkelijker wil maken, waarbij men mag aannemen dat zij doelt op het toestaan van een onbeperkte inleg en een hoofdprijs die met die inleg stijgt.

Het is aannemelijk dat reeds bij het volgende voetbalseizoen 1968/69 een dergelijke verruiming in toepassing zal worden gebracht. De minister heeft verklaard dat dit inderdaad zal kunnen, mits de Kamer meewerkt. Welnu, zoals de politieke kaarten thans liggen, mag men wel aannemen dat het parlement zijn medewerking in dit opzicht wel zal verlenen.

Het blijft niettemin een betreurenswaardige zaak, dat toen jaren geleden onze VVD-fractie voorstellen in een dergelijke richting deed, men zowel van de zijde der regering als van het parlement ziende blind en horende doof bleek. Pas nu men ziet, dat de tegenwoordige toestand niet is te handhaven, omdat de populariteit van de Nederlandse sporttoto zienderogen daalt, schijnt men bereid op deze voorstellen in te haken.

Het kan goed zijn in dit verband de voorgeschiedenis niet te vergeten, waarbij de VVD-fracties, zowel in de Eerste als de Tweede Kamer, meer bewegingsvrijheid voor onze sporttoto hebben bepleit. Men blijkt thans bereid te zijn in bovengenoemde zin constructief werk te gaan verrichten, waarbij het Nederlandse spreekwoord „beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald” zeer zeker van toepassing is.

Open brief aan de heer Wiegel (II)

Geachte heer Wiegel, Met stijgende verbazing en verontusting heb ik kennis genomen van de stormloop van twee VVD-kopstukken tegen de door minister Schut voorgestelde huurheffing ten laste van huurders van woningwetwoningen met een inkomen boven de welstandsgrens. Ik doel op de open brief van dr. P. J. Reimer in ons weekblad Vrijheid en Democratie en op het artikel van mr. J. de Wilde „Wet huurdersbijdrage ondeugdelijke maatregel” in het Algemeen Handelsblad, beide gepubliceerd op 8 december j.l.

Beide heren voeren een aantal bezwaren aan die inderdaad aan het wetsontwerp kleven. Aan die bezwaren wordt dan een zo onevenredig zwaar gewicht gehecht, dat ze er blijkbaar zelfs geen behoefte meer aan hadden de „pro”-argumenten voor dit ontwerp nog te belichten, laat staan de „pro” tegen de „contra”-argumenten af te wegen.

In het algemeen zou ik over de naar voren gebrachte bezwaren allereerst dit willen zeggen.

Er is nimmer een wetsontwerp of enige rechtsregel gemaakt of gewijzigd zonder dat dit bezwaren oproep of bepaalde belangen dan wel groepen van personen schaafde. Vandaar de taak van de wetgever alle argumenten, pro en contra, stuk voor stuk zorgvuldig te wegen. In beginsel beslist dan het saldo der pro- en contra-gewichten over het „voor” of „tegen”, zij het dat het „voor” ook nog de eis stelt dat het totaal-gewicht der contra-argumenten niet te hoog is opgelopen.

Hoe verder een wetsontwerp is, d.w.z. hoe meer het ontwerp rekening houdt met de uiteenlopende belangen van verschillende bevolkingsgroepen en tevens verschillende rechtsbeginselen in evenwicht houdt, hoe hoger de kwaliteit. Daaraan kan bij dit ontwerp nog wel wat verbeterd worden. Ik denk bijv. aan die huurders van woningwetwoningen, wier inkomen de afgelopen jaren sterk is gedaald (gepensioneerden, bejaarden, weduwen) en die nu toch een huurheffing moeten betalen van 10 pct. over hun inkomen anno 1965 minus de betaalde huur.

Voorts kan in dit verband worden gewezen op de niet te ontkennen discriminatie ten opzichte van de huurders van de goedkopere gesubsidieerde woningen en van de oudere woningen waarvan de huur beheerst werd. Maar een wetsontwerp waaraan schoonheidsfouten kleven behoeft daarom nog niet in de prullenmand te worden gepropt of geschreven. De wetgever — dat bent u — heeft niet voor niets het recht van amendement gekregen.

Waar gaat het om? Gaat het inderdaad om een volkomen toevallige groep Nederlanders, die — zoals dr. Reimer suggereert — naar willekeur wordt aangegrepen om 10 pct. van haar inkomen aan huur te gaan betalen?

Het moet me van het hart dat het toeval hier dan wel een bijzonder gelukkige greep heeft gedaan. Toevallig juist die groep huurders die — in vergelijking met alle andere categorieën woningbezitters en huurders — veruit het hoogste subsidie genoten en nog genieten, niet alleen als groep maar ook per persoon. En dan worden uit die groep huurders ook nog juist diegenen gepakt, die op dat bijzonder hoge woningsubsidie geen enkele aanspraak kunnen maken omdat ze een inkomen genieten bo-

ven de welstandsgrens waar de doorsnee-Nederlander beslist niet aan toe komt. Zij genieten niet alleen van een hoog in de begroting van volkshuisvesting zichtbaar subsidie, maar ook nog van een stevig onzichtbaar subsidie in de vorm van een lage bouwrente en uitzonderlijk goedkope grond. In veel bescheidener mate geldt dit ook voor de huurders van gesubsidieerde particuliere woningen en huurbeheerde oude woningen.

Vast staat dat de huurder van een woningwetwoning veruit het grootste profijt van de bemoeiingen van de overheid heeft. En als we dan weten dat circa een kwart miljoen Nederlandse huurders op deze wijze een flink additioneel inkomen geniet boven het eigen inkomen dat reeds boven de welstandsgrens ligt, mogen we toch niet al te verbaasd zijn dat de initiatiefnemer van het wetsontwerp het eerst aan deze groep mensen heeft gedacht.

Ik heb me afgevraagd of de heer Reimer er aan heeft gedacht dat we in Nederland langs deze weg op massale wijze bezig zijn met inkomensoverdracht van de belastingbetalers — onder wie een groot aantal dat een inkomen heeft onder de welstandsgrens, maar niet in een woningwetwoning woont — aan de huurders van woningwetwoningen — onder wie ongeveer een kwart miljoen met een inkomen boven de welstandsgrens. Het spijt me voor dit kwart miljoen landgenoten, maar zij kunnen op dit additioneel inkomen geen enkel behoorlijk recht doen gelden. Op een of andere wijze zullen zij dit volkomen ten onrechte genoten inkomen aan de staat dienen terug te geven, die er dan weer andere nuttige zaken mee kan financieren.

Om deze reden behoeft — mijns inziens — in beginsel dan ook niet direct te worden voldaan aan de eis van dr. Reimer dat er voldoende woningen moeten zijn om naar te kunnen doorstromen. Natuurlijk is doorstroming gewenst en één van de doeleinden van de heffing. Zolang er echter plaatselijk nog niet voldoende doorstromingsmogelijkheden zijn, blijven de hoge inkomensgenieters nog maar even in hun woningwetwoning zitten. Als ze het ten onrechte genoten inkomen intussen maar terugbetalen.

En voldoet dan de norm van 10 pct. van het inkomen met een maximum van twee maal de jaarhuur niet aan alle eisen van redelijkheid? Zeker als we daarbij ook nog in acht nemen dat het inkomen van drie jaar her tot norm is verheven.

Het wil me voorkomen dat u aan dr. Reimer de wedervraag zou moeten stellen of niet veeleer de huidige situatie — gezien de inkomensoverdracht — in strijd is met het beginsel van „gelijk recht voor allen”. Wat mij betreft moogt u er dan nog bij vertellen dat dit wetsontwerp deze wantoestand nu juist gaat verbeteren.

De heer De Wilde levert in het Handelsblad een pleidooi voor een algemene huurverhoging, welke hij stelt in de plaats van de thans voorgestelde heffing. Logischerwijze aanvaardt hij daarbij de consequentie dat „een groot deel van het Nederlandse volk, en niet alleen de sociaal zwakkeren, blijvend subsidiëring (voor hun woning) zullen genieten.” Nu breekt mijn liberale klomp.

Algemene huurverhoging, akkoord. Hoe eerder, hoe beter, al lijkt me dit

voorstel van de heer De Wilde in de huidige conjunctuurfase politiek nu juist geen haalbare kaart. Er is inderdaad geen beter middel om van de subsidies af te komen en de liberalisatie te bevorderen. Maar die algemene huurverhoging dient natuurlijk niet in de plaats van de thans door minister Schut voorgestelde heffing te worden gesteld. Eén van de bedoelingen van de minister met dit wetsontwerp is nu juist om de woningwetwoning inderdaad te gaan bestemmen voor de sociaal zwakkere groepen. Als er iets is waar wij als liberalen achter dienen te staan, is het wel dit motief. Ik heb mezelf altijd tot de moderne meer vooruitstrevende liberalen gerekend, maar zover als de heer De Wilde — aanvaarding van blijvende subsidiëring van een groot deel van het Nederlandse volk en niet alleen de sociaal zwakkeren — heb ik het dan toch nog niet kunnen brengen.

Eén van de zes grote punten uit ons verkiezingsmanifest luidde: „betere kansen voor de particuliere bouw, mede door opheffing van de oneerlijke bevoordeling van de woningwetbouw ten koste van de particuliere bouw.”

De heer De Wilde moet ambtshalve weten hoezeer de terughoudendheid van institutionele beleggers om onroerend goed te kopen onder meer moet worden verklaard uit deze oneerlijke concurrentie. Het aanvaarden van honderdduizenden en dadelijk wellicht miljoenen blijvend voor hun woning gesubsidieerde Nederlanders, die dat subsidie in feite niet nodig hebben, betekent o.a. dat we eindeloos woningwetwoningen kunnen blijven bouwen. Hetgeen de bouw en gros van particuliere huurwoningen dan binnen niet lange tijd wel geheel om zeep zal helpen, behalve misschien dan van enkele grote door de overheid geïnspireerde beleggers. De woningwetwoning zal altijd de relatief goedkoopste huurwoning blijven. Het blijvend tolereren van mensen die er uit hoofde van hun inkomen niet in thuishoren behoort ook tot die „oneerlijke bevoordeling van de woningwetbouw”.

Ten slotte wil ik niet nalaten één geweldig nadeel — vooral voor ons aller VVD — van de voorgestelde huurheffing te vermelden. Het voorstel is impopulair. En wat nog erger is: het treft juist een groep Nederlanders die potentieel langzamerhand in aanmerking komen om VVD te gaan stemmen of zelfs lid te worden. In combinatie met een juist aan de gang zijnde ledenwerfcampagne zou verzet tegen de voorgestelde heffing het geweldig goed doen. De verleiding moet groot zijn. Als dit ook maar in de verste verte een motief is of wordt voor de standpuntbepaling van de Kamerfractie, heb ik daar geen woorden voor. Ik stel u gaarne in de gelegenheid dit met alle kracht tegen te spreken.

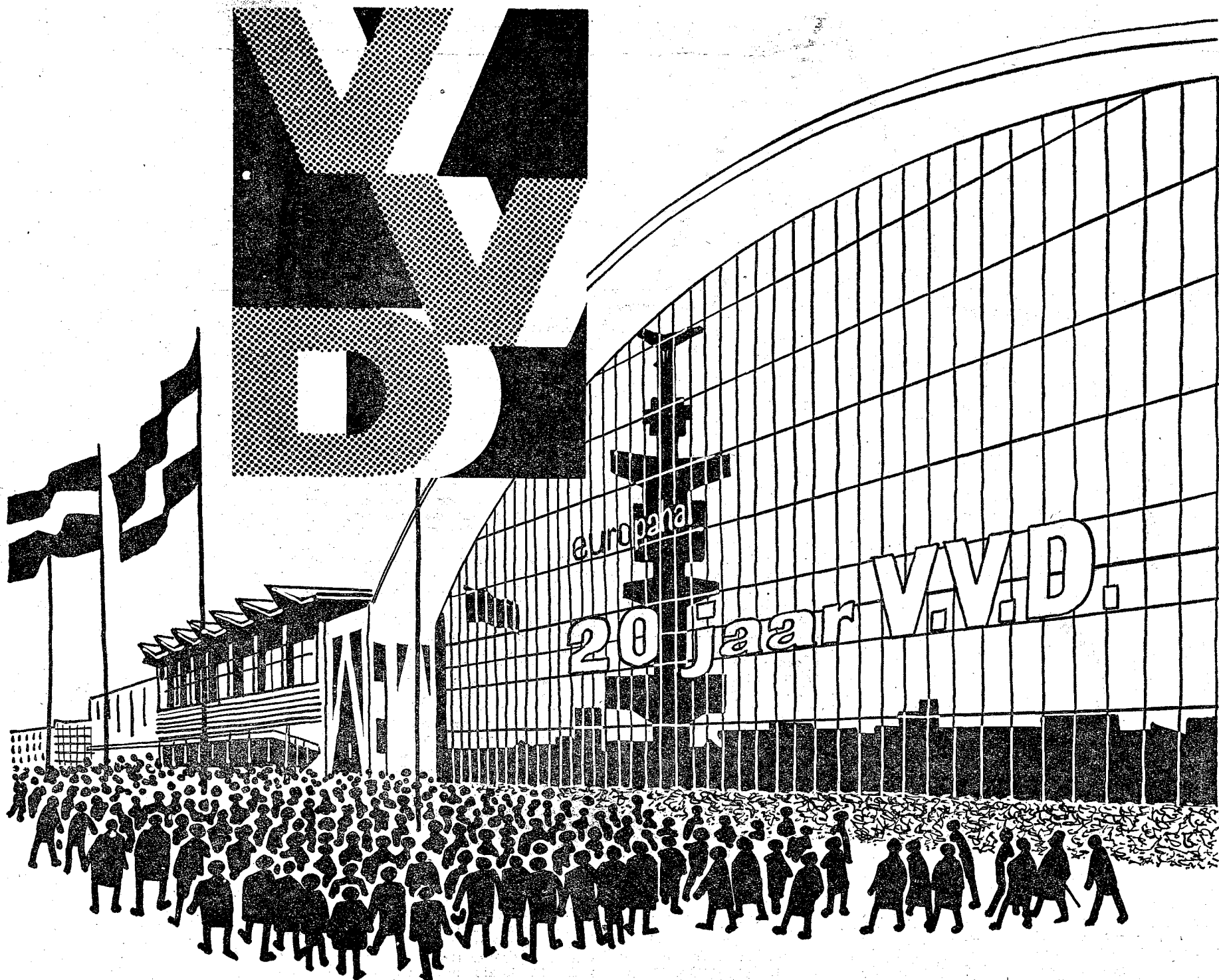
Naar mijn mening zal de VVD één van haar grote verkiezingsbeloften hebben in te lossen door minister Schut voor dit ontwerp de steun te verlenen die hij daarvoor juist van ons mag verwachten. Door middel van amendementen kunnen belangrijke — vooral sociale — correcties worden aangebracht.

Gaarne wens ik u sterkte bij uw standpuntbepaling terzake.

DRS. F. BRÜHL, gewoon lid van de VVD

De heer Wiegel heeft ons meegedeeld in het blad van de volgende week gaarne op deze materie in te zullen gaan. Redactie.

ZORG DAT U VOOR 20 JANUARI KAARTEN KRIJGT

Slechts 1500 partijleden kunnen de feestelijke bijeenkomst in het RAI-Congrescentrum te Amsterdam op zaterdag 20 januari 1968 meemaken.

Sprekers zullen zijn: prof. mr. P. J. Oud, minister van staat; mr. D. U. Stikker, oud-minister van buitenlandse zaken en oud-secretaris-generaal van de NAVO; mr. H. van Riel, voorzitter van onze Eerste Kamerfractie en mr. E. H. Toxopeus, voorzitter van onze Tweede Kamerfractie.

De demonstratieve middagvergadering, die wordt gehouden van 3-5 uur, zal onder leiding staan van de partijvoorzitter, ir. K. van der Pols.

's Avonds om 20.30 uur wordt, eveneens in het RAI-Congrescentrum, een grote feestavond belegd, besloten met een bal tot in de kleine nachtelijke uren.

Vraag per omgaande uw toegangsbe- wijzen aan bij het Algemeen Secretariaat,

met behulp van de hieronder afgedrukte coupon.

Toegangsprijs voor middagvergadering en feestavond f 3.- per persoon, alle rechten inbegrepen.

U kunt uw plaatsen ook reserveren door overschrijving van het verschuldigde be- drag op giro no. 67880 ten name van de secretaris van de VVD te 's-Gravenhage.

Bestelde toegangsbewijzen zullen t.z.t. worden toegezonden.

COUPON VOOR AANMELDING

te zenden aan Algemeen Secretariaat VVD, Koninginnegracht 61, Den Haag.

Ondergetekende, naam: .....
 adres: .....
 te: .....

verzoekt toezending van ..... toegangsbewijzen à f 3.- voor VVD-demonstratie op 20 januari 1968.

(handtekening)

.....

Vrijheid en democratie

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NUMMER 942

VRIJDAG 22 DECEMBER 1967

De Mammoet gaat van start

*of: Een goede minister en
een slechte oppositie*

Bij de behandeling van de begroting van onderwijs hebben — wat betreft het voortgezet onderwijs — een paar zaken in het centrum van de belangstelling gestaan in de Tweede Kamer. Dit waren de financiering van het onderwijs, de invoering van de Mammoetwet en het salaris van diegenen die de Mammoet tot werkelijk leven moeten wekken, de mannen en vrouwen die het onderwijs geven.

De Mammoetwet gaat 1 augustus van start, dan worden de eerste klassen van het voortgezet onderwijs tot z.g. brugklassen omgevormd. Dat betekent dat de leraren in die klas moeten gaan uitmaken voor welk onderwijs de kinderen het meest geschikt zijn. Het is niet overduidelijk te stellen dat die opgave een taakverzwaring voor de leraren zal inhouden en dat zij daar bovendien een speciale onderwijsmethode en extra uren voor nodig zullen hebben. Uit de experimenten die op dit gebied genomen zijn is dit overduidelijk gebleken.

Nog niet duidelijk was tijdens de debatten hoe de salarissen van de leraren er uit zouden zien. Wat er over de voorstellen van de regering was uitgelekt kon moeilijk groot enthousiasme en vertrouwen wekken. Wij hebben altijd gesteld dat de Mammoet nooit of te nimmer over de ruggen van de leraren mocht worden ingevoerd. Van regeringszijde is ons altijd gezegd dat dit niet zou gebeuren en bij deze begroting heeft minister Veringa beloofd dat hij al zijn woorden en die van zijn voorgangers gestand zou doen. Er komt, heeft hij gezegd, een supplettoire begroting voor salarissen. We moeten nu dus afwachten hoe het georganiseerd overleg verder zal verlopen. De laatste berichten daarover en de hele instelling van de minister geven ons goede hoop.

M.b.t. het probleem van de onderwijsfinanciering voerde de P.v.d.A. een weinig redelijke of constructieve oppositie. De heer Tans diende een motie in waarin hij voorstelde het bedrag voor de Mammoetwet voor 1968 van f 23 miljoen tot f 50 miljoen te verhogen. Hierbij baseerde hij zich op een „plan” dat er geweest zou zijn ten tijde van de behandeling van de invoeringswet en dat sprak van f 50 miljoen.

De waarheid over dit „plan” is de volgende: In een commissievergadering heb ik staatssecretaris Grosheide gevraagd

of hij globaal kon schatten wat de invoering het eerste jaar zou kosten. Hij heeft toen geantwoord dat een precieze opgave nog niet mogelijk was, „aangezien er nog te veel onzekerheden bestaan over de mate waarin de wet in werking zal kunnen treden”. Hij voorstelde toen dat de kosten zich zouden bewegen tussen de 20 en 50 miljoen gulden. Resultaat: op dit moment spreken we over een invoering à raison van f 29,2 miljoen, besparing elders inbegrepen. Het lijkt mij dus ten eerste niet redelijk om van een „plan” te spreken: de staatssecretaris hield duidelijk een heleboel slagen om de arm, hij vertelde zelfs waarom hij het getal nog niet precies kon noemen. Ten tweede: bijna f 30 miljoen ligt inderdaad tussen de twee genoemde bedragen in.

Ook wij zouden graag, heel graag zelfs, willen dat er meer geld zou zijn. Geld voor onderwijs, zeker voor goed onderwijs, is een enorm belangrijke zaak. Maar zelfs voor de belangrijkste zaken moet het geld er wel zijn. In de Kamer had de heer Tans voor de dekking van zijn plan verwezen naar het z.g. plan-Peschar*), ingediend bij de algemene beschouwingen door de P.v.d.A. en behelzende voorstellen voor lastenverzwaringen enerzijds en verhoging van uitgaven anderzijds..... Dit klonk redelijk, maar er was een bezwaar: er klopte niets van. Een eenvoudige optel- en aftreksom leerde ons dat er in dit plan helemaal geen rekening was gehouden met de extra Mammoet-uitgaven. Nog afgezien van het inflatoir financieren van de werkloosheidsbestrijding bleek er voor de wel aangegeven wensen al een gat van f 64 miljoen dat niet gedekt was. Hier zou de Mammoet-motie nog bijkomen, om nog niet te spreken van andere verlangens, die geuit werden.

De heer Vonhoff zei terecht dat het wel gemakkelijk is om op deze manier populair te doen. De impopulaire tegenkanten — belastingverzwaring of inflatie noemt men niet.

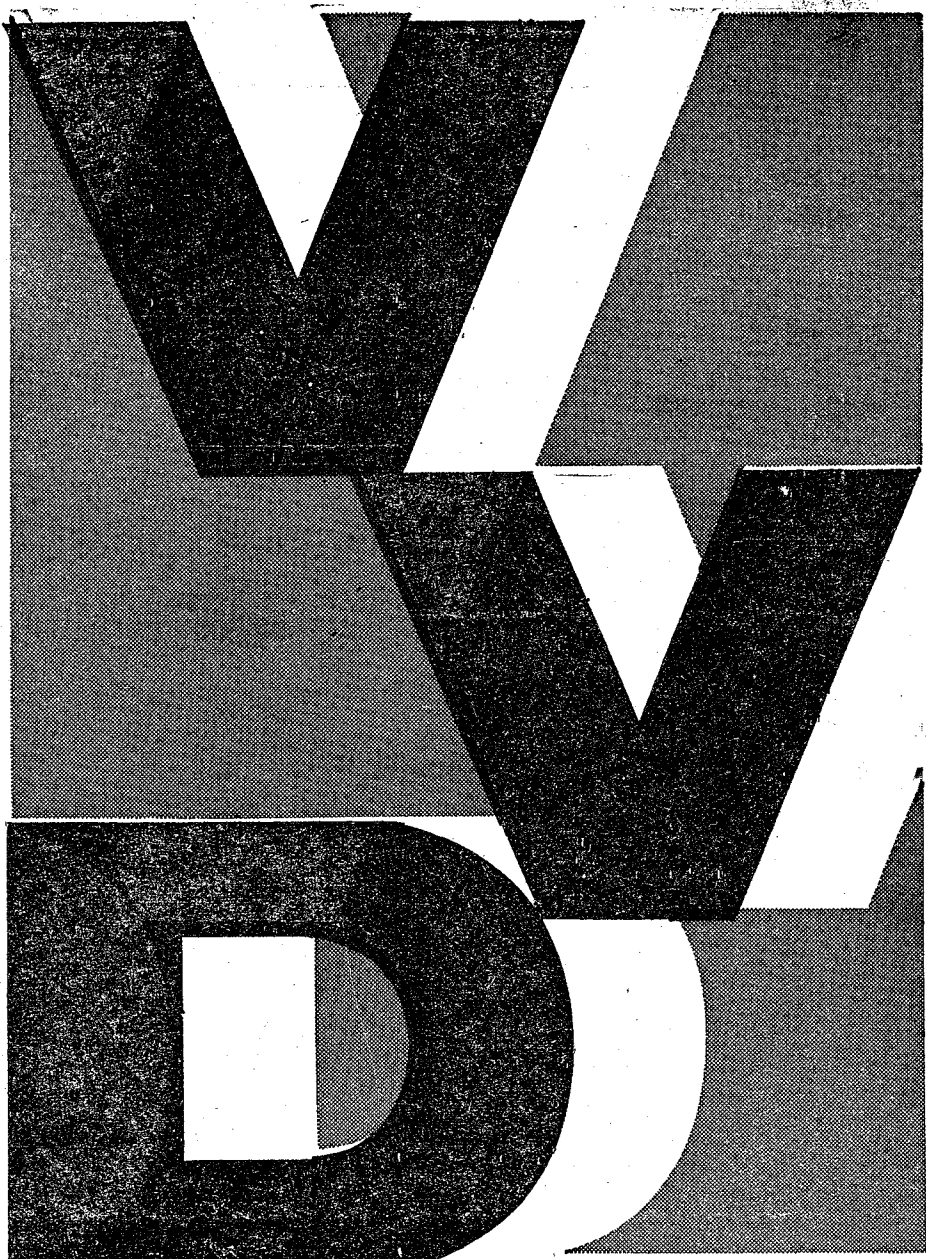
Het was niet mooi van mijnheer Tans om voor de radio te zeggen dat mevrouw Van Someren best wist waar het geld voor de Mammoet vandaan moest komen omdat alleen de successierechten al f 75 miljoen konden opleveren, een bedrag dat in het plan allang uitgegeven was. Als een minder constructieve partij met dit soort redeneringen komt, knippen we niet meer met de ogen, maar van de P.v.d.A. valt het ons wel tegen.

Hoe moeilijk het is om werkelijk geld te vinden voor verlangens bleek ons bij de wens tot realisering van een extra taakuur in de brugklasse voor 5 maanden voor f 3½ miljoen. We vonden het door een verschuiving in de investeringen van een ½ %. We hebben gezien de zeer positieve reactie van de staatssecretaris en goede hoop dat dit inderdaad gerealiseerd zal worden. Het is maar een klein stukje van de enorme bedragen waar het om gaat, maar het is een begin.

In het belang van het onderwijs en van de kinderen moet er rust komen, de salariskwestie moet ten spoedigste worden opgelost, de brugklasse moet het extra taakuur krijgen.

H. VAN SOMEREN DOWNER

*) Ter adstructie van dit artikel van mevrouw Van Someren hebben wij een staatje van inkomsten en uitgaven in het plan-Peschar opgenomen op pagina 11 van dit blad.

Zetelspel

Heeft u ook drie snipperdagen opgenomen, om zo een aaneengesloten periode van tien vakantiedagen te kunnen genieten? Of heeft uw werkgever dat niet goed kunnen vinden, zodat u tussen nu en 2 januari toch nog op halve kracht moet werken?

Hoe het ook zij, er zal ook voor u de komende week wel wat vrije tijd te besteden zijn. Er zijn mensen, zegt men, die vrijetijdsbesteding als een probleem ervaren. Zolang de actie Eén op één duurde gold dat natuurlijk niet voor de leden van onze partij, die elke vrije minuut gebruikt hebben om een nieuw lid te werven. Maar nu die actie, landelijk althans, beëindigd is, komt wellicht voor enkele geestverwanten de klemmende vraag (weer) aan de orde: Wat zullen we al die vrije dagen gaan doen?

De redactie van ons weekblad

heeft het als haar taak gezien ook aan dit sociaal-maatschappelijk probleem — op haar eigen wijze — de nodige aandacht te schenken. Zij heeft daartoe onze rebus-tekenaar, de heer J. C. Manssen uit Kortenhoeve, verzocht om naar analogie van het bekende en helaas te veel in onbruik geraakte oudhollandse ganzenbord een animerend gezelschapsspel te ontwerpen. Het is uiteraard een spel geworden met een diepe politieke betekenis, hetgeen reeds terstond mag blijken uit de naam die het meekreeg: zetelspel.

Wij hopen dat u er met uw gezin — ook de kleintjes kunnen meedoen — meer dan één genoegelijke avond aan zult beleven.

Zie verder pagina 8 en 9.

Op de drempel

HOE vaak wordt niet klagend opgemerkt dat wij, levend in een stroomversnelling, nauwelijks of geen tijd hebben. De dagelijkse beslommeringen staan ons zo zelden een adempauze toe. En dan ineens, zo omstreeks kerstmis en de jaarwisseling, verstilt het leven. De vaart mindert en we hebben even tijd om wat na te denken. Na te denken over hetgeen het afgelopen jaar bracht en wat we hopen dat het nieuwe jaar brengen zal.

Betrekken we dit op onze partij, de VVD, dan kunnen wij constateren dat 1967 voor ons over het algemeen een goed jaar is geweest. Ons ledental is, dank zij de actie Eén op één, sterk toegenomen. De liberale gedachte vindt in steeds breder kring weerklank. Na voor ons bepaald niet slecht verlopen verkiezingen werden enkele van onze geestverwanten opgenomen in een nieuwe regering, die de landszaken op kundige, vertrouwenwekkende wijze behartigt.

Het nieuwe jaar gaan wij als partij met goede verwachtingen tegemoet. In januari zullen wij te Amsterdam het twintigjarig bestaan van de VVD vieren. In april houden wij onze jaarlijkse algemene vergadering te Maastricht. Dat zijn al weer twee hoogtepunten in ons partij-politieke leven, die voor 1968 vast staan. Moge de liberale gedachte ook volgend jaar net zo levend blijven als in de achter ons liggende periode. En moge 1968 voor de VVD een goed jaar worden.

D. W. D. DETMEIJER

Volgende week geen blad

In verband met de komende feestdagen zal ons weekblad op vrijdag 29 december niet verschijnen. Het volgende nummer van Vrijheid en Democratie zullen de abonnees derhalve op vrijdag 6 januari in de brievenbus vinden.

Van deze gelegenheid maakt de redactie gaarne gebruik alle lezers en lezers steervolle kerstdagen en een gelukkig Nieuwjaar toe te wensen.

- Pag. 3: Cursus burgerschapskunde
- Pag. 5: Koning en kolonels
- Pag. 6: Huurheffing in discussie

Vragen over haven Vlissingen

Het VVD-Tweede-Kamerlid de heer Schlingemann heeft aan de minister van verkeer en waterstaat de volgende schriftelijke vragen gesteld:

1) Zijn de berichten juist, volgens welke de waarnemend directeur van de NV Haven Vlissingen tijdens een buitengewone vergadering van aandeelhouders van zijn ongerustheid heeft blijk gegeven inzake het tijdig gereed komen van de aanleg van een nieuwe kade in de haven Vlissingen-Oost? Een ongerustheid die gedeeld wordt door andere instanties in Vlissingen?

2) Is het de minister in dit verband bekend dat uitbreiding van de capaciteit van de haven van Vlissingen dringend nodig is met het oog op een verheugende toeneming van de activiteiten, o.a. ten aanzien van de aanvoer van hout uit Afrika en wol uit Australië, en met de noodzaak zich te gaan voorbereiden op containervervoer?

3) Is het juist dat er plannen voor deze noodzakelijke kade klaar liggen, die op goedkeuring wachten om te worden uitgevoerd, maar dat — zoals voornoemde waarnemend directeur het uitdrukte — deze goedkeuring over zoveel schijven loopt, waaronder de ministeries van economische zaken, waterstaat en financiën, waardoor de kans bestaat dat genoemde kade te laat gereed gaat komen?

4) Acht de minister het gevaar niet aanwezig dat in dat laatste geval een aantal welkome activiteiten naar andere havens, zoals Antwerpen of Duinkerken verhuizen, welke activiteiten dan zeer moeilijk terug te verkrijgen zijn?

5) Is de minister bereid met alle kracht te bevorderen dat een spoedige goedkeuring wordt gegeven opdat deze kade in de haven Vlissingen-Oost gebouwd kan worden?

Ver. van Staten- en Raadsleden

Commissie herziening gemeentewet

Het bestuur van de Vereniging van Staten- en Raadsleden van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie heeft een commissie ad hoc ingesteld ter bestudering van het voorlopig ontwerp voor de herziene gemeentewet, zoals dat door minister Beernink is gepubliceerd. De commissie is als volgt samengesteld: Prof. mr. E. H. s'Jacob te Groningen, voorzitter; D. W. Dettmeijer te 's-Gravenhage, vice-voorzitter; H. G. van Zwijndregt te 's-Gravenhage, secretaris; K. H. Brandt te 's-Gravenhage, lid; Mr. A. P. J. van Bruggen te Delfzijl, lid; Mr. G. Loopstra te Vlagtwedde, lid; Mr. dr. W. K. J. J. van Ommen Kloeke te 's-Gravenhage, lid; Mevrouw mr. A. Zeydner - Rempt te Wassenaar, lid.

Bureau Gemeentepolitiek

Het Bureau Gemeentepolitiek van de Vereniging zal van 29 december tot en met 4 januari gesloten zijn.

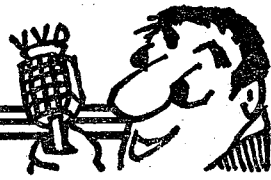
Vrijheid en Democratie

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Adres van de administratie (zowel voor abonnementen als voor advertenties): Witte de Withstraat 73 te Rotterdam (postbus 824 te Rotterdam). Tel. 010-11 10 00, abonnementen toestel 219, advertenties toestel 224. Postgiro: 245103 t.n.v. Administratie Vrijheid en Democratie te Rotterdam.

Hoofdredacteur:
Ph. C. la Chapelle jr.

Adres van de redactie:
Nieuwe Herengracht 89 B
te Amsterdam-C.

RADIO

Radio-uitzending van de VVD: woensdag 27 december, 18.20-18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m).

Restaurant Bodega „De Abdij”

MIDDELBURG - Abdijplein 5 - tel. 01180-4685

Uniek gelegen in het historisch Abdijcomplex — Exclusief restaurant in antieke stijl en omgeving — Ook plate-service.

UIT DE PARTIJ

• WIERINGEN

De eerste activiteit na de oprichting van de afdeling Wieringen bestond uit het houden in Hippolytushoef van een openbare vergadering, waarin mr. F. Portheme sprak over het onderwerp „Voert het kabinet-De Jong een ander beleid?” Voorzitter P. Paarlberg verwelkomde bij de opening burgemeester C. J. Schellinger van Wieringen (PvdA) en de heer W. v. d. Kolk, de nieuwe secretaris van de kamercentrale Den Helder.

Het ledental van de afdeling steeg reeds tot boven 25.

• PURMEREND

Wegens vertrek van twee bestuursleden, de heren J. Franken en drs. F. Weehuizen, en het aanstaand vertrek van de voorzitter, drs. H. W. Deunk, hebben zich in het bestuur van de afdeling Purmerend verschillende mutaties voorgedaan. Als voorzitter werd benoemd de heer A. Roos, vroeger reeds voorzitter van de afdeling Diemen, en als bestuurslid de heer W. ter Borg; drs Deunk werd bestuurslid tot de datum van zijn vertrek naar Heiloo.

Raadslid K. G. Gerritsen heeft in de ledenvergadering uitvoerig gesproken over de uitbreidingsplannen der gemeente, waarover juist vorige week twee dagen lang is gedebatteerd in de vergadering van provinciale staten van Noordholland.

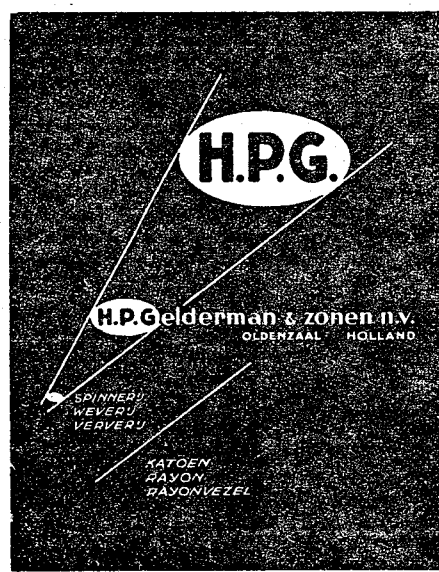
• LEUSDEN

De ledenvergadering van de VVD-afdeling Leusden heeft een nieuw bestuur gekozen, dat als volgt werd samenge-

steld: de heer J. Wagenaar, voorzitter; de heer J. J. van Helten, penningmeester; mevrouw S. van Helten-Voerman, secretaresse en de heren Engel en D. Versteegen, leden.

• 'S-GRAVELAND

Ook de ledenvergadering van de afdeling 's-Graveland bracht onlangs enige wijzigingen aan in het bestuur, dat er thans als volgt uitziet: de heer J. C. A. van Giezen, voorzitter; mevr. J. E. van Leeuwen-Veldhuizen, secretaresse; de heer J. A. C. Kroesen, penningmeester; de heer H. B. Halbertsma, vice-voorzitter en de heer R. Staat, propagandist.

SPREEKBEURTEN

Periode 22 december tot en met 22 januari 1968

22 dec. Tilburg (Congres Kath. Staatk. Stud. Fed.)	Mr. J. F. G. Schlingemann
2 jan. Assen (Nieuwjaarsvisite)	Mr. H. van Riel
5 jan. Winterswijk	H. Wiegel
6 jan. Hoogeveen (Liberale Sociëteit)	H. Wiegel
8 jan. Doorn	H. Wiegel
8 jan. Steenberg (20.00 uur: hotel van Tilburg; W.N.-Brabant)	Mr. H. van Riel
9 jan. JOVD, Stichtse Heuvelrug	Dr. K. van Dijk
9 jan. Heerlen (Mijnstreek)	Ir. D. S. Tuijnman
10 jan. Helden-Panningen	Ir. D. S. Tuijnman
11 jan. Lopikerwaard (oprichtingsvergadering)	Mr. F. Portheme
12 jan. Zuidhorn (19.30 uur: hotel In 't Holt; ondercentrale Westerkwartier)	H. J. L. Vonhoff
12 jan. Dirksland (20.00 uur: De Schakel; propaganda-avond VVD + JOVD Goeree-Overflakkee)	Mr. H. van Riel
15 jan. Oostwoud (20.00 uur: rest. De vergulde os; afdelingen Berkhout, Midwoud, Oostwoud en Twisk)	Mr. H. van Riel
15 jan. Franeker (statencentrale)	G. Koudijs
18 jan. Meppel-Steenwijk e.o.	Mevr. G. V. v. Someren-Downer
19 jan. Haren-Gr. (20.00 uur: hotel De Horst; onderwerp: partijvernieuwing)	Mevr. mr. E. Veder-Smit
22 jan. Ede (statencentrale)	H. Wiegel
22 jan. Goes	Mr. J. F. G. Schlingemann
22 jan. Maastricht (onderwerp: stadsreconstructie)	Drs. L. van Leeuwen

Deze lijst, waarin in principe alleen spreekbeurten van Kamerleden — die zij vullen binnen het verband van de partij — worden vermeld, wordt opgesteld door het Algemeen Secretariaat van de VVD, Koninginnegracht 61 te Den Haag (telefoon 070-604803). De gegevens, waaronder bij voorkeur ook het aanvangsuur en de plaats waar de vergaderingen gehouden worden, dient derhalve niet naar de redactie van het weekblad, maar naar het Algemeen Secretariaat van de partij te zenden. De lijst wordt elke maandag om 12.00 uur afgesloten.

Vragen over voorlichting aan Antillianen

De VVD-Tweede Kamerleden, de heren Van Dijk en Geurtsen hebben aan de ministers van cultuur, recreatie en maatschappelijk werk en van sociale zaken en volksgezondheid de volgende schriftelijke vragen gesteld:

1. Kunnen de ministers de blijkens een publikatie in de Haagsche Courant van woensdag 6 december 1967 door de heer A. J. van Hesteren gedane mededeling, dat „van de voorlichting aan de Antillianen in Nederland tot nu toe niets deugde” bevestigen of leiden de te hunner beschikking staande gegevens tot een andere conclusie?

2. Is het waar dat tussen het Antillenhuis, de departementen der betrokken ministers en particuliere organisaties een stichting in oprichting is, die zich zal bezighouden met het geven van voorlichting aan de Antillianen in Nederland?

3. Is het waar dat het werk, dat de op te richten stichting zich voorstelt te gaan doen, al sedert meer dan een jaar wordt verricht door een commissie-Navarro?

4. Is het de ministers bekend hoe de werkzaamheid van bedoelde commissie door de Antillianen in Nederland wordt ervaren en gewaardeerd?

5. Is het waar dat van de zijde van deze commissie is gepoogd te komen tot samenwerking met het Antillenhuis en dat deze pogingen bij laatstgenoemde zijn afgestuit?

6. Zijn de ministers niet van oordeel dat gedecentraliseerde verlening van hulp en bijstand aan de Antillianen in Nederland, op de wijze waarop dit te 's-Gravenhage door de commissie-Navarro geschiedt, in voldoende mate voorziet in de ter zake bestaande behoefte?

7. Is het waar dat nog geen concrete voorstelling bestaat met betrekking tot de vraag, waarover en op welke wijze aan de Antillianen in Nederland door de in vraag 2 bedoelde stichting voorlichting gegeven zal moeten worden? Zo nee, kunnen de ministers dan een uiteenzetting van de denkbeelden ter zake geven?

8. Mene de ministers dat coördinatie van de bestaande activiteiten ten behoeve van de Antillianen in Nederland in de in vraag 2 bedoelde stichting te verwezenlijken is?

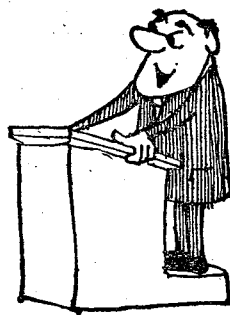
9. Indien vraag 8 niet bevestigend is te beantwoorden, zijn de ministers dan niet van mening dat een te subsidiëren hulpverlening aan de Antillianen in Nederland moet worden gegrondvest op bestaande activiteiten?

„Experiment in internationalism”

Men klaagt wel eens in liberale kring dat er te weinig documentatie is, dat er te weinig handboeken zijn waaruit men kan putten. Op het gebied van de liberale internationale politiek is een lacune gevuld door de verschijning van „Experiment in Internationalism”, geschreven door de oprichter van de Liberale Internationale, John H. MacCallum Scott. Hij beschrijft daarin de geschiedenis van twintig jaar Liberale Internationale sinds het Liberale Manifest van Oxford in 1947.

Zij, die zich willen verdiepen in deze materie, kunnen dit boek verkrijgen door een postwissel of postcheque van f 15,- voor het boek en verzendkosten te sturen aan de secretaris van de Groep Nederland van de Liberale Internationale, de heer D. W. Dettmeijer, van Mojalenlaan 14, Den Haag.

Wij bevelen het boek gaarne aan en hopen dat velen het zullen aanschaffen.

De kennis en het inzicht van de Nederlandse staatsburger

CURSUS BURGERSCHAPSKUNDE START IN JANUARI

Er wordt dikwijls heel wat kritiek geleverd op de regering, op de politieke partijen, op het optreden van de politici en hun soms voor de „gewone burger” onbegrijpelijke taal en op de werking van ons politieke bestel in het algemeen.

Voor zover deze kritiek geacht kan worden te zijn gebaseerd op ten minste een zeker minimum aan kennis omtrent — en op een zekere mate van belangstelling voor — de onderwerpen, waar het om gaat, moet zij niet alleen worden geaccepteerd, maar dient zij in beginsel ook te worden toegejuicht. De werking van de democratie is het resultaat van de dagelijkse „choc des opinions”; van de kritische uitwisseling van gedachten over alles wat zich aan ons voordoet in het leven van staat en maatschappij.

Men kan veilig stellen dat een gezonde democratische samenleving onbestaanbaar is zonder de belangstelling en het „medeleven” van ten minste een ruime meerderheid van hen, die deze samenleving vormen. Dat het in dit opzicht met de gezondheid van onze democratie geheel in orde is, zal wel niemand durven beweren. In tegendeel, wanneer men de vaak — ik kan het niet anders uitdrukken — stupide antwoorden hoort, die door het „publiek van de straat” worden gegeven op hoogst eenvoudige vragen, die het soms bij wijze van steekproef over op dat ogenblik actuele vraagstukken door radio- of televisiereporters worden gesteld, dan wordt het ons wel eens benauwd om het hart.

Niet voor iedereen behoeft de politiek een hobby te zijn. We zullen ons, zoals ik al eens eerder heb betoogd, zelfs hebben neer te leggen bij de realiteit dat er altijd lieden zullen blijven, die het eenvoudig een belachelijke gedachte vinden dat zij zich behalve met hun stukje dagelijkse arbeid, hun gezin en hun (recreatieve) genoegens, ook nog zouden moeten bezig houden met problemen van algemeen belang, om van de typische a-socialen dan nog maar niet te spreken.

Opkomstplicht

Het is op deze grond dat ik (maar dat is een strikt persoonlijke mening, waar in onze kring zeer verschillend over wordt gedacht) na lange aarzeling ten slotte tot de conclusie ben gekomen dat na haar bestaan van nu een halve eeuw de opkomstplicht (door velen bovendien ten onrechte beschouwd als een stemplicht) beter kan worden afgeschaft.

Ook in het licht der evenredige vertegenwoordiging lijkt het mij niet onjuist dat zij, die politiek volkomen onverschillig zijn en geen enkel benul hebben van datgene waar het bij die verkiezingen om gaat, dan ook geen — volkomen willekeurige — stem uitbrengen. Hun „blanco stem” (in de vorm van een wegblijven van de stembus) is dan, ook in het kader van de evenredige vertegenwoordiging, een juistere weergave van hun „oordeel” dan dat zij dan maar in arren moede op nummer één van lijst één of nummer leest van de laatste lijst, dan wel op de vertegenwoordiger van een of ander voor de gelegenheid opgericht schertspartijtje hun stem uitbrengen.

In ieder geval: het duidelijk toegesproken verzet tegen de opkomstplicht, het feit dat in de meeste gemeenten met de sanctie op het niet opkomen de hand wordt gelicht en hetgeen uit verschillende politieke partijen als negatief oordeel over de opkomstplicht al bekend is geworden, doet wel verwachten dat onze haar langste tijd heeft gehad en grote kans loopt bij de eerstvolgende wijziging van de Kieswet te verdwijnen.

Burgerschapskunde

Des te meer reden dan echter nog, om op alle mogelijke manieren in versterkte mate te gaan werken aan de feitelijke voorlichting op dit gebied van de toch wel grote meerderheid van goedwillenden, die het alleen aan de minmaal benodigde kennis en inzicht op dit gebied ontbreekt.

Wat het onderwijs betreft is onzerzijds altijd al sterk op het voorzien in deze leemte aangedrongen. Reeds voor ons toenmalige Tweede-Kamerlid mevrouw Fortanier-de Wit was het een vast punt op haar program bij de begrotingsdebatten en anderen van onze

fractie hebben dat later van haar overgenomen.

Staatsinrichting dan wel maatschappijleer komen (nu) inderdaad als speciaal vak in bepaalde schooltypen voor, maar van een algemene invoering als zodanig bij ons gehele onderwijs is, bij mijn weten, toch nog geen sprake. En in ieder geval zijn er duizenden boven de schoolleeftijd, die hierin nooit enig voorlichtend onderwijs hebben gehad.

Het mag dan ook onvoorwaardelijk worden toegejuicht dat thans het particulier initiatief (gelukkig ook met steun van de overheid) heeft ingegrepen en een „Stichting ter bevordering van de organisatie van cursussen op het gebied van de Burgerschapskunde” in januari a.s. met een schriftelijke cursus „Burgerschapskunde” gaat beginnen.

Het doel van de nieuwe stichting wordt in artikel 2 van de statuten duidelijk omschreven als: „Het vergroten van de kennis omtrent de inrichting van de Nederlandse samenleving en het Nederlandse staatsbestel en het daardoor bevorderen van de democratische gezindheid”.

Bestuur en medewerkers

Voorzitter van het stichtingsbestuur is prof. dr. G. Kuiper Hzn, hoogleraar in de sociologie aan de Vrije Universiteit te Amsterdam en van het bestuur maakt o.a. ook deel uit ons Kamerlid de heer H. J. L. Vonhoff. Het adres van de Stichting is: Oosterkerkstraat 11 te Leiden.

Organisaties, die aan de totstandkoming van deze cursus hebben medegewerkt zijn de vijf grote politieke partijen (w.o. dus ook de VVD), een aantal Vrouwenbonden, de Stichting Nederlandse Politieke Jongeren Contact Raad en een aantal maatschappelijke organisaties, terwijl ook de medewerking van de „Leidsche Onderwijsinstellingen” is verkregen.

Dank zij regeringsmedewerking, waardoor een post van f 50.000 subsidie voor 1968 in de begroting van cultuur, recreatie en maatschappelijk werk in uitzicht kon worden gesteld, zal deze cursus tegen de lage prijs van f 25,- voor de totaal 40 lessen (over een tijdvak van tien maanden) in januari a.s. kunnen starten. De intekening kan geschieden via het postadres van de Stichting: Postbus 349 te Leiden.

De lessen zijn geschreven door acht docenten, behorende tot vijf politieke partijen. De auteurs hebben deze lessen onder leiding van prof. Kuiper gezamenlijk besproken. Mede om de grootst mogelijke objectiviteit te waarborgen is de inhoud van de lessen bovendien beoordeeld door het bestuur van de Stichting Burgerschapskunde.

De docenten, die onder leiding van prof. Kuiper de cursus samenstelden, zijn: drs. A. M. de Boo, te Delft, wetenschappelijk medewerker voor de CHU-fractie in de Tweede Kamer; mr. dr. P. J. Boukema, te Amstelveen, we-

tenschappelijk medewerker aan de faculteit der sociale wetenschappen aan de Vrije Universiteit te Amsterdam; drs. L. P. J. de Bruyn, medewerker van het Sociologisch Instituut van de Katholieke Universiteit te Nijmegen; dr. A. Hoogerwerf, te Uithoorn, wetenschappelijk hoofdmedewerker voor politicologie aan de Vrije Universiteit te Amsterdam; mr. P. J. A. Idenburg, te 's-Gravenhage, wetenschappelijk medewerker voor internationale betrekkingen aan de Vrije Universiteit te Amsterdam; drs. J. van Putten, te 's-Gravenhage, parlementair redacteur van de Haagse Courant; drs. G. H. Scholten, te Amsterdam, wetenschappelijk hoofdmedewerker van het Instituut voor Wetenschap der politiek aan de Gemeentelijke Universiteit van Amsterdam en de heer H. J. L. Vonhoff, te Amsterdam, lid van de Tweede Kamer voor de VVD.

De cursus

In deze cursus worden o.a. behandeld de Nederlandse politieke partijen; de vorming van het regeringsbeleid, waarbij o.a. aan de orde komen de positie van de Koningin, de ministers, de staatssecretarissen, de ambtenaren, het parlement, adviesinstanties; persiegroepen en communicatiemediën; het kiesrecht en kiesstelsels; de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie en nieuwe bestuursvormen als de Rijnmond; de rechtspraak w.o. ook de behandeling van geschillen; het financiële, het economische, het sociale en het onderwijsbeleid en de ruimtelijke ordening; en ten slotte natuurlijk ook een aantal lessen over de buitenlandse politiek van Nederland, de Benelux, de Europese Gemeenschappen, de Verenigde Naties en de NAVO.

Ook de organisatoren van deze cursus zullen, naar wij aannemen, niet van oordeel zijn dat hiermee het probleem van de onvoldoende kennis en het gebrek aan feitelijke voorlichting van de Nederlandse staatsburger is opgelost. Zij die tot de eerste deelnemers zullen gaan behoren, zullen in ieder geval reeds tot de geïnteresseerden behoren en nog maar een klein deel uitmaken van hen, die meer voorlichting behoeven.

Het begin is er echter en dat is in ieder geval een goed ding. Op grond van de met deze cursus opgedane ervaringen zullen, naar wij hopen, t.z.t. wellicht nog andere initiatieven kunnen volgen, die het mogelijk maken een nog groter publiek en ook de in eerste aanleg minder geïnteresseerden onder hen, te bereiken.

In ieder geval zullen de wetenschappelijke verzorgers van deze cursus hun uiterste best moeten doen, zich zo helder mogelijk uit te drukken en alle typische vakttaal en „geleerdheid” te vermijden.

De schrijver van de eerste les (welke ons ter kennisneming werd toegezonden), dr. A. Hoogerwerf, is daar mi. wel in geslaagd, maar deze heeft dan ook een twaalfjarige ervaring als dagblad-journalist opgedaan, alvorens geheel naar het wetenschappelijke werk over te gaan.

Wanneer onze redactie geleidelijk ook de overige lessen mocht ontvangen, zullen wij gaarna nu en dan ook aan de inhoud van deze lessen aandacht besteden.

Op deze wijze kunnen wij er wellicht toe medewerken dat het bestaan van deze cursus niet in het vergeetboek geraakt.

A. W. ABSPOEL

Succes voor staatssecretaris Keyzer

DE onderhandelingen, de vorige week te Brussel gehouden over het Europese wegvervoer, waren in de eerste plaats een duel tussen de Duitse minister van verkeer Leber en onze staatssecretaris Keyzer. Het ging tegen het onzalige plan van de Duitse minister het wegvervoer — ook het internationale — in de Bondsrepubliek te beknotten ten einde meer vervoer naar de spoorwegen te trekken. Ons internationaal vervoer zou hieronder zwaar hebben te lijden.

In de afleveringen van ons weekblad van 20 oktober en 8 december is reeds de aandacht gevestigd op de gevaren van het plan-Leber voor ons vrachtvervoer en onze zeehavens en de moeilijke onderhandelingen waarvoor de staatssecretaris stond. Het zou een keihard onderhandelen worden.

Dat is ook wel gebleken: de heer Keyzer heeft volgens de berichten uit Brussel moeten dreigen aan geen verdere besprekingen deel te nemen wanneer geen redelijke oplossing zou worden verkregen. Hij heeft succes gehad: Duitsland heeft er in toegestemd een vastgesteld aantal vrachtwagens uit Nederland toe te laten en adequate vergunningen te geven. Dit komt er op neer dat het Nederlandse vrachtvervoer op een acceptabel peil is gecontingent en dat de weg voor een EEG-regeling van allerlei vraagstukken betreffende het vervoer open blijft.

Gezien de moeilijke onderhandelspositie waarin ons land zich bevond, mag niet alleen het internationale beroepsvervoer staatssecretaris Keyzer dankbaar zijn. Wij allen mogen hem gelukwensen met zijn persoonlijk succes.

J. VAN GALEN

N.V. VEREENIGDE TOUWFABRIEKEN

GEVESTIGD TE ROTTERDAM

's-GRAVENWEG 264 - TEL. 11 40 60

Fabrikanten van:

SISAL EN MANILLATOUWWERK

STAALKABELS

HERCULESTOUW PYHONTOUW

En van de vloerbedekking onder de merken:

JABO

VERTO-HAARBOUCLÉ

tevens van

COCOS VLOERBEDEKKING

Frictie en de toekomst

BIJ het traditionele diner van het Havengilde, elk jaar door de Vereeniging de Amsterdamsche Haven tegen medio december georganiseerd, zijn dit jaar enkele dingen gezegd die meer aandacht verdienen dan zij naar buiten hebben gekregen. De gastspreker, dr. I. Samkalden, heeft de moeilijkheden aangestipt die er vooral tussen bedrijfsleven en stedelijke overheid zijn gegroeid.

Na te zijn ingegaan op de sterk toegenomen taak van de overheid in de na-oorlogse jaren, wees burgemeester Samkalden op de geweldige vlucht van de techniek die vooral ook het bedrijfsleven in een versnelde beweging heeft gebracht. „Praat men in januari bijvoorbeeld nog vol ontzag over schepen van 200.000 ton, zes maanden later wordt over een schip van 500.000 ton gesproken alsof men van kindsbeen af niet anders heeft gekend.”

Aan deze opmerking knoopte de heer Samkalden de constatering vast dat bundeling van krachten, in de vorm van samenwerking, concentraties en fusies aan de orde van de dag zijn, teneinde opgaven te zijn tegen de opgave van de tijd. Daarna vervolgde hij:

„Er dreigt een uiteengaan van wegen. Nu zien wij een frictie groeien tussen overheid en bedrijfsleven. Beider taak is het echter gelijke tred te houden met de ontwikkeling van de maatschappij. Het tekortschieten van één van beide betekent stagnatie; stagnatie betekent vermindering van groei en dus zowel van welvaart als van welzijn.”

Met deze opmerking doet de heer Samkalden weinig meer dan het omschrijven van een bestaande situatie, daarbij in het midden latend waar de oorzaak van frictie en stagnatie gezocht moet worden. Door het bedrijfsleven is bij herhaling gewezen op de moeilijkheden die men ervaart in de samenwerking met de gemeente; nog niet zo lang geleden heeft de voorzitter van de Kamer van Koophandel zich beklagd over de stroeve werkwijze bij de gemeente die de uitvoering van nieuwbouw of verbouwing tot een moede zaak maakt. Burgemeester Samkalden heeft gelijk als hij gewaagt van frictie en stagnatie, voor de verwijdering daarvan zal hij toch in hoofdzaak in het gemeentelijke apparaat moeten zoeken.

Deze kwestie wordt te belangrijker

voor wie vervolgens geluisterd heeft naar de voorzitter van de Vereeniging De Amsterdamsche Haven, drs. H. J. M. Brouwer, die de ontwikkeling van de transporttechnieken schetste en daarna de gerechtvaardigde verwachting uitsprak dat door deze nieuwe technieken die leiden tot een nieuwe bundeling van vervoersstromen een „steeds grotere concentratie van overslag in een steeds geringer aantal terminal-havens” te verwachten is. In dit verband vervolgde hij:

„Een van de krachtvelden groeit direct achter de Nederlandse kust, waar drie toegangen vanuit de zee het opstomen naar Amsterdam, Rotterdam en Antwerpen mogelijk maken, alle drie havens bovendien met de voorsprong van een vroege start. Zij mogen zich dan thans nog verliezen in het accentueren van tegenstellingen, voortgekomen uit een verleden toen zij economisch nog niet in één geïntegreerde conglomeratie waren samengevoegd. Zij zullen ondanks de onderlinge verschillen het driepolige aderstelsel gaan vormen van een der grootste industriële, entrepot- en distributieconcentraties die de wereld zal kennen.”

Niemand zal twifelen aan de mogelijkheid dat deze visie zal kunnen worden verwezenlijkt. Het gesprek over de agglomeratie Amsterdam en de soortgelijke ontwikkelingen elders zijn al voldoende ver gevorderd om praktischer tegenover intergemeentelijke samenwerking te staan dan in het verleden. En dat in een goede samenwerking tussen de drie genoemde havensteden enorme kansen liggen, zal ieder duidelijk zijn.

Maar juist daarbij is de medewerking van de overheid van het grootste belang. Het is niet voldoende te constateren dat er een zekere frictie is, men zal verder moeten gaan, men zal de oorzaken moeten opsporen en wegnemen. Het mag dan waar zijn dat — zoals de heer Brouwer opmerkte — vooral Amsterdam erop zal moeten toezien dat aan de materiële wervingsmiddelen meer betekenis worden toegekend dan aan de prestaties, maar daarnaast zal de innige samenwerking met de overheid, de gemeentelijke maar ook de hogere, dringend geboden zijn om de door de heer Brouwer geschetste mogelijkheden van de toekomst nu reeds te grijpen.

Rijmonds begroting

BIJ EEN TERUGBLIK op het tweedaagse begrotingsdebat van de Rijmondraad springen drie zaken bovenal in het oog. Te weten de kwestie van de bevoegdheden en de financiële middelen van het orgaan, de problematiek van de achterblijvende woningbouw in de streek langs de Nieuwe Waterweg en het vraagstuk van de toekomstige havenuitbreiding. Drie onderwerpen die in het op een zeer behoorlijk niveau liggende debat aandacht kregen.

Als we zeggen dat Rijmond een onbedwingbaar verlangen naar meer bevoegdheden en een dienovereenkomstige vermeerdering van zijn taken heeft, vertellen we niets nieuws. Het orgaan heeft, het dient ronduit erkend, op het ogenblik inderdaad niet zo heel veel armsglag. Desondanks blaast het braaf zijn partijtje mee in het bestuurlijke concert van het district. Wie niet ziende blind is zal erkennen, dat het nieuwe publiekrechtelijke lichaam ondanks bezwaarlijke factoren langzaam maar zeker aan invloed wint en dat het in een breder wordende kring erkenning gaat genieten.

Ondertussen is een commissie ad hoc druk bezig zich te bezinnen op voorstellen die moeten strekken tot een verruiming van de bevoegdheden en, meer in het algemeen, tot een verbetering van de structuur. Een rapport, waarin het resultaat van haar werkzaamheden is vastgelegd, kan binnenkort tegemoet worden gezien. Het lijkt geen twijfel dat in dit rapport ook wel wat zal worden ge-

zegd over het financieel statuut. De wettelijke regeling dat het rijk een kwart van de kosten van het orgaan vergoedt en dat de gemeenten in het Rijmondgebied de resterende driekwart bestuur en de raad nooit aan kunnen spreken.

Een kleine twee jaar geleden heeft de liberaal Karsten daarover al een motie ingediend. In deze met algemene stemmen aangenomen motie werd op de regering een dringend beroep gedaan binnen de kortst mogelijke termijn een andere, voor de gemeenten minder kostbare regeling te ontwerpen. Op basis van de motie heeft het dagelijks bestuur bij herhaling ten departemente besprekingen gevoerd, zonder dat dit tot dusver tot concrete resultaten heeft geleid. Het stelling niet ongerechtvaardigde verlangens van de Rijmondbestuurders heeft in Den Haag maar bitter weinig begrip ontmoet.

Dat zowel het dagelijks bestuur als de raad hierover allesbehalve te spreken is, valt te begrijpen. De ontevredenheid brak zich in het begrotingsdebat baan langs de weg van een nieuwe motie, ingediend door de liberale fractieleider jhr. mr. G. O. J. van Tets en mede-ondertekend door vertegenwoordigers van alle andere fracties. In deze motie werd er bij de regering op aangedrongen door spoedige indiening van een algemene maatregel van bestuur uitvoering te geven aan wat in de motie-Karsten was gevraagd. Kenmerkend voor de gevoe-

lens van de raad en het dagelijks bestuur was dat de motie — na met algemene stemmen te zijn goedgekeurd — telegrafisch ter kennis van het centrale bestuur werd gebracht.

Er kwam nog een tweede motie op tafel, in dit geval afkomstig van de socialist Bliet. Zij had betrekking op de teleurstellende gang van zaken bij de woningbouw in het Rijmondgebied, een teleurstellende gang van zaken die voor het zich ten einde spoedende jaar moet worden toegeschreven aan het feit dat de regering een deel van het contingent heeft overgeheveld naar de zogenaamde noodgebieden. Voor het komende jaar heeft de regering het woningwetcontingent drastisch verminderd, in de hoop dat daarvoor in de premie- en de vrije sector wel soelaas zal worden gevonden.

Of dat zal gebeuren moet worden afgewacht. De situatie op de kapitaalmarkt en de hoge rentevoet maken enige twijfel wel gerechtvaardigd. De motie-Bliet nu vroeg bepaalde maatregelen die tot herstel van op zijn minst het oude contingent zouden kunnen leiden. Zij deed dit aanvankelijk met een tekst waarin kritiek op het beleid van minister Schut kon worden gelezen. Vandaar dat in eerste aanleg de liberalen er niet mee in wensten te stemmen. Nadat de socialist zijn motie in aanzienlijke mate had bijgeschaafd was er voor de liberalen geen beletsel meer om er — met alle anderen — hun stem aan te geven. Veel opzien baarde ten slotte de me-

dedeling van de socialist Duijster dat zijn fractie nu en in de toekomst zeer beslist niet zal meewerken aan een bestemming van Voorne-Putten voor havenaanleg en industrievestiging. Het eiland moet naar de socialistische opvatting agrarisch gebied en woongebied blijven, overeenkomstig de conceptie van het streekplan. Nog veel opzienbarend was het dat geïnteresseerde Biersma — die namens het gehele dagelijks bestuur zei te spreken — zich in dezelfde geest uitliet.

Het waren apodictische uitspraken die gebaseerd waren op wat de geïnteresseerde zelf niet meer dan geruchten kon noemen. Dat is in onze ogen een veel te wankel basis voor een bestuurlijk orgaan dat zich zijn verantwoordelijkheid bewust is. Van de Werkgroep havenontwikkeling Zuidwest Nederland is begin januari een rapport te wachten, waarin aan de positie van Voorne-Putten ongetwijfeld wel aandacht zal worden geschonken. Degenen die zich nu voor eens en voor altijd vastlegden, zouden er naar ons gevoel beter aan hebben gedaan dit rapport even af te wachten.

Alvorens zulke verstrekkende beslissingen te nemen zouden zij in het algemeen verstandiger hebben gehandeld als zij eerst de grootst mogelijke kennis hadden vergaard van in het bijzonder alternatieven op het gebied van de economie, het wonen, de leefbaarheid en de recreatie. De standpuntbepaling van dagelijks bestuur en socialistische fractie leek ons prematuur.

1967, een goed jaar

DE HAAGSE afdeling van de VVD kan, zo geloven we, terugzien op een goed jaar. In een tijd van politieke verwarring, waarin begrippen als onduidelijkheid, progressiviteit en radicalisme zo in de mode zijn, blijkt de Haagse afdeling een voorspoedige groei door te maken. Dat is bijzonder verheugend en het zal wel geen verbazing wekken als we hier de wens uitspreken dat deze ontwikkeling zich in 1968 zal mogen voortzetten. De voortdurende groei moet het bestuur en alle leden, die nieuwe geestverwanten hebben weten te winnen, een grote voldoening zijn. Erkentelijk mogen we de liberale raadsfractie zijn voor de grote inspanning, die zij zich bij voortdurende heeft getroost om de belangen van onze stad en onze burgerij te behartigen en de beginselen van onze partij in het gemeentelijk bestuur uit te dragen.

Ondanks financiële problemen is het thans aflopende jaar niet ongunstig voor onze stad geweest. In deze kolommen willen we geen overzicht geven van alle gebeurtenissen die zich hebben voorgedaan. Slechts willen we herinneren aan het zeer geslaagde huwelijksfeest van prinses Margriet en mr. Pieter van Vollenhoven, ter gelegenheid waarvan nog weer eens duidelijk is aangetoond dat Den Haag zich bewust is van haar plaats als residentie, ook al is hieraan

vooral na de oorlog veel afbreuk gedaan.

Een tweede gebeurtenis — overigens van geheel andere aard — was de ingebruikstelling van de gigantische rioolzuiveringsinstallatie, niet alleen van betekenis voor onze stad, maar voor de gehele agglomeratie, waarmee de plaats van onze stad als centrumgemeente nog eens duidelijk is gemarkeerd. Verheugend was ook dat eindelijk een begin gemaakt is kunnen worden met de bouw van het nieuwe gemeenteziekenhuis en met de bouw van de nieuwe centrale brandweerkazerne. Allemaal openbare voorzieningen, die tientallen miljoenen vergen, maar die niettemin dringend nodig zijn. Teleurstellend was daarentegen dat nog geen aanvang gemaakt kon worden met de binnenstadsanering en dat te vrezin is dat de verbetering van de Scheveningse haven weer op de lange baan is geschoven.

Dank zij een mooie zomer had onze

badplaats een redelijk goed seizoen. Nieuwe plannen om de badplaats te ontwikkelen en aan te passen aan de moderne tijd zijn in voorbereiding, een zaak van te groter belang nu de voltooiing van het Nederlandse Congresgebouw nadert.

Eén ding staat vast, het komende jaar wacht onze stad een belangrijke gebeurtenis: de benoeming van een nieuwe burgemeester, zulks in verband met het naderende vertrek van mr. Kolfshoten, die er uiteindelijk toch in is geslaagd de agglomeratie-gemeenten dichter tot elkaar te brengen en die zijn strijd voor een betere rijksfinanciering van de grote gemeenten met een voorlopig succes bekroond zag.

Het silhouet van Den Haag is zich meer en meer gaan wijzigen. Steeds meer hoge woonflats en torenhoge kantoorgebouwen beginnen het stadsbeeld, dat daardoor meer de allure van een grote stad krijgt, te beheersen ondanks

het feit dat de bevolking terugloopt, een verschijnsel dat zich overigens ook in Amsterdam voordoet. In dit verband vallen de plannen van de regering om een aantal rijksdiensten naar elders te verplaatsen in hoge mate te betreuren, ook al zal het karakter van Den Haag als bestuurscentrum er nauwelijks door veranderen. Baart deze maatregel ons zorgen, ook op ander terrein is er reden om voor 1968 niet al te optimistisch te zijn. De verkeersproblematiek vraagt om ingrijpende oplossingen, waarvoor het moeilijk is de benodigde fondsen te vinden.

Bij dit korte overzicht willen we het laten. Het afgelopen jaar is nationaal en internationaal zeer bewogen geweest. De Haagse burgerij heeft daar intens in meegeleefd. In dit verband valt te denken aan de hartverwarmende demonstratie ten gunste van de vrede in het Midden-Oosten. Maar ook de oorlog in Vietnam heeft bij herhaling tot manifestaties in onze stad geleid. Hoe men hierover ook moge denken, het is goed dat onze burgerij meeleeft met hetgeen de wereld beroert. Het lijkt ons een goede wens om mee te besluiten: moge er in 1968 minder reden voor beroering zijn, ook in onze stad, die verder gespaard moge blijven voor een schandaal als zich bij Van Heyst heeft voorgedaan.

Bokma het allerbeste!
Oude genever * Bessenrood * Citroen genever

Koning en kolonels

KONING Konstantijn van Griekenland heeft zich niet van het juk van de kolonels kunnen ontdoen. Integendeel, als hij zou terugkomen zou dat slechts zijn op voorwaarde, dat hij meer dan ooit onder het juk van de kolonels zou moeten doorgaan. In hoeverre dat reeds is geschied, acht maanden geleden, nadat hij zich bij de revolte der militairen had neergelegd, kan men slechts raden. Zeker is, dat hij, toen hij tijdens zijn bezoek in september aan Amerika een groep senatoren ontmoette en er werd gesproken over „zijn” regering, hij de senator in de rede viel en abrupt verklaarde: „Het is niet mijn regering”.

Dit neemt niet weg, dat de koning, zij het onder tegenspartelen en verzet, destijds het bewind der militaire junta heeft aanvaard. Zijn argument daarvoor was, dat hij een burgeroorlog wilde vermijden. Maar zijn vele tegenstanders zeggen, dat hij beter direct, in de eerste weken van het dictatoriale regime, had kunnen heengaan.

Eén der concessies die hij wist te bereiken, was dat de kolonels ertoe overgingen niet-militairen en tegelijk koningsgezinden als premier Kollias en de minister van buitenlandse zaken Pipinelis in de regering op te nemen. Dat niettemin onder koninklijke aanwezigheid de democratie in Griekenland grondig om zeep was gebracht, daaraan kan geen twijfel bestaan.

Niet zonder reden heeft men onderstreept dat de koning zelf ondemocratisch heeft gehandeld, toen hij in 1965 minister-president Papandreoe — die over een meerderheid in het parlement beschikte — naar huis heeft gestuurd. Eén der hoofdredenen voor deze in een parlementaire democratie stellig onconstitutionele daad was toen, dat de koning weigerde in te stemmen met een door Papandreoe geëiste zuivering van het officierskorps van ultra-rechtse elementen. Toch is het duidelijk dat er tussen het daaropvolgend minderheidsregime en het afschuwelijke kolonelsbewind een hemelsbreed verschil bestaat. Arrestaties van groepen tegenstanders. Een wrede geheime politie. Kneveling van de vrije meningsuiting door een scherpe censuur. Ziehier een samenstel van maatregelen, waardoor de vrijheid in Griekenland tot het verleden behoort.

FRANSE SLAG

De vorige week nu heeft de jonge koning, wien het kennelijk aan verstandige adviseurs ontbreekt, de wet willen verzetten. Hij rekende daarbij op het leger en vooral op de luchtmacht en de vloot. Maar ten eerste was de gehele koninklijke „putsch” blijkbaar met de Franse slag en uiterst dilettantistisch voorbereid. Ten tweede had er zoveel aan de geheimhouding ontbroken, dat de militaire junta volledig op haar qui-viva was. En bovenal: in de leger-eenheden in het noorden, waarop de koning meende te kunnen rekenen, waren jongere, de junta welgezinde officieren geïnfilteerd. Zo kon het gebeuren dat de aanvoerders van deze eenheden door hun eigen officieren werden gearresteerd. Resultaat: vlucht van de koning, met zijn gezin, naar Rome.

Hoe dramatisch op zichzelf het vertrek van een koning naar zijn ballingschap kan zijn, in de daarop gevolgde onderhandelingen tussen de junta en de koning mengde zich een operette-element. Het eerst wél, toen niet verwijderden van de portretten der koninklijke familie in de Atheense regeringsgebouwen. De benoeming door de junta van „onderkoning” Ziotakis, die weliswaar beëdigd werd, maar snel in het vergeetboek is geraakt. Het eerst niet, toen wél hijsen van de koninklijke standaard op de Griekse ambassade te Rome. Het zijn alles tekenen van een bijna komische, hulpeloze onzekerheid.

Intussen heeft de koningsgetrouwe minister Pipinelis na aan de Nato-bijeenkomst te Brussel te hebben deelgenomen, al dan niet met goedkeuring der kolonels, Rome aangedaan. Daar

verscheen als bemiddelaar aartsbischoep Hieronymus, primaat van Griekenland. Maar althans op het ogenblik dat wij dit schrijven, werd zijn missie niet met succes bekroond. De aartsbischoep is onverrichter zake naar Athene teruggekeerd. Een tweede bemiddelaar — vice-luchtmaarschalk Potamianos — pendelt nu tussen Athene en Rome. Naar verluidt zou het thans gaan over een tijdelijk regentschap van prinses Irene, de zuster van koning Konstantijn.

De junta heeft nu aangekondigd een nieuwe grondwet te zullen afkondigen.

MR. E. H. TOXOPEUS:

Westen moet als één man achter Israël staan

Op een vergadering van de Liberale Internationale in Londen heeft mr. E. H. Toxopeus VVD-voorzitter in de Tweede Kamer, verklaard dat het westen als één man achter Israël moet staan en moet aandringen op onderhandelingen tussen joden en Arabieren.

De heer Toxopeus zei voorts: „Zodra Rusland of de Arabische landen de indruk krijgen, dat het westen bereid is water in de wijn te doen zijn alle kansen op een duurzame vrede verloren. Ik ben ervan overtuigd dat Israël bereid is de Arabieren te helpen bij het verhoogen van hun levenspeil. Israël zou gaarne economische samenwerking met de Arabieren zien, mogelijkerwijs in de vorm van een gemeenschappelijke markt van het Midden-Oosten”.

Tevens zou de „democratie” in Griekenland worden hersteld. Er zijn weinigen binnen, en vooral ook buiten de Griekse landsgrenzen, die in de echtheid van deze kolonels-democratie ook maar enig vertrouwen hebben. Een persconferentie van kolonel Papadopoulos, de „sterke” man van het regime, heeft dit vertrouwen niet versterkt.

VOORWAARDEN

Onder de voorwaarden die de koning aan zijn terugkeer zou hebben verbonden, waren verkiezingen en medezeggenschap over de samenstelling van de regering. Verder het bevel over de strijdkrachten. Daarentegen zou de junta slechts gevoelen voor een „ceremonieel” koningschap zonder enige inhoud. Hoe dit ook zij, de onderhandelingen zijn kennelijk niet geslaagd.

Intussen is, juist blijkens deze onderhandelingen, er het kolonelsbewind veel aan gelegen, de miserabele indruk die men in het buitenland heeft van zijn verscherpte dictatuur, ietwat te verzwakken. Hoewel de koninklijke familie — en vooral koningin-moeder Frederika — geenszins populair is in Griekenland, zou het bewind door terugkeer van de koning de façade krijgen van een zekere legaliteit.

Ook al zou de koning na een thans geenszins te verwachten val van het kolonelsregime terugkeren, dan nog zou men moeten afwachten in hoeverre hij wil teruggrijpen op een werkelijke Westerse democratie. Maar het Griekse volk zou dan tenminste verlost zijn van de terreur-methoden der dictatuur.

Voor het ogenblik zitten blijkbaar de kolonels vast in het zadel. Maar hun zogenaamde hoofddoel, een dam op te werpen tegen het communisme, hebben zij stellig niet bereikt. Sterker nog, het communisme wordt erdoor in de hand gewerkt.

L. M.

PRIKKELS

● Prof. dr. ir. W. Schermerhorn over het partijcongres van de PvdA: „Ik heb mij erover verheugd dat dit congres het socialistisch karakter van de PvdA nog eens bevestigd heeft. De z.g. progressieve volkspartij was nergens. Trouwens: ik werd in 1946 van vrijzinnig-democraat, socialist. Om nu met de hervormde partij weer vrijzinnig hervormd te worden? Neen, dan stap ik voor de laatste jaren van mijn leven maar liever buiten boord.”

● Uit het Algemeen Handelsblad over de partijraadvergadering van de KVP: Het lid van de partijraad de heer Van Vlijmen was het al evenmin eens met de wens van de christen-radicalen om de VVD uit te sluiten van een stembusakkoord. „Ik ben 37 jaar ambtenaar geweest en ik heb verschillende salarisverhogingen gehad. De een was groter dan de andere, maar we hebben nooit zo'n verhoging gehad als van de VVD-minister mr. Toxopeus. Dat is de meest radicaal-voortstrevende minister geweest (luid applaus)”.

● Hoofdartikel Het Vrije Volk: „Als de confessionele partijen op deze manier het beleid van de liberale minister van financiën Witteveen blijven steunen, ontstaat er geleidelijk een situatie, waarin het stembusakkoord van 1971 toch mogelijk gaat worden. Een akkoord tussen de confessionelen en de liberalen. Dat zou óók de winst van politieke duidelijkheid betekenen.”

● Het CHU-Kamerlid de heer Mellema in een vergadering van de Kamerkring Assen: „Het socialisme en het liberalisme hebben hun tijd overleefd. Slechts christelijke politiek kan een antwoord geven.”

● De hoofdredacteur van de Haagse Post, de heer W. L. Brugsma, in een artikel „De nieuwe inquisitie” de heer H. Schaafsma, adjunct-directeur van de School voor journalistiek kapitelend wegens diens aanval in „Mies en scène” op de Unitel, de technisch-economische samenwerking van het Telegraaf-concern en de Nederlandse Dagblad Unie: „Maar het zou eenvoudig een ramp zijn als het woord voortstrevend een stank in de neusvleugels wordt, omdat het synoniem raakt met onverdraagzaamheid, betweterij en bedilzucht, schelden uit het raam, zedepreken met de voet tussen de deur en de heiliger-dan-gij-blik achter de brilleglazen van zelfbenoemde toezende voogden, die hun kille criteria putten uit een arsenaal van neo-conformisme.”

MR. D. A. DELPRAT

ONDERVOORZITTER
EERSTE KAMER

De Eerste Kamer heeft vorige week onze geestverwant mr. D. A. Delprat gekozen tot eerste ondervoorzitter van deze Kamer. Tweede ondervoorzitter werd ir. E. A. H. Kraayvanger. De verkiezing van beide ondervoorzitters geschiedde op grond van het nieuwe reglement van orde van de Eerste Kamer.

Mr. Delprat, die o.a. voorzitter van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Amsterdam is geweest, is lid van de Eerste Kamer sedert maart 1958

BODEGOM SPIJKENISSE
Gebouwen van gewapend beton met prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. Oostkade 24 tel. (01880) 2501 SPIJKENISSE

DISCUSSIE OVER DE HUURPOLITIEK

• Open brief

In Vrijheid en Democratie van 15 december 1967 is een artikel gepubliceerd onder de kop „Open brief aan de heer Wiegel” en ondertekend door de heer drs. F. Brühl, gewoon lid van de VVD. De heer Brühl reageert hierin op een artikel, dat ik in het Algemeen Handelsblad van vrijdag 8 december 1967 over de „Wet huurdersbijdrage” heb geschreven.

Ieder die het artikel van de heer Brühl heeft gelezen, moet wel een vreemde indruk over mijn opvattingen omtrent een liberaal huur- en woningbeleid hebben overgehouden.

Ik verzoek de redactie daarom mijn artikel in het Algemeen Handelsblad tezamen met deze brief in ons orgaan te publiceren. Iedere liberaal kan dan zelf constateren hoe ik de voorgestelde huurdersbijdrage benader. De teneur van mijn artikel in het Algemeen Handelsblad is, zo wens ik daarbij aan te tekenen, een gans andere dan men uit het stuk van de heer Brühl zou kunnen opmaken.

Ik ken de heer Brühl niet uit de VVD en ik weet niet wat hij met zijn methodiek, die mij verontrust en teleurstelt, beoogt te bereiken. In de VVD is het gebruik elkaar met eerlijke argumenten te bestrijden en zo mogelijk te overtuigen.

MR. J. DE WILDE

De redactie heeft gaarne aan het verzoek van de heer De Wilde voldaan. Elders op deze pagina treft men derhalve zijn uit het Algemeen Handelsblad overgenomen artikel aan.

Mijn opinie is...

• Mentaliteit (I)

IN uw blad van 8 december jl. schrijft u op pagina 5 onder de titel „Mentaliteit II” een beschouwing over activiteiten van winkeliers in de Zwolse Bethlehemkerk, geïnspireerd op een berichtje in de Telegraaf en door u voorzien van de conclusie, dat deze winkeliers kennelijk nog niet zijn opgevoed tot „waarlijke en menslievende (staats)burgers”.

De schrijver van het stukje verdient de dank van geheel Zwolle: reeds jarenlang wordt dit gebouw voor andere doeleinden dan kerkdiensten gebruikt. Er waren tentoonstellingen van velerlei aard, van verzets- en fototentoonstellingen tot verkoopshows voor tenten en automobielen en steeds maar weer kwamen er Zwollenaren... Nooit werden daarbij grote begrippen als „piëteit”, „politieke mondigheid”, „vrije meningsuiting” en „verdraagzaamheid” als gekwetst afgeschilderd, maar nu is het dan duidelijker geworden!

Jammer dat uw schrijver geen poging heeft ondernomen de juistheid van het berichtje, dat de grondslag voor zijn nobele conclusies vormde, te verifiëren. Als hij dat gedaan had, zou hij hebben kunnen horen, dat het gebouw in kwestie jaren geleden door het kerkbestuur is verkocht aan de gemeente Zwolle en nu deel uitmaakt van een complex, waarin juist tentoonstellingen, shows, e.d. georganiseerd zullen worden en dus nu gebruikt wordt in overeenstemming met een doelstelling, die bij verkoop ook aan verkopers bekend was.

Uw conclusie t.a.v. de staatsburgerlijke opvoeding van winkeliers is dus onjuist. Wilt u haar handhaven, uw goed recht! — dan is uitbreiding tot geheel Zwolle en de leiding daarvan, tot heden het gemeentebestuur, op zijn plaats.

P. HOLLANDER
oud-gemeenteraadslid

• Mentaliteit (II)

NAAR aanleiding van uw artikel Mentaliteit II in Vrijheid en Democratie van vrijdag 8 december jl., bericht ik u het volgende.

De Bethlehemkerk te Zwolle staat op de lijst voor afbraak. In afwachting daarvan wordt deze kerk door de gemeente Zwolle verhuurd voor allerlei — ook commerciële — doeleinden. De door u gewraakte Sinterklaasmarkt is in samenwerking met de middenstandsconsulent tot stand gekomen. De reden van het politie-optreden: de vergunning om ook ter plaatse te mogen verkopen, was

Het voornemen van de regering om een huurdersbijdrage te heffen ten laste van huurders van woningwetwoningen met een inkomen boven de z.g. welstandsgrens heeft, ook in liberale kring, heel wat pennen in beweging gezet. De redactie ontving een — naar verhouding groot — aantal brieven over deze aanleging. Uit overwegingen van plaatsruimte kunnen ze niet allemaal gepubliceerd worden. Wij hebben in vorige nummers een voor- en een tegenstander van het wetsontwerp aan het woord gelaten. Vandaag rondt wij de discussie voorlopig af met een reactie van de heer De Wilde en een artikel van de heer Wiegel, die deze materie in de Tweede Kamer namens de VVD-fractie zal behandelen.

Voor doorstroming is algemene huurverhoging beter

Wet huurdersbijdrage — ondeugdelijke maatregel

ER gaat tegenwoordig geen dag voorbij, waarin wij niet in de kranten lezen dat een bepaald publiek opinieonderzoek heeft uitgezonden, dat de populariteit van een of andere staatsman is gedaald. Het nemen van politieke beslissingen is kennelijk niet de methode om je bemind te maken. Het valt buiten deze beschouwing om wat dieper op dit tijdsverschijnsel in te gaan.

Voor een eerlijke beoordeling van een politieke beslissing — en dit is het waarover de hoofdredactie van het Algemeen Handelsblad mijn mening vraagt — mag men echter niet volstaan de beslissing geïsoleerd op haar merites te wegen. Een voorstel tot huurverhoging is qua uitgangspunt immers altijd impopulair. Indien, zoals hier het geval is, voor eenzelfde woongenot de één — aangezien zijn inkomen hoger ligt dan van de ander — meer moet betalen dan die ander, is dit in strijd met ons gevoel van sociale gerechtigheid; in Nederland wordt voor hetzelfde goed hetzelfde betaald; het draagkrachtprincipe hoort thuis in de sfeer van de directe belastingen.

WANNEER ik het voorstel sec zou wegen, zou ik snel met mijn oordeel klaar zijn. Wij moeten ons echter tevens afvragen of de voorgestelde deelbeslissing past in een duidelijk doelgericht beleid, waarbij laversen, mits het doel niet uit het oog wordt verloren, mogelijk moet zijn.

Het doel van de regering is een liberalisatie van het huur- en woningbeleid, opdat wij zo snel mogelijk worden verlost van het euvel dat woningnood heet. Dit euvel kenmerkt zich door onvoldoende keuzemogelijkheid een woning in een passende situering te verkrijgen. Liberalisatie van huur- en woningbeleid houdt volgens liberale overtuiging in een voldoende keuzemogelijkheid, het

wel aangevraagd maar nog niet verleend. Deze verordening heeft echter met de Bethlehemkerk niets van doen. Oorzaak van de politie-activiteit: er was door een andere — niet actieve — middenstander een klacht ingediend!

Voor u interessant: deze week is in deze kerk een duivententoonstelling. De oude grafzerken zullen nu wel bevuild worden.

Ik geloof dat er door uw redactie wel een excuus aan de deelnemers aan de Sinterklaasmarkt, op zijn plaats is. Zonder noodzaak beleedigen is niet democratisch. U zou natuurlijk wel het gemeentebestuur van Zwolle kunnen aanvallen.

D. HUETING

Naschrift van de redactie:

Mag het waar zijn dat het proces-verbaal op andere gronden tot stand kwam dan door de Telegraaf verondersteld, het koopjes halen op grafzerken en het racen met autootjes in de nabijheid ervan blijven wij nog een hoogst kwalijke zaak vinden.

In deze rubriek nemen wij brieven van lezers op, waarin een mening naar voren wordt gebracht die naar het oordeel van de redactie de aandacht van andere lezers verdient. Dit houdt uiteraard niet in dat de redactie het altijd met die mening eens zal zijn. Zij behoudt zich het recht voor ingezonden brieven te bekorten. Anonieme brieven worden terzijde gelegd.

Artikel van de heer mr. J. de Wilde, lid voor de VVD van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, overgenomen uit het Algemeen Handelsblad van 8 december.

betalen van de economische huur door de gebruikers en een subsidiëring van een deel van de huur aan hen, die wij kunnen aanmerken als de sociaal zwakkeren, die niet in kringen van valide werkers, doch meer in de kring van ouden van dagen moeten worden gezocht.

TOT op heden hebben wij alleen algemene huurronden gekend. Voor de toekomst zal voor gesubsidieerde woningen een jaarlijkse optrekking van de huur plaatsvinden tot de subsidie is afgebroken. Het overige woningbestand zal niet meer automatisch deze huurverhogingen volgen.

In dit verband vraag ik in het bijzonder uw aandacht voor het merkwaardige feit, dat tot op heden het minder betalen dan de economische huurprijs door de huurder niet afhankelijk werd gesteld van zijn inkomen.

De wet, waarbij de huurdersbijdrage zal worden ingesteld, gaat wel rekening houden met de draagkracht van huurders en wel met die van huurders van aan gemeenten en woningcorporaties toebehorende woningen.

Straks heb ik gezegd, dat volgens liberale visie na de voltooiing van de

• Ombudsman (III)

De heer Berendes geeft wel een erg vreemde draai aan wat ik geschreven heb, alsof ik zou beweerd hebben: er is niets te verbergen, dus moet er een ombudsman worden aangesteld. Ik ben er van uitgegaan dat er anderen zijn dan ik, o.a. een paar ministers, die ervan overtuigd zijn dat er iets gedaan moet worden. Dan, redeneer ik, moeten we het ook ineens goed doen en geen slagen om de arm houden. De heer B. heeft mijn opmerking uit zijn verband gerukt.

Wat de noodzakelijkheid van het instituut betreft, zouden de heren Beernink en Polak geen redenen hebben om het te bevorderen? De laatste heeft zich al jaren geleden er voorstander van getoond. Om de status?

Ik heb al eens aan de heer Polak geschreven dat wat mij betreft de ombudsman geen beslissingsbevoegdheid hoeft te hebben als hij maar de zaak grondig kan onderzoeken. Er is natuurlijk best een regeling te vinden waarbij de zwaartepunt van de ambtenaar tegenover de ombudsman wordt opgeheven. Ik zie niet in wat het ten aanzien van deze zwaartepunt voor verschil zou maken of de beslissingsbevoegdheid al dan niet wordt gegeven.

Het is mij niet bekend wat er gebeurt met een aan de koning gerichte klacht; ik heb het vermoeden dat die naar een minister gaat. Maar ik mag in ieder geval wél aannemen dat de door mij genoemde ministers de gang van zaken kennen.

De voorlaatste alinea van het betoog van de heer B. lijkt mij irrelevant.

M. HOOGESTEGGER, Rijswijk (Z.H.)

liberalisatie van het huur- en woningbeleid individuele huurtoeslag blijvend zal moeten worden gegeven aan de sociaal zwakkeren.

De vraag rijst daarom of wij de wet huurdersbijdragen, waardoor draagkrachtige huurders van woningwetwoningen meer gaan betalen, als een gedeeltelijke realisatie moeten zien van de uiteindelijke situatie.

NAAR mijn stellige overtuiging is dit niet het geval. In de eerste plaats houdt het feit dat men de huurders van woningwetwoningen die een inkomen hebben dat boven de aanslaggrens van inkomstenbelasting ligt, meer laat betalen, geenszins in dat men een individuele subsidie aan de sociaal zwakkeren geeft. Het inkomen van de sociaal zwakkeren behoort beneden deze aanslaggrens te liggen. Bovendien kan men moeilijk alleen huurders van woningwetwoningen, waarvan het inkomen boven de aanslaggrens ligt, als meer draagkrachtigen betitelen. De overweging om een bijdrage te laten betalen geldt evenzeer voor de gesubsidieerde niet-woningwetsector.

Indien men bovendien bedenkt, dat de grote massa van de huren van het oude woningbestand (2 miljoen van de 3½ miljoen woningen dateren tenslotte van vóór de oorlog) in de meeste delen van het land beduidend beneden het economisch huurniveau ligt, dient men te stellen dat er geen essentieel verschil bestaat tussen de subsidiëring van de volkshuisvesting uit algemene dan wel uit de particuliere middelen.

DE conclusie uit het voorgaande is, dat een efficiënte verdeling van het woningbestand in de niet-geliberaliseerde sectoren van ons land veel beter verkregen kan worden door een algemene huurverhoging. Alleen hierdoor wordt de doorstroming maximaal bevorderd en wordt de subsidiëring, die niet alleen door het rijk doch ook indirect door de particuliere huiseigenaren wordt betaald, afgebroken. Door de tegenwoordige maatregel wordt de woningwetwoning in feite alleen aangewezen als de woning voor diegenen, die beneden de aanslaggrens van de inkomstenbelasting blijven.

De consequentie voor de toekomst kan in ons op dit stuk helaas zo politieke vaderland naar mijn mening geen andere zijn dan dat een groot deel van het Nederlandse volk, en niet alleen de sociaal zwakkeren, blijvend subsidiëring zullen gaan genieten.

Het voordeel van de regeling is ongetwijfeld een verlichting van de financiële last van de overheid. Budgettaire overwegingen zullen bij het nemen van een politieke beslissing ook zeker in de beschouwingen dienen te worden betrokken.

AFGEZIEN van het hoofdbezwaar dat het voorstel niet ligt in de lijn van het tegenwoordige kabinet om de subsidie uiteindelijk te richten op de sociaal zwakkeren — de heer Bogaers van wie het ontwerp in grote lijnen afkomstig is, had bepaald andere opvattingen over deze groep dan de thans aan het roer staande bewindslieden — acht ik de maatregel ook niet passen in de periode van het laversen (het tussenbeleid) waarin wij ons thans bevinden. De wet heeft trouwens ook geen tijdelijk karakter.

In de huidige periode wordt het woningtekort voor alles veroorzaakt door twee factoren, namelijk een huurniveau dat in sterke mate door niet-economische factoren is bepaald, terwijl daarnaast voor eenzelfde woongenot zeer uiteenlopende huren worden betaald. De voorgestelde maatregel accentueert dit laatste euvel. De administratieve soesa die uit deze maatregel voortvloeit, het feit dat bij de beoordeling of al of niet een huurbijdrage moet worden gegeven, alleen wordt afgestaan op fiscale gegevens uit het verleden, het feit dat de draagkracht van een gezin in het geval van inkomens van werkende kinderen niet samenvalt met het inkomensbegrip van de wet, voorbeelden te over om deze maatregel uit het oogpunt van sociale gerechtigheid gezien als ongewenst te kwalificeren.

ALGEMEEN SECRETARIAAT
V.V.D.
Koninginnegracht 61
's-Gravenhage
Telefoon (070) 604803
Giro 67880

EN HET WETSONTWERP-HUURHEFFING

De redactie van Vrijheid en Democratie heeft mij verzocht een artikel te schrijven over het wetsontwerp 8918, bevattende „regelen met betrekking tot jaarlijks door financieel meer draagkrachtige huurders van aan gemeenten en woningbouwcorporaties toebehorende woningen in 's Rijks kas te storten bijdragen"; kort gezegd: het wetsontwerp-huurheffing.

Ik voldoe graag aan dat verzoek en ik wil op voorhand al zeggen dat ik het bijzonder op prijs zou stellen als die leden van onze VVD, die een andere visie hebben of nadere suggesties willen doen, de pen ter hand zouden willen nemen, en mij hun mening over deze uitermate moeilijke materie kenbaar zouden willen maken*. Vele leden van onze partij hebben dat reeds gedaan, dr. P. J. Reimer en drs. F. Brühl zelfs per „open brief". Dat is te waarderen, vooral omdat onderlinge discussie van grote betekenis kan zijn voor het vormen van een afgewogen oordeel.

Enkele opmerkingen over de procedure, welke ten aanzien van de behandeling van het desbetreffende wetsvoorstel zal worden gevolgd, vooraf. Op 20 november heeft minister Schut de memorie van antwoord bij het nog van oud-minister Bogaers afkomstige ontwerp naar de Kamer gezonden. De bijzondere Kamercommissie, welke voor de behandeling van het voorstel is ingesteld, heeft inmiddels tot een mondeling overleg met de minister besloten. Als basis voor dit, waarschijnlijk begin februari, met de minister te voeren gesprek, besloot de commissie een aantal vraagpunten te formuleren, welke dan, voordat het overleg zou plaatshebben, schriftelijk door minister Schut zouden dienen te worden beantwoord.

Op een aantal door de VVD geformuleerde vragen ga ik in dit artikel nader in.

Naar aanleiding van het gesprek met de Kamercommissie zal de minister — dat neem ik tenminste voorshands aan — een aantal verbeteringen in het wetsontwerp aanbrengen. Daarna komt de zaak in openbare behandeling, en kan de Kamer via amendering het ontwerp verder wijzigen. Pas bij het aan de orde komen van, en de stemming over, eventuele amendementen kunnen wij ons standpunt ten opzichte van het wetsvoorstel definitiever bepalen. Vóór die tijd acht ik het niet mogelijk, niet juist, en ook tactisch niet verstandig, een onherroepelijk oordeel over het ontwerp te geven.

ONRECHTVAARDIG

Het heffingsvoorstel kan slechts in het brede kader van de algemene huur- en subsidiepolitiek worden beschouwd. Vandaar dat het mij nuttig lijkt, eer wij tot een bespreking van het ontwerp zelf komen, tamelijk uitvoerig het standpunt weer te geven, zoals de VVD-fractie dat woensdag 13 december tijdens het plenaire debat bij de begroting van „Volkshuisvesting en Ruimtelijke ordening", met betrekking tot 't gevoerde en te voeren subsidie- en huurbeleid, heeft ingenomen. Ook over het bouwbeleid moet een enkele opmerking worden gemaakt.

In 1940 werd in ons land een huurprijnsbeheersing ingevoerd. Na afloop van de oorlog is deze huurbeveiliging gehandhaafd. Dat was in de eerste naoorlogse jaren begrijpelijk en juist: er was een groot aantal huizen vernield, en nog meer woningen waren gedeeltelijk gesloopt of sterk verwaarloosd. Vrijlating van de huren zou tot scherpe prijsstijging en daardoor tot onrechtvaardige situaties hebben geleid. Ook vanwege het feit dat het voor het weer op poten zetten van onze economie nodig was loon- en prijsstijgingen zoveel mogelijk te beperken, was handhaving van de huurprijnsbeheersing noodzakelijk.

De huurbeveiliging heeft echter veel te lang geduurd, met als gevolg dat de huurprijns van de woningen niet meer een adequate vertaling van de kostprijs en de kwaliteit is, en dat de woningvoorraad — en dus ook de woningnood — bijzonder onbillijk is verdeeld. Diegenen, die in goede vooroorlogse huizen wonen — dr. Reimer verwijst daar ook naar — hebben geen enkele last van de woningnood en wonen veel te goedkoop. Terwijl daartegenover velen van hen, die toch al niet tot de sterkste groepen uit onze samenleving behoren (bejaarden, alleenstaanden, jonggehuwden, en jonge mensen die graag willen trouwen) óf in een oud slecht huis, óf op een paar zolderkamers (en dan ook vaak nog tegen woekerprijzen), wonen óf maar moeten proberen een dure nieuwbouwwoning te bemachtigen. Dat is een schreeuwend onrechtvaardige toestand.

ANDER BELEID

Minister Schut gaat daar wat aan proberen te doen. Het eerste begin is reeds

Een voorlopige verantwoordelijkheid

door
H. Wiegel,
lid van
de Tweede
Kamer der
Staten-
Generaal

gemaakt: in verschillende delen van ons land is, daar waar een evenwicht tussen vraag en aanbod bestaat, de liberalisatie van start gegaan. Wij hebben de minister op 13 december gevraagd voortvarend met dit beleid door te gaan, en daarnaast de tot nu toe gevoerde huur- en subsidiepolitiek fundamenteel te wijzigen. Die principiële door ons bepleite wijziging houdt, kort samengevat, in dat zou moeten worden gekomen tot huurharmonisatie, tot een herwaardering van ons woningbezit — inclusief de woningwetwoningen. De huurprijns zal weer een goede en eerlijke weergave van de kostprijs en de kwaliteit moeten zijn. Dan is een groot stuk onrechtvaardigheid verdwenen, dan ook kan ieder weer vrij beslissen — dr. Reimer en ik zijn het over het beginsel volstrekt eens — een hoe groot deel van zijn inkomen men aan huur wil besteden.

Het is evident dat als complement van dit stelsel 'n individuele huursubsidieregeling zal moeten worden ingevoerd. De sociaal-zwakken, die niet in staat zijn de prijs van hun woning geheel zelf te dragen, moeten worden geholpen.

Bij een zo fundamenteel ander huur- en subsidiebeleid — men onderschatte de technische problemen bij realisering hiervan natuurlijk niet — zal niet langer de woning, maar de bewoner, die zulks nodig heeft, worden gesubsidieerd. Dan komt de financiële steun alleen daar terecht waar hij behoort, dan zijn er geen, al dan niet vermeende, discriminaties meer. Dan betaalt ieder wat de woning waard, en wat de woning hem of haar waard is.

Minister Schut heeft in zijn memorandum betreffende het in de toekomst te voeren beleid, zich van het door de VVD bepleite systeem een voorstander betoond. Hij schrikt terug voor de invoering ervan, vanwege — naar hij mededeelde — de administratieve rompslomp. Met cijfers kon de minister deze stelling tijdens het begrotingsdebat nog niet adstrueren. Vandaar dat wij hem hebben gevraagd medio 1968 met een gekwantificeerde studie over deze door ons gewenste beleidswijziging, over het tempo en de wijze van uitvoering, etc., te komen. De minister heeft dat — daar zijn wij blij mee — royaal toegezegd.

Ook is het noodzakelijk, in één van de voorgaande nummers van Vrijheid en Democratie heb ik daar reeds op gewezen, dat de woningwetsector meer met name op de sociaal-zwakken wordt gericht. Dat sluit ook aan bij wat door drs. Brühl wordt opgemerkt. Een stringent toewijzingsbeleid voor woningwetwoningen, mr. Aantjes heeft daar zeer terecht tijdens de begrotingsbehandeling op geduid, kan daarnaast niet worden gemist.

HEFFING

Ik kom nu tot de heffing. Dit voorstel — daarom is hierboven zo uitgebreid op de door de VVD gewenste beleidsbeginselen ingegaan — zal door ons worden bekeken vanuit de huidige onrechtvaardige woningverdeling, en met het oog op de verwezenlijking van de door ons als ideaal geschetste situatie.

Woningwetwoningen zijn vanouds bestemd geweest voor de minder draagkrachtige groepen van onze bevolking. De toestand op dit moment geeft, zo is te lezen in de memorie van toelichting, een ander beeld. Thans heeft 25 à 30 pct. van de inwoners van woningwetwoningen een inkomen boven de zogenoemde welstandsgrens. De heer Brühl vat deze ongezonde toestand aldus samen: „We zijn in Nederland op massale wijze bezig met inkomensoverdracht van de belastingbetalers — onder wie een groot aantal dat een inkomen heeft onder de welstandsgrens, maar niet in een woningwetwoning woont — aan de huurders van woningwetwoningen — onder

wie ongeveer een kwart miljoen met een inkomen boven de welstandsgrens."

Dat de VVD-fractie zich dan ook op 6 februari 1967, in het voorlopig verslag bij het wetsontwerp, in beginsel achter de grondgedachte van de voorgestelde maatregel stelde — ik zat toen zelf nog niet in de Kamer — acht ik volstrekt juist.

In het oorspronkelijke ontwerp van minister Bogaers zat echter een aantal onbillijkheden. Enkele daarvan heeft minister Schut in zijn gewijzigd ontwerp weggenomen:

1. Thans zal bij het vaststellen van het bedrag van de bijdrage rekening worden gehouden met de verschuldigde huur: huur plus heffing gaan de 10 pct. van het inkomen niet te boven;

2. De bijdrage zal worden verminderd met 10 pct. voor elk kind voor wie kinderaftekort wordt genoten;

3. De bijdrage zal nooit meer dan de huurprijns kunnen bedragen.

DOORSTROMING

Toch, met alle waardering die wij hebben voor de verbeteringen die minister Schut in het voorstel heeft aangebracht, blijven er nog heel wat vragen over. Dr. Reimer en drs. Brühl signaleren er enkele. Ook sommige briefschrijvers hebben mij op verschillende punten geattendeerd. Met name het afwezig zijn van directe doorstromingsmogelijkheden in sommige delen van ons land, is een vraag waar het ontwerp geen antwoord op geeft. Dat kan ook nauwelijks. Is de huurpolitiek van de laatste twintig jaar er de oorzaak van geweest dat de woningvoorraad onredelijk is verdeeld, de bouwpolitiek (opvoering van de woningwetbouw met zichtbare en onzichtbare bevoordeling boven de overige bouw) heeft ertoe geleid dat huizen in de „tussenprijsklasse" vaak niet te vinden zijn. Men kan van een woningwetwoning van f 120 per maand wel naar een huis van f 300, maar die stap is voor velen wel erg groot.

Het is daarom van grote betekenis dat de doorstromingsmogelijkheden in de toekomst verder worden verruimd. Dat kan via de door ons bepleite herwaardering van het woningbezit, en via opvoering van de bouw in de premie- en de vrije sector. De minister wil beide mogelijkheden aanpakken.

Dr. Reimer trekt uit het gebrek aan directe doorstromingsmogelijkheden de conclusie dat het heffingsvoorstel talloze onbillijkheden tot gevolg zal hebben. Drs. Brühl zegt dat de genietters van hoge inkomens dan maar even zullen moeten blijven zitten, als ze het ten onrechte genoten inkomen intussen maar terugbetalen. En mr. J. de Wilde schrijft in het Algemeen Handelsblad van 8 december dat alleen door een algemene huurverhoging de doorstroming maximaal bevorderd wordt, en de subsidiëring afgebroken. Het laatste is zonder twijfel juist, maar ik waag het te betwijfelen of een huurronde in de niet geliberaliseerde gebieden de doorstroming bevorderen zou. Een niet gedifferentieerde huurverhoging zou de huren nog verder uiteen trekken, en daardoor diegenen die (te) goedkoop wonen zeker niet tot doorstroming prikkelen, integendeel.

Voor het overige, dat tussen haken, ben ik het eens met de situatieschets door de heer De Wilde van onze woningpolitiek gegeven. Ook over de principiële aanpak: huurharmonisatie, aangevuld door individuele subsidiëring, bestaat geen verschil van mening.

Voor wat betreft de doorstromingsargumentatie ben ik op dit moment niet in staat verder te gaan dan te zeggen (wat ik ook op 13 december tegen de minister heb gezegd) dat, zowel voortzetting van de ombuiging van het bouwbeleid door de minister, als de aanpak van een principiële gewijzigde huur- en subsidiepolitiek — beide concreet leidend tot het realiseren van de gewenste doorstroming — in belangrijke mate bij de bepaling van ons eindoordeel over het ontwerp zullen meespreken.

VRAGEN

Er zijn nog andere knelpunten.

Al hebben wij begrip voor het feit dat de minister wil voorkomen dat de vastgestelde bijdrage achteraf moet worden gecorrigeerd, toch kan het voornemen dat de bepaling van de bijdrage zou plaatshebben aan de hand van inkomens van twee en een half jaar geleden tot onrechtvaardigheden leiden.

Forse inkomstendalingen (door pensionering, optreden van invaliditeit, e.d.) kunnen in een dergelijke periode ontstaan. Wij hebben in onze nadere schriftelijke vragen hier op gewezen.

Ook is door ons een leeftijdsgrens van 65 jaar, waarboven geen heffing

zou behoeven te worden betaald, gesuggerend.

Voorts vragen wij de bewindsman of hij niet van mening is dat — nu hij wil overgaan tot de invoering van een uniform huur- en subsidiesysteem ten opzichte van de woningwet- en de premiesector — zijn argumentatie, om de bewoners van woningwetwoningen wel en die van premiewoningen niet onder de heffing te brengen, niet meer, of althans veel minder, opgaat. Door velen wordt het als discriminatoir gezien dat alleen inwoners van woningwetwoningen heffing zouden moeten betalen.

Aan het te goedkoop wonen in vooroorlogse ongesubsidieerde woningen kan naar mijn mening alleen via de door ons voorgestane huurharmonisatie wat worden gedaan. De bewoners van zowel premie- als woningwetwoningen wonen echter te goedkoop, mede op kosten van de belastingbetaler. Daarom lijkt het geen logische gedachtenconstructie dat inwoners van premie-woningen niet, en bewoners van woningwetwoningen wel, zouden worden belast met een heffing. Dat mede in antwoord op de eerste vraag van de heer Reimer. Terzijde dit: de heer Reimer noemt het dwaas als het kapperstarief mede afhankelijk zou zijn van het inkomen van de geknipte. Dat is een met het woningvraagstuk niet parallelle vergelijking. Er zijn wel kappers, maar geen woningen voldoende. De overheid subsidieert geen enkele kapper, maar wel veel huizen. Het aanbod aan kappers is flexibeler dan dat aan woningen. Enzovoort. Maar dit tussen haken.

Tevens hebben wij bij de minister geïnformeerd of hij het niet onjuist achtte dat de kwaliteitsaspecten van de woningen niet bij de vaststelling van het heffingsbedrag worden betrokken. Dat lijkt ons, een misschien moeilijke weg te nemen, maar toch onmiskenbaar probleem.

Ook is door ons gevraagd of het de regering mogelijk is voor „wijkgebonden" beroeps- en bedrijfsbeoefenaren (artsen, winkeliers, enz.) een aangepaste regeling te laten gelden, omdat — wanneer deze mensen naar andere huizen zouden doorstromen — dit, én voor de betreffende personen, én voor de andere bewoners van deze wijken, nadelige gevolgen kan hebben.

Ten slotte is door de VVD nog een aantal, vooral technische problemen aan de orde gesteld, zoals het informeren naar:

• het voorstel van prof. dr. ir. H. G. van Beusekom, gedaan in „Cobouw" van 16.10.1967;

• het alternatieve voorstel — vooral gelet op de hoge perceptiekosten van het huidige ontwerp — van onze geestverwant drs. J. W. van der Dussen in ESB van 28.6.1967;

• de aan de gemeentebesturen te verstrekken vergoeding van de ter zake te maken kosten;

• de wijze van invordering — door een aparte dienst of door de Rijksbelastingdienst;

CONCLUSIE

Zoals in de eerste alinea's van dit artikel geschreven: onze standpuntbepaling over het wetsontwerp-huurheffing is nog niet afgerond en kan dat ook niet zijn. Uit de nadere vragen die wij aan de regering hebben gesteld blijkt, naar ik hoop, wel dat nog heel wat, vooral sociaal gerichte, correcties zullen moeten worden aangebracht.

Daarnaast zullen de overige plannen van de minister met betrekking tot de herziening van het huur-, bouw- en subsidiebeleid, van grote invloed op onze uiteindelijke stemuitbrenging zijn. Het gaat er immers om op zo kort mogelijke termijn een einde te maken aan de ondoorzichtige, verkrampte, en vaak onrechtvaardige situatie waarin wij met onze woningpolitiek verkeren.

De vrees door de heer Brühl geuit, als zou de verleiding groot zijn om vanwege opportunistische redenen het heffingsvoorstel af te wijzen, is ongegrond. Een politicus die uit is op goedkope populariteit is geen knip voor de neus waard. Een partij die datzelfde doet incasseert op z'n hoogst wat onstabiele korte termijn-winst.

Ik ben in dit artikel wellicht wat uitvoerig op het velen terecht beroerde wetsontwerp-huurheffing ingegaan. Maar de problematiek is moeilijk en kan slechts genuanceerd en in een wat breder kader worden bekeken. Ik hoop dat deze voorlopige verantwoording een bijdrage tot de discussie is.

* Men gelieve dit te doen rechtstreeks aan de heer H. Wiegel, Bloemgracht 7, Amsterdam.

Zetelspel

(zie ook pagina 1)

Zonder twijfel heeft u gevolg gegeven aan onze oproep van vorige week en dus heeft u inmiddels een pot lijm en een schaar bij de hand, benevens een stuk stevig karton van 60 bij 40 centimeter. Allereerst dient u nu het speelveld, afgedrukt op deze pagina, uit te knippen en op dat karton te plakken.

Vervolgens knipt u de in dit blad op pag. 15 afgedrukte „opzettertjes“ (die genummerd zijn van 1 tot en met 6) uit. Deze vouwt u zoals de tekening op pagina 1 aangeeft, zodat zij stevig kunnen staan op het inmiddels opgeplakte speelveld.

Bij de verdere benodigdheden behoren nog twee dobbelstenen. Wij hebben dat vorige week niet gemeld, erop vertrouwend dat die in elk VVD-gezin voor het grijpen liggen.

● SPELREGELS

Het hele spel gaat erom wie het eerst de hoogste politieke zetel weet te bereiken, die van de minister-president. Op weg naar deze top kan men het voordeel genieten terecht te komen op een andere ministerszetel, zoals die van financiën (5), onderwijs (9), verkeer (14), recreatie (18), binnenlandse zaken (23), economische zaken (27), sociale zaken (32), landbouw (36), defensie (41), ontwikkelingshulp (45), volkshuisvesting (50), justitie (54) en buitenlandse zaken (59). Dat is, in uw streven om minister-president te worden, bemoeidigend en wordt in het spel dan ook gehonoreerd: wie op een ministerszetel komt mag nogmaals eenzelfde aantal vakjes vooruit gaan.

Hiermee zijn wij eigenlijk al even vooruitgelopen op het begin van het spel. Eerst wordt uitgemaakt wie beginnen mag: degenen die het hoogste aantal ogen gooit. Deze persoon zet zijn opzettertje even veel vakjes vooruit als hij ogen heeft gegooid.

Voorts dienen de volgende spelregels nauwkeurig in acht genomen te worden:

Wie bij de eerste worp 4 en 5 gooit, moet ineens doorgaan naar nummer 26, wie bij de eerste worp 6 en 3 gooit, gaat ineens door naar nummer 53.

Komt een opzettertje op een der onderstaande nummers, dan geldt het volgende:

Nummer 6: Aangezien u nog niet over de brug gekomen bent met een nieuw lid in de actie Eén op één, dient u vijf cent*) in de pot te doen. Maakt u uw verzuim goed door tien cent in de pot te stoppen, dan mag u doorgaan naar nummer 12.

Nummer 19: Nog steeds heeft u geen kaarten besteld voor de demonstratieve bijeenkomst in de RAI op 20 januari. Van een toekomstig minister-president kan dat niet getolereerd worden. Daarom moet u tien cent in de pot doen en eenmaal een beurt overslaan.

Nummer 31: U dacht listig te zijn door een politieke valkuil voor uw tegenstander te graven. Dat is een twijfelachtige zaak, zeker als u er zelf invallt, zoals nu gebeurt is. U moet vijftien cent betalen en rustig afwachten tot een medespeler dezelfde fout begaat, op 31 terecht komt en u dus verlost.

Nummer 42: U heeft blijk gegeven van maar bitter weinig inzicht in de problemen van partijvernieuwing. In dat doolhof bent u verstrikt geraakt zodat u aan de pot vijf cent moet betalen en bovendien terug moet gaan naar nummer 37.

Nummer 52: De BVD is u op het spoor gekomen en daardoor bent u in het gevang terecht gekomen. Tien cent betalen en (net als bij nummer 31) wachten tot een andere speler u verlost.

Nummer 58: U was al ijverig bezig een kabinet te formeren en op het laatste ogenblik valt nu alles in duigen. Een crisis zo vlak voor de eindstreep is zeer ernstig: niet alleen moet u de pot vijf cent betalen, maar u moet zelfs helemaal opnieuw beginnen.

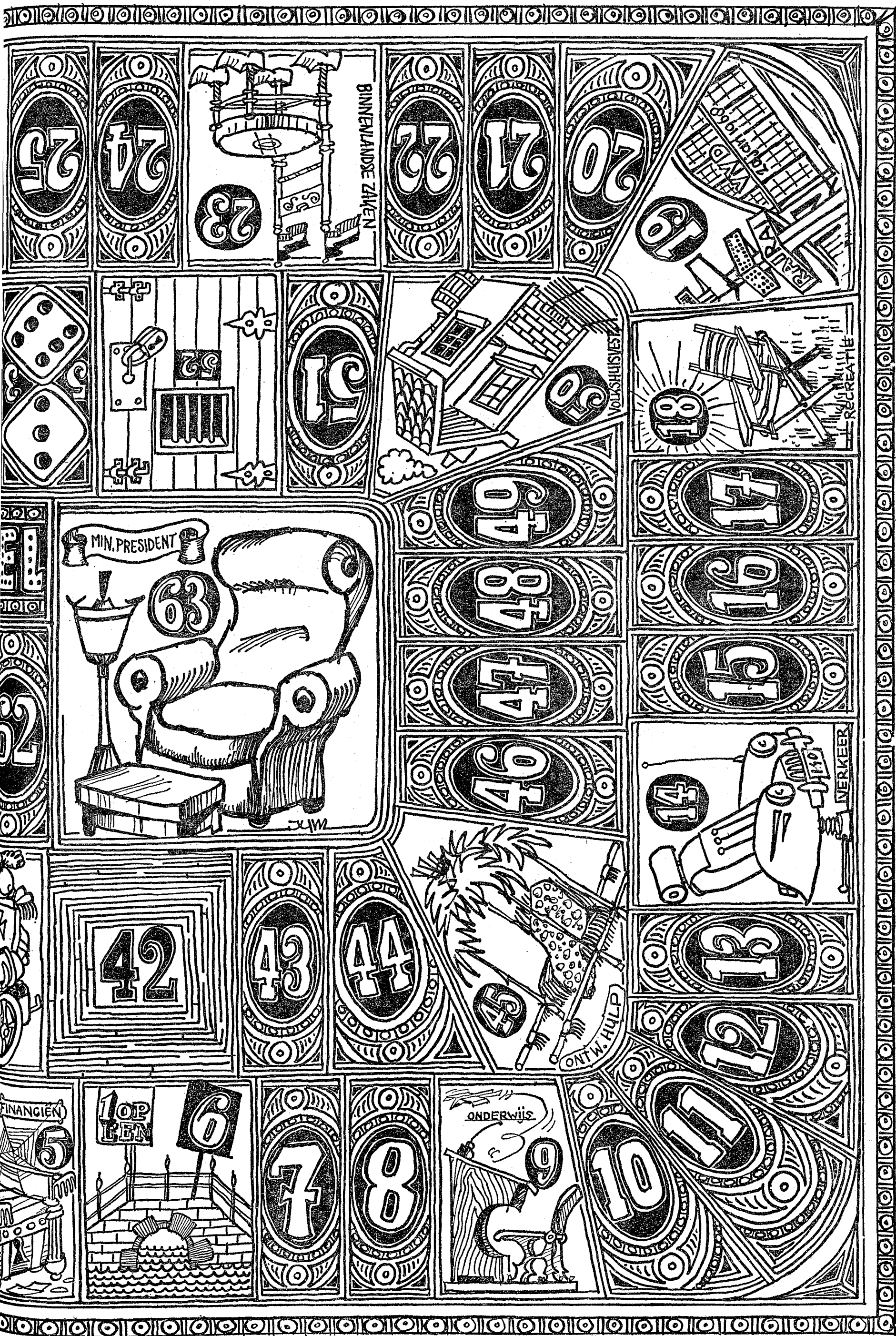
Algemeen: Komt men op een vakje dat reeds door een ander wordt bezet, dan moet men terug naar zijn oude plaats. Dit geldt niet voor de nummers 31 en 52.

De pot: Om minister-president te worden en dusdoende de pot te winnen, moet bij de laatste worp het juiste aantal ogen worden gegooid om nummer 63 te bereiken. Gooit men te veel, dan moet vanaf nummer 63 worden teruggeteld; komt het opzettertje daarbij op een ministerszetel, dan moet nogmaals eenzelfde aantal vakjes worden teruggeteld.

*) Aangezien een pot gevormd wordt, is het zetelspel in feite dus tevens een kansspel. Het staat u vrij hierin wel of niet een parallel te zien met de politieke werkelijkheid. In ieder geval zij de aandacht erop gevestigd dat kansspelen, ondanks onze inspanningen, bij de wet verboden zijn. Dat maakt het spel alleen maar spannender. Gordijnen en deuren eerst goed sluiten!

Kernbewapening en ontwikkelingshulp

Anderhalf jaar oud - anderhalf jaar honger, de meest artistieke foto van Worldpress

KERNBEWAPENING en ontwikkelingshulp zijn twee vraagstukken die met de toekomst en leefbaarheid van deze wereld te maken hebben en die nog in genen dele tot ieders tevredenheid zijn opgelost of zelfs maar veel dichter bij een oplossing zijn gebracht. Het is al weer een jaar geleden dat er berichten in de pers verschenen dat de Sowjet-Unie en de Verenigde Staten overeenstemming hadden bereikt over een ontwerp-verdrag tegen de verspreiding van kernwapens, een non-proliferatieverdrag. Toen de ontwapeningsconferentie te Genève op 14 december jl. drieëneenhalve maand na de gebruikelijke datum voor het recess, uiteenging, was men nog praktisch even ver. Er moet wel zo iets als een wonder gebeuren, zoals de New York Times het vorige week uitdrukte, als het verdrag op tafel komt voordat de „atoomclub" met een of meer leden is uitgebreid, ook al komt de conferentie op 18 januari weer vervroegd bijeen.

Over de noodzaak van een dergelijk verdrag is iedereen het wel eens. Verspreiding van kernwapens betekent een bedreiging voor de veiligheid en vrede in de gehele wereld. Dit is ook een van de conclusies van de in december 1964 door het Nederlandse ministerie van buitenlandse zaken ingestelde Adviescommissie inzake Vraagstukken van Ontwapening en Internationale Veiligheid en Vrede, die op 9 mei van dit jaar haar eindrapport uitbracht.

Onlangs verscheen bij de uitgeverij Het Wereldvenster het boek *Kernwapens voor alle landen?* waarin zes deskundigen onder redactie van jhr. dr. F. A. M. Alting van Geusau aan de hand van voorbeelden duidelijk maken hoe noodzakelijk het is tot een spoedige regeling van dit probleem te komen. Een overzicht van de hand van L. Beaton rekent voor wat de kosten van de ontwikkeling van een beperkte kernmacht zijn en hoever de respectieve landen gevorderd zijn op weg naar de verwerking van kernwapens en de middelen om die te vervoeren. In het boek komen uiteraard de problemen, die de afsluiting van het verdrag (nog) in de weg staan, uitgebreid aan de orde en in het algemeen komen de conclusies overeen met die van de bovengenoemde staatscommissie, waarvan o.a. prof. dr. B. V. A. Röling, directeur van het Polemologisch Instituut te Groningen en een van de medewerkers van het boek, deel uitmaakte. Het belangrijkste probleem lijkt dat van de inspectie op de naleving van het verdrag. Het was tegen de door Moskou voorgestelde en door de Verenigde Staten in eerste instantie niet afgevoerde inspectie door het Internationale Atoombureau (IAEA) te Wenen, een orgaan van de Verenigde Naties, dat vooral van de zijde van Euratom bezwaren rezen. Zowel de commissie als de schrijvers van het boek komen tot de slotsom dat controle door de IAEA nodig is, wil zij geloofwaardig zijn.

Tegen industriële spionage, over de mogelijkheid waarvan van vele zijden de vrees is uitgesproken, biedt het reglement van de IAEA voldoende waarborgen. Over de door de commissie genoemde mogelijkheid dat de — weliswaar gedurende hun ambtsperiode tot geheimhouding verplichte — inspecteurs na enige jaren praktijk worden „weggekocht" door ondernemingen die profijt willen trekken van de door de inspecteurs verworven ervaringen — spreekt het boek niet. Volgens mr. M. van der Stoep is echter de inspectie van nucleaire installaties nauwelijks nodig en zou volstaan kunnen worden met de inspectie en verificatie van nucleaire materialen. Een conclusie waar ik een vraagteken achter meen te mogen zetten.

EUROPA

In verband met de kwestie van de controle wil ik ook de aandacht vestigen op een ook voor het overige interessant overzicht van de ontwikkelingen in het kader van de Europese eenwording, *Europa onderweg*, dat vorige maand onder redactie van H. J. M. Aben verscheen bij de uitgeverij Agon Elsevier. De heer J. A. Redeker, redacteur techniek en wetenschappen van het Algemeen Dagblad wijst er in het hoofdstuk Non-proliferatie versus energiebeleid op, dat het eigendom van alle splijtstoffen in de Verenigde Staten krachtens een wet uit 1964 in 1973 geheel zal zijn overgegaan van de Amerikaanse staatscommissie voor atoomenergie naar het particuliere bedrijfsleven, „dat dan niet alleen brandstof voor kerncentrales en reactoren voor wetenschappelijk onderzoek zou produceren en leveren, maar ook splijtstoffen voor militair gebruik." De ongerustheid hierover heeft Amerika volgens de schrijver trachten weg te nemen „door aan te dringen op een verdrag dat het gevaar van misbruik van splijtbaar materiaal voor militaire doeleinden elders in de wereld — met name in Europa — zou moeten afwenden". „De (Amerikaanse) industrie zou hierdoor volledige vrijheid van handelen krijgen, de Europese daarentegen zou op allerlei wijzen aan banden kunnen worden gelegd... Euratom was geen kasplantje meer... een mogelijk gevaarlijke concurrent die in een oneer-

lijke strijd geknield moest worden. De Amerikaanse onderhandelaar die in de Geneefse ontwapeningsconferentie in alle toonaarden de lof van het aanbevolen non-proliferatie-verdrag zong, was William Foster... oud-voorzitter van het verbond van Amerikaanse chemische industrieën en oud-president van de Nuclear Fuels Corporation."

Tot zover het betoog van de heer Redeker dat ook in zijn vervolg een grove miskennis inhoudt van de gevaren die de werkelijke aanleiding vormen voor het ontwerpen van een non-proliferatieverdrag. Zeker, ook in *Kernwapens voor alle landen?* en het rapport van de regeringscommissie wordt het gevaar van discriminatie tussen de kernmogendheden en de niet-kernmogendheden onderkend en betreurd. Er wordt dan ook op aangedrongen dat de grote mogendheden psychologisch belangrijke concessies doen, bij voorbeeld in de vorm van een verdrag tot stopzetting van alle kernproeven, ook de ondergrondse, maar de schrijvers waarschuwen er voor de totstandkoming van het non-proliferatieverdrag daarvan afhankelijk te stellen omdat de tijd dringt en vóór alles voorkomen moet worden dat nog meer landen over kernwapens gaan beschikken.

Het derde probleem dat bij het sluiten van het verdrag een belangrijke rol speelt, is dat van de garantie tegen aanvallen van kernmogendheden op het gebied van degenen die die wapen niet bezitten. Vooral India, dat zich door China bedreigd voelt, heeft op dergelijke garanties van de grote mogendheden aangedrongen. Moskou voelt zich echter weinig aangetrokken tot de gedachte van een gemeenschappelijke Russisch-Amerikaanse garantie aan India, omdat dit China te gemakkelijk een kans zou geven in de communistische wereld stemming te maken tegen de Sowjet-Unie wegens samentrekking met het Amerikaanse 'imperialisme'. Van der Stoep geeft in zijn bijdrage als oplossing dat de Algemene Vergadering van de VN de nodige bijstand zal beloven, waarbij Moskou en Washington zich dan kunnen aansluiten. Alting van Geusau geeft in het boek een interessant overzicht van de mogelijkheden die de Verenigde Naties op het gebied van de handhaving van de vrede en beheersing van de bewapening biedt, waarop ik hier verder niet in kan gaan.

De stap van het vraagstuk van de kernbewapening naar dat van de ontwikkelingshulp is maar een kleine. Ten eerste speelt de ontwikkeling van de kernenergie bij die hulp een rol en ten tweede zou de uitbreiding van de kernmogendheden met de ontwikkelingslanden bij de economische en sociale ontwikkeling van die landen een zodanige rol spelen dat het niet minder dan een ramp genoemd zou kunnen worden als dat gebeurde. Prof. Röling acht het gevaar voor de vrede dat uit wapenvermindering zou voortkomen minder groot dan het wijder worden van de afstand tussen arm en rijk in deze wereld.

Dit is echter niet het voornaamste motief dat de rijke landen tot het geven van hulp beweegt. Dr. C. J. L. Bertholet promoveerde in 1965 te Tilburg op een proefschrift, waarin hij de sociale en economische ontwikkeling van de Westerse wereld en de sociale verhoudingen in die wereld vergelijkt met de mondiale verhoudingen van thans en de tegenstellingen tussen de rijke en arme landen met de tegenstellingen die in de 19e eeuw de landen in het westen beheersten. Dit proefschrift is thans in een handelsuitgave onder de titel *Het ontwikkelingsprobleem in sociaal perspectief* bij de Universitaire Pers Rotterdam verschenen. In deze scherpe analyse van de maatschappij en de mogelijkheden tot ontwikkeling die deze biedt, somt dr. Bertholet een aantal motieven op die de rijke landen tot het verlenen van hulp brengen: de tegenstelling tussen Oost en West, het politieke eigenbelang van de afzonderlijke staten, de banden met vroegere koloniën, handhaving van de wereldvrede, economisch voordeel (door schrijver niet bewezen geacht), juridische motieven (op grond van het Handvest van de VN), ethische motieven (restitutie van aangedaan onrecht in het verleden, liefdadigheid, de proletarische solidariteitsgedachte, de humanistische vrijheidsgedachte, de christelijke leer van medemenselijkheid en sociale gerechtigheid).

Uitgaande van de door de VN noodzakelijk geachte stijging van het nationaal inkomen der ontwikkelingslanden van minstens 5 pct. in 1970 kwam men destijds tot de conclusie dat de bijdrage, die de rijke landen zouden moeten leveren om die stijging mogelijk te ma-

ken, 1 pct. van hun nationaal inkomen zou moeten bedragen. Dit percentage wordt echter hoe langer hoe meer als ontoereikend beschouwd, aldus de schrijver.

De grote vraag bij de hulpverlening is of deze bilateraal of multilateraal dient te geschieden. „Het zijn vooral een aantal kleine donorstaten en de groep ontwikkelingslanden die, met name vanwege de politieke risico's verbonden aan bilaterale hulp, voor een sterk vergrote krachtsinspanning via de VN pleiten.

TEGENSTELLINGEN

Met deze stelregel is zeker in dit kleine land niet iedereen het eens. Het voor en tegen van deze twee soorten hulpverlening wordt duidelijk tegenover elkaar gesteld in *Rijke en arme landen* van dr. H. M. de Lange (uitg. het Wereldvenster), die kennelijk geïnspireerd is door de „Overwegingen van de Oecumenische Raad van Kerken over Politieke vragen" en de verklaring van de pauselijke commissie Rechtvaardigheid en Vrede. Als voordelen van multilaterale hulp worden in dit boek genoemd: 1. Multilaterale hulp heeft minder de bijbetekenis van liefdadigheid en zal dus gemakkelijker worden geaccepteerd; 2. Het zou de toepassing van objectieve economische beoordelingsmaatstaven voor projecten en programma's mogelijk maken. Bilaterale hulp wordt vaak niet bepaald door economische overwegingen maar door overwegingen van politieke aard; 3. Geïnternationaliseerde hulp zou de vooruitzichten op regionale samenwerking vergroten; 4. Het zou een beter klimaat voor de groei van een internationale volkshuishouding kunnen creëren.

Aan de nota-Bot over ontwikkelingshulp ontleent de schrijver dan nog een paar argumenten pro en contra speciaal met betrekking tot Nederland. Voor multilaterale hulp — en de schrijver laat er ook verder geen twijfel aan bestaan dat deze vorm volgens hem de meeste voorkeur verdient — pleiten de volgende argumenten: „a. Nederland beschikt als klein land over onvoldoende financiële middelen om langs bilaterale weg op ruime schaal hulp te verstrekken. Slechts een zeer beperkt aantal dezer landen zou dan voor een dergelijke hulp in aanmerking komen, hetgeen de relaties met andere landen nadelig kan beïnvloeden. b. Nederland beschikt als klein land, anders dan internationale organisaties en grote landen niet over het politieke gewicht en het administratieve apparaat, dat het in staat zou stellen een effectief toezicht uit te oefenen op de hulpverlening."

Het punt van het toezicht vormt voor vele voorstanders van bilaterale hulp het argument voor hun voorkeur. Daarnaast wijzen zij op de mogelijkheid van culturele, sociale en economische betrekkingen tussen Nederland en de ontvangende landen.

Particuliere investeringen vormen een groot deel van wat in Nederland onder de noemer ontwikkelingshulp gebracht wordt. De schrijver merkt op dat deze van de grootste betekenis zijn en op beslissende wijze invloed kunnen uitoefenen. „Een deel van de financiële opbrengsten gaat evenwel terug naar het „moederland" en de schrijver vindt het wel wat ver gaan deze activiteiten onder dezelfde noemer te brengen „als bij voorbeeld de kapitaaloverdrachten van de overheid. De toevallige omstandigheid dat in Nederland enkele hoofdkantoren van internationale concerns zijn gevestigd leidt er toe dat Nederland in de internationale statistieken voor grote bedragen te boek staat als het gaat om de investeringsbedragen die beschikbaar komen voor ontwikkelingslanden." De conclusie van de schrijver is dan ook dat het onjuist is uit deze cijfers op te maken „dat wij ruimschoots aan onze verplichtingen hebben voldaan". „Wie vergelijkbare cijfers van andere landen bestudeert ziet dat Nederland niet zo geweldig voor de dag komt. In ieder geval veel minder dan nodig is, zoals op andere plaatsen in dit boekje met kracht van argumenten is aangetoond."

We willen dit relaas besluiten met tegenover de mening van de schrijver het een en ander te citeren uit het jaarverslag 1966/67 van de Hollandsche Bank-Unie. De kapitaalverschaffende landen mogen de grenzen van wat uit financieel en economisch oogpunt mogelijk en verantwoord is, niet overschrijden aldus het jaarverslag. „Dit geldt zeker niet in de laatste plaats voor Nederland. Ondanks de ongunstige positie van de rijksfinanciën en een vooralsnog niet geheel in het herstel zijnde conjunctuur, werd de financiële bijdrage voor ontwikkelingshulp in 1968 verhoogd tot circa f 525 mln., tegen f 450 mln. in 1967. Nog afgezien van de door het bedrijfsleven verrichte investeringen overzee, behoort Nederland met deze bedragen tot de kleine groep van landen, welke zich op dit punt grote nationale inspanningen getroosten."

De meningen lopen dus sterk uiteen. Wij zijn nogal uitvoerig op de zojuist verschenen boekwerken ingegaan omdat deze een o.i. nuttige bijdrage tot de discussie kunnen vormen.

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT

TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

Voorlichting

★ Blijkens een bericht in het Algemeen Handelsblad heeft prof. mr. dr. M. Rooy uit Amsterdam tijdens een driedaagse conferentie in Beekbergen, verzorgd door het Instituut voor Bestuurswetenschappen, voor ruim zestig burgemeesters, gemeentesecretarissen, wethouders, raadsleden, alsmede provinciale en gemeentelijke bestuursambtenaren gepleit voor een spoedige totstandkoming van een wettelijke regeling van een algemene voorlichtingsplicht voor de overheid. Daarbij toonde hij zich met name een voorstander van de regelingen met betrekking tot de toegankelijkheid van

ambtelijke documenten die gelden in Zweden en de Verenigde Staten.

Prof. Rooy bleek op deze conferentie voorts de mening toegedaan dat de voorlichting van de overheid meer inhoud dient te krijgen en op de juiste tijdstippen en door ambtelijke deskundigen en niet door een politiek verantwoordelijke bewindsman dient te geschieden.

Wij kunnen het daarmee volledig eens zijn. Men dient niet te vergeten dat voorlichten ook een „vak" is, waarbij het veelal noodzakelijk blijkt de van ambtelijke zijde verstrekte informatie, dusdanig te vertalen dat zij ook voor de gewone burger zijn te begrijpen.

BPvdA en Tans

★ Of het de PvdA werkelijk zo slecht gaat of dat de heer Tans, haar correcte en minzame voorzitter, overspannen is weten we niet, maar zijn optreden verbaast wel. Na een opgewonden en volstrekt onredelijke aanval op de gloednieuwe minister van onderwijs in de Kamer volgde een radio-uitzending waarin hij suggereerde dat mevrouw Van Someren eigenlijk jokte als zij voorgaf niet te weten waar het geld voor de Mammoet-motie van Tans vandaan moet komen. Dat kwam toch uit de belastingvoorstellen van de PvdA zei hij zonder schroom en rekenkunde. (zie het staatsje op deze pagina).

Wij plegen iemand niet voor leugenaar uit te maken, wij nemen direct aan dat

de heer Tans geloofde wat hij zei, maar zou hij nu niet eens het plan van zijn eigen fractie gaan bestuderen voor hij moties indient die een heleboel geld kosten?

Het niveau van de uitzending ging nog dieper toen de Telegraaf erbij sleepte werd en eindigde in de „grap" dat mevrouw Van Someren verveten werd iets heel erg fout gedaan te hebben in de Tweede Kamer op het moment dat zij in de Provinciale Staten van Zuid-Holland zat. Om eerlijk te zijn: de laatste grap hoorde bij een betoog van de heer Van den Doel, sprekende over Volkshuisvesting waarover mevrouw Van Someren in de Kamer niet het woord pleegt te voeren.

Niemand reageert als de Boerenpartij dit soort dingen zegt, van de PvdA valt het wel tegen.

à 70 duizend het in de naaste toekomst volgehouden zouden hebben. Het is duidelijk dat slechts zeer grote eenheden zich van computers en de allernieuwste druktechnieken kunnen bedienen. Het is juist die technische samenwerking die het liberale woord redt en niet het uit de weg gaan ervan zoals Mathieu Smedts terecht schreef in Vrij Nederland van 9 december.

De angst voor redactionele samenwerking — ondanks de uitdrukkelijke verklaringen — lijkt ongegrond juist omdat de betrokken kranten zo enorm verschillen in karakter. Wie bezorgd is voor het onafhankelijke liberale woord moet zich verheugen over de oplossing die in het geval Unitel gevonden is en niet daarover jammeren.

gen de andere begrotingen stemde.

Het blijft evenwel een hoogst merkwaardige zaak dat deze PSP-afgevaardigde niet meteen de juiste consequentie uit zijn standpunt heeft getrokken te weten: bedanken voor het Kamerlidmaatschap. Hij blijft dus deel uitmaken van een college dat allerm minst zijn instemming heeft en waarvan hij kennelijk in de huidige vorm het nut niet inziet. Dit is een soort „weg-met-mij-politiek", waarvoor wij weinig bewondering kunnen hebben. Wellicht is de heer Boetes te pacifistisch aangelegd om in dit opzicht de strijd met zichzelf aan te binden. Wat hij thans ten toon spreidt is een vorm van rebellie die men weinig serieus kan nemen.

Hoepia, de dronken militairen en Vietnam

Enkele bladen — Vrij Nederland, De Volkskrant en de N.R.C. — hebben zich boos of ongerust gemaakt over mijn opmerkingen in de Tweede Kamer aangaande een VPRO televisie-interview, waarin aan dronken militairen vragen werden gesteld over Vietnam en over de krijgsmacht.

Nu is dronkenschap voor militairen in uniform strafbaar en mijn vraag aan de minister luidde dan ook of de VPRO bier aan de betreffende soldaten had aangeboden en — zo dit het geval zou blijken te zijn — of deze omroep zich dan niet had schuldig gemaakt aan uitlokking van een strafbaar feit. Deze zaak is in onderzoek en kan dus op dit moment niet in aanmerking komen voor nader commentaar.

Zelfs echter indien van uitlokking van een strafbaar feit geen sprake zal blijken te zijn geweest, zo ongeveer mijn betoog in de Kamer, vind ik het Hoepia-interview beneden de journalistieke maat. Het is m.i. eenvoudigweg unfair een aantal dronken mensen voor de camera te halen en ze dan vragen te laten beantwoorden over een zo tragisch vraagstuk als de oorlog in Vietnam. Als een dag- of weekblad of vergelijkbare wijze zou hebben gehandeld, zou dit wat de zaak zelf betreft even onjuist zijn geweest, maar nu men in een tv-uitzending de soldaten herkenbaar op het scherm bracht, werd de grens van het in mijn ogen toelaatbare nog veel verder overschreden. Ik meen dat het mijn volledig recht als Nederlands staatsburger en als lid van de Tweede Kamer is aan een dergelijke persoonlijke opvatting in het openbaar uitdrukking te geven.

Deze beide elementen van mijn betoog — het juridische en het persoonlijke — zijn de afgelopen dagen door verschillende commentatoren op een nogal onintelligente manier door elkaar gehaald. Mijn opmerkingen en vragen samenvattend, stelden of suggereerden zij dat ik de vrijheid van meningsuiting zou hebben willen aantasten. Daarmee zetten zij de boel eenvoudigweg op z'n kop.

Allereerst zou ik graag de vraag beantwoord willen zien wiens of wier meningsuiting ik nu eigenlijk zou hebben willen beknotten. In aanmerking komen alleen maar: de dronken militairen en de VPRO. Over de dronken militairen heb ik geen moment rechtstreeks gesproken, hoewel zij het ten slotte waren die het woord voerden. Ik heb dit met name niet gedaan omdat naar mijn oordeel de opvattingen, die dronken mensen uitspreken, niet mogen worden beschouwd als „meningsuitingen" in de zin zoals men bedoelt, wanneer men van „vrijheid van meningsuiting" spreekt. Het gedrag van de soldaten vond ik niet zozeer verwijtbaar, als, laten we zeggen, nogal onhandig.

Heb ik getracht de vrijheid van meningsuiting van de VPRO te beperken? Het betrof hier een interview en de mening van de VPRO zou — zo zij al iets meent of tracht te demonstreren —

door mevrouw G. V. van Someren-Downer, lid van de Tweede Kamer

dus alleen in de keuze en de teneur van de vragen tot uitdrukking hebben kunnen komen. Op deze vraagstelling zelf heb ik geen enkele kritiek uitgeoefend. Mijn kritiek richtte zich erop dat nu juist deze vragen aan juist deze mensen in juist deze omstandigheden werden gesteld. Deze kritiek houd ik staande. Ik zou zelfs graag eens de vraag beantwoord willen zien, of de VPRO, die van twaalf miljoen Nederlanders uitgerekend dit groepje militairen haar vragen voorlegde, de werkelijke vrijheid van meningsuiting niet aantastte door dit te doen op een moment, dat de soldaten zeer kennelijk verre van nuchter waren en dus — zoals ik al stelde — niet in staat een „mening te uiten" in de betekenis als bij voorbeeld het „Verdrag inzake de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden" daaraan hecht.

De reacties zelve geven afgezien van het door elkaar halen van de verschillende facetten toch te denken. De critici beperken er zich toe de fielen van hun toorn uit te storten over mij, omdat ik het aan de orde heb gesteld, maar zij geven zorgvuldig geen antwoord op de vraag of de handelwijze van de VPRO juist was. Het griezelige is dat een dergelijke handelwijze kennelijk gewoon gaat worden. Het was overigens verheugend dat het radio-journalistenforum van zondag jl. de veroordeling wel uitsprak, maar de kritiserende schrijvende pers houdt zich daar angstvallig buiten.

Wat mij — en dat is een meer algemene opmerking — de laatste tijd steeds meer gaat verontrusten is de meedogenloze harde wijze waarop mensen, werkzaam in de publiciteit, en met name bij de televisie, hun medemens benaderen. Men moet toch wel grondig lak hebben aan zijn medemens als men, zoals de VPRO, die militairen te kijk zet. Dat de critici, meestal van zich progressief wanende zijde, daar volstrekt aan voorbijgaan, is benauwend. In een antwoord aan Vrij Nederland heb ik er al op gewezen dat het mij verbaast dat velen van de socialisten of socialistisch denkenden zich zo ver gedistanceerd hebben van het oude ethische socialisme dat de medemens zeer hoog stelde. De nazaten van deze socialisten gebruiken o.a. de televisie om hun medemens eens even fijn te grazen te nemen, om een huiselijke maar duidelijke term te gebruiken. Het interview dat meer op een kruisverhoor lijkt bij voorbeeld, vindt algemeen ingang. Men vergeet dan dat de man, die interviewt, het medium tv dagelijks gebruikt en daardoor zoveel voor heeft dat de ander al met een handicap begint. In dat geval van de VPRO vergat men volledig de gevolgen voor de betrokkenen.

Het zou goed zijn wanneer, allereerst binnen de kring van de leden der omroepverenigingen, eens een discussie loskwam over de wijze van optreden in televisie-uitzendingen. Daarmee heeft de vrijheid van meningsuiting niets van doen.

Op dit moment beperken sommigen er zich liever toe de VVD — in dit geval mij — aan te vallen omdat ik gezegd heb wat iedereen kan zien. Het bontst maakte de heer Wigbold het in Achter het Nieuws, die achter mijn opmerkingen een complete intrige van Unitel zag. Men zit even met de ogen te knippen als men dat hoort. Toen het Vrije Volk op 12 december schreef dat de Telegraaf met Unitel en de Tros in Hilversum naar de macht zou grijpen, dacht ik dat het als grap bedoeld was. Het blijkt nu dat men inderdaad een grote samenzwering ziet en daar hoorden mijn opmerkingen dan bij. Overigens, als men een aanval tegen ethisch niet te verdedigen methoden bij de tv in verband brengt met Unitel, dan loopt het nog zo'n vaart niet.

Het is echter beter niet alles met alles te verwarren en te vertroebelen en eerlijk antwoord te geven op de vraag: Kunnen wij met methodes als hierboven signaleerd verder gaan of is er bezinning nodig?

Unitel

★ We zijn werkelijk geroerd door de zorg voor het zuivere liberale woord, die op het ogenblik zo duidelijk blijkt uit alle jammerklachten over het tot stand komen van de technische en commerciële samenwerking van Dagbladunie en Telegraaf. Het gehuil hierover maakt ons toch een beetje wantrouwend, want wat is de werkelijkheid?

Door deze samenwerking kan de kostenstijging tot staan gebracht worden. De stijging van die kosten dreigden enkele kranten te wurgen, waaronder juist de liberale. Het is niet waarschijnlijk dat kranten met een oplage van 60

Weg met mij

★ Het Eerste Kamerlid de heer O. Boetes, die de PSP in onze senaat, vertegenwoordigt, heeft vorige week als eenling tegen de begroting van een aantal hoge colleges van staat gestemd. Zijn fractiegenoten keurden met de rest van de Kamer de begrotingen evenwel goed. De begrotingen die in de ogen van de heer Boetes afkeuring verdienden waren die van de Eerste Kamer, waarvan hij dus zelf deel uitmaakt. Er is volgens de PSP-afgevaardigde een veel goedkoper instituut denkbaar. Wij willen er nu maar voorbijgaan waarom de heer Boetes te-

Inkomsten en uitgaven in het plan-Peschar

Het lijkt ons nuttig, in verband met het artikel op pagina 1 van mevrouw Van Someren, om de inkomsten en uitgaven in het plan-Peschar nog eens in herinnering te brengen. Het aan de Handelingen van de Tweede kamer ontleende staatsje ziet er aldus uit:

INKOMSTEN

Successierechten	75 mln.
Vennootsch.bel.	
43e pt. handhaven	43 mln.
3 ct. benzinebelasting	90 mln.
Meer kort parkeren	8 mln.
Vermindering defensiekosten	80 mln.
Bescherming bevolking vermindering kosten	7 mln.
	303 mln.

UITGAVEN

Ontwikkelingshulp	150 mln.
Woningbouw	100 mln.
A.W.Z. extra	100 mln.
Defensie extra	10 mln.
Ontw. en saneringsfondsen	7 mln.

	367 mln.
Tekort	64 mln.
Werkeloosh.bestrijding inflatoir financieren	300 mln.
Zonder meer geld voor onderwijs reeds inflatoir	364 mln.

PRO MEMORIE POSTEN

Wereldomroep uit algemene middelen Gemeentefinanciën „Tal van andere wensen".

Scheepswerf & Machinefabriek v.h. H. J. KOOPMAN N.V.

DORDRECHT — TEL. 1850 - 35041 en 35042

SCHEEPSBOUW - MACHINEFABRIEK - KETELMAKERIJ

INBOUW EN REVISIE VAN MOTOREN
NIEUWBOUW EN REPARATIE-INRICHTING

FRIESCH-GRONINGSCHЕ HYPOTHEEKBANK N.V.

EN AANGESLOTEN BANKEN

Amsterdam - Arnhem - Eindhoven - Enschede
's-Gravenhage - Groningen - Rotterdam

VLOTTE BEHANDELING VAN
HYPOTHEEKAANVRAGEN

Boele's Scheepswerven en Machinefabriek N.V.

BOLNES (bij Rotterdam)

•
Reparatie en nieuwbouw
•

TELEFOON 195100 ROTTERDAM — TELEGR. BOELE • BOLNES

VUURVASTE STENEN IN ALLE SOORTEN

„MOLISOL“ MOLER ISOLATIESTENEN

VUURVASTE ISOLATIESTENEN

ZUURVASTE STENEN

„PRODORITE“ CHEMISCH BESTENDIGE PRODUCTEN

LEVERT

N.V. Gouda Vuurvast

VERENIGDE VUURVASTE STEENFABRIEKEN

GOUDA — TELEFOON 67 44 - (18 20)

Delft

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT

A. VAN HOBOKEN & CO.

Anno 1774

DEVIEZENBANK

*

Parklaan 32-34 - Tel. 110320 (7 lijnen) - Telex 21170

ROTTERDAM

FIGEE-VLAARDINGEN N.V.

SCHEEPSBOUWWERF

SCHEEPSBOUW
SCHEEPSREPARATIE
VERLENGEN — VERBOUWEN
DROOGDOKKEN — LASBOTEN

MACHINEFABRIEK

MOTOREN-INBOUW EN REPARATIE
DRAAI-, FRAIS- EN SCHAAFWERK
PIJPLEIDINGEN — APPARATEN
WATERZUIVERINGSAPPARATUUR

CONSTRUCTIEWERKPLAATSEN

STAALCONSTRUCTIES — TANKS
TRANSPORTINRICHTINGEN

vloeibare zuurstof
vloeibare stikstof
machine-fabriek

HOEK

N.V. W.A. HOEK'S MACHINE- EN ZUURSTOFFFABRIEK HAVENSTR. 19 SCHIEDAM TEL: 010-269061

TENDENTIEUS

Zondag 10 december gaf de Vara-radio een tendentieuze beeld over de (technische) samenwerking van de Nederlandse Dagblad Unie en het Telegraaf-concern in de NV Unitel. Zo werd er gesproken van geheimhouding van het desbetreffende nieuws waar alleen maar sprake was van een normaal embargo. Zo werd de NRC achteloos een zusterblad van de Telegraaf genoemd. Zo werd gesuggereerd dat samenwerking op redactioneel terrein tussen de betrokken dagbladen niet lang meer zou kunnen uitblijven. Trouwens, het gehele programma wekte de indruk met een selectie van reacties een vooropgezette mening te willen bewijzen, aldus stelde de volgende dag een recensent vast. Als het de Vara werkelijk te doen is om objectieve voorlichting van het Nederlandse publiek, laat zij dan eens de hand in eigen boezem steken. Ik denk dat die hand er hartstikke rood weer uitkomt.

- ATTRACTIE

Maandag 11 december deelde het Rotterdamse gemeentebestuur vol trots mede dat prinses Beatrix de modernste en tevens kortste metrolijn ter wereld op vrijdag 9 februari officieel in gebruik zal stellen. Alle gezinshoofden in Rotterdam zullen een brief van burgemeester Thomassen ontvangen met twee gratis kaartjes en een boekje met aanwijzingen hoe men moet metroën. Op 15 januari zullen 250.000 van deze brieven worden verstuurd. In totaal zullen er 560.000 metrokaartjes gratis worden verstrekt. Wethouder Jettinghoff zei echter te hopen, dat niet iedereen op die eerste dag zijn gratis ritje zal willen maken, „want in dat geval zouden we de bereden brigade van de Rotterdamse politie te hulp moeten roepen.” Ik meen echter dat ook dat een zeer bijzondere attractie zou kunnen worden, indien althans de straten met sneeuw bedekt zijn en achter elk politiepaard een arreslee wordt bevestigd.

MIDDENGOLF

Dinsdag 12 december hielden de chef-staf van de civiele verdediging in ons land, generaal-majoor b.d. E. R. d'Engelbronner, en prof. dr. Ph. B. Smith, de Amerikaanse hoogleraar in de experimentele natuurkunde aan de Rijksuniversiteit te Groningen, een openbaar debat over het bestaansrecht van de Bescherming Bevolking. Prof. Smith meent dat tegen het gruwelijk geweld van een oorlog met kern-

wapens geen enkele BB is opgewassen en hij ziet maar één manier om de bevolking te beschermen: vrede. De generaal-majoor houdt rekening met de mogelijkheid van oorlogvoering in verschillende graden van gruwelijkheid en stelde tijdens het debat vast: „Professor Smith en ik denken op verschillende golflengten. Hij denkt op de lange golf met vrede als doel in een verre toekomst. Ik, als klein stukje van de overheid, denk op de korte golf omdat ik mij ervan bewust ben, dat een mogelijke vrede pas over een reeks van jaren zal zijn te realiseren”. Als ik forumleider was geweest zou ik hebben gezegd, dat het misschien het verstandigst is om in Nederland op de middengolf te denken.

VROUWEN

Woensdag 13 december werd op een bijeenkomst te Utrecht van de gezamenlijke Nederlandse organisaties van verpleegtehuizen bekendgemaakt dat een onderzoek heeft uitgewezen dat tot 1980 een verdubbeling van het aantal bedden nodig zal zijn. In de verpleegtehuizen verblijven tweemaal zoveel vrouwen als mannen, een verhouding die ook in de naaste toekomst — naar verwacht wordt — gehandhaafd zal blijven. De mannen mogen hieruit echter niet de conclusie trekken dat zij het sterke geslacht vormen en de vrouwen het zwakke. Die verhouding van één tegen twee wordt namelijk enerzijds bepaald door de gemiddeld langere levensduur van de vrouw en andere andere kant door de omstandigheid dat mannen in de regel langer thuis kunnen worden verpleegd; in vele gevallen dóór hun vrouw! Ik denk dat deze situatie het gevolg is van het feit dat vrouwen zich over het algemeen te weinig voor de politiek interesseren. Want politiek is een slopend bedrijf.

SOESTERBERG I

Donderdag 14 december is het verkeer op de rijksweg Utrecht-Amersfoort ter hoogte van Soesterberg 's ochtends zes uur lang gestremd geweest als gevolg van een botsing tussen twee vrachtauto's. Een veewagen met zestig kalveren reed tegen een in een parkeerhaven staande vrachtwagen, die was geladen met tweehonderd gasflessen. De ravage was groot. Tien kalveren werden op slag gedood, de andere vijftig vluchtten naar alle kanten. Enkele werden gevangen in een naburige kloostertuin, andere op het vliegveld Soesterberg. Een aantal bleef spoorloos. Toch wel verstandige dieren, die kalve-

ren. Immers ook voor een mens zijn er eigenlijk maar twee ontsnappingsmogelijkheden als hij wordt achtervolgd. Of hij zoekt zijn toevlucht in een klooster, of hij neemt ijlings een vliegtuig naar een ander land. Er zijn nog enkele kalveren spoorloos. Wordt er op Soesterberg soms een straaljager vermist?

SOESTERBERG II

Vrijdag 15 december werd in de vergadering van de Provinciale Staten van Utrecht aangekondigd, dat met behulp van TNO-Delft een diepgaand onderzoek zal worden ingesteld naar de geluidshinder in de gemeenten in de omgeving van de vliegbasis Soesterberg. Ook de militaire autoriteiten zullen hieraan hun medewerking verlenen, o.m. met apparatuur waarover TNO niet beschikt. Het eindrapport, dat zoveel mogelijk in de openbaarheid zal worden gebracht, zal o.m. worden gebruikt bij de goedkeuring van aan GS voorgelegde bestemmingsplannen. GS streven ernaar om ten behoeve van het onderzoek ook de modernste straaljagers, die nu nog elders in Europa zijn gestationeerd, naar Soesterberg over te laten komen. Als die extra hard blijken te loeien, zullen daar die vermiste kalveren wel inzitten.

KORTSLUITING

Zaterdag 16 december ontstond kortsluiting in het ondergrondse stroomnet van de Haagse Tramweg Maatschappij bij de tramovergang aan de Delftse laan. Vonken sprongen over en vernielden een stroomkabel en twee telefoonkabels, waardoor duizenden Hagenaars het die avond en sommigen ook nog de gehele zondag zonder telefoon en elektriciteit moesten stellen. Ten slotte werd ook een op korte afstand gelegen hoofdaardgasleiding aangevretten, zodat een vonk van een voorbijrijdende tram een grote gasbrand veroorzaakte, waarvan de vlammen aanvankelijk twintig meter hoog waren. Duizenden Hagenaars stroomden nadat radio en televisie om zeven uur het nieuws hadden gemeld naar de plaats van de aardgasbrand. Brandweercommandant J. van Houten was daarmee niet erg gelukkig, want het gedrang van al die toeschouwers hinderde de brandweer in haar werk. Men mag echter mijn inziens het publiek daarover niet te veel verwijten maken, want wie van telefoon was verstoken kon er immers zeker van zijn dat hij degene die hij wilde spreken juist bij de brand zou aantreffen!

PROF. KLEEREKOPER EN ZIJN „FOPSPEENTHEORIE”

Vennootschapskamer als alternatief

HET is alweer bijna een jaar geleden, dat prof. dr. S. Kleerekoper in Ruim Zicht, het orgaan van het Nederlands Katholiek Vakverbond, zijn inmiddels berucht geworden beschouwing publiceerde, waarin hij tot de conclusie kwam dat medezeggenschap een fopspeen voor de arbeider is. Hierna is een uitvoerige discussie gevoerd, waarin onder meer ook prof. Romme zich mengde. Vorige week zaterdag heeft prof. Kleerekoper opnieuw de strijdbijl opgegraven tijdens een studieconferentie, welke werd georganiseerd door de Nederlandse Centrale van Hoger Personeel. De hooggeleerde spreker ging in deze bijeenkomst verder dan in het bewuste artikel, omdat hij thans niet alleen kritiek uitte op de medezeggenschap, maar ook een alternatieve oplossing gaf voor dit vraagstuk.

allen vaak iets geheel anders onder. Hij wees in dit verband onder meer naar het begrip „volksdemocratie”, waarachter zich een dictoriaal systeem verschuilt.

● TWEELIDIGE DEMOCRATIE

Prof. Kleerekoper ziet de democratie tweeledig.

● Als staatsbestel met algemeen kiesrecht, waarbij evenwel een meerpartijstelsel een noodzakelijke voorwaarde is (desnoods twee partijen).

● Als toestand van de maatschappij, gekenmerkt door een tolerante houding jegens minderheden, waarbij hij een getemperd nationalisme noodzakelijk achtte.

Maar zijn de wetten die onder een dergelijke democratie gelden ook van toepassing op de bedrijfshuishouding? Dat is volgens spr. nooit bewezen. Democratie is een maatschappelijk begrip

dat voor de bedrijfshuishouding onbruikbaar is. Men stelt wel eens dat democratie een wezenlijke invloed van het beleid inhoudt. Doch dat is geen criterium voor de democratie. Invloed op het beleid is ook mogelijk bij een dictatuur. Er zijn altijd pressiegroepen.

Bij alle vormen van medezeggenschap staat de kracht van de partijen bij voorbaat vast, zulks in tegenstelling tot de democratie waar men steeds wisselende minderheden kent. Nederland is daarvan wel een voorbeeld bij uitstek.

Met de doorvoering van de medezeggenschap brengt men pas met recht de conflicten binnen de sfeer van de onderneming, ten detrimente van de onderne-

mer, maar ook van de arbeiders. Er bestaat in de onderneming een zekere mate van gemeenschap op het punt van de produktie, doch als die produktie is tot stand gekomen, is de verdeling aan de orde, waarmee de belangentegstellingen ontstaan. Dit heeft met klassenstrijd niets uitstaande. Onze maatschappij is gebaseerd op ruil, die de belangentegstellingen oproept. Deze tegenstellingen verdwijnen niet, tenzij men ruil en vrije concurrentie afschaft.

● ARBEIDER GEFRUSTREERD?

Men spreekt vaak over de frustratie van de arbeider. Spr. gelooft daar niet zozeer in. Het opvolgen van een redelijk bevel veroorzaakt geen frustratie. Spr. vroeg zich af in welke mate onze militairen zich dan wel gefrustreerd zouden moeten voelen. Overigens is de verkorting van de werktijd hiertegen een probaat middel. Wij staan thans nog maar aan het begin van de werktijdverkorting en spr. achtte het niet uitgesloten dat in de toekomst nog slechts vier uur per dag zou worden gewerkt. Als er dus van frustratie sprake zou zijn dan kan deze gedurende de vrije tijd worden gecompenseerd.

Een zekere mate van overleg in de onderneming acht prof. Kleerekoper niettemin gewenst, d.w.z. op gezette tijden met liefst wisselende „comités,” maar dit is door middel van een dorre medezeggenschap niet te bereiken. Wij zijn gelukkig in ons land immuun geweest voor het Taylorstelsel. Men moet aan de werknemer een zeker initiatief laten, die vele zaken vaak beter kent dan de ondernemer zelf.

Prof. Kleerekoper verklaarde zich op bovenstaande gronden tegen de geïnstitutionaliseerde medezeggenschap, zomede tegen de benoeming van arbeiderscommissarissen, waarmee men volgens hem de appel van Paris in de vakbeweging werpt. De geheime besprekingen van de werkgevers zullen altijd buiten de officiële besprekingen in de onderneming blijven.

Mag het wellicht waar zijn dat de arbeiderscommissaris tijdens een periode van hoogconjunctuur nuttig werk zou kunnen verrichten, anders wordt het in een tijd van structurele werkloosheid, waarbij zulk een commissaris gedwongen zal zijn tegen de belangen van zijn medearbeiders in te handelen. Hierdoor

(Vervolg op pag 15)

N.V. Houthandel v.h. W. Kunst
GRONINGEN
EEMSKANAAL Z.Z. 19 - Tel. 05900 - 36541*

Aangezien de dagbladers aan de jongste beschouwingen van prof. Kleerekoper slechts weinig of in het geheel geen aandacht heeft besteed leek het ons goed op deze plaats wat uitvoeriger in te gaan op hetgeen de heer Kleerekoper in Hilversum heeft gezegd, zonder daaraan evenwel eigen conclusies te verbinden. De overweging van het gesprokene is zeker de moeite waard, te meer omdat prof. Kleerekoper als het ware een nadere uitwerking gaf van hetgeen hij destijds in Ruim Zicht over de medezeggenschap heeft geschreven.

Medezeggenschap, aldus spr., wordt vaak afgedaan onder de leuze van de democratie, doch het heeft er in wezen niets mee te maken. Wij zijn praktisch allen democraten, maar wij verstaan er

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT
 BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
 RESERVERING (02943) 1576

HOTEL WITTEBRUG
 DEN HAAG - SCHEVENINGEN

*
 alle kamers met privé bad en douche

*
 nieuw Restaurant en nieuwe Lounge-Bar

*
 (geheel airconditioned)

GRAND HOTEL

Vierhouten *De Mallejan*

„Onovertrefbaar voor uw vergaderingen en congressen

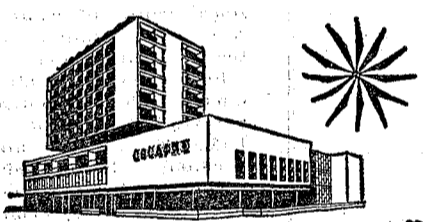
Kamer met bad en ontbijt v.a. f 24 p. pers.

Zalen met geluidsinstallatie, schoolbord en projectiescherm

Geen parkeerprobleem - Garage gratis

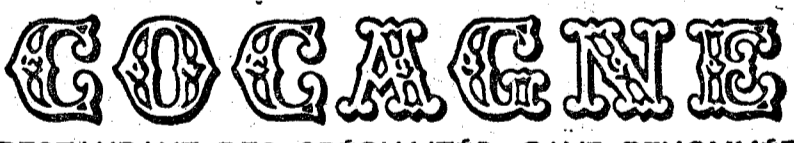
Alle kamers met bad en toilet

TELEFOON 05711 - 241 (3 lijnen)

waar de gast **koning** is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden; Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
 EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

De schouwburg van de wereldscheepvaart

Verzorgde tafel, in het mooiste rivierhotel van Nederland, omringd door het steeds wisselende décor van de wereldhaven Rotterdam.

Maasboulevard 15, Vlaardingen
 Tel. (010) 345477

beta note

Delta Hotel Vlaardingen

OISTERWIJK N.-B.
Hotel de Zwaan, annex Rotisserie „Le Prince de Galles”
 telefoon 04242 - 2109

Voornaamste huis ter plaatse.
 Kamers met privé douche en toilet.
 Restaurant van bijzondere klasse.
 Gezellige terrassen.
 Ruime parkeergelegenheid.
 Prospectus op aanvraag.

J. A. M. Couwenberg, prop.
 Chevalier du Tastevin
 Membre de la chaine des rotisseurs.

KASTEEL
Oud-Wassenaar
 telefoon 0 17 51-90 45
 romantische sfeer — modern comfort

Kerstmis in het Kasteel

beide dagen diner-dansant
 f 35.— per couvert

kerstarrangement
 v. zaterdag 23 dec. vóór het diner tot en met woensdag 27 dec. na het ontbijt
 f 240.— per persoon

te bereiken via autoweg
 Den Haag — Amsterdam, afbuigen tegenover Dierenpark Wassenaar

Prof. Kleerekoper en zijn 'fopspeentheorie'

(Vervolg van pag 13)

ontstaat pas met recht ruzie in de schoot van de onderneming.

Het systeem van de arbeidscommissaris is volgens prof. Kleerekoper een voorbeeld van iets dat tijdens de hoogconjunctuur is opgekomen. Nieuw is deze gedachte geenszins, omdat zij reeds in de 18de eeuw werd bepleit.

Zoals reeds opgemerkt kwam prof. Kleerekoper, zulks in tegenstelling tot zijn betoog in Ruim Zicht, thans tot een alternatieve oplossing. Hij wees in dit verband op het bestaan van de verzekeringskamer die de verzekeringsmaatschappijen controleert door een jaarverslag voor te schrijven. Deze controle werkt in de praktijk uitstekend. Er is in de loop der jaren nauwelijks een deconfiture geweest en waar dat wel het geval was, werd een zeer bevredigende uitkering gedaan. Noch de spaarders, noch de obligatiehouders kennen hier welke vorm van medezeggenschap dan ook en de controle werkt afdoende.

Prof. Kleerekoper is daarom van oordeel dat analoog aan de verzekeringskamer, een vennootschapskamer moet worden opgericht met controle door accountants die een wettelijk beschermde titel hebben: de zgn. registeraccountants.

Zij zullen de vakbeweging moeten waarschuwen als er onheil in de onderneming dreigt. Medezeggenschap is bij zulk een constructie geheel overbodig. Prof. Kleerekoper wees in dit verband naar de ongelukkige gang van zaken bij Van Heijst. Daar kende men weliswaar een ondernemingsraad, die inderdaad waarschuwde, doch deze waarschuwingen werden volkomen in de wind geslagen.

Er is in ons bedrijfsleven een rationale hiërarchie gegroeid, waarbij de hooggekwalificeerde arbeid in de top thuishoort en de lagere gekwalificeerde arbeid moet worden gedelegeerd. Hoe wil men meepraten bijv. over de noodzakelijkheid van een emissie en over het bepalen van de emissiekoers? Dat leidt alles tot compromissen, die in een bedrijf niet thuishoren. Er is een alternatief: of een besluit is fout, of het is goed.

Prof. Kleerekoper noemde de Nederlandse politiek als voorbeeld waartoe alle „compromisselijkheid” leidt.

Zijn slotconclusie: een vennootschapskamer lost niet alleen het probleem op van de medezeggenschap, het geeft mede een oplossing voor het vraagstuk van het enquêterecht, zomede voor de openheid in het algemeen in

de ondernemingen.

Tot zover prof. Kleerekoper met wiens beschouwingen men het bepaald niet in alle opzichten eens behoeft te zijn, doch die zeker een waardevolle bijdrage leveren tot de nog lang niet afgesloten discussie over de medezeggenschap en die het overdenken zeer zeker ten volle waard zijn.

G. STEMPTHER

MASSIEF KARTONNEN

DOZEN

★

voor export en binnenlands gebruik

★

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. FREE & CO.

H.W. STRAAT 20 - 22, OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel. nr. 0 59 79 - 22 33
Tx. nr. 53251.

Kopij voor deze rubriek zenden aan
Joh. H. Springer
Alexanderstraat 16, Haarlem

Nieuwe leden

Er zijn een groot aantal nieuwe leden bij de VVD en daaronder zullen ook wel heel wat vrouwelijke zijn. Wij hopen, dat zij naarstig het weekblad lezen en daar in deze rubriek. Daarom willen wij haar hier vertellen, dat zij als vrouwelijke leden van de VVD zonder extra contributiebetaling automatisch behoren tot de Organisatie Vrouwen in de VVD, waarin wij haar hartelijk welkom heten. Misschien hebben zij van plaatselijke vrouwengroepen al iets gehoord.

Die plaatselijke vrouwengroepen of vertegenwoordigsters herinneren wij er nog eens aan, dat er een model-brief voor nieuwe vrouwelijke leden bestaat, die desgewenst bij ons te krijgen is.

De nieuwe vrouwelijke leden zelf delen wij mede, dat, als zij plaatselijk geen contact hebben gekregen, of niet weten tot wie zij zich wenden moeten, zij kunnen schrijven naar het adres bo-

Ook bij ZIEKTE, ONGEVAL EN INVALIDITEIT een GEGARANDEERD WELVAARTSVAST INKOMEN

Door de ARBEIDSONGESCHIKTHEIDS-VERZEKERING MET INDEX- EN STIJGINGS-CLAUSULE

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij. W.B.K. van 1938

Bergstraat 6 - 8 - Amersfoort - Tel. (03490) - 1 70 43 *

ven deze rubriek. Zij krijgen dan in elk geval antwoord.

Echtgenoten

De vele mannelijke nieuwe partijleden zullen in veel gevallen een echtgenote hebben. Deze vrouwen-van-leden kunnen lid worden voor slechts f 5 per jaar, maar dan moeten zij en haar man het met één weekblad doen.

Jaarverslag

Ons jaarverslag, dat altijd loopt van zomer tot zomer, is weer verscheren. Het is in een duizendtal exemplaren door de centrale-vertegenwoordigsters verspreid onder diegenen, die naar haar mening er de meeste belangstelling voor hebben. Meer exemplaren zijn bij bovenstaand adres te krijgen, maar wij zijn wel genoodzaakt er f 0,50 per stuk voor te vragen, inclusief porto.

Het is weer een lang document van 17 bladzijden folio en men komt er door op de hoogte van de activiteiten en contacten van onze organisatie.

Het is ook nuttig er kennis van te nemen, wanneer men vragenlijst XX die deze organisatie betreft, gaat behandelen. Dan weet men goed, waar het over gaat.

Buitenlandse werknemers

Wij ontvingen een artikel over Bijstand aan Buitenlandse Werknemers, met verzoek om plaatsing, maar het is als gewoonlijk te lang.

Er bestaat een Landelijke Stichting, die met 30 vertakkingen zich met die bijstand bezig houdt, maar ervaren heeft dat het geen eenvoudige zaak is. Het betreft mensen, die individueel moeilijk zijn te benaderen en als groep geen aangrijpbare organisatie hebben.

Het opbouwen van menselijke verhoudingen, van langdurige en frequente persoonlijke contacten is een persoonlijk geduldwerk, dat nooit een zaak van beroepskrachten alleen kan zijn, maar een groot aantal toegewijde vrijwilligers vereist.

Vrouwelijke vrijwillige hulpverlening is gewenst in de eerste plaats voor de vrouwen en kinderen van buitenlandse werknemers die hier hun gezin hebben. Die vrouwen zijn in de regel veel sterker geïsoleerd dan hun mannen, die door hun werk contacten krijgen.

En dan zijn er de buitenlandse meisjes in pensions, waar voor hen gezorgd wordt of waar zij voor zichzelf zorgen; dit laatste met allerlei praktische moeilijkheden.

Bovengenoemde stichting heeft een bundel Informatiebladen samengesteld, verkrijgbaar voor f 3 op postgiro 1.13.37.00 t.n.v. Landelijke Stichting Bijstand Buitenlandse Werknemers (geen plaatsnaam genoemd) met vermelding van het verlangde. Deze bundel bevat naast praktische suggesties ook artikelen, geschikt als inleidingstof voor discussieavonden.

NIEUW JAARBOEKJE VERSCHENEN

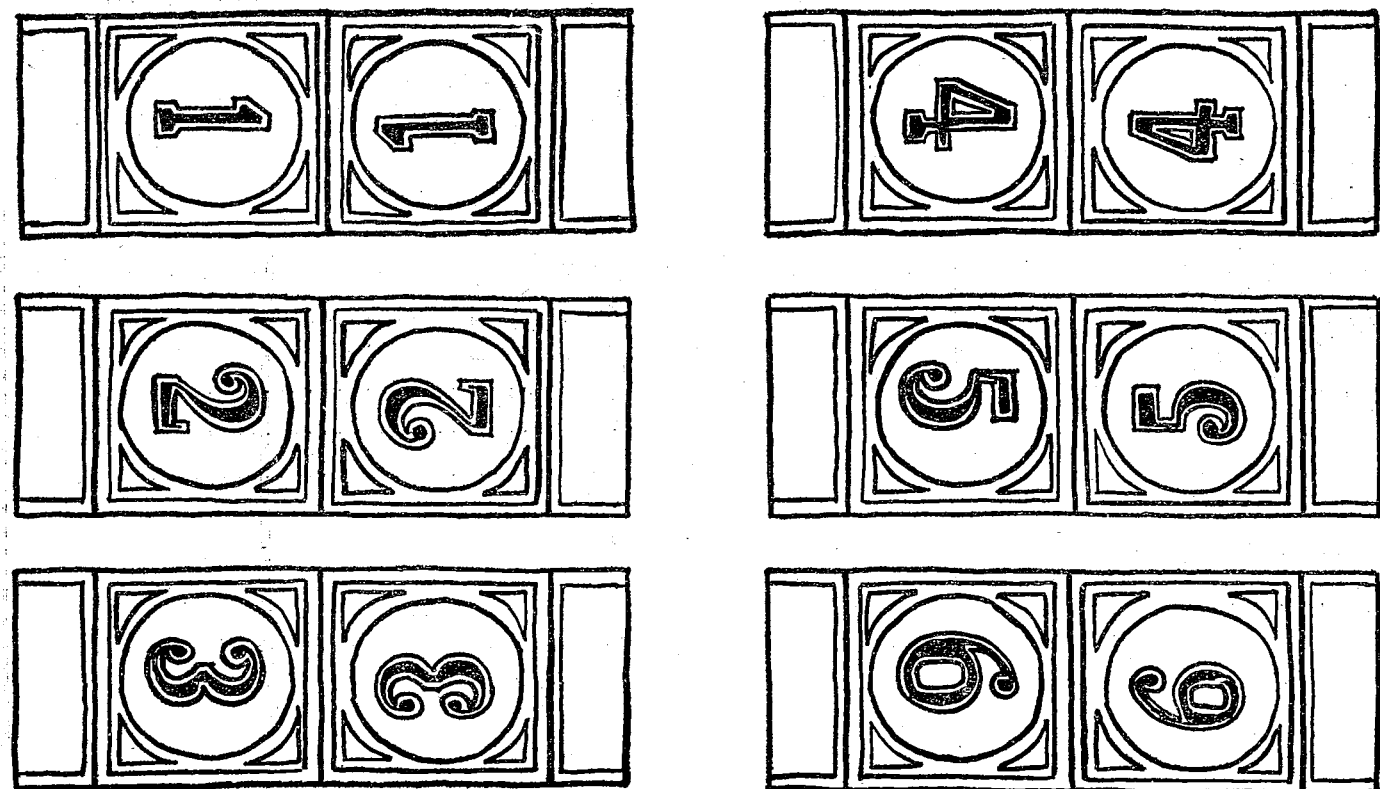
Verschenen is het Jaarboekje 1967-1968 van de VVD. De prijs bedraagt f 3,- per exemplaar. Bestellingen bij voorkeur door over schrijving van het desbetreffende bedrag op giro nr. 67880 ten name van de secretaris van de VVD te 's-Gravenhage, onder vermelding „Jaarboekje”.

*****

OPZETTERTJES VOOR HET ZETELSPEL

Dit zijn de zes opzettertjes, die men voor het zetelspel op pagina 8 en 9 kan gebruiken. Men kan ze uitknippen en dan vouwen zoals het voorbeeld-tekeningetje aangeeft.

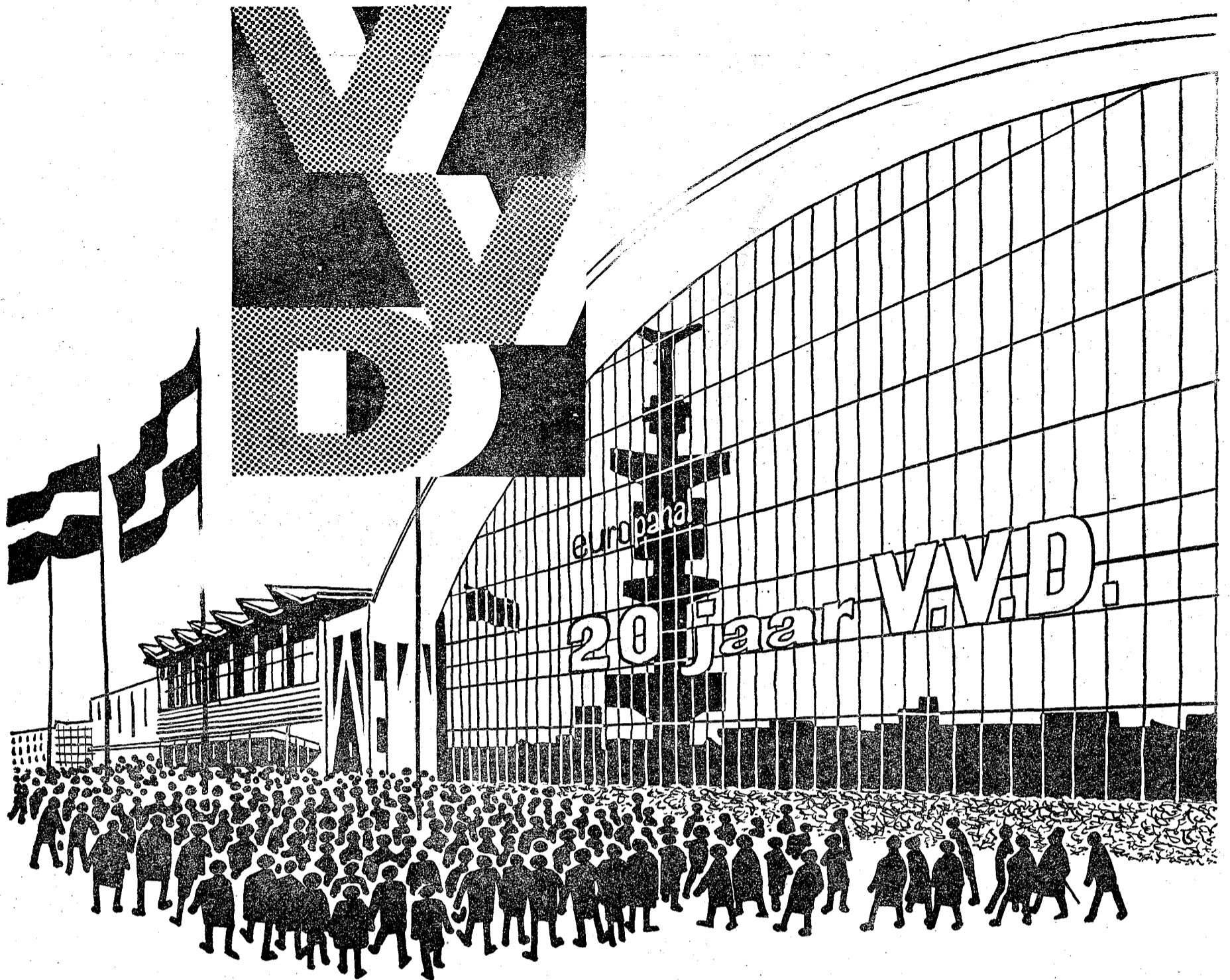

- ALLE VERZEKERINGEN
-
- HYPOTHEKEN
-
- FINANCIERINGEN
-

makelaarskantoor

araweg 5 wassenaar tel. 01751-5675*

PROGRAMMA VOOR 20 JANUARI

Het programma voor de feestelijkheden ter gelegenheid van het twintigjarig bestaan van de VVD op zaterdag 20 januari in het RAI-Congrescentrum te Amsterdam ziet er als volgt uit:

14.00—15.00 uur:

Concert door het Theater Orkest onder leiding van Charlie Nederpelt, met medewerking van: Connie Vink, Marcel Thielemans en Gerry Rix.

15.00—17.00 uur:

Feestelijke manifestatie.

Sprekers:

Prof. mr. P. J. Oud, minister van staat;

Mr. D. U. Stikker, oud-minister van buitenlandse zaken en oud-secretaris-generaal van de NAVO;

Mr. H. van Riel, voorzitter van onze Eerste-Kamerfractie.

Mr. E. H. Toxopeus, voorzitter van onze Tweede-Kamerfractie.

De leiding van deze bijeenkomst berust bij de voorzitter van onze partij, ir. K. van der Pols.

Muzikale omlijsting door het Theater Orkest onder leiding van Charlie Nederpelt.

20.30—22.30 uur:

Feestavond, eveneens in het RAI-Congrescentrum.

Medewerkenden zijn:

Seth Gaaikema

Kwartet Roelof Stalknecht

Martine Bijl en Henk van der Molen

Cor Cools en Rinus van Galen

Phoa Yang Piong

22.30—02.00 uur:

Bal in de lounge van het RAI-Congrescentrum, met medewerking van het Sextet Harry de Groot.

Vraag per omgaande uw toegangsbewijzen aan bij het Algemeen Secretariaat, met behulp van de hieronder afgedrukte coupon.

Toegangsprijs voor middagbijeenkomst en feestavond f 3.— per persoon, alle rechten inbegrepen.

U kunt uw plaatsen ook reserveren door overschrijving van het verschuldigde bedrag op giro no. 67880 ten name van de secretaris van de VVD te 's-Gravenhage. Bestelde toegangsbewijzen zullen t.z.t. worden toegezonden.

COUPON VOOR AANMELDING

te zenden aan Algemeen Secretariaat VVD, Koninginnegracht 61, Den Haag.

Ondergetekende, naam: .....

adres: .....

te: .....

verzoekt toezending van ..... toegangsbewijzen à f 3.— voor VVD-demonstratie op 20 januari 1968.

(handtekening)

.....